M · D · [illegible] · D · P

Gabriel Biel sup canone misse cũ additioni.

Profundissimi viri Gabrielis Biel sacre theologie licentiati: nostre tempestatis erudi[tissimi] atq; disertissimi: literalis ac mystica expositio sacri canonis misse omniumq; mysteriorũ que de ritu ecclesie catholice in missa fiunt: probis quibusq; presbyteris admodũ necessaria: nouissime (perspectis diuersis exemplaribus) maxima cum diligentia semel atq; iterum recognita z emendata: additis marginalibus adnotamẽtis ex opusculo doctissimi viri Gauffredi Boussardi theologi doctoris eximij excerptis: ac a prioribus hoc signo * distinctis.

¶ Hac etiam editione additas videbis Adnotationes nõ[n] paucas: quibus hec vox ADDITIO preposita est.

¶ Habes etiam optime lector refertum Indicem omnium materiarum scitu dignarum que hoc in opere continentur quo facilius que scire volueris tibi occurrant.

¶ Accessitq; huic operi ipsius Gabrielis Biel vita ex libro Joannis Tritenhemij abbatis Sphanhemensis qui intitulatur De scriptoribus ecclesiasticis.

15 27

Vita Gabrielis Biel [ex] Joannis Trit[he]mij Abbatis Spanh[eimensis] de scriptoribus ecclesiasticis [libro]

Gabriel Biel natione theutonicus ordinis eorum qui se fratres de com[muni] vita: vel in communi viuentes appellant. Vir in diuinis scri[ptur]is eruditus: et in seculari philosophia egregie doctus: ingenio [ex]cellens: vita et conuersatione preclarus: qui gymnasio Thubingen. ab exordio sue institutionis prefuit annis multis: vbi tam in philosophia quam in sacris li[teris] multos discipulos erudiuit. Scripsit quedam non spernende auctoritatis [vo]la: quibus nomen suum notificauit: Scilicet

In Canonem misse. lib. j.
Super quatuor lib. senten.
De passione domini. lib. j.
Sermones quoque varios. lib. j.
Et quedam alia.

Claruit senex prouecteque etatis apud ducem Uuitembergen[sem] ma[gno] in precio: sub Maximiliano Romanorum rege: et Alexandro papa [sex]to. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimoquarto.

Magistri Gasparis Baslachij ad lectorem admonitio.

Cum iuxta plinij vetustissimum (vt vulgo fertur) adagiū: maxime qd gratitatis i se habere dr: si vetusta nouitati: nouū autoritati: obsoletum nitori: obscura luci 7c. qs studeat in patulū vsq; pferre illa cōplurimaq; noster vir olim perithorū Gabriel biel facile doctissim⁹ ꝯsiderās: nō solū vetera prodens: noua illuminās: gratia leuitati 7 saniori intellectiōe cōmēdās: verūetiā 7 obscuriorib⁹ illis ex philosophica et theologica doctrina excerptis: indicē seu inuētariū (vt ita dicā) curiose apposuit: quo minori labore: oi cura semota ꝗcquid in hoc suo opere ꝯtinet lector quiuis modica saltē diligētia adhibita inuenire potest.

¶ De litera. A.

Index in hoc

test etiam habere cum non est in loco circūscriptiue: sed definitiue: passis equalr dispositis ſm Okaz: secus ſm Sco. lec. xlv. Q. R.

Utrum: ⁊ in quo sensu ꝯcedi pōt ꝙ corp⁹ Christi vt in sacramēto videatur corporali oculo. lec. xlv. T. V.

Ibi ostēditur ꝙ aliqd quadrupliciter ꝯtingit videri visione sensitiua. T. V. De visione intellectuali corporis xpi sub eucharistia. An possit videri ab intellectu separato ⁊ nō separato. A bono ⁊ malo angelo. A beato ⁊ nō beato. An diabol⁹ ꝓhibeat videre pñtiā corporis Christi sub eucharistia: ⁊ quō. X. Y. An angeli ⁊ beati in celo videāt existētiā corporis xpi sub eucharistia in ꝟbo. Z. An intellect⁹ ꝯiūct⁹ viatoris possit videre corp⁹ xpi sub eucharistia: aliter ⁊ aliter dicendū ſm Sco. ⁊ Okam. Z. ibidem.

An alique transmutationes corporales passiue possint naturalr fieri circa corp⁹ in eucharistia: vt ꝙ ꝑcutiat̄ ledatur ⁊c. Et qd si adhuc ibi esset mortale: vt in cena dñi: an aliqd agēs naturale possit in ipsum agere. Aliter rñdet Scotus: aliter Okam. lec. xlv. Z.

¶ De respiciētib⁹ corpus xpi in sacro: ⁊ in genere ꝗntum ad ꝑdicamentum vbi.

Utrum corp⁹ xpi simul possit esse in diuersis locis circūscriptiue. Et idē querit̄ d̄ quolibet alio corpore. lec. xlvi. per totū. Recitat̄ opinio cum suis motiuis ꝙ nō. B. Rñsio vera ꝙ sic cum suis rationib⁹ ⁊ ꝓbationib⁹: quia nō includit ꝯdictionē: ideo non est a diuina potētia negandum. C. D. E.

Quid ꝯcedēdū: ⁊ qd negādū est de corpore xpi in diuersis locis existēte. Et de quolibet alio corpore ſm Sco. ibidē. F. ſm Okā. G. Rñdet ad rōnes oppositas. H. Ad incōuenientia inducta. I. L. ⁊. L. Ubi late h̄r de terminis ꝑuatiuis ⁊ eoꝝ multiplici acceptiōe: ⁊ q̄ ꝯcedunt̄ de eodem: q̄ ꝑdicata ꝑuatiua inferunt ꝯdictoria: vel non inferunt. L. M. ⁊c. Utrū desinētib⁹ spēbus: dicat̄ corp⁹ xpi localr moueri. lec. lxxxiiii. H.

Utrū corpus xpi localr mutet̄: dum vi ꝯsecrōnis incipit esse sub spēbus panis: recitat̄ opinio ⁊ improbat̄. O. Et ostēdit̄ veritas. R. S. lec. xlvi. Et si est ibi mutatio: quale sortit̄ nomē. S. An debeat dici mutatio localis. Quid est mutatio localis. ibidē. S. Ad idē lec. lxxxiiii. H.

Utrū corpus xpi in hora ꝯsecrationis descēdat ꝑ mediū localr ad spēs sacri altaris. lec. xlvii. C. Cū aūt corpus xpi añ ꝯsecrationē est in celo quō pōt venire ad locū spērum: ⁊ nō moueri per mediū. B. C. Late ostēdit̄ ⁊ declaratur. Existētia corporis xpi sub sacro nonnecessario ꝑsupponit ſm Sco. ei⁹ existētiā sub modo naturali: immo posset post incarnationē desinere esse modo naturali: et tñ manere in eucharistia. C. Potuisset d̄s eucharistiam instituisse ante sui incarnationē cū eadē efficacia signi ⁊ signati: sed tūc in ꝯsecratione. corp⁹ xpi incepisset esse a nouo. D. E. F.

Utrū corp⁹ xpi in hora ꝯsecrationis descēdat localr de celis per media ad spēs sacrales iuxta ꝟbū Greg. in lib. dialo. Et quō tp̄e ꝯsecrōnis dicunt̄ celi apiri triplr. lect. xlvii. G. Utrū corp⁹ xpi motis spēb⁹: localr moueatur ⁊ per quē: an per sacerdotē: vel virtute diuina. Aliter rñdetur ſm Sco. lec. xlvii. H. I. Aliter ſꝫ Okā. L. ⁊. Anima xpi pōt corp⁹ suū mouere in celo organice: sed in sacramento non organice. L. ⁊. L. Sūmarie hec epilogant̄ ſm vtrosq̄ doctores. L.

¶ Cōsecrationis forme efficacia.

Utrum verba ꝯsecrationis formā integrātia habeāt aliquam virtutē effectiuā naturalē vel supnaturalē respectu pñtie corporis xpi. lec. xlvii. recitant̄ opiniones doctorum ⁊ motiua eorūdē. In quo deniq̄ ꝯcordāt. M. N. O. quoꝝ dicta breuiter improbant̄. P. Q. Et rñdetur ad qōnem. R. Si ꝟo omnia illa fiūt virtute diuina adsistēte: quō ꝟba dicunt̄ ꝯsecratiua: ⁊ quō corp⁹ xpi fit p̄sens spēbus panis ex vi ꝟboꝝ. Ad quē deniq̄ sensū d̄r sacerdos ꝯsecrare. R. S. Qd ꝯsecratio fiat diuina virtute non insistēte: sꝫ adsistēte: deducit̄ exēplis miraculoꝝ xpi. T. Uerba ꝯsecrōnis dñr cause sine qua: nō trāsf[illegible]atiōis. Et quare sic dicunt̄ cause sine qua non. V.

Quō pactū fecit deus cum ecclesia in nouo testamento. In veteri cum patribus. X.

Quō sacra causant qd significāt per virtutē adsistētē nō insistentē diuinam. X. Y.

De forme ꝯsecrōnis veritate ⁊ ꝯueniētia. Et qd demonstrat̄ per (hoc; Quale tp̄s importat (est) A. B. lect. xlviii. Opinio Inno. ꝓ termini forme ꝯsecrōnis accipiant̄ materialr. B. Iprobat̄ opinio. Et soluūt̄ nihilomin⁹ rōnes. D. E. Inducit̄ alia opinio. F. ꝙ verba sumant̄ significatiue. Quid aūt tunc demōstrent (hoc) ⁊ (est) recitant̄ opiniones multe. Rich. de san. vic. ⁊ Rich. de me. vil. ⁊ alioꝝ G. H. Opinio Alex de Ales. ⁊ Altissodorē. I. Opi. sancti Tho. Egi. Bonauē. L. ⁊. Cōparant̄ opiniōes adinuicē. L. M. Ostēdit̄ maior difficultas de copula est. N. Circa qd recitant̄ opi. Scoti. ⁊ Okā. O. Positio ⁊ mens collectoris Gabrielis. P. Q. Quid demōstrat (hoc) Est quale tp̄s significat: ⁊ ꝗntum spatiū tēporis ſm mētē Gabrielis. lec. xlviii. R. S. Finalis rñsio breuior clara qd significat hec ꝓpositio. Hoc est corp⁹ meū. Hoc est corp⁹ meum: an sit ꝯsecratiua inq̄ntū vera vel falsa: significatiua vel non significatiua: aut vt a deo instituta: Et qua intētione ꝓferri d̄ꝫ a sacerdote celebrāte. lec. xlviii. S.

¶ Consecrationis forme congruentia.

Pulchre ostendit̄ ꝯsecratiōis forme ꝯgruētia. Qd q̄ oia illa quatuor verba apte ⁊ ꝯgrue sūt posita. neq̄ supflua: nec diminuta: qd late ostēdit̄ quo ad singula ꝟba in eo posita. lec. xlviii. T. V. X. Y.

Cōuersionis panis ⁊ vini in corpus ⁊ sanguinē domini apta exp̄ssio seu locutio. Cōuersio panis ⁊ vini in corp⁹ ⁊ sanguinē dñi a diuersis sctis diuersimode exprimit̄. lec. xlix. A. Ueritas tenēda circa ꝯuersionē p̄mitit̄ ⁊ sūmatim epilogat̄. B. Dehinc ostēdit̄ q̄ ꝓpōnes in hac materia circa panis ꝯuersionē sint ꝓprie: aut improprie: admittēde vel respuēde: aut exponēde. B. C. D. E.

¶ Diuinissimi sacri eucharistie adoratio.

Quo cultu: quave adoratiōe diuinissimū sacrm est venerādum ⁊ adorādum. vide lati⁹.

Adoratio. adorare: de hoc habes lec. xlix. F. vsq̄ in finē lec. d̄ adoratiōe i gñe ⁊ ei⁹ spēb⁹. Rñsionē ad dubiū de adoratiōe eucharistie. lec. l. Ibi multū bñ quō latria interiore xp̄s adorād⁹ est in eucharistie ostēsiōe: fide. s. spe ⁊ charitate. Quō adorād⁹ est latria exteriore. M. vbi late h̄r de gestu corporis in eleuatiōe eucharistie: de capitꝫ nudatiōe: genuū flexiōe: pectoris tūsione: manuū eleuatione ⁊c. Rep̄hēsio hec negligēter tp̄e eleuatiōis omittētiū. N. Ibidē de meditatiōe quā formabit sacerdos eleuando ⁊ ostēdēdo populo eucharistiā.

¶ Diuinissimi sacramenti visio.

Quare ecclesia instituit eucharistiā in alta eleuari debere: vt ab oib⁹ videat̄. An petōr peccet vidēdo eucharistiā sicut peccat eam māducādo: ꝙ si nō: que est ratio diuersitatis: ꝙ peccat māducās in petō: ⁊ nō sic vidēs in petō. lec. l. O. Quid de tāgēte eucharistiā in petō siue sit laic⁹: siue ordinar⁹. P. De Oza tāgēte arcā calcitrātib⁹ bob⁹. Idē de Bethsamitꝫ vidētib⁹ arcā reductā: ⁊ ꝑcussis plaga magna. Q. Quid de vidētib⁹ hostiā non ꝯsecratā eleuari quasi ꝯsecratā. An sufficiat illis habitualis adoratio ad euitādū idololatriā. Et q̄lis intētio d̄ꝫ esse in adorāte: dū hostia eleuat̄. lec. l. R.

Quid de adorante diabolū trāsfigurātē se in angelū lucis nesciēter. ibidē. R. S.

Quid agēdū si in loco hostie appareat spēs aliena: puta carnis: cruoris: pueri ⁊c. lec. li. A. Ibi de multiplicib⁹ apparitiōib⁹ q̄ multis facte fuere de corpore Christi et eucharistia. Quare fiūt ⁊ ad quid. An ibi sub illa effigie xp̄s vere ꝯtineat̄: ⁊ quō. A. B. C. Ibi quō saluant̄ h̄mōi apparitiōes a fictiōe falsa ⁊ mēdacio. C. D. recitant̄ varie opiniōes hincinde. D. E. F. G. H. I. Sed qd agēdum dū tales apparitiōes fiūt sine reuelatiōe diuina de corporis xpi pñtia. L. ⁊. Et qd si sacerdos ante consecrationeꝫ reperiret in altari carnē pueri: aut sanguinē in calice: debet ne manducare: aut abstinendo inter reliquias recludere. L.

¶ Eucharistie p̄figuratio multiplex.

¶De litera.G.

¶De litera.I.

¶De litera.L.

¶Locus:Situs.

¶De litera.M.

¶Meditatio.

¶Meritoriũ:Meritum.

Finitur indictionarium: aut (si mavis) index huius operis.

Sacri canonis misse expositio resolutissima literalis ac mystica: dissoluens simul ꝛ scholastica dubia circa eucharistie sacrosctē mysteria. viri ꝙ̄ pcipui magistri Gabrielis Biel sacre theologie licentiati peritissimi: per eundem ordinarie in alma Tubingeñ. vniuersitate lecta: ex viri clarissimi ingenꝙ quondā acerrimi magistri Eggelingi de brunsvvig sacre theologie licētiati profundissimi: vita pariter ꝛ doctrina prefulgidi lectura: i insigni metropoli maguntina ad clerū pnūtiata declarata ꝛ exposita: paucis omissis: pluribꝰ additis ac mutatis ꝙ̄ accuratissime cōportata Incipit feliciter. ¶ Oratio initialis.

IN noīe iesu; per benedicte trinitatis: prīs ꝛ filij ꝛ spiritussancti Amē. In huius lectiōis mee principio: tria mihi perficienda cōspicio. Primum legende materie breuis recōmendatoria introductio. Secūm preuia temeritatis excusatiōe: theologica breuior protestatio. Tertium presentibus dñis meis ꝛ pceptoribus grātiarū breuissima relatio. ¶ In primi execuitione assumo ꝟba q̄ degessit iesus filius Syrach hierosolymita eruditissimꝰ Eccli. xv. Cibauit illū pane vite ꝛ intellectꝰ. Nostis prēs optimi fide certissima illustrati: primū humane nature ppagatiuū principiū: a summo deo in culmine corpalis creature de nō esse leuatū. Pane cognitionis necessarie: qua creatorē suū: seqꝫ ceteris cū creaturis ab eo pductū agnosceret. Necnō q̄d deo: q̄d superiori: quid sibi: q̄d equali: q̄d inferiori deberet: q̄d deniqꝫ agere: q̄d cauere oportuerat excellētiore quadam notitia illustratū. Alijs quoqꝫ ꝟtutibꝰ ꝛ donis: quibus castissimo amore suo inhereret tā cognito creatori: delectabiliterqꝫ seruiret: pditū fuisse: quatenus expleto dispēsatiōis sibi credite officio: nulla morte media: tandē in paradisum alterū translatū: ipso totꝰ boni fonte beatifice ac interminabiliter frueret. Sed phdolor honoris ꝛ bonorū hō impatiēs: dū reiecto cōditoris timore superbiens pcepto ligari cōtēpsit: vitā pdidit pariter ꝛ intellectū. Indicat hoc ipsum horēda quedā ignorātie pfunditas: errorū oīm mater qui cunctos hec filios in tenebroso quodā suscipit sinu. Amor q̄ꝫ tot rerum vanarū ꝛ noxiuarū: mordaciū pturbationū: merorū: formidinū insanorū gaudiorū: litiū: fraudū: certorūqꝫ vitiorum. Quis eñ ignoret ait Doc. Aure. xxij. de ciui. c. xxij. cū quāta ignorātia ꝟitatꝭ q̄ iā ifātibꝰ mālfesta est: ꝛ cū quāta abūdātia vane cupiditatꝭ: q̄ i pueris appere icipit: hō veniat i hāc vitā: quibꝰ p veritatibus certissimis multifarios errores pro bonis verissimis bonorū vmbrā apparentiū nanciscat. Gratuitis si quidē spoliato hoi ꝛ naturalibus vulnerato: fuit euāgelicū paradigma descēdētis ab hierusalē in hiericho: incidētisqꝫ in latrones ꝛ remāsit naturalis inclinatio: ad verū in intellectu: ad bonū in affectu. hinc sanies illa valdissima scēdit: quā prisci phantes acerrimis abusi ingenijs homō filiorū panē: sꝫ porcorū siliqs: sꝫ frustra pellere q̄sierūt. Uere frustra: nā morbus creuit ex remedijs. Quippe humana curiositas quia

Ecclesiastici. xv.

Distinc. xxxviij. c. ignorantia.

Luce. x.

satiari neq̄t: nunꝙ̄ sibi sufficiēs: semꝑ ad vlteriora tendit. Hinc phos nr̄ ꝛ ꝟitatis pco paulꝰ: huiuscemodi vocat stultarū ꝛ sine disciplina q̄onū inq̄sitores. a diaboli laq̄is captiuos: ad ipsius volūtatem semꝑ addiscētes: ꝛ nunꝙ̄ ad scientiā ꝟitatis ꝑuenientes. Enīuero pcesserūt in se cōfisi in regionem lōginquā: multipliciū errorū ꝛ vanissimorū cultuū: dū deū inuisibilē quē ex creatis rebꝰ visibilibꝰ eē cōprobarūt. Nō sicut deū glificauerūt: nec grās egerūt: sꝫ putātes se aliq̄d esse euanuerūt in cogitationibus suis. Et q̄d curiose inuenerūt: ꝑ supbiā perdiderūt: vt ait Aug. in gl. Roñ. i. Sicqꝫ obscuratū est insipiēs cor eorū. Dicētes eñ se esse sapiētes: stulti facti sunt. Quid rogo incipiētiꝰ ꝙ̄ seruire creature potius ꝙ̄ creatori? Quid stultiꝰ ꝙ̄ mutare gloriā incorruptibilis dei: in silitudinē imaginis: creature corruptibilis? Hinc tāta phorum dissensio qua a magistris discipuli ꝛ inter se dissiderāt cōdiscipuli. dū eos nō diuina autoritas: sed hūana duxit temeritas. Nā eodē btō Augu. teste xviij. de ciui. c. xlj. palā in cōspicua ꝛ notissima porticu in gymnasijs: i hortulis: in locis publicis ac priuatis cateruatim vnusqꝫ p sua opinione certabat. Alij asserentes vnū: alij innumerabiles mūdos. Ipm vero vnū alij ortū esse: alij ꝟo initiū non habere: alij interiturū: alij semꝑ futurū: alij mēte diuina: alij fortuitu ꝛ casibꝰ agi. Alij immortales esse aīas: alij mortales. Et qui immortales: alij reuolui in bestias: alij nequaꝙ̄. Qui vero mortales alij mox interire post corpus: alij viuere ēt postea vel paululū vel diutiꝰ: nō tñ semꝑ. Alij in corpore cōstituētes finē boni: alij in aīo: alij in vtroqꝫ. Alij extrinsecus posita ēt bona ad animū ꝛ corpꝰ addentes. Alij sensibꝰ corpis semꝑ: alij nō semꝑ: alij nunꝙ̄ putātes eē credēdū. Sꝫ ꝛ de fine vltimo pꝑter quē cetera oīa querēda sunt. Marcus varro: vt recitat idē Aug. xix. de ciui. c. i. ꝛ ij. tā multā dogmatū varietatē diligēter scrutatꝰ aduertit vt ducēta octuagitaocto sectas pueniret. Testis est ēt horū multiplicitū errorū. Eusebiꝰ in de ꝑparatiōe euāgelica: qui innumeras gentiū sectas ꝛ recitat ꝛ reprobat. His alijsqꝫ erroribus: vt rationalium mētes velut blādicijs q̄busdā infatuaret: ac dulcibus venenis incurabilibꝰ inficeret humane salutis insidiator diabolus: poetarū figmētis: ꝟborūqꝫ coloribꝰ res turpissimas velut honestare gestiēs: hac verborūq sagena pluribus irretiuit. De quo quid bea. Hiero. aliqñ ciceronianꝰ: post doctus ꝟberibꝰ xp̄ianꝰ sentiat aduertamus. Ait eñ in epl̄a ad Damasum papā. Demonū cibꝰ est carmina poetarū. Secularis sapiētia rhetoricorū pōpa ꝟborū. Hec sua oēs suauitate delectāt. Et dū aures ꝟsibꝰ dulci modulatiōe currētibꝰ capiūt aiaꝫ q̄ꝫ penetrāt: ꝛ pectoris interna deuinciūt. Uerū vbi i sūmo fuerit studio ac labore plecta: nihil aliud nisi inanē sonū: ꝛ ꝟmonū strepitū suis lectoribꝰ tribuūt. Nulla ibi saturitas ꝟitatis: nulla refectio iusticie reperit. Studio si eorū infanie veri: ꝛ ꝟtutū penuria pseuerāt. Hec ille. Hoc triplici qui difficille rūpitur fraudiū funiculo: errorū vꝫ vanitatis ignorantie: fraudulētus prothoplasti seductor: quē pstrauit in mortē: ne qñqꝫ ad salutarē ꝟitatis cognitionē reuiuisceret: colligauit. Nouit eñ ille versutꝰ: qꝛ sine ꝟitatis cognitione: ad veritatē in qua non stetit: redire nemo potest: nec sine dei notitia vlla homini poterit esse salꝰ: dicēte scriptura Prouerb. xix. Ubi nō est sciētia (haud dubiū quin dei) aīe nō est bonū. Nā vani sunt oēs hoies in quibꝰ nō est sciētia dei. Sap. xiij. ꝛ i. Cor. xiiij. Si q̄s ignorat: ignorabit. Sꝫ benignissimꝰ deꝰ sciētiarū dñs cuiꝰ sapiētiā nō vincit malicia. Diligit oīa q̄ sunt et nihil odit eorū q̄ fecit. Sap. xi. Plasma suum aliena fraude deceptū: in eternū perire nō sustinēs: errāti mūdo cognoscēde ꝟitatis famē: ac pudende

ij. ad Timo. iij.

Augustinus.

Hieronymus.

vanitatis squalore:iamiāq deficiētī subuenire decreuit. Idcirco dū mediū silētiū tenerēt oia verita

Sapien. xviij.

tis predicamēta. Noxq peccatorū ignorātie medium iter peragerēt: vt puta veri dei cognitione in oibus pene extincta. Oḃs fmo de regalib⁹ exiliēs sedib⁹. geminā rōnaliū cibauit inediā dās panem nō vētris:sz mētis:panē nō ad ruinas huius vite:q̄ vapor est ad modicū parēs. reparādū: sed panē vite ⁊ intellectus ad indeficiētis vite beatitudinē cōsequēdā. Dedit aūt man⁹ liberalissima panē dulcē:dulcē delectiū totuplicē restaurātem. Panē ꝟbi ex ore dei ꝓcedētē:quo pasceret intellectus. Et panē ꝟbū factū carnē q̄ vita nutriret ⁊ affectus:quis ad vtrūq ꝯferat vterq. An nō panis vite:doctrina scripture canonice:a summa reuelata ꝟitate:q̄ vita vera cognoscit:vita aie roborat:⁊ ad vitā felicissimā ambulat. Nō i solo pane viuit hō:inqt ꝟitas: sz in oi ꝟbo qḋ procedit de ore dei. Deutero. viij. ⁊ Mat. iiij. Est quoq panis intellectus:intellectū erudiēs: affectū sua eruditiōe velut ignea lex inflāmās. Ipa nēpe est que finē quo tēdit ostēdit. ipsa q̄:viā qua itur:dirigit. Finē:vitā

Ro. vj.

eternā. Viā sanctificationē nostrā. Habetis:inqt apl's:fructū vestrū in sanctificatione: finē ꝟo vitā eternā. Ipsa denique instruit ignorātē ipsa reducit deuiantē:associat itinerantē:inducit ꝑseuerantē.

Hieronymus.

Cuius salutiferos fruct⁹ beat⁹ Hiero. in ꝓlo. quodam in lib. psalmorū: breuiloquo sermone cōplectit:dicēs. Hic habet infans qḋ lactet: puer qḋ laudet:adolescēs qḋ corrigat:iuuenis qḋ sequat: senior qḋ ꝑcet. Hic discūt femine pudicitiā: populi tenue.iiūt pietatē:vidue iudicē:pauperes ꝓtectorem:aduene custodē. Hic inueniūt reges quid audiant:iudices qḋ teneāt. Hec tristē cōsolat:letū tēperat:iratū mitigat:pauperē recreat diuitē vt se cognoscat:increpat:oib⁹ se suscipiētib⁹ apta medicamēta tribuit:nec peccatorē despicit:sz ꝑ penitētiam:remediū ei ingerit. Post hec de⁹ ostendit:simulacra irridentē:fides asserit:ꝑfidia repudiat:iustitia ingerit:iniquitas ꝓhibet:misericordia laudatur:crudelitas abdicat: ꝟitas requirit: mēdacium dānat:dolus accusat:ꝑdicat pnia: pax cōsequēda ꝓmittit:spes certa nutrit. Sz qḋ his oībus est excellētius: xp̄i sacramēta laudant. Hec Hiero. Hec sacra theologica doctrina: vera ⁊ diuina sapiētia sola est oim sciētiarū imperatrix et domina:qz cādor est lucis eterne:⁊ speculum sine macula dei maiestatis:⁊ imago bonitatis illius. Sap. vij. Cui nisi artes cetere ancillent:nō illuminant:sz obscurāt:nō erudiūt: sz tenebris errorꝫ inuoluūt. Nō hanc diuinā sapiētiā gentiū ꝑncipes:

Baruch. iij.

nō terre negociatores:nō potētes ad bella gigantes inuenerūt: ꝓpterea ⁊ perierūt. Sz ea de supernis sedibus:q̄ in altissimis habitat:suꝑsubstātialis sapiētia reuelauit:cāq reuelādo populū suū humilē pane vite ⁊ intellectus cibauit. Libet addere qḋ sequit. Et aqua sapiētie salutaris potauit eū. Vere aqua salutaris sapiētie:ex fonte manās sapiētie:q̄ est ꝟbū dei in excelsis. Eccli. j. qui

Sap. vij.

est xp̄s dn̄s virt⁹ ⁊ sapiētia dei p̄tis. j. Cor. j. Magnū ꝓfecto sapiētie donū:q̄ in aias sanctas se trāsfert:amicos dei ⁊ ꝓphetas. i. ꝓcul vidētes: constituit. Sed paruz summe visum est liberalitati:nisi se fontē sapiētie homini ꝑ cibi ꝑuaricationē dānatos:donaret:in cibū saluantē:⁊ spūalr nutriētē:mirabili cōgruētia:nature cōditioni: ⁊ lapsus reparationi. Coniunxit nēpe diuina sapiētia in prima hoīs formatione rōnalē spm̄ materie corporali:ꝓ exemplo future societatis:q̄ inter deū ⁊ spiritum rōnalem in glorificatione eiusdem ꝑficiēda erat: vt sciret hō deum tam disparē corporis ⁊ aie naturam in federationem vnam: ⁊ amicitiam tantam coniungentem:etiā rationalis creature humilitatem:licet longe inferiorē posse ad sui participationem glīe sublimare. vt loquit magister dist. j. li. ij. Et qm̄ ex eisdē gignimur ⁊ nutrimur incarnata prius: de hinc velut impanata seu inescata sub speciebus sacramēti sapiētia facta est nutritio nostra. Lapsus denique ⁊ e paradiso extrusus:pecorinam induit similitudinem. Fm illud prophete. Homo cum in honore esset non intellexit:comparat⁹

Ps. xlviij.

est iumentis insipientibus: ⁊ similis fact⁹ est eis. Idcirco feno indiguit pabulo pecorino. Ea propter celestis cibus angelorū mutauit se in cibum pecoris:homine mutato in pecus. Panis em̄ angelorū fact⁹ est fenū vnicus p̄tis:filius hoīs:verbum quippe caro factū est. Et iuxta ꝓpheiā. Ois

Esa. xl.

caro fenum. Comedūt igitur angeli ꝟbum de deo comedunt hoies verbū fenū factum. Pane suo viuunt angeli in celis:⁊ beati sunt. Feno suo viuunt hoies i terris:⁊ scti sūt. Fenū q̄ppe istḋ de prato ꝟginali vteri collectū:factū est refectio iumētorū. Verbum em̄ vt fenū fieret:latuit in ꝟgine:sol in sydere:artifex in opere. O stupēda dei miseratio:exclamat doctor mellifluus:verbū carnē: deus cinerē:fi-

Joh. vj.

gulus lutū:vita morticinum induit vt angelorum panem iumēta manducarent. Hic vere panis est vite de celo descendēs:vt daret vitā mūdo. Non quō moyses panem dedit p̄ribus in deserto:quez manducātes mortui sunt. Nā qui ex hoc pane manducauerit:viuet in eternū manens in ipso. et hns xp̄m vitam manentem in seipso. Hic panis est intellectus quo nobis mortalibus immēsitatez sue potentie:incomprehēsibilitatem sue sapiētie:ine-

Ps. cx.

narrabilitatem sue beniuolētie: dn̄s mirabilius declarauit. Memoriā fecit mirabiliū suorum:inqt psaltes dn̄i:hoc cibo spūaliter satiat⁹ misericors: ⁊ miserator dn̄s:escā dedit timētib⁹ se. In prōptu est quēadmodū sacrosanctū hoc eduliū: metaphysicorū:naturaliū:logicorꝫ:ceterorūq ꝓhorum:estimata suorꝫ ꝑncipiorꝫ theoremata castiget: ⁊ verū in eis intellectū administret: quorum deductiōis veritas vetat. Panis iste bene a pan: quod sonat totum dicit:qz totū q̄ ad salutē pertinet: confert homini viatori. Lapsus siquidē homo oia confudit:constitutum a plasmatore ordinez pulcherrimū temerauit. Nā deū per inobedientiam cōtempsit:carnem de sua carne:⁊ os de suis ossibus productum. proximā suā incusauit:in se ipso rōnem voluntatis ductricez appetitui subegit. Indiguit itaq ad perfectā restaurationē triplici remedio. Sacrificio quo placaretur deo charitatis diffusione:qua communicaret proximo: gratia reformatiua ordinis in seipso. Omnia hec confert panis xp̄i excellentissimum sacramētum. Nam ipsum est sacrificij oblatio quo ad deum. Charitatiua cōio ad proximum. Viaticum ⁊ refectio ad seipsum. Sacrificium em̄ sicut ⁊ verbum abbreuiatū fecit nobis dn̄e super terrā:hostiam viuam:vnicā mūdaz plenā bonis:plenā effectibus:oibus illis pro quibus offerri cōsueuerat hostia literalis. In hoc sacrificio corporis sui ⁊ sanguinis noua fecit oia veteris testamēti oblationes ⁊ sacramenta:paschalē agnum: mānā deserti: panes propositionis: tauros ⁊ vitulos immolationis: hircum emissarium: passeres:turtures:⁊ columbas: vinū ⁊ libamina. sal in oi sacrificio atq oleum: neq mel neq fermē-

Bern.

tum. Denique quotidianam bis sacrificium cū matutino vespertinum. hinc beatus Bern. in sermone de sacramento. Christus ait:pro salute mundi semel factus est hostia salutaris:rei reconciliatio generalis:omnib⁹ sacramentis: tā precedētib⁹ q̄ sequētibus virtutem dedit ⁊ efficaciā:vt tāta ⁊ ta-

Augustinus.

li hostia sacrificarentur oēs liberandi per illam. Et beatus Aug. x. de ciui. dei. c. xx. hui⁹ inquit veri sacrificij multiplicia variaq signa erant sacri-

ficia prisca sctōꝝ. Cū hoc vnū p multa figuraret: tanq̃ verbis multis vna res diceret: vt sine fastidio multū cōmēdaret. Est deniq̃ sacr̄m illud cōio inter se mēbra cū capite christo charitate connexa cōtcāt. Nā in hoc sacrificio tota ipsa redēpta ciuitas: hoc est cōgregatio: societasq̃ sctōꝝ vniuersale sacrificiū offertur deo per sacerdotē magnum qui etiam seipsum obtulit in passione pro nobis: vt tanti capitis corpus essemus ſm formam serui. Hanc enim obtulit: in hoc oblatus est: quia scōm hanc mediator est: in hac sacerdos: in hac sacrificium. Verba sunt beati Aug. x. de ciui. dei. cap̄. vj. Et sequitur ad propositū: Hoc est sacrificiū christianorū: Multi vnū corpus sumus in christo: qḋ etiā sacramēto altaris fidelibus noto frequentat ecclesia: vbi ei demonstratur q̄ in ea oblatiōe quā offert: ipsā offeratur. Est demū panis ille refectio anime: spiritū restaurans: desiderium satians: cor spirituale delectans: infirma roborans: gratie vitam augmētans viaticum perducēs. In cuius fortitudine ambulatur per desertum huius mūdi ad montē dei oreb: qui interpretatur ardor celū videlicet empyreū seraphico ardore fulgidū. Sic cib⁹ ille e oblatio est initiata in cruce. Facto deo sacrificium viaticum perducēs ad terminū: cōmunio tenens interim proximos in vnum. Huius tanti sacramēti dignissimus sacerdotū ordo ministerium accepit: quoꝝ officio iste panis vite mortalib⁹ quotidie preparatur. O vere celestis indulgentia. O cumulata gratia. O superexcellēs gloria: sacerdotem deum suū tenere: ⁊ porrigendo alijs dispensare. Quorū quia ignorantie circa tantū mysteriū a dn̄o per ꝓphetā dānant̄ dicentem. Quia tu scientiam repulisti: repellā ⁊ ego te: ne sacerdotio fungaris mihi.

Osee. iiij.

Ideo omnium sacerdotum indignissimus: proprie consulens inscitie: non presumptione temeraria: sed alma hui⁹ vniuersitatis matris mee precepto mihi pridem per dignissimos suos oratores insinuato: cōtraniti iniustum arbitratus humiliter obtemperās: legendi laborem: sufficiētissimus licet assumpto. Canonē quoq̃ misse: quo diuinus ille sacramentalis cibus conficitur: exponendum delegi. Laborem hunc non penitus reputans inutilem: quo christi sacerdotes ad sacerdotijve gradum aspirantes: tanti officij dignitatem: ritum ⁊ debite executionis peritiam contemplari. Necnon scholasticorū ingenia mysterij profunditate exerceri. Omniūq̃ hoc salutari edulio pasci optantium: conscientie ad dignam eius sumptionem informari poterunt ⁊ accendi. Opus quidem arduū et ignaro peccatori improportionatū. cuius altissimā profunditatē gigātium humeros premere non ignoro. Desperarem penitus ⁊ deficerē: si vel cum moabitide post terga metentium spicas eorūdem manus fugientes colligere: ⁊ nō magis maiorum iam collecta comportando presumerem recitare.

Ruth. ij.

In qua re insufficientiā propriā verbis cultioribus nescio an palliare dicam: an excusare: superfluū duxi: cū ipsam plus cupito operis exequēdi imperfectio demonstrabit.

Protestatio theologica.

In huius igitur lectionis initio theologicā protestationē frequenter per me factam renouās coram vobis venerabilibus ac doctissimis preceptoribus meis protestor solenniter ⁊ expresse non esse mentis mee in futuris meis lectionibus: aut alijs q̄buscūq̃ actib⁹ p me volente dn̄o faciendis: aliqḋ dicere: aut pertinaciter defendere: quod catholice fidei seu determinationi sacrosancte matris ecclesie quomolibet obuiet: vel pias aures offendat. Si vo (quod per suam misericordiā dn̄s auertat) aliquid tale ex lapsu lingue: ignorantia: aliave qualicunq̃ occasione cōtigeret: reuoco exnunc prout extunc: extunc prout exnunc volēs ea habere pro non dictis: subijciens me humiliter eorum directioni: quorum est errantes corrigere: et deuios ad viā catholice veritatis reducere. Verū ne dicendorum indistincta congeries confusionē afferat placuit opus ipsum quod Sacri canonis misse expositio intitulari potest: per lectiones primo: ⁊ lectiones per. §. aut literas alphabeticas vltius secare: quaten⁹ studioso lectori in prompto quod voluerit occurrat cum nostrum quem edidimus indicem: seu vt aiunt inuentarium: inuisere placuerit.

Duodecastichō magistri Gasparis hastachy symmeringēsis ad lectorē.

Grammata grtiolam redolentia desine vanam.
  Mundani fastus suspicere illecebras.
Atq̃ phicos: sacrosq̃ reuolue libellos:
  Turpia contemnens scommata musicolū.
Ausu quos diro iulianus apostata pressit:
  Quod fidei nouit fortia scuta facere.
Hinc ea chalcotypis pulchris citrata iuuentus:
  Sancta theologie que tibi scripta damus.
Perlege nocturnis vigili cum mente lucernis
  In primis tu que ea initiāda sacris.
Nec te presbyterum quorūdā luxus inertium
  Abstrahat: ⁊ talus otia scorta sopor.

Lectio. j. A

PRemissa in cubiculo cordis deuotissima spiritussancti inuocatio: quatenus qui huius diuinissimi est autor muneris: sit mentiū nostrarum illuminator ⁊ doctor internus sacri canonis. Cui⁹ expositionē priusq̃ ordiamur: premittenda sunt aliqua ad consecrationis actū (ad quē canon etiam totius misse officiū ordinatur) requisita. Que tria sunt in genere. Requiruntur enim aliqua ex parte sacramenti conficiendi: et consecrantis ministri circunstantiarum temporis et loci. Ex horum aliqua requiruntur tanq̃ simpliciter ad consecrationem necessaria: ita quod eis non existentibus non fieret consecratio eucharistie: siue transsubstantiatio panis et vini in corpus et sanguinem christi.

Ad cōsecrationē reqsita.

Aliqua requirūtur de congruo: tanq̃ decentia ad legitime et ordinate consecrandum: quibus non existentibus: lȝ nō impediatur consecrationis effectus: q̄ est trāssubstantiatio: impeditur tamen eucharistie fructus.

Ad consecrationē aliq̃ simplr reqrūtur: aliq̄ d̄ cōgruo.

Que igitur ex parte sacramenti: requiruntur: requiruntur de necessitate: que ex parte circūstantiarum: requirunt̄ de cōgruo. Eorum vero q̄ requirunt̄ ex parte ministri: quedam de necessitate requiruntur: quedā de cōgruitate. Ex parte sacramenti requiritur debita materia ⁊ debita consecrationis forma. De quibus infra suo loco dicetur. Ex parte ministri aliqua requiruntur de necessitate: aliqua de cōgruitate: vt dictū est.

Reqsita ex parte

De necessitate ministri requirit ptās ordinis: facultas sermonis: integritas intentionis. Propter defectum primi nō possunt ꝯsecrare angeli: mulieres: nec laici: nec aliq̄ nō sacerdotes seu p̄sbyteri. Propter defectum scḋi: repelluntur ab hoc ministerio elingues ⁊ muti. * Propter defectum tertij excluduntur vsu rationis carentes ⁊ fatui: etiam si fuerint sacerdotes. B Primo scilicet potestati ordinis: paulo latius immorandum est. Vbi

* Mut⁹ aut elinguis: licet sacerdos cōsecrare

nō pōt: q: hoc sacr͡z exigit cer tā mate-riā: certā: ēt ꝟborū formā. j. q. j. de tra he. Acce-dit ꝟbum ad elemē-tū: ꝛ fit sa-cramentū si alterū horū dee-rit: non fit ꝯsecratio

in primis cōsiderandū: ꝙ multa cōpetunt ordini sacerdotali respectu corporis xp̄i: tam mystici ꝙ̄ veri. Corpus christi mysticū: intelligo fideliū congregationē: ecclesiā vez catholicā: ꝺm illud apl̄i. Uos estis corpus christi: ꝛ mēbra de mēbro. Mēbra depēdētia de mēbro scz capite xp̄o cōmēbro. gl. interli. Ipsum dedit caput supra oēm ecclesiā q̄ est corpus ei⁹. Corpus xp̄i verū est corpulenta substātia de ꝟgine maria: operatione spūsancti sumpta: vel etiā natura humana: diuine nature i supposito verbi vnita: de quo. j. dr̄. Et hoc ꝺm duplicē acceptiōez corporis: vt distiguit: vel ꝯ alā: vt ꝯ spm̄. Super vtrūq₃ corpus insignes sacerdos accepit ptātes. Sup corpus mysticū ptātē ligādi: soluēdi: docēdi: ꝯfortādi: ligādi: pctīs soluēdi: a pctīs docēdi viā salutis: ꝯfortandi sacramētis. Ad quorū expletionē Paulus eos hortatur. Attēdite vobis et vniuerso gregi in quo vos spūsctūs posuit ep̄os regere ecclesiā dei: quā acquisiuit sanguine suo. Ep̄os. i. sacerdotes: q: olim idē ep̄s ꝛ p̄sbyter ait ꝟhie. ad euandrū vel eugeniū ep̄m. ꝛ habet i canone. xciij. dist. legim⁹. Sup corp⁹ xp̄i verū ptātē ꝯsecrādi: offerendi: fidelib⁹ dispēsandi. ¶ C Pro quoꝝ clariori intellectu: videndū q̄d sit ptās ecclesiastica: ꝛ quotuplex. Ptātē ecclesiasticā causaliter diffinit illuminatissim⁹ doctor Joh̄. gerson cācella. parrhisi. in tractatu de ecclesiastica ptāte sic. Est ptās a christo supernaturaliter ꝛ spāliter collata suis aplīs ꝛ discipulis: ꝛ coꝝ successoribus legitimis vsq₃ ad finē seculi ad edificationē ecclesie militātis ꝺm leges euāgelicas p ꝯsecutione felicitatis eterne. In hac diffinitione causali ptās ponit p gn̄e. Est aūt ptās facultas ꝓpinqua ad exeundū in actū. Dicit ꝓpinqua: q: obediētialis remota q̄ est in qualibet creatura ratiōali respectu dei ad quālibet hierarchiā actionē nō dr̄ ptās ecclīastica. Dicit etiā potētia ꝓpinqua: q̄ in passum dispositū remotis impedimētis statim exire pōt in actū. Causa efficiēs sup principalis tāgit: cū dr̄: a xp̄o supnaturalr̄ collata. Nō em̄ iest ecclesiastica ptās a principijs nature: sed ab eo q̄ naturā cōdidit. Causa materialis vel subiectiua notat cū dicitur. Aplīs ꝛ disci. ꝛc. Formalis insinuat cū addit: ꝺm leges euāgelicas: dāt em̄ formā vtēdi. Causa finalis ꝯcludit: cū subdit. Ad edificationē ecclesie militātis p ꝯsecutione felicitatis eterne. Additū etiā est. specialiter ad exclusionē donoꝝ supernaturaliū: q̄ possunt esse cōis oi viatori: qualia sunt fides: spes: charitas: ꝓphetia: timor: pietas ꝛc. Per has particulas ois alia ptās excluditur qm̄ ois alia ptās. vl̄ est naturaliter indicta: sicut ptās corporalis: quoad causam efficiētē. Uel est ꝺm leges humanas regulata: sicut ptās secularis quo ad causam formalē. Uel est radicata in habentib⁹ eā ꝺm dona naturalia: etiā vbi supnaturalia vt puta fides: spes: charitas: nō adessent. Unde ptās secularis ꝯtra quā distinguitur ptās ecclesiastica ꝯuenit alijs ꝙ̄ xp̄ianis. Ptās aūt ecclīastica de necessitate fundat in dono supnaturali: scz caractere baptismali ꝺ cōi lege: q̄ character viatores facit esse de ecclīa militāte: ꝛ ita capaces ecclīastice potestatis. Tn̄ charitas seu grā gratū faciēs: etsi valde decēs sit suscipiētib⁹ ecclesiasticā ptātē: nō tn̄ exigit pro dādo titulo quasi sine ea nō possit esse ecclesiastica ptās: prout vvaldensiū heresis errādo asseruit. ¶ D Legit aūt i euāgelio sextuplex ptās a christo data aplīs. discipulis pro se ꝛ eorū successorib⁹: ministris scz ecclesie quales sunt ep̄i ꝛ presbyteri. Uñ Anacletus papa. xxi. dis. in nouo. ait Aplīs decedētib⁹: in locū eoꝝ surrexerūt ep̄i. Et sequit. Uidētes aūt apl̄i messem esse multā: ꝛ operarios paucos rogauerūt dn̄m messis: vt mitteret operarios in messem suā. Uñ ab eo electi sūt

j. coꝝ. xij. Ephe. j. Act. xx.

Diffinitō ptātis ec clesiastice

Sextu-plex ē po-testas a xp̄o aplīs data. Mat. ix. Luce. x.

septuagintaduo discipuli quoꝝ typū gerūt presbyteri: atq₃ in eoꝝ loco sunt cōstituti in ecclesia. Hec ibi. Sex ergo ptātes ꝓdicte prout eas colligit do. Petrus de aliaco cardinalis: he sunt. Ptās ꝯsecrationis: sacramētoꝝ administratiōis: ꝓdicationis: iudiciarie correctiōis: dispositiōis ministrorū ecclesie accipiēdi vite necessaria ab his quibus spūalia administrāt. De primis duab⁹ magis ad ꝓpositū: eo ꝙ cōferri videnť in ordini sacerdotali. Prima igit ptās est ptās ꝯsecratiōis: qua quilibet sacerdos rite ordinat⁹ ꝯficere pōt corp⁹ ꝛ sanguinem dn̄i iesu xp̄i. Hanc ꝯtulit dn̄s in vltima cena: cū dixit. Hoc facite in meā cōmemorationez. Hec ptās q̄nq₃ dr̄ character vel ptās ordinis: de quo infra lati⁹ dicēdū erit. Scd̄a ptās: scz administrationis sacroꝝ ꝛ spāliter sacramēti penitētie: est ptās iurisditiōis spūalis in foro pn̄ie: q̄ dr̄ ptās clauiū: quib⁹ sacerdotes possūt aperire celū ꝛ claudere. Apire dignis: ꝛ claudere indignis. Per pctm̄ enī₃ mortale q̄libet peccās claudit sibi celū: q₃ ꝓstat sibi ipedimētū intrādi celū: ꝛ gaudia ꝑadisi. Ad cuius amotionē cōtulit deus ptātē ecclesie: qua discernere pōt in cā ꝓpter quā celū claudit: ꝛ ferre snīam: ꝓnūtiando illū dignū ꝛ illū indignum. Dignū dolētē de pctīs ꝛ ea ꝯfitētē. indignū non dolētem de peccatis ꝙ̄uis cōfitētē. Et hoc est celū aperire ꝛ celū claudere quātū ꝑtinet ad ministeriū sacerdotū. Et autoritas hec faciēdi vocat ptās clauis. Que duplex est. scz autoritas cognoscēdi i cā pctōris ꝯfitētis: ꝛ autoritas senētiādi: q̄ dn̄r claues. Prima clauis sciētie: scd̄a clauis ptātis. Uñ clauis scie n̄ ē scia habitual' vl' actual' vt quidā putauerūt: q: etsi autoritas cognoscēdi requirat sciētiā vel discretionē comitātē rectū vsuz ei⁹: quēadmodū etiā clauis ptātis reqrit iustitiā ad rectum vsū sui. Tn̄ sicut ptās iudicādi nō est iusticia: imo ꝓcet sine iusticia: ita ptās vl' autoritas cognoscēdi in aliqua cā nō est sciētia vel discretio: q̄nimo pōt esse sine discretiōe cognoscēdi. de quo pulchre loquit doctor subtilis dist. xix. iiij. Cōcordat Alexā. de ales p. iiij. q. lxxviij. ar. ij. mē. iij. ¶ E Hec ptās ꝓmissa fuit petro a dn̄o: cum dixit. Tibi dabo claues regni celoꝝ ꝛc. Promissa fuit etiā oib⁹ aplīs: cū dixit. Amē dico vobis quecūq₃ ligaueritis sup terrā: erūt ligata ꝛ i celis. Et q̄cūq₃ solueritis sup terrā erūt soluta ꝛ in celis. Collata ꝟo fuit eis in die dominice resurrectiōis: dum apparens eis iesus in cōclaui ꝯgregatis insufflauit: ꝛ dixit. Accipite spm̄sctm̄ quoꝝ remiseritis pctā remittunť eis. Jo. xx. He due ptātes ꝯsecratiōis ꝛ clauiū dicunť ptātes ordinis sacerdotalis: neq₃ eedē sunt: neq₃ simul tp̄e collate aplīs. Quarū vna respicit cōsecrationē corporis xp̄i veri: qm̄ habēs eā ꝯsecrare pōt verū corp⁹ ꝛ sanguinē xp̄i ꝛ ꝟtute ꝟboꝝ sacraliū. Scd̄a respicit corp⁹ xp̄i mysticū seu mēbra ei⁹ q: h̄ns eā pōt soluere ꝛ ligare pctōres: fideles tn̄ q̄ sunt mēbra ecclīe numero etsi nō merito: lz solutiōe fiāt ēt mēbra merito. Prima vt dictū est: collata est aplīs i cena an̄ xp̄i passionē. scd̄a post resurrectionē. Et videť ꝙ ēt mō in ordinatiōe sacerdotis distinctis actib⁹ ꝛ tp̄ib⁹ ꝯferanť. Primā em̄ cōfert ordinator ep̄s ordinādo: cū tradēs ei calicem cū vino ꝛ aqua pane supraposito dicit. Accipite potestatē offerēdi ꝛ ꝯficiēdi ꝓ viuis ꝛ mortuis. Secūdā ꝟo tradit aliq̄b⁹ interpositis: ponēs manū sup caput ei⁹ ꝛ dicēs. Accipite. ss. quoꝝ re. pctā ꝛc. Et si in collatiōe cuiuslibet potestatis imprimit spūalis character: vt quidā tenēt. ꝛ recitat Sco. distin. xix. iiij. tanq̄ ꝓbabiliter dictū: tūc tres sunt characteres ordinē sacerdotalē integrātes ꝺm tres potestates collatas. Et si collata prima: scz ptāte cōsecrādi nō procederet episcopus ad collationem aliarū: nō esset ille perfecte in sacerdotē ordinat⁹.

Lu. xxij.

Clauis ec clesiastica duplex.

mat. xvi. Matth. xviij.

Possetq̃ ↄficere corp⁹ christi: non tñ ligare ⁊ solue re pctõres: qr ad hoc nõdũ fuisset sibi collata ptãs. Ex hoc videt᷑ opinio quorundã doctorꝫ min⁹ ꝓba bilis: dicẽtium ꝙ vna est ptãs sacerdotalis ſm essentiã ⁊ radicẽ: sed multiplex ſm effectũ. Quodq̃ cũ aplis in cena data fuit ptãs ↄsecrãdi super cor pus xp̄i verũ: etiã collata sit eis ptãs sup totũ cor pus xp̄i mysticũ: ipsum scʒ in mẽbris ei⁹ ligandi ⁊ soluẽdi: nã ṽba illa. Hoc facite in meã cõmemora tionẽ quib⁹ tradita est prima ptãs: nullũ penitus ordinẽ habẽt vel habitudinẽ ad scḋam ptãtẽ. Ne q̃ enĩ significãt ipm nec exprimũt: qḋ tñ regulari ter fit per ṽba quib⁹ aliqua cõfert᷑ ptãs. Quõ enĩ alr̃ sciret᷑ ꝙ collata esset hec vel illa ptãs. Et pre terea cũ ṽba sacralia hoc qḋ significãt efficiunt: ⁊ verba quib⁹ prima ptãs cõfert᷑: scḋam ptãtẽ peni tus nõ significent: sequit᷑ ꝙ neq̃ ipm conferant.

Improbatio opinionis quorũdã doctorũ.

¶ Lectio. ij. B

Hẽ ptãtes sacerdo

tales equales sunt in oĩb⁹ rite cõse cratis sacerdotib⁹: maiorib⁹ ⁊ mino rib⁹: hoc est epis ⁊ simplicibus sa cerdotib⁹. Sũt etiã inauferibiles. Ratio primi pꝫ ex ꝓmissis: qr cuilibet sacerdoti in differẽter cõferunt᷑ per easdẽ verborꝫ formas: et ꝑ eandẽ exhibitionẽ signorꝫ quasi materiarũ: dicẽ te ordinatore sup quẽlibet. Accipere ptãtem cele brãdi ⁊c. Ac porrigẽte cuilibet calicẽ cũ pane ⁊ vi no rursus ad manuũ impositionẽ cuilibet. Accipi te spm̃sctm̃ quorꝫ remise. ⁊c. He forme sicut eedẽ: ita ⁊ eiusdem efficacie: sunt in omnibus: sicut ⁊ ta les forme sacramẽtales quantum est ex parte ea rum. Itẽ eidẽ characteres imprimunt᷑ oĩb⁹ sacer dotib⁹ in sua ordinatione: in quib⁹ fundantur he ptãtes. Ratio scḋi scʒ inauferibilitatis est: qr cha racter in in sacerdotali ordinatiõe impressus ma net: nec vnq̃ delet᷑ ⁊ per ↄ̃sequẽs nec ptãs que in eo fundat᷑. Est enĩ character forma supnaturalis a deo creata: q̃ per nullã virtutẽ creatã corrumpi põt. Ei⁹ nãq̃ desitio annihilatio est: ad quã virt⁹ creata se nõ extẽdit: sicut nec ad creationẽ. Neq̃ a deo tollitur propter quodcũq̃ pctm̃: sicut cetera dona supnaturalia: quo mõ charitas tollit᷑ ꝑpter pctm̃ mortale. fides ꝑpter heresim. spes ꝑpter de sperationẽ: qr character sacerdotalis cõfert᷑ a deo etiã existẽti in pctõ mortali: etiã actu peccãdi: vt si quis cũ ꝓposito ꝑeccãdi suscipit sacrm̃ ordinis: ⁊ ideo nulli pctõ repugnat. Quãtũcũq̃ igit᷑ sacer dos suspẽdat᷑: excõmunicet᷑: degradet᷑: semper ma net in eo potestas ↄsecrãdi: silr̃ ⁊ autoritas ligãdi ⁊ soluẽdi. In cui⁹ signũ cũ hi recõciliãtur ecclesie: nõ re ordinant᷑ in sacerdotes: qḋ tñ foret necessa riũ: si ptãs sacerdotalis per hmõi actus auferret᷑. De hoc btũs Aug. reprobãs positionẽ Cypriani dicẽtis: ꝙ heretici vera sacramẽta nõ hñt. Et illa rũ qui dixerãt. ꝙ sacerdos recedẽs ab ecclesia ba ptisma nõ admittit. sed ordinẽ. Ad Permentianũ scribẽs ait de hereticis ⁊ dãnatis: ⁊ habet᷑. i. q. i. ꝙ quidã. Qḋ quidã dicũt ꝙ baptisma qḋ accepit nõ amittit q̃ recedit ab eccl̃ia: ius tñ dãdi qḋ accepit admittit (. i. ordinẽ gl.) multis modis apparet fru stra ⁊ inaniter dici. Primo. qr nulla ostẽdit᷑ cã cur ille q̃ baptisma amittere nõ potest: ius dãdi possit amittere. Utrũq̃ enĩ sacrm̃ est ⁊ quadã ↄsecratione hoĩ datur: illud enĩ cũ baptizat᷑: illud cũ ordinat᷑: ⁊ ideo nõ lʒ a catholico vtrũq̃ scʒ sacrm̃ iterari. Nã si qñ ex parte ipꝫ veniẽtes etiã ꝑpositi ꝓ bono pa cis correcto schismatꝭ errore suscepti sunt: ⁊ si visũ est ap⁹ esse vt eadẽ officia gererẽt q̃ agebãt: non sunt rursus ordinãdi: sʒ sicut baptism⁹ in eis: ita ⁊ ordinatio mãsit integra. qr in ꝑcisiõe fuerat vitiũ: qḋ vnitate pacis est correctũ: nõ in sacris q̃ vbicũ q̃ sunt ipsa vera sunt. Et infra eodẽ. De his q̃ ab

Quid character.

Augusti.

vnitate eccl̃ie catholice separati sunt: nulla lʒ qḋ est q̃n habeãt ⁊ dare possint sacra: sʒ ꝑniciose hñt: ꝑ niciose⁊ꝑ misticuʒ nisi habere potestatẽ sup corp⁹ xp̄i verũ. Neutri sacro iniuria faciẽda est sicut nõ recte hʒ q̃ ab vnitate recedit: sed tñ hʒ: et ideo tra dunt qui extra vinculum pacis sunt. redeunti nõ redditur sic etiã nõ recte dat qḋ accepit: ⁊ iḋ qḋ ab eo accipit᷑ veniẽti ad vnitatẽ nõ iterat᷑. Ex quib⁹ ṽbis Aug. ↄ̃stat in oĩb⁹ tã apostatis q̃ hereticis aut dãnatis manere sacra xp̄i vera: quãtũ ad se ⁊ lctã: lʒ ad dãnationẽ sint hñtib⁹: dãtis ⁊ recipiẽtis. ¶ B Ex his infero: ꝙ periculose errãt dicẽtes sa cerdotẽ i pctõ mortali existẽtẽ nõ ↄficere: qr ptãs ↄficiẽdi nõ fundat᷑ in grã: nec ipsam necessario ꝓ supponit: sʒ vt dictũ est: in charactere sacerdotali quẽ ſm legẽ statutã prerequirit. In cui⁹ signũ xp̄s i cena cũ aplos suos sacerdotes ordinauit: ordina uit ⁊ iudã ꝓditorẽ suũ sacerdotẽ ſm doctores: q̃ tñ tũc nõ fuit in grã: qr tã post bucellã panis intrauit in eũ sathanas. Cõstat ergo ꝙ tũc recepit ↄsecrã di ptãtẽ. Si ergo tũc in debita materia cũ certa ṽ borꝫ forma ↄsecrare attẽtasset: cur non ↄsecrasset? Par rõ est de quolibʒ sacerdote. Unde btũs Aug. in li. de corpe dñi ait. Intra ecclesiã catholicaʒ in ministerio corpis ⁊ sanguis dñi nihil a bono mai⁹ nihil a malo min⁹ ꝑficit᷑ sacerdote: qr nõ in merito ↄsecrãtis: sʒ i ṽbo efficit᷑ creatoris ⁊ ṽtute spũsscti. Infero scḋo ex ꝑdictis ꝙ silr̃ errãt dicẽtes sacer dotẽ in mortali pctõ existẽtẽ nõ posse quẽ absolue re a pctis. Pꝫ ex eodẽ fundamẽto: qr ptãs clauiũ ex xp̄i ordinatiõe gratiã nõ prerequirit. vt recipia tur: sʒ ptãtẽ dũtaxat ↄficiẽdi. si elvoluit dñs aliquẽ hr̃e ptãteʒ ligãdi vel soluẽdi sup corp⁹ xp̄i verũ. Et si ad hoc nulla sit autoritas expssa canonis: suf ficit rit⁹ ⁊ vsus ecclesie: q̃ maioris est autoritatis autoritate cuiuscũq̃ doctoris ꝑticularis. vñ btũs Aug. ex dictis Basilij indʒ dist. xj. eccl̃iasticarum. Eccl̃iasticarũ institõnũ quasdã in scriptis: q̃sdã ṽo aplica traditiõe ꝑ successores in ministerio cõfir matas accepim⁹: quasdã ṽo ↄ̃suetudine robora tas approbat vsus: qb⁹ parritus ⁊ idẽ vtrisq̃ de bet᷑ pietatꝭ affect⁹. Et in ep̃la ad Januariũ di. xij. illa aũt. Illa aũt q̃ nõ scripta: sʒ tradita sunt custo dim⁹: q̃ qdẽ toto orbe terrarũ obseruãtur: dat᷑ in telligi vel ab ipsis aplis: vel ex plenarijs ↄ̃silijs: quorꝫ est in ecclesia saluberrima autoritas: cõmẽ data atq̃ statuta retineri. ¶ C Sy forte q̃s obij ceret: xp̄s pri⁹ ꝙ̃ aplis diceret. Quorꝫ remiseritis pctã remittunt᷑ eis: ꝓmittit. Accipite spm̃sctm̃: er go videt᷑ ꝙ grã spũsscti req̃rat᷑ ad susceptionẽ ꝑdi cte ptãtis. Ad qḋ dicẽdũ ꝙ spũsctũs duplr̃ dat᷑ et accipit᷑: vcʒ grã gratũfaciẽte: ⁊ in grã gratis data. Primo mõ dat᷑ ad ꝑsonalẽ sctificationẽ recipiẽtis Scḋo mõ nõ semꝑ ad ꝑsonalẽ sctificationẽ: semꝑ aũt ad ecclesie vtilitatẽ. De prima dr̃. Justificati gratis ꝑ gratiã ipsius. s. xp̄i. glo. ꝑ gratiã xp̄i q̃ do nũ dei est. Maximũ aũt donũ spũssctũs est. vñ ⁊ dr̃ ibidẽ. c. v. Charitas dei diffusa est in cordib⁹ vr̃is ꝑ spm̃sctm̃ q̃ dat⁹ est vobis. Gratia aũt q̃ iustificat charitas est: aut ei inseparabiliter ↄiũcta: q̃ datur semꝑ ad sctificationẽ: qr ipsa est q̃ operit multitu dinẽ pctõꝝ. De scḋa. i. Corꝫ. xij. Alij ꝑ spm̃ dat᷑ ser mo sapiẽtie: alij sermo sciẽtie ſm eũdẽ spm̃: alij fi des in eodẽ spũ: alij grã sanitatum in vno spũ: alij opatio virtutũ: alij ꝓphetia. Premisit aũt apls. Unicuiq̃ dat᷑ manifestatio spũs ad vtilitatẽ. Di uisa sunt dona: nõ ad meritũ alicui⁹ singlr̃ dãtur: sed ad vtilitatẽ ecclesie edificãde. Qḋ aũt nõ detur ad ꝑsonalẽ vtilitatẽ: pꝫ: qr sic dat᷑ ⁊ reprobis: q̃b⁹ allegãtib⁹ in iudicio recepta dona⁊ dicẽtib⁹. Dñe nõne in noĩe tuo ꝓphetauim⁹: ⁊ in noĩe tuo demo nia eiecim⁹: ṽtutes multas fecimus: dicturus est dñs. Nunq̃ noui vos. glo. i. in nullis approbaui. Itaq̃ apl̃i in ptãte ligãdi ⁊ soluẽdi: receperũt qui

Error eorũ q̃ dicũt sacerdotẽ i pctõ mortali existẽ nõ ↄficere.

Spũssanct⁹ duplr̃ dat᷑ ⁊ accipitur.

Ro. iij.

puer. x. ⁊. i. Pe. iiij.

Mat. vij.

dem spūsctm: qz ipsa ptās ligādi atqz soluēdi donū ē spūsscti: sz grīs datū. Vñ nō dixit dñs. Accipite grāz spūsscti vt accipiatis ptātē remittēdi pctā: vt remittatis pctā sz ait. Accipite spūscm: qz remiseritis pctā zc. quasi. d. Accipite donū spūsscti: ptātē scz remittēdi pctā et accipiētes hoc donū spūssancti: spiritūsanctū recipitis. Nec tñ negandū qz xp̄s dedit his vbis z signo flat⁹ aplis augmentū grē z charitatis. Sed nō dedit illā vt dispōnē piꝰniam necessario requisitā ad susceptionē ptātis clauiū sed tāqz dispositionē de zgruo vt digne reciperet: sicut z nūc gratia ɔfert in collatione ordinū: nisi impediat obex in suscipiēte ad dignā ptātis executionē. Vñ etsi nō ad susceptionē: neqz ad executionē ptātis clauiū simplr requirit grā gratūfaciēs: requirit tñ ad dignā ptātis clauiū susceptionē: eiusqz dignā executionē. Vñ sicut ordinandus se disponere dz: vt sine pctō recipiat ordinis sacramētū: ita etiā curet mūdus esse a pctō: vt digne actū recepte exequat ptātis: qz teste btō Augu. ɔ donatistas. Nemo digne absolui: nisi colūba vel colūbe mēbra. Colūba. i. christus. Mēbrū colūbe: a pctō mūdus. ¶ D Et p dictoꝝ ɔfirmatiōe pōt argui p locū a maiori: si ad recipiēdum z exequēdū ptātē ɔsecrādi verū corp⁹ christi: nō requirit necessario grā gratūfaciēs i ministro q̄ maior est: multomin⁹ requirit in ptāte min⁹ digna: respectu scz corporis xp̄i mystici: sed ibi nō requirit: vt dictū est: ergo nec hic. Cōcordat his magr dist. li. iiij. allegās illud Hie. sup illo vbo Mat. xvj. Tibi dabo claues regni celoꝝ. Dat de⁹ bñdictionez digne poscēti p indignū ministrū. Fallit aūt et fefellit multos vulgata snia: qui ligat⁹ est: aliū soluere quō pōt. Qd vtiqz verū est de ligatura corporali: z dū hec mēbra ligata sunt: quib⁹ z non aliis soluere pōt. Alioquin nihil phibet pedib⁹ cōpeditū: z manib⁹ liberū: vincula alteri⁹ soluere. In pposito aūt nulla ligatura corporalis: sz dūtaxat ligatio p p̄ceptū. Preceptū eñi videt sacerdotib⁹: vt digne z iuste opa sui ministerij exequant: nam Leui. xxj. p̄cipit. Hō de semie aarō q̄ habuerit maculā: nō offerat panes: corā dño: nec accedat ad ministeriū ei⁹. Per maculā viciū itelligit. vt dicit gl. vñ Aug. Ablata est ois dubitatio. Nemo summorū vel secūdoꝝ sacerdotū dz ad scā accedere: nisi mūdus est: immo videt esse de iure naturali vt hō scā sancte pertractet: vt dicit sanct⁹ Tho. in. iiij. vbi infra. Itē iuste qd iustū est exequeris. Sacerdotesqz accedūt ad dñm sanctificent: ne percutiat eos. Et p Esa. p̄cipit dñs. Mūdamini q̄ fertis vasa dñi. Eiusdē lij. ¶ E His aliisqz autoritatib⁹ moti sctūs Tho. Alb. Petr⁹ d tharā. dicūt qz suscipiēs vel exequens ordinē in pctō mortali: mortalr peccat: qz facit ɔ p̄ceptū diuinū. Vñ sctūs Tho. in. iiij. scripto dist. xxiiij. q. iij. dicit: qz sanctitas vite requirit ad susceptionē ordinis cuiuslibet nō de necessitate sacramēti: sed necessitate p̄cepti. Vñ si mal⁹ ordinat: nihilomin⁹ ordinē hz: tñ cū pctō: nā i quolibet ordine quasi p̄sumptuosus mortalr peccat: q̄ cū ɔsciētia pcti mortalis ad ordinē accedit. Hoc quoad ordinis susceptionē. Sed quoad executionē actuū ordinis subdit circa finē. q. Lex p̄cipit vt hō iuste ea q̄ iusta sunt exequatur. Et iō quicunqz hoc qd sibi cōpetit: scz rōne ordinis facit indigne: qd iustū est iniuste exequit: z ɔ p̄ceptū legis facit: ac p hoc mortalr peccat. Quicūqz aūt cū pctō mortali aliqd sacrū officiū ptractat: nō est dubiū quin indigne illud faciat: vñ patet qz mortaliter peccat. Et infra. Qñcunqz minister exhibet se in aliq̄ actu vt ministrū eccłie in mortali pctō mortalr peccat: z toties mortalr peccat. quoties hmōi actū facit: qz vt dicit Diony. c. j. celestis hierarch. Immūdus nec symbola. i. nec sacralia signa tāgere fas ē. Vñ qñ tāgūt res sacras: q̄si suo officio vtētes mortaliter peccāt sec⁹ si in aliqua necessitate aliqd sacrm ɔtingerēt vel exeqrent: in eo casu in quo etiā laico liceret. sicut si baptizaret in articulo necessitatis. Vel si corp⁹ xp̄i in terra piectū: colligeret. Loquit semp de existente i pctō mortali. Hec snia etsi nō oib⁹ piz tāqz nimis dura: videt tñ firmis scripture radicib⁹ innixa. Et iō eccłie ministris solicitius formidāda. ¶ F Sic ergo in pposito nō est nisi ligatura p̄cepti: ppter quā factū ɔtra p̄ceptuz nō est irritū: qz uis peccēt p̄ceptū trāsgredientes. Et est sile in claui⁹. Precipiat dñs seruo suo: ne certū vinculatū soluat: iā seru⁹ ille ligatus est: eo mō quo p̄cepto ligari dicimur. Cōstat aūt qz seru⁹ ille ɔtrauenire pōt p̄cepto dñi z ligatum soluere. Qd si facit: nō min⁹ solut⁹ est q̄ vinctus fuerat: qz si preceptū de nō soluēdo sup ipm latū nō fuisset. Ita in pposito. Preceptū non ligat corpaliter seu realiter ptātē clauiū: ne ipsam hñs possit exire in ptātis actuz: sed ligat ne licite possit: sed nec pctō mortali ligat: ne aliū a mortali soluere possit: qm etsi mortali pctō ligat⁹ est: ne possit pficere actus meritorios: z ita q̄si pedib⁹ bonarū affectionū teneat ɔstrict⁹: nō tñ ligatus est pctō mortali quātuz ad illud quo soluit. i. ptātē clauiū q̄ manib⁹ sic poterit cōparari. Claudicat ergo popularis illa snia do trāsferēdo ligationē corporalē ad ligationez p phibitoriū p̄ceptū vel p mortale pctm. Et rōnabiliter: misericorditerqz dñs ordinis ptātem siue ad suscipiēdū: siue ad exercēdū impediri noluit simpliciter pctō suscipiētis z exequētis: ne hierarchicus ordo eccłie instabilis sit: incertus totiusqz cōfusus. Cū eñi nemo sciat an amore vel odio dignus sit: z hoc de seipso: multomin⁹ de alio nūqz securi esse possent subditi. sz nec p̄sidētes. Quippe semp dubitare haberēt pctōres: an fuerint rite vere et sacraliter absoluti: cū semp dubitarēt de mūdicia sacerdotis ex multis ɔ eos p̄ceptis suspitionibus. Sz z ipsi sacerdotes si ptātē i ordinatiōe rite suscepisse: si ēt recepta ptāte vere ɔsecrēt. si absoluant zc. cū se tūc vl nūc charitatē habuisse aut hēre ignorēt. Et lz in his nō possit haberi certitudo euidētie absqz diuina reuelatiōe: ppter intētionē ordināris: ɔsecrātis: absoluētis q̄ aliis ignota est. Fm illud. Hō videt q̄ patēt: de⁹ aūt intuet cor. Credibili⁹ tñ ē: z vosimili⁹ itētionē debitā fuisse ɔsecrādi ɔferēdi ordines recipiēdi gnalr exequēdi: qz oppositū. Sec⁹ de ministroꝝ sctitate. ¶ G Preterea nō videt diuine bonitati ɔsentaneū: alterū p alteri⁹ iniqtate puniri: in his p̄certim q̄ ad salutē ptinēt: dū ille alteri in sua malicia non cōicet. Sed si pctōrē ɔtitētē: z ad absolutionē recipiēdā fm' hūane fragilitatis possibilitatē se disponētē: sacerdos ppt occultū suū pctm ñ absolueret: puniret pctōr ppter pctm alienū cui nō cōicasset. ɔ illud. Filius nō portabit iniqtatē pris. Iustitia iusti sup eū erit et ipietas impij sup eū erit zc. Iterū rōnabile est: vt de⁹ assistat sacro pnie ad pctōꝝ remissionē quā sigt. Assistat dico certitudinalr respectu significati in fieri: ne ppter signi i certitudinē negligat quis sacrm suscipe. Nā q̄s hoim sue fame zelator alteri hoi cordis sui secreta forefacta apiret: nisi firmissime crederet deū assistere sacerdoti ad remissionē suoꝝ pctōꝝ: dū in se ɔtitēte nō sit obicis ipedimētū. Nemo p re dubia z pene neutra rē tā difficilē naturali inclinatiōi ɔtrā: qlis est pctōꝝ ɔfessio: subiret: q̄ necessario p̄reqrit sacramētalr absoluēdis. Hec paulolatius de ptāte ordinis inserere placuit: que materie nostre non impertinentia videbantur.

¶ Lectio. iij. A

TErtia potestas est potestas dispositionis ministroꝝ ecclesie: quoad determinationem

Augu.

Deut. xv / Exo. xix.

Thomas aquinas.

Deut. xvi

Diony.

Eccli. ix.

Reg. xvi

Eze. xviij.

iurisditiõis ecclesiastice:vt euitet̃ ꝯfusio ꝛ dissensiõis materia ꝛ in ppl'o ꝛ inter ministros:si hi eq̃liter ꝛ indistincte de om̃ ppl'o curã haberẽt. Et hec ptãs collata est singl'r petro ꝛ ei⁹ successorib⁹:vbi ait ei singl'r xp̃s. Pasce oues meas. Idipm̃ tertio repetẽs .i. sis pastor ꝛ p̃lat⁹ gn̄alis:vt.s.ad te ptineat dispõ ꝛ regimẽ gn̄ale ouiũ ꝛ ouilis. ¶ Pro q̃ ad maiorẽ eoꝝ q̃ dicta sũt:elucidationẽ notãdũ ꝙ iurisditio ꝯsistit in q̃dã p̃latiõe seu supioritate sup certã plebẽ vel psonã. Qz ꝟt iurisditio q̃si auctoritas vel ptãs dicẽdi ius. Hoc aũt nulli cõpetit respectu alteri⁹:nisi sup ip̃m habeat quandã p̃lationẽ. Et diuidit̃ q̃ntũ ad ppositũ sufficit:qz q̃daz est coerciua:de qua infra dicet̃. q̃dã nõ coerciua:ꝛ hec est q̃ req̃rit̃ in foro interiori ad absolutionem pctõꝝ:qz hec ministrat materiã priori ptãti:ligãdi.s.ꝛ soluẽdi. hec ptãs iurisditiõis in sua plenitudine residet in sũmo põtifice:quo ad totã eccl'iaz vl'em:qz ipsi⁹ soli⁹ est vl'r istituere rectores ꝛ p̃latos in eccl'iastica hierarchia:cũ ipsi soli dictũ sit. Pasce oues meas. Ubi xp̃s nõ distīxit inter has ꝛ illas:sz gn̄al'r om̃ curã cõmisit. Ab eo ergo descẽdit mediate vel imediate oĩs ecclesiastica iurisdictio in īferiores p̃sidẽtes:quos vocat ad se in partẽ solicitudinis:cũ ipse vocat⁹ sit in plenitudinez ptãtis:vt in.c.ad honorẽ.de au.ꝛ vsu pal. Inn.iij. In inferiorib⁹ ꝟo p̃latis est hec ptãs limitata:fm̃ sũmi sacerdot' rõnabile arbitriũ. Un̄ ep̃s nullos põt ligare vl' soluere nisi de sua diocesi:vt i.c.nu. ius.de paro.ꝛ alie.pa. Sic etiã curat⁹ in alienos sue parochie nõ subiectos absoluẽdi nullã hz potestatẽ.vñ.xiij.q.j.ecclesias.ꝟt. Statuim⁹ vt null⁹ alteri⁹ parochie terios aut ius inuadat. Sit vnusq̃sq̃ suis terminis ꝯtẽt⁹:ꝛ taliter ecclesiã ꝛ plebez sibi cõmissã custodiat:vt añ tribunal eterni iudicis ex oĩb⁹ sibi cõmissis rõnẽ reddat:ꝛ nõ iudiciũ:sz gl'iã p suis actib⁹ pcipiat. ¶ B Hec ptãs iurisdictiõis in foro aĩe iteriori nõ est ptãs ordinis:nec ꝯfert̃ in ordinis susceptiõe. Nã eoipso quo aliq̃s ordinat⁹ est p̃sbyter:nõ est ꝯstitut⁹ p̃lat⁹:nec curator alicui⁹ psone vel plebis. Presupponit tñ eã:ꝛ fundat̃ in ptãte ordinis sacerdotalis:qz nulli cõmittit̃ nisi sacerdoti ptãtez clauiũ ex ordine h̃nti. Nõ eñ p ptãtẽ iurisditiõis dat̃ noua ptãs absoluẽdi sacramẽtal'r:sz materia subijcit̃:in quã accepta ptãs clauiũ valeat exerceri. Coherẽt ergo sibi he due ptãtes clauiũ ꝛ iurisditiõis q̃ntũ ad foꝝ aĩe:ita ꝙ vna sine alia ñ sufficit ad soluẽdũ a pctis. Nõ sufficit dico:nedũ ad ordiate ꝛ licite absoluendum:sz simpl'r ad absoluẽdũ:ita ꝙ si sacerdos tentauerit absoluere nõ suũ:non mõ peccat mittẽdo falcẽ in messez alienã:sed oĩno nihil facit:qm̃ a nõ

Innocen.

suo iudice ligari null⁹ vz vel absolui.in.c.qḋ aũt. de pe.ꝛ remis.ꝛ eo.ti.c.oĩs.dicit Inno.iiij. Eũ volẽtẽ ꝯfiteri nõ suo sacerdoti id fieri debere decernit de fauore ppriũ sacerdotis:cãm subdit dicẽs. Cũ aliter ipse illũ non possit soluere vel ligare. Itaq̃ ad absoluẽdũ req̃rit̃ ptãs clauiũ ꝛ materia i quã absolutio recipiat̃ seu ad quã terminet̃. Sicut eñ in naturalib⁹ q̃ꝫ artificialib⁹ ad agẽdũ req̃rit̃ potẽtia seu virt⁹ agẽdi.ꝛ materia in quã actio terminet̃. Ptãs itaq̃ agẽdi.ptãs est clauis. Materia pprinq̃ siue p se:est pctm̃. Materia scd'aria siue p accidẽs pctõr subdit⁹. Subdit⁹ dico duplici subiectiõe:subiectiõe .s.volũtaria:ꝛ subiectiõe p̃lati supioris. Utraq̃ subiectio req̃rit̃:nã q̃ntũcũq̃ peccator sit subiect⁹ ueꝝ p̃latũ sacerdoti parochiali:nisi

Attẽde de duplici subiectione.

tñ volũtarie se subijciat eidẽ a pctis nõ absoluet̃. Quis eñ diceret aliquẽ inuitũ absolui in foro cõsciẽtie. Sil'r q̃ntũcũq̃ q̃s volũtarie se subijciat alicui sacerdoti:nisi talis sibi p̃fect⁹ sit a supiore:absoluere eũ nõ põt. Facit ad hoc.c.puenit.xvj.q.j. Ubi Paschasi⁹ papa decernit nulliũ pniam ac peccatoꝝ remissionẽ dare posse absq̃ pprij ep̃i fauore vel aplice sedis autoritate:prout hoc de monachis spal'r statutũ est in ꝯcilio Chalcedonensi.ca. q.c.qui vere. Et hoc q̃dez rõnabiliter:ne.s.p̃beat̃ incẽtiuũ delinq̃ndi. Qḋ certe p̃beret̃ si q̃libet p sua volũtate posset a quocũq̃ sacerdote absolui. Tolleret̃ etiã ex hoc nõ parũ erubescẽtia pctõris q̃ magna pars est satisfactiõis. Tolleret̃ insuper cura ꝛ solicitudo sacerdotũ. quã adhibẽt circa salutẽ suoꝝ subditoꝝ:si p libito subditoꝝ viderent se ꝯtẽptos in hui⁹ sacramẽti susceptiõe. ¶ C Ex his infero correlariũ ꝙ sacerdotes simplices non curati:nõ possunt sibĩ inuicẽ absolutionis b̃nficiũ impẽdere:sine sui supioris fauore ꝯcurrẽte. Pz ex dictis:qz null⁹ eoꝝ hz sup aliũ iurisditionez. Neq̃ eñ sacerdotes excipiunt̃ ab illa sacra Lateranẽ. ꝯcilij ꝯstitutiõe qua p̃cipit̃ omnib⁹ vtriusq̃ sexus fidelib⁹ suo pprio sacerdoti:vel de ei⁹ fauore petito ꝛ obtẽto alteri ꝯfiteri.de pen.ꝛ remis.omnis. Quod ꝟo ibi addit̃:ad min⁹ semel in anno:specificat p̃ceptũ:q̃ntum ad partẽ eius affirmatiuaz:fm̃ quam nõ obligat pro semp:sed pro certo tpe. Sed nõ dat libertatẽ extra id tp̃s cõfiteri alieno sacerdoti:qz eadẽ causa est extra id tp̃s specificatum ꝛ in illo. Illa.s.quia vtrobiq̃ deficit iurisditio sacerdoti alieno. Hinc de peni dis.vi. placuit. Urban⁹ papa.ij. general'r statuit:ne q̃s sacerdotẽ alienũ absoluat. Ait eñ. Placuit vt deinceps nulli sacerdotũ liceat quẽlibet cõmissum alteri sacerdoti:ad pniam suscipe:sine ei⁹ ꝯsensu cui p̃mo se cõmisit. Glo.sup ver.cõmisit.i.cui⁹ parochian⁹ est ꝛ cãz addit glo. Ab alio eñ nõ põt ligari vel solui. Uerũ de isto ꝯsensu req̃sito altercatio ẽ iter doc.q̃busdã dicẽtib⁹:ꝙ req̃rit̃ ꝯsensus exp̃ssus sui p̃lati aut sacerdot'. Ad hoc multa iura adducunt̃:iter q̃ est.c.oĩs.aĩt. Ubi notãter ꝟt licẽtia petita ꝛ obtẽta:qḋ req̃rere vr̃ exp̃ssum ꝯsensũ. Alij vr̃ ꝙ.sufficiat licẽtia tacita:ita ꝙ si ep̃s scit talia cõiter fieri a sacerdotib⁹:ꝛ nõ reclamat sed sustinet:eoipso p̃sumẽdũ est eũ tacite approbare. Un̄ Host.ꝛ Guil. dicũt:cũ ẽ de more alicui⁹ ecclesie vt vn⁹ sacerdos audiat aliũ sacerdotẽ:ꝛ absoluat:ꝛ ep̃s hoc sciẽs fieri cõiter tolerat põt fieri:qz eoipso p̃sumit̃ tacite approbare ꝛ licentiã dare. Idem refert Astẽ.in sum.li.v.titu.xx. Cõcordat Guilielmus de monte lauduno.ꝛ Raynal.in summa.libro.iij. His etiam

Jo. gerso.

consonat eximius doctor Joannes Gerson cãcellarius in multis locis sine scriptis suis:nominatim in tractatu de contractibus.propositiõe.xvi. dicens. Ubi papa vel ecclesia aut legislator scit ꝙ constitutiones sue:vel non publicantur:sed dantur obliuioni:vel approbantur moribus vtentiũ:sed passim declinant in oppositum:tunc constitutiones ille desinunt habere vim obligationis:tãquam abolite per non vsum: vel consuetudinem oppositam:que est optima positiuarũ legum interpres. Alioquin tolerantia pape vel alterius legislatoris esset sibimet repugnans ꝛ populis noxia. Fundantur in hac radice:dicit abolitiones constitutionum quasi sine numero positarum in decretis:etiam que in generalibus concilijs erudite sunt:vt de ieiunando quinquagesimã:quartam:sextam:et septimam ferias. Uel quod sacerdos celebrans duos habeat assistentes.de quo clare ac subtilissime habetur in distinctione quarta:in capitulo incipiente istis.et in capitulo denique. Ita in preposito:et ius illud quo prohibetur ne aliquis confessorem presumat eligere:nisi cum certa auctoritate:quo ad sacerdotes abolitum videtur. Quum passim quilibet sacerdos confessionem alterius cuiuslibet sacerdotis audire non vereatur. Que consuetudo:si dicatur corruptela: vix apud sacerdotes salutis erit status. ¶ D Sed forte dicis. Ad absoluendum requiritur etiam iurisdictio in absoluente

quis illam tribuit. Pōt dici ꝙ ꝓlati dum videtes suos subditos sacerdotes sibi mutuo ꝯfiteri sine speciali licētia: non ꝓhibent: arguūt: nec puniūt. Hoc ipsum non faciēdo rationabiliter iudicātur tacite ꝯsentire: ⁊ per hoc iurisdictiōis determinationē quo ad hūc vel illū (cum sit de iure positiuo qđ variationē recipit per tacitā reuocationē) abrogare. Immo non dʒ subditus facile habere opinionē malā de suo ꝓlato: eūq̄ iudicare immemorē salutis ꝓprie ⁊ suoꝝ subditoꝝ: maxime in his in quib⁹ eum saluare pōt. Sic ergo huic ꝯsuetudini cui tacite ꝯsentiūt: non reclamādo ꝓlati iurisditionē tribuūt. Nec mirū cuʒ etiā in ceteris causis ⁊ negocijs ꝯsuetudo det iurisdictionē non habenti. vt in. c. dilecti. de arbi. vbi habetur ꝙ cōsuetudo approbata dat mulierib⁹ quibusdā in subditos ordinariā iurisditionē ꝯtra legem scriptā: q̄ precipit ꝙ femine a publicis officijs sint remote. Sed adhuc cōtra dicta sic opinātiū videt̄ esse. c. si eps. de peni. ⁊ remis. lib. vj. vbi đr. nulla quoq̄ potest ꝯsuetudine introduci: ꝙ aliqs ꝑter sui superioris fauorē ꝯfessorē sibi eligere valeat: qui eum possit soluere vel ligare. Ubi glo. super ver. ꝯsuetudine. dicit. Est em̄ onerosa ecclesijs: ideo nō valet: ⁊ de ꝯsuetudine. c. ij. Ex eo frāgit̄ ecclesiastice discipline neru⁹ de ꝯsuetudine venerabilis Etiā esset hoc ꝯ obediētiā ꝑncipis ꝑscribere: qđ esse nō pōt. De ꝑscriptionib⁹ cū nō liceat. Hec ibi. Ex his videt̄ ꝙ ꝯsuetudo in casu nostro nō tribuat iurisditionē cum per. c. allegatū exꝑsse reprobet̄. Qui vult tenere opinionē istā: posset̄ dicere ꝙ. c. dicit sine suꝑioris licentia: sine qua vtiq̄ elect⁹ ꝯfessor nullā hʒ iurisditionē: que tm̄ iurisditio necessario reqrit̄. Hic aūt accedit licētia: lʒ non exꝑssa: tm̄ tacita. Et ita. c. hoc non est ꝯtrauʒ ꝑdictis. ꝓpter hoc tm̄ captm: dn̄s Antonin⁹ recedit ab hac opinione dicēs eā nō esse multū tutā parte. iij. ti. xiiij. c. xix. Opinio scđa est magis pia pro excusatione sacerdotū: sic sine exꝑsso fauore se absoluentiū mutuo. Sed prima est magis tuta. maxime quia rōnes ⁊ cause ꝓpter quas iurisditio in ecclesia districta est ⁊ determinata: nō min⁹ locū habēt sacerdotibus (quoꝝ nōnulli vtinā hodie essent sicut popul⁹) q̄ʒ in laicis tn̄ qb⁹ libera ꝯfessoris electio sine exꝑsso suꝑioris fauore reprobat̄. Uñ vtile; foret vt ꝓlati suis sacerdotib⁹ fauorē exꝑssum tribuerent: vt sic secure ⁊ sine scrupulo ꝯscientie se mutuo possent absoluere: vel si id min⁹ expedire videret̄: ꝙ exꝑssa ꝓhibitiōe eiusq̄ efficaci executiōe hūc abusum seu corruptelā e medio tollerēt. Securū quoq̄ esset sacerdotib⁹ formidolosis ⁊ timoratis: immo vere oīb⁹: vt fauorē a suis curatis vel superioribus ꝓlatis ꝟbo vel scripto obtinerēt ꝯfitēdi quem elegerint sacerdoti. Esset etiā tutū scrupulosis non absoluere nisi hmōi fauorē assecutos. ℭ E Scđo infero: ꝙ sacerdos non solū nō alienum: sed nec a quolibet crimine absoluere pōt suū subditū cōfitentē. Patet: quia sicut ꝑ autoritatē suꝑioris ministrari oportet materiā q̄ntū ad ꝑsonā absoluendam: ita etiā q̄ntū ad peccata a qb⁹ absolui debet. Utraq̄ em̄ ⁊ pctōr ⁊ pctā sunt materia ptātis clauiū ⁊ sacramēti pnīe. Et pctā q̄dē materia ꝓpinqua. Pctōr ꝟo remota: qr ꝓpter pctā ꝯfitēs est materia: qui sine pctis absolutiōis capax non esset. Nō em̄ soluit̄ nisi ligat⁹. Et si innocēs ꝯfessori se offerre posset. nō tm̄ posset ꝯfiteri vel absolui: cuʒ ꝯfiteri sit se de pctis accusare. Et absoluere sit a pctis liberare: vel ab eis liberatū iudicare ac pronūciare. Nūc ergo summ⁹ hierarcha: cui⁹ est potestatē iurisditionis alijs impartiri: sicut partit⁹ est ꝑsonas: parochias ⁊ dioceses: ita ⁊ pctā partiri pōt. Et sicut non oīb⁹ quos in partē solicitudinis assūpsit: oēs generalr̄ subiecit. Ita ⁊ subiecto rum nō oīa pctā subegit. sed qdā grauia ⁊ enormia pctā sibi: q̄dā epis reseruauit: cetera inferiorib⁹ curatis cōmisit. Sed ⁊ epi quorū est tradere materiā imediate subiectā: ꝑ eoꝝ institutionē ad curā agēdā ꝓpli: tm̄ institutis ꝯcesserūt: q̄ntū sibi pro bono regimine ꝓpli expedire iudicarūt. Ne si etiā maiora pctā eoꝝ ptāti subijcerēt: facilitas venie incētiuū ꝑberet delinquēdi: ideo etiā sibi q̄dam reseruarūt. In oīb⁹ itaq̄ his vel reseruatiōibus: siue ꝯcessionib⁹ ptās clauiū tn̄ ordinatiōib⁹ oīb⁹ equalr̄ collata: neq̄ extēdit̄: neq̄ restrigit̄: sʒ illimitabilis manet in sua radice. Dūtaxat autez vsus illi⁹ ptātis impedit̄: ꝑ quāto tollit̄ materia circa quā hmōi ptās posset exerceri. Sicut qui fabro tollit ferrū: nihil artis vel ptātis fabricādi aufert: sicut nec ꝯfert ferrū tribuēdo. Impedit autē vsum ei⁹ ꝑ materie subtractionē. Et sicut hierarchis aliqñ partim subtrahit̄ ⁊ partim ministrat̄: qñ certo ꝓplo. ⁊ eoꝝ certis nō oīb⁹ pctis absoluēdis ꝑficiunt̄. Ita nōnūq̄ ꝑ suspēsionē ab officio ⁊ grauiores penas: puta excōicationē: dispositionē aut degradationē oīs materia subtrahit̄: et vsus ptātis clauiū penit⁹ impedit̄ Ita vt neminē aliq̄ pctō absoluere possint taliter suspēsi. ⁊ si attentarēt: nihil facerēt. ℭ F Ex his tertio infero ꝙ non est sic̄ de ptāte ꝯsecrādi: ⁊ ptāte absoluēdi q̄ntuʒ ad earū exercitiū. Pʒ. qr illa impediri nō pōt simpliciter ꝑ suꝑioris autoritatē. Ista ꝟo simplr̄ pōt impediri. pʒ ex ꝑmissis. Hui⁹ rōnē assignat Sco. in. iiij. dist xix. q. i. art. iiij. qr ptās ꝯsecrandi est q̄si potētia ꝓpinq̄: q̄ hʒ materiā in natura panē. s. triticeū. Nec aliqđ aliud ꝯcurrit seu reqrit̄. Ut enim panis sit materia: nō reqrit̄: ꝙ sit a ꝯsecrāte tanq̄ res ꝓꝑa possessa. Ul' ꝙ sit ab illo vel isto coct⁹ vel ministrat⁹: qr oēʒ triticeū panē sacerdos pōt ꝯsecrare: ad quē dirigit ꝯsecrādi itētionē. sʒ ptās clauiū est q̄si potētia remota nō hn̄s materiā in natura: qr materia hui⁹ ptāt; nō est simplr̄ pctōr penitēs: sʒ pctōr penitēs subdit⁹ duplici subiectiōe. Quā subiectionē pctōr nō hʒ a natura: sʒ ab autoritate suꝑioris: ⁊ iō ꝑ eū fit materia duʒ subiicit̄: ⁊ desinit esse materia. dū subiectio reuocat̄. Cui⁹ cā supra explicata est. ℭ G Quarta ptās: est ptās aplat⁹. i. autoritas ꝑdicādi: quā tradidit dn̄s discipulis: dū in die ascēsiōis ait. Eūtes i mūdū vniuersū: ꝑdicate euāgeliū om̄i creature ⁊c. Mar. vl. Hec ptās nō ꝯfert̄ ex vi ordinatiōis sacerdotalis: nec par est i oīb⁹: sʒ dūtaxat ē ꝑmū aplis collocata: q̄s misit ꝑdicare toti orbi in loco iaʒ allegato. Cōcessa est ⁊. lxxij. discipulis: nō ꝑ totū orbē: sʒ tm̄ ꝑ loca ad q̄ xp̄s erat ꝑsonalr̄ vētur⁹: vt pʒ Lu. x. vbi đr. Designauit dn̄s ⁊ alios. lxxij. discipulos: ⁊ misit illos binos añ faciē suā in oēʒ ciuitatē ⁊ locū q̄ erat ipse vētur⁹. Horꝝ typū ⁊ figurā gerūt mō in eccl'ia epi ⁊ curati. Apl'oꝝ: epi. lxxij. discipuloꝝ curati: vt i canone. In nouo. xxj. di. Ceteri ꝟo quō ꝑdicabūt nisi mittāt̄? Et hoc vel a deo imediate: qđ ꝓbabūt ꝑ signa sicut moyses: vl' ꝑ scripturā. sicut ioānes baptista spāle sue missiōis testimoniū de scriptura ꝓtulit: dī. Ego vox clamātis ⁊c. Ul' a petro aut ei⁹ successore: mediate vel imediate: et hoc ꝓbabūt ꝑ munimēta. de q̄ in. c. cū ex iniūcto. de here. đr. Cū doctoꝝ ordo sit q̄si ꝑcipu⁹ i eccl'ia: nō dʒ sibi q̄sq̄ idifferēter ꝑdicatiōis offm̄ vsurpare. Nā ꝟʒ aplʒ: quō ꝑdicabūt: nisi mittāt̄. Et veritas ipsa ꝑcepit aplis. Rogate dn̄ʒ mes. vt mit. o. i mes. suā. hec Inn. iij. ⁊ Leo papa: vt hr̄ i. c. ita dn̄s dī. xix. ait. Ita dn̄s nr̄ iesus xp̄s hūani gn̄is saluator istituit: vt ꝟitas q̄ ātea legis ⁊ ꝓphār̄ ꝑconio ꝯtinebat̄: ꝑ aplicā tubā in salutē vniuersitat; exiret. sicut scriptū est. In oēʒ terrā exiuit son⁹ eoꝝ: ⁊ in fines orbis terre ꝟba eoꝝ. Sʒ hui⁹ mūeris sacramētū: ita dn̄s ad oīʒ apl'oꝝ offm̄ ꝑtinere voluit:

Mar. vlt.

Luce. x.

Leo papa

vt in btissimo Petro oiz aplo⁊ sūmo pncipaliter collocaret vt ad ipso q̄si a q̄dā capite dona sua,ve lut in corp⁹ oē diffūderet. Sz ꝯ illa vř: q̄ etiā diacono ꝯferaꝛ p̄dicādi ptās in sua ordinatiōe.cū accipiēs textuz euāgeliꝫ de manu epi:dr ei. Accipe ptātē legēdi euāgeliū i ecclesia dei p viuis ⁊ mortuis. Cū aūt q̄libet p̄sbyter sit diacon⁹:nisi forte p saltū pmor⁹:seq̄ꝛ q̄ ex ordiatiōe habeat hāc ptātem:⁊ ita erit ptās ordinis nō iurisdictiōis. R̄ndeꝛ q̄ diacono nō ꝯferꝛ hec ptās in sua ordiatiōe. Cū em̄ diacon⁹ accipit textū euāgeliū d manu epi:nō dr ei. Accipe ptātē docēdi ⁊ p̄dicādi euāgeliū:sed accipe ptātē legēdi euāgeliū i eccl'ia dei:tā p viuis q̄ꝫ p defūct⸗. In noīe dn̄i. Ex q̄ mag⸗ insinuaꝛ eos tūc recipe orādi offm̄. q̄ꝫ p̄dicādi vel docēdi.⁊ q̄ ipsa recitatio euāgelice lectiōis:magis sit oro ad aliq̄d ipetrādū p viuis ⁊ mortuis:q̄ꝫ pp̄ꝛ edificatio. Absurdū ei itellectu:⁊ dictū est:vt docēs vꝛ p̄dicās euāgeliū:docere aut p̄dicare itelligaꝛ p viuis ⁊ mortuis. hec Guil. de sacramētis trac. de ordine:statim post pri. ❡ H Quīta ptās est ptās coercitue correctiōis in foro exteriori:quā eccl'ia exercere pōt in iuitū:ad dirigēdū subditos in finez btitudinis eterne. Hāc ꝯtulit petro xp̄s:cuz dixit ei vice oim. Si peccauerit in te frater tu⁹ corripe eū ⁊c. ⁊ seq̄ꝛ. Si te nō audierit:dic eccl'ie. q̄ si ecclesiam nō audierit. sit tibi sicut ethnic⁹ ⁊ publican⁹ Et in hoc loco fundaꝛ iuridica ptās excōicandi ⁊ iterdicēdi ab eccl'iasticis sacris ⁊ fideliū cōione:q̄ vsus est apl's dū exhortās titū ait. Hereticū hoīez post p̄mā ⁊ scdaz correptionē deuita. Fundaꝛ ⁊ in hoc textu:medū ptās excōicādi:sz ⁊ ptās diffiniendi:discernēdi ⁊ statuēdi p̄cepta:leges ⁊ canones:l hoc q̄d subdiꝛ. Quecūq̄ ligaueritis sup terram ⁊c.

❡ I Sexta ptās:est ptās accipiēdi vite necessaria ab his q̄bus sp̄ūalia administrāt. Hanc ꝯtulit dn̄s:dū missis ad p̄dicādū aplis dixit. Edentes ⁊ bibētes q̄ apud illos sūt. Dign⁹ est em̄ operarius mercede sua vel cibo suo. Qd̄ ⁊ apl's deducit ex radice multiplici. j. Cor. ix. di. Quis militat suis stipēdijs vn̄q̄? Quis plātat vineā:⁊ de fructu ei⁹ nō edet? Quis pascit gregē:⁊ de lacte greg⸗ nō mādu cet? Si nos vobis sp̄ūalia semiuam⁹ magnū est si carnalia metam⁹? Et post pauca. Nescit⸗:q̄m̄ q̄ i sacrario opanꝛ:q̄ de sacrario sūt:edūt:⁊ q̄ altario deseruiūt cū altari participant? Ita ⁊ dn̄s ordinauit q̄ euāgeliū ānunciāt de euāgelio viuere. Hec Pau. Fūdaꝛ in hac ptāte sumēdi vite necessaria rōnabilitas dotatiōis eccl'ie loco decimarū ⁊ primitiarū leg⸗. Ex hac ptāte iuestigari posset:an sint elemosyne q̄ eccl'iastici de suis bñficijs pcipiūt:sz extra ppositū est. Annexa fuit ptāti p̄dicādi ṽbuz dei p xp̄z ptās faciēdi miracula ad ꝯfirmationē fi dei.cū dixit. Infirmos curate:mortuos suscitate: leprosos mūdate:demones eijcite. Sz in hac ptāte mō eccl'iastici regulr nō succedūt:q̄ꝛ fides iam sufficiēter fūdata nō idiget miraculis ꝯfirmari fz btm̄ Greg. xxvij. mora. ꝗ. xiiij. Hec p deductiōe potestatis ecclesiastice breuiter inferere placuit. Sz ad primā ptātez ꝯsecrationis eucharistie:de qua principalis intētio:redeam⁹. Hec inquā in omnibus p̄sbyteris reperiꝛ. Circa quam principaliter tota canonis intentio versatur.

Mat.xviij.

Ad tit.iij.

Mat.x. Luce.x. Cor.ix.

Mat.x.

❡ Lectio.iiij. A

Christus itaq̄ eterni p̄ris fili⁹:ver⁹ ⁊ summ⁹ sacerdos seip̄m in ara crucis:s̄m assumptam nr̄e mortalitat⸗ substātiā:in humane redēptiōis p̄tium imolatur⁹.vt tāti muner⸗ iugis in nobis maneret memoria:ac p nobis q̄ q̄tidie peccādo īduimur:q̄tidie mystice imolareꝛ. Corp⁹ suū i cibuz:⁊ sāguinē suuz in potum in nouissima cena tradidit sub eucharistie sacramēto:dum accepto pane gr̄as egit:fregit:⁊ dedit discipulis suis.di. Hoc est corp⁹ meuz qd̄ pro vobis tradeꝛ. Tradidit q̄z eis ptātem si'r faciēdi cum subdit. Hoc facite in meā cōmemoratione ⁊ vt ostēderet hoc sacr'm in eccl'ia vsq̄ in finē pmāsurū in passiōis sue memoriā adiūxit. Quotiēcūq̄ panē hūc mādūcabit⸗:⁊ calicē bibet⸗:mortē dn̄i annūciabit⸗ donec veniat. glo. scilꝫ ad iudiciū. Uñ vsq̄ tūc durabit eccl'ia militās ⁊ in ea eucharistia Quō aūt hūc panē mādūcare possent ⁊ calicez bibere:nisi ip̄z possent ꝯtinue ꝯsecrare. ❡ B Hec operatio ꝯsecrādi oiꝫ nobilissima est eccl'ie militantis ꝯcessarū:ppter quā merito sacerdotio venit extollēdū. Cui⁹ dignitas eximia nullis vꝫ ṽbor pōpis explicari. Q̄m̄ ⁊ liguas vicit orato⁊ disertissimas ⁊ culmē eminētie cuiuslibet creature. de q̄ beatus Ambro. in suo pastorali ait:⁊ poniꝛ in decre. disti. xcvj. c. duo sunt. Honor fr̄es ⁊ sublimitas ep̄alis: nullis poterit cōparatiōib⁹ adeq̄ri. Si regum fulgori cōpares.⁊ pncipum diademati lōge erit inferi⁹ q̄si plumbi metalluz ad auri fulgorē cōpares. Quippe cū videas regū colla ⁊ pncipuz submitti genib⁹ sacerdotū:⁊ osculata co⁊ dextra:eorum se credūt orōnib⁹ cōmuniri. Hec ille. Et iꝫ cunctos natura hoīes eq̄les.⁊ nulla graduū alteritate dispares pduxerit:disponēda tn̄ th̄ rerū susceptuz ministeriū hos ⁊ illos ceter⸗ p̄tulit ⁊ p̄fecit. Quo fit vt tāto clericalis eminētia terrenos supet p̄ncipat⁹:quāto ala b⁹ corpora:ppetuis transitoria: terrena celestib⁹ superanꝛ. Sz q̄d op⁹ est terrenis cōparatiōib⁹ imorari:cū ad sacerdotū autoritatē angeli celo⁊ ciues nō audeāt aspirare. Cui nāq̄ angelo⁊ aliq̄n dixit de⁹. Tibi dabo claues regni celo⁊. Ad illos autē. Accipite sp̄m scm̄. quo⁊ remiseritis pctā ⁊c. Et qd̄ lōge mai⁹ est Hoc facite in meā cōmemoratione. Miranꝛ deniq̄ assistunt: et terrenꝛ:s̄m ṽbū bti Greg. iiij. dialo. c. l. ⁊ habetur de ꝯse. di. ij. q̄d sit sanguis. Quis em̄ fideliū dubiū h̄re possit in ipsa imolatiōis hora:ad sacerdot⸗ vocem celos apiri:⁊ in illo Iesu Christi mysterio angelo⁊ choros adesse. sūmis ima sociari. terrā celestib⁹ iūgi. vnūq̄ ex visibiliib⁹ ⁊ inuisibilibus fieri. Trāsgrediēdo pinde agmina āgelica:ad ipsā celi reginā ⁊ mundi dn̄am veniam⁹. Hec etsi in gratie plenitudine creaturas supgrediaꝛ vniuersas:hierarchis th̄ cedit ecclesie in cōmissi mysterij executione. Illa nēpe platis octo ṽbulis. Ecce ancilla domini fiat mihi s̄m verbū tuum:semel concepit dei filiū ⁊ mundi redēptorē. Isti a dn̄o cōsecrati: quinq̄ ṽbis ꝯtextam ꝯsecrationis formā cum debita intētione pferentes:eundē dei virginisq̄ filium aduocāt quotidie corporaliter in sacrificiuz et criminū purgationē. Illa perpetua virginitate seruata summum celi principē de se incarnatū mortalē atq̄ passibilē mundo edidit saluatorem. Isti cōsecratiōe diuina eūdē celi terreq̄ principez in sacramēto verissime contētū impassibilē gloriosumq̄ contrectant:victorem mortis ⁊ baratri destructorem. Hec benedicta ad cui⁹ laude deficit ois lingua:natum dn̄m virgineis lactabat vberibus:contrectabat manib⁹ brachijs gestabat puellaribus:ac mille talia ⁊ infantalibus xp̄i mēbris inpendit obsequia q̄b⁹ educauit beato⁊ gloriaz et terre cibatorē. Isti celestē cibū in crucis frixorio charitatis igne coctū:ore sumunt ⁊ dant ceteris:angelorū vez panē ac dulcissimū cordis cōfirmatorem. ❡ C Attendite ergo o sacerdotes veri solomonis pincerne: iesu christi camerarij: atq̄ dispēsatores mysterio⁊ dei:attendite in quo gradu ⁊ dignitate sitis ꝯstituti. Exclamat sanct⁹ Grego. de hac vestra insignitate generosa. O inq̄t veuerāda sacerdotū dignitas:in quo⁊ manibus ve-

Luce.xxij

j. Cor.xj.

Ambrosi⁹

Gregori⁹

lut in vtero virginis filiꝰ dei icarnat. O sacrũ ⁊ celeste mysteriũ: qḋ ꝑ vos pr̄ ⁊ filiꝰ ⁊ spũssctũs operat. Uno eodẽq3 momẽto: idẽ deꝰ q̄ p̄sidet i celis: i manibꝰ est in sacro altarꝭ. Sup hoc tã isigni p̄uilegio stupet celũ: mirat terra: veret hõ: horret infernꝰ: ꝯtremiscit diaboluꝰ: venerat ꝙ plurimũ ãgelica celsitudo. Et melliflꝰ Ber. O venerabil sctitudo manuũ: o felix exercitiũ: overe mũdi gaudiũ cũ xp̄s tractat xp̄z: sacerdos dei filiũ: cui sũt oblitie esse cũ filys hominũ. Quis vnq̄ vidit talia? Quis huic vidit silia? Qui creauit me (si fas est dr̄e) dedit mihi creare se. ⁊ q̄ creauit me sine me: creatur mediãte me. Hãc stupẽdã sacerdotũ dignitatem scriptura nõ valẽs vniꝰ nois significatiõe exp̄mere hos nũc reges: nũc ãgelos: nũc deos crebriꝰ appellauit. Reges qdẽ Apoc.i Fecit nos regnũ ⁊ sacerdotes deo ⁊ pr̄i suo. ⁊ .i. Pet.ij. Uos estis genꝰ electũ: regale sacerdotiũ: gẽs sctã: pplo acq̄sitionis. Angelos ṽo Malac.ij. Labia sacerdotꝭ custodiũt sciaz. ⁊ seq̄t. Qr ãgelꝰ dn̄i exercituũ est. Deos aũt Exo.xxij. Ad deos vtriusq3 cã ꝑueniet. gl. i. sacerdotes. Noiant ⁊ alijs noibꝰ. nã dr̄ clici: appellãt sacerdotes: vocãt ⁊ p̄sbyteri. Clici a sorte dr̄i qr cleros grece sors latie sonat. vñ p̄mũ ab aplis ꝯsecratũ legimꝰ sorte electũ: ideoq3 oẽs clici dr̄. Hic fuit btũs Matthias apls: q̄ sorte electꝰ est cũ xi. aplis Et dederũt sortes: ⁊ cecidit sors sup matthiã. Dici ḡ sũt clerici. i. de sorte dn̄i. Noiant ⁊ p̄sbyteri q̄si seniores. Presbyter nãq3 grece latine senior iterp̄tat. Dr̄ aũt seniores: nõ ãnoꝝ etate: sed moꝝ q̄litate: sicut scriptũ est. Senectꝰ venerabil ẽ nõ diuturna: nec ãnoꝝ nũero ꝯputata. Cani ei sũt sensus hoiz: ⁊ etas senectutꝭ vita imaculata. ⁊ iterũ. Corona dignitatꝭ senectꝰ: q̄ i vijs iustitie repietur. In sensibꝰ siq̄dẽ maior est ai trãq̄llitas: maior moꝝ hõestas: maior ai religiositas: maior corpis castitas. ¶ D Hec esse debẽt i clericis: marie aũt p̄sbyterꝭ. qm̄ ⁊ hec ipsa clericalia signa exp̄mũt ⁊ designãt. vñ btũs Hiero. i epl̄a. Clamat vestꝭ clericalis aie hõestatẽ: clamat starꝰ puritatẽ: clamat cultꝰ castitatẽ clamat ꝓfessio religionem: clamat offm̄ dxuotionẽ: clamat studiũ ꝯtẽplationẽ. Debẽt igit p̄sbyteri moꝝ prudẽtia ⁊ maturitate ꝯuersatiõis p̄cellere i pplo ait magr̄. iiij. sen. di. xxiiij. Appellant ⁊ sacerdotes: qr sacra ministrãtes seu dãtes. Solis em̄ sacerdotibꝰ rõne officij: lest sacroꝝ sacroꝝ ministrãdi ptãs. Uel sacerdotes q̄si sacra dicẽtes: qr ṽbũ dei p̄dicare hñt: horas dr̄e: missas celebrare. Uel sacerdotes q̄si sacra ꝯficiẽtes: cõficiũt nãq3 sacratissimũ xp̄i corpꝰ. Hic i eoꝝ vnctiõe dicit ep̄s. Cõsecrent q̄s dn̄e manꝰ ille: vt q̄cũq3 bñdixerint ⁊ ꝯsecrauerint: sint benedicta ⁊ ꝯsecrata. ¶ E Ex p̄missis multe elici pñt dignitates ⁊ preeminẽtie euãgelici sacerdotꝭ sup sacerdotẽ mosaice legis: qm̄ excellit i benignitate electiõis: solẽnitate ꝯsecratiõis: nobilitate ordis: p̄ciositate opis singularitate nutritiõis: ptãte regimis. Olim de vna tribu tm̄. s. leuitica ꝯsecrabãt̄ sacerdotes. mõ sub lege ex oi natiõe q̄ sub celo est: ad sacerdotiũ assumũt: s3 doctrinã btĩ Jacobi. Nolite i ꝑsonarũ acceptiõe hr̄e fidẽ dn̄i nr̄i iesu xp̄i. Tũc fundebat oleũ sup eoꝝ capita: sctificabant manꝰ: dextraꝝ q3 auricule pollicis ⁊ pedis hostiarũ sanguine liniebant. Hodie i sacerdotis euãgelici ꝯsecratiõe: nõ materiale oleũ fundit sup capita ordinãdoꝝ: nec manꝰ arietꝭ sanguie inũgunt: qm̄ nõ his pctã tolluntur S3 desup dato letitie oleo grã sctispũs i remissionẽ pctõꝝ ꝑfundunt: q̄ ptãs tradit: ꝑ quã aliorꝝ ẽt crimia expiãt Tũc hẽbãt sacerdotes ptãtez discernẽdi iter leprã ⁊ nõ leprã corporalẽ: ac ꝑ hoc iudicare hũc mũdũ: istũ imũdũ: habilẽ vel dignũ ad tẽpli materialẽ igressũ. Nũc ṽo ptãtẽ accipiũt iudicãdi iter morbos ⁊ lãguores aie: egrotãtes soluere ⁊ ligare: apire ⁊ claudere ianuã celestꝭ paradisi. Tũc tribubꝰ ⁊ pplis mãdata dei referebãt. q̄ ⁊ legẽ ex ore ipsoꝝ req̄rere iussi sũt. Malac. ij. Tũc q3 ꝑ pctis pploꝝ inter vestibuliũ ⁊ altare plorãtes deũ p̄cabant. Nũc ṽo sacri iudices pctã remittũt leges statuũt: ⁊ aias ꝓprias tradere ꝑ salute subditoꝝ sũmi pastoris exẽplo edocẽt. Tũc alitẽ sũt filij Leui cũ ceteris in deserto mãna celesti: vermibꝰ in diẽ crastinũ reseruato scatẽti: quaꝝ p̄es mãducãtes mortui sunt. Nũc ṽo supsubstãtiali pane cibo angeloꝝ veri paschalis agni carne ⁊ sanguie esuriẽtes saturant: q̄ panis est eternum manẽs: mãducãti vitã tribuẽs sempiternã. Tũc sacerdotis officiũ fuit circa oblationẽ pecoꝝ aialiũ irrõnaliũ: ⁊ asꝑsionẽ sanguinisꝰ tauroꝝ: vituloꝝ ⁊ hircoꝝ. Leui. ꝑ totũ. Nũc ṽo sũmo sacerdote xp̄o iesu assistẽte futuroꝝ bonoꝝ pontifice ꝑ ampliꝰ tabernaculũ nõ manufactũ: nec huiꝰ creatiõis: neq3 ꝑ sanguinẽ hircoꝝ aut vituloꝝ: sed per ꝓpriũ sanguinẽ semel in sancta introeũte eternã redẽptionẽ inuenit: atq3 nouũ sacrificiũ panis ⁊ vini eiusdẽ sanguinis sui ⁊ corporis s̄m ordinẽ melchisedech instituẽte oia illiꝰ veteris testamẽti sacrificia abstulit: ecclesiã q3 suã ab itolerabili iugo tot sacrificioꝝ liberauit. Sacerdotesq3 euangelicos q̄ idẽ p̄ciosissimi corporis ⁊ sanguinis sacrificiũ sub panis ⁊ vini specie offerrẽt quotidie instituit: quo ꝯsciẽtias nr̄as ab operibꝰ mortuis mundaret: ad seruiẽdũ deo viuẽti: qḋ oia legis sacrificia nõ poterãt: vt late deducit apl̄s ad Hebre. ix. ¶ Quorsum hec tẽdũt: nisi vt sacerdotes nr̄i tãta sua dignitate: virtute ⁊ potestate desup nullo humano precii a merito ꝯcessa: se tãtiꝰ starꝰ excellẽtie dignificẽt: vita ⁊ moribꝰ ꝯformẽt. Pudeat q3 spurcissimis lenocinijs delectari: carnis ⁊ mũdi illecebris polluti: qui ad tremẽde maiestatis sacrificiũ, ⁊ mũdicissimũ aie cibũ p̄parãdũ ꝯsecrãdũ: offerẽdum: sumẽdũ ⁊ dispẽsandũ ex plebeioꝝ turba populoꝝ sũt assũpti. Neq3 in se glorient quasi nõ acceperint: s3 humilient sub potẽti manu dei: q̄ infinita sua misericordia hec tradidit. Et nihilominꝰ per inflexibilẽ iustitie rigorẽ: tpe sue visitationis tãti cõmissi exiget rõnem. ¶ F Ne aũt hac accepta ptãte in imẽsum sacerdotes glorient: s3 acceptũ ministeriũ humiliter ⁊ digne exequant breuiter annotãdũ quid in huiꝰ iut officij executiõe: misse videlz celebratiõe: sacerdos sua virtute efficiat. ¶ Circa quod aduertendũ ꝙ aliquid ab alio effici vel fieri tripliciter põt accipi. Nam aliquid dicitur ab alio fieri vel naturali potestate: vel meritoria opatione: vel assistente virtute. Naturali potestate aliquid fit ab alio quãdo agenti ex conditione sue nature: seu naturali virtute ⁊ ꝓprietate ꝯuenit esse principiũ eius quod fit. sic dicimus ignem ⁊ calorẽ fieri ab igne: quoniã ignis habet in se formã substãtialẽ ⁊ accidentalẽ: puta calorez naturaliter: per quas actiue ꝯcurrit ad ꝓductionem ignis ⁊ caloris. De hac virtute actiua dicit beatus Augustinꝰ. Sic deus res administrat: vt eas proprios motus agere sinat: idest actiones ⁊ operationes facere s̄m gradum entitatis earuz. Et quod sic fit ab alio: d3 vere effectus eius a quo fit: ⁊ ipsum a quo fit causa eius qḋ fit. ¶ Alio modo aliquid d3 fieri ab alio: non tñ naturali eiꝰ operatione: sed qr ab illo aliq̄d fit primo modo ad qḋ aliud sequit: non naturali sequela: sed volũtaria quadam alterius extrinseci pactione. Sic. p̄mium3 dicitur aliquo modo fieri a merẽte pro quãto qui premiabil facit aliquẽ actũ: qui ab alio acceptat ad premiũ sibi pro hm̄õi operatione conferendũ. Sic mercẽnarius dicit operari cibum suũ ⁊ mercedem acquirere suo opere: et labore: s̄m illud. Operamini cibũ qui non perit: sed permanet in vitam eternã quem filius hominis dabit vobis. Glo. interlinearis. Operamini. i. operibꝰ merea-

Marginal notes: Bernardꝰ. — Actuũ. j. — Sapi. iiij — Prou. xvj — Hierony — Uñ dr̄ sacerdotes. — Euãgelicus sacerdos multas h3 dignitates sup sacerdotẽ mosaice legꝭ. — Exo. xxviij — Jaco. ij. — Leui. viij — Leui. xiij. — Mat. xvij — Joe. ij. — Jo. x. — Exo. xvj. — Jo. vj. — Jo. vj. — Aliq̄d fit ab alio tripliciter. — Augusti. — Jo. vj.

mini. Sic ꝛ iustificatio impij dicit͛ q̄n͞qꝫ fieri inter- cessiōe aliorū: vt cōuersio pauli oratiōe protomar tyris stephani: ꝛ qđ sic fit: nō est vere meritis effe ctus: sed neqꝫ ipse vere eius est causa: q͞a nō fit vir tute ꝛ potestate merēdi: ſꝫ fit ꝑ premiantē qui ac- ceptat hm̄oi meritū quasi rationē efficiēdi vel con ferēdi p̄miū ſm hūc modū dicit beat⁹ Augustin⁹ ad Sixtū p̄sbyterū: ꝛ allegat magister dist. xxvij. lib. iij. ꝙ diligere est bon⁹ mot⁹ valde: qui meritū est ꝛ donū dei: quib⁹ meremur ꝛ ipsorū augmēta tionē: ꝛ alia que cōsequēter hic ꝛ in futuro nobis apponūtur. ❡ Tertio modo aliq͛d dr̄ ab alio fieri aliqua virtute occulta: nō insistente ei a quo tale fieri dicit͛: ſꝫ assistente: ſm quē modū malefici ꝛ in cātatrices quosdā effect⁹ ꝑducere dicunt͛: ꝛ extra here lac vaccarū de sedib⁹ vel manubrijs secularū: qđ fit nō aliqua naturali v̄tute maleficiorū: neqꝫ ex eorū merito: ſꝫ virtute occulta siue mala siue bo- na assistēte. Sic ꝛ sancti dicūtur fecisse miracula: que facta sunt assistēte virtute diuina: nō semper ꝓpter merita sanctorū: aliq̄n ꝓpter fidē ꝑplorum nutriendā vel generādā. Sic etiā nōnulli reprobi mira fecerūt: demones expulerūt ꝛc. q͛ dicturi sunt in finali iudicio. Dn̄e nōne in nōie tuo ꝓphetaui mus: ꝛ in nōie tuo demonia eiecim⁹: ꝛ in nōie tuo virtutes multas fecim⁹: a iudice audituri. Nūq̄ noui vos discedite a me oēs operarij iniq̄tat͛. Nō er go fecerāt ea virtute ꝓpria: quia in nōie tuo. Ne qꝫ ex opere meritorio: qꝛ reprobi nūq̄ noticia ap- probationis a dn̄o cogniti. ❡ G Per hoc ad pro- positum ab oībus cōcedit͛ de sacerdote celebrāte: ꝙ cōsecrat eucharistiā: ꝛ cōficit corp⁹ ꝛ sanguinē xp̄i in altari. Un̄ magr̄ dist. xiij. lib. iiij. Sacerdos cōsecrat ꝛ sanctificat corp⁹ xp̄i. Et sequit͛. Ad p̄sby terū ꝑtinet sacramētum corporis ꝛ sanguinis dn̄i in altari dei cōficere. Et Dionysi⁹ ca. iij. de ecclesia. hierarchia tradēs ritū huius sacrificij ait. At v̄o pōtifex cū diuina munera laude ꝓsecut⁹ fuerit: sa crosancta ꝛ augusta mysteria cōficit. Itē ꝛ Amb. li. de sacramētis: hoc qđ ꝯficim⁹: corp⁹ ex virgine est. Ad idē de cōsecra. dist. j. vasa. vbi reperit͛ termin⁹ cōficere. Cōsecrare aūt ꝛ ꝯficere christi corp⁹: ꝛ san guinē: nihil aliud est: q̄ cōuertere substantiā pa- nis in corpus: ꝛ substātiā vini in sanguinē christi v̄bis saluatoris. Un̄ Ambrosius in lib. de sacramē tis. de cōsecra. dist. ij. panis. ij. Panis est in altari vsitatus ante verba sacramētorū: vbi accessit cō- secratio: de pane fit caro xp̄i. ꝛ Aug. iiij. de trini. de cōsec. dist. ij. corp⁹. j. Corp⁹ ꝛ sanguinē xp̄i dicim⁹ illud qđ ex fructib⁹ terre acceptū: ꝛ p̄ce mystica cō secratum recte sumim⁹ ad salutē sp̄ualē. Un̄ magr̄ distin. xij. iiij. ca. j. Sacerdotes dicunt͛ cōficere cor pus christi et sanguinē: qꝛ eorū ministerio substā tia panis fit caro: et substantia vini fit sanguis xp̄i. Cōuersio aūt hec tria dicit: ſcꝫ substantie pa- nis: ꝛ vini desitionē: accidētiū dictarū substātiarū cōseruationē: ꝛ corporis ꝛ sanguinis xp̄i sub cōser uatis speciēbus ꝛ accidētib⁹ p̄ntialem inceptionē de quo infra lati⁹ differet͛. Dico ergo ꝙ sacerdos nullum horū triū facit sua naturali v̄tute primo modo p̄dicto. quo aliq͛d ab alio fieri dr̄. Pz hic de primo: qꝛ panis desinit esse tā ſm materiā q̄ ſm formā. Nā tot⁹ cōuertit͛ in corp⁹ xp̄i: vt. j. suo loco dicet͛. Nūc aūt actiua sacerdotis v̄t⁹ nihil horū facit Formā panis nō corrūpit: qꝛ subal͛ forā nō corrūpit͛ i mā: nisi ꝑ introductionē alicui⁹ q̄litat͛ icōpossibil͛ illi forme. Uel per destructionē alicui⁹ q̄litatis ne cessario req̄site ad existētiā talis forme. Constat aūt ꝙ sacerdos nihil horū facit ꝑ cōsecrationē: im mo nullā qualitatē inducit: vel corrūpit in mate- ria panis ꝑ forme cōsecratiōis ꝓlationē. Neqꝫ ma teriā destruit: qꝛ illa depēdet a solo deo ſm theo- logos: ꝛ incepit esse ꝑ creationē. Ideoqꝫ desinere non pōt: nisi ꝑ annihilationē vel in preexistēs con- uersionē: ad neutrū horū creata virt⁹ se extēdit. Pa- et de secūdo: qꝛ sacerdos sua naturali virtute nō conseruat accidētia panis ꝛ vini sine subiecto: q͞a conseruari est depēdere ab aliquo in esse: saltē eo modo quo cōseruatur. Manifestū est aūt ꝙ hec ac cidētia nō depēdent a sacerdote: eo modo quo ibi sunt: qꝛ etiam manēt vel manere possunt sacerdo te defuncto: vt patet in hostia pro infirmis reser- uata. Etiā creatura sicut in ꝓducēdo requirit ma materiā: ita ꝛ in cōseruādo. Neqꝫ eīn natura crea ta accidēs cōseruare pōt sine subiecto. Patet etiā tertium: qꝛ sacerdos corp⁹ xp̄i attingere non pōt corporaliter vt ip̄m presens faciat: neqꝫ sufficit vo luntatis imperiū: qꝛ volūtas humana suo impe- rio extra se nihil facere pōt. ❡ H Scđo dico ꝙ sa cerdos nihil horū triū facere pōt suo merito: quia tūc sacerdos gratia iustificāte carēs cōsecrare nō posset: cū sine grā nulli⁹ mereat͛: qđ est manifeste falsum: nā vt dicit beat⁹ Aug. in li. de corpore dn̄i de cōse. dist. ij. Utrū sub figura. Intra sanctā eccle siam catholicā: in mysterio corporis christi: nihil a bono maius nihil a malo min⁹ ꝑficit͛ sacerdote cu ius rationē subdit: qꝛ nō in merito cōsecrātis: ſꝫ in verbo efficit͛ creatoris: ꝛ in v̄tute sp̄ussancti: vt. ſ. latius probatū est lect. ij. ❡ Tertio dico ꝙ hec fiunt a sacerdote virtute occulta: nō insistēte: sed assistē te. Primum patet: qꝛ hec fiunt a sacerdote: vt ꝓba tum est ꝛ nō primo modo nec scđo: patet. ergo ter tio modo qui est facere aliquid v̄tute occulta. Se cundum: ꝙ nō virtute insistente ꝓbat͛: qꝛ quelibet virtus insistens est creatura: qꝛ depēdēs: sed nul la creatura sua virtute pōt attingere dictos effe- ctus: vt statim supra est deductū. Tertium patet: qꝛ sacerdos facit virtute occulta nō insistēte: ergo assistente. Patet cōsequētia: quia oīs v̄tus occul ta aut est insistens aut assistens. Hec autem virt⁹ est virt⁹ creatoris: ipsa videlicet dei volūtas. De terminauit eīn deus se ad efficiēdum p̄dicta oīa: cum sacerdos intētione debita ꝓfert v̄ba sup ma teriā d̄bitā ad hūc effectū a se dn̄o istituta. Un̄ vbi. ſ. dicit Aug. Credendū est ꝙ in verbis xp̄i sacra menta conficiant͛. Cuius eīn potētia creant͛ pri⁹: eius vtiqꝫ verbo ad melius ꝓcreant͛. An autē in verbis consecrationis sit aliqua virtus effectiua vel cooperatiua respectu predictorum insistens: suo loco inquiret͛. De his beatus Aug. iterū ait. Unde hoc sanctissime deus: ꝙ sacerdotes cū sint puluis ꝛ cinis: te presente habeant manib⁹ ꝛ ocu lis. Nō vtiqꝫ ex debito nec ipsorum merito: sed ex tue voluntatis beneplacito. Hec est vera indulgen tia: quā nulli angelorū: nulli archangelorū: nullis supernis spiritib⁹: ſꝫ hoībus: nō oīb⁹: ſꝫ ordinatis: credimus concessam tāti vel mysterij celebratio.

Mat. vij.

Dionysius.

Ambrosius.

Augustinus.

Conuersio tria dicit.

Augustinus.

❡ Lectio. v. A

Circa hāc potesta-

tem cōsecrādi: q̄ vt. ſ. habitū est: in- auferibiliter oīb⁹ sacerdotib⁹ cōce dit͛: occurrūt duo dubia. Primū: cū autoritas celebrādi dignissima est: et summa oīm ecclesiasticarū potestatū: ecclesie a xp̄o traditarū: cur non summis eccl'ie hierarchis: vel ep̄is est reseruata. Nā cū sacramētū ꝯfirma- tionis: qꝛ magna reuerētia tenēdū est: a solis pōti ficibus debeat ꝑfici: vt cōstituit Eusebi⁹ papa de cōse. dist. v. man⁹. Man⁹ q͞z impositionis sacramē tum magna veneratiōe tenēdū est: qđ ab alijs ꝑfi ci nō pōt: nisi a summis sacerdotib⁹. Nec tp̄e apo stolorū ab alijs: q̄ ab ipsis legit͛ aut scit͛ peractū esse ſꝫ nec ab alijs q̄ qui eorū tenēt locū vnq̄ ꝑfici pōt aut fieri dꝫ. Nā si aliter p̄sumptū fuerit: irritū ha- beat͛ ꝛ vacuū: ꝛ inter ecclasiastica: nunq̄ reputabit͛ sacramēta. Ergo multo fortiori rōne videt͛ ꝙ hic sacrm̄ solis ep̄is fuerat reseruādū qđ etiā ex eo vi

Dubium primum.

Respōsio ad dubiū primum.

detur. Nā maior solēnitas requirit in cōsecratiōe corporis christi: ꝙ̄ in cōfirmatiōe. Eadē ratiōe videtur ꝙ solēnior ⁊ excellētior requirit minister. ad hoc dubiū respōdeo: licet ꝑpter excellentissimā dignitatē dñici corporis: deceret ꝙ officiū cōsecratiōis hmōi dūtaxat esset pōtificib⁹ (immo potius solūmodo summo pōtifici reseruatū: tñ propter vtilitatē quā assequunt fideles ex missaꝝ frequētia: aliter disposuit diuina sapiētia: cuius prouidētia in suis institutionibus regit ecclesia. Vñ multiplex ratio a doctorib⁹ assignat: quarū inter alis hę sūt: scʒ diuini cult⁹ dilatatio: hūanorū defectuū reparatio: pene mortuoꝝ mitigatio: beneficiū redēptiōis frequēs recordatio diuine familiaritatis manifestatio: nr̄e elationis reprehēsio. Ex hoc eñ ꝙ potestas hec est simpliciter sacerdotibus data: ⁊ nō pōtificib⁹: ex frequēti missarū celebratione multiplicat cult⁹ dei: qui ꝑcipu⁹ vel maximus est in eucharistie adoratiōe: ⁊ eius summo patri oblatiōe. Deniqʒ ōis eccl̃ie deuotio est in ordine ad hoc sacramētū. ait. Sco. dist. viij. q. i. Propter hoc eñ cleric⁹ deuoti⁹ ⁊ maiori diligētia persoluit officiū diuinū Propter hoc popul⁹ deuotius audit missam: ꝙ̄ quodcūqʒ aliud officiū ecclesiasticū. Propter hoc ēt popul⁹, deuoti⁹: singuliqʒ cū maiori diligētia cōfitētur peccata: dū intendūt ſm eccl̃ie ordinationē saltē semel in anno cōicare. Et reuera facile ōis diuin⁹ cult⁹ euanesceret: si non missarū frequētia seruaret. Ex hac qʒ frequētatione: quotidiani defect⁹ nr̄i reparant: ⁊ pene aiarū in purgatorio existētiū mitigant: ⁊ redēptiōis beneficiū frequēter representat: ⁊ ad memoriā reducitur: ⁊ diuina familiaritas ex frequēti sue presentie exhibitiōe insinuat. presentie dico in carne. Et exēplū humilitatis nobis exhibet: vñ elatio nr̄a reprimit. Efficax eñ humilitatis exēplū est ꝙ dñs voluit corp⁹ suū a simplicib⁹ ꝑsonis tractari. Et ꝑpter dispēdiū qđ substineret eccl̃ia ex raritate celebratiōis cauēdū: ⁊ cōmodū qđ accidit ex frequētia assequēdū: ptās illa ōib⁹ sacerdotib⁹ est collocata. Qđ vero maior solēnitas reqrat in cōsecratione tāti sacramēti: attestat celsitudini sacrificij: et in ꝑsona cōsecrāte ꝓuidet nr̄e vtilitati: ⁊ ita nō est par rō in eucharistia ⁊ cōfirmatiōe. ¶ Sūt etiā ideo quedā reseruata ep̄is: qđ tñ ea ꝑ quorū reseruationē dispēdiū sustineret eccl̃ia: vt dicit Hugo: ne eadē autoritas ꝓfusa ab omnib⁹ passim vēdicata inferiores erga superiores redderet insolentes: ⁊ soluto obediētie vinculo scādalū generaret: vñ singulr̃ ep̄is reseruata est cōsecratio chrismatis manuū impositio: cōis bñdictio: cōsecratio virginū: basilicarū: ⁊ hmōi: vt ꝑ hoc eorū superioritas suꝑ alios sacerdotes cognoscat: atqʒ debitoꝝ honorē ⁊ obedientiā a ppl̃o cōsequant in affectu. Hec ōia vt s. Alexā. de ales. Alias etiā rōnes addit btūs Tho. in. iiij scripto dist. xiij. q. i. sʒ iste sufficiāt ad p̄sens.

Dubiū secundum

¶ B Scōm dubiū Cū tāta sit vtilitas in frequētatiōe hui⁹ mysterij: cur etiā nō laicis iustis est ꝯcessa: p̄sertim qr ſm Chry. ōis sctūs sacerdos. ⁊ ōib⁹ iustis dicit. qđ. s. allegatū est Uos estis gen⁹ electū: regale sacerdotiū. Ad hoc rñdet Sco. dist ij. q. ij. li. iiij. Sine ōi dubitatiōe solis sacerdotibus tradita est ptās ꝯsecrādi. Vñ extra de sum. trini. ⁊ fi. c. firmiter. § ex cōstitutiōe In. iij. in cōcilio gñali. Hoc vtiqʒ sacramētū (loquit de sacramēto eucharistie, nemo pōt ꝯficere: nisi sacerdos q̄ rite fuerit ordinat⁹ ſm claues eccl̃e: q̄s ipse concessit ap̄lis eorūqʒ successorib⁹ iesus xp̄s. Ipe eñ in vltima cena (vt etiam supradictū est) ait ap̄lis. Accipite ⁊ diuidite inter vos. Luce. xxij. gl. Accipite ⁊ date. Ex his v̄bis dñi discretiue ad ap̄los directis: patet ꝙ solis ap̄lis immediate hāc dedit ptātē. Ad idē qđ ibi sequit. Hoc facite in meā commemorationē. Oīa hmōi tñ cenātib⁹ dicta sunt: ap̄lis scʒ ⁊ discipulis: quorū successores sunt episcopi ⁊ sacerdotes vt frequēter dictū est. Facit ad idē verbū ap̄li. Panis quē frangim⁹: nōne participatio corpis dñi est. Quē inquit frāgim⁹: nos scʒ ap̄li ⁊ discipuli. Si eñ q̄libet posset cōficere aliuʒ aliū frāgere nō oporteret: sʒ quilibet posset de suo sacrificio cōicare. Hoc deniqʒ tʒ romana eccl̃ia informata ⁊ edocta ab ap̄lis qui informati erāt a domino. Vñ q̄ ꝯtriū astruūt: a fidei veritate deuiāt: ⁊ infideles iudicādi sunt. Ad illud ṽo qđ allegant de Chry. ⁊ Cano. beati Petri dicēdū ꝙ nō dicūtur sacerdotes ꝓprie: scʒ a sacerdotali ordine: sʒ mystice: qr scʒ mysticū sacrificiū deo offerūt: sʒ seipsos hostiam viuētē: sanctā: deo placētē: ſm exhortationē ap̄li ad Roma xij. Hec alex. vbi. s. ¶ C Sʒ aliquis diceret. Etiā dñs solis discipulis dixit. Ite docete oēs gētes: baptizātes eos in nōie patris ⁊ filij ⁊ spūssctī ⁊c. Et lʒ sic dicēdo discipulis cōtulerit oībus officiū ⁊ ptātē baptizandi: nihilominus potestas baptizādi data est ⁊ laicis. Vñ lʒ sacerdotibus cōueniat ex officio baptizare: tñ si laic⁹ baptizat est vere baptizatū. Sic videt esse de potestate cōsecrādi. ¶ Itē in. celebratiōe duo sunt. Cōsecratio ⁊ cōicatio. que etiā separari pñt q̄ntis nō debeāt: vt in. c. relatū. de cōse. dist. ij. vbi dr. Certū est ꝙ hi qui sacrificātes nō edūt. rei sunt dñici sacramēti. Refert eñ ꝙ quidā consecrātes non cōicabāt. Cōsecratio autem est propter cōmunionē: ergo cōmunio mai⁹ est ꝙ̄ ꝯsecratio. Cū ergo laico concedit qđ maius est scʒ cōmunio: videt etiā concessum qđ min⁹ est. i. ꝯsecratio. Itē qr ptās ꝯsecrādi est ptās dignitatis ergo ꝯuenit digniori: sʒ dignior est iustus laic⁹ sacerdote peccatore: nā peccator non est dign⁹ pane quo vescit: priuatus eñ est ōi dignitate: immo etiā dignitate viuēdi. ¶ D Ad has obiectiōes dicēdū ꝙ qr ptās ꝯsecrādi: potestas quedā est quā nemo habet: nisi qui eā a domino acceperit: hāc aūt dñs immediate dedit in cena apostolis: ⁊ mediātib⁹ illis ceteris. Cū ergo iust⁹ laic⁹ illā ñ accepit a xp̄o: pʒ: nec ab ap̄lis: manifestū est ꝙ nō habēt eā. Si eñ vite dignitas cōferret eā etiā angeli ⁊ magis ṽgo bñdicta eā haberēt. Qđ ṽo apostoli hāc potestatē laicis ñ dederūt: pʒ ex ritu eccl̃ie ab ipsis apostolis ad successione legitima descēdēte: q̄ magne est autoritatis vt. s. habitū est lec. ij. Tpe aūt apostoloꝝ baptizabāt diaconi: vt pʒ de philippo diacono eunuchū cādicis regine baptizāte. Et qm̄ in ōi gēte etiā in infidelibus: a quib⁹ aliq̄s exercebat cult⁹: aliquibus ꝑsonis specialiter cōmittebat ptās offerendi deo: ⁊ cōsecrādi ea que sunt ſm ritū suū offerēda: qui ⁊ in illis primatū tenēt: qđ etiā apud pharaonē regē egypti seruatū legit. Cū ergo in eccl̃ia est ordinatissima potestas offerēdi deo ⁊ cōsecrādi: q̄ ſm legē xp̄i offerēda ⁊ cōsecrāda sunt deo: cōgruū fuit illā aliquib⁹ ꝑcipuis ꝑsonis dari: hi aūt sunt sacerdotes. De baptizādi aūt officio nō est sic: qm̄ cū illō sacrm̄ est necessitatis: lʒ officiū baptizādi sit sacerdotib⁹ spāliter datū oīb⁹ tñ instāte necessitate est ꝯcessuʒ. Et lʒ sit aliq̄ sīlitudo illarū cōmissionū in gñe: quātū ad hoc ꝙ vtrūqʒ. Accipite scʒ ⁊ comedite ⁊cʒ ⁊ Ite baptizate: solis discipulis dictū sit tñ vt pʒ ex factis sequētib⁹ ⁊ ipsorum apostolorū institutiōib⁹ differēter cōmittit ptās cōsecrādi ⁊ baptizādi. Nā i collatiōe ordin' sacerdotalis: quo ptās ꝯsecrādi cōfertur: specialib⁹ signis. s. manuū vnctiōe: calicis cū patena ⁊ hostie porrectione: ⁊ certa verborū forma hāc ptātē exꝑsse significāte: dat ptās: vt cognoscāt se in illo ordinis sacramento autoritatem cōsecrandi accipere et potestatem: placabiles deo hostias offerendi: vt dicit Hugo. Non sic autē datur potestas determinata ad baptizādum: sʒ ex cōsequenti ad illam q̄ est cōsecrādi: ⁊ q̄ est ligādi ⁊ soluēdi (que etiam

Chrysostomus. j.

j. Pe. ij.

Respōsio ad secundum dubium.

j. Cor. x.

Matt. vltimo.

Duo sunt in celebratione.

Act. viij.

Genes. xlvij.

speciali signo: manus scz impositione daṫ: officiū baptizādi cōsequiṫ: nō specialiter traditur: ⁊ ideo etiā in necessitate aliꝗs cōcessa designaṫ. Ordinatio aūt sacerdotū ad cōsecrādū ⁊ hierarchizādū ecclesiam dei ab ipsis apostolis cepit: vt patet ex epistolis pauli ⁊ actib⁹ apostolorū. Et btō dionysio in de ecclesiastica hierarchia. c. iij. ⁊ .vj. ritū huius sacramēti: ⁊ etiā ordinis describēte: q̇ fuit tpe apostoloꝝ. Et ꝑ hoc patet ad primā obiectionē.

¶ Ad scdam ꝟo dī post Alexādrū de ales: ꝙ ⁊ si cōmunio sacra sit maior in effectu sanctitatꝭ ⁊ gratie quā cōfert digne suscipiēti: ꝯsecratio tñ est maior in excellētia siue autoritate potestatis: vñ magnitudo hec ⁊ illa nō sūt eiusdē generis: ⁊ ita nec magis nec minus: ⁊ ꝓpter hoc nō sequiṫ: ꝙ q̇ pōt in hoc qḋ maius est: potest etiā in illud qḋ minus est: sicut lucere excellēti⁹ est ꝙ calefacere: nec tñ quicq̇d pōt lucere: pōt calefacere. Instātia est de luna. ¶ E Ad tertiā dr: ꝙ est dignitas meriti et est dignitas autoritatis vel officij. Sacerdos iniustus ⁊ si caret dignitate meriti: gaudet tñ dignitate officij. Laicus iust⁹ ecōtrario caret dignitate autoritatis: gaudet tñ dignitate meriti. Ptās aūt cōsecrādi cōsequiṫ dignitatē autoritatꝭ: nō meriti vt. s. patuit. Non tñ merito cōsecrantis ⁊c. Illa tñ potestas quāto maior ⁊ dignior est: tāto malis sacerdotibus ea abutātibus ꝑiculosior est. Nā et si dñs suoꝝ beneficioꝝ ingratos nōnunꝙ per beneficiorum substractionē castigat: grauius tñ punit dum illa nō tollit: sz ea ꝑmittēdo conseruat in reprobis ad eoꝝ ingratitudinis cōfusionē: verecundiā: ⁊ grauioris dānationis iudiciū: vt Qui in sordibus est sordescat adhuc. Et sicut multo tēpore nō sinere peccatoribus ex sntia agere: sz statim vl tionē adhibere magni beneficij iudiciū est: vt habetur. ij. Machab. vj. ita peccatorib⁹ dona sua cōseruare: eosqꝫ in peccatis sustinere vt cum iudicij dies aduenerit: in plenitudine peccatoꝝ puniat: grauis ire iudiciū est. Ad qḋ ꝑtinet illud aplī: de iudicis gratiā christi cōtēnentibus vt impleāt peccata sua semꝑ. Peruenit eñ ira dei sup illos vsqꝫ in finē. Sic ſm Aug. ad ꝑmenianū: sacramentalis ptās i bonis ꝑmanet ad ꝑmiū in malꝭ ꝑmanet ad iudiciū. Sic tñ bñficiū saluatorꝭ iusto iudicio dei ꝑmanet in sacerdotibus malis: vt qḋ in eis fuit indicium diuine familiaritatis: ⁊ quasi arra glorie excellētis: sit illis in penā ⁊ cōfusionē maiorē corā electis pariter ⁊ dānatis. Ecce habēt sacerdotes christi: vñ in dño glorient: habēt vñ timeāt ⁊ humiliētur: habēt vñ mūde ⁊ solicite corā dño ambulent: vt in glīa cū fideliter mysteria dei dispensantibus premient. Et tñ de ptāte ordinis necessario reqsita in ministro: ad effectū consecrationis.

Apocal. xij.

Thes. v.

Augustinus.

¶ Lectio. vj. A

Inter ea q̄ ex parte ministri ad huius sacrificij ꝑfectionem de necessitate sacramēti superius dictū est reqrit: scdz fuit sermonis facultas. Per cuius defectū ad hoc ministerio excludunṫ muti ⁊ elingues: etiā si fuerint sacerdotes rite ⁊ legitime ordinati. Cū eñ sicut cetera noui testamēti sacramēta: ⁊ ita eucharistie cōsecratio certā exigit materiā: expssam ꝙ ꝟborum formā: ſm illud Aug. homel. lxxx. ⁊ habetur. i. q. i. detrahe. Accedit ꝟbū ad elemētū ⁊ fit sacramētum. si alterū illorū deficit: nō fit ꝯsecratio. Et qñ verborū formā muti ⁊ elingues ꝓferre nō valent: manifestū est ꝙ non pñt hoc tantū cōficere sacramentū. ¶ Et si queriṫ: Quid si sacerdos mut⁹ cetera in altari ageret: ⁊ alius sacerdos cōsecrationis ꝟba ꝓferret: nōne mut⁹ consecraret? Nec obstat vt videṫ: ꝙ vnus a plurib⁹ baptizari nō pōt: quin eadē hostia siue panis possit a plurib⁹ cōsecrari. Nā cōsueuerūt pñbyteri cardinales romanum circūstāte pōtificē: ⁊ cu eo pariter celebrare. Similiter in multis ecclesijs cōsuetū est in ordinationibus sacerdotū: nouellos sacerdotes suo ordinatori epō cōcelebrare: qḋ etiā regulariter in cōsecratōe epi obseruaṫ: tūc eñ ordinator epūs vna cū duobus epis coadiutorib⁹: ⁊ nouello epo cōsecrato. missam cōsecrationis simul ꝑficiūt. Ad hoc respōdetur: ꝙ in casu sacerdos mut⁹ non cōsecrat: lz cerimonialia in gestis ⁊ vestitu ꝑficeret. Cui⁹ ratio. est: qr nihil eoꝝ facit q̇ sunt de necessitate cōsecrationis. Nā vestes sacre et gestus corporis cerimonialia sunt: et non sunt de necessitate consecrationis vt. j. diceṫ. Formā aūt q̄ de necessitate reqriṫ: ipse nō ꝓfert: ideo nō cōsecrat. Sacerdos tñ adstās si formā cū intētione cōsecrādi ꝓfert: vere cōsecrat: lz cerimonialia non ꝑficiat. Et in casu est vera cōsecratio: sz nō per mutū: sz ꝑ sacerdotē ꝟba cōsecrationis (vt dictū est) ꝓferētē. Nec est simile si mut⁹ puerū ingereret seu imergeret: ⁊ manc⁹ ꝓferret: i hoc casu puer baptizat⁹ ñ eēt: qr sacrꝫ baptismi nō nisi ab vno baptizāte ꝑfici pt: qñ forma baptisint vnā ꝑsonā exprimit: scz Ego te baptizo ⁊c. Que forma si in casu a manco ꝓferreṫ: falsa eēt: qr ipse nō baptizat cū nō immergat. Si vero diceret nos baptizam⁹ ⁊c. iā forma dbita nō seruareṫ. Est snia Alexādri ⁊ Scoti. ¶ B Sz ꝯtra hoc qḋ additū est: ꝙ vn⁹ panis pōt a plurib⁹ cōsecrari: hoc nō videṫ qñ aut isti plures cōcelebrātes ꝟba cōsecrationis simul ꝓferrēt: aut nō. Neutrū dici pōt: Nō simul: qr tūc frustra ꝓnūciant ⁊ supfluūt que cūqꝫ ꝓferunt nisi ab vno solo: cū ab vno solo ꝓnūciata sufficiūt ad cōsecrādū: sic nō oēs simul: ⁊ cōstat ꝙ qui primo ꝓnūciat cōficit. Quid ergo faciūt ceteri? Nunq̇d iterant sacramētū? Sz hoc est incōueniēs: qñ ⁊ si sacramētū eucharistie est iterabile quātū ad sumptionē: nō tñ quātū ad eiusdē materie cōsecrationē: vt vult Tho. in. iiij. scripto. dist. vj. ⁊ doc. ꝯcorditer. ¶ Itē posset ꝯtingere ꝙ ille nō cōficeret q̇ celebraret ꝑncipaliter: ⁊ ille cōficeret q̇ secūdario celebraret. i. q̇ ꝯcelebraret: ⁊ sic itētio prima principaliter celebrantꝭ defraudareṫ. Ad illa respōdet Alex. d ales ꝑte. iiij. q. xxxvj. art. viij. Cardinales inqt pñbyteri ꝯsueuerūt romanū circūstare pōtificē: ⁊ cū eo pariter celebrare. Cūqꝫ cōsummatū est sacrificiū: de manu ei⁹ corōnē accipere significātes aplos q̇ cū dño pariter discūbētes: sacramentū de manu ei⁹ eucharistie acceperūt: et in eo ꝙ celebrāt ostēdunt aplos dño ritū hui⁹ sacrificij didicisse: vñ hec ē cā ꝯcelebrationis. ¶ Cōsequēter dicēdū est ꝙ simul debēt cōsecrationis ꝟba ꝓferre. Et tūc ad illud qḋ obijciṫ dicēdū: ꝙ ꝟba ceterorū nō inaniter ꝓferunṫ: qr lz ꝓlatio vni⁹ sufficeret ad ꝯsecrationē: tñ qr intētio est oim vnā celebrare cōsecrationē: assequunṫ qḋ intendūt: ⁊ quātū ad cōsecrationē: ⁊ quātū ad significationē: ad quā nō sufficerēt ꝟba ab vno ꝓlata. Et qr intētio dirigit op⁹ eo ipso ꝙ est vna oim intētio: est etiā vna oim operatio. i. ꝯsecratio. ¶ Si q̇ris: q̇d si nō simul ꝓferrāt ꝟba? Rñdet idē doctor post Innocentiū: Sane pōt dici ⁊ ꝓbabiliter rñderi: ꝙ siue prius siue posterius ꝓferāt sacerdotes: referri dꝫ eoꝝ intentio ad instans ꝓlationis epi cui principaliter cōcelebrant: ⁊ tūc oēs simul ꝯsecrant et cōficiunt: ꝗuis nōnulli sentiāt: ꝙ q̇ prius pronūciat ille cōsecret. Nec alioꝝ fraudaṫ intētio: qr factū est qḋ itēdūt. Hec Alexāder. ¶ Uerū qr pauci ordinandi in hoc sunt satis instructi: ideo videṫ cautio: modus ꝙ pñbyteri in sua ordinatiōe nō cōcelebrent epō: nec canonē legāt qui modus in metropoli magūtina obseruaṫ: cui cōprouinciales se merito conformarent. iuxta. c. de his dist. xij. ⁊ de cōsecra. dist. ij. in-

Alexā. de ales.

stitutio. Et hec sufficiāt de scdo ex parte ministri ad cōsecrādū de necessitate requisito. ¶ E Tertiū qd de necessitate ad ɔsecrandū ex pte ministri reqrit est integritas intētionū. hec eni nō modo ad ɔsecrationē: sed etiā ad cuiuslibet sacramēti perfectionē reqrit. Sed ad ppositū de ɔsecratiōe eucharistie disseramus. ¶ Qd aūt integritas intētionis reqrat: ex eo pz: qr ɔsecrare est actus humanꝰ nā soli homini cōcessus est: vt ex pdictis pz: ideo necesse est vt fiat per actū humanū: sed actus qui fit pter intētionē casualr: vel fortuitu: aut ex quadā phātasia: nō est actus humanus: sicut fricare barbā sine intētione preuia: ꝛ silia: qm hos habemus cōes cū brutis. Preterea ministeriū cōsecrationis est opus volūtatis rōnalis ꝛ deliberate: qd aūt est hmōi: nō ptinacia vel impetu exercēdū est: sed ɔsideratione rōnis ꝛ directiōe intētionis. Iniuria eni ꝛ irreuerētia fieret sacramēto: si sine intētione fieret. ¶ Itē sacramenta data sunt a christo ecclesie: ideo nō cōficiunt aut dispēsantur nisi per ministros ecclesie: ergo est actꝰ sacramētalis actꝰ ministerij ecclesiastici. Necesse igitur est vt ɔcurrat intētio ministri: vt agat tanqȝ minister ecclesie. Prima ratio est Scoti in .iiij. dist. vj. q. vj. Alie sūt Alex. iiij. par. q. xiij. arti. j. Sed cuius intētio requirit tanqȝ obiecti. Hoc est quesitū. Quid intendere debet sacerdos? Respōdetur: debet intēdere facere illud quod ecclesia intēdit. Huiꝰ eni in hoc actu minister est. Intendit aūt ecclesia facere p suos ministros institutos qd fecit christus. Et quid fecit christus? Certe benedixit: gratias egit: fregit: dedit discipulis dicens. Accipite ꝛ comedite: hoc est corpus meū. Et hec dicēs: panē in corpus: et vinū in sanguinē trāsubstātiauit. Hoc ergo intēdit ecclesia vt fiat cōuersio ꝛc. a christo p sacerdotis ministeriū: ꝛ hoc est qd intēdere dz sacerdos: cuiꝰ intentio vt ministri referri debet ad intētionē ecclesie cuiꝰ est minister. Nec tn oportet qȝ ptendendo precogitet particulariter vt panis in corpus: ꝛ vinū in sanguinē suo ministerio cōuertat: sufficit qȝ in genere intēdat hoc facere qd ecclesia per suum ministeriū (alꝰ ministrū) itēdit facere: ēt si nesciat vel nō cogitet in particulari qd illud sit qd facere ecclia itēdit ait. Sco. iiij. di. xiij. q. ij. schis. ꝛ hēti. ꝛqȝ plꝰ ē: hereticꝰ: circa eucharistiā hr̄e pōt itētionē ecclesie in ɔficiendo: si intenderet i vniuersali quod xp̄s instituit faciendū: ꝛ qd ecclesia facit: licet non intendat in speciali: qr credit eucharistiam nihil valere: hoc est nō esse: seu cōtinere verū corpꝰ xp̄i: sicut aliquis bone fidei posset pferre verba incantationis: qbus vtūtur magi vel mage circa illam materiā circa quā alij vtūtur: nō credens ea quic valere: intēdēs tn i gnāli illa pferer ad illū finē ad quē illi pferūt: qsi diceret ꝛ itēderet: fiat qd fieri pt lȝ crederet p illa nihil fieri posse. Illa ḡ gnāl itētio sufficit cū ceteris reqsitis ad cōficiendū. Propt qd et sacerdos hereticus ɔficere pōt dū hmōi intentionē habuerit gnālē. Huic etiā ɔcordat doctor irrefragabilis parte. iiij. q. xxxv. ar. v. Cū ergo hec gnālis intētio sufficit: ꝛ ptās cōficiēdi est inauferibilis: neqȝ p heresim: neqȝ p penā canonicam tolli pōt: vt. lectione. ij. pbatū est: pz qȝ qui ius sacramētale amittere nō pōt: nec ius ɔficiēdi amittere potest. ¶ D Sed contra hoc videt. Nā vba ɔsecrationis efficaciā habēt ex fide: vnde Augu. cū dixerat. Accedit verbū ad elementū: et fit sacramentū. subdit. Nō qr dicitur: sed qr credit. ¶ Itē sacramēta noue legis habent fundamētū baptisma: qd ē sacramētū fidei: ideo ola sacramēta habēt fidē fundamētū ꝛ virtutē a fide. Fides est fundamentum oīm bonoꝝ. Glo. in. c. illi offerūt. i. q. i. Ideo si infidelis aut hereticus attentat conficere: deficit in opere suo ab eo qd est fundamentū: ꝛ a quo debet

Scotus.

Hieronymus.

esse virtus sacramenti: ꝛ per ɔns nō cōficit. ¶ Itē Augu. et habetur. j. q. j. extra ecclesiā. Extra ecclesiā catholicā nō est locꝰ veri sacrificij. Itē Hiero. sup Amos. Odit deꝰ sacrificia hereticoꝝ: detestat ferorem eoꝝ: ergo cū ipsi celebrāt: nec seipm mittit nec angelos: vt intersint sacrificio: sed si nō est ibi celestis missus: nō est ibi missa. Ob hoc eniz dr missa: eo qȝ celestis missus ad cōsecrādū ꝛ viuificādū corpus adueniat. magister dist. xiij. quarti. Et ita nō cōficiunt verū corpus christi. ꝛ Cyprianus in epistola cōtra hereticos: ꝛ habet. j. q. j. si quis. iiij. Cōstat oleū vn baptizati vnguntur: sanctificari: ꝛ eucharistiā fieri nō posse: vbi nulla spes est. ꝛ fides falsa: vbi ola per mendaciū gerūtur. Multa ad idem adduci possunt. Item magister disti. xiij. quarti. In huiꝰ mysterij expletione sicut formam seruari: ita ordinē haberi: vt scz sit sacerdos: ꝛ intētionē adhiberi oportet: vt illud facere intēdat: sed si nō credit de illo mysterio sicut vitas habet: nūquid pōt intēdere illud cōficere? Et si nō intendit: nunquid ɔficit? quasi diceret: nō. ¶ E Ad illa rn̄detur cōcedendo qȝ sacramēta habēt aliquā efficaciā ex fide: que fides est eis essentialis: non fides ministrantis: sz fides ecclie. Et hoc quia sacramēta sunt ecclesie: sed ipsi ministro ratione actualis ministerij intētio est necessaria: ne excellentie sacramēti: actio irrationalis: ꝛ p hoc nec humana pindicet. Vn̄ qr sacrz est ecclie reqrit fides ecclie: ꝛ qr actualr ministrat a cōsecrante: reqrit intētio cōsecrantis. Per hoc ad Augu. Extra ecclesiā non est locus veri sacrificij. Respondetur dupliciter. Primo extra ecclesiā .i. extra formā ecclie. Vel sic: extra ecclesiā nō efficit sacramentū quod figurat .s. salutē: qr hereticus conficit ꝛ accipit ad sui damnationē: et cōfert alijs in simili errore positis. Vn̄ j. q. i. qȝ quidam. ꝯ. ꝯtus. Quāuis posset generaliter dici: sacramenta q̄ apud hereticos nō aliter qȝ in ecclesia celebrant: vera et rata esse quātū ad se: falsa vero et inania quātum ad effectū: et in his a quibus male tractat: ꝛ in his a quibus male sumūtur. Nec mirū. Ipa eni salus nostra buccellā iude dedit: statim cū buccella nō bonus: sed malignus spūs intrauit. Nō qr bonus nō daret bonū: sed qr malus male accepit bonū: sicqȝ bonū effectū nō habuit: quia vbi illud faceret nō inuenit. ¶ Ad scdm dicendū qȝ fides q̄ est fundamentū ꝛ virtus sacramentoꝝ nō est fides ministri cōsecrātis: aut etiaz fides suscipiētis: sed est fides ecclesie: quam sequitur intētio cōficientis: quā intentionē gnālem ecclesie: habere pōt hereticus: nō solū in alio: sed ēt in huius sacramēti articulo: vt supra dictū est. Et dicit idē alex. de ales ad hieronymū. vbi dr qȝ in sacramentis hereticoꝝ quedaz sunt que a deo sunt: et illa nō odit deus: vt character ordinis: et verba cōsecrationis: et vi illoꝝ cōficiunt heretici: q̄ etiā sunt cōmunia eis et ecclesie: et sic ex eo qd est eis et ecclesie cōmune: cōficiunt. Sunt etiā in eoꝝ sacrificijs quedā mala .s. infidelitas: perfidia: inobedientia ꝛc. hec odit dn̄s. Quantū ad ea q̄ bona sūt .i. cōsecrationez: q̄ fit in forma ecclesie: mittit seipm ꝛ angelos: adsistit eni signo suo: qd esse voluit certū efficax et practicum: nō obstante malitia ministroꝝ. ¶ Ad autoritatē cypriani dicitur qȝ intelligi dz de hereticis qui formā ecclesie nō tenēt. Qd patet per illud qd addit. Vbi ola per mendacium gerunt. Illa dicunt geri p mendacium: q̄ extra formā ecclesie geruntur. Vel si aliud voluit: in hoc errauit. ꝛ correctꝰ est a beato Augu. ¶ Ad magistrū dicendū qȝ magister soluit cū subdit. Aliqui dicūt non recte sentientē de illo mysterio posse intendere: non quidē illud cōficere: qd iam esset recte credere: sz illud agere qd gerit ab alijs: ꝛ sic adhibet intentio et impletur mysteriū. Et ita satis patet

Dubiuz. Solutio dubij. Intētio ē triplex.

ꝙ intentio de necessitate requirit in sacerdote. Intentio dico gñalis faciendi qḋ ecclesia facit. ¶ F Sed querit vtrū requirit actualis intētio talis q̄ dicta est: in ꝓlatione v̄boꝝ cōsecrationis. Ad huius q̄oni a solutionē aduertendū post doctorē subtilem in.iiij.dist.vj.q.vj.ꝙ tripl. r distinguit intētio: actualis: habitualis ⁊ virtualis. Actualē intētionē hȝ qui hȝ actū in volūtate elicitū respectu huius qḋ intendit: vt bñ quis hȝ actuale velle intrare eccle'iā: actualiter intēdit intrare ecclesiaȝ. Habitualē habet: qui hȝ in se habitū derelictū ex actu intētionis frequētato: inclinantē eū ad similes actus: qualē etiā habere pōt dormiens habituatus. Intentionē virtualē habet is q̄ ex virtute intentionis actualis prehabite: ꝓcedit in opus ex illa tanq̄ ex radice: ita ꝙ illa intentio actualis sit principiū ordinatū ad oēs illos actus sequentes: sicut intentio finis hȝ in se intentionē medioꝝ ad hūc finem ordinatoꝝ. Et ita in qualibet actuali intētione medij: manet virtus prime intētionis: ꝓ quāto illud mediū nō assumeret: nisi ꝓcessisset intentio prima actualis: qu asi finis in quē medium hoc ordinatur. Exemplū sicut mō intēdens ire ad sctm̄ Jacobum: ex intentione huius finis ordinat multa alia necessaria ad illū finē: exequēs aūt illa ordinata: nō semꝑ cogitat de eūdo ad sctm̄ Jacobū: sed sepe per oꝑationes circa media vel alias distrahit ab actuali intētione prima: nihilominus tñ oia dicit facere ex p'la intentione ⁊ v̄tualē hr̄e illā p̄mā itētionē l ꝓsecutōe medioꝝ: ꝓ quanto he actiones mediee ꝓcesserit a prima actuali intētione. et in eā tanq̄ in finē ordināṫur. Qḋ ex eo pȝ: qꝛ interrogatus cur hoc agis: statim r̄nderet: ꝓpter ire ad sctm̄ Jacobū. ¶ G Ad ꝓpositū dicit. Primo qḋ ad consecrādū nō requirit intētio actualis consecrādi in ꝓlatione forme ꝯsecrationis. Pȝ: nam nō requirit maior intētio in cōsecrationē q̄ in meritoria oꝑatione: qꝛ oꝑatio nō est meritoria nisi ex ꝓpꝛio conatu volūtatis: nō tñ excludēdo gratiā. Cōsecratio aūt efficax est ex v̄bo creatoris. Nunc aūt in oꝑatione meritoria nō requirit semꝑ actualis intētio ad merendū. i. actualis relatio act⁹ sui meritorij in deū: alioquin ꝯtinuās actū meritoriū cū distractione nō mereret. Et in exēplo ꝓposito: ambulās ad sctm̄ Jacobū: dū actualiter de hoc nō cogitaret nō mereret. Neq̄ sancti martyres tollerātes durissimas penas distracti: aut forte absorpti immanitate penarū: ꝓpter qḋ nō semꝑ cogitauerūt actualiter illa pati ꝓ fide xp̄i seu iustitia: meruissent: qḋ est incōueniēs. Et ꝓpterea nō est verisimile deum sacerdotem obligasse ad pene impossibile: vel saltē nimis difficile in illo actu: cuiusmodi est nō distrahi ab actuali intētiōe: cū s̄m beatū Aug. in scḋo de libero arbitrio: nō sit in p̄tāte nostra quin visis tāgamur hoc est q̄ efficiant ꝑ intellectū volūtati. ¶ Scḋo dico ꝙ nō sufficit habitualis intētio: qꝛ ꝯsecrare (vt dictū est) dȝ esse act⁹ humanus. Actus aūt etiā ꝯformis habitui: si non sit a volūtate intēdente: sed aliūde preter intentionē eueniēt: humanus nō est. Nā si quis habeat habitū inclinātem ad desideriū sanitatis: si currat non intēdens ꝑ hoc sanari sed ludere: nō dr̄ cōsequi sanitatē per actū humanū: sed casualiter vel fortuitu. Sola ergo intētio habitual's nō sufficit respectu finis actus humani vt humani. ¶ Tertio dico ꝙ ad cōsecrandū requirit: ⁊ sufficit in sacerdote intētio v̄tualis: hoc est requirit ⁊ sufficit ꝙ sacerdos habuerit intētionē actualē ꝯsecrādi: ex qua ꝓcessit ad opus celebrationis: ⁊ sufficit hec intētio etiā si in v̄bis ꝯsecrationis distrahat nihil actu cogitās de cōsecratione. Et hec vera sunt: si opus celebrationis ꝓcessit ex prima intētione actuali sine oi motu ꝯtrarie volūtatis interueniēte qui si iter

ueniret: ⁊ nō de nouo intēderet ꝯsecrare: q̄uis ꝓferret ꝯsecrationis v̄ba: nō tñ ꝯsecraret: qꝛ tunc nō adesset intētio actualis: nec virtualis. Hec multū quietāt scrupulosas ꝯsciētias: q̄uis nō minus cōgruit vt sacerdos ꝑ preuiā deuotā recollationeȝ virtū: et intētionis ob firmationē oia distrahētia impertinētia posse'tenus excludat: ac deuotius actualiter intēdere satagat: abigēs manu sancte discretionis volucres cogitationū puersarū: importune se ingerētiū: ⁊ sacrificij fructū violare cupiētium: exēplo patriarche abrae: ne musce morietes ꝑdāt suauitatē vnguēti. i. ꝯsolationē ⁊ gustū dulcissimū huius diuinissimi sacramēti. Et tm̄ de his q̄ ex parte ministri requirunt ad necessitatē sacri: q̄ fuere p̄tās ordis: facultas s̄mōis: ⁊ itegritas intētiōis.

¶ Lectio.vij. A

Expeditis his q̄ ex pte ministri reqrunt ad simplr̄ cōsecrādū: vidēda sūt ꝯnr q̄ ex pte eiusdē reqrūt ad ordiate ꝯsecrādū: ⁊ hec sūt duplicia: vez ipedimētoꝝ amotio: q̄ꝝ aliq̄ sūt tm̄ clpe: aliq̄ tm̄ pene: aliq̄ nec clpe nec pene. Scḋȝ ē ꝯuenientiū appō. Impedimēta q̄ sunt tm̄ culpe: qb⁹ sacerdos impedit ab ordinata celebratiōe sunt pctā mortalia: qḋ pȝ: nā ordinate celebrat q̄ celebrādo non peccat. Inordinatio enī in celebrando defectus est non naturalis: sed moralis. oīs eīn talis pctm̄ est: ḡ a ꝯtrio sensu: q̄ celebrādo peccat: inordinate celebrat. ¶ B Peccat aūt mortalr̄ q̄cūq̄ in mortali saltē sciēter celebrat. Qḋ ꝓbat autoritate ⁊ rōne. Autoritate apl̄i. Qui māducauerit panē hūc: ⁊ biberit calicē dñi idigne: reus erit corꝑis ⁊ sanguinis dñi. Et sequit. Iudiciū sibi māducat ⁊ bibit. i. dānationē. Dānationeȝ aūt nō inducit nisi pctm̄ mortale: nō aūt hoc dūtaxat de cōicante: sed etiā multo magis de celebrante dr̄. Vñ glosa dñi Ambr. Indigne māducat q̄ alr̄ celebrat q̄ a xp̄o traditū est. Et q̄ indeuota mente accedit ad eucharistiā: vl' in volūtate peccādi manet: ille reus erit corꝑis ⁊ sanguinis dñi. i. mortis xp̄i penas dabit. i. ac si xp̄m occiderit puniet. Hec glo. Cū dicit: q̄ alr̄ celebrat mysteriū eucharistie: q̄ a xp̄o traditū est: hoc dicit quātū ad ꝯficiētes siue ꝯficere volētes: q̄ nō deuota mēte ex cordis desiderio ad eucharistie ꝯsecrationē accedūt. Sic ei tradidit xp̄s ex maximo charitatis desiderio. vñ ⁊ ait aplis. Desiderio desideraui hoc pascha mādu care vobiscū anteq̄ patiar. Luce.xxij. hoc aūt facit q̄ nō discernit corp⁹ dñi ab alijs cibis: sȝ idiscrete ⁊ negligēter tractat ⁊ sumit: venerationē singulariter huic sacro debitā nō exhibēs. Qḋ notat ꝑ aplm̄ cū addit. Nō dijudicās corp⁹ dñi. ¶ Et qḋ seq̄t i glosa. Vl' i volūtate manet peccādi: dr̄ quātū ad ꝯficiētes ⁊ sumētes. Sic ex illḋ glose. Indign⁹ ēt re⁹ q̄ bñficiū ei⁹ l irritū ducit: qḋ facit q̄sq̄s sacrū salutē si tractat: vl' sumit (obstāte mortal' pcti obice) ad salutē. ¶ Itē magr̄ dis.xij.q̄rti. Indign⁹ ē q̄ alr̄ celebrat mysteriū q̄ xp̄s celebrauit: vl' q̄ hñs mortale pctm̄ accedit. ꝓbat idē rōne: qm̄ act⁹ ꝯficiēdi eucharistiā nobilissim⁹ ⁊ excellētissim⁹ act⁹ ē oim p̄tārū eccl'ie: ḡ multo mag' peccat hūc idigne ⁊ in mortali pctō exercēs: q̄ aliū actū cuiuscūq̄ p̄tātis vl' ordis. Sȝ exercēs aliū actū ordis i mortali: mortalr̄ peccat. vt. s̄. lect. ij. deductū ē: ḡ maiori ꝯficiēs ⁊ exercēs eucharistiā in mortali pctō: peccat ꝯtrario nō mortalr̄: qꝛ act⁹ ꝯficiēdi eucharistiā nobilissim⁹ ē oiȝ actuū eccl'asticoꝝ: vt. s̄. ḋductū ē. Preterea ois ꝯsecrāns: sumere dȝ eucharistiā: vt i ca. relatū. ḋ ꝯsecr. di. ij. vbi dr̄. Modis oib⁹ tenēdū ē: vt q̄ciēscūq̄ sacrificās corp⁹ ⁊ sāguinē dñi nr̄i iesu xp̄i i altari imolat: toties ꝑceptōis ei⁹ ꝑ ticipē se p̄beat. Cū ḡ sumēs ⁊ māducās in mortali indigne sumit

j.Cor.xj.

Luc.xxij.

⁊ mortaliter peccat. ergo et consecrans: quia ꝯse-
crans etiā est mādicans. ¶ C Quod etiā sumēs
in mortali peccet mortaliter: ex hoc deducit beat⁹
Tho. in. iiij. sentent. dist. ix. q. iij. qꝛ talis abutit̃ sa-
cramēto: ⁊ quāto sacrm̄ est dignius: tāto abusus
grauior. Qđ ꝟo abutat̃: pꝫ ex tribus q̄ in hoc sa-
cramento attendunt̃. q̄ sunt sacramentū tm̄: sacra
mentū ⁊ res: ⁊ res et nō sacramentū. Quātum ad
primū habet: rōnem cibi et potus: cibus aūt non
cōpetit nisi viuēti: ⁊ ideo carēs vita gratie ꝑ mor-
tale mortuus est spūaliter: et ita abutit̃ sacramen
to. Petm̄ eñ tale ideo mortale dr̄: eo ꝙ mortificat
aīam quoad gratiā gratificātē: nō quo ad gratiaꝫ
gratis datā: quā etiam hn̄t heretici: pagani: iudei
qui tñ etiā maxime peccare vident̃: et tñ vt cōiter
aliis habiliores videntur. Quoad scđm sumit̃ ibi
xp̄s qui est scūssanctorū: vñ receptaculū eius dꝫ
esse scm̄: iō qui sumit eū ꝯtrario sanctitatis. i. con
scientia mortalis pctī: abutit̃. Quoad tertiū: qꝛ ac
cedēs significat se ad vnitatē corporis xp̄i mystici
tēdere. vñ si pctm̄ mortale in cōsciētia teneat ꝑ qđ
a corpore mystico separat̃: fictionis culpa incurrit
⁊ ita abutit̃ sacro. Hec Th. Ex illis sequit̃ ꝙ sacer
dos in mortali pctō celebrans peccat duob⁹ mor-
talibus pctis distinctis. Uno qꝛ indigne cōsecrat:

Thomas aquinas.

Sacerdos i peccato mortali celebrās peccat duob⁹ pctis mortalib⁹ distinctis.

alio qꝛ indigne manducat. Patet clare ex p̄missis:
qꝛ mādicare et cōsecrare duo actus sunt distincti
⁊ in qualibet indigna executione cōmittitur petm̄
mortale. ¶ Sed dr̄. aliq̄s. Si ita se habet officium
cōsecrādi: impossibile esset sine mortali euchari-
stiā ꝯsecrare aut sumere: ⁊ per ꝯñs nulli est sacrm̄
illud ad salutē: ꝓbat̃ tñ sequela: qꝛ ꝯsecrās aut est
in pctō mortali vel nō. Si primū ex dictis indigne
sumit ⁊ ad iudiciū: ⁊ ita mortaliter peccat. Si nō:
quia tñ nemo de se scire potest an odio vel amore
dignus sit. Quis potest dicere mundū est cor meū
purus sum a peccato. In tali dubio accedēs: peri
culo mortalis peccati se exponit: ⁊ per consequēs
mortaliter peccat: sm̄ illud. Qui amat periculum
peribit in illo. ¶ D Ad huius replice solutioneꝫ
duo vidēda sunt. Primo quot modis aliquis dici
tur esse in mortali: ⁊ qui horū modoꝝ reddunt ac-
cedentē indignū. Secūdo quō in cōsecratiōe ⁊ sum
ptiōe possit vitari nouū mortale. De p̄mo no. Sco.
disti. ix. iiij. q. vnica ꝙ aliq̄s potest intelligi esse in
mortali tripliciter. Primo in actu siue actualiter:
qꝛ tūc peccat actualiter pctō mortali actu interio-
ri vel exteriori: vtputa q̄ hꝫ volūtatē respectu act⁹
peccati preteriti: p̄sentis vel futuri. Hec enim vo-
luntas que est actus elicitus. est mortale peccatū
primo ⁊ intrinsece: quo non existente: actus impe
ratus nunquā est peccatum. ¶ Pro cuius decla-
ratione notandum ꝙ actus voluntatis est duplex
s. actus voluntatis elicit⁹: et actus voluntatis im-
peratus. Actus voluntatis elicitus est actus pro
ductus ab ipsa voluntate sine imperio ipsius vo-
luntatis: vt velle peccare: velle dare eleemosynā.
Sed actus imperatus voluntatis est actus ꝓdu-
ctus ab aliq̄ potentia mediante imperio volunta-
tis: dū talis actus possit esse in potestate volunta
tis: vt velle audire lectionem imperatū a volūta-
te velle facere hoc vel aliud imperatū a volūtate.
Secūdo aliquis intelligitur esse in peccato: quia
post peccatum preteritum: de quo non recolit: nō
penituit nec penitet. Tertio qꝛ etsi penituit aut
penitet: nōdū tñ est cōfessus: ⁊ in foro ecclesie abso
lut⁹. Quicq̄s ergo aliquo triū modoꝝ fuerit i mor
tali: indigne cōsecrat ⁊ sumit. ⁊ accedendo nouum
petm̄ mortale icurrit: nō tñ equalr̄: sꝫ alter altero
maius. Nā primo mō in pctō mortali existēs gra-
uissime peccat: dū se quē idignū ⁊ inmūdū nouit:
p̄parare negligit: ibi eñ est petm̄ ꝯtēptus: nā xp̄o
quātū in se est: ꝯtumeliā facit. Uñ pctō iude cōpa
ratur in glossa venerabilis bede: Marci. xiiij. sup

Ecclo. iii. puer. xx.

Aliq̄s est in pctō tripliciter.

Duplex ē actus voluntatis.

illud. Ue aūt hoi ꝑ quē filı⁹ hois tradet̃. In sempi
ternū ve hoi qui ad mēsam dñi indigne accedit: il
le eñ in exēplū iude filiū hois tradit: nō iudeis q̄-
dē pctōib⁹: sed tñ pctōib⁹. mēbris scꝫ suis q̄ acci-
pere dñici corporis sacramentū: temerarie presu-
mit: tales eñ sunt de primis modo: qꝛ sciētes se in
mortali: qđ actu ꝯtinuāt: accedere nō formidant.
Qui vero scđo mō sunt in pctō mortali: licet min⁹
q̄ primi peccant: tñ mortaliter ꝓ negligentia qua
se ꝓbare negligūt. i. examinare: maxime si hec ne
gligētia fuerit affectata crassa vel supina. ꝙ si affe
ctata fuerit: auget pctm̄ ⁊ aggrauat: nā ⁊ ipa igno
rātia sm̄ se pctm̄ est. vñ Aug. ad Ualētinū. In eis
q̄ scire noluerūt: ignorātia ipa pctm̄ est. Et de hac
dicit Ambrosi. Grauissime peccat qui ignoranter
peccat: ideo grauissime: quia periculosissime. De
hoc magister dist. xxij. lib ij. Si ꝟo crassa fuerit. i.
talis q̄ ꝑ debitā diligētiā si adhibita fuisset exclu
di potuisset: etsi excusat a tāto ꝓ quāto minuit cō
tēptū: quē prior ignorātia auget: non tñ excusat a
toto. i. nō excusat simplr̄ a mortali pctō. vñ Augu.
vbi. s̄. Ignorātia eoꝝ nō q̄ scire nolūt: sed qui tāq̄
simpliciter nesciūt: nullū sic excusat vt eterno igne
nō ardeat: sed fortasse vt mitius ardeat. Si autēꝫ
fuerit ignorātia inuincibilis simpliciter excusat: d̄
quo infra dicet̃. ¶ E Similiter qui sunt in mor-
tali tertio mō. i. nō ꝯfessi post mortale cōmissum: li
cet penitētes ⁊ ꝯtriti: accedētes mortaliter pec-
cant: vt tenēt dñs Alber. Sco. Richar. Gerson i re
gulis moralib⁹ cap. de penitētia. ⁊ in suo triperti
to de ꝯfessione. Et est ratio Scoti: qꝛ nō tñ dꝫ ac-
cedēs recōciliari deo: sed etiā ecclesie: vt digne su
scipiat sacramentū vnitatis ecclesie. Etiaꝫ ꝓpter
hoc ordinauit ecclesia: vt oēs vtriusq̄ sexus ante
festū pasche: quo cōicare tenētur oīa pctā sua cōfi
teant̃: ⁊ sic ꝯfessi cōmunicēt. Et eadē rōne quocūq̄
tpe anni cōmunicare q̄s voluerit. De hoc venera
bilis Hugo. in lib. de ecclesiastica ptāte ligādi et
soluēdi. Au audacter dico: si ante sacerdotis abso
lutionē ad cōmunionē corporis ⁊ sanguinis chri-
sti q̄s accesserit ꝓ certo sibi iudiciū mādicat ⁊ bi
bit. etiā si eū multū peniteat ⁊ vehemēter doleat ⁊
ingemiscat. Et hoc est simpliciter verū: si cōfesso-
ris copia haberi pōt. Si ꝟo nō occurrat oportuni
tas ꝯfitendi: distinguendū est sm̄ Sco. Si pōt sine
scādalo differre celebrationē aut cōmunionem: dꝫ
expectare cōfessionē. Si ꝟo immineāt scandaluꝫ:
nisi statim celebret aut cōicet: vtputa si sacris ve-
stibus indutus memoraret̃ alicu⁹ pctī, mortalis
cōmissi ⁊ nondū cōfessi: nec haberet ad manū ido-
neū cōfessorē: tūc cū cōtritiōe ⁊ volūtate cōfitendi
tpe opportuno pōt celebrare vt scādalum euitet̃
sine nouo mortali etiā cū merito. Silr̄ de alio cōi
caturo in simili casu censendū est: vt exēpli causa
in aliqua religiōe: vel ecclesia cōsuetū est vt oēs
nō sacerdotes certo die cōmunicēt: si tūc alicui ex
his tpe cōionis occurrit mortale nō ꝯfessum: nec
habere pōt idoneū cōfessorē: pōt nihilomin⁹ cū cō
tritione in actu: ⁊ ꝯfessione in voto tpe opportuno
faciēda accedere: ⁊ nō cōfessus cōicare. Nec est di
cēdū ꝙ talis peccet mortaliter vel trāsgrediat̃ p̄-
ceptū vt euitet scādalū: qꝛ nullū p̄ceptū excludit
ipm̄ ab illo actu: in hoc casu: qꝛ dilatio ꝯfessiōis in
actu: q̄ tūc habet̃ in affectu nō excludit eū: quin sit
mēbrū eccl̄ie militātis habile ad act⁹ in q̄b⁹ mem
bra cōicāt: ⁊ tenet̃ vitare scādalū primū. Hec Sco.
Eadē ratio videt̃ de curato: q̄ ꝓpter necessitatem
infirmoꝝ aut subditoꝝ ad audiēdā missā die dñico
obligatoꝝ: misse celebrationē sine scādalo omitte
re nō pōt. ¶ F Sed diceres q̄d de veniali. Rñdet
Scot⁹: vbi supra: dicēs. De veniali nō opꝫ dubita
re: qꝛ de illo nō est necessitas pn̄ie: ⁊ ꝑ ꝯñs nec con
fessiōis. Dicēdū igit̃ ꝙ q̄uis vtile sit se a veniali ꝑ
ꝯfessionē: siue alia remedia purgare: ꝓ quāto red

Augustin⁹ ad Ualentinū.

Ambro.

Hugo.

Questio. Solutio.

dunt hominē tepidū: grauē ⁊ obnubilatū: deuotionē tollūt: aut minuūt: adminꝰ cautelā cauendi maioꝝ: ꝫ illud. Qui ſpnit modica paulati decidit: tñ nō vꝛ abſolute neceſſariū: qꝺ de ipio ꝯſecratur pꝛiꝰ ꝯfiteaꝛ: aut etiā ꝯteraꝛ. Qꝺ ex eo pꝫ: nā hoc nō eſt neceſſariū ad ſecure moriēdū: quia ſi qs in veniali decedit ſine mortali: etiā moriēs i actu pcti venialis ſaluabiꝛ: vapulabit tñ ꝫ illud apli. Si qs ſupedificat lignū: fenū: ſtipulā. i. peccata venialia: ſm glo. Greg. Sequiꝛ. Si cuiꝰ opꝰ arſerit: detrimētū patieꝛ: ipſe aūt ſaluꝰ erit. ſic tamē quaſi ꝑ ignē. ſ. purgatoriū. Non videꝛ aūt ꝙ ſacerdoti neceſſariū ſit ꝯfiteri hoc pctm̄ añ celebrationem: de quo nō teneꝛ ꝯteri vt ingrediaꝛ regnū celoꝝ. Huiꝰ rō aſſignari pōt: qꝛ pctm̄ veniale nō repugnat grē in facto eſſe: hoc eſt: ſtat ſimul cū grā: alias em̄ nō eſſet veniale: ſed ad mortē: ſi tolleret vitā aīe: q̄ eſt grā. Nec repugnat grē in fieri: hoc eſt nō impedit gratie infuſionē: neqꝫ augmētationem. Uñ ſi adultꝰ cupit baptizari: dolens de ſuis peccatis mortalibꝰ: ⁊ actu peccās venialiter iuſtificaꝛ: ⁊ gratiā recepit. Ratio eſt. qꝛ ſacramentū baptiſmi ꝯfert gratiā nō ponēti obicem. Obex autē non admittēs gratiā: pctm̄ mortale eſt: ſm Scot. diſt. iiij. q. i. lib. iiij. Itē ſm oēs: pctm̄ veniale inexiſtens nō ꝓhibet quē meritorie agere: immo ſepe per actū charitatis feruidū extinguiꝛ: ⁊ quo ad culpam: ⁊ quo ad penā: quēadmodū aque guttaꝫ ꝯſumitur a vehemēti flāma: ideo nō impedit grē augmētationē. Si igiꝛ neqꝫ tollit gratiā inexiſtētē: neqꝫ impedit ipſiꝰ infuſionē: neqꝫ augmētationē: nō videꝛ ꝙ ſacerdos teneaꝛ ipm̄ ꝯfiteri ad hoc vt digne celebret. Nō modo digne ꝑ nō imputationē ad nouū pctm̄ mortale: ſed ēt digne meritorie.

Eccle. xix. — *i. Cor. iij.* — *Sacr̄m baptiſmi cōfert grām nō ponēti obicē.*

Obiectio. ¶ G Sed diceres ſm cōe dictū: lꝫ pctm̄ veniale nō opponaꝛ charitati: opponiꝛ tñ feruori charitatis. Feruor em̄ charitatꝭ eſt charitas: ſicut itēſio caloris eſt caliditas intēſa.

Rñſio. Rñdeꝛ ꝙ pctm̄ veniale nihil charitatꝭ tollit: tū qꝛ ſi aliqd eiꝰ tolleret ꝑ venialiū multiplicationē tota charitas poſſet tolli: ⁊ per ꝯſequēs nō eſſent venialia: ſed mortifera. Tū qꝛ charitas ſm ordinatā dei potētiam minui nō pōt: qꝛ nō hꝫ ꝯriū niſi mortale: qꝺ totam tollit. Diciꝛ aūt tollere ſeu minuere feruorē charitatis ꝓ quāto ex actu peccati venialis relinquiꝛ quidā habitꝰ in volūtate: qui ipſaꝫ impedit: ne poſſit in actū charitatis ita intenſum: ſicut poſſet tali habitu circūſcripto. Inclinat em̄ habitꝰ pcti venialis ad actꝰ ꝯſimiles eis a qbꝰ genitꝰ eſt: ⁊ per hoc impediꝛ conatꝰ potētie ad actū oppoſitū meritoriū. Sicē eſt i homine ꝯuerſis: q ꝓpꝛ habitꝰ. vitioſos i eis derelictos: ⁊ poſt iuſtificationē remanētes nō expedite ⁊ faciliꝛ exercēt actꝰ virtuoſos. Sꝫ iſtis obuiare vꝛ autoritas bti Aug. in eccleſia. dogma. ⁊ allegat magiſter diſt. xij. li. iiij. c. viii. Licet qs peccato mordeaꝛ: ſi peccādi tñ de cetero nō hꝫ volūtatē: ⁊ ſatiſfaciat lachrymis ⁊ orōnibus accedat ſecurꝰ: ſed hoc de illo dico: quē mortalia pctā nō grauāt. Hec autoritas vꝛ itelligi de venialibꝰ ꝓpter hoc qꝺ in eo ſeqꝛ. Hoc dico de illo quē mortalia nō grauāt.

Augu.

Scotus. Rñdet Sco. diſt. ix. quarti: ꝙ hec autoritas itelligi pōt de mortali pctō ꝯfeſſo ⁊ dimiſſo ꝑ pniam. Qꝺ ſi qs de illo mordeaꝛ quaſi nō plene ſatiſfecerit de eodē: ⁊ peccādi de cetero nō habeat volūtatē: ſatiſfaciat lachrymis ⁊ oratiōibꝰ ꝓ eodē ⁊ accedat ſecurꝰ. Et tūc ſeqꝛ. Et hoc dico de illo quē mortalia nō grauāt: hoc eſt qui ſine pctō mortali nō dimiſſo accedit. Et qꝺ nō apte exponiꝛ de veniali: ex eo vꝛ: qꝛ ad digne celebrādū nō ſufficit ꝯtritio vel dolor de pctis: ſꝫ reqriꝛ etiā cōfeſſio ſm ꝓmiſſa. Cū aūt dicat btūs Aug. ⁊ peccādi non hꝫ volūtatē ſecurꝰ accedat: ⁊ nō addit: ⁊ ꝯfiteaꝛ: videꝛ qꝺ aptꝰ exponaꝛ: vt dictū eſt: de mortali q̄ de pctō veniali: qꝛ ſm illa ꝟba nō ꝯcluderet neceſſitas ꝯfitēdi venialia: ſm intētionē dicentiū oppoſitū: ſꝫ dūtaxat deteſtatio ſeu dolor de venialibꝰ. Et ita patet primū: quis modus mortalis peccati facit accedētem noui peccati reum.

¶ Lectio. viij. A

Unc de ſecūdo videlꝫ qūo caueri poſſit nouū peccatū mortale in ꝯſecratiōe ⁊ ſūptione huiꝰ ſacramēti. Attēdēda eſt h doctrina apli: q dicit. Probet ſe ipſuꝫ homo: ⁊ ſic d pane illo edat: ⁊ d calice bibat. Scd3 hāc qlibet ꝯſecraturꝰ aut cōicaturꝰ priuſq̄ accedat: dꝫ ſeipm̄ ꝓbare. i. ſuā ꝯſcientiā diligēter, examinare an pctō mortali ſit euacuata. Dꝫ igiꝛ attēdere diligēter ſi deteſteꝛ pctā pterita: ſi diſplicēāt pñtia: ſi ꝓpoſitū firmū habeat cauēdi futura: ꝙ ſi aliqꝺ hoꝝ defuerit: abſtinere dꝫ a miſſa donec ſeipm̄ iudicauerit: ⁊ per ſeueritatē pnie ſe exercēs purgationē meruerit peccatoꝝ: qtenꝰ ſic a ſeipſo iudicatꝰ nō iudiceꝛ a dño. Ceſſat em̄ vindicta diuina: ſi ꝯfeſſio pcurrat hūana. ait glo. bti Aug. vbi ſ. Alioqn in pctō (vt dictū eſt) accedēs: irreuerentiā facit deo: quē ſuſcipit in ſacro: ⁊ eterne dānatiōis iudiciū incidit indigne accedēdo.

i. Cor. xj. — *Quilibꝫ ꝯſecraturꝰ ⁊ cōicaturꝰ priuſq̄ accedat dꝫ ſeipm̄ probare.*

Queſtio. ¶ Sꝫ forte qris: quāta diligētia in examinando reqriꝛ: vt indignꝰ acceſſus caueaꝛ.

Rñſio. Rñdeꝛ ſm doctores: ⁊ ꝑ ſertim doctorē ſubtilē in. iiij. di. xvij. q. i. ⁊ Io. gerſ. in ſuo triptito. Tātā dꝫ facere diligētiā in examinatione ꝯſcie recogitātꝭ pterita pctā quantā faceret in magno ⁊ arduo negocio ꝓ magna ⁊ ardua re lucrāda: aut incōmodo graui vitādo. Hec ſiqdem inqſitio diligēs etiaꝫ cuilibet ſufficit ad fructuoſe ꝯfitēdū ſm eoſdē: vt ſic ad memoriā reducat iuxta hūane fragilitatꝭ poſſibilitatē ptā pctā. priꝰ ꝑ ꝯtritionē ⁊ ꝯfeſſionē nō deleta. Eaqꝫ deteſteꝛ qꝛ ꝯ dei mādata cōmiſſa. ſicqꝫ vt dictū eſt: ꝯfiteaꝛ. Hac diligētia adhibita: ſi alicuiꝰ pcti obliuiſcitꝛ: ꝑ acceſſū ad hoc ſacr̄m: vnū e duobꝰ ꝯſequiꝛ: aut virtute ſacramēti pctm̄ hoc remittiꝛ: aut ad cognitionē talis pcti cor illuſtraꝛ: qtenꝰ ꝑ pniam deleaꝛ: vt vult Durād. in. iiij. diſt. x. q. x. Et recitat Gerſon in trac. de pol. noc. ꝯſide. ij. Sicut frequenter exptū eſt: ꝙ deuote celebrātes: in pluriū pctōꝛuꝫ cognitionē deuenerūt: que occulta fuere priꝰ. Secꝰ de his q ꝑ craſſam ⁊ ſupinā negligētiā pctā grauia nō aduertūt aut obliuiſcunꝛ.

Obiectio. ¶ B Sꝫ adhuc diceres: ſi tāta preuie recollectiōis diligētia reqriꝛ: trepidabit neceſſe eſt qſqs acceſſerit: tanq̄ incertꝰ: ſi debitā diligētiā ad rememorādū peccata ꝯfitēda adhibuerit vel nō: ⁊ ſemꝑ incertꝰ: ⁊ per ꝯñs in pīculo accedit.

Solutio. ¶ Pro huiꝰ ſolutiōe, aduertēda eſt doctrinalis diſtinctio certitudinis. Eſt em̄ triplex certitudo ſm Gerſo. vbi. ſ. ſ. ſupnaturalis: naturalis: moralis. Certitudo ſupnaturalis ē cui innitēs per nullā potētiā falli pōt: hec a ſolo deo eſt qītū ad veritates ꝯtingētes. Hec etiā eſt certitudo primi pncipij ⁊ ꝓpoſitionū per ſe notarū: vt qꝫlibet eſt vel nō eſt. Hāc habuere ꝓphete in his q ꝑ diuinā reuelationē acceperūt. Talē etiā certitudinē habemꝰ ⁊ nos de articuloꝝ fidei veritate: ⁊ oībꝰ in canone biblie ꝯtētis in eo ſenſu in quo a ſctō ſūt ſpū reuelata. His nāqꝫ aſſētiēdo falli aut decipi nō poſſumꝰ: qꝛ deꝰ q ſūma ⁊ infallibilis eſt veritas: nō pōt falſū tāq̄ verū reuelare. Hec certitudo nō accipiꝛ a rebꝰ: alioqn nō eſſet infallibilis cū ſꝫ aplm̄. Ois creatura vanitati ſubiecta eſt. Et ſicut de nihilo oia ꝓducta ſunt: ita ꝑ potētiā creatoris poſſunt ſingula in nihilum redigi ⁊ collabi.

Triplex ē certitudo. — *Rom. viij.*

¶ Alia eſt certitudo naturalis: ⁊ hec eſt veritatuꝫ a rebꝰ acceptarū: qbꝰ innitēs falli nō pōt ꝑ naturam. Hāc certitudinē habemꝰ de multis euidētibus veritatibꝰ ꝯtingētibꝰ ⁊ neceſſarijs ſm naturam: vt ſol oriēꝛ. Talē certitudinē habemꝰ de exi-

ſtentia rerũ intuitiue cognitarũ ꝯtingẽtiũ. Itẽ de ꝓpoſitionibꝰ naturalr̃ neceſſarijs: vt ignis eſt ca lefactiuꝰ. Circa quarũ veritates ſtãte cõi curſu nature: nullꝰ fallit: ſꝫ ꝑ potẽtiã ſupnaturalẽ ⁊ miraculũ q̃s falli poſſet. ¶ Tertia certitudo moralis ſiue ciuilis: ⁊ hec nõ eſt ex euidẽtia rei: ſed ſurgit ex ꝓbabilibꝰ ꝯiecturis groſſis ⁊ figuralibꝰ magis ad vnã partẽ q̃ȝ ad alterã: q̃lis ſufficit in morali negocio ⁊ agibilibꝰ hũanis. vt vult pho. j. ethi. c. j. ¶ C Ad ꝓpoſitũ nr̃m. Prĩa certitudo ſupnaturalis et reuelatiõis nõ reqrit̃ vt ſacerdos de ſufficiẽti ſue examine ꝯſciẽtie ſecurꝰ digne accedat: hodie nãq̃ nulli talẽ reuelationẽ accipiũt. Que ſi neceſſaria foret: ſponſꝰ ꝯfiſſetũs eccleſie ſue rector ⁊ gubernator q̃ eã a culpabili errore ꝓſeruat: neq̃ȝ generalr̃ eccleſie ſacerdotes errare ꝑmitteret: qn potiꝰ reuelaret: qđ ſine ſua reuelatiõe ſciri nõ poſſet. Nã ſicut natura in neceſſarijs nõ deficit: ita. nec deꝰ in eccleſie ſue regimine filij ſui ſpõſe eiuſdẽ precioſo ſanguine ꝑ lauacrũ aq̃ ablutee ſctificate: ſcḋm illud

Ephes. v.

apli. Chriſtꝰ ſeipſm tradidit ꝓ eccleſia vt illã ſctificaret: mũdãs eã lauacro aq̃ in ṽbo vite: vt exhiberet ipſe ſibi glorioſã eccleſiã nõ habẽtẽ maculã neq̃ rugã. Fatuũ ergo eſſet hãc reuelatiõis certitudinẽ expectare. Certitudo etiã naturalis euidẽtie nõ reqrit̃: qm̃ naturalis hoĩs cognitio nõ extẽdit ſe ad euidẽtẽ notitiã huiꝰ ſufficiẽtis diligẽtie ⁊ expiatiõis pctõꝝ: qua ꝯſecrãs digne ꝯficeret: qm̃ hec dignitas depẽdet ex clemẽti oĩpotẽtis dei bonitate: nr̃am qualẽcũq̃ diſpõnẽ miſericordiť r tã q̃ȝ ſufficiẽtẽ acceptãte. Ad ſciẽdũ aũt hãc dei volũtatẽ: naturalis hoĩs cognitio nõ aſcẽdit. Neſcit in

Eccle. ix.

quã homo an amore vel odio dignꝰ ſit. Quis eñ neſciat fieri poſſe: ſcḋm Gerſo. de pollu. noc. ꝯſi. j. vt homo detur in reprobũ ſenſũ demerito ꝓcedẽtiũ peccatoꝝ: vt non videat peccata ſua: ⁊ ꝑ hoc nihil ſibi ꝯſcius ſit: ⁊ tñ non in hoc iuſtificatꝰ ſit. Et velut Amã ſupbiſſimꝰ ad ꝯuiuiũ Heſter veniẽs: qđ ſibi ad honorẽ putat: ad ſuſpẽdium ſibi inueniat preparatũ. Heſter. v. ⁊ vij ca. Aut ſi auditurꝰ eſt. Amice quõ huc intraſti non habẽs veſtẽ nuptialem. Aut ſi talibꝰ annumeratꝰ eſt: de quibꝰ ꝓpheta in pſal. lxviij. nõ tã ſupꝑcatiue q̃ȝ ꝓnũtiatiue dixit. Fiat mẽſa illoꝝ corã ipſis in laq̃ ⁊ in retri. et in ſcãdalũ. Obſcurent̃ oculi eoꝝ ne videãt ⁊c. Cõſor

j. Cor. xj.

miter ad illud apli. Propter hoc multi inter vos imbecilles ⁊ dormiũt multi. Que imbecillitas ⁊ dormitatio magis ad animã q̃ȝ ad corpꝰ referri putãtur. Hec oĩa certitudinẽ euidẽtie tollũt. hec Gerſ. de pol. no. ꝯſide. j. ¶ D Ex quibꝰ certe deducit̃ neceſſitas hũiliationis nr̃e ad deũ: vt nõ gloriet̃ ante eũ ſtulta ꝓſumptio oĩs carnis. Nec vltra appo nat ſe magnificare homo ſup terraȝ q̃tenꝰ ex hoc deſpemꝰ de viribꝰ nr̃is: neq̃ ponamꝰ carnem brachiũ nr̃m: ſed tota ſpe ꝓiciamur in deum: vt ipſe nos eriuiat. Neq̃ putemꝰ nos aliq̃d eſſe: cũ nihil ſimꝰ: nos ſeducẽtes. ad Gala. vj. Sꝫ iuxta verbum xp̃i. Luc. xvij. Cũ feceritiꝰ oĩa q̃ ꝓcepta ſunt:

Luc. xvij.

dicamꝰ nihilominꝰ: ſerui inutiles ſumꝰ: q̃ debuimus facere fecimꝰ: ſciẽtes q: nõ ſumꝰ ſufficiẽtes a nobis: q̃ſi ex nobis cogitare aliq̃d: ſꝫ ſufficiẽtia no

ij. Cor. iij.

ſtra ex deo eſt: q̃ fecit nos idoneos miniſtros noui teſtamẽti. Tertia certitudo: ꝓbabilis. ſ. ⁊ cõiecturalis ſufficit: quã hr̃e põt ſacerdos ſi conatꝰ ẽ vitã ꝓteritã: ꝓſertim a prima ꝯfeſſione diligẽter facta ereminare: ſi pctã in hoc ſuo examine occurrẽtia deteſtet̃ ꝓpter deũ: ſi ea ꝯfitear̃ paratꝰ ꝯfiteri oĩa oblita ſi memorie occurrerent. Et non placet obliuio: ſed magis deſideret ad omnium peccatorum ſuoꝝ illuminari memoriã. Si nihil volũtarie omittit qđ reminiſcẽtiã peccatoꝝ adducere poſſet. Si firmũ ꝓpoſitũ oĩa mortalia cauẽdi habeat: ⁊ ꝯiecturalr̃ ſcire põt: ſi hãc diligẽtiã fecerit: ſicut ⁊ in alijs ſuis humanis actibꝰ ſcire põt quã diligẽter: quõ: qualr̃: ꝓpter q̃d operet̃. Hec ergo diligẽtia eiuſq̃ ꝯiecturalis certitudo ſufficit ad digne celebrãdũ. Qđ ex eo patet: q: nõ reqrit̃ maior diligẽtia in examinatiõe ꝯſciẽtie ad digne celebrãdũ: q̃ȝ ad ſecure moriẽdũ: tales aũt ſic ſe examinãdo dolẽs ⁊ ꝯfitẽs pcta ſua: ſi moreret̃ ſaluaret̃: q: nõ reqrit dñs vltra poſſibilitatẽ hũane fragilitatis.

Obiectio

¶ E Si dicis: oĩbꝰ ꝓdictꝭ ſtãtibꝰ: adhuc põt manere pctm̃ aliqđ mortale: qđ ſi latuerit: celebrans in mortali ⁊ extra gratiã celebrat: ⁊ ꝑ ꝯñs indigne celebrat.

Solutio.

Ad hoc dõm q ad cauẽdũ indignã celebrationẽ nõ reqrit̃ q ſacerdos ſit in grã ⁊ charitate: ⁊ tñ ſine mortali: qm̃ ſi ſic: vt dictũ eſt. diſpoſitꝰ accedat: nõ idigne accedit. Q: ſic accedẽdo etiã ſi ſuerit in mortali: nõ nouo mortali peccat: ſꝫ etiã non digne accedit: ita digne vt ꝑ ꝯſecrationẽ ⁊ participationẽ euchariſtie mereat̃ ſibi grãm infũdi: ſꝫ alterũ de duobꝰ ſupradictis ꝯſequat̃: vel remiſſionẽ peccati ignoti: vel illuminationẽ ad eiꝰ memoriã

Mediũ datur iter indignũ acceſſũ ⁊ dignũ.

q ſi ꝯteri: grãm ꝯſequit̃. Vñ pꝫ q inter indignuȝ acceſſum: ⁊ dignũ dat̃ mediũ. Ut indignꝰ acceſſus dicat̃ quo nouũ mortale incurrit̃. Dignꝰ quo grã auget̃. Mediꝰ quo neq̃ nouũ pctm̃ incurrit̃: neq̃ gratie augmẽtũ ꝑcipit̃. Et ꝑ hoc rñdet̃ ad replicã ſupra lectiõe. vij mortã. negãdo qđ impoſſibile eſt ſine mortali euchariſtiã ꝯſecrare aut ſumere: qm̃ multi ſumũt non ſolũ ſine nouo mortali: ſed etiaȝ cũ merito ⁊ grẽ augmẽto. vñ gloſ. Hiero. ſup ver. Biberũt ex illo oẽs. Felix ebrietas: ſalutaris ſocietas: q̃ quãto copioſiꝰ ſumit̃: tãto ſobrietatẽ mentibus dignat̃ donare. Et ad ꝓbationẽ neget̃ vtraq̃

Mar. xiiij.

pars ꝓbationis. Prima: qm̃ ſtat ꝯſecrãtem eſſe in pctõ mortali: ⁊ tñ nõ indigne ſumere aut ꝯſecrare vt ſtatim declaratũ eſt. Vñ ſuperiꝰ caute additũ fuit: ſciẽter: ita qđ ꝯſecrãs in mortali ſciẽter indigne accedit. Scḋa ſecũda pars neget̃: q: licꝫ homo

Cõſecrãs in mortali ſciẽter indigne accedit.

nõ poſſet ſcire per euidẽtẽ certitudinẽ ſe eſſe ſine mortali: põt tñ de hoc hr̃e certitudinẽ ꝯiecturalẽ: ⁊ q̃buſdã ſignis hr̃e ſpei fiduciã. vt dicit Alexã. de ales. par. iiij. q. xlvi. mẽbro. j. Et ſubdit. vñ Ber. in ſer. de. lxx. Neſcit hõ verũ dignꝰ ſit amore an odio ſed ſpei fiducia ꝯſolat̃ nos ſcriptura: ne dubitatio

Bernardꝰ

nis huiꝰ anxietate penitꝰ cruciemur. Propt̃ hoc data ſũt q̃dã ſigna ⁊ indicia manifeſta ſalutis: vt indubitabile ſit eũ eſſe de numero electoꝝ: i quo ea ſigna ꝑmãſerũt. Et poſtponit quatuor. Primũ ſi deuote audit verbũ dei: ſcḋm illud. Qui ex deo eſt

Jo. viij.

verba dei audit. Alia. tria ſunt: opa vite agere: a peccatꝭ ꝯtinere: cõmiſſa deflere: q̃ ponit ſermo. ij. ſup canõnẽ Joãnis exponẽs illud. Tres ſũt q̃ teſtimoniũ dãt in terra: ſpũs: ſanguis: ⁊ aq̃. Fidelis

j. Jo. v.

ſermo (inq̃t) ⁊ omni acceptiõe dignꝰ: quo ſalutꝭ teſtimonia cõmendant̃. Quis eſt qui teſtimonium habet effuſi ſanguinis Chriſti: niſi qui continet a peccatis. Habet ⁊ ab aqua teſtimoniũ qui laborat in gemitu ſuo lauans per ſingulas noctes lectum ſuum. Sane ſanctũ ſuperueniſſe ſpiritũ certiſſime noua cõuerſatio teſtatur. Jam vt breuiter repetam: ⁊ a ſanguine: ⁊ a ſpiritu habes teſtimoniũ ⁊ ab aqua: ſi ꝯtines a peccatis: ſi dignos agis penitentie fructꝰ: ſi facis opa vite. hec Ber. Hinc accipitur q habens ꝓpoſitum a peccatis abſtinendi: dolẽs de peccatis cõmiſſis: ꝓponens obedire mãdatis: cum ceteris ſupradictis: hꝫ certitudinẽ ſufficientẽ. Hinc ait Alex. Talis accedẽs ad corpus Chriſti cum debita reuerẽtia non peccat: nec exponit ſe diſcrimini. Sufficit eñ habere notitiã ꝓſumptionis per cõiecturas eo modo quo dictuȝ eſt. Et hoc videtur innuere apoſtolꝰ: qui non ait

Eccle. ix.

dũ digne accedẽdi regulã ponit: ſit ſine pctõ: aut habeat in ſe grat iam: ſed probet ſeipſum hõ. Glo. ideſt examinet: ⁊ ſic de pane illo edat ⁊c. ¶ F Et

per hoc ad illud. Nemo scit vtruz amore an odio dign⁹ sit:dicēdū qd loquit de amore ↄ odio finali: vn̄ ibi sequit. Sz oia in futurū reseruant incerta. Uel si loquit de p̄senti:vt cōiter exponit. Dicēdū q loquit de sciētia p certitudinē euidētie. Hoc ei sonat v̄bū scit. Qd vero addit ex Prouer. Quis di cere pōt mūdū est cor meū? Dicēdū qd nō intēdit dicere qd null⁹ sit sine peccato mortali:sz loquit ibi sapiēs cōtra p̄sumptuosos:q seipsos temerarie iactāt:ac de suis meritis laudāt:hi eoipso qd tales sunt:mali sunt. Un̄ glo.ibidē nō dicit qs habet:qr dicit. Beati mūdo corde. Sz qs pōt dicere: qr temerariū est se laudare. Uel intelligit de pctō veniali. ¶ Sufficit ergo quēadmodū ex predictis colligit:certitudo moralis:ad cauēdū indignū accessum ad eucharistiā venerabile sacramētū. Hec aūt certitudo moralis excludit sciētiā ↄ firmā fidē de inexistētia peccato:ↄ cōpatit secū vacillationem quādā animi ↄ suspitionē seu hesitationē: ↄ scrupulū nō sufficiētis adhibite diligētie seu indispositionis. Sz nō dz qs ꝑpter hec celebrationē suspēdere seu p̄termittere. Est eñ scrupul⁹ seu hesitatio dubitatio quedā seu formido:cōsurgēs ex aliquib⁹ cōiecturis debilib⁹ ↄ incertis:ↄ hic stat cuz morali certitudine. Sicut etiā apparet ↄ in ciuilibus negocijs:vbi ꝑpter leuē timorē de dāno: nō dimittūt negotiatores suarū mercātiarū exercitia sz magis sm ea q ꝓbabili⁹ accidere cognouerint aut estimauerint:operant ↄ exequūtur ¶ G Sed diceres sm beatū Grego. Piarū mētiū est cognoscere ibi etiā culpā vbi culpa nō est. multo magis agnoscēda est culpa vbi dubiū culpe est: ↄ p cōsequēs etiā in leui dubio celebrādū nō est. Respōdetur sm dn̄m altissiodorens. ↄ Joānē gers. cācella. parrhisiē. qd in dubio ꝓbabili ↄmitteret se discrimini:qui stāte illo ꝓbabili dubio celebraret: ↄ ita peccaret periculo se cōmittens:sec⁹ in dubio leui. Est aūt ꝓbabile dubiū:qn̄ p vtraq parte sunt rationes eque fortes:q faciūt animū trepidare:ne alicui partiū audeat ↄsētire:vt si habeat fortiora motiua qd nō fecerit debitā diligētiā in recolligēdo ↄ examinādo se de pctis ↄmissis:ↄ detestādo ea q̄ qd fecerit:vel certe rationes eque fortes:ↄ i tali dubio celebrās peccat. Si vero verisimiliter estimat se fecisse diligētiā:quā tenet:timet tn̄ de opposito:ↄ bona fide pl⁹ credit fecisse:quā nō fecisse: et in tali dubio celebrat:nullū pctm̄ est:nec periculo cōmittit. Huic alludit v̄bū beati Augustini supra allegatū. Lz qs peccato mordeat:hoc est scrupulis ↄ suspitionib⁹ agitet:quasi nōdū satis penituerit:aut clare satis cōfessus fuerit: vel nōdū p eis satisfecerit:si peccādi tn̄ de cetero nō habet voluntatem:ↄ satisfaciat lachrymis:nō quidē sensibiliter defluētib⁹. Ille eñ nō requirunt necessario ad peccati remissionē:sz lachrymis spūalib⁹ q sūt peccatorū cōmissorū detestatiōes:ↄ satisfaciat orationibus:petēdo veniā:ↄ dignā sui dispositionē a domino. Sequit. Accedat secur⁹: vcz nō obstāte tali remorsu ac scrupulis. Ad idē facit qd dicit Alex d ales parte.iiij.q xivi.mēbro.iij.arti.ij. Qn̄ existēs aliquis in mortali pctō sm veritatē:nō tn̄ hz cōsciētiā mortalis pcti:qui p̄parat se sufficiēter sm ↄsciētiā suā vt digne accedat si tn̄ sufficiēter p̄zbitatē bene accedit:qd in ipsa susceptione ↄfert sibi gratia et resurgit a morte peccati:ↄ vnit corpori xp̄i. Nōne vt dicūt sancti:hoc sacro vniunt mēbra xp̄i corpori. Un̄ dicūt qd q vnita sunt forti⁹ vniūt: ↄ qn̄q grā collata in ipsa susceptiōe sacri vnit nō vnitū. Et allegat beatū Aug. in quodā sermone de ver. euāgelij plane dicētem:qd qn̄ māducat viuificat mortuos. Hec Alex. ¶ H Ad beatū Grego respōdet cācella. Agnoscere culpā p firmū ↄsensū vbi nō est:nō est piū:sz est stolidū ↄ fatuū. Un̄ ↄ ve eis imp̄ecat p prophetā. Ue qui dicitis malū bonū:ↄ

Mat.v.

Quid sit scrupul⁹ siue hesitatio.

Obiectio.

Rn̄sio ad obiectionem

Quid sit ꝓbabile dubium.

Que lachryme necessarie requirūtur ad peccati remissionem.

Grā collata in ipsa susceptione sacramēti qn̄q venit non vnitum.

Augusti.

bonuz malū. Neq hoc voluit beat⁹ Gregori⁹. Sz agnoscere:idest timere culpā:cū reputat culpā ex quadā leui suspitione:vbi sm veritatē quā euidēter nescit:culpa nō est:hoc est piarū mētiū:que nō solū abstinēt ab his que sciūt:vel firmiter credūt esse culpas:sz ab his q suspicant esse culpas. Nec solū a malo:sz etiā ab oi specie mali: sm apostoli cōsiliū abstinere satagūt. Ualet hec doctrina scrupulosis:in quib⁹ nulla est animi cōstātia:qui iugiter in expletione suorū officiorū timēt culpabiliter se deficere qn̄q ꝑpter minima:que vel modici vel nulli⁹ sunt pōderis:abstinētes ab operib⁹ laudabilibus ↄ virtuosis:sicut aliqui abstinēt a largitiōe elemosynarū in ecclia qr stulte timēt hoc eis imputari ad hypocrisim:aliqui a celebratiōe missarum ex modicissima ꝑturbatione mētis. Debent aūt hi cōsilijs superiorū:ↄ doctorib⁹ deuotis viris acquiescere:ↄ ad eorū cōsiliū cōtra tales vacillationes:trepidationes ↄ scrupulos audacter et viriliter operari: quaten⁹ fiāt robusti solidi et trāquilli in suis operationib⁹:sic eñ plerūq vincunt hmōi scrupuli ↄ abscedūt. Qui vero renuunt ac spernūt superiorꝝ ac prudētiū ↄsilia ad deponēdum tales scrupulos:ↄ arrogātia ↄ superbia sunt suspecti:p̄ponēdo scz sua iudicia maiorū doctorūq cōsilijs ↄ iudicijs:tales deniq vix aut nunq̄ liberari possunt a scrupulis:nec ad solidā cōsciētie quietē ꝑueniēt. sz magis nōnunq̄ ad tātā pusillanimitatē ꝑlabunt: vt vix q̄dcūq op⁹ audeāt expleē:fitq eis ꝑsepe pctm̄ fallēte ↄscia qd aliud ē pctm̄ n̄ foret. Et rursū nullā pacē:nullā ↄsciētie puritatē obtineē valēt:p̄uātq se sepe hospite grē q ē spūssanct⁹:de q dr̄ ꝑ p̄ph̄a: In pace factus ē loc⁹ eius. Attendēdum est cōsiliū beati Bernardi qd sup hac re p̄stitit. Erat ex discipulis ei⁹ qdā tātis inquietat⁹ scrupulis:vt ad celebrādū nullo pacto auderet accedere. Dixit ei deuot⁹ Bernard⁹ hoc p̄cipiēs. Uade frater ↄ in fide mea celebra. Obediuit discipulus:ↄ scrupuli oēs ꝓtinus discesserūt. Laudāda ↄ imitāda est tā deuoti patris idustria: q̄ discipuli hūilis obediētia. Hec de impedimētis q sunt tn̄ culpe. ¶ Lectio.ix. A

1.Thessa. v.

Attēde cōsilium dn̄i bernardi.

Impedimēta que

sunt pene tantū:sūt pene iuris siue canonis: q etiā impediūt ordinatā ↄsecrationē. Est āt pena canonis pena inflicta p canones: vl saltē sm canones ꝓhibēs vl arcēs punitū ab aliq actū ecclesiastico q alias sibi liceret. Dicit p canones:qr aliqn̄ hmōi pena icurrit ip̄o facto:dū canō fuerit late sn̄ie vt ē canō. Si qs suadēte.xvij.q.iiij. Per quē excōicatus est q̄sqs man⁹ violētas inijcit in clericū: et sine iudicis declaratione. Dicit vel sm canones: q aliqn̄ pena ipsa nō statim ipso facto incurritur sz p iudices sm canonū dispositiōes infligit: vt qn̄ canon. hec vel illa faciētē mādat excōicari. Dicit q alias sibi liceret:qz nō est pena laico q nō cōficiat qr hoc alias sibi nō cōuenit: sz sacerdoti pena est. Neq homini pena est si volare ꝓhibetur. Sunt aūt quātū hic sufficit:sex pene tales:scz depositio: degradatio:infamia:irregularitas:excōicatio:interdictum ↄ suspensio:quarū omniū amotio reqrit vt sacerdos ordinate celebret. Quia ligat⁹ aliqua dictarū sex penarum celebrans facit contra prohibitionem ecclesie:ↄ ita celebrando mortaliter peccat:presertim si nō ignorat se aliqua dictarū penarū irretitū. Ignorat dico:ignorātia n̄ iuris: sed facti:nam ignorantia iuris non excusat: quia tenetur ille q exponit se ad tātum actū : scire iura sm que rite pōt exercere tantū actū. Ignorantia autē facti excusat:vt si qs ignoret se a iudice excōicatū:ↄ ita excōicat⁹ celebraret:vt de cle. excō. depo. vel interdic mi. in pluribus ca. continetur: dū

De pena canonis ↄ que sit.

De sex penis quarū amotio reqrit: vt sacerdos ordinate celebret.

modo tamen ignorātia fuerit ꝓbabilis: nō crassa aut supina: vt in capi. apostolice. de cleri. excō. ⁊c. Qm̄ si per famā alicui cōstaret cōtra eū latā fuisse excōicatiōis sniam: etiā si de lata in eum snia dubitaret: debet poti⁹ abstinere: ꝗ sacramēta diuica pertractare: qꝛ in dubijs via tutior est eligēda. Qꝺ si in tali dubio celebrat. penam quā canō his qui post excōicationē diuina celebrare ꝓsumpserit: infligit: incurrit: licet cum talib⁹ misericorditer dispensef: vt in. c. illud dn̄s. de clerico excōi. Nec solum sic celebrātes peccāt: sed etiā irregularitatē incurrunt: vt in titulo allegato in diuersis ca. patet. Inter illas tn̄ penas canonis non includif excōicatio minor: in qua licet celebrās grauiter peccet: tamē irregularitatē nō incurrit: vt in eodē titulo ca. si celebret vbi dicif Si celebret minore excōicatione ligat⁹ lȝ grauiter peccet: null⁹ tamē nota irregularitatis incurrit. Et sequif. Peccat aūt cōferēdo ecclīastica sacramēta: sȝ ab eo collata virtutis nō carēt effectu. ¶ B Pro aliquali ⁊ generali harū penarū notitia: notādum s̄m Scotū dist. xxv. li. iiij. q. i. q̄ depositio est maxima penarū supra nominatarū: qꝛ est totalis amotio a statu clericali: ⁊ si degradatio sit amotio ab oī gradu clericali: tūc idē est depositio ⁊ degradatio. Si aūt degradatio sit depositio tātū a determinato gradu: reseruato gradu aliquo clericali: vt a gradib⁹ maiorib⁹: reseruatis ordinū minorū gradib⁹: tūc degradatio est quedā pena partialis respectu depositionis. Remouef aūt deposit⁹ a statu ⁊ gradu clericali: nō q̄ character ordis sibi tollaf: nec ꝑ cōsequēs ordines suscepti: sȝ tollif facultas exequendi actū cuiuscūꝗ ordinis ⁊ etiā priuilegiū clericale qꝺ cōpetit ordinatis. Vn̄ si talis tradif curie seculari. Ita q̄ quātū ad ecclesiasticos actus licite exercēdos: quātum ad tutelā ꝑsonarū ecclīasticarū: et quātum ad forū degradat⁹ totaliter excludif a numero ꝑsonarū ecclesiasticarū. Ista pena nūꝗ a iure sȝ ꝓcise infligēda est a iudice: s̄m formā q̄ habef de penis degradationis. lib. vi. Nec nisi propter enormia crimina: qualia sunt heresis: scisma: reuelatio cōfessiōis: vt habef in diuersis caplis ⁊ canonibus. Nec tollif seu remittif hec pena nisi ꝑ restitutionē in integrū a solo papa: quis legitime deposit⁹ nō legaf postea restitut⁹. ¶ C Scđa pena est infamia: q̄ est stat⁹ lese dignitatis quātū ad vitā ⁊ mores: sicut fama est stat⁹ illese dignitatis quātū ad vitā ⁊ mores. ¶ Et est differētia inter infamē ⁊ infamatū. Nā infamat⁹ est is q̄ de crimine aliquo ꝓpter qꝺ ius determinat aliquē infamē fore: ab aliquo accusaf. Sȝ infamis est nō propter īpositionē hmōi criminis: sȝ q̄ crimē tale publice cōmisit: vel a iudice corā quo ꝓbaf crimē ei⁹ iudicaf infamis. Et ita oīs infamis est publice notatus de crimine qꝺ ius punit pena infamie. Sed qn̄ꝗ nō est de hoc in iudicio cōuictus: ⁊ tūc est infamia tn̄ a iure: ⁊ nō a iudice. Qn̄ꝗ cōuincit⁹: ⁊ tali pena a iudice dānat⁹: ⁊ tūc est vtraꝗ modo infamis: ⁊ a iure ⁊ a iudice. Cōtrahif aūt hec pena infamatiōis ex impositione criminis infamatorij: sȝ peccatū infamie ꝯtrahif (vt dictū est) a iure vel a iudice tali pena puniēte. Crimina vero ꝓpter q̄ hec pena infligif tangunf. iii. q. vij. infamis. et. vi. q. i. infames esse: ⁊ c. oēs: vbi dī: q̄ oēs infames dicimus quos leges seculi infames appellāt. Hec pena quo ad infamationē tollit purgatiōe canonica vt in. c. ex tuarū. de purga. cano. Quo ad infamiā tollif restitutiōe in itegrū ab eo q̄ sic pōt restituere: vt de testi. ⁊ attesta. testimoniū. in gl. sup verbo emēdat⁹. Ista pena simpliciter grauior est ꝗ depositio quātū ad vitā ciuilē: nisi depositio īcludat illā: qꝛ ista ꝓhibet ab oī actu legitima ēt post actā penitētiā: qꝛ talis ꝑsona vilis est ⁊ infamib⁹ porte dignitatis patere nō debēt. de regulis iuris: infamibus. li. vi. ¶ D Tertia pena est irregularitas. ⁊ hec est inhabilitas ad susceptionē ordinū ⁊ executionē actuū eorūdē. Ista frequēter incurrif a iure quāuis posset aliqñ infligi a iudice s̄ȝ iura. Incurritur aūt a iure ex q̄busdā criminib⁹: ⁊ ex q̄busdā nō criminib⁹: ⁊ ex quibusdā q̄ qn̄ꝗ possunt esse crimina: qn̄ꝗ nō crimina. Ex criminib⁹ quattuor ꝑtinētibus ad ordines vel act⁹ eorū q̄ sunt simonia: furtiua in ordine: ministeriū in ordine nō suscepto: cōtumacia in nō seruādo penas ecclīasticas. Sequitur etiā irregularitas ex ista nō crimina. s. seruitutē illegitimitatē: turpē aut enormē mutilationē: vel infirmitatē. Sequif etiā irregularitas duo q̄ qn̄ꝗ cōtingit cū culpa: qn̄ꝗ sine culpa: hec sunt: homicidiū: bigamia. Hec oīa cū sequētib⁹ latiorē exigūt tractatū: q̄ principaliꝰ ꝑtinet ad dn̄os canonistas. ¶ E Quarta pena ē excōicatio maior. Hec eī simpliciter est excōicatio: q̄ ē exclusio alicui⁹ a cōione fideliū: nō q̄dē exclusio corꝑalis q̄ fit ꝑ incarcerationē: aut realē exclusionē ab alijs: sȝ ꝑ ꝓhibitionē ne cōicet cū alio: vel alij cū eo. Excōicatio vero minor nō est nisi excōicatio s̄m q̄d: qꝛ s̄m q̄d excludit a cōione fideliū: qꝛ l sacramētis tn̄. Hec incurrif qn̄ꝗ a iure: qn̄ꝗ a iudice. A iure q̄dē in casib⁹ pene innumerabilib⁹ q̄ olim fuere pauci. Nec tn̄ a iure: nec a iudice īfligi dȝ nisi ꝓ mortali. Nec quocūꝗ: sȝ graui qꝺ etiam cōcomitaf cōtumacia: quia ꝗdiu aliquis parat⁹ est satisfacere ꝓ culpa ⁊ audit ecclesiā: quare habēd⁹ esset sicut ethnic⁹ ⁊ publicanus: cū s̄m xp̄m pena ista infligaf quasi vltima illi qui nō vult audire ecclīā: q̄ est finaliter cōtumax. Hec relaxaf ꝑ illū q̄ excōmunicauit: si est excōicatio a iudice vel ei⁹ superiore. Scđo vero a iure ꝑ absolutionē ei⁹ q̄ cōdidit ius; vel cui absolutio est reseruata aut cōmissa vel cōcessa. Ista pena ꝯparata ad ꝓcedētē est simplr grauior: qꝛ excludit ab oī cōmunione fideliū alias licita. Irregularitas ꝟo tātū ab his q̄ ꝑtinēt ad ordines: Sȝ ista reputatur leuior qꝛ facili⁹ remittif. Sȝ hoc est appositū: nā ideo facili⁹ remittif: qꝛ grauissima est: ⁊ a plurib⁹ excludit. Ille ēt due pene: irregularitas et excōicatio possunt esse publice vel priuate. Et quo ad hoc q̄ possunt esse priuate sunt min⁹ graues: ꝗ alterutra duarū primarū q̄ semꝑ sunt publice. ¶ F Quinta pena est interdictū q̄ est arctatio a quibusdā actib⁹ ecclesiasticis exercēdis: vel ab assistēdo quibusdā talib⁹. Et illa pena lȝ aliqñ possit infligi loco ⁊ nō ꝑsone: qn̄ꝗ ꝑsone ⁊ nō loco qn̄ꝗ vtriꝗ: ⁊ sicut infligif ita seruāda est. Et vt est distincta pena a ceterꝫ: frequētius infligif loco et nō ꝑsonis. i. nō nisi vt ratio loco: vt scȝ in tali loco non liceat celebrare solēniter diuina: nec alijs interesse. Ista pena interdicti seu ꝓhibitionis īfligif qn̄ꝗ a iure vt exēpli gratia. De receptātibus extraneos vsurarios quorū terre ꝗdiu in eis fuerint ecclesiastico sunt supposite interdicto vt in. c. vsurarū voraginē. de vsuris. li. vi. Infligif vero a iudice ꝓpter causas innumeras: cōmuni⁹ tn̄ ꝓpter inobediētiā pōpuli terre: relaxaf ꝑ illū q̄ posuit interdictū. Qn̄ꝗ etiā a iure vt in. c. alma mater. de snia excōi: lib. vi. ¶ Sexta pena est suspēsio: ⁊ est ꝓhibitio alicui⁹ ab aliquo alias sibi cōueniēte: ⁊ hoc ad tp̄s. In hoc distinguif ista pena specialiter contra alias. Hec est multiplex. Quedā est suspēsio ab officio: ⁊ quedā a bn̄ficio: quedā ab ingressu ecclesie Et icurrif aliquādo a iudice: aliquādo a iure. Tollit āt ab eo q̄ eā tulit vł ei⁹ supiore. Istā materiā lati⁹ tractat Scot⁹ di. xxij. q. i. lib. iiij. Hec breuiter tacta sufficiāt.

¶ Lectio. x. B

Tertium ordinate cō-secrationis impedimētū remouēdū: nec est culpa nec pena. Et hoc est duplex scȝ solutio ieiunij nature ⁊ corporalis immūdicia in-

Celebrās existēs in minori excōicatiōe non incurrat irregularitatē.

Scotus.

Infamis ⁊ infamatus differunt.

Pena infamationis qualiter cōtrahitur.

De irregularitate.

De excōicatiōe maiore

Excōicatio minor qn̄ꝗ a iudice icurritur.

De interdicto.

De suspēsione.

Multiplex est suspēsio.

certo casu. ¶ Circa primũ est notãdũ ſm doctorẽ Sco.q.iij.di.viij.li.iiij.q᷑ duplex est ieiuniũ ſcʒ nature: ⁊ ecclie. Ieiuniũ nature est carẽtia cibi ſuſcepti in ſtomachũ: vel in via ad ſtomachum a principio diei a quo ꝗs dr̃ ieiun⁹. Cibi dico ſm Durãdũ: hoc est cuiuſcũqʒ rei q̃ nutrire põt ſiue in ſe: ſiue alteri cõiũcta. Ieiuniũ ecclie est quo aliq̃s vnã comeſtionẽ vni⁹ diei nõ trãſgredit̃ ꝑ extraordinariã refectionẽ ſm morẽ ecclie. Unde ea q̃ ſumunt̃ ꝓpter alios cibos deducẽdos: puta potũ poſt prãdiũ: vel dirigẽdos: ſicut ſpecies medicinales aut electuaria: ieiunia ecclie nõ ſoluũt. Ita nec medicina q̃libet hora diei ſumpta. Per hoc ad ꝓpoſitũ dicit̃: q᷑ tã ad celebrãdũ: q̃ʒ ad mãducãdũ ordinate ⁊ licite: nõ ſufficit ieiuniũ eccleſie: ſʒ regulariter requirit̃ ieiuniũ nature. Hoc ptʒ ꝑ btm̃ Augu. ad inq̃ſitionẽ ianuarij: ⁊ habet̃ in canone de cõſecra. diſt. ij. liquido. Placuit ſpũiſctõ vt ad honorẽ tãti ſacramẽti: pri⁹ in os chriſtiani dominicũ corp⁹ intraret: q̃ʒ alij cibi. Et ratio huius principalis est diuina iſtitutio: quã xp̃s diſcipulis ſuis dedit: vt ꝑ ipos ꝓmulganit vniuerſaliter, ⁊ inſtituẽdũ reliq̃t. Ad qđ ſonat canõ allegat⁹ dicẽs. Nãqʒ ſaluator: q̃ vehemẽti⁹ ꝯmẽdaret myſterij hui⁹ altitudinẽ: vltimũ h̃ voluit infigere cordib⁹ ⁊ mẽorie diſcipulorũ: a q̃b⁹ erat ad paſſionẽ digreſſur⁹ ⁊ ſeq̃t ad ꝓpoſitũ. Et ideo nõ p̃cepit quo deinceps ordine ſumeret̃: vt apoſtolis ꝑ quos ecclĩã diſpoſitur⁹ erat hũc locũ ſcʒ inſtitutiõis ſeruaret. Et ꝑ hoc tollit̃ obiectio de chriſto: q̃ poſt agnũ typicũ cũ diſcipulis comeſtũ: euchariſtiã ſumpſit ⁊ dedit: ꝓpterea cãm ſcʒ ſtatim ſupra expreſſam. Et vt figurã veritas ſequeret̃. Ibi qʒ noua inchoaret vbi vetera terminabat. De quo. ſ. vñ ſeq̃tur in authori. Aug. Si eñ chriſtus maluiſſet vt poſt cibos alios ſemꝑ reciperet̃ credo q᷑ eũ morẽ nemo mutaſſet. Cũ vero ait ap̃ls de hoc ſacramẽto loquẽs. Propter qđ fratres cuʒ veneritis ad mãducãdũ: inuicẽ expectate: ſi q̃s eſurit: domi mãducet: vt nõ ad iudiciũ ꝯueniatis. Statim ſubtexuit q̃ ad ſacramẽti eiuſdẽ ordinẽ ꝑtinẽt ſcʒ quo modo ieiuni ⁊c. Cetera cuʒ venero diſponã. Ubi dat̃ intelligi: q᷑ multũ erat vt epiſtola illis totũ agẽdi ordinẽ inſinuaret: qđ vniuerſa ꝑ orbeʒ ſeruat ecclĩa ab ipſo ordinatũ eſſe qđ nulla regionũ diuerſitate variat̃. Hec ibi ꝓbat̃ etiã idẽ ꝑ ca. ex pte. de celebratione miſſa. vbi dr̃ q᷑ ſacerdos nõ debet vinũ ꝑfuſionis. i. ablutionis accipere: cũ voluerit eodẽ die miſſam aliã celebrare. Itẽ. vij. q. i. ca. Nyll⁹ poſt cibũ ⁊ potũ quẽlibet etiã minimũ: miſſas dicere preſumat. Sic ergo ablutio q̃ tñ ad cautelã accipit̃ ⁊ modica est: impedit: quãto magis oẽ qđ in os inmit̃: ⁊ vẽtrẽ traicit̃ impedit. Et q̃deʒ rõnabilis est hec inſtitutio ꝓpter ſtatũ ſacramenti reuerẽtiã: q̃ minor est, regulariter in pranſo q̃ʒ ieiuno. Et vt pri⁹ q̃rat̃ cib⁹ ſpũalis quã corporalis. ¶ G Sed dice. Dictũ est q᷑ ieiuniũ nature est abſtinẽtia a cibo a principio diei. Uñ ſumit̃ principiũ diei? Ad hoc dicit̃: lʒ principiũ diei ſm diuerſos diuer. inue ſumat̃. Nã q̃dã a meridie: quidã ab occaſu: q̃dã ab ortu ſolis diẽ incipiũt. In propoſito tñ ſm btm̃ Tho. diſt. xiij. iiij. eccleſia incipit diẽ a media nocte. Et ideo ſi quis poſt mediã noctaʒ aliq̃d ſumpſerit ꝑ modũ cibi an potus: nõ dʒ illa die celebrare: nec cõiõnẽ ſacri participare. Nec refert dicit beat⁹ Tho. in. iij. par. ſumme: ⁊ poſt euʒ Durãd⁹: v: rũ poſt cibũ ⁊ potũ dormierit: aut etiã cibus digeſt⁹ ſit quãtũ ad rationẽ p̃cepti. Et hoc est ꝯ gl. in. c. ex parte. de cele. miſſa. dicẽtẽ. Anteq̃ʒ cibus digeſt⁹ ſit corp⁹ xp̃i ſumi nõ dʒ. Et allegat ad hoc cano. trib⁹. de ꝯſe. diſt. ij. Sʒ iſte canõ nihil ad ꝓpoſitũ q: loquit̃ de ieiunio ſeruãdo poſt ſumptionẽ ſacri: nõ ante. Uñ dicit. Qui mane ſumpſit ſacrm̃ ieiunet vſqʒ ad ſextam: q̃ tertia vel quarta: vſqʒ ad veſperã. Sʒ ⁊ hoc ipſum abrogatũ est ꝑ eccleſie gñalẽ cõſuetudinẽ: qđ approbat Hoſt. q̃ nec credit dormitionẽ eſſe neceſſariã. Et quãq̃ʒ nõ refert quãtũ ad rationẽ p̃cepti: vtrũ dormierit: aut cibũ digeſſerit: refert tñ q̃ʒtũ ad ꝑturbationẽ mẽtis quã patiunt̃ hoies ꝓpter defectũ ſomni. Ex quo ſi q̃s multũ ꝑturbat̃: dʒ a ꝯmunione ſacramẽti abſtinere. Sʒ q̃d de reliq̃js ciborũ manẽtib⁹ in ore ſi ſi traijciant̃ caſualiter? Reſpõſio. Nõ impediũt a celebratione: tũ q: traijciunt̃ ꝑ modũ ſaliue: tuʒ q: nõ ſumũtur tanq̃ʒ de nouo: illo die. Idẽ dr̃ de reliquijs aque: qua os abluit̃ dũmodo nõ traijciant̃ in tãta q̃ʒtitate: vt maneãt in ꝓpria ſpecie aque. ſʒ quaſi ꝯuerſe ſint in ſaliuã. Dicit et hic Ric. de med. vil. diſt. viij. iiij. q. iij. principali ar. iij. Nec est acq̃eſcẽdũ dicẽtib⁹: q᷑ illi q̃ poſt dictũ matutinũ in ſero bibit: nõ est licitũ celebrare ſeq̃nẽti die niſi prius iterũ dicto matutino. Hoc eñ nõ inuenit̃ ſtatutũ. Et hec Richar. Uerũ lʒ nõ ſit neceſſariũ talẽ abſtinere videt̃ tñ q᷑ ſit valde cõgruũ: cũ matutinale officiũ ad diẽ iſtũ ꝑtinet: a cui⁹ principio celebrãs tenet̃ eẽ ieiun⁹ ieiunio nature. ¶ C Dictũ est aũt regulariter: q: in caſu põt ſumi ⁊ ꝯſecrari a nõ ieiuno ieiunio nature. Un⁹ caſus est quaſi gñalis q̃ʒtũ ad ſumẽtes: ſcʒ corporis infirmitas grauis. Uñ q̃ñ timet̃ periculũ mortis iminẽtis: periculũ eſſet negare infirmo lʒ prãſo poſcẽti ſacrm̃: cũ ſit viaticũ. Et ideo dandũ est ei q̃ ꝓficit̃ ex hoc mũdo: vt per ipſʒ ꝑueniat ad terminũ. Cõcordat Richar. di. viij. iiij. Ali⁹ est caſus ſpecialis quoad ꝯſecrãtẽ: quo et nõ ieiunus põt cõſecrare ⁊ ſumere: ⁊ est caſus iſte. Miniſter p̃parat calicẽ ſacerdoti: ⁊ ꝑ errorẽ primo ponit aquam: ſacerdos ſupponẽs miniſtrũ bene feciſſe: ꝓcedit ad ꝯſecrationẽ ⁊ calicis ſumptionẽ: in cui⁹ ſumptione aduertit eẽ aquã: ipſa in vẽtrẽ traiecta. In quo caſu tenet̃ ſacerdos ſanguinẽ de nouo cõſecrare: ⁊ ꝯſecratũ ſumere quãuis ꝑ aque ſumptionẽ ſolnerit ieiuniũ nature. Qđ ꝓbat̃: q̃a q̃ñ ſũt duo p̃cepta ordinata: p̃ceptũ ſuperioris magis ligat. Est aũt vnũ p̃ceptũ xp̃i ⁊ ecclie ſumptũ ex ratiõe ſacri: q᷑ ipſuʒ q̃ñ cõficit̃: integrũ ꝑficiat̃ q̃m ſacrificiũ in ſe est quoddã integruʒ ex duob⁹. De qua integritate ſeruãda habet̃ ſcriptũ ecclie mãdatũ de cõſe. diſt. ij. ꝯperim⁹: vbi dicit̃. Aut ſacramẽta integra ꝑcipiãt: aut ab integris arceãtur et loq̃tur ibi canõ de ſacerdotib⁹ cõficiẽtib⁹ ⁊ non ſumẽtib⁹. Et ſubdit̃ ratio: q: diuiſio vni⁹ eiuſdẽqʒ myſterij ſine grãdi ſacrilegio nõ põt ꝓuenire. Ergo nõ obſtãte quocũqʒ alio p̃cepto ecclie: maxime qđ nõ reſpicit ꝓpriã ⁊ eſſentialẽ rõnẽ ſacri: tenet̃ celebrãs ad illã integritatẽ ſeruãdũ: ergo q̃ iam ꝑcepit aquã: tenet̃ ſimpliciter ad cõplẽdũ illud qđ ꝑtermiſit: ſcʒ ad cõſecrationẽ ſanguinis. Et cõfirmat̃ ꝑ canonẽ Nihil. vij. q. i. vbi ſic habet̃. Null⁹ miniſter atqʒ ſacerdos abſqʒ ꝓuẽtu patẽtis moleſtie: cũ ceperit inꝑfecta officia p̃ſumat oĩno relinquere. Et ſi q̃s hoc temerarie p̃ſumpſerit: excõmunicatiõis ſniam ſuſtinebit. Relinquere aũt iꝑfectũ euchariſtie ſacrm̃: q̃ corp⁹ xp̃i cõſecraret ſine ſanguine: ſaltẽ q̃ʒtũ ad ſignificationẽ paſſionis xp̃i: q̃ ꝑfecti⁹ ſignificat̃ ꝑ vtraſqʒ ſpecies panis ⁊ vini: q̃ʒ ꝑ alterã tantũ. Uñ dicit btũs Aug. in li. ſen ꝓſperi: ⁊ habetur de cõſe. diſt. ij. dũ frãgit̃ hoſtia: vulneratio xp̃i intelligit̃. Dũ ſub ſpeciebus vini ſanguis ei⁹ ſumit̃: eiuſdẽ ſanguinis effuſio de latere xp̃i deſignat̃. Et tũc vltra. Si tenet̃ cõſecrare: tenet̃ ⁊ ſumere: ꝑ. c. relatũ. de cõſe. di. ij. ꝯ. allegatũ: vbi dr̃ q᷑ qui ſacrificãtes ñ edũt: reuſũt officia ſacri. Et ſeq̃t. Qui talis est: a cõmunione vno anno nouerit ſe repulſum. Tenet̃ ergo nõ ieiun⁹ euchariſtiã ſumere ¶ D Sʒ diceres: ergo in caſu ſacerdos erit ꝑplexus: q: tenet̃ ſumere: ⁊ ſumẽdo in caſu ſumit nõ ieiunus: ⁊ ꝑ ꝯſeq̃nẽs ꝯ p̃ceptũ i. c. L iq̃do. Et ita peccat trãſgrediẽdo p̃ceptũ ecclie. Ad hoc reſpõdet̃ q᷑ ecclĩa nõ ita ſtricte ꝓhibet nõ ieiunũ ꝑcipere: ſi

Duplex est ieiunium.

Uñ ſumitur principiũ diei.

Richard⁹ de media vil.

Periculũ eſſet negare infirmo lʒ pranſo poſcẽti ſacramẽtuʒ cũ ſit viaticum.

Auguſti.

Obiectio. Reſpõſio

citi ꝓhibet diuisionē sacri: q̄ videt̄ esse ꝓhibita a xp̄o: ⁊ a primeua ei⁹ institutiōe. Nec ē ita stricte ꝓhibet nō ieiunū ꝑcipere: sicut ꝑcipit cōsecrāti sacerdoti cōsecratū sanguinē sumere. Ex vna em̄ ꝑte hȝ sacerdos p̄ceptum xp̄i: vt. s. sanguinē ꝯsecret post corporis ꝯsecratiōnē: hȝ ⁊ destrictū ecclie p̄ceptū de ꝑcipiēdo ꝯsecratū. Ex alia aūt ꝑte nō hȝ nisi leue p̄ceptū ecclie ꝯparatiue: scȝ de ieiunio. Ibi em̄ nō ponit̄ q̄ suscipiēs nō ieiun⁹ sit re⁹ dñici sacramēti: neq̄ q̄ ꝯmittat sacrilegiū. Nec repellit̄ a cōmunione ꝑ annū sicut in priori p̄cepto. Nō est ergo ille ꝑplex⁹: q̄ꝛ reseruare dȝ p̄ceptū xp̄i ecclie qḋ est strictius: ⁊ omittere p̄ceptū ecclie qḋ est min⁹ strictū. Nec ecclia voluit illū ligari in hoc casu ꝑ scḋm p̄ceptū: sȝ magis voluit eū nō seruare ⁊ ligare ad oppositū. Et pȝ ex alio q̄ ieiuniū non est ita necessaria ꝯditio in sucipiēte: q̄ꝛ in die parasceues ꝑticula posita ī calicē ꝑcipit̄ cū vino nō ꝯsecrato. Et verisimile est q̄ vinū ci(ti)⁹ descēdat in vētrē q̄̄ illa particula: ergo ex ꝯsuetudine ecclie. sacerdos ꝑcipit eucharistiā nō ieiunus. ¶ Itē ī primo casu ꝗ̄ualit lȝ sumere eucharistiā nō ieiuno: scȝ infirmitatis. Sȝ in nullo casu licet celebrāti diuidere sacramētū: aut ꝯsecratū nō sumere: nisi in casu īpossibilitatis: puta si sacerdos deficeret: de quo infra. Vñ pȝ nō ē ita strictū p̄ceptū de ieiunio: sicut de nō diuidēdo ⁊ sumēdo. Hic ergo hȝ locū regula cācel. Gers. in suis moralib⁹ regulis. Si incidāt duo p̄cepta īcōpossibilia ex culpa sua: erat illud qḋ de se ē magis obligatoriū: ⁊ a nouo peccato immunis existit. ¶ E Si q̄rit̄ In casu posito sacerdos dep̄hēdit se sanguinē nō ꝯsecrasse: pro eo q̄ defuit materia debita: vbi icipiet ꝯsecrationē dñici sanguis

Qestio.

Rñdet sctūs Tho. q̄ dȝ sacerdos aliā hostiā ponere ⁊ ip̄az sil̄ cū sanguie ꝯsecrare. Sȝ nō appet hoc fore necessariū ſ̄ȝ Sco. q̄ꝛ sūt disticte forē ꝯsecrationis corpis ⁊ sanguis seorsū ⁊ diuisȝ efficaces. In vltimo em̄ istāti ꝓlatōis ṽbo⸗ sup̱ panē: icipit esse corp⁹ xp̄i: ⁊ nō d̄pēdere efficacia hui⁹ forē ex forā cōsecratōis sāguis nec ecōuerso. Meli⁹ igr̄ (vt vr̄) dicq̄ ꝗ̄ suppleat qḋ omissū ē, ſ̄ȝ p̄dcā. Et q̄ ad h̄ ꝯcordat Hos. d. si timet scādalū sacerdos ī ꝓrogatiōe misse sufficit dicere tm̄ ṽba ꝯsecratōis sanguis. Si dicta in cōsecratiōe calicis de nouo orit̄ scādalū populi ideo videt̄ q̄ sit omittēda. Respōsio. Scādalū illḋ cōtēnēdū est: q̄ꝛ est scādalū pharisеorū: acceptū et nō datū: nā sacrū illud bonū est in se: ⁊ necessariū sacerdoti ad euitationē mortalis pctī: ⁊ q̄libet dȝ iudicare hoc bonū ſ̄cā̄m nesciat: supponēdo sacerdotē hoc sine rationabili cā nō facere: quā cānt q̄s quis eā sciret: deberet vtiq̄ approbare. Hoc autē scādalū dñs cōtēnere docuit. Mat. xv. dū dñs dixerat. Audite ⁊ itelligite. Nō qḋ itrat ī os coinq̄nat hoiez: sȝ q̄ ꝓcedit ex ore hoc coinq̄nat hoiez. Et discipli rñdētes dño aiebāt. Scis q̄ꝛ pharisei audito hoc ṽbo scādalizati sūt. Rñdit Siñite eos: ceci sūt ⁊ duces cecoꝝ. Ois plātatio ⁊c. Vr̄ tm̄ nihilomin⁹ q̄ caueṙ posset celebrās ne scādalū accipiat̄: si caute ꝓcedat. Nā vadēs q̄si ꝓ vino ablutōis p⁹ cōionē ꝑcipiēdo ī sūdo vino ī calicē ad aquā adhuc ī calice manētē. Uel si tota pri⁹ exhausta fuerat: aq̄ de nouo admixta: poterit redire in mediū altaris ⁊ stat̄im in breui tp̄e ab illo loco. Similimodo postq̄ cenatū ⁊c. incipiēdo ꝯtinuare poterit vsq̄ Quoties cūq̄. vel vsq̄ ibi. Vñ ⁊ memores. Et illis verbis ꝓlatis cū debita reuerētia: ꝑcipere iā verū sanguinē xp̄i. Nec illḋ de facili ꝑcipiet̄: q̄ꝛ fieri pōt in valde breui tp̄e. Hec est intētio Scoti di. viij. iiij. q. iij. ¶ Sȝ adhuc di. q̄s. Videt̄ q̄ ieiuniū nature rr̄ nō req̄rat̄ nā ap̄ls. j. Cor. xj disponēs de sumptione hui⁹ sacri: corripiēs corīthios ꝓ eo q̄ cenas suas in ecclia mādūcaturi ꝯferebāt: subiūxit in fine. c. si q̄s esurit: domi mādūcet. Quib⁹ ṽbis innuere videt̄ q̄ anteq̄ ad ecclīā ꝯuenirēt: deberēt domi famē extinguere: ne immoderate in ecclia de speciebus sumerēt. Respōdet̄ ſ̄m beatū Aug. ap̄ls rep̄hēdit illos q̄ p̄rāsi eucharistiā sumpserūt. Et iō illud ṽbū. Si q̄s esurit: domi mādūcet: nō dȝ itelligi domi anteq̄ veniat ad ecclesiā: sȝ post recessū ab ecclia: ita q̄ nō satisfaciat fami sue de eucharistia: sȝ expectās qḋ sibi necessariū fuerit in domo sua ꝑcipiat. Et ideo laudabilis est ecclie latine cōsuetudo: q̄ eucharistiā dispēsat in modica q̄ntitate q̄ nō possit suscipi ad crapulā: ⁊ sufficit valde ad reuerētiā d̄bitā sacri: vñ gl. sup̱ illo. Si q̄s esurit domi mādūcet: suos cibos: ⁊ terreno pane pascat̄: ne post eucharistiā sumat. hec gl. ¶ F Scḋm īpedimētū amouēdū est immūdicia corꝑalis. Ubi in p̄mis cōsiderādū q̄ nulla corporalis immūdicia de ꝑ se impeditiua est celebratōis: aut sacre cōmuniōis. Hāc ꝯsiderationē deducit sctūs Bona. in. iiij. sent. dist. xij. q. iij: Et pȝ satis ex ṽbis xp̄i si ꝑpēdat̄ bñdicēdi ratio. Mat. xv. Nō lotis manib⁹ mādūcare nō coinq̄nat hominē: q̄ꝛ nulla passio talis: aut exterior immūdicia de ꝑ se pctm̄ est: aut de necessitate ꝯiūcta peccato: vñ glo. marginalis Mat. xv. nūc allegata. Nihil est extra hominē qḋ internus inq̄net. ⁊ gl. interli. Aug. Nō timeo immūdiciā obsonij: sȝ cupiditatis. Obsoniū cib⁹ est delicat⁹ qui post cenā sumit̄. Notāter dictū est de ꝑ se: q̄ꝛ de ꝑ accidēs ratione alicui⁹ ꝯmitātie vel seq̄le in aīa impedire pōt. Pro cui⁹ declaratiōe aduertendū ſ̄m Jo. Gers. cācel. de materia celebratiōis ꝯsi. vij. q̄ q̄dā est immundicia corꝑalis ꝯiūcta immūdicie spiritualī ſ̄m ṽitatē: aut ſ̄m quādā similitudinē vel cōformitatē: vt act⁹ fornicatiōis in vigilia ꝑpetratus quo ad primū: ⁊ imūdicia in somnis sordidis: quo ad scḋm. Alia est imūdicia corꝑalis q̄ visa vel cogitata horrorē ⁊ abominationē quandā generat: q̄uis nulla sciat̄ inesse pctī ṽitas vel effigies q̄les sunt lepra: mēstrua: ⁊ in naturalis flux⁹ seminis: ⁊ alie infirmitates corꝑales. ¶ De vltimis ergo dicēdū est q̄ nec a celebratiōe: nec a cōmuniōe impediūt. Nā afflicto ⁊ punito nō est afflictio addēda imo poti⁹ ei⁹ miserie miserādū: vt in. c. ex ꝑte de clerico egrotāte. Qḋ ṽo eo. ti. c. tua nos p̄cipit̄ q̄ sacerdos diuino iudicio lepre morbo ꝑcussus remoueat̄ ab administratiōis offō: nō ꝑ hoc interdicit̄ leproso facultas celebrādi oīno: sȝ tātū ꝑp̄lo ꝑochiali ꝑp̄ scādalū ⁊ abolatiōez ꝑp̄lī: vt pȝ ex ṽb d̄cretal. Erat ei is d̄ q̄ loq̄t̄ p̄lat⁹ ecclie ꝑochial. vñ p̄uati nisi nimia eēt d̄bilitas aut d̄formitas posit celebrat̄: vt dt alc. d alc. ꝑ. iiij. q. xlvij. mē. vl. Et p⁹ eū. b. th. l. iiij. di. ix. q. iiij. ar. vi. ver. ſ̄ȝ thu. cū rēonet̄ a cōi cohabitatōe: multo forti⁹ a sacris ordib⁹ ꝑcipiēdis. Si tm̄ sit ꝑbr̄ lepros⁹ ꝯcessabit a misterio q̄ ad sanos sȝ leprosis cātare ⁊ ministrare poterit diuina. ¶ G De mēstruatis ⁊ seminifluis q̄ nō habent necesse abstinere: pȝ ꝑ beatū Greg. angloꝝ ep̄o in quadā epistola scribētē: ⁊ habet̄ di. v. ad ei⁹. Mulier dum cōsuetudine mēstrua patit̄ ꝓhiberi ecclīā intrare nō dȝ: q̄ꝛ et nature sup̱fluitas in culpā reputari nō dȝ. Siliter nec debet ꝓhiberi a cōmunione sacri: vñ ibidē sequit̄. Sācte cōmuniōis mysteriū in eisdē dieb⁹ ꝑcipere ꝓhiberi nō dȝ. Si aūt ex veneratione magna ꝑcipere nō p̄sumpserit: laudāda est: sȝ si susceperit: nō est iudicāda. Bonaꝝ q̄ppe mentiū ibi culpas suas agnoscere vbi culpa nō est: q̄ꝛ sepe sine culpa agit̄: qḋ venit ex culpa. Vñ etiā cū esurim⁹ sine culpa comedim⁹: qḋ⁹ ex culpa primi hoīs factū est vt esuriam⁹. Hec Greg. ¶ Idē pōt dici (ait Alex. de ales) de viro seminifluo. Eadē ēt ratio est de muliere tp̄e purgatiōis post ꝑtū: vt dist. v. cū enixa. ⁊ de purgatiōe post ꝑtū. c. vnico. Pariformit̄ d̄ ceteris corꝑalib⁹ imūdicijs scḋi ḡnis: de q̄bus tm̄ beatus Thomas hāc facit distinctionem. Quia autem perpetua vel diuturna: vel tēporalis ⁊ cito purgabil. Si p̄mū nō est ꝓpter hoc ab-

Respōsio.

Hostien.

Obiectio.

Respōsio ad obiectionem.

Mat. xv.

Mat. xv.

Obsoniū quid.

Grego.

stinēdū:ne ꝑpter iminūdiciā corporis perdat fructus mētis:sicut accidit in leprosis vel patiētib⁹ fluxū sanguinis vel seminis.Sīt cōm:tūc si aliqs fuerit in mēte bene disposit⁹:sumere nō ꝓhibet:q̄uis etiā possit ad tp̄s laudabilr̄ abstinere ꝑpter reuerētiā tāti sacri.hec Tho.¶ De imūdicijs aūt ꝑmi gñis q̄ etiā distīcte sūt q̄rū aliq̄ ꝯiūcte sūt s̄m veritatē immūdicie spūalis:que est pctm̄ mortale. Iste q̄dē nihil dubiū hn̄t qn impediāt:vt act⁹ fornicatiōis:adulterij:ⁿ cuiuslibet alteri⁹ incōtinentie turpioris:qm̄ ⁊ ꝯiugib⁹ accessuris indicit ꝯtinētia triduana.vñ de ꝯse.dis.ij.ois homo.&c. Ois homo añ sacrā cōionē abstinere dʒ trib⁹ aut quatuor aut octo dieb⁹.de quo.s.&c.¶ Alie ꝟo que ꝯiūgunt pctis s̄ʒ quādā silitudinē:vt resolutio seminis in somno:q̄ nō est pctm̄:ʒ silitudo pcti. De ista pollutiōe ⁊ imūdicia varie senserūt doctores. Nā Alex.de ales quē sequit Alb.scd̄m Boh. Petr⁹ de pal.tʒ q̄ q̄ habuit pollutionē nocturnā:etiā si cāʒ culpabilē nō habeat:nihilomin⁹ abstinere dʒ a celebratiōe:nisi in casu necessitatis aut vitatiōis scādali:dʒ inquā de ꝯsilio:nō de ꝑcepto:ita q̄ mortaliter peccet si celebret.Cām assignat Alexā.de ales.q: in hoc actu q̄si oino ordo viriū ꝑuertitur. Vñ s̄m Augu.In hoc opē ala sit tota caro:ⁱ sicut gustato spū despit ois caro:sic ecōtra ⁊ āpli⁹ gustata carne:despit spūs:ⁱ fit carnalis.Gñat etiaʒ frequēter in ala hebetudinē quādā discrasiā ⁊ deordinationē:iō abstinēdū est donec fuerit reordinata natura:qd̄ fit regulr̄ spacio.xxiiij.horaꝝ:vñ ad tm̄ tp̄s abstinere dʒ post pollutionē. Vñ si dormitiōe meridiana ꝯtingat pollutio:dʒ in crastino abstinere a celebratiōe misse.nisi forte ad nonam celebraret:vt in tp̄e ieiunij qñ explete sunt.xxiiij. hore.hec Alex.paucis interpositis.¶ Richar.de mediavil.li.iiij.di.ix.q.ij.arti.iij finalr̄ ad hoc hāc materiā resoluit.Si pollutio i somno ꝑueniat ex cā q̄ est pctm̄ mortale:īpedit de necessitate. Si ex veniali ꝑcedēte īfirmitate:vel sup̄fluitate:tūc non impedit. Addit ēt q̄ plenis vomit⁹ ipedit.¶ Beatus Tho di.ix.iiij.q.iij.lat⁹ ꝓsequit:ⁱ multiplr̄ distīnguit:ꝑmittēsq̄ ad dignā cōionē req̄runt tria. Mūdicia ꝯsciētie:erectio mētis ad deū:mundicia corporal':mūdicia ꝯscie nō tollit nisi ꝑ pctm̄ mortale.de quo.s.dictū est.Erectio mētis ad deum ꝑ actualē.s.deuotionē ꝑ mētis hebetudinē vel occupationē:aut euagationē:iterdū ēt sine pctō amittit.Corpalis mūdicia ꝑ corporis inq̄natione tollitur.Primo ⁊ p̄ncipalr̄ pctm̄ ipedit.Scd̄o indeuotio sine mētis hebetudo.Tertio corporalis imundicia ꝓpter qd̄ celebraturi aut tractaturi aliqd̄ sacrū ob reuerētiā man⁹ lauāt.Et q̄nq̄ hec tria ꝯcurrūt in vna pollutiōe:q̄nq̄ duo:q̄nq̄ vnū:ⁱ s̄ʒ hoc magis vel min⁹ impedit.¶ Scd̄o distīguit de pollutiōe in ordine ad cāʒ ⁊ modū. Cā est triplex. Extrinseca spūalis:intrinseca spūalis:intrinseca corporalis.Extrinseca spūalis est demū illudēs dormiēti excitādo phātasmata.Intrinseca spūalis:dūʒ phātasmata apparēt dormiēti ex reliquijs ꝑcedētiū cogitationū.Intrinseca corpalis:ⁱ hec aut aliqñ fuit volūtati subiecta:vt qñ ꝑuenit ex sup̄fluitate cibi ⁊ potus ꝑcedētiū.Qñq̄ nō fuit volūtati subiecta:vt dū accidit ex debilitate virtutis retētiue seminis.Vel ex virtute nature sup̄flua expellēte:siue q̄cūq̄ alia īfirmitate.¶ Mod⁹ triplex:scʒ ꝑmo cū imaginatiōe turpi:ⁱ ꝯsensu volūtatis:scd̄o cū imaginatiōe turpi ⁊ sine ꝯsensu volūtatis: tertio sine imaginatiōe turpi.In oibus his pollutionib⁹ corporalis immūdicia est cōis:sed mētis hebetatio nō est nisi in illis in q̄b⁹ pollutiōes cuʒ imaginatiōe accidūt.In alijs em̄ sontalib⁹ resolutiōib⁹:q̄ sine imaginatiōe accidūt:ala nihil participare vr̄.¶ Ex his sumat determinatio hui⁹ doc.in q̄tuor ꝓpōnib⁹.Prima.Si illusio nocturna

Qui hn̄t pollutiōeʒ nocturnā:an abstinere d̄beat a celebratione.

Ad dignā cōiōeʒ tria req̄runt.

Cā pollutiōis ē triplex.

Mod⁹ pollutiōis est triplex.

accidit ex mortali ꝑcedēti:puta ex ꝯsensu volūtatis certo vel ꝓbabilr̄ dubitato:oino abstinēdū est. ¶ Scd̄a ꝓpō.Si sōnialis resolutio seminis ex diabolica illusiōe accidit:cui⁹ i nobis cā ꝑ turpē imaginationē vel delectacionē nō ꝑcessit(qd̄ ex eo ꝯsiderari pōt:si freq̄nter accidat:ⁱ ꝑcipue in dieb⁹ q̄bus cōicādū est)nō est a cōicatiōe aut celebratiōe abstinēdū:q: signū ē q̄ diabol⁹ fructū eucharistie ꝑcipiēde auferre conat.Sic legit ꝯsultū cuidam monacho in vitis patrū.¶ Tertia ꝓpō.Si pollutio hmōi ex nature īfirmitate vl̄ alis nō ꝑcedente pctō accidat:ⁱ sine imaginatiōe turpi nō ipedit si necessitas imineat:aut deuotio exposcat:si tm̄ ꝑꝑ reuerētiā abstineat dū īfirmitas nō fuerit ꝑpetua laudād⁹ est.¶ Quarta ꝓpō.Patiēs pollutionē si ve mortali ꝑcedēti:siue cū veniali:siue sine pctō:ꝑcedēti tm̄ imagiatiōe turpi:lʒ n̄ peccet mortalr̄, extra casū necessitatis celebrādo vl̄ cōicādo:min⁹ tm̄ reuerēter accedit ⁊ peccat venialr̄.Et qm̄ difficile est discernere oia ꝑdicta circa pollutionē in sōno accidētē:iō ꝯsulit tāq̄ tuti⁹ abstinere dū necessitas celebrādi aut cōicādi nō imineat.Abstiere āt xxiiij.horis.vt.s.dictū ē.Hec vr̄ eē snia bti Tho.ꝑ tpʒ diffusi⁹ declarata.Verū q: i ꝑmissis videt q̄daʒ dubia ⁊ q̄dā obscura.iō clari⁹ de hoc impedimēto disserit clarissim⁹ doctor Jo.gerson cācel.in duobus libellis de hac materia ad timoratarū ꝯscientiarum ꝯsolationē editis:cuius determinatio magis placet.¶ R Pro quo aduertendūʒ in primis q̄ nulla pollutio in somnis inchoata ⁊ perfecta:a celebratione impedit:quia pctm̄ in se:vel q: cōtaminet corpus xpi.Sed si impedit:impedit:q: tollit debitā reuerētiā.Primūʒ ptʒ:q: nulla talis est pctm̄:ex famosa illa regula Augu.Pctm̄ est, adeo volūtariū:q̄ si nō esset voluntariū:nō esset pctm̄. In somno aūt deficit libertas volūtatis:q: perfectus rōnis vsus:ergo nihil in somno est voluntariū.Minorē satis ostendit btūs Tho.:vbi.s.Rursus ista est exp̄ssa determinatio bti Augu.xij.sup gene.ad literā.Ipsa phātasia que fit in cogitatione sermocināntis:cū exp̄ssa fuerit in visiōe somniātis vt inter illā ⁊ verā ꝯiūctionē corpoꝝ nō discernatur:ꝯtinue mouet caro.Et sequit:q̄ eum motū sequi solet:cum hoc tā⁹ sine pctō fiat:q̄ sine pctō a vigilātib⁹ dr̄.Itē idem.j.de ciui.dei.c.xxv.Si illa ꝯcupiscētialis inobedientia q̄ adhuc in membris moribūdis habitat:preter nostre volūtatis legeʒ quasi lege sua mouetur:quanto magis absq̄ culpa est in corpore non consentientis:si absq̄ culpa est in corpore dormiētis.Loquit de opp̄ssione nō cōsentiētis.It ē actus exterior nullū pctm̄ est: nisi denolatione extrinseca:nō plus q̄ vrina que dr̄ sana:q: significat sanitatē.Ideo si in animo nō sit pctm̄ ꝑp:le dictū:dū libertate nō vtitur/null⁹ pro tūc exterior actus tanq̄ vitiosus culpat:non vtitur autē libertate in somno:q: nec vsu ratiōis. Requirit em̄ rōnis vsus operationes virtutum ⁊ potētiarū sensitiuarum pro statu isto:que in somno sunt ligate.Qm̄ etsi intellectus noster non sit potentia organica:ⁱ ita nō vtat sensu tanq̄ organo:vtitur tm̄ eo tanq̄ potentia preuia:sine cuius operatione nō vadit in actū:vt ptʒ.iij.de anima. Dicētes oppositū cōtradicūt nō solum theologice/sed p̄hice determinationi.Nec hn̄t q̄d respondeant:si fiat eis argumentū de infantib⁹ et furiosis:ac alijs nō vtentib⁹ rōne:quos protūc nō peccare noua transgressione ꝯcors est oim snia.Pōt tm̄ hmōi pollutio esse peccati effect⁹:aliqñ peccati mortalis/aliqñ venialis.¶ Dictū est aūt notanter pollutio in somnis inchoata:ⁱ perfecta in somno:qm̄ posset aliq̄s vigilans impurū habere desideriū se polluēdi:q̄ vigēte caderet i somnū:in quo sui pollutio ꝑficeret:posset silr̄ pollutionē in somnis ceptā expgiscēs male ꝯsummare.Cōstat i his

Augu.

In somno nihil ē voluntarium.

casib⁹ radicē pollutiōis esse liberā ꝛ flagitiosam:
ꝓpter quā illud op⁹ obscenū iputabit ad culpaȝ.
Si ꝟo vtrobiq̄ in ꝑncipio ꝛ fine fuerit rōnis carē
tia:ꝛ per hoc ꝯsensus volūtatis:liber etiā erit ta-
lis act⁹ a culpa mortali:etiā si nullo accedēte ꝯsē
su vigilādo cōpleret:palā est rō:q: libertate care
bat. Sentētia hec est etiā beati Thome. Poterit
tñ aliq̄s peccare postmodū cōplacēdo sibi in tali
voluptate probrosa quā habuit:sed propter hoc
prior pollutionis actus nō redderet culpabiliter
vitiosus:sed sequens illa cōplacētia a volūtate li
bere elicita:Quis si ipsa seminis resolutio facta
placeret:nō quia voluptas:sȝ q: nature exonera-
tionē vel sanitatē afferret:absq̄ sui qui patit pro-
curatione vel assensu ſm beatum Tho. peccatuȝ
non haberet. ¶ L Scdm etiā.s.q̄ pollutio non
impedit ꝓpter timorem ꝯtaminationis corporis
Xpi:manifestū est. Nihil enim attinet ad corpus
xpi in sacramēto corporalis immūdicia sumentis
vel contrectantis:sicut nec ad radiū solarem:aut
spūalium substātiarū aliquā:qm̄ etsi in sacramē-
to sit verū corpus xpi:non tñ est ibi ſm ꝯditiones
corporis naturaliū causarū actionibus attingibi
lis:sed modo quodā spūali:quomodo rationalis
spūs est in corpore materiali. de quo.j. dicet. Ma
nifesta sunt hec etiā parū instructis. ¶ Tertiū os
tēdit.s.q̄ dū impēdit perpessa resolutioꝫ impedit:
quia tollit debitā reuerētiā Reqrit em̄ digna hu
ius sacramēti susceptio deuotū discretionis iudi
ciū ſm ap̄lm. j. Cor. xj. qui nō dijudicāt corp⁹ do
mini indignū decernit. Exigit itaq̄ reuerētia de-
bita animū clarū:non ebetē. recollectū:nō per va

i. Cor. xj. Reuerētia debita qd exigit.

gas maxime lubricas cogitatiōes aliorum nota-
biliter distractum:serenum constantē ꝛ quietum:
non dubium:scrupulis fluctuantē. Nunc autem
somnialis pollutio etiam que nullo accedēte con
sensu accidit:nonnunq̄ reddit animum scrupulo
sum:inquietū:deiectum:ebetē ꝛ distractum:ita vt
nequeat cogitationes turpes:aut lubricas suffi-
cienter repellere:ꝛ ita ad ꝑdictam dispositionem
attingere. Unde sicut cogitationes volūtarie ꝛ lu
brice disponūt maxime ad hmōi fedas commotio
nes:ita viceuersa ex huiusmodi cōmotione:ꝛ car
nis stimulatione:proueniunt sepe somnia de no-
cte:ꝛ cogitationes lubrice in vigilia de die:quen-
admodū iratus alter ꝛ aliter cogitat q̄ mitigat⁹:
ꝛ timens q̄ securus. Remanet etiam in huiusmo
di (lȝ inuoluntarius patiatur) aliqua carnalis de
gustatio:vnde mens ebetatur:ꝛ distrahitur etiā
nolens:que tamen debitam reuerentiam tollūt.
Debitam dico non debito precepti:cuius trans-
gressio inducit peccatum mortale:sed debito con
gruitatis ꝛ consilij:cuius omissio frequenter non
caret veniali. Unde extra necessitatis causam pol
lutus qui mortalis peccati reus nonꝗ fuerit:lȝ nō
dum ab ebetudine mentis ꝛ distractione purga-
tus ꝛ reordinatus ad celebrandum accedēs dum
laudabiliter posset abstinere:non peccat mortali
ter:tamen a veniali non excusatur. Est exp̄ssa sen
tentia sancti Tho. vbi. s. Quia autem obscenitas
humoris istius cum suis reliquijs non perpetuo
durat:ideo nec perpetuo a celebratiōe impedit.
Et lȝ pro reformatione animi:assignetur spatiuȝ
xxiiij. horarum. vt. s. dictum est. potest tamen ali-
quis vna hora purgatior effici q̄ alius in centū:
ꝛ per hoc ad celebrandum aptior:porro si timea-
tur reuersio talium illecebrarū tempore celebra-
tionis:possunt vbiq̄ hec etiam post. xxiiij. horas
contingere:vel ex corruptela nature:vel ex dia-
bolica operatione. Secundum hec ergo citius vł
tardius accedendū erit ad hoc venerabile sacra-
mentum reuerendissime celebrandum:citius ab
his:quorum facilis est conuersio propter fortem
in sanctis cogitationibus habituationē:propter

etiam strenuam carnis subiectionē:vt in viris cō
templatiuis ꝛ vere religiosis. Tardius ꝟo in no
uiter conuersis:non exercitatos sensus habenti-
bus ꝛ secularib⁹ quibus huiusmodi reliquie te-
nacius adherescūt. De his in figura dictū est an-
tiquis Leui. xv. Deut. xxiij. vt taliter immūdi se-
pararentur ab alijs vsq̄ ad vesperā ꝛ vestitum lo
tionem:quod bea. Grego. sic exponit:q̄ nisi prius
ignis tentationis recesserit:reum se quasi vsq̄ ad
vesperam cognoscat. Constat aūt nullas tales cō
stitutiones veteri testa. que cerimoniales erant:
ad obligationes nostras trahendas esse:nisi Iu-
daizare vellem⁹. Ideo verba hoc loco ꝛ lotio ma-
terialis non ad literam accipiēde sunt:sed tādiu
homo se reputet immundū:vt extra castra sacro-
rum mysterioꝝ secedat:q̄diu tales in eo vigent
peccati reliquie:hebetudo. s. mentis ꝛ cogitatio-
nis carnalitas. ¶ M Ex his primo infero:q̄ nul
la corporalis immunditia de per se impeditiua ē
celebrationis:sed desuper accidens:ratione alicu-
ius concomitātie in anima vel sequele. Patet pro
vtraq̄ parte ex ꝑmissis. ¶ Secundo, infero:q̄ nō
solum sine peccato:sed etiam cum merito contin-
git pollutum in somno celebrare:sicut etiam quā
doq̄ ipsa pollutio in somno non ex ꝑcedenti pec-
cato accidit sed ex merito. Prima pars patet:pri-

Pollutio i sōno i q̄nq̄ nō ex ꝑcedenti pctō accidit: sȝ ex merito.

mo de his qui post pollutionem animo reforma-
ti:ꝛ alio non indispositi accedūt habent enim que
ad dignā celebrationē requiruntur. Patet secun-
do de his qui cum hanc immūdiciaȝ ex demonis
illusione accidisse certis indicijs deꝑhendūt:cele
brant:non vt cedāt:sed vt tentatoris fallacijs for
titer obnitant. Patet tertio de his qui vt suscepto
officio satisfaciant:vel commissoꝝ necessitati:alio
rum cum quibus viuunt conformitati:sublationi
scandalorum instiganti deuotiōi proprie celebrāt.
Cum enim hi pia ferantur intentione:neq̄ habēt
legitimū impedimentū:non est dubium eos cele-
brando mereri. ¶ Scda pars p3:quia nonnunq̄
accidit ex arcta abstinentia in pane ꝛ aqua:quod
perspicuū fecit experientia. Item aliq̄n ex cogita
tionib⁹ de carnali vitio meritorie habitis:vt si q̄s
ꝑdicaturus est contra carnalia vitia detestanda.
Nonne super his cogitare habet ac doctoꝝ scri-
pta reuoluere:aut etiam confessionē audiens de
his audire ꝛ inquirere? Posset vtiq̄ cum magno
merito. Nihilomin⁹ occurrere sentiet in somnis
aliquando precogitatarū impudicitiarū simula-
cra:ꝛ ipsam ex illis sicut in alijs adi pollutionem
concitari posse quis neget? Nonnunq̄ denique ex-
pertum est fuisse:qui dum celebraturi erant in seq̄n
ti die:cum recubandum erat:orationibus speciali-
bus contra huiusmodi sordes se armare nisi sunt
ex ipsa orationum armatura phātasmata illece-
brarum innouarunt:ꝛ in illud quod verebat:inci
derunt. Omnes hos in hmōi suis cogitatiōib⁹ ꝑe
nās quis dubitat meruisse? Accidit nihilominus
ex merito quādoq̄ occasionali:vt dum illusiōes
demonū inuidentiū bonis profectibus celebrare
volentiū ꝯtingūt:vel ad terrendū ꝛ inquietādum
timorose ꝯsciētie puritatē:vel pro boni operis vt
celebrationis impedimēto vel vt vigilāti placeat
quod somnians pertulit:vel vt demonꝫ abstinen-
tiam periculosam:ꝛ indiscretum vite rigorē sua-
deat:ꝛ sic timorosum in insaniam ꝑcipitet:vel vt
deo ꝓpitio ꝛ ꝑmittente deuotā mētē sic exerceat
vt ex tali feditate stimulatā in humilitate custo-
diat. Loquitur non difformiter ad predicta scri-
bens Augustino Angloꝝ episcopo beatus Gre-
go. vt habetur dist. vi. in. c. testamentū. ponit eniȝ
multiplicē harū illusionū distinctionē. ¶ N Ex
cui⁹ ꝟbis cancel. duo memorāda collegit. Primū:
q̄ sepe tales illusiones animus nesciens ꝑtulisse
magis dolēdus est q̄ fecisse. Et loquit de illusio-

neq̃ ex nature superfluitate vel infirmitate euenit: addens q̃ hec oino timẽda nõ est. Scdm q̃ bonarum mentium est ibi agnoscere culpã: vbi culpa nõ est. Sic em̃ cognoscat (ait Cãcel.) vt nõ indiscrete impediat operatio iusta: neq̃ corporis debita sustẽtatio deseratur. Ne preterea aliqs conscientiam sibi fabricet et nutriat erroneã: ne cadat in scyllã cupiẽs vitare carybdim. Et subdit. Patient fortasse aliqui hesitationes varias dũ ad comedẽdũ vel dormiẽdũ accesserit. Diceres sic: pollueris: si hoc & hoc nõ omiseris: si tibi nõ p̃cauebis. Cõtẽnat talis necesse est qui discrimẽ mai⁹ imminere circũspicit: si nõ pacẽ cũ aliqs viuẽdi formã prudenter insequit. Scrupulosis erga cõtra scrupulos agẽdũ est: & fixo operis pede certandũ. Tales em̃ scrupulos vincere meli⁹ q̃ p cõtẽptum nequim⁹ q̃mmodo: sit cõtemptus iste timor eiectos: & regulariter nõ absq̃ p̃uio alteri⁹ p̃sertim superioris cõsilio: alioquin facit immoderat⁹ timor casum: aut p̃cipitat in cõsulta p̃sumptio. Hec cãcel. ¶ Sz q̃ p̃dicta põt dupl'r obijci. Primo: nã cõiugati possunt sine pctõ: immo cũ merito misceri: & tñ inducitur eis triduana abstinẽtia: vt. s̃. tactũ est: ergo videt q̃ in nullo casu liceat pollutũ celebrare. ¶ Scdo cõtra illud qd dictum est: q̃ impedit⁹ hac illusione a celebratione põt reformari ante spaciũ vigintiquattuor horarũ et sic celebrare. Nã sic & fornicari⁹ sil'r in breui se posset recolligere: & ab olb⁹ peccati reliquijs animã extergere: posset igit statim celebrare. ¶ De prima obiectione est snĩa Alexandri de ales & aliorum doctorum: q̃ si cõiugati predicti accedãt ex deuotione p̃sertim dieb⁹ solẽnib⁹: nõ peccãt qñ non cã adimplẽde libidinis sz vel cã reddẽdi debitum: vel affectu gignẽde p̃lis cõiungũt: sunt nã ad reddẽdum debitũ cõiugi p̃ceptũ obligat: dicẽte aplo j. Cor. vij. Uxori vir debitũ reddat similiter & vxor viro. Nõ aũt videt q̃ qs obediẽdo p̃cepto p̃hibeatur a sacra cõmunione. Canõ vo. s̃. allega. de cõsecra. dist. ij. omnis hõ. intelligit sm glo. q̃ abstinere dz quãtũ est in se vt nõ exigat: ex act⁹ tñ reddat ai tpe. xxxi. q v si dicat vir. De scdo loquit btũs Gregor. & habet. xxxiij. q. iiij. vir cũ p̃pria. Si qs sua cõiuge nõ cupiditate voluptatis rapt⁹: sz solũmodo p̃creandorum liberorum grã vtit: iste p̃fecta seu de ingressu ecclesie: seu de sumẽdo dñici corporis sanguinisq̃ mysterio: suo est iudicio relinquẽd⁹. qr a nobis nõ dz p̃hiberi accipere: qui in igne posit⁹ nescit ardere. Relinquẽdus est suo iudicio p̃pter statum mẽtis sue quẽ ipse meli⁹ nouit: vñ si mẽte nõ ardet cõcupiscẽtie reliquijs: nõ impedit a communione. Addit cãcel. Et si cõmisceant causa incõtinẽtie vitande maxime in altero cõiugũ. ¶ De scda obiectione dicit cãcel. q̃ verãnissimũ est hoc: scz q̃ fornicator se in breui extergere posset ab olbus reliquijs fornicationis: & de his que vix aut nunq̃ eueniũt doct. parũ tractãt: si tñ immineret graue scandalũ p omissiõe: si denq̃ magis ex surreptione diabolica: aut vehementi tẽtatione tale flagitiũ apud se raro cõmisisset. Si preterea grãdis cõtritio concurreret: audeat qui p̃fundius sapit: talem prohibere. Fateor non audeo In hoc casu et alijs sicut p̃spicuum est ex premissis: relinquendi sunt multi sue cõscientie iudicio: circũstãtijs omnibus quas prudẽtia circũspiciat indagatis. ¶ Ex oibus precedentib⁹ põt hec doctrinalis resolutio finaliter elici. Pollutus in somno: absq̃ consensu in vigilijs sequẽte vel preuio: dum se non sentit magis habentem: & per cogitationes ad carnalia restrictum: alijs impedimentis non obstantib⁹ etiã extra casum necessitatis aut remouẽdi scãdali: põt sine pctõ & meritorie celebrare. dum deuotio trahit: pietas suadet: aut susceptũ officium exigit: vel requirit. * Particule singule patẽt ex p̃missis.

Obiectio duplex.

R̃nsio ad p̃mã obiectionem.

Grego.

De his q̃ vix aut nũq̃ eueniũt: doctores parũ tractant.

Cõclusio de pollutiõe.

*Gerson in trac. de pol. diurna dicit q̃

Expediti de ipedimẽtis a ministro sacrã oblaturo hostiã remouẽdis / dicẽdũ est de cõuenientib⁹ ipsi ministro apponendis. Hec aũt sunt duplicia p̃manẽtia: et trãsitoria. P̃ia sunt ornamẽta: & sacre vestes. Trãsitoria vo: signa: gest⁹ & orões. ¶ Circa p̃mũ aduertẽdũ: q̃ sm btm̃ Hieronymũ: religio xp̃iana alterũ hz habitũ in ecclesiasticis officijs: et aliũ in cõi vsu. Et rõnabil'r q̃dẽ: ad denotãdũ q̃ sm mutationẽ vestiũ: vita mutet in meli⁹ sm spm̃: vt q̃z ecclesiastici his vestib⁹ vtẽtes: p̃plo xp̃iano p̃beant bone cõuersatiõis exẽplũ: quo p exutionẽ antiquarum vestiũ: veteris expoliatio hois cũ suis actib⁹ & vitijs scz & pctis: & p indutionẽ nouarũ: noui hois reformatio p iusticiã sciritatis designet. Assumpt⁹ aũt est sacrarũ vestiũ rit⁹ p̃rim: vt dt Hugo li. ij. de sacra. parte. iiij. c. j. a veteri testõ: partiz a p̃rib⁹ noui testamẽti adiect⁹. Precepit em̃ dñs moysi vt faceret aarõ sacerdoti & filijs suis vestes scãs in gloriã & decorẽ: vt sic loti & sacris vestit⁹ induti sacerdotio fungerent. Exo. xxviij. Sile hr Ezech. xliiij. Ipsi ingredient sanctuariũ meũ: & ipsi accedẽt ad mẽsam meã vt ministrẽt mihi: & custodiãt cerimonias meas. Cũq̃ igrediẽtur portas atrij interioris vestib⁹ lineis induãtur: nec ascẽdat sup ipsos q̃cq̃ laneũ qñ ministrãt i portis atrij interioris. Uestes he ad literã celebrãtẽ sacerdotẽ a p̃plo discernũt: tegũt & honestãt: vt cerimonial'r ordinate & inoffẽse ẽt quãtũ ad exteriorẽ cultũ & gest⁹ summo huic assistat sacrificio: vñ apl. j. Cor. xiiij. Oia honeste & sm ordinẽ fiãt in vobis. Nec parũ exteriores cerimonie p̃plo p̃ficiũt: cui⁹ ex his pascit deuotio: et in exercitatis: ex his anim⁹ suscipit icremẽtũ. Sz ad sp̃ualẽ harum intelligẽtiã indagãdũ cõuertamur. ¶ B Sũt igr sex idumẽta p̃sbyterorum simplициũ. i. nõ epõrum: qb⁹ vti debẽt in celebrãdis missarũ solẽnijs: q̃ etiã in sua ordinatiõe recipiũt. Et cõgruit vt vnusq̃sq̃ qd p̃cepit in cõsecratiõe honoris: hoc retineat ẽt in oblatiõe seu p̃ceptiõe sue salutis: vt hr xiij. di. ecclesiastica. vbi suadet: q̃ sacerdos ẽt solũ p se offerẽs aut sacrm̃ p̃cipiẽs: vt in infirmitate sm glo. nõ al'r q̃ orario. i. stola vtraq̃ humero circũsept⁹ accedat sicut tpe ordinatiõis sue dinoscit cõsecrat⁹. Hec aũt indumẽta sunt: amict⁹: alba: cingulũ: manipul⁹: stola siue orariũ: planeta siue casula: q̃ (vt dt de cõse. dist. j. vestimẽta) esse debẽt sacrata & honesta: nec alijs vsib⁹ q̃ ecclesiasticis & deo dignis officijs deputãda. Sũt aũt sex: vt ipso nũero & cõia sacerdotũ officia & v̄tutũ p̃fectio significet. Sex em̃ sunt in qb⁹ ptãs eorum cõsistit: ait. d. Alexã. de ales p̃te. iiij. q. xxvj. mẽbro. vj. ar. j. q̃ sũt cathecizare: baptizare p̃dicare: cõficere: soluere & ligare. Hec em̃ opa cõia sunt sacerdotib⁹ & epis. Est deni q̃ senari⁹ numer⁹ p̃fect⁹ surgẽs ex suis p̃tib⁹ aliquot is. Senari⁹ igit numer⁹ p̃fectionẽ v̄tutũ sig̃t qb⁹ debẽt sacerdotes p̃ornari. Sũt itaq̃ hec sacrata indumẽta: nõ tm̃ ad honestatẽ & ornatũ celebrãtis / sz ẽt ad sig̃tionẽ gestorum ac v̄tutũ capitis & mẽbrorum. i. xp̃i ac ministri celebrãtis: vñ hec indumenta: vt dt dñs Inn. de offõ misse p̃te. j. c. x. aliõ significãt i capite xp̃o: aliõ i mẽbris: nã & caput & mẽbra sacerdotis noie nũcupãt. Ad caput dt ps. Tu es sacerdos i eternũ sz ordinẽ melchisedech. Ad mẽbra dt. j. Pet. ij. Uos estis gen⁹ electũ: regale sacerdotiũ. P̃ri⁹ g̃ exponẽda sũt eorum sig̃tões & mysteria sm q̃ capiti cõgruũt: ac deide sz mẽbris cõueniũt. ¶ C Quo ad p̃mũ occurrit duplex sig̃tio: vna velut exteriorum a xp̃o passorum: alia magis mystica v̄tutũ xp̃i & iteriorum. ¶ Circa p̃mũ aduertẽdũ: q̃ qr sacerdos celebrãs xp̃m eiusq̃ mortẽ & passionẽ rep̃sentat: sm illõ apli. j. Cor. xj. Quotiescũq̃ mãducaueritis panẽ hũc & calicẽ bibetis: mortẽ dñi annũ

pollutõ diurna de p̃ accidẽs impedit a celebratiõe: puta qr talis sẽtit se ex hac fedidtate distractũ & deiectũ l aio aut qr neqt talesco gitatiões luditeas & turpes ide cõsurgẽtes cõpellere.

De cõuẽietib⁹ ministro q̃ sunt duplicia.

Hiero.

Eze. xliiij

Sex sũt indumẽta qb⁹ vti debent sacerdotes i celebrandis missarũ solẽnijs.

ciabitis donec veniat. Cõgruũ ẽst vt q̃ in psona ty
pum xp̃i gerit p nobis morientis: vt appropriatioi
fiat repñtatoi: etiã similitudinẽ teneat in vestimẽtis
τ nr̃e salutis armis. Sitq; sacerdoti oblaturo ad
gloriã: quod summo pontifici in vespertino suo sa-
crificio impi⁹ Judaici furor populi ad 9tumeliaz
intulit. Deniq; cõgruũ est vt q̃ crudelitas sacrile-
ga benignissimũ dñm extrinsecis quibusdã habi
tib⁹ deridẽdo xp̃o intulit: nunc suis expoliando:
nũc ludicris vestiẽdo: nũc ligãdo: nũc flagellis cin
gẽdo: τ sic plenũ 9tumeliis ad altare crucis ptra-
hẽdo. Hoꝝ olim memoriã sacerdos xp̃m immola-
tur⁹ in altari sacrificio exprimat τ declaret. ¶ Uñ
amict⁹ quo caput tegit sacerdotis: velamẽ signi-
ficat: quo pfidi Judei in domo Cayphe xp̃i faciez
velabãt: pcutiẽtes: illudẽtes τ dicẽtes. Prophe ti
za nobis xp̃e quis est q̃ te pcussit. Mat. xxvi. ¶ Al
ba vestẽ ludicrã τ albã qua velut stult⁹ ab Hero
de illusus remissus est ad Pilatũ. Lu. xxiii. ¶ Pla
neta siue casula vestẽ purpureã repñtat: q̃ in Pi-
lati ptorio: post flagellationẽ a militib⁹ irrisus cõ
tumeliose salutat⁹ ac pcussus inimicis suis est os
tẽsus: dicẽte Pilato. Ecce homo. Jo. xix. ¶ Zona
manipul⁹: stola: tria ligamina qb⁹ in captiõe: i fla
gellatione: in crucis baiulatiõe dñs ligat⁹ legit:
Quis n̄ zona ipsa significare poterit flagella, cor
pus xp̃i ambiẽtia. Et stola imposita collo: crucis
patibulũ xp̃i humeris impositũ: τ ad locũ Caluã
rie baiulatũ. Manipul⁹ vo sinistri brachii: q̃ amo
ris signa gestari solẽt: ornamẽtũ quasi partis cor
di ppinquoris significare põt nõ incõgrue magnũ
illud vinculũ quo solo sol⁹ nr̃a vinciebat. s. ingẽs
nostre redẽptiõis desideriũ: quo anxiabat ad pas
sionis sue qua saluarentur 9sũmatione: sm quod
ait Luce. xii. Baptismo (haud dubiũ quin sangui
nis) habeo baptizari: τ quõ coarctor vsq; dũ perfi
ciat. Non enĩ claui ferrei q̃tũlibet grossi eum in
cruce tenere potuissent viuũ: quẽ saxũ magnũ val
de tenere nõ potuit mortuũ. Hec breuiter suffici-
ant de prima significatiõe exterioꝝ a xp̃o passoꝝ.
¶ Allegorice. ℞ Quãtũ aũt ad mysteriũ allego
rie in capite xp̃i. Amict⁹ quo sacerdos caput ob-
nubit: xp̃m dñm sacerdotẽ magnũ sm ordinẽ mel
chisedech p nobis humanã assumpsisse naturã q̃
suã occuluit deitatẽ significat: q̃ deitas p caput si
gnificat. Caput enĩ xp̃i deitas est sm illud ap̃li. i.
Coꝝ. xi. Caput viri xp̃s: caput xp̃i de⁹. Hoc etiã i
Apoc. ca. x. repñtat: cũ xp̃s in spẽ angeli fortis nu
be amicti de celo descẽdẽtis describit. Cui conso-
nat illud Esa. xix. Ascẽdit dñs sup nubẽ cãdidã vt
ingrederet egyptũ. Ueniẽs nãq; ad illuminãduz
egyptũ i. mũdũ ignorãtie tenebris obscurũ dei fi
li⁹ magni 9silii angel⁹ amict⁹ est nube lucida. Si
ue vt glo. ibidẽ dicit. Corp⁹ humanũ assũpsit non
grauatũ corruptiõe virilis cõmixtiõis sub quo oc
cultauerat deitate: hoc ergo latibulũ carnis amict⁹
significat sacerdotis. ¶ Alba linea totũ corp⁹ te-
gens: puritatẽ denotat corporis xp̃i de virgie glo
riosa sine originalis macula criminis assumpti to
tiusq; vite τ 9uersatiõis xp̃i cãdorẽ. Ualde enĩ di-
stat vestis linea a pelliceis tunicis õ mortuis ala
lib⁹ factis: qb⁹ post pctm̃ vet⁹ ille Adã vestit⁹ est.
Gen. iii. Quia plurimũ a 9uersatiõe veteris hois
viciosa: nouitas vite distat virtuosa: quã xp̃s in se
ptulit: verbo docuit τ nobis tribuit in baptismo.
Deiquã ap̃ls Col. iii. Expoliãtes vos veterẽ ho-
minẽ cum actib⁹ suis: τ induẽtes nouũ eũ q̃ reno-
uat in agnitionẽ dei sm imaginẽ ei⁹ q̃ creauit eũ.
τ ad Ephe. iiii. Renouamini spũ mẽtis vestre: τ in
duite nouũ hoiez q̃ sm deũ creat⁹ est in iusticia et
sctitate veritatis. Siquidẽ vestimẽta xp̃i semp fuere
cãdida q̃ pctm̃ n̄ fecit: nec inuẽt⁹ ẽ dol⁹ i ore ei⁹. Esa.
liii. τ. i. Pe. ii. et hoc ẽ q̃ i ei⁹ trãsfiguratiõe facies ei⁹
vt sol resplẽduit: τ vestimẽta ei⁹ factã sũt alba sicut
nix. Mat. xvii. ¶ Zona sacerdotalis q̃ vestimẽta cõ-
stringũt cũ mẽbris: vinculũ hoc fortissimũ signat: q̃ nr̃az
naturã fili⁹ dei colligauit: n̄ q̃dẽ formalr 9causalr
τ effectiue. Uinculũ hoc charitas ẽ: quã ap̃ls dĩ vi-
culũ pfectiõis. ad Col. iii. de hac dĩ Jo. iii. Sic de⁹
dilexit mũdũ vt filiũ suũ vnigenitũ daret: vt ois q̃
credit i eũ n̄ peat: sz hẽat vitã et̃nã. Hec ẽ zona au
rea q̃ pcinctũ ad mamillas ioãnes vidit silem filio
hois. Apoca. i. Nec huic dissonat qđ Esa. xi. dicit.
Erit iusticia cinctoriũ (als cingulũ) lũboꝝ ei⁹: qm̃
iusticia legalis virt⁹ ẽ cõis: oẽs virtutes includens.
Quid aũt charitate iusti⁹? Quid charitate pfecti⁹?
q̃ sola ceteras virtutes pficit atq; format: vt vere
sint virtutes. Hz deniq; zona duas extremitates:
qz charitas feruet in corde: τ radiat i ope. Hz etiã
duo pcepta: qb⁹ pcipit diligi de⁹: ac deide prim⁹.
Ita xp̃z incarnari fecit charitas pr̃is τ dilectio nr̃e
redẽptiõis: nã icarnat⁹ est ex obediẽtia pr̃is: τ pp
salutẽ redimẽdi pditi hois. ¶ E Stola q̃ sup ami
ctũ collo sacerdotis incũbit: obediẽtiã τ futurũ iugũ si
gnat quã pp̃ter seruoꝝ salutẽ dilz dñs subijt. Phi
lip. ii. Qui cũ i forma dei eẽt: n̄ rapinã arbitrat⁹ est
esse se eq̃lẽ deo: sz semetipz exinaniuit: formã ser-
ui accipiẽs: fact⁹ obediẽs pr̃i vsq; ad mortẽ: mor-
tem aũt crucis. Cãz q̃ppe mortalitatis nõ 9xit origi
ne: nec cõmisit i ope: sz qđ n̄ rapuit exoluebat. De
dit enĩ illi calicẽ pr̃ nõ iudex: amore: nõ ira: volũta
te: nõ necessitate: gr̃a: nõ vidicta. ¶ Manipul⁹ quẽ
in leua ponit sacerdos: brauiũ signi qđ xp̃s obtiuit
in via: nã p manipulũ brauiũ vel pmiũ qđ est bti-
tudo: designat. ✱ Leua vo p̃hs ẽ vita: sz bea. Gre
go. in home. paschali: sm qđ scriptũ est. Leua ei⁹
sub capite meo: τ dextra illi⁹ ãplexabit me Can. ii.
xp̃s aũt singulari pulegio viator fuit: τ pfect⁹ cõ-
phẽsor. Uiator: qz meruit nob vitã τ suo corpi glo
riã: vt vult magr li. iii. dis. xviii. Fuit τ 9phẽsor: qz
ab istãti sue 9ceptiõis fuit aia sua btã p clarã diui
ne essẽtie visionẽ: τ pfectissimã fruitionẽ atq; sum
mã dlectationẽ. vt tãgit magr li. iii. dis. xvi. τ. xvii.
Lz illa btitudo portiõis supioris i portionẽ infe-
riorẽ n̄ redũdabat spãli q̃ nouo miraculo. vt vult
Sco. di. xv. li. iii. donec p btificã suaz passionẽ nr̃e
op⁹ redẽptiõis 9sũmaret. Hoc dñs ipse voluit in-
nuere dũ loq̃ns i t̃ra se esse dicit i celo. ait ei Jo. iii.
Nemo ascẽdit i celũ nisi q̃ dscẽdit õ celo: fili⁹ hois
q̃ est i celo. Ecce fili⁹ hois adhuc i t̃ra posit⁹: se eẽ
dĩt i celo vtiq; sz hũanitatẽ sz quã hois ẽ fili⁹. Nõ
ei erat i celo p localẽ hũanitatis sue pñtiã: q̃ cuz sit
creatura nõ de⁹: lz deitati vnita: nõ est vbiq;. Fuit
aũt xp̃i hũanitas i celo adhuc i terris posita p actu
alẽ btitudinis gl̃iã: q̃ p celũ designat. Sicut alibi
btitudo dĩ paradis⁹ latroni pmissa: quã ipsi q̃ pas-
siõis sue die fuit habitur⁹. Nõ vtiq; locũ btõꝝ: ce
lũ vez empyreũ: qđ an ascẽsionẽ dñicã: null⁹ hoim
btõꝝ credit introisse. ¶ F Planeta q̃ corp⁹ sacerdo
tis 9tegit plenitudo gr̃e xp̃i signi: q̃ mẽbra xp̃i ador
nat: qz õ ei⁹ plenitudie oẽs accepim⁹ gr̃az p gr̃a.
Jo. i. Ut si magis plz. Casula magni sacerdotis vni-
uersalis est eccl̃ia: quã sibi dñs copulauit: τ copulã
do vginẽ fecit: sctificãs atq; mũdãs eã lauacro aq̃
i vbo: vt exhiberet ipse sibi gl̃iosã eccl̃iã nõ hñtez
maculã neq; rugã. ad Eph. v. Hec est vestis magni
sacerdotis Aarõ: nõ rũpẽda nec scidẽda. Leui. xxi.
In cui⁹ orã vnguẽtũ gr̃e a capite barbã descẽdẽs
influxit: dũ de plenitudie capitis gr̃e xp̃i acceperũt:
pmo ap̃li: deide oẽs ceteri. Casula hec ẽ vnica: ite
gra: vndiq; clausa: qz vna est ecclesia Christi spon
sa matri sue electa. Una est colũba mea: ait spon-
sus candidus τ rubicundus in canticis. vi. c. Una
τ integra propter fidei vnitatem: τ sacramentorũ
integritatem: cunctisq; erroribus hereticoꝝ clau
sam. Hinc ad Ephe. v. Unum corpus τ vnus spũs
vna spes vocatiõis: vnus dñs: vna fides: vnũ ba-
ptisma: vn⁹ de⁹ τ pater oim. Una deniq; eccl̃ia ex

Sacerdos celebrans xp̃z: eiusq; mortem τ passiõe 9re presentat.

De amictis: albis casulis: zonis 9manipulis τ stolis.

✱ Uita p̃sens p leuã signi: τ p manipulũ brauiũ siue mercedẽ iuxta illud p̃s. Uenientes aũt venient cũ exultatione portãtes manipulos suos.

Jo. iii.

Planeta.

Casula.

in deis ɩ gētib⁹ collecta: in vno āgulari lapide xp̄o
ꝯiūcta: vt tāgit ad Ephe. ij. Casula ī sacerdotis
manuū extēsiōe quodāmō diuidit in partē ante-
riorē ɩ posteriorē: qz xp̄i passio in cruce distinxit ec
clesiā veteris testamēti/ab eccl'ia noui testamēti:
quaꝝ illa p̄cessit: ista seq̄bat: vtraqz tñ i capite vni-
ta: vtraqz xp̄i passiōe redēpta: vtraqz in xp̄i laude
ꝯsona. Uñ ɩ q̄ p̄cedebāt ɩ q̄ sequebant clamabant
dicētes. Osanna filio dauid: bñdict⁹ q̄ venit i noīe
dñi. Mat. xxi. Hec de significatione vestium q̄ ca-
put concernit per allegoriam.

¶ Lectio. xij.

Tropologice. B

Nunc attendamus
eādē rep̄sentatiōnē/ s3 ꝙ mēbris
ꝯuenit p̄ tropologiā: scōm hanc eñ
rep̄sentāt vestes v̄tutū: q̄b⁹ anima
celebrātis/imo ɩ sumētis d3 intus
spūalr adornari. Nā mēsa hec sacralis/cena ma-
gna est: nuptiale ꝯuiuiū ē: quā magn⁹ pr̄familias
ɩ rex regū filio suo fecit: ɩ ad eā multos. i. oēs fide
les inuitauit. Ad quā si q̄sq̄s sine nuptiali veste in-
trās discubuerit: ligatis manib⁹/ɩ pedib⁹ in exte
riores tenebras detrudet. Mat. xxij. Jō sacerdos
hec sacroscta mysteria celebratur⁹/nō in cōib⁹: s3
sctis ɩ sacratis vestib⁹/vestē nuptialē designātī-
bus accedit: q̄ habitū mētis tā sacerdotis q̄ȝ circū
stātiū 'ac ꝯcelebrātiū rep̄ntāt. Nō eñ i sua tm̄ p̄so
na sacerdos: s3 sit in p̄sona circūstātiū/ɩ toti⁹ eccle
sie sacrū offert hostiā. Cōcelebrāt sacerdoti circū-
stātes: ɩ spūalr cōicātes: nō ꝯficiēdo cū sacerdote:
qꝺ tm̄ sacerdotis ē: s3 cū eo hostiā pr̄i a sacerdote
ꝯsecratā: seqz ipsos sacrificiū placabile deo pr̄i of
ferēdo. Uñ est illud i canone. (Hāc igit oblationē
seruitutis nr̄e/s3ɩ cūcte familie tue ɩc.) p̄pter hoc
scriptura oēs xp̄i fideles regale nolat sacerdotiū.
Uos estis (inq̄t) gen⁹ electū: regale sacerdotiū: gēs
sctā: pp̄l's acq̄sitiōis: vt enarretis v̄tutes eius q̄
vos vocauit in admirabile lumē suū. i. Petri. ij. et
Apo. i. Fecit nos regnū ɩ sacerdotes deo pr̄i suo.
Significāt itaqz vestes sacre q̄cq̄d ad dignā p̄pa-
rationē tā celebrātis: q̄ȝ circūstātis: ɩ cōicātiū pp̄li
requirit. Et p̄rio q̄dē ex ip̄o vestiū nūero p̄fectio si
gnificat. Est eñ sext⁹ nūer⁹ p̄fect⁹: p̄cise ex p̄tibus
suis aliq̄tis q̄ sūt. i. ij. iij. resultās: vt dictū est. Dñt
igit eē scti ɩ p̄fecti q̄ tm̄ mysteriū celebrare vl̄ p̄ti-
cipare p̄sumūt. Hinc sacerdotib⁹ ait dñs. Sacer-
dotes q̄ accedūt ad dñm sctificent: ne p̄cutiā eos.
Exo. xix. ɩ Mat. v. oib⁹ d̄r. Estote p̄fecti sicut et pr̄
vester celestis p̄fect⁹ est. Hec p̄fectio sicut nūerus
senari⁹ ex. i. ij. iij. itegrat. Ex vno omni ꝙ est eccl'ia.
Siq̄dē necesse est ꝯsecrātē ɩ cōicātē siue sumētē eē
vnitū eccl'ie catholice nec ab ea p̄ penā canonicā3
p̄cisum: vt. s. habitū est. Ex duob⁹ p̄mis practicis
legis diuine ɩ natural' p̄ncipijs: siue duab⁹ legal'
iustitie p̄tib⁹: q̄ sunt declinare a malo ɩ facere bo-
nū. Ex trib⁹ deniqz theologicis v̄tutib⁹ fide. s. re-
cte: spe firma: charitateqz p̄fecta q̄ p̄ vestes signifi
cant. ¶ B Primo vestiū amict⁹ vel sup̄humerale
ꝯuenieēter sig̃t p̄mā v̄tutē necessariā ad salutē: q̄
est fides: nā sine fide ip̄ossibile ē placere deo. Heb.
xi. Est aūt amict⁹ q̄si substratoriū ceteri ornat⁹ sa-
cri. Stringit colliū ɩ duab⁹ chordulis sub pectore
colligat. Sic fides subā est ɩ fundamētū toti⁹ edi-
ficij spūalis. Jdcirco ap'ls fidē describēs: vbi. s. ait
Fides est subā reꝝ sperādaꝝ: argm̄. i. certitudo vl
p̄batio s̄m glo. nō apparētiū. Nā sine fide: nec spe
rare ꝯtingit: nec amare celestia. Amare nemo p̄ōt
icognitū. x. de trinita. S3 nec sp̄are q̄s v3 qꝺ posse
futurū esse non credit: cū spes sit certa expectatio
futuroꝝ bonoꝝ. Qꝺ v̄o possibile nō credit: nō ex-
pectat: nec efficaciter appetit/s̄m eūdē ibidē. Hic
Abachuc p̄pheta totā aie vitā fidei attribuit. Jn

Uestes sa
cre q̄d si-
gnificāt.

Mat. v.

Amict⁹ fi-
dē sig̃t.

Fides sub
stātia ē: et
fūdamētū
toti⁹ edifi
cij spūalis

itaqz inq̄t ex hac viuit. Hac abscedēte: nō p̄ōt spūs
p̄manere: vñ Esaie. vij. Si nō credideritis nō p̄ma
nebitis. Fides hec corde possidet: voce gutturis
p̄palat. Corde nāqz credit ad iusticiā: ore fit ꝯfes-
sio ad salutē. ad Rom. x. ¶ Hz q̄3 fides duo p̄inci
palia obiecta: diuinitatē v3 ɩ xp̄i humanitatē: q̄
obiecta oēs articuli ap'lici symboli respiciūt. Ad il
la rep̄sentāda humerale collo circūdat: ɩ duabus
cordulis pectori colligat. Quātis aūt oib⁹ in xp̄o
pie viuere cupiētib⁹ necessaria sit fides: maxie tñ
his q̄ huic mysterio p̄ticipāt vel ministrāt: p̄ quā
to maxima i eo relucēt mirabilia oēm humani in-
tellect⁹ capacitatē trāscēdētia: s̄m illud psal. Me-
moriā fecit mirabiliū suoꝝ misericors ɩ miserator
dñs: escā dedit timētib⁹ se. ¶ Celebratur⁹ ḡ ami-
ctu sortis caput: ɩ pect⁹ exornās: fidei scuto se int⁹
armare satagit quo vniuersa inimici ignea tute
possit excip̄e tela: ne vacillet: si ocul⁹ corp̄is ocl'o
discordet mētis. Aliud foris cernēs: aliud int⁹ cre
dēs. Aduersario (inq̄t petr⁹) fortes resistite i fide.
i. Petri. v. Jacula nāqz venenata hostis antiquus
exacuit: q̄b⁹ nōnūq̄ȝ etiā deuotoꝝ corda dubitatio
nis infidelitatisqz veneno p̄cutit: tāto vtiqz facili⁹
quāto abdita sacrificij hui⁹ mysterij a rōnis discur
su intelligi min⁹ valēt. Quib⁹ obuiātes s̄m aposto
li ꝯsiliū in captiuitatē redigam⁹ oēm intellectum
in obsequiū xp̄i. glo. i. fidei xp̄i. ij. Coꝛ. x. Scutū bo
nū fidei est credere sicut eccl'ia credit. Etiā si min⁹
credita intelligant: dū tñ firmiter credātur. Nisi
credideritis ait Esa. s̄m aliā trāslationē: nō intelli
getis. c. vij. Magnū hoc ɩ solidū fundamētū est cre
dere sicut ecclesia credit. Hec eñ supra petrā fir-
mā fūdata est: quā (etsi vēti scrupuloꝝ seuiāt quā
tūlibet flumina phātasmatū irruāt quomodoli-
bet) nō mouebūt nec p̄sternēt. Quicq̄d eñ dubita
tiōis malign⁹ suggesserit: aut humana infirmitas
alligata sensib⁹ ingesserit: ꝯtrariat fidelis ɩ p̄ru-
dēs minister. Jn hac petra solidet dicēs. credo si-
cut ecclesia credit. Hec eñ veraciter dicēs oia cre
dēda: accedit fide iplicita: dū vera esse credit i gn̄e
oia q̄ catholica credit eccl'ia: etiā si in particulari
multa ignoret: parat⁹ animo q̄dlibet particulare
credere: dū rite innotuerit illud ad fidē eccl'ie p̄ti
nere. Magna p̄fus hui⁹ fidei iplicite vtilitas ɩ ef
ficacia: quā ponit dñs Jnn. i gl. c. firmiter. de sum.
tri. ɩ fide ca. dicēs. Jn tñ v3 fides iplicita (vt dicūt
q̄dā) ꝙ si aliq̄s eā h3 credēs q̄cq̄d eccl'ia credit: l3
falso opinet rōne naturali motus: ꝙ pr̄ maior vel
prior sit filio: vel tres p̄sone sint tres res a se inui-
cē distātes: nō est hereric⁹: nec peccat: dū hūc suū3
errorē nō defendit: ɩ hoc ip̄m credit: q: credit eccle
siā sic credere: ɩ suā opinionē fidei ecclesie suppo
nit: q: l3 sic male opinet: tñ nō est illa fides sua: im-
mo fides sua est fides eccl'ie. Hec Jnno. Magnum
reuera remediū: ɩ nulli scrupulosia: imo curiosia
efficaci⁹: ɩ hui⁹ sacrosctī mysterij abdita inq̄rētib⁹
p̄necessariū. Cōtingit eñ nōnūq̄ȝ violētibus circa
hoc sacr̄m q̄ōnes solutionū inq̄sitiōe euoluere: ꝙ
vna succisa hydre velut plura capita succrescant:
¶ C Narrat parris⁹. cancel. Gerson super magi-
strū tractatu ix. de quodam scholastico deuotiōis
sp̄m habente: cui⁹ animo inciderūt scrupuli mul-
ti questionū circa hoc benedictum sacramentum
Petebat hic instantia cōtinua solutionē dubioꝛū3
suorū a maximis theologis quos nouerat parrhi
siis: sed crescebat morbus ex remedijs. Et sicut
de emoroissa legitur: peius indies habuit ex reme
dijs ɩ impensis. Consuluit tandem vnus experto
rū: vt ad orationē totū se ꝯuerteret: ɩ ꝯtra scrupu-
los oēs ageret: suscipiēs sacr̄m dicēs. Credo sicut
ecclesia credit. Credidit hō et accessit: serenatus
est ɩ solidatus: nec parū illuminat⁹ circa venera-
tionē hui⁹ sacramēti. Hec Gerson. ¶ Simile reci-
tat de sancto Bernar. qꝺ supra lectione. viij. iuxta

Esa. vij.

Amictus
Fides h3
duo p̄nci-
palia ob-
iecta.

Psal.

Credet si
cut eccl'ia
credit est
bonū scu-
tū fidei.

Solidum
fūdamētū
ē credere
sicut eccle
sia credit.

Jnno.

* AD-
DITIO
Hydram
finxerunt
poete mi
toꝝ capi-
tū i lerna
palude: q̄
rū aliq̄t ex
cisis/ toti
dē ꝯtinuo
renasce-
bāt: tādē
ab hercu'e
ɩ sagittis: ɩ
igniter fe
cta est.

finē est habitū. Euenit etiā nōnūq̄ q̄ nō tam me-
ritoriū est credere: q̄ velle credere: sicut quoq̄ pl⁹
est velle dolere sensibilr̄ de pctīs ⁊ nō posse: q̄ ip̄z
sentire dolorē. Nā desideriū paupeꝝ ex.d. ait pro
pheta: pparationē cor.e.au.aut.tua. Preparatio illa ē
sm̄ supiorē aīe ptē.i. sm̄ itellectū ⁊ volūtatē: ⁊ non
sm̄ ea q̄ nobis iuitis iferior sensualitas aduehit: q̄
lia sunt cogitationū volubilitas: ⁊ phātasmatum
turba. Huic igit̄ anchore firmiter adherētt nihil i
fide pīculi eē pōt. Hec ppter scrupulosos addere
placuit occasiōe accepta ex amictu fidē significan
te. ¶ Amictu ēt vt vult Hug. ⁊ Alex. de ales: q̄ sup
humeros circūquaq̄ distēdit̄ opeꝝ fortitudo signi
ficat̄. Humeri em̄ fortes sūt ad opa pagēda: sm̄ il-
lud de Isachar. Gen. xlix. Supposuit humerū suū
ad portādū: factusq̄ est tributis fuiēs. Sciat ḡ sa
cerdos se nō debere ocijs vacare: sz opib⁹ vtutum
Alba.
insudare: sm̄ illō .ij. Tim. ij. Labora sicut bon⁹ mi-
les xp̄i. ¶ D Scdō vestis est alba: p quā ɔscie mū
dicia designat̄: Alba em̄ q̄ sup humerale iponitur
larga: cādēs: corp⁹ tegit: ⁊ ne defluat cingit̄: q̄ so-
Eccle. ix.
brietas: ac vite mūdicia: castitate fulgida designa
tur Eccle. ix. Omi tpe vestimēta tua sint cādida.
Hiero.
gl. i. corp⁹ castū: nā ⁊ de sacerdotib⁹ dr̄. Mūdamini
q̄ fertis vasa dn̄i. Esa. lij. Hier. q̄z i ꝓlo. sup Mala.
Per moysen dn̄s p̄cepat sacerdotes tabernacli ab
oi corpali vitio liberos: hostias oi vitio vacuas of
ferre. Sequit̄. Vn̄ sacerdotes āgelos dei eē hoc in
loco scriptura testat̄: vt sicut angeli puri sint ⁊ mū
di. Mūdi inquā ad inq̄namēto mortal̄ pcti gnalr
⁊ spālr a vitijs mūdi carnalib⁹: gule, vez ebrietat̄
⁊ oīs itēperātie. Texit̄ aūt de lino: p qd̄ significat̄
q̄ sicut linū nō hz cādorē p naturā: sz eū multis as
sequit̄ laborib⁹ ⁊ tunsiōib⁹ ⁊ triturīs: ita sacerdos
mūdiciā p naturā nō hz: nisi multis attritiōib⁹ et
laborib⁹ afflict⁹ p grām obtineat: ⁊ apl̄i exēplo ca
stiget corp⁹ suū: ⁊ i seruitutē redigat: ne cū alijs p
dicauerit reprob⁹ ipse fiat. j. Cor. ix. Tegit deniq̄
totū corp⁹ vt nulla ex pte corpis vllo tpe volupta
tib⁹ vacādū eē demōstret. Dz em̄ euāgelici sacer-
dotis ɔtinētia eē ppetua: legalis autē tpalis fuit.
Propter qd̄ seminalia: etsi sacerdotib⁹ noue legis
ppter honestatē ⁊ sigtionē ɔueniāt: nō tn̄ inter ve
stes sacerdotales istis/ sicut illis p̄cepta sunt: qz
sacerdotes noue legis occidētalis eccl̄e: q̄z hec
sunt indumēta ad ppetuā tenent̄ ɔtinētiā: ad quā
nō tenebant̄ sacerdotes veteris legis: tenebāt̄ tn̄
Hugo.
tpe ministerij sui. Induxit eis lex q̄ tpe illo habe-
rēt seminalia: in signū q̄ tūc ɔtinere debēt. Unde
Hugo de sacris par. iiij. li. ij. c. iiij. Voluit sermo, dei
i sacro offō: ministros dei ad tegēda ifirma corpis
ppriū ⁊ singulare opimētū hr̄e: vt p hoc ostēderet
pudicitiā ⁊ castimoniā illoꝝ p̄cipue cū scīā tracta
rēt: vnicā ⁊ singularē eē debere. Vn̄ ministri noui
sacerdotij hoc opimētū in sacro officio singulare
nō assumūt: qb⁹ est iniūcta seruāde castitat̄, neces
sitas: sicut est q̄dīe offerēdi ɔcessa ptās. Ministri
vo veteris figure tpe sacrificij seminalia sumūt: q̄
ministerio expleto soluūt: qm̄ a ɔtactu carnis ver⁹
lex scīā tractaturos phibuit: quos rursum exple-
ta vice ad operā carnalis cōmercij relaxauit. Hec
Hugo. Est demū alba larga q̄ in ve. te. fuerat stri-
cta ppter spm̄ seruitutis in timore: nā lex timoris
erat. In nouo larga ppter spm̄ adoptiōis in liber
Cingul⁹.
tatē. Ro. viij. Et qz tūc ɔtinētia deo plz qn̄ ex liber
tate spūs offert̄. Sūt em̄ eunuchi q̄ seipsos castra
uerūt ppter regnū celoꝝ. Mat. xix. ¶ E Hec q̄z al
ba cingulo siue zona p̄cingit̄ ⁊ succingit̄. Precingi
Lu. xij.
tur q̄dē quo p̄cipalis tēperātie spēs castitas ipa
aherere ministro eucharistie debere firmiter desi
gnat̄. Precingit̄ circa lūbos: vt nullis lecēnoꝝ sti
mulis castitas dissoluat̄: sm̄ illō Lu. xij. Sint lūbi
Grego.
vr̄i p̄cincti. Lūbos aūt p̄cingim⁹ ait btūs Greg. cū
carnis luxuriā p carnis ɔtinētiā coarctamus. ad

Ephe. vi. State succincti lūbos vr̄os in vitate. Suc
cingit̄ ne defluat: vt expedit⁹ ad pietatis opa nul
la ocij lasciuia naufraget. Nihil em̄ tn̄ castitatez
Ouid.
ipugnat sicut ocij fastidium. Vn̄ Naso. Ocia si tol
las periere cupidinis arc⁹. Bona q̄ppe opa sicut
castitatē magnificāt: sic castitas opa pietatis exor
nat: vn̄ vbi supra Greg. Nec castitas magna est si-
ne bono ope: nec op⁹ bonū est aliqd̄ sine castitate
Ideoq̄ cū dixerat. Sint lūbi vestri p̄cincti: p qd̄ ca
stitatē cōmēdauit: statim addidit. Et lucerne ardē
tes in manibus vestris: per quod ad lucis opera
castitate iam candidos inuitauit. ¶ Succingitur
nihilominus alba ne defluat: per quod omnem sig
perfluitatem a sacerdotis: vita excludi oporte
re, penit⁹ demōstrat̄: nā ⁊ leuitici ghis sacerdotib⁹
vinū ⁊ q̄cq̄d inebriare poterat: cū i tēplo ministra
turi erāt: dn̄s iterdixit Leuiti. x. Et i. c. de vita ⁊ ho
ne. cle. a crapula. ⁊. c. clerici officia. Clericis crapu
la: ebrietas taberne: secularia negocia: alearū lu-
dus: supflu⁹: lasciu⁹: deaurat⁹ rubei aut viridis co
loris habit⁹. Fibule ⁊ corrigie auri vl̄ argēti orna
tū hn̄tes ⁊ anuli: nisi qb⁹ ex officio cōpetit: iterdi-
cunt̄. Indicit̄ aūt corona ⁊ diligēs eccl̄iastici offici
⁊ bonoꝝ studioꝝ exercitiū: idumētū clausum: nec
Lu. xxi.
nimia breuitate: vl̄ lōgitudine notādū. Et dn̄s Lu
ce. xxi. discipulis ait. Attēdite vobis ne forte grauē
tur vr̄a corda crapula ⁊ ebrietate ⁊ curis huī⁹ vi-
Hiero.
te. Neq̄ em̄ pōt castitas saluari vbi regnat iglu-
uies. teste Hier. ⁊ hr̄ in decreto dist. xxxv. venter.
Uēter mero estuās cito despumat in libidinē. ⁊ ad
Ephe. v. Nolite inebriari vino in q̄ est luxuria. Hz
q̄z cingulū brachia duo sese cōplectētia: qd̄ duplı-
cē sigt̄ mūdiciā: mētis. s. ⁊ corpis: qm̄ nō solū carna
li ɔtagio perit castitas: sz etiā mētali cogitatione
ipudica ɔsensu accedēte: vn̄ btūs Iac. in sua cano.
c. j. Unusq̄sq̄ tētat̄ a sua ɔcupiscētia abstract⁹ ⁊ il-
Iaco.
lect⁹. Cōcupiscētia aūt cū ɔceperit parit pctm̄: et
dn̄s Mat. v. Qui viderit mulierē ad ɔcupiscēduz
eā: iā mechat⁹ est eā in corde suo. Magna ḡ teuera
mētis: corpisq̄ mūdicia fulgere dz sacerdos euan
Mat. v.
gelic⁹ in tēplo dn̄i sctm̄ sctoꝝ tractatur⁹: cuz olim
tēplū illud figurale legis ministri introire nō po-
terāt nisi purificationib⁹ multimodis p̄mundati.
Que tūc i figura acta ad nostrā doctrinā scpta sūt
j. Cor. x. Pplo deniq̄ ad mōtē syna vt angeli vocē
moysi p̄cepta dātē: audirēt accessuro dr̄ Exod. xix.
Estote parati in diē tertiū. ⁊ ne appropinq̄tis vxo
Exo. xix.
rib⁹ vr̄is. Sz nec licuit dauid: ⁊ puerꝭ suis/ panes
edere ppōnis/ nisi a ppris vxorib⁹ ɔtinētib⁹. Vn̄
sacerdoti achimelech/ in nobe q̄rēti: si pueri mūdi
sunt: Rn̄dit dd̄. Si de mulierib⁹ agit̄: ɔtinuim⁹ ab
heri ⁊ nudiustertī⁹. j. Reg. xxi. Eadē rōne filijs isrl̄
in figura p̄ceptū est vt agnū paschalē nō nisi p̄can
Exo. xij.
ctis ederēt lūbis. Exo. xij. Recogitet ḡ sacerdos ve
ste cādida mūdiciā sigri. Cīgulo ɔtinētiā: vt illic n̄
sordescat: hic nō effluat vita spūal̄: ait Alex. de ales
¶ F Sequit̄ q̄rtū idumetū scz stola siue orariū: qua
obediētia humilis designat̄. Hugo vbi supra. c. x.
Stola.
Ipsa em̄ sup collū iponit̄: vt iugū dn̄i sacerdos su
scepisse demōstret: ⁊ deorsuz descēdit vsq̄ ad ge-
nua q̄ flectunt̄: vt tā suo descēsu: q̄ genuū attactu
hūilitatē repñsentet. Vn̄ pōtifex i sacerdotꝭ ordina
tiōe orariū ⁊ ipa nens dr̄. Accipe iugū dn̄i. Iugum
em̄ dn̄i suaue est: ⁊ on⁹ ei⁹ leue. Suaue. s. i ꝓspis:
leue i aduersis: qm̄ fidelis de⁹ q̄ nō pmittit tētari
j. Cor. x.
hoiem vltra q̄ poterit: sz facit cū tētatiōe ꝓuentū
vt possit sustinere. j. Cor. x. Idō ad vtrūq̄ lat⁹ tēdit
dextrū ⁊ sinistrū: vt nō tm̄ i ꝓspcris: sicut is de q̄ ꝓ
pheta i ps̄. ait. Cōfitebit̄ tibi cū bn̄fecerīs ei: sz ēt i
aduersis obediat dn̄o. Qd̄ vt fieri posset facilius:
formā crucis i pectore, sua cācellatiōe p̄tēdit: vt sū
me obediētie exēplū: qd̄ in cruce dn̄s prebuit: fact⁹
obediēs patri vsq̄ ad mortē: mortem autē crucis
semp in corde teneat. Ut autez obediētia integ̃ra

perseueret in psperis et aduersis necesse est vt munita sit prudētia et patiētia. Prudētia opus est in psperis: qua mala pcaueant futura. Patiētia vero in irruentibus aduersis: ne pcipitent in mala. Quoad primū dr Mat.x. Estote prudētes. Quoad secundū heb.x. Patiētia vobis necessaria est: vt volūtatē dei facientes reportetis pmissionē. ¶ Eapropter stola quibusdā nexibus colligat: qua virtutes patiētia et prudētia pseruari designant. Patiētia: ne aliquo impulsu tētationis obediētia moueat: vñ dictū est. In patiētia vestra possidebitis aīas vestras. Luce.xxi. Prudētia: ne blādimētis petōr subuertatur. Prouer.iiij. Posside prudētiā: et ne dimittas eā / et custodiet te: dilige eā: et pseruabit te. B ¶ Quintū indumētū.s. manipulus vel phanō vigilātiā designat sepe em̄ diuino cultui mācipatis surrepit acedia: que animū reddit dormiētē: vñ est illud ps. Dormitauit aīa mea pre tedio. Gerit igr sacerdos manipulū: alio noīe sudariū in sinistro brachio: quatenus mētis sudore deterso: et animi tedio ac tepore depulso: bonis opibus diligēter inuigilet. Vñ sacerdotibus dr illud Prouer.vi. Discurre: festina: suscita amicū tuū: ne dederis somnū oculis tuis: nec dormitēt palpebre tue. Hec Alexan. Vel pro eo quod brachio manus sinistre imponit: in quo digiti discretionis sunt: significare poterit discretionē deuotā et cordialē: qua sacerdos sm apli pceptū: corpus dñi discretionis iudicio dijudicet: deuote discernendo. Quis est quē sacrificaret sumere psumit: quis est in se: quis sibi? In se quidē bonū: summū: eternū: potētissimū: sapiētissimū: benignissimū: pri psubstātialē: psona discretū: quē adorāt angeli: demones ptremiscūt: pauet oīs creatura: et sic de aliis innumeris psectiōalibus attributis. Itē quis sibi: quia suus et vniuersitatis autor: gubernator: pseruator: redēptor: per creationē pr: p incarnationē frater: iudex p finalē discussionē et pmiator. Qui hoīem creauit dū non esset: reparauit dū male esset: seipso cibauit / dū inedia psumptus esset: resuscitabit postquā esse desierit. ol depulsa miseria: eternaliter btificabit: dijudicabit demū pbādo seipsum: et sic de pane illo edet. De qua pbatiōe supra lec.viij. dictū est ¶ H Vltimū vestimētū est planeta siue casula: que quia supma. rotunda: lata: cetera oīa tegit / et manuū eleuatiōe diuidit: charitatē oīm virtutū supmā: operiētē petōr multitudinē representat. Et quia nūquā excidit: sz hic inchoata in futuro psummata i eternū pseuerat. j. Cor.xiij. recte p casule rotunditatē: eternitatis figura desīgnat. Cuius diuisio i ptes duas: duo charitatis obiecta: vel duo eiusdē pcepta isinuat: sicut latitudo: dilectiōis latitudinē se vsqz ad inimicos extēdētē representat: hāc ei ab offerēte dñs exigit. Vñ Mat.v. Si offers munus tuū ad altare: et ibi recor.fu. quia frater tuus hz aliquid adver. te. relinque ibi munus tuum añ altare: et vade prius recō. fra. tuo: et tūc veniēs offeres munus tuū. Dz ergo accedēs hr̄e affectū amorosum: quatenus accedat nō metu pene: aut humano pudore: multominus vanitatis appetitu: nō pharisaica hypocrisi: nō desiderio turpis lucri: quēstū estimās pietatē: nō quālibet alia supstitiosa: aut vitiosa corrupta ve itētiōe: sz ex diuini amoris feruore / vt tāto bono vniat et coīcet. Vt ordiatā medicinā contra quotidianos defectus applicet. Vt maximū dei donū cū grarū actiōe hūilr acceptet. Vt virtutū et grē psectū i se augeat. Vt xp̄o ecclie subditus obediat. Vt pximis viuis et defunctis satisfactiuo sacrificio succurrat. Vt iniuncto officio satisfaciat: ceterosqz huiusmodi sacratissime oblationis fructus in se et proximis consequatur imitans christum quem sumit et sacrificat: apostolis in huius sacramenti institutione loquentem. Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum antequā patiar.

Vt obediētia īntegra pseueret in psperis et aduersis necesse ē vt munita sit prudētia et patiētia. Mat.x. Hebre.x. Prouer.iiij. Manipulus. Puer.vi. Planeta. Mat.v. Orōnes quas missā pcedere debēt sūt duplices.

De cōuenientibus que
O trāsefitis sūt / apponēdis: vz orōnibus breuiter dicēdū. Sūt aūt orōnes que missaz ātecedere debēt duplices. Quedā xp̄i repsentāt passionē / quedā dñr ad celebrātis purificationē et deuotionē. Prime sunt hore canonice. Scde sūt quedā psalmi et orōnes / que pparamēta dicimus. Hore canōice septē sūt. Matutinū / pria / tertia / sexta / noua / vespera / cōpletoriū / lz aliqui vt Archi. i rolario matutinū separēt ab aliis horis ponēs p pria hora diei artificialis laudes matutinarū. *Cui psonare vr illud btī Bñdicti xcj. dist. pbyter. dicētis. Propheta dicēte septies in die laudē dixi tibi. Qui septenarius sacratus numerus a nobis sic iplet: si matutini / prie tertie / sexte / none / vespere / cōpletorii tpe nr̄e seruitutis officia persoluamus. Nā de nocturnis vigiliis ipse ait. Media nocte surgebā ad pfitēdū tibi. Institute aūt sunt hore ad laudādū deū p bñficiis suis / iter que maxia sunt bñficiū creatiōis septē diebus exoletū. Gene.j. Et bñficiū redēptionis septē quadāmō horis pactū. Hūc numerū diuine laudis ecclesia ppha se tenuisse asserit. ps. cxviij. dicēs. Septies in die laudē dixi tibi. Lz quod dt septē sm btm̄ Aug. in gl. et vniuersitatē indicet / quia septē diebus oē tps currit. Verū quia maius est bñficiū redēptiōis p dñicā passionē psummatū beneficio creatiōis / sm illud Maius est petōrē iustificare / quā hoīem creare. Neqz em̄ petōres redemit vbi facilitate quō dixit / et oīa facta sunt / sz triginta annis opatus est salutē nr̄am in medio terre / affixus cruci addictus morti ludibriis deputatus / ait Ber. sermo.xix. de diuersis. Ideoqz hore canonice vt huius bñficii iugis memoria i cordibus orātiū pseueret / laus qz dño honor reuerentia et grarū actio p tāto bñficio redderet / horis illis quibus dñica passio inchoata est ptinuata et psummata: canonice hore eisdē tpibus deputātur. ¶ B Cepit inquā xp̄i passio quātū ad violētiā ab extrinseco illatā / hora noctis tertia in qua primū rabidor iudeor furia violētas manus iniecit in dñm / et hoc in horto ab orōne surgētē / et eis volūtarie occurrētē. Ibi traditus cōprehēsus ligatus / a discipulis derelictus: Ad annā primū / deide ad cayphā ptumeliose tractus ligatus accusatus / falso testimonio reprobatus / vt blasphemus iudicatus psputus velatus irrisus alapis / colaphis cesus / aliisqz innumeris affectus iniuriis / tota nocte illa tenebrar ptāti traditus / innocēs agnus / vt Aug. plz / penis exponit / et sine intermissiōe ptumeliis exprobrat / quibus rñdet offm̄ matutinū. ¶ Oriēte aūt sole mane factō pria diei hora post iteratū funestū / tenebrosumqz psiliū / post insanas calūniātiū voces / post cōmēdatitias subornator testiū falsitates / ad examē pilati pōtificuz delegatiōe trāsfert / vt Lucas tradit in principio capli.xxiij. Nouis accusationū fraudibus ipeditur vt ppli subuersor / iperii destructor / regni appetitor. Diuini honoris sacrilegus arrogator / duris vinculis nexibus / colaphis / alapisqz cesus sputis oblitus / clamoribus pdānatus iudici psentat / vt iter tot mortis iudicia / nō auderet pilatus absoluere quē oēs vellēt pire. Hec varia iudicis disceptatio / ipudentiū canū obstinatio. De tyrāno ad tyrānū irrisoria pariter et dolorosa missio et remissio / seditiosi latrōis platio / inocētissimi corpis nudatio virginee carnis sanguinolēta flagellatio, mille vulner / spinosa coronatio / ludicre vestis purpuratio / vulnerati capitis pcussio subsānatoria salutatio excreator (al's execrator) sputaminū iectio / alapar iteratio innumerabiliū blasphemiar irrogatio patiētissimum dñz hora diei pria vsqz ad tertiā affligere / quibus prima canonici hora officii dputat. ¶ C. Tertia hora iudeor vocibus crucifigit / dū crucifige crucifige clamoribus sacrilegis gemiat. Seditioso barraba di-

*Aliqui separāt matutinū ab aliis horis ponentes p pria hora diei laudes matutinar / nā i pmitiua ecclia laudes dicebant i ipo crepusculo diei vñ canit i hymno laudū. Ecce iam noctis tenuat vmbra lucisqz aurora rutilat. Ad quid institute sūt hore. Ber. Matutie. Prime. Tertie.

misso: morte turpissima 𝔠dẽnat ab iniquo iudice vano timore ꝛ fauore corrupto: lotis (vt Leo ait) manibꝰ: ꝛ ore polluto eisdẽ labijs ad crucẽ mittit quibꝰ ab vicibꝰ sepiẽ innocẽs pnũtiet. Sicqꝫ agnꝰ si ne macula inimicoꝝ volũtati seuissimoꝝ traditꝰ: vt Lu. scri. ꝛ pene sine modꝰ nullꝰ: nullꝰ terminꝰ desi gnat. Hinc vestibꝰ spoliat suis: 𝔠fusibilr alienis i duit. In medio dãnatoꝝ tãqꝫ pnceps latronũ eiici tur: ꝛ cruci oneratꝰ patibulo loco supplicij auctis 𝔠tinue doloribꝰ ꝛ blasphemijs phtat. His itaqꝫ a tertia hora vsqꝫ ad sextã a dño passis tertiaꝝ ho ra canonica deputat. ¶ Exhinc immolãde hostie crucis ara struit: hostia sacrificio 𝔭parat. Nã pu dicitie autor toro nudatꝰ corpe: afflictione nimia nõ sine acceptoꝝ inonatiõe vulneꝝ: ꝑ prius spolia tus idumẽtis mẽbris vsqꝫ ad ossiũ olim dinumera tionẽ penalissime distẽtis: manibꝰ pedibusqꝫ fer reis clauis trãsfixis: altari supraponit: imo vincu lis ferreis alligat: volũtariũqꝫ sacrificiũ cõquassa tiõe nimia violẽtat. Sic salutaris hostia: spectaculũ deo pri angelis ꝛ hoibꝰ inimicis pariter ꝛ amicis: i mo ꝛ vlulãtibꝰ tenebrarũ pncipibꝰ facta / leuat: quã tenꝰ exaltatꝰ a terra vt olim pmiserat: trahat oia ad seipm. In hoc altari durissimo reclinatoriis: ho stia nra: filiꝰ hois nõ hñs vbi caput suũ recliet: ho stia pacifica: hostia 𝔭 pctis totiꝰ hũani gñis: velut holocaustũ tribꝰ horis tota passiõis igne refrige rio decrescẽte adolet in suauissimũ odorẽ pri. In augmẽtũ doloris alam trãsuerberãtis mris: lumi naribꝰ: celo: ꝛ elemẽtis cõpatiẽtibꝰ gaudẽtibꝰ ini micis: ꝛ blasphemãtibꝰ: lugẽtibꝰ ꝛ flẽtibꝰ mlieribꝰ ꝛ amicis: ꝛ vere hostia suauissimi odoris: q̃ i tãtis penis q̃ celũ obscurarũt: terrã mouerũt: petras et tẽpli velũ sciderũt: monumẽta apuerũt: ꝛ pene to tã mũdi machinã dissoluerũt: sue dulcedis ꝛ misi cordissime suauitatis et selles amaricato poculo obliuisci nõ notat: qñ potiꝰ amorẽ vehemẽtissimũ nre redẽptiõis: vocibꝰ oi melodia dulcioribꝰ pso nãs declarabat. Voces loquor quibꝰ in cruce pẽdẽs testm 𝔠didit: ꝛ sua amicis ꝛ inimicis legãda largiter dispẽsauit. Remissionẽ vez ignorãter peccãtibꝰ: re gnũ 𝔠uersis: veniã petẽtibꝰ: mri discipulũ pre cete ris dilectũ: corpꝰ satisfactoris penis exterminan dũ: iustitiã disciplis ac ceteris xpianis: hitatẽ pri bus ꝛ 𝔭phetis: spm manibꝰ sũmi pris. Sic sõs mie suoꝝ neminẽ dereliqt: q̃ in vltimi supplicij crescẽ tibꝰ penis ꝛ ãgustijs se a sũme dilecto pre deo: oĩꝫ qdẽ: spãlr suo derelictũ clamore tã valido qꝫ mira bili declarabat. ¶ D In his doloꝝ cremẽtis ad ho rã nonã puenies lachrymis precibusqꝫ fusis. Heb. v. oibꝰ ad pditi gñis redẽptionẽ patiẽdis: sm 𝔭phe tarũ oracla 𝔠summatis: 𝔭 nob factꝰ maledictꝰ: qr maledictꝰ ois q̃ pẽdet i ligno: vtqꝫ maledicto legis redimeret. Gal. iij. Et q̃ pctm nõ nouit: deꝰ pr 𝔭 no bis fecit pctm. ij. Cor. v. gl. i. hostiã 𝔭 pctis: vt de pctõ. i. de silitudine carnis pcti dãnaret pctm Ro. viij. Inclinato igit spinolẽto capite i manꝰ pris tra didit spm: nre repatiõis preciũ q̃ soluta est inimicitia deletũ qd aduersũ nos erat chirographũ decreti 𝔠trũ nobis: ipm qdẽ tulit d medio affigẽs illud cru ci ꝛ expoliãs pncipatꝰ ꝛ ptãtes traduxit 𝔠fidẽter palã triũphãs illos i semetipo: ad Col. ij. Sic eni placuit 𝔭 eũ recõciliari oia i ipo: pacificãs 𝔭 sãgui nẽ crucis eiꝰ: siue q̃ i terris: siue q̃ sũt i celis. Colo. j. His itaqꝫ i orõnibꝰ canonicis hore sexte: none de dicãt: sicut lãceatiõi ac depositiõi de cruce vespa ꝛ gliose 𝔠pleto: iũ sepulture. ¶ E Et lꝫ pmitꝰ ex ec clie 𝔠suetudinẽ vl 𝔠stõne hore canonice distictis horis correspõdẽter ad pdictas dñice passiõis ho ras legi ac celebrari 𝔠sueuerit vt colligit ex. c. pñby ter. de celebratiõe missaꝝ. c. ti e. j. i cle. vbi dr: q diuinũ offm nocturnũ ꝛ diurnũ horis debitis celebret pserti i cathedralibꝰ rlaribꝰ ꝛ collegiatis ecclijs. Tñ 𝔠 illã ordĩatiõez obtinuit 𝔠suetudo ecclaꝝ metro politanaꝝ cathedraliũ ꝛ aliaꝝ: vt nõ sic distictis ꝛ i terpolatis tpꝫ horis legãt: queadmodũ i aliq̃ mona rijs mlte 𝔠stõnes antiq̃ i dissuetudinẽ trãsierũt: ꝛ obolite sũt ex toto vl ex pte. Et qr tal recessꝰ 𝔠stat legislatori pape vl eccle nõ 𝔭hibẽti nec punĩẽti: vr iplicite obligationẽ priorẽ: si q̃ fuerat relaxat: tol lere seu reuocare. Qui vo ad ptẽ nõ i 𝔠uẽtu eccla rũ legũt: pnt sꝫ exigẽtiã suoꝝ officioꝝ ꝛ honestaꝝ occupationũ horas 𝔭 magna pte sil legere. Vñ cõ sulit ecclaꝝ minoꝝ sacerdotibꝰ i allegato ca. pñby ter. qd de mane dicãt oẽs horas vsqꝫ ad vesperã: ꝛ deinde si voluerit exeãt ad opꝰ rurale. Et dicit dñs Anto. iij. pte sũme tit. xiij. c. iiij. qd curiales ꝛ alij oc cupati solẽt dicere horas de mane vsqꝫ ad vespas exclusiue de sero vespas cũ cõpletorio: qd et pari rõne licere puto studẽtibꝰ clicis: vt soluto seruitis sue pẽso: itẽdere qetiꝰ studio possint. Sic et ex rõ nabili cã nõnullas horas lꝫ puenire. Vñ sm btm Tho. i qdlibetis. ppl necessitatẽ honestaꝝ occu pationũ licite põt qs dicere de sero matutinas ꝛ i aliis horis tpa puenire: sicut hoc et qñqꝫ i solẽnibꝰ ecclijs fieri solet: sicut i plerisqꝫ ecclijs i pfesto cor poris xpi: in sero matutine dnr i sauorẽ ppli: vt sic copiosiꝰ ad offm diuinũ idulgẽtijs pctõꝝ allectus 𝔠currat. Sic i capella pape tenebrose matutie heb domade scẽ pcedẽti sero canũt vt sine noctis piclo cardinales ꝛ plati iteresse possint. Et hoc qdẽ lꝫ sm sctm Tho. qr meliꝰ e deo vtrũqꝫ reddere. s. ꝛ debi tas laudes: ꝛ alia hõesta officia: qꝫ 𝔭 vnũ aliud ipe dire. Secꝰ tñ si hoc fieret vt idulgeret somno: aut vacaret ocio n eẽt excusatio hmõi puẽtiõis a pctõ Si vo 𝔭𝔭 hõestas occupatiões legi nõ pnt debitis horis 𝔭priis: meliꝰ est puenire qꝫ tardare. Preue nire eni sm Hug. est pudẽtie: tardare vo neglige tie. Et siue pueniãt siue tardiꝰ dicãt: dũmõ nõ trãs eat dies q̃ quãtũ ad hoc vr termiari circa mediaꝫ noctẽ: ab horaꝝ solutionẽ nõ de se peccat mortalr qr pceptũ de horis dicẽdis / nõ refert ad tpa hora rũ eiusdẽ diei: sꝫ ad totã diẽ: vt vult. d. Ant. vbi. s. ¶ F Et lꝫ ex causis pdictis hore canõice legi pos sent extra horas determiatas: itellectꝰ tñ vboꝝ re ferri dꝫ ad horas debitas ab eccla prla determia tas: vt si qs legat. (Iã lucis orto sydere) ab solisor tũ: aduerbiũ (iã) nõ iportare dꝫ tps illud q̃ legit: sꝫ re ferri ad horã solis ortui determinatã: neqꝫ ex hoc qs mẽdaciũ icurrit. Quis eni diceret hũc mẽtiri q̃ i noctis medio legeret q̃ hora diei 𝔠uenerũt legi: puta dicẽdo (hora nona dñs expirauit) qñis si di ceret. Nũc e hora nona: falsũ pferret. Nõ g ad tps lectiõis: sꝫ ad horã ꝛ tps i eo q legit itẽtas vl desi gnatas. Sic eccla canit ãnis singulis. Hodie deꝰ hõ factꝰ ꝛc. q tñ die q̃ canit 𝔠stat nõ eẽ factũ Sꝫ re deũdo ad 𝔭positũ Que hore pcedere debẽt misse offm? Rñdet cõit sꝫ oẽs doctores: ad minꝰ reqrit q celebrãs matutinas dixerit: alioqn q̃ nõdũ ma tutinis dictis celebrat: peccat mortalr. Allegat ad hoc Guill. ꝛ Hos. ꝛ e rõ: qr facit 𝔠 gñalẽ ꝛ approba tã eccle 𝔠suetudinẽ. di xj. In his rebꝰ. vbi dr. Si cut puaricatores diuiaꝝ legũ: ita 𝔠tẽptores ecclia sticaꝝ 𝔠suetudinũ coercẽdi sũt. De pmis vo dr q celebrãs añqꝫ dicat priaslr peccat mortalr: nisi eẽt 𝔠 pceptũ aliqd spãle vl statutũ. Credo tñ q 𝔠gruit i talibꝰ attẽdere morẽ eccle cathedral vl collegij aut rlaris cuiꝰ, e pa vl subditꝰ. Quidã tñ credẽtes missam eẽ pcipuũ mẽoriale dñice passiõis: q̃ hora nona 𝔠pleta e horas vsqꝫ ad nonã priꝰ dñt. Alij di ctis matutinis pmis ꝛ tẽris sistũt i sextis. Tũc siqdẽ xps q 𝔭 sacerdotẽ i altaris sacro offert: ad altare cru cis salutifere credit pcessisse. Qui et modꝰ i mltis tã cathedralibꝰ / qꝫ rlaribꝰ ꝛ collegiatis ecclijs lau dabilr obsuat: i qbꝰ missa sũmã post tertiã ꝛ añ se xtam decãtat. Alij post sextam ꝛ ante nonam cele brant: qm sexta hora Christus in cruce leuatꝰ est: i quo doloribꝰ acerrimis laborauit. In g his q̃ plꝰ

Sexte.

None.

Heb. v.

Gal. iij.

Thomas

Preuenire est prudẽtie: tardere vo negligẽtie.

Questio.

Rnsio ad qõnem.

ad decẽtiã:reuerẽtiã ꝛ deuotionẽ ptinẽt ꝙ prece-
dẽtiu:q̃libet nõ spãli obligatione ꝯstrict⁹ suo sensu
abũdet: ꝗ͂ ꝓ ꝑe deuotiõis ãplr⁹ seruire dignoscit͛:
eligat. ¶ G Alie oꝛones q̃ misse ꝑmittẽde sũt ad
sacerdot͛ purificationẽ ac excitãdũ deuotionẽ:q̃
ꝑpar amẽta dr̃:sũt q̃nq; psalmi.s.Quã dilecta ta
bernacula.Bñdixisti dñe.Inclina aurez.Credidi
ppter qd.ꝛ De pfũdis clam aui.Dr̃ aũt ex institu
tiõe pape Celestini ꝯm Guil.in rõnali.maxime a
põtificib⁹ ꝛ ep̃is:ꝛ ex q̃dã deuotiõe ꝛ decẽtia ac re
uerẽtia a simplicib⁹ etiã sacerdotib⁹. Et rõn ib͛ tr
dr̃ q̃nq;:ꝯm Inno.in de officio mi͛se.vt q̃d q̃ im
mũdũ ꝛ facinoꝛosũ q̃nq; sensuũ trãsgressiõe cõmis
sum est:quinq; psalmoꝝ oꝛone detergat͛. Dicunt͛
aũt spãlr p̃dicti q̃nq; psalmi pl⁹ ꝙ alij quinq; ꝯm
eũdẽ:qꝛ q̃dã in illis ꝯtinent͛ q̃ directe ꝯueniũt ce-
lebraturis altaris mysteriũ:ꝛ eucharistie sacr͞m:
vt ptz in p̃dis discurrẽti. Precea ho ꝛ collecte:q̃ adq̃
ciunt͛:manifeste ptinẽt ad impetrãdũ coꝛdis mũ-
diciã ꝛ munimẽ. Sic psalmi ꝛ oꝛones q̃ ad lotionẽ
manuũ:ꝛ ad induitionẽ sacrarũ vestiũ dr̃ simul ꝛ
psalmi. Iudica me de⁹ ꝛ discerne.q̃ ad ꝓgressũ ad
altare legit͛:ad idẽ ptinẽt. De ꝯfessione aũt publi
ca q̃ fit añ officiũ inchoationẽ:ipso q̃z officio ꝙtuz
ad ea q̃ canonẽ p̃cedũt:q̃ lõgiorẽ tractatũ req̃rũt:
hic rescindo:ne ad p̃ncipalis intẽti materiã expo
sitionẽ:vez canonis tardi⁹ veniam⁹. ¶ H Restat

Triplicia sũt ꝯsecrationis loca.

aũt adhuc aliq̃ p̃mittere de circũstãtijs tp̃is assi-
stẽtiũ atq; loci:ꝛ p̃mo de ꝯsecrationis loco. Pot͛ẽt
aũt distingui triplicia ꝯsecrationis loca:remota:pro
pinq̃:ppria. Remota sũt eccl'ie ꝛ dei tẽpla. Propin
qua sũt altaria. Propria calix ꝛ patena. ¶ Ubi no

Cõsecratio nõ dz fieri in oĩ loco.

tãdũ q̃ nõ in omni loco fieri dz ꝯsecratio:sz in cer
to ad hoc offm̃ spãlr deputato:sicut nec vete.test.
oblationib⁹ q̃libet loc⁹ fuerat cõis:sz cert⁹ ad hoc
a dño designat⁹.vñ Deu.xij.p̃cipit͛:qd in certo lo
co quẽ elegerit dñs de⁹ offerant. Uñ dz ibi. Caue
offeras holocausta.in omni loco quẽ videris:sz in
eo quẽ elegerit dñs in vna tribuũ tuarũ offeras
hostias.vñ de ꝯse.di.i.c.i.dz. Si iudei q̃ vmbre de
seruierũt:loca in q̃b⁹ sacrificabãt habebãt ꝯsecra
ta:nõ in alijs ꝙ deo dicat͛ locis munera deo offe
rebãt:multomagis nos q̃b⁹ veritas patefacta:et
grã ꝑ iesũ xp̃m data est:tẽpla dño edificare:ꝛ ꝓut
meli⁹ possum⁹ oꝛnare:eaq; diuinis p̃cib⁹ ꝛ sanct͛
vnctiõib⁹ suis cũ altarib⁹ ꝛ vasis:vestib⁹ q̃z ꝛ reli
q̃s ad diuinũ cultũ explẽdũ vtẽsilib⁹:deuote ꝛ so-
lẽniter sacrare. Et non in alijs ꝙ dño sacratis ab
ep̃is tẽplis celebrare:nec sacrificia dño offerre de
bem⁹. Itẽ ea.dist.c.null⁹ p̃sbyter.dicit͛ Sylvester
papa. Null⁹ p̃sbyter missas celebrare p̄sumat:ni
si in ꝯsecratis ab ep̃o locis:q̃ sui particeps de ce-
tero voluerit esse sacerdotij.ꝛ ea.di.c sicut dz. Si-
cut nõ alij ꝙ sacrati deo sacerdotes debẽt missas
celebrare:nec sacrificia sup altare offerre:sic nõ in
alijs:ꝙ in sacratis dño locis.i.tabernaculis diui
nis p̃cib⁹ ab ep̃is delibutis missas cãtare ꝛ sacri-
ficia offerre lz:nisi sũma coegerit necessitas. Sa-
ti⁹ est q̃ missaz nõ cãtare vel audire:ꝙ in his loc͛
vbi fieri nõ opz:nisi sũma ꝓ necessitate ꝯtigat q̃m
necessitas legẽ nõ hz. ¶ Si q̃rat͛ q̃ sit tãta necessi-

Qõ.

tas. R̃ñdet͛.q̃ illa determinat͛ de ꝯse.di.i.ꝯcedim⁹
vbi dz ex ꝯcilio Triburiẽ. Cõcedim⁹ vt sicubi(qd
peccatis nr̃is exigẽtib⁹ ꝑ plurimũ factũ est)a norma

R̃ñsio.

nis ꝛ sclauis:ab vngar͛ ꝛ a malis xp̃ianis:seu ali-
quo qualicũq; modo eccl'ie fuerint incẽse vl cõbu-
ste:in capellis cũ tabula sacrata missas iterũ cele
brari:donec eccl'ie ipse restaurari queãt. Glo.sup
ver.capellis.i.oꝛatorijs nõ ꝯsecratis:al's si conse-
crate:nõ esset opus ꝑmissiõe. Uel forte capelle nõ
erãt eccl'ie:cũ antiq̃t⁹ dicerẽt capelle tuguria ca-
prarũ pellib⁹ tecta:vel hec referas ad solẽnitates
maximas. Seq̃t͛. In itinere ho positis:si ecclesia
defuerit:sub diuo seu in tẽtoꝛijs:si tabula altaris
ꝯsecrata:ceteraq; sacra mysteria ad illud offm̃ ꝑ-
tinẽtia ibi affuerint:missaꝝ solẽnia celebrare ꝯce
dim⁹. ¶ I Et nota q̃ ibi dz:ꝯcedim⁹:vbi ꝯz Alex.

Alexã. de aleo.

de aleo notat͛ fauoꝛ gñalis celebrãdi missam tali
necessitate ingruẽte. Nõ aũt existẽte tali necessi-
tate:nõ lz nisi ꝯcedẽte ep̃o loci. De volũtate em̃ ꝛ
ꝯcessione ep̃i loci sine tali necessitate lz celebrare
missam in loco nõ ꝯsecrato.vt de ꝯse.di.i.missarũ.
vbi dz. Missarũ solenia nõ vbicũq;:sz i loc͛ ab ep̃is
ꝯsecrat͛:vel vbi ipse ꝑmiserit:celebrãda esse cẽse-
mus. Silr hr̃ in.c.sic ergo.ea dist. Debẽt ergo ca-
nones in q̃b⁹ dz:qd nõ lz celebrare nisi in locis ꝯse
cratis:intelligi:nisi necessitate vrgẽte:vel ep̃o lo-
ci ꝯcedẽte. Hec Alex. Uerũtñ ꝯm Guil.nõ lz cele-

In mari vl flumini b⁹ nõ lz celebrare: ꝛ q̃re.

brare in mari vel flumini b⁹:vbi ꝓbabiliter timet͛
ne nutãte(al's nuiãte)n aut sanguis dñic⁹ effun-
dat͛:aut sacr͞m inoꝛdinate cõmoueat͛. Introit⁹ tñ
misse ꝛ cetera q̃ ꝯsecrationẽ nõ respiciũt legi pñt.
Itinerãtes ꝗ in mari vel in terra:vbi p̃dicta habe
ri nõ pñt ab auditiõe misse in die dñico ac ceteris
festis excusant͛. Nec in casu ꝯm Sco.i.iiij.dis.xiij.
q̃.ij.ligant͛ p̃cepto obligãte ad misse auditionẽ in
sabbato:q̃m occurẽtib⁹ duob⁹ p̃ceptis incõpossi-
bilib⁹ mai⁹ p̃ceptũ absoluit ab obseruãtia minoꝛis
in tali casu. Est aũt rõnabile locũ celebrationis
ꝯsecratũ esse ꝓpter sacrosancti coꝛpoꝛis xp̃i p̃sen-
tiã:qd ibi ꝯficit͛:qd est sanctũ sctõꝝ:xp̃s.s oia san-
ctificãs.ideo oia ad illud sacrificiũ ptinẽtia conse
crata esse debẽt. Sacerdos ministri:altare:calix:
pãni ꝛc.vt dicit Tho.in.iiij.dist. Etiã ꝓpter ange
loꝝ p̃ntiã:q̃ ꝯm btm̃ Greg.in dialo.lib.iiij.assistũt
illi sacrificio. Ite ꝓpter oꝛonũ nr̃arũ celerioꝛẽ ex-
auditionẽ:ꝓpter deuotiõis excitationẽ:ipedimẽ-
toꝝ diabolice tẽtationis exclusionẽ:ceterosq; effe-
ct⁹ bonos eccl'ie ꝯsecrationẽ ꝯñtes. Et noĩe eccl'ie
hic intelligẽde sũt etiã capelle ꝯsecrate. In his ei
celebrari põt sine spãli fauoꝛe ep̃i ipsi⁹ loci:eo ip̃o
qd est ꝯsecrata.vt in.c.si q̃s.de ꝯse.dis.i.ꝛ clari⁹ in
glo.sup illis ver celebrare ꝯcedim⁹.ea.di. c.ꝯcedi-
mus. ¶ Dz etiã loc⁹ ꝯsecrat⁹ nõ esse interdict⁹ ne
q; a iure:neq; a iudice. A iure q̃dẽ:si est pollutus
sãguie vl semie.de ꝯse ec.c.vlti.ꝛ de adul.ꝛ stu.c.si-
gnificasti. A iudice aũt ꝑ iẽdicti sniaz ꝗ locũ lata:
nã i talib⁹ celebrãdũ ñ ẽ:vt.j.dz. ¶ K Loc⁹ mag͛ ꝓ
piqu⁹ ẽ altare ꝯsecratũ ꝛ lapideũ:itegrũ:nõ͛ enoꝛ-
miẽ fractũ. De p̃mo ẽ statutũ i ꝯcilio Agathen.qd
altaria ñ solũ vnctiõe chꝛismat͛:sz etiã sacerdota-
li bñdictiõe sacrẽt͛.vt i c altaria placuit.de ꝯse.di.i.

Altaria vt sint lapidea rõnabile est.

Et hoc eisdẽ ꝯgruitatib⁹ q̃b⁹ ꝯgruit eccl'iam fore
ꝯsecratã. Scd̃z.s.q̃ dz esse lapideũ:ptz ex p̃mo:qꝛ
aliꝯq̃nvngi nõ dz.vt i.c.altaria si nõ.vbi statuit͛ ex
ꝯcilio Hippoñ.q̃ altaria si nõ fuerit lapidea:chꝛis
mat͛ vnctiõe ñ ꝯsecrẽt͛. Est aũt rõnabile q̃ altaria
sint lapidea.ꝯm Alex.de aleo.pte.iiij.q.xxxvi.mẽb.
i.ꝑꝑ lapidis cõtatẽ:foꝛtitudinẽ:siue durabilita-
tẽ:ꝛ ꝑꝑ signationẽ. Nã ꝓpt͛ cõitatẽ est facilis ad ha-
bẽdũ:ꝑꝑ durabilitatẽ hz aptitudinẽ vt ꝯsecretur.
Nõ em̃ ꝯueniret qd aliq̃d vnctiõe sacra ꝯsecraret͛:
nisi esset solidũ ꝛ durabile. Propter significationẽ
nã petra xp̃m significat ꝛ xp̃i fidẽ.vñ.i Coꝝ.x. Pe

i.Coꝝ.x.

tra aũt erat xp̃s.ꝛ Mat.xvi. Sup hãc petrã.i.fidei
ꝯfessionẽ:edificabo eccl'iã meã. Nã vt xp̃s funda
mẽtũ est eccl'ie:ita ꝛ fides Chꝛisti. Utrũq; em̃ dicit
apl's. P̃mũ.i.Coꝝ.iij. Fũdamẽtũ aliud nemo p̃t
ponere:p̃ter id qd positũ est:qd est xp̃s iesus. Se

Heb.xi.

cũdũ Heb.xi Fides est substãtia rerũ sperãdarũ.
Nũc aũt in altari xp̃s offert͛.ꝛ fides necessaria est
ꝛ q̃tũ ad ꝯsecrationẽ:ꝛ q̃tum ad susceptionẽ. Qd
ho in veteri testamento de diuersis materijs fie-
bant altaria.s.de lignis sethim. Exo.xxvij. Itẽ de
auro.iij.Reg.vij. Salomõ fecit altare aureũ. Itez
de terra. Exo xx.alia est ratio:quoniã in veteri te

stamēto vnū tm̄ fuit altare holocausti: ⁊ hoc i de-
serto mobile erat cū tabernaculo: ideo ɔgruebat
vt esset ligneū. In tēplo vo hierl'm imobile ſʒ vni
cum: ideo potuit fieri de auro: qđ fieri nō posset si
multiplicādū fuisset. Sm̄ qđ in lege euāgelica mul
tiplicat: ppter materie raritatē ⁊ pciositatē: vnde
nec ligno: nec terre: nec auro ɔueniūt ɔditiōes al-
taris q̄ dicte sunt: saltē cuilibet simul. s. cōtras: so-
liditas ⁊ significatio. Nec opʒ figurā in oīb⁹ circū
stātijs rñdere figurato: nec est ɔ pdicta qđ in ec-
clesia Lateranē. est altare ligneū: qđ qdē altare ob
aploꝝ pncipio q̄ sup hoc altare dr dn̄icū celebras-
se sacrm ⁊ sanctoꝝ pcedētiū martyꝝ reuerētiā, re
seruat. Lʒ beat⁹ Siluester papa decreto firmas-
set: vt nullū deinceps altare esset nisi lapideum.
Hoc qʒ altare idē btūs Siluester stabiliuit: vt su-
per illud null⁹ nisi Roman⁹ pontifex audeat cele
brare. Ab eþatu aūt aploꝝ pncipis vsq ad tēpus
btī Siluestri sentētie psecutoꝝ rabie: certa nō erat
epalis statio: ſʒ vbicūq necessitas cōpulit: siue in
criptis: siue in domib⁹ religiosoꝝ: siue aliqs qbus-
cūq locis missam celebrabāt sup altare ligneū in
modū arce ɔcauū: qđ portabat a sacerdotib⁹ vbi-
cūq Roman⁹ eþs latitabat: sup qđ die cene ⁊ sab
bato sequēte a sūmo pōtifice ministeriū pagit sa-
cerdotale. Hec Alex. ¶ L Tertiū. s. q dʒ esse inte
grū: nō enormiter fractū: ptʒ de ɔsecratiōe ecclesie
vel altaris. c. s. ⁊. c. qđ in dubijs. q si altare motuʒ
fuerit: aut lapis ille solūmodo suppositꝰ q̄ sigillū
ɔtinet ɔfractꝰ aut diminutus: dʒ denuo ɔsecrari.
Motū. i. mutatū quoad formā: ita q formā amise
rit p diminutionē vel augmētū: dicit gl. Tabula
em̄ ɔsecrata de loco ad locū mouet: nec tn̄ ɔsecra-
tur. c. ɔcedim⁹. de ɔse. di. j. Qđ verū est si nō est af-
fixa structure iferiori sicut altare portabile. Cōse
cratio em̄ altaris pfecti itelligit esse in ɔiūctiōe mē
se. i. lapidis supioris ⁊ structure iferioris: ergo si
mēsa fuerit mota: vel aliqs de lapidib⁹. iferiorib⁹
tāgēs ipsaʒ: execrat altare: ⁊ est ɔsecrādū. Hec gl.
in. c. si motū. de ɔse. di. j. Dicit tn̄ Pisan⁹ q hoc in-
telligit de lapidib⁹ pncipalib⁹. Silr dicit q nō est
recōsecrādū altare: si tota mēsa cū sibi adherenti
bus trāsferat. Qncūq aūt sigillū q̄ sigillant reli-
qe: fractū vel diminutū fuerit: siue sit in tabula: si-
ue mēsa: siue in structura inferiori: execratū est al
tare ⁊ recōsecrādū. Et dr enormiterꝰ lesuʒ. qr lesio
modica nō execrat altare: vt in. c. ligneis. de cōse.
ecc. Que aūt dicat enormis lesio. dicit glos in. c. si
motū. de ɔse. di. j. Si est enormiter fracta vltra seʒ
medietatē. Alij dicūt vt Guil. qn̄ p diminutioneʒ
nō tollit forma: nō cēset enormis. Scdm Hosti. au
tem tūc est enormis qn̄ in angulis siue in cornib⁹ i
quib⁹ pcipue solet fieri altaris ɔsecratio. s. inūctio
fit lesio talis: credo per. quā tollit pars inūcta. Ul
enormis destructio dʒ esse talis: q̄ inducat defor-
mitatē arbitrio eþi iudicādā. Sm̄ Inno. Silr si fit
additio: p quā nō tollit forma altaris. nō est recō-
secrādū qr sacrū trahit ad se nō sacrū dicit gl. in al
leg. c. si motū. Etiā sine reliqujs altare ɔsecrari n̄
dʒ. vt in. c. placuit. de ɔse. di. j. ¶ Dicit etiā altare
quasi alta ara rōne situs: qr eleuatū est sup terraʒ.
Itē rōne sacrificij altissimi corporis s. ⁊ sanguinis
dn̄i. Uel dr altare ab ardore: qr in lege veteri holo
causta cremabant in altari: ex qua lege traxit ori-
ginē. Uerūtn̄ Noe primū altaris ritū exhibuisse
credit. Gen. viij. Edificauit Noe altare dn̄o. Dei-
de Abrahā visum altaris in oblatiōib⁹ habuit: ex-
hinc rit⁹ legalis sacrificij in altarib⁹ inoleuit. ✱
¶ M Dʒ aūt altare ornatū esse duab⁹ pallis: et
corporali ɔsecratis de sindone mūda: nō de serico
aut intincto: sed albo: terreno: lineo. de ɔse. di. j. cō
sulto. vbi dr. ɔsulto olim statuim⁹: vt sacrificiū al-
taris nō in serico pāno: aut intincto qsq celebra-
re missam psumat: sed in puro lineo ab eþo ɔsecra

Nō opʒ si
gurā i oī-
b⁹ circūstā
tijs. rñdere
figurato.

Pisan⁹.

Que dica
enormis
lesio.

Altare vñ
dicat.
✱ Altare
vt qbusdā
ptʒ: dr q̄si
alta ara:
pp altitu-
dinē sacri
ficij qđ de
sup ɔficit.
Gen. viij.

to: terreno. s. lino pcreato: atq ɔtexto, sicut corp⁹
dn̄i nr̄i Jesu Christi in mūda sindone linea sepul-
tum fuit. Rōnabiliter qdē duplici rōne. s. mūdicie
maioris: ⁊ mysterij psūdioris. Inter oia em̄ gene
ra pānoꝝ illa q̄ sunt de lino puro ad cādorē pspi-
cuum pducta mūdissima sunt: ⁊ mūdari meli⁹ pos
sunt: ⁊ psundi⁹ significāt q̄ dn̄o ɔtingebāt: vt. alle
gati canonis vba insinuāt. Dicit em̄ in lino puro
in quo notat innocetia ⁊ puritas oimoda sine q̄-
cūq macula saluatoris. Purū est em̄ cui nihil al-
teri⁹ nature est pmixtū. Sequit terreno: quo no-
tat corp⁹ saluatoris passibile ⁊ mortale: de corpo
re terreno virginis assumptū. Addit: lino pcreato
atq ɔtexto. i. pāno lineo multiplici tōsione ad cā-
dorē pducto: quo notat xp̄e: q multiplici cruciatu
⁊ pssura puenit ad gloriā: repn̄tat deniq sindonē
mūdā: q̄ dn̄icū corp⁹ sepulture traditū fuerat in-
uolutū. ¶ Dʒ etiā altare igne siue lumie celebra-
tiōis tp̄e esse fulgidū. de q̄ in. c. vlti. de eccle. mis. Sa
cerdos sine igne celebrās punit. Scribit ēi Leui.
vi. Ignis in altari meo semp ardebit. Ille ignis ēt
sub aq vixit. lxx. ānis babylonice captiuitatis. vt hr
ij. Mach. i. q̄ extinct⁹ fuit Anthiocho vēdēte sacer
dotiū Jasoni. vt dicit Augu. ⁊ hr. j. q. j. sicut eunu-
chus. Significat aūt ignis siue lumē fideʒ pptuq
nō. dʒ esse abscōsa sub modio: ſʒ manifesta positā
sup cādelabrū: vt ingredietes ecclesie vnitatē: vi-
deāt opa ex fide refulgētia: ⁊ glorificēt patrē q̄ i ce-
lis est. Et rōnabilr adhibet ignis luminosus: vbi
ille tractatur q̄ venit ignē mittere in terrā: quē vult
vehemēter accēdi. Luc. xij. qq de se dicit. Ego suʒ
lux mūdi: q̄ sequit me nō ābulat in tenebris: sed ha-
bebit lumē vite. Jo. viij. ¶ N Loc⁹ ppri⁹ ɔsecra
tiōis: q̄. s. imediate sacramētales ɔtinent spēs: sūt
calix ⁊ patena: ⁊ est corporale: ſʒ de illo iā dictū ē.
Calix ŝ ⁊ patena: q̄les esse debēt: determinatū est
in ɔcilio Remē. ⁊ hr de ɔse. di. j. calix. vbi dr sic. Ca
lix dn̄i cū patena si nō ex auro oino: ex argēto fiat.
Si qs aūt tā paup est: saltē vel stanneū calicē ha
beat. De ere aūt ⁊ aurichalco nō fiat: qr ob vini vir
tutē eruginē facit pariterq vomitū puocat. Nul
lus aūt in ligneo aut vitreo calice psumat missaʒ
cātare. Itē ea. dist. c. vasa. legit q vasa i qb⁹ sacro
sancta ɔficiunt mysteria: sūt calices ⁊ patene. De
qb⁹ Bonifaci⁹ martyr ⁊ eþs interrogat⁹. Si lice-
ret in vasculis ligneis sacra ɔficere. Rñdit. quōdā
sacerdotes nō aureis: sed ligneis calicib⁹ vtebāt.
Seuerin⁹. xvj. Roman⁹ eþs patenis vitreis mis-
sas celebrari ɔstituit. deinde Urban⁹. x. papa: oia
ministeria sacra fecit argētea. In hoc em̄ sicut i re
liqs cultib⁹ magis ⁊ magis p incremēta tēporum
dec⁹ succreuit ecclīarū. Nris em̄ dieb⁹: q̄ serui pa
triffa. sum⁹: ne dec⁹ mr̄is eccl'ie minuat: ſʒ magis
cumulet ⁊ amplificet: statuim⁹ vt deiceps null⁹ sa
cerdos sacrū mysteriū corpis ⁊ sanguinis dn̄i nr̄i
Jesu xp̄i in ligneis vasculis vllo modo ɔficere psu
mat: ne vn̄ placari dʒ: inde irascat deus. Hec ibi.
Hoc statutum sacrū fuit in concilio Triburiceñ.
¶ Si replicat calix sm̄ Hug. sigt sepulchrū: pate-
na lapidē supra positū: qđ qr fuit excisuʒ de petra
Mar. xv. vr q calix esse deberet de petra. Rñdet q
nō ɔueniret celebrare in. vase lapideo: pp vasoruʒ
lapideoꝝ lepitudinē. Neq i ligneo pp porosita-
tē ⁊ humoꝝ ibibitionē. Neq i vitro vel crystallo
pp fragilitatē: ne sic dn̄ic⁹ sāguis effusiōis piculo
exponat. Nec opʒ q signās ⁊ signatū i materia cō
ueniāt: vn̄ ⁊ calix aure⁹ ⁊ patena pp formeq ɔcaui-
tatē ⁊ sacramētalē veri corpis ⁊ sanguinis xp̄i, ɔti
nētiā: sepulchrū dn̄i repn̄tāt. ¶ Si iterū obijcit il-
lud Ambro. li. de offi. ⁊ hr. xij. qō. ij. aurū. Aurū sa-
cramēta nō qrūt: neq auro placēt q̄ auro nō, emū
tur. Ornat⁹ sacroꝝ: redēptio captiuoꝝ est: ⁊ vere
illa sūt vasa pciosa q̄ redimūt alas a morte: ille ve
rus thesaur⁹ est dn̄i q̄ opat qđ sanguis ei⁹ opat⁹

Leui. vi.

Ignis i al
tari qd si-
gnificat.

Luc. xij.

Qō.

Rñsio.

est. Ex qb⁹ vr̄ q aurū nō dȝ ipēdi in vasa sacri my
sterij: sȝ in alimoniā pauperū ⁊ redēptionē capti-
uoꝝ. Rn̄det q bea. Ambro. ⁊ canō ibi loq̄t i casu q̄
res eccl'ie distrahēde sūt. s. i extrema necessitate. p
alimonia pauperū: ⁊ p redēptiōe captiuoꝝ. Uñ dr̄
ibi. Nōne dicturꝰ est dn̄s. Cur passus es tot inō-
pes mori fame. Et certe hēbas aurū de quo mini
strasses alimoniā. Cur tot captiui in captiuitatē
ducti: nec redēpti ab hoste occisi sūt. Quid dices?
Timui ne tēplo dei ornatꝰ deesset rn̄debis. Aurū
sacra nō q̄rūt ⁊c. vt. s. Aliq̄ exponūt sic. Nō q̄runt
ad sui efficaciā: nō eñ minorē efficaciā hñt si in al
teriꝰ modi vasis ɔficiant. Uel nō q̄rūt ad hoc vt in
de magis placeāt. Nō eñ ex eo q in auro ɔficiūt
magis placēt deo: sȝ ex ɔficiētiū sctitate ⁊ virtute.
Hec Alex. Nunc de ɔsecrationis tp̄e.

Aurū n̄ dȝ ipēdi i vasa sacri mysterij: sȝ i alimoniam pauperū ⁊ redēptiōez captiuoꝝ.

Lectio. xiiij. — A

S Eq̄tur nunc de tē-
pore siue horis diei qb⁹ missaȝ cele
brare ɔgruit. Ubi p̄mittēdum q du
plex est missa: q̄dā est missa ɔuētua-
lis siue ppl'aris q̄ tā̄q̄ pncipale diei
offm̄: i ɔuētu totiꝰ ppl'i seu pochia-
noꝝ diebꝰ singul' celebrat: q̄ ⁊ pochial' missa solē-
nis publica vl' sūma q̄q̄ appellat. Alia ē missa p̄
uata peculiaris vl' votiua: q̄ a sacerdotibꝰ ex sp̄ali
istōne: bñficio vl' deuotiōe nō sic p toto pplo cele
brat. De p̄mis. c. vt dn̄icis. d paro. De scōis hr̄ in
c. q̄dā laicoꝝ. d cele. mis. Et de vtrisq̄ loq̄t Aug. in
c. ⁊ hoc. de ɔse. di. j. vbi dr̄ attēdēdū vt misse pectia
res: q p dies solēnes a sacerdotibꝰ fiūt: nō ita i pu
blico fiāt: vt p eas a publicis missarū solēnijs: q̄
hora tertia canonice fiūt abstrahat: sȝ sacerdotes
q in circūitu vrbis: aut in eādē vrbe sūt: ⁊ pplis in
vnū ad missarū publicā celebrationē ɔueniāt. De
missis igit solēnibꝰ dr̄: qd tribꝰ horis istitute sūt:
scȝ tertia hora diebꝰ festiuis: sexta i diebꝰ p̄festis
nona in diebꝰ ieiunioꝝ. de ɔse. di. j. c. nocte sctā na
tiuitatis: vbi dr̄. Reliq̄s ỽo tp̄ibus missarū celebra
tiōes añ horā diei tertiā minie sūt celebrāde: qr i
eadē hora ⁊ dn̄s crucifixꝰ est: ⁊ sup aplos sp̄ussan
ctꝰ legit descēdisse. Itē in. c. solēt. ea. dis. innuit qd
tp̄e ieiunioꝝ missa nona hora celebrari dȝ. Rō assi
gnat a doctoribꝰ: nā in missa recolit mors xp̄i qui
hora tertia crucifixꝰ est linguis iudeoꝝ: hora sexta
manibꝰ militū: hora nona expirauit. In ieiunijs
ỽo q̄tuor tēpoꝝ: dū ordines celebrant: pōt missa
post nonā circa horā vesp̄tinā cātari. In sabbato
aūt sctō pasche: circa noctis initiū. vt in. c. solēt. alt.
§. in ieiunijs. Incipit aūt noctis initiū in vespa: q̄ ē
extrema ps diei. i. vltia. Ulta aūt pars diei icipit
stati post horā. ix. trāsacta meridie. Et hoc s̄ȝ mo-
dū loq̄ndi phoꝝ: q̄ dicūt q q̄libet pars ɔtinui mi
nor medietate ptingēs vsq̄ ad vltimū eiꝰ pūctū: ē
eiꝰ vltia ps: sȝ hoc multas ptes eiuidē ɔtinui vlti
mas ɔcedētes: q̄rū tñ vltiarū ptiū semp est vna ps
alteriꝰ. Sic i pposito. Pars diei dsignata post me
ridiē. i. post medietatē diei: pōt diei ps eiꝰ vltima
dici nō s̄ȝ vsualē loq̄ndi modū. Et p q̄to est vl
tima ps diei: pōt vocari seq̄ntis noctis initiū: verū i p
posito illa ps diei sabbati scti: cū nocte seq̄nte ad
diē sctissimū pasche ɔputat. vñ dr̄ i oīone. Deꝰ q̄
hāc sacratis. noctē gl'ia dn̄ice resur. illustras. Silia
dn̄r i bñdictiōe paschal' cerei. Hec nox est in q̄ de-
structis vinculis mortis xp̄s ab iferis victor ascēdit.
Et s̄m hoc posset itelligi. c. sabbato. de ɔse. dis. iij.
vbi dr̄. Traditio eccl'ie hȝ illo biduo. s. parasceue ⁊
sctō sabbato pasche sacra penitꝰ nō celebrari. Lo
q̄tur de sacro eucharistie. Qd verū vr̄ si pars diei
post nonā ad noctē referat. De hoc vide. c. q a pa
tribꝰ. lxxv. di. ⁊ glo. ibidē multiplicē. ¶ B Sȝ vr̄ q
hi canones d sabbato sctō pasche: ⁊ q̄tuor tp̄z q̄tū
ad horas diei abrogati sint p ɔtiā ɔsuetudinē: qm̄

Duplex ē missa.

Augu.

neq̄ in vrbe: neq̄ in capella pape p̄nte sūmo pōti
fice offm̄ differt vsq̄ ad vesp̄as: vel vsq̄ ad initiū
noctis: sȝ vsq̄ ad meridiē terminat: lȝ seruet q̄tum
ad horas canonicas p̄soluēdas. Nā i sabbato sctō
pasche: oēs hore miores legūt añ offm̄ misse: ⁊ ve-
spe includūt misse offō: ⁊ eadē oīone q̄ ɔplēda dr̄:
missa ⁊ vespe simul ɔcludūt. Sic i ieiunijs p̄festo
rū none i multis eccl'ijs legūt stati post missam: tñ
añ meridiē ⁊ prādij horā. In. xl. ỽo none añ missā
legūt: ⁊ vespe stati post missā añ meridiē dnr: ⁊ ho
ra refectiōis, vltra meridiē nō differt. Et si sic licet
ligūt hore hodie stat ɔstō ɔcilij Cabiloñ. d ɔse. di.
j. solēt. vbi dr̄. Solēt plures q̄ se ieiunare putāt in
q̄dragesima: mox vt signū audierit ad horā nonā
comedere: q̄ nullatenꝰ ieiunare credēdi sunt: si añ
mādaucauerit q̄ vesp̄tinū celebret offm̄. Cōcurrē-
dum est eñ ad missas: ⁊ auditis missarū solēnijs ⁊
vesp̄tinis officijs: ⁊ largitis eleemosynis ad cibū ac
cedēdū est. Si ỽo aliq̄s necessitate ɔstrictꝰ fuerit:
vt ad missā venire nō valeat estimata vesp̄tina ho
ra cōpleta oīone sua ieiuniū soluat. Si aūt p. ho-
rā nonā ⁊ vesp̄tinā intelligunt hore diei: meridiē
s. seq̄ntes: manifestū est gñalē eccl'ie ɔsuetudinē i
oppositū laborare. ¶ C Misse ỽo p̄uate p̄nt cele
brari a p̄ncipio diei: vsq̄ ad horā misse publice in
clusiue: siue hora tertia: siue sexta: siue nona cele-
bret. Satis in hoc ɔcordāt doc. ⁊ sic eccl'ie ritꝰ. Uñ
Leo papa ad Dioscoꝝ Alexādrinū ep̄m. Necesse ē
inq̄t. vt q̄dā ppl'i pars sua deuotione p̄uet: si vniꝰ
tñ misse more seruato sacrificiū offerre nō p̄nt: ni
si p̄ma diei pte ɔuenerit. vt hr̄ de ɔse. dis. j. necesse.
vbi i rubro ⁊ nigro dr̄. Etiā p̄ma parte diei missas
celebrare lȝ. De nocte aūt exceptis noctibꝰ dn̄ice
natiuitatis ⁊ resurrectiōis: de qbꝰ hr̄ i. c. de ɔse. di. j.
nocte. ⁊. c. solēt. nō lȝ celebrare: qr hoc sacrȝ ad tp̄s
grē ptinet: qd p diē designat. iuxta illd Rom. xiij.
Nox p̄cessit: dies aūt appropiq̄uit. Et dicit Guil.
Credo q q̄ sciēter añ diē celebrat: cū hoc sit ɔ ge-
neralē ecclesie ɔsuetudinē: mortalr peccet: nisi sit
sup hoc sp̄ālr p ep̄m vl' supiorē dispēsatū. Ur tñ q
tale nō sit gñalis mos eccl'ie: cū i hyeme freq̄nter ce
lebret hora sexta post mediā noctē dū adhuc te
nebre sūt. In casu tñ vt p cōicādo i̊rmo in morti
piculo ɔstituto: dū al's non hēret eucharistia: lȝ añ
diē celebrare. s̄ȝ Alex. ⁊ Pe. de palu. Pricipiū aūt
diei accipiēdū est nō ab ascēsu solis sup nr̄ȝ orizō-
tē: vt dr̄ Sco. i. iiij. dist. xiij. q. ij. sȝ ab illa hora ex q̄
radij solares icipiūt illuminare nr̄ȝ hemisphēriū
qd dr̄ p̄ncipiū aurore: ⁊ icipit vna hora ⁊ q̄nta pte
hore añ corporalē solis ortū: s̄ȝ autorē lib. de cre-
pusculis: ⁊ ptȝ p situationē linee crepusculi i facie
astrolabij. hec Sco. ¶ D Cōseq̄nter vidēdū de
circūstātijs. de hoc aūt sic hr̄ de ɔse. dis. i. c. hoc q̄ȝ.
ex ɔstōne Sotheris pape. Hoc q̄ȝ statutū est vt nul
lus p̄sbyteroꝝ missaꝝ solēnia celebrare p̄sumat:
nisi duobꝰ p̄ntibꝰ: sibiq̄ rn̄dētibꝰ: ⁊ ipse tertiꝰ ha-
beat: qr cū plr ab eo dr̄. Dn̄s vobiscū. ⁊ illud in se-
cretis. Orate p me ⁊c. aptissime ɔuenit. vt ipsiꝰ rn̄-
deat salutatiōi. Ad hūc aūt canonē ita rn̄det Ale.
de ales par. iiij. q. xxxvj. mēbro. v. Dicēdū q q̄daȝ
retroactis tp̄ibꝰ statuta erāt ob reuerētiā tāti my-
sterij: q̄ postea abrogata sūt p vsū ⁊ ppter necessi-
tatē ⁊ vtilitatē. Multiplicato eñ nūero p̄sbytero
rū: necesse fuit ⁊ vtile (ne freq̄nter cessarēt a missa
rū solēnijs) vno assistēte celebrare. Sacerdos ỽo
dicēdo Dn̄s vobiscū. ⁊ Orate p me. loq̄t eccl'ie: et
ad eccl'iā dȝ ɔuertere itētionē. Et ita qd dr̄: q nul-
lus p̄sumat celebrare nisi duobꝰ p̄ntibꝰ ⁊c. itelligi
tur q̄tū ad itētionē sacerdotis q̄ dȝ ɔuertere itē
tionē ad plures vel assistētes: vel ad eccl'iā: q̄ plu
res ỽbis expssis rn̄deant vel voto. Uel pōt dici q
intētio decreti est: q nullꝰ ex ɔtēptu celebret vno
tñ assistēte: bñ tñ pōt in necessitate: vñ Inno. reci
tato decreto rn̄det sic. Aliud est necessitatis arti-

Leo papa

Tp̄s grē p diem desi gnatur.

Qñ sit accipiēdum p̄ncipium diei.

cul⁹:ꝛ aliud religiõis ꝯtẽpl⁹. Pie q̃ʒ credẽdũ est:ꝛ satis autoritatib⁹ sacris cõprobat̃:ꝙ ãgeli dei cõmites assistũt orãtib⁹:ſm illud ꝓphe. In ꝯspectu angeloꝝ psallã tibi de⁹ me⁹. ꝛ illud Tobi.xij. Qñ orabas cũ lachrymis ꝛ sepeliebas mortuosq́ʒ derelinq̃bas prãdiũ tuũ ꝛ mortuos abscõdebas per diẽ in domo tua:ꝛ nocte sepeliebas eos:ego obtuli orõnẽ tuã dño. Ad idẽ est bea. Greg. iiij. Dialo. ꝛ ſm Ber. ser. de dedica. Dicit etiã glo. in. d. c. qđ reclusus missam sol⁹ cãtare põt dũ clerici copia nõ suffragat̃.

Tob.xij.

Questio.

¶ E Sed circa ꝓmissa de loci ꝛ tꝑis circũstãtijs q̃rit̃ q̃ pena illoꝝ:q̃ ex ꝓmissis aliqđ hoꝝ omiserint:puta q̃ nõ vestib⁹ sacris:aut in loco nõ sacro:seu vasis indebitꝭ sine igne vl tꝑe incõgruo celebrarẽt aut ꝓdictoꝝ aliq̃ vel plura omitterent.

Rñsio.

Ad hoc rñdet̃ primo ꝙ omissio hoꝝ oim vel aliq̃rum:ceteris existẽtib⁹ q̃ supra ad celebrationẽ eucharistie de necessitate req̃ri exꝓssa sunt. s. debitꝭ materia:forma:ministro:ꝛ intẽtione:nõ ĩpedit effectũ ꝓncipalẽ ꝯsecrationis:q̃ est trãssubstãtiatio panis ꝛ vini in verũ corp⁹ ꝛ sanguinẽ dñi nr̃i iesu xp̃i. Nã hec. s. vestes:loc⁹:tꝑs:vasa:ignꝭ:ministri: circũstãtie:ꝓmie orões:ꝛ silia sũt de gñe illoꝝ q̃ nõ simplr̃ ad ꝯficiẽdũ req̃runt:qm̃ nõ req̃rũt ex ordiatõe xp̃i:q̃ sacrũ hoc istituit:ꝛ sine his ꝯsecrauit: sʒ req̃rũt ex ordĩatiõe eccl'ie:iʒ nõ tꝑe vno:sed successiue ob reuerẽtiã tãti sacri:ob significationẽ:et deuotiõis tã ꝑploꝝ q̃ ministroꝝ excitationẽ:ecclesia aũt circa sacroꝝ essentialia nihil immutat.

Eccl'ia circa sacroꝝ essentialia nihil immutat.

Sicut eñ sacra a solo deo poterãt institui:ita a solo deo pñt mutari:ab eo nãq; sacra instituũt:a q̃ hñt cũ certitudine efficaciã:q̃ppe cũ sint signa practica:efficacia ꝛ certa. Certitudinẽ aũt ꝛ efficaciã nemo sacris dare põt nisi sol⁹ de⁹. Siq̃dẽ effect⁹ sacramẽtalis est gr̃a inherẽs vel subsistẽs. s. charitas infusa vel corporis xp̃i ꝑ trãssubstãtiationem pñtia:vtrũq; a solo deo est q̃ gr̃aʒ ĩfundẽdo creat: ꝛ naturã trãssubstãtiãdo mutat:sequit̃ ꝙ sol⁹ de⁹ sacra instituit. Vñ min⁹ bñ sentiũt q̃ sacra q̃dã ab aplis aut ecclesia asserũt instituta:iʒ apl'i ꝓcones esse poterãt instõnis a xp̃o facte. Tñ circa ritũ et vsum sacroꝝ eorũq; dispẽsationẽ ecclesia q̃dã instituere põt:atq; ꝑ eã istituta mutare ꝓ rerũ ꝛ tẽpoꝝ q̃litate. Snia est doct. subti. in. iiij. dist. iiij. q. iij. ꝛ alijs plerisq; locis.

Augu.

Nihil aũt dubiũ q̃n omittẽs aliq̃d ꝓdictoꝝ ex ꝯtẽptu aut sciẽter q̃n peccet mortalr̃ faciẽs in hoc temere ꝯtra cõstõnẽ aut cõsuetudinẽ gñalẽ Romane eccl'ie. vñ bea. Aug. i li. ex dictis basilij. ꝛ hr̃ dist. xi. ecclesiasticarũ. ait. Ecclesiasticarũ instõnũ q̃sdã in scriptis:quasdã vero aplica traditiõe ꝑ successores in ministerio cõfirmatas accepim⁹. Quasdã ꝟo ꝯsuetudine roboratas approbauit vsus:qb⁹ par ritus⁹ ꝛ idẽ vtrisq; pietatis debet̃ affect⁹. Et ꝓseq̃ndo declarat exẽplariter in mysterio misse ꝛ ꝯsecratiõe fontis ꝛ vnctione baptizatoꝝ ꝛc. Idẽ ad casulanũ ꝓsbyterũ. Sicut ꝓuaricatores diuinarũ legũ:ita ꝯtẽptores ecclesiasticarũ ꝯsuetudinũ coercẽdi sunt. ea. dist. in his.

¶ F Sed de pena canonis dicit Sco. vbi. s. ¶ In nullo ꝓmissarũ incurrit̃ irregularitas nisi in duob⁹ casib⁹. Prim⁹ si sciẽter celebrat q̃s i loco interdicto a iudice:alt⁹ si celebrat in calice non idoneo. Primũ ꝓbat̃ per. c. postulasti. de cle. excõ. mi. ꝛ per. c. tãta. de excess. ꝓla. clari⁹ tñ ꝛ exꝓssius hr̃ in c. si q̃s. h. is ꝟo. de sen. excõ. li. vi. Et notãter additũ est in loco interdicto a iudice q̃a celebrãs in loco interdicto a iure nõ a iudice:vt in loco hũano semine vel sanguine polluto nõ incurrit irregularitatẽ. vt in alle. c. si qui. ḃz. Si q̃ in ecclesia sanguinis aut seminis effusiõe polluta:vel q̃ pñtib⁹ maioris excõicatiõis snia nodatꝭ sciẽter celebrare ꝓsumit: lʒ temerarie agat irregularitatꝭ:tñ (cũ illud nõ sit exꝓssũ in iure) laqueũ nõ incurrit. Jo ꝟo q̃ sciẽter i loco celebrat supposito interdicto:nisi sup hoc ꝓuilegiat⁹ existat:aut a iure sit ꝯcessũ eidẽ:irregularitatẽ incurrit:a q̃ neq̃t ꝑ aliũ q̃ ꝑ Romanũ põtificẽ liberari. Et hoc verũ:si pctm̃ fuerit notoriũ: qm̃ si notoriũ nõ fuerit sed ꝓuatũ:nõ est pctm̃ i loco hmõi celebrare:q: recõciliatione nõ indiget. vt sentit Jo. in sum. ꝯfes. ꝛ Host. ꝛ Sco. q. s. alle.

¶ Secundũ. s. de calice nõ idoneo. ꝓbat̃ de celeb. mis. c. vlti. Vbi sacerdos q̃ in calice nõ idoneo celebrauerat:iubet̃ offõ ꝛ bñficio ꝑpetuo ꝓuari. Veꝝ ꝙ hec pena infligit̃ ꝓpter multa:q: vꝫ celebrauit in pane fermẽtato:in calice ligneo:sine igne ꝛ aqua. Et ita dubiũ est si ꝓpter qđcũq; hoꝝ sepatim debeat infligi depositio:q: oia supradicta insimul cõcurrebãt.

Sacerdos i calice nõ idoneo celebrans q̃ pena puniatur.

Et tñ de his q̃ req̃runt̃ ad celebrationẽ:tã de necessitate sacri:q̃ de necessitate ministri:siue respiciãt sacramẽtũ:siue ministrũ:siue circũstantias tẽporis loci ꝛ circũstãtiũ:quib⁹ non existẽtibus sacerdos ꝯficere non poterit ordinate. Seq̃tur nunc textus canonis.

¶ Explicit pars proemialis canonis.

¶ Incipit pars principalis, ꝛ executiua.

¶ Lectio. xv. A

Bgressuri canõis expõnẽ postea de quib⁹ disserendis materie coegit ꝯnexio:magri p̃ces ꝛ dñi:diuini mecũ ĩpetratores subsidij:oro ꝯcurrite:q̃ negato frustra incassũq; labor ꝛ opa impẽdit̃. Et sicut citõ discit̃ q̃cq̃d magistrãte spũ scto docet̃:ita ex⁹ seniori magisterio:obscurũ est q̃cq̃d hũana voce ꝓfert̃. Postulem⁹ aũt ea nobis impetiri:q̃ dignissimũ eucharistie sacrũ:circa qđ ꝓncipalis canonis versat̃ intẽtio:exigit ꝛ req̃rit. Hec ꝟo ꝓdicta sunt fides:spes ꝛ charitas. Charitas vt pulset:ꝛ excitet affectum vt rõni imper:q̃ten⁹ ad tã fructuosã tãti sacrificij indaginẽ actũ ꝯsideratiõis dirigat. Fides itellectuꝫ illuminãs:q̃ten⁹ ꝯsideratꝭ ꝛ inuẽtis fidelr̃ assentiat. Spes vt appetitũ solidet:q̃ten⁹ tãti fructus mysterij lõganimiter expectet. Charitas:qua toto corde diligẽtes tãti bñficij autorẽ:qđ canonis offõ ꝯficit:gr̃am quã possum⁹ repẽdam⁹ ipsi⁹ bñficij amorosa ꝯsideratiõe exercitio ac ꝯdigna ponderatiõe:quo ad excitãdũ nr̃aꝫ dilectionẽ tãtã ad nos idignos charitatẽ maiestas illa benignissima demõstrauit. Quo nãq; magꝭ diuina xp̃i bonitas ineffabilẽ suã ad nos miseros ꝛ paupes charitatẽ ostẽderet:nisi ꝑ hoc ꝙ ipse q̃ se in ꝓciũ pr̃i x⁹ nobis in cruce obtulit:seipꝫ et i cibũ nobis tribuit. Vt sicut soluẽdo ꝓciũ a morte ꝑditos redemerat:ita cibum tribuẽdo celestẽ:infirmos nos ad vitã spũalem gr̃e roboraret. Fides quã cũ apl'is deuote angeri orem⁹:q̃ diuinoꝝ memoria mirabiliũ oẽꝫ naturalis rõnis ꝑspicacitatẽ excedẽtiũ in sacro:de q̃ canõ nr̃:factã capiam⁹:cui⁹ itelligẽtia nec arte potest:nec doctrina hoiꝫ idagari. de q̃ beat⁹ Augustinus. Mira mihi vident̃ que de hoc sacramẽto legũtur. Fides est necessaria:sciẽtia rõnis superuacua. Sciẽtia rõne ꝛ intellectu colligit̃:fides autoritate videt̃. Hec ergo sũt que fidẽ necessario exigunt:rõnẽ oino nõ admittũt:excedũt simplicẽ creditorẽ:arguũt improbũ discussorem. Et post pauca. Credi nanq; oportet salubriter qđ inuestigari nõ põt viriliter.

Augu. B

Spes rursum ad roborandũ nos exigit̃:ne cũ retro abeũtibus ad huius sacramẽti ꝓdicationẽ:dum non subito q̃ veritas ꝓtulit:verba intellectu capiãt dicentib⁹. Durus est hic sermo. Quõ põt nobis hic dare carnẽ suã ad manducandũ:ꝛ nos ab incepto recedam⁹:sed longanimiter cũ discipulis expectem⁹ veritatis intellectũ:q̃ ꝑseuerãter xp̃o adherẽtes instrui meruerũt:ꝛ plenĩ⁹ ꝯsequi qđ sperabãt. ¶ B Vt ergo de⁹ aperiat nobis ostiũ sermonis ad loquendũ mysteriũ xp̃i. vt opꝫ sermone sale ꝯdito huius rei gratia flecta-

mus cū applo genua nr̄e mētꝫ ad patrē. Ephe.iij. dn̄i nr̄i iesu xp̄i: ex q̄ oīs paternitas i celis ⁊ i terra noiat: ꝫ vt det nobis s̄ꝫ diuitias gl̄ie sue: ꝟtutē cor roborari p spm̄ eiꝰ in interiori hoīe: xp̄m habitare p fidē i cordibꝰ nr̄is: i charitate radicati ⁊ fundati sine q̄ ictētia nō edificat s̄ꝫ inflat: vt possimꝰ ꝯpre hēdere cū oībꝰ sctis q̄ sit hꝰ sacrosctī sacrificij lati tudo in pctōꝝ expiatiōe. Lōgitudo in ꝑseuerāti fi lioꝝ alēdorū ac eccl'ie sustētatiōe: sublimitas i cele stiū fructuū exuberatiōe: ꝓfundū i mysterioꝝ oc culte sapiēte ꝯphēsione Scire ēt supeminētē sciē tie charitatē Christi in huiꝰ bn̄ficij largissima do natiōe: vt impleamur in oēꝫ plenitudinē dei: nūc ꝟtutū tūc beatitudīs ꝑmioꝝ. Et aūt q̄ potēs ē oīa facere in nobis supabūdātiꝰ q̄ꝫ petimꝰ: aut intelli gimꝰ s̄ꝫ ꝟtutē gr̄e q̄ opaꝫ in nobis: ip̄i gl̄ia i eccl'ia ꝓ tāto eccl'ie sacrificio i xp̄o iesu i oēs ḡnatiōes se culi secl'oꝝ. Amē. ¶ Huiꝰ itaqꝫ oratiōis ipetrādi fi ducia stipata: simil' aggrediamur spe comite: q̄lēcū q̄ꝫ sacri canōis expositionē: cuiꝰ tale est initiū.

Te igit̄ clemētissi-

me pr̄ p iesum xp̄m filiū tuū dn̄ꝫ no strū ⁊c. ¶ Iste est canō: secreta: a ctio seu sacrificiū: ꝓ pncipalior to tiꝰ officij misse in q̄ ꝑmissis ppl'i illu minatiōe: ꝯsecrādorūqꝫ mūeꝝ oblationeqꝫ: agiꝫ de ipsoꝝ mūerū ꝯsecratiōe: q̄ in verū xp̄i corpꝰ ⁊ san guinē substātialiter ꝯuertūꝫ. ¶ Dixi p̄mo. Iste ē canō. i. hec ꝟboꝝ ꝯgeries hac in clausula. Te igiꝫ incipiēs vsqꝫ ad mysterij ꝯsūmationē: q̄ s̄m Alb. ꝓ tēdiꝫ vsqꝫ ad illā clausulā. Oremꝰ p̄ceptꝫ salutari bꝰ moniti ⁊c. Vl' s̄m Alex. vsqꝫ ad finē oratiōis dn̄i

Canō q̄d significet.

ce canō dr̄. Diciꝫ ⁊ secreta actio ⁊ sacrificiū. Idō ca nō: q: canō grece: latine sonat istitutio: s̄m Papiā: s̄m Isi. li. vi. etymol. c. xvi. idē est q̄ regula. di. iij. Canō hec āt ꝟboꝝ ꝯnexio: quā canonē appellamꝰ regulr̄ ꝑtim a xp̄o: ꝑtim a sctis p̄ribꝰ instituta est. A xp̄o q̄dē instituta sūt ꝟba substātialia: q̄ formā integrāt ꝯsecratiōis. Cetera ꝟo q̄ ad laudē dei di cunꝫ: ⁊ oṙones q̄ ꝓ ppl'o offerunꝫ: a sctis p̄ribꝰ nō vno tp̄e: nec ab vno tm̄ s̄m Inn. ⁊ Durā. i rōnali: s̄ꝫ a diuersis ⁊ diuersis tp̄ibꝰ ꝑticulatiꝫ edita sūt: ⁊ p Gelasiū papā. li. a btō petro p̄ncipaliter simul or dinata: cui m̄ ēt posteriꝰ q̄dā addita sunt: vt infra suis i locis apparebit. Ad hoc de ꝯse. di. i. Iacobꝰ. vbi dr̄ in gl. Verba q̄bꝰ corpꝰ ꝯficiꝫ: ab ip̄o dn̄o sūt tradita: s̄ꝫ post alij alia addiderūt ad decorē ⁊ solē nitatē. Nā ⁊ beatꝰ petrꝰ q̄ldā oṙones q̄ in canone

Hugo.

leguntꝫ: ferꝫ istituisse. Vn̄ Hugo de sacris li. ij. ꝑte. viij. c. vi. ait. Celebratio misse i ꝯmemoratione pas siōis xp̄i agiꝫ. Et pꝰ pauca. Hāc missaꝫ diuꝰ petrꝰ aplꝰ p̄mꝰ olim antiochie: dr̄ celebrasse: i q̄ tres tm̄ oṙones initio fidei dicebanꝫ. incipiētes ab eo lo co vbi dr̄. Hāc igiꝫ oblationē. S̄ꝫ ꝯ illō ē qd̄ Actuū.

Actuū .ij

ij. dr̄. Erāt āt ꝑseuerātes in doctrina aplꝛꝝ ⁊ cōica tione fractiōis panis: ⁊ oṙonibꝰ: qd̄ s̄ꝫ gl. ⁊ doc. cō iter exponiꝫ sacrali pane eucharistie: q̄ tūc q̄tidie cō cabāt: vn̄ dn̄s Anto. i sua chroni. ti. vi. c. ij. §. i. ex ponēs illū textū ait. Cōgregatis simil' i domo aliq̄ ꝑmissis oṙonibꝰ: ⁊ q̄bnidā cerimonijs deuotis: vt pie credi pōt: etsi nō p scripturaꝫ exp̄ssum est: oēs cōicabāt ēt laici. qd̄ sacrm̄ ꝯficiebāt ipsi apli vl' alij discipuli ordiati a xp̄o vl' ab aplis vel' i sacdotes itē

Iacobꝰ frī dn̄i s̄m carnē primū credita est ecclesia hierosolymitana.

d̄ ꝯse di. i. Iacobꝰ dicitur. Iacobꝰ fr̄ dn̄i s̄ꝫ carnē: cui p̄mū credita ē hierosolymitana eccl'ia: ⁊ Basi. Cesarien. ep̄s cuiꝰ claritas p totū orbē refulsit: in scripturis addiderūt nobꝫ misse celebratione. Gl. i. ordinē celebrāde misse. Pōt ergo forte dici q̄ Hi ero loquebaꝫ de celebratiōe post aploꝝ diuisionē factā dū beatꝰ petrꝰ i certo loco sedē p̄mā ꝯstituit. Vel p̄mꝰ intelligiꝫ celebrasse cū solēnitate pōti ficali: vt dicit dn̄s Anto par. i. tit. vi. c. viij. ¶ D Di citur eñ canō secretū ꝓpter tria: scꝫ rōne signifi

catiōis: operatiōis: ꝓlationis. Diciꝫ secretū ra tione significatiōis duplicis: in xp̄o scꝫ ⁊ celebran te. In xp̄o quidē: q: representat secretū, hoc q̄ xp̄s latuit: ⁊ se abscōdit a turbis. Vn̄ s̄m Inno. ⁊ Alex. de ales par. iij. q. xxxvij. mēb. ij. ar. j. Dn̄s iesꝰ vbi iam honorifice susceptꝰ hierosolymis cum ramis palmarū ⁊ laudibꝰ. Io. xij. iudei volebāt eū cape re: ꝓpter qd̄ recessit ab eis ⁊ abijt i bethaniā ⁊ ab scōdit se ab eis. Nō metu formidīs s̄ꝫ ꝓuidētia di spēsatiōis: q: nōdū venit hora eiꝰ: qua adueniēte spōtaneꝰ accessit. vn̄ Mat. xxvj. ait. Surgite eamꝰ ecce appropinquat q̄ me tradet. Et cū (vt Io. xviij. ait.) cohors venisset cū laternis ⁊ facibꝰ ⁊ armis vt apprehēderēt eū: ip̄e sciēs oīa q̄ sup ipsum vē tura erāt: ꝓcessit dicēs. Quē q̄ritis? Et respōdēti bus eis. Iesum nazarenū. Dixit. Ego sum. Et abie rūt retrorsum ⁊ ceciderūt in terrā. Potestate q̄ꝫ ac cepta surgēdi: iterū q̄rēti dn̄o quē q̄rerēt respōdē tes: iesum nazarenū. Rursum dixit eis iesus. Dixi vobis q: ego sum. Si ergo me q̄ritꝫ sinite hos abi re. Illō ergo latibulū quo dispēsatiōis gr̄a latuit significat hoc secreti silētiū. In sacerdote aūt silē tiū significat mētis: quo sine tumultu: ⁊ ꝟboꝝ stre pitu mētꝫ deuotio ad deū dirigaꝫ: q̄ exauditor est cordis nō vocis. Nā s̄m beatū Greg. Illā oratio nē deus nō exaudit: cui ille q̄ orat nō intēdit. Tūc eñ sacerdos dꝫ intrare cubiculū cordis et sensum intercluso ostio deū patrē orare nō in multiloq̄o sicut ethnici faciūt: s̄ꝫ in corde puro cōsciētia bona ⁊ fide nō ficta. Neqꝫ exorādꝰ est clamoribus: qui renū scrutator est ⁊ cordiū. Hiere. xvij. qd̄ anna ty pum gerēs eccl'ie insinuabat: q̄ nō clamorosa peti tione: sed tacita deuotiōe qd̄ petijt impetrauit. Di citur eñ j. Reg. j. q̄ anna loq̄bebaꝫ in corde suo tā tūqꝫ labia illiꝰ ꝯmouebanꝫ: ⁊ vox penitus nō au diebaꝫ. Et in ps̄. Dicite in cordibus vr̄is: ⁊ in cubi libus vestris compūgimini. Verba tamen sunt ꝓ ferēda: ne quod petere vel intēdere debemꝰ, igno remus. ¶ Dicitur etiā secretū ratione operatiōis quia operatio illa occultissima est ⁊ abscōdita om ni intellectui rationalis creature. Quid enim se cretius ⁊ mirabiliꝰ: q̄ꝫ vt panis ⁊ vinū substātiali ter designāt remanētibꝰ ꝓprijs cōmunibꝰ eorū accidētibꝰ. Ex quibꝰ ratio in cognitionē substan tie cōsueuit deuenire. Percipit oculꝰ panis colorē gustus ipsius saporē: olfactꝰ odorē: ⁊ tamē fallit ratio iudicās esse panē. Quid insup secretiꝰ: ⁊ ab humanis corporis: ⁊ mētis sensibus remotius: q̄ꝫ q̄ gloriosa xp̄i ꝑsona: que in cruce pependit: non q̄ dem gloriosa: sed mortalis: ⁊ nunc residet ad de xteram patris gloriosa: ⁊ immortalis: s̄m omnes suas partes tā essentiales: q̄ q̄ꝫtitatiuas: sub par ua hostia ⁊ qualibet eius parte: s̄m esse suum ve rum ⁊ reale continet. Abscōditū est hoc mysteriū a mūdi sapientibꝰ: ⁊ reuelatū paruulis fidelibus omnē intellectū suū captiuantibꝰ in obsequiū fi dei veritatē illaꝫ occultissimā s̄ꝫ certissimā astruē tis. Idcirco etiā sacerdos celebrās quibusdā vela tur cortinis in lateribꝰ altaris depēdētibꝰ: ad desi gnādū q̄ sacerdos intrat ad maximū fidei sacr̄m: in cuius figurā sancta sanctoꝝ in mosayco taber nacaculo depēdēte velo claudebanꝫ: nec nisi summo sacerdoti semel in anno licuit introire: vt habetur Heb. ix. Unde statutū est vt nulli laicoꝝ liceat in eo loco cōsistere: vt sacerdos possit libere sacr̄m. i. sacrum secretū deuotiꝰ celebrare. de vi. ⁊ hone. cle. c. j. ¶ Dicitur tertio secretum ratione prolatio nis: ne scilicet tanti mysterij verba per quotidia num vsum ex manifesta prolatione vilescant: ⁊ in locis nō competentibus passim ⁊ indiscrete dican tur: ⁊ sint dicentibus in ruinam: vt dicit Alexand. Unde beatus Dionysiꝰ in ecclesia. hierar. de ritu sacrificiorum loquens dicit. Greci hoc videntes deridebant: putantes tam humilibus verbis

Ioā. xij.

Mat. xxvj

Grego.

Ps̄.

Diony.

tm̄ sacrificiū inesse nō posse. Fert̄ et q̄ cū antiq̄ˀ publice ⁊ alta voce canō diceret: oēs pene p̄ vsū illū sciebāt: ⁊ī plateis ⁊ vicꝫ illū decātabāt. Vñ cū q̄dā pastores in agro pane sup̄ lapidē posito canonē dicerēt: ad p̄lationē v̄boꝝ illoꝝ: panis ꝯuersus est in carnē: ipsi aūt igne de celo acerrimo diuino iudicio sunt p̄cussi. Propterq̄ sc̄ti p̄res statuerūt vt de cetero canō diceret̄ sub silētio. Sꝫ intelligēdū est q̄ hec ꝯuersio panis in * carnē: nō fuit scꝫ v̄tute illoꝝ v̄boꝝ: qm̄ nō nisi p̄lata a sacerdote rite ꝯsecrato cū debita intētiōe v̄tutē habēt cōuersiuā substātie panis in corpˀ xp̄i: sꝫ aliūde facta est diuino miraculo: quō cruor fert̄ effluxisse d̄ hostia cōsecrata ad p̄uctionē infideliū iudeoꝝ. Sicut ⁊ d̄ q̄busdā imaginibˀ xp̄i: ⁊ sanctoꝝ ad sectionē p̄uersoꝝ factū fuisse referūt historie: ⁊ hoc in vindictā impioꝝ: vt sic eoꝝ infidelitas: p̄uersitas ac temeritas puniret̄: manifestaret̄q̄ potētia diuina: insinuaret̄ q̄ꝫ nō in ludo ⁊ iocis vtēdū esse sacramētalibus v̄bis ac diuinis mysteriis: sꝫ cū reuerētia et timore eis modo ac fine, q̄bˀ sunt a xp̄o ⁊ sanctis patribˀ istituta. Factū q̄ꝫ est ceteris in exēplū et terrorē: ne q̄ sibi deo irreuerēti, q̄ faciāt sacra mysteria in ludibriū ꝯuertēdo. Possunt tñ nihilominˀ sacri canonis v̄ba legi: exponi: masticari: pia ⁊ religiosa volūtate ac inuestigari: a quoꝫ ad q̄d instituta sunt ac doctrinaliter disputari: sicut impresentiarū agimˀ: q̄ sensu intelligēda: q̄ eoꝝ efficacia: et cetera ad maiorē deuotionē ac gratitudinē excitātia ēt v̄tuose ⁊ meritorie: dicēte scriptura sacra ius canō ille pars est p̄ organū sapiētie. Qui me elucidāt: vitā eternā habebūt. ¶ F Dicit̄ tertio actio vñ mos locutionis hꝫ: cū sacerdos ad illa v̄ba p̄uenit dicere: iā est in actiōe. Nominat̄ aūt actio duplici de cā. Primo: q̄ in ipsa sanctissimū xp̄i mysteriū peragit̄. Scd̄o: q̄ cā n̄ra corā misericordi deo p̄ sacerdotē tanq̄ corā iudice deducit̄. Peragit̄ siq̄dē xp̄i mysteriū: quo ex maxima ⁊ ineffabili charitate p̄ spūali refectiōe i via p̄egrinātibˀ dedit carnē p̄priā in cibū: ⁊ sanguinē suū in potū: q̄ vt iugiter p̄egrināntes sibi possent applicare: ⁊ in vsum salutarē assumere: v̄ba certa ad hoc instituit: q̄ a b idoneo ministro sup̄ certa materia: intētiōe debita p̄latis statī ibi eē inciperet verū corpˀ suū: ⁊ sanguis eiˀ naturalis. Uerba āt q̄bˀ hoc p̄agit̄: canonis sūt p̄tes p̄ncipales: hinc recte actiōis nomē sibi vēdicant. Recte vtiq̄: q̄ actio p̄prie accipiēdo: nō est nisi a p̄ncipio libero ⁊ cōtingēter agente: p̄pter q̄ Dam. d̄r bruta nō āgere: sꝫ magis p̄ nature impetū duci. Hoc āt q̄ hic p̄ v̄ba agit̄: fit a p̄ncipio liberrimo: ⁊ maxime cōtingēter operāte: diuina scꝫ volūtate: q̄ est tota cā ꝯtingētie ⁊ libertatꝫ in creaturis. ¶ Agit̄ scd̄o cā nostra in canone corā summo oīm iudice xp̄o deo n̄ro p̄ sacerdotē: q̄ nūtius est iter spōsum ⁊ spōsam: xp̄m s. ⁊ ecclīā. Hic q̄deꝫ offert corpˀ ⁊ sanguinē xp̄i: q̄ p̄ canonis v̄ba cōsecrauit: p̄ salute viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ misericordissimo deo: memoriā faciens passiōis vnigeniti sui: q̄ placita fuit ⁊ acceptissima oblata in cruce sup̄ benedicte trinitati: p̄pter cuiˀ memoriā in oblatiōe sacerdotis eādē hostiā offerētis: deˀ ipse agit: ⁊ liberalissime ꝯcedit viatoribˀ dona plurima: Nūc cōuersionē p̄ grām: nūc ꝯseruationē in grā: nūc ꝯtra mūdi p̄icula firmamētū: nūc āgeloꝝ custodiā: nūc tētationū refrenationē: nūc detētoꝝ in purgatorio liberationē ⁊ alia multa: de q̄bˀ infra deo ducē latiˀ tractabit̄. ¶ G Dicit̄ q̄rto sacrificiū: q̄ per hūc canonē de exigui panis specie: et modici vini calice: ꝯficit̄ sacrificiū absq̄ vlla ꝯparatiōe placidiˀ cunctis veteris legis victimaꝝ ⁊ holocaustoꝝ hostiis ac decimaꝝ p̄mitiaꝝ legalibˀ sacrificiis: q̄ oīa sacrificiū n̄rm figurabāt: ⁊ adueniēte n̄ri sacrificii v̄itate cessabāt: qn̄ p̄fectiˀ, oīa p̄stat p̄ q̄bˀ ꝯsequēdis illa literalia p̄oluebāt. Offerebāt et veteres illi sacrificiū p̄ p̄ctō: hostiā pacificā p̄ grā referēda vel impetrāda: holocaustū p̄ vnione offerētiū cū deo p̄ amorē intimū: p̄ut h̄ leuitici tradit historia. Oīa aūt hec nostrū sacrificiū p̄stat. Quapropter iure sacrificii nomē obtinet canō cˀ orōnibˀ v̄bis ⁊ ꝯsecratiōe sacrificiū illud cōficit̄ ⁊ imolat̄: q̄ ēt q̄ dicta sunt largiˀ ⁊ p̄fectiˀ impetrant̄. Hic ergo canō: sacrata: vł actio sacrificiū est p̄ncipalior pars misse. Ad cuiˀ itellectū aduertēdū est q̄ s̄ꝫ Alex. d̄ ales. par. iiij. q. xxxvij. in prin. Offm̄ d̄r q̄si efficiū: ab efficiēdo dictū: p̄ma litera p̄pter sermonis decorē mutata. Uel d̄r ab officiēdo: vt q̄q̄ illa agat q̄ nulli officiāt sꝫ p̄sint oībˀ: vt d̄r Raba. Et vt idē d̄r. Officioꝝ genera lꝫ sint plurima: illō tm̄ p̄cipue q̄ in diuinis rebˀ habet̄: officii nomine cēset̄ eē nūcupādū. ¶ Missa vero multipliciter d̄r. Qn̄q̄ d̄r missa totū q̄ dicit̄ ab introitu vsq̄ ad. Ite missa est. * Quādoq̄ d̄r pars q̄ primo canit̄: scꝫ introitˀ q̄ d̄r missa: eo q̄ angelˀ mittit̄. Qn̄q̄ d̄r missa illud q̄ dicit̄ ab introitu vsq̄ ad offertoriū: q̄ d̄r missa cathecuminoꝝ. i. nouiter in fide instructoꝝ. nōdū baptizatoꝝ: ⁊ sic dicit̄ missa ab emittēdo: q̄ tūc emittebant̄ foras. Tūc ei diaconˀ dicere solet. Exeāt * cathecumini foras. Inde missa d̄r s̄m Isi. q̄ sacramētis altaris interesse nō possunt: q̄ nōdū regenerati noscūtur. Ampliˀ ei nō lꝫ: neq̄ iudeis: neq̄ paganis neq̄ cathecuminis interesse: q̄ nōdū sunt mēbra ecclesie: de q̄bˀ accipit̄ illud Io. ij. Iesus aūt nō credebat semetipsum eis. Qn̄q̄ dicit̄ missa solū canō vel etiā illa canonis v̄ba: q̄bˀ corpˀ d̄nicū cōficit̄: eo q̄ tūc mittit̄ xp̄s corp̄alē suā p̄sentiā exhibens sacramēto: s̄m quā acceptionē misse d̄r xp̄s i cena: ⁊ ap̄li post missionē spūsancti missaꝫ celebrasse: lꝫ totū offm̄ s̄m q̄ nūc institutū est: neq̄ oīa v̄ba canonis: q̄ tp̄is successu addita sūt: p̄tulerūt. * ¶ H Misse itaq̄ p̄mo modo accepte canō est pars p̄ncipalior: sic eñ accipiēdo missam: pōt diuidi in q̄tuor p̄tes. In p̄ma insinuat̄ illuminatio p̄p̄li: q̄ extēdit̄ vsq̄ ad offertoriū inclusiue. In scd̄a p̄te ꝯsecrādoꝝ oblatio: q̄ incipit ab offertorio exclusiue: ⁊ terminat̄ in principio canōis. Te igit̄. In tertia p̄te oblatoꝝ ꝯsecratio ⁊ imolatio: q̄ extēdit̄ vsq̄ pˀ cōionē. In q̄rta p̄te accepti b̄nficii diuini rememoratio: q̄ extēdit̄ vsq̄ ad finē. ¶ Aliter diuidit missam (d̄r Albertˀ magnˀ) in p̄tes tres: scꝫ in introitū: in q̄ est tāti boni aduocatio. In istructionē: in q̄ de hoc bono p̄fecta ponit̄ illuminatio. Et in oblationē: in q̄ est istiˀ boni adeptio: distributio ⁊ cōicatio. Et hec tertia p̄s respicit canonem. Adeptio v̄o boni principaliˀ ē i misse offō. Vñ manifestū est q̄ canō est p̄ncipalior pars misse: p̄p̄ quā alie p̄tes misse p̄mittūt̄ ⁊ sequūt̄. ¶ Ul meliˀ diuidit̄ missa i tres p̄tes. s. in p̄parationē tā p̄p̄li q̄ materie cōsecrāde. In eucharistie ꝯsecrationē ⁊ oblōnē. In cōsecrate cōionē ⁊ mysterii conclusionē. P̄ma p̄s dici pōt missa cathecuminoꝝ: p̄ eo q̄ maior eiˀ p̄s admittit cathecuminos. Scd̄a canō. Tertia cōio: de hoc i lec. lxj. q̄ āt canō coheret aliis misse p̄tibˀ tā q̄ ꝯhs anteced̄ēti: q̄ notat̄ p̄ notā: illatiuā (igit̄) i p̄ncipio canōis positā: ea p̄p̄ breuit̄ p̄cedētia canonē p̄curramˀ: vt sic canōis coherētiā clariˀ agnoscamˀ. ¶ I Eoꝝ itaq̄ q̄ i laudē sūt ⁊ solēnitatē ꝯsecrationis: s̄ꝫ Alex. q. xiij. p̄te. iiij. ☩. vi. q̄dā p̄cedūt missaꝝ solēnia: q̄dā sūt d̄ itegritate ipsiˀ misse p̄rio mō acce pte. ¶ Missā p̄cedūt. iij. s. ꝯfessio: altaris obsculatio: thurificatio s̄ꝫ morē ro. q̄bˀ signt̄. iij. q̄ reddūt fideles dignos ad celebrādū: ⁊ celebrati assistēdū Primū ē p̄ctōꝝ purgatio. Scd̄ꝫ mēbroꝝ cū capite vnio. Tertiū celebrātꝫ ⁊ assistētiū deuotio siue deuota orō: q̄ s̄ iustˀ p̄or. i. i s̄mōis p̄ncipio est accusator sui. p̄uer. xviij. Sacerdos sacrꝫ vestibˀ (d̄ q̄bˀ dictū ē) ornatˀ: anq̄ sacrū ichoat offm̄ corā astātibˀ p̄ctā sua ꝯfitet̄. In q̄ ꝯfessiōe attēdēdū ē q̄ p̄ctā in gn̄e n̄ i sp̄e (vt q̄dā minˀ p̄ut̄ iactāt) ꝯfitēda sūt q̄

Attende de pastoribus.

* Assistētes habēt mysteriū misse i maiori reuerentia: q̄n canō i silētio p̄nunciatur.

Canō duplici de cā nominat̄ actio.

Damasc.

Offm̄ vñ dicatur.

* Missa multipliciter dicit̄.

* Cathecumini sunt q̄ i fide instructi sunt sꝫ nōdū baptizati: q̄ nō sunt d̄ corpe ecclesie.

Ioā. ij.

Albertus magnus.

* Missa s̄m Hugonē de sancto victore d̄ sacra. li. xj. d̄r q̄st trāsmissa: eo q̄ populˀ i missa per mysteriū sacerdotꝫ p̄ces: vota: ⁊ oblationes transmittat deo: vł q̄ hostia illa p̄mo a patre ad nos deinde a nobis ad patrē ē trāsmissa: vt oret pro nobis.

Missam tria precedunt.

hec cõfessio manifesta est:nõ occulta. Simil'r assistẽtes sua pctã cõfitent:vt purgari a pctis merãtur:ƒm illud ps.xxxi. Dixi cõfitebor aduersum me iniusticiã meã dño:⁊ tu remisisti impietatẽ peccati mei. Delet em̃ cõfessio gñalis pctã venialia:⁊ oblita criminalia:ƒm magistrũ.in.iiij.dist.xxi.alle gãtem ad hoc beatũ Aug. Sz de hoc alibi. ¶ Pectora em̃ in cõfessione pcutiũt:exemplo publicani qui pcutiebat pect⁹ suũ dicẽs. Deus ppiti⁹ esto mihi peccatori. Lu.xviij.vt sic iustificati i domos suas descẽdat. ¶ R Scdo accedẽs sacerdos osculatur altare:significãs q xps q̃.est sacerdos i eternum:ƒm ordinẽ melchisedech:sacrã sibi ecclesiã copulauit. Cãt.j. Osculet me osculos oris sui. Osculo siquidẽ os ori cõiungit. Et in xpo nõ solũ est hũanitas vnita deitati:verũetiã spõsa eccl'ia spõso xpo est copulata:ƒm illud Esa.lxi. Induit me vestimẽto salutis:⁊ indumẽto iusticie circũdedit me quasi spõsum decoratũ corona:⁊ quasi spõsam ornatam monilib⁹ suis. Uox est eccl'ie ad xpm eius spõsum:ƒm gl.q̃ psectos in ecclesia codẽ noie appellari dignat.s.spõsi:impsectos ṽo spõsas. Ipse ergo spõsus xps spõsos fecit ⁊ spõsas:th̃ vna in ea pite ⁊ mẽbris est ecclesia. Hec glo. xps ergo sponsus est eccl'ia tota spõsã:vñ Jo.iij. Qui hz spõsam spõsus est. ¶ Per altare significat ecclesia:de quo Exo.xx. Si altare lapideũ feceris mihi:nõ edificabis illud de sectis lapidib⁹. Per lapidis sectionez:fideliũ diuisio designat:vñ dñs sectionẽ lapidũ in altari phibẽs:diuisionẽ fideliũ in ecclesia reprobat. Diuisionẽ dico per errores ⁊ schismata. ¶ L Tertio seqtur thurificatio:q̃ signat deuotio ⁊ oratio celebrãtis ⁊ assistẽtiũ directa ad deũ iuxta illud ps.cxl. Dirigat oro mea sicut incẽsum in conspectu tuo dñe. Qd etiã signatũ est in Apo.c.viij. di. Stetit angelus:iuxta arã tẽpli habẽs thuribulũ aureũ in manu sua:⁊ data sunt ei incẽsa multa vt daret de oronib⁹ sctõr sup altare aureũ:qd est añ thronũ dei. Angel⁹ ille sacerdos est. Malach. ij. Labia sacerdotis custodiũt sciẽtiã:⁊ legẽ requirũt ex ore ei⁹:qz angel⁹ dñi exercitũ est. Ante altare.i.icõspectu eccl'ie. Per thuribulũ aureũ:xps incarnatus significat:cui⁹ bonitas ⁊ immẽsa charitas p thuribulũ aureũ plenũ igne intelligit. Habere aũt thuribulũ vt incenset:moraliter instruit q si q̃s vult incẽsum oronis ac deuotiõis deo offert thuribulũ incarnationis p fidẽ dz tenere. Nã sine fide scz mediatoris impossibile est deo placere.ad Heb.xi. Tũc em̃ a deo nr̃m mun⁹ accipit:cũ super dñice incarnatiõis fidẽ posuerit qcq̃d opat. Greg.in gl. Exo.xx. Et data sunt ei incẽsa multa.i. orones deuote:vt eas offerat deo ƀ oratiõib⁹ sctõrũ. Et dr gl.notãter. de oronib⁹ ⁊ nõ orone:qz dñs nõ oẽs orones exaudit sz illas q̃ sunt ad salutẽ vt ptz de oratione apl'i.ij.Cor.xij. q̃ ter dñm rogauit vt discederet a se stimul⁹ carnis angel⁹ sathane eũ colaphizãs:⁊ respõsum est ei. Sufficit tibi gr̃a mea. Nã virt⁹ in infirmitate pficit. Sup altare aureũ.i.in summitate ecclesie triũphãtis. Añ thronũ dei.i.diuinã maiestatẽ. Hec breuiter de huius offõ misse tacta sufficiãt. ¶ Lectio.xvi. A

Psalm⁹.
Canti.j.
Exo.xx.
Psalmus
Apocali. viij.
Malac.ij.
ij.Cor. xij.

Ue vero i ipso misse officio

ad tandẽ ⁊ solẽnitatẽ:canonẽ pcedũt:ad illuminationẽ ppli ptinẽt:vel ad cõsecrãdor obtationẽ:vt dictũ est:pme ptis sunt pticule decẽ. ¶ In prima insinuat illuminatio ppli:vt intelligat aduẽtũ xpi esse desiderãdũ:⁊ hoc fit per introitũ:q̃ desideriũ aduẽtus christi in carnẽ representat:de quo Luc.x. Multi pphete ⁊ reges voluerũt videre que vos videtis:⁊ nõ viderũt ⁊c. Cuius repetitio clamorũ multiplicationem designat dicẽtium clamãtiũ illud Esa.c.xvi. Emitte agnum dñe dominatorẽ terre. Et illud eiusdẽ.xlv. Rorate celi de sup:⁊ nubes pluãt iustũ:aperiatur terra ⁊ germinet saluatorẽ. Itẽ illud Esa.lxiiij. Utinam dirũperes celũ ⁊ descenderes.⁊ sicut a. ¶ Et nota q sacrificiũ illd memoriale est dñice passiõis ƒz illud.j.Cor.xi. Quotiẽscũq mãducabitis panem hũc:⁊ calicẽ dñi bibetis mortẽ dñi annunciabitis donec veniat. Jõ totũ misse offm̃ ad passionẽ dñi representãdũ ordinat. Et qz xps nõ ƒm diuinitatẽ sed ƒm carnẽ assumptã passus est:ideo in ipo offõ aduent⁹ in carnẽ primo:⁊ progressio ei⁹ ad passionem insinuat ⁊ deinde ipsa passio signis ⁊ verbis exprimit ƒm Alex. ¶ In scõ a pticula illuminatur pplꝰ:vt intelligat aduẽtũ xpi nõ solũ desiderãdũ fuisse:sz etiã postulãdũ:hoc p Kyrie eleyson. ¶ In tertia vt intelligat ipm esse acceptãdũ:sive eidem esse cõgratulãdũ per Gl'ia in excelsis. ¶ Quarto vt intelligat postulationi gr̃e illi⁹ esse insistendũ:scz p collectã. ¶ Quito vt intelligat doctrine illi⁹ quecũq sit per pphetarũ ⁊ apostolorũ totaliter esse innitẽdũ:scz p epistolã q̃ de pphetar ⁊ apostolorum scripturis sumit. ¶ Sexto vt itelligat q in statu psentis miserie pnie lamẽto est insistẽdũ:scz p graduale. ¶ Septimo q de expectatõe leticie ẽ gaudẽdũ:scz p alleluya. ¶ Octauo q eiusdẽ mãdatis est solicite ⁊ deuote obediẽdũ.s.p euãgeliũ. ¶ Nono q fidei documẽta sunt publice cõfitẽda scz p symbolũ. ¶ Decimo q deo sunt dona ⁊ munera offerẽda scz p offertoriũ. Hec aũt decẽ fuerũt necessaria ad suscipiẽdũ xpm aduenientẽ in carne visibiliter:⁊ tũc etiã necessaria sunt ad suscipiendum eũdem xpm venientem sub sacro inuisibiliter Hic est em̃ quasi nouus aduẽt⁹ cũ xps qui ƒm carnẽ erat absens:in hoc sacro fit pñs. Et hic quidẽ aduẽtus desiderãd⁹ est:postulãdus ⁊ acceptãd⁹. Innitẽdũ quoq est eius gr̃e ac intẽdẽdum ei⁹ doctrine:necnon ppter eius memoriã ingemiscẽdũ gemitu penitẽtie:a qua sua cepit predicatio:atq exultandũ ppter spez supne leticie. Sz ⁊ mãdata eius diligenti⁹ obseruãda:⁊ fidei eius verba publice cõfitenda:⁊ p ipam fidẽ deo dona ⁊ sacrificia sunt offerẽda:que oia decet excellẽter et diligẽti⁹ fieri in eius presentia. Hec oia Alexã.que latius singula psequit q̃stiõe superi⁹ allegata. Sed hec breuiter cõmemorata sufficiãt.

Esa.xvi.
Totũ offi ciũ misse ad q̃d ordi netur.

Secunda pars Misse.

¶ B Post ppli illuminationẽ:sequit ɔsecrãdor oblatio q̃ est pars misse scda:⁊ pparatio immediatior.ad tertiã misse partẽ q̃ est canõ noster. Hanc scdam partẽ iz Alex. incipiat post offertoriũ ppli in oblatione munerũ cõsecrãdor:th̃ dñs Albert⁹ eã in ipso offertorio inchoat:⁊ in canonis pricipio terminat. Scdm quẽ pars illa in quinq subdiuiditur:scz in salutationẽ:offertoriũ:pparationẽ:secretã ⁊ cõclusionẽ:que est psatio. ¶ Circa primuz sacerdos pplm salutãs dicit. Dñs vobiscũ. Primo q̃dẽ salutauit pplm post introitũ añ orationẽ:ad cõsolãdũ de desiderio q̃ aduocat⁹ est dñs:optãs vt cũ eis sit dñs ad eiusdẽ desiderij ɔpletionẽ. Secũda cũ euãgeliũ legeret salutauit:vt cum eis sit dñs ad instructiõis psectionẽ:nũc salutat vt dñs adsit ad offerẽdor receptionẽ.q.d.ƒm Alb. Dñs vobiscũ:vt in sacrificiũ deo offeramini. Dñs vobiscũ:vt circa saporẽ oblationis afficiamini. Dñs vobiscũ:vt oblato sacrificio incorporemini. Nam dñs nobiscum est:dũ nos sibi oblatos suscipit:qñ nos circa suũ sacrificiũ affici facit:⁊qñ nos sibi vnit Cui ex psonis offerẽtiũ r̃ndet Et cũ spũ tuo. q̃tenus hoc sacrificiũ in spũ offerat:⁊ a dño acceptet ƒm illud Dañ.iij. In aio ɔtrito:⁊ spũ hũilitatis suscipiamur. Et illud psal. Sacrificiũ deo spũs ɔtribulatus:cor ɔtritũ ⁊ hũiliatũ de⁹ nõ despicies. Et illd Joã.iiij. De⁹ spũs est:⁊ eos q̃ adorãt oportet i spũ

Albert⁹.

& vitate adorare. ¶ Deinde sequit offertoriū cui pmittit sacerdos v̄bū ad orationē exhortatoriaz. Oremus: & tñ orationē nō statim dicit: ad innuendum q pura oratio exigit vt deo munera & dona placabilia offerant. Orō enī est pi⁹ affect⁹ mētis in deū direct⁹. Et ppl's offerēd⁹ dño pri⁹ dz toto in ipm̄ elevari affectu vt de se dignū deo faciat sacrificiū. Exhortationē igit statim offertoriū subsequit dictū ob offerēdo: qr tūc cātāte clero fiūt oblationes. Nō enī solū sacerdos: sz cū sacerdote popul⁹ sua vota deo offerre debēt: & in tā sctā oblatione oēs participare. vñ Raba. Post euāgeliū oblatiōes offerunt a pplo: & offertoriū cātat a clero: qđ ex ipa cā vocabulū sumpsit: q̄ī offerētiū cāticū

Orō quid.

Raban⁹.

Tria sunt offerēda.

¶ C Sūt aūt tria offerēda: vt dicit Alex. Prio ipe psōe. Scđo manuales oblatiōes. Tertio ipi sacrificio necessaria. s. pāis vinū & aqua. Sz de hoc tertio in sequēti clausula. Canit āt offertoriū solēniter: dū sacerdos ppli mūa suscipit: ad significādū q q̄ deo offerunt: cū mētis iubilo offerri dnt: quia hilarē datorē diligit de⁹: & oblatio nr̄a spōtanea eē dz nō coacta: fm illud. Ois volūtari⁹ & pno alo offerat ea. s. dona dño. & Eccli. xxxv. In oī dato hilarē fac vultū tuū: & in exultatiōe scifica decimas tuas. Vñ & dauid. j. Paral. vlti. Ego i simplicitate cordis mei let⁹ obtuli vniuersa hec: & pplm tuū q̄ hic repert⁹ est: vidi cū ingēti gaudio tibi offerre donaria. Dñe de⁹ abraā & isaac & israel patrū nr̄orū: custodi i eternū hāc volūtatē cordis eoꝝ: & semper in veneratiōe tui mēs illa pmaneat. Uel vt dī Inn. Offerēda cātat: qr p sacrificiū laudis offert. ps. Circuiui & imolaui in tabernaculo ei⁹ hostiā vociferatiōis: cātabo & psalmū dicā dño. Hec aūt cōsuetudo tracta est a lege. ij. Paral. xxix. Cūq3 offerent holocausta: ceperūt laudes canere dño: et clāgere tubis: atq3 i diuersis organis: q̄ dauid rex israel pparauerat: ɔcrepare. ¶ D Circa hec vidēdū an ppl's ad offerēdū in missa obliget: simul & q̄ dona licite offerant. Circa pmū Gre. papa. vij. ita statuit: vt hr̄ de ɔse. di. j. ois xp̄ian⁹. Ois xp̄ian⁹ pcuret ad missaꝝ solēnia aliqđ deo offerre: & ad memoriā reducere: qđ dñs p moysen dixit. Nō apparebis in ɔspectu meo vacu⁹. In collectis sctōꝝ patrū liqdo apparet: q oēs xp̄iani offerre aliqđ ex vsu sctōꝝ patrū debēt. Hec tibi sonat ad idē. c. statuim⁹. xvi. q. j. vbi dī q oblatiōes ɔdecie q̄s ppl's dare dz extra parochialē ecclīā sine ɔsensu epi dari nō dnt. & xxxij. di. pter hec vbi dī: q oblatiōes ecclesie dei fideliter reddant a laicis: alr a sctē ecclesie cōiōe separēt. Uerūtñ hec duo vltio allegata. c. qdā itelligūt de oblatiōib⁹ inter viuos vl cā mortis factis hoc ē de donatiōib⁹ ecclijs spōte factis ppl viuētes vl mortuos ea ɔditiōe: vt de illis fiāt certe oblatiōes: cui⁹ opiniōis est Ray. Sz pmū capitulū qđ de q̄tidianis oblatiōib⁹ loqt: a diuersis diuersimode itelligit & expōit. Hug. dixit vt recitat Host. i rū. de paro. & aliēs parochialis. §. In tertia. q qlibet cogi pōt p excōicationē offerre fm tenorē dicti. c. ois xp̄ian⁹. Alij itelligūt dictū ca. d oblatiōe iteriore seu bonoꝝ opeꝝ. Utrūq3 āt reprobat Host. Primū p hoc q i. d. c. dī. Ois xp̄ian⁹ pcuret ad missarū solēnia aliqđ deo offerre. Notādū inqt q dī missarū solēnia: q̄si dicat d solēnib⁹ locorū festiuitatib⁹: i qb⁹ tenet qs totā missam audire sicut dñicis dieb⁹ & aliēs festis q̄ ēnumerāt de ferijs. c. ɔq̄st⁹. Cōtra scđam opinionē sic dī: q i festiuitatis tenet offerre aliqđ corpale. Nec et subdit de oblatiōe iteriore: vl bonoꝝ opꝝ tñ itelligi pōt: qr ad illā tenet qlibet sine missaꝝ solēnitatib⁹. Hec ille Siqdē qlibet semp habitualr tenet offerre deo suā volūtatē p hūilē obediētiā: p quā tenet semp & si nō p semp: opa q̄ i pcepto sūt pficere. Ad hoc facit qđ i ipo. c. dī. Reducere dz ad memoriā qđ dñs p moysen dixit. Nō apparebis i ɔspectu &c. vbi ad

ij. Coꝝ. ix.

Exo. xxxv

j. Para. vl

Exo. xxiij.

litam dñs loqtur d oblatiōe & sacrificio corpali. Dicit ergo Host. post recitatas opi. pdictas. Tu dicas q i pcipuis festiuitatib⁹ tenet qs offerre & cogi pōt: maxime cū sit qdā gnalis ɔsuetudo hoc vbicūq3 terraꝝ. Precipuas festiuitates q̄ sint supra declarauit eas eē de qb⁹ alle. c. ɔq̄st⁹. Huic ɔcordat gl. c. ois xp̄ian⁹. sup v̄bo vacu⁹: q̄ dī. Uacu⁹ a bōis opib⁹: vl ad litaz: &c ɔsiliū i dieb⁹ pnatis: sz in dieb⁹ festiuis pceptū: & ita vl q oblatiōes sit ex debito exigēde: & ad eas dādas parochiāi sint cogēdi. Hec gl. ¶ E Sz int h q̄si via media icedēdo dicuntur vñ: tenēda: pmū. ois xp̄ian⁹ offo misse assistēs: tenet offerre oblonē iteriorē spūalē: & h actu virtute vl habitu. Hec oblatio nihil aliud est nisi oblatio suppsi⁹ p prōptā & obediētē sue volūtatis diuine volūtati subiectionē: q̄ semp ex aīo dicet possit deo illō saluatoris: Nō mea sz tua volūtas fiat. Hāc oblationē ob oib⁹ reqrit dñs: hinc p Salomonē ait: Prebe fili mi cor tuū mihi. Prouer. xxiij. & in ps. Sacrificate sacrificiū iustitie & spe. in dño. Sūma āt iusticia ē reddere dño seipm p obediētie debitū. hic Eccle. iiij. Melior ē obedientia q̄ stultoꝝ victime. Cōcordat samuel ppheta. j. Reg. xv. & Eccle. xxxv. Sacrificiū salutare ē attēdere mādatis: & discedere ob oī iniqtate. Hoc est sacrificiū de q̄ pene oēs clamāt pphete: vñ in ps. xxxix. Sacrificiū & oblationē noluisti: aures aūt (haud dubiū quin ad obediēdū) pfecisti mihi. Et seqt. In ca. libri scriptū ē de me: vt facere. volū. tuā: de⁹ me⁹ volui: & le. t. in medio cordis mei. Sine hac spūali oblatiōe cetera corpalia deo minime sunt accepta: dicēte aplo. Corpalis exercitatio ad modicū vtilis est. Pietas aūt ad oia vtilis est. Pietas aūt ad oia vtilis est: pmissionē hñs vite q̄ nūc est & future. Pietas ad cultū & religionē oipotētis dei refert. gl. q̄ religat volūtas ppria loco obediētie sub volūtate diuina Hec pmissionē hz vite &c. vt h bōis spūalib⁹ abūdet: & tpaliū sufficiētiā habeat: vt dī gl. iterli. Deniq3 ad cai q̄ mun⁹ dño obtulit: seipm āt diabolo mācipauit: dī i glosa beati Grego. xxxij. moraliū. Genes. iiij. Nōne si bñ offeras: male āt diuidas peccasti? Bñ obtulit q̄ creaturā creatori obtulit. Male āt diuisit: q̄ d bōis suis deo: & seipz obtulit diabolo. Hic ibidē dī. Respexit dñs ad abel & mūera ei⁹: ad cain āt & munera ei⁹ nō respexit. Pri⁹ respicit dñs psonā: deide ad munera Nec vnq3 possūt placere munera nisi placeat psona. Nō ei placēt munera nisi p graz: gra āt pri⁹ iustificat subiectū. i. alaz vl psonā: q̄ ei⁹ opationē p⁹ naturalr etsi nō tpe. Et q̄uis hec iterior oblatio oī tpe deo sit offerēda: singulariter tñ i missa (in q̄ cōmemorat illa singularis oblatio xp̄i. q̄ se pr̄i obtulit p nobis: fact⁹ obediēs vsq3 ad mortē crucis) dignū est deuoti⁹ offerri. ¶ F Scđm: offerre aliqđ de exteriori substātia i misse offō est op⁹ meritoriū deo gratū & acceptū: vtile & fructuosū. Op⁹ dico super erogatiōis & ɔsilij: & nō gnaliter pcepti. Primū scz q sit op⁹ meritoriū: ptz: qm op⁹ illō meritoriū est qđ refert finaliter i deū: ipm recognoscēdo summū bonū: a q̄ nobis oia bona interiora & exteriora spūalia & corpalia sūt donata. Sicut aūt hoc recognoscim⁹ quātū ad interiora: offerēdo nostrā volūtatē: ita quātū ad exteriora offerēdo corpalē substātiā. Nā sicut hō p sēsū: quē tpali dño offert: recognoscit dñm i se habere tpole dñiū: ita p oblationē corpalē deo oblatā: tāq3 p signū oblatiōis interioris ad ipm q̄ ad dñm ptinemur qđ tāgit Deut. xxvi. vbi dī. Tolles de cūctis frugib⁹ tuis pmitias & pones i cartalo: pgesq3 ad locū quē dñs de⁹ tu⁹ elegerit: vt inuocet nomē ei⁹. Accedesq3 ad sacerdotē q̄ fuerit i dieb⁹ illis: & dices ad eū. Profiteor hodie corā dño deo tuo: q i gressus sum i terrā pmissiōis. Et seqt. Idcirco nūc offero tibi pmitias frugū terre quā dñs de⁹ dedit mihi. Sic p oblationē recognoscit se ptinere ad dñm: oia · se a dño ptinē-

Mat. xxvj.

Eccle. iiij.

.Tim. iiij.

Gen. iiij.

Opus meritorium.

Deut. xxvi.

tu recepisse qd ẽt obl'o exterior sit grã dño ⁊ acce pta ptꝫ:qz ĩ veteri testõ pcepta:⁊ in nouo cõmẽda ta pariter ⁊ psuasa. Nã lꝫ in ceteris dñs multa Is raelitico pplo miraculose donauerit. Sicđ ẽ ppa ranit viã per mare rubꝛũ in deserto:in inuio viaꝫ pruia nube mõstrauit:noctis tenebras ignis colũ na illustrauit:mãna de celo pluit:aqnaꝫ de petra pduxit:in terrã pmissiõis induxit:eãqꝫ Gentilib⁹ pditis habitatorib⁹ tribub⁹ distribuit:ac in oĩb⁹ pplo necessarijs ipse puidit. Ea tñ q̃ ad se deũ pti nebãt:⁊ ad ministros sibi deputatos voluit cõib⁹ ppli oblatiõib⁹ pfici. Vñ tabernaculũ suũ de do narijs ppli fieri pcepit:⁊ suos ministros partẽ in terre distributiõe hr̃e noluit:sꝫ eos de oblatiõib⁹ decimarũ:pmitiarũ:sacrificioꝝ ⁊ victimaruꝫ ppli viuere voluit:vt sic ppli zelũ ad se:⁊ ad sibi depu tatos famulos cõprobaret. His aũt hodie in eccle sia decime succedũt:⁊ ppli xpianu oblationes. In nouo qꝫ testõ dñs cõmendauit viduã:duo era in gazophylaciũ mittẽte. Cõsuluit etiã mun⁹ ad al tare post fratris recõciliationẽ offerri. ¶ Est deni qꝫ dignũ vt q̃ spũalia de altari pcipiũt etiã tpaliũ participiũ pferãt ad altare. hinc aplĩs Roma. xv. Si spũaliũ eoꝝ participes facti sũt:debẽt ⁊ in car nalib⁹ ministrare eis. Est quoqꝫ offerẽtib⁹ vtile: qm̃ spãlr participãt fructũ sacrificij:⁊ pter suaꝫ deuotionẽ:⁊ sacerdotis spãleꝫ applicationẽ:quo s. sacrificij fructũ offerẽtib⁹ applicãdo spãliter im pertit. Nec ex hoc vilior est pauperũ pditio q̃ of ferãt nõ habẽtiũ:aut minima offerẽtiũ. Tũ qꝫ vi dua tñ duo era offerẽs:cũctis diuitib⁹ maiora tri buẽtib⁹ est plata. Tũ qꝫ vbi deficit substãtia:suf ficit volũtas pia. vñ Greg. home. v. Ad dei oculos nũqꝫ est vacua man⁹ a munere:si fuerit arca cor dis repleta bona volũtate. Nã oblatio interior q̃ nũqꝫ volẽti deficit:pfert exteriori habẽtib⁹:vtra qꝫ simul melior est. Nõ habẽtib⁹ sola sufficit volũ tas pia. ¶ G Tertiũ in his festiuitatib⁹:in qb⁹ ex gnali loci psuetudie:oẽs gnalr offerre psueuerũt qlis sũt qtuor festa pncipalia. de qb⁹ in. c. alma. de sen. excõ. li. vi. Singuli tenent offerre:⁊ de necessita te pcepti se psuetudini pformare. Singuli intelli ge vtriusqꝫ sex⁹ ãnos discretiõis hñtes q̃ ꝫ. c. ois vtriusqꝫ. de pe. ⁊ remis. in paschate venerabilẽ eu charistiã suscipe sũt astricti. Hec est oĩm canoni starũ:ac btĩ Tho. ij. ij. sen. q. lxxxvi. ar. iiij. Vñ ⁊ ad dũt q̃ pñt cogi p epm̃:cui⁹ in hoc est offm̃ iplorã dũ. Allegãt ad hoc. c. ad aplicã. d̃ simo. ¶ Quartũ: psbytero parochiali paupi:nec als vñ viuat:⁊ po pulo ministret habẽti:tenẽt subditi offerre vt ha beat quo viuat:⁊ eis spũalia ministeria impẽdat. Hec veritas est legꝭ nature ⁊ diuine:quã aplĩs tra dit dicẽs. Quis militat suis stipẽdijs vnqꝫ? Quis plãtat vineã ⁊ de fructu ei⁹ non edit? Quis pascit gregẽ:⁊ de lacte ei⁹ nõ mãducat? Et ne qs hoc a postolũ suo sensu:⁊ nõ fm legẽ dei dĩre putet sub dit. Nũqd fm hoiem hec dico? An ⁊ lex hec nõ di cit? Scriptũ em̃ est in lege Moysi. Non alligabis os boui triturãti. ⁊ velut exponẽs legẽ addit. Nũ qd de bob⁹ cura est deo? An pter nos vtiqꝫ dicit: nã pter nos scripta sũt. Et seqt. Si nos vob spi ritualia seminauim⁹:magnũ est si nos vr̃a, carnalia metam⁹? Et seqt. Nescitꝭ qm̃ q̃ in sacrario opant: q̃ de sacrario sũt edũt. Et qui altario deseruiũt:cũ altario participãt? Ita ⁊ dñs ordinauit his q̃ euã geliũ ãnũciãt:de euãgelio viuere. Hec aplĩs. At em̃ dñs Luce. x. postqꝫ phibuit euãgelizãtib⁹ por tare sacculũ ⁊ perã ondẽs eis vñ viuerẽt. Edẽtes ⁊ bibẽtes q̃ apud illos sũt. Dign⁹ est em̃ operari⁹ mercede sua. ¶ H Ex his vbis xpi ⁊ aplĩ duo no tant. Primũ q̃ sacerdotes pplo seruiẽtes ĩ doctri na euãgelij ⁊ ministerio ecclĩastico ⁊ sacr̃ali:viue re debẽt ⁊ sustẽtari ipẽsis ⁊ puisiõib⁹ ppli:vt de cẽter offõ suo pseruere:vtilr possint ac salubriter

Luce. xxi.
Mat. v.
Greg.
i. Cor. ix.
Deu. xxv.
Luce. x.
Attẽde de sustẽtatio ne sacer dotum.

suo pplo deseruire. Nã de cõitate viuere dꝫ:qlqs cõitati seruit. ptꝫ manifeste ex pallegatꝭ. ¶ Scdm̃ q̃ de puisiõe ppli sacerdos sustẽtari debet nõ lu xuriari:nõ supbire:ñ diuitiarũ accumulatiõe pau pes opp̃mere:aut eis onerosos se reddere. Vñ a diuitijs pgregãdis cohibuit euãgelizãtes dñs dũ perã ⁊ sacculũ eis abstulit. Et aplĩs dũ euãgelizã tes de euãgelio viuere pstituit:grauiter eos ob iurgãs q̃ ĩ qstu euãgeliũ ponẽtes:qstũ existimant pietatẽ. Questˀ aũt magn⁹ esse dꝫ ministris eccle sie:pietas cũ sufficiẽtia. Et qles esse debeãt cleri coꝝ diuitie nõ tacuit:cũ addit. Hñtes inqt alimẽ ta:⁊ qb⁹ tegamur his pteti sim⁹. Nã q̃ volũt diui tes fieri:incidũt in tẽtationẽ:⁊ in laqueũ, diaboli: ⁊ in desideria multa inutilia ⁊ nociua:q̃ mergunt hoies in interitũ ⁊ pditionẽ. Nihil intulim⁹ in hũc mũdũ:haud dubiũ qꝫ nec auferre qd possumus. Hui⁹ exl'm aplũs ĩ se pbuit:q̃ ne esset oneri pplis: qb⁹ euãgelizauit:victũ manuũ labore acqsiuit:vt hr̃ Act. xx. Vñ ĩ canone dist. xc. cleric⁹ dr. Cleric⁹ vi ctũ ⁊ vestitũ sibi artificiolo vel, agricultura:absqꝫ officij sui dũtaxat detrimẽto pparet. Idẽ hr̃ ĩ duo bus ca. seqntib⁹. ¶ I Qualia aũt exteriora ⁊ cor poralia, offerri debeãt dño Alb. circa hãc materiã tradit di. Exterior oblatio dꝫ esse pinguis deuo tiõe:lata charitatꝭ dilectiõe:mũda acqsitiõe: vtilis valore. Dꝫ eẽ pinguis deuotiõe vt pl⁹ d̃ cordis duo tiõe qꝫ d̃ mãu pcedat ꝫ illd̃ ps. Holocausta medul lata offerã tibi. ⁊ Eccli. xxxv. Oblatio iusti ipigat altare:⁊ odor suauitatꝭ est in pspectu dñi. Dꝫ esse lata charitatꝭ dilectiõe:ne fiat primi rãcore aut o dio vl' cũ primi detrimẽto qꝫ fm bea. Greg. nullũ sacrificiũ dñs accipit:nisi qd in altari boni operis flãma charitatꝭ accẽdit. Hĩc dñs ait. Si offeromu nus tuũ ad altare:⁊ recordat⁹ fueris qꝫ frater tu⁹ hꝫ aliqd aduersũ te:relinq̃ ibi mun⁹ tuũ añ altare ⁊ vade pri⁹ recõciliari frĩ tuo:⁊ tũc veniẽs offeres mun⁹ tuũ. vbi glo. Pri⁹ charitatẽ pxio exoluat:q̃ mun⁹ suũ deo placere exoptat. Hoc q̃ ad primuꝫ. ¶ Quo ad scdm̃ rephẽdit dñs errorẽ Scribarũ et Phariseoꝝ dicẽtiũ. Meli⁹ fore si substãtia terre na dño offerat in tẽplo:qꝫ si alẽdis parẽtib⁹ pau pib⁹ ipẽdat. Et sit vr̃ si oblatio facta pgat ĩ detri mẽtũ alioꝝ qb⁹ offerẽs est debitor:siue vxoris:si ue liberoꝝ:siue creditoꝝ:nõ em̃ pficiẽda sũt psilia in fraudẽ pceptoꝝ: in hoc em̃ casu nõ essent psilia. Nõ tñ ppt hoc de suis qs phibet facere eleemo synã:aut oblationẽ:aut puidere saluti aĩe pter heredes qb⁹ nõdũ ẽ ius qsitũ ĩ hr̃ditate:cũ saluti corpis puidere possit pdictiõib⁹ eoꝝ nõ obstãtib⁹ qbuscũqꝫ. ¶ Dꝫ esse mũda acqsitiõe. i. nõ sit res in iuste acqsita:⁊ ñ d̃ re ñ sua. vñ Prouer. iij. Honora dñꝫ d̃ tua sba:⁊ d̃ pmitijs frugũ tuaꝝ da paupib⁹ q. d. Qd tuũ est:nõ qd alteri⁹ offeras dño:nã imo lãtꝭ ex iniq̃:oblatio ẽ maculata:⁊ nõ sũt, bñplacite subsãnatiões iniustoꝝ. Subsãnatio em̃ ⁊ ñ oblatio ẽ:q̃ offert d̃ furto:d̃ rapia:d̃ vsura:vl' alr d̃ iniusto lu cro. vñ Eccli. xxxiiij. Dona iniqrũ ñ pbat altissim⁹ nec respicit ĩ oblatiões iniqrũ:nec ĩ m̃ltitudie sacri ficioꝝ eoꝝ ppitiabit pctis. Clamat em̃ rapia:cla mat vsura:clãat pauperũ sudor ꝫ opp̃mẽtes eos. Quasi q̃ offert sacrificiũ d̃ sba pauperũ qsi qvictiat filiũ ĩ pspectu pr̃is sui. Eccli. xxxiiij. d̃ re g̃ ñ sua ad cui⁹ veꝫ restõnẽ iniust⁹ possessor tenet:neqꝫ oblatio neqꝫ eleemosyna fieri põt:sꝫ nec sciẽt recipi dꝫ:vt dclat Io. cãcel. pthi. ĩ d̃ sollicitudie ecclĩasticoꝝ. c. xij. nisi forte nesciret cui faciẽda eẽt restõ:tũc ei p modũ restõnis pueriti posset ĩ pios vs' p his qb⁹ d̃ bẽt p oblõnẽ vl' eleẽosynã. d̃ q̃ als. ¶ Dꝫ ẽt eẽ mũ da acqsitiõe vt nõ sit turpit acqsita. i. vt nõ sit pciũ pcti. vñ Deut. xxiij. pcipit. Nõ offeres mercedẽ p stibuli:nec pciũ carnis ĩ domo dñi dei tui. Et hoc pter cauẽdũ scandalũ:ne videat ecclesia fouere peccata:si de peccati lucro oblationẽ reciperet:vt

i. Tim. vi.
Alber.
Eccl. xxxv
Homelia xxxv.
Mat. v.
Mat. xvi.
Prou. iij.
Deu. xxiij.

dicit btūs Tho.ij.ij.q.xlvi.art.iij. ¶ R Debet esse
quarto vtilis valoꝛe:vt ꝓficiat ad finē ꝓpterq̄ quē
offerť. Qui in gn̄e duplex est. Pꝛim⁹ est ꝯfessio seu
ꝓtestatio sup̄mi dn̄ij bn̄ficētie:mie:ꝛ ceterarū ꝑfe
ctionū in deo:ꝛ q̄ ad hūc finē offerunť:debent hr̄e
aliquē oꝛdinē siue ꝯuenientiā ad reꝑn̄tādum ea in
quoꝝ testimoniū offerunť:sicut cādele tenebꝛosa
illuminātes significāt diuinā sapiāz cūcta illumi
nātem ꝛ cognoscētē. Sic vestes sacre coloꝛes:thu
ra:altariū oꝛnat⁹:icēsū:ꝛ cetera multa offerūť:ac
diuino cultui applicanť:quoꝝ significatiões Du
rād⁹ in rōnali particulatim ꝓsequiť. Ita etiam a
plagis ꝛ ꝑiculis liberati offerūt nōnūq̄ imagines
vel signa de auro:argēto:cera:aut alia materia ꝓ
testātes ꝑ hec dn̄m esse hoꝝ misericordē medicū:
[.Reg .v.] curatoꝛē aut liberatoꝛē. Sic legiť philistīm obtu
lisse q̄nq; anos aureos:ꝛ totidē mures aureos dā
tes gloriā deo Israel:ꝛ recognoscētes se ab eo pla
gas anoꝝ ꝛ muriū ꝓpter oblationē arce dn̄i a fi-
lijs Israel sustinuisse ꝛc. ¶ Ali⁹ finis oblatiōis est
sustētatio ministroꝝ ecclesie:ꝛ talis oblatio eē dꝫ
[Malac .i.] q̄ possit ꝯuerti in eoꝝ vtilitatē. vñ Mala.i. dn̄s lo
quiť. Intulistis mun⁹:nūq̄d suscipiā illud de ma-
nu vr̄a? Et seq̄ť. Maledict⁹ dolosus q̄ hꝫ in grege
sua masculū:hoc est ꝑfectū ꝛ valēs:ꝛ votū faciens
immolat debile dn̄o. Et p̄misit. Si offeratis cecū:
claudū:ꝛ lāguidū:nōne malū est? Offer illud duci
tuo si placuerit ei:aut si susceperit faciē tuam dicit
dn̄s exercituū. Per debile claudū ꝛc. intelligiť q̄d
ꝯuerti nō pōt in vtilitatē eccl̄ie ꝛ ministroꝝ eius.
Parifoꝛmiter peccāt q̄ falsā aut fractā monetam:
aut res viliores offerūt:q̄ oia ꝑm sctm̄ Tho.ij.ij.
q.xliij. arti.iij. ad dei ꝯtēptū referūť:dū vilia ꝛ mi
nus vtilia offerunť. vñ ꝟ Mala.i. Polluistis nomē
meū i eo q̄d dicitis:mēsa dn̄i despecta est. Hoc aūt
facto dicit:q̄ vilia ꝛ despecta ad mēsam dn̄i offert.
¶ L Ex q̄b⁹ pꝫ q̄ ad sustētationē ministroꝝ ec-
clesie:oia offerre lꝫ q̄ ad victū ꝯferūt ꝛ vestitū:aut
etiā ad sublenandū al's eoꝝ necessitates:vtputa
ad vtēsilia:libꝛos ꝛ silia sublenāda. Cōferūt dico
mediate sicut numisma:vel immediate vt panis:
vinū ꝛ cetera quib⁹ vesci pn̄t:vestiri ꝛ in ceteris ne
cessitatib⁹ sublenari. ¶ Sic ad ꝓtestationē:q̄ oia
habem⁹ a dn̄o:de oīb⁹ oblatiões fieri pn̄t:quoꝝ
exēpla multiplicia nobis exhibet veteris pagina
testamēti. Vñ si aliq̄ offerant viuētia vel nō viuē-
tia deo:vel in honoꝛē hui⁹ sctī vel illi⁹:q̄ ad finē
ad quē offerunť nullā hn̄t ꝯuenientie rōnē:magis vi
dent sape superstitionē q̄ religionē. Verūtn̄ singu-
las rōnes in singulis q̄rere nō est necessariū po
pulo simplici ꝛ fideli:dū sequiť intētiōe simplici ri
tū ꝛ ꝯsuetudinē eccl̄ie ac hoīm bonoꝝ:intēdendo
q̄d eccl̄ia itēdit:stāte in eo semꝑ fidei soliditate ꝛ
itegritate ac aīo ad infoꝛmationē parato. Suffi-
cit insuꝑ leuis ꝯiectura:vt si orō dicať nouenaria
in honoꝛē noue choꝛoꝝ angeloꝝ:vel septenaria i
cōmemoꝛationē septē donoꝝ spūsctī:vel q̄naria i
memoꝛiā q̄nq; vulnerū xp̄i:aut trina in honoꝛem
btīssime trinitatis. Sic suo mō de eleemosynis et
alijs opib⁹ bonis:si totiēs fiāt vel totiēs:sic q̄ ad
honoꝛē hui⁹ sctī:hui⁹ ghis oblatiões fiāt:aīalia:
galli:galle:poꝛcelli ꝛ cetera multa:q̄ hec ꝯferūt
ad sustētationē ministroꝝ eccl̄ie:dūmodo tn̄ non
addať positiue ac particulariter aliq̄ intētio pra-
ua ꝛ oīno ꝯtra diuine religiōi:dūmō etiā in talib⁹
nō ponať firma spes:q̄si a deo vel sctīs aliter:q̄ ꝑ
tales obseruatiões auxiliū ꝯseq̄ non possent:ꝛ q̄si
in illis q̄dā sit necessitas:vt ꝑ eas ꝛ nō aliter indu
cať de⁹ ꝛ sctī illud facere q̄d petunť. Dū demū nō
passim q̄rať tētari de⁹ ꝑ inuocationē sctōꝝ suoꝝ:vł
oblatiões eis sctās:q̄si debeat semꝑ miraculose il
lud facere q̄d petiť:p̄sertim dū petūť cōmoda tp̄a
lia:ꝛ q̄nq; parū ꝯferētia ad salutē:de q̄b⁹ late satis
ꝛ vtiliter scribit cācel. Parhisiē. Jo. gerson in trac.
de directione coꝛdis.

¶ Lectio.xvij.

B

Sequitur tertia par-
ticula hui⁹ scd̄e partis misse:q̄ ꝑm
dn̄m Alb. est p̄paratio qua interim
ad offerēdū ꝛ ꝯsecrādū se p̄parat sa
cerdos. ¶ Pꝛeparat aūt se trib⁹.s.
[Sacerdos trib⁹ se p̄parat.] incēso:lotione ꝛ orōne. Incēso se p̄parare deuo-
tiōis odoꝛe:ꝑ lotionē mūdicie nitoꝛe:ꝑ orationem
coꝛdis ardoꝛe. Nā sacrādis munerib⁹ ꝑ subdiaco
num p̄paratis:ꝛ ꝑ diaconū sacerdoti oblatis:ꝑ sa
cerdotēq; in altaris medio suꝑ pallas explicatas
(quoꝝ mysteria ꝓpter breuitatē trāseo) collocatis
munera ipsa sacerdos icēsat ac thurificat:thurisq;
q; incēsū in thuribulo:(vt Alex. ait) suꝑducit:ꝛ in
crucis modū circūducit:q̄ten⁹ thuris incēso:ꝛ cru
[Thurifi-catō bis facta q̄d significat.] cis signaculo oēs diabolice malignitatis ꝛ fraudis
conat⁹ execreť:ne ꝯ sacerdotē vel sacrificiū aliquo
modo p̄ualeat. Nā ꝛ fumo hmōi oē gen⁹ demonū
extricať. vt ait Raphael āgel⁹ Tob.vi. Significat
nihilomin⁹ hec thurificatio bis sctā:vnctionē dn̄i
q̄ a maria magdalena bis vnct⁹ legiť. pꝛimo pe-
des. Luce.vij. Scd̄o caput:dum fracto alabastro
[Mar.xiiij] vnguētū effudit suꝑ caput iesu. Mar.xiiij. Et re-
pleta est tota dom⁹ odoꝛe vnguēti. Jo.xij. Pꝛopť
q̄d sacerdos vndiq; totū altare incēsat: designās
q̄ factū hoc totā vndiq; resꝑsit ecclesiā:sicut dn̄s
ipse testať. Mat.xxvi. Amē dico vobis vbicūq; p̄-
dicatū fuerit hoc euāgeliū in toto mūdo:diceť q̄
hec fecit in memoꝛiā ei⁹. Ex hac aūt vnguēti ꝑdi-
tione (vt Judas ait) occasionē accepit idem dn̄ice
traditiōis:qua dn̄m Judeis crucifigēdū tradidit:
cui⁹ memoꝛia in hoc sacrificio celebrať. ¶ M Pre
[De lotiōe manuum.] parat se scd̄o sacerdos iterata manuū lotione:nō
ꝓpter timoꝛē ꝯtaminatiōis coꝛpoꝛis xp̄i:q̄d nulla
coꝛpoꝛali immūdicia ꝯtaminari pōt vel macula-
ri:tū q̄ gloꝛiosū:tū q̄ eo modo quo est i sacro coꝛ-
poꝛalr̄ tāgi nō pōt:cū nō sit in sacro q̄ntitatiue:
seu ꝑ modū q̄ntitatis situalis:q̄ mod⁹ ad coꝛpo-
ralē ꝯtactū req̄riť:sꝫ cū tn̄ manib⁹ sacerdos tracta
re hꝫ sacra:ꝓpter eoꝝ reuerētiā fulgere etiā dꝫ
manuū coꝛpoꝛali mūdicia. Fit dn̄iq; hec lotio ad
excitādū se ad internā deuotionē ac puritatē quā
p̄ncipalissime intēdere dꝫ. Vñ sollicite satagēdū ē:
vt nō tā exterioꝛa manuū:q̄ interioꝛa mentiū inq̄
namēta purgenť:q̄ nō tn̄ inq̄nat hoiem tractare
sacra illotis manib⁹:q̄tū illotis aīab⁹. vñ ꝑm Jnn.
[Inno.] Lauat man⁹ coꝛpoꝛalr̄ vt mūdet actus spūalr̄.ꝛ
Alex. de ales. Hic moꝛalr̄ insinuať q̄ sacerdos ob
latur⁹ hostiā lachꝛymis cōpūctiōis lauare dꝫ cō-
sciam. Ps. Lachꝛymis stratū meū rigabo. ne.s.idi
gnus accedēs ad tm̄ sacrificiū:re⁹ fiat coꝛpoꝛis ꝛ
sanguinis dn̄i. Est aūt hec scd̄a lotio p̄ri⁹ eni ad ce
lebrādū se p̄parās:in alio loco man⁹ abluit:vt ꝑm
Alber. q̄ p̄mo ad missā se parās se lauit ab iniq̄ta
[i.Coꝛ.xi.] te:mō sacrificiū oblatur⁹ q̄si ampliori indigēs lo-
tiōe etiā a venialib⁹ ꝛ pctōꝝ se purget reliq̄is:di-
cēs cū ꝓph̄a. Lauabo (nō tā inter pctōꝛes:sed) int̄
inocētes man⁹ meas:ꝛ circūdabo altare tuū dn̄e.
[Psal.i.] Hāc interioꝛē ablutionē petijt Dauid:di. Amplꝰ
laua me ab iniusticia mea dn̄e. ac si diceť. Lauasti
a moꝛtalib⁹:laua me etiā a venialib⁹:q̄ nemo ad
eo lot⁹ est vt nō indigeat lotiōe vlterioꝛi i tāti ob-
latiōe sacrificij. Hoc q̄ꝫ signauit dn̄s Jo.xiij. q̄ cū
loti essent apl̄i:cū accederēt ad refectionē mense
dn̄i paschalis ꝛ lr̄alis agni:noluit eis exhibere coꝛ
pus suū:nisi iterato lauaret pedes eoꝝ:quo signi
ficata est affectuū ablutio. di. Qui lot⁹ est nō indi
get nisi vt pedes lauet:sꝫ est mūd⁹ tot⁹ ꝛ ista lotio
[Exo.xxx.] oꝛtū habuit a lege. Exo.xxx. vbi dr̄. Facies labiū
eneū cū basi sua ad lauādū:ꝛ missa aq̄ lauabūt in
ea Aarō ꝛ filij ei⁹ man⁹ suas ꝛ pedes:q̄n ingressu
ri sūt tabernaculū testimonij:ꝛ q̄n ꝛ accessuri sūt ad

altare vt offerāt thus dño.¶ Ex illo ptz ꝙ rit⁹ q̄
rundā:quo ablutionē hāc differūt vſqꝫ ad finē ꝓ
Emproba-
tur quorū-
dā ritus.
fatiōis:eſt min⁹ ꝯuenēs:tū qꝛ figura ꝓcedere dꝫ
figuratū:ꝛ ita corporalis lotio; manuū:ſignificās
interioē lotionē mētiū:q̄ fit ꝑ orationē:ꝓcedere
debet oratonē. Tū qꝛ ꝟba canonis dependēt ad
ꝓfationē ꝛ hymnū ſequētē. Sanct⁹:ſanct⁹:ſanct⁹:
ita vt non liceat q̄cūqꝫ alia verba interponere: ne
coherētia ſenſus diuidat.¶ Ad lotionē aūt ma-
nuum ꝓferri dꝫ ille pſalmi ꝟſiculus. Lauabo in-
ter innocētes man⁹ meas:ꝛ circūdabo altare tuū
dñe:per quē impꝛtinātiſſime corrūperet ſniarū cō
tinuatio.¶ C Preparat ſe tertio oꝛonis ſuffra-
gio. Et hoc dupl'r ſm Alb.ſ.primo per ſeipm̄ orā
do:ſcdo oꝛonis ſuffragiū a pp'lo poſtulādo. Quo
ad primū tres facit oꝛones ſm ꝯſuetudinē eccl'ie
Romane. In prima poſtulat acceptio diuina; ipi⁹
ſacrificij ꝛ ſacrificio aſſiſtētiū. In ſcda poſtulat. cō
ſecratio ſacrādoꝝ munerū:in illa.ſ. Ueni ſctifica-
toꝛ. In tertia poſtulat oblationis ꝓfectus q̄ntum
ad ſanctoꝝ honorē ꝛ ſalutē circūſtantiū. In q̄buſ-
dā eccleſijs dꝛ prima tm̄.ſ. In ſpū humilitatis:et
animo ꝯtrito ſuſcipiamur dñe a te:vt ſic fiat ſacri
ficiū noſtrū:vt a te ſuſcipiat hodie: ꝛ placeat tibi
dñe deus. Et ſumpta ſunt hec verba ex oratione
Azarie; Daniel.iij.in camino ignis facta. Sacer-
dos aūt dr. In ſpū hūilitatis ꝛ aīo ꝯtrito:duo' tan
git que oꝛonē faciūt exaudibilē.ſ.humilitatē ꝛ cō
tritionē. de primo dꝛ Eccl'i.xxxv. Oꝛo humiliātis
ſe nubes penetrabit. de ſcdo Eſa.vlt. Ad quē reſ-
piciā niſi ad paupculū ꝛ ꝯtritū ſpū:ꝛ tremētes ſer
Eccl.xxxv
mones meos? Quia aūt ſacrificiū offert, in recor-
dationē paſſionis dñi:cū recordamur ꝙ ſacrificiū
Eſa.vlti.
illud in ara crucis oblatū eſt ꝓ pctis nr̄is:offeri-
mus in ſpiritu humilitatꝫ recognoſcētes pctā no
ſtra:ꝛ in animo ꝯtrito pcti dolorē in corde ſentien
tes. In hac ergo humilitatꝫ ꝛ ꝯtritiōe eccleſie:pe
tit ſacerdos ſuſcipi oblationē ſacrificij:cert⁹ ꝙ ſic
oblatū a dño non reijcitur. vñ in ꝑs. Cor ꝯtritū et
humiliatū deus nō deſpicies. Alie due orationes
clare ſunt.¶ D Sed hic aliq̄s diceret:ſacrificium
(vt dicit Raba.)dꝛ quaſi ſacrū factū:qḋ prece my-
ſtica'r conſecrat in memoriā dñice paſſionis. Qḋ
Obiectio.
aūt tale eſt:oino eſt acceptū ꝛ bñdictum a deo et
cōſecratum. Uñ fruſtra poſtulat in ꝓtactis oꝛoni
Rñſio.
bus ſacrificij acceptatio a domino:bñdictio ꝛ con
ſecratio. Rñdet Alex.ꝙ ſacrificium dꝛ tripliciter.
Uno modo dꝛ actus ꝯſecrantis:ſiue ipſa ꝯſecratio
actionis:ꝛ ſic ſumit in illa oꝛone. In ſpū humilita
Sacrifici-
um capit
tripl'r.
tis. Alio modo dꝛ hoſtia ꝯſecrāda:ſic accipit in ſe
cūda oꝛone. Ueni ſanctificatoꝛ omnipotēs eterne
deus bñdic ꝛ ſanctifica hoc ſacrificiū tuo ſancto
nomini ꝓparatū. Tertio modo dꝛ ipſa hoſtia; con
ſecrata ſꝫ diffinitionē Rabani allegatā:ꝛ de ſacri
ficio ſic ſumpto non fiūt oꝛones due ꝓdicte. Sed
de eo ſic aſſumpto inclinato capite dicit ſacerdos
tertiā oꝛonem. Suſcipe ſancta trinitas hāc obla
tionē ꝛc.qua petit vt ſacrificium tertio modo ac-
ceptuꝫ:qḋ eſt hoſtia ꝯſecrata:a domino:ſctā.ſ.tri
nitate ſuſcipiat:nō q̄ntum ad ſe ſic eñ ſemp eſt ac
ceptiſſima ſm illud pr̄is. Hic eſt filius meus dile
ctus in quo mihi bñ complacui. Mat.iij.ꝛ.xvij.:ſꝫ
q̄ntū ad inſtitutionis ſue finē ꝛ fructū:qui eſt gr̄a-
rū actio:diuinoꝝ bñficioꝝ cōmemoratio: inter q̄
ꝓcipuum eſt dominica incarnatio:paſſio:reſurre-
ctio:aſcēſio ꝛc. Sctōꝝ͂ honor ꝛ collaudatio ꝛ ſa-
lutis in via adhuc pegrinantiū ꝓmotio:de quib⁹
infra lati⁹ tractabit. Et hec tāguntur ac petūtur
in oꝛone iſta:vt ptꝫ eā aduertēti.¶ E Premiſſis
itaqꝫ his oꝛonibus q̄s ſacerdos conſecrās ad deū
fundit:q̄renus oblatio ſua ꝑfecta ꝛ placita fiat ēt
eccleſie ſuffragia interpellat:ſic enim plꝫ deo ſa-
crificiū ſm illud Mala.iij. Placebit deo ſacrificiū
inde ꝛ hierl'm ſicut dies ſeculi.ꝛ ſicut anni antiq̄.

Judas ꝯfitēs:hierl'm pacis viſio interꝑtatur. Eſt
itaqꝫ ſacerdos Judas loc⁹ ablutiōe ꝛ oꝛonis ꝯfeſ
Mala.iij.
ſione. Eſt ꝛ hierl'm pacis ꝛ vnitatis eccleſiaſtice
ſuffragij interceſſiōe:ideo ꝯuertit ſe ad populuꝫ:
petēs in vnitate eccleſie oꝛonis ſuffragia; dī. Ora
te pro me frēs vt meum ꝛ veſtrū ſacrificium acce-
ptabile fiat apud deū pr̄em omnipotētē. Aliq̄ ad-
dunt. Et ſoroꝛes:ꝓpter ſexuū diſcretionē:ſed aliq̄
vtrūqꝫ includūt in noīe ſexus ꝓncipalioris:atten-
dētes illud apl'i. Non eſt maſcul⁹ neqꝫ femīa:oēs
eñ vos vnum eſtis in Chriſto Jeſu. Appellatiōe
frīs innuit eccleſie in vnitate charitatꝫ colligatio
nem ꝛ pacis vnionē. Recte aūt petit oꝛonū inter-
Gal.iij.
ceſſiones:memorās illud apl'i ad hebre.v. Qm̄ ꝛ
ipſe circūdat⁹ eſt infirmitate:ꝛ ita vt homo infir-
Ad heb.v.
mus indiget eccleſie adiutorio. Hinc Ja.v. Orate
pro inuicē vt ſaluemini:multū eñ valet deꝑcatio
iuſti aſſidua. Qḋ ꝟo dicit. Ut meū ꝛ vr̄m ſacrificiū
Ja.v.
ꝛc innuit ꝙ vt dictū eſt:tā offerētes q̄s oblata offe
runt in altari dño:cui⁹ oblatiōis ſignū fuit exte-
rioꝝ oblatio facultatū. Uñ ꝛ dꝫ quēadmodū ꝓ po
pulo:ita ꝛ pro ſeipſo offerre ꝓ peccatis. Ipſe eñ
eſt homo ex hoib⁹ aſſumpt⁹:pro hoib⁹ ꝯſtitut⁹ lo
co eius.ſ.xp̄i:qui eſt toti⁹ ſctitatis ꝑfectoꝛ.vt Alb.
loquit:ꝛ ideo vt homo indiget ſuffragio. Ut ꝟo in
loco dei ꝯſtitut⁹:offert ꝛ ſctificātionē ꝑficit:ſm il-
lud apl'i ad hebr.v. Oīs pōtifex ex hoib⁹ aſſum-
ptus:pro hoib⁹ ꝯſtituit in his que ſunt ad deū ꝛc.
Huic aūt ſacerdotis petitioni q̄dā rñdēt. Memor
ſit dñs ſacrificij tui:ꝛ holocauſtū tuum placabile
fiat. Alij. Spūſſctūs ſupueniet in te:ꝛ virt⁹ altiſſi
mi obūbrabit tibi. Quidā vt Romani; rñdent. Su
ſcipiat dñs ſacrificiū de manibus tuis ad laudē ꝛ
gloriā nominis ſui:ad vtilitatē quoqꝫ noſtrā:to-
tiuſqꝫ eccleſie ſue ſctē amen. Sed forte quis dice-
ret:incōuentēs videt in tāto officio tot fieri diuer
ſitates. Uñ videt ꝙ hec varietas non ſit in eccl'ia
Obiectio.
ꝑmittēda:ſed abolēda potius ꝛ damnāda. Rñdet
btūs Anſel.in epiſtola ad Ualerianū Magdeber
gēſem archiepm̄:q̄rentē de diuerſitate modoꝝ q̄
Rñſio.
fiūt circa celebrationē hui⁹ ſacramēti dicēs. Sic
habem⁹ a ſctis patrib⁹:ꝙ ſi vnitas ſeruat chari-
tatis in fide catholica:nihil officit cōſuetudo di-
uerſa. Et ſi multe ſūt diuerſitates q̄ nō; in ſumma
Charitat:
vnitas ſi ſ
uat in fide
catholica:
nihil offi
cit ꝯſuetu
do diuer-
ſa.
ſacri vel virtute eius aut fide diſcordāt:neqꝫ oēs
in vnā ꝯſuetudinē colligi poſſunt:eſtimo eas po-
tius in pace tolerādas:q̄s diſcorditer cū ſcandalo
dānādas. Ex his ptꝫ que diuerſitas tolerāda nā
per ſummā ſacri intelligunt illa que ꝓeiſe requirū-
tur ad eſſe ſacramēti.¶ F Sequit ſtatim quarta
particula ſcde partis principalis miſſe:que dicit
ſecreta ſm Alex.de ales.qꝛ tunc incipit myſteriū
paſſionis dñi in oblatione coꝝ que ſunt ꝯſecran-
da:vñ ibi per correſpōdentiā quādā repꝛſentatiue
Jo.xi.
inchoat machinatio q̄dā Judeoꝝ:ꝛ tractatio de
morte xp̄i:ꝓpter quā dñs abijt in regionē iuxta
deſertū. In illa eñ parte initiū eſt oblatiōis:q̄' eſt
myſteriū paſſionis dñi:ſicut illa machinatio fuit
initiū paſſionis eiuſdē exhibite in corpore Chri-
ſti.¶ Dicit etiā hec oratio ſecreta cuꝫ ceteris ver
bis ſacri canonis ſm Alber.ꝓter rōnes.ſ.lect.xv.
recitatas:qꝛ tā in illa oꝛone q̄ ſecreta dꝛ:ſctiſſima
poſtulant ꝛ offerunt:q̄ a pp'lo cōi celari debēt vt
ampli⁹ venerent. Oſtēſa eñ pp'lo ꝑ viſum viſcunt
ꝛ vilipēdunt:ꝛ forte nōnū q̄s aduſus alios adhibē
tur. In cui⁹ ſignū Nume.iiij.mādat Aarō ꝛ filijs
ei⁹:vt ipſi ſoli ingredietes tabernaculū:oīa ei⁹ va
ſa inuoluāt:ꝛ portāda dū mouēda ſunt caſtra ſin
gulis filijs Caath diſtribuāt. Ipſi aūt filij Caath
ac ceteri nulla curioſitate videāt q̄ ſūt in ſctūario
priuſq̄s inuoluant:alioq̄n moꝛient. Nā multi viſu
ſctiſſima ꝯtēnētes dū publice eis oſidunt:accipiūt
occaſionē mortis in eis:que ſi forte opta ꝛ inuolu
ta:ꝛ ab eis celata venerarent. hinc Mat.vij.dicit.

Nolite sanctū dare canibus ⁊ margaritas nolite ꝓijcere añ porcos:ne forte ꝯculcent eas pedibus suis:⁊ canes ꝯuersi dirūpāt vos:q: audita ista vilescūt ꝑplarib⁹:⁊ sacerdotes ab his coꝝ lacerāt̄:vñ ⁊ btūs Diony. scribēs ad Timotheū de eccle.hie. eadē ꝑcipit. Obserua inqt diligēti⁹,ne scā sanctoꝝ efferas:ne ꝓfanis luminib⁹ violāda ꝑmittas:reuereberis magis occulta:ꝙ̄ dei arcana mysteria spūalib⁹ inuisibilibusq̄ notiōib⁹ honorabis:atq̄ ītemerata seruab:neq̄ꝙ̄ ea passim rudib⁹ tradēs: sed scīs solis sacrarū rerū ītelligētias secreti⁹ pādēs. ¶ Et notādū q̄ ꝑme secrete non ꝑmittit̄ imediate inuitatio ad orōnē ꝑ v̄bū Orem⁹:s3 scdē:si plures secrete legāt̄. Dz eñ nūero ⁊ ordini collectarū ꝯformiter rñdere nūer⁹ ⁊ ordo secretarū:et post cōionē.i.cōplendarū:ita q̄ tot secrete ⁊ eodē ordine sil'r ⁊ cōplēde dicant̄:quot ⁊ quo ordine dicte fuerāt collecte:non plures:nec pauciores:nec alio ordie. Cui⁹ cā tacta est lec.xvi.q: ipa inuitatio ꝑ v̄bū Orem⁹:cū salutatiōe ppl'i ꝑmissa ē añ offerēdā quā respicit ꝑma secreta:q̄re ad eā Orem⁹ ñ est repetēdū. ¶ In secretis aūt q̄ pene ꝑ singl'a officia variant̄:petit̄ q̄ ppl's offerens in suis donis deo in vnitate corꝑis xp̄i icorporād⁹ ipsi acceptabilit̄ offerat̄:vt pz in ꝑma secreta ꝑme dñice aduētus:vbi dr̄ sic. Sacra nos dñe potēti virtute mundatos:ad suū faciāt puriores venire principium. Olim eñ hoꝝ ꝑncipiū q̄rtū ad oblatiōnē:est oblatio qua xp̄s obtulit seip̄m. Et hoc facile attēdi pōt in oīb⁹ secretꝭ:nisi q̄ aliqñ ꝓpter festū:qđ agit̄ de xp̄o vel sctis:in secretꝭ de ipsis festiuitatib⁹ mētio adhibet̄:vt gr̄a festi xp̄oꝝ ppl's offerēs vniat̄. Sic ꝙ̄ ꝑficiēs ꝯcludit alta voce:dicēs. Per oīa secl'a seculoꝝ.q: qđ in ꝯclusiōe est:oīb⁹ expedit scire tam clericis ꝙ̄ idiotꝭ. Dicit̄ ꝙ̄ s3 Alb. Per dñz n̄r3 iesū xp̄3 ⁊c.vt sciat̄ q̄ q̄cq̄d petit̄ nō nisi i noīe xp̄i exaudit̄. Pōt nihilomin⁹ exaltatiōe vocis s3 Alex. siḡri q̄ xp̄s iteꝝ palā āmbulās se tāq̄ verū paschalē agnū añ q̄nq̄ dies pasche:luna decima ꝑmi mēsis ꝑhtauit hierl'm publice a turba cū ramis palmarū suscept⁹:⁊ inter lunā decimā:⁊ decimā quartā ingrediēs ⁊ regrediēs clamabat publice docēs in tēplo. ¶ Rñdet aūt sacerdotis minister vel chor⁹. Amē:qđ ad ꝯclōnē tm̄ refert̄:⁊ iterꝑtat̄ ꝓ verū est s̄m Alb.nō ꝓ fiat:ac si dicat:tu dicis. Per dñm ⁊c. q̄ viuit ⁊ regnat ⁊c. Nos corde ⁊ ore ꝓfitemur ⁊ dicim⁹ verū est:ac si dicat. Iusti sunt oēs sermones tui:⁊ nō est in eis prauū q̄d neq̄ ꝑuersū. ¶ G Audiēs sacerdos hāc ppl'i ꝯfessionē ꝓcedit ad q̄rtā hui⁹ partis scđe particulā:vz ad ꝑfatiōnē:q̄ ꝑlocutio iterꝑtat̄:q: iā sacerdos sentiēs ppl'm ad altiora paratū:ꝑloquitur eis publice de sacri altitudine ⁊ reuerētia:⁊ ab hac ꝑlocutione illud qđ cātat nomē ꝑfatiōis accepit. ¶ Diuidit̄ aūt s3 Alex. in partes tres. Primo:fideliū ꝯgregatoꝝ ad ꝯfitēdū dño excitatio ꝓponit̄. Scđo ꝯfessiōis exhibende rō declarat̄.ibi. Vere dignū. Tertio, ꝯfessionis exhibite acceptatio postulat̄.ibi. Cū q̄bus ⁊ n̄ras voces. ¶ Excitatio intētiōis ppl'i ī trib⁹ est s̄m Alb. In eulogio salutatiōis:in cōione ꝓfectiōis:i exhortatione gr̄arū actiōis. Eulogiū salutatiōis ꝯtinet salutatione ꝑsbyteri:⁊ deuotā rñsionē ppl'i. Salutatio est. Dñs vobiscū:q̄ optat diuinū adiutoriū assistētiā ad altissima sacri mysteria:āgelice etiā ꝑfectiōi tremēda:nō curiose discutiēda:s3 humilitate cordis a ppl'o suscipiēda ⁊ venerāda. Suscipiēda i cena spūali:in q̄ reficiēdi sūt pane viuo: q̄ de celo descēdit. Vñ ⁊ ꝑfatiōis offm̄ ad illud referri pōt qđ legit̄ Lu.xxiij. Misit dñs Petrū ⁊ Ioannē di. Euntes parate nobis pascha vt mādu

Margin: Diony. — Quicquid petit̄:ñ nisi i xp̄i noīe exaudit̄. — Prou.viij. — Io.vi.

cemus. Et post. Ipse ostēdet vobis cenaculū grāde stratū:ibi parate. Et hoc sonat qđ dr̄ ꝑfatio.i.ꝑlocutio:quasi ꝑparatio ad hostie ꝯsecrationē ⁊ cōsecrate sūptionē. ¶ Rñdet aūt ppl's. Et cū spū tuo. optās vt q̄ nō nisi ipū sācti opatiōe fieri pōt:eodē spū sacerdotꝭ spm̄ sublenāre ⁊ sibi vniēre nedū sacramētalr̄:s3 spūalr̄ ꝑ sacerdotē ꝑficiāt̄:qm̄ spūs est de⁹:⁊ eos q̄ adorāt i spū ⁊ v̄itate opz adorare. Et marie in hoc sacro:in q̄ sine spū caro nihil prodest:s3 spūs ꝑficit oīa:dicēte dño de hui⁹ sacri ꝑfectiōe. Io.vi. Spūs est q̄ viuificat:caro aūt ñ ꝓdest q̄cq̄. Rñsiōe hac audita:sacerdos ppl'm in cōione charitatꝭ ad altiora ꝓficisci volēs expresse hortat̄ di. Sursū corda.supp.leuate. De hac exhortatiōe ita dicit Cyp̄s.papa vt hr̄ d ꝯse.di.i qñ. Qñ stam⁹ ad orationē fratres dilectissimi:inuigilare et incumbere ad preces toto corde debemus. Cogitatio carnalis hois ⁊ secularis abscedat:nec quicq̄ animus aliud:ꝙ̄ id solum cogitet qđ ꝑcatur:ideo ⁊ sacerdos ante orationem:prefatione premissa: parat fratrum mentes dicēdo. Sursum corda.vt dum rñdet plebs. Habemus ad dominum.admoneat̄ nihil se aliud ꝙ̄ dñm cogitare debere. Claudatur cōtra aduersariū pectus:⁊ soli deo pateat: nec ad se hostē,dei tēpore oratiōis.venire patiat̄. Hec ibi. ¶ H Ait ergo sacerdos. Sursum:intellectu veritatis:affectu charitatis:virtute conuersationis:rectitudine intentionis. ¶ De prima ad īpernā eleuatione dicit ꝑs. Accedat homo ad cor altū:⁊ exaltabit̄ deus. Ad cor altum intellectu veritatis accedit:qui in sacramēto nihil carnale cogitat:sed omnia alta esse intelligit:vt quod in cibo sumpt⁹ Christ⁹ dentib⁹ nō discerpit̄:nec sacerdotis diuisione diuidit̄. Sūptione non digerit̄,vt pereat:sed manēs integer sumpt⁹ nos sibi incorporat. In altare descēdēs in dexterā patrꝭ manet vt nos sibi incorporatos ad eiusdē p̄ris dexterā exaltet ⁊ huiuimodi. ¶ De secūda exaltatiōe dicit apostolus ad Col.iij. Que sursum sunt sapite nō que super terrā. Sapim⁹ ei ⁊ q̄rimus celestia per charitatis feruidā exaltationē:⁊ hoc in sacramento ꝑficitur:quando ⁊ nimiā domini dilectionē pēsantes:aduertim⁹ q̄ ipse se nobis dat i cenā:quo nos sibi incorporet:⁊ sic ad alta domus patrꝭ:vbi omnes eterne vite abūdāt panib⁹:nos eleuando ꝑducat. ¶ De tertia eleuatiōe dicit idē ad Phili. iij. Nostra ꝯuersatio in celis est. Unde ⁊ saluatorem ad nos in sacramēto expectam⁹ dominum Iesum Christum:qui incorporādo nos sibi reformabit corpus humilitatis nostre cōfiguratū corpori charitatis sue. ¶ De quarta sursum eleuatiōe dr̄ Iob.xvi. Ad deum stillat oculus meus:hoc est,oculus alte intentionis qui deuotione ⁊ memoria dñice passionis stillat lachrymādo:⁊ nō nisi in altum ad deū dirigit̄ tendendo ⁊ ꝑgendo:⁊ oīa soli deo attribuēdo. Hanc aūt exhortationem facit sacerdos ꝯformiter ad illa verba Iob.xvi. Terra ne operias sanguinē meū:neq̄ locū in te latēdi inueniat clamor meus:⁊ ideo terreno ⁊ depresso corde sanguis xp̄i nō dz operiri:⁊ clamor quo ad cōionē dei vocamur:latere nō dz sub affectu terreno:sed poti⁹ corde eleuato ad celū hec oīa venerari. Ad hanc aūt sacerdotis excitationē rñdetur ex persona assistētis populi. Habem⁹ ad dñm:quia ad altius aliq̄d cor exaltari non pōt:nec in aliquo tutius locari vt altissima ⁊ spūalia dei dona percipiat. Thren.iij. Leuem⁹ corda nostra cū manib⁹ ad dñm in celos. Totū enim cor in celestib⁹ habitare dz:qđ tam celestia ⁊ sublimia dona expectat: qđ angelicis laudib⁹ voces carnis iūgi desiderat ne improperiū illud incidat. Appropinquat populus iste ore suo:⁊ labijs suis glorificat me:cor autem ei⁹ lōge est a me. ¶ I Huic rñsioni sacerdos excitādo ppl'i intētionē:annectit exhortationem quādā:q̄ exhortat̄ ppl'm ad gratiarū actiones:di. Gratias agamus dño deo nostro se populo communicāns ⁊ vniēs:dicēs in sua ⁊ populi ꝑsona:agamus:qi vni⁹ sūt doni ꝑticipes corꝑis ⁊ sanguinis

Margin: Io.iij. — Io.vi. — Ps. — Ad col.iij. — Ad phi.iij. — Iob.xvi. — Thren.iij. — Esa.xxix.

dñi. quo ĩ vnũ corp⁹ mysticũ cũ capite mẽbra oĩa vniunt. j. Cor. x. Unũ corp⁹ multi sum⁹ oẽs / q̃ de vno pane: ⁊ de vno calice ꝑticipam⁹. Grẽ aũt agunt qñ dona dñi digne ꝑcipiunt: discrete cognoscunt: et magna deuotione in ipm referunt. De ꝑceptione digna dr. j. Paral. vlt. Tua sunt oĩa: et q̃ de manu tua accepim⁹: dedim⁹ tibi. Sic eñ digne accipit a deo donũ: cũ nos indignos diuinis esse beneficijs estimam⁹: ⁊ ꝑ hoc grate accepim⁹. (Seneca. ij de bñficijs. Qui grate bñficiũ accipit: primã ei⁹ pensionẽ soluit) dũ ⁊ ea q̃ reddim⁹ a dño esse minime dubitam⁹. Sic ⁊ discrete cognoscũt a nobis: si cũ aplo dicim⁹. Nos nõ spm hui⁹ mũdi accepim⁹: sȝ spm q̃ ex deo est: vt sciam⁹ q̃ a deo donata sũt nobis. Oĩa eñ bona de⁹ dat in spũ: ⁊ in spũ data cognoscunt q̃lia sunt: ⁊ quãtã in nobis efficiãt ꝟtutẽ magna deuotiõe in ipm datorẽ deũ referũt: ⁊ dum eis vtunt ad finẽ ꝓpter quẽ dant: ⁊ solũ deum ex his laudari ⁊ magnificari exoptãt: dicẽtes cũ aplo Juda illud in fine sue canonice. Soli deo saluatori nro ꝑ iesum xpm dñm glia ⁊ magnificẽtia: īperiũ ⁊ ptãs añ oĩa scl'a: ⁊ nũc ⁊ ĩ oĩa scl'a scl'oꝝ. ¶ R Hortat aũt sacerdos ad agẽdas gratias dño deo nro. Dño q̃ nos redemit psal. xxx. Redemisti nos dñe de⁹ ꝟitatis. Ex hoc nãq ꝙ nos redemit acq̃situm est ei ius possidẽdi: ⁊ ita rõ dãnãdi: vñ Aug. Tãti emit nos vt sol⁹ possideret. Deo qui nos creauit. Deut. xxxij. Possedit: fecit ⁊ creauit te. Nro: q2 saluabit. psal. De⁹ nr: de⁹ saluos faciẽdi. Tũc eñ verissime erit nr: qñ erit oĩa ĩ oĩb⁹. i. oĩm honoꝝ abũdãtia. Ipe est de⁹ q̃ nos de nihilo creauit: ipe dñs q̃ suo nos sanguine redemit: ipse est nr q̃ suo munere nos saluabit: ipse q̃ creãdo dedit naturã: q̃ redimẽdo dedit gratiã: q̃ saluãdo ꝯfert gliam. Uel dño: nos sua ꝟtute portãti. ad Heb. j. Portãs oĩa ꝟbo ꝟtutis sue. Deo: nos sua sapiẽtia regẽti. ps. Qui regis isrl intẽde. Nro: regnũ nobis ꝑparãti. Jo. xiiij. Uado parare vobis locũ Hec ẽ rõ triplex q̃re deo referẽde sũt grẽ. ¶ Huic exhortatiõi sacerdotali chor⁹ rñdet ꝯsentiẽdo. Dignũ et iustũ est. Dignũ: quãtũ ad ipm: qñ ipse est dñs de⁹ nr. Justũ: quãtũ ad nos: q2 nos ppl'a ei⁹ et oues pascue ei⁹. Dignũ: ꝑ magnifica liberalitate q̃ dona ꝯfert. Justũ: ꝑ debito receptiõis donoꝝ. De pũo Jaco. j. Dat oĩb⁹ affluẽter ⁊ nõ īproperat. Ex hoc eñ ipe grãꝝ actiõe dignissim⁹: q2 magnifice dat: nõ manu retracta: sȝ manu apta liberalitate tota nullis ꝑcedẽtib⁹ meritis: q2 prior dilexit nos. j. Jo. iiij. nulla retributiõe expectata. ps. cxv. Quid retribuã dño ꝑ oĩb⁹ q̃ retribuit mihi. De scdo. j. ad Thes. vlti. In omnibus gratias agite.

Seneca.

j. Cor. ij.

ps. xxx.

Aug.

¶ Lectio. xviij. A

Post excitationẽ fi

delium ad ꝯfitẽdũ dño ꝑ dignas grãrũ actiões: sequit altera ꝑs ꝑfatiõis q̃ sacerdos sue exhortatiõis rõnem ostẽdit. Et diuidit ĩ ꝑtes duas: sȝ duas rõnes diuine laudis a nobis exhibẽde. Pria est excellẽtia diuina. Scda laus angelica: q̃ ibi tãgit. Per quã maiestatẽ tuã. ¶ Circa pmũ sacerdos pmo rñsionẽ approbat. Scdo: rõnẽ diuie laudis rẽdarat: ibi. Nos tibi sꝑ. ¶ Circa pmũ ait approbãdo rñsiõẽ ppli q̃ rñdit Dignũ et iustũ ẽ. Uere dignũ ⁊ iustũ ẽ. Dignũ: q2 nos mera volũtate ꝯdidit. Justũ: q2 pura mia nos redemit. Equũ: q2 nos ꝯtinue iustificat. Et salutare: q2 nos ꝑpetuo glificat. Ut dignũ rõe sue excellẽtie. Justũ rõe sue bñficẽtie: ut tũ ei ꝑ2 deo gtitudo. Salutare: rõne sui ꝑmissi. ꝟ Alectã. Aliter exponit dñs Alb. Has nãq dictiões referẽs ea ad q̃ncq̃ q̃ ꝯsiderant in sacro. ¶ Est enim sacrm sincere ꝟitatis: excellẽtis nobilitatis: eximie liberalitatis: rõderate eq̃tatis: summe ꝟtuositatis. ¶ Quoad ꝑmũ dr. Uere: q2 hoc sacrm nõ tantũ

De altera ꝑfationis parte.

ꝯtinet gratiã significatiue quo veteris test. sacra: de qb⁹ ad Heb. x Umbrã hñs lex futuroꝝ bonoꝝ: nõ ipsam imaginẽ rerũ. Hoc est nõ ipsam veritatẽ rerũ sanctarũ imaginatã: q2 boni grẽ fuerũt signa nõ cã: sȝ ꝯtinet in veritate autorẽ oĩs grẽ: sic eñ dr Jo. j. Lex ꝑ moysen: scȝ in vmbris ⁊ figuris data ẽ: sȝ grã ⁊ veritas ꝑ iesum xpm facta est. ¶ B Quoad scdm dr dignũ: q2 ipm solũ est deo dignũ sacrificiũ: nã cũ in veteri legis sacrificio q̃reret q̃d digne deo offerret: nullũ inuẽtũ est: dicẽte Michea. Quid dignũ offerã dño: nũq̃d offerã ei holocaustomata ⁊ vitulos anniculos. Nũq̃d nõ placari põt dñs in milib⁹ arietũ. An in multis milib⁹ hircoꝝ pinguiũ. Nũq̃d dabo primogenitũ meũ ꝑ scelere meo: fructũ vẽtris mei ꝑ pctõ anime mee. q. d. nõ. Michee vj. Propter qd Jo. repñtãs gemitũ antiquorum hoc nro sacrificio carẽtiũ dixit. Ego flebã multũ: qñ nemo dign⁹ inuẽt⁹ est aperire librũ: nec videre eũ: xpm scȝ vite librũ. Istud ꝟo sacrm oĩa aperit hui⁹ libri secreta diuina ⁊ celestia: ⁊ iõ q̃busdã interpositis: dr ibi de laude dignitatis isti⁹. Et cũ aperuisset librũ: quatuor aĩalia: ⁊ vigintiquatuor seniores ceciderũt corã agno hñtes singli citharas ⁊ phialas aureas plenas odoramẽtoꝝ q̃ sunt orõnes scl'oꝝ. ⁊ cãtabant cãticũ nouũ dicẽtes. Dign⁹ es dñe de⁹ nr aperire librum: ⁊ soluere signacula ei⁹: qñ occisus es: ⁊ redemisti nos deo in sanguine tuo. Liber est secretũ ꝯsiliũ diuine sapiẽtie: quo dispõsuit sacramẽtis ornare vel ordinare eccl'iaȝ. Hoc nemo aperire potuit: nisi is qui in sanguine suo de corde suo sacramẽta profluere fecit: et ideo quatuor animalia euangelice predicationis in se figurã preferẽtia: vt rationẽ sacramentorum intelligant sicut homo. In sacrificiũ se exhibeant vt vitulus: fortiter mortem vincant vt leo: altissima cõtemplatione verbum apud deum comprehẽdant vt aquila. Et vigintiquatuor seniores: qui significãt duodecim patres vete. testa. ⁊ duodecim apostolos noue gratie patres: statim cadũt in facies suas: in vna fide precedentium et sequẽtium tam dignum sacramentum venerantes: ⁊ iucunda laude citharizantes oĩm virtutum cõsonantia: habẽtes phialas auro diuinitatis splendentes: hoc est diuinis cordib⁹ flagrantes omni odoramẽto ꝟitatis ⁊ bonitatis: statim in venerationem tanti excitantur sacramenti in testimonium eius excellentissime dignitatis. ¶ C Quoad tertium dicitur iustuȝ: quia magnitudine doni liberalis sequitur magna obligatio eius cui bonã faciẽde rationis ꝑm illud Grego. Cum crescunt dona: crescunt donorum rationes. Et maximi igit sacramenti dono maxime donanti dño obligamur: ideo iustum est pro summo sacramenti huius dono summas deo agere gratias: summas dico nobis possibiles. Est deniq iustũ ex huius sacri institutione: siquidem iustum est tenere diuina instituta: ⁊ illa maxime q̃ ad tantam nobis instituta sunt vtilitatem. Hinc psal. cxviij. Utinã dirigant vie mee ad custodiendas iustificationes tuas. Iniunxit dñs frequentationem huius sacramenti dicẽs Luc. xxij. Hoc facite in meã cõmemorationẽ: in tanto sue charitatis ⁊ nostre vtilitatis effectu: ⁊ ideo iustum ⁊ nihil tam iustũ est nisi vt sacramentũ istud omni deuotione ⁊ gratitudine celebret. ¶ Quoad quartũ ad ditur equũ. Cum eñ oĩa dñs in pondere disposuit numero et mẽsura. Sap. xj. Et diuina eq̃tas exigit vt remetiat ea qua mensum est mensura. Luc. vj. Necesse est per equitatem respondeamus dño in rõne dati ⁊ accepti. Cũ autẽ nihil habeamus proportionabile deo reddendũ pro ineffabilibus donis ab eo acceptis: pro grauissimis offensionibus in eũ cõmissis: dedit nobis in hoc diuinissimo sacramento seipsum / q̃ se prius dedit in redẽptiõis nostre preciũ: vt cũ offerẽtes summo patri sacrifi-

Ad heb. x

Joan. j.

Apoca. v.

Greg.

ps. cxviij

Luc. xxij.

Sap. xj.

Luc. vj.

ciũ p pctis:hostiã placatiõis:holocaustũ intime ac pfecte vniõis suo dono equa mẽsura rñdeam⁹/ vñ eq̃le donũ reddim⁹:id3 scz p deuotã hui⁹ sacrifi cij oblationẽ:quẽ in dono summo a p̃mia ineffa bili recepim⁹. Uñ nõ tm̃ iustũ:s3 equũ est p hoc sa cramẽtũ dignas grãꝝ repẽdere actiões. ¶ Quo ad q̃rtũ cõcludit:ꝛ salutare. Est em̃ sacr̃m illud sũ me virtuositatis:q: eterne salutis: ꝛ oĩm salutariũ effectum vnica cã. Uñ salutare est grãs deuotissi mas repẽdere:vt sic ↄtinue in hoc sacro ab ipso in nos:ꝛ in eũ a nobis effect⁹ fluãt ꝛ refluãt salutares Hoc salutare in desiderio erat patrũ:vñ ait Ja cob. Salutare tuũ expectabo dñe. Et sctũs simeõ puerũ Jesum tenẽs in manib⁹:viderũt inquit ocu li mei salutare tuũ qd̃ parasti ante faciẽ oĩm popu loꝝ. Luc.ij. ¶ D Cõsequẽter rationẽ hui⁹ diuine laudis aperiẽs sacerdos addit. Uere dignũ ꝛ iu stũ est:equũ est ꝛ salutare. Nos tibi semp̃ et vbiq; grãs agere. Semp̃:q: in tp̃e gratie:ꝛ in eternitate glĩe:qm̃ sicut in tp̃e pcipit xp̃s vere q̃dẽ:s3 latens in sacrali ac figurali spẽ:ita in eternitate pcipit̃ in visiõis faciali manifestatiõe. Tob.iiij. Oĩ tp̃e bñ dic deũ. Et ps̃.xxxiij. Bñdicã dñm in oĩ tp̃e: semp̃ laus ei⁹ in ore meo. Ubiq; qr p xp̃m restaurant̃ q̃ in celis sunt:ꝛ q̃ in terra. Et iõ trina mũdi machi na grãs agit. Celũ p angelice ruine restauratiõe. Terra p ecclĩe militãtis redẽptiõe. Infern⁹ p eo rũq; ibi erãt:ꝛ in purgatorio tenent̃ liberatiõe: vt sic in nõie dñi oẽ genu flectat̃:celestiũ terrestriũ ꝛ infernoꝝ. Et iõ sacrificiũ hoc offert̃ p celestib⁹ in laudẽ:p terrestribus ad grẽ pceptionẽ:p his q̃ in inferno ꝛ in purgatorij sunt penis ad liberationis supplicationẽ. Ps̃.cij. In oĩ loco dñatiõis ei⁹ bene dic aĩa mea dño. Eũ aũt grẽ cui ꝑagẽde sũt dignis cõbinatiõib⁹ expmit:dicẽs. Dñe scẽ:suos suos sctificãs a pctis iustificãdo. Pater oĩps:filios ꝛ exal tans i merito extollẽdo. Eterne de⁹:cultores suos remunerãs eternalr̃ btĩficãdo. Uel:dñe scẽ: suos in sctitate ↄseruãdo. Pater oĩps filios regni potẽ ter generãdo. Eterne de⁹ suos intuitiua sui cogni tiõe glorificãdo. Uel tertio sm̃ Alb. Dñe scẽ: san ctificãtia dona de thesauris tue dñationis in hoc sacro magnifice ꝑparãdo. Pater oĩps:p̃ne chari tatis affectũ dulcissimũ in filioꝝ pane potẽti ꝑpa ratione apti⁹ declarãdo. Eterne de⁹:deitatis tue alimonia mortales ad eternitatis immortalitatẽ mirabilr̃ vegetãdo. De primo ps. Glĩa ꝛ diuitie i domo ei⁹. De scd̃o. Parasti in dulcedine tua pau peri de⁹. De tertio. Memoriã fecit mirabiliũ suo rũ. Tãto dño prĩ:deo iustũ est grãs agere: p xp̃m dñm nr̃m:tãq̃ p mediatorẽ ꝛ aduocatũ nr̃m. Per em̃ ꝑpositio mediationẽ notat. Naturas aũt qb⁹ mediat:notat qd̃ sequitur xp̃m. Christ⁹ vnctus in terpretatur:cuius vnctio deitas:natura vncta hu manitas. Ut sicut carnalis tãgit fontem quo hau rit:ꝛ hortũ queз rigat. Ita emanuel noster christ⁹ dominus tangit deum a quo tanq̃ a fonte fluunt gratiarum charismata:et per humanitatem tan git eos in quos perfluunt per ipsum tanta gratia rum dona. j. ad Timoth. ij. Mediator dei ꝛ homi num homo christus Jesus. Dominus: vniuersi tatis productione:noster precij charissimi quo te nebamur solutione. j. Pet. j. Non corruptibilibus auro ꝛ argento redempti estis de vana vestra cõ uersatione paterne traditionis: sed precioso san guine quasi agni immaculati. ¶ E Ostensa pri ma diuine laudis ratione: que est diuine nature excellentia: additur secunda ratio que est laus angelica. quam sequitur (pro coniunctione vocum nostrarum laudibus angelicis) deuota supplica tio. Et concluditur pars ista per hoc q̃ subiũgi tur cõmunis angeloꝝ ꝛ hoim adorande trinitatis excelsa laudatio:cum dicitur. Sctũs sanctus san ctus. Sequitur ergo. Per quẽ:scz christũ maiesta

Gen. xlix.

Tob. iiij.

ps. xxxiij.

Phil. ij.

Per xp̃m mediatio nẽ notat.

j. ad Tim. ij.

j. Pet. j.

tem tuã laudẽt angeli ꝛc. Per xp̃m a quo habẽt eẽ. qr ipse est dei virtus: ꝛ noticiã:qr est dei sapientia. j Coꝛ. j. Per illũ em̃ angeli laudãt:adorãt: tremũt. Laudãt:per eum per quem facti sunt. j. filiũ. Ge nesis. j. Dixit deus fiat lux. i. angelica creatura. Uerbo dixit ꝛ verbo fecit:quia verbo dñi celi fir mati sunt. Adorãt:vñ.ij. Esd.ix. (alias Neemie.ix.) Exercit⁹ celi te adorãt. Ps̃.xcvi. Adorate deũ oẽs oẽs angeli eius. Tremunt. Job.xxvi. Colũne celi cõtremiscunt ꝛ pauẽt ad nutũ eius. Laudãt:inq̃ virtuti maiestatis testimoniũ exhibẽdo. Adorãt: excellentiã maiestatis reuerẽdo. Tremũt:poten tiã maiestatis administrãdo siue eidẽ famulãdo. Tremere em̃ dicũtur:non metu formidinis:cum sint pfecte beati:sed admiratiõis ↄceptu ꝛ obediẽ tie famulatu. Sunt enim omnes administratorij spũs ꝛ in ministeriũ missi ꝑpter eos qui hereditа tem capiũt salutis. His nãq; verbis innuit:qd̃ di uina maiestas maxime est laudabilis:eo qd̃ ẽ lau dabilis ab angelis:quoꝝ testimoniũ est maxie au tẽticũ. Maxime reuerẽda eo qd̃ adorabilis a do minãtib⁹:qui hñt dñium ordinatũ:sup bonos infe riores angelos. Maximeq; admirabilis eo qd̃ tre mẽda a ptãtib⁹ q̃ aduersarias virtutes subditas habẽt ꝛ ↄceptũ mãdatũ in principatib⁹:archãge lis ꝛ angelis sibi subditis pficiũt. vt tractãt expo sitores bti Dionysij in de celesti hierarchia. Hec Alex. parte. iiij. de offi. miss. ꝛ seq̃t. Celi. s. deũ lau dãt. i. viã laudãdi ꝑstãt. Ps̃. Laudate eũ celi celo rũ:ꝛ aq̃ oẽs q̃ sup celos sunt laudẽt nomẽ dñi. Cũ cta nãq; que sunt rõnalia ꝛ nõ rõnalia deum lau dant:aut materiã laudis dant. Et dr̃ celi celorum pluraliter:q: plures sunt celi. Plures etiã celorũ influẽtie. qb⁹ ista inferiora ꝑducunt̃ in esse:ꝛ in es se ↄseruant. Possuntq; ꝛ p celos throni itelligi:in quib⁹ dñs sedere dr̃ quasi in tribunalib⁹:dum per eos sua iudicia discernit. vñ Esa. vlti. Celũ mihi sedes est. Silr̃ ꝛ per virtutes ordo ꝑmus infime hierarchie:q̃ s3 bea. Greg. ↄtinet tres choros:vir tutes:archãgelos:angelos:põt intelligi. Ut nõie virtutũ oẽs spũs celestes designari q̃dã voluũt. vt habet̃ in glo. ps. vlt. Laudate dñz oẽs angeli ei⁹: laudate eũ oẽs virtutes ei⁹. Uirtutes: gñale no men est oĩm virtutũ celestiũ:vt sic virtutũ nõie oẽs angelici spũs:qui specialib⁹ nõib⁹ expssi non sunt:intelligant̃:quoꝝ null⁹ a diuinis laudib⁹ se cernit̃:sicut scriptũ est ps.cxlviij. Laudate eũ oẽs angeli ei⁹. Ac beata seraphin:in plurali. Seraphi in fine per n scriptũ neutri generis:non vnũ ange lum solũ. sed totũ supremi ordinis angelicũ agmẽ significat:dictũ Seraphin a dono charitatis quo excellẽti⁹ ꝑsident:interpretatur enim ardor vel incẽ dium siue ardentes. Hi ↄcelebrant. i. pari voto ce lebrãt laudes diuinas:socia exultatione:nõ enim absq; exultatione permaxima laudes deo persol uunt. vñ ps. Beati qui habitãt in domo tua dñe: in secula seculoꝝ laudabũt te. Hec oĩa Alexan. de ales vbi. s. parte. iiij. de offi. misse. ¶ F Subtili⁹ põt hec particula exponi sm̃ dñz Alber. Per q̃ quẽ maiestatẽ ꝛc. Nam per eam ostẽdit ei⁹ cui in hoc sacramẽto grẽ agẽde sunt:supeminens magnitu do angelice vocis ꝑconio. Quo tria notant̃. Lau dis altissime ꝑconiũ:reuerẽtie summe impensum obsequiũ:i altissimis ↄcelebratũ gaudiũ. Et i prĩo hoꝝ duo notant̃: mediatoris i laude offĩm: laudati culmẽ eximiũ. De prĩo dr̃. Per quẽ: scz mediatorẽ ãgelis data est laudis materia:qm̃ sua mediatiõe pficit̃ eoꝝ custodie effect⁹:ꝛ casus eoꝝ reparat̃ de fect⁹:ꝛ i custodis ꝑmouet̃ pfect⁹. Custodiũt nãq; ãgeli hoies sicut dr̃ ps.xc. Angelis suis mãdauit de te:vt custodiãt te i oĩb⁹ vijs tuis. Et qm̃ xp̃s sue redẽptiõis ope angelice custodie effectũ dedit iõ laudãt ãgeli p xp̃m hãc materiã laudis dãtẽ. hoc Apoc. xij. signatũ est:vbi dr̃ dius [illegible]. Audiui voc

Hebre. j.

Cũcta rõnalia ꝛ irratõalia deum laudant aut dãt materiã laudis.

Esa. vlti.

Uirtutũ nõie q̃ spiritus ãgeli ci itelligãtur.

ps.

Apoc. xij.

magnā de celo dicētē. Nūc facta est sal⁹ ꝛ virt⁹ et regnū dei nr̄i: ꝛ ptās xp̄i ei⁹: qꝛ ꝓiect⁹ ē accusatoꝛ fratrū nr̄oꝝ: q̄ accusabat illos an cōspectū dei nr̄i die ac nocte: hoc est accusabiles reddidit: ꝛ ipsi vicerūt eū ꝑpter sanguinē agni: ꝛ post pauca. Propterea letamini celi ꝛ q̄ habitatis in eis. Vox magna hec vox est laudātiū angeloꝝ in ꝯtēplatiōe tāte gr̄e: vt dicit Greg. admirātiū dei ꝯsiliū: q̄liter ꝑ xp̄m hoiem a diaboli captiuitate absoluit: ꝛ angelicā custodiā ad offm̄ salutꝭ ꝑuexit: ac ēt ꝑ hoc ruine angeloꝝ reintegrat⁹ defect⁹: vt hꝫ ap̄ls. Gratificauit nos: scꝫ pr̄: in dilecto filio suo: in quo habemus redēptionē ꝑ sanguinē ei⁹: remissionē pctōꝝ ſm diuitias gr̄e ei⁹ q̄ supabūdauit in nobis in oī sapiētia ꝛ prudentia: vt notū faceret nobis sacr̄m volūtatis sue ſm beneplacitū ei⁹ qḋ ꝓposuit i eo in dispēsatiōe plenitudinis tēpoꝝ: instaurare oīa in xp̄o: q̄ in celis ꝛ q̄ in terra sunt in ip̄o. Simile ad Col. i. Hec ḡ restauratio casus angelici cā est ꝛ materia laudis i officio isto mediatoris: q̄ dragmā decimā inuenit: ꝛ eā in loco cadētis angeli reposuit. Hinc Amos. ix. In illa die suscitabo tabernaculū dauid qḋ cecidit: ꝛ reedificabo aperturas muroꝝ ei⁹: ꝛ ea q̄ corruerāt instaurabo: ꝛ reedificabo illḋ sicut in dieb⁹ antiq̄s. Tabernaculū illud celū est: celestiū māsio excubiarū: qḋ ḋr etiā nostri dauid: christi scilicet ex dauid semine incarnati: q̄ manu fortis: ꝛ aspectu desiderabilis interp̄tat: qꝛ ipse ꝓpugnatoꝛ est ad saluādū vi manu fortis: ꝛ i eo desiderāt angeli ꝓspicere: qꝛ aspectu est desiderabilis. Hoc aūt tabernaculū cecidit in ruina angeloꝝ ꝛ muroꝝ apturas sustinuit in defectu vacuaꝝ māsionū. In hoīe deniq̄ in celū assumēdo vn̄ collapsa suppleri poterāt: etiā corruit in ꝓtoplasti lapsu. Pater ḡ ꝑ Christi mediationē illud tripl'r reedificauit: qꝛ hoiem a casu redemit: angeloꝝ numeruꝫ ex hoib⁹ reintegrauit: ꝛ paratas angeloꝝ māsiones hoim itroductiōe repleri ordinauit. ¶ Ex mediatiōe quoq̄ xp̄i custodie ꝓmouet ꝓfect⁹: qꝛ v̄tute sanguinis xp̄i man⁹ adiuuat angelica: vt hoieꝫ facili⁹ ꝑuehat ad virtutū ꝑfectionē: vn̄ ḋr in psal. xc. In manib⁹ portabūt te: qꝛ op̄ib⁹ angeloꝝ portamur ad ꝓfectū: remoto ꝑ xp̄i sanguinē pōdere circūstātiū pctōꝝ. Qḋ etiā in hoc significari pōt: q̄ victo ꝑ nobis a xp̄o tētatore in deserto: ne inducamur in tētationē ꝑ pctm̄ nos obruentē. Accesserūt angeli ꝛ ministrabāt ei. Mathei. iiij. Sic igit tripliciter ꝓmouet laus angelica ꝑ officiū mediatoris. ¶ G Laudati v̄o culmē eximiū tāgit in v̄bo: maiestatē tuā. Est em̄ ſm interp̄tationē nois: maiestas magnitudo supeminēs stans: q̄ nūq̄ declinat ad paruitatē. Hāc aūt indeclinabilitatē deus maxime in hoc sacrificio ostēdit: in q̄ mirabili maiestate efficit: vt incōprehēsibilis in taꝫ parua spē cōprehendat in sacr̄o. Sūpt⁹ maneat in seipso regnās eternalr: in ara macietur in ministerio. Dixit Salomō. iij. reg. viij. Si celi celoꝝ te cape nō pn̄t: quātominꝰ dom⁹ hec quā edificaui? Et nos admirādo dicere possum⁹: quātominꝰ forma hec minima panis ꝛ vini q̄ est in altari? Sꝫ hec est maiestas diuina q̄ v̄bū abbreuiatū fecit sup terrā. Esaie. x. Abbreuiatū in v̄bi incarnatiōe: ꝛ adhuc magis abbreuiatū nobis in panis ꝛ vini spē: totū deū ꝛ totū hoiem sine maiestatis diminutiōe ſm oēm sui veritatē ac magnitudinē ꝯtinēte: vt esset i nobis corporalr̄ spūalr̄ in sacri ꝑceptiōe. Hinc magna gloria dom⁹ hui⁹ nouissime eccl'e scꝫ magis q̄ p̄me i. synagoge: vt ḋr Aggei. ij. c. qꝛ replebo domū istā glīa dicit dn̄s exercituū: cū venerit desiderat⁹ cūctis gētib⁹ (haud dubiū) q̄n x̄ p̄o: q̄ in hoc ecclesie sacrificio corp̄alr̄ habitat in synagoge v̄o hostiis tm̄mō in figura. In hoc etiā sumpt⁹ sacrificio integer manet apḋ p̄reꝫ i celo. Sumit a nobis vt i ip̄o viuam⁹: manet vt ipsi in celo cōregnem⁹. De p̄io

Ephe. i.
Lu. xv.
Interp̄tatur nomē maiestas
Ro. ix.
Aggei. ij. c.

Jo. vi. Qui māducat me: ꝛ ip̄e viuet ꝑpter me. De scḋo Luc. xxij. Ego dispono vobis sicut disposuit mihi pr̄ me⁹ regnū: vt edatis ꝛ bibatis sup mēsaꝫ meā in regno meo. Virtute em̄ hui⁹ alimonie tēdimus ꝯtinue ad hui⁹ sacri principiū: qḋ est xp̄s in figure ꝓprie integritate: regnās in celo apud p̄reꝫ vt illi corregnem⁹. Nemo aūt ſm naturaꝫ ascēdere pōt: nisi ꝑticipet naturā sup̄ioris: iō naturā regnātis induit summa maiestas: vt ꝑ ipsam mēsaꝫ: quā sumim⁹: ad locū regnātis in celū tēdam⁹. Maciat deniq̄ in mysterio ꝛ immortalis ꝑmanet: nā in cōmemoratiōe sue passiōis ꝛ mortis in sacr̄o offert ꝛ sumit. Quotiescūq̄ manducabitis ꝛc. mortē dn̄i annūciabitis donec veniat. Vn̄ calice vtimur ꝓ sepulchro: patena ꝓ lapide ad os speluce obuoluto pallis ꝛ corpalib⁹ ꝓ sindone ꝛ sudario. q̄b⁹ inuolutū fuit corp⁹ dn̄icū a nicodemo et ioseph pietatis officio. Credim⁹ tn̄ firmiter ꝛ ꝓfitemur qḋ xp̄s resurgēs ex mortuis iā nō morit: mors illa vltra nō dn̄abit: qḋ em̄ mortu⁹ est pctō mortu⁹ est semel: qḋ aūt viuit: viuit deo: hoc est viuit ad similitudinē dei: q̄ sol⁹ hꝫ imortalitatē: ꝛ lucē habitat inaccessibilē. i. ad Timo. vlt. Que vnq̄ in celo vel in terra ostensa maior maiestas? p̄sus nulla. Iō maiestas i hoc sacr̄o laudāda est ꝑ angelos: ꝑ xp̄m dn̄m nostruꝫ: in cui⁹ sacrificio ac sacerdotio (vt dictū est) hec maiestas tripl'r declarat. ¶ H Post laudis altissime p̄coniū: tāgit reuerētie summe impēsum bn̄ficium in eo qḋ sequit. Laudāt angeli: adorāt dn̄atiōes: tremūt ptātes. In hoc em̄ sacr̄o summa virt⁹ est ꝛ honoꝛ. Virtutē decet laus: honorē reuerētia. Est em̄ laus v̄tutis p̄coniū: ꝛ honoꝛ exhibitio reuerētie in v̄tutis testimoniū. Et hec reuerētia duplex: ſm qḋ respicit magnitudinē reuerēde v̄tutis: vel paruitatē reuerētiā exhibētis. Et ſm hec ponunt tria: laudāt angeli: adorāt dn̄atiōes: tremūt ptātes. ¶ Circa primū: qꝛ cōe celestiū spirituū officiū est laudare dei v̄tutē: qua de hoste humani gn̄is ꝑ hoc sacrificiū triūphauit: iō ḋr. laudāt angeli. ij. Paral. vlt. in orōne manasse regis vn̄ ḋr. Laudabo te semꝑ oīb⁹ dieb⁹ vite mee: qm̄ te laudat oīs virt⁹ celoꝝ. Nō aūt accipit hic angeli spālr ꝓ infimo angeloꝝ ordine: sꝫ poti⁹ sicut btūs dionysi⁹. c. v. ꝛ xi. celestis hierar. docet. Angelos oēs celestes appellare v̄tutes ꝯsueuim⁹. ꝛ c. viij. Cōis est celestib⁹ oīb⁹ angelica cognominatio: quoꝝ (vt Damascen⁹ ait) vnū est cōe op⁹ hymnis laudare deū. In his em̄ p̄latiōis nr̄e v̄bis: vt Albert⁹: nec noīa ordinū celestiū spirituū: nec distributio ꝑ hierarchias describit: sꝫ cōis laudis p̄coniū celestiū substātiaꝝ in sacr̄o declarat: vn̄ i p̄s xij. Bn̄dicite dn̄o oēs angeli ei⁹ potētes v̄tute: faciētes v̄bū illi⁹ ad audiēdā vocē sermonū ei⁹. Laudāt ḡ oēs angeli. i. oēs celestes spūs diuinā in sacr̄o maiestatē. Porrū laus (vt dicit btūs Greg.) admiratio est in sapientia ꝛ maiestate talē in sacr̄o v̄tutē ꝑficientis. ¶ I Ad reuerētiā aūt tāti honoris: quātuꝫ est in sacr̄o ꝑtinet: vt sequit. Adorāt. Est em̄ hoc sacr̄m plenū oī gr̄a: nō solū gr̄a creata: sꝫ plenū deo: q̄ est gratia subsistēs ꝛ increata: ꝛ fons toti⁹ gr̄e ꝛ v̄tutis: propter qḋ debet ei honoꝛ summ⁹ q̄ est cult⁹ diuin⁹: grece theosebia dict⁹: a theos de⁹: ꝛ sebes pietas: q̄si dei cult⁹ siue pietas. Nā pietas ſm btm̄ Aug. ꝓprie dei cult⁹ intelligi solet: quē greci eusebiam vocāt. Appropriat⁹ tn̄ alij nō eusebiā: quod bon⁹ cultus: sꝫ theosebiā qḋ ex dei cultu ꝯceptum resonat dicere maluerūt. Hinc etiā dei cult⁹ latria nūcupat: quo etsi greci sꝫ raro ꝓ seruitute vsi sunt: tn̄ pene semꝑ ꝓ ea q̄ deo debet: sic ꝛ vsus latinoꝝ hꝫ latriā ꝓ sola theosebia accipe: q̄ vt dictū est: est cultus dei q̄ latet: qm̄ lucē habitat inaccessibilem: vn̄ Esa. xlv. Vere tu es de⁹ abscōditus. Hunc dei cultū adorationē etiā dicim⁹: ꝓprijssime accipiendo nomē adoratiōis: vn̄ Mat. iiij. scriptū est. Dn̄m

Jo. vi.
Luc. xxij.
i. Cor. xi.
Jo. xix.
Ro. vi.
Laus qd.
Honor qd.
ij. Ethic.
Greg.
x. d̄ ciuita. capi. i.
i. Tim. vi.
Esa. xlv.
Mat. iiij.

deū tuū adorabis: ⁊ illi soli seruies. Qualis cult⁹ h in verbo adorāt significat: quē deo pstāt p dñm nr̄m iesum xp̄m exhibēt oēs angeli: s̄m illud Heb.j. Et cū iterū introducit primogenitū in orbē terre: dicit. Et adorēt eū oēs āgeli ei⁹. Introducit pr̄ primogenitū iterū q̄tiēs hoc sacr̄m cōficit⁊ sumit. Qd̄ h idu cit vt ⁊ hoīes ad sil̄ez cultū ⁊ reuerētiā i hoc sacr̄o exhibēdā exēplo āgelico puocēt. Inducit aūt hic

Diony.

ordo dñationū: q̄ p̄m⁹ est scd̄e hierarchie q̄ tñ ex vi nois min⁹ ad exhibēdā reuerētiam inclinari / putari posset: p eo qd̄ s̄m Diony.ca.viij. celestis hierarchie: dñatiōis nomē significat celsiorē intelligētiā quādā totiꝰ seruitutis ignarā: oīmqꝫ submissione infima liberā: nulli tyrānice similitudini vllo mō seip̄m subiciētē: q̄ ad illud qd̄ vere ⁊ p̄prie est summi. scꝫ dominātis dei exēplar tota intētione cōuersa: seip̄m inquātū pōt: ⁊ q̄ post se sunt: ad summi boni exēplar effingit: summe semp dominātis deitatis p virib⁹ particeps fit. Cū ergo memorat illos volūtarie iclinari ad reuerētie adoratione: q̄ in altitudine semp seruātur: ol actu et desiderio diuine dñationis participes fieri: quoꝝ magis videt adoratio: ꝙ adorare: idip̄m de alijs supnis spiritibus nullo mō dubitet: nos quoqꝫ cū oi deuotione siliꝫ

Apoc.v.

faciam⁹. De hoꝝ adoratiōe scribit Apoc.v. Et audiui vocē angeloꝝ multoꝝ in circuitu throni ⁊ aialiū ⁊ senioꝝ. ⁊ erat numer⁹ eoꝝ milia miliū dicētiū magna voce. Dign⁹ est agnus q̄ occisus est: accipere virtutē ⁊ diuinitatē ⁊ sapiētiā ⁊ fortitudinem ⁊ honorē ⁊ gl̄iam ⁊ bñdictionē. Et sequit. Et omnē creaturā q̄ in celo est: ⁊ q̄ in terra ⁊ sup terrā ⁊ sub terra: ⁊ q̄ sunt in mari: ⁊ q̄ sunt in eo: oēs audiui dicētes: sedēti in throno ⁊ agno. Bñdictio ⁊ honor ⁊ gl̄ia ⁊ ptās in secula seculoꝝ. ¶ R Est aūt honor reuerētie exhibitio: nō solū in adoratiōe q̄ est recognitio summe maiestatis: ⁊ ei⁹ pfessio q̄ adoratur sed etiā in recognitiōe p̄prie paruitatis ei⁹ q̄ adorat respectu magnitudinis illi⁹ q̄ adorat. Hec est altera spēs reuerētie. Per primā fit accessus q̄daꝫ ad summū: ip̄m vcꝫ adorādū. Per scd̄am fit q̄dā recessus ⁊ relapsus ad p̄priā fragilitatē. Hāc innuit qd̄ sequit. Tremunt ptātes. Tremor em̄ ex p̄prie fragilitatis ⁊ supne maiestatis cōsideratiōe orit: ⁊

Boetius.

q̄ oīs creatura quātūcūqꝫ pfecta: cōparata ad illā summā naturā q̄ sola vere est: nō mō parua: sꝫ oīno nulla videt: q̄ vt dicit Boe.ij. de cōsolatiōe phie

Se xxvij

psa.vij. Infiniti atqꝫ finiti nulla vnqꝫ poterit esse collatio. Vñ ad immēsam hui⁹ sacri maiestatē: necesse est oēm creaturā tremere ⁊ pauere. Vñ ⁊ btūs patriarcha Iacob in somnis videns scalā stātē sup terrā: cui⁹ summitas celū tāgebat: angelos quoqꝫ dei ascēdētes ⁊ descēdētes p eā: ⁊ dñm scale innixū. Ascēdētes ad dñi adorādū: descēdētes ad seipsos tremēdo. Cūqꝫ euigilasset: vere ait dñs est in loco

Locus sacraliū spērū spālē ol reuerētia tremēdus.

isto: pauēsqꝫ: quā terribilis iste loc⁹ ē inq̄t. Nō est hic aliud nisi dom⁹ dei: ⁊ porta celi. Quāuis ergo loc⁹ oīs pauēdus sit ⁊ terribilis in quo de⁹ sua ostēdit sacra: tñ loc⁹ sacramētaliū specieꝝ spālr est ol reuerētia tremēdus: in quo ea ōndit q̄ in cruce pfecit: vbi ⁊ saxa scissa sunt: ⁊ monumenta apta: vbi terra tremuit: ⁊ ipse sol lucis sue radios abscōdit. Et sicut in priori honoris spē induxit dñatōes: ita ⁊ nūc ptātes: cū dicit. Tremūt ptātes: nā potestatū est libera seueritate corripere: qd̄ rectitudini legū diuinaꝝ nō cōgruit: ⁊ vidicare l oē qd̄ legib⁹ obstādo repugnat. Et iō ptātū nō est tremere: q̄r vt Dioñ. vbi s̄. ait, est insuperabil cōstātia ordinatissime ad diuina tēdere: ⁊ q̄ post se sunt agmina dei, imitatiōe pmouere. Qd̄ g̊ tremūt: tremore reuerētie nō timiditatis: corā ineffabili maiestate: cogscētes suā ptātē nihil eē respectu diuine ⁊ imēse q̄ i sacr̄o est nec qb⁹ inesse pauor min⁹ videbat: ostēdit humanam fragilitatem merito pauere: cuꝫ audit tremere potestates. Nam reuera hec est illa incomparabilis maiestas: ad cuius nutum colūne celi pauent et cōtremiscunt. Si ergo colūne celi. i. angeli s̄m glo. reuerentia illius magnitudinis contremiscunt: multomagis omnis homo in se concussus in reuerentia ad sacramentum debet contremiscere ⁊ pauere. ¶ L Post itaqꝫ manifestum summe reuerentie impensum beneficiū: sequitur in altissimis concelebratuꝫ gaudiū: in eo quod subditur. Celi celorumqꝫ virtutes: ac beata seraphin socia exultatione cōcelebrant. Vbi tria inducūtur. Celi celorū virtutes: beata seraphin. Celi hic dicuntur antonomastice celoꝝ angelice virtutes: qui supra se eum qui in sacramento est: venerant: sicut dr̄ in psalmo. Laudent eū celi celorū: et iterū. Laudate

Ps.cxlviij

dñm de celis: laudate eū in excelsis. Ipse em̄ ascēdit dignitate etiam s̄m assumptā naturam: super omnes celos: hoc est vertices angelicos. Qui descēdit ipse est qui ascendit super omnes celos / vt adimpleret omnia. ¶ Celorum autē virtutes sunt quibus virtus celestis sine obstaculo perficitur:

Eph.iiij.

hi dicti sunt angeli dei mandata: voluntatem et decreta inuincibiliter perficientes: vt dr̄ in ps.cij.

Ps.cij.

Benedicite dño omnes virtutes eius ministri ei⁹ qui facitis voluntatem eius. Hi cōcelebrant eum qui pre omnibus voluntatem patris perficiūt: vnde Ioan.xvij. Opus cōsummaui quod dedisti mihi vt facerē: ait christus ad patrem. Et iterū Me⁹

Io.xvij.

cibus est vt faciam volūtatē eius qui misit me: vt perficiam opus eius. Ioan.iiij. Celi ergo celebrāt quem super se contemplantur. Celorum virtutes celebrant eū a quo est omnis virtus eorum. Verbo enim domini celi firmāti sunt. ⁊ spiritu oris ei⁹ omnis virtus eorum. Os patris filius est: a quo in angelos fluit virtutis spiritus ad omnes dei volūtates ineuitabiliter pficiēdas: ita qd̄ nec lex nature inferioris retrahat: nec infirmitas potentie deprimat: nec virtus cōtraria impedire valeat. ¶ M Ac beata seraphin. Significatur supremus angelorum ordo seu chorus: qui totus ardens siue incendens s̄m dyonisium interpretatur. c. vij. ecclesiastice hierar. Hoc agmē quia diuine maiestati continenter assistit: ppetuoqꝫ locatū sit: ⁊ ardentissime in deum semper tendit: antonomastice beatum dicitur: eo quod amicabilibus ⁊ purissimis firmissimisqꝫ dei theoreis et delectationibus perfruatur. Nihilominus quantūuis beatum sit vt in vestibulis dei collocet: tñ super se contēplās altitudinē sapientie: ⁊ delectationis huius sacramenti: cōcelebrat solēniter et iocunde sacramenti istius altitudinem: quā super se veneratur. Quia ergo illa altissima agmina sic concelebrant: omnino irrationabile est si aliquis hominum huic celebritati se subtrahat: ne in sui reprehensionem audiat illud Iob.xxxviij. Vbi eras cum me laudarēt

Iob. xxxviij.

astra matutina: ⁊ iubilarēt oēs filij dei. Astra matutina dicit angelica lumina: in principio cū celo creata ⁊ filios dei per conuersionem sui in deuꝫ in gratia confirmata. Ecce ad excitanduꝫ nostrā tarditatem ad huius sacramenti venerationem: illi angelorum inducuntur ordines: quorum exēplis ad eorum imitationem homo efficacius moueretur. ¶ N Sequitur prefatiōis pars vltima qua

De vltia pfationis parte.

confessionis exhibite acceptio postulatur: cū concluditur. Cum quib⁹ et nostras voces vt admitti iubeas deprecamur. In quibus verbis tangitur supplicatio: vt voces humane cōcelebrationibus celestib⁹ misceant. Duas em̄ omnipotēs deus ca

Duas rōales creaturas de⁹ cōdidit.

tionales cōdidit creaturas: angelicā ⁊ humanam q̄ laudibus diuinis insisterent: ⁊ ei gratiaruꝫ redderent actiones (vt tangit magister distin.j. lib. secundi sententiarum.) quas dum pari voto celebrant: tanqꝫ inferiores et superiores chorde in celesti cithara sociantur. De qua Apoca.xiiij. Et au

Apo.xiiij

diui vocē quasi citharedorum citharizantium in

citharis suis: et cantabant quasi canticum nouū. Dicit ergo (cum quibus) scʒ angelis (et nr̄as voces) humiles q̄dē: sed rōnabiles: qr vox est son⁹ cū intētione p̄latus: vt admitti in laude, sacramēti iubeas o de⁹ oīs sanctitatis p̄lector (dep̄camur) qr sine tuo iussu nutuq̄ a nobis fieri nequit: q̄ .s. inter angelos nr̄a vox audiat. Dep̄camur aūt (supplici ꝯfessione) non sup̄ba p̄sumptione: sed an maiestatem tuā proni laudē tuā humili ꝯfessione dicētes Sctūs: sctūs: sctūs. ¶ Hec breuiter de expositiōe p̄fationis quotidiane. ¶ Sūt em̄ et alie p̄fationes nō q̄dē ab illa diuisione: sʒ p magnitudine festi aut tp̄is q̄litate ad maiorē deuotionis excitationē: ex festi materia et tp̄is causas diuine laudis supaddētes: quarū decē sūt nūero. vt hr̄ de ꝯse. dist. j. Inuenim⁹. vbi dr̄. Inuenim⁹ has nouē p̄fationes in sacro cathalogo tm̄modo recipiēdas. Unam in albis paschalib⁹: aliā in die ascēsionis dn̄i: tertiā in die pēthecostes: q̄rtā de natali dn̄i: q̄ntā de apparitiōe dn̄i: sextā de ap̄lis: septimā de sctā trinitate: octauā de cruce: nonā de ieiunio in .xl. tm̄mō dicēdā: decima ho addit de btā virgine. lxx. dis. c. sanctor canonū. ex ꝯcilio Placeñ. sub Urbano papa. Quarū snīe in his que quotidiane p̄fationi supaddūt: satis sunt manifeste.

¶ Lectio. xix. A

Post p̄fationē quā idꝯsitēdū dn̄o mirabilia in hoc sacramēto operāti p̄plꝰ excitat⁹ est simul et ꝯsitende laudis rō declarata. p̄missa deniq̄ ad dn̄ʒ supplicatione p acceptatiōe diuine laudis: sequit cōis angelor hominūq̄ adorande trinitatis excelsa laudatio: duʒ finita p̄fatione: chor⁹ voce ꝯcordi hymnū canit. Sctūs: sctūs: sctūs dn̄s deus sabaoth. Pleni sunt celi rc. Hunc aūt hymnū s̄m Guil. durādū in rōnali: in missa cātādū instituit Sixt⁹ papa. Et rōnabilr̄ post p̄fationis dep̄catiuā ꝯclusionē: q̄m ex nobis nō est: q̄ nostra vox inter angelor ac celestiū virtutū ꝯcrepantiū voces audiat. Idcirco sacerdos in p̄sona ecclesie militātis in p̄fationis cōclusione dep̄cat: vt saltē deus noster: nr̄as voces admitti iubeat ꝯcentib⁹ angelor: socia exultatiōe laudes diuinas ꝯcelebrātiū. Et q̄ celestia militie exercit⁹ sine interceptiōe: diuinā laudāt gloriam: ipsi⁹ maiestatē et sctitatē venerātes s̄m illud Ps. lxxxiij. Bti q̄ habitāt in domo tua dn̄e: in se. se. laudabūt te. cupiētes nr̄a vota laudibus ꝯnumerari angelicis: angelicū hymnū pariter ꝯcinnim⁹ non p̄pria p̄sumptiōe: sʒ humili deuotiōe et supplici dicēies. Sctūs: sctūs: sctūs dn̄s de⁹ sabaoth. Hic itaq̄ hymn⁹ vox est angelor et hominū. Prima eius pars angelor est: vn̄ Esa. vj. Seraphin clamabāt sub excelso dei solio. Sctūs sctūs sctūs dn̄s deus exercituū: plena est oīs terra gloria ei⁹. et Apocal. iiij. Quatuor alalia non habebāt requiē die ac nocte: dicētia. Sctūs sanct⁹ sctūs dn̄s de⁹ oīpotēs: q̄ erat: et q̄ est: et q̄ vēturus est. Scd̄a ei⁹ pars est hominū qui preibāt: comitabant et sequebant dn̄ʒ in hierl̄m loco sue oblationis et vesptini sacrificii se p̄ntantē: dicentiū. Osanna in excelsis. Bn̄dictus q̄ venit in noīe dn̄i. Jo. xij. Cōgrue aūt hymn⁹ iste: q̄ sacrificio p̄mitit: ex p̄dictis duab⁹ vocib⁹ cōponitur: qr in sacrificio isto placito: ima sūmis: et terrena celestib⁹: s̄m bea. Greg. iiij. dialogor ꝯiūgunt. Et s̄m hoc hymn⁹ iste diuidit in duas partes: in angelicā .s. et humanā. Et scd̄a pars subdiuidit in orōnē et gr̄arū actionē. Scd̄a ibi. Bn̄dictus. Uoce angelica: vnitas essentie: et p̄sonar trinitas in deo cōmēdat. Uoce humana: vnio deitatis et humanitatis in xp̄o p̄dicat. Dicit ergo in p̄ma parte Sanctus. Nā sctūs a sancio sis. it. q̄d dr̄ a sanguis: et est firmare: decernere: statuere: ꝯsecrare. Sic et leges

Ps. lxxxiij.

Esa. vi.

Apoc. iiij.

Jo. xij.

Sāctus a sancio dr̄.

sancte: et mores sancti: et hoīes in fide firmati sācti dicunt: et dicunt sancti a sanguine hostie: et hoc de veteri ꝯsuetudie. Nihil em̄ sctm̄ apud veteres dicebat: nisi q̄d sanguine hostie esset ꝯsecratū vel respersum: nā et q̄ purificari volebāt: sanguie hostie vngebant: vn̄ postea sancti dicebant: quasi sāguine vncti. De quo late ap̄ls Hebr. ix. Lecto inquit omni mādato a Moysi vniuerso populo: accipiēs sanguinē hircor et vitulor cum aqua et lana coccinea et isopo: ipsum quoq̄ librū: et omnē populum asp̄sit di. Hic sanguis testamēti q̄d mandauit ad vos dn̄s. Etiā tabernaculū: et oīa vasa ministerij sanguine similiter aspersit: et omnia pene in sanguine s̄m legē mūdant. Sic ergo sanguine ad dei cultū firmabātur: vt talia ad cōes vsus applicare non liceret. Dicit ergo s̄m hanc acceptionē sctūs i. firm⁹. ¶ B Dicit etiā sctūs .i. separat⁹ a negotiis .s. secul: et ab his qui carnalr̄ viuūt. vt dicit gl. Origenis Leui. xix. sup illud. Sancti estote. Scti .i. separati ab omni immūdicia corporali et spūali. Etiā tertio dr̄ sctūs quasi sine terra: nā grec⁹ sermo agyos extra terrā sonat. Est ergo sctūs firm⁹ ab omni imp̄fectiōe separat⁹: a terra et omni creatura sublimiter eleuat⁹: q̄ verissime diuine essentie ꝯuenlūt: que est firma: quia immutabilis et eterna: ab omni imp̄fectione separata: qr simplr̄ p̄fectissima: et sup oēm creaturā sine p̄portione eleuata: quia intēsiue infinita. *In cui⁹ significationē verbū sctūs ter dr̄. Dicit etiā ter sctūs: et semel dn̄s deus: vt trinitatis et vnitatis mysteriū cōprobet. Trinitas in triplicatiōe noīs sctūs: ostēdit. Unitas in simplici et non repetita platione noīs de⁹: significat. vt declarat magr̄ dist. ij. lib. j. sen. q̄si diceret. Sctūs pater sctūs fili⁹: sctūs spūssctūs. Nam sanctitatē patris filius attestat. Joan xvij. Pater sancte serua eos in nomine tuo: quos dedisti mihi Et sequit. Sanctifica eos in veritate. Est enim pater sctūs sanctificās: nō sanctificat⁹: quia non ab alio: sed a seipso sanctus. Sanctitatē filij profitetur angelus ad Mariā loquens. Quod eniʒ ex te nascetur sanctum vocabit filius dei. Lu. j. Sanctitatē paracleti eloquit Christus Jo. xx. Accipite spm̄sanctū quor remiseritis rc. Sanctitatē toti⁹ trinitatis lex promittit. Leuiti. xix. Estote sancti: quoniā ego sctūs sum dn̄s deus vester. ¶ C Est aūt deus sanctus: nō sanctificatus: sed sanctificās creaturā. Est autem sanctitas in his trib⁹ personis. Uerius est he tres persone: non ratione proprietatum personalium: aut relationum originis que trinitatem multiplicat: alioquin non esset eadem sanctitas in tribus. Et cum sanctitas dicat perfectionem simpliciter: neutra personarū esset simpliciter perfecta: pro quanto quelibet personarum careret aliqua perfectione simpliciter: scilicet sanctitate: que est in alia persona: et per hoc neutra esset deus: quia neutra esset summe perfecta Et quelibet persona posset aliquod meli⁹ cogitari: scilicet bonum quod perfectiones omniuʒ personarū saltem vnitiue ꝯtineret. Deus autem (vt dicit Augu. j. de doctrina Christiana et Anselmus) est quo nihil melius cogitari potest. Inest autem sanctitas ratione essentie: que vna est in tribus et indiuisa: nec in eis numeratur: sicut nec eternitas: aut omnipotentia: et ideo pater: filius et spūssanct⁹ non sunt tres sancti: sicut nec tres eterni: aut tres omnipotētes: sed vnus sanctus: sicut vnus omnipotens et eternus. Non etiam inest sanctitas diuinis personis per realem informationem: quēadmodum in nobis sanctitas inuenitur, per actualē gratie informationē: et per hoc in nobis sanctitas est accidēs: nunc adueniēs: nunc trāsiens: nunc rediēs per realē anime mutationē et sanctificātis gratie creationē vel annihilationē: sed est sanctitas in deo per p̄dicationem et veriss

Quid ap̄d veteres dicebat sanctum.

*In eoq̄ dr̄ ter sanct⁹ i p̄sōis trinitas d̄signat et in hoc q̄ post ea dr̄ semel dn̄s de⁹ vnitas essentie cōprobatur.

Jo. xvij.

Luce. j.

Jo. xx.

Q̄ deus sit sctūs.

mam idẽtitatẽ: qm̃ sanctitas p̃dicat̃ de q̃libet psona idẽtice. i. p̃dicatione dicẽte: hoc esse hoc. Et q̃libet diuinarũ psonaruz realiter est scitas: et oẽs tres vna scitas. ¶ Eo modo psonis inest scitas: quo inesse accipit̃: cũ in p̃fatiõe canit ecclia. Et in psonis pprietas et in essentia vnitas: et in maiestate adoret̃ eq̃litas. Persona siqdẽ diuina cũ sit de⁹: vere simplex est et incõposita: nõ habẽs in se pprietatẽ vt quoddã aduẽtitiũ vl accidẽs: quo mõ tabula hz albedinẽ aut aĩa nr̃a sciam: sz ipsa vere est suamet pprietas. i. illud reale qđ per pprietatẽ significat̃: vtpote est illud reale qđ sanctitas: bonitas: eternitas: et pr̃ sua pr̃nitas: fili⁹ sua filiatio: et spũsctũs sua passiua spiratio. Sic q̃libet persona diuina est quicqd hz excepto correlatiuo: qđ aliq̃ modo hz. ¶ D Sequit̃ in hymno: dñs de⁹ sine replicatiõe et singulr̃: et ad ostensionẽ essentie diuine vnitatis. Vñ et dr̃ in symbolo Athanasij. Dñs pr̃: dñs fili⁹: dñs spũsctũs: et tñ non tres dñi: sed vn⁹ est dñs. Silr̃ nõ tres dij: sed vn⁹ est de⁹. Et hoc qz vna rõ dñij: vna ratio diuinitatis in trib⁹: q̃ ẽ ipsa diuina essentia: pp ter cui⁹ vnitatẽ ille tres psone vn⁹ sunt dñs: vn⁹ de⁹. sm̃ illud Deute. vi. Audi israel. Dñs de⁹ tu⁹ vn⁹ est. Propter eãdẽ rõnẽ dicit bea. Aug. Pater et fili⁹ et spũsctũs sũt vn⁹ creator: nõ tres creatores: qz rõ creãdi vna est. s. essentia diuina in trib⁹. Propter idem ecclesia determinauit: q pater et fili⁹ sunt vn⁹ spirator spũsancti: nõ duo spiratores. extra de sum. tri. et fi. ca. qz principiũ spirãdi volũtas diuina idẽ est et vnũ est in pr̃e et filio et nõ numerat̃ in eis. Vnũ dico nõ specie tñ (qsis humanitas in sorte et platone 9cedit̃ esse vna pp ter quã tñ vnitatẽ nõ 9cedit̃: q sortes et Plato sũt vn⁹ homo: sz sunt duo hoies) sed vnũ numero: seu sm̃ vnitatẽ verissimã que est vnitas numeralis. ¶ Addit̃ in hymno sabaoth: qđ virtutũ vl exercituũ interp̃tat̃. Dicit̃ aũt dñs deus sabaoth. i. dñs virtutũ et exercituũ: eo q ois virt⁹ exercit⁹ celestiũ et terrestriũ est in manu ei⁹. Est q̃ppe exercitus in celis simul et in terris angelorum et hominum qz sctã ecclesia in triũphantib⁹ in celis et militãtibus in terris est vt castrorum acies ordinata. Cãti. vi. Vñ sm̃ Inno. tot exercit⁹ deus hz i terra: quot sunt ordines in ecclesia: et tot sunt in celis: q̃t sunt ordines in angelis. Exercit⁹ eñ est multitudo aliquorum hñtium ordinẽ ad vnũ in eis sup̃mũ ipsis p̃sidẽs: quarũ multitudinũ: qz plures sunt tã in celo: q̃z in terra: ideo vtrobiq̃ exercit⁹ multi numerant̃. ¶ E Seqtur. Pleni sũt celi et terra gl̃ia tua: qđ dr̃ celi: nõ est ab angelis dictũ: vt pz Esa. vi. sz a patrib⁹ additũ. et a Sixto papa et a Greg. ordinatum. Dixerũt nãq̃ angeli. Plena est ois terra gloria tua. vt ĩ. ali. est. Pleni tñ nihilomin⁹ sunt celi et terra. i. angeli et hoies sm̃ Inn. gloria dñi. * Angeli qdẽ sunt pleni gloria. i. btitudine eterna: inq̃tum facie ad faciẽ clare et intuitiue sine medio diuinitatis gloriã 9tẽplant̃: eaq̃ per amorẽ pfectissimũ pfruunt̃. In q̃bus: visione. s. pfecta fruitione btitudo eterna essentialr̃ 9sistit. Dicunt̃ aũt pleni non sm̃ naturalẽ capacitatẽ: sed sm̃ exigẽtiã meritorum. Nã sm̃ q angeli in morula qua viatores btitudinẽ meruerũt: gratia qua; psusi fuerãt: magis in sua 9uersione ad deum: vsi sunt: sm̃ hoc: et nunc clariori cognitiõe illustrant̃: et intẽsius amorosius q̃ deo pfruunt̃. Pleni ergo sunt: qz quietant̃ et saturant̃: vt maiorẽ btitudinẽ sibi nõ optẽt: neq̃ de aliorum maiori btitudine murmurent: qm̃ se et alios btitudinẽ sm̃ cõdecẽtiã diuine bonitatis: et exigẽtiam meritorum noscũt recepisse in quo et ordinẽ diuine iustitie laudãt: et magnificẽtiã diuine bonitatis extollũt. Plena est et terra gl̃ia dñi. Nã terra. i. terrigene pleni sunt gloria nõ in rei possessiõe: sz i spe et pmissiõe. Dedit eñ dñs hoibus ptãtẽ filios dei fieri his qui in eũ credũt. Jo. i. Qui nãq̃ crediderit et baptizat⁹ fuerit saluus erit. Mar. vlti. Vel plena est terra gloria xp̄i: q̃ dñs est dñantiũ. Gl̃ia inquã passionis: resurrectiõis: ascẽsionis: qui; in oẽm terrã exiuit son⁹ discipulorum ei⁹: et in fines orbis terre verba eorum gloriã xp̄i p̃dicantiũ. Demũ plena est glorioso corpore xp̄i terra: qđ viaticũ cõcessum est hoibus: ipsos p̃ducẽs ad gloriã sempiternã. Vel plena est terra gloria dñi. i. gloriosa et suaui dñi ordinatiõe ac tot⁹ creature gubernatione: qua sapiẽtissime gubernant̃ et regunt̃: in q̃ singulis gloria dñi relucet tãq̃ in vestigio seu imagine: vt de quolibet entiũ verũ sit. Gloria dñi sup te orta est. Vel sm̃ Inno. ad lr̃am. Pleni sunt celi et terra gloria tua. i. celũ et terra diuina gloria replẽtur: quia diuinitas est vbiq̃. sm̃ illud Hiere. xxiij. Celũ et terrã ego impleo. vñ et psalmista. Si ascendero in celũ tu illic es: si descẽdero ad infernũ ades. Nã est sup oia nõ elatus: subt⁹ oia nõ pstrat⁹: inter oia nõ inclusus: extra oia nõ exclusus. vnde Job. xi. Excelsior celo est: et q̃d facies. Profundior inferno: et vñ cognosces. Lõgior terra mẽsura ei⁹: et latior mari. ¶ F Seq̃t̃. Osanna in excelsis. Que est pars scđa hui⁹ hymni et vox humana. Nã turbe q̃ p̃cedebãt: et q̃ seq̃bant̃ xp̄m pcedẽtẽ ad hierl'z clamabãt. Osanna i excelsis. Osanna dictio est hebraica: q̃ interp̃tat̃ obsecro vel salua. Et 9ponitur sm̃ Remigi. ab osy: qđ est salua: et anna qđ est aduerbiũ vel interiectio obsecrãdi. Et sm̃ hoc deberet dici osyanna: sed vsu dr̃ osanna: vt sit cõpositũ ex corrupto et integro Vel dr̃ osanna p sinalephã: q̃ est figura tollẽs vocalẽ de medio dictiõis. Aug. aũt dicit: q osanna in toto in alteri⁹ lingue interp̃tationẽ trãsire non põt. Clamauerũt aũt turbe osanna. i. salua: subaudi nos. Sed q̃ salute sequit̃ in excelsis. i. in celis: qz ad dãdã salutẽ eternã et celestẽ xp̄s aduenit. Clamauerũt turbe q̃ p̃cedebãt et que sequebant̃ eãdẽ 9fessionis laudẽ: et obsecrationis vocẽ: sm̃ Bedã: qz vna est fides eorum q̃ ante incarnationẽ dñicã fuerũt: et qui post venerũt: vñ Pet. Per grãm dñi nr̃i iesu Christi credim⁹ saluari: quẽadmodũ et illi. Act. xv. Chry. aũt exponẽs illud Mat. xxi. Turbe aũt q̃ p̃cedebãt: et q̃ seq̃bãtur clamabãt dicẽtes. Osanna filio David: ait. Memores ppl'i mirabiliũ ei⁹ q̃ ostẽdit eis: et sanitatũ quas p̃stitit eis exultãtes in cordib⁹ suis: añ et retro clamabãt: osanna filio dauid. Qui p̃cedebant seniores erãt pr̃iarche et pphete: et ceteri sancti: q̃ ante xp̄i aduẽtũ eũ p̃dixerũt: et cognouerũt eũ esse vẽturũ. Sequẽtes aũt iuniores. i. apl'i martyres: et ceteri doctores q̃ post xp̄i ascẽsionẽ opa ei⁹ p̃dicabãt et p̃dicãt. Qui et si diuersis tpib⁹ fuerũt: tñ in eis nõ fuit diuersus: sed vn⁹ exultatiõis spiritus. ¶ Et ponit̃ bis osanna in excelsis: sz Inno. pp ter duas partes salutis: q̃ sunt stola anime: et stola corporis. vel dotes aie et dotes carnis. q. d. Obsecram⁹ salua nos sm̃ aiam et sm̃ corp⁹. Inuenit̃ et hic laudis v̄sicul⁹ in ps. cxvij. O dñe saluũ me fac. Qđ eñ turbe clamauerũt osanna ps. dixit O dñe saluũ me fac. Qđ vo turbe dixerũt. Bñdictus qui venit in noie dñi. Psal. eisdẽ verbis subiũgit: in q̃b⁹ tãgit̃ gratiarũ actio et 9fessio mysterij incarnatiõis xp̄i. vñ dr̃ Bñdict⁹. subaudit̃: sit: q̃ venit sm̃ humanitatẽ assumptã: in noie dñi. i. in noie patris: q̃ dñs est celi et terre: ipso dño teste Joã. v. Ego veni in noie patris mei. Venit aũt Christ⁹ i noie pr̃is sm̃ Bedã: quia in oib⁹ q̃ gessit et docuit: nõ suã sed patris gloriã q̃siuit. Vñ ait Jo. viij. ego glorifico patrẽ meũ: ego gloriã meã non q̃ro. ¶ G Aliter exponit̃ hymn⁹ iste sm̃ dñm Alb. magis in ordine ad eucharistie sacrm̃: qđ v̄bis canonis cõtinetur: qui hũc hymnũ immediate subsequet̃. vnde ait. Ter dr̃ sctũs pp ter triũ psonarũ (vt multi dicunt) discretionẽ: q oẽs singulariter in hoc sacramẽto sũt opate. Virt⁹ eñ altissimi (vt dicit Cassia

Athana.

Deut. vi.

Augusti.

Dñs q̃re dr̃ de⁹ sabaoth.

* Angeli sunt pleni qz 9tẽplãt̃ et satiãt̃. Qr̃ ps. di. Saciabor cũ apparuerit gl̃ia tua.

Jo. i.

Osanna dictio est hebraica.

Augu.

Chryso.

Osanna; q̃re bis ponitur.

Quare dr̃ ter sctũs.

nus)per appropriationē est patris que obumbra
uit dum sui ꝑfectam imaginē in vtero virginis:⁊
sacramēto nostre redēptionis impssit.Umbra eīm
dr forma in speculo:resultās in speculo ex facie re
spiciētis.Et in hoc sensu sumit̄ vmbra que virgi-
nem obūbrauit:ſm Orige.Spūs aūt sanctus sup
ueniens tam in vterū in quo noster panis:a mu-
liere externa.s.sapiētia ꝑfect9:q̄ etiam in sacramē
to in quo substātia panis in ipsum trāssubstātiat̄
sua virtute ⁊ oꝑatione omnia ꝑfecit.Filius ꝟo est
qui omnia a spūsancto ꝑfecta ⁊ in vtero:⁊ in sacra
mento sibi vnit:ratiōe cuius vnionis dicit.Caro
mea vere est cibus:⁊ sanguis meus vere est pot9.

Jo.vi.

Et quia sanctus dr sanguine firmat9:⁊ in sangui-
ne Christi operatione trinitatis omnis nr̄a reli-
gio fundata ⁊ firmata est ⁊ mūdissima effecta:ter
dr sanctus:quia ibi sanguini suaʒ pater imaginē
impssit:spūssanctus sanguinē ⁊ carnem mūdatos
formauit:filius formata ⁊ mūdata sibi vniuit.Di
citur etiam ter sanctus:quia tribus sanctis ꝯficit̄
hoc sacrm̄.s.antiquo:nouo ⁊ eterno.s.corpore:aīa

Corp9 xp̄i dr āntiquū.

⁊ deitate Christi.Corpus Christi dr antiquū:quia
de massa corporis Adam sumptū:⁊ hoc sanctum:
quia immune ab omni peccato,assumptū:ipʒ eīm
non seminis cōmixtione:sed spūssancti oꝑatiōe in
virgine ꝯceptū:debito originalis peccati nō fuit
obnoxiū:quia ⁊ si de massa ꝑditionis assumptum
non tn̄ per legem ꝓpagationis decisum ab Adaʒ
quibus dūtaxat anime ꝯiuncte debito tenebātur
originalis iustitie.Immune quoq̄ a morbida q̄li
tate:quam fomitem:aut carnis legem dicim9:qm̄
spūssanctus in virginē superueniens sanguinē istū
purgauit:de quo sine libidine:⁊ qualibet noxia q̄-
litate corpus illud mūdissimū formauit.Un̄ glos.
Jo.iii.sup illud.Qui desursum venit:sup oēs est.
Desursuʒ.i.de altitudine humane nature an̄ pec
catū primi parētis:quia de illa altitudine assum-
psit verbū humanā naturam:⁊ non assumpsit cul
pam cuius assumpsit penā.Scd̄m sanctum in sa
cramēto isto.s.anima Christi nouū est:in tempore
incarnatiōis filii a patre de nihilo creata.Et hec
sancta:quia in ipso creationis momēto omni san
ctitate:⁊ omni gratia:⁊ sapiētia est repleta.vnde
ad Col.ii.dr de xp̄o.In quo sunt omnes thesauri
sapiētie ⁊ sciētie dei recōditi.Tertiū sanctū ⁊ ve-
re sanctissimū est diuinitas filii:que corp9 sanctuʒ
⁊ aīam sanctitate plenā assumpsit:⁊ in personam
filii vniuit:vt omni sāctitate redūdaret ille homo
ad totius ecclesie sanctitatē ⁊ copiā.hinc Jo.xvii.
Ego pro eis sanctifico meipsum.¶ Hac igitur
rōne dr ter sanct9:quasi diceremus:Christ9 in hoc
sacro ꝯtentus sanctus est ꝓpter carnis sanctitatē
⁊ iterum sanctus ꝓpter anime plenitudinē.Ter-
tio,sanctus ꝓpter deitatis infinitā ꝑfectionē.Pro
pter vnitatē aūt diuine essentie in trib9 personis
hec ꝑficiētis:additur singularit̄ dn̄s de9 sabaoth.
In quib9 verbis significat̄ istius oꝑationis facul
tas cum dr:dn̄s.Mod9.cū dr:deus.Uirt9 cum dr
sabaoth Facultas in verbo dn̄s.Joe.ii.⁊ Rom.x.
Dn̄s diues est in oēs qui inuocāt euʒ:quia omni
thesauro pecuniarū:possessionū:ac bonoꝝ omniū
supposit9.Modus in verbo deus.Sapiēter enim
deus ꝑficit omnia:q2 videt oīa sua sapiētia.Perfi
cit vtiliter:quia omnia circūiuit ꝓuidētia ⁊ solici
tudinis cura.ps.Dn̄s solicit9 est mei.⁊.i.Petri.v.
Ipsi cura est de nobis.Perficit charitate maxia:

Deut.iiii.

quia deus ardēs ignis est.ſm illud Deutero.iiii.
Dn̄s deus tuus ignis ꝯsumēs est.Uirtus in ver-
bo Sabaoth:qđ virtutū vel exercituū sonat.Sā-
cta enim ecclesia de omnib9 terribilis est in trium
phantib9 ⁊ militantib9:⁊ totus eius exercit9 huic
sacramēto vel assistit vel ministrat.Ministrat eīm
ecclesia:⁊ assistit ꝯcelestis curia:vt demonū virtus
excludat̄:ne impediat corporis Christi ad caput
vnionē:⁊ hec virtus ab eo ꝓfluit:de quo in ps.dr.
Dn̄s virtutum ipse est rex glorie.Et hac rōne dr:
dn̄s deus sabaoth:vt describat̄ trinitatis lauda-
bilitas in opere sacri.¶Sequit̄.Pleni sunt celi ⁊
terra gloria tua.Celi gloria dr pro btitudine triū
phantiū:in quoꝝ laudem hoc sacrificiū offert̄:vt
dicunt Greg.Aug.Amb.Terra ꝓ terrigenis po-
nitur:⁊ q̄tum ad illos gloria pro gratia.Un̄ ple-
na est terra gratia:in qua offert̄ sacrificiū in adiu
toriū militantiū pariter ⁊ in cibū.Comprehendū
tur etiam sub terra:qui sūt purgatorii in penis:
pro quib9 offertur in suffragiū.Sic igit̄ spūs dn̄i
qui operat̄ in sacramēto repleuit orbē terrarū:et
hoc qđ ꝯtinet omnia:qđ nihil aliud est nisi celum
hoc eīm ſm Dama.ꝯtinētia est visibiliū ⁊ inuisibi
lium creaturarū.Hic ergo spūs sciētiā hʒ vocis
vtriusq̄ laudis:quam ꝓstitit hominibus ex angelis:
quaten9 sic omne genu flectat̄ celestiū:terrestriū:
⁊ infernoꝝ:⁊ omnis lingua ꝯfiteat̄:q2 dn̄s noster
Jesus Christ9 in hoc sacramēto oblat9:est in glo-
ria dei patris.Hec igit̄ laus resultatiōis quo ad
ꝑfectionē sanctitatis:resultat chor9 in aula eccle
sie:in qua fit ꝑfectio sanctitatis.¶ I Subdit̄.O-
sanna in excelsis.Osanna.i.salua obsecram9,in ce
lebratione sacri sanguinis:q2 non est sal9.sine san
guine Christi.Sine sanguinis eīm effusiōe nō fit
remissio peccatoꝝ.ad Heb.ix.Sed nec penarum.
Zacha.ix.Tu aūt in sanguine testamēti tui emi-

Zach.ix.

sisti vinctos tuos de lacu in quo nō erat aqua.In
excelsis:in celis:vt omnes i sacramēto sanguinis
salues in quo totius relucet operatio trinitatis:⁊
per qđ celi ⁊ terra pleni sunt tue glorie maiestat̄.
Est ergo hec petitio vt saluet, gratia sanguis ab
omni inq̄namēto terrene ꝯtagionis.¶Sequitur
Bn̄dictus qui venit in noīe dn̄i:qđ est gratiarū a-
ctionis:vt sicut patres ꝓcedētes aduentū eius vt
Abraā ⁊ ꝓphete:⁊ ꝯcomitātes vt apostoli:⁊ seq̄n
tes vt martyres:eum ꝓsecuti sunt diuersis tꝑib9:
vna fide ad passionē venientē:qua semetipm̄ ho-
stiam pro omnib9 obtulit:ita in eadē fide ⁊ grarū
actione recipiam9 ⁊ ꝓsequamur eum venientē in
altari offerendū pro nobis omnib9 in sacrificiū sa
lutare.Dicim9 aūt in hac gratiarū actione.Bn̄di
ctus:non quia ex nostra actione dei beatitudo au
geatur:aut sibi bonū quodcūq̄ accrescat:sed a no
bis benedicit̄.i.benedict9 ꝓdicatur:laudat̄ ⁊ cant
tur:quia ipse venit plenus benedictionib9.Et q2
sicut dr Eccle.xliiii.Benedictionē oīm gentiū pa-
ter dedit illi:⁊ testm̄ noue grē:cui nūq̄ aliq̄d sup-

Ecc.xliiii.
Ephe.i.

ordinādū est:in sanguine suo ꝯfirmauit super ca-
put eius.Nam ſm aplm̄.Bn̄dictus est qui bene
dixit nos in omni bn̄dictiōe spūali.Sic ergo bn̄di
cendo grās agētes in laude dicim9 sibi bona que
ipse in nos ꝓfluxit.ſm illđ ps.Eructauit cor meū
verbū bonū:dico ego opera mea regi.Sic benedi
ctum dicim9 qui venit.sic semel se offerēdo:ita q̄ti
die oblationē illā in sacro repᵗitando.ps.Benedi
ctus dn̄s die quotidie:ꝓsperū iter ad saluteʒ, per
suam oblationē:faciat nobis deus salutariū nr̄o-
rum.In noīe dn̄i.qui dominiū diuini potentiā no
tam nobis facit nos ab infimis exaltādo a paup
tate suis copiis releuādo:⁊ sua dominali virtute
ꝯtinēdo:ne ad pedestria ⁊ stabularia declinem9.

Ps.

¶Addit̄ osanna vt saluet scđa salute a miseria pe
ne per gloriā:quia iustitia culpe saluauit, per gra
tiam:⁊ sic suscitet de puluere egenū:⁊ de stercore
erigit pauperē:vt sedeat cum p̄ncipib9 ⁊ soliū glo
rie teneat in celis:ꝓpter qđ ꝯcludit̄ ⁊ nunc.In ex
celsis.sicut ⁊ prius additū est:quia ista sunt excel
sa glorie sue:q̄ nisi per ipm̄ attingere nemo pōt.

i.Reg.ii.

Un̄ angeli cecinerūt.Gloria in altissimis deo.Lu
ce.ii.Orem9 ergo dn̄m bn̄dicētes ⁊ dicētes.Bn̄di
ctus sit:⁊ in eternū supbn̄dictus:qui venit in noīe
dn̄i:oꝑatiōe diuina in altaris sacro:quaten9 eum

ne venientes honorifice suscipientes: benedictionē in presenti et in futuro largiter consequamur. Amen. ¶ R

Quoniam autē misse officium quod in canone principaliter consistit: ob memoriā dominice passionis institutū est. In plerisque sacrarijs inter prefationē et canonē imago crucifixi depingitur: vt nō modo intellectus: sed et picture aspectus memoriā inspiret dominice passionis. vt dicit Alex. de ales. Et rōnabiliter quidē: quoniam que oculis vident: fortius movent: quam que ore proferuntur: et solo percipiuntur auditu. Hinc Dama. iiij. lib. sen. Multoties nō solum mente habētes dominicam passionē: imaginē crucifixionis Christi vidētes: in salutaris passionis memoriā venimus et procidētes adoramus. Hinc et Ezech. propheta iussus est pingere trāsmigrationē Hierusalem: vt populus Iudaicus sensibilibus formis moveretur eā agnoscere futurā. Unde Ezec. xij. Tu ergo fili hominis fac tibi vasa trāsmigrationis: et trāsmigrabis per diē coram eis. Trāsmigrabis autē de loco tuo ad locum alterū in conspectu eorum: si forte aspiciāt: quia domus exasperās est. Et efferes foras vasa tua: quasi vasa trāsmigrātis per diē in conspectu eorum. vbi Greg. in cōmēta. Quia oculos ad vidēdū habēt: et nō vidēt: aures ad audiēdū habēt: et nō audiūt: da eis imaginē et picturā: et formis ostēde corporeis: vt vētura captivitatē nō solū auditu: sed et oculis recognoscāt. Unde satis ostēdit fortius movere imagines quam verba. Et hec est precipua rō cur Christiana religio admittit sacras venerādasque sanctorum imagines: vt. s. simplicioribus esset memoriale perpetuū: et devotionē sapiētū excitarēt. Cōgruū ergo est vt oculis sacerdotis passionis Christi memoriate celebrātis: crucifixionis imago obijciatur: que ad dei ipsa cogitādū fortius invitet. Et idcirco ait Alex. Forte divina factū est providētia: licet humana hoc provocaverit industria: vt ab ea lr̃a canō inciperet que sui forma crucis signū ostēderet in figura T. Lr̃a etenim thau: que prima est in canone: mysteriū crucis habet et insinuat: dicēte dn̄o Eze. ix. Signa thau in frōtibus virorum dolētiū et gemētiū. de quo latius. s. In quibusdam etiā codicibus: vt Durādus in rōnali dicit: maiestas patris depingitur et imago crucifixi: vt sacerdos quasi presentē videat quē invocat: et quē alloquitur dicēs. Te igitur clemē. ¶ L Hoc ergo crucis signū nō solū intuetur sacerdos: sed etiā osculatur: vt osculo quod pacis signū est ostēdat quod per crucē pacificati sumus et recōciliati deo patri. vt dicit Col. j. Cōplacuit per eū recōciliari oīa in ipso pacificās per sanguinē crucis eius: sive que in terris: sive que in celis sūt. Servāt autē diversi ritus in ordine osculādi: alique primo osculantur pedes crucifixi: et postea pedes maiestatis divine: in signū quod per filij dei crucifixionē ad patris deducimur maiestatē. Alij modo contrario primo osculantur pedes maiestatis: postea crucifixi: in signū quod nemo venit ad filiū nisi pater traxerit eū: quoniam omne donū optimū desursum est descēdēs a patre luminū. Alij qui duplicē picturā nō habēt: primo osculantur altare: postea crucē in codice: eadē que dicta sūt representātes. ¶ Vertit se etiā sacerdos canonē incepturus ad orientē: vt. s. solē iustitie Christū dominum advocet per consecrationē ad altaris sacramentum. Ab illo enim loco materialis sol oritur: qui vite origo est et causa. Trahit autē hoc ipsum ex veteri lege originē. secundum Guil. in qua sacerdos legalis cum orabat: faciem habebat versus propitiatoriū: quia exinde loquēs dn̄s propitiabatur populo. Exo. xxvi. Ideoque Christus qui propitiatio est pro peccatis nostris: quia in canone petitur donari per sacerdotem: merito ad illā partē celi se vertit ad quam propitiatoriū fuerat collocatū. ¶ Incepturus quoque canonem sacerdos iunctis manibus se inclinat: significās Christi inclinationē: qua in faciē procidēs in horto oravit: vt si fieri posset trāsiret calix passionis: cuius meditatio intātū dominum anxiavit: vt factus sit sudor eius tanquam gutte sanguinis in terrā decurrētis. Lu. xxij. Fit etiā hec inclinatio versus terrā: vt sacerdos se humiliet et terrenū se agnoscat: seque per hoc indignū proprijs viribus iudicet ad tantum mysteriū peragēdum. ¶ Iungit manus: vt verbis attētio copuletur: iuxta illud Ber. exhortationē. Fratres immolātes hostiā laudis iūgamus verbis sensū: sensui affectū: affectui exultationē: exultationi maturitatē: maturitati humilitatē: humilitati libertatē. Hic quoque ministrātes post tergū vadūt sacerdotes: discipulorum fugā figurātes vel alijs exēplis retrocedēdi dātes ne cuiusque voce vel aspectu sacerdotis intētio distrahatur. ¶ Ultimo pulsatur cāpanella: vt fideles intra ecclesie arcā constituti: ad cordium preparationē excitentur: quatenus in spiritu et veritate adorēt devotius hostiā salutarē: que post consecrationē: omnium oculis aspectibus adorādā.

Ezech. xij.

Grego.

* Cur Christiana religio admittit sacras venerādasque sctōrum imagines.

Lr̃a thau mysterium crucis insinuat.

Magistri Gasparis Haslachij Symmeringensis ad clerum Epistola adhortatoria.

Gabriel Byel vir olim peritorum sine controversia peritissimus: catonianā illā nobilissimā secutus sniam: hoc est nō sibi soli: sed toti se mūdo genitū credēs immortalitatem eternāque famā posteris reliquit: estimās nullis se rebus: lr̃arū studijs et semorijs: ceteros prestare posse: ceteris saltē philosophie divine studio anhelātibus dās typum et exemplar. Quare o sacerdotes: o divini nominis precones dulcissimi: quid in hac umbratili: quasi vita alacriori studio: conatuve celeriori: divina nō capessatis officia? Quid beluine succumbere voluptati? Quid alexandrinis delitijs deditos esse? Quid tam sedētaria fatigatione virgo imminere? Quid die noctuque maximos comis gradatim scansilibus labores impendere iuvat: non cogitantes illud. j. Petri. ij. Regale vos, genus sacerdotij appellitari. Item psal. cix. Promissionē eterni sacerdotij regio inquiēte propheta. Tu es sacerdos in eternum etc. Quare omnibus alijs operationibus postpositis: vestram sanctitatem: statum vestrum nobilissimū: virtutibus: bonis moribus: et quod est maximū: bonis exemplis (cum alteri malefaciendi dare occasionē apud summum deum: quod maxime in se habent gravitatis) excolentes non homines tantum: sed dij vocabimini. Ex quo autem diversa sunt studiorum genera: maxime illud unicuique acceptandum: quod suo statui non discrepare videtur. Et si sacerdotis sit officium deum colere puris lotisque manibus et mundo corde contrectare: summe sibi videtur necessarium huiusmodi Gabrielis nostri opus: et die et nocte manibus volvere: exinde vt possit (quod maximum sui status est) Christum scilicet in altaris hostia transsubstantiatū intelligere: quem nullis: nec exterioribus: nec interioribus (solo intellectu excepto) sensibus cognoscere potest. Datum Basil. Millesimo quingentesimo decimo: decimo calendas Februarias.

¶ Lectio. xx. A

Te igitur clemētissime pater per Iesum Christum filium tuum dominum nostrū supplices rogamus etc. ¶ Expediti de cōtinuatione textus sacri canonis per nostram relationis (igitur) designatam: ad eius divisionē et lr̃e expositionem procedamus. ¶ Dividitur autem varie a varijs. nam Guilel. in rationali triplicem recitat divisionem: quarum una in partes undecim alia in partes. xij. tertia in sex partitur. Alexā. de ales dividit in tres partes subdividendas: dominus Alber. similiter in tres: non tamen eadem: sed lon

ge alia diuisione. Sz quasi mediū tenētes dicim⁹ q̧ tex. sacri canonis: videlz ab illo loco. Te igit̄ vsq̧ ad dnice oratiōis p̄lationē incipit ibi. Oremus p̄ceptis salutaribus mōti: ibi eñ terminat̄ canon scd̄m dñm Alb. vt tactū est. s. lec. xv. Hic inquā textus cōueniēter diuidit in sex ptes principales. In quarū prima petit̄ a deo bñdictio appositorū munerū: q̄ p̄ tota ecclesia offerunt̄. In scd̄a ponit̄ sanctorū inuocatio: quoꝝ meritis ꝛ precib⁹ nobis dona a dño cōferunt: ibi. Cōmunicātes In tertia petitur sacrificioꝝ oblatorū acceptatio: qua electi a perfidis diuidūtur. In quarta ponit̄ ṽboꝝ forma quib⁹ cōsecratio ꝯficitur: ꝛ panis vniq̧ substātie in xp̄i corp⁹ ꝛ sanguinē cōuertūtur. In quinta ponitur cōsecratio: ꝛ sal⁹ petitur his q̄ sacrificio p̄fruuntur. In sexta subinfert̄ refrigeriū ac suffragū postulatio: ꝛ iterata sanctoꝝ inuocatio: quaten⁹ q̄ petim⁹ a dño cōcedātur. Tertia ibi. Hāc igitur oblationē quarta ibi. Qui pridie. Quinta ibi. Uñ et memores. Sexta ibi. Memēto etiā dñe. ¶ Prīa parcī duas subdiuidit: in quaꝝ prīa dirigit̄ petitio ad dñm vt apposita munera sanctificet. In secunda fit specificatio pro q̄bus sanctificata mūera deo libet: ibi. In primis q̄ tibi. Diuisio prime p̄ticule pz ex p̄ncipio sequētis lectiōis. ¶ B Prima pars incipit a lr̄a T siue. t. Te igit̄. qđ fm̄ Inn. nō videt̄ sine diuina p̄uidētia factū. Est. t. lr̄a mystica fm̄ Isid. i. lib. ethimol. c. iij. Sunt eñ qnq̧ lr̄e mystice apđ grecos. y. qđ hūanā vitā designat: θ. Thita mortē. ꝛ alpha principiū ω finē: q̄ due littere ad xp̄m p̄tinēt: fm̄ illud Apocal. i. Ego sum alpha ꝛ o: p̄ncipiū ꝛ finis. ꝛ theta quā hebrei tau dicūt: nos. t. Dicit̄ aūt thau hebraice quasi signū. Litere aūt grece ꝛ latine ab hebraicis videnť exorte. Formāt eī lr̄e grece ab hebraicis: ꝛ quātū ad sonū ꝛ quātū ad nomē: ꝛ latie a grecis: nā apđ hebreos p̄io dictū ē aleph: deide ex sili enūciatiōe apđ grecos tractū est alpha: inde apđ latinos a. Trāslator aūt ex sili sono alteri⁹ lingue literā cōdidit: vt nosse passim⁹ linguā hebraicā oim aliaꝝ linguaꝝ ꝛ lr̄aꝝ eē matrē: sic ergo a thau hebreo formata ē thita grece: ꝛ. t. latie. Insinuat aūt. T lr̄a siue thau mysteriū crucis dnice: ex sui forma ꝛ formatione ipm̄ rep̄sentās. Est deniq̧ signū illud fm̄ btm̄ Hiero. qđ impssum fuit q̄rūdā fronti⁹: ad dñi iussionē q̄ sic signatis cōcessa est sal⁹ ꝛ liberatio ab interitu mortis angeli p̄cutiētis: de q̄ Ezech. ix. ita scribit̄. Dixit dñs ad virū indutū lineis habētē in lūbis attramētariū scriptoris. Trāsi p̄ mediū ciuitatꝭ in medio hierlm: ꝛ sina T sup̄ frōtes gemētiū virorū ꝛ dolētiū sup̄ cūctis abominatiōib⁹ q̄ fiūt in medio ei⁹. Post hec dixit sex viris. Trāsite p̄ mediaz ciuitatē post cū: ꝛ p̄cutite sup̄ quē nō videritis signū T. Nemini parcat ocul⁹ vester. Et post pauca Oēm aūt sup̄ quē videritis signū T nō occidatis. Illud aūt signū est illđ sup̄ q̄ moyses serpētē eneū erexerat in deserto: quez inspiciētes saluabunt̄ a morsib⁹ serpētū ignitoꝝ Nūeri. xxi. De quo saluator. Sicut moyses exaltauit serpētē in deserto: ita exaltari oportet filiū hois. Fact⁹ est eñ fili⁹ hois obediēs patri vsq̧ ad mortē: mortē autez crucis. Phil. ij. q̄ crux istar lr̄e T figurata fuit: ex stipite scz ꝛ ligno trāsuersali supra apposito: stipite non eminēte: vt v̄ificaret̄ illđ Luc. ix. Uulpes foueas hñt: ꝛ volucres celi nidos: fili⁹ aūt hois nō hz vbi caput suū reclinet. ¶ C Illđ fuit ēt signū đ q̄ Apoca. vij. đr. Uidi alterū angelū ascēdētē ab ortu solꝭ: habētē signū dei viui. Sī vexillū crucꝭ clamātē voce magna: q̄tuor angelis q̄b⁹ datū est nocere terre ꝛ mari dicēs. Nolite noceŕ t̄re neq̧ mari: neq̧ arboribus: q̄adusq̧ signem⁹ s̄uos dei nr̄i i frōtib⁹ eoꝝ. Et qr in canone misse passio xp̄i rememorat̄: q̄ in cruce cōsūmata est: ideoq̧ cōgruū fuit ꝛ rationabile: vt ab ea lr̄a inchoaret̄: q̄ crucē pl⁹ ceteris rep̄senta

ret: qualis est litera T vt scz p̄ ei⁹ inspectionē: sacerdos in memoriā reduceret dnice passiōis. Qđ salutifere crucis signū laudabiliter fideles in quotidiani vsus sensibilib⁹ reb⁹: puta libris: parietib⁹ statutis ip̄mūt: ꝛ exēplo sacerdotis osculant̄: vt a passionis xp̄i memoriā excitent̄: ꝛ ex ei⁹ rememoratiōe sanent̄ a suggestionib⁹ serpētū infernaliū. Sicut olim sanati sunt filij isrl̄ a morsib⁹ serpētū ignitorū p̄ inspectionē serpētis l crucis signo erecti. ¶ Magna eñ est crucis v̄tus: magnū crucis mysteriū: vñ fm̄ Inn. Crux sanitatē restituit: bñdictionē impēdit: discernit a p̄fidis: liberat a periculis: hostes expellit: victores ꝯstituit. Crux mysteriuz fidei sacrm̄ spei: clauis sciētie: forma iustitie: magnificētia regū: gloria sacerdotū: sustētatio inopū: pauperū ꝯsolatio: cecoꝝ lumē: claudoꝝ bacul⁹ desolatoꝝ spes: resurrectio mortuoꝝ. Uerba sunt originaliter beati Io. Chry. in omel. de cruce. Huius crucis laudēs Raban⁹ fuldeñ. monach⁹ ꝛ maguntine sedis archiep̄s mirādo cōpegit artificio: figuris prosa ꝛ metris: nihil eoꝝ omittēs: qđ ad ei⁹ magnificā laudē hūanitus poterit inueniri. Hec de lr̄a. t. siue T canonis principio. cui⁹ exordiū. Te igit̄ clemētissime pater. ¶ D Ad cui⁹ intellectum notādū q̧ nomē Pater: dupliciter in scriptura accipit̄. Accipit̄ eñ q̄nq̧ p̄r essentialiter: ꝛ q̄nq̧ notionabiliter. Essentialiter attribuit̄ toti trinitati: ꝛ singulis p̄sonis cōiūctim ꝛ diuisim: sicut cetera nomina essentialia: q̄ de singulis p̄sonis l oib⁹ simul in singulari numero p̄dicant̄: sicut increatus immēsus: etern⁹: oipotēs: dñs: de⁹. de quo in symbolo athanasij. Etern⁹ p̄r: etern⁹ fili⁹ etern⁹ sp̄ussctūs. Et tñ nō tres eterni: sz vn⁹ etern⁹ ꝛc. Noia eī essētialia: sicut de p̄sonis singulis: ita de oib⁹ siml̄ singulr̄ nō plurali numero p̄dicant̄: sec⁹ de noie p̄sona siue suppositū: qđ lz dicat̄ fm̄ substātiā p̄ quāto nō đr relatiue sz de. Aug. vij. đ tri. c. v. excipit̄ tñ a supradicta regula p̄z eūdē li. viij. đ tri. c. j. vt recitat magister dist. xxiij. p̄mi sen. Et isto mō essentialiter. s. q̄s accipit̄ p̄r i cātico moysi Deut. xxxij. Nōne ipse est p̄r tu⁹ possedit: fecit ꝛ creauit te. Sic ēt accipit̄ Mat. vj. in ōrone dnica. Pater nr̄ q̄ es in celis Et ḡnaliter sic accipi pōt: qñ de eo p̄dicat̄ terminus importās aliq̄đ ꝯueniēs toti trinitati: sicut operatio q̄libet ad extra. Opa eñ trinitatꝭ ad extra sunt indiuisa. Nā p̄r ꝛ fili⁹ ꝛ sp̄ussanct⁹: sicut inseparabilr̄ sunt: ita inseparabilr̄ operant̄: ait Aug. j. de tri. c. iiij. ꝛ magister di. j. lib. iij. Et đr notāter accipi pōt: qr aliqñ etiā respectu termini essentialis i. cōueniētis trib⁹: accipit̄ nō essentialiter: vt cū in symbolo ap̄toꝝ đr. Credo in deū patrē oipotētem creatorē celi ꝛ terre vbi patrē accipit p̄ p̄sona p̄ris tñ: lz sequat̄ oipotētē ꝛ creatorē celi ꝛ terre: q̄ sunt termini essentiales cōuenientes oib⁹ trib⁹. Sz hoc est ex eo qr statim addit̄. Et in iesum xp̄m filiū ei⁹ vnicū dñm nr̄m: p̄ qđ innuit̄ discretio eius a filio Silr̄ h̄. P̄ris ꝛ filij ꝛ sp̄ussctī vna est diuinitas ꝛc. P̄ris: silr̄ filij ꝛ sp̄ussancti accipiūt̄ p̄sonalr̄: lz qđ sequitur: vna diuinitas: sit termin⁹ essentialis: eo qđ h̄ exp̄sse innuit̄ discretio p̄sonaꝝ. ¶ Alio mō p̄r accipit̄ notionaliter: vt ē p̄priū p̄me p̄sone q̄ a nullo est: ꝛ est termin⁹ p̄sonalis: vnā tñ p̄sonā iportās: ꝛ sic semp̄ accipit̄ qñ pōit̄ respectu p̄dicati: p̄sonalē p̄prietatē iportātꝭ: ēt cū exclusiōe ceteraꝝ p̄sonaꝝ vt cū dicim⁹. P̄r a nullo ē: nec fact⁹: nec creat⁹: nec genit⁹: nec p̄cedēs. Silr̄ p̄r genuit filiū sibi coeternū ꝛ ꝯbstātialē. Pōt tñ q̄nq̧ capi notionalr̄, respectu p̄dicati essētialis: sz nō cū exclusiōe alteri⁹ p̄sonaꝝ vt hic P̄r creauit mūdū: p̄r incarnauit. i. incarnari fecit filiū. Pater tradidit in mortem filiū Pater pōt accipi notionaliter: etiā pōt accipi essentialiter: ꝛ fm̄ hoc fm̄ nōnullos hec p̄ticula pōt dupliciter exponi. Uno mō vt accipit̄ essentialr̄: ꝛ tūc resumi dz prima pars hymni p̄missi: vt sic. O deus tri-

Diuisio text⁹ sacri canonis i sex ptes.

Quinq̧ sūt lr̄e mystice apđ grecos Lr̄e grece ꝛ latine ab hebraicis exorte videntur.

Ezech. ix.

Ioā. iiij.

Luce. ix.

Apoc. vij.

De virtute crucis.

Nomē pater in scriptura dupliciter accipitur.

Deut. xxxij.

Mat. vj.

nitas.i.pr̃ clemẽtissime:qr sctũs ẽ:qr dñs sabaoth.
i.exercituũ ẽ:qr pleni sũt celi ⁊ terra gl'ia tua Igit
i.iõ vl' idcirco supplices te rogam⁹ ℂ E Sz ꝯ hãc

Obiectio

expositionẽ vr̃ ẽe,qd̃ statim sequit. Per iesum xp̃z
filiũ tuũ.Nã xp̃s nõ est fili⁹ toti⁹ trinitatꝫ: qr nõ fi
liũ:qr nihil impossibili⁹ q̃ꝫ ꝙ idẽ gignat se:ẽm bea.
Aug.i.de tri.c.Neqꝫ est fili⁹ spũssancti⁹: qr spũssan
ctus posterior est filio origine:qr a filio ꝓcedẽs:et
tñ tã fili⁹ qꝫ spũssanct⁹ ꝑtinẽt ad trinitatẽ:⁊ cũ pr̃e

Rñsio:

sunt vna tota trinitas.ℂ Ad qd̃ respõdẽt ꝙ xp̃s di
ci põt fili⁹ trinitatꝫ:nõ ḡnatiõe diuĩa:sz creatiõe hu
mana:nã ḡnatiõe diuĩa a solo pr̃e est:vt dr̃ Atha-

Athanasius.

nasius i' symbolo.Fili⁹ a patre solo est:nõ fact⁹ nec
creatus:sz genit⁹.Loq̃tur de filio ẽm naturã diui
nã:nõ ẽm assumptã.Creatiõe aũt hũana.i.nature
humane.quã inseparabiliter tota trinitas opata
est:fili⁹ est trinitatꝫ sicut ceteri hoĩes a deo ꝓdu-
cti:ẽm quã xp̃s ẽt a tota trinitate fact⁹ seu creat⁹
est:⁊ ita trinitatis fili⁹. Nõ q̃dẽ ꝙ creari aut fieri
primo ꝯueniat xp̃o q̃ de⁹ est increat⁹: sz ei ꝯuenit
ꝑ cõicatiõnẽ idiomatũ:rõne hũanitatis assũpte si
cut dr̃ passus mortu⁹ ⁊c.Scd̃m quẽ modũ ẽt dixit

Joã.xiiij.

xp̃s Jo.xiiij.Pr̃ maior me est.sz sit eq̃lis pr̃i.ℂ Ue-
rũtñ aliis hec expositio videt a lr̃a extranea:qr q̃-
ties in diuinis sermonib⁹ nomẽ fili⁹ addit, noĩ pr̃
discretio importat:⁊ termini pr̃ fili⁹:nõ essentialr
sz notitialiter accipiunt. Neqꝫ he locutiões appro
bant:xp̃s est fili⁹ ꝟbi:xp̃s est filius spũssancti:q tñ
eadẽ rõne cõcedẽde sunt q̃ illa:xp̃s est fili⁹ trinita
tis.Et q̃uis possent habere ꝟos intellect⁹: tñ ne
aliq̃b⁹ det errãdi occasio:vitant.ℂ F Et ꝑꝑ hoc
Alex.de ales.dñs Alb.Guil.ac ceteri,hãc ꝑticulã
tñ exponũt de pr̃e accipiẽdo notionaliter . Et sic
resumi dz scd̃a ps hymni:vt sic.Pater celestis: q̃a
magnificasti nobiscũ miam tuã vt mitteres filiũ
vnigenitũ.cui turba cãticũ laudis acclamauit.Bñ
dictus q̃ venit in noĩe dñi.Ideo clemẽtissime pr̃ te
supplices,rogam⁹ .Sic pr̃is autoritatẽ insinuat:
ipm solũ inuocãdo ait Alex.quẽ alloq̃tur tãq̃ pñ
tẽ ꝑ grãm q̃ nusq̃ deest ꝑ essentiã:potẽtiã ⁊ pñtiã
Uel ẽm dñm Alb.ꝓ vltimã expositionẽ hymni sic.
Pater qr sanct⁹ es:⁊ celũ ⁊ terrã gl'ia replesti ꝑ eu
charistie sacr̃m Igit te rogam⁹:q̃b⁹ rõnẽ ⁊ cãm te
rogandi; dedisti ꝑ hoc ꝙ celum ⁊ terram gloria
tua ꝑ sacrꝫ implesti. O pr̃ q̃ paterna ꝟtute nos for
mas:paterno affectu dulcissime de nobis cogitas
paterna ꝓuidẽtia bonoꝝ tuoꝝ heredes nos ordi-
nas paterna disciplina instituẽs:vtiliter nos scti-
ficas.Format eñ nos ad maginẽ suã paterna ꝟtu
te: qr nulli⁹ ꝟtutis in celo ⁊ in terra est ꝓpriũ for-
mare natũ ad imaginẽ ꝓpriã:nisi paterne ꝟtutis.

Esa.lxiiij.

Esa.lxiiij. Nũc dñe pr̃ nr̃ es tu:,nos vero lutũ ⁊ fi
ctor noster tu:⁊ opa manuũ tuarũ oẽs nos . ⁊ Ec-
cle.xvij.De⁹ creauit de terra hoiem:⁊ ẽm imaginẽ
suã fecit illũ:⁊ ẽm se vestiuit illũ ꝟtute. Format ẽt
nos ꝟtute dũ inuisibili imagini dei.i.filio q̃ ẽ ima
go dei inuisibilis:in scr̃o ꝑ grãm vnimur ⁊ icorpa
mur. Ad cui⁹ incorpatiõis ꝯsignationẽ hortat nos
aplĩs.i.Cor.xv.Fratres sicut portauim⁹ imaginẽ
terreni:portem⁹ imaginẽ celestꝭ . Qualis terren⁹:
tales ⁊ terreni:⁊ q̃lis celestis:tales ⁊ celestes.Rur
sus pr̃ paterno affectu dulciter de; nobis cogitat:

Sap.xvi.

dũ p̃stat panẽ de celo:oẽ habẽtẽ in se delectamẽtũ
⁊ oẽm suauitatez saporis Sap.xvi.Angeloꝝ esca
nutriuisti pplm tuũ:⁊ paratũ panẽ de celo p̃stiti si
ne labore:oẽ delectamẽtũ in se habẽtẽ:⁊ ois sapo-
ris suauitatẽ Substãtiã eñ tuã ⁊ dulcedinẽ,quaz
in filios habebas ostẽdebas:⁊ deseruiẽs vniuscuiusqꝫ
voluntati ad qd̃ q̃sqꝫ volebat:ꝯuertebat . Uñ ⁊ h̃
panis:pãis filioꝝ canib⁹ nõ mittẽd⁹ dr̃ : q̃ vtiqꝫ a
pr̃e porrigit.Insuꝑ paterna ꝓuidẽtia bonoꝝ suo
rũ heredes nos ordinat:dũ ꝑ incorpatiõnẽ q̃ nos
filiũ sui corpi ꝑ hui⁹ sacri sumptionẽ vnit:nos fi-
lios suos efficit:⁊ veros heredes spũ : q̃ vaporat
de sanguine ei⁹ q̃,potamur.Sicut ait aplĩs ad Ro.
viij.Accepistis spm adoptiõis in quo clamamus:
abba pater:q̃ testimoniũ reddit spiritui nr̃o ꝙ su

Ad ro.viij

mus filiũ dei.Si aũt filiũ:⁊ heredes. Heredes q̃dẽ
dei coheredes aũt xp̃i .Demũ paterna disciplina
instituẽdo nos sanctificat:de quo ad Heb.xij.Pa-
ter spm erudit nos:ad id qd̃ vtile est recipiẽdo sã

ad heb.xij

ctificationẽ ei⁹ Hãc sz multis recipiam⁹ modis:
cõuẽtissime tñ hoc sacro:in quo illi ꝑ spm vnimur
q̃ nũq̃ recessit a disciplina pr̃is.ℂ G Et vt citius
impetrem⁹ qd̃ petim⁹ addim⁹ ,Clemẽtissime.Hꝫ
q̃ppe hũana industria:vt dũ petitiõis sue affectuz
expectat ⁊ desiderat:obsecrati laudes petẽdo ꝓ-
ponat:vt sic ꝑ hoc ei⁹ beniuolẽtiã captet. Quali-
ter videre est apud oratores q̃ in suis exordiis in
sticiã ⁊ famã aliasqꝫ laudis p̃conia p̃mittunt: vt sic
animũ eius quẽ orãt:ad sui inclinẽt desideriũ iple-
mẽtũ.Sic fecit prudẽs mulier Judith:cũ hostiuz
iudaice plebis ꝯtritionẽ impetrare a dño voluit:
huiuscemodi exordio cepit. Dñe de⁹ patris mei
symeõ:q̃ dedisti illi gladiũ in defensionẽ alienige-
narũ:respice in castra assyrioꝝ: sicut tũc ĩ castra
egyptiorũ videre dignat⁹ es.Oratiuqꝫ.De⁹ celo-
rũ creator aquaꝝ ⁊ dñs toti⁹ creature: exaudi me
miserã dep̃cãtẽ ⁊ de tua mia p̃sumẽtẽ. Judith . ix.
Et ita p̃scorũ patrũ plurimos fecisse scriptura cõ-
memorat. Addit ergo ,Clemẽtissime.i.misericor-

Clemẽtia quid.

dissime:qd̃ p̃dicatũ laudis est:qr mia eius suꝑ oia
opa ei⁹. ℂ Est aũt clemẽtia ẽm Alb. ꝟtus: q̃ facit
quẽ p̃stabilẽ suꝑ malicia q̃ ꝯ ipm ꝯmissa est:maxi-
me quãtũ ad penas ꝓ ipsis infligẽdas.Sic eñ cle
mẽtia spectat ad iudices ⁊ p̃sidẽtes:quoꝝ ẽ miaz
reis exhibere:ẽm illud Jac.ij. Mia superexaltat iu-
diciũ.Uñ ⁊ Señ.Clemẽtia est inclinatio animi ad
lenitatẽ in pena exequẽda.Ait eñ lib.de clemen-
tia ad neronẽ.Clemẽtia em tẽperãtia animi i ptã
te vlciscendi.Uel est lenitas supioris aduersus in
feriorẽ in ꝯstituẽdis penis.Et seq̃tur qd̃ dictũ est.
Itaqꝫ dici põt ⁊ inclinatio animi ad lenitatẽ in pe

Sap.j.
Gregori⁹

na exigẽda Hec aũt maxime p̃sides decet : vt in li.
j.idẽ ait.Nullũ clemẽtia ex oib⁹ magis q̃ꝫ regẽ ac
p̃ncipẽ decet.Et eñ de⁹ fest rex regũ ac principuz
p̃nceps:viuoꝝqꝫ ⁊ mortuoꝝ iudex ẽ:maxime deo
cõuenit:ꝑ quã ⁊ ipse sempꝑ citra ꝯdignũ punit:nec
letat in ꝑditiõe viuorũ. Sap.j.,Siq̃dẽ pi⁹ est:⁊ nõ
pascit cruciatu ẽm Greg.lib.dial. Neqꝫ obliuiscet
misereri de⁹:neqꝫ ꝯtinebit i ira sua misericordias

✱ Hoc in sacrificio bñ clemẽtiã mẽmoram⁹:in q̃ sanguis ꝯsecrat et offert:qui sz magnã misericordiã effus⁹ est in remissionez pctõrum.

suas.ps.lxxvj.Cõgrue itaqꝫ ad patris clemẽtiã in
nostra,petitiõe qua petim⁹ miam nobis, exhiberi
aspiram⁹ dicẽtes. Pater clemẽtissime qr sanguis
q̃ hic offert ꝓ multis effusus est in remissionẽ pec
catoꝝ Mat.xxvj.✱Et qm benign⁹ misericors ⁊ p̃
stabilis est suꝑ malicia.Johel.ij.ℂ H Pater igit
clemẽtissime te rogam⁹: ꝯfidẽtes de impetratiõe

Rogatio quid.

eius qd̃ petim⁹:animati pariter ⁊ docti spe ꝟboꝝ
aplĩ tui Jaco.j.c.sue cañ . Postulet aũt in fide nĩ-
hil hesitãs a te dño q̃ dat oib⁹ affluẽter:⁊ nõ ipro
perans.Qui nãqꝫ hesitat:similis est fluctui maris q̃ a
vẽto mouet ⁊ circũfert.ℂ Est aũt rogatio ẽm Alb.
inclinatio ei⁹ q̃ rogat ad exauditiõis ꝯsensum ab
eo qui rogat:⁊ ꝑ hoc differt a,petitiõe q̃ ẽm eũdẽ
est exp̃ssio ei⁹ qd̃ desiderat fieri ab eo q̃ exauditur⁹
rogat. Nõ est aũt rogatio siue petitio:locutio vel
oro:vt quibusdã videt optatiua:ẽm Guil.parrhi.
in diuina rhetorica circa principiũ:sz oro alterius
icli natiua:nõ eñ q̃ optat:vl' desiderat aliq̃d:ideo
ipso petit:nã multi optãt siue desiderãt q̃ nõ petũt
Multi,etiã optãt siue desiderãt q̃ habere nolũt: si
cut viri sancti ⁊ sapiẽtes:q̃ multa cõcupiscũt ⁊ desi
derãt:a q̃b⁹ tñ abstinẽt se viriliter ⁊ auertũt Qui
aũt petit:indubitãter ostẽdit se velle obtinere qd̃
petit. Hec Guil. Itaqꝫ ꝓposito rogam⁹ ⁊ petimus
deũ patrẽ clemẽtissimũ:vt nobꝭ q̃ petim⁹ tribuãt.
Quõ aũt intelligẽdũ sit deũ petẽ tibus ad petita

cōferēdū inclinari: inferi⁹ dicet: cū de sctōꝝ implo
rationibus sermo fiet. ¶ Addit. Ac petim⁹: ad exp̄-
mēdum affect⁹ magnitudinē. Accumulat eñ ſm
Alex. v̄ba deprecatoria dicēs. Rogam⁹ ⁊ petim⁹:
vt ſic geminata poſtulatiōe: meli⁹ obtineat qd̄ in-
tēdit. Et pluraliter loquit̄: ſignificās ſe vice oīm
orōnē fundere deo patri. ¶ I Petim⁹ aūt nō ſup
bi: ſʒ Supplices .i. humiles: qm̄ ab initio ſupboꝝ
ſupplicatio nō placuit dn̄o: ſʒ humiliū. Judith .ix.
vñ Jac. iiij. Supbis de⁹ reſiſtit ꝫ humilib⁹ aūt dat
grām. Humiles ergo nō p̄ſumētes de noſtris me-
ritis: nec i iuſtificatiōib⁹ nr̄is: p̄ſternim⁹ p̄ces no
ſtras ante faciē tuā: ſʒ i miſeratiōib⁹ tuis magnis
⁊ multis cū viro deſideriōꝝ ſctō daniele (Eiuſdē
ix.) ſciētes, qm̄ orō hūiliātis ſe celos penetrat: et
nō diſcedet donec altiſſim⁹ eā aſpiciat. Eccli. xxv.
Vñ ⁊ legim⁹ q᷑ phariſeus ille q̄ iuſticias ſuas alle
gauit corā deo ſpret⁹ ē: vbi publican⁹ ꝯfitēs hūili
ter: iuſtificat⁹ abſceſſit. Lu. xviij. Et qz duo ſunt q̄-
bus petēs obtinet qd̄ intēdit: ſcʒ diuina clemētia
ex p̄te exorati: ⁊ hūilitas ex p̄te orātis. Jō ꝓpter p̄
mū dr̄ pr̄ clemētiſſime. ꝓpter ſcḋm ſupplices peti
mus ⁊ oram⁹. Petim⁹ aūt. Per ieſuʒ xp̄m filiū tuū
dn̄m nr̄m tanq̄ p mediatorē inter te patreʒ ⁊ nos
miſeros pctōres: q̄ ꝓpitiatio eſt ꝓ pctis nr̄is: q̄ la
uit nos in ſanguine ſuo: ⁊ recōciliauit nos p̄ditos
tibi regenerauitq; nos in ſpē viuā: p quē cū eſſe-
mus tenebre: facti ſumus lux in dn̄o. Per hūc er-
go mediatorē: te p̄rem clemētiſſimū rogam⁹ ⁊ peti
mus: p quē impetrādi certitudinē accepim⁹. Ipe
tua v̄itas eterna ſub iuramēti pollicitatiōe nob̄
ꝓmiſit. Amē amē dico vobis: ſi qd̄ petieritis p̄rē
meū i noīe meo: dabit vobis. Joā. xvi. Propter qd̄
merito p ip̄m imploram⁹. Et qz p te rogam⁹: ⁊ pe
tim⁹ dn̄e nr̄ ieſu xp̄e: aperi igit̄ ꝓ nob̄ os tuū ſctiſ
ſimū: os b̄ndictū. Te nāq; os tuū aperiēte: oēs no
ſtri accuſatores obmuteſcēt: te p̄ſtāte patrociniū
cāe nr̄e nulli ex aduerſis ꝯſurgēt. Si nāq; tu ꝓ no
bis: q̄s ꝯ nos? Te dāte vocē gratioſiſſimā p̄iter ⁊
pr̄i gratiſſimā vocē illā angeloꝝ eloquijs incōpa
bilē: an auertet pater miaꝝ aures ſuas? Qui te a
nobis audiri mādauit: dicēs. Hic eſt fili⁹ me⁹ dile
ctus in quo mihi bn̄ cōplacui: ip̄m audite. Mat.
xvij. Quō te ꝓ nobis iterpellātē nō exaudiet. Tu
eñ ſuſcipere dignat⁹ eſt patroni ⁊ aduocati offi-
ciū: teſte dilecto tuo diſcipulo. Aduocatū habem⁹
apud patreʒ ieſum xp̄m iuſtū: ⁊ ipſe eſt ꝓpitiatio
pro pctis nr̄is. Hinc, nr̄am age fideliter cauſam.
Nō opus eſt vt iterū ſanguinē tuū fundas viuifi
cū in ſanctificationē nr̄am: ſufficit nobis vt p̄ces
fundas placatiōis in ꝯſpectu patris. An denega-
bis nobis p̄ces rogat⁹: q̄ ⁊ ſanguinē ꝓpriū tribui-
ſti nō petitus? Tu nāq; appares vultui dei ꝓ no-
bis: vt ſemp viuēs interpellas ꝓ nobis Ideoq; p
te ieſum xp̄m dn̄m noſtrū filiū ſuū: patrē rogam⁹
⁊ petim⁹. ¶ R Quib⁹ v̄bis decribit xp̄s quintu-
pliciter. Pri° quātū ad effectū ſalutarē qz ieſum:
quātū ad dignitatē regalē qz xp̄m: quātū ad ꝓprie
tatē p̄ſonalē qz filiū tuū: quātū ad p̄ſidētiā vniuer
ſalē qz dn̄m: quātū ad ꝯſectū humanalē qz noſtrū.
Quo ad p̄mū dicit euāgeliſta. Vocatū eſt nomē
eius ieſus. Luce .ij. cuius interp̄tationē Mat. c. j.
aperit. Ipſe eñ ſaluū faciet ppim ſuū a peccatis
eoꝝ: venit eñ ſaluū facere qd̄ perierat Luce. xix.
Nec venit vocare iuſtos: ſʒ pctōres: qm̄ nō eſt op⁹
bene habētib⁹ medico: ſʒ male habētib⁹. Mat. ix.
⁊ Petr⁹ ap̄ls Nō eſt aliud nomē ſub celo datū hoi
bus: in quo oportet nos ſaluos fieri. Ip̄m eñ ē no
mē ſalutiferū: qz oīs q̄cūq; inuocauerit nomē dn̄i
ſaluus erit Johel .ij. Ecce effectū ſalutarē. ¶ De-
ſcribitur in noīe xp̄s dignitas regalis: qz xp̄s vn-
ctus interp̄tat̄: ⁊ ipſe q̄de vnct⁹ eſt ſm illō p̄s. De
us. Unxit te deus de⁹ tu⁹ oleo leticie p̄ p̄ticib⁹ tuis.
Reges q̄ppe ꝓphete ⁊ ſacerdotes in lege vngebā

Jac. iiij.

Eccle. xxv

Joā. xvj.

Joā. ij.

Heb. ix.

Deſcribit xp̄s quintu plicater.

Luce. ij.

Act. iiij.

tur: ⁊ iſte rex fuit ꝓpheta ⁊ ſacerdos. Rex. Joā. xij.
Bn̄dict⁹ q̄ venit in noīe dn̄i: rex iſrael ⁊ iterū. Na
li timere filia ſyō: ecce rex tu⁹ venit tibi. Mat. xxi.
Et p̄s. de xp̄o loquēs Sedes tua de⁹ in ſeculū ſe-
culi: v̄ga directiōis virga regni tui. Et iterū deus
iudiciū tuū regi da: ⁊ iuſtitiā tuā filio regis, et in
Apoc. xix. Habet in veſtimēto ⁊ in femore ſuo ſcri
ptū Rex regū ⁊ dn̄s dominātiū. Ecce dignitatē re
galē. ¶ Notat̄ tertio ꝓprietas p̄ſonalis in v̄bo fi
liū tuū: de quo p̄s. Fili⁹ me⁹ es tu: ego hodie ge-
nui te. Et p̄curſori: voce patris lapſa de celo dictū
eſt. Tu es filius me⁹ dilect⁹ in te mihi cōplacui.
Vñ ⁊ ait vox v̄bi ioānes. Et ego vidi ⁊ teſtimoniū
perhibui: qz hic eſt fili⁹ dei. Jo. j. Lucas q̄ʒ. Et qd̄
naſcet̄ ex te ſanctū vocabit̄ fili⁹ dei. Ipſe q̄ʒ ſe dei
patris filiū nedū v̄bis creberrimis: ſʒ ⁊ ſignis ⁊ v̄
tutibus certiſſimis declarauit. Vñ ceco nato poſt
ei⁹ illuminationē loquēs ait. Credis in filiū dei?
Sequit̄. Et vidiſti eū: ⁊ q̄ loq̄tur tecū: ipſe eſt. Jo.
ix. ⁊ eiuſdē. xx. Hec ſcripta ſunt: ait Joānes q̄ v̄ita
ti teſtimoniū p̄hibuit: vt credatis: qz ieſus eſt xp̄s
filius dei: ⁊ vt credētes vitā habeatis in nomine
eius. ¶ L Inuenit̄ etiā p̄ſidētia vniuerſalis in v̄
bo dn̄s ad Ephe. j. Deus pater cōſtituit illū ad de
xterā ſuā in celeſtib⁹ ſup oēm principātū ⁊ pote-
ſtatē ⁊ v̄tutē ⁊ dominationē ⁊c. Et oīa ſubiecit
ſub pedib⁹ ei⁹: ⁊ dedit ipſuʒ caput ſup omnē eccle
ſiam. Ipſe q̄ʒ dn̄s ait Mat. vlt. Data eſt mihi oīs
poteſtas in celo ⁊ in terra. Iterū. Vos vocatis me
magiſter ⁊ dn̄e: ⁊ bene dicitis: ſum etenim. Jo. xiij.
Itē ad Heb. ij. apoſtol⁹. Cōſtituiſti eū ſup oīa op̄a
manuū tuarū: vbi Amb. Ecce poteſtas xp̄i oſtēdit̄
Sicut eñ a diuino op̄e nihil excipit̄: ita nec a xp̄i
poteſtate. Itē ad Philip. ij. Propter qd̄ ⁊ de⁹ exal
tauit illū: ⁊ donauit illi nomē: qd̄ eſt ſup oē nomen
vt in nomine ei⁹ oē gen⁹ flectat̄ celeſtiū terreſtiū
⁊ infernoꝝ. Attēde hic p̄ſidētiā vniuerſalē. Signa
tur demū ꝯſect⁹ humanalis in v̄bulo noſter. Siq̄
dem noſter ieſus: nr̄ xp̄s: noſter filius: noſter dn̄s
Paruulus enim nat⁹ eſt nobis: ⁊ fili⁹ datus eſt no
bis. Datus in antidotū noſtre ſaluatiōis: pabuiū
noſtre refectiōis: in ſacrificiū noſtre recōciliatiōis
in ſacr̄m noſtre ſctificatiōis: in p̄ciū noſtre redem-
ptiōis: qz ieſus .i. ſaluator in aduocatū nr̄e allega-
tionis: in magiſtrū noſtre eruditiōis: in lumē nr̄e
illuminatiōis: in directionē noſtre viatiōis: qz xp̄s
i. vnctus: in ſcutū noſtre ꝓtectiōis: in ducē noſtre
gubernatiōis: in ꝓpugnatorē noſtre defenſionis:
in iudicē noſtre remunerationis: qz dn̄s noſter. Ma
gna igit̄ fiducia p̄ces fundim⁹ ad te patrē clemen
tiſſimū: vbi aſſiduū habemus interpellātē ieſum
prudētiſſimū aduocatū xp̄m: mediatorē acceptiſſi
mū p̄ris celeſtis filiū: petitiōis effectuū largitorē
cū patre potentiſſimū celi ⁊ terre nr̄m ⁊ vniuerſi-
tatis dn̄m. Rogam⁹ ergo ⁊ petim⁹ ſupplices te p̄r
clemētiſſime p ieſum xp̄m filiū tuū dn̄m nr̄m.

Joā. xij.

Luce. iij.

Ad ephe. j.

Mat. vlt.

Eſa. ix.

¶ Lectio. xxi. A

Ti accepta habe-
as et benedicas: hec dona: hec mune
ra: hec ſctā ſacrificia illibata. ¶ Ca-
ptata beniuolētia eius q̄ petit in v̄
bo Te pater clemētiſſime. Comme
morato etiā mediatore: cuius merito oratio nr̄a
patri acceptabilis redit̄: in verbo. Per ieſum xp̄m
filiū tuū dn̄m noſtrū. Iſinuato deniq; ſupplicādi
affectu: quo mēs orātis in ſublime tollit̄: in v̄bo.
Supplices rogam⁹ ⁊ petimus, ſeq̄tur ep̄ſſio eoꝝ
que a clementiſſimo patre obtineri deſiderantur
Que duo ſunt. Primū vt grata ſint offerēda mu-
nera Secundū vt fiant ſacrificia idonea. Primum
exprimitur cū dicitur. Uti accepta habeas. Scḋm
cum dicit̄. Et bn̄dicas. Et tertio offerēda cōgruis
vocabulis deſignant̄: cū ſequit̄. Hec dona: hec mu

Duo ſunt q̄ a clemētiſſimo patre obtineri deſiderantur.

nera:hec sancta sacrificia illibata. In his tribus versabitur hec lectio.xxi. ¶ B Petim⁹ ergo quo ad primū. Te pater clemētissime:vti.i.vt accepta habeas.i.placita tibi sint ⁊ grata hec dona ⁊ munera q̄ panis sunt ⁊ vinū:terrena ⁊ a terrenis tibi oblata:⁊ idcirco diuine maiestati tue indigna: tñ q̄ p filiū vt a nobis iugiter offerant̄ sunt instituta petimus igit̄ vt in honorē dilecti filij tui:hec dona accepta habeas: vt placita sint tue voluntati. Quia eñ oblatiōes:holocausta ⁊ vetere.te.sacrificia:neq̧ sufficiētia erant nec tibi placuerūt:idcirco filius tu⁹ in vltima cena finē imponere volens: acceptis in manib⁹ pane ⁊ vino grās agēs: bñdixit dixitq̧ discipulis. Hoc facite in meā cōmemorationē. Per qd̄ hec ipa dona ⁊ munera nobis in sacrificiū cōmēdauit. Petim⁹ igit̄ vt accepta sint tibi nostra munera:noua filij tui instituta: quib⁹ superuenientib⁹ vetera sunt proiecta:sic eñ in lege mādasti. Superuenientibus nouis vetera proicietis.

Leui. xxvj.

Leuiti.xxvj. Et recte in tpe plenitudinis grē: vetera imperfecte legis sacrificia proiciēda fuerant: qr imperfecta ac insufficiētia fuerāt:qm̄ deo nō placuerunt peccata nō abstulerūt:nec gratū facientē grāz cōtulerāt. De primo dicit Hiere.vj.c. Holocaustomata vr̄a nō sunt accepta:victime vr̄e nō placuerūt mihi. Osee.vj. Miam volo.n̄:sacrificiū:in ps.q̧ Quoniam si voluisses sacrificiū dedissem vtiq̧ holocaustis nō delectaberis. Et in alio ps. Nō accipiā de domo tua vitulos:neq̧ de gregib⁹ tuis hircos. De scd̄o idē propheta dicit. Holocaustum pro pctō nō postulasti:⁊ aplūs ad Heb.x. Impossibile est sāguie hircoꝝ ⁊ tauroꝝ auferri pctā. De tertio idē aplūs ad ad Rom.iij. Ex opibus legis nō iustificabitur ois caro. ⁊ Ezech.xx. Dedit eis precepta non bona ⁊ iudicia in quib⁹ nō viuēt. Precepta scz quātum ad sacrificia:⁊ cerimonialia ac iudicialia:in q̄bus nō viuent vita scz gratie. Et iterꝝ ad Gala.ij. Si p legē iustitia:ergo xp̄s gratis mortu⁹ est. Cr igit̄ pater clemētissime: legis oblatiōes ⁊ sacrificia reprobas tanq̄ inutilia ad eterne vite cōsecutionē:⁊ remissionē pctōꝝ. Te supplices p iesum xp̄m filiū tuū petim⁹ vt accepta habeas hec nr̄a dona munera ⁊ sacrificia:q̄ idē filius tuus in quo tibi bene cōplacuit:nos tibi offerre voluit:p cursu legis euāgelice ⁊ gratie. ¶ C Sz p̄dictis videt̄ obuiare illud Leuiti. iiij. Si peccauerit aia de pplo terre:offerat caprā immaculatā:⁊ adolebit eā sacerdos sup altare in odorē suauitatis dño: rogabitq̧ p eo ⁊ dimittet̄ ei. Videt̄ ergo q̧ legis sacrificia placuerunt dño:⁊ accepta fuerūt ad remissionē pctōꝝ. Itē ibidē.xviij.c. Custodite leges meas atq̧ iudicia:q̄ faciēs hō viuet in eis. Vita āt hōis spūalis est p grām iustificātē:igit̄ videtur q̧ gratiam cōtulerūt. Preterea ad Heb. ix. Si sanguis taurorū ⁊ hircoꝝ ⁊ cinis vitule aspsus iquinatos sanctificat ad emūdationē carnis: quanto magis sanguis xp̄i. Et post pauca. Oia pene in sanguine mūdātur sm̄ legē. Ex quib⁹ v̄bis videt̄ elici posse q̧ p sanguinē aialiū oblatoꝝ in sacrificiū:remittūtur peccata delinquētiū. ¶ Pro hoꝝ solutione aduertēdū:q̧ in sacrificio veteris legis tria cōsiderāda occurrūt:scz caro ⁊ sanguis animalis qd̄ offerebatur. Scd̄o res spūalis q̄ figurabat̄: vt in agno: vel vitulo xp̄s:in capra penitētia:in boue vita robusta ⁊ actiua:in aue vita sublimis ⁊ cōtēplatiua. Tertio psone p q̄b⁹ sacrificiū immolabat̄: ⁊ harū fuerūt due species:qr quedā digne:q̄dā fuerūt indigne. Indigne:q̄ sacrificiū hmōi carnaliter tm̄ attēdebāt. Digne v̄o q̄ ea spūaliter intellexerūt:⁊ in xp̄m in eis figuratū explicite vel implicite credentes:sm̄ spūalē hoꝝ intellectū vitā suā ordinauerit. ¶ Scd̄o aduertēdū q̧ pctā remitti p illa sacrificia dupliciter pōt itelligi. Uno mō quātū ad reatū culpe:q̄ ⁊ cordis macula:⁊ dei offensa appellat̄.

Ad ro.iij.

Ezech. ij.

Ad gal.ij.

Obiectio

Leui.iiij.

Ad he.ix.

Rn̄sio ad obiectionem.

Tria cōsiderāda i sacrificio veteris legis.

Pctā remitti p sacrificia dupliciter intelligit̄.

Alio mō quātū ad reatū penē:pene dico nō debite p pctō in inferno:vel purgatorio soluēde: sz pene legis quā incurrebāt ex esu prohibitoꝝ ciboꝝ: ⁊ ex tactu morticinū:propter q̄ prohibiti fuerunt iudei ab ingressu tēpli:⁊ ita facti q̄si irregulares:de q̄ Nu. xix. ¶ Tertio notādū q̧ sacrificia veteris legis iustificare dupliciter accipit̄. Uno mō q̧ cōferāt grāz gratū facientē: q̄ est vera perfecta ⁊ gratuita iustitia qua reddit̄ deo honor ⁊ debita obediētia. Alio mō q̧ in hoꝝ sacramētoꝝ exhibitiōe iustificent̄ sacrificantes iustitia q̄ est v̄tus moralis ⁊ politica:q̄ acq̄rit̄ ex frequēter iuste operari sicut cetere v̄tutes morales ex actib⁹ frequētatis. ¶ D Per has distinctiones respōdet̄ ad obiecta. Uñ dicēdū q̧ sacrificia illa sz se sumpta:⁊ v̄tute opis operati deo nō placebāt:neq̧ propter ipsa de⁹ pctā sacrificātiū remisit quātū ad culpe reatū:siue cōscientie maculam. Et sm̄ hoc intelligēde sunt autoritates inducte. Illa Hiere. Victime vr̄e nō placuerunt mihi. Et illa apli. Impossibile est sanguine hircoruz auferri pctā: qr ad hoc victime ille institute non fuerāt a deo:neq̧ ad hec attingere potuerūt:cum fuerint res pure corporee ⁊ materiales:q̄ ad peccatorū deletionē nullū efficiētis cause ordinē habuere. Verūtñ p hec sacrificia remittebant̄ pctā quātū ad penas legis: ⁊ immūditias corporales q̄ fuerūt irregularitates q̄dā cōtracte ex tactu cadauerū:vel aliaꝝ corporaliū immūditiaꝝ: q̄ prohibebāt ab igessu tēpli:⁊ reddiderūt pplōs idoneos ad cultū dei. He pene ⁊ ipedimēta tollebant̄ per q̄dā sacramētalia illi⁹ legis. Et sm̄ hoc intelligit̄ dictū apli:q̧ sanguis hircoꝝ ⁊ cinis vitule inquinatos sctificat ad emūdationē carnis. Carnis dico nō aie ad denotādū q̧ grām q̄ immūdiciā mentis deleret:nō ptulerūt. Sicut in noua lege dispēsatio cū male nato ad susceptionē ordinū tollit irregularitatē:sz grām nō infundit. Dicunt tñ doctores cōiter:q̧ hec sacra oblata in charitate ex obedientia dei instinctu:in protestationē vere fidei saluatoris:quē p hec venturū credidere ⁊ protestabantur: deo placuerūt:⁊ remissionē pctōꝝ quātū ad delendū reatū aie promeruerūt:⁊ grām gratū faciētē cōtulerūt. Et sm̄ hoc intelligi dz illud Leui.iiij. facta mētione de sacrificio sequitur. Et orabit sacerdos p eo ⁊ dimittet̄ ei:scz pctm̄: nō q̄dē ex oblato munere: sed ex offerētis deuotione. Simile illud ad Gal.ij. Ex operibus legis nō iustificabit̄ hō:nisi p fidē iesu xp̄i. Durū siquidē dicere videt̄ q̧ aliq̄s ex obedientia ⁊ charitate seruet preceptū dei:⁊ nō mereatur:q̧ si de⁹ det preceptū alicui:⁊ nollit preceptū obseruātē mereri q̄tūcūq̧ ex obediētia ⁊ deuotiōe obseruet. Neq̧ tñ ex his sequit̄ q̧ fuerit v̄a sacrificia:qr nō ptulerūt grām v̄tute opis operati:sz v̄tute boni mot⁹ interioris volūtatis:q̄ nō necessario req̄rit̄ in sacris noue legis:sz sufficit remotio obicis: vt declarat Sco.Liiij.di.j.q.v. Sacrificia tñ ista veteris legis:inquātū sub precepto cadebāt:iustificabāt iusticia morali ⁊ politica:et seclusa deuotiōe q̄ dicta est offerētis:inquātū.s.opa legis:q̄ iusta erāt:ex diuinis preceptis cōformia:generabāt habitū iusticie q̄ v̄tus moralis ē i offerētib⁹. Hec ei ex freq̄ntatis actib⁹ gignit̄ naturalr̄:⁊ nō gratuito infundit̄ supnaturalr̄. ¶ E Et sz has distictiōes trāseūt autoritates hincinde allegate:q̄ videt̄ opposite:⁊ sibiinuicē repugnare. Oia tñ hec veteris testamēti sacrificia p vnicū xp̄i sacrificiū i cruce euacuata sūt: cui⁹ nos q̄tidie memoriā facim⁹: offerētes eādē hostiā i altari. Uñ petim⁹ a pr̄e sacrificiū nr̄z acceptū haberi: ⁊ sue maiestati dignū:nō munerū naturali proprietate sz mediatoris xp̄i institutiōe. ¶ Ut v̄o ipa munera apta reddāt̄ cōuersiōi i verū corp⁹ xp̄i:addit̄. Et bñdicas hec.s.munera.i.bñdictionē v̄tutis tue ⁊ grē i ea diffundas:vt idonea sint tā diuino sacro vt dicit Alber. non enim nostrū est benedicere sed

Ad gal. ij.

Albert

tuū:nr̄m aūt est te inuocare o pater clemētissime: vt tu bn̄dicas. Num.vi. Inuocabūt nomē meū su per filios Isrl̄:ego aūt bn̄dicā eis. Rogam⁹ ergo ⁊ petim⁹ supplices clemētissimū p̄rē ꝫ q̄ren⁹ bn̄di cat ⁊ scilicet munera oblata:vt in viuū sacrificiū ꝯuertant:verū.s.corp⁹ Christi ⁊ verū ei⁹ sāguinē. ¶ F Exp̄munt aūt offerēda munera:panis.s.⁊ vi nū aq̄ mixtū triplici noīe:cū dr̄. Hec dona:hec mu nera:hec sancta sacrificia illibata. Eadē sacrificia sūt his noīb⁹ designata ſm Alex. Nā q̄ sacris al taribus offerunt:munera dr̄r dona ⁊ sacrificia. vn̄ Mat.v. Si offers mun⁹ tuū ad altare ⁊c. ⁊ ad He bre.v. de pōtifice dr̄ q̄ ꝯstitut⁹ est a deo vt offerat dona ⁊ sacrificia p̄ pctis. Nō ergo p̄ p̄missa tria a liud ⁊ aliud dr̄:sed res vna pro sui magnitudie:di uersa appellatiōe laudat. Hoꝝ em̄ v̄boꝝ inculca tio pie deuotiōis est exercitatio:⁊ ineffabilis com mēdatio sacri. Sīq̄dē nō inuenit aliqđ vocabulū: quo tm̄ sacrm̄ digne valeat appellari:nisi q̄ grece dr̄ eucharistia qđ expōit bona grā.

Pronomē hec q̄d de monstret.

Pronomē hec: demōstratiuū pōt demōstrare ad l̄ram substātias oblatas panē ⁊ vinū:vel p̄ tropologiā offerētem ip̄m:vel per allegoriā:q̄ in his substātijs significa tur xp̄m. Nā q̄libet hoꝝ nō icōuenienter dici pōt

Oblata tri plr ꝯside rari p̄nt.

donū:mun⁹ ⁊ sacrificiū. Et ſm hoc tripl'r pōt expo ni. Quo ad p̄miū q̄rtū ad l̄ram p̄nt hec oblata tri pliciter ꝯsiderari. Uel vt ex liberalitate dei in nos p̄fluūt:⁊ sic dr̄r dona. Uel vt a nobis pie recipiū tur:⁊ ita sūt munera. Ut aūt deo a nobis offerunt sunt sacrificia:vn̄ Isid.

Donū q̄d. Munus.

Donū p̄p̄e dr̄ qđ inferiori a supiore ꝯfert. Ja.j. Omne datū optimū:⁊ oē donū p̄fectū desursū est. Mun⁹ qđ ab inferiore supiori p̄ntat. Gen.iiij. Respexit dn̄s ad Abel ⁊ ad mūera ei⁹. Sacrificiū:qđ creatori offert. ps. Uolūtarie sa crificabo tibi:⁊ in alio loco. Sacrificate sacrificiū iustitie ⁊ sp̄are in dn̄o. Et ſꝫ hoc sunt dona: nobis ad sustētationē a deo collata:mūera a nobis deo vt laudet reddita:sacrificia:q: pro pctis nr̄is deo oblata nos sacros efficiūt:vn̄ Alex. His vocabu lis trib⁹ insinuat q̄ hec demōstrata sunt nobis a deo collata:a nobis deo p̄ntata ⁊ oblata in verū ⁊ summū sacrificiū trāssubstātiata. Sic ergo ſꝫ In na. donū est dātis:mun⁹ recipiētis:sacrificiū offe rētis. Dona itaq̄ offerim⁹ cū Dauid dicē. Que de

j.Para.vl.

manu tua accepim⁹:offerim⁹ tibi q: offerri nō p̄nt nisi dona dei. Nō em̄ iniuste acq̄sita:aut rapita lu cra offerri p̄nt.vt.s̄.habitū est. Munera v̄o dū vo lūtarie reddim⁹. Nō em̄ offerri possent nisi essent nr̄a munera:q: munera sunt volūtaria:⁊ hec repo

Exo.xxxv.

ni p̄nt in dei donaria. Exo.xxxv. Ois volūtari⁹ ⁊ p̄ no aīo offerat dn̄o. vn̄ in ps. Filie Tyri in munerī bus vultū tuū dep̄cabūt. Exponit Alb. Filie Ty ri in munerib⁹:iunt aīe angustiate hui⁹ seculi l la bore:vel acq̄rētes vel possidētes que dn̄o debent

Mat.ij. Isido.

offerri:vn̄ ⁊ magi. Uenim⁹ cū munerib⁹ adorare eū. Mat.ij. Sacrificia aūt offerim⁹:dum sacrū faci mus:ſm Isid. Dū p̄ce mystica in memoriā passio nis dn̄ice ꝯsecram⁹. Et ſꝫ hoc aliq̄(vt refert Alc.) sic distinguūt. Hec dona.s.nature:hec mūera.s.de uotiōis nr̄e:hec sctā sacrificia illibata maiestati di uine:vt hec dona referat ad naturā:hec munera ad grāꝫ:hec sacrificia ad incorruptiōis gloriam. ¶ G In his p̄orib⁹ expōnib⁹ p̄ p̄nomē hec:ipsa dona p̄ntia panis ⁊ vinū ad sensū demōstrant. Et

Augu.

hunc ꝯsonat Aug. dona offerim⁹:cū nosipsos deo offerim⁹:munera cū ei⁹ bn̄ficioꝝ memores sum⁹:

ps.

sacrificia illibata cū ei humilitatē ac laudes impē dimus. vn̄ ps. Sacrificiū deo sp̄ūs ꝯtribulat⁹:cor ꝯtritū ⁊ humiliatū de⁹ nō despicies. Possunt nihi lomin⁹ p̄ p̄nomē hec:ad intellectū offerētes my stice demōstrari:vt nos offerētes intelligamur p̄ dona:munera ⁊ sacrificia. ¶ Pōt etiā tertio p̄ pro noīa:iliꝫ q̄ venit offerēd⁹ ad intellectū allegorice demōstrari.i. Christ⁹ q̄rtū ad corp⁹ ⁊ sanguinē sic

intelligēdo. Rogam⁹ te pater clemētissime vt hec dona:hec munera:hec sacrificia:hoc est xp̄m in cu ius corp⁹ ⁊ sanguinē hec materialia dona panis: ⁊ vini substātiā orant ꝯuerti:accepta habeas ⁊ bn̄ dicas:faciēdo.s.vt effectū optatū habeāt in illis p̄ q̄b⁹ offerim⁹. Dicit aūt xp̄s q̄rtū ad corpus ⁊ san guinē donū:mun⁹ ⁊ sacrificiū. Donū:inq̄rtū a p̄re nobis dat⁹ est liberal'r. Esa.ix. Fili⁹ dat⁹ est noб. Mun⁹:inq̄rtū hec sp̄ūssancti formatiōe l vtero vir ginis deuote sūt recepta ſꝫ illud Lu.j. Ecce cōci

Luce.j.

pies in vtero ⁊ paries filiū. ⁊ seq̄t. Sp̄ūssctūs sup ueniet in te ⁊c. Sacrificiū:inq̄rtū ex nimia charita te in cruce seip̄m obtulit spōte in sacrificiū nr̄e re dēptiōis:ſm illud Esa.liij. Oblat⁹ est:q: ipse vo

Ad ephe. v.

luit. ⁊ ad Ephe.v. Dedit semetip̄m p̄ nobis obla tionē ⁊ hostiā deo in odorē suauitat. ¶ Uel dicit xp̄s donū:mun⁹ ⁊ sacrificiū:q: ip̄m p̄r dedit:filius obtulit:sp̄ūssctūs accepit:singul'r tn̄ dederūt ob tulerūt ⁊ receperūt:sꝫ ad distinctionē dr̄ p̄r dedis se p̄pter autoritatē:fili⁹ obtulisse p̄pter humilita tem:sp̄ūssctūs accepisse p̄pter benignitatē. ¶ Ex p̄missis itaq̄ p̄ꝫ q̄uo offerētes:oblata:⁊ q̄ p̄ri offe rēdus in eis significat:sunt dona:munera:⁊ sacri ficia. ¶ H Dicit etiā pl'r hec dona:hec mūera ⁊c. q: panis ⁊ vini pl'r⁹ q̄ ꝯsecrent:⁊ diuersē sunt spēs substātiarū:⁊ diuerse substātie spērū:sꝫ vbi ꝯsecra tio celestis accesserit:spēs q̄dē remanēt:substātie ꝯuertunt:vt sint diuersa ꝯtinentia:vnū v̄o ꝯtētū. Nā idē sub vtraq̄ spē ꝯtinet.s.tot⁹ xp̄s:sꝫ nō ī idē vtraq̄ panis ⁊ vini substātia ꝯuertat:de q̄.j.lati⁹. ¶ Uel referēdo p̄dicta ad corp⁹ xp̄i ſm vltimā expō nē. Quāq̄ xp̄s vn⁹ ⁊ in se idiuisus:total'r:integra liter q̄ ꝯtineat:dr̄ tn̄ pl'r:hec dona:hec mūera:hec sacrificia:p̄pter diuersitatē realē sui corporis ⁊ sā guinis:q̄ sūt diuersa ⁊ p̄mo ꝯtēta sub dictis spēb⁹ ex vi ꝯsecratiōis sacralis. Nō em̄ corp⁹ xp̄i est san guis xp̄i:neq̄ sanguis xp̄i est corp⁹ xp̄i:vel pars ei⁹:pars dico illi⁹ corporis qđ est p̄mū signatum spērū panis. Hoc em̄ est corp⁹ illud:qđ est p̄rimū p̄fectibile ab aīa rōnali:tale aūt nō est sanguis:cū sanguis nec sit aīat⁹:nec aīalis ſꝫ p̄hos.⁊ p̄hs.ij.

Phs.ij.de aīa.

de aīa.c.j. Ex aere q̄dē em̄:aut aqua impossibile ē ꝯstare aīatū corp⁹:opꝫ em̄ firmū esse. Relinq̄t aūt mixtū ex terra:⁊ ex his esse:vt vl'r caro ⁊ p̄portio nabile. Et cōmētator cōmē.cxl. Impossibile est ei sicut dicit ſm p̄hm:vt ꝯstō corpis esset ex aere aut aq̄:aīalia em̄ necessario indigent corpore duro:se quit. Ut est caro ⁊ ei⁹ sile in aīalib⁹ carētib⁹ carne. Hoc etiā ꝯsonat cōi dicto doctoꝝ asserētiū sangui nē xp̄i nō fieri p̄ntē spēb⁹ panis p̄ se ⁊ directe vt cō secratiōis:sꝫ p̄ quādā ꝯcomitātiā:qđ verū nō esset si sanguis esset p̄ se pars corporis. Q: ergo real'r

Quare di cūt hec do na sctā ⁊ il libata sa crificia.

plura sūt:sanguis corp⁹:⁊ sub distinctis specieb⁹ per se continentur:petimus in plurali:vt hec do na:hec munera:hec sancta sacrificia accepta ha beat ⁊ benedicat. ¶ I Et dicuntur hec dona san cta ⁊ illibata sacrificia(ſm Alexandrum) Sancta ratione significationis:non ſm se:sed quia signifi cant sacrosanctum corpus ⁊ immaculatū sangui nem Christi. Et illibata non quasi nōdum gusta ta:sed illibata idest immaculata:quia sine macu la cordis ⁊ corporis oportet offerri:quatenus et cor ab iniquitate mundetur:⁊ corpus ab immun

Esa.lij.

dicia:ſm illud Esaie.lij. Mūdamini qui fertis va sa domini. ¶ Uel dicunt sancta.i.ad sanctū vsum deputata:quomodo Achimelech dixit ad Dauid in figura huius sacramenti. Nō habeo panes lai cos ad manum:sed tantum panem sanctum.j.Re

j.Reg.xxj.

gum.xxi. Panis laicus communis panis est:qui sacerdotibus in officio non cōmittit:sed panis di citur sanctificatus ⁊ sanctis ministrandus. ¶ Uel referendo hec dona:hec munera ⁊c ad id quod si gnant:⁊ in quod conuerti orantur.s.corpus ⁊ san guinem xp̄i:sicut sunt sancta ⁊ illibata.i.munda:

⁊ nulla sordiũ: aut peccatoꝝ ꝯtagione maculata: q꞉ sanctispũs opatione de purissimis sanguinib⁹ gloriose virginis formata: ⁊ vnione inseparabili: ſm Dãma. ineffabili summe ⁊ sanctissime deitati vnita: rõne cuius in ipsis omnis sanctitas redundat. vñ ⁊ scribit ps. xv. Non dabis sctm tuũ videre corruptionẽ: nec in se solũ sancta sunt ⁊ immaculata: sed etiã quo ad nos. Nos eñ sanctificaverũt ⁊ mũdavere a sordib⁹ pctõꝝ: ſm illud Apoc. i. Lavit nos a pctis nostris in sanguine suo. ¶ De his munerib⁹ ⁊ donis oblatis: frumẽto. s. de quo panis ⁊ vino dꝛ Zacha. ix. Bibẽtes inebriabũtur quasi a vino: ⁊ replebunt vt phiale: ⁊ quasi cornua altaris: ⁊ salvabit eos dñs coꝝ in die illa vt gregẽ ppli sui: q꞉ lapides elevabũt sup terrã ei⁹. Quid eñ bonũ ei⁹ est: ⁊ qd pulchrũ ei⁹: nisi frumẽtũ electoꝝ ⁊ vinũ germinãs virgines? Que exponẽs. d. Alb. ait. Hec de sacro altaris intelligunt: q꞉ bibentes dñi calicẽ inebriabũt amore eternoꝝ vsqꝫ ad oblivionẽ sui ⁊ terrenoꝝ: quasi vino qd letificat deũ ⁊ hoies. Ebrietasqꝫ illa ſm glo. placebit deo sicut sacrificiũ altaris: phiale eñ sup altare liba fundunt. Vel ſm Alber. illo vino replent phiale spiritualis animi devotione: quoꝝ illis a sanguis dñi infũdit: ⁊ sic eũ replet dvotiõis odoramẽto: vt his letificati ⁊ ꝯfortati sacris: efficiãt cornua altarꝭ ad ventilãdũ oẽ qd deo nõ militat. Et sic salute sacramẽti salvabit eos dñs eaꝝ in die illa: nove. s. gre q꞉ tũc clare iulgebit ad tenebrarũ purgationẽ: salvabit aũt sicut peculiarẽ gregẽ ppli sui: cui de seipso pabulũ pparavit. Lapides eñ scti: hoc est ministri novi testi solidi: vivi ⁊ ꝑtiosi: tũc elevabunt in dignitatẽ in terra ecclie: qb⁹ merito ppetue sctitatis sacra cõmittũt. Et hãc refectionẽ in illibato sacrificio determiat dꝛ. Quid est bonũ? Bonũ inqꝫ ois boni bonũ qd oia bonificat: sine quo nihil est bonũ. Et qd pulchrũ ei⁹: qd oia mũdat ⁊ pulchrificat nisi frumẽtũ: quo toto amore fruendũ est. Electoꝝ qui a massa pditionis p grãz vocatiõis divine separati sũt: ⁊ añ mũdi ꝯstõnẽ electi in ipo. Hoc aũt frumẽtũ illibatũ sacrificiũ est: qd ad gustũ vel visum aliens deo nũqꝫ libatũ fuit. Apo. ii. Dabo ei mãna abscõditũ: qd nemo novit nisi q accipit. Vel ſm glo. Frumẽtũ electoꝝ salvator est: q꞉ ipse ẽ panis q de celo descẽdit: ⁊ ꝯfirmat cor electoꝝ: qui bibit ab his q sancti sunt corpore ⁊ spũ: qui introducti in cellã vinariã: gaudẽtes sequunt agnũ quocũqꝫ ierit. Hec glo. Sãguis aũt est vinũ germinãs virgines. i. virgineas mẽtes: ⁊ tã virgineas q germinaret omni germine virtutũ: nisi ⁊ ipꝫ esset virgineũ: ⁊ id penit⁹ illibatũ. Vel ſm glo. germinans virgines. i. pplm in vnũ deũ credẽtẽ: q pri⁹ cultu idololatrie ꝯstuprabat. ¶ R Dũ aũt hec ꝓfert sacerdos: trib⁹ crucib⁹ panẽ ⁊ vinũ signat: vtrũqꝫ cõiunctim. Nã ⁊ in seqñtib⁹ freqñt hmõi signatiões iterat añqꝫ post ꝯsecrationẽ: vt. i. patebit. ¶ Ubi primis advertẽdũ ꝙ hmõi cruces qb⁹ sacrificiũ signat: nõ fiũt dũtaxat ad ꝯsecrãdũ hostiã. ſm btm Tho. parte. iii. q. lxxxiii. arti. iii. aliorqñ post ꝯsecrationẽ fieri nõ deberẽt. Sꝫ pncipalr p crucis signa modũ ⁊ ordinẽ dñice passiõis repñtat: vt dicit Inno. ꝙ vba canonis ad ꝯsecrationẽ ⁊ effectũ ipsius imperrãdũ ptinẽt: signa ad historiã recolẽdã. Uñ q꞉ sacrificiũ istud pfectissimũ memoriale est dñice passiõis: vt nihil desit quo vl visus: vl audit⁹ tã salubri memorie coopet: vniversa in hui⁹ sacri cõsecratõe ac dispẽsatiõe ꝯcurrẽtia: sive visu: sive auditu pceptibilia: ad passionis dñice repñtationẽ sũt ordinata: vestes. s. ⁊ vasa: altarꝭ palle ⁊ tabule cerimonie ⁊ vba: vt ex pdictꝭ ptꝫ. Cũ ergo xpi passio in cruce sit ꝯsũmata: ꝯvenienter p signa crucis ipsa passio repñtat: vt hoc signo quo passio ꝯsummata est ei⁹ memoria mẽtib⁹ tenaci⁹ insignat. Et qm passio qbusdã gradib⁹ cõpleta est: siqdẽ aliq passiõis partes pcesserũt crucifixionẽ: aliq in cruce sunt ꝯsummata: ideo vt ꝯgruo ordine singula repñtent q crucifixionẽ pcessere p crucis signationes añ ꝯsecrationẽ factas: q vo in cruce ⁊ post crucem acta sunt vel passa: p easq ꝯsecrationẽ sequũtur designant. Crucẽ pcesserũt dñi traditio: et ad mortẽ vẽditio: ⁊ mortis ipsi⁹ in sacri hui⁹ instõne psignatio. In traditiõe ꝯsiderant psone a qb⁹ xps tradit⁹ est ad mortẽ. In vẽditione psone qb⁹ vẽditus est. Persona qꝫ vẽdẽtis ⁊ venũdatiq oia repñsentant p cruces in canonis pncipio: ⁊ circa hec vba. Bñdictã: ascriptã: ratã. Et iterũ circa hec vba. Corp⁹ ⁊ sanguis ꝯsignatas: vt patebit in pcessu. ¶ L Christi itaqꝫ triplex traditio designat p tres cruces in hoꝝ vboꝝ. Hec dona: hec munera: hec sancta sacrificia illibata: platiõe designatas. Tradit⁹ est eñ xps a deo: a Iuda: a Iudeoꝝ poplo. A deo pre: a filio: a spũsancto. A deo pre ſm illd Ro. viii. Proprio filio suo nõ pepcit de⁹: sed pro nobis oib⁹ tradidit illũ. Tradidit eñ filiũ pordinando eius passionẽ ad humani gñis salutẽ: dãdoqꝫ hoi xpo volũtatẽ patiẽdi. Et nõ cohibẽdo occidentiũ seviciã: immo dãdo eis q cogitaverũt in dñm faciẽdi facultatẽ. Uñ dicit xps pilato. Non haberes ptãtem adversũ me vllã: nisi tibi datũ esset desuper. Tradidit etiam seipsum filius. i. Petri ca. ii. Tradidit aũt iudicãti se iniuste. ⁊ ad Ephesi. v. Christ⁹ seipm tradidit pro ecclesia vt illã sctificaret: mũdãs eã lavacro aq in vbo: vt exhiberet ipse sibi gloriosã ecclesiã nõ hñtem maculã neqꝫ rugã. Itẽ a spũsctõ. Is est qui p os Cayphe pphetavit. Expedit vt vn⁹ moriat homo p populo ⁊ non tota gens pereat. Io. xi. ¶ De scda traditione Iude hr Lu. xxii. Iuda osculo filiũ hois tradis. ⁊ Mat. xxvi. Querebat oportunitatẽ Iudas vt eũ traderet. De tertia dꝛ de funesto Iudeoꝝ ꝯsilio. Vinctũ adduxerũt eũ ⁊ tradiderũt põtio pilato psidi. Mat. xxvii. Et pilat⁹ ad xpm Gens tua ⁊ põtifices tui tradiderũt te mihi. Io. xix. Prima traditio q traditus est a se: a pre: ⁊ spũsancto facta est ex charitate nimia. Io. iii. Sic deus dilexit mundũ: vt filium suũ vnigenitũ daret. Et iterũ in psona redẽpti hominis loquẽs apostolus ait ad Gala. ii. In fide vivo filii dei qui dilexit me ⁊ tradidit seipm pro me. Scda fuit ex avaritia. Nam ꝯstituerunt ei: haud dubiũ quin Iude. xxx. argẽteos: qrenti a Iudeis: Quid vultis mihi dare ⁊ ego eum vobis tradaꝫ. Mat. xxvi. Tertia facta est ex invidia. Sciebat ei pilat⁹ ꝙ per invidiã tradidissent eũ. Ibidẽ. xxvii. Tradidit ergo illũ deus ex dono: Iudas p munere: Iudeus in sacrificiũ illibatũ: qd tñ non Iudei: sed Gẽtiles libaverũt: qm ablatũ est ab eis regnũ dei: ⁊ datũ genti faciẽti fructũ eius. Matt. xxi. In huius ergo triplicis traditiõis memoriã quã de⁹ fecit ex dono: Iudas p munere: Iudei in sacrificiũ illibatũ: singuli aũt ad mortẽ. s. crucis: tres cruces facim⁹: vnã in platione verbi: hec dona: scdaꝫ verbi: hec munera: tertiã in verba: hec sancta sacrificia illibata. ¶ M Scdꝫ Duran. aũt in rõnali etiã fiunt tres cruces in canonis exordio: ob reverentiã eius cui⁹ potẽtia fit ꝯversio hoꝝ donoꝝ ⁊ munerũ in verũ sacrificiũ: corpus. s. ⁊ xpi sanguinem. Hic eñ est de⁹ trinus: cuius opa indivisa sunt: q tota trinitas tradidit ipm ad mortẽ: vt tota redimeret nos a morte per ipsam. Vel ſm eũdẽ: in memoriã trine crucifixionis xpi. Prima fuit in voluntate pseqñtiũ Iudeoꝝ: dum collegerũt põtifices ⁊ Pharisei ꝯsiliũ qño Iesum occiderẽt. Ab illo ei die cogitaverũt occidere eũ. Io. xi. Scda fuit i vocib⁹ clamãtiũ: crucifige crucifige eum. Mat. xxvi. Tertia fuit in trãsfixiõe manuũ ⁊ pedũ: nã crucifixerũt eum: ⁊ cum eo latrones: vnũ a dextris: aliũ a sinistris. Luc. xxiii. Vel ſm Alb fiũt tres cruces ppter tres xpi illusiones. Fuit eñ derisus coram

Ps. xv.

Apocal. i.

Zach. ix.

Alber.

Ephese. i.

Ad qd fiũt cruces qb⁹ sacrificiũ signat.

Inno.

Triplex xpi traditio.

Io. xix.

Ad eph. v.

Luce. xxii.

Mat. xxvi

Mat. xxvi

Durãd⁹.

Alber.

pōtificib⁹:corā pilato:ꝛ corā herode.Uerū signa-
tio triplicis traditionis pncipalior est:q̄ ſm Alex.
tunc cepit cum filius ex decreto patris:ex cōsilio
spūſancti:necnon ex pprio bn̄placito veniēs hie
rosolymam semetipsum exposuit passioni.Seq̄-
tur.In primis ꝛc.

¶Lectio.xxij. A

IN primis que tibi

offerimus pro ecclesia tua sancta.
¶Postq̄ sacerdos depcat⁹ est deuz
patrē:vt sua clemētia apposita mu-
nera sanctificet.In illa secunda pri-
me partis particula specificat pro quib⁹ hec ipsa
dona ꝛ munera deo offerat.Et subdiuidit in par-
tes quatuor.In pma petit ea acceptari pro tota
ecclesia gnalr.In scd̄a p summis ecclesie capitib⁹
spālr ibi.Una cum famulo tuo.Tertio p omnib⁹
recte credentibus fraternalr ibi.Et omnibus or-
thodoxis.Quarto p quibusdam spālibus singlr:
ibi.Memento.¶Circa primū quatuor petit.Pri
mo tranq̄llitatem pacis.Scd̄o custodiam ab ad-
uersariis.Tertio membrorꝫ ecclesie adunationē.
Quarto conuenientē totius ecclesie gubernatio-
nem.vnde di.Rogamus ac petimus.In pmis te
pater clementissime vti accepta habeas:hec do-
na:hec munera:que tibi offerimus.Offerim⁹ ſm
Alb.i.ad te porrigentes ꝛ eleuantes ferim⁹.vt si-
cut dicimus sursum corda habemus ad dominū:
ita nos extendentes eleuamus oblationem cor-
dium eleuatione ꝛ manuum ptensione. Unde et
Aaron pectora ꝛ armos dextros separans ab ho
stijs eleuauit coram domino:sicut pcepit moyses
Leui.ix.Pectora quidem pro cordis eleuatione.
Armos dextros pro operis pfectione eleuās per
intentionem ꝛ deuotionem coram domino.Dicit
autem offerimus in plurali:lꝫ vnus solus sacer-
dos celebrans offerat:quia sacerdos non in sua
dūtaxat psona sacrificat:sed in psona totius eccle
sie.Quapropter nihil in sacramento ecclesie a bo
no magis nihil a malo minus perficitur sacerdo-
te:quia non in merito sacerdotis:sicut nec in per-
sona:sed in merito ecclesie cuius psona offertur:ꝛ
in verbo creatoris conficitur.Non ergo sacerdo-
tis iniquitas impedit sacramenti effectum:sicut
nec medici infirmitas virtutem impedit medici-
ne:vt latius.ſ.dictum est lec.ij.In psona ergo ec-
clesie ait sacerdos.offerimus tibi.s.deo patri cle-
mentissimo:quia tibi soli vni deo:non idolis offe-
rendum est.Exo.xx.Non adorabis ea.s.idola:ne-
q̧ coles Ego sum dominus deus.Offerimus aūt
tibi in pstationem supmi dominij:quod habes
sup omnia.Nam ꝛ sacrificiū describitur:quod est
oblatio facta deo in recognitionē supmi dominij.

Exodi.xx.

¶B In pmis notatur ordo huius oblationis q̄-
tum ad eos pro quibus fit oblatio:quoniam et si
charitate spiritualia bona omnibus cōmunican-
da sint:cum omnes diligere teneamur.nihilomi-
nus charitas est ordinata:ſm illud Cantic.ij.In-
troduxit me rex in cellam vinariam:ordinauit in
me charitatem.Unde offerendū est primo.i.pnci-
palr p ecclesia tota.Deinde p psonis singulari-
bus:quoniam bonum commune pponendum est
bono pnato ꝛ singulari:tanq̄ nobilius minus no
bili.vñ ꝛ phs.i.ethi.Amabile quidem vni melius
aūt genti ꝛ ciuitati Hunc aūt ordinem pmum orā
di ꝛ offerēdi pro omnibus gnalr:ac deinde p his
qui in sublimitate constituti sunt.tāgit aplūs.i ad
Timo.ij.Obsecro pmo omnium fieri obsecratio-
nes:orōnes:postulationes:grarum actiones pro
omnibus hominibus:pro regibus:ꝛ pro omnib⁹
qui in sublimitate constituti sunt:vt quietā ꝛ trā-
quillam vitam agamus in omni pietate ꝛ castita-
te.Hoc enim bonum est ꝛ acceptum coram salua

Charitas est ordinata.

Aristotel. i.ethi.

tore nostro deo:qui omnes homines vult saluos
fieri ꝛ ad agnitionem veritatis venire.Ubi glos.
Haymonis:misse hic ordo ostēditur.¶C Pro ec
clesia tua.Quia ecclesie nomē frequēter occurrit:
placuit hic varias nominis ecclesie acceptiōes in
terserere:vt confusio quā parere solet latēs equi-
uocatio:euitetur.Has aūt latius psequitur Guil.
ockam lib.v.i.partis sui dialo.c.xxxi.quem in ple
risq̧.imitātur dominus Petrus de aliaco cardi-
nalis Cameracēn.ꝛ Jo.gerson cancel.Parhisien.
¶Nomen ecclesia varias habet significationes.
Quandoq̧ enim accipit pro templo materiali di
uino cultui deputato:ꝛ ita accipit in veteri testa-
mento Deuter.xxiij.Non ingredietur manser.i.de
scorto natus:in ecclesiā domini vsq̧ ad decimam
generationē.Et in nouo testa.i.Cor.xi.Nunquid
domos non habetis ad mādūcādū ꝛ bibēdū:aut
ecclesiā dei contēnitis?Illo modo etiam accipit.
xvi.q.i.quicūq̧.ꝛ.ij.q.vij.lator.vbi dr q nemini lꝫ
ecclesiā edificare nisi de fauore epi.Alio modo ac
cipitur pro tēplo spūali:ꝛ sic adhuc multiplr acci
pitur.Quandoq̧ multum gnalr pro quolibet spi
rituali templo domini:hoc est pro qualibet rōna-
li creatura:quam deus inhabitat p grām:quomo
do de templo loquitur aplūs.i.Cor.iij.Nescitis:q
templum dei estis vos:ꝛ spiritus dei habitat in
vobis?Lꝫ forte minus proprie:quia ecclesia gre-
ce:ꝯuocatio latine dr.Conuocatio aūt nō est vni⁹:
sed plurium.Accipitur ergo aliter pro ꝯgregatio
ne fidelium.i.cognoscētium catholicas veritates
siue vniuersali:siue particulari.Et ita adhuc mul
tipliciter accipitur.Quandoq̧ pro ꝯgregatiōe ca
tholicas veritates clare ꝛ beatifice cognoscentiū:
ꝛ hec congregatio vocatur ecclesia triumphās q̄
est beatorum in patria qui aduersus diabolū mi
litiā xp̄o tenentes finalr triumpharūt:de qua dr
in ps.Laus eius in ecclesia sanctorꝫ.Hec est illa
ecclesia que sancta est ꝛ immaculata ſm se totam
ꝛ omnes sui partes:sine macula atq̧ ruga ꝛ spon
sa castissima sponsum suum Christū deifico amo-
re amplexatur:in cuius delitijs ppetue viuit:nec
ab eius amplexib⁹ aliquādo abrumpi potest aut
separari spūalr fornicando:qꝛ in amore ꝛ dilectio
ne sponse firmiter stabilita ꝛ ꝯfirmata.Alio modo
capitur p cōgregatione cognoscentiuꝫ veritates
catholicas enigmatice ipsis per fidem assentien-
do.Uoco aūt catholicas veritates quibus quili-
bet viator actu vel habitu explicite vel implicite
assentire tenetur:ꝛ hec congregatio vel multitu-
do hominum vocatur ecclesia militans:qꝛ exercet
christi militiam aduersus ipsius hostes diabolū
s.carnem ꝛ mundum.de hac dr Act.xx.Attendite
vobis ꝛ vniuerso gregi in quo vos spūſctūs po-
suit episcopos regere ecclesiam dei.Et sic acce-
pta adhuc dupliciter accipitur.Uno modo tm̄ p
ecclesia vniuersali:que est vnica extra quam nōn
est salus:de qua dicit apo.Christū dedit caput su
per omnem ecclesiā que est corp⁹ eius.ad Ephe.
i.ꝛ simile ad Col.i.Et hoc modo comphendit in se
omnes fideles:bonos ꝛ malos:ſm quod exponūt
doctores sancti parabolas euāgelicas.Simile est
regnum celorum sagene misse in mare ꝛc.Et illam.
Simile est regnum celorum homini regi qui fecit
nuptias filio suo.ibidē.xxij.item.xxv.Simile ē re
gnum celorꝫ decem virginibus que accipiētes lā
pades suas:exierunt obuiam sponso ꝛc.In quarꝫ
parabolarū expōne dicunt sancti malos intra ec-
clesie gremium contineri:dummodo tamen in fi-
de nō errent.de quo.b.Aug.in de fide ad pe.par-
te.ij.c.xliij.ait.Firmissime tene ꝛ nullaten⁹ dubi-
tes:aream dei esse ecclesiam catholicā:ꝛ intra eā
vsq̧ in finem seculi mixtas frumēto paleas conti-
neri.i.bonos ꝛ malos sacrorum communione mi
sceri:ꝛ omni pfessiōe siue clericorꝫ:siue monacho

Ecclia est equocū.

Deu.xxiij.

Catholice veritates q̄ dicantur.

Mat.xiij.

Augu.

rum:siue laicorum:bonos esse simul & malos. Extra hanc ecclesiam fore paganos:iudeos:hereticos:schismaticos iam dixerat.c.xxxviij.atque extra hanc ecclesiam laxari neminem posse etiam si pro christi noie sanguinem funderet.c.xxxix.demonstrauit. Ad idem.b.Grego.in home.xxxviij.& home.xj.& home.xvj.sup Ezec.Item.xviij.moraliu exponens illud Job.xxviij. Auro locus est in quo conflatur. Una est ecclesia in qua quisque conflari voluerit: ab omni etiam poterit peccatorum sorde purgari. Si quid pro deo amaritudinis:si quid tribulationis:extra hanc positi sustinet:incendi potestis tamen modo:non purgari.

Adhuc varie accipitur ecclesia.

¶ D Hoc modo adhuc diuersimode accipitur. Uno modo pro congregatione olm fidelium actu existentium que est ecclesia vera. Alio modo pro ecclesia representatiua:que est concilium generale in spiritu sancto legitime congregatum:de qua ecclesia secundum plurium expositores intelligitur illud verbum christi de correctione fratris. Si te non audierit dic ecclesie. Mat.xviij. Ecclesia enim vera olm fidelium multitudo propter suam dilatationem nunquam congregatur:neque congregari potest ad quocunque discernendum:sed conuocantur patres de olbus mundi partibus qui diffiniunt & decernunt:& hec sacra cetus ecclesiam veram representant. Et sic ecclesia est supremum tribunal in terris:habens autoritatem sup quamlibet personam singularem cuiuscunque status eminentie aut dignitatis existerit:etiam si papalis fuit in conditione. Frequens concilij Constantien.clarius diffinit. ¶ Accipitur etiam adhuc ecclesia pro congregatione:non tamen olm fidelium actu existentium:sed omnium qui fuerunt a tempore christi & apostolorum vsque nunc sibi succedentium:& distinguitur a synagoga Moysi & sic accipit.b.Aug.in epistola fundamenti di. Euangelio non crederem nisi ecclesie autoritas me compelleret. Hoc enim modo ecclesia maioris est autoritatis quam euangelium:qui huius ecclesie euangelista scriptor euangelij est pars:totum autem maioris autoritatis est sua parte. Hoc modo accepit etiam ecclesiam Aug.li.contra manicheos.& recitatur di.xj.c.palam.vbi ait. Palam est quod in re dubia ad fidem & certitudinem valeat autoritas ecclesie catholice:que ab ipsis fundatissimis apostolorum sedibus vsque ad hodiernum diem succedentium sibimet & episcoporum serie & tot apostolorum confessione firmatur. Ubi ecclesia catholica episcopos & apostolos a tempore apostolorum:vsque ad hodiernum diem sibimet succedentes importat. Et hec vocatur ecclesia christiana:que cepit ortum a christo primo in Iudea & vocabatur primo ecclesia hierosolymitana:vnde Act.viij. Et factum est in illa die persecutio magna in ecclesia que erat in hierosolymis. Secunda fuit antiochena:in qua apostolus Petrus primo resedit:& ibi primum innotuit nomen christianus. Unde fideles primo vocabantur discipuli & fratres postea vocati sunt christiani.vnde Act.xj. Audierunt autem apostoli & fratres qui erant in Iudea. Et sequitur in eo.ca. Et annum totum conuersati sunt.s.paulus & barnabas ibi in ecclesia:& docuerunt turbam multam:ita vt cognominarentur primum Antiochie discipuli christiani. Idem recitatur t.c. sacrosancta.di.xxij.in tex.& gl. ¶ E Accipitur adhuc ecclesia pro congregatione omni fidelium a principio mundi vsque ad consummationem seculi:& sic non solum comprehendit ecclesiam christi:sed etiam synagogam Moysi:simul & eos qui fuerunt sub lege naturali. Et illo modo accipit.b.Augu.x.de ciui.dei.c.viij.vbi vult quod non solum a tempore corporalis presentie christi & apostolorum eius:sed ab ipso Abraam vsque in huius seculi finem peregrinando percurrit.& b.Grego.in home.dnice in.lxx.dicit. Uniuersalis ecclesia que ab Abel iusto:vsque ad vltimum electum qui in fine mundi nasciturus est:quot sanctos protulit quasi tot palmites emisit. Sic etiam ecclesia synagoga notatur. Num.xx. Cur eduxistis ecclesiam domini in solitudinem. ¶ Accipitur etiam ecclesia pro tota multitudine predestinatorum:tam saluatorum quam saluandorum:siue iam sint beati in re: siue beati in spe:siue beificandi in re:ita accipit.b.Aug.in multis passibus referri in enchi. Accipienda inde est ecclesia non solum ex parte qua peregrinatur a solis ortu vsque ad occasum laudans nomen domini:verum etiam que in celis:ex quo condita est semper cohesit deo:nec vllum malum sui casus experta est: & hec pars peregrinanti sicut opus opitulatur:quia & que vna erit consortio eternitatis:nunc vna est vinculo charitatis:que tota instituta est ad colendum deum. Idem sup illud ps.xxxvj. Junior fui etenim senui:ait. Dominus in corpore suo:quod est ecclesia:iunior fuit in primis hominibus:& ecce tamen senuit. Et postmodum. Caput nostrum christus est:corpus illius nos sumus. Nunquid soli nos:& non illi qui fuerunt ante nos? Omnes qui ab initio seculi fuerunt iusti:caput christum habent. Illum enim venturum crediderunt:quem iam nos venisse credimus:& in eius fide ipsi sanati sunt:in cuius & nos:vt esset ipse caput ciuitatis hierusalem omnibus connumeratis fidelibus ab initio vsque finem. Adiunctis & legionibus angelorum & exercitibus:vt fiat illa vna ciuitas sub rege vno:& vna quedam prouincia sub vno imperatore. Felix in perpetua pace & salute laudans deum sine fine beata. Et in tali acceptione loquitur Pasch. in li.de sacris. Ecclesia sponsa dei:corpus christi:est christus caput eius:& omnes electi membra eius dicuntur. ¶ F Accipitur etiam ecclesia aliquando pro peccatorum multitudine & iniquorum:que opponitur ecclesie electorum.de qua in ps.xxv.ait Dauid Odiui ecclesiam malignantium:quam.b.Aug.li.de ci.dei babylo.i.ciuitatem confusionis vocat:& in presenti currere permixtim cum ecclesia siue ciuitate dei:sed finaliter separandam & sempiterne miserie subijciendam:cum suo capite diabolo latissime declarauit. Huius ecclesie abominationes considerans propheta regius ps.liiij. Uidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate.& iterum Sup muros eius iniquitas:& labor in medio eius & iniustitia:& non defecit de plateis eius vsura & dolus. Et de huius ciuitatis incola di. Noluit intelligere vt bene ageret. ¶ G Sed horrenda hac malignantium dimissa ecclesia:ad eam que fidelium est:reuertentes inuenimus alias ecclesie acceptiones. Accipitur etiam ecclesia non tamen pro hac ecclesia vniuersali:sed etiam pro ecclesia particulari:que est pars ecclesie vniuersalis:& tales plures sunt. Hoc modo dicit apostolus ad Roma.xvi. Salutant vos omnes ecclesie christi:permisit etiam. Quibus gratias ago:non ego tantum:sed & cuncte ecclesie gentium:& domesticam ecclesiam eorum.& in apoc. Joannes septem scripsit ecclesijs asie:& secundum hoc dicimus:ecclesia orientalis:ecclesia occidentalis:& particulariter ecclesia maguntina:ecclesia Constan.& ita in.c.oli.sacrosancta distinguitur inter ecclesiam Romanam:Alexandrinam:Constantinopolitanam:Antiochenam:& in seq.c.multis ea.di. Sic etiam ait Pe. Salutat vos ecclesia que est in Babylone collecta:& sic accipitur in diuersis scripture locis. Et omnibus his modis supradictis:quibus ecclesia accipitur pro aggregatione fidelium comprehendit tam viros quam mulieres:tam laicos quam clericos:& forte, alijs modis non accipitur in sacra scriptura. Et ita ad ecclesiam his modis acceptam:fideles laici & mulieres pertinent:& ecclesiastice persone:sicut sunt clerici. ¶ Uerum in iure canonico nomen ecclesia habet alias significationes a predictis:quibus tamen ad clericos restringitur. Et sic adhuc multipliciter accipitur secundum quod not.extra de ver.sig.Cum clerici Placen.in glo.super.vocabulum. Aliquando tamen pro episcopo:aliquando designat omnes viros ecclesiasticos:quandoque ponitur pro maiore parte capituli:quandoque restringitur ad canonicos maioris siue matris ecclesie:quandoque signat quamlibet ecclesiam prouincie. Allegantur ad hoc iura in allegata glo. Clerici enim iurium conditores & expositores hoc nomen ecclesia sibi appropriauerunt:vocantes se tantum ecclesiasticos propter quandam principalitatem & eminentiam ipsorum super alias personas ecclesie:ratione actuum spiritualium ad quos exercendum potestatem ipsi:non laici, receperunt. ¶ G Preter autem acceptiones ille sic summari. Ecclesia accipitur aliquando pro rationali creatura:in bono pro ecclesia sanctorum:quandoque in malo pro ecclesia malignantium. In bono vniuersalissime pro congregatione omnium angelorum beatorum & viatorum fidelium. Quandoque tamen pro ecclesia triumphantium. Quandoque tamen pro congregatione deo militantium. Et sic tripliciter:vel omnium a primo iusto vsque ad vltimum in fine mundi nasciturum & sic comprehendit synagogam & christi ecclesiam. Secundo pro sola congregatione christianorum tam pre-

Acta.viij.

Actuum.xj.

Grego.

Num.xx.

Pascha.

Ad Rom.xvi.

i.Petri.v.

Clerici hoc nomen ecclesia sibi appropriauerunt.

Acceptiones ecclesie.

sertitorũ ꝙ presentiũ. Tertio pro congregatione olim fideliũ nunc existentiũ. Et quelibet harum ecclesiarũ dr ecclesia vniuersalis vera: ꝛ ecclesia vniuersalis rep̄sentatiua q̄ est ↄciliũ ḡnale. Accipitur etiã ecclesia nõ p ↄgregatiõe vniuersali olim fideliũ existẽtiũ nũc: sed p cõgregatione aliqua particulari tã clericoꝝ ꝙ laicoꝝ: vni⁹ puincie: diocesis ciuitatis vel dom⁹. Qñq3 etiã p cõgregatiõe clericoꝝ tm̄. Qñq3 p vno hoie tm̄. Accipit̄ p domo materiali diuino cultui dedicata. ¶ Ad ppositũ itaq3 redeũdo: petit sacerdos vt accepta habeat pater clemẽtissim⁹ hec dona: munera ꝛ sacrificia p ecclesia: nõ domo materiali q̄ peritura est: nõ p triũphãte: qꝛ illi⁹ est p nobis orare ꝛ intercedere: nõ p aliqua ecclia pticlari alias secludẽdo. Sz p ecclesia vniuersali: q̄ est fideliũ habẽtiũ cõione in ecclesiasticis sacris. Illi etem̄ eccl'ie vniuersali ꝛ nulli particulari cũ exclusiõe aliarũ datũ est hoc sacrificiũ offerre p salute suoꝝ mẽbroꝝ quapropter in hui⁹ sacrificii oblatiõe p ipamet ecclesia. i. corpe ex oib⁹ mẽbris ↄstituto. Orat in primis minister eccl'ie di. Te igit̄ pr̄ clemẽtissime rogam⁹ et petim⁹ vt accepta habeas dona et munera q̄ tibi offerim⁹. In primis p ecclia tua. ¶ h Addit̄. Sãcta. Nomen sctã q̄d iporter iã supra dictũ est lect. xix. in angelici expõne hymni. Sz cũ vniuersalis: q̄ hic designat̄: ecclesia nomẽ sit collectiuũ: ꝛ nihil aliud ꝙ hoies xp̄i fide et sacris vnitos significet (quoꝝ pars maior sancta nõ sit: sz reproba: qꝛ neq3 spũsctõ vncta gr̄a: neq3 a pctis separata: neq3 ad celestia a terrenis ↄuersatiõe leuata: qm̄ multi vocati ꝛ pauci electi. Mat. xx. p latã portã ꝛ spaciosam viã q̄ ducit ad pditionẽ multi intrãt. Angustã vo portã ꝛ arctã viã q̄ ducit ad vitã inueniunt pauci eiusdẽ. vii.) dubiũ eẽ posset quõ ecclesia dr sancta.

Dubium quõ ecclesia dr sctã

Siquidẽ nõ a minore: sz a maiore denolatio fieri solet. Ad qđ dr qđ ecclesia ex oib⁹ fidelib⁹ aggregata vere sctã dr ꝛ est: nõ obstãte pluriũ mẽbroꝝ prauitate ꝛ malicia. Et hoc multis ex causis. Prima scḋm Alex. de ales: qꝛ est deo siue diuino cultui dedicata: nã vt h̄bet̄ in glosa Orige. Leuiti. xix. sup illud Sãcti estote. Illa sunt sctã q̄ a cõib⁹ vsibus separari debẽt: ꝛ diuino cultui mãcipari quõ sancta dr̄ vasa ministerij: ꝛ sancta vestimẽta: loca quoq3 in vrbib⁹ vel suburbib⁹ sacerdotib⁹ deputata: primogenita q̄3 hoim vel pecoꝝ. Nũc autẽ xp̄i ecclesia ppl's scz xp̄ian⁹ ex cũctis iudeis ꝛ gẽtibus collect⁹: de idololatria et ignorãtie tenebris vocat⁹: ꝛ ad vni⁹ veri dei cultũ elect⁹ recte dr sctũs.

Ratio.

Ad ephe. i.

Vñ apl's ad Eph. i. Bñdict⁹ de⁹ ꝛ pr̄ dñi nr̄i iesu xp̄i: q̄ bñdixit nos in oi bñdictiõe spũali in celestibus in xp̄o: sicut elegit nos in ipso añ mũdi ↄstõnẽ vt essem⁹ scti ꝛ immaculati in ↄspectu ei⁹ in charitate. Et idẽ. i. Pe. ii. Uos estis gen⁹ electũ: regale sacerdotiũ: gẽs sctã ppl's acq̄sitiõis vt ṽtutes annũcietis ei⁹ q̄ de tenebris vos vocauit in admirabile lumẽ suũ: aliqñ nõ ppl's: nũc aũt ppl's dei. Ecce ptz qđ eo ecclesia vniuersalis dr sctã: qꝛ p fidez ab infidelib⁹ separata est: ꝛ ad colendũ verũ deuz ↄuocata. ¶ Scḋo dr ecclesia sctã rõne forme: nõ rõne partiũ materialiũ: cũ em̄ ecclesia corp⁹ sit mysticũ: ad instar corpis veri: h3 partes materiales ꝛ formã. Materiales hoies fidẽtes ꝛ sibĩuicẽ succedẽtes. Formã vo mysticã xp̄i fidẽ verã. Propter qđ ecclesiã diffinientes aiũt. Ecclesia est corp⁹ xp̄i mysticũ fide alatũ. Hec aũt xp̄i fides vera est: recta ꝛ sancta: ppter quã totũ corp⁹ ecclesie dr sanctũ: sicut hõ sctũs est ppter alam sanctã: lz in corpe aliqua sit macula seu turpitudo. ¶ I Tertio dr sancta rõne capitis xp̄i q̄ est sanctussanctoꝝ. Dan. ix. Cui ecclesia mr̄imonialr̄ est ↄiuncta: ꝛ vt spõsa irreuocabilis copulata: scḋm illud Osee. ii. Despõsabo te mihi in fide. ꝛ. ii. Coꝛ. xi. Despõdi vos vni viro ṽginẽ castã exhibere xp̄o. Sic ergo sancta dr a

i. Pet. ii.

Osee. ii.

ii. Coꝛ. xi.

sanctitate capitis: qđ pricipalissimũ est in ea. Nec mõ a xp̄o: sed etiã rõne ptiũ dignioꝝ. He sũt hoies scti ꝛ iusti: q̄ donec mũdus finiet̄: in ecclia esse non desinẽt: ex xp̄i pmissiõe suã assistẽtiã ecclesie pmittẽtis vsq3 ad seculi ↄsummationẽ. De quo venerabilis Beda. Ex hoc intelligit̄ q vsq3 ad finẽ seculi nõ sunt defuturi in mũdo: q̄ diuina mãsione et inhabitatione sunt digni in ecclesia. Et qꝛ ab excellẽtiore ꝛ digniore denolatio fieri assolet: recte ecclesia ppter sctõs in ea q̄ digniores sunt: nomen sibi vẽdicat dignitatis. ¶ Quarto sancta dr ecclia: qꝛ sanctitas intim⁹ ꝛ inseparabilit⁹ sibi ppter sctõs: ꝙ malicia ppter reprobos coheret. Malicia enim nõ semp est in ecclesia: sed nũc adest nũc abest: sed nũꝙ fuit priuata sanctitate: nã ante lapsuz primorũ parẽtũ ecclesia i eis fuit sine malicia. Sitr̄ post lapsum penitẽtib⁹ parẽtib⁹ primis ante parricidiũ Cain. Itẽ post diluuiũ priusꝙ a filio cham pr̄ noe derideret̄. Nũꝙ aũt (vt dictũ est) fuit, sine sanctitate: qꝛ dñs amat iudiciũ: ꝛ nõ derelinquit sctõs suos: in eternũ ↄseruabũtur. Et hoc intelligendũ videt̄ de sanctitate scḋm p̄destinationẽ: alioqn̄ post lapsum Ade ante penitẽtiã: fuit ecclesia sine sanctitate: scḋm nũc p̄sentẽ iustitiã. Et post finalẽ malorũ separationẽ extirpata malicia: ecclesia sanctitate ppetua ꝑfruet̄. Vñ ibunt hi in ignẽ eternũ: iusti aũt in vitã eternã. Matth. xxv. In quã nõ intrabit aliqđ coinquinatũ: aut abominationẽ faciẽs: aut mẽdaciũ. Apoc. xxi. Cũ ergo vnũquodq3 poti⁹ denolat̄ ab eo qđ inest quasi p se: ꝙ ab illo qđ inest p accidẽs: hinc digne ecclia sancta poti⁹: ꝙ ꝑuersa aut reproba appellat̄. ¶ k Quinto dr sctã a suo rectore. Regit̄ q̄dẽ a spũsctõ: quẽ xp̄s pmisit apl'is p ecclesia: q̄ tũc in eis cõsistebat. Rogabo inq̄t patrẽ: ꝛ aliũ paracletũ dabit vobis: vt maneat vobiscũ in eternũ: spm̄ veritatis. Jo. xiiij. Itẽ paraclet⁹ aũt spũsctũs quẽ mittet pater i noĩe meo: ille vos docebit, oĩa ibidẽ. Et iterũ. Multa habeo vobis dicere: sed nõ potestis portare mõ. Cũ autẽ venerit spũs veritatis: ille docebit vos oẽm veritatẽ. Joã. xvi. Per q̄ ꝛ multa silia intelligit̄ regimen ecclesie cõmissum esse spiritui scto xp̄o recedẽte scḋm sui p̄sentiã corporalẽ. Et iõ in symbolo apl'oꝝ post articulũ de spũsctõ: sequit̄ statim articul⁹ de ecclesia cũ dicitur. Credo in spiritũsctm̄: sanctam ecclesiaz catholicã: vt sit sensus. Credo in spiritumsanctuz regentem: gubernantẽ ꝛ sanctificantẽq3 ecclesiaz catholicam. De quo dicit Alber. in expositione symboli. Resoluendus est hic articulus secundum p̄prium opus spũssancti. Hoc est: credo in spiritum sanctũ: non tantum in se: ꝛ scḋm se sanctũ: sed etiam credo in eum scḋm propriũ opus quod est sanctificare ecclesiã. Neq3 estimandum est articulum illũ intelligi debere de ecclesia triũphante: cui sanctitatem inesse nullus dubitat christianus: sed de ecclesia militãte: quã xp̄s se fundaturũ pollicitus est supra firmam petraz i. fidei cõfessionẽ: ꝛ cõtra quam porte inferi nõ preualebunt. Que certe confessio fidei nõ cõpetit statui ecclesie triumphãtis: quia teste aplo. i. Coꝛ. xiij. cũ venerit qđ perfectũ est euacuabitur qđ ex parte est. Unde cum omnis christianus illam ecclesiam profiteatur sanctam: quã dñs supra firmã fundauit petram. i. fidei confessionem: que non est triumphantis: sed militantis ecclesie: sequit̄ quod hãc ecclesiam profiteatur in symbolo: cum dicitur. Credo sanctam ecclesiam catholicam. Hec deniq3 est sententia beati Grego. in registro: et beati Augu. in expositione symboli. ¶ Sexto dicitur ecclesia sancta propter sctãs leges et ordinationes: quibus regitur ꝛ gubernatur: leges scz euangelicas inobliquabiles ꝛ diuinas: leges etiam ipsius ecclesie in diuinis fundatas: quarũ trãsgressiões vtiq3 diuinã legẽ dissoluũt illam scilicet, qua dñs dicit, Luc. x. Qui vos audit

Beda.

Apo. xxi.

Alber.

me audit:et qui vos spernit:me spernit. Nam in fide:et moribus:et his que sunt de necessitate salutis ecclesia vniuersalis errare nõ põt.: pmittente dño Luce.xxij. Ego rogaui p te petre vt nõ deficiat fides tua. Et iterũ. Porte inferi nõ pualebunt aduersus eã. Mat.xvi. Et illud de fraterna correptione. Si te nõ audierit dic ecclesie: si ecclesiã nõ audierit sit tibi sicut ethnicus et publican⁹. Matt. xviij. In qb⁹ et aliis fundat ptãs diffiniẽdi: determinãdi: statuẽdi: decernẽdi pcepta: leges: et canones pstituẽdi. ¶ L. Septimo dr ecclesia sancta a sctitate sacrox: q̃ in ipsa p ecclesie ministros cõtinue: dispẽsant: q̃ nec inquinari pñt p maliciã ministrorũ: sed semp deo placẽt: et psunt suscipiẽti nõ ponẽti obicẽ: siue p bonos: siue p malos dispẽsent. Sic dr.xv.q.viij.ca.vlti. Nõ põt aliqs quãtũcũq; pollutus sit: sacra diuina polluere: q̃ purgatoria cunctarũ ptagionũ existũt: q̃ eñ sctã sunt: coinquinari nõ pñt. Et sequit. Sumit ergo intrepide ab oi sacerdote xpi mysteria: qz oia i fide purgãt. ¶ Octauo sctã est ecclesia ex indefectibili assistẽtia christi spõsi sui et ppetua mãsione spũsscti. De qb⁹ dictuz est. Nã mãsio sua: quã xps pmisit ecclesie: nõ intelligit quãtũ ad corporalẽ psentiã. (Sic eñ abijt in celũ: et donec seculũ finiet sursum est dñs. Aug. in triplici habitaculo) sed p fidẽ doctrinã et charitatẽ. Et quõ nõ esset sctã hec ecclesia p qua sanctificanda sanctussanctox xps sanguinẽ suũ fudit: vt testatur aplãs ad Ephe.v. Christ⁹ dilexit ecclesiã: et tradidit semetipm p ea: vt eã sctificaret: mũdãs eã lauacro aque in vbo vite: vt exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiã nõ hñtẽ maculã: aut rugã: aut aliqd hmõi: sed vt sit sctã et imaculata. Sanctã deniq; esse necesse est: p qua sanctificãda xps q̃ semper exaudit⁹ est p sua reuerẽtia: patrẽ orauit dicens. Pater sctẽ serua eos in noie tuo: quos dedisti mihi Jo.xvij. et infra. Sãctifica eos in veritate. Nõ p eis rogo tñ: sed p eis q̃ credituri sunt p vbũ eorũ in me. ¶ Demũ nono dr ecclesia sancta: qz tñ in ea et nullo me extra eã põt qs sanctificari: sancteq; ad salutẽ viuere: etsi extra eã sacra pcepta vera sint: nequaq̃ tñ salutifera. De quo btũs Aug. in de fide ad pe. parte.i. baptism⁹ qdẽ extra ecclesiaz esse põt: sed nisi in ecclesia pdesse nequit. In ecclia igr catholica tñmõ põt pdesse pceptio baptismatis: et opa mie: et nois xpi gliosa pfessio: si tñ in ecclesia catholica bene viuat. Et pmisit. Si qs eleemosynas largas faciat: et p noie xpi sanguinẽ fundat: p eo qd in hac vita nõ tenuit ecclesie catholice vnitatẽ: nõ habebit eternã salutẽ. de fi. ad pe. parte.ij.c. xxxiiij. Nã et in dieb⁹ diluuij: neminẽ legim⁹ extra arcã potuisse saluari. Ad idẽ btũs Greg. vt. s. allegatũ est. Merito ergo sancta dr ecclesia: intra quã solã: et nõ extra vlla sanctitas reperit. His de causis doctores scti cõformiter ad vba symboli aplorũ. Aug. Hiero. Grego. Ambro. Cypria. Hila. Pascasius. Chryso. Bern. ceteriq; sancti ecclesiã sanctã pfiteri nullaten⁹ dubitarũt. Attẽdẽtes eaz sm pmissa esse diuino cultui dedicatã: certissima fide formatã: sctõ capiti cõcorporatã: mẽbrox sanctitate firmatã: vitatis spũ gubernatã: iustissimis sanctionib⁹ statutis et legib⁹ fulcitã: sacris purificãtibus adornatã: indefectibili psentia spõsi sustẽtatã: suiã sanctitatis gratie cõtentiuã. ¶ M. Catholica. Catholicũ grecũ nomẽ est: et sm btm Isid. viij. etymol. tñ valet .i. vniuersalis vel latine vel quasi simul cõplectẽs. Dicit ergo ecclesia sm eũ catholica (lib.i. sentẽ. suarũ. c.xix. et vbi. s. lib. etymol. viij.) idest vniuersalis: eo qd vniuersaliter p totum sit mũdũ diffusa. Nõ eñ sicut pueticula hereticorũ in aliquib⁹ regionum partib⁹ coarctant. s. q̃ p totũ terrarũ orbẽ dilata diffundit. Qd etiã aplãs approbat dicẽs ad Ro.i. Gratias ago deo meo p iesum xpm p oib⁹ vobis: qz fides vestra annũciat in

mat.xviij.

Aug.

catholicũ grecũ nomẽ est.

Ad ro.i.

vniuerso mũdo. Siue dr catholica .i. vniuersalis: qd in vnitatẽ cũctos piungit credẽtes: hinc et vniuersitas ab vno cognominata est: pp̃ter qd in vnitatẽq; colligit. Ecclesia ergo catholica: sicut p totuz mũdũ extẽdit: ita et oim gẽtiliũ societate cõstruit. Et hoc est qd sm btm Aug. dñs pmisit abrae. In semine tuo benedicẽtur oẽs gẽtes. Gen.xxij. Benedicent in te vniuerse cognationes terre. Gene. xij. Et ne de iudeis dictũ putet / ait Aug. qd q̃ sunt semẽ abrae: in quo benedicende sunt oẽs gentes: aplãs exponit. Gal.iij. dicẽs. Abrae dicte sunt promissiões et semini ei⁹. Nõ dicit et seminib⁹ q̃si i multis: sz quasi in vno: et semini tuo qd est xps. In xpo hec oẽs gẽtes bñdictionẽ habiture tãta autoritate pmissionẽ receperũt: q̃ est tãta exhibita veritate. Uñ et pudebit dicere: illã his dieb⁹ ad pugillũ orbis esse coarctatã. Hec Aug. Ecce fatet Aug. nõ in vna gẽte tñ reperiri illã bñdictionẽ abrae pmissam: q̃ certe cõsistit in fidei xpi illustratione: sed in finib⁹ orbis. Itẽ idẽ Aug. expõnẽs parabolã zizaniox. Qui seminat semẽ bonũ: paterfamilias est: ager: mũdus: semẽ filij regni. Illos ergo posuit in agro .i. mũdo: nõ in aliqua portiuncula terre: sz in orbe toto ab ortu sol' vsq; ad occasũ. Hoc saluator noster declarat: cũ ait. Si qs vobis dixerit. Ecce hic est xps .i. in illa parte mũdi: aut illic: supple est fides catholica. Nolite credere: Si dixerint ecce in penetralib⁹ est: in doctrinis occultox hereticorũ: nolite credere. Est ergo fides catholica post eius publicationẽ sicut fulgur qd exit ab oriẽte et paret in occidẽte. Ita exponit btũs Tho. in glo. ca. psallegato. ¶ N. Ex qb⁹ vbis pz vniuersalitas catholice fidei et ecclie. Uñ et btũs Aug. de qõ. euãge. dicit: q; oriẽtis et occidẽtis noie: totũ orbẽ voluit significare: p quẽ futura erat ecclesia. Et lz ecclesia primitiuox patrũ sctõx tpib⁹ p totũ orbẽ diffusa ramos suos a fine in finẽ tetẽderit. A solis quoq; ortu vsq; ad occasum laudabat nomẽ iesu xpi: vt eut dẽtissimũ foret ecclesiã fore catholicã .i. vniuersalez: dũ egypti desertũ tot stellis quot anachoritis effulsit: totaq; Asia et Aphrica fide xpi gliabat: nostris tñ tpib⁹ pctis exigẽtib⁹: sicut olim hebreox: ita nũc xpianox relicte sunt dom⁹ deserte et redacta cernit ad soli⁹ Europe angulũ ecclesia. Propter qd quãtũ ad loca fidei xpi subiecta infideliuz cõparatiõe nõ vniuersalis: sz paruula deficeat. Est tñ et nũc vniuersalis sincere vitatis ptinẽtia: vere salutis efficiẽtia: et indeficiẽte fideliũ pseuerãtia sola q̃ppe vitatẽ oẽm ptinet necessariã ad salutẽ. sola pdestinatos colligit ad bõitũmi fruitionẽ: sola victrix pmanet ad brauij psecutionẽ: q̃ lz tanq̃ petri nauicula tẽpestatũ fluctib⁹ quatitur: nequaq̃ tñ absorbebit: qñ in fine post dierũ tribulationẽ: iterũ pualescẽs triũphabit: dũ fiet vnũ ouile et vnus pastor vn⁹: dñs nr iesus xps cũ pře et spũscto de⁹ i secula benedictus.

Gen.xxij.

mat.xxiiij.

¶ Lectio.xxiiij. A

Quaz pacificare custodire adunare / et regere digneris toto orbe terrarũ. ¶ Quatuor q̃. s. expl'ia sunt (q̃ sacerdos per hec quatuor verba. Pacificare: custodire: adunare: regere) specifice designat: vnde orat secundum Innocen. Quam scilicet ecclesiam sanctã catholicam: pacificare digneris: vt pacem habeat ab hereticis et schismaticis. Custodire digneris a vitijs et demonibus. Adunare que dispersa est inter paganos et perfidos. Et regere digneris in prosperis et aduersis. Idem tamen secundum eũdem videtur esse pacificare quod adunare: custodire quod regere. Tũc eñ pacificat: cũ fideliũ mẽtes adunat: vt per spiritumsanctum charitate perfusa multitudinis credentium sit cox vnum et ani-

ma vna. Tūc custodit: cū iter mūdi pericula regit: & de sctō mittit auxiliū vt eā de siō tueat. Ille certe pacificat & vnit. Ille regit & custodit q̄ ꝓpter ipsi᷒ ecclesie regimē: vnū ꝓposuit vniuersis: vt oēs ab vno: sicut corp᷒ a capite gubernent. Uel ſm Alexā drū. Pacificare p charitatis inherētiā cū deo. i. Jo. iiij. Qui manet in charitate in deo manet. Naz in deo manētes pacē hn̄t: vñ Jo. xvi. In me pacē habeatis. Custodire ne pereat ab ingruētiā pīculoꝝ ꝯtētationū. Qꝛ nisi dn̄s custodierit ciuitatē frustra vigilat q̄ custodit eā. Adunare: p moꝝ ꝯformitatē & volūtatē: vt multitudinis credētiū sit cor vnum. Regere in ꝓgressu virtutū: vt dicat cū ps. Dn̄s regit me & nihil mihi deerit. Uel ſm dn̄m Albertū. Pacificare pace tp̄is p̄ntis: & pace eternitatis. Custodire a malo incurrēte: & in bono ad vtrāqꝫ vitā ꝯferēte. Ps. Custodi me vt pupillā oculi: sub vmbra alarū tuarū ꝓtege me. Pupilla custodit supra & infra: & velocitate quadā mirabili palpebris obtegit: ne q̄d incidat ꝟtutis visiue turbatiuū. Ita p̄r nos deprecātes exaudi: ne de lup malign᷒ spūs virus imittat pestiferū: & a deorsum ꝯsurgāt vitia ecclesie tue turbatiua. Sz custodi i limpiditate sua ꝟtutē ꝓpriā nō amittat. Protege sub vmbra alarū tuarū. Umbra aūt ꝓtectio dn̄i est sub alis veritatis & ꝟtutis: & veritate illuminet: & ꝟtute ad bonū ꝑficiat. Adunare hoc est ad vnū redigere. Hoc inquā vnū: qđ est cōmunio p oēm ordinē graduū ecctie. Tot᷒ em̄ ordo ecclesie: & graduū diuersitas i ecclesia: i vnū stare debēt ad vnū caput ꝑncipale in celis qđ est de᷒: & ad vnū caput vicariū in terris: qđ est pōtifex summ᷒ xp̄i i terra vicari᷒. ¶ B Hec ordinatio in celo ꝑfulget: in naturis ostēdit: i xp̄o opib᷒ exēplat in diuinis legib᷒ ꝑcipit: i toto corpe xp̄i mystico obseruat. In celo em̄ angeli ad archāhelos: archāgeli ad principat᷒: principat᷒ ad ptātes: ptātes ad ꝟtutes: ꝟtutes ad dn̄ationes: dn̄ationes ad thronos: throni ad cherubin: cherubin ad seraphin: ſm obediētie & illuminatiōis ordinē ordinant. Et ipsa multitudo angeloꝝ q̄ in q̄libet ē agmine: ad vnā ꝑsonā q̄ i ip̄o ꝑeminet: adunat. Et subdit Alb. Ordo celi vocat: qꝛ ois ordo relatio est multoꝝ in gradib᷒ differētiū ad vnū. Oim aūt horū graduū tā multiplr differētiū varietas ad vnū ꝯsūmat deū: oīz ꝑncipiū atqꝫ finē. Hic Job. xxxviij. Nūq̄d nosti ordinē celi: & rōnē ei᷒ pones in terra? Hoc ip̄m in naturis ostēdit: nā multi ramusculi ad ꝟgas: multe ꝟge ad ramū: multi rami ad stipitez: multi stipites ad radicē: q̄ vna est: insigunt: vt oia socia fiāt & participia ꝟtutis q̄ est in radice. Apl̄s ad Ro. xi. Soci᷒ radicis & pinguedinis oliue fact᷒ es. Sic multe grues vnā sequunt. Sic multa mēbra in corpe vni᷒ capitis ꝑcipiūt bn̄ficia. Sicut em̄ multa mēbra in vno corpe habem᷒: oia aūt mēbra nō eūdē actū habēt. Ita multi vnū corp᷒ sum᷒ in xp̄o. Ptz quoqꝫ hic ordo in xp̄i opib᷒: in q̄b᷒ exēplificat: qꝛ xp̄i op᷒ est semp in vnū colligere dispersa sicut e regione diaboli op᷒ est dispergere adunata. Hinc Jo. x. Fiet vnū ouile & vn᷒ pastor ouiū: et Mat. xij. Qui nō ꝯgregat mecū dispergit: & q̄ non est mecū cōtra me est. In diuinis quoqꝫ legib᷒ ꝑcipitur: q̄ sicut dicit btūs Diony. ca. iiij. de cele. hierarch. Lex diuinitatis est p prima media: p media vltima reducere. Talis aūt reductio vltimorū ad prima p media: nō pōt eē nisi in ordine ad vnū primū: vt sicut est descēsus illuminationū & charismatū ab vno p̄ncipio: sic reductio ē ad vnū ꝑncipiū. Hec em̄ lex sicut supiora mouet & ligat ad iferioꝝ puidētiā & curā: ita iferiora ligat ad supioꝝ obediētiā vt oia hoc mō ad inuicē sint ꝯnexa. ¶ C Demum hec ordinis adunatio i toto corpe xp̄i mystico obseruat. Sicut em̄ vt in Ezech. iiij. scribit: octo gradib᷒ ascēdebat ad diuinitatis tēplū: ita & in ecctia octo gradus ordinati sunt. Papat᷒: patriarchat᷒: primatus: archiepatus: ꝑpositura: sub quo archidiaconat᷒ cōprehēdit: decanat᷒ & parochialis cura: oia ad vnū redigunt q̄ petri clauib᷒ cōmittunt vñ Mat. xvi. Tibi dabo claues regni celoꝝ: q̄dcūqꝫ ligaueris sup terrā: erit ligatū & in celis: & q̄dcūqꝫ solueris sup terrā: erit solutū & in celis. Et porte inferi nō ꝑualebūt aduersus eā. Ecce celū immi net clauib᷒: qꝛ claues celi appellant. Terra clauibus subijcit: qꝛ q̄cq̄d in terris ligāt & soluūt coram deo ligatū & solutū reputat. Infern᷒ cōprehendit sub ptāte: qꝛ nō ꝑualet tenere quē clauis voluerit eruere. He claues vni cōmittūt: vt plenitudo ptātis in vno ostēdat: & in alios ab illo (ſm q̄ in parte solicitudinis vocant) deriuent. vñ Esa. xxij. de xp̄o & ei᷒ vicario summo pōtifice dr̄: p ꝑsonā eliachim iusti designatū. Uocabo seruū meū eliachim: & erit q̄si p̄r habitātib᷒ hierl̄m: & domui iuda: & dabo clauē dom᷒ dauid sup humerū ei᷒ & aperiet: & nō erit q̄ claudat: & claudet: & nō erit q̄ apariat. Et figā illū paxillū in loco fideli: & erit in soliū gl̄ie dom᷒ patris sui & suspēdā sup eū oēz gloriā dom᷒ p̄ris sui. Paxill᷒ dr̄ ſm expositionē Alber. qꝛ sibi imminet totū ecctie tabernaculū. Gloria aūt tota non esset suspēsa in eo: nisi in dispōne patrocinio & regimie haberet oēm gl̄iam ecclesie q̄ est dom᷒ dei patris sui. Demū supbenedicta trinitas hūc custodit adunatiōis ordinē: i qua p̄r ordine nature & originis ꝑncipiū est tot᷒ diuinitatis. Fili᷒ a p̄re solo p gn̄ationē: spūs sctūs a p̄re & filio p cōem p̄ris & filij spirationē oia acceperūt: sic ergo i diuinis statur ad vnū primū. Hec Alber. Sequit. Et regere: ſm eūdē. Regere est regulis legalib᷒ et canonicis vnūquēqꝫ in expletionē sui officij dirigere. psal. xliiij. Uirga directiōis ꝟga regni tui. Jn virga significatur regiminis ptās: in ꝟge rectitudine ꝑcepta ꝑncipalia legalia: q̄b᷒ ē regēdū. Uñ cū dn̄s mitteret moysen ad regēdū dixit. Uirgā hāc tolles i manu tua: in qua factur᷒ es signa. Exod. iiij. ¶ D Hec igit q̄tuor q̄ oram᷒: pacificare: custodire: adunare & regere sic diuersificant: vt duo accipiāt ſm recessum a malo: & duo ſm accessum ad bonū. Scđm recessum a malo duplr. Est em̄ malū ecclesie extrinsec᷒ adueniēs & impugnās: & est malū extrinsecus surgēs bonū adimēs. Cōtra malū extrinsec᷒ impugnās ecctie trāquillitatē: petim᷒ pacificationē: vt absqꝫ vllo terrore vitā in silētio trāsigētes optata cūctis mortalib᷒ pace fruant. Cōtra malū intrinsec᷒ surgēs petim᷒ ecctie custodiā: hoc em̄ maluz pctm̄ est: a quo nos custodire p gratiā oram᷒: ne in ecclesia pctā & vitia inualescāt. Alia duo q̄ petimus in ordine ad bonū: respiciūt aut bonū ecctie: aut bonū ꝑsone. Quoad primū dr̄ adunare: qꝛ bonū ecctie nō ꝑcipit nisi in adunatiōe cū mēbris ecclesie. Quoad scđm dr̄: & regere: qꝛ bonū ꝑsone ē vt q̄libet ꝯgruo regimine tēdat in bonū ꝓpriū & ꝑsonale. Hinc Apo. ca. vij. Agn᷒ dei reget illos & deducet ad vite fontes aquaꝝ. Hec aūt oia ſm ordinē a capite descēdūt in corp᷒: q̄ pacificatio ecctie est i ꝑlatis sic ab incursu maloꝝ ecclesiā ꝑseruātib᷒: & tō murū se debēt ponere ꝓ ecctia: & in se suscipe ict᷒ & insult᷒ hostiū. Sic dr̄ Jo. x. Bon᷒ pastor aiaz suā ponit ꝓ ouib᷒ suis. Hinc dn̄s q̄busdā desidiosis improperat illud Ezech. xiij. capite. Nō ascēdistis ex aduerso: neqꝫ opposuistis vos murū ꝓ domo isrl. Silr ad ꝑlatos refert custodia: qꝛ ip̄i sūt custodes ecctie. Sic dr̄ Esa. lxij. Sup muros tuos ꝯstitui custodes: tota die & tota nocte i ꝑpetuū nō tacebūt. Adunatio ēt in ipsis reqrit: qꝛ ab ipsis ꝓfluūt charismata & dona: q̄b᷒ adinuicē ecctie mēbra adunāt vñ ad Ephe. iiij. Soliciti seruare vnitatē spūs in vinculo pacis. Regimē q̄z ecctie in ipsoꝝ est manib᷒: vñ dictū est eis Act. xx. Attēdite vobis & vniuerso gregi: in quo vos spūs sctūs posuit ep̄os regere ecclesiam dei: quam acq̄siuit sanguine suo.

[Marginalia: i. Jo. iiij. — Act. iiij. — Alber. — Job. xxxviij. — Ad Ro. xi. — i. Cor. xij. — Ordo, ecclesie q̄ ea eē debeat. — Jo. x. — Matt. xij. — Diony. — Octo gđ᷒ ecctia ordinati sūt — Mat. xvi. — Esa. xxij. — P̄r ē ꝑncipiū diuinitatis. — Ps. xliiij. — Apoc. vij. — Jo. x. — Eze. xiij. c. — Esa. lxij. — Ad ephe. iiij. — Act. xx.]

¶ E Orantes aūt dicim⁹. Digneris. Qr dignatio nis est qđ dn̄s facit: nō nr̄i meriti. Digneris itaqꝫ .i. dignū iudicea ecclesiā tuā sanctā pacificare: custodire: adunare et regere: qr nihil fieri dignū est: nisi qđ de tua benignitate et misericordi voluntate dignū iudicare volueris: neqꝫ em̄ qr bonū aut iustū est aliqđ ipm̄ de⁹ vult: sed qr de⁹ vult: iō bonū est ⁊ iustū. Volūtas nāqꝫ diuina nō ex nr̄a bonitate: sꝫ ex diuina volūtate bonitas nr̄a pēdet: nec aliqđ bonū: nisi qr a deo sit acceptū. Nō aūt quare sic vel acceptat aliqua diuina volūtas: nō est bonitas ꝓsupposita in obiectis qbuscūqꝫ aliīs a se deo: sed rō est in ipsa sola diuina volūtate: qr em̄ ipse acceptat aliq̄ in tali gradu: iō sunt bona i tali gradu: et nō ecōuerso. Nā sicut volūtas diuina est cā oīm vt sint: ita etiā cā electoꝝ vt suis donis digni sint: vt ita nihil fiat qđ nō de interiori inuisibili atqꝫ intelligibili aula summi iperatoris egrediat̄ s̄m ineffabilē iusticiā: nō nostrā: sed suā vt dicit Aug. iij. de trini. c. iiij. Nō ergo nisi volūtas cā prima est sanitatꝫ ⁊ egritudinis: p̄mioꝝ atqꝫ penaꝝ: grāꝝ ⁊ retributionū. Jō petim⁹ vt nō ꝓpter nr̄as iusticias: sꝫ suā bonitatē ecclesiā suam pacificet ⁊c. qđ innuit verbū. Digneris. ¶ F Sequit̄. Toto orbe terrarū: supple diffusam. Vocata siquidē est eccl̄ia de oīb⁹ finib⁹ terraꝝ: qđ signatū est Act. ij. Qm̄ cū ap̄li incepertūt euāgeliū xp̄i p̄dicare: loq̄bant̄ oīm linguis. Erāt em̄ in hierl̄m habitātes viri iudei: ⁊ ex oī natiōe q̄ sub celo est: qb⁹ oīb⁹ p̄dicabāt ap̄li linguis suis. Et hoc est qđ de xp̄o capite ecclesie loquitur dn̄s p Esa. xlix. Dedi te in lucē gentiū: vt sis salus mea vsqꝫ ad vltimū terre. De hoc etiā ꝓphatū est p Esa. ij. dicētē. Et venient ppl̄i multi ⁊ dicēt. Venite ascēdam⁹ in mōtē dn̄i: ⁊ in domū dei iacob i. ingrediamur .i. in ecclesiā: ⁊ ostēdet nobis viā suā ⁊ ambulabim⁹ in ea. Et hoc est qđ in euāgelio asserit. Mat. viij. Multi ab oriēte ⁊ occidēte .i. ex oī tribu ⁊ gēte venient. Et in ps. Oēs gētes quascūqꝫ fecisti venient ⁊ adorabūt corā te dn̄e. Qđ vt verū fieret: precepit xp̄s ap̄lis dicēs. Eūtes in vniuersum mūdū: docete oēs gētes: ⁊ p̄dicate euāgeliū oī creature. Qđ ⁊ fideliter impleuerūt: s̄m qꝫ de ipsis p̄dictū fuerat. In oēm terrā exiuit son⁹ eoꝝ: ⁊ in fines orbis terre verba eoꝝ. Propter qđ ⁊ dn̄s Act. i. querētib⁹ de restitutione regni israel: r̄ndēs subiecit. Vos eritis mihi testes in hierl̄m ⁊ in oī iudea ⁊ samaria vsqꝫ ad vltimū terre. Sic ergo ipleta est ꝓmissio abrae fidelis. Gen. xvij. Eris p̄r multaꝝ gētiū. Qm̄ ei⁹ fides dilatata ē p totū orbē: ita vt ⁊ nos ipsi de gētib⁹ ad fidē ipi⁹ vocati sum⁹: dicēte ap̄lo. Sic ⁊ vos si xp̄i ergo semē abrae estis. Gal. iij. Sic verificatū est illud Esa. lxij. Videbūt gētes iustū tuū: ⁊ cūcti reges inclytū tuū .i. filiū dei: quē abraā futurū credidit: ⁊ credēdo fidei oculis vidit: s̄m illud Jo. viij. Abraā exultauit vt videret diē meū: vidit ⁊ gauisus est. Ex qb⁹ satis pꝫ ecclesiā xp̄i toto orbe diffusaꝫ. Hinc ⁊ btūs Gregorius parabolā. Mat. xiij. de sagena missa in mare: q̄ eccl̄ia exponit: q̄ ex oī gn̄e piscīū .i. ex oī natiōe ⁊ tribu hoīs ꝯgregat̄. Sic in cātico btōꝝ Amb. ⁊ Aug. dr̄. Te p orbē terrarū sctā ꝯfitet̄ eccl̄ia. ¶ Ex qb⁹ solui pōt quorūdā q̄stio. Quid erit: ⁊ qđ est de oīb⁹ habitātib⁹ in finib⁹ terre: aut insulis maris: viuentib⁹ s̄m dictamē naturalis rōnis: ad q̄s fides xp̄i nō puenit: dānabunt̄ illi vel saluabunt̄? Pꝫ ex premissis: qr ecclesia toto orbe terrarū diffusa est: vel s̄m inhabitationē fideliū: vel fidei ꝓpalationem. Hinc venerabilis. Hugo de sacris parte. vi. c. v. li. ij. ait. Ego vel neminē talē esse: vel si forte aliq̄s est si ei⁹ culpa nō obstitisset: audire aut scire potuisse ac debuisse sine cūctatiōe affirmo: maxime cū scriptura dicat. Jn oēꝫ terrā exiuit son⁹ eoꝝ. Jn oī terra quidē vel auditi sunt: ꝯtēptores dānabuntur. Vel auditi nō sūt p culpa sua: ⁊ ignorātes ignorātur ⁊ nō saluant̄. ¶ Vn̄ armican⁹ primas hiberniē dicit. Posito qꝫ tales essent: qđ nō est verisimile: nō arctant̄ lege xp̄i: ⁊ excusant̄ p ignorantiā: nec scꝫ peccēt ⁊ nouo pctō p nō receptionē baptismi ⁊ similiū tn̄ penā ꝑgis iuste subire cogunt̄: q̄ est ꝓpter trāsgressionē primoꝝ parētū: separant̄ a ꝑpetua visiōe dei: sicut paruuli decedētes ante susceptionē baptismi. Verū pōt dici qꝫ cū de⁹ nō deficit hoī in necessariis ad salutē si fuerit aliq̄s talis bn̄ vtēs naturalib⁹: ⁊ faciēs qđ in se est: ad cognoscēdā viā iusticie ⁊ salutis aut p immediatā internāqꝫ spūssctī illuminationē: aut p alicui⁹ instructis adhibitionē pandet̄ huiuscemodi via salutis: etiā si inter infideles ꝯstitutus fuerit. Cui⁹ rei testis est corneli⁹ cēturio Act. x. ⁊ eunuchus cādacis regine Act. viij. Ad quoꝝ primū missus fuit petrus ap̄ls Ad scōm philipp⁹ diacon⁹. Historie note sūt. Testis est ⁊ barbara v̄go ⁊ martyr: q̄ inclusa a p̄re in turri illuminata est: ⁊ btā christina a dn̄o miraculose baptizata: vt historie testant̄. Hui⁹ siłe est cāce .i. parrhi. gers. cū plerisqꝫ aliīs. ¶ G Una cū famulo tuo papa nr̄o ⁊ antistite nr̄o. N. Et rege nostro. N. Jsta est scđa pars partis scđe prime ptis principalis: i qua postqꝫ sacerdos petijt sacrificiū acceptari ⁊ benedici p tota gn̄alr: petit acceptari et benedici p summis ecclesie hierarchis ⁊ capitibus spāliter: vn̄ dicit. Petim⁹ acceptari hec nr̄a sacrificia p ecclesia tua: vna cū famulo tuo papa nostro. N. Una .i. simul vel pariter: ⁊ est aduerbiū cōgregādi: ⁊ notat in p̄senti associationē capitis cū corpe. Papa em̄ caput est ecclesie saltē vicarium et ministeriale. vt infra dicet̄. Petit ergo sacerdos accepta haberi hec sacrificia p ecclesia ⁊ papa .i. pro corpe ⁊ capite mysticis. ¶ Nomē papa in scripturis nō inuenit̄: sed sumptū ē ab interiectiōe pape q̄ admiratiōis affectū importat: vn̄ eis ꝓprie ꝯuenit ⁊ attribuit̄: q̄ in ꝯuersatiōe sūt admirabiles vita sanctitate ⁊ doctrina: ad quē sensum dn̄s iesus xp̄s nr̄ summ⁹ ē papa: de quo scribit̄ Esa. ix. Et vocabit̄ nomē ei⁹ admirabilis. Sic olim oēs ep̄i vite pollētes sctitate: pape sunt vocati. Vn̄ btūs Hiero. in ep̄lis ad Aug. scribēs ait. Dn̄o vere sctō beatissimo pape Augustino. Sic augustinus ad paulinum: libros beatissimi pape Aurelij ep̄i. Et bonifaci⁹ comes ad Aug. Ora venerabilis papa: vt talis de inimicis victis sepe ꝓcedat. Et tn̄ neqꝫ Augu. neqꝫ Aurelius fuit ep̄s romanus: sic refert grecos cunctos presbyteros papas nominare. Nūc vero nomen papa soli romano attribuitur pontifici: qui dicitur papa: quasi pater patrum .i. episcoporum ⁊ sacerdotum: qui iure patres appellant̄. xcvj. distinctione .i. capi. In scripturis. ⁊ c. sequen. Quis dubitat: vbi dicit Grego. ad hermanum metensem episcopum. Quis dubitat sacerdotes christi: regum ⁊ principum omniumqꝫ fideliū patres ⁊ magistros censeri. Item thesphorus papa. vj. q. i. sacerdotes. Omnes qui aduersus patres .i. sacerdotes armantur: infames esse censemus. Patres enim omnes idest sacerdotes venerandi sunt non respuendi aut infamandi. Refert etiam Eusebius cesariensis qꝫ excellentia romani imperij extulit papatum romani pontificis super alias pro eo qꝫ dist. xcvj. c. Cōstantinus. ij. legit̄. Cōstantinus imperator quarta die sui baptismi priuilegiū romane ecclesie pōtifici ꝯtulit: vt in toto orbe terrarum pōtifices ⁊ sacerdotes ita hūc caput habeāt sicut iudices regē. Qđ etiā posteri⁹ ꝯfirmatū est p cōciliū gn̄ale. Vn̄ idē Cesariēsis. Nicena (inq̄t) synod⁹ hoc cōtulit priuilegiū romano pōtifici: vt sicut romanorū rex augustus pre ceteris appellat̄: ita romanus pontifex pre ceteris episcopis papa velut principalis pater vocaretur. ¶ J Et recte quidē papa .i. pater principalis: qr caput est fidelium et totius ecclesie militātis. xxij. dist. sacrosancta. Petrus dictus est cephas ⁊ caput: eo qꝫ principatum

Esa. xlix.

Mat. viij.

Act. xvij.

Qđ.

Hugo.

Nomē papa ab interiectiōe pape sūpius dicitur.

Esa. ix.

Hiero.

Oēs ep̄i vite sctitate pollentes sūt vocati pape

teneret aplatus. Non aūt tm̄ Cōstātini ordinatione: neq̄ patrū: sed diuina: Romana ecclia primatū obtinuit. Uñ in eodē canone sacrosancta: dicit Anacletus q̄ fuit q̄rt⁹ post bea. Petrū successor beati Clemētis: qui sedit anno dñi. cuij. ⁊ ita lōge ꝑcessit Cōstātinū. Sacrosancta Romana ⁊ aplica ecclesia non ab aplis: sed ab ipso dño ⁊ saluatore nr̄o primatū obtinuit: sicut btō Petro aplo dixit. Tu es petr⁹ ⁊ sup hāc petrā ⁊c. Et sequit. Hec vo aplica sedes caput ⁊ cardo (vt ꝓfatū est) a dño: et nō ab alijs ꝯstituta est. Et sicut cardine ostiū regitur: sic huius aplice sedis autoritate oēs ecclesie dño disponēte regunt. Hinc. vij. q. i. mutationes. Antheri⁹ papa de. b. Petro loquēs, ait. Petr⁹ sanctus magister noster ⁊ pnceps aploꝝ. Leo papa xxiij. q. i: cum btissim⁹. Cum btissim⁹ Petr⁹ aplus a dño acceperit pncipatū. Unde ⁊ bea. Diony. in li. de diui. no. c. iij. ipm vocat verticē. i. capitaneū. Uel s̄m aliā trāslationē. Petr⁹ suꝑmū dec⁹ ⁊ antiquissimū theologoꝝ cuimē. Et in libello quē scripserat de morte aploꝝ Pe. ⁊ Pau. dicit. Cū separarent ab inuicē ducti ad supplicia: Paul⁹ Petrū alloquit in hec verba. Pax tecū fundamētū ecclesiarū: pastor ouiū ⁊ agnoꝝ xp̄i. Itē Marcell⁹ papa xxiij. q. i. Rogam⁹ ait Rogam⁹ vos fratres dilectissimi: vt non aliud doceatis neq̄ sentiatis: q̄ qđ a Petro ⁊ reliq̄s aplis atq̄ patrib⁹ accepistis. ipse enim est caput toti⁹ ecclie. Et. b. Aug. li. ij. de vnico baptismo. Puto q̄ sine vlla sui ꝯtumelia: Cyprianus epūs Petro aplo cōparat: q̄tū attinet ad martyrij coronā. Ceterū magis vereri debeo ne in Petrum ꝯtumeliosus existā. Quis em̄ nescit illū apostolatus pncipatū cuilibet epatui pferēdū: sed et si distat cathedrarū gratia: vna tñ est martyrū gloria. Et ponit. ij. q. vij. puto.

Augu.

Attendāt hec q̄ nr̄o tpe sūmis pōtificib⁹ detrahūt.

¶ Ex oībus his pꝫ petrum fuisse caput ecclesie: ⁊ primatū inter oēs tenuisse. Cum aūt q̄libet papa canonice intrās successor sit Petri: sequit q̄ q̄libet talis oēm dignitatē: ⁊ autoritatē ⁊ pncipalitatē habeat quā habuit Petr⁹. Is em̄ qui in ius succedit alteri⁹: eo iure q̄ ille vti dꝫ. de re. iu. lo. q. li. vj. Nā si min⁹ hr̄et q̄ p̄mus: nō esset vera successio. vt arguit glo. in casu suo in. c. cū oēs. de ꝯsti. Et p ꝯñs etiā nūc papa caput est ecclesie ⁊ hierarcha summ⁹ sicut fuit petr⁹ tpe aploꝝ: ⁊ si mō nō refulgeat his virtutib⁹: q̄b⁹ Petr⁹ ceteros pcellebat.

Papa caput est ecclesie.

¶ R Beatus siqđē petr⁹ nō modo officij dignitate verūetiā virtutū excellētia pstabat: fide. s. hūilitate ⁊ charitate. Nā ꝓpter fidei eminētiā: q̄ fundamētū est ecclesie: ⁊ toti⁹ spiritualis edificij: petro datū est: vt ad qōnē fidei de xp̄o p oīb⁹ rūderet: dicēs ad Christū. Tu es Christus fili⁹ dei viui. Ex qua fide arras accepit pfecture ecclesie: dicēte ei dño. Et ego dico tibi q̄r tu es petr⁹: ⁊ sup hāc petrā edificabo ecclesiā meaꝫ. Et iterū. Et ego p te rogaui vt non deficiat fides tua: ⁊ tu aliqñ ꝯuersus: ꝯfirma fratres tuos p pdicationē veꝫ ⁊ doctrinā vere fidei ⁊ euangelij.

Mat. xvi.

Luc. xxij.

Precellēs humilitas claruit: cū correptionē Pauli q̄ ipso fuit inferior ⁊ in faciē ei restitit patiēter ⁊ humiliter tolerauit. ad Gal. ij. Pꝫ ⁊ ex sua pfectione sup ceteros a Christo: q̄ eos nouit q̄ se humiliant exaltare. Charitatis excellētia pꝫ ex feruore operum sine vigilātia ⁊ discursu p lucrifactiōe aiarū: vt tradit actuū historia. Pꝫ etiā ex Christi q̄ōne eius ⁊ rñsione: cū em̄ q̄reret Christ⁹. Simon Joānis diligis me plus his. Rñdet. Tu scis dñe: q̄r amo te. Post quā rñsionē tertio datā: statim dñs sibi pascēdas cōmisit oues. Uñ pꝫ dignitas petri: nedū ex pl̄atione qua fact⁹ est caput ecclie: sꝫ etiā ex virtutū excellētia: ⁊ xp̄i dñi imitatione singulari. In quo vtinā haberet tot imitatores. q̄t hr̄e sui pncipat⁹ ⁊ officij cernit appetitores. Lōge alij mores: aliteq̄ pōpe vident in successorib⁹: q̄ in petro: cui⁹ successiōe gratulant. De quo ad Euge. papā bea. Ber. in lib. de ꝯsidera. ita scribit. Inter hec tu pastor ꝓcedis deaurat⁹ tam multa circūdat⁹ varietate: oues q̄d capiūt? Si auderē dicere: demonum plus q̄ ouiū pascua hec sunt. Et post pauc. Petrus hic est qui nosciť ꝓcessisse non gēmis ornatus vel sericis: non tectus auro: aut vect⁹ equo albo: nec stipat⁹ milite: nec circūstrepētib⁹ ministris: absq̄ tñ his credidit satis posse implere mādatum Christi salutare. Si amas me pasce oues meas. In his non successisti Petro: sed Cōstantino. Hec ille.

Bernar.

¶ L Uerūtñ ⁊ si papa tāq̄ homo viator nondū in gr̄a cōfirmat⁹ q̄nq̄ deuiat: q̄m teste Chry. nō loca hoiem sanctificāt: sed homo locum. xl. dist. multi. Neq̄ sanctoꝝ filij sunt qui tenēt loca sanctoꝝ. vt ait Hiero. ea. di. nō est. ⁊ Greg. anastasio pꝛbytero. Non loca vel ordines creatori nostro nos ꝓximos faciūt: sed nos aut merita bona ꝯiungūt: aut mala desiūgūt ea. dist. non loca. Nō tñ capitis dignitatē amittit: nisi in heresiz lapsus extra ecclesiā fieret. ea. dis. si papa. In quo casu lꝫ heresim ꝑtinaciter defendēs nō esset caput ecclesie: nihilomin⁹ nō esset ecclesia sine capite: q̄m verum caput ecclesie xp̄s est. ait apl's ad Ephese. i. Ipsum dedit caput sup omnē ecclesiā: que est corpus eius. Item. c. v. Christ⁹ caput est ecclesie: ipse saluator corporis ei⁹. Itē ad Col. i. Ipse est caput corporis ecclesie. Caput mysticū sicut corp⁹ mysticum est ecclesia, ꝓpter silitudines reptas in corpe vo: q̄s exꝓmit apl's. i. Coꝝ. xij. Possum⁹ igit ꝯsiderare in capite. s. ordinē pfectionē ⁊ virtutē. Ordineꝫ: q̄r caput est pma pars hois: ⁊ inde est q̄ oēs principiū ꝯsueuit dici caput: s̄m illud Eze. xvi. ad omne caput vie edificasti signū ꝓstitutionis tue. Perfectionē: q̄r in capite vigēt omnes sensus interiores ⁊ exteriores: cū in ceteris mēbris sol⁹ sit sensus tact⁹. Et inde est qđ dr̄ Esa. ix. Lōgeu⁹ ⁊ honorabilis ipse est caput. Uirtutē: q̄r ceteroꝝ virtus ⁊ mot⁹ est a capite: ꝓpter virtutē sensitiuā ⁊ motiuam ibi dñantē: propter qđ ⁊ populi rector caput eius dr̄. s̄m illud. i. Reg. xv. Cum esses paruulus in oculis tuis: caput in tribub⁹ fact⁹ es. He capitis ꝯditiōes xp̄o vere cōpetūt respectu ecclie corporis ei⁹ ꝓpter qđ nomē capitis ꝯgrue ad ipsum trāslatū est: hꝫ em̄ ordinē eminētie. Uñ de ipso dr̄ in ps. Ego pmogenitū ponā illū excelsū pre regibus terre. Et vere prim⁹ ⁊ excelsus: quia omnes alij gratiā receperūt per respectū ad gr̄am suam. Hinc ad Roꝫ. viij. Quos pscivit hos ⁊ pdestinauit ꝯformes fieri imaginis filij sui: vt sit ipse pmogenitus in multis fratrib⁹ suis. Scđo hꝫ pfectionez q̄tū ad plenitudinē oīm gratiarū. s̄m illud Jo. i. Uidim⁹ gloriā eius: gloriā quasi vnigeniti a patre plenū gratie ⁊ veritatis. Tertio virtutem habet influēdi gratiā in mēbra ecclesie corporis sui: nam de plenitudine eius omnes accepim⁹. Jo. i. Quippe s̄m diuinitatē ipse est autor gr̄e: fidei: ceterorūq̄ donoꝝ spūaliū: que influit ⁊ causat effectiue principalr̄ in nobis in participatiōe sacroꝝ s̄m humanitatē vo causa est meritoria eorūdem. Nam propter passionem: quam sua sponte secundum humanitatem subijt: deus pater statuit hec dona conferre hominib⁹: que principia sunt sensus ⁊ motus operationum spiritualium et vitalium in recipientibus ea. Et propter influxū horum donorum a Christo in membra ecclesie: christus dicitur caput ecclesie: non per proprietatem sed per similitudinē capitis naturalis.

Ad eph. i.

Ezec. xvi.

Esaie. ix.

i. Reg. xv.

¶ M Papa etiam est caput ecclesie s̄m pdicta propter conformes similitudines: licet multum differenter a Christo. ¶ Primo propter ordinem ⁊ propinquitatem ad deum ratione officij: quia ipse summus est hierarcha in ecclesia: ad quem statꝫ reducitur tanq̄ in suum principiū omnis ordo ecclesiastic⁹. vt dicit Innocentius tertius in. c. solite. de maio.

Papa caput est ecclesie.

⁊ obe. Papã in Petro omnibus p̄fecit: ꝯstituẽs eũ pastorẽ omniũ ouiũ generalẽ: non discernens has oues ab illis: cum dixit. Pasce oues meas. i. ſm Chryso. loco mei p̄positus ⁊ caput esto fratrum: vt ipsi te in locũ meum assumẽtes vbiq̄ terrarum te in throno sedentẽ p̄dicent ⁊ ꝯfirment. ¶ Scḋo caput est ꝓpter ꝑfectionẽ accepte p̄tãtis que ſm sui plenitudinẽ in ipso residet vt in capite: sicut ⁊ in Petro papa primo: cui dñs tãq̄ eterne vite clauigero terreni simul ⁊ celestis imperij iura cõmisit. vt habet di. xxij. omnes. De quo Chrysost. sup Mat. Filius: que patris est ⁊ ipsius filij potestatẽ Petro vbiq̄ terrarũ cõmisit: ⁊ homini mortali oẽz autoritatẽ dedit: vt ecclesiã vbiq̄ terrarũ amplificet. Vñ ⁊ ecclesia de ipso canit. Tu es pastor oũiũ princeps apostoloꝝ. Plenitudo aũt p̄tãtis Petro collata trãsit in successores. ¶ Dicitur etiã tertio caput ꝓpter virtutẽ influxiuã: depẽdet siquidem ab eo totus ordo ecclesiastic⁹: vt dictũ est: in dispositione ministroꝝ eccl'ie: ⁊ ab ipso fluit mediate vel immediate omnis p̄tãs sp̄ualis: siue in p̄latis maiorib⁹: siue in simplicib⁹ p̄sbyteris. vñ Leo papa dist. xix. ita dñs. dicit. Ita dñs p̄tãtem clauiũ ad omniũ apostoloꝝ offm̃ ꝑtinere voluit. vt in beatissimo Petro oim apostoloꝝ summo: huius muneris sacrm̃ p̄ncipalr̃ collocaret: vt ab ipso quasi a quodam capite: dona sua velut in corpus oẽ diffunderet: vt exortẽ intelligeret se diuini ministerij esse: q̄ ausus fuisset a Petri soliditate recedere: hũc eñi in ꝯsortiũ indiuidue vnitatis assumptũ id q̄ᵭ ipse erat dñs voluit noiari: dicẽdo. Tu es Petr⁹: ⁊ super hanc petrã edificabo ecclesiã meã: vt eterni templi edificatio mirabili munere gratie dei in petri soliditate ꝯsisteret. ¶ N Magna aũt est huius capitis a primo capite differẽtia: quia Christ⁹ caput est ecclesie ſm omne t̄ps p̄teritũ: p̄sens ⁊ futurum: quia oẽs q̄cunq̄ saluati sunt: qui saluant̄: ⁊ qui saluabunt̄: in xp̄i noie salutẽ ꝑcipiunt: quia non est aliud nomẽ sub celo datũ hoibus in quo oporteat saluos fieri: q̄ in noie Jesu. vt ait Petr. Papa aũt est caput ecclesie ſm t̄ps determinatũ: scʒ ſm t̄ps sui pontificat⁹. Vñ scribit̄ de sacerdotibus ⁊ ꝯfessorib⁹: in quib⁹ ⁊ summus sacerdos cõp̄hendit̄. Plures facti sunt sacerdotes. idcirco q̄ morte p̄hiberent̄ ꝑmanere. Jesus aũt in eo q̄ maneat in eternũ: sempiternũ hʒ sacerdotiũ. vt in ps. Tu es sacerdos in eternũ. Christus quoq̄ caput est ecclesie ſm omnẽ statum: vie. s. patrie: militantis ecclesie ⁊ triũphãtis: quia datũ est ei nomẽ q̄ᵭ est super omne nomẽ. In quo flectat̄ omne genu: celestiũ: terrestriũ ⁊ infernoꝝ. Papa aũt caput est ecclesie ſm determinatũ statũ: p̄ñtis. s. peregrinationis ⁊ vie. Vñ dictũ est ei. Q̄cũq̄ ligaueris sup terrã: vt intelligat̄ pape p̄tãs ad viatores in terris ꝯsistẽtes limitata. ¶ Preterea xp̄s caput est ecclesie p̄ncipale ⁊ p̄marium: in se omnia dona ⁊ gr̃arũ charismata ꝯtinẽs ⁊ ꝓp̄a virtute ⁊ autoritate mẽbra viuificãs: ac motum ⁊ sensus sp̄uales influẽs. Papa ṽo caput est ecclesie secũdariũ ministeriale ⁊ vicariũ nonnũq̄ virtutib⁹ gr̃a ⁊ donis vacuum. Neq̄ eñi ipse influit vitã sp̄ualem in mẽbra: neq̄ ipse dat mẽbris sensum ⁊ motũ nisi vt ministerꝫ vicarius xp̄i. propter q̄ᵭ dicit ap̄ls. ij. Coꝛ. v. Pro christo legatione fungimur tãq̄ deo exhortãte ꝑ nos. ¶ O Et per hoc patet q̄ ecclesia non est monstruosa ⁊ biceps seu bicapitalis: quia non hʒ duo capita ex equo ⁊ p̄ncipalia: sed vnũ p̄ncipale: ⁊ aliud vicẽ eius tenẽs: q̄ᵭ nullã inducit monstruositatẽ. Sunt eñi tãq̄ vnũ caput: inq̄ntum caput p̄ncipale agit per papã tanq̄ per vicariũ ⁊ vicẽ suam sua cõmissione tenentẽ: sicut rex itineris in regionẽ longinquã regit per gubernatorẽ: ⁊ ep̄s in casu ꝑ coadiutorẽ. Patet etiã q̄ ecclesia per mortẽ pape non est acephala: nec ṽo suo sp̄õs viduata. Non enim deserit ecclesiã suã xp̄s cui suam inseparabilem ꝓmisit p̄ñtiam. Mat. vlti. di. Ego vobiscũ sum omnib⁹ dieb⁹ vsq̄ ad ꝯsummationẽ seculi. Huius aũt famulũ ⁊ ministrũ recognoscit se papa: immo ⁊ seruum eius: dum in bullis suis se scribit seruus seruoꝝ dei. Et in altaris offõ pro eo orantes dicimus. Vna cum famulo tuo papa nr̃o. Pro hoc ergo famulo xp̄i: ⁊ vicario eius: per quẽ ecclesiã suã regit ⁊ dirigit tãq̄ pro hoie errare potẽte oram⁹: ⁊ rõnabilr̃. Nam vt docet. b. Bonifaci⁹ martyr: ꝓ eius ꝑpetuo statu vniuersitas fideliũ tanto instãtius orat: q̄nto suã salutẽ post deum ex illius incolumitate animi aduertit: propẽsius depẽdere. vt hr̃ dist. xl. si papa. Oram⁹ ergo pro papa: vt a peccatis ⁊ errorib⁹: que tãq̄ mẽbris capitis infirmitas ecclesie maxime nocẽt: misericorditer p̄seruet̄: vt quoq̄ iuxta diuine legis sanctionẽ: ⁊ naturalis iuris equitatẽ suscepta vtatur p̄tãte: non in destructionẽ: sʒ edificationẽ ecclesie: pareta dño suo regimine plebẽ ꝑfectam. Et sequit̄. † Papa nr̃o. N. Per q̄ᵭ intelligi datur: q̄ celebrãs orãs pro papa nomẽ eius dʒ exprimere. vñ dicit Pelagi⁹ papa ad legãte Alb. Ab vniuersi orbis cõmunione sunt separati: qui qualibet dissensione inter sacra mysteria apostolici põtificis nomen ſm ꝯsuetudinẽ non frequẽtãt. Debẽt ergo celebrãtes nominare modo innocẽtiũ: qui diuina ꝓuidẽtia apicem apostolatus tenet: dum hec scribim⁹. Hoc aũt intelligẽdum est q̄ nemo celebrãtiũ ex ꝯtẽptu nomen pape p̄termittere debet: ideo additur: qui qualibet dissensione. Sic eñi celebrãs nomẽ pape nõ expresse ignorauerit: vel legẽdo canonẽ non occurrerit: ⁊ ita pro papa sine nois sui exp̄ssione orauerit: nõ estimo illum pctm̃ incurrere. Nec opʒ pro rememoratione nois sacerdotẽ diu tardare: ne ꝯfusio tediũ: aut scãdalũ in populo oriat̄: ⁊ ꝓprie mẽtis distractio causa vitãdi maioris periculi caueat̄. ¶ P Pro rege nr̃o. N. Postq̄ sacerdos in ꝑsona ecclesie orauit pro papa: qui est p̄nceps ⁊ sup̄m⁹ in p̄tãte ecclesiastica ⁊ sp̄uali: ꝯsr̃ orat pro rege q̄ supm⁹ p̄nceps est in p̄tãte terrena ⁊ seculari. Vñ ſm Inno. sicut sunt due vite: celestis. s. ⁊ terrena: vna qua sp̄us viuit cũ deo: altera qua ex spiritu viuit caro: ⁊ vtraq̄ nutrit̄ vt possit subsistere: celestis sp̄ualib⁹ terrena corporalib⁹. Ita sunt due potestates: ecclesiastica vcʒ ⁊ mũdana vna que moderat̄ sp̄ualia: alia q̄ corporalia. Ista per clericos illa regit̄ per laicos: ⁊ ista vacat celestib⁹: illa corporalib⁹. Ista q̄ntum ad aiam. illa q̄ntũ ad corp⁹. He due p̄tãtes duo gladij sunt: de quib⁹ dño apostoli dixerũt Luc. xxij. Dñe ecce duo gladij h̄. He sunt ⁊ duo luminaria magna: q̄ posuit dñs in firmamento celi: hoc est ecclesie. Due. s. dignitates. põtificalis autoritas ⁊ regalis p̄tãs. vt dicit Inno. in. c. solite. de ma. ⁊ obe. Illis duab⁹ p̄tãtib⁹ gubernatio ⁊ regimẽ mundi est cõmissum. De p̄tãte sp̄uali patuit ex verbis xp̄i ad petrũ. Pasce oues meas: nõ discernẽs illas ab istis. De seculari pʒ ex ṽbis eiusdẽ cũ r̃ndit Judeis q̄rẽtibus vtrũ liceret cẽsum dare Cesari. Reddite q̄ sunt Cesaris: cesari. Ex ṽbis q̄ʒ Petri ap̄li. Subditi estote omni humane creature ꝓpter deũ: siue regi quasi precellẽti: siue ducib⁹ tãq̄ ab eo missis ad vindictam malefactoꝝ: laudẽ ṽo bonoꝝ. j. Pe. ij. De ambab⁹ simul scribit Gelasius papa Anastasio impatori. xcvj. dist. duo quippe. di. Duo q̄ppe sunt imperator Auguste quib⁹ p̄ncipalr̃ hic mũdus regitur: autoritas sacra põtificũ: ⁊ regalis p̄tãs. In quib⁹ tanto grani⁹ est põdus sacerdotũ: quãto etiã pro ipsis regib⁹ hoim in diuino sunt reddituri examine rõnem. ⁊ bea. Aug. vt hr̃. xxiij. q. v. non frustra ait. Nõ frustra instituta sunt p̄tãs regalis: ius cognitoris: vngule carnificis: arma militis: disciplina dñantis: seueritas boni p̄ris: habẽt omnia ista

Chrysost.

Leo papa

Actu. iiij

Hebr. vij

Phil. ij.

Eccl'ia nõ hʒ duo capita p̄ncipalia ⁊ ex equo.

ij. Coꝛ. x.

† Gaufridus bonsard⁹. L[...] videat Ga[...] briell q̄ sa[...] cerdos ce[...] lebrãs d[...] nomẽ pa[...] pe expme[...] re: h̄ tñ mi[...] hi vr̃ neces[...] sariũ: nec [...] expediẽs: [...] qm̃ cũ n̄ si[...] nisi vn⁹ pa[...] pa: sufficit [...] dr̃e ⁊ orar[...] mõ supra [...] exp̄ssio vna [...] cum papa [...] nr̃o: sic eñi [...] oñdo: aut [...] orãdo: tñ [...] tẽ est: ac si [...] ꝯfert ꝓ pa[...] pa nr̃o leo[...] ne ⁊c. Inno.

Luc. xxij.

Augu.

modos suos:causas:rōnes:& vtilitates:hec cū timent:mali coercent:& boni quieti inter malos viuūt. Cui ɔcordat Pau. Rom.xiij. dicēs ꝑtātes seculares esse a deo ad terrorē maloꝝ & laudē bonorū: vñ ait. Uis nō timere ꝑtātē: bonū fac: si aūt malefeceris: time. Nō eñ sine causa gladiū portat. & bea. Isid. li.iij. snīarū suarū.c.lij. Principes seculi nōnūꝗ̄ intra ecclesiā ꝑtātis adepte culmina tenēt vt ꝑ eādē ꝑtātē disciplinā ecclesiasticā muniant. Ceterū in ecclesia ꝑtātes necessarie nō essent: nisi vt qđ nō ꝑualēt sacerdotes efficere ꝑ doctrine sermonē: ꝑtās hoc impleat ꝑ discipline terrorē. Sepe ꝑ regnū terrenū celeste regnū ꝓficit vt qui intra ecclesiā positi ɔ fidem & disciplinā agūt rigore ꝑncipū ɔterant. Ipsamq; disciplinā quā ecclie vtilitas exercere non ꝑualet: ceruicib' supboꝝ ꝑtās ꝑncipalis imponat. Et sequit. Cognoscāt principes seculi deo debere se rōnē reddere ꝓpter ecclesiā quā a xpo tuendā susceptūt. Nam siue augeat pax: & disciplina ecclesie ꝑ fideles ꝑncipes: siue soluat: ille ab eis rōnē exigit: qui eoꝝ ꝑtāti suam ecclesiā credit. Hec Isid. & habet eadē.q. ꝑncipes. Ex qb' satis pꝫ ꝙ regis interest: & secularis ꝑtātis ecclesiā in pace & tranqllitate tutare & defensare. Et qꝛ ecclesia defensionē recipit a regia ꝑtāte: iure naturalis ꝑtātis obligat: vt suffragiū quale pōt maxime spūale: repēdat: qđ facit per sacerdotem obsecrādo vt clemētissim' pater accepta habeat hec sancta sacrificia ꝓ rege nostro. ¶ Q Fit

Ptās sacerdotalis supma excedit regiam.

aūt oratio pro dignitate regia post orationē factā pro papa: quia ꝑtās supma sacerdotalis excedit regiā: antiqtate: dignitate & vtilitate. Antiqtate: qꝛ iubēte deo sacerdotiū institutū est. vt patet Exo. xxviij. Post sacerdotiū instituta est ꝑtās regia ad ppl'i petitionē. vt habet .j. Reg. viij. & ix. ac. xij. ca. Cui' regula qua viuere dꝫ & regere describit deuterono. xvij. Excedit etiā dignitate: vt. s. cū ageretur de dignitate sacerdotali aliqual'r dictum est lect. iiij. Et ex eo etiā pꝫ: qꝛ maior est qui bñdicit & qui bñdicit minor: ſm aplm ad Heb. vij. Sine vlla ɔdictiōe: qđ min' est a meliori bñdicit. Rex aūt in imꝑatorē ꝓmouēd' ɔsecrat: bñdicit: vngit & coronat a sacerdote supmo papa: vt patet in.c. venerabilē. de elec. Hinc vt dicit Innocē. in.c. solite. de ma. & obe. ait. Quāta est differētia inter solē & lunam: tāta inter pōtifices & reges cognoscat. Premisit aūt. Fecit deus duo magna luminaria in firmamēto celi. Luminare mai' vt ꝑesset diei: & luminare min': vt ꝑesset nocti. Utrūq; magnū: sꝫ alterū mai'. Ad firmamētū igit celi: hoc est vniuersalis ecclesie. fecit de' duo magna luminaria .i. duas instituit dignitates: qui sunt pōtificalis autoritas: & regia ꝑtās: sed illa que preest diebꝰ .i. spūalibus maior est: que ꝟo carnalib': minor. Hinc et imꝑator papā vocat dñm: cui vt maiori ꝑstat iuramentū. lxiij. dist. Tibi domino Joāni pape. Et caput eidem tanꝗ̄ minori submittit. dist. ea. valentinianus. Unde & sacerdotes: patres: & magistri regum & principū appellātur. xcvj. dist. qđs dubitat. Propter qđ & Constātinus imꝑator indignū iudicat sacerdotes iudicare. vt scri. b. Greg. mauricio imꝑatori. xj.q.j sacerdotib'. Hinc & imꝑatores xpi executiones suas ꝑsulib' subdere debēt nō ꝑferre. dist. xcvj. si imꝑator. Et papa trāsfert ꝑtātē supremā secularē de gente in gentē: vt in.c. alr. venerabilem. Et imꝑatorem deponere pōt. xv.q.vj. alius. Item iuncta gl. Et ipm pōt excōicare. xcvj. dist. duo. sunt. Ex quib' omnib' pꝫ excellētia dignitatis sacerdotij sup ꝑtātē secularē. ¶ R Excedit tertio & ipsam vtilitate: quia ꝑtās sacerdotalis per se respicit bona spūalia: & ipsam animam. Secularis ꝟo bona tꝑalia: & corpus: & ista dirigit in finē naturalē: pacē ciuilē & politicā: quietam. s. & pacificā cohabitationē: in signum cuius reges & principes ad genua sacerdotū ꝓuoluti: exosculata eoꝝ dextra orationib' eorū se committūt & credunt cōmuniri: vñ & ipsi sacerdotes pro eisdē in diuino sunt reddituri examine rōnem. dis. xcvj. duo sunt. Hinc qꝛ sacerdotiū preest spūalib': maius lumen dictū est. Sicut ergo aīa plus est ꝗ̄ esca: & corpus plus ꝗ̄ vestimētū: ita ꝑtās spūalis plus est ꝗ̄ secularis: & ideo recto ordine post orationē pro papa orat sacerdos ꝓ rege: hoc est pro ɔstituta in supma dignitate laicali. Neq; refert in proposito vtrū imꝑator sit an non: quia semꝑ dignissim' est statu in ordine laicoꝝ inter ꝑncipes & secularium ꝑtātes. ¶ Uerū hāc clausulam nōnulli referūt ad regem hunc: in cuius regno sacerdos celebrat: vl' etiā ꝑncipem secularē supmum terre in qua celebrat: sicut illud qđ seqtur: pro antistite nostro: refertur ad epm istius diocesis in qua missam dicit sacerdos. Ad orandū aūt pro ꝑncipe hortat aplus dicens .j. ad Timo. ij. Obsecro ꝑmum omniū fieri obsecrationes: orōnes: postulatiōes: gratiarū actiones pro omnib' hominib': pro regib' & omnibus qui in sublimitate ɔstituti sunt: vt quietā vitam & tranquillā agamus cum omni pietate & castitate. A ꝑncipe siquidē fluit in nos rectitudo iustitie & pacis: quo ad regimē & gubernationē bonoꝝ exterioꝝ: & defensionē a ꝯuersis & ꝑtinacib': quos ferire hꝫ gladio sibi cōmisso. Uñ & propheta Baruch legit ad orādū pro rege quosdā exhortatus fuisse: di. Orate ꝓ vita nabuchodonosor regis babylonis: & pro vita. balthasar filij ei': vt sint dies eorum sicut dies celi sup terrā. ¶ S Sequitur in textu. Pro antistite nr̄o. N. antistes dr̄ quasi ante alios stans. Et dr̄ antistes ſm Januēsem quibet sacerdos: qm cuiuslibet talis est stare aū pplm ꝑ orōnē ad deū: & oblationē sacrificij: pro pctō & salute ppl'i impetrāda. Uñ & de sacerdotib' veteris test. scribit: ꝙ plorabāt inter vestibulū & altare dicētes. Parce dñe: parce pplo tuo. Joel. ij. Accipit aūt nūc antistes cōiter cui' maxime est salutē populi ꝓcurare per orōnes: ꝑdicatiōes & vite imitabilis rectitudinē. Uñ & xps gregē suū spālr epis cōmēdauit: vt in actib' paul' ait. Attēdite vobis & vniuerso gregi: in q̄ vos spūsctūs posuit epos regere ecclesiā dei. Hinc aplus scribit .j. ad Timo. iij. Opꝫ epm irreꝑhēsibilē esse vni' vxoris virū: sobriū: ornatū: prudētē: pudicū: hospitalē: doctorē &c. Amb. qꝫ in suo pastorali. Magna sublimitas: magnā habere dꝫ cautelā. Grādis honor: grandi bꝫ sollicitudine circūuallari. Cui plus credit: pl' ab eo exigit. Ita & Aaron summ' sacerdos instanter ꝓ pplo interpellabat. Uñ legit Nume. xvj. Cum ignis egressus a dño multa hoim milia ɔsumpsisset: moyses mādauit aarō: vt cito ꝑgēs ad pplꝫ rogaret pro eis: vñ aaron stans inter viuos & mortuos ꝓ pplo deꝑcat' ē & cessauit plaga. ¶ T Debēt aūt orare sacerdotes ꝓ antistite suo .i. suo pōtifice: ſm Inno. illi qui nō sunt in romana diocesi: quaten' vnitatē spūs in vinculo pacis obseruēt. qm ſm Alb. per ipm a papa ꝑmo capite & supmo bona grarū in nos descēdūt sicut vnguētū primo descēdit a capite in barbā q̄ capiti adheret a barba stillat in supiora: a supiorib' in media: & finaliter ꝗ̄ ad orā & fimbriā vestimēti. Illi aūt qui sūt de romana diocesi: nō orāt pro alio antistite: ꝗ̄ ꝓ summo pōtifice: qꝛ ille cū hoc ꝙ est eps vniuersalis: est etiā ipsoꝝ eps particularis. Nō eñ aliū hꝫ epm romana diocesis: ꝗ̄ summū & vniuersalē: ꝓpter qđ nōnulli dicūt ꝙ romana ecclesia sup alias ecclesias tenet ꝑncipatū: quia. s. eps roman' est eps vniuersalis & caput. ſm supi' dicta toti' eccl'e militātis. Quapropter & ipsa caput est & magistra aliarū ecclesiarū: eo loquēdi modo quo metropolitana ecclesia dr̄ caput oim ecclesiarū suffraganearum: qꝛ. s. ei' eps est caput & supior: qꝛ archieps ea

Antistes vñ dicat.

Ambro.

Alber.

rum. In cuiꝰ signu atꝫ ꝙ ecclesia antiochena:in qua petrꝰ (vt historie referūt) septē annos sedit:sꝫ puuiꝙ romā adijt:pꝛimatū tenuit sup alias ecclesias. Postꝙ vo petrꝰ sedē suā romā trāstulit: Romana ecclesia facta est pꝛima ꝛ caput aliarū. De quo hr̄. xxiiij.q.j.rogamꝰ. De hac materia diffuse tractat venerabilis inceptoꝛ Guil.ocāꝫ in suo dialo.parte.j.lib.v.ꝑ multa capitula:tāgēs diuersas opiniōes cū motiuis suis. Dꝫ autē sacerdos offerēs ꝓ ecclesia sancta catholica vna cū papa nr̄o ꝛ antistite expmere xp̄i nomē sicut.ꝫ. dictū est de papa vt attētioꝛ:certioꝛ ꝛ particularioꝛ sit applicatio huiꝰ sacrificij ad ꝑsonas illas:q̄ in sublimitate sūt ꝯstitute que curā nr̄i gerūt ꝛ sollicitudinē:ac ꝓ nobis redditure sunt rationem. Sequitur.

Lectio.xxiiij.

ET omnibꝰ ortho-

doxis. Postꝙ vtrāqꝫ ptātē ecclesiasticā.s.ꝛ secularē orōne sua dn̄o cōmēdauit:orat sacerdos ꝓ cūctis fidelibꝰ orthodoxis:q̄ sub vtraqꝫ potestate fidē catholicā tenēt:venerant ꝛ colūt. Dn̄r aūt orthodoxi.i.recte gloriosi:vn̄ orthodoxus ab orthos grece:qđ est rectū latine:ꝛ doxa gloria q̄si vir recte glorie. Uel ſm Papi. Doxos.i.doctrina vł regula:vn̄ orthodoxꝰ quasi rectā regulā seu doctrinā credēdo ꝛ viuēdo tenēs. Orat ergo ꝓ oībꝰ orthodoxis.i.omnibꝰ fidelibꝰ xp̄ianis:ꝛ recte xp̄i fidē ac doctrinā tenētibꝰ. Xp̄i em̄ tm̄ recte poterūt gloriari q̄bꝰ ꝯsciētie testimoniū ꝯsonat de fide nō ficta. Nā Paulo attestāte.ij.Coꝛ.j. Gloria nostra hec est:testimoniū ꝯscie nr̄e ꝙ i simplicitate cordꝫ ꝛ synceritate dei:nō i sapia carnali:sꝫ in gr̄a dei cōuersati sumꝰ. Excludunt ḡ a fructu huiꝰ sacrificij ifideles:hr̄tici ꝛ schismatici:ꝓ quibus orat sacerdos di. Et oībꝰ orthodoxis. Tales nāqꝫ q: recta fide ꝛ vniōe carēt:neqꝫ xp̄o capiti:neqꝫ ceterꝫ ecclie ꝯnectunt mēbris. Siqdē fides vinculū est vniēs mēbra capiti:sicut patuit in descriptiōe ecclie supra posita. Ecclia est corpꝰ mysticū fide xp̄i animatū. Sūt em̄ nō viuētes mystice ꝛ spūalr q̄cūqꝫ fide carēt. Qm̄ iustꝰ ex fide viuit. Abac.ij.ꝛ Rom.j.ꝛ per ꝯn̄s nutrimēti spūalis influxꝰ.s.vite sensus ꝛ motus ad vitalr operādū a capite xp̄o nullatenꝰ sūt capaces. Sūt em̄ a corpore xp̄i rupto vniōis vinculo p̄cisi:ꝛ iō sicut ramꝰ p̄cisus a radice:ita a corpore xp̄i qđ est ecclia dimēbrati nutriti ꝛ refici non pn̄t opatiōe huiꝰ viuifici sacri siqdē vitā nutriēdi nutritio p̄supponit. Recte igit oībus orthodoxis orōnē sacerdos applicat:quia eiꝰ sacrificij memoriā agit:qđ xp̄s summꝰ sacerdos ꝓ oībꝰ ecclie sue mēbris:sub diuo orbis medio ꝯsūmauit:ſm illud ꝓphe.ps.lxxiij. Opatꝰ est salutē in medio terre.ꝛ ad Ephe.j. Instaurare oīa ꝑ sanguinē eiꝰ.s.xp̄i:q̄ in celis ꝛ q̄ i terra. Debitū itaqꝫ est vt sacerdos xp̄i typū gerēs offerat sacrificiū ꝓ oībꝰ orthodoxis:ꝓ q̄bꝰ idip̄m obtulit xp̄s in ara crucis:nullūqꝫ excludat orthodoxoꝝ tenax minister liberalis dn̄i:q̄ sacrificij fructū voluit esse copiosū ſm illud ps. Copiosa apud eū redēptio. Neqꝫ ꝯgruit vt ibi dispēsatoꝛ sit parcꝰ:vbi liberalissimꝰ est dn̄s:ideo ꝓ orthodoxis oībꝰ sine exclusiōe orat:vt in suo ministerio fidelis inueniat. B Atqꝫ catholice ꝛ aplice fidei cultoribꝰ. Tales em̄ sūt recte gl'iosi:q̄ deū recte fidei ꝯfessiōe gl'ificāt:ꝛ sꝫ catholice ꝛ aplice fidei rꝛaꝫ vere colūt.ad q̄s aplꝰs ad Gal. scribēs ait c.vlti. Et q̄cūqꝫ hāc rꝛaꝫ.s.fidei iesu xp̄i:secuti fuerint:pax sup illos ꝛ mia. Sꝫ dice. Supfluevr ad diū:catholice ꝛ aplice fidei cultoribꝰ:q: sufficienter icluditr in ſbo oībꝰ orthodoxis. R̄ndet ꝙ nō supfluit:q: fidei cultꝰ ꝑ hoc additū expꝛessiꝰ declarat:ꝛ i eo ꝙ ꝯditiōes fidei q̄ vere deꝰ colit manifestiꝰ [illegible]. Est em̄ fides ista catholica:est ꝛ aplica.

Orthodoxus vn̄ dicatur.

Ad eph.j.

Obiectio.

R̄nsio.

Catholica:q: eiꝰ p̄ncipia nō particulr sed vlr toti mūdo sūt tradita:nō sicut lex vetꝰ:q̄ dūtaxat vni pplo israelitico:semini.s.abrae:data ceteros non obligabat:nā abrae dicte sūt ꝓmissiōes salutꝫ ꝛ semini eiꝰ. Ad Gal.iij. Iō p̄cipue a semie abrae de q̄ nasciturꝰ erat xp̄s:deꝰ fuerat colēdꝰ. Qui postꝙ ꝑ carnis assūptionē venit:legē tulit vlēm vniuerso mūdo necessariā. Cuiꝰ ꝓmulgatiōez iniūxit aplis di. Eūtes in mūdū vniuersū:p̄dicate euā. oī crea. Qui crediderit ꝛ baptizatꝰ fuerit:saluꝰ erit. Mar. vlt. Qđ astruit necessitatē baptismi gnālr quoad oēs tribꝰ:natiōes ꝛ gētes. Per huiꝰ nāqꝫ susceptionē ascribit suscipiēs familie xp̄i cui soli ptꝫ itroitꝰ regni celestis:dicēte saluatore Jo.iij. Nemo ascēdit in celū nisi q̄ descēdit de celo:filiꝰ hoīs q̄ est i celo. Xp̄s.s.totꝰ cū corpe suo ꝛ mēbris. Hinc dn̄s ad nicodemū. Nisi q̄s renatꝰ fuerit ex aq̄ ꝛ spūscō nō pōt itroire i regnū dei.ibidē. Est ḡ fides catholica i.vlis:q̄ nullū respuit se suscipe volētē. Solaqꝫ est q̄ suos ꝓfessores ad regnū:ꝛ eternā btitudinē ꝓuehit ꝛ ꝑducit. C Est ēt fides aplica:hoc ē ꝑ apostolos toti mūdi ꝯcorditer ꝓmulgata. Uel aplica i.in aplis tāqꝫ firmis radicibꝰ fūdata. Apli nanqꝫ accepta ꝓmulgāte fidei cōmissiōe:anꝙ in oēꝫ terrā se segregarēt ad p̄dicādū fidē in fines orbis terre:ꝯuenerūt in hierꝫ:ꝛ fidei articulos q̄s p̄dicaturi erāt:simul ꝯtulerūt:fideiqꝫ symbolū ediderūt vt vniformis esset eoꝝ doctrina:nec inter eos forent schismata:ꝑ q̄s totꝰ fideliū cetꝰ i vnitatē fidei fuerat colligēdꝰ. vn̄ aplꝰs.j.Coꝛ.j. Obsecro vos fres ꝑ nomē dn̄i nr̄i iesu xp̄i vtidip̄m dicatis oēs:vt nō sint in vobis schismata. Quibꝰ vt idē Pauꝰ aplꝰs ꝯcorditer euāgelizaret:ad aplos ascēdit ꝯferens cū eis doctrinā suā:vt dicit ad Gala.ij. Ascēdi hierosolymā cū barnaba assūpto ꝛ tito ꝛ ꝯtuli cum illis euāgeliū qđ p̄dico in gētibꝰ. seorsū aūt his q̄ videbant aliq̄d esse ne forte i vacuū currerē aut cucurrissem. Est ēt fides in aplis:tanꝙ radicibꝰ firmis firmata:nā apli fidē fūdauerūt sup p̄mū fūdamētū.s.xp̄ꝫ. ad Ephe.ij. Supedificati sup fūdamētuꝫ aploꝝ ꝛ ꝓphaꝝ ipso sūmo lapide āgulari iesu xp̄o vn̄ ꝛ ipsi apli fūdamēta fidei ꝛ ecclie dn̄r. ps.lxxxvi. Fūdamēta eiꝰ i mōtibꝰ sctis. De q̄ ēt Pelag. papa.xxiiij q.j.pudēda. Una est ecclia cui i Cāticis dr. Una est colūba mea:quā nullā aliā esse ꝯstat nisi q̄ in aplica est radice fundata:a quibꝰ ipsam fidem vniuerso orbe propagatā esse nemo potest dubitare. Et subdit. Qđ ꝛ vobis:iꝫ notissimum sit oīno:beati Aug. testimonio cōprobemus:audite quid in quodā opere suo p̄clarissimus doctoꝛ dicat ecclesie:ait em̄. Si nullo mō recte pōt dici ecclesia in qua schisma est:restat vt qm̄ nulla ecclesia esse nō pōt:ea sola sit:q̄ in aplice sedis per successiones epoꝝ radice constituta:nulla malitia hoim valet extingui. Ex quibꝰ ptꝫ ecclie fidem in aplica radice fundatā esse:qđ Nicolaus papa i.c. fundamēta.de electiōe.li.vj.clarius dicit:ait em̄. Fundamēta ecclesie militātis in mōtibꝰ sctis propheta rememorās:ꝑ mōtes aplos et p̄dicatores patēter insinuat:q̄bꝰ tota huiꝰ sacrificij fabrica innitit:q̄ vt firme bases ecclie sup xp̄o solidant. Supfluū videt allegare ad hoc plurima:cū Apo.xxi. clare scribit. Murꝰ ciuitatis hn̄s fundamēta duodecim:ꝛ in ipsis duodecim noīa duodecim aploꝝ ꝛ agni. Ciuitas illa aut est ecclesia militans (ꝛ habetur ꝓpositū) aut triūphās:ꝛ si illiꝰ ciuitatis celestis:apli sunt duodecim fundamenta: vbi nec p̄dicarunt:nec pro xp̄o sanguinē fuderunt: quanto magis erūt fundamenta ecclie militātis:quā doctrinarū imbribus rigarūt ꝛ p̄cioso martyrio cōsecratūt. D Sed cū dicit aplꝰs. Fūdamētū aliud nemo ꝯponere pōt p̄ter id qđ positū est: qđ est xp̄s iesus:quō apli dici pn̄t fundamēta. Sed ad hoc facile dr per distinctionem fundamenti. Est enim

j.Coꝛ.j.

Apoc.xxi.

fundamentum primū & principale:sine quo nulla fundari pōt ecclie:& illud est xps ipso dicēte Joā. xv.Sine me nihil potestis facere:sine me scz priori principale fundamēto. Aliud est fundamentū minus principale:siue secūdariū:sine quo posset qdē fundari ecclia:sz de fctō sine eo fundata nō fit:& tale fundamētū sunt apli:inter eos pncipali' petr' vn̄ & petr' frequēter fundamētū dicit. Un̄ Aug. in epla seu libro cōtra eplam donati loquēs de petro dicit. Cū in illo tanq̄ in petro fundata sit ecclesia. Et in sermone de cathedra petri. Petrū itaq̄ fundamētū ecclie nolauit:haud dubiū quin xps: dicēs. Tu es Petr' & sup hāc petrā edificabo ecclesiam meā. Sequit. Ideo digne hoc fundamētū ecclesia colit:sup qd ecclastici edificij altitudo cōsurgit. Et post pauca. Dignū est vt fundamētum hoc ecclia honoret:p q celū ascēdit. vbi Aug. petrū fūdamētū nolat. ¶ De primo fūdamēto loqt aplts. Fūdamētū aliō nēo pōt ponere &c. i. Cor. x. Petra aūt erat xps. Hec petra sr q̄ fūdāda erat ecclia:cū dns dixerit. Tu es Petr' & sup hāc petrā edificabo ecclesiam meā:q̄ exponēs. b. aug. i b̄ vbi dni dt. Dns nr iesus xps dixit petro. tu es petr' & sup hāc petrā edificabo eccliaz meā:sup hāc petrā:quā cōfess' es:sup hāc petrā quā cognouisti:dicēs. Tu es xps fili' dei viui:edificabo eccliaz meā. Sup me edificabo te: nō me sup te:nā volētes hoies edificar sup holes dicebāt. Ego sū pauli:ego sū apollo:ego vo cephe & alij nolētes edificar sup petrū:sz supra petrā dicebāt. Ego sum iesu xpi. Hec Aug. Hūc errorē circa ecclesie fūdamētū vidēs apls reprobat. i. Cor. i. subiūgēs ad pmissa vba. Ego sum pauli:ego vo cephe:ego aūt xpi. Diuisus ergo est xps. Nunqd paulus crucifix' est p vobis. Aut in nole pauli baptizati estis:qsi diceret. Nō Igit neq̄ petr': neq̄ paulus:neq̄ aliqs alt' citra xpm est aliqd. i. ecclie fundamētū. Ea propter subsequēter in eadē epla c. iij. dicit. Quid igit apollo:qd paulus? Ministri eius sunt cui credidistis: & vnicuiq̄ sicut dns dedit supple dz ministrare. Ego inqt plātaui scz p pdicationē:apollo rigauit p baptizationē:sz de' incremētū dedit p fidei & charitatis infusionē. Itaq̄ neq̄ q plātat est aliqd: vt paul':neq̄ q rigat ē aliquid vt apollo:supra qm scz fundari posset eccliaz sz q incremētū dat de' ipe. s. ē ecclesie pncipale fūdamētū. Et subdit. Ut sapiēs architect' fundamētū posuit. s. xpm:de quo dixi q nēo aliud pōt ponere. Ei iterū petra erat xps. Unusqsq̄ autē videat qmo supedificet. Et intātū pēsauit apls hoc ecclesie fundamētū q nihil ausus erat loq:nisi qd sup illud fundamētū fuisset fundatū. vn̄ apls ad Ro. xv. Nō eni audeo aliqd loq eoꝝ q̄ p me nō efficit xps. Et post pauca. Sic aūt pdicaui euāgeliū hoc nō vbi noiatus est xps:a pseudo scz pphetis vel aplis:ne sup alienū fundamētū edificarē. Nō predicauit apostolis in locis: vbi pri' annūciat' est xps p pseudo aplos:ne sup errore ab eis seminato:q difficulter eradicat quasi sup alieno fundamēto edificaret:& ideo puenit eos: & his pdicauit qbus pri' nihil annūciatū erat de xpo: vt in talib' solidū ponere fidei fundamētū. ¶ E Ex qb' pz q nō petr' sz petra in euāgelio xpi designat:cū dixit xps Sup hāc pe. edi. ec. meā. Et hic apte dicit qdā gl. ibidē exponēs. Sup hāc petrā. i. sup hūc xpm in quē credis:quē vnicū voluit esse de' sue ecclie fundamētū:aploꝝ vo neminē: vn̄ addit. Tu es petrus a me petra:vt mihi fundamēti retineas dignitatem. Ad idē aug. sup Jo. Ecclia in hoc seculo diuersis tētatiōib' velut imbrib' fluminib' & tēpestatibus quatit:sz nō cadit: qr fundata est supra firmā petrā:vn̄ petr' nomē accepit. Nō eni a petro petra:sz a petra petr':sic nec xps a xpiano: sz xpianus a xpo vocat:ideo qppe ait dns. Sup hāc pe. edi. ec. meā:qr dixerat petr'. Tu es xps filius dei viui:sup hāc petrā quā cōfessus es edi. eccle. meā. Petra aūt erat xps. Idē in lib. retrac. ait. Dixi in quodā loco de aplo petro:q in illo tanq̄ in petra edificata sit ecclesia. Sz scio me sic postea sepius exposuisse qd a dno dictū est. Tu es petr' et sup hāc pe. edi. ec. meā: vt sup hūc intelligeret quē cōfessus est petr' di. Tu es xps filius dei viui. Et post pauca. Nō eni dictū est illi:tu es petra sz tu es petr'. Petra aūt erat xps:quē cōfessus est simō. Hec petra xps est lapis ille viu' & angularis de quo petr' dixit. Ad quē accedētes lapidē viuū ab holbus qdē reprobatū:a deo autē electū & honorificatū: & ipsi tanq̄ lapides viui supedificamini domos spūales in sacerdotiū sanctū offerentes spūales hostias acceptabiles deo p iesum xpm. Et subdit. ppter qd cōtinet scriptura. Ecce ponaz in sion. glo. i. eccliam p sion figuratā:lapidē angularē:summū pbatū:electū:pciosum: & qui crediderit in eū nō cōfundet. Idem habet ad Ro. ix. Per que vba ambo illi romani apli petr' & paul' pbāt xpm ex scriptura lapidē esse & petrā fundamētalē:de quo & apls alio loco dicit. Iā estis hospites & aduene:sz estis ciues sctōꝝ & domestici dei:supedificati sup fundamētū apostoloꝝ & pphetaruz ipso summo lapide angulari iesu xpo: in q omnis edificatio crescit in tēplū sanctū in dno. Sup quo dicit Remigi'. Fundamētū aploꝝ & pphetarum omnīq̄ xps est:q in fide illi' stabiliti & fundati: & in fra. Ois eni q fidē xpi hz sup ipm fundat' est ipso summo lapide angulari xpo. Et cōcludit qd facit p intellectu olm q dicta sunt:qm xps est fundamētū & lapis angularis summ' eqt ab ipso incipit fides:& in ipso pficit atq̄ cōplet: ideo oēs electi in ipso sunt fundati:cōiūcti & adunati:& ppter hoc ipe est lapis de q dicit ppha. Quē reprobauerūt edificātes q factus est in caput anguli:q facit vtraq̄ vnū:& cōclusit iudeos & gētiles in vnā ecclesiā tanq̄ duos parietes sicut lapis iste in tēplo salomonis ab edificātib' reiect':q postea sedit in summitate edificij:in angulo duos parietes cōiūgēs: p quē xps ē figurat'. ¶ F Ex qb' cōcludit:q xps ē fundamētū principale & radicale: & primū:sup qd fūdata est ecclia:qr ab eo fides icipit: i eo stabilit. Et pter ipsuz nulla firmitas:stabilitas nulla:nulla soliditas interuenire pōt:q spūale posset edificiū supportare:qr nō est datū aliud nomē holbus in quo oportet saluos fieri: q nomē xpi. ¶ Apostoli vo sunt fundamēta fidei & ecclie secūdaria & minus principalia:fundati in fundamēto primo: qm ipsi fidē p operosam pdicationē dilatauerunt cōfitētes xpm corā regib' & principibus & oi pplo minās iudiciū:terroresq̄ tyrānoꝝ vsq̄ ad sanguinis pprij effusionē magna cōstātia ꝯtēnētes. Un̄ dixit petr' minātib' iudeis & phibētib' aplis ne oino loquerent:aut docerēt in nole iesu. Si iustū est in cōspectu dei vos pot' audire q deū:iudicate. Nō eni possum' q̄ vidim' & audiuim' nō loq. Actuū. iiij. Et paul' multo magis cōualescebat & cōfundebat iudeos:affirmās qm hic ē xps. Actuū ix. Et oēs apli vnanimiter leuauerunt voces suas ad deū orātes. Dne respice in minas eoꝝ:et da seruis tuis cū oi fiducia loq vbum tuū in eo q manuz tuā extēdas ad sanitates & signa & pdigia fieri p nomē sctī filij tui iesu. Et seqtur. Et repleti sunt oēs spūscto:& loqbant vbū dei cū fiducia. Et vtute magna reddebāt apli testimoniū resurrectionis dni nri iesu xpi:& gratia magna erat in oibus illis. Actuū. iiij. Et qdem ibant gaudentes a conspectu concilij: qm digni habiti sunt pro nole christi contumeliā pati. Actuū. v. ¶ G Quia ergo ad ipsorum predicationē augebatur credentiū in dno viroꝝ & mulierū multitudo:ita vt in plateis eijcerent infirmos:& ponerent in lectulis ac grabatis:vt veniente petro:saltē vmbra illius obum

Jo. xv.
Duplex ē fundamē.
Augusti.
Ad Ro. xv
Augusti.
i. Pe. ij.
Ad ro. ix.
Eph. ij.
Remigi'.
Actuū. iiij
Actuū. ix.

nos: liberes vt desinamus esse miseri in nobis et beatificemur in te. Hec Augu. ¶ C Hoc itaqꝫ mō orat sacerdos: dicēs Memēto scꝫ ꝑ gratie apposi tionē ꝛ pctōꝝ remissionē. Dn̄e qui diues es in mi sericordia: ꝛ oīs ꝓfe locuples possessor: cui ad sal

Sapiē. ix.

uandum cum volueris subest posse. Tu es dn̄e q̄ vite ꝛ mortis habes potestatē: ꝛ deducis vsqꝫ ad portas mortis: ꝛ reducis. Eiusdē. xvi. Igit memē to. Famulorū famularūqꝫ tuarum. Famulorū pre ponitur ꝓpter sexus dignitatē: ꝓpter quā vir ca put est mulieris cui subiecta esse debet: scd̄m apo stolum. j. Coꝛ. xi. ꝛ. j. ad Tim. ij. dicit aūt nō viri et mulieris: sꝫ famulorū famularūqꝫ tuaꝝ: scꝫ te re cte colētium ꝑ catholicā fidem. Per quā se famu los deo subiectos recognoscūt: eumqꝫ celi ꝛ terre dn̄m ꝓfitent. Pro talib' orāns sacerdos: qd̄ petit fa cilius poterit impetrare. Vn̄ cū Salomō sapien

Innocē.

tiam a sede magnitudinis sibi mitti peteret: vt se cum esset: secūqꝫ laboraret: ꝑ quā ꝛ sciret quid ac ceptum eēt corā deo oī tpe: statim post petitionē famulatus sui memoratur: dicēs. Da mihi dn̄e se diū tuarū assistricē sapiētiā: ꝛ noli me reprobare a pueris tuis: qm̄ seruus tu' sum ego: ꝛ fili' ancil le tue. i. ecclesie: q̄ me genuit ꝑ verā fidē ad tua obsequia. Et ꝓpheta orāns ꝓ aie sue salute: ꝛ sua ab inimicis liberatiōe: sui famulat' meminit di cens. Educes de tribulatiōe animā meā: ꝛ in mia tua disperdes oēs inimicos meos: ꝛ ꝑdes oēs qui qui tribulat animā meā: qm̄ ego seruus tu' sum. Et iterū. Ad te leuaui oculos meos qui habitas in celis. Ecce sicut ocl'i suo. i ma. do. suo. Et sicut ocu. an. i ma. dn̄e sue: ita ocl'i nr̄i ad dn̄ꝫ deū nr̄m donec misereat nr̄i. Nec frustra fūdit oratio ꝓ fa mulis dei ꝛ ministꝛ: qꝛ illis ꝓmisit xp̄s suā assistētiā

Gerson.

in celis. Volo inquit, pater: vt vbi ego sum: illic sit ꝛ minister me'. Si q̄s mihi ministrauerit hono rificabit eū pater meus q̄ in celis est. Jo. xij. Orat ergo ꝓ famulis ꝛ famulab': qꝛ famulat' ꝛ humi lis seruit' deprecati animū ad cōcessionē petitoꝝ assolet inclinare. ¶ D Et hic loc' est vbi cōgruit ꝙ sacerdos ꝓ his ꝓ q̄b' vult specialiter oret: qd̄ nota copulationis innuit s̄m Alex. posita cū dici tur. Famulatū famularūqꝫ tuarū. Et oīm circūstā tium. Et eñ nō solet copulare partē cōtētam ꝯ toti cōtinēti: qd̄ aūt dicit famuloꝝ famularūqꝫ tuaruꝫ cōtinet: qꝛ oīm fideliū ecclesiam importat: qd̄ cōiu gitur omniū circūstātiū cōtinet: qꝛ partē ecclesie representat. Pars aūt cōtinet a toto: ideo vt apta sit copulatio famuloꝝ famularūqꝫ tuaꝝ: specifica ri debet ꝑ certos ꝓ quib' sacerdos specialiter sa crificat: ꝛ sic nō erit totū cōtinēs cui apte copulat: et oīm circūstātiū q̄ nō sunt partes horū famuloꝝ famularūqꝫ tuaꝝ. Ideo ponitur in codicib'. N. et N. ꝛ in nōnullis rubrica inserit. Hic fac memoriā viuorū: vn̄ Inn Ex hac v̄boꝝ forma cū eo qd̄ seq̄ tur: ꝛ oīm circūstātiū, manifeste cōuincit ꝙ hic qui dem sit loc' vbi sacerdos specialiter illos ꝓ quib' orare voluerit dꝫ nominare. Debet tñ nomina vi uorū dūtaxat recensere: qm̄ in sequētib' locus oc curit vbi defunctoꝝ erit memoria specialis. ¶ Po test aūt celebrās viuoꝝ nomina vocaliter expri mere: aut solū cogitādo mēte recitare ꝓ q̄bus vo luerit specialiter orare: eisqꝫ altaris sacrificiū par ticulariter applicare. Nō eñ de hac p̄ceptū ecclie inuenit: sꝫ pōt celebrās ꝓ suā deuotiōe ꝛ loci vbi celebrat cōsuetudie: ꝑsonas quib' sacrificiū specia liter applicat, vel vocaliter exprimere: secrete tñ sicut cetera canonis v̄ba: vel dūtaxat mētaliter co gitare. ¶ E Et q̄uis nō egeat de' intētiōe nostra vel oratione ꝑticulari sicut nec aliis bonis nr̄is vt aliis q̄buscūqꝫ bn̄ficiat: vt dicit Gerson in de solici tudine ecclesiastica. ꝯso. ꝑticula. xxxvi. nihilomin' vult q̄dā sꝫ ordinē sue sapiētie dare ꝛ cōferre: dūꝫ ad ipsum specialiter dirigimus oratiōes nostras: qualia nō esset datur' sine illis: vt nō sint vacua ꝛ inania sue sapiētie opera. Sic ꝛ de' noscit merita intētionis: ꝛ corda cōferētiū bona tpalia ꝛ eleemo synas ꝓ augmentatione cultꝰ diuini: ꝛ tñ dat aliā bona cōferētibus: dū fiunt suffragia postmodum ꝓ illis q̄ ꝛ qualia nō daret si dimitterent nec fierēt Patet in illi' qui in suis testamētis: aut aliunde cōstituunt aliquid restitui vel pauperib' dari: qui licet sic dādo possunt mereri: nō tñ ꝓficit eis tan tūdem hec volūtas nō sequēte effectu: sicut sequē te: qm̄ in casu maneret iste ordināns adhuc ad resti tionē postea obligat'. Hec gerson Quod merito attendāt quidā remissi testamētorū executores: vt fideliter iuxta testantiū pias volūtates singu la studeāt exequi ꝛ implere. Quodꝫ debitoribus debita minuāt: vt inde eleemosynas faciāt largio res. Attēdere debēt hoc testatores: vt nō desidib'

Executores testamētorum singula debēt implere iuxta testantiū pias volūtates.

torpentibus: aut alis min' timoratis executiones suarū studeāt cōmittere volūtatum: nec per exe cutionis negligētiam: dū nō fiunt q̄ ordinarūt suf fragiis ꝛ donis priuent que de' cōferret ad instā tiam orationū eleemosynarū ꝛ ceteroꝝ si fierēt or dinatorum. Nō dissimiliter fit in missa si sacerdos celebrās his vel illis specialiter v̄tutem sacrificij nō applicat nō largit de' bonū: vel remittit eisdeꝫ penas peccatoꝝ: qd̄ largiret ꝛ faceret ad applica tionem sacerdotis specialē. ¶ F Debet ergo sa cerdos si quosdā specialiter ꝑ suā celebrationem adiuuare voluerit: specialiter ꝓ eis orationē ad deum dirigere: ꝛ eis virtuteꝫ sacrificij specialiter applicare. Neqꝫ eñ gratis ꝛ superuacue ordina uit ecclesia: que spiritū spōsi sui habet: vt ꝑ memē to vnū: in certo canonis loca ꝓ aliquib' viuis spe cialiter. Et ꝑ memēto secūdo in alio loco pro qui busdam defunctis particulariter memoria habe retur. Nec frustra ꝛ inutiliter memoria haberet. Nec frustra ꝛ inutiliter fideles missas pro se spe cialiter dici ꝓcurāt: instituētes beneficia: dotan tes ecclesias ꝛ altaria: volētes eos q̄ sua recipiūt stipēdia ad orādū ꝓ se specialiter obligare: cōdi tiones ꝛ limitationes certas ad hoc ipsum vtiles explicātes: qd̄ expedire docet p̄fatus doc. l. alleg. tractatu parti. sextadecima ꝛ vigesima. ꝛ personis recipientibus ꝑsonis cōferentibus etiā affinibus et cognatis. Attende ait ꝛ, videbis expediēs esse ꝑsone recipiēti temporalia: ꝙ limitetur ad certa suffragia quib' reddat anim' eius magis solicit' debitum soluere ꝛ intentionē suā in deū dirigere: quaten' p̄terea maneat eius cōsciētia securior, q̄ poterit cognoscere ꝙ obligatione soluta quietus manet. Nec paruipendende sunt (ait) ille due ra tiones quib' addit tertia. Cōstat nāqꝫ apud deū q̄ nouit oīa: q̄ ꝛ dicit. Ego de' ꝛ non mutor nihil necessitatis esse aperire nostras intētiōes ꝛ affe ctus exponere. Hoc aūt reqrit ꝓpter nos orātes vt exhibeam' nos tales nobis ipsis scꝫ qualē cupi mus deū esse nob: os, pios, amicos sedulos: compa tiētes: ꝛ ita de reliquis affectib'. Sed quis nesciat ꝙ orās plus mouet ꝛ afficit in seipso dūꝫ ad parti cularia respicit dū benefactorū munera: dū inten tiones: dū necessitates cōsiderat: q̄ȝ in quadā vni uersitate ꝛ generalitate se tenēdo: siquidē parti cularia magis mouēt. Hoc quoad sacerdotes ab

Attende de suffragijs.

aliis beneficia recipiētes. ¶ G De aliis subdit. Videbis rursus particula. xxi. circa ꝑsonā cōferen tem temporalia expediēs esse frequēter ꝛ necessa riū aliquādo suffragia ꝓcurāda teneri ex voto limitari. Prio si ad illa suffragia ꝓ se: vt ex sacerdo tis iniūcta penitētia: vt ex alteri' sacro legato vt mādato. Certū ē ꝑinde suffragia ecclie vt singlari ꝑsone si tantum valere pro mille aut oīb' quātum vni ꝓ sunt si ꝓ vno tantū fiant. De quo infra lec. xxvij. videbitur. Addit pro tertio particu. xxij. Videbis deniqꝫ circa ꝑsonas affines vel attinentes ꝑsone

beneficiū cōferētis referre ꝙ plurimū si viderint
ꝛ senserint per successionem tempoꝝ ꝛ generatio
nem ꝙ talis parens coꝝ: vel affinis tante fuit pie
solicitudinis: vt pro se ꝛ suis talia fieri cōstitueret
pietatis officia. Nōne monetur ꝛ ꝯmonet̄ pinde ꝑ
ces graꝝ actiōe ꝛ laudib⁹ ad deū referre. Nōne ꝓ
babile est eosdē animādos fore: vt quēadmodū il
le fecit: ꝛ ipsi faciāt. ¶ Ex qb⁹ satis deducit̄ ꝓficuū
esse ꝛ vtile tam celebrātib⁹: ꝙ sua cōferētib⁹: ꝙ ēt
ceteris fidelib⁹ ꝑticularē ꝛ specialē misse ꝛ oratio
nē ac suffragioꝝ ceteroꝝ applicationē ēe: quā vs⁹
eccl̄ie hꝫ. Cui si q̄s detrahit se prudēter decipit.
Nec sobrie: sꝫ pl⁹ sapit ꝙ oportet ꝯ doctrinā apli
ad Ro. ¶ Sꝫ circa hāc materiā lati⁹ declarādā q̄
dā mouebo dubia: vt hoꝝ solutiōe clari⁹ pateat cu
cius sit sacrificiū applicare huic vel illi: quēadmo
dū fieri debeat: ne celebrās ꝛ pia vota fideliū susci
piēs vel seipm vel sibi ꝯmissos: vl̄ ecclīam cui⁹ mi
nister est: cōtingat in sacrosctō tāti sacrificij mini-
sterio defraudare. ¶ Lectio.xxvj. B

Inter hec dubia

aut q̄stiūculas pria ꝛ scōa respiciūt
sacerdotē celebrātē. Tertia missam
ꝓ se vl̄ suis specialiter ordinantē.
Quarta vtrūq̄ celebrātē scꝫ ꝛ eū ꝓ
q̄ celebrat̄. Quinta respicit modū q̄ applicatio cō-
grue ordinat̄. ¶ Est ergo q̄stio pma vtrū applica-
tio fruct⁹ ꝛ ꝟtutis sacrificij subsit celebrātis pote
stati. ¶ Scōa vtrū applicationē ꝟtutis sacrificij
impediat malicia vel suspēsio celebrātis ministri.
¶ Tertia q̄stio quō fideli liceat ꝓ se vel aliqb⁹ ce
lebrari missam specialr̄ ordinare cū teneat̄ oēs fi-
deles eq̄liter sibi diligere. ¶ Quarta quō dātes ꝛ re
cipiētes ipalia vt spūalia repedant̄: a prauitate
simoniaca excusant̄. ¶ Quinta erit de seruādo or
dine in ꝟtutis sacrificij applicatiōe. ¶ B Ad pri-
mā q̄stionē respōdet̄ ꝑ hāc cōc̄lusionē affirmatiue
Sacerdos offerēs sacrificium in ꝑsona eccl̄ie: pōt
eius fructū ꝛ ꝟtutē alicui vel aliquib⁹ specialr̄
applicare. Hec cōclusio declarat̄: qꝛ lꝫ sacerdos or
ganū sit ꝛ minister eccl̄ie: vt infra dr̄ in solutione
scōe q̄stiōis: ꝑ qḋ de⁹ ꝑces ecclesie admittit ꝛ gra-
rū dona his ꝓ qb⁹ eccl̄ia ꝑ sacerdotē orat: infundit:
qꝛ tn̄ deo dicat⁹ est: scīficat⁹ ꝛ cōsecrat⁹ ac diuino
cultui specialiter mācipat⁹: supremūq̄ gradū in
ecclesiastica politia tenet rōne ordinis sacerdota-
lis. Ideo vltra hoc ꝙ eius est sacrificiū offerre: ēt
ipsius est ꝟtutē sacrificij ꝛ oblatiōis determinare
vt illis vel illis indigētib⁹ ꝓmiū reddēdū ꝓ hmōi
eccl̄ie sacrificio cōferat̄. Un̄ dicit Guil. in tractatu *Guillel.*
de sacris in pte de sacro ordinis. Si necesse fuit ꝓ
causis tēporalib⁹ aduocatos habere iurisq̄ secu-
laris peritos: q̄ eas agerēt corā iudice pro reis et
oppressis simplicib⁹ ꝛ indoctis: quāto ampli⁹ cō-
suiēdū fuit imperitie ꝛ cōitati simplicitatis hoim
in causis animaꝝ suarū: cū ipsi ea vel nescirēt vel
neq̄rēt officioꝝ ꝛ artificioꝝ occupatiōib⁹ ꝑpediti:
vt instituerent̄ ad hoc ministri aduocati quaten⁹
cām istoꝝ agerēt corā iudice viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ.
¶ Est aūt secularis aduocati offm̄: indigētiā ptis
ꝓ qua aduocat: corā iudice allegare: ꝛ iudicis ani
mū ad miserādū inducere ac inclinare. Ita erit in
politia ecclesiastica: vt sacerdos gradū eminētē in
ea tenēs: patrociniū illi specialiter applicet pro q̄
aduocatiōis offō fungit̄ celebrādo. Ad hoc indu-
cit doctor subtilis cōgruētiā in q̄lt. q. xx. vbi tra- *Scotus.*
ctat materiā hāc diffuse: dicēs. Ubi in domo aliq̄
rite ordinata est bonū quoddā distribuēdū diuer
sis ſm coꝝ exigentiā: vel indigentiā rationabile
est ꝙ dn̄s domus nō immediate singulis distri-
buat: sed talis distributio alicui vel aliquib⁹ cer-
tis ministris committatur. Ita ait: videmus regu
lariter in familijs ordinatis. Et que igitur vel ma

gis ita esse debet in domo dei que est ecclesia: ꝙ
bonum in virtute sacrificij communicandum non
solus deus distribuat: sed aliquis minister in ec-
clesia. Nulli autem hoc magis conuenire potest
in ecclesia: ꝙ sacerdotis offerenti sacrificium: cui
sicut conuenit determinare intentionem suam ꝓ
quibus specialiter offerat: sic sibi conuenit dispo
sitiue determinare cui ꝟtute sacrificij bonū quod
impetrat̄ reddatur. ¶ C Et si quis diceret Sup
bonum quod nō debet̄ alicui: non hꝫ ius assignā-
di illud alij. Bonū aūt quod debet̄ virtute sacrifi- *Obiectio.*
cij: nō debet̄ sacerdoti vt celebranti: qm̄ ipse dun-
taxat est nūtius offerens petitionē ecclesie: et ita
bonum quod virtute sacrificij debet̄: nō debet̄ sibi
esset em̄ eadem virtus sacrificij si ipse esset in pec
cato mortali. ¶ Ad hoc dicendū: ꝙ licet bonū red *Solutio.*
dendum ratione sacrificij nō debeat̄ sacerdoti ꝓ
se: sicut nec ꝓcedit ex suo merito ꝑsonali: debetur
tn̄ ecclesie ſm sacerdotis distributionē. Nā ipse
ex ordine suo quē tenet in ecclesia: nūtius est spō-
se ad sponsum: afferens petitionē specialiter ꝓ de
terminatis ꝑsonis: ꝛ ita dispositiue determinans
eis id qḋ reddit̄ pro talib⁹ petitionib⁹. Et q̄uis q̄
libet sanctus ꝛ ꝟtuosus in ecclesia possit ꝓ quoli
bet sibi placito deū exorare: hoc tn̄ ex officio cōpe
tit sacerdoti: nō ceteris: quāq̄ quibusdam alijs
ex alijs officijs aliū actus ecclesiastici cōueniāt: in
quorū diuersitate officioꝝ eccl̄ie cōstat pulchritu
do: vt bea. Hiero. ad Damasum papā: ꝛ habet̄. x. q.
j. qꝛ sacerdotes: ait. Quia sacerdotes ꝓ oib⁹ solēt
orare quorū elemosynas ꝛ oblationes accipiunt
qua frōte ꝑsumūt laici oblatiōes q̄s xp̄iani ꝓ pec
catis suis offerūt: vel ipsi comedere: vel alijs cōce
dere: cū ipsi nō debeāt ex officio suo ꝓ ppl̄o orare
Et Alexander papa. j. q. j. ipsi sacerdotes ꝓ ppl̄o
interpellāt: ꝛ peccata populi comedūt: qꝛ ꝑcibus
suis ea delent atq̄ cōsumunt. ¶ De actib⁹ vero
ecclesiasticorū officiorū: ꝛ eorū varietate dicit bea
tus Grego. lxxxix. dist. singula. Singula ecclesiasti
ci iuris officia singulis quibusq̄ ꝑsonis sigillatim
committi iubemus. Sicut em̄ in vno corpore mul
ta mēbra habemus: oia aūt mēbra nō eundē actū
habent. Ita in ecclesie corpore multa mēbra sunt:
ſm veridicam pauli sententiā (j. Cor. xij.) In vno
eodēq̄ spirituali corpore cōferēdū est hoc officiū
vni alij cōmittēdum est aliud. Neq̄ em̄ quantūli-
bet exercitate vni ꝑsone vno tempore duarū rerū
officia cōmittenda sunt: quia si totum corpus est
oculus: vbi auditus. Et sequitur ad propositū.
Sicut enim varietas membrorum per diuersa of-
ficia: ꝛ robur corporis seruat ꝛ pulchritudinem reꝑ-
sentat: ita varietas personarum per diuersa nihil
ominus distributa officia: ꝛ fortitudinem ꝛ venu-
statem sancte ecclesie dei manifestat. Et sicut in-
decorum est in corpore humano vt alterum mem
brum alterius fungatur officio: ita nimirum no-
xium simulq̄ turpissimū est: si singula rerū mini-
steria ꝑsonis totidē n̄ fuerit distributa. ꝛ ea. dis. c.
ad hoc idē greg. ait. Ad h̄ dispēsatōis ꝓuisio gd⁹
diuersos ꝛ ordines ꝯstituit eē distinctos vt dū reuerē
tiā minores potiorib⁹ exhiberēt: ꝛ potiores minorib⁹
dilectionē ipēdirēt: vera cōcordia fieret ꝛ ex diuer
sitate ꝯtexio: ꝛ recte officioꝝ gereret̄ administratio
singulorū. Neq̄ em̄ vniuersitas alia poterit rō
ne subsistere nisi hmōi magnus ea differētie ordo
seruaret: qꝛ vero queq̄ creatura in vna eadēq̄ q̄li
tate gubernari vel viuere nō pōt: celestiū milita-
rum exemplar nos instruit: quia dum sunt angeli
sunt archāgeli: liquet: quia non sunt equales: sꝫ
in potestate ꝛ ordine sicut nostis differunt alter
ab altero. Hec ibi. ¶ D Secūdum hoc ergo sunt
in ecclesiastica hierarchia diuersi status et ordi-
nes: ſm quos christi ministerium peragitur: eccle
sia regitur: gratie ꝛ dona dispensant̄. Un̄ sicut pa

pa rõne sup̄mitatis ptãtem hz dispẽsandi thesau
rum ecclesie:ꝯferẽdo nunc plenissimã remissionẽ
peccatoꝝ:nũc partẽ tertiã penarũ auferẽdo:nũc
certi numeri dierũ vel annoꝝ indulgẽtiã ꝯferen-
do:ſm qḋ viderit ecclesie vnitati ⁊ populoꝝ de-
notioni expedire.Ceteri quoq̄ epĩ certos indul-
gẽtiarũ dies ꝯcedunt.Jmmo ⁊ simplices sacerdo
tes de eodẽ thesauro per pnie sacr̃m indulgentiã
a penis largiunt:per applicationẽ thesauri eccle
sie ad illas vel illas ꝑsonas ſm ꝯcessam ptãtem.
Jta ⁊ in ꝓposito recipit q̃libet sacerdos ptãtẽ ex
ritu ⁊ instõne ecclesie:vt merita toti⁹ ecclesie illi
vel illi possit applicare:vt pro ipsis illis aliqḋ bo
num ꝯferatur:Sic igit autoritatẽ hz sacerdos dis
pẽsandi merita ecclesie ex ordine nobili quẽ tz in
ecclesia.¶ E Ex quo sequit ꝙ sacerdos nõ tm̃ est
organũ ⁊ instr̃m:⁊ per hoc nõ habẽs virtutẽ appli
cãdi actionẽ vel actionis effectũ:sed est etiã mini
ster ⁊ dispẽsator.Lz em̃ bonũ qḋ impetrat virtu-
te sacrificij nõ impetret virtute meriti personalis
ipsius sacerdotis(nam q̃tuz ad virtutẽ sacrificij:
est instr̃m ⁊ mere instr̃m:quia organũ inanimatũ:
lz sit organũ viuũ q̃tum ad meritũ ꝑsonale;in ce-
lebrãdo:quia sic mereri est eius inq̃tũ in se viuit
vita gratie)q̃tũ tm̃ nõ illud bonũ impetrandũ qḋ
debet virtute sacrificij:qḋ eque ꝓponit:etiã si nõ
viuat vita gratie:est organũ ꝑcise ordinis.Jllud
em̃ bonũ impetrat virtute meriti ecclesie:in cui⁹
ꝑsona fit oblatio:⁊ ob cui⁹ grãm oblatio accepta
tur.Tñ quia rõne ordinis hz gradũ excellẽtie in
ecclesia:ꝓpter hunc ꝯuenit sibi nõ modo offerre:
sed etiã oblatiõis virtutẽ determinare:vt ſm ꝑdi
cta non sit tm̃ nũtius ⁊ organũ:sed simul etiã mi-
nister ⁊ dispẽsator.Hec est snĩa Scoti vbi.s. ¶ F

Dubium.

Sed diceres:põt ne sacerdos q̃ minister est ⁊ dis-
pẽsator:pro libito suo distribuere bonũ misse vir-
tute sacrificij debitũ:ita.s.ꝙ hoc bonũ spãlr̃ red-
dat illi cui ipse applicat spãlr̃.Sunt qui dicũt ꝙ
non.sed ad hoc ꝙ applicatio sua habeat effectuz
oportet ꝙ eam faciat ſm beneplacitũ dei:qui sol⁹
est dator illius boni ſm suum propriũ bñplacitũ:
ideo non datur illi cui sacerdos applicat:nisi sa-
cerdos in applicãdo se ꝯformet datoris volũtati.
Sed hãc snĩam Sco.loco quo.s.arti ij.improbat.
Nam ille nullã videt habere autoritatẽ applicã-
di vel assignãdi aliqḋ bonũ cui⁹ applicatio nũq̃
tenebit:nisi fiat ſm volũtatẽ alterius:de quo ap-
plicãs regulariter hr̃e nõ põt certitudinẽ deter-
minatã cui dz applicare.Sacerdos aũt reglr̃ nõ
põt habere certitudinẽ determinatã de diuia vo
lũtate:cui velit dare bonũ reddẽdũ virtute sacrifi
cij pro missa:quia hoc deus in spãli non reuelat.
Nec etiã in scriptura de hoc doctrina habetur:ni
si minituz remota ⁊ vniuersalis:que nõ sufficit ad
sciẽdũ volũtatẽ diuinã in spãli.Jgit si nũq̃ appli
catio facta per sacerdotẽ in spãli haberet effectũ:
nisi esset facta ꝯformiter diuino beneplacito:seqt̃
qḋ nullã habebit sacerdos autoritatẽ applicandi
virtutẽ sui sacrificij nisi multũ in vniuersali Neq̃
eius applicatio ꝓficua foret:nisi casualr̃ vel ꝑ di-
uinũ miraculũ:puta qr casu fieri posset ꝙ sacrifi-
cium applicaret illi cui ſm dei iudiciũ esset appli
candũ.Uelqḋ sibi reuelaret per miraculũ q̃ esset
dei volũtas in hmõi applicatione. Similiter ar-
guit Sco.in materia de peni.li.iiij.di.xviij.q.j cõ-
tra eos qui dicũt ꝙ pniam ꝯdignã sacerdos impo

Scotus.

nere tenet.s.quã pctõr ſm dei iustitiã agere tene
tur:quã si sacerdos imponẽdo non attingit sz mi-
norẽ:luet peccator residuũ in purgatorio.Un ar-
guit Sco.Nulli cõmittit ptãs arbitrãdi in causa
aliqua:cuius arbitriũ nũq̃ erit ratũ:nisi fiat ſz iu
diciũ ⁊ beneplacitũ partis:de quo iñ determiate
scire ñ põt arbit.sz bñplacitũ dei q̃ ad pniaz ꝯdignã
ꝑ actualẽ rlr̃ scire ñ põt sacerdos:q̃ ſz illḋ iudiciũ
dei p̃actualr̃ iniũgere pniam:sacerdos non astrin
git:modicũ em̃ esset arbitriũ:immo pene nulla ar
bitrãdi ptãs in sacerdote:si semꝑ ſm volũtatẽ al-
teri⁹ partis arbitrari teneret:quam tñ volũtatez
nosse nõ põt.Sic etiã in ꝓposito.¶ G Unde ad id
qḋ q̃rebat:an sacerdos pro libito suo possit virtu
tem sacrificij applicare cui voluerit:est sub distin
ctione r̃ñdendũ.Q̃ñq̃ em̃ habet certa doctrina vl̃
obligatio seu ꝑceptũ de applicatiõe certo mõ fa-
ciẽda:q̃ñq̃ vere talis non habet. Si primũ:dz se
sacerdos in applicatiõe ꝯformare doctrine vl̃ ꝑce
pto:qḋ si ꝯtrium fiat:forte di.Sco.nec ei cui appli
cat ꝓficit:⁊ applicãti nocet:qr si ꝯtra doctrinã vel

Missa hz efficaciaz duplr̃.

ꝑceptũ:applicãdo peccat.¶ Pro cui⁹ declaratiõe
latiori notãdũ ſm eũdẽ arti.ij.vbi.s.in quotlib.ꝙ
missa põt intelligi valere ⁊ efficaciã hr̃e duplicit̃.
Uno modo ex ope operãte.Alio modo ex ope o-
perato.¶ Ex ope opante:hoc est ex merito ꝑsona
li.ꝑsone celebrãtis:ꝓpter qḋ ꝯfert de⁹ petita a sa
cerdote eis:quib⁹ oratione ⁊ misse sacrificium ap
plicat.Ex ope opato.i.ex ipsa ꝯsecratione oblatio
ne ⁊ sumptiõe venerabilis eucharistie nõ habẽdo
respectũ ad personalẽ sanctitatẽ aut meritũ sacer
dotis.Et hoc põt intelligi duplr̃.Uno modo ꝙ h̃
valor sit ex diuina instõne:q̃ efficaciter determia-
uit se ad ꝯferẽdũ quosdã effect⁹ gratuitos ⁊ salu
tares ad ꝯsecrationẽ:oblationẽ ⁊ sumptionẽ cor-
poris ⁊ sanguinis xp̄i factã a sacerdote:sicut dixi-
mus de ceteris sacr̃is noue legis:qḋ hñt virtutez
ex xp̄i instõne:ita qḋ ipsis exhibitis aliq̃b⁹ assistit
deus causando in eis quosdã effect⁹ salutares.s.
remissionẽ pctõꝝ ⁊ grãm gratũ.faciẽtẽ:⁊ hoc mo-
do missa ꝓficeret etiã si per impossibile nulli⁹ mor
taliũ esset in grã.Sicut baptism⁹ tollit originale:
⁊ ꝯfert gratiã infanti baptizato:etiã si circũstãto
res essent pctõres.Quã efficaciaz sacroꝝ meruit
xp̄i passio:sacr̃is ħo ꝯstuit spãlis xp̄i instõ.¶ Alio
modo intelligit missa hr̃e effectum ⁊ esse accepta
deo ex ope opato:ꝑcise rõne oblatiõis sacrificij qḋ
in missa perficitur:non attendẽdo q̃ ꝑt instõnem:
quia oblatio non videtur grata deo ⁊ accepta:ni-
si sit aliquis offerentis grati ⁊ accepti.iuxta illḋ

Gene.iiij.

Gẽn.iiij.Respexit dñs ad abel ⁊ ad munera eius.
Prius ad Abel offerentem q̃ ad munera oblata.
Hinc vidua paupercula plus oĩbus in gazophi-
latium misisse dr̃.Lu.xxj.Quia que misit:ex volũ
tate misit magis accepta.Nam ſm.b Greg.Non

Grego.

pensat deus q̃tum:sed ex quanta ⁊ quali volun-
tate offeratur.Hinc passio Christi patri acceptissi
ma fuit:quia eam Christus eterni patris fili⁹ in
quo semꝑ patri complacuit:volũtarie eam in ani
marum nostrarũ salutẽ obtulit:quam si iude⁹ cru
cifixor solus obtulisset patri minime placuisset.⁊
ita intelligendũ est quod dr̃.Sco.arti.ij.ꝙ eucha
ristia non ꝑcise rõne rei contente plene acceptat̃:
sed oportet quod sit oblata.Hoc enim bonũ in eu
charistia ꝯtentum equale est:quando reseruatur
in pixide:⁊ quando offertur in altari:⁊ tamẽ non
eque valet ecclesie reseruatum in pixide ⁊ oblatũ
in offõ misse.Ultra igit bonũ ꝯtentum in euchari
stia ad hoc quod ꝓficiat ecclesie:requiritur eius
oblatio:⁊ ad hoc quod oblatio sit placita:⁊ acce-
pta requiritur ſm ꝑmissa:ꝙ offerens sit placens ⁊
acceptus.¶ H Est aũt duplex offerens.s.offerẽs
immediate ⁊ personalr̃.Alius offerens mediate ⁊
principaliter.Primus est sacerdos consecrans et

Offerens duplex ꝛc.

sumens sacramentum:qui ita in persona sua:au-
toritate tamen diuina hec perficit:quod nemo a-
lius in sic offerendo secum concurrit.Offerẽs ħo
mediate ⁊ principaliter est ecclesia militãs:in cu-
ius persona sacerdos offert:⁊ cui⁹ est in offerẽdo
minister.Est enim hoc sacrificiũ:sacrificiũ totius
ecclesie:in cui⁹ signũ sacerdos nõ ex sua persona
dicit. Oro . sed ex persona ecclesie .oremus.Nec

dicit. In ꝑmis que tibi offero:sed q̄ tibi offerim⁹. Et post cōionē. Proficiāt nobis q̄sum⁹ dn̄e hec sacramēta q̄ sumpsim⁹:q̄uis ipse solus offerat ꝛ summat ꝑsonalr:vn̄ eccl'ia offert ꝑ ip̄z tā̄q̄ ꝑ ministrū: quē ad hoc istituit ꝛ ordinauit. Prim⁹ offerēs nō semꝑ grat⁹ est deo:nec semꝑ sibi plz:q: sepe pctōr est. Scd̄z offerēs deo est semꝑ acceptū:q: ecclesia semꝑ sancta est ꝛ vnica sponsa xp̄i pudica:casta: nesciēs maculā neq̄ rugā. Cum ergo missa semꝑ valorē suum hz ꝛ accepta est deo. iuxta illud Jo. vj. Panis quē ego dabo per me:scilz ꝛ sacerdotes: caro mea est ꝓ mūdi vita. Nō ergo erit hoc regulariter ꝓpter offerēs primū:qd̄ nonnūq̄ displicet ergo erit ꝓpter offerēs scd̄m.s.ecclesiā que semꝑ grata est deo quia semꝑ in ea sunt hoīes sancti et virtuosi:quoꝝ actiones ꝛ merita deo placēt:qui ꝛ digni sunt inhabitatiōe sp̄ussancti. vt dicit Beda suꝑ illud Mat. vlti. Ego vobiscū sum oī. die. vsq̄ ad ꝯsum. seculi. ¶ J Et ex hoc alicui videri posset q̄ missa vno tp̄e efficacior est:ꝛ magꝭ accepta deo q̄ alio. Et regulariter q̄ missa sacerdotis boni existētis in gratia:cuius ꝑsonale meritū est partiale meritū ecclesie melior est:quā si ipse sacerdos esset extra gratiā. Patet:quia hoc modo missa est accepta:quia ecclesia sacrificiū misse offerens est accepta:ecclesia aūt accepta est ꝓpter membrorū suoꝝ ꝛ gratiarū in eis existētū merita:q̄m ecclesie meritū non est vniuersale platonicū:seu meritū abstractū extra hoīes particulares per se existens:sed est ꝑsonarū ꝛ membroꝝ ecclesiā constituentium. Cum aūt vno tp̄e sint plures hoīes bonı̄ virtuosi q̄ alio:sequit̄ q̄ ecclesia vno tp̄e magis accepta est q̄ alio. Et q̄m valor misse hoc modo est ex merito ecclesie:sequitur q̄ sm̄ qd̄ variat̄ ecclesie meritū:variat̄ ꝛ misse valor ꝛ p̄miū:ꝛ hoc sm̄ verā iustitiā retributiuā:sm̄ quā non dat̄ tm̄ pro merito minore:q̄ntum pro maiore. ¶ K Scd̄o aduertēdū sm̄ eūdē Sco. in quoli. j. q̄ meritū vel sp̄ālr ipsa oratio:que inter opera meritoria magꝭ habet rationē meriti applicabilis alteri q: de rōne sui est placatiua dei ꝛ recōciliatiua sibi:potest intelligi in triplici gradu valere alicui siue ꝓ aliq̄: vez sp̄ālissime:generalissime:sp̄ālr̄ modo medio. Sp̄ālissime semꝑ vz celebrāti seu oranti q̄n est in gratia:ipse em̄ hz motū animi bonū ꝛ elicit bonū opus. Isti mot⁹ ꝛ op⁹ nō sic sūt alteri⁹ ꝓ quo orat sicut orātis:nec pōt ille ordinata volūtate illud alteri dare qd̄ nō sit suū meritū:q: magis tenetur ex charitate se quā aliū diligere:immo forte nō posset dare quin esset suū. ¶ Alio modo generalissime vz toti ecclesie:nec dz orās aliquē excludere d̄ ecclesia:sed intētione habituali oēs includere. * ¶ Tertio modo vz illi cui ꝑ orātē sp̄ālr applicat̄:nō em̄ vz ei sp̄ālissime:pz ex mēbro p̄mo. Nec ꝑcise valet sibi ḡnalissime sicut cuicūq̄ de ecclesia q: tūc frustra essent sp̄āles ōrones ab ecclesia ordinate:alia.s.ꝓ viuis:alia ꝓ defunctis. Et iterū ꝓ viuis alijs ꝛ aliis:puta ꝓ bn̄factoribus amicis et alijs diuersis ꝑsonis:statib⁹ ꝛ ꝯgregationib⁹:causis ꝛ necessitatib⁹ i missali Romano sp̄ālr assignare. Frustra inquā:q: nō plus valerēt illis:q̄ cuiq̄ ḡnalr de ecclesia. ¶ Per hoc ad ꝓpositū:p̄ma applicatio.s.sp̄ālissima determinata est:q: semꝑ fit ipsi celebrāti. Silr scd̄a.s.ḡnalissime que semꝑ fit toti ecclesie. Et has duas determinationes facit regula charitatis:que dz esse p̄mo ꝛ potissime ad seip̄m ꝛ ḡnalr ad omnē ꝓximū:quapropter nullū de ecclesia debet excludere:sz intētione habituali (vt dictū est) oēs includere:nec solū applicare dz missam toti ecclesie:scd̄o modo ex ordine charitatis:sed ex institōne ꝛ vsu ecclesie:ex qua orare hz ꝓ oib⁹ orthodoxis catholice ꝛ ap̄lice fidei cultorib⁹ ¶ Pōt tm̄ iudiciū ecclesie arcere sacerdotes offm̄ offerētes. vt dı. Gersō suꝑ magnificat trac. ix. partitione. iij. ne per exp̄ssam ecclesie orationē cōprehendat excōicatos. vt. xj. q. iij. excōicatos. ꝛ. c. seq. Non tm̄ excludit ecclesia eos ab effectu eoꝝ charitatiuo:immo si excōicati fuerint in charitate:nō possunt a virtute sacrificij:sicut nec ab alijs suffragijs ecclesie ꝓhici ꝛ excludi:q: charitas facit bona oīm quodāmodo cōia:sm̄ illud ps. cxviij. Participem me fac deus oīm timētiū te:ꝛ custo. mādata tua. Excludunt̄ tm̄ ab exp̄ssa oratiōe ecclesie:q̄ statuit sic pro eis orari nō debere:vt sic ab inobediētia resipiscāt:ꝛ ad ecclesie gremiū redeāt. ¶ L Vn̄ dı. Durā. Suffragia ecclesie possunt valere dupliciter. Vno modo ex vi charitatis:que oēs fideles ꝯnectit vt sint vnū in dn̄o:ꝛ istū valorē nō pōt excōicatio excludere:q: si sit iniusta:non tollit charitatē ab excōicato:qua manēte:manet vniōis vinculū ꝛ cōmunio. Si vo sit iusta:sic charitatez non tollit:sed ablatā p̄supponit. Neq̄ em̄ ferri debet nisi pro mortali pctō:qua charitas tollit̄. xj. q. iij. nemo ep̄orū. vbi dı. Nemo ep̄oꝝ quēlibet sine certa ꝛ manifesta peccati causa cōione priuet ecclesiastica:sub anathemate aūt sine ꝯscia archiep̄i:aut coep̄iscopoꝝ nullum p̄sumat ponere:nisi vnde canonica docet autoritas. Quia anathema eterne ē mortis dānatio:ꝛ non nisi ꝓ mortali dz imponi crimine:ꝛ illis qui aliter corrigi nō potuerunt. Ita q̄ qui sic excōicatur:seip̄m mortalr peccādo ꝓiuauit gratia ꝛ charitate. ꝛ ꝑ ꝯns suffragijs que ꝓfluunt a charitate. Alio modo possunt valere suffragia ecclesie ex intētione facientis: quia.s.eccl'ia dirigit suā orationē vt illis ꝓsint ꝛ suffragent̄. Et illum valorē excōicatio excludit:q: ecclesia orare ꝓ talibus excōicatis nō disposuit. Et hoc facit cōformiter dei iudicio:qui punit peccatores quādo q̄ flagellis castigādo:vt eos a pctis retractat:q̄n q̄ auxilia sua subtrahēdo:vt ita infirmitatē suam cognoscāt ꝛ humilitati redeāt. Sic ecclesia inq̄tū excōicatū separat a cōione fidelium vt erubescat: imitat̄ iudiciū diuinū:quo flagellis castigat:inq̄tum separat ip̄m a suffragijs sp̄ālib⁹ imitat̄ iudicium quo deus hoīez sibiip̄si relinquit:vt per humilitatē se cognoscēs redeat. ¶ M Q̄uāuis igit̄ sacerdos ḡnalissime debeat sacrificiū suum toti ecclesie applicare:nō tñ dz vocalr̄ pro excōicato orare:nec ei suū sacrificiū applicare:pōt tm̄ alias pro eo singulariter orare:vt deus eos suū immuttet:vt deposita temeritatꝭ ꝯtumacia:ad gremiū ecclesie reuertat̄. Sed de hac ōrone priuata non loq̄mur in ꝓposito:sed de ōrone que fit ex ꝑsona ecclesie ꝓ mēbris suis non rebellib⁹. Et q̄uis eis virt⁹ sacrificij sic non applicet̄:nō tñ totalr̄ a fructu sacrificij excludunt̄:si sint in charitate:q: sicut per excōicationem charitas non tollit̄:ita nec fructus charitatis:qui est cōio ꝛ participatio bonı̄ quod ex charitate succrescit:ad talē em̄ participatiōis priuationē se ptās ecclesie nō extēdit. Recepit nā q̄ ecclesia potestatē in edificationez:sm̄ ap̄lm. ij. Coꝝ. x. non in destructionē:que sequeret̄ si quem fidelē a charitate ꝛ cōione sanctoꝝ excluderet per suam excōicationē. Hoc em̄ esset corp⁹ xp̄i mysticum mēbratim lacerare:vinculū sp̄ualis vnionis rūpere:ꝛ cōpagem totius ecclesiastice ꝯgregationis dissoluere. Itaq̄ gladi⁹ esset in manu filij ad trucidādū matrē:datus mēbro ad ꝯcidendū corpus:qd̄ nefas est ꝛ insanū. ¶ Siquidē excōicatio medicinalis esse debet non mortalis:disciplinās non eradicās. de sen. excō. cum medicinalis. li. vj. Simile dicit Aug. Thome. de peni. ꝛ ꝺf. ij. q. j. multi. Et ap̄ls. j. Coꝝ. v. excōicādo tradidit hominez cum pr̄is vxore incestū cōmittētē Sathane in interitū carnis:vt sp̄us saluus sit in die dn̄i. Quē locum exponēs. b. Hiero. suꝑ librū Judicū dı. Traduntur peccatores sathane in interitū carnis:cū pro delictis suis a xp̄i corpore separant̄:ꝛ de eccle

Jo. vj. 3

Mat. vlti.

Doctor sb̄tilis.

Missa semꝑ vz ipsi sacerdoti q̄n est in grā.

* Rit⁹ ꝯ canonisē qd̄ oretq̄ sacerdos ꝓ tota eccl'ia: ꝓ oib⁹ orthodoxis ꝛc. Pa. ꝑticipem me fac de⁹ oīz timētiū te ꝛc. et hoc mō vz missa oib⁹ fidelibus viuis ꝛ defunctis.

Eccl'ie suffragia possunt vale dupl'r.

Anathēa quid.

Hierony.

sia per sacerdotē pellunt: vt notatus ab omnibus
erubescat: ⁊ conuerso eueniat ei id quod sequitur
vt sp̄us saluus fiat in die domini nostri iesu chri-
sti. ⁊ habetur. xi. q. iij. audi. ¶ N Et sic forte intelli
gunt quidam dicentes (quis incaute) q excōmu-
nicatio non ligat animam sed corpus: quia sepa-
rat a communione ⁊ conuictu fidelium ciuili ⁊ ex-
teriori participatione sacrorum: non a fructu ani
me qui datur ecclesie ob communia suffragia et
oratiōes eiusdem: quis interdum priuetur quis
propter excōmunicationem fructu excrescenti ex
applicatione ecclesie speciali orationum: ⁊ ex par
ticipatione sacramentorum eiusdem. Priuantur
enim fructu ⁊ bono quod proueniturum erat eis ex
officio sepulture: ⁊ exequiarum suffragiis: illa nā
q excōmunicatis ab ecclesia non impenduntur.
Priuantur ⁊ fructu: qui prouenit ex participatione
sacramētorum. s. sacre cōmunionis: penitentie: su
sceptione ordinis ⁊c. a quibus omnibus arcētur
ab ecclesia. Quāuis non sit negandum vsquaque
quosdam particulariter excōmunicatos plus me
reri per virtutem patientie: humilitatis ⁊ obediē
tie: quibus se abstinent ab exteriori participatio-
ne sacramentorum: q vtendo eisdem cōmunione.
Sicut verbigratia. Si quis de facto contrahens
cum sua sorore quam non posset probare sororem
suam esse: ⁊ postea ad cor rediens eam a thoro se-
pararet: ⁊ propter hoc ab ecclesia excōmunicaretur
quia nollet reddere debitum coniugale. Certum
est q tenetur potius sustinere excōmunicationē:
q committere incestum cum sorore: quam excom
municationis penam humiliter sustinens obediē
do ecclesie: in subtrahendo se a sacramentorum com
munione meretur: ⁊ participando contra prohibi
tionem ecclesie peccaret. Si ergo sic intelligit di
ctum premissum. s. q excōmunicatio non ligat ani-
mam. i. non tollit bona anime: neque separat ab e-
terna beatitudine: que bonum est ad quod cetera
omnia ordinantur. Et hoc intelligēdo de excom-
municatione secundum se ipse: videtur quod dictū hoc ve
ritatem habet: quis nihilominus sepe sit in detri
mentum anime: pro quanto retardat a beatitudi
ne ⁊ gloria. Nam propter excōmunicationem pe-
ne peccatis commissis: ⁊ quantum ad culpe reatum
remissis: debite propter priuationem indulgen-
tiarum: ⁊ suffragiorum ecclesie tardius soluuntur.
Preterea augmento gratie quod sacramentorum
susceptio confert: similiter propter excommunica
tionem priuatur: qua impediuntur sic excommu
nicati a participatione sacramētorum: ⁊ per hoc cer
tus glorie gradus per excōmunicationē eius tol
litur: qui. s. rńderet gratie sacramentali. Non ta-
men excōicatio vt talis i. pena per se simpliciter exclu

Nō semp a deo exco municat ab hoīe et plat o.

dit a gloria: licet possit excludere a tanta. Peccatum
tamen propter quod excōmunicatur si excōmuni-
catio fuerit iusta: nisi resipuerit per penitentiā: ⁊
per ecclesie reconciliationē quantum in eo fuerit: ex-
cludit simpliciter a gloria. ¶ O Ex illo sequitur q
non semper est excommunicatus a deo qui excom-
municatur ab homine ⁊ prelato. Nec semper habe-
tur ratum in celis: quod fit a presidente in terris: sed
duntaxat dum ligat ⁊ soluit claue non errante. Nō
enim commissum est prelatis ligare ⁊ soluere iuxta
suorum motus capitum: ⁊ suarum beneplacita vo
luntatum: sed prudenter ⁊ legitime secundum iuris diui
ni ⁊ humani dispositionem. Et hoc dicere non est
prebere occasionem contemnēdi gladium potesta-
tis spūalis: negare. s. eius percussionem ad id quod
non potest attingere: quin potius stulta ipsius ex-
tractio: ⁊ vsus indiscretus: ipsum reddit obtusum
odibilemque. Neque enim leuiter extrahi debet gladius
ille: sed pro inobedientia tantum ⁊ criminibus gra-
uibus ⁊ manifestis. Nec furor illum extrahat: sed
discretio rationis: restringenda est enim sub rōne
potestatis. Nec quid agendum prius quam concitata
ad trāquillitatem mens redeat. ait Greg. ad mau
ricium imperatorem. De hoc late tractatur. ij. q. iij.
pluribus capitulis. ¶ Debet ergo prelatus gladio
hoc ferire in spūalem salutem ecclesie: propter quam
conseruandam: membrum putridum morbosum
q excōmunicationis gladio prescinditur: ⁊ incorre-
ctionem ac emendationem eius qui excommuni
catur: vt sic excommunicatio habeat rōnem medi
cine curatiue respectu eius cui infligitur: ⁊ preser-
uatiue respectu aliorum. Nostris autem tempo-
ribus gladius ille dilatatus est vsque ad prophanas
laicorum causas: ac seculari foro agendas: intan-
tum vt nonnunquam pro debito quinque solidorum quis
excommunicatione feriatur: quo abusu gladius
ille ita obtunditur: vt in causis vrgētioribus: vbi
vsus eius exposcitur: acumen scindendi perdidis
se videatur: ita vt eius percussio magis vilipensio-
nem inducit ⁊ contemptum: q corrigendarū salu
tem animarum: verūtamen timenda est, semper pa
storis snia etiam si fuerit iniusta. vt dicit b. Greg.
in home. ¶ P Redeundo ad propositum videndū
est de tertia applicatione: media. s. ⁊ spūali: quoniā
de primis duabus ex iam dictis patet. Hec quando
que determinata est ex institutiōne ⁊ ordinatione eccle-
sie: que in diuersis parochijs instituit diuersos sa
cerdotes parochiales: qui tenētur officiare eccle-
sias ⁊ celebrare spūalr pro suis parochianis. Con
similiter in diuersis collegijs sunt diuersi sacerdo
tes instituti ad offerendum sacrificium altaris spūa
liter pro suis fundatoribus: etiam pro illis qui sunt
in tali collegio: ex quadam singulari fraternitate
societate: conuictu ⁊ vnione tanquam membro eius-
dem corporis quod est collegium: de quo in psal.
Ecce quam bonum ⁊ quam iocundum habitare fratres in
vnum. Et Prouer. xviij. Frater qui iuuatur a fra-
tre quasi ciuitas firma. Et de hoc potest accipi il
lud. b. Hiero. ad rusticum monachum. In apibus
princeps vnus est: ⁊ grues vnam sequuntur ordi-
ne literato. sequitur. Singuli ecclesiarum episcopi: sin-
guli archiepi: singuli archidiaconi. ⁊ omnis ordo
ecclesiasticus suis rectoribus nititur. ⁊ habet. vij.
q. i. in apibus. Habēt autem ecclesie singule suos
proprios rectores: non tantum ad correctionē fa-
ciendam: sed ad reconciliationē peccatorum per
salutarē hostiam ⁊ orationes ecclesie impetran-
dam. vnde Alex. papa. i. q. i. ipsi. ait. Ipsi sacerdo-
tes pro populo interpellant ⁊ peccata populi co-
medunt: quia precibus suis ea delent atque consumūt:
qui quanto digniores fuerint: tanto facilius in ne-
cessitatibus pro quibus clamant exaudiuntur ex
quibus patet proprios sacerdotes suis fore spūalr
obligatos. ¶ Q Sumitur etiam determinatio hu
ius applicationis medie ⁊ spūalis ex iustitia. vt. s.
fiat pro illis: qui bona nature: fortune ⁊ anime spūa-
liter contulerunt: quales sunt parentes qui cum
magna sollicitudine filios suos educarunt: post-
quam eos in naturali esse constituerunt. Sunt ⁊ benefa
ctores alij: qui dotarunt solenniter monasteria: ec
clesias ⁊ beneficia: vt ministros in eis residentes:
⁊ his temporalibus vtentes: ad orandum ⁊ cele-
brandum pro eis spūalr obligarent. Sunt ⁊ predica-
tores ⁊ magistri: qui ingenti laborant diligentia
vt alios rite instruant: quatenus ad vitam beatis
simam perficiant moribus ⁊ doctrina: pro quibus o-
mnibus ex equitate ⁊ iustitia sacerdos vt oret ce
lebret est spūalr obligatus. ¶ Uerum in hac appli
catione secundum prelatum doc. loco quo. s. gradus inue-
niuntur: secundum quos spūalius ⁊ singularius pro vno:
q alio sacerdos virtutem sacrificij referre potest
Et possunt tot gradus poni: pro quot placet sa-
cerdoti: differenter secundum magis ⁊ minus spūalr cele
brare. Et hoc verum: nisi in sacerdotis obligatiōe
aliud cautum sit. verbigratia. ponamus quod ali

Excōicatio pp pecuniā abusus est.

Ps. Prouerb. xviij.

qs sacerdos velit missã suã valere tribus spãlr: vltra hoc qd vz toti ecclie gñalissime: sint hi pr: ecclie sie sue fũdator: ⁊ soci9 su9 vł amic9 fideł. Siiij pm' a.icbs b.tri9 c. Nec refert an i qlibet gdu sit vna psona tm: an plres ex eq. Uelit g q missa tm valeat a qntũ alicui valere pt alit a se celebrãte. Et ipi b. valeat qntũ alteri valere pt post a: ⁊ ipsi qntũ valere pt alicui post a ⁊ b. Esto igit q ex ordie ecclastico vł bnficio recepto teneał qs offerre p aliq spãlr i pmo gdu. Nõ illi piudicat si i scdo gradu offerat: vł applicet virtutẽ sacrificij alteri: ⁊ tertio gdu tertio: ⁊ sic d qtcũqz gradib9. Sicqdẽ nũqz applicatio scdã posteriori: subtrahit aliqd illi cui scdã est i gradu priori. ¶ R. Cui aũt fieri dz applicatio in q gradu dubiũ est: an.s.curat9 dz i pori gradu applicare pochianis: qz parẽtib9 pprijs: an ecõuerso pri9 parẽtib9 qz pochianis ⁊ fũdatorib9. An pri9 ⁊ magis p iusti qz iniusti: an poti9 p mortuis qz viuis? ¶ Et pñt fieri rõnes ex varijs medijs: puta q legi naturali lex positiua nõ piudicat. Jõ vr magis obligari parẽtib9 qz fũdatorib9 ⁊ pochianis: quoz obligatio est positiua: parẽtũ vo naturał. Neqz psumendũ aliquẽ positiua lege: quẽ obligare voluisse 3 legẽ nature: neqz ita obligatiõe ipedire sacerdotẽ q min9 reddere posset libe parẽtib9 qd teneł. ¶ Sz ad oppm si parẽtes fuerint pochiani alteri9 sacerdotis: hñt eũ sibi tãqz filijs spũalib9 obligatũ: sicut huius sacerdotis pochiani hñt hũc tãqz patrẽ spũalẽ sibi obnoxiũ. Obligatio aũt spũał filiatiõis vr esse efficacior qz carnał. Sic ex maiori idigẽtia vr magis applicãdũ oblatiõis bnficiũ mereri nõ potẽtibus: puta defũctis ⁊ pctõrib9 a deo separatis vt isti liberent: hi pueriant. Sz ad oppm: ex maiori autoritate videri posset orãdũ magis p viuis viatoribus vt eis grã augeał: ⁊ ex psequẽti merita: qz pro mortuis: vt sola pena remittał: qb9 non pstat maior grã: nec crescũt merita. Sic ex charitatis ordie magis vr diligẽd9 iust9 q deũ diligit ⁊ pximum: ⁊ a deo diligił: qz pctõr se 3rio hñs mõ. ¶ S. In his sufficit doctrina ⁊ regula vñis p detatiõe celebrãtis: vñ s3 Sco. Securi9 vr q talẽ gñalẽ applicationẽ faciat in missa vel añ missam. Digneris dñe oblationẽ istã acceptare p illis qb9 nosti me teneri spãlr: ⁊ in eo gradu: q me nosti obligari. Et qntum ad spãlẽ determinationẽ ad aliquẽ vel aliqs: tuti9 est eã fieri sub pditiõe: si de9 ops tibi pl3. Uerũtñ q: pticularis determiatio omittẽda nõ est. Tũ pp multiplicẽ sacerdotis obligationẽ. Tum propter igratitudinis euitationẽ. Tũ pp deuotiõis actualis augmẽtationẽ: qz naturalr parit bnficioz recordatio: si grã dei piũgał. Nã pticularia magis mouẽt. Tũ pp certiorẽ debiti impletionẽ ⁊ psciẽ serenationẽ. In tãtis obligationũ ãgustijs salubre ẽ psiliũ cãcel phi. Jo. ger. trac. de soll. ec. pti. xliij. ita dicẽtis. Ex hũilitate laudabili põt fieri corã deo cessio qdã oiz bonoz spũaliũ i manib9 ei9 pportionabilr ad soz exteriorẽ de tpalib9 bonis rõne debitoz: ⁊ hoc ex psideratiõe tot exactoz: qb9 obnoxij sum9 ⁊ q nos opmũt: ⁊ qdãmõ suffocãt: di Redde qd debes: vt sũt creatio: recreatio: redẽptio: debitorũ toties facta remissio. Preterea tã crebra. nũc vno modo: nũc altero mediate ⁊ imediate bonoz multiplicitã facta receptio. Quo casu paup homuncio sic depheñs ⁊ angustiat9 dicere põt ad deũ Dñe vim patior rñde p me. Tu inqz q pciũ nrm es: nra iustitia: nra redẽptio copiosa: redde creditoribus meis qño vis ⁊ scis: tñmodo vita grẽ in hac paupertate me sustẽtes: ⁊ satis est. Jdẽ in trac. de orone. psi. ix. de eodẽ tractãs ita di. Quisqs tu tãdẽ ordinat9 es ad orãdũ: nõ tñ p te: s3 ẽt p ceteris: poteris in ipsa meditatiõe tua discutere: vt ab obligatiõe tua te apud deũ ⁊ hoiez dissoluas. Nihilomin9 si qd in me psilij est: noli esse nimiũ scrupulosus, circa tue orõnis nũerũ: põd9 ⁊ mẽsurã. Cõmitte totũ illud deo: q trib9 digitis potẽtie sapie ⁊ clementie appẽdit molẽ terre Qui nũerat multitudinẽ stellarũ: ⁊ oib9 eis noia vocat. Qui nũerũ nouit arene maris: dic ei tota spei fiducia. Debitor sum pr nr: supra quã possit exiguitas mea soluere. debitor: qz me creasti. debitor: qz imemor tui: vitijs meis sordidãs 3 tua pcepta: ⁊ tñ mihi parcẽs nõ me dãnasti. Debitor iterũ primis: qz de labore manuũ suatũ: ⁊ sudore vult9 sui comedo panẽ i abũdãtia. Debitor carni mee ⁊ sanguini: debitor orãtib9 p me: debitor lapsis p me: ⁊ ita de reliqs sine numero. Tot igił psluus exactionib9: qd agã? quo me vertã? Domine vim patior: rñde p me. Sed qd rñdebis pro me? Recte p: sus. Si diuidas vnicuiqz illud qntũcũqz suffragioz qd offerre paupertas mea põt: qd qntũ sit solus video. Nolo calculũ ponere cũ singulis primis ⁊ bnfactorib9 meis. Tu p pte tua recipias missã istã. Tu orõnẽ: tu benũ op9 alterum: tu sapiẽtissime meritoz ⁊ suffragioz ponderator de9: distribue singulis put vnicuiqz op9 est ad vtilitatẽ suã: ad liberationẽ meã. Exẽplũ in ciuilib9 applico mihi. Debitor itaqz nõ hñs vñ soluat creditorib9 suis: solet vel cogił cedere omnib9 bonis suis tã habitis qz habitur: tercia necessitate vicer9 sui put ordinauerit iudex vel aduocat9. ita de spũalib9. Cedo corã te dñe ⁊ pie de9. Hec ille. ¶ Nec tñ illa sic accipiẽda sũt vt sacerdos omittat determinatã ⁊ spãlẽ applicationẽ: in hac sola gñalitate intẽtionẽ suã figẽs: qm vt. s. dictũ est: de9 sm ordinẽ sue sapie: aliq dare statuit: pp spãles nras orones: ⁊ sacrificiũ spãlr applicatũ: q alr his pterniss nõ daret. Sz ppter nimiũ scrupulosos: qz per nullã spãlẽ determinationẽ a scrupulis seruanł: vt hi facta determinatiõe spãli de q certi esse non pñt: an scdãs sit put fieri deberet: recurrant ad hoc psiliũ applicatiõis gñalis. ¶ T. Fuerũt nõnulli q ordinẽ dari nisi sũt (quo spãliũ pmissoz memoria sit hñda) ad obliuiõis remediũ ⁊ pfusiõis ac sistendũ subleuamẽ. Uñ qdã ex ordine sex casuũ grãmaticalis decliatiõis noim: qsi magis celebrãti noto ordinẽ memorãdoz tradiderũt: vt a nõ siue recto q pm9 est casuũ. i. a seipso sacerdos a q ordinata charitas icipit: vinoz memoriã ordinet. Scdo gti. i. pgenitoz parẽtũ ac ppinquoz carnaliũ ⁊ spũaliũ subdat memoriã. Tertio dti. i. fũdatoz pronorũ offerẽtiũ ac bnfactoz a qb9 tpalia receperunt. Quarto accti. i. inimicoz: nã actũs ex vocabuli interptationẽ casus est aduersarioz. In hoc tãqz pfecti xpi imitãtes exẽplũ pariter ⁊ doctrinã dic. in euã. Mat. v Diligite inimicos vros: bnfacite his q oderũt vos ⁊ orare p psequẽtib9: ⁊ calũniãtib9 vos: vt sitis filij pris vri q in celis est q solẽ suũ oriri facit sup bonos ⁊ malos: ⁊ pluit sup iustos ⁊ iniustos. Quãtũ ad ea eñ q a deo hñt inimici diligẽdi sũt: naturã. s. q ad imaginẽ dei creati sũt: q primi ⁊ fratres sũt: ⁊ qz a Christo redẽpti ad fidẽ tanqz regni coheredes sunt vocati: Non quo ad culpam ⁊ defectus in quo a seipsis ⁊ suggestione diabolica inciderant. Quinto vocatiui. i. errantium infidelium ⁊ peccatorum: vt ad fidem ⁊ puersationem sanctam a suis erroribus ⁊ vitijs conuertantur. Uel vocatiui. i. platorum psidentium ⁊ rectorum spũalium ⁊ temporalium ad ecclesie regimẽ vocatoz: pro quibus vt spãlr oretur apostol9 hortatur. i. Timo. ij. Obsecro inquit primum omnium fieri obsecrationes: orationes: postulationes: gratiarum actiones: pro omnibus hoibus: pro regibus ⁊ oibus qui in sublimitate constituti sunt: vt quietã ⁊ tranquillã vitã agamus in omni pietate ⁊ castitate. Per reges: omnes intelliguntur rectores. Sexto ablatiui. i. eoz quib9 bona anime: corporis aut fame abstulim9: occasionẽ dãni spũalis tpalis dedim9 verbo vel exẽplo: quib9 obnoxij sumus ad restitutionẽ: sm illud saluatoris Mat. v.

Scotus.

Jo. gers.

Ordo memorandoz ex ordine sex casuũ grãmaticalis declinationis noim.

Mat. v.

Si offers munꝰ tuū ante altare ⁊c. Uerū ⁊ ī hoc mō celebrātis memoria iuuari possit: nō tñ hic ordo se p̄dictoꝝ graduū ordini correspōdet: nā in priori gradu applicāda est virtꝰ sacrificij his qbꝰ magis obligamur. Sunt aūt magis obnoxij eis qs dānificauimꝰ. Itē ecclie rectoribꝰ tanq̄ spūalibꝰ parētibꝰ: q̄ per ablatiuū ⁊ vocatiuū ſm dicta intelliguntur: q̄ inimicis ⁊ infidelibꝰ ac ecclesie ꝑsecutoribꝰ: quos accusatiuꝰ cōmemorat. Processus etiā ille ꝓlixus videt: ⁊ distractionē sacerdoti: et fastidiū ingerēs ꝓplo circūstanti. Qḋ olmode cauēdū est: cū nō sibi: nec ꝓ se tm̄ sacerdos: sed ecclie et circūstātibꝰ in hoc officio debeat deseruire. Ideo nō nulli aliomō memoriā ordināt magis correspōdēter ad gradus supradictos: vt in primis speciale memoriā faciant eoꝝ: ꝓ quibꝰ ꝓ ista vice celebrare ꝯstituere: q̄ variari pñt: vt sint nunc illi / nūc alij. Nō eñ celebrās tenet in oībꝰ missis eundē determinationis modū obseruare: vt scʒ semꝑ in primo gradu spālis applicationis: applicet parētibꝰ vel fundatoribꝰ: aut spūalibꝰ filijs ⁊c. sed nūc istis: nūc illis. Quā et̄ sacerdos obligatus est multis: est tñ illa obligatio quātū ad missam celebrandū ꝑcepti affirmatiui: qḋ nō obligat ad semꝑ: sed ꝓ aliqñ et certo mō: alioqn sacerdos teneretur quotidie celebrare: quod tñ btūs Aug. nec laudat nec vitupat. Laudaret aūt celebrare: ⁊ vituperaret nō celebrare quotidie: si ad id sacerdos teneretur. Ideo dū ex fundatione sui beneficij vel officij aut ser cura animarū sibi imposita non obligatur ad celebrandum: pōt applicare cui voluerit. In quo simplices sacerdotes nō curati maiori gaudent libertate ꝓ quanto rōne beneficij (si id qḋ obtinent) solis fundatoribꝰ sint obligati: et frequēter ad certas missas scḋm tenorem fundatiōis: quas cū persecerint ad plures nō tenent: igit in alijs quantū ad determinatiōes: sunt liberiores. Ideo nū celebrare potest spāliter: tm primo gradu medie applicatiōis ꝓ parentibus: nūc ꝓ certo benefactore: nunc pro certo liberādo seu cōuertēdo peccōre: ⁊ hoc vel viuis vel defunctis. ¶ U Et ſm hec primo ⁊ in primo gradu memoria est habēda ꝓ illo vel illis pro quo vel quibꝰ hac vice principalr celebrat. Suo tñ loco. i. in memoria viuorū: si in hac vita fuerint. Uel mortuoꝝ si hinc per mortē trāsierint. Deinde scḋo parentū ⁊ cognatoꝝ carnaliū ⁊ spūaliū. Tertio cure sue subiectoꝝ tāq̄ spūaliū filioꝝ: si curatꝰ fuerit. Quarto confratrū suoꝝ: suoꝝ mēbroꝝ eiusdē corporis: si sit ecclia religiosa collegiata vel domus priuata. Quinto fundatoꝝ patronoꝝ ⁊ benefactoꝝ tpaliū ⁊ spūaliū. In quibꝰ quilibet sibi regulā ⁊ ordinē ꝯstituat ſm ꝯgruitatē ⁊ exigentiā sibi ꝯiunctiorū quo prōptius sue occurrant memorie. Nō tñ opus est vt memorādoꝝ noīa occurrāt aut recitentur: sufficit quod persone occurrant mēti. Dū vero noīa occurrūt in qtō casu mēte tenēda vel ore exprimēda sunt vt Memēto dñe famuloꝝ famularūq̄ tuarū: huiꝰ ⁊ illiꝰ aut illoꝝ: quatenꝰ debita ⁊ ꝯgrua ꝓcedētiū ⁊ sequentiū in textu canonis fiat cōnexio. Et qm̄ nō satis certū est: quo cui in graduū ꝑlatoꝝ ordine ꝓponēdus sit: intendat celebrās gnālr vt dñs iustissimꝰ olm distributor acceptar dignet sacrificiū ꝓ his eo ordine ⁊ mō quo se nouerit obligatū. Addēs saltē mēte hoc vl equalēs. Et olm qbꝰ me nosti debitorē. ¶ X Ne

Ma Sco

asit i hac memoria vel sacerdoti distractio: vel circūstātibꝰ fastidiū surrepat: seruet rīa Sco. vt scʒ sacerdos añ accessum altaris se recolligat ac itētionē suā ad eos ꝓ qbꝰ spāliter celebrare disposuit dirigat: ac itētionē talē deo offerat. Sic eñ sufficiet ꝑmissa eoꝝ memoriā hr̄e in cōt: qꝛ deꝰ oblationē ⁊ deuotionē suā ꝓ illis acceptat: ꝓ qbꝰ ordinauit se velle offerre. Et ita nō opꝫ morā facere i memoria dū ibi intētio ad eos refert gnālr: quoꝝ memoria ꝑus hita ē i spāli. Et tñ ē q. i. ¶ Lectio xxvij. B

D secūdā questionē: qua quesitum est vtrum applicationē ꝟtutis sacrificij impediat malicia vel suspēsio celebrātis ministri Rñdetur ꝑ hāc cōclusionē. Personalis suspēsio aut malicia sacerdotis nō tollit ꝟtutē sacrificij aīs rite ministrātis. Hec ꝯclusio declaratur. Nā q̄uis sacerdos peccōr sit: ⁊ extra grām: ⁊ ꝑ ꝯñs nihil in se habeat vñ possit a deo sua oblatio ⁊ obsecratio acceptari in ordine ad aliqḋ bonū ꝯsequēdū: qꝛ tñ oblatio hec ⁊ orō nō est sua ꝑncipalr: sʒ ecclie spōse xp̄i: inter quā ⁊ xp̄m nūcius est: cuꝰ orationē portās in ore: quā porrigit exaudiendā patri misericordiarū: sequitur q̄ sua personalis malitia nō reddit orationem illam et oblationem deo execrabilem: ⁊ inexaudibilem. Non enim obsecrando innititur gratie ꝓprie sanctitatis: sed dilectioni ⁊ charitati aliene: Unde Guill. parrhis. in lib. de sacramentis tracta. de ordine. Aliud inquit est interpellare pro alio vt amicum: siue beniuolū: ac inniti gratie ꝓprie sanctitatis. Et aliud interpellare vt nuncium: ⁊ preces ⁊ interpellationē offerre aliene (vt ita dicamus) charitatis. Illud enim primum omnium est ⁊ singulorum sanctorū istud autem proprium est sacerdotum. Ex officio quippe sacerdotali: sacerdos non preces suas ⁊ supplicationes offert patri misericordiarum: sed preces et supplicationes ecclesie: vt internuncius et mediator. Et sicut aduocatus non iura vel statuta sua allegat: sed aliena: ⁊ verba eius cui patrociniū prestat in ore gestat: sic et sacerdos ex officio publico verba / interpellationes ecclesie: et oratiōes in ore gestat: et eas quadammodo patri misericordiarum ore suo porrigit audiendas ex parte ecclesie sue. Et illud dici diligenter attendendum: qꝛ illud est quod errare fecit hereticos illud sacerdotale officium: scilicet interpellandi. Non enim attendebant q̄ sacerdos ex sacerdotali officio preces ecclesie non suas offerat: ⁊ propter hoc interpellationem malorum sacerdotum irritam ⁊ nullam dicebant: sumentes occasionem ex illo quod dicitur Joan. ix. Peccatores deus nō audit. Quo verbo magna cecitate abusi sunt. Ille enim ꝓprie exauditur: cuius desiderium adimpletur. Oratio vero quam ore gestat sacerdos: non sua est sed ecclesie: q̄ oratio quā sic porrigit si exauditur: ecclesia exauditur non sacerdos. Quēadmodū ergo petitio aliena in scriptis oblata principi / recipitur ob gratiā eius cuius est: et ex cuius noīe offertur qui ⁊ in ea loquitur petens ⁊ supplicans: ⁊ ipse ꝓprie exauditur: quare ⁊ eius desiderium adimpletur: ac pro ipso petitio admittitur. Non autē ille per quem petitionis scriptura porrigitur. Sic dicimus ⁊ de petitione ecclesie: que per sacerdotē licet malū: principi deo porrigitur. Non eñ refert an voce an scriptura petitio offeratur. Nec aliud aliquid vendicare debet in grā exauditionis procurator: qui per vocē petitionē porrigit: q̄ ille q̄ ꝑ scripturā: nec vox amplius aliqḋ hꝫ vel operatur in eadem gratia: q̄ scriptura: Cōstat autem q̄ et qui per scripturā petitionē porrigit: nihil gratie fit: sed ei cuius noīe et pro quo fit: ita nec proprie dici pōt q̄ malū sacerdotē deus exaudiat in hoc casu. ¶ B Denique deus ecclesie precibus / fusis tñ per sacerdotē ad concedendū qḋ petit: nō propter sacerdotē talē consentit: in eo ergo qḋ concedit exaudit ecclesia nō sacerdos. Ecclie enim vox (interior scilʒ intellectus ⁊ significatio orationum vocaliū: quas offert sacerdos) est quam audit pater misericordiarū. Exteriorē autem strepitū per se non curat. Qui eñ strepitu tantū exteriori clamat: illū deus apud se tacere reputat. Ex quibꝰ

Guil. parrhis.

Quis exaudiat.

satis patet cōclusio. Quātūis eñ sacerdos malus sit:neqꝫ in se habeat vt possit sacrificiū deo placere:ab eoqꝫ in ordine ad spūalia bona ↄferēda acceptari:qꝛ tñ nūci⁹ ⁊ ꝓcurator est eccl'ie deo dilecte: in hac oblatiōe/q̄ ex officio sibi icūbit: respicit de⁹ ad eccl'iam principal'r offerētē ⁊ petētē nō obstāte malicia nūcij offerētis. Et si ꝑ impossibile i eccl'ia tota nullitāte/nulli⁹ eēt deo accept⁹:obsecratio huius sacrificij nihil a deo impetraret in rōne oblatiōis:qꝛ sic nulli⁹ esset,i ecclesia offerētꝫ petēs sibi

Cyprian⁹

gratus. Uñ oblatio illa posset esse sibi grata:placita ⁊ accepta:inquātū oblatio sacrificij efficaciam hꝫ ex merito eccl'ie offerētis:sec⁹ inquātū hꝫ efficaciā ex institutione xp̄i. ℭ Et ad hoc videt̄ sonare Guill. parrhis. in loco supra allegato:volēs saluare dictū bti Cypriani martyris:dicētis hereticorū sacra inania esse:irrita ⁊ vacua. Cū eñ eccl'ia hereticoꝝ eccl'ia sit malignātiū:⁊ deo odibilis: vtpūta adultera ⁊ apostatrix:manifestū est(dicit) ꝙ nec eā ꝑ se:nec ꝓ nūtios audit de⁹:⁊ ꝓpter hoc dum sacerdos nūtiū ei⁹ se gerit determinate:nihil impetrat:neqꝫ in aliquo vllaten⁹ exaudit̄:cū ꝓces porrigit noīe ecclesie manicheoꝝ aut alteri⁹ secte dānate nō noīe sctē ecclesie catholice:qꝛ nō est nūci⁹ ⁊ ꝓcurator catholice.sꝫ ecclesie malignātiū:cuius orōnē gestat in ore intēdēs ꝑ sua secta: nō vniuersalꝫ sctā ecclesia veniā ⁊ gratiā postulare. Hinc qꝛ

Aug.

vox illa vox est diabolice fictiōis:qd mirū si nihil impetrat:qꝛ ꝟo vox sacerdotis ecclesie catholice vox est sctē ecclesie ⁊ deo dilecte ↄgregatiōis : qd mirū ꝙ hāc exaudit pr̄ misericordiaꝝ:⁊ exauditionē ei⁹ ꝓcurat celestis aduocat⁹ eiusdē eccl'ie sponsus. Quid miꝝ si illā repellit vt vocē ptis aduerse istā admittit vt vocē placētis amice. Lōge eñ distat petere panē filioꝝ dare canib⁹ a pr̄e misericordiarū:ab eo qđ est petere panem filioꝝ dare filijs ab eodē pr̄e. Lōge etiā sūt ꝑsone canine a ꝑsonis filioꝝ:ꝑsone adultere ⁊ apostatricis:a ꝑsona spōse incorruptibilis castitatis ⁊ inseparabilis charitatis. Uox canina a voce colūbina:latrat⁹ canin⁹ a voce filioꝝ. Et ꝙ dicit btūs Aug. sacra hereticorū efficacia fore:intelligi dꝫ:dū seruāt formā ritūs ecclesie vniuersalis:illā aūt mutare intelligūtur: qñ tota petitio eoꝝ est:hoc est eoꝝ noīe:ex eoꝝ parte:⁊ ꝑ eis determinate. Hoc eñ est ↄ formā eccl'ie catholice:immo ecclesia catholica ab eoꝝ oratiōe penit⁹ excindit̄:vñ sic petit̄ ex parte inimicoꝝ dei: petit̄ ⁊ ꝑ inimicis dei. qđ obsistit impetratiōi: qualiter nō est de nostris sacerdotibus:sꝫ qñqꝫ malis. Nō eñ vt dictū est:meritis suis:aut ꝓpria sanctitate necꝓprio noīe petūt:sed noīe ⁊ meritis sancte ecclesie cui veniā puritatē ⁊ gratiā postulāt. Hec

Obiectio

Guil. ℭ C Sed hic aliqs opponeret auto. beati Grego. in pasto. Cū is qui ad intercedēdū mittit̄: irati anim⁹ ad deteriora ꝓuocat̄. Ad quā dr ꝙ hec veritatē hꝫ:qñ aliqs mittit̄ ad intercedēdū ex propria ꝑsona fauore ⁊ gratia susceꝑt⁹:talis eñ placa

Rñsio ad obiectionem.

re nō pōt iratū. Sec⁹ si mittit̄ tāq̄ nūci⁹ ad intercedēdū noīe ⁊ meritis alteri⁹ grati ⁊ accepti: tunc placari pōt anim⁹ irati gratiositate nō nūcij sꝫ nūciū mittētis. Sicut est videre in nūcio ferēte petitiōes literatorias:q̄ nūci⁹ ꝑuis displiceat obsecratori:tñ petitionē audit intuitu ⁊ fauore ei⁹ q̄ illū misit. Uel aliter dici pōt:ꝙ mal⁹ sacerdos non mittit̄ ab ecclesia ad intercedēdū ad deū ꝑ salute populi immo poti⁹ ꝓhibet̄. Statuit eñ ecclesia vt missaꝫ nullaten⁹ dicat displicēs:nec irrecōciliat⁹ deo : cū ꝟo se ingerit peccat. Est tñ nūci⁹ nō ex missiōe ecclesie:sꝫ ex officio ⁊ ordine. ℭ Aliter ⁊ meli⁹ dicit ꝓ dictus doctor:ꝙ est verū:ꝙ anim⁹ ad deteriora ꝓuocat̄:sed ↄtra eū q̄ temere intercedere ꝓsumit:et maiestatē iudicis nō veret̄:spurcitias viciorum et peccatōꝝ suoꝝ impudēter ⁊ irreuerēter oculis ei⁹ ingerēs. Silr ⁊ cōtra eū qui talē ad intercedēdū sciēter mittit:nullatenus autē contra ecclesiā sanctorū:que in illa parte oīno innocēs est ⁊ immunis alioquin ex alieno delicto/ecclesia;incurreret offēsam dei:qđ sentire iniquissimū est:sibi ergo hmōi ꝓsumptor iudiciū mādu·cat ⁊ bibit. Ecclesia aūt de

Obiectio.

fonte illo saluatoris haurit aquas salutares:vt dr Esa. xij. ℭ D Sed iterū qs opponeret. Si fructū misse nō impedit malicia celebrātis qn de⁹ det dona sua ad obsecrationē mali sacerdotis sicut ⁊ boni:cur canones multos sacerdotes ꝓhibēt celebra

Rñsio.

re? Ad hoc rñdet̄ ꝙ ꝑaliter oēs sacerdotes i mortali crimine existētes ꝓhibent̄ a celebratiōe:q̄uis fruct⁹ celebratiōis alijs ꝑ quib⁹ celebrāt nullatenus subtrahat̄:⁊ hoc ꝓpter salutē ꝓpriā celebrantis:qꝛ dicit apl's. j. Coꝝ. xj. Qui manducat ⁊ bibit indi. iudiciū sibi mandu. ⁊ bibit. Nec vult ecclesia salutē ꝓcurare multoꝝ:cū interitu ceteroꝝ ꝓsertim ministroꝝ suorū:sed nec sacerdotē in peccatis existentē monere debet ad celebrādū saluo aliena si illam cū detrimēto salutis ꝓprie ꝓcuret:cum dicat xp̄s Mat. xvj. Quid ꝓdest homini si vniuersuꝫ

Mat. xvj.

mundū lucret̄:anime ꝟo sue detrimētū patiatur aut quā dabit homo cōmutationē pro aīa sua. Et btūs Greg. Quid ꝓdest facule ꝙ alijs lucet:cū ipsam edax flāma cōburit? ℭ Singulariter tñ multi

Greg.

sacerdotes ꝓpter pctā specialia,a,celebratione suspēdunt̄:qꝛ ipsorū pctā huic venerabili sacramento spāliter repugnāt ⁊ aduersant̄. Hoc sacramētū eñ est sacramētū fidei:ideo repellunt̄ heretici,defectū fidei patiētes. In hoc sacramēto est vinculū charitatis:ideoqꝫ repellunt̄ schismatici: qui rumpūt vinculū ecclesiastice vnitatis. Sacrm̄ hoc est

Sacrm̄ eucharistie diuersa nola.

vas gratie:vñ dr eucharistia.i.bona gratia:iō repellunt̄ simoniaci q̄ gratiā dei emere ⁊ vēdere nō erubescūt. Sacramentū hoc sacramentū est communionis:vñ ⁊ cōmunio appellat̄:ideo repellunt̄ excōmunicati q̄ a cōmunione ecclesie sunt exclusi. Itē est sacramētū est dignitatis immo dignissimū ideo repellunt̄ degradati:qui oīni dignitate ecclesiastica sunt priuati. Idē est sacramētū virtutis ꝑfectiue:ideoqꝫ repellunt̄ suspēsi ⁊ irregulares:qui manus habēt ligatas:ꝓpter qđ in exercitiū ecclesiastice ꝑtātis ꝯm actus hierarchicos:q̄ sunt purgare:illuminare:ꝑficere admitti nō debēt: Iteꝫ in hoc sacro eleuatio mētis esse dꝫ in deū singularis ideoqꝫ repellunt̄ fornicarij:q̄ tāq̄ carnales nō ꝑnt ea q̄ spūs sunt degustare ꝯm illud apl'i. Animalis hō nō ꝑcipit ea q̄ sunt spūs dei:stultitia eñ est illi j. ad Coꝝ. ij. ℭ Tertio posset opponi ↄtra ꝓdicta.

Obiectio.

Sacerdos mal⁹ carēs grā:q̄ vita est anime est mēbrū ⁊ organū mortuū:ergo ꝑ ipm̄ nō pōt fieri influ·

Solutio obiectiōis

xus gratie et vite spiritualis a christo capite. Antecedēs patet:qꝛ caret vita. Cōsequētia probatur qꝛ mēbrū aridū ⁊ organū mortuū:nō pōt esse mediū influxus vite in aliud membrū:vt manifestuꝫ est in corpore vero:ergo nec in mystico. ℭ E. Pro solutione hui⁹ oppositionis notādū/ ꝙ q̄uis ecclesia dicat̄ corpus christi:et fideles huius corporis mēbra:christus vero caput:tamen magna differentia est huius mystici corporis ac membrorum suorū et capitis:a corpore/mēbris ⁊ capite naturalibus:quoad participationem influx⁹ vite sensus et motus. Unde in toto corpore:natura puta humana est vna vita omniū partiū: que ab ipsa participat̄ ordine quodā. Qꝛ primo vitā in corde reperitur:quod ꝯm philosophū:est primū viuens ideo principium vite appellat. Post hoc recipitur in alijs membris:ꝯm ꝙ magis vel minus propinque se habent ad id principiū vite. Est quoqꝫ hec deriuatio vite a corde naturalis:ita qđ non est in cordis potestate vitā in se cōtinere ⁊ ceteris membris non cōmunicare. Nec etiā cor cōtingēter / et libere respicit mēbra:ita ꝙ possit influere vitaꝫ in mēbrū vnū:absqꝫ hoc ꝙ influat in mēbrum pro·

pinquius. Sicut nec est in ptāte solis/lumē in aerē non diffundere: neqꝫ est in ei⁹ ptāte illuminare partē aeris distantē: qn p⁹ illuminet partē aeris ꝓpinquā: ⁊ hoc inest talib⁹ causis ex ꝯditione sue nature. Est ergo in corꝑe naturali vna vita: anima scꝫ vegetatiua: q̄ quodā ordine incipit esse in corpore: primo in corde: deinde in mēbris ꝓpinquioribus: ⁊ sic donec mēbra singula viuificent. Non sic in corpore mystico: qđ est ecclesia ⁊ suis membris.

Principium vite spūalis ē xp̄s.

Sicut em̄ hec mēbra nō ꝯtinuant adinuicē: vt qđ vere vnū ꝯstituāt: sic in isto corꝑe non est vna vita numero: sꝫ quodlibet mēbrū viuēs viuit ꝓpria vita distincta a vita alteri⁹: alia siquidē est gratia ⁊ charitas sortis: alia platonis: nec ꝯstituūt vnā gratiā numero: sicut partes vite animalis bruti ꝯstituūt vnā vitā: scꝫ vnā totalē animā: sicut ꝑtes corporis vnū totale corp⁹ numero. ¶ Participatio ēt vite spūalis corꝑis mystici: nō est similis participatiōi vite naturalis corꝑis materialis a ꝓncipio vite. Nā principiū vite spūalis xp̄s est: q̄ est caput ecclesie: a quo descēdit grā q̄ est vita ⁊ oꝑationū meritoriarū vitale principiū. Est aūt xp̄s hui⁹ gratie cā nō naturalis: sꝫ mere libera ⁊ gratiosa: influēs hāc vitā cui vult: ⁊ ꝗñ vult. Neqꝫ ordinē talē hꝫ ad mēbra ecclesia: vt non possit vni mēbro influere: nisi pri⁹ influat alteri. Qm̄ etsi in ecclesia vnū mēbrū sit cā influx⁹ vite in aliud: vt sacerdos est cā baptizato ⁊ ꝯfitēti infusiōis gratie: nō tn̄ nisi ministerialis nō enim causat gratiā effectiue in quocūqꝫ qr gratia a solo deo creatur: sed est causa ministerialis: qr ꝑ ministeriū sacerdotis causat deus grām: quo ministerio nō adhibito de⁹ gratiā non influeret. Et qđ sic est cā vite dūtaxat ministerialis: non oportet viuere vita tali: qua ipsum cui vita ꝯcedit ꝑ ipm. Nec oportet ꝙ sit ꝓpinquius ꝓncipio vite in participādo talē influxū: sed sufficit ꝙ sit ꝓpinquius in gradu ⁊ ordine ministrādi. Vn̄ sacerdos sic vitā influit in mēbra ecclesie ex suscepto ministerio qđ sibi ꝯuenit: nō ex ꝓpa vita spūali ⁊ sanctitate: sed ex officio ⁊ ordine. Sicut em̄ nō facit militē virtus ⁊ fortitudo bellica: sed ascriptio principis ⁊ institutio. Nec robur corporis sup decē milites decurionē: sed principis electio ⁊ tradita ptās. Neqꝫ ꝓcuratorē prudētia ⁊ solertia ꝓpria sed ꝯstitutio a dn̄o litis ⁊ cause. Sic sacerdotē influere vitā gratie suo mō nō facit sanctitas vite: sꝫ ordo ⁊ officiū sacerdotale. Rōne cui⁹ cōpetit sibi offerre ꝑces ecclesie spōse xp̄i cui xp̄s: qđ pie desiderat/negare nō pt. ¶ F Per hoc pꝫ rn̄sio ad oppositionē.

Dubium

Licet em̄ sacerdos mal⁹ sit organum mortuū ecc̄ie ꝓ quāto caret in seipso vita grē: influere tn̄ eā pōt in alia mēbra ministerialr. Qđ nihil aliud est dictu: nisi ꝙ pōt exhibere suū ministeriū offerēdo ꝑces ⁊ sacrificādo fm̄ institutionē xp̄i ⁊ ecclesie: cui⁹ ministeriū christus operat effectum ad quē ipsum ministeriū est ordinatum. Nec est sile de mēbris naturalib⁹ corporis: ⁊ mēbris officialibus ecclesie certo ministerio deputatis: vt pꝫ ex ꝑmissis. ¶ G Sed adhuc restat breue dubiū: cū dictū sit ꝙ sacerdos celebrās nūtius est deferēs ecclesie ꝑces ad sponsum ⁊c. Et si hoc saluari posset quoad sacerdotē in mortali pctō occulto existētē: quō aūt verū est quoad suspēsum ⁊ excōicatū: quē ecclesia manifeste ꝓhibuit: ne tali legationis officio fungeret: ⁊ ita in officio ꝙ celebrat ꝯtra ꝓhibitionē ecclesie: nō videt ꝙ gerat tanqꝫ nūtius ꝑsonā ecclesie.

Solutio dubij.

¶ Ad qđ dicēdū ꝙ sacerdos rite celebrās quātū ad materiā: formā ⁊ intētionē: hoc est h̄ns determinatā panis ⁊ vini materiā ꝓferēs formā a xp̄o institutā: intēdens qđ ecclesia intēdit: q̄ sunt de essentia officij ⁊ ꝯsecrationis: vt dictum est lec. vj. Hic inquā sic agēs: sicut vere ꝯsecrat: ita nūcius est ecclesie: eiusqꝫ personam gerit: lꝫ fuerit suspēsus: excōicatus vel degradatus: et per hoc ab ecclesia ꝓhibitus. Cui⁹ rō est: qr esse sic nunciū ecclesie: ⁊ ei⁹ ꝑsonā gerere: est iseparabilr ordini ⁊ officio sacerdotali annexū: quo semel suscepto priuari nō pōt: ꝓpter characteris in susceptiōe ordinis impressi indelebilitatē. Nec ꝓhibitio ecclesie hoc efficit vt officium ꝓhibitus simplr exercere nō possit: sed vt nō licite possit. Est em̄ in quasi ꝓcurator ⁊ nūcius irreuocabilis ecclesie: h̄ns formā sui officij: quā tenēdo quoties officiū exercet ꝑsonā ecclesie representat: lꝫ hoc faciēs cōtra ꝓhibitionē peccet. Exēplū ad hoc in humanis. Si princeps ꝯstituit officialē irreuocabilē ⁊ perpetuū: fm̄ certā sibi traditā formā suo nōie regendū: lꝫ postea ꝓhibeat ne aliqua faciat: nihilomin⁹ q̄ post ꝓhibitionē fm̄ formā in sua institutione traditam agit: ꝟtute prime cōmissiōis in ꝑsona sui dn̄i agit: ⁊ factū tenet: licet sic faciēdo dn̄m offendat. Ita et in ꝓposito: q⁹ ꝟo sic ꝓhibitus nihilominus ⁊ celebrare attētās: vere ꝯsecrat seruatis ꝑdictis substātialib⁹: supra ostēsum est lec. ij. Hec est de scđa qōne. ¶ H Questio tertia qua quesitum est quō alicui liceat ordinare vt missa spālīter celebret ꝓ se: cū quilibet tenet oēs ꝓximos sibi equaliter diligere. Nā sic specialiter ordinādo diminuit bonū ꝓximi: qđ est ꝯtra fraternā charitatē. Est ⁊ cōtra rōnē hui⁹ sacrificij: qđ ideo cōmunio đr: qr omnib⁹ communiter valet. Et bonū quāto cōmunius: tāto diuinius: ideo huic cōmunitati nihil subtrahendū erit per specialē applicationē. Questio ista cū ꝑcedētibus/⁊ earū solutione: videt presupponere ꝙ missa celebrata ꝓ plurib⁹ min⁹ valeat cuilibet plurium: q̄ si pro paucis siue paucioribus aut ꝓ vno solo celebraret: de quo paulo latius videndum est.

Bona q̄ plurima in effectu misse cōprehendunt.

¶ Ubi nūc premittendū: infra lati⁹ declarandum: ꝙ in effectu/siue fructu misse plura bona comprehendūtur: scꝫ maloꝝ ablatio: puta solutio pene ꝓ pctis debite: ⁊ bonoꝝ gratuitoꝝ collatio: tā gratie gratū facientis q̄ gratie gratis date. Sicut ⁊ christi passio quā missa representat: pene debitū quo tenebamur obnoxij absoluit: celū aperuit: gratiā ⁊ gloriā: ⁊ bona cuncta nobis meruit. ¶ I Quātū ad pene solutionē: cōmunis est ⁊ pene omniū sententia missam vnam nō tantum valere pluribus: si ꝓ eis ex equo celebretur: quātū valeret si vni soli vel paucioribus applicaret. De hoc btūs Tho in scripto. iiij dis. xlv. q. principali. ij. dicit. Suffragia vno mō valent ad hoc ꝙ per intentionē vni⁹ alteri applicant: ⁊ sic satisfactio vni⁹ alteri cōputatur.

Tho.

Et hoc modo nō est dubiū quin magis valēt ei ꝓ quo fiunt: immo sic et soli valent. Satisfactio enī ꝓprie ad remissionē pene ordinatur: vn̄ quantum ad dimissionem pene ꝑse valet ad suffragiū: et ꝓ quo fit et sequitur. Magis valet suffragium alicui quod ꝓ eo singulariter fit: quā quod fit pro eo cōmuniter ⁊ ꝓ multis aliis Sic em̄ effectus suffragij diuidunt ex diuina iustitia inter eos pro quibus fiunt. Idē sentit magister eadem distin. dicēs Potest dici plura subsidia ꝯtulisse diuiti ad celeriorem solutionem: nō pleniorem. ¶ Quantū vero ad collationē boni: quidam vt prepositinus: ⁊ ceteri dicere volebant: ꝙ missa nō plus valet vni vel paucis si ꝓ illis celebrat: q̄ valeret eisdē si simul pro plurib⁹ diceret. Qđ sic ostēdere nitunt. Bonū spūale ꝓportionatur spiritui: sed spūs est vbiqꝫ totus: ⁊ nō cōicat per partes: igit bonū spūale cōicatur sine diuisione: ⁊ ita nō minuit: lꝫ plurib⁹ cōicetur. Hoc etiā exēplo corporali declarat: vbi min⁹ apparet q̄ in ꝓposito. Nam aliqua corporalia de quib⁹ min⁹ videtur q̄ de spūalibus: nō minus cōmunicant cuilibet si pluribus cōmunicant: q̄ si ei soli cōmunicarent. Patet de lumine cādele simul illuminātis plura illuminabilia ⁊ equaliter sicut si illuminaret quodcūqꝫ illoꝝ solū. Patet etiā de voce que equaliter simul immutat quēcūqꝫ mul-

Hiero.

rorum audientiū: sicut si immutaret vnū eorū tātum. Ad hoc facit auto. b. Hiero. de conse. distinctio. v. Non mediocriter. vbi inter alia sic habetur. Cum p certū aliquo missa vel psalmus dicitur: nihil minus q̃ si pro vno quolibet eorū diceret: accipitur. ¶ K Alij vero aliter opinant: vez q missa plus valet paucis vel vni: etiā quātū ad collationē boni: si p eis determinate celebrat: q̃ si cū illis etiā pluribus alijs applicaret. Et hoc siue attēdatur valor misse correspōdēs ex ope operato instōnis scz xpi: siue ex merito offerētis ecclesie: siue ex hoc ope operante psonalis meriti celebrātis. Qđ sic pbat: qz oi merito finito fm plenā iusticiā correspōdet adequate aliqđ pmiū determinatuz ad certum gradum: sed meritum celebrationis misse est finitum: ergo sibi correspondet in premio bonū finitum: et ad certuz gradum determinatū. Consequentia est in tertio prime. Maior nota: qz fz iusticiā retributiuā opz esse pportionē pmij ad meritū. v. Eth. Ergo finito merito nō correspōdet infinitū: sed determinatū pmiū: finiti em ad infinitū nulla vnq̃ est pportio. ij. de 9sola. prosa. Minor aūt pbat de quolibet merito misse: nā de merito ecclesie offerētis: et de merito psonali sacerdotis celebrātis manifestū est q in finitū nō est. Neq3 em gratia: q̃ radix est meriti: neq3 actus ex grā elicitus ecclesie vel sacerdotis: q̃ creature sunt: est infinita et infinitus: ergo nec meritū. Meritū em cōmēsurat gratie ex qua: et actui q̃ ex ea elicit. ¶ De merito vo sacrificij qđ sequit institutionē xpi ita ptz. Nā quāuis in sacro eucharistie sit plenitudo ois gratie et meriti spūalis: imo in ipso 9tinet xps: q̃ est grā increata et infinita: tn quātū ad fructū 9ferendū tā in rōne satisfactiōis: q̃ boni gratuiti collatōis: 9stituit ipm in pondere numero et mēsura. Qđ sic patet: qz lōge minus est

Ad he. ix.

meritū oblatiōis xpi in sacro misse: q̃ fuerit in eius cruce. In cruce em xps se imediate obtulit: factus verū sacrificiū: semel moriēs p redēptione oim pdestinatorū efficaci fm illud Heb. ix. Christus pōtifex futurorū bonorū: p ppriū sanguinē introiuit semel in scā eterna redēptione inuēta. Et. i. Pet. iij.

i. Pet. iij.

Christus semel p pctis nostris mortuus est: iustus p iniustis. In officio aūt misse idē sacrificiū est et oblatio: nō p iteratā mortē: sed p mortis semel passe rememoratiuā representationē. Quis aūt dubitat esse maioris efficacie: mortē semel i sanguinis effusione acerrimis cū doloribus p morti addictis p patris 9spectui offerre: q̃ tn mortis semel passe memoriā. Vñ et semel tm passus ē: et tn quotidie mortis illius vnice memoriā in hoc sacrāli sacrificio representamus. Vñ btūs Ambro. sup epistolam ad heb. In xpo semel oblata ē hostia ad salutē potēs

Amb.

Quid g p nos? Nōne p singlos dies offerimus? Et si q̃tidie offeramus: ad recordatōez mortis eius fit: et vna ē hostia: nō multe: qz semel oblatus ē xps. Hoc aūt sacramētū exēplū est illius. Et sequit. Christus hostiaz obtulit: ipsam offerimus et nūc: sed qđ nos agimus recordatio est sacrificij. ¶ L Ex quo certū ē q missa nō equiualet passiōi et morti xpi quātū ad meritū: qz in misse sacrificio xps nō iterū morit: lz moreretur (vñ oē meritū) spūalius in ea cōmemoret: fm illud

Luc. xxij.

Luc. xxij. Hoc facite in meā cōmemorationē. Alioquin sicut xps semel tm passus est ad totius mundi redēptionē: ita et vna missa sufficeret p redēptiōe alarū oim ab oibus penis purgatorij et ad impetrationē totius boni: qđ m dicēdū nō est. Alioqn frustra essent tot sacerdotes: frustra et tot misse p varijs impetrādis ab ecclesia ordinate. Est ergo fructus et bonū correspōdēs fm diuinā iusticiā merito misse minus eo: qđ correspōdet passioni et morti xpi: et p 9ña est finitū: et ad certū gradū determinatū. Sed oē finitū in partes diuisum minus est in partibus: q̃ in toto: et si totū puenit vni: nihil eius puenit alteri. Vñ ptz q missa celebrata spāliter p vno vel pro paucis plus valet illi et cuilibet de paucis. q̃ si celebraretur simul pro pluribus siue p multis: et hoc tam ad pene solutionem: q̃ quo ad boni gratuiti collationē. Et hoc intelligēdo in eodem gradu applicatiōis: qz si vni applicaret in certo gradu post nihil minus cōsequit sue si misse applicaret in gradu posteriori: vt supra dictū est. Quia nisi sic: tūc aliqs posset impetrare primā grāz quotcūq3 petōribus sicut vni: qz hic nō requirit pene solutio: sz dei placatio et impetratio ab eo. ¶ Itē sicut plures pene minores equiualēt vni maiori pene: et iō non relaxant: nisi p opus satisfactionis maius: vel plura opera satisfactoria. Sic et de pluribus bonis impetrādis: quod equiualēt vni bono maiori: et ideo non nisi per plura bona impetratur vnum bonum maius. Igitur non est ratio quare non sufficit ad deletionem mali aliquid: sicut sufficit ad impetrationem boni: immo secūdum videtur

Scotus.

maius: vt dicit Sco. in quolibe. addens exēplum in amicitia humana: qz dilectus per suā supplicationē meret maius bonū vni: q̃ si supplicaret p multis. Pro vno em exaudit vt tm bonū impetraret ei. Et si p multis peteret: vel p nō omnibus: vel nō tm bonū ipetraret: et hoc fz iustā amicitie legē. ¶ M Per hoc ad rōnes aliarū opinionū. Ad primā de spū qui totus est vbicūq3 est: nec cōicatur p partes: ita et bonū spūale. Dicit q spūs licet extēsiue nō diuidat: tn numeraliter spūs a spū distinguit. Sunt em singulorū corporū animatorū singule anime: et ille habent bonitatē naturalez magis extēsam/ q̃ vna earū: immo equiualentē bonitati magis extēse fm illud. vij. de trinita. Plus aliqđ sunt duo hoies q̃ vnus hō. Et p hoc distinguitur pluralitas in diuinis a pluralitate in creaturis: qz aliquid plus sunt duo in creaturis: q̃ vnū. Non sic in deo: non em aliquid maius sunt pater et filius: q̃ solus pater. Bonitates etiam plures spirituales sunt maioris valoris: et ideo requiruntur plura bona: vel vnū maius bonū: ppter qđ retribuant. Non enim qui orando meretur viuificare vnū mortuū: eadē ratione meretur viuificationez quorūcūq3 mortuorū: ita bonū spūale/ licet cōmunicetur sine diuisione quantitatiua fm extensionem: tamen cōmunicat cum distinctione: scz illud illi: et aliud alteri: quia idem indistinctū numero non pōt pluribus cōicari: requirit igit distinctum meritum equale propter qđ reddatur: equale dico intēsiue. In his em/ que nō mole magna sunt: idem est maius esse qđ melius esse fm bea. Aug. vi. de trini. Maius autem bonū/ etsi nō diuiditur per partes: habet tamen plura parua sibi equalia: pro eo quod vt dictum est: plura bona equalia meliora sunt altero illorū: et in illis bonis paruis est distinctio. Et ita licet vnum spūale bonum magnum in se est indiuisibile: diuisibile tamen est vel magis distinguibile in equiualenti in plura bona minora: que possunt pluribus distincte reddi pro illo vno bono maiori. Nō igitur idem bonum spūale per partes reddit: realiter diuidentes bonum spirituale: sed datur in multis bonis minoribus: que simul equiualent maiori bono: et distincta respectu illius boni habent partialē valorem. ¶ Ad exemplū de lumine eque plura illuminante: dr q exēplū est ad oppm: qz idē lumē non eque illuminat multos diuersimode fm distātiam approximatos: sed magis ppinquiorē et minus remotiorē. Qđ vo eque distantes eque illuminantur: ratio est quia lumē diffundit spherice: et quecūq3 infra eandē spherā ppinquitatis continent: sunt tanq̃ vnū illuminabile quantū ad rationem tātū luminis susceptiuā: cuius partes eque illuminantur nec vna pars minus q3 plures: nec plures plus q̃ vna. Sed si idē bonū spūale fuerit pluribus communicandū: nō pōt fm se cōicari: qz idem numero

nõ põt esse in plurib⁹:sed ſm bona nũero distĩcta singulis cõicat̃.Si ergo q̃libet distinctoꝝ tantũ bonũ est:q̃tũ id bonũ merito adeq̃tũ:ꝛ cũ plura hmõi bona numero distĩcta sũt mai⁹ bonũ q̃ vnũ solũ:sequit̃ ꝙ plus reddet̃:q̃ sit bonũ hmõi merito adequatũ.¶ N. Preterea exẽpluʒ nihil est ad ꝓpositũ:q: lux tãq̃ agẽs in illuminãdo nõ est determinatũ ad ꝓductionẽ effect⁹ sui in certo numero:sed quotquot passa eq̃ disposita ꝛ approximata offerunt̃:ꝓducit in quolibet effectũ d nouo eiusdẽ intẽsiõis:ꝛ si infinita passa applicarent̃:ꝓduceret infinitos effect⁹. Sec⁹ ĩ retributiõe iusta: vbi determinatũ est certũ bonũ certo merito:ꝛ nõ mai⁹ reddẽdũ:ꝛ cũ illud idẽ ꝛ indistinctũ non põt reddi plurib⁹:opʒ reddi ꝑ partes ſm eq̃ualẽtiã:q̃ necessario(q: ꝑ partes)minoris valoris sũt singule q̃ totũ cui⁹ sũt partes ꝑ equalẽtiã. Sicut si vn⁹ floren⁹ in se.i.in florenos indiuisibilis:dari deberet.xxviij.cũ nõ posset tot⁹ dari singulis:oporteret ꝑ solidos singulis cõicari:ꝛ cuʒ.xxviij.solidos vʒ floren⁹:reciperet q̃libet vnũ solidũ:ꝛ ita omnes xxviij.vnũ florenũ. Simile est de voce.¶ Ad autoritatẽ.b.Hiero.dicẽdũ ſm glo.ibidẽ:ꝙ hoc referẽdum est ad ipm celebrãtẽ:vt sit sensus. Nihilominus accipit̃ ab ipso celebrãte:q: siue pro vno:siue pro multis missa dicat̃:semꝑ spãliſſime valet:celebrãti ꝛ equatr:qñ est eque disposit⁹:ꝛ eq̃ ordinate facit qđ facit:hoc est:eque tenet̃ pro multis qñ ꝓ multis:ꝛ ꝓ vno qñ ꝓ vno. Uel illud referẽdũ est ad casum:in quo loq̃tur Hiero.s.ꝙ non min⁹ vʒ vna missa dicta ꝓ cẽtũ cũ cordis hilaritate:q̃ si ꝓ vno quolibet diceret̃ cũ cordis anxietate. Premittitur enĩ ibi sic. Melior est q̃nq̃ psalmoꝝ decãtatio cuʒ cordis puritate ꝛ serenitate ꝛ spũali hilaritate:q̃ toti⁹ psalterij modulatio cũ anxietate cordis ꝛ tristitia. Et tũc subdit qđ adductũ est Cũ igit̃ ꝓ centum ꝛc. Et illud scđm fuit forte spãlr ad intẽtionẽ bea.Hiero.volẽtis loqui ad ꝯsolationẽ monachorum:ꝙ si ꝓ multis tenerent̃ orare:tñ nõ oporteret tot psalmos legere ꝙ vergeret in fastidiũ. Sʒ meli⁹ satisfit illis si ꝓ eis dicant̃ pauciores cũ hilaritate. Et meli⁹ etiã vʒ dicẽti:si stare põt cũ obligatiõe qua obligat⁹ est hmõi multis. Et hec snĩa ꝓbabilior videt̃:quã approbat Sco.ꝛ Gers.cancel. Parhi.¶ O Ex quo sequunt̃ aliq̃ correlaria. Primum. Obligat⁹ celebrare ꝓ duob⁹ obligationib⁹ distinctis:nõ satisfacit celebrãdo vnã missam pro ambob⁹ istis. Pʒ:q: talis min⁹ soluit:q̃ se obligauit:nã obligauit se cuilibet duoꝝ ad dicẽdũ missam ꝓ eo spãlr:illã sibi applicãdo q̃tuʒ applicari põt alicui spãlr. Cũ aũt missaʒ illã applicat ex eq̃ duob⁹:ꝛ vna missa nõ tñ vʒ duob⁹ q̃tũ vni tñ ſʒ dicta:pʒ ꝙ nõ soluit debitũ.¶ Dicit̃ aũt notãter obligatiõib⁹ distinctis:q: si vna obligatiõe se obligaret ꝓ multis. Grã exẽpli. Celebrare ꝓ parẽtib⁹ amicis ꝛ suis ꝯsanguineis:satisfaceret vnã missã celebrãdo. Neq̃ enĩ alia p̃sumit̃ fuisse intẽtio celebrãtis. Loquit̃ ergo correlariũ in casu quo q̃s se obligat duob⁹:ꝛ cuilibet seorsũ celebrare ꝓ eo missam p̃ncipalr ꝛ spãlr.¶ Scđm correlariũ. Obligatus ad spãlr missam ꝓ vno celebrare:fraudat euʒ si simul iũgit aliũ vel alios:q̃b⁹ missam applicat ĩ eodẽ gradu vel priori. Istud correlariũ snĩalr est cãcel. Parhis.in de solli.eccle.ꝑsonarũ parti.xxxij. Patet:q: diminuit bonũ sibi ex sacrificio misse debitũ in eo ꝙ sibi soli in tali gradu ex obligatione applicare debuit:etiã alteri in eodẽ gradu applicãdo. Nã bonũ sic applicãdũ:q: determinatũ est ꝛ finitũ:diuisũ in partes cuilibet parti minuit̃:vt deductũ est. Et si det̃ oppositũ.s.ꝙ missa tñ valet duob⁹ q̃tũ vni:valebit ergo tñ trib⁹:tñ mille:tñ toti mũdo:q̃tũ vni si ꝓ vno spãlr d̃r:ꝛ ita non erit melior ꝯditio ꝓcurãtis sibi missam peculiarit̃ dici. Silr sic Si q̃s ad cẽtũ missas dicẽdas obligat̃ sub voto vel ex iniũcto in foro pnĩe:aut alteri⁹ iustitie:absolueret se dicẽdo vnã missam:q: vna missa tñ vʒ ꝓ cẽtũ cuilibet:q̃tũ si cuilibet spãlis d̃r:ꝛ ita q̃tũ cẽtũ:qđ est impossibile vel ĩopinabile:frustra enĩ tũc fierẽt priuate institutiones ꝛ anniuersaria ꝯtra generalẽ ꝯsuetudinẽ ecclesie atq̃ rituʒ.¶ P Dicit̃ aũt notãter:in eodẽ gradu:q: si in casu sacerdos alios adiũgit in alio gradu:vel ꝑ suꝑadditas orõnes:vel in memoria viuoꝝ aut defunctoꝝ ſm generalẽ eccl'ie morẽ:nõ fraudat euʒ pro quo spãlr se missaʒ dr̃e obligauit. Tũ q: ꝑ hoc bonũ illi debitũ nõ minuit̃:vt pʒ ex p̃dictis. Tuʒ q: hic rit⁹ eccl'ie:cui se in hoc sacerdos ꝯformat sicut dʒ:manifest⁹ est:ꝛ nõ ignorat̃. Tum q: tꝑalia ꝯferens pro sacerdotis sustẽtatione ꝛ eum modo p̃dicto obligãs aliã intẽtionẽ in obligãdo sacerdoteʒ hr̃e nõ p̃sumit̃.¶ Ad cui⁹ elucidationẽ dict⁹ cãcel. quasdã mouet q̃ones:dicẽs. Queramus a ꝯferente tꝑalia q̃ones aliquas:vt ex sua r̃nsiõe veritas magis emineat. Et p̃mo. Uis o frater vt ĩ missa quaʒ pro te dici ꝯstituis:nulla dicat̃ ĩ sociis suis alia penit⁹ oratio q̃ ꝓ te? Puto r̃ndebit sicut ꝛ r̃ndere debebit:q: hec fieri nõ ꝓhibet. Uis rursus vt in memẽto tam ꝓ viuis q̃ ꝓ defũctis null⁹ cõmẽdatus habeat̃ nisi tu ꝛ tui? R̃ndere opʒ ꝙ hoc nõ itẽdit qñ instĩoni ecclesie iã tũc repugnaret. Uis p̃terea ꝙ volẽtes ad offertoriũ venire:q̃ten⁹ ipsi misse ꝑticipes sint repellant̃? Certe nec hoc dicet:si ritum eccl'iasticũ plene cognouerit. Quid vis igit̃ tibi fieri ꝓ peccũiari missa tua? Si r̃nderit. Uolo tota mea sit:tota cedat in spũalẽ vtilitatẽ meã:tota valeat ad remissionẽ pctõꝝ meoꝝ ꝛ satisfactionis debite redẽptionẽ. Sʒ an hoc ita vis frater:ꝙ sacerdos nihil sibi mereat̃:aut nihil seipʒ iuuet:nihil ꝓ seipso satisfaciat:nihil demũ impẽdat obsequij parẽtib⁹:nihil b̃nfactorib⁹:nihil cõmẽdatis. Silr vt in ꝯferas nihil eccl'ie toti militãti? Nolo dicet ꝛ iure dicet. Subdit. Quid supest igit̃ nõ referre quãtitatẽ suffragij deo:q̃ ꝛ q̃lis tibi debita est. Noli to murmurare sciet ꝑfecto:sciet ille q̃ mõtes ponderat in statera:tua silr bona mẽsurare. Adde ꝙ in oblatiõe tua alij fortasse sũt melioris ꝯditionis vt participẽt q̃ tuipse. Quo peto hoc in quã modo quia de bonis eoꝝ vno mõ:vel alio male q̃sitis facis eleemosynã:facis fundationẽ:dilatas põpam tuã:facere vis nomẽ tibi. Aut modesti⁹ sentiẽdo loquẽdoq̃ tu debitor es parẽtib⁹:patrie:benefactorib⁹:deniq̃ vniuerse cõioni sctõꝝ. Hec cãcella. Respicit hoc correlariũ ꝯuẽtus:sacerdotes parochiales:qui institutis iam cõmemorationib⁹:anniuersarijs:missis ac diuinis cultib⁹:eisdẽ suꝑinducũt alios eorundẽ officioꝝ fructus participantes. Ut cum(exẽpli causa)missa ac offm̃ defũctorũ certo die iam institutũ sit ꝓ sex ꝑsonis:adiũgũt de nouo illis sex alios:absq̃ tñ augmẽto cult⁹ dei in nũero offõꝝ vel ꝑsonarũ:videãt illi an p̃mis institutiõib⁹ satisfaciãt.¶ Q Sʒ di. Est eccl'ia aliq̃ cathedralis vel alias curata:q̃ singulis dieb⁹ (quibus ſm morem vel statuta illius ecclesie agi potest officium pro defunctis)ipsum officium ex veteribus fundationibus facit:nec supersunt dies vacantes ab huiusmodi officio:quibus noua institutio fieri posset noui officij. Ueniunt persone:vel eiusdem ecclesie:vel alie petentes pro se ꝛ suis fieri commemorationem anniuersariam temporalem vel perpetuam. Nunquid repellentur? et sic peior est conditio presentium q̃ preteritorum. Aut si assumuntur:fraudabuntur primo res cum cultus diuinus propter illos:nec in numero officiorum:nec ꝑsonarum officia faciẽtiũ augeat̃. Pro solutione notet̃ correlariũ sequẽs.¶ Correlariũ tertiũ. Ut ꝯscientie seruent̃:fraus q̃ʒ in futurũ caueat̃:vtile est vt in nouis missarũ:officioꝝ:anniuersarioꝝ instĩonib⁹:ac fundatiõib⁹ ꝛ mod⁹ agẽdi

Primũ correlarium.

Scđm correlarium.

Tertium correlariũ.

officia:⁊ ecclesie consuetudo ac priores obligatio
nes fundatoribus ac temporalia ꝯferentib⁹ exp̄s
se ⁊ intelligibilr̄ declararentur. Quodq̄ sic assumā-
tur noua: vt veteribus debita non minuant̄. Pa-
tet: quia sic accepte mutuo consensu super modi-
ficatione rōnabilis obligatiōis instituēciū: ⁊ insti
tutionem assumentium: tale ꝑtius bene masticā-
ta obligatione seruata nulli fit iniuria: ſm regulā
iuris. Scienti ⁊ volenti non fit iniuria. Unde si in
casu priori volens instituere nouum anniuersa-
rium consuetudinem ecclesie nouit: scitq̄ pro se
non fieri speciale officium se suosq̄ prioribus offi
cia instituentibus addi in gradu posteriori: satis-
fit agendo ſm ecclesie consuetudinem sibi notam
ꝙ si eam ignorauerit: ⁊ sibi in certo die anniuersa
rium agi petierit: informet̄ prius taliter ꝙ intel-
ligat officium quod petit pro se solo non fieri: sed
pro alijs in priori gradu quibus ipse adiūgēdus
erit in gradu posteriori: vel etiam in eodē si prio-
ra ita sint instituta: vt etiam alij in eodem gradu
possint adiungi. Sic nemo repellit̄: ⁊ sciens q̄ue-
admodum institutio sua assumit̄ non fraudatur.
Hec ꝯformiter ad intentionē Scoti ⁊ cancel. locis
all'. dicta sunt.

Obiectio. ¶ R Si dicis. quid de fundationi-
bus iam factis non cum tali clara verboꝝ expres-
sione: ⁊ vbi quandoq̄ nescitur fundationis forma
scriptis sup hoc ꝑditis: aut vetustate cōsumptis.

Rn̄sio. Dicendū ꝙ in hoc casu recurrendū est ad ḡnalem
ecclesie ꝯsuetudinē rōnabilem: vel ad bonoꝝ viro
rum informationē: meli⁹ tn̄ ad ordinarij superio-
ris declarationē: hoc eni securi⁹ est: eo ꝙ nemo in
causa sua credit̄ bonus iudex.

Quartum correlariū. ¶ Correlariū quar
tum. Ad beatitudinem tendēti expedit: ⁊ vtile est
missas pro se spālr̄ ꝓcurare. Patet: quia cū plus
valeat missa dicta pro vno p̄ncipalr̄ sibi tam per
viam satisfactionis ⁊ redēptionis q̄ per viam im
petrationis alicuius boni spūalis ad beatitudi-
nem ꝓmouētis: vt ꝓbatū est: q̄ si diceret̄ pro se ⁊
alijs: ⁊ hoc tam ex opere operato q̄ ex merito
ecclesie ⁊ ꝑsonali celebrantis. Utile est cuilibet: ⁊ ꝓ
celeriori redēptiōe a satisfactorijs penis ⁊ ꝓ maio
ri gloria ꝯsequenda: missas sibi ac pro se spālr̄
ꝓcurare. Nam vtile est petōri ad eternā beatitu-
dinē anhelāti: vt impedimēta ab eius ꝑceptione
retardatiua ꝓ posse studeat amouere. Obligatio
ḡo ad penā satisfactoriā siue in purgatorio: siue
in hoc mūdo impedit a beatitudinis ꝯsecutione.
Nemo siquidē q̄tumcūq̄ a peccatis sit absolut⁹:
beatitudinē potest adipisci cū obligatione ad pe
nam: quia nec ad penā in beatitudine soluēdam:
nec post. Non cum beatitudine: quia scriptū est.
Absterget deus omnem lachrymā ab oculis san-
ctorum: ⁊ mors vltra non erit: neq̄ luct⁹: neq̄ cla-
mor: neq̄ dolor. Apoca. xxi. Neq̄ post: quia beati

Apoc. xxi. tudini pena non succedit: q2 ibunt b̄ndicti in vitā
eternā. Mat. xxv. que nequāq̄ interrūpit̄ per pe-
nam qualēcūq̄: vt origenē dicūt posuisse alterna-
tionem in gloria ⁊ pena. Opꝫ ergo beatificādum
prius ab omni iuq̄namēto culpe purgari: ⁊ ab ol
pene debito liberari. Missa autē ab hmōi debito
liberat in toto vel in parte ſm ꝓportionē fructus
misse ad liberationē pene: qui si totus vni soli ap
plicatur: citi⁹ liberat illū: q̄ si illi ⁊ simul alijs im-
pertit̄. Sicut si in ciuilib⁹: duoꝝ quilibet decē flo-
renis alicui obligat̄: pro quo debito vterq̄ carce-
ri mācipatus est: si quis soluit decē pro vno statī
liberatur: secus si solueret pro vtroq̄. Utile est de
niq̄ cuilibet sibi ꝓcurare grām: virtutes ⁊ dona q̄
bus in via ad merendum maiorem gloriā adiuue
tur: que etiā per misse sacrificiū impetrant̄. Sicut
si amicus regis facilius impetrat per viā suppli
cationis liberationē vni captiuo q̄ omnib⁹: ⁊ etiā
maiora dona vni: q̄ plurib⁹: ita ⁊ prima gratia: et
cetera dona: ⁊ citius ⁊ intensius ꝯferuntur vni ex
merito orōnis ⁊ sacrificij: q̄ multis: vt p3 ex su-
pradictis.

¶ S Per hoc pōt r̄nderi ad tertiā q̄ōs-
nem: ꝙ ꝓcurans sibi spālr̄ bona spūalia non agit
contra charitatē ꝓximi: nam charitas ad ꝓximū
in hoc potissime ꝯsistit: vt velim⁹ ꝓximo inesse di
lectionē dei gratuitā. i. vt velimus ꝓximū dilige-
re ꝓpter se ante q̄ summū bonū: quia per hoc vo
lumus ꝓximo inesse maximū bonū. s. actum sum-
me iustitie. s. actum amoris: amicitie in deum cū
gratia: qui inter omnia dona creata principatum
tenet. ſm. b. Aug. immo ſm aplm. i. Cor. xiij. Ma-

i. Cor. xiij. ioꝝ hoꝝ charitas. vtiq̄ non sine actu. Per hoc
etiam diligitur proximus ad eternā btitudinem
ꝯsequendā: que non ꝯfertur nisi diligēti deū pro-
pter se: hoc est ergo diligere ꝓximū sicut seipsum
velle ꝓximum condiligere super oīa deū. ¶ Nec
sibiipsi ꝑparans viā ad btitudinē ꝓcurando sibi
per spālia suffragia ad btitudinem ꝓmouentia: ⁊
impedimētoꝝ remotionē: que ab eadē sunt retar
datiua: minus vult ꝓximū per ꝑfectam dei dile-
ctionē ad equalē ꝑuenire btitudinem ad quā ipse
aspirat. Neq̄ per istā spālium suffragioꝝ ꝓcura-
tione subtrahit ꝓximo debitū: tū quia per hoc ꝙ
missam sibi vel aliquib⁹ spāliter applicat: vel ap-
plicari ꝓcurat: non diminuit̄ bonū qđ virtute sa-
crificij debetur toti ecclesie cuius est ꝓximus mē
brum. Tum quia per hanc determinatā applica-
tionē bonum ꝓximi non minuit̄: quia nihil tollit̄
in quo ꝓximus hꝫ ius quesitū. Potuit eni missa
illa tāq̄ opus superogationis omitti sine iniuria
ꝓximi: vnde posset remurmurāti ꝓximo dici. Ami
ce non facio tibi iniuriā: tolle quod tuū est: id. s. qđ
tibi debetur generalr̄ vt membro ecclesie: ⁊ vade.
¶ Quod ḡo additur ꝙ ꝓximū tenetur diligere q̄
libet sicut seipsum. Dicēdū ſm mag. di. xxix. li. iij.
ꝙ sicut: non dicit dilectionis eq̄litatē: q̄tū ad act⁹
diligēdi intēsionem aut effect⁹ exterioris exhibi-
tionē: sed q̄tum ad bonū finale. s. beatitudinē eis
optādā. vn̄ ait. Charitatē omnibus optare debe-
mus vt bona paria mereantur: sicut aplꝯ dicit. i.

i. Cor. vij. Cor. vij. Uolo omnes hoīes esse sicut me. Optāda
est eni minorib⁹ ꝑfectio maioꝝ: vt ipsi fiāt perfe-
cti: ⁊ sic parem mereant̄ beatitudinē. Et sequit̄.
Diligēdi sunt fratres q̄tum nos. i. ad tm̄ bonum
diligam⁹ ad q̄tum nos: vt tm̄ bonū optemus eis
in eternitate: ⁊ si non tanto affectu. vt ibi. (q̄tum
vel sicut) similitudinē dicat: non q̄ntitatē. ¶ Uel
etiā diligēdus est ꝓximus pari dilectione. i. eadē
nam eodē charitatis habitu omnes diligēdi sūt.
Nam eadē est charitas habitualis infusa: qua di
ligere debem⁹ deum ꝓpter seipm: nos ⁊ ꝓximum
in deo: inimicū propter deū. ¶ V Quod etiā sad-
ditur, quod bonū quāto cōmunius: tāto diuini⁹: ⁊
meli⁹ (vt sic ostēdatur melius fore missam cōiter
applicare multis q̄ paucis) non ꝓbat id qđ ad-
ducitur. Accipit̄ eni hec autoritas ex pho. i. ethic.

Ari. i. eth. di. Amabile quidē bonū est vni soli: melius ḡo et
diuini⁹ genti ⁊ ciuitati. Loquit̄ ibi de bono quod
est causa finalis obiectiua cōitatis: ⁊ etiā vni⁹ que
est pars ciuilis ciuitatis. Tale bonum si amabile
est cōmēdare vni soli: erit amabili⁹ ⁊ melius id ꝓ
curare cōitati: vt exponit cōmentator cōmen. i. Et
vocat illud diuini⁹: ſm san. Tho. in suo cōmen. eo
ꝙ magis ꝑtinet ad similitudinē dei: qui est bonū
vniuersale: ⁊ vniuersalis causa omniū bonoꝝ. In-
telligitur igitur autoritas hec de bono: qđ totum
in se sine sui diminutione, plurib⁹ cōicatur: id eni
melius est quāto pluribus cōicatur: non quidem
in se: sed eis qui ipm participāt. Hoc aūt non pōt
intelligi nisi de bono cōmunicabili obiectiue quia
nihil idem potest totū plurib⁹ cōicari in creaturꝫ
formalr̄. Tale aūt bonū est btitudo obiectiua: ipe
s. deus oim finis obiectiu⁹. Et hoc bonū debem⁹
vniformiter omnib⁹ velle ſm dicta. Bonum autē

qd non participat a pluribus in se: sed in minoribus bonis equalentibus isti vni bono: nõ est ex hoc melius ꝙ pluribus cõicatur: nec in se: patz nec eis a quibus participatur: qr quãto sic pluribus participatur: tãto cuilibz eorum minus bonũ puenit. ¶ V Et ita patz mẽtio ad hãc. q. Quõ lz cuilibet sibi spãlr ꝗrere salutis adiutoria p misse sacrificiũ sibi determiate applicãdũ sine lesiõe charitatis in primũ. Nec repugnat illud apli. j. Cor. xiij. Charitas nõ ꝗrit q̃ sua sunt. qd verũ est: sua tpalia repetẽdo cũ scãdalo primorum. Uel q̃ sua sũt tm: vt dicit glo. s. alios excludẽdo ꝗrtũ ad bonũ finale oibus pariterq optãdũ: ꝗtuz ad affectũ penitus z effectũ. Sic em nõ lz excludere primũ cũ charitas facit oia cõa: differẽter tñ fm determinationẽ graduũ supradictam.

j. Cor. xiij.

¶ Lectio. xxviij.

A

Ad quartã qõnem qua ꝗsitũ est quõ dãtes z recipiẽtes tpalia vt repẽdãt spũalia a prauitate simoniaca excusent. ¶ Pro cuius breui decisiõe psupponit: ꝙ simonia est studiosa volũtas vel cupiditas emẽdi vel vendẽdi aliqd spũale vel spũali annexũ. vt in gl. i. q. j. ꝙ ꝗdã. z est in pncipio. q. Itẽ in. c. qui studet. ea. q. Uñ simonia nõ est aliud fm do. Ant. in sum. parte ij. ti. j. c. v. ꝗ̃ emere vel vẽdere: vel aliũ zctũ nõ gratuitũ facere p spũalibus hñdis ptio rei tpal. ¶ Uolũtas ibi ponit nõ p potẽtia: sz p actu eius. Oẽ em pctm actuale actu volũtatis cõmittit. ¶ Studiosa dr. s. deliberata. nã ẽt sola volũtate pura rõnis deliberatiõe zmitti simonia põt: lz ab ecclesia nõ puniat dũ nõ pcedit in opus extra. Noie emptionis z vẽditiõis cõphẽdit ois zctus non gratuitus: excepta pmutatiõe: q̃ licite fieri põt: seruatis zditiõibus debitis z circũstãtijs reqsitis. ¶ Spũale vo fz Rich. in. iiij. di. xxiiij. tripli dr. s. essentialr: vt gfa z virtutes. Causalr vt sacramẽta: q̃ causant grãz suo mõ. Et effectiue vel actualr vt pdicare: corrigere: visitare: orat z hmõi q̃ sũt actus spũales. ¶ Annexũ spirituali etiã dr dupli fz san. Tho. in. iiij. Uno mõ q: depẽdẽs a spũali: vt hre ecclesiastica bñficia: qs nõ cõpetit nisi hñti offm clericale. Alio mõ. qr ordinat ad spũalia: vt ius pronatus: ius decimale: vasa sacra z similia. ¶ Sub ptio aũt cõprehẽdit oẽ munus tpale qd pecunia estimari põt. Et ponit bea. Greg. triplex genus muneris quo simonia zmittit. s. munus a manu: a lingua: ab obseqo q̃ sũt pecũiari pces: famulatus: dũ ergo p illis spũalia zferunt: vt horum intuitu: simonia cõmittit. ¶ B Sed cum dr spũalia dari p tpalibus seu intuitu cõmodi tpalis: notãda est magistralis distinctio dñi Pe. d aliaco card. Cameracẽ. quã repetit Gers. in fine tract. de simo. ꝙ ꝗdruplex põt esse intuitus ad cõmodũ tpale in datiõe z ministratiõe spũaliũ. Primus intuitus põt referri ad cõmodũ tpale tãq̃ ad ptiũ rei spũalis: q̃ si adeqtio valoris vnius rei ad alterã: sicut est in emptiõe z vẽditiõe in ciuilibus. ¶ Scdo põt fieri intuitus ad cõmodũ tpale: tãq̃ ad motiuũ pncipale dãdi vel ministrãdi spũalia: vel tãq̃ ad finem vltimũ in quo sistit intuitus spũalia zferẽtis vl recipiẽtis. ¶ Tertio põt fieri intuitus ad cõmoduz tpale tãq̃ ad motiuũ minus pncipale: vel tãq̃ ad finem subordinatũ sub vltimo fine. ¶ Quarto modo põt fieri intuitus ad cõmodũ tpale tãq̃ ad rem debitã iure diuino pro sustẽtatiõe illius qui spũalia subministrat: iuxta doctrinã xpi z apli. Dignus est opartus mercede sua. j. Timo. v. z Luc. x. ¶ Primus intuitus z scds vere simoniaci iure diuio z humano. Et si zcurrit error in intellectu. s. ꝙ talia fieri possint: sicut dr in pmo membro: vel ꝙ licite fiãt sicut ponitur in vtroq3 modo: tunc incurritur heresis pprie dicta: si adsit ptinacia. pro illo facit qd dicit. b. Greg. in regi. Altare: decimas z spm sanctũ emere vel vendere simoniacã heresim esse nullus fidelium ignorat. z habetur. j. q. j. psbyter. Dictuz est si credatur hoc posse fieri vel licite fieri: qr heresis ex sua rõne dicit errorem circa credibilia: et ptinet ad intellectum sicut fides cui opponit. Si quis autem ex cupiditate vel auaritia fm exteriorem apparentiã commutare vellet spũale p temporali: non tamen credens hoc posseq fieri in corde: hic esset simoniacus z non hereticus: quia i intellectu circa credibilia non erraret. Cum autem hoc fieri posse credit aut licite fieri: iam errat circa catholicam veritatem: z si affuerit ptinacia: est hereticus. Dicuntur aũt communi appellatione simoniaci heretici: non simplr z pprie loqnendo: sed pter silitudinem actus: quia ita operantur quasi estimarẽt donum spũsancti pecunia posse possidere: que estimatio est heretica. Si autem seratur intuitus tertio z quarto modis: sic põt ministratio spũalium pro temporalibus esse licita meritoria z a simonia penitus aliena: hoc attento ꝙ seruetur illud apli. j. Thes. v. Ab omni spẽ mala abstinete vos. Hoc est ꝙ administratio spũaliũ facta sub alterotali intuitu: non apparet ex mõ suo fieri pmo intuitu vel scdo: vt si nõ exerceant spũalia nisi prius dent tpalia: aut si turpiter exigant cũ scãdalo z auaritie nota. In quibus vtriq3 casibus suspecti pñt hri de simoniaca prauitate. Ad hoc bñ loquit. b. Prosper in de vita ztẽplatiua. Sacerdos cui dispẽsatiõis cura cõmissa est: nõ solũ sine cupiditate: sz ẽt cũ laude pietatis accipit a pplo dispensanda: z fidelr dispẽsat accepta: vtvñ paupibus subministrat: inde z ipse tãq̃ paup volũtarius viuat. z seqt. Quid est aliud de euãgelio viuere: nisi laborãtẽ inde vbi laborat: necessaria vite recipe. ¶ C Per hoc ad. q. rñdet: z est zclusio pma: ꝙ sacerdos repẽdẽs spũalia: z accipiẽs tpalia itnitu tertio vl ꝗrto: excusat a simonia: qm nõ cõmutat spũale ministeriũ: orõnẽ. s. vel missam p tpali ex obligatiõe quasi ciuili vel legali: tãq̃ sit vera cõmutatio vnius p alio: appciati p ptio: immo talis appciatio fm valorẽ inter hec fieri non põt: quia spũali bono cũcte opes terrene per equiualentiã cõparari non possunt: sicut de sapia Salomon ait Prouer. viij. Melior est sapia cũctis opibus ptiosissimis: z omne desiderabile ei nõ potest cõparari. z Petrus apls condẽnãs simonẽ dixit Act. viij. Pecunia tua tecum sit in pditionẽ: qm donũ dei existimasti pecunia possideri. Neq3 cõmutat sacerdos pro tpali laborẽ suũ corporalẽ: quia nõ est verisile: ait Scotus. ꝙ aliqs remdaret pro labore corporali habito in illo actu: immo neq3 in pure corporalibus. di. Durã. Sub vẽditiõe cadit labor operãtis fm ipm opus operatum: quis enim vnq̃ (dicit) emeret laborem operantis nisi propter fructũ operis. Et ideo ridiculum est (ait. di) cere: ꝙ minister posset laborez suum vendere vbi opus suũ vendere non potest. Et pter hec: quia actus celebrãdi spũalis est ꝗtum ad suum pncipiũ: z ꝗtum ad suum finem: qa competit sacerdoti ex officio z ptãte spũali: z per ipm spũale bonum confertur: quod fm veritatem nec vendi potest: nec locari: etiam fm apparentiã sine simonia. Non ergo celebrat sacerdos missam pro pecunia vel re tpali: vt hec propositio pro: notat appciationẽ huius pro illo: si rite celebrat neq3 pro pecunia. i. pter pecuniam: vt. s. hec dictio pro: vel pter: sit nota cause finalis vltimate z pncipalis: quasi intentio sacerdotis sistat in pecũia quasi in vltimo fine non referendo suam celebrationem in finem vlteriorẽ z digniorem: quia z hoc simoniacũ esset. Et fm hoc intelligẽda sunt verba reprobantium spũale pro temporali commutari. ¶ D Sed quomodo tunc celebrabit pro pecunia volens cauere simoniam. Quomodo intentionez suam rectificabit: ne si lumen intẽtionis. s. oculus

Simonia quid.

Richar. Spũale tripli dr.

Tripl genus muneris quo zmittit simonia.

Grego.

Thess. v.

Prosper.

Prouerb. 8.

Act. viij.

Scotus.

Duran.

Questio.

Rñsio ad qõnem,

quod in eo est tenebre fuerit: totũ corpus actiõis sue cõtenebrescat. Rñsio. Tripliciter id, fieri põt. Primo ſm Sco. vt celebret pro tpalibus tanq̄ pro aliquo sibi libere oblato: cum mẽdicatione orationis et spũalis suffragij. Sic eñ tenebit recipiens oblatũ illud bonũ tpale ſm iusticiã exaudire mẽdicantẽ spũalia: qui tpalia ꝯtulit, ex iusticia: recipiẽdo tpalia se obligat liberalr: hoc est sine ꝯuentione et cõmutatione ad orandũ pro: benefactore. Unde religiose valẽs facere instõnem (exẽpli causa) alicui⁹ anniuersarij ppetuo die certo: pagendi in aliquo collegio seu monasterio dicat. Assigno vobis talẽ vel talẽ agrũ: domũ: aut decimã: et peto vt anniuersariũ pro me et amicis meis taliter peragatis. Ex hac receptione liberalr donata: cũ petitione suffragij ſꝫ iusticiã surgit obligatio ad audiẽdũ p̄ces cum dato hmõi porrectas. de hoc clarius. s. ¶ E Scdo sic rectificabit sacerdos suã intentionẽ: vt nõ impẽdat spũale ppter pecuniam: tãq̄ ppter finẽ p̄ncipalẽ: sed tanq̄ ppter finẽ minus p̄ncipalẽ et secundariã: referẽdo intẽtionẽ ad suam sustẽtationẽ: vt nunc aut posteri⁹ liberi⁹ occupari posset circa spũalia exercitia: ita vt pecũia recepta sit finis sub fine: ita vt finis p̄ncipalr sit gloria dei: et salus animarũ per spũale opus pmouenda. Cui vt possit insistere: pecuniã potest recipere: qm̃ sine tpalibus spũalia diu subsistere nõ possunt in hac mortalis vite miseria. Recipiat igitur non tãq̄ p̄ciũ spũalis opis: sed tãq̄ necessariũ decẽtis sustẽtationis. vñ vt Gers. in de solicitudie ecclesia. p̄sonarũ. parte. xij. art. Iste siq̄dẽ inst⁹ prior et verus est titul⁹ suscipiẽdi tpalis s. tãq̄ decentẽ sui sustẽtationẽ. In hoc eñ titulo qui dr̃ sustẽtatio ministri: saluat omnis receptio moderata rerũ tpalium pro spũalibus ſm Durã. Moderata dico in ordine ad p̄sonam statũ et offm̃ impendendũ: vt nõ solũ attẽdant necessaria vict⁹ et amictus. sed cetera offm̃ et p̄sone statũ ꝯcernẽtia vt si p̄dicator est: libri et similia ad spũalis officij executionẽ necessaria. Uñ dicit Gers in trac. de symbo. ꝑpõne. viij. Ecclesiastic⁹ officiãs ex debito bñficio suo: sicut frequẽtãdo horas canõicas vel mortuorum exequias: non ideo ꝯuincit̃ simoniac⁹ si recipiat aut recipere intẽdat distributiões tpales assignatas illis qui talib⁹ assistũt officijs: etiã dum aliq̄s sub hac intẽtione mercedis vadit ad aliqd̃ officium ecclesiasticũ: alias pro tunc non iturus. Gratia exẽpli. Habẽs officium p̄dicatiõis aut penitẽtiare: cui pro sustẽtatione quia certis horis solis p̄sentibus dantur quotidiane distributiones. Isti qui ppter officiũ suum singulis horis interesse non possunt (habet eñ ille studere ille ꝯfessionem penitentiũ audire) eligũt hi horas illas vt visitent in quibus lucrant̃ distributiões tpales: ceteris se absentãt: et suo officio deseruiũt. Quis diceret hos simoniacos: dum intrãt chorum horis quib⁹ recepturi sunt tpalia alias nõ intraturi: nõ referẽtes illa tpalia in aliud: nisi in sustentationẽ congruã quã alias habere non possent. Cõgruã dico: suo officio: ad dei laudem et aiarum salutem exercendã. ¶ Ex quo patet: q̄ fallit argumẽtum multoꝝ. Ille vadit ad chorũ ppter pecunias: alr̃ non iturus. Ille celebrat ppter pecunias alr̃ nõ celebraturus: igitur est simoniac⁹. Sed opꝫ addere: facit hoc ppter pecunias principalr. Hoc autẽ non facit: qui refert actum suum ad dei honorẽ: et pecunias in sustẽtationẽ sui: quaten⁹ sic spũalib⁹ officijs melius possit intẽdere et vacare. ¶ Attendat tñ q̄libet diligẽter ne mẽtiat̃ iniquitas sibi: vt non ex auaritia et cupiditate per talia spũalia opera sibi multiplicet diuitias plurimas et superuacuas et p̄ter necessarias: pompã et curam carnis non spũs agat in delitijs. ¶ F Tertio intẽtionẽ suam rectificabit celebrãs pro bono tpali: quasi pro mercede et premio minus p̄ncipali sibi debito iure diuino et naturali: pro sustẽtatione vite corporalis: secundũ regulã xp̄i et apli. Dignus est operari⁹ mercede sua. Luc. x. et j. ad Coꝝ. ix. Qui altario deseruiunt cum altario participãt. Nemo militat suis stipẽdijs vnq̄. Si nos vobis spũalia seminamus magnũ est si nos vestra carnalia metamus? Ita et dñs ordinauit his qui euãgeliũ annũciãt: de euãgelio viuere. Uiuere dicit apls non luxuriari. Sic ergo ex debito ministratiõis spũalium suffragiorum: iustũ est vt ministrãti spũalia corporalia, redonentur. vñ dicit Gers. de simo. ꝑpõne. v. Obligatus ministrare spũalia et ministrãdi ea: hꝫ verũ ius et p̄tãtem recipiẽdi tpalia absq̄ hoc q̄ mendicet ea. Et sub hac intentione lꝫ min⁹ p̄ncipali potuit vel potest obligare se ad ministrãdũ spũalia: et pro mercede vel stipẽdio aut cibo et sua sustẽtatione, recipe tpalia. Sicut exẽplificari posset in oi statu ecclesiastico: tã seculariũ q̄ religiosoꝝ a maiorib⁹ ad infimos. hec Gers ¶ Ex hoc fundamẽto põt sacerdos iam sibi ad sumpt⁹ sufficiẽs ex patrimonio vel alias pie collato: se ad p̄standum spũales actus obligare: et tpalia ab eo recipere vt stipẽdium debitũ ministrãti. ſm Jo. in sum. Et hoc, nõ ex cupiditate lucri: vel ad satisfaciẽdũ sue cupiditati: intẽtione ꝯuertẽdi quia recipit aliũde i pios vsus. Non eñ hec redonatio boni tpalis iusta videtur tñ ex indigẽtia p̄sone spũalia ministrãtis: sed ipsa rerũ ꝯditio talis est: q̄ res tpalis organice subseruit spũalibus rebus. Et sic beneficiũ dicitur correspõdere officio vt retributio ipsi ministrationi. Ex se eñ iustũ est: vt illi ꝯsequantur stipendiũ: qui pro tpe suum cõmodare reperiuntur obsequiũ. xj. q. ij. charitatẽ. Unde accidit ipsi officio et ministrationi spũali: vtrũ fiat per p̄sonã pauperem vel diuitẽ. Que aũt per se insunt: non tolluntur ab eo qd̃ per accidẽs est. Alias enim pmotus ad curam: si accrescẽte patrimonio ditaret̃: gratis teneret̃ sine receptiõe tpalium spũalia ministrare. Quod non videt̃ verum: quia nemo tenetur suis stipẽdijs militare: cõtra apostolũ. s. alle. ¶ G Uerũtamen sic sibi sufficiẽtes obligantes se ad p̄standum suffragia ceteris suã partẽ faciunt deteriorẽ: pro quanto satisfaciẽtes pro debitis alienis: retardãt satisfactionẽ pro delictis proprijs. Satisfactionẽ quippe quam alijs impẽdunt: sibi negãt: cũ opus satisfactoriũ impẽsum vni: non tollit penã pro pctis debitã alteri. vt dictũ est. ¶ Quo nõ obstãte p̄miũ essentiale sibi nõ minuit. Nã premiũ essentiale qd̃ meret̃ sacerdos celebrãdo dum fuerit in charitate: nõ minuit̃ sacerdoti q̃tũcunq̄ offerat spãlr ad satisfaciẽdũ: et hoc siue pro se: siue pro alijs multis vel paucis: alioq̄n nõ expediret satisfacere pro pctis: si in diminutionẽ glie (q̄ incõparabiliter melior est q̄ liberatio a pena q̄cũq̄ satisfactoria tpali) ꝯtereret̃. Min⁹ siq̄dẽ esset penã tpalẽ sustiere: q̄ q̃tocũq̄ gradu eterne glie ppetuo spoliari. Nã actiõi meritorie debet̃ tñ p̄mij eterni: q̃tũ debet̃ sibi actiõi in illo in q̄ nõ est satisfactoria. hoc est si duo: q̃rũ alt̃ ad satisfaciẽdũ pro pctis tenet̃: et alter nõ tenet̃ (q̃uis putet se teneri) faciãt op⁹ meritoriũ ex sibi charitate: et eq̃li conatu volũtatis: stãte eadẽ act⁹ intẽtiõe: ceterisq̄ parib⁹: ordinet vter q̄ actũ illũ in satisfactionẽ pro pctis suis. Illi meritorio actui corrñdet idẽ p̄miũ essentiale vel vtroq̄ nec mai⁹ in vno q̄ in alio: lꝫ vni sit satisfactio: alteri nõ s. non indigẽti. Nec propter hoc melior est ꝯditio pctõris penitẽtis: q̄ innocẽtis pnia non indigentis. Et põt rõnabilr teneri q̄ sicut opus ex charitate factũ valet penitenti ad tpalis pene redemptionẽ: ita valet alteri, innocenti ad aliqd̃ aliud bonũ tẽporale: puta sanitatẽ vel multiplicationẽ tpalium: vel p̄seruationẽ specialem a malo. Illud aũt p̄miũ essentiale nõ dat̃ nisi faciẽti opus meri-

Gerson.

tortū: q̄uis eñ vn⁹ p alio possit satisfacere: ⁊ vn⁹ aliū a penis debit' liberare. Posset ēt vn⁹ alteri cō uersionē a pctis: vita p̄mā gr̄az sicut stephan⁹ pau lo ipetrare: null⁹ tñ alteri merek eternā btitudinē nec btitudinis gradū aliquē: stāte sp̄ immutabilr̄ snia illa. Opa eñ illoꝝ sequunk illos. Apo. xiiij. et illa pauli. i. Coꝝ. iij. Unusq̄sq; ppriā mercedē reci piet s̄m suū laborē. ⁊ ad Gal. vj. Que seminauerit hō: hec metet. Manet ḡ sacerdoti p aliis celebrā ti saluū ius suū ad btitudinē: q̄ daꝶ ex opatiōe ei⁹ meritoria. Nec illa sibi minuiꝶ: nec alteri ppē suaꝫ celebrationis applicationē ipertiꝶ. Sec⁹ de p̄mio accidētali.

Apo. xiiij.
Ad ga. vj.

¶ H Si ꝟo obijcereꝶ ꝯtra p̄dicta p di ctū bti hier. ad dam pa. i. q. ij. clericos. Clericos au tē illos cōuenit eccl'ie stipēdijs sustētari: q̄b⁹ parē tūꝫ ppinquoꝝ nulla suffragank subsidia. Qui aūt bonis parētū ⁊ opib⁹ sustētari p̄nt ⁊ q̄d pauperū ē: accipiūt: pfecto sacrilegiū cōmittūt: et p abusionē taliū iudiciū sibi mādūcāt ⁊ bibūt. Et btūs psp in de vita cōtē. ⁊ h̄r. i. q. i. pastor. Pastor eccl'ie his q̄ bus sua sufficiūt: nō dz aliq̄d erogare. Qm̄ q̄dē ni hil aliud est habētib⁹ dare: q̄ pdere. Nec illi q̄ sua possidētes dari sibi aliquid volūt: sine grādi pctō suo. vñ paup victur⁹ erat: accipiūt. Ad hoc gl. in. c. clericos. tripl'r r̄ndet sup ꝟbo sacrilegiū. Primo q̄ illud dictū hier. exhortatio ē nō p̄ceptū. Uel scd̄o de his loquiꝶ q̄ occasiōe p̄rimonij āmpliādi q̄d ha bēt a diuinis se abstrahūt obsequiis: q̄b⁹ se absen tātib⁹ dādū nō est. Uel tertio loquiꝶ hic de quarta paupib⁹ debita: q̄ dari phibeꝶ abūdātib⁹. Cōcor dat gl. in. c. illi aūt. xij. q. dicēs. Loquiꝶ de clericis vagabūdis. Uel nō debent recipe eccl'iastica bona vt sibi reseruēt: p̄nt tñ vt distribuāt paupib⁹: ⁊ ita nō intelliguntꝶ rape bona pauperū: si in pauperū vsus ꝯuertunꝶ.

Hieroñ.

Ulric⁹ dicit: q̄ cleric⁹ q̄ hꝫ sufficiēs p̄rimoniū: si deseruit eccl'ie: pōt sustētari de bonis ei⁹: sed si nō deseruit: sꝫ in malos vsus dissūēsat: pec cat. Gers. in tracta. de sollicitudine eccl'isticaꝝ pso naꝝ particu. xxxiij. dicit. Uellet fortassis aliq̄s dice re q̄ recipiēs tēporalia dū pti⁹ hꝫ sufficiētiā p su stētatiōe stat⁹ sui: vel ex patrimonio vel pie colla to: peccat: ⁊ fraudat tā p̄rimū q̄ seipm̄: cū tota rō ꝯferēdi ministris eccl'ie: videaꝶ esse sustētatio sui: nō diuitiarū accumulatio vel ornat⁹ pōpatic⁹. Sꝫ hec assertio durior est q̄ opꝫ. Et post modicū. Cō tingit aliq̄ñ tēporalia p̄ter vel vltra necessitatē p̄n tē: nō p solo statu recipiētis recipe: sꝫ ad alioꝝ pau pertū p̄tāq; releuationē. Hoc satis cōfirmant snie doctorū. vñ Ambro. in lib. de offic. ⁊ habeꝶ. xij. q. ij. aurū. Aurū hꝫ eccl'ia: nō vt ꝟuet: sꝫ vt eroget ⁊ sub ueniat in necessitatib⁹. ⁊. c. Hiero. xij q. ij gl'ia ait gl'ia ep̄i ē pauperū opib⁹ puidere.

Ulricus.
Ambro.
Hierony.

¶ J Ex q̄b⁹ se q̄s deduciꝶ: q̄ si clerici debēt paupib⁹ ⁊ indigētib⁹ puidere q̄ p̄nt vltra victū tenere: imo vltra cōde cētiā stat⁹ quo ad se: cū nemo teneꝶ elemosynas facere de his q̄ ad sui stat⁹ exigētiā reqrunꝶ: nisi in extrema necessitate ꝯstitutis. Extrema eñ necessi tas p̄rimi p̄ferēda est soli decētie ꝓpriū stat⁹. Facit ad hoc ꝟbū psperi in de vi. cōtē. Illi q̄ taꝫ infirmi sunt: vt possessiōibus suis renūtiare nō p̄nt: si ea q̄ acceperint erāt: dispēsatori relinquāt nihil habēti bus cōferēda sine pctō possidēt sua: qr ⁊ ipsi quo dāmō sua relinquūt: qñ ppriis cōtēti reb⁹: nihil eo rū q̄ laborib⁹ ordini suo deberi arbitranꝶ: accipiūt. Facit ad idē cap̄. Qm̄ q̄cq̄d. xvi q. ij. q̄d allegat fa ctū Pauli apli q̄ de laborib⁹ manuū suaꝝ vitā ali q̄s duxit: relinquēs bona sibi debita apud eos q̄b⁹ euāgelizauit: q̄uis ꝓtātē hēret ab eis recipiēdi vi te necessaria: vt ipē ait. Et i hoc op⁹ exercuit sup erogatiōis. Nō eñ qr manib⁹ laborauit: ius pe tēdi stipēdiū pdidit: sꝫ iuri suo spōte cessit: nō i p̄iu dictū sue ꝓtātis ⁊ alioꝝ in accipiendo tp̄alia. Sic eñ iā possessionati clerici ⁊ religiosi si laborib⁹ ho nestis manuū itēderēt nō licite retinerēt q̄ habēt:

i. Coꝝ. ix.

et q̄ data sunt a fundatorib⁹. Q̄d nō apparet: ⁊ vi deꝶ cōtra beatū Aug. in de operib⁹ monachoꝝ di centē. Si euangeliste sunt: si ministri altaris sunt: fateor ꝓtātē habēt viuēdi de sumptib⁹ fideliū. Et idem permisit dn̄s aplis: ⁊ iussit subditis recipe re necessaria vt quisq̄s vellet: possit. Si q̄s ꝟo vti nollet: nō contra iustum facere: sed a suo iure rece deret. Hec Aug. Huic libertati Paulus insistebat dum q̄nq; stipēdia suscepit: q̄nq; nō: vt testaꝶ ipse sic dicēs. ij. Coꝝ. xi. Cum essem apud vos ⁊ egerē: nulli onerosus erā. Gratis dei euāgelium euāge lizaui vobis. Alias aūt eccl'ias expoliaui: accipiēs stipēdia ad ministeriū vestrū. ⁊ ad Phili. vlti. dicit se pluries accepisse ab illis tam in propria psona q̄ p nūtios. Et nō solū hoc sꝫ ⁊ p aliis collectas or dinauit. Q̄d facit ad ppositū: scꝫ q̄ cleric⁹ vltra de cētiā q̄nādoq; ppriū stat⁹: iuxta tñ bonā fidē: reci pere pōt p reuelatione pia aliorū. vñ dicit aplo. i. Coꝝ. xvi. Facite collectas p vnā sabbati: ⁊ vnusq̄s q̄s apud se reponat: recōdēs q̄d ei bn̄ placuerit: vt nō cū venero: tūc collecte fiāt. Cū aūt presens fue ro quos probaueritis per epistolas: hos mittam ꝑferre gr̄am vestrā in hier'm. Sic ⁊ dn̄s dona in loculos recepisse ⁊ p se: ⁊ p aliis egenis pauperi bus legiꝶ. vñ Jo. xiij. cū dicit iude. Quod facis fac citius. Putabāt q̄dā ex discipulis q̄ xp̄s diceret ei: eme q̄ nobis necessaria sunt ad diē festū. aut vt egenis aliq̄d daret. Et ibidē. c. xij. Quare hoc vn guētū nō venijt trecētis denarijs: ⁊ datū est pau perib⁹. Ex quib⁹ deduciꝶ q̄ psona ecclesiastica vl tra ea q̄ ad ppriū statū ꝑtinēt: p pia releuatione egentiū ⁊ pauperū bona temporalia recipere non vetatur.

ij. Coꝝ. xj.
Joā. xiij.

¶ K Cōclusio secūda ad questionē quar tam respiciēs dantem tēporalia. Dās temporalia vt rependantur spiritualia quarto intuitu supra posito: a simonie vitio similiter sicut recipiens ex cusatur. Patet per illa que adducta sunt de reci piente: secus si primo intuitu daret. Hic eñ intui tus tam dantē: q̄ recipiētē cōstituit vere simonia cum. Scd̄s vero intuitus ⁊ tertius: nō dātem tem poralia sꝫ recipiētem respiciūt: qm̄ manifestum est q̄ dans tēporalia vt recipiat spiritualia in tem poralib⁹ erogatis finē nullū cōstituere pōt.

¶ L Ex oibus in responsione ad quartam questioneꝫ premissis: possunt hec duo summatim colligi. Pri mum q̄ cōferens tp̄alia ad institutionē ecclesiasti ci beneficij: vel diuini cultus augmentum: potest rationabiliter conditiones certas apponere sue intētiōis explicatiuas: quibus temporalia huius modi recipiētes: ad certos actus spirituales coer cēdos obligentur. Hec est snia Scoti in suo quod li. q. xx. frequenter alligata: sic enim ait. Multi do tauerūt monasteria ⁊ ecclesias vt ministri in tali bus tenerentur celebrare pro eis: ⁊ pro illis pro quibus intendebant eos obligare. Et subdit di cens. Et est illa obligatio rationabilis: vt qui reci pit elemosynas temporales: refundat benefacto ri suffragiū spirituale orationis ⁊ oblationis sicut de temporali beneficio refundēdo p spirituali p̄ dicationis officio apostolus ait. Si nos vobis spi ritualia seminamus: magnum est si vestra carna lia metamus. q. d. Non. Licitum igitur est ⁊ ratio nabile: q̄ faciēs elemosynam requirat orationē. Unde rationabiliter facit qui cum elemosyna sua imponit obligationem orandi pro se et suis. Accedit ad consensum huius veritatis vsus com munis ecclesie: qui sic habet ⁊ recipit: cui si quis cōtradicit: imprudēter se decipit: ait Gerson in de soll. eccle. psonaꝝ par. xix. addens hoc cōgrue tam persone recipienti q̄ danti siue conferenti: q̄ etiā eius cognate vel affini. ¶ Elemosyna autem sic determinata trāsit ad q̄ucunq; succedentem cuꝫ onere imposito: ita q̄ cuncti successores huiusmo di temporalia recipientes: ad imposita implenda

i. Coꝝ. ix.
Gerson.

onera obligant. Facit ad hoc clare ca. Significa-
tum. de prebē. in text. ꝛ glo. ¶ Scōm qđ ex pmissis
colligit. Licitū est recipiētē tpale beneficiū sic limi
tatū: se ad solutionē impositoꝝ onerū obligare et
hoc siue recipiēs sit singularis psona: siue cōitas:
siue prelat⁹ noīe cōitatis. Patet: qꝛ si cōferēs pōt
licite beneficiū certis actib⁹ spūālib⁹ repēdendis
onerare: ꝛ suscipiētē ad eoꝝ executionē obligare
licitū erit suscipiētē hmōi obligatiōis onus susci-
pere. Nō tñ intelligenda est hmōi obligatio p mo
dū cōuētionis legalis: p cōmutationē spūalis pro
tpali: sed mō prius expresso fm tertiū ꝛ quartū in
ductus modū. ¶ M Sed dubitare quis posset an

Dubitatio.

recipienti hmōi tpalia: in casu recedere ob obliga
tione ꝛ onere recepto muneri imposito. Ad hoc re

Rñsio ad dubitationem.

spōdet Cancel. parrhisien. in tractatu supra alle-
gato parti. xxv. ꝛ seqnē. Ponēs tres casus siue cau
sas quib⁹ existētib⁹ aut aliquo eoꝝ: imposita one
ra ꝛ oblatio cessant in toto vel in parte. Hi sunt cā
euidētis necessitatis: vrgētis vtilitatis: legitime
dispēsatiōis. ¶ Necessitas icūbit nūc vel ex impo
tētia vel infirmitate recipiētis: nūc ex fortuitis de
molitiōib⁹ ecclīarū: nūc ex dissipatiōib⁹ hereditā
tū atqꝫ redditnū: quib⁹ substentāa⁹ erat minister
ecclīasticus: cuius beneficiū qđ dabat ppter offm
prorsus deperijt. In quo casu non videt minister
astrictus remanere seruitio: nisi fortasse aliunde
obligatio remaneret. Ex quo videt qꝫ habēs bñfi-
ciū vñ tm recipit: quātū sui stat⁹: ꝛ cōditiōis neces-
sitatis exigit ꝛ nō vltra: si casuꝫ impossibilitas exe
quēdi officiū incidit: vt infirmitatē corporalē: ca-
ptiuitatē aut hmōi missas aut etiā canonicas ho-
ras: si qs negligit infirmitatis tpe: post cōualescē
tiam nō tenet iterare: qꝛ necessitas hec infirmita-
tis corporalis sufficiēter hmōi excusat: sec⁹ si pin-
guē pbēdam teneat: vñ nō solū decētē statum te-
nere sufficit iuxta qualitatē ꝛ cōditiōnē sue psone:
verū ꝛ elecmosynas aliūde tribuere: aut pecuniā
in arca cōgregare: aut alias dispergere: tūc em̄ offi
ciū qđ ex psona sua soluere nō valet: p aliū exequi
opꝫ: ne fraudet in suffragiorū spiritualiū bñficio
tpalia cōferas copiose. ¶ Scđa causa est vrgētior
vtilitas: q̄ qñqꝫ cōtingit ex tpis successu: vbi opꝫ iu
xta canonistarū vbū: qꝫ alia rō reformet pactum.
Nec est id absonū: qm̄ etiā i iuramētis ꝛ votis ge
neraliter emissis de futuro plerūqꝫ sic accidit vt q̄
gñaliter pmissa bona esse videbant: fiāt in casib⁹
particularib⁹ vl̄ ħ fuāda: vl̄ mutāda qꝛ noxia sūt vl̄
inutilia: morib⁹ aut ecclesie ritib⁹ dissona: siue ma
ioris boni impeditiua. Exēpli cā. Aliqs instituit
missam quotidie p defunctis dicēdā de requiem.
Veniat dies natalis resurrectiōis vel pētecostes:
cōfluāt parochiani ad audiēdā missam nō est ali⁹
ex casu q̄licūqꝫ q̄ celebret. Puto null⁹ dicet cātādū
esse offm. Requiē ppter scādalū ppli: ppter cele-
britatē festi. ¶ Tertia cā est dispēsatio superioꝝ.
Et dico superiorū: qm̄ nō oīm est passim tales ca-
sus descindere sub gñalib⁹ regulis emergēn. sed
ad plātos spectat interpretatio iuridica ad docto
reꝝ scholasticos pitorum qñ poterit esse rōnabilꝭ
dubitatio de duplici casu: priori: scꝫ necessitatis ꝛ
vtilitatis. Vñ tuti⁹ est in his sumere dispēsationē
superioris ppriū vel ordinariū vel cōfirmationē: q̄
in his pprio iudicio initi: cū nemo in cā bon⁹ iu-
dex esse cēseat. ¶ N Istis casib⁹ semotis tenet: re
cipiēs tpale bñficiū: fm strictā iustitiā ꝛ obligatio
nē implere volūtatē bñficiū cōferētis: ꝛ orationes
sibi specialiter applicare fm moderationē ꝛ deter
minationē factas ab eodē: qꝫ si sec⁹ fecerit: exit in

Scotus.

stitie limites: nec est fidelis date fidei obseruator:
ppter qđ tales ab alijs plura bñficia recipere nō
pñt: qb⁹ ad pces suffragia eis applicāda specialr
se astringāt. vñ fm Sco. eccl̄ie iā dotāte (intelligē
dū est sufficiēter) q̄rū ministri rōne ordinatiōis ec
clesie vel elecmosynarū iā sunt dotātib⁹ ꝛ certis p
sonis spāliter obligati ad certū numerū missarū:
vel quorūqꝫ suffragiorū (ad quā tñ sufficiūt) non
pñt se obligare licite ad missas vel suffragia talia
alijs soluēda in receptiōe nouarū elecmosynarū.
Cōcordat Gerson de simoni. par. xlix dl. Recipiēs

Gerson.

tpalia se defraudat deū ꝛ primū: dū superinducit
ad reddit⁹ iam cōstitutos: nouas p alijs obligatio
nes priorib⁹ incōpassibiles aut earū destructiuas
aut si sine augmento suffragijs: aut cult⁹ diuini no
uas commēdatiōes suscipiūt: ꝛ posteriores: ac no
uas priorib⁹ anteponūt: cōstat qꝫ tūc priorū funda
tores fraudant: qm̄ ab eis suffragiū ipsis debituꝫ
tollit ꝛ alijs applicat. Sec⁹ si fm pdicta manente
applicatiōe suffragij: priorib⁹ fundatorib⁹ in gra
du suo eadē suffragia in alio posteriori gdu appli
carent nouissimis fundatorib⁹. Sic em̄ nihil prio
rib⁹ periret. verū posteriores fraudarent: si ipsi tē
poralia impēdissent ac fundassent suffragia sibi
principalr ꝛ in priori gradu applicāda: vt puta si
ignorēt eadē suffragioꝝ officia p alios pri⁹ fūda-
ta. ¶ O Hinc salubriter hortat dict⁹ Cācel. vbi. s.
parti. lj. dicēs. Recipiēs tpalia: pserti in cōitas p se
et successorib⁹ cū bona fide ꝛ sagaci discretiōe: cō
sideret in recipiēdo tpalia: prio qđ liceat: scđo qđ
deceat: tertio qđ expediat ꝛ pertinedum ad pñs: sꝫ
ad futurū. Euenit nāqꝫ sicut in agētib⁹ iter lōgū:
qꝫ paruū pōd⁹ in se: ꝛ in principio aut p pauco tpe
sit tollerabile: qđ p successionē cōtinuā redditur
velut importabile. Sic ő ptis ꝛ paucis suffragijs
dū vel iūgunt alijs vel ppetuant: inuenire possu-
mus qꝫ in principio ipsoꝝ psolutio modica repu-
tat: dū vō in ppetuitatē trāseūt: on⁹ magnū cēsiat ꝛ
subdit qꝫ memoria hoīꝫ labilis est: qđqꝫ supueniē
tes nō de facili suā intētionē applicāt ad insolita
qꝫ insup custodiēda est vniformitas apud ifes: si-
cut in cōuētu ita ꝛ in offō: cātu: aliorꝫ ritu ꝛ ita de
alijs cōsiderationib⁹ hmōi: Fiūtqꝫ nihilomin⁹ fre-
quēter obligatiōes i oppositū: aut ppter laduer
tētiā incōsiderationēqꝫ recipiētiū: aut vrgētē pe-
nuriā: aut ppter cōplacētiā cōferētib⁹ faciēdā: aut
qꝛ nō audēt recipiētes apponere cōditiōes p se
ipsis licitas decētes ꝛ expediētes. Quare sic. Quia
nō placerēt cōferētib⁹. Fit deniqꝫ hoc ppter auari
tiā recipiētiū ꝛ eoꝝ turpē q̄stū q̄ casus statim hꝫ
culpā: siue fiat in augmētū pter necessariorū iā fū
datoꝝ cenobioꝝ: siue ppter famā: siue alias cās
min⁹ licitas. ¶ P Ex hac radice magnū pōt sumi

Attēde de pluralitate bñficiorum.

argumētū ad reprobationē pluralitatis bñficioꝝ
in eadē psona: vltra iusta necessitatē: ꝛ vtilitatē ec
clesie ac cōdecētiā stat⁹ psone bñficia possidētis.
Si em̄ susceptū bñficiū sufficiēs est ad honestā et
sufficiētē substētationē mīstri eccl̄ie: cōsumit ꝛ iu-
re psumit: qꝫ bñficiū istituēs voluit possessorē obli
gare ad sibi vtili⁹: qꝛ ad p se ꝛ suis principalr ꝛ
specialr orādū. Si ergo vltra hoc aliud recipit bñ
ficiū: instituēti scđo receptū ad sic obligat. Et si
ambob⁹ idē suffragiū pstat: q̄libet eoꝝ fraudat; et
bonū integrū cuilibet debitū diminuit fm pdicta
Si sit qꝫ violat iustitia: frāgit fides: fraus cōmittit
aie defunctoꝝ a penis liberant tardius: a celi gau
dijs suspēdunt diuti⁹: ac p hoc tota celestis curia
letitia quā de eoꝝ haberēt pñtia spoliat: ꝛ dei cul
tus minuit: sic de⁹ fm pdicta fraudat. Inequitas i
clero pacis inimica orit: retrahūt ceteri a bñficio
rū institutiōe: ꝛ quātū ad instituta: volūtates viui
me illudunt. Sec⁹ in bñficijs exilib⁹: vbi nō est p-
sumēdū qđ pmi fundatores voluerint possessores
ad p se tm suffragia applicāda pncipaliter obli-
gare: cū nō cōtulerūt vñ sufficiēter ꝛ decēter vitam
ducere possint. Et dato qꝫ fecerint: hec eoꝝ cōstitu
tio: epikeiā recipit fm cōsiliū ꝛ prudētiā sapiētū.
In q̄ casu plura bñficia fm cācel. dici pñt vnū sicut
magnis frigorib⁹ multe tunice vna dicunt morali

vnitate:ꝛ ſi oia illa nõ ſint ad ſufficiẽtiaꝫ ſtat occu-
pãtis. ¶ Q Attẽderẽt hoc vtinã q̃dã clericoꝝ aua
ri ꝛ ambitioſi bñficia bñficiis addẽtes: q̃ bñficiis
ſatiari nõ pñt ꝑlaturas:dignitates:ꝑſonat⁹ ꝛ cete
ra incõpaſſibilia nõ ſolũ ex p̃dicta radice: ſꝫ ex ſa-
cris canonib⁹.ꝯpatrũq; ſanctiõib⁹ ſimł plura poſ
ſidẽtes:nõ vtiq; in ꝓfectũ eccłie nõ in ſalutẽ aiaꝝ
ſꝫ vt lauti⁹ inde viuãt:ne dicã luxuriẽtꝫ:dilatẽ fa
miliã:incedãt purpurati:exaltẽt nomẽ:ampliẽt fa
mã : magnificẽt parẽtelã: noſcũt nõnũq̃ bñficioꝝ
redditus:patronos ignorãt:ꝯputãt ſtipẽdia:impoſi
ta onera nõ attẽdũt. Inter ceteras excuſatiões in
pctis ac malitie defenſionẽ:ꝛ diſpẽſationẽ : eiuſq;
ꝓuiſione allegãtes in augmẽtũ ſui erroris papã
dñm olim bñficioꝝ ac eccleſiaſticorũ bonoꝝ aſtruẽ
tes. Nihil q̃ꝫ iniuſti⁹ eſſe aiũt:q̃ vt q̃libet modera-
tor ſit ac diſpẽſator rei ſue. ¶ Sꝫ fallunt miſeri: af
fectu:itellectuq; depravati:ꝛ inaniter ſibimetꝰ di
ſpẽſatiõe blãdiũtꝫ. Põt papa diſpẽſare:ſꝫ ſup ius
humanũ. Equitas aũt ꝛ naturalis rõnis iuſtitia
immutabilis ꝑſeuerat. Quãq̃ ergo papa diſpẽſa
re poſſit vt incõpatibilia hũano iure ſimul ab eo-
dẽ poſſideãtur:tñ incõpatibilia ex p̃dicta radice ꝑ
diſpẽſationẽ pape nõ erũt cõpatibilia:extra caſus
ſaltẽ memoratos:cõem ſcꝫ eccłie vtilitatẽ:ꝛ ꝑſone
poſſidẽtis indigẽtiã. In his eñi caſib⁹ incõpatibi
lia eſſe nõ cẽſẽt. Nã ꝛ dotator ꝑticularis bñficii re
cte inſtruct⁹ ad cõem eccłie vtilitatẽ:ſue ꝓprie cẽ
deret ac cedere tenetꝫ affectiõi. Deniq; papa oẽm
ptãtem quã hꝫ ſuꝑ eccłiam:ꝑſonas ꝛ eccleſiaſtica
bona recipit ad eccłie edificationẽ nõ deſtructio-
nẽ. vñ ait aplŝ.ij.Coꝛ.x. Si ampli⁹ aliq̃d gloriat⁹
fuero d̃ ptãte nr̃a quã dedit nobis dñs in edifica-
tionẽ:nõ in deſtructionẽ:veſtrã:nõ erubeſcã. ¶ R
Ois igitꝫ diſpẽſatio a ptãte aplica manẽs in eccłie
edificationẽ:cult⁹ diui augmẽtũ ac ſalutẽ aiaꝝ:
tolerãda eſt:q̃ aũt p̃ter hec cõcedit caſſa eſt ꝛ ina-
nis. Nec ꝑſone vtilitas in diſpẽſatiõe attẽdẽda ẽ
p̃ncipaliter ſꝫ eccłie dicẽte aplŝ.j.Coꝛ.x. Oia i głiã
dei facite. Sine offenſiõe eſtote iudeis ꝛ gẽtib⁹ ꝛ
eccleſie dei:ſicut ꝛ ego ꝑ oia oib⁹ placeo:nõ q̃rens
qđ mihi vtile eſt:ſꝫ qđ multis:vt ſalui fiant. Vñ et
Bern.lib.de cõſi.ad eugeniũ papã. Nõ ſum tã ru
dis (inq̃t) vt ignorẽ poſitos vos diſpẽſatores i edi
ficationẽ: ñ i deſtructionẽ. Deniq; q̃rit inter diſpẽ
ſatores vt fidelis q̃s inueniatꝫ:vbi neceſſitas vrget
excuſabilis diſpẽſatio:vbi vtilitas ꝓuocat diſpen
ſatio:vbi vtilitas ꝓuocat diſpẽſatio laudabilis ẽ.
Vtilitas dico cõis nõ ꝓpria:nã cũ nihil hoꝝ eſt:nõ
plane diſpẽſatio:ſꝫ crudelis diſſipatio eſt. Cõcor-
dat idẽ in epła theobaldũ comitẽ:vbi ait. Hono-
res ꝛ dignitates eccłiaſticas nõ ignoro deberi his
q̃ eas digne ſꝫ deũ miniſtrare velit ꝛ poſſint. Nec
cpiſcꝫ plures in plurib⁹ eccleſiis habere lꝫ:niſi di-
ſpẽſatiõe q̃dã ob magnã vel eccłie neceſſitatẽ vel
vtilitatẽ:nõ ꝓpriã:ſꝫ cõeꝫ. Illŏ ad Rupertũ. Quid
tibi blãdiris de diſpẽſatiõe aplica:cui⁹ int⁹ ꝯſciaꝫ
diuina tꝫ ſnia. Vñ ſi ideo teneantꝫ plures p̃bẽde : vt
lautius q̃s viuat:vt ꝓpinq̃s ſubueniat: vt honori
bus intumeſcat:vt citi⁹ ad epiſcopatum ꝑueniat:
aliis ve hmõi de cauſis:nõ plane fidelis eſt diſpẽ
ſatio:ſꝫ crudelis diſſipatio:nõ excuſans : ſꝫ incu-
ſans. Nõ ergo papa tale hꝫ dominiũ ſuꝑ bñficia:
vt ad nutũ ꝛ volũtatẽ ſuã poſſit de de ipſis quali-
tercũq; ordinare:ſꝫ dominiũ hꝫ ſuper hec ꝛ cetera
quoddã regitiuũ vt fideliter ꝛ prudẽter poſſit ea
miniſtrare Vñ ꝛ gerſ in trac.d ꝑtãte eccłe.dicit.
Ptãs eccłiaſtica papalis nõ ita hꝫ dominia ꝛ iura
terreni ſimul ꝛ celeſtia imperii:vt poſſit ad libitũ
de bonis clericoꝝ diſponere: Quis cõcedi debeat
q̃ hꝫ in illis dñium q̃ddã regitiuũ:directiuũ:regu
latiuũ ꝛ ordinatiuũ. Hinc diſpẽſator eſt veri⁹ q̃ do
min⁹:ſꝫ illŏ Pauli Sic nos exiſtimet hŏ vt mini-
ſtros xp̃i:ꝛ diſpẽſatores miniſterioꝝ dei:nõ exclu-
dẽs petrũ q̃ ait. Nõ q̃ſi dominãtes in clero. Diſpẽ
ſatori aũt op⁹ eſt fidelitate ꝛ prudẽtia. Luce.xij.
Quiſputas eſt fidelis diſpẽſator ꝛ prudẽs:quẽ cõ
ſtituit dñs ſuꝑ familiã ſuã. Fidelitate vt bonũ in
cõem vtilitatẽ ordinet. Prudẽtia vt rõne diſpẽſan
di agnoſcat:ꝛ nõ ꝓcedat ex ſola ſua volũtate: neq;
ipſam vt legẽ ꝯſtituat:qđ eſt hois rõnẽ nõ vtẽtis.
Vñ ad eugeniũ papã Bern. Quõ nõ indecẽs ẽ tibi
ait volũtate ꝓ lege vti? Tu es maior dño tuo:qui
ait. Nõ veni facerꝫ volũtatẽ meã: qđ q̃ nõ min⁹ de
iecti q̃ elati animi eſt veluti rõnis expertis:nõ ꝑ
rõne ſꝫ ꝑ libito agere:nec iudicio agi:ſꝫ appetitu:
q̃d tã beſtiale. Et poſt modicũ. Sic degenerãdo
(qđ ait) gñale opprobriũ feciſti ꝓpriũ. Hõ cũ i ho
nore eſſet nõ intellexit : cõparat⁹ eſt iumẽtꝫ inſi-
piẽ.ꝛ ſi.ſa.eſt illis. Et dꝫ dñs cameraceñ.q̃ ſi papa
ꝑ libito diſtrahat bona eccłie:ꝛ nõ ea diſpẽſat bo
na fide de iure nõ tꝫ. Et nõ ſolũ tenetꝫ tũc ad pnlaꝫ
de pctõ:q̃ſi ꝓpter abuſuꝫ ſue rei:ſꝫ infideliter agit
ꝛ tenetꝫ ad reſtitutionẽ ſi aliũde haberet: qꝛ frau-
dator eſt rei aliene:ſec⁹ ſi eſſet dñs. ¶ S Eſto er-
go q̃ papa ꝯſentiat in pluralitatẽ bñficioꝝ:ſileat
eccłia nulli⁹ poſſeſſorẽ iq̃ete calculũ poſtulabit de⁹
dicturꝫ ad q̃ẽlibet: redde rõnẽ villicatiõis tue:et
tũc cognoſcetꝫ de⁹ faciẽs iudiciũ ꝛ iuſtitiã: q̃ in mł
ta paciẽtia ſuſſerẽs vaſa ire:nõ agnoſcitꝫ. ¶ Quid
aũt ꝛ quãtũ ꝯditio ſtat⁹ clerici de bonis eccłie req̃
rat:ꝛ cũ bona fide ſtare poſſit:Origenes aperit ex
ponẽs illŏ Mat. xxiiij. Quiſputas ẽ fidelis ſeru⁹:
di. Qm̃ ꝛ ſꝫ ſimplicẽ intellectũ op⁹ habem⁹ vt fide
les ſim⁹ ad diſpẽſandos eccłie reddit⁹:vt nõ deuo
remus q̃ ſunt viduarũ:vt memores ſim⁹ paupeꝝ:
ꝛ ne occaſionẽ accipiẽtes ex eo qđ ſcriptũ eſt: Dñs
ꝯſtituit his q̃ euãgeliũ p̃dicãt d euãgelio viuere:
ampli⁹ nõ q̃ram⁹:q̃ cibũ ſimplicẽ ꝛ neceſſaria ve-
ſtimẽta:ꝛ nõ ampli⁹ teneam⁹ nobis q̃ his q̃ neceſ
ſitatẽ patiuntꝫ. Hec ille. ¶ Videat igitꝫ q̃libet q̃ ne
ceſſitas vigeat:q̃ vtilitas ꝑueniat : q̃li itẽtiõe mo
ueatꝫ:q̃ fine ducatꝫ:vt in bñficiis ſit pluralis. Et ſi
q̃d hoꝝ reperit a rectitudie claudicare pluralita-
tẽ abiiciat tãq̃ ſalutꝫ impeditiuã. Nec pluris eſti-
met dãnũ in arca:q̃ dãnũ in cõſciẽtia. Nec q̃rat ex
cuſationẽ i pctis ſuꝑioris auctoritate ſe muniẽs ꝑ
diſpẽſationẽ: qm̃ vt ſit recta i executiõe opꝫ eã na
turali eq̃tate ꝛ diuinis legib⁹ regulari. Neq; idcirco
min⁹ ardebit in baratro:q̃ cũ licẽtia ꝓlati demer-
git in inferno. Si vo inuenit oia eq̃ ꝛ iuſta:ſollici-
tus ſit fideliter vices depẽdere deo grãs ꝛ laudes
eccłie gñali:ac ſtipẽdia miniſtrãtib⁹ ſpecialr: orõ
nes ꝛ ſpũalis ſuffragii famulatu. ¶ Quite.q.de or
dine ſuãdo in ſuãtis ſacrificii applicatiõe: reſpõ
ſio pꝫ ex dictis ad q̃ſtionẽ. primã ſupra lec.xxvi.
Ideo breuitati ꝯſuiẽs poſt digreſſionẽ lõgã: non
aũt vt autumo inutilẽ ad textũ nr̃i canonis reuer
tamur. ¶ Lectio.xxix. A

E T oim circũſtan-

tium: q̃ꝝ tibi fides cognita eſt ꝛ no
ta deuotio. ¶ Orauit ſacerdos ſpe-
cialr ꝓ ꝯmiſſis ſingulr: cõſeq̃uẽter
orat ſpecialr ꝓ circũſtãtib⁹ nõ ꝯmiſ
ſis peculiariter. Patet aũt ex hac clauſula euidẽ-
ter ſm Inn.ꝛ Alexã.de ales:q̃ ſanctũ ꝛ ſalubre eſt
miſſarũ ſolẽniis intereſſe: cũ ſacrificiũ eucharistie
ꝓ circũſtãtib⁹ ſpecialr offeratꝫ. Ut aũt cũcti fide-
les ſacri hui⁹ muneris miſſe fierẽt ſpecialr ptici-
pes:ſctã eccłia more pie mr̃is:ꝓfectũ ſtiẽs filioꝝ
ſalubriter inſtituit vt oẽs fideles cõueniãt in ſa-
cris ſolẽnitatib⁹ ad eccłiam miſſas audiãt:ꝛ ante
finẽ nõ recedãt. Vñ de ꝯſecra.diſtin.j. Miſſas dici
tur: Miſſa die dñico ſecularib⁹ tota audire ſpecia
li ordine p̃cepim⁹:ita vt ante bñdictionẽ ſacerdo-
tis:ꝓpłs egredi nõ p̃ſumat:qđ ſi fecerit ab epõ pu
blice cõfundatꝫ. * Idẽ in ca.ſeq. Cũ ad celebrãdũ.

Luce.xij.

Orige.

Attẽde de diſpẽſatione ab apoſtolice poteſtate emanãte. Bernardus.

ADDI-
TIO.
* Hic po
teſt quer[...]
q̃ fideles
teneãt au
dire miſ[...]

Item in.c.oēs eadē distin.dicit; Oēs fideles q̄ cōueniunt in solēnitatibus sacris ad ecclīam: et scripturas apostolorum et euāgeliū audiāt. Qui aūt nō perseuerāt in oratione vsq̄ dū missa peragat: nec sanctā cōmunionē pcipiūt (velut inq̄etudines ecclesie cōmouētes) cōuenit cōlone priuari. Et q̄ nō recedat ante bndictionē sacerdotalē nō intelligēdum est de qualibet missa: sz dūtaxat de missa cui pplo ex pcepto ecclesie tenet interesse: qualis est missa maior in die dnica et festis solēnib9. ¶ Vñ notanter dicit in allegatis capitis. die dnica et solēnitatibus: nā in his audire missam est pceptū: vt dicit gl. in.c. allegato. Missas. Nā et textus hz pcipis Itē de cōse. dist. j. Qui in die. vbi pcipiūtur excōicari: qui in die solēni cōuentui ecclesie se subtrahūt sz nemo excōicād9 est nisi pter trāsgressionē precepti que mortale peccatū inducit. De missa maiori.i. parochiali habet de cōse. dist. Et hoc. extra de paroch. Ut dominicis. Et de celebratiōe mis. Quidam laici. De hoc etiā supra lec. xiiij. ¶ B Et dicit doctor subtilis.iiij. sen. dist. ix. q̄ hoc pceptū eccīe de audiendo integrā missam in die dnica et solēni est specificatio diuini pcepti affirmatiui. Diliges dnm deū tuū ex toto corde tuo etc. quātū ad actū et quātū ad tempus: sicut in vete lege specificatum fuit quātū ad diē sabbati: vt videlicet illo tpe: die scz dnico et solēni de9 colat et adoret in oblatiōe illius summi sacrificij eucharistie: quā offert sacerdos summo patri vere et sacramētaliter: populus circūstās spiritualiter. Nā xps in pcepto illo affirmatiuo: qd nō obligat p semp nō est expressum: sz ab ecclesia adiectū. Sicut regulariter pcepta legis nature determinatiōnē recipiūt p legē humanā. sicut lex nature dictat malū esse puniēdū: bonum premiādū: sz qua pena et mō: determinat lex positiua. ¶ Debet ergo audiēs missam stare quietus: intu9: recollect9: mēte in deū ascēdere ipsum adorando: magnificādo laudādo: gratias agēdo: vt satisfaciat pcepto ecclesie de audiēdo missam: et vt particeps fiat oratiōis sacerdotis specialr dnīz p circūstātib9 deprecātis. Vñ notāter dicit circūstantiū: nō circūgyrātiū: pambulātiū et cōfabulantium: qz tales nō solū nō fiūt participes misse sed etiā peccāt trāsgrediēdo pceptū ecclesie de audiēdo missam die dnica: si aliā missam non audierint ea die. * De quo cācel. in trac. de orōne. Cognoscāt et obseruēt tam clerici q̄ laici: quos opz dieb9 dnicis et festis diuino interesse officio et seruitio: q̄ nō absoluunt ab hoc debito dū scienter fabulationibus intēdūt: sz multipliciori reatu se cōstringunt: qz nedū nō obseruāt pceptū sz et alios impediūt: qz in ecclīa sanctissimoꝝ dei tabernaculo scādalū inhonorationēq̄ faciūt. Subdit. Stent ergo vel sedeāt: et si nō vocaliter orādo saltē in modestia quiete et silētio ataduertāt: cōsiderātes nedū ea q̄ dicunt vel canunt: sz ea q̄ mystice pagunt in ritib9 et vestib9 sacris: preterea in picturis psentant: et sic de alijs. Hec ille. ¶ C Adiq̄ qd implēdū religiose hortat Greg. x. cap. Decet de immu. eccle. li. vj. dicēs. Decet domū tuā scitudo. Decet vt cui9 in pace factus est loc9 ei9: cult9 sit cū debita veneratione pacificus. Sit itaq̄ ad ecclīas humilis et deuotus ingressus: sit in eis q̄eta cōuersatio: deo grata: inspiciētibus placita: q̄ cōsiderātes nō solū instruat sz et reficiat. Cōuenientes ibidē nomē illd qd supra oē nomē: a quo aliud sub celo nō est datū hoibus quo saluos fieri credētes oporteat. Nomē vez iesu xpi q̄ saluum facit pplm suū a pctis eoꝝ: exhibitione reuerētie specialis attollāt. Et qd generaliter scribit in noīe Jesu oē genu flectat singlr i selpsis implētes: pcipue dū agunt missarūq̄ sacra mysteria: gloriosum illud nomē q̄ncūq̄ recolit: flectant genua cordis sui: vel qd capitis inclinatiōe testētur. Attēdāt in locis eisdē intētis pcordijs sacris solēnijs deuotis oratiōib9 insistāt. Null9 in locis eisdē: in q̄b9 cū pace ac q̄ete vota cōuenit celebrari seditionē exciter: pclamationē moueat impetū: ve cōmittat. Cessant in locis illis vniuersitatū et societatū quarūlibet cōsilia cōtiōes et publica parlamēta. Cessāt vana et multo fortius feda et pfana colloquia. Cessant fabulatiōes q̄libet. Sint postremo alia q̄cūq̄ q̄ diuinū possunt turbare offm: aut oculos diuine maiestatis offēdere: ab ipsis prorsus extranea ne vbi pctoꝝ est venia postulāda ibi peccādi det occasio: aut deprehēdant pctā cōmitti. Cessent in ecclesijs earūq̄ cemiterijs negotiationes: et pcipue nūdinaꝝ ac fori cuiuscūq̄ tumult9: ois in eis seculariū iudiciorū strepit9 cōq̄escat. Et infra. Qui vo pmissas inhibitiōes petulāti aio cōtēpserint: pter pcessum ordinarioꝝ et deputādorū ab ipsis diuine vltiones et nostre poterū tacrimonia formidare donec suū pfessi reatū firmato pposito deliberauerūt abstinere. ¶ Ex q̄ satis deducit q̄ tpe diuinoꝝ in sacratis locis q̄b9 sine strepitu dz q̄libet apparere maxime dū misse solēnia pagūtur: vt de numero sit eoꝝ circūstātiū: p q̄b9 specialiter sacerdos sacrificiū offerēs deo pri: idipm petit acceptari dicēs. Memēto dne famuloꝝ famularūq̄ tuaꝝ: et oim circūstātiū. ¶ D Nec tn̄ hoc sufficit: sicut nec solū sufficit remouēs phibēs: qm sicut i naturalib9 act9 actiuoꝝ nō suscipiūt nisi in passo disposito: ita et actiones spūales certā pred rūt dispositionē. Ita in pposito reqrit ēt certa dispositio p receptōe fruct9 misse. ¶ Cōsistit aūt hec dispositio audiētiū missaz in duob9 q̄ hic exprimūt cū in canone dr. Quoꝝ tibi fides cognita est et nota deuotio. Requirit primo fides vt credat sub speciebus panis et vini post cōsecratiōis vba: verum corpus xpi: et ver9 ei9 sanguis ptineri: q̄q̄ qz n̄ fit vtute naturali: nec ptā te creata: sz infinita creatoris potētiā: trāscēditq̄ capacitatē et intelligētia cuiuscūq̄ creati intellect9: nec rōne deprehēdi pōt: reqrit ad hui9 ptratis assensum ipsa fides: vñ dicit. b. Aug. Mira mihi vident q̄ de illo sacro legunt. Fides est necessaria: sciētia rōnis supuacua. Sciētia rōne intellectu colligit. Fides auctoritate videt. Hec sunt ergo q̄ fidē de necessitate exigūt rōnem oino nō admittūt. Expectūt simplicē creditorē: arguūt improbū discussorē. Et post pauca. Credi nāq̄ opz salubriter: qd inuestigari neq̄t vtiliter. Hec ille. Reqrit ergo fides circūstātiū: vt ipsis pficiat oblatiōis sacrificiū p quā in vnitate recipiunt sacramētū: et adherēt ceteris mēbris corpis mystici: et xpo hui9 corpis capiti. Sicq̄ viuūt et spūalis vite fluxū participare psūt. Nā fides operās p dilectionē purificat corda circūstātiū vt ipsi et in oblatiōe illa q̄ sua puritate puritatē mistici corpis repñtat: spūaliter offerant. vñ Act. xv. Fide purificās corda. ¶ Scdo reqrit eorūdē attētio et eleuatio: mētis in deū p deuotū affectū: quo desiderent oblationē huius hostie salutaris sibi pficere ad salutē: et hoc innuit cū dr. Et nota deuotio supple ad hoc sacrm: q̄ tibi veniunt vtute charitatis per affectū: sicut fide veniunt vitate p intellectū: sicq̄ vitate et vtute vniant p intellectū et affectū. Que fides et deuotio etsi hoīes latet: tn̄ tibi deo cognita est et nota. Cognita p approbationē: et nota p acceptationē. Tibi q̄ppe iam fidelib9 et deuotis: sz Inn. q̄ sol9 vides i pscietijs: q̄ recte credūt et deuote diligūt: q̄ scrutatores renū et cordiū: de9 sciētiaꝝ et dns et occultoꝝ oīz pscrutator: i cui9 pspectu nulla creatura est inuisibilis. Tibi etiaz cui oē cor patet quo ad fidem et adhesionē: et ois volūtas loquitur per desiderium et deuotionem: et quē nullū latet secretum per occultationē: oīa nuda et aperta sunt oculis tuis. His aūt duob9 existētib9 in audientibus missam: fide scz et deuotione: fructum diuine grē huius sacramēti percipiūt et nōnūq̄ abūda-

Marginal notes (left):

[...]sam: et se[...]tur cōitei[...] diebus [...]dominicis: [...]ub q̄bus intelligūt [...]dies festi [...]ex institutiōe et pcepto ecclesie p hoc [...]acit cap. missas cū [...]it. de pse. di. j. extra de paro. vt dnicis. et de cele. missa. q̄dā laici. hoc intellige de laicis: qz videnf clerici viuētes de altari tenentur maxime sacerdotes [...]t die te[...]neri ad dicēdā: vel audiendā missaz: vt dicit Gof. de lon. m[...]nuo.

Scotus.

Audiens missaz q̄d agere debeat.

ADDITIO.

* Circunstātes et cōfabulātes nō tm̄ nō sunt p[...]

Marginal notes (right):

[...]icipes misse sz ēt peccāt impediēdo et presbyterum et alios astantes. Itē si non audiant aliā missā peccant p omissionē nō eīm absoluunt a pcepto de audiendo missaz: qz in illo pcepto nō tm̄ [...] pcipit [...]udire [...]missam. sz [...]ntendere [...] se recolligere: et toto[...]ta niente ferri i deū per actuz charitatis: et dilectionis.

August.

ctus q̄ sacerdos offeréo. ¶ E Unde subdit. Pro
quib⁹ tibi offerim⁹. Quib⁹.s.famulis ⁊ famulab⁹
tuis: ⁊ omnib⁹ circūstātib⁹ fidelib⁹ ⁊ deuotis offe
rim⁹. qd̄ dr̄ in plurali ad denotādū q̄ sacerdos lo-
quit: vt sup̄. tactū est: in psona toti⁹ ecclesie q̄ est of-
ferēs p̄ncipale. vel s̄m do. Alb. dr̄ offerim⁹: ad de-
notandū vnitatē corporis mystici.s. eccl̄ie: q̄ in to
tius multitudinis fideliū: ⁊ cleri seruitute offert
ostiā salutarē: ⁊ est idem in s̄nia cū p̄ori. ¶ Subdit
Uel q̄ tibi offerūt. i. vel eo℞ circūstātiū fideliū q̄ ti
bi mediate ⁊ spūalr̄ offerūt. Offerūt em̄ circūstan-
tes mediate: sacerdos celebrās imediate: offerūt te
spūalr̄. Sic etiā spūalr̄ dn̄r hoc sacr̄z mādūcare p̄
quāto deuote se humiliāt in ꝯspectu corporis x̄pi
fide credētes altissima hui⁹ sacr̄i misteria: oēz in
tellectū suū in obsequiū x̄pi captiuātes: vt loquit
ap̄ls. ij Co℞. x. ac desiderātes fieri participes hu
ius hostie salutar̄. De qb⁹. b. Aug. ait. Ut qd̄ pa-
ras dētē ⁊ vētrē? crede ⁊ manducasti. Cui ꝯcor. In-
nocē. Nō solū offerūt sacerdotes: sed ⁊ ceteri fide-
les. Nā qd̄ spālr̄ adimplet ministerio sacerdotū:
hoc vl̄r agūt vota fideliū. Hinc dicit do. Alber. q̄
hec particula: qui tibi offerūt: referri dz ad illd̄ qd̄
p̄missū est.s. quo℞ tibi nota est deuotio: q̄r sicut sa
cerdos offert sacr̄m ministerio: ita illi offerūt vo-
to. Spālr̄ em̄ voto offerūt illi qui se ⁊ sua deferūt
ad altare: ⁊ ideo etiā spālr̄ in altaris oblatiōe ꝯti-
nent: ⁊ illo℞ spālis est recordatio. ⁊ addit. Fit ergo
hec oro spālr̄ p̄ offerētib⁹: ⁊ ꝯnr̄ p̄ aliis: ⁊ iō monē
dus est pp̄ls vt offerat: q̄r p̄ oblatiōes spāli voto
hostie ꝯiūgunt. Et vt dictū est: ipsi offerunt voto:
quē sacerdos offert ministerio. Alia aūt particula
s. tibi offerim⁹: referri dz ad illā: quo℞ tibi fides co
gnita est: q̄r nō nisi in fide ambulantib⁹ hec obla-
tio applicat. Uel aliter s̄m Inno. Memēto eo℞ p̄
qb⁹ tibi offerim⁹ sed ⁊ eo℞ sacerdotū qui tibi offe
rūt. Quāuis ei sacerdos p̄ pp̄lo offerat: offert tn̄
nihilomin⁹ ⁊ p̄ se: offert itaq̄ sacerdos: offert ⁊ po
pulus. ¶ F Sacrificiū laudis. Sacrificiū dr̄ s̄z. d.
Alb. ab effectu: q̄r sacros nos efficit. Laudis v̄o q̄r
nihil in eo est nisi qd̄ est laudis: pulchritudinis et
honoris. Hic ps. Sacrificiū laudis honorificabit
me: ⁊ illic iter quo ostēdā illi salutare dei. Iter ei ad
salutē p̄ nullū vnq̄ fuit sacrificiū nisi p̄ illud. Uel
s̄m Inno. ⁊ Alex. Sacrificiū laudis dr̄: q̄r pp̄t hoc
maxime deū laudare debem⁹: q̄ nō solū se p̄ nob̄
dederit in p̄ciū: s̄z ēt se dederit nobis in cibū: vt p̄
p̄ciū redimeret nos a morte. Per cibū nos aleret
ad ꝯseruationē spūalis vite: ⁊ roboraret in via ad
ꝯsecutionē vitalis gr̄ie sempiterne. Jo. vi. q̄ mādu
cat me: ⁊ ipse viuet pp̄ter me. Iter nāq̄ nullū pa-
tuit ad salutē p̄ q̄cūq̄ sacrificia veteris legis: q̄m
neq̄ auferebāt peccā q̄ regnū celo℞ claudunt: neq̄
gr̄am ꝯtulerūt: q̄ ad ip̄m aditū patefecit. Ul' dr̄ sa
crificiū laudis: q̄r x̄ps ip̄m cū laude ⁊ gr̄arūactiōe
instituit. Sic em̄ legit. Gr̄as agēs bn̄dixit, fregit
⁊c. sic ⁊ sacerdos cū laudib⁹ sacrificiū offert. ¶ G
Pro se suisq̄ oib⁹. Preponit p̄ se: q̄r charitas ordi
nata q̄uis ad oēs se extēdit: tn̄ a seipsa incipit: hoc
est in ip̄m in quo est p̄mū ⁊ p̄ncipalr̄ tēdit. Sic em̄
q̄libet se p̄mo ⁊ plus diligit: postea ceteros ordie
quodā. vn̄ Cantic. ij. Introduxit me rex in cellam
vinariā: ordinauit in me charitatē. Nec solum ex
charitate infusa: q̄ est ordinata: ⁊ ordinate se q̄sq̄
plus diligit: verū ⁊ ex inclinatiōe ⁊ amore natura
li: imo pl⁹ ex illa q̄ ex p̄ma. Hec em̄ facit vt pl⁹ ip̄z
qd̄ q̄s est amet: q̄ qd̄ nō est. Et inter ea q̄ q̄s nō ē:
pl⁹ diligit hoc cū quo q̄s hz maiorē similitudinem ⁊
participationē. Bonitas siq̄dē ⁊ vnitas rōnes sūt
diligibilitat̄: vt dr̄. Sco. in. iij. Q̄r aūt q̄libet maxi
me sibi est idē ⁊ vn⁹: ideo pl⁹ se diligit: ⁊ post hoc
ea cū qb⁹ est pl⁹ vnū. Exēplū inuidua sareptena ⁊
helia. iij. Reg. xvij. vbi dr̄. pp̄heta. Uerūtn̄ mihi p̄-
mū fac de ipsa farinula subcinericiū panē paruu

Alber.

Augu.

Inno.

Sacrificium qd̄ ei vn̄.

Ps.

Jo. vi.

lum ⁊ affer ad me. Tibi aūt ⁊ filio tuo facies post
ea. Hāc vnitatē vel quasi vnitatē: hoc est partici-
pationē alicui⁹ vni⁹ esse rōnem diligibilitat̄ exē-
plariter declarauit Guil. parhi. ita dr̄. Societatē
naturalē ⁊ amorē inter fratres facit cōio cause es-
sendi. Cōicat em̄ in p̄re: ⁊ si addita fuerit cōicatio
in m̄re: erit fortior. Naturali⁹ em̄ se plus diligūt
q̄ simul cōicāt in p̄re ⁊ in m̄re: q̄ q̄ in altero. Cū aūt
si addideris cōionē in victu: erit fortior cōionis a-
mor inter eosdē. Et si addideris vt cōicent in ma-
gisterio erit fortior. Itē si addideris cōionē in le-
ge: addes ⁊ fortitudinē eidē amori. Et si addider̄
cōionē in p̄fessione vel ordine: addes ⁊ aliā causā
fortitudinis ⁊ ꝯfirmatiōis. ¶ Et si addider̄ iterū
cōionē in p̄ncipe vel p̄lato: augebit ex hoc: ⁊ am-
plius firmabit ipsa cōio. Et si addideris cōionem
dom⁹: erit adhuc ex hoc augmētū fortitudis. Sub
dit cām oim̄ p̄misso℞ dr̄. Radix aūt in oib⁹ his est
vnitas ⁊ cōio eiusdē amati: vel s̄m quosdā: ipsa si
militudo ⁊ assimilatio. Iuxta hūc modū cōicatio
in duce vnit milites: ⁊ cōicatio i signo bellatores:
⁊ cōicatio in domo seruos ⁊ famulos: ⁊ cōicatio in
mercede vel ope op̄arios: ⁊ cōicatio i pastore vel
grege vel pascuis oues: ⁊ cōicatio cōmercātiū ne
gotiatores. Cōcludit q̄ q̄to in plurib⁹ ⁊ maiorib⁹
magisq̄ amādis hoies cōparticipāt: tāto maior ē
i eis societas: familiaritas: ⁊ dilectio: nisi aut inui-
diaaut alteri⁹ pestis corruptio hec ipedierit. Recte
ergo p̄ se suisq̄ offerūt fideles missam audiētes.
Suis dico qb⁹ magis vinculo nature ⁊ familiari-
tatis sūt ꝯiūcti: q̄r ad hoc est inclinatio naturalis
q̄ semp̄ recta est: q̄r a deo indita: cui volūtas si fue
rit ꝯsona: ⁊ ipsa recta erit: ⁊ hoc nisi p̄hibita sit p̄
regulā supiorē: ne illi se ꝯformet: qd̄ in p̄posito mi
nime repit. Orāt igit̄ p̄ suis ꝯsanguineis ⁊ affini-
bus familiarib⁹: amicis ⁊ bn̄factorib⁹ s̄m Innoc.
Sic p̄nceps q̄dā accessit ad iesum intercedēs p̄ fi-
lia. Pro fratre suo orauit Martha. Cēturio p̄ pue
ro paralytico. Et fletes vidue dep̄cabant petruz
vt resuscitaret thabitā noie dorcas: ostēdētes ei q̄s
fecerat illis tunicas. Act. ix. Ita ⁊ modo fideles ac
deuoti p̄ se: ⁊ p̄ sacerdotē orāt p̄ suis varia sibi cō
ditiōe ꝯiūctis. Et lz ēt teneamur diligere inimicos
s̄m illud Mat. v. Diligite inimicos v̄ros. tn̄ dicit
Alex. seruare debem⁹ ordinē charitat̄. Cāti. ij. In
troduxit me rex in cel. vinariā: ordi. in me cha. Et
addit. Estimo nihilomin⁹ q̄ si sacerdos p̄ferēdo
hec v̄ba suos inimicos amplecteret: vtili⁹ sibi: et
deo acceptabili⁹ hec eadē p̄ferret. ¶ H Pro redē
ptiōe aiarū suarū. p̄ spe salutis ⁊ icolumitat̄ sue.
¶ Hec est scd̄a particula. iiij. p̄tis p̄ncipalis p̄tis
ij. in q̄ postq̄ tactū est p̄ qb⁹ ⁊ q̄lib⁹ orat: ostēdit q̄d
p̄ eis a deo desiderat. Sūt aūt s̄m Inno. ⁊ Alexā.
post mag. ij. sen. di. xxvij. tria bono℞ gn̄a. s. corpo-
ralia: spūalia: ⁊ eterna. P̄ma sunt infima: scd̄a me-
dia: tertia sup̄ma: q̄ qb⁹ sacerdos offerēdo sacrifi
ciū orat. Pro sūmis cū dicit: p̄ spe salut̄. Pro me-
diis cū p̄misit: p̄ redēptiōe aiarū suarū. Pro infi-
mis cū vltimo addit: ⁊ icolumitatis. Ita vt v̄bū sa
lutis ad aie salutē q̄ in btitudine p̄ficit: ⁊ icolumi-
tatis ad sanitatē corporis referat. Utraq̄ em̄ sal⁹
mētis ⁊ corpis est ab eo: q̄ dicit. Sal⁹ pp̄li ego sū.
Et q̄r vtraq̄ sal' p̄uenit de redēptiōe aie. s. pcti re
missiōe: sicut ēt de reatu pcti p̄cedit infirmitas v-
triusq̄ s̄m s̄niam veritatis. Joā. v. Ecce inquit sa
nus fact⁹ es: iam noli peccare: ne deteri⁹ aliq̄d ti-
bi ꝯtingat. Deniq̄ domin⁹ docet nos p̄ his trib⁹
orare. Mat. vi. Pro eternis. Adueniat regnū tuū.
Pro spūalib⁹. Fiat volūtas tua sicut in celo ⁊ i t̄ra
Uolūtas dei est scīficatio n̄ra. i. ad The. iiij. Scī
ficatio aūt que est per gr̄am ⁊ charitatē bonuz est
spūale. Pro corporalibus. Panem nostrum quoti
dianuz da nobis hodie. Offerimus igit p̄ eternis
vt dent nobis in p̄mium: pro spūalibus: vt dentur

Sacrificium laudis q̄re sic dicatur.

Cantic. ij.

Mat. ix.
Jo. xi.
Mat. viij.
Actu. ix.
Mat. v.

Jo. vi.

nobis ad meritū:pro corporalib⁹:vt dētur nobis
ad amminiculū:vt p corporalia puenia m⁹ ad spi
ritualia:⁊ p spūalia ad eterna. Orans ergo sacer-
dos pmo dicit. Pro redēptiōe aiarū:nō p tpali lu
cro:vel terreno appetitu:sed p redēptiōe aiarū.
i. remissiōe pctōꝝ. Quib⁹ remissis aīa redēpta est.
sm illud ps. Et ipse redimet Israel ex oib⁹ iniq̄ta
tib⁹ ei⁹. Peccatū eñ captiuā detinet aiam:sm il-
lud Prouer.v. Iniquitates sue capiūt impiū:⁊ funi-
bus pctōꝝ suoꝝ ↄstringit. Peccati vo stipendiū
mors est. Roma.vj. Remisso igit pctō:aia liberat⁊
a morte redimit. Et rōnabilr petit remissio pctō-
rum ⁊ aiarū redēptio:per hāc oblationē gloriosi
corporis ⁊ pciosi sanguinis Christi:quia hoꝝ ob-
latio in cruce redēptionē aiarū nr̄arū opata est ⁊
pctōꝝ remissionē De primo.i.Pe.i. Scientes q̄ nō
corruptibilib⁹ auro ⁊ argēto redēpti estis de va-
na vestra ↄuersatiōe paterne traditiōis:sȝ pcioso
sanguine quasi agni immaculati. Et Apoc.v. Re-
demisti nos deo in sanguine tuo. Hui⁹ redēptio-
nis oblatio nr̄a iugis est cōmemoratio. vñ Matt.
xxvj. Hic est sanguis me⁹ noui testamēti:qui pro
multis effundet in remissionē pctōꝝ. vñ ⁊ sm b.
Hiero. Uerbū qđ Iudei i malū sibi ⁊ filijs suis im
pcabant dicētes. Sāguis ei⁹ sup nos:⁊ sup filios
nr̄os. nobis optami⁹ in salutē ⁊ remissionē pctōꝝ
⁊ redēptionē aiarū. est aūt redēptio aie a pctō:est
⁊ redēptio a pñti miseria ⁊ exilio. Utraq̄ fit p xp̄i
sāguinē qui offert. De pmo dr̄ Apoc.i. Lauit nos
a pctis nr̄is in sanguine suo. De scđo Heb.x. Ha-
bem⁹ fiduciā per sanguinē ei⁹ in introitu sctōꝝ.
Per introitū aūt sanctoꝝ regni celestis:qđ sancti
introierūt a miserijs hui⁹ seculi eripimur. Et de
exilio ad patriā:de merore ad sempiternā leticiā
reuocamur. vñ Esa.xxxv. Ambulabūt qui libera-
ti fuerint ⁊ redēpti a dño ↄuertent ⁊ veniēt i Syō
cū laude ⁊ leticia sempiterna sup capita ipsorum.
Gaudiū ⁊ leticiā obtinebūt:fugiet dolor ⁊ gemi-
tus. ¶ I Petitaq̄ pctōꝝ remissiōe:quā pcedere
opȝ salutē:etiā p ipsa salute orat dī. Pro spe salu-
tis.i. btitudinis.i. btitudine spata. Spe nāq̄ salui
facti sum⁹. ad Rom.viij. Est aūt vita btā id p quo
pncipalr orare debem⁹:cāq̄ petere tāq̄ summaȝ
nr̄am pfectionē ad quā ↄditi sum⁹ a dño. vt dicit
Aug. ad Probā:in de orādo deū. Cetera aūt oīa q̄
petim⁹:nō petim⁹ nisi sm q̄ ad hāc ordinant. Ita
⁊ saluator principaliter docuit:vt nobis adueniat
regnū suū:q̄ȝ vt panis quotidian⁹ tribuat. vnde ⁊
Mat.vj docet. Primū q̄rere regnū dei ⁊ iustitiam
ei⁹. ⁊ dehinc oīa alia adijcient. Pro q̄b⁹ obtinēdis
sacerdos addit. Et incolumitatis sue.i:cōmodita
te corporis q̄ ad salutē ⁊ btitudinē obtinēdā ordi
nat. Pro quo ⁊ orauit ppheta cum dixit. Cōserua
me dñe qm̄ speraui in te. Et iterū. Ne pijcias me in
tpe senectutis:i qua plures corporis aduersitates
assolēt aduenire. vñ sequit. Cū defecerit virt⁹ mea
ne derelinq̄s me. ps.lxx. ¶ Exponit aūt hec clau-
sula sm do. Alb.s. p spe salutis ⁊ incolumitatis:ita
vt ambo hec sal⁹ ⁊ incolumitas ad corp⁹ referan-
tur. Uñ cū petit sacerdos p spe salutis:petit p de
bilib⁹ ⁊ infirmis. Cum p spe incolumitatis:p valē
tib⁹ ⁊ sanis. Sanitatē aūt petim⁹ infirmis:vt for-
tiores sint in dei seruitio. Ad qđ ⁊ ipse per se dñs
multos in corpore ifirmitate grauatos curasse le
gitur ⁊ sanasse. vñ ⁊ ipse ingratos de sanitate re-
cupata arguit:cū ex decē leprosis mūdatis:vnus
tm̄ regressus magna voce magnificās deū pstra-
tus in terrā grās egit:a dño audiuit. Nōne decē
mūdati sunt:⁊ nouē vbi sunt? Nō est inuēt⁹ q̄ re-
diret ⁊ daret gloriā deo nisi hic alienigena. Istam
sanitatē a dño ↄcedi testat ppheta dī. Bñdic aia
mea dño. sequit. Qui sanat oēs ifirmitates tuas:
qui redimit de interitu vitā tuā. Incolumitas pe
tit p sanis ⁊ valētib⁹:q: incolumitas est pfecte sa
nitatis integritas:quā nisi de⁹ sua misericordia ↄ
seruet:ipsa stare nō pōt:tāq̄ sup fundamētū debi
le fūdata. Nā in corpore ↄtinua est pugna calidi ⁊
frigidi:humidi ⁊ sicci:leuis ⁊ grauis:duri ⁊ mol-
lis:aliarūq̄ ↄtrietatū q̄ in corpore sūt humano. vñ
scribit Sap.xvi. Non herba neq̄ malagma sana-
uit eos:sed tu⁹ dñe sermo qui sanat oīa. ¶ Est ēt
q̄dā spes salutis spes euadēdi machinationē ini-
micoꝝ. sicut in ps. dī Erue a fra. de⁹ a. me. ⁊ de ma.
ca. vni. meā. Salua me ex ore leonis:⁊ a cor. vni-
cor. humi. meā. ⁊ Dañ. xiij. Et saluat⁹ est sanguis
innoxi⁹ in illa die. sanguis. s. Susanne de insidijs
iniquoꝝ iudicū. Et de his omnib⁹ dr̄ in ps. Dñs
ↄseruet eū ⁊ vi. eū:⁊ btm̄ fa. eū in ter. ⁊ non tradat
eū in manib⁹ inimicoꝝ ei⁹. Dñs opē ferat illi sup
lec. doloris ei⁹ vniuer straiū ei⁹ ver. in infir. eius.
¶ Pro hac salute liberatiōis a fraudib⁹ inimico-
rum:silr offert ⁊ orat sacerdos dicēs. Pro spe salu
tis ⁊ incolumitatis sue. ¶ R Sequit. Tibiq̄ red-
dūt vota sua eterno deo viuo ⁊ vero. Hec est ter-
tia particula partis q̄rte:in qua vt de⁹ exaudiat
bona eoꝝ pro quib⁹ petit allegant. vñ dr̄. Memē-
to dñe illoꝝ p quib⁹ tibi offerim⁹ sacrificium lau
dis:qui tibi reddūt vota sua.i. deuotionē vel affe
ctionē suā vel bona opa sua. ¶ Sed hic sunt duo
dubia. Primū circa priorē textū:cum dr̄.ij. Corin.
xij. Uirt⁹ in infirmitate pficit. Et cum infirmor tūc
potēs sum. Quid est q̄ p corporis infirmitate of-
ferunt sacrificiū ab ecclesia? Rñdet Alex vt, ifirmi
tati nr̄e ↄdescendēs:nobis occasionē impatiētie p
cludat:⁊ ↄseruata vel reddita sanitate gratiarum
actiones dño referam⁹. ¶ Scđm dubiū circa pre-
sentē textū. Cum nr̄a donem⁹:q̄ aliena reddam⁹:
quō vota si sua sunt:reddūt fideles ⁊ nō poti⁹ do-
nant? Et si reddūt:quō sua sunt ⁊ nō poti⁹ aliena?
Rñdet Inno. ⁊ Alex. Uotū ⁊ generalr opus bonū
⁊ hois est ⁊ dei. Dei ppter autoritatē gratie. Hois
ppter libertatē arbitrij. Propter qđ dicit apls.i.
Coꝝ.xv. Nō aūt ego:sed grā dei mecū. ⁊.i. Cor.iij.
Coadiutores sumus dei. Et hoc ↄfirmat b. Augu.
sup illud ps. Adiuua nos de⁹ salutaris noster. di.
Hoc vbo ait. salutaris noster satis exponit:quaȝ
pauptatē voluit intelligi in hoc qđ dixit. Qm̄ pau
peres sumus nimis. Ipsa q̄ppe est infirmitas cui
salutaris est necessari⁹. Cū vo adiuuare nos vult:
nec ingrat⁹ est grē:nec tollit liberū arbitriū. Qui
eñ adiuuat ipse etiā per seipm aliq̄d agit. Cōcor
dat magister lib.ij. di.xxvij. di. Ex grā incipiūt bo
na merita:⁊ cū ex grā sola esse dñr:nō excludit lib.
ar. q: nullū meritū est in hoīe:qđ nō fit per lib. ar.
¶ L Pro cui⁹ intellectu aduertēdū q̄ in actu me
ritorio duo est ↄsiderare. Primū est ipsa substātia
siue realitas act⁹. Scđȝ acceptabilitas act⁹. Sub
stātia act⁹ est a libero arbitrio seu volūtate simul
⁊ a grā:q: grā ⁊ volūtas sunt due cause partiales:
⁊ vna causa totalis act⁹ illi⁹. Uolūtas tñ est causa
pncipalior:q: volūtas hȝ rōnē potētie. Gratia rō-
nem habit⁹. Potētia aūt vtit habitu ⁊ nō ecōuer-
so. Et ppterea ille act⁹ liber dr̄ q̄tum ad suā pdu
ci:hec aūt libertas est a volūtate:nō a grā vl cha
ritate:quia hec est qualitas q̄dā naturalr actiua:
sicut calor in igne:vel alia q̄litas q̄cūq̄. Ex quib⁹
duob⁹ surgit pncipalitas quo ad volūtatē. respe-
ctu substātie act⁹ eliciti. Acceptabilitas aūt ipsi⁹
act⁹ meritorij silr est a volūtate ⁊ etiā a charitate.
Nō eñ act⁹ q̄cūq̄ a deo acceptat in ordine ad bti
tudinē ↄferēdā:nisi sit libere a volūtate elicitus.
Neq̄ tñ hoc sufficit:sed opȝ q̄ hoc sit scđm incli-
nationē charitatis. Que q: rō ponit merēdi:ipsa
est causa pncipalior quo ad acceptabilitatē ⁊:hoc
ex ordinatiōe dei pius acceptātis actū:quia est a
charitate iclinātē q̄ȝ q: est a potētia eliciēte q̄uis
vtrūq̄ requirat. Et pro illo facit dictū b. Aug. inj de
lib. ar. Grā se hȝ ad liberū arbitriuȝ sicut sessor ad

Prouer.v.

Ad Ro.vj.

Apoca.v.

Mat.xxvj.

Hierony.

Apoca.j.

Esa.xxxv.

Augu.

Mat.vi.

Luc.xvij.

Sap.xvi.

Dañ.xiij.

Dubiū primum.

Rñsio ad dubium.

Scđm dubium.

Augu.

Duo sunt ↄsideranda in actu meritorio.

Augu.

equu. Idem in epla ad Sixtu. voluntate inqt con-
convittate non pueniete: pedissequa no dna: homo
meret. Et ibide. Quid est hois meritu ante gram
cum omne bonu meritu nrm non in nobis facit ni
si gratia. In qb9 verbis videt pncipalitate' imme
rito attribuere gratie: quia no secludat volutate.
Sut ergo vota et bona merita nra et dei. Nostra vt
dictu est ex libe. arb. Dei ex gra ad ipsa inclinate.
Cogrue igit dr: qui tibi reddut vota qsi tua ex gra
tia. Cogrue etia subiugit vota sua ex volutate: qr
quasi libere elicita. Libere em exit volutas in opa
talia sicut in qcuqz alia. hic ait ppheta. Ala mea i

Eccl. xv.

manib9 meis: semp quo ad opari s. no quo ad esse
quia sic a solo deo est. et illud Eccli. xv. Deus ab in
itio ostituit hoiem: et reliqt eum in manu osilij sui:
adiecit ei madata et pcepta. Sequit. Apposuit ti-
bi aqua et igne: ad qd volueris porrige manu tua.
Ante hoiem vita et mors: bonu et malu: qd placue
rit ei: dabit illi. Ex quibus satis intelligi datur q
opa hois in ipsi9 sunt ptate. ¶ W Sequit. Eter-
no deo viuo et vero. Alex. Dij dicunt et hoies et de-
mones et simulacra vel imagines: sed hoies, ado-
ptione: demones vsurpatioe: imagines nucupa-
tione. Per adoptione vt ibi. Ego dixi dij estis: et fi

ps. xcv.

lij excelsi ois. psal lxxxi. et Exo. vij Moysi dictum
est. Ecce ostitui te deu Pharaonis Per vsurpatio

Mat. iiij.

nem. vt ibi. Oes dij getiu demonia. Hi deitate si-
bi vsurpat: hoc est gloria deo debita. vn Mat iiij.
Sathan dixit Christo. Hec omnia tibi dabo: si ca

Esa. xiiij.

dens adoraueris me. s. latria adoratione vt deu.
et Esa. xiiij. In celu oscedam: sup astra dei exaltabo
soliu meu: sedebo in mote testameti: in laterib9 aq
lonis. Ascedam sup altitudine nubiu: similis ero al
tissimo. Per nucupatione appellarut deos opera

Sap. xiij.

manuu suaru: lapides. s. et ligna et c. de qb9. Sapie.
xiij. Infelices aut sunt et inter mortuos spes illoz
est: qui appellarut deos opa manuu suaru. et i ps.
cxiij Simulacra getiu argetu et auru opa manuu

psal.

hoim. Os hnt et no loquent: oculos hnt, et no vide-
but. Primi sunt veri et viui: sed no eterni. Nam de
eis dr in ps. lxxxi. Uos aut sicut hoies moriemini
et sicut vn9 de pncipib9 cadetis. Scdi sunt viui: sz
nec eterni: nec veri. No eterni: qr mutabiles: lz q-
ad finis careti sunt ppetui. Etern9 em esse non
pot nisi immutabilis ta substatialr q accidentali

Eternitas qd.

ter. Na sm Boe. v. de oso. psa vlti. Eternitas est
interminabilis vite tota et simul possessio. Qd soli
deo ouenit: qr est qcqd esse pot: nec trasmutatioe
aut vicissitudine variat. Ja. i. Apud que no e tras

Ja. i.

mutatio nec vicissitudinis obubratio. Neqz veri
sunt q in veritate no steterut. Na ab initio homi-
cida erat et in veritate non stetit: et veritas no est in

Jo. v. ij.

eo. Tertij nec veri sunt: nec viui: nec eterni: qr nec
veritatis capaces. qr surdi et muti. Nec sensu ab i
tellectu pditi: nec icorruptibilitate dotati. Ad ho
rum oim exclusione dr. Tibi deo eterno viuo et ve
ro. Sol9 em de9 per essentia est de9 etern9 viu9 et
ver9. Esa. xliiij. Absqz me non est de9: imo est eter

Esa. xliiij.

nitas ipsa vita et veritas. Cui neqz vita neqz veri-
tas neqz eternitas accidere pot: qr simplex et inco
posit9: et nulli oino copontibilis. Ens oino primu et
idepedes: ens necessariu ens pfectissimu. Hinc ab
alio esse no capit. De cui9 eternitate dr. i. ad Tim.
vlti. Qui sol9 hz immortalitate. glo. vera immorta
litas vera est eternitas. de vita. iij. Re. xvij. Viuit

Ad ro. iij.

de9 in cui9 pspectu sto. De veritate Roma. iij. Est
aut deus verax: ois homo medax. ¶ N Uel dicit
deo eterno vero et viuo: ad innuedu q tres psone
diuine operant in hoc sacrameto. Lz em hec tria
approprata psonarum: eternitas: veritas: vita sint
coia oibus trib9 psonis: qr etern9 pater: etern9 fi-
lius: etern9 spussctus. Sic ver9 et viu9 pater: ver9
et viu9 fili9: ver9 et viu9 spussctus: tn per appropa-
tione: quada eternitas patri attribuit: qr pncipiu

est sine pncipio originai et: de quo in symbolo atha

Athana.

nasij dr. Pater a nullo est: nec fact9: nec creat9: nec
genit9. Sut aut a pre oia: fili9 per generationem:
spussctus p spiratione: cetera cucta p creationem.
Ueritas appropriat filio: qr pcedit p modu intel-
lect9 vt verbu ad que ptinet veritas. Vn et de sei-
pso Jo. xiiij. Ego sum veritas. Et ppheta de filio

Jo. xiiij.

loques ait. Ueritas de terra orta est Uita appro-
priat spuisctō qr pcedit p modu volutatis ad quez
spalem ordine hz vita: vt dico spualis Vn in sym
bolo Niceno dr. Et in spmsctm dnm viuificantez.
Opatur aut pater trasubstatiatione panis et vini
in corp9 et sanguine xpi: qr hoc fieri no pot nisi per
infinita potetia q patri appropriat. Ordinat fili9
per sapiam vt sint sub specbus humano vsui oue-
nientib9: panis. s. et vini. Spussctus osert gratiam
digne sumetib9 per sua clemetia vt recte dicat eu
charistia: qd est interptatu bona gra. Et lz hec ob
secratio vt dicit Inno. et Alex. spalr dirigat ad pa
trem pter auctoritate pncipij: vt dictu est: sm q
ipse fili9 docet nos orare. Mat. vj. Pater nr q es i

Mat. vj.

celis et c. Propter qd etia in pncipio canonis dicit.
Te igit clemetissime pater p iesu xpm dnm nrm.
sup. rogam9 ac petim9: tn indiuidue trinitati sacri
ficiu laudis offert: ta. s. pri q filio q spuisctō quo
rum sicut indiuisibilis est maiestas: sic et indiuisi-

Jo. iiij.

bilis adoratio. iuxta qd veritas dicit. Ueri adora-
tores adorabut prem in spu et veritate. i. in filio et
spuscto: qr pater essentialr est in filio: et fili9 natu-
raliter in pre: et spussctus substatialr in vtroqz sm
hoc ergo offert laudis sacrificiu deo eterno. i. deo
pri. deo vero. i. deo filio: deo viuo. i. deo spuisancto
qui lz sint tres in psonis: vn9 tn sunt de9 in essen-
tia: que est indiuidua trinitas: cui9 indiuisa est a-
doratio: q spalr in hoc sacrificio exhibet.

¶ Lectio xxx. A

Communicātes et

memoriā venerātes. ¶ Hec est pars
scda pncipalis toti9 canonis: in qua
post petitione bndictiois appositō
rum muneru pro tota eccha offere-
doz in pcedete parte pmissa: ponit sctoz inuoca-
tio: quoz pcib9 et meritis eorude donoz nobis a
deo facta est collatio. Et diuidit in duas partes.
In pma sanctoz comemoratio pmittit. In scda p
eoz pces et merita supplicatio subinfert. ibi. quo-
rum meritis. Prima pars subdiuidit in particlas
qtuor. In pma tagit sctoz cois memoria venera-
biliter. In scda fit memoria gliose virginis marie
pmo et pncipalr. ibi: In pmis. In tertia exprimun
tur quoruda apfoz et martyru noia spalr. ibi: sed
et beatoz. In quarta addit olz sanctoz memoria
gnalr. ibi. Et oim sanctoz tuoz. ¶ Circa pmu dr.
Coicates. Pro cui9 intellectu aduertedu sm Inn.

Inno.

q extra vnitate ecclesie no est loc9 offeredi sacrifi
ciu vnitatis. Ideo sctoz memoria agim9 in sacrifi
cio: quaten9 in ipsoz orone coione hntes sacrifi-
ciu offeram9. Scriptu est em Alienigena no vesce
tur ex eis qm sancta sunt. Leui. xxij. (al's ibidem.

Leui. xxij.

Ois alienigena no comedet de sanctificatis.) Ideo
solu illu ad esum hui9. agni recipim9 qui nre con-
iunct9 est domui: vez oem domesticu fidei a princi
pe vsqz ad plebeiu: a phariseo vsqz ad publicanu.
Ex sanctis aut et fidelib9 viatorib9 vna dom9 et ec
clesia ostat: vt. s. habitu est. Ideo vt no rupat vni
tas offerim9 laudis sacrificiu cum sanctis coican-
tes. Coicates. s. in vsu et oblatione huius sacrificij
cu sanctis q hoc sacrificio medio salute osecuti sut
qm ipm est viaticu ad vita eterna pducens. Qui
manducat mea carne: et bibit meu sanguine hz vita

Jo. vj.

eterna. Jo. vj. Coicates dixi in vsu: qr de sctis dr q
erat pseuerates in doctrina apfoz et in coicatioe
fractiois panis. Act. ij. Coicam9 igit cum sanctis

in hoc sacrificio per continuationē. s. qꝛ ab ipsis dū viuerēt: cōionē ꝛ vsum illius sacrificij accepim⁹: ꝛ ipsoꝝ patrocinio in ipsa pseueram⁹. Uel cōicātes in via cū sctis ſm Inno. in vna fide quā ꝛ ipsi viatores habuerūt. Cōicātes ꝛ in spe: qꝛ qđ ipsi sperabāt ꝛ nos spam⁹. In pria vo cōicabim⁹ sanctis p rē quā ipsi hnt: qñ eā ꝛ nos habebim⁹. Nos si q̄dē fidē habem⁹ ꝛ spem: ipsi visionē ꝛ rem. Nos pcurrim⁹ stadiū: ipsi possidēt brauiū. Nos pugnam⁹ i via: ipsi triūphāt in pria. Uel ſꝫ do. Alb. Cōicam⁹ cū sanctis in sacro altaris: qꝛ qđ illi pceptūt i rei veritate: nos frequētam⁹ in sacrali spē. Cōio eñ est pceptio vni⁹ ꝛ eiusdē in quo vniunt q̄ cōicāt: q̄uis diuersi diuersimode illud vnū participēt. Sic eñ in symbolo dicim⁹. Credo sanctoꝝ cōionē. ꝛ apls Heb. xiij. Beneficētie ꝛ cōionis nolite obliuisci: talib⁹ eñ hostijs pmeret de⁹. ¶ B Sequit. Et memoriā venerātes. Semp venerāda est sctōꝝ memoria. Et q̄uis multis de causis cōmemorationē sctōꝝ pagit ecclesia: vna tñ sufficit ad nr̄m ppositum: q̄ est vt nos fragiles ꝛ mortales: sctōs immortales venerātes: ꝓsiſqꝫ nos cōmēdātes: mereamur ipsoꝝ meritis ꝛ pcib⁹ adiuuari: q̄ten⁹ ad deū plene glorificādū eoꝝ societati cōiūgamur: vt ſm Innocē. Memoriā aploꝝ ꝛ martyꝝ: ꝛ pcipue virgis gl'iose vt ipsoꝝ suffragio de fide pducamur ad visionē: de spe ad rē: de stadio ad brauiū: de via trāseam⁹ ad priā. ¶ Et dicit Alex. In hac cōmemoratione sctōꝝ obseruat ecclia qđ āntiq̄t⁹ fieri solebat: vt in orōnib⁹ patrū memoria recolerent: q̄ten⁹ eoꝝ meritis suffragātib⁹ facili⁹ qđ petebāt impetrarent. Sic moyses p pplo peccāte intercedēs inq̄t. Recordare abraā isaac ꝛ israel seruoꝝ tuoꝝ. Exo. xxxij. Et post pauca seq̄t. Placatusqꝫ est dñs. Sic Azarias in fornace succēsa. Ne auferas inq̄t: misericordiā tuā a nobis dñe deus nr̄: ppter Abraā dilectū tuū: ꝛ Isaac seruū tuū: ꝛ Jacob sctm̄ tuū. Danie. iij. Dñs q̄ꝫ dixit ad Salomonē. Scidā regnū tuū: ꝛ dabo illud seruo tuo: verūtñ i dieb⁹ tuis nō faciā ppter dd patrē tuū. De manu filij tui scindā illud: nec totū regnū auferā: sed tribū vnā dabo filio tuo: ppter dd seruū meū ꝛ hierl'm quā elegi. iij. Reg. xi. Multis q̄dē patrū merita filijs suffragant. Uñ cū Ezechias diuinū postularet auxiliū: audiuit. Protegā vrbē istā ꝛ ppter me: ꝛ ppter dd seruum meū. iiij. Reg. xx. Nō tñ inuocant sancti tāq̄ꝫ datores bonoꝝ p q̄b⁹ oram⁹: sed vt intercessores apud dñm: vt eoꝝ pcib⁹ adiuuemur ad cōsecutionē ei⁹ qđ postulam⁹. ¶ C Sed circa hūc textū nr̄i canonis: quo sanctoꝝ implorant auxilia: tres occurrūt dubitatiōes. ¶ Prima vtrū sctī in patria orēt p nobis existētib⁹ in via. ¶ Scđa cum de⁹ p suā eternā puidētiā ꝛ oia nouit futura: ꝛ immutabiliter disposuit faciēda: ad q̄d psunt sanctoꝝ orationes q̄b⁹ deū nec īformare: nec a statuto possūt ordine immutare? ¶ Tertia cū sctī a nobis distantia lōgissima seiūcti sunt: q̄uo orōnes ꝛ clamores nr̄os pcipiūt? ¶ Circa materiā p̄me q̄ōnis fuit heresis quorūdā nimia temeritate oim̄ sanctoꝝ cultum penit⁹ tollere volētiū: q̄ nullū sctis honorē īpēdi debere mussitabāt: neqꝫ pces vllas ad eos dirigi: ſꝫ nec eoꝝ reliq̄as venerari. Hui⁹ autor ꝛ heresiarcha primo fuit Jouinian⁹ ꝛ Eunomi⁹: ꝛ post hos Uigilāti⁹. Quē errorē cū suis autorib⁹ btūs Hiero. in epla siue libello quē cōuigilātiū quē dormitātiū noiat: scripsit egregie recitat ꝛ cōfutat. Tenuit itaqꝫ Uigilāti⁹ heretic⁹: q̄ sancti in patria p nobis nō orāt: immo nulli⁹ mortui p alio exaudiēdā fore orōne. Et iō frustra nos ad sanctos clamare pdicauit: ac eoꝝ patrocinia iplorare: ſꝫ vniuersoꝝ pces orōnesqꝫ ad solū deū dirigēdas esse asserebat. Ac p suo errore duab⁹ vijs argumentabat s. ex diuina pfectione: ꝛ ex sanctoꝝ statu ꝛ cōditione. ¶ D Ex p̄mo sic. Nā orādo pncipalr petim⁹ vitā eternā: alia dūtaxat inq̄ñ ad illā cōsequēdā ordinant: vt gratiā ꝛ vite sctitatē: vt docet. b. Aug. ad Probā de orādo deū. Sol⁹ aūt de⁹ est q̄ beatificat: sol⁹ q̄ grām infūdit: q̄ nos in via sctificat: ſm illud ps. Gratiā ꝛ gl'iā dabit dñs. Iō ad hoꝝ cōsecutionē frustra sancti implorant: q̄ neqꝫ gloriā: neqꝫ grām q̄ a solo deo creant ꝛ infūdunt: nobis tribuere pñt: q̄ppe ad terminū creatiōis nulla creatura hr̄e penit⁹ pōt actiuitatē. ¶ Denīqꝫ q̄d opus est sctōs inuocare p quocūqꝫ pperuo vel tpali cōsido: cū de⁹ oia sol⁹ dare sufficiat: qꝛ ops. Oia dare velit: qꝛ liberalissim⁹ ꝛ clemēs pl⁹ nos amās q̄ꝫ sanctoꝝ singuli immo q̄ꝫ pariter vniuersi: quā. suā dilectionē: vt Io. iij. dr: in hoc ondit de⁹ pr̄: qꝛ filium suū vnigenitū dedit: nec pepcit illū p nobis tradere in mortē ignominiosissimā: mortē s. crucis: ꝛ qꝛ filiū tradidit q̄uo nō oia cū illo nobis donauit: vt di. apls ad Ro. viij. Iniuria ergo q̄dā dei vr̄ ad sanctos recurrere in his q̄ dr̄s ipse paratissim⁹ est donare. Maxie cū frequēter dñs sub iurl attestatiōe pmisit oia se daturū q̄ ab ipso fidelr peterentur. Amē amē dico vob (ait apłe Io. xvi.) si q̄d petieritis patrē i noie meo dabit vob. Immo ad petēdū nos excitat. Petite ꝛ accipietis: q̄rite ꝛ inuenietis: pulsate ꝛ apiet vob. Lu. xi. ꝛ Mat. xxi. Oia q̄cūqꝫ petieritis in orōne credētes accipietis. Neqꝫ credendū est sctōs misericordiores fore: ꝛ ad veniā pmptiores: q̄ꝫ dñs ipse miarū pr̄ ꝛ de⁹ toti⁹ cōsolatiōis; ac fons ipse grāꝝ. ij. Cor. i. ¶ Ex scđo. s. statu ꝛ cōditiōe sctōꝝ sic arguūt: Sctī nob auxiliari nec meritis pñt: nec pcib⁹. Et nō ponit ali⁹ subuētiōis modus a sctis ꝛ doctorib⁹. Nō meritis: qꝛ neqꝫ priis: neqꝫ recētib⁹: nā p priis iā sufficiēter pmiant. ſꝫ illō Apo. xiiij. Opa eñ illoꝝ sequūt illos. Nec putandū q̄ p̄miū meritis pcedētib⁹ sctōꝝ correspōdēs diuidat: ꝛ sctis q̄ meruerūt ps ccdat: ꝛ pars eis p q̄b⁹ orāt: reseruet. Nā vnusq̄sqꝫ qđcūqꝫ fecerit bonum recipiet a dño ad Ephe. vi. ꝛ ps. lxi. Tu reddes vnicuiqꝫ iuxta opa sua. deniqꝫ si nō plenū ſm merita sua p̄miū sctī reciperēt: vbi pmissio dñi: Mēsuram bonā: cōfertā: coagitatā ꝛ supeffluētē dabūt i sinū vr̄m. Lu. vi. Immo q̄libet sctōꝝ lōge ampli⁹ p̄miat q̄ꝫ meruit a dño. Cui⁹ mia semp sicut punit citra cōdignū (vt di. Aug. ser. v. ad fratres d eremo) ita ꝛ p̄miat vltra cōdignū. Nō ergo vr̄: aiunt illi. q̄ sctōꝝ merita: quoꝝ retributionē plenissimā receperūt: alijs pficiāt: vt eis hoꝝ intuitu noua bona cōferant. Sicut eñ diuina iustitia nō punit bis in idipm. Naū. i. Nō cōsurget tribulatio duplex: ita nec diuina mia bis p̄miat idē meritū. Recētia, q̄qꝫ merita q̄b⁹ aliq̄d de nouo mereant nō hñt: qꝛ statum meriti excesserūt: q̄ppe in termino sunt: nō in via: nō currūt in stadio: sed brauiū acceperūt: cursum merēdi cōsūmauerūt: fruunt reposita iustitie iam corona. ¶ Et p hoc vr̄ pbari posse q̄ nō orant p nobis: qꝛ orō est opus maxime meritoriū. Ipsi aūt nūc mereri nō pñt: igit nec orare. ¶ Ex ex alio idē arguit. Aut vidēt deū velle cōferre illud p quo orant: ꝛ sic frustra fundūt pces: cum videāt deum infallibilr collaturū qđ affectāt. Si vo viderit deū aut nolle: aut nō velle cōferre neq̄q̄ꝫ orabūt: q̄m per oia cōcordāt diuine volūtati: nec vnq̄ꝫ petūt aut desiderāt fieri qđ deū nō factuꝝ recognoscūt. His ꝛ similib⁹ rōnib⁹ decepti sūt dicti hr̄tici. Decipiūt ꝛ nūc nōnulli nr̄o ꝑe xp̄iani. Iō p̄mo ondēda est vitas. Scđo argumēta hec sophistica sūt soluēda. ¶ E Credēdū ē igr̄ firmit ꝛ nullaten⁹ dubitādū sctōs i pria p nob itercedere: nobisqꝫ suffragari merito ꝛ pce siue vota. Merito dū pcedētia eoꝝ merita nobis suffragāt. Et pce vr̄ affectu: dū nr̄a vota a dño cupiūt ipleri. Et i hoc orāt p nob desiderio: ꝛ voce: dū affectuose desiderāt hec vr̄ illa nob a dño cōcedi intuitu suoꝝ meritoꝝ vr̄ affectuū. Hec ē snia magistri in. iiij. dis. xlv. Que vitas autoritate ondit ꝛ rōne.

Alber.

Cōio q̄d.

Ad hebr. xiij.

Cā q̄re ecclia pagit cōmemoratiōez sctōꝝ.

Exo. xxxij.

Dañ. xiij.

Heresis q̄rundā.

Error Uigilātij.

Io. xvi.

Mat. xxi.

Apo. xiiij.

Naum. i.

Autoritate vtriusq; testamenti vete. & no. simul et
sctōꝝ patrū. Multa enī ꝯtulisse dñm viuētib⁹ pro
pter merita patrū dormiētiū & in sinu Abrae q̄escē
tiū: est vete. te. historia. Uñ ait ad Isaac dñs Gen.
Gen. xxvi
xxvi. Multiplicabo semē tuū sicut stellas celi: da-
boq; posteris tuis vniuersas regiones has: & bñ-
dicent in semine tuo oēs gētes terre: eo q̄ obedie
rit abraā voci mee: & custodierit p̄cepta & mādata
mea: & cerimonias legesq; seruauerit. Et sequit̄.
Noli timere: qr ego tecū sum: bñdicā tibi & multi-
plicabo semē tuū ꝑpter seruū meū abraam. Itaq;
frequēter dñs factur⁹ bñficia posteris cōmemorat
se deū Abraā: Isaac & Jacob vt pꝫ Exo. iij. & in ple
risq; locis aliis. Faciūt ad illū supra allegata. No
runt hec certissime p̄res. ve. test. eapropter cū ora
bāt dñm nr̄ꝫ: patrū merita recēsebāt: vt sic eoꝝ suf
fragātib⁹ meritis facili⁹ audirent̄. Ipos deniq; ꝑ
nobis intercedere & orare exp̄ssius eadē pagina te
stat̄. Nā dñs volēs Hieremie ostēdere q̄ petis po
Hiere. xv
puli exigētib⁹ exaudiēdus nō esset ꝑ pplo ait Hie
re. xv. Si steterint moyses & samuel corā me: nō est
anima mea ad populū istū. q̄si diceret. Si hi q̄ te
maiores sunt orarēt ꝑ pplo illo nō audirē: quāto
minus te? Sed nihil esset dictū si nō aliqñ scti pro
pplo orarēt: nec orare possent. Sil̄r esset ac si dice
ret. Si lapides itercederēt nō audirē: nec te exau-
diā. Presupponit igr̄ dñs moysen: & samuelē aliqñ
ꝑ populo orare. Itē. ij. Mach. vl. dr̄ de pp̄ha Hie-
remia dudū defuncto. Hic est fratrū amator & po-
puli isrl̄. Hic est q̄ multū orat ꝑ populo & ꝑ vniuer
sa sctā ciuitate hierusalē: hieremias ꝑpheta dei.
Quodq; exaudita fuerit ei⁹ or̄o: ex eo q̄d sequit̄:
manifestū est. Sequit̄ enī Et extēdit Hieremias
dexterā: & dedit iude gladiū: dicēs. Accipe sanctū
gladiū aureū mun⁹ a deo in quo deiicies aduersa
rios ppl̄i mei isrl̄. ¶ F De nouo etiā testō ad idē
ꝑferri p̄nt testimonia. Nā saluator nr̄ sctūssancto
rū. & dilissim⁹ deōꝝ ſm assumpte humanitatis na-
turā ꝑ nobis orat in celo ad patrē sicut aplūs ait
Ad ro: viij
Ro. viij Qr & xp̄s iesus etiā interpellat ꝑ nobis
Itē ad Heb. vij. Jesus sempiternū hꝫ sacerdotiū:
vñ & saluare i ppetuū pōt: accedēs ꝑ semetipm ad
deū viuēs ad interpellādū ꝑ nobis. Jo. q̄ꝫ in p̄ma
cano. c. ij. ait. Hec scribo vobis vt nō peccetis. Sꝫ &
siq̄s peccauerit: aduocatū habem⁹ apud patrē Je
sum xp̄m iustū: & ipse est ꝑpitiatio ꝑ pctīs nostris
Cū ergo xp̄s caput nostrum pro nobis intercedat
apud patrē: cur hoc nō de mēbris ei⁹ (btīs scꝫ) cre-
dam⁹. Maxime cū hereticoꝝ argumēta magis lo
cū habere videant̄ in xp̄o q̄ in sctīs: tāto vtiq; ma
gis quo beatior & p̄tiuvoluntatē clari⁹ recognoscit.
¶ Intercedit aūt ꝑ nobis xp̄s: nō ſm naturā diui
nā ſm quā eq̄lis patri cū eo cōdonat petita: sꝫ ſm
humanā: ſm quā minor est patre: & meruit in oib⁹
Aug.
exaudiri. Nec dubiū sctōs eū in hoc imitari in ce-
lis: sicut eū imitati sunt fidel̄r hic in terris. ¶ Pro
bat auto. sctōꝝ: nā Hiero. ꝯtra vigilantiū scribens
acerrime eū rep̄hendit: eo q̄ sctōs negauit ꝑ no-
bis orare. Aug. etiā de v̄bis apl̄i ait. Iniuria est ꝑ
Dam.
martyre in ecclesia orare: cui⁹ debem⁹ or̄onib⁹ cō
mēdari. Et iterū loquēs de purgādis in ꝯsumma
tiōe seculi morientib⁹. Estimo inq̄t eū quasi ꝑ ignē
trāseūtē saluari meritis & intercessiōib⁹ celestis ec
clesie: q̄ ꝑ fidelib⁹ semꝑ intercedit: donec impleat̄
xp̄s s. in mēbris suis. Sctūs quoq; Jo. Dam. i suo
iiij. sentē. ait. Si q̄s multū laborat ducē inuenire q̄
ipm alicui mortali regi adducat: & ꝑ eo ad ipm ver
bū faciat: q̄nto magis scti dei duces sūt is humani
q̄ ꝑ nobis ad deū interpellatiōes faciāt: q̄redi sūt
& honorādi. ¶ Superfluū puto adducere Amb. Gre
go. Bedā Ber: Magistrū: ceterosq; innumeros in
re tā manifesta: cū eccl̄ie vniuersalis rit⁹ & doctri-
na vetustissimi nos doceāt sctōs venerabil̄r inuo-
care: cui⁹ excellētissima est autoritas: a qua dissen
tire catholico fas nō erit. ¶ G Pōt idē rōne breui
ter ostēdi. Nā q̄nto q̄s ex charitate ꝑximū magis
diligit: eo ampli⁹ ei salutē a deo ꝯferri desiderat.
Lōge aūt scti in celo magis diligūt nos: q̄ existen
tes in terris. Nā charitas nō excidit in celo: sꝫ ꝑfi
cit̄ & ꝯsummat̄. Salutē aūt alteri desiderare a deo
1. Cor. xiij
est ꝑ eo intercedere vt dictū est. Itē ꝯstituti in ter
ris iubemur multiplici scripture exhortatiōe pro
nobis mutuo orare: sicut ait Jac. v. Orate ꝑ inui-
cem vt saluemini. Q̄d & sollicite fecerūt apl̄i: nā ar
dētissime ꝑ aliis orauerūt: & alioꝝ or̄ones ꝑ se fie
ri postulabāt: vt pꝫ trāscurrēti ep̄las pauli: et re-
cte: q̄m teste Jacobo vbi. s̄. Multū valet depreca-
tio iusti assidua. Multū ꝑ omnē modū: q̄m orauit
vn⁹ hō moyses: & sexingētis milib⁹ pugnatoꝝ ve
niā ipetrauit. Orauit helias & celū clausit ne pluc
ret annis trib⁹ & mē ib⁹ sex. Rursus orauit: et plu
uiam largissimā arētib⁹ terre et hoibus impetra-
uit. iij. Reg. xvij & xviij. & Jaco. v. Sed et dñs ami-
cis iob: q̄ recta locuti nō fuerant: p̄cepit vt ab iob
se cōferrent: pergētes quaten⁹ ꝑ eis offerret sacrifi
Exo. xxxij
ciū & oraret: vt nō imputaretur eis stultitia eoꝝ.
Sic Stephan⁹ orās ꝑ ꝑsecutorib⁹: paulo conuer
sionē impetrauit. Et Paulus orans. cclxxvi. suis
Act. xxvij
cōnauigantib⁹ vite presidio fuit. Et sic est videre
de innumeris qui in carne viuentes: aliis orando
bñficiū beneficia plurima impetrarunt. ¶ H Et
mira hereticorum hebetudo: cū viuos pro sese fru
ctuose orare cōcedunt: vtpote coacti apertissimis
vtriusq; legis testimoniis: idipsum negent de bea
tis: qui certissime apō deū potētiores sunt effecti
quo presentiores ac beatiores: dicēte dño de eis.
Qui minor est in regno celoꝝ maior est illo: scili-
Mat. xi.
cet Joanne baptista. Matth. xi. Si ergo adhuc in
carne infirmi et mutabiles in via constituti: videō
pro seipsis solliciti orationibus suis ceteris pro-
fuerunt: quanto magis fortes facti salutis sue se-
curi: in patria ciues et domestici dei constituti: in
charitate quoq; fraterna consummati: pro fratri-
bus in via relictis instanter & vtiliter votis et me-
ritis perorabunt. ¶ Hanc rationem bea. Hieroñ.
contra vigilantium tangit: cū ait. Apostoli & mar-
tyres adhuc in corpore constituti possunt orare ꝑ
Hiero.
ceteris quādo ꝑ se adhuc debēt esse solliciti quāto
magis post coronas & triumphos. Orauerunt in
via existētes: & postq̄ cū xp̄o esse ceperūt min⁹ va
lebūt. Tūc ora clausuri sunt: & pro his qui in toto
mūdo euangelio crediderunt mutire non potue-
runt quasi diceret. Nullo mō hoc credendum est.
Bernar.
Et beatus Bern. in sermone de vigil. aplōrū Pe-
tri & Pauli. ¶ Qui potens erat inquit in terra po-
tentior est in celis ante faciē dñi dei sui. Si enī dū
adhuc viueret misertus est pctōribus: & orauit ꝑ
eis: nūc tanto amplius: quanto verius cognoscit
miserias nostras: orat pro nobis patrē: quia illa
beata patria charitatem eius non minuit: sed au-
gmētauit. Et similia multa ponit in scriptis suis.
¶ I Demū ex facto eadē ꝟitas nō tā colligitur:
q̄ palam oculis exhibetur. Quis dinumerare suf
ficit quanta beneficia prestita sunt in terris ad de
uotam sanctorū inuocationē & reliquiarū venera
tionem? Q̄d si nō sufficiant ꝑbatissime historie: fi-
des adhibeatur beato Aug. xxij. de ciui. dei. c. viij.
vbi: xxv. miracula recitat quibus ipse vt plurimū
interfuerat: inter que & mortuoꝝ suscitationem con
numerat: q̄ martyrū intercessione a domino sunt
exhibita. Neq; deus qui erroris autor esse non
pōt / talia prestaret male petentibus: his scilꝫ qui
sanctos inuocarent: si inuocādi non essent. Opero
sissima deniq; ecclesiarum & monasteriorum edifi-
cia in memoriā sanctorū: ꝑpter impensa mortali-
bus beneficia eoꝝ auxilia petentibus constructa
ꝑdicte testimoniū perhibent veritati. Uñ mani-
festum est q̄ temeraria ac blasphema est heresis

eam negantiū. Qui cū honorē gloriose virgini: ol-
busq̄ patriarchis: ꝓphetis: aplīs: martyrib⁹ ꝯfes
sorib⁹: ꝟginib⁹: ꝯtinētib⁹: oibusq̄ debitū, electꝫ tol
lere conant: etiā dñm q̄ in sctīs suis in q̄b⁹ tot opa
tur mirabilia: laudatur: impie nō desinūt blasphe
mare. ¶ R Per hoc ad rōnes ꝓ heresi inductas.
Ad primā dī arguūt ex diuia ꝑfectiōe: ꝓpter quā
sol⁹ de⁹ btificat in pr̄ia ꝛ gratificat in via. Dicēdū
q̄ lʒ de⁹ sol⁹ gl̄iam donet ꝛ grām creet: nec scti ef
fectiue ꝯcurrāt ꝯcreādo: pñt tñ ꝯcurrere imperrā-
do ꝛ orādo: vt de⁹ btificet vel gratificet aliquos
orāne: tali ꝓ quo orat: nec btitudinē conferret: nec
grām: sicut amic⁹ pricipis imperat qñq̄ alteri do
nū a pncipe: respectu cui⁹ tñ ipetrās nullā hʒ acti
uitatē: qd nihilomin⁹ princeps nō daret: nisi ami-
cus talis orādo impetraret. Nō ergo frustra ipso
ram⁹ sctōs q̄s nō vt creatores grē siue btificato-
res innocam⁹: sed vt mediatores quoꝝ meritis et
intuitu nobis de⁹ cōferi q̄ ex nr̄is accipere sumus
min⁹ digni. ¶ Et q̄ ꝯñr arguūt. Deū solū ad oia cō
cedēda sufficere ꝛc. Nihil ꝯcludūt. De⁹ eñ q̄ oia ef
ficere ꝛ pstare pōt sine ꝯcursu cuiuscūq̄ cause scde
in gñe cause efficiētis: nō sua necessitate vel indi-
gētia: sʒ gratiosa ꝛ suaui volūtate admittit cōcur-
sum creature cōcausantis in multis actiōib⁹ suis.
Qñq̄ ad terminū ipm ꝓductionis: vt in gñatione
naturali: puta ignis ex igne ꝛc. Qñq̄ ad dispositio
nē ei⁹ qd recipit effectū ꝓductū ꝑ creatione: vt in
ꝓductiōe hois ex pr̄e ꝛ matre: lʒ ad aie creationē
naturalis virtus parētū nō attingat actiua: sʒ tñ
ad materie dispositionē: corpis scʒ formationem:
cui anima infundēda est: q̄ a solo deo creat: quo tñ
corpore nō formato nullatenus aia a deo crearet.
Qñq̄ ad mediandū inter se deū datorē ꝛ hoiēʒ ac
cipiētē. Sic moyses (Deut. v.) sequester ꝛ medius
fuit inter deū ꝛ ppl'm: vt sic suauiter inferiora re-
ducat ad supiora ꝑ media: vt dicit Diony. in de an
ge. hierar. c. iiij. Sicut ergo inferiores tal' ordinis
angelos illuminat ꝑ supiores: et nōnūq̄ ꝑ āgelos
hoies: ita placuit viatores ad se reducere mediāti
bus intercessiōe ꝛ auxilio btōꝝ. Nec ita agēdo mi
nus diligit: q̄ sctī vt heretici assumūt: sʒ sūma ꝛ or-
dinatissima charitate hec ita disponit sua sapien-
tia infinita: qua nō solū fortiter ac potēter: sed etiā
suauiter oia ꝓuidet: vniculq̄ ꝯuenire ministrā
do a fine vsq̄ in finē attingit. Sap. viij. Magna qp
pe dignitas creature: ꝛ magne charitatis indiciū
in creatore est: q̄ suis amicis hāc ꝯtulit ptātē: vt
auxilio eis esse possunt ad salutē: q̄ hui⁹ de sua in
dignitate minus sunt capaces. Sicut est videre in
humana republica: in q̄ rex dauid dare vult: vult
nōnūq̄ ꝑ intercessionē alicui⁹ dare alicui: q̄ nō es-
set statim dign⁹ exaudiri. Petōrib⁹ deniq̄ singla
ris est ꝯsolatio: q̄ ad sctōꝝ iterpellationē qñq̄ ma-
gis ꝓpiant q̄ iudicis: quoꝝ etiā sctītatis defectum
supplere pt ꝓbitas aliena. Sic loquit bea. Bern.
in smo. de btā ꝟgine: cui⁹ pncipiū est. Signū ma-
gnū circa principiū. Prudētissim⁹ ꝛ clemētissim⁹ ar
tifex qd cassatū fuerat nō cōfregit: sʒ vtili⁹ oino re
fecit: vt vcʒ nouū Adā formaret ex veteri: et Euā
trāsfunderet in Mariā. Et q̄dēʒ sufficere poterat
Christ⁹: si q̄dē ꝛ nūc ois nr̄a sufficiētia ex ipso: sed
nobis bonū nō erat hoiem esse solū. Et sequit. Fi-
delis plane ꝛ potens mediator dei ꝛ hoim homo
Christ⁹ Jesus: sed diuinā in eo verent hoies ma
iestatē. Absorpta videt in deitatē humanitas: nō
q̄ sit mutata substātia: sed affectio deificata. Non
sola cātat illi misericordia: cātat pariter ꝛ iudiciū
Qr et si didicerit ex his q̄ passus est cōpassionē vt
misericors fieret: hʒ tñ ꝛ iudiciariā ptātē. Deniq̄
de⁹ nr̄ ignis ꝯsumēs est. Quidni vereat petōr acce
dere: ne quēadmodū fluit cera a facie ignis sic pa
reat ipe a facie dei? Op⁹ est ḡ mediatore ad media
torē istū: nec alter nobis vtilior q̄ maria. Hec ille.

Diuus bernar.

¶ L De eo qd arguūt ex statu ꝛ ꝯditiōe sctōꝝ. dr̄
q̄ nobis subueniūt meritis ꝛ voto siue pce. Meri
tis dico pteritis ꝛ recētib⁹. Preteritis: meruerunt
eñ in via vt bōa ꝯferant nō mō sibi sʒ ꝛ aliis. Cum
eñ meritū nihil aliō est q̄ aliq̄d acceptatū ab aliq̄
in ordie ad bonū retribuēdū alicui. Sūma aūt dei
liberalitas opa bona sctōꝝ i via existētiū facta ad
honorē dei acceptauit vt nō solū ad summa bona
sctīs retribuēda ēt lōge hmōi merita excedētia: sʒ
ēt ad multa bōa i via vl' pr̄ia aliis tribuēda: q̄ ꝑ no
uū volūtatis actū illō bonū sibi applicāt: ꝛ faciunt
q̄si suū ita q̄ summa dei liberalitas nō solū minori
bono tribuit mai⁹ bonū: sʒ ēt pl'a bōa: dū meritū
nō solū merēti: sʒ ꝛ aliis ad ipm recurrētib⁹ ꝓficiat
Snia ē Sco. dis. xvij. ii. iij. Sic ē videre i sīli: nā pn
ceps aliq̄s militē ꝓpter actū strenuū ꝛ multū sibi
grtū nō solū abūdāter remunerat: sʒ ēt ꝑꝑ ei⁹ fauo-
rē: aut pces aliis bñficia ipēdit. Sic nabuchodono
sor nedū danielē somniū qd aufugerat sibi narrā-
tē: fideliterq̄ iterptātē i sublime extulit: munera mł
ta ꝛ magna dedit: ꝛ sup oēs ꝓuicias babylōis pn-
cipē ac magr̄atū ꝛ pfectū ꝯstituit sup cūctos sapiē
tes: q̄ vitaq̄ eū liberal'r ꝛ magnifice remunerauit.
Sʒ ēt ad ꝟbū: ei⁹ socios suos misac: sydrach: ꝛ ab
denago pfecit sup opa ꝓuincie babylōis: vt habet
Dan. ij. Itaq̄ scti plenissime ꝛ liberal'r a dño rece-
piūt lōge pl⁹ q̄ meruerūt puta ꝓ actu vl' passiōe
horaria: bonū sempiternū: ꝛ ꝓ merito finito: pmiū
obiectiue ifinitū: summū .s. bonū: nihilominus tñ
dñs i tātā sui eos recepit amicitiā: vt ēt bñficia do
nare velit aliis ad ipos sctōs recurrētib⁹. Nec ꝑꝑ
q̄scūq̄ aut q̄ecūq̄ q̄b⁹ sctōꝝ succurrūt merita: min⁹
sctīs retribuit: vt isti falso imagināt. Nec ē sīl'e qd
adducūt de diuia iusticia ꝛ mia q̄ punit citra cōdi
gnū: nec punit bis i idipm: ad bonū itellectū quē
tradit magr̄ dis. xlv. li. iiij. Sʒ mia pmiat vltra ꝯdi
gnū: iō nō solū maiora: sʒ ēt pl'a bona retribuit: vt
dictū ē. Hic scribit exo. xx. Ego sū dñs de⁹ tu⁹ fortꝫ
zelotes visitās iniq̄tates patrū i filios i tercia ꝛ q̄rtā
gñatiōes eoꝝ q̄ oderūt me: ꝛ faciēs mias in milia
his q̄ diligūt me ꝛ custodiūt pcepta mea. Sic ple
nissime abraā remunerat ꝓ obediētia q̄ filiū obtu
lit: ꝛ tñ mł'ta ꝑꝑ hāc ꝓmisit dñs: ꝛ exhibuit semini
ei⁹. Gen. xxij. Ita de dō ꝛ plerisq̄ aliis. ¶ M Sub
ueniūt ēt nob scti i pr̄ia recētib⁹ meritꝫ. Nā orone
sua: lʒ nō sibi tñ nobis merent bñficia. Oro eī sua
dispō est de ꝯgruo: vt ꝑꝑ eā de⁹ ꝯcedat id qd impe
trat illi cui petit: ꝛ ita ē meritū h scti ꝓ se: sʒ illi cui
reddit id qd huic oroni q̄si ꝓ pmio ꝓprio correspō-
det: vt dr̄ Sco. l. iiij. di. xlv. q. iiij. Nec ē icōuenlēs q̄
aliq̄s extra i termio q̄ ad se ꝑ oronē suā alteri me-
reat: vt ibidē dr̄. Per hoc soluit qd subiiciūt: q̄ q̄r
oro ē op⁹ meritoriū nō ꝯuenit sctīs i pr̄ia. Oro eñ
nr̄a nūc duplicē hʒ effectū. Unū q̄r ē meritoria orā
ti: imo op⁹ valde meritoriū. Aliū: q̄r ex q̄ spāl'r diri
git: ꝓ alio: meritoria ē illi ꝓ q̄ offert. Oro mō btī h
hñt oronē eis meritoriā: nec oro eoꝝ hʒ pmū effe
ctū: sʒ scd̄o mō est meritoria. Siq̄dē rōnabile est q̄
btūs velit merita sua illi valere ad salutē qui ipm
spāl'r inuocat: ꝛ sibi desiderat ꝑ illa merita subueni
ri. Sctōs aūt hoc desiderare ꝛ velle: ac suū deside
riū deo ea itētiōe offerr: vt ab ipo habeat acceptū
ad hmōi effectū: est orare merital'r sctōꝝ. Et hec oro
(vt dicit Sco. vbi supra) non repugnat btitudini:
q̄r btū pt aliq̄s btitudinē sūmā adept⁹ velle vtꝑ sua
merita ꝑ q̄ illā ꝑfectionē attigit: ali⁹ ꝑ suā orone
attingat: ita vt sua merita nō sibi tñ sint ꝓpa: sed ꝛ
aliis de bñficētia dei ꝓsint. Sic posset aliq̄s sūmū
gdū adept⁹ i amicitia regꝫ: ꝑ aliq̄ obsecra velle ora
re ꝓ aliis: nō vt ꝑ oronē hmōi ad maiorē gdū ami
citie attingat: sʒ vt illa merita ꝑ q̄ ad illū gdū atti
git aliis ad ea recurrentib⁹ succurrat: supposita
liberalitate regis acceptātis illa: nō tñ ꝓ illo: sed
etiā ꝓ aliis. Et ꝑ hoc pʒ quō orone nobꝫ auxiliā-

Meritum quid.

Scti lōge pl⁹ recepe-runt a dño q̄ meruerunt.

Exo. xx.

Scotus.

Oro nr̄a nūc hʒ duplicē effectū.

tur. ¶ Ad Qd ꝟo vltio arguut: qrēdo an videa ni deū exaudire velle vel nō: neutrū dare opȝ: nedūȝ de finali salute ei⁹ ꝓ quo orant: sed nec de sue orōnis exauditōe. Nec opȝ ꝙ si de⁹ reuelet btō petro ioannē petere saluari: ꝙ reuelet sibi ioānē saluandū: aut orōnē suā ꝓ ioanne exaudiēdā vel nō. Uñ si nō reueleł pōt petr⁹ orare ⁊ expectare effectuȝ. Si aūt reuelaret petro determinate ꝙ de⁹ nollet effectū istū p̄stare: petrus nō oraret. Si ꝟo reuelatur ꝙ exaudieł orabit petr⁹: et nō frustra: qꝛ sicut de⁹ vult ioannē saluare: ita vult ꝑ determinata media: vtpote ꝑ orōnē talis sancti ip̄m ꝯsequi salutē. Nō ergo sctōꝝ intercessiōe p̄destinatio mutał: sed illud impetrał qḋ ad eoꝝ p̄ecē ꝯferri ordinatū ē ab eterno: vt vult bea. Gre. lib. j. dial. c. xx. ¶ Ex q̄bus pȝ p̄ces nr̄as: sp̄eq̄ꝫ cōsequēde beatitudis ꝑ mediatores sctōs in celo inanes non esse: sȝ ordine a deo instituto nos ad eoꝝ auxilia ꝯfugere debere: ac debita veneratione eos semꝑ implorare vt saluemur eoꝝ meritis atq̄ꝫ votis. Uñ ⁊ fidēter ad sanctoꝝ p̄ces recurrere deo placere credendū est: cui sctōꝝ honoratio ⁊ veneratio est accepta. Quicq̄d em̄ obsequij ⁊ honoris eis impēdił: deo ipēdił: q̄ sic ipsos fecit gl'iosos: eapropter nō paꝝ honorāt deū ⁊ sctōs: q̄ ipsoꝝ iplorāt auxiliū apud dei miaȝ. Magnifice sīq̄dē de ipoꝝ gl'ia sentiūt: q̄ eos tante grē apḋ deū esse credūt: ꝙ suffragari nobis viatorib⁹ possunt. In quoꝝ de⁹ summe laudał de nr̄a: ⁊ ipsi⁹ summa magnificentia: qua constituit sn ola mulos ⁊ amicos in tanta: vt succurrere possint ceteris: potestate.

¶ Lectio. xxxi.

Soluta qōne p̄ma restat r̄ndere ad sequētes duas q̄rū altera fuit. Cū de⁹ ꝑ suā eternā ꝓuidētiā ⁊ ola nouit immutabiliter facieda disposuit: ad q̄d ꝓsunt sanctorū orōnes quib⁹ deū nec informare: nec a statuto possunt ordine immutare: Hec qō partim ex priori patet: ⁊ rōnē dubij innuit: qꝛ de⁹ immutabilis ē ⁊ nihil ignorat. Ad quā r̄ndeł ꝑ duas ꝓpositiōes. Prima. Alio fine orādus est de⁹: alio fine orādus est hō. Prima pars pꝫ: quia deus nō est orandus quasi nr̄a oratione flectēdus: aut quouismō a sue volūtatis istituto immutādus est: qm̄ simpliciter est immutabilis: neq̄ꝫ flecti pōt de nolle i velle: vł de vno velle in aliud: neq̄ꝫ aliq̄d de nouo velle qḋ nō ab eterno voluit. Orandus aūt est de⁹: vt nosipsos excitem⁹ orātes: ⁊ ꝓuocemus ad deuotionē ⁊ nostre miserieq̄ꝫ cōpassionē. At ecōtra non ob aliud hominē rogamus: nisi vt ipsum ad miam moueamus. Fine ergo cōtrario laborat intentio deū orādo ⁊ hominē deprecando: ibi quidem finis est immutatio orātis: hic eius cui deprecatio dirigitur. Unde Guił. parrhiſ. in de rhetorica diuina. c. ij. exponēs differētiam inter oratorem sp̄ualem ⁊ secularem: dicit. Orator secularis intēdit oratione sua mouere iudicem: ⁊ inclinare in partem suā: vt scȝ pro parte sua iudicet ⁊ sentētiet. Orator ꝟo sp̄ualis per orationē suam quam coram altissimo fundit: nō intendit ipsum mouere quem scit indubitāter in vltimitate stabilitatis immobilissimū: sȝ potius semetipsum vel a malo in quo est bonum: vel a bono in melius qḋ est decere. Quia intendit semetipsum facere idoneū per orationē: vt ei ꝯcedatur qḋ impetrare intēdit: vt si petim⁹ liberationē a malo: quatenus intuitu istius petitionis maluȝ a nobis deus auferat. Si petimus donationē alicuius boni: vt intuitu orōnis efficiamur hoc accipere digni ⁊ idonei. Nō vt ꝑ illā orōnē flectamus deū: vt hoc nobis cōferat quasi nūq̄ꝫ cōferre voluerit: ⁊ tūc primo velle cōferre incipiat: sed ab eterno hoc cōferre disposuit: ad petitionē tm̄ nostrā faciā vel faciendā ipe certo. ¶ B Secus est de hoīe q petitionib⁹ vincił: vt hoc vel illud faciat qḋ nunq̄ꝫ facere disposuit: ⁊ ita de nouo incipiat velle facere. Et quia varie se habēt iudices: seculares scȝ ⁊ diuinus varieq̄ꝫ se habēt oratores hinc nō incongrue ſm eūdē. cōtrario mō cā nostra versanda est corā deo ⁊ coram hoīe. vñ dicit Cōfessio reatus in secularib⁹ iudicijs reis obesse cōsueuit ad penā. Ante tribunal ꝟo dei miseratoris oīm nō solū nō obest ad penā: immo etiā prodest ad veniā. Eo ipso corā deo causam nostrā facim⁹ meliorē: quo purius et sincerius nosipsos condēnam⁹ nullā excusationi pretēdētes: ita sane liberationē a morte sp̄uali cuius rei fueram⁹: deo facto ꝓpitio ꝯsequimur. Ista est lex: hoc est statutū in curia dei: quā ꝓmulgauit per os sapiētis: dicēs. Qui abscōdit scelera sua nō diriget. Qui ꝯfessus fuerit: ⁊ reliquerit ea: misericordiā cōsequeł. Per hanc legē obtinuit in cōsistorio dei rex dauid miam: immo qḋ plus est per solū ꝓpositū ꝯfessionis sicut ipsemet testał dicēs Dixi cōfitebor aduersum me iniusticiā meā dn̄o: ⁊ tu remisisti impietatē pctī mei. Et sequił Anip ii⁹ illa lex ore ap̄lico p̄omulgata est. Si nosmetipsos dijudicaremus nō vtiq̄ꝫ a dn̄o iudicaremur. ¶ Cōtraria hoꝝ obseruari cernim⁹ in curia forēsi iudicis humani: vbi ꝯfessio ⁊ accusatio sui ipsius de crimine: dānationē ⁊ iudiciū infert: etiā cum exterminatione vite corporalis. ¶ C Oramus igitur ad deū vt p̄missum est. nō vt mutet ꝓpositū ad nr̄am orōnē sed vt orōne nosipsos disponamus: ⁊ efficiamur idonei impetrare qḋ petimus. Uolens itaq̄ꝫ deū tibi fore piū ⁊ misericordē: esto tu ipsi pius ⁊ misericors. Est em̄ durus duris: pius pijs: bon⁹ bonis: seuerus malis. Talem itaq̄ꝫ illū inuenies qualis ⁊ tu fueris in tuis desiderijs: nō quidē per mutabilitatem eius: sed per tuā. Uolens insuꝑ in curia sue iusticie: absolutionē cōsequi: teip̄m accusabis: iudicabis: cōdēnabis ⁊ sic remissionē impetrabis: nō ꝑ mutabilitatē sui: sȝ ꝑ mutationē tui. Cū em̄ pctōr incipit detestari pctm̄: mutatur: qꝛ hȝ in se detestationē: quā pri⁹ nō habuit: si petit ipsorū deletionem iterum mutatur: quia habet in se petitionem quam prius non habuit. De⁹ autem delendo vel remittēdo peccatum nō mutał: quia nihil in se recipit qḋ in ipso pri⁹ nō fuit. Si nāq̄ꝫ de⁹ vult pctā orātis nō imputare ad penā: nec punire ad ei⁹ detestationē ⁊ petitionē: non incipit hoc de nouo velle: sed ab eterno hoc voluit nō imputari: cū pro illo p̄caret ⁊ detestaret. Sicut si ego statuerē in meipso inimico meo velle remittere offensaȝ ad suā supplicationē: quā futurā pro certo ipe ex reuelatiōe vel qualitercūq̄ꝫ p̄uiderē remittēdo ad suā supplicationē nō mutarer ꝓ tūc qꝛ nullū actū nouū in me haberē quē prius nō habui: sȝ ipse in se mutareł de nō petēte i petētē. Suo mō ab eterno de⁹ vidit petitionē hoīs futurā: siue ꝓ remissione pctōꝝ: siue ꝓ impetratione alicui⁹ alteri⁹ boni ⁊ ad talē petitionē fiēdā in tp̄e determinato: determinauit se ab eterno remissurū pctm̄: vel collaturū illud bonū qḋ peteret: ⁊ hoc sine omni sua mutabilitate: quamuis hoc non sit sine mutabilitate eius qui petit. ¶ Secunda ꝓpositio. Per preces ad sctōs vt ipsi ꝓ nobis interpellent fusas: nō intēdim⁹ deū ꝑ eos quasi nesciētē q̄d nobis expediat informare. Pꝫ qm̄ nō nescius est miseriaruȝ nostraꝝ cui⁹ oculis ola aperta sunt atq̄ꝫ nuda. ad Heb. iiij. Uñ metrista quidā. Est nihil occultum ꝙ nesciat alta maiestas. Qui videt e celo q̄cq̄d i orbe latet. ¶ D Cur aūt sctōs oram⁹ tanq̄ꝫ mediatores satis lectiōe p̄cedēti dictū est q̄b⁹ tres sequētes addi p̄nt rōnes. Prima ꝓpter nr̄am inopiā in merēdo: qꝛ ei adhuc i corꝑe mortali sum⁹ ꝯstituti ꝙ aggrauat alaȝ: ⁊ ad terrā dep̄mit nō possum⁹ attēta mēte oꝑa bōa: ⁊ merita seruētia exercere: vt igł cū mi

Quō de⁹ orādus.

Guillelmi⁹ p̄rhis.

Prouer. xxviij.

Ps. xxxj.

j. Cor. xj.

sericordia dñs iusticiam seruaret: voluit vt quib⁹ merita ꝓpria nõ sufficiũt ad doni alicui⁹ impetratioñe: patrocinarent̃ ⁊ succurrerẽt aliena. Secũda cã est sanctoꝝ gloria. Nã vt ista cognoscat̃ p ipsos decreuit facere mirabilia in corporib⁹ et per eos operari salutẽ in animab⁹: vt ex hoc in ipoꝝ laudes assurgere: ⁊ ad vitã eorũdẽ; imitatiõe alliceremur: qua ad eãdẽ gl'iam ꝑuenire: ⁊ cũ ipsis gaudio ꝑfrui mereremur. Tertia cã ꝓpter dei reuerẽtiã: vt scz peccõi qui deũ offendit: quasi nõ audẽs i ꝑsona ꝓpria peti scorã: corã maiestate altissima pariter ⁊ tremẽda apparere: recurret ad sctõs purissimos ⁊ deo gratos: q̃ pctõis ꝑces altissimo ꝑsentarent: easq; suis adiũctis meritis ⁊ precib⁹ magis reddere exaudibiles: placidas: atq; gr̃tas. ¶ E Tertia qõ. Solutio tertie qõnis q̃ querit modum quo sctĩ in celis audiãt nr̃as ꝑces fusas in terris: ex eo pẽdet qb⁹ modis beati q̃ a corpe sepati sunt: siue etiã in corporib⁹ gloriosis deo assistũt: cognoscãt ꝑces nr̃as. ¶ Pro cui⁹ intellectu notãdũ ꝙ Aug. sup Gen. ad literã: distinguit duplicẽ cognitionez angeloꝝ btõꝝ: scz matutinã ⁊ vespertinã. Vñ exponẽs illud Gen. i: Diuisit lucẽ a tenebris: appellauitq; lucẽ diẽ ⁊ tenebras noctẽ. Factũq; est vespere ⁊ mane dies vn⁹. Cognitionem angeli cõparat diei: siue luci eiusdẽ: ⁊ ignorãtiã nocti vel tenebris. Vult ergo ꝙ cognitio ãgeli dicat̃ dies. Et qꝛ diei due sunt ꝑtes. Principiũ qd̃ dr̃ mane: ⁊ finis qd̃ dr̃ vespera. His cõparat duplicẽ angeli cognitionez. Cognoscit eñ angel⁹ res vel in creatore siue in ṽbo: aut in creatura: siue cognoscat in seipso angelo p spẽs cõcreatas: siue in ꝓpriis gñib⁹ per species a reb⁹ receptas. Prima cognitio: est supnaturalis ⁊ beatifica ⁊ in lumine glorie. Scd̃a est naturalis in lumine nature. Prima cognitio est qua in ṽbo: ⁊ lumine glorie cognoscit beatifice: clare ⁊ nude diuinã essentia ⁊ creaturas in ipso tãq; in limpidissimo speculo: ⁊ exẽplari immẽso sibi relucentes: ⁊ hec est ꝑfectissima: sicut cognitio ꝯclusionis cognitio principiorũ: siue hec cognitio infundat̃ angelis diuina immediate a ṽbo: siue eliciat̃ ab intellectu angelico lumine gr̃e eleuato. ¶ F Scd̃a cognitio est qua angel⁹ in lumine nature .i. naturali intellect⁹ sui ṽtute ⁊ viuacitate cognoscit res creatas: siue in seipso ãgelo: siue i ipis reb⁹ cognitis ad intellectũ statim supra exp̃ssum. Et ex reb⁹ sic cognitis: creatis: ⁊ factis ascẽdit ad cognitionẽ creatoris ſm illud apl̃i ad Ro. i. Inuisibilia dei a creatura mũdi p ea q̃ facta sunt intellecta cõspiciũtur. Qd̃ lz a btõ Bern. ser. v. sup Cant. exponat̃ d̃ hoie. Facit eñ vtm in ṽbo quo dr̃ a creatura mũdi / nõ celi. Uerumtñ est ⁊ de creatura angelica: vt innuit glo. interli. di. ab hoie nõ solũ ab angelo. Et dr̃ naturalis: qꝛ ad ip̃am sufficit natura cognoscitiui sine adminiculo alicui⁹ doni supnaturalis stãte tñ adminiculo cõis influẽtie dei. Utraq; cognitionũ inest obiectiue tã creatoris q̃ creature. Nã prima cognitio: scz rerũ in ṽbo: vna est ⁊ indistincta qua cognoscit̃ ṽbũ ⁊ relucẽtia in ṽbo. Hac eñ nude et beatifice diuinã essentiã cognoscit: ⁊ oĩa relucẽtia sibi in ṽbo: nec relucẽtia sine ṽbo. Et dico sibi: qꝛ lz oĩa cognoscibilia reluceãt in ṽbo: nõ tñ opz oĩa cognoscibilia cognoscere cognito ṽbo: alr̃s tollerent̃ act⁹ hierarchici: q̃ sũt: illuminare: purgare: ꝑficere. Est eñ ṽbũ q̃si speculũ voluntariũ: ostẽdẽs videnti se quãtũ voluerit: nõ quãtũ relucet. Que ẽ nõ ostẽdit vidẽti: nõ relucẽt illi. ¶ Et q̃uis cognitio ṽbi rerũ i vno ṽbo sit vna: ipse tñ angel⁹ distincte cognoscit ṽbũ: ⁊ q̃libet relucẽtiũ sibi i ṽbo. Faciẽte hoc deo noticiã illã creãte i angelo ⁊ ꝑfectiõe sue cuiusdã .i. essentie repñsentãtis oĩa distincte. Nã ⁊ de⁹ ipse vnica cognitiõe ⁊ cognoscẽdi rõne: q̃ est diuina essentia: ꝑfectissime ⁊ distinctissime oĩa nouit. Lõge ẽ ꝑfecti⁹ cognoscit angel⁹ res i ṽbo q̃ in seipso: vel in gñe rerũ ꝓprio. ¶ G Scd̃a ṽo cognitio multiplicat̃ ſm multiplicitatẽ obiectoꝝ cognitoꝝ: qm̃ res i se vel in ꝓprio gñe q̃s distincte cognoscit / cognoscit distinctis cognitiõib⁹. Sic alia cognitione distincte cognoscit se ⁊ creaturas ⁊ creatorẽ ex creaturis ꝯfuse vel indistincte. Prima cognitio in ṽbo vocat̃ matutina. Scd̃a dr̃ vespertina. Matutina qꝛ ẽ in ṽbo qd̃ est principiũ rerũ. Oĩa p ip̃m facta sunt. Jo. i. Uespertina dr̃ scd̃a: qꝛ est cognitio reꝝ i creatura q̃ inquãtũ est creatura: est i declinatiõe ⁊ casu. Uñ nõ dr̃ illa cognitio ãgeli matutina: ista vespertina ꝓpter admixtionẽ tenebraꝝ ignorantie sicut lux matutina sil'r ⁊ vespertina admixta ẽ tenebris cũ in ãgeloꝝ cognitiõe nihil ignorãtie sit admixtũ sz ex cã dicta. ¶ Sz di. cũ cognitio rerũ naturalis angeli sit duplex scz reꝝ in seip̃o p spẽs ꝯcreatas: ⁊ in gñe ꝓprio p spẽs a reb⁹ cognitis receptas: cur nõ ponit̃ triplex cognitio: vespertina matutina: ⁊ meridiana: sicut sunt he tres partes diei: cui cõparat̃ cognitio ãgelica? ¶ Solutio ſm Alex. d̃ ales par. ii. q. xxiii. ar. i. q⁹ qꝛ nõ põt angel⁹ cognoscere res nisi in creatore aut creaturis: iõ be. aug. distinxit tñ duplicẽ cognitionẽ angeloꝝ. Et primã dixit cognitionẽ matutinã q̃ est in ṽbo. Scd̃am q̃ est in creatura: siue sit in ip̃o angelo: siue in ꝓpria reꝝ gñe: appellauit cognitionẽ vespertinã. Lz illa scd̃a sit duplex: q̃ꝝ vna cognoscit rẽ p spẽs ꝯcreatas ẽt absentẽ ⁊ nõ existẽtẽ sz futurã. Alia tñ rẽ p̃ñtẽ p spẽs a reb⁹ acceptas. Uñ ad Orosiũ ait Aug. Ip̃a creature cognitio in semetipsa vespertina: q̃ dei cognitiõe erat mane. Et idẽ in eodẽ. Sciẽtia ãgeloꝝ i seip̃is in cõparatiõe ad sciẽtiã q̃ est in ṽbo dr̃ vespertina ¶ H Harũ triũ hec est distinctio. Qm̃ illa q̃ est in ṽbo: nullo mõ depẽdet a re creata: sz illa q̃ est i angelo ad mĩn⁹ depẽdet a forma seu spẽ ꝯcreata ipi angelo: qꝛ intellectiua est plena formis: sz illa q̃ rerũ i ꝓpriis gñibus a reb⁹ creatis simpl'r depẽdet. Ex quo infert Alex. ꝙ ille rõnes cognoscẽdi ſm nobilitatẽ eaꝝ differũt. Nobilior eñ est forma icreata: q̃ ꝯcreata ipsi angelo: ⁊ cõcreata q̃ forma a rebus accepta. Rõ eñ cognoscẽdi in ṽbo est ipsa diuina essentia: ⁊ nõ aliqua spẽs media inter essentiã ⁊ cognitionẽ. Sicut in scd̃a ⁊ tertia est aliqd̃ reꝑsentãs mediũ iter cognitũ ⁊ cognitionẽ. Cõgrue ergo sola prima: scz in verbo dicit̃ matutina: qꝛ in principio. Alie due vespertine: quia in creatura. Uerũ ꝙ Aug. matutinã q̃nq; nolat diurnã. vñ. xi. de ciui. dei. c. xxix. Illi inq̃t angeli sctĩ nõ p ṽba sonãtia deũ discũt: sed p ipsam ꝑsentiã immutabilis veritatis: hoc est ṽbũ ei⁹ vnigenitũ. Et ip̃m ṽbũ ⁊ patrem ⁊ eorũ spiritũsanctum: eãq; esse inseparabilem trinitatẽ: singulasq; in ea ꝑsonas esse vnam substantiam: ⁊ tamen omnes non tres deos esse sz vnum deum ita nouerunt: vt eis magis ista quaz nosipsi nobis cogniti sumus. Ipsam quoq; creaturam melius ibi: hoc est in sapientia dei tanq̃ in arte qua facta est: q̃ in ea ipsa sciunt ac per hoc et seipsos ibi melius: quam in seipsis: verumtamen et in seipsis sciunt. Facti sunt enim ⁊ aliud sunt q̃ ille qui fecit. Ibi ergo tanq̃ in diuina cognitione in seipsis autem tanq̃ in vespertina. Multum eñ differt verum in ea ratione cognoscatur aliquid ſm quã factum est: an in seipso. Et sequitur. Oĩa enim aliter in verbo dei cognoscuntur ab angelis vbi habent causas rationesq; suas .i. ſm quas facta sunt incommutabiliter permanẽtes: aliter in seipsis. Illic clariore: hic obscuriori cognitione velut artis atq; operum. Que tamen opera cum ad ipsius creatoris laudẽ venerationẽq; referuntur: tanq̃ mane lucescit in omnibus oculis contemplantium. Item libr. iiii. super Genes. ad literam. Cognitio que est in verbo ad diez pertinet que est in seipsis ad vesperam pertinet. ¶ I Posset etiam non improbabiliter dici: ꝙ sicut lux so

Cognitio ãgeli ẽ duplex.

Diei due sũt ꝑtes.

ad Rom. i.

Jo. i.

Alexãder de ales.

Aug.

lis meridiana olz clarissima est nec põt irreuerb
ratis oculis intueri:ita vocabulum hoc cognitio
meridiana:soli diuine cognitiõi qua de⁹ in se oi:
cognouit:lucidissime reseruat. Ad cognitionẽ nã
q̃s sui ⁊ olm cõprehẽsiuã: nullus creature oculus
accedere põt:dicẽte aplo.j.ad Tim.vj. Lucẽ ha-
bitat inaccessibilẽ. Illa ergo lucidissima cognitio
diuina:sola meridiana merito nolat. ¶ Et que di
cta sunt de angelis:suo modo intelligũt ⁊ de bea
tis animab⁹. Uñ mag.in.iij di.xlv.ex cognitione
angeloꝝ:similia argumẽtat de beatis. ¶ R Co-
gnitione itaq̃ rerũ in ꝓprio genere possunt san-
cti cognoscere orationes nr̃as vocales:dũ ad ip̃as
hñt debitã approximationẽ ⁊ p̃ñtiam. Non enim
intellect⁹ creatus intelligit naturali cognitione
saltem intuitiue qδcũq̃ intelligibile q̃tũcunq̃ di
stans. Nam cũ ad intuitiuã sui cognitionẽ obie-
ctum coagat (ſm.b.Aug.ix.de tri.c.xij. Ois res q̃
cũq̃ cognoscim⁹ ꝯgenerat in nobis notitiã sui. Ab
vtroq̃ eñ notitia pariter a cognoscẽte ⁊ cognito
non vr̃ q̃ creatura agere possit ad suã cognitionẽ
per infinitã distãtiã. ¶ Quid aũt de mẽtali oꝛone
an btũs vel etiã angel⁹ sufficiẽter p̃ñs videre pos
set cogitatiões mẽtis ⁊ affectiões alteri⁹:sunt opi
niones apud doctores. Sũt eñ q̃ dñt q̃ mẽtis co
gitatiões ⁊ affectiões hõ hz occultas clausas cui
libet creature:quã occultare põt ita vt illam vide
re nemo possit:nisi cui voluerit reuelare:vel saltẽ
ille qui intimior est cuilibet creature q̃ creatura
sibi ipsi:qualis est sol⁹ de⁹. Uñ ꝯñr dicunt q̃ solus
deus est scrutator cordiũ.cui ꝯsonat illud.ij. Para
lip.vj. Tu sol⁹ nosti corda filioꝝ holm. Et in eccle
siasticis dogmatib⁹.ca.xlix. Internas ale cogita-
tiones diabolũ non videre certi sum⁹. Et ne hoc
ꝯcessum putetur angelis bonis:additur. Secreta
aũt cordis ille sol⁹ nouit:ad quem dr̃. Tu sol⁹ no-
sti corda filioꝝ holm. ⁊.j.ad Coꝝ.ij. Nemo scit ho
minũ q̃d est in hole:nisi sp̃ũs hols qui est in hole.
Et hmõi multa adducũt q̃b⁹ nitũtur ꝓbare q̃ so-
lus deus scrutat corda ⁊ renes.i. affectiões. ¶ L
Sed istis nõ obstãtib⁹:sunt q̃ ꝓbabilr̃ oppositũz
tenẽt:vcz Sco.in rep.lib.ij.dist.ix.⁊ doc.anglicus
Guiliel.olzam in.ij.q.xiij.s.q̃ quilibet angelus:et
eadẽ rõne q̃libet beatus naturalr̃ põt distincte ⁊
intuitiue cognoscere cogitatiões alioꝝ. Nec l hoc
depẽdere a volũtate cogitãtis. Uñ posita cogita-
tione vel affectiõe:nõ est in ptãte angeli cogitan-
tis vel volẽtis occultare eam alteri ãgelo vel bea
to:quin ille possit ea distincte cognoscere ex suis
naturalib⁹:dũmodo ad ipsum habeat debitã p̃ñ-
tiam ⁊ non impediat. Et ita ex suis naturalib⁹ co
gnoscere põt angel⁹:⁊ btũs oꝛones mẽtales orã-
tis viatoris:stãte debita p̃ñtia ⁊ sublato impedi-
mẽto. Nam cũ intellect⁹ viatoris suos act⁹ cogno
scat:cur non intellect⁹ bti qui est ꝑfectior. Nã q̃c-
q̃d cognoscit potẽtia min⁹ ꝑfecta:cognoscit etiaz
ꝑfectior. ¶ Itẽ ols potẽtia cognitiua disposita nõ
impedita ⁊ ꝑfecta cognoscere põt naturalr̃ q̃cq̃d
sub ei⁹ obiecto ꝯtinet. Sed cogitatiões ⁊ affectio
nes ꝯtinent sub obiecto intellect⁹ qδ est ens inq̃n-
tum ens:ergo põt intelligi a quolibet intellectu
sufficiẽter p̃ñte ⁊ nõ impedito. ¶ Item cause natu
rales nõ subsunt impio volũtatis create:q̃n possi
tis eis eo mõ quo naturalr̃ agere sufficiũt:agant
sed cogitatiões ⁊ volitiões cum intellectu p̃sente:
naturaliter causant sui cognitionẽ. Nec videtur
q̃ño angelus vel btũs cognoscat essentiã ale oran
tis q̃ est sibi intimior: q̃ accidẽtia inherẽtia:cogi-
tatiões.s.⁊ affectiões:⁊ nõ cognoscat inherẽtia ac
cidẽtia.s.cogitatiões ⁊ affectiões. ¶ Itẽ beati co-
gnoscũt omnes mot⁹ ⁊ opatiões corporales oran
tis:ergo multo magis opationes pure sp̃ũales:q̃
les sũt cogitatiões qr tales sunt puru⁹ intelligibi-
le ⁊ immateriale. Sicut intellect⁹ bti qui nõ depẽ
det in cognoscẽdo a sensib⁹:sicut intellect⁹ noster
in via:sed ex sua naturali ꝑfectione ꝓpria cogno-
scit intelligibilia p̃ncipia sine medio sẽsuũ. Huic sen
tẽtie ꝯcordare videnẽ v̄ba.b.Aug.in carmine de
gloria paradisi loquẽtis de ciuib⁹ paradisi celestiz
dicit eñ. Nam ⁊ pectoris arcana penetrãt:alteru
trũ vnũ volũt:vnũ nolũt:vnitas est mentiũ. ¶ Di
ctum est aũt:dũmodo ad ip̃m habeãt debitã p̃sen
tiam:qm̃ (vt dictũ est) nõ põt intellect⁹ finit⁹ per
quãcũq̃ distantiã videre intelligibile. Additũ est
etiã dũmodo nõ impediat:qr impediri põt ꝑ deũ
suã influẽtiã subtrahẽtẽ:ne ꝯcurrat coagẽdo cum
intellectu bti ad cognitionẽ secretoꝝ cordis viato
ris. Sicut credit ſm sctoꝝ doctrinas ꝓhibere ma
lignos sp̃ũs eis nõ coagẽdo:ne videãt ea q̃ in cor
dib⁹ holm versant:qui nisi ꝓhiberent:ex natura-
li sua ꝑfectione possent sicut cetera sensibilia:⁊ in
telligibilia intueri. Prohibet aũt deus misericor-
diter:ne tot⁹ salutis inimic⁹ suis dolosis artib⁹:
⁊ tẽtatione seuiore salutis ꝓposita in mente hols
impediret:qui maligni tẽtatiões moderat:nec ꝑ-
mittit holem tẽtari vltra q̃ põt sustinere.j. Co x.
¶ Quod aũt deus dr̃ scrutator cordiũ:⁊ sol⁹ nosce
re corda holm ⁊ filia:intelligẽdũ est vlr̃ ⁊ necessa-
rio ac impeditr̃:ita q̃ simplr̃ ipossibile sit ne vi-
deat cor cuiusibz seipsor sine cuiusibz alteri⁹ am
miniculo:⁊ hoc ꝓpriũ est soli deo. Btũs ho ⁊ si vi-
det cor vni⁹.non tñ ea que sunt in cordib⁹ omniũ:
quia nõ hz ad ola corda debitã p̃ñtiam:nec videt
necessario:quia impediri põt:nec seipso quia non
sine coopatione obiecti:⁊ gñali influẽtia dei. Qm̃
alias ex auctoritatib⁹ illis ꝓbaret q̃ nũq̃ q̃s pos-
set cognoscere cogitatiões alterius nec q̃lq̃ suas
si solus deus cognosceret corda:⁊ ita nec de⁹ pos-
set illis btis reuelare nec angelus angelo menta
liter loqui:q̃ ola erronea sũt ⁊ falsa. ¶ M Nec va
lent q̃ Greg.de arimi.in suo.ij.di.ix.obycit: primo
dicẽs:q̃ nullũ gen⁹ entiũ p̃uat vlr̃:vel in pluri-
bus ſz indiuidua ⁊ opa opatione sibi naturaliter
cõpetẽte seu nata cõparere. Gen⁹ aũt angeloꝝ ꝑ
semꝑ:vel in plurib⁹ ſm indiuidua ⁊ tpa p̃uat co
gnitiõe distincta cogitationũ holm:⁊ per ꝯñs pz
q̃ ipsi nõ sunt naturalr̃ apti ad talẽ cognitionem.
Prima pars añcedẽtis pz per illud Aug.vij.de ci
ui.dei c.xxx. Sic de⁹ administrat cũcta q̃ creauit:
vt ea ꝓprios exercere ⁊ agere mot⁹ sinat. Et ꝯfir-
mat. Alias eñ inq̃t posset dici q̃ albedo posset na
turalr̃ albedinẽ ꝓducere sicut calor calorẽ. Sed q̃
nõ ꝓducit ex eo est:q̃ de⁹ suspẽdit ea a tali actiõe
non coagẽdo sibi:qδ tñ nullus dicit. ¶ Scdo rñdẽ
do motiuis ponit q̃ beati nõ hñt debitam p̃ñtiaz
ad cogitatiões alterius:⁊ ideo eas videre nõ p̃ñt.
Est aũt debita p̃ñtia:p̃ñtia subiectiua:ita q̃ neces
se est intellectũ cognoscẽtẽ cogitationẽ esse subie-
ctum illarũ cogitationũ. Uñ nisi cogitationes in-
hercãt intellectui:intellect⁹ nõ est sufficiẽter p̃ñs:
p̃ñtia que sufficit ad cognoscẽdũ. Cuius signum
addit:quia si per potẽtiã dei duo homines essent
simul in eodem loco primo:tunc intellect⁹ eorum
essent sibi p̃sentes:quia indistãtes:⁊ tamen vnus
non intelligeret cogitationes alterius: quamuis
essent eque dispositi:⁊ cogitationes vtrorumq̃ e-
iusdem rõnis. Cui⁹ nulla alia causa assignari po-
test:nisi q̃ requiritur presentia subiectiua siue in-
hesionis. ¶ N Sed ista non cogunt. Non pri-
mum:qr tam prima pars sui antecedentis:q̃ secũ
da deficiunt. Nam prime parti datur instantia de
genere demonum qui multis actibus ⁊ cognitio-
nibus:ad quos habent naturalem potentiã per-
petuo priuantur. Similiter ⁊ beati tristitia (que
naturalr̃ sequitur de rebus nolitis:⁊ tamen acci-
dentibus) perpetuo priuantur:eo q̃ ols tristitia
repugnat beatitudini. Item ſz multos:potentia
vegetatiua in hole:si non preueniretur creatione

Marginal notes: j. ad Timo.vj. — Augu. — Attẽde de mẽtali oratione. — Augu. — Improbatio obiectionum Gregorij de Arimino.

anime: pduceret formam: imgfectiorē tamen anima sicut in ceteris viuētibus: a qua tamen actione fm totam spēm ppetuo suspendit. Auctoritas vo. b. Aug. non habet hoc ad quod inducit: nam b Aug. c pcedenti. ostendit q deus summus oia operat: et naturevim operādi ipse tribuit: qui per multa declarat: que Gentiles quidā suis dijs falsis attribuere. et in. c. xxx. subdit q deus idem vbiq totus nullus inclusus locis: nullis vinculis alligatus: in nullas partes sectilis: ex nulla parte mutabilis: implēs celū et terrā: pñte potentia: non indigēte natura sic itaq administrat omnia que creauit: vt etiā ipsa pprios exercere et agere mot sinat. Ex quo nihil aliud vult nisi q deus qui est oim vnic creator et creatoz gubernator: ita gubernat oia que fecit: q etiā secū in qbusdā actionibus coagere pmittit. Nec ex illo iferri pōt: q oēs opationes naturales agere permittat: aut q non quasdā a suis naturalib actionib in quas possent ad tempus vel ppetuo suspendat: fm q placuerit sue ordinatissime volūtati. Necq ad aliud inducūt hec verba Aug. nisi ad hoc q deus omnia opatur: quedam mediante creatura: quedam immediate seipso vnde subdit. Agit multa per angelos: sed nō nisi ex seipso beatificat angelos. ¶ Qđ vo in ꝯfirmatione addit: q posset dici de ipsa albedine &c. Sic vtiq posset dici: sed sine rōne. cuz ad id dicendum nulla ratio: vel leuis apparētia inueniri potest. Ad dicendum vo q intellectus possit omnia cognoscere: que sub eius obiecto primo comphenduntur: et ita actus alterius intellectus sicutqalium intellectū videre que sibi sunt eque pñtia: sunt rōnes pbabiles: et vix (sicut patet) solubiles. ¶ O Scđa etiam pars añcedentis. s. q genus angelorum pro semper vel in pluribꝰ priuatur cognitione distincta cogitationuz hominum: non est pbata. Unde credi potest q vt plurimum angeli et beati videant mutuas cogitatiōes: et etiā hominum quibus sunt pñtes: saltez illas quas beati non volunt alijs celare: quia pbabile est: q qtum ad illas non concurrat deus. Nihil em inconueniens sequi videtur: q angelus hominis custos secreta cordis eius videat: pñtim cum hoc fructum custodie non impediat: sed pmoueat. Itē quomodo alias oratiōes viatoz angeli custodes ad nos missi domino offerrēt: sicut Raphael dicit Thobie. Quando orabas cum lachrimis &c. ego obtuli oronem tuam domino: si non eas in nobis viderent. eiusdē. xij. Sunt em efficaciores mentales orones q vocales: et lachryme cordis q oculorum. Et per hunc modum facile intelligit quēadmodum angeli sibi loqūtur. Celantq suas cogitationes: dum illas nolunt sciri ab alijs: et tunc dñs cuius volūtati sunt indeclinabilr. addicti: non cōcurrit ad causandū cognitionem secretoz in alijs angelis. Loquuntur: dum in se cognitiōes elicīūt et actus interiores: vt ceteri cogno cāt: et tunc his formatis ceteri pñtes naturali virtute cognoscūt nec impediūtur per subtractionē diuine influētie Sic etiam saluatur quomodo angelus vel beatꝰ multis eque pñtibus vni vel aliquibus loquit: et non omnibus: volendo vnum cogitationez suam scire: et non alium: et hoc deo concurrente respectu vnius: et suspendēte suam coactionē respectu alterius. ¶ Quod vo doctor ille scđo dicit: q debita pñtia ad videndū cognitionē est pñtia subiectiua: videtur omnino voluntarium et nulla ratione subnixum. Cum em ita actus intellectꝰ et volūtatis eque ꝯtineant sub obiecto pmo intellectus: sicut cetera intelligibilia: et omniū sub obiecto primo alicuius potētie eque ꝯtentoz: non dissimilis requiritur pñtia ad cognitionis formationē: sed qcūq pñtia sufficit vni ꝯtentoz: sufficit et alteri: sicut est videre in visibilibꝰ. Nam obiectū primum visus est color: ideo quecūq pñtia vnius coloris sufficit vt videatur: similis pñtia alterius sufficit. et sic de alijs. Cum ergo in nullo alioz intelligibilium requirat talis pñtia: quare potiꝰ hic. Et ita eadem facilitate ꝯtēnitur: qua pbatur. Et mirum videtur quomodo angelus qui distincte videt intellectū alterius angeli non videt omne intelligibile in illo intellectu viso existēs: stāte gñali influētia dei ¶ Item ex illo seqretur q solus angelꝰ posset cognoscere suas cognitiōes quia soli sibi inherent: et ita nunq alius posset ea videre: et per ꝯñs nullus alteri loqui: et sua secreta apire: quod est ꝯ omnes: quia nullus alius potest esse pñs pñtia subiectiua illis cum idem accidēs non possit in diuersis subiectari. ¶ P Et ad signum quo intentū pbare nititur di: q si illi homies essent viatores: neuter cognosceret intuitiue cogitatiōes alteriꝰ: sicut nec intellectū vel essentiā anime alterius: qr intellectus corpori immersus ita alligatꝰ est viribus sensitiuis: q nullius extra se habere pōt notitiam sine phantasmatibus. vt patet iij. de ani. Et ideo nullius rei extra se notitiā intuitiuā habere potest: quod sensus intuitiue non cognouit. Propter quod substātiā rei intuitiue non possumus distincte cognoscere pro statu isto: sed nec actus pprios cognoscere posset nisi illos elicuisset preuiis phātasmatibus ad eum mouētibus. Cum ergo nullum phantasma mouens mediate vel immediate ad cognitiōis formationē alterius hominis in potentia cognitiua illius pcessit: non mirū si ille cognitionē alterius intuitiue non videt: qnuis sit sibi pñs. Secus de intellectu corpori non immerso: qui intelligibilia immediate sine ministerio sensuum apphendit: non minꝰ q sensus sensibilia: quoniā potentia supior in cognoscēdo est pfectior. ¶ Q Redeūdo nunc ad ppositam. q. dicendū: q sancti in patria qui defacto in celis sunt naturali cognitione puta vespertinā: que est cognitio rerum in pprio gñe: nullas orones nostraz in terra consistentiū: neq mentales: neq vocales cognoscūt pp̄ter immoderatā distantiā inter nos et ipsos. Hec enim: quia improportionata: hz naturalem cognitionē intuitiuā: que est de rerum existētia impedire. Et de hoc potest accipi illud Augusti. Esa. lxiij. in glo. interli. Abraā nesciuit nos. Mortui em sancti nesciunt quid agant viui: etiaz ipsorum filij. Accipit hec glo. de verbis Augu. in li. de cura pro mortuis agenda. vbi di. Si tāti patriarche: quid ergo populum ab eis pcreatū: ageretur ignorauerūt quō mortui viuoz rebus atq actibus cognoscēdis admuādisq miscent? ¶ De cognitione aūt matutina: an illa videant orones nostras: nunc videndū. Et dico pmo. Non est de rōne beatitudinis essentialis: vt nr̄as orationes: aut alia facta nostra matutina cognitione videāt in verbo. Probat: qr illud qđ nihil est obiecti beatifici: non est necesse in beatitudine inueniri. Sed orones nostre et qlibet creatura non sunt aliqđ obiecti beatifici igitur. Minor ptz: qr obiectū beatificū est diuina essentia: que ex sua infinita pfectiōe sufficienter beatificat quēcūq intellectū creatū: immo et increatū diuinū nullo alio secum ad beatificādum ꝯcurrēte qđ. b. Aug. innuit cum ait. Btūs est dñe qui te videt: etiā si alia nesciat: et si alia tecum videat non pp̄ter hoc beatior. ¶ Utrū aūt videre nr̄as orones ptineat ad eorum beatitudinē accidētalē: non per omnia certū est. vñ venerabil Hugo de san. vic. de sacra. li. ij. par. xvj. c xj. ita di. Multi in qōnem adducūt: si sancti pces supplicātium audiunt: si vota postulātium ad ipsoz vsq cognitionē pueniunt. Difficile est iudicare de huiusmodi. Quō em scientia nostra certa esse pōt de ipsis: qui eam quā de nobis haběr scientiam: nec capere possumus: nec inuestigare. Hoc vnū certū

Oratiōes mentales vocalibꝰ efficaciores sunt.

Augusti.

Hugo.

est. Aias sctõꝝ in secreto diuine ꝯtẽplationis ꝯsti tutas: eoꝝ q̃ foris agunt: tñ scire: q̃tũ illis vel ad gaudiũ vł nobis ad auxiliũ ꝓdesse ꝯstat. Nos intercessores q̃rim⁹ apud deũ. Quid Apl's vis? Times ne forte nõ orẽt q̃ semꝑ orãt. Quo, nõ orabũt ꝓ te qñ tu oras: q̃: ⁊ qñ tu nõ oras: orare tñ nõ cessant. Si nõ audiũt inq̃s: ⁊ ego in vẽtũ fundo ṽba nõ audiẽtib⁹ ⁊ nõ intelligẽtib⁹ loquẽs. Ecce dicamus. Nõ audiũt scti ṽba postulãtiũ: neq̃ ad btitudinẽ illoꝝ attinet ista nosse q̃ foris agunt. Ecce dicam⁹: nõ audiũt. Nũq̇d de⁹ nõ audit? Quid ergo laboras inuestigare q̇d audiũt: ⁊ q̃tum audiũt scti q̃s oras: cũ ipse de⁹ audiat ꝓpter quem oras? Ipse videt hũilitatẽ tuã: q̇ remuneratur⁹ est deuotionẽ tuã. Tñ si audiũt ⁊ q̃tũ audiũt: q̇d est audire nisi scire? Unũ est lumẽ in q̃ audiũt ad' ꝑcipiendũ: ⁊ vidẽt ad cognoscẽdũ: in q̃ si q̇d forte: foris agit: qđ mõ interi nõ audiũt: aut nõ vidẽt: mysteriũ est dispẽsatiõis: nõ detrimẽtũ felicitatis. Inueniũt tñ q̇dã sctõꝝ patrũ q̇dã ita diffiniuisse q̃si nihil sit in creaturis qđ nõ videãt q̃ vidẽtẽ oĩa vidẽt. Ego amplius iudicare nõ ꝑsumo: nisi hoc solũ: q̃m tñ vidẽt: q̃tũ illi placitũ est: quẽ vidẽt: ⁊ in q̃ vidẽt. hec Hugo. ℂ R Ex illa autoritate tria eliciũt. Primũ ꝙ videre creaturas in ṽbo: ⁊ ea q̃ foris agunt: nõ ꝑtinet ad btitudinẽ essentialẽ. Qr dicit ꝙ illa non videre: nõ est detrimẽtũ felicitatis. ℂ Scđm: ꝙ vidẽt in ṽbo: ⁊ sciũt q̇cq̇d ad btitudinẽ eoꝝ accidẽtalem ꝑtinet. Dicit eñ ꝙ sciunt tñ q̃tũ illis ad gaudiũ: nobis ad auxiliũ ꝓdesse ꝯstat: vtrũq̃ aũt ꝑtinet ad btitudinẽ accidẽtalẽ. ℂ Tertiũ ꝙ tñ audiunt in ṽbo ⁊ vidẽt: q̃tũ plz ṽbo illis ohdere in quo vidẽt. Et ẜm hoc intelligere opz illud Aug. in meditationib⁹ suis. c. xxv. Qui sciẽtẽ cũcta sciũt: q̇d nescire nequeũt? Nota (q̇d) nõ capit q̃stiue: sed infinite ꝓ aliq̇d. Qđ de his dictũ intelligit q̃ ad btitudinẽ eoꝝ ꝑtinẽt: siue essentialẽ: siue accidẽtalẽ: siue de his q̃ deo quẽ vidẽt: eis cõplacet reuelare. Jđ G: ego. ii. morꝝ. c. iiii. moderati⁹ loq̇t. Quid de his (inq̇t) q̃ sciẽda sũt nesciũt: q̃ sciẽtẽ oĩa sciũt? Uñ ꝓbabiliter dr ꝙ lz nõ necessario seq̇t ad sctõꝝ btitudinẽ: vt orõnes nr̃as audiãt de ꝯgruo: tñ de⁹ eis reuelat oĩa q̃ ipsis ab hoĩbus offerunt: siue ipsos magnificãdo ⁊ laudãdo: siue eos orãdo ⁊ auxilia implorãdo. Coadiutores q̇dẽ sũt dei in ꝓcurãdo salutẽ electoꝝ: q̃ cũ nõnũq̃ ꝯferat ꝓpter sctõꝝ merita ⁊ intercessiões tãq̃ ꝑ media ad hoc ab eterno ordinata: reuelant eis orõnes viatoꝝ ꝓ q̇b⁹ intercedãt. Hoc ẽi ad gaudiũ eoꝝ accidẽtaleq̃ ꝑtinet. Letant eñ amplius: dũ intelligũt hoĩes in terris degẽtes eoꝝ suffragiũ postulare: q̃ten⁹ ꝯciues fiant in illa celesti curia: sicut ⁊ plerisq̃ ex ipsis salutem alioꝝ sũt orõnib⁹ ꝯsecuti. Huic ꝯsõat mag. di. xlv. li. iiii. Nõ est inq̃t incredibile aĩas sctõꝝ: q̃ in abscõdito faciei dei veri luminis illustratiõe letant: in ipsi⁹ ꝯtẽplatiõe ea q̃ foris agunt: intelligere: q̃tũ illis ad gaudiũ: vel nobis ad auxiliũ ꝑtiet. Sicut eñ angelis: ita ⁊ sctis q̃ deo assistũt petitiões nr̃e innotescũt in ṽbo dei qđ cõtẽplant. ⁊ satis ꝯcordat b. Tho. in. iiii. scripto ead. dist. q. viii. di. Unusq̇sq̃ btũs tñ de aliis reb⁹ necessariũ est vt in essentia diuina videat: q̃tũ ꝑfectio btitudinis req̇rit: vt hõ habeat q̇cq̇d velit ⁊ nihil inordinate velit: hoc autẽ recta volũtate q̇libet vult: vt ea q̃ ad tꝑm ꝑtinẽt: agnoscat. Uñ cũ nulla rectitudo sctis desit: volũt agnoscere ea q̃ ad ipsos ꝑtinẽt: ⁊ iđ opz ꝙ illa in ṽbo cognoscãt. Hoc etiã ad eoꝝ gloriã ꝑtinet: ꝙ auxiliũ indigẽtib⁹ ꝑbeãt ad salutẽ. ✱ Sic eñ dei cooꝑatores efficiunt: quo nihil est diuini⁹: ẜm. b. Diony. c. iii. eccle. hierar. Manifestũ ẽ ergo ꝙ cognoscũt vota: orõnes ⁊ deuotiões hoĩz: q̃ ad eoꝝ auxiliũ ꝯfugiũt. hec Tho. In quo dicto verbũ (necessariũ) nõ dz dr̃e necessitatẽ simplr cui⁹ oppositũ includit ꝯdictionẽ: sz ꝯgruitatis certitudinẽ. ℂ S Ex quib⁹ oĩb⁹ latius pz q̃nta tertie solutio. s. ꝙ scti cognoscũt orõnes nr̃as cognitiõe matutina in verbo: quã cognitionẽ nulla cognitoꝝ distãtia impedit. Nõ aũt cognitiõe vesꝑtina ⁊ naturali in ꝓpo gñe ꝓpter eoꝝ distãtiã immoderatã. Cũ ẽ potẽtes fecit de⁹ sctõs apud se: vt nobis qđ optam⁹ valeãt impetrare: merito ipsoꝝ memoriã agim⁹ in ꝯsecratiõe hui⁹ sacrosctí sacrificii. Nõ vt aliq̇d ad ipsius ꝑfectionẽ operẽt: qr ad hoc nõ acceperũt ꝑtãtem: sz vt eoꝝ meritis adiuuemur ⁊ sctificemur: q̃tenus digne ⁊ salubriter tꝑm ꝑficiam⁹: ⁊ ampliorez effectũ gr̃e eoꝝ intercessiõe ꝯseq̃mur. ℂ Et q̃ põt hec esse vna rõ q̃re an xp̃i corporis ꝯsecrationẽ: eccl'ia sctõꝝ memoriã statuit peragẽdũ. Edocta fuit ad hoc ve. test. figuris: q̃m legalis sacerdos ⁊ põtifex dũ intrct sctã sctõꝝ iz introibat: nõia. xii. tribuũ in rõnali descripta intulit. Sic sacerdos euãgelic⁹: ad sancta sanctoꝝ ingressus: ꝑcedẽtiũ patrũ infert mẽorias di. Cõicãtes ⁊ memoriã venerãtes. Dicit venerãtes: nõ solẽnizãtes: qr memoria in pl⁹ est q̃ solẽnitas. Eccl'ia eñ de aliq̇b⁹ sctis facit memoriã: de q̇bus nõ facit solẽnitatem ac festiuitatẽ.

ℂ Lectio. xxxiii. A

In primis glorio- riose semꝑq̃ virginis Marie genitricis dei: ⁊ dñi nr̃i Jesu xp̃i. ℂ Hec est scđa pars partis prime: partis ꝑncipalis scđe: totius canonis: s. qua fit memoria ꝑmo ⁊ ꝑncipalr btĩssime Marie virginis gloriose: virginis theotocee. Recte in ꝑmis: nõ eñ quia sctõꝝ sctĩssima ꝑcelleõs gr̃a ⁊ gloria: nedũ sctõs: sed etiã angelicos spũs vniuersos. Nec mõ in ꝑmis: qr tutissimũ nr̃e calamitatis est asilũ: ⁊ misericordie sinus ghalis. Sz iđ ꝑncipalr in ꝑmis ei⁹ memoriã in hoc sacrificio veneramur: qr singularis hui⁹ sacrificii ministra fuit: ⁊ liberalissima dispẽsatrix. De ꝑmo Hiero. ad pau. Ceteris ꝑ partes ꝑstat: marie ṽo simul se totã infudit gr̃e plenitudo. Per quã ascẽdit sup oẽ hũanũ gen⁹: ascendit vsq̃ ad angelos: sz ⁊ ipos q̃z trãscẽdit: ⁊ celestẽ oẽz supgredit creaturã. De q̃. b. Ber. in ser. cui⁹ ꝑncipiũ est. Fecũde ṽginis: ita ait. Intueor queadmodũ vsq̃ ad ãgelos plenitudie gr̃e supra angelos spũsctõ supueniẽte ꝑuenit. Est in angelis charitas: est puritas: est humilitas: q̇d hoꝝ nõ enituit in maria? Et leq̇t. Cui angeloꝝ aliq̃n dictũ ẽ. Spiritussanct⁹ supueniet in te: ⁊ virt⁹ altissimi obumbrabit tibi. Jdq̃ ⁊ qđ nascet ex te sctm: vocabit filius dei: deniq̃ veritas de terra orta est: nõ de ãgelica creatura. Nec angelos: sed semẽ abrae apprehẽdit. Magnũ est angelo vt minister sit dñi: sz maria sublimi⁹ q̇dã meruit vt sit ⁊ mater. Fecũditas itaq̃ virginis supeminẽs gloria est: tãtoq̃ excellẽtior angelis facta mũere singulari: q̃to differẽti⁹ pre ministris nomẽ mr̃is accepit. Hãc inuenit gratiã: plena tam gr̃a vt charitate feruida: virginitate integra: humilitate deuota: fieret nihilomin⁹ sine viri cognitione grauida: sine dolore puerpera. Hec Ber. De scđo idẽ in alio sermone cui⁹ principiũ est. Signũ magnũ. Oĩb⁹ oĩa facta est: sapiẽtibus ⁊ insipiẽtib⁹ copiosissima charitate debitricẽ se fecit. Oĩb⁹ mĩe sinũ apuit: vt de plenitudine ei⁹ capiãt vniuersi. Captiuus redẽptionẽ: eger curationẽ: tristis ꝯsolationẽ: pctõr veniã: iust⁹ gr̃az: angel⁹ letitiã: deniq̃ tota trinitas gloriã: filius ꝑsona hũane carnis sbam: vt nõ sit qui se abscõdat a calore ei⁹. Ecce mĩe signũ. ℂ B Audiam⁹ ⁊ miserorum asilũ. De hoc idẽ in alio sermone sic loq̇t. Uolũtas dei totũ nos hr̃e voluit ꝑ mariã. Hec inquã volũtas ei⁹ est: sz ꝓ nobis. In oĩb⁹ siq̇dẽ: ⁊ ꝑ oĩa ꝓuidẽs miserie: tẽtationẽ nr̃am solat: fidez excitat: spẽ roborat: diffidẽtiã abigit: erigit pusillanimitatem. Ad patrẽ verebaris accedere: solo auditu ter-

Marginal notes (left column):

Grego.

ADDITIO.
✱ Scti in celo orãt pro nobis deũ tripli ci rõne ꝑ mo pp' no strã necessitatẽ: qr digem⁹ ꝑ illos rele uari. Secũdo ꝓpter voluntatẽ: quia vult vt spiritualia inuenit se mutuo. ip si ei sciũt dei volun tatẽ: ⁊ eã oĩb⁹ implẽt. Tertio ꝓpter charitatẽ ⁊ affectũ quẽ hñt ad salutẽ nr̃az: nos ei m̃bra sum⁹ cũ ipsis ꝑ charitatẽ maximã in xp̃o q̇ ẽ caput nr̃m: iđ solliciti sũt nos iuuare cum orõnibus suis apud deum.

Marginal notes (right column): Hiero. Bernar.

ritus ad soliũ fugiebas: Jesum tibi dedit media-
torẽ. Quid nõ apud talẽ patrẽ filiꝰ talis obtineat?
Exaudietur vtiq; ꝓ sua reuerẽtia. Pater enĩ diligit
filiũ: an ꝟo trepidas ⁊ ad Jesũ. Frater tuꝰ est ⁊ ca
ro tua. tẽtatꝰ ꝑ oĩa vt misericors fieret. Hunc tibi
fratrẽ Maria dedit. Sꝫ forte ⁊ in ipso maiestatem
vereare diuinã: q2 lꝫ factꝰ sit homo: mãsit tñ deꝰ.
Aduocatũ hr̃e vis: ad ipꝫ ⁊ ad Mariã recurre. Pu
ra siq̃dẽ hũanitas in Maria: nõ mõ pura ab omni
ↄtaminatiõe: sed ⁊ pura singularitate nature. Nec
dubiꝰ dixerim: exaudietur ⁊ ipsa pro reuerẽtia sua.
Exaudiet vtiq; mr̃em filiꝰ: ⁊ exaudiet filiũ pater.
Filioli inq̃t Ber. Hec est pctõꝝ scala: hec mea ma
xima fiducia est: hec est tota rõ spei mee. Quid eĩ?
Põt ne filiꝰ aut repellere: aut sustinere repulsã?
Nõ audire: aut nõ audiri filiꝰ põt? Neutrũ plane.
¶ De tertio q2 ipsiꝰ merito in ꝑmis sumꝰ memo-
riã venerãtes: q2 spãlis huiꝰ sacrificij ministra et
dispẽsatrix est liberalissima. Ipsa nãq; est mulier
illa euãgelica q̃ tria farine sata cõmixta fermẽta-
uit. Lu. xiij. Satũ vnũ: verbũ qd̃ erat in principio
apud deũ: ⁊ deꝰ erat verbũ. Alterũ: aĩa q̃ de nihilo
creata est ⁊ añ fuerat. Tertiũ: caro de massa corru
ptiõis sine corruptiõe aliq̃ diuino segregata arti-
ficio. In q̃bꝰ tribꝰ triplex genꝰ potẽtie: qd̃ nõ erat
creatũ: qd̃ perierat recreatũ: qd̃ sup ꝑ oĩa erat pau-
lominꝰ ab angelis minoratũ. Hec vinculo indisso
lubili in ꝑsone coeũt vnitatẽ. Hec euãgelica fari-
ne sata pariter fermẽtantur: vt fit p anis angeloꝝ quẽ
mãducet hõ: cor eiꝰ ↄfirmãs in hoc sacro. Unñ felix
mulier bñdicta in mulieribꝰ: in cuiꝰ castis visceri
bus superueniẽte igne spũssancti: panis ille est co-
ctus. Felix inquã mulier que in hec tria sata im-
misit fidei sue fermẽtũ. Siq̃dem fide ↄcepit: fide ⁊
peperit: dicẽte Elizabeth. Beata q̃ credidisti: q2ñ
ꝑficientur in te q̃ dicta sũt tibi a dño hec Ber. ser. ij.
de natiui. xp̃i. ¶ C Ecce quẽadmodũ fuit huiꝰ pa-
nis ⁊ sacrificij ministra. Panis q̃dẽ vt dictũ est: sa-
crificij aũt crucis qua velut in ara sacrificiũ oblatũ
est assistẽdo: ⁊ simul ꝑticipatis dolore patri offerẽs.
Et ꝑ hoc liberalissima eiꝰ dispẽsatrix: q2 panẽ hũc
sicut cetera bona oĩa: ꝑ manꝰ eiꝰ mũdissimas acce
pimꝰ. vñ Ber ser. de vigi. nati. xp̃i. Cõuenerũt ⁊ cõ
mixte due spẽs: diuinitas. s. ⁊ humanitas in vtero
virginis: spũsancto illa suauiter cõmiscẽte. Sꝫ q2
tu dignꝰ nõ eras cui donaretur: datũ est Marie: vt
ꝑ illã acciperes q̃cq̃d haberes. Que ꝑ hoc q2 mr̃ est:
genuit tibi deũ. Per hoc q2 virgo est: exaudita est
ꝓ reuerẽtia sua: ⁊ causa tua: ⁊ totiꝰ generis huma
ni. In ꝑmo est remediũ: in scdo adiutoriũ: q2 nihil
nos deꝰ hr̃e voluit qd̃ ꝑ manꝰ Marie nõ trãsiret.
hec ille. ¶ Et ꝓpter hoc ẜm do. Alb. recte per ꝓpi

Alber.

tiatoriũ designatur: in qua dñs corporaliter apparuit
vt ꝓpitiaretur. In qd̃ angeli oẽs ꝟsis vultibꝰ respi-
ciũt: vt etiã ab ipsa recipiãt splẽdoris illuminatio-
nem. Propter idẽ q̃ꝫ recte figurata dr̃ per arcã te-
stamẽti: q̃ virgã Aarõ: tabulas Moysi: ⁊ mãna qd̃
de celo datũ est: ↄtinebat. Sic virgo ꝓbatissima intra
se ↄtinuit Christũ bñdictũ vẽtris sui fructũ i. quo
fuere. Deitas dulcissima ꝑ mãna designata. Aĩa
sapiẽtissima: per tabulas lege dei digito scriptas
figurata. Caro mũdissima q̃ morte non aruit: q2ñ
tertia die resurrexit: ꝑ virgã Aarõ q̃ frõduerat ẜsi
gnata. ¶ D Tãgũtur aũt in ꝑmissis ꝟbis sex lau-
dum ꝑconia virginis gloriose. s. imꝑcessibilis di-
gnitas: inexcessibilis felicitas: inamissibilis virgi
nitas: nois sublimitas: mirabilis fecunditas: fru
ctus ipsiꝰ immẽsitas. ¶ Imꝑcessibilis dignitas tã
gitur in ꝟbõ initiali. In primis. Ipsa nãq; est quã vt

Bernar.

Ber. ait home ũ. sup missꝰ est. deꝰ in celestibꝰ sin-
gulari donaturꝰ gloria: singulari in terris ꝑueni-
re curauit ⁊ grã: qua ineffabiliter ⁊ intacta ↄciperet ⁊
pariter incorrupta. Ipsa ꝟo singularis q̃ (vt Da-

Damas.
Sedu.

masce. ait) a nullo illustriũ vincitur. de quo Seduliꝰ
in carmie paschali lib. ij. metro elegãti ita cecinit.
Salue sancta parẽs enixa puerpera regẽ. Qui ce
lum terrãq; tenet per secula: Cuiꝰ nomẽ ⁊ eterno
cõplectẽs oĩa gyro. Imꝑiũ sine fine manet: q̃ vẽtre
beato Gaudia mr̃is hñs cum virginitatis honore.
Nec primã similem visa est: nec hr̃e sequẽtẽ. Sola si
ne exẽplo placuisti femina xp̃o. Singularis in ortu:
singularis in totiꝰ vite ꝓcessu. De ꝑmo. b. Hiero.

Hiero.

ad paulã. Hec est inq̃t: q̃ diuinis angelicisq; lau-
data est ꝑconijs atq; ꝑdicata: a patriarchis siquidẽ
figuris ⁊ enigmatibꝰ ꝑsignata: a ꝓphetis ꝑnũtia
ta: ab euãgelistis exhibita ⁊ mõstrata: ab ãgelo ve
nerabiliter ⁊ officiosissime salutata. ⁊. b. Ber. vbi. s.
q2 Moysi mõstratã est in rubo ⁊ igne: Aarõ in vir
ga ⁊ flore: Gedeoni in vellere ⁊ rore. hoc apte Sa
lomõ ꝑuidit in forti muliere ⁊ eiꝰ ꝑtio. Apiꝰ Hie
remias ꝑcinuit de femina ⁊ viro: aptissime Esaias
declarauit de virgine ⁊ deo. Gabriel tandem exhi
buit ipsam salutãdo. ¶ De scdo. s. ꝓgressu dicit

Ambro.

Ambro. lib. de virginitate. Sit vobis tãq̃ in ima
gine Marie vita descripta: de qua velut ex specu-
lo refulget spẽs castitatis ⁊ forma virtutis. Hinc su
matis exẽpla viuẽdi: vbi tãq̃ in exẽplari magiste
ria sũt ꝓbitatis expssa: q̃ qd̃ corrigere: qd̃ aufuge-
re: qd̃ tenere debeatis ostẽdũt. Et. b. Hiero. Ipsa i
vigilijs inueniebatur prior: in sapia legis eruditior:
in humilitate humilior: in carminibꝰ dei ꝑstãtior:
in charitate gratiosior: in puritate purior: in omi
virtute ꝑfectior. ¶ Inexcessibilis eiꝰ felicitas in-
nuitur in ꝟbo. Gloriose. Ipsa siq̃dẽ ẜm deductionẽ
b. Aug. in ser de eiꝰ assũptiõe. est magnifice assum
pta ad eternã btitudinis sublimitatẽ in corpore: ⁊
aĩa gloriosa. Meruit enĩ exaltari sup choros an-
geloꝝ ⁊ ꝑuenire vltra q̃ nr̃e humanitatis est na-
tura: vbi nõ natura tollitur: sed magnitudo glĩe de-
mõstratur. Ad thronũ siq̃dẽ celestẽ intemerata vir-
go ⁊ mater ꝓcessit: atq; in regni solio post xp̃ꝫ glo
riosior residet sublimata. vt di. Hiero. epla statiꝫ
aliter ⁊ Ber. ser. i de eius assũptione. Quãtũ gratie
adepta est pre ceteris: tñ ⁊ in celis obtinet glorie
singularis. Nec in terris locꝰ dignior vteri virgi-
nalis tẽplo: in quo dei filiũ Maria suscepit. Neq; i
celo regali solio: in quo Mariã filius sublimauit.
¶ E Uirginitas inamissibilis designatur: cũ additur.
Semp q; virginis: q2 virgo erat carne: virgo men

Augu.

te: virgo ꝓfessione: virgo añ partũ: virgo i partu:
post partũ. vñ Aug. sup Jo. Sicut i sepulchro vbi
repositũ erat corpꝰ dñi: nec antea: nec postea cor-
pus iacuit: sic vterꝰ Marie: nec añ: nec post quicq̃
mortale ↄcepit. Itẽ sup illud Eze. xliiij. Porta hec
clausa erit: ⁊ nõ apietur: ⁊ vir nõ trãsibit per eaꝫ: q2ñ
dñs deꝰ Israel ingressus est ꝑ eã: eritq; clausa ꝑn
cipi. Quid est: porta hec erit clausa: nisi q2 Maria
semꝑ fuit intacta? Quid est vir nõ trãsibit ꝑ eã: ni
si q2 Joseph nõ cognouit eã? Nec solũ virgo: sꝫ vir
go singularis: virgo purissima. de quo ser. iiij. be.
Ber. de assump. ait. Que enĩ angelica puritas virginitati
illi (haud dubiũ q̃n Marie) audeat cõpa-
rari: q̃ digna fuit spũssancti sacrariũ fieri ⁊ habita
culũ filij dei. Si rerũ ꝑtia de raritate pẽsamus: q̃
ꝑma in terris angelicã ꝓposuit ducere vitaꝫ sup
oẽs est. Seq̃tur. Immobile ꝓpositum virginitatis:
qd̃ nec angelo filiũ ꝓmittente aliq̃teñꝰ titubauit.
Quo inq̃t fiet istud? Neq; enĩ mõ quo fieri solet i
ceteris virũ penitꝰ nõ cognouit: sed nec filij deside
rio: nec spe ꝓlis. hec Ber. ¶ Nois sublimitas ex-
ꝑmitur in ꝟbo Marie. Maria maris stella iterꝑtatur:
⁊ mr̃i virgini ↄuenientissime adaptatur. Aptissime si-
q̃dem syderi ipsa cõparatur: quia sicut sine corru
ptione sydus suum emittit radiũ: sic absq; sui le-
sione virgo parturit filium. Nec syderi radius su
am minuit claritatem: nec virgini filius suam in-
tegritatẽ. Ipsa est igitur nobilis illa stella ex Ja-
cob orta: cuiꝰ radiꝰ vniuersum mundũ illuminat:

cuius splēdor ꝛ ꝑsiriget in supnis ꝛ inferos penetrās:terras ēt plustrās ꝛ calefaciēs:magis mētes ꝙ corpa fouet ꝟtutes excoq̄t vitia. Ipsa inquā est ꝑclara ꝛ eximia stella sup hoc mare magnū ꝛ spaciosum necessario sublenata:micās meritis: illustrās exēplis quā sequēs nō deuias:ipsam rogās nō desperas:ipsam cogitās nō erras:ipsa tenente nō corruis:ipsa ꝓtegēte nō metuis:ipsa duce non fatigaris:ipsa ꝓpitia adueuis:ꝛ sic in teipso experieris:ꝙ merito dicto sit nomē ꝟginis maria. Hec Bern. homel. ij. sup Missus est. ¶ Mirabilis fecūditas tāgit cū addit:genitricis. Uere mirabilis ꝟginea fecūditas:quā admirās ꝓpheta ait Hiere. xxxi. Nouū faciet dñs in terra. Mulier circūdabit virū:maria xp̄m. Uirū em̄ fuisse xp̄m nō solū cū diceret vir ꝓpheta potēs in opere ꝛ sermone credimus:sꝫ etiā cū tenera adhuc īfantis mēbra dei mater:blādo vel fouerat ī gremio vel duraret in vtero. Uir em̄ erat iesus:nedū ēt nat⁹:sꝫ sapiētia:non etate:animi vigore:nō corpis:maturitate sensuū nō corpulētia mēbrorū. Neqꝫ em̄ min⁹ habuit sapiētie:vel pot⁹ nō min⁹ fuit sapiētia iesus cōceptus ꝙ nat⁹:paruus ꝙ magn⁹. Siue ergo latens in vtero siue vagiēs in ꝑsepio:siue iaꝫ grādiuscu lus interrogās doctores ī tēplo:siue tā ꝑfecte etatis docēs in pplo:eque ꝑfecto plen⁹ fuit spūsctō. Itē ali⁹ ꝓpheta. Anteꝙ parturiret peperit. Anteꝙ veniret tp̄s ptus: peperit masculū. Quis audiuit vnꝙ tale? Quis vidit huic sile? Esa. vlt. Añꝙ parturiret:anteꝙ in partu laboraret:anteꝙ venit partus:anteꝙ venit dolor ex partu peperit masculū: maria xp̄m. Glo. interli. ¶ Fructꝰ eius immēsitas subiūgitur in ꝟbo. Dei ꝛ dñi nr̄i iesu xp̄i:q̄ sol⁹ pellag⁹ est infinite substātie: vt dicit Damas. Et bonū quo nil meli⁹ cogitari pōt:teste Ans. Et sententialiter Aug. j. de doctrina xp̄i. Hui⁹ vera genitrix est ꝛ mater ꝟgo maria. Uñ Damas. in suo. iij. Dei genitricē vere sanctā ꝑdicam⁹. Sicut em̄ de⁹ vere ex ipsa genit⁹ est:ita vere dei genitrix dicit. Deū em̄ anim⁹ ex ipsa genitū:nō vt deitate verbi principiū essēdi accipiēdi ex ipsa:sꝫ dei ꝟbo ex tp̄a incarnatū genitio. Nō em̄ hoīeꝫ nudū genuit sctā ꝟgo sꝫ deū verū:nō nudū sꝫ icarnatū. Neqꝫ negās ipsam dici xp̄othocō. i. xp̄i matrē:absolute eam negat genitricē xp̄i:sꝫ ꝯ Nestoriū q̄ sub illo vocabulo voluit eā negare esse matrē dei:ponēdo ꝙ peperit purū hoīem Qui error dānat⁹ ē ī cōcilio ephesino: vt h̄ r dec. xv. di. Canones. ꝟ. Tertia synod⁹. Et xvi. dist. sexta synod⁹. ꝟ. tertia ephesima. Sꝫ cā dicēdā cē theothocō. i. dī matrē asseruit. Nō ergo negauit mariā matrē xp̄i:q̄ vnā ꝑsonā xp̄i ꝛ ꝟbi cōfitet. sꝫ noluit cōicare in sermone cū heretico qui suū ꝑfidie venenuꝫ sub illo vocabulo occultabat. Marie itaqꝫ fecūditas ꝙ gaudiū mr̄is hꝫ cū ꝟginitatis honore ꝛ si ei⁹ priuilegiū est singulare:ꝛ cōtinuo indicibile inuenit:vt sicut nemo assequi possit:sic nec eloq̄ q̄dē. Sꝫ si adijcias:cuius mater est sꝫ dei ꝛ dñi nr̄i iesu xp̄i:q̄ iā poterit lingua ēt si angelica sit dignis extollere laudib⁹ ꝟginē matrē? Matrē aūt nō cuiuscūqꝫ sꝫ matrē dei? Uñ Bern. in sermo. j. de assumptio. ꝟgi. Quis em̄ (ait) ēt si linguis hoīm angelorūqꝫ loquat:explicare q̄at quēadmodū supueniēte spūsctō obūbrāte ꝟtute altissimi:caro factū sit ꝟbū dei:ꝑ qd̄ facta sunt oia: et dñs maiestatis quē nō capit vniuersitas creature intra ꝟginea se se clausit viscera fact⁹ hō. Hic est fruct⁹ terre sublimis:q̄ sup oia de⁹ in secula bñdictus. Rom. ix Cui a patre data est oīs ptās in celo ꝛ ī terra. Ideo dñs nr̄ q̄ venit saluare: qd̄ perierat vñ anxie suspirabāt pres deuotissime clamātes. Rorate celi de sup:ꝛ nubes pluāt iustū aperiatur terra ꝛ germinet saluatorē. Esa. xlv. Ideo addit:iesus. Ipe demū ē spūsctō pre ꝑticipib⁹ suis vnct⁹. De cui⁹ vnctiōis plenitudine oēs accepim⁹ grāꝫ ꝓ gracia Jo. j. Ideo cōcludit:xp̄i. Hui⁹ ergo dei ꝛ dñi nr̄i iesu xp̄i genitricis gloriose sempqꝫ ꝟginis marie memoriā in primis veneramur. Sequit. Sꝫ ꝛ beatorū apostoloꝝ. ¶ S Post memoriā beatissime ꝟginis:subdit memoria beatoꝝ apl'oꝝ. Et digne ac merito. q: ipsi tradiderūt nobis ritū ꝛ formā offerēdi hoc sacrificiū:vt habet. j. Coꝝ. xi. Ipsi hui⁹ sacrificij testes fuerūt idonei: q̄ in cena vltima qua xp̄s sacrificiū hoc in salutē mūdi instituit ꝑsētes primi hoc sacrificio vsi sunt. Ipsi a xp̄o tunc sacerdotes ordinati potestatē acceperunt sup corpus xp̄i verū cōsecrādū ꝛ dispēsandū: ꝛ sup corp⁹ xp̄i mysticū alijs ordinādis eandē ptātem ꝯmunicādi. Uñ eis dixit xp̄s. Accipite ꝛ comedite ꝛc. Et iterū. Accipite ꝛ bibite ex hoc oēs. Ac inde dixit. Hoc quotienscūqꝫ feceritis ī mei cōmemorationē facietis:de quo. s. dictū est. Ipsi deniqꝫ fuerūt testes ꝑcipui passionis xp̄i ꝛ resurrectiōis: vt legit in actib⁹ apl'oꝝ:quoꝝ hoc sacrificiū est memoriale ꝑcipuū. ¶ Sequit. Ac martyrū tuoꝝ. Horū memoria rite pagit:q: ꝓ semel oblata hostia:semetipsos obtulerūt viuētē hostiā deo ꝑplacētē ꝛ acceptabilē:q̄ etiā (quēadmodū apl'i testes fuerūt nr̄e fidei. Martyr em̄ grece testis est latine. Uñ et de eis intelligi pōt illud apl'i ad Heb. ij. Ab eis qui audierūt sal⁹ in nos cōfirmata est:cōtestāte deo signis ꝛ portētis ꝛ varijs ꝟtutibus ꝛ spiritussancti distributiōibus sm suā volūtatē. ¶ Aduertēdum aūt ꝙ patriacharū ꝛ ꝓphetarū ve te. memmoria nō peragit:q: ꝙuis fide ꝛ deuotiōe in spū sacrificiū hoc cognouerūt ꝛ spūaliter participarūt:facraliter tñ ipso nunꝙ vsi sunt:qm̄ lōge post eorū tp̄a noscit institutū. ¶ Sꝫ cur beatoꝝ cōfessoꝝ quorū magnifice memoriā inter sctōs venerat ecclesia: nulla fit in ꝑsēti loco cōmemoratio? Rñdet Inno. ꝙ canō forte presertim quātū ad illā partē pri⁹ fit editus:ꝙ memoriā ꝯfessorū celebraret eccl'ia. Nā oēs vere sancti:q̄ ꝯmemorant in canone:ꝑcesserūt siluestrū ꝑter ioānē ꝛ paulū:marcellinū ꝛ petrum martyres q̄ primo successerūt. Ecclesia vero post tēpus siluestri cepit sctōꝝ cōfessorū memoriā venerari. Nā sedes ep̄ales:q̄ iuxta dispositionē bti Petri sunt in singulis ciuitatib⁹ antiquitus cōstitute:nō in memoriā ꝯfessorū:sed in apl'orū ꝛ martyrum precipue beatissime virginis veterū deuotio dedicauit. Quod vero canō tēpus beati siluestri ꝑcessit:ex eo cōuincit sm eundem Inno. quia apl'orū cathologus non reperit ī canone dispositus:sicut in emēdatioribus codicibus sancti euāgelij reperit. Nam in prioribus editionibus. i. in primis translationibus vt dicit Hiero. nō solum euāgelistarū mixtat⁹ est ordo:sed ꝛ ꝟboꝝ ꝛ sniarū cōfusa erat cōmixtio. ¶ H Ponit ꝛ alia rō a magistro in rōnali:q: hoc sacrm institutū est in memoriā passiōis xp̄i. Cū aūt ꝯfessores ꝓ xp̄o passi non sunt:saltē in publico vitā tortor penis nō extorsit ꝓ xp̄o:iō in hoc sacrificio passiōis xp̄i eoꝝ memoria nō h̄r. Et refert idē Guil. ꝙ Gre. terti⁹ hec ꝟba q̄ sm ꝯsuetudinē quarūdā eccl'iarū ꝑferunt: addidit. Necnō ꝛ illoꝝ sctōꝝ quoꝝ hodie solēnitas ī cōspectu tuo celebrat dñe de⁹ nr̄ in toto orbe terraꝝ quoꝝ certe ingēs ꝛ magna est multitudo. Uñ ideꝫ lib. vij. ti. de sctōꝝ festiuitatib⁹ sui rōnalis dicit ꝙ ꝯstātin⁹ iperator ptes trāsmarinas petēs:inuenit Eusebiū cesariēseꝫ ep̄m viꝝ sctissimū:cui dixit. Pete a me vñ eccl'ia tua ditet. Ille ꝟo rñdit. Ecclesia mea satis abūdat ī diuitijs. Sꝫ rogo te vt mittas per partes mundi qui noīa sanctoꝝ et tp̄a passionū et sub quibus ꝛ qualiter:ꝛ in quib⁹ locis passi sunt:rescribāt:qd̄ et factum est Et refert idē Eusebius ꝙ die quolibet anni plusꝙ quinqꝫ millia sanctorū festa cōcurrūt:excepto die Kalēdarū ianuarij:quo gentiles epulis intenderūt ꝛ solēnitatib⁹: et non ad martyrizandum sanctos. Idem Hiero-

Utilitas imploratiōnis virginis gloriose.

Hiere. xxxi

Esa. vlti.

Heresis Nestorij.

Bernardus.

Mat. vlti.

Esa. xlv.

Martyr grece latine dr testis

Questio.

Rñsio.

Eusebi⁹.

ny.in epistola que suo calēdario preponit. Et qr horū scōꝝ festiuitas ab ecclesia diebꝰ singulis celebrari nō pōt:huiꝰ occasione forte hec particula a dicto Greg.est apposita. ¶ Exprimunt autē duodecim aplōꝝ nomina:cū addit. Petri:qui fuit summus ac caput aplōꝝ:cui claues regni celorū collate sūt:q̄ ⁊ ceterorꝝ ꝯfirmator fuit:postq̄ a negatiōe dñi ꝯuersus surrexit:ſm v̄bū xp̄i. Luc.xxij.

Luc.xxij.

Et tu aliqñ cōuersus cōfirma fratres tuos. Cuiꝰ adhuc successor totiꝰ ecclesie obtinet principatū. ¶ Pauli:q̄ nō ab hoībꝰ:neq̄ ꝑ hoīem electꝰ est:sʒ ꝑ xp̄ʒ numero ⁊ gradui aplōꝝ additꝰ:vt esset vas electiōis portās nomē dñi corā gētibꝰ ⁊ regibus ⁊ filijs israel. Act.ix. Hic in tertiū celū rapit vt audiat secreta v̄ba q̄ nō licet hic loqui. Hic gloriat in tribulationibꝰ:nō ignorās cogitatiōes sathane:abūdātius oībꝰ laborauit. Gratie oīa tribuit: viuit nō ipse:sʒ viuit in eo xp̄s:q̄ gladio triūphās etiā mortuꝰ testimoniū fidei xp̄o:vt habet passionis eiꝰ historia. ¶ Andree.q̄ vniꝰ iussiōis vocē xp̄ʒ sequebat. Qui ⁊ de huiꝰ sacri v̄itate cū egea ꝓ cōsule disputabat. Hic p̄imꝰ aplōꝝ vocatꝰ:etiā germanū suū petrū Christo adduxit:ad exemplū magistri:in cruce desideratissima triumphauit. ¶ Jacobi:scʒ maioris ex vocatiōe ad apostolatū ad quē p̄iusq̄ iacobꝰ alter ascēdit:hic quārtū ad martyrū laureā in apostolis primatū tenuit quā p̄ius ipe suscepit:vt habet Act.xij. Misit herodes rex manus vt affligeret quosdā de ecclesia. Occidit autē iacobū fratrē ioānis gladio. ¶ Joānis dilecti dñi qui in cena sup pectus dñi recūbēs euāgelium:vt Beda dicit:ab ipso sacro dñici pectoris fonte potauit:qui mysteriū huiꝰ altitudinē ⁊ fructu pre ceteris plus reseruauit. Cui ⁊ xp̄s v̄ginē matrē in cruce v̄gini cōmēdauit. ¶ Thome:q̄ ⁊ didimꝰ dr:qđ interpretat latine dubiꝰ:qr dñica resurrectiōe plus ceteris dubitauit. Vñ clauorum locis digitos iserēs ac dñico lateri manꝰ:credidit:⁊ oē dubitatiōis vulnꝰ a nobis ⁊ infidelitatis amputauit.

Lac.xij. [Act.xij.]

Didimus latine dubius interpretatur.

ADDITIO. *Grego. in Ome. Egit nāq̄ miro mō diuina clemētia: vt discipulꝰ dubitans dum magistro palparet vulnera carnis:in nobis sanaret vulnera īfidelitatis. Plꝰ eñ infidelitas thome ad fidē q̄ oīm discipulorū fidelitas ꝓfuit qr dū ille ad fidem palpādo reducitur mens nr̄a oī dubitatiōe postposita ī fide solidatur.

¶ Jacobi scʒ minoris q̄ xp̄o simillimꝰ in corporis figuratiōe necnō ⁊ religionis imitatiōe frater dñi appellari meruit:⁊ h̄ierosolymitanā ecclesiam post dñi ascēsionē primꝰ episcopādo rexit. ¶ Philippi q̄ specialiter de patris ⁊ filij inseparabili deitate instructꝰ:etiā quinq̄ panū qbꝰ saturādꝰ in deserto fuerat pp̄ls:mysteriū q̄rente dño. Philippe vñ ememꝰ panes vt mādicēt:intelligere meruit. ¶ Bartholomei:q̄ solꝰ fuisse dr nobilis ⁊ philosophus inter aplōs. Qui teste Dionysio diuine ac mystice theologie sacra nouit:⁊ ꝓ vera ⁊ increata sapiētia excoriatꝰ viuꝰ: testis doctor est idoneus. ¶ Matthei:q̄ de theloneo vocatꝰ a xp̄o:ex publicano factus est apl's ⁊ euāgelista:spūaliū talētoꝝ distributor:⁊ cōuiuiorū dei ꝑparator:q̄ in huiꝰ sacramēti immolatiōe interfectꝰ seipsum dño deo obtulit hostiā viuā. ¶ Simonis:q̄ frater erat iacobi minoris dictꝰ cananeus ex zelo xp̄iane religionis. Chana quippe zelꝰ interpretat. vñ ad differētiā simonis petri. Uel a vico chana ville galilee: in qua dñs primo in vinū aquā mutauit:nolatus articulū symboli:Cōionē scōꝝ adiecisse dr: l quo ⁊ hoc sacrm qđ cōio dr:designat. ¶ Et thadei:q̄ tertius frater iacobi minoris ⁊ simonis fuit. De quo ⁊ metra cōia dici solēt. Anna solet dici tres cōcepisse marias. Quas genuere viri ioachi:cleophas salomeq̄. Has duxere viri ioseph alpheꝰ zebedꝰ Prima parit Christū:iacobū scđa minorem. Et ioseph iustū peperit cū simone iudā. Tertia maiorē iacobū:volucrēq̄ ioānē. Dicit aūt thadeꝰ q̄si apprehēdēs:qr ꝑ fidē xp̄ʒ firmissime tenuit ⁊ ꝯ v̄itatis corruptores acerrime scripsit. Ad cōstātiā semel acceptate fidei exēplis relapsoꝝ angeloꝝ ⁊ hominū terribilꝰ:futuriq̄ iudicij ꝯmemoratiōe fideles aiauit. Hic dr ⁊ iudas:qđ interp̄tat,cōfitēs vel

ADDITIO. * Philippo xp̄s secreta sua reuelauit cum dixit Philippe q̄ videt me videt patrē meū.

gl'iosus. Uel ꝑ ethymologiā q̄si iubilum dās. Habuit eñ cōfessionē fidei:gloriā regni:⁊ iubilū gaudij sempiterni. ¶ Hos duodecim elegit dñs:vndecim in terra ꝯsistēs:duodecimū paulū de celo:qui ſm.b.Aug.in quodā sermōe:sunt duodecī filij iacob:hi duodecim ꝑncipes plebis israel: hi duodecim fontes reperti in helim:duodecim castra ī ramasse vsq̄ ad mōtē syna:duodecim lapides in veste sacerdotali:duodecim panes ꝓpositionū:duodecim exploratores missi a moyse:duodecim ppl'i terrā ꝓmissiōis ingrediētes: duodecim lapides altaris:duodecī lapides de iordane eleuati:duodecim lapides in eūdē allati:duodecim duces salomonis:duodecim stelle in corona spōse: duodecim fundamēta:⁊ duodecī porte ciuitatꝭ dei:duodecim mēses anni: duodecim hore diei. Isti sunt missi de manu potētis in corda inimicoruʒ regis. Per hos rex noster pacificꝰ debellauit mūdi principē ⁊ vasa eiꝰ deripuit. ¶ R His duodecim aplis addita sūt noīa.xij.gl'iosoꝝ martyr:q̄ semetipsos obtulerūt hostias viuētes deo acceptabiles ꝓ cōfessione noīs ⁊ passiōis xp̄i:cuiꝰ memoria agit in missa:de quorū fide ⁊ martyrij cā:vt dr Alber. indubitabilis exitit certitudo. Multoꝝ aūt alioꝝ martyrū noīa hic ponunt ſm eūdē:qr vt legit in ecclesiastica historia:aliqñ heretici cū martyribꝰ passi sunt:eo q̄ tūc eccl'ia synodos visitatiōes ⁊ examinationes habere nō potuit vt discerneret hos ab illis ꝓpter ꝑsecutionē tyrānorū. Neq̄ tñ negādū est quin plures sint martyres:de qbꝰ nō minꝰ ecclesia ē certa:eo qđ passionē ꝓ xp̄i nomine subierūt:q̄ de hic scriptis ¶ Sʒ cur illorū noīa canoni nō inserunt:certū est q̄ ꝓpter ꝓlixitatē nimiam in scōꝝ cōmemoratiōe:nō oīa poni expediebat. Cur aūt certorū noīa:⁊ nō alioꝝ canoni sunt īserta eui dēs ratio assignari nō pōt:qr latet nos cāe ꝗre s ꝑres induxerūt ad istoꝝ potiꝰ q̄ aliorū insertionē nominū. Multe coniecturales asignari possent. Una ſm Alber.ē. taeta ꝓpter notionē passionis ⁊ fidei ipsoꝝ Neq̄ forte olim est vna rō:qm̄ aliquoꝝ noīa hic ponunt ꝓpter sue passionis primeuitatē: qr vʒ passi sunt in principio nascētis eccl'ie. Quorūdā ꝓpter tormētorū imanitatē:quorūdā ꝓpter cōstātie in patiēdo singularitatē:⁊ ita de alijs. Uerūtñ est q̄ aliq̄ dicūt canonē cōpositū ex spāli instinctu dei ⁊ ordinatiōne. In signū cuiꝰ referūt q̄ aliq̄ patres ex singulari quadā reuerētia ⁊ deuotione quā ad certos scōs habuere: ipsorū noīa studuerūt apponere:⁊ quorūdā iā appositoꝝ remouere: sed trāsacto die in crastino repperērūt illos deletos:⁊ priores literis aureis inscriptos. ¶ L Ponunt aūt p̄ius martyres eximij:q̄ in ꝑncipio nascētis eccl'ie floruerūt in apice summi aplatꝰ. ¶ Lini:q̄ fuit primꝰ papa post beatū petrū:⁊ hoc in regimine nō ex ordinatiōe Petri. Cui cōtrariū videt q̄ ioānes tertiꝰ scribit ep̄is germanie ⁊ gallie:⁊ hr viij.q.i.si petrꝰ. vbi dicit. Si petrꝰ ꝑnceps aplōrū adiutores sibi asciuit Linū ⁊ cletū:nō tñ p̄ātē pōtificij aut soluēdi aut ligādi normā eis tradidit:sʒ successori suo clemēti:q̄ sedē aplicā post eū ⁊ p̄ātem pōtificalē: tradēte sibi btō petro tenere ꝓmeruit. Linꝰ v̄o ⁊ cletꝰ ministrabāt exteriora: ꝑnceps autem aplōꝝ petrꝰ v̄boꝫ ⁊ orōni instabat. Sʒ glo. ibidē soluit:di. Prʒ hic q̄ linꝰ ⁊ cletꝰ nō fuerūt aplici:⁊ hoc verū q̄ post petrū statim nō fuerūt aplici: sʒ clemēs fuit post eū aplicꝰ. Uidēs aūt clemēs q̄ hoc erat ꝑniciosuʒ exēplo:q̄ aliq̄s sibi eligeret successorē:renūtiauit papatui:⁊ tūc electꝰ fuit linꝰ:eo mortuo electꝰ est cletꝰ:q̄ mortuo denuo fuit electꝰ clemēs:⁊ sic clemēs ſm vnā cōputationē fuit scđs: ⁊ ſm aliā fuit quartꝰ. Uersus. Disputat hic mūdꝰ quartꝰ fuerit ve scđs. Hec gl: ¶ Itaq̄ ꝯ ordinationē btī petri:q̄ moriturꝰ apphēsa manu clemētis:in auribꝰ totiꝰ eccl'ie ait. Clemētē hūc vobis ordino

Alber.

Linꝰ pri[…] mus pa[…] pa fuit p[…] beatū P[…] trum.

ADDITIO. * Legi[…] nꝰ q̄ be[…] dixit Al[…] rat lec[…] ferreꝰ v[…] in eo qu[…] sicat co[…]

[Left margin:] mar Laurētī⁹. ministri ergo cū exnāt ꝛ suprratē serreā extendūt: ꝛ piunis ardētib⁹ suppositis cū furcis ferreis eum nō presserūt. Dixit ꝙ Laurētius Decio. Ecce miser assasti vnā ptē: gyra aliā ꝛ manduca. Et exclamauit. Grās ago tibi dñe: q̄ ianuas tuas ingredi merui. ꝛ sic emisit spiritū. fuit autē Laureti⁹ hispan⁹: de quo ēt hoc legit. Expertire in q̄ Laurētius ad beatū sixtū; verū idoneū ministrū elegeris cui cōmisisti dñici sanguinis dispēsationem

epm: cui soli mee pdicatiōis ꝛ doctrine cathedraꝫ trado: quē p ceteris expert⁹ sum deū colētē: hoīes diligētē: discēdi studijs vdit sobriū: benignū: iustū patiētē: sciētē nōnulloꝝ ferre: ēt ex his q̄ verbo dei resistunt iniurias: vt scribit ipse Clemens in epl'a ad beatū Jaco. epm hierosolymitanū. Lin⁹ ergo prim⁹ post. b. Petrū in cathedra Petri vsq; ad suā passionē sedit: q̄ plura p xpo ptulit gn̄a tormētoꝝ. ¶ Cleti q̄ lino in papatu successit multis passionibus ꝛ signis clarissimis. ¶ Clemētis: q̄ post trāsitū cleti iterū in papā elect⁹: bti Petri discipul⁹ ꝛ pedissequ⁹: oēs act⁹ ei⁹ describēs duodecim libris: q̄s itinerariū appellauit. ¶ Sixti pape ꝛ martyris q̄ i missaꝝ solēnijs: hymnū angelicū Sctūs Sctūs Sctūs: cū Agn⁹ dei: cōstituit decātari. ¶ Cornelij pape ꝛ martyris successoris beati fabiani: cui⁹ indubitatū apud sanctos pr̄es Ambrosiū ꝛ Augustinū fuit martyriū. ¶ Cypriani epi cartaginēsis: cuius tāta fuit fides: vt lata sue cōdēnatiōis snīa publice clamaret: grās deo: in cōsistorio tyrāni. In cuius corde in testimoniū fidei: figura crucis in specie auri fuisse dr depicta. ¶ Laurētij ecclie romane archidiaconi: q̄ certa ꝛ indubitata fide rogū sustinuit: vt viu⁹ in decij imperatoris pn̄tia assaret. ✱ Hic facultates eccl'ie larga manu dispsit: ꝛ dedit pauperib⁹ ideo iustitia ei⁹ manet in sclm̄ seculi. ¶ Chrisogoni: cui⁹ ꝛ mira fides extitit: vt sponte gaudēs ꝛ let⁹ mortis subiret suppliciū. ¶ Joānis ꝛ pauli q̄ imperialis aule domestici se gl'iose xpianos cōfessiōe publica ostēderūt: ꝛ iulianū apostatā cōfuderūt. In quoꝝ laude canit eccl'ia. Isti sūt due oliue: ꝛ duo cādelabra lucētia ante dn̄m. Zacha. iiij. quos eadē fides ꝛ passio vere fecit ēe germanos. ¶ Cosme ꝛ damiani fratrū: q̄ in arte medicine clarissimi: gratis pp̄ter deū artis sue officia exhibētes: a vero medico vocati sunt ad sanādū lāguores grauissimos aiarū. ¶ Et oim̄ sanctoꝝ: in cōi quoꝝ nomina nota: ꝛ vbiq̄de pluralitatis cā omittūtur. ¶ M Quoꝝ meritis pcibusq̄ cōcedas: vt in oibus ptectiōis tue muniamur auxilio p xp̄m dn̄m nostrū. Postq̄ sctōrū specialis gn̄alisq̄ pmissa est cōmemoratio: addit p eoꝝ pces ꝛ merita ad deuꝫ deuota supplicatio: vn̄ dr Quoꝝ sctōꝝ meritis. i. opationū meritoriarū intuitu maxime supererogatiōis: vt dicit Alber. in hac mortali erūnosaq; vita pfectarū: q̄ ꝛ alijs pficere poterat: pcibusq̄ suoꝝ piorū desideriorꝫ p nobis tibi oblatis: nūc in gl'ia. Qm̄ ꝛ de ipsis verū est generaliter: qd̄ de sctō hieremia pp̄heta. ij. Mach. c. xv. scribit spāliter. Hic est fratrū amator: ꝛ ppl'i dei israel. Hic est q̄ multū orat pro pplo ꝛ vniuersa ciuitate sancta: dei vniuersali scꝫ ecclesia. Cōcedas ꝛ misericorditer largiaris. Ut in oib⁹ credēdis: intelligēdis: appetendis ꝛ agēdis tue semp ptectiōis ac defensionis muniamur auxilio ꝫ oēs inimicoꝝ visibiliū ꝛ inuisibiliū machinatiōes: q̄b⁹ qm̄ hūana fragilitas abducit a via ritatis ꝛ iustitie: ꝛ adheret falsis supstitiosis nōnunq̄ assertiōib⁹: declinat q̄ꝫ a via mādatoꝝ diuinoꝝ. Auxiliū vo tuū habētes securi stamus ꝫ cl'a aduersa ꝛ nociua. Qr tu sol⁹ potēs es: ꝛ in ditiōe tua cūcta sunt posita: nec est q̄ tue possit resistere volūtati. Hester. xiij. Hoc auxilio se tueri pp̄heta gratulat⁹ ait. Auxiliū meū a dn̄o q̄ fecit celū ꝛ terrā: sibiq̄ impartiri instāter orauit. De⁹ in adiutoriū meū intēde: dn̄e ad adiuuādum me festina. ¶ Et no' q̄dū fm Alex. de ales: q̄ i hac cōmemoratiōe sctōꝝ q̄ fit ante ꝯsecrationē corpis xp̄i: imploraf suffragiū sctōꝝ. In ea vo q̄ fit post cōsecrationē sctōꝝ ꝯsortiū postulaf: q̄ nimirū anq̄ corpus xp̄i: qd̄ est vniuersalis eccl'ia cōsecref. i. antēq̄ regnū adueniat: necessariū est nobis sctōꝝ suffragiū: vt meritis eoꝝ pcib⁹ diuine ptectiōis muniamur auxilio. Sꝫ vbi corp⁹ xp̄i fuerit ꝯsecratū. i. vbi regnū aduenerit: assequmur in patria ꝯsortiū

[Left margin:] Alber.

[Left margin:] Hester. xiij.

[Left margin:] Alexā. de Ales.

sanctoꝝ: vt societatē ꝛ patrē cū sanctis aplis ꝛ martyribus habeam⁹: qd̄ in cōmemoratiōe sctōꝝ infra postulatur. ¶ N Et nota ꝙ in hac sctōꝝ inuocatiōe nō tm̄ scti maiores. vt petrus ꝛ ceteri apl'i in beatitudine ꝛ gl'ia deo primiores: sꝫ ēt inferiores ꝛ mediocres: vt Lin⁹ ꝛ ceteri martyres ex noie exprimunf. Etiā certi nolandi eligūtur: vt p hoc instruamur ꝙ licite nūc ad hūc: nūc ad illū maioreꝫ ofones fundere possumus: ꝛ ad spāles recurrere: deuotiōe ꝛ fiducia spāli. Quo illoꝝ error reprobatur: q̄ nō ad varios sctōs p varijs subleuādis defectib⁹ recurrēdū dogmatizabāt. Un̄ nōnunq̄ fideliū turbaf deuotio ꝛ reuerētia sctōꝝ: q̄ rōnabili varietate discreta crescit cōfusa vniformitate minuitur ꝛ tepescit. Ut aūt sctōꝝ inuocatio discrete a nobis fiat: ꝛ pulchra varietate amicta crescat cōsiderāda est varietas donoꝝ etiā in sctis tā in via: q̄ in patria discretorū. Uerum em̄ est ꝛ in sctis illud Uergilianū. Nō oīa possum⁹ oēs: qm̄ nec oīa: nec eadē oib⁹ data sunt sꝫ diuersi diuersa receperunt dona: oīa tn̄ ad cōem ecclesie vtilitatē. Qd̄ pulchro paranimphate deducit apl's. j. Coꝝ. xij. Diuisiōes (inq̄t) grāꝝ sunt: idē aūt spūs. Et diuisiones ministrationū sunt: idē aūt dn̄s. Et diuisiōes opationū sunt: idē vo q̄ opatur oīa in oib⁹. Unicuiq̄ aūt daf manifestatio spūs ad vtilitatē. Alij q̄dē p spm̄ daf sermo sapiētie: alij aūt sermo sciētie fm eūdē spm̄. Alteri fides in eodē spū: alij gr̄a sanitatū in vno spū. Alij opatio virtutū: alij pp̄hetia: alij discretio spirituū: alij gn̄a linguarū: alij interptatio sermonū ꝛc. Et sequif. Nunq̄d oēs apl'i: nūq̄d oēs pp̄hete: nūq̄d oēs doctores: nūq̄d oēs virtutes: nunq̄d oēs habēt grām curationū ꝛc. Sꝫ vnusq̄sq; pp̄riū hꝫ donū: vn⁹ q̄dē sic: ali⁹ vo sic. j. Coꝝ. vij. Qd̄ verū est (ait Gerson tractatu de ofone) nedū in viatoribus: sꝫ ēt in beatis. Quo respectu canit eccl'ia. Nō est inuēt⁹ silis illi q̄ cōseruaret legē excelsi. Cui cōsonat illud Jo. xiiij. In domo patris mei mātiōes multe sunt. i. distincta meritoꝝ pmia ac distincta priuilegia: vn̄ ēt cōsequif vari⁹ beatoꝝ honor et gloria. Sicq̄ loq̄tur bea. Aug. in de sancta virginitate Qr vita eterna pariter erit oib⁹ sctis: equalis denarius oib⁹ attribut⁹ est. Qr vo in ipsa vita distincta fulgebūt lumina meritoꝝ: multe māsiōes sunt apud patrē: ac p hoc in denario quidē impari nō viuit ali⁹ alio prolixi⁹: in multis aūt māsionib⁹ honoraf ali⁹ alio clarius. ¶ O Ex q̄b⁹ cōcludif sctōs diuersos diuersas grās ꝛ priuilegia siue donaria a dn̄o cōsecutos: ꝛ quātū ad seipsos: ꝛ quātum ad necessitates: vel defect⁹ viatoꝝ subleuandos seu dona varia ꝛ bn̄ficia impetranda. Et hoc etiā quoad psonas: tpa: loca poterit silr estimari: vt ꝙ q̄dā dati sunt patroni certe pꝛuincie: q̄dā certe psone: q̄dā certis psonis: q̄pā certis bn̄ficijs impetrādis. Quidā etiā pp̄rijs magis magisq̄ exorabiles inuocati certis loco ꝛ tpe: q̄ alio loco aut tpe alio. Que em̄ a deo sunt: ordinata sunt. Ro. xiij. Un̄ eterna sua ineffabiliq; sapiētia nō solū pꝛuidit ac preordinauit ea q̄ factur⁹ erat: sꝫ etiā p quos ꝛ q̄bus medijs: elegitq; singulis loca ꝛ tpa determinata: alioq̄n nō dixisset discipulis. Nō est vestrū nosse tpa vl' momēta q̄ pr̄ posuit in sua ptāte. Act. j. Sic ꝙ nō oxygeneꝫ miracl'a p. singl'os sctōs suos dn̄s operat⁹ est in terris: sꝫ p q̄sdā illā p q̄sdā alia. Ita legim⁹. quosdā frequēti⁹ spūs immūdos expulisse: vt Cyriacū diaconū: alios frequēti⁹ cecos illuminasse: vt Laurentiū: alios marinos sedasse fluctus vt Martinū: ꝛ Nicolaū: alios celo astris ꝛ nubib⁹ imperasse: vt Josue: Heliā ꝛ alios etiā bestias curauisse: vt Hieronymū: Blasiū: ꝛ sic varios sctōs in terris varias curasse infirmitates. Nec mirū: qm̄ lꝫ singuli singulas amplexati sint ale virtutes: tn̄ vn⁹ in hac: i illa ali⁹ magis ꝛ magis claruisse putaf. Exēpli cā: vt fm Greg. j. moraf. c. xiij. Abel

[Right margin:] Egloga viij.

[Right margin:] j. ad Coꝝ. xij.

[Right margin:] Joā. xiiij.

[Right margin:] Augsti.

[Right margin:] Ad Rom. xiij.

[Right margin:] Gregori⁹.

de inocētia:enoch de actiōis mūdicia: noe de spei
lōganimitate:abraā de obediētia:isaac de cōiuga
li castitate:de laboris tolerātia iacob:de retribuen-
dis bonis p malis ioseph:de mā‍suetudine moy-
ses:iob de patiētia ⁊c. Qui vero in certarū ꝟtutū
exercitijs ampli⁹ meruerūt:nihil ꝓhibet credere
a dño p singulari quadā remuneratiōe in beatitu
dine obtinuisse:vt similes ꝟtutes impetrare va-
leant eis q̄ se in terris inuocare deuoti⁹ studue-
rūt:quaten⁹ appropriatate in his sublimenť in q̄
bus meruerūt. Sic eñ legim⁹ quosdā a carnis tē-
tationib⁹ liberatos ꝑ inuocationē btē Agnetis:
Andree:Hieronymi:Nicolai:Per btm̄ Petrū obe
diētie donū ꝑ Paulū illuminatiōis:ꝑ Joānē cha-
ritatis obtinuisse:⁊ ita de alijs multis. Et idcirco
sctōs quosdā suos oratores trāsmisisse legim⁹ ad
alios:etiā celestes ad terrenos:maiores ad mino
res. Sicut de beato Petro Recitat Greg.ij.dialo.
c.xxv.q̄ puellā paralyticā sanādā sue ecclie custo-
di noīe abūdio delegauit. ⁋ P Uerūtn̄ scti sic ad
certa bñficia cōferēda vel impetrāda priuilegiati:
nō ꝓpter hoc impotētes sunt ad auxilia in alijs
cōprestāda. Sicut nec vni ꝟtuti excellēter de-
diti:ꝟtutes ceteras reliq̄re. Uñ quo scti maioris
fuerūt meriti:⁊ mō amplioris glīe eo efficaciores
credunť ad oīa nobis apud dñz ğnaliter imperrā
da. Sic aplos legim⁹ infirmitates singlas cura-
uisse: lz spālī cā maiores scti ad miores aliqñ sa-
nādos remiserūt: vt minorū nōdū manifesta scti-
tas palā fieret:vł ꝓpter aliud hmōi. ⁋ Pariformi
ter credēdū certis ꝑsonis:aut patrie certos sctōs
specialiter patrocinari. Si eñ hec de angelis cre
dimus:cur nō etiā de sctis ad angeloꝝ societatē
assumptis? Ibi vez specialr:vbi viuētes cōuer-
sati sunt:vel ppłi curā gesserūt:vel vbi corpa coꝝ
requiescūt ⁊ reliquie:seu vbi ecclias sibi possidēt
dedicatas. Nā in talib⁹ frequēti⁹ miraclis clarue
re:⁊ bñficia plurima suis cultoribus: ⁊ loca hmōi
deuote visitātib⁹ ꝓstiterūt. Sic de btō Benedicto
scribit btūs Greg.q̄ q̄dā mulier mēte capta dum
errās casu ad specū. btī patris ꝑuenitq̄ ac ꝑnocta-
uit:mane sana exiuit ac sana ꝑmāsit.ij.lib. dial.c.
viij. Sic btūs Martin⁹ turonēsis vndecim mille
ꝟgines coloniēses ab hostiū insidijs ⁊ obsidiōe li
berauit. Sic habeť.iiij.Reg.xiij.q̄ cū cadauer cu-
iusdā defuncti ꝓiectū fuisset in sepulchrū helisei:
cōtinuo reuixit. Et mater beate lucie:cuius hodie
festū agim⁹ ad tactū sepulchri beate agathe est a
ꝓfluuio sanguinis liberata. Et de sctō hieremia
scribiť q̄ mltū orauit p pplo:⁊ sctā ciuitate hierlz
in qua olim ꝓphete officio fungebať: vt supra alle
gatū. ⁋ Q Sic etiā certis tempozib⁹ exorabilio-
res se reddūt:vt puta in suis natalicijs ac ceteris
coꝝ festiuitatib⁹. Sic de sctō Martino legiť:q̄ dū
sarcophagū ei⁹ trāsferre conarenť:frustra tribus
dieb⁹ ⁊ noctib⁹ in oratiōib⁹:vigilijs:ac ieiunijs la
borauerūt:donec expectarēt diē natalicij ei⁹ pōti-
ficat⁹. In q̄ āpparēte q̄dā celesti ꝟtute cooperāte
sctō Martino facilime vota cōplerūt. De his oīb⁹
btūs Aug. ad ecclesiā hipponeñ. ita scribit. Ubiq̄
de⁹ est nullo loco clauditur:q̄ cōdidit oīa:⁊ cū a ve-
ris adoratorib⁹ in spū ⁊ ꝟitate adorare opz vt i oc
culto exaudiēs:in occulto iustificet ⁊ coronet. Ue-
rū ad ista q̄ hoīb⁹ nota sunt: quis pōt ꝑscrutari cō-
siliū:q̄re in alijs locis hec miracula fiāt ⁊ nō i alijs.
Multis eñ notissima est sctitas loci vbi scti felicis
nolēsis corp⁹ cōditū ē:q̄ voluit vt ꝑgerēt:qz nobis
faciliusq̄ scribi pōt q̄cq̄d in coꝝ altero fuerit diui
nit⁹ ꝓpalatū. Nā ⁊ nouim⁹ Mediolani apō memo
rias sctōꝝ:vbi mirabiliter ⁊ terribiliter demones
cōfitenť iurē quēdā q̄ ad eū locū venerat: vt falsū
iurādo deciperet:cōpulsum fuisse furtū ɔfiteri ⁊ qō
abstulerat:reddere. Nūq̄d Aphrica martyrib⁹ ple
na est:⁊ tñ nusq̄ scim⁹ talia fieri. Sicut et qō aplus

Augusti.

dicit nō oēs scti habēt curationē nec oēs habent
dijudicationē spirituū:ita nec i oīb⁹ memorijs sctō
rū ista voluit fieri ille q̄ diuidit ꝓpria vnicuiq̄ p-
ut vult. hec Aug. ⁋ Huic suffragioꝝ distributioni
quā sctis necesse credim⁹ in patria:fauēt distin-
cta āgeloꝝ officia p q̄ aliq̄ alijs ꝓsūt:tā ꝓuincijs q̄
regnis q̄ ꝑsonis:sicut in Danie.legim⁹. Propter
qō potētiores eos q̄s dubitat ad impetrādū bñfi
cia eis q̄b⁹ ꝓsunt:q̄ alijs. Uñ ⁊ danieli reuelatū ē
ꝓncipē ꝑsaꝝ restitisse gabriel.xxj.dieb⁹:eo q̄ lega
tio gabrielis nocitura erat ꝑsis eiusdē.ca.x. Quē
ꝑsaꝝ ꝓncipē btūs Greg.xvij.moza.angelū gēti ꝓ
positū dr. Et quō restitit satis declarat Nico de ly
ra in postilla sup Danielē. ⁋ R Sz nūc q̄lis varie
tas cultui sctōꝝ ɔdecet:breuiter annectam⁹. Illud
aūt supponēdū q̄ in sctōꝝ veneratiōe:nō tā sctōs
q̄ in sctis dñz veneramur. Dū eñ in sctis magni-
fica dona grām ⁊ opa laudam⁹, q̄d aliud q̄ dñz:q̄
oīa operať in oīb⁹ in sctis suis mirabilē ꝓdicam⁹:⁊
Si q̄dē aē datū optimū:⁊ oē donū ꝑfectū desursū
est descēdēs a pře luminū. Jac.j. Nō eñ sctōꝝ cul-
tus in sctis finaliter terminari dz:sz per sctōs diri
gi in deū tāq̄ in oīs boni originē atq̄ finē:alioqz
idolatriam saperet: dū creaturā ꝓpter se tm̄ sine
relatiōe actuali vel habituali in finē vltimū:q̄ de⁹
est:colerem⁹. In oī igiť sanctoꝝ cultu:si recte coli
mus diuinā potētiā:sapiētiā ⁊ bonitatē laudam⁹
Scdȳ q̄ diuina attributa oīs sctōꝝ cult⁹ triplicē cō
plectiť modū. Un⁹ de bonis gřa: btitudine ⁊ glīa
sctōꝝ exultam⁹:grās referētes dño q̄ tāta suis cō
tulit. Gaudem⁹ q̄z de salutarib⁹ ꝑfectib⁹:q̄ nobis
ex hoc ꝓuenitū:totoq̄ mētis annisu ad coꝝ cōsor
tiū ⁊ glīaz aspiram⁹. Hec faciētes diuinā bonita-
attollim⁹:ɔfitemurq̄ dño:qm̄ bon⁹:qm̄ in seculū
miā ei⁹:q̄ tātis tāq̄ desiderabilib⁹ bonis suos ele
ctos largiter cumulauit. Scdō sctōs colim⁹:dum
coꝝ fidē ⁊ doctrinā quā spūsctō inspirante exēplo
⁊ ꝟbo sparserūt amplectimur:⁊ quoad possumus
imitamur diuinā in hoc cōfitētes sapiētiā:cuius
magisterio ⁊ vnctiōe hoīes mortales nobis simi-
les diuina nobis mysteria ac vite viā certissimaz
demōstrārūt. Tertio mō sctōs veneramur dū ad
eoꝝ suffragia auxiliaq̄ nos infirmi nos miseri:de
uote recurrim⁹:⁊ cōsidēter diuinā bñdicētes potē
tiā:q̄ talē dedit hoīb⁹ ptātez. Hos tres modos co
lēdi sctōs ecclia tz:dū in sctōꝝ festiuitatib⁹ ꝟtutes
coꝝ cū gaudio ⁊ exultatiōe magnificat:doctrinas
⁊ exēpla a filijs suis imitāda recitat:⁊ coꝝ intercel-
siones ⁊ auxilia implorat. ⁋ S His itaq̄ modis
discreta varietate nobis colēdi sunt scti:ne stulte
oberrādo dū illi diuie sapiētie:cui nihil inordina
tū ⁊ irrōnabile placet:placere cupim⁹:plurimū dī
spliceam⁹. Audiam⁹ q̄z in opprobriū nřī illō Mat.
xv. Sine cā colūt me:sz i oīb⁹ ꝟz traditionē aplicā
rōnabile sit obsequiū vřm. Ro.xij. ⁋ Uñ talis di-
scretio seruet quatenus quoad primū modū:ma
iores ꝓpensioresq̄ grāꝝ actiones dño īpēdam⁹:
ac festiuiorib⁹ cerimonijs laudū ꝑconia in illoꝝ
sctōꝝ solēnijs decātem⁹:q̄ a dño maiorē grām ac
munera i via ac glīaz abūdātiorē sunt i pria cōse
cuti:q̄uisq̄ magis diuino munere ecclie dei ꝓfecis-
se credim⁹. Propť qō ꝟm ecclie ritū: glīose ꝟgini
marie sup oēs puras creaturas:deitati supposita
liter fœnitas i grā piā i glīa sublimitate maiorē
obseni⁹ reuerētiā:ac p ea q̄ oīz redēptorē pepit salu
tē maiores deo reddeť grās obligamur. Sic et bea
tum Joānē baptistā:quo veritatis testimonio:inter
natos mulierū maior nō surrexit:festiuitate solē-
ni⁹ veneramur. Siłr ⁊ ꝓmoꝝ pr̄z:btissimoꝝ aploꝝ
fūdamētoꝝ ecclie a dño spālr electoꝝ honorē ce-
teris sctis oīb⁹ anponim⁹. Deide q̄tuor euāgeli-
staꝝ q̄tuorq̄ ecclie doctoꝝ:q̄ pl⁹ ceteris ecclie cre
dunť ꝓfuisse:solēnia sub duplici officio colimus:
ꝟm qō statutū est in.c.gloriosus deus.de reli.sve

De veneratiõe sanctorum.

Jaco.j.

Ois sctõꝝ cultus, triplicē complectitur modum.

Mat.xv.

nera.san.li.vj. Alios ꝟo minores: martyres: ꝯfessores: virgines tēperatiori cultu veneramur recte tn̄ hec in ecclesia varietas seruat. Nam s̄m aplm.j.Coꝝ.xv. Sicut stella differt a stella in claritate: sic erit resurrectio mortuoꝝ. Ideo ecclastica hierarchia: vt in suis actiōibꝰ imitet celestē illā sanctoꝝ in gloria diuersitatē: varietate officioruꝫ rōnabili causa ipsam repn̄tat. ❡ T Sic quo ad secundū modū. Quāuis sanctoꝝ vita ⁊ doctrina sit imitabilis: illoꝝ tn̄ exēpla amplꝰ attēdēda sunt ⁊ imitāda: qui vel in his virtutibꝰ laudant spālr: vl qui magꝭ statū ꝯcernūt cuiuslibet: aut quoꝝ ꝯtra vitia plus impugnāt. Ita regularis ꝓpositi viri eos magis imitari hn̄t: qui regule fuerūt institutores vel institute ꝑcipue zelatores. Sic monachi nigri Bn̄dictū: albi Norbertum Cisterciēs. Bernardū: regulares Augustinū: Anachorite Jo. baptistam: chordati Franciscū: ꝑdicatores Dn̄icum plus ceteris venerant. ❡ Sic etiā si qs vitio quolibet acrius impugnat: eum venerādo attēdat: q per oppositā virtutē victor fuit. Sic tētatus in fide Abraā ⁊ Petrū diligētiꝰ honoret. Quoꝝ alter cōtra spem credidit in spem vt pater fieret multarum gentiū: nec in ꝓmissionibꝰ dei hesitauit diffidentia: dum filiū vnigenitū immolare iubetur: in quo sibi seminis multiplicatio est ꝓmissa. ad Roma.iiij.⁊ Heb.xi. Alter inter diuersas hominū de xp̄o opiniones filiū dei viuū paterna reuelatione recognoscēs publice ꝯfitet. Mat.xvi. Si quē persecutoꝝ solicitat vindicta: Dauid ꝯsideret ⁊ Stephanū. Quoꝝ ille dum in capitalē inimicū ad mortem actu se hn̄entē vindictā sumere potuit noluit j.Reg.xxiiij. Iste ꝓ suis occisoribꝰ dn̄m exorauit. Si torquet inuidia: Samuelē inuocā ⁊ Paulum. Quoꝝ p̄mus ita deijcientē se dilexit ꝓplm: vt pro eis non orare petm̄ reputaret.j.Reg.xij. Scd̄s ꝟo anathema esse optat ꝓ fratribꝰ a sua ꝑsecutione non cessantibꝰ. ad Roma.ix. Si carnis petulantia stimularis: Joseph emulare: ⁊ Joānē Zebedei: quorum hic castitatē a sua dn̄a impugnataꝫ sub vite ꝑiculo custodiuit. Gen.xxxix. Iste tam nuptijs ascriptꝰ: lene ꝯiugis respuēs pectꝰ: dn̄m virgo secutus est. vt testat Hiero. in ꝓlo. sup Jo. ❡ Si displiceētes rerū euētus ad impatiētie murmur te agitant. Job venerare ⁊ Alexiū: quoꝝ vnꝰ in omniuꝫ exterioꝝ amissione possessionū: liberoꝝ: corporisq3 sanitate nihil stultū ꝯtra dn̄m loquit: sed econtra bn̄dixit. Alter paterna in ede i medijs diuitijs ⁊ familia despici elegit: ⁊ pauptatē ac seruoꝝ ꝯtumelias incognitꝰ patiēter tulit. ❡ Si immoderatus gehēne timor: ⁊ cōmissoꝝ nimietas petōꝝ ad desperationē te impellūt: Manassem p̄mo idololatrā: ⁊ ꝓphetarū occisorē: postea i captiuitate cōuersum ad memoriā reuocet. de quo.ij. Paralip. xxxiij. Atq3 famosam illā peccatricē, mariam magdalenā imitādo colat: que plurima a dn̄o priuilegia ꝯuersa ꝯsecuta est: s̄m euāgelicā veritatem. ❡ Si supbia te vexat: humillimā dei genitricē amplectere: que cū summa sup angelicos spūs dignitate leuaret deūq3 sibi subditū materna autoritate hr̄et: ꝓfundissimā humilitatē mēte tenuit: verbis exhibuit: ⁊ in omni opere suo teste euā. declarauit. Et sic in alijs posset pariformiter demōstrari. Pro quo bene ad ꝓpositū loquit. b. Greg. hom. xv. sup Ezech. versus finē ❡ V Quantū ad tertiū modū: sic multis respectibꝰ nunc ad vnū: nunc ad aliū ꝯuertere nos possumꝰ auxilia petituri. de q Gers. in trac. de oratione ita scribit. Cōuertere (inqt) ad aliquē sanctoꝝ vel sanctā: q deo ꝓximior est in glorificatiōe: sicut ⁊ meriti maioris fuit: aut ad aliquē sanctoꝝ qui familiari quadā deuotione cognitꝰ est: vt patronꝰ ecclesie: in qua baptismū suscepisti: vel in qua bn̄ficiū vel ordinē sortitꝰ es: vl cuiꝰ tēplū ingressus es: aut cuius noīe insignitus

j.Coꝝ.xv.

Gerson.

seu cuiꝰ vitā imitari soles ⁊ colere ex spālis tibi cognitā. Inter hos mira fiducia semꝑ adeūdꝰ est angelꝰ ꝓprie custodie deputatꝰ. Et pari rōne sanctꝰ ille vel sancta: quē vel quā sibi q̄libet eligit singlr in patronū. Sicut cōmendabilis multoꝝ mos hꝫ eligere vnū ex aplis: quē inter ceteros spāli veneratiōis deuotiōe amplectunt. Ob idē cācel. in de mēdicitate spūali ꝯmēdat. Nec frustra id fieri putādū est: qm̄ scti illi quos spālr veneramur: et singularia nobis ꝑfocinia impēdūt. Sicut de quadā matrona recitat Greg. home. xxxij. Hec cū frequēter ecclesiā btōꝝ martyꝝ ꝓcessi: ⁊ martiniani deuote visitaret: quadā die eosdē sctōs martyres obuiaꝫ habuit: dicētes sibi. Tu nos modo visitas: nos te in die iudicij requiremꝰ: ⁊ q̄cq̄d possumꝰ ꝑstabimus tibi. Ecce quāta certitudine ꝓmiserūt scti isti assistētiā matrone: a qua spālr visitabant. Rogari em̄ volūt sancti: ⁊ (vt ita dixerim) ait Greg q̄rūt vt q̄rātur. ⁊ subdit. Hos ergo adiutores vestris orationibus q̄rite: hos ꝓtectores vestri reatꝰ inuenite: qz ne petōres puniri debeāt rogari vult ⁊ ipse q iudicat. Rursus ait cācel. Ad aliquē sctōꝝ cōuertere ꝓ necessitatibꝰ aliq̄bꝰ subleuādis: vel impetrāda q̄dā spāli grā: qui sctūs vel sancta priuilegiatū donū recepisse memorat vt opē ferat: qz diuisiōes grārū sunt vt supiꝰ est deductuꝫ. ❡ X Ex his patꝫ quēadmodū ordinata veritate ꝯuerti possumꝰ ad ad sctōs: vel maiori apud deū glia fulgētes: vl nobis magis familiari deuotiōe notos: aut ad ꝑstādū q possimꝰ singulari ꝑuilegio dotatos: vel tādē nobis certa ꝯuersatiōe: aut alijs cāis q̄ndicꝫ magis notos. ❡ Hic em̄ ordinatꝰ sctōꝝ cultꝰ multa fidelibꝰ ꝯfert bona. vt di. Hen. de has. sup Gen. naꝫ ꝯfirmat fidē: eleuat spē: auget charitatē: deuotionem accēdit: iustos letificat: petōres ꝯfūdit. Fides em̄ viatoribꝰ idubia reddit: cū audit q in ea ꝑsistētes sic sublimati sūt a deo: ⁊ ei tm̄ placuerīt. Eleuat spē celestē ꝯsequēdi gl'iā: qm̄ media ipa cognoscimus q̄bꝰ sīles nob mortales ad ipsā ascēderīt: eosq3 ad hāc ꝯseq̄ndū: idubitatos p̄ ceaꝫ auxiliatores fidelissimos audimꝰ. Auget charitatē: dū eos hāc ꝑfecte excercēdo: tāta intelligimꝰ p̄mia meruisse. deuotionē accēdit: nā exēpla sctōꝝ audita ⁊ ꝯsiderata: nōnūq̄ plꝰ accēdūt q̄ rōciatio aut simplex doctrina s̄m Greg. hom. xiij. in Eze. in ꝓlo. sui dialo. Iustos et letificat: dū ꝓ terrenis celestia: ꝓ tpalibus eterna dn̄z audiūt suis dilectoribꝰ ⁊ hos q colūt mēsura plenissima tribuisse. Petōresq3 ꝯfūdit qm̄ sctōꝝ ꝯpatiōe appet inexcusabil eoꝝ negligētia: q cū scti āgelicā ducere vitā: ipsi bestias imitāt: sūma bona ꝑdiderīt: q ⁊ ipsi: sicut illi: si volebāt poterāt acq̄sisse. Cōfūdunt nihilominꝰ vtilr ad supbiā ex q̄busdā bonis suis opibꝰ tētati: dū oia opa sua bōa i ocul' suis vilescūt ex cōpatiōe eoꝝ ad magna illa merita btōꝝ. ❡ Y Et quēadmodū discretꝰ sctōꝝ cultꝰ ꝯmēdabil' ē deo: ⁊ sctis acceptꝰ ⁊ cultoribꝰ vtilis vite ꝑfectꝰ: ita idiscretꝰ deo sanctisq3 displicēs ⁊ cultoribꝰ. tāq̄ supstitiosus, culpam auget. Est āt idiscretꝰ dū nulla rōnabili subsistēte cā: maiori solēnitate festiuioribꝰ q3 cerimōijs agūt festa sctōꝝ iferioris ordis q̄ sctōꝝ ordis supioris. Siliꝫ si sctūs extollit idiscrete ꝑ excessū i virtutibꝰ ⁊ donis vie vl patrie hit. Aut dū aliq̄ dona: virtutū opa vel miracula sctō attribuūt ficte: q nulla eū scriptura ꝯmemorat hūisse. Aut q̄rto dū aliq̄s nō sctūs sed aut ignotus ꝓ sctō colit. ❡ Siquidē indiscretꝰ ē ille cultꝰ: dū q̄dā eccl'ie q̄stū pietatē estimātes: ꝑp solas q̄tidianas distributiōes: aliquē simplicē martyrē: ꝯfessorē: vl virginē: solēnioribꝰ cerimōijs agūt i pulsibꝰ lūinibꝰ: vestibꝰ sacrꝭ cātu: organis: q̄ festa aploꝝ imo q̄nq3 q̄ festa btissime v'ginis aut xp̄i. Nec hoc lō culpādū ne nimiꝰ sctis honor ipēdat: nā nulli sctō etiā minimo honor sue gl'ie ꝯdignꝰ ab homine impēdi pōt: homine. s. mortali: qui est puluis ⁊ cinis

Proprius āgelꝰ adorandus.

Gre.xxxij.

Gerson.

Cultꝰ indiscretꝰ dicat.

⁊ vermiū esca:cū eoꝝ pñtia angelis sit veneranda:
immo qꝛ eoꝝ vnicuiqꝫ laus est a deo.vt dicit aplˢ
j.Coꝛ.iiij.Sed ꝓpter sanctoꝝ merita simul ⁊ glo
riā discernēda:decet talis moderatio vt summis fe-
stis xp̄i potiora q̄ possum⁹ exhibeam⁹:nō q̄ illa
sint ꝯdigna:sed qꝛ nō valemus impēdere maiora.
Deinde ceteris moderatiori cultu seruiēdū est ma
gis ⁊ min⁹ ſm differētiā ⁊ distinctionē eoꝝ quos
festinam⁹.Inter quos indiscretos maxie excedūt
qui sctis latriā q̄ soli deo debet̃:exhibēt:siue actu
mētis:siue exteriorib⁹ ceremonijs ipsam ex ꝓpa
instōne vel ꝯsuetudine significātib⁹.Uñ cū (excepit
causa)ecclesia in letanijs ⁊ deū ⁊ sctōs inuocat:dif
ferētiā in ꝟbis hꝫ:nā a pr̃e misericordiā petit.dī.
Pr̃ de celis de⁹ miserere nobis.A sctis itercessio-
nem postulat.dī.Sctā Maria ora ꝓ nobis.Indif
crete q̄cq̄d deo referat̃:sine differētia sanctis attri
buūt.Sic peccāt qui sanctis,sacrificāt qđ idolola-
trie est.Sol⁹ eñ de⁹ sacrificioꝝ oblatiōe adorād⁹
est.Lꝫ eñ in honorē sanctoꝝ ecclesie ⁊ altaria ꝯse
crent̃:⁊ ipsi missarū solēnijs honorent̃:tñ sacrificia
soli deo offerunt̃.Uñ nemo pōtificū assistēs altari
sanctoꝝ Petri ⁊ Pauli dixit aliqñ.Offerimus tibi
Petre aut tibi Paule.Sic nōnūq̄ stulti hoīes er-
rāt qui feriādo ⁊ ieiunādo sanctos honorāt mino
res:fortasse ꝓpter aliqđ tpale dānū cauēdū vel re-
mouēdū:aut bonū ꝯsequendū:⁊ maiores sanctos
ꝑtereūt:nec ieiunāt:nec celebrāt:dū id ecclia ꝑci-
pit ꝓpter bona ꝑpetua ꝯsequēda:nō attēdētes il
lud.b.Ber.ser.xlix.sup Cāti.Ingratū est spūitan-
cto q̄cq̄d obtinueris:omisso eo ad qđ tenerꝭ.¶ Di-
ctū est aūt vigilāter sine rōnabili causa.Sunt eñ
cause plures ꝓpter quas inferioris ordinis san-
cti festiui⁹ honorant̃:ita tñ vt latrie cult⁹ nō impē
dat̃.Una si fuerint ecclesie patroni:aut si corpora
liter in eis requiescūt:vel eoꝝ reliq̄e ibi ꝯseruātur:
aut qꝛ ibi passi sunt:aut fidelib⁹ illi⁹ loci viui:vel
defuncti plura bñficia ꝯtulerūt:tales eñ ecclesie
magis tenent̃ eis ad gratiarū actiones ꝓpensius
repēdēdas.Et possent addi cause.ß.tacte.Nō eñ
irrōnabile iudicat̃:vt huic sancto festiui⁹ seruiaꝫ:
quē spāli in virtutib⁹ habeo imitari:vel cui⁹ suf-
fragia ex ꝓpria necessitate magis ꝯgruit implora
re.¶ Z Est quoqꝫ idiscret⁹ ⁊ reꝑhēsibilis ille cul
tus.vt dicit Hēri.de has.sup Sen.dum in cōmen
dādis virtutib⁹ sanctoꝝ in via possessoꝝ:siue in
gloria ꝯsummatoꝝ:ois ꝑ excessū denūtiant̃:ꝑ sup
latiuū qui soli deo ꝓpri⁹ est:vt nō remaneāt ꝟba
quib⁹ deū in talib⁹ suā creaturā excedere enarre
mus:vñ cū de deo verissime canit ecclesia.Tu so-
lus altissim⁹:non videtur de quocūqꝫ sancto dici
posse:in sanctissim⁹:iustissim⁹:beatissim⁹ ſm ser-
monis ꝓprietatē.✱ Siue eñ affirmatiue siue ne-
gatiue exponat̃ suꝑlatiu⁹:certū est ipsum soli deo
ꝯuenire:vñ tales locutiōes dū de sanctis inuentū-
tur:sunt hyꝑbolice ⁊ improprie:in q̄b⁹ suꝑlatiu⁹ ꝑ
valde exponēd⁹ est:vt beatissim⁹.i.valde vel mul
tum beat⁹.Eapropter mod⁹ illi improprı⁹ exten
dēdus nō est:sed poti⁹ restringēd⁹.Magis tamen
abusus ille reꝑhēsibilis est:si ꝑdicata q̄ ſm vsum
ecclesie soli deo patri ⁊ mediatori xp̄o attribuunt̃
vt oꝑa saluatoꝛ ⁊c.etiā sanctis applicant̃:maxime
si hoc ꝓpter q̄stū fit.Indiscretior talie cult⁹ est:et
blasphemie ꝓxim⁹ dū dona:virtutes oꝑa aut mi
racula nō habita sanctis attribuunt̃:aut in eis q̄
facta nō fuerūt:laudant̃ falso:aut in celis sublima
tio ascribit̃:quā non sunt ꝯsecuti.Ad hos dici pōt
verbū Job.xiij.Nō indiget de⁹:sed neqꝫ sancti ei⁹
mēdacijs vestris vt ꝓ eo vel illis dolos loq̄mini.
Laus illa plurimū displicet sanctis:q̄ veritati sta
biliter innixi:mēdacijs delectari nō pñt.Cultores
etiā hmōi qui mēdacia in doctrina religiōis com
mittūt grauiter peccāt:vel si ita esse credūt:fatue
leuitatis arguunt̃:q̄ deo in seruis suis displicet:

Bernar.

Henric⁹ de hassia.

✱ Honorādi sunt scti:ñ adorādi . honorādi sūt:sꝫ quā sūt:sꝫ sub deo:ñ latria sed dulia:nō discret⁹ ē ille cult⁹ restrigēd⁹:q̄ a nōnullis colunt̃ scti excessiue ⁊ ꝑ suꝑlatiuū:vt iuxta illᵒ dōs btissime.N.nā ola ista suꝑlatiua soli deo attribui debēt.iuxta illᵒ qđ canit ecclia. Tu solus altissim⁹ Iesu xp̄e. Job.xiij.

quos vt Aug.in de vita xp̄i ait.graues:prudētes:
pios:irreꝑhēsibiles esse ꝯuenit.¶ ⁊ Sed ⁊ nimiū
oberrāt:qui ꝓ sancto colūt qui sctūs nō est:nec vi
te sue testimoniū hꝫ legēdas:vel penitus apocry
phas:vel aliqñ ab infidelib⁹:aut falsis xp̄ianis ob
q̄stū:quo nō deus:sed idolū auaritie colit̃:ꝯfictas
In quo cultu ꝓfano diabol⁹ plurimū delectat̃:et
q̄ntū valet coopat̃:vt in errorē ꝑtrahat cultorē ve-
ritatis.Ob quā etiā causam pseudo ꝓphetꝭ ⁊ ma
gis assistit apparētib⁹ miraculis.Sic scribit Se-
uer⁹ Sulpiti⁹ in vita.b.Martini:q̄ latro quidā a
multis peregrinātib⁹ colebat̃:qui etiā error tādē
per.b.Martinū sublat⁹ est.¶ Talis modi erroꝝ est
etiam ad loca nō ꝯsecrata ꝑegrinatiōes fiūt:vel ad
sanctos nouiter notos ⁊ incognitos omissis vete-
rib⁹:quasi nō possent inuocātib⁹ se:aut ꝯdigne co
lētib⁹ ea impetrare que a min⁹ notis petūt̃:vt dī.
Henri.de has.vbi.ß.¶ Errāt nihilomin⁹ in postu
lādis auxilijs a sanctis:qui vel nō petēda petunt:
aut ꝑncipali⁹ ⁊ ꝑmo petūt:que secūdario ⁊ minus
ꝑncipalr petēda fuerāt.Aut qui cupita inordina
tis modis a sanctꝭ obtinere q̄rūt.Uel qui ita a mi
norib⁹ sanctis auxilia q̄rūt vt hec maiores sctōs:
immo nec deū dare ꝯfidāt.Propter qđ ⁊ maiori re
uerētia se ꝯuertūt ad minores sanctos q̄ ad maio
res:vel ad deū:sed hoꝝ ꝓsecutionē relinquo pro-
pter nimiā digressiōis ꝓlixitatē.¶ Solet aūt sa-
cerdos dū dī.Cōicātes ⁊c.ſm morē multarū eccle
siarū man⁹ alti⁹ ꝟsus celū tēdere.Cui⁹ causam di
gestā nō inuenio:sed puto q̄ nō inconueniēter hic
mos inoleuit:vt gest⁹ corporis ꝯcordet sermo
nis.Nā cū hac clausula cōionis significat̃ conne-
xio:qua ecclesia militās triūphanti ꝯnectit̃:man⁹
in altū versus celū eleuāns:hoc idem mēbroꝝ ere-
ctione reꝑsentat quasi se erigendo:velit sugnē se
coniungere ciuitati.

Augu. Seuerus Sulpi.

Quos errāt qui a sctis auxiliū postulant.

¶ Lectio.xxxiiij. A

Hanc igit̃ oblatio-

nem.¶ Hec est pars tertia canonis
ꝑncipalis:in qua postq̄ in parte se-
cūda ꝑcedēti posita est sanctoꝝ inuo-
catio:quoꝝ meritis ⁊ ꝑcib⁹ dona no
bis a deo ꝯferunt̃.In ista parte petit̃ acceptio ob
latiōis ac sacrificij:qua electi a ꝑfidis:ac oblatio-
nes placide a displicētib⁹ discernunt̃.Et diuidit̃ i
tres particulas ſm tres petitiōes quas ꝑ illas cō
plectit̃.In ꝑma petit̃ qđ dictū est q̄ntū ad oblatio-
nem generalr.Scđo petunt̃ sacrificātib⁹ cōmoda
tpalr ⁊ eternalr.Tertio petit̃ oblationis ꝑfectio
q̄ntū ad finē ꝑncipalē:qui est trāsubstātiatio; spā
liter.Scđa ibi:dieſqꝫ nr̄os.Tertia ibi:quam obla
tionē.¶ In ꝑma parte dicit.Hanc igit̃ oblationeꝫ
seruitutis nr̄e:sed ⁊ cuncte familie tue:q̄s dñe vt
placat⁹ accipias.Dicit igit̃:ad denotādum q̄ hec
pars est ꝯclusio hui⁹ qđ ꝑmissū est.q.d.Igit̃ qꝛ nō
est loc⁹ offerēdi sacrificiū vnitatis extra vnitateꝫ
ecclesie:sanctoꝝ memorie cōicātes ⁊ in eoꝝ cōione
sacrificiū offerētes:qui ritū hui⁹ sacrificij nobis tra
diderūt:⁊ ipm offerēdo grām ⁊ miam ꝯsecuti sunt
rogam⁹ q̄ten⁹ eis intercedētib⁹ hāc oblationē:hec
dona:hec mun̄era:hec sancta sacrificia illibata ser-
uitutis nr̄e:quā.s.facim⁹ in vero cultu soli deo de
bito.Sed ⁊ cūcte familie tue.s.sub crucis vexillo:
ac militie xp̄iane militātis:q̄s dñe:de⁹ oīps:⁊ cle-
mētissime pater:placat⁹ meritꝭ ⁊ ꝑcib⁹ beatissime
virginis Marie:sanctoꝝ apostoloꝝ:martyꝝ:⁊ oīꝫ
electoꝝ tuoꝝ accipias.i.gratāter accepices. ¶ B
Qđ dr̄:nr̄e seruitutis.dr̄ ꝓ clero ſm Alb.⁊ qđ seq̄t̃:
⁊ cūcte fa.tue:addit̃ ꝓ laico populo.Sicut eñ ser
uit⁹ regis in cubicularijs:⁊ dapiferis:pincernis:
marscalcis:ducib⁹:⁊ alijs regalis aule ministris:
ita est seruit⁹ dei in tēplo ad oblatiōis ꝯsecratio-
nem ordinat⁹.s.lanitoꝝ:ceroferarioꝝ:exorcistaꝝ:

acholytoꝝ:lectoꝝ:subdiaconoꝝ:diaconoꝝ:ꝑsbyteroꝝ:ep̄oꝝ ⁊c.q̄ seruit⁹ Theosebia ⁊ dei cult⁹ dr: de quo lec.xviij. Et sicut victoria non est regis tm̄ sed oīm qui in seruitute regis ad victoriam aliq̄d ꝯferūt. In exercitu eñ regis vn⁹ exercitui coquinat: alter arma parat: terti⁹ sellat equos: q̄rt⁹ parat milites: q̄nt⁹ ordinat acies: pugnat sext⁹: re/re naq̄ ꝓcedētes septim⁹: octau⁹ postremos adiuuādo totū ꝓmoꝝ recurrat. Et victoria est per modum diuersum oīm illoꝝ: ⁊ q̄cūq; illoꝝ defuerit rex victoriā nō ꝯsequet. Ita in oblatiōe ianitor tēplū in quo fit oblatio mūdū custodit. Ceroferari⁹ tenebras visibiles ⁊ inuisibiles repellit. Exorcista vim demonis excludit: ne cōicātes a cōiōis ꝑceptione impedire possit. Acholyt⁹ virtutē fidei exponit. Subdiacon⁹ materiā immolādarū hostiarum ad sacrm̄ suggerit. Diacon⁹ oblationes ⁊ pallas corporalis in altari disponit. Sacerdos aūt vt ꝑfector sanctitatis oblationē ꝑficit: ⁊ ideo oīm clericorum est aliquo modo oblatio. Et hoc attēdens. b. Grego. dī. Hāc igit oblationē seruitutis nr̄e. hoc est ad cui⁹ ꝑfectionē tota nostra ordinata est seruit⁹. Sed ⁊ cūcte familie tue. Hoc ꝓ laico populo adiūctū est: q̄ (sicut dictū est) voto ꝯcurrit ad hanc oblationē ꝓ q̄to sacerdos ꝑsonā toti⁹ ecclesie: cuius ipsi partes sunt ⁊ mēbra: gerit. de quo Canti. vj. Terribilis est ecclesia vt castroꝝ acies ordinata. ⁊ Gen. xxxij. Castra dei sūt hec. Et sm̄ hoc exponit Alb. qđ subdit. Quesum⁹ dn̄e vt placat⁹ accipias. s. seruitute cleri: ⁊ voto toti⁹ popli accipias: vt pl⁹. i. acceptā habeas: pro oīb⁹. s. pro qb⁹ tibi offert. Malac. iij. Placebit deo sacrificiū Iude ⁊ Hierl'm sicut dies seculi ⁊ sicut anni antiq̄. Iuda eñ qui interp̄tat ꝯfitēs ⁊ glorificās: significat clerum ꝯfitētē ꝯfessiōe veritatis in p̄dicatiōe ⁊ glorificatiōe. In laude aūt Hierl'm populū significat: cui⁹ sacrificiū placet ꝑ acceptationē deo: sicut dies seculi: hoc est sicut sacrificiū a dieb⁹ seculi a sanctis oblatū. Et plꝫ sicut anni antiq̄ qui sunt anni eterni qui nō deficiēt: hoc est sicut acceptuꝫ est ab eterno in ꝑordinatiōe dei. hec d's. Alb. ¶ Petitur aūt acceptari hoc sacrificiū nr̄m: nō q̄tū est ex pte sacrificij in se: q: illud deo displicere non pōt. Hic eñ sacrificat fili⁹: de quo paterna vox ait. Hic est fili⁹ me⁹ dilect⁹ in quo mihi bene cōplacui. Mat. xvij. Sꝫ petit acceptari q̄tū est ex parte ministrorum ecclesie: q: q̄nq; accepta nō est. quia indigne hoc sacrificiū tractāt ⁊ offerūt. Unde de talib⁹ dr Hiere. xj. Quid est dilect⁹ me⁹ in domo mea facit scelera multa? Nunq̄d carnes sancte auferēt a te malitias tuas in q̄b⁹ gloriata es? ¶ C Diesq; nostros in tua pace disponas. Ista est pars. ij. partis iij. p̄ncipalis: in qua sacrificātib⁹ cōmoda petunt. Et p̄mo tp̄alis. scđo eterna: que sūt liberatio a dānatione: ⁊ associatio electoꝝ glorie. Et has tres petitiones. b. Greg. in canone dr addidisse sm̄ Inno. vñ petit sacerdos. Diesq; nr̄os in tua pace disponas. O dn̄e ꝑ eū qui ꝓ nobis tradit⁹ est in manus eoꝝ qui pacem oderūt. Atq; ab eterna dānatione nos eripi. s. iubeas. Per eū qui ꝓ nobis tp̄ali morte dānat⁹ est. Et in electoꝝ tuoꝝ iubeas grege numerari. Per eū. s. q̄ ꝓ nobis deputat⁹ est cū iniq̄s. In his trib⁹ ꝯfitet ecclesia in deo esse vniuersale ⁊ sup̄mū dn̄iū: quo ad triplicē mūdi machinā: hoc est quo ad oēs creaturas. Per p̄mū. s. dies nostros ⁊c. recognoscit ip̄m dn̄m in terris. Per scđm. Atq; ab eterna: ꝯfitet ip̄m dn̄m in inferis. Per tertiuꝫ. Et in electoꝝ ⁊c. ꝯfitet ip̄m dn̄m in celis. Et petuntur in his trib⁹ duo sm̄ d's. Alb. Unū ptinēs ad tēpus: aliud ptinēs ad eternitatē. Ad tp̄s ptinet illud qđ dr. Diesq; nr̄os. s. huic vite ꝯcessos in q̄b⁹ multa turbātia oriunt. sm̄ illud ad Ephe. v. Redimētes tp̄a: q̄ñ dies mali sunt. In tua pace: q: illa sola secura est. Disponas: q: tue soli⁹ sapie est mala futura ꝓuidere. ¶ Hinc Inno. ⁊ Alex. q̄drupicē pacē distinguūt. s. pacē peccatoꝝ fugiēdā: pacem tp̄is que indifferēs est: de per se nō mala ⁊ ideo acceptāda. Pax iustoꝝ: ⁊ hec duplex. s. pax pectoris ⁊ pax eternitatis: ⁊ hec est desiderāda. Sꝫ de his j. lati⁹ circa particulā. Pax dn̄i sit semp vobiscuꝫ. ¶ Ad eternitatē ptinēt duo q̄ sequunt. Unū eterni mali euitatio: aliud eterni boni adeptio. Quo ad p̄mū dr. Ab eterna dānatiōe nos eripi. Quo ad scđm. Et in electoꝝ tuoꝝ iubeas grege numerari ¶ D Rōnabilr aūt petit ab eterna dānatiōe liberatio: ꝓpter tormētoꝝ ⁊ penarū immanitatē: que dānatis ꝑpetuo infligit sm̄ corp⁹ ⁊ aīam. Corpus quidē penis varijs quo ad oēs sensus afficit. Aīa sm̄ oēs suas potētias cruciat. Nā quo ad visū est ibi luminis p̄uatio: qđ delectabile est oculis videre. sm̄ illud Eccle. xj. Dulce lumē ⁊ delectabile est oculis videre solē. vñ Mat. xxij. Ligatis manib⁹ ⁊ pedib⁹ ꝓijcite eū in tenebras exteriores. ⁊ Sapi. xvij. Ignis q̄dē nulla vis poterat illis lumē p̄bere Nec syderū lympide flāme illuminare poterāt illam noctē horrēdā. Est ⁊ aliud cruciās visum: fumus. s. execrabilis. Apo. xiiij. Fum⁹ tormētoꝝ eorum in secula seculoꝝ ascēdet. Erit ⁊ ibi existētiuꝫ aspect⁹ horribilis Sap. xvij. Persone tristes illis apparētes pauorē illis p̄stabāt. ⁊ Esa. xiij. Unusquisq; ad ꝓximū suū stupebit: facies cōbuste vultus eoꝝ. Est ⁊ ibi flet⁹ oculoꝝ: iesu⁹. Ibi erit fletus ⁊ stridor dētiū. ¶ Quo ad auditū. Est ibi son⁹ horribilis. Sap. xvij. Sonit⁹ descēdēs ꝑturbabat illos. Iteꝫ gemit⁹ miserabilis. Ibidē. c. v. Et vidētes turbabūtur timore horribili: gemētes pre angustia. Itē blasphemia execrabilis. Apocali. xvj. Blasphemauerūt hoīes deū ꝓpter plagā: q̄ñ magna facta est vehemēter. ¶ Quo ad olfactum: est ibi sulphur fetēs. Apo. xiiij. Cruciabunt igne ⁊ sulphure in ꝯspectu āgeloꝝ. ⁊ in ps. Ignis ⁊ sulphur pars calicis eoꝝ. Item pix ardēs. Esa. xxxiiij. Conuertent torrētes eius in picē: ⁊ humus eius in sulphur: ⁊ erit terra ei⁹ in picē ardētem nocte ⁊ die: ⁊ non extinguet in sempiternū. ¶ Quo ad gustum. Absynthiū amarū cib⁹. Hiere. ix. Ecce ego cibabo populū istū absynthio: ⁊ potū dabo eis aquaꝫ fellis. Item fel draconū potus. Deu. xxxij. Uua eorum vua fellis: ⁊ botr⁹ amarissim⁹. Fel draconuꝫ vinū eoꝝ: ⁊ venenū aspidū insanabile. ¶ Quo ad tactū est ibi ignis vrens. Mat. xxv. Discedite a me maledicti in ignē eternū: qui parat⁹ est diabolo ⁊ angelis eius. Itē vermis corrodēs. Esa. xiiij. Detracta est ad inferos supbia tua. Subter te sternetur tinea: ⁊ operimētū tuū erūt vermes. Itē bestie mordēs. Deu. xxxij. Dētes bestiarū mittā in eos; Itē malleus ꝑcutiens. Prouer. xix. Parata sūt derisoribus iudicia: ⁊ mallei ꝑcutiētes stultoꝝ corporibus. Itē. Estus insupabilis ⁊ frigiditas intolerabilis. Iob. xxiiij. Trāsibūt ab aq̄s niuiū ad calorē nimiū. ¶ Nec hec solū corp⁹ affligēt: verū tm̄ ipsi⁹ penā quo ad oēs suos sensus sm̄ Basiliū ois feditas ⁊ inmūdicia: squallor ⁊ impuritas elemētoꝝ post diē iudicij in inferno aggregabunt. ¶ E Affligit ⁊ aīa in suis potētijs sensitiuis ⁊ itellectiuis vñ sꝫ Dio. Est ibi ꝑterna phātasia: demēs ꝯcupiscētiā: ⁊ furēs tristitia. Torsiones ⁊ dolores tenebunt eos: scribit Esa. xiij. q̄tū ad ꝯcupiscibilem. Peccātor videbit ⁊ irascetur: dicit ꝓpheta q̄tum ad irascibilē. Est itellectu pena dāni: q̄ est carētia visionis diuine essentie: q̄ est in dānatis maxima pena rū: de quo Chry. Si mille mihi gehēnas ꝓponas: nō tm̄ reputo sicut ab illi⁹ glīose societatis iocūditate expelli. Et iteꝝ. Excludi a bōis eternis: ⁊ alienū effici ab his q̄ p̄parata sūt iustis: tm̄ gnat cruciatū ⁊ dolorē vt ēt si nulla pena extrinsecus torq̄ret: hec sola sufficeret: Et itelligēdū vr̄ hoc d' pena dāni: q̄ ꝯseq̄t peccm̄ actuale: q: illā ꝯcomitat tristicia ⁊

Grego.
Canti. vj.
Gen. xxxij.
Mala. iij.
Matthei xvij.
Hiere. xj.
Ad ephesios. v.
Eccle. xj.
Mat. xxij.
Sap. xvij.
Apo. xiiij.
Apo. xvj.
Esa. xxxiiij.
Hiere. ix.
Deutero. xxxij.
Esa. xiiij.
Prou. xix.
Iob. xxiiij.
Diony.
Chryso.
Augu.

pena sensus: p quāto sic dānati odiūt carētiā diuine visiōis: lic̄ʒ iā in eis est pp demerita ppa. Qd odiū tristitia seq̄t: qr tristitia est (fm Aug. xiiij. de ciui. dei. c. xv.) de his ceb⁹ q̄ nobis noletib⁹ accidūt. Pena aūt dānī q̄ seq̄t originale in puerꝫ sine baptismi susceptiōe decedētib⁹: est ipsis pena mitissima: fʒ b. Aug. in de baptismo paruulorꝫ. & hoc forte qr eā tristitia nō ꝯcomitat. ¶ Est & in itellectu pena alia q̄ notari pōt pena excecatiōis. Determinat ei itellect⁹ ab igne detinēte obiectiue ad intētā & perpetuā sui ꝯsiderationē: vt nō possit exire fʒ imperiū volūtatꝫ: nūc in ꝯsideratione hui⁹ nūc alteri⁹. De q̄ accipi pōt illud Hiero. Tāta est i iferno vis doloris: q mēs ad aliud dirigi nō pōt: nisi ad qd doloris vis ipellit. ¶ Est in volūtate remorsus ꝯtinu⁹: & obstinatio in malo. de q̄ Aug. in de fi. ad pe. In iferno & si spūs erit plenitudinis: nō th erit correctio volūtatis. Sap. v. Pniam agētes & p angustia spūs gemētes. ¶ Has penas i q̄dā sūma nūerat Inno. in de vilitate ꝯditiōis hūane. in fine di. Ibi erit flet⁹ & stridor dētiū. gemit⁹. eiulat⁹ & vlulat⁹: luct⁹ & cruciat⁹. stridor & clamor: timor & tremor: dolor & labor: ardor & fetor: obscuritas & āxietas: acerbitas & aspitas: calamitas & egestas: āgustia & tristitia: obliuio & ꝯfusio: torsiōes & punitiones: amaritudies & terrores: fames & sitꝫ: frigus & cauma: sulphure ignis ardebūt in secla seclorꝫ. Qui hec fidelr corde ptractat: dr̄c pōt cū ppha. Circūdederūt me gemit⁹ mortis: dolores inferni circūdederūt me. Quis eīm hec meditās nō expe terretur? Sed felix terror trāsitori⁹ q̄ timorē eternū excludit. Felices q̄ fʒ ps. alibi. viuētes descēdunt in infernū: p horꝫ diligētē ꝯsiderationē vt caueāt ne morientes descēdāt dū cauere iā nō pñt: & ibi irremediabilr pmaneāt ineīnū. ¶ Merito igr̄ sacerdos ne xp̄i sanguine a tātis penis sufficiēter redēpti: p pctōrꝫ recidiuā iterū eisdē deputent: petit p̄rem clemētissimū in psona fideliū: a dānatiōe ppetua liberari: & hoc in missa: q̄ vt freq̄nt dictū est dn̄ice passiōis memoria agit: p quā solā a dānatiōe nos ꝯtingit ppetua liberari. ¶ f Scd̄o petit in psona eorūdē fideliū boni eterni adoptionē in hbo. & in elec. tu. in grege nūerari: Electorꝫ vcʒ q̄ p grām finalis electiōis a massa pditiōis pctōrꝫ sunt sepati q̄les sūt ab eterno p̄destinati: vt in ipsorꝫ ꝯsortio ppetuo gaudeāt & letent. Huic gregi si annumerati fuerim⁹ btitudine nō p̄uabimur: qr stabilis certusq3 est electorꝫ nūer⁹ in p̄destinatiōe pr̄is: a quo null⁹ vnq̄ excidit: qr ille minui ñ pōt: sʒ nec augeri: vt vno tpe maior sit: alio mior. neq3 illi ascribit q̄sq̄ d nouo. Oēs electi ab eīno sūt p̄destinati: sicut & reprobi ab eīno p̄sciti. Neq3 ascript⁹ delet pp dei immutabilitatē: q̄ saluari ñ posset ponēdo nouitatē i p̄destiatiōe & reprobatiōe finali. Req̄rit eī successiua ꝯdictoriorꝫ v̄ificatio d eodē mutationē: aut in altero extremo: aut motu vl tpis lapsu. Sʒ ad eīnitatē nihil facit tps vl mot⁹: nec sufficit mutatio i p̄destiato vel p̄scito: qr nihil in ee extradeū ponit eā p̄destiatiōis. de q̄ alibi. ¶ Sʒ si nūero electorūʒ nemo addit: q̄o petit sacerdos vt i electorꝫ morꝫ iubeas grege nūerari? Solo. Uno mō petit vt cōnūeremur cū electꝫ fʒ p̄ntē iustitiā hoc est vt habeamus grāʒ: quā hñtes: electi dicimur p statū p̄ntꝫ vite. fʒ quē modū dicit bea. Aug. Si nō es p̄destinatus: fac vt p̄destierꝫ. & Ambr. Si tu noueꝫ mutare vitā: de⁹ nouit mutare sniaʒ. Alr dr̄ q nō petit sacerdos vt de nouo cetui electorꝫ ascribamur: sʒ vt cū electꝫ nūeremur in eīna btitudie iuxta ofonis sue: tāq̄ medio a deo ordinato ad eīne vite ꝯsecutionē fʒ modū. s. lec xxxi. expositū. Merito ḡ petit sacerdos nūerari iter dei electos: qr illis p̄parata sūt gaudia: q̄ ocul⁹ nō vidit: aurꝫ nō audiuit: q̄ nec in cor hoīs ascēderūt. Que ligua (ait Greg. i hom. xxxvij.) dr̄e: aut q̄s itellect⁹ cape pōt: q̄ita sint gaudia āgelorꝫ choris itesse: cū btissimis spiritib⁹ glie ꝯditoris assistere: p̄ntē dei vultū cernere: icircūscriptū lumē videre? Magna ē mltitudo dulcedinis tue: ait ppha: quā p̄parasti diligētib⁹ &c. Panē ei ibi angelorꝫ: & de pleno māducabit hō: & de calice inebriabit q̄ p̄claro. Sʒ indicibilia cur edicere laboram⁹? ¶ Cōcludit ofoꝫ p eūdē iesū xp̄ʒ dn̄ʒ nr̄ʒ. Ad q̄ null⁹ r̄ndet: Amē. dicit Alb. nisi angeli q̄ in hoc ministerio esse dn̄c. Hāc ofonē legēs sacerdos ꝯfun de se iclinat & fm Alb. q̄si cōpitꝫ nutu di. Hāc igit: oblationē ipsā dēmōstrat. seq̄t. ¶ G Quā oblationē tu de⁹. Hec est pars. iij. tertie pt̄is p̄ncipal̄ canōis in q̄ post petitionē acceptatiōis hostie spūalē & cōmodorꝫ sacrificātiū tpal̄r & eternalr: petit pfectio oblatiōis q̄tū ad finē p̄ncipalē q̄ est trāssubstātiatio spāl̄r vt. s. ex esca & potu materialib⁹ fiat nobis corp⁹ & sanguis iesu xp̄i dn̄i nr̄i: verū & ver⁹. ¶ Et diuidit in duas ptes. In p̄ma petit oblatiōis gratificatio. In secūda corporis & sanguinis xp̄i consecratio. ibi. Ut nobis fiat. Quo ad primum dicitur. Quam oblationem scilʒ seruitutis nostre: et cuncte familie tue. i. ceterenam materiam ad corpus filiꝫ tui destinatam tu deus pater clementissime quesumus facere digneris in omnib⁹ benedictam. ¶ In omnib⁹ multipliciter exponitur fm q includere pōt multiplex distributibile: & aliud & aliud determinare. Potest enim determinare a parte suppositi vocatiuum casum: scʒ tu deus vt sit sensus: tu deus existens in omnibus: scilʒ creaturis & naturis sine tui diffinitione: in oī loco sine tui circumscriptione: in omni tpe sine vicissitudie & tui mutatione. Uel potest determinare ip̄m suppositum. s. nos quesumus: vt sit sensus: nobis in oibus nostris virib⁹: tota cognitione: tota mente: toto itellectu quesumus: vt hanc oblationem facere digneris benedictam. Potest etiam determinare appositum. & hoc quadruplr. Quia vel distribuit pro modo idest facere dignis hanc oblationem in oibus. i. oibus modis: vel oimode & cōngruenter benedictā: & sic pōt accipi aduerbialiter: p oimode. Uel distribuit pro offerentibus. i. facere digneris eā benedictā in oibus scʒ offerentibus. Uel distribuit pro hostijs: vt sit sensus. Digneris eam facere benedictam in oib⁹ hostijs. i. trāsferre in eā hostiā: que in idem super omnes hostias est bn̄dicta & ascripta &c. scʒ in corpus & sanguinem: vt. j. sequitur. Hec est expositio domini Inno. Uel pro his pro quib⁹ fit oblatio: vt sit sensus. In oībus. i. pro oibus gradibus cleri & populi: nullum ab oratione excipientes. Et hec est Alb. Nā pusillum magnum ipse facit: & equaliter est illi cura de oibus Sapiē. vj. ¶ H Petit aūt sacerdos quinq3 in hac prima orationis parte: fm quinq3 noīa que hic ponunt. s. benedictā: ascriptā: ratā: rōnabilem: acceptabilē. ¶ Exponūtur autē hec quinq3 vocabula quintupliciter: scʒ. In ordine ad distinctionē effectuū sacramēti. In cōparatione ad hostias veteris testamēti. In oppositione immanis inde sacrilegij. In ordine ad dona que nobis optam⁹ concedi. In ordine ad rem sacrificij. ¶ Primo modo exponit beatus Aug. vt habet de cōse. dist. ij. virū sub figura: qui dicit sic. Hanc ergo oblationem digneris facere benedictam: per quā benedicimur. Ascriptā: per quā holes in celo ascribunt. Ratam per quam in visceribus xp̄i censeamur. Rationabilem: per quā a bestiali sensu exuamur. Acceptabilemq3: vt qui nobisipsis displicemus: per hanc acceptabiles eius filio vnico simus. Nihil autem rationabilius quā vt nos qui iam similitudinem mortis eius in baptismo accepimus: similitudinē quoq3 carnis & sanguinis sumamus. ¶ Scd̄o mō expōit alb. petit ei sacerdos vt ab hostia hec excludāt. v. q̄ fuerūt i oblatiōib⁹ āntiq̄s īpfectis. Antiq̄ ei oblationes fuerūt vacue a grā: & iō nullis ab ipsis

Hiero.

Augu.

pene iferni.

Inno.

ps.

Augu.

Ambro.

Grego.

In oibus multipliciter exponit: fm q pōt aliud & aliud determiare.

Augu.

ꝑfluxit bñdictio. Nec fuerũt ascripte ad eternam memoriã: sed potꝰ ne idolis hoies illiꝰ tpis seruit rẽt: ordinate. Nõ etiã fuerũt rate ⁊ firme. sʒ figura les ⁊ mutãde atq̃ finiẽde. Fuerũt etiã insufficien tes nec deo accepte quãtũ ad grẽ ⁊ vite eterne col lationẽ: vt hec multipĺr ꝓbant ex vtriusq̃ testamẽ ti testimonio. Ideoq̃ hoꝝ ꝯtra petit sacerdos i ꝑñ ti orõne quãtũ ad oblationẽ nostrã: vt scʒ deꝰ eam facere dignet̃ bñdictã. vt ꝑ ipsam spiritualiũ bono rũ multiplicatiõe bñdicamur. Ascriptã: vt ꝑ ipsam societati angeloꝝ ascribamur. Ratã: vt ipã vsq̃ ad ꝯsummationẽ sctoꝝ in ꝑfectũ salutis ꝯfirmamur. Rõnabilẽ: vt ꝑ ipsam vti sufficiẽte in finẽ rõnalis creature deducamur. Acceptabilẽ: vt ꝑ ipsam deo placidi efficiamur. ¶ I Tertio ſm Inn. exponũ tur hec q̃nq̃ vocabula in ordine ad q̃nq̃ dona op posita immani sacrilegio iude traditoris. Nã iu das scarioth a diabolo supplãtatꝰ immane sacri legiũ ꝑpetrauit: dũ quarta fieri a sħ pascha filiũ dei triginta argẽteis phariseis vẽdidit: in recõpẽ sationẽ dãni qδ incurrerat ex effusiõe vnguẽti sup bñdictũ caput xp̃i. Et post pauca subdit Inno. Il la vẽditio fuit maledicta: ꝓscripta: irrita: iniqua: ⁊ detestabilis. Petimꝰ ergo o deꝰ: vt tu facere digne ris hãc nostrã oblationẽ bñdictã: ascriptã: ratã: rõ nabilẽ: acceptabilẽ. Iudas aũt maledictionẽ dile xit: ⁊ venit ei: bñdictionẽ noluit: ⁊ elõgata ẽ ab eo. Sed tu deꝰ digneris hãc oblationeʒ nr̃am facere bñdictã: ꝑ quã nos in celestibꝰ bñdicas. Iudas de letus est de libro viuẽtiũ: ⁊ nõ est cũ iustis scriptꝰ: sʒ tu deꝰ digneris hac oblationẽ facere ascriptã: ꝑ quã nos in celestibꝰ ascribas. Iudas se laqueo su spẽdit ⁊ ep̃atũ eiꝰ alter accepit: sʒ tu deꝰ hãc obla tionẽ digneris facere ratã: ꝑ quã ratũ sit nr̃e salu tisꝰ ꝓmissum. Iudas extitit ꝯdẽnatꝰ: ⁊ orõ eiꝰ facta est in pctm̃: sʒ tu deꝰ hãc oblationẽ facere digneris rõnabilẽ: ꝑ quã rõnabile fiat nr̃e seruitutis obse quiũ. Iudas reddidit mala ꝓ bonis: ⁊ odiũ ꝓ dile ctiõe retribuit: sʒ tu dñe digneris hãc oblationem facerẽ acceptabilẽ: ꝑ quã nos tibi reddas acceptos ¶ Quarto exponũtur hec vocabula in ordine ad quinq̃ dona nobis ꝑ hoc sacrm̃ ꝯferẽda. Primo ma li remotionẽ: cũ dicimꝰ bñdictã. Petimꝰ eñ bñdi ctionẽ ꝑ remotionẽ a nobis maloꝝ culpe ⁊ pena lis miserie. Scdo impressionẽ bonoꝝ spũaliũ: ꝑ q̃ efficimur socij btõꝝ: ꝑ hoc qδ dr̃: ascriptaʒ. Tertio collatoꝝ bonoꝝ stabilitionẽ: ꝑ hoc qδ sequit̃: ratã. Quarto discretionẽ credẽdoꝝ ⁊ agẽdoꝝ: cũ dicimꝰ rõnabilẽ. Quinto acceptationẽ operũ nr̃oꝝ ad vi tã btãm: cũ dicit: acceptabilẽ. ¶ Quinto exponun tur hec eadẽ ṽba in ordine ad rẽ sacri: qδ est corpꝰ ⁊ sanguis xp̃i ſm Alex. de ales ⁊ Inno. sic. Quam oblationẽ tu deꝰ facias trãsmutari in eã hostiã q̃ est oĩno bñdicta: ascripta: rata: rõnabilis: accepta bilis. Bñdicta dr̃ salutaris hostia. i. ab oĩ pctõ ma ledictiõis eã immunis: tã originali q̃ actuali: tam criminali q̃ veniali. Luc. i. Bñdictꝰ fructꝰ ventris tui. Ascripta dr̃. i. figuris ⁊ scripturis veteribꝰ de signata: tã in paschali agno. Exo. xij. tã i mãna ce lico. Exo. xvi. tã in isaac imolãdo. Ge. xxij. q̃ i abel imolato. Gen. iiij. Hic est est agnꝰ q̃ occisus est ab origine mũdi. Apo. xiij. Rata dr̃ nõ q̃si trãsitoria si cut vetꝰ oblatio: q̃ cessit vbi noua successit: sʒ q̃ ꝑma net in eternũ ſm ordinẽ melchisedech. Rõnabilis dr̃. i. hñs affectũ ꝯgruũ: q̃si nõ pecualis sicut lega lis erat: q̃ in sanguine hircoꝝ ⁊ tauroꝝ nõ poterat a pctõ mũdare: sʒ q̃ sanguine ꝓprio ꝯsciẽtias emũ dat ab opibꝰ mortuis ad Heb. ix. Acceptabilis dr̃ nõ q̃si illa de q̃ dr̃ ꝑ ꝓphã. Sacrificiũ ⁊ oblationẽ no luisti. Et iteꝝ dr̃ dñs. Nõ accipiã de domo tua vi tulos: neq̃ de gregibꝰ tuis hircos. Sʒ illa de qua Eccl. xxxv. Sacrificiũ iusti acceptũ est ⁊ memoriã eiꝰ nõ obliuiscet̃ dñs. Et eiusdẽ. xlv. Ipm̃ elegit ab oĩ viuẽte offerre sacrificiũ deo icẽsuʒ: ⁊ bonũ odo rẽ in memoriã placare ꝓ ꝑplo suo. Loquit̃ δ aarõ sacerdote ad literã. ¶ Hec aũt expositio tãgit ꝯdi tiões ipsius vere hostie. Et primo vt ꝯsiderate in se. Scdo in cõparatiõe ad prefigurationẽ legis. Ter tio ſm ꝯparationẽ ad mutationẽ legis q̃ habebat aliã succẽdẽtẽ: quãtũ ad oblationẽ hostiaꝝ: qδ nõ hʒ hostia ista. Quarto ſm cõparationẽ ad effectum. Quito ſm cõparationẽ ad illũ, cui offert̃. ¶ R Uel sic. Quã oblationẽ bñdictã ꝑ ꝯsecratione: ascriptã ꝑ approbationẽ: ratã ꝑ ꝯfirmationẽ. i. quã oblatio nẽ: ꝯsecratã: approbatã ⁊ ꝯfirmatã a te digneris fa cere rõnabilẽ hostiã ⁊ acceptabilẽ. Rõnabilẽ inquã i. talẽ q̃ diuine rõni ꝯueniat: ⁊ acceptabilẽ. i. q̃ bñpla cito diuino ꝯplaceat. Cui apte subiũgit. Ut nobis cor pus ⁊ sanguis fiat ⁊c. Refert dicere rõnale ⁊ rõna bile ſʒ Alex. Qr rõnabile dr̃ qδ ſm ꝯsonãtiã rõnis ꝓcedit. Rõnale qδ vtit̃ rõne. Petimꝰ ergo vt deus hãc hostiã benedicẽdo cõsecret: vt cõfirmet quan tum ad diuinã memoriã ibi ascriptam. i. taleʒ que de memoria sua nulla; possit obliuione deleri. Et petimꝰ eam ratã fieri. i. talẽ q̃ de ꝓposito suo nul la possit mutatiõe ꝯuelli. Ut acceptet q̃tũ ad duo scʒ quãtũ ad iudiciũ rõnis: ibi. Rõnabilẽ. Et q̃tuʒ ad bñplacitũ volũtatis: ibi Acceptabilẽ. Cõsecra tio refert̃ quãtũ ad ipm̃ sacrm̃: ꝯfirmatio ad p̃miũ acceptatio ad meritũ: qꝛ oblatõis memoria dei nõ deleat̃: vł a ꝓposito dei nõ euellat̃: intelligit̃ quã tũ ad premiũ oblationis. Premiũ inquã fideliũm: acceptatio aũt dei respicit meritum fideliũ. ¶ L Sequit̃. Ut nobis corpus ⁊ sanguis fiat dilectissi mi filij tui dñi nostri iesu xp̃i. ¶ Pars vltima ter tie partis principalis: in qua petita hostie gratifi catione: petit̃ eius cõsecratio per cõuersionem eiꝰ in verum corpus et sanguinẽ xp̃i: vñ dr̃. Ut nobis corpus ⁊ sanguis fiat. Nobis. i. ad nostram vtili tatem ⁊ salutẽ. Ex substãtijs tibi oblatis: substan tijs scʒ panis ⁊ vini: fiat corpus ⁊ sanguis ꝑ trans substatiationẽ scʒ harum in istos sanguinem ⁊ cor pus tua infinita virtute ⁊ potẽtia: qꝛ illa sola effi ciente id fieri põt. Corpus dico et sanguis filij tui dñi nostri iesu xp̃i dilectissimi tibi ⁊ nobis. Nobis quia nos a morte cui addicti eramus ꝓpter trans gressionẽ primoꝝ parentũ liberandis: seipsum in morte obtulit deo patri tanq̃ preciũ nostre redẽ ptionis. Sed in cibũ ⁊ potũ nobis tribuit vt nos ad vitã aleret sempiternam: ſm illud Joã. vi. Ca ro mea vere est cibus: ⁊ sanguis meus vere est po tus. Propter quod merito a nobis summe diligi debet tanq̃ noster creator et reparator. ¶ Peti mus aũt vt nobis fiat corpus ⁊ sanguis christi cõ formiter ad verbũ matris gloriose: q̃ annũciãti an gelo futurã xp̃i corporalẽ ꝯceptionẽ: r̃ndit. Fiat mi hi ſm ṽbũ tuũ. Ad cuiꝰ ꝓlationem: formatũ in eiꝰ castis visceribꝰ illud corpus in qδ cõuerti petimꝰ hostie nostre subam. Addit̃ idẽ verbũ fiat: qꝛ eadẽ requirit̃ potẽtia nũc in ꝯuersione: q̃ reqrebat̃ tunc in ṽbi incarnatiõe: immo q̃ requirebat̃ in p̃ma con ditione creature: vñ Gen. i. dr̃. Fiat lux: ⁊ facta est lux. ¶ M Dicit̃ etiã fiat deprecatiue: vt designet̃ qꝛ sacerdos sua naturali actiua ṽtute non operat̃ ad ꝑiennã corpis ⁊ sanguinis xp̃i in altaris sacro: sed est tm̃; minister ⁊ instrumentũ huiꝰ ineffabilis cõuersionis. Uñ nõ in ꝓpria ꝑsona loquitur facio: sed fiat: virtute scʒ oĩpotẽtis: in cuiꝰ potestate est facere hũc transitũ substãtie in substãtiã: sicut eiꝰ potẽtie subsunt quantũ ad totũ esse ⁊ nõ esse. Di cit igit̃ vt nobis fiat. Quid? Certe corpus et san guis. Corpus sub speciebꝰ panis. Panis substan tia in ipm̃ transeũte: ⁊ sanguis sub speciebꝰ vini: substãtia vini in sanguinẽ transeũte. Cuiꝰ? Dile ctissimi filij tui. Cui essentiã tuã o pater, qua deꝰ es per gñationẽ eternã tribuisti: nõ per particule alicuiꝰ decisionẽ: quõ carnalis pater per seminis decisionẽ corpis materiã filio subministrat: sed to

Marginalia: Inno. — Luc. i. — Apo. xiij. — ad Heb. ix — Eccl. xxxv — Differũt rõnabile ⁊ rõale. Rõnale est q̃ vtit̃ rõne. Rõnabile qδ ẽ recte rõni cõsonum. — Jo. vi. — Gen. i.

tā tuā essentiā indiuisibilē indiuisibiliť cōicasti: vt p oia tecū sit vn⁹ de⁹ tibi p oia ɔsubstātialis: ₇ per ɔñs vere tibi dilectissimus: qꝛ ipsa diuina essentia obiectū est infinite diligibile cuilibet potēti infinite diligere: q̄lis est pr̄ celestis de⁹ infinit⁹. Est cū essentia diuina infinite ₇ summe diligibilis: nedū in se: sꝫ etiā in quocūqꝫ est p idētitatē q̄lr est in filio: cui ē rō essendi deū. Dilectissimi igr̄ dr̄ filij tui. Tui: nō p adoptionē: sꝫ p naturā: fm illō Hila. Et ptāte ₇ ꝟtute nature pr̄is fili⁹ gignit. Dñi nr̄i: qꝛ dedisti illi oēm ptātē: ₇ q̄ in celo est ₇ q̄ in terra: et oia subiecisti sub pedib⁹ ei⁹: vt in ipsi⁹ noīe flectat oē genu in suþmi dñij ꝓfessionē: ₇ nr̄e subiectionis recognitionē. Iesu xp̄i saluatoris et mediatoris nr̄i: quē misisti vt saluū faceret pp̄lm tuū a peccatis eoꝝ: vt esset ꝓpitiatio ꝓ pctis: teqꝫ offensum placaret: ac nos tibi displicentes reconciliaret et restitueret in pristine amicitie grām atqꝫ gradū. Hui⁹ dilectissimi filij tui dñi nr̄i iesu xp̄i petim⁹ dari nobis corp⁹ ₇ sanguinē ꝓpter multiplicē fructū atqꝫ ꝓfectū nobis ex eis ineffabiliť ɔsequētē. Et tñ de text⁹ illi⁹ expositione. ¶ M Sed nūc breuiter aliq̄d de ritu: q̄ i hoꝝ ꝟboꝝ ꝓlatōe obseruat: videamus. Un̄ hic fit corpis erectio post īclinationē premiā in oꝛone. Hāc igit̄. Fit etiā manuū eleuatio: ₇ ad celū tēsio. Fit tertio signoꝝ crucis quina formatio. Erigit se sacerdos in corpe: vt ₇ ad celū mentē erigat cū fiducia obsecrādo: quaten⁹ māna celeste qd supra nos est: in altaris sacr̄m descēdat id pr̄e clemētissimo efficiēte. Sic ꝓpheta oculos leuanerat i celū vñ auxiliū ꝓstolabat. Un̄ ait ps̄. cxxij. Ad te leuaui oculos meos: q̄ habitas in celis. Erigit quoqꝫ corp⁹ in hac diuinissima oꝛone: petēs vt nobis caro ₇ sanguis xp̄i donet: ad significādū q̄ sicut se erigit corpaľr ita surrexit spūaľr a puluerib⁹ petōrū: q̄ ad ima dep̄imūt mētē. Eleuat man⁹ vt in sua petitiōe citi⁹ exaudiat: exēplo moysi cui dñs cum sursum man⁹ tetēdit: victoriā ɔcessit liberaľr quā petiuit: vt habet Exo. xvij. * Etiā in ꝓlatiōe hoꝝ ꝟboꝝ: dilectissimi filij tui dñi nr̄i iesu xp̄i man⁹ altius leuat ₇ deponit ad excitādū (ɔformiter ad ꝟba dilectiōis) affectū. Quasi dilectissimū filiū amorose affectiōis brachij ad se strigere desideret deuotissime ₇ āplecti. ¶ O Tertio format sacerdos in hac oꝛone q̄nqꝫ cruces: tres ɔiūctim sup oblatā ₇ calicē in his ꝟbis. Bñdictā: ascriptā: ratā. Quartā diuisim sup oblatā solā i ꝟbo corp⁹. Quītā sup calicē solā in ꝟbo: ₇ sanguis. Cui⁹ a varijs varie assignāt rōnes: nā Alb. dr̄ q̄ qꝛ bñdictio hostie ascriptio: ₇ ratihabitio siue ɔfirmatio ē a pr̄e p̄rio ꝑsecutore scilicet: ₇ hāc in cā sig̃t ꝓcedere sacerdos ꝑ tres cruces q̄s facit. Qꝛ aūt rōnabilis ₇ acceptabilis est hec oblatio ex seipa: istis ꝟbis rōnabilem ₇ acceptabilē nō facit cruces. Siľr i ꝟba corp⁹ ₇ sanguis q̄b⁹ incorꝑatiōis ꝟt⁹: ₇ ꝟt⁹ viuificatiōis designat: q̄ a deo ꝓcedūt i sacr̄m: idō hec ꝑcrēs duas cruces facit. Sꝫ aľr Inno. ₇ Alex. dñt. Sꝫ p̄tib⁹ dimissis corrīspōdēter ad dicta. s̄. lec. xxi. ꝓpe finem pōt dici: q̄ ꝑter hoc q̄ crucis signationē sicut i ceteris sacris materia ꝑpat ₇ sctificat: vt idonea fiat sacᷓli ɔuersiōi: fm illud stephani pape de ɔse. di. v. nūq̄d. Nūq̄d nō oia charismata sacerdotalis ministerij crucis figura ꝑficiunt? Nūq̄d baptismatis vnda nisi cruce sctificata petā relaxat? Et vt cetera ꝑtereamu⁹: sine crucis signaculo q̄s sacerdotij grad⁹ ascēdit? ¶ P Preter hec hñt ₇ mysticas sig̃tiones. Nā sicut p tres cruces i ꝑncipio canonis i his ꝟbis factas. Hec dona: hec munera: hec sctā sacrificia illibata: significat tripleх xp̄i traditio: ita p cruces hic factas designat xp̄i vēditio: i q̄ ɔsiderant ꝑsone q̄b⁹ vēditus est dñs: q̄ sunt sacerdotes: scribe ₇ pharisei: ₇ illi designant p tres cruces sup oblatā ₇ calicē factas. Cōsiderant ₇ ꝑsone vēditoris iude ₇ vēditi xp̄i: q̄ qꝛ multū fuerūt discrete ₇ vita ₇ scitate distincte: significant p duas cruces: quarum vnā facit sup oblatā: aliā sup calicē dicēs. Corp⁹ ₇ sanguis. ¶ Uel ēt p tres p̄mas cruci signatiōes i poꝛtat vēditiōis ꝑciū: ter decē. i. triginta argētei: vt vult dñs Tho. pte. iij. q. lxxxiij. artic. v. ¶ Alie plures rōnes / quaꝝ aliq̄ videnť satis pueriles et ipertinētes: q̄s ₇ Albert⁹ satis acerbe reprobat: ali legant. * Qꝛ tñ h̄ rit⁹ i ecclīa cōiter ab oīb⁹ obseruat: nemo hūc ꝑtermittere aut ɔtēnere ꝑsumat q̄licūqꝫ ex motiuo hoc venerit in vsum: aut sit statutū ne q̄s vt sapiēs i oculis suis ac singlaris arguat: recedatqꝫ a morib⁹ sctē mr̄is ecclīe errare nō potentis: tāq̄ ser⁹ singlaris viā solitudinis ingrediēs: vbi diuitijs multiplicib⁹ abduci pōt: ne finē optatum ac desiderabilem consequatur.

¶ Lectio. xxxiiij. A

Ui pridie q̄ paterent/accepit panē ₇c:

¶ Ista est pars q̄rta canonis principalis in q̄ ꝑmissis oꝛonib⁹ ad pr̄em clemētissimū ꝓ appositoꝝ muneꝝ bñdictiōe: sctōꝝ cōmemoratione: ꝓ benedictionis impetratiōe: addita deprecatiōe: ꝓ oblationis acceptatiōe. Procedit nūc ad sacrificij ꝑfectionē scꝫ materie idonee ₇ sctificate ɔsecrationē: qua panis viniqꝫ substantie in verū corp⁹ Christi ₇ sanguinē substātialiter conuertūtur. ¶ Et diuidit in duas ptes p̄ncipales. In prima ponitur cōsecratio panis: qui in corpus christi conuertitur. In secunda subditur consecratio vini: quod in eius sanguinem transsubstantiatur: ibi. Simili modo. ¶ Circa primum: primo modus institutionis huius sacramenti a christo premittitur. Secundo verborum subditur forma qua consecratio ipsa perficitur: ibi. Hoc est enim. Prima pars subdiuiditur in quatuor particulas. In prima tangitur huius gratiosissime institutionis tempus: et hora. Secundo ineffabilis transsubstantiationis terminus a quo et materia ibi. Accepit panem. Tertio ponitur huius sanctissime institutionis modus et circunstantia: ibi. Et eleuatis oculis. Quarto tangitur institutionis finis et ratio motiua: ibi. Dedit discipulis.

¶ Quoad primum dicitur. Qui pridie q̄ pateretur. Qui scilicet dilectissimus filius tuus domin⁹ noster iesus christus: pridie idest precedēti die q̄ pateretur. In quibus verbis: vt dictum est: tangitur institutionis huius sacramenti tempus. ¶ B fuit autēꝫ de hoc tempore altercatio inter grecos et latinos. In hoc quidem concordant: quod in vltima cena institutum est hoc diuinissimum sacramentum: sed quota die mensis cena celebrata sit discordia fuit. Unde dixerunt greci cenā fuisse factam tredecima luna primi mensis: et consequenter dicunt christum confecisse in fermentato: propter: quod et ipsi in fermentato celebrant hoc sacrificium: et nos latinos quia in azymis celebramus negant vere conficere. Contra quos beatus Anselmus scripsit elegantem epistolam siue libellum de fermento et azymo intitulatum. Et quia illa dependent et vnum ex alio firmamentum accepit: scilicet tempus cene ₇ confectio eucharistie et azymo aut fermento: ideo simul hic per tractāda sunt: licet secundum de azyma ₇ fermento magis sequentem particulam (accepit panem: vbi de materia huius sacramenti tractabitur) respicere videatur. Primo ergo videnda sunt rationes grecoꝝ ac eorū error. Secūdo declarāda est veritas. Tertio rōnes in cōtrariū dissoluende. ¶ C Quātum ad primū: arguunt greci probare nitentes q̄ dñs cenā nouissimā cū discipulis cenauerit tredecima die mensis primi nysan: quem nos dicimus martium fm lunationē. Christus cenā celebrauit die immediate ꝑcedente diē passionis sue: et hec

Hilari⁹.

De ritu ₇ cerimōijs q̄ in hoꝝ ꝟboꝝ ꝓlatiōe obseruantur.

Psal.

* Exo. xvij. Cū leuarꝫ moyses man⁹ vincebat isrl: si nanq̄ paulūlū remisisset superabat amalech: man⁹ āt moysi g̃ues erāt. Aarō aūt ₇ hur sustentabāt man⁹ ei⁹ ex vtraqꝫ pte. Et factū ē: vt man⁹ ei⁹ n̄ lassarēť vsqꝫ ad occasū solis: fugauitqꝫ iosue amalech i ore gladij.

* Dici pōt q̄ p duas cruces intelligūtur duo vulnera xp̄i vl i ill' duas cruces ipe legis exp̄mim⁹ qd duo libris distinguit: vl p duas cruces duas ꝑsone q̄bus xp̄o illo legis sacerdotal intelligit i. iudices, Reges, Principes, prophe, et Sacerdotes.

i. Coꝛ. xi.

fuerat tredecima: igit cenā fecit die mēsis .xiij. Cō
sequētia tz expositozie p reductionē: maior pz ex
decursu olim euāgelistarū. Nā in ipsa nocte cena
facta instructisqз discipulis surgēs a cena et intro-
iens hortū in latere mōtis oliuaꝝ: captus est: ma-
ne crucifix⁹. vñ ait Jo. xviij. et Hec cū dixisset iesus
egressus est cū discipulis suis trās torrētē cedrō:
vbi erat hort⁹: in quē introiuit ipse et discipuli ei⁹.
Et ɔñr describit captionē ei⁹. Luc. qз. xxij. c. dñs i
cena dixit petro. Dico tibi petre: nō cātabit hodie
gall⁹: donec ter abneges nosse me: Hodie dīē dicit
naturalē includētē noctē illā et sequēs mane. Et se
quit ibidē. Adhuc qз scriptū est opз impleri. Et cū
iniqs deputat⁹ est. Adhuc dt noctē eādē: qua hec
vba xp̄s ptulerat. Marc⁹ quoqз et Mat. dicūt dñз
in cena dixisse discipulis. Oēs vos scādalū patie
mini in me in ista nocte: Paul⁹ vo. i. Coꝝ. xi. apti
sime ait. Dñs Jesus in q̄ nocte tradebat accepit
panē. Ex qb⁹ manifeste pз cena: in q̄ xp̄s instituit
hoc sacr̄m: ea nocte fuisse celebratā qua dñs tradi
tus ē et mane crucifix⁹. Minorē scз qз dies illa fuit
xiij. mēsis primi: sic pbare nitunt. Cena p̄cessit diē
immolatiōis veri agni paschalis hoc est passionē
xp̄i i cruce qua se patri obtulit, vt dicit aplš. i. Co
rin. v. Pascha nr̄m immolat⁹ est xp̄s. Haud dubiū
qn a seipso: vt dicit idē ad Heb. ix. Sāguis xp̄i q̄ p
spiritū sctm̄ semetip̄m obtulit immaculatū deo: emū
dauit ɔsciētiā nr̄am et c. Et hec fuit. xiiij luna: et per
ɔñs cena facta est. xiij. luna. ¶ Qð aūt xp̄s passus
sit. xiiij luna sic probant. Ueritas dз correspōdere
vmbre: et figura rei agn⁹ aūt paschalis fuit vmbra
et figura veri paschalis agni: et immolatio immola
tioni: igit ea die xp̄s verus agn⁹ dei immolari de
buit in cruce quo agn⁹ typicus in lege. Agn⁹ aūt
typic⁹ immolari p̄cept⁹ est luna. xiiij. vt hr̄ Exod.
xij. vbi de agno paschali dr̄. Seruabitis eum vsqз
xiiij. diē mesis hui⁹. Immolabitqз eū vniuersa mul
titudo filioꝝ isrl̄ ad vesperā. Preterea Jo. xiij. dr̄.
Ante diē festū pasche sciēs iesus qz venit hora ei⁹
Et post. Cena facta xū discipulis cū diabol⁹ iā mi
sisset cor et c. Ex quib⁹ vbis videt qз cena fuit facta
añ diē pasche: sз dies pasche fuit. xiiij. luna: vt ha-
bet Leui. xxiij. Decimaquarta die mēsis ad vespe
rā celebrabitis pascha: igit cena q̄ p̄cessit diem pa
sche facta fuit. xiij. luna. ¶ Itē Jo. xviij. hr̄: qз iudei
nō introierūt domū pylati vt nō ɔtaminarent: sed
māducarent pascha. Ex q̄ arguit: xp̄s illa die pas-
sus est quo iudei māducarūt pascha. Hoc autē fa-
ctū est (scз pasche māducatio) decimaqrta luna: q̄
cena p̄cedēs passiōis diē: facta est luna tertiadeci
ma. Et hoc cōcordat ei qð principes iudeoꝝ dixe-
rūt: vt scribit Mat. xxvi. Nō in die festo: ne forte tu
multus fieret in pp̄lo: iō nō crucifixerūt xp̄m i pri
ma die azymoꝝ luna qntadecima: q̄ fuit celeberri
ma: nō aūt crucifixerūt post: ergo añ: scз luna. xiiij.
¶ Itē de sctis mulierib⁹ legit Lu. xxiij. qз viso mo
numēto in quo positū fuit corp⁹ dñicū: reuerten-
tes parauerūt aromata et vnguēta. Hec aūt p̄pa-
ratio fuit die in quo licuit opari fm legē: aliter ei
mulieres sctē ɔ legis p̄ceptū nō laborassent p̄parā
do vnguēta et emēdo aromata: et ita non erat dies
qntadecima lune: qz die quintadecima fuit solēnit
tas et prima dies azymoꝝ: sicut dr̄ Exo. xij. Septē
dieb⁹ azyma comedetis. Et sequit Dies prīa erit
sctā atqз solēnis: et dies septima eadē festiuitate ve
nerabilis. Nihil operis facietis in eis, exceptis
his q̄ ad vescēdū ptinēt. Dies ḡ passiōis xp̄i quo et
sepult⁹ est: fuit decimaquarta luna quā p̄cessit ce-
na Fuit igit cena tertiadecima luna cū discipulis
celebrata. ¶ Itē glo. sup illud Luc. xxij. Appropi
quabat dies festus iudeoꝝ: dicit. Inter pascha et
azyma hoc distat: qз pascha vocabat sola dies in q̄
agn⁹ comedebat ad vesperā. i. quartadecima lu-
na primi mēsis. Dies azymoꝝ erāt a quintadeci-
ma luna vsqз ad. xxi. diē eiusdē mēsis. xv. itaqз dies
erat prima solēnitas et festū azymorū: in quo dñs
nō est crucifixus: sed die p̄cedēte fm illud p̄ncipū
iudeoꝝ. Nō in die festo ne forte tumult⁹ fiat in po
pulo. Ex hoc ɔñr inferūt: qз xp̄s in pane fermētato
ɔfecit: qz cenauit tertiadecima luna: in qua nōduз
fuerat azyma in domib⁹ iudeoꝝ. Cōsecrauit eñ i
pane quo tūc vtebant iudei: non aūt vtebant azy
ma ante vesperā diei. xiiij. quo comedebāt pascha
vt habet Exo. xij. ¶ Preterea ad idē arguūt. Ma-
gis ɔuenit ɔficere in fermētato q̄ in azyma: nā fer
mētatū expressi⁹ sigt xp̄m q̄ azyma. Fermētū eñ
significat charitatis feruorē: vt vult glo. Mat. xiij.
sup illud. Sile est regnū celoꝝ fermēto et c. Sed p
azyma significat puritas xp̄i a pctō. Maius autē
bonū est feruor charitatis: q̄ puritas a pctō: ergo
fermētū rep̄sentat xp̄m quātū ad maius bonū q̄
azyma. ¶ Itē arguūt. Si dñs nolebat nos seruare
ritū iudeoꝝ: videt qз nec ipse seruauerit: non ergo
ɔfecit in azyma. ¶ Itē adueniēte veritate cessare
debuit figura: ergo adueniente xp̄o q̄ veritas est.
Jo. xiiij. cessat dз vmbra. Existēte igit vo pane: scз
xp̄o. Jo. vi. Ego sum panis viu⁹ et c. cessare debuit
panis figurati⁹: scз panis azym⁹ nec de cetero su
mi debuit: alioqn vtentes eo iudaizarent. ¶ Itez
cōtra latinos arguūt. Uos qð p̄cepit lex quātū ad
azyma obseruatis ad literā. Litera aūt occidit. ij.
Coꝝ. iij. Sic ergo faciētes mortē operamini: non
meremini ad vitā. ¶ Itē obijciūt: in euāgelio vbi
fit mētio huius sacramenti: in greco habetur ar-
chon: sed archon p fermētato accipitur: ideo cōfi-
ciēdum est in fermētato. ¶ His rationibus greci
ci permoti dicunt in solo fermentato posse confici
eucharistiam. Et in tantam insaniam prorupërūt:
q̄ quia euangeliste Mat. Mar. et Luc. ponunt cō-
trariū vt patebit: ausi sunt dicere qз falsum scripse
runt: et qз Joannes eos correxit. Uñ vt dicit Inno.
ipsi asserūt parascenem luna decimaquarta exti-
tisse: in qua verus agnus est immolatus: vt legis
impleretur figura: que decimaquarta luna primi
mensis paschalem agnum iusserat immolari. Do
minus igitur eadem die passurum se esse preno-
scens in precedēti vespera necessitate compulsus
anticipauit comedere pascha: quo tunc licite po-
terat comedi fermētum: et ita ipsi fermentato con-
ficiunt: Hoc de illo: scilз recitatione erroris greco
rum cū suis pbamentis. ¶ E Quantū ad scðm
est veritas ostendenda. Uñ sine omni dubitatione
credendū est qз xp̄s agnū paschalē manducauerit
decimaquarta luna fm legis dispositionem: quaз
nō venit soluere: sз adimplere. Et qñ in eadē cena
post agnū typicum eucharistiā confecit: in qua se
ipsum agnū verum discipulis suis dedit sub spe-
cie panis. Nec erat tūc panis fermentat⁹ in iudeo
rum domib⁹. Dedit ergo seip̄m suis discipulis sub
spē panis azymi manducādū: nā Exo. xij. dr̄. Edēt
carnes assas igne nocte illa et azymos panes. Et
sequitur. Habebitis autem hunc diem in monu-
mentū: et celebrabitis eum solēnē dño in gñationi
bus vr̄is cultu sempiterno. Septē dieb⁹ azyma co
medetis: in primo die nō erit fermētū in domibus
vr̄is. Quicūqз comederit fermētū peribit aīa illi⁹
de isrl̄ a prima die vsqз ad septimū diē. Prīa autē
dies incepit a vespera lune decimaqrta. Uñ sequi
tur ibidē. Prīo mēse xiiij. die mēsis ad vesperā co
medetis azyma: vsqз ad diē duodecimū eiusdē mē
sis ad vesperā. Septē dieb⁹ fermētū nō inuenieт in
domib⁹ vr̄is. ¶ Ex qb⁹ manifeste pз qз ad vesperā
diei xiiij. primi mēsis q̄ comedebat agnus pascha
lis vsqз ad duodecimū eiusdē mēsis: nō fuit fermē
tū in edib⁹. Christ⁹ igit eadē die post agnū legalē
eucharistiā ɔficiēs: nō in pane fermētato sз in azy
mo ɔfecit. Qð aūt xp̄s decimaqrta luna agnū pa-
schalē comederit et nō p̄ueniēdo decimatertia die pз:

Jo. xviij. — Lu. xxij. — Adhe. ix. — Exo. xij. — Jo. xiij. — Le. xxiij. — Jo. xviij. — Mat. xxvi. — Lu. xxiij. — Exo. xij. — Mat. xiij. — Jo. vi. — Inno. — Exo. xij.

Mat.xxvi. | Mal | Luc.xxij. | Inno. | Leopapa

qr Mat.xxvi.dr. Prima aũt die azymoꝝ accesserũt
discipli ad iesum dicẽtes Ubi vis paremꝰ tibi co-
medere pascha? Et seqnit. Et parauerũt pascha. Ue
spere aũt facto dñs discũbebat cũ duodecim discipl'is.
Uñ gl. Primo die azymoꝝ.i.decimaq̃rta die primi mẽ
sis: qñ abiecto fermẽtato agnũ imolabãt ad vespe
rã. ¶ Itẽ Mar.xiiij. Primo die azymoꝝ: qñ pascha im-
molabãt: dicũt ei discipli. Quo vis eamꝰ ⁊ cõpare
mus tibi vt mãduces pascha? Et seqnit. Et paraue
rũt pascha. Uespere aũt facto venit cũ duodecim.
¶ Itẽ Lu.xxij. Uenit aũt dies azymoꝝ in q̃ neces-
se erat occidi pascha. Et misit Petrũ ⁊ Joannẽ ⁊c.
seqnit. Et parauerũt pascha. Et cũ facta eẽt hora
discubuit: ⁊ duodecim apl'i cũ eo. Fecit ḡ dñs pa-
scha eo die q̃ necesse erat occidi pascha: hec fuit de
cimaquarta luna mensis primi: vt p̃z ex p̃dictis.
¶ F Ex q̃ seqnit q̃ nõ in fermẽtato: sȝ azymo ɔse-
cit. Itẽ ritꝰ ɔsecrãdi in azymis eccl'ie romane ha-
bet ex instõne aplõꝝ cũ qbꝰ dñs cenauit: qbꝰ p̃ri
bus euchariistiã ɔsecit: eis dedit: eosq̃ in dispẽsa-
tores eucharistie ɔsecrauit: qd̃ est maximuȝ argm̃
ad p̃positũ ɔfirmãdũ. Uñ Inno. Id solũ sufficit la-
tinis ꝯ grecos: q̃ ɔstãtinopolitanã ecclesiã multa
rũ heresum corruptio fermẽtauit vt nõ solũ here-
ticos: verũ etiã heresiarchas p̃duceret. Romanaȝ
aũt ecclesiã sup̃ apl'ice fidei petrã stabili soliditra-
te fundatã: nulla p̃fus heretice prauitatis p̃cel-
la potuit cõquassare: sed illud semp̃ itegra fide ser
uauit: qd̃ ab ipsis apl'is accepit: q̃ eã p̃sentialr sa-
cris doctrinis instruxere: ⁊ eccl'iastici ritꝰ rl'am do
cuerũt. Ab ipsis ergo btis apl'is Petro et Paulo:
duos ⁊ viuos habuit: ⁊ defunctos custodit: huiꝰ sa
crificij ritũ accepit: qd̃ hactenꝰ inuiolabili cultu ser
uauit. ¶ Uerũ lȝ ɔsecrãdũ est in azymis/ quõ ⁊ xp̃s
ɔsecrauit: ⁊ romane eccl'ie ritꝰ hȝ: nihilominꝰ tñ in
fermẽtato põt ɔfici: q̃ nõ differt fermẽtatũ ab azy
mo substãtialr̃ s̃m spẽm: sȝ accidẽte solo. Et sicut
indifferẽter ex vino albo ⁊ rubeo ɔficit: lȝ Christꝰ
in altero tm̃ ɔsecit: ita s̃m btm̃ Ans. nõ tm̃ ex azy-
mo: sȝ etiã ex fermẽtato ɔfici põt. Uñ bea. Ansel. in
ep'la allegata ait Propter hoc solũ videt se ⁊ car-
nẽ suã panẽ vocasse: ⁊ de pane corpꝰ suũ fecisse: q̃
sicut ille panis azymꝰ vel fermẽtatꝰ dat vitã trãsi
toriã: ita corpꝰ eiꝰ eternã: nõ q̃ fermentatꝰ est vel
azymꝰ. Hec Ans. Indifferẽter ergo se hẽ quãtũ ad
hoc q̃ ex vtroq̃ põt ɔfici verũ corpꝰ xp̃i. Uñ ⁊ greci
vere ɔficiũt ceteris paribꝰ: nec ex hoc tm̃ arguẽdi
sunt: quãtũ ex hoc q̃ dãnãt ɔficiẽtes in azymo: di-
cẽtes q̃ nõ ɔficiũt: vñ in hoc errãt heretici iuste iu
dicant. ¶ G Orta est aũt hec dissensio grecoꝝ a la
tinis: q̃ sicut dicit Leo papa: qñ error vigebat de
legali obseruãtia: q̃ fuit ebionitarũ: q̃ dixerũt ne-
cessariũ eẽ xp̃ianos iudaizare: ⁊ p̃ ɔñs pascha suũ
in azymo ɔficere: decreuerũt q̃ eccl'ia nõ cõficeret
de azymo: sȝ fermẽtato quousq̃ error ille cessaret.
Uñ eccl'ia primo ɔficiebat de azymo. Scdõ de fer-
mẽtato. Tertio cessante hac cã rediit eccl'ia roma
na ad ritũ primũ: ⁊ ɔsecit ex azymo. Greci ṽo tãq̃
sup̃bi noluerũt ad ritũ p̃mũ redire: ⁊ ex hoc coacti
sunt suũ errorẽ defendere. Primũ dicẽtes se hunc
ritũ accepisse a p̃ribꝰ. Scdõ q̃ hoc nõ sufficiebat:
addiderũt rõnẽ: ne iudaizarẽt. Tertio q̃ neq̃ hoc
sufficiebat: si dñs ɔsecisset in azymis: ausi sunt di-
cere: q̃ dñs ɔficiebat de fermẽtato. Et q̃ euãgeli-
ste ɔtriũ dicũt: ausi sũt blasphemare q̃ euãgeliste
falsum dixerũt: ¶ Quare aũt ecclesia romana nõ
sdistincte ex vtroq̃ pane fermẽtato scȝ ⁊ azymo cõ
ficit: sicut ex vino albo indifferẽter ⁊ rubeo: r̃ñdet
Alex: de ales par.iiij.q.xxxij.mẽbro.iij. Et si i vtro
q̃ pane ɔfici posset nihilominꝰ panis azymꝰ ma-
gis ɔgruit ɔsecratiõi. Et hoc rõne multiplici: p̃io
ex debito ɔformatiõis corp̃is qd̃ est eccl'ia: ipsi ca-
piti xp̃o: qd̃ de hmõi pane ɔsecit. ¶ Scda: exp̃ssio
puritatis singularis sacri cũ re ɔtẽta. Panis enim
azymꝰ rõne qua est sine fermẽto: expressius rep̃re
sentat puritatẽ singularẽ humane nature in xp̃o:
q̃ sicut azyma de fermẽtato sumpta est: sic sumpta
est de massa corruptiõis sine oĩ corruptione pcti.
¶ Tertia rõ. Exp̃ssio simplicitatis singularis sacri
cũ re ɔtẽta. Sicut eñ in gñe panis azymꝰ est sim-
plicissimꝰ: q̃ in minori sb̃a essen̄s pouet panis sic
xp̃s in gñe hoim simplicissimꝰ.i. minime est diuisus
In ipso eñ sunt oẽs ṽtutes ⁊ dona: et vniuersalr̃
oĩa dona in medio idiuisibili: sicut loq̃mur de me-
dio ṽtutis/ qd̃ virtus apprehẽdẽs p̃ũctualr̃ est p̃
fectissima: ⁊ ad excessu ⁊ defectu: q̃ vitiũ inducunt:
remotissima. ¶ Quarta rõ. Insinuatio diligentie
adhibẽde: vt mẽbra corp̃is Christi mystici ɔfor
ment se in puritate cũ corp̃e xp̃i ṽo. Puritas enim
azymi diligẽti obseruãtia p̃parat: ne extra mediũ
suũ deuiet. Sic sumẽtes azymã carnẽ xp̃i se dili gẽ
tissime p̃parent: vt in se custodiãt mediũ puritatis.
Uñ Ans. In lege: vbi fere oĩa in figura fiebãt: p̃ce-
ptũ fuit in pascha azymũ panẽ comedere: vt oñ de
reliq̃ Christꝰ quẽ expectabãt: purus ⁊ mũdus fu-
turꝰ esset. Et nos q̃ mãducaturi eramꝰ corpꝰ eius
silr̃ eẽ moneremur puri ab oĩ fermẽto malicie ⁊ ne
quitie: Et he rõnes haberi p̃nt ex ep'la bti Ans. su
pra allegata dicẽtis Aptissimũ est q̃ meliꝰ sacrifi
cat de azymo: q̃ de fermẽtato. Tũ q̃ valde aptiꝰ:
puriꝰ ⁊ diligẽtiꝰ fit: tũ q̃ dñs hoc fecit. Aptiꝰ dicit
rõne exp̃ssiõis singularis simplicitatis: qua ɔuenit
sacrm̃ cũ re. Puriꝰ rõne exp̃ssionis singlaris puri-
tatis: qua ɔuenit sacrm̃ cũ re. Diligẽtiꝰ rõne isinua
tiõis diligẽtie adhibẽde ex parte mẽbroꝝ: vt se ɔ
forment capiti. ¶ Sic ergo colligẽdo summarie q̃
dicta sunt: dr̃ q̃ ɔficere in azyma non est de necessi
tate sacri. Differẽtia harũ necessitatũ p̃z.ꝯ.lect.s.
Primũ ostẽsum est: q̃ in fermẽtato si attẽtatur fit
ɔsecratio. Scdm̃ p̃z: q̃ sic ɔsecrãs peccat faciẽs ꝯ
ritũ ⁊ p̃ceptũ eccl'ie Uñ extra de cele. missa.c. lite-
ras. punit q̃ in fermẽtato cõsecrauit. Et dr̃ Sco. in
iiij. dist.xi.q.vi: in fine. Forte grauiter peccãt etiaȝ
greci: q̃ se nõ ɔformãt eccl'ie petri: maxie cũ hic hr̃
fundamẽtũ solidũ: q̃ sic xp̃s instituit hoc sacrm̃ ce
lebrãdũ ad minꝰ si nõ necessario/ q̃n alr̃ fieri pos-
sit: tñ sic magis congrue celebrat. ¶ H Quantuȝ
ad tertium soluende sunt rõnes grecoꝝ. ¶ Ad pri
mã qua arguit q̃ dñs tertiadecima luna cum di-
scipulis cenauit: concedit q̃ cena facta est die im
mediate p̃cedente diẽ passiõis: sȝ neget q̃ illa fue
rit tertiadecima luna: sed vt visum est: fuerat ta-
cta decimaquarta luna. Ad probationeȝ negetur
q̃ dominus passus sit decimaquarta luna: sȝ pas-
sus est decimaquinta luna. Et ad probationeȝ di
citur q̃ veritas correspondebit figure. ¶ Ad cuiꝰ
intellectũ notandũ s̃m Alex. q̃ circa agnum typi-
cum duo fiebant: scȝ immolatio ⁊ comestio. Quan
tum ad comestionem: vmbra respõdit veritati: ⁊ fi
gura rei: quia decimaquarta luna: scilicet in cena
comedebat agnus typicus ⁊ agnus verus. Nam
facta cena de agno paschali dedit dominus disci-
pulis agnũ verũ: scȝ corpus suũ: similiter immola
tio r̃ñdit immolationi. Immolatio enim figuralis
agni facta est luna.xiiij. et immolatio veri agni si-
militer luna.xiiij. inchoata est: q̃ post cenam no-
cte iouis.xiiij. luna incepit passio christi: qñ factꝰ
est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis
in terrã. Luc.xxij. Itẽ nocte illa fuerat captus: li-
gatus: consputus: colaphis ⁊ alapis cesus. Mar-
ci.xiiij. Sic ergo nocte illa inchoata fuit immola
tio: et die sequenti consummata: et sic figure veri
tas r̃ñdebat. Unde glo. sup̃ illud Luce.xxij. Uenit
autem dies azymoꝝ: di. Licet sequenti die.i.xv. lu
na sit crucifixus: hic tñ nocte qua agnus immola
batur: ⁊ carnis sanguinisq̃ sui discipulis sacra-
mẽta celebranda tradidit: ⁊ a iudeis tẽtus/ ⁊ liga
tus ipsius immolatiõis. idest passionis sue sacra-

Azymus apud nos dr̃ sine fermẽto. | Anselmꝰ | Scotꝰ.

Leuitici xxiij. Exo.xij.

uit exordiū. ¶ Aliter pōt dici sm veritatē. legis q̄ dies currebat a vespa in vesperū: vt dr Leui.xxiij. A vespa vsq ad vesperā celebrabitis sabbata vrā. Et de festo pasche hoc plane determinatū est vn̄ Exo.xij.hr̄. Primo mēse.xiiij.die mēsis ad vesperam comedetis azyma vsq ad.xxi.eiusdē mēsis ad vesperā. Cū ergo vesperū.xiiij.diei: quo immolabat agnus fuit pars sequētis diei: eodē die verus agnus immolatus est quo agnus typicus. ¶ Et si obiicitur. Ad resurrectionē dn̄i dies pcessit noctē sm magi.in histo. In nocte aūt resurrectiōis termitatus ordo naturalis: q̄ est vt dies pcederet noctē: deinde creator tpm fecit vt nox pcederet diē.

Obiectio.

Rn̄deт q ille ordo: quo dies noctē pcessit: fuit sm cursum cōem tpm: nihilominus spāli rōne ordinatum fuit in lege: q in solēnitatibus nox pcederet diem: et currerēt dies solēnes a vespa in vesperā. Cuius rō fuit: qr ille solēnitates fuerūt figure solēnitatū tē poris grē: in qbus hmōi ordo seruat: et maxime solēnitatū pr̄ie: q̄ sequunt ad noctē tribulatiōis vite.

Rn̄sio.

Multiplr pascha accipit.

¶ R Ad scdm silr et ad tertiū rn̄det p distinctionē huius nois pascha. vn̄ sm Inno. et Alexā. nomē pascha multiplr accipit: et equocatione huius nois greci decepti sunt. Accipit em̄ quandoq p hora immolationis agni typici. vn̄ Luce.xxij. Appropinquabat dies festus azymoꝝ q̄ dr pascha glo. Pascha dr solus dies i quo agnus occidebat ad vesperū.i.xiiij.luna pmi mēsis. Qnq accipit p agno paschali typico. vn̄ Lu.vbi.s. Uenit aūt dies azymoꝝ: in quo necesse erat occidi pascha. Qnq accipit p vero agno paschali q̄ est xps dn̄s.i.Cor.v. Etem̄ pascha nr̄z immolatus est xps. Qnq p die festo azymoꝝ: q̄ fuit xv.post equoctiū vnale. Jo.xiij. Ante diē festum pasche sciēs iesus. Qnq accipit p cibis paschalibus: panibus.s.azymis qbus vescebant tpe paschali. de q̄ Exo.xii. Primo mēse.xiiij.die mēsis ad vesperā comedetis azyma: vsq ad.xxi.eiusdē mēsis ad vesperam et sic accipit Jo.xviij. Nō introierūt pretoriū: ne contaminarent: sz mādūcarēt pascha. ¶ Per hoc pz ad argumētū q.b Jo cū dixit. Ante diē festū pasche accepit pascha p pma die azymoꝝ q̄ fuit.xv.luna mēsis pmi. Et hoc innuit cū dr ante diē festū. Differt em̄ drēt sz Alex. diē pasche: et diē festum pasche: nec sunt idē. vt pz ex lege. Dies em̄ pasche est.xiiij.luna: dies festus pasche.xv.luna. vn̄ Leui.xxiij. Mēse decimo.xiiij.die ad vesperā phase dn̄i ē i.pascha: et.xv.die mēsis huius solēnitas azymoꝝ dn̄i est: et ita ante diē solēnē pasche q̄ fuit luna.xv facta fuit cena dn̄i.i.xiiij.luna ad vesperā: et ita nō est p grecis: sz magis cōtra eos. * In illa aūt aucto. Jo.xviij. vbi dr. Ut mādūcaret pascha: accipit pascha pro azymis panibus. vt dictū est. qd comedebāt.vij.diebus. ¶ Et p hoc ad illud qd addit. Non in die festo &c. dr q causa huius dicti et dispōnis Judeoꝝ addit: ne forte tumultus fieret in pplo. Non em̄ pp̄ter festi reuerētiā disposuerāt crucifixionē differri: sz ne tumultus fieret in populo: qui maxima copia ad festum illud cōfluxerat. Et ita ne de manibus eoꝝ raperet. Jō nacta opportunitate: et submota cā tumultus populi: Juda se offerēte ad tradēdū illum sine tumultu fecerūt ctiū: mutātes ppositū: et hoc diuina dispōne: vt veritas coīncideret figure: quia xv.luna eduxerat pplm hebreoꝝ de egypto: et eodē die mors xpi eduxit pplm suū de tenebris pcti. vt Inno. Porro dispō sacerdotū ctra dispōnē dei preualere non poterat: qui disposuerat vt verus agnus in diebus paschalibus immolaret. ¶ L Ad quartum de sanctis mulieribus vnguēta post dn̄i sepulturā pparātibus dr ab aliqbus p pma die azymoꝝ.s.die passiōis dn̄i q̄ solēnis erat: interdicta fuere opera seruilia. vt Leui.xxiij. Primus dies erit vobis celeberrimus: omne opus seruile in eo nō facietis. Hmōi aūt vnguēti pparatio q̄ cōgruebat defunctis: quia fuit opus mie: nō reputabat inter seruilia: et ita p hoc qd dicebat Exo.xij. Nihil opis facietis in eis exceptis his q̄ ad vescēdū ptinēt: nō excludebat quin opa spūalia fieri poterāt: quale fuit opus mulierū. Dicūt igit q mulieres scte ab hora q̄ viderāt xpm positū in monumēto. sicut dr Lu.xxiij. vsq ad vesperū eiusdē diei: pparauerūt vnguēta q̄ hēbāt: et ad vesperū a pparatione q̄euerūt sm legē pp̄ter sabbatū: de quo pceptū fuerat in lege: q a vespa celebrarēt vsq ad vesperā sine aliquo ope: tūc em̄ nō licebat pparare q̄ ad cibū erāt necessaria. Illa etiā dies sabbati inter oīa sabbata celeberrima erat: et pp̄t pascha: et pp̄ter sabbatū. Licuit ḡ pparare vnguēta luna.xv.qr hoc fuit opus mie: et iō nō seruile. ¶ Sed ctrā vr̄ Mar.xvi. Cū trāsisset sabbatum Maria Magdalena et Maria Jacobi et Salome emerūt aromata: vt venient s vngeret Jesū: igit die Ueneris dn̄ice passiōis nō parauerūt aromata. qr nōdū fuerāt empta. ¶ Solu. sm gl. Emerūt.i.empta parauerūt: qd em̄ residuū fuerat nō paratum die veneris parauerūt dū transisset sabbatū. Uel aliter. Judei multos sūptus facere solebāt circa funera. Nā et Nicodemus: q̄ venerat ad Jesum nocte pmū vēit ferēs mixturā myrrhe et aloes q̄si libras centū. Joā.xix. Ecce sumptuosum agnus. Mulieres igitur vidētes nō sufficere vnguēta q̄ parauerāt die Ueneris: post sabbatū plura emerūt: et illa pa rauerunt: vt dicit Marcus. ¶ Aliter posset dici q mulieres ille iam instructe in fide Christi nō curabant hmōi legalia obseruare. vnde Inno. q autē mulieres in die pasche dicunt vnguēta parasse nō obest qr non erant sub lrā: sed sub grā. ¶ Uerum huic videtur ctrium quod Luc. dicit. Et sabbato quidem siluerunt pp̄ter mandatū: ex quo patet q legis mandata seruabant. ¶ M Ideo adhuc aliter dici potest: q ille mulieres cognoscētes Christi mortem futurā: ante mortem eius parauerunt necessaria ad cōdendum corpus eius. vn̄ Innocē. Mulieres reuertētes sm Luc. portauerūt vnguētum et aromata: que ante longe parauerunt: quia frequēter audierāt dn̄m moriturum. Nonne magdalena iam parasse videt per inspirationē pcessisse ministeriū inunctionis: teste veritate que dr. Mittens hoc vnguentū hec in corpus meum: ad sepeliēdū me fecit. Et iterū. Sinite illam vt in die sepulture mee seruet illud. Sic vnguentū qd prius inceperat: cōsummauit. ¶ Posset adhuc dici q reuertētes mulieres a monumēto et sepultura: parauerūt aromata: non statim p tunc: quia nullum vel minimum tempus videtur fluxisse inter horam sepulture et vesperam sabbati qua incepit solēnitas sabbati. Nam sero depositus est dominus de cruce. vt dicit Mat.xxvij. Et propter parasceuem Judeorum in monumēto horti qd prope erat: posuerunt Jesum. vt dicit Jo.xix. et Lu.xxiij. Parasceue erat et sabbatū illucescebat.i.vespera q̄ incepit solennitas sabbati: sm illud Leui xxiij. A vespa in vesperam celebrabitis sabbata vestra. sz transacto sabbato: quo siluerunt et finem habuit in fine sequentis diei: tunc quidem emerunt aromata que defuerunt. vt dicit Marcus. Dum transisset sabbatum &c. emerunt aromata vt venientes vngerent Jesum. Uenientes non statim tunc propter noctem de proximo imminentē: sed expectabant mane sequentis diei: quo fuit prima sabbati.i.prima post sabbatum ideo sequitur in Marco. Et valde mane vna sabbatorum: veniūt ad monumentum orto iam sole. ¶ N Ad quintum de glo. Luce.xxij. que dicit: q sola dies manducationis agni dicatur pascha: et alij dies azymorū. Dicendum q glo. ponit differentiā inter illā dictionem pascha in vna significatione tm̄: sm quā accipitur in illo textu quem ibi exponit. Preter autem illā etiā et aliter accipit: vt dictū est. Quod aūt ex illo infert q Christus in fermentato confecit: il-

Inno.

Jo.xiij.

ADDITIO. *Cōtrouersia ēt est īter grecos et burgē. qt hyn dicit (et est cōis opi.) q fer.vi.i. q̄ pass9 est Xps: fuit dies pasche. sz burgē. dt q h sz die sabbati erat pascha: et dies solēnis: et hz ad hoc rōnes multas apparētes: idē dt q Xps fecit cenā ī die iouis q̄ erat.xiiij luna: et p9 uenit dies in q̄ iudei fecerūt cenā: et comederūt agnū paschalē: qz h3 eū fecerūt suā cenā ī die Ueneris post ... et fixerunt christū.

lud non sequitur:etiam si verum esset q greci pbare laborat.s.q xps tempus manducandi agnu paschalem pvenisset:et cu discipulis luna.xiij.cenasset. Quoniam si ita pvenisset diem legitimu comedere pascha:sciens q futuru erat sup eum:vtiq pvenisset comedere agnum sm cerimonias et dispositionem legis:que pcepit q non nisi cum azymis comederet:et sicut pvenisset comedere agnu:ita et pvenisset comedere azymu. Et discipuli qui pparaverunt pascha:pparassent et azyma:et ita ex hoc greci intentu suum hre non possent.s.q xps in fermetato ofecisset. Falsum tame est alios q cena facta sit luna.xiij. ¶ Ad sextum quo arguut ex significatione fermetati:ppter quam magis congruit sacrificio q azyma:dr et si fermentu exprimit sm glo.aliq q melius est in xpo.s.charitate.non tame in ppria et expssa similitudine xpm exprimit:qr no solus xps charitate habuit lz solus summa:quam summam appropriate non significat fermentum. Azyma aut significat puritatem singulare xpi solius.s.naturam nostram sumpta sine omni corruptione infectionis. vn Inno.rndens grecis dicentibus:q fermentu signat tumore vteri virginal et vinculu vnionis dr. Na etsi fermetu sigt tumore vteri virginalis:et vinculum vnionis:porro multo religiosius illud azyma insinuat:q sm apostolu xps de massa peccatrice corpus sine pcto suscepit tanq de fermeto suscepit azymum. Et vt inter xpm et populu malitie et nequitie nihil sit:sic inter frumentum et aquam in azymo nil veteris masse vel advene corruptionis intervenit:na per frumetu xps:p aqua populus designat sm illud Nisi granum frumenti cadens in terra mortuum fuerit ipsum solu manet. Jo.xij.et illud. Beati qui seminatis super omnes aquas. Esaie.xxxij.glo.i.corda gentium emolita. Aqua sine fermeto mixta frumento designat populum sine pcto xpo coniunctu:que etia illud solent designare q sicut azymus panis de pura massa sine fermento conficitur:ita corpus xpi de illibata virgine sine crimine est conceptu. Sunt et alie congruentie.s.tacte. ¶ Ad septimu breviter dr:q dominus nolens nos iudaizare:non hoc quasi ex lege retinuit:sed de novo instituit:sicut et de baptismo in aqua ostituto. Iudei aqua lustrabant:et nos aqua lustramur:non aut ex legis ordinatoe:sed ex xpi domini nostri instone.de hoc statim.s. ¶ Ad octavum dr q adveniente veritate cessare debet figura sub ratoe figure. Potest tn manere materia figure:non vt figura veritatis venture significativa:et ita cessavit esus agni paschalis:cessavit et panis azymus in ea significatione qua instituta sunt in lege:qm adhuc paschali tpe agnellos manducamus:et nonnuq panes azymos:nec tamen hec facientes iudaizamus:vn.b.Ansel. Facere aliquid quod fiebat sm legem:non est iudaizare:nisi fiat intentione adimplendi legem:vt q ex infirmitate circucidi se faceret:non vt ritum legis observaret:non iudaizaret. Quod aut aiunt nos iudaizare ait Ansel.non est verum:qr non sacrificamus de azymo no vt legem veterem servemus lz vt diligentius fiat:et vt dominu qui hoc non iudaizando fecit:imitemur. Cum enim facimus aliqd quod vt iudaismu servarent faciebant:non iudaizamus:quia non ppter iudaismu:sed aliam cam hoc facimus Si enim in diebus pasche azymum panem aliquis comedit:sive qr non hz alium:sive qr magis illo delectat q fermentato:aut si quis ppter infirmitate pputii circucidere cogitur. Aut si bovi suo triturati quis:ne esuriat:os non alligat:nullus nisi insipiens:hoc agente iudaizare iudicabit. Cum ergo nos panem azymu sacrificamus non vt per azymum tanq per figuram dominum iesum futuru esse significamus:sed vt ipsum panem in corpus eius divina cooperante virtute sanctificemus:neq in hoc legis vetustate observamus:sed evangelij veritatem celebramus. Ite simili ratione nec ipsi deberent conficere in fermetato:qr pceptum fuit in lege Levi.xxiij q offerret panes primitiaru,fermetatos.vn Inno. Si ppter hoc repudiandum est azymum:qr lex illud admisit:pari rone repudiabit fermentatum:qr lex ait. Offerent panes fermetatos cum hostia gratiaru:que immolatur p pacificis. Levi.vij. ¶ P Ad nonum de eo q lra occidit dr. Verum est si servatur q vete.testa lra pcipit vt pcepta legis:et hoc qntum ad sacrificia cerimonialia et figuralia. Secus si tame de novo per lege gre statuta sint assumpta.vt.s. dictum est. Verum argumentu hoc.b.Ansel.retorquet in grecos di Sic vos oficitis de fermetato:qr dr a ppheta.s.Amos.iiij. Offerte mane victimas vestras tribus diebus decimas vestras:et sacrificate de fermetato laudem. Aut hoc dicit ppheta approbado vel reprobado. Si reprobado:igitur ex hoc non debetis autoritatem assumere conficiendi in fermentato. Si approbado:et vos servatis hoc ad lram et lra occidit:ergo vos subiacetis illi damnationi qua damnatis vos. ¶ Ad decimu quod obijciunt de nomine archon:rndet Alex. q nomen archon aliquando accipitur pro fermetato. Aliquando p pane azymo.nam Exo.xxix.dr. Archos azymos.sir Nume.vi.vbi nos habemus canistru panum azymor:ipsi habent archos refertos oleo. Aliquado accipit pro fermetato et azymo coiter:vnde ratio illor non valet. Patet itaq ex dictis veritas nostri textus:qntum ad xps cene designatu:cum dixit. Qui pridie q pateret.

¶ Lectio.xxxv. A

Ccepit panem in sanctas ac venerabiles man9 suas. ¶ Hec est scda particula pme parti subdivisiois pncipalis partis qrte totius canonis:in qua tangit ineffabilis trasubstatiationis termin9 a quo:sive materia. Vn dr. Accepit.s.xps. Volens etem alas nras reficere cibo spuali animo cogruenti:per nil aliud id facere statuit:q per carne ppria mixe sanguinez eius naturale:vt nulla esset natio taz gradis que hret deum tam ppinquu sibi:q nobis summa et excellentissima divinitas adest:in eo,qd corp9 suu:cui inseparabilr et ineffabilr vnita est:nobis tradere disposuit in cibum et sanguine in potuz. Hoc vt pficeret:accepit panem in sanctas.i.sanctificantes:ac venerabiles manus suas ppter vnita manibus deitate:ppter quam summa veneratione sunt adorabiles.s.theosebia que est latrie cultus vt tactu sanctaru et divinaru manuum suaru pane materiali vim sacri oferret. Hoc est ipm in materiam huius vivifici sacri deputaret ac ordinaret:quatenus omni tempore in veruz corpus xpi transsubstatiari posset. Sicut etem tactu mudissime sue carnis (sm Bed.) vim regenerativa contulit aquis:ita et acceptione panis in venerabiles sanctasq manus suas:vim pani tribuit:vt ex eo tanq congrua materia corpus suu ofici possit. Et hoc significatu est Jo.vi.vbi dominus panes quinq qbus refecturus erat turbas:in man9 suas accepit et bndixit priusq turbis distribuendos discipulis dedit. De his manib9 dr Can.v. Manus eius tornatiles:auree.plene hyacinthis. Tornatiles dr quia in omnem opationem mobiles et volubiles. Auree:quia in omnibus eorum opationib9 splendet virtus deitatis. Plene hyacinthis:qui lapis est celestis virtutis et coloris:quia in omnib9 opationibus celeste indicat vitam et intetionem. ¶ B Cum ergo hac acceptione panis in manus scta ac venerabiles xpi:panis accepit vim essendi materia huius sacri:tractadu est de huius sacrame-

Jo.xij.

Ansel.

Beda.

Canti.v.

ti materia. Ubi pmo vidēdū est q̄ sit hui⁹ sacri ma
teria Scdo d' ei⁹ ɔgruitate ac institōne eī⁹. ¶ Quo
ad pmū est oim catholicoꝝ doctoꝝ cōsona snia: ꝙ
hui⁹ sacri materia simplr necessaria panis est ⁊ vi
nū. De hoc Alexāder papa: ⁊ in ɔcilio Carthaginē
si: vthr de ɔse. di. ij. c. in sacro. Statutū est: imo xpi
instō cōmemorata est: ꝙ in sacro corpis ⁊ sanguis
dñi: nihil ampli⁹ offeraṫ: q̄ qd ipse dñs tradidit:
hoc est panis ⁊ vinū aqua ɔmixtū. Qd dr aq̄ ɔmi
xtum: ɔgruitat⁊ est nō necessitat⁊. Ideo statim seq̄
tur. Nec ampli⁹ in sacrificijs offeraṫ: q̄ de vuis ⁊
frumētis. Uerū de aq̄ cur vino admisceṫ infra vide
bitur. Itē ea. di. c. cū omne. Julius papa reprobat
errorē eoꝝ qui p vino ausi sūt lac apponere. Un
de ait. Cū eñi magister veritatis: verū salutis nre
sacrm nris cōmēdaret discipulis nulli lac: s3 panē
tm̄ ⁊ calicē sub hoc sacro cognoscim⁹ dedisse. ⁊ seq̄
tur. Cesset ergo lac in sacrificādo offerri: qr mani
festū est: ⁊ euidēs ex lūīe euāgelice veritatis illuxit
ꝙ pter panē ⁊ vinū aliud offerri nō licet. ¶ Ex q̄ se
quiṫ ꝙ nō est ɔueniēs materia hui⁹ sacri farīa aq̄
elemētari coagulata: neq3 pasta: qr materia hui⁹
sacri est panis: nō aūt pasta hmōi dr panis. Et q̄
uis ꝓbabile sit pastā ⁊ panē nō differre spē essen
tiali: qr p decoctionē paste ad igne nō fit vt vr nisi
extractio humoris aquei cōmixti cū partib⁹ farie:
q̄ mixtio est p solā iuxta positionē partiū hūoris ⁊
farine. Hec aūt separatio humoris nō mutat spēm:
qr p ipsam nihil tolliṫ ptinēs ad rei essentiā: sicut ⁊
talis cōmixtio spēm nō variat: qr nō est ibi vera cō
positio: nec ɔstō alicui⁹ vni⁹ ex his q̄ adinuicē mi
scenṫ: sed qdlibet remanet in natura ꝓpa ab alio
distinctū. Et q̄q̄ ita esse sit ꝓbabile: nō tñ d' pasta
pōt ɔfici: qr instituit xps panē vitalē pro materia
hui⁹ sacri: qr talis cōiter ɔsueuit nobis esse sacrm:
ꝓpter ɔgruētias .l. assignādas. ¶ S3 occurrit tri
plex dubiū. Primū vtrū ois panis s3 sbaꝫ sit apta
ɔsecrationis materia. Scdm: vtrū3 ois panis s̄m
quātitatē. Tertiū: an ois s̄m q̄litatē. ¶ O De pri
mo dubio: vtrū ois panis cuiuscūq3 sbe siue d' spel
ta: siue de siligine: an sol⁹ triticе⁹ sit ɔsecrabilis: ē
multoꝝ doctoꝝ snia: qd sol⁹ panis triticе⁹ est ma
teria apta hui⁹ sacri: ita ꝙ si in pane speltico vel
siligineo attētareṫ: nihil fieret. Cui⁹ cām pcipua3
dicūt diuinā instōnē. Hāc aūt instōnē ɔuincunt ex
cōparatione xpi: qui se grano frumēti cōparauit.
Frumēti dicūt .i. tritici: qr granū tritici nobilissi
mum est: qd qr inter cetera grana pl⁹ h3 de medul
la: p antonomiā granū frumēti appellaṫ. Uñ asse
rūt Christū in pane ex tali grano: cui se cōparaue
rat: sui corporis instituisse sacrm. Aplos q̄3 in tali
pane ɔsecrationē frequētasse: ⁊ illi⁹ panis vsum ec
clesie reliq̄sse. ¶ Pro ista opi. ⁊ snia allegaṫ .b. Au
gu. sup illud Jo. xij. Nisi granū frumēti cadens in
terrā mortuū fuerit: ipm solū manet. Cū sint mul
ta grana frugū: nulli se ɔparat nisi illi .s. grano fru
mēti. Uñ mos cepit ecclesie de illo solo grano ɔfi
cere corp⁹ dñi. Hui⁹ opinionis videnṫ esse sanctus
Tho. doctor subtilis: Durād. Gers. ⁊ pleriq3 alij. ⁊
Alex. de ales parte. iiij. q. xxxij. di. Sunt aūt plura
alia grana tritici habētia solūmodo. drias accidē
tales: vt forte spelta ⁊ cādith: de q̄b⁹ ɔfici licet: ⁊ cō
ficiṫ i q̄buidā terr⁊. cui ɔsentit Durā. credēs ꝓba
biliter iter speltā ⁊ triticū solū esse drīā accidētalē
ɔ sctm Tho. cui⁹ ꝓbabilitas ex cōi dicto vulgari
accipiṫ: quo dr ꝙ in q̄buidā partib⁹ seminato triti
co in certos agros nasciṫ spelta: qd vr argm idēti
tatis s̄m spēm: qr ex granis ⁊ seminib⁹ generanṫ:
vt freq̄nter silia s̄m spēm. Deduciṫ etiā hec idēti
tas specifica ex multitudine accidētiū ꝓpoꝝ ⁊ cō
muniū spelte ⁊ tritici. Multū siq̄dē appropinquāt
q̄ ad quātitatē: figurā ⁊ colorē: ⁊ q̄ ad alia: q̄ et q̄
uis remote: indicāt tñ diuersitatē ⁊ idētitatē in for
ma specifica. ¶ Do. Alb. dic. in. iiij. ꝙ q̄uis spelta
sit alteri⁹ spēi a tritico: est tñ panis d' spelta mate
ria apta ⁊ vere ɔsecrabiṫ. Et hoc qr spelta est spēs
frumēti. Addit ꝙ si christ⁹ vsus est panē triticeo:
tñ in tali vsu videṫ dedisse, virtutē generi s̄m oēm
suam spēm. ¶ Sed illud dicit Durādus: non vide
tur bene dictū: qr in certis sacramentis illud qd
assumitur pro materia sicut est vnum noie: ita est
vnum specie: sicut patet de aqua baptismi: ⁊ oleo
extreme vnctionis. Nō eñi nisi aqua elemētaris
materia est baptismi: ⁊ non nisi oleum oliue: mate
ria vnctionis: nō oleū nucis: aut seminis raparum
oportet ergo ꝙ panis qui est materia hui⁹ sacra
menti: sit idem s̄m speciem: nec sufficit identitas
s̄m gen⁹. ¶ Thomas de argētina dicit. Uellē qd
in isto puncto: ⁊ in q̄buslibet alijs in q̄b⁹ tractatur
de his que ad necessitatē ptinent sacramētoꝝ: si
ne quibus nō putaṫ esse veritas in sacramentis:
doc. nunq̄ sibi ɔdicerent: ⁊ sicubi hoc fieri contin
geret: qr ecclesia Romana per determinationem
suam remediū adhiberet. Huic addit duo, dicta.
Primum ꝙ ɔsulti⁹ est ꝙ sacerdos in sua consecra
tione vtaṫ. pane triticeo: qr oēs doctores xpiani
fatenṫ talē panē ɔuerti in corp⁹ dñi: prolatis cer
tis v̄bis a ministro idoneo. Multi aūt ⁊ magni do
ctores ⁊ solēnes negāt panem spelticeū in xpi cor
pus ɔuerti. Scdm dictū est: ꝙ non ꝓbaṫ sufficien
ter p alios ista negatiua: ꝙ panis speltice⁹ nō est
ɔsecrabilis. ¶ Ad cui⁹ intellectū sciēdū fore dicit:
ꝙ s̄m Isido. lib. xvij. etymo. c. iiij. frumētū est in pl⁹
q̄ triticū. vnde dicit Isido. Frumēta que aristas
habēt: reliqua v'o que aristas non habent: fruges
appellanṫ. Ideoq3 dicit ibidē siliginem: ⁊ multa si
milia de genere esse frumentoꝝ: eo ꝙ aristas hñt:
immo ipsum triticū genus dici frumēti multas ha
bens spēs. Uñ dicit. Siligo genus tritici a selecto
dictū: nam in pane spēs eius pcipua est. Et de or
deo trimēsi dicit. Trimēse triticū ideo nūcupatū:
quia satū post tres mēses colligiṫ. ¶ D Cum igiṫ
neq3 ex fide: neq3 ex sacra scriptura: neq3 ex statu
to ecclesie in decreto aut decretalib⁹ ɔtento: neq3
ex originalib⁹ sanctoꝝ doctoꝝ haberi possit: ꝙ so
lus panis triticе⁹ sit materia ɔsecrabilis: non pro
batur sufficiēter hec negatiua: ꝙ panis de spelta
non sit consecrabilis. vñ de sum. tri. ⁊ fi. cat. vbi fit
mētio spālis de hoc venerabili sacramēto: non fit
limitatio materie ad panem triticeum. Similiter
in c. cum marthe. de cele. missa. hec arctatio nō po
nitur: vbi singlr de hoc sacro ptractatur. Neq3 in
decretis de ɔse. dist. ij. limitatio ad panē triticeu3
reperiṫ: vbi rō diffuse de hoc sacro agitur vt patet
etiā in ca. s. allegatis. Slir ex euāgelijs aliud ha
beri non pōt: quia nullibi habeṫ determinatio i lo
cutio de materia hui⁹ sacramēti: q̄ quod dr. Acce
pit iesus panē. Non aūt videṫ q̄n panis, sit vniuo
cum ad oēm panē vsualē: siue. sit de tritico. spel
ta: siligine vel ordeo. Sicut ⁊ frumētū vniuocū es
se videtur ad triticū: speltā: siliginē ⁊ ordeū: q̄uis
hec sese excedāt in pfectione: sicut homo: asinus:
leo: de quib⁹ vniuoce dr aial. Ex quo vr ɔcludi: ꝙ
nō valet dictū quorūdā dicentiū: ꝙ frumentū qñ
per se stat poniṫ pro suo significato famosiori siue
digniori qd est triticū: qr illa regula habet verita
tem tm̄ in analogis: q̄ sunt vere equoca: nō in vni
uocis. Nunc aūt frumētū non .est analogū: qr nec
equocū ad triticū: speltā: siliginē ⁊c. q̄uis sit, ana
logia q̄dā pfectionis inter significata sua: sicut ge
neralr in significatis per qdcūq3 gen⁹. Gen⁹ siqui
dem plures sub se ɔtinet spēs pfectione differen
tes: cū nulle due spēs sint eiusdē pfectionis: quia
habēt se vt numeri. viij. metaphysice. Nec tñ pro
pter hoc gen⁹ per se positū: stat p specie pfectiori:
vt p3 de animal: lapis: dentū ⁊c. Nō enim sequiṫ:
est aial: ergo est hō. Nec sequiṫ: nō est hō: ergo nō
est aial. Qūo sequereṫ in analogis: est hō: ergo est

Primū dubium.

Augu.

Alber.

Isido.

Improbatio quorūdam.

homo viu⁹. Et sequit. nõ est homo viu⁹: ergo non est hõ: imo seqt: est hõ pict⁹: ergo nõ est hõ. Sic in pposito nõ seqt: hoc est frumẽtũ: ergo est triticũ. Nec seqt hoc nõ est triticũ: siue hoc est spelta: ergo nõ est frumẽtũ: cũ (vt dictũ est) frumẽtũ vniuoce dicatur de oĩb⁹ hñtib⁹ aristas et apud vulgũ. ¶ E Videt igit sufficere ad hoc qð aliqd sit materia apta pse cratiõis: q sit panis: dũ tñ sit de granis aristarũ. Hinc panis coct⁹ de fabis: pisis: lẽtib⁹: vel alio leguminе nõ hñte aristas: nõ est psecrabilis. Hic de pse. di. ij. in. c. in sacro. & alt. hr. Nec amplius in sacrificijs offerat: q̃ de vuis & frumẽt. Pro illo facit q apparat⁹ illi⁹ decreti nõ excludit ab hoc bñdicto sacro aliqð verũ frumẽtũ: sz dũtaxat piper & loliũ. ¶ Ad hoc põt rõ adduci. Sctã mr ecclia satagẽs filios suos in honorẽ sui spõsi educare: vbi pspicit occasionẽ ruine vel deuiatiõis: monitis salutarib⁹ & statutis solicita est obuiare: & vbi mai⁹ piculũ imminet: pulcrius vigilãti⁹. Multa aũt statuta edidit circa hoc sacrm venerabile: puta q sacerdos sit ieiunus: q certis & bñdictis vtat vestib⁹: q nõ celebret nisi in loco psecrato nõ interdicto: q nõ nisi i altari lapideo chrismatis vnctiõe bñdicto: non nisi tpe certo: nec sine igne & ministro. Et circa sacrm sanguinis multa sũt statuta: q. s. vino aq̃ apponat: q nõ in calice ligneo: vitreo: aut cupreo pcelebret: aut psecrat⁹ simul sumat & cetera multa: quoꝝ tñ nullum est de veritate: ac necessitate sacri: qn sine quolibet hoꝝ: imo sine oĩb⁹ simul sacerdos de facto si attẽtaret psecrare: vere pficeret: qr tñ illa pferũt ad reuerẽtiã & honorẽ xpi & deuotionẽ popli: siue ad quasdã figrationes mysticas: placuit eccłie ea oĩa i psecratiõe tã digni ac ineffabilis sacri obseruare: sz si materia psecratiõis corporis Christi est sol⁹ panis triticе⁹: lõge mai⁹ piculũ esset ipm nõ assumere: q̃ in psecratiõe sanguinis vti vino aq̃ nõ permixto: aut ptermittere qðlibet pdictoꝝ. Qm p assumptionẽ panis nõ triticei: omitteret aliqd essentiale: ac qð foret ð necessitate sacri: quo frustraret tot⁹ effect⁹ psecratiõis: qr nihil fieret: eo q deficeret debita materia. In alijs aũt tñ omitteret aliqd reqsitũ de bñ esse sacri vel psecrãtis: & tñ nullibi repit ecclesiã pcepisse vt sol⁹ panis triticе⁹ ad corporis xpi cõsecrationẽ assumat: et ecclesia prouida circa min⁹ necessaria negligẽs esset circa necessaria: & phiberet scillã: & relinqret charybdim: qð de ecclia sponsa xpi: q̃ spõsi sui spũ regit nefas est cogitare. Maxie ẽt cũ ãn multos ãnoꝝ cẽtenarios hoc ipm apud catholicos doctores solẽnes verũ est in dubiũ: vt pz de Alberto magno & sequacib⁹ suis. ¶ F Videt igit pbabile q panis vsualis de frumẽto psecr⁹: siue sit de spelta: vel de alio frumẽto: sit apta materia psecrãtiõis. Nihil eñ plus cõuincit ex euãgelijs: nisi qð xps accepit panẽ. Neq aliqs sctoꝝ doctoꝝ ex originalib⁹ determiate⁹ locut⁹ est: vñ nõ vr tutũ ac securũ quẽcũq scholasticũ doctorẽ etiã acerrimi ingenij ac pfunde sciẽ diffinire hãc negatiuã: & determinare q panis de spelta: aut alio vero frumẽto: nõ est apta materia psecratiõis: cũ vt dictũ est: ad hoc non habeat euidẽs canonis autoritas: nec diuina reuelatio: nec cogẽs rõ: nec ecclesie determiatio. ¶ Deniq periculosũ vr: vt in sili arguit doctor subtilis in. iiij. dis. xxvi. piculosũ inq̃ est articulũ fidei limitare vł restringere ad certũ intellectũ spãlem: dum saluari põt in gñali. Hic eñ faceret a fide apostatare: cuꝫ aliqd in hoc sensu credẽdũ pponeret: vbi sine repugnãtia scripture rõnis & autoritatis in alio sane intelligi posset. Hoc pcterea esset credibile: certum ponere in dubiũ & incertitudinẽ. Non enim certũ est q ex incerto depẽdet: hoc aũt in pposito fieret. Certũ qdẽ est ex scriptura sacra qð xps psecrãs corp⁹ suũ: accepit panẽ: qm hoc euangeliste scribũt. Dicere aũt q hoc nõ saluat nisi in isto seu

Doctor subtilis.

in particulari q accepit panẽ triticeũ: & illũ p hoc tãq materiã psecratiõis istituit: est trahere certũ ad dubiũ: qr ille pticularis sens⁹ (vt dictũ est) ex nullo autẽtico põt deduci. *¶ Difficile qdẽ est & fortе ipossibile xpz vsũ fuisse in psecratiõe pane triticeo. Hoc tñ posito adhuc certũ nõ est: neq euidẽs xpm p hũc vsũ deteriate hũc panẽ vt materiã psecratiõis istituisse: & nõ potι⁹ oẽz panẽ: imo si hoc fecisset: verisile est euãgelistas hoc deteriate explicuisse: & nõ i qdã gñalitate explicuisse: et q̃ i dubiũ qd & qlr xps fecit: rõnabilr posset reuocari: qũo ecclesiã sic i icerto reliqsset: maxie i aliq̃ simplr necessario reqsito ad sacri veritatẽ. ¶ Preterea xps in psecratiõe calicis vsus est vino mixto cũ aq̃: vt inferi⁹ patebit. nemo tñ dicit aquã cũ vino esse materiaꝫ necessariã sacri sanguinis ex tali vsu: sz vinũ dũtaxat. ¶ Ampli⁹: xps (ponam⁹) vsus est vino albo in psecratiõe sãguis: & qs diceret ex tali vsu vinũ rubeũ nõ esse materiã aptã psecrationi: cũ tñ pbabile sit vinũ rubeũ differre spẽ a vino albo: ppt diuersas pprietates & operatiões qs hñt: q̃ diuersitatẽ vr arguere qrũdã qlitatũ pparũ psequẽtiũ formas specificas diuersas. Vinũ qppe rubeũ (vt fert) pstipat albũ laxat: qð nõ cõpetit eis ex aliq̃ hũano artificio: aut idustria: sz ex naturali pprietate: q̃ formã cõseqt specificã. Inimo forte non oĩa vina alba sunt eiusdẽ speciei spãlissime: sicut nec oĩa pira: nec oĩa poma: vbi arguit diuersitas ex sapore: teneritudine folliculoꝝ: vitiũ: ppaginũ: folioꝝ: q̃ videt tñ differre: q̃ñ arbores diuersoꝝ fructuũ: diuersoꝝ. s. pomoꝝ & diuersoꝝ piroꝝ. Accidẽtia aũt maxime ppa: media sũt arguẽdi dñiam specificã naturarũ q ad nos: q pprias sbaꝝ pcept⁹ nõ hẽm⁹. Preterea xps sz oẽs doctores: aplos sacerdotes ordinauit: di. ad eos hoc facite i meã pmemorationẽ. Facite hoc iqt qð ego feci. Quid ãt fecit xps? Accepit panẽ & fregit &c. di. Hoc ẽ corp⁹ meũ. Ergo sacerdotes hoc ipz nũc faciẽtes: & certa vba pferẽtes: psecrat: sicut xps psecrauit. Accipiẽs ãt panẽ ð spelta: aut alio frumẽto: accipit panẽ & psecrat sicut xps. ¶ Qð ãt b. Tho & ceteri arguũt xpz vsũ fuisse pãe triticeo: ñ pcludit ppositũ qr hoc certũ ñ hr. Et si hoc poneret: adhuc ñ hret itẽtũ: qr ð vino hoc ñ seqt: ẽ vsus vino albo: g vinũ rubeũ ñ est materia sacri sanguinis: nẽ q̃tñ appet dñia specifica. ¶ G Ex eodẽ fũdamẽto ñ pcludit rõ Durã. dicẽtis q materia corporis xpi est vna sz nomẽ: g dz esse sm spẽm: qr hoc i alijs: vt appet i materia sanguis. Qð aũt dicit sic esse i ceteris sacris ppositũ suũ ñ pcludit. In baptismo qdẽ sic ẽ: qr xps istituẽdo mãz baptismi: vs⁹ ẽ hoc noie aq̃ di. Nisi qs renat⁹ fuerit ex aq̃. Qð ẽt sz po: ph. ẽ spẽs spãlissima: dicẽte pho i topi. Oĩs aq̃ oĩ aq̃ ẽ eadẽ spẽ. Instituẽdo aũt materiã corporis xpi: dicũt euãgeliste: q accepit panẽ: vtũt ibi euãgeliste noĩne panis: qð gen⁹ ẽ vr sub se certas ptinẽs species. ¶ Qð õr ð materia vnctiõis: q sit oleũ oliuarũ nõ oleũ nucũ: si hoc veꝝ est: hr ex determiatiõe eccłie: q̃ si i pposito hret cessaret qõ: sz si nõ habet nec sancti hoc exprimunt: stat dubiũ ibi sicut hic. Duz addit q vsus panis triticei ab aplis ad nos vsq descẽdit: nõ videt hoc vniuersalr verũ: cũ dicat Alex. de ales parte. iiij. q. xxxij. mẽbro. iiij q in qbusdã terris pficit de spelta & candith. Hic ritus quo ad panẽ triticeũ q ad nos descẽdit: forte plus introduct⁹ est pter reuerẽtiã sacri: q̃ pter necessitatẽ: quia triticũ est nobilior spẽs frumẽti: ea propter plus q̃ alia frumẽta est assumptũ. Sicut laudabiliter in qbusdam bene ordinatis ecclesijs vinũ optimũ qð ex cremẽtis haberi põt: datur celebrãtibus pter reuerẽtiam magis q̃ necessitatem. ¶ Quod etiam adducit comparatio Christi: qua cõparauit se grano frumẽti: nihil videtur facere ad propositum: quia non comparauit se grano tritici: sed grano frumenti indifferenter et in-

ADDITIO.
*Quia argẽdum si panis ap posit⁹ pcipiat esse corrupt⁹. Sol. quia panis corrupi⁹ õt q sbaz spẽs panis pdidit: vel ex putrefactiõe: vel vetustate vł alio huiusmodi: qð pcipi põt: cũ pti nuitas solui tur: & sapor: odor: color aliaq accidẽtia mutata sunt: iõ nõ est panis neq psecrabil.

Alexã. de ales.

distincte. Pro quo facit autoritas allegata Augu.
dicētis. Cū multa sunt gña frugū: nulli se ɔparat
nisi illi: volēs p hoc a ɔparatiōe secludere fruges nō
verum frumētū. Et pterea ex tali cōparatiōe nul
lus panis fact⁹ est materia sacri: sȝ ex speciali insti
tutiōe xpī materia ei⁹ effecta est. ¶ Et qđ dt.b. Au
gu. ꝙ inde cepit mos eccl'ie in tali grano cōficere:
verū est: ꝛ hoc institutiōe subsequēte: q̄ si subsecu
ta nō fuisset: qs panē assumeret ad cōsecrādū cor
pus xpī: Hec dicta nō tanq̄ cōclusio certa accipiā
tur ꝛ sufficiēter pbata: sȝ tanq̄ pbabilr cū schola
stici exercitij adducta: ꝛ neq̄ ecclesie determinatiōi
nec canonice scripture: neq̄ originaliū patrū sctō
rum dictis repugnātia: meli⁹ sentiēti in nullo pīu
dicātia. Hec ð materia pmi dubij. ¶ ij Quātū ad
scđm dubiū: ð quātitate materie. Dicūt qdā ꝙ sacer
dos n pt ɔsecrare materiā pāis nisi i ðtmiata quā
titate: i tāta. s. quāta cedet dȝ i vsū fideliū. Cui⁹ ra
tionē assignāt ex ðbis Hugōis de sctō victore. Sa
cramētū irritū reputat̃ si cōtra institutionem; cele
bretur. Debet igit̃ intētio ministri (aliūt ɔcordare
institutiōi sacri. Institutio aūt sacri est ppter vsuȝ
fideliū vt scȝ vtant̃ ipso in ɔfectū gratie ꝛ ðtutuȝ
igit̃ si minister intēdat cōsecrare tātū panē quāt⁹
cedit in vsum fideliū: verum est sacrm aliter non.
¶ Preterea ministris ecclesie data est ptās: nō in
irrisionē fidei ꝛ sacramētoꝝ: sȝ in edificationē ec
clesie ꝛ fideliū: sm aplm. ij. Cor. x. Potestatē dedit
nobis dñs in edificationē: nō in destructionē. Sȝ
irrisio. e ꝛ fidei ꝛ sacri: si sacerdos ɔsecrat̃ posset to
tū panē q̄ est in foro: ꝛ omne vinū qđ est i cellario.
Sȝ rñsio illa aliis nō placet: nā vt arguit beatus
Tho. pte. iij. q. lxxiiij. ar. ij. Si sacerdos intēdat cō
secrare ppter finē malū vt irrideat: veneficia fa
ciat: aut incātet nihilomin⁹ ppter potestatē sibi
datam pficit sacrm: et tñ hec intētio magis est dif
formis institutiōi q̄ prior. ¶ Preterea itētio mini
stri requirit̃ ad sacri pfectionē: sȝ nō q̄cūq̄: sed illa
q̄ est de his q̄ intrinsece ptinēt ad ipm: ꝛ nō illa q̄
est de cōtingētib⁹. Nā si si qs baptizaret puerum
nō ea intētiōe vt baptizatus cōseq̄ret̃ salutē: sȝ cu
piditate pecuniarū: vel alia pversa intētiōe: puta
q: baptismū ad salutē nil credit pficere: hui⁹ intē
tionis defect⁹ effectū sacri nō euacuat: quo min⁹
sit vere sacrm: dū tñ seruat formā ꝛ ritū eccl'ie intē
dēs qđ ecclesia facere cōsueuit: q̄uis baptismū ni
hil valere credat: vt. s. dictū est lec. vi. Propter qđ
etiā beat⁹ Augu. cōcedit hereticos baptizare. Sic
in pposito vsus sacri eucharistie nō est de illis q̄
sunt intrinseca sacro: cū illud sacramētū quoad fie
ri ɔsistat pcise in ɔsecratiōe materie: immo p vsuȝ
desinit esse sacrm: ꝛ nō cōsistit in vsu sicut cetera sa
cramēta. Ideo intētio de vsu sacramēti non est de
necessitate sacri. ¶ Qđ aūt dicit Hugo de sancto vi
cto. ꝙ sacramētū irritū habet̃ si cōtra institutionē
celebret̃: intelligendū est quādo celebrat̃ cū omis
sione eoꝝ q̄ instituta sunt obseruari tanq̄ ptinen
tia ad necessitatē ꝛ essentiā sacri: de quoꝝ nume
ro nō est intētio vsus sacri. ¶ Dicit̃ ergo sm illos
ꝙ quilibet sacerdos pōt cōsecrare panem in tāta
quātitate: quātā pōt habere presentē. Cui⁹ ratio
est q: cōcurrētib⁹ oib⁹ q̄ sunt de necessitate sacri:
est verū sacrm: sȝ pane quātūcūq̄ magno presente
sacerdoti: si ipsum cōsecrare intēdat: ꝛ pferat ðba
ad hoc a xpo instituta: iā cōcurrūt oia q̄ ptinēt ad
hoc sacrm intrinsece ꝛ q̄ absolute requirunt̃: ergo
vere cōficit. ¶ Dicit̃ aūt notāter quātocūq̄ pane
presente: q: panē absentē etiā modice quātitatis
cōsecrare nō pōt. Hinc sacerdos existens in eccl'ia
nō pōt ɔsecrare panē in foro. Cū em̄ forme ðboꝝ
ɔsecratiōis ɔtineāt in se p nomē demonstratiuū:
ideoq̄ requirit psentiā materie cōsecrāde. ¶ Et p
hoc ad scđm argumētū inductū rñdet̃: ꝙ lȝ mini
stris ecclesie non sit data potestas propter hoc vt
abutantur nihilomin⁹ tñ abuti possunt: taȝ illa q̄
est iurisditionis q̄ illa q̄ est cōsecrationis. Snīa
est beati Tho. ꝛ Durādi. ¶ De tertio dubio: qua
litate scȝ materie panis vtrū in azymis seu fermē
tatis cōfici possit: satis dictū est, pcedēti lectione:
ideo de hoc nō plura. ¶ J Placet simul tractare
de materia cōsecratiōis sanguinis: ne eoꝝdē repe
tio fastidiū ingerat relegēti. Est aūt materia cōse
crationis sanguinis: vinū de vua vitis expressum.
Ratio principalis est institutio xpī: q̄ in vino vitis
hoc sacrm instituit. vñ Lu. xxij. Accepto calice di
xit. Dico vobis: nō bibā de gñatione vitis donec
regnū dei veniat ꝛ Mar. xiiij. Iā nō bibā de geni
mine vitis: vsq̄ ad diem illū cū illud bibā nouū in
regno dei. De ɔgruētia postea dicet̃. ¶ Ex quo se
quit̃ ꝙ vinū pomorum: aut artificiale nō est apta
materia cōsecrationis sanguinis xpī: q: nō est vi
nū vitis: nec est simpliciter vinū: sȝ equoce ꝛ sȝ qd.
¶ Scđo sequit̃ ꝙ vinū in vua nō expressum: nō est
materia apta ɔsecratiōis sanguinis: q: liquor ille
in vua magis hȝ ratione comestibilis: q̄ potabi
lis. Et de hoc dt de cōsecra. distin. ij. didicim⁹. ꝛ ca.
seque. cū oē. vbi phibet̃ cōtritio vuaꝝ in hoc sa
crificio: ꝛ cōcedit̃ in necessitate expssio vini de bo
tro in calice. ¶ Sequitur tertio qđ agresta nō po
test esse hui⁹ sacri materia: q: nōdū hȝ vini speciē
sȝ est in via ad vini gñationē: ꝛ q̄uis nō videat̃ dif
ferre nisi p maturū ꝛ immaturū: hoc tñ arguit di
uersitatē specificā. Requirit̃ em̄ ad ðitatē vini: ꝙ
sit digestū in vua: nā digestū ꝛ idigestū variat spe
ciem aggresta aūt nō est digesta: tō sicut nō ex pa
sta corp⁹: ita nec ex aggresta sanguis dñi ɔficitur.
¶ Quarto sequit̃ ꝙ nec acetū est materia cōsecra
bilis. Ptȝ: q: nō est eiusdē speciei cū vino: sȝ est vi
nū corruptū: vñ nō fit redit⁹ de aceto in vinū. Ue
rū Alexā. de ales distinguit de aceto: q: vel dedu
ctū est ad vltimū corruptiōis a qua nō cōtingit re
gredi in vinū: qđ simpliciter est alteri⁹ speciei: ꝛ de
illo sanguis xpī nō cōficit̃. Uel nōdū ad tātā corru
ptionē est deductū: sȝ est quasi vinū acidū nōdum
plene corruptū: ꝛ de illo pōt fieri ɔsecratio. Ad hoc
allegat Inno. dicētē. Licet diligēti studio vinum
optimū sit inquirēdū vt in sacrificiū offerat̃: vitiū
tñ vini nō maculat mūdiciam sacri. Quocirca siue
nouū vinū: qđ dt mustū: siue vinū acidū: qđ appel
latur acetū. in sacrificiū offerat̃: sacrm cōficit̃: ꝛ di
uinitus cōsecrat̃. Et dicit Alexā. ꝙ in aliqb⁹ regio
nibus solū cōficit̃ ex aceto: q: ad illas regiōes nō
pōt deferri vinū manēs in suo esse potissimo. Itē
q̄dā gl. de cōse. di. ij. sicut. i. dicit. De acepto cōficit̃
si ex vino factū fuerit: alȝ nō: q: ppe eadē vita est.
Ex qb⁹ tñ si caute attēdant̃ ðba: manifestuȝ est ꝙ
nō loquunt̃ de aceto pprie: qđ iā vini speciē muta
uit: sȝ ð aceto large. i. ð vino acido: qđ ē i via ad cor
ruptionē: nōdū corruptū: sȝ adhuc ppriā speciē vi
ni seruās. ¶ Quito seq̄tur ꝙ in musto pōt fieri cō
secratio q: mustū vinū est qđ attestat̃ ei⁹ dulcedo
q̄ signū est digestiōis: ꝛ ppetas q̄ vini facit op⁹.
Nā letificat: calefacit: ꝛ inebriat: qđ vini speciē ar
guit. Nō tñ vsq̄quaq̄ cautū est q̄lecūq̄ mustū as
sumere ppter ei⁹ ipuritatē: q: feces ɔmixte substā
tie vini i sanguinē nō ɔuertūt̃: sȝ dūtaxat substātia
vini. Idcirco magis videt̃ ad reuerētiā hui⁹ sacri
ptinere vinū purū ꝛ ðsecatū q̄ vinū nouū siue mu
stū turbidū. ¶ K Sȝ dubia q̄dā circa hāc materiā
occurrūt. Primū: vtrū solū vinuȝ sit materia apta
ɔsecratiōis: an req̄rat̃ aq̄ admixtio. Scđȝ: vtrū aq̄
vino admixta in sanguinē cōuertat̃? Quod autem
aqua requirat̃ de necessitate sacramēti: ita ꝙ sine
aque admixtione vinum nō cōuertatur in sangui
neȝ: arguitur multis modis. Primo autoritate ca
nonis: nam Alex. papa: vt habet̃ de conse. dist. ij. c.
i. omni būs orthodoxis scribens: dicit. Non debet
in calice domini aut vinum solum: aut aqua sola

Margin notes: Augusti. — Hugo de sctō victo re. — Thomas aquinas. — Materia ɔsecratio nis sāguinis. — Mar. xiiij — Attēde de aceto. — Innocen. — Alexan.

offerri:sꝫ vtrūq; ꝓmixtū:qꝛ vtrūq; ex lateꝛ ei⁹ i paſſiōe ſua ꝓfluiſſe legiꝛ. Et Cyprian⁹ papa eadē di. c.ſicut.ꝗ.dicit. In ſacrificādo calicē dn̄i offerri ſola aqua nō pōt:quō nec vinū ſolū pōt. Nā ſi vinū tm̄ ꝗs offerat:ſanguis xp̄i incipit eſſe ſine xp̄o. Qñ em̄ vtrūq; miſceꝛ:ꝛ adunatiōe cōfuſa ſibi inuicē copulanꝛ:tūc ſacr̄m ꝛ ſpūale ꝛ celeſte efficiꝛ. Et ſtatim ſequiꝛ. Sic ꝟo calix dn̄i eſt aqua ſola ꝛ vinum: ſolū niſi vtrūq; miſceaꝛ:quomodo nec corp⁹ dn̄i poteſt eſſe ſola farina:niſi vtrūq; adunatū fuerit ꝛ copulatū:ꝛ panis vni⁹ cōpage ſolidatū. Ex his arguit ſic. Ex aqua ſola nō pōt confici ſanguis xp̄i: igiꝛ ex vno. Dicit em̄ q̄ aqua ſola nō pōt offerri ſicuꝛ nec vinū ſolū. Siīr ex alia ſiītudine. Ex farina ſine aſꝑſiōe nō pōt cōfici corp⁹ xp̄i: igiꝛ nec ſanguis ex vino ſine aqua. Dicit em̄:calix dn̄i non eſt vinū ſolū ſicut nec corp⁹ dn̄i pōt eſſe ſola farina. Cōcordat Juli⁹ papa eadē di.cū oē vbi dicit. Nō pōt calix dn̄i aqua ſola eſſe aut vinū ſolū:niſi vtrūq; miſceaꝛ. Et quaſi rōnē ꝑmiſit. Cū in calice inq̄t vino aqua miſceꝛ:xp̄o ppl's adunaꝛ:ꝛ credētium plebs ei in quē credit:copulaꝛ. Sequiꝛ. Nam ſi vnū tm̄ quis offerat: ſanguis xp̄i incipit eſſe ſine nobis. Si ꝟo aq̄ ſit ſola:plebs incipit eſſe ſine xp̄o Facit ad idē Martin⁹ papa eadē diſt. nō opꝫ vbi diciꝛ. Nō oportet aliud aliquid in ſacr̄o offerri ꝑter vinū ꝛ aquā ꝛ panē:q̄ in typo xp̄i bn̄dicūtur:qꝛ dū in cruce chriſtus pēderet:de corpore eius effluxit ſanguis ꝛ aqua:hec tria vnum ſunt in xp̄o ieſu. Hec hoſtia ꝛ oblatio dei in odorē ſuauitatis. Siīr habeꝛ in ca.ſtatim ſequēte. ¶ Itē rōne ad idē:aut chriſtus inſtituit aquā admiſceri vino:aut nō. Si primū:igiꝛ vidꝛ tur neceſſario apponēda: qꝛ nihil aliud offerre licet:q̄ꝫ q̄ dn̄s tradidit:eadē diſt. in ſacr̄o. Si ſm:tūc temeraria ꝑſumptiōe apponitur ab eccl'ia Romana:qꝛ ſacr̄a neq; inſtituere hꝫ: nec mutare:vt.ꝟ.ꝓbatū eſt lectiōe. ¶ Illud eſt de ſubſtantia ſacr̄i q̄ directe ducit in illud ꝓpter q̄ inſtitutū eſt ſacr̄m:ſed hoc ſacramētū inſtitutū eſt in recordationē paſſiōis dn̄ice. Luce.xxij. Hoc facite in meam cōmemorationē. Hoc aūt facit aqua in hoc ſacr̄o vt ex canone Alexā.pape patet ſupra allegato. Itē res hui⁹ ſacramēti neceſſario ſignificari debet ipſo ſacr̄o:ſꝫ res huius ſacr̄i eſt vnio corporis myſtici cū capite. Hec aūt per admixtionē aque ſignificaꝛ nā aqua ppl'm ſignificat fidelem. Apo.xvij. Aquas quas vidiſti ppl'i ſunt:vñ. Beda ſuper Marcū. Quia nos in xp̄o: ꝛ chriſti in nobis manere oportet:vinū cū aqua miſceꝛ:teſte Jo.aq̄ populi ſunt. ¶ L. Sed iſtis nō obſtātibus: rn̄deꝛ ad dubiū:q̄ aque admixtio non eſt de neceſſitate ſacr̄i:ſꝫ ſit de neceſſitate miniſtri cōſecrantis. Diſtinctio harū neceſſitatū ſupra lectiōe.ſ.declarata eſt. Primū patet per magiſtrū.iiij. ſententiarū di. xj. Si quis nō intēdēs introducere hereſim obliuione: aut ignorātia aquā ꝑtermiſerit:nō videtur irritū eſſe ſacr̄m:ſed ille grauiter eſt corripiēdus. Ad hoc facit auctoritas Cypriani pape de cōſe.diſtin.ij.ſcriptura vbi dicit. Si quis de anteceſſoribus vel ignorāter vel ſimpliciter hoc nō ſeruauerit:ꝛ tenuerit q̄ nos dn̄s facere exēplo ꝛ magiſterio docuit:pōt ſimplicitati eiuſdē indulgētia dn̄i venia cōcedi. Nobis vero nō pōt ignoſci qui nunc a dn̄o admoniti ꝛ inſtructi ſum⁹:vt calicē dn̄i cum vino mixtū (ſm q̄ dn̄s obtulit) offeramus. Nō aūt ignorātia vel ſimplicitas excuſaret:ſi aqua nō appoſita nō fieret cōſecratio. Itē dicit grec⁹ aquam nō apponere:ꝛ tm̄ nō negat eccleſia latinoꝝ eos vere cōficere. Itē nihil eſt de neceſſitate huius ſacr̄i materialiter q̄ nō remanet:neq; ſm ſubſtātiam: neq; ſm accidēs:ſꝫ aqua admixta nō manet ſꝫ ſubſtātiam:qꝛ cōuertiꝛ in vinū neq; ſm accidēs:qꝛ nō manet odor neq; ſapor. Pānis ꝟo ꝛ vinū etſi trāſeūt ſm ſubſtātiā:manēt tm̄ ſm accidētia ꝛ ꝓprietates

Apo.xvij.
Beda.

¶ Item in nullo euangelio legiꝛ dn̄m appoſuiſſe aquā vino in inſtitutiōe hui⁹ ſacr̄i:ſꝫ ſolū cōſeciſſe de pane ꝛ vino. Si aūt eſſet aqua de ſubſtātia ſacramēti:vtiq; facta eſſet mētio ſicut de pane ꝛ vino. ¶ Itē in ſacr̄is noue legis:nihil eſt de ſubſtantia ex parte ſacramētoꝝ niſi q̄ efficit q̄ figurat: ſed aqua appoſita nihil efficit:qꝛ nec verū corpus nec myſticū:qꝛ effectiue ꝛ ſignificatiue eſt ibi vtrūq;:ēt ſi aqua nō apponaꝛ. ¶ M Scōm ſcꝫ q̄ aqua ſit apponēda:ꝛ ſi miniſter nō apponeret:grauiter peccaret. Patet ſatis ex allegatiōib⁹ in principio dubij adductis tū qꝛ cōtra eccleſie ꝑceptū multipliciter expreſſum ageret:tū qꝛ ſine aqua celebrādo xp̄m nō imitareꝛ:tū qꝛ dn̄icam paſſionē nō ſufficienter exprimeret:tū qꝛ ſignificationes myſticas tolleret. ¶ Chriſtus ſiquidē quoad ſm crediꝛ vinū cū aqua miſcuiſſe anteq̄ꝫ vinū in propriū ſanguinē cōuertiſſet:vñ Damaſc.iiij.ſniarū. Chriſtus inquit calicē ex aqua ꝛ vino mixtū tradidit diſcipulis ſuis:dicēs. Bibite ex hoc oēs:hic eſt calix ſanguinis mei. Cui ꝯſonat illud. In ſacr̄o corporis ꝛ ſanguinis dn̄i nihil ap̄li⁹ offeraꝛ:q̄ꝫ q̄ ipe dn̄s tradidit,hoc eſt panis ꝛ vinū aq̄ mixtū:de cōſe.diſt.ij.in ſacr̄o. Ad idē faciꝛ.c.ſcriptura eadē diſt. Quotieſcūq; calicē in cōmemorationē dn̄i: ꝛ paſſionis ei⁹ offerrimus:id q̄ cōſtat dn̄m feciſſe faciam⁹. Et ſequitur. Calicē dn̄i cū vino mixtū (ſm q̄ dn̄s obtulit) offeram⁹. Huius aūt ꝓbabilitas ſumiꝛ:qꝛ vinū terre illius forte eſt ꝛ ſubſtātioſum. Cū aūt xp̄s vixit temperatiſſime:ꝓbabile videtur vinū cū aqua miſcuiſſe. ✱ ¶ Deniq; Paſchaſius quādā ad tertiū inquit Cur in calice aqua miſceaꝛ:illa ꝓmaxime inquit cā eſt:qꝛ de latere xp̄i:vbi paſſio cōpletur ſanguis pariter ꝛ aqua manauit. Quod certe ap̄li myſteriū plenē intelligētes: fiendū in calice cenſuerūt:vt nihil deeſſet nobis de ſacr̄o ad cōmemorationē paſſiōis q̄ tūc extitit in cruce in conſummatiōe noſtre redēptiōis. Hoc quoad paſſionis ſufficiētē expreſſionē. Tolleretꝛ etiā myſtica ſignificatio:ſcꝫ vnio:q̄ vt argutū ē:aptiſſime ꝑ hāc aq̄ admixtionē deſignaꝛ. ¶ Per hoc ad rōnes in oppoſitū factas q̄ ꝓbare nitunꝛ q̄ aqua requiriꝛ de neceſſitate ſacr̄i. Ad autoritatē Alexā. pape: q̄ ad hoc ſonat q̄ vinū ſolū ſine aqua offerri nō dꝫ. Et in auctoritate Cypriani. Nō pōt. Rn̄det Innoc. q̄ ꝟba illa determinari debēt.qꝛ recipiūt exceptionē hoc mō. Nō pōt niſi ex ſimplicitate ꝛ ignorātia fiat. Uel nō pōt.i.nō dꝫ:qꝛ illud dꝛ fieri nō poſſe:q̄ de iure ſiue licite fieri nō pōt. Solū em̄ vinū legitime ꝛ ſine ꝑcepti trāſgreſſiōe nō pōt offerri. Ita exponit magiſter diſt.xj.quarti ꝛ ceteri doctores. Similiter dꝛ q̄ illa aduerbia ſic ꝛ ſicut dicūt nō omnimodā ſiītudinē:cū aqua ſola vino ꝯparaꝛ: ꝛ vinū ſine aqua farine nō aſperſe:dicūt em̄ ſiītudinē decētis ꝛ legitime cōſecratiōis. Uñ neutrū pōt fieri legitime ꝛ ſine precepti trāſgreſſiōe. Sꝫ in hoc eſt diſſimilitudo:qꝛ ex aq̄ ſola ꝛ farina nō cōſꝑſa nullo mō:cōfici pōt:ex vino aūt ſolo cōfici pōt ſꝫ nō legitime. ¶ Et ꝑ hoc pꝫ ſolutio ceterarū autoritatū Sicꝫ q̄ dꝛ ſi offerꝛ vinū ſolū:incipit eſſe ſanguis vel xp̄s ſine nobis ꝛc.i.nobis nō ꝓficiꝛ hmōi oblatio:vt exponit gl.in.c.cū oē.allegato. Uel ſanguis incipit eſſe ſine nobis:quātū ad ſignificationē: qꝛ deeſt aqua q̄ nos xp̄o viuēdos ſignificat. Sic ſi aq̄ ſola plebs icipit eſſe ſine xp̄o.i.ſignificaꝛ eē abſq; ſignificatiōe xp̄i. ¶ N Ad rōnē cū arguiꝛ. Aut xp̄s admiſcuit aquā aut nō dꝛ q̄ admiſcuit vt dictū eſt nec impedit q̄ null⁹ euāgeliſtarū hoc ſcribit. Multa em̄ ꝛ alia ſigna fecit ieſus in cōſpectu diſcipulorū ſuoꝝ:q̄ nō ſunt ſcripta ꝛc.vt habeꝛ Joā.xx. Et maxime in inſtitutiōe hui⁹ ſacr̄i: vt habeꝛ de cele. miſſa.cū marthe.ꝛcū inferꝛ. Ergo neceſſario eſt apponēda negeꝛ cōſequētia. Qm̄ dn̄s i inſtituēdo ſacr̄ꝫ nō tm̄ appoſuit q̄ erāt de neceſſitate efficacie: ſed

Damaſc.

ADDITIO.
Quid agēdū:ſi ſacerdos poſt cōſecrationem recolat: vel deꝑhēdat aquā non fuiſſe admixtā vino:vtrum videlicet adhuc debeat admiſceri? Sol. nullo mō dꝫ aquam vino ꝯſecrato admiſcere:qꝛ ſequereꝛ corruptio ſacramenti ad nunc in aliū pie q̄ caueri dꝫ ſi fieri poſſit. Si pcedat ne admixtione,aq̄ admixtio tm̄ aq̄ nō eſt de neceſſitate ꝯſecratiōis ſed cōſecratio.

etiam que erāt de necessitate significationis. Uñ hec appositio aq̄: nō est necessaria quātū ad efficaciā sacri: est tñ necessaria quātū ad plenitudinē significatiōis. Dñs em̄ apposuit aquā tanq̄ ꝯgruā ꝓpter significationē expressiorē: nō tanq̄ necessariā simpliciter. Et qḋ i ꝓbatiōe addit. Nihil offerre lz: verū est: nec lz offerre calicez sine aqua: si tñ fit nō est irritū sacr̄m. ¶ Ad aliam dicit cōcedēdo maiorē: intelligēdo eā de illo ꝓpter qḋ sacr̄m ꝑ se ⁊ principaliter institutū est. Sz ad minorē dicit: q recordatio passiōis nō est finis ꝑ se seu ꝓpter quē institutū est principaliter: sz spiritualis nutritio anime ⁊ fruct⁹ huius sacri. Neq̄ em̄ dicēret dñs. Hoc facite in meā ꝯmemorationē: si nō fuisset ali⁹ finis principalior. Sz hoc dicit: vt celebrātes hoc sacr̄m ꝓpter finē principalē: vitā scz aīe: ⁊ vnionē cū christo gratuitā (quē expressit dñs. Si quis mā- ducauerit ex hoc pane: viuet internum. Et panis ego dabo caro mea est ꝓ mundi vita. Et sequitur. Qui mādūcat meā carnē ⁊ bibit meū sanguinē: in me manet ⁊ ego in illo. Propter hūc quidē celebrātes) nihilominus recordarent passiōis sue. Exēplū. Cū aliquis ex amore gratuito prestat beneficium aliquod amico bene vult q amic⁹ suus recordet beneficij accepti: ne arguēdus sit ingratitudinis: nō tñ illa recordatio est ꝓpter qḋ prestat bñficiū: sz vtilitas quā vult amicū ex eo cōsequi. ¶ Ad vltimū dicit: res huius sacri que est vnio ⁊c. significari debet ꝑ aliquid sacri: nō ideo aque admixtio qua hec vnio significat: est de necessitate sacramēti: q2 hec vnio etiā significat ꝑ aliqḋ aliud in hoc sacramēto: scz corp⁹ xp̄i verū: qḋ est res ⁊ signum. Unde Hugo de sacramētis lib. ij. parte. viij. c. vij. Hec res s. corp⁹ xp̄i est integrū sacr̄m alteri⁹ rei. s. vnitatis capitis ⁊ mēbroꝝ. Uñ ait: Corpus ⁊ sanguinem sacr̄m esse credim⁹ gr̄e spūalis: qua sz gr̄a mēbra capiti vniūtur. ¶ O Nunc de scḋo dubio: vtrū aqua vino admixta in sanguinē xp̄i ꝯuertat? De hac q̄stiōe recitat Inn. iij. in c. cū marthe. de cele. missa. tres opiniones. Quarum vna est: q aqua adiūcta vino manet in sua specie: vini accidētib⁹ circūfusa: ita q vini saporē assumit: nō tñ sui substantiā derelinq̄t. Hec opinio quā pro tertia recitat Inno. est ꝯtra bea: Amb. in li. de offi. dicentē q in sacrosāltaris post cōsecrationē nihil est nisi corpus ⁊ sanguis xp̄i. vñ ait. Ante bñdictionē illa species notat: post bñdictionē corp⁹ significatur: ⁊ hr̄ de cōse. dist. ij. ante bñdictionē. Et Aug. in li. sniaꝝ ꝓsperi. eadē dist. c. nos aūt. Fateamur ante cōsecrationē panē esse ⁊ vinū qḋ natura formauit: post cōsecrationē vero carnē xp̄i ⁊ sanguinē: qḋ bñdictio cōsecrauit. Itē Amb. de sacris eadē dist. panis. ij. calix est vini ⁊ aq̄ plen⁹. vbi ṽba xp̄i opata fuerunt: ibi sanguis efficit q̄ plebē redemit. Ad idē multa adduci pñt ex dis. ij. de cōse. vbi nullibi mētio fit q manet post bñdictionem aqua: sz tm̄ xp̄i sanguis. Preterea si aq̄ maneret in ꝓpria specie: vino in sanguinē cōuerso: tūc nō liceret sacerdoti in casu eadē die duas missas aut plures celebrare: sicut nec lz semel nō ieiunū (ieiunio nature) celebrare: vt. d. habitū est lec. x. qḋ tñ falsum est: cū in pleris q̄ casibus lz vna die plures missas celebrare. Probatur aūt illa cōsequētia: tū q2 celebrās sumēdo xp̄i sanguinē simul sumeret aquā calici admixtā in ꝓpria natura ⁊ specie manētē: ⁊ sic solueret ieiuniū nature: quare nō posset scḋo celebrare. Et hāc rōnē tangit glo. in. c. cū marthe. allegato. ¶ Ideo fuit scḋa opinio: q vinū ꝯuertit in sanguinē: ⁊ aqua in id qḋ cū sanguine de latere xp̄i effluxit. vñ dicūt. Cū de latere xp̄i duo ꝑcipue fluxerūt sacra redēptiōis in sanguine: ac regeneratiōis in aqua: in ista duo vinū ⁊ aqua q̄ cōmiscent in calice diuina ṽtute mutant. Hoꝝ aliq̄ dicūt q aqua ꝯuertit in humorem aqueū quē phlegma vocāt: vt recitat in. c. in quadā. de cele. missa. ¶ Sz hi tripl̄r deficiūt. Primo q2 sicut priores negāt actiuitatē vini in aquā. Scḋo: q2 s̄m hoc aqua seorsum eēt ꝯsecrāda: sicut vinum seorsum a pane cōsecrat. Uirt⁹ em̄ ṽboꝝ nō se extēdit ad aliq̄d qḋ in ṽbis nō exprimit. Cū aūt dr̄. Hic est calix sanguinis mei: exꝑmit sanguis xp̄i: et nō aque effluxit ex latere xp̄i. Tertio peccāt i hoc q dicūt humorē q̄ fluxit de latere xp̄i: humorē fuisse phlegmaticū ⁊ nō aquā. Hoc aūt reprobat Inn. i. c. quadā. de cele. mis. Ubi ꝯ tales ponit q̄tuor rōnes ꝓbātes q vera aqua fuit q̄ fluxit de latere xp̄i ¶ P Ideo fuit tertia opinio: q aq̄ cū vino trāssubstantiat in sanguinē mixta vino. Hāc opinionē probabiliorē dicit Inn. quā cōiter sequūt doc. theologie: scz Tho. Sco. ⁊ ceteri tanq̄ indubitatā. Si tñ sic intelligit q aq̄ post admixtionē cū vino: ꝑ actiuitatē vini trāsit ⁊ ꝯuertit in vinū ⁊ facta vinū conuertit in sanguinē xp̄i. Uñ dixit Sco. in. iiij. dist. xj. q. vij. vino apponere aquā nō ē simpl̄r necessariū de necessitate sacri: q2 etiā qñ apposita nō est ꝯuertitur in sanguinē: nisi pri⁹ sit ꝯuersa i vinū. Sicut em̄ modicū vinū admixtū aque absorbet ab aqua ⁊ ꝑdit ṽtutē ⁊ speciē vini. vt si gutta vini in doliū aque mittat: statim corrūpit: ⁊ ꝯuertit in aquā: ita viceuersa modica aqua missa in calicē vini ex vi alterat ⁊ tādē corrūpit ⁊ cōuertit in vinū. Et sic aq̄ in vinū naturali operatiōe ꝯuersa ꝑ trāssubstātiationē supnaturalē ꝯuertit in xp̄i sanguinē: ⁊ nō alr̄ nec aliter. ¶ Uñ modica aqua apponi dʒ: ne vinū distribuat a sua specie ꝑ nimiā aque appositionē: sz ecōuerso aqua ꝓpter sui modicitatē a sua specie in vinū trāseat: ⁊ demū totū in sanguinē ꝯuertat. Et tāto min⁹ de aqua apponēdū est: q uāto vinū debilius fuerit ⁊ min⁹ substātiosum. ¶ Et si q̄ris: quāta aqua sufficit? Rñdet Alexā. de Ales: q vna gutta sufficit quātūcūq̄ parua sit dūmodo possit a suo toto separari. *Et sumit alia ratio ꝑter eā q̄ supra posita est: cur forte ⁊ optimū vinum in hoc sacrificio: offerēdū est: vt sit vigorosum ad alterādū ⁊ ꝯuertēdū aquā appositā in se ⁊ a ꝓpria sua specie trāsmutādū. ¶ Propterid caute faciūt celebrātes: q̄ aquā satis tēpestiue ⁊ hora bona: vt in principio misse: vel añ euāgeliū vino cōmiscent q2 cōuersio aq̄ in vinū nō fit ꝑ miraculū: sicut vini cōuersio fit immediate a ṽtute diuina in sanguinē: sz fit ꝑ naturalez actionē vini in aquā: q̄ requirit ꝑuiā alterationē. Hec aūt fieri nō pōt in instāti: sz in tp̄e. Oportet em̄ qualitates aque corrūpi: et qualitates alias vini forme cōuenictes introduci vt corrupta forma aq̄ ad introductionē qualitatū ei discōuenientiū: in materia iā ꝯtrariis qualitatibus disposita: forma vini gn̄et. Hec aūt quia fiūt ab agēte naturali: nō possunt nisi in tp̄e ⁊ successiue fieri. ¶ Q Hui⁹ absorptiōis aque in vinū: ꝑ quā nō manet in se Alex. de ales ponit quasdaz mysticas rōnes: vt scz sit ꝯformitas signi ad signatū. Per hāc em̄ vnionē aque vino ipsam absorbēte: significat triplex vnio ꝑfecta: qua vnū ab altero quodāmodo absorbet. Primo est vnio mēbroꝝ cū capite: q̄ nō habēt esse distinctū a capite. Scḋa est nostre mortalitatis absorptio. Tertia est gentiū insertio. ¶ Primo hec mixtio aque cū vino: significat vnionē mēbrorū cū capite: q̄ vnio est res huius sacri. Sicut em̄ habet ab Inno. tria sunt in hoc sacro: forma visibilis panis ⁊ vini: ṽitas corporis ⁊ sanguini xp̄i ṽt⁹ spiritualis vnitatis ⁊ charitatis cōicātis ꝑpli. Primū est sacr̄m tm̄. Scḋz est sacr̄m ⁊ res. Tertiū est res tm̄. ¶ Sz notādū q est vnitas charitatis mēbroꝝ mystici corporis xp̄i adinuicē: hui⁹ signū ⁊ cā est corp⁹ verū: vñ Inn. Uerūz corp⁹ xp̄i est res prima: q2 significat ⁊ cōtinetur a primo: ⁊ sacr̄m tertij: q2 significat ⁊ efficit tertiū. i. vnitatē ecclesiasticā. Alia est vnio corporis cū capite: cui⁹ cā est corp⁹ xp̄i verū: sz vnius vnionis hec

Joan. vj.

Hugo.

Ambro.

Augusti.

Scotus.

Questio.

Rñsio.

ADDITIO: *Tā modica aq̄ dʒ vino admisceri: vt vinū i sua natura: et spē possit ꝑmanere. Si eni natura sua mutaret: nō posset cōfici. Uñ vna gutta aq̄ q̄tūcūq̄ parua dū mō tp̄e debito fuerit ꝑposita vt possit fieri mixtio: sufficit: ⁊ precipue si vinū sit debile.

mixtio est signū. Hoc aūt ꝟtute vnionis quasi mu
tat hōīn deū: ſm ꝙ dicit aplˢ. i. Cor. vi. Qui adhe
ret deo vnˢ spūs efficit. Vñ ⁊ hu9 cibi spūalis: alia
est ꝟtˢ ꝗ̄ cibi materialis. nā materialis cibus con
uertit in sumētē: iste aūt cibˢ ꝯuertit in sui naturā

Augusti.

sumētē. Cibˢ sum grādiū (ait Aug.) tu muta deris
in me: nō ego mutabor in te. Qꝛ igit ꝟtute huiˢ ci
bi qua fit hec vnio: mutat hō in deū: vt sit cōformi
tas signi ad rē: cōueniebat vt aqua mutaret in vi-
num. ¶ Significat scdō hec aque mixtio aliā vnio
nē: q̄ est nr̄e mortalitatis absorptio. Aqua eñ no-
strā mortalitatē designat. ij. Reg. xiiij. Omnes mo
rimur ⁊ tāq̄ aq̄ dilabimur in terrā q̄ nō reuertunt
Per vinū: quo signat sanguis xp̄i: eiusdē mortali-
tatis absorptionē siue mortificationē. i. Cor. xv.

Osee. xiij.

Absorta est mors in victoria: ⁊ Osee. xiij. Ero mors
tua o mors. Licet aūt in nobis moriamur ī xp̄o tñ
viuimˢ. Col iij. Mortui estis: ⁊ vita vestra abscō-
dita est cū xp̄o in deo. ¶ Significat etiā hec aque
mixtio vnionē gētiū: q̄ iscerēde erāt ecclie ē iudeis
sicut oleaster oliue. ad Ro. xi. Aqua aūt ꝯuertit in
naturā vini: in signū ꝙ gētes erāt ꝯuertēde: ⁊ fide
liū ecclesie ex iudeis incorporāde. Propter qđ di-

Actuū. x.

ctū est petro. Occide ⁊ māduca. Act. x. Sicut eñ
qđ māducat: in naturā ꝯuertit māducātis: sic aq̄
q̄ gētes incorporādas significat: in naturā vini cō
uertit. per qđ eccłia de iudeis q̄ gētes incorporat
represētat. ¶ Nec hui mixtiōi ⁊ vini conuersioni
obest: qđ ꝓ se tertia opinio recitata assumpsit: scʒ
de latere xp̄i fluxerūt sacra redēptiōis in sanguie:
ac ꝑ̄hatiōis: in aqua ⁊c. qm̄ in sacro redēptiōis aq̄
opposita nō est signū regenerationis. Est qdē aqua
sacrm̄ regn̄ationis nō mutuo nec ꝯmixto: sʒ in ba-
ptismo sub ea ꝓprietate: qua sibi ꝓprijssime cōue
nit ꝟtus abluēdi. In sacro aūt redēptiōis apposi-
to vino: ⁊ mutata in vinū: est significatiuū vnionis
ppl̄i cū capite glorioso xp̄o: ea ꝓprietate q̄ aq̄: qꝛ
semꝑ defluit in terrā pplm̄ significat: q̄ ꝯtinue de-
currit in mortē: ſm illud supra allegatū. Oēs mori

Obiectio.
Respōsio
ad obie-
ctionem:

mur ⁊ tanq̄ aque dilabimur in terrā. He igit sunt
rōnes mystice cur aqua in vinū priˢ est ꝯuertēda.
¶ R Sʒ forte aliq̄s diceret. Quid si in instāti cōse-
cratiōis aqua nōdū cōuersa est in vinū: nunqd et
ipsa cōuertit ī sāguinē? Et supra respōsum est ꝙ
nō: qd fiet de aqua? Respōdet: si fuerit in tāto q̄ti-
tate: ꝙ ipso cōuertisset vinū in se: si vinū nō fuisset
prius cōuersum in sanguinē: tūc alterabit species
remanētes post cōsecrationē: ⁊ ī istāti quo corrū-
peret forma vini si nō fuisset cōuersum: ⁊ introdu
ceret forma aque in materiā vini corrūpsit quali
tates vini: ⁊ deˢ creat nouā substātiā cōpositā ex
materia ⁊ forma aque: sub q̄litatibˢ de nouo intro
ductis. ¶ Et dico notāter ꝙ deˢ creat: qꝛ aqua nō
pōt educere formā de materia: quia nulla est ibi:
nec pōt ipsam materiā ꝓducere q̄ a solo deo crea
tur: recte sicut de corruptiōe specierū in eius mā-
ducatiōe. de quo. j. ¶ Si aūt aqua illa est tā modi
ca: ꝙ vinū ipsam in seipsum ꝯuertisset si nō fuisset
trāsubstātiatum: tunc species vini remanentes
post cōsecrationē: alterā tāquā corrūpēdo ipsius
qualitates: ⁊ in instāti quo vinū corrūperet aquā
si esset p̄sens: corrūperet forma aque: ⁊ ꝓduceret
forma vini noua in materia aque: vel ab acciden-
tibus: vel a deo secundum diuersas opiniones. de
quibus infra. Et soluaretur ibi tandiu sanguis
christi: q̄diu manent species vini transubstan-
tiati: nō tñ sub speciebˢ vini de nouo ꝓducti inci-
peret esse sanguis xp̄i. ¶ Et notādū ꝙ hic quidem
sanguis sub nullis speciebˢ icipit esse aut manet:
nisi istiˢ vini supra qđ ꝓlata est ꝟboꝝ forma ad cō
secrationē sanguinis requisita. Hec aūt nō est ꝓlata
suꝑ vino de nouo ex aqua genito post cōsecratio-
nē: qm̄ etiā si post ꝯsecrationē vinū purū appone-
ret speciebˢ: nō trāsit in sanguinē sicut aqua nō be

nedicta addita benedicte efficit bñdicta: ⁊ oleū nō
cōsecratū additū cōsecrato reddit cōsecratū. Non
sic in ꝓposito: nā sanguini xp̄i in calice: qꝛ nō est ex
tra vena corꝑis xp̄i sʒ in venis glorificatis. ideo ei
nullus liquor oppositˢ pōt cōmisceri: nec ꝑ conse-
quēs aliquis in ipsum cōuerti: nisi diuina ꝟtute
ꝟbis cōsecratiōis assistēte. In quo aūt bñdicta est
ꝑfecta vnio alteriˢ aque apposite cū aqua bñdicta
⁊ cōstituūt vnā aquā ꝓpter qđ totū resultās sortit
nomē aque bñdicte: ita ⁊ in oleo. Nec ex bñdictio
ne aque vel olei fit substātialis trāsmutatio aque
vel olei: qualis fit in ꝓposito: vbi substātia vini cō

Questio.
Solutio.
Aliud q̄-
situm.
Respōsio
ad q̄situ.

uertit in substātiā corꝑis xp̄i. ¶ S Sʒ qđ de sumē
te calicē in quo apposita aqua nōdū esset in vinū
cōuersa ⁊ ꝑ cōsequēs nec in sanguinē: nonne solue
ret ieiuniū impediēs ob iterata celebratiōe? Rñde
tur: solueret qdē ieiuniū. sʒ nō impediret ob itera-
ta celebratiōe: qꝛ ignorantia inuincibilis excusat.
Non eñ pōt sciri vel euidenter apprehēdi instās
huiōi cōuersiōis a sacerdote: nisi forte tāta fuisset
aqua apposita: ꝙ notabiliter deprehēderet sapor
aque tūc esset ab iterata celebratiōe abstinēdum.
¶ Si querit qualis esse debeat aqua? Et qđ si ap-
poneret rosacea: vel ex aliūs herbis distilata? Rñ-
det ꝙ dʒ esse aqua talis. q̄lē credit xp̄s vsus fuisse
in vltima cena: hoc est aqua elemētaris: verūtñ qꝛ
elemētaris aqua si nō apponit nō impedit ꝯsecra
tio: ideo si apponeret modicū aque distilate ꝙ nō
posset corrūpere vinū: sʒ apponēs grauiter pecca

Questio.

ret: effectˢ tñ cōsecratiōis nō impediret. Snia est
Alex. ⁊ scti Tho. ¶ Si demū querit. Nunqđ suffi-
cit si aqua admisceat in dolio: qꝛ ante misse ince-

Solutio
q̄stionis.

ptionē: frequēter calix ꝑ aque ⁊ vini infusionē pre
parat? Solutio ſm Alexā. Nō sufficit: qm̄ cū com
mixtio aque ⁊ vini est sacralis: nō dʒ fieri anteq̄
mysteria inchoētur: vel fiat p̄paratio ad ichoādū:
⁊ in vasis sanctificatisˢ ⁊ ministris ad hoc ordina-
tis. Unde in missa solēni solet apponi post euāge-
liū: in priuatis vero solet fieri ante: qm̄ in missa so
lēni ꝓpter cātū chori ⁊ p̄latiōis copiosius tp̄s ha-
bet quo pōt fieri aq̄ in vinū trāsmutatio: q̄ ī missa
priuata q̄ legit sine cātu. ¶ T Nūc iuxta diuisio-
nē in principio huiˢ lectiōis factā: vidēdū est bre-
uiter de cōgruitate institutiōis huiˢ sacri sub ma
teria panis ⁊ vini. Assignāt aūt docto. ⁊ scti varias
cās institutiōis: quarū vna principalior est alia.
Principalis itaq̄ cā est: vt nutrimēta ꝯuenīēti ani
mā ad vitā ꝑ baptismū regeneratā: dñs aleret ci-

Gene. ij.

bo vite ministrato ꝯtra cibū illū primoꝝ parētū: q̄
erat cibus mortis: vñ eis dictū est. In quacūq̄ die
ex eo comederitis: morte moriemini. Gene. ij. De
cibo āt isto dr̄. Quicūq̄ māducauerit ex h̄ pane: vi
uet in eternū. Jo. vi. vñ Inn. Ut suā ergā nos cha-
ritatē ostēderet ⁊ nr̄oꝝ erga se charitatē accēderet
tradit se ꝓ nobis ī ꝑtiū vt ꝑ ꝑtiū nos redimeret a mor
te: ꝑ cibū alleret nos ad vitā. Alia cā est ad gustū
diuinitatis inuitatio. Instituit eñ diuia sapiētia

Alexā. de
ales.

(ait Alex. d̄ ales. q. xxx. mēbro. vi. par. iiij.) sacrʒ cor
poris ⁊ sanguinis sui: vt ad gustū diuinitatis sue: ꝑ
gustū hūanitatis nos dñs inuitaret. ¶ Tertia est
mortis sue cōmemoratio: q̄ amorē nr̄m dʒ sibi to-
taliter vēdicare. Hoc facite in meā ꝯmemoratio-
nē. ⁊. i. Cor. xi. Quotiēscūq̄ mā. panē hūc ⁊ ca. bi.
mortē dñi an. do. ve. ¶ Quarta peccōꝝ quotidiano

Inno.

rū venia: vñ Inn. Dedit nobis dñs hoc sacrm̄ sa-
lutis: vt qꝛ nos q̄tidie peccamˢ: ⁊ ipe iā mori nō pōt ꝑ
hoc sacrʒ qđ ī memoriā mortis accipimˢ: remissio
nē peccōꝝ q̄tidie ꝯseq̄mur. ¶ Quito ē scripturaꝝ ⁊
figuraꝝ impletio. Esa. vij. vocabit nomē eiˢ emanuel

Esaie. vij.
Mat. vlt.

qđ iterptat nobiscū deˢ. ⁊ Mat. vl. Ego vobiscū sū
(inqt dñs) oībˢ diebˢ vsq̄ ad ꝯsumationē seculi. Sʒ
de hoc. j. cū de figuris qbˢ p̄figuratū est latiˢ dice
tur. ¶ V Cur aūt cum cibˢ sit aīe: multaq̄ sint ci-
boꝝ genera: q̄re sub specie panis ⁊ vini placuit

Augu.

illud instituere? Ad hoc ponit magi dr.xi.quarti tres rōnes. ¶ Prima: vt fides habeat meritū: dū sumeret corp⁹ Christi sacratissimū sub aliena specie occultatū. ¶ Scda: ne abhorreat anim⁹ qđ cerneret ocul⁹: dū mādūcādū in specie ꝓpa ꝓponeretur verū hois Christi corp⁹. ¶ Tertia: ne ab infidelib⁹ nr̄e fidei insultaret. vñ Aug. Nihil rōnabili⁹ ꝙ vt sanguinis similitudinē sumam⁹: vt ita ⁊ veritas nō desit: ⁊ ridiculū nullū fiat a paganis si bibam⁹ cruorē occisi hois. De hoc sūt metra. Sumitur occulte xp̄s: ne sit tibi stulte. Horror vel risus: sitq₃ lucrosa fides. ¶ His trib⁹ addit rō quarta ſ₃ Hug. q̄ est significatiōis pfectio. Significatiōis dico duplicis. s. veri ⁊ ꝯtēti xp̄i corporis ⁊ spūalis refectionis ⁊ saginatiōis mētis. Hz eñ panis exp̄ssam similitudinē corporis: nā panis materia: granū. s. frumēti in terrā iacitur: in terra mortificat: vt multū fructū afferat. Grana ꝯtrita in farinā resoluunt: qb⁹ apposito liquore: pasta ꝯficit: q̄ cocta ignis calore in panē pfectū maturat: Sic xp̄s terre inserit: vtero. s. virginali. De quo ꝓphetice scriptū est. Benedixisti dn̄e terrā tuā: auertisti captiuitatē Jacob. Et iterū. Terra nr̄a dabit fructū suū. In terre medio mortificat⁹ est. Vñ salutis fruct⁹ plurim⁹ subsecutus est. s. tot⁹ hūani gn̄is a diabolica seruitute redēptio: pctōꝝ remissio: regni celestis apertio: ac immarcessibilis glorie: ac btitudinis plenitudo. Ex quo multiplici fructu integrat mysticū xp̄i corp⁹: ecclesia. s. militās ⁊ triūphās: q̄ ex multis mēbris colligit: fidei liquore ⁊ diuini amoris ardore inuicem cōbinatis. ¶ Refectio insup mētis: quā p hoc sacrm̄ dn̄s p̄stat: qđo aptı⁹ significari potuisset: ꝙ in pane ⁊ vino: quo pfecta refectio celebrat: ⁊ quotidie alimur: ac in vita corporali sustētamur: ꝯfortamur: roboramur. De quo propheta. Panis cor hois ꝯfirmat ⁊ vinū letificat cor hois. Qui panis qꝛ cōis est oib⁹ vsusq₃ ei⁹ delectabilis sine fastidio: l₃ quotidian⁹. Cōgrue itaq₃ xp̄s sapia p̄ris: sacrm̄ spūalis refectiōis in pane ac vino istituit: vt sicut materia baptismi q̄ signū est interioris ablutiōis est aqua: inter cetera magis ad corporis lotionē ꝯgrua: p quā spūalr regeneramur ⁊ in esse spūali ꝯstituimur. Sic materia eucharistie diuinissime: qua in vita spūali fouemur: nutrimur: ⁊ augmentamur: est panis q̄ corporali refectiōi ē aptissim⁹: nec aliq̄n sicut ceteri cibi est fastidio: et horrori.

Hugo.

¶ F De hoc pulchre scribit venerabilis Hugo li. ij. de sacra. par. viij. c. viij. in v̄ba hec. Voluit sapia dei: q̄ se ꝑuisibilia manifestat: ostēdere qm̄ ipa aiarum cib⁹ ⁊ refectio est. Et ꝓpterea carnē assumptā in eduliū ꝓposuit: vt p cibū carnis ad gustū inuitaret diuinitatis. Sed ne rursū hūana infirmitas ꝯtactu carnis in assumptiōe horreret: ꝯsueti ⁊ p̄ncipalis edulij spem illā velauit: ⁊ sic sumēda ꝓposuit vt sensus in vno foueret: ⁊ fides in altero edificaret. Fouet eñ sensus in vno: dū solita tm̄ ⁊ ꝯsueta pcipit. Edificat aūt fides in altero: dū in eo qđ videt: quale sit illud qđ nō videt: agnoscit. Proponit igit spēs panis ⁊ vini: vt doceat plena ⁊ pfecta refectio esse in sumptiōe corporis ⁊ sanguinis xp̄i ex diuinitate xp̄i. Plena aūt refectio: cib⁹ ⁊ potus est: cibi aūt ⁊ pot⁹: panis ⁊ vinū p̄ncipalis sb̄a est. Et ꝓponit spēs ex p̄ncipali substātia refectionis: vt in ea sumat: ⁊ per eā veritas corporis ⁊ sanguinis xp̄i siḡret: sicut ipse testat: di. Caro mea vere est cib⁹: ⁊ sanguis me⁹ vere est pot⁹. Que tñ corporis ⁊ sanguinis sūptio: qꝛ sola sine spūali effectu salutē nō ꝯfert. idē ipse saluator manifestat di. Caro nihil ꝓdest. spūs est qui viuificat. Virt⁹ ergo ⁊ plenitudo spūalis refectiōis: q̄ in corpore xp̄i ⁊ sanguine est: p spēm q̄dē panis ⁊ vini significat. In pceptiōe aūt g̃re infusio interne ⁊ eterne refectiōis pficit. Et sic q̄dē cum tria in vno ibi sint. In primo q̄dē signū inuenit scōi. In scđo aūt causa tertij. In tertio v̄o virt⁹ scōi ⁊ veritas p̄mi: ⁊ hec tria in vno sunt ⁊ vnū sacrm̄. Claret itaq₃ qđo diuinissime eucharistie sumptio sacrm̄ est ⁊ imago participationis iesu: qꝛ hoc ꝙ ei⁹ sacrm̄ visibilr̄ pcipim⁹: signū est ꝙ ei spūalr̄ vniri debem⁹. Ipa aūt eucharistia i. bona g̃ra: ipsa. s. hostia sacra diuinissima vocat: qm̄ diuinos facit: ⁊ participes diuinitatis eos q̄ se digne participāt. Et qꝛ ipsa signū est ⁊ veritas: in qua vera caro in spē panis sumit: ⁊ in carne ei⁹ digne sumpta ipsi⁹ etiā diuinitatꝭ susceptio ⁊ participatio ⁊ ꝯsortiū ꝯdonat: hec venerabilis Hugo.

Perfectio cibi conditiones.

¶ Y Patz igit ꝙ ꝯgrue id qđ nobis est p̄ncipalis cib⁹ ⁊ pot⁹: corp⁹ dn̄i significat: qui ver⁹ cibus est aie ⁊ pfect⁹: hn̄s in se ꝯditiones pfecti cibi: q̄ nouē ſm do. Alb. in de officio misse parte. ij. numerant. He sunt cibi nobilitas ex genere: suauitas ex sapore: nutritiuitas ex virtute: ad cibatū ꝯgruitas ex similitudine: penetrabilitas ex subtilitate: vnibilitas ex ꝯnaturalitate: ⁊ firma hesibilitas ex cibati apph̄ēsione: q̄ p lōgū ꝓseq̄tur: s₃ rescindunt ꝓpter nimiā ꝓlixitatē. ¶ Sunt ⁊ alie cause q̄re sub duplici spē institutū sit: q̄ reseruant vsq₃ ad eā canonis partē vbi de sanguinis ꝯsecratiōe agit. ad lec. s. lij. ¶ Z Hz aūt mos ⁊ rubrica docet Romani ordinarij: ꝙ sacerdos celebrās dicēs hec v̄ba. Qui pdie ⁊c. digitos suos pollices ⁊ indices vtrinsq₃ man⁹ ducat sup pallā corporalis tergēs eos: l₃ etiā añ canōis inceptionē lotos: ad sig̃ndū ꝙ hoc sacrificiū nō nisi mūdis manib⁹: nō viciatꝭ: nō pollutis dz venerabiliter ac sūma reuerētia ptractari. Eapropter cū hꝰ sacerdotes ordināṫ: man⁹ eoꝝ chrismate vngēdo sacrificat: vt digne sctis manib⁹ tractēt hostiā salutarē. Fit aūt hec tersio digitoꝝ qb⁹ dn̄icū corp⁹ sub spēb⁹ tractādū est nō ꝓpter timorē ꝯtaminationis corporis xp̄i: q̄si ipm possit corporali immūdicia maculari: q̄ cū sit sub hoc sacro mō nō quātitatiuo ⁊ q̄si indiuisibili: quo aia intellectiua est in corpore: ſm quē modū a nullo corpore ꝯtingi pōt. Sed fit poti⁹ ad reuerētiā exhibēdā: excitādū q₃ deuotionē ⁊ attētionē ad b̄ndictū xp̄i corp⁹: quod realr̄ post ꝓlata ꝯsecratiōis v̄ba sub spēb⁹ panis ꝯtinet Magnā eñ reqrit puritatē ⁊ reuerētiā₃ immolatio hui⁹ sacrificij: qꝛ inter oia sacrificia ipm est poti⁹: ⁊ i dignitatē q̄q₃ alia supercedit: dicēte Alexan. papa: vt hr̄ de ꝯse. di. ij. nihil. Nihil in sacrificijs mai⁹ esse pōt ꝙ corp⁹ ⁊ sanguis xp̄i. Nec vlla oblatio hac potior est: s₃ oēs hec pcellit: q̄ pura cōscia dn̄o offerēda est: ⁊ pura mēte sumēda: atq₃ ab oib⁹ venerāda. Et sicut potior ē ceteris. ita poti⁹ excoli ⁊ venerari dz. hec ibi. ¶ Dz āt sacerdos hec v̄ba ꝓferēdo panē o palla corpali: vbi añ canōis inchoatiōe₃ reposit⁹ fuerat: suscipe: sic xp̄s accepit panē i man⁹ suas volēs ꝯsecrar̄: dās p hoc formā ⁊ ext₃ silr̄ faciēdi. Dz ⁊ sacerdos caueṫ ne multū sn̄ hostiā sic i man⁹ ꝯceptā eleuet p̄usq̄₃ ꝯsecrōnis v̄ba ꝓferat: ne circūstās ppls panē nōdū ꝯsecrōne i corp⁹ dn̄i ꝯuersū adoret: ⁊ ita idololatriā icidat: cū ꝓ xp̄o panē adorat. Vñ n̄ satꝭ cauta ē nōnulloꝝ sacerdotū ꝯsecrātiū sollicitudo: q̄ hostiā ꝯsecrādā in man⁹ receptā: genua flectit: in altū eleuat: ꝓplo respiciēte: ⁊ post ad ꝯsecrādū ꝓcedūt. Teneat ḡ in manu hostiā sacerdos n̄ mltū eleuādo ipa₃ ŏ altari: nec genuflecterat q̄usq₃ ꝯsecrōnis mysteriū ē pfectū: qb⁹ vsq₃ ad v̄boꝝ ꝯsecrōnis p̄lationē (q̄ sūt: hoc ē ei corp⁹ meū) ꝓlationē integrā pficit. Sic q̄dē vt. s. dr̄: ipmo n̄ eēt v̄boꝝ icipit eē corp⁹ xp̄i sb̄ spēb⁹ panis: i eodē vāis sb̄a dsinēte.

Sacerdos n̄ dz genuflectet donec ꝯsecrationis mysteriū sit pfectū.

¶ Lectio.xxxvij. A

E T eleuatis oculis

in celū ad te deū p̄rē₃ suū oipotētē. ¶ Hec est tertia pars subdiuisionis quarte partis principalis canonis in q̄ p̄missis: hui⁹ sacrosctē instōnis hora ⁊ materia: tāgit ei⁹ mod⁹ ⁊ circūstātia. Unde

dicit. Et eleuatis oculis in celū. Et eleuatio .i. sur
sum leuatis: oculis .s. mētis ꝛ corporis i celū a quo
omne datū optimū est descēdēs: ad te deū ei⁹ ſm
humanitatē: patrē suū ſm diuinitatē: oīpotētē ꝓ
deitatꝫ infinitatē: q̄ ſm Dama. pelag⁹ est infinite
sbē. Etiā oīpotētē ꝓ creatiōis ꝛ trāssubstātiatiōis
ptātē: q̄ qꝛ infinita est oīpotētia: tibi pr̄i oīpotēti ꝛ
clemētissimo gr̄as agēs ꝛc. In qb⁹ v̄bis ſꝫ Alex. d
ales: arduitas facti ꝛ dignitas sacr̄i designat. Nō
eīn sic fecit dn̄s in instōne alicui⁹ alteri⁹ sacr̄i. de q̄
de ꝯse. di. ij. nihil dicit Alex. papa. v. vt. ſ. alt. estꝗ in
fine lectiōis p̄cedētꝫ. Nihil in sacrificijs mai⁹ esse
pōt: q̄ꝫ corp⁹ ꝛ sanguis xp̄i: nec vlla oblatio hac po
tior est: sꝫ oēs hec p̄cellit q̄ pura ꝯsciā dn̄o offeren
da est ꝛ pura mēte sumēda atq̄ ab oīb⁹ venerāda.
Et sicut potior est ceterꝫ ita poti⁹ excoli ꝛ venera
ri dꝫ. hec ibi. ¶ Sꝫ h̄ dicet aliqs: cū null⁹ euāgelista
rū instōnē hui⁹ viuifici sacr̄i describētis: xp̄m eius
institutorē oculos suos ad celū eleuasseꝗ cōmemo
ret: qs tāte p̄sumptionis extitit ꝛ audacie: vt v̄ba
suo de corde iterponere tētauerit: ꝛ ꝙ xp̄s in celū
oculos suos leuauerit affirmare? R̄ndet do: Inn.
ꝙ tria cōmemorant̄ h̄ in. c. cū marthe. de cele. mis.
q̄ null⁹ euāgelistarū describit: vcꝫ. Eleuatꝫ oculis
in celū: eterni testamēti: mysteriū fidei. Sꝫ vn̄ tūc
canōi hec iserta sūt q̄si xp̄s sic fecerit: ꝛ sic dixerit?
R̄ndet idē ꝙ formā istoꝝ v̄boꝝ acceperūt ap̄li a
xp̄o: ꝛ ab ipsis ap̄lis cepit ecclesia. Multa siqdem
tā de factis: q̄ꝫ v̄bis dn̄icis p̄termiserūt euangeli
ste: q̄ tn̄ ap̄li vel facto suppleuisse: vl̄ v̄bo expssisse
legunt̄. Paul⁹ nāq̄ in actib⁹ ap̄loꝝ sic ait. Memi
nisse nos opꝫ v̄bi dn̄i nr̄i iesu: q̄ dixit. Beati⁹ ē da
re magꝫ q̄ꝫ accipe. Hoc null⁹ q̄tuor euāgelistarūꝫ
scripsit. Null⁹ etiā coꝝ expssit qd̄ ad corinthios d
xp̄o scribēs ait. Uisus est pl⁹ q̄ꝫ q̄ngētis fratrib⁹ si
mul. Deinde visus est ꝛ iacobo: nouissime aūt oīꝫ
tāq̄ꝫ abortiuo visus est mihi. Euāgeliste etiā mu
tuo inter se suppleuisse legūt̄: q̄ ab coꝝ aliq̄ vl̄ aliq̄
bus omissa sūt. Un̄ cū tres euāgeliste posuerunt:
hoc est corp⁹ meū: sol⁹ Lucas adiecit: qd̄ ꝓ vobis
tradet̄ Et cū matthe⁹ ꝛ marc⁹ dicāt ꝓ multis: lu
cas dicit ꝓ vobis: matthe⁹ aūt in remissionē pctō
rum adiūxit. Ceterū ea q̄ addunt̄ in canone misse
pn̄t ex alijs locis euāgelij cōprobari. Joānes eīn
suscitationē lazari describēs: Jesum sursū oculos
leuasse asserit ꝛ dixisse. Pr̄ gr̄as ago tibi qm̄ ꝗaudi
sti me ꝛc. Et infra. Si tūc igit̄ in celū oculos leua
uit ad patrē: cū ad corp⁹ exanie aīam lazari reuo
cauit: ꝓbabili⁹ esse vr̄ ꝙ tūc oculos leuauerit ad
deū prēꝫ in celū: cū panē ꝛ vinū i corp⁹ ꝛ sanguinē
ꝓpriū cōmutauit. hec ibi. ¶ B Leuauit aūt ocu
los in celū ad deū prēꝫ suū oīpotētē duplici d ca̅.
Prīa vt nobis isinuaret se ptātē a deo p̄re hoc op⁹
magnificū pficiēdi accepisse. Hoc siqdē ꝛ i alijs lo
cis plurimis v̄bo attestat⁹ est. vn̄ Mat. xi. Oīa mi
hi tradita sūt a p̄re meo. Et iterū Jo. vij. Mea do
ctrina nō est mea: sed ei⁹ q̄ misit me p̄ris. Quāuis
eīn xp̄s ver⁹ fuit ꝛ est de⁹ pr̄i ꝑ oīa eq̄lis: qꝛ tn̄ per
generationē a p̄re originat̄: qua generatiōe sibi a
p̄re cōicata est essentia q̄ de⁹ est. Oīpotētia q̄ ei eq̄
lis est: ꝛ q̄cq̄d pater hꝫ eo dītaxat excepto: q̄ sibi
opponit̄ .i. p̄nitatis relatiōe: qm̄ relatiōes in diui
nis opposite originis sūt in eodē supposito incō
possibiles: ideoq̄ pr̄i oīa q̄ facit attribuit: qꝛ oēm
faciēdi ptātē a p̄re se accepisse ꝓfitet̄. Data est in
q̄t. mihi oīs ptās in celo ꝛ in terra. Mat. vlti. Sic i
recognitionē ꝙ hāc ptātē trāssubstātiādi panē et
vinū in corp⁹ suū ꝛ sanguinē a p̄re accepit: oculos
suos in hac actiōe ad deū p̄rem eleuauit. ¶ Scd̄a
causa est ꝓpter nr̄am eruditionē: vt .s. ꝑ suā actio
nem nos instruat q̄ten⁹ in p̄ncipio actionū nr̄arū
oculos mētis ad deū tanq̄ꝫ ad autorē ꝛ datorē bo
noꝝ oīm subleuarem⁹. de quo ait Inn. Hoc ad no
strā instructionē faciebat xp̄s: vt ꝛ nos oculos cor
dis nō deprimamus in terrā: sed eleuem⁹ in celū si
qd̄ petim⁹ volum⁹ impetrare. Sic fecisse ꝓpheta
legit̄. Oculi mei semꝑ ad dn̄m. Et iterū. Ad te le
uaui oculos meos qui habitas in celis. Sic sacer
dos hec ꝓferēs etiā suos corporales oculos sur
sum eleuet in celū: q̄ten⁹ excitat⁹ mētis oculis re
cognoscat ministeriū illud angelicis humeris tre
mēdū a solo dn̄o celoꝝ rege accepisse. Sequit̄. Ti
bi gr̄as agēs. Tibi .s. oīpotēti deo pr̄i suo: gratias
agēs de tāto dono: de tā excellēti gr̄a: de tā effica
ci cibo: sacr̄o dignissimo ꝛ mysterio tā ꝓfūdo. Cir
ca qd̄ diuina virt⁹ secreti⁹ opat̄. Jo. xi. Pater gr̄as
ago tibi qm̄ exaudisti me. Ego aūt sciebā quia tu
semꝑ me exaudis. ꝛ. ij. ad Coꝝ. ix. Gr̄as ago deo
suꝑ inenarrabili dono ei⁹. hec Alber. ¶ Uel gr̄as
egit ſm Inno. nō ꝓ se: sed ꝓ nobis .i. nr̄a repara
tione ꝛ salute oīm ꝑ hoc sacr̄m futura: qꝛ ꝑ vsum
isti⁹ sacr̄i: auget̄ gr̄a q̄ est causa salutis. Uel gr̄as
egit nobis in exēplū: vt ꝛ deū in singulis actibus
nr̄is p̄ oculis hn̄tes: gr̄arū actiōes de oīb⁹ bōis
collatꝫ referam⁹: vn̄ Ber. Sicut de veterib⁹ termi
nādis: sic de nouis incipiēdis gr̄as egit xp̄s: nob
pariter exēplū tribuēs in oīs boni opis ichoatiōe
vel pfectiōe patrē q̄ est in celis esse glorificādū. vn̄
ad Ephe. v. Gr̄as agētes semꝑ ꝓ oīb⁹ in noīe dn̄i
nr̄i iesu xp̄i deo ꝛ pr̄i. ¶ Uel gr̄as egit ſm Chrys.
docēs nos q̄lr opꝫ nos hoc mysteriū pficere: ostē
dēs per hocq̄ in sumptiōe: ꝛ an̄ sumptioneꝫ hui⁹
sacr̄i p̄exigit̄ deuotio ꝛ orō: ac mētis in deū eleua
tio: atq̄ vt in aduersitatib⁹ positi a gr̄arū actione
nō cessem⁹. vn̄ subdit Chryso. Accepto pane gra
tias egit. iā prim⁹ passiōi: vt ꝛ nos gr̄as agam⁹ i
flagellis positi. Et dicit Inno. ꝙ ex hac gr̄arūꝫ a
ctione hoc sacr̄m sacrificiū laudis appellat̄: qꝛ scꝫ
cū laudib⁹ ꝛ gr̄arū actiōe xp̄s ip̄m instituit. ¶ Se
quit̄. ¶ Bn̄dixit. Ad ꝓlationē hui⁹ v̄bi facit sa
cerdos crucē suꝑ oblatā. nō qꝛ xp̄s bn̄dicēdo panē
crucē formauerit: qꝛ nōdū facta fuerat crux chara
cter bn̄dictiōis ꝛ scificatiōis: sed fit a ministro nūc
post crucis xp̄i scificationē: ꝑ ꝯtactū p̄tiosi corpo
ris ꝛ sanguinis crucifixi: suꝑ materiā panis ꝛ vini.
Tū ꝓpter materie scificationē: qꝛ a cruce xp̄i oīa
scificant̄. vt in. c. nunq̄d. de ꝯse. dist. v. vr. ſ. hr̄ lect.
xxi tum ad rep̄ entandū. Nam due cruces h̄ fiunt
in v̄bo bn̄dixit reperito. Primo ad rep̄ntādū p̄si
gnationē passiōis xp̄i factā in cena ꝑ hui⁹ sacr̄i in
stitutionē sub sp̄ē panis ꝛ vini. vt dicit sctūs Tho.
in. iij. par. q. lxxxiij. arti. v. in solutiōe tertie rōnis.
Scd̄o ſm Alex. ad significādū ꝙ morte xp̄i h̄ sp̄ā
liter rep̄ntata: duplex hoīs natura .s. corpus ꝛ aīa
redēpta est Tertio ad insinuādūꝫ dn̄m in duplici
natura: corpore .s. ꝛ aīa passionē sustinuisse. Nā cor
pus ad carnē: sanguis ad aīam (cui⁹ sedes in san
gine esse dꝛ) referri solet. ¶ Qꝛ autē in bn̄dicendo
xp̄s ꝯsecrasse intelligit̄: q̄rit̄ vtrū aliquo sensibili si
gno: an ceteroꝝ v̄boꝝ ꝓlatione: an sola virtute ꝛ
ptāte ꝯsecrauit: ꝛ ꝑ hoc q̄ forma ꝯsecrationis dn̄s
visus est. Et circa hoc Alex. par. iiij. q. xxxiij. mē. ij.
q̄tuor recitat opiniōes: nō tn̄ eo ordine quo h̄ reci
tant̄. ¶ Prima fuit: ꝙ sicut xp̄s pri⁹ baptizat⁹ est:
q̄ꝫ formā baptismi istituit ita ꝛ pri⁹ ꝯsecit: q̄ꝫ verba
aliq̄ ꝓtulerit. Ipse siqdē qꝛ est v̄bū p̄ris: sine v̄bo
sua virtute ꝯsecit. Nobis aūt q̄ diuini v̄bi virtute
egem⁹: dedit formā v̄boꝝ qua ꝯsecram⁹: vt sic dif
ferētia in ꝯsecrādo inter ministros ꝛ sacr̄i auctorē
appareret. Huic fauere vr̄ Inno. Sane pōt dici li
q̄t: ꝙ xp̄s virtute diuina ꝯsecit: ꝛ pri⁹ formāꝫ expssi
sit sub qua posteri bn̄dicerēt. Ipse nāq̄ ꝑ se virtu
te ꝓpria bn̄dixit: nos aūt illa virtute quāꝫ verbis
indidit. ¶ Pro ista opiniōe q̄dā arguūt. Si xp̄i cor
pus nō fuisset sub sacr̄o ante istoꝝ v̄boꝝ ꝓlatio
nem: nō vere dixisset Christ⁹: hoc est corp⁹ meūꝫ.
Oportuit ergo corp⁹ xp̄i p̄existere in sacr̄o anteq̄ꝫ
dixit: hoc est corp⁹ meū: vt vera esset orō. Precessit

Alex. de ales.

Obiectio

R̄nsio.

Actu. xx.

i. Coꝝ. xv

Christ⁹ leuauit oculos i celū ad patrēꝫ duplici d causa.

Mat. xi.

Prima cā.

Mat. vlti.

Scd̄a cā.

Idē. Leuaui oculos meos in mōtes: vn̄ veniet auxilium mihi.

Jo. xi.

Bernar.

Ad eph. v

Chryso.

Inno.

Duo xp̄s ꝯsecrauit

Prīa opinione.

ergo aliq̃ aliqua bñdictio ꝯsecratiua:et de illa intellexit euãgelista:cum ait.bñdixit.i.consecrauit. Huiꝰ opinionis videtur fuisse Frãcisc⁹. maronis: addens ꝙ xp̃s ꝓtulit hec verba indicatiue:non recitatiue. Indicatiuũ aũt p̃supponit qđ indicatur. Cum ergo dixit:hoc est corpus meũ:oportuit ad veritatẽ huiꝰ locutiõis:p̃existere id quod per pronomen hoc indicaret:non autem sic opꝫ ad nr̃am ꝓlationem verboꝝ:quia recitatiue tñ ꝓferimus illa verba:ideo non opꝫ ꝙ aliquid preexistat. Sꝫ q̃uis non sit dubium xp̃m sola virtute sine ṽbis et signis potuisse panem in corpus suum ꝯuertere hoc tñ ita fecisse nulla rõne aut autoritate ꝓbat.

Frãcisc⁹ maronis

¶ Unde est secũda opinio ꝙ dñs accipiẽs panem bñdixit et ꝯsecrauit illum quadam bñdictione secreta nobis ignota:ad quã facta est trãssubstãtiatio:post modũ fregit:et dedit discipulis suis suis dicẽs. Accipite et come.hoc est corpꝰ meũ:et in ꝓlatione hoꝝ ṽboꝝ:ꝯtulit eis ꝓtatem et vim conuertẽdi in posterũ panẽ in corpus xp̃i.

Secunda opinio.

¶ Tertia opinio est:ꝙ dñs ꝯfecit hoc verbo hoc est corpus meum:sed verbũ illud dixit bis:lꝫ non scribat nisi semel. Postq̃ eñ benedixit tacite dixit:illud verbum hoc est corpꝰ meum:et tunc ꝯfecit:et quia tacite dixit tacuit euãgelista. Per illud aũt verbũ secundo dictuꝫ duo nos docuit.s.quid fuit quod.s. dedit corpus eius:et qualr alios consecrãs facere deberet. Omnes ille opiniones:quia nulla autoritate ꝓbantur et quia sup̃flua videtur eorundem verboꝝ repetitio:ideo ex facilitate ꝯtemnuntur: qua acceptantur

Tertia opinio.

¶ Ideo est quarta opinio:ceteris ꝓbabilior et cõmunior:quam etiam tenere videntur Alex. Alber. et san. Tho. et cõiter alij:vꝫ ꝙ xp̃s in vltima cena ꝯsecrauit per eadẽ verba per q̃ nos ꝯficimus. Quodq̃ semel tñ ꝓtulerit ipsa:et ꝑ vnicam eorum ꝓlationẽ omnia tria.s.ꝯsecratio:significatio et informatio fiebãt. Protulit tñ non eodem ordine quo hic sunt posita quo et euãgelista ponit:quia nõ fuit euãgelistis cura seruare ordinem verboꝝ quo ꝓlata sunt a domino:sicut et in multis alijs:sed dũtaxat facta et ꝓlata a dño narrare. Ordo aũt talis fuit. Accepit panem et benedixit di. Hoc est corpus meũ:ac deinde fregit et dedit discipulis suis dic. Accipite et manducate. Et hoc (vꝫ quia dñs ꝯsecrauit horum verboꝝ ꝓlatione semel facta) magis videtur elici ex verbis euãgelij et dictis sanctoꝝ patrũ. Unde Eusebiꝰ emissenꝰ et habet in canone de ꝯse.dist.ij.quia corpꝰ. Inuisibilis (ait) sacerdos:visibiles creaturas in substantiam corporis:et sanguinis sui:verbo suo secreta potestate ꝯuertit:ita di. Accipite. et comedite:hoc est corpꝰ meũ. Et sctificatione repetita. Accipite et bibite ait. Hic est sanguis meꝰ. Ergo sicut ad nutum p̃cipiẽtis dñi repẽte et ex nihilo substiterunt excelsa celoꝝ:ꝓfunda fluctuũ:vasta terrarum:ita pari potestate in spũalibꝰ sacris:vbi p̃cipit: virtꝰ seruit effectꝰ. Ecce plane dicit ꝙ dñs ꝯuertit visibiles creaturas in substãtiã corporis et sanguinis sui hec verba ꝓferendo:hoc est corpꝰ meũ. Item ꝯueniens est ꝙ ꝯsecratio:que exercet ab ecclesia: eadẽ forma verboꝝ fiat qua fiebat ab ipso:a quo ecclesia hꝫ ꝯficiẽdi autoritatẽ.

Quarta opinio.

Euseb.

¶ E Uerum sunt q̃dam tenẽtes cum opinione quarta:ꝙ xp̃s his verbis semel ꝓlatis:hoc est corpus meũ:ꝯsecrauit:sꝫ aiunt quod ea post fractionẽ panis ꝓtulerit. Unde dicunt ꝙ xp̃s ꝯfecit post diuisionẽ omniũ partium panis:in termino.s.vltime fractionis in quo cõfecit dicẽdo. Hoc est corpus meũ. Sicut eñ.xij. fuerunt apostoli:et ipse tredecimꝰ:ita in tredecim partes fregit panẽ:et pro vltimo instãti fractionis porrexit discipulis et ꝯfecit.

¶ Et si opponit ꝙ ecclesia que xp̃m imitat primo ꝯsecrat q̃ frãgit. R̃ndenᵭ ꝙ duplex est fractio sacramẽti:quedã ad figurandũ:quedã ad distribuendũ. Illa que fit ad figurãdũ:fit a sacerdote in altari post ꝯsecrationẽ de qua inferius dicet. Illa ṽo que fit ad distribuẽdum multis qui sunt sacr̃m ꝑcepturi:potest p̃cedere ꝯsecrationẽ:vt si quis ꝯficeret pro multis nõ habens distinctas hostias:sed vnũ panẽ integrũ: congrue primo frãgeret in particulas et postea cõsecraret:ita xp̃m dicũt ꝯsecisse:sed p̃niũ est cõmunius.

¶ Si q̃ris q̃d fregit xp̃s? R̃ndeo id qđ frangit sacerdos euãgelicꝰ.sp̃es.s.sac̃ales et nequaq̃ corpꝰ dñi.de quo.i.suo loco dicendũ erit.

Questio. R̃nsio.

¶ Sequitur. F Dedit discipulis suis di. Accipite et mãducate ex hoc oẽs. Hec est quarta pars subdiuisiõis partis quarte p̃ncipalis:in qua ostẽsis diuinissime eucharistie instõnis modo atq̃ circũstãtia:tãgitur eiusdẽ instõnis finis et ratio motiua.vñ dr̃. Dedit discipulis suis. xp̃s nãq̃ hoc sacr̃m istituit ẽm frequẽter repetita:vt esset memoriale signum passionis sue:et vt esset remediũ cõtra peccata q̃tidiana anime. Hec aũt ꝯueniunt huic sacramento plus per sui vsum q̃ ꝯueniant ei ẽm se. Hinc dicit ap̃ls.i.Coꝝ.xi. Quotiẽscũq̃ mãducabitis panem hunc:et calice bibetis:mortem dñi annunciabitis. Non dicit ꝯficietis:sed sumitis. et Aug. in lib. sniaꝝ Prosperi Dum frãgitur inquit hostia:dum sanguis de calice in ora fideliũ fundit:quid aliud q̃ dñici corporis in cruce immolatio:eiusq̃ sanguinis de latere effusio designatur. et habet de conse. dist.ij.dum frangitur. Item Ambro.sup epist.o.ad Heb. et habetur eadeꝫ dist.in xp̃o. Nos. per singulos dies hostiam offerimus ad recordationẽ mortis xp̃i. Item Augu.lib.de trini. Qui dominij morte liberati sumus:huius rei memoriã in edendo et potando carnem et sanguinẽ que oblata sunt:significamus.ea dist.quia morte. Remissio etiam peccatoꝝ plus fit per vsum huius sacramẽti:q̃ ꝑ ipsum in se. Non enim tñ prodest in pixide cõseruatum:sicut oblatũ et sumptum in vera fide et deuotione. vnde Aug.ea dist.verũ sub figura.quia quotidie labimur:xp̃s quotidie mystice ꝓ nobis immolatur. Ad idem Pascha.c.immediate p̃cedẽte. Hinc frequẽter xp̃s volens exprimere fructuꝫ huius sacramenti dixit. Qui mãducat carnẽ meã et bibit sanguinẽ meum habet vitam eternã: Mãducatio et potio huius sacramẽti est vsus. Hinc et volens discipulos suos xp̃s fructus huius sacramenti participes fieri:postq̃ corpus suum consecrauit non sistebat in consecratione. Neq̃ dedit discipulis vt ipsum honorifice ꝯseruarent:sed dedit in sui vsuꝫ di. Accipite et mãducate. Et quoniã per vsum manducatio transit et ꝯsumit:dedit eis quotiẽs vellent ꝯsecrãdi potestatẽ dũ addit. Hoc facite in meam cõmemorationẽ:vt ita nũq̃ fructu (vsum sacramẽti ꝯsequẽte priuarent ꝓpter sacramenti carẽtiã et defectũ. Ex his pateꝫ ꝙ ꝯsecratio ad vsum qui est eius mãducatio tanq̃ ad finem quodãmodo ꝓximum ordinat:quia xp̃s postq̃ accepit panem bñdixit:dedit discipulis suis vt manducarent.

i.Coꝝ.xi.

Augu.

Ambro.

¶ Dedit aũt discipulis suis qui secũ in vltima cena agnũ paschalẽ:qui figura fuit huius sacri comederũt:vt sicut cum ipsis finem dedit sacrificijs legalibus ac cerimonijs Iudeoꝝ:ita cum ipsis inchoaret sacrificiũ nouum vsq̃ in finẽ mundi duraturũ.

Qui sint veri xp̃i discipuli.

¶ Dedit discipulis suis.ad instruẽdum ꝙ nemo hoc sacramẽtũ digne ꝑcipit nisi ipsius fuerit discipulus. Sunt aũt xp̃i veri discipuli qui quod summus veritatis magister de hoc altissimo sacro credendũ ꝓposuit:fide certissima firmiter amplexant. Propterea nõ fuerũt veri discipuli:qui audita xp̃i doctrina de hoc sacramento abierũt retrorsum:dicẽ. Quõ põt hic nobis dare carnem suam ad mãducãdum? Durus est hic sermo. Quis põt eum audire? Joã.vi. Discipuli xp̃i sunt qui p̃ceptis eius studiose obtẽperant:ẽm qđ dixit Joã.xv. Uos amici mei estis:si feceritis que.

Jo.vi.

ego ꝯcipio vobis. Propterea nō fuerūt veri disci-
puli xp̄i: qb⁹ imp̄cās dixit. Uos irritū fecistis mā-
datū dei ꝑpter traditionē vr̄am. Mat.xv. Discipu-
li xp̄i sūt q̄ valde in fraterna solidant̄ charitate. De
quo Jo.xiij. In hoc cognoscēt oēsq̄ discipuli mei
estis: si dilectionē habueritis adinuicē. Hec siq̄dem
dilectio discernit discipulos ac filios dei a discipu-
lis diaboli. vt Ber. ait. Quā si habuerim⁹: ꝑfecto
ait: cognoscēt oēs pusilli et magni ꝙ veri sum⁹ di-
scipuli xp̄i. Qui em̄ dilectionē et charitatē nō h̄nt:
q̄uo essent ei⁹ discipuli: q̄ ꝓceptū dedit charitatis.
Propterea nō fuit ver⁹ xp̄i discipul⁹ seru⁹ ille ne-
q̄ q̄ ꝯserno suo debitū dimittere recusauit. Mat.
xviij. ¶ Seq̄t. ℭ Accipite et manducate. Accipite
cū beniuolētia: et nō rapite cū violētia: q: qd vobis
porrigit̄ panis est filiorum: q̄ sumēd⁹ est de manib⁹
donātis cū amore et dilectiōe. Nō rapiēd⁹ vt viole-
lēta extorsiōe: ne forte magis rapinā cōmitteret q̄s
dū rapit alienū: q̄ acciperet reuerēter qd gratuito
et liberalr̄ ministrat dn̄s oīm. Rapiūt aūt violēter
q̄ ꝓhibitī: aut indigni: et velut canes immūdi panē
hūc filiorum canib⁹ nō mittēdū accipiūt: aut tollūt:
magis volētes hac sūptiōe petā que dimittere no-
lūt: palliare: q̄ p humilē, sue indignitatis recogni-
tionē ad tp̄s abstinere: donec a petis mūdati: ꝑfe-
purgata ꝯsciētia salubriter mādūcare: accipiētes
hūc panē de manu donātis humilr̄ et deuote. Q̄uo
em̄ discipuli xp̄i ausi fuissent mādūcare dn̄m suū et
magistrū: nisi eos ad mādūcādū q̄si amicos et fili-
os suos inuitasset. di. Accipite et mādūcate. et ite-
rum. Qui mādūcat me et ipse viuet ꝑpter me. Ac-
cipite ait dn̄s. Nō est intelligēdū dicit Inn. ꝙ sum-
ptū corpus de manu dn̄i sibi inuicē discipuli mini-
strarēt: sed qui ꝯsecrauit idem et ministrauit dicēs
Accipite. s. de manu mea: et mādūcate qd vobis of-
fero. Accipite cū deuotiōe. Mādūcate cū venera-
tione. Uel accipite p fidē: mādūcate p charitatem.
Uel accipite in officiū: mādūcate vt ale alimentū.
Uel accipite sacr̄aliter: mādūcate spūalr̄: duplicē
huius sacramēti comestionē s̄m Inno. significās.
Dupliciter siq̄dem corpus xp̄i comedit̄: quia du-
pliciter intelligit̄. Uerum. s. qd de virgine traxit
xp̄s et in cruce pepēdit. Et mysticū qd est ecclesia
xp̄i ipsa vegetata. De vero corpore dn̄s ait. Hoc
est corpus meū qd pro vobis tradet̄ etc. De mysti-
co dicit ap̄ls. Un̄ corp⁹ et vn⁹ panis multi sumus.
Corpus xp̄i verum comeditur sacramentaliter. i.
sub specie panis. Corpus xp̄i mysticum comedi-
tur spiritualiter in fide cordis. De comestione sa-
cramentali ait dn̄s. Accipite et manducate hoc est
corpus meum. De comestione spirituali dici. Ni-
si mādu. carnē filij hoīs et bib eius sanguinē: non
habebitis vitā in vobis. hec Innoc. ¶ Neq̄ tamē
ex hoc negandum est corpus xp̄i verum spūaliter
mādūcari: q: sicut mādūcatur corpus christi my-
sticū per hoc ꝙ aliq̄s assumitur in societatē fide-
lium: aut firmi⁹ in ipsa solidat̄: ita manducat̄ cor-
pus xp̄i verum spūalr̄: cum quis mēbrū xp̄i effici-
tur: et xp̄o incorporat̄: ipsiq̄ forti⁹ per fidem et dile-
ctionem ꝯiungitur. vnde di. Hugo lib. ij. par. viij.
c. v. Deniq̄ carnes agni comedim⁹: quando in sa-
cramento verum corpus sumendo per fidem et di-
lectionem xp̄o incorporamur. Alibi quod mandu-
catur incorporatur: quando aūt caro xp̄i mandu-
catur: non quod mādūcatur: sed qui manducat ei
quem mādūcat incorporat̄. Idcirco voluit xp̄s a
nobis mādūcari: vt nos sibi incorporaret: qd non
intelligitur nisi de spirituali manducatione quia
in sacramentali tantum non fit hec incorporatio:
non tamen spūalis excludit semper sacramenta-
lem. ¶ H Pro cuius intellectu notandū: ꝙ man-
ducatio corporis xp̄i dupliciter intelligitur spiri-
tualis. Uno modo: ex parte modi. Alio modo: ex
parte effectus. Ex parte modi quidem q: est mā-
ducatio corporis xp̄i: non sub ꝓpria specie carnis
et lineamētis corporalib⁹ humano corpori ꝯuenien-
tib⁹: sed sub spē aliena sub q̄ latet: et vt sic nō subij-
citur alicui corporaliū sensuū. Sub qua specie h̄z
quodāmō modū existēdi spūs: q: ibi est mō inuisi-
bili et insensibili. Hec mādūcatio spūalis vere est
mādūcatio sacr̄alis: et opponit̄ mādūcatiōi corpo-
rali seu carnali. De qua intelligebāt iudei et q̄dam
discipuli: cū xp̄s faciēs sermonē corā apostolis et
quibusdā aliis dixit. Nisi mādūcaueritis carnem
filij hoīs: et biberitis eius sanguinē: non habebi-
tis vitam in vobis: dicētes. Durus est hic sermo
q̄uo pōt hic nobis dare carnem suam ad mandu-
candum: et abierunt retro propter duritiam ser-
monis eius. Intellexerunt quidam carnem suam
manducandā quomodo in cadauere vēditur: aut
in macello petiatur ac dentibus laniatur: et ideo
fuerunt scandalizati. Unde xp̄s agnoscens ꝙ in-
tense murmurabant dixit. Hoc vos scandalizat ꝙ
s. dixi carnem meam a vobis manducandā. Sed
cum videritis filium hominis ascendentem: vbi
prius erat: in diuinitate. s. tunc videbitis: q: non
eo modo quo putatis corpus meum erogabo vo-
bis vt morsibus consumatur: quia cum ipso cor-
pore integro vtiq̄ ascensurus sum in celum. Sic
exponit. b. Aug. Recedentibus autem illis a xp̄o
xij. manentibus: apostolos instruxit de eo qd di-
xerat. Spiritus inquit est qui viuificat: caro non
prodest quicq̄. Uerba que ego locutus sum vo-
bis spiritus et vita sunt. Caro non prodest quicq̄
quomodo. s. illi intellexerunt carnales discipuli:
carnem xp̄i carnalr̄ manducandam. Spiritus est
qui viuificat. i. caro mea spiritualiter sumpta vi-
uificat. Uerba que locutus sum ad vos de carne
mea manducanda: spiritus et vita sunt. i. spiritua-
lem habent intellectum: s̄m quem caro mea vitā
prestat. s. sumpta spiritualiter: et sub sacramento.
vnde Aug. in expositione. ilij. ps. et habetur de cō-
se. dist. ij. prima quidem. Intellexistis spiritualiter
spiritus et vita sunt. s. verba que locutus sum vo-
bis. Intellexistis carnaliter: etiam sic illa spūs et vi-
ta sunt: sed tibi non sunt spūs et vita qui spūalr̄ nō
intelligis: spūalr̄ intelligite que locut⁹ sum. Non
hoc corpus qd videtis mādūcaturi estis: et bibitu-
ri illum sanguinē quē effusuri sunt qui me crucifi-
gent: i non eadē specie et rep̄sentatione in qua vi-
distis mādūcaturi estis carnē meam sed in sacr̄o.
Unde sequit̄. Sacramentū aliquod commendaui
vobis: spūaliter intellectum viuificabit vos: caro
autem nō ꝓdest quicq̄. Sed q̄uo illi intellexerūt:
sic rn̄derunt. Carnem quippe sic intellexerunt: si-
cut in cadauere vendit etc. vt. s. Per que v̄ba non
intendit. b. Aug. excludere veritatem corporis xp̄i
in sacramento eucharistie: sed ostendere volebat
ꝙ corpus illud non erat manducandum visibili-
ter in specie humana: in qua a Iudeis videbatur
ita vt per partes sicut animalium ceterorum car-
nes discerperetur. Erāt tn̄ idem corpus mandu-
caturi sub specie panis inuisibiliter occultatum.
Et hoc est qd idē subdidit. Sacramentū aliquod
vobis cōmendaui: spūaliter intellectum viuifica-
bit vos: non volens ꝙ corpus xp̄i sit tn̄ spūaliter
et mystice sub sacramēto manducādum: sz spūalr̄
i. inuisibilr̄ per virtutem spūs p quem⁹ viuificat.
¶ I Et ꝙ hec sit mens btī Aug. p̄z per eundē in
ep̄la ad hyrenēū vbi dicit et habetur de conse. dist.
ij. c. non hoc. Non hoc corp⁹ qd videtis mādūca-
turi estis: et bibituri illū sanguinem quem effusuri
sunt q̄ me crucifigēt. Ip̄m q̄dē et nō ip̄m: ip̄m inui-
sibilr̄: et non ip̄m visibilr̄: quia ip̄m sub specie pa-
nis et vini visibili non visibilr̄ in ꝓpria specie cor-
poris sui. vn̄ idem in lib. sniarum ꝓsperi. Caro ei⁹
est quā forma panis opertam in sacramento accipi-
mus. Et sanguis eius: quem sub vini specie pota-

Mat.xv.

Bernar.

Inno.

Hugo.

Māduca-
tio corporis
xp̄i dupl̄r
intelligit̄
spūalis.

Augu.

mus. ꝛ hr̃ eadẽ dist. Hoc est. Ad idez facit qꝺ dicit Aug. in ca. Utrũ sub figura. eadẽ disti. Et nota ibi glo. reducẽtẽ modos loquẽdi improprios ad ſmonis ꝓprietatẽ. Et qm̃ corp⁹ xp̃i sub panis velamine vere ↄtẽtũ nõ apparet corpalr̃ in ꝓpria spẽ: idcirco põt dici q̃ddã spũale. Et ſm hoc dicit Ambr. in lib. de mysteriis. ꝛ hr̃ de ↄse. dist. ij. in illo. In illo sacro Christ⁹ est: qꝛ corp⁹ est Christi nõ ergo corporalis esca: sed spiritualis. Et sequitur. Corpus em̃ dei ẽ corp⁹ spũale: corp⁹ xp̃i corp⁹ diuini spũs est.

Ambro.

¶ Cõcordat verbis Hiero. sup ep̃lam ad Ephe. Duplr̃ inq̃t caro xp̃i ꝛ sanguis intelligit. Uel illa spũalis ꝛ diuina de qua ipse ait. Caro mea vere ẽ cib⁹: ꝛ sanguis me⁹ vere est potus. Et nisi mãdu. carnẽ meã: ꝛ bibe meũ sanguinẽ: nõ habebitis vitã eternã. Uel caro mea q̃ crucifixa est: et sanguis q̃ militis effusus est lãcea. Et hr̃ eadẽ dist. duplr̃. Per hoc qꝺ dꝛ caro illa diuina ꝛ spũalis: nõ distrahit a ↄitate carnis realis: q̃si ex hoc ꝙ dꝛ spũaliter ibi esse: nõ sit ibi vere ꝛ realiter: qꝛ eadem ipsa ſm subam ꝛ realitatẽ qua tracta est a ↄgine: ꝛ passa ẽ in cruce ibidẽ ↄtinet. vñ Aug. Uoluit dñs i mysterio. glo. i. in sacro vere carnẽ suã ꝛ sanguinẽ suũ cõsecratiõe spũsctĩ potẽtialiter creari. i. trãssubstãtiari: vt sicut de virgine ꝑ spm̃sctm̃ vera caro sine coitu creatur: ita ꝑ eũdẽ ex suba panis et vini mystice idẽ corp⁹ xp̃i ↄsecret. Corp⁹ xp̃i veritas est ꝛ figura. Ueritas: dũ corp⁹ xp̃i ꝛ sanguis ↄtute spũs sctĩ in ↄtute ipsi⁹ ex panis ꝛ vini suba efficit. Figura ↄo illud qꝺ exteri⁹ sentit. Ecce spẽm q̃ sentitur nolat corp⁹ xp̃i. Itẽ Ambr. in ca. Oĩa de ↄse. dis. ij. ait. Licet figura panis ꝛ vini videat: nihil tñ aliud q̃ꝫ caro xp̃i ꝛ sanguis post ↄsecrationẽ credẽdũ est. Uñ ipsa veritas ait ad discip̃los. Hec inquit caro mea est ꝓ mũdi vita. Et vt mirabili⁹ loquar non alia plane q̃ꝫ q̃ nata est de ↄgine: ꝛ passa in cruce: ꝛ resurrexit de sepulcho: hec inquã ipsa est: ꝛ iõ xp̃i caro est q̃ ꝓ mũdi vita adhuc hodie offert: ꝛ cũ digne accipit: vtiqꝫ vitã eternã in nobis opat. Panẽ q̃dẽ istũ quẽ sumim⁹ in mysterio illũ vtiqꝫ intelligo panẽ: q̃ manu spũsctĩ format⁹ est in vtero ↄginis ꝛ igne passiõis decoct⁹ in ara crucis. Panis em̃ angelorꝫ fact⁹ est hoim cib⁹. vnde ipse ait. (Jo. vj.) Ego sum panis viu⁹ q̃ de celo descẽdi. Et itẽ. Panis quẽ ego dabo ca. m. est ꝓ mũ. vita. Ex his nãqꝫ duab⁹ sentẽtijs apte dat intelligi: qꝛ panis est: et ille nõ duo: sꝫ vn⁹ panis: ꝛ caro vna ꝓculdubio vnũ corp⁹ efficit (iste in pria auctoritate: et ille in scđa designat⁹: vt glo.) illꝺ vere: istud sane qꝺ sumptũ est de ↄgine: qꝺ passum est ꝛ sepultũ: qꝺ resurrexit ꝛ i celũ ascẽdit: ꝛ sedet ad dexterã dei p̃ris: ꝛ qꝺ est venturũ iudicare viuos ꝛ mortuos. Hec ibi.

Hiero.

Augu.

Jo. vj.

¶ K Ex oib⁹ his infero primũ mẽbrũ tacte distinctiõis ꝙ mãducatio corpis xp̃i veri sub sacro altaris põt dici spũalis ꝛ diuina: ꝛ ꝙ nõ mãducat corpalr̃ quo iudei ipm mãducãdũ intellexerũt. Qꝺ pꝫ ex eorꝫ rñsiõe. Dur⁹ est hic sermo: ꝛ quõ põt hic nobis dare corp⁹ suũ ad mãducãdũ? Est igr̃ hec mãducatio spũal. i. ñ corpal vl̃ carnal: sꝫ est spũal. i. refectiua spũs. Et hoc rỹr: qꝛ ip̃a cõi noĩe vocat a doc. mãducatio sacral: cui accidit vt mãducãs spũalr̃ reficiat qꝛ cõis eẽ p̃t bõis ꝛ mal. Nisi em̃ ꝛ mali hoc mõ mãducarẽt: quõ dixisset ap̃ls. Qui manducat ꝛ bibit. idi. iu. sibi mã. ꝛ bibit. Quõ p̃terea dixisset Augu. Qui indigne accipit sacrm: acq̃rit magnũ tormẽtũ in ser. de ↄbis euã. ꝛ hr̃ de ↄse. dist. ij. Quid est. Et idẽ. Qui discordat a xp̃o: nec mãducat carnẽ eius: nec bibit sanguinẽ ei⁹. s. spũalr̃ quoad effectũ: etsi tãte rei sacrm ad iudiciũ sue ꝑditiõis quotidie accipiat. Et in ca. Sicut iudas. eadẽ dist. Aug. Quisquis indigne sumit corp⁹ xp̃i: nõ efficit: vt qꝫ mal⁹ est malũ sit: scilicet quod accipit aut quia non ad salutẽ accipit nihil accipit. Corp⁹ enim ꝛ sanguis dñi nihilomin⁹ erat in illis qb⁹ dicebat ap̃ls. Qui mãducat idigne: iudiciũ sibi mãducat ꝛ bibit. Nisi etiã boni sic mãducarẽt quõ dixisset ap̃ls. Probet aũt seip̃m hõ: ꝛ sic de pane illo edat ꝛ de calice bibat. Et xp̃s. Qui manducat carnẽ meã ꝛ bibit sanguinẽ meũ: hꝫ vitã eternã. Quõ p̃terea dixisset Augu. iiij. de tri. Corp⁹ ꝛ sanguinẽ xp̃i mystica prece ↄsecratũ recte sumim⁹ ad salutẽ spũalẽ in memoriã dñice passiõis in ca. Corp⁹. i. dis. sepe allegata.

¶ L Scđo mõ põt intelligi mãducatio spũalis ex parte effect⁹: qꝛ scꝫ ad ipsam seq̃t refectio spũalis: ipsi⁹ vꝫ ale soliditas ꝛ robur in vita spũali. Et ſm hoc mãducare spũalr̃ extenso vocabulo nihil aliud est: q̃ꝫ credere xp̃m ꝛ ip̃m amare: vel credere in ip̃m ꝑ fidẽ formatã: q̃ scꝫ ꝑ dilectionẽ opat. vnde Aug. sup Jo. Credere in xp̃m iesum hoc est mãducare panẽ viuũ: q̃ credit mãducat inuisibilr̃ / saginat: qꝛ inuisibilr̃ renascit. Idẽ in li. de remis. pnie. Ut q̃d paras vẽtrẽ ꝛ dentem: crede ꝛ manducasti. Et tam large loquitur Aug. de spirituali manducatione: vt eã extendat ad patres veteris testamẽti: qui institutionem huius sacrosancti sacramenti longe precesserant: et ad paruulos baptizatos aute sacramentalem huius sacramenti perceptionem vita functos. Unde sup illud apostoli. i. Corꝫ. x. Patres nostri eandẽ escam spiritalem manducauerunt: ꝛ oẽs eundẽ potũ spiritalẽ biberũt ꝛc. dicit ꝛ ponit de cõse dist. ij. Inquit. Inquit ap̃ls oẽs eandem escã spũalẽ mãducauerũt. Spũalẽ itaqꝫ eandẽ. Nam corporalẽ aliã: qꝛ illi mãna manducauerunt: nos aliud: ꝛ oẽs eundẽ potũ spũalẽ biberũt aliud illi: aliud nos: sed specie visibili: quod tamẽ idẽ est virtute spũali. Sed q̃ illa esca eadem: spũalis: et quis potus idem nisi caro ꝛ sanguis xp̃i: mediator dei et hoim: qui erat cibus ꝛ satietas angelorũ ſm diuinitatẽ factus est cibus ꝛ potus viatorum ſm humanitatẽ. Nõ solũ illorũ / qui post aduentũ suũ in carnẽ in ipsum crediderũt: sed etiam precedentiũ: qui illud futurũ qꝺ nos p̃teritum nõ dubitamus: crediderũt. Illi siquidẽ veteris testamenti patres carnẽ xp̃i spiritualiter manducauerunt qñ explicite vel implicite crediderunt filium dei carnẽ humanã de nr̃a mortalitate assumpturũ: eandẽqꝫ daturũ in cibum sub eucharistie sacramẽto. Sic igit: eandẽ escã comederũt sub manna quã ꝛ nos sub hostia: non ꝙ sub mãna verũ corp⁹ xp̃i cõtineret sicut sub hostia: sed qꝛ manna figura fuit corporis xp̃i sub hostia: qꝺ ipsi manducando mãna spũaliter intellexerũt. Idẽ igit spũali virtute fuit: qꝺ ipsi manducauerunt: ꝛ qꝺ nos mãducamus: qꝛ corp⁹ xp̃i per mãna designari fide crediderunt: ꝛ nos fide affirmamus idip̃m sub hostia cõtineri. Silr̃ mõ eundẽ potũ nobiscum biberunt: xp̃i scꝫ sanguinẽ: cũ biberũt aquã de petra: ꝑ quã effusionẽ sanguinis xp̃i de latere intellexerũt significari. Per quã et futurã xp̃i passionẽ crediderunt: et per eã sperauerunt a morte ꝑpetua liberari quod et nos firmiter credimus et speramus. Pꝫ igitur ex ↄbis btĩ Aug. patres ve. te. corpus xp̃i spũalr̃ manducasse: non aliter q̃ꝫ per fidẽ et dilectionem.

Augu.

¶ M De pueris etiam ꝙ spũaliter manducant corpus xp̃i in susceptionẽ baptismatis patet ꝑ eũdẽ sup illud ap̃li. Un⁹ panis ꝛ vnũ corp⁹ multi sumus. in sermone de infantib⁹: et hr̃ de conse. disti. ij. qꝛ passus. Nulli tñ q̃t aliquatẽn⁹ est dubitandũ vnũquẽqꝫ fidelium corporis ꝛ sanguinis dñici tunc esse participem: qñ in baptismate mẽbrũ efficitur xp̃i: nec alienari a panis sanguinisqꝫ illi⁹ ↄsortio: etiã si antequã panẽ illũ comedat calicẽqꝫ bibat de hoc sclo migrauerit in vnitate corporis xp̃i ↄstitutus. Sacri q̃ppe illi⁹ participatiõe ac bñficio non p̃uabit: qm̃ i se hoc qꝺ illꝺ sacrm sigt inuenit. Quid aũt hoc sacrm significet i co: c. explanat di. Therenci qñ accipiunt hoc sacramentũ: testimoniũ cõtra se accipiũt: qꝛ illi querũt diuisionẽ: cũ panis ille si

gnificet vnitatē. Et post pauca. Ita dñs nr̄ iesus xp̄s nos significauit: nos ad se ptinere voluit: mysteriū pacis ⁊ vnitatis nostre in mēsa ꝯsecrauit: in mēsa scꝫ vltime cene. Significat igr̄ ſm mentem Aug. hoc sacꝫm vnitatē nostrā: seu corpis xp̄i mystici q̄ est ꝑ fidē et charitatē. Qđ expresse declarat i quadā homelia: ⁊ habeť eadē dist. hoc sacꝫm: vbi dicit. Hoc sacꝫm pietatis ⁊ est signū vnitatis: vinculū charitatis q̄ vult viuere accedat ⁊ credat: et incorporet. Hūc cibū ⁊ potū societatē vult intelligi corporis et mēbroꝝ suoꝝ qđ est in ecclesia in p̄destinatis. Societas aūt et vnitas in p̄destinatis ex nullis ita attēdiť in p̄senti vita: quātū ex fide et charitate: qꝛ hic effect⁹ quidā sunt ⁊ media quib⁹ btitudinē: ad quā p̄destināťur hoīes: ꝯsequūtur. Sicut ergo qꝛ paruuli in baptismo fidē ⁊ charitatē suscipiūt: societatē intrant ecclesie: ⁊ mēbra corporis xp̄i mystici efficiunť: ⁊ ita xp̄o vniunť ⁊ incorporanť: ipsiꝗ spūaliter adherent. Per ꝯ̄ hoc christū spūaliter mādūcare dicitur: qꝛ in ipsis est vnitas ⁊ societas cū ceteris xp̄i mēbris: q̄ ꝑ hoc sacꝫm: vt dictū est: significāťur. Qđ ꝯfirmat idē ad bonifaciū scribēs. Nec cogitetis inq̄t vitā habere non posse paruulos: q̄ sunt expertes corporis ⁊ sanguis dñi nr̄i iesu xp̄i dicēte dño. Nisi mādu. car. filij hois ⁊c. de ꝯse. dist. iij. In ecclesia. vbi glo. sup ṽbo cogitetis q. d. nō dubitetis: imo certi sitis: ꝙ vitā hr̄e nō p̄nt paruuli: si sint expertes corporis xp̄i. Corporis glo. i. vnitatis ecclesie: quā illa significat. Jđ sequiť statim ca. seq. Nulli est aliquaten⁹ ambigēdū tūc vnūqueꝗ fidelē corporis ⁊ sanguinis christi participē fieri: qñ in baptismate mēbrū xp̄i corporis efficiť ⁊c. vt. s. allegatū est. Ex q̄b⁹ satis pꝫ ꝙ paruuli baptizati ſm Aug. hoc corp⁹ xp̄i ⁊ sanguinē spūaliter ꝑcipiunt: qꝛ scꝫ in xp̄m credunt: ⁊ ip̄m diligūt: sibiꝗ vniunť ⁊ incorporanť saltē per habit⁹ fidei ⁊ charitatis receptos in baptismate: sꝫ nō actualr̄. Et hoc dictū est in p̄ncipio illi⁹ mēbri distinctiōis p̄misse: ꝙ mādūcare xp̄m spūalr̄: est in xp̄m credere actu: vel habitu: ⁊ sibi ꝑ hoc vt capiti tanꝗ mēbrū incorporari.

Augu.

¶ N De hac manducatiōe spūali dicunt cōīter doctores intelligi debere ṽbū xp̄i scriptū Jo. vi. Nisi mādu. car. meā ⁊c. Et hoc ex ṽbis euāgelij p̄missis huic ṽbo sequētib⁹ ip̄m ꝯcludūt. Vñ xp̄s hiis q̄ saturati erāt ex quinꝗ panib⁹ ⁊ duob⁹ piscib⁹: nō tñ in eū credētib⁹: sed signū vt crederēt petētib⁹ dixit. Amē amē dico vobis: q̄ritis me: nō qꝛ vidistis signa: sed qꝛ mādūcastis ex panib⁹ ⁊ saturati estis. Operamini cibū q̄ non perit. i. opam date vt hr̄e possitꝭ cibū spūalē q̄ nō perit vt cib⁹ corꝑalis sumpt⁹ ad hoc vt nutriat sed qui ꝑmanet in vitā eternā: quē fili⁹ dabit vobis. Illis aūt petētib⁹ semꝑ hūc panē dari eis declarat xp̄s q̄s est ille panis: ostēdēs cū hoc modū quō debeat mādūcari dicēs. Ego sum panis vite: q̄ venit ad me nō esuriet: ⁊ q̄ credit in me nō sitiet. Per qđ exprimiť modus quo hoc pane vti debet q̄ vult vt nō esuriat nec sitiat: q̄ est ire in xp̄m: ⁊ credere in xp̄m: q̄ duo idē sunt: quia nō corꝑe: sꝫ mēte ꝑ fidē charitate formatā itur. in xp̄m. Vñ btūs Augu. de ṽbis dñi. Credere in deū est credēdo deū amare: credēdo in eū ire: credēdo ei adherere: ⁊ ei vt mēbrū incorporari.

Augu.

¶ Ex quib⁹ pꝫ ꝙ idē est in xp̄m credere ⁊ in xp̄m ire: ⁊ q̄ credit in xp̄m incorporať xp̄o: ⁊ fit mēbrū ei⁹: ⁊ ꝑ hoc mādūcat xp̄m ⁊ panē vite quē q̄ edit nō esuriet sꝫ habebit vitā eternā. Murmurātib⁹ aūt iudeis: qꝛ xp̄s se dixit panē vite: repetit qđ p̄misit dicēs. Amē amē dico vobis: q̄ credit in me hꝫ vitā eternā. Ego sum panis vite. Et post pauca. Si q̄s mādūcauerit ex hoc pane: viuet in eternū. Per qđ apparet idē esse credere ⁊ mādūcare: christomet sic exponēte. Manifestū est eñ: ꝙ ad nō esurire ⁊ sitire ꝑueniť ꝑ mādūcare et bibere: ad qđ. s. nō esurire ⁊ sitire etiā ꝑueniť ꝑ venire ad xp̄m ⁊ credere in xp̄m: ipso dicēte. Qui venit ad me nō esuriet: ⁊ q̄ credit i me nō sitiet.

Idē est in xp̄ꝫ credere ⁊ i xp̄m ire.

¶ Qđ aūt mādūcare hunc panē: sit idē qđ mādūcare carnē eius: declarat mox subiungens. Et panis quē ego dabo: caro mea est ꝓ mūdi vita. Et litigantibus iudeis ⁊ dicentibus. Quō pōt hic nobis dare carnem suam ad manducandum? Rñdit christus ꝯfirmās qđ dixit. Amen amen dico vobis nisi mādūcaueritis carnem filij hominis: ⁊ biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis: ⁊ cetera que sequuntur. Ex quibus Christi verbis: videtur ꝙ manducare carnē filij hominis: ⁊ manducare panē qui de celo descēdit: idē sunt qđ credere in christū: quia qui credit in christum nō esuriet: ⁊ qui credit in christū habet vitā eternam: sicut manducans panem quē christus promisit nō esuriet ⁊ habet vitā eternā. ¶ O Et est singulariter attēdendum: ꝙ quoties christus loquitur de pane: siue de carne sua manducanda: semper addit vel ꝑmittit vitam eternā: vnde quoties Joan. vi. loquitur de pane: toties de vita facit mentionem: que vtiꝗ nō semper sequitur manducationem sacramentalē: cum ipsa quandoꝗ fiat ad iudicium ⁊ damnationem: ſm ap̄lm. Videť igiť loqui de spirituali: qua vita eterna ꝯsequitur iuxta doctrinā xp̄i.

Augu.

¶ Presatam sniam super ceteros doc. explanat btūs aug. super Joan. vbi multa de hac materia ponit: exponens verba christi: inter cetera loquens de mādūcatione corporis christi ita dicit. Deniꝗ iam exponit quomodo id fiat quod loquitur: ⁊ quid sit mādūcare corpus eius ⁊ sanguinē bibere. Qui manducat carnē meā ⁊ bibit sanguinē meū: in me manet et ego in eo. Hoc est manducare illam escam ⁊ bibere illum potum: in christo manere: ⁊ illum manentem in se habere. Et per hoc qui non manet in christo: ⁊ in quo christus non manet: procul dubio nec mādūcat eius carnem neꝗ bibit eius sanguinem: etiā si tante rei sacramentū ad iudicium sibi manducat ⁊ bibit. Hec Augu. ¶ Idē in homelia sequēti expresse declarat dicens. Exposuit autem christus modū attributionis huius doni sui quō daret carnē suam ad manducandum dicens. Qui manducat carnē meam ⁊ bibit sanguinē meum in me manet/ ⁊ ego in eo. Signū qꝛ mādūcauit ⁊ bibit hoc est: si manet ⁊ manet: si habitat et habitatur: si erit ⁊ nō deserať. Hec ille. Ecce causam propter quā q̄ mādūcat hꝫ vitā eternā: qꝛ vꝫ ipse manet in xp̄o velut mēbrum xp̄i: ⁊ xp̄s in eo tanꝗ caput viuificans ipsum. Manet aūt et habitat xp̄s in nobis ꝑ fidē dicēte ap̄lo. Inhabitare xp̄m ꝑ fidem in cordibus vr̄is. Ad Ephe. iij. Manet etiam in nobis ⁊ nos in eo per charitatē: teste Joanne. Deus charitas est: ⁊ q̄ manet in charitate in deo manet/ ⁊ deus in eo. j. Jo. iiij. Ideo aūt viuit ille in quo est xp̄s: quia ipse est vita. Dicit eñ de seipso Jo. xiiij. Ego sum via: veritas: ⁊ vita. ⁊ Deu. xxx. vt de eo. Illi aūt adhereas ip̄e eñ est vita tua. Ideo quilibet tūc spūaliter viuit cū xp̄o per fidē ⁊ charitatē manet in ipso: qꝛ iust⁹ ex fide viuit. Abacuc ij. et Gal. iij. Tūc igiť mādūcat illū cibū: sine quo nō habeť vita: carnē scꝫ xp̄i: de qua ipse dixit. Nisi manducaueritis carnē filij hois: et biberitis eius sanguinē: non habebitis vitam in vobis. De hac materia infra plus dicetur lec. lxxxiij. lxxxvij. cum tractabiť vtrum manducatio sub vtraꝗ specie sit necessaria ad salutem.

ad eph. iij
Jo. xiiij.
Deu. xxx.

¶ P Sequiť. Ex hoc oēs. Illa particula a nullis euangelistarū reperiť addita p̄misse particule: scꝫ accipite ⁊ comedite: sed eā mox sequiť. Accipiēs calicem gratias egit: ⁊ dedit discipulis suis: dicēs. Bibite ex hoc oēs: vt refert Matth. Crediť aūt ad hūc apposita locū per apostolos in principio nascentis eccl̄ie: a q̄b⁹ ad scrōs p̄res deriuata: deuenit in vsum ecclesie vsꝗ in hodiernū diē. Ap̄li ṽo eam credunť a xp̄o audiuisse

ADDI-TIO.
* Nõ tñ ... a que al ... euãgelist ... scripta sunt ... certa fide tenere de ... bem⁹ sz ẽt q̃ aplica traditõe i vsũ vene-rũt eccl'e Sic indu bis fide te nem⁹/ q xp̃s descẽ dit ad ise-ros iz a nl lo scribat euangeli sta. de m ... tis aliq̃ ... scripti erẽ pulicari posset: vt q ter mer gim⁹: ba-ptizamus ec.

in cena: dũ ꝯsecrato pane porrexit: ꝛ dixit. Accipite ꝛ mãducate ex hoc oẽs. Qḋ aũt hec v̾ba/ x̄pi ver ba sint: testat̾ Ambꝛ. libro de sacra. ꝛ ponit̾ de ꝯse. dist. ij. panis i altari ita dicẽs: Didicisti qꝛ accipis corp⁹ x̄pi. Uis scire qꝛ v̾bis celestib⁹ ꝯsecrat̾: accipe q̃ sunt v̾ba q̃ dicit sacerdos. Fac nobis inq̇t hãc hostiã scrã̄m: rõnabilẽ ꝛc. Inde oĩa illa euãgeliste sunt. Accepit panẽ: gr̃as egit: fregit ꝛc. vsq̄ ad Accipite siue corp⁹/ siue sanguinẽ. Inde v̾ba x̄pi sũt. Accipite ꝛ bibite ex hoc oẽs. Et post pauca. Deinde audi dicẽtẽ: accipite ꝛ comedite ex hoc oẽs. Nõ est aũt v̾isimile a quoq̄ꝫ hec v̾ba addita ad verba euãgelistaꝝ: ꝑterq̄ꝫ ab aplis q̃ ꝯsecratiõi x̄pi interfuerũt. De hoc satis supra dictũ est i ꝑncipio hui⁹ lectiõis: vbi tactũ estq̄ nõ solũ ea q̃ ab euãgelistis accepim⁹ de x̄po certa fide tenem⁹: sz ẽt ea q̃ aplica traditiõe in vsum venere eccl'e: vt hꝫ dist. xj. ecclesiasticaꝝ. Sic enĩ tãq̄ꝫ fidei articulũ tenem⁹: q x̄ps descẽdit ad inferna: qꝛ in symbolo aploꝝ ponit̾ qḋ in nullo euãgelistarũ repit̾. Nec solũ ea obseruam⁹ q̃ p aplos ad nos p scripta descẽderũt: sz etiã ea q̃ eccl'ia ab ipsis ꝛ in ꝯsuetudinẽ duxit: vt dicit Aug. in. c. allegato a Dam. iiij. li. snïarũ suarũ: cuiusmodi sunt multa q̃ in dispẽsatiõe sacroꝝ obseruam⁹: vt qḋ ter immergim⁹ baptizando ꝛ sĩlia. *℃ Q Et nota q pnomẽ hoc: cũ dicit x̄ps: accipite ꝛ comedite ex hoc oẽs: nõ demõstrat aliqḋ fragmẽtoꝝ: cũ singulis singla fragmẽta distribuit: nã p se fregit panẽ in ptes iuxta numerũ discipuloꝝ: qb⁹ singulis de manu ꝓpria singulas porrexit particulas. *Et lz nõ videat̾ necessariũ fuisse vt eos singlos ꝑmoneret qualen⁹ mãducarẽt ex hoc oẽs sicut dũ eis porrexit calicẽ: qꝛ dũtaxat semel cõsecrauit calicẽ: ꝛ iḋ nisi vnusq̄sq̄ꝫ partẽ vini ꝯsecrati reseruasset sequẽti discipulo: nõ potuissent oẽs ex eo bibisse: iḋ ꝑmonitos eos esse oportebat: vt q̄libet sequẽti discipulo partẽ reseruaret: qḋ factum vꝫ p v̾bũ x̄pi dicẽtis. Diuidite iter vos (vt Lucas refert) ꝛ bibite ex eo oẽs: vt ceteri dicũt euãgeliste tñ sub particularũ spẽ: corp⁹ suũ tradẽs dixit: comedite ex hoc oẽs: ipsos ad sacri hui⁹ cõmunionẽ inuitãdo: qḋ est sacrm amoris: ex charitate maxĩa institutũ: a quo neminẽ q̄ꝫtũ in se: est secernere voluit: sz peccãtes ꝓpter pctm̃ qḋ a deo separat: accedere ꝓhibeãtur. Neq̄ꝫ p hãc ꝑpõnẽ ex cũ dixit: ex hoc oẽs: diuisionẽ innuit sui corpis p partes discerpẽdi. Lõge enĩ ab intẽtiõe x̄pi. ℃ R. Sz hic notandũ: q in scriptura sepe agi videt̾ de vno cũ tñ agit̾ de diuersis: vt in ꝓposito: cũ dr̄. Accepit panẽ bñdixit: fregit: dedit discipulis suis: Hic de vno: scꝫ ḋ pane videt̾ fieri locutio: cũ tñ fiat de diuersis: bñdixit q̄ꝫdẽ panẽ: sz fregit nõ panẽ: sz panis formã/ siue speciẽ: ꝛ dedit naturale corp⁹ suũ. Nõ oĩno dissimiliter dixit s̄m Inno. Mãducate ex hoc oẽs. Pronomẽ hoc: vt dictũ est: demõstrat integrũ corpus x̄pi: ꝛ ex ꝓpositio innuit formã diuersam: vt sit sensus. Comedite corp⁹ integrũ sub diuersa tñ ꝛ distincta spẽ panis: ꝛ sic spẽs panis diuidit̾: ꝛ corpus itegrũ mãducat̾. Et s̄m hoc dicit btũs Aug. vnusq̄sq̄ꝫ accipit partẽ suã. Per ptes mãducat̾ x̄ps ꝛ manet integer tot⁹ (de ꝯse. dis. ij. Qui mãducãt.) vt referat̾ partialitas ꝛ diuisio ad sacrm: hoc ẽ ad spẽs ꝯtinẽtes: totalitas v̾o ac integritas ad ꝯtẽtũ. Dixit igit̾ dñs. Comedite ex hoc oẽs: ex hoc scilꝫ corpe: de quo dixit: hoc est corp⁹ meũ. Comedite nõ faciẽdo ptes ex corpe: sz qꝛ feci vobis ptes de pane: sub qb⁹ oĩb⁹ corp⁹ meũ ꝯtinet̾ qḋ offero vt s̄m cuilibet mãducãdũ. Et ita (ex) qḋ ꝑponit̾ pnomini (hoc) qḋ corp⁹ x̄pi demõstrat: notat diuisionẽ: nõ in corpe sz in corpis sacro. Fuerũt enĩ hec v̾ba plata a x̄po postq̄ꝫ panẽ ꝯsecrauit: sicut ꝛ post ꝯsecrationẽ discipulis suis dedit. Nã ꝛ fregit postq̄ꝫ ꝯsecrauit s̄m opinionẽ magis cõem supra positaꝫ vt patuit ex ꝑmissis. * Nec periculũ fuit decidẽtiuꝫ

* X̄ps (vt aliq̇ b⁹ pixꝫ) diuisit panẽ i tredeci bo los q̄s p⁹ ꝯsecrauit: ꝛ discipul porrexit: sicut sacer dos diuer sas hosti-as conse-crat: vl ꝑ-mo totũ panẽ ꝯse-crauit: p⁹ diuisit in tot ptes q̄t erãt di scipuli.

Augusti.

particulaꝝ ex fractiõe: qm̃ ita solit⁹ erat x̄ps frãgere manib⁹ sicut ali⁹ cultro scindere. Propter qḋ nouerũt eũ discipuli in emaus post resurrectionem in fractione panis.

℃ Lectio. xxxviij. B

Circa hũc textũ tria mouent̾ dubia. Primũ vtrũ Iudas fuerit vn⁹ ex oĩb⁹ x̄pi corp⁹ sacrãtr sumẽtib⁹. Scḋm: quale corp⁹ dedit dñs discipulis: mortale an immortale. Teriũ an x̄ps in cena sumpserit corp⁹ ꝛ sanguinẽ suũ cũ discipulis. ℃ Dubiũ primũ orit̾ ex textib⁹ euãgelistaꝝ. Uidet̾ enĩ ex quodã passu iudã iã exisse ꝯuiuiũ x̄pi ꝛ discipuloꝝ priusq̄ꝫ x̄ps corp⁹ suũ sumẽdũ discipulis tradidit: ꝛ calicẽ ad potandũ. Nã vt refert Mat. x̄ps bibẽtib⁹ calicẽ: statim dixit. Dico aũt vobis: q nõ bibam amodo de hoc genimine vitis vsq̄ꝫ in diem illũ: cũ illud bibam vobiscũ nouũ in regno p̃ris mei. Uobiscũ videt̾ demõstrare assumẽdos ad regnũ patris. Et qꝛ hec verba ad oẽs tũc ꝑsentes loquebat̾: oẽs tunc presentes assumendi fuerant ad regnũ patris: ꝛ in eo cũ christo bibituri. Et ex hoc videtur sequi q Iudas presens nõ fuerit: qui ad regnum assumẽdus non erat: ꝛ ita corpus x̄pi non accepit. ℃ Ex illo passu videtur interfuisse cõuiuio: cum x̄ps suis discipulis tradidit suũ corpus ad manducandũ. Naꝫ s̄m Lucam x̄ps tradẽs calicẽ dixit. Hic calix noui testamẽti est in meo sanguine qui ꝓ vobis effundetur. Uerũtamẽ ecce manus tradentis me: mecum est in mensa. Ex quo sequit̾ q iudas qui dñm tradidit fuit secum in mẽsa. Quotquot aũt fuerũt in cõuiuio eucharistiã acceperunt teste Marco: biberunt ex eo oẽs: ergo ꝛ iudas bibit: ꝛ per consequens prius manducauit: quia post corporis sumptionẽ tradidit calicem. ℃ Preterea iudas cũ accepit panis bucellam exiuit cõtinuo: ꝛ erat nox: vt dicit Io. xiij. c. Christus autẽ post alios cibos tradidit eucharistiam: postq̄ꝫ scꝫ cenauit: vt dicit Lucas. Accepit inquiens calicem postq̄ꝫ cenauit: dicens. Hic est calix ꝛc. Uidetur ergo q prius exierit: q̄ꝫ christus traderet eucharistiã. ℃ Itẽ x̄ps tradens calicem ꝛ dicens. Hic est calix noui testamẽti in meo sanguine. qui ꝓ vobis fundet̾: nullũ presentiũ excepit. Multos aũt excepit cum dixit apostolis. Beati eritis si hec scitis ꝛ feceritis ea: statim excipiẽdo adiecit. Non de oĩbus dico. Ego scio quos elegerim. Et iterum. Uos mũdi estis: sz non oẽs. Ibidẽ igit̾ videt̾ q ad oẽs bibentes calicem: sanguinis effusio habuerit efficaciam quo ad vite eterne cõsecutionẽ. Cum autẽ iudas beatitudinem cõsecutus nõ est sequit̾ q non fuit vnus ex his quibus christus dixit verba premissa. Hic est calix noui testa. ꝛc. ℃ Preterea x̄ps docuit sanctuꝫ non esse dandũ canibus: ideo nõ videtur q suum sacratissimum corpus dederit iude ꝓditori: maxime qꝛ iudas accipiendo mortaliter peccasset: cuius vt videtur christus occasio fuisset porrigẽdo: contra illud beati Augu. q. xxj. li. lxxxiij. q. Deo autore nemo fit deterior. ℃ B Ad hoc dubium respondet dñs Inno. Tenẽdum forte est in illo casu sine alioꝝ preiudicio: qḋ Ioan. insinuat: q iudas cũ accepisset bucellã exiuit cõtinuo: scꝫ ad tradendum christũ: erat enĩ nox: post alios autem cibos tradidit eucharistiam: vt elicit̾ ex illo Luc. xxij. Similiter ꝛ accepit calicem postq̄ꝫ cenauit. Accipiẽs aũt bucellam nõ accepit corp⁹ christi: vt dicit beatus Aug. ꝛ per cõsequẽs prius exiuit iudas quaꝫ x̄ps traderet discipulis eucharistia. Qḋ vero Lucas post calicẽ cõmemorat traditorem: põt intelligi per recapitulationem: que frequentius fit i sacra scriptura: vt scꝫ factum prius narret̾ posteri⁹: sicut Mat. xxvj. cõmemorat inunctione Marie pe

* X̄ps ita solitus erat diuidere manibus: sicut nos cultello scidim⁹. Dubiũ ꝑmum.

Io. xiij.

Matt. vij.

Augu. Rñsio ad primũ dubium.

deo dn̄i ⁊ caput vngētis post biduū ante suā pas-
sionē:cū tn̄ Joan.dicat illud factū ante sex dies pa
sche eiusdē duodeci. Idē tꝫ Hilari⁹:qḋ Christ⁹ cor

Hilari⁹.
Xp̃s corp⁹ suū iude dedit.

pus suū iude nō tradidit ꝑpter textū Mat. supra
allegatū. Non bibā amodo de genimine vitis ⁊c.
Iudas aūt posteri⁹ nō bibit:ergo nec tūc. ❡ Sed
autoritatib⁹ istis nō obstātib⁹:oppositū ei⁹ qḋ di-
ctū est cōmuni⁹ sustinet:⁊ a sctis doctorib⁹ appro
bat. vn̄ dicit Dion̄.in de ecclīastica hierar.c.iij. In

Diony.

qua(haud dubiū q̄n nouissima cena)autor ipse si-
gnoꝝ scꝫ xp̃s:eū q̄ secū nō pie:neq̄ cōcorditer ꝑce-
perat in cena:a ꝯtubernaliū sorte iustissime sepa-
rat:vbi dicit:nō piū neq̄ ꝯcordē : vꝫ iudā secū in
cena ꝑcepisse. Et loquit̄ ibi Diony.de sacro eucha
ristie. ❡ Itē Chryso sup Mat.dicit. Iudas parti-
ceps mysterioꝝ ꝯuersus nō fuit:vn̄ fit scelus eius
immanius:tū qr̄ tali ꝑposito imbut⁹ adijt myste-
ria:tū qr̄ audiēs melior fact⁹ nō fuit:nec metu:nec
bn̄ficio:nec honore. ❡ Ad idē. b. Ber.i q̄dā s̄mo.

Bernar.

vna mēsa comedūt iudas ⁊ petr⁹:petr⁹ ad salutē:
iudas ad dānationē. Pro illo etiā facit qḋ dr̄ a btō

Augu.

Aug.(⁊ habet.i q.i. Christ⁹.)Quid fecit nobis q̄ tra
ditorē suū tāta patiētia ꝑtulit:vt ei primā eucha-
ristiā ꝯfectā:manib⁹ suis ⁊ ore suo cōmēdatā sicut
ceteris aplīs traderet.* ❡ Itē sup Jo. Cū intin-
xisset panē iesus dedit iude simonis scharioti: sꝫ
nō (sicut putāt q̄dā negligēter legētes) tūc iudas
corp⁹ xp̃i accepit. Intelligēdū est eñ q iā oib⁹ eis
distribuerat sacr̄m corporis ⁊ sanguinis sui: vbi ⁊
iudas ipse erat. Sicut sctūs Lucas euidentissime
narrat: ⁊ magister.iiij.sentētiarū dist.xj. ꝑpe finē:
Eucharistia intincta nō dꝫ dari ꝑplo ꝑ supplemē
to cōmunionis:qr̄ nō legit̄ xp̃m alicui discipuloꝝ
ꝑbuisse panē intinctū nisi iude : tūc ꝟo nō accepit
corp⁹ xp̃i iudas:sed tm̄ panē. Corp⁹ ꝟo⁊ sanguinē
xp̃i ante cū alijs discipulis ꝑceperat. Hec magi-
ster. ❡ Itē Bernar.in ser.de cena dn̄i. Sciēdū est
indifr̄:q oib⁹ tā scꝫ q̄n porrexit iude panē intinctū
distribuerat sacr̄m corporis ⁊ sanguinis sui:inter
quos ⁊ iudas fuit. ❡ C Per hoc intelligit̄ ⁊ expo
ni pōt text⁹ Jo.supra inductus ad oppositū:quia
xp̃s iā dedit discipulis scꝫ ⁊ etiā iude corp⁹ et san-
guinē:q̄n iude porrexit panē intinctū:qr̄ dicit btūs
Aug.postq̄ distribuit corp⁹ suū ⁊ sanguinē:ventū
est ad hoc vt s̄ꝫ narrationē Jo iude buccella panis
porrigeret:ꝑ qḋ suū expressit:sꝫ tacite:ꝑditorē. Et
qḋ dicit Lucas postq̄ cenauit accepit calicē:refer
ri dꝫ ad esum agni paschalis:q̄ comestus fuit i ce-
na principali:inter quā ⁊ instōnē sacri ipsaliquod
fluxit:qr̄ illa cena agni paschalis fctā:lauit pedes
discipuloꝝ:priusq̄ discipulis suis corp⁹ suū dedit
ad mādutādū ⁊ post pedū lotionē resedit: ⁊ cenā
primam per pedum lotionem interruptam conti
nuauit. vnde dicit Matthe.in euangelio. Cenam
tib⁹ illis accepit iesus panē:et tūc primo instituit
sacr̄m ⁊ dedit oib⁹. Et deinde adhuc posteri⁹ de-
dit iude panē intinctū:vt dicit Joā. In signū hui⁹
dicit Lucas bis:⁊ accepto calice semel scꝫ ante lo
tionē pedū post esum agni paschalis.⁊ semel post
instōnē sacri. Vn̄ Augu. Lucas de duplici calicem
mētionē facit. Primo de calice vini post pascha in

*Ad h̄ ē magr̄ in iiij.dis.xj. vbi sic dr̄: corp⁹ ⁊ ꝟo sanguinē xp̃i ah cuꝫ alijs disci pul' ꝑcepe rat: vbi lo qr̄ ō iuda Itē canit ecclīa. Ci buz turbe duodene se dat suis manibus Itē extra d̄ off. iud. or. si sacer dos i si. dr̄: q nec xp̃s iudā a cō muniōe re mouit.

Hiero.

deoꝝ. Scḋo de calice sanguinis sui. His cōcordat
btūs Hiero.in glo sup Marcū:exponens illḋ Mar
ci. Et biberūt ex illo oēs. Ebrietas felix:salutaris
satietas q̄ q̄āto copiosi⁹ sumit̄:tāto sobrietatem
mētib⁹ dignat̄ donare: Et sequit̄ ad ꝑpositū. Et
iudas bibit:sed nō saturat̄:nec sitim extinguit eter
ni ignis:q̄ indigne sumit mysteria xp̃i. Hic macu-
la lune ostēdit̄ q̄ nūq̄ delet̄. Luna ecclīe cōparat̄
merito:q̄ a se nō hꝫ splēdorē:sꝫ a sole certis modis
suscipit lumē.i a xp̃o q̄ ꝑmanet in eternū Sūt eñ
q̄dā in ecclīa quos sacrificiū nullū emūdat: sed in
cipiēs cogitatio ꝑducit ad culpas:q̄ se crudelitatꝭ
ceno miscuerūt. Sanguis eñ noui testamēti qui ꝑ
multis effundit̄:nō oēs emundat. Hec Hierony.
❡ D Per hoc ad primū argm̄ sumptū ex verbis
Mat q xp̃s dixit discipulis suis. Nō bibā amodo
⁊c. R̄ndet btūs Tho.parte.iij.q.lxxxi. ar.ij. q xp̃s
loquit̄ discipulis a quoꝝ collegio iudas se separa

Thomas aquinas.

uit:nō aūt xp̃s eū exclusit. Et ideo xp̃s quantum
est i se:etiā cū iuda vinū biberet in regno dei:sed
hoc ꝯuiuiū ipse iudas repudiauit. Uel pōt dici q
dictio vobiscū : referēda est ad discipulos nō oēs
ibi ꝑsentes:sꝫ ꝑdestinatos:de quoꝝ nūero iudas
nō fuit. ❡ Ad scḋm dr̄ qḋ nō aliter accipiēdū est di
ctū Luce:q̄ ꝑ vobis effundet̄:q̄ dictū Matthei et
Marci q̄ dicūt:Qui ꝑ multꝭ effundet̄. Vn̄ sanguis
xp̃i ꝑ oib⁹ effusus est:quātū ad sufficiētiā:qr̄ quā-
tū fuit ex se sufficiēs fuit ꝑ saluatiōe oim̄ hominū
Fuit eñ effusio hec oblata a supposito diuino:scꝫ
xp̃o filio dei q fuit suppositū infinitū:qr̄ de⁹. Ideo
q̄ accepta fuit q̄si meritū sufficiēs a p̄re ꝑ remissio
ne etiā infinitoꝝ pctōꝝ si essent. Est aūt effusus ꝑ
multis quātū ad efficiētiā:qr̄ ꝑ ꝑdestinatis in qb⁹
solis opat̄ collationē btītudinis. Et s̄m illud acci
pi dꝫ dictū Luce:q̄ ꝑ vobis effundet̄ scꝫ discipl'is
ꝑdestinatis:nō tn̄ cū exclusiōe alioꝝ ꝑdestinatorū
de quoꝝ numero nō fuit iudas. ❡ Qḋ addit̄ q iu-
das nō est except⁹ sicut cū dn̄s ait. Uos mūdi estis
sed nō oēs dr̄ q qr̄ ꝟba xp̃i in vno sensu simplr̄ ve-
ra fuerūt:'etiā de ipso iuda ꝑ quo sanguis xp̃i ef-
fusus est quātū ad sufficiētiā:iō excipi nō debuit:
sꝫ hec ꝟba. Uos mūdi estis.nō ꝯueniebant iude:q̄
tpe ꝑlatiōis immūdissim⁹ fuit: iō merito except⁹.
❡ Ad tertiū dr̄ q doctrina xp̃i intelligi dꝫ: vbi san
ctū canib⁹ sine scādalo negari pōt ibi dādū nō est:
vbi aūt nō:dādū est. Nūc aūt sine manifestatione
criminis secreti:nō fuisset denegatū xp̃i corp⁹ : qḋ
oblatū fuit ceteris oib⁹. Ne ergo occultū crimē iu
de alijs reuelaret:ipm̄ a cōione nō repulit: dans i
hoc nobis doctrinā ⁊ exēplū:ne tales occulti pec-
catores a cōione repellant̄:ne hoc faciētes magis
ꝑditores q̄ correctores videamur:vt vult. Innc-
cen.de offic.mis. Hinc statutum est in capi.si sacer
dos.de offic.iudi.ordi. Si sacerdos pro certo sciat
aliquē esse reum alicuius criminis:vel si cōfessus
fuerit ⁊ emendare noluerit:nisi iudiciario ordine
quis ꝑbare possit:nō debet eum arguere notatim
sed indeterminate:sicut ille christus. Unus vestrū
me traditurus est. Sed si ille cui damnum illatū
est:petierit iustitiā:pōt excōicare actorem damni:
licet etiam ei confessus sit Sed tamē nō pōt eum
nominatim remouere a cōmunione:licet sciat eū
esse reū:qr̄ nō vt iudex scit:sed vt deus:sed debet
eū admonere ne se ingerat:qr̄ nec xp̃s iudam a cō
munione amouit. Hec Eugenius papa. Et in ca.
non prohibeat.de conse.dist ij. Non prohibeat di
spēsator pingues terre.i.diuites in peccatis. glo:

Augu.

in mensa dn̄i mādūcare:sed exactorem moneat ti-
mere. Concordat glo. Augustini super illud. i.ad
Coꝝ.v. Nos a cōmunione quemq̄ prohibere nō
possumus:nisi aut sponte cōfessum: aut in aliquo
iudicio ecclesiastico vel seculari notatum vel con-
uictum ❡ E Sed circa hanc canonis particulā
querit dominus Inno. Cum minus maluꝫ sit red
di suspectum de crimine:q̄ cōmittere crimen:⁊ de
duobus malis:cum viget necessitas : minus ma-
lum eligendum sit:cur discretus sacerdos non ne
gat eucharistiam criminoso:quatenus minus in-
currat:vt maius malū euitet.idest potius redda-
tur suspectus:quam mādūcet indigne. Soluit de
cens. Sane cū nemo debet vnū mortale cōmitte-
re ne proximus aliud malum cōmittat:eligendū
est potius sacerdoti non ꝑdere pctōrem: q̄ vt
ille nō peccet:sed ille potius dꝫ eligere vt abstinē-

Augu.

do reddatur suspectus: q̄ cōicādo mādūcet indi-
gnus. Unde Augu.in lib.q̄stionū super Gen. Pe-
riculosissime admittit̄ hec compēsatio vt non fa-

ciam⁹ aliqd mali: ne ali⁹ grauiꝰ malū faciat. Peccauit igit̄ Judas sumēdo corp⁹ Christi de manu dn̄i: q̄r se peccatorē agnouit. Nec in hoc casu pōt q̄s famā suā celare: q̄r mai⁹ pceptuȝ restringit, ad nō indigne cōicandū: q̄ȝ ad ꝯseruationē ꝓprie fame. Dȝ ergo plus se abstrahere a cōione pctōr cū dispēdio fame: q̄ȝ corp⁹ dn̄i ꝑcipere cū detrimēto aie. Qḋ q̄r Judas nō fecit: cōicādo mortalr̄ peccauit.

Questio. Inno. ¶ Querit ꝯtr̄ Inno. vtrū xp̄s ad bonū vel ad malū tradidit Jude eucharistiā: arguit ad ptes. Non videt̄ qdē dedisse ad bonū. q̄r alr̄s sua fuisset intētiōe defraudat⁹: ꝯ illud ꝓphete. Oia q̄cūq; voluit fecit. Judas em̄ nō ad bonū: sed ad malū accepit. Sȝ nec ad malū dedisse videt̄: q̄r xp̄s nō est autor maloꝝ: ſȝ vltor.

Solu. ¶ Soluit. Verissime dici pōt q̄ si illa ꝑpositio ad: denotat intētionē vel affectum cū dr̄: dedit ad malū: falsa est ꝓpositio. Si ꝟo ꝯsecutionē innuat vel affectū vera est: q̄r. s. male accepit bonū: ad malū accepit bonū: q̄r malū seq̄bat̄ i eo ad susceptionē boni. iiij. sen. di. ix. Et ex hoc docemur dicit apl's. Qui mād. ꝛ bi. calicē dn̄i: idigne indi. sibi mā. ꝛ bibit: q̄ȝ sit cauēdū accipe male bonū. Ecce et icm̄ ē malū dū male accipit̄ bonū. sicut ꝯ aplo malo scm̄ ē bonū: cū bn̄ accipit̄ ab ip̄o malū. s. dū stimul⁹ satane patiēter portat̄. ꝙ ꝛ mala ꝓsūt bonis: sicut angel⁹ Satane Paulo. Et scā obsūt malis: bonis sūt ad salutē mala: malis ad iudiciū bona q̄r mali male accipiūt qḋ bonū est. Et ex hoc ptȝ q̄ iudas xp̄o autore nō est fact⁹ deterior: q̄r si sibi nullū malū intulit: ſȝ bonū: corp⁹. s. suū scīssimum porrexit: qḋ factū est sibi malū q̄r male sumpsit. Et sic verificat̄ illud qḋ de xp̄o scribit̄. Posit⁹ est h̄ in ruinā ꝛ in resurrectionē multoꝝ in isrl̄. Vn̄

Luce. ij. Pau. de se ꝛ aliis bonis xp̄ianis di. q̄ alius sumus

j. Cor. ij. odor mortis in mortē: aliis odor vite in vitā. Ita ꝛ hodie bon⁹ ꝑdicator in eccl'ia: dū veritatē ꝑdicat multos mittit ad gaudiū eternū. Hos. s. q̄ ei⁹ ꝑdicationē reuerēter suscipiūt: firmit̄ adherēdo his q̄ credēda ꝓponit: ꝛ ope implēdo: q̄ agere mādat: suadet ex scriptura: ꝛ ꝑcipit. Multos ēt mittit ad ignē sempiternū: q̄ ipretȝ ei⁹ sermonib⁹ in scripture incōmutabili veritate fūdatis: se ꝑcedētiū malis morib⁹ ꝛ depꝛauatȝ abusionib⁹: q̄s ꝯsuetudies appellāt tuētes termōes hmōi rectos ꝛ salubres paruipēdūt ꝛ postponūt: ꝛ i aiarū suarū graue piculū ꝛ iacturā. Sic igit̄ qnēadmodū sermo, idē vtilis est multȝ ad salutē: multȝ occasio ad maiorē dānationē. Sic ꝛ xp̄i corp⁹ bn̄ dispositȝ ip̄ȝ suscipiētibus medicinalis est aie refectio: male sumētib⁹ iudiciū ē ꝛ dānatio ex praua sumētiū volūtate. ¶ F

Rn̄sio ad secūdū dubiū. Hugo. Ad scd̄ȝ dubiū q̄ q̄situ est: q̄le corp⁹ xp̄s dedit discipulis mortale an imortale: passibile an ipassibile: Venerabil' Hugo li. ij. de sacra. pte. viij. c. iij. Ego sidt: i hmōi q̄ōne sicut i aliis ꝓfessus suȝ: oia secreta magȝ venerāda q̄ȝ discutiēda cēseo. Sīplicitati fidei hoc sufficere putoꝝ si dicim⁹ tale dedit q̄le voluit: ꝛ rursus quale dedit ipse nouit: ideoq; tale dedit quale voluit: q̄r omnipotens erat ꝛ potuit omne qḋ voluit. Jḋ aūt ipse nouit q̄le dedit: q̄r sapiētia erat: ꝛ nō potuit ignorare qḋ fecit. Propterea leui⁹ se a q̄ōne absoluit: ꝛ fortasse tuti⁹ in semetipso subsistit: q̄ nō dicit mortale dedit: ne videat̄ dicere ꝯ sacri dignitatē. Nec dicit imortale dedit ne estimet̄ credere ꝯ eā q̄ in xp̄o añ resurrectiōeȝ fuit mortal' corporis ꝟitatē. Propt̄ hoc fortasse meli⁹ est vt neutrū diffinire ꝑsumam⁹: q̄muis tn̄ credat̄ q̄ alterū fuerit. ¶ Quāq̄ȝ aūt hoc bn̄ ꝛ catholice sit dictū: nō tn̄ q̄etat de p̄nti materia dubietatē: nēpe lȝ xp̄s dedit tale q̄le voluit: ꝛ q̄le voluit ipse nouit: nescit̄ tn̄ q̄le dare voluit: ꝛ q̄le se dedisse agnouit. Verūtn̄ q̄r factū tale mere ꝯtingēs erat: ꝛ a solius dei bn̄placito ꝛ volūtate dependebat: ip̄m certe ꝛ veraciter sciri nō pōt: nec plene inuestigari: sicut nec diuina volūtas in quacūq; alia opatiōe circū-

scripta reuelatiōe: q̄ de p̄senti materia nūq̄ȝ legit̄ facta. Et q̄uis ita sit: tn̄ doctores se circa illud occupātes: oi semota temeritate: qḋ verisimi⁹ xp̄ȝ fecisse credi poterit: doctrinalr̄ docuerūt nō tn̄ oino in eadē sn̄ia ꝯcordātes. Vn̄ ipsemet Hugo dcl'nās ad partē vnā ait. Ego (si alterū dōm est) absq; preiudicio veritatȝ: magȝ ad illud sensu accedo: vt corpus ipassibile ꝛ imortale: q̄ȝtū. s. ptinet, ad sanctificationē sacri tradidisse dicat̄. ꝛ lr̄a. Si em̄ hoc potuit vt ipse seip̄ȝ manib⁹ gestaret: vt discipulis sine corruptiōe sui se edēdū distribueret: ꝛ tn̄ ipse q̄ dedit: ꝛ q̄ dabat̄: q̄ portauit ꝛ q̄ portabat̄ idē esset: qd mirū est si dr̄ q̄ ipse in eo qḋ dabat mortal' fuit: ꝛ i eo, qḋ dabat̄ imortalis fuit: ꝛ tn̄ ipse q̄ mortalis dabat: ꝛ q̄ imortalis dabat̄: nō duo: sed vn⁹ fuit ipse. Qūo em̄ imortalis nō dabat̄ q̄ inuisibilr̄ sumebat̄ ꝛ incorruptibilr̄ māducabat̄. Inuisibilr̄ sumebat̄ q̄ȝtū ad formā dico ꝓpriȝ corporis sui: nō q̄ȝtū ad spēm sacri sui. Inuisibilr̄ em̄ sumebat̄: q̄r i eo q̄ sumebat̄ qḋ ipse erat nō videbat̄. Christ⁹ em̄ sumebat̄ ꝛ spēs panis ꝛ vini tm̄ videbant̄: ideo dico inuisibilr̄ sumebat̄: ꝛ qḋ erat nō videbat̄. Si ꝙ in eo qḋ dabat qḋ ipse erat videbat̄: ꝛ i eo qḋ dabat̄ qḋ ipse erat: nō videbat̄. Et si i eo qḋ dabat tenebat̄ ꝛ crucifigebat̄: ꝛ i eo q̄ dabat̄ frāgebat̄: ꝛ nō diuidebat̄: edebat̄ ꝛ nō corrūpebat̄. Quid miraris si in eo, qḋ dabat mortalis dr̄: ꝛ in eo qḋ dabat̄ imortalis ꝛ ipassibilis ꝑdicat̄.

Obiectio ¶ G Si q̄s aūt obijcit ꝯ hac qḋ añ resurrectionē dn̄s iesus corp⁹, mortale portabat: ꝛ hoc discipulis tradidit q̄r dixit. Hoc est corpus meū. ꝛ p̄ ꝯñs dedit ipsis corp⁹ mortale. Rn̄det

Rn̄sio: Hugo. Hoc ipsū indubitāter ꝓfitemur: mortalem fuisse dn̄m Jesū sm̄ hūanitatē susceptā: q̄r si mortalē fuisse nō crederem⁹: mortuū negarem⁹. Hūana ꝙ natura i xp̄o mortalis fuit: ſȝ volūtate nō necessitate: ex eo em̄ q̄ p̄ grām ab oi pctō mūda: ꝟbo dei in vnitatē ꝑsone iūcta est: ab oi mortis necessitate ꝛ debito libera facta est: vt nihil morti deberet ꝓ eo qḋ pcti nihil hr̄et. Sustinuitȝ tn̄ spōte mortalitatē: q̄r mortē sustiere volebat. Si ꝙ spōte mortalitatē portauit: q̄usq; mortē gustaret ꝛ ita mortalitatē deponeret. Q̄r ꝙ volūtate non necessitate mortal' fuit: ipsi⁹ mortalitatȝ ꝓpetatē: ſȝ q̄ ordo ꝛ rō tpis postulabat: p̄usq̄ȝ eā p̄ mortē exueret, totā aliq̄n ex pte q̄n voluit ꝺposuit: ꝛ rursū q̄n voluit recepit: vt i hoc ipso ꝓbaret: q̄r q̄ȝtū eā sustinuit: ex necessitate nō esset: q̄ sic ꝓ ptāte q̄ȝtū voluit eā nō hr̄e sustiere oino n̄ posset. Legit̄ i euā. q̄ dn̄s iesus xp̄s cū ꝟbū vite ꝑdicaret: ꝛ ad vitā mortales ꝛ morituros inuitaret: zelātes ꝛ inuidi hostes quē rōne ꝯuincere: nō poterāt: furore extinguere volebāt. Itaq; q̄si in eū q̄ nihil ampli⁹ mortale hr̄et: man⁹ iniecerūt: ꝛ duxerūt in supciliū mōtȝ vt eū inde ꝑcipitarēt. Ipse aūt vt oñderet se qdē mortalē esse: sustinuit vt teneret̄: ꝛ vt iterꝝ demōstraret: q̄r volūtate: n̄ necessitate mortalitatē ꝛ passibilitatē ferebat sustinuit vt ꝑcipitaret̄. Cū em̄ esset ducēd⁹: teneri se patiēter tolerabat. Cū aūt essetȝ ꝑcipitād⁹: potēter p̄ mediū illoꝝ trāsiēs ibat. Q̄n voluit tenebat̄: q̄n voluit nō tenebat̄. Quantū voluit ꝛ q̄n voluit naturā mortalitatis admisit: q̄ȝtū aūt eā sustinere noluit: ꝛ q̄n noluit: eādē a se ptātē remouit. Trāsiens inqt̄ p̄ mediū illoꝝ ibat. Nūqd putas q̄ xp̄s luctādo se de manib⁹ inimicoꝝ; subtraxerit: cū ab eis teneret̄: vt transiens liber p̄ mediū illoꝝ iret. Ergo fortitudo corporis sola i eo laudāda est: nō virt⁹ deitatȝ. Nō ita ꝯuenit ſȝ exhibuit se q̄lē voluit admittēs ad se ex eo q̄ spōte portabat q̄ȝtum voluit. Si ergo xp̄s mortalitatȝ naturā sm̄ dispēsatiōis rōnem diuine p̄usq̄ȝ eā perēniter victur⁹ exueret: sm̄ tempus aliq̄n ex parte deposuit: ꝛ iterum cum rō postulabat assumpsit: quid mirū est si dicat̄ aliq̄n pro causa ꝛ rōne tpis sm̄ aliquid et totā deposuisse: in qua tn̄ adhuc cum rō postula

bat passurus fuit. Si ergo hoc esse potuit: vt ipse seipsum manibus gestaret ⁊ discipulis sine corruptione sui edendum distribueret: ⁊ tñ ipse qui dedit: ⁊ qui dabatur: ⁊ qui portabat: ⁊ qui portabatur idem esset: qd mirū est si dr ꝙ ipse in eo quod dabat mortalis erat: ⁊ in eo qđ dabatur immortalis fuit: ⁊ tñ ipse ꝗ mortalis dabat: ⁊ qui immortalis dabatur: non duo: sed vnꝰ fuit ipse. Hec Hug. In quibus hoc vult in summa: quod sub sacramēto corpus suum xp̄s immortale ⁊ impassibile tradidit discipulis suis: qđ tñ adhuc passurū erat in ꝓpria specie carnis. Pro illo dicto Hugonis facit glo. super illud Mat. xvij. Transfiguratus est an

Mat. xvij.

eos: di. Illud corpus quod habuit per naturā dedit: discipulis in cena non mortale: non passibile. Et super illud Leuiti. ij. Si oblatio tua fuerit de sartagine ⁊c. dicit glo. Carnem suam ante passionem esui non aptā: esui aptam fecit. Constat autē ꝙ caro passibilis non erat apta esui: ergo fecit eā impassibilē.

Leui. ij.

Obiectio.

¶ B Sed contra hanc opinionē arguunt alij. Si sacr̄m per triduū mortis xp̄i reseruatum fuisset: aut. b. Petrus in triduo consecrasset: sequereturq̄ vnum ⁊ idem corpus simul ⁊ semel fuisset viuum ⁊ mortuum: passibile ⁊ impassibile: passibile in cruce: impassibile in sacramento mortuum in sepulchro. viuum in sacramēto: ⁊ ita idem corpus in cruce fuisset vulneratū: ⁊ simul tēpore in hostia integrum ⁊ illesum. ¶ Propter hoc est opinio aliorum 3a tenentium ꝙ Christꝰ dedit discipulis suis corpus passibile ⁊ mortale. vñ magi. di. xi. quarti: ꝓpe fi. Discipulis corpus tale dedit: q̄le tūc habuit. i. mortale ⁊ passibile: nunc uo sumit a nobis impassibile ⁊ inmortale: nec tamen maiorem habet efficientiam. Item Inno. q̄ incredibile iudicat vt sm eandē naturā simul fuerit Christus mortalis ⁊ immortalis: qđ tamen ei congruebat sm eandem ꝑsonā: potest salua fide concedi ꝙ tale corpus Christus tunc dedit: quale tunc habuit: mortale. s. ⁊ passibile. Nunc autem sumit a nobis inmortale ⁊ impassibile: nec tamē maiorem habet efficaciam: sicut nec maiorem potentiam. Et quasi r̄ndens motiuis Hugo subdit: ꝙ ergo passibilis edebat: ⁊ tamen non ledebatur non erat humane nature: sed diuine potētie: qua volebat quicqd volebat diuino. Idem sentit glos. j. Cor. xj. di. Potest queri quale corpus discipulis suis dedit dn̄s. Et r̄ndet per verba magistri statī alr̄. Dedit tale quale habuit ⁊c. Hoc idem tꝫ bea. Tho. san. Bona. Egid. de roma: ⁊ doct. cōiter. De hoc tamen ꝙ improbatio prime opi. tangit: an. s. possibile sit vnum ⁊ idē corpus pro eodē tp̄e esse simul mortuū ⁊ viuum: animatumq̄ ⁊ inanimatum: pati ⁊ habere dotem impassibilitatis: ⁊ an illa sequantur ad positionē illam primā: quia tangitur alijs ꝑncipijs: posterius. s. lec. xlvi. ptractandis: iō vsq̄ ibi differatur: vna cum solutionibꝰ rationum hincinde adductarū.

Mag. senten.

Inno.

¶ I De tertio dubio. s. vtrū Christꝰ sumpsit corpus ⁊ sanguinem suum in cena? Recitat Alex. de ales parte. iiij. q. xliij. ⁊ post eum san. Tho. parte. iij. q. lxxxi. duas opi. Nā quidam dixerūt ꝙ xp̄s in cena corpꝰ ⁊ sanguinē suū discipulis suis tradidit: non tamen ipse sumpsit. Non eñ aiunt: de xp̄i factis ⁊ dictis asserī debet qđ autoritate sacre scripture non tradit̄. In euangelijs aūt non habetur ꝙ xp̄s corpus suum manducauerit. aut sanguinē suum biberit: ergo nō est asserendū. ¶ Item nihil est a seipso diuisū neq̄ xp̄s: sed assumptū est diuisum a sumente: ergo. Itē frustra assumpsisset: q̄ aīa xp̄i non indiget nutritiōe: sacr̄m aūt corporis xp̄i nutritio est spiritualis ale. Sed hec opi. non acceptat̄: q̄ obuiat scripture canonice sane intellecte ⁊ autoritatibus sanctorum. Unde r̄ndet ad dubiū: ꝙ xp̄s in cena accepit corpus suum manducādo: ⁊ sanguinē suum potauit

Tertium dubium.

R̄nsio ad tertiū dubium.

primo: ⁊ dehinc suis discipulis tradidit. Uñ. sicut xp̄s suscepit circūcisionē ⁊ baptismum: que fuere maxia sacramēta q̄tum ad necessitatē in vet. ⁊ no. test. non tamen suscepit necessitate purgationis: sed dispēsatione nostre informatiōis: vt esset alijs exemplum ⁊ informatio: vt que obseruāda ab alijs institueret: prius ipse obseruaret: sm illud Act. j. Cepit Iesus facere ⁊ docere vñ Chrysos. sup Mat. xxvi. dicit. Bibit ex eo vt audiētes hoc nō dicerēt: qd sanguinē bibo ⁊ carnem manduco. Ut eñ non turbarentur sicut turbati fuerunt: quando multi abierunt retro: prius sanguinē suum bibit. Hoc etiam innuit textus euangelicꝰ vbi legitur in Mattheo Marco ⁊ Luca: ꝙ xp̄s accepit panem ⁊ calicem: qđ non est itelligendū ꝙ accepit solū manibꝰ ad distribuendū discipulis: sed eo modo accepit q̄ modo accipiendū alijs tradidit.

Act. j.

Chrys.

¶ Quod autem sic itelligendū est ꝓbant sanctorum autoritates. Nam Ruth. iij. dicit glo. sup illud. Cumq̄ comedisset ⁊ bibisset. Comedit xp̄s ⁊ bibit cum in cena corporis ⁊ sanguis tradidit sacr̄m apostolis. Uñ q̄ pueri cōmunicauerūt carni ⁊ sanguini ⁊ ipse participauit eisdem. Item Leui. viij. super illud. Cūq̄ de sanguine arietis ⁊c. glo. Esitij. Primo sacerdos: postea filij eius sanguine vngebant̄: q̄ xp̄s in cena p̄mo sanguinem accepit: deinde discipulis suis dedit. Item alia glo. ibidem. Cū bibit ⁊ alijs bibere dedit. itelligibilē sanguinem super altare. i. corpus suum fudit. Item ad heldibiā Hierony. ⁊ habetur de conse. di. ij. nec moyses. nec moyses dedit vobis panem verū: sed dominus nr̄ Iesus ipse cum apostolis conuiua ⁊ cōuiuiū: ipse comedens ⁊ q̄ comeditur. Unde de hoc etiā q̄dam metrice dixit. Rex sedet in cena turba cinctꝰ duodena. Se tenꝫ in manibꝰ se cibat ipse cibꝰ.

Hiero.

¶ Per hoc ad p̄mū ptꝫ: q̄ hec veritas in euā ptīet: sane sm sctōꝝ expositionem intellecto. ¶ K Ad secundū dr̄ ꝙ aliquid a se esse diuisum pōt itelligi dupl̄r. Uno modo q̄tum ad intrinseca. i. substātial̄r: vel sm naturam qua diuisū non retineret naturā ⁊ spēm eius a quo diuidit̄. Alio modo q̄tū ad locū aut extrinseca: ⁊ sic pōt esse diuisum a seipso: ꝓ q̄tūto idem pōt esse in diuersis locis ⁊ in vno loco non h̄re aliq̄d quod in alio loco nō habet: sicut dr̄ de aīa que est in pede ⁊ in corde: ⁊ habet itellectionem ⁊ volitionē in corde non pede: saltē non oportet. Primo modo idem a seipso diuidi non pōt: sed tñ scđo modo q̄ sic idē diuidi a se non est aliud nisi idē esse in diuersis vbi: vel habere aliq̄d in se in vno loco ⁊ eo carere in alio loco. Quod quomō est possibile postea patebit. Ad tertiū patebit statim.

Dupl̄r intelligi pōt aliq̄d esse a se diuisum.

¶ L Sed q̄ri posset an xp̄s sumpsisset seipsum in cena sacramētal̄r vel spūal̄r? Et vr̄ ꝙ non spūal̄r: quia manducatio spūalis gratiam auget: ⁊ vnit manducātem Christo: ⁊ incorporat: sed Christus est sibiipsi summe vnus: ⁊ hꝫ gratiā inaugmētabilē ab instanti sue conceptionis: igitur nō spūaliter. Nec sacr̄aliter tm̄: q̄ hoc est tm̄ malorū. Item sic minꝰ dedisset se sibi q̄ discipulis quibꝰ dedit ad manducandum sacramētaliter ⁊ spiritualiter.

Questio.

R̄ndēt q̄dā vt recitat Alex. de ales. q. xliij. par. iiij. membro. ij. quod xp̄s sumpsit se: ⁊ nec sacr̄aliter nec spūaliter. Unde dicūt hāc diuisionē manducationis vel sumptionis in sacramētalē ⁊ spiritualē esse manducatiōis mēbroꝝ ⁊ nō capitis. Cuius mādūcatio non erat ꝓpter alicuius defectꝰ reparationē: aut propter effectū gratie in ipso assequēdum: sed vt esset exēplum nostre manducationis. Sed hoc non placet Alexādro: ideo r̄ndet ꝙ sumpsit sacr̄aliter tm̄: nā sicut baptismū suscepit sacramentaliter tm̄: ⁊ nō rem: sic ⁊ hoc sacr̄m. Fuit eñ in xp̄o cognitio huiꝰ sacramēti quā presupponit sacramētalis sumptio. Nō aūt fuit spiritualis mādūcatio: q̄ nō spiritualis refectio per incorporationē: q̄ sibi incorpora-

R̄nsio.

ri non potuit q̃ sibi: idẽ init. Incorporatio aũt distinctionẽ ponit incorporati: ⁊ ei⁹ cui fit incorporatio. Neq; charitatis augmẽtatio: q: lz xp̃s fuit viator: fuit tñ pfectissim⁹ apphẽsor: ⁊ ideo pficere nõ poterat: nec habitu charitatis: nec motu feruoris. Ali⁹ aũt viator q̃nq; pfect⁹: si digne ⁊ spũalr̃ recipit hoc sacr̃m: intẽdit in eo charitas motu vel habitu. Rõne eñ grẽ vnctiõis qua maiorẽ nõ põt habere creatura: nõ potuit in xp̃o augeri grã. Ab instãti eñ ɔceptionis tãta abũdauit grã q⁹ nulla ei potuit fieri additio: sed nec meruit sibi. lz meruit nobis. Nõ ergo spũalr̃. mãducauit: lz sacr̃alr̃ tñ: nõ spũalr̃ ppter vltimitatẽ sue pfectiõis, ⁊ sacietatis. ¶ M Per hoc ad rõnes in ɔtrĩi. Ad illã q̃ arguit q⁹ mãducatio sacr̃alis est tñ maloz: hoc negat: q̃ñ nõ tñ malitia sumẽtis est cã sacr̃alis sumptionis: sz q̃nq; pfectio grẽ ẽm vltimitatẽ pfectionis. Vñ rõ sacr̃alis sumptiõis tñ est: q: sumẽs nõ est capax spũalis effect⁹ hui⁹ sacri. Hoc aũt potest ɔtingere duplici de cã: aut ppter malitiã sumẽtis ⁊ hoc indignitatis est vt in peccãtib⁹: aut ppter plenitudinẽ grẽ: ⁊ hoc pfectiõis est: ⁊ in solo xp̃o fuit. Ad aliud p3 q⁹ nõ min⁹ dedit sibi q̃ discipulis q̃tũ ad veritatẽ ɔmi ɔtẽti in sacr̃o. s. corporis ⁊ sanguinis sui: nec q̃tũ ad graz ⁊ charitatẽ: quã lz tũc nõ recepit: tñ eã pri⁹ in sũmo habuit: ita q⁹ maiorem ẽm ordinatã dei potẽtiã hr̃e non potuit. ¶ Addit tñ Alex. quẽdã modũ ẽm quẽ saluari posset xp̃m sacr̃alr̃ mãducasse: di. Uel põt dici q⁹ in spũali mãducatiõe sunt plura instar modificatiõis corporalis. s. deliberatio: delectatio: assimilatio: vnio: seu incorporatio. Quãtũ ad duo p̃ma. s. deliberõnẽ: et delectationẽ mãducauit se: q: plene deliberauit ⁊ ɔsiderauit q̃d sumebat: ⁊ q̃tũ erat ⁊ q̃le. Plenã et ibi habuit delectationẽ. Quãto eñ magis cognoscebat totã virtutẽ mysterij ⁊ meli⁹ disposit⁹ erat tãto magis delectabilr̃ sumpsit. Quãtum ad alia duo: non mãducauit se: vt p3 ex p̃missis.

¶ Lectio. xxxviij. A

Hoc ẽ ẽi corp⁹ meũ.

¶ Premissa hui⁹ sacri instõne q̃tũ ad tp̃s ⁊ materiã: modũ: finẽ: ⁊ rõnẽ motiuã facta a xp̃o: subdit verborũ forma q̃bus pficit ipa ɔsecratio. ✱ Quãuis ei (vt. s. dictũ est) xp̃s dñs dei patris naturalis fili⁹ eidẽ ɔsubstãtialis natura: eq̃lis q; virtute ⁊ potẽtia sua diuina ptãte panẽ in corp⁹ suũ conuertere potuit absq; ṽboz quorũlibet platiõe: sola sua qua celũ ⁊ terrã creauit: ⁊ vniuersa de nihilo oĩpotẽti volũtate: vsus tñ est paucis certisq; ṽbis: qb⁹ panẽ in corp⁹ suũ trãsubstãtiauit. Perficitur⁹ eñ hoc sacr̃m ait ɔcenãtib⁹ aplis. Accipite ⁊ comedite: hoc est corp⁹ meũ. Nec sol⁹ ipse his ṽbis vti voluit in sua psonali ɔsecratiõe: verũ ⁊ apostolos: qb⁹ seipm̃ dedit in cibũ: nec tñ aplos: sed oẽs eoz in sacerdotio ltimos successores rite ab eccl'ia ordinatos: put. s. lec. ij. ⁊. vj. lati⁹ est pbatum. His ergo ṽbis ɔtulit dñs vim ɔsecratiuã eucharistie. De quo Pascha. in quodã trac. d' sacra. sic ait. Nulli dubiũ q⁹ sicut q̃n in noĩe pr̃is ⁊ filij ⁊ spũssctĩ: ter mergimur in fonte vtiq; baptizamur: nõ in virtute ⁊ ptãte illi⁹ q̃ hoc dicit: sed in virtute xp̃i qui hoc p̃cepit: di. Ite docete oẽs gẽtes: baptizãtes eos in noĩe ⁊c. Sic ⁊ hoc sacr̃z ñ meritis: nõ ṽbis humanis. i. in psona hoĩs platis: sz pculdubio diuinis efficit ⁊ ɔsecrat mãdatis. Idcirco enim mãdũ nõ est q⁹ alteri⁹ ṽbis: ɔ vllis meritis: q⁹ potestate alicui⁹ ista fiãt: sed verbo vtiq; creatoris. Et post modicũ. Propterea veniẽdũ est ad verba xp̃i: ⁊ credẽdũ q⁹ in eisdẽ verbis id ɔficiat. Reliqua oĩa q̃ sacerdos dicit: aut clerus canit: nihil aliud q̃z laudes ⁊ grãz actiões sũt: aut certe obsecrationes: fideliũ postulatiões ⁊ petitiões. Uerba aũt xp̃i sicut diuina sũt: ita ⁊ efficacia vt hoc. s. pnũciat: q⁹ iubet. Celũ inq̃t xp̃s ⁊ terra trãsibũt: verba aũt mea nõ trãsibũt: sed faciẽt oĩa ad q̃ missa sunt. Cũ igit̃ dicit xp̃s. Accipite ⁊ mãducate ex hoc oẽs: hoc est corp⁹ meũ. ilico ibi cõparuit corp⁹ suũ. Et subdit Pascha. Sane forte putares q⁹ de illo solo vno pane: ⁊ in illa hora hoc esse iusserit. Ad q⁹ tollẽdũ adiũgit. Hoc facite in meã cõmemorationem. Vñ latẽdũ q⁹ q̃cq̃d illud fuit q⁹ apli a xp̃o pceperũt: hoc totũ est istud q⁹ sacerdotes ⁊ fideles pcipiũt. Et si velis audire q̃d est. Hoc est inq̃t corpus meũ: q⁹ p vobis tradet̃. In hoc q̃ ṽbo creat̃ illud corp⁹: q: diuinũ ṽbũ ⁊ oĩpotentia plenũ⁹ est. Et q⁹ dicit: hoc est corp⁹ meũ q⁹ p vobis tradet̃: crede o fili q: ita est: q̃ñ ipse dixit ⁊ factũ dubitare nõ potes. Ipse mãdauit ⁊ creatũ est. Preceptũ ergo posuit i meã cõmemorationẽ hoc facite: ⁊ ideo quotiescũq; fit catholice: vere hoc fit q⁹ dictũ est: hoc est corpus meũ. ¶ Ex qb⁹ ṽbis paschasij satis habet̃: q⁹ his ṽbis xp̃i: hoc est corp⁹ meũ: corpus xp̃i ɔsecrat̃. Hoc ipm̃ expsse di. Amb. de ɔse. dist. ij. panis est in altari. Ubi inq̃t: sacr̃m ɔficit̃: iam non suis sermonib⁹ sacerdos: sed sermonib⁹ vtit̃ xp̃i: ergo sermone xp̃i ɔficit sacr̃m. Accipe q̃ sunt ṽba xp̃i. Accipite ⁊ mãducate: hoc est corp⁹ meũ. Idez Inno. in. c. cũ marthe. de cele. mis. Forma⁹ ait: ṽborum qua xp̃s vsus est: cum panẽ ⁊ vinũ in corpus ⁊ sanguinẽ trãsubstãtiauit: est que ponit̃ in canone misse: qua vniuersalis vtitur ecclesia: quã apostoli acceperũt a xp̃o: ⁊ ab ipsis eoz acceperũt successores. ¶ B Sed p intellectu dicendoz de forma huius sacramẽti notãdũ quod pprie loquendo refert loqui de forma huius sacramẽti: ⁊ de forma ɔsecrationis huius sacramẽti: quod singulare est in hoc sacr̃o. Siquidẽ ẽm Sco. q. i. dist. viij. lib. iiij. omnia alia sacramẽta ɔsistunt solum in vsu q̃dam ⁊ in fieri: ita q⁹ idem ibi est sacramẽtũ ⁊ pceptio sacramẽti: sicut idem est baptismus: ⁊ perceptio baptismi. Non eñ baptismus est aqua: aut ɔfirmatio chrisma. Sed hic est lotio facta in aqua cum certa verboz forma: ⁊ hec est vnctio hoĩs in frõte facta a põtifice sub forma verborum debita. Nec in his pmanet sacr̃m transeunte vsu seu tali pceptione aut actu. Sacramentũ ṽo eucharistie est quoddam pmanens etiã ante vsum ei⁹: qui cõsistit in eius sumptione: ⁊ hoc ɔgruum erat: quia xp̃s pmanenter voluit esse nobiscũ: ergo in aliquo signo pmanente: cuiusmodi signum est sacramentum istud. Habet ergo sacr̃m eucharistie esse permanens ⁊ non successiuũ. Est eñ sacr̃m eucharistie spẽs panis ⁊ vini: corpus ⁊ sanguinẽ xp̃i continens: vel etiam ipsum corpus xp̃i ẽm certã sacri acceptionẽ: ⁊ tam spẽs continẽtes: q̃ corpus xp̃i contẽtũ res sunt pmanẽtes. Rei aũt permanentis forma esse nõ põt quid successiuũ: cum res habẽs formã non possit esse sine forma: pmanẽs aũt manet: successiuũ ṽo non: quia eius esse ɔsistit in quodam fieri. Et q: ṽba non possunt esse nisi in q̃dam successione platiõis: saltem vocalia: de quibus nunc est sermo: ideo manifestum est q⁹ non possunt esse forma sacramenti eucharistie: alioquin cessantib⁹ verbis: non esset sacramentum eucharistie. Quod dicere foret hereticum: immo cessantibus verbis cõsecrationis: incipit esse sacramentum eucharistie. Desinunt eñ verba per primum non esse: ⁊ primum nõ esse verborum: est primũ in stans eucharistie. Unde patet: q⁹ non sunt simul verba ɔsecrationis eucharistie ⁊ sacramẽtum eucharistie. Consecratio autem huius sacramenti: que est quedã via ad sacramẽtũ: est res successiua consistens in fieri: ⁊ ita requirit certam formã verborum: que dici possunt verba sacramentalia ẽm Sco. lib. iiij. dist. viij. q⁹. i. Uerba vtiq; sunt forma consecrationis sacramenti: non forma sacramẽti:

Rñsio ad rõnes.

Ambro.

Inno.

Scotus.

Scotus.

quia ptinēt nō ad esse sacramēti:sed ad fieri sacramēti:ptinēt aūt ad esse ꝯsecratiōis q̄ ꝯsistit in fieri.vt dictū est. Alioꝝ aūt sacroꝝ forme sunt verba quia alia sacra,nō sunt nisi in fieri sicut ⁊ ipsa verba.

Questio.

¶ C Si q̄ris ergo que est forma sacri euchari stie:pōt dici fm doctorē supradictū:ꝙ in sacro eucharistie nō est aliqd tāq̄ materia:⁊ aliud tāq̄ forma sicut in sacris ceteris.

Rn̄sio.

Cuius rō est:q̄ istud sacramētū est pmanēs:⁊ ideo(vt dictū est)nō possūt aliq̄ ỽba ad eius essentiā ptinere. In quocūq; eñ sacro distinguunt materia ⁊ forma Signū visibile dr esse materia:ỽba ỽo forma. In isto aūt sacramēto sole spēs panis ⁊ vini sunt sacrm:q̄ sūt forme q̄dā accidētales sine materia:vt.j.dicet:q̄rū nō est alia forma.

Obiectio.

¶ Si dicis:spēs ille nō sunt sacrm nisi inq̄tū sunt signa rei sacr alis:non hñt ergo esse sacramētū ex eo ꝙ spēs panis ⁊ vini sunt:sed ex rep̄sentatione rei ꝯtēte:igit saltē significatio erit forma sacri:q̄ dat esse sacro.

Rn̄sio ad obiectionem.

Rn̄deo breuiter ꝙ in sacramēto eucharistie.i.in eo qđ est sacrm tm̄ ⁊ non res:nō est aliq̄ realitas p̄ter spēs illas sensibiles. Neq; rep̄sentatio aut significatio addit aliquā rē spēb⁹ q̄ sit aliqd sacri. Sed q̄ sacrm nō est termin⁹ absolut⁹ sed ꝯnotatiu⁹:ideo supponit ꝓ specieb⁹ panis ⁊ vini:ꝯnotādo instōnē:q̄ institute sūt a xp̄o ad efficaciter significādū rem ꝯtētā:sed illa istitutio vel est xp̄s institu ēs:vel spēs istitute:aut verūq; simul Et nihil dicit distinctū a spēb⁹ qđ sit aliqd sacri:nisi q̄s diceret ꝙ sacrm diceret relationē vel respectū sup additū:quē nō opinor esse ponendum.

Sacr̄z est terminus cōnotatiuus.

Quotiēs ergo dñr verba esse forma sacri eucharistie:itelligēdū est ꝙ ỽba certa sint forma ꝯsecratiōis eucharistie:⁊ ita ꝯtr loq̄ndū erit de forma.

¶ D Q̄ aūt inter cetera diuine pietatis bñficia h̄ane saluti p̄stita instō hui⁹ sacri mirabilr excedēsq; hūanā intelligētiā p̄dicat. fm illud ꝓphe.

Ps. cx.

Memoriā fecit mirabiliū suoꝝ misericors ⁊ miserator dñs escā dedit timētib⁹ se. Sūt q̄z in eo nōnulla cursui nature ꝯtra:ac itellectui difficillima: ideo p̄supposita fide certissima:absq; temeritate scrutādi diuinā tremēdāq; maiestatē cū oī hūilitate ⁊ timore ex doctorib⁹ orthodoxis q̄rēdū nob est ⁊ laborādū:si ad aliq̄lē creditoꝝ indulgētiā ptingere valeam⁹:q̄ten⁹ innotescat qd vere:qd pie: qd sobrie:de hoc mirifico ac mirabili sacro asseri: qdve negari:qd de utq; veritatē fidei impugnātibus possit catholice rñderi. Diuino g̃ ꝯfisus auxilio:vt in dicēdis vitet ꝯfusio:hoc ordine statui ꝓcedēdū. Ut in ꝓsecutiōe forme q̄tuor p̄ncipalr inq̄rant. Primo de forme integritate. Scđo de forme efficacia ⁊ virtute. Tertio de forme ỽitate. Quarto de ꝯuenienti dictoꝝ exp̄ssiōe.

¶ Circa p̄mū inuestigabit q̄ ⁊ q̄t ỽba sint de forme ꝯsecratiōis essentia. Scđo an in illa forma ad ꝯsecrandū sufficiat si p̄termitterent ỽba canonis p̄cedentia ⁊ sequētia. Tertio virū ꝓpter mutationē quorūdā ỽboꝝ forme impediat ꝯsecratiōis efficacia.

¶ Circa scđm p̄ncipale tractabit q̄s effect⁹ seq̄t ad ꝓlationē debitā forme.

¶ E Et q̄m fm oēs catholicos tractatores ibi icipit esse corp⁹ xp̄i:qđ ꝯsiderari pōt fm habitudinē oīm p̄dicamētoꝝ q̄ viris scholasticis loquor:placuit fm ordinē eoꝝ inq̄rere mirabilia dei in hoc sacro.

¶ Quātū ad p̄dicamētū sbe:virū ibi sit verū ⁊ sbale corp⁹ xp̄i. Qua sbali mutatione incepit esse corp⁹ xp̄i in sacro. Quid etiā in qd cōuertat. Que sba maneat:q̄ desinat. Et si an desinēs annihilet.

¶ Quātū ad p̄dicamētū quātitatis:virū corp⁹ xp̄i sit q̄tū in sacro fm ꝓpas dimēsiones q̄s hz in celo. Utrū habeat positionē sit⁹ l loco. Utrū tot⁹ in toto sacro:⁊ tot⁹ in q̄libet parte:cū ceteris etiā p̄dicamētis sit⁹ ꝯcernētib⁹:ꝓ eo ꝙ vtraq; p̄dicamēta quātitatis ⁊ sit⁹ positionē respiciūt:illud in toto:istud in loco.

¶ Quātū ad p̄dicamētū relationis. Utrū accidētia panis ⁊ vini manentia afficiant corp⁹ xp̄i. Utrū inhesiue sint in aliquo subiecto:aut stent per se sine subiecto.

¶ Quantum ad p̄dicamētū qualitatis. Utrū omnes ꝓprietates ⁊ qualitates naturalr corpori xp̄i inexistētes in celo:insint sibi in sacro.

¶ Quātum ad p̄dicamentū actiōis. Utrū oīs actio sibi ꝯueniēs in loco in quo est circūscriptiue possit sibi ꝯuenire in sacramēto.

¶ Quātū ad p̄dicamētū passionis. Utruz corpus xp̄i in sacro possit a causa naturali transmutari.

¶ Quātū ad p̄dicamentū habit⁹:q̄ de p̄dicamento situs vt.s.vidēdū erit cum p̄dicamēto quātitatis. Utrum in sacro corp⁹ xp̄i sit ornatū dotib⁹ glorie. Item an sit ab oculo corporali vel intelligibili vt in sacro visibile.

¶ Quantū ad p̄dicamentum vbi. Utrū localiter descēdat de celo vt esse icipiat in sacro. Utrū sibi vt in sacramēto possit inesse motus localis. Utrum sit in sacramēto circūscriptiue vel diffinitiue. Utrū simul ⁊ semel esse possit in diuersis vbi.

¶ Quantū ad p̄dicamentum, quando: q̄n incipit esse in sacro. Utrum corpus xp̄i ⁊ substātia panis pro aliquo instāti sint simul. Q̄n desinat esse sub spēbus sacri.

¶ Ad finē scđi p̄ncipalis. an respectu corporis xp̄i:⁊ eius p̄ntie in sacro:verba ꝯsecrationis formā integrātia:habeāt aliquā virtutē effectiuā naturalē vel sup naturalē.

¶ Circa tertiū p̄ncipale tractabit q̄lis forma sit oratio in se,vera. Quid demōstrat ꝓnomē hoc. Et de singulis dictionib⁹ in ea positis:est:corp⁹:meū. qua cōgruētia ibi dicant.

¶ Circa quartū p̄ncipale q̄lis loquēdū sit:vt ꝯuersio panis in corp⁹ xp̄i:⁊ cetera apte exp̄mant an per ỽbū est:vel fuit:aut erit. Itē an ꝑ p̄pōnem ex:vel p̄pōnem de:vel in:aut aliam.

Et q̄m ex oīm p̄dictoꝝ inuestigatione patebit i sacramento verū corpus xp̄i existere. Utrū vbi sit adorādū latria adoratiōe? ¶ De his oībus ⁊ aliis eis adherētib⁹ tentādū est inuestigare priusq; ad sequētia textus ꝓcedat. Ad hoꝝ tamen executionem me noui indoneū penit⁹ ⁊ obtusum:⁊ nisi diuina p̄ueniat gratia:in exequtione deficiētē. Iddirco patres,humanissimi: domini: ac fratres deuoti orationū vestrarū supplicit imploro suffragia:quaten⁹ diuine sapie se nobis petōrib⁹ in hoc sacro benignissime offerētis ducatu fretus:vera inueniā:inuēta q̄z sermonib⁹ ꝯgruis clare intelligibiliterq; merear doctrinare:amē.

¶ F Quātuz ad p̄mū intelligēdū est ꝙ forme ꝯsecrationis eucharistie integritas ponit ꝯsistere ex his quatuor ỽbis xp̄i.s.ꝓnole hoc:ỽbo est:nole corp⁹ ⁊ ꝓnole meū. Nā sicut in ceteris,sacris forme illud significāt qđ efficiūt:vt exēpli causa. Forma baptismi interiorē purgationē aīe:forma pnie:absolutionē a pctis:ꝑ hec ỽba baptizo:absoluo ita ⁊ hec forma significat corp⁹ xp̄i:qđ ad verboꝝ ꝓlationē p̄ntialiter exhibet. Sacerdos eñ ꝓferēs hec verba:debita cum intētione:⁊ sup debitā materiā vere ꝯficit hoc diuinissimū sacrm. *Et lz hec vera tantū sint de necessitate sacri.vt.j.docebit:sunt tñ cetera verba canonis de necessitate ministri:vt rite et legitime cōsecrationem perficiat.

*Lz hec ỽba hoc ē corp⁹ meū sint tñ de necessitate sacri: sūt tñ cetera ỽba canonis de necessitate ministri p̄cepti: vt s. rite ⁊ legitime ꝑficiat ꝯsecrationē.

Quilibet eñ sacerdos celebrans ordinationi sanctorum patrum ⁊ ecclesie se tenetur conformare Hec formeq; consecrationis coniūctionem(enim)inferuit rationabili ex causa vt dicetur:que ceteris quatuor connumerata dici solent quinq; esse ꝯsecrationis verba. Quod non vacat a mysterio:sic enim quinq; ỽbis corpus christi ꝯsecratur in sacramēto:quod totidem verbis ꝯcipiebatur in virginis vtero:ipsa nāq; angelo salutāti:ꝯsentiente ⁊ dicente Fiat mihi fm ỽbū tuū:incarnatū est patris verbū.

Luce. j.

Petōrum etiā(que hui⁹ sacramenti digna ꝑceptione delentur)publicanus veniam meruit quinq; verboruz oratione:cum percutiens pectus suum orauit dicens. Deus propitius esto mihi peccatori.

Lu. xviij.

Similiter quinq; verbis crimina paralytico relaxauit

dicēs Fili remittūtur tibi pecata tua. Paradisus quoq3 ad quā xp̄i corp⁹ tāq3 viaticū ducit: quinq3 verbis latroni pmittunt: dicēte in cruce dño. Hodie mecū eris i paradiso. ¶ Vbi ergo hec v̄ba: hoc est corp⁹ meū: integrēt formā ɔsecratiōis et⁹ tāq3 essentialia forme sic pōt ostēdi. Hec v̄ba integrāt formā cōsecratiōis q̄bus xp̄s ɔsecrauit corp⁹ suū et sanguinē: his aūt v̄bis xp̄s ɔsecrauit: ergo. Maior videt manifesta: q2 ad hoc solū v̄bis xp̄i ɔsecrauit: vt nobis formā ad faciendū traderet: alioquin sola volūtate panē ⁊ vinū in suū corp⁹ ⁊ sanguinē cōuertere potuisset. Minor declarata est lectione prima. Itē forma debet esse ɔueniēs in significādo sacr̄ali signo: sacr̄m aūt eucharistie significat p̄sentiā corpis xp̄i: nō in vsu sz in esse pmanēti. Hoc aūt significāt hec v̄ba: hoc est corp⁹ meū: ⁊ nulla alia a xp̄o i ministratiōe huius sacr̄i dicta: aut in canone misse scripta: igit̄ ipsa sunt cōsecratiōis forma. ¶ G In hoc etiam differt hec forma a formis aliorū sacramētoꝝ: nā q2 cetera sacr̄a ɔsistūt in vsu quodā: forme ceteroꝝ sacramētoꝝ importāt vsū materie puta actū baptizādi vel ɔsignādi chrismate vel abluēdi: ⁊ iō pferunt̄ in psona ministri exercētis hm̄oi act⁹ sicut dicit̄. Ego te baptizo. Et te cōfirmo. Uel ministri imperātis: vt in sacr̄o ordinis. Accipe ptātem. Uel ministri deprecātis: sicut in sacr̄o extreme vnctiōis. Per istā vnctionē ⁊ suā pijssimā misericordiā indulgeat tibi ⁊c. Hoc autē sacr̄m tanq3 res pmanēs nō ɔsistit in vsu: sz ordinatur ad vsum: ideo ei⁹ forma nō dz exprimere aliquē actū: sz existētiā rei pmanētis. Nec debet proferri in psona ministri: sz ex psona ipsius xp̄i loquētis: vt det̄ intelligi q̄ minister in pfectiōe hui⁹ sacramēti nihil agit: nisi q̄ pfert verba xp̄i. Ostēditur hāc etiā esse formā: hoc est corp⁹ meū: sctōꝝ patrū autoritatib⁹. Nā Eusebi⁹ emissen⁹: vt hr̄ de cōse. di. ij. q2 corp⁹: ait. Inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in substātiā corpis ⁊ sanguinis sui v̄bo suo secreta ptāte cōuertit: ita dicēs. Accipite ⁊ comedite hoc est corp⁹ meū. Et sanctificatiōe repetita. Accipite ⁊ bibite ait: hic est sāguis me⁹. ¶ Itē Amb. lib. de sacra. vt habet̄ de ɔse. dist. ij. panis est in altari inquit. Cōsecratio aūt q̄b⁹ v̄bis: ⁊ cuius sermonibus est dn̄i iesu. Et sequit̄. Ubi aūt sacrificiū cōficit̄: iā nō suis sermonib⁹ sacerdos sz vtit̄ sermonib⁹ xp̄i: ergo sermonib⁹ xp̄i cōficit̄ hoc sacramētū. Et seq̄tur. Accipe q̄ sunt verba xp̄i. Dicit sacerdos. Qui pridie q̄3 pateret̄. Accepit idē sctis manib⁹ panē. Anteq3 ɔsecraret̄ panis est: vbi aūt v̄ba xp̄i accesserūt: corp⁹ xp̄i est. Andi dicētē: accipite ⁊ comedite ex hoc oēs: hoc est eñ corp⁹ meū. Ad idē loq̄tur Amb. in eo. lib. de sacra. ⁊ habet̄ di. qua supra. reuera. ꝓpe finē. Ipse clamat dñs Jesus: hoc est corp⁹ meū. Ante bn̄dictionē v̄boꝝ celestiū alia species nolat̄: post ɔsecrationē corp⁹ significat̄. Simile dicit li. iiij. de sacra. ⁊ habet̄ in ca. i ea lice. eadē dist. Itē btūs Aug. in. ca. verū sub figura eadē dist. Credēdū est inq̄t: q̄ in verbis xp̄i sacr̄a cōficiant̄. Cui⁹ eñ potētia creant̄ pri⁹: ei⁹ etiā verbo ad meli⁹ pcreant̄. Reliqua oīa q̄ sacerdos dicit aut cleric⁹ chorꝰ canit: nihil aliud q̄3 laudes aut grāꝝ actiōes sūt aut certe obsecratiōes ⁊ fideliū petiōes. Un̄ ⁊ sac̄dos dt pri⁹ euāgeliste v̄ba assumēs Qui pridie q̄3 pateret̄. In hoc3 creat̄ illud corp⁹. Hec Aug. Itē magister di. viij. iiij. li. sentētiaꝝ. Cū pferūtur hec v̄ba: hoc est corp⁹ meū. hic ē sanguis me⁹. ɔuersio fit pānis ⁊ vini i substātiā corpis ⁊ sanguinis xp̄i. Reliqua ad laudez dei dicunt̄. Ad hoc faciūt v̄ba Paschasij ⁊ alioꝝ in principio hui⁹ lectionis allegata. Ex his satis patet q̄ forma hui⁹ cōsecratiōis est v̄ba xp̄i illa q̄ dicta sunt. Hoc est corpus meū. ¶ H Sz diceres: xp̄s in cena discipulis ait. Accipite ⁊ cōmedite: hoc est corp⁹ meū. Si ergo in verbis xp̄i fit ɔsecratio: ad formā pertinēt etiam illa v̄ba xp̄i: accipite ⁊ comedite. Et p cōsequēs forma nō est solū hec quatuor verba: hoc est corpus meū. Et ad hoc vident̄ sonare autoritates supraīscripte Eusebij ⁊ Ambrosij. Rn̄det alexā. de ales: ⁊ post eū sctūs Tho. q̄ solū hec quatuor v̄ba sunt essentialia forme hoc est corp⁹ meū: ⁊ nō illa: accipite ⁊ comedite. Cui⁹ ratio est: q2 p formā exp̄mi debet aliqd̄ pfectū vel faciēdū circa materiam cōsecrandā vel trāssubstātiādā in corpus xp̄i: per ista aūt v̄ba accipite ⁊ comedite: nō exprimit̄ aliqd̄ ptinēs ad cōsecrādū: nec ad ɔsecrationē ipsam vt perfectam: sz respiciunt vsum sacr̄i qui non est de necessitate sacr̄i: ⁊ seq̄tur pfectionē seu ɔuersionē. Significāt eñ q̄ sumi dz sacr̄m: q̄ sumptio psupponit trāssubstātiationē iā pfectā: ⁊ ita p hec v̄ba Hoc est corp⁹ meū. exprimit̄ tota pfectio hui⁹ sacramēti: scz p̄ntia veri corpis xp̄i q̄ est de essentia sacr̄i: ⁊ sufficit etiā sine vsu eius. Qd̄ aūt addūtur illa accipite ⁊ comedite: ab Euseb. Amb. ⁊c: q̄ qn̄q3 addunt̄ qn̄q3 nō: vt p3 i diuersis autoritatib⁹. Qn̄ aūt addunt̄ siue a sanctis siue i canone: nō addūt̄ tanq3 sint essentialiter de forma cui v̄t⁹ trāssubstātiādi data est: sz q2 illis exprimit̄ q̄ ꝓpter hoc fit cōsecratio hm̄oi sacr̄i: vt id qd̄ ɔsecrat̄ sumat̄ i vsū i. in cibū fideliū. Ipa eñ ɔsecratio nō est simpliciter finis ɔsecrātis: sz poti⁹ vsus fideliū: ad hoc eñ cōsecrat̄ corp⁹ ⁊ sanguis: vt fideles eoꝝ vtant̄ mādncādo ⁊ mādncātes capiti ⁊ mēbris forti⁹ vniant̄ qd̄ insinuare volētes addūt forme. Accipite ⁊ comedite. Pōt etiā dici q̄ aliqua dupliciter dicunt̄ esse de forma: vel q2 eis data est v̄t⁹ trāssustātiādi: ⁊ illa sunt essentialia de necessitate forme: vt̄ illa q̄ nō sunt solū essentialia: sz p̄cipiūt vsum sacr̄i: ⁊ sic verba. Accipite ⁊ comedite: sunt de forma. Hec de primo. ¶ J Quātū ad scd̄m: est dubiū: vtrū p̄termissis v̄bis p̄cedētib⁹. Qui pridie q̄3 pateret̄: cū alijs que sequunt̄ p hec sola: hoc est corp⁹ meū: fieret cōsecratio. Hic Sco. videt̄ declinare ad partē negatiuā: q2 v̄ba sacramētalia ex vi v̄boꝝ debēt significare illud qd̄ efficiūt in sacramēto: sz q2 ex vi consecratiōis efficit̄ q̄ ibi vere incipit esse corp⁹ xp̄i: hec verba debēt significare corp⁹ xp̄i ibi cōtineri. Prefata aūt v̄ba: hoc est corp⁹ meū: ꝓlata a sacerdote sine alijs p̄cedētib⁹ adiūctis: nō significāt corpus xp̄i: sz significāt magis corp⁹ sacerdotis pferētis: q2 p meū corp⁹ restringit̄ ad corpus loquētis. Un̄ lz minister possit intēdere loqui velle in psona xp̄i cum dicit. Hoc est corpus meū: nō tñ ꝓpter hoc significatū terminoꝝ illoꝝ esset q̄ (meū corpus) ex vi verborū importaret corpus xp̄i: sed corpus pferentis: sicut si ego dicerē: doctrina mea nō est mea Sz si dicerem: xp̄s dixit doctrina mea nō est mea: sed eius qui misit me patris. Jam significo q̄ hec doctrina nō est mea: sed xp̄i rōne eius qd̄ p̄mittit̄ xp̄s dixit. Quod si nō p̄mitteret̄ non significatur doctrina esse alterius: q̄3 hec v̄ba loquētis. Meū eñ rel̄atum ad possessorē: demōstrat primā psonā: q̄ est psona loquētis. Si v̄o loquēs nō in sua: sz alterius psona loq̄tur: hoc designari oportet p aliqua v̄ba adiūcta: alioquin sm̄ ꝓprietatē sermonis importat̄ psona loquēs: sicut in ꝓposito. Nisi p̄mittātur v̄ba q̄b⁹ significet̄ q̄ sacerdos illa v̄ba. Hoc est corp⁹ meū: pferat in psona xp̄i: de vi v̄boꝝ denotatur corpus sacerdotis: in qua significatione manifestum est non fieri consecrationem. Addit etiā Scotus: q̄ non est intelligendum q̄ ex necessitate et essentialiter sint pertinentia ad consecrationē: sed necessario sunt premittenda: q̄ non solum illa: sed plura precedentia in canone. Illa videlicet que ad hoc faciunt vt ex vi sermonis haberi possit: quod hec verba: hoc est corpus meum proferātur ad sacerdote in persona christi: vnde dicit. Non sine causa ecclesia ita connexuit totum canonem misse: q̄ ab illo loco. Communicantes:

Mat. ix. — Luc. xxiij. — Eusebi⁹. — Ambro. — Augusti. — Obiectio. — Rn̄sio. — Dubium. — Scotus.

vſq₃ ad illū locū. Supplices te rogamus: nō eſt ali
qua orō q̄ nō cōnectat cū ꝑcedēte: vel ꝑ cōiūctionē
ſicut. Hāc igit: vel ꝑ ꝓnomē infinitū: vt. Quā oblā
tionē tu deꝰ ꝛ Qui pridie ꝗ͂ pateret. Et poſt ꝯſe-
crationē. Supra q̄ ꝓpitio. Uel ꝑrelationē: vt ibi.
Simili mō poſtꝗ͂. ℭ R Sȝ hec opinio nō videtur

Reprobatur opinio. Scoti.

ſatis fundata: ꝛ ꝟbis sanctoꝝ. ꝺ. allegatis ꝯtraria
q̄bus dr ꝙ oīa ꝟba: reliqua ſcȝ ꝑter ꝟba xp̄i nihil
aliud quā laudes ſunt ꝛc. Ideo dicūt alij ꝙ ad ꝯſe
cratiōnē ſufficiēt: miniſter idoneꝰ ītētio debita: for
ma inſtituta: ꝛ materia req̄ſita. Forma āt a xp̄o in
ſtituta hec eſt: hoc eſt corpus meū. Quaſi vtitur
ſacerdos cū debita intētiōe ſuꝑ materia ꝯueniēte:
vtiq₃ videt cōſecrare: oībꝰ alijs circūſcriptis. Cō
ſequēter dicūt: ꝙ ad formā ꝯſecratiōis nō req̄rit ꝙ
ipſa ſignificet illud qꝺ ꝯtinet in ſacrō: ſeu qꝺ effici
tur ꝑ ſacrm̄ vel ꝑ cōſecrationē: ꝛ hoc ex ordine ꝛ ſe
rie ꝟboꝝ ipſius. Sȝ ſufficit ꝙ forma hoc ſignificet
ex ordinatiōe xp̄i: ꝛ intētiōe miniſtri vtētis hac for
ma. Ordinauit aūt xp̄s inſtituēs hāc formā: ꝙ quo
tiēs ſacerdos ipſa vtit ſuꝑ debita materia: totiēs
vult aſſiſtere ꝛ efficere qꝺ ſignificat. Pōt aūt ſacer
dos ex intētiōe loqui velle ex ꝑſona xp̄i: cuȝ dicit:
hoc eſt corpꝰ meū: ſine q̄buſcū₃ alijs. Sufficit er-

Durandꝰ

go ꝙ ꝑdicta ꝟba ſignificēt id qꝺ efficit ex intētiōe
miniſtri ꝓferētis: q̄uis id nō ſignificēt ex ꝓprieta
te ſermonis. Et ꝑterea arguit Durādꝰ ſi oporte-
ret ꝟba cōſecratiōis ex ſerie ꝑcedētiū ꝟboꝝ ſigni-
ficare corpꝰ xp̄i hic cōtineri: tūc nō fieret ꝯſecratio
ſolū ꝑ hec quatuor ꝟba: hoc eſt corpus meū: alijs
nō ꝑmiſſis. Sȝ eadē ratiōe nō fieret etiā alijs ꝟbis
ꝑmiſſis vl̄ nō ꝑmiſſis. Qꝺ ꝓbȝ: q2 ꝟba ꝑcedētia re
citātur vt ꝓlata a xp̄o: ſcȝ accipite ꝛ mādūcate ꝛc.
Cōſtat aūt ꝙ ꝑ hāc ſeriē ꝟboꝝ nō ſignificat ꝙ cor
pus xp̄i ſit p̄ñs ſub hiis ſpeciebꝰ panis ꝛ vini: q̄s tȝ
ſacerdos in altari: ſȝ ſolū ſub ſpēbꝰ panis quas acce
pit xp̄s in vltima cena ꝛ bn̄dixit: ergo ꝑ illa verba
nō eſſet p̄ñs corpꝰ xp̄i ſpeciebꝰ panis exiſtētibꝰ in
altari: qꝺ eſt ſimpliciter erroneū. Sufficit igit dicit
Durādus: ꝙ vt dictū eſt: forma ꝯſecratiōis ſignifi
cet corpꝰ xp̄i vt p̄ñs ſpeciebus: quas tȝ miniſter ex
intētiōe miniſtri: q̄uis aliꝺ ſignificēt ex ſerie ꝟboꝝ.
Idē tenet Petrꝰ de cādia: ſimiliter ſanctus Tho.
ꝑte. iij. q. lxxviij. ar. j. in ſolutiōe vltime ratiōis ad-
dēs rationē: q2 canō nō eſt idem apud oēs: nec ſm̄
oīa tp̄a ſȝ diuerſa ſunt a diuerſis appoſita. Et ad-
dit ſanctꝰ Tho. Un̄ dicēdū eſt: ꝙ ſi ſacerdos ſola ꝑ
dicta ꝟba ꝓferret: cū intētiōe cōficiēdi hoc ſacrm̄:
ꝯficeret hoc ſacrm̄: q2 intētio faceret vt hec verba
intelligerent quaſi ex ꝑſona xp̄i ꝓlata: etiā ſi ꝟba
ꝑcedētia nō recitarent. grauiter tn̄ peccaret ſacer-
dos ſic cōficiēs vt pote ritū eccleſie non ſeruans.
ℭ Nec arguit connexio ꝟboꝝ canonis vt arguit
Sco. q2 etiā canō ipſe cōnexus eſt hymno angeli-
co: ꝛ hymnꝰ ꝑfatiōi: ꝑfatio ſecretis: ꝛ ita oīa iſta re
q̄rent de neceſſitate ad cōſecrationē. Fit aūt cōne
xio ꝓpter ſnie cōtinuationē: ſicut totꝰ canō ſcriptu
re: tota ſcȝ biblia accipit ſicut vna oratio copulati
ua: vt ſit vna ſcr. ptura ꝛ ſnia indiuiſa. Et iſta vlti-
ma opinio cōmunior eſt ꝛ verior: q2 ꝟba ſacramē-
talia forme nō ſortiunt ſuā efficaciā ex ſignifica-
tionē qua ſignificāt id qꝺ in ſacrō efficit ex ordine
et ſerie ꝟboꝝ: ſȝ ex inſtitutiōe xp̄i. Potuiſſet autē
xp̄s inſtituiſſe ꝟba nō ſignificatiua ꝓ forma cuiuſ
libet ſacri ſicut nōnulli dicūt hec ꝟba: hoc eſt cor-
pus meū dū ꝓferunt in canone accipi materiali-

Hugo.

ter. Un̄ quecūq₃ ꝟba xp̄s inſtitueret pro forma: ex
xp̄i inſtitutiōe ſignificarēt id qꝺ efficiūt. Propter qꝺ
Hugo dicit: ꝙ ſacrā ex ſimilitudine repreſentāt: ꝛ
ex inſtitutiōe ſignificāt: ex ſanctificatiōe ꝯtinēt gra-
tiā ſpūalē li. j. ꝑte. ix. c. j. Hec de ſcꝺo. ℭ L Nūc ꝗ͂-
tū ad tertiū: vidēdum eſt de mutatione forme: an

Queſtio.

aliqua ꝛ que impediat eius effectū. De hoc querit
Inno. de offi. miſſe. Queritur inquit vtrū additio
vel ſubtractio: vel trāſpoſitio: vel mutatio fiat in
illa forma verboꝝ quā xp̄s expreſſit: vt ſi dicat:
hoc eſt corpꝰ meū qꝺ ſumpſi de ꝟgine. Uel ſubtra
hēdo: hoc eſt corpꝰ. Uel trāſponēdo: corpꝰ meum
hoc eſt. Uel interponēdo: hoc vtiq₃ eſt corpꝰ meū.
Uel mutādo hoc eſt corpꝰ ieſu: ſi effectū ꝯſecratio

Reſpōſio. Eccle. vij.

nis impediat. Rn̄det. Sane fecit dn̄s hominē re-
ctū: ſȝ ipſe infinitis miſcuit ſe queſtiōibꝰ. Ptis ita-
ꝙ ꝑtermiſſio q̄ quādoq₃ magis ſubuertūt animū:
ꝗ͂ edificēt. Illud ꝓ certo ſciat: ꝙ grauiter peccat
qui quolibet hoꝝ quoꝝcūq₃ mutare: attētauerit
maxime ſi formam intendit mutare: vel hereſim
introducere. q2 forma ꝟboꝝ quā xp̄s expreſſit oīa
dȝ illibata ſeruare: q̄uis ſm̄ philoſophū: nomina
et verba trāſpoſita idē ſignificāt: ne vtile ꝑ inutile

Quadruplex ē mutatio.

vitet. ℭ Particularꝰ tn̄ hāc q̄ſtionē tractat Sco.
et ceteri doctores: ſm̄ quē aduertēdū ꝙ ſm̄ philo
ſophū. v. phyſicoꝝ. quadruplex eſt mutatio: ſm̄
ſubſtātiā: ſm̄ q̄titatē: ſm̄ qualitatē: ſm̄ vbi ſiue lo
cū: ſm̄ iſta quatuor pōt intelligi fieri mutatio in
forma cōſecratiōis vel etiā alterꝰ ſacri: vt etiā tā
git Inn. vbi. ꝺ. ℭ M Scꝺȝ ſubſtātiā fit mutatio
ſi loco vnꝰ ꝟbi ponit aliud ꝟbū. Et hoc cōtingit
dupliciter. Uno modo ponēdo aliud verbū ſm̄ q̄d
puta ſm̄ vocē tn̄: idē tn̄ ſignificās: vt ſi fiat muta-
tio ſm̄ idiomata: ſic ꝙ loco huꝰ dictiōis corpꝰ la-
tine: ponit dictio greca vel hebraica huic ſynony-
ma: ꝛ hec mutatio nō impedit ꝯſecrationē. Unde
ſi ꝑſbyter partim ꝓferret latinū: partim hebraicū
vere cōficeret: q2 nihil omitteret neceſſario requi-
ſitū ad cōſecrationē. Accidit eñ forme cōſecratio-
nis eſſe grecā: latinā. vel hebraicā: vel ex hiis mi-
xtā: dūmodo fit ex ꝟbis exprimētibꝰ id qꝺ xp̄s per
ea exprimi voluit. Peccaret tn̄ ſacerdos ſic ꝟba cō
mutās q2 ordinauit romana eccleſia: ꝙ officia ec-
cleſiaſtica dicātur ꝛ ſacra miniſtrentur, in latina
grāmatica ꝛ hoc rōnabiliter: q2 illud pōt diſtinctiꝰ
ſcribi ꝛ ꝓferri. Scꝺo mō fit variatio ponēdo aliꝺ
ꝟbū ſm̄ vocē ꝛ ſignificatū. Et hoc dupliciter. Pri-
mo modo ponēdū ꝟbū oīno diſparatū in ſignificā
do: vt ſi loco illiꝰ termini corpꝰ: ponat terminꝰ ve-
ſtimētū: dicēdo hoc eſt veſtimētū meū: ꝛ tunc nihil
fit: ꝛ cēſet forma ſimpliciter variari. Scꝺo mō ꝑo-
nēdo ꝟbū gn̄aliꝰ ad aliqꝺ ꝟboꝝ in forma poſitoꝝ:
vt ſi diceret: hoc ē mea ſubſtātia. Et ſic iterū nihil
fit: q2 cū in xp̄o multe ſubſtātie ſint: nō ſignificauit
ꝑfata locutio preſentiā determinate certe ſubſtā
tie: quā tn̄ xp̄s ꝑ cōſecratiōis formā exhibere vo-
luit. Si eñ ala preſens fieret vt cōſecrationis: hec
eſſet vera: hec eſt ſubſtātia mea ſicut nūc corpꝰ eſt
preſens: ꝛ ita ex ꝑdicta locutiōe neſciret q̄ ſubſtan
tia eſſet q̄ ꝯtineret ſub ſpeciebꝰ panis ad ꝓlatio-
nē forme ſacralis. ℭ N Scꝺo mō pōt fieri varia-
tio in dicta forma ꝟboꝝ ſm̄ q̄litatē dictionū di-
ſcretā: vel ꝑ additionē vel ſubtractionē. Additio
aūt nō pōt fieri vel in principio: vel in medio: vel
in fine. ℭ In principio vt ſi diceret ſacerdos. Acci-
pite ꝛ comedite cū reuerētia: hoc eſt corpꝰ meum.
Hec additio nō impedit ꝯſecrationē q2 nō variat
formā: ſȝ oīno eſt ad ipſum impꝫtinēs. Determināt
eñ ꝟba iſta: accipite ꝛ comedite q̄ nihil ſunt for-
me. Secꝰ ſi ſcipſum formā aut eiꝰ ꝑtē diſtraherēt
a ꝓpria ſignificatiōe: vt ſi quis diceret: accipite et
comedite dico in ꝑſona mea: hoc eſt corpꝰ meum.
ℭ In fine ꝛ tūc aut addit terminꝰ diſtrahens ali-
quē terminū a ſuo ſignificato: ꝛ hec ip̄edit ꝯſecra-
tionē ꝛ mutat formā: vt ſi dicat ſacerdos. Hoc eſt
corpꝰ meū aereū: vel phātaſticū: aut aliq̄d ſimile:
aut addit aliq̄d ſpecificās magis formā aut ꝑper-
tinēs: vt ſi dicat: hoc eſt corpꝰ meū: qꝺ traxi de ꝟgi
ne: nō impedit ꝯſecrationē: q2 forme integritatem
ſeruat. Similiter ſi diceret cōſecrās: hoc eſt corpꝰ
meū: adorate hoſtiā. ℭ Aut fit additio in medio: ꝛ
hoc fit ꝑ aliqꝺ diſtrahēs aliquē terminū forme a

suo vero significato:⁊ tūc nihil fit:vt in priori exē-plo. Ut dicēdo hoc est aereum corp⁹ meū:vbi cor-pus distrahit a veritate corporis xpi ꝑ hoc addi-tū aereū:vel etiā a veritate corporis xpi:ita ꝙ di-ctio corp⁹:nō supponeret ꝓ corpore xpi:vt si dice-retur:hoc est mortale corp⁹ meū:vbi corp⁹ suppo-nit ꝓ suo corpe:sȝ nō ꝓ corpe xpi:qꝺ nō ē nūc morta-le. ¶ Aut fit ꝑ ꝯiūctionē disiūctiuam ⁊ alterū ter-minum impertinēt:vt dicēdo hoc est corp⁹ vel ve-stimētum meū:siue hoc est corp⁹ vel aīa mea:quia ibi nō significat determinate id qꝺ ꝑ ꝯsecrationē ꝯficit:dū disiūctiua verificari pōt ꝓ altera ꝑtiuȝ indifferēter:⁊ sic censet forma variari. ¶ Aut fit ꝑ verba impertinētia:⁊ hoc dupliciter. Aut em̄ tunc soluitur per illa vnitas forme qꝺ iudicari pōt ex cōi modo loquēdi:si scȝ per talē interpositionē sic loquitur sermonis cōtinuitas:ꝙ non generat talē sensum in audiētibus quē forma talis gñaret sine hmōi interruptione:⁊ tūc impedit ꝯsecratio:vt si dicat sacerdos hoc est. Et subdat. Trahe nolā et dic sabulātib⁹ vt exeāt ecclesiā:⁊ tūc subderet cor-pus meū:⁊ sic iterū nihil efficit. Aut ꝑ talē inter-positionē cōtinuitas forme nō soluit:nec impedit oratio a causando sensum in audiēte: quē faceret tali interpretatiōe circūscripta: tūc fit ꝯsecratio vt si dicat. Hoc(tace)est corp⁹ meū. Sic nō censet forma mutari:⁊ nō impedit ꝯsecratio:nec opȝ ꝓ-pter talē interruptionē orōnē rursus incipe:sȝ suf-ficit ꝯtinuare. ¶ O Si aūt fit variatio in q̄ntitate forme ꝑ subtractionē. Aut tūc subtrahit aliqꝺ qua-tuor ꝟboꝝ q̄ sunt de essentia forme:tūc nihil fit qꝛ illud qꝺ remanet nō determinate significat illꝺ ē qꝺ ꝑ ꝯsecrationē efficit:vt si dicat:est corp⁹ meū vł hoc corp⁹ meū:aut hoc est meū:seu hoc est corp⁹. Aut si subtrahit aliqꝺ adiectū ꝑ ecclīā:scȝ cōiun-ctio em̄:hec mutatio nō impedit ꝯsecrationē. Aut subtrahit aliq̄ sylaba ꝑ syncopā: vel omittit aliq̄ lrā vt dicēdo. Hoc est corp⁹ me. vel hoc est corpo meū:qꝛ ꝑ talē subtractionē nō impedit sensus q̄n audiēs capiat verū sensum sermonis ꝓlati:nec va-riat forma ⁊ fit ꝯsecratio. ¶ P De tertia variatiōe ſm qualitatē q̄ maxime ꝯmittit ex incongrua vel inepta locutiōe:seu ꝓlatiōe ſm finalē terminatio-nē:⁊ hec fit:aut ex imperitia lingue. Ut si sacerdos grecus volēs celebrare dicat ignorās latinā grā-maticā:hoc est corpu meū:vel hoc est corpū meū: aut corp⁹ me⁹:sic iterū nō impedit ꝯsecratio: qꝺ verū est si talis sit incōgruitas: q̄ nō ꝓhibet quin capi possit sensus ver⁹ forme consecratiōis: ⁊ quꝺ hoc sit possibile:ex hoc scire possum⁹: qm̄ literati audiūt loq̄ illiteratos incōgrue:⁊ tn̄ ꝯcipiūt q̄d di-cere velint q̄tū ad singula ꝟba. ¶ Aut fit ex q̄daȝ inaduertētia aut etiā sciēter ⁊ voluntarie: ⁊ sic ite-rū nō impedit ꝯsecratio dū audiēs ꝯcipere possit q̄d ꝑ orationē significet:q̄uis grauiter peccet ce-lebrās nō conformādo se ꝑceptis ecclesie:q̄ statuit formā illibatā obseruari. Hic em̄ magis cauēduȝ est:q̄ in aliis ꝟbis:immo q̄ in aliis sacris ꝓpter reuerētiā sacri ineffabilis dignitatis. Nec tn̄ au-derē dicere ait Sco.q.iij.di.iij.quarti:⁊ꝙ nō vitās talē variationē peccet mortalit er:si nō ex ꝯtēptu: sȝ ex quadā infirmitate:vel incōsideratiōe hūana nō precaueret in oīb⁹ q̄tū posset ¶ Q De quarta variatiōe q̄ fit ſȝ vbi:ꝑ trāspositionē dictionū:dicē-dū est ꝙ vix in ꝓposito fieri pt vt effect⁹ ꝯsecratiōis impediat: quia qualitercūq̄ fiat trāspositio ho-rū quatuor ꝟboꝝ:hoc est corp⁹ meū:semꝑ eūdem sensum faciūt in audiēte. * Uñ siue dicatur: hoc meū est corp⁹:vel hoc est meū corp⁹:vel meum est hoc corpus: siue est hoc meū corp⁹ nisi quesitiue ꝓferretur vt tūc nihil faceret:qꝛ tūc sēs⁹ oratiōis va-riatus esset:⁊ ꝑ ꝯsequēs forma sine qua nō fit ꝯse-cratio.)In aliis q̄dem trāspositiōib⁹ quatuor di-ctionū effectus ꝯsecratiōis nō impedit. Intelligē-dum tn̄ in oībus ꝓmissis variatiōib⁹ ꝯsecrationē nō impediētib⁹ siue ſm substātiam: quātitatē:⁊ qualitatē:siue vbi: quod verū est ꝙ nō impediūt sacri effectū:dū sic varians nō intēdit ꝑ istā suam variationē inducere heresim vel errorē in ecclīaȝ: neq̄ abiicere formā ecclesie quasi inutilē ⁊ ineffi-cacem:⁊ suā introducere vt sufficiētē ⁊ magis effi-cacē: aut ꝑcisam ⁊ necessariā. Qm̄ si aliqꝺ dictoruȝ intēdat nō ꝯsecrat: qꝛ deficit intētio requisita ad consecrandū:que est ꝙ vti debet ꝟbis ꝓlatis tanq̄ forma qua vtit ecclesia: qꝺ sufficit etiā si crederet eam esse inefficacē ad ꝯsecrādū. Hoc aūt si varians nō facit dū vtitur ꝟbis illis variatis nō tanq̄ for-ma ecclesie. Intelligit aūt qꝺ dictū est de variatio-ne ꝙ nō impedit:dū sic variāti deficit intētio eccle-sie:q̄ est velle per dicta verba ꝯsecrare tanq̄ ꝑ suf-ficiētem ⁊ efficacē formā a xpo institutā:⁊ ab aplis ⁊ sanctis patrib⁹ vsq̄ ad nostra tp̄a frequētatam. Que si deest:nō fit ꝯsecratio ſm btm̄ Augu. ¶ R Hec oīa sunt de mēte doctoris irrefragabilis Ale-xā.dalespte.iiij.q.xxxiij.art.iij.mēbro.iij.q̄ sub bre-uibus q̄ dicta sunt summās ait. Dico sine ꝑiudi-cio:ꝙ si mutatio ꝟboꝝ nō variat intellectū forme tradite a dn̄o:dūmō fiat ex simplicitate ꝓferentis aut ex defectu naturali:sicut si aliq̄s diceret: hoc est corpus meū:vel corpu meū ꝯficit:si ꝓpter he-resim introducēdo nequaq̄. Si aūt mutatio intel-lectū variat forme tradite a dn̄o:ꝟba variata ꝟtu-tē trāssubstātiandi nō habēt. Et subdit. Si dicere-tur:hec est caro mea:nō ꝯsecraret:qꝛ est ali⁹ intel-lectus hu⁹ verbi ⁊ illius sicut nō baptizaret q̄ di-ceret. In nomine gignētis ⁊ geniti ⁊ ꝓcedētis ab vtroq̄:qꝛ ali⁹ est intellect⁹ huius ſmonis ⁊ illi⁹: cui dn̄s cōtulit vim regeneratiuā. ¶ Et si ꝯtra pre-dicta replicaret. Dn̄s istis verbis:hoc est corpus meū:sub hac forma expressis dedit ꝟtutē trāssub-stātiandi vt nūc supponitur:igit qualitercūq̄ va-riant ñ habēt hāc ꝟtutē ⁊ ꝑ ꝯsequēs nihil efficiūt R̄ndet Alex.ꝙ dn̄s dedit hāc vl huic forme ⁊ non aliꝗ:sȝ nō est alia nisi variet intellect⁹ ꝟboꝝ. Unde quacūq̄ lingua ꝓferātur ꝟba instituta ꝟtutē ha-bent hoc est qꝛ intellect⁹ ꝟbi nō mutat: quo non mutato forma mutari nō censet. Et iteꝝ obiiceret cū dicit.hoc est corp⁹ meū:vel hoc est corpu meū: hec ꝟba nō habēt ſm ꝟitatē intellectū ꝟboꝝ qui-bus dn̄s ꝟtutē dedit. Dicēdum ꝙ si nō habēt ſm veritatē institutionis:habēt tn̄ ſm vsus accōmo-dationem:⁊ hoc sufficit. Hec Alexāder.

Alexā. de alex.

¶ Lectio.xxxix. A

Hunc quātū ad ter-tium principale ꝓmisse diuisionis: restat cōsiderare de forme efficacia hoc est quis sit effect⁹ huius forme siue q̄d sequat ad ꝓlationē debitaȝ horum verboꝝ. Et primo quātū ad predicamētū substātie: videndū est vtrū ꝓlatis rite ꝯsecratiōis verbis sub specieb⁹ panis sit verū corpus xpi. Et in hoc qꝺ dico rite ꝓlatis: volo oīa intelligi que requirūtur de necessitate huius sacri:scȝ minister idoneus forma instituta materia debita ⁊ intētio req̄sita. ¶ Recitat aūt magister lib.iiij.sniaꝝ.di.x. heresim quorūdā:primā heresim inter discipulos xpi exortā imitātiū: qui diuinā virtutē iuxta mo-dū naturaliū reꝝ metiētes audacius ⁊ ꝑiculosius veritati cōtradicūt asserētes corp⁹ xpi vel sangui-nem nō esse in sacro:nec substātiam panis vel vi-ni in substātiam carnis ⁊ sanguinis cōuerti: sȝ ita xpm̄ dixisse:hoc est corp⁹ meum:sicut aplūs dicit. j. Coꝛ.x. petra aūt erat xp̄s Dicunt corpus christi ibi esse in sacramento tm̄.i. in signo manducari a nobis. Qui errandi occasionem sumunt a verbis veritatis. vnde prima heresis facta est in discipu-lis xpi:de conse.dist.ij.prima quidem. Cum enim

j.Coꝛ.x.

diceret. Nisi quis manducauerit carnē meā̄. ⁊ bi-
Joan.vi.
berit sanguinē meū: nō habebit vitā eternā. Joā.
vi. Illi vero nō intelligētes dixerūt aduinicē. Du-
rus est hic sermo: qs pōt eū audire? ⁊ abierūt re-
tro. Illis abscedentib⁹ instruxit duodecim rema-
nētes. Spūs est inqt qui viuificat: caro nō pdest
quicq̄. Verba que locutus sum vobis: vita ⁊ spūs
Augusti.
sunt: quasi ſm expositionē Augu. sup ps. liij. dice-
ret. Intellexistis spiritualiter spiritus et vita sunt
Intellexistis carnalr: etiā sic spiritus ⁊ vita sunt:
sꝫ tibi nō sunt spūs ⁊ vita q̄ spūaliter nō intelligis
Spūaliter intelligite q̄ locut⁹ sum. Nō hoc corp⁹
qd̄ videtis manducaturi estis: ⁊ bibituri illū san-
guinem quem effusuri sunt qui me crucifigent.
Sacr̄m qd̄ vobis cōmēdaui: spūaliter intellectum
viuificat vos: caro aūt non prodest q̄cq̄. Et sequit̄
ibidē de cōse. dist. ij. prima quidē Donec seculū fi-
niatur sursum est dn̄s: sꝫ tn̄ etiā hic nobiscū est ve-
ritas dn̄i. Corp⁹ enī in quo resurrexit vno loco eē
oportet: veritas aūt eius vbiq̄ diffusa est. Itē vna
psona deus ⁊ homo: vbiq̄ p illud qd̄ de⁹ est: in ce-
lo p illud qd̄ hō est xp̄s etiā dicit. Pauperes semp
Mat.xxvi
Mar.xiiii
habebitis vobiscū: me aūt nō sp habebitis. ¶ B His aliq̄
q̄ sicib⁹ vtūl placi heretici i assertōe sui errorꝫ. Pe-
riculosissim⁹ ē error iste ⁊ pniciosissim⁹ ꝯ fidei veri-
tatē: ꝯ diuie charitatis magnitudinē. ꝯ sacramen-
ti dignitatē ⁊ excellētiā. Magna est enī vtilitas fi-
dei ex hoc q̄ sub specie panis ꝯtinet verū corpus
xp̄i. Ex illa enī cōtinētia multa accidunt circa hoc
sacr̄m: q̄ sunt supra potestatē nature: quorū fides
est fidelibus valde vtilis ⁊ meritoria. Hoc idē est
etiā charitatis xp̄i maximū idiciū: q̄ sua p̄ntia cor
porali voluit nobis vtilissime puidere: vt docent
sacramēti huius fruct⁹ diligēter masticati. Ex p̄n-
tia deniq̄ xp̄i eo modo quo ibi est declarat̄ multi
pliciter potentia dei: ex quo sacri huius dignitas
elucescit. ¶ C Cōtra hāc heresim cū oib⁹ doctori
bus catholicis a romana ecclesia approbatis qui
de eucharistie sacro scripserūt: imitās in hoc cla-
Cōclusio
tūme no
tanda.
rissimū doctorē Guil. ockā in trac. suo glorioso de
sacro: pono hāc ꝯclusionē. Corpus xp̄i qd̄ sumptū
est de ꝟgine maria qd̄ passum est ⁊ sepultū: quod
q̄ resurrexit: ⁊ ad celū ascēdit: ⁊ sedet ad dexterā
dei patris i quo fili⁹ dei vētur⁹ est iudicare viuos
et mortuos: sub specie panis vere ⁊ realiter ꝯtine
tur. Hec cōclusio p rationē naturalē ostēdi nō pōt
sed ad huius veritatis noticiā accedere oportet p
fidē. Est enī sicr de articulis fidei eo modo quo ꝟi
tas alicuius sacri ptinet ad articulos fidei vt di-
cit Scot⁹ di. x. scrip. iiij. q. j. De hac itaq̄ articulo
dubitare nō lꝫ: cū constet ipsum per vnigenitum
dei fidelibus fuisse aplis⁹ reuelatū: ⁊ a principio ex-
Mat.xxvi
presse traditū: ex quo eucharistie sacramentū fuit
ab ipso dn̄o institutū. Testes sunt euāgeliste: naꝫ
sanctissimus euāgelista Mat. xxvi. c. Accepit inqt
Mar.xiiii
panē ⁊ benedixit ac fregit: deditq̄ discipulis suis:
et ait. Accipite ⁊ comedite: hoc est corpus meum.
De quo ⁊ Marcus ca. xiiij ait. Mādūcantib⁹ illis
accepit iesus panē ⁊ bñdicēs: fregit ⁊ dedit eis et
Luc.xxij.
ait. Sumite hoc est corp⁹ meū. Quibus consentit
Luc. xxij. dicēs. Accepto pane gratias egit ⁊ fre-
git: ⁊ dedit eis dicēs. Hoc est corp⁹ meum qd̄ pro
Joan.vi.
vobis datur. Hoc facite in meā cōmemorationeꝫ.
Joānes quoq̄ euāgelista refert ꝟba saluatoris: si
mul ⁊ veritatē ⁊ vtilitatē huius sacri denotās. Pa-
nis quē ego dabo caro mea est p mūdi vita. Et se
quitur. Nisi mādūcaueritis carnē filij hois: et bi-
be. ei⁹ sāguinē n̄ habebitis vitā i vobis. Qui mādu-
cat meā carnē ⁊ bibit meū sāguinē hꝫ vitā eternā. Si
milr ⁊ Paul⁹. j. Cor. xj. Dn̄s iesus i q̄ nocte tra-
debat̄: accepit panē ⁊ gr̄as agēs fregit ⁊ dixit. Acci
pite ⁊ mādūcate qd̄ h̄ ē corp⁹ meū qd̄ p vobis trade
tur. Hoc facite i meā ꝯmemorationē. Itē. j. Cor. x.
Pāis quē frāgim⁹ nōne ꝯmunicatio corpis dn̄i est.

Ecce tot autoritates canonice scripture concordi-
ter affirmāt corpus xp̄i realiter ⁊ veraciter sub spe
cie panis datū fuisse aplis: ac eisdē fuisse a salua-
tore p̄ceptū: vt in memoriā passionis dn̄ice: corp⁹
xp̄i sub specie panis offerrēt. Hoc facite inquit in
meam cōmemorationē. ¶ D Hec aūt ꝟba xp̄i fi
guratiue dicta nō sunt: sicut illa. Ego sum vitis ve
ra aut Petra aūt erat xp̄s. vbi vitis: ⁊ petra nō ac-
cipiunt̄ ſm pprietatē: sꝫ ſm similitudinē. i. ego suꝫ
vitis. i. ego sum similis viti ⁊ petre: pp̄ter qd̄ per
vitē ⁊ petrā significor. Sic etiā verius dicere po-
tuisset xp̄s de agno paschali: hoc est corp⁹ meum
q̄ de azymo pane. Nā agnus paschalis vtiq̄ cor-
pus xp̄i figurabat: cuius oblatio ⁊ comestio eua-
nuit: cum xp̄s seipsum in cruce obtulit: seipsuꝫ no-
bis in cibū dedit: quēadmodū cessat figura adue-
niēte ꝟitate: ⁊ vmbra accedēte luce. ¶ Vt aūt scia
tur qn̄ verba xp̄i figurate intelligēda sunt vel pro
Augusti.
prie: seruāda est regula dn̄i Augu. in lib. lxxxiij. q̄-
stionū. q. lxix. nō lōge a principio. Solēt inquit: cir
cūstantie scripture illuminare sniam cum ea que
circa scripturā sunt presentē questionē cōtingen-
tia diligenti discussione tractant̄. Hec Aug. Vni-
uersalr enī intellect⁹ ꝟborꝫ xp̄i an loquat̄ figura-
tiue an nō: colligi pōt ex p̄cedētibus vel sequētī-
bus ibidē: vel ex aliis scripture locis. Vñ cum xp̄s
ait. Ego sum vitis vera: subiunxit vos palmites.
Cōstat aūt q̄ discipuli nō erāt palmites natura-
lis vitis: sꝫ dūtaxat spūalis: sic dicti pp̄ter quādā
similitudinē repertā in vtrisq̄. Naꝫ sicut palmites
veri trahūt origīnē ex vite: que est ipsis veluti p̄n
cipiū: vt fruct⁹ afferāt carpētib⁹. ita ⁊ discipuli spi
ritualem vitam a xp̄o spūalis vite p̄ncipio ⁊ origi-
ne receperūt: ⁊ multos fruct⁹ vite perēnis: p suas
operosas predicationes attulerūt. Cū aūt dixe-
rat Hoc est corpus meū. subdit qd̄ p vobis trade-
tur. Et iterū cū dixisset. Hic est sanguis me⁹: addit
qui pro multis effundet̄: vt dixit Mat. Per q̄ ma-
nifeste significat se non locutū fuisse de corpe suo
figuratiue cū dixerat: hoc ē corp⁹ meū: hic est san
guis me⁹ sꝫ de corpore illo qd̄ tradēdū erat i mor
tem p salute generis hūani: ⁊ sanguine ex eodem
corpore fundendo. Ad hoc late valent dicta Aug.
vbi supra. q. lxix. Hoc autem corp⁹ morti traditū
verū corpus xp̄i fuit: qui vere in corpore suo natu
rali crucifixus est. Et sanguis in cruce fusus ver⁹
xp̄i sanguis fuisse a nullo fidei dubitatur. Patet
hoc idē ex diffusa predicatione huius sacramenti.
Caro mea vere est cib⁹: ⁊ sanguis me⁹ vere est po
Joan.vi.
tus. Et panis quē ego dabo: caro mea est p mūdi
vita ⁊ cetera q̄ ibi habēt. Nec vnq̄ aliqs hoiꝫ hoc
p̄dicare p̄sumpsisset: nisi xp̄s q̄ ꝟitas est: hoc ē pri
mū docuisset: dū accipiēs panē fregit ⁊ dixit. Acci
pite ⁊ comedite: hoc est corp⁹ meum: ¶ E Sic qꝫ
xp̄ꝫ locutū fuisse: ⁊ hāc fuisse ei⁹ itētionē: scit p̄stā
scripture sacre expositores vita ⁊ doctrina pbati
Eusebi⁹
emissen⁹:
ssimi: nos scriptis suis multiplr docuerūt q̄s pplu
res inias Gratian⁹ collegit de cōse. di. ij. vñ Euse-
bius emissen⁹. ea. dist. q̄ corp⁹ ait. Qꝛ corp⁹ assum
ptū ablatur⁹ erat ab oculis: ⁊ illatur⁹ syderibus
necessariū erat vt in die cene sacr̄m nobis corpis ⁊
sanguis ꝯsecraret: vt colleret iugiter p misteriū
qd̄ semel offerebat̄ in p̄ciū: vt qꝛ q̄tidiana ⁊ indefes
sa currebat p oim salute redēptio: ppetua esset re
dēptiōis oblatio ⁊ perēnis victima illa viueret in
memoria ⁊ semp p̄ns esset in grā. Et seqtur. Rece
dat ergo oē infidelitatis ambiguū: qn̄ qdē q̄ autor
est muneris: ipse etiā testis est ꝟitatis. Nā inuisibi-
lis sacerdos visibiles creaturas i substātiā corpis
⁊ sanguinis sui ꝟbo suo secreta p̄tāte ꝯuertit: ita
dicens. Accipite ⁊ comedite: hoc est corpus meuꝫ
Leo pap
⁊c. ¶ Item Leo papa in synodo Romana ea dist.
in quibus. Est cibus refectionis ⁊ cibus sanguis:
sicut enī caro dn̄i vere est cibus: ita sanguis ve-

re est pot⁹. Est corpus de quo dictū est. Caro mea vere est cib⁹: ꝫ sanguis me⁹ vere est potus. Circa hoc corp⁹ aq̄le sūt: q̄ alis circūuolant spūalib⁹. vñ idē corp⁹ xp̄i edim⁹: vt vite eterne possim⁹ esse ptici pes. ¶ Itē Hilari⁹ papa ca. di. corp⁹ xp̄i. Corpus xp̄i qd̄ sumit̄: de altari figura est: dū panis ꝫ vinuz vr extra: veritas aūt dū corp⁹ ꝫ sanguis xp̄i Iveri tate credit̄ interi⁹. ¶ Itē Hilar. viij. de trini. statim post p̄n. multa ꝯ hoc scribit: ꝫ hr̄ aliq̄ ca. di. I xp̄o. Si vere carnē corporis nr̄i xp̄s assūpsit: ꝫ vere hō ille q̄ ex maria nat⁹ fuit: xp̄s ē. Nosq̄ vere sub my steria carnē corporis sui sumim⁹ ꝫc. ¶ F Itē btūs Hiero. I fer. bñce. v. post epip. dicit. Singuli aūt to tū accipiūt xp̄z dn̄z: ꝫ singulis portiōib⁹ tot⁹ ē: nec p singulos minuit̄: sz se in singulis p̄bet. ¶ Itē idē ad heluidiū. Nec Moyses dedit vobis panē veꝝ: sz dn̄s iesus ipse cōuiua ꝫ cōuiuiū: ipse comedēs q̄ comedit̄ ca. di. nec moyses. ¶ Itē. b. Amb. li ꝯ sac. ca. di panis est in altari. ait. Panis est in altari vsi tat⁹ añ v̄ba sacroꝝ: vbi accessit ꝯsecratio: de pane fit caro xp̄i. Et infra. Qd̄ erat panis añ ꝯsecrationē iā corp⁹ xp̄i est post ꝯsecrationē: q: v̄bū xp̄i crea turā mutat ꝫ sic ex pane fit corp⁹ xp̄i: ꝫ vinū cū aq̄ in calice vmixtū fit sanguis ꝯsecratiōe v̄bi celest̄. Et seq̄t. Xp̄s testificat̄ q corp⁹ suū ꝫ sanguinē ac cipim⁹: de cui⁹ fide ꝫ testificatiōe dubitare nō de bem⁹. ¶ Itē idē in eodē ca. di. reuera. Reuera idē mirabile est q de⁹ māna pluerit p̄rib⁹: ꝫ q̄tidiano celi pascebant̄ alimēto: vñ dictū est. Panē āgeloꝝ mādncauit hō: sed tñ panē illū q̄ mādncauerūt: oēs in de[s]erto mortui sūt. Ista aūt esca quā accipit̄: iste panis viu⁹ q̄ de celo descēdit: vite eterne substan tiā administrat. Et q̄cūq̄ hūc panē mādncauerit nō morie[t]̄ i eternū: q: corp⁹ est xp̄i. Cōsidera vtrū p̄stātior nūc sit panis angeloꝝ: an caro xp̄i. q̄ vtiq̄ corp⁹ est vite. Māna illud de celo: hoc sup celum. Illud celi: hoc dn̄i celoꝝ. Illud corruptioni obno xiū si in diē alterū seruaret̄: hoc alienū ab ol cor ruptiōe. Quicūq̄ religiose gustauerit: corruptio nem sentire nō poterit. Illis aqua de petra fluxit tibi sanguis ex xp̄o. Illos ad horā satiauit aqua: te sanguis diluit in eternū. Iude⁹ bibit ꝫ sitit: tu cū biberis sitire nō poteris. Illud in vmbra: hoc i veritate. Et seq̄t post pauca. Potior est lux q̄ vm bra: veritas q̄ figura: corp⁹ creatoris: q̄ māna de celo. Et post multa miracula recitata: q̄b⁹ ostēdit possibilitatē ꝯuersiōis substātiarū panis ꝫ vini in verū corp⁹ xp̄i subdit. Sed q̄d argumētis vtimur. Suis vtamur exēplis. Incarnatiōis astruam⁹ my sterij veritatē. Nūq̄d nature vsus p̄cessit cū dn̄s iesus ex maria nasceret̄. Si ordinē q̄rim⁹: viro mi xta femina g̃n̄are ꝯsueuerat. Liq̄t igit̄ q p̄ter na ture ordinē virgo g̃n̄auit: ꝫ hoc qd̄ ꝯficim⁹ corp⁹ ex virgine est. Quid hic nature ordinem q̄ris in xp̄i corpore: cū p̄ter naturā sit ipse dn̄s iesus part⁹ ex virgine. Uera vtiq̄ caro xp̄i est q̄ crucifixa est q̄ se pulta est: vere ergo illi⁹ carnis sacr̄m est. Ipse cla mat dn̄s iesus: hoc est corp⁹ meū. Añ b̄ndictionē v̄boꝝ celestiū alia spēs noīat̄: post ꝯsecrationem xp̄i corp⁹ significat̄. Ipse dicit sanguinē suū: ante ꝯsecrationē aliud dr̄: post ꝯsecrationē sāguis nū cupat̄ tu dicis amē: hoc est verū est qd̄ os loquit̄: mēs inte⁹ fatet̄ qd̄ sermo sonat: affect⁹ sentiat. ¶ G Idē in. c. oia q̄cūq̄. ca. dist. Oia q̄cūq̄ voluit dn̄s (ait) fecit in celo ꝫ in terra. Et q: voluit sic: fa ctū est ita. Lz figura panis ꝫ vini videat̄ nihil ta men aliud q̄ caro xp̄i ꝫ sanguis post ꝯsecrationez credēdū est. Vñ ipsa veritas ait ad discipulos. hec (inq̄t) caro mea est p mūdi vita. Et mirabili⁹ lo quar: nō alia plane: q̄ q̄ nata est de maria ꝫ passa in cruce: ꝫ resurrexit de sepulcro. hec inq̄ ipsa est. Et ideo xp̄i caro est q̄ p mūdi vita adhuc hodie of fert̄. Et cū digne accipit̄ vitā vtiq̄ eternā i nobis opat̄. Panē q̄dē istū quē sumim⁹ in mysterio: illuz

vtiq̄ intelligo panē q̄ manu scīspūs format⁹ est i vtero v̄ginis: ꝫ igne passiōis decoct⁹ in ara crucis. Panis em̄ angeloꝝ fctūs est cib⁹ hoīz. vñ ipse ait. Ego sum panis viu⁹ q̄ de celo descēdi. Et itē pa nis quē ego dabo caro mea est pro mūdi vita. Ex his nāq̄ duab⁹ sentētijs: apte dat̄ intelligi: q: pa nis iste ꝫ ille nō duo: sz vn⁹ panis ꝫ vna caro: pcul dubio vnū corp⁹ efficit̄. Illud vere: illud sane: qd̄ sumptū est de v̄gine: qd̄ passū est ꝫ sepultū: qd̄ re surrexit: ꝫ in celū ascēdit ꝫ sedet ad dexterā dei pa tris: ꝫ quod est vētur[ū] iudicare viuos ꝫ mortuos. ¶ Ad idē loquit̄ idē in. c. in calice ca. dist. idem in lib. vij. de sacris. ca. di. sicut est. Sicut est ver⁹ dei fi lius: dn̄s nr̄ iesus xp̄s: nō q̄ēadmodū hoīes per grām: sed fili⁹ ex substātia p̄ris: ita vera est xp̄i ca ro: sicut ipse dixit: quā accipim⁹: ꝫ ver⁹ sanguis ei⁹ pot⁹. Ego sum. inq̄t panis viu⁹: q̄ de celo descēdi. Et vidēs cuidā replice ō fieri posset: addit: sz caro nō descēdit de celo: quō ḡ descendit de celo panis viu⁹? Rñdet. Q: idē dn̄s iesus ꝯsors est diuinita tis ꝫ corporis: ꝫ tu q̄ accipis carnē diuine ei⁹ sub stātie in illo participas alimēto. ¶ Idē in libro ꝯ mysterijs. ca. di. in illo. In illo sacro xp̄s est: q: cor pus est xp̄i: nō ḡ corporalis esca: sed spūalis. Vñ ꝫ ap̄ls de typo ei⁹ ait: q: p̄res nr̄i eādē escā spūalez mādncauerūt. Corpus em̄ dei corpus est spūale: corp⁹ xp̄i corp⁹ diuini spūs est. ¶ H Dicte verita ti egregi⁹ doctor Aug. etiā multiplex p̄hibet testi moniū. vñ in lib. sniarū p̄sp̄i ca. disti. nos aūt. ait. Nos aūt in spē panis ꝫ vini quā videm⁹ res inui sibiles. i. carnem ꝫ sanguinē honorem⁹. Nec simi liter comprehēdimus has duas species: quē ad modum añ ꝯsecrationē apphendebamus: cum fi deliter fateamur añ ꝯsecrationē esse panē ꝫ vinuz quod natura formauit: post consecrationem vero carnem xp̄i ꝫ sanguinē qd̄ benedictio cōsecrauit. Et in ea. lib. idem dicit ca. dist. hoc est. Hoc est qd̄ dicimus: quod modis omnib⁹ approbare conten dimus. Sacrificium ecclesie duobus modis con fici: duobus constare: visibili elementorum specie ꝫ inuisibili dn̄i nostri Iesu Xp̄i carne ꝫ sanguine: ꝫ sacramento ꝫ re sacramenti. i. corpore Xp̄i. Item. Caro eius est. quam forma panis opertā in sacra mento accipimus Et sanguis eius quem sub vi ni specie ꝫ sapore potamus. ¶ Idem lib. de trini tate. ca. dist. quia morte. Quia morte dn̄i liberati sumus: huius rei memores in edendo ꝫ potando carnem ꝫ sanguinē que pro nobis oblata sunt: si gnificamus. ¶ Item ca. distin. vtrum sub figura. Utrum sub figura: an sub veritate hoc mysticum calicis sacramētum fiat veritas ait. Caro mea ve re est cibus: ꝫ sanguis meus vere est potus. Alio quin quomodo magnū erit. Panis quē ego dabo caro mea est p mūdi vita: nisi vera sit caro? Sz q: fas nō est vorare dentib⁹: voluit dn̄s hunc panez ꝫ vinū in mysterio: vere carnē suam ꝫ sanguinem suū consecratione spūssancti potētialiter creari: ꝫ quotidie pro mūdi vita mystice immolari: vt sicut de virgine per spm̄sctm̄ vera caro sine coitu crea tur: ita per eādē ex substantia panis ꝫ vini mysti ce idem corp⁹ xp̄i consecretur. Corpus xp̄i ꝫ veri tas ꝫ figura est. Ueritas: dum corpus Xp̄i: ꝫ san guis virtute spūssancti in virtute ipsius ex panis ꝫ vini substātia efficitur. Figura v̄o idest quod ex teri⁹ sentit̄ Et seq̄tur. Credēdū est q in v̄bis Xp̄i sacramēta ꝯficiantur: cuius em̄ potētia creantur prius eius vtiq̄ v̄bo ad meli⁹ p̄creantur. ¶ Idez in ep̄la ad hireneū. ꝫ habet̄ ca. dist. e. corporeum. Corporeū illud manna nunc est tanti res miracu li: q: venit quod p̄fectum est: Perfectus aūt panis de celo corpus est ex virgine. ¶ Item super psal. xxxiij. home. ij. Accesserūt ad iesum iudei vt cruci figerent nos accedamus vt corpus eius ꝫ sangui nem accipiam⁹. Itē vere magn⁹ de⁹ ꝫ magna mia

Hilarius papa.

Hiero.

Ambro.

Augu.

Aj. Ca. j.

Augu.

eius:q̄ dedit nobis mãducare corp⁹ suũ in quo tã ta ꝑpessus est:ꝛ sanguinẽ bibere. Itẽ in ps.xxviij. ad iudeos. Iam ꝛ lecari bibite sanguinẽ quẽ fudi stis. Itẽ in ps.lxxv. Ipm sanguinẽ quẽ per insaniã fuderũt:per grãm biberũt. Item in ps.xxvij. ꝙ car ne marie carnẽ accepit:ꝛ ipsam carnẽ ad mãducã dum ad salutẽ dedit. Similia multa in varijs psal moꝝ expõnibus ponit:quoꝝ quedã in.c.accesse- runt.ea.dist.notant. ¶ I Br̃ũs q̃z Greg. in home. paschali ea.di.q̃d sit.similiter docet:ait em̃. Quid

Grego.

sit sanguis agni non iam audiẽdo sed bibẽdo di- dicistis:qui sanguis sup vtrũq3 postem ponit:qui nõ solũ ore corporis:sed etiã ore cordis haurit. Hec salutaris victima illã nobis mortẽ vnigeniti per mysteriũ reparat:qui lʒ resurgẽs ex mortuis: iam nõ morit:mors illi vltra non dñabit:tñ in sei- pso immortalr ꝛ incorruptibilr viuens iterum in hoc mysterio morit:eius quoq3 vbiq3 corp⁹ sumi- tur:eius caro in salutẽ popli patitur:et⁹ sanguis non iam per man⁹ infidelium:sed fidelium in ora ↄfunditur. Et sequitur. Uno eodẽq3 tpe ac momẽto in celo rapit ministerio angeloꝝ corpori xp̄i sociã dus:ꝛ añ oculos sacerdotis in altari videt. Tãta est ecclesie vnitas in xp̄o vt vn⁹ vbiq3 sit panis cor poris xp̄i ꝛ vn⁹ sit calix sanguinis ei⁹. Calix enim quẽ sacerdos catholic⁹ sacrificat:nõ ali⁹ nisi ipse quẽ dñs aplis tradidit:q2 sicut diuinitas v̄bi dei est vita que totũ implet mũdũ:ita lʒ in multis lo- cis:ꝛ innumerabilib⁹ dieb⁹ illic ↄsecret corp⁹:non sunt tñ multa corpora xp̄i:neq3 multi calices:sed vnũ corp⁹ xp̄i ꝛ vn⁹ sanguis cum illo:qꝺ sumpsit i vtero virginis:ꝛ qꝺ dedit aplis. Diuinitas enim verbi replet id qꝺ vbiq3 est ꝛ ↄiũgit ꝛ facit vt sicut ipsa vita est:ita ꝛ vnũ corp⁹ ei⁹ sit in veritate. Uñ aduertẽdũ est q sive plus siue min⁹ q̃s inde ꝑci- piat:oẽs equalr corp⁹ xp̄i integerrime sumunt ꝛ gñalr oẽs ꝛ spãlr vnusq̃lq3. Item idem. Quotidie ipse comedit ꝛ bibit in veritate:sed integer ꝛ viu⁹ atq3 immaculat⁹ manet. Et ideo magnũ ꝛ pauen dum est mysteriũ:q2 aliud videt ꝛ aliud intelligit. hec Greg. ¶ Nec tñ quẽq3 moueat q corp⁹ xp̄i ve rum in sacro mysterio ẽ. Ex quo v̄bo heretici mu trimẽtũ trahũt erroris. vt dicit do. Inno. c.cũ mar the.de cele.mis.dicẽtes. In sacro altaris non esse corporis xp̄i ꝛ sanguinis veritatẽ:sed imaginem tñ:ꝛ spẽm ꝛ figurã:p eo q scriptura interdũ com memorat id qꝺ in altari suscipit esse sacr̃m ꝛ my- steriũ ꝛ exẽpiũ. Sed tales ex eo laqueũ erroris in- currũt:q2 nec autoritates scripture ↄuenient in- telligũt:nec sacra dei suscipiũt reuerẽter. Si enim q2 figura est sacr̃m altaris:veritas⁹ negatur:ergo nec mors:nec resurrectio xp̄i (cũ sit figura) v̄itas est credẽda. Siqdẽ mortẽ ꝛ resurrectionẽ xp̄i:simi litudinẽ ꝛ imaginẽ esse aplus manifestat. Christus inquiẽs mortu⁹ est p delictis nr̃is:ꝛ resurrexit p- pter iustificationẽ nr̃am. Aploꝝ em̃ pnceps petr⁹ in epla sua scribit. Christ⁹ passus est p nobis vo- bis relinquẽs exẽpiũ vt sequamini vestigia eius. Sic ergo tam mors xp̄i:q̃ resurrectio eius est exẽ pliũ:vt nos peccatis mortui iusticie iam viuam⁹. Quare si non fuit v̄itas:q2 fuit exẽpliũ:ergo nec ve ritas fuit xp̄s:nec vere a mortuis resurrexit. Sed absit a fideliũ cordib⁹ error iste:cum pphẽta de ipso testet:q vere lãguores nr̃os ipse tulit:ꝛ dolo res nr̃os ipse portauit. Dicit tñ mysteriũ fidei:q̃- niã aliud ibi credit:q̃ cernatur:ꝛ aliud cernit:q̃ credat. Cernit spẽs panis ꝛ vini:ꝛ credit veritas carnis ꝛ sanguinis xp̄i. hec ibi. ¶ k Itẽ Eusebius Cum reuerẽdũ ad altare cibis spũalib⁹ satiãdus ascẽdis sacrũ dei tui corp⁹ ꝛ sanguinẽ fidei respi ce. honora:mirare:mẽte ↄtinge:cordis manu su- scipe. ꝛ hr̃ de ↄse. di.ij.quia corp⁹. Itẽ Leo papa. Sic ↄsacre mẽse cõmunicare debetis:vt nihil pr- sus de v̄itate corporis ꝛ sanguinis ambigatis. Itẽ

Roñ. iiij.

j. pe.ij.

Esa.liij.

Euseb.

Leo pa.

Basil. O miraculũ:o dei nimia beniuolẽtia:q̄ sur- sum sedet ad dexterã patris:sacrificij tñ tpe mani bus holm ↄtinet. Itẽ Pasch. vt.ꝫ.in pn.lec.xxxviij. Ad idem mag.sen.lib iiij.dist.x.multas sanctorum adducit autoritates. Uenerabi. q̃z Hugo lib.ij. de sacris.parte.viij.p multa capitula hãc fidei veri- tatem ꝛ ↄfitet ꝛ pbat. vñ.c.vij.ait. Qꝺ videm⁹:spe cies panis est ꝛ vini. Qꝺ aũt sub specie illis credi- mus:verũ corpus xp̄i est ꝛ ver⁹ sanguis iesu xp̄i: qꝺ pepẽdit in cruce ꝛ fluxit de latere:nec p panẽ ꝛ vinũ corp⁹ ꝛ sanguinẽ tñ significari credim⁹:sed sub spẽ panis ꝛ vini verũ corpus ꝛ verũ sanguinẽ ↄsecrari:ꝛ spẽm quidẽ visibilẽ sacr̃m esse veri cor- poris ꝛ veri sanguinis. Corp⁹ aũt ꝛ sanguinẽ sa- cramẽtum esse gratie spũalis. Et quemadmodum spẽs illic cernit:cui⁹ res vel sb̃a ibi esse nõ credit: sic res ibi veraciter ꝛ sb̃alr pñs credit:cuius spẽs nõ cernit. Uidet em̃ spẽs panis ꝛ vini:ꝛ sb̃a panis ꝛ vini nõ credit:credit aũt sb̃a corporis ꝛ sanguinis xp̄i:ꝛ tñ spẽs nõ videt. Qꝺ ergo videt sm spẽm:sa cramẽtũ est:ꝛ imago illius qꝺ sm corporis verita tem. Et qꝺ credit sm corporis veritatẽ sacr̃m est illi⁹ qꝺ ꝑcipit sm grãm spũalem. Sacr̃m ergo alta ris:ꝛ eucharistia diuina in vero corpore ꝛ sanguie dñi nr̃i iesu xp̄i:imago est sm spẽm panis ꝛ vini in qua cernit:ꝛ res est sm substãtie sue veritatẽ in q̄ credit illic atq3 ꝑcipit. Et rursũ. Qꝺ nũc visibilr sʒ sacri spẽm:ꝛ corporalr sm carnis ꝛ sanguinis veri tatẽ:xp̄z in altari sumim⁹:sacr̃m est. ꝛ imago q ipʒ eũdẽ inuisibilr ꝛ spũalr sʒ grẽ infusionẽ ꝛ spũalẽ participationẽ in corde sumere debem⁹. Ergo di- uinissima eucharistia:q̄ in altari sm panis et vini spẽm:ꝛ sm corporis ꝛ sanguinis xp̄i veritatẽ visi- bilr ꝛ corporalr tractat:sacr̃m est ꝛ signũ:ꝛ imago inuisibilis ꝛ spũalis participatiõis iesu:q̄ int⁹ in corde per fidẽ ꝛ dilectionẽ pficit. hec Hugo. ¶ L Item Inno. in de offi. mis. Cũ sacerdos illa xp̄i ver ba pnũciat. Hoc est corp⁹ meũ. hic est calix meus. panis ꝛ vinũ in corp⁹ ꝛ sanguinẽ ↄuertunt:illa ver bi virtute qua v̄bũ caro factũ est:ꝛ habitauit in no- bis:qua dixit ꝛ facta sũt mãdauit ꝛ creata sũt vni uersa. Ego igit q̄ vitã eternã hr̃e desidero:carnem xp̄i veraciter comedo ꝛ sanguinẽ ei⁹ veraciter bi- bo:illã vtiq3 carnẽ quã traxit de virgine:ꝛ sangui nem quẽ effudit in cruce. Ego corde ꝛ ore ↄfiteor: ipm dñm iesum xp̄m in hoc sacro mãduco:fretus autoritate ipsi⁹ dñi. ¶ Probat idẽ ↄfessio Berẽga rij facta in gñali ↄcilio Nicolao papa psidẽte:ꝛ hr̃ in.c.ego berẽgari⁹.de ↄse.di.ij.qua ait. Confiteor scẽ romane eccle ꝛ aplice sedi:ꝛ ore ꝛ corde profi teor panẽ ꝛ vinũ q̄ in altari ponunt:post ↄsecratio nem nõ solũ sacr̃m:sed etiã verũ corp⁹ ꝛ sanguinẽ dñi nr̃i iesu xp̄i esse. ¶ Demũ hãc veritatẽ vniuer salis ecclesia (cui⁹ post euãgeliũ nulla maior ẽ au toritas) determinauit in ↄcilio gñali sub Innoc.iij. celebrato vt hr̃ in.c firmiter.de sum.tri.ꝛ fi.cath vbi dr̃. Una v̄o est fideliũ vlis ecclesia:extra quam null⁹ oĩno saluat:in qua idẽ ipse sacerdos est ꝛ sa crificiũ iesus xp̄s:cui⁹ corp⁹ ꝛ sanguis in sacro al- taris sub spẽbus panis ꝛ vini veraciter ↄtinetur. ¶ M Hãc etiã veritatẽ Guil. parhi. in trac. solẽ- ni:quẽ de sacris edidit in parte de. sacra.eucha c. finꝫ partitiõe. ꝛ iuxta pncipiũ psuadet ex trib⁹ offi cijs:q̄ xp̄s p nobis suscepit. s. psbyteri:aduocati ꝛ medici. Uñ q2 in missa fit ppli scificatio necesse ẽ xp̄m vt sacerdotẽ fidelissimũ interesse p expletiõe officij sacerdotalis. Hoc em̃ exigit fidelitas sacri- ficantis vt adsit cum ad sacrificiũ postulat aduent re. Est aũt officiũ sacerdotale:sacramẽtare siue san ctificare:qꝺ certe nõ implet nisi p hostiã:q̄ gratia scificatiõis pplo impetrat. Nulla aũt hostia est qua possit sanctificari pplus:nisi illa quã xp̄s in cru ce obtulit:q̄ est ipsemet xp̄s:sm q homo:sicut di- cit aplus ad Heb.ix. q semel in ↄsũmatiõe seculorũ

Basil.

paschasi.

hugo.

Inno.

Guil. pa- rhisie.

Heb.ix.

ad destructionē pctõꝝ ꝑ hostiā apparuit. Et ibidem. x. c. Sctificati sum⁹ per oblationē iesu xp̄i semel. Necesse est igit̃ hūc venire ex officio sacerdotali suscepto ad sacrificādū ppl̃m per hostiā. Nō est aūt xp̄s sacerdos nisi in forma hūana: ꝛ in eo ꝗ homo: igit̃ vt sic p̄sentem se facit in altaris sacro. Iuxta hūc modū q: fidelis est nr̄ aduocat⁹: necesse hꝫ interesse cause quā agēdā suscepit quotiēs causa nr̄a agit̃: ꝛ p̄ntia eius desiderat̃. Causa aūt toti⁹ ecclesie in missa agit̃. s: corā deo p̄re: ꝑ sacerdotē tāꝗ ꝓcuratorē. Necesse igitur hꝫ interesse ꝛ cām agere hic noster aduocat⁹. Non est aūt aduocat⁹: neqꝫ cām agit nisi inꝗ̄tū homo: ergo inꝗ̄tuꝫ homo necesse hꝫ assistere ꝓcuratori sacerdoti: maxime q: causa ista nō agit̃ nisi per interpellationē: si non nisi ex ore eius digna est suscipi ꝛ per mun⁹ qḋ ipsemet est. Tertio q: fidelis medic⁹ egrū quē curādū suscepit: hꝫ visitare quoties hoc reqrit infirmitas: ꝛ hoc cū vnguētis ꝛ medicinis ꝗ̄ curatio ni eiusdē sunt necessaria. Q: igit̃ vnusq̄sqꝫ de ecclesia eger est: ꝛ medicationē indiget siue ad curationem: siue ad ꝯseruationē: siue ad p̄seruationē: siue ad ꝯfortationē: ꝛ vnūquēqꝫ curādū mirabili miseratione suscepit: necesse hꝫ ad curandū quoties opus erit aduenire. Opus aūt est quoties de medicatione eius agit̃: ꝛ sanatione eius intendit̃. Q: ergo ad hoc missa agit̃: ꝛ ꝗcq̄d in ea fit: fit vt hmōi egro medicatiōis impēdat̃ offm̄ ꝛ sanitatis beneficiū: necesse hꝫ misse offō īteresse: ꝛ hoc in eo ꝗ me

Ad quid missa agitur.

dicus: hoc est in forma hūana: cū corpore suo qḋ est veluti antidotū solidissimū cōtra oēs humores noxios vitioꝝ: ꝛ cum sanguine suo qui est velut syropus mulcebris ꝛ dulcissim⁹: ꝛ medicina liquida valēs ꝯtra oīa aīarum lāguores atqꝫ vulnera: ꝗ̄rū duoꝝ virtutes in ipsa dñica passiōe potissimū clarueūt. Scōm hoc igit̃ quia venerādū corpus xp̄i medicina est saluberrima: ꝗ̄ curant̃ quotidie nr̄e infirmitates: ꝛ sacrm̄ eius est placabilissimū quo lapsi deo patri recōciliamur: ꝛ sctificatiōis nr̄e est sacrm̄ sacratissimū: quo deo p̄ri vt filii charissimi ꝯiungimur: ꝛ incorporamur: ꝛ cib⁹ est nr̄e refectionis: quo in vita spūali subsistim⁹ ꝛ solidamur: necesse est ipsi⁹ in missarū solēnijs in quib⁹ oīa ista peragunt̃ sacratissimā ꝛ verissimā adesse p̄ntiam. Nō eñ sufficit designatio siue figuratio corporis istius viuifici ꝛ sanguinis ad ista p̄dicta peragenda: sed necessario reqrūt istius viuifici panis p̄sentissimā veritatē. Neqꝫ eñ figura: neqꝫ aliqua designatio medicine p̄stare pōt vllo modo salutē: sꝫ sola ipsius p̄ńs veritas salutē facit. Silr̄ impossibile est per solam ꝛ inanem figuram ꝛ designationē sacrificij placari iratum: aut recōciliari offensum absqꝫ sacrificij veritate: similiter neqꝫ sacrari: aut sanctificare possibile est quenq̄ꝫ absqꝫ sacramenti veritate: cum sacramēto. i. sola figura. Eodem modo impossibile est aliquem refici: pasci: aut potari sola figuratione panis ꝛ vini: alioq̄n sufficiēter nobis figure ꝛ picture ad ista quatuor peragēda: et frustra laboraret̃ circa missarū solēnia. Sufficerēt inquam picture sacrarū oblationū ꝛ sacrificioꝝ ad recōciliationē ꝛ placationē: figure panis ꝛ vini ad medicationē ꝛ refectionē. Hec aūt insania ad hoc deducit vt pictura diluuij sola sine veritate mundū submergat: ꝛ pictura ignis quo mūd⁹ inferioꝝ ꝯflagrandus est: iam mundū exurat: atqꝫ pictura sola panis pascat atqꝫ reficiat: sic ꝛ pictura vini potet: ꝛ inebriet: que certe nemo admittit cōpos rōnis. Venit aūt in partem sic loquētiū demētia: vt oino non distinguāt ꝗ̄tum ad virtutē ꝛ efficaciam inter signa ꝛ res: inter figurā ꝛ veritatem: cum eandē virtutē attribuāt signis ꝛ veritati. Nimium ergo desipiūt heretici atqꝫ falluntur astruentes corpus xp̄i nō realr̄ vere in sacro altaris contineri: sed dūtaxat in quadā designatiōe ꝛ figura

cōtra xp̄i euāgeliū ꝛ tot sanctoꝝ testimonia patrū in quo elucet ipsoꝝ detestāda temeritas: ꝛ p̄sumptio temeraria qua sensui ꝓprio ꝓteruī innitunt̃: inniam inam maioꝝ autoritatib⁹ p̄ferendo contra sapiētis exhortationē. Fili ne innitaris prudētie tue: neqꝫ sapiens sis apud temetip̄m. Verū hꝯ ꝑsuasiones Guili. magis ostēdūt ꝯgruitatē corporalis p̄ntie xp̄i: ꝗ̄ demōstrēt assistētie necessitatē.

Prou. iij.

¶ N De eodē etiā loquit̃ Alb. in lib. de sa. par. ij. Quid inq̄t: necesse est itā facere apparatū panis et vino: nisi significarēt corp⁹ ꝗ sanguinē xp̄i: Quid ad hoc ordinarent̃ sacerdotes: ꝯsecrarent altaria: tēpla ac celera que ad ritū ꝛ altaris cultū ꝑtinēt: si nihil in his fieret nisi ꝗ panis bn̄diceret̃: ꝗ̄ corpus xp̄i tm̄ significaret. Adhuc aūt adoratio ꝛ veneratio que fit a pplo exhiberet̃ creature. Sicqꝫ in omni missa idololatria cōmitteret̃: q: cult⁹ debit⁹ creatori pure exhiberet̃ creature: qḋ nefarium est dicere.

Alber.

¶ Qūo etiā btūs Dionysi⁹ de hoc sacro loquēs: ꝯbis vtit̃ ꝗ̄ soli deo digne attribuuntur. Ait enī in de ecclesiastica hierarchia. c. iij. loquēs de venerabili eucharistie sacro. At vero pōtifex cū diuina munera laude ꝓsecutus fuerit sacrosctā ꝛ augustissima mysteria ꝯficit: ꝛ que ante laudauerat venerandis operta ꝛ abdita signis in conspectu agit diuinaqꝫ munera reuerenter ostendens: ad sacraꝫ illorum cōmunionem ꝛ ipse cōuertitur: et reliquos vt cōicent hortatur. Et post multa. Describit enim pontifex in his ferme sensibiliter muneribus in cōspectu dans xp̄m iesum nostram spiritalem vitā in imaginibus vitā: ex diuinitatis occulte ꝑfecta ꝛ inconfusa nostre mortalitatis assumptione clementissime proprietatē ex nobis accepisse: atqꝫ ad diuisibile nostrum sine mutatione sui ex vnitate naturali processisse. Perqꝫ hāc beatificā clemētiam ad participationē sui suorūqꝫ bonorū inuitare genus humanū. Si tñ ipsius clementie inseramur ipsam quātū fas est imitādo: sicqꝫ veraciter consortes dei diuinorūqꝫ participes efficiamur. Hec Diony. fm̄ nouā trāslationē. In qb⁹ satis p₃ eū sensisse dn̄m iesum xp̄m in sacramēto realiter: sed opertum speciebus panis ꝛ vini cōtineri.

Diony.

¶ O Leoib⁹ p̄cedentibus satis reor ꝓbatū esse hāc fidei nr̄e veritatē qḋ sub specieb⁹ panis ꝛ vini post cōsecrationem rite sacrā verū xp̄i corpus verusqꝫ eius sanguis: non sicut in signo: sed in re realiter continetur: contra damnatam heresim hanc veritatem negantium. Neqꝫ pro eis facit quod pro adducūt: qḋ enim hec verba xp̄i: hoc est corpus meum: non sint accipienda sicut illa. Ego sum vitis vera. Aut sicut illa apostoli. Petra autē erat christus: satis supra declaratum est. Verba vero beati Augu. supra pro sua heresi allegata: magister dist. x. quarti determinat dicēs. Non his negat Aug. corp⁹ xp̄i a fidelibus sumi vel esse in altari: sed his veritas aplos: vīn eis nos instruxit: qḋ ipsius corp⁹ nō per partes discerptū vt putauerūt illi discipuli qui retroierūt: sed integrū: nec visibiliter in forma humana: sed nobis inuisibiliter sub forma panis ꝛ vini / corpus ꝛ sanguinē traderet. Quē sensum beatus Augu. confirmat dicēs Ipsum quidē ꝛ nō ipsum corpus qḋ videbat̃ manducabat̃: ip̄m inuisibiliter: ꝛ nō ip̄m visibiliter. Itē etsi necesse est illud visibiliter celebrare: necesse est tñ inuisibiliter intelligi. Ita etiā intelligēdum est corpus xp̄i esse in vno loco: scilꝫ visibiliter in forma humana: veritas tamē eius. i. diuinitas vbiqꝫ est: veritas etiā eius. i. verū corpus in omni altari est vbicūqꝫ celebratur. Sic etiam illud intelligendum est. Pauperes semper habebitis vobiscū: me aūt nō semp habebitis: fm̄ corporalē p̄sentiā fm̄ quā cū eis cōuersabat̃. Silr̄ ꝛ illud: qḋ homo est: in celo est visibiliter: inuisibiliter autē est in altari: quia non in forma humana apparet: sed forma panis ꝛ vini operitur. Vnde ꝛ inuisibilis eius caro dicitur

Augu.

que vere est in altari:sed qȝ non in specie sua appa ret dicitur inuisibilis. Ait enim August. Sacrifi- ciū ecclesie duobus cōstat:visibili elemētoꝝ specie ꝛ inuisibili domini nostri iesu xp̄i carne et sangui- ne:sacramento ꝛ re sacramenti.i. corpore xp̄i. Ecce inuisibilē dixit carnem xp̄i.quia forme panis oper ta sumitur et tractatur.

¶ Lectio.xl. A

Ostensa corporali presentia corporis xp̄i sub speciebꝰ pa nis/ad prolationem forme sacramē talis consequēter inquirendū est qua mutatione incipit corpus xp̄i esse in sacramēto. Circa qd̄ notandū: qd̄ quāuis expresse tradatur in scriptura; qd̄ corpus xp̄i veraciter sub speciebus panis cōtinet:ꝛ a fidelibus sumit: vt pa tuit lectione p̄cedente:tn̄ quō ibi sit xp̄i corpus an p cōuersionē alicuius in ip̄m:an sine cōuersione in cipiat esse corpꝰ xp̄i:cū pane manētibꝰ substātia ꝛ accidētibꝰ panis:non inuenit expꝛssū in canone bi blie. Vn̄ de hoc antiquꝰ fuerūt diuerse opiniones: vt recitat magr̄ dist. xi. quarti. Vn̄ colligunt tres opiniones q̄ hn̄r. c. cū marthe. in glo. extra de cele. mis. ꝛ Inn. de offi. mis. par. iiij. c. xviij. easdē recitat. ¶ Vna ꝙ panis substātia manet simul cū corpore xp̄i:ꝛ nihil preexistēs ibi añ ꝯsecrationē desinit eē. ¶ Scd̄a tenet ꝙ substātia q̄ fuit panis p̄mo:post- ea est caro xp̄i. ¶ Tertia tenet ꝙ sb̄a panis ibi d̄si nit esse:ꝛ manēt accidētia tm̄:sapor:color:pondꝰ ꝛ silia:ꝛ sub his accidētibꝰ incipit esse corpꝰ christi. ¶ Quartā opinionem addit magr̄ vbi.s̄.ꝙ panis sb̄a nō ꝯuertit:sȝ annihilat:vel in p̄iacentē mate- riā resoluit. Sed nūc opinio tertia ab oibꝰ docto- ribꝰ catholicis acceptat.s.ꝙ substātia panis non manet:sed realr̄ veraciter in substātia corporis xp̄i ꝯuertit trāssubstātiat seu cōmutat. Tum qȝ de sa crīs tenēdū est sicut tȝ scta Romana ecclesia. vt hr̄ de here. ad abolēdā. Nūc aūt ipsa tenet ꝛ determi nauit panē trāssubstātiari in corpus xp̄i:ꝛ vinum in sanguinē:vt hr̄ de sum. tri. ꝛ fi. cat. firmiter. vbi sic dr̄. Ipse iesus xp̄s sacerdos est ꝛ sacrificiū:cuiꝰ corpꝰ ꝛ sanguis in sacro altaris sub spēbꝰ panis ꝛ vini veraciter ꝯtinet. Et sequit. Trāsubstātiatis pane in corpus ꝛ vino in sanguinē p̄tāte diuina. ¶ Ad idē sunt autoritates plurime sctōꝝ:quaruȝ plures c. p̄cedēte sunt allegate. vn̄ Euseb. emisse- nus de ꝯse. di. ij. qȝ corpꝰ. Inuisibilis idē:sacerdos visibiles creaturas in substātiā corporis sui ꝛ san guinis v̄bo suo secreta p̄tāte ꝯuertit. Et seqt̄. No uum tibi ꝛ impossibile esse nō dȝ:ꝙ in xp̄i substan tiā terrena ꝛ mortalia ꝯuertūt. Itē Amb. li. de sa- crīs. vi. s̄. alr̄. est in. c. panis. ij. de ꝯse. dist. ij. Panis est in altari vsitatꝰ añ v̄ba sacroꝝ:vbi accessit ꝯse cratio de pane fit caro xp̄i. Seqt̄. Si ergo tāta vis est in sermone dn̄i iesu vt inciperet esse qd̄ non erat: quāto magis operatoriꝰ est vt sint q̄ erāt ꝛ in aliud cōmutent. Et sic qd̄ erat panis añ ꝯsecrationē:iaȝ corpꝰ xp̄i est post ꝯsecrationē:qȝ sermo xp̄i creatu ram mutat:ꝛ sic ex pane fit corpꝰ xp̄i:ꝛ vinū cū aq̄ in calice mixtū fit sanguis ꝯsecratiōe v̄bi celestis. Itē Aug. ꝛ hr̄ ea. dist. vtrūsub figura. Voluit dn̄s hūc panē ꝛ vinū in mysterio:vere carnē suā ꝛ san guinē suū ꝯsecratiōe spūssci potētialr̄ creari. Et seqt̄. Ex substātia panis ꝛ vini mystice corpꝰ xp̄i ꝯsecrat. Et infra. Corpus xp̄i ꝛ sanguis in virtute spūssci ex panis ꝛ vini substātia efficit. Et sequit. Per spūsscm̄ hāc.s. panis substātiā suā efficit car- nem:ꝛ trāsit vinū in sanguinē. Et infra. Credēdū est ꝙ in v̄bis xp̄i sacra ꝯficiant:cuiꝰ eni potentia creant p̄riꝰ.s. panis ꝛ vinū:eiꝰ vtiq̄ v̄bo ad meliꝰ p̄creant. Itē in. c. cū marthe. de cele. mis. Panem ꝛ vinū in corpꝰ ꝛ sanguinē p̄prie cōmutauit. Itē ve nerab. Hugo. lib. ij. de sacra. parte. viij. c. ij. Sacrꝰ corporis ꝛ sanguinis sui:ipse dn̄s iesus xp̄s insti- tuit:qn̄ post cenā veteris pasche:panē ꝛ vinū i cor pus ꝛ in sanguinē suū potētia trāsmutās aplis in medū distribuit. Et ibidē. c. ix. idē ex intētiōe de- clarās. At per v̄ba sctificatiōis vera panis ꝛ vera vini substātia in verū corpꝰ ꝛ sanguinē xp̄i ꝯuerti tur:sola spē panis ꝛ vini remanēte:ꝛ substātia in substātiā trāseūte. Cōuersio aūt ipsa nō s̄m vnio- nem:sed s̄m trāsitionē credēda est:qm̄ nequaq̄ es sentia essentie in augmētū accedit vt per illud qd̄ accedit:id ad qd̄ accedit:maiꝰ fiat:sed trāsitiōe vt id qd̄ accedit:cū illo ad qd̄ accedit:vnuȝ fiat. Nec sic in pane xp̄i corpꝰ ꝯsecrare dicimus:vt de pane corpꝰ xp̄i esse accipiat:nec q̄si nouū corpus subito factū:de mutata essentia.s. panis:sed in ip̄m corpꝰ verū mutatā essentiā:nec ipsam substātiā panis ꝛ vini in nihilū redactā:qȝ desijt esse qd̄ fuit:sed mu tatā potiꝰ:qȝ cepit esse aliud qd̄ nō fuit. Et aliud ip̄m qd̄ cepit supple substātia panis esse:ex ea es- se nō accepit:qȝ priꝰ panis fuit:sed ipsa esse acce- pit qn̄ desijt esse qd̄ fuit. Ex his et alijs plurimis autoritatibꝰ sanctoꝝ habet ꝙ corpus xp̄i est in sa cramēto p trāsmutationē vel ꝯuersionē aut trās- substātiationē substātie panis ꝛ vini in corpus et sanguinē xp̄i. In dictis aūt autoritatibꝰ sunt q̄dā sobrie exponēda:qbꝰ dr̄ ꝙ panis ꝛ vinū sit sanguiȝ ꝛ corpꝰ xp̄i:q̄ quō intelligēda sint postea lect. xlix. docebit. Et p̄pter hoc p̄dicta v̄boꝝ forma dr̄ con- uersiua:qȝ dū ipsa rite a sacerdote sup panē ꝛ vi- num p̄fert. panis ꝛ vini substātia i corpꝰ ꝛ sangui nē xp̄i ꝯuertit. ¶ C Qȝ ḡ ex declaratiōe eccle:ꝯfor- miter ad sctōꝝ autoritates:credēdū ē corpꝰ xp̄i in sacro esse p ꝯuersionē panis i ip̄ȝ. Videndū quō intel ligēda sit ipa ꝯuersio:vbi tria sūt p̄drēda. Primo q̄d sit ꝯuersio. Scd̄o q̄d in q̄d ꝯuerti possit. Tertio q̄ sit ꝯuersiōis panis i corpꝰ xp̄i ꝯuertat. ¶ Quoad p̄mū notādū:ꝙ ꝯuersio q̄ ē trāsitio vnīꝰ i aliud:duo dicit.s. d̄sitionē alicuiꝰ rei:ꝛ successionē alteriꝰ. Si el legit aq̄ ꝯuersa i vinū i nuptijs. Io. ij. desijt i hy drijs aq̄:ꝛ successit vinū:hoc est ꝙ forma aq̄ in hy drijs desijt esse:ꝛ successit forma vini in materia aq̄. Vl tota aq̄ sb̄a d̄sijt:tota sb̄a vini successit:q̄ppe sic ei vtrūq̄ potuit. Qd̄ ār hoꝝ sciri:sit ip̄e nouit q̄ fe- cit. Sic i ḡnatiōe naturali igniȝ ex aere:aer ꝯuertit i ignē:dū corrupta forme aeriȝ:succedit forā igniȝ: sic albū v̄tit i nigrū:dū albedi d̄sinēti succedit ni- gredo. ¶ Est ḡ ꝯuersio successio entitatiȝ positiue ad ētitatē positiuā d̄sinētē. Iliud v̄o s̄ȝ opi. Sco. dr̄ succedere ꝙ ad d̄sitiōeȝ alteriꝰ nouū eē r̄cipit:aut i eē qd̄ hȝ ꝯs̄uat:ita ꝙ nisi aliud d̄sineret:ip̄m n̄ reciperet nouū eē nec i eē qd̄ hȝ ꝯs̄uaret. Ex q̄ seqt̄ ꝙ corru- ptiōi ḡmis i t̄ra n̄ succedit sol i celo:q̄uiȝ corruptio ḡmis ꝯs̄uet:maneret ei nihilominꝰ si ḡmis corru- ptio n̄ p̄cessisset. ¶ Scd̄o seqt̄ ꝙ d̄ rōne successiōis nō ē ꝙ succedēs sit i eadē materia sub eisdē accidē tibꝰ:vl i eodē loco i q̄:qbꝰ:vl q̄ fuit id cui succedit. Pȝ ex scd̄o. Vn̄ si deꝰ ꝯs̄uaret solē i celo ad d̄stru- ctionē alicuiꝰ aialis i t̄ra alr̄ nō ꝯseruaturꝰ:sol q̄ tū ad esse in q̄ ꝯs̄uat:succederet aiali ꝛ aial d̄sinēs ꝯuerteret p ꝯñs i solē. ¶ Tertio seqt̄ ꝙ nō ē d̄ rōne successiōis vt sit nouitas aliq̄ i succedēte:qȝ si res aliq̄ i suo esse qd̄ habuit sine sui mutatiōe ꝯs̄uaret ad corruptionē alicuiꝰ rei alr̄ n̄ ꝯs̄uāda:illa succe deret rei corrupte sine sui mutatiōe ꝛ q̄lȝ nouita- te. Sn̄ia ē Scoti q̄dl. q. x. ¶ Et posset rō assignari: qm̄ qȝ res d̄ nouo p̄ducta.i. accipiēs eē post n̄ esse ad d̄sitionē alteriꝰ succedit d̄sinēti rōne res ꝯserua ta i. accipiēs esse post esse p̄cedens ꝛ desitionē al- terius succedit ei:nulla eni potest assignari rō di- uersitatis cum ꝯseruatio est quedā p̄ductio:nam vtrobiq̄ ad esse cause sequit effectus:qui causa cessante nō sequeret. Posita eni causa sufficiente ꝛ producēte:ponitur effecꝰ de nouo:si prius non fuerit:aut ponit nō de nouo si prius fuerit:ꝛ hoc

Eusebiꝰ emissenꝰ.

Ambro.

Augu.

Hugo.

Cōuersio duo dicit.

Succedere q̄d dicatur.

si eadē fuerit cā pducēs et ɔseruās. Nec minus hȝ
esse effect⁹ a cā ɔseruāte: q̄ a cā pducēte: qꝛ ita cō
seruatū nō esset submoto ɔseruāte: sicut pductuȝ
nō esset remoto pducēte. ¶ D Per hoc pȝ ad sm
qd in qd ɔuerti possit: nā sūe res aliq̄ ɔuerti pōt in
aliā: dū vtraq̄ est in ptāte agētis q̄tū ad eē vel cō
seruari: et nō esse simplr vel sm qd. Un̄ dr primo q̄
nō solū corp⁹ in corp⁹: aut sūba in sūbam: seu acci
dēs in accidēs: sȝ spūs in spm: et corp⁹ in spm: et spi
rit⁹ in sūbam corpalē: sūba in accidēs et accidēs in
sūbam: et gnāliter quodlibet creatū in creaturam
quālibet pōt cōuerti diuina ptāte. Pȝ: qꝛ cū queli
bet creatura eque est in pleno ptāte dei quātū ad
esse et nō esse pōt quālibet creaturam annihilare: et
ad desitionē alteri⁹ cuiuscūq̄ pducere: sīr pt quā
libet creaturā ɔseruare ad desitionē alterius. Qđ
cū facit: creaturā q̄ desinit in eā quā sic ɔseruaret
pducit: ɔuertit. Nec tn̄ pp talē cōuersionē vnū fit
reliquū: hoc est si corp⁹ cōuertit in spm: nō tō corp⁹
fit spūs: neq̄ materia fit forma si in formā cōuerte
ret: nō substātia accidēs: vl ecōuerso: cū conuertit
vnū in aliud: nō est vnū fieri aliud: sed est vni desi
nēti succedere aliud: ȝ in casu ex corpore fit spūs:
et ex materia fit forma: qđ nihil aliud est dictu: nisi
q̄ desinēti corpori succedit spūs. Sicut in gn̄atiōe
naturali ignis ex aere: aer non fit ignis: nec forma
aeris fit forma ignis: sȝ forma aeris corrūpit et p-
ducit in eadē materia forma ignis: qđ est conuerti
aerē in ignē: siue formā aeris i formā ignis. ¶ Se-
cūdo dr q̄ nihil cōuerti pōt in deū: vel in aliqđ in-
trinsecū deo. Probat qꝛ nihil intrinsecū deo est in
ptāte dei quātū ad esse et nō esse: qꝛ esse intrinsecū
deo: est de⁹: et necesse esse et nō possibile nō esse. Po
tētia em̄ diuina est tm̄ respectu possibiliū: vt decla
rāt doctores circa distinctionē primā: et iō nō succe
dit esse diuinū cuicūq̄ creature desinēti: cum siue
creatura desinat: siue nō: necessario est de⁹: nec so-
lū necessario est: sȝ necessario est immutabilis: et iō
nō tm̄ quoad esse nō succedit: sed etiā q̄tū ad oēm
modū sui esse nulli creature succedit. ¶ E Sȝ for-
te qs diceret ɔ primū. Illud videt ɔ dcm̄ Aug. sup
Gen. dicētē lib. vii. Oē corp⁹ in oē corp⁹ posse mu-
tari nō defuerūt q̄ assererēt: corp⁹ aūt aliqđ cōuer
ti in aīam: fieriq̄ naturā incorporeā nec quēq̄ sen
sisse scio: nec fides hȝ. Et eodē lib. expressi⁹ dr idē.
Oē inq̄t corp⁹ in oē corp⁹ mutari posse credibile ē
quodlibet aūt corp⁹ posse mutari in aīam: credere
absurdū est. ¶ Itē Boeti⁹ in lib. de duab⁹ naturis
dicit. Neq̄ corporea substātia in incorporeā sub-
stātiā mutari pōt: nec incorporea in seinuicē muta
ri: pprias formas mutāt: sola em̄ in se inuicē mu-
tari pñt: q̄ hñt vni⁹ nature cōe subiectū. ¶ Itē non
videt q̄ substātia possit cōuerti in accidēs: qꝛ non
pōt fieri inherēs: nec absolutū pōt cōuerti i respe-
ctiuū: qꝛ tūc absolutū reqreret duos terminos. Itē
q̄titas panis nō pōt ɔuerti in corpis xp̄i q̄titatē
qꝛ nō pōt corp⁹ xp̄i quātificari p q̄titatē panis: cū
nō sit debita cōmēsuratio. ¶ Ad illa dr ad primū
q̄ btūs Aug ibi loquit de ɔuersiōe prime pductio
nis vbi de corpore materiali aliud corp⁹ pductuȝ
est: vt de materia informi celū et elemēta: ibi incre-
dibile nō est de quolibet corpe: q̄dlibet pduci po-
tuisse: sȝ nō de corpe in spm: qꝛ ostēdere vult q̄ aīa
nō est pducta de materia siue corpe materiali. Ut
pōt dici q̄ vult q̄ min⁹ possibile est corp⁹ in spm cō
uerti: q̄ corp⁹ qđlibet in qđcūq̄ corp⁹: qꝛ pl⁹ ɔue-
niūt corpa q̄cūq̄ inter se: q̄ corp⁹ cū spū. Uerū hoc
dici posset referēdo ad potētiā naturalē: sȝ respe-
ctu diuine potētie: cui oīa eq̄ subsunt: nec vnū est
magis possibile altero. Iō finalr pt dici btm̄ Aug.
ita opinatū fuisse vel sm alior opinionē locutū eē
Nec pbat q̄ opinat: nec assertiue loquit asserēdo
vnū: negādo aliō: sȝ dr credibile est. Et i alia parte
nec quēq̄ sensisse scio: nec fides hȝ et postea: absur
dū est hoc asserere. i. nō est vsitatū nec certū. ¶ Ad
Boetiū dr: q̄ loquit de cōuersiōe naturali et imme
diata: q̄ reqrit subiectū cōe: et pncipia agēdi et patiē
di mutuo in cōuersis. Dicit em̄ ibidē: q̄ nō pōt es
in lapidē pmutari: qđ intelligi nō pōt nisi de ɔuer
siōe naturali et imediata. Quo aūt vō suo teneat ɔ
Euticē: ɔ quē ibi loquit: alibi vidēdū est. ¶ Ad ter
tiū et quartū dr: q̄ fundat sup falsa imaginatione:
q̄ est q̄ termin⁹ ad quē cōuersiōis induat cōditiōes
termini a quo: qđ falsum est: qꝛ si termin⁹ ad queȝ
ɔuersiōis recipit esse sm ɔuersionē recipit esse sm
ɔditionē pprie nature: vt pȝ etiā in cōuersiōe na
turali. Iō si accidēs ɔuertit in substātiā: substātia
seruat ɔditionē suā et ecōuerso si substātia in acci-
dēs: accidēs tȝ suas ɔditiones: et si absolutū i respe
ctiuū: respect⁹ habebit fūdamētū et terminos suos
q̄s nō habuit absolutū ɔuersum. Sic si q̄titas pa-
nis ɔuerteret in q̄titatē corpis xp̄i (posito q̄ q̄ti-
tas sit accidēs absolutū corp⁹ xp̄i) pp̄ter hoc nō ex
tēderet q̄titate panis: qꝛ ɔuersa desinit eē: sȝ q̄ti-
tate sua ppria: q̄ succedit q̄titate panis ɔuerse: et
p hoc pȝ scdm. ¶ F Quoad tertiū scȝ quo spē cō-
uersionis panis conuertat in corpus xp̄i. Nam in
allegatis auctoritatibus q̄nq̄ dicitur mutari: q̄nq̄
conuerti: et q̄nq̄ trāssubstantiari. Quomodo ergo
se habeat conuersio ad trāsmutationē: quomodo
ad transsubstātiationem: inquirendū. Dicendum
itaq̄ est: q̄ mutatio multipliciter accipitur tam a
philosopho q̄ a sanctis: possunt aūt acceptiones
iste reduci ad tres. Un̄ potest accipi mutatio lar-
ge siue communissime: et sic mutari est rem incipe-
re vel desinere esse: aut se habere aliter posteri⁹ q̄li
ter se non habuit prius instantanee vel successiue
et sic est genus ad motū et conuersionē: qꝛ mot⁹ di
cit successionē: et conuersio desitionē ɔuersi: q̄ non
importat mutatio in spē. Similiter ad creationeȝ
et annihilationem et alterationē: qꝛ in genere im
portat quicqd illi termini importāt in spē. ¶ Se-
cundo modo accipit stricte p receptione alicuius
forme substantialis vel accidentalis de nouo: vel
dimissione talis forme prehabite instantanee vel
successiue: et illo modo materia prima si fuisset
creata sub forma. i. simul creata cum forma: in in-
stanti sue creationis fuisset mutata: quia in illo in
stanti recepisset formā quaȝ ante hoc instans non
habuisset. ¶ Tertio modo accipitur strictissime: et
sic mutari est subiectū presuppositū recipere for-
mam: vel locū prius non habitū vel habitū: vel ta
lem perdere instantanee vel successiue: et sic accipi
tur. viii. physicor: vbi innuit q̄ mutari est rem ali
ter se habere pri⁹ et posterius Ex illo pȝ q̄ ɔuersio
non est mutatio scdo vel tertio modis saltem non
opȝ: sed tm̄ pmo modo: qꝛ qđ his duobus vltimis
modis mutat: nō desinit: qđ aūt conuertit desinit
esse. ¶ G Sed quō se habeat conuersio ad trans-
substantiationē / aduertēdū q̄ est cōuersio quedā
naturalis: quedā supernaturalis. Naturalis est q̄
fit a principiis nature psupposito subiecto vtriq̄
termino: vt est conuersio aeris in ignē. Supnatu-
ralis est q̄ fit actione diuina speciali preter ordinē
nature: et ista si fit inter terminos substantiales:
dicitur trāssubstātiatio. Si inter terminos accidē
tales: posset dici trāsaccidentatio. Si inter termi-
num a quo qui est substātia: et ad quem qui est ac
cidens possit circūlocutiue dici trāssubstantie ac-
cidētatio. Si ecōuerso posset dici transaccidentis
substātiatio. ¶ Pōt aūt ad trāssubstātiatio ad ppo
situ sic describi: est conuersio substantie totius in
sbam nō hñtē cōeȝ materiā cū pore. Cōuersio pōt
p ghe: qꝛ vbicūq̄ est transsubo: ibi est cōuersio: et
non econuerso. Primum patet: quia in omni trans
substantiatione terminus a quo desinit esse. Si
enim maneret: non esset transsubstantiatio: qꝛ ni-
hil transiret in aliud. Dicitur substantie: ad exclu

Nihil in deū vel in aliquod intrinsecuȝ deo ɔuer potest.

Augu.

Boetius.

Mutatio multiplr accipitur

Cōuersio duplex ē.

Trāssubstantiatio quid.

dendū trāsaccidētationē. Dicit toti⁹: qḋ ꝺ3 accipi
mixtim: i. cathegorematice ꝛ sincathegorematice
simul: vt exponit ip̄m ꝛ nihil ipsi⁹ quin ip̄m. Per
hoc excludit ḡnatio naturalis: i qua ı3 totū cathe
gorema. i. integrū trāseat in totū: vt dicit ph̄s i de
ḡnatiōe. Ḡnatio est trāsitio hui⁹ toti⁹ in hoc totū
Siq̇dē in ḡnatiōe ignis ex aere: toi⁹ aer corrūpit:
ꝛ toi⁹ ignis p̄ducit cathegorematice: nō tm̄ totus
a et capiēdo toi⁹ mixtim: qꝛ nō q̇cq̇d est aeris cor-
rūpit: qꝛ materia q̄ est p̄mo ps aeris: ꝛ postea pars
nō corrūpit: s3 manet sub vtroq̧ termino. Dicit in
subam ꝑpter ꝯuersionē sub̄e in accidēs: q̄ nō trās-
substātiatio: s3 magꝭ trāssubstātie accidētatio. De
vltimo: nō habētē cōem materiā cū alia: ꝑpter cō-
uersionē forme subalis p ḡnationē de nouo p̄du-
ctā: qꝛ ı3 ibi sit ꝯuersio toti⁹ forme corrupte i formā
p̄ductā: qꝛ nihil forme corrupte manet: tm̄ non est
trāssubstātiatio: qꝛ forma corrupta ꝛ forma geni-
ta hn̄t eādē materiā cōem. ¶ H Ex his pꝫ q̄ trās
substātiatio est sp̄ēs ꝯuersiōis supnaturalis / et p
ꝯn̄s sp̄ēs ꝯuersiōis in ḡne. Pꝫ q̄ nulla potētia na
turalis pōt in trāssubstātiationē: qꝛ nulla h3 i sua
ptāte totā subam cōpositā q̄tū ad materiā ꝛ for-
mā: cū materia naturalis sit ingenerabilis ꝛ incor
ruptibilis: neq̧ subaꝫ simpliciꝫ vt formā nisi mediā
te subiecto cōi vtroq̧ termino trāsmutatiōis: sed
vbi manet materia cōis ibi nō est trāssubstātiatio
vt patuit: ergo nulla virt⁹ naturalis h3 in sua fa-
cultate trāssubstātiationē: sola itaq̧ potētia diuia
q̄ est infinita hn̄s in sua ptāte materiā ꝛ formā et
oē creatū ꝛ creabile pōt subas transsubstantiare.

Prolatio quāq̧ vbi sit ilsāti s̄ sbt ap̄liu panis: sed vez corp⁹ christi.

¶ Et p hoc ad ꝑpositū dꝛ: q̄ ꝯuersio q̄ suba panis
ꝯuertit in subam corpis xp̄i: est trāssubstantiatio:
panis q3 trāssubstātiat in verū corp⁹ xp̄i. Probat:
qꝛ ibi fit ꝯuersio toti⁹ sub̄e panis q̄tū ad materiā
ꝛ formā. Nā ibi desinit esse simplr tā materia pa-
nis q̄ ei⁹ forma: forte p subtractionē diuine ꝯser-
uatōis saluatis accidētib⁹ in suo esse sine subiecto
ꝛ succedit p verā p̄ntiā in locū sub̄e panis sub eis-
dē accidētib⁹ verū corp⁹ xp̄i ad panis desitionē: ḡ
est ibi vera trāssubstātiatio: s3 ꝯsequētia ex q̄d no
minis trāssubstātiatiōis. ¶ Possibilitas antecedē
tis q̄tū ad oēs ptes satis pꝫ: attēto q̄ oia creata
sunt eque in potētia obedietiali dei. Factū p̄batū
est autoritate ecclesie ꝛ sctōꝝ: qꝛ rōne p̄bari nō pt.
Et ı3 ita q̄ sub accidētib⁹ q̄ ante ꝯuersionē erāt in
suba panis p̄ns est p ꝯuersionē corp⁹ xp̄i: nec tm̄
afficit ab eis. Tū vt supra dictū est: sic esse p̄ns ac
cidētib⁹: nō est de rōne trāssubstātiatiōis. Tū3 qꝛ
de⁹ posset facer corp⁹ suū p̄ns accidētib⁹ panis sit
ꝛ sub̄e pāis: ita q̄ panis n̄ dsineret: s3 māeret cū cor
pore xp̄i: cū hoc nullā includat ꝯdictionē: vt statī3
patebit: ꝛ postea ꝯuertere panē i corp⁹ xp̄i iā p̄ns:
destruēdo panis subam: ꝛ ꝯseruādo corp⁹ suū ad
desitionē panis: ꝛ tūc nō est successio sub̄e ad sub-
stātiā sub accidētib⁹ illis: qꝛ pri⁹ fuit corp⁹ xp̄i sub
accidētib⁹ illꝭ eodē q̄ mō postea desinēte pane: ꝛ sic
nō succederet. ¶ I Posset hic dici q̄ adhuc eēt suc
cessio corpis xp̄i: nō q̄tū ad eē hic de nouo: s3 q̄tū
ad ꝯseruari sub speciēb⁹ panis. Sic eñ pōt esse cō
uersio in preexistēs: vt statim. I. Tū qꝛ sicut substā

Scotus.

tia panis: ita ꝛ accidētia ei⁹ pñt ꝯuerti i corp⁹ xp̄i
ꝛ sic desinerēt esse: ꝛ p ꝯn̄s corp⁹ xp̄i nō esset p̄ns ac
cidētib⁹. Tū qꝛ (vt sentit Sco.) suba panis posset
trāssubstātiari in corp⁹ xp̄i vt existēs in celo: absq̧
hoc q̄ acq̇reret nouā p̄ntiā ad sp̄ēs vel locū panis
qꝛ de⁹ pōt velle corp⁹ suū ꝯseruare: siue esse in ce-
lo: in ordine ad desitionē panis in altari oīs nō cō
seruatur⁹: in quo casu panis desinēs trāssubstātia
ret in corp⁹ xp̄i: vt pꝫ ex q̄d nois trāssubstātiatio
nis: ꝛ tm̄ nō esset in loco: vel sub speciēb⁹ panis cō-
uersi: s3 de facto p trāssubstātiationē panis i corp⁹
xp̄i corp⁹ xp̄i realr sit p̄ns accidētib⁹ panis ꝛ lo
co: q̄ panē pri⁹ q̄ desineret: ꝯtinebat. Hec, oia reci

tata sunt s̄m opinionē doctoris subtilis in quodli
be. q. x. ꝛ in. iiij. dist. xi. ¶ R Scōm v̄o opinionem

Guil. ocā.

Guil. ocāā: successio vltra p̄missa dicit p̄sentiā ei⁹
qḋ succedit accidētib⁹: vel loco ei⁹ cui succedit. Et
s̄m hoc describit trāssubstātiatōēꝫ sic: est successio
substātie ad substātiā desinētē esse simplr i se: sub
accidētib⁹ aliquib⁹ p̄prijs substātie desinētis. ad-
dēdū est: vel ad min⁹ i eodē loco. etiā addi opꝫ. nō
hn̄tis materiā cōem cū substātia desinēte. ¶ Ex q̄
pꝫ q̄ ad trāssubstātiatōēꝫ req̄rit aliqua nouitas
in termino trāssubstātiatiōis: qꝛ noua p̄ntia eius
sp̄ēb⁹ vel loco substātie desinētis: nisi forte p mira
culū pri⁹ ante ꝯuersionē fuisset p̄ns substātie desi
nēti: vt in casu statim supradicto. Sufficit eñ q̄ si
nō esset p̄ns ante ꝯuersionē fieret de nouo p̄sens p
ꝯuersionē. ¶ Scōo pꝫ s̄m illū doctorē: q̄ substan-
tia panis nō pōt trāssubstātiari in corp⁹ xp̄i vt in
celo: qꝛ deficeret ei⁹ p̄ntia. Si aūt substātia panis
cū accidētib⁹ ꝯuerteret in corpus xp̄i: sufficeret q̄
corp⁹ xp̄i p ꝯuersionē de nouo inciperet esse in loco:

Obiectio

quo fuerat panis substātia cū suis accidētib⁹: sic
si sola accidētia ꝯuerterent in corp⁹. ¶ Si diceres
Posito q̄ panis desineret in ordine ad corp⁹ xp̄i:
vt i celo absq̧ ei⁹ p̄sentia ad sp̄ēs panis: panis mu
taret ꝛ nō annihilaret: qꝛ desitio ei⁹ nō est absolu
te in nihilū: sed ad aliq̇d vere existēs: sc3 corp⁹ xp̄i
in celo: neq̧ est corruptio quia nō in materia: ergo

Rn̄sio.

trāssubstātiatio. ¶ Rn̄det q̄ talis mutatio panis
large capiēdo mutationē: s3 nulla illarū: sed est q̄-
dā mutatio supnaturalis cui nō est nomē impositū:
qꝛ nūq̄ facta est: nec fiet: s3 fieri posset. Harum
opinionū diuersitas magis ꝯsistit in q̄d nois trās-
substātiatiōis: q̄ in re ip̄a. ¶ L Sed circa ista mo
uent quattuor dubia. Primū: nā videt q̄ ꝯuersio il
la fit in sacro: nō sit trāssubstātiatio: quia nō est ad
substātiā tanq̄ ad suū terminū formalē: igr. Tenet

Primum dubium.

ꝯsequētia: qꝛ ois denolatio cuiuscūq̧ trāsmutatio
nis sumēda est a termino formali. Aīns pꝫ: qꝛ illa
ꝯuersio est ad vbi: sc3 ad p̄sentiā corporis Christi
loco ꝛ speciēb⁹ panis tanq̄ ad terminū formalē: et
nō ad substātiā corpis xp̄i. Qḋ p̄bat: qꝛ ad illud ē
cōuersio tanq̄ ad terminū formalē qḋ succedit de
sitioni panis: huic aūt nō succedit substātia cor
poris xp̄i: sed p̄sentia. Qḋ p̄bat: qꝛ substātia corpo
ris xp̄i nō recipit nouū esse ad desitionē panis: ma
nifestū est qꝛ prefuit. Nec ꝯseruatur in ordine ad
desitionē panis: qꝛ etiā si nō fieret ꝯuersio: hoc est
si panis nō desineret: nihilomin⁹ substātia corpo-
ris xp̄i cōseruaret in suo esse. Et sic pꝫ primū3 qḋ
nō succedit substātia corpis xp̄i. Scōm ēt pꝫ: quia
corp⁹ xp̄i accipit nouā p̄ntiā ad sp̄ēs panis: quib⁹
(desinēte pane) nūc de nouo est p̄ns: ḡ succedit q̄-
tū ad p̄ntiā localē. ¶ Scōm dubiū: vtrū panis cō-
uertat i solū corp⁹ xp̄i: an ēt i sanguinē i aīam: vel
in deitatē? Et vr̄ q̄ no solū in corp⁹: s3 ēt in sangui

Tertium dubium.

nē ꝛ aīam: qꝛ ad desitionē panis icipit eē sanguis
xp̄i ꝛ aīa sub sp̄ēb⁹ panis: ergo ꝯuertit in sangui-
nē ꝛ aīam. Tꝫ ꝯn̄a: qꝛ hic est desitio panis ꝛ succes
sio sanguis ꝛ anime xp̄i: ergo ꝯuersio hui⁹ in illa.
Tenet ꝯn̄a: qꝛ ista duo iportat ꝯuersio: ꝛ nihil aliḋ
Oppositū determinat magr̄ dist. xi. vt infra in re-

Quartū dubium.

sponsione ad dubiūꝫ. ¶ Tertium dubium: qualis
mutatio sit panis desitio: an sit āniħilatio: an cor
ruptio? Et videt q̄ sit annihilatio: quia nihil pa-
nis manet: nec materia: nec forma: nec prefuit: er-
go annihilatur. Oppositū: quia qḋ cōuertitur in
aliud non annihilatur: substātia panis conuertit
in corp⁹ xp̄i: ergo. ¶ M Quartū dubiū est ꝯ hoc q̄
panis cōuertitur in corpus xp̄i. Articulꝰ fidei in
vniuersali traditus non est limitandus ad intelle
ctū specialem: maxime nō ad illum qui est difficí-
lior: et ad quē plura vident sequi naturali rōni cō
traria et plura miracula. Sicut enim in naturali-
bus pluralitas sine necessitate vitāda est: ita ꝛ in

supernaturalib⁹ superfluitas miraculoꝝ. Sꝫ absq̄ ꝯuersione panis pōt saluari tota veritas sacri: ⁊ caueri miraculoꝝ pluralitas: ⁊ incōueniētia rōni naturali ꝯtraria: ergo. Cōsequētia nota ⁊ minor. Prima pars ptꝫ dicēdo: ꝙ cū subā panis manente esset verū corp⁹ xp̄i: qr ad veritatē sacri nihil aliud requirit nisi veritas signi ⁊ signati substantia panis cū suis accidētib⁹ eque ⁊ magis pōt esse signū sicut sola accidētia: qr subā panis cū suis specieb⁹ est nutrimētū ⁊ nō sole spēs: idō magis panis significat corp⁹ xp̄i in rōne nutrimenti spūalis. Silr qr ex multis granis panis ꝯficit vn⁹: significat vnitatē corpis veri ⁊ mystici: qd nō ꝯuenit accidētibus: ergo. Signatū etiā: scꝫ corp⁹ xp̄i eque pōt saluari cū substātia panis sicut cū accidētib⁹ solis: qr non magis repugnat sube esse cū substātijs: q̄ cū accidētib⁹ se nō afficiētib⁹: neq̄ accidētib⁹ cū accidētibus ꝯtrarijs: sed in sacro cū accidētib⁹ panis ē corpus xp̄i: ⁊ etiā accidētia corporis xp̄i: vt quātitas maior corporis xp̄i: si ponit accidēs distinctum a suba. Itē caliditas corpis xp̄i: cū frigiditate hostie et sic de alijs accidētib⁹ corpis ⁊ panis: quoꝝ multa vidētur ꝯtraria. ¶ Scdā pars minoris ptꝫ: scꝫ qd vitarent miracula: qr dicēdo ꝙ substātia panis maneret cū corpe xp̄i: nō opꝫ ponere desitionē materie panis cui⁹ desitio est miraculosa. ¶ Itē caueret ꝙ accidēs nō esset sine subiecto. Itē vitaret ꝙ sit actio ⁊ passio nullo subiecto p̄supposito. Itē vitaret deceptio sensuū. Itē ꝙ fit nutritio sine substātiali nutrimēto. Itē vitat ꝙ materia vel q̄ p̄nit vel q̄ nūq̄ de nouo creatur: vt dū ex sacro generātur vermes: siue dū corp⁹ ad sumptionē specierū sacramētaliū nutritur: ⁊ silia. Maior probat: qr ex quo fides nobis data est vt sit via ad salutē: ita dꝫ teneri p̄nt est magis idonea ad salutē. Sed ponēdo aliquē talē intellectū supra modū difficilem: et in plerisq̄ rōni naturali ⁊ rōni ac experiētie repugnātem: est occasio auertēdi oēs phos ⁊ naturalem rōnē loquētes a fide: vel saltē impediēdi eos ne ꝯuertātur ad fidē: dū dr eis talia esse de suba fidei: q̄ vidētur tā sensui: q̄ intellectui repugnare. Immo videt ꝙ negādo substātiā panis: tot occurrūt hic difficilia intellectu: quot in articulo incarnatiōis. Et mirū videt arguit Scotus: ꝙ in vno articulo q̄ nō est principalis articul⁹ fidei: debeat talis intellect⁹ asseri: ppter quē pateat ꝯtēptui oīm sequētiū rōnē. ¶ Itē in sacro veritatis: nulla dꝫ eē falsitas: accidētia ista significāt naturalr substantias: quas affecerūt: ⁊ si manet ibi illa substātia: significatio eoꝝ erit falsa. Nec valet dicere ꝙ significāt corp⁹ xp̄i qd ibi vere ꝯtinet: et hoc ex institutiōe xp̄i. Et illa significatio est vera: qr significatio naturalis nō mutat ppter significationē ad placitū: idō nō obstāte institutiōe xp̄i: manet significatio naturalis: qua significāt panē: idō eoꝝ significatio naturalis erit falsa: sꝫ si maneret substātia panis: vtraq̄ significatio tā naturalis q̄ ad placitū esset vera.

Scotus.

Rñsio ad primū dubium.

¶ R. Ad primū dubiū rñdeo p̄mittēs ꝙ tria ꝯcurrūt in trāssubstātiatione panis in corpus xp̄i due scꝫ mutatiōes ⁊ vna successio. ¶ Primū est mutatio deperditiua termini a quo: scꝫ substātie panis q̄ desinit esse simplr. ¶ Scdm est successio corporis xp̄i: qua fm esse suū nō nouū: sed preexistēs succedit desitioni panis: ⁊ illa successio fieri posset sine mutatione corporis xp̄i. Posset eñ de⁹ velle ꝯseruari corp⁹ suū in celo ad desitionē panis i terra: ita ꝙ pane in terra desinēte: si corp⁹ suū nō esset in celo: ipm de nouo pduceret in celo: in quo casu esset successio corpis xp̄i sine ei⁹ mutatiōe. ¶ Tertiū est mutatio localis acquisitiua termini ad quē scꝫ corpis xp̄i: qua incipit de nouo esse p̄sens specieb⁹ panis sine pditione sui vbi in celo ad desitionē panis. Et illa sunt sepabilia. Primū a scdo: qr panis posset desinere esse simplr: sꝫ nō succederet aliud: ⁊ tūc de illa desitio esset annihilatio. Scdm etiā separari pōt a tertio: qr posset corp⁹ xp̄i cōseruari in celo in ordine ad desitionē panis in terra: absq̄ hoc qd fieret p̄sens specieb⁹ panis. Sed tūc nō esset trāssubstātiatio fm ockam: sꝫ eēt fm Sco. Tertiū etiā posset separari a primo: qr posset corpus xp̄i fieri p̄sens specieb⁹ panis: pane desinēte: ⁊ esset simplex mutatio localis sine trāssubstātiatione. Pōt etiā illud tertiū separari a scdo: qr posset fieri p̄sens specieb⁹ panis ⁊ ꝯseruari: nō aūt ad substātiā panis desinētē. ¶ O Trāssubstātiatio aūt fm opinionē ockā: ꝯnotat oīa illa tria: sꝫ principalr cōnotet scdm. Sicut prāsere cōnotat actionē ⁊ tps: qr quocūq̄ deficiēte nō esset trāssubstantiatio: sꝫ sortiret aliud nomē impositū vel imponēdū. Scdm tn̄ principalissime cōnotat: qr ab illo impositū est nomē trāssubstātiatio. Scdm Scotū aūt solū duo prima cōnotat ⁊ nō tertiū. Nā fm eū deficiēte tertio manētib⁹ duob⁹ primis adhuc saluat rō trāssubstātiatiōis. ¶ Vñ fm eū triplr fieri pōt trāssubstātiatio: vel qd vna substātia desinēs esse ꝯuertat in aliā succedētē sibi fm esse nouū simplr siue in loco prioris substātie desinētis siue in alio loco. Ut si ad desitionē lapidis fm se totū: de⁹ pduceret aurū vel angelū lapis trāssubstātiaret in aurū vel angelū. Vel scdo ꝙ substātie desinēti succedat alia substātia fm esse suū: nō nouū: sed preexistēs in locū siue sub accidētib⁹ prioris substantie. Sicut in pposito: corp⁹ xp̄i fm suā substātiā succedit substātie panis: ⁊ fit p̄sens ei⁹ specieb⁹. Vel tertio ꝙ substātie desinēti succedit alia substātia q̄ ad ꝯseruari in suo esse iam habito: sine sui mutatiōe: quomō panis trāssubstātiari posset in corp⁹ xp̄i: vt in celo. Quātū ad primos duos modos cōcordat ockā: nō quo ad tertiū: ꝯcedit quidē sic fieri posse: sꝫ nō diceret tūc trāssubstātiatio. Nō de⁹ posset velle suū corp⁹ esse nō solū post desitionē panis: sꝫ in ordine ad ei⁹ desitionē: ita qd si nō prehaberet esse: vellet ipm de ipso nouo pducere in esse. Et fꝫ hac: sicut de⁹ dr rē creare q̄ vult eā esse post non esse simplr: ⁊ ꝯseruare cū vult eā esse post idē esse preacceptū. Ita pōt velle aliqd esse: siue quātū ad esse nouū: siue q̄tū ad esse antiquū i ordie ad aliā rē totalr desinētē: ⁊ sic qd: fm Sco. res desinēs conuerti ⁊ trāssubstātiari in aliā: fm ockā p̄o vltra illa requirit: ꝙ res fm esse suū nouū vel antiquum succedat in locū desinētis: vt possit dici trāssubstātiatio: ⁊ ita doctores illi nō dissidēt quātū ad rē: sꝫ tn̄ q̄tū ad vocabuli rōnē. ¶ P Per hoc ad formā rōnis dubij negeē ꝙ ꝯuersio illa in sacro nō fit ad substātiā tāq̄ ad terminū formalē. Ad pbationez est ad vbi tāq̄ ad terminū formalē: ⁊ nō ad substātiā corpis xp̄i: negeē illa copulatiua: qr vt patuit: ibi sūt due mutatiōes: ⁊ successio substātie ad substātiā: ⁊ ppter successionē substātie ad substantiā p̄ncipalr dr trāssubstātiatio: ⁊ nō ppter alias mutatiōes: sꝫ ipse reqrant. Et sic vocādo terminū formalē trāssubstātiatiōis illd qd p̄ncipalr ꝯnotat p nomē trāssubstātiatio: vbi scꝫ nō est terminus formalis sꝫ substātia corpis xp̄i ꝯseruata in ordie ad desitionē panis. Sicut i gñatiōe naturali forma q̄ pducit: pducit in materia forme corrupte: ⁊ ita i loco forme corrupte: ⁊ sic acqrit nouū vbi: ⁊ tn̄ vbi nō est termin⁹ formalis gñatiōis siue pductionis forme. ¶ Et cū arguit ꝙ substātia corpis xp̄i non ꝯseruat in ordine ad desitionē panis: negeē. Ad pbationē ꝯcedit ꝙ corp⁹ xp̄i pmaneret si panis nō desineret. Sꝫ ppter hoc nō tollit q̄n ꝯseruet ad desitionē panis: qr illud dr ꝯseruari ad desitionē panis alteri⁹: qd si aliud nō desineret: nō ꝯseruaret: aut si aliud desineret: ipm de nouo pduceret si nō esset. Et secūdū est in proposito: qr desinēte pane p verba cōsecrationis: si corp⁹ xp̄i nō esset in naturali sua consistentia de nouo produceret a deo ad

Trāssubstātiatio tripl'r fieri pōt.

platione verbo consecrationis per quā desinit substātia panis. Et cū arguit ad pbādū q vbi sit terminus formalis: qr corpus xpi quātū ad nouū vbi qd acquirit: succedit desitioni panis. Conceditur q vbi est terminus formalis: sz nō trāsubstāntiatōis: sz motus localis q est alia mutatio a trāsubstātiatiōe: req̄sita tñ sm vnū modū loquēdi ad trāsubstātiatione: nō sm aliū. ¶ Q Si q̄rit iuxta modū loquēdi occā: cū id in qd fit trāsubstātiatio succedit in locū cōuersi: verū semp sit in loco cōuersi diffinitiue: vel an possit in eodē esse circūscriptiue? Ad hoc rñdet occam. q. vi. quarti in solutiōe q̄rti dubij: q esse in hoc loco diffinitiue vel circūscriptiue accidit trāsubstātiatiōi: qr pōt esse trāsubstātiatio: siue id in qd fit trāsubstātiatio: sit in loco vno mō vel alio lz de facto in trāsubstātiatiōe sacrāli corpus xpi est in loco hostie nō circūscriptiue sz diffinitiue: vt infra patebit. Tñ si esset suba panis trāsubstātiati eq̄lis corpi xpi in celo posset corpus xpi ibi esse circūscriptiue: sicut in celo p partes suas loco z situ distinctas: posset ēt ibi esse diffinitiue: sicut plz de co trāsubstātiāti. Nec solū sub a equalis: sz z minor z maior pōt trāsubstātiari in subam hñtez esse in loco cōuerse circūscriptiue: z hoc vel tanq̄ in loco adequato maiori vel minori. Adequato q̄dē qr etiā naturalr idē corpus pōt fieri sub maiori loco z quātitate: z minori circūscriptiue: sine acq̄sitiōe z deperditiōe alicuius partis illius corporis: vt pz de corpore p rlo raro: postea dēso z ecōuerso. Multo magis pōt deus cōdēsare corpus suū vt existat circūscriptiue in minori loco: q̄ sit in celo: z p cōns pōt intātū cōdēsare corpus suū z eius partes vt possit circūscriptiue esse in loco parue hostie: quo casu manerēt partes distincte eius abinuicē loco z situ sicut in celo: nō tñ tm̄ distarēt sicut in celo: esset em̄ corpus minus z caput z singula mēbra minora sub hostia: q̄ in celo. Silr posset deus rarefacere corpus suum vt coassisteret maiori loco circūscriptiue: q̄ sit locus eius in celo. Posset quoq; deus granū milij trāsubstātiare in maximū mōtē existētē in eodē loco grani diffinitiue vel circūscriptiue p sui cōdēsatione3. Nō em̄ implicat cōdictionē corpus quātūlibet magnū p diuinā potētiā cōdēsari ad quālibet paruitatē: z ita posset mōs maximus cōdēsari ad paruitatē grani milij sine deperditiōe cuiuscūq; sibi essentialis. Posset etiā granū milij trāsubstātiari i mōtē: manēte mōtis magnitudine mōti ad locū grani: lz locus grani nō erit sibi adequatus. Nec opz id i qd fit cōuersio: esse in loco cōuersi adequate z p̄cise: sz sufficit q sit p̄ns illi loco: siue adeq̄to: siue maiori siue minori: dūmō nō sit totalr separatū a loco cōuersi. Nā si ex aq̄ gñat vapor: nō est ille vapor p̄cise in loco aq̄ cōuerse i vaporē: sz occupat lōge maiorē Sic ecōuerso dū vapor cōuertit in aquā: aq̄ habebit locū minorē loco vaporis. R ¶ Pro maiori aūt ostēsiōe possibilitatis hmōi trāsubstātiatōis: z clariori eius intellectu: pñt notari aliq̄ ppositōes. ¶ Prima. Deus p suā oipotētiā infinitā pōt quālibet creatā subam sm oēs suas ptes si est cōposita: vel si fuerit simplex sm totā suā z pfectā essentiā destruere. Patz: qr q̄cūq; pduxit pōt destruere: cū sm phm facilius sit destruere q̄ cōstruere. Nō em̄ q̄cūq; suba ex hoc q creata ē: hz necessitatē essendi simpliciter: qr p sui creationē non cōsequit exēptionē a diui i potētia: sz sicut cōtingēter mere creata ē: ita cōtingēter mere a deo cōseruat. Pōt g deus subtrahere suā manutenētiā siue cōseruatōe3, r̄specttu cuiuscūq; sube: q̄ scdō q̄libet harū desinet eē: qr sine eius cōseruatiōe vadit i nihilū: sicut p eius cōseruatōe3 saluat i eē. ¶ Scda ppositio. Deus pōt p eādē suā potētiā aliquā subam totalr nouā i eē pducere. Patz: qr cū sit ifinite potētie: nō est eius potētia p pductionē creaturarū actu pductarū exhausta: nec manus sue potētie abbreuiata: qr oēs ille finite sūt numero z pfectiōe. Siq̄dē oia fecit deus i nūero: pōdere z mēsura: g vltra has pōt alias totalr nouas pducere. ¶ Tertia. Deus pōt eadē v̄tute qua primo res in esse pducit de pure nihilo: ipsas iā annihilatas sm idē esse qd habuerūt reparare. Patz: qr nō ē maior rō ipossibilitatis: vt res reproducant postq̄ in nihilū trāsierūt: q̄ vt pducerent postq̄ nūq̄ fuerūt. Utroq; em̄ mō pducūt de pure nihilo ē. ¶ S Quarta. Deus pōt subam quā de nouo pduxit: silr eā q̄ p̄fuit z actu est: trāsferre ad locū sube q̄ totalr desinit eē: z facere p̄ntē accidētibus desinētis sube cōseruatis. Patz primū: qr minus est trāsferre q̄ creare. Primū patz p ppōnē scdam: g z scdz. Scda pars ppōnis: qr accidētia cōseruari sine subiecto nullaz includit cōdictionē: ergo a deo negādū nō ē. ¶ Preterea accidētia depēdēt ad subiectū tanq̄ ad cām extrinsecā: q̄ppe suba nō est de essentia accidētis z ita extrinseca accidēti. Sz oēm causalitatē cāe extrinsece deus pōt supplere: nō qd subiciat accidētibus sm q ea sustētet. i. cōseruet. ¶ Quita. Pōt deus subam destructā in loco i quo p̄fuit: reparare i ordine ad aliā esse desinētē: etiā cā q̄ actu est in loco suo in q̄ actu est ad alterius sube desitionē cōseruare: ita q cā si nō esset de nouo pduceret ad totalē desitionē alterius sube in alio loco: Patz ex priorib⁹: z qr nulla hic pōt assignari cā ipossibilitatis: quia nulla oino implicat cōdictio. ¶ Ex illis manifeste appet possibilitas trāsubstantiatiōis sm ambas vias supra tactas. Pōt em̄ deus subam panis destruere ex ppōne prima. Pōt corpus suū in ordine ad desitionē panis cōseruare ex ppōne q̄nta. Pōt illud facere p̄ns speciebus panis cōseruatis ex ppōne q̄rta. Hec cū facit panē i corpus suū trāsubstantiat: vt pz ex trāsubstātiatiōis diffinitiōe. Pōt et agēs naturale formā in formā cōuertere corrūpendo formā in materia existētē: z aliā in eādē materiā introducēdo: siue de nouo pducēdo: nō materiā quā nō hz i sua facultate q̄tū ad esse z nō esse. Hec aūt est i ptāte dei nō minus q̄ forma: ergo pōt totā materiā z formā in totū cōuertere: destruēdo illud totū z pducēdo aut cōseruando illud totum. ¶ T De scdo dubio dr primo: q panis nō cōuertit in deitatē: qr pz ex statī. s. dictis q i deitatē nihil cōuerti pōt: ipsamq; pp suā necessitatē z imutabilitatē nulli posse succedere. Scdo ex eisdē dictis patz: q qr q̄libet creatura i quālibet cōuerti pt ptāte diuina: panis suba cōuerti pt i aiaz xpi vel sanguinē: sz an de facto cōuertat panis in animā z sanguinē zc. q̄tiēs missa rite celebrat: d hoc q̄rit dubiū. ¶ Ubi d primo firmiter tenēdū ē: q scdm cōsecratōe sub spēbus panis est verū corpus xpi: tale q̄le est i sua naturali cōsistētia. i. q̄le est ad dexterā pris: nō mortuū: sz viuū: z p cōns vitalibus humoribus plenū nō mortale: sed gl'iosum. Est g ibi aia xpi: sanguis: diuinitas: ac cetera q̄ in corpe sunt: aut i celo existēti vniunt: hec sufficiēter. s. sūt declarata lec. xxxix. z. xxxvij. ¶ Sz an oia ista sint ibi p cōuersionē panis in illa: siue ex vi cōsecratiōis: aut q̄dlibet hoz sit terminus formalis z p se cōuersiōis: aut solū corpus xpi: hoc est qd nūc inquirimus. ¶ Pro cuius decisiōe est notādū post venerabilē Guil. occā. q. vi. li iiij. z i trac. suo glo so de sacro eucharistie. c. iiij qd cōuersio z trāsubstātiatio dupliciter accipit. Uno mō cōiter siue large: z vt ē. descripta est: z hoc mō cōuersū desinēs cōuertit i q̄dlibet sibi succedēs. Alio mō accipit magis pp̄ie strictē z sic cōuersio ē successio alicuius primo et p̄ncipalr itēti a cōuertēte: nō qr cōiūctū alteri ad cōuersū desinēs Illud aūt dr primo z p̄ncipalr itēdi a cōuertēte: q nō itēdit: qr cōiūctū alteri: sz ēt si eēt p se ab aliis separatū itēderet a cōuertēte tanq̄ terminus cōuersiōis ita q cōuertētes faceret ipz succedere desitōi cōuersi. ēt si ipm eēt ab oibus aliis separatū. ¶ Scdo aduertēdū q terminus p se z formalis ē dupliciter pt accipi. Uno mō vt distinguit a termio p accidēs: z sic ter

Rñsio.

Rñsio ad scdm dubium.

Dubium.

Rñsio ad dubium.

Terminus p se, formalis accipi pōt dupliciter.

min⁹ p se ɔuersiōis dr entitas illa positiua, q̄ veri succedit ɔuersio: ⁊ hoc modo q̄libet ɔuersio hꝫ terminū per se. Et si vni rei ɔuerse succedūt plura a se distincta: qd̄libet illoꝝ est termin⁹ per se ⁊ formalis. Immo in casu erūt tot ɔuersiones: q̄t sunt succedētia distīcta: q: mot⁹ ⁊ mutatio vnitatē accipiūt a termino. Termin⁹ aūt p accidēs dr q̄ nō succedit ɔuersio: sꝫ ɔiūct⁹ est succedēti sicut, caliditas posset dici termin⁹ p accidēs albefactiōis si albū calefieret. Talis aūt termin⁹ p accidēs simplr nō est termin⁹ ɔuersiōis vel pductiōis: q: simplr nō pducit̄ illa pductiōe: nec succedit ɔuersio. Sic em̄ nihil pōt pduci nisi a cā p se: ita simplr loquendo nihil est termin⁹ pductiōis nisi termin⁹ p se. Sic mō d ɔuersiōe. Alio mō dr tmin⁹ p se: ⁊ formal' vt dr significat ꝫ fiꝫ min⁹ pncipalē: ⁊ sic tmin⁹ p se ⁊ formal ē tmin⁹ pncipalr a ɔuertēte itēt⁹ ad itellectū stat expssū. ❡ V Per hoc rndet̄ ad dubiū p duas ppōnes. ❡ Pria: accipiēdo ɔuersionē ⁊ trāssubstātiationē pmo mō siue cōiter: sba panis ɔuertit̄ ac trāsbat̄ nō solū in corp⁹ xpi: sꝫ ēt in aīaꝫ: in sanguinē ⁊ in accidētia corpori xpi inherētia tāq̄ in terios p se: pmo mō accipiēdo terim p se. Probat̄: q: illo mō panis ɔuertit̄ in oē succedēs desitiōi panis: sꝫ oīa q̄ dicta sūt succedūt pani: ergo. Cōsequētia nota: ⁊ maior ptꝫ ex notabili. Et minor pbat̄: q: ad d sitionē panis p plationē v̄boꝝ sacr̄aliū: oīa illa incipiūt esse sub spēb⁹ panis: ergo succedūt. Sic em̄ panis sbam ɔuerti i aīam xpi nihil aliud est: q̄ ad plationē v̄boꝝ sacr̄aliū p q̄ desinit panis sub ei⁹ spēb⁹ icipe aīam xpi. Et q: ita vere icipit aīa xpi d nouo esse sub spēb⁹ panis sicut corp⁹ xpi: ⁊ ita vere ac si panis ɔuersio esset pmo: ⁊ solū in aīaꝫ xpi: ideō aīa vere ⁊ p se est termin⁹ ɔuersiōis hui⁹: sꝫ n̄ termin⁹ pmo intēt⁹. Ex illo seq̄t̄ q̄ tot sūt ɔuersiones in ɔsecratiōe eucharistie: q̄t ibi incipiūt esse d nouo sub spēb⁹ panis entia realr distīcta ⁊ ab inuicē sepabilia: vñ est ibi trāssubstātiatio panis i corpus. Itē panis in aīaꝫ. Itē panis in sanguinē. Itē trāssubstātie accidētatio panis in accidētia lꝫ tm̄ vnū sit ɔuersū ⁊ trāssbatū. s. sba panis. Sicut si in aliq̄ subiecto acq̄rerent̄ plura accidētia simul ꝛpe vt color: caliditas: raritas ⁊c. nō obstāte mobilis vnitate: sūt ibi diuerse mutatiōes tot: quot q̄litates itroducūt̄: ⁊ q̄libet q̄litas esset termin⁹ sue mutatiōis. Ita in pposito. ❡ X Scd̄a ppō: accipiēdo ɔuersionē scd̄o mō stricte ⁊ ppē ⁊ sitr terminū p se ⁊ formalē p terio pmo intēto: ɔuersio panis nō fit in aīam xpi: nec in ei⁹ sanguinē: nec in accidētia: sꝫ tm̄ in corp⁹ xpi tāq̄ in terim ei⁹ p se pmū ⁊ formalē. Probat̄: q: tm̄ corp⁹ xpi est ibi p se nō vt ɔiūctū: q̄m si esset separatū ab aīa ⁊ a sangnie sicut fuit i triduo mortꝭ xpi: tūc ad plationē v̄boꝝ ɔsecrationis: esset tm̄ ibi corp⁹ cū diuinitate: ⁊ nec aīa: nec sanguis: nec opatiōes vitales. Ad plationē ei v̄boꝝ ɔsecratiōis a sacerdote sup materia ɔuenīēte cū debita intētiōe: diuia p tāte semp icipit esse sub spēb⁹ panis id qd̄ sigt̄ p terminos forme ɔsecrationis. i. corp⁹ xpi: ⁊ tale q̄le est in naturali ɔsistētia. i. cū oīb⁹ sibi vnitis ⁊ inherētib⁹ ⁊ ɔiūctis ⁊ ad hec req̄sitis. Et q: nō semp eadē insūt corpori: nec eadē ɔiūcta sūt: ideō nō semp eadē sūt pñtia spēb⁹ pāis ad v̄ba ɔsecratiōis. Illud itaq̄ qd̄ semp pñs est facta ɔsecratiōe: ⁊ qd̄ sigt̄ expsse p v̄ba ɔsecratiōis: ē pmo itētū a deo ɔuertēte: cetera v̄o scd̄ario. ❡ Y Et ita accipiūt ɔuerti ⁊ terminū p se ɔuersiōis doc. dicētes corp⁹ xpi esse sub spēb⁹ panis tm̄ v̄tute verboꝝ sacr̄aliū ⁊ ex vi ɔuersiōis: aīam v̄o ⁊ sanguinē ⁊ accidētia ibi esse p ɔcomitātiā: q: ɔiūcta sūt corpori in sua ɔsistētia naturali: cui si ɔiūcta nō essēt: nō ɔtinerent̄ sub spēb⁹: q̄tūcūq̄ sacerdos cū itētiōe debita pferret v̄ba ɔsecratiōis sup ɔuenienti materia. Silr cū dicūt sbam panis ɔuerti in corpus tm̄: ⁊ nō in aīam vel sanguinē. ⁊ ita loq̄t̄ glo. d ɔse. di. ij. q̄d est xpm mādncare di. In solā carnē panis ɔuertit̄: ⁊ vinū in sanguinē. ⁊ magt. di. xj. quarti sniarū. Lꝫ sub vtraq̄ spē sumat̄ tot⁹ xps: tm̄ non fit ɔuersio panis nisi in carnē: nec vini nisi in sanguinē. carnē ponit p corpore. Et p hoc ad rōnē dubij dr: q̄ pcedit de ɔuersiōe ad trāssbatiōnē cōiter dicta: q̄ ō ēt diffinita est. Sꝫ accipiēdo ppē ⁊ stricte: ⁊ diffinitiōi. s. dicte addere opꝫ: p se pmo ⁊ pncipalr: vt dicat̄. Trāssubstātiatio ē ɔuersio sbe totī⁹ in substātiā: p se pmo ⁊ pncipalr: nō hñtē cōem materiā cū ɔuersa. Et exponant̄ termini p se: pmo ⁊ pncipalr: vt nūc expositi sunt. Et ita ptꝫ ad illud dubiū: q̄ ō panis ɔuertit̄ vel nō ɔuertit̄ in solum corp⁹ vel etiā in aīam ⁊ sanguinē ⁊c.

❡ Lectio. xlij. A

D tertiū dubiū p̄cedētī lectione motū. s. an panis desitio dici debeat annihilatio: an corruptio? Rñdēdo. Notandū q̄ illud dubiū ortū ex incertitudine q̄d nois vocabuli. Nō em̄ apud oēs eodē mō accipit̄ vocabulū annihilatiōis. Certū est aūt q̄ annihilatio dicit desitionē rei: nō tm̄ oēm. Desitio v̄o est trāsitio rei aliq̄n exñtis in nō esse. Siq̄dē desinit qd̄ nō ē icipit: vt ptꝫ p ei⁹ expōnē. Trāsit aūt res in nō esse multiplr. Qñq̄ p solā separationē partiū suarum partib⁹ ipsis separati manētibus: sic hō desinit ⁊ trāsit in nō esse separata aīa itellectiua a corpore: sꝫ maneat aīa separata: ⁊ silr corp⁹. Sic totū integrale siue sit res vna ɔtinua natural': vt lignū: lapis: siue ɔtinuū artificiale: vt dom⁹ rustica desinit esse si ptes ab inuicē separent̄ localr ipsis tñ manētib⁹ in suo esse. Qñq̄ trāsit res in nō esse p desitionē alteri⁹ ptiū essentialiū altera pte manente. Sic oīs res natural' ɔposita ex materia ⁊ forma materiali siue extēsa corrūpit̄: ⁊ trāsit i nō esse p hoc q̄ forma ei⁹ substātial' n̄ manet: manēte tm̄ materia q̄ ē sue ɔpōnis ps alia. Sic lignū dsinit simplr ⁊ trāsit in nō esse dū ex eo gñat̄ ignis q: manēte materia ligni corrūpit̄ forma ligni: ⁊ itroducit̄ forma ignis i eādē materiā. Sic ēt brutū cū morit̄ trāsit i nō eē q: corrūpit̄ forma brutal': ⁊ itroducit̄ forma cadaueris i materiā bruti manē: ē. Qñq̄ res dsinit ⁊ trāsit in nō esse fꝫ se totū: q: nihil ipsi⁹ manet: sed qd̄libet ipsi⁹ ita trāsit in nihil siue i nō esse: hoc est ita simplr fm se ⁊ quodlibet sui non est: sicut nō fuit ante mūdi pductionē. Et isto mō trāsciūt i nō esse oēs res cōposite ex partib⁹ diuersarū rōnum: siue habeāt ptes: siue nō: dū desinūt: siue etiā sint res totales per se subsistētes vt angelus siue materie inherentes: vt forme substātiales ⁊ accidentales. Unde in corruptiōe ɔpositi substātialis puta ꝓbrutī vel aeris: ita forma substātialis trāsit in nō esse ⁊ nihil ipsius forme manet: sicut ante mūdi creationē nihil ipsius fuit: ⁊ ita trāsit in nō esse forma in corruptiōe cōpositi: sicut angelus si simplr destrueretur. Nec refert q̄tum ad nō esse: q̄ forma desinit in materia: ⁊ q̄ angelus desinit extra materiā. Nam vbicūq̄ res fm se: ⁊ qd̄libet sui desinit: nihil ipsius manet. ❡ B Nec ideo forma desinēs in materia min⁹ trāsit in nihil aut in nō eē: q: fm aliquos manet in potētia materie. Tū q: nō pl⁹ manet in potētia materie q̄ in potētia agētis: sꝫ nō obstāte illo esse: qd̄ hꝫ i potētia agētis trāsit in purū nihil. i. i nō esse simplr: ergo silr nō obstat q̄ manet in potētia materie. Itē nō obstāte illo eē in potētia materie: forme pōt creari a deo: q: oē pducibile a natura de potentia materie: pōt simplr creari a deo: sed q̄cq̄d creat̄ de nihilo producitur fm magistrū dist. j. li. ij. sniarū. Ergo non obstante illo esse in potentia materie trāsit in purū nihil. ❡ Preterea: forma materialis potest a deo annihilari et ita reduci ad purū nihil: ⁊ tm̄ annihilata

Rñsio ad tertiū dubium.

Annihilatio: ⁊ desitio q̄d dicāt ⁊ quo differant.

Mag. sen.

manet in potētia materie: quia pōt reproduci ad esse actuale in materia: et hoc est esse in potētia materie. ¶ Si dicis q̄ forma corrupta non pōt reproduci ab agēte naturali. v. phisi. et .ij. de generatione in fine. Sed solū a deo non de potētia materie sed p creationē. Illud est pro dicto pbādo: qr tunc forma naturalr in materia corrupta nō manet in materia potētia: quia nō pōt reproduci de potentia materie: qr nō per agēs naturale: nec per agēs supnaturale: quia deus nō agit de potētia materie: q̄ nō indiget in sua actiōe materia. ¶ Preterea illud esse in potētia materie non est aliquod esse reale distinctum a materia et agente. Nihil enim aliud est q̄ posse pduci concurrēte materia: sicut esse in potentia dei agentis nihil aliud est q̄ posse produci a deo agente: et non dicit aliqd esse creabile in deo: vt ostendit magister disti xxxv. primi. in simili de esse in scientia dei. Posse autem pduci a deo: vel posse pduci concurrente materia: nihil ponit impossibile sic produci: ideo illo non obstante: tale possibile est purum nihil. Similiter et accidens quod abijcitur in alteratione trāsit simpliciter in non esse: sicut nō fuit ab initio ante mūdi productionem. ¶ Item desitio rei siue in materia siue rei totalis potest fieri aliquando a causa naturali: sicut in generatione substantiali: siue accidentali qñ corrumpitur totum compositum sir et forma substantialis: et generatur noua forma in priori materia: et per hoc nouū cōpositū. Quando qz fit a causa supnaturali non concurrente actiua causa naturali: vt si de⁹ immediate destrueret formam hoīs vel asini in materia: silr in destructiōe charitatis et grē. ¶ C Cōsequēter nota q̄ annihilatio dupliciter pōt accipi.

Annihilatio dupl'r capitur.

Uno modo vt est desitio rei ſm se et quodlibet sui: qua redigit in puruz nihil: sicut fuit purū nihil ante mundi creationē. Hoc est q̄ ita trāsit in non esse simpl'r q̄ nihil ipsi⁹ manet in materia: sicut nihil ei⁹ in natura fuit ante mūdi pductionē: et hoc a cā nō requirēte in sua actione materiam. ¶ Ex quo ptz q̄ illo mō distinguit a corruptiōe cōpositi substātialis: qr illud in sua corruptione nō desinit ſm se et qōlibet sui: manet em̄ materia. Distinguit etiā a corruptiōe forme substantialis vel accidētalis in materia naturali: qr lz forma talis simpl'r transit in nihil: vt pbatum est: qr tn̄ hāc desitionē causat causa q̄ requirit materiā: ideo non annihilatur: sicut ecōuerso: lz forma per generationē producta vere pducat de nihilo: hoc est postq̄ nihil fuit: qr tn̄ producit ab agente qd requirit materiā: ideo non creatur: sed fieri dr ex vel de potētia materie: non q̄ prius ſm qdcunqz esse fuit in materia: sed qr ad eius pductionē a tali agente requirit materia manens. Ita forma corrumpitur in potētia materie: nō q̄ ſm aliqd sui manet in materia: sed quia ad ei⁹ corruptionē ab agente tali naturali requiritur materia. Scdo modo accipit annihilatio vt non solum negat esse annihilati. sed etiā negat successionem cuiuscunqz positiui: et illo modo nihil qd cōuertit in aliud: q̄tus simpl'r desinat esse: annihilatur. Et diffinitur vt .S. addēdo sine successione alicuius entitatis positiue. ¶ E Per hec ad dubiuz rñdet per duas ppōnes. Prima. Accipiendo annihilationē primo modo: substātia panis vere annihilatur in ɔuersione ei⁹ i corpore xpi. Probat: quia vere redigitur in purū nihil ſm se: et qōlibet sui: ad sensum .S. positum. Probat: quia substantia panis nō hz veri⁹ vel actuali⁹ esse in corpore xpi succedēte: q̄ in potentia dei creatiua ſm ɔtinentiā virtualem vel pfectionalē: aut quocūqz alio modo exprimat. Sed non obstante tali esse in potētia dei vere annihilaret: si desineret ſm se et qōlibet sui: materiā. s. et formā: nō succedēte corpore xpi: ergo nec obstat esse qd dr hre i corpore xpi. Cōsequētia nota cū maiori. Sed minor pbatur: qr nisi sic nō posset a deo annihilari: qr q̄tumcunqz reducit ad primū nihil semp manet in potētia dei: qr semp pōt recreari a deo sicut potuit p̄usq̄ erat creari. ¶ Itē sicut ipossibile est q̄ aliqd habeat esse post nō esse nisi p generationē vel per creationē: ita impossibile est aliqd acqrere nō esse post esse: nisi per corruptionē vel annihilationē. Sed substantia panis ɔuersa in corp⁹ xpi acqrit non esse post esse: et non per corruptionē: qr illa psupponit materiam manentē: qd non est in pposito: qr totū transit in totum ergo per annihilationē. Sed hic posset facilr dici q̄ acqrit non esse post esse per ɔuersionē supnaturalē: que vr esse medium inter corruptionē et ānihilationē: et sic etiam ɔuersio posset forte poni mediū inter gñationē et creationē. Et pōt ɔfir dici q̄ si quid cōuerteret supnaturaliter in aliquid de nouo ſm se totum pductiuū quo ad materiam et formā: illud sic pductum de nouo nō crearet: nec gñaretur: sed inciperet esse per ɔuersionē alteri⁹ in ipm: et per hoc oīno esset de nihilo: ideo prima rō est efficacior. Illa aūt posset fieri contra ppositionē sequētē: et soluit vt nūc soluta est. ¶ F Scda ppositio. Accipiēdo annihilationē scdo modo: vt s. negat successionē entitatis positiuē: panis substantia in corpus xpi ɔuersa non annihilat. Patet quia lz ſm se totum desinat: tn̄ succedit corp⁹ xpi ad cui⁹ successionē ordinat totalis desitio panis. ¶ Et si dicat: Desitio panis est mutatio depdita: realr separabilis a successione corporis xpi: ergo siue succedat corp⁹ xpi: siue nō: nō variat in se desitio panis: sz si nō succederet corp⁹ xpi: simpl'r annihilat: ergo etiā si succedit annihilat: qr eadē est mutatio panis: siue corp⁹ xpi succedat: siue nō. Rñdet: verum est q̄ mutatio panis est eadez siue succedat corpus xpi: siue nō essentialr: quia semp est eadem desitio: et idem termin⁹ intrinsec⁹: puta nō esse simpl'r: panis tn̄ nō sortit ppter hoc eādez denolationē ɔnotatiuā: annihilatio em̄ est ɔnotatiuū ɔnotans priuationē successiōis: ideo ista existēte dr panis annihilari: ea nō existēte (qr ɔnotatū deficit) nō annihilat. Sicut idē hō qñqz dr alb⁹: qñq̄ nō sine sua variatiōe essentiali: et qñqz alicui dexter qñqz sinister: sine quacunqz sui mutatione: sed nō sine mutatiōe alterius. Sic eadē panis desitio dr annihilatio: si non adsit successio alterius: et dr non annihilatio si adsit. Rationes dubij laborant in equiuoco huius termini annihilatio: et pz solutio ex dictis. ¶ G De quarto dubio: q̄ inquirit cur ad tam difficilē intellectum limitauit ecclesia articulum de sacramento eucharistie.

Rñsio ad q̄rtum dubium.

De hoc varias rōnes assignare laborat san. Bonauē. Alexan. de ales. et post eum san. Tho. qui in .iiij. senten. distinctio .xi. q. j. di. q̄ opinio tenens q̄ panis substantia manet cum substātia corporis xpi est inconueniens: impossibilis et heretica.

S. Tho.

Inconueniēs: qr tollit reuerentiā debitam xpo: vt ɔtinet in hostia. Sibi em̄ vt in eucharistia: debet cultus latrie: sed si ibi maneret panis: nō deberen talis exhiberi: qr esset occasio idololatrie remanēte ibi pane. ¶ Itē tollit significationē huius sacramēti: dz em̄ illud p̄mum significare corpus xpi vt p̄mū signatū: sed si ibi maneret substātia panis ipsa hret rōnē p̄mi signati. ¶ Item tolleret debitus vsus sacramēti: quia si ibi maneret substantia panis: esset vere cibus corporalis. Usus aūt hui⁹ sacramēti est: q̄ sit cibus spūalis. Impossibilitatē pbat: qr nihil potest incipere esse vbi prius nō fuit: nisi per sui mutationē vel alterius in ipm. Sed si panis manet: et nō ɔuertitur in corpus xpi: corpus xpi mutaret localr: et cum simul et semel in diuersis locis corp⁹ xpi consecretur: oportet et ipsum simul et semel ad diuersa loca moueri: qd est impossibile: qr contingeret ɔtrarios motus in esse eidē: vel saltē diuer-

sos eiusdē spēi. ¶ Tertiū φ sit hereticū ꝓbat:qꝛ ē ꝯ ꝟitatē scripture.s.ꝟba xpi istituētꝭ:dicētꝭ.Hoc ē coꝛ.me.Si aūt sb̄a panis maneret:veri⁹ dr̄et:h̄ est corp⁹ meū:q̄ꝫ hoc ē corp⁹ meū. ¶ D Sꝫ φ iste rōnes n̄ sint efficaces:ostēdit Sco.q.iij.dis.xi.q̄rti sui scripti. Inefficacia p̄me pꝫ:qꝛ nō est idololatria adorare xp̄m i eucharistia:ꝛ tn̄ negari pōt q̄n sit ibi creatura aliq̄.s.spēs ille:sꝫ n̄ est adorādū sensibile ꝯtinēs:sꝫ xp̄s ꝯtēt⁹. Sic si panꝭ maneret:dr̄et.xp̄z ꝯtieri sub pane quāto ꝛ q̄li:ꝛ tn̄ n̄ adorari panē:sꝫ xp̄z ꝯtētū i pane:vt i signo. Nec ēt simplices n̄ potētes distiguere panē a corpe xp̄i:nec nūc n̄ potētes distiguere int accidētia panis ꝛ corp⁹.xp̄i sunt idololatre. In oib⁹ ei ē vna rn̄sio:φ simplices adorāt i fide eccle:ꝛ hoc sufficit eis ad salutē. maiores aūt distīcte adorāt ꝯtētū xp̄m:ꝛ n̄ signū:siue signū cōtinēs sit accidēs tm̄:siue sb̄a panis cū accidēte. ¶ Scd̄a rō magꝭ ē ad oppm̄:qꝛ vt argutū ē i ꝓpōne dubij:si ibi maneret panis:duplex signatio eēt ꝟa: naturalꝭ ꝛ ad placitū:nūc aūt n̄ pt saluari nisi alēa ꝟa. ¶ Dicit g̃ ad rōnē:φ p̄mū signū ex istōne diuia dꝫ eē corp⁹ xp̄i:ꝛ ita ē siue maneat sb̄a panis:siue nō. Primū āt signū accidētiū q̄ꝺ naturalr̄ signt:sꝑ est sb̄a illa quā p̄mo affecerit:qꝛ illa naturalꝭ signatio nō mutat:illa idē signt fideli ꝛ ifideli. ¶ Nec tertia rō ꝓbat:qꝛ mō manifestū ē φ ille spēs nutriāt:ꝛ tn̄ nō negat h̄ eē cibū aīe:cū dat ꝯtētū sub cibo corpali:ita ēt si ponerē ibi panis manere:esset ibi nutrimētū corpale:ꝛ tn̄ ꝯtētū sub illo eēt tm̄ nutrimētū aīe spūale. Rō etiā ꝓbās ipossibilitatē nihil vꝫ:qꝛ ostēdet ifra φ corp⁹ xp̄i vere mutat localr̄ acq̄rēdo p̄ntiā nouā ad diuersa vbi diuersas.s.spēs sacrāles. Quō aūt n̄ est ipossibile diuersos mot⁹:sursū ꝛ deorsū ꝛc.iesse eidē:aut veri⁹ idē moueri diuersis motib⁹.i.dicet. ¶ Ultimū de h̄ ꝛ hoc:nihil ad ꝓpositū. Veꝝ est ei h̄ ē corp⁹ meū:ꝛ sitr veꝝ ē. hoc ē corpus meū:nō hoc accn̄s sꝫ ꝯtētū sub accidēte. Eodē mō si eēt sb̄a panis:nō hoc q̄ꝺ est sb̄a panis eēt corpus xp̄i:sꝫ hoc q̄ꝺ est ꝯtētū sub pane:est corp⁹ xp̄i. Maluit g̃ saluator vti h̄ vocabulo hoc:q̄ꝫ hic:qꝛ magꝭ exprimit ꝟitas:lꝫ vtrūq̄ꝫ eēt veꝝ. Alie p̄suasiones doctoꝝ nr̄r min⁹ efficaces. ¶ I Tenēda est hec ꝟitas:φ panis sb̄a nō manet:sꝫ ꝯuertit i corp⁹ xp̄i ꝑꝑ eccle d̄terminationē:ꝛ autoritatē sctōꝝ:vt patuit i p̄ncipio p̄cedētꝭ lec. Eccl'ia eīn determinauit istū itellectū esse de ꝟitate fidei i symbolo edito sub Inno.iij.i ꝯcilio Lateran̄.sicut alleg.est:vbi magꝭ explicite ponit ꝟitas credēdoꝝ q̄rūdā q̄ꝫ in symbolꝭ aploꝫ. Athanasij vel Niceni ꝯcilij. Et q̄cq̄d ibi dr̄ credēdū:tenēdū est esse de sb̄a fidei post istā decisione solēnē eccle. ¶ Sꝫ cur hūc itellectū difficilē sci dr̄e:ꝛ eccl'ia determiare elegerit:cū scripture pn̄t exponi ꝛ saluari f̄ꝫ itellectū facilē d̄ hoc articulo. R̄ndēt h̄ Sco.ꝛ Bona.φ eo spū exposite sūt scripture q̄ ꝯdite:ꝛ ita eccl'ia catholica eo mō exposuit:q̄ spū ꝟitatꝭ edocta fuit:ꝛ iō itellectū hūc difficilē elegit:qꝛ ver⁹ est. Nō ei i p̄tāte eccle fuit hūc itellectū:veꝝ facere vel nō verū:sꝫ dei istituētꝭ. Intellectū aūt hūc a deo veꝝ factū ꝛ traditū eccl'ia explicauit:directa i hoc (vt credit) a spū spōsi sui xp̄i: spū scꝫ sctō:quē ꝓmisit xp̄s eccle vt maneat cū ea i et̃ iū. Hec g̃ ꝟitatꝭ spū recta:i his q̄ fidei sūt:errare n̄ pt. Un̄ lꝫ xp̄s potuisset istituisse:φ ad ꝟba ꝯsecrationis,corp⁹ suū p̄ns eēt sb̄e panis n̄ desinēti sit ꝛ ei⁹ accidētib⁹:ita tn̄ n̄ istituit:sꝫ ordiauit φ fieret p̄ns accidētib⁹ tm̄:ad sb̄e panis ꝯuersionē. Ordiatio āt hec forrasse inotuit eccle lōgo t̄pe post sacri istōnē. Et credit p̄mū iciis p̄rib⁹ reuelata:q̄ scriptꝭ suis posteros docuerit:vel saltē ipi ꝑ studiosā scripturaꝝ explanationē iuenerit q̄rū autoritates.s. posite sūt. ¶ K Nō g̃ fecit eccl'ia d̄nto hāc verā:φ panis ꝯuertit i corp⁹ xp̄i:dū hāc ꝟitatē p̄mo tenēdā statuit:sꝫ eā ab initio istōnis sacri fuisse ꝟera declarauit:q̄ an̄ ei⁹ declaratiōnē n̄ sciebat fuisse ꝟa ex

Jo.xiiij.

sufficiēti autoritate. Quāuis ei.b.Ambr.ꝛ alij sci p̄res ipsā astruētes n̄ d̄suerit:qꝛ tn̄ ipoꝝ autoritas ad assētiēdū ipoꝝ dictꝭ neminē ꝯpellit:nisi i diuis fūdata fuerit scripturꝭ:aut diuie initat reuelatiōi iō an̄q̄ꝫ hoc ꝯstaret:licuit q̄busdā ꝯdicere eoꝝ dictꝭ ꝛ oppm̄ opiari.vn̄.b.Hier. Si q̄d dixero q̄ꝺ n̄ aliq̄ duoꝝ testiū ꝓbauero:nō mihi credat.ꝛ.b.Aug.i ep̄la.viij.ad Hier. Solū canōicis scriptorib⁹ h̄:honor ē exhibēd⁹:vt q̄cūq̄ꝫ dixerit:hoc ipo ꝟa eē credāt. Et post modicū. Alios ita lego vt quātalibet sctitate:quātave doctria polleāt:n̄ iō veꝝ putē qꝛ ipsi ita sēserūt:sꝫ qꝛ mihi ꝑ alios autores vel canōicas vel ꝓbabiles rōnes:q̄ a ꝟo n̄ oberrāt:ꝑsuadere potuerit:ꝛ hr̄ di.ix.ego.vbi mlta ad hoc ꝓpm̄:cui⁹ extꝫ similare ē.Lꝫ.b.Tho.sctūs credat:ꝛ ab eccl'ia canonizat⁹:qꝛ tn̄ mlta scripsit ad q̄ sufficiētē autoritatē ꝛ rōnē n̄ hūit:nec ꝯstat d̄ reuelatiōe diuinit⁹ sibi scā:iōq̄ꝫ hodie i scholis publice sibi ꝯdicit:ꝛ φ mai⁹ est sctūs sctō,ꝯdicit.sic ꝯdicit.b.Aug.btō Cypriano d̄ baptismo h̄reticoꝝ ꝛ schismaticoꝝ.simr ꝛ btō Hiero.d̄ rep̄hēsiōe Pauli:q̄ rep̄hēdit Petrū:ꝛ sic d̄ multꝭ simib⁹. ¶ L Cū aūt eccl'ia aliquā ꝟitatē determinat:initit diuie reuelatiōi:aut saltē diuinis scripturꝭ:ꝑ q̄rū diligētē expōnē ꝟitates q̄sdā extrahit q̄s vt credēdas ꝓponit:q̄ p̄orib⁹ icognite fuerit:saltē sic explicite d̄clarate nō φ nouas ꝟitates (vt dictū est) faciat:q̄ pri⁹ ꝟitas n̄ fuit:sed ꝟitatē q̄ semp fuit ꝟa:d̄clarat q̄si pri⁹ n̄ sufficiēter cognitā. Sic i ꝯcilio Niceno deteriatū est spm̄scm̄ a p̄re ꝛ filio ꝓcedere:cui⁹ oppm̄ dicebāt Greci:nec tn̄ ꝑꝑ hoc an̄ deteriationē tenētes oppm̄ fuerit h̄retici:qꝛ an̄ nō fuit hoib⁹ certū id eē veꝝ:q̄ꝺ post reptū est eē veꝝ modis an̄ dictꝭ. Sic nouissime i ꝯcilio Basiliēsi in sessiōe.xxxvi.āno.M cccc xxxix.deteriata ē hec ꝟitas:φ btā ꝛ g̃l'osa virgo origialr peccō nūq̄ꝫ subiacuit:quā d̄teriationē sub plūbo ꝛ sigillo ꝯcilij originalis vidi:ꝛ manib⁹ tenui. Nō hoc tūc scm̄ est verū ꝑ eccle deteriationē:sꝫ d̄claratū est esse veꝝ q̄ꝺ pri⁹ fuit veꝝ. Sꝫ id fuisse veꝝ ex sufficiēti autoritate nesciebat:ꝑꝑ q̄ꝺ pri⁹ oppm̄ sine culpa ꝛ temeritate teneri potuit ꝛ d̄fendi. Et f̄ꝫ hoc veꝝ ē q̄ꝺ dicit.b. Greg.sup Ezec.φ ꝑ icremēta t̄poꝝ creuit notitia sacraꝝ l̄raꝝ:qꝛ ꝟitates catholice d̄ die i diē magꝭ ꝛ magꝭ explicate sūt. Sic dixit ꝓp̄ha. Sup senes intellexi:ꝛ sup oēs docētes me itellexi. Et d̄ns aplis Multa h̄eo vob dr̄e q̄ nō potestꝭ portare mō:cū āt vene.ille spūs ꝟitatꝭ docebit vos oēꝫ ꝟitatē. Sic i ꝓposito:decl'auit eccl'ia panē trāsb̄ari i corp⁹ xp̄i ꝛ nō manere:ꝛ ita corp⁹ xp̄i eē p̄ns spēb⁹ panis sine sb̄a pāis. Nō sua volūtate b̄n̄placito aut sapia qꝛ n̄ est fides i sapia hoiꝫ q̄ stultitia ē apō deū:f̄m aplꝫ. Sꝫ qꝛ veꝝ hoc eē eccl'ia cognouit. ¶ M Et ꝑ hoc ad rōnes dubij d̄r:φ itellect⁹ cuiusꝫ articli i vel traditꝰ ad illū itellectū spālē limitād⁹ ē:q̄ ver⁹ est:n̄ curādo an sit facilior:vel ad itelligēdū difficilior:siue seq̄nāt plā miracl'a:siue pauca. Et ita intellect⁹ ille:φ panis ꝯuertit ꝛ n̄ manet cū corpe xp̄i p̄nte sol spēb⁹:qꝛ ver⁹ ē:ꝛ opposit⁹ fals⁹:ab eccl'ia est d̄teriat⁹:debetq̄ꝫ ad eū suscipiēdū captiuari cuiusꝫ itellect⁹ fidei i obseq̄ū fidei xp̄i:vt d̄r aplo:qꝛ pl⁹ pōt de⁹ sua oipotētia efficere:q̄ꝫ creata itelligētia cape:f̄ꝫ φ d̄r.b.Aug. Fateamur deū aliq̄ posse ꝛ nos itelligere n̄ posse:neq̄ꝫ de⁹ laborat faciēdo miracl'a:ad q̄rū mltiplicatōeꝫ fidelꝭ ꝯtulari hꝫ n̄ refugere. Gratulari inq̄:qꝛ tā potētē deū colit:q̄ tā mirabilia opat ꝑꝑ salutē hois:q̄ create nature excedūt ꝛ facltatē ꝛ itelligētiā. Infidel q̄ꝫ,ꝓpt's i fidei admirōnē:q̄ꝫ ei⁹ d̄rīsionē suspēdi pt:imo ad credēdū allici ꝛ ꝓmoueri:dū audit tātā autoris fidei potētiā vt oē id posse astruat q̄ꝺ ꝯdictionē n̄ icindit. Mt'aq̄ꝫ eū mirabilia sup nature cursū ꝑꝑ fideliū suoꝝ amorē ꝛ salutē opari:sicq̄ꝫ se sua potēti māu sua hūilitē:ꝛ suū cui credūt autorē g̃rificēt. Sic ei mlti infideliū ad fidē sūt allecti audiētꝭ ijuetꝭ effecti

Augu.

Gala.ij.

Grego.

Jo.xvi.

i.Coꝝ.iij.

ij. Coꝝ.x.

Augu.

bus ⁊ miraculis: ⁊ in admirationē suspēsi: rursus ex admirōne docibiles redditi: ⁊ a dño misericorditer ꝑ meritū sctōꝝ suoꝝ illuminati. Et si q̄ aliꝗ ꝓpter miracula ⁊ fidei nr̄e ardua scādalizant̄: nō potētes aut nō volētes credere nisi his q̄ tn̄ natura aspiciūt: ac per hoc fidē tanq̄ falsam aut vanā ɔtēnūt: q̄d aliud q̄ v̄bū xp̄i amplectēdū est. Oīs plātatio quā nō plātauit pr̄ meꝰ celestis eradicabit̄: Sinite eos: ceci sūt ⁊ duces cecoꝝ. Utiliꝰ em̄ scādalū nasci ꝑmitti: q̄ v̄itas relinq̄t. ait Greg. ⁊ ponit̄ in decretalibꝰ ꝓ regula iuris. Sic q̄dā xp̄i talis dl scripuli ad salutiferā ipsiꝰ de hoc sacro doctrinam supra humanū intellectū eminētē scādalizati sūt: ⁊ abierūt retro: in dānatiōis laqueū seipsos ꝑcipitātes. ꝓpter quos tn̄ xp̄s veritatē ac mirabilia huius sacri nō tacuit: sed publice ꝑdicauit: bi. Caro mea v̄e est cibꝰ ⁊c. ¶ N Neq̄ em̄ ex intellectu credibiliū fidē nācisci opꝫ: sꝫ ex fide intellectū: dicēte Esa. Nisi credideritis nō intelligetis. eiusdē. vij. c. sꝫ aliā trāslationē. Si quē igit̄ a fide reuocāt miracula: sciat se nō esse idoneū xp̄i sectatorē: q̄ fidē miraculis instituit ⁊ roborauit. Cessent deniq̄ hūana (ait Maximꝰ in ser. de innocēti.) dū tractant̄ diuina. Necesse est hūana succūbere bū celestia ꝑdicant̄: silere naturalia cū v̄itates loquūt̄. Nō itaq̄ ad lucrādū fidei irrisorē v̄itati cedēdū fuit: aut miracula minuēda: q̄ ad fidei robur: ⁊ fideliū vtilitatem benignitas opata est saluatoris: sed ꝓpterea venerādꝰ ⁊ collaudādꝰ est deꝰ: ac sua dilectio intima agnoscēda: Si q̄dē minorare ⁊ abijcere miracula est fidei firmamētū tollere. Nā ad robur fidei etiā ꝑdicatoribꝰ in orbē vniuersū missis ptāē dedit signoꝝ: vt noua q̄ ꝑdicarēt nouitate miraculorū cōprobarēt: ⁊ fidē v̄bis facerēt nō sapia humana: sꝫ mirabilia facta diuina. Sicq̄ dū nō hūanis ꝑsuasiōibꝰ: sꝫ diuinis crederet̄ opatiōibꝰ: fides meritoria suo ꝑmio nō fraudaret̄: q̄ nō hꝫ meritū vbi ꝑbet humana rō experimētū. Opꝫ igit̄ ab apparētijs naturalibꝰ aīm reuocare: ⁊ veritati mr̄is ecclesie fidel̄r adherere: ⁊ a fide nō adulterari: sc̄dm nr̄am intelligētiā quā exp̄imur in multis deficere ⁊ errare. ¶ Per hoc sufficiēter r̄nsum est rōnibus dubij. Fides em̄ tunc ꝓficit nobis ad salutē: quādo innitit̄ veritati in xp̄o fundate: non vanitati ⁊ naturalis cognitiōis infirmitati ⁊c.

Mat.xv.
Grego.
Jo.vi.

¶ Lectio.xliij.

A

Ostenso q̄ panis ɔuertit̄ in corpꝰ xp̄i tanq̄ in terminū formalē ⁊ per se ɔuersionis: vidēdū est q̄d accipit̄ noīe corporis xp̄i: i. qd ɔuertit̄ panis sb̄a. An substātia q̄dam simplex: an aliq̄ cōposita ex materia ⁊ forma. Et posset q̄dē breuiter r̄nderi: q̄ corpus in qd conuertit̄ substātia panis est ꝓrimū ꝑfectibile ab aīa xp̄i intellectiua .i. id qd cū aīa intellectiua ɔstituit hūanitatē xp̄i: tanq̄ altera eiꝰ pars essentialis: qd verū est: si nō ponant̄ plures forme vitales i xp̄o. Utrū aūt illud ꝓrimū ꝑfectibile sit materia simplex an cōpositū ex materia ⁊ forma: sūt diuerse opiniones ſm diuersitatē opinātiū de vnitate sb̄alis forme eiusdē cōpositi: ⁊ pene tot: q̄t sunt doctores in hac materia scribētes. Un̄ ꝓlixiori harū discussione dimissa: nihil determinādo duosmodos recitabo: sꝫ duas oppositas opiniōes q̄bꝰ materia ista resolui posset: stāte semꝑ firma hac veritate sufficiēter. s. ostēsa: q̄ sub spēbꝰ sacralibꝰ est illud verū ⁊ idē corpꝰ xp̄i qd ɔceptū ⁊ natū est de virgine: pepēdit in cruce: iacuit in sepulchro: resurrexit ⁊ sedet ad dexterā p̄ris glīe: in q̄ vētūrꝰ est dñs iesus iudicare mortuos atq̄ viuos. Etiā si sciri non possit certe ⁊ determiate q̄d sit illud corpꝰ adeq̄te: illud ei credere sufficit ad salutē: illud scire q̄sic est optabile ⁊ bonū nō tn̄ necessariū. Un̄ Egi. de roma doct.

Egi.de ro.

famosus q̄ in q̄nq̄gita theorematibꝰ multū laborauit huiꝰ sacri mirabilia explicare: ac nodos dissoluere q̄onū: cū ad hāc materiā venit: fatet̄ de veritate sue pōnis (q̄ ponit corpꝰ in qd ɔuertit̄ panis sb̄a: esse materiā nō absolute ⁊ ſp̄le sꝫ organizatā: ⁊ hn̄tē modū quātitatiuū: ꝓpter quē pōt dici corpus) sibi sufficiēter nō ɔstare: lōq̄ eidē firmiter nō assentit bi. Sufficit mihi scire q̄ panis ɔuertit̄ in corpꝰ xp̄i: qd fuit formatū ex sanguinibꝰ virginis: qd fuit imolatū in cruce. Et vinū i verū sanguinē: q̄ ꝓ redēptiōe hūani gn̄is fuit effusus: cui hoc non sufficit: cū freno fidei q̄rat vlteriꝰ. Mihi autē hoc sufficit: nā malo in simplicitate manere: q̄ de arduis temere iudicare. ¶ B Ingrēdo igit̄ q̄dditatem corporis in qd ɔuertit̄ panis: vr̄ q̄ opiniones diuerse de vnitate forme pn̄t reduci ad duas oppositas. Una q̄ in cōposito sb̄ali plures sūt forme sb̄ales: siue ille multiplicent̄ sꝫ qualitatē ꝑdicatorū q̄dditatiuoꝝ de tali cōposito ꝑdicabiliū: siue sꝫ diuersas opatiōes a forma ꝓcedētes. Siue ponatur in hoīe tn̄ forma corporeitatis: quā aliq̄ noiāt formā mixtiōis: ⁊ forma vegetatiua: sēsitiua ⁊ specifica q̄ est itellectiua. Siue alr̄ sꝫ varios modos ponēdi sic opinātiū. ¶ Scd̄a opinio est: q̄ sicut in vno cōposito nō sunt plres materie diuerse rōnis: sic nec plres forme sb̄ales. Sꝫ oē cōpositū substantiale cōponit̄ ex materia eiusdē rōnis ⁊ vna forma specifica q̄ in hoīe est aīa itellectiua. Un̄ hō sortit̄ nomē substātie ⁊ corporis: tā ex materia q̄ aīa intellectiua simul sine ɔiūctim. Dicit̄ v̄o corpꝰ aīatū aīalis rōnal̄ ꝑ vnicā formā: aīaꝫ. s. itellectiuā: q̄ opat̄ opatiōes vitales in hoīe. Itē vegetat corpꝰ: ipsa sensificat: ipsa rōcinat̄: lꝫ ꝑ alia ⁊ alia organa nō sīlr q̄lificata. Un̄ coipso q̄ aliq̄d est cōpositū ex aīa itellectiua ⁊ materia ꝑma: est substātia: corpꝰ aīatū aīal hō: vt pꝫ manifeste ꝑ cōes diffinitiōes hoꝝ terioꝝ. Un̄ tꝫ q̄ in hoīe ⁊ in alꝫ cōposito substātiali: ꝑter formā specificā: nō est alia substātia: nisi simplex materia ꝑma: q̄ manet eadē nūero in genito ⁊ corrupto imediate. i. q̄rū vnū succedit alteri. ¶ C Cōsequēter notādū q̄ corpꝰ accipit̄ tripl̄r post Greg. de arimi. in .ij. scrip. di. xvi q. ij. Uno mō vt est spēs imediata substātie: ⁊ sic siḡt substantiā totalē cōpositā ex materia ⁊ forma. Totalē dico. i. q̄ nō est pars alteriꝰ: q̄ gn̄a ⁊ spēs ꝑdicamentalis nō importāt res partiales: q̄ res partiales non sūt ꝑ se in ꝑdicamēto: sꝫ tn̄ reductiue ſm multos. Itē genꝰ ꝑdicat̄ d̄ oībꝰ spēbꝰ ⁊ idiuiduis sub eo ɔtētis. Sub corpore aūt tanq̄ sub gn̄e ɔtinēt̄ oēs spēs spālissime ⁊ idiuidua substātie: siḡntes res cōpositas vt hō: asinus: ioānes: petrꝰ: paulꝰ: tales aūt significāt res totales ꝑ se in gn̄e: ⁊ ꝑ ɔn̄s corpꝰ non verificat̄ de eis si siḡret rē partialē. ¶ Corrolariū. Si i eodē ɔposito substātiali sūt plures forme: cōpositū ex materia: ⁊ vna forma tn̄ nō esset corpꝰ. Gr̄a exēpli. Si in hoīe essent q̄tuor forme: corporeitatis: vegetatiua: sensitiua ⁊ rōnalis cōpositū ex materia ⁊ forma corporeitatis ꝑcise nō esset corpꝰ sic accipiēdo corpꝰ: q̄ q̄cq̄d ɔtinet̄ sub gn̄e: ɔtinet̄ ēt sub aliq̄ spē spālissia: sꝫ illd ɔpm̄ ꝑcise nec ē aīatū: nec iaīatū: nec hō: nec asinꝰ: sꝫ ōn ē ꝑ se hoīs. ¶ Alio mō acc̄r vt ē spēs q̄ntitatis ɔtinue: ⁊ sic sp̄at trinā dimēsiōeꝫ: lōgitud. latitu. ⁊ ꝓfū. ⁊ sic dimēsio realr distiguit̄ a sb̄a ⁊ q̄litate extēsa: tūc corpꝰ illo mō n̄ suppōit nisi ꝓ accn̄te. s. q̄ntitate tris dimēsiōis. si n̄ distiguit̄: tn̄ suppōit idifferēt̄ ꝓ sb̄a ⁊ q̄litate extēsa ɔnotādo trinā dimēsionē ꝑriū. ¶ Tertio mō acc̄r corpꝰ ꝓ alia pte ɔpōiti sb̄al̄r vt cū dicimꝰ hoīeꝫ ɔpōi ex corpe ⁊ aīa: ibi ei n̄ capit̄ corpe vt ē spēs imediata sb̄e: ⁊ sic hō n̄ ɔpōit̄ ex corpe: sꝫ ē corpꝰ: sic n̄ ɔponit̄ ex aīali: sꝫ ē aīal: nec sortes ɔpōit̄ ex hoīe: sꝫ ē hō ⁊c. sic v̄r q̄ corpꝰ ē i ꝑdicamēto relatiōis: sic ꝑ hoc q̄ importat forali̇r p̄tē totiꝰ ɔpōiti: ⁊ ita respectū ad totū. ⁊ illo mō mā ꝑma ē corpꝰ: sic accipit ɔmētator. i phy. cō

Corpꝰ tripliciter accipitur.

nē.lxiij.vbi posita distictiōe de duplici alteratiōe: subali ꝛ accidētali:ait. Et cū ꝯsiderauerint illō qđ deiert vtrāq; trāsmutationē:inuenitū ipm idē nu mero:ꝛ est corp⁹ demōstratū. Uidem⁹ eīm idē corpus in eodē loco trāsferri de carneitate in terrestreitatē:ꝛ ð terestreitate i vegetabilitatē ꝛc.vbi ꝑ corpus intelligit materiā. Ad idē.i.metaphy.ꝯmē to xxxi.vbi materiā q̄tuor elemētoꝝ vocat corp⁹.

Damas. In hac sīgtiōe cōiter accipit a sctis. Uñ Jo. Dam. Oēs hoīes ex aīa ꝛ corpe ꝯpositi sunt:ꝛ oēs naturā

Hierony. aīe ꝑticipāt:ꝛ subaꝫ corpis possidēt. Itē.b.Hiero. in explanatiōe fidei catholice:hūanitatē ðꝫ ꝯstitui ex aīa ꝛ corpe. In his corp⁹ accipit ꝓ altera pte ꝯpo siti. Sic capit corp⁹ phs.ij.de aīa cū ðr. Aīa est act⁹ corpis. ❡ D Uerū q̄ iā adhuc distīgunt de corpe il lo mō accepto:qꝛ vno mō accipiūt gn̄alr ꝓ altera ꝑte ꝗessētiali ꝯpositi:q̄ cū forā ꝯstitui totū:ꝛ sic ois materia pri a ē corp⁹. Hoc mō ꝯcedēdū ē q̄ aer hꝫ corp⁹:silr ignis:ꝛ q̄cūq; hōgenea subalia: sic accipit ꝯmētator vbi supra. Alio mō accipit strict⁹ ꝓ altera ꝑte ꝯpositi organizata ꝗ cū forā ꝯstituēte totū:ꝛ illo mō materia i aīalib⁹ ꝑfect; ē corp⁹:ꝛ nō in hōgeneis. Sic ꝯcedim⁹ q̄ aīal ꝯponit ex corpe et aīa:nō āt lapis vl' terra aut aq̄ vl' aer. ❡ Scðꝫ ponētes āt ples forās subales i eodē ꝯposito:adhuc opꝫ ponere vlteriorē distinctionē corpis vt ðr alte rā ꝑtē ꝯpositi ēt organizatā:qꝛ pōt accipi vno mō ꝓ primo ꝑfectibili a forā vltima siue specifica:fm quā acceptionē verū ē q̄ ois hō ꝯponit ex duab⁹ ꝑtib⁹ tm̄.s.corpe ꝛ aīa itellectiua:ibi corpe accipit ꝓ toto illo substātiali qđ est ꝑtū aīe itellectiue.i. ꝓ ꝯposito ex materiā ꝛ forā corpeitatis vegetatiua ꝛ sensitiua. Alio mō capit corp⁹ ꝓ cōposito ex materia ꝛ sola forma corpeitat;:ꝛ sic corp⁹ nō ē altera ps sꝫ forie q̄ta vl' sexta vl' cētesima:ꝫ q̄ ponū tur ples vl' pauciores fore substāiales i eodē cōposito. Et hoc mō opꝫ accipe corp⁹ ꝫ eos q̄ ponūt plurimas formas:vl' ad min⁹ ꝓ ꝯpositio ex mate ria ꝛ forā vel formis nō vitalib⁹. Et ꝑ hoc habent dicere q̄ corp⁹ in qđ ꝯuertit pāis tāq̄ in terminū ꝑ se forālē:est ꝯpositū ex materia ꝛ forma corpeitat; excludēdo formas vitales.i.vegetatiuā:sensitiuā ꝛ intellectiuā. Pꝫ:qꝛ habēt dicere q̄ corp⁹ in qđ cō uertit panis:est illud qđ manet idē in xp̄o viuēte ꝛ mortuo. Illō aūt nō includit formā vitalē: illa eī nō fuit in corpe xp̄i mortuo in sepulchro. Ex q̄ seq̄ tur q̄ corp⁹ nō ðr ꝑcise ꝓmū ꝑfectibile ab aīa intellectiua fm sic opināies. Patet qꝛ ꝓmū ꝑfectibile ab aīa intellectiua includit oēs formas ꝑter aīam intellectiuā:ꝛ sic includit aīam vegetatiuā ꝛ sensitiuā:q̄ nō sunt ꝑtes corpis in qđ ꝯuertit ꝑrio substātia panis:qꝛ ille separate fuerūt a corpe xp̄i mortē:ꝛ hec rn̄sio vr̄ esse de intētione Scoti:quā tum ad hoc q̄ corp⁹ sit cōpositū ex materia ꝛ forā corporeitatis:cōtra sctm̄ Tho. ꝛ Egidiū ponētes

Scotus. vnitatē forme substātialis in vno cōposito. Quem etiā in hoc imitat Guilhl'. ockā. vñ ait Sco. q.iij. di.x. ꝓpe finē. Dico q̄ corp⁹ xp̄i ꝑ se includit materiā:ꝛ ad min⁹ formā vnā mixti priorē intellectiuā ꝛ ꝑ istā formā est in actu eēn̄tiali:ꝛ ꝓmū recepti uū aīe intellectiue:lꝫ nō sit ꝑ eā in gn̄e corpis: vt corpus est gen⁹:nisi ꝑ reductionē. Et illud ꝯpositum qđ tm̄ ꝑ se est pars hois:fit ꝑ se cōuersio pāis i.totus in totū:ꝛ ptiū in partes ꝛ ꝑ ꝯn̄s hec forma est termin⁹ formalis ꝯuersiōis:siue forma termini cōuersionis:hec aūt manet eadē:siue aīa vniat ei siue nō qua hec prior est naturalr̄ sahtē informādo ipsa aīa:ꝛ in triduo māsit:aīa nō manēte ibi: et ita in triduo fuisset eadē res facti si factm̄ tūc mā sisset qꝛ forma corporeitatis nō fuit separata i xp̄o ꝛ ꝑ ꝯn̄s nec separata a materia sua vt in eucharistia. Sicut eīm idē numero fuit res ista ꝫ se in existētia naturali:ita etiā idē cōpositū numero quod est primus terminus cōuersiōis: māsisset semꝑ in eucharistia. Hec Sco. ꝛc. ❡ E Sed qꝛ paucitas est semꝑ ponēda vbi plura ponēdi nulla est necessitas:cui tanq̄ principio physico vtriq; scot⁹ ꝛ ockā frequēter innitunt:nec aliqua necessitas cogens ad ponēdū formas substātiales in eodē cōposito apparet ideo scða opinio q̄ pluralitatē formaꝝ vitat:ꝓbabilior videt. Nā oēs rōnes quas aliq̄ ꝯtra hāc opinionē inducūt:tam physicas q̄ theologicas sufficiēter soluit Greg. de arimi.in.ij. dist.xvi. q.ij. Inter quas due rōnes theologice pōderātur. Una si in vno cōposito nō esset nisi vna forma substātialis:tūc nō esset idē corp⁹ in genito qđ fuit in corrupto:nā corrupto hoīe:statim inducit forma cadaueris:ꝛ illa cū materia manēte ꝯstituit corp⁹ Illud aūt corp⁹ cōpositū ex materia ꝛ forma cadaueris:nūq̄ fuit in viuēte tanq̄ pars eius:ꝛ ꝑ ꝯn̄s nō est idē corp⁹ in genito qđ fuit in corrupto. Consequētia nota:ꝛ ꝓma ps antecedētis ptꝫ:qꝛ corrupta vel sepata forma specifica : statim introducit alia forma specifica Et sicut materia nō pōt stare nuda naturalr̄:sꝫ semꝑ ꝑuata vna forma introducitur alia forma. Ita ꝑfectibile a forma specifica siue sit materia siue cōpositū manēs:dū ꝑuat vna forā specifica:recipit aliā. Nec ꝓi stat nudū a forā specifica iō corrupta forā asini stati itroducit ꝓma alterā forā cadauer;:illa corrupta:itroducit forā vermis vl' puluer; terest; illa corrupta:forā graminis vl' alicui⁹ mixti q̄ oēs sūt specifice. Scða ps ꝓbꝫ:qꝛ illud esse manēs ðr corp⁹ defuncti hoīs vel aīalis. ❡ Ex hoc aūt sequunt duo incōuenientia theologicalia. Unū q̄ illud qđ iacuit in sepulchro nūq̄ fuit corp⁹ xp̄i viuētis nec resurgētis. Scðm:q̄ frustra venerarentur reliquie sctōꝝ:nā ossa venerant tanq̄ corpora vel partes corpoꝝ olim sctōꝝ:ꝛ ita rediret heresis Eiuidū:quā studiose reprobauit beat⁹ Hiero. in epla cōtra eūdē. Sꝫ si in his nō est nisi vna forma: puta cadaueris vel pulueris:illa nūq̄ fuit in sanctis:ꝛ ꝑ ꝯn̄s nec corp⁹ cōpositū ex hac forma specifica ꝛ materiā fuit aliq̄n ps sctōꝝ. ❡ F Sꝫ rōnes iste seipsas soluūt attēta distinctiōe corpis supra posita. Nā si accipit corp⁹ vt est spēs substātie certū est q̄ nō manet idē corp⁹ in genito qđ fuit i corrupto:etiā fm eos. Sic eīm corp⁹ corrūpit: ꝛ simpliciter nō manet:qꝛ sic corp⁹ nō est suba ꝑtialis: sꝫ totalis. Si accipit scðo mō: vt est de quātitate: nihil ad ꝓpositū:qꝛ ꝯuersio nō fit in quātitatē. Si tertio mō ꝓ ꝑfectibili ꝑ formā specificā:illud non cōstituit ex materia ꝛ forma cadaueris sꝫ ē subiectū forme cadaueris idē in gēito qđ fuit in corrupto. Et iō ita est ꝯ arguētes sicut ꝯtra opi. scðam: nā certū est q̄ viuēs corrūpit i cadauer. Certū ēt est q̄ ossa illa q̄ dn̄r reliq̄e sctōꝝ : sunt res q̄da totales ꝑ se in gn̄e ꝛ in certa spē:ꝛ ita hn̄t forās specificas q̄ nūq̄ fuerūt ꝑtes sctōꝝ. Nā defūcto.b.Hiero. sctm̄ cadauer suū (Sic eī noiat Euse. ꝛ Cirill⁹ ei⁹ discipuli ꝛ ꝯtēporanei) nūq̄ fuit ps.b.Hiero. viuēt; sꝫ materia cadauer;:siue subiectū forē cadaueris q̄dcūq; fuerit. Ueneramur āt sctōꝝ reliq̄as:n̄ qꝛ totū illō qđ sēsib⁹ subijcit:fuit ps sctōꝝ:sꝫ qꝛ materia vl' substātia forē reliq̄aꝝ vere ꝛ eadē nūero fuerūt i sctis:ꝛ iteꝝ reuniēt i resurrectiōe aīab⁹ sctōꝝ ꝑtes ꝑes glīe corpis. De corpe xp̄i patebit.j. Ad ꝓpositū ꝫ hāc opi.tenēdē:q̄ i eodē ꝯposito substātiali n̄ est nisi vna forā subalis:ðr q̄ i hūanitate xp̄i nihil est nisi materia ꝛ aīa itellectiua tāq̄ ptes ei⁹ eēntiales:ex q̄b⁹ ꝯponit. ❡ G Qđ āt sit corp⁹ illō i qđ ꝯuertit suba panis:sunt diuerse rn̄siōes.b.tho.iij. par.q.lxxv.ar.vi.pōit q̄ corp⁹ illō i qđ ꝯuertit pa-

Diuus tho. nis:ē aliqđ ꝯpositū ex materia ꝛ aīa itellectiua:nō vt intellectiua ē:nec vt ꝯstituit ꝯpositū qđ ē hō: sꝫ vt dat eē corporeū ꝛ ꝯstituit ꝯpositū:qđ est corp⁹. Sed hoc sustineri nō pōt:qꝛ cōuertit in illud corpus qđ fuit idē in sepulchro: et in cena vel cruce: sed illud non includit aīam: cū aīa xp̄i non fuit in

Egidius.

sepulchro. ¶ Egidius dixit theoremate. xxviij. q
corpus illud i qd ꝯuertit suba panis: est materia
nõ absolute ⁊ ƀz se: qꝛ in hoc erraverũt oẽs phi an
antiqui: dicẽtes materiã eẽ corp⁹: vt dt theorema
te.xxx. sꝫ organizata: scꝫ materia hñs quẽdã modũ
quãtitatiuũ. ꝓpter quẽ ipa põt nominari corpus
sic em̃ dicit phs q aia est act⁹ corpis. i. materia hñ
tis ptes seu modũ quẽdã quãtitatiuũ: nõ tñ inclu
dendo quãtitatẽ: qꝛ illa nõ est de essentia hõis. Il-
le tñ modus dicit. nõ est qddã accidẽs supadditũ
materie essentie: sꝫ est derelict⁹ in materia ex adia
cẽtia quãtitatis: ⁊ est realiter ipamet materia sub
stãs certis dimẽsionib⁹ siue quãtitati qꝛ vt sic cẽ-
setur hre ptes etiã distinctas a ptib⁹ quãtitatis.
Et ꝓpter hoc etiaꝫ materia vt sub tali mõ hꝫ esse
põt dici quoddã totũ: siue qddã ꝯpositũ: vt decla-
rat theo. xxix. vt ita vere possit dici: tot⁹ panis cõ-
uertit in totũ corp⁹. Et ſm hoc põt ẽẽ idẽ fuisse cor
pus xpi viuũ ⁊ mortuũ: nõ solũ rõne materie: sꝫ rõ
ne illi⁹ termini: modi existẽdi sub quãtitate vt de
clarat theo. xlvij. Iõ aũt negat quãtitatẽ esse p se
termĩo ꝯuersiõis: qꝛ tũc nõ eẽt trãsubstãtiatio si
reqreret in p se termio aliqd accidẽs: ẽt tũc ibi eẽt
quãtitas primo: qd ipse negat ⁊ alij cõiter. ¶ Ista
opinio ⁊ si bñ posset intelligi: tñ mod⁹ loquẽdi vr
implicare: Nõ em̃ simul stãt q mod⁹ ille quãtita-
tiuus sit idẽ materie realiter: ⁊ nõ sit derelictus a
quãtitate: qꝛ materia nõ derelinquit: nec causatur
a quãtitate. Similiter nõ stat q modus ille adue-
niat materie ex adiacẽtia formarũ ceterarꝫ: vt ipse
freqũẽter dicit: ⁊ q sit idẽ materie: qꝛ idẽ nõ cõue-
nit sibiipsi. Itẽ si est idẽ materie: quõ materia põt
dici ex ipso quoddã cõpositũ? ¶ Has opiniones
cũ opini. Hẽrici de gãdauo tenentis in hoie duas
esse formas substãtiales late recitat Sco. cũ suis
motiuis: ⁊ latius nitit improbare: cuius tñ rõnes
sufficiẽter soluit Greg. vbi supra in quãtũ ꝓcedũt
cõtra vnitatẽ forme substãtialis in cõposito. ¶ H
Põt ergo dici sustinẽdo vnã tñ formã substãtialẽ
esse in hoie q̃ est aĩa intellectiua: q panis cõuerti
tur in materiã primã hũanitatis xpi: tanq̃ in ter-
minũ primũ p se ⁊ formalẽ ꝯuersionis facte vt cõse
crationis. Que materia est corp⁹: vt dicit alteram
partem cõpositi substãtialis: que cũ forma consti-
tuit totũ. Et hec materia siue corp⁹ est alia nume
ro a materia panis. hec etiã est eadẽ nemero i xpo
viuẽte ⁊ mortuo. Ipsa etiã materia iacuit nuda in
sepulchro. Nuda dico a forma substãtiali: nõ nu-
da a formis accidẽtalib⁹. Nõ tñ ꝯuertit panis pri
mo in aggregatũ ex materia ⁊ accidẽtib⁹ sibi inhe
rẽtibus quia accidẽtia illa variabilia sunt, nec sem
per manẽt eadẽ in eodẽ subiecto. i. materia xpi: qꝛ
alia accidẽtia puta pallor vel nigredo: frig⁹: rigor
⁊c. fuere tã in corpore xpi mortuo: q̃ in viuo. Ter-
minus aũt p se huius cõuersiõis semp est idẽ vt. s.
dictũ est. Horreo dicere q forma cadaueris succes
sit aie intellectiue in xpo moriẽte: qd de alijs scis
neminẽ negare puto: nõ sic in xpo: de quo ꝓpha in
ps. Nõ dabis sctm̃ tuũ videre corruptionẽ: vt alle
gat btũs Petr⁹: atq̃ exponẽs ait. Prouidẽs pro-
pheta locut⁹ est de resurrectione xpi: qꝛ neq̃ dere
lictus est in inferno: nec caro eius vidit corruptio
ne. Sctm̃ tuũ. gl. corp⁹ scilicet tuum. Per hoc ꝓbat
hũane fragilitatis expertẽ: ⁊ supgressum esse hũa
nam ꝯditionẽ. Hec gl. Uideret aũt corruptionẽ cõl
lege fragilitatis hũane: si separata aia: ac in infer-
nũ descẽdẽte: corp⁹ in sepulchro formã susciperet
cadauerꝭ si q̃ forma cadauerꝭ ei successit: nec alia for
ma specifica: qd hoc magꝭ obuiat physicꝭ pncipijs
mãꝫ stat nudã an ipaꝫ stat, siue forma specifica verũ
q negaret phs: q̃ põt ad corruptionẽ vni⁹ seq̃ gña
tionẽ alteri⁹. Utrũq̃ fieri p deũ ꝯcedere hꝫ catholi
cus eo q neutrꝝ implicat ꝯdictionẽ. ¶ I Si ꝯo ds
dicere nõ resurgeret: sepata aia xpi aliã formã suc-

Actuũ. ij.

cedere in materia nolet vt libet. Iã manifestũ ẽ q
corp⁹ ꝯpositũ ex materia ⁊ illa forma succedẽte qd
iacuit in sepulchro: nũq̃ fuit in xpo neq̃ ps hũani
tatis xpi. Nõ ergo in hoc corp⁹ ꝯuertit pãis: qꝛ cor
pus in qd ꝯuertit: idẽ ẽ in sepulchro ⁊ i viuẽte xpo
vt plerisq̃ autoritatib⁹ sctõꝝ patrũ ꝓbat. Uñ amb.
vt habet de ꝯse. di. ij. oia q̃cũq̃. Idẽ inq̃t corp⁹ qd
de ꝟgine sumptũ est qd passum est ⁊ sepultũ: ⁊ re-
surrexit ⁊ in celũ ascẽdit. loq̃tur ð corpe in qd ꝯuer
tit. pãis in eucharistia. Itẽ leo in ser. de ascẽ. Non
dubia fide: sꝫ certissima sciẽtia tenem⁹: eã naturaꝫ
in pr̃is ꝯscẽsurã throno: q̃ iacuerat in sepulchro.
Itẽ Aug. i de fide ad pe. Idẽ hõ in vtero mr̃is ⁊ pe
pẽdit i cruce: ⁊ iacuit in sepulchro: ⁊ resurrexit. Sꝫ
nõ põt illa idẽtitas intelligi nisi rõne ptis q̃ est cor
pus. Idẽ in epl'a ad Felicianũ. Illa carnẽ in sepul
chro nõ deseruit quã in vtero formauit. Itẽ greg.
sup illud Io. xxi. Maria stabat ⁊c. Qd moriẽdo in
sepulchro posuit: resurgẽdo sup angelos leuauit
Itẽ sup illud Ione. gl. Tu subleuãs de corruptiõe
idipm corp⁹: ⁊ eadẽ carnẽ resurgere qd in humo cõ
ditũ fuerat. Multa ad idẽ. s. allegata fuerãt. Et p
hec pꝫ solutio rationũ. s. ¶ R Sꝫ di. nõ solũ est idẽ
corp⁹: sꝫ ⁊ eadẽ caro: vt dicũt qdã auctoritates. Et
ps. xv. Caro mea reqescit in spe. ⁊ Act. ij. Nec caro
ei⁹ vidit corruptionẽ ⁊ eadẽ rõne ei⁹ ossa. Materia
aũt nõ põt dici caro: neq̃ os cũ illa nõ sunt eiusdẽ
rõnis. Materia aũt est eiusdẽ rõnis in oib⁹ orga-
nis. Rñdeẽ: ⁊ ossa sũt termini ꝯnotatiui: ⁊ accipiũt
dupl'r. Uno mõ vt supponũt ꝓ corpe de suba. i. ꝓ
cõposito ex materia ⁊ forma specifica ꝯnotãdo ac-
cidẽtalẽ dispositionẽ ⁊ sic panis nõ ꝯuertit in car-
nẽ: vt supra dictũ qꝛ nõ in corpus vt est spẽs sube.
Nec sic est eadẽ caro viui ⁊ mortui: nec eiusdẽ rõ-
nis est in hoie ⁊ pecore. Alio mõ accipit vꝫ suppõit
ꝓ corpe tertio mõ accepto. i. altera pte ꝯpositi q̃ ẽ
materia: ꝯnotãdo certas dispositiões accidẽtales
⁊ sic est eadẽ caro in viuo ⁊ mortuo. Etiã caro ⁊ os-
sa sunt eiusdẽ rõnis essẽtialis: sꝫ nõ accidẽtalis: si-
cut hõ alb⁹ ⁊ calid⁹. Sũt ẽt eiusdẽ rõnis in hoie et
pecore. Nec seq̃tur: sũt eiusdẽ rõnis: ergo caro est
os pꝫ delectũ ꝯnotati: sicut hõ iustus ⁊ iniust⁹ sũt
eiusdẽ rõnis essentialis. Nec tñ pp hoc iust⁹ ẽ ⁊ iu
stus. Et tñ ð hac materia: i q̃ eligat quis qd plꝫ: se
clusa temeritate ⁊ ptinacia: stãte sp hũili subiectio
ne intellect⁹ ꝓprie determinatiõi eccl'ie ⁊ fidei or-
thodoxe. ¶ L Adhuc restat videre an cõuersio illa
fiat in tpe vel in instãti. Ad qd est vna rñsio docto
rũ oim: qꝛ dt Alex. iiij. par. q. xxxviij. mẽ. vi. Totus
panis in totũ corp⁹ ꝯuertit indistincte: ita q nõ vna
pars sube panis in vnã ptẽ corpis xpi: alia in aliã
ꝓut determinatũ est ab Inn. iij. sic dicẽte. Utrũ p-
tes in ptes: aut totũ in totũ: aut totale trãseat in
totale: nouit ille q̃ facit: ego qd residuũ est igne cõ
buro. Si tñ q̃rẽtis instat improbitas: ego salua fi-
de cõcesserim: q totalis panis in totale corp⁹ ꝯuer
tit: ita vt nulla ps pãis trãsit in aliquã ptẽ corpis.
¶ Et hoc satis pꝫ ex pmissis: nã cũ ꝯuersio nõ di-
cit aliud nisi desitionẽ panis ⁊ successionẽ corpis
desinit aũt tot⁹ panis ſm se q̃libet sui: ⁊ succedit
totũ corp⁹ xpi. Manifestũ est q totũ ꝯuertit in to
tũ: ⁊ ita fit corp⁹ xpi totũ simul p̃hs specieb⁹ pãis
⁊ nõ ps post ptẽ: ⁊ ita nõ successiue: ⁊ p ꝯñs instãta
nee. i. totũ simul. Nõ em̃ põt ẽe successio ex pte ter
mini q̃ tot⁹ simul introducit: ⁊ nõ ps post ptẽ. Nec
ex pte subiecti successiue ad forme receptionẽ di-
spositi: qꝛ nullũ est hic subiectũ: cũ totum trãseat
in totũ. Nec ex pte agẽtis limitati: qꝛ agẽs est infi
nitũ: ⁊ ꝓpter idẽ nulla põt esse resistẽtia. Dicit er
go q in fine ꝓlationis ꝟboꝝ incipit esse corp⁹ xpi
sub specieb⁹ panis ⁊ desinit esse panis. ¶ Et si di
ceres: lꝫ ꝟtus diuina cõuertẽs sit infinita: tñ opat ad
ꝓlationẽ ꝟboꝝ sacramẽtaliũ: q̃ nõ põt esse subita.
¶ Ad illud respõdet Alex. licet ꝟtus diuina ope-

Ambro.

Leo.

Augusti.

Grego.

Actuũ. ij.

Caro ⁊ ossa termini sunt ꝯnotatiui ⁊ capiunt dupliciter.

Dubium

Rñsio ad dubium

Innocẽ.

Alexan.

retur ad verbi plationē: nō tñ ſm plationē ſucceſſionis: operatur eñ virtus diuina nō niſi platis verbis: ſz nō durāte vboꝝ platiōe. Operat aūt in fine plationis ⁊ nō ante: q̄ ita placitū eſt ſue oīpotenti volūtati. ¶ P Sz forte q̄s replicet: ſigno inſtans vltimū eſſe panis: ⁊ ſilr primū inſtās corꝑis xpī ſub ſpēb⁹ panis: vel ſunt vnū inſtās vel diuerſa. Si primū ergo ſimul ſunt corp⁹ xpī ⁊ panis cōtraꝑ:ius dicta. Si diuerſa ⁊ cū inſtātia nō poſſunt eſſe immediata cadit tp̄s mediū: ꝑ quo vt videt: introducit corp⁹ xpī: ⁊ ita ſucceſſiue. Solutio: panis deſignit ſimul cū vboꝝ platione: ita q̄ idē eſt inſtās deſitiōis platiōis vboꝝ ⁊ deſitiōis panis. Cūq̄ aūt platio vboꝝ eſt ſucceſſiua: ⁊ res ſucceſſiua deſinit ꝑ primū nō eſſe: ⁊ nō ꝑ vltimū eſſe: alioquin daret vltima pars cōtinui q̄ neceſſario foret indiuiſibilis: ideo nō datur vltimū eſſe panis: ſicut nō daꝛ vltimū inſtās platiōis: ſz daꝛ primū nō eſſe platiōis ſimul ⁊ panis: ⁊ illud eſt primū eſſe corporis xpī ſub ſpeciebus panis. Et ꝑ hoc pꝫ ſolutio replice: nō admittēdo qḋ aſſumit: ſigno vltimū eſſe panis: illud eñ nō eſt ſignabile: q̄ deſinit nō ꝑ vltimū eſſe: ſz ꝑ primū nō eſſe. Et huic ſatis cōcordat ſentētialiter Alex. de ales par. iiij. q. xxxviij. mē. viij. vñ ait. Sumere eſt inſtās i quo eſt corpus xpī primo ⁊ illud eſt termin⁹ hui⁹ mutatiōis q̄ eſt trāſubſtātiatio. Sz q̄ in tp̄e nō ꝯtinuātur adinuicē inſtātia: ſz inter q̄libet eſt tp̄s mediū nō eſt ſumere inſtās primū aū inſtās vltimū trāſubſtātiatiōis: in quo inſtāti primo aū vltimū eſt panis: q̄ ſi ſit ſumere inſtās indiuiſibile vltimum in cōtinuo: nō tñ penultimū. Vñ nō eſt ſumere inſtās in quo vltimo eſt panis: inſtās eñ inſtāti nō pōt ꝯtinuari: ſz tp̄s inſtāti. Vñ totū illud tp̄s i quo eſt panis cōtinuaꝛ illi inſtāti in quo primo eſt corpus xpī. Hec ille. Hoc ergo inſtās in quo p̄mo eſt corpus xpī: eſt p̄mū nō eſſe panis: ⁊ terminat tp̄s platiōis vboꝝ. Tātū de illo. Et ꝑ cōſequēs d̄ his q̄ reſpiciūt corp⁹ xpī ſm ꝯſiderationē p̄dicamenti ſubſtātie: ſcʒ de v̄itate corꝑis xpī i ſacr̄o. Qua mutatione incipit ibi eſſe. Quid inq̄t conuertit. Que ſubſtātia maneat. Que deſinat: ⁊ an deſinēs annihilet. An cōuerſio inſtātanee: an i tp̄e ꝑficiat. ¶ N Pro ꝯplemēto tñ ⁊ clariore ac ſpecialiore deciſiōe eoꝝ q̄ reſpiciūt ſubſtātiā eucharistie: ſz diuiſionē ſ. lectiōe. xxxviij factā. Adhuc videdū an tot⁹ xp̄s fiat p̄ns altaris ſacr̄o ad legitimā ꝯſecratiue forme plationē. ¶ Pro cuius ſolutiōe duo p̄mitto p̄ambula. Primū: q̄ nomē xp̄s ꝯnotat ſuppoſitū vbi diuinū ſubſiſtēs in duab⁹ naturis: diuina ſcʒ hūana. vñ Damaſ. li. iij. Hoc nomē xp̄s ꝑſone dicim⁹: non monotropos. i. vno mō dictū: ſz duaꝝ naturaꝝ eē ſignatiuū. ſ. diuinitatis ⁊ hūanitatis. Et Aug. cōtra maximū. Chriſt⁹ vna ꝑſona eſt gemine ſubſtātie. Ex illo pꝫ q̄ lʒ ſint tria ſuppoſita diuina ſcʒ p̄r ⁊ fili⁹ ⁊ ſpūſ ſanct⁹: q̄ tñ ſol⁹ fili⁹ ſubſiſtit in natura hūana: q̄ ſol⁹ ip̄e incarnat⁹ ē: xp̄s ſupponit ꝑ ſolo filio nō ꝑ p̄re nec ſpūſctō. Supponit eñ ꝑ ꝑſona diuina: cōnotādo hūanā naturā hypoſtatice ſibi vnitā. vñ dimiſſa natura hūana: vbū n̄ eēt xp̄s ꝓp̄e loq̄ndo. Deficeret eñ cōnotatū: quo deficiēte: deficit ⁊ ſuppoſitio ſm logicos. Sicut de⁹ dn̄s eſt: tñ deficiēte creatura nō eſſet dn̄s: eo q̄ nō deficeret ꝯnotatū hui⁹ termini dn̄s: cōnotat eñ ſuū. Nō exiſtēte aūt creatura: nō ē ſu⁹ cui dn̄s dn̄aret: ⁊ ita n̄ eēt dn̄s: vt vult btūs Augꝰ. v. de trini. c. xvj. ⁊ allegat magi. bi. di. xxx. primi. ¶ Ex illo pꝫ q̄ vbū nō ſemper fuit xp̄s: q̄ nō ante aſſumptionē hūanitatis. Nec obſtat illud apl̄i. Chriſt⁹ ieſus heri ⁊ hodie: ipſe ⁊ in ſecula. Quia ſimpliciter verū eſt ſm rigorē logice: xp̄s fuit heri ⁊ hodie ⁊ ab eterno: q̄uis vbū nō fuit xp̄s ab eterno. Suppoſitū eñ illud qḋ eſt xp̄s: fuit ab eterno: q̄uis nō ab eterno vnitam habuit ſibi naturā hūanā. ¶ Scḋo ſequit q̄ ꝓprie loquēdo ⁊ de rigore vboꝝ in triduo mortis xpī: vbū nō fuit xp̄s. Patet q̄ in illo triduo nō habuit ſibi hūanitatē vnitā: q̄ nō fuit hūanitas xpī in illo triduo: ſz fuit corp⁹ ⁊ aīa vtrūq̄ deitati vnitū q̄ tñ aīa fuit ſeꝑata a corꝑe n̄ fuit ibi hūanitas: nā hūanitas ꝯpoſita eſt ex vtroq̄ dicit Hierony. ⁊ alle. eſt ſupra. ¶ O Ex quo ſequitur tertio q̄ ſi aliqua predicata xp̄o attributa ſunt ꝑ triduo rōnē hūanitatis: q̄ tales orationes ſunt tropice ⁊ figuratiue hoc eſt nō ſunt vere de v̄tute ſermonis: ſz admittunt ꝑ figurā: vt illa Aug. ſup Joānē. Quis nō eſt derelictus in inferno? Chriſt⁹ ſz i aīa ſola. Quis iacuit in ſepulchro? Chriſt⁹ ſz in corꝑe ſolo: q̄ in his ſingulis xp̄s eſt. In his ſingulis xp̄m cōfitemur. Et illa Ambro. in lib. de ſpūſancto. Chriſtus pepēdit in ligno: xp̄s iacuit in ſepulchro. Et illa ſymboli. Chriſt⁹ eſt ſepult⁹: xp̄s deſcēdit ad inferna. Hec inquā ⁊ ſimiles ſm p̄ſatū modū loquēdi ꝑ ſynodochē cōcedūtur: q̄ diuinū ſuppoſitū māſit vnitum corꝑi xpī: ⁊ ſilr aīe in triduo: vt dictū eſt: que fuerūt partes hūanitatis eius rōne quarū partium toti xp̄o p̄dicta p̄dicata attribuūt. Sz hūc ꝗ intellectū cōceditur: xp̄s iacuit in ſepulchro. i. corp⁹ hūanitatis xpī: cui māſit vnitū vbi ſuppoſitū iacuit in ſepulchro. Et illa xp̄s deſcēdit ad inferna ad hūc intellectū cōcedit aīa xpī diuinitati vnita deſcēdit ad inferna. ¶ Notādū tñ de illis. Chriſt⁹ deſcēdit ad inferna: xp̄s iacuit in ſepulchro: q̄ ſm rigorē logice vere ſunt. Nō aūt ille. Ad inferna deſcēdit xp̄s: in ſepulchro iacuit xp̄s: quaꝝ differētia pꝫ ex logica: q̄ aliter appellāt termini connotatiui poſiti a parte eiuſdē extremi: aliter dū ponunt a ꝑte diuerſoꝝ. Verū nōnulli grāticus de nōe xpī loquūt dicētes: ip̄m ſupponere ꝑ diuino ſuppoſito: cōnotando ip̄m ſubſiſtere in natura capaci aſſumptionis ſuppoſitalis: ſiue ſit totalis ſiue partialis. Et hi admittūt p̄ſatas locutiōes ꝓprie: nō ꝑ figurā tñ ꝑ idonatū cōlcationē. ¶ P Sz nō ſtādo in iſta diuerſitate: videam⁹ an xp̄s ſm totā diuinitatē ⁊ ſm totā hūanitatē ſit in hoc ſacr̄o. In vtraꝗ eñ natura eſt reperire quādā totalitatē. In diuina q̄ eſt ſm incluſione oīm triū ꝑſonaꝝ: ſic eñ xp̄m ſm totam deitatē eſſe in hoc ſacr̄o eſt xp̄m eſſe cū patre ⁊ ſpirituſſancto. In hūana vero natura eſt reperire duplicē totalitatē: vnā ſm partes eſſentiales aliam ſm partes integrales. Et ſic xp̄m eſſe in ſacr̄o ſm totā naturā hūanā: eſt xp̄m eſſe in ſacr̄o ſm corp⁹ ⁊ aīam: ⁊ ſm oēs ꝑtes integrales, caput: pedes et ſic de alijs. Scḋo ſupponit ex ſupradictis q̄ aliq̄d d̄r eſſe in ſacr̄o dupliciter: vel ex vi cōſecratiōis vel cōuerſionis: qḋ ſcʒ eſt termin⁹ ꝑ ſe cōuerſionis: ⁊ p̄mo intēt⁹. Scḋo mō ꝑ quādā ꝯcomitātiā: q̄ cōiūctū ei qḋ primo mō eſt p̄ns. ¶ His p̄miſſis ponuntur. v. ꝓpoſitiones. Prima: xp̄s de⁹ ⁊ hō ſm diuinā naturā pariter ⁊ hūanam preſens eſt venerabilis eucharistie ſacramēto. Hec v̄itas deducta eſt ex autoritatibus canonis ⁊ ſctōꝝ lectō. xxxix. ⁊ poſſūt aliq̄ breuiter cōmemorari. De ſumma trini. ⁊ fi. catho. c. i. Idē ipſe ſacerdos ⁊ ſacrificiū ieſus xp̄s. Jeſus aūt xp̄s deus ⁊ hō eſt ſubſiſtēs in natura diuina ⁊ hūana. Et ꝯcordat beat⁹ Hiero. de cōſe. di. ij. Nec moyſes. Nec inq̄t moyſes dedit vobis panē verū: ſz dn̄s ieſus ip̄e cōuiuium ⁊ cōuiua, ipſe comedēs ⁊ q̄ cōmedit. Itē illud eſt ſub ſacr̄o quod mādūcat ⁊ ſumit ſumpto ſacr̄o. Hoc aūt eſt xp̄s. Aug. de cōſe. diſt. ij. q̄ mādūcat. Mādūcat xp̄s: viuit mādūcat⁹ q̄ ſurrexit occiſus. Itē Hiero. eadē di. i. ſinguli. Singuli inq̄r totū accipiūt xp̄m dn̄m. Itē Amb. lib. de offi. eadē diſt. ante b̄ndictionē. In hoc ſacr̄o xp̄s eſt. Ad idē plures adduci pn̄t que habent eadē diſt. ⁊ . iiij. ſilaꝝ. cōcordāt oēs docto. Inno. Hugo. ⁊ ceteri. Quia ergo ibi eſt chriſt⁹: et chriſtus dicit vtrāq̄ naturā diuinā ⁊ hūanam: ſequitur q̄ ibi ſit vtraq̄ natura. ¶ Q Scḋa propoſitio.

Queſtio.

Rñſio⁹ ad q̄ſtionem

Damaſ.

Auguſti.

Ambro.

Dupliciter aliq̄d d̄r eē in ſacramento

Ppoſitio p̄ma.

Hiero.

Auguſti.

Ambro.

Scḋa propoſitio.

Sub hostia cōsecrata cōcomitāter est ipsa diuinitas ꝛ dei fili⁹. Nō tñ ibi sic est pater ꝛ spūssanct⁹. Prima pars pꝫ:qꝛ diuina natura vnita est corpori xp̄i:nec ip̄m nūq̄ dereliquit:qđ corpus est ibi ꝑ se vi cōsecrationis:vt dictū est. Quod aūt diuitas nō dereliquit corp⁹:pꝫ ꝑ.b.Aug.sup Joā. Morꝰ ad tēpus aīam ꝛ carnē separauit:ſꝫ neutrū a v̄bo dei. Itē Dam. lib.iij sen. Christus qđ semel assumpsit nunq̄ dimisit.qđ intelligi oportet quātū ad ptes essentiales:qꝛ in triduo dimisit hūanitatē:q̄ in triduo nō fuit:ſꝫ nō ptes:qꝛ nec corp⁹:nec aīam. Cuꝫ ergo diuinitas ꝛ v̄bū(qđ est filius dei)nō sit ibi ex vi cōuersionis:nec in ip̄m panis cōuertit̄: vt.ſ. dictum est. Est aūt cōiūcta corpi assumpto qđ nō dereliqt:sequit̄ ꝙ sit ibi ꝑ cōcomitātiā. Scđa pars ꝓpositiōis pꝫ.s.ꝙ nō sit sub hostia pater ꝛ spūssanctus sic cōcomitāter sicut deitas ꝛ fili⁹. Sūt q̄dem sub sacr̄o pr̄ ꝛ spūssanct⁹ q̄ ꝓpter immēsitatē diuine nature sunt vbiq̄ etiā ꝓpter idētitatē essentie nō pñt separari a filio vt fili⁹ sit alicubi ꝛ nō ibi sit pr̄ ꝛ nō spūssanct⁹:qꝛ q̄libet haꝝ ꝑsonaꝝ est in alia ꝑ circūcessionē:ꝛ simplr̄ inseparabiles sunt:vn̄ dixit xp̄s philippo. Ego in pr̄e ꝛ pr̄ i me est. Nō aūt sunt in sacr̄o eo mō ꝑ cōcomitātiā sicut essentias filius nā essentia ꝛ fili⁹ sunt ibi ꝑ cōcomitātiā qꝛ vniti hypostatice corpori assumpto:ſꝫ nec pr̄ nec spūs sanct⁹ assumpsit hūanā naturā ꝛ ita nec ptes ei⁹. Nō eñ pater factus est hō:nec spūssanct⁹ incarnatus est:vt ꝓbat magr̄ dist.i.tertij ꝛ di.xvj.primi li. sen. ¶ R Utrū aūt debeat ꝯcedi simplr̄:ꝙ ibi sit pr̄ ꝛ spūssanct⁹ ꝑ ꝯcomitātiā ſꝫ nō sicut v̄bū:videtur mihi saluā semꝑ saniore sniā ꝙ vis est in noīe:q̄a de re cōstat. Cōstat q̄dē ꝙ ibi est pr̄ ꝛ spūssanctus duplici rōne. Primo qꝛ sunt de⁹:ꝛ ꝑ ꝯñs vbiq̄. Secūdo qꝛ sunt cōsubstātiales v̄bo: ergo sunt vbi v̄bū:ita ꝙ si ꝑ impossibile nō essent vbiq̄:nihilominus essent in sacr̄o in quo est v̄bū:ꝓpter cōsubstātialitatē verbi. Cōstat etiā ꝙ ibi est v̄bū ꝑ assumptionē corꝑis quo mō nō est ibi pr̄ ꝛ spūssanctus. ¶ Posset igit̄ dici ꝙ aliquid dr̄ esse in sacr̄o ꝑ cōcomitātiam dupliciter: immediate ꝛ mediate. Primo mō dicit̄ esse ibi qđ est vnitū siue cōiūctū ei qđ est ibi ꝑ se ꝛ primo:nō ꝑ aliud.i.nō ꝓpter hoc ꝙ est cōiūctum alicui cōiūcto ei qđ est ibi primo ꝛ p se. Sic est aīa sub specieb⁹ panis:qꝛ immediate cōiuncta est corpi. Scđo mō qđ est ibi ꝓpter ꝯiūctionē eius cū coniūcto illi qđ est ibi ꝑ se primo: sic accidentia aīe:gr̄a:charitas:aīe xp̄i sunt in sacr̄o: nō qꝛ vnita sunt in corpi qđ est ibi primo ꝛ ꝑ se:ſꝫ qꝛ vnita sunt aīe que cōiūcta est corpi. Per hoc posset dici ꝙ verbum est in sacr̄o ꝑ cōcomitātiā primo modo immediate qꝛ vnitū immediate corpori. Nō eñ est vnitū ꝑ aīam alioquin in triduo nō fuisset vnitū corpori:aīa tūc separata:qđ pꝫ falsum. Pater aūt et filius sūt ibi.qꝛ vniti ꝛ cōsubstātiales verbo qđ est immediate vnitū corpi:ꝛ sic nō sunt ibi ꝑ ꝯcomitantiam p̄mo mō immediate:ſꝫ scđo mō. ¶ S Tertia ꝓpositio q̄ respicit hūanitatē xp̄i:q̄ attēdit̄ penes ptes essentiales eiusdē:est illa. Corp⁹. xp̄i est sub speciebus facta ꝯsecratione primo ꝛ ꝑ se. Aīa vero est ibi ꝑ cōcomitātiā immediate. Prima ps probata est.ſ. Scđa ꝓbat̄:qꝛ tale est corp⁹ xp̄i in sacr̄o q̄le est in sua naturali existētia. In naturali aūt existētia est viuū:ꝛ nō mortuū qꝛ xp̄s resurgēs ex mortuis iā nō morit̄. Nō viuit aūt nisi ꝑ aīam:ergo nō est sine aīa. Qđ aūt sit ibi ꝑ cōcomitātiā pꝫ:qꝛ nisi esset ꝯiūcta corpi nō eēt ibi:vn̄ in triduo fuisset corp⁹ in sacr̄o sine aīa:vt frequēter dictū est. Qđ etiā immediate ꝓpꝫ:qꝛ aīa immediate cōiūgit̄ corpori ipsiq̄ inheret:ꝛ ip̄m viuificat:nō ꝑ aliqđ mediū cui prius inherebat. Et sicut dictū est de aīa: ita dicendū est de precioso xp̄i sanguine:ꝙ etiā est in corꝑe ꝛ sacr̄o ꝑ ꝯcomitātiā immediate. Nō eñ pōt corp⁹ hūanuꝫ viuere naturalr̄ sine sanguine.

Augusti.
Damas.
Jo xiiij.
Dubium.
Aliqđ dicit̄ eē in sacramento ꝑ cōcomitātiā dupliciter.
Tertia ꝓpositio.
Roṁ.vj.

Et est immediate cōiunctū corpi nō ꝑ aliud cui sit essentialit̄⁹ cōiūctū. ¶ Quarta ꝓpō respiciēs ptes integrales. Oēs ptes integrales corꝑis xp̄i:caput pectus man⁹ pedes ꝛ cetere ptes integrales ꝑ se ꝛ p̄mo hñt p̄ntiā ad spēs sacrales. Probat̄ qꝛ ꝑ se ꝛ p̄mo est ibi corp⁹. Cū aūt corp⁹ nihil est:q̄ sue ꝑtes simul sumpte:ergo ꝓpositū maxime qꝛ xp̄i corpus nūq̄ fuit mōstruosuꝫ aut impfectū:ergo semꝑ habuit oēs ptes ad corꝑis ꝑfectionez requisitas. Erat eñ speciosus forma p̄ filijs hoīm ſm ꝓphetam. ¶ S ꝫ est caute ꝯsiderādū ꝙ noīa ptiū integralū q̄s dicūt ptes toti⁹ ꝯpositi etiā ex materia et forma specifica ꝯpositas: ꝛ sic caput nō ē tñ materia vel forma corporeitatis ſm sic opinātes:ſꝫ est ꝯpositū ex materia ꝛ aīa viuēte sic disposita ꝛ q̄lificata. Alio mō dicūt tñ materiā subtractiue:ꝛ non formā specificā cōnotādo certā formā ꝛ qualificationē:quo mō etiā in corꝑe mortuo dicim⁹ esse caput ꝛ mēbra:ꝛ sic pōt etiā distingui de carne ꝛ ossibus. Et ꝑ hoc pñt ꝯcordare doc.quoꝝ aliq̄ dicunt ꝙ caput carnes ꝛ ossa nō sunt eadē in viuo ꝛ mortuo. Nec noīa hec vniuoce importāt ptes illas in corꝑe viuo ꝛ mortuo ſꝫ equoce: sicut hō significat viuū hoīem ꝛ mortuū. Alij oppositū asserūt. Prīa opinio vera est ſm p̄mā acceptionē:scđa ſm scđaꝫ acceptionē illoꝝ noīm caput man⁹ ꝛc. In ꝓpositione aūt nr̄a accipi debēt scđo mō ꝛ nō primo mō:qꝛ primo mō accipiēdo sunt ibi ptim ꝑ se ꝛ p̄mo quātū ad materiā:ꝛ ptim ꝑ ꝯcomitātiā quoad formam. ¶ T Ex his colligit̄ ꝙ quatuor ptinētia ad ꝑfectā corꝑis xp̄i consistētiā:sunt in sacr̄o venerabili. Primū:corp⁹ xp̄i gloriosum:ſm p̄ciosus eius sanguis:tertiū bn̄dicta eius aīa:quartū diuinitas excellētissima. Corp⁹ ex vi ꝯuersiōis sue ꝑ se primo cetera tria ꝑ cōcomitātiā quodā ordine ſm Franciscū maronis ſm quē habēt esse in xp̄o in existētia naturali. Nā sanguis est ibi ex cōcomitātia immediata:quia ptinet immediate ad dispositionē corporis vt sit susceptiuū aīe:q̄ nō viuificat corp⁹ sine sanguine. Scđo est ibi aīa ex cōcomitantia mediata:qꝛ presupponit sanguinem in corpore: sine quo corpus non viuificat. Tertio est ibi deitas ex cōcomitātia remota:que q̄uis immediate sit vnita corpori:ꝛ etiam mansit vnita corpori: anima et sanguine separatis: in triduo scꝫ tamen incarnatione facta est vnio ad totū hominē primo:ꝛ ex cōsequēti ad partes humanitatis:ꝛ ideo quasi remota ꝛ vltima concomitantia dicitur esse sub sacramēto. Ex quo patet ꝙ aliter loquitur ille doct. de medio:q̄.ſ.dictum est Loquitur enim hic de medio quasi disponēte:vt mediate dicatur vniri vel coniūgi:quod requirit aliquod mediū quasi disponens aliud ad sui cōiunctionem:non ꝙ illo medio vniatur:ꝛ sic aīa mediante sanguine vnitur corpori:qꝛ non vnitur corpori sine sanguine disponēte corpus:non aūt vnit̄ sanguini. Supra aūt dictum est de medio suscipiēte vnionem.i. de medio quo prius vnitur alicui: ꝛ ꝓpter hoc ꝙ vnitum est illi ꝛ illi altert:vnit̄ etiā illi alteri. Et sic nec sanguis nec aīa:nec deitas mediate vnitur corpori:ſꝫ singulū horuꝫ imediate vnitur corpori. Et ſm hoc q̄dam sunt ibi ꝑ cōcomitantiā ad corpus xp̄i:q̄dam per cōcomitātia ad cōcomitantiā: de quibus dicetur. De illis quatuor supradictis etiā loquit̄ scūs Bonanē.di.xj.quarti.q.i.ar.iiij.aliquo mō ꝯformiter Francisco di.ꝙ ibi est corpus xp̄i vi cōuersiōis sanguinis rōne cōmixtionis:aīa ratiōe ꝯnexiōis: diuinitas rōne vnionis:q̄ etiā notari pñt in verbis xp̄i Ego sum pa.vi.q̄ de ce.descē. Panis quantū ad corp⁹ seu carnē. vñ Caro mea vere est cib⁹. ibidē. Viu⁹ ꝑ aīam q̄ non viuificat sine sanguine. qui de celo descēdi ex deitate:non motu locali:sed hūanitatis assumptiōe. ¶ V Sexta ꝓpō. Non solum hec quatuor noīata corpus:sanguis: aīa dei.

Quarta ꝓpositio.
Noīa partiū integralium quid dicant.
Quatuor ptinentia ad ꝑfectā corꝑis xp̄i cōsistētiā sunt i hoc sacr̄o.
Btūs bonauen.
Joā.vj.

tas: sūt in sacro eucharistie: sȝ etiā earū ꝓprietates accidētia ꝛ ꝑfectiões nature ꝛ glie. Ptȝ: qꝛ vt frequēter dictū est: ꝙ tale est corp⁹ sub hostia q̃le est in naturali existētia q̄tū ad suas partes ꝛ ꝓprietates maxie absolutas: ſm eos q̃ ponūt respect⁹: qꝛ de respectiuis ꝑsertim ad vbi nō ita: de q̄ postea. Vñ sūt ibi q̄tuor dotes glorie corporis determinata partiū armonia: ac q̄litates ꝑme ꝛ scḋe: complexio debita partiū officialiū ꝛ organoꝝ. Sūt eñ ibi in optima dispōne naturali q̄tū ad oēs q̄litates singulis inexistētes. Sed ḋ quātitate corporis ac partiū ac eoꝝ situ ꝛ distātia locali dicet̃ lec. seque. Nec solū ibi sūt oīa q̃ faciūt ad ꝑfectionē corporis ꝛ mēbroꝝ: sȝ etiā ea q̃ sūt ad corporis ornatū ꝛ decorē: vt capilli: vngues: barba ꝛ cetera q̃ ꝑtinēt ad gloriosi corporis speciositatē: q̃ Christ⁹ resūpsit ī sua mirifica ꝛ gl'iosa resurrectiōe in q̄b⁹ sedet ad dexterā pris: sctōꝝ aspectib⁹ phtat⁹. Sūt ꝛ ibi ꝑfectiões aīe naturales ꝛ gl'iose. s. cognitiões diuine essentie: ꝛ rerū oīm in ṽbo ꝛ ꝓprio genere. Similr ꝑfruitio beata ac effectiōes: amores: ceteriq̄ volūtatis act⁹ ꝛ delectatiōes. Nec nō ꝛ exterioꝝ sēsuū ꝛ interioꝝ opa ꝛ q̄litates. Si eñ aliq̄ harū ꝑfectionum deesset xp̄o vt in sacro: tūc esse in sacro redūdaret in magnā imꝑfectionē corporis ꝛ aīe Christi. Perderet eñ aliquā ꝑfectionē vt ibi existēs q̄ sibi inexisteret in celo: qḋ videt̃ absurdum dicere. Nā sic min⁹ delectabile esset xp̄o q̄tum ad corp⁹ ꝛ aīaȝ esse in eucharistia q̄ in celo: vt si ibi careret aliq̄ ꝑfectione aut delectatiōe corporali vel spūali. Sicut ꝛ angelis custodib⁹ nr̄is magis triste foret: si eis nobiscū in terris existētibus aliq̄ deesset ꝑfectio que adesset in celis. Vñ etiā nobiscū existētes: semꝑ vidēt faciē pris. ¶ Neq̄ eñ necessariū ē qḋcūq̄ absolutū in corpore aut aīa xp̄i tolli: ꝓpter nouā ei⁹ p̄ntiā ad spēs sacrāles: qḋ eis inest in celo. Nulla ergo ꝑuat̃ in sacro qḋ iest in celo. Et hoc de facto: qꝛ ſm absolutā dei potētiā oppm̄ non est impossibile. vt. ī. dicet̃. ¶ Et ꝓ oīb⁹ illis vna est rō qꝛ cū ꝓpter ꝯuersionē panis in solū corp⁹ xp̄i: per ꝯcomitātiā sūt ibi sanguis aīa: deitas: qꝛ ꝯiuncta sūt corpori ꝛ vnita: eadē rōne ibi sūt ꝛ illa q̃ sanguini: aīe: aut deitati sūt vnita: nō eñ ꝓpter p̄ntiā corporis sui in eucharistia vult xp̄s ipȝ corp⁹ ꝑuare suis ꝓprietatib⁹ ꝛ ꝑfectiōib⁹: nec illis sibi ꝯiunctis. Vult ergo ꝑmo esse sub hostia corp⁹ suū vi cōuersionis ad sensū supra expssū: vult illud corp⁹ suū gloriosuȝ comitari aīam: diuinitatē ꝛ sanguinem. Vult illa ꝯcomitātia nō esse iꝑfecta: nec suis operatiōib⁹ ꝛ donis naturalib⁹ ꝛ gratuitis esse priuata. Per hoc ptȝ q̄liter tot⁹ xp̄s est ī hoc salutifero sacramēto. Et hec de his q̃ p̄dicamētū substātie respiciūt: ad ꝑsens sufficiāt.

Mathe. xviij.

¶ Lectio. xliij. A

Expeditis vtcunq̄

his ſm priorē diuisionē: q̃ ꝯueniūt substātie p̄dicamēto: pn̄r vidēdū est de respiciētib⁹ corp⁹ Christi q̄tum ad quātitatē ꝛ sitū. Cum aūt ſm catholicā veritatē tot⁹ xp̄s ſm vtrāq̄ naturam diuinam ꝛ humanā: ꝛ ſm oēs partes sue humanitatis gloriose: officiales ꝛ integrales atq̄ organicas: simul cū singularū ꝓprietatib⁹ est in sacro eucharistie sub spēb⁹ panis: vt lec. prima. ꝛ aliis p̄cedētibus diffuse ostēsum est: ingrēda est intelligentia hui⁹ veritatis. Inter cetera eñ multa ꝛ magna huius sacri mirabilia: hoc singulariter mirabile est: ꝛ humanā vr̄ excellere intelligētiā: ꝙ corp⁹ tam speciosū in sua quātitate lineamētis ꝛ figura perfectissimū cū oīm mēbroꝝ ꝛ organoꝝ ꝑfecta distinctiōe est sub parua hostia cui⁹ quātitatē lōge excedit. Videt̃ eñ incōp̄hēsibile q̄liter caput sit ṗdisse vbi digit⁹: pes vbi ocul⁹: cor ꝛ epar vbi man⁹: venter cū dorso: tibia cū collo ꝛc. salua partiū distinctione ꝛ sine earū ꝯfusiōe: ꝛ mēbrū mai⁹ nō maiorē locū occupet q̄ mēbrū min⁹: puta vēter q̄ ocul⁹. Ponēda est ꝑ ꝑmo veritas tenēda: deinde ei⁹ itelligētia ingrēda. ¶ Quo ad ꝑmū sit hec ꝓpō post venerabilem Guil. altissiodorēsem in trac. de vene. sa. c. vj. Quāuis corpus xp̄i realr ꝛ veraciter sub spēb⁹ panis ꝯtineat̃: non tn̄ in sacro altaris loco circūscribit̃: ꝛ totū corpus xp̄i sub tota hostia: ꝛ totū corp⁹ xp̄i sub q̄libet pte hostie realr ꝯtinet̃. Totū dico syncathegorematice. i. q̄libet pars. Vel mixtim. i. ip̄m ꝛ nihil ipsi⁹ q̄n ip̄m. de hoc. ī. lec. lxxx. Probat̃ hec veritas testimoniis sctōꝝ patrū. vñ. b. Hieron. in ser dn̄ice v. post epipha. de ꝯse. dist. ij. singuli. Singuli totum accipiūt Christū dn̄m: ꝛ in singulis portionib⁹ tot⁹ est nec per singulos minuit̃: sed integrū se in singulis prebet. Item Hilarius papa in. c. vbi. ea. dist. Ubi pars est corporis: est ꝛ totū. Eadē rō est in corpore dn̄i q̄ in māna: qḋ in ei⁹ figura p̄cessit. de quo dr̄: Qui pl⁹ collegerat nō habuit ampli⁹: neq̄ q̃ min⁹ parauerat habuit min⁹. Itē gl. sup illo qḋ dicit Hila. in fine ca. iā allegati. Nō eñ quātitas visibilis in hoc estimāda mysterio: sȝ virt⁹ sacri spūalis: dicit. Nō est sic quātitas estimāda: vt sub minori quātitate min⁹ sit corp⁹ xp̄i ꝛ sub maiori mai⁹: qꝛ vbicūq̄ ps: siue dicas pars spēi totū corp⁹ est: siue ps corporis xp̄i. i. man⁹ vel pes: totū corp⁹ est. Nō tn̄ dicēdū est ꝙ oīa mēbra mixta sunt: ꝛ vbi caput ibi mixtim pes vel man⁹: sed vbi pars ibi totū: qꝛ nō maiorem locū occupat totum q̄ pars: ꝛ ecōuerso. Hec glo. ꝙ dixi mixtim intelligo. i. cōfuse: de quo postea. ¶ B Ex quib⁹ colligitur manifeste ꝑmo: ꝙ totus Christ⁹ est in tota hostia: ꝛ tot⁹ in q̄libet parte. Scḋo ꝙ etiā q̄libet pars corporis xp̄i est in q̄libet parte hostie. Tertio ꝙ in quacūq̄ parte hostie est vna pars corporis xp̄i: ibi sūt oēs. Quarto ꝙ vbi caput xp̄i: ibi man⁹: vbi pes: ibi ocul⁹: ꝛ sic ḋ aliis partib⁹. Qḋ verū est: si vbi dicit locū extrinsecum ipsorū: sec⁹ si dicit intrinsecā corporis partem. Cui⁹ intellect⁹ ex sequētib⁹ pēdet. Hui⁹ veritatis possibilitas sic accipi pōt. Nihil negare dȝ xp̄ian⁹ posse fieri diuina virtute nisi ꝙ per rōnes ex ꝑ se notis pōt euidēter ꝓbari includere ꝯtradictionē. Vel nisi hoc elici pōt ex scriptura sacra: aut ꝯreceptis seu determinatis ab ecclesia. Non eñ iuxta modū causarū naturaliū diuinā arctare debem⁹ potentiā: cuȝ diuina ptās oīm creaturarū virtutē in infinitū excedat. Nec ad negandū aliquid posse fieri diuina virtute experto sufficiūt: cū totū ordinē naturaliū causarū possit de⁹ immutare: ꝛ cōtra oēm cursum naturaliū causarū ꝯstet eum multa fecisse. Quis eñ vnq̄ naturalr expert⁹ est ṽginē sine viro ꝯcipere: duo corpa simul existere mortuos ad vitā resurgere: accidētia sine subiecto subsistere: aliaq̄ innumera q̃ tn̄ ꝯstat diuinit⁹ esse facta: teste vtriusq̄ testamēti scriptura. Nō igit̃ negare aliqua debem⁹ a deo fieri posse: qꝛ ip̄a nō naturalr fieri experimur. Ad ꝓpositū igit̃ duo supponant̃. Primū de⁹ ꝑ suā absolutā potētiā pōt facere vnā aliquā subam ſm se totā coexistere pluribus corporib⁹. Ptȝ: qꝛ hoc nullā icludit ꝯdictiōem: cū ꝑ propositiones per se notas possit euidenter ꝓbari. Ex quo statim seq̄t̃ ꝙ vna suba per eandem diuinā potentiā pōt ſm se totā coexistere alicui toto et cuilibet eius parti. Si eñ pōt coexistere plurib⁹ corporibus a se distinctis et separatis: multo magis pluribus partibus eiusdē corporis coexistere pōt. Utroq̄ eñ ꝯcesso: potest euidenter per veras logicales regulas: que omni noticie ꝛ scientie deseruire noscuntur oīs contradictio euitari: sicut inferi⁹ soluēdo rōnes quorundā ad oppositū arguentiū ostenditur: q̄uis non possit euidenter ex puris naturalibus probari: ꝙ ita factū sit siue fiat. Non ergo negare debet catholicus.

Hiero.

Hilarius papa.

quin deus facere pōt q̃ aliq̃ substātia tota sm se
ꝛ quālibet partē suā coexistere posset alicui corpo
ri toti ꝛ cuilibet eiꝰ parti. Ita em̄ tenemꝰ q̃ aīa in-
tellectiua est tota in toto corpore: ꝛ tota in q̄libet
eiꝰ parte. Sic etiā asserimꝰ q̃ angelꝰ est totꝰ in ali
quo loco diffinitiue: ꝛ totꝰ in q̄libet eiꝰ parte: nec
alterutriꝰ oppositū pbari pōt per demōstratiuā
rōnem. ¶ C Scdm. Deus per suā absolutā potē
tiam pōt duo corpora siue eiusdem speciei siue di
uersarū facere coexistere simul eidē loco. Patet vt
primo: quia nullā hoc includit ɔ̄dictionē. Sic em̄
credimꝰ q̃ saluator noster Christꝰ clausis ianuis
intrauit ad discipulos clauso resurgēs pdiit de se
pulchro: lapide ab ostio monumēti nondū per an
gelū reuoluto. Etiā clauso virginis vtero natꝰ est
huic mūdo. Ascēdit in celum: nullo celesti corpore
diuiso. Ex quo etiā sequit̄ q̃ due partes: ꝛ quoli
bet plures eiusdē corporis: immo oēs eidem loco
possunt coexistere. Nam qua rōne duo corpora se
parata possunt per diuinā potētiā eidem loco exi
stere: eadē rōne ꝛ due partes eiusdē corporis pos
sunt eidē loco coexistere: ꝛ eadē rōne tres partes
quatuor sex ꝛ simul oēs. Nam penetratio dimen-
sionū: lꝫ nature sit impossibilis: nō tn̄ deo. Etiā de
facto plures forme accidētales extēse coexistūt ei
dem loco: ꝛ inherēt eidē materie ꝛ subiecto. ¶ Ex
quibus sequit̄ q̃ deus qui plus pōt facere q̄ nos
possumꝰ intelligēdo cōprehēdere: facere pōt q̃ to
ta substātia corporis Christi coexistat toti hostie:
ꝛ cuilibet eius parti: qꝛ pōt facere q̃ sua substātia
coexistat diuersis corporibꝰ siue locis: ꝛ ita diuer
sis partibꝰ hostie. Et per hoc q̃ q̄libet pars corpo
ris sui coexistat cuilibet parti hostie: pōt ꝛ facere
q̃ plures substātie corporee possunt simul coexi-
stere eidē loco: ꝛ per hoc pōt facere plures: immo
oēs corporis sui partes esse simul sub q̄libet par-
te hostie. Et hoc cū facit: corpꝰ suū totū est sub to
ta hostia ꝛ totū sub qualibet eius parte: qꝛ omnes
sue partes coexistūt singulis partibꝰ hostie: ꝛ per
ɔ̄ns non est in sacro circūscriptiue: quia non est sic
in loco hostie: q̃ vna pars corporis coexistat vni
parti loci ꝛ nō illa: sed alia coexistat alteri: ex quo
oēs partes coexistūt oībus. Est aūt in hostia siue
in loco hostie diffinitiue: sicut aīa intellectiua aut
angelꝰ dr̄ esse in loco: qꝛ realr̄ ꝛ vere est in loco ho
stie ꝛ non extra: saltē nō opꝫ. Pōt em̄ esse extra sub
alia hostia: ꝛ silr̄ esse extra in celo. ¶ D Quāuis
aūt hec sic simplr̄ credere sufficit, cuilibet ortho-
doxo: qꝛ tn̄ hic sumꝰ in scholastico gymnasio: vbi
nedū q̄d credēdū: sed quēadmodū credēda catho-
lice intelligant inuestigādū est q̄tū hūana fragi-
litas sinit. Eis em̄ loquor qui parati esse ɔ̄bebūt ad
satisfaciēdū omni poscēti rōnem de ea q̄ in nobis
est in spe. Qui exēplo Pauli sapiētibꝰ ꝛ insipiēti-
bus debitores ɔ̄stituent. Potētes exhortari in do
ctrina sana: ꝛ eos qui ɔ̄dicūt arguere. Ideo vltra
inq̄rēdū est: an corpꝰ Christi sm dimēsiões pprias:
quibꝰ extēdit̄ in celo: sit in sacro? Et an ɔcedendū
sit q̃ corpꝰ Christi sit tm̄ in sacro: q̄tūꝫ fuit in cru
ce: siue q̄tū nūc est in celo? Utrū etiā quātitas sua
sit in sacro? Itē quō saluet̄ figura debita humani
corporis: separo nō distat a parte: aut quō distat
sistunt simul. Quō oculꝰ sit in capite ꝛ non in pede
ꝛ quō saluabit̄ partiū organicarū distinctio. Et ge
neralr̄ quō vitari possit partiū ɔ̄fusio. Que omnia
sunt difficilia intellectu. Unde doctor irrefragab.
Alex. par. iiij. q. xl. mē. iij. ar. iiij. dicit. In hoc sacro
q̄dā sunt sm naturā: q̄dā supra naturā sed nō sup
intellectū: q̄dā sup intellectū ꝛ sup naturā. Scdm
naturā sunt ibi accidētia q̄dā: sicut color: sapor: in
magnitudine: ꝛ aptitudo accidentis respectu actꝰ
sui: sicut albedinis ad immutādū visū. Supra na
turā sūt accidētia sine subiecto: vt color: sapor: ro
tūditas sine substātia: hac aūt est supra naturā: sꝫ

non supra intellectū. Intelligit em̄ intellectꝰ acci
dētia sine subiecto per abstractionē. Supra natu
ram ꝛ intellectū est ibi Christꝰ in tota quātitate
in quāta est in celo: ꝛ nō excedit terminos illiꝰ par
ne formule: hoc aūt est supra naturā ꝛ intelligen-
tiā. Dicēdū igit̄ q̃ lꝫ corpꝰ Christi nō excedat for
mam illā: nō tn̄ est eiusdē quātitatis: qꝛ ɔtinentia
illa qua corpꝰ Christi pui est in sua quātitate ɔti
net̄ sub illa forma: nec excedit illā: nō est aliq̄ vir-
tute nature: sed virtute sup naturā ꝛ mirabilr̄: vn̄
mirabilis est illa ɔtinētia nō naturalis. Et sequit̄.
Unde q̄tū ad hūc articulū solꝰ fidei intēdēdū est:
qꝛ neq̄ silē est in exēplo inuenire: neq̄ ad hoc pōt
intellectꝰ hūanꝰ attingere. Un̄ dicit Inno. In hoc
sacro credere iubemur: discutere phibemur. Un-
de in hoc sacro ex captiuatiōe intellectꝰ illiꝰ q̄ cre
dit ꝛ non intelligit: nō modicū est meritū fidei. hec
Alex. ¶ Sed alij doctores vt. b. Tho. Egidi. Sco.
Okā: ꝛ eoꝝ seq̄ces nituntur aliquā mō rōnem intel-
ligēdi aptire: sed multiplr̄ diuersificāt. Un̄ qꝛ diffi-
cultas intelligēdi modū existēdi corporis Christi
sub eucharistia depēdet partim ex hoc: vtrū quā-
titas sit accidēs distinctū a substātia ꝛ qualitate.
Uel an sit res ipsa quāta: substātia. s. vel q̄litas: iō
possunt ille opiniões pmo reduci ad duas sibi cō-
trarias: quarū vtraq̄ multos hꝫ imitatores: quas
cōmemorat doc. subtl. in. iiij. scrip dist. x. q. ij. ¶ E
Prima est: q̃ quātitas ɔtinua siue extēsiua est q̄-
dam essentia absoluta realiter distincta a substan
tia quāta ꝛ silr̄ a q̄litate quāta: sicut albedo vel ca
liditas est entitas q̄dā absoluta distincta realiter
a re alba. Unde imaginant̄ hi q̃ substātia vel q̄li-
tas ex se nō hꝫ partē extra partē: sm quā pōt extē
di: sed hoc ɔuenit substātie vel q̄litati per quoddā
accidēs supadditū: quasi mediās inter substātiā ꝛ
q̄litatē: inherēs substātie: ꝛ sm aliquos: substans
qualitatibꝰ: ita q̃ q̄litates inherēt quātitati tāq̄
subiecto immediato: ꝛ substātie tāq̄ mediato: sm
alios inherēs substātie ꝛ nō substās q̄litatibꝰ: red
sitū tn̄ ad hoc q̃ q̄litates inhereāt substātie. Nā
sm illos q̄litates extēse nō possunt inherere sub-
iecto sine substātie nisi fuerit in quātitate extēsa.
Unde sm illos q̄cq̄d est q̄tū: vel est q̄tū: quia idē
quātitati: vel qꝛ hꝫ quātitatē sibi inherētē: vel in-
herētē suo subiecto ꝛ sibi coexistētē. Primo modo
ipsamet quātitas est quāta. Scdo modo substan-
tia cui inheret. Tertio modo accidētia q̄bꝰ coassi
stit per inhesionē eidē subiecto cui inherēt hmōi
accidētia. ¶ Tenētes ergo hāc opi. de quātitate
ad ppositū nrm̄ de existētia corporis Christi in eu
charistia inter se sunt diuersi: vnde q̄dā dicūt q̃ si
cut corpꝰ Christi realr̄ est in sacro: ita etiā eiꝰ quā
titas qua extēdit̄ in celo est realr̄ in sacro. Asserūt
em̄ q̃ vbicūq̄ est substātia aliqua: ibi etiā necessa
rio sunt oīa accidētia absoluta sibi inherētia. Con
sequēter dicūt q̃ illa quātitate nō extēdit̄ corpus
Christi locatr̄ in sacro: qꝛ nō est ibi quātitas Chri
sti modo suo. i. modo quātitatiuo: sed modo sub-
stātie. Modꝰ substātie sm se est esse in loco diffini
tiue. Substātia em̄ q̄tū est de se: est in loco indiui
sibilr̄ ꝛ diffinitiue: sicut aīa intellectiua in corpore:
qꝛ rō substātie sm se est indiuisibilis: ꝛ eque cōue
nit toti substātie ꝛ cuilibet eiusꝰ parti. Cuiꝰ ratio
est sm eos: quia quātitas Christi nō est ibi tanq̄
primꝰ ꝛ per se terminꝰ ɔuersionis sed ɔcomitāter
ad primū terminū. Nam vt supradictū est ɔuersio
panis fit in substātiā corporis Christi tāq̄ in pri-
mum ꝛ per se terminū: quā ɔcomitant̄ sua accidē-
tia. Q̄cq̄d est sub eucharistia: eo modo est ibi quo
terminat ɔuersionē. Substantia corporis Christi
est ibi tāq̄ ppriꝰ ꝛ per se terminꝰ qui ex se non hꝫ
modū existēdi quātitatiuū: cōmēsuratiuū siue ex-
tēsiuū: ergo est ibi modo sibi pprio. i. tota in toto:
ꝛ tota in qualibet parte. Quātitas aūt ibi est p cō

Penetratio dimensionū deo nō est impossibil.

I. Pe. iij.
Roma. I.
Tit. I.

Alex. d al.

Inno.

Opi. doc. subtilis d quātitate ꝛ suba.

Modꝰ sꝫe sm se q̄s.

comitãtiã naturalē ad substãtiã. Ergo erit ibi nō
modo suo ꝓprio: sed modo substãtie: ena3 tota in
toto: ⁊ tota in q̃libet parte: ⁊ non modo quãtitati-
uo. Sūt eñ ibi 3ito ordine dimensiones corporis
Christi: ⁊ dimēsiones corporis cōmēsuratiue loca
ti. Nam dimēsiones corporis cōmēsuratiue in lo-
co locate sunt in illo pmo: ⁊ ideo modo quãtitati-
uo: ⁊ per eas est ibi substãtia: ⁊ etiã modo quãti-
tatiuo. Sed dimēsiões corporis Christi sunt in sa
cramēto nō pmo: nec sicut in loco ꝓprio: ergo sūt
ibi ſm modũ substãtie que est ibi pmo: ⁊ nō modo
suo quãtitatiuo. Uult ergo dicere ħ mod⁹: ꝙ quã
titati ſm ꝓpriã naturã ꝯuenit mod⁹ quãtitatiu⁹
vbi est per se ⁊ pmo: hic aūt nō ꝯuenit sibi illo mo
do: quia hic est ꝯcomitanter. Illi ꝯñr hñt ꝯcedere:
ꝙ corp⁹ Christi est in sacro q̃tū: ⁊ ꝙ est ibi tãtum
q̃tū est in celo: quia vt ibi h3 eandē quãtitatē nu
mero quã h3 in celo: sicut eñ q̄cq̄d h3 albedinē est
albū: ita q̄cq̄d h3 in se quãtitatē: est q̃tū: nō tñ est
ibi quãte siue quãtitatiue: quia nō cōmēsurat̃ spe
ciebus vt sit pars in parte vna: ⁊ alia pars corporis
Christi in alia: ⁊ ad hunc modũ declinãt. b. Tho. ⁊
Egi. ¶ F. Aliter pōt dici tenēdo eãdē opinionē de
quãtitate: ꝙ quãtitas q̃ est acciñs inherēs corpori
Christi in celo: nō inheret sibi in sacro. Sed corp⁹
Christi est ibi sub speciebus simplr, sine quãtitate:
quia extēsio ꝯuenit substãtie per quantitatē q̃ ibi
non est: ideo corp⁹ Christi nō est ibi extēsum. Aliūt
eñ: ꝙ quãtitati essentialis est mod⁹ quãtitatiu⁹:
nec ab ea separari pōt. Cōsequēter dicūt illa abso
luta tñ ꝯcomitari corp⁹ Christi sub sacro: q̃b⁹ ta-
lis mod⁹ existēdi in sacro ex ꝓpriis rōnibus non
repugnat: talis aūt est quãtitas: ideo nō ꝯcomita
tur. Dicūt ergo illi ꝙ separata quãtitate: partes
corporis Christi nō sunt extra seinuicē in hostia:
sed vna pars corporis sit cū alia. Pōt eñ de⁹ face
re partē subintrare partē: ⁊ vltra illã que subintra
uit cū ea quã subintrauit iterū subintrare aliã: ⁊
sic vltra subintroibūt seinuicē vsq3 ad minimã q̃n-
titatē naturalē: ⁊ sic saluat̃ veritas cuiuslibet par
tis: ⁊ tñ nulla est extēsio partis extra partes: sicut
saluat̃ veritas materie ⁊ forme: q̃uis nō sint extra
seinuicē. ¶ G. Tertio dicūt ⁊ distingūt triplicē po
sitionē: q̃ in genere duplex est: sed vna subdiuidit̃.

Positio ē triplex.

Una est positio q̃ est differētia quãtitatis: hec di-
cit ordinē partiū ad totū absolute non curãdo de
loco extrinseco. Illa necessario est in quãto ꝯtinuo
ꝑmanēte: nec eñ est intelligibile aliq̄d esse q̃tū di
mēsionatū: q̃n sit signare in toto ordinē huius par-
tis ad illã ſm quãtitatē interiacētē: ⁊ illã op3 sal-
uari in ꝓposito. Alia est positio que dicit ordinē
locati ad locū siue ordinē cōmēsuratiuū partis lo
cati ad certã partē loci: siue simplr toti⁹ aut par-
tiū ad locū ꝯtinētē: siue pars sit in certa parte lo-
cãtis: siue in q̃libet parte cū toto. Hic ordo ptinet
ad pdicamētū vbi: qd importat habitudinē siue or
dinē locati ad locū siue circūscriptiuã siue diffini-
tiuã. Tertia est positio que psupponit duplicē or
dinē partiū iam dictū. s. ad totū ⁊ ad locū: ⁊ vltra
dicit ordinē partiū ad locū cōmēsuratiuū vel cir-
cūscriptiuū: ſm quē partes locati coextēdūt̃ par-
tib⁹ loci: ⁊ hec ptinēt ad pdicamētū sit⁹. Uñ posi-
tio q̃ est pdicamētū sit⁹ psupponit positionū diffe
rētiã quãtitatis ⁊ vbi: ⁊ specificat vbi: ⁊ hec positio
dr̃ mod⁹ quãtitatiu⁹ vel dimēsiu⁹. Cōsequēter di
cunt isti: ꝙ hãc habitudinē seu positionē possibile
est deū separare a q̃to vel a pōne pma: nō solū ꝑ
negationē termini puta loci: sicut posset facere a-
liqd corp⁹ extra vniuersū: q2 tūc nō esset loc⁹ cōti-
nēs: cui⁹ partib⁹ cōmēsurarent̃ partes locati S3
etiã posito termino: cui psenti posset fieri cōmēsu
ratio corporis ꝯtēti: ita ꝙ posset esse q̃tū in loco: ⁊
hre coexistētiã ad aliud q̃tū: sine tñ coextensione
partiū vni⁹ ad partes alteri⁹: quã dicit positio si-
tus. Hec est opinio Scoti in. iiij. dist. x. q. i. quã sic
psuadet. Quecūq3 natura ꝯtingēter respicit q̃lli-
bet formã alicui⁹ gñis: respicit ꝯtingēter totū ge
nus simplr. i. nō necessario ex causa intrinseca: q2
qd a natura intrinseca determinat sibi aliqd gen⁹
necessario determinat sibi aliquã speciē illi⁹ gñis
q2 vna natura nō h3 necessitatē ad opposita disiū
cta: q̃n habeat necessitatē ad vnū illoꝝ. Sed corp⁹
ꝯtingēter se h3 ad q̃cūq3 pōnem: ergo corp⁹ etiã
h3 positionē partiū in toto: nō simplr: sed h3 neces

Scotus.

sario ad pōnem sit⁹. Nec coexistētia quãti ad q̃tū
est simplr rō necessaria illi⁹ pōnis scōe: q2 ꝯtingit
intelligere coexñtiã alicui⁹ ipsi toti: absq3 hoc qd
intelligat̃ coexñtia partis vni⁹ parti alteri⁹. Hec
eñ coextēsio est alia ab illa etiã q̃n se ꝯcomitant̃:
nec ista in sua rōne formali includit illã: ergo abso
lute corp⁹ q̃tū hñs primã pōnem posset esse sine
omni pōne extrinseca: ⁊ intelligi pōt q̃tū ad coexi
stētiã hre aliq̄d q̃tū sine ista pōne. Unde quãtita
tem ꝯseruari sine pōne extrinseca nō est aliud nisi
absolutū ꝯseruare sine respectu extrisec⁹ aduenien
te. Sic etiã coexistētiã ꝯseruari sine pōne scōa: nō
est aliud nisi relationē vnã ꝯseruare sine alia rela
tiōe extrinseca. ¶ H. Ista opinio vr̃ ꝯcordare cū
pma in hoc: ꝙ quãtitas corporis Christi i celo rea
liter sit in sacro Quãq3 corp⁹ Christi vt ibi: est vere
q̃tū: l3 vt ibi nō habeat modū quãtitatiuū. Mod⁹
eñ quãtitatiu⁹ q̃ dicit pōnem sit⁹: nō est passio q̃n-
ti: sicut risibile hoīs: sed accidēs ꝑ accidēs ei⁹: q2
est respect⁹ extrinsec⁹ aduenitēs partib⁹ quãti ad
partes alteri⁹ q̃ti. s. loci. H3 etiã ꝯcedere hec ter-
tia opinio: ꝙ in corpore Christi sub sacro sit pars
extra partē: put extra respicit per seipsas partes
corporis ⁊ earū pōnem: q̃ est dr̃ia q̃titatis. Sed si
extra respicit locū: sic pars nō est extra partē. i. ex
tra illū locū in quo est alia pars: q2 totū q̃tū hñs
eodē modo partes suas extra seinuicē in toto pōt
hre psentiã sui ⁊ oīm partiū ad aliqd vnū extra indi
uisibile vel q̃tūcūq3 modicū diuisibile. Hoc modo
saluat hec opinio partiū corporis Christi eandē
quãtitatē: cōtinuationē: distãtiã. ⁊ partiū media-
tionē: vnionē separationē: incōfusionē: figurã in
ordine ad totū in sacro sicut in celo: sed nō sic in or
dine ad locū: spēs. s. sacratas. Quia in sacro est ea-
dem q̃titas dimēsiua inherēs corpori Christi q̃ est
in celo. Nam oēs partes ꝯtinuate sibi in celo: ꝯti-
nuat̃ in sacro. s. collū capiti: brachia scapulis: ma-
nus brachijs. Mediat q̃3 inter collū ⁊ manus bra
chiū. Unit̃ ocul⁹ capiti tãq3 pars toti ⁊ nō ventri.
Separat̃ pes a pectore nō ꝑ abscisionē: sed inter-
iacētē corporis partē: ⁊ per hoc ꝯfusio partiū tolli
tur: q2 manēt distincte inter se: ⁊ q̄cq̄d est pars par-
tis in celo: manet pars eiusdē partis ⁊ nō alteri⁹ i
sacro: nec sunt partes inter se: sed manēt extra se:
⁊ per hoc saluat̃ eadē figura corporis: intelligēdo
totū illud dictū in ordine ad totū: nō in ordine ad
locū: nã in ordine ad locū simul sunt intra se. i. vbi
cūq3 est vna pars: ibi oēs. Nec plus distat pes a
capite. q̃3 a tibia: nec maiorē locū occupat q̃3 ocu-
lus: aut totū q̃3 minim⁹ corporis pūctus. ¶ I. Cō
tra pmū modū arguit Scot. Unūqdq3 siue sit ter-
min⁹ pm⁹ trãssubstãtiationis siue scōs: si tñ est ibi:
habet ꝓprietates suas q̃ sibi necessario ⁊ natura-
liter ꝯueniūt: qd ꝓbat̃ exēplo: q2 si deus creet sub
stãtiã q̃tã vel natura generet: ⁊ ꝯcomitet̃ q̃titas
vtriusq3 ꝓductiōis: termin⁹ pm⁹ est substãtia: ⁊ q̃n-
titas ꝯcomitãs: ⁊ tñ tã in gñato q̃3 in creato quãti
tas h3 suū modū realē: sicut hret si pmo termina-
ret aliquã mutatiōē. quia alia habitudo ad agēs
nō variat naturã rei: siue ad idē agēs: siue ad aliud
hoc est siue sit termin⁹ pm⁹: siue scōs: siue media-
tus: siue immediat⁹: ergo nec carebit q̃titas suo
modo naturali: ꝓpter hoc tñ: q2 nō est pm⁹ termi
nus trãssubstãtiationis: dū3 tamē ibi sit realiter.

¶ Itē dare subiecto modū quātitatiuū ita ꝯuenit quātitati ex ꝓpria natura sicut albedini ꝯuenit dare albū esse suo subiecto. Sed īpossibile est albedinē esse in subiecto: ꝛ subiectū nō esse albū: vł nō hr̄e modū essendi albū: ꝫ īpossibile est q̄ntū esse in subiecto: ꝛ subiectū nō hr̄e modū quātitatiuū. Cōsequētia nota cū minore. Maior pꝫ: q̄ sicut dare eē albū est effect⁹ formalis albedinis: ita dare modū quātitatiuū effect⁹ formalis quātitatis: sꝫ īpossibile est effectū formalē separari a forma inherente. ¶ Itē q̄ro vtrū dare modū quātitatiuū ꝯuenit q̄ntitati p se vł p accñs? Si p se: ꝫ separi nō pōt. Si p accñs: ꝫ ꝯuenit alicui p se: p cui⁹ vnionē vł p̄ntiā ꝯuenit quātitati. Sicut sb̄e ꝯuenit mod⁹ quātitatiu⁹ p accñs: ꝛ p īhesionē quātitatis: ꝛ ita quātitas Christi habebit modū quātitatiuū p aliud accñs in celo. Tūc q̄ro: an illud accidēs etiā sit in sacro: ꝛ stabit argumētū de illo sicut ꝺ quātitate. Si nō: tūc nō oē accñs absolutū corpori xp̄i ī celo: ꝯcomitat ī sacro. ¶ R Cōtra scḋm modū arguit Sco. q̄ ille vł tollere a corpe Christi pōnē in toto: ꝛ oēꝫ figurā q̄ necessaria forte est ad corp⁹ aiatū. Si ei totū subtrat totū vsq; ad minimā ptē naturalē: nō distat caput a pede: nec erit ordo ptiū ad totū necessario ad corp⁹ aiatū. Sꝫ h̄ facilr̄ dicerēt ꝯcedēdo illatū. Sed ordo partiū ad totū ꝛ distātia ac figura: ꝛ si req̄rat ad corp⁹ aiatū naturali modo existēs: nō tñ simplr̄ pōt em̄ corp⁹ aiatū p potētiā diuinā miraculose ꝯseruari sine his. Sic etiā fm̄ cū: lꝫ corp⁹ aiatū naturalr̄ nō possit ꝯsistere sine debita distātia partiū in ordīe ad locū: neq; figura cōmēsuratiua sine ordīe partiū corpis ad partes loci: in quo solo vł ꝯsistere figura: tñ miraculose p potētiā dei pōt ꝯsistere sine illis. ¶ L Cōtra opinionem Sco. arguit Ockā in suo. iiij. q. iiij. ꝛ in trac. de sacra. c. xxix. q̄rēs de illo ordine partiū in toto quē dicit quātitas: aut est ordo ptiū situalis: ita q̄ vna pars ē superior: aut inferior: vna añ: alia retro: vna v̄sus oriētē: alia v̄sus occidētē: aut est ordo perfectiōis: aut toti⁹ ꝛ partis: quo ocul⁹ est pars capitis nō pedis. Aut ordo causalitatis: quo vna pars est cā alteri⁹: aut ordo originis vel nature vel tp̄is: q̄ vna p̄cedit aliā origine: tp̄e vel naturā. Alr̄ ordo nō vł assignabilis ī portal⁹ p pōnē: vt est dr̄ia quātitatis. Si p̄m⁹ ordo. s. situalis: ille nō pōt esse sine locali distātia partiū. Sꝫ q̄ localr̄ ptes nō distāt: nō erit ibi ille ordo: nec aliq̄s alioꝝ ordinū impertat p quātitatē: q̄ q̄libet eoꝝ ita poterit cōpetere sb̄e corpis Christi si sepata esset penit⁹ a quātitate: q̄ꝺ etiā facere fꝫ cū deo est possibile: sicut q̄ñ est ꝯiūcta quātitati. Cōseruata em̄ toto corpore Christi sb̄a absq; hoc q̄ sit quāta: ita tunc esset pars vna p̄fectior ꝛ alia sicut nūc: nec pl⁹ pars vna esset p̄ris alteri⁹. Nūc nec prior tp̄e vel natura nunc q̄ nūc: ꝛ ita null⁹ ordo partiū sb̄e pōt cōpetere partibus corpis Christi in toto q̄ñ est ꝯiūctū quātitati q̄n ꝯueniat eisdē q̄ñ quantitas fuerit sepata: p̄ter ordinē situalē: q̄ sol⁹ sufficit ad hoc q̄ sit q̄ntū. Talis aūt ordo partiū req̄rit distātiā partiū localē q̄ nō est ibi: igit̄ nullū ordinē partiū ī toto dicit quātitas: p̄ter situalē: q̄ q̄ ibi nō est: nō erit ibi quantitas. ¶ Itē oē q̄ntū ꝯtinuū est lōgū latū: ꝛ ꝓfundū: q̄ superficies: corp⁹: aut linea fm̄ p̄hm ī p̄dicamētis: sꝫ he dimēsiōes req̄rūt localē ptiū distātiā. Item vbicūq; est distātia ptiū itrīseca vł extrīseca: p̄t fieri mot⁹ localis de pte ī ptē distātē: sꝫ ille fieri ñ p̄t sine ordīe partiū ī loco. ¶ Itē oē q̄ntū ꝯtinuū p̄manēs ꝛ finitū est figuratū: q̄ꝺ ꝛ ipse ꝯcedit de corpore Christi vt in sacro. Ad figurā aūt nō sufficit ordo ptiū in toto sine ordīe ptiū in loco. Nā fc̄a sola locali mutatiōe partiū: mutat̄ figura: vt si pedes ponerent̄ sup caput: oculi ī loco auriū ꝛ ecōuerso: seruato oīno illo ordīe ptiū. Seruato aūt ordine ptiū in loco: nō mutat̄ figura: ꝫ ad rōnē figure req̄rit̄ ordo ptiū in loco: ꝛ p ꝯñs ad rōnē quantitatis. ¶ M Itē posito q̄ corp⁹ xp̄i nullibi eēt ī naturali ꝯsistētia: sꝫ solū ī sacro: q̄ꝺ fm̄ eū possibile est: cui⁹ tūc figure esset in sacro? Nulla assignari posset cū manētib⁹ certis ordinib⁹ ptiū ad totū q̄rcūq; mutat̄ ordo situalis: manet ordo quē dicit quātitas: ꝫ vł hr̄et ī casu oēꝫ figurā sit vł nullā. Sicut si de⁹ crearet de nouo sb̄aꝫ ligni cū oīb⁹ accñtib⁹ absolutis: ꝛ ita cū quātitate sine pōne situali: cui⁹ figure esset. Nulla posset assignari rō q̄rē pl⁹ dr̄et̄ q̄dratū q̄ triāgulare aut rotūdū: nec posset pl⁹ dici pedale q̄ bipedale. He tñ sūt ptes quātitatis ꝯtinue ꝛ figure: ꝛ q̄cq̄d ꝯtinet̄ sub gñe: ꝯtinet̄ sub aliq̄ spē: nec ēt tale q̄ntū esset rarū nec dēsū: nec posset maiorari nec miorari: cū nō posset dici q̄ ptes q̄cq; ꝓpinqui⁹ sibi adiacerēt vel remoti⁹: q̄ꝺ tñ ꝯtingit in ꝯdēsatiōe ꝛ rarefactiōe. ¶ Itē nō vł q̄ in corpore homogeneo possit saluari ordo partiū ad totum sublato ordine ad locū: cū p̄ter ordinē partiū ad locū nulla oīno sit dr̄ia pōnis inter eas. ¶ Et si ad oīa illa dr̄et̄: q̄ lꝫ partes in casu nō distēt extrīsece in ordine ad locū: distāt tñ intrīsece p ptes interiacētes intrīsece: p quā intrīsecā distātiā saluat̄ etiā figura intrīseca: sꝫ nō extrīseca: rōnes aūt ille solū ꝓcedūt de distātia ꝛ figura extrīsecis. ¶ Cōtra q̄rit̄: q̄d itelligat̄ p interiacētiā ptiū intrīsecā cū em̄ oēs ille ptes simul sint respectu cuiuslibet puncti loci seu ꝯtinētis: quo iter duas iteriacet q̄si mediādo alia pars: nisi sic itelligat̄ q̄ꝺ brachiū iteriacet inter manū ꝛ scapulā: q̄ man⁹ est pars brachii: ꝛ nō scapule: sꝫ ista itiacētia saluat̄ sine q̄ntitate: oporteret vtiq; exp̄mere q̄d addat ille ordo. ¶ P̄terea vł p̄ti⁹ ītelligibile q̄ ptes distēt ī ordīe ad totū: ꝛ nō ī ordīe ad locū p̄ntē ꝛ ꝯtinētē. Quo ei itelligi p̄t q̄ caput tripedalr̄ distet a tibia p ptes iīiacētes: ꝛ nō silr̄ hr̄et eūdē ordinē ī ordīe ad locū extrīsecū. Signo ei ptē loci corr̄idētē capiti: ꝛ ptē loci ꝯtinentē tibiā: aut ē eadē vł diuerse. Si eadē p̄cise: quo. itelligit̄ distātia itrīseca: cū caput tibia ꝛ ptes intiacētes sint sit p̄cise. Nō ē ei itelligibile q̄ sit sol ꝛ sit aliq̄ꝺ corp⁹ ñ hn̄s certū ordinē distātie ad solē. Si ē r sūt diuerse ptes loci: tūc corp⁹ erit ī loco illo circūscriptiue: q̄ pars vna ī vna pte: alia ī alia: q̄ꝺ ī ppōito ñ ꝯcedit̄. Int̄ istos mōs tenētiū q̄ntitatē eē distictā a sb̄a ꝛ q̄litate: scḋs mod⁹ vł plāior ꝛ itelligibilior: nec ꝫ eū militat rō Sco. vt patuit. ¶ N Scḋa opi. p̄ncipal̄ Guil. ockā ꝛ suoꝝ seq̄ciū tꝫ: q̄ q̄ntitas nō ē accñs absolutū distictū a sb̄a q̄ta ꝛ a q̄litate q̄ta: q̄ sb̄a ł q̄litas seꝫ alr̄ dicat̄ q̄nta. Et hāc opi. putāt ēt eē p̄hi: q̄ (vt aiūt) ñ inucit̄ distīctiise it. q̄ntū ꝛ q̄ntitatē. Ad cui⁹ euidētiā: vt nō laboret̄ ī eq̄uoco ꝺscribūt q̄ntitatē dimēsiuā ꝺ q̄ h̄ loq̄mur. Nō em̄ h̄ loq̄mur de q̄ntitate discretiua ꝯsectiōis: aut duratiōis: sed de q̄ntitate molis. Est ꝫ q̄ntitas molis vł dimēsiua id q̄ res hꝫ ptē extra partē: siue partē distātē a parte. Oē em̄ extēsū ꝛ solū tale est q̄ntū: illud aūt ē extēsū q̄ꝺ hꝫ partē extra partē. Nō em̄ sufficit habere partes realr̄ distictas ad hoc q̄ res dicat̄ q̄nta: alioq̄n scia: charitas: grā: q̄ hn̄t partes. s. gradus intēsionales ex q̄b⁹ cōponunt̄: dicerent̄ ꝛ essent q̄nte quātitate molis: q̄ꝺ non ꝯcedit̄. ¶ Quo p̄misso: dn̄t q̄ sb̄a materialis ꝛ silr̄ q̄litas hꝫ partes ex q̄bus ꝯstitnit̄ seipsa ꝛ nō p accñs supadditū: cū de⁹ pōt ꝓducere ꝛ ꝯseruare sb̄am q̄libet sine q̄cūq; accidēte. Sublatis igit̄ oīb⁹ accñtib⁹ a sb̄a pōt manere sb̄a eadē: ꝛ ita ptes ei⁹ sine q̄b⁹ nō est substātia ex partib⁹ cōposita. Et ille ptes p̄nt distare a se: ꝛ vna esse extra aliā: ꝛ p ꝯñs esse quāta separatis oīb⁹ accñtib⁹ p diuinā potētiā: nihil em̄ īpossibile īcludit q̄ de⁹ sb̄am nudā materialē ꝺ nouo creet: ita q̄ ptes ei⁹ ꝓducat ī distictis locis sine omni accidēte. Itē q̄ separet accidētia a sb̄a materiali naturalr̄ ꝓducta: ꝯseruādo partes eius ī eisdem sitibus in quibus erant. Non enim necessitat̄ deus

Guil. ockā.

Quantitas molis siue dimēsiua quid sit.

rẽ aliquã localr mouere ꝓpter deſtructionẽ cuiuſcũq; qđ nõ eſt de eſſentia ſua:re₹ loco manẽtibus. In vtroq; caſu ſb̃a illa eſt quãta:q₹ partẽ extra ptẽ hꝫ ſine q̄cũq; accidẽte ſibi inherẽte:vel in eodez ſubiecto coexiſtẽte:⁊ nõ eſt quãta ſine quãtitate:ꝙ quãtitas qua eſt quãta nõ diſtiguit̃ ſub ea:cũ oib⁹ alijs amotis adhuc manet quãta. ¶ Itẽ ꝑ illud eſt ſb̃a quãta ꝑ qđ hꝫ ptẽ extra ptẽ:ꝑ illđ aũt hꝫ ptẽ extra partẽ:ꝑ qđ eſt p̄ñs loco ꝙ circũſcribit̃. Eſt aũt p̄ñs loco ꝑ ſuas ptes:⁊ ꝑ nihil ſuꝑadditũ:q₹ ſi per aliqđ ſuꝑadditũ maxime ꝑ q̄titatẽ:q̄ro ꝑ q̄d ſub̃a eſt p̄ñs quãtitati:ſi ſeip̄a ⁊ ꝑ partes ſuas:eadẽ rõne ſeip̄ſa ꝑ partes ſuas erit p̄ñs loco. Si ꝑ aliud accidẽs:de illo ſilr q̄rit̃.⁊ vel dabit̃ aliqđ in quo ẽ ſtat⁹:cui ſcꝫ ſeip̄a imediate eſt p̄ñs:⁊ eadẽ rõne ſtabit̃ in primo:vel ꝓcedit̃ in infinitũ qđ eſt ipoſſibile.

Corp⁹ xp̄i vt i sacro nõ ſit q̄ntũ

¶ O Dr̃ ergo ſm hãc opi.ꝙ corp⁹ xp̄i (vt i ſacro) nõ eſt q̄ntũ:q₹ vt ibi nõ hꝫ ptẽ extra ptẽ:ſꝫ oẽs ptes coexiſtũt ſimul cuilibet pũcto ſpẽi ſacralis:vt.ſ. ꝓbatũ eſt. Nihilomin⁹ corp⁹ xp̄i quãtũ i celo:eſt ſꝫ ſe totũ in ſacro:⁊ oẽs ſuas partes:etiã cũ oib⁹ accidẽtib⁹ ſuis abſolutis ip̄m in celo afficientib⁹ vere realr ⁊ int eſſe tñ nõ in loco ſuo nõ ip̄m circũſcribẽte:ſed definiẽte. ¶ Quõ aũt hoc ſit poſſibile declaratũ eſt.ſ.et põt q̄dã exẽplaris manuductio dari: nã de⁹ põt naturalr rẽ aliquã ꝯdẽſare ad minorẽ quãtitatẽ ſine egreſſu alicui⁹ abſoluti. In qua cõdẽſatiõe oẽs ptes pri⁹ ſibi imediate:manẽt immediate:⁊ ptes mediate ſibi magis appropinquãt:⁊ ſic minorẽ locũ poſteri⁹ occupãt q̄ pri⁹:ſicut oppoſito mõ in rarefactiõe vniformiter partes corpis rarefacti imediate manẽt immediate:⁊ q̄libet partes mediate poſteri⁹ pl⁹ diſtãt q̄ pri⁹:⁊ tñ nec i rarefactiõe nec ꝯdẽſatiõe fit partiũ noua cõtinuatio vel diuiſio.i.ptes pri⁹ diuiſe ꝑ partes medias nõ ꝯtinuant̃ ꝑ immediationẽ. Nec partes pri⁹ continue vel imediate diuidunt̃:lꝫ in ꝯdẽſatiõe ſit aliq̄s ingreſſus ſiue approximatio partiũ:in rarefactiõe aliq̄s egreſſus ⁊ elõgatio partiũ. ¶ Põt aũt deus corp⁹ quãtũlibet magnũ ꝑ ſuã oipotẽtiã ꝯdenſare ad quãtitãlibet paruã ⁊ minimã quãtitatẽ:vt maximũ mõtẽ ad quãtitatẽ grani milij. Qđ ſi faceret fit magn⁹ igreſſus partiũ ⁊ approximatio:tñ ſine partiũ diuiſiõe:aut noua ꝯtinuatiõe:aut penetratiõe. Verũ adhuc maneret diſtãtia cuiuſlibet ptis a q̄libet:lꝫ modica. Sic tñ ꝯdẽſaret ad pũctũ indiuiſibile iã tollerent̃ eis diſtãtia partiũ ⁊ figura corpis: ſine tñ diuiſiõe partiũ:ſꝫ cũ earũ penetratiõe. Ita aliq̄lr imaginari poſſum⁹ in venerabili ſacro:ꝙ oẽs partes corpis xp̄i ꝑ mirabilẽ ei⁹ opationẽ ſibi mutuo:⁊ cuilibet pũcto hoſtie coexiſtũt indiuiſibilr:ſine earũ diuiſiõe:⁊ noua quarũcũq; partiũ ꝯtinuatiõe. Verũ oẽs ptes ſibiĩuicẽ efficiũt̃ immediate negatiue.i.nõ mediate tali medio:q̄ poſſet fieri mot⁹ localis vnius ad aliã:lꝫ i celo ſint mediate. Hoc eñ fieri:nullã iplicat ꝯdictionẽ:ideo a deo nõ eſt negãdũ. ¶ P Ex q̄ pꝫ ꝙ ſꝫ logice rigorẽ illa cõcedi dꝫ:corp⁹ xp̄i quãtũ eſt in ſacro:et illa negari: corp⁹ xp̄i ẽ i ſacro q̄ntũ. Silr illa:corp⁹ xp̄i vt i ſacro eſt quãtũ:ſi (vt i ſacro) tꝫ ſe ad ptẽ p̄dicati. Nã p̄ria tñ vꝫ:corp⁹ xp̄i qđ alibi hꝫ ptes extra ptes:eſt in ſacro:qđ ꝯſtat eſſe verũ:q₹ corp⁹ xp̄i hñs ptẽ extra ptẽ in celo eſt in ſacro ſcđa vꝫ illa Corp⁹ xp̄i hꝫ in ſacro ptẽ extra ptẽ:qđ veruꝫ nõ eſt:q₹ in ſacro oẽs ptes ſunt ſil̃. Quo aũt differãt ſm appellationem terminoꝝ ꝯnotatiuoꝝ i eis poſitoꝝ remitto ad logicã. ¶ Cõſequẽter dr̃ ꝙ ordo poſitiõis ptiũ i toto nõ eſt ſeꝑabilis ab ordie ptiũ in loco ſaltẽ extra locũ. Sꝫ ſicut in ꝓpoſito:ptes corpis xp̄i ſil̃ ſunt i ordine ad locũ:q₹ reſpectu cuiuſlibet pũcti ſpecierũ:ita ſil̃ ſunt reſpectu tot⁹:et q̄libet ps reſpectu cuiuſlibet ptis:ex illa tñ ptiũ ſimultate nõ ſequit̃ ptiũ diuiſio vel ꝯfuſio:ſꝫ manet ols ordo ptiũ ad ſe ⁊ ad totũ q̄ eſt in celis:excepto ſolo ordine ſituali.

Manet ordo ꝑfectiõis:nã ẽt i ſacro ps ꝑfectior i celo:eſt ꝑfectior min⁹ perfecta vt caput pede. Manet ẽt ordo tot⁹ ⁊ ptis:q₹ ſicut in celo:ita ⁊ i ſacro ocul⁹ eſt ps capitis ⁊ nõ pedũ:⁊ ꝑ hoc ocul⁹ eſt in capite ⁊ nõ in pede:⁊ digit⁹ in manu ⁊ nõ in collo q̄uis caput:ocul⁹:digit⁹:man⁹ ſint ſimul adeq̄te in eodẽ loco:q₹ ocul⁹ ps eſt capitis:non pedũ. In: eñ nõ põt hic dicere aliã habitudinẽ niſi ptis ad totũ:vt pꝫ trãſcurrẽdo oẽs modos eſſendi in. Et eſt ſilr:q₹ lꝫ ſimul ſint in lacte albedo ⁊ dulcedo:tñ gradus albedinis nõ ſunt ptes dulcedinis:⁊ in cõpoſito partes materie:nõ ſunt ptes forme:⁊ tñ nõ diſtãt ſm ſitũ. ¶ Manet ẽt ordo diſtinctiõis ptiuꝫ organicaꝝ. Nã ad diſtinctionẽ organoꝝ nõ requirit̃ localis diſtãtia:ſꝫ diſtinctio realis diſpõnũ naturaliũ:q̄b⁹ exiſtẽtib⁹ eſt organũ:ſiue ptes diſtẽt: ſiue nõ. Nã q̄uis man⁹ retẽtis eaſdẽ diſpõib⁹ eẽt ſil̃ i eodẽ loco cũ oculo:hõ tñ ꝑ manũ nõ videret:ſꝫ ꝑ oculũ. Manent ergo in ſacro ptes organice ſuis diſpõnib⁹ qualificate:⁊ abinuicẽ realr ⁊ nõ localr diſtincte.

Queſtio. Solutio q̄õnis.

¶ Q Si q̄rit̃:q̄d de figura partiũ organicarũ:q̄ vr̃ neceſſario req̄ri ad organizationẽ partiũ. Dicit̃ qđ figura ſimplr nõ req̄rit̃ ad organizationẽ:q₹ põt dñs oculũ ꝯſeruare in oi ſua naturali diſpõne abſq; hoc ꝙ ſit circũſcriptiue in loco: in quo caſu vere eſt ocul⁹:⁊ tñ nullã habebit figurã: q₹ figura eſt quãtitas linea vel lineis clauſa:vñ q₹ figura ꝯnotat certũ partiũ ſitũ ⁊ diſtantiã:ſicut in ſacro nõ eſt poſitio ſitualis:ita nec figura. Nec eſt magis incõueniẽs figurã nõ eſſe partiũ vt in ſacro q̄ eas vt ibi nõ hr̃e poſitionẽ ſitualẽ:nec ſitualem diſtãtiã. ¶ De ordine cauſalitatis aut prioritatis nature vel tpis nõ eſt difficultas. Si aliq̄s talis eſt partiũ in celo:idẽ eſt in ſacro. Nõ eſt ergo ſm hãc opi.corp⁹ xp̄i in ſacro quãtũ:nec figuratũ nec partes ei⁹ vt ibi ſunt:diſtãt. Eſt tñ corp⁹ xp̄i verũ organizatũ integrũ ꝑfectũ:ꝯſtãs partib⁹ ſuis diſtinctis ⁊ incõfuſis. Et in hoc ſcđo oẽs opi.cõcordant: Sꝫ prima ⁊ tertia opiniones in hoc diſcordant a ſcđa ⁊ q̄rta:q₹ ille dicũt corp⁹ xp̄i in ſacro eſſe quantũ per quãtitatẽ ꝓpriã ſibi inherẽtẽ:lꝫ nõ habeat modũ quãtitatiuũ. Iſti dicũt qđ corp⁹ xp̄i in ſacro nõ eſt quãtũ:nec hꝫ ibi in ſe quãtitatẽ q̄ ſit accidẽtalis forma ſibi inherẽs. Prima aũt in hoc diſcordat a tertia:ꝙ dicit quãtitatẽ corpis xp̄i nõ habere ſuũ ꝓpriũ modũ in ſacro:q̄ eſt modus quãtitatiuus. Tertia dicit qđ hꝫ ſuũ ꝓpriũ modũ:ille autẽ nõ eſt modus quãtitatiu⁹. Intelligẽdo ꝑ modum quãtitatiuũ partiũ extẽſionẽ:ſm quã res põt eſſe in loco cõmẽſuratiue. Sed eſt poſitio que eſt ordo partium ad totũ:non ad locũ. ¶ Tres prime opi. diſcordant a quarta:q₹ ponunt quantitatem eſſe accidens abſolutũ inherens rei quante:qđ negat opinio quarta. ¶ R Poſſet tñ quãtum ad aliquid opi.tertia cum quarta concordari per equiuocationem nois quantitatis. Nã diffiniendo quãtitatẽ prout opi.quarta diffinit:⁊ ſilr quãtũ dimenſiuum:ꝙ eſt res habẽs partẽ extra partẽ ſiue diſtãtem a parte inter quas poteſt fieri mot⁹ localis: quo mõ etiã cõiter accipit̃ quãtitas ⁊ quantũ: certũ eſt corpus chriſti in ſacramẽto non eſſe quantũ q₹ ſic quantitas includit ordinẽ partiũ ad totum ⁊ locũ:verum vel imaginariũ qui nõ eſt in ſacramẽto. Si autem accipitur quãtũ pro re vna numero habente partes realiter diſtinctas natas diſtare localiter ꝑ naturã:ſic corp⁹ xp̄i eſt quãtũ in ſacro. Si ſic accipit opi.tertia:eſt intelligibilis ⁊ probabilis:in paucis diſcordans a quarta. In eo manet diſcordia:q₹ ponit quantitatẽ diſtingui a re quanta:qđ quarta negat:aliõqñ opinio tertia eſt difficilis intellectu. Eligat quiuis qđ a pietate fidei nõ diſcordat. Et tñ de his q̄ p̄dicamentũ quãtitatis ac ſil̃ ꝯcernũt ſm diuiſionẽ lec.xxxvij.ꝓmiſſam.

¶ Lectio.xliiij.

Expeditis vtcunq̄ his q̄ ſm p̄dicamēti quātitatis habitudinē corp⁹ xp̄i,reſpiciūt. Trāſeūdū eſt ad p̄dicamētū relatiōis: et ingrēdū de accidētib⁹ q̄ ante ↄſecratione panē ⁊ vinū affecerūt ⁊ ſenſui apparent: vez colore:ſapore:odore:q̄litatib⁹ p̄mis tāgibilib⁹ ↄ̄d crositate ⁊ ceteris cui ſubiecto inhereāt: an ſint ſine ſubiecto. Inheſio eñ reſpectiue vr:nec itelligi pōt abſq̄ eo q̄d īheret:⁊ eo cui inheret: hoc ē vt aliū dicūt:ſine fundamēto ⁊ termio. Forma īherēs fundamētū eſt:⁊ ſubiectū cui inheret termin⁹:pri mo itaq̄ ea dicem⁹ q̄ certa ſunt. Scđo q̄ nō ſilr ab oib⁹ ſunt opinata. ¶ Quo ad primū q̄nq̄ pono ꝓpōnes. Pria. Spēs panis ⁊ vini manēt eedē poſt ↄſecrationē q̄ fuerūt añ ↄſecrationē. Spēs ſunt accidētia panis ⁊ vini:q̄lia ſunt q̄litates ſenſibiles: color/ſapor/odor/q̄litates p̄me tāgibiles : calor/frigiditas/humor/ſiccitas/raritas/dēſitas/ figura/quātitas:⁊ ſi q̄ ſunt ſilia:p̄z illud ꝑ experiētiā ſenſuū. Sēſus,nāq̄ circa ꝓpriū obiectū nō decipit ⁊ cū eadē appēit pri⁹ q̄ añ:ſi nō ſunt eadē illudit ſenſus. Cōtra illō dr̄ Amb. ⁊ allegat magr̄ diſ.xij. iiij.ſen. Nihil falſi ꝑputādū eſt in sacr̄o pietatis:ſicut fit in magoꝝ p̄ſtigijs:vbi deluſiōe quadā fallūtur oculi vt videat eē q̄d nō eſt. Itē venera. Hugo de ſctō victo.li.ij.de ſacra.pte.viij.ca.vij. In ſacr̄o inq̄t:tria ibi diſcreta ꝓponunt. Spēs vez viſibilis ⁊ v̄itas corpis:⁊ virt⁹ grē ſpūalis. Aliud eſt eñ viſibilis ſpēs q̄ viſibilr̄ cernit. Aliud eſt v̄itas corporis ⁊ ſanguis q̄ viſibili ſpē credit. Aliud grē ſpūalis que ſub corpore ⁊ ſanguine inuiſibiliter⁊ ſpūaliter p̄cipit. Q̄d eñ videm⁹:ſpēs panis eſt et vini: q̄d aūt ſub ſpē illa credim⁹:verū corp⁹ xp̄i eſt ⁊ verus ſanguis.⁊ pancis iterpoſitis. Et ſpēm q̄dē viſibilē ſacr̄m eſſe veri corpis ⁊ ſanguis veri. Corp⁹ aūt ⁊ ſanguinē ſacr̄m eſſe grē ſpūalis. Et quemadmodū ſpēs illic cernit:cui⁹ res vel ſubā ibi eſſe nō credit:ſic res ibi veraciter⁊ ſubālr̄ p̄ns credit:cui⁹ ſpēs nō cernit. Videt eñ ſpēs panis ⁊ vini:⁊ ſubā panis ⁊ vini nō credit ⁊c. Ex q̄b⁹ manifeſte h̄r ſpēs panis ⁊ vini q̄ ſunt accidētia ꝑmanere in ſacr̄o:immo ipſas eſſe ſacr̄m. ¶ B Scđa ꝓpoſitio. Accidētia illa ↄſecratiōe facta nō inherēt ſubē panis ⁊ vini. P̄z:q̄ panis ⁊ vini ſubā ibi nō manet :vt.ſ. ꝓbatū eſt:⁊ v̄ba Hugonis p̄miſſa tatis innuūt. Tertia ꝓpoſitio. Accidētia ⁊ ſpēs ſacr̄ales nō inherēt corpi ⁊ ſanguini xp̄i nec eos afficiūt:nec denotant P̄z ꝑ magr̄m diſt.xij.lib.iiij:ſen.c.i. Ibi nō eſt inq̄t ſubā niſi corpis ⁊ ſanguinis dñici:q̄ nō afficit illis accidētib⁹. Nō eñ corp⁹ xp̄i talē in ſe h̄z formā : ſz q̄lis in iudicio appebit. Itē corp⁹ ad q̄litates ſenſibiles de nouo nō alterat:q̄d tñ ↄtingeret: ſi accidētia panis corp⁹ xp̄i informarent. ¶ Itē q̄litates ↄ̄rie nō ſunt ſimul in corpore xp̄i ⁊ eadē ei⁹ parte: ſz qualitates panis ⁊ vini ſunt ↄ̄rie:vt ſiccitas panis:humiditas vini:vt ad ſenſum p̄z. Silr̄ cōtingit in qualitatib⁹ differētiarū hoſtiarū ↄſecratarū ergo nō ſunt ſimul in corpore chriſti. ¶ Quarta ꝓpoſitio. Spēs ⁊ accidētia in ſacr̄o nō inherēt aeri circūſtāti tāq̄ ſubiecto. Probat q̄ꝛ nullū ſacr̄z nec ſm ſe totū:nec ſm partē ſui diſtat loco ⁊ ſitu a ſubiecto ſuo primo : ſed ad ſenſum apparet q̄ aliqua pars hoſtie loco ⁊ ſitu diſtat ab aere circūſtāte:et a q̄libet parte ei⁹:non ergo eſt in aere ſubiectiue. Cōſeq̄ntia nota cū maiore. Mino: p̄z de partib⁹ interiorib⁹ ſpecierū q̄ nō tāgūt aerē. ¶ Itē ſubiectū accidētis nō eſt loc⁹ accidētiū:ſed ſubiecti ⁊ accidētis ſibi īherētis eſt idē loc⁹. Aer aūt circūſtās accidēti eſt loc⁹ eoꝝ:q̄ termin⁹ corpis ↄtinētis accidētia. Etiā ali⁹ eſt loc⁹ aeris ⁊ ali⁹ loc⁹ ſpērū : q̄ alia ⁊ alia ↄtinētia:nā aer ↄtinet ſpēs:nō aūt cōtinet ſeipm̄. Q̄d v̄o ſubiectū nō ſit loc⁹ accidētis p̄z q̄ loc⁹ ſitu diſtinguit a locato:⁊ nō eſt ſimul cū locato penetratiue:q̄ppe loc⁹ diuiſus eſt a locato:ſicut aliter.iiij. ꝑhyſ. Subiectū aūt ⁊ accidēs ſunt ſimul:⁊ iō idē eſt loc⁹ ſubſtātie ⁊ accidētis. Sicut locus lactis eſt etiā loc⁹ albedinis ac dulcedinis inherētis. ¶ Ex iſtis ſequit ꝓpoſitio q̄nta:q̄ accidētia q̄ ſunt ſpēs ſacr̄ales:nō ſunt in ſbā tāq̄ in ſubiecto. P̄z:q̄ nō ſunt in ſubā panis ex ꝓpōne ſcđa nec in ſubā corpis xp̄i ex ꝓpōne tertia:nec in ſubſtātia circūſtātis aeris ex ꝓpōne quarta: nec pōt ibi fingi alia ſubſtātia:ſunt tñ ibi realiter ex ꝓpōne pria. ¶ C Sz reſtat dubiū:an ſint in aliquo ſubiecto accidētali. De illo ſunt opi. Sūt eñ q̄ dicunt ſolā quātitatē poſſe eſſe ſine ſubiecto: q̄litates v̄o materiales:lz poſſint eſſe ſine ſubiecto ſubſtātiali ꝑ diuinā potētiā:non tñ ſine ſubiecto accidentali. Inherēt eñ quātitati tāq̄ ſubiecto imediato:ſine quo ↄſeruari nō p̄nt in eſſe. Cui⁹ rōnē aſſignāt:q̄ ſola quātitas indiuiduat ꝑ ſe:⁊ oia alia accidētia ꝑ quātitatē:ergo ſi aliq̄d accidēs eſſet:⁊ nō in quātitate: eēt hec res:⁊ nō eſſet hec. ¶ Itē ſi eſſet albedo ſeparata a quātitate eēt ſenſibilis ⁊ nō eēt ſenſibilis. Sēſibilis:q̄ ꝑ ſe eſſet de tertia ſpē qualitatis. Et eſſet nō ſenſibilis:q̄ nō quātū nō pōt ſentiri:q̄ indiuiſibile ſentiri nō pōt. De ſenſu ⁊ ſenſato dubitati de vltima:qualitas aūt nō eſt diuiſibilis niſi ꝑ quātitatē. ¶ Itē ſine quātitate albedo eſſet q̄litas ſpūalis:q̄ idiuiſibilis ⁊ ſine materia⁊ quātitate:⁊ tñ eſſet qualitas corpalis:q̄ de tertia ſpē qualitatis. ¶ Itē quarto ſi eſſet ſine quātitate: et ꝑ ↄ̄ñs ſpūalis:nō eſſet repugnātia q̄n ineſſet ſpūi:⁊ ſic ſpūs poſſet eſſe alb⁹. ¶ D Sed hāc opi. reprobat Sco.q.xij.di.xij.ſilr ⁊ ocltā.q.vij.q̄rti oñdētes q̄ q̄dlibet accidēs abſolutū ꝑ diuinā potentiā pōt eſſe ſine ſubiecto. Nā eſſentiali⁹ depēdet qualitas ad ſubſtātiā tāq̄ ad ſubiectū:q̄ ad quātitatē:eſto q̄ etiā inheret quātitati : q̄ ſubſtātia eſt primum ſubiectū. Eſſentialior aūt eſt depēdētia ad primū q̄ ad aliq̄d poſteri⁹. Si ergo pōt q̄litas manere ſine depēdētia actuali ad ſubſtātiā multo magis ⁊ t eſſe ſine depēdētia actuali ad quantitatē. ¶ Preterea magis depēdet q̄ntitas a ſubſtātia:q̄ qualitas a quātitate ponēdo quātitatē ſubiectū medium inter ſubſtātiā ⁊ q̄litatē:ſz quātitas ↄſeruat a deo ſine ſubſtātia:ḡ ⁊ q̄litas ↄſeruari pōt ſine quātitate. Maior p̄z:q̄ priorē ⁊ vehemētiorē influētiā h̄z cā pria ſup cauſatū:q̄ cā ſcđa:ſz in ḡne cāe ſubiectiue ſubſtātia eſt cā pria:quātitas poſterior et ſcđa. ¶ Preterea q̄litas ꝑfectior eſt quātitate: ḡ ſi quātitati nō repugnat eſſe ꝑ ſe:multo magis non repugnat q̄litati. Q̄d aūt q̄litas ſit ꝑfectior quātitate:p̄z multiplr. Tū q̄ qualitas eſt p̄ncipiū agēdi actiōe reali:quātitas nō. Nō eñ eſt quātitas de v̄tutib⁹ actiuis. Tū q̄ nobiliorib⁹ ſubſtātijs correſpōdēt qualitates nobiliores:nec ſic quātitas : q̄ nō op̄z nobiliorē ſubſtātiā eſſe minorē quātitatez: vt p̄z de elemētis q̄ ſunt quātitate maiora: et tñ ignobiliora. Tū:q̄ ꝑ q̄litates ſubſtātie attingūt fines ſuos:vt p̄z de accidētib⁹ vbificis nō ꝑ quātitatē. Tum q̄ quātitas cōſequit cōpoſitum rōne materie:qualitas,rōne forme. Forma aūt ſimplr̄ perfectior eſt materia. Tū q̄ qualitates magis cōueniunt cū perfectione ſimplr̄:vt ſapiētia:intelligentia:velle quorum eſt eadē ratio formalis cū ſapiētia diuina ⁊c q̄d nullo modo quātitati conuenit. ¶ E Igitur eſt alia opi.quā puto verā:q̄ oē accidens abſolutū ꝑ diuinā potentiā eſſe pōt: ꝓducti ⁊ cōſeruari ſine ſubiecto:tā ſubſtātiali q̄ accidētali Vñ ſi ponit quātitas accidens mediū inter ſubſtātiā ⁊ q̄litatē:pōt qualitas eſſe ſine quātitate:ſicut quātitas ſine ſubſtātia. Probatur:q̄ omne abſolutū a quolibet alio abſoluto realiter ſecundū ſe⁊ quodlibet ſui diſtinctū:pōt deus ſeparare et ſeparatim ↄſeruare. Q̄d ꝓbat:oīs res ſufficiēter depē

Marginal notes: Pria ꝓpō. — Hugo. — In sacr̄o tria ibi diſcreta ꝓponūtur. — Scđa ꝓpō. — Tertia ꝓpoſitio. — Quarta ꝓpoſitio. — Quīta ꝓpoſitio. — Dubium. Rñſio ad dubiū ꝑ opi.

det a suis causis. Quicqd em necessario requirit
ad esse alteri⁹: ita q sine eo aliud esse nō pōt distin
ctū ab eo essentialr: est cā ei⁹ in aliquo gñe cause:
vt deduci pōt ex diffinitiōe cause. Sz cuiuslibet cāe
extrinsece causalitatē pōt de⁹ supplere. Respō ab
soluta ſm se et qdlibet sui distincta ab alia: et quali
bet ei⁹ parte necessario ad esse alterius reqsita est
cā ei⁹ extrinseca: sicut dicē sole ptes rei essentialis: scz
materia ē forma sunt cāe cōpositi intrinsece: ergo
ei⁹ causalitatē pōt de⁹ supplere et sine eo id cui⁹ ē
cā cōseruare. Un manifeste sequit qd quodlibet ac
cidēs absolutū a quātitate realiter destinctū: sine
quātitate ɔseruare: silr sine suba et sic sine subie
cto. ¶ Itē nō pl⁹ includit ɔdictionē vnū accidens
absolutū esse sine subiecto q̄z aliud: et quantitatē
esse sine subiecto nō includit ɔdictionē: g nec qdcū
q̄z aliud. Cōsequētia nota cū minore. Maior pz sol
uēdo rōnes opinionis opposite. ¶ F Un ad pmā
dr: q fundat in falso fundamēto: nulla em res indi
uiduat p aliqd sibi extrinsecū: sz q̄libet seipsa ē sin
gularis. Etiā si ponerent differētie ɔhētes natu
rā ad singularitatē: ille nō erūt alteri⁹ gñis: qr sm
sic loquētes: sicut i quolibet gñe est inuenire sup
mū in illa coordinatiōe: et silr gña et spēs medias:
ita est inuenire aliqd infimū p se in illa coordina
tiōe de quo oia pdicant et ipm de nullo. Jō q̄litates
etiā si essent in quātitate: nō est hoc p quātitatem
formalr: de quo alibi magis tractādū est. ¶ Ad se
cūdā dr: q si albedo esset sine quātitate: esset visibi
lis in potētia remota: et insensibilis in potētia ppin
qua: qr scdm illū modū extēdi: quo scz nō ha
beret partē extra partē dimēsiue nō esse visibil⁹
posset tn̄ extēdi: et sic esset visibilis in potētia ppin
qua: et hoc sufficiat sit de tertia spē q̄litatis. ¶ Ad
tertiā distinguit: qr qualitas pōt dici corporalis et
materialis: vel qr nata est pficere materiā et corp⁹
vel qr est extēsa aptitudinalr. i. hz ptes q̄ pñt extē
di: vel tertio qr actu extēdit. Primis duob⁹ modis
qualitas nō quāta: nata tn̄ esse quāta: est corpora
lis et materialis: nō tertio mō. Angelus aūt et itel
lectio et volitio nullo mō sunt corpalia. Angelus:
qr nō hz ptes: intellectio et volitio etsi hñt partes
graduales tn̄ ſm illos nō sunt extēsibiles: sed intē
sibiles. ¶ Ad quartā dr q sublata quātitate nō es
set spūalis: si spūale dr nō extēsibile: et esto qd esset
spūalis: nō tn̄ sequit q posset inherere angelo: qr
nō sola extēsio cā est quare nō pōt subiectari in an
gelo. Nā nō quelibet q̄litas pōt inherere cuilibz
subiecto: sz ex natura ppria qdā sube determinant
sibi certas q̄litates quarū sunt receptiue. et quarū
dā ex natura ppria nō sunt receptiue: cui⁹ alia rō
dāda nō est: nisi qr hec natura ē hec. Sic lapis nō
est receptiu⁹ visiōis: nec celū coloris: q̄uis ille q̄li
tates sint extēse: et itē etiā res spūales diuersarū
specierū pñt sibi determinare aliquas qualitates
spūales spē differētes: quarū vna pōt pficere illam
hui⁹ speciei et nō aliā spiritualē substantiam al
teri⁹ speciei. ¶ G Sz adhuc forte qs diceret: videt

Obiectio

simplr īpossibile accidēs esse sine subiecto: tum qr
accidēs diffinit p subiectū: nūc aūt impossibile est
alicui ɔuenire diffinitū nisi ɔueniat ei diffinitio: cū
sint ɔuertibilia. ¶ Itē sicut suba hz se ad esse p se:
ita accidēs ad esse in alio: sz impossibile est eē sub
stātiā et nō esse p se: igit impossibile esset esse acci
dēs et nō eē in alio. ¶ Itē tūc de⁹ posset facere sub
stātiā sine accidēte: et ita hoiem sine quātitate: co
lore figura: et ita sine carne et ossib⁹ et sine organis.
Cōsequēs videt falsū: qr corp⁹ organicū est de es
sentia hois: qr aia q̄ est de essentia hois diffinit. q̄
de aia act⁹ corporis organici. Nō igit pōt esse nisi in
corpe organico. Probat ɔsequētia: qr caro et ossa et
organa nō distinguunt nisi accidētalr. ¶ Itē tunc
de⁹ posset facere intellectionē et volitionē sine sub
iecto: qr vtraq̄z est accidēs absolutū: pterea tūc po
sset etiā accidēs respectiuū esse sine subiecto. Cōse
quēs falsum: qr nō pōt intelligi sine fundamēto et
termino: multo min⁹ esse. Probat tn̄ illatū: qr oēs
rōnes adducte ad pbādū q accidēs absolutū pōt
esse sine subiecto: equalr ɔcludūt d accidēte respe
ctiuo: qr subiectū respect⁹ hz rōnē cause extrinse
ce respectu relatiōis: et illā pōt de⁹ supplere: nam
subiectū seu fundamētū nec est relatio nec ps ei⁹.
¶ Itē simitas est accidēs nasi: et nō videt posse fie
ri sine naso. ¶ H Ille obiectiōes mote sunt ppter
infideles et phos: q̄ spālr ppter hūc articulū in
uehere solēt ɔ fidē et eā deridere. Jō ad primā rñ
deo: qd accidēs diffinit p subiectū nō in actu: sz in
aptitudine. hoc est qd accidēs nō diffinit esse res
q̄ actu inheret: sz q̄ naturalr apta nata est inhere
re: et hec diffinitio ɔuenit accidēti siue inhereat si
ue nō: et est ɔuertibilis cū accidēte: qr nō pōt esse ac
cidēs qn natū sit inherere. Hec rñsio est de mēte. s.
Bonauē. in quarto di. xij. q. i. ¶ Ad scdm dr quod
maior nō est vera: nisi esse in alio dicat aptitudinē
ad inherēdū. Sic verū est sicut suba totalis est p
se. i. nō apta nata inherere. Si aūt vtrūq̄z dr actu:
nō est bona diuisio entis: in ens p se: et ens per acci
dēs. ¶ Preterea esse p se: nō videt sube esse essētia
le: nec eē de ei⁹ rōne formali: qr nō ɔuenit materie
nec forme subali: q̄ tñ vere sunt sube ſm phm in p
dicamētis. Nō ɔturbēt vos ptes sube et c. Itē nō vr
pl⁹ repugnar totali substātie iherere alteri: q̄z sup
positari ab alio. Neq̄z em per se est q̄ alio supposi
tat. ideo sicut nō implicat ɔdictionem q persona
extrinseca terminat esse suppositale substantie to
talis: ita nō vr implicare q substātia totalis quā
tū ad esse suū per se depēdeat ad aliud: sz sibi ɔue
niat sine alio esse p se: sicut esse suppositale conue
nit substātie per se: et tn̄ pōt q̄tum ad aliud esse de
pēdere ad aliud. Si hoc nō placet: sufficit solutio
prima. ¶ Ad tertiū ɔceditur: q deus posset substā
tiam facere sine accidēte: et cum infert de hoie sine
qualitate et figura: conceditur q̄tum ad figurā et
quantitatem: et cetera accidentia. Sed de organis
carne et ossibus dr. Si illa distinguūt per formas
substantiales diuersarum rationū: sic homo sine
illis esse nō posset. Nō em est hō sine forma sensi
tiua: vegetatiua: intellectiua et c. siue sit vna: siue
plures. Si aūt em distinguunt per dispōnes acci
dentales: ɔceditur: quia hoc nullā implicat cōtra
dictionē: vn pōt hoiem cōseruare sine manibus et
pedib⁹: immo sine capite qd est pncipiū membro
rum. Unde legit de sctis Albano et Dionysio: q de
collati capita sua manib⁹ portarūt per longa spa
tia ad locū sepulture: et si ad tp̄s vixerūt sine capi
tibus: poterant silr viuere per miraculum per tē
pus q̄tumlibet magnū. ¶ J Ad quartum ɔcedit
illatū: non em plus repugnat diuine essentie pdu
cere aut conseruare accidens spūale sine subiecto
q̄z materiale. ¶ Ad q̄ntū diceret q negarent oēs
respect⁹: quia ratio illa falsum supponit. Suppo
nit em esse aliquas res respectiuas distinctas ab
absolutis: qd illi non admitterent. Scdm illos vero
qui admittunt hmōi res paruas respectiuas hñt
ɔsequenter dicere q non possunt esse sine funda
mentis et terminis: q̄uis sint extrinseci respectiui
Cuius rō est: quia respectus est essentia quedā:
vel natura cui⁹ essentia est habitudo inter duo ex
trema: et vtrūq̄z extremoꝝ est de rōne essentiali re
spectus: ideo tollere alterum extremum: siue ter
minū: siue fundamētū: est tollere essentialē rōnem
respectus: et sic destruere naturā eius. Unde non
qr respectus est accidens: ideo reqrit subiectū vel
fundamētū: sed qr respect⁹ est respectus: ideo re
quirit cui⁹ sit et ad qd sit: etiā in diuinis vbi non est
accidēs: et ideo lz deus supplere possit causalitatē
fundamēti et termini: vt si respect⁹ esset a solo deo
causalr effectiue: non posset esse respect⁹ sine illis

Rñsio ad pmā obiectionem.

qi ei⁹ natura essentialr̄ depēdet ad illis: nō sic que
cūq res absoluta depēdet a causis extrinsecis: sicut dis
Fortassis etiā dici posset: q de⁹ posset respectū cō
seruare absq inhesiōe: sz nō absq extremis: ꝛ ꝓpt
hāc rōnē nōnulli negāt respectus. ¶ Ad vltimū de
simitate nasi dr̄: q simitas nō est accidēs absolutū
distinctū a naso: sicut nec gn̄alr̄ figura a re figura
ta. Sed illi termini simitas: figura ꝛc. sunt termini
cōnotatiui: cōnotātes certū ordinē partiū rei extē
se: q̄ ordo nō est accidēs distinctū a partib⁹ ꝛ a to
to: sz ꝑtes ipse sicvt sic distātes ꝑpinq̄: ꝛ iō q̄nq ꝑ
dicant̄ de re: q̄nq nō: iō dn̄r accidētia nō realia: sz
logicalia. i. nō res ille significate: scz ꝑtes subaꝝ: sz
cōcept⁹ hec repn̄tātes sunt accidētia. i. accidē
taliter ꝑdicabiles. Hec de possibili.

Dubium. Rn̄sio ad dubium.

¶ R Sz q̄d de
facto: an oīa accidētia panis ꝛ vini sint sine subie
cto: an vnū accidēs inhereat alteri i sacro? Ad hoc
ꝑm diuersimode opinātes de quātitate diuersimo
de rn̄dcr̄. Nā tenētes q̄ntitatē n̄ distigui a re quāta
sed quālibet rē extēsaz: ꝑ suas ꝑtes ꝛ nō ꝑ accidēs
superadditū extensam: quā opinionē sz ockā: ꝯn̄r
hn̄t dicere q oīa accidētia sint simplr̄ sine subiecto
qi nō est ibi: quātitas aliq̄ distincta a qualitatib⁹
ꝛc. sz q̄libet q̄litas puta albedo: sapor rei: est sua
met quātitas: ꝛ cū qualitas nō sit in q̄litate: mani
festū est q nulla q̄litas est in quātitate: ꝛ ꝑ ꝯn̄s q̄li
bet qualitas simplr̄ est sine subiecto. ¶ Qui v̄o te
nēt q q̄ntitas sit accidēs absolutū: possent adhuc
dupl'r dicere: vel quod sola quantitas sit simpli
citer sine subiecto cetere qualitates sint in quan
titate tāq in subiecto ꝑrimo vel imediato. Aliter
q sicut quātitas est simplr̄ sine subiecto: ita ꝛ cete
ra accidētia. ¶ Cōsequēter q q̄litates materiales
in q̄cūq corpe sunt: sunt imediate in materia siue
suba tāq in subiecto: ꝛ nō in quātitate: extēdūtur
tn̄ ad extēsionē subiecti. Vn̄ ꝑimo subiectū extēdit̄
ꝑ quātitatē sibi inherētē. Cetera accidētia ꝑ eādē
quātitatē sibi in eodē subiecto coexistētē. Et non
opꝫ dicere ad saluādā accidētiū extēsionē: q inhe
reāt quātitati: sz sufficit q coexistat eis quātitas i
eodē subiecto: ꝑ quā hn̄t ꝑtes extra ꝑtes. ¶ L Et
hoc dictū: scz q accidētia oīa sint ꝑ se in sacro sine
subiecto: magis vr̄ posse ꝓbari autoritatib⁹ origi
naliū doctoꝝ. Nā magr̄ in. iiij. dis. xij. Si q̄rit̄ inq̄t:
de accidētib⁹ q̄ remanēt: scz de specieb⁹ sapore et
pōdere: in q̄ subiecto fundent̄: potı⁹ nihil vr̄ fatē
dū esse sine subiecto: q̄ i subiecto. Necvꝫ hec eua
sio si dicet̄ q vult q̄litates nō sint i aliqua suba: ꝓ
eo q magr̄ q̄si rōnē sui dicti: q̄re qualitates nō sint
in subiecto assignās subdit: q̄ ibi nō est sb̄a nisi cor
pus ꝛ sāguis dn̄i: q̄ nō afficit̄ illis accidētib⁹. Hec
rn̄sio nō sufficit: q2 nūq dici pōt accidēs sine subie
cto: q̄ diu subsistit i suo subiecto ꝑimo et imediato:
iō q̄litates nō pn̄t dici eē sine subiecto si sūt i quāti
tate: q2 q̄ntitas ē subiectū imediatū eaꝝ. Nec pos
sent dici subsistere ꝑ se si eēnt i q̄ntitate. Sz magr̄
vbi ꝑi⁹ loquēs de q̄litatib⁹ d̄ q̄b⁹ ꝑi⁹ dixit q sūt
sine subiecto: dr̄. Remanēt illa accidētia ꝑ se subsi
stētia ad mysteriū ritū: ad gust⁹ fideiq suffragiuz:
q̄b⁹ corp⁹ xp̄i h̄ns formā suā ꝛ materiā tegit̄: ꝛ sub
dit. Ne mireris vr̄ insultes si ibi accidētia videāt̄ frā
gi: cū ibi sint sine subiecto. ¶ Itē eccl'ia solēnizans
festū corpis xp̄i legit sic. Accidētia sine subiecto in
eodē existūt: vt fides locū hēat dū visibilr̄ inuisibile
sumit̄ aliena spē occultatū: ꝛ sens⁹ a deceptiōe imu
nes reddāt̄: q̄ de accidētib⁹ iudicāt sibi notis. Ecce
gn̄alr̄ de accidētib⁹ sensibilib⁹ loq̄t q illa sine sub
iecto existūt. Nec existimo q repit̄ ab aliq̄ sctōꝝ
patꝝ origialiū doctoꝝ traditū: sz nec a pho q acci
dētia aliq̄: scz q̄litates sint i quātitate tāq i subie
cto: magis phs adꝫ oppm̄ loq̄t: vn̄. iiij. Metap. Acci

iiij. meta.

dēs nō accidit accidēti: nisi q2 ābo accidūt eidē sub
iecto. Nihil em̄ hoc illi magis q̄ illō huic. Silr̄ i ꝑ
dicamēto sube dr̄. Marie ꝓpriū est sube: cū sit idez
nūero: ꝑm sui mutationē eē susceptiuū ꝯtrioꝝ. Si ḡ
accidēs puta quātitas ēt susciperet ꝯtria accidentia
ꝑm sui mutationē: nullo mō eēt ꝓpriū sube: q2 nec
oī: nec soli ꝯueniret: vn̄ cū dt̄ q marie ꝓpriū ē sube
ꝛc. ꝑ hoc vr̄ velle subam ab oīb⁹ separe: q̄si ꝑ illō q
soli sube ꝯuenit: sz vtraq autoritatum phi ab aliqs
exponat̄ ꝛ gloset̄: ꝛ ex itētōe ꝓbat q nō ꝯuenit quā
titati: replicat em̄ de orone quā ponit spēm quāti
tatis: q ei insint ꝯtria ꝑm sui imutationē: scz verū et
falsuz: ꝛ soluit cōcludēs q suscipe ꝯtria soli sube sit
ꝓpriū ꝛ nō alteri ꝯueniat. Hec de respiciētib⁹ ꝑdi
camētū relatiōis. ¶ M Quātū ad ea q̄ respiciunt
ꝑdicamētū q̄litatis occurrit duplex ꝯsideratio. Vna
de q̄litatib⁹ panis ꝛ vini remanētib⁹. Alteri de q̄
litatib⁹ subam corpis xp̄i ꝯcomitātib⁹: ꝛ de vtrisq
pōt eē ꝯsideratio: vel q̄ad se vl' i ordine ad opatio
nes eaꝝ ꝛ passiōes. Scda ꝯsideratio locū hēbit se
quēti lectiōe: vbi dicet̄: de his q̄ respiciūt ꝑdicamē
ta actiōis ꝛ passiōis. ¶ Quoad ꝑmā vidēdū ē vtrū

Questio. Rn̄sio.

oēs q̄litates sube panis ꝛ vini iherētes an̄ ꝯsecra
tionē: maneāt ꝑtā ꝯsecratiōe. Et ibi dr̄ q nulla q̄li
tas accidētalis q̄ fuit i pane ꝛ vino an̄ ꝯsecratiōem
mutat̄ quātū ad suū eē ꝑ ipsam panis ꝛ vini ꝯuer
sionē. Manēt em̄ oēs q̄litates q̄ fuerūt in pane et
vino etiā post ꝯsecrationē in eisdē sitib⁹: sz nō i eis
dē subiectis: sicut ꝑi⁹: istō satis ꝓpōne ꝑtis p̄n̄tis
lec. declaratū est. ¶ Et dr̄ notāter: nō mutant̄ ꝑ cō
uersionē: q2 fieri pn̄t mutatiōes illarū qualitatuz
ꝑm diuersas spēs mutatiōis. Pn̄t em̄ itēdi: pn̄t re
mitti: rarefieri: ꝯdēsari: ꝯgelari ꝛc. vt experiētia do
cet: sz he mutatiōes nō fiūt v̄tute ꝯuersiōis: nā cō
uersio illa est trāssubstātiatio: vt. s. dictū est: i qua
sola substātia desinit eē nō accidētia. Vn̄ aūt i acci
dētiū mutatiōes fiāt: dicet̄ lectōe seq̄nti. ¶ N De
q̄litatib⁹ corpis xp̄i dictū est. s. lec. xlij. Et pōt sum
marie reperi: q oēs q̄litates: imo oīa accidētia ab
soluta corpi xp̄i i celo iherētia quoꝝ rōnib⁹ forma
lib⁹ modus existēdi sub sacro diffinitiu⁹ nō repu
gnat: inherēt ēt corpori xp̄i sub sacramēto: ꝛ q̄m il
le mod⁹ existēdi sub sacramēto diffinitiu⁹ nō repu
gnat nō pl⁹ q̄ substātie: iō ꝯcomitant̄ corp⁹ xp̄i in
sacro q̄litates sue oēs. ¶ Ad hoc posset adduci cō
gruētia. Nā corpus xp̄i gloriosū resurgēs ex mor

Roma. vj

tuis nō morit̄: deponēdo aiaz q̄ est vita: ita nec mo
rit̄ deponēdo aliq̄ ꝑfectionē vel gl'iā corpis. Mo
reret̄ aūt illi ꝑfectiōi q̄litatiue quā deponeret in
sacro. Sic em̄ mori dr̄ res ei a quo separat̄: sz quē
modū loquit̄ aplūs ad Roma: vj. Existimate vos es
se mortuos peccō: viuētes aūt deo i xp̄o iesu. ¶ Pre

Roma. vj.

terea sicut in naturalib⁹ nihil ponitur frustra: ita
nec in gratuitis: ꝛ maxime in sacramento salutis
nihil aūt ꝓficeret saluti vtētiū hoc sacro dimisso
cuiusq q̄litatis corpus xp̄i ꝑficiētis: ideo nō est as
ferēdū: vt etiā. s. tactū est lec. xlij. Nec obst. q figu
ra corporis xp̄i: ꝛ quātitas nō manēt ꝑm aliquoꝝ
opinionē: q2 ille repugnāt mō exn̄di in sacro: qui
multū vtil' est ꝛ magnū fidei fructū parit dū ꝑn̄tie
corpis xp̄i nullā habem⁹ experiētie euidētiā: sz sim
pliciter credim⁹ i obsequiū xp̄i itellectū nr̄m capti
uātes. ¶ O Sz diceres ꝯtria non sunt: simul ēt in hoc

Obiectio Rn̄sio.

sacro. Qualitates aūt panis ꝛ vini contrarie sunt
qualitatib⁹ corporis xp̄i: nō ḡ erūt simul cum spēbus
sacri. Ad hoc dr̄: q q̄litates ꝯtrie nō sunt simul in eodē
subiecto: nō aūt simplr̄ repugnat eis simul esse in
eodē loco. Nulle em̄ qualitates ꝯtrie sunt in eodē
subiecto adequate in sacro: nam qualitates cōtra
rie panis ꝛ vini nō sūt simul neq subiecto: nec situ
nec loco. Sed q̄litates panis ꝛ vini ꝯtrie qualitati
bus corporis xp̄i sunt simul cum illis loco nō sub
iecto: ille em̄ sunt sine subiecto: iste sūt in corpore
xp̄i subiectiue. Silr̄ quia mēbra corporis xp̄i sunt
simul in qualibet parte hostie etiā qualitates mē
broꝝ sunt simul: ꝛ tn̄ alique sunt ꝯtrarie: puta fri
giditas cerebri: ꝛ calor epatis: non tn̄ sunt in eodē

subiecto Nā mēbra manēt distīcta qb⁹ īherēt q̄li-
tates Ꝯtīe. Et hec breuit ꝯmēorata eē sufficiat: qꝛ
ptī ī ꝑcedētib⁹ dicta sunt:ꝛ cetera seq̄ntib⁹ reſuāt.

¶ Lectio.xlv. A

Onsequēter consi-
derādū est de actiōe ꝛ passiōe q̄ fiūt
aut fieri p̄nt ꝑ vel circa qualitates
tā sensibiles in sacro q̄ insensibiles
corp⁹ xp̄i afficiētes. Prio aūt de q̄li-
tatib⁹ sensibilib⁹ sine subiecto remanētib⁹ vidēdū
est: vtrū p̄nt h̄re oēm actionē: quaꝫ h̄re poterūt in
subiecto. Ac deīde an oīs trāsmutatio passiua pos-
sit causari ab agēte naturali circa accidētia in eu-
charistia manētia q̄ fierēt si eēnt ī subiecto. ¶ Cir-
ca primū aduertendū q̄ triplex actio pōt ꝯuenire
accidētib⁹. Una respectu substātie ḡnande: et due
respectu accidētis ꝑducendi: vna respectu cogni-
tiōis causande in potētia cognitiua: altera realis
in passuꝫ h̄ns realr̄ ꝯtīū. ¶ Quātū ad p̄mū est q̄rū-
dā opinio q̄ accidēs sep̄atū nō pōt esse p̄ncipiū ge-
nerādi substātiā: nec p̄ncipale nec instrl̄ale: sed nec
corrūpēdi substātiā: Intm̄ q̄ si tota substātia ignꝭ
ī sphera sua destrueret: remanētib⁹ oīb⁹ accn̄tib⁹:
ꝛ ita maxīo calore: gutta aq̄ ibī posita nūq̄ corrū-
peret ab illis: qꝛ sicut ḡnatio substātie: ita ꝛ corru-
ptio ei⁹ nō pōt fieri nisi a substātia. Huī⁹ p̄ncipale
motiuū est: qꝛ totale causans nō pōt eē imp̄fecti⁹
causato. Cū ergo spēs essent totale agēs: nō ei cū
eis ꝯcurrit aliq̄ substātia: cū substātia panis ꝛ vi-
ni nō sint: nec alia: ergo spēs q̄ sunt accidētia non
p̄nt esse cause respectu substātie generādevel cor-
rūpēde. Qd nō corrūpēde: qꝛ nihil pōt corrūpere
substātiā nisi h̄eat virtutē ꝑducēdi substātiā: ꝛ ꝑ
hoc pꝫ f̄m illā opi. q̄ spēs sacrales nō p̄nt ꝑduce-
re substātiā in q̄cunq̄ materia. ꝛ hec est opi. Sco.
dist.xij.q.iij quarti scripti. ¶ Aliter opinat beat⁹
Tho. in. iiij. scripto ea. di. q. j. quā Sco. vbi. s. reci-
tat ꝛ improbat. Tenet aūt q̄ spēs ī virtute forme
substātialis p̄nt agere ad formā substātialē tanq̄
ad terminū sue actiōis: quam virtutē receperūt a
forma panis ꝛ vini: dū p̄mo in pane ꝑducte sunt ꝛ
vino: q̄ virt⁹ in eis manet desinētib⁹ pane ꝛ vino:
sicut eis manet idē esse qd in eis receperūt. ¶ B
Sed q̄cq̄d sit de illis opinionib⁹: pōt hic dici post
Guil. okā: q̄ accidēs pōt esse causa partialis sub-
stātie generāde ꝛ corrūpēde tam coniūctū q̄ sepa-
ratū: nec opꝫ refugere ad virtutē a substātia rece-
ptā. Sed hoc ꝯuenit sibi a ꝓpria natura. Nam ea-
dem rōne: qua persuadet substantiā esse causam
substātie: eadē etiā ꝓbatur accidens esse causam
substātie ꝫ neutrum pōt demonstrari: nam sicut
ad p̄ntiam substātie sequit productio vel corru-
ptio substātie: que non corrūperet vel ꝑduceret ī
ei⁹ absentia: ꝛ ideo substātia dr̄ ꝑductiua vel cor-
ruptiua substātie: vt pꝫ de igne ꝑducēte ignem ꝛ
corrūpēte aquā. Sic etiā ad p̄ntiam caloris ꝑdu-
citur ignis ꝛ ꝯsumit aqua: qd non fieret sine p̄sen-
tia caloris: immo aliq̄n ad presentiaꝫ caloris sine
igne ꝑducitur ignis: vt in motu forti ꝯfricationis
vt in molēdinis nōnunq̄ ꝯtingit: nūq̄ aūt ad pre-
sentiā ignis sine calore. Nec aliqua alia via pōt ꝓ-
bari aliq̄d esse causam alteri⁹. Uerū ratio non de-
mōstrat: qꝛ instātia est de aīa intellectiua: q̄ a solo
deo causat: ꝛ tn̄ ꝑductionē eius p̄cedit commixtio
maris ꝛ femīe sicut in ḡnatiōe bruti: vn̄ si esset hec
materia informata forma ignis: ꝛ alia esset infor-
mata forma aque sine oīb⁹ accidentib⁹ hinc inde:
tūc posset q̄s experiri certitudinaliter: vtruꝫ sub-
stantia generaret substātiā sine accidētibus: et si
sic: tūc posset sustineri q̄ accidētia nō essent cau-
se partiales illi⁹ generationis substātie. Si non:
tūc necesse foret ponere q̄ accidentia essent cause
ad min⁹ partiales substātie; sic etiā si ad p̄ntiā ac-
cidētiū separatoꝝ ꝑduceret substātia: posset cer-
tesciri q̄ accidētia ꝑducerēt substātiā p̄ncipalr̄ si-
ne substātia ꝯcurrēte: sꝫ qꝛ nullibi est inuenire sub-
stātiā sine accidētib⁹ nec accidētia extra substātiā
naturalr̄: iō certitudo h̄ri neq̄t. ¶ C Neq̄ vr̄ posse
demōstrari ex se notis: q̄ aliq̄ creatura causet quē-
cūq̄ effectū efficiēter: qꝛ posset ꝓteruiēs dicere: q̄
oīs effect⁹ positiu⁹ immediate est a solo deo: q̄ntū-
cūq̄ ꝯcurrūt cause scd̄e: sicut dr̄ de ꝑductione aīe
intellectiue: cui posset applicari illud apl'i. Ego
plātaui: Apollo rigauit: de⁹ aūt incremētū dedit:
q̄si dr̄et. Et si a creatura actiua passiuis applicāt:
de⁹ tn̄ est q̄ opat oīa in oīb⁹. Et posset rō addi: qꝛ
sine deo nihil ꝑducit: vt pꝫ in igne Chaldeorum
pueros non ꝯburēte: ꝛ in silib⁹ multꝭ miraculis:
ꝛ ipse sol⁹ in p̄ncipio creationis mūdi oīa ꝑduxit.
Ideo vr̄ q̄ eq̄ ꝓbabile est accidētia partialr̄ ꝑdu-
cere substātiā: sicut q̄ substātie ꝑducant substan-
tias: cū neutrū sine altero ꝑducit. ¶ Nec rō Sco-
ti aliq̄d ꝓbat: qꝛ admisso q̄ causa totalis nō sit im-
ꝑfectior causato: non seq̄t iō q̄ cā ꝑtialis nō possit
esse imꝑfectior causato. Nulla autē creatura pōt
esse cā totalis efficiēs cuiuscūq̄ effect⁹: qꝛ deus est
cā p̄ncipalis cuiuslibet effect⁹ positiui: q̄ sine alte-
ri⁹ cause ꝯcursu pōt ꝑducere effectū: ꝛ nulla cau-
sa scd̄a sine ea: iō in oī actiōe cause totalis efficiēs
est ꝑfectior causato: ꝓpter deuꝫ p̄ncipaliter ꝯcur-
rētē. Et si illa ꝓpō q̄ cā nō est imꝑfectior causato:
restringeret ad cās scd̄as: tūc patit multiplicē in-
stātiā: vt pꝫ de ꝑductiōe aīaliū ex putrefactiōe vbi
nō ꝯcurrit aīal viuēs. Et si dr̄ q̄ ꝯcurrit celū: celuꝫ
nō est ꝑfecti⁹ essentialr̄ viuēte: f̄m btm̄ Aug. dicē-
tē: q̄ viuētia in ꝑfectiōe p̄ponunt n̄ viuētib⁹. ¶ D
Per hoc ad ꝓpositū dr̄ post Alexā. de ales par. iiij.
q.xl.ar.j.mē.ij.§.ij. q̄ spēs sacrales h̄nt eādē v̄tutē
agēdi in materiā exteriorē: quā haberēt si eēnt cō-
iūcte substātie panis ꝛ vini Ad hoc allegat Alex.
Inno. dicētē. Spēs ꝓut sunt mirabilr̄ nō priuant
v̄tute nec ꝓprietatib⁹ naturalib⁹ naturalr̄ exeūt
in h̄mōi opa: qꝛ eis sunt ꝓpria ꝑ naturā: et ꝑ hoc
pꝫ q̄ spēs tāq̄ obiecta p̄nt ꝑducere sensationeꝫ
sui cū potētia: puta videri p̄nt: odorari: tāgi ꝛc. qꝛ
ad illas actiōes nihil cōfert subiectū. Nō eīm sen-
tiunt ꝓpter subiectū: sꝫ ex ꝓpria natura sunt q̄lita-
tes sensibiles. Suo m̄ō dicēdū est de accidētibus
realib⁹. Pōt eīm caliditas hostie ꝑducere calidita-
tē ī aere circūstāte: aut alio tāgēte: humiditas hu-
miditatē naturalr̄. Sic ergo pꝫ q̄ spēs ille agunt
naturalr̄ ad ꝑductionē substātie: ꝛ ei⁹ corruptio-
nē: vt ad corruptionē musce cadētis in calicem: ad
ḡnationē gutte aque ex aere: si spēs panis essent
ꝯgelate ꝛ stube calide illate: p̄nt ꝑducere qualita-
tes reales: similiter ꝛ spirituales in potētia sensi-
tiua ꝛ intellectiua tāq̄ obiecta. ¶ Et notāter ad-
ditū est in materiā exterioreꝫ: quia an species ille
seipsas alterari possunt: hoc est vna aliā corrūpe-
re: ꝛ aliaꝫ in locū corruptū adducere: vt si species
panis congelate mitterentur in vini species cali-
das: an species vini remitterēt frigiditatem ꝛ pro-
ducerēt caliditatē in particula cōgelata: dicetur
statim infra. ¶ E Per hoc consequēter dicit Ale-
xan. q. xl. parte. iiij. ar. ij. mē. ij. §. ij. ꝛ post eum san-
ctus Bona. q̄ species vini inebriare possunt: licꝫ
nō possunt naturaliter reficere vel nutrire: vn̄ di-
cit. Uirtus naturalis relicta in speciebus natura-
liter pōt immutare sensus: vn̄ bn̄ ꝯcedo q̄ virtus
vini mirabiliter relicta in specie pōt naturaliter
agere in gustum: et in tāta q̄ntitate posset sumi, q̄
inebriaret naturaliter. Uirtus eniꝫ h̄mōi quia est
naturaliter diffusiua: pōt se naturaliter diffunde-
re per aerē vsq̄ ad cerebrum et perturbare spūs
sic inebriare: sicut etiam q̄nq̄ ex forti odore vini
quidā inebriant: qui tn̄ vinū nō biberunt. Et ad
hoc adducit illud qd habet in textu ꝛ ī glo. qd ali

Actio tri-
plex pōt cō-
uenire ac-
cidētib⁹.

j. Cor. iij.

Dani. iij.

Augu.

Inno.

qui inebriati sūt ex vsu speciez̄:quos notat aplo
cuz dicit. Aliꝰ q̄dē esurit:aliꝰ aūt ebriꝰ est vbi glo.
Notat eos qui munera:q̄ offerebāt altarib' ꝑ sa
crificio ꝯficiēdo peracto illo sibi resumebāt:nec a-
liis non habētib' cōicare sinebāt:sꝫ soli sumebāt:
vt inde etiā inebriarenť aliis esurientib'. Hec glo.
Non tñ naturalr̄ reficiūt ꝛ nutriūt:nā refectio est

Attēde ꝺ refectiōe ꝛ nutritiōe.

qñ loca euacuata per caloris naturalis actionem
replenť nutrimēto digesto:ꝛ sic p̄cedit nutritionē.
Nutritio ꝺꝛ qñ alimētū simile factū vniť alēdo:ꝛ
informať forma partiali vinētꝫ. Hec ergo refectio
ꝛ nutritio fieri nō pōt ex solis specieb' ꝛ accidēti-
bus:de quo statim diceť. ¶ F Nūc de mutatione
passiua:q̄ fieri pōt circa illas species. Quedā mu-
tationes fieri possunt in specieb' manēte nihilo-
minꝰ eucharistia. Quedā fieri possunt circa spēs
ꝓpter quas desinit esse eucharistia:que autē sint
ille vel iste:notari pōt per hāc regulā. ¶ Per nul-
lam trāsmutationē factā circa spēs sacrales desi-
nit esse corpꝰ xp̄i sub eisdē:cum qua maneret sub-
stātia panis aut vini si non fuisset facta ꝯuersio:ꝛ
qñcūqꝫ fit trāsmutatio circa spēs sacrales ꝑ quaz
corrūpereť panis substātia aut vini si essent desi-
nit esse corpꝰ xp̄i in eo instāti in quo desineret pa
nis aut vinū. Instituit eñ deꝰ sub eucharistia.i.
sub specieb' panis ꝛ vini:quā ex nimia charitate
dedit spōse sue ecclesie:tādiu ꝯseruare species eis
qꝫ succedētes sine subiecto:ꝛ sub illis ac q̄buscūqꝫ
in locū earū succedētib' p̄ntiam sui corporis ꝛ san
guinis exhiberet q̄diu sub illis maneret substā-
tia panis ꝛ vini:si ꝯuersi nō essent. ¶ Scd̄a regla.
Deus ea volūtate qua eucharistiā esse voluit in
ecclesia disposuit oēs trāsmutatiōes ꝛ effectꝰ cir-
ca illas species p̄sente actiuo naturali causare im
mediate:ad quos agēs naturale propter subiecti
defectū non pōt attingere:quos tñ agēs natura-
le causaret si substātia ꝯuersi ꝑmaneret:ꝛ hoc nō
nouo miraculo:sed volūtate qua instituit eucha-
ristiā:ne si species viderenť intrāsmutabiles:me
ritū fidei euacuareť. Voluit eñ dñs vt nulla na-
turali experiētia ꝓbari posset p̄ntia sui corporis
sub istis specieb':sed sola fides cerneret vñ meri-
ti sui fructū reportaret. ¶ G Et ideo⁊ oēs trāsmu
tationes que fierēt naturalr̄ circa istas species:si
ue in subiectis:siue in quātitatib':siue qualitati-
bus per generationē:corruptionē:alterationē:ra
refactionē:vel ꝯdēsationē si nulla facta fuisset cō-
uersio:etiā nūc fiūt facta ꝯuersione q̄daz a causis
naturalib':q̄dā a solo deo immediate supplēte a-
ctionē causarū naturaliū:nec per hoc aufert deus
ab agēte naturali suā ꝓpriā actionē. Nō eñ au-
fert q̄ sibi cōpetere possunt. s. trāsmutationes de
forma in formā existente subiecto:terminos hmōi
trāsmutationū deferēte. Actiōes aūt q̄ naturalib'
agētib' cōpetere nō possent:sꝫ vbi nō est subiectū
vtriusqꝫ termini trāsmutationis ꝓpter desitionez
substātie panis ꝛ vini ꝯuersoꝝ:illā sua potētia im
mediate supplet siue nouo:siue antiquo miracu-
lo parū refert. Nō eñ deꝰ laborat faciēdo miracu
la ad suoꝝ salutē fideliū. Si eñ effectꝰ supꝫ naturā
a deo immediate ꝓducꝰ de nouo:iō ꝺꝛ nouū mira
culum qꝛ nō ꝓduciť volūtate noua:sꝫ volūtate an
tiqua:cū ex pte dei nulla sit volūtas noua:sed q̄cū
qꝫ de nouo fiūt a deo:sunt ab eterno⁊ imutabili vo
lūtate volita:nullū erit miraculū nouū. Si ꝟo ꝺꝛ
nouū miraculū:qꝛ effectꝰ nouꝰ est:totiens fiūt a deo
miracula noua:quotiens a deo ꝓduciť effectꝰ ime-
diate supra naturā. ¶ H Pōt addi tertia rła. Nul
la trāsmutatio acq̄sitiua pōt fieri a cā naturali ni
si in subiecto p̄supposito. Ptꝫ:qꝛ nisi sic:creatura
posset creare:qꝛ q̄cq̄d ꝓduciť ꝛ nō de potētia sub-
iecti:creaťꝰ:nā qđ nō ꝓduciť de potētia subiecti:ꝓdu
ciť de nihilo:qđ ꝟo de nihilo ꝓduciť:creatur ꝺm
magr̄m dis.i. Qꝛ in hoc discernit creare a facere:qꝛ
creare est aliq̄d de nihilo ꝓducere. Facere ꝟo ali-
q̄d ꝓducere siue ꝺ nihilo siue de subiecto p̄suppo
sito. ¶ I Vñ notāter:nulla trāsmutatio acq̄sitiua:qꝛ

Differūt creare et facere.

ꝺm Guil. ockā. Transmutatio deꝑditiua fieri pōt
nullo etiā p̄supposito subiecto. Creatura eñ ꝺm
eū:lꝫ nō possit creare:pōt tñ annihilare. Cuiꝰ rōnē

Guil. ockā

in suo quarto scripto.q.vij.assignat:qꝛ qñ agēs na
turale equalr̄ ꝛ indifferēter se hꝫ ad multa seu infi
nita sub aliqua spē causabilia:equalr̄:vel eq̄ prio
facit oia vel nulliū. Cū aūt agēs creatū eq̄liter ꝛ in
differēter se habeat ad oēs effectꝰ causabiles s ali
qua spē:puta ad infinita indiuidua sub spē huma
na:ꝛ quoia creabilia sunt purū nihil:nō plꝰ appro
pinquat vnū creabile agēti naturali:q̄ aliud:ꝛ per
ꝯñs equaliter oia talia respicit:ꝛ ita si posset crea-
re:rō assignari nō posset q̄re plꝰ crearet vnū:q̄ mil
le:imo q̄ infinita. Qꝛ aūt creatura nō pōt siť creare
infinita nō pōt aliq̄d creare. Agēs aūt naturale aliꝰ
respicit vnū annihilabile q̄ aliud:eo q̄ q̄dlibet eo
rū est in actu:ꝛ vnū potest plꝰ appropinquare agē
ti naturali q̄ aliud:ideo plꝰ potest annihilare vnū
quā aliud. Unde mirabile alr̄ videtur:si modicum
frigus separatum approximareť maximo igni:q
ignis ille non posset illud frigus modicuꝫ destrue
re. Non potest autem destrui nisi per annihilatio
nem. ¶ Verū illa ratio videť eque ꝓcedere de ge-
neratiōe forme de potētia subiecti:ideo sicut ibi
ꝺꝛ:ita in ꝓposito:q causa naturalis determinať:
quo ad indiuiduū a causa p̄ma.s.deo:qui qꝛ est cā
volūtaria:in volūtate sua est ꝯcurrere ad ꝓductio
nem vniꝰ ꝛ nō alteriꝰ. ¶ I Ideo alij dicūt cōiter q
sicut creatura non pōt creare:ita nec annihilare:
qꝛ oīs virtꝰ creata p̄supponit subiectū in omni
sua actiōe:tam acq̄sitiua q̄ deꝑditiua. Et hoc te-
nēdo qꝛ vtrūqꝫ ꝓbabile:non oportebit addere re
gula acq̄sitiua. ¶ Per hoc descēdēdo ad particu-
laria:ꝺꝛ p̄mo q nulla trāsmutatio passiua ad sub
stātiā in loco spērum sacraliū ꝓducendā potest
fieri virtute agētis naturalis:hoc est dictu:q nul
la virtꝰ naturalis pōt ꝓducere substantiā in loco
spērum:sub spē dus spēs sacrales succedētib'. Pa
tet:qꝛ illa substātia cum non ꝓducať de potentia
subiecti:creať. Nulla aūt virtus creata attingit ef
fectiue ad terminū creationis:vt nunc supponiť.
Ex quo patet q illa substātia immediate ꝓduci-
tur a deo per scd̄am regulam suprapositā. Gratia
exempli. Si per putrefactionē spēs sacrales alte
rantur intantū q si ibi esset substātia panis:ipsa
corrūpereť ꝛ generareť vermis:in illo casu vermis
ꝓducitur immediate a deo. Sic si ꝓduciť ignis:ci
nis:aut puluis:aut nutrimētū in corpus sumen-
tis spēs conuertendū. ¶ K Sed q̄ritur an in casu

Questio

totum cōpositū ꝓducatur a deo:an sola materia.
Et si materia:an illa redeat q̄ ꝯuersa est in substā
tiam corporis xp̄i:hoc est materia panis ꝛ vini ea
dem numero. ¶ Quātus hic varie rn̄dent docto-
res:tñ breuiter ꝺꝛ post Sco.ꝛ ockā:q deꝰ pōt crea

Rn̄sio.

re totā substātiā:potest creare solā materiā:ꝛ eā-
dem que ꝯuersa est:vel aliaz de nouo. ¶ Primum
ptꝫ:quia ibi necessario ꝑduciť cōpositū quod asso-
ciatur accidētib' panis:si mansisset in cōpossibili-
bus:illud aūt a virtute naturali ꝓduci nō pōt:cū
ibi ꝓducatur simul materia ꝛ forma. Materia au
tem a virtute naturali ꝓduci non pōt. Quod aūt
compositū necessario ꝓducať:ptꝫ:qꝛ deus statuit
nulla accidētia ꝯseruare sine subiecto:nisi ea sub
q̄bus ꝯtineť corpꝰ xp̄i:iō alteratis spēb' sacralib'
vsqꝫ ad gradū incōpossibilē substātie panis:q ibi
esset:desinit corpꝰ xp̄i esse p̄ns. Et qꝛ illa acciden-
tia ꝺm gradū incōpossibilē nō erūt sine subiecto:
necesse est igiť redire materiā:illa aūt nō redit nu
da. Nec tali inesse pñt accidētia naturalr̄:ergo re
dit informata sbali forma ꝛ ita cōpositū. ¶ Secūdū
ptꝫ:qꝛ creata materia:ꝛ in eodē instanti dispōnes

qualitatiue possunt ꝯcurrere cũ deo ad educendã formã quã eduxissent ꝺ materia panis si ibi esset: tũc autẽ ꝯcurrissent ad ꝓductionẽ forme vermis: ignis:cineris:puluerís:vel nutrimẽti:ergo ⁊ nũc. Tenet ꝯña:qꝛ nullũ impedimentũ assignari põt: nisi diceret ꝙ ꝑsupponũt materiã vt potẽ:⁊ ideo ĩ instãti creationis materie nõ sufficiũt agere:qꝛ deficit potẽtas. Sed hoc nõ impedit:qꝛ ista ꝑsuppositio tꝑoritas nõ est tꝑis ſ; nature. Unde si exñte sole ꝓduceret aer:vel etiã simul cũ sole:in eodẽ instãti illuminaret aer quo ꝓduceret sol ⁊ aer. Instãti dico tꝑis:nõ nature. Cõcurrẽtib⁹ ergo dispõnib⁹ qualitatiuis cũ deo ad ꝓductionẽ forme:sola materia immediate creat a deo:⁊ forma naturalr generat. Verũ ſm opi. Sco. tenẽtis ꝙ accidẽtia nõ attingũt ſbam tanꝙ terminũ sue actionis:opꝫ dicere ꝙ ꝑma forma ſbalis a solo deo creat:sequẽtes ꝟo naturalr ꝓducunt. ¶ Tertiũ ptꝫ.ſ.ꝙ põt reproducere eadẽ materiã nũero q̃ ꝯuersa est:ꝯtra eos qui dicũt corruptũ vel annihilatũ idẽ numero redire nõ posse:qꝛ nihil sequẽs annihilationẽ materie:nõ est alteri⁹ rõnis cũ nihilo ꝑcedẽte creationem materie:sicut termin⁹ annihilationis ad quẽ: ⁊ termin⁹ creationis a quo:nõ sunt diuersi:⁊ nõ est maior distãtia ad nihil sequẽs:ꝙ ꝑcedẽs annihilationẽ ⁊ creationẽ:ergo eadẽ potẽtia põt inꝫ hãc ⁊ illã:ergo q̃ põt creare de nihilo:põt etiã redactũ ad nihilũ recreare. ¶ Itẽ vnũ nõ plus implicat cõtradictionẽ ꝙ aliud:ſ; sicut ꝑmũ põt de⁹.ſ.creare de nihilo:ita põt ⁊ illud qꝺ trãsiuit in nihil recreare:põt nihilomin⁹ nouã materiã q̃ pri⁹ nõ fuit creare sicut placuerit sue sapiẽtissime voluntati. ¶ L. Ex illo ptꝫ quõ spẽs sacrales nutriũt:⁊ qꝺ in nutritiõe sumẽtis eucharistiã ꝯuertit in ſbam corporis sumẽtis:nõ eñ ipẽs ille:qꝛ spẽs in substãtiam ꝯuerti nõ pñt. Sed nutrimẽtalis substãtia de nouo ꝓducta in instãti desitiõis corporis Christi:reficit ⁊ nutrit ꝑ oĩa:ac si panis ꝯuersus fuisset ĩ nutrimentũ. ¶ Quartũ:ꝙ põt nouã materiã creare: dubiũ apud fideles nõ hꝫ. Ex his satis videt ꝯcordare dñs Inno.li.iiij.de eccle.offi. di. Si ꝟo q̃rat qꝺ a mure comedat:vel qꝺ incinereẗ cũ sacramẽtum cremat. Rñdet ꝙ sicut miraculose substantia panis ꝯuertit in corp⁹ dñicũ:⁊ incipit esse. sub sacramẽto:sic ipsa quodãmodo miraculo se reuertitur:cũ ipm corp⁹ dñicũ ibi desinit esse. Sicut enim in aliis opib⁹ mirabilib⁹ expleto offõ ꝓpter qꝺ cõdita erãt:illa q̃ mirabilr erãt ꝯdita:redacta fuit in ꝑmũ statũ:sicut dr de colũba:in qua apparuit spiritussanct⁹:vꝫ ꝙ pacto officio suo:in ꝑiacentẽ rediit materiã vñ assumpta est. Silr ⁊ de stella magoꝝ ductrice:ꝙ peracto offõ:mox esse desiit reuertẽs in preiacẽtẽ naturã vñ sumpta fuerat. vt hꝫ in glo. Mat.ij. Sic dicũt esse inꝓposito ꝙ qñ species desinũt esse sacrĩ substãtie naturales,specierũ in suũ reuertunt statũ sicut pri⁹ fuerũt miraculose trãsmutate. Huic ꝯsensit alex.⁊ san. bonauẽtura. ¶ Verũ nõ est omni modo sile de spẽb⁹ sacralib⁹: qꝛ in illis apparitiõib⁹ colũbe ⁊ stelle materia nõ desiit nec ꝯuersa est:⁊ ideo pacto offõ desinẽte forma colũbe ⁊ stelle:materia manet eadẽ nũ: ⁊ post sola forma mutata. Hic ꝟo tota panis substantia quo ad materiã ⁊ formã trãsit:qꝛ totũ ꝯuertitur in totũ:⁊ ita nulla materia manet. Et ideo si illi ꝺ redituõe substãtie intelligũt hoc de materia tñ:ita ꝙ materia redit ipsa eadẽ que fuit in pane nũero vel specie per nouã creationẽ:verũ est dictũ illorum. Si ꝟo intelligũt ꝙ etiã forma panis redeat: ⁊ ita tot⁹ panis nõ videt posse sustineri:qꝛ vel in eo instãti rediret in quo q̃litates fũt formẽ panis incõpossibiles vel ante vel post. Nõ primũ:qꝛ tũc q̃litates essent in subiecto sibi incõpossibili:quod implicat. Nec post:eadẽ rõne:nec añ:qꝛ tũc panis esset simul cũ corpore Christi:qꝛ corp⁹ Christi manet vsqꝫ ad instãs incompossibilitatis:ideo materia redit per nouã creationẽ ipsa que ꝑfuit:vel alia eadẽ spẽ cum priore de nouo creat ⁊ forma nõ panis:sed cui cõueniunt qualitatiue dispõnes:puta vermis:ignis:cineris:puluis:vel nutrimẽti generatur in materia redeũte:vel etiã a solo deo creatur. vt. ſ. dictũ est. ¶ Nisi diceret sicut vr dñe Inn. ꝙ xp̃s qꝛ in eucharistia est vt nutrimentũ spũale: est ibi q̃diu spẽs sunt nutrimẽtũ ꝯueniens corporali.i.q̃diu panis sub hmõi specieb⁹ esset ꝯueniens nutrimẽtũ corporale. Panis aũt ⁊ vinum nõ q̃diu manẽt ſm substãtiã sunt ꝯueniens nutrimẽtum corporale:sed per mutationẽ qualitatũ certam:cessant esse nutrimẽtũ:q̃uis manent ſm substantiã:⁊ sic corruptis spẽbus ſm eam habitudinem ſm quã essent ꝯueniẽtes nutrimento:desinit esse corp⁹ xp̃i ibi:⁊ ideo redit substãtia panis que põt affici spẽbus, non ꝯueniẽtib⁹ nutrimẽto:de q̃ prius naturalr gignit vermis vel ignis ⁊c. Sed illud est ꝯtra cõe dictũ doc. ꝙ tãdiu manet xp̃s sub specieb⁹:q̃diu manet ibi substãtia panis si nõ esset ꝯuersus. ¶ Itẽ tũc difficile esset inuenire gradum certũ alterationis spẽrũ vsqꝫ ad quẽ ꝑcise maneret eucharistia. ¶ M Sed forte dr. Si sacrꝫ nutriret:sacerdos sumẽs eucharistiã solueret ieiuniũ:⁊ ita non posset eodẽ die bis celebrare. Itẽ sacramẽtũ est cib⁹ spũalis ⁊ non corporalis. Nã inter alias hec vna est causa quare panis nõ manet cũ corpore Christi in eucharistia:ne sacrm reficeret corporalr:qꝺ est cib⁹ spũalis anime. Itẽ Amb. dicit,ꝙ est cib⁹ mẽtis nõ vẽtris. ¶ Ad ista dr ꝙ sacramẽtũ istud reficit ⁊ nutrit corporalr:vt ex premissis ptꝫ:alioqñ experimẽtũ accipi posset de presentia corporis Christi. Si scꝫ qs,sacrm sumẽs in magna quãtitate:⁊ nullũ aliũ cibũ nihilomin⁹ deficere:verũtñ si illud ꝑcise nutrit qꝺ ꝯuertit ĩ substãtiã rei alite sacrm non nutrit:ſ; sumens sacrm nutriat:sed substãtia sine nutrimẽtũ rediens ſm ꝑdicta nutrit. Illud eñ nonspẽs ꝯuertit in substãtiam rei alite. Et ita intelligẽdũ est cũ dr ꝙ sacrm nutrit:seu spẽs nutriũt.i.sumẽs sacrm etiam sine alio cibo nutrit. ¶ Et per hoc ad primũ dr ꝙ sacerdos sumẽs hoc nõ soluit ieiuniũ nature:qꝛ sacrm non est cib⁹ corporalis. Tum qꝛ ꝯtẽtum.ſ.corpus xp̃i tñ est cib⁹ mẽtis ⁊ nõ corporis:nec ipso aliq̃tenus nutrit corp⁹:nec est ꝑhs ei qꝺ nutrit sicut accidẽtia alterata. Tũ qꝛ sequẽs cibatio est substãtia reuersa:est ꝑter intẽtionẽ ꝯsecrãtis ⁊ sumẽtis: ⁊ oĩno impꝑtinẽs ad ipm sacrm. Tum qꝛ nihil eius qꝺ sumit ꝯuertit in substãtiã sumẽtis. Tum quia illud qꝺ ꝯuertit in substãtiã sumẽtis nõ sumit deforis:nec traiicit per viã naturalẽ ad stomachum sicut cib⁹:sed iur⁹ de nouo creat:vt dictũ est:iõ nõ soluit ieiuniũ. Sicut nõ soluit ieiuniũ cib⁹,añ mediũ noctis sumpt⁹:⁊ post mediũ noctis digest⁹:et in sumẽtis ſbam ꝯuersus. Siq̃dem sol⁹ cib⁹ deforis sumpt⁹ in via ad stomachũ soluit ieiuniũ:etiã si non ꝯuerteret in substãtiã aliti sicut q̃dã medicine. ¶ Ad scđm dr ꝙ est cib⁹ spũalis:⁊ nõ corporalis. q̃tũ ad nutritionẽ quãdiu ibi veritas sacri: nõ eñ cibat carnalr inq̃tũ est sacrm:sed ad cibandũ spũalr est ordinatũ. Ipsa aũt cibatione spũali terminata per desitionẽ pñtie corporis Xp̃i:cibat corporalr per ſbam redeũtẽ. Que aũt sit causa ꝙ non manet panis dictũ est:ſ; illa in argumẽto tacta põt esse ꝯgruitas q̃dã. Ad.v. Ambro. dr:ꝙ Ambrosi⁹ loq̃tur de ipso corpore xp̃i ꝙ est cib⁹ aie tñ: ſm Alex. de ales vbi. ſ. ¶ N Cõseq̃nter de trãsmutatiõe passiua accidẽtiũ eucharistie. De motu locali ipẽrum plane dr:ꝙ mot⁹ localis spẽrũ fieri põt virtute naturali sicut earundẽ ante consecrationẽ:hoc est ita separata moueri pñt sicut coniũcta:ſm oẽs doc. quia si tenetur ꝙ motus sit accidens successiuum distinctum realiter a mobili:et

Inno.

Mat.ij.
Mar.j.
Luce.iij.
Io.j.

Obiectio.

Ambro.
Rñsio ad obiectões.

loco: erit subiectiue in mobili: et quia accidentia quanti
tas et qualitas sunt mobilia: eis inheret motus sicut
subiecto. Cum ergo in motu huiusmodi est assignare sub
iectum motus. scilicet accidens motum localiter: potest agens natu
rale mouere accidentia seu species localiter tanquam subie
ctum motus. Nulla enim alia causa est quod agentia natu
ralia non agunt circa hoc sacramentum: nisi sublatio subie
cti: vt patet ex tertia regula. Nisi diceretur quod accidens non
potest informare accidens: sed omne accidens immedia
te inheret substantie. Qualitates vero mouentur ad mo
tum subiecti: per motum non inherentem sed coassistentem: si
cut etiam de quantitate vna opinio recitata est. Tunc
de motu sicut de qualitatibus. supposito quod non sint in
quantitate statim dicetur. Si vero motus non distinguitur
a mobili tunc in motu locali specierum non est mutatio ac
quisitiua alicuius noue rei: nec deperditiua: ita quod in mo
tu locali nouum producitur aut corrumpitur: sed mobile fit
presens de nouo alicui loco cui prius non fuit presens: et hoc
fieri per agens naturale nihil plus requirit: nisi mobile et
locum: et hec sunt in proposito siue accidentia sint in subiecto:
siue non. Sed consequenter videndum est de mutatione passiua: et primo
ad quantitatem: deinde ad qualitatem. ¶ O De primo, si te
netur quod quantitas non distinguitur realiter a substantia, aut qualitate
extensa: tunc non specialis difficultas de quantitate eucha
ristie: cum illa sit realiter qualitates ibi sine subiecto re
manentes. Tenendo autem secundum aliam opinionem quod quantitas sit
accidens distinctum a re quanta: cum experientia manifestum est:
quod species possunt rarefieri et condensari ad presentiam agentis natu
ralis: et ita mutatur quantitas. Dicitur quod si per rarefactionem
noua quantitas maior introducitur: et per condensationem mi
nor: siue totaliter: siue partialiter: secundum diuersitatem opinio
num de rarefactione et condensatione: aut noua substantia
subabsque partibus rari imponitur. Quecunque dicitur consequenter dictum est
quia quantitas non est in subiecto: rarefactionem et condensa
tionem specierum eucharistie non fieri ab agente naturali per
tertiam rationem: sed immediate a deo supplente in hoc acti
uitatem cause naturalis per secundam rationem. Que autem opinio
de rarefactione probabilior sit: videant naturales physici.
iiij. phys. disputantes. Si autem fieret additio alicuius
rei quante ad species sacramentales: vt vinum non consecratum ad
misceretur speciebus vini: non propter hoc mutatur quantitas
specierum vini perisstens: quod autem ibi fieret dictum est supra lect.
xxxv. ¶ Item de mutatione quantitatis per diuisionem spe
rum. scilicet dicetur cum de fractione sacramenti tractabitur. De muta
tione ad qualitatem siue qualitates. Si tenetur quod qualitates
omnes in sacramento sunt sine subiecto. Dicendum quod omnes transmu
tationes earum acquisitiue sunt immediate a deo et non a
causis naturalibus. Tum quia qualitates noue que acquiruntur
non educuntur de potentia materie. Tum quia et ipse manent si
ne subiecto. Utrunque actiuitatem excedit cause natu
ralis: et producere aliquid de potentia subiecti et conserua
re accidentia sine subiecto. ¶ De mutatione deperditiua:
si tenetur quod natura possit annihilare: dicitur quod omnes trans
mutationes deperditiue facte in sacramento sunt a causis na
turalibus. Dicitur tamen secundum illos quod in intensione caloris sacramenti

Quid remissio. quid intensio.

causa naturalis remittit frigus: sed sola causa supernaturalis inten
dit calorem: quia remissio est corruptio gradus qualitatis.
Intensio est productio gradus noui. ¶ Si vero tenetur quod qua
litates sint subiectiue in quantitate: et causa naturalis non
presupponat necessario materiam primam: nec subiectum
substantiale: sed subiectum in genere sit substantiale accidens: tunc omnes trans
mutationes qualitatum in eucharistia fieri solite: sunt per
causas naturales que educunt nouas qualitates de potentia
quantitatis que est subiectum qualitatiuum. Si vero teneretur quod
causa naturalis in sua actione presupponit materiam primam:
et subiectum substantiale: de cuius potentia educat formas tam
substantiales quam accidentales: tunc consequenter dicendum quod omnes transmuta
tiones circa species sacramentales sunt immediate a deo. ¶ Et
ex his patet breuiter quid dicendum est de transmutatione passi
ua accidentium eucharistie secundum varias philosophorum opinionem. Acci
dentium dico sensibilium que fuerunt in pane: aut eis succes
serunt. ¶ P Consequenter videndum est de actionibus et passioni
bus corporis christi: et accidentium eius vt in sacramento. Et primo de
actione: secundo de passione. Et vtrobique tamen de sacramento quam de

possibili. ¶ Premittitur autem hec regula generalis. De sacramento
nulla fit actio vel passio in corpore christi et eius accidentibus: per
quam posset sumi experimentum presentie corporis christi sub
speciebus sacramenti. Patet ex premissis: quia voluit deus sacramentum istud
ad mysterium esse occultum sensui et patere fidei: vt fi
dei premio suo non frustretur. Unde et si aliqua operatio na
turaliter fieri posset per corpus christi eiusve accidentia vt in sa
cramento: aut aliquis effectus vel transmutatio fieri a
causa naturali: deus coagendo non concurrit: et ita operationem
huiusmodi impedit: ne experimentum sumatur de corporis christi presen
tia in sacramento. Quo premisso de actione corporis christi non
loquimur hic de ea que concomitatur presentiam corporis christi hoc est
que inest corpori christi primo in celo: et per concomitantiam etiam sibi
inest in sacramento. De illo dicitur. scilicet cum de his que predicamentum vbi
concernunt tractabitur: vbi etiam agetur de motu locali corpo
ris christi vt in sacramento. Sed de illa actione que sibi primo compe
tit vt in sacramento: que et competeret sibi si solum esset in sacramento
et nullibi extra: sic etiam de passionibus. ¶ Et primo igitur de

Prima conclusio.

actionibus cognitiuis de sacramento quibus Scotus in iiij. dist. x.
q. v. ponit duas conclusiones. ¶ Prima nulla sensatio
potest primo inesse christo vt in eucharistia. Probatur est:
quia organum sensus non est in corpore christi vt in eucha
ristia modo quantitatiuo: quod tamen requiritur ad hoc vt immute
tur ab obiecto. Ad hoc enim vt fiat visio corporalis:
oportet tale esse approximationem organi et obiecti: vt
possit fundari pyramis: cuius basis sit in obiecto et
conus in oculo. Hec requirit quod vtrunque et obiectum et ocu
lus habeat modum quantificatiuum vt sit in loco circum

Secunda conclusio.

scriptiue. ¶ Secunda conclusio. Omnis operatio spiritualis pu
ta intellectus et voluntatis potest primo inesse christo vt in eu
charistia. Hanc deducit quia anima christi: quia beata intelligit
vt angelus quantum ad hoc quod non dependet intelligendo a sen
sibus aut sensibilibus. Sicut ergo angelus alicubi existens
potest intuitiue intelligere obiectum sibi proportionatum si
bi presens: ita et anima christi in eucharistia. Potest ergo intuitiue vi
dere intellectu omnia ad eucharistiam proportionatam di
stantiam presentia scilicet ipsam species sacramentales: animas sacerdotum: et
quecunque intelligibilia debitam presentiam habentia. Et hec intui
tio primo inest anime christi vt hic in sacramento non vt inest illi anime per
primo vt est in celo. Unde potest elici quod aliquid videt anima christi
per primo vt in sacramento quod non videt visione intellectiua in proprio
genere primo vt in celo: puta omnia hic localiter presentia: suppo
sito quod immoderata distantia impediat intellectiones crea
tas: sicut nec angelus existens in celo videt in proprio genere: quod
videt hic interius intuitiue. Ex isto infert correlarium: quod
christus propter suum esse in eucharistia non tamen non priuatur
aliqua operatione quam habet vt in celo: sed etiam vt in eucharistia
est habet aliquam operationem primo quam per consequens concomitan
ter habet vt in celo: vt puta intellectionem et volitionem cu
iuscunque obiecti cuius angelus hic presens haberet et per consequens
non ad imperfectionem est suam: quod sit in eucharistia. sed
ad multitudinem perfectionum. ¶ Q Prime conclusioni

Olkam.

non assentit Olkam: vnde contra eam ponit hanc conclusionem. Sup
positis his que fidei sunt: non potest sufficienter probari quod

Sacramento refragatur.

christus in sacramento non possit corporali oculo obiecta visibi
lia videre et videri. Quam sic probat: quia non minus potest
principium habere actionem suam naturalem quando se
toto est presens alicui toti passo seu obiecto: quam dum
per vnam partem est presens vni parti passi: et per aliam
partem presens alteri parti passi. Est autem corpus christi: et
omnia eius accidentia corporalia se toto presens to
ti hostie et cuilibet eius parti: ideo eodem modo po
test esse principium actiuum et passiuum respectu visionis:
sicut si vna pars eius coassisteret parti hostie et altera
toti parti: et tota cuilibet particule parti nihil mi
nus videretur tunc: quam nunc. ¶ Item posito acti
uo sufficienti et passiuo: potest sequitur actio. Nec pro
positio hec neganda est: nisi propter rationem que hic
non apparet: vel propter auctoritatem scripture: que
similiter in proposito non apparet. Uel propter experien
tiam que hic non concludit. quia deus suspendit actio
nem causarum naturalium ne agant vt patet ex ista premis
sa. Sed ocnius includendo potentiam in corpore christi

est sufficiēs agēs cū obiecto: ⁊ sufficiēs passum receptiuū visionis: ergo pōt poni visio. ¶ Et si dicit φ tā organū φ obiectū sint circūscriptiue in loco.

Obiectio. Rñsio ad obiectionem.

Rñdet φ nō est ꝓbatū. Et si allegat autor ꝑspectiue de pyramide radiosa: dr φ autor ꝑspectiue loquit pure naturaliter oīb⁹ habētib⁹ se ordine naturali: nullo cōcurrēte miraculo: ⁊ de his q̄ ipse expertus est. Nūq̄ em̄ vidit colorē nisi extēsuȝ: in talibus visio fit ꝑ modū pyramidis ⁊c. ad bonū intellectū. i. requirit talis approximatio ⁊ sit⁹ obiecti ⁊ organi: φ si traherent linee imaginarie includentes obiectū ab obiectio ad oculū: haberēt figuraȝ pyramidis cui⁹ basis esset in rē visa ⁊ con⁹ in oculo: qd̄ verū est qñ obiectū visum est maius oculo. Sed de⁹ pōt facere colorē nō extēsum ⁊ tūc videretur nō ꝑ talē figurā. ¶ Deniq̄ etiā hec figura pōt hic saluari qȝ linee pyramidis terminant in pūcto indiuisibili imaginario cōtingēte in oculo ideo nō requirūt extēsionē oculi. ¶ Silr quātū ad visionē passiuā corporis xp̄i: lȝ nō sit in loco circūscriptiue est tñ in loco diffinitiue q̄ loc⁹ est extēsus: pōt fundare basim pyramidis: vt si linee traherent ab extremitatib⁹ hostie cōtinētis corp⁹ xp̄i ꝑcise ad oculum sacerdotis: haberent figuram pyramidis: et hoc sufficit ad hoc φ videatur: saltem oppositum probari non potest. Unde videtur φ oculus xp̄i in vna pte hostie posset videre se in alia pte. Sicut posset si oculus esset in diuersis locis circunscriptiue. ¶ Nec obest si diceretur φ idē nō distat a se: ⁊ distātia reqritur obiecti ad organo vt fiat visio: qȝ eo mō idē distat a se: dū ē in loco diffinitiue: quō distaret a se: si esset in loco circūscriptiue. Ista aūt sufficerēt ad causandū visionē: ergo ⁊ illa: de q̄ magis. f. cū de vbi tractabit. ¶ R Duo mō dr vtraq̄ opinio de reliq̄s corpalib⁹ actionib⁹ sicut de visione sensus. Unñ prima opi. diceret: φ nullā corpalem opationē pōt habere corp⁹ xp̄i in eucharistia p'mo vt ibi pōt aūt habere oēm spūalē. Cū corp⁹ nomino: ⁊ aīam ⁊ vtriusq̄ accidētia intelligi volo. Et voco actionē corporalē: cui⁹ termin⁹ est res extēsa vel naturalr extēsibilis. Opposito mō spūalis actio dr cui⁹ termin⁹ est res ꝑ naturā nō extēsibilis: cuiusmodi sunt intellectiōes ⁊ volitiōes: de quibus dictū est. ¶ Fundamētū p̄me opi. est: quia actio corpalis reqrit extēsionē ⁊ modū quātitatiuum agētis ⁊ passi. Scd̄a opinio negat vtrūq̄: nā dr corp⁹ xp̄i sub hostia posse calefacere hostiā: si de⁹ eius actionē nō suspēderet: ⁊ sic de alijs actiōibus. Negat ei φ reqrit mod⁹ existēdi quantitatiu⁹ in agēte. Nā qñ sunt duo actiua quorū vtrūq̄ est ex se actiuū: ⁊ hñt ꝯsimilē modū existendi: si vnū pōt agere in passiuū sufficiēter dispositū ⁊ pñs: etiam pōt agere ⁊ reliquū. Aīa aūt intellectiua pōt agere in corp⁹ qȝ s̄m be. Aug. ix. de trini. Aīa magnaȝ immutationē hȝ respectu corporis sui: nō obstāte φ nō hȝ modū existēdi quātitatiuū in corpe: ergo pari rōne q̄litates corporis xp̄i pñt agere in aliud corpus q̄ habēt ꝯsilē modū existēdi i sacro sicut aīa in corpe ⁊ sunt ex se agētia: ⁊ pōt applicari passuȝ bene dispositū: ergo ꝑñt agere. Existētib⁹ em̄ actiuo sufficiēti ⁊ passo disposito: nisi deus suspendat actionē: fit actio. ¶ Nec videt φ ideo minus sufficiēs sit actiuū: qȝ s̄m se totū est eq̄ pñs passo: q̄ si eēt pñs ꝑ ptes in equaliter. Nō em̄ videt φ intēsissim⁹ calor si eēt in pūcto: iō min⁹ vel remissi⁹ ageret cū etiā s̄m Auicēnā: si calor esset sepat⁹ ab omi subiecto adhuc posset hr̄e actionē, oēm quam hr̄e pōt in subiecto: sȝ tūc nō esset necessario in loco circūscriptiue: sȝ tm̄ diffinitiue. Etiā v̄t⁹ vnita fortior est seipsa dispsa: iō nō reqrit extēsio ptiū agētis: sȝ quāto magis sūt simul: tāto forti⁹ agūt. ¶ Itē idē pōt agere in seip̄m actione corpali: vt pȝ de aq̄ reducēte se ad pristinā frigiditatē post ei⁹ calefactionē remoto calefaciēte: sue nature dimissa: ⁊ tñ idē

Augusti.

Auicēna

a seipso nō distat localr: nec hȝ talē modū existēdi quātitatiuū q̄ cōuenit ei respectu extrinseci puta loci. ¶ Itē mod⁹ accidētalis p̄ncipij actiui nō impedit actionē ei⁹: q̄ sibi cōuenit a natura intrinseca: sȝ esse in loco circūscriptiue: est accidētale q̄litati ⁊ substātie: ergo ꝓpter ei⁹ oblationē nō auferē illud qd̄ est naturale. ¶ Dicit ergo illa opi. φ oēm actionē qȝ pōt hr̄e corp⁹ xp̄i tā corpalē φ spūalē si esset in loco circūscriptiue: pōt etiā hr̄e vbi ē in loco diffinitiue passis equalr dispositis. ¶ S Cōsequēter de trāsmutatiōe passiua circa corp⁹ xp̄i et sua accidētia vidēdū. Et p̄mo an possit videri oculo corpali? Scd̄o an oculo intellectuali? Tertio de alijs trāsmutatiōib⁹ corpalib⁹. Circa primū correspōdēter ad p̄dicta rñdet s̄m Sco. φ corp⁹ xp̄i eiusq̄ accidētia nec ab oculo corpali xp̄i: nec cuiuscūq̄ alterius glorioso vel mortali videri pñt: pȝ motiuis supradictis. Sȝ s̄m opinionē oppositā dr φ corp⁹ ⁊ ei⁹ accidētia possent corpali oculo in debita substātia ꝯsistēte: vt puta sacerdotis in altari ⁊ circunstātiū videri: si de⁹ actionē naturaliū causarū non suspēderet: suspēdit aūt ex cā supradicta. ¶ Sȝ tūc querit. Cū ptes corporis xp̄i sunt simul indistincte localr. silr ⁊ colores partiū q̄uo discerni pñt ⁊ q̄uo colores videri: cū tñ colores etiā extēsi certo mō situati se impediūt: vt si tenue albū puta pān⁹ subtilis alb⁹ ponat sup intēsum rubeū vel nigrū: color alb⁹ nō videt. ¶ Rñdet s̄m sic opinātē: φ ꝑ visionē corporalē ptes diuerse rōnis discernunt ꝑ suas q̄litates. Sȝ ptes eiusdē rōnis nō discernerent sicut pȝ d albedie itēsa: cui⁹ ptes graduales discerni ñ pñt: ⁊ ptes duoꝝ luminū in eodē medio nō pñt ꝑ visum distingui. ¶ De colorib⁹ ptiū qȝ simul sunt dr φ maior est difficultas de colore respectu visus φ de alijs sensibilib⁹ respectu alioꝝ sensuū: qȝ diuersitas sit⁹ coloris q̄nq̄ impedit coloris visionē: nō sic in alijs sensibilib⁹. Nā color immutat actū s̄m oēm sitū ꝓportionatū. Ideo difficile est videre q̄ colores in corpe xp̄i: an oēs: an aliq̄ nō oēs videant: ⁊ si nō oēs: q̄s p̄dominet: qȝ de illo nullā habemus experiētiā. Unñ lȝ illa simultas coloꝝ ptiū corporis xp̄i: possent se impedire ne oēs viderent: nō tñ est tm̄ impedimētū quin aliud videret: si de⁹ nō suspēderet actionē coloꝝ: illis nō coagendo: sicut in exēplo p̄dicto: lȝ color alb⁹ nō videat: tñ color rube⁹ vel niger videt. ¶ T Sȝ hic posset q̄ri: an aliquo mō concedi posset φ xp̄s videt in sacro oculo corpali. Cū cōiter pp̄ls asserit se vidisse xp̄ȝ dñm dū vidit sacrm̄? ¶ Pro isto notandū φ oculo corpali aliq̄d dr videri quadrupl̄r: scȝ ꝑ se ꝑ accidēs: ꝓpter ordinē ad aliud visum: ⁊ ꝓpter cōiunctionē silem cū visu. ¶ Per se videret si esset ab omi alio sepatū: ⁊ sine quo nihil videret: sic videt tm̄ color vel lux: qȝ color etiā si esset a subiecto sepat⁹ videret: vt in sacro: ⁊ sine colore vel luce nihil pōt videri oculo corporali. Ideo color vel lux est proprium obiectum visus. ¶ Per accidens videtur quod accidenti per se visibili subijcitur. Sic dicimur videre solē parietē: ⁊ ꝓpter lucem ⁊ colorem que vel qui est subiectiue in sole ⁊ pariete. sic dicit philosophus secūdo de aīa: φ diatri filius videtur per accidens: qȝ color qui in ipso est: videtur per se ⁊ hoc modo videmus substātias corporeas ¶ Propter certum ordinem ad aliud visum per se non informationis: sed continentis ⁊ contenti dicimur videre contentum: dum videmus continēs vt hominum armatum: dum arma quibus indutus est videmus. Et hominem: cum tamen solum vestes videmus: ac vinum in vase duci: cum soluȝ vas continens videmus. Sic in scripturis dicunt quidam angelos vidisse: quia corpus ab angelo assumptum viderunt: vt legitur de manue Iudicum. xiij. vbi dr. Intellexit manue angelū dñi esse: ⁊ dixit ad vxorē suā: morte moriemur: qȝ vidimus

Scotus.

Questio.

Rñsio ad q̄stionem

Questio. Rñsio ad q̄stionem.

Iudi. xiij.

dñm. ¶ Quarto ꝓpter spūalē vnionē vel cōiūctio
nē alicui⁹ cū eo qđ vr̄ aliquo ꝑmoꝝ triū modoꝝ vi
deri đr: sicut đr de⁹ visus in terris ab oib⁹ post hoc
in terris visus ē: ⁊ cū hoib⁹ cōuersat⁹: q2. s. cōiūct⁹
est spirituali vnione corꝑi xp̄i: qđ visum ē scđo mō
ꝑ accidēs. Sic dixit dñs. Qr vidisti me thoma cre-
didisti. Ubi demōstrat xp̄z loquētē filiū dei: quē eo
vidit: qr corp⁹ dñi cui vnitū est ꝟbū vidit: quō ēt q̄
hūanitatis xp̄i sunt ꝟbo attribuunt ꝑ cōicationē
idiomatū. ¶ V Scđm hanc distinctionē r̄ndet: q̄
corpus xp̄i vt ꝯtētū in sacr̄o: nō videt oculo corꝑa
li ꝑ se: nec ꝑ accidēs. Patet q̄ non ꝑ se: qr corp⁹ est
subā: ⁊ nulla subā ꝑ se vr̄: cū nulla subā videret se-
pata a colore ⁊ luce. Scđm ptz: qr accidētia q̄ vidē
tur nō subiectant in corꝑe xp̄i: ideo ꝑ ea non videt
corpus xp̄i: alioquin īfidelis eadē accidētia vidēs
etiā videret corp⁹ xp̄i: qđ falsum ptz. ¶ Preterea
fidelis eodē mō videt hostiā an̄ ꝯsecrationē ⁊ post
nec aliud indicat visus post cōsecrationē: q̄ prius
indicauit: ⁊ pri⁹ nō indicauit ibi esse corp⁹ xp̄i: er-
go nec post. Cū sit eadē visio ꝯtinuata vt pono cu
ius naturalis significatio nō variat: ita nec indi-
ciū ꝑcise cognitionē illā sequēs. ¶ Scđo đr: q̄ etiā
nō videt corp⁹ xp̄i in sacr̄o quarto mō. Patet quia
corpus xp̄i nō hz specialē vnionē ad species q̄ vi-
dentur: cū nec sint partes corꝑis xp̄i: nec informēt
ipm: nec supponitant ab eo. Tertio đr q̄ corp⁹ xp̄i
videt in sacr̄o tertio mō dicto. Patet qr vident spe
cies sub q̄bus vere ⁊ realiter cōtinet xp̄s: sz non ꝑ
oīa sicut cōtētum in ꝯtinēte locatur: vt vir armat⁹
sub armis: ⁊ vinū a vase: qr corp⁹ cōtinet diffini-
tiue: illa circūscriptiue. Neq̄ ꝓprie spēs sunt loc⁹
corpus xp̄i. Sed loc⁹ specierū est locus diffinitēs
corpus xp̄i: vt. s. declaratū est. Uerū iste mod⁹ ter-
tius est magis ꝓprius quia vidēdo vas cōtinens
vinum: vinū in veritate nō videt: ideo in iudicio
quo iudicam⁹ nos vinū videre viso vase sepe de-
cipimur. Nec est illud iudiciū sensus sz intellect⁹
⁊ ideo frequēter sancti dicūt corp⁹ xp̄i sub sacr̄o nō
videri: sz fideliter credi: aliudq̄ videri: aliud intel
ligi: vt in auctoritatibus. s. allegatis ī diuersis
passibus loquūt in illis sancti: de eo qđ ꝓprie. i. ꝑ
se vt ꝑ suū accidēs vr̄. Sic ēt iz īproprie satis cōcedi
posset: q̄ vidēdo sacr̄z videm⁹ deū q2 videm⁹ corp⁹
xp̄i tertio mō: cui specialiter vnit⁹ est de⁹. Hoc er-
go caute videat q̄ ad ppl̄m rudē ꝑdicat: q̄ aut sub
silētio sileat: aut si op⁹ fuerit de his sermonē face
re: ita clare ac distincte informet: ne dū voluerit se
ostēdere doctorē subtilē fiat in ppl̄o magis erroꝝ: ⁊
nō tā instruat: q̄ simplices in fide turbet ⁊ sedu-
cat. ¶ X De visiōe intellectuali ꝯcordāt scđo. ⁊ oclārā
quātū ad intellectū sepatū: nō quātū ad cōiūctuz.
Uñ de intellectu separato siue angelico siue hūa-
no: vel etiā cōiūcto ⁊ beato: qr de his est par. ratio
(tpi eñ sunt similes in eo q̄ immediate pñt cogno
scere obiecta intelligibilia: ⁊ nō indigēt ministe-
rio sensuum vt nūc supponit. Itē ꝑ videre intelle-
ctus intelligit cognitio intuitiua obiecti) đr ꝑmo.
Ois intellect⁹ nō alligat⁹ sensib⁹ in intelligēdo si
ue angelic⁹: siue aīe sepate: siue cōiūcte ⁊ btē: natu
raliter pōt videre existētiā corꝑis xp̄i in euchari-
stia. Patet, Nā ois intellect⁹ talis intuet res: vt i
se hñt esse ꝯm q̄ sunt ꝯm se intelligibiles. Nō eñ
capit talis intellect⁹ cognitionē substātiaꝝ ex co-
gnitiōe accidentiū: sicut intellect⁹ nr̄ ꝓ statu isto.
Uñ qr color est ꝓpriū obiectū sensus: ⁊ ideo ois co
lor obiect⁹ sensui immediate cognoscit in se: ⁊ non
vnus ꝑ aliū: ita pariformiter: qr totū ens: est obie
ctū itellect⁹ (idest ens in sua gnālitate) ꝯz quā iclu
dit subam ⁊ accidēs quolibet ens immediate ⁊ in
se intelligit ab itellectu ⁊ vnū ꝑ aliū: qr quodlibet
ens si esset sepatū ab oib⁹ aliis: in debita approxi
matiōe existēs ad itellectū hmōi intuitiue cogno-
sceret. Qđ libētius dico finitū ⁊ creatū: scē⁹ eñ ē
de deo: q̄ nulli⁹ creati intellect⁹ est obiectū natura
le: sz volūtariū. Nō igit accidētia panis occultari
possunt angelis (siue bonis siue malis: aut intelle
ctui hois beati vel separato) corp⁹ xp̄i vt sub eis
existēs: quin videat, dū nō fuerit distātia immode
rata: quinimmo sicut possunt videre accidētia pa
nis separata ⁊ absentiā subē panis ita etiā natu-
raliter videre pñt pñtiā corꝑis panis xp̄i sub illis spe
ciebus: qr nō est magis obiectū intellect⁹ q̄ aliud
⁊ hoc stāte semꝑ cōmuni coactione dei. Sicut eñ
intellect⁹ talis pōt immediate videre aliū. intelle
ctū angelicū vel hūanū: ita ⁊ quālibet subāz mate
rialē ⁊ q̄dlibet itelligibile creatū sibi pñs. Nec ali
q̄s mod⁹ accidētalis obiecti impedit eius intuiti
uā cognitionē qr substātia sicut est prior q̄cūq̄ mō
accidētali: ita pri⁹ ⁊ in se intelligibilis: ⁊ ꝑ ꝯñs mo
dus accidētaliter posterior nō impedit cognitio-
nē priorū. Est aūt iste mod⁹ existēdi corꝑis xp̄i sub
spēbus eucharistie ipsi accidētalis ergo nō impe-
dit ei⁹ cognitionē. ¶ Y Notāter dictū est stāte sem
per cōi influētia siue coactione dei: qr si angelo ma
lo ꝑmittat vti sua naturali potētia: pōt intellige-
re quodcūq̄ intelligibile creatū sibi pñs: ⁊ ita pos
set intelligere mysteria grē: ex quo posita sunt in
effectu sic pñtiā corꝑis xp̄i i eucharistia. Sz sicut
dicit magr̄ di. vii. scđi sniaꝝ: multa pñt ex natura
sua q̄ nō ꝑmittūtur eis: ⁊ credit q̄ angel⁹ mal⁹ vi
dere nō ꝑmittit mysteria grē: ⁊ ita nec pñtiam corꝑ
ris xp̄i sub specie sacr̄ali: vñ Egidi⁹ theoremate.
xvi. Probabile indīt: videt q̄ de⁹ tā excellēs sacr̄m
celet aliquib⁹ substātiis sepatis: ⁊ nō ꝑmittat de-
mones oēz illā cognitionē habere de sacr̄o eucha
ristie: quā habere possent ex naturali coꝝ ꝟtute.
Et sic exponēda est autoritas btī Ambro. de my-
sterio incarnatiōis: q̄ đr ipm malignū spm latuisse
nō absolute quin q̄libet mal⁹ angel⁹ possit videre
integritatē ꝟginis marie: sā in mēte q̄ incarne: sz
nō fuit ꝑmissus ꝓpter certas cās: vt nō impediret
redēptio nr̄a eo mō quo ꝓuisa est. Uñ sicut nō sem
per ꝑmittunt demōes facere q̄ possent ex naturali
ꝟtute (sicut deducit bea. Aug. ⁊ allegat magr̄ dist.
vii. li. ii. q̄ magi pharaonis demonū auxilio fecerūt
ranas ⁊ serpētes: nō tñ coꝝ auxilio facere potue-
rūt ciniphes. De quo ita btūs Aug. dicit. Ex inef-
fabili dei potētia fit vt qđ possent mali angeli si ꝑ
mittent: ideo non possunt: qr nō permittūtur. Ne
q̄ occurrit alia ratio cur nō potuerunt facere cini
phes qui ranas serpentesq̄ fecerunt: nisi quia ibi
aderat maior dñatio ꝓhibētis dei per spm̄ sanctū.
Hec ꝓhibitio est non ꝑ modū ꝑcepti: sed ꝑ subtra
ctionē causalitatis) sic in ꝓposito credit deuz non
cooꝑari demonib⁹ ad visionē sacrosācti corporis.
¶ Et si legit aliq̄ demones huic sacr̄o reuerētiā
exhibuisse: hoc forte factū est qr ex verbis: signis
hoim: factis aut miraculis ꝯtigētib⁹: ꝯijciebāt ibi
adesse dei maiestatē: cui vt apl̄s ait ad Philip. ii.
Omne genu flectit: celestiū: terrestriū ⁊ infernoꝝ.
Aut forte dimissi sunt ꝓprie nature ꝯm quā (vt di
ctū est) cognoscere pñt ꝑsentiā corꝑis xp̄i. ¶ Z Si
querat an āgeli ⁊ btī videāt existētiā corꝑis xp̄i vi
sione btīfica in ꝟbo. Dicēdū qr visio btīfica vt ta-
lis terminat ad diuinā essentiā ⁊ non ad aliquam
creaturā. Non eñ est de rōne btītudinis cognitio
cuiuscūq̄ creature ꝯm illud btī Aug. li. ꝯfes. Btūs
est dñe q̄ te videt: etiā si alia nesciat. Si aūt te alia
videat nō ꝓpter hoc beatior. Accidit ergo btītudi
ni hāc vel illā creaturā videre actu btīfico in ꝟbo.
Illa eñ vidēt in ꝟbo q̄ speculū illō sctissime trini-
tatis lucidissimū volūtate in se dignat ostdere: ió
btīfica vidēt visiōe si ostdit: si nō: nō vr̄: qđ aūt hoꝝ
fiat: dubiū nobis est. ¶ Probabile tñ est: q̄ videre
existētiā corꝑis xp̄i i sacr̄o ꝑtinet ad btītudinē ac-
cidētalē aiaꝝ btāꝝ: qr ille dū erāt viatrices habue
rūt fidē q̄ firmiter crediderūt corp⁹ xp̄i ꝯtineri sub

Baruch. iii.

Joan. xx.

Attēdant hec qui cōcionantur ad plebeculam rudem.

Egidius.

autoritas Amb. q̄t exponēda.

Aug.

ad phi. ii.

Questio.

R̄nsio ad q̄ōnē.

Aug.

hostia. Visio aūt succedit fidei in patria tanq̄ pre miū merito: licet essentiale p̄miū succedēs fidei sit visio diuine essentie: qua sufficiēter p̄miat (alīs q̄ suf ficiēter p̄miat) oē meritū fidei. Tn̄ quoad p̄miū ac cidētale oīno p̄babile est: q̄ visio clara: et cognitio euidēs oīm articulo᷑ fidei succedat fidei. Neq̄ ē incōueniēs hoīes b̄tos aliqua videre in v̄bo: q̄ in illo nō vidēt angeli: esto q̄ nō viderēt. Sicut etiā aīe b̄tē recipiūt aureolas v̄ginū: doctor᷑ et marty rū: q̄ nō dant angelis. ¶ De intellectu cōiūcto via to: ū alr̄e alr̄ est dōm f̄m duas opiniōes tactas de visione corp̄ali. Nā q: intellect⁹ ɔiūct⁹ nihil extra se cognoscit intuitiue: nisi qd a sēsu intuitiue cognitū ē et presentat intellectui in ph̄ātasmate: f̄m illud. iij. de aīa Oportet intelligēte ph̄ātasmata speculari. Dicētes corp⁹ x̄pi i sacr̄o corp̄ali oculo videri pos se naturalr̄: si nō subtraheret suā coactionē deus: habēt dicere cōsequēter: q̄ etiā intellect⁹ cōiunct⁹ videre pōt x̄pi existētiā in hostia. Siqdē q̄cq̄d co gnoscit sensus intuitiue q̄ est potētia inferior: etiā cognoscit intellect⁹ cōiūct⁹ q̄ est potentia sup̄ior. Qui aūt negāt sensum cognoscere posse: habēt cō sequēter negare hoc idē de intellectu cōiūcto quā tū ad notitiā intuitiuā. ¶ Habēt aūt viatores fide les noticiā enigmaticā presentie corp̄is x̄pi p̄ fidē lōge certiorē q̄cūq̄ noticia: naturali expiētia cau sata: q: illi falsum subesse nō pōt: nec falli pōt. Ex periētia aūt fallax. Vñ nōnūq̄ videre dicimur ea q̄ fide tn̄ cernim⁹ seu cognoscim⁹: et fides ocul⁹ dici tur q̄ decipi nō pōt. Vñ et. b. Aug. fidē sciētiā noiat nō p̄pter euidētiā (q: f̄m ap̄l̄m. Fides ē argumē tū nō apparētiū) s᷑ p̄pter infallibilē certitudinē. Et hoc mō etiā admitti posset mod⁹ loquēdi dicē tiū. Christū vidi sub hostia. i. firmiter credo: p̄ter modos p̄dictos: vt sic intelligat. Vidi x̄pm in sa cramēto. i. vidi sacr̄m in quo ɔtineri veraciter x̄pm firmiter credo. Et f̄m hoc intelligēda sunt verba quorūdā sacerdotū ostēdētiū eucharistiā infirmis et querētiū. Credis hoc qd vides esse verū corpus x̄pi: vt sit demōstratio et relatio ad intellectū. i. cre dis hoc qd fide cōcipis esse sub hostia visa: esse cor pus x̄pi vel q̄ fiat demōstratio et relatio ad sacr̄m. i. credis sub hac specie quā vides: esse corp⁹ x̄pi? Cauti⁹ ergo dicerēt: credis sub hoc sacr̄o esse ver corpus x̄pi? ¶ et finaliter de aliis trāsmutatiōib⁹ passiuis ad formas corp̄ales. An aliq̄ tales possit fieri naturalr̄ siue p̄ cās naturales in corp̄e x̄pi vt in sacr̄o: videdū. Et est primo dicēdū: q: corp⁹ x̄pi in sacr̄o est gl̄iosū: doteſq̄ gl̄iosi corp̄is cōcomitā tur ip̄m vt in sacr̄o. Est ergo ibi impassibile et im mortale: p̄pter qd nullū agēs naturale in ip̄s age re pōt ad ei⁹ trāsmutationē etiā si esset localiter in sacr̄o. ¶ Sz q̄d si adhuc eēt mortale sicut fuit in ce na. Pōt breuiter dici q̄ illud fieret qd in cena factū est: de q̄. s. lec. xxxvij. ¶ Sz q̄d si dn̄s nō suspēderet actionē suā: nec causa᷑ naturaliū: tūc variabit r̄n sio f̄m duas opiniōes tactas. Diceret eīn opinio p̄ia Sco. q̄ nullū agēs corp̄ale pōt h̄re quācūq̄ actionē circa corp⁹ x̄pi vt circa passum: vt est in sa cramēto: eo q̄ deficit illa habitudo situalis inter agēs et patiēs. q̄ f̄m eū necessaria est ad actionē et passionē: vt. s. dictū est. Vñ ɔ̄r dicit q̄ corp⁹ x̄pi vt in sacr̄o: nec nutrit: nec respirat: nec aliquo modo trāsmutat. Vñ v̄r ɔ̄r dicēdū: q̄ si corp⁹ x̄pi morta le et passibile esset sub hostia: et nullibi extra in cōsi stētia naturali: ɔseruatis specieb⁹ p̄petue: nunq̄ moueret: nec trāsmutaret: q: ei vt ibi: nō posset ap plicari corrūpēs naturale: eo q̄ nō est in loco dimē siue: nec in seipsum agere posset: aut vnū mēbrū in aliud eadē ratiōe. Sz f̄m aliā opinionē opposi tū dicēdū: scz q̄ oīs trāsmutatio naturalis q̄ fieri posset circa corp⁹ x̄pi: si esset in sacr̄o dimēsiue: et nūc fieri posset cū ibi sit diffinitiue: vt. s. dictū est: si de⁹ relinqueret res suis naturis et nō suspēderet actionē earum.

Hebre. xj.

Questio.

R̄nsio ad q̄stionē.

¶ Lectio. xlvi. A

Expeditis his que respiciūt p̄dicamēta actiōis et passio nis: tā quoad sacr̄ales species cor pus x̄pi ɔtinētes: q̄ quoad corpus x̄pi cōtētū. Cōsequēter dicēdū foret de habitudine eiusdē corp̄is quātū ad p̄dicamētū habitus: vcz vtrū sit in sacr̄o vestitū dotib⁹ glorie sicut in celo: et vtrū sub illis sit visibile ac sensu p̄ce ptibile. Verū q: de scd̄o sufficiēter dictū est lec. pri ma. de primo etiā aliq̄d ɔmemoratū est. s. lec. xlij. p̄pe finē. et dicet. j. q̄n ex dicēdis intellect⁹ ei⁹ pē det: ideo his dimissis trāseūdū est ad p̄dicamētū vbi. ¶ Et quātū ad illud duo sunt principalr̄ tra ctāda. Primū vtrū corp⁹ x̄pi simul esse possit in di uersis locis: puta in celo et in sacr̄o? Itē vtrū etiā possit sacramētaliter esse in plurib⁹ altarib⁹? Se cūdo de locali motu corp̄is x̄pi: vtrū de celis descē dat p̄ mediū ad hostiā in hora ɔsecratiōis? Item vtrū localiter moueat motis spēb⁹. ¶ B Circa p̄ mū est multo᷑ docto᷑ opinio: q̄ l᷑ corp⁹ x̄pi sacr̄a liter sit in plurib⁹ locis: puta in oīb⁹ altarib⁹ et lo cis vbi cōsecrat eucharistia vel vbi reseruat: fide ad hoc cōcedēdū ɔpellēte tn̄ corp⁹ x̄pi: et quodcūq̄ aliud esse in plurib⁹ locis a se separatis circūscri ptiue et f̄m p̄prias dimēsiones est simplr̄ impossi bile. ¶ Qd multiplr̄ p̄bare nitunt. Tū q: impossi bile est aliq̄d esse extra terminos p̄prios: s᷑ termi ni loci: et locati sunt simul: ergo qd est extra termi nos loci: est extra terminos posit iōis. Tū scd̄o: q: impossibile est idē esse vnū et plura: s᷑ si idē esset cō mēsuratiue in diuersis vbi esset plura: q: sicut lo catū cōmēsurat loco f̄m quātitatē ɔtinuā: ita etiā f̄m quātitatē discretā. Tū tertio: q: sicut res p̄ na turā p̄priā est tn̄ in vna specie: ita p̄ vna dimēsio nē est tn̄ in vno loco simul: q: sicut natura ad spe ciē ita dimēsio ad locū. Tū quarto: q: q̄cūq̄ vbi di stincta possunt esse termini mot⁹: s᷑ termini mot⁹ sunt ɔtrariū cōtraria aūt inesse eidē nō p̄nt: ergo di uersa vbi nō possunt simul ɔuenire eidē. Tū quin to: pari rōne qua idē posset esse in pluribus locis: posset esse in oīb⁹: et sic vbiq̄: qd repugnat limita tiōi creature: et est p̄priū dei. Tū sexto: q: idē t̄pa le nō pōt esse in diuersis t̄pib⁹: p̄ri⁹ scz et posteri⁹: ergo idē locale nō pōt esse in diuersis locis. ¶ Itē illa positio includit multa ɔdictoria. Infert et ei dē inesse ɔ̄ria. Infert et multa absurda et nō itelligi bilia. Primū p̄bat: q: seq̄ret q̄ idē esset sursum et deorsum: dextrū et sinistrū: ante et retro: q̄ sunt con traria respectu eiusdē. ¶ Itē idē esset calid⁹ et fri gidus: vt si esset in stuba calida et foris esset etiā in mediis niuib⁹. Sic eīn ignis p̄duceret calorem in eū. i. stuba sicut i aliū sibi collateralē: et similr̄ nu bes p̄ducerēt frigiditatē in eūdē existētē in medio niuiū q: vbiq̄ agēs haberet passum dispositū et sufficiēter sibi approximatum: et ita de similibus. ¶ Itē sequeret q̄ idē moueret et quiesceret: moue retur hic: quiesceret Rome: hic san⁹: ibi infirmus hic vulnerat⁹. ibi integer p̄fect⁹ et san⁹ hic videns ibi cec⁹ et exoculat⁹: hic acephal⁹ et sine capite aut aliis mēbris trūcat⁹: ibi tot⁹ oibus ɔtext⁹: hic pati bulo affixus aut aliis p̄focatus: ibi solatiis indul gēs: cōuiuiis et voluptatibus dedit⁹: hic fame defi ciēs: ibi abūdāti se cibo reficiēs: tādē hic viu⁹: ibi mortuus. Hec sequunt: si in diuersis locis circun scriptiue existēti diuersa exhibētur: vt si idem hic fuerit et Rome: et vnū oppositorum hic aliud Rome adhiberetur. ¶ Item sequeret idē distare a seipso Hec oīa vident implicare manifestā contradictio nem: cum semper terminus priuatius infert suum negatiuum: vt sequitur cecus ergo nō vidēs: quie scit ergo nō mouetur, viuit ergo non mortuus: et

Questio. j

Questio ij.

ecōuerſo.Eſt rōne ꝛ hic ergo diſtat. Eſt idem er-
go nō diſtat:nā inter ea que idē ſunt nihil mediat
¶ Itē ſequitur ꝙ naturaliter eadē materia ſubij-
citur diuerſis formis ſubſtātialib⁹ ſpecificis. Nā
ſi idē nutrimētū cōueniēs diuerſis aialibus:pona
tur in diuerſis locis:ꝛ ſumat a diuerſis aialib⁹ in
illis locis exiſtētib⁹:ſingulorꝫ virtus nutritiua cō
uertet illud in ſuā ſubſtātiā:ꝛ ſic eadē materia nu
trimenti erit ſub diuerſis formis ſubſtātialib⁹: et
aiabit diuerſis ſenſitiuis aiab⁹ ſpecie diſtinctis.
¶ Silr ſi idē lignū diſtātibus ignib⁹ applicet:ſiue
diuerſi ignes eidē ligno in diuerſis locis exiſtēti:
quilibet ignis in illud tanꝗ in paſſum ſibi ꝓpor-
tionatū ꝛ ſufficiēter applicatū ꝓduceret formam
ignis ꝛ nō vnā:qꝛ agētia ſunt diuerſa:ergo plures
ꝛ materia eſt eadē:ergo. ¶ Itē ſequeret ꝙ quātū-
cūqꝫ paruulus ignis poſſet cōburere oia ꝯbuſtibi
lia. Habet em̄ ignis hic ꝯbuſtibile ſibi approxima
tū:ꝛ ibi aliud:ꝛ in tertio loco tertiū: poterit agere
in quodlibet:qꝛ ſup quodlibet hꝫ dn̄m agēdi ꝛ ita
ſimul in infinitis. Sꝫ virtus q̄ poſſet ſimul in multa
parua paſſa:poſſet ſimul in paſſum magnū itegrā
dū ex illis ꝑuis ꝛ ita min⁹ ignis poſſet ꝯburere to
tū ꝯbuſtibile integrādū ex oib⁹ cōbuſtibilib⁹. Uel
ponat ꝙ ille vn⁹ applicet totiēs ſingulis ꝑtibus
cōbuſtibiliū:quot ſunt ꝑtes ſup quas hꝫ dn̄ium: ꝛ
ſic cōburet oēs ꝑtes oim cōbuſtibiliū:ꝛ ꝑ ꝯſequēs
oia cōbuſtibilia:q̄ oia videnꝫ abſurda. ¶ Sꝫ illis
nō obſtātibus eſt alia opinio doctoris ſubtilis in
iiij. di. x. q. ij. ꝛ Guil. ockā ac ſuorū ſequaciū:q̄ vide
tur ꝓbabilior:qꝛ magis attribuit ꝛ magnificat dei
oipotētiā q̄ tenet ꝙ corp⁹ xp̄i nō ſolū i diuerſis lo
cis eſſe poſſit ſacralr ſꝫ ēt ꝑ diuinā potētiā eſſe poſ
ſit in diuerſis locis circūſcriptiue ꝛ localr: ꝛ in tot
in q̄t placuerit ſue oipotēti volūtati. Et qḋ dꝫ de
corꝑe xp̄i:ſimiliter ḋ q̄libet corꝑe aſſerēdū eſt: qm̄
oia ꝯpa:immo oēs creature equaliter ſunt in po
tētia obediētiali reſpectu oipotētie dei:hoc eſt di
ctu:equaliter ois creatura obedit oipotentie dei.
¶ Ratio aūt principalior ꝗ̄ſalis hui⁹ opiniōis eſt
aliquotiēs ſupra tacta: qꝛ nihil eſt negādū ab oi-
potētia dei:qḋ n̄ icludit cōtradictionē euidēter. vñ
dꝫ Sco. vbi. s. ꝙ deo ē poſſibile oē qḋ nō icludit cō
tradictionē:eſt maxima mihi certiſſima. Et ockaꝫ
de ſacra. c. vſ. Nihil dꝫ chriſtian⁹ negare poſſe fie-
ri diuina ꝟtute:niſi qḋ ꝑ rōnē ex ꝑ ſe notis:q̄ nul-
lus poterit dubitare:pōt euidēter ꝓbare include
re cōtradictionē. Uel niſi hoc poſſit elici ex ſcriptu
ra ſacra. Nō em̄ iuxta modū cauſarꝝ naturaliū po
tētiā diuinā arctare debem⁹:cū diuina ꝑtās ꝟtu-
tē creaturarꝝ oim in infinitū excedat. Hec ille. Idē
aūt corpus eſſe in diuerſis locis localiter ꝛ circū-
ſcriptiue nō icludit ꝯtradictionē:vt patebit ſoluē-
do rōnes ſupra adductas:nec ei⁹ oppoſitū habet
in ſcriptura canonica:aut eccleſie determinatione
nec ex his euidēter ꝓbari pōt:ideo negādū nō eſt
a potētia dei abſoluta. ¶ Preterea corp⁹ xp̄i eſſe
in diuerſis locis ſacraliter cōcedere oportet ſm̄ fi
dē catholicā:ſꝫ eſt eq̄:immo magis poſſibile corp⁹
xp̄i eſſe in pluribus locis localiter ꝗ̄ ſacraliter:er
go. Qḋ ſit eque poſſibile ptꝫ:qꝛ non magis repu-
gnat ſibi ꝙ ſit totū in diuerſis locis:ꝛ ꝑtes ꝑcise
in partib⁹ illorꝝ locorꝝ:ꝗ̄ ꝙ ſit in illis totū in toto:
ꝛ totū in oib⁹ ꝑtibus:ſꝫ ſecūdū de facto cōceditur
ergo primū de poſſibili nō eſt negādū. Qḋ vero ſit
magis poſſibile:qꝛ in primo ſunt duo miracula:in
ſcḋo ſufficit vnū:ſiue in primo ſunt duo ſupra na-
turā:i ſecūdo tātū vnū. In primo em̄ miraculoſuꝫ
eſt ꝛ ſupra naturā:ꝙ corp⁹ eſt in loco totū in toto.
ꝛ totū in qualibet ꝑte:hoc em̄ ſm̄ naturaꝫ cōuenit
ſpiritui ſoli. Scḋm ſupra naturā eſt ꝙ idē corp⁹ eſt
in diuerſis locis abinuiceꝫ ſeparatis: ſcꝫ diuerſis
hoſtiis cōſecratis. In ſcḋo aūt nō eſt niſi illud ſecū
dū miraculū:ꝛ nō primū. Nō em̄ videt quin vbicū

Opinio Guilḟ. Ockā et ſuorꝝ ſeq̄cium.

Sco.

Ockā.

ꝙ de⁹ pōt facere aliquā ſubſtātiā ſub mō ſibi non
naturali:ꝙ etiā ibi poſſit eā facere ſub modo ſuo
naturali. Cū ergo corp⁹ ſuū pōt facere pꝛ̄s diuer
ſis hoſtiis:totū toti:ꝛ totū cuilibet parti:q̄ eſt mo
dus nō naturalis ſubſtātie materiali:poterit ꝛ ibi
facere corp⁹ ſuū mō naturali. ¶ iD Nec valet illḋ
in q̄ plurimū ſe ſūdāt opinātes oppoſitū:ſcꝫ ꝙ i ſa
cramēto eſt ꝑ ꝯuerſionē alicui⁹. ſ. panis in corpus
xp̄i:ideo pōt eſſe in oib⁹ locis in q̄bus fuit ſubſtā-
tia in ipſum cōuerſa. Nō tñ eſt in aliquo illorꝝ lo-
corū ꝑ dimēſiones ꝓprias:ſꝫ ꝑ dimēſiones panis
cōuerſi ꝛc. ꝛ ita nō pōt eſſe:niſi vbi fuit ſubſtantia
cōuerſa. Nec aliter ꝗ̄ mō ſubſtātie: cuius eſt eſſe
totū in toto ꝛc. vt ſupra habitū eſt lectiōe. xliij. Qꝛ
cōuerſio panis in corp⁹ xp̄i: nō eſt ratio formalis
corporis xp̄i eſſe i loco panis cōuerſi:qꝛ pōt cōuer
ſio fieri abſqꝫ hoc ꝙ illud in qḋ fit cōuerſio:ſucce-
dat in locū cōuerſi:vt habitū eſt ſupra lectione. xl.
Similiter poſſet eſſe corp⁹ in hoſtia ſub cōuerſio
ne alicuius in ipm̄:puta ſi ſimul eſſet cū ſubſtātia
panis:quod licet nō ita ſit de facto:tñ ita poſſe fie
ri dubitādū nō eſt:vt patet ſupra lec. xl. Qꝛ lꝫ opi-
nio que hoc tenuit ita eſſe de facto:hodie nō tene
tur:nō tamē reprobata eſt tanꝗ dicēs aliquod im
poſſibile. Illo ergo poſito:iā nō eſſet ibi ꝑ ꝯuerſio
nem. ¶ Itē poſſet ſubſtātia q̄ta equalis corꝑi xp̄i
cōuerti in corp⁹ chriſti q̄tiū:qꝛ quodlibet creatum
pōt cōuerti in quodlibet creatū ꝛc. vt ſupra lec. xl.
ꝛ tūc erit corp⁹ xp̄i in loco ꝯuerſi localiter ꝛ circū-
ſcriptiue:qꝛ mō q̄titatis cōuerſe: ꝛ ita pōt eſſe lo-
caliter in plurib⁹ locis. ¶ E Ideo dꝫ ꝙ nihil inclu-
dit ſimpliciter impoſſibile:idē corp⁹ eſſe in diuer-
ſis locis localiter. Sicut nec impoſſibile eſt plura
corꝑa eſſe ſimul penetratiue i eodē loco:qḋ ꝯcedit
opꝫ tā de corꝑib⁹ gl'ioſis:ꝗ̄ nō gl'ioſis:vt ſupra ꝓ
batū eſt lec. xliij. q̄uis vtrūqꝫ ſit naturalr īpoſſibi
le. Uñ ven. Hugo. de ſctō vic. li. ij. ḋ ſacꝛis par. viij.
c. xi. ad ꝓpoſitū q̄rit. Quō inquis corp⁹ xp̄i vnuꝫ:
eodē tp̄e in diuerſis locis eſſe pōt:hic eſt:ibi eſt:ꝛ
totū vtrobiqꝫ eſt:ꝛ in multis locis ſilr. Noli mira-
ri:q̄ locū fecit:corp⁹ fecit ꝛ locū in corꝑe:ꝛ corp⁹ in
loco:ꝛ q̄ fecit vt vnū corp⁹ in vno loco eſſet:fecit ſi
cut voluit. Et ſi voluiſſet aliter facere potuiſſet:nā
ꝛ qñ vult aliter facit:ꝛ eſt ſicut ipſe vult ſemp. Qꝛ
aūt ſicut ipſe fecit vt corp⁹ vnū in loco vno eēt tu
qḋ factū eſt vidiſti:ꝛ neſcis aliud niſi qḋ factū eſſe
vidiſti. Idcirco miraris qñ aliḋ vides vł audis:ꝗ̄
videre ꝛ audire ꝯſueuiſti:ꝛ ſequit. Idcirco cū quid
mirari ceperis et dixerit tibi forte cogitatio tua:
quō hoc eſſe poſſit:cogita ſaciētē ꝛ deſinet eſſe mi
rabile q̄cq̄d ill ud fuerit. Et ſi forte mirabile nō eē
deſiuerit:tñ incredibile nō erit. Si factor oꝑa co
gitat:nō erit īpoſſibile q̄cq̄d erit. hec Hugo. ¶ F
Sed ꝓ ſolutiōe obiectorꝝ ꝓ opinione Ita: ponit
Sco. tres rłas q̄b⁹ oſtēdit q̄d ꝯcedēdū eſt de corꝑe
xp̄i in diuerſis locis exiſtēte:q̄d ve negādū. ¶ Pri-
ma. Quecūqꝫ ſunt priora eſſentialr ipo vbi vniſor
miter inſunt corpori hn̄t diuerſa vbi. Que ꝟo po-
ſteri⁹ vel ſimul natura: varianꝫ ad variationem
vbi. ¶ Scḋa. Sicut paſſum exiſtēs in vno loco re-
ciperet formā a duob⁹ agētib⁹ ſibi ibidē approxi-
matis. ſic ipm̄ patiet ab eiſdē exiſtēs in duob⁹ lo-
cis ſibi in eiſdē approximatis:ꝛ intelligēdo de paſ
ſione ad formā abſolutā. ¶ Tertia. Sicut corpus
in vno loco exiſtēs:ſe haberet in rōne actiui ad di
uerſa paſſa ibidē ſibi approximata in illo loco.: ſic
ipm̄ exiſtēs in duob⁹ locis:ſe hꝫ ad illa ſibi in iſtis
approximata. ¶ Per primā regulam hoc patet qḋ
omne accidens abſolutū:qḋ ineſt alicui in vno lo
co:etiaꝫ ſibi ineſt in alio. ſi fuerit ſimul in diuerſis
locis. Unde ſi aliquis fuerit in baſilea et Rome:ſi
hic fuerit calidus:albus:ſanus ingenis ꝛc. etiam
rome eſt talis:ꝛ econuerſo:qualis fuerit rome:ta-
lis hic. Similiter ꝛ negatiue:qualis nō fuerit hic:

Hugo.

Rñſio ad obiecta.

Prima regula.

Secūda.

Tertia.

talis nõ est Rome: hoc tñ nõ opz de motu ad locũ: qz nõ seqt si mouet hic: q etiã locatr moueat Rome: nec ecõuerso. Mot⁹ enĩ localis est respectu loci: ⁊ iõ nõ opz q sit idẽ in diuersis locis. ¶ Ex scda ⁊ tertia regulis habet: q si in aliq̃ exñte hic ⁊ Rome aliq̃ q̃litas pducit hic: illa etiã inerit: eidẽ Rome: ⁊ si aliq̃ destruit hic: desinit ẽt Rome. Et si aliqd passũ fuerit forti⁹ in resistẽdo hic: resistit agẽti debiliori in Roma: vt grã exẽpli. Frigiditas summa hic: illa resistet agẽti in Roma: si agẽs I Roma fuerit approximatũ: nimirũ qz si fuerit in subiecto hic qd etiã est Rome: est etiã I eo Rome. Uerũ iste regule vñr hr̃e veritatẽ intelligẽdo eas fm cursũ nature post miraculũ: hoc posito aliq̃ corpore per miraculũ ad diuersa loca p potẽtiã diuinã: ⁊ postea dimittẽdo res suis naturis: sic vñr hr̃e pbabilitatẽ. Sed loq̃ndo ɔñr fz diuinã potẽtiã absolutã: de q̃ loqt opinio opposita iducẽs argumẽta: qb⁹ pbare nitit q ẽt p diuinã potẽtiã absolutã nõ põt idẽ corp⁹ simul esse in diuersis locis: rñe ille nõ vident subsistere. Qd etiã doctor ille vr sentire q̃ ponit rñas pmissas: nã .q.iiij. dist. x. q̃rti scripti dicit. Posset dici q nõ est necesse posita exñtia corporis Christi hic ⁊ alibi: q illa q̃ isũt corpori sub vna existẽtia insint sibi sub alia loq̃ndo etiã d formis absolutis: nec tñ seqt ɔ̃dictio: vt ɔñr declarat. ¶ G Jõ posset poni alia regula de mẽte Guil. olrã. Quecũqz sũt abinicẽ realr disticta ⁊ separabilia: de⁹ põt vnũ eoꝝ ponere I diuersis locis: ⁊ aliud ɔseruare in vno alio loco tñ. Grã exẽpli. Sit corp⁹ aliqd calidũ: sba corporis ⁊ caliditas realr distiguũt: ⁊ pñt separi: qz põt manere substãtia corrupta caliditate. Põt g̃ de⁹ sbam corporis ponere ad plura vbi: ⁊ caliditatẽ ɔseruare in eo in vno loco tñ. Ptz: qz q̃cũqz ɔtingẽter ɔiũgunt ⁊ Iter se ⁊ eidẽ tertio: põt vnũ illoꝝ ɔuenire illi tertio absqz hoc q aliud cõueniat eidẽ: sz pñtia hui⁹ loci ⁊ q̃litas absoluta: cõtingẽter ɔiũgũt Iter se ⁊ respectu corporis: iõ non opz q si vna ɔiũgat etiã alia ɔiũgat. Põt g̃ q̃litas ɔiũgi corpori: sine pñtia ei⁹ ad illud vbi: ⁊ sic sibi inexistere in alio vbi: ⁊ nõ hic. ¶ Preterea non est mai⁹ q̃litatẽ simplr separare a subiecto: q̃ separe quo ad certũ vbi. Primũ põt: vt est in sacro: g̃ etiã scdm. ¶ Jtẽ p nihil cogit de⁹ si vnã rem ponit ad diuersa vbi: q iõ aliud ab eo separabile silr ponat ad diuersa vbi. Ex q̃ rña ptz q nõ est necessariũ: q si aliq̃ res fuerit hic ⁊ Rome: q eius accidentia similiter sint hic et Rome. Põt enĩ aliquod accñs sibi hic lesse ⁊ nõ Rome: ita q illud accñs nõ repliceẽt ad replicationẽ sui subiecti. ¶ Et p hoc rñdendũ est ad rõnes alteri⁹ opiniõis: q̃ p maiori parte ita pcedũt ɔ̃ pñtiã corporis Christi sacrãlẽ pluribus locis: sicut ɔ̃ pñtiã localẽ. ¶ R Ad pmã ɔcedit maior: q res nõ põt esse extra terminos suos: qz nõ extra se. Ubicũqz enĩ fuerint nõ separat a seipsa. Minor aũt: termini loci ⁊ locati sunt simul: si intelligit adeq̃te nõ est vera: qz qñ locatũ est I pluribꝰ locis: nulli⁹ loci termini sũt adeq̃te simul cũ terminis locati. Si Itelligit nõ adeq̃te: ɔñtia nihil vz. Et id argumẽtũ fieri põt d corpore Christi: qd vere locatũ est in celo: ⁊ in loco spẽrũ: qz non min⁹ locat Idiuisibile p locũ definiẽtẽ: q̃ diuisibile p locũ trãscribẽtẽ: lz nõ eodẽ mõ. Corp⁹ aũt Christi est in sacro mõ rei Idiuisibilis .i. totũ in toto: ⁊ totũ in q̃libet ei⁹ parte. ¶ Ad scdm ɔcedit q idẽ nõ põt esse plura: ad sanũ Itellectũ. Ad pbationẽ de cõmẽsuratiõe ɔtinua ⁊ discreta dr: verũ est de facto ⁊ naturalr: iõ de facto vnũ locatũ nõ est in plurib⁹ locis: nõ aũt sic est fm potẽtiã diuinã. Nã fm illã: sicut plura pñt esse in eodẽ loco penetratiue: vt. s. freq̃nter dictũ est p potẽtiã diuinã: ita pñt eẽ plura loca vni⁹ p eãdẽ potẽtiã. ¶ Ad tertiũ neget cõsequẽtia: qz natura hr̃e essentialr ad esse illi⁹ speciei: nõ sic dimẽsio ad locũ. Nã mere ɔtingẽter hz

Regula d mẽte Guiel. olrã.

Rñsio ad obiectõez

se q̃libet dimẽsio ad locũ: qz nulli⁹ loc⁹ est essentialis dimẽsiõib⁹ locati: qz põt locatũ esse extra talem locũ. Sub aliis vbis soluit Sco. q̃ tñ idẽ Iportãt. ¶ Ad q̃rtũ de terminis motus ɔ̃riis dr: q termini mot⁹ realis q̃ sũt loc⁹ a quo ⁊ loc⁹ ad quẽ: nõ sunt ɔ̃rii: qz pñt esse res eiusdẽ speciei: vt partes eiusdẽ aeris vel eiusdẽ aque: sz puatio ⁊ forma inter q̃ est mot⁹: vt nõ esse I loco a: ⁊ esse I loco a: sũt ɔ̃ria .i. nõ ɔueniũt eidẽ: quos Sco. vocat pmos terminos mot⁹: sic enĩ mot⁹ est inter terminos ɔ̃rios: qz Iter puationẽ ⁊ habitũ. ¶ Ad q̃ntũ ɔcedit q idẽ corp⁹ posset per diuinã potẽtiã de facto esse vbiqz: nec sic esse vbiqz est pprĩũ deo: sed esse vbiqz p naturã pprĩã: ita q impossibile sit esse locũ in quo nõ esset: est pprĩũ deo: ⁊ hoc nulli creature cõicat. ¶ Ad sextum dr q idẽ tpale põt esse in diuersis tpibus qz hodie ⁊ heri ⁊ cras ⁊ pri⁹ ⁊ posteri⁹ .i. in tpe priori ⁊ posteriori: qz in preterito ⁊ futuro: verũ si pri⁹ ⁊ posterius includerẽt negationẽ vt prius diceret quod pcederet posterius ⁊ non esset cũ posteriori sic non est sile: qz esse in plurib⁹ locis nullã includit negationẽ. ¶ Si dicis ẽt si nõ includunt negationẽ: adhuc nõ põt idẽ esse simul in diuersis tpibus. Rñdetur: qz diuersis temporibus repugnat esse simul cum tempus sit res successiua: siue aliquid sit in tempore: siue non: ideo diuersis et eidem repugnat esse simul in diuersis temporibus non autem diuersis locis: immo omnia loca possunt simul esse tempore: etiam simul loco per potentiam diuinam. ¶ Ad rationes de inconuenientiis que adducuntur: primo de contrariis: et de illis positionum differentiis: sursum: deorsum: ante: retro ⁊c. iam dictum est: q ille non sunt contrarie: quia possunt esse eiusdem speciei. Sed loquẽdo de contrariis propriis: scilicet formis naturalem repugnantiam in eodem subiecto habentib⁹: vt calor ⁊ frigus. De illis sunt duo modo loquendi. Quidam dicunt q simpliciter repugnant: et q sunt tales nature: que formaliter repugnant ex propria natura: ideo non possunt esse simul etiam per diuinam potentiam: quia naturam propriam mutare non possunt. Hoc enim implicat: qz si mutat res naturam suam: iam non est res illa. Natura enim rei est sibi essentialis: ⁊ ideo mutata natura rei: mutatur res ipsa. Est enim natura res ipsa vel forma rei. Sed vnde hoc probetur: non facile inuenitur nisi per experientiam: qua experimur q vnum contrarium expellit aliud: nec se compatiuntur in eodem. Sed experientia cursus naturalis non preiudicat diuine potẽtie: que est super ordinem naturalem. Nec valet si diceretur q contraria inferũt ɔ̃dictoria. Hac enim ratione contraria non possunt simul esse vera: qz sequeret q contradictoria essent simul vera. ¶ Jllud enĩ non est verũ de qualitatibus contrariis: sed de ppositionibus cõtrarie oppositis: vt omnis homo currit: nullus homo currit: ille inferunt cõtradictoriam: quia sequitur: nullus homo currit: ergo aliquis homo non currit: que est ɔtradictoria huius: ois homo currit. Sed ex illa: a est calidum: non potest euidenter inferri: ergo a non est frigidum: et ideo qualitates contrarias esse simul in eodem subiecto: qz nõ Icludit ɔ̃dictionẽ euidẽter: nõ erit simplr ipossibile nec negãdũ: qñ de⁹ posset ɔ̃ria sit põere ⁊ ɔseruare in eodẽ subiecto. ¶ Et si dicis: si sunt simul: vnum corrumpet aliud: sicut videmus etiam cum sunt in diuersis subiectis sibi approximatis. Dicitur q ita videmus fieri naturaliter: tamẽ oppositum fieri posset supnaturaliter. Posset enim deus suspendere actionem earum: sicut suspẽdit actionẽ ignis in camino respectu trium puerorũ. Per hoc ad rõnem illam dicitur fm illum modum: q non est incõueniens idẽ esse calidũ ⁊ frigidũ: et hoc verũ est non tñ de existente in diuersis locis:

Obiectio

Rñsio ad obiectõez

Duo modi loq̃ndi.

sed etiā de existēte solū in vno loco: ſm ꝙ nōnulli dicūt corpora dānatoꝝ simul pati ab incēso calore ⁊ frigiditate in inferno: ⁊ nō tm̄ ꝑ vicissitudies. ¶ K Uel ſm alioꝝ opi. pōt dici: ꝙ in casu argumēti nō ꝑducunt̄ q̄litates ꝯrie: q: ille simul existēs in stuba calida: ⁊ i medijs niuib⁹: nō simul calet ⁊ friget: sed alterū tm̄ ꝯtingit ſm regulas Sco. Quia aut frigiditas niuis: ⁊ caliditas stube hn̄t ad seinuicē ꝓportionē eq̄litatis vel ineq̄litatis. Si ꝓmū nō fit actio. Si scd̄z: tūc illa q̄litas q̄ hȝ ꝓportionē minoris ineq̄litatis agit tm̄ ꝑducēdo simile ⁊ ꝯria in agēdo impedit̄: vt si frigiditas niuis est fortior calore stube: talis existēs vtrobiq̄ nō calefiet i stuba sed frigefiet. Si aūt calor est fortior: calefiet vtrobiq̄. ¶ Uel dicet̄ ꝙ lȝ ꝯria repugnēt in eodem subiecto in vno loco naturalr̄ ꝯsistenti: possunt tn̄ inesse eidē subiecto i diuersis locis replicato: hoc est hn̄t repugnātiā in eodē subiecto ⁊ loco: nō aūt in diuersis subiectis: vt ptȝ de corpore xp̄i in sacro: nec in eodē subiecto in diuersis locis replicato: et ideo nihil impedit aliqd idē Rome esse calidum: Parrhisi⁹ esse frigidū: si fuerit vtrobiq̄. ¶ L Ad nonū vbi inducunt̄ multa ꝑuatiue opposita de eodem: ex q̄b⁹ inferūt̄ ꝯdictoria: dicēdū ꝙ eq̄ ꝓcedūt de corpore Christi in diuersis altarib⁹ etiā in vno altari ⁊ in naturali ꝯsistētia existēti: puta in cruce ⁊ in hostia: in sepulchro ⁊ in hostia: in celo ⁊ in hostia: ideo distinguēdū est de negatiōe ꝑuatiue inclusa in ꝑuatiuis: vel negāt habitū simplr̄ inesse: hoc est nullibi ⁊ nullo modo inesse: vt quiescēs valet tm̄. i. aliq̄d nō motū: ⁊ infirm⁹. i. aliqs nō san⁹: cec⁹ aliqs nō vidēs: acephal⁹ nullibi hn̄s caput: mortu⁹ nō hn̄s vitā: ⁊ sic de alijs. Et illo modo accipiunt̄ qn̄ ꝑdicant̄ simplr̄ sine determinatiōe sibi addita. Et tūc opposita ꝑuatiue inferūt opposita ꝯdictoria: vt bn̄ sequit̄: a est vidēs ⁊ cec⁹: ergo vidēs ⁊ nō vidēs: ⁊ sic de alijs. Aut negāt habitum inesse: nō simplr̄: sed certo modo vel loco ꝑ determinationē sibi additā expssam: vt quiescēs Rome i. nō mot⁹ Rome: cec⁹ in tenebris. i. nō vidēs in tenebris: mortu⁹ in cruce. i. nō hn̄s aīam in cruce ꝑsentē ⁊ viuificātē. Et tūc termin⁹ ꝑuatiu⁹ nō infert ꝯdictoriū: vn̄ nec sequit̄. q̄escit. h: ergo nō monet̄: sicut nō sequit̄: cec⁹ hic ergo cec⁹: mortu⁹ hic ergo mortu⁹: q: in oīb⁹ locis arguit̄ a parte i modo ad totū: siue ab inferiori ad superi⁹ negatiue: q̄ ꝯsequētia nō vȝ: sicut nō sequit̄: nō est colorat⁹ colore albo: ergo nō est colorat⁹. ¶ Et per hoc ptȝ ꝙ accipiēdo ꝑuatiua ꝓmo modo: oēs ꝓpositiōes de ꝑdicatis ꝑuatiuis in casu argumēti sunt negāde. s. a hic q̄escit: a est infirmū: cecū: acephalū: mortuū: vt (hic) determinat ip̄m a. nec sequit̄: nō mouet̄ h ergo q̄escit: sicut nō sequit̄: nō mouet̄: h ergo nō mouet̄. Et ita nūq̄ termini ꝑuatiue oppositi ꝑdicantur simul de eodē. Un̄ lȝ vn⁹ in aliquo loco q̄esceret: in alio moueret̄: in vno loco exocularet̄: capite trūcaret̄: aut ceteris mēbris. in vno loco aīa desineret informare corp⁹ ⁊c. ⁊ nō in alio: tn̄ de tali ꝯcedēdū nō est ꝙ mouet̄ ⁊ q̄escit: ꝙ est oculat⁹ ⁊ exoculat⁹ ⁊c. q: oēs ille de ꝑdicatis ꝑuatiuis sūt simpliciter false. ¶ Si ꝟo termini ꝑuatiui accipiunt̄ secūdo modo: tūc oia illata sunt ꝯcedēda. s. idē quiesceret ⁊ moueret̄: esset viuū ⁊ mortuū: nec tn̄ inferunt̄ ꝯdictoria: q: tūc mortuū tm̄ vȝ: aliqd in certo loco in quo natū est hr̄e vitā in se: nam hȝ vitā. Et ille stāt simul a corpus in certo loco hȝ aīam se viuificātē. Et ita ſm opi Hugo. iactā. s̄. lec. xxxvij. si sacr̄m in cena fuisset reseruatū per triduū: q: ibi fuisset impassibilr̄: fuisset corp⁹ Christi simul viuū ⁊ mortuū: viuū in sacro: mortuū in sepulchro: vt manifeste ptȝ resoluēdo terminos. Sed ſm eādeȝ opi. ⁊ eūdē casum: corp⁹ Christi in sepulchro non fuisset simplr̄ mortuū capiēdo mortuū secūdo modo: q: falsum fuisset dr̄e ꝙ corp⁹ istud iacēs in sepulchro nullibi habuisset vitā. ¶ M Nec videat̄ alicui absurdū dr̄e idē viuū ⁊ mortuū secūdo mō accipiēdo mortuū: q: cū eadē materia ꝑ diuinā potētiā pōt subijci diuersis formis specificis: pōt etiā replicari ad diuersa loca. Ponat̄ ꝙ h subijciat̄ forme aīalis alibi forme lapidis: in casu ista materia hic viuit vita sensitiua alibi nō viuit: hic est aīata: alibi est inaīata. i. ibi nō hȝ aīam. Et hoc verum: si aīatū ⁊ inaīatū accipiunt̄ vt dr̄ie accidētales. Secus si accipiunt̄ vt sunt dr̄ie essentiales opposite. Sic em̄ simplr̄ ipossibile est idē hic esse aīatum et inaīatū: sicut impossibile est idē hic esse hoīem ⁊ alibi esse ⁊ nō esse hoīem: lȝ em̄ hic sit cōpositū ex aīa ⁊ corpore: ⁊ alibi sit idē corp⁹ sine aīa: qd credo possibile: nihil tn̄ qd hic est homo: est alibi nō homo: q: illud idē qd hic est ⁊ alibi: nec hic: nec alibi est homo: solū nāq̄ corp⁹ est idē hic ⁊ alibi in casu: et corp⁹ nō est homo. Homo em̄ neq̄ est corpus tm̄: nec aīa tm̄: sed ex vtroq̄ aīal cōpositū: ⁊ tale cōpositū in casu nō est hic ⁊ alibi. Suo modo dr̄ d̄ alijs terminis absolutis: puta lapis: terra: aīal: corp⁹ ⁊c. ¶ Cōcedit̄ itaq̄ ꝙ ī casu argumēti idē moueret̄ ⁊ q̄esceret: idē esset vulneratū ⁊ integrū: idē vidēs ⁊ cec⁹: idē acephal⁹ ⁊ mēbris trūcatus: ⁊ integer ac ꝑfect⁹. Idē hic patibulo affix⁹ aut aquis suffocat⁹: ⁊ alibi solatijs indulgēs: ꝯuiuijs ac voluptatibus dedit⁹: idē viu⁹ ⁊ mortu⁹: idem hic fame deficiens alibi sufficiēti cibo reficiēs. Nā possibile est nutrimētū hic sumptū ꝯuerti in sb̄am aliti: ⁊ illud sic cōuersum nō replicari ad aliū locū: cū sit realr̄ distinctum a corpore nutrito: q: ei de nouo additū. Ex quo ꝯtr̄ sequit̄ ꝙ posset alibi mori fame ⁊ hic impinguescere. Posset em̄ corp⁹ alibi sicut hic resolui ꝑ actiōes caloris naturalis: ita qd aīa vtrobiq̄ partes materiales resolutas desineret iformare: ⁊ hic fieret restauratio deꝑditi ꝑ nutrimētū hic cōuersum in sb̄am aliti ⁊ nō alibi: ⁊ ita ꝑ ꝯtinuā resolutionē alibi ⁊ restauratiōis defectū: tādē aīa simpliciter desineret informare corp⁹ alibi lȝ nō hic: ⁊ ita alibi moreret̄ aīal: hic viueret. Sic etiā staret idē corp⁹ hic viuere sanū: alibi putrescere tanq̄ cadauer mortuū. Nec est magis impossibile materiā stare sub forma cadaueris in vno loco: ⁊ eādeȝ in alio loco stare sub forma viuētis: q̄ hic stare sub forma viuētis: et alibi sub forma lapidis vel alia quacūq̄. ¶ N Ad decimū dico ꝙ si distātia distinguit diuersitatē terminoꝝ iter quos est aliqd mediū: sic idē nō distat a seipso. Si aūt distinguit mediū aliqd iter hoc ⁊ hoc nō curādo an termini sint distīcti vel nō: tūc idē pōt distare a seip̄o: qd nihil aliud est dicere nisi ꝙ aliqd idē est in diuersis locis inter q̄ est realis distātia. ¶ Si dicis: si idē pōt esse in locis distātib⁹: tūc idē posset ad seip̄m moueri ac sibi obuiare: a se recedere: ⁊ seipsum circuire: immo secū loq̄: disputare: choreā facere: secū pugnare: luctari. ⁊ si idem hr̄et mille loca facere magnū exercitū in cāpo: ⁊ similia multa: vt choꝝ clericoꝝ ꝯstituere: ⁊ diuersis vocib⁹ cātare: tenorē ⁊ cōtra tenorē ⁊ discātū ⁊c. ¶ Ad illa dicit Sco. Puerilia sunt sensui ⁊ imaginatiōi innitētia. Un̄ oia illata tanq̄ possibilia ꝯcedēda sūt: nec illa implicāt aliquā ꝯdictionē: nec maiorē includūt repugnātiā: q̄ idē corp⁹ esse in diuersis locis: qd cū ꝯcessū est ⁊ ꝓbatū esse possibile: q̄ sequunt̄ negāda nō sunt: nisi manifestā includerēt ꝯdictionē. ¶ Et si dicis: si sic idē impedit seip̄z: tūc nūq̄ posset illud qd ad diuersa loca replicatū est redire ad vnū vbi: q: sit corp⁹ replicatū ad duo loca a: sit vn⁹ loc⁹ b: alt̄ c. Si corp⁹ a debeat redire ad vnū locū: vel ergo de b ad c: vel de c ad b. Sȝ si corp⁹ exn̄s i b migrat ad seip̄m in c: cū venerit in c: expellit seip̄m de c: ad aliū locū: ⁊ corp⁹ qd fuit in b: manet in c: ⁊ sic adhuc manet in diuersis locis: q: expellēs in c: ⁊ expulsū in alio loco. sic ēt ecōuerso si de c: redit ad b. ¶ Ad

Eadē materia ꝑ diuinā potētiā pōt subijci diuersis formis specificis.

Determini ꝑuatiuis.

Obiectio

Rńsio ad obiectiõe.

hoc rńdet: q si a est in aliquo loco .s. b: ꝛ post ꝑ diuinā potētiā ponit simul ad aliū locū .s. c: nō ē imaginādū q a migret de b in c ꝑ mediū: ſꝫ icipit esse in c ꝑ diuinā potētiā absq; hoc q deserat pmū locū b: vel migret ꝑ mediū. Si etiā desinit ɔseruari i c: nō regredit ꝑ b in mediū: sed desinēte in c ɔseruat in b: ꝛ ita manet i vno loco: ꝛ de hoc lati⁹ .I. Et sic ad argumētū dr: q in casu a redeūdo ad vnū locum: nec redit de b in c: nec de c in b: ꝑ mediū a se mouēdo: ſꝫ sic redit ad vnū locū: qꝛ ɔseruat in vno loco vbi piꝫ deo: ꝛ in alijs desinit esse absq; q̄cūq; migratiōe de loco in locū. ¶ O Ad vndecimū ɔcedit ɔñs illatū tāq̄ possibile. Vñ nō implicat q eiusdem materie in diuersis locis replicare pñt ꝛ esse simul diuerse forme sƀales: ꝛ ɔtie accidētales: vt .S. dictū est. ¶ Ad duodecimū dr q ignes illi ex eq̄ distinctis locis eidē ligno in illis locis replicato pducūt duas formas vel vnā: etiā in duob⁹ locis: ſm q determinant a pma causa q̄tū ad idiuiduū nec est magis ipossibile duas formas eiusdē spēi informare eādē materiā: q̄ diuersas formas specificas informare eādē materiā: neutrū implicat cōtradictionē: neutrū pōt natura nisi ꝑcedēte miraculo: nec impedit q sunt diuersa agētia: qꝛ diuerse cause etiā totales pñt causare eundē effectū: vt alibi declarat. ¶ Ad vltimū dr q ɔñs nō est ipossibile: nā ēt naturalr sine miraculo: ignis paru⁹ ex cōbustibilib⁹ auget: nec deficeret ſꝫ cresceret i infinitū si semꝑ adducerent cōbustibilia: nec iō seqt q sit infinite ꝑfectiōis in agēdo: qꝛ nō pōt in q̄cunq; resistētiā: qꝛ qđcūq; cōbustibile q̄tūcūq; paruū si fuerit maioris resistētie nō agit in ipm. Aucto aūt igne: auget ꝛ ei⁹ actiua virt⁹: sec⁹ aūt si ignis non augeret. ¶ P Ex his ergo pꝫ: q nullā ɔdictionē includit idē corp⁹ esse in diuersis locis circūscriptiue: nō plus q̄ esse in diuersis locis definitiue. ¶ Scđo q nō opꝫ q oīa absoluta q̄ insūt siue vniūtur alicui in vno loco: insint eidē in plurib⁹ locis si ipm ad plura loca replicet. Qđ etiā duplici exēplo ośdit. Primū de natura assumpta a ꝟbo: nam ſm opi. pene oīm: vnio nature humane est simul vnioni accñtis ad subiectū nō tñ in oīb⁹: ꝛ illa sīitudine nō obstāte pōt ꝟbū esse alicubi: imo de facto vbiq;: ꝛ tñ natura hūana assūpta nō est vbiq;: est ergo alicubi ꝟbū: vbi nō est natura hūana. Ergo eodē modo pōt esse in ꝓposito: q subiectū alicui⁹ forme sit in plurib⁹ locis: ꝛ forma solū informet ipꝫ in vno loco. Nec impedit illimitatio ꝟbi: qꝛ sicut ꝟbū est simplr illimitatū: ita subiectū qđcūq; ē illimitatū: q̄tū ad potētiā obedietiālē dei: ꝛ q̄tū ad aliq̄ loca. ¶ Scđꝫ exēm est: qꝛ ſm alios corpus replicatū ad duo loca: hꝫ duo vbi: ꝛ duas pñtialitates ad illa: ꝛ tñ illa vbi: ꝛ pñtialitates nō replicant ad replicationē corporis locati. Sic corp⁹ xp̄i exñs in celo: pōt hr̄e aliqđ accñs absolutū in celo ꝛ illo carere in sacr̄o: q̄ntū de facto oīa credit hr̄e in sacr̄o: vt .S. habitū est. ¶ Tertio hr̄ q ꝓpter replicationē eiusdē corporis ad diuersa loca: non seqt agēs naturale agere ꝑ distātiā improportionatā: nō em̄ opꝫ q si corp⁹ vnū sit hic ꝛ Rome: si h approximat ignis: q ꝑhet calorē in Roma. Nō ei opꝫ calorē hic genitū: in illo corpore qđ est h ꝛ Rome: etiā inherere sibi Rome: etiā si calor replicaretur: ꝛ esset hic ꝛ Rome. Nō tñ pduceret pmo Rome ab igne hic applicato: sed pduceret pmo hic ꝛ esset Rome per ɔcomitātiā: nō ꝑ se pmo. Et tñ de ista materia q̄ si nimis exiēsa est: veniā dabit auditoriū scholasticū cui loquor. ¶ Q Restat videre ꝺ locali motu corporis Christi. Et pmo vtrū corpus Christi localr mutet: dū vi ɔsecratiōis incipit esse sub spēb⁹ panis. ¶ Scđo vtrū in hora ɔsecratiōis descēdat localr ꝺ celis ꝑ media ad spēs sacr̄ates. ¶ Tertio vtrū moueat localr motis spēb⁹. ꝛ si sic ꝑ quē moueat. ¶ De pmo est opinio quorūdā vt sancti Tho. ꝛ Egi. theo. xj. Recitat Sco. dist. x. q. j. q corp⁹ Christi incipit esse in altari sine sui mutatione locali ꝓpter ɔuersionē panis in corp⁹ Christi: ꝛ iō nō opꝫ corp⁹ Christi in se mutari. Sufficit em̄ q aliq̄d mutet in ipm: ad hoc q icipiat ibi esse pñs: qꝛ vr̄ sicut genitū est vbi pri⁹ fuit corruptū: nō ꝑ aliquā loci mutationē ꝓpriā geniti: ita illud in qđ ɔuersū est aliq̄d: ꝑ cōuersionē est vbi pri⁹ cōuersum fuit: ꝛ nō ꝑ mutationē loci ꝓpriā termini a quo. ¶ Sꝫ hec opinio satis supra reprobat: ꝑ hoc q ɔuersio nō est rō formalis corpis xp̄i essendi sub specieb⁹ panis vide supra D. ¶ Preterea presentia corpis sub specieb⁹ panis pōt esse ꝑ se termin⁹ alicui⁹ mutatiōis: ꝛ nō cōuersiōis: qꝛ illa est ad substātiā corpis xp̄i tāq̄ ad ꝑ se terminū: ergo nō ad pñtiam localem: cū eiusdē mutationis nō sint plures per se termini: nec pōt alia mutatio assignari: cuius presentia localis sit ꝑ se terminus nisi mutatio localis: ergo. ¶ Item si aliqđ corruptum cōuertitur in genitū non obstante illa cōuersiōe erit ibi mutatio localis geniti. ſm Ockā. q. iiij. vj. q̄tli. Sicut em̄ materia nō pōt hr̄e nouā formā sine sui mutatiōe: ita nec corp⁹ pōt hr̄e nouū vbi qđ pri⁹ nō habuit sine corporis illius mutatione. ¶ Nec valet si dicerent: q corpus Christi non est in loco immediate: sed mediātib⁹ specieb⁹ sub quib⁹ fuit substātia: ꝛ ita nō est ibi sicut in loco ꝓprio: qꝛ qđ cōpetit alicui mediante alio cui primo cōpetit nō cōpetit illi: nisi ꝓpter spāliem vnionē ad alterum quā primo nō habuit. Sicut exēplū cā: ignis calefacit: qꝛ calefacere pmo ɔuenit calori: q̄ informat ignē: ꝛ ita calere ɔuenit igni ꝓpter specialem vnionē caloris ad ignē. Silr verbū dicit passum qꝛ passum pri⁹ ɔuenit nature humane q̄ vnit verbo ſpāli vnione: sine qua ꝟbū nō diceret passum. Sed vnio corpis xp̄i non est specialis ad species panis: non em̄ est alia nisi q̄ angeli ad corpus cui assistit: sed si angel⁹ esset pñs specieb⁹: nō esset in loco specierū ꝓpter illas spēs: ſꝫ esset in loco ꝑ suā subam definitiue: ꝛ si de nouo acq̄reret locū illum mutaret localr: ergo ꝛ corp⁹ xp̄i nō est in loco per spēm tanq̄ ꝑ rōnē formalē. Et cū de nouo icipit esse sub specieb⁹: mutat localiter: qꝛ acq̄rit locū quē pri⁹ nō habuit. ¶ Item sicut existēs in loco ita qđ vere ꝛ realiter totū est in toto: ꝛ pars in pte: est i loco ꝑ se circūscriptiue: ita existēs sic in loco q totaliter vere ꝛ realiter ē in toto: ꝛ totū i qualibet pte: ē per se ꝛ vere in loco diffinitiue: sic est de corpe xp̄i: ergo nō est in loco ꝑ spēs tanq̄ ꝑ rōnē formale existēdi in loco. ¶ R Iō est alia opinio tenēs q corp⁹ xp̄i non sit pñs sacr̄o de nouo sine sui mutatiōe et mutatiōe locali. ¶ Sꝫ notādū qđ qñ corp⁹ mouet de loco quē deserit: ad locū quē acq̄rit: ibi sūt due mutatiōes locales. Vna deꝑditiua loci quē relinquit. Alia acq̄sitiua loci quē intrat: ꝛ ꝑ ɔñs quatuor termini: q̄libet mutatio hꝫ duos terminos: pꝛiuatiuū ꝛ positiuū. Prima em̄ dictarū mutationū est de termino positiuo ad terminū pꝛiuatiuū: qꝛ de esse in tali loco: ad nō esse in tali loco. Scđa est de termino priuatiuo in terminū positiuū: scꝫ de nō esse in loco a: ad esse in eo. Et si fit cū expulsiōe alteri⁹ corpis extrāsiꝫ ad quē sūt ibi q̄tuor mutatiōes ꝛ octo teri pꝫ: qꝛ eadē rō ē ꝺ corpe expulso: sicut ꝺ corpore expellēte. Si ꝟo moueret corp⁹ aliqđ de loco suo: ꝛ nō expelleret aliud de loco ad quē: sicut i penetratiōe dimēsionū: tūc nō erūt nisi due mutatiōes ꝑdicte. Si aūt corp⁹ nō recedēs a priori loco fieret de nouo pñs alij loco sine expulsiōe existentis in illo: tūc nō est nisi vna mutatio acq̄sitiua et nulla deꝑditiua: cui⁹ termini sunt priuatio noui vbi: ꝛ acq̄sitio ei⁹. Mutat em̄ tale corp⁹ de nō esse in loco a: ad esse in loco a. Nec alr intelligibile est corp⁹ esse vbi pri⁹ nō fuit nisi aliq̄ hoꝝ modoꝝ. Cū aūt corp⁹ xp̄i incipiēs de nouo eē sub sacr̄o: nō

Scotus.

De duab⁹ mutatiōi bus localibus.

nõ est de essentia existẽtie sub modo sacrali: nec est :ius cã: ergo ista non dependet ab illa. Primũ ptz ꝗz res eucharistie non hz in sacro modũ naturalẽ scz extensiuum. Haberet autẽ si modus naturalis esset de essentia illi⁹ existẽtie sacralis: qz qđ est de essentia alicuius: nõ põt ab eo separi. Scđm ptz: qz deus est causa existentie sacralis. Deus em̃ est cã immediata: qđ corpus xpi est sub specieb⁹ sacralibus: ⁊ nõ corpus in existẽtia naturali. Ex hoc Scotus vbi supra infert duo correlaria. ¶ Primũ ante incarnationẽ xpi: potuit eucharistia fuisse ita vera sicut nunc: tam quantũ ad signationẽ: ꝙ quantũ ad rem signatã ⁊ contentã. ¶ Scđm qđ post incarnationẽ posset corpus xpi desinere esse sub mõ naturali: ⁊ tñ in eucharistia vere manere quantũ ad veritatẽ signi ⁊ signati ac cõtẽti. Utrumqz ptz: qz ad corpus xpi realiter contineri in eucharistia: nõ necessario sequit corpus illud habere existentiã mõ naturali: ergo primũ potuit fieri sine scđo: siue precedẽdo siue remanẽdo post destructionẽ illi⁹ secundi. Ubicũqz em̃ res põt habere esse verũ ⁊ reale: vbi postꝙ nõ fuit: põt produci vel icipere simplr esse. Corpus aũt xpi in sacro habet verũ et reale esse: ergo si non esset posset ibi sub illo modo existẽdi ꝓduci ⁊ incipe esse simplr: lz nullibi esset sub alio mõ essendi. ¶ D Uñ si de⁹ istituisset sacrũ illud sub eadẽ efficacia añ incarnationẽ xpi: q̃ post icarnationẽ instituit ad legitimã ṽboꝝ ꝓlationẽ: ita tũc sub spẽb⁹ panis fuisset verũ: ⁊ idẽ corp⁹ xpi illud qđ nũc sumptũ est de ṽgine sicut mõ: fuisset em̃ tũc eadẽ maťia corpis xpi: eadẽ aĩa: eadẽ vnio ṽbi q̃ nũc est. Illa tñ fuisset dcta: qz tũc ad ꝓlationẽ ṽboꝝ corp⁹ xpi fuisset de nouo ꝓductũ: ⁊ incepisset eẽ simplr. Nũc aũt ñ de nouo ꝓducit: nec icipit simplr esse: sz incipit esse in sacro. Sic etiam si corp⁹ xpi simplr nũc desineret esse: ita qđ nec esset in existẽtia naturali nec sacrali: ⁊ sacerdos legitime celebraret: iã ð nouo icipet eẽ simplr sub sacro ⁊ de nouo ꝓduceret: ac ṽbũ de nouo incarnaret: sicut em̃ semel incarnatũ est ṽbũ: ⁊ ꝓ certo tpe ex ṽgine: ita potuit pri⁹ vel posteri⁹ incarnari: ⁊ idem corp⁹ assumere ⁊ nõ ex ṽgine: qđ em̃ potuit prius vel posteri⁹ incarnari: certũ est: cũ nullũ tps necessitet eternũ. Oẽ em̃ tps de⁹ posuit i sua ptãte: quãtũ ad oẽ op⁹ tpale. Qđ aliũde ꝙ ex ṽgine: ptz: qz nihil sũpsit ex ṽgine nisi materiã corpulẽte subẽ: hec aũt materie portio fuit pri⁹ ꝙ ṽgo: nã tota materia i pncipio sil ꝓducta est: nec est gñabilis: nec corruptibilis: nec augmẽtabilis: nec diminuibilis. Poterat ḡ illã portionẽ materie pri⁹ ꝙ fuerat ṽgo vbicũqz fuerat: a sua forma subali separare: ⁊ eam aĩa intellectiua eadẽ qua nũc aiare ⁊ ita corp⁹ humanũ idẽ̃m qđ nũc est: qz eandẽ materiã ⁊ formã assumere: ⁊ hoc vel sub mõ existẽdi sacrali vel sub existẽtia naturali: ⁊ in tale corp⁹ sic de nouo formatũ põt ⁊ potuit ꝯuertere panis subam. Ita em̃ põt panẽ ꝯuertere in nõ existẽs añ ꝯuersionẽ: ⁊ ipa cõuersiõe ꝓductũ (sicut pz in ꝯuersiõe naturali aeris in aquã: ⁊ gᵭ in vinũ in vite) sic põt ꝯuertere panẽ in actu existẽs. Nõ em̃ pl⁹ reqrit ad ꝯuersionẽ: nisi ꝙ vterqz termin⁹ ꝯuersiõis sit in plena ptãte ꝯuertẽtis quãtũ ad esse ⁊ non esse: sic aũt oĩa possibilia existẽtia ⁊ nõ existẽtia sunt in ptãte diuina. Nec i cãu quo pri⁹ esset sub existẽtia sacrali ⁊ post: ꝓduceret sub existẽtia naturali: simplr iciperet eẽ sub existẽtia naturali: nec simplr ꝓduceret: qz iã vere esset ꝓductũ sub alia existẽtia sub q̃ vere est: sicut ⁊ nũc nõ ꝓducit simplr sub eucharistia: ex q̃ pri⁹ ẽ sub naturali existẽtia. Silr si manẽs in sacro desineret eẽ in ꝯsistẽtia naturali: nõ simplr desineret: lz desineret sub isto mõ existẽdi: ꝯformiter ad pdicta de corpe xpi in cruce: sepulcro: ⁊ i sacro: si reseruatũ fuisset i triduo. Nõ ḡ sequit ꝙ res icipiat pri⁹ ꝙ icipiat: aut eẽ desinat postꝙ desierit. ¶ E Sed

Obiectio.

diceres: nõ obstãte, ꝙ fuisset corp⁹ xpi in eucharistia: potuisset nihilomin⁹ fuisse formatũ de sanguinib⁹ ṽginis sub mõ existẽdi naturali: ⁊ ita assumi: ⁊ sic ṽbũ incarnari postꝙ fuit icarnatũ in eucharistia. ⁊ sic incarnari postꝙ fuit incarnatũ: qđ est impossibile. ¶ Ad illud dt Sco. possibile fuisset illud corp⁹ fuisse formatũ de sanguinib⁹ ṽginis sub mõ essendi naturali: nõ obstãte ꝙ eucharistia vera ꝑcessisset: sz illa forñatio nõ fuisset tũc iceptio corpis nisi ẽm q̃d: qz ꝑhabet eẽ simplr i eucharistia. ¶ Sz diceres quõ poterat corp⁹ iã aiatũ aĩa itellectiua ⁊ ꝑfectũ formari de sanguinib⁹ ṽginis inaiatis: cũ corpi xpi ꝑfecto nõ possit fieri additio. Ad hui⁹ itelligẽtiã (vt mihi vr) aduertẽdũ prio: ꝙ si in eucharistia fuisset idẽ corp⁹ ꝙ nũc: añ icarnatõez ex ṽgine ⁊ p⁹ ea icarnatũ ex ṽgie: necesse fuit eãdẽ maťiã ieu: chãstia ibstar aĩe itellectiue xpi: ⁊ i ṽgie sbstar forẽ sanguis: eãdẽ dico nũero: alioqn nõ fuisset idẽ corpus qđ nũc. Materiaꝗ em̃ corpis xpi q̃ nũc substat aĩe xpi: substiterat forme sanguis in virgine. Cũ ḡ ẽm ꝑmissa lectiõe ꝓximã: eadẽ materia nũero põt replicari ad diuersa loca sine replicatiõe forme: imo in diuersis põt locis substare diuersis formis. In casu nr̃o potuit forma sanguis in ṽgine in ea pte materie q̃ erat eadẽ in eucharistia corrũpi: et aĩa xpi q̃ informabat materiã eã dẽ in eucharistia ẽt eã incipet informare in vtero ṽginis: ⁊ eã vt ibi viuificat: ⁊ ꝑ iuxta positionẽ ptis maťie q̃ steterat sub forma nutrimẽti augmẽtari: ⁊ aĩa xpi eãdẽ materie ptẽ vt ibi ẽt ifoꝛmare: ⁊ ita crescere vt ibi nasci tãdẽ ⁊ lactari ⁊c. Uñ opz imaginari ꝙ tota materia corpis xpi sub eucharistia: extra eucharistiã sub naturali exñtia sit multiplr diuisa: ptiz substãs formis sanguis i ṽgie: ptim forme nutrimẽti iã assumpti a ṽgie: ꝯuertẽdi i sanguinẽ: ptim forme alteri⁹ rei i cibũ ꝯuertẽde: et aliqñ a ṽgine sumẽde. Quas lz sil̃ tũctas iformat aĩa xpi i sacro: nõ tñ informat sil̃ i ṽgie ⁊ alibi vbicũqz fuerit replicata ac diuisa. Informabit tñ successiue dũ iuxta ponunt portiõi materie i ṽgie: vl̃ post natiuitatẽ extra in corpe nati: successiue inquã donec iformet oẽs materie ptes i naturali exñtia: ꝙs sil̃ iformat i eucharistia. Et lz i ill̃ trãsmutatõib⁹ mꝛe forẽ sbales corrũpũt: vt forma sanguis: nutrimẽti: cibi ⁊c. nlla tñ noua forã ꝓducit: sz aĩa xpi eadẽ i eucharistia dudũ creata: successiue iformabit singulas materie ptes extra q̃s iformat sil̃ i eucharistia. Sic ḡ corp⁹ xpi iã exñs i sacro ꝑt ꝯcipi i ṽgie: crescere: nasci: nutriri ⁊c. ñ accipiẽdo nouũ eẽ: qz q̃cq̃d accipit ibi pri⁹ hz i eucharistia: sz accipiet nouũ modũ essẽdi sine ð nouo eẽ ibi. Et ẽ aliq̃ mõ sile si xps istituisset eucharistiã stati p⁹ ꝯceptionẽ ei⁹ i vtero: lz tũc crescere⁊ nutriret corp⁹ i vtero: ⁊ p⁹ natiuitatẽ i ꝯsistẽtia naturali: ñ tñ opz ꝙ ibi mutaret i sacro: vt. ẽ. dictũ ẽ: si reſuatũ fuisset i triduo. Cui ñ ptz mod⁹ iste: õrat aliũ: libẽs ei cedo sanie saniori. ¶ F Mira sũt ḡ ⁊ extra nature ordinẽ ꝯstituta: sz ñ tã admirãda in his ifinita dĩ ṽtᵘ ⁊ potẽtia: ꝙ imẽsa ipi⁹ benignitas ⁊ mĩa: q̃ adhuc loq̃ntib⁹ sacerdotib⁹ ⁊ corp⁹ suũ aduenire postulãtib⁹ ḡ voce fragili sz fetõ rñdet efficaci. Ecce adsũ: nec rapit suã exhibet pñtiã quẽadmodũ suis discipul̃ appruisse legit p⁹ resurrectõez: ac ipis ient⁹ i eũ figere volẽtib⁹ subito disparuit. Nõ vtiqz sic suã pñtiã i hoc venerabili exhibz sacro q̃n imo mãducãd⁹ expectat: ⁊ se digne mãducãti vitã ꝓmittit eťnã. Si q̃s idt mãducauerit ex hoc pane viuet i eťnũ. Mirãdũ ꝙ semel vẽit filꝰ dĩ ꝓ mũdi salute: carnẽ suã crucifixõi: sãguinẽ suũ effusiõi expositur⁹. Quotidie se pñtat: ⁊ eãdẽ suã carnẽ cõmestiõe eãdẽ suũ sãguinẽ potatõi: ad refectõez aĩe fideliũ in eternũ victure amore ineffabili traditur⁹. Hinc pl⁹ fideli assurgẽdũ est ⁊ mẽte deuotissima in grãrũ actionẽ prorũpẽdũ: ꝓ tãto diuine mĩe exhibito bñficio: ꝙ suspẽdẽdũ in admirationẽ ex infinite

Solutio obiectiõis

Io. vi.

potētie ꝛ virtutis sctō miraculo. ¶ G Videt tñ sonare ꝯ p̄dicta v̄bū bti Greg. iiij. dialo. li. c. l. ꝛ in homel. paschali: ꝛ hr̄ de ꝯse. dist. ij. Quid sit sanguis. Quis (inq̄t) fideliū dubiū habere possit in ip̄a immolatōis hora ad sacerdotis vocē celos aperiri. In illo iesu xp̄i mysterio angeloꝝ choros ad esse: suprema ꝛ ima sociari: vnūq̄ex visibilib⁹ ꝛ inuisibilib⁹ fieri. Ex quib⁹ v̄bis videt corp⁹ de celo descēdere: ꝛ terrene materie sociari: qđ obuiat supra dictis. Ad hec tripl'r r̄ndet. Uno modo q̄ v̄ba illa Greg. nō dicunt accipi ꝓprie in eo sensu: quem ſm primariā institutionē generāt: q2 celi in ꝯsecratione eucharistie minime rūpunt aut diuidunt. Sed dicta sunt p quēdā tropū ad eleuationē mētis in deū: vt dū me⁹ audit corp⁹ xp̄i qđ in celo residet in summa ptāte: ꝛ glīa: ad vocē sacerdotis p̄ns altaribus fieri: sursum rapiat in ꝯtēplationē diuine mie ꝛ pietatis: reuerētiā exhibeat debitā cū sui humiliatiōe in ꝯspectu tāte maiestatis. Dicunt aūt celi aperiri in hora ꝯsecratiōis: q2 p illud qđ p v̄ba sacerdotis ꝯficit ꝛ ꝯsecrat: aditus ad celestia fidelibus p̄parat. Hoc q̄ppe corp⁹ xp̄i est peregrinātiū cibus ꝛ viaticū: in cui⁹ fortitudine ambulant vsq̄ ad mōtē hereditatꝫ dei: cui⁹ p hūc cibū certissimū pign⁹ dat. ¶ Uel scđo dr̄ celi aperiri in immolatiōis hora: q2 ad vocē sacerdotis panis q̄ in ei⁹ manib⁹ tenet: in id qđ in celis est trāsubstātiat. Hos duos modos tāgit glo. in ca. allega. ¶ Uel tertio vt exponit Gers. sup magnificat. Dicunt inq̄t: ꝯ taliꝫ hora celi apiri: nō p scissionē: sꝫ p sp̄ualē influentiā qualr̄ optabat ꝓpheta dicēs. Utinā dirūperes celos ꝛ descēderes. Et iterū. Rorate celi desuper. Sicut legit dalilā de sansone dixisse. Nūc aperuit mihi cor suū. Nō vtiq̄ p partiū cordis diuisionē: sed p secreti cordis reuelationē. Sic in ꝓposito celi dicunt aperiri: q2 celestia nobis secreta ꝛ occulta manifestant in corpe xp̄i: p qđ sp̄ualiū gratiaꝝ: ꝛ celestiū charismatū dona exuberāter nobis egētib⁹ largiuntur. Et ſm oēs tres expōnes intelligi pōt sequit. Sūma imis sociātur. Iuxta primā sociāt ima sūmꝫ. i. hoies mortales diis: q2 hoc sacro medio hoies ad diitudinē pducūt iuxta scđaꝫ sociant summa imis. i. diuinissimū corp⁹ xp̄i spēbus corruptibilib⁹ vini ꝛ panis. Iuxta tertiā sociātur ima summis. i. viatores triūphātib⁹ iā in celis: p quāto cōnectunt in vno xp̄i capite ibi ꝛ hic p̄ntē. ¶ H Restat nūc tertiū videre: scꝫ virū corpus xp̄i moueat motis specieb⁹: ꝛ si sic an moueat virtute sacerdotis hostiā mouētis: an ab aliq̄ suplore potētia. ¶ Quoad primū in ꝓposito in solū est intentio de motu locali siue ad vbi: q2 de motu ad formā absolutā subalē vel accidētalē satis ptꝫ ex p̄dictis. Accipio etiā motū localē extēsiue p oi mutatione diuisibili vl' indiuisibili: hoc est successiua vl' instātanea: qua acquirit nouū vbi: siue nou⁹ loc⁹: siue mobile sit in loco circūscriptiue vl' definitiue. ¶ Itē aliq̄d esse sic mobile pōt intelligi vel p se ꝛ primo: alio mō p accidēs vel cōcomitāter. Per se ꝛ primo mouet: qđ moueret etiā nullo alio qđ non est pars ei⁹: sic moto. Sed p accidēs ꝛ ꝯcomitāter qđ mouet ad motū alteri⁹ qđ nō est ps ei⁹: quo nō moto ip̄m nō moueret. Est ergo olm s̄nia q̄ motis specieb⁹ corp⁹ xp̄i ꝯtinētib⁹. mouet ꝛ corp⁹ christi. Qđ ptꝫ: q2 motis specieb⁹ localr̄: corp⁹ xp̄i fit p̄ns alij loco: scꝫ loco specierū ad queꝫ mouet: cui pri⁹ nō fuit p̄ns: ꝛ ita mouet localiter: motis etiaꝫ nobis mouētur oia q̄ in nobis sūt. Sicut ergo aia intellectiua mouet ad motū corporis: ita mouetur corp⁹ xp̄i ad motū sacri ꝯtinētis. ¶ Sed sunt q̄ tenēt q̄ corp⁹ xp̄i vt in sacro nō pōt moueri p se primo: sꝫ tñ p accidēs ad motū specieꝝ. Cōtra quos Sco. ꝛ ockam tenēt oppositū scꝫ q̄ pōt moueri primo p se capiēdo moueri sic extēse sicut dictū est. Rō est: q2 q̄cq̄d p se pōt ꝛ immediate eē in loco circūscriptiue vel definitiue p se est mobile. Nūc aūt corp⁹ xp̄i pōt esse in loco specierū p se ꝛ immediate ꝛ ita p se ꝛ immediate moueri. Nō eñ est in loco formalr̄ p spēs panis sub q̄b⁹ ꝯtinet: q2 ad hoc qđ sit in loco ambiētē spēs: nō est simplr̄ necessarium q̄ sit p̄ns specieb⁹: sed tñ ex ordinatiōe diuina de qua certificata est ecclia. Posset eñ de⁹ de potentia sua absoluta corp⁹ suū facere isto mō p̄ns aeri ꝯtinēti spēs destructis specieb⁹: ꝛ successiue nunc vni parti aeris nūc alteri ꝛ corp⁹ suū absq̄ speciebus trāsferre de loco hostie ad q̄ncūq̄ partē vniuersi: ꝛ semp sub eodē modo existēdi definitiue cū alio corpe replēte locū sicut mō specieb⁹ mouet ergo corp⁹ xp̄i motis specieb⁹ primo et immediate. ¶ I Sed a quo an a sacerdote mouēte spēs. Hic dicit doctor subtilis. q. v. dist. x. lib. iiij. q̄ isto motu nō mouet nisi a solo deo immediate: ꝛ nō a sacerdote mouēte spēs: rōnē hāc assignans. Q2 qñ aliqua ꝯiūgūtur precise per actū volūtatis cōtingēter se habentis ad illā ꝯiūctionē: si vnū illoꝝ sit mobile ſm se oino improportionatū alicui mouēti ip̄m: nō eadē motiōe pōt mouere vtrūq̄ ꝯiunctoꝝ: q2 si mouet vnū qđ ē sibi ꝓportiōatū ñ pp hoc p accñs mouet reliquū: quia reliquū nō est p̄ns isti moto: nec vt actiuo potētie: nec ecōuerso: nec ex alia necessitate naturali: sicut graue est p̄ns cui innitit: ꝛ ꝓpter hoc simul mouet cū illo: sed tñmodo sibi ē p̄ns volūtate: ꝯtingēter se hñte ad illā ꝯiūctionē: q̄ per ꝯns pōt nō velle ꝯiunctionē illā: stante tñ motione alteri⁹ illoꝝ. Exēpliū. Si angel⁹ volūtarie faceret se p̄sentē lapidi: si moueo lapidē nō propter hoc moueo angelū: q2 nec est mobilis a v̄tute mea p se ꝛ p accidens: q2 nec est forma nec pars alicui⁹ mobilis a me p se. Si ergo esset p̄ns lapidi moto a me ꝛ termino motus hoc nō esset p actū meū: sed p actionē suā ꝓpriā: qua faceret se p̄ntē illi. Eodē mō in ꝓposito: cū corp⁹ xp̄i sit p̄ns speciei tñ per actū volūtatis diuine. Si facio speciē nouū habere vbi seu locū: p illā motionē nō erit ibi corp⁹ xp̄i: q2 nullo mō subest p̄sentialitas illi⁹ corporis neq̄ noua: neq̄ antiq̄ ptāti mee. Neq̄ ēt p accñs: q2 nec ē forma nec ps illi⁹ qđ subest motiōi. nec ꝯtiat hec reg'a. Motis nobis mouent q̄ in nobis sunt quia nō dicit a quo moueat. Stat ergo adhuc regula q2 mouet quidē motis specieb⁹ sed a deo: nō a mouēte species. Non tamen necessario motis specieb⁹ mouetur a deo: sed regula intelligitur de his que in nobis non sunt per aliquam naturalem habitudinem vel colligantiam que non est in proposito. Ex illo patet q̄ ista motio corporis christi ad motionem specierum est miraculosa. An autē sit nouum miraculum an antiquum: quo dominus constituit: q̄ corpus illud sit in loco spēꝝ: dicatur vt supra, lec. xlv. ¶ K Et licet que dicta sunt: vera sint quantum ad sacerdotem celebrantem: q̄ ille nec alius homo mouēs species ad aliud vbi: moueat corpus christi: sed mouetur immediate a deo: tamen quantum ad animam christi tenet Guilhel. ockā contrarium: vnde tenet q̄ possit moueri ab anima christi. Quod sic probat: quando aliquid habet modum essendi conuenientem mobili: ꝛ modum essendi conuenientem mouenti: non est incōueniens illud mouere ꝛ aliud moueri. Corpus autem christi habet modum essendi in sacramēto cōuenientem mobili ꝛ anima eius modum cōuenientem mouenti: saltē quantū ad potentiā non organicam. Unde sicut angelus pōt se mouere in loco ita ꝛ anima intellectiua pōt mouere corp⁹ suū siue habeat modū quantitatiuū siue non. Uñ dicit ille doctor: q̄ anima xp̄i pōt corpus suū mouere in celo organice: eo q̄ ibi est circūscriptiue: i sacramēto mouere pōt corp⁹ suū nō organice. ¶ Ad cuius intellectū notandum q̄ est duplex potētia mouendi corp⁹ organicū organica scꝫ ꝛ nō organica. Potē-

Grego.

Esa. lxiiij.
Eiusđ. xiv.
Iudic. xv.

Doctor subtilis.

Opinio guil. ockā.

Duplex ē potentia mouendi corp⁹ organicum.

tia organica est q̄ in sua operatione vti𝔱 organo corporali:ita q̄ sine illo operationē hm̄oi pficere nō pōt vt est potētia sensitiua. Potētia motiua motu progressiuo. Per oppositū potētia nō organica:vt voluntas ⁊ intellect⁹. Mouere aūt organice est mouere primo vnā ptē corporis ⁊ p illā aliā distātē a priori:sicut 𝔠tingit in motu aīaliū:q̄ primo mouetur: cor:deinde pars cordi ppinquior:⁊ p illā alia:⁊ sic deinceps:sicut est videre in motu cōposito ex pulsu ⁊ tractu. Mouere nō organice est mouere eque primo totū ⁊ partē. ¶ Aīa ergo xp̄i corp⁹ suū in eucharistia nō pōt mouere organice:qr cū totū corp⁹ et oēs ptes sue sūt sil'r:nec vna pars ab alia distat localr:nō pōt vnā mouere p aliā:sʒ oēs eq̄ primo. Pōt aīa xp̄i velle ⁊ credit̄ q̄ de facto velit corp⁹ suū mouere ad motū hostie ppter 𝔠formitatē volūtatis sue ad volūtatē diuinā: qua vult corp⁹ ad motū hostie moueri. Sic ergo volēdo:si moueat̄ hostia:mouet tūc corp⁹ suū:nō organice:qr totū simul eo mō quo est sub hostia tanq̄ cā partialis:cōcurrēdo cū deo cā principali. Si v̄o aīa xp̄i suspēderet volūtatē suā in hm̄oi motiōe:tūc corp⁹ suū a solo deo moueret̄ ad motū hostie:imo si nō eēt 𝔠tria ordinatio dei volētis corp⁹ illud eē vbi est hostia seu spēs:posset aīa corp⁹ suū mouere quiescente hostia:⁊ ecōuerso:quiescere mota hostia:⁊ p hoc se separare ab hostia:⁊ in tali motu esset cā partialis 𝔠currēs cū deo ad hm̄oi motū. ¶ L. Ex illis p̄z primo q̄ mota hostia:corp⁹ xp̄i mouet̄. Scdo q̄ non mouet̄ a sacerdote hostiā mouente:neq̄ p se:neq̄ p accidēs. Tertio q̄ sic mouet̄ a volūtate diuina statuēte ⁊ ordināte:q̄ facta 𝔠uersiōe panis in corpus xp̄i:ipm corp⁹ a speciēb⁹ nō separat donec mā ferint in ea dispōnes qua 𝔠seruassent panis substātiā:si 𝔠uersio nō fuisset. Quarto q̄ sic a solo deo mouet̄ nulla 𝔠currēte creatura 𝔰m opi. Sco. Sed 𝔰m opi. oclā 𝔠currere pōt aīa xp̄i:q̄ hʒ dn̄iuʒ sup corp⁹ suū:etiā 𝔰m illū modū existēdi in sacro. Quinto q̄ corp⁹ xp̄i sic mouet̄ p se primo ⁊ nō per accidēs ad motū hostie:siue a solo deo:siue a deo aīa christi cum deo 𝔠currente quodq̄ posset ⁊ anima xp̄i moueri ad aliū locū hostia q̄escēte. Et tantū de his q̄ 𝔠cernūt p̄dicamētū vbi. ¶ M Quātū nūc ad p̄dicamētū qn̄:vidēdū esset:qn̄ corp⁹ xp̄i eēt in sacramēto:vtrū p aliquo instāti simul sint sub spēb⁹ sub a panis ⁊ corp⁹ xp̄i. Itē qn̄ desinit ibi esse corp⁹ xp̄i. De primis duob⁹ dictū est supra lec.xlij. ⁊ lec. xl. De tertio dicēdi loc⁹ aptior occurret:dū de sumptiōe hui⁹ sacr̄i tractabit̄. ¶ In his omissis vidēdū est de vltimo hui⁹ partis: scʒ vtrū v̄ba 𝔠secrationis formā integrātia habeāt aliquā virtutē effectiuā naturalē vel supnaturalē respectu p̄ntie corporis xp̄i:qua vcʒ effectiue 𝔠uertāt panē in corp⁹ xp̄i:faciātq̄ corp⁹ xp̄i realr esse p̄ns altaris sacro. Et hic q̄dē 𝔠cors est doctorū snīa:q̄ 𝔠secratiōis verba nihil horū efficiāt ex naturali sua v̄tute aut proprietate. Cū eīm v̄ba ista nihil aliud sunt q̄ voces ꝓlate ab ore ꝓferētis:nullā hn̄t naturalē v̄tutem nisi immutatiuā audit⁹ ad sui apphēsionē:sicut q̄cū q̄ alr⁹ sonus: Naturale eīm est cuilibet obiecto cuiusuis potētie apprehēsiue:ipsam ad sui cognitionē vel apprehēsionē imutare. Sicut albedini naturale est vt reducat potētiā visiuā (ceteris paribus) ad actū se vidēdi. Sic sono 𝔠uenit vt immutet auditū ad sui auditionē ad apprehēsionē:⁊ hoc respectu cuiuslibʒ audit⁹ bn̄ dispositi. Et si preter hoc etiā intellectū immutet ad apprehensionē rerū p ipsas voces significatarū:id nō 𝔠uenit eis per naturālē ppriā:sed ex impositione aut bn̄placito instituētis:in cui⁹ signū hūc effectū immutādi non hn̄t respectu cuiuslibet audiētis voces ipsas: sed tm̄ respectu ei⁹ cui nota est earū impositio:⁊ q̄ hʒ in se spēs seu habitū rerū significatarū. Alis etiā audītis vocib⁹:nō cogitant̄ res significate ab audiēte

Opi.oliã.

eas ⁊ impositionē nō ignorāte. Hec aūt imutatio siue ad vocū ipsarū pceptionē:siue ad rerū significatarū cogitationē:nihil facit ad realē 𝔠uersionem panis aut vini in corp⁹ ⁊ sanguinē xp̄i:vt manifestū est:⁊ iō neq̄ ex naturali ppietate:neq̄ ex volūtarie impositiōis significatiōe:𝔠uenit vocib⁹ actiue 𝔠currere ad 𝔠uersionē sepe dictā. ¶ Preterea naturalis ppietas vocū est eadē apud oēs:⁊ earū significatio volūtaria sil'r eadē est apud oēs impositionē earū nō ignorātes:a quocūq̄ ꝓferantur vtraq̄ etiā insuit vocib⁹ ante eucharistie instōnē. Sed si a laico ꝓferant̄:nō fit 𝔠uersio:vt ex p̄missis p̄z. Sic si an incarnationē xp̄i ꝓlata fuissent: nulla fuisset facta 𝔠uersio:q̄re ad 𝔠uersionē hm̄oi v̄ba 𝔠secratiōis nullā hn̄t efficaciā ex naturali ppietate:neq̄ ex impositiōis grāmaticalis siḡtiōe. ¶ N Utrū aūt actiue 𝔠currāt p v̄tutē supnaturalem a deo influxā vel datā ad hm̄oi 𝔠uersionē altercatio est nō parua inter doc. catholicos:nā Alex. de ales par.iiij. dist.xxxix. ⁊ post eū bea. Tho. in.iij. parte q.lxxviij. ar.iiij. recitat opi. dicētiū q̄ cū dr̄ 𝔠uersio hec fit v̄tute v̄borū:v̄tute v̄borū extē so noīe dr̄:nō qr aliqua q̄litas data sit v̄bo p quā v̄bū operat̄: sed ex diuina instōne hoc firmatū est q̄ illo v̄bo ꝓlato a sacerdote intētiōe 𝔠ficiēdi panis trāssubstātiat̄. Un̄ ad ꝓlationē illi⁹ v̄bi:v̄bū increatū operat̄. Illa q̄ ordinatio v̄bi infallibilis ad talē effectū virt⁹ dr̄: q̄ nō est aliqua q̄litas data v̄bo:nec aliud de nouo creatū. ¶ Sed hāc opinionē reprobāt: tū qr tunc nō bn̄ diceret̄ penes v̄bū formā attēdi ipsius sacr̄i. Sic eīm v̄bū simplr esset materiale ⁊ nullo modo actiuū:sicut nec panis:⁊ nō esset forma:cuius forme sit agere. Tū qr sicut in oī operatiōe naturali vbi de⁹ operat̄ mediāte creatura:dat̄ virt⁹ creature: mediāte qua operat̄:ita videt̄ q̄ a sili in oī operatiōe miraculosa:vbi de⁹ operāt̄ mediāte creatura:dat̄ aliqua v̄tus creature. Tū qr hoc repugnat dignitati sacrorū no. le. q̄b⁹ (vt ex multis scrōrū autoritatib⁹ habetur) nō solū 𝔠ueniūt vt significēt:sʒ aliquo mō vt causent q̄d significāt. Cū ergo hoc sacr̄m ceterīs digni⁹ est:p q̄nto 𝔠tinet grām increatā ⁊ subsistētē xp̄m.s. vere ⁊ realiter. Alia nō 𝔠tinēt gratiā vere ⁊ formaliter:sʒ significāt gratiam accidētalē:𝔠sequens igitur est q̄ in verbis formalibus huius sacramenti sit quedā virt⁹ creata ad p̄dictam 𝔠uersionem faciendam. Tū demū qr ad hoc sunt multe sanctorū autoritates etiā.s. alr̄. Inter quas sunt ille Amb. super eplam ad Cor. Anteq̄ consecret̄:panis est ⁊ vinum:vbi autem verba xp̄i operata fuerit:corpus ⁊ sanguis efficit̄ xp̄i. Ecce dicit verba operata fuerint. Item idē. Q̄d erat panis an 𝔠secrationem:iam corpus xp̄i est post 𝔠secrationē:quia sermo xp̄i creaturā mutat:hec aūt mutatio est operatio q̄dam. Idem in lib. de sacra. vbi sacr̄m conficitur:iam non suis sermonib⁹ vtit̄ sacerdos:sʒ sermonib⁹ xp̄i:igit̄ sermo xp̄i hoc cōficit sacr̄m. Ecce plane dicit q̄ sermo 𝔠ficit. Et iterū ibidē. Ex pane fit corpus xp̄i 𝔠secratione verbi celestis. Ideʒ. Si tm̄ valuit sermo Helie:vt ignem de celo deponeret:non tm̄ valebit xp̄i sermo vt species mutet elementorū? Idem. Ubi v̄ba xp̄i operata fuerint:ibi sanguis efficit̄ qui plebē redemit. Igit̄ vide q̄ potens est sermo xp̄i vniuersa 𝔠uertere. Item Aug. Credendū q̄ in v̄bis xp̄i cōficiant̄ sacramēta:cui⁹ enim potētia creantur prius:eius vtiq̄ verbo ad melius ꝓcreantur. Itē Eusebi. Inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in substantiaʒ corporis ⁊ sanguinis sui secreta potestate commutat:dicēs. Accipite ⁊ comedite ⁊c. Item Dama. Uerbum dei est verbū actiuū v̄o p̄a:⁊ loquit̄ de verbo xp̄i quo fit cōuersio panis in corpus xp̄i. Item Hugo li.ij. de sacra. par.viij. Per verba sanctificationis vera panis ⁊ vera vini substātia in verum sanguinem ⁊ corpus xp̄i 𝔠uertit̄:sola specie panis ⁊ vini rema

Reprobatur aliq̄rũ opinio.

Ambro.

Augu.

Euse bi⁹.

Damas.

Hugo.

nẽter ſuba in ſubam trãſeũte.¶ O his aliiſq; ſan
ctoꝝ autoritatib⁹ videť colligi poſſe ꝟba iſta per
ꝟtutẽ aliquã ɔcurrere ad ſacri ɔſecrationẽ:nõ na-
turalẽ ergo ſupnaturalẽ.Uñ tenẽt ꝙ ꝟba xp̄i.i.tra
dita a xp̄o hñt ꝟtutẽ ɔuertẽdi elemẽta in corpus
xp̄i ꝛ ſanguinẽ.Et hec virt⁹ data eſt ꝟbo creato a
ꝟbo increato.Nec hoc excludit qn ibi virt⁹ increa
ta ſit intime operãs:ſicut eſt in oib⁹ qb⁹ cooperať
virtus creata.Nulli eñi creature data eſt virtus
ſufficiẽs ad pducẽdũ p ſe aliqd in eſſe pprio.Hãc
aũt inſufficiẽtiã ſupplet virtus diuina ei influen-
do ꝛ cooperãdo.Data eſt ergo ꝟbis virtus ſuper-
naturalis hmõi ꝛ ceteroꝝ ſacroꝝ:quoꝝ virtute
res ſacroꝝ ꝛ efficiunť virtute diuina cooperante:
lȝ effect⁹ illa principalius attribuẽda eſt ꝟtuti in
create cooperãti.Uñ etſi virtus data ꝟbis a ꝟbo
increato opatiua ſit ad trãſſubſtãtiationẽ:tñ prio
ꝛ principalr accipiẽda eſt ipſa ɔuerſio ꝟtute icrea
ti.Hec oia Alex.Cui cõſentit ſctũs Tho.inniuẽs.

S.Tho.

Cũ hec ꝟba ex pſona xp̄i pferunť:ꝛ eius mãdato
ɔſequuntur quandã virtutẽ inſtrũalẽ p applicatio
nẽ miniſtri ad pficiẽdũ hoc sacrm q̄ inſtrũaliter cõ-
currit ad trãſſubſtãtiandũ panẽ in corp⁹ xp̄i.Si-
cut in aliis ſacris eſt virtus ſupnaturalis ɔcurrẽs
inſtrũaliter ad cauſandũ:etſi nõ grãm tñ effectum
ſacrãlẽ:puta characterẽ in hñtib⁹ characterẽ:vel
quẽdã ornatũ anime in nõ imprimẽtib⁹ characte
rẽ:qui eſt diſpoſitio quedã precula ad gratiã:que
gratia eſt principalis effect⁹ ſacri.¶ Ꝺ Hec aũt
poſitio lȝ ſit multoꝝ:videť tñ multa difficilia im-
plicare ꝛ valde incerta.Dubiũ quippe eſt qñ hee
virt⁹ ſpũalis p̄dicte ꝟboꝝ forme infundatur:vtrũ
ſcȝ in principio pľationis ꝟboꝝ:et ſi ſic tũc tot erũt
ꝟtutes in hac forma ɔſecrationis quot dictiões:im
mo quot ſyllabe:quot lr̃e dictionũ.Accidẽtia eñi
numeranť ad numerationẽ ſubiectoꝝ realiter di-
ſtinctoꝝ.Diſtinguunť aũt abinuicẽ realiter dictio
nes litere ꝛ ſyllabe hui⁹ orõnis:ergo ꝛ accidẽtia in
eis:ꝛ p ɔñs virtus eis inexiſtẽs.Hec aũt ɔcedere
abſurdũ videť:qḋ nec rõ pbat:nec autoritas cogit
¶ Preterea dato ꝙ ſi ɔtinue generareť noua ꝛ no
ua virtus ad pľationẽ noue dictionis ſyllabe aut
litere:pari modo ɔtinue corrũpereť hec virtus ſi-
cut ſubiectũ ei⁹ ſcȝ ꝟba pľata ſyllabe ꝛ litere:quia
corrupto ſubiecto corrũpiť ꝛ accidẽs:quo cõceſſo
nõ videnť oẽs ille ꝟtutes habere aliquã actionẽ
reſpectu ɔuerſionis:qꝛ cũ illa ſit pľatõe orõnis com
pleta:ad eã nequaq̄ videť agere virtus prime di
ctionis hui⁹ forme q̄ trãſijt ꝛ nõ eſt.Agere eñi pre
ſupponit eſſe:qḋ maxime ex eo ptȝ:qꝛ ipſa cũ eſſet

Agere p̄ſupponit eſſe.

nullã induxit diſpoſitionẽ in panẽ ad ſui deſitio-
nẽ:qꝛ nõ videť panis realiter p hãc alterari vt va
dat in nõ eſſe:ꝛ nõ videť agere ẽt diſpoſitiue ad de
ſitionẽ panis:quõ prima gutta cadẽs ɔ̃r agere ad
cauationẽ lapidis:quã vltima gutta inducere pu
tať quodãmõ in ꝟtute p̄cedẽtiũ q̄ egerũt ad eam
dũ fuerũt:ꝛ ſi nõ egerũt ad panis deſitionẽ:p ɔñs
nõ agũt ad trãſſubſtãtiationẽ panis in corp⁹ xp̄i:
maxime qꝛ ſm ſic dicẽtes corp⁹ xp̄i nõ mutať:ergo
ad ipm nõ eſt actio ł ɔuerſiõe tm̃ ad panis deſitio
nẽ q̄ mutať.¶ Et ſi diceret ꝙ virtus inexiſtẽs pri
me dictõi ɔſeruareť:ꝛ trãſſundereť in ſcḋaȝ dictio
nẽ:ꝛ ſic vſq; ad vltimã:tũc accidẽs migrabit ď ſub
ieto in ſubiectũ:qḋ nec fides ponit:nec ɔuincit rõ:
aut ſi virt⁹ dũtaxat dať ꝛ infundiť in vltimã dictio
nẽ vel literã:iã nõ eſt ipſa virt⁹ hui⁹ forme ſȝ vlti-
me lr̃e.¶ Q Preterea neq; talis ꝟt⁹ agere poſſet
ad trãſſubãtionẽ in ſe:qꝛ p nullo inſtãti eſt cũ trãſ
ſubſtãtiatiõe:nã cũ ſit trãſſubãtio:tũc illa virtus eſt
corrupta.Fit eñi trãſſubãtio inſtãtanee:vt habitũ
eſt ſ.Et p inſtãti p quo fit corp⁹ xp̄i p ɔñs nulla ꝟ-
tus eſt in ꝟbis:qꝛ nec in illo aliqḋ ꝟbũ vel ps ei⁹
eſt.Nã primũ inſtãs ẽe p̄ñtie corporis:eſt p̄mũ inſtãs
nõ eſſe ꝟboꝝ:ꝛ p ɔñs ꝟtutis exiſtẽtis ſube i ꝟbis.

Neq; poſſet idipm inducere aliquã diſpõnẽ:quia
aut illa eſſet in pane:ꝛ tũc qꝛ diſpoſitio neceſſitãs
ad aliquã formã:eſt p inſtãti introductionis forme
ſequiť ꝙ p inſtãti trãſſubãtionis ſit panis:qꝛ exiſtẽ
te ei⁹ diſpõne:eſt etiã ei⁹ ſubiectũ:qḋ nõ ɔcedttur
in pposito:aut eẽt in corpe xp̄i:ꝛ tũc nõ eſt diſpoſi
tio ad fieri corporis xp̄i:qḋ eſt ɔ̃ ſic opinãtes.¶ Itẽ
cũ in aliis ſacris virtus ꝟboꝝ ſm illos nõ agit ad
grãm accidẽtalẽ:ſȝ ad characterẽ vel ornatũ:q̄ nõ
ponunť hic:quõ põt dici ꝙ agãt ad grãm ſubãleȝ:
ſcȝ corp⁹ xp̄i.¶ Videť etiã hoc eſſe ɔ̃ dicta quedã
ſctõꝝ:nã btũs Aug.in de ꝟbis dñi ait.Sicut de ꝟ-
gine p ipm ſctm vera caro ſine coitu creať:ita p eũ

Augu.

dẽ ex ſuba panis ꝛ vini myſtice idẽ corp⁹ xp̄i cõſe-
crať.Idẽ hr̃ a Dam.li.iiij.Itẽ Amb.lib de ſacris
Sermo xp̄i qui ex nihilo põt facere quod nõ erat:
nõ põt ea que ſunt mutare in id qḋ erat:quaſi di-

Ambro.

ceret:poteſt.Sed verbum qḋ facit aliqḋ ex nihilo
vt ſit:verbum eſt eternũ ꝛ increatũ.Idem.Sermo
xp̄i ɔficit ſacramentũ:quis ſermo xp̄i:niſi hic quo
facta ſunt oia.Hoc autem verbum quo facta ſunt
omnia:verbum eſt eternũ ꝛ increatum.¶ R Pro-
pter hec ꝛ multa alia:eſt alia opinio quam multi
tanq̄ magis probabilẽ amplectunť:negãtes om-
nem virtutẽ inſtrumentalẽ cõcurrẽtẽ effectiue ad
trãſſubſtãtiationem inexiſtere verbis conſecratio
nis.Unde dicunt ꝙ ſola diuina potẽtia et virtute
panis in corpus xp̄i conuertatur:qꝛ panis in hac
cõuerſione deſinit eſſe:vt habitũ eſt tam ſm mate
riã q̄ ſm formã.Ad hãc deſitionẽ ſubſtantie com
poſite nõ põt agere virtus creata:ſicut nec ad an-
nihilationẽ ꝛ ad creationem.Et huic ſanet ca.Fir
miter.de ſum.tri.ꝛ fi.ca.vbi dicitur.Panis trãſit
in corpus:ꝛ vinum in ſanguinẽ poteſtate diuina.
Et plures alie autoritates ſanctorũ hincinde ſu-
praposite.¶ Sed tũc eſt dubiũ:quomodo illa ver
ba dicunť conſecratiua.Et quõ corpus xp̄i dicitur
eſſe p̄ñs ſpeciebus panis ex vi ꝟborũ.Et ſacerdos
celebrãs ɔ̃r p hec ꝟba pficere ꝛ cõſecrare euchari-
ſtiã.Ad hec plane r̃ndeť:ꝙ ipſa ideo dicũť cõſe-
cratiua:qꝛ ad ipſoꝝ pľationẽ fit ɔſecratio:ꝛ ad nul
lam aliã pľationẽ quorſcũq; ꝟboꝝ.Nõ qdẽ ꝙ ipa
p ꝟtutẽ aliquã eis ł exiſtẽtẽ ad ɔuerſionẽ cõcurrãt
ſȝ qꝛ de⁹ ɔuerſionẽ illã opať:dũ ꝟba hec pferunť.
Sic quidẽ ordinauit ꝙ quotienſcũq; ſacerdos hec
ꝟba legitime pfert:totiẽs vult ipſe aſſiſtere ad cõ
uertẽdũ panẽ in corp⁹ ſuũ.Et ſm hoc ſacerdos ɔ̃r

Augu.

cõficere ꝛ cõſecrare:qꝛ facit aliquẽ actũ ſcȝ ꝟborũ
pľationẽ:q̄ reqriť ad hoc vt fiat ɔuerſio.Requiriť
dico nõ ex natura rei:ſȝ ex ordinatiõe dei cũ eccle-
ſia paciſcẽtis ꝙ ad talẽ pľationeȝ idonei miniſtri
eccleſie ipſe aſſiſtere vult ꝛ cõuertere panẽ in ſub-
ſtãtiam corporis ſui.Et hoc videť dicere beatus
Augu.Uñ hoc ſanctiſſime deus ꝙ ſacerdos cũ ſit
puluis ꝛ cinis:te p̄ñtẽ habeat manib⁹ nõ vtiq; ex
debito aut ei⁹ merito:ſȝ volũtatis tue bñplacito.
Hec eſt vera indulgẽtia quã nulli angeloꝝ:nulli

Pascha.

archãgeloꝝ:nullis ſupernis ſpiritib⁹:ſȝ hoibus:
nõ oib⁹:ſȝ ɔſecratis credim⁹ cõceſſam.¶ S Pla-
cuit igiť deo ꝟba inſtituere in eccleſia p̄dicta regu
lariter ad quoꝝ pľationẽ legitimã cõuerſio fieret
ſua mia ꝛ volũtate:qḋ fecit cũ dixit.Hoc facite in
meã ɔmemorationẽ:hoc ſcȝ qḋ ego feci:quaſi dice
ret Accipite panẽ ꝛ dicite.Hoc eſt corp⁹ meũ Et p
hoc fecit pactũ cũ eccleſia:vt quotiens ſacerdos
illa verba pferret:totiẽs vult aſſiſtere:ꝛ corporis ſui
preſentiã pane in ipm conuerſo exhibere:ꝛ pp̄ter
hoc ſacerdos dicitur miniſterialr cõſecrare.vnde
Paſchaſius.Sacerdos nõ ex ſe dixit:ꝙ ipſe crea
tor corporis ꝛ ſanguinis eſſe poſſit:qꝛ ſi hoc poſ-
ſet(qḋ abſurdũ eſt)creator fieret creatoris.Sȝ ipe
primo obſecrat per filium patrem:ꝛ quem ad eum
acceſſum hȝ vt nobis fiat corpus ꝛ ſanguis dile-
ctiſſimi filij ſui:quod xp̄s indulſit:vt in virtute et

verbo spũalicti novo creatura fieret ad nr̃e repara
tionis salutẽ. Hoc aũt semp fieri p sacerdotẽ ad ꝓ
lationẽ ṽboꝝ testat in ṽbis q̃ pmittit ibidẽ cũ di
cit. Et qđ semel factũ est p xp̄m ꝯtinue fieri nõ du
bito p sacerdotẽ. Q̃uo aũt corp⁹ xp̄i fit pñs vt ver
boꝝ: satis est expositũ. s. lect. xl ibi q̃re. Et q̃uo sa-
cerdos dr̃ euch aristia ꝯficere: expositũ est s. lect.
iiij. i fi. ¶ T Ad ṽitatẽ hui⁹ inse manuducimur p
alia q̃dã facta xp̄i ⁊ sctõꝝ: q̃ dũ recte intelligim⁹ fa
cile est his q̃ nũc dicta sũt: assensũ cõmodare. Legi
tur xp̄z sanasse mulierẽ ad vestimẽti fimbrie tactũ
Nũqđ xp̄s virtutẽ aliquã isfluxit sui fimbrie vesti-
mẽti: q̃ sanitatẽ efficeret mulierẽ? Nõ vtiq3: s3 ipse
imediate sanitatẽ ꝯtulit: dũ mulier in fide fimbriã
tetigit. Ita i ꝓposito: de⁹ est q̃ sbam panis i corp⁹
xp̄i ꝯuertit: dũ sacerdos ṽba ꝓtulerit q̃ ad hoc ipe
istituit: nec in ṽbis causat virtutẽ aliquã q̃ vlteri⁹
effectiue ꝯcurrat ad panis ꝯuersionẽ: s3 ipse tanq̃
cã totalis ꝯuersionẽ illã pficit: dũ sacerdos hec ṽ
ba itime ꝓtulerit. ¶ Silr btũs matern⁹ suscitauit
mortuũ: dũ baculo bti Petri apl̄i cadauer tetigit
nõ vtiq3 p aliquã virtutẽ baculo inexñtẽ: s3 de⁹ vir
tute sua isinita mortuo vitã reddidit: dũ mr̃n⁹ ba
culo corp⁹ mortuũ tetigit. ¶ Btũs Petr⁹ vmbra
sanauit infirmos: vt in actib⁹ legit. Quis dicet vir
tutẽ effectiuã sanitatis fuisse in vmbra: q̃ nõ est res
aliq̃: s3 luminis p̃uatio cui nulla poterit cõpetere
actiuitas? Siq̃dẽ agere psupponit esse: ⁊ qđ nihil
est in natura: nõ est actiuitatis vllaten⁹ susceptiuũ
s3 de⁹ ipse ad ostẽdẽdũ fidei ṽitatẽ quã Petr⁹ p̄di-
cauit ad trãsitũ Petri infirmis ⁊ inualidis restituit
sanitatẽ. ¶ Sic serpẽs eneus p̄seruabat filios isrl̄
a morte: aspectũ morsi ꝯ venenatos: nõ p virtu-
tez in ere existẽtẽ. Putabãt hoc q̃dã idiote: ꝓpter
hoc serpẽtẽ pl⁹ debito venerãtes ⁊ idololatriã cõ
mittẽtes: ꝓpter qđ rex sctũs Ezechias eũ ꝯtriuit:
⁊ occasionẽ idololatrie sic remouit. iiij. Reg. xviij.
Sic in ꝓposito in verbis ꝯsecrationis nõ est virt⁹
aliq̃ supnaturalis: p quã actiue ꝯcurrãt ad effectũ
sacrãlẽ. i. panis in corp⁹ xp̄i trãsſbatiõnẽ. Sed xp̄s
ex pacto qđ cũ eccl̃ia spõsa sua pepigit: suo signo
assistẽs ꝯuersionẽ efficit: ⁊ iõ dr̃ signũ nedũ certũ:
s3 efficax: q2 infallibilr assistit xp̄s id efficiẽs. ¶ U
cã est ad cui⁹ esse seq̃t aliq̃d: ⁊ ad esset siue ꝓlatio-
nem ṽboꝝ debitã seq̃t p̃ntia corporis xp̄i p ꝯuer-
sionẽ panis in ip̃m: iõ dr̃ cã hui⁹ p̃ntie ⁊ ꝯuersio-
nis. Un̄ notat Olã. q. i q̃rti: q cũ cã dr̃ illud ad cu-
ius esse seq̃t aliud. Dupl̃r põt accipi illud ⁊ intelli
gi. Uno mõ qñ ad p̃ntiã alicui⁹ seq̃t aliđ esse ex na
tura rei siue naturalr. Alio mõ qñ ad esse vni⁹ seq̃
tur esse alteri⁹ ex sola volũtate alicui⁹: q̃uo dicim⁹
q act⁹ meritori⁹ est cã respectu p̄mij ex sola volũ-
tate diuina p̄miãte: ⁊ talis cã dr̃ cã sine q̃ nõ: ⁊ non
ea q̃ est cã p̄mo mõ. Nã in naturalib⁹ nõ ꝯtigit da
re cãm sine q̃ nõ respectu alicui⁹ effect⁹. s3 solũ in vo
lũtarijs. Sic ĝ ṽba ꝯsecratõis: ⁊ gñalr sacra noue
leg̃ sũt cã sine q̃ nõ effect⁹ sacr̃alis: hoc est gr̃e ac-
cidẽtalis vl̃ effect⁹ gratuiti: sicut in ꝓposito: ⁊ non
cause ꝓprie dicte ex natura rei. Et hoc sufficit ad
saluãdũ dicta magistri ⁊ alioꝝ sctõꝝ: dicẽtiũ sacr̃a
esse causas gr̃e: q2 de⁹ sic istituit q nõ ꝯferat gr̃a
accidẽtalis vel sbalis nisi positis sacr̃is: ⁊ eis positis
ꝯfert: ⁊ iõ sũt cã sine q̃ nõ: nec ꝓpter hoc opz pone
re virtutẽ aliquã supnaturalẽ: p quã sint cause il-
lo mõ: sed sufficit sola volũtaria institutio diuina.
Nõ ĝ sũt cause eo mõ q̃ ignis p virtutẽ caloris si-
bi inexñtis est cã calefactiõis passi debite applica
ti: neq3 ẽt sicut itellect⁹ est cã act⁹ fidei meritorij: ⁊
volũtas meritorie dilectiõis p charitatẽ supnatu
ralr isusã. Que isusa charitas ⁊ si fuerit hr̃⁹ sup-
naturalr isusus: naturalr tñ icitat actũ ea mediã-
te a potẽtia elicitũ i deũ tanq̃ i finẽ vltimũ. S3 ṽba
sũt tñ cã sine q̃ nõ ex volũtate diuina (vt dictũ est)
ꝯuersiõis ad eoꝝ ꝓlationẽ ltimã ꝯtit3. Recte sicut
ad actũ meritoriũ sequit itẽtio hit⁹ charitatis s3
mẽtẽ bti Aug. dicẽtis. Charitas meret augmẽtũ
sui. Nõ q̃dẽ q act⁹ ille meritori⁹ actiue causalr cõ
currat ad causandũ nouũ gradũ charitatis: q2 cha
ritas a solo deo creat ⁊ infundit: s3 ordiauit de⁹ q
quotiẽs q̃s elicit actũ meritoriũ: totiẽs ⁊ ipse itẽ
dere disposuit habitũ charitatis q̃ hui⁹ act⁹ causa-
le est p̄ncipiũ. Intẽdere dico p nouũ gradũ chari-
tatis de nouo a se creatũ: ⁊ priori habitui vnitũ: et
ꝓpter hoc ille act⁹ meritori⁹ dr̃ cã intẽsionis cha-
ritatis: ꝓ q̃uãto sine eo charitas nõ intẽderetur.
¶ X Silr nõ act⁹ meritorij dicũr esse cause btitudi
nis future: nõ ita q ipse causent effectiue btitudi-
nem: q̃ tãq̃ merces a solo deo ꝯfert: s3 q2 ex dei or-
dinatiõe ⁊ liberalitate placuit ipsi dare tñ bonũ i
futur⁹ vita elicientib⁹ tales actus in p̄nti vita. Sic
pr̃familias ꝯducẽs seruũ in vineã suaz ꝓ denario
diurno: expleto labore tribuit mercedem laboris:
quã nõ causat labor ex sua natura: s3 causare dr̃ ex
pactiõe ꝯducẽtis ⁊ ꝯducti: ꝓpt quã placuit seruo
tales labores pficere in ordie ad denariũ ꝓmissũ:
⁊ placuit ꝯducẽti dño dare denariũ i ordine ad⁹ la
bores tales exhibitos. ¶ Nec cuiq3 absonũ videa
tur ⁊ fictũ deũ in noua lege cũ fidelib⁹ hmõi pacta
celebrasse: cũ etiã i lege veteri silia fecisse legat. vñ
ait. Hoc pactũ meũ qđ obseruabitis iter me ⁊ vos
⁊ semẽ tuũ post te. Circũcidet oẽ masculinũ ex vo
bis. Et isra. Mascul⁹ cui⁹ caro p̄putij circũcisa nõ
fuerit: delebit aĩa illa de pp̄lo suo. Ubi a ꝯtrio sen-
su arguit. Si circuncisa fuerit saluabit. Et ex hoc
pacto statuto de⁹ huic circũcisioni assistit remittẽ
do origiale peccm̃: ⁊ causat gr̃az: q̃ mediũ est holez
pducẽdi ad salutẽ. Hec sũt de itẽtiõe doc. subtilis
⁊ Guill. olã: q̃ vr̃ rõnabiliora ⁊ itelligibiliora: q̃
sinta p̄oris opi. tenẽtis q ṽba ꝯsecratiua cõcurrũt
effectiue ad ꝯuersionẽ panis in corp⁹ xp̄i: p virtu-
tem supnaturalẽ ṽbis influxã: q2 etiã nec virt⁹ illa
influeret: nisi ex pactiõe diuina ipsam influẽte sa
cta cũ eccl̃ia. Dicere eñ opz deũ decreuisse totiẽs
velle hmõi virtutẽ supnaturalẽ ifundere q̃tiẽs sa
cerdos illa rite ꝓtulerit. Sicut ĝ ibi recurrit ad
pactũ q̃tũ ad ifluxũ hui⁹ ṽtutis i ṽba: ita rõnabili⁹
recurrit ad deũ i ip̃a ꝯuersiõe imediate: q̃ reqrit i-
finitã potẽtiã s3 opinionẽ oim. Ola ẽt saluari p̃nt
facili⁹: ⁊ euadi mlt̃e difficultates: ñ ponẽdo hmõi
ṽtutẽ i ṽbis q̃ ponẽdo: q̃re supfluitas hec vr̃ rese
cãda. Et opinio p̄mo recitata ⁊ vltio dclarata ser-
uãda. ¶ Y Preterea nec cogũt motiua alioꝝ. s. idu-
dicta. Nõ p̄mũ q̃ arguũt q alr ṽba nõ possent vere
dici forma sacr̃i cũ forme sit agere. Nã q̃uo verba
sint forma sacr̃i eucharistie dictũ est. s lec. xxxviij.
vbi ostẽsũ ẽ q nõ sũt forma sacr̃i eucharistie: s3 for
ma ꝯsecrõnis. Nec tñ forma ꝯsecrõnis ꝓpe accipiẽ
do ꝓ forma sbali vl̃ accñtali q̃ iformat sbiectũ cui⁹
est agere sic et ṽba sũt forme actis cui iherẽt: s3 sũt
forme metaphysice. vñ q2 ad sacr̃a reqrunt q̃dã si
gna sẽsibilia ⁊ ṽba: illđ qđ ẽ sẽsibile i sacr̃o vt lotio
in baptismate: vnctio in ꝯfirmatiõe ⁊c. dr̃ materia
sacrãlis: q2 magis materiale: ⁊ ṽba dr̃ forma:
q2 magis spũalia: ẽt q2 exp̄ssi⁹ signãt gr̃e sacr̃alis.
Hui⁹ aũt forme metaphysice nõ ẽ agere p aliquã
virtutẽ sibi inexistẽtẽ. Nec tñ oẽm actionẽ opz tol
lere a ṽbis. Cõcessum est eñ q sũt cause sine qua
nõ ita ꝯcedi põt: q agũt sicut causa sine qua non:
hoc est ad eoꝝ legitimã ꝓlationẽ sequit cõuersio
ex pactiõe diuina. Sicut ergo agũt ex pactione di
uina ꝓpter qđ ad eoꝝ esse. i. ꝓferri sequit ꝯuersio
nec aliter agit ignis calorẽ: nisi q ad ei⁹ p̄sentiam
incipit esse calor in ligno apposito: s3 hoc cõuenit
igni caloris sibi naturalr inexistẽtis: verbis ex pa
ctione dei suo signo assistẽtis. ¶ Neq3 secũdũ co-
git: sed magis est ad oppositũ: nam in hoc distin-
guit miraculũ ab operatione naturali: q2 in mira

Mat. ix.

Actu. v.

Umbra. b. petri sana bat infir. mos.

Num. xxi

Guil. olã

Augu.

Gen. xvij.

cuius proprie accepto solus deus operatur: et si quis q illud facit ad preces sanctorum nemo tamen dicit q precibus insit virtus supernaturalis effectiua eius qd petitur sicut nec fimbrie: nec vmbre Petri: vt dictum est. ¶ Z Sic tertium non concludit: quia admisso q sacramenta legis noue causent quod significant: vt concessum est: tanq causa sine qua non: non sequitur q causent per virtutem supernaturalem eis inexistentem: nec per hoc distinguunt ab omnibus sacramentis veteris legis: quia hoc etiam conuenit circumcisioni: et si non alys a circumcisione autem distinguuntur: quia conferunt maiorem gratiam: et quia aperiunt regnum celorum: quod non fecit circumcisio: siue hoc fecerint ex vi sacri. vel quod verius est: ex solutione debiti. ¶ Sunt et alie excellentie sacramentorum noue legis: super sacramenta veteris testamenti: vt q gratiam conferunt ex opere operato: non sic sacramenta veteris legis: excepta circumcisione: sed tantum ex deuotione vtentis sacro: et illa instituta sunt a deo immediate: quia a xpo in assumpta natura: ista vero a deo per angelos. vt vult Aug. ij. et iij. de tri. quasi per totum: et cetera de quibus dicendum non est per singula. ¶ Quartum etiam q multas sanctorum autoritates allegant: non est contra opi. quia nihil aliud habet ex omnibus autoritatibus inductis: nisi q ad prolationem verborum legitimam fit conuersio: propter qd verba dicuntur esse causa conuersionis modo supra exposito: et propter hoc dicunt operatiua et mutare creaturam: et species elementorum efficere corpus xpi et sanguinem: et esse actiua: et sermo operatiua: quia concurrit tamen causa sine qua non ad conuersionem que requirit in agente principali potentiam infinitam. Omnia ergo illa conueniunt verbis consecrationis per virtutem xpi assistentem: et hec omnia operantem: non per virtutem verbis insistentem: nec hoc haberi pot ex aliqua autoritatum allegatarum. Quo autem intellectu sacerdos dicatur his verbis consecrare: et corpus xpi et sanguinem conficere. satis late dictum est. S. lec. xiij. Et tantum de isto secundo principali diuisionis. S. lec. xxxviij.

¶ Lectio. xlviij. A

Expeditis his que respiciunt forme consecrationis integritatem effectum et efficaciam. Consequenter ingrediendum est de ipsius veritate et conuenientia: quantum ad singulos terminos ipsam integrantes eorumque significatione. Nam veritas propositionis ex eius significatione resultat: et significatio cuiuscumque complexionis: ex significatione suarum partium. Integratur autem forma consecrationis ex his quatuor terminis: hoc est corpus meum: vt habitum est S. lec. xxxviij. De primis duobus terminis. s. pronomine hoc: et verbo est maior est difficultas. Dubium enim videtur quid per pronomen hoc demonstretur: et quod tempus per copulam est importetur. Ex quibus tamen maxime dependet veritas orationis: nam cum pronomen hoc sit demonstratiuum positum respectu copule de presenti demonstrat aliquod presens in prospectu orationem proferentis vel apprehendentis. Uel ergo demonstrat panis substantiam quam celebrans manibus tenet aut species quas sensu percipit: aut corpus xpi quod fide cernit. Non prima duo quia tunc propositio esset falsa: quia nec panis substantia nec species sunt corpus meum. i. xpi. Nec propositio affirmatiua vera esse poterit: cuius extrema non supponunt pro eodem. Nec demonstrat tertium: s. corpus xpi: quia illud non est presens dum oratio profertur: sed incipit esse sub speciebus panis: quando oratio perfecte prolata est: et tunc oratio non est: ergo nec vera est. ¶ Similiter et copula est: aut importat tempus precise coexistens sue prolationi: et pro illo tempore non est ibi corpus xpi: aut tempus coexistens prolationi totius propositionis: sed nec pro illo tempore est ibi corpus christi: quia

Propositionis veritas ex eius resultat significatione.

non est sub speciebus panis ante conuersionem panis in ipsum: sed existente oratione nondum est conuersio. Aut importat instans conuersionis: sed illud non est presens: nec coexistit orationi vel eius parti: quia instans conuersionis est primum non esse orationis: vt dictum est lec. xlij. Sic ergo apparet dubietas et difficultas huius materie. ¶ De qua sunt diuerse opiniones: et plures modi soluendi eius nodum apud doc. Qui tamen possunt omnes reduci ad duas. ¶ B Prima tenet q dum hec verba proferuntur a sacerdote ministro xpi: per hoc nihil demonstratur: nam minister celebrans non profert illa verba significatiue: sed recitatiue tanq a christo dicta: non ergo intendit per pronomen hoc rem demonstrare: sed dumtaxat recitare facta christi que gessit et que verba dixit: dum corpus suum consecrauit: et consecratum discipulis suis vt manducarent tradidit: sicut cum dico. Christus dicit petro. Tu es petrus: per pronomen tu: non demonstrando personam cuiuscumque: sed dico xpm hanc propositionem dixisse. Tu es petrus. In qua propositione xpi: tu demonstratiue accipiebatur: sed in propositione quam ego profero: tu sicut ceteri eius termini: accipitur materialiter et non significatiue vel personaliter: et ita nihil demonstrat. Sic in proposito cum sacerdos dicit hoc est corpus meum: per hoc non demonstrat corpus xpi: nec aliquid aliud sed recitat xpm dixisse hanc propositionem: cum ipse consecrauit ac discipulis suis dedit. Et secundum hoc prefata oratio non est consecratiua vt significatiua veri vel falsi: sed data est nobis tanq signum vt cognoscamus: q illa oratione prolata a sacerdote corpus christi realiter sit presens per diuinum beneplacitum. ¶ Et videtur esse intentio domini Inn. de officio misse par. iij. c. lvj. et lx. ita dicentis Sane dici potest q per hoc sacerdos nihil demonstrat nec vtatur enunciatiue sed recitatiue. Sicut cum ait. Ego sum vitis vera. Ego sum lux mundi: et talia innumerabilia. Sic quidem loquens sacerdos. ego sum lux mundi: per ego non demonstrat se in propria persona: neque sic loquitur in persona xpi. Sed dicit xpm dixisse: ego sum lux mundi. Unde dum euangelium legitur in ecclesia semper premittitur: dixit iesus discipulis suis: ego sum lux mundi: aut simile: ita in proposito. ¶ C Hanc opinionem videtur etiam tenere glosa in capt. qui scelerate. de conse. distin. ij. vbi querit di. Solet queri: quid demonstretur per hoc pronomen hoc? Et sequitur. Ad hoc dico. per hanc dictionem hoc nihil demonstratur nam ipsam materialiter ponitur. ¶ Pro hac etiam opinione videntur sonare verba canonis precedentia et sequentia. Unde sacerdos volens consecrare: de xpo loquens ait: in sua non in persona christi. Qui pridie q pateretur accepit panem: gratias agens fregit: deditque discipulis suis: dicens. Accipite et manducate hoc est corpus meum. ¶ Et preterea q non loquatur in persona xpi: sed in persona sua referens facta et verba xpi: videtur ex verbis canonis que sequuntur formam consecrationis sanguinis: quibus de sanguine xpi dicitur. Qui pro multis effundetur. Constat autem q in posterum sanguis xpi non effundetur. Quia mora illum vltra non dominabitur: cum effundetur sit futuri temporis. Si loquitur significatiue: oratio erit falsa. Ideo probabile videtur q sacerdos dumtaxat recitatiue loquitur recitando verba xpi que ipse protulit dicens de sanguine suo: qui pro vobis et pro multis effundetur. Hanc opinionem Inno. et gloriose allegate doc. communiter non approbant. Et contra eam arguunt Alex. de ales par. iiij. q. xxxiij. et post eum s. Tho. et alij pluribus medijs: quorum duo magis ponderant. ¶ Primum: quia si verba illius forme acciperent materialiter: et non significatiue: tunc non applicarent ad materiam corporalem presentem in corpus xpi conuertendam: plus q quamcumque aliam: immo ad nullam: quia nullam significarent: et ita

Pronomen hoc quid demonstrat.

Inno.

Rom. vj.

per ipz nõ ɔficeret sacrm: qꝛ ƒm Aug. sup Jo. eo ꝙ verbũ accedit ad elemẽtũ fit sacrm. Nõ aũt accedũt ꝟba ad elemẽtũ: nisi significãdo ipm. ℂ Sedꝫ qꝛ ꝑ illã positionẽ nõ euadit difficultas̃ qõnis: qꝛ q̃uis sacerdos sic loq̃ndo nihil demõstret: tamen Christ⁹ qui his ꝟbis ɔsecrauit: aliq̃d in cena per ꝓnomẽ hoc: demõstrauit. Nõ eñ Christ⁹ ea recitatiue ꝓtulit quasi ab alio dicta: sed significatiue ꝛ indicatiue tã𝔮 a se ꝑmo ꝓlata. Et ideo hoc accipit demõstratiue: ꝛ ꝑ ɔñs aliq̃d demõstrat: ꝛ redit eadẽ difficultas q̃ pri⁹. Silr si Christ⁹ modo esset viator: ꝑilla ꝟba posset ɔsecrare: nõ recitatiue accepta: sꝫ significatiue.

[Reprobatur opin. Inno.]

ℂ D Sed volẽs sustinere opi. Inno. qui fuit vir magn⁹ papali autoritate: ꝛ scie diuie ꝛ humane ꝓfunditate facile rñderet ad rõnes. Nã ad ꝑmã dr̃et: ꝙ nõ obstãte ꝙ ꝟba ista materialr̃ accipiunt̃: nihilomin⁹ accedit ꝟbũ ad elemẽtũ vt fiat sacrm. Accedit ad elemẽtũ: non ꝙ materiã vel elemẽtũ: aut aliq̃d aliud demonstret: sed accedit per intẽtionẽ sacerdotis: verba illa ad elemẽtũ applicãtis. Intendit eñ sacerdos ꝑ ꝟba illa Christi q̃ recitat: materiã panis l ɔspectu suo existẽtẽ ɔsecrare. Cui recitatiõi assistit de⁹ ɔuertẽdo panẽ in corp⁹ Christi: ipm ɔñs saciẽdo spẽbus panis: vñ ƒm hoc ordinauit Christ⁹ ꝙ q̃cũ𝔮 sacerdos cũ intẽtiõe ɔsecrãdi sup materiã debitam sua ꝟba recitat: tũc ifallibilr̃ ꝛ efficaciter vult causare p̃ntiã sui corporis in vltimo instãti ꝓlatiõis.

[Augu.]

[Opi. Innocẽ. teneri ꝛ defẽdi an possit.]

Et ƒm hoc accedit ꝟbũ ad elemẽtũ: nõ tm̃ ex intẽtione ministri volẽtis per eoꝝ recitationẽ ɔsecrare: sꝫ etiã ex ordinatione Christi instituẽtis: vt ad eoꝝ legitimã recitationẽ: ꝓfat⁹ ɔsequat̃ effectus. Vñ si de⁹ instituisset vocẽ nõ significatiuã q̃cũ𝔮 ꝛ nobis incognitã: vt esset forma ɔsecrõnis: nihilomin⁹ ꝑ ltimã illi⁹ incognite vocis ꝓlationẽ: accederet ꝟbũ ad elemẽtũ vt fieret sacrm. Ne𝔮 eñ cõuenit ꝟbis esse formã sacralem ex eoꝝ significatione: sed ex Christi instõne. Vñ ꝟba nõ sũt effectiua rei sacri inq̃tũ vera vel nõ vera: significatiua vel nõ significatiua: sed inq̃tũ a Christo instituta tã𝔮 signa efficacia: ꝑpter assistẽtiã Christi ea sic instituẽtis. ℂ Ad scdm dr̃et cũ Inno. ꝙ Christ⁹ ꝑ illa in cena nõ ɔsecrauit. vt. s. tactũ est lect. xxxvj. vñ Christ⁹ dicẽs. Accipite ꝛ mãducate: hoc est corpus meũ. ꝑ hoc demõstrauit corp⁹ suũ iam p̃sens factũ spẽb⁹ panis quas manu tenebat: nõ ad ꝓlationẽ hoꝝ ꝟboꝝ: sed ex ɔsecratiõe añ hoꝝ ꝟboꝝ ꝓlationẽ a Christo facta: q̃ ƒm Inno. nõ ꝟbis: sed sua virtute diuina in cena ɔsecrauit. Cui ẽt Frãciscus Maronis ɔsentire vr̃ q̃tũ ad hoc ꝙ Christ⁹ sine ꝟbis ɔsecrauit. Cõsentit ꝛ Durãdus q̃tũ ad hoc: ꝙ ꝟba illa a sacerdote ꝓlata tenent̃ materialiter. Qđ etiã ꝓbabile reputat Rober. holkot ꝛ q̃dam alij. ℂ E Verũ ad illud qđ addit̃. Si Christ⁹ modo esset viator: his ꝟbis ɔsecrare posset in vltimo instãti ꝓlationis eorũdẽ: effectũ. s. trãssbãtionem causando: q̃ ꝓferret illa ꝟba nõ recitatiue: sꝫ significatiue. Et tũc stat difficultas qõ illa sit vera: hoc est corp⁹ meũ: sic significatiue a Christo ꝓlata. Difficili⁹ est rñdere. Silr̃ nõ vr̃ ꝙ Christ⁹ alia forma sit vsus q̃ ea quã discipulis suis tradidit. Nã ƒm san. Amb. sacerdos ɔsecrat in ꝟbis Christi. vñ ait lib. de sacrĩs. Cõsecratio q̃b⁹ ꝟbis ꝛ cui⁹ sermonib⁹ est? Rñdet. Dñi Jesu. Et sequit̃. Vbi sacrificiũ ɔficit̃: iam nõ suis sermonib⁹ sacerdos: sed vtit̃ sermonib⁹ Christi: ergo ƒmonib⁹ Christi hoc ɔficit̃ sacrm. Hec Ambro. Et hr̃ in. c. panis. ij. de cõse. di. ij. Sed si ꝟba accipiunt̃ materialr̃: iã nõ sunt ꝟba Christi qui ista ꝓtulit significatiue. Non eñ sũt eadẽ ꝟba q̃ nõ idẽ signt̃: ꝛ si voces forent silẽs. ℂ Itẽ forme sacrales sũt efficaces: qꝛ efficiũt qđ significãt. Si ẽ ꝟba accipiunt̃ materialr̃ ꝛ nõ significatiue: nihil significãt: non ergo efficiũt qđ significant. ℂ F Propter illa duo ꝛ silia: sꝫ solui possent: est alia opinio: ꝙ ꝟba illa accipiunt̃ nõ materialr̃ sed sig̃tiue: ꝛ ꝓferunt̃ a sacerdote nõ recitatiue: sed enũtiatiue. Nõ aũt in ꝑsona sacerdotis ea ꝓferẽtis: sed in ꝑsona Christi.

[Ambro.]

ℂ Sꝫ statim occurrit dubiũ: qũo sacerdos hec ꝟba nõ ꝓferat recitãdo facta ꝛ ꝟba Christi: cũ loq̃ns in ꝑsona sua: qui ꝑdie ꝛc. recitat acta q̃ Christ⁹ in hui⁹ sacri instõne gessit: in cui⁹ signũ Christũ exꝑmit in tertia ꝑsona cũ di. Qui. s. Christ⁹ ꝑdie q̃ pateret̃ accepit panẽ ꝛc. Et cũ ꝑuenit ad ꝟba Christi: vt indicet illa recitatiue dr̃e: ꝑmittit ꝟbũ di. ꝙ ꝟbũ restringit terminum a se trãsitiue rectũ ad suppõnem materialẽ. ℂ Ad qđ dĩm est ƒm hãc scdaꝫ opi. ꝙ sacerdos recitatiue loquit̃: recitãs act⁹ Christi: ꝛ etiã verba illa. Accipite ꝛ mãducate ex hoc oẽs. q̃ restringunt̃ ad suppõnẽ materialẽ: ꝑ verbũ dicens: qđ ꝑmittit̃ vs𝔮 ad ꝟba ɔsecrõnis: nã vs𝔮 ad illa loquit̃ in ꝑsona sua ꝓꝑa. Dũ aũt ꝓferẽda sũt ꝟba ɔsecratiõis: cessat loqui in ꝑsona sua: ꝛ assumit ꝑsonã Christi: tã𝔮 ei⁹ ꝓcurator aut vicari⁹ ad hoc officiũ per eũ institut⁹ ꝓferẽdo ꝟba illa: hoc est corp⁹ meũ: sig̃tiue sicut Christ⁹ ea ꝓferret: si in ꝑsona ꝓꝑia p̃ns loq̃ret̃: ꝛ sicut in cena vltima ea credit̃ ꝓtulisse. vñ sacerdos quasi distinctionẽ sine pausam faciens: post illa ꝟba. Fregit: dedit𝔮 discipulis suis dicẽs Accipite ꝛ mãducate ex hoc oẽs. q̃ recitatiue ꝓtulit in sua ꝑsona significatiue: quasi nouã orationẽ incipiẽs in ꝑsona Christi subiũgit. hoc est corpus meũ. ℂ G Sed tũc vidẽdũ quomodo ꝓpositio illa sit vera: ꝛ q̃d ꝑ hoc: demõstret̃: an demõstret̃ ad sensum qđ in ꝓspectu est: vl̃ ad intellectũ id quod ibi nondũ est: hoc est an demõstret̃ panis vel eius spẽs aut corpus Christi? ℂ Et q̃dem hic varij sunt modi doc. quos breuiter tãgendo percurrã: ꝛ postmodũ saluãdi veritatẽ magis clarũ ꝛ faciem aperiam.

[Attende varios dicẽdi mõs.]

Sunt qui dicũt ꝙ hoc demõstret panẽ: sed ꝟbum est: non capit̃ substãtiue: sed vt vꝫ tm̃. i. sig̃t vt sit sensus. Hoc est corpus meũ. i. panis significat corpus meũ. Et ita sacerdos ꝓferens hãc propõnem in ꝑsona Christi verum dicit. Verum si sic dicẽtes negent corpus Christi vere ꝛ realr̃ ɔtineri in sacro: ꝛ panem trãssbari in corp⁹ Christi: sed Christũ tm̃ figuratiue locutũ fuisse: cũ dixit. Accipite: hoc est corpus meũ ad instar hui⁹ locutiõis. Ego sum vitis vera ꝛc. corpus𝔮 Christi nõ esse in sacro nisi tã𝔮 in signo. Heretica est: ꝛ. s. lec. xxxix. satis reprobata. Ideo tan𝔮 fidei ac veritati ɔtraria refelẽda est ꝛ relinq̃nda. Alij vt Rich. de san. vict. in li. de trini. tenet ꝙ in hac orõne: hoc est corpus meum: est demõstratio mixta: partim ad sensum: partim ad intellectũ: vt sit sensus orõnis. Hoc est corp⁹ meũ: hoc. i. illud in qđ panis diuina virtute est trãsmutãdus: est corp⁹ meũ.

[Rich. de san. victo.]

Et ad illã ꝓpõnẽ videt̃ etiã declinare Rich. de media villa dist. viij. quarti. ꝙ hic est demõstratio partim ad sensũ: partim ad intellectũ: sic intelligẽdo ꝙ demõstrat̃ hic aliq̃d qđ est obiectũ sensus: ꝛ aliq̃d qđ est obiectuꝫ intellectus. primũ in obliquo. scdm in recto: vt sit sensus. Hoc. i. aliq̃d sub hac specie sensibili est corpus meũ. Et hoc verũ est nõ restringẽdo illud ad aliquã drñam tꝑis. Vñ sꝫ eũ ꝓnomẽ hoc supponit ꝓ illo qđ actu ɔtinet̃: vel de ꝓximo ɔtinebit̃ in futuro sub hac sensibili specie: q̃ disiũctiua vera est pro scda ei⁹ parte. Et ex hoc dicit ɔñr: ꝙ corp⁹ xp̃i esse sub sacro non est causa veritatis hui⁹ ꝓpositionis: hoc est corp⁹ meũ: sed corp⁹ Christi statim fore sub istis spẽbus est causa veritatis p̃fate locutiõis. Vñ sensus est: hoc est corp⁹ meũ. i. illud qđ statim erit p̃ns sub hac spẽ sensibili q̃ vr̃: est corp⁹ meũ: ꝛ hoc verũ est. ℂ H Fũdamentũ Richar. est: qꝛ cũ ƒm grãmaticos tꝑs non accidit nomini: ne𝔮 ꝓnomini qđ loco nois ponit̃ ꝓnomẽ vel nomen a parte subiecti positũ nõ restringit̃ ad aliquã tꝑis drñam: ꝛ ideo põt supponere ꝓ suo sig̃to qđ est: vl̃

[Fũdamẽtũ Rich.]

suit:vel erit sicut indifferēter sigt. Nec pōt dici inquit q restringat per vbū pn̄tis tpis ad supponēdū tm̄ ꝓ aliq̄ qd̄ pn̄s est: sicut cū dr̄ hō est alb⁹: terminꝰ homo nō restringit ad stādū ꝓ albis tm̄: sicut cū dr̄ hō alb⁹: qr restrictio nō fit nisi ꝑ restringens indistās.i.a parte eiusdē extremi positū. Sic ergo hoc demōstrat aliq̄d sub spē sensibili: siue nunc sit sub ea: siue fuerit: siue erit. Demōstrat ei sine restrictiōe tpali. Et equalet ꝓpōni disiūctiue diuersas tpis drias importāti.s.isti: hoc nō ptinet: ptētū fuit: vel ptinebit sub his spēb⁹ est corp⁹ meū. Et q̄tum capio illū doctorē vult dr̄e q licz copula vniat extrema ꝓ tpe ꝑ ipsaz importato: nō tn̄ restringit extrema ad supponēdū pro suis significatis tm̄ sibi ad tp̄s copule correspōdētib⁹: licz ꝓpō solū verificetur pro illis. Vn̄ pn̄r dr̄z q in ista homo viuit: homo supponit nō tm̄ pro hoib⁹ qui sunt in tpe pn̄ti: sed etiā ꝓ Adā ⁊ antixp̄o: lz illa ꝓpō solū verificet ꝓ hoib⁹ q̄ sunt. Sicut hic: hō currit hō irrestricte supponit tā ꝓ hoie currēte q̄ ꝓ sedente ac quiescēte: lz solū verificet ꝓ hoie currēte. Ito in ꝓposito hoc: demōstrat aliq̄d.s. corp⁹ Christi qd̄ nūc est vel erit sub spēb⁹: ⁊ illud qd̄ erit sub spēb⁹ panis: iam est corp⁹ Christi: ⁊ sic ꝓpō simplr̄ est vera.

Alexā. de alés.

¶ I Alex. de ales par. iiij. q. xxxiij. post aliorū reprobationē: dicit: q hec ōro: hoc est corp⁹ meū: est significatiua ⁊ opatiua: significatiua ex prima sui īpōne: opatiua ex forme sacralis instōne. Rōne q̄ est sigtiua hoc demōstrat signatū ꝑ signū. Rōne qua est opatiua insinuat aliq̄d in aliud ꝯuertēdū. Vn̄ est hic demōstratio signati ꝑ signū in signatū ꝯuertēdū. Signū est panis: signatū est corp⁹ xp̄i: in qd̄ panis est ꝯuertēd⁹: hoc ergo demōstrat ad intellectū corp⁹ xp̄i: qd̄ est signatū panis ꝯuertendi in ip̄m. Vn̄ sensus hui⁹: hoc est corp⁹ meū: est signatū hoc signo qd̄ est panis trāssubstantiād⁹ in corp⁹ meū est corp⁹ meū. Et sic p̄z q nō est idē dicere: hoc est corp⁹ meū: ⁊ corp⁹ meū est corp⁹ meū. Hec positio nō fauet heresi: q̄ dicit corp⁹ xp̄i tm̄ ꝑ panē significari: ⁊ ꝑ hoc illā esse verā: hoc est corp⁹ meū: qr panis sigt corp⁹ xp̄i. Nō em̄ dicit Alex. q hoc demonstret panē: sed significatū ꝑ panē. Nec dicit panē tm̄ sigre corp⁹ Christi: ita q nūq̄ ꝯuertat in corp⁹ Christi: sed dicit panē ꝯuertēdū esse in corp⁹ Christi: ⁊ hoc implicari in demōstratiōe per hoc. Nā hoc demōstrat corp⁹ xp̄i significatū per panē ꝯuertēdū in corp⁹ Christi.

Guill. antisiodo.

¶ Guill. antisiodoreñ. in summa sua di. q ꝓnomen hoc hz vagā demōstrationē. Vt sit sensus huius ōronis: hoc.i. existēs sub hac forma panis est corp⁹ meū. Vt cū dr̄: tu aperi: tu hz indeterminatā demōstrationē. Ille em̄ q̄ extra domū est dicit: tu api nesciēs quis sit int⁹: nihil determinate demōstrās ꝑ tu. Ita in ꝓposito: hoc demōstrat exn̄s sub forma illa nō determinādo illud particulr̄. ¶ Huic pōni vr̄ fauere Durā. di. q in ꝓposito sit demōstratio ad itellectū: nō q̄dē alicui⁹ indiuidui signati: sed solūmodo indiuidui vagi. vt sit sens⁹: hoc.i. ꝯtētū sub hoc.i. sub

Beatus Thomas

spēb⁹: loq̄ndo in gnali: nō in spāli de pane vl̄ corpore est corp⁹ meū. ¶ R Bea. Tho. par. iij. q. lxxviij. ar ti. v. ⁊ redit in idē: dicit q hec locutio: hoc est corp⁹ meū: resoluit in illā.i. ꝯtētū sub hoc: est corp⁹ meū. Cōtētum dicit idetermināte: nō determinādo ad panē: qr sic locutio esset falsa. Nec ad corp⁹ xp̄i: qr sic sigret q corp⁹ Christi esset corp⁹ christi. Et hec dicit est rō q̄re cū ꝓnoie hoc: nō ponit nomē a pte subiecti: ne.s. ei⁹ demōstratio ad aliquā certā spēz sbe determiaret: sz idetermiate demōstret ꝯtētū sub spēb⁹: qd̄ cōe est ⁊ sbe panis ⁊ corporis xp̄i: q̄ ambo successiue ꝯtinent sub spēb⁹ panis. ¶ Huic pōni etiā ꝯsonat Egi. theo. xlij. Itē glo. interlinearis Mat. vj. di. q est demōstratio ad sensū q̄si ad intellectū.i. tale. Hoc est corp⁹ meū.i. illud qd̄ sub illa spē visibili videt: est corp⁹ meū. Ad silitudinē q̄ dicerem⁹ viso angelo sub spē hūana: hoc est angelus. In glo. videt: nō dicit visionē corporalē: sz intellectualē.i. intelligit.

Sanc. Bonauen.

¶ Sā. Bonauē. in. iiij. dist. viij. post recitationē ⁊ reprobationē multarū opi. dicit: q hoc demōstrat sbām panis sub accidētib⁹ q̄ oculis ꝯspici pn̄t: q̄ est termin⁹ a quo ꝯuersiōis. (Est) vo: est opatiuū: ⁊ nō dicit inherētiā vel identitatē extremoꝝ: sz ꝯuersionē. Et hoc est spālr̄ in ista ōrone. Vn̄ cū dr̄ hoc est corp⁹ meū: nō significat q panis sit corp⁹: sed q ad ꝓlationē hui⁹ vbi panis: trāsit in corp⁹. Valet ergo est tm̄.i. trāsit vel ꝯuertit. ¶ Illa opinio differt a priorib⁹ in duob⁹. Prio: qr dicit q hoc nō demōstrat corp⁹ christi: sz panis sbaz sub accidētib⁹ oculis apparētib⁹. Scd̄o dicit: q est: nō accipit substātiue: vt dicit rei existētiā: sed ꝯuersiue: vt iportat ꝯuersionē alicui⁹ in aliq̄d: vn̄ valet tm̄.i. trāsit vel ꝯuertit. ¶ Oppositū vtriusq dicūt alie opi.s. q hoc demōstrat corp⁹ Christi: et accipit est substātiue. ¶ L Oēs ergo p̄dicte opi. p̄ter Innocētiū in hoc ꝯcordāt. Primū q hec ōro: hoc est corp⁹ meū: nō accipit materialr̄ sed significatiue: eo modo quo Christ⁹ ꝓtulit dū ꝑ eā in cena cōsecrauit. Quia eadē forma: quā nobis tradidit: etiā ipse ꝯsecrauit. Nō aūt esset eadē forma si per nos ꝓlata caperet materialr̄: cū forma Christi q̄ ꝓtulit eā capit significatiue. ¶ Scd̄m: qr oratio illa est ꝯuersiua. Per eā ei panis ꝯuertit in corp⁹ xp̄i. Et ideo sigt̄ bit terminū a quo ꝯuersionis q̄ est panis: ⁊ terminū ad quē q̄ est corp⁹ Christi. Et iō nō pōt esse synonyma isti: corp⁹ meū est corp⁹ meū: q̄ nō est ꝯuersiua: ⁊ tm̄ sigt terminū ad quē. Nec importat ꝯuersionē. ¶ Tertiū: q ōro illa q̄ est forma ꝯsecratiōis est ōro vera: qr in sacro veritatis non dz esse aliqua falsitas. Laborant aūt opi. quō illa tria inueniant in hac ōrone: hoc est corp⁹ meum. Videt em̄ difficile saluare q est vera ⁊ simul conuersiua. Nā qr vera: necesse est extrema vniri: hoc est supponere ꝓ eodē: siue (vt alij dicūt) esse idem. Cū aūt p̄dicatū.s. corp⁹ supponit ꝓ corpore xp̄i: in cui⁹ ꝑsona sacerdos loquit: necesse est subiectū.s. hoc ꝓ eodē corpore supponere: ⁊ ita nō pro pane: qd̄ si est: valebit illā: corp⁹ meū est corp⁹ meū: ⁊ ita nō erit ꝯuersiua. ¶ Hāc difficultatē facilr̄ vr̄ euadere S. Bonauē. qr dicit quo ad p̄mū q hec est vera: ⁊ extrema supponūt ꝓ eodē: sed non ꝓ corpore Christi: sed ꝓ pane. Hoc em̄ qd̄ est subiectū: demōstrat panē. Et p̄dicatū nō est corp⁹ meū: sed hoc totum: ens qd̄ ꝯuertit in corp⁹ meū. Nā est: vz tm̄.i. trāsit vel ꝯuertit. Et ita ad illā vocalē: hoc est corpus meū: correspōdet illa mētalis: hic panis ꝯuertit in corp⁹ meū: vt p̄z in resoluēdo. Hoc aūt p̄dicatū supponit ꝓ pane: ⁊ ꝯnotat ei⁹ ꝯuersionē in corp⁹ Christi. Sed qr dr̄e q est: valet tm̄.i. trāsit vel conuertit: videt oino volūtariū. Nec aliq̄ grāmaticorum sic imposuerūt. Nec ostēdi pōt per quē theologū data sit sibi hec significatio: ideo ea faciliu

Alexā.

te respuit q̄ acceptat: vn̄ Alex. q. xxxiij. mē. iij. ar. ij. §. ij. lz hec ōro: hoc est corp⁹ meū. indēt sit opatiua: virtute sibi collata a domino instituēte hoc sacramentum: non propter hoc subtracta est sibi ꝓpria significatio quam habet ex impositione: neq secundum se totam: neq secundum partem ipsius aliquam. Unde quod dico est: quod dico corpus: quod dico meum: proprias retinent significationes: ⁊ modos essentiales significandi hic sicut alibi. Hec ille. ¶ M Ea propter omnes alij opinantes predicti: dicunt q est significatiue est substantiuum. Et quantum ad predictam difficultatem soluendā: satis in hac sententia concordant: lz verbis non eisdem: q p̄dicatū huius orationis: hoc est corpus meū: est corpus meū: quod supponit ꝓ corpore Christi: subiectū vo hoc: demōstrat ꝯtentum sub spēbus panis visui presentibus in instāti ꝯuersiōis: si illud est corpus xp̄i. Ita q hoc dno

demōstret.s.corp⁹ xp̄i nondū p̄ns ad intellectū:et panē aut species eius p̄sentes ad sensum. Qḋ sic pōt declarari. Nā p̄nomē ponit̄ loco nominis: et nō tm̄ loco noīs absoluti: sed etiā cōnotatiui. Et si est demōstratiuū: demōstrat illud ⁊ sub ea habitudine qua nomē loco cui⁹ ponit̄: significat. Vn̄ non solum demōstrat absolute rē aliquā: sȝ pōt demōstrare ipsam cū oīb⁹ circūstātijs: qb⁹ significari potest p̄ nomē: siue incōplexū siue cōplexū. Siqdē p̄nomē demōstratiuū nō est significatiuū: nisi ex intētiōe p̄ferētis. Nō eīm institutū est primaria institutiōe ad significādū aliqd determinate: sȝ ad significādū qḋcūq̧ p̄ quo p̄ferēs eo voluerit vti. Ideo pōt poni loco cuiuscūq̧ noīs absoluti p̄prij vel cōnotatiui iposīti vł imponēdi: simplicis vel ꝯplexi. Sic i. p̄posito p̄nomē hoc: demōstrat corp⁹ xp̄i ad intellectū: nō absolute: sȝ ꝯnotat panē p̄ntem sub sp̄ēbus sensibilib⁹ in p̄spectu existētib⁹ ꝯuertēdū in corp⁹ ip̄ȝ. Est eīm in p̄tāte demōstrātis rē sic vł aliter demōstrare: ⁊ ita p̄ isto vel alio noīe ponere vn̄ nomē loco cui⁹ ponit̄ p̄nomē hoc: est illud ꝯplexū: hoc est ens vel aliqd in qḋ panis sub illis accidētibus ꝯuertēd⁹ est. Et hoc cōplexū supponit p̄ corpe xp̄i: ⁊ ꝯnotat panē sub illis specib⁹ eiusq̧ cōuersionē. Hoc ergo demōstrat ad intellectū illḋ p̄ quo supponit. s. corp⁹ xp̄i: ⁊ demōstrat ad sensum panē ⁊ sp̄ēs quē vel q̄s cōnotat. Et sic itellecta oṙo simplr̄ est vera: siue est: importat ip̄a p̄latiōis sue p̄cise siue p̄latiōis toti⁹ oṙonis: siue instās cōuersiōis: qꝛ p̄ quolibet illo t̄p̄e: ⁊ instāti hoc in qḋ conuertēdus est panis: est corpus xp̄i. Illud eīm in qḋ cōuertēdus est panis: est corp⁹ xp̄i ante p̄lationeȝ hui⁹ oṙonis: sub p̄latiōe: ⁊ post p̄lationē. Sic ergo p̄ȝ v̄itas oṙonis. Patet etiā ꝙ est cōuersiua: quia importat vtrūq̧ terminū ꝯuersionis: immo ⁊ ip̄aȝ cōuersionē: nō tm̄ eodē modo significādi: sȝ terminū ad quē substractiue: terminū a quo ⁊ cōuersionē formaliter seu cōnotatiue. Patet etiā ꝙ nō est idē dicere. Hoc est corp⁹ meū: ⁊ corp⁹ meū est corpus meū: qꝛ lȝ extrema vtrīq̧ supponāt p̄ eodeȝ scȝ corpe xp̄i: nō tm̄ ꝯnotāt idē vt declaratū est. Et ita videt̄ ꝙ q̄libet dictarū opinionū possit saluari: lȝ vna magis p̄prie loquat̄ q̄ alia. ¶ N. Et lȝ sic videat̄ difficultas euacuata quātū ad demōstratiōnē p̄nois hoc: tn̄ adhuc latet maior difficultas: p̄ quā adhuc v̄itas forme poterit impugnari: ⁊ est hec. Forma consecratiōis in oī casu possibili est efficax: p̄lata a sacerdote: debita intētiōe sup̄ materiā cōgruā. Ponat̄ igit̄ casus: ꝙ corp⁹ xp̄i nullibi sit ante ꝯsecrationē: nec i celo: nec alibi i sacro: qḋ est possibile. Celebrat sacerdos. Ad p̄lationē sōre in vltimo p̄latiōis v̄boꝝ incipit esse corp⁹ xp̄i de nouo sub speciebus panis. De nouo dico: tn̄ post priorē existētiā interruptā in casu. Accidit eīm conuersioni ꝙ corp⁹ xp̄i sit ante cōuersionē in naturali cōsistētia vt habitū est supra lec. p̄ima. Illo ergo casu posito: p̄cederet ratio in principio huius lectiōis facta qꝛ lȝ hoc demōstrat corp⁹ xp̄i in qḋ cōuertēdus est panis: ⁊ ita illud qḋ p̄dicatū significat: tn̄ nec ipsum: nec p̄dicatuȝ supponit respectu huius copule est: qꝛ siue dicat t̄p̄s sue p̄latiōis: siue p̄lationis toti⁹ p̄positionis p̄ illo nō est corp⁹ xp̄i. Nec pōt dicere instās cōuersionis: qꝛ illud nō est cū p̄latiōe p̄positionis. Est eīm primū nō eē p̄positionis p̄ quo. p̄posito nō est: sȝ immediate añ hoc fuit. Itaq̧ cū illud instās nō sit p̄ns nec simul cū oratiōe: nō pōt importari p̄ v̄bū est p̄ntis t̄pis. Sic ergo residebit maior difficultas in significatione copule est: q̄ demōstratiōe p̄nois hoc. ¶ O Circa hoc laborauerūt Sco. ⁊ Ockā: nescio si alter eoꝝ satisfecerit curioso lectori. Guil. ockā huius occasione inuestigat qñ p̄positio vocalis sit vera: an in principio p̄latiōis: medio vł in fine. q. q̄tlī. q. vii. ⁊ xxx. quotli. q. xj. Et posset q̄ri qñ p̄positio vocalis dicit̄ esse ⁊ ¶ Pro quo breuiter aduerti pōt: ꝙ p̄ alio t̄p̄e p̄positio vocalis est: ⁊ p̄ alio vera est s̄m quosdā. Et qꝛ dici nō pōt ꝙ p̄positio vocalis nunq̧ est. Nec pōt dici esse qñ oēs p̄tes sue simul sunt: qꝛ ille cū sibi succedāt: nunq̧ simł sunt. Nec dici pōt ꝙ est qñ nulla p̄tiū ei⁹ est. Relinquit̄ ergo ꝙ tūc est: qñ aliqua partiū ei⁹ est: sit prima: sit media: sit vltima: qꝛ non est maior ratio de vna q̄ de alia. Est ergo p̄ toto t̄p̄e p̄latiōis sue: ⁊ p̄ qualibet eius parte. ¶ Et nota vocabulū p̄s: qꝛ null⁹ terminus dicit̄ p̄s p̄positiōis: nisi cōiūgat̄ alijs cū qb⁹ cōstituit p̄positionē. Propositio aūt tūc ē vera: qñ significat sic esse sicut est in re: si fuerit de p̄nti: de inesse ⁊ affirmatiua: nō aūt significat: qñ sibi mētalis correspōdet: qꝛ vocalē p̄positionē significare: nihil aliud est q̄ eā instrumētaliter inmutare siue mouere cognitiuā ad ꝯcipiēdū p̄positionē mētalē. Illa aūt solū cōcipit̄ in fine p̄positiōis vocalis qꝛ audiēs. Hoc est corp⁹: ignorat an dictur⁹ sit p̄ferēs asini: aut hoīs: aut meū: iō nō format mētaleȝ ante cōpletā p̄lationē toti⁹ vocalis. Est ergo vocalis vera: qñ ꝯplete p̄lata est: ⁊ tūc nō est. Qñ aūt p̄lata est cōplete: tūc sub specieb⁹ panis est verū corpus xp̄i. Et ita illa. Hoc est corp⁹ meū: demonstrādo cōtētū sub specieb⁹. s. corp⁹ xp̄i simpliciter vera est: qꝛ qñ significat p̄positionaliter: tūc sic est sicut significat: qꝛ tm̄ in fine p̄latiōis sue p̄positionaliter significat. Siqdē mētalis semp̄ sua vera est qꝛ nō format̄ añ cōpletā p̄lationē vocalis. ¶ P Sȝ q̄uis hec imaginatio sit subtilis: nō tn̄ videt̄ satisfacere. qꝛ esto ꝙ mētalis formet̄ vocali p̄fecte formata tn̄ copula mētalis non importat t̄p̄e p̄ quo mētalis cōcipit̄: sȝ magis t̄p̄s p̄ quo vocalis profertur. Vn̄ posito casu ꝙ angel⁹ aesset p̄cise t̄p̄e p̄lationis hmōi: angel⁹ est: ⁊ non vltra tūq hec esset vera a est. Et si in mētali q̄ format̄ ad prolationeȝ vocalis est: importat tēp⁹ ꝯceptiōis mētalis ip̄a esset falsa: qꝛ qñ mētalis est: a nō est vt ponit casus. Oportet ergo ꝙ copula mētalis vocali correspondētis importet idem t̄p̄s qḋ copula vocalis alias nō essent synonime. Et iō in priori casu quo corp⁹ xp̄i p̄ hāc ꝯuersionē de nouo incipiet esse. Illa hoc est corp⁹ meū si est importet t̄p̄s sue p̄lationis nō esset vera: etiā in vltimo instāti sue p̄latiōis: neq̧ mētalis sibi correspōdēs: lȝ pro illo vltimo instāti corpus xp̄i contineret̄ sub specieb⁹ panis: eo ꝙ est nō importaret illud instās. Etiā videt̄ satis inusitatū dicere ꝙ p̄positio est vera qñ nō est. Nec videt̄ ꝙ verū ⁊ falsum apte p̄dicati ampliāt subiectū ad p̄teritū. Ideo pōt p̄babiliter dici ꝙ p̄positio vocalis est vera qñ est: ⁊ nō qñ nō est. Cōsequēter etiā ꝙ mētalis correspōdēs vocali: est simul cū vocali in fieri: lȝ nō inesse. Ita ꝙ mētalis ēt successiue format̄ sicut vocalis subiectū mētale ad p̄lationem subiecti vocalis: copula ad p̄lationē copule vocalis p̄dicatū ad p̄dicatū lȝ mētalis maneat desinēte vocali. Manēt eīm p̄tes mētalis: simul nō sic vocalis. Cōsequēter dr̄ ꝙ vocalis tūc vera est: qñ res ita se habēt sicut ip̄sa significat vel significaret si aliq̄s eā apprehēderet ⁊ ei⁹ mētalē formaret: vnde si q̄s dicat: de⁹ est: vera est etiā si null⁹ eā apprehēdit. Sicut etiā euāgeliū in libro scriptuȝ verū est: etiā dū null⁹ ip̄m app̄hēdit. Significat aūt vocalis qñ est: tūc eīm mouet ad formādū mentalē p̄ partes: ⁊ nō qñ esse desijt. Verū in hoc nō stat pondus presentis disputationis: sed in hoc soluȝ qḋ tempus importat copula est: in p̄dicta p̄positione qꝛ si precise importat tēpus sue p̄lationis: vel etiaȝ p̄latiōis totius oṙonis: hoc est corp⁹ meū: adequate: indubie in casu illo est falsa: q̄cquid etiā demōstret̄ p̄ p̄nomē hoc: qꝛ p̄dicatū corp⁹ meū: nō supponit: cū pro toto tēpore p̄lationis: nō sit corpus christi s̄m casum. ¶ Q Idcirco notandum ꝙ est: in dicta oratione qꝛ presentis temporis tēpus pre

Propositio vocalis qñ dicat̄ esse.

Propositio qñ dicat̄ vera.

Questio. Rn̄sio ad q̄stionē.

sens importat. Cū aūt phs tps sit diuisibile (q: nō pono instātia indiuisibilia) dubitari pōt quāto tēpore possim⁹ vti p tpe phti. Ad qđ dicēdū tāto: quāto placet ita tñ q includat phs nūc. Uñ possumus vti p tpe presenti: hora phti: die psenti: mēse phti: anno presenti: hoc est hora includēte phs nūc: die includēte phs nūc ꝛ sic de alijs. Cū aūt aliquo tēporis spacio vtimur p phti. (exēpli causa presenti die.) quicqd est p aliqua pte hodierne diei: phs dicit esse illa die siue hodie: ꝛ ita esse. Quātus ergo est: dicit tps psens: est tñ in bñplacito pferētis: quanto tpe velit vti p phti: an magno: paruo: vel instāti sⁱponeret. Et sm hoc variant ppositiōes in veritate ꝛ falsitate. ℭ R Per hoc ad ppositū. Dico q in illa hoc est corp⁹ meū: hoc demonstrat corpus xpi: in qđ cōuertēdus est panis speciebus visibilibus subiect⁹: vt dictū est. Et significat phs tps includēs plationē hui⁹ vocalis cū instāti terminātē ipsum: qđ est primū instās nō esse eius: qđ est instās cōuersiōis: vt valeat tantum hec oratio: hoc est corp⁹ meū. i. hoc cōtētū in qđ cōuertēdus est panis ꝛc. in aliqua pte tēporis includētis plationē: ꝛ instās terminās: est corp⁹ meū. Et hoc est verū: etiā si de nouo corpus xpi inciperet esse simpliciter in instāti cōuersiōis. Nā de eo verū est dicere qđ est: q: est cōtētū sub specieb⁹ in primo non esse plationis vboꝝ: qđ ex suppositiōe est pars tēporis presentis importati p est. Et hāc respōsionē tāgit Sco. in. iiij. di. viij. q. ij. post tredecim ɔclusiones: quas ponit ad inuestigādū qñ ppositio sit vera: quid importet verbū est: ꝛ qđ demōstret pronomē hoc. Tandē declinat ad hoc q est importat tēpus sm intētionē exprimētis: ꝛ quātū est in se: ꝛ in quantū est minister dei: q̄ orationi assistit sm intētionē quā habere debet minister ad faciēdū quod sic intēdit. Hec aūt est: vt tota oratio referat ad vltimum instās plationis ipsius orationis: siue hoc sit ex vtute sermonis: siue ex determinatiōe pferētis ꝛ hoc nō tm̄ in se: sȝ in ordine ad principale agens assistēs ad agēdū. ℭ Et p hoc ad rōnē in principio huius lectiōis factā dicit: q pnomem hoc demōstrat ad intellectū corp⁹ xpi: p quo ꝛ supponit. Et demōstrat ad sensum substātiā panis ꝛ species: quas cōnotat: vt dictū est. Et licet corp⁹ xpi nō sit phs dum oratio pfert: sufficit q sit presens in tempore presenti qđ p copulā est: importat. Est eñ importat totū tps includēs temp⁹ plationis: ꝛ instās cōuersionis tanq̄ presens: ex itētiōe quā habere dȝ pferens sacerdos: ꝛ ita erit simpliciter vera. ℭ S Uerū quicqd sit de hac disputatiōe logica: hoc tenendū est: q hec oratio nō est forma sacrālis vt vera: sed vt tale signū pcedēs forte tpe: vel ad min⁹ natura: suam veritatē. i. ɔuersionē p quā ppositio est vera. Et nec vt vera: nec vt falsa est cōuersiua: sȝ vt sic tanq̄ dispositio puta a deo instituta ad effectū sacrālē: cui dñs ex pacto assistit ad causandū talē effectū in termino sue plationis: siue significet hoc: siue aliud: siue vera: siue falsa. Nō itaq̄ necesse est ministro de ei⁹ veritate disputare. Sufficit ei intēdere pferre hāc orōnē eo mō ꝛ fine: quo xps instituit eā pferēdā. Et hec est intētio debita: quā habere debet actualiter vel habitualiter: vt declaratum est lec. vi. qua existēte: ꝛ ipso orationē vocaliter distincte pferēte: assistit de⁹ ad pficiēdū effectum: etiā si sacerdos ipsa verba tanq̄ imperitus latini idiomatis nō intelligeret: aut actu ad eoꝝ significationē nō attēderet. Nec cautū est celebrāti in hora ɔsecrationis secū disputare ac solicite intēdere qđ p pnomē demōstret: sȝ attēdat vt vba integre pferat: velitq̄ hoc fieri ad vboꝝ a se platorum expressionē: qđ xps instituit: ꝛ ecclesia credit. ℭ T Ostensa nūc vtcūq̄ veritate huius orationis: hoc est corpus meū: q̄ est forma cōsecrationis. Etiā paulului addēdū est de eius cōgruitate: quantum ad singulos terminos in ea positos. Cōgruitate nō dico grāmaticali: q̄ manifesta est: sed vboꝝ in ea ordinatoꝝ aptitudine ꝛ cōuenientia ad rē ipsam que ibi significat ꝛ agit. Posset eñ alicui videri vt arguēdo recitat doctor irrefragabilis. parte. iiij. q. xxxiij. mē. iij. ar. ij. q inepte poneret hoc pnomen hoc: p subiecto: qđ sȝ vim vocabuli demōstrat id qđ est in pspectu pferētis: nil aūt tale: nec panis: nec species (siquidē hec tm̄ sunt presentia in pspectu proferētis) nihil hoꝝ est corp⁹ xpi. Ideo ponēdū erat aliud subiectū expresse importās idē cū predicato: vt ab oib⁹ audiētibus ꝛ pferentib⁹ statim deprehēderet eius veritas. ℭ Item q: forma ista cōuersiua: qua trāssubstātiat panis in corp⁹ xpi: que fit platiōe facta: in ipsaq̄ vtus infinita: p quā creata sunt oia: opat: quodammodo creās sub his specieb⁹ corp⁹ xpi quantū ad nouā eius presentiā. Opera aūt creatiōis p verbū fiat imperatiui modi exprimunt: vt est illud. Fiat lux: fiat arida ꝛc. Cōueniētius fuisset ponere vbū trāsitionē ꝛ pductionē sub tpe futuro ꝛ modo imperatiuo importās: vt fiat: vel cōuertat: aut simile: q̄ vbū est: quod est substātiuū importās subsistētiaȝ rei: nō trāsitionē ꝛ hoc indicatiue sub tpe presenti. ℭ Itē in ceteris sacrorum formis ponit vbū importans operationē ministri circa materiā sacri: vt baptizo: cōfirmo: inungo: absoluo. Ideo ꝛ hic poni deberet hmōi vbū: vt cōficio vel reficio: vt sic exprimeretur nō solū operatio dei inuisibiliter operātis: sȝ etiā ministri visibiliter circa materiā aliqd agentis. Preterea cū hoc sacro reficit aia tanq̄ cibo vite: ꝛ caro magis cōuenit cibo ꝛ refectiōi: q̄ corpus quod ossa includit: magis erat dicēdum: hoc est caro mea. Uñ ꝛ dñs ait. Caro mea vere est cib⁹ Et panis cui⁹ ptes sunt eiusdē rationis: expressiue significat carnē christi homogeneā: q̄ corp⁹ quod habet partes similes ꝛ dissimiles. Unde ꝛ christ⁹. Panis quē ego dabo caro mea est p mundi vita. Caro dicit: nō corp⁹. Itē trāssubstātiatio sm rōnē nominis: dicit substātiā mutatā in substātiā: ideo magis dicēdū fuit: hoc est substātia mea. Preterea magis dicēdū erat corp⁹ xpi: q̄ meū: q: pferūtur a sacerdote loquente de xpo in tertia psona. Qui pridie q̄ pateretur accepit. benedixit: ꝛ fregit. Uel si relatio fit ad xpm: magis dicēdū fuisset: hoc est corpus eius. ℭ Item licet xps dixit discipulis. In nomine meo demonia eiciēt: tñ discipuli eiciētes dixerūt in noie xpi: sicut Paulus dixit spiritui phytonisse. Precipio tibi in noie iesu xpi exire ab ea. Et Petr⁹ Act. iij. In nomine Jesu Christi Nazareni surge: ꝛ ambula. Dicēdo etiā corp⁹ xpi: ois dubietas tolleret: ꝛ error simpliciū dubitantium vel putātium sacerdotē loqui in psona sua. ℭ U Ad cōgruitatis ostensionē: ꝛ obiectoꝝ solutionē notat sanct⁹ Bona. post Alex. di. viij. quarti. q. vij. q hec oratio singulariter significatiua est iter oēs orationes. Nā alie orationes tantū sunt indicatiue veritatis existētie eius qđ significāt. Hec autē qđ significat efficit ꝛ operat. Nec solū est oratio hec singularis cōparādo ad alias communes locutiones: sȝ etiam singularis cōparando ad alias formas sacramētales: sicut ꝛ hoc sacrm nō solum oim alioꝝ dignissimū est: sȝ ꝛ supermirabile ꝛ singularissimū. Unde sicut sex notant hoc venerabili sacro singularia: ita eadē singulariter oportuit per eius formā designari. Primū est mirabilis illa cōuersio panis in corp⁹ xpi: cuius cōuersionis mira singularitas i superiorib⁹ exposita est: ideo oratio que dicit forma huius sacramēti: nedū est significatiua: sed operatiua. Efficit eñ qđ significat tanq̄ cā sine qua nō: vt. s. lec. xlvij. dictum est. ℭ Secundū: q operatio illa siue cōuersio ad successiuā orationis prolationē facta: nō est successiua: sed instantanea. ℭ Tertium: q nō est operatio

Marginal notes: Scotus. — Gene. i. — Joan. vi. — Mar. viii. — Act. xvi. — Act. iij. — Sanctus Bona. — Sex singularia notant in hoc venerabili sacramēto.

sine productio alicui⁹ rei noue. vel nō existētis: sꝫ terminus eius est ens actu cōpletū: substātialiter nō mutatum. ¶ Quartū: ꝙ cōuersio illa terminat ad illud ens: scꝫ corp⁹ xp̄i: vt est signū alteri⁹: videlicet corporis xp̄i mystici: ecclesie scꝫ fideliū q̄ est corpus capitis christi ſm apostolū. Dedit illū caput supra omnē ecclesiam q̄ est corp⁹ ei⁹. ¶ Quintum: ꝙ hec cōuersio fit virtute ṽbi increati: nō tñ sine ministro sacerdote ṽba certa sup materiā certā cū intētiōe debita proferēte. ¶ Sextū: ꝙ sacerdos nullā operationē habet p̄ter ṽboꝝ ꝓlationē circa materiā cōuertēdā. Siq̄dē ad effectū ꝯuersionis nō requirit ꝙ sacerdos materiā: scꝫ panē ⁊ species tāgat: leuet: frāgat: aut dispēset. Sine oībus his sola ṽboꝝ ꝓlatiōe: cū intētiōe cōsecrādi. fit cōuersio etiā si nec tāgat: dispēset: frāgat: aut sumat. Nō sic in alijs sacramētis. In baptismate nō sufficit ꝓlatio ṽboꝝ sup pueꝝ ⁊ aquā: sꝫ requirit lotio in aqua: q̄ est operatio sacerdotis baptizātis. Et in cōfirmatiōe vnctio in fronte cōfirmādi: q̄ similiter est opatio ep̄i ꝯfirmatoris: sine q̄bus nihil efficiūt ṽba. ¶ Et hec sex subtiliter ⁊ aptissime designant p quatuor ṽba forme. Nā qꝛ forma est operatiua: p subiectū eius significari oportuit ⁊ ꝯuersum: ⁊ illud in qḋ erat ꝯuertēdū siue cōuersio: naꝫ si designaret operatio sine eo qḋ cōuersia fit non esset vera oratio. Et cū illud importat p predicatū oportuit illud designari ⁊ p subiectū. Sꝫ illa duo in subiecto p terminū simplicē vnū tm̄ modū significandi habentē: fieri nō potuit: qꝛ vno modo significāda nō erāt. Nec apto in breui forma verboꝝ: quā oportuit distincte ꝓferre poneret ex multis terminis ꝯplexū. Ideo aptissime positū est pronomē demōstratiuū hoc: qḋ vnicū in voce ad intētionē debita ꝓferētis haberet duplicē demōstrationem ad sensum ⁊ ad intellectū. Ad sensum demonstraret panis substātiā sub visibilib⁹ specieb⁹ presentem cōuertēdam. Et ad intellectū: corp⁹ xp̄i nōdū p̄ns tanq̄ hui⁹ ꝯuersiōis terminū. Pro isto supponēdo: alr̄ cōnotādo: qḋ sic aptissime fit p ꝓnomen demōstratiuū: qḋ ex primeua institutione hꝫ demōstrare ad intentionē ministri cōficiētis. Nec oportuit illā significationē patere oīb⁹ idiotis: cū secretissimū est hui⁹ sacri mysteriū: vt vult Diony. inde ecclesiastica hierarchia Neq̄ ab intellectu significatiōis orōnis depēdet ṽtus cōsecrationis vt dictū est. Hec quo ad ꝓnomē hoc. ¶ Qꝛ ēt terminus huius cōuersiōis: q̄ principaliter in oratione significat: est actu ens nō mutatū substantialiter: nō debuit poni verbū mutatione ei⁹ importās puta fieri: sicut dicim⁹ ex aere aquā fieri: vbi importatur substātialis mutatio termini: qꝛ ꝓductio aque simpliciter p ṽbū fieri: sꝫ debuit poni p verbum essendi vt significaret cōuersio esse sine mutatione termini. Et q̄m cōuersio illa fit nō successiue sꝫ instātanee: vbi simul est fieri ⁊ factū esse instans etiā cōuersionis nō diuidit a tp̄e prolatiōis p tp̄s vel instans mediū q̄si post ꝓlationē futurū: sꝫ instās terminās ꝓlationē ipsum est instās cōuersionis. Ideo ṽbū essendi nō debuit esse futuri tp̄is: sꝫ p̄ntis tp̄is: qꝛ termin⁹ rei p̄ntis: p̄ns indicat. Et lꝫ virtus cōuersiua sit infinita: ṽtus scꝫ ṽbi increati p qḋ facta sunt oīa: tñ p hāc in illa cōuersiōe nihil nouū creat. Neq̄ cōuersio illa est ad nouā p̄ntiaꝫ corpis xp̄i: tanq̄ ad terminū formalē: sꝫ ad ipsum corpus xp̄i: ad cui⁹ substātialē existētiā desinit eē panis cōuersiue: vt habitū est lec.xi. Ideo nō dr̄ cōuersio hic trāslocatio: sꝫ trāssubstātiatio. Corpus aūt xp̄i in hac cōuersione nō creat: qꝛ aū fuit ⁊ p cōuersionē trāssubstātialiter nō mutat: ideo nō debuit poni ṽbū imperatiuū: vocās rē de nō ad esse fiat vel crectur: sꝫ ṽbum est substātiuū: significās immutatā ⁊ semp existētem corpis xp̄i substātiaꝫ. Hoc de verbo est. ¶ Qꝛ etiā cōuersio fit panis in corpus xp̄i: tāq̄ in signū alteri⁹: qꝛ corp⁹ xp̄i res est sacri panis: ⁊ sacrm̄ corpis mistici qḋ ex multis mēbris diuersoꝝ officioꝝ cū vno capite xp̄o cōnectitur: signās vnionē mēbroꝝ fideliū cū xp̄o: non sufficit: dicere caro. Qḋ lꝫ sufficeret ad rōnē cibationis sp̄ualis exprimēdā (ꝓpter qḋ xp̄s cū de cibo loq̄tur: vtit noīe caro) ad signādū aūt vtrūq̄ qḋ ptinet ad rationē sacri dicēdū erat corp⁹: qḋ cōe ē ad totū hōgeneū ⁊ eterogeneū. Vñ in institutione sacri dixit xp̄s. Accipite ⁊c. hoc est corpus meū. Et lꝫ panis: qꝛ cib⁹ ⁊ eiusdē rōnis in suis ptib⁹: apte significet carneꝫ xp̄i: qꝛ tñ ex multis granis cōficit p aque admixtionē vnitis tn̄ pastā redactis: apte significat corp⁹ xp̄i ex multis mēbris cōnexuꝫ: ala eius sacrosancta viuificatū: vt vult bea. Aug. sup Ioā. Vt ergo vtrūq̄ significaret: ⁊ corp⁹ xp̄i vt cibus vite: ⁊ vt mystici corpis significatū cōgruētius dr̄ corp⁹ q̄ caro. Qꝛ etiā tota opatio ista fit ṽtute ṽbi increati hoc sacrm̄ instituētis ⁊ dispensantis sub hac ṽboꝝ forma: minister ex potestate a deo sibi tradita hoc idē ministeriū aliter sacra⁹ eadē ṽba assumit: non: tñ in sua: sꝫ in xp̄i principalis et summi sacerdotis psona: ideo ṽba xp̄i nō mutata ꝓferre debet. Vñ nō corp⁹ xp̄i: vel corpus tuū: sed meū dicere opꝫ: qḋ nō sacerdotis: sꝫ xp̄i corp⁹ demōstrat. Et lꝫ sacerdos in p̄cedētib⁹ ṽbis loquat de xp̄o in psona tertia: in his tñ loquit in psona xp̄i prima vt dictū est: neq̄ est simile de p̄tāte eijciēdi demones tradita: ⁊ de potestate cōficiēdi: qꝛ ibi nō instituit formā aliquā. Nec ei⁹ectio demonū facta est ṽtute ṽboꝝ: sꝫ ṽtute fidei ad xp̄m. P̄mus eñ ibi fides opata est: q̄ ṽba. Vñ frequēter dixit xp̄s in suis miraculis. Fides saluū te fecit: aut fiat ibi sicut credidisti. Hic aūt formā sacri istituit quē mutare nō licebit. Qꝛ demū sacerdos nullā habet circa materiā eucharistie operationē p̄ter ꝓlationē ṽborū nō debuit aliud verbū operationē sacerdotis circa materiā significās addi: sicut in alijs sacramētis. ¶ Et p hoc pꝫ ꝙ ṽba illa q̄tuor sufficiūt quodq̄ cōgruētissime sunt posita: nec supflua nec diminuta. Patet etiā p hec obiectionū solutio sufficiēs. Nō tñ intelligēdū ꝙ illa ṽba sic necessaria sunt ꝙ p alia a deo formata institui nō potuit. Potuit eñ quecūq̄ voluisset instituere: sꝫ ex cōgruitatibus allegatis fuerūt magis apta. Et tm̄ de forme ꝯsecratiōis panis ꝯgruētia: ⁊ certissima ṽitate.

¶ Lectio.xlix. A

Expeditis trib⁹ pri cipalibus diuisiōis lec.xxviij. premisse mēbris: scꝫ forme integritate: eius efficacia ⁊ ṽitate. Restat quarti mēbri ꝓsecutio: qḋ est de cōuenienti singularissime ꝯuersiōis expressiōe. Qua scꝫ habitudine noīa terminos hui⁹ cōuersionis significātia poni debeāt in locutiōe: vt cōuersio ipsa catholice ⁊ vere exprimat. Sūt aūt noīa terminoruꝫ huius cōuersionis panis ⁊ corp⁹ xp̄i: aut eis equipollētia. Panis nomē est termini a quo: corp⁹ xp̄i termini ad quē. Inquirendū itaq̄ an ipsa cōuersio his noīb⁹ exprimi possit p ṽbū esse fieri. posse esse simplr̄ in rectis: vel mediāte ꝓpositiōe ex: de vel in obliq̄s. Inueniunt nēpe orōnes varie diuersoq̄ apud sctōs: q̄b⁹ de hac sacrosctā trāssubstātione sunt locuti. Nā ⁊ ṽbis Amb. eā nūc p ṽbū pōt: exprimit lib. de sacris. vbi dicit. Qḋ aūt pōt qḋ panis est: esse corp⁹ xp̄i? Rñdet cōsecratiōe. Nunc p verbū erat ⁊ est. Ibidē. Quod erat panis ante cōsecrationem: iā corp⁹ xp̄i est ibidē. Nūc per verbū fit. Unde idem in lib. de catechizādis rudib⁹. Panis ⁊ calix fit nobis alimētum resurrectionis. In lib. de sacramentis. De pane fit corpus xp̄i. Et sequitur. Ex pane fit corp⁹ xp̄i. Et vinū fit sanguis christi. Ubi etiam addit prepositiones ex: de. Et se

Ephe.i.

Diony.

i.Cor.x.

Augusti.

Ambros.

quitur ibidē. Calix sanguinis efficitur. Similiter et beatus Aug. varie loquit. Nā in lib. sniarū pro speri. Celestis panis qui christi caro est. Et sequitur ibidē quasi se exponēs. Uocatur corp⁹ xpi cuz sit reuera sacrm. Idē in .c. Qui mādu cat de cōsec. dist. ij. Panis est corpus xpi. Calix sanguis. Idem lib. iiij. de trini. Corpus ⁊ sanguinē christi dicim⁹: qđ ex fructibus terre acceptū: ⁊ prece mystica cōsecratū recte sumim⁹ ad salutē spiritualē. Quod autem ex fructibus terre acceptū est: ⁊ prece mystica consecratū panis est. Dicit ergo panē esse corpus xpi. Idē p sic: exprimit in .c. Nō ois. ea. di. vbi dicit. Nō ois panis: sz accipiēs bñdictionē xpi: fit corp⁹ xpi. Itē in .c. vtrū sub figura. in ea. dist. exprimit p prepositiōes ex: ⁊ in. vñ ait. Ex substātia panis et vini corp⁹ xpi mystice ꝯsecrat. Et sequit. Corp⁹ xpi ⁊ sanguis in virtute spūsancti ex panis ⁊ vini substātia efficit. ⁊ sequit. Ipse scz xp̄s est qui p spiritū sanctū: hāc vez panis substātiā: suam efficit carnē et transit vinū in sanguinē. Itē in cōfessiōe Berēgarij: vt habet eadē dist. Ego Berēgarius ꝓfiteor eandem fidē me tenere de sacris dñice mēse: quaz hec sancta synod⁹ autoritate euāgelica ⁊ aplica tenendā tradidit: mihiq firmauit: scz panē ⁊ vinum que in altari ponunt: nō solū sacrm: sz etiā verum corpus ⁊ sanguinē dñi nr̄i iesu xpi esse. Itē Eusebius emissenus de cōse. dist. ij. c. q: corp⁹. sic exprimit. Inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in substātiā corpis ⁊ sanguinis sui verbo suo secreta ptāte cōuertit. Sequit. In xpi substātiā terrena ⁊ mortalia cōuertunt. Ecce oibus modis in lectiōis huius principio ꝓpositis: fācti vtūtur de venerabili eucharistia dogmatizātes. Sz vidēdū q̄ modi sint ꝓprij: q̄ figuratiui: vt obscura exponant: ⁊ ad sermonis ꝓprietatē q̄ sunt min⁹ ꝓpria: reducant: q̄s ⁊ glosse dictarū autoritatū faciūt. ¶ B Suppono itaq et frequēter dictis: q in hac conuersione: q̄ua panis ⁊ vinū in corp⁹ ⁊ sanguinē xpi trāssubstantiatur: panis ⁊ vinū ſm se ⁊ quodlibet sui desinūt: manētib⁹ accidētib⁹: quib⁹ desinētibus succedit corp⁹ xpi: qđ nō de nouo ꝓducit: sz pexistēs incipit de nouo esse sub illis accidētib⁹. Nihilq qđ est aliqđ ipsius panis vel vini: nō materia: nō forma: nō aliqua ps ei⁹ intrat: ꝯiūgit aut manet in: vel cū corpe xpi: ⁊ sanguine sub accidētib⁹ remanētibus. Hec est catholica veritas: hic intellect⁹ quē in oibus sermonib⁹ ꝯuersionē istā exprimētib⁹ cōcipere oportet ⁊ tenere: ⁊ qbuscūq sermonib⁹ exprimatur cōuersio ac trāssubstātiatio panis ⁊ vini in corpus xpi: nihil aliud intelligit p conuersionē et trāssubstātiationē: q̄ oimoda panis ⁊ vini desitio: et corpis ⁊ sanguinis xpi sub remanētib⁹ accidentibus successio. Et ad hunc intellectū debēt retorqueri ⁊ exponi. Sz nūc vidēdū q̄ locutiōes ſm sermonis ꝓprietatē sunt cōcedēde. ¶ Pro quo aduertendū: q duplices possunt formari ꝓpositiōes in proposito. Quedā in qb⁹ panis qđ importat terminū a quo cōuersionis: ⁊ corpus xpi qđ importat terminū ad quē sunt extrema totalia: qdā in qbus nō sunt totalia extrema. Propositiones in quibus panis ⁊ corp⁹ xpi sunt totalia extrema sunt simpliciter false de rigore verbo4: siue sint de inesse: siue de possibili: etiā cuiuscūq tpis: ꝯpositis: preteriti vel futuri. Cui⁹ ratio est: q: ois ꝓpositio de inesse affirmatiua cuiuscūq tpis fuerit: importat vnionez extremo4 pro tpe p copulā importato. i. q: importat p subiectū ⁊ p̄dicatū sunt idē: siue magis logice loquēdo: q extrema scz subiectū ⁊ p̄dicatū supponāt p eodē. Si aūt fuerit de possibili: importat vnionē illā esse possibilē p aliquo tpe. Hinc est illud: q nunq ꝓpositio de inesse: de preterito vl de futuro est vera: nisi sua de presenti aliqñ fuit: vel aliqñ erit vera: q: oē tps preteritū aliqñ fuit pñs et omne futurū aliqñ erit presens. Sic nunq ꝓpositio de possibili est vera: nisi sua de inesse sit possibilis. Cū ergo hec: panis est corp⁹ xpi: simplr est impossibilis ideo oēs ille sunt false ⁊ impossibiles panis erit corp⁹ xpi: corpus xpi fuit panis: panis pōt esse corp⁹ xpi: panē possibile est esse corp⁹ xpi. Silr ⁊ eaz cōuerse. Et q: non sunt dabiles alie propositiones affirmatiue de inesse ⁊ possibili a p̄dictis in quib⁹ sunt totalia extrema: sequit qđ dictū est: q oēs tales sunt false. ¶ C Propositiones vero in qb⁹ nō vterq terminoꝝ panis ⁊ corp⁹ xpi est totale extremū: sz ad min⁹ vnus eoꝝ est pars extremi: sunt in duplici differētia. Aut sunt ambo recti casus aut alteꝝ eoꝝ est obliqui casus. Si ambo sunt recti casus tūc predicant mediante verbo fit: efficit: incipit esse: ⁊ siqua sunt silia. Et tūc ad veritatē talis requirit q extrema ad min⁹ successiue supponāt pro eodē. Uñ illa: albū fit nigrū: nūq erit vera: nisi illud qđ iam est albū: aliqñ sit nigrū. ita q pro illo pro quo albū supponit: aliqñ supponat nigrū. Sic de ista. Petōr fit iust⁹: ꝓsecutor fit discipulus ⁊ similib⁹. Unde illa est simplr falsa: hō fit asinus hō fit cadauer: embryo fit hō: q: illud qđ est hō: totū scz cōpositū: nunq erit: nec fuit illud qđ est vel erit cadauer. Cōpositū em̄ ex materia ⁊ forma cadaueris nunq fuit hō: sz materia hois pōt fieri materia cadaueris. Et materia embryōis potest fieri materia hois. Et materia hois fieri pōt materia asini: licet p multas trāsmutationes medias. Et ad hūc intellectū qñq: (sz improprie) cōcedunt iste: hō fit cadauer: lignū fit ignis: q: pars hominis aut ligni fit pars cadaueris vel ignis. Sed siue ꝓprie siue improprie nō est illa vera ſm vim verbo4. Panis fit corp⁹ xpi: q: nec nūc nec posterius: qđ est panis pōt esse corpus xpi: idō nec simul nec successiue panis ⁊ corp⁹ xpi pro eodē supponūt. Nec pars panis aliqñ erit ps corpis xpi q: in cōuersione panis tot⁹ desinit: nec aliqđ ei⁹ intrat corpus xpi. Unde oēs ille sunt simpliciter false panis fit corp⁹ xpi. panis factus est aut fiet corpus xpi. Sic de verbo efficit: incipit esse: et similibus. ¶ D Si aūt alter terminoꝝ ponit in obliquo: tūc regulariter ponit cū additione p̄positiōis ex: de vl in: ita q ex vel de: addit termino a quo. i. pani: vt ex pane: vel de pane fit corp⁹ xpi. Et tūc p̄positio ex vel de: pōt dicere circūstātiā cause materialis: vel circūstantiā ordinis: vt cū dicim⁹. Ciphus fit de vel ex auro: q̄ad primū: vl ex mane fit meridies vt d̄r. v. Metaph. quoad scđz. Primo mō adhuc falsum est dicere: ex pane fit corp⁹ xpi: q: valebit: ex pane tanq ex materia fit corp⁹ xpi: q̄ falsa est vt iaz dictū est. Scđo mō ꝯcedit: q: tūc tm̄ dicit ordinem substātie panis ad p̄ntiā corpis xpi. ⁊ valet tm̄. ex vel de pane fit corp⁹ xpi. i. post desitionē panis fit p̄ns corp⁹ xpi: siue pani succedit corp⁹ xpi. hoc mō etiā cōcedit: ex nō hoie fit hō. i. post non esse hois succedit esse hois: qđ nihil aliđ est dicere: nisi post q aliqđ nō fuit hō: fit hō. Silr cōcedit: ex nō albo fit albū. Quā forte p̄hs non cōcederet: nisi ꝓpter cōe subiectū vtriusq termini. Si vero ponitur p̄positio in addita termino ad quē. i. corpus xpi: vt dicēdo. Panis trāsit vel ꝯuertit in corp⁹ xpi: ⁊ tūc denotat circūstātiā termini ad quē cōuersiōis: et ideo ipsa vera est: ⁊ inter alias magis ꝓpria. Naz tm̄ valet: panis trāsit in corp⁹ xpi. i. panis trāsit vl cōuertit: cui⁹ trāsit⁹ seu ꝯuersiōis corp⁹ xpi ē terminus ad quē: qđ nihil aliud est: nisi q desitiōi panis q̄ trāsit de esse ad nō esse: termin⁹ ad quē. i. illud qđ succedit: est corp⁹ xpi. ¶ E Ex qbus summarie colligit qđ solū his locutiōib⁹ vere exprimit trāssubstātiatio panis in corp⁹ xpi: in qbus ablatiuo pane addit ex vel de: aut accusatiuo corp⁹ xpi: addit p̄positio in. Et scđa p tāto est magis ꝓpria: q: nō denotat cōem materiā vtriq termino ꝯuersionis. Et ad alterā illaruz reducere opz oēs alias ꝓ

Augusti.

Eusebius emissēus.

Attēdende duplices ꝓpositiōes q̄ in ꝓposito formari p̄nt.

Propositio de inesse preterito vel futuro q̄ sit ꝟa.

in veritate debeāt saluari: ⁊ hoc vult gl. de cōse. di. ij. q: corpus sup ṽbo cōuertunt. q̄Wn̄ dicit inq̄t cōuertunt vel trāssubstātiant: vel (vt alij dicūt) transeūt vel trāseāt: nō fiūt: nec incipiūt. Nihil eñ fit vel incipit esse corp⁹ xp̄i. Pōt tñ cōcedi q̄ de pane cōficiat vel fiat corp⁹ xp̄i: sicut de aqua fit crystall⁹ s3 secūdo nō ɔcedit hoc. Et vbicūq̧ inuenit panis vel de pane fit vel ɔficit corp⁹ xp̄i: sic intelligit i. trāsit in corp⁹ xp̄i. Uel expone sic. i. sub specie panis: vel latet vel incipit esse vel latere corpus. xp̄i: vbi ante ɔsecratione nō erat. Si eñ panis corpus xp̄i fieret: singulis dieb⁹ ei adderet aliq̄d q̄ prius nō erat. ⁊ sic semp augmētaret. Itē qualiter vniretur diuinitati ille panis ⁊ iste? Itē si panis est corpus xp̄i: ergo aliq̄d q̄ nō est natū de ṽgine: ⁊ sic aliq̄d inanimatū est corp⁹ xp̄i: ergo est animatū: et inanimatū: ergo nō solū de ṽgine habuit origine3. Nō intelligas ergo q̄ aliq̄d augmētū sumat ex tali ɔuersione: nec eo mō quo cib⁹ ɔuertit in carnē s3 ibi est corruptio. i. desinit ibi eē sub̄a panis ⁊ vini: nulla tñ gn̄atio. Uñ nō pōt dici q̄ sit ibi vera transub̄atio quātū ad hoc q̄ noua essentia ibi generetur. Hec gl. cui⁹ intētio pz: lz ṽba glossatorē theologū nō fuisse sua ꝓprietate demōstrēt. Ex his satis pz q̄uo autoritates supra posite ⁊ similes sint moderāde: ad sēsū catholicū reducēde. ⁊ tm̄ ḋ illo.

¶ F De diuinissimi sacri eucharistie venerat̄oe seu cl̄tu.

Uia aūt ex p̄dicto rum olim inuestigatiōe: sufficienter patuit in hoc sacro xp̄m cōtineri et quoad corp⁹ ⁊ animam ineffabileq̧ deitatē: restat p̄ ɔplemēto illi⁹ quarti mēbri inq̄rere quo cultu: qua ve adoratiōe diuinissimū illud sacr̄m: tā a sacerdote celebrāte: q̄ a circūstātib⁹ debeat venerari? Ad hoc eñ statī3 facta ɔsecratiōe reuerēter in altū fert hostiā ipsam ꝑplo ostēdēs quaten⁹ visa eucharistia ab hoībus suppliciter adoret. ¶ Ad cui⁹ ꝓsecutionē aduertēdū q̄ cōiter ponunt tres species adoratiōis large accepte siue venerationis: q̄ grecis frequēter nominant vocabulis: sc3 theosebia siue latria: dulia hyꝑdulia. Utimur aū grecis vocabulis: q: in latino eloquio nō habem⁹ noīa simplicia: q̄bus explicent que p̄ hec noīa intēdim⁹ designare. Uñ beat⁹ Aug. x. de ciui. dei. c. i. loquēs de cultu soli deo exhibēdo ait. Ad significādū deo debitum cultū: q̄m mihi satis idoneū nō occurrit latinū greco vbi esse est insinuo: q̄d velim dicere. Cōseq̄nter expōit ibidē: q̄d noīe theosebia: q̄d latria significet. De q̄ ꝫ. lec. xviij. dictū est in expositiōe hui⁹ clausule p̄fationis. Adorāt dn̄ationes ⁊c. Jō breuiter p̄ latria3 in ꝓposito intelligēda est theosebia. i. cult⁹ vel seruitus soli deo debit⁹: q̄ ⁊ adoratio strictissime sumpto vocabulo dici solet. ¶ Q: aūt de⁹ colit actu sacrificij. Est aūt sacrificiū s̄m beatū Aug. x. de ci. dei c. vi. oē op⁹ q̄ agit sctā societate inhæream⁹ deo relatū sc3 ad illū finē boni q̄ veraciter eē beati possim⁹. Sed q̄ oī actu i deū rōnabilr ordinato de⁹ colit. Est aūt hmōi act⁹ duplex. iterior ⁊ exterior. Et s̄m hoc duplex distiguit latria. Interior latria ē actus fidei spei ac charitatis s̄m dictū Augu. in enchi. c. ij ⁊ sequētib⁹. His eñ soli in religiōe qua de⁹ colit sequēdi sunt: vt ibidē ḋt c. iij. Harū nāq̧ ṽtutū actib⁹ debita deo reuerētia exhibet. Uñ q̄ciēs actū fidei spei aut charitatis elicio: totiēs deū colo: deū venero: deū adoro. ¶ Cū eñ in deo sūmū dn̄ium credo: meditor: agnosco ipsumq̧ vniuersale principiū: creatorē: gubernatorē ⁊ principē. In ipso cōsistere summū dn̄ium: oīaq̧ p̄tātis plenitudinē: sine cui⁹ nutu nec solū cadit ḋ arbore. In cuius manu oīa sunt posita: cui⁹ voluntati resistere nullus pōt: cui⁹ sapiam nil latere: ꝓuidētiā cūcta disponere credo. Ei⁹ bonitatē. liberalissimeq̧ cōicare: a quo oīb⁹ donatū est esse ⁊ viuere: creata ɔseruare: ɔseruata in suos ꝓprios fines fortiter suauiterq̧ ordinare: sueq̧ btitudinis rōnalē creaturā p̄ticipē facere: lapsa repare. ꝑpetuaq̧ captiuitatis filios p̄ciosō sanguine redimere: redēptos glorificare: nulla sui vtilitate aut necessitate: sed misericordissima ac perpetua qua nos dilexit charitate: ac cetera innumera infinite sue ꝑfectiōis operā mente ꝓfiteor. Hec credēdo ac meditādo actu fidei deum adoro atq̧ colo. ¶ G Cūq̧ ex horum ꝯtractiōe agnosco ipsum deū esse rōnalis creature bonū: quā ad se beatifice possidēdū ac fruendū creauit in quo tāq̄ in summi boni possessiōe quicq̄d desiderari pōt: summe habet. Ac pe⁊ hoc assurgo ad ɔcupiscendū ipsum mihi plus oīb⁹: summum mihi bonū ⁊ cōmodū: ⁊ ꝓpter eū sic possidēdum: ꝑpetuo oīa alia paruipēdo. Incipio ieū diligere amore ɔcupiscētie: q̄ñ est ꝓprius actus spei. Cum ṽo vltra ꝓgredior meditādo oēm hanc suā liberalissimā diffusionē: non ex p̄uenientib⁹ creature meritis: sed intrinseca ac naturali bonitate sua liuore carēs (vt Boeti⁹ loquit met. iv. iij. de cōso.)

Boetius.

ꝓcederet ac per hoc solū ipsum essentialr bonū sibi solū sufficiētissimū: ac summe ꝑfectū: ⁊ ꝓpterea ab oī sua creatura coli: reuereri: honorari: timeri: ꝓpter se ⁊ sup̄ oīa amari: sibiq̧ seruiri ⁊ subijci debere dignissimū esse debitū ⁊ iustissimū. Et idcirco actū ꝑfecte dilectiōis: quo ipsum nō ꝓpter cōicata bn̄ficia sed ꝓpter seipsum elicio. Sint quoq̧ mihi creationis: ɔseruationis: redēptionis: iustificatiōis: gratificatiōis: beatificatiōis beneficia: velut quedā ⁊ effect⁹ excitātes ⁊ ducētes ad diligendū eū qui oīm hoꝝ est causa. Diligēdū dico in se ⁊ ꝓpter se finaliter: meq̧ totū sibi per obediētiā ꝑfectā subijciēdū. Hic act⁹ dilectiōis ꝑfect⁹ ē ⁊ amor amicitie ac fruitio: ꝓpriusq̧ effect⁹ charitatis q̄ deū colo theologica charitate. Hi sūt act⁹ iñtioꝝ reuerētie: honoꝝ ac cult⁹ latrie: q̄b⁹ deū extollo: magnifico sup̄ oīa: tāq̄ vnicū sūmū bonū adoro. Quippe nihil aliḋ ē deū adorare: magnificare: extollere: reuereri: nisi deū talē credere: ⁊ talē desiderare: ac sup̄ oīa diligere: q̄ ē ip̄3 talē sūmū s. eē: ⁊ sibi ⁊ oīb⁹ dn̄ari velle: ac p̄ hoc oīa alia estiare tāq̄ nihilū corā eo. Nec se nec aliḋ velle sibi p̄pōere: nec amare hoc ē q̄ Rab. sup̄ gen. di. Adorare ē i deū tota mēte itētōe tēdere. Nō aūt mēte tēdim⁹ nisi actu volūtatis aut intellect⁹. ¶ Ecce habes q̄d est colere ⁊ adorare deū actu interiore: q̄ breuissime dici pōt post beatū Aug. ei adherere fide: spe: ⁊ charitate. Hic eī ver⁹ dei cult⁹: s3 eū in ench. c. iiij. inchoat fide: spe tenetur: ꝑficit charitate: nec tñ abinuicē: quaten⁹ ꝑfecte sint separant. Hic est ver⁹ dei cult⁹ quo pater celestis colit in spiritu ⁊ veritate: s3 illud saluato. Jo. iiij. Ueri adoratores adorabūt patrē in spiritu et veritate. Spūs est deus: ⁊ eos qui adorāt eū in spiritu ⁊ veritate op3 adorare. Nam ⁊ pater tales querit qui adorēt eū. Ubi glo. super verbo. In spiritu ⁊ veritate. Nō in templo: non in hoc monte. s3 interi⁹ in intimo cordis tēplo ⁊ in ṽitate cognitionis. Hec gl. Quid est in intimo tēplo cordis: nisi in amorosa affectiōe volūtatis? Nā cor frequēter ꝓ volūtate ponit in scriptura. In ṽitate agnitionis: in fide trinitatis. ¶ H Latria exterior signum est aliq̄d sensibile in protestationē latrie interioris exhibitū vt sunt act⁹ ⁊ gestus exteriores: q̄bus quis ꝓfitetur intus se credere sperare: ⁊ amare eū3 cui foris exhibet: vt summu3 bonum oīm creatorem: salutis et omnis boni causale principium atq̧ finem. ¶ Sunt aūt hi actus ritus quidam: qui s̄m christiane religionis pietatem obseruant: vt oblatio sacrificij: laudum ⁊ canticoꝝ vocalis prolatio: manuū cōpositio aut extensio: pectoris tunsio: capitis nudatio: genuum inflexio: corporis totius ꝓstratio ⁊ similia. De hac duplici adoratiōe loquit

Adoratio triplex.

Augu.

Latria.

Sacrificium.

Latria duplex.

Boetius.

Quid deū adorare: magnificare ⁊c.

Raba.

Jo. iiij.

Cor frequēter ꝓ volūtate pōit in scriptura.

Jo.dam.

dea.Jo.dama.in suo quarto.Quia inqt ex duplici natura cōpositi sum⁹:intelligibili.s.ꝛ sensibili:du plicē adorationē deo offerim⁹.s.spūalē:q̄.s.ꝯsistit in interiori mētis deuotiōe:ꝛ corporalē q̄ ꝯsistit in exteriori corporis humiliatiōe.Et qꝛ in oib⁹ acti bus latrie:id qđ est exteri⁹:referṫ ad id qđ est inte ri⁹ sicut ad pncipali⁹:ideo ipsa exterior adoratio fit ꝑpter interiorē:vt.s.ꝑ signa humilitatis q̄ cor poralr exhibem⁹:exciteṫ noster affect⁹ad subijciē dum se deo:qꝛ ꝯnaturale est nobis:vt ꝑ sensibilia ad itelligibilia ꝓcedam⁹.Hec Tho.ij.ij.q.lxxxiiij. arti.ij.Verū signa ista sensibilia equoca sunt:qꝛ et deo exhibenṫ ꝛ creature.Nō aūt sibi sꝫ diuersa in tētiōe.Et sm hoc qñqꝫ sūt signa adoratiōis latrie: qñqꝫ dulie.Cū ergo signa illa exhibenṫ in ꝓtesta tionē summe maiestatis potētie ac bonitatis diui ne:ꝑ ea de⁹ adoraṫ adoratiōe latria:qꝛ vt sic nulli pure creature sunt exhibēda.Nā si hec adoratio interior:vel exterior ꝑfata intētiōe exhibeṫ alicui qđ nō est vere ꝛ essentialr deus nō est latria:sꝫ ido lolatria:qꝛ illud cui impediṫ qđcunqꝫ fuerit circa deū est velut vmbra ꝛ idolū respectu dei vere lu cis ꝛ ꝑfectissimi entis:vñ dr idololatria.i.latria ex hibita idolo.Et qꝛ ex actib⁹ frequēter elicitis ge neraṫ habit⁹:latria nō solū accipiṫ ꝑ actu summe adoratiōis:sed ēt ꝑ ipso habitu:sm quā acceptio nem dr virt⁹ ad religionē ꝑtinēs.¶ Secūda spēs adoratiōis est dulia.Et dr dulia a dulos grece qđ est seru⁹ latine.Inde dulia.i.seruit⁹.Et accipitur

Dulia.

dulia tripl'r:ꝓprie:cōiter ꝛ cōmunissime.Proprie accipiṫ ꝑ seruitute siue reuerētia quā serui ꝛ sub iecti impēdere debēt dñis suis ꝛ suꝑiorib⁹.ꝛ sic lo quiṫ Aug.x.de ciui.dei.c.i.Ea seruit⁹ q̄ debeṫ ho ibus:sm quā ꝑcepit apl's.seruos dñis suis subdi tos esse debere:alio noie hoc est non latria:grece nūcupari solet.Vocabulū aūt illud grecū nō expri mit:sed cōi vocabulo a doctorib⁹ cōiter dulia no minaṫ.Et qꝛ duplices sunt serui.Quidā mācipia seu possessio dñi qbus dñi ipsi vtunṫ sicut ceteris suis reb⁹ ad ꝓpriā vtilitatē:qb⁹ dñs sm Arist. in poli.ꝑncipaṫ dispotico.i.dñatiuo ꝑncipatui.Alij sunt serui naturalr:qui carēt naturali prudentia: nec vigēt naturali rōne:de qbus dicit phs.Hoies corpore robusti:intellectu aūt deficiētes naturali ter sunt alioꝝ serui:q̄ tñ simpl'r sūt liberi eisqꝫ:do mini ꝑncipanṫ politice ꝛ ciuilr.Ad vtrosqꝫ extēdit se dulia.Est enī dulia ꝓprie accepta:virt⁹ qua ser ui ꝛ subditi suis dñis ꝛ suꝑiorib⁹ honorē ac reue rentiā exhibere debēt sm id Petri.Serui subditi estote dñis:nō tm̄ bonis ꝛ modestis:sꝫ etiā discho lis.i.Pe.ij.Ita in vete.lege secūdo geniti ꝑmo ge nitos vt suos dños ꝛ maiores adorabāt.vñ Gen. xxvij.dixit Isaac ad Jacob filiū suū.Esto dominus fratrū tuoꝝ:ꝛ incuruenṫ ante te filij matris tue. ¶Dulia ꝟo cōiter sumpta dr seruit⁹ q̄dā reuerē tialis:sm quā rōnales ꝛ itellectuales creature se mutuo honore ꝑueniūt ꝛ veneranṫ:ꝑpter q̄sdam spāles rōnes:ꝑpter aliqđ diuinū vel virtuosuꝫ in ipsis reptū:aut saltē eis possibilr nō exclusuꝫ.Et sꝫ hoc legiṫ hoies alios q̄sdā adorasse:qui tñ neqꝫ fuerūt ipsoꝝ dñi nec rectores:sꝫ ad captādū beni uolētiā:vl' mitigādā irā:aut ad designādū aliquā virtutē:seu in signū spālis amoris ꝛ amicitie.Sic legiṫ de Moyse in Exo.xviij.ꝙ egressus in occur sum cognati sui Ietro ipm̄ adorauit.Sic Jacob de Mesopotamia ꝓgrediēs:in terrā ꝓnus adorauit septies frēm suū Esau appropinquātē.Gen.xxxiij. Et dauid adorauit Jonathā filiū Saul.i.Reg.xx. ¶ R Et notāter dictū est ꝑpter aliqđ diuinuꝫ in istis rōnabilib⁹ creaturis cōiter reptū.Hoc diuinū est ꝙ sūt ꝯditi ad dei imaginē.Vñ dicit Damasce. Cur⁹ grā nos inuicē honoram⁹:nisi qꝛ ad imaginē dei facti sum⁹:ꝑpter qđ ꝛ.i.Pe.ij.dr.Oēs honora te.Nā sicut charitas ꝛ dilectio extendit se ad oēs

Dulia tri plicit' acci pitur.

Augu.

Duplices serui.

Dulia ꝓ prie acce pta q̄d sit

Gen.xxvij

Dulia cōi ter sūpta.

Exo.xviij

Damasc.

i.Pe.ij.

dei imagine insignitos:btitudinis q̄ꝫ (q̄ trinitas ipsa est:ad cui⁹ imaginē insigniti sūt)capaces.Et hoc modo extēdit se dulia ad oēm creaturā nō dā natā.Nō enī extēdiṫ ad demones ꝛ reprobos per dānatiōis sniam a btitudine ꝑpetuo exclusos.In quib⁹ ꝛ si imago dei q̄tuꝫ ad naturalia ꝑseuerat: nec deleri pōt:tñ qꝛ a deo ꝑpetuo separaṫ:beati tudinē sm ordinatā dei potētiā adipisci nō possūt tāq̄ inimici a deo ꝓscripti:a nobis nullaten⁹sunt honorādi.Sic etiā ꝑpter alias grās ꝛ dona grat data naturalib⁹ suꝑaddita:vt sapiētia:virt⁹:ꝛ ce tera dona gratis data:q̄ ad edificationē vel eccl'ie vel ꝑsone a deo donanṫ:dulia adoranṫ quasi i hoc alios nō hñtes talia ꝑcellētes.Sic in politic' phs dicit:ꝙ hoies rōne vigētes naturalr alioꝝ sūt dñi ꝛ rectores ꝛ per hoc ceteris magis honorādi.Sic Pharao honorauit Joseph.et Nabuchodonosor Danielē.Et lex docet senes honorādos di.Coraꝫ cano capite ꝯsurge:ꝛ honora ꝑsonā senis:ꝛ time do minū deū tuū.Leui.xix.Sic grām dei hñtes ho norādi sunt:de qb⁹.b.Greg.suꝑ Ezech.Boni ꝛ vir tuosi honorādi sunt:ne fortasse per eos ille ꝓuo ceṫ qui eoꝝ corda inhabitat.Magis aūt creatura iam beata rōnabilr est adorāda.Sic Abrahā ado rauit angelos.Gen.xviij.Josue cecidit ꝓn⁹ in ter ram adorās angelū.Eiusdē.v.c.Verū ꝙ intelligi possunt in angelis ꝑsonā dñi adorasse mittenteꝫ. Verū qꝛ vt dictū est signa adorationis exterioris sunt equoca:aliud significātes dū deo:aliud dum creature exhibenṫ:ꝑpter qđ ea q̄ cōtorivsu ad di uine maiestatis ꝓtestationem exhibenṫ:creature exhibēda nō sunt.De quo.b.Aug x.de ciui.dei di cit.Multa de cultu diuino vsurpata sunt q̄ hono rib⁹ deferunṫ humanis siue humilitate nimia:si ue adulatiōe pestifera.Ita tñ ꝙ ea qb⁹ deferūtur hoies hñr q̄ dñr colēdi venerādi.Si aūt multum eis addiṫ ꝛ adorādi.Quis ꝟo sacrificādū censuit nisi quē deū:aut sciuit:aut putauit:aut finxit.Jō ꝙ Joānes angelū in Apocal.c.vlti.sibi loquētem adorare volēs ꝓhibit⁹ est ab eo dicēte.Vide ne fe ceris.Tum ad ostēdēdū dignitatē hois quā ꝯse cut⁹ est ꝑ Christū vt angelis equeṫ.Vñ subdiṫ ibi dem.Cōseru⁹ tu⁹ sum:ꝛ fratrū tuoꝝ.Tū ad exclu dēdū idololatrie occasionē.Vñ subdiṫ.Deū ado ra ꝑpter cui⁹ occasiōis vitationē:Mardoche⁹ no luit adorare suꝑbissimū Amā timēs ne honorem dei trāsferret ad hoiem.vt dr Hester.iij.¶ L Du lia cōissime sumpta extēdit se etiā ad latriā:prout dicit reuerētiā honorē exhibitos ꝛ minorib⁹ꝛ pa rib⁹ ꝛ suꝑiorib⁹:nedū participatū dñiuꝫ habētib⁹ puta creaturis:sed etiaꝫ vniuersalissimo creatori hñti illimitatā ꝛ vlem ꝑ̄sidētiā.Et ita loquiṫ glo. suꝑ illđ ps.Dñe de⁹ me⁹ in te speraui iūcta glo. suꝑ illud ps.In ecclesijs bñdicite deo:dño de fon tib⁹ Isrl'.ps.lxvij.Dñe dici ꝑ oipotētiā:cui debe tur dulia.Deus ꝑ creationē:cui debeṫ latria.ꝛ.b Aug.suꝑ illud Mat.iiij.Dñm deū tuū adorabis: ꝛ illi soli seruies.dicit.Seruit⁹ duob⁹ modis ac di uersa significatione solet appellari.Diciṫ enī latria:dr ꝛ dulia.Sed dulia intelligiṫ seruit⁹ cōis:hoc est: seu deo:seu homini:seu cuilibet rerū nature exhi bita.A qua etiā seruit⁹.i.dules grece nomē acce pit.Latria aūt appellaṫ seruit⁹ illa que sola diui nitatis cultui debita:nec vlla est participāda crea ture:vñ idololatre nūcupanṫ.Hec Augu.q̄ duliā in hac autoritate accepit tertio modo siue largis sime.¶ Sed notādū qđ qꝛ in deo ꝯsideram⁹ digni tatē ꝛ ꝑfectionē creature incōicabilē sm nomē:vt est essentia diuina ꝛ natura:q̄ creature incōicabi lis est.Vñ creatura deus ꝓprie vel diuina natura dici nō pōt.Cōsiderem⁹ ꝛ in deo dignitatē cōicabi lem:nō sm eūdē gradū:sed sm idē nomē:vt sapiē tiā·potētiā:bonitatē:ꝑ̄sidētiā:dñiū.Nā ꝛ creatu ra dr potēs:sapiēs dñs ac Rōne ꝑfectiōis incōles

Phs i po liticis.

Grego.

Augu.

Apo.vlti.

Dulia sū pta cōissi me.

Augu.

bilis creature debet deo adoratio latrie:q̄ simpli
citer incōicabilis est creature:intellige ſm nomē.
Rōne pfectiōis cōicabilis debet deo honor ⁊ ado
ratio cōicabilis ſm nomen cōicabile:qḋ est dulia
cōiter acceptū. Et sic loquit glo. ali. Deo cui debe
tur latria.i.honor incōicabilis quēadmodum dei
tas est incōicabilis. Dñium em̄ cōicat creature ſ3
q̄ dicim⁹ q̄ deus potēs facit creaturā potentem.
Sapiēs est:⁊ facit creaturā sapiētē:bon⁹ est:⁊ fa
cit creaturā bonā:ita q̄ participat ei⁹ bonitatē.
Et ſm hoc debet ei honor:q̄ descēdit in cōionē.s.
rōne dignitatū:in quarū participatiōe dicim⁹ esse
creaturā. Et iste honor noiat noie cōi qḋ est dulia.
Et ita pz sensus hui⁹ glo. Ꝟ fidicite deo cui debe
tur latria. Dño:cui debet dulia. Uel vt addit l pa.
vū. Dñe per potētiā:cui debet dulia. De⁹ p creā
tionē:cui debet latria:q̄ creatio actiua nō cōicat
creature:ſ3 bñ potētia cōicat. ¶ M Nō tñ intelli
gēdū sit hec q̄ in deo differat essentia:dñiū:sapiē
tia:q̄si distincte pfectiōes:quarū vna sit creature
cōicabilis:alia incōicabilis. Nā nihil distinctū ab
essentia dicit potētia:sapia ⁊c. In deo enim est tñ
vna pfectio:q̄ est diuina essentia:⁊hec oīb⁹ modis
est sapia:veritas ⁊ potētia. Nec sapia plus vel ve
ritas est sapia q̄ essentia. Uñ non plus distinguit
sapia ab essentia a bonitate vl' eternitate:q̄ sapia
a sapiētia. Qḋ plane dicit.b.Aug.in de triplici ha
bitaculo. Oia vnū sunt in deo excepto qḋ ad rela
tionē ptinet. Nā sapia ⁊ veritas dei ⁊ eternitas:n̄
diuersa sūt:sed vnū sunt:sicut ⁊ oia. Sapia em̄ dei
nō magis sapia q̄ veritas est. Et nō magis ∛itas:
veritas est:q̄ sapiētia:q̄ eternitas:q̄ cetera dei.
Oia vnū em̄ sūt in deo:⁊ nō solū inter se eadē sunt
in deo:ſ3 nō aliud sunt:q̄ ipse de⁹. Hec ille. Et ita
nec aliqd in deo realr cōicat creature non aliud:
puta potētia:sapia:nō sua vel essentia. Nihil ei est
qḋ in deo realr cōicat creature:sed ſm nomē tñ:
hoc est nomē potētia:nomē sapia:vniuoce attri
buit creature ⁊ deo:⁊ hoc ſm rōnem generalē non
specificā. Non em̄ est sapia dei eiusdē rōnis speci
fice:⁊ sapia creature:q̄ illa est ſba:ista accñs. No
men aūt de⁹:diuinitas:nō attribuit vniuoce ⁊ p
prie creature. Et ſm hoc nō sunt rōnes diuerse a
doratiōis in deo realr:pp̄ter quas diuerse adora
tionis spēs deberent deo. Sed quōcunq̄ a nobis
ɔsiderat de⁹:siue in se absolute vt infinite pelag⁹
sbe:siue in ordine ad creaturā vt creator:dñs:ɔser
uator:p potētiā:sapiam:bonitatē:semp debet sibi
adoratio latrie:q̄ totum est idē in deo. Nec dulia
ista q̄ debet dño ſm pdictā glo.distinguit a latria
sed est act⁹ latrie. Neq̄ dulia accepta distinguit a
latria nisi sicut gen⁹ a spē. Et sicut idē est sortes et
homo ⁊ aial:ita idē act⁹ adoratiōis:puta quo ɔfi
teor deū sūmū:infinitū:oipotētē ⁊c.est act⁹ latrie ⁊
dulie gñalr accepte. Sic ergo sapia diuina:⁊ de⁹
idē sunt:sic dulia deo debita ⁊ latria idē sunt:sicut
aial rōnale ⁊ homo:l3 nomē dulia generale sit ad
actū adoratiōis diuine ⁊ ad actū adoratiōis crea
ture. ¶ N Licet aūt tñ sit vna rō adorationis in
deo:q̄ est infinitas dei maiestas:etiā q̄buscūq̄ ter
minis differētib⁹ exprimat:est tñ dfa aut multi
plex rō debiti in creatura:qua ipsa creatura obli
gat ad colēdū deū cultu latrie:ſm multiplicitatē
bñficiorū ⁊ grarū a deo acceptarū:sic dbitor est hō
rōne bñficij creatiōis:rōne bñficij redēptionis:iu
stificatiōis:glorificatiōis. Etiā q̄ non equalr oēs
recipiūt:nō est equale debitū:q̄ iuxta euāgelicā
parabolā. Cui plus cōmittit plus debet. Uñ vni
dedit dñs duo talēta:alij q̄nq̄. Et plus debuit cui

Mat. xxv.

quinq̄ cōmisit:q̄ cui vnū. Et sic ex parte cōmissi:
seu accepti nō est equale debitū:tñ eq̄lis honor:q̄
honor rñdet dignitati:⁊ eadē dignitas est in deo
qua accipio hoc ⁊ illud. His inlalr ɔcordat doct
irrefragabilis parte.ij.q.xx. ¶ O Diuidit autē

cōiter dulia pmo modo vel scḋo modo accepta:vt
l.tm̄ creature debet:in duliā maiorē ⁊ duliā mino
rem. Dulia maior est tertia spēs diuisiōis pncipa
lis siue pme suprapposite que hypdulia dr ab hyp

Hyperdulia.

qḋ est sup:quasi excellēs dulia. Minor dulia sim
pliciter obtinet nomē dulia gñale sine addito. Hy
perdulia est seruit⁹ qdā reuerētialis exhibita rō
ne excellētie singularissime ⁊ eminentis in eo cui
exhibet:qualis est reuerētia exhibita virgini glo
riose:in qua est pogatiua excellētissime ⁊ singula
rissime dignitatis:pure creature ɔcessa:in eo q̄ est
mater dei:q̄ excellit cherubin ⁊ seraphin ⁊ oēs an
gelicos spūs. Hec etiā hypdulia ſm quosdā ɔue
nit monarchis eccle pape ⁊ impatori. Qḋ admit
ti pōt faciēdo cōparationē statuū officiorū ⁊ digni
tatū in ecclia militāte:ibi manēdo pcise. In his ei
suпmus ⁊ excellētissim⁹ stat⁹ in spūalib⁹ est papa
tus. In secularib⁹ est maiestas impialis. Sic ad
mittit papa tanq̄ sūmus hierarcha in politia ec
clesiastica:vt sibi fideles ɔsternant vsq̄ ad pedū
oscula:nō q̄dē rōne sanctitatis psonalis (si recte est
sibi ɔsci⁹ ⁊ rōnis cōpos:cū sit hō fragilis:nesciēs si
cut ceteri an amore vel odio dign⁹ sit) sed rōne di
gnitatis sui stat⁹:q̄ vicari⁹ est Christi in terris:q̄
ptātis plenitudinē ɔcessit petro:⁊ cuilibet suo le
gitimo successori. Hinc fortassis crucē gerit i san
dalijs:quā osculādā offert:tanq̄ locū gerēs crucifi
xi:honorē illū nō sibi vsurpās:sed in dñm cui⁹ si
gnū osculat retorquēs. Claues etiā hz in signo si
ue armis:q̄ successor ei⁹ est:cui singulariter cla
uiū ptās in sua plenitudie est collata. Sic ⁊ reges
⁊ impatores patiunt ɔstratiōes:⁊ vsq̄ ad terrā
genuflexiōes sibi exhiberi. Sicut legit.ij.Re.xiiij.

ij. Re. xiiij.

Dauid nō repulit adorātes se sup faciē terre:sed
magis petita ɔcessit. In q̄ nō rephēdunt tanq̄ ho
norē sibi indebitū arrogātes. Uerū loq̄ndo de hy
pdulia cōparādo ad vniuersitatē creaturarū:non
pōt reuerētia illa hyperdulia nūcupari. ¶ Dulia
minor siue simplr dicta:est reuerentia cōis alicui
exhibita nō in attestationē alicui⁹ excellētie singu
larissime:sed ſm rōnē excellētie cōem multis:qlis
est reuerētia exhibita plātis inferiorib⁹:in sacris

Dulia minor: siue simplr dicta qd sit.

ordinib⁹ ɔstitutis:aut in dignitatib⁹ psonis vir
tuosis:hoib⁹ sapia pexcellētib⁹:imo etiā āgelis
⁊ aiab⁹ sanctis:potētibus nobis ferre auxiliū:aut
nrām indigētiā releuare. Uel ſm suā gñalitatem:
q̄buscūq̄ creaturis:rōnalib⁹ ⁊ intellectualib⁹ bea
titudinis capacib⁹:ſm dei potētiā ordinatam. Et
pōt q̄libet harū spērū accipi vel p actu interiori:
vel p actu exteriori:vel p habitu ex actib⁹ hmōi
generato correspōdēter ad dicta superius de latria.
¶ P Quia aūt materiā adoratiōis intrauimus:
paulo lati⁹ in ea moremur:vt particularius nosse

Quid ⁊ q̄modo adorādū.

possim⁹ que ⁊ quō adorare oporteat. Ne idiscreta
nr̄a adoratio sit:aut negligēs:⁊ infamiā sugillatio
nem audiam⁹ a dño Uos adoratis qḋ nescitis. Jo.
iiij. Et illud Mat.xxv Quādiu nō fecistis vni de

Jo. iiij.
Mat. xxv.

minorib⁹ his:nec mihi fecistis. Inq̄ram⁹ igit. An
creature rōnales ⁊ res insensibiles a nobis adorā
de sint. Ut exēpli causa:crux xp̄i:imagines sctōrū
⁊ reliq̄e:ac cetera ad xp̄m vel mēbra ei⁹:hoc est:san
ctos ptinētia. Scḋo an xp̄i hūanitas sit latria ve
neratiōe adorāda. Ex q̄b⁹ clare patebit:q̄ ⁊ quō in
altaris sacro ɔsistētia sunt adorāda. ¶ Quātū ad

Aduerte q̄ h̄ ̄o adoratiōe dicantur.

pmū notādū q̄ adoratio in suis spēb⁹:latria:du
lia ⁊ hypdulia descripta est in sua ppria ſctione:
put tñ ɔuenit nature intellectuali seu rōnali:rō
ne cuiusdā superioritatis ⁊ excellētie tanq̄ obiecto
pprio siue p se adorādo. Accipit aūt ⁊ largius:vt
etiā extēdit se ad ea q̄ nō per se aut pp̄ter se:ſ3 per
accñs ⁊ pp̄ter aliud venerant:nec pncipalr ad ea
terminat adoratio:sed ad aliud p ea q̄ hñt aliquē
ordinē repñtatiōis:ɔtinētie:ɔiūctiōis:aut alteri⁹
hmōi habitudinis. Et q̄ adoratio nō ɔuenit illis

tanq̄ obiectis adoratiōis actū terminātib⁹:sȝ q̄si mediūs per q̄ adoratio terminaꝛ ad obiecta ꝑ se ꝛ ṗncipalia:ideo eoꝝ adoratio eisdē noib⁹ noiaꝛ:et ad easdē spēs reduciꝛ adoratiōis:q̄ sūt ṗncipaliū obiectoꝝ:ꝑpter q̄ illa veneraꝛ.Et ꝑ hoc adoratio nō ꝯuenit vniuoce his ꝛ illis:sed analogice.Et sic adoratio prout attribuiꝛ illis min⁹ ṗncipali⁹ est veneratio alicui⁹ nō ꝑpter se:sȝ ꝑpter aliquā habitudinē spālē:quā hȝ ad aliud ṗncipalr̄ adorandū. Et illo modo pōt sil̄r distingui in spēs latriā:duliā ꝛ hyꝑduliā:vt latria dicaꝛ reuerētia vel veneratio que debeꝛ alicui:nō tñ simplr̄ summo:sed tñ habēti spālem habitudinē ad simplr̄ summū latria ꝓprie dicta adorādū:ꝛ sic suo modo de aliis spēbus. ¶ Q Est aūt hec habitudo rei inanimate:aut insensibilis ad naturā intellectualē vel rōnalem adorabilē in genere duplex.Una est rōne repñtationis.Alia rōne spālis coniūctionis:aut vnionis:vt quia pars ꝯtinēs habit⁹.i.vestis possessio ꝯtingēs vel aliqđ simile.

Repñtatio fit tripliciter.

Repñtatio autē fit tripliciter.Una fundaꝛ in similitudine rei repñtātis ad repñtata:que imitaꝛ ipsam in q̄busdā accidētib⁹ similib⁹.sicut imago picta vel sculta ſm similem ꝓtractionem ꝛ figurationem membrorum Christi:siue in ea figura in qua nat⁹ est:siue in q̄ ṗdicauit:siue qua crucifix⁹ in ligno pependit:siue qua a mortuis resurrexit:ascēdit:vel ad iudicium vēturus expectaꝛ:ſm quā in recordationē venire facit ꝑsonā Christi veri dei ꝛ hoīs.Alia est repñtatio que sumiꝛ nō ex figurali similitudine membroꝝ Christi:gratia exēpli:ſm corporalia lineamēta:sed ex quadā extēsiōe vel distēsiōe partiū brachioꝝ.s.crurū sanctissimi corporis xp̄i in cruce pēdētis.Et per hoc etiā in recordatiuā xp̄i sic passi facit notitiā deuenire:sicut crux picta vel sculpta etiā sine imagine appēdētis ad memoriale dn̄ice passionis.Tertia est repñtatio nō ex aliqua ṗdictarū similitudinū:sȝ ex volūtate ꝛ bn̄placito dei:qui voluit per aliqua ṗcedētia facta xp̄m significare ꝛ figurare:sicut petra deserti:ꝛ serpēs eneus xp̄m figurabant.Imagines primis duob⁹ modis adoranꝛ simili specie qua adoraꝛ repñtatū.Unde si fuerint imagines xp̄i adoranꝛ eadē specie:qua xp̄s.i.adoratiōe latria.Si btissime virginis hyperdulia.Si beati petri vel alteri⁹ sancti dulia.Hec tñ adoratio magis terminaꝛ ad reȝ significatā:q̄ ad ipsam imaginē.vñ Damasc.lib.iiij.sent.Honor qui exhibeꝛ imagini:referꝛ ad illū cui⁹ est imago.

Damasc.

Bas.magnus.

Uñ dicit magn⁹ Basili⁹.Honor imaginis ad ꝓtotypū ꝑuenit.i.exēplar.Est eñ ꝓtotypū ṗma forma seu forma exēplaris:ad quā facta est imago. De hac adoratiōe imaginis xp̄i habeꝛ in quodam decreto synodi Cōstātinopolitane:vbi dr̄.Sacratam imaginē dñi nr̄i Jesu xp̄i ꝛ oim liberatoris et saluatoris equo honore cum libro euāgelioꝝ sanctoꝝ adorari decreuim⁹.Et infra.Si q̄s ergo non adorat iconā saluatoris xp̄i:nō videat formā eius qñ veniet in gloria paterna glorificari ꝛ glorificare sanctos suos:sed alien⁹ sit a cōione ipsi⁹ ꝛ claritate.Qꝛ aūt repñtans tertio modo hȝ rōnē imaginis nō sic adoraꝛ.In illis eñ nō apparet aliq̄ sensibilis imitatio siītudinis:rōne cui⁹ repñsentet statim xp̄m:sed dūtaxat ex aliquo occulto mysterio:vñ ꝛ figure mystice dicebanꝛ:ꝑpter qđ nō statim intuētē in rememoratiōnē figurati ꝑducebāt.Et sic facile adoratio terminareꝛ ad rem illā figurantem:ꝛ non ad figuratū ꝓcederet.Qđ ꝯsidtrās rex Ezechias serpētē eneū qui in iudei ꝑ moysen fuit erect⁹ vt ipsi⁹ aspectu iudei a morsib⁹ serpētū sanarenꝛ:laudabilr̄ ꝯtriuit:ꝯsiderās ꝑplm ipm serpētē adorādo gloriā nō deo:sed serpēti tribuere. vt hꝛ.iiij.Reg.xviij.ꝛ in.c.qꝛ sancta.lxiij.dist. ¶ R Ex his apparet ꝙ in adoratiōe imaginū ꝛ alioꝝ ꝑ accidēs adoratoꝝ:q̄uis sit vn⁹ actus exterior:vt genuflexio vel aliud signū reuerētie:tñ in adoratione interiori sunt duo act⁹ distincti:quoꝝ vnus terminaꝛ ad imaginē:nō tñ absolute vt est hec res materialis:hic lapis:hoc aurū vel lignū:sȝ ad reȝ ipsam inq̄tū est imago xp̄i vel alicui⁹ sancti.Hic act⁹ est q̄dā recognitio qua recognosco rem illam vt ordinatā ad repñtādā xp̄m.Uel cōplacētia qua mihi cōplacet res illa vt talis imago honoranda ꝑpter ꝓtotypū:ꝛ ille act⁹ ꝑtinet ad latriā analogice.Ali⁹ act⁹ est qui immediate terminaꝛ ad ꝓtotypū:quo recognosco id qđ repñsentaꝛ tañ summe bonū vniuersale oim ṗncipiū.Ad quē actū eliciendum moueor per apphēsionē imaginis.Et h̄ act⁹ vere est actus latrie ꝓpe dicte:qui solū terminaꝛ ad imaginatū:ꝛ nō imaginē.Non eñ vidēdo imaginē recognosco ipsam imaginē quā video esse summum bonū:siue ꝯsiderē ipsam in rōne imaginis:siue absolute vt rem aliquā in se.Et ideo qđ dr̄ eodem actu adorādā esse imaginē:ꝛ illud cui⁹ ē imago:intelligendū puto de actu exteriori:cui correspōdent duo interiores:quoꝝ vnus terminaꝛ ad imaginē:ali⁹ ṗcise ad ꝓtotypū.Forte tñ q̄tū ad actus affect⁹ sustineri posset:ꝙ esset vn⁹ affect⁹ terminatus ad vtrūq; ordine quodā:sicut eodē actu diligo creaturā ꝛ deū dū diligo creaturā ꝑpter deū:qui ſm aliquos simul est vsus ꝛ fruitio.Usus inq̄tum terminaꝛ ad creaturā.Fruitio inq̄tū terminatur ad deū nō aūt sic de actu intellect⁹.Et sic accipiēdū est qđ in decreto synodi Constātinopolitane.ꝟ.alr̄.dr̄.Dignū est vt ſm ꝯgruētiā rōnis ꝛ antiq̄ssimā traditionē:ꝑpter honorē qui ad ṗncipalia ipsa referꝛ:etiā deriuate icone.i.imagines honorenꝛ ꝛ adorenꝛ.Adorenꝛ inquā non per se quasi in ipsis sit aliqua virt⁹:vnde releuari aut iuuari possit humana infirmitas:sed tñ signa Christi ꝛ sanctoꝝ qui ferre possunt auxilium postulāti.Et hoc est quod dicit canon:venerabiles:de cōsecra.dist.iij.Uenerabiles inquit imagines xp̄iani non deos appellāt:neq; seruiūt eis vt diis:neq; spem salutis ponunt in ipsis:neq; ab eis expectant futurū iudiciū:sed ad memoriā ꝛ recordationem ṗmitiuoꝝ veneranꝛ eas ꝛ adorāt.Sic ad adorandū Christi imaginē hortaꝛ.b.Augu.de visita. infirmo.vbi loquens de tali imagine dicit.Hanc complectere humiliter:venerare suppliciter cum hec ad memoriaȝ tibi reducat crucifixum.Hic est vnus modus loquendi de imaginum adoratiōe.

Augu.

¶ S Alij sunt qui distinctionem supradictā adorationis non attendūt:sed adorationē ṗsertim latriam in sua propria accipiunt significatione.Hi dicunt ꝙ imago neq; vt ꝯsideratur in se ſm ꝙ est lignum:lapis aut metallum:neq; vt consideratur ſm rationē signi ꝛ imaginis est adorāda:quia q̄ucunq; consideretur:est res quedā insensibilis ꝛ creatura:cui adoratio latria minime est exhibenda. ¶ Quod ho christiana religio imagines sustinet in ecclesiis ꝛ oratoriis:non permittit eo fine:vt ipse adorenꝛ:sed vt fideliū mentes per earū inspectiones excitenꝛ ad reuerentiā:ꝛ honorē exhibendum his:quoꝝ sunt imagines:in quoꝝ cognitionem recordatiuā ducūt.Et hic modus dicēdi videtur esse Roberti holkot sup illud Sapiē.Infelices sunt:ꝛ inter mortuos est spes illoꝝ:qui appellauerūt deos suos opera manuū suarū:vbi sic dicit.Non video esse bñ dictū ꝙ eodē honore honoreꝛ deus ꝛ imago eius.Sed mihi videtur dicēdū ꝙ neq; adoro imaginē xp̄i qꝛ lignū:nec quia imago:sed adoro christū coram imagine christi:quia scȝ imago xp̄i excitat me ad amandum Christum. Hic modus loquendi originē videꝛ trahere ex dicto quodā beati Grego.qui Sereno epo masiliēsi imagines destruēti ne adorarenꝛ.ita scribit vt habeꝛ de ꝯse.dist.iij.perlatū.Perlatū est ad nos ꝙ incōsiderato zelo succēsus:sanctoꝝ imagines

Sap.xiij.

Grego.

sub hac q̄si excusatiōe ne adorari debuissent ꝯfregeris. Et q̄dē q: eas adorare vetuisses oino laudamus fregisse vero reprehēdim⁹. Dic frater a q̄ sacerdote aliq̄n auditū est qd fecisti: Aliud est em̄ picturā adorare: aliud p picture historiā quid sit adorādū addiscere. Nā qd legētib⁹ scriptura: hoc ⁊ idiotis p̄stat pictura cernētib⁹: q: in ipsa ignorātes videāt qd seq̄ debeāt. In ipsa legūt q̄ lrās nesciūt. Vn̄ ⁊ p̄cipue gētib⁹. i. laicis: p lectiōe pictura est. Ad idē vr̄ sonare Dam̄ li. iiij. sen. dicēs. Qr nō oēs noscūt lrās: neq lectiō vacāt: p̄res excogitauerūt velut q̄dā triūphos i imaginib⁹ hoc describere ad veloce memoriā. Quapropter multoties nō hn̄tes mēte dn̄icā dn̄i passionē: imaginē crucifixionis xp̄i vidētes: ⁊ in salutaris passiōis memoriā venientes: pcidētes adoram⁹ xp̄m. Ecce vt xp̄ni adorari ad inspectionē imaginū ducētū in notitiā rememoratiuā xp̄i. Hoc etiā vr̄ in canone allegato: venerabiles: vbi addit in fine. Sz nō seruiūt eis. s. imaginib⁹: cultu diuino: sicut nec alicui creature: quo innuit imagines nō adorari latria. ❡ T In ter hos duos modos maior est discordia in locutiōe q̄ in re. Vterq em̄ mod⁹ hoc itēdit: q creatura adorari nō dz latria adoratiōe p se tāq̄ termin⁹ adoratiōis: ⁊ hoc latria pprie dicta. Vterq et admittit q ad apphēsionē imagis mēs fert cognitiue ⁊ affectiue i ptotypū ip̄z adorādo. Vterq̄ēt mod⁹ admittit q vidēs iaginē: hz actū aliquē respectu iaginis q̄ fiat ad imaginē ipsā: vt est repn̄tatiua imaginati. An aūt aliqs hoꝝ actuū debeat dici adoratio imaginis vr̄ esse diuersitas: que vr̄ ita resolui posse: q act⁹ ille: quo cognitiue et affectiue fertur in ptotypū: sit adoratio latria dubiū nō est. Vtrū aūtē act⁹ quo fertur in imaginē debeat dici adoratio. Dr̄ qd est adoratio analogice ⁊ improprie nō autē pprie: qm̄ ē respectu creature. Si vo act⁹ vn⁹ fuerit exterior: vel vn⁹ elicit⁹ interior respectu vtriusq imaginis ⁊ ptotypi: ille est adoratio latria pprie q̄ten⁹ terminat ad ptotypū: ⁊ adoratio analogica inquātū terminat ad imaginē. ❡ V Ex illis pz quorūdā hoim stolid⁹ error: q̄ adeo ad imagines afficiunt: vt in ipsis credāt esse aliq̄d numinis: pre vel scritatis: qb⁹ potētes sint facere miracula: p̄stare sanitates: eripe a periculis: ⁊ a nocumētis: ac insidijs pseruare: ex hoc assurgētes ad eoꝝ venerationē vt p̄missoꝝ aliq̄d ꝯsequāt. Arguit ex eodē nōnulloꝝ indocta simplicitas ⁊ indiscretio: qua reuerētius adorāt imagines pulchras: quam turpes: nouas q̄ vetustas aut ecōtra ornatas venustiori auro et purpura q̄ nudas: credētes eas eo sanctiores q̄ p̄tiosiores. Et vt Ber. ait: offerētes libēti⁹ auro tectis vbi magis cernit diuitiarū cumul⁹. Arguit ⁊ alioꝝ rudis leuitas: q̄ improuide vota emittūt: ad peregrinādū se obligāt: nūc ad illā: nūc ad aliā ecclesiā intuitu certaꝝ imaginū credētes illas magis in illis q̄ sites i alijs fulgere vtutib⁹: clarere miraculis: ⁊ maiori fulcire p̄tāte. Hec oia invanā trāseunt supstitionē in quā nō inciderēt si rōnē adoratiōis ac veri cultus attēderēt: aut significatā informationem humiliter a doctorib⁹ reciperēt. Patet siq̄dē imagines fore res insensibiles: q̄ ex certa patrū suarū figuratione et iordine imaginis nomen sortiunt: vn̄ eis ꝯuenit res alias significādo repn̄sentare. Rō aūt adoratiōis i deo vt dictū est: est pfectio summa ac vniuersalis p̄sidētia. In creatur vo est aliq̄d diuinū puta virt⁹: ptās: aut excellentia aliq̄ singlaris a deo pticipata: quoꝝ q: neutrū repit in imagine: nulla talis ppter se adorāda est neq aux l̄ium quodcūq ab eis postulandum est: neq em̄ vidēt: neq audiūt: neq se intelligūt venerātes. Sūt em̄ creature inanimate: qb⁹ nec est sensus: neq intellect⁹. Oia em̄ q̄ dicta sunt a deo⁊ sanctisquoꝝ sunt imagines: q̄ et p se corā imaginib⁹ adorādi sunt: fidelr expectant. Ipse vo imagines p accidēs honorant: nō ppter vtutē: potētiā: aut grām eis inexistētē: sz ppter representationē eoꝝ qb⁹ talia insunt. Hinc (vt supra allegatū est) neq ipsis vt dijs seruim⁹: nec spem salutis in eis ponim⁹: nec iudiciū ab ipsis expectam⁹. ❡ X Qd si aliq̄n miracla fiūt hoib⁹ ēt ad eas ꝯfluētib⁹: adiutoria ad sanitates p̄stāt: n̄ hec vtute iaginū: sz vtute dei: ministerio bonoꝝ angeloꝝ ad intercessiōes sctōꝝ ꝯtingūt. Vel etiā nōnūq̄ opatiōe demonū ad fallendū inordinatos cultores deo pmittēte exigēte talium infidelitate. Nec tn̄ ppter hoc imagines p̄cidēde sunt aut de oratorijs elimināde occasiōe idololatrie deuitāde. Aut peregrinatiōes ad certas imagines vel certa loca p̄sertim ꝯsecrata: vl ēt ꝯsecrāda penit⁹ reprobāda. Nō em̄ vsquaq negandū est: q̄n in certis locis singlr relucēt beneficia dei ⁊ maiora crebri⁹ q̄ in alijs: vel ppter sctōꝝ reliq̄as ibi ꝯditas: vel occulta ministeria (al's mysteria) futuris tpib⁹ ibi celebrāda aut celebrata: vel alias causas nobis occultas: ppter q̄s de⁹ vnū locū elegit suo cultui nō aliū. Si primo elegit tabernaculū qd p moysen erigi mādauit. Deinde locū in sylo. Deinde tēplū salomonis i hierlm. Vn̄ ait moyses. Caue ne offeras holocausta tua in oi loco quē videris: sed in eo quē elegerit dn̄s ⁊c. Nā et iacob vt hr̄ Genes. xxviij. post scale: cui⁹ summitas celū tetigerat: angelorūq in ea ascēdētiū ⁊ descēdētiū visionē: ait. Vere dn̄s est in loco isto ⁊ ego nesciebā: surgēsq erexit lapidē in titulū: fundēs oleū desup appellauitq nomē loci illi⁹ bethel: qd interp̄tat dom⁹ vl habitaculū dei. Vn̄ ⁊ dixit. Terribilis est loc⁹ iste: nō est h̄ aliud nisi dom⁹ dei ⁊ porta celi. Idcirco locū istū tituli erectiōe sacrificio et voto qd dn̄o vouerat honorauit. Et doct⁹ inq̄ diuinitus didicit q̄ta ⁊ q̄ mirabilia opatur⁹ erat in loco isto. Nā ibi fundādū erat tēplū ad dei spāle cultū. Ibi ꝯsummatur⁹ erat dn̄s op⁹ nr̄e redēptiōis: seipz pri i cruce offerēs. Propinqu⁹ em̄ erat loc⁹ crucifixiōis. Iō post reditū d̄ mesapotamia ibidē sacrificiū obtulit: vt hr̄ Gen̄. xxxv. Nō solū ppter locū: sz ppter mysteria ibidē futura: i loca isto dn̄o sacrificauit. Vn̄ Aug. i gl. Sup lapidē libauit iacob non lapidi. Sic nec reprobari pōt. si dū in vno loco: vl coram vna imagine crebrescunt miracula sanitates: et cetera beneficia in eodem loco: non locum: sed deum qui inibi operatur: laudare: nec imaginem: sed coram imagine deum et sanctos contingat adorare. Ita q non inanimatis: sed deo ⁊ sanctis eius honor: laus: et adoratio impendat. De hoc latius supra lec. xxxiij. dictum est: qua rationabili discretione: nunc in vno loco: nunc in alio: nūc in vno tempore: nunc in alio: nunc ad vnum sanctum: nunc ad alium pro diuersis donis: virtutib⁹ ⁊ grijs recurrere lz: easq deuotꝫ oronib⁹ ipetrare. Et qūo i sctōꝝ veneratiōib⁹ diuia bōitas: sapia: potētia: extollit ⁊ laudat ⁊ mlta huic pposito applicāda. hec d̄ imaginū adoratiōe rōne repn̄tatiōis. Nūc d̄ adoratiōe reꝝ rōne spālis vniōis ad naturā rōnē adorabilē dicēdū: q tn̄ seq̄nti lect. reseruandū est.

❡ Lectio. l. B

Res adorandera-

tione specialis coniunctionis cū rebus propter se adorandis sunt he. Quedam speciali quadam habitudine coniuncte fuerunt deo christo vel sctis velut ptes eoꝝ: sicut reliq̄e sctōꝝ: q̄ vtute vel ei⁹ materiā fuerūt ptes corpoꝝ sctōꝝ dū i terris vixerūt: vt ossa vl pulueres i q̄s resoluta sunt eoꝝ corpa. Vel vt arma triūphi: sicut crux xp̄i: claui: lācea: corona: flagella: columna: ⁊ silia. Suo mōde sctis velut vestes: ⁊ alie in eoꝝ vsum p corporū ⁊ mēbroꝝ sctōꝝ cōtactū venictes. De sanctoꝝ reliquijs tenēdū: q ille venerāde sunt tāq̄ ea q̄ sue

Damas.

Error q̄rūdā hoīum credētium imaginibus aliq̄d esse numinis. Ber.

Imagies p accidēs honorant

Deut. xij.

Augu.

Reliq̄e et vestes sanctoꝝ quō adorāde.

funt partes corpoꝝ sanctoꝝ:saltē ſm materiā earum:vt dictū est .ӡ. lect.xlij. Partes aūt ſilr adoratiōe adorāde ſunt cū toto. Cū ergo ſcti dulia adorādi ſunt:ſilr adoratiōe dulie eoꝝ reliq̄e ſunt adorāde. Silr dixi nō eadē:qꝛ adoratio dulie analogice attribuit̄ ſctis ⁊ partib⁹:q̄ nō ſunt creature rōnales:hoc est partib⁹ materialibus:ꝑpter animā rōnalē:cui debet̄ dulia ꝓprie dicta:ſiue ſit actu pars ſiue fuerit pars. Ceteris partib⁹ puta corpori vel parti ei⁹ debet̄ dulia analogice:ſiue ſit actu pars ſcti:ſiue fuerit aliq̄n pars ei⁹. Et hec clare patent reſoluēdo terminos in eoꝝ q̄d noīs:puta latriā et duliā. Sūt eñ ſctoꝝ reliquie venerabiłr honorāde:vt ꝓbat btūs hiero. ӡ vigilātiū:q̄ cultum reliquiarū ſctoꝝ reprobauit. Qđ ex hoc etiā ꝓbatur: qꝛ ꝑ cōtactū illoꝝ multa dñs beneficia cōtulit ad earū dignitatē declarādā. Sic ad ꝯtactū ſepulchri btē agathe:curata est mr̄ ſctē lucie a ſanguinis ꝓfluuio. Ad ꝯtactū oſſiū heliſei ꝓphete:vita reſtituta eſt mortuo. Ad ꝯtactū ſemicinctioꝝ pauli ⁊ ſudarioꝝ:ſanati ſunt languidi. Sic de ſtraminib⁹ in q̄b⁹ cubuerat btūs martin⁹ legit̄:⁊ ſilib⁹ multis. ¶ Honor ergo ſiue adoratio dulie ſctoꝝ reliquijs impēſus vel impēſa q̄tū ad interiorem actū nihil aliud eſt q̄ recognitio interior:qua hmōi reliquie credunt̄ eſſe vel fuiſſe partes corpoꝝ ſctoꝝ dū vixerūt i hac mortali vita:q̄b⁹ deuote ſeruierūt dño ⁊ meruerunt gloriā:cui⁹ poſt reſurrectionē dū reunient̄ animab⁹ ſctoꝝ:participes erūt ꝑ dotes glorie corporis. Hec inquā recognitio ⁊ cōplacētia voluntatis ꝯñs eſt ſm rē act⁹ dulia interior:analogice nō ꝓprie qꝛ nō recognoſcunt̄ tāq̄ rōnales creature hñtes in ſe diuine grē dona ⁊ merita ac ꝟtutes dei ꝑ actus beatificos:capaces ſm potētiā dei ordinatā:q̄ recognitio eſt actus dulie ꝓprie accepte Sed recognoſcunt̄ tāq̄ aliq̄d pertinēs ad eas. Et actus exterior reuerētialis in ſignū īterioris act⁹ exhibit⁹: eſt dulia exterior hmōi reliquijs debit⁹. ¶ Et qꝛ nō habem⁹ diſtinctos actus exteriores diſtincte latriā vel duliā ꝓprie vel analogice dictaȝ repreſentātes:iō in variarū rerū adoratiōib⁹ eiſdē actib⁹ exteriorib⁹:nō tñ eūdē actū interiorē ſignificātib⁹ vtimur:vt genua flectim⁹ corā venerabili ſacro:corā imagine crucifixi:corā ſctoꝝ reliquijs. Idē ſignū forīs:eadē ſcȝ genuflexio:ſed nō idē act⁹ interior. ¶ B Suo mō dicēdū eſt de ceteris ſupradictis vt armis triūphalib⁹:veſtib⁹:ſepulchris: et alijs olim ad vſum ſctoꝝ ptinentib⁹. ¶ Silr igit̄ oīa ꝯiūcta adorādis:eadē ſpē adoratiōis analogice adorāda ſunt:q̄b⁹ ea ad q̄ ꝯiūcta fuerūt:adorantur ꝓprie. Si latria:latria. Si hiperdulia: hiꝑdulia. Si dulia:dulia. Sic ꝑputiū Christi et ſanguis xp̄i de corpore ei⁹ in cruce fluens:ſi adhuc i terris ꝯſeruant̄:ſicut vtrūq̄ in eccleſia lateranēſi vrbis Rome ꝯtineri dr̄:⁊ in die ſctō paſche ꝑplo adorandū oñdit̄. Si inquā dñs reſurgēs nō reaſſūpſit totū ſanguinē fuſum:⁊ q̄cq̄d fuit de ꝟitate hūane nature:eadē adoratiōe adorāda ſunt q̄ hūanitas xp̄i nō vt ꝯiūcta ꝟbo. Nā ꝑputiū ſi adhuc reſeruat̄ in terris:nō eſt vnitū diuinitati:qꝛ nō eſt actu ꝑs corporis xp̄i:ſed quoddā ſuppoſitūȝ ꝑ ſe: ſicut q̄libet ꝑs integralis ſeꝑata a toto eſt ꝑ ſe ſuppoſitū:non aūt ſunt plura ſuppoſita ꝟbi. Nec hoc eſt ӡ Dam. qđ ſemel aſſumpſit nō dimiſit. Uerū eñ hoc ē q̄tū ad ptes eſſentiales totales humanitatis xp̄i. Nā totū corp⁹ nūq̄ dimiſit:nec i ſepulchro:nec animā dimiſit etiā in inferno. Nā dubiū nō eſt:q̄n partes corpis materiales ꝑ actionē caloris naturalis reſolute dimiſſe ſint. Silr ⁊ ꝑputiū poſt circūciſionē vbicūq̄ fuerit:ante reſurrectionē nō fuit vnitum hypoſtatice deitati. Quō aūt humanitas xp̄i adorāda ſit:ſtatim dicet̄. Nō difformiter dicendū erit de cruce dñica:clauis:lācea:⁊ ceteris xp̄i ſanguine rubricatis. ¶ C Uerū de cruce xp̄i dupl'r loq̄ poſſum⁹ ſm ſctm̄ tho.in.iij.ſcri.diſ.ix.q.ij. Aut de cruce q̄ eſt imago crucifixi:ſiue picta:ſiue ſculpta:ſiue de quacunq̄ materia fabricata:etiā ſi fuerit de ligno dñice. Et ſic dicēdū eſt ſicut de alijs imaginibus xp̄i:q̄ adorāda eſt latria ſicut ꝓtotypus: ad ſenſum tñ pri⁹ expoſitū. Scđo mō loq̄ poſſum⁹ de ipſo crucis ligno:in quo ſal⁹ nr̄a xp̄s pepēdit:non vt imago:ſȝ vt tale lignū mēbris xp̄i in eo ſuſpēſis ꝯſecratū. Et ſic dicit Tho. nō eſt adorādū latria ſȝ hiperdulia:qꝛ nō ꝑtinet ad ꝑſonā ꝟbi ſicut ꝑs ei⁹: ſȝ eſt res q̄dā ei⁹ in qua ſalutē opat⁹ eſt in medio terre. ¶ Btūs Bon. dicit q̄ vtroq̄ mō conſiderata debet̄ ſibi duplex ſeruit⁹ adoratiōis ⁊ veneratiōnis. Adoratiōis latrie:⁊ veneratiōis ſpālis: q̄ nec eſt latria:nec dulia. Nā ſm eū honor exhibit⁹ in ſimulatū cōplacētie:eſt honor adoratiōis latrie. Ille ꝟo q̄ exhibet̄ in obſequiū reuerētie:eſt honor veneratiōnis. ¶ Sed ꝯcorditer ad ꝑdicta dici põt:q̄ crux chriſti ⁊ cetera ſalutis nr̄e arma: qꝛ res q̄daȝ ſunt ad xp̄m ꝑtinētia. Ipa eñ vt Anſel. loquit̄:ſūt inſtrā fortiſſima:q̄b⁹ ops ꝟtuoſe inueſtigabilis ſapiētia dei reſtaurationē mūdi potēter ac mirifice opata eſt:ipſaq̄ attactu mēbroꝝ xp̄i dedicata:⁊ tāq̄ ꝑcioſiſſimis margaritis ornata ſunt. Et iō adoratio eoꝝ ad eādē ſpēm adoratiōis reducit̄:qua adorat̄ xp̄s cui ſpāli quadā habitudine ꝯiūgunt̄: hoc eſt adoratiōe latria nō ꝓprie dicta: ſȝ analogice:q̄ adoratio quātū ad interiorē actū nihil aliud eſt:niſi act⁹ intellect⁹:q̄ talis cognoſcunt̄: tāq̄ res q̄dā ſiue arma ſpāli quadā habitudine ad xp̄m ꝑtinētia:vel etiā actus volūtatis ſibi in his vt talibus cōplacētis. Et hec rñſio aufert oēm difficultatē. ¶ D Sed nūc de humanitate xp̄i quā ſpē adoratiōis illa eſt adorāda vidēdū eſt. De hoc aūt varie ſunt opiniones ex diuerſis ſctoꝝ autoritatib⁹ ortū trahētes. Uñ in hoc videt̄ oēs ꝯcordare: q̄ humanitati xp̄i in ſe ꝯſiderate:non vt vnite:debet̄ dulia maior vel minor ſm diuerſas ei⁹ ꝯſiderationes:vt.i.dicet̄. Cōſiderata aūt vt a ꝟbo aſſumpta ⁊ nature diuine in verbo hypoſtatice vnita: ſic de ei⁹ adoratiōe inueniunt̄ tres opiniones. Una tenet q̄ vt ſic adoranda eſt dulia maiore q̄ hiꝑdulia dr̄. Motiuū:qꝛ ſol⁹ de⁹ adorādus eſt latria:⁊ natura nō cōicat alteri nature ſua idiomata. Uñ non dr̄ humana natura de⁹:ſȝ vnita diuinitati. Nec dicit̄ eterna infinita:creatrix:ſȝ vnita ſit nature infinite eterne creatrici. Et ita dicit q̄ non ſit adorāda latria: licet vnita ſit ſumme maieſtati latria adorande. Allegant pro ſe gloſſ. ſuper illud pſal. Adorate ſcabellum pedum ei⁹: q̄ dicit. Caro xp̄i ſine impietate a ꝟbo dei aſſūpta adorat̄ a nob̄. Non illa dico adoratiōe q̄ latria eſt:q̄ ſoli creatori debet̄: ſȝ illa q̄ dulia dignior ē. Scđa opi:ſȝ q̄ hūanitas xp̄i ꝯſiderata vt vnita ꝟbo:latria ē adorāda. Moti autoritate Io. dam. Et allat magr̄.iij.ſen.diſt.ix. Nō inadorabilē carnē dicētes. Adorat̄ eñ i vna verbi hypoſtaſi. Seq̄t̄ ꝟ: vt nudā carnē adoram⁹:ſȝ vt vnitā diuinitati in vnā hypoſtaſim dei ꝟbi duab⁹ reductis naturā. Timeo carbonē tāgere ꝓpt̄ ligno copulatū ignē:adoro xp̄i dei mei ſil' vtrāq̄ naturā ꝓpter carnē vnitā deitatē. Itē btūs Aug. in ſermone ſuꝑ illō. Nō turbet̄ cor vr̄m ait. Ego dñicā carnē imo ꝑfectā i xp̄o hūanitatē iō adoro:q̄ a diuinitate ſuſcepta ⁊ deitati vnita eſt:vt nō aliū ⁊ aliū:ſȝ vnū eūdēq̄ deū ⁊ hoīem filiū dei eſſe ꝯfitear. Denīq̄ ſi hoīem ſeparaueris a deo:illi nunq̄ credo nec ſeruio. Uelut ſi q̄s purpurā vel diadema regale iacēs inueniat nūq̄ ea conabitur adorare. Cum vero rex ea fuerit indutus periculum mortis incurrit: ſi ea cum rege q̄s adorare contēpſerit. Ita in xp̄o dño humanitatem nō ſolam vel nudam: ſed diuinitati vnitā:ſcȝ vnum filium:deū verum ⁊ hoīem verū ſi quis adorare cōtempſerit:eternaliter morietur. Item ſupra pſal.lxxx. Caro ſine impietate

iiij.re.xiij
Actuū.xix.

Crux xp̄i q̄uo adoranda.

B'Tho.
S.Bona

Anſel.

Hūanitas xp̄i q̄uo adoranda.

Opinio p̄ma d' adoratiōe hūanitatis xp̄i

Pſal.
Scđa opinio.

Augu.
Io.xiiij.

Pſal.

a ꝟbo dei assumpta adorat a nobis: qr nemo carnē ei⁹ mādiucat:nisi pri⁹ adoret:s3 q̄ adorat nō terrā intuet:sed illū poti⁹ cui⁹ scabellū est ꝓpter quē adorat.¶ Dicūt ergo illi ꝙ sec⁹ est de exhibitione honoris ⁊ aliis ꝓpetatib⁹.Honor nō respicit hāc partē vel illā:s3 respicit ipsam ꝑsonā . Un quāuis purpura ⁊ vestimētū regis nō ꝑticipet ꝓprietates ei⁹ absolutas:cōicat tñ in honore ⁊ reuerētia . Et iō qr est vna ꝑsona in xp̄o:cui debet reuerētia summa:vna adoratiōe latrie est adorāda q̄tū ad vtrāq3 naturā:diuinā sc3 ⁊ humanā.Sicut eadē adoratiōe adorat in vno hoie caput ⁊ pes.Et hāc approbat sctūs Bonauē.in.iii.scri.di.ix.q.i.Un dt.Concedēdū est ꝙ xp̄s hō nō solū adorādus est latria:s3 etiā ei⁹ hūanitas inquātū ꝟbo est vnita:q̄uis put in se ꝯsiderat nō debeat ei nisi dulia.Qm aūt xp̄i hūanitas nūq̄ est a ꝟbo sepata:iō semp ꝯsideranda est vt ꝯiūcta:⁊ semp adorāda ē latria.Hec Bonauē.

S.Bonauen.

¶ E Tertia opiñ.ꝙ humanitas xp̄i vt ꝟbo vnita adorat latria:sed nō ꝓprijssime:s3 large sumpta.Pro cui⁹ intellectu rememorādū ꝙ sm Alex. de ales latria tripl'r sumit.Uno mō ꝓprie ꝓ cultu soli deo debito:siue sm dignitatē:in cui⁹ ꝑticipatiōe nō est creatura:vel in cui⁹ ꝑticipatiōe est creatura.Scdo mō stricte vel restringit vocabulū ad seruitutē q̄ debet creatori rōne dignitatis:in cui⁹ participatiōe nō est creatura.Sic accipit latria in gl.p̄cedēti lec.allegata.Deo cui debet latria:dño cui debet dulia:cui⁹ intellect⁹ ibidē declarat⁹ est. Tertio mō accipit large vt nō dicit solū seruitutē q̄ debet dignitati diuine:s3 etiā creature vnite ipi Hec videt eē Rabani dicētis.Caro xp̄i latria adorāda est sicut ꝟbū;sed nō oi spē latrie:qm nō adoram⁹ ea oino ꝓstrati in terrā:sic ꝙ credam⁹ ꝙ nos creauit de nihilo : nec sacrificam⁹ ei sicut deo: sed adoram⁹ eā:qr ꝑ ipsam redēpti sum⁹.Sic ergo dr latria extēso noie siue large:⁊ vt.s. dictū est:analogice.Prime due opi.accipiūt latriam ꝓprie:tertia ꝟo vt patuit large.

Opinio tertia.

Latria capit tripl'r

Rabanus

¶ Ueritas hui⁹ q̄onis Utrum humanitas xp̄i ꝯiūcta ꝟbo adorāda sit latria: facile inuestigat si loco hui⁹ vocabuli latria: ei⁹ quid nois ponat:⁊ q̄s sit actus latrie interior q̄ p̄cipalis est:itelligat. Nā de exteriori nō est difficultas: cū eodē actu exteriori adoram⁹ latria ⁊ dulia creatorē ⁊ creaturā sm subordinationē tñ ad aliū et aliū actū interiorē vt frequēter dictū est. Latria et vt.s.habitū est lec.xlix.est reuerētia exhibita alicui vt summo ⁊ vniuersali oim p̄ncipio. Act⁹ interior latrie aut est act⁹ intellect⁹ aut volūtatis vel vtriusq3:p̄ter illos nō est ali⁹. In intellectu aūt respectu vlis bōi:nō est ali⁹ act⁹ nisi cognitio siue ꝓfessio ei⁹ tanq̄ summi bōi:q̄ est act⁹ fidei: extēdēdo nomē ad sciam ⁊ oēm firmā adhesionē veri. In volūtate nō est act⁹ ali⁹ ordinat⁹ nisi dilectio ei⁹ tanq̄ sūmi bōi i se:⁊ sūmi bōi creature rōnalis. Null⁹ horū actuū haberi pōt respectu cuiuscūq3 creature siue vnite ꝟbo siue nō. Quero em̄ vtrū hūana natura vnita diuiei supposito ꝟbi sit summū ⁊ vle oim p̄ncipiū. Itē vtrū vt sic vnita sit summū bonū sup oia diligēdū. Certū ē ꝙ neutrū ꝯcedit:q̄ ad naturā hūanā ꝟbi(q̄ l3 vnita sit ꝟbo:distiguit tñ realr a ꝟbo ⁊ a diuia natura)nō pōt termiari act⁹ latrie aliter cūq3 ꝯsideret.

Latria q̄d sit.

¶ F Sequēs q̄ Alexā.de ales: p̄mitto ꝙ refert multū loq̄ de humana natura in xp̄o:⁊ de hoie xp̄o. Nā hō nomē est suppositi siue ꝑsone:nō sic humana natura. Un hō xp̄s est suppositū ꝟbi subsistētis in natura hūana. Persona em̄ ꝟbi:qr subsistit in duab⁹ naturis humana sc3 ⁊ diuina eadē vna ⁊ indistincta est de⁹ etern⁹ ꝓpter diuinā naturā: est hō ver⁹ ꝓpter naturā humanā. Hūana aūt natura in xp̄o est cōpositū ex carne et aīa:q̄ manēs creatura assumptū est a ꝑsona ꝟbi. Sicut idē hō est credēs i deū ⁊ diligēs deū:credēs ꝑ actū fidei:diligēs ꝑ actū charitatis:nec tñ actus fidei est act⁹ charitatis:nec act⁹ fidei est hō credēs s3 aliq̄d in hoie distinctū ab hoie. Et iō l3 actus fidei ⁊ act⁹ charitatis duo sint:nō tñ duo sūt hō credens ⁊ diligēs:sed vnus ipse est q̄ credit ⁊ diligit: q̄uis ꝑ aliud credit:⁊ ꝑ aliud diligit. Ita duo sunt realiter ⁊ essenciali'r distincta natura ⁊ humana et diuia. Hec tpal:ista eterna:hec creatura ista creatrix essentia. Una aūt est ꝑsona ⁊ penit⁹ indistincta ꝟbi seu filij dei:q̄ subsistit eternaliter in natura diuina:⁊ ex tpe assumpsit humanā. Et ꝑ hoc eadē ⁊ indistincta est de⁹ ⁊ hō. De⁹ ab eterno:hō ex tpe. Refert igit loq̄ de adoratiōe hūanitatis xp̄i: ⁊ de adoratiōe hois xp̄i. L3 nōnūq̄ scti vno vtant p̄o alio put est frequēs id apd aug. Uerbū suscepit hoiez vbi hoiez accipit ꝓ natura hūana: qr ꝟbū nō suscepit ꝑsonā s3 naturā. Ista nūc supponant ex tertio snia3. Quib⁹ p̄missis ponunt q̄tuor ꝓpōnes.

¶ G Prima. Hō xp̄s vna adoratiōe q̄ est latria ꝓprie accepta est adorādus. Pt3:qr hō xp̄s est ꝑsona ꝟbi ⁊ ita de⁹:⁊ ꝑ ꝯñs ea adoratiōe q̄ soli⁹ dei: est adorādus.hec aūt est latria ꝓprie dicta . Itē credēdū et ꝓfitēdū est hoiem xp̄m esse summum ⁊ vniuersale oim p̄ncipiū:qr deū sm illud symboli. Dñs nr̄ iesus xp̄s dei fili⁹:de⁹ ⁊ hō est. Ab hac adoratiōe natura humana secludēda nō est:nō ꝙ natura humana sit termin⁹ hui⁹ adoratiōis sed qr tota ꝑsona ꝟbi(hoc est ꝑsona ꝟbi in humana et diuina natura subsistēs)adorat. Hec em̄ ꝑsona(qua vere est hō) est summū ⁊ vniuersale oim p̄ncipiū. Et ad hoc seruit similitudo purpure ⁊ diadematis regis. Silr igniti carbonis. Iō Damas.postq̄ dixerat. Adoro xp̄i dei mei simul vtrāq3 naturā ꝓpter carni vnitā diuinitatē.addidit. Nō em̄ quartā appono ꝑsonā in trinitate:s3 ꝯfiteor ꝑsonā vnā ꝟbi ⁊ carnis ei⁹. His ꝟbis insinuare vr xp̄i humanitatē cū ꝟbo vna adoratiōe esse adorādā:attēdēdo vnitatē ꝑsone:q̄ nihil aliud est dictu:q̄ adoro simul vtrāq3 naturam ad hūc sensum.i.adoro xp̄i ꝑsonā in vtraq3 natura subsistētē. Hoc idē p̄tēdūt ꝟba bti Augu.s.allegata.

Propō prima.

Damas.

¶ Scda ꝓpositio. Humana natura in se ꝯsiderata adorāda est dulia maiore: siue summa q̄ hyꝑdulia est vocata. Probat qr in se ꝯsiderata ē creatura:s3 sm grām ⁊ glīam oim creatura3 ꝑfectissima:ergo sibi debet summa seruit⁹ creature debita:q̄ hyꝑdulia est dicta. Ipsa deniq3 est qua redēpti sum⁹ ac pr̄i recōciliati quodāmō instrumētalr:⁊ qr redēptionē ipsam p̄ncipalr oꝑata est diuinitas per humanitatē tanq̄ causam meritoriā. Uerūtñ non omnis cōsideratio illius nature est eius adoratio Nam si cōsidero naturā illā gn̄aliter sub ratione entis:hec cōsideratio non meret dici adoratio : qr nō est recognitio eius tanq̄ nature intellectualis habētis excellentiā aliquā ex dono diuino. Similiter consideratio qua cōsidero eā vt naturam intellectualem simpliciter:nō cū excellētissimis suis donis ⁊ gratijs. Hec consideratio est quidē actus adorationis:sed dulie minoris:quia illo nō profiteor eā vt singulariter alias naturas intellectuales excellentē:sed tanq̄ vnā inter illas. Et hoc est ꝙ quidā dicūt:ꝙ humana natura xp̄i siue corpus ei⁹ ⁊ aīa pōt ꝯsiderari q̄drupl'r . Uel vt est entitas q̄dā in se extra nihil.i.q̄ nō est nihil:⁊ vt est aliq̄d extra suā causam efficiētē. Uel in cōparatione ad suā originē:quātū ad ꝑtē materialē:vt sc3 corpus formatū de ꝟgine ipāli ⁊ imediata oꝑatiōe spūs sctī. Uel tertio in ordine ad ꝑtē formalē:q̄ est aīa intellectiua ad dei imaginē creata btitudinis capax Uel q̄rto vt deo vnita:vel vniōe gratuita excellentiore vel vnione hypostatica ⁊ ꝑsonali:q̄ est singularissima. Primis duobus modis non est adorabilis:⁊ tertio adoratur dulia minore: quarto dulia maiore et summa.

Scda ꝓpō

¶ H Tertia ꝓpositio. Natura humana : vt diuine in christo hypostatice vnita : non est adoranda latria propria dicta . Patet

Tertia ꝓpositio.

ex premissis: quia latria proprie dicta soli deus ado ratur. Humana autē natura vnita deitati i xpo nō est deus: qꝛ ꝑ illā vnionē: lz excellētissimā: nō erit ter minus creature: nec mutat quātū ad substātia: et ita manet creatura. Et pz hec ꝓpositio satis ex supra inductis post recitationē triū opinionū.

Quarta ꝓpositio.

¶ Quarta ꝓpositio. Accipiēdo latriā cōiter: humana natu ra in xpo adoranda est latria. Ptz: qꝛ hec adoratio nihil aliud est ꝙ̄ recognitio eius vt summe ꝛ singlr vnite deo ꝛ eius vt sic dilectio. Et hic actus intellectus ꝛ volūtatis est actus latrie large accepte. Et ꝑ has ꝓpōnes clare et resolute intelligit quō adoranda sit humanitas xpi. Et qō dictū est de humanitate pariformiter intelligēdū est de partibus eius: scz cor poreꝛ aīe: attribuēdo cuilibet qō suū est. Nec aliō puto sensisse sctōs ꝛ doc. si eoꝝ dicta ꝛ ꝟba bene ꝛ resolute intelligant. Nā btūs Aug. in supra alle gatis: volēs ꝙ humana natura vnita ꝟbo: non dz spāli adoratiōe adorari: sz eadē qua verbū cui est vnita: vult ꝙ hūana natura nō est adorāda tāꝙ̄ ꝑ sona distincta a ꝑsona ꝟbi ꝯ̄ hereticos ponentes duas ꝑsonas sicut duas naturas.

Augu.

Vñ dixit Aug. ꝗ̄si rōnē assignās quare humanitatē adorat deo vni tā. Ut nō aliū ꝛ aliū: sed vnū ꝛ eūdē deū ꝛ hōiem fi liū dei eē ꝯfitear. Illa ergo adoratiōe qua adorat ꝑsonā q̄ latria est: adorat etiā ꝯiūctā hūanitatē .i. adorat ꝑsonā in hūanitate ꝯiūctā subsistētem. Vñ actus ille quo ꝑsonā illā .i. xpi in hūanitate simul et diuinitate subsistētē ꝯfiteor mēte esse verū ꝛ hoiez ꝛ summū ac vniuersale oim ꝑncipiū: est actus adora tiōis latrie: q̄ principalr terminat ad ꝑsonā ꝟbi: sz partialr ad naturā hūanā. Est eñ assensus ꝓpō nis cuius extrema totalia supponunt ꝑ ꝑsona ꝟbi: ꝯnotāt tñ etiā naturā hūanā ꝑ ꝑtē vnius extremi si gnificatā. ¶ Et ꝑ hoc pñt ꝯcordari opi. Qō eñ dr: ꝙ sic vel sic ꝯsiderata natura hūana xpi est sic vel sic adorāda: nihil aliud est: nisi ꝙ hec vel illa ꝯside ratio hūane nature est hec vel illa spēs adoratiōis Nā ꝓpter aliā ꝛ aliā ꝯsiderationē eiusdē nō mu tat obiectū adoratiōis: sz mutat ipa ꝯsideratio si ue ꝯsideratiōis actus: q̄ est realiter ipsa adoratio in terior.

Alexan.

Hoꝝ ergo actuū vnus pt dici adoratio latria alius dulia maior vel minor. aliqs etiā oīno nec est adoratio vt dictū est. Et hec vr̄ esse snīa Alex. q̄ sub epilogo dicta resumēs dt. Respiciēdo diuersitatē naturarū: differēs est adoratio. Diuina eī natura semꝑ adorat latria. Hūana ꝯsiderata in se semper maiori dulia: qꝛ scīm sctōꝝ. Cōsiderata ꝟo vt diui nitati vnita adorāda est latria: extenso noīe latrie. Hec ille.

Dissinit virtutes

¶ I Sz ꝑdictis obuiare vr̄: qꝛ sic latria es set ꝟtus theologica ꝛ moralis: cuius oppm̄ doctores cōiter determināt. Nā si actus latrie est actus fidei spei ac charitatꝭ ꝺm superius dicta: ꝛ eorūdē actuū eadē est virtus qꝛ idē habitus: sequit ꝙ latria sit ꝟtus theologica. immo a fide ꝛ spe ꝛ charitate indistin cta. Ad huius solutionē supponit q ꝟtus moralis ꝛ theologica nō distinguunt penes fines: eo ꝙ oim ꝟtutū vnus ē finis: ipa scz felicitas ꝺm phm i ethi cis. Sz penes obiectū. Nā virtus theologica deū hz ꝑ obiecto. Moralis autē aliqd citra deū. Ut fi des est respectu dei: vt habitus iclinās ad assentiē dū illi deus ē trinus ꝛ vnus. Charitas ē habitus iclinās ad diligēdū deū vt sūmū bonū i se. Spes ē habitus iclinās ad diligēdū vt sūmū bonū nr̄m. Prudētia ꝟo est circa agibilia tāꝙ̄ obiectū. Fortitudo circa timores ꝛ audaciā. Tēperātia circa delectatiōes ꝛ tristicias. Iusticia circa ea qbus hō se bñ hz ad al terū. ¶ Supponit scdō ex dictis ꝙ latria est cultus deo debitus. Hic autē est duplex: exterior ꝛ interior. Loquēdo de exteriore sic manifestū est ꝙ latria ē ꝟtus moralis: qꝛ sic hz ꝑ obiecto nō deū: sz aliquod opus exterius: vt sacrificiū: genuflectionez: aut aliud opus extrinsecū: quo reueremur deū vt summum ꝛ vniuersale oim principiuz. Est eñ latria exterior: capiēdo ꝑ habitu/habitus iclinās ad agēdū hmōi opa exteriora. Et ita frequēter loquunt doctores

S. Bona.

Vñ sctūs Bona. dist. ix. q. ix. dicit: ꝙ cultus deo de bitus ꝗ̄tuor noibus noiat: grece: theosebia ꝛ latria: latine: pietas ꝛ religio. Quoꝝ duo: scz theosebia ꝛ pietas ꝓprie ꝑtinēt ad actū interiorē: latria ꝛ reli gio ad exteriorē. Nā etsi cultus ꝛ seruitus frequēter ꝑ eodē accipiunt: cultus etiā lz dicat actū interio rē et exteriorē: tñ cultus magis respicit actū interio rē. Seruitus ꝟo exteriorē. Latria ꝺm Aug. cū sit ser uitus ꝓprie respicit actū exteriorē. Sicut theosebia qꝛ est idē qō cultus diuinus: iō ꝓprie respicit actuz interiorē.

Augu.

Uirtus ꝟo q̄ respicit actū exteriorē: est in gn̄e ꝟtutis cardinalis. Hinc est ꝙ latria est in gn̄e ꝟtutis cardinalis. Et qꝛ respicit actū exteriorem sub rōne debiti in cōparatiōe ad alterū: ꝛ hoc est iu sticie: iō ꝯtinet sub virtute cardinali q̄ est iusticia. Et qꝛ spēs iusticie ꝺm quā ordinat ad venerāduz naturā supiorē: sicut dicit Tullius: est religio. Hinc est ꝙ latria est in gn̄e ꝟtutis: sicut in gn̄e remoto. In gn̄e ꝟtutis cardinalis: quasi i gn̄e subalterno. In gn̄e iusticie: sicut in gn̄e ꝓpinquo. In gn̄e vero religionis: sicut in gn̄e ꝓximo. hec Bona. Loquē do autē de actu interiori: q̄ ꝛ ipse ꝺm cōem acceptio nē ad latriā ꝑtinet ꝺm quā non distinguit latria a theosebia: sic magis videt dubiū ad quā ꝟtutē ꝑ tinet. ¶ R Pro quo aduertēdū ꝙ circa cultum dei possumus hr̄e triplices actus ad totidē ꝟtutes ꝑti nētes.

Circa cultū dei possumus hr̄e triplices actus ad totidē ꝟtutes ꝑtinētes.

Pōt eñ rō recta dictare nūc deū esse colēdū Pōt volūtās se ꝯformare huic dictamini: ꝛ velle co lere deū: quo velle imperat elici actū diuini cultus. Pōt etiā potētia elicitiua cultus talē actū elicere. Sicut in fili/ rō pōt dictare nūc esse speculādum de trinitate ꝑsonaꝝ ꝛ vnitate essentie. Uoluntas pōt se ꝯformare ꝛ velle speculari: quo velle impe rat intellectui vt speculet. Intellectus pōt imperio volūtatis se ꝯformare ꝛ speculari. Quilibet hoꝝ actuū generatiuus est habitus quoꝝ primus ꝑtinet ad prudētiā: q̄ dictat de agēdis. Scdꝰ ad ꝟtutem moralē appetitiuā. Tertius ad theologicaz. Primi duo sunt practici: tertius est speculatiuus. ¶ Sic in ꝓposito: qꝛ actus interior quo deus colit: est actus fi dei spei vel charitatis pōt recta rō dictare iaz esse actualiter credēdū: sperādū in deū: vel diligēdum eū. Pōt volūtas se ꝯformare: ꝛ volēdo hmōi actuū elicere intellectui ꝛ sibiipsi iperare vt eliciāt. Pōt intellectus iuxta volūtatis imperiū actu credere: et volūtas diligere ꝛ sperare. Primus actus dictatiuus est actus intellectus: qꝛ rōnis recte: ꝛ ꝑtinet ad prudē tiā. Scdꝰ est actus volūtatis: ꝛ ꝑtinet ad ꝟtutē mo ralē: qꝛ obiectū eius ꝓpriū sicut actus primus: cui se cō format: est actus colēdi deū: nō ipse deus. Tertius est actus vel intellectus vel volūtatis: ꝑtinēs ad ꝟtutez theologicā: qꝛ actus fidei: spei vel charitatꝭ. Suo mō de habitibus derelictis. ¶ Latria ergo interior di cit aliquē triū actuū: aut eoꝝ habitus: et quidem primū non dicit. Nō eñ est latria actus vel habi tus dictatiuus: sed inclinatiuus ad colēdū vel ad velle colere scdō mō: vel ad ipm colere tertio mō. Et sic latria interior vel est velle elicere actum di uini cultus: aut habitus adhoc inclinās: ꝛ ita ꝑti net ad virtutē moralē: ꝛ reducit ad iusticiam Uel est ipse actus elicitus quo colitur deus: vel habi tus ad hūc inclinās: ꝛ sic capiendo pro habitu est virtus theologica: fides vl̄ spes vl̄ charitas. Hoꝝ

S. Bona.

eī actibus colit deus. Et hoc vr̄ velle scdūs Boñ. cū po ribus addit. Theosebia dt cultū īteriorē: q̄ ꝓpe spectat ad ꝟtutes theologicas: sicut ē dilectio: fides ꝛ similia Et scdm hoc possunt concordari doctores. Nam dicentes latriam esse virtutē moralem: loquūtur vel de exteriori vel interiori: vt nō dicit actū colen di deum: sed actū qui est velle colere deum: aut ha bitum ex hmōi actu derelictū. Sed illa latria non adoratur deus: qꝛ actus quo adorat deus termi-

nat ad deū tā͡q͡ȝ ad obiectū. Latria aūt illa terminat ad actū volūtatis vel intellectꝰ quo adoratur deꝰ. Sicut velle videre seu amare deū: nō terminat ad deū tā͡q͡ȝ ad obiectū: sȝ ad actū vidēdi vł amādi deū. Capiēdo aūt latriā ꝓ actu vel habitu q̄ adorat deꝰ: ꝛ ꝑ ꝯñs q̄ terminat ad deū tā͡q͡ȝ ad obiectū: sic est virtꝰ theologica: vt dictū est stati. ¶ Lˀhis de adoratiōe in gñe declaratꝫ: redeūdū est ad adorationē eucharistie. Et qꝛ i eucharistia multa sūt.

De eucharistie adoratione.

Sunt eñ ibi species sacrāles accidentia scȝ que ꝯtinēt xp̄m. Est ibi totꝰ xp̄s diuinitas ꝟbi ꝛ humanitas: ꝛ hūanitatis partes: aīa. s. ꝛ corpꝰ: ꝛ vtrius͡q͡ȝ accña. vt. s. lec. xiii. ꝓpe fi. Que singula q̄uō differēter adorāda sūt: satꝫ pȝ ex q̄tuor ꝓpōnibꝰ. s. positis. Nā partes ꝛ totū: qꝛ sūt adoratiōe adorant: ea adoratiōe qua adorat hūanitas Christi adoratur etiā eiꝰ aīa bñdicta: corpꝰ gloriosum: ꝛ mēbra eiꝰ. ¶ De accidētibꝰ ꝟo dōm sicut de ꝯtinētibꝰ ad hūanitatē Christi: vt. s. dictū est in ꝑncipio huius lectionis. Dȝ igit in sacꝛo totꝰ Christꝰ adorari latria ꝓpe dicta. ¶ Vñ dū sacerdos in misse offō sacramētū leuās i altū: ꝑplo ostdit: adorādꝰ est xp̄s latria actu interiore ꝛ exteriore. ¶ Interiore magna mētꝫ deuotiōe: deto corde: exclusis tumultātibꝰ ꝛ vaniū rerū cogitatiōibꝰ se recolligat quilꝫ circūstās ad deū creatorē suū redēptorē ꝛ saluatorem: q̄ veraciter ꝟm vtrā͡q͡ȝ naturā sub sacrālibus spēbꝰ quas corporalibꝰ videt oculis: inuisibilr cōtinet adorādū. Dicēs ꝟbo mētali ꝟȝ Alex. de ales. Adoro te Jesu Christe saluator q̄ ꝑ mortē tuā redemisti mundū: quē credo sub hac spē quā video ꝯtineri. Adoro ꝑ fidē te Christū in hoc sacro ꝯtentum: ꝯfitēdo verū deū: verū hoiem eterni pris cō substātialē filiū ꝓ nobis hoiem factū: q̄ nos creasti sanguinis ꝓprij effusiōe amarissima morte: a morte ꝑpetua redemisti: in cuiꝰ salutarē memoriā p̄ntem te exhibere dignatꝰ es his spēbꝰ vt iterū sis hostia ꝛ sacrificiū ꝓ nr̄is reatibꝰ q̄tidianis: quēadmodū ꝓ vniuerso mūdo i cruce factꝰ es hostia generalis. ¶ Adoro te ꝑ charitatē diligēs corde toto te sūmū ꝛ incōp̄hēsibile bonū: qui dilexisti nos dū inimici essemꝰ: teip̄m in mortē tradens: vt nos p̄ri recōciliādo, amicos faceres. ¶ Adoro te sola spes oīm vera bona diligētiū: sūma ꝛ finalis btitudo in te ꝯfidētiū: viaticū militātiū: cibꝰ iusticiā esurientiū: mediator dei ꝛ hoīȝ: tuā plenissimā satisfactionē (i cuiꝰ memoriā p̄ri ibarꝫ acceptabile sacrificiū) ꝓ me extēde: ꝛ ꝑ hoc p̄ris holocaustū oīa mea pctā expiādo misericordit, dele. ¶ M Pōt ꝛ q̄libet fidelis i eleuatiōe ꝛ ostēsiōe huiꝰ viuifici sacramēti: rememorādo meditari opprobriosā xp̄i ostēsionē: dū post flagellationē ꝛ corporis sui liuores: post ꝑditā forme spēȝ pulchritudinē ac decorē Pilatꝰ eū tā͡q͡ȝ despectū ꝛ virorū nouissimū: sceleratissimorū Judeorū aspectibꝰ p̄ntauit: ac voce ꝯtemptibili demōstrauit. di. Ecce homo. Et iterū. Ecce rex vr̄. ¶ Meditet insuꝑ i sacri eleuatiōe xp̄i i crucꝫ patibulo ignominiosā eleuationē: q̄ int̄ iniq̄s ꝛ latrones suspēsus: ab inimicis ibꝰ impijs ꝯtēptibilr irrisiōes ꝛ ꝯtūelias sustinuit multimodas. Sic͡q͡ȝ pro ꝯtumelijs: opprobrijs: ꝛ blasphemijs adorādo latrie reuerētiā impēdat. Pēsādo q̄ntꝰ ꝓ q̄libꝰ tāta sustinuit: ꝛ ad grās agēdas se totū iclinet. ¶ Silr adoret latria exteriori decēti corporis gestu in sacramēti eleuatiōe: ad signādū iternā fidē ꝛ reuerētiā: q̄ ip̄m actu iteriori vt oīȝ creatorē deū ꝛ dn̄ȝ veneraf. Atq͡ȝ vt sicut i sua crucifixiōe ab iereduliꝰ turpiter ꝯfusus: blasphematꝰ: irrisus fuit ꝟbis exteriorib ꝰ i ordiatꝫ capitꝫ ꝛ mēbrorū motibꝰ. Ita vice versa a fidelibꝰ i sacrosctō misse officio (q̄ illiꝰ passiōis memoria agit) exteriori corporis gestu honoref. ¶ Debēt igit hūilr nudata fideles capita xp̄o in sacro qd ostdit iclinare: cuiꝰ caput spinarū aculeis ꝓ delictorū nr̄orū expiatiōe milles vulneribus cruētatū: i mortꝫ hora ad nos (q̄rū salutꝫ cā agebatur) dolorosissime: iȝ benignissime ē iclinatū. Naȝ iclinato capite tradidit spm̄. ¶ Debēt genua i terrā flectere se hūiliātes ei: q̄ seip̄m exinaniuit formā serui accipiēs: factꝰ obediēs p̄ri vs͡q͡ȝ ad mortē: mortē aūt crucꝫ. ¶ Et sicut inuerecūdissimi cancs derisorie genu flectētes cīnā dei p̄ris sapiaȝ blasphemauerūt: dn̄tes. Aue rex Judeorū. Et iterū. Si rex Isrl̄ est: dscēdat d̄ cruce: ꝛ cetera hmōi. Ita eꝯtro genua curuātes: itꝰ corda hūiliēt: adorātes ꝛ dicētes illud. b. Ansel. Adoro te xp̄e rex isrl̄: lux gētiū: p̄nceps regū t̄re: dn̄e sabaoth: ꝟtꝰ oīpotētꝫ dei fortissima. ¶ Debēt ꝛ manꝰ d̄uote cōponere ꝯ crudelissimorū Judeorū ꝛ gētiliū furorē: manꝰ suas ipie alapizādo: colaphizādo: crucifigēdo extēdētium. Rursus debēt manꝰ suas i celū tēdere cū mētꝫ affectu: sicut xp̄s suas misericordit in cruce extēdit: vt sic exaltatꝰ oīa traheret ad seip̄m ꝛ tēdēdo manꝰ: sūmo p̄ri grās agere: dn̄tes. Grās tibi dn̄e p̄r referat oīs ligua: suꝑ abūdātia bonitatꝫ tue q̄ vnico filio tuo nō pepcisti: sȝ ꝓ nobis illū tradidisti i mortē: vt tm̄ tā͡q͡ȝ fidelē aduocatū hr̄emꝰ in celis corā te. ¶ Debēt ꝛ pectora tūdere i memoriā diri vulnerꝫ dn̄ici pectoris ap̄ti lācea militꝫ: vñ sanguꝫ ꝓfluxit ꝛ aq̄: in lauacrū sil ꝛ redēptionē pctōrum. ¶ Debēt ēt tūdere i ꝯfessiōe laudis dei ꝛ fraudis ꝓpe: dicētes illud Ansel. Tuas xp̄e miseratiōes ꝑdicamꝰ: tue suauitatis memoriā cū abūdātia eructamꝰ: tibi xp̄e sacrificiū laudis imolamꝰ ꝓ multitudine bonitatꝫ tue quā ostdisti nob̄ semini nequissimo sceleratꝫ ꝛ ꝑditꝫ. Sic deuote se gerētes i adoratiōe xp̄i i sacro: grāȝ multiplicē ꝛ fructū p̄mum reportabūt. ¶ N Sȝ ꝓ pudor est cernere plurimos i eccl̄ia: q̄ tā͡q͡ȝ de bn̄ficijs dei ingrati parū: vł nullā huic diuinissimo sacro exhibēt reuerētiā. Stāt erecti nō attēdētes illō ap̄li Phil. ij. vbi post cōmemoratā xp̄i hūiliationē vs͡q͡ȝ ad mortē crucis subdit. Propt̄ qd ꝛ deꝰ exaltauit illū: ꝛ donauit illi nomē qd est suꝑ oē nomē: vt in noīe eiꝰ oē genu flectat celestiū: terrestriū ꝛ infernorū. Et oīs ligua ꝯfiteat: qꝛ dn̄s Jesus xp̄s in glia est dei p̄ris. Qui bus rogo cōparādi sūt q̄ hūc honorē xp̄o exhibere ꝯtēnūt: quē d̄mones omittere nō audēt? Sȝ q̄ detestādi sūt: q̄ etiā in sūmi sacrificij ostēsione capita sua nudare negligūt? Et cū ap̄ls virū velato capite orare nō ꝑmittit. Oīs eñ vir inq̄t: orās vł ꝓphetans velato capite: deturpat caput suū. j. Cor. xj. Caput aūt viri xp̄s: quāti ꝯtēptꝰ arguit: q̄ ēt xp̄m in sacro sub oculis p̄ntē velato capite adorare ꝑsumit? Cōtra tales ꝓcedit ꝟbū dei per Esa. c. j. Filios enutriui ꝛ exaltaui: ipsi aūt spreuerūt me. Exaltauit dū nr̄am naturā assūpsit. Enutriuit: dū se nob̄ i hoc sacro cibū vite tradidit. Et sequit. Cognouit bos possessorē suū: ꝛ asinꝰ ꝑsepe dn̄i sui: isrl̄ aūt. i. vidēs deū ꝑ fidē: me ñ cognouit: ꝛ ꝑpl̄s meꝰ ñ itellexit. Quō eñ cognoscūt i sacro ꝯtineri redēptorē suū? Quō suū iudicē intelligūt: q̄ debitā subtrahēdo reuerētiā viso sacro: nec amore liq̄scūt i grārū actiōes? Nec timore hūiliant i iudicꝫ sui recognitiōe? Hec d̄ ꝑplo circūstāte. ¶ Sacerdos ꝟo celebrās ꝓlatꝫ ꝟbis ꝯsecrōnis: humilr se iclinet: ac p̄rꝰ xp̄m i sacro deuotissime adoret nō vocali sono: sȝ corde attēto: hec vel silia ruminās. Adoro te preciosū p̄ciū redēptiōis nr̄e: hostia pacifica: q̄ sola odoris tui suauitate testimabili: p̄reȝ q̄ in altꝫ habitat: ad respiciēdū hūilia iclinasti: ꝛ filios ire placabilē reddidisti. ¶ Eleuādo ꝟo hec cogitare poterit. Respice dn̄e sancte pater de sanctuario tuo: et de excelso celorū habitaculo: ꝛ intuere hanc sacrosanctā hostiam quam tibi offert magnus pōtifex noster sanctus puer tuus dn̄s Jesus pro peccatis fratrū suorū: ꝛ esto placabilis super multitudine malitie nr̄e. Et ita deuote ꝛ hūilr deponat oblatā: ponēs in loco suo i palla mūdissima corpal.

Anselmꝰ.

Ad Phil. ij.

j. Cor. xj.

Esa. j.

Dubiū p̄mum.

¶ O Sed occurrūt hic duo dubia. Primū: vtrum peccator vidēs sacramētum: videndo peccet sicut peccat tāgendo ⁊ sumēdo ꝓpter ei⁹ indignitatē.

Dubiū secundum.

Scōm: q̄ pōt error ꝯtingere in ꝯsecratione: ꝓpter quem effectus ꝯsecrationis impedit̄: itavt nō fiat cōuersio panis in corpus Christi: vt si ꝯsecrās nō sit sacerdos: aut quia errat in forma: aut quia deficit ꝯficiendi intentio ⁊c. Nec potest circūstās esse cert⁹ de trāssubstātiatione facta: immo nec ipse sacerdos celebrās: quia euidēter scire nō pōt ꝯse esse sacerdotē: quia incerta est sibi intentio sui ordinatoris. Quō adorans sacr̄m euadere pōt periculum idololatrie? Si em̄ adorat hostiā non ꝯsecratam quā putat cōsecratam: idololatriā cōmittit.

Rn̄sio ad p̄mū dubium.

¶ Ad p̄mum d̄r s̄m Alex. par. iiij. q. liij. memb. vi. ⁊ alios doct. ꝙ q̄ ordinatū est ab ecclesia vt sacr̄m eucharistie immediate in altū eleuetur vt videatur: ⁊ saluator Christus adoret̄: non tm̄ a iustis: ſʒ ab omnib⁹: inspicere ergo corpus sub sacramento intentione adorandi nulli est illicitum. ¶ Rationabiliter autem hoc instituit ecclesia: quia ex illa inspectione accedit sp̄ūale commodum inspicienti: non tm̄ iusto: sed etiam peccatori. Tum ex ponderatione charitatis saluatoris: tum ex subuentione beneficij reparatoris: tum ex recordatione passionis redemptoris. Hec em̄ debent ⁊ iustus ⁊ peccator in corporis xp̄i intuitione recordari: q̄tum fuit beneficium reparationis: quanta passio redemptoris: quāta charitas saluatoris. Ex qua recordatione cordis compunctio oritur: ac mētis deuotio accenditur. Unde nonnunq̄ peccator ad ꝯtritionem mouetur: ⁊ gratiā cōsequitur. Nec est simile de sumēte in pctō ⁊ inspiciēte. Tū q̄ nō est tāta irreuerētia in videndo sicut in sumēdo: q̄ videns nō ꝯtingit videndo ad substantiā corporis xp̄i: sed tm̄ ad sacramētales species: sed qui manducat: non solū sumit sp̄es: sed xp̄m sub speciebus vere ꝯtentū. Tum q̄ sumēs in pctō abutit̄ sacro: non sic videns. Abutitur quidem in pctō sumens quia impedimentū ponit spirituali cibationi: ad quā ordinata est corporalis mādūcatio tanq̄ ad effectū ꝓprium. Uidens aūt in pctō non abutitur q̄ adorare pōt visum ⁊ colere per fidem: ⁊ que dicta sunt in memoria reuoluere: ad que ipsa sacramēti ostēsio est ordinata. Tuʒ tertio q̄ mādūcās in pctō trāsgreditur p̄ceptū apostoli: immo xp̄i p apl̄m p̄cipientis. Probet autem seipsum homo: ⁊ sic de pane illo edat: ⁊ de calice bibat. j. Corint. xj. Hoc aūt negligendo peccator transgredit̄: non sic peccator inspicēs sacramentū intentione adorandi cōtrauenit: sed magis concordat institutioni ecclesie. Neq̄ enim adorando irreuerentiam facit: nec se non p̄parando ad gratiā negligentiā cōmittit: eo ꝙ non tenet̄ se ad gratiam p̄parare propter visionē sacramēti: quia ostēsio nō ordinat̄ p se ad grām videnti ꝯferendā: vt vult sanc. Bona in. iiij. dist. ix. q. vi. ¶ P Sicetiam non est par ratio in tāgente: quia visio sacramēti fit in distantia: tactus vo in ꝯiūctione. Nā ⁊ si tāgēs nō attingit substantiā corporis xp̄i: attingit tn̄ ipsas sp̄es immediate corpus xp̄i ꝯtinentes. Tuʒ etiā q̄ tangēs in pctō abutit̄ sacramēto: q̄ tangendū non est nisi ꝓpter dispensationē sumētis. Hoc aūt est actus ordinis quē laicus facere p̄sumens grauiter peccat: officiū sibi indebitū vsurpādo. Sicut legit̄ de Saule qui offerēs holocaustum dn̄o qđ sacerdotū erat: regnum ꝑdidit. vt habet̄. j. Reg. xiij. Et Ozias lepra percussus est: eo ꝙ incēsum adolere p̄sumpsit in altari thymiamatis. vt habetur. ij. Parali. xxvj. Similiter ⁊ sacerdos tāgens in pctō grauiter peccat: sicut s̄m. b. Tho. omnis exercens actū ordinis sui in mortali: peccat mortalr̄. Agit etiā ꝯtra p̄ceptum quo d̄r. Mūdamini, vos qui fertis vasa domini. Si itaq̄ ferēs vasa dn̄i sanctificata mūd⁹ eē

j. Reg. xiij

Esa. lij.

percipit̄: quātomagis qui fert seu tangit in sacro scrīm scōrū dn̄m ipsum? In casu tamen liʒ laico: vel sacerdoti pctōri tangere: vt si iaceret in luto vili: aut vbi expositū esset imminēti ꝑiculo comestiōis a porco vel cane. In illo casu si peccator sacerdos vel laicus motus fide ⁊ reuerentia: ipsum tolleret ⁊ poneret in loco congruēti: non peccaret. In tali enim casu tangere ꝓhibitū non est: sed multomagis p̄ceptum: quia tenetur irreuerentiam ⁊ inhonestā eius collocationē impedire. ¶ Oza vo tangens arcā dei declinantē: bobus calcitrantibus: ⁊ ideo ꝑcussus contra p̄ceptum fecit: q̄ temere cognita vxore illa nocte tetigit: vt quidam dicunt ꝙ non licebat. Uel vt Lyra dicit in postilla. ij. Re. vi. quia sua ordinatiōe vehebat̄ in plaustro: que leuitarum humeris portari p̄cepta erat. Ideo dū calcitrabāt boues: percussus est: ideo non propter tactum precise: sed ex causis dictis percussus est. Ubi nihilominus s̄m glos. notādum est quantum delinquat qui ad corpus dn̄i reus accedit: si ille morte mulctat̄ qui arcam dn̄ici corporis figuram minori q̄ debuit veneratione corripuit. ¶ Q Si replicatur de Bethsamitis qui percussi sunt plaga magna: pro eo ꝙ viderant arcā dei reductaʒ a Philistijm. vt habet̄. j. Reg. vi. Sed longe dignius est sacr̄m eucharistie arca federis in lege. Respondetur ꝙ quia p̄ceptum fuit: ne arca nuda videretur. vnde Nume. iiij. legitur ꝙ Aaron ⁊ filijs eius mandatū est vt intrarent sanctuariū ⁊ inuoluerēt arcam: ipsamq̄ sic inuolutā traderent leuitis portandam. Et dicit̄ ibidem. Alij nulla curiositate videant que sunt in sanctuario priusq̄ inuoluātur: alioq̄n morientur. Ideo bethsamite: q̄ curiositate ducti arcam nudā cōtra p̄ceptum viderūt: a domino sunt ꝑcussi. Quod nihilominus etiā in figura illis contigit nostri: significās ꝙ simplicioribus nō liʒ arcana dei perscrutari: que in sacra latent scriptura per arcam significata: s̄m illud Prouerbio. xxv. Qui scrutator est maiestatis: opprimet̄ a gloria. ¶ Dupl̄r autem est videre maiestatem dei. s. per fidem: ⁊ sic videre liʒ omnibus. Alio modo per scrutinium: ⁊ sic non liʒ nisi ꝓuectis ⁊ instructis in diuina scientia. De non vidēdo autem sacramentum: non est p̄ceptum nisi his qui nondū baptismatis sacramēto sunt initiati: illi enim admittendi non sunt: sed finita missa cathecuminoꝝ expellendi. de quo. s. lec. xv. Unde ad videndum admittuntur omnes qui fide ⁊ sacramētis xp̄o iuncti sūt ad manducandū solū qui charitate dn̄o sunt vniti. Uerūtamen si quis ex humilitate nō figeret visum ad sacramētū: sed in terrā oculos deflecteret se indignum reputans tanti sacramenti visione: non reprobat̄: sicut in hoc publicano: qui oculos ad celum leuare nō audēs: pectoris percussione: ⁊ humili oratione veniā impetrabat: vt refert Lucas. c. xviij. Pōt em̄ quis opus bonū superogationis ex humilitate omittere: qua tamē omissiōe alter non tenetur abstinere. vt vult. b. Tho. in. iiij. scripto. dist. ix. q. iij. ¶ R Ad scōm dubium. Rn̄detur s̄m Alex. par. iiij. q. xxx. mem. iij. art. j. §. iij. ⁊ post eū b. Tho. ⁊ S. Bona. in. iiij. dist. ix. ꝙ hostia siue eucharistia in altari adorari debet sub conditione: si seruata sunt seruāda: hoc est omnia requisita ad cōsecrationē. Et hoc habituali: hoc est tacita vel expressa. Non enim oportet ꝙ adorās hostiā in missa actualr̄ seu exp̄sse cōditionē apponat. Nec forte expedit maxime simplicib⁹: ne dubitatiōi circa fidem sacramēti locum dare assuescāt. Sed sufficit ꝙ habeat conditionē illam habitualr̄ siue tacite. Ita ꝙ intentio sua taliter sit instituta: ꝙ si sciret defectum circa necessaria ad consecrationē requisita fuisse cōmissum: non adoraret. Uel si conditio p̄dicta tempore adorationis in cogitatione occurreret ipsam apponeret. Hac itaq̄ habituali ac

Lyra.

Prou. xxv.

Rn̄sio ad scōm dubium.

tacita ꝯditiõe exñte: adorãs sine actuali ꝯditione: vt puta õ ea h cogitãs adorãdo nõ peccat: ẽt si hostia nõ fuerit ꝯsecrata: qr nõ adorat purã creaturaz: sz xp̃m ẽm itẽtionẽ suã: q̃uis sacerdos nõ ꝯsecrãs: aut volũtarie aliq̃d ad ꝯsecrationẽ req̃situm omittẽs: q̃tũ i se ẽ facit ppl'z idololatrare: qr offert purã creaturã ad adorãdũ: vt dĩ. Tho. ¶ Hec aũt hitualis itẽtio h sufficeret: si q̃s adoraret ãgelũ sathane trãsfigurãtẽ se i xp̃z. Nã si ille adoret sub cõditiõe: si tu es xp̃s: nõ peccat sic adorãs: qr tũc nõ adorat satanã: sz xp̃z: qr nõ stat orõ nisi stet ꝯditio. Nec ad aliũ refert orõ: nisi ẽt ad quẽ refert orõs itẽtio. Si aũt hitu tm̃ hẽat ꝯditio: nõ actu nõ vitat idololatrie pctm̃: nec excusat hõ rõne ignorantie facti. ¶ Hz em̃ triplex adiutoriũ cõtra talẽ vitãdi errorẽ. s. sacre scripture monitionẽ: q̃ nos sigt ꝙ ãgel' tenebrarũ se trãsfert in angelũ lucis ij. Cor. xi. Itẽ ꝙ multi veniẽt in noie meo dicit dñs: dñtes. Ego sũ xp̃s: ꝛ seducẽt multos ꝛc. Mat. xxiiij. ¶ Scd̃m adiutoriũ est orõnis remediũ. Nã si oraret deũ toto corde vt reuelaret ei veritas: nõ pmitteret de' eũ decipi. In hoc em̃ casu intelligit illud: Jo. xvi. Si q̃d petieritis patrẽ in noie meo dabit vob. In noie meo qd̃ est iesus: qd̃ interp̃tat sal'. Hoc est. Si q̃d petierit' ptinẽs ad salutẽ. vt exponit. b. Augu. Vñ q̃ in casu nõ orat nõ adhibet oẽm diligẽtiã quã dz. ¶ Tertiũ est suspẽsio act' adorãdi ẽm Bonauen. ¶ Sic legit de scõ Luciano pbr̃o q̃ reuelationez sibi verã factã p gamalielẽ bti Pauli didascalũ nõ statim acceptauit nec credidit: sed se suspẽdit donec ꝑmissa orõne visio ipsa tertio sibi manifestaretur. Vel tertiũ adiutoriũ ẽm Alex. est appõ actualis ꝯditionis: cui' appõne põt vitare pιculũ. Vt si tu es xp̃s adoro te. ¶ S Si ergo talis apparitio o'ãdit alicui: qr res isolita est ꝛ noua: iõ nõ dz ꝑcipitare sniam: sz diligẽter ꝯsiderare ꝑusq̃ȝ adoret: ẽm illud. i. Jo. iiij. Probate sp̃us si ex deo sunt: ꝑmisit ꝯ it. Nolite oĩ sp̃ũi credere: rõnẽ subiũgẽs: qr multi pseudoprophete exierũt in mũdũ. Sic virgo prudẽtissima audita salutatiõe ãgelica: nõ statĩ assensit: sz turbata in sermone angeli cogitabat q̃lis esset illa salutatio. Propt' qd̃ ẽt legit õ q̃dã scõ pr̃e: cũ appuit ei diabol' i spẽ xp̃i clausit oculos: dicẽs se nolle xp̃z videre in hac vita: cui' humilitate diabolus ꝯfusus abscessit. Quo ꝯ narrat de multis q̃ leues corde: ad tales reuelatiões se reputãtes idoneos õsideraũerũt eas ꝛ sũt in insanias ꝛ stultitias ꝛ pιcula ꝑcipitati. Quõ aũt discerni debeãt visiões vere a falsis: multa scripserũt prẽs opuscula: inter q̃ singlari ꝑconio dignũ est op' qd̃ cãcellari' Parisiẽsis Gerson de ꝓbatiõe sp̃ũuz cõpilauit.

Multũ valet humilitas ad obtinẽdas veras visiones.

Ubi plurimũ valere docet hũilitatẽ: qua hõ visiõibus hmõi iudicat se idignũ. Cũ ẽ visiões hmõi ꝛ apparitiões isolite sũt: nõ excusat errãtẽ in eaȝ adorõne itẽtio hitualis. Sz sese suspẽdat cui' tali ꝯtingũt: donec certificet vl' ad min' sub ꝯditiõe actualiter apposita adoret. Cõsecrõ ṽo hostie solita est ꝛ ꝯsueta: iõ sufficit ibi hitualis ꝯditio. si ꝯsecratio debito mõ scta est. Vñ nulli vel pauci in hac adorõne peccãt. Qẽs em̃ hãc ꝯditionẽ tacite aut hitualiter hñt. Qd̃ ex hoc manifestũ est: si adorãs req̃reret: q̃d faceres si ꝯsecratio debito modo scta nõ esset. Haud dubiũ quin fidelis quisq̃ȝ req̃sit' rñderet: nequaq̃ȝ adorarem.

¶ Z. c. io. ii. B

Apparitõ alteri' speciei loco hostie duplicit fieri põt.

RESTAT CIRCA HÃC MAteriã adhuc dubiũ: q̃d agẽdũ si in loco hostie appareret alia. spẽs puta carnis vel pueri cruoris vel agni: aut siũs. Utrũ sub his spẽb' debeat xp̃s adorari: ꝛ an ibi xp̃s ꝯtineat: ꝛ q̃o? ¶ Pro p̃mi solutiõe notãdũ ꝙ hmõi apparitio ex duplici cã fieri solet. Q̃nq̃ȝ pp ardẽter amãtes: q̃ magno ꝛ estuãti desiderio xp̃m sub sacr̃o sibi ondi humilr et deuote depc̃ant: quoȝ p̃cib' diuina pietas: q̃nq̃ȝ cõdescẽdit: vt sic eoȝ deuotio amplι' accẽdat. Vl' pp hesitãtes in fide sacrι: vt ad veritatẽ fidei miraclo inuitent ꝛ solidenĩ. Põt ꝛ fieri diuina pmissiõe illusiõe demonis ad decipiẽdũ ꝛ fallẽdum icautos. Quẽadmodũ i ꝯuẽtu. q̃dã fratrũ minoȝ obseruãtiũ opidi Jsennac partiũ Thuringie nr̃is tpib' ꝯtigisse relatione accepi. Fratricelũ vnũ laicũ celebrãti astitisse: ꝛ dũ xp̃s cõtonisquo sacerdos sumere sacr̃m solit' est aduenerat: ꝙ frater ille laic' ex quada indiscreta deuotiõe cõtonẽ facere enchristie õsiderabat: apud se putãs se bñ dispositũ ad tanti sacri pceptionẽ. Et sic min' caute in seipso cõplacẽte: appuit q̃dã i spẽ angeli particulã apparẽter porrigẽs. Apuit stult' os: sumẽs de manu porrigẽtis apparẽtẽ hostie particulã: ꝛ ꝯtinuo a diabolo obsessus ẽ ꝛ grauiter vexat'. Postea tñ elapsis aliq̃t dieb': fratrũ orõnib' liberat' est. ¶ B Sed de ꝑmo ꝓseq̃mur q̃ adhuc dupl'r põt ꝯtigere. Aut cũ diuina reuelatiõe ꝙ sub spẽ tali xp̃s veracit' ꝯtineĩ. Aut ꝙ fiat apparitio sine tali reuelatiõe. Si ꝑmo modo cũ tali reuelationi falsum subesse non possit: sicut nec fidei nr̃e: quã p reuelationẽ accepim': dubitãdũ nõ est ei cui facta ẽ reuelatio: xp̃z sub tali spẽ veraciter ꝯtineri. Quapropter põt et dz a tali catholice ꝛ laudabilr adorari de quo Pascha. de quodã pbr̃o narrat: qui cũ digno moderamine sanctã xp̃o ꝓpitio duceret vitã: cepit oĩpotẽtem deũ p̃cib' pulsare: vt sibi mõstraret corpiς xp̃i naturã: nõ ista inq̃t ex infidelitate: sz ex mẽtis pietate pcatur. Fuit em̃ a pueritia diuinis legib' imbut': ꝛ pp amorẽ supni regis olim patrios fines dereliq̃t: ꝛ dulcia liq̃rat arua: vt exul sedulo xp̃i disceret mysteria. Jdcirco ei' amore succẽsus: magis quotidie p̃tiosa mũera offerẽs: poscebat sibi ꝑmõstrari: q̃ solet spẽs latitãs sub forma panis ꝛ vini. Venerat ẽ dies vt idẽ celebrãs pie solẽnia missaȝ more solito ꝓcubuit genib'. Te ꝑcor oĩs inq̃t: pãde mihi exiguo in hoc mysterio naturã corpis xp̃i vt mihi liceat eũ ꝯspicere pñtẽ corporeo visu ꝛ formã pueri quẽ olim sin' mr̃is tulit vagiẽtẽ nũc manib' ꝯtrectare. Qui dũ talia ꝑcaret angel' de celo veniẽs affat sacerdotẽ. Surge inq̃t ꝓpere: si xp̃z videre plz: adest pñs corporeo vestit' amictu: quẽ sacra puerpa gessit. Tũc venerabilis pbr̃ pauidus vultu se erigẽs: vidit sup arã pr̃is filiũ pueȝ quẽ Symeõ infantẽ portare suis vlnis meruerat. Cui angel' inq̃t. Si xp̃m videre placuit: quẽ prius sub spẽ panis ṽbis mysticis ꝯsecrare solebas: nũc oculis inspice: manib' attrecta. Tũc sacerdos celesti munere fret' qd̃ dictu mirũ est: vlnis tremẽtib' accepit puerũ: ꝛ pcc' ꝓprijũ pectori xp̃i ꝯiũxit. Deinde ipsius i ãplexũ dat oscula deo: atq̃ȝ suis labiis ꝑssit pia labia xp̃i. Quib' sic act' ꝑclara mẽbra filij dei restituit i ṽtice altaris ꝛ repleuit celesti pabulo xp̃i mẽsã. Tũc rursus hõ ꝓstrat' depcat' est dñm: vt dignaret ip̃e iteȝ ṽti i p̃stinã spẽz. Qua expleta orõne surgẽs e ẽra inuenit corp' xp̃i i formã remeasse p̃oiẽ. Et ꝯcludẽdo dĩ. Mira oĩpotẽtis dispẽsatio: q̃ o'uni' õsideriũ: ita se p̃bere dignat' ẽ visibilẽ: ꝛ nõ isformẽ sicut aliis q̃busdã: sz i forma pueri: q̃tenus ẽ xtias pateesceret i oñso: ꝛ sacerdotis õsideriũ ipleret ex miraclo: nr̃aq̃ȝ fides firmaret ex relata. Hec ille ¶ C Utrũ ãt tal' effigies pueri apparẽs sit ꝓpa spẽȝ figura xp̃i: aut sit aliq̃ forma miraculose aliũde creata sub q̃ xp̃s lateat: dubitari p̃t Silr̃ vtrũ sub tali spẽ apparẽte sit xp̃s: eo mõ q̃ in hostia sub spẽ panis: to' s. sub toto: ꝛ tot' sub q̃libet parte. Aut sit sub illis dimẽsionibus circũscripte ptinẽs: caput videlz sub capitis figura: ꝛ pes sub figura pedis: ꝛ ita de aliis parib'. ¶ Btũs Tho. aliã distinctiõẽ pro rñsione ad ꝑncipale dubium motũ. s. an ibi Christus vere contineatur: in par-

Attẽde de q̃dã sacerdote cui de' monstrauit corporis xp̃i naturam.

Dec. th

te.iiij.q.lxxvi.ar.vi.ponit dicēs q᷑ dupl'r ↄtingit ta lis appitio:q̄ qn̄q; miraculose vr̄ caro aut sanguis aut puer in hoc sacro. Qn̄q; ↄtingit hoc ex pte vi- dētiū:quoꝝ oculi immutanť tali immutatiōe:ac si viderēt exp̄sse exteri᷒ carnē vel sanguinē aut pue rum:nulla tñ mutatiōe facta ex parte sacri.et hoc qdē vr̄ ↄtingere:qn̄ vni vr̄ sub spē carnis vel pue- ri:alijs tñ vr̄ sicut prius sub spē panis: vel qn̄ ad horā vr̄ sub spē carnis vel pueri:postmodum sub spē panis. Nec tñ hoc ptinet ad aliquā deceptio- nem:sicut accidit in magoꝝ p̄stigijs:q2 tales spēs diuinit᷒ formanť in oculo ad aliquā veritatē figu rādū ad hoc.s.vt manifesteť vere corp᷒ xp̄i eē sub hoc sacro. Sic etiā xp̄s sine deceptiōe apparuit di scipulis eūtib᷒ in Emaus sub spē pegrini. Dicit

Augu.

eñ.b.Aug.in li.de.q.euā.q᷑ cū fictio nr̄a referť ad aliquā significationē nō est mēdaciū:s3 aliq̄ figura veri- tatis. Et q2 p hūc modū nulla immutatio fit ex par- te sacri:manifestū est q᷑ nō desinit esse xp̄s sub hoc sacro tali apparitiōe facta. Qn̄q; ṽo ↄtingit talis apparitio nō p solā immutationē vidētiū:s3 spē q̄ vr̄ exteri᷒ real'r existe:⁊ hoc tūc vr̄ esse:qn̄q; sub ta li spē qd ab oīb᷒ vr̄ nō ad horā tm̄:s3 p lōgū tp̄s ita pmanēte. Et in hoc casu qdā dn̄t:q᷑ est p̄p̄a spēs corporis xp̄i. ¶ Nec obstat q᷑ qn̄q; nō vr̄ ibi totus xp̄s:s3 aliq̄ pars carnis. Uel ēt q᷑ nō vr̄ in spē iuue nili:sed in effigie puerili:q2 in ptāte corporis glo- riosi est q᷑ videať ab oculo nō glorioso vel s̄m to- tū:vel s̄m partē:⁊ in effigie p̄p̄a vel aliena. Hoc āt

Sā.Tho

san.Tho.reprobat:q2 s̄m eū corp᷒ xp̄i nō pōt vide ri nisi in vno loco:in quo circūscriptiue ↄtineť.vñ cū in p̄p̄a spē videať in celis:nō sic vr̄ in hoc sacro siue in terris. Etiā:q2 corp᷒ gl'iosū qd appet vt vult post appitionē cū voluerit disparet:vt dr̄ Lu.vlt. q᷑ ab oculis coꝝ discipuloꝝ euanuit. Hoc aūt qd

Luce vlt.

sub spē carnis appet diu pmanet:dnimo qn̄q; le- git inclusū:⁊ multoꝝ ep̄oꝝ ↄsilio in pixide reserua- tum:qd nefas esset de xp̄o sentire s̄m p̄p̄iā spēm.

Sā.Tho. aq̄nas.

¶ D Jō dōm:ait Tho.q᷑ manētib᷒ dimēsionib᷒ q̄ pri᷒ fuerūt:fit miraculose q̄dā mutatio circa alia accidētia puta figurā ⁊ colorem ⁊ alia hm̄ōi:vt vi deať caro vel sanguis:aut ēt puer. Et sicut.ā.dcm̄ est:hec nō est deceptio:q2 fit in figurā cuiusdā ṽi tatis.s.ad ondēdū p hāc miraculosā apparitionē q᷑ in sacro est vere corp᷒ xp̄i ⁊ sanguis. Et sic p3 q᷑ remanētib᷒ dimēsiōib᷒ q̄ sūt fundamēta illoꝝ acci dētiū:remanet vere corp᷒ xp̄i in hoc sacro. Nec r̄ p̄p̄a spēs corporis xp̄i:sed spēs miraculose forma ta:vt i oculi inuētiū:vt ēt i ip̄is sacralib᷒ dimēsiōib᷒ q̄ manēt etiā in mutatiōe facta circa eas q̄tuz ad alia accn̄ia. Hec oīa.b.Tho. ¶ Et pōt hic dicendi mod᷒ sic itelligi:q᷑ sicut in sacro saluanť dimēsio- nes panis:q̄ sub q̄litatib᷒ sensibilib᷒:colore scil3 ⁊ odore:sapore ⁊ ceteris p̄cēdūt ⁊ indicāt ipēm pa- nis. Jta in hac trāsformatiōe diuina virtute sup- addunť alia accn̄ia sensibilia:q̄ indicāt spēz carnis vel pueri. Et s̄m hoc dimēsiōes ille q̄ pri᷒ erāt fi- gure rotūde:aliā figurā postea acq̄rūt:s̄m diuinū bn̄placitū. Et forte in hac supfusiōe accidētiū car- nis ad illas dimēsiones sine q̄litatē panis:acci dētia sensibilia panis q̄ p̄fuerūt:cedūt:quia forte idē subiectū hec ⁊ ille q̄litates p eodē tpe afficere nō pn̄t. ¶ E Egid.de Ro.theo.xxiij.vr̄ dr̄e:q᷑ illa

Egidi᷒ de Roma.

spēs pueri nō est p̄p̄ia spēs ⁊ figura xp̄i:sed q̄dā forma miraculose facta:⁊ in hoc ↄcordat cū sancto Tho. Sed in hoc discordat:q2 dicit q᷑ dimēsiones panis diuina virtute ↄuertunť in accn̄ia carnis si- ue pueri:⁊ nō in accn̄ia corporis xp̄i:⁊ ita dimēsio- nes postea nō manēt. Et sub illis accn̄tib᷒ est cor- pus xp̄i:sicut pri᷒ fuit in accn̄tib᷒ panis. Et sicut accn̄ia panis q̄ pri᷒ apparebāt:nō erāt accn̄ia s3 di mēsiōes corporis xp̄i:ita nec dimēsiones ille pueri vl carnis post apparētes:sūt dimēsiones xp̄i. Tn̄ sub illis vere xp̄s ↄtineať sicut ⁊ ↄtinebať sub po- rib᷒ accn̄tib᷒ panis. Fūdat se ēt doctor iste i rōne Thome q̄tū ad id in quo ↄcordat:q2 vnū corp᷒ nō pōt localr ⁊ s̄m p̄p̄as dimēsiōes esse nisi i vno loco. Cū aūt xp̄s sit sic in celo:nec verisile sit ip̄3 ppter hm̄ōi apparitiōes deserere celū:dimēsiōis ille car nis vel pueri nō sūt p̄p̄e dimēsiōes corporis xp̄i. Qd si aliqs nō hr̄et p inconueniēti xp̄m p tali tēpo re deserere celū corporalr:q2 tamen eodē tempo- re ↄtingunt apparitiones ille in diuersis locis: sequiť nihilomin᷒ vnū corpus s̄m p̄p̄ias dimen- siones esse in diuersis locis:qd reputat impossibi le. Sed quicqd sit de illo dicto in se:patet ex pre- missis:q᷑ ratio illa nullū h3 fundamētū:cū3 supra sufficiēter pbatū est:idem corpus esse in diuersis locis nullā includere cōtradictionem:⁊ per conse quens non esse simpliciter impossibile. ¶ F Alio- rum modus est:cui videť consentire Alexan.q᷑ in istis apparitionib᷒:dū tamē a deo fiunt:⁊ non hu mana pcuratione:aut diabola illusione:apparet Christus:seq; ostēdit in p̄p̄ia specie ⁊ accidenti- bus suo corpori inherentib᷒:qualiter ostēdit se di scipulis suis post suaz resurrectionē:⁊ petro post ascēsionem:⁊ quod apparet est caro Christi vera. Nec obstat q᷑ non semp videť totus christus:sed aliqua pars carnis. Sicut in miraculo.b.Grego. quo petente panis christi formam accepit digiti. Aut q᷑ non semp apparet in forma virili quā ha- bet in celo:in qua apparuit ⁊ petro dicenti sibi:do mine quo vadis:sed aliquando in forma pueri:vt in apparitiōe Paschasii supra posita. Quia in po testate corporis gloriosi est:vt ab oculo non glo- rioso videať s̄m se totū vel s̄m partē in quantita- te magna vel parua:forma illa vel alia:sub fulgo re claritatis glorie vel sine:etiā vt appareat vni: ⁊ ab vno videať:⁊ non alteri nec ab alio cernatur. ¶ Et quicqd sit de corpore glorioso generaliter: hoc tamen esse in potestate christi:in cui᷒ potesta te sunt oīa corpora:⁊ q̄tum ad esse ⁊ q̄tum ad sic vel sic esse seu apparere:nullus h3 ambigere fide lis:⁊ ad illā positionē arguit Alex. Cū hm̄ōi reue lationes fieri solent in misericordi condescēsione defectus fidei alicuius vt fides huius sacramēti roboretur. Si autem caro aut sanguis sic appa- rens esset caro vel sanguis alicuius aīalis:vel su- bito creata:nullum argumentū veritatis induce- ret ad fidem pbandā vel roborādā:sed solummo- do caro aut sanguis christi. Unde non videtur q᷑ ob causam pretactam debeat apparere caro:vel sanguis nisi ipsius dn̄i. Quoniā l3 virtute aliqua ostenderet alicui hesitanti caro vel sanguis alie- nus.(Licet forte ex hac ostensione excitaretur ad credulitatē)non tamē hec fides pueniret ex signo vel ostensione veritatis:sed potius falsitatis:q2 ex hoc q᷑ in tali apparētia:tale apparens crediť esse corpus dn̄i vel caro christi.crederet veritas ipsi᷒ sacri. Si eñ crederet esse caro vel sanguis bruti: nunq̄ propter hoc crederetur:nec credi deberet veritas sacramēti. ¶ G Quia ergo ostensio veri- tatis ipsius sacramēti d3 fieri per indicia vera et non simulata vel ficta:videtur dicendū q᷑ caro vel

Obiec

sanguis in hm̄ōi apparitiōe est vera caro domini: aut verus sanguis xp̄i. ¶ Et si obijciť q᷑ aliquan- do apparuit caro in loco sacramenti diuturnita- te temporis corrumpi ⁊ denigrari:sicut accidit in marchia Teruisina:vbi a multis diebus videtur corrumpi:vt patet ex certitudine sensuum. Caro autē Christi est incorruptibilis ⁊ et gloriosa. Re-

Sol obiec

spondet ille doct.q᷑ illud nunq̄ accidit quando a dn̄o fit ista apparitio:sed solū quando fit procura tione humana:vel operatione diabolica. ¶ Nec obstat si dicitur q᷑ christus nō est nisi duobus mo dis:scilicet manifeste in propria forma in celo:aut velate sub spēb᷒ panis ⁊ vini in sacramēto. Quia hoc verū est regulariter. Dispēsatiue tñ ppter si

det robur aut deuotiõis fomẽtũ aut aliã causam ostẽdit se qñq;: aut corp⁹ suũ sine velamine: fm q̃ noscit fidelib⁹ expedire. Uñ cõtingit q̃ vno tp̃e vni ostẽdit carnẽ suã sub sacr̃i velamine alteri in se et nude. Uñ accidit vt vn⁹ videt ⁊ hostiã ⁊ carnẽ velatã sub panis specie: ali⁹ carnẽ reuelate: vt sic ex facti notitia ⁊ relatiõe fidei digna certum habeaĩ. Nec hoc est impossibile deo: cũ ⁊ angel⁹ in corpe assumpto vni se ostẽdit ⁊ nõ alteri eque p̃nti: vt pz Dañ. x. vbi dr̃. Uidi ego daniel sol⁹ visionẽ. Porro viri q̃ erãt mecũ nõ viderũt. Loquiĩ aũt de visiõe angeli apparẽtis in spẽ viri: lineis vestiti: ⁊ in alia forma vni q̃ alteri. Quod ergo põt angel⁹ in corpore alieno põt xp̃s in corpe suo. ❡ Differentia etiã quã bea. Tho. supra ponit qñ apparitio manet ⁊c. nõ est ꝓbabilis: qr in miracula bea. Grego. vbi ad firmandũ plebis fidẽ: sacr̃m versum est in cruẽtã carnẽ. ⁊ statim ad ꝯ̃ratione eiusdẽ redyt in panis specẽ ❡ H ec snia sic põt persuaderi. Quia diuina misericordia q̃ hãc apparitionẽ facit: ꝯdescẽdẽs infirmitati hoĩz vt fides recta de sacr̃o eius ceat ac roboreĩ: nequaq̃ decipit: neq; ad idololatriã ꝯmittẽdã nos incitat q̃ tñ ꝯmitteret: dũ hoĩes miraculo inducti: adorationẽ tanq̃ veri corpis et sanguinis xp̃i ꝓsũderẽt ⁊ adorarẽt: dũ miraculũ tale appareret vel in sacerdotũ manib⁹: vel in loco hostie. Ad idololatriã aũt hoĩes ꝓuocare deuz: nefas est cogitare: cũ idololatrie vltor est de⁹ ⁊ punitor. ❡ H Ex harum opi. recitatione satis apparet: q̃ oẽs illi modi in hoc cõcordant: q̃ sub illa specie miraculose apparẽte vere est corp⁹ xp̃i: nisi q̃ bea. Tho. sentit q̃ desinẽtib⁹ dimẽsionib⁹ panis: nõ manet corp⁹ xp̃i. Nõ aũt in tali apparitiõe desinũt: qr eis mãnẽtib⁹ possunt alia accidẽtia mutari. ❡ Sz an species illa apparẽs sit spẽs corpis christi: ita q̃ accidẽtia illa apparẽtia inhereãt corpori xp̃i variãtur opiniões. ❡ Nã prime due opi. hoc negãt: sz dicũt esse species miraculose productas sub qb⁹ nõ aliter est corpus xp̃i: q̃ sint prius sub speciẽb⁹ panis: scz totũ sub. toto ⁊ qualibet ei⁹ pte. ❡ Scd̃m tertiã opinionẽ diceref q̃ species ille apparẽtes: sunt ꝓprie corpi xp̃i ⁊ ei inherentes sub quib⁹ corpus xp̃i totũ vel pars est circũscripti ue tanq̃ sub ꝓprijs dimẽsionibus. Nec obstat qd̃ corpus Christi est simul in celo ⁊ in terra: ⁊ vbiq; scd̃m ꝓprias dimẽsiones. Neq; q̃ ibi magnũ: hic paruũ: hic talẽ habẽs colorẽ ⁊ figurã: ibi alium et aliã. Qr nõ oportet q̃ si corpus idẽ ponaĩ in diuersis locis: q̃ vtrobiq; habeat eadẽ q̃titatẽ: qualitatem ⁊ figurã: vt supra lati⁹ deductum est lec. xlvi. Oẽs ergo modos illos esse possibiles infinite potentie dei puto fideli nõ dubitãdũ. Null⁹ eñ illoꝝ cõtradictionẽ includit: ⁊ rãtiões hincinde adducte nõ demõstrãt: ⁊ facile soluunĩ. ❡ I Quid autẽ de facto dicẽdũ sit q̃d ego homũcio dicere possum vbi tãti doctores disceptãt? Sed imitãdus est mihi doctor irrefragabilis Alex. ꝓfitẽdo ꝓpriã ignorantiam: vnde ait In casu posito nihil me scire cõfitear. Unde nihil definiẽdo vel asserẽdo dico: sed salua snia meliori tñ opinando. Hinc videĩ cauti⁹ pie dubitare sci hmõi modũ: q̃ curiose ⁊ temere aliquẽ p̃dictoꝝ sine ratione sufficiẽti ⁊ autoritate determinare. Hinc dicit venerabilis Hug. lib. de sa. ⁊ post eũ Inno. Ego diuina misteria ⁊ sacramẽta magis venerãda q̃ discutiẽda ꝓfiteor Scriptũ estẽ eñ. Nõ comederis ex eo crudũ q̃d: nec coctum aqua: sz assum tñ igni. Crudũ quid comedit: q̃ temerario ausu de agno isto immaculato definire nõ erubescit: qd̃ neq; p rationẽ: neq; p autoritatez neq; p sanctoꝝ patrũ ꝓbabiles sentẽtias digestũ esse dignosciĩ. Ille vero comedit agnũ coctũ aqua qui ex instabili ⁊ nõ fundata ac phantastica quasi ratione ⁊ impertinẽte autoritate definit de hoc sacramento sub quo verus agnus latitat: qd̃ veris

Dañ. x.

Sanctus Thomas

Alexã. de ales doc. irrefragabilis.

Hugo.

Exodi. xij.

Innocẽ.

tõnibus ⁊ scripturis nõ ꝓbat. Ille vero bene sentit de hoc sacr̃o: qui sine ambiguitate nõ ꝓfert sententias: nisi quas christus sua charitate: ⁊ euãgeliste ac ap̃li spũsancto succensi docuerũt: aut leruens sanctoꝝ studiũ lucidauit. Tũc quidẽ agnuz comedit assum igne quãdo doctrine tales tãta refulgẽt veritate: tãta sunt digeste maturitate vt nihil pestiferũ: nihil eis noxiũ qd̃ officere poterit ministraĩ. Hinc qr neuter modoꝝ p̃fatoꝝ solide innititur autoritati aut indeclinabili rationi: securi⁹ videtur fm p̃dicta pie dubitare: q̃ sine hesitatione aliq̃d temere definire. Qm̃ ⁊ si in hoc satis ꝯcordãt q̃ sub illa specie miraculosa verũ corp⁹ xp̃i ꝯtineatur: ⁊ hoc pia credulitate sustineri possit: dũ ꝓbabiliter cõstat illas operatiões diuino miraculo fieri. Qr tñ nõ semp de miraculo ꝯstat: nemo leuis eẽ dz ad adorãdũ. Sz poti⁹ aĩam suã inpẽdere quousq; a deo ab hoĩe vel scriptura doceaĩ. Aut sub cõditione (si nihil fraudis appareat) adorare. Ut dicẽdo. Si tu es xp̃s: te vt xp̃m adoro: ⁊ hoc cõditione nõ tñ habituali sz ẽt actuali. ❡ K Et p hoc patet r̃nsio ad scd̃am diuisiõis ptẽ supra in r̃nsiõe ad primũ dubiũ portitã: scz q̃d agẽdũ dũ apparitio fit sine reuelatiõe diuina: an tũc adorãdũ? Cui ꝯcordare videĩ factũ qd̃ recitat Alexã. ex narratione magni ac fide digni viri lãfrãci. Cũ eñ p̃sbyter q̃ iam missam celebrãs inuẽtã sup altari verãcarnẽ: ⁊ verũ in calice sanguinẽ: fm ꝓpriã carnis ⁊ sanguinis specẽ sumere formidaret: rẽ ꝓtin⁹ ep̃o suũ cõsiliũ q̃situr⁹ aperuit. Ep̃o aũt cũ multis coep̃is ad hoc cõuocatis: caliceũ illũ cũ eadẽ carne ⁊ eodez sanguine dñt diligẽter aptũ ⁊ sigillatũ inclusit i medio altaris ꝓ sũmis reliquijs referuãdis ꝓpetuo. Qd̃ hodie obseruat ecc̃la qñ aliq̃ negligentia vel miraculũ nouũ in tãtis mysterijs accidit. ❡ L Ex hoc ẽt daĩ informatio sacerdoti: si cui hoc accideret: vt celebrãti hostiã in forma pueri ⁊ i calice sanguis appareret. Debet eñ talis prio p̃ces fundere ad deũ ⁊ ip̃m deuoti⁹ exorare: vt sua mĩa dignetur sacr̃m hoc reducere in pristinã formã mãducatiõi ꝯgruẽtẽ exẽplo bea. Greg. ⁊ Pasca. Et dũ sorte panis redit: dz reuerẽter sacr̃m sumere. Qd̃ si forte sacerdotis p̃ces nõ exaudireĩ: cũ tũc qd̃ appareret rõnẽ ac spẽm cibi ac pot⁹ nõ haberet: rõnabiliter abstineat sumptiõe. Uñ dr̃ bea. Hiero. sup Le ⁊ hr̃ de ꝯse. di. ij. de hac q̃dẽ. De hac q̃dẽ hostia q̃ in xp̃i ꝯmemoratiõe mirabiliter fit edere licet: de illa vo quã xp̃s in ara crucis obtulit: fm se edere non lz. Qd̃ exponens Alexã. dr̃. De hostia quã obtulit xp̃s in cruce fm illã formã in q̃ apparebat cũ inter nos ꝯuersabaĩ visiõe corpali: nulli lz edeꝛ: q̃si diceret. Si de⁹ faceret: vt appareret sanguis in calice aut caro i altari: sumẽdũ nõ ẽ. Nec tñ ex hoc sacerdos trãsgressor fieret p̃cepti ecc̃le: qd̃ poniĩ eadẽ di. relatũ. vbi dr̃. Quicũq; sacerdotũ sacrificiũ oblatur⁹ accesserit: ⁊ se a cõiõe suspẽderit: repulsũ se nouerit ãno vno. Intelligiĩ q̃dẽ hoc decretũ qñ illud sacr̃z ꝑmanet in sua forma mãducatiõi apta. Leges naq; ⁊ statuta ad ea q̃ cõiter accidũt: adaptanĩ. Dicũt tñ q̃dã q̃ sacerdos i hoc casu dz accipere aliã hostiã: ⁊ illã d̃ nouo ꝯsecraĩ. q̃ si iteꝝ appareret i spẽ carnis: dz scd̃az accipeꝛ: vt mãducet ꝯsecratã ꝑꝑ canonẽ allegatũ. c. seq̃ns: ꝯpim⁹. Ubi p̃cipiĩ q̃ ãt itegra sacra ꝑcipiãt aĩ ab itegris arceãĩ. Ptereo tñ dñt q̃ i casu sufficit mãducatio spũalis: ⁊ tñ req̃riĩ scd̃aria ꝯsecratio Sacr̃z vo irãtiõ fatũ recõdẽdũ erit cũ alijs reliq̃js sicut iactũ fueraĩ i simi casu. s. recitato. Et h̃ salua i olb⁹ sanioꝝ snia dicta sufficiãt q̃tũ ad oẽs diuisiõis. s. Lec. xxxviij posita mẽbra.

De hoc sacramento qui bene sentiat.

Hieronỹ.

Alexã.

Seq̃ĩ nũc tex. sacri canõis. ❡ Lec. liij. A

Simĩlimõ postq̃ cenatũ ẽ accipiẽs ⁊ hũc p̃clarũ calicẽ i sctãs ac venerabiles man⁹ suas Item tibi gr̃as agens: benedixit:

dedit discipulis suis: dicēs: accipite ꝛ bibite ex eo oēs. ¶ Postq̄ in quarta principali canonis pte: in qua de sacrificio hui⁹ ꝯfectiōe agit: determinatū est de idonee ac scīficate materie ꝯsecratiōe qua panis subā in verū xp̄i corp⁹ ꝯuertit in pria eiusdē ptis particula. In hac ptīcula scđa agit de ꝯsecratione vini: qua ei⁹ subā in verū xp̄i sanguinē trāssubstātiat. ¶ Et subdiuidit in tria hui⁹ particule mēbra. In primo tangit mod⁹ institutiōis hui⁹ sacrosctē ꝯuersiōis. In scđo subdit forma ꝯsecrationis. In tertio addit significatiōis efficacis ꝯsecrati sanguinis. Scđm ibi hic est calix. Tertiū ibi hoc facite. ¶ Circa primū pmo, tāgit hui⁹ sacrosctē ꝯuersiōis tp̄s ꝛ hora cū dr. Simili mō postq̄ cenatū est. Scđo hui⁹ ꝯuersiōis materia cū sequit. Accipiēs ꝛ hūc p̄clarū calicē in sanctas ac venerabiles manus suas. Tertio adiūgit hui⁹ tā sctē instōnis modus ꝛ circūstātia: cū infert. Itē tibi grās agēs ꝛc. ¶ Circa primū dicit. Simili mō quo xp̄s ꝯsecrādo panē istū in carnē suā ꝯuertit: ad vini ꝯsecrationē accessit. Modo inquā simili quātū ad ei⁹ bonitatē: quātū ad charitatē: quātū ad ꝟitatē: ꝛ quantū ad gestoꝝ ꝯformitatē. Siquidē bonitas q̄ fecit vt corp⁹ suū nobis traderet in cibū: eadē operata est vt sanguinē suū: quaten⁹ pleno frueremur ꝯuiuio: cōcaret nobis in potū: q: ſm beatū Dionysiū. Boni est bona adducere. Charitas fecit vt sanguine nos redimeret: ſm illud Hiere.xii. Reliq̄ domū meā: dimisi hereditatē meā: dedi dilectā aīam meā in manus inimicoꝝ ei⁹. Sedes aīe in sanguine est: ſm illud Leui.xvii.c. Aīa oīs carnis in sanguine est: et ego dedi illū vobis: vt sup altari l eo expietis aīas vestras: ꝛ sanguis p aīe piaculo sit. Et sicut panē in suū corp⁹ ꝯuersio: ita vino in sanguinē suū trāssubstātiato: nos nutriēs eiusdē redēptiōis sue memoriā: ꝛ fructū in nobis renouaret. Hinc zacha.ix. dr. Quid em̄ bonū ei⁹: ꝛ q̄d pulchꝛū ei⁹: nisi frumētū electoꝝ: ꝛ vinū germināns ꝟgines? Virt⁹ diuina fecit: vt ea ptāte infinita: qua panē in corp⁹: etiam vinū ꝯuerteret in sanguinē. Vt sicut caro ei⁹ hac ꝯuersione vere facta est cib⁹: ita ꝯuersiōe sibi sanguis fieret vere pot⁹. Jo.vi. Caro mea vere est cibus: ꝛ sanguis me⁹ vere est pot⁹. Gestoꝝ ꝯformitas fecit vt eisdē cerimonijs seruatis: id ip̄m corporis scz ꝛ sanguis sub vtrisq̄ spēb⁹ crederet ꝛ cēt. Jō sicut ibi panē in man⁹ suas venerabiles ac sctās accipiēs ac pr̄i grās agēs bndicēs: i corp⁹ suū ꝯuertit: discipulis suis dedit. Ita ꝛ hic calicē, in easdē manus sumēs: ꝛ itē patri grās agēs ꝛ bndicēs in sanguinē suū vinū ꝯuertit: ꝛ eisdē suis discipulis ministrauit. Vt ergo similis effect⁹ i vtraq̄ ꝯuersiōe, iō sītes cerimonie. ¶ B Igit simi mō postq̄ cenatū est a xp̄o scz ꝛ aplīs: vtraq̄ cena: agni scz paschalis typici ꝛ corpis sui accepit ꝛc. Nāvltio post oēs cibos legales sacrm̄ instituit ꝛ tradidit. Et vt piectis veterib⁹ vmbris legis nona grā sisteret sacramēta: ꝛ ipsa acti⁹ figeret in snoꝝ discipuloꝝ ac fideliū cordi. De tp̄e ꝟo hui⁹ institutiōis facte. xiiij. luna mēsis pmi: ꝛ de ieiunio celebrādo ꝯficiētibus ꝛ sumētib⁹ hoc sacrm̄ supra dictū est lec.xxxiij. ꝛ lec.x iō nūc rescindūt. Seq̄tur. Accipiēs s. xp̄s ꝛ hūc p̄clarū. i. p̄ aliis clarū nō figuralē vmbrosum ꝯtinbilū: vt vete. testa sacrificia fuere: sz lucidā ꝟitatē ꝯtinētē. Jō de calice ve. test. tāq̄ nō satis claro dr. Luc.xxii. Nō bibā de gn̄atiōe vitis donec regnū dei veniat Mat. xxvi. Nō bibā amō de h̄ geninie vitis vsq̄ in diē illū: cū illō bibā vobiscū nouū i regno pr̄is mei. i. in eccl̄ia: q̄ regnū dei dicit ſm Gre. ꝯfirmata ei⁹ ptāte. Hūc em̄ p̄clarū calicē q̄tidie dibit: ꝛ sibi ī mbibit in mēbris suis: q̄ hoc potu salutifero corpi suo mystico icorporant: ꝛ eiꝰ hui⁹ sacri grām vniunt Hinc in Ps. Calix me⁹ inebriās q̄ p̄clarus est. Ad quā sobriā ebrietatē ꝟgines: vt statim dictū est: germināte: hac est fidē incorruptā ꝛ

Dionysi⁹.

Hiere.xii.

Leui.xvii.

Zacha.ix.

Joan.vi.

Luce.xxii.

Mat.xxvi.

Ps.

ꝑfectā charitatē tribuētē ipūisctūs Canti. v. inuitat amicas: dicēs. Comedite amici ꝛ bibite: ꝛ inebriamini charissimi. ¶ Calicē. Calix ſm Albertū a calore dr: q: calorē charitatis accēdit. Hinc in Ps. dr. Calicē salutaris accipiā ꝛ nomē dñi inuocabo. ¶ Hinc notādū q̄ calix accipit tripl'r. Vno mō pro vase receptiuo pot⁹ vl liquoris. Et ita dñs xp̄s calicē recepit in sanctas suas man⁹ vt referūt euāgeliste: hoc est vasculū illud in quo fuerat potus. Scđo accipit p passiōis amaritudine: hoc mō accipit. Matth.xx. cū dixit dñs filijs zebedei. Potestis bibere calicē quē ego bibitur⁹ sum? hoc est potestis subire passionē ꝛ mortē quā ego patiar p redēptione hūani generis? Et dr calix passio: q: iuxta veterē ꝯsuetudinē ad mortē ꝯdēnatis pot⁹ in calice offerebat: ſm illud Prouerb.xxxi. Date siceram merētibus. ꝛ vinū his q̄ amaro sunt aīo. Bibāt et obliuiscant egestatis sue: ꝛ doloris sui nō recordētur ampli⁹. Amos.ij. Vinū dānatoꝝ bibebāt. Tertio mō sumit p poculo in calice cōtēto. Et sic accipit Hiere.xlix: Quib⁹ nō erat iudiciū vt biberēt calicē. ꝛ Marci ix. Quisquis potū dederit vobis calicē aque frigide in noīe meo: q: xp̄i estis: amē amē dico vobis nō pdet mercedē suā. Sic in cōi locutione accipit qua dicim⁹. ille ebibit totū calicē. i. totū potū vel liquorē q̄ fuit in calice. ꝛ ita videt cepisse xp̄s cū dicit. Hic ē calix sanguinis. In pposito ꝟo accipit primo mō: cū dr ex psona euāgeliste. Accipiēs ꝛ hūc p̄clarū calicē i sctās ac venerabiles manus suas. i. vas nō vtiq̄ vacuū: sz cū vino: q: p̄misit. Nō bibā amodo de geninie vitis. Per qđ cōstat vini liquorē fuisse in calice cōtētū. ¶ C Ponit autē hic circa sanguis ꝯsecrationē calix: siue vas ꝯtinēs vinū ꝯuertēdū in sanguinē pi⁹q̄ circa ꝯsecrationē corpis: vbi absolute dr. Accipiēs panē: nō dr i sportela vel disco: q: ꝯsecrat sanguis i rōne pot⁹. Nullus aūt liquor ꝯuenientier est potabilis nisi in aliq̄ vase aut receptaculo ꝯtineat. Corp⁹ aūt ꝯsecrat in rōne cibi. Cib⁹ vero solid⁹ rōnē cibi hz: ēt si i nullo vase cōtineat. Et q: ad literā nō cepit xp̄s vinū in man⁹ imediate sicut panē: sz accepit in calice cōtētū: iō nō dr: accepit vinū: sz calicē. ¶ Addit etiā p nomē hūc demōstratiuū. Accipiēs nāq̄ sacerdos calicē in manu: de xp̄o loquēs dr. Accipiēs scz xp̄s hūc calicē scz eūdē quē ego accipio. * Sz q: dictū est: q̄ calix aliq̄n accipit p vase: ꝛ aliq̄n p poculo in vase ꝯtēto: pōt hec idētitas referri ad ip̄m vas vel ad vasis liquorē. Si refert ad vas nō est idem qđ sacerdos accipit: ꝛ qđ xp̄s accepit quātū ad materiā ꝛ substātiā metalli. Sacerdos em̄ accepit calicē factū de auro ꝛ argēto: vel vbi paupertas eccl'ie cogit: de stāno: vt s. dictū est Lec.xiiij. Christ⁹ aūt q̄ aplīs suis possessionē auri ꝛ argēti iterdixit: nō credit fuisse vsus calice argēto vel aureo: sz forte stāneo q̄ paupertatē suā nobis dclarās: ait. Vulpes foueas habēt: ꝛ volucres celi nidos fili⁹ aūt hoīs nō hz vbi caput suū reclinet. Est ergo hic dmōstratio nō ad sensum: sz ad itellectū: vt sit sensus. Hūc calicē. i. calicē eiusdē rōnis quātū ad liquoris cōtinētiā. Si ꝟo calix accipit p potu in calice cōtēto: aut p vino ꝯuertēdo in sanguinē iterū erit demonstratio impsonalis. Hūc calicē. i. vini liquorē eūdē nō numero: sz spē vel gn̄e ppinquo: tenēdo aliqua vina differre spē essentiali. Vel si acciperet p vino ꝯuerso. i. sanguine, p̄cioso in quē ꝯmuis p ꝯsecratiōis ꝟba vinū ꝯuertit: sic est demōstratio psonalis q: eiusdē rei nūero. Nā idē sanguis nūero ꝛ nō alr⁹: est in quē vinū qđ in man⁹ suas cena facta sus cepit: ꝯuersum est: ꝛ in quē vinū qđ nūc sacerdos i suas man⁹ accipit: ꝯuertit. ¶ D Accipiēs itaq̄ xp̄s calicē cū vino vtiq̄ p̄clarū ppter p̄clari ac choruscī sanguis sui puritā: ē: i quē vini liquor, nō i sanguinē hircoꝝ aut vituloꝝ q̄ in veteris testm̄ti sacrificio offerebat ꝟtēd⁹ ē: instituit vinū in materiā ꝯse

Canti.v.

Albertus. Ps.

Calix triplr capit.

Mat.xx.

Prouerb. xxxi.

Amos.ij.

Hiere.xlix. Marci. ix.

* Dicit accipiens calicē non vinū: q: vinū nō pōt sumi i manus: sicut panis: iō dr. accipiens calicē cū vino .s. hūc calicē non certe eūdē i nūero: sz hūc .i. eiusdem rōnis: nō q̄ ad materiā q: forte calix quem tūc habuit xp̄s n̄ fuit de argēto: nō hunc. i. eiusdē rōnis q̄ ad ꝯtinētiā. Si ꝟo caperetur calix p vino cōtēto in vase: tūc expōe hūc calicē. i. vini liquorem eūdē i specie.

cratiōis sui sanctissimi sanguis suo sacro: dū ipm vinū diuīa sua v̄tute: in veꝝ: ꝛ ppꝛiū ꝯuerit sanguinē: ꝛ aplīs suis eoꝝꝗ successorib⁹ vini sic ꝯuertēdi ꝯtulit ptātē. Nā postꝗ̄ ineffabili amore suos discipulos refecit cibo angeloꝝ: ꝓpa. i. carne sub spē panis vini hūano ꝯgruētissima: vt amplı⁹ charitatis sue imēsitatē exprimeret: instituit ꝛ eosdē reficere potu sacratissimo sanguine suo dignissimo sub spē vini potui ꝯuenētissima: vt sic nobilissima spūalis nutritio aīe: pfecta corpis refectōe significaref. Ad nutritionē eñ corpis pfectā: nō ptinet solus cib⁹: ptinet ēt pot⁹. Jdcirco postꝗ̄ accepit panē: sub cui⁹ spē tradidit in cibū ꝓpriā carnē: accepit ꝛ calicē vini: sub cui⁹ spēb⁹ in potū tradidit et sanguinē. Et qm̄ hūan⁹ sanguis in ꝓpria spē sine horrore nō est portabilis: clementissim⁹ redēptor volēs illū tradere i potū: sapiētissime eū extranea velauit spē: vt sic s̄m Hugonem sensus foueref in vno ꝛ fides in alio edificaref. Fouef sensus: dū solitā ꝛ ꝯsuetā ac gratā spēcīē por⁹ pcipit. Edificat aūt fides in altero: dū in eo qđ videt: q̄le sit illđ qđ nō videt: agnoscit. Aliis q̄z ex causis ꝯmēdauit p̄ciosum sanguinē suū sub aliena specie q̄. s̄. lec. xxv. sunt ꝯmemorate. Quib⁹ addunf ꝯgruētie q̄ sequunf. Qꝛ eñ xp̄s sacerdos erat in eternū s̄m ordinē melchisedech: in sacrificiū panē ꝛ vinū offerētis ꝯgruebat vt adinstar: ei⁹ quē p̄misit postꝗ̄ obtulit panē accipet ꝛ vini calicē: vt figure figuratū rñderet. Expressio eñ sacri corpis ꝛ sanguis xp̄i figura erat sacrificiū vere ꝛ ꝓpinq̄ gereret similitudinē ei⁹ qđ significat: accepit calicē vini. Uoluit q̄ꝙ̄ xp̄s hoc sacrm̄ significare suū corp⁹ verū ꝛ sanguinē naturalē ꝛ spūalē refectionē: ꝛ mētis inebriationē. ¶ E Jdcirco postꝗ̄ accepit panē habētē ꝯgruā significationē corpis ꝛ refectiōis spūalis: accepit ꝛ vinū habēs ꝯgruētiā ad significādū sanguinē et spūalē inebriationē. Uinū q̄ppe ex vite succrescit: in vua colligif: in ea p solis ardorē maturaf: ꝛ in torculari p̄lo exprimif: vt fiat pot⁹ reficiēs: ꝛ sitis ardorē restringēs. Et p hoc plene cōpetit sibi xp̄i sanguinē significare. Nā ꝛ ipse succreuit ex vite fecūdissima: v̄gine scꝫ b̄ndicta: de q̄ caro ꝛ sanguis xp̄i traxit originē. Christ⁹ q̄z ipsemet vita est salutoris: quā primo ꝓtulit v̄go gl̄iosa: ꝛ viri exploratores: apostoli scꝫ ꝛ ꝓphete: ad nos hūeris suis fortiter ꝛ ꝯstāter gestātes p fidē ꝛ p̄dicationē detulerūt. Jn quo liquor ille p̄ciosus sanguis: immēso ardore amoris est maturat⁹ vsꝗ̄ dū passiōis prelo in torculari patibulo vcꝫ crucis exprimeref: ꝛ profluerent in potū toti⁹ hūani generis refectiuū: ꝛ in extinctionē sitis spūalis q̄ ex ardore ꝓuenit ꝛ ꝯcupiscētia petōꝝ. Quo nāꝗ̄ liquore altius potuisset xp̄s inebriationē mētis desīgnasse: q̄̄ p vinū: quo q̄̄dē in vita corpali iocūdamur: ꝛ reficimur: s̄m illud ps. Et vinū letificat cor hoīs. Accepit igitur vinū i calice: tanꝗ̄ materiā ad ꝯsecrationē sui sanguinis magis cōgruētē. Jtē in sacro cibi spūalis dꝫ attēdi aliq̄ opatio sua. i. principalis: p quā ab aliis distinguif sacris. Et cnꝫ in baptismo daf esse spūale p ḡnationē spūalē: vt vult Dionysi⁹. Et in sacro ꝯfirmatiōis daf incremētū ꝛ robur spūale. Jta ad idē esse ꝯseruādū: ac depditū: restaurādū ꝛ augēdū: daf in eucharistia eudutiū spūale. Eudutium aūt spūale cū daf p sacrm̄ visibile nihil causat i gr̄a qđ ex sacri similitudine nō significat. Hoc aūt sacrm̄ institui dꝫ in elemēto corpalis refectionis: cibi scꝫ ꝛ pot⁹. ¶ F Est aūt alia opatio in corporali refectōe cibi alia pot⁹. Jdeo sicut post cibū corpalē sumif pot⁹ ad pfectionē nutrimēti corpalis: qꝛ diuisam hꝫ opationē in satisfactiōe sitis: et latione nutrimēti: ꝛ quasdā alias. Jta post nutrimētū spūale sumif pot⁹ ad pfectionē spūalis nutrimēti: scꝫ sanguis: q̄ ꝛ diuersam opationem hꝫ a corpe. Corp⁹ eñ dedit xp̄s in cōionē sui ꝛ mēbroꝝ sanguinē autē dedit in redēptionē petōꝝ. He autē sunt diuerse opatiōes. Nulla eñ existēte redēptione facta vel faciēda: adhuc esse posset cōio: etiam posita cōione capitis ꝛ mēbroꝝ: nō oporteret ꝙ eo mō quo nūc: esset redēptio: vt ptꝫ i angelis: vbi est mēbroꝝ ꝯmunio ꝛ nō redēptio. Uel si hoc nō placet: in statu innocētie: si hō ꝑmāsisset potuisset de⁹ incarnari sicut nūc: ꝛ tñ nō pati. Fuisset ergo tunc cōio: ꝛ nō redēptio. Diuerse ergo videnf gr̄e cōionis ꝛ redēptiōis. Cū dn̄s sic m̄ltiplicauerit sacra vt oēs gr̄as habeam⁹ i sacris: ñ sufficit habere gr̄aꝫ cōionis p corpis sūptionē: q̄ i sacro significaf p elemētū panis: nisi ēt haberem⁹ gr̄am redēptiōis p sanguinē q̄ significaf p elemētū vini. Hac ergo rōne xp̄s vtrūꝗ̄ instituit. Et lꝫ sanguis habeaf i corpore sub spē panis: nō tñ ex v̄tute sacrali: hoc est: nō vi ꝯsecratiōis sacralis: sꝫ poti⁹ ex vniōe naturali: qꝛ humores vniunf cū corpe: cui⁹ sunt humores Oportet aūt ꝓpter effectū sacralē: vt habeaf sanguis ex v̄tute sacri ad nutriendū ꝑtinente. Et ita oportuit: vbi ibi esset ꝯsecratio alteri⁹ elemēti: puta vini: sub quo v̄tute sacri sanguis dn̄i ꝯtineref: ne sacrm̄ esset impfectū alimētū. ¶ G Que autem sint opatiōes speciales potus in sacro: cōsequēter exponit dn̄s Albert⁹: ꝙ principalis opatio nutrimēti est restauratio depditi in vita spirituali. Nō eñ pōt esse vita spūalis: qn in ex multis occupationibus ꝛ negligētiis hoīs fiat aliqua depditio spiritualis: p famē ꝛ carētiā alimēti spūalis: q̄ p hunc spiritualē cibū restauraf. Per potū autē q̄ influit nutrimētū mēbris: fit hec restauratio spūalis: vt sic xp̄o fortiter incorporemur: inhaream⁹ et maneam⁹ in ipso: sicut hi q̄ p humoreꝫ sanguinis suo corpi sum⁹ infusi. Uñ ꝛ ip̄e dicit Joā. vi. Qui mādūcat meā carnē: ꝛ bibit meū sanguinē: in me manet: ꝛ ego in illo. Sic aūt sibi influxi ꝛ coherentes: spm̄ ipsius ꝑcipam⁹ ꝛ vitā Qui mādūcat in quit me: ꝛ ipse viuet ꝓpter me. Hinc Eccl. iiij. Sapientia vitā filiis suis inspirat: ꝛ suscipit exq̄rētes se: ꝛ p̄ibit in via iusticie. Sapiētia xp̄s est q̄ corp⁹ suū cōtexēdo mēbris suis: ꝛ sanguinē infūdēdo: influit ꝛ inspirat eis spiritū ꝛ vitā: ꝛ sic in suā incorporationē suscipit inq̄rentes se: p̄ciens eos in ol via iusticie quia nisi sic simus in ipso viam iusticie non possumus tenere. Subdit ꝛ alias speciales operatiōes idē Albert⁹: qꝛ vngit ad salutis sanitatē p ip̄m daf spēciale pign⁹ spūs: lauat vitiorū sordes: rigat arida: extinguit malo calore incensa: tingit ꝛ exornat ac xp̄o ꝯsignat: ꝙ̄ p lōgū ꝓsequitur. De q̄b⁹ cū de fructu hui⁹ sacri tractabif ipū calamū ducēte: dicef. Alex. de ales pte. iiij. q. xxxi. mēbro. ij. etiā plures ponit rōnes. Unam ponit vt duplici rōni institutiōis respōdeat duplex spēs sacramēti. Jnstitutū eñ est ad augmētū: vt firmior sit vnio mēbroꝝ corpis xp̄i cū capite: et vt firmior sit recordatio redēptiōis facte p xp̄i sanguinē fusum in cruce. Specie panis q̄ est sacrm̄ corpis: asserif affect⁹ vniōis. Specie vini q̄ est sacrm̄ sanguinis: memoria redēptionis. Alia rō. Nā duplex est mysticū hui⁹ sacri. Unū est rñdens incarnationi. Aliud passioni. Jn incarnatione facta est vnio diuine nature cū hūana. Uñ xp̄s caput est ecclesie: cui vnita sunt mēbra: qđ significaf in sacro corpis xp̄i sub specie panis. Jn passiōe facta est redēptio nostra: effusiōe sanguis qđ significaf in sacro sanguinis sub spē vini liquētis. Jn sumptiōe igif corporis xp̄i sub specie panis: significaf ꝯiūctio membrorū corpis xp̄i cū capite facta p incarnationem. Jn sumptiōe sanguis sub specie vini: redēptio nostra p sanguis xp̄i effusionē. Uñ in hoc vno sacro significaf qđ est incarnatiōis: ꝛ qđ est passionis: ꝓpter qđ est pfectissimū sacroꝝ. Aliā rōnem assignat: vt significetur in xp̄o duplicis nature assumptio. Jn nobis duplicis nature redēptio. Uñ gl. i. Coꝝ. xi.

Marginal notes: Hugo. — Psalmus — Alber. — Eccl. iiij. — Alexā. de Ales. — Duplex ē mysticum hui⁹. sacri

sup illo. Hoc facite in meā cōmemorationē: dicit. Cū tot⁹ sub specie panis: tot⁹ sub specie vini sumitur: cur nō in vna: sz in duab⁹ dedit? Ut ostēderet xp̄s totā hūanā naturā .i. corp⁹ ⁊ aīam sumpsisse: vt vtrūq; redimeret. Panis eñ ad corp⁹ refertur: vinū ad aīam: qz vinū opat sanguinē in quo est sedes aīe. Ergo in duab⁹ speciebus celebrat hoc sacramentū: vt aīe ⁊ corpis susceptio in xp̄o ⁊ in nobis vtriusq; liberatio significet. ¶ Itē sub dupli ci specie institutū est ꝓpter duplicē eius effectu3. Ualet eñ vt dicit Ambro. ad tuitionē corpis ⁊ aīe. Et lz illud qđ sumit sub speciebus panis valeat ad vtrūq; ⁊ silr qđ in vino sumit: qz in pane totū ⁊ integrū: ⁊ silr in vino totū ⁊ integrū sumit. Sz si i pane tñ sumeret: alterū tñ significaret .s. q ad tuitionem corpis valeret. Si in vino tñ sumeretur: solū significaret q ꝓ salute aīe sumeret: qz vinū sanguinē significat: in quo vt dictū est: sedes aīe esse dicit. Oēs ille rationes reduci possunt ad quinq;. Nā sub distinctis speciebus panis ⁊ vini: institutū est: ꝓpter ꝑfectā significationē spūalis nutrimēti: correspōdētiā ꝟitatis ad figuras veteris testamēti: ꝑfectā silitudinē ad rē sacri. Seruire effectū distinctioni corpis ⁊ sanguinis ꝑ appropriationē cōuenientī: variā representationē in xp̄o sumēti: quoru3 mēbrorū declaratio ex premissis satis pz. Sz statim surgit dubiū. Cū sint distincte species: quō saluari possit vnitas sacri. Sz de hoc dicet post expeditam ꝯsecrationis formā. Ex qm in his ꝟbis. Accipiēs calicē: tāgit institutio materie: q̄ est vinu3 in sanguinē trāsubstātiādū. De materia ista tractatum est supra lec. xxxv. ¶ R Sequit. In sanctas ac venerabiles man⁹ suas. Exponat vt supra lectione allegata .ꝛ. xxxvi. vbi plene eadē ꝟba: panis cōsecrationi ꝑmittunt. Nā tactu sue man⁹: vino cōtulit vt semꝑ posset in suū sanguinē ꝯuerti: vt dicit Albertus .i. materiā ꝯsecrādi sanguinis instituit. Item .i. iterū: grās agēs tibi .s. patri de hūani generis redēptione: ꝑ sanguinē suū iā in xp̄o fienda. Eadē qppe nocte tētus: ⁊ mane sequēti crucifix⁹: sanguinē fudit: quo nos ab eterna morte redemit. Hanc eñ amore intētissimo desiderauit: ⁊ cū gaudio potiōis superioris ꝑfecit. Uñ Luc. xij. ait. baptismo habeo baptizari: ⁊ quō coartor donec ꝑficiatur. Et ad Hebreos. xij. Proposito sibi gaudio sustinuit crucē: ꝯfusione cōtēpta. Benedixit: oi benedictione gratie ꝯsecrādo: ⁊ vinū in suū sanguinē transsubstātiando. In quo ꝟbo sacerdos cruce signat calicē: vt ꝭm Albertū: significet hec bñdictio a primo ꝑfectore sanctificatiōis: patre celesti profluere in sacrm. ¶ Utrū aūt xp̄s benedicēdo ⁊ cōsecrādo signo aliquo corpali aut verbo vsus sit: aut sola diuina ꝟtute vinū in sanguinē suū ꝯuertit: q̄ cōuersio hic ꝑ benedictionē intelligit: dictū est .ꝰ. lec. xxxvi. vbi hec ꝟba vna cū mysterio crucis: quā hic sacerdos facit sup calicē lati⁹ exponunt. Sequitur. ¶ Dedit. nō vēdidit: non reddidit: sz gratuito dono gratis dedit: vt ei⁹ exēplo nullo fauoris aut pecunie ꝑcio: aut timore hūano dignissimū sacrm canibus ⁊ indignis: aut pctōrib⁹ publicis porrigamus: sz gratis acceptū dignis gratis det. vñ subdit. Discipulis suis. q̄ soli digni fuerāt: etsi nō oēs nulli tñ publice indigni fuere. Occultū eñ adhuc fuerat ceteris pctm iude. Hinc Matth. vij. Nolite sanctū dare canib⁹: neq; mittatis margaritas vestras ante porcos ne forte cōculcent eas pedibus suis: ⁊ canes cōuersi dirūpāt vos dicēs. Accipite. in officiū scz cōsecrādi ⁊ dispēsandi .j. Cor. iiij. Sic nos existimet hō vt ministros xp̄i: ⁊ dispēsatores ministeriorū dei: vel mysterioru3 dei. Utrūq; eñ ponit gl. Et bibite. ad incorporationē mihi nō ad fastidiū: sz celestis desiderij augmētū. Eccli. xxiiij. Qui edūt me adhuc esuriēt: ⁊ q̄ bibūt me adhuc sitient: nō ꝑ famis sitisue defectū: sed ꝑ seniꝑ inherē-

di seruēs desideriū: oē tollēs fastidiū. Ex eo. scz calice sanguine. Omnes sine distinctione. Act. x. In veritate comperi: qz non est ꝑsonarum acceptor deus. Latiorem expositionem cum dubijs quere supra.

Hic est enim calix sangui-

nis mei noui ⁊ eterni testamēti: mysteriū fidei q̄ ꝑ vobis ⁊ ꝑ multis effundet in remissionē peccato. ¶ Post modū institutiōis sacri sanguinis: sequit forma cōsecratiōis: qua etiā nos xp̄s vti voluit in sui sanguinis sanctissimi: cōsectiōe. Et pri no ponitur forma ipsa necessaria ꝭz oēs. Scđo notat effectus hui⁹ sacrosancti sanguis. Forma est. Hic est calix sanguinis mei. ¶ Effectus notant tres. Primus: qz testat nobis hereditatē. Scđs: qz declarat in mysterio fidē. Terti⁹: qz prestat peccatorum remissionē. De primo dicit. Noui ac eterni testamēti. Noui: qz in ritu ⁊ effectu nouū est. Apo. xxi. Dixit q̄ sedebat in trono ecce noua facio oīa. Leuit. xxvi. Nouis supueniētib⁹: vetera ꝓicietis. Item dies veniēt: ⁊ feriā domui isrl ⁊ domui iuda fed⁹ nouū. Eterni ꝟ: qz nūq; reperiet alteri⁹ testamēti vel sacri suꝑordinationē: sicut sacramētis veteris legis suꝑordinatū est aliud testamētū ⁊ alia sacramēta. vñ Hiere. xxxi. Scim dñi nō euelet: ⁊ nō destruet. vltra in ꝑpetuū. Et Esa. lv. Feriā vobiscū pactū sempiternū. Et ad Heb. x. Una oblatiōe cōsummauit in eternū sctificatos. Et ideo ꝟ testamentū: qz in sanguine cōfirmauit oēs testatas ꝓmissiōes. Hinc ad Heb. ix. vbi testamētū est: mors necesse est intercedat testatoris. Testm eñ in mortuis ꝯfirmatū est. Alioquin nōdū valet dū viuit q̄ testatus est. Et zach. ix. Tu in sanguine testamēti tui emisisti vinctos tuos de lacu. in quo nō est aq̄. Mysteriū ꝟ: a mystin grece qđ est secretū. Secretū eñ fuit qualr morte vitā eternā: ⁊ sanguine ꝑficeret scelit aīē. vñ Esa. xxiiij. Secretū meū mihi: secretū meū mihi. Et Job. xxviij. Profunda fluuioꝝ secrutatus est ⁊ abscōdita ꝓduxit in lucē. Fluuij sunt flumina vulnerū: quoꝝ est ꝓfunda sapiētia q̄liter sanguine xp̄i redēpt⁹ est mūd⁹. Et in hoc profundo oīa mysteria fidei sunt reuelata. Nā de⁹ pacis eduxit de morte pastorē magnū in sanguine testamēti eterni. Qui scz sanguis (ꝑ vobis) discipulis meis. Nā ⁊ ego ⁊ sacerdos indiget sanguine redēptiōis: qm ⁊ de pōtifice dicit apostol⁹ ad Hebre. v. Et ipse circūdat⁹ est infirmitate: ⁊ ꝓpterea dz quēadmodū ꝓ ꝑplo: ita etiā ꝑ semetipso offerre ꝑ pctis. Et ꝑ multis: scz ꝑdestinātis efficaciter ꝑ oib⁹ aūt sufficiēter effundet in remissionē pctōrū: tanq; nostre redēptiōis ꝑciū. Hinc .j. Pe. i. Nō corruptibilib⁹ auro vel argēto redēpti estis de vana vestra ꝯuersatiōe paterne traditiōis: sz ꝑcioso sanguine quasi agni imaculati xp̄i. Ad Heb. ix. Sine sanguinis effusiōe nō fit remissio. Iō dilexit nos ⁊ lauit nos a pctis nris in sāguine suo. Apo. i. ¶ M Est āt hec forma. Hic est eñ calix ⁊c. certa forma: forma cōgrua: sola sufficiēs ⁊ ꝑfecta. Certa: qz a xp̄o instituta: ab aplīs ꝓmulgata: ⁊ ꝑ sctōs pr̄es in nos deriuata. Accepit eñ hāc formā romana eccl̄ia a summo aploꝝ principe Petro q̄ intfuit vltime cene: in q̄ hoc sacrm institutū est: ꝯuiua. Uñ Inn. de officio misse. Romana eccl̄ia sup aplice fidei petrā stabili soliditate fundata: id integra fide seruauit: qđ ab aplīs accepit: q̄ eā principaliter sacrosctē institutione doctrinis: ⁊ ecclesiastici ritus regulā docuerūt. Ab ipsis ergo apostolis Petro ⁊ Paulo: quos et viuos habuit et defunctos ritum circa huius sacrificij oblationem accepit: quem hactenus inuiolabili cultu seruauit. Idem in capi. Cum marthe. de ce. missa. Credimus quod formam verborum: sicut in canone reperitur: apostoli a christo et ab ipsis eorum receperunt successores. ¶ N Nec

Marginalia: Hoc sacr3 in duab⁹ speciebus celebrat: ⁊ quare. — Ambro. — Albert⁹. — Luce. xij. — Hebr. xij. — Mat. vij. — j. Cor. iiij. — Eccl. xxiiij. — Act. x. — Forma cōsecratiōis calicis — Apoc. xxi. — Hiere. xxi. — Hier. xxxi. — Ad heb. x. — ad heb. ix. — Mysteriū — vñ Esa. xxiiij. — Job. xxviij. — Ad heb. v. — j. Pet. j. — ad heb. ix. — Innocen.

obstat q hec formaverboꝝ in nullo euāgelista:vt hic describit:postea repit:qꝛ vt ibidē dicit Inno. Multa tā de ꝟbis q̄ de factis dn̄icis inuenim⁹ ab euāgelistis omissa:q̄ apli vel suppleuisse ꝟbo:vel facto expssisse legūt. Hinc di. Alex. de aleis pte.iiij. q.xxiiij. Magꝭ vr̄ q p̄fata forma ꝟboꝝ quā seruat eccl̄ia:fuit forma tradita a dn̄o:q̄ alia posita i euā gelijs:q̄ post scripta erāt:ꝛ variata s꞉ diuersitatē traditionū ꝛ trāslationū. Neq3 ipsi euangeliste in forma ꝟboꝝ ꝯueniūt. Vñ Mat. hāc ponit formā3. Hic est eñ sanguis me⁹ noui testi:q̄ p multꝭ effun detur in remissionem:pctōꝝ. Marcus illā3 Hic est sanguis meus noui testamēti qui p̄ multis effun det. Luc. Hic est calix nouū testm̄ in meo sangui ne:q̄ p vobis fundet. ꝛ Pau.i.Coꝝ.xi. Hic est calix nouū testm̄ in meo sanguie. In sensu tñ3 satis ꝯue niūt:quē oēs narrare valebāt(al̄ volebāt.) Apli ergo q̄ ecclesiā instituerūt s̄m q a dn̄o acceperūt: formā tradiderūt. Euāgeliste ꝟo facta ꝛ opa xp̄i narrauerūt:pl⁹ q̄ histotiographi:attēdētes ad fa cta in se:ꝛ ad veritatē intellect⁹:q̄ ad ꝟba. Jō fre quēter idē factū:eādēq3 veritatē:nō eisdē ꝟbis:sen su tñ nō dissonis scriptitarūt. Vñ non fuit necesse ait Alex. vt tāta diligētia apponeret in euāgelijs de forma p̄scripta a dn̄o scribēda in q̄b⁹ referunt opa dn̄i vt opata erāt:sicut vbi tradita est forma a dn̄o p̄scripta:nō vt indicet opus xp̄i:s3 vt illa me diāte:fiat qd̄ xp̄s fecit.i.ꝯuertat panis ꝛ vinū i cor pus ꝛ sanguinē xp̄i. Jbi eñ debuit illa forma p̄ci se obseruari:cui dn̄s dedit virtutē ꝯuertēdi. Hec Alex. ¶ O Et pp̄ter hoc multi doctores dubitāt. Utrū sacerdos vtēs forma aliq̄ ab euāgelistis tra dita:vere ꝯficeret sanguinē:qꝛ dubiū est:vtrū ipsi euāgeliste intēdebāt formā ꝯsecrādi tradere:aut xp̄i dūtaxat facta narrare. Multi tñ ꝯcedūt sacer dotē tali forma vtentē:vere xp̄i ꝯficere sanguinē. In cui⁹ argumētū assumūt:qꝛ eccl̄ia nō negat gre cos ꝯficere:q̄ tñ nō vtunt forma q̄ nos vtimur. S3 illa vt refert Rich. Hic est sanguis me⁹ noui testi: q̄ p vobis ꝛ multis effundet. Et hoc cōiter tenet. Nec tñ ex hoc seq̄t q forma nr̄a nō sit certa:qꝛ in sn̄ia satis ꝯcordat cū p̄ori:ꝛ p̄or ei3 ista. Et ita op3 dr̄e:q modica variatio forme q̄tū ad certas dictio nes:dū tñ p̄ncipalis sensus nō mutet n̄ reddit for mā inefficacē. de q̄.ʒ.cū de forma panis agebatur. lec.xxxviij. lati⁹ disputatū est. ¶ Usus p̄terea Ro mane ecclesie formā in canone positā: certissimā3 facit:etiā si in scriptura nō repiret:pp̄ter magnā3 ꝯsuetudinis hui⁹ ecclesie autoritatē. de quo btūs Aug. in libello de cura p mortuis agēda:ita scri bit. Si nulla esset autoritas sacre scripture q̄ do ceret orare p defunctꝭ:tāta est autoritas eccl̄ie ro mane ꝛ ꝯsuetudinis ei⁹ obseruate:vt nemo illā i se quēs poterit errare. Jtē i epl̄a q̄dā ad. b. Hiero. ʒ eccl̄ie fūdatissimū morē nemo ꝯ̄entiat. Hec de ei⁹ certitudie. ¶ Hic cū forma expssa i canone:ad olb⁹ obdruct i eccl̄ia rōana:nemo ābigere d3 de ei⁹ cer titudie:aut q̄uis mō de ei⁹ efficacia hesitare. ¶ P Est ēt forma illa ꝯgrua qꝛ i hoc sacro siḡt sanguis xp̄i:vt effusus i p̄ciū nr̄e redēptiōis:ꝛ vt ministrat⁹ i potū nr̄e refectiōis. Sāguis aūt ꝫ se neutrū hoꝝ dicit expsse:s3 p ꝯiūctionē ipsi⁹ cū calice:vt effus⁹ ꝛ vt potād⁹ offert ac pponit. Calix nāq3 s̄m p̄dicta: trāssumit ad siḡndū tā passionē q̄ potū. Et pp̄ter hoc ꝯgruēti⁹ dr̄ Hic ē calix sāguis mei quā. Hic ē sanguis me⁹:qꝛ expssi⁹ siḡt ꝛ passio ꝛ refectio. Per fecta d3 est ꝛ sufficiens:qꝛ forme sacr̄ales vt cōiter hoc siḡnt qd̄ efficiūt. Hec aūt siḡt sanguinē xp̄i ꝯti neri in calice:qd̄ ꝛ efficit. ¶ Q Per hoc ēt ad expō nem illoꝝ ꝟboꝝ. Hic est calix sanguinis mei:pri⁹ dimissam redeam⁹. Prim⁹ termin⁹ est p̄nomē hic qd̄ demōstrat partim ad sensū:parti ad intellectū sanguinē xp̄i:i quē sp̄ēs vini finitꝭ ꝟbis ꝯsecrōnis ꝯuertunt. Demōstrat aūt sanguinē in rōne pot⁹.

Alex.ʒ al.

Augu.

Vñ v3. Hic.s. sanguis me⁹ in potū tradit⁹:est calix ꝛc. Et ꝯ̄ter q̄cūq3.ʒ. lec.xlviij. de p̄noie hoc:dicta sunt:proposito seruiunt:ꝛ similiter dicendum de pronomine hic. Hec est sententia Alexā. vbi.ʒ. cui satis ꝯcordāt san. Tho. ꝛ san. Bonauē. Sequitur Calix. Calix vt dictum est:pp̄rie significat vas po tum ꝯtinens:tamen3 transsumit vel pro potu vel pro passionē. Hic non capit pp̄rie:sed trāssumpti ue pro potu. Unde sensus est. Hic.s. qui erit i fine ꝯsecrōnis:est potus sanguinis mei:s̄m doctores supradictos. Qd̄ addit:sanguinis mei: specificat calicem pro potu acceptum:vt sit sensus. * Hic est calix.i. potus sanguinis mei.s. naturalis ꝛ veri. s̄m illud Jo.vi. Sanguis meus vere est potus. Et bea. Hiero. super psal lxxv. loquens Judeis:ait. Sanguinē puem per insaniam,fuderunt:per gra tiam biberunt. Et san. Bonauē. l3 ponatur in ob liquo:intelligitur tamen intransitiue in recto:vt poculum vini:creatura salis idest poculum quod est vinum:ꝛ creatura que est sal:vt sit constructio intransitiua. Hec Bonauē. ¶ Quare autem dr̄ ca lix:ꝛ non simpliciter sanguis me⁹? Ratio statī3.ʒ. s̄m Alex. dicta est. Nec impedit.q in consecratio ne non dicit. Hoc est cibus panis:quia panis de se est cibus. Nec habet aliud officium:q̄ cibare. Nō sic sanguis christi:qui non est potus:nisi qua tenus propinatur in calice passionis. ¶ R Sed hic statim oritur dubiū non negligendū. Si⁹ enim forma illa quatenus est forma efficax consecratio nis:habet sensum illū3 metaphoricū:posset sacer dos ꝯsecrans hoc ignorare: ꝛ intentionem suam ad sensum orationis propriū3 reflectere:ꝛ ita non cōsecraret:quia deficeret debita intētio:que sem per cōformis esse debet sensui verborum s̄m quē instituta sunt:vt sunt efficacia forme. Magis er go ꝯgruebat formā instituere:nō h̄ntem sic ambi guos sensus:qui etiā sunt occasio distractiōis:cū nō possit ꝯcipi sensus metaphoric⁹:nisi pri⁹ cōci piat sensus pp̄ri⁹ ꝛ ex ei⁹ similitudine fiat trāslatio ad sensum metaphoricū verū. Qꝛ aūt q̄vel distra ctionē vel errorē occasionare p̄nt:debēt a tāto sa cro remoueri vbi nullū errorē:s3 sūmā deuotionē ꝛ recollectionē esse ꝯgruit in ministrāte:s̄m illud Esa.lvij. Auferte offendicula de via populi mei. ¶ Ad illud r̄ndet Alex. vbi.ʒ. q q̄tūcūq3 sacerdos ꝯsecrās h̄ret simplicē ꝛ pp̄riū intellectū ꝟboꝝ:ꝛ p hoc ex negligētia sacerdotis posset frustrari effe ctus sacri:tñ pp̄ter negligētiā illā q̄ ꝯtingere pos set:nō debuit dn̄s qd̄ ꝯgruebat omittere. Sed mi nister qui intēdit ꝯsecrare:d3 diligentius qua po test se recolligere ꝛ redire ad se:ꝛ etiā debet intel ligere qd̄ ad officiū suū ptinet sine que non potest rite in officio ministrare:q nihil omittat de ꝯ con tingentibus. Unde dicunt q negligentia talis in hac operatione est peccatū mortale. ¶ S Sed il la sententia videtur nimis dura. Et si vera esset frequenter tolleret effectum consecrationis:tum ex mentis distractiōe q̄ nō est in p̄tāte celebrātis: immo frequēter dum magis recollect⁹:ꝛ ad singu la intētus esse cupit:magis distrahit. Tum qꝛ ma ior sacerdotū numerus hoc ignorat:qui leuiter ab ecclesia ad hec sciēda non diligēter instruunt. Vñ recurrendū est ad supra dicta lec.vi. Ubi s̄m p̄ba biliorem opinionem sufficit q sacerdos intendat hoc quod ecclesia intendit per hec verba efficere: ad que Christus ea instituit:etiam si verba ista penitus non intelligat:quam intentionē3 habere potest sacerdos hereticus ꝛ infidelis:etiā3 in hoc articulo sacramenti. Non enim pendet verborū3 virtus ex intentione sacerdotis sed ex institutio ne Christi. Et ideo quando est intentio illa quam xp̄s habuit:instituēdo.i. intēdendo q ad prolatio nē verboꝝ fiat ꝯuersio quā xp̄s fieri voluit p̄ hec verba:sufficit. sufficit dico:ad effectū3 sacramenti

Jo.vi.
Hiero.

*Ly san guinis mei specificat calicē pro potu acci piēdū. ꝛ l3 ponat in obliq̄:tñ ē locutio in trāsitiua: vt poculū vini crea tura salis i. poculū qd̄ ē vinū ꝛ creatura q̄ ē sal. ita h calix sā guis mei. i. calix si ne pot⁹ q̄ est sanguis meus.

Esa.lvij.
Alexan.

q̄uis non semper sufficiat ex parte dispositionis ministri: qui si ex sua negligentia ignarus fuerit: aut distractus: a peccato minime excusatur.

¶ Lectio.liij. B

Dubium.

Circa formam cōsecrationis sanguinis occurrunt aliq̄ dubia. Primū. Utrū ad ꝑfectionem hui⁹ forme ꝑtineāt oīa v̄ba ista ab eo loco. Simili modo. vsq̄ ad illū. Uñ ⁊ memores. ¶ Ad illud cōiter r̄ndet̄ s̄m oēs doct. ꝙ v̄ba p̄cedētia istā clām nō sunt de essentia forme: ⁊ ista sunt v̄ba ꝓlata in ꝑsona sacerdotis referētis qđ factū est. Cōsecratio aūt fit in v̄bis in persona Christi ꝓlatis: s̄m. b. Amb. Ista vo v̄ba. Accipite ⁊ bibite ex hoc oēs. que ꝓferunt vt ꝓlata a xp̄o: nō sunt essentialia forme ꝯsecratiōis sanguinis: sicut nec ista. Accipite ⁊ comedite ex hoc oēs. req̄rūtur ad ꝯsecrationē corporis xp̄i sub sp̄eb⁹ panis: quia magis respiciūt vsum sacri q̄ ei⁹ ꝑfectionē: immo eius ꝑfectionē. i. trāsubstātiationem p̄supponit. Sensus eñ est. Accipite ⁊ bibite ex eo ꝯuersionez vini in sanguinē. de quo. s̄. lect. xxxviij. Silr̄ ⁊ hec v̄ba. (Hec quotiēscūq̄ feceritis in mei memoriam facietis.) nō sūt de essentia forme: q̄ nō p̄i⁹ respiciunt ꝯsecrationē ⁊ sumptionē sanguinis q̄ corporis: q̄ vtriusq̄ corporis ⁊ sanguinis, ꝯsecrationē ⁊ sumptionē eque p̄cepit xp̄s fieri in memoriam. Si ergo ꝑtinerēt ad ꝯsecrationez sanguinis: pari rōne ad ꝯsecrationē corporis: ⁊ ita sub hostia panis non esset verū corp⁹ xp̄i an̄ ꝓlationē hoꝝ verboꝝ. Et ita cū p̄i⁹ per sacerdotis eleuationē ostēdit̄ ꝓpło: ꝓpłs adorās: adoraret idolū: qđ est absurdissimū. Preterea per ista v̄ba (vt cōiter ꝯcedit̄ ⁊ ponit. b. Hiero. de illu. viris.) Christ⁹ ꝯstituit apostolis ꝯsecrādi ꝑtātē: eosq̄ ordinauit sacerdotes.

Hierony.

Collatio aūt ꝑtātis non fit per v̄ba ad ꝯsecrōnem ꝑtinētia: q̄ v̄ba ꝯsecrōnis respiciūt materiā q̄ ꝯsecrat̄: vel terminū ad quē ꝯsecratio terminat̄: Uerba aūt per q̄ ꝯfert̄ ꝑtās ꝯsecrādi respiciūt eum cui ꝯfert̄: ⁊ ꝑtātem ipsam que ꝯfert̄. Ideo cōiter ꝯcessum est v̄ba ista ad ꝯsecrōnem non ꝑtinere. ¶ B De illis v̄o v̄bis. Noui ⁊ eterni testamēti qui pro vobis ⁊ ꝓ multis effundet̄ in remissionē pctōꝝ est magis dubiū: q̄ de his varie sentiūt doc. Sāctus Tho. par. iij. q. lxxviij. arti. iij. dicit ꝙ ille clausule. Noui ⁊ eterni testamēti. ⁊ sequētes: sunt de sub̄a forme vsq̄ ad illā. Hec quotiēscūq̄ feceritis. q̄ ꝑtinēt ad vsum hui⁹ sacri: q̄ ille clē ꝑtinēt ad integritatē hui⁹ ōronis. Hic est calix sanguinis mei. quia sūt determinatiōes p̄dicati. s. sāguinis mei. Et idē est qđ dicit: ꝙ sacerdos eodē ritu ⁊ modo. s. tenēdo calicē in manib⁹: oīa hec verba ꝓfert Lu. etiā. xxij. interponunt̄ hec v̄ba inter p̄ma: cum d̄r. Hic est calix nouū testm̄ in sanguine meo: q̄ ergo ꝑtinēt ad eandē ōronem: ꝑtinēt ad eandē formā. Similr ⁊ hec clā. Qui ꝓ vobis ⁊ ꝓ multis effundet̄: vr̄ ad eādē ōronē ꝑtinere: ꝓpter relatiuū qui: qđ implicat suū an̄s: qđ est sanguinis mei.

San. tho.

Luc. xxij.

Alex. d' al.

¶ Alex. de ales par. iiij. q. xxxiij. di. ꝙ ista v̄ba dūtaxat. Hic est calix sanguinis mei sunt de sub̄a forme. Cui⁹ rō est, q̄ illa sunt tm̄ modo de forma q̄b⁹ fit trāsub̄atio vini in sanguinē xp̄i. Sed ꝑ illa v̄ba q̄ sequunt̄: non fit trāsub̄atiatio: q̄ nō trāseūt sup materiā trāsubstātiādā: sed sunt ꝓpe declaratiua quarūdā ꝯditionum q̄b⁹ excellētia hui⁹ sacri manifestat̄. Hec aūt v̄ba. Hic est calix sanguinis mei: exp̄ssiua sūt toti⁹ effect⁹ ꝯtēti in hoc sacro: sicut ⁊ v̄ba ꝯsecrationis corporis sūt hec. Hoc est corp⁹ meū: que significāt corpus, sub sp̄ebus panis ꝯtineri: vn̄ sicut illa. Accipite ⁊ bibite: q̄ ꝑtinēt ad vsum sacri: non sunt de essentia forme: ita neq̄ (immo a minore) illa. Noui ⁊ eterni testamēti q̄ ꝓ vobis effundet̄. Nec ob. ꝙ ille clē in se non sunt ōrones ꝑfecte: q̄ sufficit ꝙ forma illa ꝯsecratiua in se sit ꝑfecta sine illis, clīs adiūctis. Hec eñ est ꝑfecta ōro. Hic est calix sanguinis mei. Neq̄ obstat euāgeliū Luce: qđ allegat̄ in quo v̄ba aliqua ex sequētib⁹ interponunt̄. Q̄ vt dictū est: in ipsis euāgeliis nō tradit̄, forma vt a dn̄o est tradita ad ꝯsecrādū instituta: sed vt a dn̄o dicta ⁊ gesta: q̄ nō necessario eo ordine ⁊ eisdē verbis: sed eq̄ualētib⁹ exp̄munt̄. Ritus etiā nihil arguit: q̄ v̄ba illa breuia sunt: ⁊ p̄orib⁹ ꝯnexa: pro q̄b⁹ solis nō oportuit aliū instituere ritū. ¶ Huic opi. ꝯsonat dn̄s Alb. ꝯsonat ⁊ san. Bona. di. ꝙ hec est forma ꝯgrua: tota: ⁊ ꝑfecta. Sufficiēs enim est ad sig̃ndū trāsub̄ationē vini in sanguinē xp̄i. Uñ i his q̄ sequunt̄: describit̄ effect⁹ sanguinis in hoc sacro significati ⁊ ꝯtēti in cruce effusi.

Sā. bonauentu.

¶ C Scot⁹ dicit in. iiij. dist. viij. q. ij. ꝙ nō est nobis traditū oīno certitudinalr̄: an ad formā ꝯsecrōnis sanguinis ꝑtinēt aliq̄ v̄ba que sequunt̄ post illud: sanguinis mei. Ideoq̄ ꝑiculosū est illud asserere: de q̄ sufficiēs autoritas ⁊ rō nō habet̄. Nō est eñ ꝑiculosuz hoc ignorare q̄ est ignorātia inuincibilis: q̄ non pōt homo ex quacūq̄ diligētia istud scire qđ q̄rit̄ nisi sp̄āli reuelatiōe illustret̄: qđ q̄ sacrū nō legit̄: certitudo in p̄misso negotio nō hr̄.

Scotus.

¶ Ex illo dicit: patet improbatio cuiusdā dicti indiscreti: ꝙ necesse est in quolibet sacro scire p̄cise que verba sint d' forma: ad hoc vt sacrm̄ illud rite ꝑficiat̄. Illud eñ manifeste falsum est: nō solū in ꝓposito: sed etiā in sacro pn̄ie ⁊ ordinis. Nō eñ dicit: est oīmoda certitudo q̄ sit forma p̄cisa ordinatiōis in sacerdote: ꝓpter multitudinē sermonū quos ꝓfert ep̄s i collatione ꝑtātis ordinis: ⁊ tm̄ nō est dōm ꝙ nulli⁹ est in ecclesia vere in sacerdotē ordinat⁹. Silr̄ diuersi diuersis vtunt̄ formis in sacro pn̄ie: nec est certū de aliq̄b⁹ v̄bis p̄cisis q̄ sint forma: nō tm̄ dōm ꝙ null⁹ absoluat̄ in ecclesia. Sic de sacro m̄rimonij. Addit idē ꝯsiliū: di. Sacerdos intēdēs facere qđ facit ecclesia: legēs distincte v̄ba canonis a p̄ncipio vsq̄ in finē: vere ꝯficit. Nec est tutū alicui qui se reputat valde peritū de scia sui dicere: volo vti p̄recise istis v̄bis ꝓ ꝯsecrōne sanguinis: sȝ securior ē simplicitas qua apud se dicat. Uolo ꝓferre v̄ba ista ea intētiōe qua xp̄s ea instituit ꝓferēda: vt que ex xp̄i intētione sūt de forma: dico vt de forma: ⁊ q̄ ad reuerētiā: ꝓfero ad reuerētiā. Hic absq̄ dubio rite ⁊ licite ꝓcedit ⁊ vere ꝯsecrat. Hec de forme integritate.

¶ D Posset moueri dubiū de v̄itate forme: sȝ de hoc dōm erit sicut. s̄. dictū est de veritate forme ꝯsecrōnis panis lec. xlviij. ¶ Sed sp̄ālr̄ dubiū facit v̄bū: effundet̄: qđ est futuri tp̄is: ratione cui⁹ vr̄ forma ista cū nūc a sacerdote ꝓfert̄ nō esse vera: lȝ dū a xp̄o in cena ꝓferebat̄ fuit vera: q̄ in nullo futuro tp̄e post p̄ns instās sanguis xp̄i effūdet̄ sicut nec moriet̄: cui mors vltra nō dn̄abit̄. Roma. vj.

Roma. vj.

Ad hoc facilr̄ r̄ndēt q̄ dn̄t v̄ba, illa seq̄ntia participiū: dicēs: vsq̄ ad illa. Uñ ⁊ memores. accipi materialr̄: ⁊ nō sig̃tiue: sic eñ cessat rō dubij: cū effundet̄ sic acceptū: nō importat tp̄s: q̄ non est v̄bum: sed nomē: sicut oīs dictio materialr̄ accepta. ¶ Scd̄m alios q̄ dn̄t oīa v̄ba: hic est calix: cū seq̄ntib⁹ accipi sig̃tiue. vr̄ dici posse ꝙ effundet̄: refert̄ ad tp̄s: qđ in hora institutiōis fuit futurū: ⁊ nō ad tp̄s: qđ nūc in hora ꝯsecrōnis est futurū. Ita ꝙ tm̄ valeat ꝙ effundet̄. i. effundēdū erat: nūc v̄o effusū est. Et sic vera est ōro: ⁊ hec sig̃tio satis colligit̄ ex circūstātib⁹ ꝯstructibilib⁹: ex q̄b⁹ satis sig̃tur: ꝙ illa v̄ba ꝓferunt̄ a sacerdote tāq̄ ꝓlata a xp̄o. Et iō ad idē tp̄s, referēda sūt: ad qđ xp̄s ꝓferēs retulit. Et si d̄r: ergo v̄bū est: etiā ad idē tp̄s referēdū est: q̄ tota ista ōro sequēs participiū dicēs d̄r vt ꝓlata a xp̄o ⁊ in ꝑsona xp̄i. s. Accipite ⁊ bibite ex hoc oēs. Hic est calix ⁊c. Et ita est: importat tp̄s ꝓlatiōis xp̄i: ⁊ sic ōro simplr̄ erit falsa: q̄ ꝓnomē hic: demōstrat sanguinē xp̄i: nō simplr̄: sȝ ꝯtētū sub il-

lis spēb⁹ vini:sicut dictū fuit de ꝓnole hoc:in con secratione panis. Cū ergo ille species vini quas demōstrat hic ꝑ suo connotato:ꝑ tpe importato per est.i.ꝑ tpe ꝓlationis xp̄i non fuerūt ꝓnomen hic:respectu copule est:tale tp̄s importans non supponeret. Oportet enī cōnotatū ⁊ substratū simul correspondere termino cōnotatiuo:respectu copule ad hoc vt supponat:alioqn deficiente con notato:deficit ⁊ suppositio. ¶ Ad hoc videt̄ dicen dum:saluo meliori iudicio:q̄ nō est simile de ver bo est:⁊ de v̄bo effundet̄. Nam est:in forma conse crationis importat tp̄s ꝓlationis sacerdotis pro ferentis:vel maius:illud tn̄ includens vt supra di ctum est de forma ꝯsecrationis panis:q̄ illa v̄ba: hic est calix sanguinis mei:nō tm̄ ꝓferunt̄ vt pro lata a xp̄o:sed vt instituta ab eo:vt forma efficax consecrationis sanguinis ꝑ tpe:pro quo ꝓferunt̄ a sacerdote celebrāte legitime:rōne cui⁹ v̄bū est: importat tp̄s celebrationis pro quo est efficax for ma. ¶ Et s̄m hoc oportet dicere:q̄ illa clausula:q̄ effundet̄ ⁊c. non est de essentia forme. Quod etiā rōnabilr̄ videtur dici posse plus q̄ de illa:noui et eterni testa. quia illa oratio:qui ꝑ vobis ⁊c. est per se ꝑfecta oratio ⁊ cathegorica ꝓpositio copulatiue priori coniuncta:qui enī valet tantum.i. et ille sanguis. Et ideo potest verbū eius effundet̄:im portare aliud tp̄s q̄ hoc verbum est:in alia cathe gorica p̄cedēte cui copulat̄. Cui nō placet hec so lutio:aliā querat:q̄ timidus quicq̄ asserere non ausim qđ non inuenio a doc. prioribus exaratum semper in his:magis cupiens doceri:q̄ docere.

Dubium

¶ E Tertiū dubiū. Utrum ille due forme ꝯsecra tionis corporis ⁊ sanguinis mutuo se expectent q̄tū ad eoꝝ efficaciā:aut vna sine alia effectū pro priū sortiat̄. Hic q̄dam antiq̄ doctores dixerunt q̄ ille due forme se expectant in agēdo:ita q̄ p̄ma non ꝑficit suū effectū:nisi secunda ꝓferatur:neq̄ prius ꝯuertit̄ panis in corpus xp̄i:q̄ vinum con uertat̄ in sanguinē:qđ fit finita ꝓlatione secunde forme. Motiuū eoꝝ est:q̄ si per verba ꝯsecratio nis panis:panis ꝯuerteret̄ in corp⁹ xp̄i ante conse crationem vini:sequitur q̄ in hoc sacro corpus es set sine sanguine:⁊ ita non viuū:cū vita sit in san guine: Et propterea sacr̄m corporis et sanguinis sunt vnū sacr̄m. Nihil autē est vnum:nisi positis his que ad vnitatē requirunt̄:quare per formam ꝯsecrationis panis:non ꝯstituit̄ sacr̄m:nisi adsit ⁊ forma cōsecrationis sanguinis. Sed his non ob stantib⁹ dicendū est plane:q̄ verba cōsecrationis panis effectū suū habēt pri⁹ q̄ ꝓferant̄ verba con secrationis vini:ita q̄ ꝓlatis verbis ꝯsecrationis panis:vere est corpus Christi sub speciebus pa nis:etiā si verba ꝯsecrationis vini omnino postea non ꝓferant̄:alr̄ q̄uo verū dixisset xp̄s:hoc est cor pus meum:ante vini ꝯsecrationē? Sic enim dixis se debuisset:hoc erit corpus meum.s. post ꝯsecra tionem vini. Est etiā hec positio cōtra ritum eccle sie:s̄m quem sacerdos corpus Christi sub spēbus panis ostēdit populo adorandū:anteq̄ consecret sanguinē:q̄ si tūc nō esset verū corpus xp̄i:daret̄ simplicib⁹ idololatrādi occasio ab ecclesia:qđ ne fas est de ea (que errare non potest) cogitare. Uñ dōm q̄ ꝓlatis rite hac forma verboꝝ. Hoc est cor pus meum. vere incipit esse corpus xp̄i sub spe cie panis:ipsa panis substātia in corpus trāseun te. Siquidē nullū est hic impedimentum:nullum deest requisitū. Nec tamen sequit̄ inconueniēs ꝑ alios inductū:quia s̄m .S. declarata ad prolatio nem v̄borum sacᷓlium non solum incipit esse cor pus xp̄i sub panis sacro:sed totus xp̄s:q̄uis in solū corpus fit ꝯuersio. Q̄ vero obijciunt de vnita te sacramēti:soluet̄ infra dubio speciali. Uerū q̄ sacerdos non debet ꝯsecrare corpus xp̄i:nisi etiā in eodē officio ꝯficiat sanguinem sub speciēb⁹ vi ni:q̄ diuisio illius mysterij sine grandi sacrilegio fieri non potest. vt in .c. cōperimus. de cōse. dist. ij. Et hoc verum s̄m do. Alb. regulariter:quia in ca su forte oppositum fieri posset:vt in terris vbi vi num nō crescit nec posset adduci. de quo dixit Al bet. Ad hoc aūt qđ querit̄ de terris in quibus vi num nullo modo haberi potest:dōm videt̄:q̄ de hoc ꝯsultatio haberi debet apud sedem ap̄licam quid sit agendū:tum ꝓpter intolerabile dānū ani marū qđ incurrit̄ ex sacramenti defectu. Uidetur mihi alr̄:cum talib⁹ esse dispēsandū:vt corp⁹ chri sti haberēt sine calice:⁊ sic sacerdotes conficerent sacramentū. ¶ F Dubitat̄ quarto in quo precise consistit effectus huius forme? R̄ndetur breuiter correspōdenter ad p̄dicta:q̄ in duobus. Primum est:q̄ ad ipsius legitimā ꝓlationē:vini substātia desinit esse s̄m se totā accidentib⁹ seruatis:⁊ con uertit̄ ac trāssubstātiat̄ in verum ⁊ naturalē san guinem xp̄i. Et de illo dicēdū est per oīa:vt supra dictū est de ꝯuersione panis in corpus xp̄i lect. xl. Secundū:q̄ ad huiusmodi legitimā forme prola tionē:p̄sens fit speciebus vini naturalis Christi sanguis. Et huius veritas patet ex verbis Chri sti dicētis. Hic est calix sanguinis mei qui pro vo bis effundet̄. Item ex v̄bis apl̄i .j. Cor. x. Calix be nedictionis cui b̄ndicimus:nonne cōmunicatio sanguinis Christi est? Ad idem est etiam ecclesie determinatio:⁊ sanctoꝝ patrū dicta .S. lec. xxxix. recitata. Presens autem fit sanguis xp̄i:qui est in corpore Christi in celo existente. Unde si est aliq̄d de sanguine xp̄i derelictū in terra post gloriosam christi ascensionē:in hūc substātia vini non ꝯuerti tur:neq̄ talis presens fit sacramēto. Cuius ratio cōiter assignat̄:q̄ sic sacr̄m corporis ⁊ sanguinis christi est institutū:q̄ virtute consecrationis tota substātia panis ⁊ vini conuertit̄ in totā substantiā corporis ⁊ sanguinis Christi ⁊ in partes actuali ter toti coniunctas. Si autem esset aliquid de san guine christi in terris relictum:ille esset a toto san guine Christi separatus:qui intra corpus Christi continet̄:⁊ per ꝯsequens in illū non fieret ꝯuersio nec talis presens fit sacramēto. ¶ Similiter dici tur de carne preputij christi:si est alicubi reserua ta in terris:⁊ non reassumpta in resurrectione:q̄ (vt dicit Inno. de offi. misse.) creditur a multis in Lateranēsi Basilica reseruari:lȝ a q̄busdā d̄r de lata Carolo magno ab angelo qui trāstulit ipsā aquisgrani. Postea apud Carrolum:apud eccle siam saluatoris. Cuius veritas dicit:tutius deo cōmittit̄:q̄ aliquid de ipsa temere definiatur. Ta men si ex suppositione sit in terris:panis in ipsā non conuertit̄:q̄ non est actu pars corporis chri sti. ¶ Et ita similiter videtur dicēdū de sanguine si in terris reperit̄. Nec obstat si quis in triduo cō secrasset:q̄ vinum fuisset conuersum in sanguinē a corpore christi separatū. Non ideo si hodie sit aliquid ei⁹ separatū in ipsum vinum ꝯuertit̄. Nō enim simile est hic:⁊ ibi. Nam in triduo mortis: sanguis christi fuit effusus ⁊ separatus a corpore s̄m se totum ⁊ ꝑ partes. Et ideo si tunc quis cele brasset:vinum fuisset cōuersum in sanguinē sepa ratū. Modo autem ⁊ si alique reliquie in ecclesia reperiant̄:tamen maxima pars sanguinis christi in resurrectione fuit reassumpta ⁊ corpori reuni ta:⁊ ita nunc habet rationē totius sanguinis xp̄i. ¶ Quocirca in sacramento eucharistie substan tia vini conuertitur in sanguinē Christi reassum ptum qui habet rōnem totius:⁊ non in sanguinē qui non est pars illius totius. ¶ G Et quāq̄ in so lum sanguinem Christi substātia vini conuertat̄: non tamē solus sanguis ibi incipit esse sub specie bus vini:ad ꝓlationem verboꝝ forme. Sed ⁊ cor pus xp̄i ⁊ anima excellētissimaq̄ diuinitas:⁊ breuiter totus xp̄s:perfectus deus:perfectus homo

j.Cor.x.

Inno.

fm eādē naturā:partes ⁊ ꝓprietates naturarū:ſicut vere ⁊ realr ɔtinet ſub ſpēb9 panis:vt ſimplr nō ſit dfia inter ɔtētū ſub ſpēb9 panis:⁊ ɔtētū ſub ſpēb9 vini:ſʒ idē ꝑciſe vtrobiqʒ ɔtinet:eodē mō ɔtinētie:q̄tū ad diffinitionē localē:vt vtrobiqʒ totuʒ ſub toto:⁊ totū ſub q̄libet parte ſpērū tā panis q̄ vini ɔtineat. ¶ Uerū quo ad ordinē ɔtētorū ſub his ſpēb9 ſolet dfia aſſignari. Nā ſub ſpēb9 panis pri mo ex vi ɔſecrōnis eſt corp9 tm:⁊ deīde cetera eodē ordie q̄ ſūt corpori ꝓpinquora. Hoc eſt ſcd̄o ſanguis ex ɔcomitātia immediata:q̄ ꝑtinet ad ꝑfectionem corporis:vt ſic ſuceptiuū aīe rōnalis. Tertio ē ibi aīa ex ɔcomitātia ꝓpinq̄:ꝑ q̄to q̄ ꝓſupponit ſanguinē in corpore ſm ordinē nature:cū quo ſic diſpoſito:ipm informādo ɔſtituit vnā naturā humanā. Quarto eſt ibi diuinitas ex ɔcomitātia remota:q: nō ꝑtinet ad vnā naturā cum corpore:q: tamen corpori vnita eſt hypoſtatice:qd̄ nūq̄ reliq̄t: tō ⁊ ipm ɔcomitat etiā in sacro:de quo late dictuʒ eſt lec. xlij. ¶ In calice aūt q̄uis oīa illa eadē vere ſint:alio tn̄ ordine. Eſt eī ibi, pmo tot9 ſanguis xp̄i reaſſumpt9 ⁊ vnit9 corpori ꝑ ſe ⁊ vi ɔſecrōnis. Scd̄o eſt ibi corp9 xp̄i ⁊ ɔcomitātia immediata:q: corp9 immediate reſpicit in ſe ſanguinē. Sāguis eīm cū ſit materia liq̄da:ꝓpriis terminis nō ɔtinetur:ſed terminis extraneis:hi aūt ſunt partes corporis xp̄i inter quas ɔcludit. Tertio eſt ibi anima xp̄i ex ɔcomitātiā ꝓpinqua:eū eīm hic ſit ſanguis ⁊ corp9:nec corp9 ſit exale ac mortuum:neceſſe eſt ⁊ aīam hic ɔtineri. Et q: ipſa ad eādē naturā pertinet cum corpore:dr hic eſſe, ɔcomitātia ꝓpinqua: q̄uis nō immediata:quis immediatū ſanguinis receptaculū eſt corpus:ꝑ qd̄ eſt ibi aīa. Quarto ē ibi ꝑdicta deitas ɔcomitātia remota:quia q̄uis ipſa ꝑtineat ad eādē ꝑſonā cū aīa ⁊ corpore cui in eſt ſanguis:nō tn̄ ꝑtinet ad eādē naturā cum ꝑdictis. ¶ Eſt ⁊ notādū q̄ ordo hic deſignat9 non eſt ordo tpis:nō eīm pri9 eſt ibi ſanguis q̄ corpus aut aīa ſeu diuinitas. Nō eīm eſt ibi ſanguis extra venas corpis ⁊ extra corp9 mō fluido:ad ſiſitudinē q̄ ſpēs vini i calice fluūt. Nā ſāguis i ſurrectōe reaſſūpt9 corpis glīoſi venis leſi:⁊ nūq̄ extra illas i ſua nāli ɔſiſtētia:ſicut ⁊ fuit añ paſſionē. Talis ē āt habitudo Chriſti ſub sacro qualis eſt in exiſtētia naturali:q̄tū ad oīa excepta ſola, locali circūſcriptione: Ideo nō eſt in sacro ſanguis extra venas:⁊ ita nec extra corpus. Sed ille ordo aſſignat9 eſt ordo nature ⁊ ꝓſuppōnis:qua poſteri9 nō eſſet ſub sacramēto ſine priore:⁊ nō ecōuerſo ſm declarōneʒ ſ.lec.xlij.habitā:quid ſit ibi eſſe ꝑ ſe ⁊ pmo:⁊ q̄d ꝑ ɔcomitātiā mediatā vel immediatā:⁊ ꝓpinquā vl remotā. ¶ H Ex illo poſſet ⁊ alia rō aſſignari:q̄re vinū non ɔuertit in ſanguinē in terra derelictū:nō reaſſumptū:ſi aliq̄ talis eſt:q: nihil eſt ibi in sacramēto qd̄ nō ꝑtinet ad xp̄m tāq̄ aſſūptuʒ a xp̄o: aut pars nature aſſūpte vel in exn̄o alicui horuʒ. Nūc ſanguis ille in terra dimiſſus:nec eſt aſſumptus a vbo:nec ineſt nature aſſumpte aut ei9 par ti:ideo in ipm non ɔuertit. ¶ Ptʒ etiā ex eodē ratio alteri9 dicti. ſ.ſ.q̄ qualiſcūq̄ liquor ſiue aq̄:ſiue vinū poſt ɔſecrōnē mittat in calicē:non ɔſecrat nec in ſanguinē ɔuertit:q: tale vinum poſt conſecrationē immiſſum nō pōt xp̄i ſanguinem contingere aut ei cōmiſceri:q: vinū illud eiū ſpecies sacramēti tāgit quib9 immediate iungit:ſed nō ſanguinē xp̄i qui nō eſt ibi fluide ſicut ſpēs:ſed intra venas q̄ ſemꝑ mediabūt inter vinum de nouo infuſum:⁊ ſanguinē xp̄i in eis incluſum:⁊ ita contingere non pōt:ſicut nec contingeret ſanguinē hoīs ſi corpori hoīs ſupfunderet:ꝓpter quod dicit Innocē.in de offi.miſ. Si poſt conſecrationem calicis aliud vinū mittat in calicē:id quidē non tranſit in ſanguinē:nec ſanguini commiſcet:ſed accidētib9 prioris vini cōmixtū corpori qd̄ ſub eis latet: vndiq̄ circūfundit nō madidās circūfuſū:ipſa tn̄ accn̄a derelicta vīr.vinū appoſitū afficere. Qd̄ dicit inde ɔuincit:q: ſi aq̄ pura fuerit appoſita:vini saporē aſſumit. ¶ Sed neceſſe eſt intelligat q̄ afficiāt vinū cauſalr:cāndo in eum saporē eis ſilem: ſ.saporē vini:non formalr inherēdo materie vini: q: ſic:aut corp9 xp̄i deſineret eſſe ſub illis ſpēbus eis manētib9:aut eſſet ſub eis cū ſubſtantia vini: quorū vtrūq̄ improbatū eſt. Similiter tūc accidētia prioris vini trāſſubſtātiati migrarēt ð ſubiecto in ſubiectū:qd̄ non ɔcedit. ¶ I Sed forte, contra hoc quis replicaret. Si ſanguis xp̄i non ɔtinetur vt liq̄r fluid9 i calice:quō xp̄s nob ſanguinē ſuū dedit i potū? Pot9 eīm notat materiā fluidā nō ſolidā. Rn̄deſ: dicend q̄ ſanguis dat nob vt pot9 i calice:nō ſm ſe vt q̄ſi iſte fluat i calice:ſʒ q̄ ad ſpēs ſub q̄b9 ɔtiet. Proponit eīm ſub ſpēb9 vini q̄ ſunt rōnē potabilis. Et ſʒ hoc itelligi dʒ dictū Inno.q̄ dicit. Corp9 xp̄i ſub ſpēb9 vini nō comedit:⁊ ſanguis ſub ſpēb9 panis nō bibit. Uerū q̄dē eſt ꝑ cōparationē ad ſigna extriſeca:ſub q̄b9 corp9 xp̄i ⁊ ſanguis ei9 ɔtinet:⁊ nob ſumēda ꝓponūt. Quātū tn̄ ad effectū ⁊ corp9 bibit:⁊ ſanguis comedit ſub vtraq̄ ſpē:q: ſic idē eſt bibere qd̄ comedere:reficit veʒ ꝑ grāʒ ſcd̄m aīam:qd̄ fit ex ſūptiōe corporis ⁊ ſanguinis:q̄ ſūptio fit ſub vtraq̄ ſpē ſeorſū. Nā ſumēs hoſtiā:ſumit cibū ⁊ potū:q: ꝑenit9 idē in hoſtia ⁊ i calice ɔtinet. Mādūcare q̄dē nihil aliud eſt q̄ ſumere cibū: ⁊ bibere:ſumere potū:ergo q̄ ſumit hoſtiā mādūcat ⁊ bibit:⁊ hoc maxie quo ad effectū ſpūalē mandūcatiōis ⁊ potatiōis.ſ.refectionē aīe:ꝑ q̄ quē eſſe etiā mādūcare ⁊ bibere ad hoc sacrm̄ trāſferūtur. Quo ad ſpēʒ aūt sacralē:ſumēs hoſtiā:nō dr bibere:q: ille ſpēs nō ſumunt vt liq̄de, per modū pot9 corporalis. Sāguis tn̄ xp̄i nō dr pot9 tm̄:rōne ſpērū:ſʒ in ſe:q: ſpūalr extinguit ſitim ⁊ ardorē ɔcupiſcētie q̄ eſt ex pctis. Hoc aūt facit ita ſūpt9 ſub ſpēbus panis ſicut ⁊ vini:q: ille ſpēs corporales nihil faciūt ad effectū sacri:ſʒ dūtaxat ſub illis ſpēb9 caro ⁊ ſanguis nobis ꝓponunt:ne horrorē ſenſibus ingerāt. Ut q̄ fides habeat meritū:dū rerum ſub alia ſpē traditarū:nullū ſenſibile accipit experimētū.vt ſ.declaratū eſt. ¶ K Adhuc ɔ ꝑdicta poſſet q̄s dubitare:vt dictū eſt:q̄ deitas eſt ſub ſpēb9 vini ꝑ ɔcomitātiā remotā. Nā vr,q̄ deitas nō ſit ſub ſpēb9 vini ꝑ ɔcomitātiā ſicut ſub ſpēb9 panis vbi ɔcomitat corp9 qd̄ ibi ꝑ ſe ⁊ pmo ɔtiet. Nullibi eī eſt deitas ꝑ ɔcomitātiā:niſi vbi eſt aliq̄d aſſūptuʒ a deitate ꝑ ſe ⁊ pmo. Nūc aūt ſub ſpē vini eſt ſol9 ꝑ ſe pmo:ſiue vi ɔuerſiōis. Sāguis aūt nūq̄ fuit aſſumpt9 a ſolo vbo:qd̄ ptʒ:q: ſola hūanitas eſt aſſūpta aut pars ei9.i.cōpoſitū ex corpe ⁊ aīa:⁊ ſiīr partes.ſ.aīa ⁊ corp9. Sāguis aūt nō eſt tota hūanitas nec ps:q: nec aīa:ptʒ:nec corp9:neq̄ ps corporis. Nā ſanguis nō eſt formalr aīat9.vt dr.Sco. di.x.quarti.q.iiij.⁊ tenet cōiter:ſʒ eſt nutrimentū corpis in ſbam ei9 ɔuertēdū ꝑ virtutē nutritiuā.vt dn̄t ph̄i ⁊ medici. Dicit eīm ph̄s.ij.de aīa.c.de ſenſu tact9. Ex aere q̄dē īpoſſibile eſt ɔſtare aīatū corpus:opʒ eīm firmū eſſe. Req̄rit aūt mixtū ex terra ⁊ ex his eſſe.ſ.corp9 aīatū:vt eſt caro ⁊ ꝓportionabile. Uñ ptʒ ꝑ opʒ corp9 aīatū nō eſſe fluidū:ſʒ firmū ⁊ ꝓpriis terminis terminatū. Uñ ⁊ cōmētator ibidē cōmento.cxi. Impoſſibile eſt: q̄ conſtitutio eſſet ex aere aut aqua. Animalia eīm indigēt ex neceſſario corpore duro:ſuper quo abundaret terreſtreitas:vt eſt caro vel aliquid ſimile in animalibus carentibus carne. Patet igitur q̄ ſanguis nō eſt formaliter animat9 ſicut nec alius humor corporis:licet ſanguis neceſſario requiritur ad eſſe corporis animati ſaltem ꝑfecti:quia ſine ſanguine diu manere non pōt naturaliter:ſicut nec ſine ſpiritu ⁊ aere quo ⁊ ad aīalia reſpirātia:nec tamē ideo aer inſpiratus eſt aīatus:⁊ ꝓpter hoc dicitur

Obiectio

Rn̄ſio.

Inno.

Scotus.

Ph̄s.

Cōmētator.

sedes anime:nō q̄ anima informet sanguinē:sed requirit sanguinē:vt informet carnē. Qz igit corpus est aiatū:sanguis nō est pars corporis:et per hoc deitas nūq̄ fuit hypostasis sanguis sicut corporis. Assumpsit aūt xp̄s hūanā naturā et partes eius essentiales qualis nō est sanguis. Uñ etiā ptz q̄ deitas nō fuit vnita sanguini xp̄i i triduo. Alioquin sicut vere ↄcedit̄ p cōmunicationē idiomatū q̄ xp̄s iacuit in sepulchro:qz ibi iacuit corpus deitati vnitū. Et q̄ xp̄s descēdit ad inferna:qz descēdit ipsius anima deitati vnita. Ita etiā fuit ↄcedēdū q̄ xp̄s fuit in pepio:xp̄s mās̄it i cruce:qz vtrobiqz mās̄it sanguis xp̄i respersus:qđ tñ nō ↄcedit̄. Hoc tñ sequeret̄:si sanguis esset pars essentialis hoīs:sic eñ fuisset vnitus deitati:nec ab ea derelictus:cū fm Dam. Qđ xp̄s semel assumpsit nūq̄ dereliq̄t:ꝛ ppter hoc dicit Richar.de media villa in.iiij.disti ij. q.i.scđe partis:vi.in solutiōe scđe rōnis.Si qs cōsecrasset in triduo:sanguis xp̄i nō fuisset adorādus. Rōnē ponit:qz nō est pars essentialis corporis:cui solis vnita est suppositalr maiestas diuinitat̄:qz ergo diuinitas nō est vnita sanguini q̄ ibi est p̄mo vi ↄsecratiōis:videt̄ q̄ nō sit sub speciebus vini per ↄcomitātiā. ¶ L Ad hoc dr:lz deitas nō sit hypostatice vnita sanguini:est tñ vnita corpori in quo est sanguis:ꝛ p ↄñs est ibi p ↄcomitātiā:nō quidē ꝓpinquā sed remotā. Uñ vt dictū est:vi ↄsecrationis est ibi sanguis xp̄i eo mō quo est in ↄsistentia sua naturali:ꝛ sic in corpore quō est in corpore xp̄i in celo:ꝛ p ↄñs est ibi corpus xp̄i p ↄcomitantiā mediatā:cui corpori vnita est diuinitas. Iterū ibi est corpus nō mortuū sz viuū quale est in celo:ꝫ aiatū. Anima aūt silr est deitas.ꝛ sic diuinitas est ibi dupliciter ↄcomitātia:vna ad corpus:alia ad aiaz:ꝛ vtraqz immediata quātū ad corpus:ꝛ quātū ad aiam:sz mediata quātū ad sanguinē:qz si ibi esset solus sanguis extra corpus:sicut fuit separatus in triduo mortis:nō esset ibi diuinitas p ↄcomitātiā:nec mediatā:nec immediatā. ¶ Ex quo ptz q̄ si p immediatā ↄcomitātiā intelligit̄ illa qua ↄcomitat̄ aliqs circūscriptis:deitas est sub spēbus panis p immediataz ↄcomitātiā:nō aūt sub spēbus vini. Nā imediate cōcomitat̄ corpus illđ cui est immediate vnitū ita q̄ si corpus separet̄ ab aīa nihilominus maneret deitas corpori vnita. Nō aūt sic ↄcomitat̄ imediate sanguinē:qz si sanguis eēt separatus a corpore nō ↄcomitaret̄. ¶ Uerū supra vbi dictū est diuinitatē ↄcomitari corpus sub speciebus panis:ↄcomitātia mediata siue remota:aliter accipit̄ ↄcomitātia mediata scz p ea qua id qđ ↄcomitat̄ nō ptinet ad eādē naturā cū eo qđ ↄcomitat̄. Et p hoc ptz solutio illius replice. Negandū eñ est q̄ nullibi sit diuinitas p ↄcomitātiā:nisi vbiqz est aliq̄d assumptū a diuinitate p se ꝛ p̄mo. Hoc eñ solū verū est de ↄcomitantia imediata:nō de mediata. Sufficit eñ ad concomitātiā mediatā:q̄ sub spēbus sacralibus sit aliq̄d:siue p̄io:siue nō p̄io:cui vnita est diuinitas:ꝛ sic ē in ꝓposito:vt ptz ex declaratis. ¶ M Aliđ dubiū est de vnitate sacri eucharistie. Cū ei sit ibi diuersa materia:silr diuerse forme:q̄ ēt nō silr hñt suam efficaciā:sz vna prius alia:quō posset dici vnū sacrz. Nec vz:si diceret̄ hic sicut q̄dā dicūt de sacro baptismat̄:q̄ bñ possibile est plā sensibilia ↄcurrere i fundamēto relatiōis:vt q̄ aq̄ ꝛ v̄ba sunt fūdamētū sig̃tiōis:q̄ sig̃tio magis ꝓprie est forma:q̄ ēt hic tā vinū q̄ panis ↄcurrūt i vnū fundamētū sig̃tōis eucharistie:qz tūc neutrū illoꝝ ↄfectū aliq̄d sacri sine alio. Hic aūt spēs panis ↄtinet suū signatum sine spēbus vini ꝛ ecōuerso. ¶ Ad hoc rñdet q̄ sacrz corporis ꝛ sanguis simplr loq̄ndo nō sūt vnū sacrm vnitate indiuisibilitatis aut simplicitatis. Sz sic sūt duo sacra ab inuicē realr sepabilia:q̄ ēt nō silr sz vnū prius ꝛ aliud posterius:īmo vnū sine alio ↄfici pōt:lz sacerdos sic faciēs peccaret vere tñ ↄsecraret. Sūt ei diuersa signa sunt ꝛ diuersa p se ꝛ p̄io significata ꝛ ↄtēta. De quo bona ꝛ patēs gl. de ↄse. di.ij. cōperimus. quā nota. Dicunt̄ tñ vnū sacrm vnitate integritatis ꝛ ordinatiōis. Ordināt̄ eñ ambo signa scz spēs vini ꝛ panis:ad significādū idē ↄtētū totale:ꝛ eūdē spūalē effectū. Idē ↄtētū:qz idē corpus xp̄i acceptū:vt includit oīa ad corpus organicū req̄sita. ¶ Pro quo notādū fm Sco. dist. viij. quarti. q.i. q̄ corpus xp̄i duplr accipit̄. Uno mō stricte:vt includit tñ ptes aiatas aīa xp̄i:cuiusmodi nō est sanguis: vt dictū est. lz sit in potētia ꝓpinqua vt ↄuertat̄ i carnē aiatā:ꝛ sic corpus distinguit̄ essentialr a sanguine:ꝛ in se ꝛ vt signatū:pōt eñ huius esse signū sicut ꝓpria diffinitio. Alio mō largius accipit̄ prout oīa includit q̄ ptinēt ad corpus organicū:siue sint ptes aiate. siue alia nō formalr aiata:vt humores ꝛ spūs. Et hoc mō accipiēdo sanguis est aliq̄d corporis. Accipiēdo corpus p̄io mō:lz ip̄m ꝛ sanguis sint prius diuersa signata:tñ ↄstituūt vnū signatū totale:qđ est corpus scđo mō. Sic ꝫ signū ꝓpriuz corporis p̄io mō:scz spēs panis ꝛ signū ꝓpriū sanguis:scz spēs vini pñt eē vnū signū vnitate integritatis corporis scđo mō. Corpus eñ sic significatū scđo mō:ē idē ↄtētū nūero sub vtrisqz spēbus. Ordinant̄ ēt ad significādū eūdē effectū spūalē:scz pfectā aīe refectionē. Illā aūt ↄgruit sig̃ri sacro hñte vnitatē integritatis nō diuisibilitatis:qz tale signū ptinere dz ad pfectā refectionē corpīa q̄ nō fit aliq̄ vno simpliciter. s. cibo tñ aut potu tñ:sz i his duobus q̄ sūt vnū integritate:qz integrāt vnā refectionē pfecte nutriētē. Nutritio aūt pfecta aīe spūalis est grā spūalis:p quā vnit̄ corpi xp̄i mystico:ad quā vtraqz signa ordinantur. ¶ Et hanc sententiam Alexand. de ales parte.iiij. questione.xxxij. articulo primo ita innuit. Ait enim quod he species vnitatem habent inquantum sacramentum ab institutione effectu et fine. Ab institutione.quia a domino institute sunt vt essent sacramentum corporis inquantum continent carnem et sanguinem. An vnitate effectus qui est presentia Christi secundum naturam corporis sacramentaliter sub his speciebus. Ab vnitate finis in significando. Significant eniz idem:scilicet immolationez Christi per sanguinis Christi effusionem in cruce. Unde Luce.xxij. Hoc facite in meam commemorationem ꝛ.i. Corin.xi. Quotiescunqz panem hunc manducabitis ꝛ et calicem bibe. mortem domini annunciabitis do. ve. Etiam ab vnitate finis in efficiendo:quia hec digne suscepta vnum efficiunt cum mystico Christi corpore quod est ecclesia. Quod vero beatus Grego. in collecta pluraliter loquitur. Purificent nos sumus domine sacramenta que sumpsimus:attēdit ad materialem specierum distinctionem. Ideo propter vnitatem earum in ratione sacramenti in eadem collecta subdit:vt hoc tuum sacramentuz nō sit nobis reatus ad penā:quia quātum ad effectum qui petitur:eundē effectū operatur:ꝛ quantum ad remotionē mali:ꝛ quantum ad pmotionē boni:que in dicta collecta postulantur. N

N Oui eterni testa-

mēti. Licet textus iste ꝫ. breuiter fm Alber. expositus sit:placet tñ ꝓpter aliqua ibidē cū latius ꝓsequi fm Alexā. ꝛ suos sequaces. Uñ in his v̄bis siue sint de suba forme:siue nō:fm Alex. par.iiij. q. xxxiij. tria significant̄ ad manifestationē excellētie ꝛ vtilitatis huius sacri q̄ sunt. Innouati testamenti ↄfirmatio:secretoꝝ fidei insinuatio:pctōꝝ nroꝝ remissio. Primū tāgit̄:ibi. Noui ꝛ eterni testamenti. Scđm ibi. Mysteriū fidei. Tertiū ibi. Qui pro vobis ꝛ p multis. ¶ Circa p̄mū aduertēdū:q̄ cū testm̄ sit vltia distributio bonoꝝ morte testatoris firmata:seu ↄstō vel traditio de ordinādis bōis attesta

Dama.
Richar. de media villa.

Scotus.
Corpus xp̄i dupl'r accipitur.

Alexan.

Luc. xxij

i. Cor. xi

Alexan.

Testamentum q̄d sit.

Lex xpi d're testm̄ nouum dicatur.

tione legalia firmata:recte fides ꝛ lex xpi est testm̄ nouū.In illa siquidē xps eternā hereditatē fratrib⁹ suis ꝛ fidelib⁹ distribuit:ordinat ꝛ pmittit.Hec autē lex ꝯfirmata est p mortē ꝛ passionē xpi:in q̄ sanguis ei⁹ effusus est:q̄ effusio est sui testamēti legitima attestatio ꝛ ꝯfirmatio.Testm̄ em̄ nisi p mortē testatoris roboret:nō est immobilez stabilitū:p quāto semp a testatore poterit ꝛ reuocari ꝛ immutari:vt docet apls ad Hebre.ix.ꝛ est allegatū.ſ.in prima hui⁹ text⁹ expōne lec.pcedēte.In morte autē ꝯfirmat ꝛ fit immobile.Jō xps in cruce iamiāq; moriēs dixit.Cōsummatum est.✱Est ergo testm̄ xpi eternū:q: immobile ꝛ irreuocabile tāta morte ꝯfirmatū.¶Nouū dr respectu veteris qd institutiōe hui⁹:est terminatū ꝛ euacuatū.In cui⁹ signū in xpi passiōe velū tēpli scissum:ꝛ clausa vete.test.mysteria exhibita veritate reuelata:ſm q̄ multipliciter hoc testm̄ nouū fuit in pphetis repromissum.Dicit ꝛ nouū ꝛ eternū:q: noua ꝛ eterna bona pmittit.Vet⁹ em̄ testm̄ qd p hircoꝝ aut vitulorūz sanguinē ꝯfirmatū est:pmittebat tpalia:q̄ oia: q: trāsitoria veterascūt ꝛ ad interitū tēdūt.ſm illud apli ad Heb.viij.Dicēdo nouū veterauit pri⁹: qd aūt antiquat ꝛ senescit:ppe interitū est. Premisit aūt.Melioris testamēti mediator est:qd in meliorib⁹ pmissionib⁹ sancitū est.De quib⁹ bonis ac pmissionū firmitate:itē apls ad heb.ix.loquit.Christus aūt assistēs pōtifex futuroꝝ bonorum p amplius ꝛ pfecti⁹ tabernaculū nō manu factū.i.non hui⁹ creatiōis:neq; p sanguinē hircoꝝ aut vitulorū:ſ3 p ppriū sanguinē introiuit semel in scā eterna redēptiōe inuēta.¶ O Nō ergo sola scriptura diuina ꝯtinēs mādata testm̄ dr:ſ3 ꝛ pmissio testm̄ dr:ſm illud ad Heb.Jō noui testamēti mediator ē:vt morte intercedēte in redēptionē earū puaricationū q̄ erāt sub priori testō repromissionem accipiāt q̄ vocati sunt hereditatis eterne.Et ſm hoc exponit.Hic est calix sanguinis mei noui ꝛ eterni testamēti.i.noue ꝛ eterne pmissiōis ꝯfirmator:sicut pmittit ipe dn̄s Jo.vj.Qui mā.meā car.et bi.me.san.h3 vitā eternā q̄ vera est hr̄ditas xpi.Hinc ait apls Rom.viij.Si aūt filij:ꝛ heredes:heredes quidē dei:coheredes aūt xpi quo ad pceptionē.ſ.beatitudinis ꝛ glie.Christ⁹ quidē est naturalis heres: q: naturalis dei fili⁹:ꝛ iō natura btūs.Nos aūt dei filij sum⁹ adoptiui.Vn̄ ꝛ nobis hereditas filij beatitudo.ſ.xpi pmittit ꝛ dat ex testō morte xpi ꝯfirmato.Per hāc em̄ mortē meruit vt introit⁹ regni celorū ꝯcederet oib⁹ mādata ipi⁹ ꝯseruātib⁹.Quapropt dixit.Si vis ad vitā ingredi serua mādata. Vel ēt ſm Inno.dr nouū.i.vltimū.i.postve.test.institutū quo mō ꝛ dies vltima dr nouissima:vt ſm Alex.in de pbet eternū.i.ppetuū:vn̄ asserit nouū.i.vltimū Sic ꝗ eternū dr nō pp ter carētiā principij:sed pter negationē successiōis alteri⁹.Nullū em̄ aliud subsequat istud:sicut istō secutū est ve.testa.Hinc dānat quorūdā error hereticoꝝ dicētiū:q̄ sicut testō veteri qd appellāt testm̄ pr̄is successit testm̄ nouū qd dicūt testm̄ filij:ita ꝛ isti succedet testm̄ tertiū: qd erit testm̄ spūsācti.Hui⁹ erroris falsitas manifesta est:q: dicit veritas q̄ fallere nescit: q̄ hic est sanguis eterni testamēti.Eterno aūt nihil pōt succedere alioqn nō esset eternū.Si dicis nouū; quō eternū? Nā qd eternū est ita pncipio caret sicut ꝛ fine.Ad hoc r̄ndet:q̄ quātū ad dei pordinationez ꝛ ipam hereditatē quā pmittit eternum est:q: ab eterno ordinatū est:ꝛ ab eterno pparatū: sed quātū ad exhibitionē nouū.Sic ergo simul est eternū et nouū:ſ3 respectu diuersoꝝ.hec Tho. ¶Adhuc dr testm̄ xpi nouū:q: nouo mō dedicatū.Vetus enim testm̄ dedicatū est ꝛ ꝯsecratū sanguine irrationaliū pecudū.Vt lecto leg; mādato a moyse oi ppło ppłs testm̄ accepit:ꝛ se ad obseruandū obligauit. Moyses ad ꝯfirmādū testm̄ ꝛ legē sanguine hircorū aspersit librū ꝛ oēm ppłz dicēs.Hic est sanguis testamēti ꝯfirmatiu⁹ qd ad vos mādauit dn̄s.Historia hr̄ Exo.xxiiij.ꝛ cōmemorat apls ad Heb.ix. Testm̄ vo nouū nouo mō dedicatū est:scz sanguine noui hois:sanguine agni immaculati. Ex quo etiā p3 excellētia noui testamēti supra testm̄ ver⁹. Cōgruebat aūt nouū testm̄ sanguine ꝯfirmari: vt sic esset correspōdētia figurati ad figurā. Oia em̄ ve.te.cerimōie ꝛ sacrificia:figura fuerūt noui testi i vnico sacrificio xpi ꝯsūmato.Seqt

✱ Lex xpi q̄ ē et⁹ testm̄ eternā ēt immobil vn̄ xps i cruce dixit moriēs Cōsūmatū est.i.testm̄ meū3 ā ē cōfirmatū ꝛ stabilitū vt hbeat mātere inetnū. ad heb.ix

Inno.

ad ro. viij.

Mat. xix

Innocen.

✱ Error aliquoꝝ qui dn̄t q̄ ad hunc seq̄t tertiū testm̄ qd dicet testm̄ siue lex spūsācti.

Mysteriū fidei.

p ¶Hic tangit scdō effect⁹ q̄ est secretoꝝ fidei isinuatio.Vn̄ dr sāguis ille mysteriū fidei referēdo ad fidē passiōis ꝛ mortis xpi: q̄ fuit sacratissimū secretū sub figuris ve.te latēs ꝛ abscōditū pcognitū tm̄ a prib⁹ tāq; mysteriū generalis redēptionis toti⁹ hūani gn̄is.Hec aūt fides crucis ꝛ passionis xpi p sanguinē ipi⁹ manifesta ē.Nō em̄ effluxit sanguis sine vulneratiōe ꝛ corporis passiōe. Vel pōt referri ad fidē q̄ hr̄ de veritate corporis ꝛ sanguinis:q̄ l3 sint res ꝯtētē sub speciebꝰ sacralib⁹:fūt tm̄ ꝛ ipa sacm̄ significatiuū vnitatis fideliū p grām ꝛ charitatē.De quo.ſ.le.xxxix.dictū est. Q: igit sanguis xpi sacm̄ est spūalis ꝯtutio fidei ꝛ charitat; qb⁹ fideles corpori mystico adunant:ꝗs in digna ei⁹ pceptiōe suscepim⁹:sanguis ille dr mysteriū fidei.Vel tertio dr mysteriū fidei:q: ē fidei obiectū. Ad cui⁹ intelligēdā existētiā sub sacralib⁹ symbolis fides est summe necessaria:q: ad ei⁹ intelligentiā hūana fragilitas ascēdere nō pt.Excedit q̄ppe create rōnis acumē et sensum pp multa mirabilia q̄ sola diuina potētia sup naturā opat:vn̄ salubriter credit:supuacue inuestigat. Est ergo mysteriū fidei:q: obiectū secretissimū sola fide cognoscibile Nec tn̄ iō min⁹ est in sacro corporis ꝛ sanguinis veritas:q: mysterium hic a xpō dr:de quo.ſ.lec.xxxix. sufficiēter puto dictū.✱¶Et l3 sacm̄ illud sacm̄ sit charitatis vt dr Chrys.Est em̄ iudiciū diuine ineffabilis charitatis: quā i passiōe(cui⁹ memoriale ē)exhibuit:ꝛ inductiuū ꝛ allectiuū ad charitatē:ꝛ stis effect⁹ inductiuum sicut charitas.Hoc sacro vniunt mēbra adinuicē capiti:sicut a charitate Cōuenientī⁹ tn̄ dr mysteriū fidei q̄ charitat;:q: mysteriū dr pprie occultū vel secretū:qd ꝯuenit fidei q̄ ē nō apparētiū:quasi abscōditoꝝ vel secretoꝝ argumentum.ad Heb.xi.Charitatem aūt proprie non conuenit mysterium: eo q̄ ipsa fiunt quasi experimentaliter omnia manifesta:vnde Joan.xv.dixit dominus apostolis.Uos dixi amicos : quia omnia quecunq; audiui a patre meo nota feci vobis.

¶Quamuis etiam in oibus sacramentis sit aliqd occultum ꝛ secretum fide credendum:tamen sicut baptismus specialiter dicitur sacramentum fidei pro eo q̄ dicitur ianua sacramentorum(quia in eo primo infunditur fides:ꝛ ab eo est primus status fidelium:scilicet generatio spiritualis: imprimitq; characterem fidei.)Ita ꝛ sacramentum eucharistie:ꝛ sacramentum aut mysterium fidei:quia totum fidei est qd in hoc sacramento contingit:ꝛ sola fide comprehensum⁹in cōuersione:in contento: in accidentib⁹:in sumptiōe.Nihil tale est in alijs sacris:l3 cooperatio eoꝝ ad gratiā occulta sit ꝛ ad fidē ptinēs:nō tn̄ sic cetera oia.Sequitur Q

Qui pro vobis ꝛ pro multis effundetur in remissionem peccatorum.¶Hec tangitur effectus tertius qui est pctōꝝ nostroꝝ remissio ac multoꝝ sal⁹ ꝛ iustificatio.Vn̄ dr q̄ scz sanguis p vobis iudeis:quos p aptos qb⁹ loquebat intellexit:qm̄ gn̄e fuerūt iudei:ꝛ p multis scz gētilib⁹ p vos ad fidē cōuertendis:effundetur scilz in passione statim imminente in remissionem pctōrum.vnde dicit petrus . Non corruptibilibus auro vel argento redempti estis.

✱ Mysteriū a mysti grece q̄ ē secretū latie secretū em̄ q̄ morte vitā et nāe sāguine effice ret scilz lē:iō dr mysteriuz q: aliud vr ꝛ aliud credi tur:aliud intelligitur. Credere tn̄ bemur dicitur nō audem⁹ d ꝯse.dis. ij. quid si ad fidē iō dr mysteriū fidei:quia crederē debem⁹ qd ibi sal⁹ nr̄a cōsistit:vtq; sine fide sit ꝯphēdi istō sacm̄ ꝛ sine fide ad hoc venerabile sacr3 null⁹ accedere d3.Dr̄ mysteriuz q: secretā et recōditaz h3 dispensationē ꝛ intelligētiā i.q.i.mltl. Chryso.

de vana vestra ꝯuersatiōe paterne traditiōis sȝ p̄cioso sanguine quasi agni immaculati xp̄i ⁊ incōtaminati. j. Pet. j. Et Apoc. j. Lauit nos a pctīs nr̄is in sanguine suo. ¶ Dicit aūt ꝑ vobis ⁊ ꝑ multis: et nō ꝑ oīb⁹: qꝛ lȝ quātū ex se sit sufficiēs ꝑ remissiōe pctōꝝ oīm hoīm: nō tn̄ efficaciā hȝ in oīb⁹ hoīb⁹ ꝓpter quoꝝdā hoīm īdispositionē q̄ ponūt obicē grē dei quā nobis meruit passio xp̄i. Uñ dr̄ cōiter ꝙ effusus est sanguis xp̄i ꝑ oīb⁹ quātū ad sufficiētiā: nō quātū ad efficaciā. Sufficit em̄ tollere oīa pctā: vbi nō inuenit obicē ꝯtrarie volūtatis. Efficit em̄ salutē i. solis p̄destinatioꝛ electis. Hi em̄ soli ꝑ ipm̄ ꝯsequunt̄ remissiōis grām ⁊ future hereditatis gloriā. Uñ ad Heb. ix. Christ⁹ semel oblatus est ad mltoꝝ exhauriēda pctā. Multoꝝ dicit nō oīm. ¶ Electi aūt erāt discipuli quos signauit dñs cū dixit. Pro vobis ⁊ alij plures ex iudeis: et gētilib⁹: ꝓpter quos dixit: ⁊ ꝑ multis. ¶ Uel pōt ita distingui s̄m Alexā. qꝛ sacerdotes debēt pro se spāliter ⁊ ꝑ alijs orare. vt dicit aplūs ad Heb. v. loquēs de pōtifice ex hoīb⁹ assumpto. Qm̄ ⁊ ipe circōdat⁹ est infirmitate: ⁊ ꝓpterea dȝ quēadmoduȝ ꝑ ppl'o: ita etiā ⁊ pro semetipso offerre ꝑ pctis. Jō dicit ꝑ vobis scȝ sacerdotib⁹: ⁊ ꝑ multis scȝ subditis. ¶ Effundet̄. nō dr̄ s̄m ptē: sed s̄m totū. Liquor quippe q̄ de vase fundit̄ s̄m partē: fundi q̄dē dr̄: sed nō effundi: de sanguine aūt xp̄i hic dr̄: effundet̄. i. totalr̄ ⁊ penit⁹ de corpore fundet̄. ¶ Quāuis autē vna gutta tā p̄ciosi sanguinis sufficiēs fuisset ꝑ totius mūdi redēptiōe: vt vult btūs Ansel. Cur de⁹ hō. Et btūs Ber. Uoluit tn̄ xp̄s ipm̄ liberalr̄ ⁊ largiter fundere: vt dilectiōis sue ⁊ v̄tutis magnitudinē demōstraret: ꝯtenus ad se sup̄ oīa diligendū nos inuitaret. ¶ R. Cetera q̄dē oīa de⁹ fecit in pōdere: numero ⁊ mēsura: nō sic in sui effusiōe sanguinis. Ibi em̄ neq̄ numerū seruauit: vt cētū aut mille guttulas funderet: nec pōdus: vt ei⁹ nobilitatē appreciaret: vt cū nostra idignitate ꝑ vncias libraret: nec mēsurā: vt calicē vnū vel duos ꝓpinaret: q̄b⁹ reddēdū p̄miū mēsura p̄cisa cōpēsaret. Sed totū dedit: totū fudit vt copiosa esset apud eū redēptio. Ut in v̄tute effusi sanguinis iusticie nr̄e de se indigne p̄miū sublimissimū qḋ in cor hoīs nō ascēdit pōdus glorie immēsum qḋ auris nō audiuit: ⁊ mēsurā supereffluentē quam ocul⁹ non vidit: lōge acius pri⁹ pctīs oīb⁹ sortirent̄. Effundēdus igitur erat sanguis: nō de capite tm̄ aut tm̄ de manibus aut pedib⁹: sȝ de his ⁊ toto residuo corpore: quod preuidens Esa. liij. ait. Nō erat ei sp̄es neq̄ decor: reputauim⁹ eū quasi leprosum ⁊ ꝑcussum a deo ⁊ humiliatū. Haud dubiū ꝓpter plagarū vniuersalitatē. Uñ ⁊ nō incōgrue dici pōt de eo quātum ad penā: qḋ dr̄ Esa. j. ca. de p̄ctorib⁹ q̄d ad culpā. A plāta pedis vsq̄ ad verticē nō est in eo sanitas. Nimirū: q̄ vere lāguores nr̄os ꝑtulit: ⁊ dolores nostros ipe portauit. Eiusdē. liij. Et lȝ ex scriptura canonica nō habeam⁹ certū testimoniū vulnerū Christi: ꝑ q̄ p̄ciosus ille sanguis tā ꝓdige effluxit: dr̄ tn̄ ꝙ q̄busdā deuotis ꝑsonis numer⁹ hic reuelatus est. Fert̄ quoq̄ ꝙ fuerūt. v. M. cccc. lxxv. de quo cōiter habētur hec metra. Septuaginta q̄nq̄ quater cētū milia q̄nq̄. Tot fert xp̄s ꝑ nobis vulnera passus. Uñ si q̄s ꝑ singulos dies integri anni: diceret q̄ndecies dñicā orōnē: ꝑ singulo vulnere vnā orōnē obtulisset: qḋ patet multiplicādo numerū dieꝝ anni. s. ccc. lxv. ꝑ xv. resultabit numer⁹ sup̄ adict⁹. Silr̄ si q̄s psalmū. xxix. Exaltabo te dñe: qm̄ suscepisti me: q̄ simul de passiōe canit̄ ⁊ resurrectione: vt nō passio terreat quos spes resurrectiōis letificat: vt dicit Aug. in glo.) singulis dieb⁹ ꝑ annū dixerit vel singulis sextis ferijs septies vice septem horarū canonicarū ꝑ annū legerit: ꝑ quolibet vulnere versum vnū in grāꝝ actiōe repēdit. Hȝ enim psalm⁹ ille. xv. v̄sus preter glīa pr̄i. Alijs pie v̄o

ad heb. ix

Alexan. ad Heb. v

Sap. xj.

Esa. liij.

Esa. j. ca.

Numerus vulneruȝ xp̄i q̄busdā deuotis ꝑsonis reuelatus.

passus sit legionē vulnerū scȝ. vj. milia. dc. et. lxvj. Uerū q̄cq̄d sit de numero vulnerū certū est ꝙ tot⁹ sanguis effluxerat ꝓpter qḋ in ei⁹ ꝑsona ꝓphetā. Aruit: inq̄t: tāq̄ testa virt⁹ mea. ¶ S. Neq̄ tm̄ semel effusus est: sed vicib⁹ multis. Uñ p̄ter effusionē ei⁹ in circūcisiōe: sex vicib⁹ legit̄ effusus in passione. Primo in oratione facta in orto post cenam vltimam: vbi fact⁹ iesus in agonia prolixius orauit. Et factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Secundo in flagellatione: de qua dicitur. Et tradidit eis iesum flagellis cesum vt crucifigeretur. Tertio in coronatione: de hac habetur Joan. xix. Et milites plectentes coronam de spinis: imposuerūt capiti eius de quo Ansel. in sermone. Coronatus incedit. Sed ipsa eius corona cruciatus est illi: et mille puncturis speciosum eius caput diuulnerat. Quarto in manuum perforatione. Quinto in pedum affixione. De his Lucas ibi. Crucifixerunt eum et latrones: vnum a dextris alterum a sinistris. ¶ De clauis v̄o solus Joannes facit mentionem: cum Thomam refert dixisse. Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum: et mittam digitum meum in locum clauorum ⁊c. Cui ⁊ dñs dixit. Infer digitum tuū huc et vide manus meas. Sexto in lateris apertione. de qua idem Joan. Et vnus militum lancea latus eius aperuit: ⁊ ꝯtinuo exiuit sanguis ⁊ aqua. Primo scȝ sanguis quo toto defluxo: sequebat̄ aqua: i. testimoniū totius sanguinis effusi: vt vult Simon de cassia. Ad quid autem effundendus erat: sequitur cum additur.

Lu. xxij.
Mar. xv.

Joā. xix.

Joā. x.

In remissionem pctōꝝ.

¶ De quo. j. Jo. j. Sanguis filij ei⁹ emundat nos ab oībus pctīs. Et ad Colo. j. Eripuit nos de potestate tenebrarum: ⁊ transtulit nos in regnū filij dilectionis sue: in quo habemus redēptionē per sanguinē crucis eius ⁊ remissionē peccatoꝝ. Complacuit em̄ patri reconciliari per eum oīa in ipso pacificans per sanguinē crucis ei⁹ siue q̄ in celis siue que in terris sunt. Ibidē. ¶ Hoc autem multipliciter p̄figuratū est in vete. test. Nā ꝑ sanguineȝ agni liberati sunt ab angelo oīa primogenita egypti percutiēti. Per sanguinē mūdati sunt a pctīs vt patet per totū Leuiticū: vbi dr̄: ꝙ sine sanguine non fiebat peccatoꝝ remissio ꝓpter qḋ dicit aplūs ad Hebre. ix. Omnia pene in sanguine mundant̄. Per sanguinē quoq̄ fuit ppl's sanctificatus: dum moyses aspergēs sanguinē sup̄ populū: hic est ait sanguis testamēti: quod mandauit ad vos deus. Silr̄ non sine sanguine patuit ingressus summo sacerdoti semel in anno in sancta sanctoꝝ: sed nec tabernaculum: nec vasa ministerij: sine sanguine sanctificata sunt vt tangit aplūs ad Heb. ix. ꝓpter qḋ subdit. Oīa pene in sanguine s̄m legē mundantur: ⁊ sine sanguinis effusione nō fit remissio. Hec aūt oīa figuralia fuerunt: vt tāgit idē. j. Cor. x. Et per sanguineȝ xp̄i in nobis in veritate cōpleta. vñ vbi. s̄. ait aplūs. Si em̄ sanguis hircoꝝ ⁊ tauroꝝ et cinis vitule aspersus inquinatos sctificat ad emūdationē carnis: quāto magis sanguis xp̄i qui per sp̄m sctm̄ semetipm̄ obtulit immaculatū deo emūdauit cōscientiam nostram ab operibus mortuis ad seruiendum deo viuenti? Et ideo noui testamenti mediator est: vt morte intercedēte in redemptionē earum preuaricationū que erāt sub priori testamento repromissionem accipiunt qui vocati sunt eterne hereditatis. Ad idem sunt innumera scripture testimonia: que longum esset adducere in re satis fidelibus manifesta.

Ad col. j.

Exo. xij.

ad heb. ix

Hec quotiescunq̄ feceritis in mei memoriam facietis.

¶ Hoc est membrū tertium scd̄e particule quarte partis principalis.

In quo post traditā priore mēbro formā ↄsecratio
nis: addit signiōis efficaci sanguis. Et ſm Guil. in
rōnali hec clausula respicit tā ↄsecrationē corpis
q̄ sanguinis: et sic exponi pōt. Hec quotiescūq̄ feceri
tis. i. ↄsecraveritis siue obtulieritis: hec. i. corp⁹ et
sanguinē. In mei memoriā facietis. Hec q̄dez vna
q̄ḋ inīt institōnis sacri hui⁹ in ecclia militāte: vt ipm
esset signū memoriale et representatiuū isti⁹ sum
mi sacrificij qḋ xp̄s obtulit in cruce: in q̄ sustinuit
mortē in corpe: et sanguinē fudit in p̄ciū redēptiōis
nr̄e: de quo btūs Ambro. sup eplam ad hebreos.
In xp̄o iesu ait semel oblata est hostia ad salutē
sempiternā potēs. Quid ḡ nos? Nōne p singl'os
dies offerim⁹? sz ad recordationē mortis eius: et
vna est hostia nō multe: q: semel oblat⁹ ē xp̄s. Hoc
aūt sacrificiuz exēplū est ill⁹. Idipm̄ semp idipm̄:
pinde hoc idē est sacrificiū. Alioqn diceret qm̄ in
multis locis offert multi sunt xp̄i: nequaq̄. Sed
vn⁹ vbiq̄ est xp̄s: et hic plen⁹ exn̄s: et illic plen⁹. Si
cut em̄ qḋ vbiq̄ offert: vnū est corp⁹: et non multa
corpa ita et vnū sacrificiū. Pōtifex aūt ille est q̄ ho
stiā obtulit nos mūdantē. Itē ipsam offerim⁹ et nūc
q̄: tūc oblata est: ↄsumi nō pōt. Qḋ nos facim⁹: i cō
memorationē fit ei⁹ qḋ factū est. Hoc em̄ facite ait
in meā cōmemorationē. Et hr̄ de ↄse. dist. ij. in xp̄o
Ecce dixit btūs Amb. q̄ vnū est sacrificiū qḋ obtu
lit xp̄s: et qḋ non offerim⁹: quāuis nō eodē mō offe
rat. Ab ipso q̄dē oblatū est in mortē: a nobis nō in
mortē: q: xp̄s resurgēs ex mortuis iā nō moritur.
Rom. vi. sz in mortis recordationē offert a nobis.
Vn̄ nr̄a oblatio nō est reiteratio sue oblatiōis: sed
repn̄tatio. Et ꝓpter hoc dicit btūs Augu. in lib.
sen. p̄sperī. Semel immolat⁹ est in semetipso xp̄s
et tn̄ quotidie imolat in sacro: qḋ ita intelligēdum
est: q: in manifestatiōe sui corpis: in distīctiōe suo
rū mēbrorū olim: ver⁹ de⁹ et ver⁹ hō semel tn̄ in cru
ce pepēdit: offerēs p̄ri seipm̄ hostiā viuā: passibilē
et mortalē: viuorū et mortuorū redēptiōis efficacem
eorū: scz q̄s altitudo diuini ↄsilij redimēdos indica
uit: p̄sciuit: p̄destinauit: vocauit modis et tp̄ib⁹ q̄b⁹
id fieri ↄgruebat. Et hr̄ de ↄse. dist. ij. semel. ij. Ec
ce dicit Aug. q̄ xp̄s in ꝓpria forma et spē humana
obtulit se in cruce: sz ita nō offert a nobis quotidie
sz in sacro et extranea spē: vt repn̄tet ipa oblatio
illud qḋ olim factū est. Facit em̄ nos moueri tāq̄
videam⁹ dn̄m mori in cruce. Et iō dicit sup p̄s. xx.
vt hr̄ ca. imediate p̄cedēte. Et ponunt in glo. v̄sus
q̄ sequunt. Claudit hoc vase nr̄i pia victima pha
se. Una salutaris semel in cruce sp in aris. Quos
recrea iesu tā sacri corpis esu. A vitijs munda sa
crati sanguis vnda: Sz credit tes⁹ remanet integer
eius. Res occultat: q̄re? q: si videat. Forsitā horre
res: et mādūcare timeres. Ut sine subiecto nubes i
aere pendet. Et centrum terre sustentat abyssos
in mari. Sic vini color: et sapor et pondus quoq̄
panis. Hec ibi. ¶ F Unde ad representandam di
stinctius passionem Christi in immolatione hui⁹
sacrificij sanguis separatim in calice consecratur:
quia in passiōe Christi sanguis fuit a corpore xp̄i
separatus. Et propter hoc in canone plus ad cō
secrationem sanguinis q̄ corporis additur. Hec
quotiescūq̄ feceritis tc. Licet ad vtrūq̄ referatur
quia expressior est significatio passionis Christi p
sanguinem q̄ per corpus: quia corpus esse potest
sine passione. Sanguis separari nō potest sine cor
poris vulneratione. Idcirco hanc christi passionē
per sacramenti (sub speciebus sensibilibus) conse
crationem: non ita appropriate designat. Unde et
in die passionis. s. parasceues sacerdos non conse
crat: sed sumit sacramētum tantummodo sub spe
cie panis ad refectionem poti⁹ in persona totius
ecclesie q̄ ad significationē passiōis: q̄ fit p conse
crationem corporis et sanguinis sub distinctis spe
cieb⁹: q: sancta mater ecclia p totū officiuz qḋ per

Ambro.

Augu.

agit die illo: cōmemorat passionē xp̄i et effusionē
sanguinis de sanctissima sua carne. ¶ Alio mō ex
poni pōt hec particula. Hec quotiescūq̄ feceritis
Quotiescūq̄ feceritis. i. mādūcaueritis et sumpse
ritis. Hec scz corp⁹ et sanguinē sub spēb⁹ panis et
vini. In mei memoriā facietis. Nō em̄ dūtaxat ↄse
cratio sub distinctis spēb⁹ repn̄tat passionē xp̄i:
sz et mādūcatio corpis potatio sanguis sub eisdē
spēb⁹: eadē xp̄i passionē sigr̄: vn̄ aplus vtrūq̄ hoc sil
cōplectēs ait. Quotiescūq̄ em̄ mādūcabitis panē
hūc: et calicē bibetis: mortē dn̄i annūciabitis donec
veniat. i. Cor. xi. De q̄ btūs Aug. in de trini. et hr̄
de ↄse: di. ij. Q: morte: q: morte dn̄i liberati sum⁹:
hui⁹ rei memores i edēdo et potādo carnē et sangui
nē q̄ p nobis oblata sunt significam⁹. Itē i eodem
lib. sniarū p̄speri de ↄse. dist. ij. dū frāgit. Dū fran
git hostia: dū sanguis d calice i ora fideliū fundit
qd aliud q̄ dn̄ici corpis in cruce immolatio eiusq̄
sanguis de latere effusio designat? ¶ Qualitercū
q: aūt hec v̄ba exponant: iuxta doctorū ꝓbabilio
rē sniam. ꝓlata sunt a xp̄o dūtaxat ad aplos: et in
eis ad quoslibet eorū legitimos successores. Istis
q̄dē dictū est a dn̄o. Hoc facite in meā cōmemora
tionē. Facite. i. ↄficite. ¶ Hic eos sacerdotes ordi
nasse credit. Et ipsis ptātē ↄsecrādi ↄtulisse: vt ac
cipit a Hiero. i de illustrib⁹ viris: vt etiā. s. allega
tū est. Si ḡ ad oēs fideles gnālr se extēderēt tāq̄
ad oēs a xp̄o ꝓlata: oēs recepissent ptātē ↄsecrādi
qḋ nemo dicit. ¶ Hinc et soli sacerdotes hodie in
ecclia romana corp⁹ et sanguinē dn̄i p̄ticipant sub
distinctis spēb⁹. Nō tn̄ inducit ad rememorandū
xp̄i passionē: cui⁹ ipsi sunt ministri spālr in ecclia
deputati: sed ꝓpter p̄ceptū ecclie ipsos ad hoc fa
ciēdū districte obligāte: de quo in. c cōperim⁹ de cō
se. dist. ij. supra frequēti⁹ allegato: q̄ canō de solis
sacerdotib⁹ loquit: vt p3 ex rubrica et glo. ¶ Hinc
tn̄ occasionē acceperūt bohemi: dicētes sumptionē
sub duplici spē eē de necessitate salutis oī fideli: d
quo infra cū de mādūcatiōe ac sumptiōe aget la
tius dn̄o ↄcedēte dicet. ¶ Y Merito aūt ac ↄgrue
agit hec xp̄i memoria in ecclesia ꝓpter multiplex
malū vitādū: qḋ incurrim⁹ ex obliuiōe dei ac suo
rū bn̄ficiorū. Incurrim⁹ em̄ ingratitudinē: per quā
amittimus diuinā gratiā: ac diabolice subijcimur
ptāti. de quo Deut. xxxij. dr. Deū q̄ te genuit dere
liq̄sti: et oblit⁹ es dn̄i creatoris tui. Propter qḋ ait.
Abscondā faciē meā ab eis. i. subtrahā grām q̄ est
fons oīs meriti. Ubi aūt fons perit: riuus necessa
rio arescit. Eris deserta: q: oblita es dei saluato
ris tui. De scđo hr̄ ad Rom. i. Sicut nō ꝓbauerūt
i. noluerūt hr̄e deū in noticia: tradidit illos in re
probū sensuz: vt faciāt ea q̄ nō ↄueniūt. Faciendo
aūt ea q̄ nō ↄueniūt. i. peccādo obligamur et icorpo
ramur diabolo: q̄ caput est oīm malorū: ſm beatuz
Gre. In quo aūt magis secludi poterat de obliuio
eiusq̄ memoria arctius fideliū cordib⁹ infigi: q̄ in
oblatiōe et sumptiōe corpis veri et natural sanguis
xp̄i sacro? In quo teste p̄s. Fecit dn̄s memoriā mi
rabiliū suorū: p q̄ sursum tollit rō ad meditādū sū
mā ac immēsaz dei potētiā p fidē et cognitionē. In
quo de⁹ ondit suā maximā charitatē et dilectionē:
in eo q̄ seipm̄ tradidit in mortē vt nos a morte li
beraret: se etiā nobis traderet in cibū q̄ aleremur
ad vitā. Per q̄ multū inflāmat affect⁹ ad ipm̄ dili
gēdū. In quo demū patefecit maximā suā libera
litatē in nos paupes et egenos: magis q̄ in eo q̄ i
hoc sacro se mādūcātib⁹: pign⁹ se dedit ꝓmisse fu
ture glie. In hoc em̄ erigit spes nr̄a et roborat illo
fruēdi in glia: quē nūc velatū sumim⁹ i via. Et q̄uo
non erit nobis futura beatitudo: qui esse nunc di
gnatur noster cib⁹ et spiritualis refectio? Iure itaq̄
hec aguntur a sacerdotibus ptātē hāc a xp̄o acci
pientibus in passionis memoriam: per cuius pas
sionis meritū: hec nobis dona: et quecunq̄ gratui

i. Cor. xi.

Augu.

Soli sacer
dotes p
piunt hoc
sacr̄m sub
vtraq̄ spē
nō tn̄ ad
rememo
rādū xp̄i
passionē:
sz et ꝓpt p̄
ceptuz ec
clesie.

Deu. xxxij.

Esa. xvij.

Ad rom. i.

Psal.

ta sunt donata a p̄re coopante.sp̄.p filiū.Cui sit sa
tias ꝛ imperiū per infinita secula seculoꝝ.Amē.

¶Lectio liiij. A

Unde et memores

V [Initial]nde et memores
b̄ñe nos serui tui:sꝫ ꝛ plebs tua san
cta:eiusdē filij tui dñi dei nr̄i tam
btē passiōis:necnō ꝛ ab infer resur-
rectiōis:sꝫ ꝛ i celos gl'ose ascēsiōis:
offerim⁹ p̄clare maiestati tue:de tuis donis ac da
tis:hostiā purā·hostiā sanctā:hostiā imaculatā:
panē sc̄tm̄ vite et̄ne:ꝛ calicē salut' ꝑpetue.¶Post
q̄ꝫ i p̄cedēti pte q̄rta posita sūt v̄ba formalia ꝛ s̄ta-
lia ꝯsecrōnis sacrosc̄i corpis xp̄i ꝛ p̄ciosi sanguis.
In hac parte q̄nta p̄ncipali toti⁹ canonis subdit'
ꝯsecratoꝝ rememoratiua oblatio:ac salut' petitio
his q̄ ꝑsruunt' ꝯsecratis.Et subdiuidit' in tres.In
quarū p̄ma ponit' ꝯsecratoꝝ(in memoriā xp̄i)ob-
latio.In sc̄da petit' oblatoꝝ acceptatio.ibi supra
q̄ ꝓpitio.In t̄tia postulat' diue gr̄e pticipatio.ibi.
supplices te rogam⁹.¶Prio p̄s tres hꝫ c̄las.In p̄
m̄a tāgit' offerētiū q̄litas ordīa.In sc̄da xp̄i ꝛ opa-
tionū ei⁹ claritas ꝛ memoria.ibi.eiusdē xp̄i filij tui
dñi dei nr̄i tā btē ꝛc.In tertia ꝯsecratoꝝ varietas:
ac diuersa noīa.ibi.de tuis donis ac dat'.¶Quo
ad p̄niū:q: dñs ipse hec in sui memoriā p̄cepit fie-
ri di'hoc facite in meā cōme.Uñ.i.ex hoc p̄cepto
sacerdos in ꝑsona eccl'ie ad p̄rē dicit.O clemētis
sime.Uñ.i.ex q̄ xp̄s fili⁹ tu⁹ voluit:vt illa i sui me-
moriā facerem⁹ q̄ ipse benignissim⁹ in vltima cena
facere ꝛ instituere dignat⁹ est ꝓ sua benignitate ꝛ
mia.Nos serui tui:sacerdotes ꝛ pb̄ri:q̄ nr̄oꝝ ordi
nū ministeria ad hec offerēda accepim⁹.Uos aūt
sacerdotes dñi vocabimini:ministri dei nr̄i dicet'
vobis.Nos inq̄ serui q̄ succedim⁹ ap'lis:quos in
sacerdotes fili⁹ tu⁹ ꝑsonal'r ꝯsecrauit:ꝛ in ministe
riū suū sp̄al'r deputauit dū eis dixit.Hoc facite in
meā cōme.Nos in idē opus ab ecclesia ordinati:
ꝛ ptātem ab eodē xp̄o dño nr̄o accipiētes.Sed et
plebs tua.i.tota cōitas xp̄iana Sc̄tā.i.sacratis sa
cramētis imbuta.Uel sancta.i.fide ꝛ charitate in
successiōe baptismatis sc̄tificata.Uel sc̄tā.i.sanct'
legib⁹ regulata.Adhuc sancta.i.sanguie xp̄i ablu
ta:ꝛ in xp̄i spōsam iugiter copulata.De cui⁹ sc̄ti-
tate lati⁹.ꝫ hꝫ lec.xxij.Nos igr̄ serui tui:sꝫ ꝛ plebs
tua sc̄tā.Memores eiusdē xp̄i filij tui.Hic memo-
rāda.i.xp̄s ꝛ operū suoꝝ claritas ꝓponunt'.Me-
mores ei⁹ cui⁹ nūq̄ h̄nda est obliuio:vt di.Alber.
ps.lxij.Sic memor fui tui sup stratū meū:i matu-
tinis meditabor in te:q: fuisti adiutor me⁹.Et ite
rū ps.cxxxvi.Adhereat lingua mea faucib⁹ meis·
si nō meminero tui.Eiusdē cui⁹ corp⁹ ꝛ sanguinē
ꝯsecim⁹ ꝛ participam⁹.Xp̄i mediatoris dei ꝛ hoiꝫ
cui⁹ corporis ꝛ sanguinis participatiōe in ipso in
corporati manem⁹ sicut ipse ait Jo.vi.Qui mādu
cat meā carnē ꝛ bibit meū sanguinē in me manet
ꝛ ego in eo.ꝛ Jo.xv.Sicut palmes non pōt facere
fructū a semetipso nisi māserit in vite:sic nec vos
nisi in me māserit'.Filij tui tibi ꝯsb̄alis:q̄ tecū vn⁹
est in essentia:sicut ipse ait Jo.x.Ego ꝛ pf̄ vnū su
mus vt per ip̄m ad te clemētissimū patrē accessū
habeam⁹.Justificati ex fide pacē habeam⁹ ad deū
p dñz nr̄z iesū xp̄z:p quē habem⁹ accessū p fidē in
grāz istā in q̄ stam⁹ ꝛ gloriamur in spe filioꝝ dei.
Propter hoc eñ vt ait Aug.vnivit sacrificiū ꝛ offe
rentē cū p̄re vt nō resisterem⁹:sꝫ per sacrificiū ꝛ of
ferētē accederem⁹ vsq ad patrē.Ipse eī xp̄s sacer
dos ꝛ sacrificiū:ver⁹ est cubicular⁹ ꝛ ver⁹ ostia-
ri⁹·q̄ ad secreta patris introducit.In cui⁹ figura
Geñ.xliij.di.Introduc viros domū:ꝛ occide victi
mas:ꝛ instrue ꝯuiuiū:q: hodie mecū sūt comestu
ri meridie:hoc est,in plena luce:ꝛ charitat' serua-
re reficiēdi sūt dulcedine diuinitat' mee:vñ dicit
Ego sū ostiū:p me si q̄s introierit saluabit':ꝛ igre-
dit' ꝛ egredit' ꝛ pascua inueniet ꝛ ibidē.Huic os-
tiari⁹ apit vbi dicit glo.Aug.q̄ christ⁹ est media-
tor:est ostiū ꝛ ostiari⁹ fidelis:itroducēs ad patrē.
Dñi q̄ facultatib⁹ diues est in oēs.Idē dñs oiꝫ di
ues in oēs.Dei:q: nisi de⁹ esset:nos vsq ad se per
hostiā:nō introduceret.Jo.i.Deū nemo vidit vn-
q̄.Unigenit⁹ fili⁹ q̄ est in sinu patris:ipse enarra
uit.Nr̄i.Huis eñ sit dñs ꝛ de⁹ oim:tñ nr̄ de⁹ est p
sp̄alē curā ꝛ ꝓuidētiā quā gerit de nobis:ꝛ sp̄aleꝫ
miam quā exhibet nobis:p grām nos vocās i,for-
tem filioꝝ ꝛ sc̄tōꝝ:quoꝝ ipse se deū uolari nō ꝯfū-
dit'.vñ Apoc.xxi.Et ipsi pp'ls ei⁹ erūt:ꝛ ipse deus
cum eis erit eorum deus.et in psal.xciiij.Ipse est
dñs deus noster:nos aūt populus eius:et oues
pascue eius.¶ B Tā btē passionis.Hic operum
claritas:quoꝝ memoriā habenda est designatur.
Unde tria cōmemoranda proponit sancta mater
ecclesia.s.christi passionem:resurrectionē ꝛ ipsius
in celū ascensionē.Quoꝝ primum quod est passio
sm̄ Inno.Et Alex.accendit charitatem:secundū:
s.resurrectio corroborat fidem:tertium.i.ascensio
amplificat spem.Quid eñ magis accendit chari-
tatem in nobis:q̄ꝫ q̄ proprio filio suo non pepcit
deus:sed ꝓ oibus nobis tradidit illū:Rom.viij.
Qui sm̄ patris volūtatē pro nobis fact⁹ est obe-
diens vsq ad mortē:mortē aūt crucis.Quid etiaꝫ
magis in nobis ꝯfirmat fidē:q̄ꝫ q̄ xp̄s qui se resur
recturum p̄dixit:tertia die resurrexit a mortuis:
primitie dormientiū:vt sicut per hominem mors:
ita per hominem resurrectio mortuoꝝ.Et sicut i
Adam omnes moriunt:ita ꝛ in xp̄o omnes viuifi-
cabūtur i.Coꝝ.xv.Quid deniq̄ magis amplificat
spem:q̄ꝫ q̄ xp̄s ascēdēs in altū captiuā duxit ca-
ptiuitatē:dedit dona hominib⁹.Ephesi.iiij.vt sic
vbi esset iste:ibi esset ꝛ minister eius.¶Sed forte
hic quis diceret.Ex quo dominus hic fieri p̄cepit
memoriā eius passionis:quare hic addit' memo-
ria resurrectionis ꝛ ascēsionis?Respondet Alex.
q.xxxvij.parte.iiij.Christus precepit in huius sa
crificij celebratione memoriam fieri sue passionis
propter hoc vt faciētes assequerent' fructū eiusdē
ad quem assequēdū maxime ꝓmouet fides resur
rectionis:spes ascēsionis.Ideo harum memoria
non inutiliter infert'.Uel aliter p̄ceptū dñi intelli
gi potest In mei memoriā facietis.i.in mei patiē
tis resurgētis ꝛ ascendētis.Non ergo voluit dñs
solū fieri memoriā sue passionis:sed etiā resurre-
ctionis ꝛ ascensionis ac ceteroꝝ christi operum.
¶Dicit ergo celebrās.Memores tam beate pas-
sionis.i.passionis tam excellenter beatificantis.
Christi eñ passio causa est meritoria apertionis
regni celoꝝ:quod clausum fuit ab origine mundi
vsq,ad xp̄m patiētē.Est ꝛ causa gr̄e collate in pre
senti:ꝛ beatitudinis in futuro que nulli mortaliū
vnq̄ cōcessa est:neq concedet' nisi in virtute pas-
sionis xp̄i.Unde ait xp̄s.Nemo venit ad patrem
nisi per me.Jo.xiiij.Et iterū.Cum exaltat⁹ fuero
a terra oia trahā ad meipsum.Ibidē xij.Uel bea-
te passionis:que a peccatis liberat ꝛ absoluit:que
impedimentū p̄stant beatitudini:ad quā nullus
ingredit' pctō maculatus.Non intrabit in eā ali-
quid coinquinatū:aut abhominationem faciens
ꝛc.Apoca.xxi.Unde ꝛ ꝓpheta loquens de christo.
Ipse vulnerat⁹ est ꝓpter iniquitates nostras:at-
tritus,est propter scelera nostra.Disciplina pacis
nostre super euꝫ:ꝛ liuore eius sanati sumus:vtiq
a morbo peccati.Uel sm̄ Alber.tam beate passio-
nis q̄ mortuos a vinculis mortis absoluit.Unde
xp̄o in passione moriente:monumēta apta sunt:ꝛ
multa corpora sanctorū qui dormierunt surrexe-
runt:ꝛ ingressi sunt ciuitatem sanctam:ꝛ visi sunt
multis.Uel quarto tam beate passionis propter
beatitudinē patiētis.Passus siquidē christus qui
beatus fuit sm̄ diuinitatē ex se naturaliter:ꝛ sm̄

Margin notes: Esa.lxi. — ps.lxij. — ps.cxxxv — Jo.vi. — Jo.x. — Augu. — Geñ.xliij — Jo.x. — Roma.x. — ✱Quāuis eñ sit dñs ꝛ de⁹ oim: tñ nr̄ ēde⁹ p sp̄alē curā ꝛ ꝓuidētiā quā gerit d̄ nobis q̄s in forte suaꝫ vocare di gnat⁹ est: nos eñ p̄s byteri su mus ꝓpe serui sui:ꝛ magis ap propinq̄ mi⁹ ad ei⁹ peculiare obsequiū: vel etiā d̄ oib⁹ xp̄ianis dr̄et: q̄ ē dñs ꝛ de⁹ nr̄: q: sp̄al'r eos i susceptiōne hui⁹ sa crī ado ptare vr̄. — Jo.xiiij. — Esa.liij. — Matt.xx vij.

gle portionē superiorē per clarā visionē et fruitio-
nem: vñ et sanctussanctorū dr: ppter qd eius passio
ppter cõiunctionē duplicis btitudinis merito dicit
beata. ¶ C Necnõ et ab inferis resurrectiõis. Ab
inferis ad quos in triduo sm aiam Christus descē-
dit: vt sanctos inibi detētos liberaret: patres: scilz
pphetas. In qb' lz nil purgãdū erat: ppter pctm
tñ Ade portā regni claudēs: suis meritis beatitu-
dinē attingere nõ poterãt: sed expectabãt pciũ so-
lutionē qd fuit sanguis in passione Christi infuē:
quā tota trinitas acceptauit tãq cãm meritoriaz
aptionis regni celorū. Quãuis em de' ppter pas-
sionē Christi futurā cõtulit gratiā que a peccatis
mūdabat: nulli tñ cõtulit beatitudinē priusq fue-
rit exhibita in facto et ope exteriore. Vñ et resurgēs
a mortuis secū duxit qs purgatos inuenit: eisq vi-
sionē diuine essentie ac fruitionē cõlcauit: quaz in
passionis hora latroni cõfitenti repromittēs: dixit
Hodie mecū eris in paradiso. Ab inferis: hoc est a
Actu.ij.
sinu Abrae qui limb' patrū dicebat: et a loco pur-
gatorij: de quo Petr' apls loquēs de Christo ait.
Hūc deus suscitauit a mortuis solutis doloribus
inferni: qd intelligi non põt de inferno inferiori de
quo nemo liberat: neq ibi est redēptio. Neq ēt d
limbo patrū: qz ibi nõ erãt dolores: sz cõsolationes
vt pz Luc.xvi. Intelligit igit de inferno.i. purga
torio in quo erãt pene sensibiles: de qb' quosdam
eripuit dum a mortuis resurrexit. Vel sm Alber.
Alber.
Necnõ ab inferis resurrectiõis: q resurgēs alios
secū resurgere fecit: quosdã in re: quosdã in certa
et felici spe. In ipso em resurgim' a morte aie ad iu
Ad Ro.iiij.
stificationē: et a morte corporis ad gloriã. ad Ro-
ma.iiij. Tradit' est ppter delicta nra: et resurrexit
ppter iustificationē nostrã: quo ad pmū. et .j. Cor.
1.Cor.xv.
xv. Mortui resurgēt pmitie xps. Deinde hi q sunt
xpi qui in aduētū eius crediderūt. ¶ D Sequit.
Ad Eph.iiij.
Sed et in celos. Nõ in aerē vt iret in Babylonem:
vt Abacuch. Dan.xiv. Nec in paradisuz terrestrē:
vt Enoch et Helias: de qb' Gen.v. et .iiij. Reg.ij. sed
in celos. nõ vnū tñ: sz sup oēs. vt dicit apls. Qui
descēdit ipse est et qui ascēdit supra oēs celos: vt ad-
impleret oia. ¶ Per oēs nãq celos in qb' dii resi
dent: hoc est per oēs angelorū choros ascēdit: oēs
et singulos suis illuminationib' repleuit: et idcirco
decē dieb' celebrat ascēsio dñi: quia nomē angelo
rum choros cõscēdit: et in decimo trinitatis celo ad
dextera pris cõsedit. Et sicut a sūmo celo egressio
ei': ita sm pphetã occursus ei' vsq ad sūmū eius.
Nec sit qui se abscõdat a calore ei'. Gloriose: qz in
corpore glorioso et immortali in quo resurrexit: ad
celos ascēdit. Nã resurgēs ex mortuis iaz nõ mo
Ad Ro.vi.
ritur. Rom.vi. Vel gloriose: qz nulli' extranee vir
tutis adminiculo: sed ppria virtute et potētia ascē
dit. Vñ Greg. in home. Redēptor noster nõ curru:
Grego.
nõ angelis subleuat' legit: qz qui fecerat oia: sup
oia virtute ferebat. Vel tertio gloriose ppter assi
stentiã angelicarū virtutū: et celestiū gloriosorum
spirituū occursumq exercit' toti' celestis militie
atq ppter turbã gloriosam xpm cõcomitantē. Du
xit quidē secū patres sanctos veterē testamēti p-
phetas et patriarchas: ac oēs quos de sinu Abrae
Psal.
et inferno liberauit. sm illud ps. Ascēdēs Christ' i
altū captiuã duxit captiuitatē. Ascēsiõis: qui nos
in hostia xpo incorporatos in celos ascēdere facit.
Miche.ij.
Michee.ij. Ascēdit iter pandēs ante eos. Jo.xvi.
Expedit vobis vt ego vadã: qz vado vobis para-
re locū: et si abiero et pparauero vobis locū: iterum
venio: et accipio vos ad meipm: vt vbi sum ego: et
vos sitis. Eiusdē.xiiij. qz ascēdo ad patrē meum et
patrē vestrū: deū meū et deū vestrū. Ibidē.xx. Hec
ergo sunt tria Christi magnalia: quorū nos serui
tui et plebs tua sancta memores sum'. ¶ Dū aūt
hec vba sacerdos pferre incipit: in moduz crucis
man' suas extēdit ad vtrūq altaris cornu: vt sic cor

poris gestu: manuū xpi extēsionē in cruce factã re
pñtet: sm magrz in rõnali: qten' passio xpi q mēte
memorat et vbis signat: ēt gestu corporis explicet. Vel
sm alios fit expãsio brachiorū ad cornua altaris: vt
significet et insinuet q xps p iudeis et gētib' passus
sit: q p duo cornua altaris designant. ¶ Dicēs vo:
necnõ ab inferis resurrectiõis. man' ad se reducēs
parū erigit: in signū q xps inuict' leo a mortuis re
surrexit: sicq et resurrectio significet signis: q ver-
bis explicat. ¶ Demū dicēs: et in celos gloriose ascē
siõis: man' aliquãtulū alti' erigit vsq ad hūeros: in
signū q xps eleuatis manib' ferebat in celū. Ut sic
ēt ascēsio significet p corporis nut': sicut passio et
resurrectio designat. ¶ E Sequit. Offerim'. Hic
addit tertia clausula in q tãgit cõsecratorū varietas
et diuersa nois. Vñ dr. Nos serui tui sacerdotes et
Mat.xiij.
plebs tua sancta: passiõis: resurrectiõis et ascēsiõis
filij tui: clemētissime pater simul memores. Offe-
rim' simul: nõ tñ sili mõ. Nos em sacerdotes offe
rim' in ministerio et ope: sz plebs tua sctã voto dun-
taxat et deuotiõe. Sacerdotes nãq soli cõsecrãt: et so-
li offerūt vt psone publice pro salute toti' eccle.
Alij aūt offerre dñr: qz desiderãt et pcant deū: vt sa
cerdotis oblatio accepta habeat: et sal' q petit fi-
delib' cõcedat. Offerim' igit o pater clemētissime.
Preclare maiestati tue i. pre ceterī clare: sz Inn.
Nã si iusti fulgebūt sicut sol in regno pris eterni:
quãto magis psulget diuia maiestas: radiat et co-
ruscat in loco btõrū: vbi de' ipse gloriosus sicut est
facie ad faciē intuet: vbi nihil obscuritatis admi-
xtum. * Sed in dispari claritate sanctorū est par
* Vñ Apoca.xxj. i fine. Et ci uitas non eget sole: neq luna vt luceat i ea. nã claritas dei illuminauit eam.
gaudiū. vt dicit Aug. Offerim' igit maiestati tue.
De tuis donis. i. de frugib' terre: quãtū ad panē q
cõuersus est in carnē xpi. Ac datis. i. fructib' arbo
rum quãtū ad vinū in sanguinē xpi cõuersum. Nõ q
in oblatiõe hic sit panis et vinū: sed qz q offerūtur
ex pane et vino sūt cõfecta: et sub spēb' panis et vini
remanētib' latētia: et idcirco offerre nos dicim' de
fructib' segetū et arborū. Vel exponi põt: vt dona
spūalia: et data ad tpalia referant: vt sit sensus. In
ter cetera dona spūalia et data tpalia q nobis cõtu
listi: offerim' maiestati tue: tãq potissima dona et
data. Hostiã purã: hostiã sanctã: hostiã immacula
tã: ipsam. s. eucharistiã: que pñt exponi in ordine
ad eucharistiã in seipsa: vel causalr in ordine ad
nos. Primo modo duplr vel p impuritatū exclu-
sionez: vel pfectionū põnem. Primo modo sic sm
Alex. Hostiã purã. i. mūdã a fomite origialis pec
cati. Hostiã sanctã: sine fece ac terra pcti mortal.
Hostiã immaculatã: sine cõtagione pcti venialis.
Vel purã p cuiuslibet pcti eliminationē quãtū ad
cogitationē. Sanctã: quãtū ad locutionē. Immacu-
1.Pe.ij.
latã quãtū ad operationē: qz ipse solus est q pctm nõ
fecit: nec inuēt' est dol' in ore ei'. Vel scdo hostiã
purã: quãtū ad deitatē que est lux purissima: in q nõ
1.Jo.i.
sunt tenebre vlle. i. Joannis. i. Habitat enim lucē
inaccessibilem. i. Timothe.vi. Hostiã sanctã: q ad
aiam omni grã et scilicet plenissimã. De cui' pleni
tudine oēs accepim' grãm p grã. Jo.i. In eo nãq
oēs thesauri sapie et scie dei abscõditi sūt. ad Col.
ij. Hostiã immaculatã: quãtū ad carnē de purissima
virgine scilicet sine opatiõe cõceptã: et ideo omni natu
rali corporis pfectione decorã. In ps. Speciosus
forma pre filijs hoim dif. est grã in la. tuis: ppter.
bñdi. te. etc. Et sequit. Spē tua et pulchritudie tua:
intēde pspere pcede et regna. ¶ F Vel tertio. Ho
stiã purã: causalr. i. nos purificãtē a fomite origia
lis criminis. Sicut em p vnū hoiez pctm in hūc mū
dum intrauit: et p pctm mors. Item si vni' delicto
multi mortui sūt: multomagis grã dei et donū in grã
vni' hois Jesu xpi: in plures abūdauit. Roma.v.
Jo.xvij.
Et hostiã sanctã nois scificãtē: et oēz virtutē et san
ctimoniã tribuētē. Joã.xvij. Ego p eis sanctifico
me ipsum. Vñ sanctussanctorū est: a quo sacra cun

ctos ſctificãtia ꝯfluxerunt. Hoſtiã immaculatã.i. actualis pcti maculas a nobis abſtergẽtẽ. Cõtinet enĩ in hac hoſtia agn⁹ ſine macula: q̃ ſeipm̃ tradidit ꝓ eccl'ia: vt eã ſctificaret: mũdãs eã lauacro aq̃ in ꝟbo vite: vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam eccl'iaȝ nõ hñtẽ maculã neqȝ rugã. Eph.v. Sequit̃. Panẽ ſctm̃ in ſe.ſ. qui panis eſt angeloꝝ ꝯfirmãs in vitaȝ eternã. Hinc enĩ eſt virt⁹ viuẽdi eternalr̃. Vñ addit̃. Vite eterne. Jo.vj. Hic eſt panis ver⁹ q̃ de celo deſcẽdit: vt det vitã mũdo. Si quis mãducauerit ex hoc pane viuet in eternũ. Et calicẽ ſalutiȝ ꝑpetue. In quo eſt pot⁹ inebriãs: ſanguis.ſ. xp̄i ꝑpetue ſalutis cauſatiu⁹. Vñ ait xp̄s. Qui bibit ſanguinem meũ: in me manet ⁊ ego in illo. De hoc calice i ps. dr̃. Calix me⁹ inebriãs q̃ preclar⁹ ẽ. Inebriãs ſobria iocũditate ⁊ letitia ꝑpetua: q̃ nõ adeſt: vbi tal⁹ abeſt. Vel: Sctm̃ vite eterne: eſuriẽtib⁹: ⁊ calicẽ ſalutis ꝑpetue: ſitiẽtib⁹ iuſtitiã. Mat.v. Beati q̃ eſuriũt ⁊ ſitiũt iuſtitiã: qm̃ ipſi ſaturabũt. Saturabũtur nõ ad faſtidiũ: quo cibus corporalis repiet ad nauſeã: ſed ad ꝑpetuã dilectionis ſpũalis iocũditatẽ: quo creſcũt deſideria ex deſiderati abũdãtia. Vñ q̃ me edũt: adhuc eſuriẽt: ⁊ q̃ me bibũt: adhuc ſitiẽt. Eccli.xxiiij. Eſuriẽtes enĩ panis iſte implet bonos: faſtidioſos diuites hui⁹ mundi amatores dimittit inanes. Hinc ꝑpẽdere hñt fideles ſacerdotes cũ quãta puritate ꝯſcie: ⁊ mẽtis pparatiõe: cordiſqȝ deuotione accedere debẽt ad hãc hoſtiaȝ purã: ſanctã ⁊ immaculatã: panẽ vite ⁊ calicẽ ſalutis ꝑpetue oblaturi. Ne ſi pctõ obnoxij offerãt: ſit eoꝝ oblatio: quaſi q̃ victimat filiũ in ꝯſpectu pr̃is. Eccl.xxxiiij. Ne ſi accedãt ſeipſos nõ ꝓbãtes: magis filiũ dei rurſũ crucifigãt: q̃ ipm̃ offerãt i ſacrificiũ bñplacitũ deo prĩ in recõciliationẽ pctõrum. ¶ G. Qui aũt ſm̃ Inno. eccl'ia iã ſe dñice paſſionis memorẽ dixerat: ſtatim acerbiorẽ ſue paſſiõis ſpeciẽ recolit in qnqȝ crucib⁹ q̃s format ſacerdos ad ꝓlationẽ ꝟboꝝ: ⁊ ſtatiȝ pmiſſoꝝ.ſ. hoſtiã purã ⁊c. ¶ Et nota h̃ q̃. ſ. dicta ſũt lect.xxj. de ordine ſignoꝝ crucis. Format aũt qnqȝ: ad ſignãdũ qnqȝ xp̄i plagas: ſeu vulnera in cruce inflicta: q̃ ſũt petre viuẽtis foramina: in qb⁹ reſidet immaculata illa colũba fructuoſe nidificãs. Cãti.ij. Duo.ſ. manuũ: ⁊ totidẽ pedũ: ⁊ vnũ lateris: q̃ fideli ꝯtẽplat̃ memoria. Format aũt tres cruces cõiter ſuꝑ oblatã ⁊ calicẽ: qm̃ in trib⁹ pmis ꝟbis vtrũqȝ ſimul intelligit̃: qr̃ noĩe hoſtie corp⁹ ⁊ ſanguis ſigt̃. Dicit̃ nãqȝ hoſtia ab hoſtio vel ab hoſte ſm̃ Heb. ab oſtio: qm̃ ad oſtiũ tabernaculi offerebat̃. Vtrũqȝ aũt ⁊ corpus ⁊ ſanguis xp̄i ad hoſtiũ celi ſurſũ eſt introductũ: ⁊ ex oblatiõe hui⁹ hoſtie tot⁹ homo in celũ eleuatur. Vel ſm̃ Gẽtiles hoſtia dr̃ ab hoſte: q̃ cũ ꝯ hoſtes pugnare ſtatuerãt: faciebãt hoſtiam.i. ſacrificia. Quapropter ⁊ h̃ noĩe hoſtie: ⁊ corp⁹ ⁊ ſanguis intelligit̃ xp̄i: q̃ xp̄s pugnatur⁹ ꝯ hoſtẽ hũani gñis: corp⁹ ⁊ ſanguinẽ obtulit: ⁊ ad ei⁹ oblationẽ gen⁹ humanũ de ſeruitute diabolica eſt ereptũ: ⁊ liber tati pſtine reſtitutũ. Due aũt alie cruces diuiſim ſiũt. Vna ſuꝑ oblatã. Alia ſuꝑ calicẽ: q̃ corpus et ſanguis ꝑ duo vltima ꝟba diſcrete ſignt̃.ſ. ꝑ panẽ ſctm̃ corp⁹: ꝑ calicẽ ſalutiȝ ſanguiȝ. Vñ nũqȝ i ſignatio cruciȝ panis ſeparat̃ a calice: niſi cũ ſeparatiȝ in canone notant̃: qualr̃ fit in ꝓpoſito: ⁊ añ ꝯſecrationẽ vbi dr̃. Vt nobis corp⁹ ⁊ ſanguis fiat ⁊c. Verum ſm̃ Alex. ⁊ Inno. erecta iã pars crucis ſolũmodo ſuꝑ panẽ: trãſuerſa ꝟo ſuꝑ calicẽ ꝓtẽdi dȝ: qm̃ erecta pars crucis corp⁹ xp̄i ſuſcepit: ⁊ pars trãſuerſa brachia diſtẽdit: qd̃ verũ eſt qñ ponit̃ oblata cũ calice lateralr̃.ſ. in latere ſiniſtro ꝟſus ſeptẽtrionẽ. Calix eſt directo ꝟſus auſtrũ. Sec⁹ ſi oblata ponit̃ añ calicẽ ꝟſus ſacerdotẽ. Tũc pars cruciȝ erecta fit ſuꝑ calicẽ ⁊ oblatã. Pars tranſuerſa ſuꝑ calicẽ dũ crucis ſignũ fit ſuꝑ vtrũqȝ. ¶ Verum ſm̃ Guil. in rõnali. Due cruces ſeparatim facte: ſignt̃ corp⁹ xp̄i ⁊ aĩam in morte fuiſſe ſeparata. ¶ Et notãdũ q̃ cruces añ ꝯſecrationẽ facte: ſignificãt ea q̃ acta ſũt añ crucifixionẽ xp̄i. Iſte ꝟo q̃ poſt ꝯſecrationẽ fiũt: ea repñtãt q̃ xp̄s in cruce ⁊ morte eſt ꝑpeſſus. ¶ H. Iuxta hec orit̃ qd̃ ſm̃ Inno. ⁊ Alex. nõ ꝑtereũda ſilẽtio. Cũ enĩ plene ⁊ ꝑfecte ꝯſecratio ſit celebrata. Nã ſbã panis ⁊ vini tam ꝑ ꝯſecrationẽ trãſijt in ſbam corporis ⁊ ſanguinis xp̄i: q̃re ſuꝑ euchariſtiã bñdictã ⁊ pleniſſime ꝯſecratã: adhuc bñdictiõis inſignia imprimunt̃. Rñdet Innocẽ. pmiſſa ꝓteſtatiõe nõ pIudicãdi ſaniori ſnie: q̃ i canone aliud ꝟba ſignt̃: aliud ſigna ptẽdũt. Signt̃ enĩ ꝟba: ⁊ referunt̃ ac pncipalr̃ ſpectãt ad euchariſtie ꝯſecrõnẽ ac oblationẽ. Signa ꝟo pncipalr̃ ꝑtinẽt ad hiſtoriã dñice paſſionis recolẽdã. Nã ꝟbis vtimur ad ꝯſecrãdũ panẽ ⁊ vinũ in corp⁹ ⁊ ſanguinẽ xp̄i. Signis ꝟo vtimur ad recolẽdũ ea q̃ ꝑ hebdomadã añ paſcalẽ geſta ſunt ⁊ acta circa xp̄ȝ. Scdȝ hoc igit̃ dõm q̃ ſigna nõ reqrunt̃ ad ꝯſecrõneȝ: q̃ illa iã ꝑfecta eſt ꝑ ꝟba ad hoc inſtituta: ſȝ referũt ad paſſionẽ xp̄i recolẽdã: q̃ poſt ꝯſecrõnẽ euchariſtie a xp̄o in cena facta eſt ꝯſummata. ¶ I. Sȝ forte dicis: nõ ſolũ bñdictiõis ſigna: ſȝ ẽt ꝟba ſubiungunt̃ q̃ ad ꝯſecrõnẽ ꝑtinere vñr: ⁊ innuere q̃ nõdũ ſit ꝯſecratio ꝯſummata. Sicut illa ꝟba añ dñicam oronem ꝓlata (ꝑ quẽ hec oĩa ſemꝑ bona creas: ſctificas: viuificas.) Itẽ dũ diuiſo ſacro particula vna ſanguini cõmiſcet̃: dicit ſacerdos ſm̃ ordinariũ Romanũ. (Fiat hec cõmixtio ⁊ ꝯſecrõ corporis ⁊ ſanguinis ⁊c.) Ad hoc rñdet Alex. q.xxxvij. par. iiij. poſt do. Inno. q̃ q̃ſtũ ad ordinẽ euchariſtie cõſecrãde capl'ȝ illud. Qui pridie. in quo fit ꝯſecratio: in fine canonis ſubijci debuiſſet: qm̃ in eo ꝯſecratio ꝯſummat̃. Sed ordo iſte impediuiſſet ordineȝ hiſtorie recolẽde: q̃ qd̃ geſtũ fuit in medio: recolerẽt in fine. Prouid⁹ igit̃ canonis ordinator: vt ordinẽ ſeruaret hiſtorie: q̃ſi qdã neceſſitate ꝯpulſus: capl'ȝ illud. Qui pridie q̃ pateret̃: quaſi cor canõis in medio collocauit: vt q̃ ſequunt̃ intelligant̃ pcedere: ſm̃ illã figurã: qua ſepe fit vt q̃ narratiõe ſuccedũt: intellectu pcedãt. Vel poti⁹ vt iã lr̃e q̃ hiſtorie ſu⁹ ordo ſeruet̃. hec Alex. ¶ Vñ vr̃ dõm q̃ q̃cũqȝ ſeqntia ꝟba q̃ ꝯſecrõnẽ ſonare vñr: intelligẽda ſunt nõ ꝓ tp̄e ꝓ quo referunt̃: ſed ꝓ inſtãti ꝓlationis forme ꝯſecrõnis. Nõ enĩ pñt ſimul dici q̃ ſimul facta ſũt ⁊ fiũt. Lȝ igit̃ ꝓ diuerſis tp̄ib⁹ dicant̃: ſũt tñ accipiẽda ac ſi ꝓ eodẽ inſtãti ꝓferant̃. Vñ oĩa ꝟba canonis euchariſtie ꝯſecrõnẽ deſignãtia: referẽda ſunt ad inſtãs ꝯſecrõnis: ⁊ intelligẽda ac ſi ꝓ eodẽ inſtãti ſimul cũ forma ꝯſecrõnis fuiſſent ꝓlata. Ita q̃ ꝟba pñtis tp̄is in illis ſucceſſiue ꝓlata: idẽ tp̄s.ſ. ꝓlatiõis forme ꝯſecrõnis: q̃ſi tũc pñs importẽt: vt excepit gl'a. Per quẽ hec oĩa dñe ſemper bona creas: ſctificas: viuificas: bñdicis ꝯuertẽdo ſ ſanctũ vinũ in bñdictũ corp⁹ ⁊ ſanguinẽ ei⁹: nõ: mõ cũ hec ꝓferunt̃: ſed tũc cũ ꝟba ꝯſecrõnis ꝓferunt̃ ſeu ꝓlata fuerũt. Sitr̃ cũ dr̃. Fiat hec cõmixtio ⁊ cõſecratio nõ q̃ nũc fit: ſed q̃ facta eſt in termino ꝓlationis forme ꝯſecrationis.

Questio.

Rñſio ad qõnem.

Obiectio

Rñſio ad obiectões

¶ Lectio.lv.

A

Supra que ꝓpitio ac ſereno vultu reſpicere digneris: ⁊ accepta hr̃e. ¶ Hec eſt ſcd̃a pars pncipalis partis q̃nte pncipalis canonis: in q̃ poſt rememoratiuã oblationẽ ꝯſecratoꝝ parte pcedẽte: addit̃ petitio acceptiõis oblatoꝝ. Et in duas ſubdiuidit̃ particulas. In pma petit̃ acceptatio. In ſcd̃a acceptationis ꝑ patrũ oblatiões nr̃am figurãtes addit̃ ⁊ ſpecificatio. ibi: ſicuti accepta hr̃e dignat⁹ es. ¶ Circa pmũ ait. Supra q̃.ſ. dona ⁊ data tibi in hoc ſacrificio oblata corp⁹.ſ. ⁊ ſanguinẽ xp̄i filij tui: o pater clemẽti ſſime reſpicere digneriȝ de celo: tuo ha

bitaculo:sicut olim ꝓpheta tu⁹ orauit:vt in eccle-
siā respicereˢ dicēs. Respice de celo:ꝛ visita vineā
istā:sanguine filij tui supra quā hꝫ respicere pete-
ris plātatā. Supra.i.desup celesti vētuto respectu
vbi tibi sedē esse Esaias testat⁹ est. Celū inqt:mi-
hi sedes est:ꝛ terra scabellū pedū meoꝝ:q̄ donaꝫ ꝛ
data:panē.i.vite ꝛ calicē salutis ꝑpetue:q̄ pr̄ rese
runt rōne ꝓpetatū ꝑ hec v̄ba:hostiā purā:sanctā
immaculatā ꝯsignatarū. Respicere digneriꝫ. Nā ꝛ
hoc pater clemētissime pollicit⁹ es. Esa.lxvi. Ad
quē respiciā·inqēns:nisi ad paupculū ꝛ ꝯtritū spū
ꝛ tremētē s̄mones meos? Hic aūt ꝑꝑ nos oblat⁹:
xp̄s paupcul⁹ fuit:cū nud⁹ tibi in cruce offerebat:
oīꝫ tpaliū rerū ēt necessariarū ꝛ amicoꝝ possessiōe
pariter ꝛ visu spoliat⁹:tot⁹ liuorib⁹:plagis ꝛ vulne
rib⁹ attrit⁹. Attrit⁹ est ꝑꝑ scelera nr̄a:cui⁹ liuore sa
nati sum⁹. Esa.liij. Tremebat qꝫ sermonē p̄r̄s dū
offerēs:dixit. Nō mea:sꝫ tua volūtas fiat. ❡ Su-
pra hūc itaqꝫ oram⁹ digneriꝫ respicere:nō nr̄is me
ritis:sed tua misericordi dignatiōe ꝓpitio ac sere
no vultu. Propitio.i.placabili vultu:facilitate di-
missiōis pcti ꝑ quo offerꝫ hostia:vt effectū remis-
siōis pctōꝝ nr̄oꝝ ꝫ te ꝯmissoꝝ audire mereamur.
Propterr⁹ ero pctis coꝝ:ꝛ iniqtatū coꝝ nō recorda
bor amplr⁹. Hiere.iij. Pro hac siqdē remissiōe ipse
fili⁹ tu⁹ p̄cabat in cruce tibi se offerēs. Pr̄ ignosce
illis:qꝛ nesciūt qd faciūt. Ac sereno vultu.i. beni-
gno ꝛ hilari. Hec eñ duo vultum faciūt serenū:qꝛ
iracūdiā tollūt:māsuetudinē ōndūt:ac inserūt bo
nitatē ꝛ miaꝫ. Hinc in ps̄.lxvi. Illuminet vultū suū
sup nos:ꝛ misereat nr̄i. ꝛ Num.vi. Sacerdoti Aa-
ron dictū ē a dn̄o. Sic bn̄dicetiꝫ filijs isrl̄. Bn̄dicat
tibi dn̄s ꝛ custodiat te:ostēdat dn̄s faciē suā tibi ꝛ
misereaꝫ tui. Cōuertat dn̄s vultū suū ad te:ꝛ det
tibi pacē. ❡ B Nec tñ hoc crude estimādū est deū
patrē vultū hr̄e ad modū hoīs corporalē:qꝛ deus
spūs est:oīs lineamēti figuratis expers. Dicit tñ ha
bere vultū ꝑ metaphorā. In vultu eñ ꝛ facie ala-
ia vigēt cognitiue potētie obiectoꝝ apphensiue.
Ita qꝛ deo oīa apta sūt:ꝛ obiectiua p̄n̄tia cognitia
dr̄ hr̄e vultū:hoc est oīm intuitiuā cognitionē. Pe
tim⁹ igiꝫ vt sereno vultu.i.serena cognitiōe respi
cere digneꝫ:supra dona sibi oblata:cognitiōe non
nuda ꝛ speculatiua:sed ꝯcomitāte diuino bn̄placi
to:vt.s.ex cognitiōe oblatiōis hui⁹ benignitatem
exhibeat offerētib⁹. Nec tñ putādū deū ex nostra
petitiōe quoqꝫ modo mutādū. Vñ Inno. Nō ē esti
mādū q̄ vult⁹ dei qñqꝫ immutetꝫ:q̄si sit qñqꝫ sere-
nus:qñqꝫ nō seren⁹. Sꝫ tūc vultū serenat ꝛ iuper
nos illuminat:cū miam suā sup nos exhibet ꝛ de-
clarat. Sicqꝫ vult⁹ dei serenatio nō est vult⁹ eius
immutatio:sꝫ singularis doni ꝛ bn̄ficij collatio:q̄
ꝑcepto:humano mō de deo iudicam⁹ ip̄m ad nos
vultū hr̄e ꝓpitiū ꝛ serenū. Igiꝫ respicere digneriꝫ
oculo amoris:qꝛ vbi amor:ibi ocul⁹. Eccli. xxxvi.
Miserere nr̄i de⁹ oīm:ꝛ respice in nos:ꝛ ōnde no-
bis lucē miserationū tuarū. Et accepta.i.grata ha
bere ip̄m nostrū sacrificiū:ꝑ oīb⁹ q̄ tibi clemētissi-
me pater in ipsa offerunt hostia. Ps̄.l. Tūc acce-
ptabis sacrificiū iustitie:hoc ē qd̄ ꝑ oīb⁹ exhibuit
iustitiā satisfactiōis. Petim⁹ aūt vt acceptū ꝛ gra-
tum hr̄e digneꝫ pr̄ clemētissim⁹ hoc sacrificiū non
in se tñ:qꝛ ip̄m sibi displicere nō pōt. Scriptū qdē
est de xp̄o:q̄ in isto nr̄o offerꝫ sacrificio:pr̄is ad ip̄ꝫ
delapsaꝫ esse vocē. Hic est fili⁹ me⁹ dilect⁹:in quo
mihi cōplacui. Quippe ꝓpter hoc sacrificiū acce-
ptū restitutū est gen⁹ humanū in amicitiā dei:a q̄
lapsum est ꝑ Ade transgressionē. Dep̄catio igiꝫ q̄
petiꝫ acceptari ad offerētes ꝑtinet vt q̄ pctis suis
terrenꝫ:ꝛ de ꝓpa diffidūt virtute:hostiā accepta-
bilē offerētes ꝑ eā se acceptos fieri postulāt:quāꝫ
nequaqꝫ acceptā dubitāt. Orāt igiꝫ:vt acceptā ha
beat q̄ꝫ ad offerētē. Unde Gene.iiij. Respexit do
minus ad Abel ꝛ munera eius. Glo. Ex dātis cor

Ps̄.lxxix.

Esa.lxvi.

Hiere.iij.

Benignitas ꝛ serenitas vultū faciunt serenū.

Num.vi.

De⁹ dr̄ habere vultū per metaphoram.

Vñ Mal. iij. ego dominus ꝛ nō mutor.

Ecc.xxxvi.

Psal.

Mat.iij. et xvij.

Mar.i.

Lu.iij.

Gene.iiij.

de datū acceptatur vel refutatur. Subditur.

Sicuti accepta habere di

gnatus es mūera pueri tui iusti Abel:ꝛ sacrificiū
p̄triarche nr̄i Abrae:ꝛ qd̄ tibi obtulit summ⁹ sacer
dos tu⁹ Melchisedech:sctm̄ sacrificiū:imaculatā
hostiā. ❡ Hec est scd̄a particula hui⁹ partiꝫ:in qua
additꝫ specificatio hui⁹ oblatiōis nr̄e acceptatio-
nis:ꝑ oblationē patrū eā figurātiū. Adducūꝫ aūt
figure tres:q̄rū semꝑ vna prius manifestat de veri
tate q̄ alia. Prima eñ manifestat oblat̄ passiōeꝫ.
Scd̄a oblati vnigeniti dignitatē. Tertia sacrificij
ritū ꝛ veritatē. Dicit igiꝫ. Sicuti ꝛc. Sicuti aduer
biū s̄m Inno.ꝛ Alex.ꝛ Alb. similitudinē inuit nō eq̄-
litatē. Multo q̄ppe accepti⁹ est hoc sacrificiū q̄ qd̄
obtulit Abel:q̄ qd̄ obtulit Abraā:q̄ qd̄ obtulit
Melchisedech. Nulla eñ oblatio hac potior:sed
hec oēs p̄cellit. de ꝯse.dist.ij.c.nihil.ꝛ Hugo de sa
crīs li.ij.par.viij.c.i. Sacrm̄ corporis ꝛ sanguinis
xp̄i vnū est ex his in q̄b⁹ p̄ncipalr̄ salus ꝯsistit:ꝛ in
ter oīa singulare:qꝛ ex ipso oīs sctificatio est. Hec
eñ hostia ꝑ mūdi salute oblata oīb⁹ p̄cedētib⁹ ꝛ se
quētib⁹ sacris virtutē dedit:vt ex illa sāctificarēt
ꝑ illā liberādos oēs. Valet ei res magis q̄ vmbra
veritas q̄ figura. Ipsam igiꝫ similitudinē magiꝫ de-
bem⁹ attēdere q̄ quātitatē. Similitudinē dico talē:
qlis esse poterat typi ad veritatē. Ista eī sacrificia
q̄ hꝫ ānumerant figure fuerūt hui⁹ nr̄i sacrificij ve
ri. de quo hꝫ hr̄ s̄mo. Quapropter digni⁹ est hoc q̄
illa. Istud nāqꝫ acceptū est ex se:ꝛ ꝓpter se ex ope
opato. Illa aūt tñ ex fide:ꝛ deuotiōe offerētium.
Nō igiꝫ (sicut) notat eq̄litatē in similitudine s̄m eun-
dem gradū similitudinis q̄rū ad ipsa sacrificia in se
sed aliqualem q̄tum ad offerētes. Vñ sensus est.
Supra q̄ pater cle.re.dig.propi.ac sereno vultu ꝛ
ac.ha. Sicuti accepta habere dignatus es ꝛ acce-
pta tibi fuerunt munera Abel:Abraā:ꝛ Melchise
dech ex fide ꝛ deuotione offerentium. Ita, vt acce
ptū'n habeas nr̄m sacrificiū vltra hoc q̄ ex se tibi
placet:etiam gratum sit ex nobis offerentib⁹:hoc
est tales nos offerētes facito fide ꝛ deuotiōe:qua
les fuerūt Abel:Abraā:Melchisedech Et vt no-
stra petitio sortiaꝫ effectū:conemur etiā nos his
patrib⁹:quoꝝ placuerūt sacrificia:assimilari. Assi
milemur inquā Abel:quaten⁹ qd̄ recte offerim⁹:ꝛ
recte diuidamus:qd̄ qꝛ Cayn non fecit peccauit.
Sua nanqꝫ recte cui debebat:obtulit deo sciꝫ:sed
retinēs sibi seip̄m:ꝛ cor suū auferēs deo male di-
uisit. Abel aūt acceptū deo in corde intus obtulit
holocaustū:quia non se sibi retinuit:sed deo totū
se subdidit ꝛ impendit. Ideo respexit de⁹ ad Abel
ꝛ munera ei⁹:ad Caym aūt ꝛ munera ei⁹ nō respe
xit. Gen.iiij. Pri⁹ ad Abel:postea ad munera eius
respexit:qꝛ non offerēs placuit ex oblato:sed mu-
nus ex offerēte. Silr̄ Abraā egregia fide totum se
prius offerebat altissimo:ꝛ ꝓpterea placidas ho-
stias offerebat. ❡ D Et vt placidum sibi deus fa
ceret Abrae sacrificiū:primo ab illo affectū exige-
bat. Tolle inquit:filiū tuū vnigenitū quē diligis
Isaac:ꝛ offeres illū in holocaustū sup vnū mōtiuꝫ
quē mōstrauero tibi:statimqꝫ ꝓmptuꝫ inuenerat
ad obediēdum:ꝛ pro vnigenito quē in corde obtu
lit:arietē inuenit quē occidit Gene.xxij. Melchise
dech quoqꝫ nisi se pri⁹ post mun⁹ acceptū obtulis
set futuroꝝ causas minime p̄uidisset:quoꝝ intui-
tu mysticū paneꝫ ꝛ vinū in sacrificiū obtulit. Erat
eñ sacerdos dei altissimi. Gene.xiiij. Nos igiꝫ ad
offerendū assistētes:si recte diuidim⁹ pri⁹ nos in
sacrificiū offeram⁹:ac deinde sicut munus abel:si-
cut sacrificiū Abrae:sicut hostiam Melchisedech:
vota nr̄a dn̄s acceptabit. Munera pueri tui
abel. Munera.s.que de suis donis accepit offerēs
de p̄mogenitiꝫ ꝛ adipib⁹ gregis sui. Gen.iiij. Pue-
ri.s.obedientia:ꝛ puritate:non sensu ꝛ intellectu.

Hic adducūꝫ tres figure āntiq̄rū patruꝫ oblationē p̄n̄tē figurantiū.

Hugo.

Abel q̄re acceptum deo obtulit holocaustū.

Gene.iiij.

Unde apłs. Nolite pueri effici sensu ⁊ intellectu: sȝ malicia puulieſtote: sensu aūt ꝑfecti. Nā puer centū annoꝝ morieť: ⁊ peccator cētū annoꝝ maledictus erit. Esa.lxv. Tu: sȝ quādā assimilationē. Esa.xlij. Ecce puer me⁹ elect⁹ quē elegi posui sup eū spiritū meū. Iusti abel: ✳ in q̄ occisus est agn⁹ ille ab origie mūdi: q̄ est sacrificiū nr̄m. Apoc.xiij. Et sacrificiū patriarche nr̄i abrae: p̄ris scȝ patruȝ: et patris multaꝝ gētiū. Nostri: q̄ nō tā israelitice plebis: q̄ ppłi tui xp̄iani est pater: illi⁹ ꝑ carnem: istius ꝑ fidē. Uñ dicit. Nō vltra vocabiť tibi nomē abrā: sȝ appellaberis abraā: q̄ patrē multarū gentiū cōstitui te: q̄ tibi obtulit vnigenitū: ſm illud. Per memetipm iuraui dicit dñs: q̄ fecisti hāc rē: ⁊ nō pepercisti filio tuo vnigenito ꝓpter me: benedicā tibi. Sequiť. Et qđ: scȝ sacrificiū obtulit tibi: primus ⁊ summ⁹ sacerdos tu⁹ melchisedech: rex salē: ꝓferēs panē ⁊ vinū reddēdo grās tibi deo de victoria abrae veniētis de cede quatuor reguȝ: vt hʒ Gen.iiij. Sacerdos tu⁹: nō solū q̄ tibi ministrās: sȝ q̄ te significans. Glo. Gen.xiiij. Melchisedech q̄ interpretať rex iustitie: ⁊ dr̄ rex pacis xp̄m significat: ꝑ quē recōciliati sum⁹: ⁊ q̄ in fine seculi iuste iudicatur⁹ est. Sanctū sacrificiū: immaculatā hostiā. Illā clausulā vt Inno. refert: addidit ad canonē Leo papa. Et pōt referri ad sacrificiū melchisedech: qđ dr̄ sanctū ⁊ immaculatū: nō in se formaliter: sȝ figuratiue ꝓpter sacrificiū nostrū: qđ in illo expressius fuit ꝑfiguratū: qua propter ⁊ illi nostri sacrificij ꝯditiōes attribuunť. Hoc q̄dē sanctū est ꝓpter plenitudinē grē ⁊ ꝟtutū copiā. (Nō eñ dedit de⁹ spm̄ filio suo ad mēsurā) q̄ in hoc nostro sacrificio ꝯtineť Io.iij. Est ⁊ sacrificiū immaculatuȝ quo ad innocētiā ⁊ ꝑ immunitatē. Christ⁹ eñ nec peccm̄ fecit: nec inuent⁹ dol⁹ in ore ei⁹. Esa.liij. ⁊ .j. Pet.ij. Uel sanctū est qđ nos: ꝑ quanto nobis ex hoc sacrificio grā ⁊ spūaliū ꝟtutū dona largiūtur: q̄ sunt nostra scītas vie: ⁊ pign⁹ future glorie: ⁊ ꝑpetue scītatis. ℭ E Qr aūt in textu illo mētio fit de figuris: q̄b⁹ hoc sacrificiū ꝑfiguratū est aliq̄d latius de figuris ipsis est tractādū: scȝ de figurarū rōne ⁊ ꝯgruētia: numero ⁊ sufficiētia: ordine et excellētia. ℭ Circa primū ponit Alex. pte.iiij.q.xx ix.arti.j. rōnes tres: quib⁹ cōgruebat ꝑfigurari: scȝ rōne difficultatis: significatiōis: dignitatis. Rōne difficultatis q̄ illud sacrm̄ inter oīa sacra: imo inter credibilia difficillimū ē ad credēdū: ergo hoīes debuerūt manuductiōe assuefieri figurarū: ⁊ sic progredi ad eius credulitatē. Propter significationē q̄ xp̄s passus (quo dať vita fidelib⁹) hoc sacro significat ⁊ ꝯtineť. Cōgruebat aūt xp̄m passum pluribus figuris ꝑfigurari: eadē rōne ꝯueniebat illa sacra ꝑfigurari: in quib⁹ xp̄s passus principalr̄ significať. In duob⁹ aūt sacris .s. baptismo et sacro altaris principalr̄ significať xp̄s passus. Nā de baptismo dicit apłs. ℭ Cōsepulti sum⁹ ꝑ baptismū cū xp̄o in morte. De eucharistia vero ait dñs. Hoc facite in meā ꝯmemorationē. Uñ ⁊ ista duo sacra fluxisse dicunť ex latere xp̄i militis lancea aperto q̄ in sanguine ⁊ aqua q̄ de eodē latere fluxerunt sacramētum eucharistie ⁊ baptismi (baptismi quidē in aqua eucharistie in sanguine) significabatur. Eadē igiť rōne qua baptismus: etiam eucharistie sacrm̄ debuit ꝑfigurari. Propter dignitatē. Prefiguratio eñ rei attestať eius dignitatē. Inter oīa aūt sacra noue legis: sacrȝ eucharistie dignissimū est ⁊ excellētissimū: q̄ nō tm̄ grām accidētalē significat sicut cetera sacra: sȝ grāȝ subalē ꝯtinet vere ⁊ realr̄: xp̄ȝ scȝ dñm fōtē oīȝ grāꝝ. Et q̄ expectabať tātū donū dei excellētissimū ꝯgruebat vt ꝑfiguraret: q̄tenus sic quodāmodo certificarēť expectātes: ⁊ ex hoc magis ꝯsolarenť: ⁊ expectati dignitas mōstrareť. ℭ F De figuraꝝ aūt pluralitate ⁊ numero dr̄ ſm Alex. ⁊ Alber. q̄ q̄uis multa fuerūt sacrificia ⁊ ante legē ⁊ in lege deo oblata a patribus: tñ illud vnū in oībus est significatū. Nā tot grē: ⁊ salutares sunt hui⁹ sacri effectus: ⁊ tāta legis imꝑfectio: q̄ ꝑ vnā figurā siue signū nō poterat exꝑsse significari. Uarijs ergo figuris significať. Et quātum ad materiā q̄ est signū tm̄. Cōtentū qđ est res et signū. Rem ⁊ non signum. s. diuersitatē gratiarum. Effectuum ⁊ operationum multiplicitatem. ℭ Quātum ad materiam que est panis: significať in panibus: angelis ab abraā Gen. xviij. oblatis. Propositionis. Exo.xl. Primitiarum. Leuiti xxiij. Helie subcinericio.iij. Reg.xix. Ordeaceo in hostes volutato. Iudicū.vij. In his quinq̄ panū generibus significantur quinq̄ que sunt in xp̄o per panē significata. s. nature puritas: nature scītas: regalis dignitas: nutrimēti efficacitas: sup inimicos triūphālis humilitas. ℭ Nature puritas significatur in pane angelis abraaȝ oblato: de quo ita scribitur. Apparentibus angelis abrae sedenti in ostio tabernaculi sui: festinauit abraam in tabernaculum ad saram: dixitq̄ ei. Accelera: tria sata simile cōmisce: ⁊ fac panes subcinericios: quos et posuit coram eis vt sequēs text⁹ declarat. In his tribus satis sile cōmixtis: q̄ sunt farinula purissima: signať triplex puritas. Puritas deitatis sine furfure mutabilitatis. Iacob.j. Apud quē non est transmutatio: nec vicissitudinis obumbratio. Puritas aīe sine furfure peccī originalis. Sap. viij.c. Sortitus sum aīaȝ bonā. Puritas corꝑis sine furfure libidinis. Ibidē. Cū essem magis bon⁹: veni ad corp⁹ incoinquinatū. ℭ Nature aūt scītas ꝑ panes ꝓpositiōis significať: de q̄b⁹ dr̄ .j. Reg.xxj. Nō habeo laicos panes ad manū: sȝ tm̄ panē sanctū. Si mūdi sunt pueri maxime a mulierib⁹: mādu cēt: dixit Achimelech sacerdos i nobe ad Dauid. Nō licebat eñ illū panē mādūcare nisi a scīs: ⁊ in loco scō. Sic ꝓpter hui⁹ panis xp̄i scītatē: nō sȝ eū ꝯmedere nisi scōs. Alioquin si indigne sumiť: nō ad vitā sȝ ad iudiciū sumiť sempiternū. j. Cor. xi. ℭ Regalis aūt nobilitatis dignitas significať ꝑ panes ꝑmitiaꝝ. Primitie eñ nobiliores fuerūt in fructib⁹ Hier.ij. Scīus israel dño ꝑmitie frugū ei⁹: ⁊ iterū. Honora dñȝ de tua suba: ⁊ de ꝑmitijs oīȝ frugū tuaꝝ da paupib⁹. De optimis nr̄is dñȝ honorare iubemur. ℭ Nutrimēti efficacia ⁊ viatici ꝟt⁹ significať i pane Helie: q̄ i pāis sibi ab angelo ꝑlati fortitudie: ābulauit.xl. dieb⁹ ⁊ .xl. noctib⁹ vsq̄ ad mōtē dei oreb. Et iō viaticū appellať: q̄ ꝑ totā viā ābulātes nos ꝯfortat: vñ Iosue.v. Per totā viā diserti nō defecit cib⁹ mānatȝ filijs isrl̄. ℭ Triūphālis xp̄i humilitas ꝯ oēs inimicos: ac patiētȝ mortalitas figurať ꝑ panē subcinericiū: ordeaceū in sōnis visuȝ volui in castris madiā: ipsaq̄ subuerteť ⁊ terre fūdit⁹ coeq̄re. Iudi.vij. Humilis ei xp̄i passio oīa inimicoꝝ castra subuertit. Phil.ij. Exinaniuit semetipm formā serui accipiēs in siltudinē hoīm fact⁹: ⁊ habitu inuēt⁹ vt hō: humiliauit semetipm factus obediēs vsq̄ ad mortē: mortē āt crucis: ꝓp qđ ⁊ de⁹ exaltauit illū ⁊ donauit illi nomē qđ est sup oē nomē: vt i noīe iħu oē genu flectať: celestiū terrestiū ⁊ isernoꝝ: ⁊ oīs ligua ꝯfiteať: q̄ dñs iħs i glīa est dei p̄ris. Quāuis ei humilitas hui⁹ cortex eē videať: ⁊ mortalitatis passio decoctio videať sub cinere tñ ꝟt⁹ ꝯfortatiua latet int⁹ q̄ diabolū vincit: ⁊ inimicoꝝ castra subuertit. ℭ G Cōtētū ꝟo hui⁹ sacri xp̄s passus: q̄ res ē ⁊ signū figurať ꝑ oblationē aīaliū terrestriū sil̄ ⁊ volatiliū. In agno quē obtulit abel. Gen.iiij. Uacca triēni quā obtulit abraā Gen.xv. Per vitulū tenerrimū quē idē obtulit i cibū angelis. Gen.xviij. Per agnū paschalē ⁊ hedū. Exo.xij. ꝑ arietes vitulos ⁊ hircos q̄ i Leuitico locis diuersis ꝑcipiūť offerri. Precipue ꝑ imolationē ꝟuecis seu arietis: quē abraā ꝑtarcha ꝓ vnigēito obtulit. Gen.xxij. ꝑ holocaustū vitule rufe cui⁹ cinerib⁹ ⁊ sā

Marginal notes (left): j.Cor.xiiij. — Esa.xlij. — ✳ Iusti Abel a q̄ ſm Greg. in homel. xx. incepit ecclesia: ⁊ ab illo tēpore vsq̄ ad cōsummationē seculi duratura: sp habuit et habebit aliquos iustos. — Innocen. — Rom.vj — Luce.xxij

Marginal notes (right): Sap.viij — j.Reg.xxj — Prouerb. iij. — ad Phil.ij — Leui.xvj

guine oia expiabant:ꝛ cuius sanguis ꝑ pōtificem
semel in anno in sanctasctōꝝ inferebat. Etiā i aui
bus turture:colūba ꝛ passere. Leuiti.j.ꝛ.xiiij. In
agno qdē ꝑpter patiētie māsuetudinē. Et ego tā
ꝙ agn⁹ mansuet⁹ q portat ad victimā. Hiere.xj.et
Esa.liij. Sicut ouis ad occisionē ducet:ꝛ, q̄si agn⁹
corā tōdēte se obmutescet:ꝛ nō aperiet os suū. In
hedo ꝑpter passiōis causam:q̄ est duplex pctm.s.
Gen. xxvij.
originale ꝛ actuale. Pergens affer mihi duos he-
dos optimos:q̄b⁹ libēter vescit pr tu⁹:quos cū co
ctos intulerit:bñdicat tibi pater tuus. Hirc⁹ ꝛ ca-
pra duas sequelas signāt pctōꝝ: quas etiam xp̄s
abstulit sua passiōe. Hirc⁹ em̄ pcti fetorē in vilita
te ei⁹ ꝑpter ꝯsuetudinē ei⁹ significat. Capra autē
ꝑ libidinē:pruritatē ad pctm̄ repn̄tatq̄ purgauit do
minus i sua passiōe. Leui.iiij.ꝺ principe dr. Offer
Leui. iiij.
et hostiā corā dn̄o hircū de capris immaculatuȝ.
Solus aūt xp̄s silitudinē carnis pcti habēs ꝛ nul
lum pct m:est hirc⁹ immaculat⁹ de capris: hoc est
pctōris ꝛ peccatricis:a prīb⁹ descēdēs. Veruꝫ āt
siue aries dux gregis principatū xp̄i in regno fide
Prouerb. xxx.
liū designat. Vnū de tribus gradiētibus est aries dux
gregis nec est q resistat ei. Hūc offert abraā: quo
repn̄tat qualr īmortalis manet deitas sicut isaac
ꝛ imolata hūanitas ducis nostri gregis: qꝺ signi-
ficat aries imolat⁹. ¶H Cōmemoratio aūt passio-
nis:q̄ q̄tidie fit i oblatiōe hui⁹ sacrificij in altari:ꝑ
iuge sacrificiū qꝺ mane fiebat ꝛ vespere de agnis:
vt dr Nu.xxviij. Agnos ānicules imacl'atos duos
q̄tidie i holocaustū sempiternū:vnū offeretis ma-
Numeri. xxviij.
ne:alterū ad vesperū. Mane qdē ad grām ꝟtutis
qua mane in vita ista egem⁹ ad meritū. Vespere
aūt in periculosa infirmitate:qꝛ tūc egemus sacro
ad viaticū de q̄b⁹ in ps dr. Dirigat oro mea sicut
incēsum supple matutinū inꝯspectu tuo:eleuatio
Eccle. xj.
manuū tuaꝝ sacrificiū vespertinū.s. in recōmēda
tiōe aie. Mane semia semē tuū:ꝛ vespere nō cesset
manus tua:qꝛ nescis qd magis oriat hoc aut illō:
ꝛ sic vtrūqꝫ simul:meli⁹ erit. In vitulis aūt boū re
pn̄tabat hoc sacrificiū ꝑpter saginā: maturitatēꝫ
ꝛ vtilitatē. Signat⁹ est em̄ vitul⁹ oi pinguedine
Luce xv.
deuotiōis. Luce.xv. Occidit pater vitulū sagina-
tū:qꝛ saluū illū recepit. Mature etiā incedit bos ꝛ
caute ꝛ fortiter vngulā figit:ꝛ vtilis est ad arandū
Sic xp̄s caute pedē posuit:nulli malū oib⁹ bonuꝫ
exēplū dedit:hoim corda vomere p̄dicatiōis ara-
uit. Prouerb.xiiij. Vbi apparēt plurime segetes:
ibi manifesta est fortitudo bouis. In auib⁹ aūt ꝑ
turturē designat ꝑ gemitū:ꝛ hoc in oratiōe ꝑ colū
Esa.lx.
bā :qꝛ ad patriā reuolare xp̄s docuit:qꝺ pre auib⁹
ceteris colūba nouit. Qui sunt hi q vt nubes vo-
lant ꝛ quasi colūbe ad fenestras suas? In passere
aūt qꝛ fugere pn̄tiū īsidias docuit. Passer em̄ aliō
p̄sidiū n̄ hꝫ nisi fugā. Vñ i ps passeri se ꝯparat. Fa
ctus sum sicut passer solitari⁹ in tecto. In singula
ri tn̄ sacrificio vitule rufe . Numeri. xix. signat:iō
Ad Heb. xiij.
qꝛ sicut in sanguine vitule rufe vniuersa expiabā
tur:ꝛ cū sanguie ei⁹ erat introit⁹ in sctāsctōꝝ. Ita
ꝛ in sanguie xp̄i vniuersalis fit expiatio pctōꝝ. Et
ꝑ sanguinē ei⁹ apt⁹ est itroit⁹ i regnū celoꝝ. Vñ ad
Heb.xiij. Quoꝝ aialiū infert sanguis ꝓ pctō i sctā
ꝑ pōtificē:horū corpa cremant extra castra:ꝑpter
qꝺ iesus vt sctificaret ꝑ suū sanguinē pplm: extra
portā passus est. Et ibidē.ix. Nō em̄ in manu sctā
introiuit iesus exēplaria veroꝝ:sꝫ in ip̄m celū : vt
appareat nūc vultu dei ꝓ nobis. Sic igit signatur
in aialib⁹ cōtētū in hoc sacro xp̄s passus res simr
ꝛ signū. ¶ISignat tertio ꝑpter diuersitatē grāꝝ
q̄s ꝯtinet hoc sacrm̄ virtualr ꝛ effectiue : q sunt
res hui⁹ sacr̄i:ꝛ nō signū ꝑ oblatiōe i ꝛ sacrificia re
rum inaiataꝝ:vt salis:similaginis:mel̄s: olei:thu
ris:ꝛ adipis. Vel em̄ iꝫ nō sit oblatio legis. Leui.
ij.est tn̄ in ꝟbis sapiētie.ꝛ ostēdit dulcedinē sacri
ficij q i sacrificijs holocaustiꝫ ꝛ pacificꝫ offerebāt:si

cut tāgit Leui.j.ꝛ.ij.ꝛ deinceps. In his igit sacrifi-
cijs p̄signatū ē sacr̄ꝫ sex modis. In sale discretio rō
nabilitatis:qꝛ nihil fecit xp̄s nisi cōgrua rōne. In
oi sacrificio offerēs sal. Ad cui⁹ imitatiōnē āt aplo
Leui. ij.
nos hortat rōnabile obsequiū vestrū. Ro.xij. ¶ In
similagine hui⁹ sacrificij mūdissima puritas. Le-
ui.ij. De simila purissima erit sacrificiū. ¶ In mel
le sctispūs dulcedo. Spūs me⁹ sup mel dulcis ꝛ et
hereditas mea sup mel ꝛ sauū. ¶ In oleo aūt pin
guedo figurat deuotiōis. Oleū effusum nomē ei⁹.
Ecc. xxiiij.
¶ In thure notat ordo orōnis ꝛ ꝟtutis . Que est
Cāti.j.
ista q ascēdit de deserto sicut ꝟgula fumi ex aro-
Cāti.iij.
matibus myrrhe ꝛ thuris. ¶ In adipe ꝛ pinguedi
ne significat hoc sacrificiū:q ad crassitudinis dul-
cedinē in spūsscti intima ꝯsolatiōe. Ois adeps dn̄i
erit iure ꝑpetuo.ꝛ in ps. Sicut adipe ꝛ pinguedi-
Luc.iij.
ne.aia mea ꝛ labijs exul.lau.os meū. Hinc ecclesia
canit. Pinguis est panis xp̄i:ꝛ p̄bebit delitias re-
gibus. Et ita sacrm̄ hoc quātū ad mltitudinē grā
rū suaꝝ ac pinguedinē ꝛ ꝯsolationē spūs in his sa
crificijs ē signatū. ¶R Figurat q̄rto quātū ad effe
ctū suoꝝ ꝛ opationū multitudinē in modis obla-
tionū. Sūt aūt modi illi vniuersi numero quinqꝫ:
ꝛ sext⁹ mod⁹ saluatur i oib⁹ illis. Et sunt holocau
stū pacifica:victima:hostia:immolatio . In oibus
istis saluat oblatio: qꝛ q̄dlibet istoꝝ deo offerebat
¶ Holocaustū em̄ dr qꝺ totū incēdebat igne:sicut
agni iuge sacrificiū:ꝛ sacrificiū vitule rufe. Pacifica
ꝟo q pacꝫ ꝑpitiatiōe(vl iā facte vl' i xp̄o faciēde:tū
ꝓ pctōꝝ recōciliatiōe)offerebat. Et hec nō tota in
cēdebat:sꝫ pars cremabat dn̄o ps:cessit sacerdoti
Hostia vn̄ dicta.
offerēti:ꝛ ps in vsus ei⁹ q obtulit pacificā:ꝛ ꝓ quo
offerebat. ¶ Hostia aūt vt dr Esiti⁹ vel iō dicebat
ꝙ ad hostiū tabernaculi ducebat:manib⁹ offeren
tiū impositis capiti ei⁹:vt sic significaret ꝙ ꝑ ipsa
Victia vn̄ dicatur.
ad sctā pateret accessus. Vel iō:qꝛ ꝓ vincēdis:vel
iā victis hostib⁹ offerebat. ¶ Victima aūt vt ideꝫ
Esitius dr:dicebat:vel qꝛ victa offerebat : vel q̄a
Immolatio.
offerebat i victoria qꝛ hō vicisse gaudebat. Immo
latio dicebat:q cū offerebat molā quādā habebat
i capite i signū ꝙ h̄ aial ad dei sacrificia ꝑtinebat.
Mola.
Mola dr puls ex farīa aq̄ ꝛ sale:q̄ oli victime inter
cornua ꝑfundebātur:hinc dr ꝟbū immolare.i.vi-
ctimā molā ꝑfundere:vt di. Januens. ¶ In oibus
a ūt his saluatur oblatio:qꝛ q̄dlibet illoꝝ corā deo
offerebatur:anteqꝫ in toto vel in pte incēderetur.
¶ Hec oia i nostro implētur sacrificio spiritualr.
Nostrū q̄ppe sacrificiū totū in igne charitatis et
spūssancti oblatū est:ꝛ offertur quotidie:qꝺ signa
Gen.xxij.
tū est Ge.viij. vbi postq̄ noe ꝺ archa egressus est
saluatus est ex aq̄:qꝺ salutē ꝑ baptisma ꝯsecutā si
gnificauit:sm̄ illō.j.Pe.iij. In dieb⁹ noe cū fabri-
caretur arca:pauci.i.octo aie salue facte sunt per
aquā. Qꝺ ꝛ vos silis forme saluos facit baptisma.
Postq̄ igit sic noe egressus arcā saluat⁹ edificauit
Adeph.ij.
altare:ꝛ tollēs de cūctis aialib⁹ ꝛ volucrib⁹ mun-
dis:obtulit holocaustū sup altare: ꝛ odoratus est
dn̄s odorē suauitatis:qꝛ siue sint aialia dei:q labo
rāt in necessitatib⁹ hui⁹ vite:siue sint volucres ce
li:ꝯtēplatiōe celestia petētes in holocaustū ꝑ ignē
charitatis ꝛ spūsscti:incēsi in altari:hoc est in sacri
ficio altaris deo oblati:in odorē suauitatꝫ accepta
tur. Immūdi ꝟo nihil cū altari nostro hn̄t cōe: q̄a
sacrificio nr̄o n̄ sūt vniti. Tolle filiū tuū:vnigenitū
quē diligꝫ isaac ꝛ vade i terrā visiōis:atqꝫ ibi offeres
eū i holocaustū sr vnū mōtiū quē mōstrauero tibi.
Nos aūt ille eleuatiōnē spūs repn̄tat quā in no
bis opatur ꝟt⁹ sacr̄i. ¶ L Hec hostia ēt inter oēs
est singlr pacifica:q pacē fecit inter nos ꝛ deū. Ip̄e
est pax nostra: q fecit vtraqꝫ vnū ꝛ mediū parietē
Joā.xvj.
soluēs inimicitias i carne sua.ꝛ Jo.xvj.att. In mū
do p̄ssurā habebitis:in me āt pacē. Hec hostia pa
cifica diuiditur:qꝛ ps deo ad laudē offertur: para
aūt ꝓ ecclia laborāte:ps ꝓ purgādis in purgato

rio pricipat: de quo.i.dicet. ¶ Hec etiã oblatio ve
rissime hostia est: qr ₇ hostes poteñter deuicit: ₇ per
seipm q̃ ostiũ est: in celũ introduxit. Hic Esa. lxiij.
Esa. lxiij.
Jo.xvj.
Propugnator sum ad saluãdũ. Et Jo.xvj. Ego vi
ci mũdũ. Xp̃s enĩ exiuit vincẽs vt vinceret. Apoca.
vj. De scdo dr Ro.v. Per ipm accessum habem⁹ ad
Ad Ro.v.
deũ ₇ gloriamur in spe filiorũ dei. ¶ Hec ẽt oblatio
spãliter dr victima: qr xp̃s vict⁹ obediẽtia p̃ris vo
luntarie se obtulit. Fact⁹ est obediẽs vsq₃ ad mortẽ:
ad phi.ij.
Mat.xxvj
Actu.xx.
Esa.xlv.
mortẽ aũt crucis. His vinculis ligat⁹ fuit qñ ait. Nõ si
cut ego volo: sz sicut tu vis fiat. His q₃ paul⁹ liga
tus fuerat qñ dixerat. Alligat⁹ spũ vado in hierl'z
q̃ in ea ventura sunt mihi ignorãs. His vinculis vi
cunt oẽs q̃ seipsos victimãt p xp̃o. Vincti manicis
pgẽt: ₇ te adorabũt teq₃ dep̃cabunt. Jõ etiã victi
ma dicebat: qr invictoriã offerebat. Per hãc enĩ in
xp̃o oẽs vincim⁹ ₇ mortẽ: ₇ eũ q̃ hz mortis impiũ.
ad heb.ij.
Heb.ij. Ut p mortẽ destrueret eũ q̃ habebat mortis
impiũ: ₇ liberaret eos q̃ timore mortis p totã vitaz
obnoxij erãt seruituti. Ubi est mors victoria tua:
i.Cor.xv
vbi est mors stimul⁹ tu⁹: Sequit. Deo aũt grãs q̃
dedit nobis victoriã p dñm nr̃m iesũ xp̃z. Hec de
niq₃ hostia singulariter imolatio vocabat: qr olim
offerẽdo mola iponebat: vt deo sciret esse oblata.
Ita xp̃s in oblatione scrãz signat⁹ est a deo p̃re et
manib⁹ offerẽtiũ. A deo q̃dẽ sicut dr Jo.vj. Hũc ei
Joã.vj.
p̃r signauit de⁹. A manib⁹ offerẽtiũ purpura: ve
ste alba: arũdine p sceptro ₇ corona spinea signa
tus est. Egredimini filie hierl'm: ₇ videte regẽ sa
Cañ.iij.
lomonẽ in diademate q̃ coronauit illũ mater sua.
Ab hac mola: imolatiõis nomẽ ꝯgrue accepit nr̃a
oblatio p̃s. Immola deo sacrificiũ laudis: ₇ redde
altissimo vota tua. Circũ. ₇ imola. in tabernaculo
eius hostiam vociferationis. Itez tibi sacrificabo
hostiam laudis. In oibus his salutatur salutaris
Esa.liij.
Joã.xvij.
oblatio: q̃ p̃e sũm⁹ põtifex obtulit se i oib⁹ his. Et
ad oia hec q̃ dicta sũt Esa. liij. Oblat⁹ ẽ qr voluit:
cui⁹ oblatio nr̃a scrificatio fuit. vñ Jo.xvij. Ego p
eis scrifico meip̃z: hoc est. Ego p eis scrifico meip̃z
vt ipsi i me sint scti ₇ oblati. Oblati enĩ sum⁹ semel
Octo pre
figuratio
nes hui⁹
sacrificij.
in xp̃o moriẽte i cruce: offerimur i eo q̃tidie in hac
altaris hostia: ad celi hostiũ nobis p hostiã hanc
aptũ. Hec oia Alb. li.ij. de mis. officio. ¶ Doctor
vero irrefragabilis Alex. de ales. q.xxxix. p̃te.iiij.
mẽ.ij. octo ponit p̃figuratiões hui⁹ sacrificij. Pria
fuit in oblatiõe panis ₇ vini melchisedech. Gen.x.
iiij. Scda i agno paschali Exo.xij. Tertia in mãna
Exo.xvj. Quarta i aq̃ q̃ fluxit de petra. Nũe.xx. ₇ i.
ad Cor.x. Quita i diuersis legis sacrificijs Leui.
ij. ₇ seq̃ntib⁹. Sexta in hedo quẽ coctũ obtulit ma
nue. Judi.xiij. Tulit hedũ de capris ₇ libamẽta: ₇
posuit sup petrã ₇c. Septima in fauo mellis quez
ionathas sũmitate v̾ge ꝯuertit ad os. i. Reg.xiiij.
Augusti
Octaua in fluxu aq̃ ₇ sanguis de latere xp̃i Jo.xix.
Dicit enĩ Aug q̃ flux⁹ ille figura fuit baptismi et
eucharistie. Pria figura fuit figura hui⁹ sacri quã
tũ ad exteriorẽ formã ₇ effectũ primũ .s. refectionẽ
spũalẽ. In illa oblatiõe panis ₇ vini rep̃ntata fuit
sola exterior sacri: ₇ refectio spũalis. Vñ sicut hic
est in re: ita ibi fuit i figura. ¶ In scda scz agno pa
scali fuit figura sacri rei: hoc ẽ xp̃i. Nã sicut agn⁹
paschalis datus fuit, i signũ liberatiõis a s̾uitute
egyptij: ita agn⁹ est i liberationẽ a s̾uitute diaboli.
Innocen
tia xp̃i p
agnum si
gnata fuit
Nõ enĩ dari dz hoc sacrz nisi existẽtib⁹ i grã. Fuit
ẽt inocẽtia xp̃i signata p agnũ cui ₇ mãducatio s
calciati ad iter p̃cinctis baculos i manib⁹ h̾itibus
cũ lactucis agrestib⁹ ₇ azymis pãib⁹: dispositionẽ
eorũ q̃ mãducãt q̃rentib⁹ ad salutẽ sumũt significat vt
s. sumẽtes sũt sine peti fermẽto. Penitẽtia p pacti
amaricati petis: fide diuinitatis ₇ hũanitatis ibuti
in ingrẽdis mysterijs simplices nõ curiosi mẽte ₇
corpe casti: p̃cedẽtiũ patrũ imitatores: aiaꝝ suaꝝ
Sap. xvj.
custodes: ad patriã cũ desiderio festinãtes: q̃ ola
late p̃dicatur bea. Greg. i homel. pascali. ¶ In ter
tia scz mãna signat effect⁹ suauitatis. Sap.xvj. Pa
nẽ de celo p̃stitisti eis: oẽ declectamẽtũ in se habẽ
tẽ: ₇ ois saporis suauitatẽ. Suauitas nãq₃ in mã
Suaui
tas in mã
na q̃d si
gnificat.
na significat plenitudinẽ gratie in xp̃o: de cui⁹ ple
nitudine accipiẽs ais delectat. ¶ In q̃rta scz aqua
q̃ fluxit de petra significat effect⁹ hui⁹ sacri: q̃ est
extinctio estus peti: eiusq₃ ablutio facta p sanguinẽ
xp̃i: vñ Amb. lib. de sacra. Illis aq̃ de petra fluxit ti
Ambro.
bi sanguis fluxit de xp̃o. ¶ In quinta .s. sacrificijs
significat oblatio xp̃i in hoc sacro rep̃sentata. Ob
latus enĩ fuit in passiõe tãq₃ holocaustũ: tãq₃ ho
stia pacificaꝝ ₇ q̃si victima p petõ. Inquãtũ enĩ ino
cẽs fuit: nulli⁹ debitor immolatio illius holocau
stũ fuit: qđ nõ obtẽto aliq̃: sz totũ in obsequiũ dei
offerebat. Tot⁹ inquã p nobis: nihil p se. Inquã
tũ aũt fiebat i recõciliationẽ cũ deo ₇ angelis: fuit
i. Cor. x.
hostia pacificoꝝ: pacificãs oia: ₇ q̃ in celis ₇ q̃ i ter
ris: ad Col.i. Inquãtũ fuit redẽptio nr̃a fuit victi
ma p petõ. In oblatione manne supra petram si
gnatur q̃ oblatio nr̃a fieri debet in fide xp̃i q̃ est
petra: vñ q̃ apls. i. Cor.x. Petra aũt erat xp̃s. ¶ In
septima scz fauo mellis: quẽ ad os suũ v̾ga intin
cta ionathas applicauit: q̃litas significat offerẽtis
sacerdotis q̃ dz habere vite scitatẽ: qđ p ionathã
significatur: q̃ grã interp̃etat: ₇ ordinis dignitatẽ
qđ p v̾gã importat: ₇ xp̃i cui⁹ p̃sonã gerit: fidei et
vite imitationẽ: qđ p intinctionẽ v̾ge in fauũ mel
lis ₇ applicationez ad os importat. Xp̃e enĩ fau⁹
mellis est p̃pter duplicẽ naturã: diuinã in hũana
qđ est mel i cera. ¶ In octaua scz effluxu sanguis
de xp̃i latere ostẽdit: vñ hoc sacrm hz efficacie sue
ortũ: scz ex passiõe xp̃i q̃ in lateris aptiõe est ꝯsum
mata: hec Alex. in sũa. ¶ Magister vero magister sũia
rũ dist. viij. quarti libri ponit tm̃ q̃tuor figuras scz
mãna effluxũ sanguinis de latere xp̃i: oblationez
melchisedech: ₇ agnũ paschalẽ: põt breuiter dici q̃
magr nõ voluit ponere oẽs figuras: sz magis exp̃s
sas. Pñt enĩ de q̃tuor figure distingui penes qua
ad heb.ix
Sap. xvj
tuor principales effect⁹ hui⁹ sacri. s. Uiuificare: et
quãtũ ad illũ figurat p sanguinem q̃ est vita hois
causalr: q̃a aia ois carnis i sanguie est. Leui.xvij.
Et sanguis xp̃i emũdauit ꝯsciẽtias nr̃as ab opib⁹
mortuis. ad Heb.ix. Alius est viuificata nutrie: et
quãtũ ad hoc significat p mãna. Sap.xvj. Angelo
rũ esca nutriuisti p̃plm tuũ. Terti⁹ effect⁹ est vires
restaurare: ₇ quãtũ ad hoc significat p panẽ ₇ vi
nũ oblatũ a melchisedech abrae reuertẽti de p̃lio
in quo p̃dita restaurauit. Quart⁹ effect⁹ est p̃te
gere a p̃tãte aduersarioꝝ: ₇ quãtũ ad hoc signifi
cat p agnũ pascalẽ: cui⁹ sanguie custoditi sunt fi
lij isrl' ab angelo exterminatore. Vl põt dici q̃ ille
q̃tuor figure posite sunt s̾m q̃tuor q̃ i sacro cõcur
rũt: scz signũ tm̃ res ₇ signũ: res tm̃: ₇ cã: q̃ sũt spẽs
panis ₇ vini: xp̃s: grã sanguis effusio. Primũ p ob
lationẽ melchisedech: s̾m p agnũ pascalẽ: tertiũ p
mãna: q̃rtũ p effluxũ sanguis de latere rep̃sentat.
Alie ab aliis assignant cãe: sz ille sufficiãt ₇ tm̃ de
nũero ₇ sufficiẽtia figuraꝝ. ¶ De tertio scz figura
rũ ordine, ₇ excellẽtia. Dicit aũt figura excellẽtior
q̃ exp̃sius significat: ₇ quãtũ ad hoc dr q̃ figure le
gis sicut excedẽtia ₇ excessa. Nã s̾m diuersa i hoc
sacro ꝯsiderata: nec hec figura excellit: nec illa. Nã
quãtũ ad sacrz tm̃ rep̃ntãdũ: excellit figura melchi
sedech: quãtũ ad sacramẽtũ ₇ rẽ agn⁹ paschalis:
quãtũ ad rẽ tm̃: mãna deserti: quãtũ ad cãz: efflu
xus sanguis xp̃i. Et hec satis patẽt ex p̃missis. ¶ O
Dubium
primum.
Dubiuz
secunduz
Rñsio ad
primũ du
bium.
Sz sunt duo dubia. Primũ cur pl⁹ sacrificia horũ
triũ p̃z abel melchisedech: abrae: q̃ ceteroꝝ ꝯme
morant. Scdz cur poti⁹ hec sacrificia de lege na
ture q̃ de lege moysaica i canone assumunt. ¶ Ad
p̃mũ dr: q̃ iõ hoꝝ patrũ sacrificia ꝯmemorant: qr
sicut illoꝝ sacrificia typi fuerez figure sacrificij nr̃i
ita ₇ p̃res ipsi fuere figura xp̃i. Abel enĩ innocẽs ₇
iust⁹ a f̃re suo inuidiose iterfect⁹ est: p qđ sigt xp̃s

q a fratrib⁹ suis iudeis inuidia obcecatis maliciose in mortē tradit⁹ ē: ꝓpt qđ dr Jo. apoc. xiij. ꝙ agn⁹ q̄ ē ab origie mūdi occisus ē i suis. s. i abel: i cui⁹ occisiōe pfiguratus est: vt dr gl. Abraā q₃ figura fuit xp̄i i magna sua obediētia: q̄ parat⁹ fuit offerre ꝓpriam suā substā i filio suo vnigēito. Et xp̄s obediēs fuit pr̄i offerēdo seip̄₃ in mortē ad volūtatē ⁊ bn̄placitum pr̄is. Fuit ēt i hoc abraā figura xp̄i: ꝙ patriarcha fuit ⁊ p̄nceps patrū: nō tm̄ israelitice plebis: s₃ et ppl'i xp̄iani: illi⁹ ꝑ carnē: isti⁹ ꝑ fidē: ƒ₃ illđ Gen. xvij. Nō vltra vocabit nomē tuū abram: s₃ appellaberis abraā: qr pr̄e₃ mltaꝝ gētiū ↄstitui. Sic xp̄s pr̄ ē oi₃ q̄ fecit vtraq₃ vnū: q̄ lapis ē angulari₃: duos in se parietes: iudeos ⁊ gētiles ↄiūgēs in fidei vnitatē. In q̄ ⁊ oēs mō spūalr renascimur: ⁊ filij dei efficimur ꝑ grām adoptionis: q̄ ⁊ iuxta ꝓmissionem abrae sciā₃ ḋ suo fuit semie ort⁹. Melchisedech q₃ figura xp̄i fuit qr fuit rex salē. i. rex iusticie ⁊ pacis. Fuit sine pr̄e ⁊ sine mr̄e: ⁊ sine genealogia. Sacerdos dei altissimi: bn̄dixit abrae: ⁊ obtulit decimas ꝑ q̄ xp̄₃ apte figurabat: de q̄ ꝓpheta. Orietˀ i dieb⁹ eius iusticia ⁊ abūdātia pacis donec auferat luna i. ecclie mortalitas: ⁊ Esa. ix. Ip̄e p̄nceps pacis: pr̄ futuri seculi. Hic p̄nceps pacis fuit sine pr̄e ex tpe sine mr̄e in eternitate: sine gn̄alogia in diuinitate. Bn̄dixit oib⁹ fidelib⁹: ⁊ occurrit pulsans ad ostiū: pueniēs singulos in bn̄dictiōib⁹ dulcedis. Occurrit q̄dē pctōrib⁹ i mīa miseratiōe ꝑ imissionē sctārū cogitationū: vt a pctis se ↄuertāt. Occurrit ⁊ iā cōuersis in mīta dulcedie: ꝑ multiplicationē grāꝝ donoꝝ ⁊ ꝟtutū. Obtulit ⁊ decimas ꝑ restauratiōnē ruine angelice. Cecidit q̄dē draco magn⁹ lucifer: ⁊ traxit secū tertiā ptē stellaꝝ: iuxta visionē btī Jo. in apoca. c. xij. Xp̄s āt ꝑ nature hūane assūptionem obtulit se deo pr̄i: q̄ illa ps angeloꝝ q̄ cecidit est integrata: ne vacuitas eēt in illa hierar₃ supna. Et sicut pr̄es xp̄i: ita eoꝝ oblatiōes figure fuerūt nr̄i sacrificij. vt p₃ ex supradictis. ¶ P Ad ƒ₃ dubiū rn̄det ƒ₃ Alb. ꝙ iō sacrificia legis nature sunt adducta: qr illa in fide semꝑ fuerūt accepta. Hostie aūt legis ve. min⁹ accepte fuerūt: ⁊ ad tp̄s tolerabant: vt eas carnalis ppl's magis deo offerret: q̄ idolis imolaret: eo ꝙ ppl's ille ꝓn⁹ fuit ad idolo tatriā. Vn̄ Leui. xvij. postq̄ mādauit de bob⁹ ⁊ eorū adipib⁹ imolari dn̄o q̄si cām assignās addidit. Et neq̄q̄ imolabūt vltra hostias suas demonib⁹ cū qb⁹ fornicati sūt. Vn̄ de sacrificijs ⁊ hostis illi⁹ legis scribit ꝑ hiere. vi. c. Holocaustomata vr̄a nō sunt accepta: victime vr̄e nō placuerūt mihi. Et ꝑ Oseā. c. vi. Miam volo: nō sacrificiū. Et itez in ps. Nō accipiā de domo tua vitulos: neq₃ de gregib⁹ tuis hircos. Nūq̄d mādncabo carnes tauroꝝ aut sanguinē hircoꝝ potabo ⁊c. Et simia multa q̄ ostdūt sacrificioꝝ illoꝝ inacceptabilitatē: quātū ad pctōꝝ remissionē ⁊ grē collationē. Nā q̄ad p̄mū dr apls Impossibile ē sāguie tauroꝝ ⁊ hircoꝝ auferri pctā ad Heb. x. Quoad ƒ₃ ait Ro. iij. Ex opib⁹ legis nō iustificabit ois caro. Et ad Gal. ij. Si ꝑ legē iusticia: ḡ xp̄s gratis mortu⁹ est. S₃ de hoc latı⁹ s. lec. xxi. ¶ Pōt ēt dici ꝙ nō tm̄ ↄmemorāt sacrificia horū patrū tāq̄ figure nr̄i sacrificij: quātū ↄmemorātur ꝓp patrū illoꝝ acceptabilitatē. In q̄ꝝ pmo ↄmēdat ↄsiderāo iusticia: i scđo fides in tertio obediētia. Vn̄ orat sacerdos vt accepta sint sacrificia: sicut patrū illoꝝ fuere. Sequit.

Marginalia: Gen. xvij. — Melchisedech sine genealogia fuit. — Ps. lxxi. — Esa. ix. — Rn̄sio ad ƒ₃ dubiū. — Leui. xvij. — Hiere. vi. — Osee. vi. — Ps. — ad Gal. ij.

Supplices te rogamus

Supplices te rogamus oīpotēs de⁹. Iube hec ꝑferri ꝑ man⁹ scti tui: i sublime altare tuū: i ↄspectu diuie maiestati₃ tue: vt q̄q̄t ex hac altari₃ ꝑticipatiōe sacrosctm̄ filij tui corp⁹ ⁊ sanguinē sumpserim⁹: oī bn̄dictiōe celesti ⁊ grā repleamur. Per eūdē dn̄m nr̄m. Amē.

¶ Hec est tertia ps ptis ante principalis canonis: i q̄ post petitā oblatoꝝ acceptionē: petit sacerdos diuie grē ⁊ bn̄dictiōis ꝑticipationē. Et h₃ tres pticulas. In pria ponit petitiōis istātia. In scđa petitiōis forā: ibi. Iube hec. In tertia tāgit petitiōis finis ⁊ frūa: ibi. Quotqt. ¶ Quoad p̄mū dr. Supplices. i. hūiles te rogam⁹. Allegam⁹ aūt hūilitatē nostrā in petēdo bn̄dictiois grām: instructi doctrina iacobi apli dicētis. De⁹ supbis resistit: hūilib⁹ dat grā₃. Eiusdē. iiij. Hic rogam⁹ nō ex nr̄a iusticia qm̄ illa añ faciē tuā ē tanq̄ pān⁹ mēstruate. Esa. lxiiij. s₃ innitētes hūilitati: ꝑ quā nihil ḋ nobis p̄sumimus: s₃ solū de tua mīa rogam⁹ ⁊ petim⁹ sciētes ꝙ oratio hūiliū celos penetrat: ⁊ non discedit donec altissim⁹ eā inspiciat. Eccle. xxxv. Rogam⁹ igit te oīps de⁹: qr nemo potēs ē p̄stare q̄ petim⁹. Quis ei impabit angelis vt vota nr̄a ꝑferāt añ ↄspectū tue celsitudis nisi tu de⁹ oīps: q̄ rex es ⁊ dn̄s angeloꝝ? Quis ꝑfundere pōt celesti bn̄dictiōe: ⁊ ibre supne grē corp⁹ ⁊ sanguinē xp̄i filij tui ꝑticipātes: nisi tu de⁹ oīps q̄ pr̄ es miaꝝ ⁊ toti⁹ ↄsolatiōis: q̄ p̄uenis in bn̄dictiōib⁹ ḋ mēsa quā ꝑasti mādncātes? Iube hec ꝑferri. Tāte sūt ꝓfūditati₃ hec ꝟba: dr Inn. vt intellect⁹ hūan⁹ vix ea sufficiat penetrare. Nā et bea. Greg. tāti sacri dign⁹ iterpres i. iiij. li. dialo. c. l. tāq̄ ḋ re ineffabili ineffabilr loquēs. Quis indt fideliū dubiū hr̄e possit: in ip̄a imolatiōis hora: ad sacerdotis vocē celos aperiri: in illo iesu xp̄i mysterio angeloꝝ choros adesse: sūmis ima sociari: terrena celestib⁹ cōiūgi? Vnū q₃ ex visibilib⁹ ⁊ inuisibilib⁹ fieri? Idē. Vno eodēq₃ tpe ⁊ momēto ⁊ i celū rapit misterio angeloꝝ sociād⁹ corp⁹ xp̄i: ⁊ añ oculos sacerdoti₃ in altari videt: ⁊ ꝓponunt hec ꝟba de ↄse. di. ij. q̄d sit sanguis. Quoꝝ expositionē reqre supra lec. xlvij. ¶ R Subdit Inn. Saluo tn̄ occulto celesti₃ oraculi sacro: possunt hec ꝟba: s₃ simplici⁹: tn̄ securi⁹ intelligi sic: tripliciter q̄dē: ƒ₃ qđ ꝓnomē hec: pōt demōstrare: vł fideliū vota: vł corꝑis ⁊ sāguis sacra: vł ꝑ ea mystice significata. Pmo mō sic. Iube hec. s. vota fideliū: supplicatiōes ⁊ p̄ces. Perferri. i. rep̄ntari. Per man⁹ scti angeli tui. i. ꝑ ministeriū angeloꝝ: q̄ (vt apls ait ad Heb. j.) sunt oēs administratorij ip̄ūs. Hi q̄dē nūciāt deo nr̄as orōnes q̄s fundim⁹: iuxta illđ qđ ait angel⁹ ad Thobiam eiusdē. c. xij. Qñ orabas cū lachrimis ⁊c. ego obtuli orōnē tuā dn̄o. Et ƒ₃ Alber. Nō dr hic: ꝑ scti angeli tui ꝑ vno angelo tm̄: vł ꝑ vno angeloꝝ choro s₃ ꝑ oib⁹. Oēs ei celestes essētie (vt dr bea. Diony.) angeli vocāt: q̄ꝝ innumera ē mltitudo: ƒ₃ illđ Dan. vij. Milia miliū ministrabāt ei: ⁊ decies cētena milia assistebāt ei. Hoc aūt maxime intelligēdū est fieri: dr i sacro altaris: allegās illđ Greg. stati supra positū. Assistūt aūt angeli nō ad hoc sacr₃ ↄficerādū: qr ad hoc nō acceperūt ptāte: s₃ in hacīb hoibus excedunt: vt supra habitū est lec. iiij. Adsunt aūt vt honorē ⁊ reuerētiā exhibeāt regi suo xp̄o: in cuius vltū respicere (vt Pe. ait) sꝑ desiderant. Vt q₃ vota ⁊ p̄ces ⁊ ↄsideria sacerdoti₃ ⁊ toti⁹ ppl'i deo rep̄ntēt ƒ₃ illđ Apoc. viij. Ascēdit fum⁹ aromatū i ↄspectu dn̄i ḋ manu angeli. Nō āt hoc petit: ƒ₃ bea. Aug. vt de⁹ ꝑ āgelos noscat pr̄is q̄d petim⁹ aut desideramus: q̄ oia nouit anteq̄ fiāt. Dan. xiij. vñ xp̄s ait. Scit pr̄ vester q̄d op⁹ sit vobis āteq̄ petati₃. Mat. vi. S₃ qr necesse h₃ rōnalis creatura tpalēs cās in deū ⁊ eternitatē referre: siue petēdo q̄d erga se fiat siue ↄsulēdo q̄d faciat: aut q̄d deo iubēte iplēdū eē cognoscat: hoc nobis euidēter vł latēter angel⁹ reportet. Sic ei de⁹ iuxta ordinē sue sapiētie statuit vt infima ꝑ media reducāt ad supma: vt vult Dionys. in li. ḋ ange. hierar. Sic q₃ docet hoies ꝑ angelos inferiores ꝑ supiores: vt ois illuminatio a pr̄e luminū ordinate ꝓcedat. ¶ Vel aliter exponit hec ptícula. Iube hec ꝑferri. Hec. i. corp⁹ ⁊ sanguinē filij tui. In sublime altare. i. in celū non s̄m realē₃ loci translationē: qr iā ibi residet in forma gloriosa: s₃

Marginalia: Esa. lxiiij. — Innocen. — Grego. — Angeli offerūt deo orationes nostras. — Albert⁹. — Diony. — Dan. vij. — i. Pe. j. — Apoc. viij. — Augusti.

ſm acceptationē gratā in ꝺſpctū tibi hec corp⁹ ⁊ ſanguinē offerim⁹: petētes vt ex eoꝝ participatiōe celeſti grā repleamur. ¶ S Uel tertio. Jube hec pferri. Hec.i. ſignatū p ſacra corporis ⁊ ſanguis: qḋ eſt eccleſia militās. Eccleſiā militātē eiuſq; membra. Jube tu pr̄ celeſtis pferri in ſublīe altare tuū. i. eccleſiā triūphātē q̄ altare ḋr. iuxta hoc Leui. vj.

Leuit. vj.

Ignis in altari meo ſemp ardebit. i. feruor charitatis in eccleſia triūphāte: ⁊ ḋr altare: q: ibi ſacrificat ſacrificiū laudis. Ps. Beati q̄ habitāt in domo tua dñe: i ſecula ſeculoꝝ laudabūt te. In ꝯſpectu diuine maieſtatꝫ tue. i. ſūme ⁊ altiſſime diuinitatis tue: q̄ in celo ⁊ eccleſia triūphāte ſingulari ſuigore rutilat. Per man⁹ ſancti angeli tui. i. p miniſteriū ⁊ ſeruitiū angeloꝝ: vt. ḋ. Uel p man⁹ ſcti angeli tui. i. xp̄i filij tui q̄ eſt angel⁹ magni ꝯſilij ſꝫ illud Eſa. ix. Uocabit nomē ei⁹ magni ꝯſilij angel⁹.

Pſal.

Eſa. ix.

Ut quotiēs: de ſeruitute cleri vel voto ppli. Ex hac altaris participatiōe: hoc eſt ex ſacrificij altarꝫ cōmuniōe. Sūpſerim⁹: ⁊ hoc ſacr̄alr̄ vt celebrās: vel ſpūalr̄ tm̄ vt ppls circūſtās. Sacroſanctū filij tui corp⁹: qḋ opatiōe ſpūſancti de puriſſimis ſanguinib⁹ virginis formatū: inſeparabilr̄ modo ineffabili: excellētiſſime diuinitati vnitū eſt: ppter qḋ reetiſſime ſacroſanctū ḋr: q̄ſi bis ſctm̄: ex pleniſſime grē ⁊ ꝟbi pſonali vniōe. Et ſanguinē: naturalē p nobis fuſū eiuſdē filij tui. Omni celeſti bñdictiōe: oim ſpūaliū: chariſmatū grāṝ: donoꝝ ⁊ virtutuꝫ. Repleamur: q: ſine hoꝝ largitiōe omne op⁹ nr̄m eſt inualidū. Repleamur ſm mētē a te pr̄e luminū a quo eſt oē datū optimū: ⁊ oē donū pfectū. Concludit. Per eūde xp̄m dñm nr̄m: quē ꝯſtituiſti mediatorē inter te ⁊ nos petōres miſeros: atq; aduocatū: vt cām nr̄aꝫ corā te p̄iſſimo iudice ⁊ iuſtiſſimo ageret: ⁊ p nobis efficaciter interpellaret: q̄ſi diceremꝰ. Nō p merita nr̄a placeꝛ tibi poterit noſtra orō. Placeat igiꝛ tibi ſaltē p dñm nr̄m Jeſum xp̄m filiū tuū in quo tibi bñ cōplacuiſſe teſtat⁹ es. Per hūc ad te accedim⁹ q̄ten⁹ ad te ipſe p ſemetipſum accedat: cui ⁊ pr̄⁹ ꝯceſſiſti vt introiret p ſanguinē ppriū in ſctā tua eterna nr̄a redēptiōe inuēta. ad Heb. ix. ¶ T Sacerdos aūt hāc dicēs orōnem: humilr̄ ſe inclinat: oſculaꝛ altare: man⁹ complicat: ⁊ tres cruces format.

Inclinatio qd ſignt.

Inclinatio illa ſꝫ Inno. ⁊ Alex. ſignificat xp̄i humiliationē ⁊ inclinationē: q̄ iminēte paſſiōe poſitis genib⁹ pcidit in faciē orās. Pr̄ mi ſi poſſibile eſt trāſeat a me calix iſte. Uel ſm alios ſignificat illā in cruce iclinationē q̄ xp̄s inclinato i cruce capite tradidit ſpm̄. Uel tertio ſacerdos hūilr̄ ſe inclinat: vt p ſigna ſenſibilia ſignificet internā hūilitatē: q̄ dꝫ ſupplicās veſtiri: vt ei⁹ oratio ſit acceptior exaudiri: vtq; humilitatem corpore demōſtret quā ſermone explicat ſe tenere. dicēs. Supplices te rogam⁹. ¶ Cācellat et ſub hac orone man⁹ ſuas aū pect⁹: ſm q̄rūdā ꝯſuetudinē eccleſiarū ſm magrꝫ in rōnali: ad deſignādū q̄ humilitas orōnis p inclinationē deſignata: tūc p̄mū digna eſt exaudiri: dū ex fide pcedit pectoris atq; mētꝫ. Ex fide dico p dilectionē opantē: q̄ opatio p man⁹ intelligiꝛ.

Cācellatio manuū aū pect⁹ qd ſignificet.

¶ Uel ſm aliaꝝ ꝯſuetudinē eccleſiarū: orat cācellatꝫ manib⁹ ad altare: q̄ſi facto ⁊ ope ipſo dicat. Obſecro te p paſſionem ⁊ crucē filij tui: iube hec ⁊c. Cācellatio eīn̄ manuū ⁊ ſuppoſitio ad altare crucifixionē xp̄i ſignt: in quo ſe obtulit ſacrificiū pro expiatiōe petōꝝ. Rurſus dū dicit. Ut quotiēs ex hac altaris participatiōe altare oſculaꝛ: ⁊ rephtās p hoc oſculū iude. vt dicit Inno. ⁊ vt ſicut ad pditoris oſculū ſe xp̄s inclinauit: ita inclinet ſe ſacerdos ad oſculū. reuerētie et honoris. Scḋm Alb. ꝟo vt ſe fieri participē altarꝫ ſacrificio cū alijs oib⁹ oſtēdat ſicut olim dd̄ ſe participē oim bonoꝝ fieri petijt cū ait. Participē me fac de⁹ oim timētiū te: ⁊ cuſtodiētiū mādata tua. ¶ Scḋm alios: oſculū altaris ſignt recōciliationeꝫ nr̄aꝫ cū deo factā in morte xp̄i p hoc ſacrificiū cōmemoratā: nā oſculū pacis eſt ſignū.

Inno.

Alber.

Oſculū recōciliationis eſt ſignum.

Oſculaꝛ aūt q̄dā ter altare: ſm magiſtrū in rōnali: agētes per hoc grās trinitati: cui p paſſionē xp̄i hūanū gen⁹ ē recōciliatū. Alij aūt bis: ad rephtandū geminā in xp̄o naturā: ſeu ad ſignādū ipꝫ in corpore ⁊ aīa paſſuꝫ. Alij ſeꝛ: ad ſignādū illud vnicū oſculū pditoris vel vnicā xp̄i mortē ⁊ nr̄i recōciliationē. ¶ U Deīde facit ſacerdos q̄rtā crucꝫ ſignationē: q̄ lꝫ multipliciter a diuerſis exponaꝛ in ordineq; ad diuerſa i corpore xp̄i vero vel myſtico ſignificata: tn̄ ſequēs ordinē ſ. le. xxj. i his ſignis expoſitū: dico poſt ſanctū Tho. par. iij. q. lxxxiij. ar. v. q̄ in hac q̄rta ſignatiōe fit trina crucꝫ ſignatio. Pria in ꝟbo corp⁹: ſcḋa in ꝟbo ſanguis: tertia in ꝟbo oī bñdictiōe. Prima fit ſup oblatā quo corp⁹ xp̄i: ſcḋa ſup calicē: q̄ ſanguis xp̄i vl ꝯſecrōnis p̄mo ptineꝛ: tertia aū faciem ſacerdotꝫ. Per p̄mā igiꝛ cōmemoraꝛ corporis xp̄i rigidiſſima extēſio: q̄ iuxta pphete vocē: oīa ei⁹ oſſa dinūerari poterāt. Foderūt inq̄t man⁹ meas ⁊ pedes meas: ⁊ dinūerauerūt oīa oſſa mea. Ps. xxj.

Pſal.

Cui q̄ſi cōpatiētis affectu eccleſia canit. Flecte ramos arbor alta: tēſa laxa viſcera: ⁊ rigor lēteſcat ille: quē dedit natiuitas: vt ſupni mēbra regis miti tēdas ſtipite. ¶ Per ſcḋaꝫ crucē effuſio largiſſima ſanguis: q̄ oī ēxtuo hūorē: corp⁹ ſctiſſimū torruit qḋ idē pphèta nō tacuit: cū in pſona xp̄i ps. ſalꝛ. ait. Sicut aq̄ effuſus ſuꝫ: ⁊ diſpſa ſūt oīa oſſa mea: factū eſt cor meū tāq̄ cera liq̄ſcēs in medio vētris mei. Aruit tāq̄ teſta virt⁹ mea: ⁊ ligua mea adheſit faucib⁹ meis: ⁊ in puluerē mortis deduxiſti me ⁊ in hymno pſato. Clauis mite corp⁹ pforaꝛ: ſāguꝫ vnda pfluit: terra: pōth⁹: aſtra: mūd⁹: quo lauant flumine. ¶ Per tertiā paſſiōis fruct⁹ vn̄ pfluit in nos oīs bñdictio: deſignaꝛ: q̄ tō aū ſacerdotꝫ faciē figuraꝛ. ¶ X Hāc aūt bñdictiōis plēitudinē Alb. dicit p oēs illas tres cruces ſignt: vq; p p̄mam ſup corp⁹ factā: ſignificeꝛ plenitudo bñdictiōis: a prīmo pfectore ſctitatis. ſ. xp̄o in corp⁹ xp̄i myſticū pcedere.

Alber.

Per ſcḋam ſup calicē ſignatā: ſignificatur in idē corp⁹ xp̄i myſticū grāꝫ recipi. Per tertiā aū faciē ſacerdotꝫ figuratā: ſignt eādē grāꝫ in ſacerdote ⁊ eis p q̄b⁹ offert pmanere. Scḋm magiſtrū in rōnali: p̄me due cruces ſignt q̄ xp̄s e p duob⁹ pplis paſſus eſt. Uel ſm alioꝝ: q̄ p mortē xp̄i ⁊ ſanguis effuſionē a duplici morte: corporis. ſ. ⁊ aīe liberati ſum⁹. Tertia aūt fit aū ſacerdotꝫ faciē: vt crucis ⁊ paſſiōis xp̄i teneat memoriā: ſicq; paſſiōis ſoci⁹ ſactus: fiat particeps ⁊ regni. ſm illud apli. Si ſuſtinebim⁹ ⁊ cōregnabim⁹. ¶ Uel p tertiā crucē ſignt pōt: q̄ p xp̄i paſſionē in cruce ꝯſūmatā: crux facta eſt figura demonib⁹ formidabilis: q̄ ꝯ eos efficaciter munimur ⁊ defenſamur. ¶ Uel ſm alios p has tres cruces ſignt diuerſitas paſſionis: ⁊ corporis q̄ ad vulnerationē: ſāguis q̄ ad effuſionē: faciei q̄ ad velationē: ꝯſūelias: ⁊ multiplicē irriſionē. Inn. ꝟo nō attēdēs ordinē lec. ſalꝛ. poſitū: ḋr q̄ iō ſiūt tres cruces: q: xp̄s i agōia fact⁹ ꝑlio orabat: eūdē ſmonē di. ⁊c. Ut crux ſup corp⁹: vicula ſignt q̄b⁹ ligat⁹ fuiꝛ dñs: ſup calicē: flagella rephtat: aū faciē ſacerdotꝫ ſignata: ſputa ⁊ alapas q̄b⁹ xp̄i facies lita eſt atq; pcuſſa ſignt. Sic ⁊ vario mō exponiꝛ iſta crucis ſignatio: ſꝫ p̄ma expoſitio rōnabilior videꝛ ⁊c.

q. Tim. ij.

Inno.

¶ Lectio. lvj. A

Emēto ēt dñe fāuloꝝ famularūq; tuaꝝ. N. ⁊ N. q̄ nos pceſſerūt cū ſigno fidei: ⁊ dormiūt i ſōno pacꝫ. Ipſis dñe ⁊ oib⁹ in xp̄o q̄eſcētib⁹ locū refrigerij lucꝫ ⁊ pacis vt idulgeas dpcāur. p eū. xp̄ꝫ. d. n. amē. ¶ Hec ē vj. ps pncipal toti⁹ cāonꝫ: i q̄ p⁹ ꝯſecratoꝝ ꝯmēorationē ⁊ petitā ſalutē his q̄ ſacrificio. pſuūꝛ in pre iſta ſubiſerꝛ refrigerij ac ſuffragij poſtulatio ⁊ iterata ſanctoꝝ inuocatio quaten⁹ petita a dño con

cedant. Et diuidit in partes duas. In p̄ma petit refrigeriū ꝓ defunctis. In sc̄da petit suffragiū ꝓ viuis: adiūctis sc̄ōꝝ memorijs. ibi. Nobis q̄ꝫ ꝛc. ¶ Circa p̄mū duo facit. Primo orat ꝓ quibusdā mortuis sp̄aliter. In sc̄o ꝓ oīb⁹ in Christo q̄escētib⁹ generalr. ibi. Et oīb⁹ in Christo ꝛc. ¶ Quo ad primū dicit. Memēto etiā. Etiā signū est ↄtinuati

Etiam signū ē ↄtinuatiuū ꝯ distinctoꝝ.

uum distinctoꝝ adinuicē: ꝛ in ꝓposito ↄtinuat hāc orationē ꝓxime p̄cedēti: vt sit sensus: cū hoc q̄ petim⁹ q̄ nos viui celesti b̄ndictione ꝛ gr̄a repleamur: etiā petim⁹ dn̄e vt memoriā habeas famulorum famularūq̄ꝫ tuarū ꝛc. credētes nostrū sacrificiū nō solū ꝓdesse viuis: sed ꝛ defunctis. vn̄ Inno. Orat pia mater ecclesia nō solū ꝓ viuis: sed etiā ꝓ defunctis: ꝛ eos sacre oblatiōis intercessiōi cōmēdat: certissime credēs: q̄ sanguis ille p̄tiosus q̄ ꝓ multis effusus est in remissionē peccatoꝝ nō solū ad salutē viuētiū: verūetiā ad absolutionē valeat mortuoꝝ. Et vt magis ostēderet ecclesia fidē quā tenet nostrū sacrificiū mortuis ꝓdesse statuit ꝛ decreuit vt in q̄buslibet missarū solēnijs: loco debito defunctoꝝ memoria habeat. vn̄ de ↄse. dist. j. visū. decretū est in ↄcilio Cabilonēsi in hūc modū. Uisū nobis est vt i oīb⁹ missarū solēnijs: ꝓ spiritib⁹ defunctoꝝ loco cōpetēti in ecclesia ad dn̄m dep̄cet. Sicut em̄ nulla dies excipit: qua non ꝓ viuētib⁹ ꝛ q̄buslibet necessitatib⁹ dn̄m dep̄cet: ita nimirꝫ nulla dies excipi dꝫ: q̄n ꝓ aīab⁹ fideliū p̄ces ad dn̄ꝫ in missarū solēnijs fundant. Antiq̄⁹ igit hūc morez tenet ecclīa vt in missarū solēnijs: ꝛ alijs p̄cib⁹ dn̄o

Augu.

sp̄us q̄escētiū cōmēdent. dicēte. b. Aug. Nō sūt p̄termittēde supplicatiōes pro spiritib⁹ mortuoꝝ: quas faciēdas ꝓ oīb⁹ in Christiana ꝛ catholica societate landam⁹ Defunctoꝝ etiā tacitis noībus eoꝝ quos sub gn̄ali cōmemoratiōe suscepit ecclesia: vt q̄b⁹ ad ista desunt parētes: aut filij: aut q̄cū

Alber.

q̄ cognati vel amici: ab vna eis exhibeat pia mr̄e ecclesia. ¶ B Orat ergo. Memēto dn̄e ꝛc. Hoc est s̄m Alb. Nō sint ergo te famuli tui ꝛ famule d̄ numero illoꝝ de q̄b⁹ nullā vis h̄re memoriā ꝛ noti-

Mat. vij.

tiā. de q̄b⁹ p ꝓphetā dixisti. Nō im eoꝝ nō recordabor ampli⁹ ꝑ labia mea. ꝛ Mat. vij. Multi dicēt mihi in illa die: dn̄e dn̄e ꝛc. ꝛ tunc ↄfitebor illis: q̄r nūq̄ꝫ ego noui vos. Illi em̄ in dei memoriā nō sūt: qui deleti sunt de libro vite: de q̄b⁹ d̄r. In ciuitate tua imaginē eoꝝ ad nihilū rediges. Hi sunt q̄bus gratie b̄nficiū nō impēdis: sed his q̄ sūt in notitia

Exo. xxxiij.

tua sicut ille cui dixisti. Exo. xxxiij. Inuenisti gr̄aꝫ corā me ꝛ teip̄m noui ex noīe. Dixit aūt. Memēto. nō q̄ velit deū quasi oblitū aliquoꝝ ad memorandū excitare: q̄r in deū nulla penit⁹ cadit obliuio.

Ja. j.

Immutabilis est em̄ neq̄ꝫ in ipso quorūcūq̄ꝫ actuū est vicissitudo. vt Ja. j. Apud quē non est trāsmutatio: nec vicissitudinis obūbratio. Dicit ḡ sacerdos. Memēto dn̄e: vt sic ꝓiciat in deū oēm affectū suū tāq̄ꝫ patrē clemētissimū: vt q̄d desiderat et petit iam deo cognitū: misericorditer ↄtribuat: ac largiat. Ita d̄r. b. Aug. ij. ↄfes. se locutū fuisse ad do-

Augu.

minū dicēs. Cur inq̄r tibi dn̄e tot narratiōes rerū dirigo? Nō vtiq̄ꝫ vt p me noueris ea: sed affectum meū excito in te: ↄfitēdo tibi miserias nr̄as: ꝛ misericordias tuas sup nos: vt liberes nos: vt desinamus esse miseri in nobis: ꝛ beatificemur in te qui paupes sum⁹. ¶ Sequit. Famulorū famularūq̄ꝫ tuarū. qui tibi in obediētia mādatoꝝ tuoꝝ famulati sunt: q̄r de his q̄ nūq̄ꝫ famulari voluerūt: nulla est apud deū recordatio. ij. Timo. ij. Cognouit

Jo. x.

dn̄s qui sunt ei⁹. Jo. x. Cognosco oues meas: ꝛ cognoscūt me mee. Exp̄mit aūt sacerdos famulatū eoꝝ pro q̄b⁹ orat: vt q̄d petit valeat citi⁹ impetrare exēplo sapiētie: q̄ cū sapia de sede magnitudi-

Sap. ix.

nis sibi mitti petijt: ꝛ statim induxit famulatū d̄i. Da mihi dn̄e sediū tuarū assistricē sapiāꝫ. Et post pauca subdit. Q̄m seru⁹ tu⁹ sum ego: ꝛ fili⁹ ancille tue. Et ꝓpheta dauid petēs ab inimicis suis ac

Ps. cxlij.

tribulatiōib⁹ liberari: seruitutis sue memorat. In misericordia tua inq̄t: disꝑdes inimicos meos: ꝛ ꝑdes oēs q̄ tribulāt aīam meā: q̄m ego seru⁹ tuus sum. Fit aūt hoc q̄r more humano famulat⁹ ꝛ humilis seruit⁹ animū ad exauditionē inclinare con-

* Inde Ps. In misericordia tua disꝑdes inimicos meos ꝛ ꝑdes oēs q̄ tribulāt aīaꝫ meā. Seq̄t q̄m ego seru⁹ tu⁹ sum.

sueuit. * ¶ C Sequit. Qui nos p̄cesserūt. Tāgit mortuoꝝ pietatē ꝛ ꝓfessionē. Qui nos p̄cesserunt añ nos decedēdo. Cū signo fidei: hoc est sacra fidei venerabilr ꝛ reuerēter suscipiēdo. De illis em̄ spes est apud ecclesiā: ꝛ ꝓ illis intercedit. j. Coꝝ. v. Quid mihi inq̄t ap̄ls: de his qui foris sūt iudicare? Uel s̄m Inno. cū signo fidei. i. cum charactere xp̄ianitatis: quo fideles ab infidelib⁹ discernunt: s̄m illud. Audiui numerū signatoꝝ cētū xliiij. milia ex omni tribu filioꝝ Isrl̄. In susceptiōe q̄dē baptismatis: q̄ introit⁹ est: ꝛ fidei ianua: imprimitur quoddā signū sp̄uale ac indelebile in aīam baptizati: per q̄d discernit baptizat⁹ a non baptizato: fidelis ab infideli. de quo s̄. dictū est lect. ij. Et hoc

Inno.

cōi noīe d̄r character ꝛ signū xp̄ianitatis. de q̄ habet in. c. maiores. de bap. ꝛ ei⁹ effe. vbi d̄i. Innocē. Qui ficte accedit ad sacrm̄ baptismi. i. characterē recipit Christianitatis imp̄ssum. Uel sic. q̄ nos p̄cesserūt cū signo fidei. i. qui dū vixerūt apparuerunt in eis signa q̄ fuere fideles ꝛ vere xp̄iani de q̄b⁹ desperādū nō est: sed magis pro eis orandū. ¶ Sequit. Et dormierūt in somno pacis. i. in pace ↄscientie mortui sunt sine pc̄tis mortalib⁹ ꝛ dei offensa: sed in dei amicitia ꝛ gr̄a. His em̄ dūtaxat ꝓsunt orōnes viuētiū. Frequēter aūt scriptura defunctos dormiētes vocat: ꝓ eo q̄ sicut dormiētes somno naturali a somno euigilāt: sic ꝛ mortui a sōno resurgēt: vn̄ ap̄ls. Nolum⁹ vos ignorare d̄ dor-

Jo. xj.

miētib⁹ vt nō ↄtristemini sicut ꝛ ceteri q̄ spem non h̄nt. j. Thessaloñ. iiij. ꝛ Joan. xj. dn̄s inq̄t Lazarus amic⁹ nr̄ dormit: sꝫ vado vt a somno excitē eū. Et d̄clarās quasi somno dormiret: subdit euāgelista. Dixerat iesus de morte ei⁹. Illi aūt. s. discipuli putauerūt: q̄r de dormitiōe somni diceret. Tūc ergo

Luc. viij.

iesus dixit eis manifeste. Lazar⁹ mortu⁹ est. ꝛ Luce. viij. Puella nō est mortua sed dormit: ꝛ deride-

Augu.

bāt eū: sciētes q̄r mortua esset. Et vere qui nature mortui sunt: deo dormiūt: nā s̄m Aug. nō tā facile

Alber.

q̄s dormiētē a somno excitat: q̄ꝫ facile de⁹ a morte resuscitat. Ex hoc aūt ꝟbo q̄d hic d̄r. In somno pacis. dicit Alb. Hi dormiūt in somno pacis: vel qui

Apo. xiiij.

nūc in regno recepti pace fruunt: dicētes. In pace in idip̄m dor. ꝛ re. ꝛ Apo. xiiij. Amodo iā dicit spirit⁹: vt requiescāt a laborib⁹ suis. Uel qui sūt in purgatorio: hi em̄ ꝑ certā expectationē sūt in pace cordis: q̄r in securitate gr̄e: ꝛ liberati ab omni mutabilitate: ꝛ strepitu mundi: vn̄ secure expectāt sue purgatiōis terminū: ꝛ liberationē a penis ac penarū locis. ¶ D Ex hoc etiā ꝟbo vr̄ innuit s̄ꝫ Alb. q̄ aīe in purgatorio nō affligunt ministerio demonū: q̄r cū d̄monib⁹ somnū pacis nō haberēt: sꝫ purgant ꝑ seipsas: sicut aurū purgat ꝛ rutilat i igne. vn̄. j. Coꝝ. iij. Uniuscuiusq̄ꝫ opus q̄le sit: ignis ꝓbabit. Si cui⁹ op⁹ arserit: detrimentū patiet: ipse tñ saluꝰ erit: sic tñ quasi per ignē. Vn̄ non opinor ait Alb. q̄ demones aīas purgādas deferāt ad loca penarū: q̄r sancte sūt aīe ille. Et dicit d̄d. Non tradas bestijs aīas ↄfitētes tibi: hoc ē nō tradas eas ꝓtāti demonū affligēdas: qui sūt bestie dicte ꝛ animas pauperū tuoꝝ ne obliuiscaris in finē: q̄r purgatos educis de locis penarū. Sꝫ poti⁹ aīe pōdere venialiū pc̄tōꝝ q̄ secū portāt d̄ corpore exeūtes

Ps. lxxiij.

tēdūt ꝓfunde: ꝛ min⁹ ꝓfunde ꝓ diuersitate venialium delatoꝝ secū ad loca penarū: sicut diuersi pōderis grauia tēdūt deorsum. ꝛ ideo Zacha. v. dicitur iniq̄tas sedere sup talētū plūbi. ꝛ in Ps. xxxvij. d̄r de pc̄tis. Sicut on⁹ graue grauate sūt sup me. Illis ergo valēt suffragia. ¶ Hic aūt s̄ꝫ Inn. Alex.

⁊ Alb. sacerdos q̄rū voluerit hr̄e dȝ memoriā spā-
lem. s. defūctoꝝ parētū ꝯsanguineoꝝ: spālr̄ cōmis-
soꝝ: ⁊ eoꝝ qb⁹ missaȝ suā spālr̄ applicare malue-
rit: quoꝝ memoriā nō vocalr̄ noīatim exꝑmat: sed
tm̄ mētalr̄ ꝑsonas ipsas cogitabit: ne. s. astātiū de
uotio turbet̄: aut ne in vanā laudē missas dici ꝓ-
curātes extollant̄. De hac materia q̄rū. s. fieri de-
beat: ⁊ quo ordine ac ceteris hāc materiā respicie-
tib⁹ satis dictū est. s. cū ageret̄ de memoria viuoꝝ
lec. xxvi. ⁊ seq̄nti q̄ hic supflua forēt repetere. Ta
ctū est ibidē: ꝙ memoria esse dȝ breuis: additi sūt

Guil. ꝑisi.

etiā modi breuitādi. Cui ꝯsentit Guil. parhi. in di-
uina rhetorica: vbi de breuitate ōronis loquit̄: ita
dicēs. Qui missas adeo lōgas faciūt ꝙ tedio ꝓlixi
tatis sue corda circūstātiū a grā ꝯuotiōis arescūt:
⁊ ipsam refectionē spūalē quā in missis ꝑcipe de-
berēt: in molestie amaritudinē eis vertūt. De his
igit̄ pōt cōq̄ri ppl's circūstās ⁊ dīe. Dederūt i escā
meā fel. Stultitia igit̄ hmōi hec est: vt ꝓ pugillo
deuotionis qd̄ eis in missis tribuit̄: toti⁹ ppli de-
uotionē deo auferūt: ⁊ ꝓ trib⁹ aut q̄tuor (vt ita di-
cat̄) lachrymis cōpūctiōis aut deuotiōis: vasa ma
gna. i. corda ꝯuote ⁊ lachrymose orātiū effundāt.
Ibi ergo breuis esse dȝ oratio: vbi breuitas eius
alioꝝ deuotiōi orātiū militat ⁊ deseruit nūq̄ tm̄ ꝓ
lixitas ⁊ lōgitudo ōronis deo displicet: nisi vbi ipa
ꝓlixitas alijs impedimētū p̄stat orādi. Hec Guil.
De illis ꝗ̄ sacerdotib⁹ q̄ in publico corā ppl'o cele
brāt loq̄t̄ Guil. ¶ Sequit̄. Ipsis dn̄e ⁊ oīb⁹ in xp̄o
q̄escētib⁹. Ubi postq̄ sacerdos aliquoꝝ defūctoꝝ
memoriā habuit spālr̄: hic olm facit memoriā ge-
neralr̄. vn̄ dicit. Ipsis. s. quos spālr̄ designauimus
recordatiōe. Et oīb⁹ in xp̄o q̄escētib⁹. i. in fide ⁊ cō

Job. iij.

fessiōe xp̄i defūctis. Uel s̄m Alb. in signis fidei q̄e-
scētib⁹ a laborib⁹ vite exterioris. Job. iij. Requie

Apo. xiiij.

rūt fessi robore. ⁊ ibidē. Nūc eīn dormiēs silerem ⁊
somno meo requiescerē. De qb⁹ etiam dr̄ Apo. xiiij.
Beati mortui q̄ in dn̄o moriunt̄. Ut indulgeas. i. cō
cedas ex tua beniuolētia ⁊ mīa q̄ supexaltet iudi-
ciū. Ja. ij. Locū refrigerij: in quo non est ardor pe-
narū. Nō hoc erat: q̄si in grā decedētes expertes

Luc. xvi.

sint refrigerij diuine ꝯsolatiōis. Nō eīn sūt de illis
qb⁹ nullū subuenit refrigeriū: q̄lis fuit diues epu
lo q̄ in penis clamauit. Pater abraā miserere mei:
⁊ mitte Lazarū vt intingat extremū digiti sui in
aquā: vt refrigeret linguā meaȝ: q̄r crucior in hac
flāma. Nec tm̄ qd̄ postulauit obtinuit: q̄r dicēte a-
braā. Inter nos ⁊ vos chaos magnū firmatū est: vt
hij q̄ volūt hinc trāsire ad vos nō pn̄t: neq̄ inde huc
trāsmeare. Chaos hoc ꝓfundissimū immobilitas
est diuine sn̄ie: q̄ nullū sctōꝝ in patria ꝑ cōpassio-
nis suffragiū ꝑmittit trāsire ad subuētionē in infer
no dānatoꝝ. Nec aliquē dānatoꝝ ꝑmittit ꝑ refri-
gerij adeptionē trāsire liberatū ad locū btōꝝ. Hic
est loc⁹ refrigerij: qui petit̄ in grā ꝺfunctis. s. q̄tū
ad penā ignis. Quia lȝ ꝯsolationē habēt ex certi-
tudine adipiscēde btitudinis: ⁊ charitate dei qua
replent̄: nō tm̄ hn̄t refrigeriū a pena quam adhuc
sustinēt ꝓ pctis in vita pn̄ti cōmissis: ⁊ nō plene q̄

Zach. ix.

tū ad satisfactionē remissis. Tale est refrigerium
qd̄ per aquā designat. Zach. ꝓpheta. ca. ix. Tu in
sanguine testamēti tui emisisti vinctos tuos ꝺ la-
cu in q̄ nō est aq̄: refrigerij. s. ab afflictiōe penarū:
q̄uis nō sit refrigeriū diuine ꝯsolatiōis. ¶ Seq̄t̄.
Lucis. i. locū illū in q̄ nō est obscuritas tenebraꝝ.

Tim. vi

Sūt eīn tale in purgatorio ꝓuati aspectu dei visiōe il
qua est lux maxima habitat eīn lucē inaccessibilē.
In his ꝗ̄ tenebris sūt nō in tenebris culpe infide-

Mich. vi

litatis aut desꝑatiōis: hn̄t eīn lumē cogitatiōis spei
⁊ charitatis. De qb⁹ illud Miche. vij. accipi pōt. Ne
leteris inimica mea sup me: q̄r cecidi. Cōsurgam.
Cū sedero i tenebris: dn̄s lux mea est. Irā dn̄i por
tabo qm̄ peccaui ei: donec cām meā iudicet: ⁊ fa-
ciat iudiciū meū. Educet me in lucē: ⁊ videbo iusti

tiā ei⁹. ¶ Et pacis: in qua nō est afflictio hostium.

Apoc. xxi.

Apo. xxi. Absterget de⁹ oēm lachrymā ab oculis
sctōꝝ ⁊c. Uel pacis: cōtra vermē ꝯsciētie: qui in his
q̄ a pace eternitatis ꝑfecta, feliciter sunt nō morit̄.
Donec ꝑueniat ad locū vbi delectabunt̄ in multi
tudine pacis: cū placebūt corā deo in lumine viuē
tiū. Hic loc⁹ refrigerij lucis ⁊ pacis: celū est empy
reū: loc⁹ btōꝝ: loc⁹ ꝯsolatiōis ⁊ refrigerij: de q̄ Sa

Sapi. iiij.

piē. iiij. Iust⁹ si morte ꝓoccupat⁹ fuerit in refrige-
rio erit. Loc⁹ claritatis ⁊ lucis: quē claritas dei illu

Apoc. xxi.

minat. s̄m illud Apoc. xxi. Ciuitas nō eget sole ne
q̄ luna vt luceāt in ea. Nā claritas dei illuminabit
eam: ⁊ lucerna ei⁹ est agn⁹. Loc⁹ securitatis ⁊ pa-

Esa. xxxij.

cis. Esa. xxxij. Erit op⁹ iustitie pax: ⁊ cult⁹ iustitie
silētiū: ⁊ securitas vsq̄ in sempiternuȝ. Et sedebit
ppl's me⁹ in pulchritudine pacis: ⁊ in tabernacu-
lis fiducie: ⁊ in requie opulēta. Hic loc⁹ celestis est
ciuitas: cui⁹ pax est ordinatissima ⁊ ꝯcordissima so

Augu.

cietas fruēdi deo: ⁊ inuicē in deo. vt di. Augu. xix.
de ciui. dei c. xiij. Depcamur oēs. s. nos q̄ sacrificiū
tibi offerim⁹ siue sacrali ministerio siue voto: ꝓmū
sacerdotē: sc̄dm respicit pplm circūstātē. ¶ F Cō-
cludit̄. Per eūdē xp̄m dn̄m nr̄m: q̄ ad inferos descē-
dēs defunctos liberauit a locis penarū: inducēs
in locū refrigerij btitudinis eterne. Ipse etiaȝ est
splēdor p̄ne glorie: lux ⁊ veritas quē expectabāt
sedētes in tenebris: vt educerent̄ ad locū diuine cla
ritatis. Ipse est q̄ post labores ⁊ miserias ⁊ angu-

Jo. xvi.

stias pacē ⁊ requieȝ repromisit dicēs Jo. xvi. In mū
do p̄ssurā habebitis: in me aūt pacē. Cōgrue igit̄
petim⁹ ꝑ dn̄m Jesum xp̄m: vt in ipso donet̄ q̄escē-
tib⁹ defunctis loc⁹ refrigerij lucis ⁊ pacis. Et q̄-
uis multi in xp̄o dormierūt q̄ de facto locū lucis ⁊
pacis inhabitāt q̄tū ad aīam: ⁊ ita suffragio viuo
rum nō egēt: tm̄ hos ab alijs nō discernim⁹ sȝ ghā-
liter ꝓ oīb⁹ in xp̄o dormiētib⁹ supplicam⁹. vn̄ di.

Augu.

Aug. in lib. de cura ꝓ mor. agē. ⁊ hr̄. xiij. q. ij. nō esti-
mem⁹. Quāuis eīn altaris siue ōronū: siue eleemo
synarū sacrificia nō ꝓ qb⁹ fiūt omnibus prosint: sȝ
his tantum pro quibus dum viuūt cooperant̄ vt
ꝓsint: sed q̄r nō discernim⁹ q̄ sint: opȝ ea ꝓ regene
ratis oīb⁹ facere: vt null⁹ eoꝝ ꝑtermittat̄: ad quos
hec bn̄ficia possint ⁊ debeāt ꝑuenire. Meli⁹ eīn su

De suffra-
gijs mor-
tuoꝝ.

pererūt illa his qb⁹ nec obsūt nec ꝓsunt: q̄ⁿ eis de
erūt ꝓ qb⁹ ꝓsunt. ¶ Et q̄r hic memoria agit̄ mor
tuoꝝ: ꝯgruū est aliq̄d ꝺ eoꝝ suffragijs tractare: ea
tm̄ q̄ circa memoriā viuoꝝ tractata sūt minime re-
petēdo. Uidēdū igit̄ erit de sex. Prio verū viuorū
suffragia defunctis ꝓdesse possint. Scd̄o an oīb⁹:
an aliq̄b⁹ ꝓsint: qb⁹ ⁊ q̄bus nō. Tertio qb⁹ suffra-

Psal.

gijs iuuari possint: ⁊ q̄ hoꝝ magis ꝓsint. Quarto
verū indulgētie ꝓficiāt trāseūtib⁹. Quinto ad q̄d
ꝓsint. Sexto quoꝝ suffragia ꝓsint: an tm̄ existētiū
in grā: an etiā suffragia pctōꝝ. Et verū suffragia
ꝓ ꝺfunctis facta ꝓficiāt actori. Et si sic: an tm̄ ei ꝓ
ficiāt q̄tū si ꝓ seipso faceret: ⁊ suā intētionē ad a-
liū nō dirigeret. ¶ G Quātū ad ꝓmū fuit error q̄
rūdā hereticoꝝ negātiū aīas ab hinc decedētium
posse viuētiū suffragijs adiuuari: suā ꝑfidiā diuer
sis rōnib⁹ muniētiū ⁊ scripture autoritatib⁹. Nā
scriptū est in ps. Reddes vnicuiq̄ s̄m opa sua. et

ij. Coꝝ. v.

Apoc. xiiij. Opa eīn illoꝝ sequunt̄ illos. Itē ij. Co
rin. v. Oēs nos opȝ manifestari an̄ tribunal xp̄i vt
vnusq̄sq̄ ꝓpa corporis ꝓut gessit: siue bonuȝ: siue
malū. Itē. j. Coꝝ. iij. Unusq̄sq̄ ꝓpriā mercedē acci

Rom. xiiij

piet s̄m suū laborē. ⁊ ad Roma. xiiij. Unusq̄sq̄ nr̄m
ꝓ se reddet rōnē deo. Itē Gal. vi. Que seminauerit
hō: hec ⁊ metet. Et ibidē. Unusq̄sq̄ on⁹ suū porta-
bit. ⁊. b. Hiero. ⁊ hr̄. xiij. q. ij. i pn̄ti. In pn̄ti sit, scio

Hiero.

scim⁹ siue ōronib⁹ siue ꝯsilijs inuicē nos posse adiu
uari. Cū aūt an̄ tribunal xp̄i venerim⁹ nec iob nec
daniel: nec noe rogare posse ꝓ quoq̄: sȝ vnūquēq̄
portare on⁹ suū. ¶ Ex his oīb⁹ ⁊ silib⁹ sequit̄: ꝙ de
functi actuū suoꝝ q̄ in corpore gesserunt premi

cõdigna pcipiēt:ꝛ ꝑ ꝯñs nihil tunc eis pficiūt opa
alioꝝ. ¶ Ad idē arguūt rõne. Ad iustitiā dei ptinet
vt vnicuiqꝫ tribuat ſꝫ merita ꝓpa:iustitia aūt dei
nõ deficiet:igit nõ põt aliqs ex alteri⁹ opib⁹ accipe
liberatiõis suffragiū. ¶ Itē ad diuinā iustitiā ptī
net ſilr reddere bona ꝑ bonis ꝛ mala ꝑ malis:sed
Eze.xviij. null⁹ punit ꝑ malis alteri⁹. Ezec.xviij. Aia q̄ pec
cauerit ipsa morieť. Filiꝰ nõ portabit iniqtatē pa
tris:ḡ nec vn⁹ iuuať ex bonis alteri⁹. ¶ Idē ꝑ idē.
Op⁹ est meritoriū ꝛ laudabile.s.ꝑ volūtatis liber
tatē:in inuolūtarijs em̄ neqꝫ laudamur neqꝫ vitu
pamur.iij.ethic. Sꝫ ex bono vni⁹ nõ laudať alter:
ḡ nec op⁹ vni⁹ poterit alteri esse meritoriū. ¶ Itē
pficere ex ope alicꝫ est existētiū in via:sed mortui
sūt i termino recipiēdi ſꝫ merita:ſꝫ illud apli. Sta
tutū est oib⁹ hoib⁹ semel mori post hoc iudiciū.ad
Ad heb.ix. Heb.ix. Vñ ꝛ ḋ mortuis itelligit qḋ legiť Job.xix.
Job.xix. Semitā meā circūsepsit:ꝛ trāsire nõ possū. Null⁹
em̄ iuuať ex ope alteri⁹:nisi sit alicꝫ vite cõicatio:
sꝫ viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ nulla est cõicatio:ſm phm.j.
ethi.ḡ suffragia viuoꝝ mortuis nõ psūt. ¶ R Sꝫ
ꝯ hūc errorē est ſritas fidei scriptura sacra:ac sctõ
rum dogmata ecctie qꝫ rit⁹ ꝛ determiatio:atqꝫ rõ.
¶ Rõ:qꝛ charitas q̄ est vicnlū ecctie mēbra vniēs
nõ solū ad viuos se extēdit:sꝫ etiā ad mortuos q̄ i
charitate decedūt. Charitas em̄ est vita aie q̄ nūq̄
excidit:qꝛ nec i hoc seculo:nec i futuro finiť.vt dī.
glo.j.Coꝝ.xiij.ꝛ iõ opa viuoꝝ cõia facit ēt defun
ctis. Oēs em̄ fideles viui ꝛ defūcti ꝑ charitatē vni
ti vni⁹ corpis ecctie mēbra sūt:sꝫ diuersoꝝ statuū.
Mēbroꝝ aūt eiusdē corpis vnū ꝑ aliud ꝯstat iuua
ri posse. Hinc.ij.Mach.xij.dr ꝙ vir fortissim⁹ Iu
das collatiõe facta.xij.milia drachmas argēti mi
sit Hierosolymā:offerri ꝑ pctis mortuoꝝ sacrifi
ciū iuste ꝛ religiose ḋ resurrectiõe cogitās. Nisi ei
eos q̄ ceciderāt resurrecturos (scꝫ a penis in qb⁹
erāt) sparet:supfluū videreť ꝛ vanū orare ꝑ mor
tuis. Hec em̄ est resurrectio ꝓma:q̄ aia resurgit a
penis i qb⁹ detineť. Et scḋa resurrectio est corpo
rum a sepulchris. Vñ ꝛ dr de resurrectione prima
Apoc.xx. Apoca.xx. Btūs est ꝛ sctūs q̄ hꝫ partē in resurre
ctiõe ꝓma:qꝛ illi mors in eternū nõ dñabiť. Vñ cõ
cludiť vbi.ſ. Sācta igiť ꝛ salubris est cogitatio ꝑ
defunctis exorare:vt a pctis soluanť. Ex hac auto
ritate luce clari⁹ ptꝫ:ꝙ mortui orōnib⁹ viuoꝝ phr
a pctis:hoc est pctōꝝ penis solui. ¶ Ecctie. ēt rit⁹
Augu. hāc veritatē approbat.vñ.b.Aug.i li.de cura agē
da ꝑ mortuis. Nõ parua est vniuerse ecctie (q̄ in
hac ꝯsuetudine claret) autoritas vt in ꝑcib⁹ sacer
dotis q̄ dño deo ad ei⁹ altare fundunť locū suum
habeat etiā cõmemoratio mortuoꝝ. Hec aūt ꝯsue
Damasẜ. tudo ab ipsis istituta est aplis:vt dicit Damas.in
qdā sermo.de suffra.mortuoꝝ. Mysterioꝝ ꝯscij di
scipuli saluatoris ꝛ sacri.apli in tremēdis ꝛ viuifi
cis mysterijs memoriā fieri eoꝝ q̄ fidelr dormierāt
sanxerūt. ¶ Hoc idē ptꝫ ꝑ bea. Diony.c.viij.eccle.
hierar.vbi ritū cõmemorat:q̄ in ꝓmitiua ecclesia ꝑ
Diony. mortuis orabať:vbi etiā Diony.replicādo ꝛ soluē
do ostēdit orōnes viuoꝝ valere defunctis ad re
missionē pctōꝝ ꝑ infirmitatē hūanā admissoꝝ:vñ
ait. Accedēs deinde venerād⁹ antistes:ꝑcē sacrā
sup mortuū pagit. Et seqꝫ. Precať orō illa diuinā
clemētiā:vt cūcta dimittat ꝑ infirmitatē humanā
admissa pctā defuncto:eūqꝫ i luce statuat:ꝛ regio
ne viuoꝝ in finib⁹ Abrahe:Isaac ꝛ Iacob:in loco
vbi aufugit dolor ꝛ tristitia ꝛ gemit⁹. Ista vt reor
Augu. ꝑspicua sūt btīssima sctōꝝ ꝓmia. Hec Diony.apo
stolis ꝯtēporane⁹ ꝛ btī Pauli discipul⁹. Aug.qꝫ in
suo enchi c.cix.ꝛ hř.xiij.q.ij.tho. Neqꝫ negādū est
defunctoꝝ aīas pietate suoꝝ viuētiū releuari:cū
ꝑ illis sacrificiū mediatoris offerť:vl eleemosyne
Ambro. fiūt in ecctia. ¶ Itē btūs Amb.i li de obitu Theo
dosij impatoris.ꝛ hř.xiij q ij.qꝛ aliū.ait. Aliū tertiū
diē:aliū tricesimū:aliū septimū:aliū qdragesimū ob

seruare ꝯsueuerūt. Et seqꝫ. Vtraqꝫ adseruatio hꝫ
autoritatē qua necessariū pietatis impleť officiū.
Btūs Greg.ad idē multa in.iiij.lib.dialo.scribit:
quoꝝ aliqua postea ponenť. Ad idē magister dis.
xlv.q̄rti libri sniarū.ꝛ Hugo ḋ sacris.li.ij.par.xvi.
Ex qb⁹ ꝛ alijs multis satis manifestū est aīas fide
lium defunctoꝝ suffragijs iuuari viuoꝝ. ¶ I Per
hoc ad autoritates ꝛ rōnes hereticoꝝ. Ad autori
tates põt tripl'r rñderi. Vno mõ ꝙ oēs itelligēde
sunt q̄tū ad ꝓmiū essentiale videlicꝫ:ꝛ q̄tū ad pe
nam eterne dānatiõis:illud em̄ q̄libet recipit ſm
ꝓpria merita. Nec ꝑ suffragia q̄rūcūqꝫ iuuať vt.j.
diceť. Vel intelligunť de ꝓmis in finali iudicio cui
libet reddēdo. Post illud em̄ extremū ꝛ tremendū
iudiciū cessabūt suffragia:cessabit ꝛ q̄cūqꝫ penarū
diminutio:ꝛ glorie augmētū:tā essentialis q̄ acci
dētalis. Vsqꝫ tūc em̄ gaudiū accidētale btōrū:per
opa viatoꝝ meritoria augeť:ꝛ maxime illoꝝ qb⁹
beati occasio fuerūt ꝑ doctrinā ꝟbi:scripti vel exē
pli:ꝑces:auxilia:ac cetera hmōi:silr ꝛ pena accidē
talis dānatoꝝ sicut de Arrio loquiť Aug. Debēt
ergo autoritates intelligi de redditione ꝓmioꝝ ꝛ
Mat.xxv. penarū in finali iudicio futura:q̄ em̄ tūc reddenť:
manebūt sine fine.ſm illud Mat.xxv. Et tūc ibūt
hi in suppliciū eternū:iusti aūt in vitā etnā. ¶ Vel
tertio ꝙ suffragia que fiūt ꝑ mortuis ꝛ viuis:dici
phr opa illoꝝ ꝑ qb⁹ fiūt. Tū qꝛ vt ista eis pficerēt
post mortē ipsi suis opib⁹ dū viuerēt meruerūt:ꝛ
Augu. ita sua fecerūt:qꝛ suis ꝑcedētib⁹ meritis reddunť.
De q̄ btūs Aug.in enchi.ca.cix. Eis scꝫ defunctis
ꝓsunt hec:q̄ cum viuerēt vt hec sibi postea ꝓdesse
possent meruerūt. Et sequiť. Hic oē meritū cõpa
rať q̄ possit post hāc vitā releuari q̄spiā vel graua
ri. Nemo aūt speret qḋ ħ neglexerit:cū obierit apḋ
deū ꝓmereri. Nõ igiť ista q̄ ꝑ defunctis cõmēdā
dis frequētat ecctia:illi aplice sunt aduersa snie q̄
dictū est. Oēs em̄ stabim⁹ añ tribunal xpī:vt refe
rat vnusqsqꝫ ſm ea q̄ ꝑ corp⁹ gessit:qꝛ etiā hoc me
ritū sibi vnusqsqꝫ dū i corpore viueret cõparauit:
vt ei possent illa ꝓdesse. Tū qꝛ op⁹ qḋ ꝑ alicꝫ fit:ei
ficiť ei⁹ ꝑ q̄ fit:appropiať em̄ ei ꝑ intētionē faciētis.
Tū qꝛ qḋ ꝙ est ei⁹ q̄ vnū mecū est:q̄dāmõ ꝛ meū
est. Vñ nõ est ꝯ diuinā iustitiā:si vnus fructū acci
piat de opib⁹ factis ab alio q̄ vnū secū est in chari
tate:ꝛ maxime ꝑ eo factis. Nā ꝛ ſm hūanā iustitiā
ꝯtingit:vt satisfactio vni⁹ ꝑ alio accepteť.vt vult
btūs Tho.in q̄rto scripto dist.xlv.q.iij. Et ita oēs
autoritates allegate q̄ de ꝓprijs opib⁹ loquunť:q̄
qsqꝫ gessit in corpore:sūt ꝑdictis ꝯsentanee ꝛ nulla
ten⁹ aduerse. ¶ R Autoritas etiā btī Hiero.ḋ tri
bunali extremi iudicij loqꝫ:in illo em̄ finali iudi
cio:vt dictū est:cessabūt orōnes sctōꝝ. Vel ꝑ onus
suum intelligiť quod quisqꝫ meruit:meruit autē
decedēs in gratia:vt ei pficerēt viuoꝝ suffragia.
Non ergo Job:Daniel:aut Noe rogare poterūt
vt noua merita ꝯsequanť defuncti. Possunt autē
rogare vt ꝑcedētibus meritis hec reddātur. Vel
vt Gratian⁹ cap.allegato dicit:verba Hieronymi
de impenitētib⁹ accipiēda sunt. De quibus pro
Ps.xlviij. pheta. Non dabit deo placationē suam:nec pre
cium redēptionis anime sue:ꝛ ideo frater non re
dimet eum:sed laborabit in eternū. De alijs au
tem intelligi non potest. Hec Gratian⁹. Nec ob
stat quod Eccle.ix.diciť. Mortui non habēt partē
in hoc seculo:neqꝫ in opere quod sub celo geritur
quia verbū hoc est cõcionatoris:veritatē non de
terminātis:vt patet ex textu. Etiā sꝫ mortui nihil
habeant de opere qḋ fit in hoc seculo per coope
rationē ꝓpriā (qꝛ hoc seculū excesserūt) habent tñ
aliquid de fructu qui opera consequiť. Ad instar
quorūdam mercatoꝝ societatem adinuicē haben
tium:qui participant aliquid de lucro per suos
socios:qui laborando discurrunt per mundi par
tes:cum ipsi domi resideant:et quiescant. Sic et

eiusdē corporis membra:licet nō oīa in eodē officio laborēt:fructū tñ laborꝫ singulorꝫ oīa ꝑticipāt. Quāuis eñ man⁹ nō digerāt sed stomach⁹: nec cibos in os inferat stomach⁹ sꝫ man⁹:tñ nō sibi tñ: sꝫ oib⁹ mēbris stomach⁹ digerit:ꝛ toti corpi man⁹ cibū īferūt:ꝛ pedes totū corp⁹portāt:ocli toti corpori vidēt ꝛc. Ita eiusdē corpis mystici eccłie scilꝫ mēbra:tā ea q̄ trāsierūt:ꝙ illa q̄ supsunt cōicāt: neqꝫ defuncti desinūt esse mēbra eccłie:qꝛ capiti charitate sunt vniti:ꝛ nō ꝑcisi sicut charitate nudati: igiꝛ ꝑticipare pñt fructū suorꝫ mēbrorꝫ. ¶ L. Ad rōnes. Ad primā pꝫ ꝙ nō est ꝯ iusticiā dei ꝗ vnicuiqꝫ ſm ꝓpria merita retribuit:qꝛ ſm ꝓdicta op⁹ qḋ ꝑ aliquo fit efficiꝛ ei⁹ ꝑ quo fit:vt statim ꝯ.dictuꝫ est. ¶ Ad scḋam ḋr ad minorē:ꝙ verū est ꝙ nullus puniꝛ ꝑ malis alteri⁹:q̄ nō aliquo mō sūt sua. Nā

Exo.xx.

iuste aliqs ꝑ malis aliorꝫ : q̄ aliquo mō ꝑ occasionē:ꝯsensum aut aliā cōionē etiā ad eū pertinēt:vñ ḋr Exo.xx. Ego sum dñs de⁹ tu⁹ fortis zelotes:visitās iniq̄tatē patrū i filios:in tertiā ꝛ quartā ḡnatione eorꝫ q̄ oderūt me. Ita etiā null⁹ iuste bonum ꝯsequiꝛ ex bono alteri⁹ nihil oīno ad se ꝑtinentis: sec⁹ vbi est aliqua cōio eorꝫ aut ꝯiūctio:vt in ꝓposito. Vñ vbi supra sequiꝛ. Faciēs miam,i milia his q̄ diligūt me:ꝛ custodiūt ꝑcepta mea. Vñ auferre aliquid quod sibi debeꝛ directe iusticie repugnat. Dare aūt aliq̄d ei cui nō debeꝛ:act⁹ est liberalitatis:ꝛ iusticie non repugnat:sꝫ iusticie metas excedat. Ad qḋ facit illud Mat.xx. Amice nō facio tibi

Mat.xx.

iniuriā:nōne ex denario diurno ꝯueni tecū ? tolle qḋ tuū est ꝛ vade:volo aūt huic dare sicut ꝛ tibi. ¶ Ad tertiā negeꝛ maior. Nō eñ ꝑ oīa sīe est de laude ꝛ merito:nā laus nō daꝛ alicui nisi ſm ordinē ad actū q̄ aliq̄s bñ disponiꝛ. Et qꝛ null⁹ bñ disponiꝛ ex ope alteri⁹:iō ex ope alteri⁹ null⁹ laudaꝛ nisi ꝑ accñs:ꝑ q̄ñto ipse aliquo mō operū illorꝫ est cā:ꝯsiliū:vel ꝑbēs auxiliū aliq̄ mō inducēdo:sꝫ op⁹ q̄ñqꝫ est meritoriū alicui:nō ex dispōne quā iā hꝫ: sꝫ q̄ñtū ad aliqḋ, ꝯtra dispōnē vꝛ statū ei⁹:vt ḋr tho. Vel pōt dici breui⁹,ꝙ op⁹ suffragij est voluntarium volūtate antecedēte. Vult eñ q̄libet iust⁹ iuuari

S.Tho.

post hāc vitā suffragijs supstitū. ¶ Ad quartaꝫ ḋr ſm scīm Tho.ꝙ aīe i purgatorio existētes q̄ñtū ad aliq̄d sunt i termino:q̄ñtū ad aliq̄d i via. In termino sūt quātū ad meritū ꝑmij essentialis:ꝛ q̄ñtū ad certitudinē stat⁹ btītudinis ꝛ miserie:ꝛ quātū ad hoc via eorꝫ est circūsepta:vt nō possint vlteri⁹ ꝑ aliq̄ opa trāsmutari q̄ñtū ad statū adipiscēde felicitatꝫ. Sūt aūt i via q̄ñtū ad hoc ꝙ nōdū apphēderūt finale ꝑmiū ꝛ vltimā retributionē ad quā ambulant ꝑ ꝯtinuā satisfactionē, ꝑ penis. Et quātū ad hoc via eorꝫ nō est circumsepta:q̄n possint ab aliis iuuari. ¶ Nec ꝯ illḋ est ꝟbū apłi. Post hoc iudiciū:qꝛ siue loquaꝛ de vlti in fine scłi:siue de ꝑticulari iudicio statim post mortē celebrādo:intelligiꝛ de iudicio finalis retributiōis:ꝛ quātū ad illud aīe iuuari nō pñt viuorꝫ suffragijs. Vel pōt dici ꝙ iudicio ꝑticulari nō solū iudicaꝛ quā retributionē ꝑpetuā habitur⁹ sit hō:sꝫ ꝛ qb⁹ purgatōib⁹ (attētis suffragijs futuris) ꝯuenire ad finalē retributionē. ¶ Ad q̄rtā ḋr ꝙ minor nō est vera. Ostēsum eñ est ꝙ mortuorꝫ ꝛ viuorꝫ est cōicatio q̄ñtū ad opa vite spūalis tāꝙ mēbrorꝫ eiusdē corpis charitatꝫ nexu vnitorꝫ. Phs ꝟo loquiꝛ de cōicatiōe operū ciuiliū:q̄ nō est eorꝫ q̄ sunt extra vitā ciuilē quā excesserūt mortui

Dubium Rñsio ad dubium.

nō aūt vitā spūalē gr̄e q̄ ꝛ mortui in xp̄o viuunt. ¶ M De scḋo ꝑncipali.s. qb⁹ ꝓsint viuorꝫ suffragia:an solū exhib⁹ i purgatorio:an ꝛ exhib⁹ i inferno. Nā q̄ btītudinē adepti sūt:his nō idigēt. Ad hoc dubiū rñdet btūs Aug. i suo enchi.c.cix.ꝛ allegat magr̄ di.xlv.li.iiij. Nō eñ inde oib⁹ ꝓsunt: scꝫ eccłie suffragia. Et q̄re nō oib⁹ ꝓsūt:nisi ob dr̄iam vite quā q̄sqꝫ gessit i corpe/ꝑmisit. Nec eis ꝓsunt: q̄ cū viuerēt:vt hec sibi postea ꝓdesse possent:meruerūt. Est eñ q̄dā viuēdi mod⁹:nec tā bon⁹ vt nō req̄rat ista p⁹ mortē nec tā mal⁹ vt ei nō ꝓsint ista post mortē. Est ꝟo talis i bono:vt ista nō req̄rat:ꝛ ē rursus talis i malo:vt nec his valeat cū hec vita trāsierit adiuuari. Primi horꝫ dñr mediocriꝛ bōi ꝛ mediocriter mali:scḋi valde bōi:tertij valde mali. ¶ Ex qb⁹ elici pñt tres ꝓpōnes ad dubiū rñsiue. Pria. Eccłie suffragia ꝑ defūctis p⁹ mortē ip̄sa nō ꝓsūt btīs. Et nota qḋ ḋr suffragiū. Nā suffragiū ꝺ sui rōne iportat quādā auxiliationē q̄ ꝯpetit idigēti.s.ei q̄ defectū patiꝛ. Et iō q̄uis opib⁹ meritorijs viuorꝫ crescat gaudiū accñtale btōrꝫ:nō tñ ꝑꝑ hoc dñr suffragia respectu btōrꝫ opa bōa viuorꝫ. Sic itellecta ꝓpō pꝫ:qꝛ hec ipi nō req̄rūt:cū his nō idigeāt:hñt eñ q̄cq̄d volūt:ꝛ nulli⁹ idigēt. De qb⁹ in ser. de ꝟbis apłi idē Aug. ait:ꝛ hꝫ ꝺ ce.mis. Cū marthe. Iniuriā facit martyri q̄ orat ꝑ martyre. Et pari rōne iniuriā facit cuilibet alteri ꝑ btō ipso orās: qꝛ oēs sūt in statu nō deficiētie:sꝫ in statu btītudinis ꝛ sufficiētie. ¶ Scḋa ꝓpō. Suffragia eccłie ꝓsunt defunctis in purgatorio carceratis. Pꝫ:qꝛ tales sūt q̄ ea req̄rūt.i. desiderāt:ꝛ eis ꝓdesse pñt:nā in penis detinenꝛ a qb⁹ liberādi sunt:quorꝫ liberatio pōt ꝑ eccłie suffragia accelerari. Itē aliq̄ defūctis suffragijs iuuari pñt:sꝫ nulli poti⁹ ꝙ illi vt pꝫ ex ꝟbis Aug. Illi eñ meruerūt dū viuerēt:vt post mortē iuuari possint. Quō meruerūt ? ꝑ hoc certe ꝙ māserūt i vnitate eccłie ꝑ charitatē:in q̄ finaꝛ decesserūt:ꝓpter qḋ māserūt mēbra eiusdē corpis xp̄i cui⁹ ꝛ viui:iō in bonis spūalib⁹ cū viuis cōicāt vt dictū est in ꝑcedēti dubio. Meruerūt aūt merito ꝯditionato liberari a penis si aliq̄ opa pietatis ꝛ sacrificiū altaris ꝑ ipsis exhibeāt:qḋ si non fiat: penā illā sustinebūt quousqꝫ satis patiātur ſm eorū quātitatē peccatorꝫ. Meritū igitur illud nō est aliud nisi perseuerantia finalis in charitate : per q uā manēt in statu in quo possūt aliorꝫ viuorꝫ scilicet operibus cōmunicare:ꝛ sic per ea in penis releuari. ¶ N Tertia propositio. Quibusdā defunctis perpetue damnationi ascriptis:viuorum pietates non proficiunt:qui in suis penis nullis poterunt suffragijs releuari. Patet per illud Aug. Pro valde malis:etsi non sunt adiumenta mortuoruꝫ:

Augusti.

qualescunqꝫ viuorum consolatiōes sunt. Utrum autem illi damnatorum suffragijs viuorum iuuari possunt:opiniones sūt apud doc. Sūt. enim qui in predicta beati Aug. autoritate quatuor membra faciunt. Nā sicut duo sunt genera electorum: valde boni et mediocriter boni: sic duo sunt genera reprobortum:valde scꝫ mali ꝛ mediocriter mali et ſm hoc primā partē auctoritatis beati Aug. distingunt in duo membra:intelligentes per mediocriter bonos eos qui sine mortalibus in charitate decesserunt:cum debito tamen satisfaciendi pro venialibus peccatis aut mortalibus quoad culpam remissis:et de his accipiunt illud Aug. ꝙ est quidā modus viuendi nō tā bonus vt nō requirat ista post mortem. Per mediocriter autem malos intelligunt decedentes in fide catholica informi: cū mortalibus:licet tamen nō grauissimis:et ideo damnati: de quibus accipiunt id quod in Augu. sequitur. Nec tam malis vt eis non prosint post mortem. Illis dicūt valere suffragia: non vt aliq̄ñ non puniantur siue vt liberētur:sꝫ vt min⁹ puniātur. Et ad hūc sensū retorquēt verba q̄ subdit Au. auctoritate ꝯ alleg. Quibus autem prosūt aut ad hoc prosunt vt sit plena remissio: aut certe vt tolerabilior fiat ipsa damnatio. Primuꝫ referūt ad mediocriter bonos scꝫ existentes in purgatorio. Scḋm ad mediocriter malos scꝫ existentes in inferno. Ais eñ q̄ñ dixisset Aug. vt tolerabilior sit eorū dānatio. et non poti⁹ vt tolerabilior sit eorū purgatio. Ualde aūt mali quibus non ꝓsunt:sunt infideles:idololatre:gētiles: iudei:heretici et per-

Suffragium qd importat.

simi ac obstinatissimi christiani:de qb⁹ intelligunt illud bti Greg.ad bonifaciū.Cognit vt sacerdos
Grego.
p.mortuis catholicis memoriā faciat intercedat
nō tñ impijs(quāuis xpiani fuerint)tale qd agere licebit:⁊ hāc opinionē tenet gl.xiij.q.ij. Tps.et in ca.Cū marthe.de cel.mis.¶ O Et pōt hec opinio qbusdā rōnib⁹ muniri.Primo qꝛ hi p qb⁹ machabeus misit hierosolymā duodeci milia drachmas argēti vt.ꝫ.alleg.est:fuerūt i inferno:qꝛ in mortali decesserūt:qꝛ ꝯ legē de donarijs idolorꝫ acceperāt furtiue sub tunicis abscōdērēs.¶ Itē in vitis patrū de scō machario legit ꝙ caput cuiusdā inuentū in via:ad pces ei⁹ rñsum dedit:ꝙ fuerit sacerdotis gētilis dānati:⁊ tñ ꝯfessum est se ⁊ alios orōne macharij iuuari.¶ Itē dam.i ser.narrat btm̄ Grego.p traiano gētili orātē vocē diuinit⁹ allatā audisse.Vocē tuā audiui:⁊ veniā traiano do:cui⁹ rei ait testis est oriēs ⁊ occidēs.Sed ꝯstat traianū dānatū fuisse:⁊ qꝛ gētilis erat ⁊ qꝛ multorꝫ martyrū sāguinē fudit:vt ibidē dicit Dam.¶ Itē suffragia viuis valēt in mortali peccato existētib⁹ ergo ⁊ defunctis in mortali dānatis:plus eñ valet defunctis ꝙ viuis:vt vult Diony.c.vltim.eccle.hierar. ¶ Itē pena dānatorꝫ pōt augeri p mala opa viuētiū:sicut dicit Aug.ꝙ ignorat pena arrij:qꝛ nescit quot ei⁹ errore sunt subuertēdi:ergo ⁊ minui pōt p bona opa viuētiū inter q̄ sunt suffragia:qm̄ pronior est de⁹ ad miserādū ꝙ ad puniendū.
suffragia ad qd prosint dänatis.
¶ P Ad qd aūt ꝓsint dānatis suffragia seq̄nti dubio referuādū foret:qꝛ tñ hic occurrit materia nūc ꝓsequamur.Et de hoc tāgit Alber.circa hūc textū canonis quatuor opi.Prima est ꝓpositini.⁊ Aug.de anchona in de ptāte ecclesiastica:⁊ glose allegate:ꝙ suffragia facta p dānatis mediocriter malis prosunt ad diminutionē pene:tollūt eñ aliqd de pena nō vt liberent:sed vt min⁹ puniant.¶ Et si contra hoc arguit sicut ipsi arguūt:⁊ ponit glosa allegata.Pono ꝙ certū op⁹ pietatꝫ puta elemosyna tollat cētesimā partē pene cui⁹ p quo fit:ergo si fiāt cētū elemosyne ex equali charitate faciētis:tota pena remitteret:qđ negāt sic opināntes.Rñdet prepositiu⁹ ⁊ glo.ꝙ i casu posito:scđa elemosyna nō tñ tollit de pena quātū prima:scđm quātitatē:sꝫ sm̄ ꝓportionē.Vñ sicut in casu prima elemosyna tollit cētesimā partē toti⁹ pene:sic scđa elemosyna tollit cētesimā ptē remanētis:pene:sic de aliis ⁊ qꝛ pena est diuisibilis in partes eiusdē ꝓportionis in infinitū:post quācūqꝫ cētesimā ablatam adhuc manēt partes.xcix.igit nūꝙ tollet tota pena:⁊ tñ p quodlibet suffragiū sic aliqd auferet:⁊ fit pena tolerabilior.¶ Ponit ꝓpositiu⁹ exēplū in diuisione linee vel cuiuscūqꝫ quātitatis ꝯtinue.Si fit diuisio sm̄ ptes eiusdē quātitatꝫ:stabit diuisio ad certū numerū ptiū vt ad duas medietates vl' tres tertias:vl' cētū cētesimas aut millemillesimas qb⁹ ablatꝫ nihil manet.Si vo fit diuisio i ptes eiusdē ꝓportōis:vt primo auferat:medietas toti⁹ scđo:medietas residui.tertio medietas remanētis:fit pcessus i īfinitū:manet ei semp aliqd diuidēdū.¶ Sꝫ ꝯ hāc rñsionē eā iprobādo arguit alb.⁊ bñ dl.Querat ab ꝓpositiuo q̄ sit cā ꝙ sm̄ suffragiū min⁹ i quātitate pene tollit ꝙ pmū:cū i oi natura eq̄lr agētia equalr tollāt ⁊ abijciāt d passiuo.Phr aūt seq̄ntia suffragia eē eq̄lia prio:qꝛ pcedere phr ex eq̄li charitatis feruore ac deuotōe:⁊ cū nulla pt assignari cā rōnabil':neqꝫ dictū illō ex autoritate pcedit:cadē facilitate ꝯtēnit q̄ ꝓbat:vñ eā reputat tanꝙ fictionē i nullo fūdatā.¶ Q Scđa opi.ē cātoris parisi.⁊ stephani cātuariēñ.q dhr ꝙ suffragiū dānatꝫ ipēsuꝫ tollit aliqd de pena iferni sm̄ si fuerit eq̄le prio:tñ quātū prio i casu posito:ꝯhr ꝯcedūt ꝙ phr tñ multiplicari eccle suffragia:ꝙ pena totalr tollit:vl' veri⁹ tota suspēdit:qꝛ ꝯhr dicūt ꝙ suspensa tota pena:dānat⁹ iterꝫ in easdē penas relabit:qꝛ nemo liberat a penis sine relapsu nisi p grām diuinā:cui⁹ dānat⁹ nō est pticeps nec susceptiuus.

Jo.chry.
Hoc ꝯfirmāt p dictū Jo.chryso.q distinguit ꝙ duplex est mia dei.s.liberās ⁊ relaxās.Liberās est q̄ ex toto indulgēs liberat:⁊ vt dr nō est sup oia opa dei:qꝛ nō est sup dānatos.Mia relaxās q̄ est citra ꝯdignū puniēs:i oi iudicio ptē pene relaxat nūꝙ totā:⁊ hāc dicit eē sup oia opa ei⁹ ēt sup dānatos de qua itelligit illud ps.Oēs vie dñi mia ⁊ vitas:
Jaco.ij.
illō Jac.ij.Sup exaltat aūt mia iudiciū.Ponūt āt hūc relapsuꝫ marie fieri post diē iudicij:tūc quidē spūs dānatorꝫ resumptis corpib⁹ detrudēt i ignē eternū:sine spe oīs venie.¶ Sꝫ ꝯ illos q̄rit:q̄ sit cā ꝙ iā liberat⁹ iterū relabit i penā:qꝛ apud iustū iudicē si aliqs satisfecit p reo:⁊ iudex satisfactionem acceptauit:iā iniustū est reū iterꝫ i penā reuocare.Hoc qꝫ dictū minime ꝓbāt.Autoritas qꝫ oīno impertinēs est ꝓposito.Nō eñ vult Chrys.ꝙ ex dei mia ꝯtinuo relaxet aliqd de pena dānatorꝫ postꝙ inflicta est:sꝫ ꝙ ex dei mia nō tāta infligit:quantā meruit suo pctō.Punit eñ de⁹ citra ꝯdignū.Etiā
Job.xv.
ꝯ istā opinionē allegat Albert⁹ autoritates canonis:illā scꝫ Job.xv.de dānato.Nō recedet de tenebris:ramos ei⁹ arefaciet flāma:⁊ auferet spū oris
puer.vi.
sui:nō credit errore frustra decept⁹ ꝙ aliquo pcio redimēdus sit.Itē Prouer.vi.zel⁹ ⁊ furor viri nō parcet in die vindicte:nec acqescet cuiusꝙ pcibus nec recipiet p redēptiōe dona plurima.¶ R Jō ē tertia opi.Guil.altisiodorēñ.q dicit:ꝙ pena damnatorꝫ p eccle suffragia nec minuit nec suspēdit:ꝓsunt tñ dānatis vt tolerabilior sit eorꝫ dānatio:qꝛ p suffragia ꝯfortant:vt leui⁹ ferre possint ignis incēdiū.Sicut qñ qs pōdere magno grauat⁹ lassitudine debilitat:si qs in faciē ei⁹ fundat aquā frigidā:ille pōdus qđ portat in nullo alleuiat:et tñ portātē ad leui⁹ sustinēdū cōfortat ⁊ refrigerat:et in hoc sensu dixit diuitē guttā aque peteret vt refri
Luc.xvi.
geret.¶ Sed cōtra hoc argui pōt sicut ꝯtra priores:qꝛ si certū suffragiū tribuit ꝯfortationeꝫ certi gradus:duplex suffragiū ꝓstabit duplicem ꝯfortatiōis grad':⁊ sic possent tñ multiplicari suffragia et p ea ꝯfortatio:ꝙ nihil dānat⁹ sentiret de pena.¶ Preterea ꝯ hāc opi.⁊ oēs ei⁹ modos arguit qđ viuorꝫ suffragia dānatis simplr nō ꝓsunt.Primo p vbū abrae qđ rñdit diuiti aq̄ guttā ad lingue refrigerationē petēti.Chaos magnū firmatū est inter nos ⁊ vos ⁊c.⁊ ꝓmisit.Tu recepisti bona in vita tua:⁊ silr lazar⁹ mala.Nūc aūt hic ꝯsolat:tu vo cruciaris.Ex quo ptꝫ ꝙ tm̄ chaos mediat inter dānatos ⁊ ceteros ꝙ ēt minimū cōpassiōis suffragiū a sctis ad dānatos nō possit deriuari.Si eñ suffragiū negat a pre abraā iā domestico dei:⁊ ꝯsimiliter a scō lazaro:quō poterit ad eos deriuari suffragiū a viatorib⁹ mortalib⁹ potētibus deficere?
Augu.
¶ Preterea btūs Aug.Si scirē indt patrē meū in inferno:nō pl⁹ orarē p ipso ꝙ p diabolo.Et.xxi.d ciuita.dei.c.xxiiij.Si ecclesia esset certa de aliqb⁹ hic in vita ꝯstitutis ꝙ essent in ignē mittēdi eternū:p eis nō oraret.Hoc aūt stultū foret ⁊ fatuū ꝓtermittere:si orōnib⁹ ⁊ suffragijs viuorꝫ pena dānatorꝫ aut tolli posset aut minui.¶ Itē btūs Grego.xxxiiij.mora.⁊ satis ꝯcordat btūs Aug.loco allegato.Eadē cā est:cur nō oret tūc(scꝫ post diē iudicij)p hominibus eterno igne damnatis:que nūc causa est vt non oretur pro diabolo angelisqꝫ eius eterno supplicio damnatis:que etiam nunc causa est ꝙ sancti nō orant pro infidelibus impijsqꝫ defunctis:quia de eis vtiqꝫ quos damnatos eterno supplicio iā nouerant:ante illū iusti iudicis ꝯspectū orōnis sue meritum cassari refugiūt.In inferno igit dānatis suffragia nō profunt.¶ Itē ex Augu.verbis magister dist.xlv.quarti:elicit ꝙ qui sine fide operāte p dilectionē eiusqꝫ sacris de corpore exierūt frustra illis a suis:hmōi pietatis offi

cta impẽdunt: cui⁹ cũ hic essent pignore caruerũt nõ miam sibi thesaurizãtes: sed irã: ꝗ ꝋ̃s dãnati sunt hmõi: q̃re suffragia eis a viuis impẽsa nõ ꝓsunt. ¶ Seruit ad idẽ rõ duplex. Prima qꝛ iusticie obuiat: manẽte pctõ: penã illi correspõdẽtẽ minui. Manet aũt pctm̃: nec vnq̃ minuitᷣ seu remittitᷣ dãnatis: qꝛ remissio pcti nõ fit nisi ꝑ grãm cui⁹ dãnati capaces nõ sunt: neq̃ habere pñt volũtatẽ bonã qꝛ obdurati sunt in malo: ꝛ si bonũ volũt nõ tñ bñ qꝛ semꝑ deficit principalissima finis circũstãtia: ꝛ adest ꝑuersa qua seipsos finẽ ꝯstituũt: q̃ppe seipsos diligũt suꝑ oĩa ꝛ odiũt deũ: iuxta illõ Superbia eoꝝ q̃ te oderũt ascẽdit semꝑ. Si igitᷣ dãnatus immobiliter manet in pctõ: stat immutabilr̃ pena tali pctõ debita: qꝛ pena ordinat culpã: ne in vniuerso sit dedecus culpe sine decore iusticie ꝑ penã ordinãtis culpã: vt deducit btũs Ansel. ¶ Scd̃a rõ: sublata cõione viuoꝝ ad mortuos: tolluntᷣ et mutua suffragia: sed viuoꝝ ad dãnatos nulla est cõio et ꝑ consequens viuoꝝ suffragia ad dãnatos deriuari nõ pñt. Sunt eñ dãnati extra vinculũ charitatis: ſm quã solũ opa viuoꝝ ꝯtinuãtur defunctis. ¶ Et additᷣ tertia rõ ſm sctm̃ Tho. in. iiij. scripto dist. xlv. q. v. ar. j. Nã dãnati sunt totalr̃ in termino quãtũ ad animã ꝛ extra viã: recipiẽtes vltimã ꝓmeritis retributionẽ: sicut ꝛ sctĩ q̃ sunt in patria. Qȝ ei restat de pena vel glĩa corporis: hoc eis rõnẽ viatoris nõ ꝓbet: cũ glĩa essentialr̃ ꝛ radicalr̃ existat in anima: simul ꝛ miseria dãnatoꝝ: ꝛ iõ nõ põt pena eoꝝ diminui: sicut nec premiũ sctõꝝ augeri quãtũ ad gloriã essentialẽ. Est ergo opinio ꝓdicta vt dicit btũs Tho. vbi supra ꝓsumptuosa: vtpote sctõꝝ dictis ꝯtraria ꝛ vana: nulla autoritate fulcita: ꝛ irrationabilis: ꝓpter rõnes iã ꝯtra eã inductas. ¶ S Est igitᷣ alia opinio bti Thome ꝛ ceteroꝝ doctoꝝ cõiter, q̃ tenẽt ꝙ suffragia viuorum nõ ꝓsunt dãnatis quãtũ ad penas pctõꝝ ꝓ quib⁹ dãnati sunt quouis mõ releuãdas: nec quoad penã dãni neq̃ quoad penã sensus. Quoad penã dãni: q̃ est carẽtia visiõis diuine essentie: nã hui⁹ pene ablatio nõ põt fieri nisi ꝑ collationẽ visiõis diuine sicut in alijs priuationib⁹. Siquidẽ priuatio a subiecto nõ tollitᷣ nisi ꝑ positionẽ habit⁹ oppositi. Nõ eñ ab hoĩe auferᷣ cecitas: nisi ꝑ positionez visus. Positio aũt visus diuine essentie beatificat ſm illud Jo. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscãt te solũ deũ verũ ꝛc. Cognoscãt inquã clare ꝛ intuitiue: q̃ cognitio visio appellatᷣ. Hec qꝛ ſm quẽq̃ gradum gratificat: sicut et gratia scd̃m quemq̃ gradũ beatificat: iõ ſm quẽq̃ gradũ tollit dãnationẽ Quoad penã sensus: ꝯsistit in aliquo positiuo reali afflictiuo sensus dãnati: siue corporis: siue mentis: ꝛ maxime mẽtis q̃ ſm Aug. xj. de ciui. dei. c. iij. verissime sensus dr̃: qualis est pena ignis ꝛ ꝟmis. Neq̃ eñ illa tollitᷣ vel minuitᷣ ꝑ suffragia viuorũ in dãnato: quantũ ad eã q̃ infligitᷣ ꝓ pctõ mortali: qꝛ illa est eterna: dicẽte xp̃o. Discedite a me maledicti in ignẽ eternũ q̃ parat⁹ est diabolo ꝛ angelis ei⁹. Mat. xxv. Qȝ ꝟbũ ꝑtractans btũs Aug. xxj. de ciui. dei ait. Nimie ꝓsumptiõis est dicere cuiq̃ ipsoꝝ eternũ suppliciũ nõ futurũ: quos de⁹ ituros dixit in suppliciũ eternũ. Et Esa. Vermis eoꝝ nõ moritᷣ ꝛ ignis eoꝝ nõ extinguetᷣ. ¶ Notãter aũt dictũ est quãtũ ad penas illoꝝ pctõꝝ ꝓ q̃b⁹ dãnati sunt scȝ mortaliũ: qꝛ de venialib⁹ pctis ꝛ mortalibus hic remissis quoad culpam nõ quoad penam satisfactoriã: tenet Sco. in suo quarto di. xxi. q. j. ꝙ eis etiã in inferno nõ debetᷣ nisi pena tp̃alis: cum venialis culpa sufficiẽter punitᷣ pena temporalis: pena mortalis eterna dimisso mortali ꝑ penitẽtiã mutatᷣ in temporalẽ: illa igitᷣ tp̃ali soluta nihil remanet soluendũ. ¶ Qȝ dictũ etsi ꝓbabile est quoad pctã mortalia ꝛ venialia hic dimissa: tñ ꝓuenialī cũ quo qs moritᷣ nõ dimisso quoad reatuȝ culpe

Tho. ad pas.

Jo. xvij.

Aug.

Mat. xxv.

Esa. lxvj.

no vr̃ verũ: qꝛ cũ tale pctm̃ q̃ad culpã ꝯtinuatᷣ ꝑpetuo sicut ꝛ mortale: nõ põt tolli pena manente culpa. Nõ aũt tollitᷣ culpa venialis sicut nec mortalis post hanc vitam in dãnatis: quibus semꝑ placere nũq̃ displicet culpa: displicentia debite circũstantionata circũstantia finis: q̃ requiritᷣ ad remissionẽ culpe. Hãc aũt habere nõ possunt obstinati in inferno: igitᷣ nõ põt tolli aut minui pena nõ dimissa culpa. Si ergo opinio illa vera est quãtũ ad penã hic dimissam quoad culpã posset ꝓbabiliter dici ꝙ quantũ ad illa proficerẽt dãnatis viuoꝝ suffragia. Nã cũ dãnati ꝓ illis pctis possunt satisfacere patiẽdo tẽporalẽ penã in inferno: ita ꝓ eis posset q̃s satisfacere tp̃aliter in via. Satisfactio enim tẽporalis non põt fieri ab vno ꝓ alio. ¶ Verũ ꝙ oppositũ eque ꝓbabiliter põt sustineri. s. ꝙ stante positione ꝓdicta vn⁹ non põt satisfacere ꝓ alio cuȝ q̃ nõ hȝ aliquã cõionẽ. Viuorũ autẽ cũ dãnatis nulla est cõio vt dictũ est: nec ſm predicta ipsi meruerũt in via vt eis prodessent suffragia post mortez. Et hoc sentire vr̃ Richar. de me. vil. in. iiij. dis. xlv. q. ij. ¶ T Per hec ad rõnes prime opi. Ad primaȝ autoritatẽ Aug. in enchi. In qua se fundant iuriũ glosatores: ꝛ quidã alij doctores: dicẽdũ ꝙ diuisio beati Augu. quã ibi ponit: nõ est quadrimẽbris: sicut ipsi sentiũt: sed trimẽbris. Nã iidẽ sunt mediocriter boni ꝛ mediocriter mali: illi. s. qui decesserũt in gratia cũ pctõ veniali: aut cũ debito pene ꝓ peccatis mortalib⁹ hic ꝑ penitẽtiã quoad culpam dimissis: nã mediocriter bonus: est etiã mediocriter malus. Qȝ satis clare patet ex verbis beati Aug. Nã ponit tñ tres modos viuendi: ait eñ. Est quidam viuẽdi modus nec tã bon⁹, vt nõ req̃rat ista: scȝ suffragia post mortẽ: nec tã malus: vt ei illa nõ ꝓsint post mortẽ. Ecce prim⁹ modus viuẽdi. Seq̃tur. Est ꝟo talis in bono: vt ista non requirat: ꝛ est rursus talis in malo: vt nec his valeat (cũ hec vita transierit) adiuuari. Primum ergo modũ viuendi cõtra mentẽ bti Aug. diuidũt in duos: cũ sit tantũ vn⁹ modus viuẽdi medius: inter duos extremos. Unus extrem⁹ est talis q̃ nõ indiget iuuari. Alius extrem⁹ q̃ non põt iuuari. Medi⁹ q̃ indiget et potest: ꝛ ille est mediocriter bon⁹: qꝛ põt: et mediocriter: malus qꝛ indiget iuuari. Item q̃ est mediocriter bonus: aut est aliquãtulũ malus vel oĩo non mal⁹. Si scd̃m: tũc est valde bon⁹: nihil oĩo hñs mali seu debite malitie: culpe nec pene. Si primũ habetᷣ ꝓpositũ. Sic de mediocriter malo: aut habet aliq̃d bonitatis: ꝛ sic est mediocriter bon⁹ aut nihil bonitatis: ꝛ sic est valde malus. Et hoc etiã patet: qꝛ Aug. resumẽs dictã diuisionẽ circa finez ca. iterũ ponit tñ tria mẽbra: vbi dicit. Cum ergo sacrificia siue altaris: siue q̃rũcũq̃ elemosynaruȝ ꝓ baptizatis oĩb⁹ defunctis offeruntᷣ ꝓ valde bonis gratiarũ actiones sunt ꝓ nõ valde malis ꝓpitiationes sunt: pro valde malis: etsi nulla sunt adiumenta mortuoꝝ: qualescũq̃ cõsolationes viuorũ sunt. Ubi non valde malos noĩat: quib⁹ ꝓsunt suffragia: nec inter illos distinguit. Hoc etiã sentit. Durandus in suo. iiij. Absurdũ etiã videtᷣ ꝙ illi dicũt: ꝑ valde malos intelligi qui fidem non habuerũt: qꝛ paruuli decedẽtes ĩ solo originali fidẽ nõ habuerũt: et tñ non fuerũt magis mali q̃ fideles dãnati: q̃ multa mortalia cõmiserunt: qȝ etiaȝ pena ostẽdit: cũ illi tñ pena dãni: isti pena damni ꝛ sensus puniuntᷣ. Maior aũt pena maiorẽ arguit malitiã: qꝛ pena correspõdet culpe. Etsi dicerent ꝑ valde malos intelligi infideles adultos q̃ etiam in infidelitate pctã actualia addiderũt: et fideles grauiorib⁹ pctis obnoxios: tũc sequitᷣ ꝙ decedentes in originali tñ non essent valde mali: ꝛ sic ꝓdessent eis suffragia ſm Augu. ꝙ̄ꝰ falsum: qꝛ nõ hñt nisi penã dãni: q̃ vt premissuȝ est: nec tolli põt nec minui: nisi ꝑ collationẽ btitudinis que repu-

gnat dãnatis. Qḋ aũt dicit Aug. ꝙ q̇b⁹ ꝓsunt suf-
fragia: ad hoc ꝓsunt: vel vt sit plena remissio: vel
certe vt tolerabilior sit eoꝝ dãnatio. Rñdet̃ ꝙ ibi
accipit̃ dãnatio large: ꝓ q̄libet punitiõe ad quam
aliq̇s est iudicat⁹: s̃m quã acceptionẽ includit etiã
penã purgatorij. Vñ ⁊ btũs Greg. dicit ꝙ eodem
igne purgant̃ boni: q̄ reprobi puniunt̃. Et in aliq̇s
cõib⁹ locutiõib⁹ dicim⁹ aliquẽ ꝯdẽnari ad certam
pecuniariã penã: siue ad aliqḋ tp̃ale supplicium.
¶ V Ad illud de machabeis dicẽdũ s̃m Tho. vel
ꝙ illa donaria inuẽta sub tunicis mortuoꝝ non
fuerũt accepta i reuerẽtiã idoloꝝ: sꝫ iure belli eis
debebant̃: tñ ꝑ aliq̄lẽ auaritiã venialr̃ peccauerũt
ĩõ nõ fuerũt i inferno: ⁊ ita suffragia eis poterant
valere. Vel ꝓbabili⁹: ꝙ in ipsa pugna videtes si-
bi iminere periculũ: pctm̃ suũ cognouerũt ⁊ peni-
tuerũt: s̃m illud ps̃. Cũ occideret eos q̄rebãt eũ: ⁊
ita pctm̃ remissum fuit ꝑ pn̄iam: ⁊ ꝑ ꝯñs nõ fuerũt
in inferno: sꝫ purgatorio. ¶ Ad aliḋ de lectõ macha
rio ⁊ capite inuẽto: dicẽdũ ꝙ illud adiutorium nõ
erat ad pene diminutionẽ: sꝫ ad hoc solũ vt ibidẽ
ðr ꝙ eo orãte ꝯcedebat̃ eis vt mutuo se viderẽt: ⁊
in hoc aliqḋ gaudiũ nõ veꝝ: sꝫ phãtasticũ hr̃e dñr
dũ implet̃ illud qḋ desiderãt. Sicut ⁊ demõẽs gau
dere dñr: dũ ad pctã ꝑtrahũt hoĩes: ꝗuis per hoc
eoꝝ pena nullatenꝰ minuat̃. Sicut nec angeloꝝ
gaudiũ minuit̃: dũ nr̃is malis cõpatiũt̃. ¶ Ad illḋ
ð traiano ſt dici ꝙ ad p̃ces. b. gre. traian⁹ fuit ad vi
tã reuocat⁹: ⁊ ad statũ viatoꝝ: ⁊ ibi grãm cõsecut⁹
ꝑ quã pctõꝝ remissionẽ obtinuit: ⁊ ꝑ ꝯñs immuni
tatẽ a pena. sicut appet in oĩb⁹ illis q̄ fuerũt mira
culose resuscitati: quoꝝ plures ꝯstat idololatras ⁊
dãnatos fuisse. De his oĩb⁹ silr̃ dicere opꝫ ꝙ non
erãt in infernũ deputati finaliter: s̃m p̄ñtẽ iustitiã
ꝓpꝛioꝝ meritoꝝ: sꝫ s̃m supiores cãs q̇b⁹ p̄uidebã
tur ad vitã reuocãdi: de eis aliter disponẽdũ erat.
Et ita diffinitiua ⁊ irreuocabili snīa traian⁹ dãna
tus nõ fuit. q̄ sola facit quẽ dãnatum. Vel ð ꝙ ala
traiani fuit simplr̃ liberata ꝑ absolutã dei poten-
tiã. Qḋ aũt ð ãias dãnatoꝝ iuuari nõ posse: intel
ligit̃ s̃m legẽ cõem. Vel dicunt alij: ꝙ ala Traiani
nõ fuit simplr̃ liberata a pena inferni: sꝫ pena ei⁹
fuit suspẽsa ad tp̃s: scꝫ diẽ iudicij. Nec tñ oꝫ ꝙ hec
fiãt oĩb⁹ ꝑ suffragia ecclie: q̄ alia sunt q̄ legi cõi ac
cedũt: ⁊ alia q̄ singlr̃ ex p̄uilegio alicui ꝯcedunt̃.
Alij dicũt ꝙ liberat⁹ fuerat a pena sensus nõ dãni
Sꝫ q̄litercũq̧ dicat̃: hec duo stabũt. Primũ ꝙ de
potẽtia absoluta de⁹ posset ꝓpẽs dãnatos bti̇ficare
Scðm ꝙ de lege cõi in inferno nulla est redẽptio:
neq̧ quo ad pene ablationem: neq̧ eoꝝ diminutio
nẽ: ⁊ hoc q̄ad pctã in via nõ dimissa. ¶ X Ad penul
timũ ð ꝙ q̄tũ ad hoc magis accepiat̃ suffragiũ ꝓ
mortuo q̄ ꝓ viuis in mortali existẽtib⁹: q̄ magis
indigẽt: cũ sibi nõ possint auxiliari: sicut viu⁹ põt.
Sꝫ q̄tũ ad hoc viu⁹, est melioris ꝯditiõis: q̄ ꝑ põt
trãsferri de statu pcti mortalis ad statũ grẽ: qḋ de
mortuis fieri nõ põt: iõ nõ est eadẽ rõ orãdi ꝓ mor
tuis ⁊ viuis. Et est aliq̄ rõ orãdi ꝓ viuis existẽtib⁹
in mortali: q̄ nõ hꝫ locũ in mortuis. ¶ Ad vltimũ
negat̃ ꝯña: q̄ nõ est silr̃. Tũ q̄ dãnati pena auge-
tur põt manẽte ipsius difformi volũtate: q̄ punitur ei
tra ꝯdignũ. Sꝫ ea manẽte põt minui q̄ vt dictũ ẽ
manẽte culpa: pena illi correspõdẽs culpe: nõ põt
tolli aut minui s̃m diuinã iustitiã: penã ꝓ culpa
ordinãte. Sꝫ culpa in dãnatis sp̃ manet: scꝫ volun
tas ꝑuersa ꝯ̄ deũ. Iõ sicut op⁹ bonũ ab alio factũ:
⁊ ad suffragiũ dãnati ordinatũ: nõ minuit ei⁹ pe-
nã: multominꝰ ꝑ op⁹ bonũ qḋ ip̃e facit nõ ꝓ ip̃o. sꝫ
occasionalr̃ ex ei⁹ doctrina ip̃e iuuari põt. Tũ q̄
pena infligit̃ arrio ꝓ ꝑuersa sua doctrina: q̄ merito
auget̃ ꝑ ꝑ nouũ malũ ex ea ꝯñs: sꝫ ꝑ ꝑ sanã doctri-
nã quã dãnat⁹ reliq̄t i terra nõ punit̃: q̄ ex bõis te-
q̄ntib⁹ nulla pena minuit̃. ¶ Ut breuit̃ ð ꝙ iõ nõ
est sile: q̄ dãnat⁹ est i statu i q̄ pena ei⁹ nõ põt mi-

nui ꝓpter volũtatis obstinationẽ. Põt aũt augeri
q̄ nũq̄ põt vsq̧ ad ꝯdignũ: s̃m iustitiã dei strictis
simam puniri. ¶ Si dicis: ꝗuis nulla pena tali re
mittit̃: tñ aliqḋ bonũ sibi ꝯferẽdũ est ꝓpter bona q̄
occasiõe suoꝝ p̄cedẽtiũ operũ fiũt. Sicut btitudo
accidẽtalis scõꝝ auget̃ ꝓpter bonũ qḋ ex eoꝝ oc-
casiõe agit̃. Rñdet̃ ꝙ sicut merita eterne vite (q̇b⁹
dãnat⁹ meruit: dũ in grã fuit) ꝑ pctm̃ mortale su-
puenĩẽs mortuũt: nec aliq̄d p̄miũ ꝯsequãt̃ post mor-
tẽ i btitudine: ꝓpter pcti mortalis obicẽ: quẽ volũ
tarie obiẽdit: ⁊ q̄ ipediunt̃ ne ꝯsequant̃ btitudinẽ:
ac p̄mioꝝ ipsis meritis correspõdere debẽtium se
reddiderũt icapaces: ita ⁊ p̄mioꝝ accidẽtaliũ. Vñ
nulliũ bonũ irremuneratũ: nisi is q̄ remunerari de
beret: ipedimẽtũ remunerationis ipõte p̄beret: si-
cut ⁊ i ꝓposito. ¶ Vel põt dici ꝙ si dãnat⁹ bona re
cui ⁊ i ꝓposito. Vel põt dici ꝙ si dãnat⁹ bona re
muneranda facit: de⁹ futuroꝝ p̄scius illa retribuit
in p̄ñti vita. Vñ dixit abrã diuiti refrigeriũ petẽ
ti. Fili recor. q̄ rece. bona i vi. tua. Nõ sic in btis: i
q̇b⁹ radix boni opis manet s. charitas: iõ sunt ma
ioris boni capaces. In dãnatis aũt manet iniq̇tas
⁊ ꝑpetuũ dei odiũ imobilr̃ ꝑseuerãs: ꝓpter qḋ ca-
paces sunt maioris pene: ⁊ iuste ab oĩ dei spãli do
no ⁊ bñficio nouo ꝯferẽdo sunt seclusi. Vñ p̄ceptũ
est ministris parabolice: vt hoĩem sine nuptiali ve
ste ad nuptias ingressum ligatis manib⁹ ⁊ pedib⁹
ꝓiicerẽt i tenebras exteriores: ꝑ qḋ significat̃ de-
sertio dãnati ab oĩ subsidio ⁊ suffragio: et imobili-
tas i malo. ¶ Y Ponit tñ Alb. vnũ modũ: q̄ vi ð su
stineri posset suffragia ecclie valere dãnatis: vñ ð
ꝙ p̄miis ꝯsciẽtie ð trib⁹ remordet. s. de pctõ a seip̃o
cõmisso: scðo de bono a seipso omisso: ⁊ tertio ð bo
no cui⁹ ip̃e potuit eẽ cã vt fieret ab altero. De pri
mis duob⁹: q̄ p̄terita sũt: nulla ẽ pene mitigatio.
De tertio ⁊ crescit ⁊ mitigat̃. Si eñ ꝑ malũ suũ cã
est mali talis: toties crescit vermis: q̄ties crescit ⁊
dilatat̃ malũ illḋ i aliis q̄s suoluit. Si aũt cã fuit
vt bonũ fieret ꝑ alios: toties decrescit vermis q̄-
ties bonũ illḋ multiplicat̃. Decrescit: itelligẽdo nõ
q̄tũ ad tristitiã vermẽ ꝯsequẽtẽ q̄ insuit: sꝫ q̄ tristi
tia: q̄ inficeret si bonũ illḋ nõ mltiplicaret̃. Per hoc
aũt nulla pena minuit̃: sꝫ aliq̄ pena accidẽtalis: ne
fiat: ipedit̃. ¶ Sãct⁹ Tho. et tãgit vnũ modũ quo
suffragia p̄nt ꝓficere dãnatis: nõ q̄tũ ad pene in-
terruptionẽ vel diminutionẽ: sꝫ q̄ ex hmõi suffra
giis: eis aliq̄ doloris materia subtrahit̃: q̄ eis adet
se pesset: si ita se a dilectis ꝯspicerẽt: ꝙ nil ꝓ eis nr̃
tã curã haberẽt: sꝫ hoc ip̃m btũs Tho. reprobat: q̄
s̃m cõẽ legẽ ibi sunt ip̃is defũctoꝝ: vbi nõ vidẽt
q̄cũq̧ agãt̃ aut eueniũt i ista vita: vt ð Aug. in de
cura ꝓ mortuis agẽda. Qḋ p̄cipue veꝝ ẽ ð dãnatis
⁊ ita ñ cognoscũt q̄ñ ꝓ eis suffragia fiũt: nisi supra
cõem legẽ aliq̇b⁹ dãnatoꝝ illḋ reuelaret̃: qḋ oĩno
icertũ est. Vñ tutiꝰ ẽ sic dicere simplr̃ ꝙ suffragia nõ
ꝓsint dãnatis: nec ecclia licẽdit ꝓ eis orare: vt ex au
ctoritatib⁹ iductis appet. Cui ꝯsonat illḋ Ecclo. ix.
Qḋcũq̧ facet̃ p̄t man⁹ tua istãter opare: q̄ nec op⁹
nec rõ: nec sapia: nec sciã erit apḋ iferos: q̄ tu ꝓꝑas.
Et tñ de illo dubio.

¶ Lectio. lviij. A

Nunc de tertio prin cipali. s. q̇b⁹ suffragiis aĩe defũctoꝝ iuuari possint: et ꝑ q̄b⁹ q̄ hoꝝ magis ꝓsint. ¶ Ad p̄mũ hui⁹ q̄ontis p̄t. b. Greg. ad Bonifaciũ (vt. xiij. q. ij. aie rectiat̃) q̄tuor suffragioꝝ gñã ãnuerat: aĩ eñ. Aie ðfunctoꝝ q̄tuor modis soluũt̃: aut oblatiõib⁹ sacer dotũ: aut p̄cib⁹ scõꝝ. aut charoꝝ elemosynis aut ieiũio cognatoꝝ. Per oblatiões sacerdotũ misse ce lebratio accit̃. Per orõnes scõꝝ cuiuslibꝫ bõi hoĩs siue i p̄ñtia ecclẽ: deuota ꝓ defũctis obsecratio. Elee mosyna aũt ꝑ q̄ncũq̧ fiat: ð elemosyna charit: q̄ charitas est q̄ bñficiũ impẽdit. Signũ eñ dilectio-

Grego.

Psal.

Obiectio

Rñsio⁹ ad obiectões

Mod⁹ q̄ sustineri posset suffragia ecclie valere dãnatis.

Ecclo. ix.

Grego.

nis exhibitio est optio:fm eũdẽ home.xxx.Sic a q̃buscũq; fiãt ieiunia:aut alie corporis afflictiões: cognati sunt eoꝝ ꝑ q̃b⁹ fiũt:carnales vel spũales. Dicit nempe cognat⁹ quasi connatus:quia vi amoris ei agglutinatur:ꝛ quasi cõnascitur, anime defuncti tanq̃ veri amici.¶Sunt aũt hi quatuor modi ĝnales:ad quos omes alij reducunt.Uñ ad ieiuniũ oẽs carnis afflictiones:vt vestiũ aspitas: discipline:ꝑegrinatio:labor corporalis:ꝛ q̃cũq; ad corporis afflictionẽ assumunt ꝑtinẽt.Ad eleemosynas reducunt oĩa opa misericordie:corporalia ꝛ spũalia.Ad oronem reducunt oĩa spũalia exercitia:vt meditatiões sancte grãrum actiões:theologie studiũ ac ɔtẽplationes.Ad oblatiões sacerdotum oĩa sacrificia ꝛ oblatiões:que immediate deo aut cultui diuino:ac ecclesie ministris applicant: vt sunt oblatiões pecunie:cereoꝝ:alioꝝ:ornatũ ꝛ similiũ Bea.vo Aug.in lib.de cura ꝑ mortuis agẽda.(ꝛ hr̃.xiij.q.ij.non estimem⁹.)tria annũerat: omittẽs ieiuniũ cognatoꝝ.vñ ait.Non estimem⁹ ad mortuos pro q̃b⁹ curã agim⁹ ꝑuenire:nisi qđ ꝑ eis:siue altaris:siue oronum:siue eleemosynaꝝ sacrificijs solẽniter supplicam⁹.ꝛ seq̃t.Corpori aũt humano q̃cq̃d impẽdit:non est p̃sidiũ salutis: sed humanitatis officiũ:fm effectũ(al's aptiu)'q: nemo vnq̃ carnẽ suã odio habuit.Ad hoꝝ intellectũ notãdũ q̃(vt docet.b.Tho.in.iiij.scrip.di.xlv. q.vi.art.j.)suffragia viuoꝝ ꝓsunt defunctis fm q̃ vniunt viuẽtib⁹ charitate:ꝛ fm q̃ intẽtio viuẽtiũ refert ad mortuos.Et ideo vniuersa opa ꝓsit suffragari mortuis q̃ ꝑtinẽt ad cõicatione charitatis vel ad directionẽ in alterũ intẽtionis.Eapropter vniuersa opa bona q̃ ex charitate fiũt:oĩa q̃z q̃ ex intẽtione ꝛ intuitu subueniẽdi(quia quasi ꝑ illis ex ꝑsonis defunctoꝝ fiũt eis ꝓficiũt.Ad charitatẽ aũt p̃cipue eucharistie oblatio ꝑtinet:q: est sacr̃z ecclesiastice vnionis:ɔtinẽs illũ in quo tota ecclia vnit ꝛ solidat.s.xp̃m:vnde eucharistia est q̃si q̃daz charitatis origo seu vinculũ.Eleemosyna vo ad charitatẽ ꝑtinet tãq̃ ei⁹ effect⁹:est eñ p̃cipu⁹ ei⁹ effect⁹.Sic ista duo eucharistia ꝛ eleemosyna ex parte charitatꝭ p̃cipue mortuis suffragant.¶Ex parte vo intẽtionis in mortuos directe p̃cipue vꝫ oratio:q: fm suã rõnem non solũ dicit respectũ ad orãtẽ sicut cetera opa:sꝫ direct⁹ ad eũ ꝑ quo oratur.¶Ieiuniũ vo q: in rõne sua non ɔtinet qđ ad charitatẽ:vel ad intẽtiõis directionẽ ꝑtinet:sꝫ hec sunt ei q̃si extrinseca:ꝓpter qđ etiã Aug.nõ posuit: ideo ad vtrũq; põt reduci.Et q: ex charitate põt assumi:ꝛ q: corporis afflictiuũ est:põt tãq̃ penale opus satisfactoriũ ꝑ penis defunctoꝝ ex eorũdeꝫ ꝑsonis dño offerri.Et hoc respectu trib⁹ p̃dictis fm Aug.positis annumerauit Greg.ieiuniũ:qua si suffragij gen⁹ quartũ.Nec incassum:q̃ cũ aie i purgatorio nõ nisi satisfactorias penas soluũt:q̃bus solutis:suffragijs nõ indigẽt:multũ iuuãtur dum ꝑ eis opus penale(q̃le est ieiuniũ)deo offertur.Op⁹ eñ penale eo q̃ penale satisfactoriũ est. ¶Ex his pꝫ r̃nsio ad p̃mã partẽ q̃õnis.s.quibus suffragijs aie defunctoꝝ iuuari possunt.Uñ r̃ndetur breuiter q̃ omnib⁹ operib⁹ bonis:nã oĩa opa bona fieri possunt ex charitate.Sic etiã oĩa opera bona possunt eis applicari ex intẽtiõis directiõe. Põt eñ qđcũq; opus fieri ea intẽtione:vt ꝓsit spiritib⁹ defunctoꝝ.¶P pro r̃nsione ad scđam partem.q.s.q̃ opa magis ꝓsint, liberatiõi defunctoꝝ. Aduertẽdũ q̃ suffragia h̃nt effectũ vel ex genere operis:vel ex dispõne opantis.Ex genere operis illa p̃cipue vel magis suffragant defunctis:i q̃b⁹ ɔcurrũt plures vel pauciores rõnes ꝯ supradictꝭ. Ex operãte vo illa magis ꝓficiũt q̃ ex ꝑsona magis accepta(ꝓpter maiorẽ charitatẽ:aut deuotionem:aut aliã dispõnẽ:ꝛ mai⁹ meritũ opantis)impẽdunt.Meritũ dico vel operãtis ꝑsonale vel ecclesie tot⁹ ĝnale:cui⁹ ꝑsonã operãs in suo ministerio rep̃ntat.vt tãgit Sco.in suo q̃oli.q.xx.circa p̃nci.¶Itẽ põt opus suffragij valere vel ex pte operãtis p̃ncipalis tale op⁹ fieri ꝓcurãtis:vt testatoris:fundatoris vel alteri⁹ op⁹ fieri mãdãtis:petẽtis vel ordinãtis.Uel ex parte op⁹ hmõi exequẽtis:vt testamẽtarij amici familie opus faciẽtis ꝛc. Hãc distinctionẽ alij sic exp̃mũt ꝛ in idẽ redit.Suffragioꝝ q̃dã ꝓficiũt ex operãte tm̃:alia ex ope operato:alia simul ex ope opato ꝛ operãte.Ex operãte tm̃ q̃ ex sola dispõne ꝛ acceptatiõe agẽtis acceptant a deo vt sacrificia vere.test.ꝛ opera nõ ꝑuilegiata q̃ quisq; ex spõtanea voluntate operat. Ex ope opato que ex ipso ope exhibito etiã circũscripta dispõne operãtis q̃tũ ad ei⁹ esse acceptuꝫ h̃nt suũ effectũ:vt est sacrificiũ altaris ꝛ ecclesie sacramẽta:q̃ effectũ h̃nt ex instõne xp̃i:nõ ex dispõne ministri offerẽtis vel dispẽsantis.de q̃.s.lec.xxv.ꝛ in alijs plurib⁹ locis.Sic nõ est impiũ sentire de orone dñica:de horis canonicis ꝛ alijs oronibus: quas ecclesia dicẽdas instituit que quãdã vim accipiũt ex parte diuini ꝛ ecclesiastici mãdati vt dicit Gers.cãcel.parhi.in trac.de orone.Ita sunt q̃dam q̃ effectũ sortiunt ex priuilegio:vt indulgẽtie: vel similia.Itẽ sunt opa que etiã valẽt ex ope opato: nõ ex sua instõne sicut sacr̃a:sed ex effectu ex ipso opere accidẽte:sicut eleemosyna pauperũ indigẽtiã releuãte:sequit oratio eorũdẽ pro aia defuncti ad deũ ꝑ eo cui⁹ intuitu fiũt.vt dicit.b.Tho.¶C Ex his põt r̃nderi ad q̃õnis partẽ magis ad particularia descẽdẽdo ꝑ aliquas ꝓpões ¶Prima. Inter oĩa mortuoꝝ suffragia q̃tũ ad liberationeꝫ defunctoꝝ:excellit eucharistie oblatio per man⁹ sacerdotũ:ecclesie ministroꝝ.Hec ꝓpõ est ꝯ mẽte Aug.Greg.magistri:ꝛ ceteroꝝ:q̃ inter defunctoꝝ suffragia p̃mo loco ponũt altarꝭ sacrificiũ.Et põt illud ostẽdi rõnib⁹ ꝛ exẽplis.Rõne:nã illa magis suffragant defunctis:in q̃b⁹ p̃ncipaliores ꝛ plures rõnes suffragãdi ɔcurrũt:vt statim.s.dictum est. Sũt aũt rõnes fm supradicta charitatꝭ cõio:intẽtionis directio:meritũ ꝛ pia supplicatio:ꝛ hoc taꝫ ex efficacia opis opati:q̃ operis operãtꝭ:ꝛ hoc vel ei⁹ q̃ opat:vel ei⁹ in cui⁹ ꝑsona:vel eoꝝ ex quoꝝ ꝑsonis opat.Oẽs ille rõnes ꝑfectissime ɔcurrũt in sacrificio altarꝭ.Cũ eñ sacr̃m eucharistie sit sacr̃z ecclesiastice vniõis:ɔtinẽs xp̃m i q̃ tota ecclia vnit: sitq; origo q̃dã ꝛ fomẽtũ charitatꝭ:vt dictũ est:manifestũ est q̃ in effectu hui⁹ sacrificij oẽs cõicant:q̃ cũ capite xp̃o ꝛ inter se ꝑ charitatis vinculũ vniũtur.Nã hãc vnionẽ nõ solũ solidat ꝛ ɔseruat:sꝫ ẽt exp̃sse sig̃t.vt di.Aug.in de sacr̃is fideliũ.ꝛ allegat magister di.viij.quarti.Un⁹ panis ꝛ vnũ corp⁹ ecclesia dr̃:ꝑ eo q̃ sicut vn⁹ panis ex multis granis cõponit:sic ecclesia ex multis fidelib⁹ charitate copulãte ɔnectit.Hui⁹ vniõis etiã corp⁹ xp̃i sũptuꝫ de virgine est sacr̃m.i.sig̃tiuũ:q: sicut corp⁹ xp̃i ex multis mẽbris purissimis ꝛ immaculatis ɔstat.ita societas ecclie ex multis ꝑsonis a criminali macula liberis aggregat.Propter qđ etiã sacr̃m illud cõio nũcupat:q: ei⁹ b̃nficiũ cõicãt oẽs ecclie vniti: nõ solũ q̃ in terris viuũt:sꝫ ẽt q̃ trãsierũt:ꝛ q̃ iã b̃titudinẽ adepti sũt:ꝛ q̃ in via purgatiõis ad eã tendũt.Uñ dist.ix.q̃rti.ꝛ hr̃ de ɔse.dist.ij.q: passus ẽ ita dño nr̃.dr̃.Nulli ãbigẽdũ est tũc quẽq̃ corporis sanguinisq; dñi participẽ fieri:q̃ xp̃i mẽbrum efficit:nec alienari ab illi⁹ panis calicisq; ɔsortio: etiã si añq̃ panẽ illũ edat:ꝛ calicẽ bibat de hoc seculo in vnitate corporis xp̃i ɔstitut⁹ abscedit:q: illi⁹ sacri b̃nficio nõ p̃uat:q̃ ille in hoc qđ sacr̃m illud signat inẽit.In hui⁹ rei testimoniũ hostia sacra i tres ptes i altari diuidit vt significet effectũ ei⁹ ꝑticipare:ꝛ q̃ in b̃titudine:ꝛ q̃ in purgatorio:ꝛ q̃ in hoc seculo deliteseũt.de quo.j.lati⁹ tractabitur. Nullũ ergo opus tm̃ ꝓdest defunctis per cõionẽ

Aug.

Ephes.iv.

Euchari-stia ꝛ elee-mosyna ex parte cha-ritatis p̃ci-pue mor-tuis suf-fragant.

Attende hãc ꝯ suf-fragijs di-stinctionẽ.

charitatis:q̃rũ eucharistie oblatio que huiꝰ cõio
nis signũ est:fomẽtũ ⁊ origo.¶ D In hac ẽt obla
tione intẽtio dirigit nõ solũ ad viuos:sed etiã ad
mortuos. Intẽtio dico nõ solũ ministri celebrãtis:
sed ecclesie vniuersalis:que memoriã defunctorũ
in missa fieri instituit:eiusq; ꝑsonã sacrificãs mini
ster gerit. In huiꝰ officiũ cõmissione sacerdotali.s.
ordinatiõe:dr accipe ꝑtãtem offerẽdi ꝓ viuis ⁊ ꝓ
mortuis. Est ergo nũtius ecclesie ad deũ orãdo ꝓ
mortuis:quare ꝑsonam repñtat ecclesie se mittẽ-
tis:est etiã ibi ratio meriti. Nam si ꝓbat qr opus
aliqđ meritoriũ est in ecclesia:siue glorie:siue gr̃e:
siue remissionis culpe aut pene:poterit ne aliqđ
esse magis meritoriũ illo sacrificio? In hoc em̃ il-
lius:vnici ⁊ ꝑfectissimi sacrificij fit memoria ⁊ inuo
catio:per cuiꝰ virtutẽ celi apti sunt:gratia dat:ꝑ
quã sola opera nr̃a esse possunt meritoria:oĩa pec
cata hoĩm remittunt:ac celestis gloria nr̃o pecca
to ꝑdita redonat. Ipse em̃ qui in hoc sacrificio pa

Apoc. iij.

tri offert:clauis est Dauidis:qui claudit:⁊ nemo
aperit:aperit ⁊ nemo claudit. Apoc. iij. Ipse fons
gr̃arũ ⁊ caput ecclesie:de quo solo gr̃a fluit in bar
bam Aaron descẽdẽs in orã vestimẽti. Ps. cxxxij.
De eius nãq; plenitudine oẽs accepimꝰ gr̃am ꝓ
gr̃a. Jo. j. Ipse est quẽ deus pater fecit pctm̃ ꝓ no
bis. ij. Cor. v. Idẽ sacrificiũ quo oĩm peccata ho-
minũ expiant. Ipse est sine cuiꝰ vnione(quã hoc
sacrificiũ ꝑstat)nemo gloriã in celo ꝯsequit ipso di

Jo. iij.

cẽte. Nemo ascẽdit in celũ nisi qui descẽdit de ce-
lo:filiꝰ hoĩs qui est in celo. Jo. iij. Nec potest: aut
vnq̃ potuit post ꝑmi hoĩs lapsum opus aliqđ gra
tum esse deo patri ⁊ acceptũ:nisi in virtute huiꝰ sa
crificij vespertini:in fine huiꝰ seculi oblati. ad Col. j.

Ad Col. j.

Cõplacuit per eum recõciliari omnia in ipso,ꝑ paci
ficans per sanguinẽ crucis eius:siue que in terris:
siue que in celis sunt. Et ideo sacr̃m illud sacrifi-
cium dr ⁊ eucharistia. Sacrificiũ ꝓpter peccatorũ
remissionẽ:eucharistia ꝓpter gr̃e infusionem. Est
aũt ibi rõ meriti:non tam ex operãte:q̃ ex opere:
non em̃ solum effectũ habet expiãdi peccata ex ce
lebrãtis deuotione:sed multo magis ex ipsa obla
tione.i.xp̃o iterũ in memoriã sue passionis offidi-
cte oblato:qui effectus non minuit per quãcunq;
sacerdotis indispõnem:formã ⁊ intẽtione ecclesie
obseruãtis. Et iz habere effectũ ex opere operato
cõmune sit omnibꝰ legis noue sacr̃is:magis tamẽ
huic approprìat sacrificio:in quo vere ⁊ realr conti
netur xp̃s:sacerdos ⁊ sacrificiũ:seipm̃ patri repre
sentans:⁊ ꝓ nobis offerẽs in holocaustũ:vt dedu
cit aplˀs ad Heb. ¶ In hoc quoq; sacrificio est ra-
tio ꝑte supplicationis:nam in eo fiunt exp̃sse ora-
tiones ꝓ defunctis:⁊ spãlr cõmissis:⁊ generalr ꝓ
vniuersis:vt pz ex ꝑmissis. ¶ Hec aũt orõ ⁊ sup-
plicatio que fit in misse officio:ceteris omnibꝰ effi
cacior est:qm̃ fit in ꝑsona non tantum sacerdotis:
(vt dictum est)sed etiam specialr ex ꝑsonis eorũ
qui missã ipsam celebrari ordinauerunt:siue defun
ctus ipse dũ vixit:siue testamẽtarij:siue amici:siue
circũstãtes:siue offerẽtes. Generalr ỽo ex ꝑsona
totius ecclesie spõse xp̃i vnice:cuius oratio repul
sam non patit. Ex omniũ horum deuotione ⁊ me-
rito efficaciã suã colligit oratio celebrãtis. ¶ Pre
terea.si aliqua oratio ꝑuilegiata est ꝑm ꝑdicta:vl
quia a xp̃o instituta:aut quia ab ecclesia ordinata:
nihil ita sicut misse offm̃ ꝑuilegiatũ esse constat.
Hoc em̃ quo ad essentialia a solo xp̃o institui po-
tuit:⁊ q̃tum ad supadditа:vt ceremonias:orõ-
nes:⁊ cetera:ab ecclesia noscitur ordinatũ. Nihil
ibi sonat a sacerdote sua sponte dictatũ:sed verba
xp̃i in euãgelio:in ꝯsecrõne ⁊ dñica oratione:in ce-
teris ỽba ꝓferuntur ecclesie. Nõ em̃ dz sacerdos
ỽba sua miscere:aut de suis addere:aut de institu-
tis quicquam innuere:sed ỽba xp̃i ⁊ ecclesie in eiꝰ ꝑsona:in-
tegre:sollicite ⁊ deuotissime ꝓnunciare. ¶ Denique qđ

qđ poterit deuotio celebrãtis cooꝑari in hoc:ma-
xime officio exhibet. Nam qui ad hoc offm̃ cele-
brans vel circũstãs indeuotũ se exhibet:vbi rogo
deuotꝰ apparebit? Totius em̃ ecclesie deuotio in
hoc officio colligit:nutrit ⁊ augct:vt bene decla-
rat Sco. in. iiij. dist. viij. q. j. ¶ E Posset etiã exem
plis plurimis misse efficacia in subueniẽdo defũ-

Grego.

ctis ostendi:quorũ nõnulla recitat. b. Greg. lib. iiij.
dialo. c. liiij. lvi. ⁊ lvij. ⁊ alijs que relinquo ꝑdica
toribus inq̃renda. Rõnem aũt efficacie idẽ Greg.
allegato. c. lviij. ponit:quia hec singlr victima ĩndt
ab eterno interitu saluat:que nobis mortẽ vnige-
niti per mysteriũ reparat:qui iz surgẽs a mortuis
non morit:⁊ mors ei vltra non dominabit:tamen
in ipso mortalr ⁊ incorruptibilr viuens:iterum ꝓ
nobis in hoc mysterio sacre oblationis immolat.

Dubiũ ꝑmum.

¶ Sed circa hoc occurrit duplex dubium. Primũ
vtrum ad anime liberationẽ tantundẽ valeat mis
sa a quocũq; sacerdote bonorũ vel malo celebrata.

Secundũ dubium.

Secundo vtrum intersit aliqđ quale offm̃ dicat.
Requiem vz:vel aliud de nostra domina:aut de
passione domini:aut sancto aliquo. ¶ Ad primum
ꝓsuppositis his que. s. lect. xxvi. dicta sũt rñdetur

Rñsio ad ꝑmũ dubium.

breuiter q̃ q̃tum est ex opere operato:tantundẽ
valet missa ad liberationẽ defunctorũ:siue a bono
sacerdote celebret:siue a malo. Malum dico q̃ in
mortali peccato de quo nõ penitet irretit. Sacr̃a
enim non ex ministro:sed ex instõne xp̃i. suam hñt
efficaciam:vt. s. dictum est. Ideo dum missa rite ꝑ

Augu.

ficitur:fructus quem ex vi sacri operat:nec minui
tur:nec aufert dicente. b. Aug. in lib. de corp. xp̃i.
In mysterio corporis ⁊ sanguinis dñi:nihil a bo-
no maius:nihil a malo minus ꝑficitur sacerdote.
¶ Quantum ỽo est ex parte operis operantis(et
hoc vt gerit ꝑsonam ecclesie:vel vt est instrm̃ mo-
tum per alium ad celebrandũ:quia vt sic nõ gerit
personã suam:sed ꝑsonam ecclesie vel ordinantis
missam)non impedit malitia sacerdotis plꝰ q̃ui cu
iuslibet alterius non celebrãtis:sic enim fructus
misse colligitur ex merito ecclesie:resultãte ex mẽ-
brorum deuotione:vel spãlr eius qui ordinat mis
sam celebrari:de quo late dictum est lec. xxvij. cir-
ca prin. In q̃tum ỽo gerit personam suam ꝓpriã.
malus sacerdos celebrando parum vel nihil ꝓfi-

Grego.

cit defuncto. Sic enim locum habet ỽbum Greg.
in pasto. etiam. s. alleg. ⁊ expositum. Si is q̃ displi
cet ad intercedendum mittitur:irati animꝰ ad de
teriora prouocatur. Unde ⁊ qui scienter malũ sa-
cerdotem in sua malitia perdurantem ad celebrã
dum induceret:haud dubium grauiter peccaret.
Non tamen leuiter quisq; iudicandus est maiꝰ cũ
xij. sint hore diei:in quarum singula peccator põt
per penitentiã conuerti:⁊ interior conuersio ac iu
stificatio nobis sit occulta. Bonus ỽo sacerdos de
uote celebrans multum cooperatur liberatiõi a-
nime defuncte:quoniam si multum valet oratio iu

Jac. v.

sti assidua:ꝑm sententiam Ja. apostoli. etiam vbi-
cunq; fiat:q̃tum magis quando fit in missa:⁊ tan
to iungitur sacramento? Ideo ceteris paribꝰ q̃ se
cluso pusillorum scandalo:magis optanda est ⁊ ꝓ
curanda missa boni sacerdotis ⁊ deuoti:q̃ suspe-
cti ⁊ vagi. Hec sunt de intentione doctorum beati
Tho. in quarto scrip. dist. xiv. q. iiij. ar. iij. ⁊ di. xiij.
q. j. ar. v. similiter Sco. di. xiij. quarti. q. ij. ꝓpe finẽ

Duo sũt in missa.

¶ F Ad scđm dr q̃ in missa duo sunt. s. sacrificium
⁊ orationes. Sacrificium quod est ꝑcipuũ in mis-
sa:idem est in omnibus missis quecũq; officia di-
cantur. Ideo ex hac parte idem valet defuncto qđ
cunq; officium dicatur:siue requiẽ:siue de nostra
domina. Sed q̃tum ad orationes:ille videntur ef
ficaciores per quas magis excitatur deuotio orã
tis:⁊ intentio magis dirigitur ad eos pro quibus
oratur. Et quia in officio requiem orãtiões ⁊ lau
des ibi dicende exp̃sse sonant pro defunctis:non

ſic in alijs:ideo ex hac parte officiũ, requies videt̃ plus valere. Põt tñ ex parte deuotiõis excitande plus valere officiũ de dñi paſſiõe:aut de nr̃a dña: aut alio ſctõ:ad quẽ celebrãs vel miſſam dici ꝓcu rãs maiorẽ hʒ deuotionẽ. Silr ꝓpter itercesſionẽ ſcti de quo miſſa dr̃:⁊ q̃ ad ſubuẽtionẽ defũcti ſup pliciter imploratˀ:põt miſſa de sancto magis vale re defuncto. Reducunt̃ etiã ad ſacrificij obiatiões ⁊ cetera q̃ ꝓ defuncto offerunt̃ ad dei cultũ ꝑtinen tia: vt oleũ:cerei thura:vel cetera q̃ ad cultᵘ dei ⁊ eccleſiarũ ornatũ offerunt̃. Hinc Damaſce.in ſer. de morientibᵘ.docet cereos oleũ:⁊ hmõi ꝓ defun ctis offerri. Dũ eñ cerei circa altare:feretrũ aut tumulos incẽdunt̃:ex ꝑſona defunctoꝝ:xp̃m verũ lumẽ ⁊ eternũ eiuſdẽq; fidẽ:q̃ lumẽ eſt itellectᵘ via toris:ꝓfitemur. Dũ thura incẽdimᵘ:ex eoꝝ ꝑſona xp̃m vna cũ pr̃e ⁊ ſpũſctõ vnũ ſolũ deũ verũ adora mus. Dũ aquã bñdictã ſpargimᵘ:demões ne oro nes fideliũ impediãt:⁊ ne corporibᵘ illudãt:fuga mus. Sic q̃cũq; ad altare offerunt̃:ſiue in pecũia: ſiue in alijs eſculẽtis:poculẽtis ac ceteris:vel ad ꝓteſtationẽ fidei:vel cõionis tãti ſacrificij:vel ad ſubſtẽtationẽ miniſtroꝝ altar̃ ⁊ eccleſie:plurimũ valere alabᵘ fideliũ dinoſcunt̃. Vñ vt alr̃.eſt.s̃. Iu das machabeᵘ pecunias miſit Hieroſolymã offer ri ꝓ peccis defunctoꝝ. Et ita q̃cũq; taliũ ad honorẽ dei ſm ritũ eccleſie ꝓ defunctis offerunt̃:aut agũ tur:ad oblationẽ ſacrificij reducunt̃. ¶ Secũda Propo ſitio ſcda. Poſt ſacrificij oblationẽ multũ ꝓdeſt ꝓ defunctis exorare:ac deuotas ꝑces fundere:ma xime eas q̃ fiũt in ꝑſona eccleſie:aut q̃ ſũt priuile giate:vt.s̃.dictũ eſt. Silr ⁊ meditatiões ſancte ꝓ defunct̃ aſſumpte:ſtudiũ theologie:ꝑdicatiões: ſacroꝝ ꝑticipatiões:euchariſtie:penitẽtie ⁊ alio rum. Sicut ⁊ q̃cũq; meritoria opa pñt q̃tũ ad me ritũ dfunctis applicari:põt eñ q̃libet meritũ ſuũ vndecũq; acq̃rat alabᵘ fideliũ impꝛtiri.vt.ĩ.dicet̃. ¶ Propoſitio tertia. Dehĩc plurimũ valẽt eleemo ſyne tã corꝑales q̃ ſpũales:⁊ ille nõ tñ; ex dãt̃ de uotiõe:ſʒ etiã ex pauperũ q̃bᵘ ipẽdũt̃:ſuffragũs ⁊ orone. ¶ Propõ q̃rta. Valẽt demũ ieiunia:diſcipli ne:ꝑegrinatiões:⁊ q̃cũq; corꝑis aſſlictiua ꝓ defũ ctis aſſũpta:q; eo q̃ ſũt penalia:ſũt ꝓ pena defun ctoꝝ ſatiſfactiua. Pena naq; penã ſoluit:minuit ⁊ ſi ſufficit:totalr̃ liberat. Et tñ ꝺ illa qõne. ¶ Ad q̃rtã ꝑncipalẽ.q.vtrũ indulgẽtie ꝓſint defunctis. Nõ q̃rit hec qõ de indulgẽtijs q̃s defunctᵘ ꝯſecu tus eſt dũ vixit:de his eñ dubiũ nõ eſt quin pluri mum ꝓficiãt. Ipſe eñ ſũt q̃ tollũt penã peccis debi tam:quoꝝ debito ſublato nõ remanet in purgato rio pena ſoluẽda. Sʒ de indulgẽtijs q̃s vivi deſũ ctis amicis impetrãt:vel ꝯſeq̃ nitunt̃. Gr̃a exẽpli. Papa oĩbᵘ ꝯtribuẽtibᵘ tñ ad huiᵘ eccleſie fabricã ꝯcedit relaxationẽ triũ annoꝝ:vel ꝑtẽ ſatiſfactio nis aut totiᵘ eſt qõ:ſi q̃s ꝯtribuit ꝓ pr̃e ſuo:vtrũ pr̃ defunctᵘ participet hmõi indulgẽtias. De q̃ iſto ſunt opi.apud doc.b Tho.in q̃rto ſcripto diſ.xiv. q.vi.arti.ij.tenet partẽ affirmatiuã:tñ ſub quadã diſtinctiõe:quẽ ſeq̃t̃ Augu.de anchona:⁊ Antoniᵘ parte.iij.tit.xxiij.⁊ plures alij. ¶ Diſtiguit igit̃:q; indulgẽtie pñt fieri ſub duplici forma. Vno modo largiunt̃ illis q̃ certũ opᵘ pietatis implẽt:vt q̃ vi ſitat eccleſiã ſcti Petri:habebit tales idulgẽtias. Aliq̃ñ etiã extẽdunt̃ ꝓ illis ꝓ q̃bᵘ fit tale opᵘ:vt ſi hec ſit forma:q̃cũq; hoc opᵘ pietat̃ fecit:ipſe vel aliᵘ ꝓ quo facit talẽ remiſſionẽ ꝯſequit̃. Pͥmo mõ indulgẽtie nõ ꝓſunt defunctis:q; nõ pñt opa pie tatis facere ꝓ q̃bᵘ indulgẽtie ſub tali forma ema nãtes ꝯcedunt̃. Nec viuᵘ tale opᵘ ꝑficiẽs:põt fru ctũ indulgẽtiarũ in alios trãſferre:q; eiᵘ nõ eſt ap plicare ad aliq̃d intẽtionẽ eccleſie ꝑ quã cõicãtur cõia ſuffragia theſauri ſpũalis:vñ idulgẽtie vigo rem hñt. Hec eñ applicatio ad papã ꝑtinet:⁊ ec cleſie ꝑlatos:potẽtes ꝯcedere indulgẽtias. ¶ Se cũdo modo ꝓficiũt defunct̃:ſi opᵘ pietatis ꝓ quo date ſũt idulgẽtie:ꝑ faciẽtẽ mortuis applicat̃. Il la eñ applicatio fit ſm intẽtionẽ ꝯcedẽtis. Nõ ei eſt aliq̃ rõ ait Tho.q̃re eccl̃ia poſſit trãſferre meri ta cõia q̃bᵘ indulgẽtie innitunt̃ ad viuos ⁊ nõ ad mortuos. Adducit ad hoc rõnẽ:q; meritũ totiᵘ ec cleſie eſt efficaciᵘ merito vniᵘ ꝑſone:ſʒ meritũ ꝑſo nale ſuffragat̃ defunctis:vt dictũ eſt:ergo multo fortiᵘ eccleſie meritũ cui innitunt̃ indulgẽtie. Itẽ indulgẽtie ꝓſũt exiſtibᵘ de foro eccleſie:ſʒ exiſtes in purgatorio ſũt de foro eccleſie:alioq̃n eccl̃ie ſuf fragia eis nõ ꝓdeſſent. Itẽ ꝯſuetudo eccleſie duʒ facit ꝑdicare crucẽ:ꝯcedit q̃ aſſumẽs crucẽ hʒ in dulgẽtias etiã ꝓ duabᵘ vel tribᵘ aliq̃ñ ꝓ decẽ ala bus taʒ viuoꝝ q̃ mortuoꝝ:qõ eſſet deceptio niſi mortuis ꝓdeſſent. ¶ Alia eſt opi. Hoſt. q̃ indulgẽ tie ex vi indulgẽtie nõ valẽt defunctis:cũ nõ ſint ꝺ foro eccl̃ie. Nã foꝝ eccleſie ligãdi ⁊ ſoluẽdi:tñ ex tẽdit ſe ad viuẽtes in terris:dicente dño: Petro. Qðcũq; ligaueris ſuꝑ terrã:erit ligatũ ⁊ in celis:⁊ qðcũq; ſolueris ſuꝑ terrã:erit ſolutum ⁊ in celis. ¶ Et dr̃ notãter ex vi indulgẽtie:q; opa illa bona ꝓ q̃bᵘ indulgẽtie ꝯcedunt̃:pñt valere defunct̃:ſi cut alia opa bona ⁊ meritoria:ſi eis applicant̃:nõ tñ plus valẽt ꝓpter indulgẽtias nec minᵘ q̃ ſi nul le indulgẽtie eſſent ꝯceſſe. ¶ Et arguũt ad incõue niẽs:q; ſic papa poſſet liberare quẽcũq; vellet de purgatorio:imo dãdo plenarie remiſſiõis idulgẽ tias:poſſet euacuare totũ purgatoriũ. Semꝑ ẽt inueniret cãs rõnabiles ita ꝓ defunctis ſicut pro viuis:puta bñficia ⁊ auxilia impẽdẽda neceſſitati bus eccleſie cultui diuino augmẽtãdo:hoſpitali bus pauꝑibᵘ:⁊ ſic de alijs q̃ reputant̃ cauſe ſuffi ciẽtes indulgẽtias largiẽdi. ¶ Itẽ tũc eccl̃ia ⁊ pa pa negligẽter agerẽt in tã crebris indulgẽtijs tꝑi bus nr̃is ꝯceſſis:nõ extẽdẽdo illas ad alas defun ctoꝝ:ꝑ ꝯuenientes cl̃as bullis inferẽdas. De q̃ tñ tãq̃ de pia mr̃e ꝑſumẽdũ nõ eſt:q̃ ita obliuiõi tra deret filios ſuos deſũctos:maxime cũ nõ eſſet cer tior modᵘ liberãdi alas a purgatorio:q̃ ꝑ idulgẽ tias plenarias. Sicut eñ viuᵘ q̃ ꝯſequit̃ indulgẽ tias plẽarie remiſſiõis (ſi morit̃ ſine recidiua) euo lat:vt dicũt doc. Ita defunctᵘ tẽtᵘ in purgatorio ſi ꝓ eo q̃s indulgẽtias plenarie remiſſiõis ꝯſeq̃ret̃: ſimplr̃ liberaret̃. Stulte igit̃ tãti ſumptᵘ fierẽt in exequijs:ac labores in ſacrificijs:oronibᵘ:eleemo ſynis:ieiunijs:quoꝝ quãtitas effectuũ incerta ẽ: cũ ꝑ ipetrationẽ indulgẽtiaꝝ certe liberari poſſẽt ⁊ euolare. ¶ Itẽ in oĩ gñe ſuffragioꝝ apõ.b.Aug. vel Greg.nulla fit mẽtio de indulgentijs. Cui hec opi.Hoſt.plʒ:poſſet rñdere ad rõnes.b.Tho. Ad ꝑmã q̃ q̃rit rõnẽ q̃re merita cõia eccleſie ꝑ idulgẽ tias poſſunt a papa trãſferri ad viuos ⁊ nõ ad mor tuos. Dicit̃ q̃ rõ eſt:q; hec trãſlatio nõ fit niſi rõ ne ꝑtãtis clauiũ iuriſdictiõis ſpũalis. Hec aũt da ta eſt tñ quo ad viuos ſuꝑ terrã:nõ quo ad defũ ctos q̃ ſunt extra eccleſiã militãtẽ ⁊ eiᵘ iuriſditio nem. Nõ ergo extẽdit ſe vltra reſtrictionẽ qua a dño q̃ eã dedit reſtricta eſt. ¶ Et ꝑ hoc pʒ ſolutio ſcdi:lʒ eñ meritũ totiᵘ eccleſie ſit efficaciᵘ merito vniᵘ ꝑſone:tñ meritũ cõe eccleſie nõ eſt ita in ꝑtã te:ſicut meritũ ꝑſone q̃tũ ad ſatiſfactionẽ eſt i po teſtate faciẽtis:nã opᵘ ſatiſfactoriũ ꝑſonale:eſt in ꝑtãte ꝑſone faciẽtis tãq̃ ſuũ:idõ põt illud reſerua re ſibi vel dare alteri cui maluerit:viuo vel defun cto. Sʒ meritũ cõe eccleſie:cui innitunt̃ idulgẽtie: eſt in ꝑtãte pape ex cõmiſſiõe xp̃i q̃tũ ad eiᵘ diſpẽ ſationẽ q̃ limitata eſt tñ ad viuos. ¶ Ad tertiũ dr̃ q̃ defuncti nõ ſũt de foro eccleſie militãtis:nec ſe quit̃ qõ idõ eccleſie ſuffragia eis nõ ꝓſint:q; illa ſuf fragia q̃ ꝓſunt ſunt ꝑſonalia merita:lʒ aliq̃ facta ſint in ꝑſona eccleſie. Illa aũt vt dictũ eſt pñt trãſ ferri in viuos ⁊ defunctos:q; ꝑſonali merito põt q̃s ſatiſfacere ꝓ eo q̃ nõ eſt de foro ſuo:aut ꝺ eodẽ

Damaſce.

Opi. beati thome.

Indulgẽtie pñt fie ri ſub duplici forma.

Opi. hoſt.

Mat. xvi.

de quo ipse est. Nō aūt iudex vt talia soluere vel ligare pōt eū q̄ nō est de suo foro. De hoc qd addi tur de ↄsuetudine ecclesie in p̄dicatiōe crucis ⁊c. Dico φ nō ↄstat de hoc modo: nā ⁊ ↄ̄ turcos nr̄is dieb⁹ etiā ↄ̄ Bohemos crux p̄dicata est: sil'r plenis sime indulgētie in reductiōe Grecoꝝ tp̄e ↄcilij Ba silien. Itē in anno iubileo tp̄e Nicolai pape anno ⁊c. M.cccel. Et nullibi apposite sūt cōditiōes p̄ q̄s extēderent ad purgādos i purgatorio. Existio aūt q̄ in casu hui⁹ dubij eēt necessaria declaratio eccl'ie. ¶ Circa hāc indulgētiarū materiā defunctis ap plicādarū seq̄t additio necessaria que nūc suo lo co hic adiūcta est: quā q̄ non ab re collector ⁊ post ip̄m impressor in fide hui⁹ op̄is p̄maria impressiōe, eā annexuerint: cui⁹ tenoris est. R

Cum in lect. lvij. tra ctarē de indulgētijs: inq̄rēs vtrū in dulgētie p̄sint aiab⁹ defunctoꝝ: re citatis opiniōib⁹ ↄ̄riis doctoꝝ: in so lutiōib⁹ rōnū p̄ opi. tenētiū partem q̄ōnis affirmatiuā: ↄ̄ Hos. q̄ tꝫ partē negatiuā. R̄n dēdo ad rōnē. b. Tho. dixi nō ↄstare de hac ↄsue tudine ecclesie: dum. s. p̄dicat crucē φ assumēs cru cem p̄ certo nūero aiarū asseq̄t remissiōes plena rias pctōꝝ. Prelertim q̄ nr̄is tp̄ib⁹ ↄ̄ Bohemos tp̄e Martini pape. v. ⁊ ↄ̄ turcos tp̄e Pij. ij. p̄dicata sit crux: sil'r tp̄e ↄcilij Basilien. p̄ reductiōe Greco rum. Et āno dn̄i. M.cccel. quo fuit iubile⁹ magn⁹: date sunt indulgētie plenissime remissiōis: q̄ tñ ad aias defunctoꝝ extēse nō sūt. Dū itaq̄ illa scripsi: nōdū venerat ad man⁹ meas declaratio dn̄i Sixti pape nouissime de medio sublati: q̄ declarat idul gētias p̄ficere p̄ modū suffragij etiā aiab⁹ in pur gatorio exn̄tib⁹: dū ad ipsas p̄ summū pōtificē ex p̄sse extēdunt. Hinc ⁊ modern⁹ pōtifex dn̄s Inno cēti⁹. viij. indulgētias hm̄ōi olim p̄ Piū. ij. ⁊ Sixtū p̄fatū: visitātib⁹ ecclesiā Xantonēsem: ⁊ fabrice ei⁹ ↄtribuētib⁹ ad aias in purgatorio redimēdas per modū suffragij extēsas: etiā ad ↄtribuētes ad san ctā cruciatā ↄ̄ turcos extendit. Sil'r Calixt⁹ papa tales indulgētias dedit in Hispania ecc'ie Tyra sinēsi. Sic ⁊ Paschasi⁹ q̄nt⁹ dedit indulgētias ple narias per modū suffragij animab⁹ i purgatorio: quas. xi. summi pōtifices ↄfirmauerūt: vt legit̄ in lr̄a autētica: in introitu capelle ecclesie scē Praxe dis de vrbe: in qua ↄtinet̄ colūna: ad quā saluator noster in domo Pilati ligat⁹ fuerat ⁊ flagellatus. ¶ Et fuit data indulgētia sub hac forma. Quicū q̄ celebrauerit vel celebrari fecerit q̄nq̄ missas p̄ aia parētis vel amici existētis in purgatorio: dict⁹ Paschasi⁹ dat remissionē plenariā per modū suf fragij tali aie. Et ibi habet̄ φ dict⁹ Paschasi⁹ post mortē cuiusdā sui nepotis: dictas q̄nq̄ missas p̄ aia nepotis sui in ipsa capella celebrauit: ⁊ post ce lebrationē q̄nte misse: dū esset adhuc in altari: ap paruit sibi supra altare in testudine fenestre: q̄ est an̄ altare virgo Maria visibil'r extrahēs nepotis aiam a purgatorio. He autētice scripture legunt̄ in introitu dicte capelle. ¶ Itē sūmi pōtifices de derūt plenarias indulgētias p̄ aiab⁹ in purgato rio: visitātib⁹ ecclesiā. b. Laurētij extra muros vr bis: in hūc modū. Quicūq̄ singulis q̄tuor ferijs to tius anni dictā ecclesiā deuote visitauerit: p̄ aia patris: aut alteri⁹ exn̄tis in purgatorio: dicti sum mi pōtificis dant remissionē plenariā aie p̄ modū suffragij: pro qua ecclesia ipsa modo p̄dicta est vi sitata. ¶ L. Et qd frequēter repetitū est: p̄ modū suffragij: nō est intelligēdū: q̄si mod⁹ suffragij tol lat efficaciā indulgētiarū: ita φ opus illud p̄ quo dant̄ indulgētie factū p̄ aiab⁹: nō plus valeat aia bus: q̄ si idē op⁹, vel suffragiū factū esset pro eis: nullis indulgētijs adiūctis: sicut q̄dā itelligere vo luerūt. Si eīn frustra daret̄ indulgētia p̄ aiab⁹: ni

hil eīn p̄ficeret: nec aliq̄d suffragio impēso sup̄ad deret: ⁊ p̄ hm̄ōi indulgētiarū ↄcessionē pp̄ls deci peret̄: qd de ecclesia ⁊ de sede aplica est nullaten⁹ presumendū. Sed qd addit̄ per modum suffragij: excludit modū iudiciarie p̄tātis: q̄ dicit iudicialē absolutionē ⁊ pene debite in aliam penam volūta rie ac deuote assumptā cōmutationē. Et ille mo dus iudiciarie autoritatis: tm̄ hꝫ locū in viuis: q̄ iudicialiter absoluūtur: ⁊ q̄b⁹ pena debita in alia volūtarie: ab eis ac deuote assumpta cōmutatur: vt vult Alex. de ales parte. iiij. q lxxxiij. mēbro. v. ⁊ post eum sanctus Bonauentu. in. iiij. disti. xx. q. v. Viui eīn dūtaxat assumunt volūtarie opus illud vtputa peregrinationē: eleemosynam: orationeꝫ: contributionem ad opus salutare vel aliud hm̄ōi pro quo dantur indulgētie. Cum aūt hm̄ōi opus defuncti adimplere nō possunt: dūꝫ illud fit p̄ eis ab alio: iam opus alterius suffragatur eis vt pos sint cōsequi indulgētias non minus q̄ si ipsi per se opus illud impleuissent. Et ita indulgentie pro ficiunt eis per modū suffragij. i. p̄pter aliqd opus ab alio factum: ⁊ eis per modum suffragij applica tum. Sicut cum papa dat indulgētias oībus cō tra infideles pugnantibus: aut pugnatorem pro se mittentibus: tunc indulgētias pugnantes asse quūtur per modū autoritatis iudiciarie: ⁊ mitten tes per modū suffragij: quod maxime veruꝫ est: si esset aliquis pauper non habēs suis expēsis mit tere: ⁊ alius suus amicus pro paupere sine pau peris note mitteret: iam pauperi proficerēt indul gentie per moduꝫ suffragij pro quanto opus pro quo indulgentie concesse sunt: sibi per modū suf fragij applicatū est. ¶ Verū dicit sctūs Bonauen. Si quis ↄtendat vicariū Iesu xp̄i habere iudicia riā potestatē sup̄ eos qui sunt in purgatorio: non est ei multū resistendū: dūmodo hoc dictet rō vel autoritas manifesta. Sana eīn fide hoc tenenduꝫ est: φ dn̄s suo vicario plenitudinē sue p̄tātis con tulit: ⁊ tantaꝫ quantam decebat puro hoi dari ad edificationē corporis sui: qd est ecclesia. Hec Bo nauen. Cui alludit autoritas Chrysos. super illud Mat. xvi. Tibi dabo claues regni celorum: quam allegat Alexā. vbi. s. Homini mortali celi ⁊ terre ⁊ omniū que in eis sunt: cōmisit potestatē de⁹: ⁊ ec clesiam validiorem celo demonstrauit. Et subdit Alex. Ex hoc patet φ in collatiōe clauiū maxima fuit summo pōtifici collata p̄tās. Et probabiliter vel verissime presumitur: φ thesaurus ecclesie est in illius potestate. Et φ illis qui sunt in purgato rio: q̄ rōne charitatis in qua decesserūt: sunt ido nei ad beneficiorū ecclesiasticorū susceptionē: pōt illis beneficia cōicare: ⁊ sic potest illis facere idul gentiā ⁊ relaxationes. Hec Alex. ¶ Hāc ergo sen tentiā asserentē indulgētias proficere aiabus in purgatorio: per modū suffragij eo mō quo supra in prima opinione recitatū est lectionis hui⁹ non iam velut opinionē: sed iuiam certā amplecti de beri existimo. Tum propter pluralitatē doctoruꝫ eam asserentiū. s. Alex. de ales: sancti Bonauē. btī Tho. Egidij: Durādi: Pet. de tharātasia: Rich. de mediavil. Tho. de argētina: ⁊ alioꝝ plurimorum. Tū maxime ⁊ p̄ncipaliter p̄pter determinationē summoꝝ pōtificū prioꝝ ⁊ modernoꝝ. ¶ Et idō re stat r̄ndere rōnib⁹ ⁊ motiuis p̄ opposita opi. ad ductis lec. presenti: ⁊ ibidē non solutis. ¶ M Ad primā q̄ arguit φ aie in purgatorio nō sunt de fo ro ecclesie ligādi ⁊ soluēdi: hoc eīn solū extēdit se ad existentes in terra ⁊c. R̄ndetur f'm Alexā. φ su per terrā esse dicunt̄ q̄tū ad solutioneꝫ ⁊ ligatio neꝫ: quousq̄ fiat reductio siue ingressus in regnū vtpote dū aie tp̄alibus ⁊ terrenis iuuātur suffra gijs. ¶ Item aie in purgatorio dn̄r esse sup̄ terrā: q̄ sunt de eccl'ia militāte ⁊ nō triūphāte. Et sicut hi qui sunt in terra: sunt in via, ⁊ nō in termino: ita

Attēde p̄ diligēter hāc de indulgētijs materiā.

Alex. d' al

Sā. bonauentu.

Mat. xvj.

Alex.

existẽtes in purgatorio sunt in via ⁊ nõ in termio.
Sũt enĩ in trãsitu ad patriã quãtũ ad purgationẽ
q̃ purganẜ p penã: p quã velut p vlã trãseũt ad pa
triã: lʒ sint in termio quãtũ ad ꝯfirmationẽ: q2 am
plius peccare nõ pñt nec mereri. Etiã si ꝯcediẜ ꝙ
nõ sunt supra terrã simplr sunt tñ sup terrã quã-
tũ ad absolutionẽ a penis (q2 hoc meruerũt existẽ
tes in terris) a q̃ discesserũt in charitate: vt scʒ illis
indulgentie ⁊c. applicari possint ecclie suffragia.
Sũt ergo in terris quãtũ ad suffragia ecclie: ⁊ in-
dulgẽtias q̃ eis ꝯmunicari pñt. Et ita sunt de foro
ecclie rõne meriti q̃ meruerunt in terris vt iuuari
possint: lʒ ꝓʒ statũ pñtẽ nõ sint de foro ecclie ad ali
q̃d de nouo merẽdũ vel demerẽdũ. ¶ Itẽ sunt de
foro ecclie ꝓpter delictũ. Nã q̃libet re⁹ sortiẜ forũ
rõne delicti q̃cũq3 se trãsferat: ẽt extra locũ in quo
cõmisit delictũ remanet semp quãtũ ad delictum
sub iurisdictiõe dñi in cui⁹ dñio delinq̃t ad quẽ spe
ctat eũ ꝓpter tale delictũ punire vł penã remitte
re. xiiij. q. vj. c. vlt. scʒ q̃ crimẽ. Et iõ põt papa remit
tere penã existẽtib⁹ in purgatorio: debitã pctis in
terra ꝯmissis: ñ tñ põt simili rõne absoluere existẽ
tes in inferno: a penis peccatoꝝ in terra ꝯmissoꝝ:
q2 illi nõ sunt capaces remissiõis: q2 charitate nu-
dati in pctis sunt obstinati: manẽte aũt pctõ i vo-
lũtate: nõ põt tolli pena pctõ debita. Uel dicũẜ eẽ
sup terrã quãtũ ad forũ mie: ⁊ si nõ q̃ ad foꝝ iusti-
cie. ¶ Itẽ q2 ṽtute clauiũ ecclie dũ existerẽt super
terrã: fuerũt obligati ad sustinẽdũ penã tpalẽ: hic
vel in purgatorio soluẽdã: in quã in cõfessiõe fuit
eis ꝯmutata pena eterna. Iõ lʒ nũc ñ q̃ ad oĩa sint
de foro ecclie tñ quãtũ ad absolutionẽ pene: sunt
de foro ecclie: ⁊ pñt solui de thesauro ecclie. ¶ N.

Attende duplicem sensũ au toritatis xp̃i. Q̃dcũq3 solueris sup terrã ⁊c.

Quidã ẽt tractãtes autoritatẽ xp̃i. Quodcũq3 sol-
ueris sup terrã ⁊c. dicũt ꝙ illa additio: sup terraʒ:
põt determiare ꝓnomẽ tu inclusum in ṽbo solue
ris: ⁊ tũc est sensus. Quodcũq3 tu petre existẽs su-
per terrã me⁹ vicari⁹: solueris: erit solutũ ⁊ in ce-
lis. i. approbabiẜ a me in celis claue scʒ nõ errãte.
Alio mõ põt determinare: q̃dcũq3: ⁊ tũc est sensus.
Quodcũq3 solubile sup terrã existẽs: tu petre sol-
ueris illũ erit solutũ ⁊ in celo. Et vterq3 sensus ve
rus est ẽt referẽdo ad aĩas i purgatorio. De pĩo
sensu manifestũ est: q2 petr⁹ existẽs in terra p mo
dũ suffragij soluit aĩas in purgatorio. De scdo ẽt
sẽsu pʒ: q2 ⁊ papa soluit aĩas q̃ sunt sup terrã quã
tũ ad meritũ ⁊ foꝝ: ⁊ tales sunt aĩe in purgatorio.

Alexã.

¶ Si dicis papa nõ hʒ aĩas ligare existẽtes i pur
gatorio: ergo nec soluere: cũ vtraq3 autoritas: si-
mul ꝯiũcti est tradita. Rñdet Alex. verũ est añs ni
si ex aliq̃ cã spãli meruit aliq̃ aectionẽ a liminib⁹
ecclie: ⁊ ita subtractionẽ suffragioꝝ. Consequẽtia
tñ nõ valet: ⁊ est rõ: q2 aĩe dũ viuerẽt in corpe: non
meruerãt vt ligari possent post mortẽ: meruerũt
aũt vt iuuari ⁊ solui possent post mortẽ: ẽt tũc nõ
est tps ligãdi sʒ soluẽdi. Pʒ ita multiplex exposi-
tio autoritatis. Quodcũq3 solueris sup terram ⁊c.
¶ Posset ẽt breuissime dici: ꝙ autoritas illa loquiẜ
tũ de ligatiõe ⁊ solutiõe p modũ iudicialis auto
ritatis: nõ aũt de solutiõe p modũ suffragij: q̃ mõ
soluit papa aĩas in purgatorio: ⁊ illo mõ põt aliq̃s
soluere bona cõcedẽdo ei q̃ nõ est de sua iurisditiõe
¶ Ad scdm qd inducit incõueniẽs: ꝙ papa posset
quẽcũq3 liberare de purgatorio: ⁊ ẽt posset euacua
re purgatoriũ q̃ñ vellet. Diciẜ ꝙ sicut dicũt sctus
Tho. ⁊ Bonauẽ. ꝙ indulgẽtia vt valeat reqriẜ cã
rõnabilis. Et dispẽsatio bonoꝝ ecclie cũ modera-
mine ⁊ discretiõe faciẽda est. Alioq̃n nisi discrete
fiat de⁹ nõ acceptabit: q2 ipse pr̃ mia ꝝ sic misereẜ:
vt semp velit timeri suã iustiriã. Preterea indulgẽ
tie nõ danẜ nisi ꝓpter aliqd op⁹ piũ ⁊ vtile ecclie:
qd necesse est fieri p viuos ꝓ defunctis vt extendat
se ad defunctos: vix aũt vel nũq3 a viuis tot pieta
tis opa fierẽt: vt p ea oẽs aĩe in purgatorio existẽ
tes a penis euolarẽt. Si tñ ita fieret per viuos: ni
hil incõueniẽs est p indulgẽtias euacuari purga
toriũ sicut ⁊ p cetera suffragia ecclie in tñ multi-
plicata: ꝙ sufficerẽt ꝓ redẽptiõe aiaꝝ oĩm in pur-
gatorio penas soluẽtiũ: purgatoriũ posset euacua
ri. Nõ ergo q̃scũq3 vult papa d purgatorio liberat
sʒ eas p q̃b⁹ fit op⁹ piũ: p quo idulgẽtie ꝯcedunẜ.
Et si semp inuenit cãs rõnabiles dãdi idulgẽtias
põt semp eas dare: nec tñ sic euacuaẜ purgatoriũ:
q2 semp ꝓni sʒ desides iuuenti ad agẽdũ pia opa
ꝓ defunctis. Et vtinã tãt⁹ esset i viuis feruor cha
ritatis: vt suis suffragijs aĩe oĩs de purgatorio
tollerenẜ. ¶ O Ad tertiũ qd inducit negligẽtiã ec-
clesie ⁊ põtificis ꝓ eo ꝙ nõ extẽdũt indulgẽtias q̃
cõiter danẜ: ad aĩas defunctoꝝ. Cui addaẜ quinta
rõ q̃ arguit ꝙ in ĝhe suffragioꝝ apud btm Aug. ⁊
Greg. nõ fit mẽtio de indulgẽtijs. Rñdeẜ ꝙ vt di-
ctũ est: cũ discretiõe multa thesaur⁹ ecclie dispen
sandus est ad ecclie vtilitatẽ. Uñ maiorib⁹ ecclie
necessitatib⁹ maiores idulgẽtie reseruanẜ. Ita q̃ʒ
dũcti suffragia ipẽdẽda sũt vt p h̃ viuis occasio ñ
deẜ desidie: ⁊ abijciẽdi onera satisfactiõis ꝓprie.
Hoies enĩ tardi ad opa satisfactiõis: si passim da-
renẜ indulgẽtie plenarie ꝓ aiab⁹: cũ p eas liberã-
renẜ a penis: omitterẽt opa satisfactiõis: qd foret
magnũ malũ viuẽtib⁹: cñ p hoc priuarenẜ ꝓmio es
sentiali eterno correspõdẽte opib⁹ satisfactorijs:
qd ẽ mai⁹ maiũ q̃ pati penã quãcũq3 tpalẽ. ¶ Et

Modicus vel nul⁹ fuit vsus indulgẽ- tiaꝝ añ tẽ pora bea- ti Grego- rij.

qd addiẜ de Aug. ⁊ Greg. dicẽdũ: ꝙ añ tpa bti Gre
go. modic⁹ vel null⁹ fuit vsus indulgẽtiaꝝ. Nunc
aũt crebrescit earũ vsus: ꝙ sine dubio: ecclia ha-
bẽs spiritũ spõsi sui xp̃i: ⁊ iõ nõ errãs singula ꝓut
expedit tpib⁹ suis distribuit: mota ⁊ illuminata a
spũ dei: q̃ nouit tpa q̃ pr̃ in sua posuit ptãte: quoꝝ
mysteria indagare nõ sufficim⁹ dicẽte filio. Nõ est
vestrũ nosse tpã ⁊ momẽta q̃ pr̃ posuit i sua ptãte

Actuũ. j.

Act. j. ¶ Possum⁹ tñ cõijcere aliq̃s cãs cur magis
mõ q̃ olim vsus indulgẽtiaꝝ crebrescit: q2 in ec-
clesia pmitiua calescẽte adhuc recẽter effuso xp̃i
sanguie hoies feruidi sctissime vixerũt. Et si q̃q3
hũana ex fragilitate ceciderũt: magnã egerũt pe-
nitẽtiã: vt pʒ in sanctis martyrib⁹. Et in vitis pa-
trũ ac legẽdis sctoꝝ: idcirco indulgẽtijs nõ ege-
bãt. ¶ Itẽ vt timor trãsgressiõis mãdatoꝝ dei in-
ducereẜ in cõuersos fideles: graues pñie infũge-
banẜ ⁊ pene sicut pʒ de saphyra ⁊ anania marito
eius: q̃ ꝓpter mẽdaciũ statiʒ subitanea morte cor

Matt. et Luce. iij.

repti sunt: vt habeẜ Act. v. vñ magn⁹ timor cecidit
in ecclesiam. ¶ Fuerũt ⁊ hoies ꝓni ad suscipiẽdũ et
agẽdũ ꝯdignos penitẽtie fruct⁹: ſm exhortationẽ
Ioã. bap. Iõ tũc nõ fuit necessari⁹ nec cõueniẽs in
dulgẽtiaꝝ vsus. Nũc vero tepescẽte charitate in
his vltimis tpib⁹: nec satisfactiões ꝯdigne iniũgũ
tur: nec modice iniũcte pficiunẜ: iõ valde necessa-
rius est copiosus indulgẽtiaꝝ vsus: vt qd p acci-
diã deficit: p alioꝝ suffragia suppleaẜ. Sic cũ viuẽ
tes tepidi sunt ad iuuãdũ aĩas p satisfactiõis opa
cõdigna: decẽs est ⁊ nũc indulgẽtias ad eas extẽ-

Alexã. de Ales.

dere: vt nõ careãt bñficio auxilioꝝ. Uñ de hoc ar-
guit Alex. de aies ad ꝓpositũ dicẽs. Pr̃ mie oĩbus
ꝓuidit ſm ordinatissimã dispositionẽ: ⁊ misericor
dissimã suã pietatẽ: sʒ recta ordinatio charitatis q̃
exigit vt vn⁹ ab alio possit adiuuari: hoc maxime
exigit circa eos q̃ se iuuare nõ pñt. Si ergo hoib⁹
in hoc seculo cũ indigẽt auxilio: ꝓuidit de⁹ de au
xilio p indulgẽtiã ecclie cõferẽdã: cũ illi de purga
torio indigeãt auxilio: ⁊ se iuuare nõ possunt: vi-
detur ꝙ de indulgentia eis cõferẽda maxime pro
uidere debuit. Adde maxime eo tempore quo alia
auxilia negligentius impẽduntur. Non ergo pia
mater ecclesia negligens fuit circa filios suos de
functos: non semper: nec frequenter indulgen-
tias huiusmodi impartiendo: sed ordinate eas
distribuit vt vtrisq3 conuenit: viuẽtibus ⁊ defun-

ctis pront tpa ⁊ cōditio exigit: ⁊ prout regit dire-ctione spūssancti. ¶ P Ad quartū qđ arguit q̄ inutiliter sumptus fierēt in exequijs anniuersarijs ⁊c. Dicēdū q̄ neq̄ stulte neq̄ frustra fiunt suffragia defunctoꝝ in sacrificijs: in orōnib⁹: abstinētijs ac eleemosynis: lʒ aīe p̄ quib⁹ hec fiūt idulgētias plenarias ꝯsequerent. In cui⁹ rei signū etiā p̄ baptizatis in infantia defunctis: nō inutiliter exeq̄e ꝑ sacrificij oblatiōes ⁊c. fiunt: vñ Alex. de ales par. iiij. q. xlij. ar. vit. ait. Ecclesia instituit sacrificiū altaris offerri debere p̄ paruulis decedētib⁹ in innocētia baptismali: de q̄bus cōstat q̄ statim euolāt: cui⁹ multe sunt rōnes: scʒ ꝯformitatis ecclesiastice ꝯseruatio: deuotiōis fideliū ⁊ maxime parentū excitatio: beneficij redēptiōis recordatio: cōnexionis paruuloꝝ cū ꝯmēbris corpis xp̄i mystici significatio: aīaꝝ purgādaꝝ sarcine subleuatio: debite laudis diuine expressio. Ut enī ꝯformitas ecclesie in exequijs mortuoꝝ ꝯseruet: vt deuotio fideliū ⁊ maxime parētū excitet: vt bñficiū redēptionis: qđ maxime locū hʒ in paruulis merito passionis saluādis rememoret: vt ꝯnexio paruuloꝝ cuʒ cōmēbris corpis xp̄i mystici significet: ex hoc paruuloꝝ exeq̄e sicut ceteroꝝ membroꝝ celebrant: vt purgandaꝝ aīaꝝ sarcina subleuet: ⁊ vt debitū diuine laudis exprimat: q̄ scʒ saluatori exhibēda est ex hoc q̄ sine paruuloꝝ meritis grē sue sinceritate saluant: ꝯuenit: vt p̄ illis missaꝝ solēnia celebrētur: et salutaris hostia offeratur. Ex hoc enim q̄ pena animarum purgandarum illoꝝ grā mitigat ⁊ laus deo exoluit: ⁊ deuotio fideliū ad eoꝝdē meritū excitat accrescit paruul; materia gaudioꝝ. Hec Alex. ¶ Si ergo hec p̄ paruulis nullis actualiuʒ peccatoꝝ maculis fedatis agēda sunt: de quorum btitudie nullū relinquit dubiū. quāto mag; omittēda nō sunt p̄ adultis p̄ q̄b⁹ indulgētie plenarie p̄curant: vbi adhuc de earū liberatiōe a purgatorio aliquale dubiū esse posset: nō q̄n idulgētiā participēt plenariā: euolēt. Sʒ dubiū esse posset an causa indulgētiaꝝ sit ea quā de⁹ approbat: an cōferētis intētio sana sit ⁊ integra: ⁊ nō subdola ex simonie vitio vel auaritie p̄cedēs: q̄ lʒ nō sint facile p̄sumēda nō tñ sunt vñquaq̄ certa: nā claue errāte: ptās clauiū debita caret efficacia. ¶ Deniq̄ etsi certū foret defuncti aīaʒ indulgētie effect⁹ ꝯsecutam esse: nō iō ex p̄missis causis ⁊ rōnib⁹ omittēda sunt suffragia: sicut nec p̄ paruulis quoꝝ certa est saluatio: q̄ magis h̄ q̄ ibi dicte militāt rōnes. Nā ꝑ hec suffragia magis q̄ ꝑ indulgētias p̄curatas laus: ⁊ honor reddit deo: fructus amplior acrescit subuenienti amico: ⁊ auget cumulati⁹ glīa accidētalis liberādo. Manifestū est enī ꝑ misse sacrificiū ꝑ orōnes deuotas: ꝑ multiplicatas l eleemosinas: et crebra ieiunia: magis deū glorificari: cui⁹ ptātē miam: iusticiā: benignitatē in his operib⁹ ex charitate ad dei gloriā primo ⁊ principaliter: ⁊ secūdario ad anime liberationē exhibit; p̄stamur: q̄ ꝑ vnū solū op⁹ contributiōis ad sanctā cruciatā: vel ecclesie pticular; edificationē vel pauperū in hospitali aliquo collectoꝝ sustētationē. Sic etiā q̄ illa suffragia defunctis impēsa ꝑ modū satisfactionis magis p̄ficiūt faciētib⁹ viuis: q̄ indulgentie defunctis acq̄site: nō sunt aliq̄ten⁹ omittēda. Quō aūt suffragia defunctoꝝ faciētib⁹ ea p̄ficiāt: dicet lec. lviij. ⁊ in allegatis ibideʒ. ¶ R Magis deniq̄ p̄ficit aīab⁹ liberatio ꝑ suffragia satisfactoria charorū: q̄ ꝑ solas indulgētias cōcessas ex ptāte clauiū: nā ꝑ istas tñ tollit pena: sʒ ꝑ satisfactoria charoꝝ opera: ⁊ pena aīaꝝ tollit: ⁊ gaudiū eis accidētale ꝑpetuū cumulat. Gaudēt enī plurimū de pietatis amicoꝝ suffragia impēdētiū: gaudēt āpli⁹ de honore deo ꝑ hmōi suffragia exhibito: gaudēt de auxilio ceteris aīab⁹ ꝑ hmōi suffragia ipēso. Sīq̄dē indulgētie alicui aīe acq̄site: ei tñ ⁊ nō alijs p̄ficiūt ad pene mitigationē aut totalē liberationeʒ. Nūq̄ aūt suffragia fiūt p̄ vna sola aīa: lʒ principaliter fiāt p̄ vna. Semꝑ enī in diuinis officijs orōnibus ⁊ ceteris suffragijs: nō p̄ vna sola fit sacrificiū orō vel suffragiū: sʒ ēt mēoria fit oīʒ defunctorū in charitate decedētiū. Siq̄dē ab oīb⁹ orādo ad dīt. Et aīe oīʒ fideliū defunctoꝝ req̄escāt in pace. Uñ magis p̄ficit aīab⁹ liberari ꝑ opa satisfactiōis: q̄ ꝑ indulgētias: lʒ ꝑ illa tardi⁹: ꝑ istas citi⁹ liberētur: q̄m sati⁹ videt ad tp̄s penā pati: q̄ gaudio ēt accidentali ꝑpetuo p̄uari. Q: tñ raro a viuis opa satisfactoria impedunt: q̄ sufficiāt ad aīe liberationē: ideo ꝯsultū est vt indulgētie dū p̄ aīab⁹ ꝯferūt nullaten⁹ negligāt. Nec ꝑ indulgētias acq̄sitas cetera omittāt: q̄m etsi aīab⁹ ꝑ indulgētiā liberatis nō p̄ficit satisfactiōis suffragiū ad pene sublationē: p̄ficit tñ eis ad glorie augmētū: p̄ficit alijs aīabus p̄pinquoꝝ: vel ḡnaliter oīb⁹ ad pene mitigationē p̄ficit faciēti ad meritū grē ⁊ glīe augmētū. deo ad honorē: ⁊ cetera. Per hec ēt deduci pōt sufficiētia solutionū rationū adductaꝝ p̄ hac opiniōe: imo p̄ declarata veritate. Et tñ de illo. ¶ S De quinta q̄stiōe principali scʒ ad q̄d suffragia nō valeāt dfūct; tā ex p̄missis ptʒ respōsio. Jō breuiter respōdet ꝑ q̄tuor p̄positiōes. P̄ia suffragia viuoꝝ nō valēt defunctis ad stat⁹ mutationē: stat⁹ dico dānatiōis vł beatitudinis. Probat: q: ꝑ nulla suffragia eccłie sperari pōt: vt aliq̄s defunct⁹ de statu dānatiōis mutet ad statū salutis: stāte immutabili hac sñia. Eccli. xi. Lignū vbi ceciderit siue ad haustrū siue ad aq̄lonē: ibi erit. gl. Locū; quē h̄ tibi p̄parueris i futuro habeb;. Rōnē assignat. b. Tho. q. iiij dist. xlv. quarti scripti arti. j. q: foꝛs glīe redditur s̄m mēsurā accipiētis hoc est dispositiōis dignitatis ei⁹ ad p̄miū. Unusquisq̄ aūt ex suo actu disponit: nō ex actu alteri⁹: actu inquā volūtario. Nihil aūt volūtariū esse pōt: nisi sua p̄pria volūtate. Et ad hoc facit illō Dioni. eccle. hierar. Qui pie inq̄: vixerūt lucidissima diuinaq̄ vita p̄ merito ab equissimis iūdib⁹ reddit: p̄ merito haud dubiū suo: nō alioꝝ. ¶ Scōa p̄positio. Per viuorum suffragia defunct; n̄ ꝯparant merita noua. Ptʒ q: si nouū eis meritū acq̄reret: acq̄reret nou⁹ grad⁹ beatitudinis: ⁊ mutaret stat⁹ p̄mij essentialis: cuius oppositū dicit prima p̄positio. Ptʒ ēt ex allegatis auctoritatib⁹ in p̄ia qōne: ex q̄b⁹ sufficiēter deductū est: q̄ beatitudo vnicuiq̄ reddit s̄m p̄pa merita. ¶ Tertia p̄positio. Suffragia viuoꝝ valēt defunct; ad beatitudis accelerationē. Probat: q: suffragia s̄m p̄missa valēt ad remissioneʒ pene satisfactorie in purgatorio in toto vel in pte: quā tenent in grā decedētes pati: in supplemētū satisfactiōis cōdigne hic neglecte. Huius pene debito manēte null⁹ beatificari pōt: q: nec cū debito pene simul soluēde in beatitudie. Hoc enī est ipossibile: q: oīs pena repugnat btitudini. Nec posteri⁹ soluēde q: nihil est post btitudinē: cū ipsa sit eterna fine carens: ⁊ ꝯ̄ ēt oē debitū pene repugnat btitudini. Remissio itaq̄ hmōi debito sublatū est impedimētū btitudinis: q̄ sublato accelerat beatitudo. Sñia est Sco. in. iiij. scripto. dist. xxi. ¶ Quarta p̄positio. Suffragia a viuis defunctis impēsa: auget in eisdē btitudinē accidētalē. Ptʒ illa p̄positio: q: cū aīe in purgatorio sunt btificāde: ⁊ in btitudine non solū gaudebūt de ꝑfectiōib⁹ diuis (qđ ptinet ad btitudinē essentialē) sʒ ēt de bonis p̄prijs ⁊ oīm celorū. Et q: suffragiū est q̄ddā bonuʒ ēt in faciētib⁹ remunerādū: gaudebūt de hoc bono p̄ximi sicut de oīb⁹ bonis p̄ximoꝝ. Hoc āt gaudiū: q: est de bono creato: ⁊ de bono creature: ptinet ad btitudinē accidentalē. Sic ⁊ de liberatione vni⁹ aīe a penis purgatorij: oēs alie aīe in purgatorio gaudēt: ⁊ ꝯsolationē quādaʒ accipiūt. ¶ T Et s̄m hūc modū suffragiū vni aīe specialiter im-

Suffragia n̄ fiūt p̄ vna sola aīa.

Aīab⁹ magis p̄ficit liberari ꝑ opera satisfactionis q̄ per indulgentias.

Prima p̄positio.

Eccle. xi.

Beatus Thomas

Diony.

Secunda p̄positio

Tertia p̄positio.

Quarta p̄positio.

pēsum: valet oib⁹. Tho.vij.q.dist.xlv. Valet ei suffragium vno nō valet ex radice charitatis: q̄ facit oia cōia: ⁊ sic attēdit magis s₃ quādā interiorē cōsolationē: s₃ q̄ i caritate existēs gaudet ac ɔdelectat de bonis alteri⁹: q̄ sm pene diminutionē. Et sic magis valet ei q̄ hȝ maiorē charitatē: lȝ ꝓ eo specialiter nō fiat. Nā q̄ magis diligit primū: magis gaudet ac delectat de bono ꝓximi: q̄uis ꝑ hoc pene nō minuant: nisi q̄tū illō gaudiū de alteri⁹ bono: puta liberatiōis aut merito suffragiū impēdētis: sensū pene q̄si suspēdēdo vel patiētē ɔfortādo minuit: q₂ sm phm.vij. Ethi. delectatio de q̄cūq₃ minuit tristitiā inexistētē. Et sm hūc intellectū vadit opinio ꝓpositini. s. lec.xxvij. recitata: s₃ q̄ suffragia ꝓ vno facta nō magis ei ꝓficiāt ꝓ q̄ fiūt: q̄ illis q̄ sunt magis digni sicut cādela aliq̄ q̄ accēdit ꝓ aliq̄ diuite: magis ꝓdest illis secū existētib⁹ q̄ habēt oculos clariores: ⁊ lectio q̄ ꝓ vno legit: nō min⁹ ꝓdest aliq̄d simul audiētib⁹: imo eis āpli⁹ q̄ sēsu magis sunt capaces. Sec⁹ āt de valore ex hoc q̄ ꝑ intētionē faciētis alteri applicat sic eni vt dictū ē: hȝ rōnē satisfactiōis trāslate in alterū. Satisfactio aūt ꝓprie ad pene remissionē ordinat q̄tū aūt ad dimissionē pene: ꝓcipue ei valet ꝓ q̄ fit: ⁊ q̄tū ad hoc nō assimilat suffragiū lumini vel lectiōi. Naȝ lumē postq̄ accēsum fuerit: naturalr agit illuminādo: nō sm intētionē ⁊ volūtatē ponētis seu accēdētis. Debiti eni solutio liberare solet sm intentionē soluētis: ꝓ q̄ eni debitū soluēs intētionē suā dirigit ⁊ ordinat: is ⁊ nō ali⁹: a debito liberat. Quātū aūt ad ɔsolationē ⁊ gaudiū qḋ infert ceteris de bono ꝓximi dilecti: sic nō agit sm intētionē faciētis suffragiū s₃ q̄si naturalr s₃ dispositionē alioꝝ charitate. Quare velit nolit impēdēs suffragiū ꝓ vno ceteri q̄ hūc aūt impēdētē diligūt magis de suffragio gaudēt. Et quātū ad hoc nō inɔuenienter assimilat lectiōi ⁊ lumini. Et de hac materia lati⁹ vide in lec. iam allegata: vbi ēt lati⁹ tractat vtrū suffragiū si plurib⁹ īpēdit: tm valet cuilibet pluriū: q̄tū ad pene solutionē: q̄tū valeret si vni soli impēderet. Itē quō se habeāt obligati ad suffragia pluribus: vtruȝ vno suffragij actu (exēplū cā) vna missa celebrata satisfaciat oib⁹. Silr ⁊ de applicatione suffragioꝝ: ꝓsertim fruct⁹ misse queadmodū fieri possit ⁊ debeat a sacerdote: ⁊ multa alia ad hec ꝑtinētia: supra cū de memoria viuoꝝ ageret: lati⁹ tractata sunt. ⁊ idō hic dimissa. ¶ V Restat sexta qō supra mota: sc₃ q̄ꝫ suffragia ꝓssint: an tm existētib⁹ in gr̄a: an etiā pctōꝝ? ¶ Ad hāc q̄stionē q̄tū ad ea suffragia q̄ꝫ vi⁹ ɔsurgit ex ope opato: iā rn̄suȝ est statim supra. Silr q̄tū ad op⁹ operās dū faciens agit vt minister in ꝑsona alteri⁹. Idō breui⁹ dr post sctm Tho. di.xlv.q.iij.ar.ij. ⁊ Ric. eadē di. q̄ op⁹ suffragij fieri pōt ab aliq̄ dupliciter. Uel vt a cā ꝓncipali nō mota: s₃ mouēte mandāte aut ordināte op⁹ fieri. Alio tāq̄ a cā īstrumētali: puta dū faciēs op⁹ agit vt mot⁹ ab alio vt q̄ facit ad alteri⁹ mandatū vl ordinationē. Sequit aūt op⁹ ɔditionē agētis ꝓncipalis magis q̄ instrumētalis. Uñ si autor opis ꝓncipalis: siue ꝑ se faciat: siue ꝑ aliū mandet fieri: nō fuerit in charitate: dū mādat vl ordinat siue fiat executio opis ꝑ bonū vel malū ministrū: non ꝓdest defuncto nisi forte ꝑ accidens: vt si paupes elemosynā recipiētes excitant ꝑ hoc ad orādū ꝓ defuncto. S₃ iste est effect⁹ opis opati: de q̄ nūc loquitur. ¶ Et dico notāter dū mādat: q₂ lȝ autor ꝓncipalis postq̄ mādauit an̄ opis executionē iustificet: q₂ tn̄ op⁹ sequit ɔditionē autoris: dū autor fuerit opis. i. dū ordinauit op⁹ fieri nō ꝓdest defūcto. Silr ⁊ ecōuerso: si dū ordinat op⁹ fieri: fuerit i gr̄a lȝ post incidat in mortale priusq̄ op⁹ fiat: nihilominus valet op⁹ defuncto: q₂ hȝ vigorē suū ex prima ei⁹ ordinatiōe. Si vero faciēs op⁹ facit ipsum vt instrm motuȝ ab alio: q₂ op⁹ fit in ꝑsona principalr mouētis ex cui⁹ ꝑsona fit: vñ si fit ex ꝑsona ecclie: nūq̄ caret gr̄a: semꝑ valet. Si vero ex ꝑsona ꝓuati hōis ordinātis: sequit illi⁹ ɔditionē: si fuerit i gr̄a tūc cū ordinauit: valet suffragiū: nō aūt valet si tūc fuerit in mortali: lȝ recuperet postea gr̄am an̄ executionē opis: nisi de nouo mādaret aut de nouo acceptaret. Uerū eligibili⁹ est executionē opis fieri ꝑ bonū ministrū q̄ ꝑ malū: q₂ si ꝑ bonū op⁹ ordinat: ⁊ ꝑ bonū fiat executio: tūc cū principali ɔcurrit ēt deuotio ꝑsonalis ministri: quā minister vt ꝓncipalr agēs sue deuotiōis pōt trāsferre in defunctū. ¶ X Ex illo sequit: q̄ cauti⁹ est ordinare suffragia ꝓ defunctis ꝑ officia ecclie: vt ꝑ missas ⁊ exeq̄as funerales. Illa etenim semꝑ valēt dsuncto si capax fuerit nō obstāte indispositiōe ordinātis ꝑticularis seu ministri exequētis. Nā ista suffragia fiūt ex ꝑsona ecclie: vt principalr agētis: ⁊ vices suas ministri ɔcedētis: ⁊ ex ecclesie ꝑsona suffragia sua applicēt cui voluerint: vt supra patuit lec.xxvj. ¶ Scḋo sequit q̄ cautū valde ⁊ vtile foret: vt volēs ordinare elemosynas vel alia suffragia ꝓ defunctis: siue aliis: siue ꝓ seipso post mortē exequēda: se pri⁹ ꝑ penitētie sacrm purgaret: ac se deo recōciliaret: q̄tenus ea in gr̄a existēs ordinaret: q₂ tūc in virtute illi⁹ ordinatiōis in gr̄a ordinatoris facte valerent futura suffragia: ēt si pctōres exeq̄rent. ¶ Hec aūt rn̄sio fundat in alia scti Tho. q̄ tenet q̄ satisfactio informata: facta in mortali: nō tollit penā pctō dimisso debitā: quā tȝ in.iiij. scrip. di.xv.q.iij.ar.ij. ¶ Uerū tenētes opositaȝ opinionē doc. subtilis in q̄rto di.i.q.i. sc₃ q̄ i pctō mortali pōt q̄s satisfacere pro pctō pri⁹ dimisso: ita q̄ i satisfactio illa tollat penā lȝ nō sit placās nec recōciliās: ita q̄ si q̄s ꝓ mortali sic post priorē pn̄iaȝ ɔmisso dānaret: ꝓ pctis p⁹ dimissis quoad culpā ⁊ impleta satisfactiōe informata: si fuerat ɔdigna tn̄ mortali nō puniret in inferno. Et supposito q̄ alter ꝓ altero pōt satisfacere qḋ oēs tenēt videt posse dici q̄ in suffragia ꝓ defunctis facta ab existēte in mortali tāq̄ a ꝓncipali cā ꝓ q̄to sunt opa satisfactoria: etiā valēt existētibus in purgatorio ad pene solutionē. Si nāq̄ is q̄ facit posset ꝓ suis pctis satisfacere q̄uis sit extra gr̄am: quanto magis pro alio existēte in gratia: quales sunt vincti in purgatorio? Et ista opinio est magis pia licet prior sit securior ⁊ min⁹ dubia. Satis eni certū est q̄ suffragia q̄ impēdunt ab eo q̄ est in gr̄a tanq̄ a principali agēte: valēt: de aliis nō ita certū. ¶ Y Et q₂ incidit materia de ordinatiōe suffragioꝝ vidēdū est vtrū ordinās aliq̄d in testō ꝓ se fieri: vt celebrare missas: dare elemosynā: augeri cultū diuinū: idq̄ ꝑ testamētarios negligat: aut ēt ordinatū ꝑ ministros ecclesie aut heredes omittat: defunct⁹ nihilomin⁹ fructū absolutiōis a pena ɔsequat. S₃ hec determinatio i qōis sequēti lec. reseruet.

¶ Lectio.lviij. Z

Uperest soluere q̄stionē in calce statim lectiōis ꝓcedētis motā. Pro cui⁹ solutiōe rememorandū est qḋ supra in principio ꝓcedētis lectiōis lati⁹ habitū est: q̄ suffragia ex duob⁹ valēt: sc₃ ex ope operantis tā ꝓncipalis q̄ instrumētalis exequētis. Scḋo ex ope opato nō solū ex institutiōe xp̄i vel ecclesie: vt pꝫ in sacris ⁊ oronib⁹ ⁊ actib⁹ priuilegiatis. S₃ etiā q̄nq̄ ex effectu cōsequēte ipm op⁹ opatū: vt ex orone pauperū ꝓ defunctis elemosynas recipiētiū. Quo in memoriā reuocato: simul ⁊ ad q̄d valent mortuoꝝ suffragia. Rn̄det ꝑ aliquas ꝓpositiōes. ¶ Prima. Ordinās i testamēto aliq̄d ꝓ se aut suis aut q̄buscūq̄ fidelib⁹ p⁹ mortē: si tūc cū ordinat fuerit in charitate: efficaciā suffragij per eū ordinati: correspōdētē opi operāti principalis agētis quā

Aristo.vij Ethico.

Op⁹ suffragij sic fieri pōt ab aliq̄ dupliciter.

Sententia scti tho.

Suffragia ex duob⁹ valēt.

Prima ppositio.

tenus est meritoriũ pmij essentialis:qđ est augmẽtũ gr̃e ⁊ gl̃ie plene ↄseq̃t:siue fiat op⁹ ordinatũ: siue nõ. Ita ppositio ẽ btĩ Tho.i q̃rto scripto di.xlv. q.v.ar.ij.i solutiõe vltimi argumẽti.Et pbat:qꝛ talis effect⁹ correspõdet bono motui ↄie quẽ elicuit ex charitate:ordinãdo hmõi suffragiũ in finẽ debitũ ⁊ vltimũ q̃ de⁹ est.Hoc est ordinãs hmõi suffragiũ p se ⁊ suis:vt citi⁹ deo iũgat : eorũq3 cõsortio:

Psalm⁹.

de quib⁹ psalmista dicit ps.lxxxiij. Beati q̃ habitãt in domo tua dñe:in secula seculoꝝ laudabunt te.Sicq3 p eũ cũ ceteris de⁹ collaudet:ac sua volũtas in sctõꝝ pdestinatiõe impleat:⁊ ita finaliter ꝓpter deũ.Iste aũt act⁹ boni mot⁹ ordinãtis iã plect⁹ est:nec depẽdet a suffragio post futuro quãtũ ad merita:ergo siue fiat suffragiũ:siue nõ fraudabitur pmio sibi debito:imo quãtũ ad augmẽtũ gr̃e statim ↄseq̃tur pmiũ:⁊ quãtũ ad gloriã:stat similr tpm cõseq̃ pri⁹ q̃ suffragia fiãt.

Scda ppositio.

¶ Scda ppositio. Ordinans in testamẽto vel alia suffragia post mortẽ agẽda:si illa nõ fiant frustrat suffragioꝝ efficacia correspõdẽte operi operãti agẽtis principalis quãtũ ad pmiũ aliqđ accidẽtale qđ est pene alleuiatio:⁊ detẽtiõis in purgatorio abbreuiatio. Hec ex Richar.in.iiij.di.xlv.q.v.principali ar.iiij. Et pz qꝛ quãtũ ad hũc effectũ meritũ est ↄditionale si fiat:ideo nõ existẽte ↄditiõe nõ existit meritũ.

Ordinãs aliq̃d fieri ex charitate dupłr meretur.

Vñ aduertẽdũ q ordinãs aliq̃d fieri i charitate:sic ordinãdo dupłr meret : scz pmiũ essentiale qđ est augmẽtũ gr̃e in pñti:⁊ glorie in futuro: de quo pcedẽs ppositio. Scdo meret pmiũ accidẽtale multiplex:quoꝝ est vnũ: q si fiat ordinatũ p tpm: prodest sibi ad pene purgatorij alleuiationẽ: ⁊ isto pmio frustrat:si ordinatũ p tpm nõ fiat:qꝛ vt pz ex dictis:gñalr suffragia post mortẽ illis ꝓsunt dũtaxat:q̃ dũ vixerũt meruerũt vt eis post mortẽ ꝓdessent:nec tñ ꝓsunt si nõ fiãt:ita in casu nostro speciali:alioquin nõ plus ꝓdessent facta q̃ nõ facta.

¶ Et notãter dictũ est si tũc cũ ordinat fuerit i charitate:qꝛ si ordinãs nõ fuit in charitate dũ ordinauit:nihil meret p suam ordinationẽ: etiã si ordinata fiant quãtũ est ex operãte:siue postea recuperet charitatẽ siue nõ nisi p nouũ actũ recuperata charitate ordinationẽ illã innouet eã ratihabẽdo qua tũc ex illo actu nouo in gratia elicito sortitur efficaciã:siue nõ recuperet ⁊ dãnet . Nec eñi tunc pficiet quoad penã p venialib⁹ ⁊ mortalib⁹ hic dimissis in inferno tpaliter soluẽdã:vt pz ex pmissis

Tertia ppositio.

¶ Tertia ppositio . Ordinãs in testõ suffragium post mortẽ impẽdendũ:nullũ penit⁹ effectũ ↄseq̃tur ex ope opato:si suffragiũ negligat. Patet manifeste:qꝛ neglecto suffragio nullũ est op⁹ opatũ. Ex nihilo aũt nihil fit.⁊ qđ nõ est futurũ nihil vtiq3 causabit.

Quarta ppositio.

¶ Quarta ppositio. Ordinãs in testõ suffragiũ si negligit:effect⁹ eius frustrat quẽ ↄsequeret ex ope opato:quãtũ ad orones ministroꝝ ecclesie tã earũ quas facturi erãt ex psona ecclie q̃ ex psona sua ⁊ psonali deuotiõe:simplr̃ pauperũ q̃ recepturi erãt legatũ. Patet vt supra. Nãq3 nõ impleto suffragio nihil opat. Preterea dũ ministri et pauperes nõ recipiũt legatũ:nõ tenent ad suffragiũ spũale impositũ legato:qꝛ nec grati esse possunt de bñficio:q̃ bñficiũ nõ receperũt.

Quinta ppositio.

¶ Ex his sequit quinta ppositio ordinãs in testamẽto suffragiũ ⁊c.frustrat effectu liberatiõis a pena purgatorij:correspõdẽte suffragio ex ope opato:dum suffragiũ negligit. Patet. Nã opi opato si fuerit penale correspõdet vt tali aliqua remissio pene satisfactorie inquãtũ penale. Nã sm Richar.opatio exterior vltra bonitatẽ act⁹ interioris:valet ad accidẽtale pmiũ:qualis est remissio pene purgatorij qua temporalis est. Similiter si fuerit elemosyna ex eo q est quedam sustẽtatio pauperis propter deum impẽsa:hz remittere aliquid pene peccatis purgãdis debite. Hinc Dañ.iiij. Pctã tua elemosynis redime.⁊ Eccl.iij. Ignẽ ardẽtem extinguit aqua:⁊ elemosyna resistit pctis:⁊ de⁹ ꝓspector est eius q̃ reddit gratiã.⁊ Thob.xij.ait raphael angelus.Elemosyna a morte liberat:⁊ ipa est q̃ purgat pctã:⁊ facit inuenire vitã eternã.

Dani.iiij.
Eccli.iij.
Thob.xij.

Hac ergo liberatione caret ordinãs suffragiũ : dũ ipm negligit. Sicut si q̃s ad restitutionẽ : ad debiti solutionẽ obligatus morte preuenit:q̃uis talis si cõtritus moritur ordinauitq3 restitutionẽ fieri ab heredibus:si restitutio negligit non quidẽ dãnatur: qꝛ in gr̃a decessit:nec penas perpetuas luet:multo tñ tardi⁹ a penis purgatorij liberabit: q̃ si debitũ solueret:vt dicit Richar. loco allegato .

Correlariũ primũ.

¶ Ex istis ppositionib⁹ sequũtur aliqua correlaria per modũ doctrinarũ Primũ. Nõnũq3 q̃s fraudat bonis etiã spũalib⁹ ex culpa alteri⁹ . Patet in pretactis casibus in quib⁹ testator fraudat effectu ordinatorum p ipm suffragioꝝ:ꝓpter negligentiam alioꝝ puta executorũ. Hoc aũt veꝝ est sm beatũ Tho.in tpalibus vt in liberatione a penis purgatorij que sunt tempales.qđ vo ad eternam retributionem: nullis fraudari põt nisi per propriam culpam.

Scdz correlariũ.

¶ Scdm. Stat aliquẽ in gr̃a decedẽtẽ penitus frustrari effectu suffragioꝝ quãtũ ad opus opatũ etiã si fiãt. Patet in casu quo suffragia intantum differunt:q pri⁹ is cui fiũt purgat⁹ est:sic eñi suffragia post ei⁹ liberationẽ impẽsa non prosunt ad ei⁹ liberationẽ iaz factã. Hec Thomas.

Tertiũ correlariũ.

¶ Tertium Stulte ⁊ insipienter agũt q̃ restituẽda elemosynas oratiões:⁊ testamẽta q̃ in vita ipsi exeq̃ possunt heredib⁹ aut testamẽtarijs exequẽda cõmittunt. Patet triplici rõne. Pria: qꝛ si ipsi in vita exequerentur pter valorẽ quẽ habet ad remissionem pene:est etiã eis meritoriũ maioris gr̃e ⁊ glorie. Plus eñi meret effectualiter dãs elemosynã q̃ tm̃ dare ordinans:Superaddit eñi aliqđ opus exterius in merito opi interiori.¶ Scda: qꝛ pl⁹ valet ad remissionẽ etiã pene:tũc erogare rẽ suã in pios vsus:qñ est in dãtis ptãte:q̃ ordinare vt tũc det qñ retineri nõ põt:tũc eñi dat nõ quasi suũ sed quasi alienũ. Nec attẽdũt tales sua in vita retinẽtes:q seruãdo pdũt:q̃ erogãdo seruare potuerũt.

Isido.

Nã sicut Isido.li.iij.sniaꝝ suaꝝ ca.lxiiij.ait. Terrena oĩa seruãdo amittim⁹:largiẽdo seruam⁹. Patrimoniũ retẽtũ perit:erogatũ manet. Hinc Eccl.

Eccle.xiiij.

xiiij. Ante mortẽ bñfac amico tuo:⁊ sm vires tuas exporrigẽs da pauperi. Et sequit. Nõne alij relinq̃s dolores ⁊ labores tuos ⁊c. Et q̃s magis amic⁹ tu⁹ q̃ aĩa tua? Miserere aĩe tue placens deo. Eccle.

Eccle.xxx.

xxx. Et q̃ sibi nequã est:cui alij bonus erit? Eccli.xiiij.¶ Tertia rõ:qꝛ testamẽtoꝝ executores heredes ⁊ amici raro fideles inueniunt . Vñ qui in vita sua exequit:cert⁹ est de suffragio:nec in seuissimis purgatorij penis expectare habet suffragiũ. Qui vo cõmittit post mortẽ exequenda:incertus est si fiet:cert⁹ aũt est de pena donec fiat. nã experientia teste:frequẽter trãsit defunctoꝝ memoria cũ sonitu:⁊ ꝓcul ab oculis fit ꝓcul a memoria cordis. Perrarũ est q defunctoꝝ ordinatiões eo mõ fiãt quo ipsi viuẽtes voluerũt. Aut oĩno negligit aut tardius adimplet: qñ plus relicte amantur diuitie:q̃ defunctoꝝ aĩe. Surde sunt aures superstitum ad voces de penis clamãtiũ . Miseremini

Iob.xix.

mei:miseremini mei saltẽ vos amici mei: qꝛ man⁹ dñi tetigit me:q̃re me ꝑseq̃mini sicut de⁹ ⁊ carnib⁹ meis saturamini ? Vere persequũtur defunctos carnibusq3 eoꝝ saturantur:dum relictis diuitijs abutũtur.et debita pietatis suffragia, negligunt aut negligẽter impẽdunt. De hoc btũs Hiero.super Lucam ait. De substantia quã habemus nul-

Hierony.

lus fidelior dispensator est q̃ nosipsi . Dum ergo licet:⁊ dum tps habemus:sollicite tribuam⁹:memores simus q quid az sapiens dixit . Munera q̃ dat moriens:munera nõ sunt. Dicit ergo non esse

deo placabilia munera nostra data post mortē vt ea que in incolumitate vite hui⁹ dant. Qḋ ergo vo luerit hēre in pria eterna: pparet sibi dūq; dū mora tur in hac phti vita: qꝛ q̄ hic recēdit in manu pau perio: illic inueniet in pria diuine maiestati. De itus est ergo vt dūq; viuēs q̄ hꝫ deo offerat: q̄ alt⁹ post mortē eī⁹: qꝛ q̄ seipm̄ negligit post mortē fru stra penitebit. Uñ r dño fideli suo dispēsatori di ctur⁹ est. Euge serue bone: in modico fidelis: itra in gaudiū dñi tui. Hec ille. ¶ E Pīus tñ vꝫ morī turo si hordinat suffragia sibi impēdēda q̄ si eadē eo nō ordināte īpēderent: qꝛ si hordinat in charita te exhā duo pseqnē bona. Pmo: qꝛ ex ipso actu or dinatiōis sic ex gr̄a pcedēte: vt dictū est: pseq̄t es sentiale pmiū augmētū. s. gr̄e r glie: qḋ nō pseqret p ordinationē alioꝝ: vel executionē, alioꝝ. Solus em̄ eliciēs actū meritoriū: hꝫ pmiū essentiale, pmiū: r null⁹ alter. ¶ Scḋm: qꝛ ordināns sic i charitate suf fragiū p se fieri post mortē: pseq̄t remissionē pene dūñt executio ordinatiōis sue: sīue fiat p exñtē i charitate: siue nō. Si ho ipse nō ordinasset: r exe cutio fieret p nō exñtes in gr̄a r charitate; s̄m p̄di cta: nihil sibi pficeret: essent em̄ tūc executores p̄n cipales actores. ¶ Circa qḋ duo animaduersiōe nō ne gligēda pono. Primū est vt qūq; testīm pdere vo luerit: ac p se aut p alios suffragia ordīare: aut do nationē eccñie vel paupib⁹ facere: aut bñficia vel alia ad diuini cult⁹ augmētū instituere: studeat se pit⁹ deo recōciliare: r p sacrm̄ pnie a pctis purga re: ac sic recupatā gratā faciēte gr̄a: ordinationē: instōnem: donationē: deo offerat: sic cert⁹ erit: q̄ p̄ ter meritū essentiale pmiū: qḋ statī ordināto: pse quit: oīa ordinata pficiēt ad medelā r aīa sue libe ratione. ¶ Scḋm q̄ cū in extremo inuāt sacrīs re nouaret p ratificātē pstitum oīa p se ordinata ad diuinū honorē pncipaliter: etiā q̄cūq; p alios ex sua pslona ordināda. Sic em̄ si q̄ pti⁹ ordinasset extra gr̄am: p istū, nouū psensū reputabunt sibi: ac si nūc de nouo p eū fuerint ordinata: ad qḋ faciēdū etiā p circūstātes sollicite moneat. ¶ F Quartū corre lariū. Testīoꝝ executores amici r hēdes infideret agūt r grauiter peccāt: q̄ suffragioꝝ executionē si ne rōnabili cā differūt. Ptꝫ clare: qꝛ p primi chari tatē agūt: nec defuncto fidē seruāt quē sua negli gēti dilatiōe misere cruciāt penis acerbissimis: cū ipm̄ (cōmissa exeq̄ndo) ab eīdē liberare potuissēt. Hinc egētiū necatorib⁹ cōparant vt hꝫ. xiij. q. ij. q̄ oblatiōes. i. ꝯnob⁹ ca. seq alt em̄ ibidē ꝯciliū car thaginēse: varēse r agathēse. Qui oblatiōes defū ctoꝝ: aut donata: aut in testō relicta retinēt: aut difficulter reddūt: tāq̄ egētiū necatores excōicen tur r vt ifideles ab eccña abiiciant: qꝛ r fideles de hoc corpore recedētes votoꝝ: plenitudine: r pau peꝝ solatiōe alimōie: r necessaria sustētatiōe frau dant. Hi q̄ tales q̄si egētiū necatores r velut non credētes iudiciū dei hñdi sunt. Uñ r b. Hier. Ami co indꝫ rape q̄ppiā furtū est: ecclesiā fraudare sa crilegiū est: accepisse paupib⁹ erogādū: r exīde ali qd subtrahere: olm p̄donū crudelitatē supat. Hec ille. ¶ G Sed hic incidit alia qō. Utrū magi pfit statuere anniuersaria ppetua: aut certū, cultū di uinū: vel eleemosynas ppetuas; certis vicib⁹ sin gulis annis exeq̄ndas: q̄ si vna vice oīa ista impē dant. Exemplī cā. Quis vult ad pias cās erogare xx. florenos: virū plus pficiat ei distribuere vna vi ce oēs paupib⁹: aut ecclesie ministris: vel eadē die celebrēt. cc. missas: aut emere. i. flo. annui cēsus: q̄ singulis annis certo die erogēt in pios vsus: elee mosynas. s. paupꝝū: aut ministris illa die celeb: a tib⁹. De hoc nō intentio nūq̄ pticulariter ad hoc definitū: iō q̄ dico ad dādū occasionē alti⁹ speculā di dico: nō aliq̄d determinādo. ¶ Quātū ad⁹ pmiū essentiale facile sī: q̄ si vtrobiq; est eadē charitas r idē conat⁹ volūtatis: ac cetera sunt paria: est idē

meritū: r p hꝯ non dispar pmiū naꝫ q̄tū ad illud pmiū volūtas p facto hꝫ. Neq; em̄ in hoc merito magnitudo opis sꝫ attēdit effect⁹. Propter qḋ vi dua duo era in gazophylaciū mittēs a dño p̄fert ceteris oīb⁹ maiora mittētib⁹. Sed loq̄nda ad pfe ctum accidētalis pmiū: qḋ est liberatio a pena pur gatorij: vī posse distinguī: qꝛ pōt ocul⁹ intētionis instituētis instituēdo respicere ampliationē diui ni cult⁹ r honoris: ac primoꝝ edificationē pncī paliter: aut instituēdo magis p pctis ppriis satisfa ctionē. Si pmū magis pficit ad remissionē pene in stituere cultū ppetuū r eleemosynas ppetuas q̄ tpales: qꝛ quāto magis in ope q̄rit diuin⁹ honor r primi edificatio: tāto magis op⁹ est meritoriū es sentialis pmiū. Procedit em̄ ex feruētiore charita te dei r primi: q̄ nō q̄rit q̄ sua sūt: sꝫ q̄ sunt iesu xpi r primi. Et quāto op⁹ est magis meritoriū essen tialis pmiū: tāto etiā magis est satisfactoriū p pec cato: vt declarabit seq̄nti dubio. Magis aūt q̄rit diuin⁹ honor in cultu ppetuo q̄ tpali. Sīlr r edi ficatio primoꝝ quia nedū p̄ntium: sed etiā futu roꝝ. ¶ H Si dicis suffragiū futurū non pdest ad pene liberōnē p̄uisū exhibeat: vt ptꝫ ex ppōne q̄n ta: r ideo fructuosi⁹ est instituere suffragia q̄ fiant stant: q̄ q̄ post lōga tpa explebunt: q̄lia sunt hmōi ppetua. Rñdeo q̄ verū est de suffragio simplr fu turo. s. qḋ neq; in se neq; in sua radice p̄ñs est: sed dū fiūt fundatiōes ppetuoꝝ suffragioꝝ: iam totū simul exponit a fundatore vñ abligabunt futuri ad suffragioꝝ opera: vt in casu: siue exdilet. cc. mis sas simul legi: siue singulis annis. x. ppetuis fun dans reddit⁹ vnt⁹ floreni p ministris ecclesie: sem per hꝫ exponere in pmptu r simul. xx. flo. r sic iam in actu ponit fundatio futuroꝝ: in qua sicut in ra dice p̄ntia sunt oīa futura suffragia: qꝛ iam factū est vnde fiāt in futuro. Secus in priorib⁹ ppōni bus: vbi non pcedit aliqua fundatio nihil etiā ex ponitur: sed dūtaxat cōmittit vt fiat instō: r ita nō ponit in actu radix r fundatio futuroꝝ. Et qꝛ illa instō in longum: fit ad maiorē dei honorē r primo rum edificationē acceptat a deo⁹ p̄uisa ad remis sionem tante pene q̄tūꝫ soluerēt exhibita. Sicut r passio xpi prius ptulit gr̄am patrib⁹ q̄ exhiberē tur a pꝯ: eo q̄ pp̄ter eam vt p̄uisam patres salui facti sunt r iustificati. Indignū enim videtur q̄ is qui p̄ponit diuinum honorē pprio cōmodo: senti ret ex hoc iacturam. ¶ Uel si vtiq; insistis: q̄ saltē suffragia plus valebunt exhibita p̄dīe ex ope ope rato: q̄ nō exhibita vt videtur sentire; Richar. di cens: q̄ si bonus homo mittat eleemosynam pau peri per seruum: qui ex malitia eleemosynā pau peri non porrigit: minuitur quidem meritū mittē tis non, quo ad impetrationē gratie: sed q̄tūꝫ ad remissionē pene: maxime quia si ille pauper elee mosynam recepisset feruentius oraret pro eo. Di cendum r si aliquo modo minuitur remissio pene que precise correspondet operi operato: tamē ex alia, parte augeē: p quāto, iustificatio facta est ex maiori charitate: que magis querens deuꝫ parui pendit cōmodū suum. Unde maior remissio pene correspondet tante charitati instituentis suffra gia perpetua pp̄ter diuinum cultum: q̄ correspō debit suffragiis si actu simul ex minori charitate suissent exhibita. Si ho instituens magis dirige ret oculum ad proprium commodum: circa tñ dei contēptum: posset dici q̄ ista suffragia (si tñ alid valerent) plus valerent exhibita statim q̄ in lon gum dilata. Et dico (si tñ valerent) qꝛ verti potest in dubiū si valeāt: dū principaliter intēduntur p pter cōmodū ppriū: scꝫ liberationem a pena: pro pter defectū circūstantie finalis vltimi. Ista enim circunstantia deficiente: nō erit institutio merito ria premij essentialis: qꝛ etsi pcederet ex habente charitatem: non tñ elicitur ex charitate: qḋ requi

Quartū correlariū

Hiero.

Luce.xxi.

Richar.

ritur ad tale meritū: pōt th' esse aliquo modo meritoria p̄mij accidētalis: hoc est alicui⁹ boni tp̄alis: qualis est remissio pene purgatorij. Si hec rn̄sio nō placz: cedo libēs sanie sanior. ¶ 3 Ad vltimā. q. superi⁹ lec. lvi. factā: vcz vtrū suffragia facta p̄ viuentis etiā valeāt sine psint viuis faciētibus ea. Et vtrū tm̄ actori psint q̄tū pdessent si intētionē suā ad aliū nō dirigeret. Distinguendū erit de valore suffragij s̄m b. Tho. dist. xlv. q̄rti scripti. q. iij. art. viij. In aliter: q valor suffragij ex charitate pcedētis est duplex s̄m duplex meritū. Meritū vcz premij essentialis: hoc est alicui⁹ grad⁹ btitudinis q̄ est visio et fruitio dei pfecta. Est et meritū p̄mij accidētalis: hoc est alicui⁹ boni tp̄alis vel etiā eterni: qd nō est de essentia btitudinis: vt gaudiū qd habet de bono creature. Inter p̄mia accidentalia est etiā remissio pene purgatorij: d qua pncipalr nūc agit. Quātū ad p̄miū essentiale cōiter dicr opa meritoria: q̄tū ad pene redēptionē dicr satisfactoria.

Valor suffragij ex charitate pcedētis est duplex.

Questio.

¶ Hac distinctiōe p̄missa: dr p̄mo: q suffragia q̄tū ad p̄miū essentiale tm̄ valēt viuis .s. actori et nō defunctis: hoc si suffragiū elicit ex charitate. Patet ex dictis. s. lec. lvi. in rn̄sione ad. q. ibi motā: et lect. lvij. in rn̄sione ad. v. q. ¶ Sed vlteri⁹ q̄stium est an tm̄ valeat actori: et hoc quo ad p̄miū essentiale: ac si p se fieret: et intētio sua ad aliū non dirigeretur. Ubi posset generalr⁹ q̄ri: vtrū opus satisfactoriū ex intētiōe satisfaciēdi et soluēdi debita p pctō cōmisso: siue a se: siue ab alio: tm̄ valeat actori ad p̄miū essentiale: q̄tū sibi valeret: si intētionē suā tm̄ ad btitudinē acq̄rēdā dirigeret: et nō ad penā redimēdā. Uerbi gra. Imponit in foro pnie op⁹ aliqd satisfactoriū: penitēs exequit illud i charitate: intētiōe satisfaciendi p suis pctis. Utrū tale op⁹ tm̄ p̄miū mereat in beatitudine: q̄tū mereret: si nō esset iniūctum p pnia: nec hēret respect⁹ a faciēte ad pene solutionē debite p pctis. ¶ R Ad hāc. q. rn̄detur p q̄tuor ppōnes notatu dignas. ¶ Prima.

Rn̄sio ad qōnem.

Exequēs opus satisfactiōis sibi impositū in foro pniali ex charitate meret in illa executione p̄miū eternū. Probat: qr ois act⁹ bon⁹ viatoris pcedēs a charitate est meritori⁹ p̄mij eterni. Patet p illud saluatoris Jo. xij. Si qs mihi ministrat me sequat: et vbi sum ego: illic et minister me⁹ erit. Ministram⁹ charitatis operib⁹: ergo erim⁹ vbi ipse est: nō i terris: sed in btitudine: in qua semp est xps: qr eternaliter est btūs: tota scriptura pcordat. ¶ Scda ppō.

Propō. prima.

Jo xij.

Nulla actio meritoria est min⁹ meritoria p̄mij eterni: ex eo q eā hoc q est meritoria: est etiam satisfactio vl redēptio tp̄alis pene pctis debite. Patet: qr nisi sic nimis punirent boni et electi: si aliqs grad⁹ eterni p̄mij debit⁹ tolleret: aut minueret in recōpēsatione pene tp̄alis remittēde: immo meli⁹ consuluisqz foret totā penā purgatorij soluere: q̄ p subsatiōe illi⁹ pene aliq̄ gradu glie carere. Subtractio eni illi⁹ grad⁹ glorie excederet lōge quācūqz tp̄alē penā: et sicut grauior est pena dāni q̄cūqz pena sensus: etiā eterna: multo magis grauior pena est: pena dāni q̄tū ad hūc gradū eternaz q̄cūqz pena tp̄ali. Siir stulte tūc facerēt pfessores penitētiā per modū satisfactiōis imponētes: et p̄sertim in hoc q opa deuotiōis et meritoria opa vite eterne in satisfactionē imponūt: dicētes. Opa bona q̄ facies sint tibi in remissionē pctōrū: qr tollerēt partē p̄mij debitā illi merito. Stulte etiā facerent hoies p pctis suis se in hoc seculo affligētes. Cōsultiusqz esset viatorib⁹ oia sua opa facere pcise ppter amorē dei: et ad merēdū btitudinē: et oēm satisfactionē vsqz ad purgatoriū differre: qd est p illud Lu. iij. Facite fruct⁹ dignos pnie. Cōtra etiā patrū doctrinas et ritū ecclesie. ¶ L Tertia ppō.

Scda propositio.

Luce. iij.

Tertia propositio.

Actiōi meritorie et satisfactorie debet tm̄ p̄miū eternū: q̄tū debet. simili actioni: in istomet satisfaciēti vel alio: vbi talis meritoria actio non esset satisfactoria. i. redēptio pene tp̄alis ceteris oib⁹ parib⁹. Pro intellectu hui⁹ ppōnis pono. Sint duo quorū vn⁹ tenet ad penā tp̄alē: alt⁹ non tenet: qr remissa est sibi ois pena: putet th' se obligari ad aliquā penam. Faciāt hi opa certa aio satisfaciēdi: et sit eq̄lis charitas in vtroqz: eq̄lis q̄z conat⁹: eq̄lis deniqz intētio act⁹: et ita de aliis. Nulla sit inter eos dr̄ia: nisi q vn⁹ obligat⁹ sit pene: alter nō: lz ambo putēt se obligatos. In illo casu nō min⁹ p̄mij debet actiōi satisfactorie: q̄ ei q̄ nō est satisfactoria. Ptz ppō ex eo qr nulla actio meritoria est minus meritoria ex hoc q simul est satisfactoria: et p pñs cū in hmōi actionib⁹ (de qb⁹ casus) est oimoda paritas: excepto solo q vni⁹ satisfacit: nō alteri⁹ in q̄ nihil est soluēdū: q̄ disparitas nō facit drīā in merito: ideo nec erit drīa in p̄mio: debet igit eq̄le p̄miū essentiale vtriqz. ¶ Quarta ppō. Actiōi meritorie et satisfactorie debet qnqz mai⁹ p̄miū: q̄ simili actioni meritorie nō satisfactorie in ipsomet vel alio. Ptz: qr in illo q̄ hz satisfacere illa actio est meritoria tāti grad⁹ btitudinis: quāti in illo alioqui nō indiget satisfactiōe: et cū hoc est redēptiua alicui⁹ pene in eo q̄ hz satisfacere et nō in alio cui totum dimissū est: lz in casu ignoret: licet sibi valeret eq̄lr ad remissionē pene si esset debitor pene. Naz vtriqz eq̄lr valeret: si vterqz eq̄lr idigeret: et si neuter idigeret: neutri quo ad illū effectū valeret. Sicut ignis rē humidā et frigidā calefacit et exsiccat: aliā rē eq̄ frigidā lz sūme siccā calefacit q̄dē: lz nō exsiccat: exsiccaret aūt si hūida esset. Pōt th' rōnabilr dici: q sicut tale op⁹ ex charitate factū vz vni tm̄: vt dictū est ad redēptionē pene tp̄alis: illi. s. q̄ hz satisfacere: ita vz alteri ad aliqd aliud bonuz tp̄ale: puta sanitatē vel multiplicationē tp̄aliū vel pseruationē a malo spālem et cetera hmōi. Uel ex hoc valere colligit thesaur⁹ ecclesie: vn̄ p indulgētias subuenit indigētie primorū ad satisfactionez obligatorū. ¶ Ex quo seqt q stulta est hec impia parcitas: q̄ qs subtrahit suffragia pximis timore diminutiōis p̄mij: se p tali ope in btitudine manētis. Ptz: qr p hoc p̄miū nō minuit. ¶ Quinta ppō.

Quarta propositio.

Stat qnqz op⁹ suffragij ex itētiōe p defunctis facti esse maioris meriti q̄ si fieret solo respectu btitudinis acq̄rēde sibi psi. Ptz: qr maiori charitate videtur accēsus: qui scintillas mittit ad alios: maxime ad inimicos: q̄ is qui sibi soli sollicit⁹ est. Charitas eni nō q̄ sua sunt querit tantū: sed que aliorum: et ignis intensus in modio includi nō potest: sed erūpit: et purior est amor ille quasi minus habens de pprio siue amore concupiscētie: qui frequēter minuit amorē amicitie: et per consequens meritum: qr solus amor amicitie dei principium est meriti: non amor pcupiscētie dei vel iusp̄sius.

Quinta propositio.

¶ M Quantum ad meritum premij accidētalis: et p̄sertim remissionez pene temporalis: de quo magis ad ppositū. Aduertendū: q opus satisfactorium potest valere ad remissionem pene alicui dupliciter. s. directe et indirecte. Directe valet illi ad quem intentio actoris dirigitur tanq̄ ad illū pro quo opus illud operatur. Indirecte: qn hoc modo actoris intētio non dirigitur: sed alia ad alium quem fructus operis deriuatur. Primo modo et directe non valet actori ad pene remissionem: nisi inquātū fieret vel pro illo qui suffragio non indigeret: vt si is pro quo fit iam esset btūs: vel pro eo qui iuuari non posset: vt damnatus. In hoc enim casu quia non proficit illis pro quibus fit reuertitur meritum ad eum qui facit: s̄m illud ps. xxxiiij. Oratio mea in sinu meo cōuertetur. et Luce. x. Si non fuerit filius pacis: pax vestra ad vos reuertetur. Esse enim debet habitualis intentio faciētis suffragium: quod sibi pficiat: si illi pro quibus facit capaces non fuerint. Si vero capax fuerit is p quo fit: non pficit ad hunc finem actori: quia vt de

Op⁹ satisfactoriuz pōt valere ad remissionē pene alicui dupl̄r.

Psal.

Luce. x.

cit bea. Tho. vbi. d. opus suffragii reputatur quasi eius pro quo fit: igitur ita absoluit eum a debito pene: quod non absoluit facientem a debito proprio pene: quia in tali recompensatione attenditur equalitas iustitie. Opus autem satisfactorium ita potest applicari vni reatui: quod alterum non compensat. Nam reatus duorum pctorum requirit maiorem satisfactionem quam vnius. Cum ergo totum opus applicatur alteri qui eo indiget: nihil remanet actori: nam qui secundum humanam iustitiam pro altero debitum soluit tali solutione seipsum a debito proprio non liberat. Et de hoc latius dictum est. s. lecti. xxvij. et xxviij. ¶ Indirecte tamen plurimum valet actori: nedum ad remissionem pene quam ipse nunc debet: vel ex committendis peccatis debebit: sed etiam ad augmentum gratie: ad perseuerantiam in bono: vel ad primam gratiam impetrandam. ¶ Primum patet: quia per hoc merentur actores: vt dum ad eundem statum venerint: etiam superstitum suffragiis adiuuari possint. Nam vt. s. dictum est: illis mortuis prosunt suffragia viuorum qui dum viuerent meruerunt vt possint eis post mortem hec prodesse. Et licet per finalem perseuerantiam in gratia generaliter hoc merentur: vt dictum est: specialiter tamen hoc merentur et appropriate faciendo nunc misericordiam cum predecessoribus defunctis suis. Nam scriptum est. In qua mensura mensi fueritis remetietur vobis. Mat. vij. et iterum beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. Matth. v. Ita reuera et nos si modo misericordes fuerimus in defunctos: merebimur similibus superstitum suffragiis subleuari: alioquin iudicium sine misericordia fiet ei: qui non facit misericordiam. Jaco. ij. ¶ Nec improbabiliter hanc vnam esse causam inter ceteras existimandum est: cum frequenter tam tarda et imperfecta sit testamentorum expeditio: quia et ipsi dum vixerunt negligentes extiterant executores circa suorum predecessorum testamenta. Secundum patet: quia hos quibus viui impendunt suffragia habituri sunt pro se diligentissimos intercessores. Licet enim nunc purgatorij ignis carcere teneantur: sunt tamen amici dei: et magni apud deum meriti: qui ingrati beneficiorum esse non possunt: ideo liberati suis liberatoribus vicem rependentes: pro eis potenter dominum exorabunt. Non tamen cum ipsi nunc suffragia impendentes etiam purgatorijs tenebantur ignibus: quo tunc non minorem satisfactionem orationibus impendent quam receperunt. Sed dum adhuc in via existunt: penitentis vite gratie augmentum: eiusque perseuerantiam impetrabunt. Nec hoc tantum eos facere credendum est dum liberati sublimabuntur ad gloriam: sed pie putandum: quod hoc ipsum agant adhuc existentes in purgatorio: nam qui ibi existentes corporalia viuis prestant beneficia: quomodo non magis spiritualia impetrabunt. ¶ Legitur autem et scribit Petrus Damiani de beato Seuerino Coloniensis ecclesie episcopo: quod satisfactionis eueniens penis miraculis claruit in terris. Similiter de beato Paschasio Romane ecclesie diacono: refert. b. Greg. lib. iiij. dial. ¶ O Neque negandum est plerosque diutius purgari qui maioris sunt meriti: et per consequens potentiores apud deum: nonnullis citius liberatis aut euolantibus: quod manifestum est de pueris ante vsum rationis in baptismali innocentia defunctis qui euolant: et minoris meriti sunt existentibus in purgatorio. Et ex illo patet quartum. s. quod possunt impetrare primam gratiam. Tertium enim. s. perseuerantiam manifestum est ex secundo: quia eadem ratione qua impetrant augmentum gratie: impetrant et perseuerantiam. Sed quartum patet: nam constat facientem opus satisfactorium esse in peccato mortali: et licet tunc ipsum opus parum prosit secundum predicta: prestant tamen anime sancte defunctorum non tam opus quam affectum quia perfecta in eis est charitas: et non desinent rependere affectum. Rependent autem in eo quod magis necessarium est ei cui rependunt inquantum possunt. Possunt autem orationibus impetrare gratiam capaci: qua nihil magis necessarium peccatori: qui quamdiu viator est: capax est gratie: illam ergo primo impetrabunt: siue adhuc existentes in purgatorio: siue iam assumpti in celo. Sic enim legimus multis concessam primam gratiam orationibus sanctorum tam viatorum quam comprehensorum. Similiter stat eum qui facit suffragium in gratia existentem: recidiuare in mortale. Cui iterum liberati a purgatorio: suis orationibus impetrare possunt conuersionem a peccato: et ita primam gratiam. Nec impedit quod sunt extra viam: et nihil sibi mereri possunt: quia possunt orationibus suis pro nobis apud deum facilius gratiam et remissionem nobis impetrare: sicut et iam sublimati in gloria: de quo. s. lec. xxx. ¶ P Non ergo nobis negligenda est suffragiorum impertitio defunctis: quorum precibus deo confidimus reconciliari: quinimmo ea suffragia solicite et diligenter impendere: ex quibus nihil vtilitatis propterea perit: sed impensum reddet cumulata. Aut enim ipsi quibus impendimus capaces sunt suffragiorum: aut non. Si non: redeunt nostra ad nos suffragia. Si sunt capaces: maiorem ab eis: siue a deo per eos percipiemus retributionem: quod maxime verum est: si suffragia impendimus non turpis lucri gratia: sed gratis ex charitate dei et dilectione fraterna. De primis enim vehementer timendum ne eis dicatur. Amen amen: receperunt mercedem suam: quod vtique timere habent: qui non pro iustificatione vite: sed satisfactione auaritie suffragia mortuorum in questum ponunt: vbique se pro beneficiorum pluralitate: aut quotidiana distributione alij se obligant: se miserabiliter negligunt. Non enim illi sperare possunt retributionem et suorum defectuum futuram per eos subleuationem: sicut qui pietate commoti: quasi eleemosynam illam indigentibus impertinentes suffragia faciunt. De his apostolus cum. ij. ad Cor. viij. ad faciendum eleemosynam hortaretur dixit. Vestra abundantia illorum inopiam suppleat: vt et illorum abundantia vestre inopie sit supplementum: vt secundum glo. sicut hic ministrant sanctis. s. per suffragia impensa eis: vicem sancti reddant in futuro. Et tantum de hac materia suffragiorum.

[Marginalia: Bea. tho. — Mat. vij. — Ja. ij. — Mat. vj. — ij. Co. viij.]

¶ Lectio. lix. A

Nobis quoque peccatoribus famulis tuis de multitudine miserationum tuarum sperantibus: partem aliquam et societatem donare digneris: cum tuis sanctis apostolis et martyribus: cum Joanne: Stephano: Matthia: Barnaba: Ignatio: Alexandro: Marcellino: Petro Felicitate: Perpetua: Agatha: Lucia: Agna: Cecilia: Anastasia: et omnibus sanctis tuis intra quorum nos consortium non estimator meriti: sed venie quesumus largitor admitte. ¶ Hec est secunda pars principalis partis sexte et vltime partis totius canonis: in qua post petitum refrigerium pro defunctis petitur suffragium pro viuis: et consortium cum sanctis triumphantis ecclesie membris. Et subdiuiditur pars illa in tres particulas. In prima captatur eiusque petitur beniuolentia. In secunda petitionis exprimitur materia ibi. Partem aliquam &c. In tertia eius per quem petimus inducitur persona. ibi. Per Christum dominum nostrum. ¶ Quo ad primam partem dr. Nobis quoque. Nobis secundum Alber. quoque: qui pro aliis mortuis intercessimus et sacrificium pro eorum liberatione a penis obtulimus cum tamen nos magis hac gratia indigeamus. Debet enim sacerdos quemadmodum pro aliis: ita etiam pro seipso offerre pro peccatis: vt dicitur ad Heb. v. Quoniam et ipse circundatus est infirmitate. ibidem. Quasi diceret cum patriarcha Jacob. Justum est vt aliquando et domui mee prouideam. Gene. xxx. Dixit ille: non mihi sed domui mee. Ita et sacrificans non dicit mihi sed nobis: quia secundum predicta: sacrificium quod offert sacrificium est militantis ecclesie: in cuius persona sacerdos sacrificat atque petit. Addit. Peccatoribus. Peccatores se et

[Marginalia: Alber. — Ad heb. v — Gen. xxx.]

Inno. Misse, sacrificiũ in pctõꝝ remissionem celebrat. *Dicitur aliud Jo.ix. Pctõres deus nõ exaudit: hoc est auctenticũ: nõ em est xp̃i: nec euãgeliste: nisi recitatiue: sꝫ est verbũ ceci nõdũ baptizati: et vt dicit Augu. adhuc inunctus loq̄bat. pctõr i psona ecclesie oratõe exaudit: vt presbyter q̄ mittit dei i p̃sona totius ecclesie sue loq̄t dicẽs orem'. Jõ exaudit: qꝛ nõ suas. sꝫ ppli preces et vota offert. Exaudit etiã pctõr dãs eleemosynã p dño suo q̄ hoc sibi iniungit: si dños qui iustus e et in gr̃a: pctõr etiã orãs p se p his q̄ p tinẽt ad salutẽ: et p̃seuerãt exaudit: sicut deus pau peres audi ret: si nõ audiret pctõres. Pctõr ẽt attriti secũ i pctõ õ q̄ nõ peniteret orans ex se p alio nõ exaudit: aut p se õ tpalibus et aliis nõ ptinẽtibus ad salutem. ex Richardo in iiii.

alios vivos p̃nũtiat: qꝛ ille dilect' Christo discipulus: q̄ ob vite sue puritatẽ sup pect' dñicũ recũbere meruit: de seipso et aliis ait. Si dixerim' qꝛ pctm̃ nõ habem': ipsi nos seducim': et veritas i nobis nõ est. Et addit Inno. et post eũ Alex. de ales. Lꝫ omni tpe debeam' ex corde nos recognoscere pctõres: p̃cipue tñ illud expedit in misse sacrificio qđ in remissionẽ pctõꝝ celebrat. ¶ B. Sy forte dicerẽ. Cũ scriptũ sit. Pctõres deus nõ exaudit: vt hẽt Jo.ix. *Quare in hac petitiõe sacerdos peccatum suũ et alioꝝ allegat: Videt em q̄ hoc petitiõi p̃stet obstaculũ ne exaudiat. Ad qđ dr̃ q̄ pctõr vt peccator. petẽs ea q̄ saluti obuiãt et sũt nociua: a deo nõ exaudit salte placato: qꝛ ad sui dãnationẽ exaudiri posset a deo irato: sicut dicit. b. Greg. q̄ deus q̄nq; concedit irat': qđ negat placat'. Pctõr etiã petẽs aliqđ q̄si in signũ aut testimoniũ sue pbitatis: non exaudit. Deus em falsitatis testis esse nequit. Et sm̃ hoc inductũ videt v̄bũ ceci. Scim' qꝛ pctõres deus nõ exaudit in approbationẽ. s. sue pbitatis. Pctõr tñ cũ petit aliqđ a deo cũ humili sui recognitiõe: ac pctõꝝ suoꝝ q̄si indign' exaudiri: sicut fecit: qui ait Dñe nõ sum dign' vt intres sub tectũ meum. Mat. viii. Et ille. Qui pre multitudine pctõꝝ suoꝝ sursũ ad celos oculos suos attollere nõ audebat: sed p̃cutiẽs pect' se pctõrẽ fatebat dicẽs. Deus ppitius esto mihi pctõri Luc. xviii. Hoꝝ exẽplo q̄ petit ea q̄ ad salutẽ ptinẽt: a deo gratiose exaudit: et eo amplius: quo se magis humiliat: et vera ꝯfessiõe pctã sua dãnat. Respexit (inq̄t ppheta) in oronem humiliũ: et nõ sprevit p̃ces eoꝝ. Sic em Daniel p liberatiõe populi orans: p̃mo pctã ꝯfitebat di. c. ix. Peccauim': iniq̄tatẽ fecim' in oẽm iustitiã tuã. Sequit. Neq; in iustificatiõib' nr̃is p̃sternim' p̃ces an faciẽ tuã: sed in miserationib' tuis multis et Sic deniq; quotidie clamat ecclesia ad dñm. Pctõres te rogam' audi nos. Nihil ergo obstat impetratiõi q̄ nobis pctõrib' petim' aliqđ celestis doni et bñficij impertiri. Magis aũt spectat ad dei benivolẽtie captationẽ pctõꝝ recognitio: ostẽdẽtes per hoc multitudinẽ mie diuine: in hãc nr̃am fiduciã pducẽtes: nõ p̃sumẽtes de nr̃a iustitia quẽadmodũ fecit ille Pharise' euãgelicus cui' ppterea oro est repulsa. Lu. xviii. Hinc Prouer. xviii. Iust' prior accusator est sui. ¶ Sequit. Famulis tuis p verã ac humilẽ obediẽtiã. vt. s. expositum est. De multitudine miserationũ tuarũ: sperãtib': in qua ppheta ꝯfisus pctõꝝ petiuit remissionẽ: di. Scdm̃ multitudinẽ miserationũ tuarũ: dele iniq̄tatẽ meã. Et iterũ. Pctõꝝ suoꝝ obliuionẽ petens ad eãdem multitudinẽ miserationũ ꝯfugiens. Reminiscere inq̄t: miserationũ tuarũ dñe: et miarũ tuarũ q̄ a seculo sunt. Delicta iuuẽtutis mee: et ignorãtias meas ne memineris dñe. Merito ergo sacerdos supplicãs refugiũ habeat ad dei miserationẽ: qꝛ mia ei' sup oia opa ei'. Ipsa est q̄ superexaltat iudiciũ: quã neq; potẽs est ira sua ꝯtinere. Quis em vnq; sperauit in dño et derelict' est. Respicite filij nationes hoim: et scitote qꝛ null' sperauit i dño et ꝯfusus est: ait Iesus Syrach. Eccli. ij. Qđ attẽdẽs. b. Aug. se cum in ppriis virib' spẽ posuit ꝯfitet derelictum. Sperabã inq̄t aliqñ i virtute mea: q̄ nõ erat virt': et cũ sic volui currere vbi magis stare credebã: ibi magis cecidi. Factusq; sum magis retro q̄ an. Dicebã: et. hoc faciã: illũd pficiã. Fiebatq; post hec: nec hoc nec illud: qm̃ de meis virib' ꝯfidebã. Nũc aũt ꝯfiteor tibi dñe rex pater celi et terre: qm̃ nõ in fortitudine sua roborabit vir. vt nõ glorietur an te sui ta p̃sumptio ois carnis. ¶ Dicit aũt de multitudine miserationũ: nõ q̄ in deo sint multe mie qꝛ nulla est ibi pluralitas: vbi oia sũt vnũ: vbi nõ obuiat relatiõis oppositio. vt vult Boe. et Ansel. Deus em summe simplex est: et est q̄cq̄d hꝫ: excepto q̄ pr̃ nõ est fili': quẽ hꝫ. Est ergo in deo vna dũtaxat mia:

que est ipse deus misericors. Dicit pluralr̃: de multitudine miserationũ tuarũ: ppter varios et multos diuine mie effect': q̄ nõnũq; dei miserationes noiant. sic loquit Esa. ppheta. c. lxiij. post recitationẽ pluriũ effectuũ mie dñi: di. Ubi est zel' tu': et fortitudo tua: multitudo viscerum tuoꝝ et miserationũ tuarũ. Seq̄t. ¶ C Partẽ aliquã. Hec est secũda particula: in qua exp̃mit petitiõis materiã. Hoc est illud qđ petit nobis pctõrib': qđ est habere partẽ siue dei participationẽ beatificã cũ sctis aplis et martyrib' iam in gloria sublimatis: vt trãsferat nos a ptãte tenebrarũ: et det nobis partẽ sortis sanctoꝝ in lumine. ad Col. i. et in ps. xv. Dñs pars hereditatis mee. Et sequit. Funes ceciderũt mihi in p̃claris: etenim hereditas mea p̃clara est mihi. Funes. i. ꝯsortiũ nr̃arũ partes in btitudine mensurãtes: ceciderũt nobis in p̃claris partib' hereditatis eterne. Sed cũ deus sit oia in nobis. i. Coꝝ. xv. Sal' p̃miũ et gloria singuloꝝ. Sal' inq̄t ppli mei ego sum. Quid est qđ dr̃ partem aliquã donare digneris: q̄si nõ oẽs electi sint vnũ et eũdẽ denarium recepturi: iuxta parabolã. Mat. xx. vbi dr̃. Receperũt et ipsi denarios singulos: quo intelligit btitudo q̄ est vna oib'. Rñdet h' Alex. de ales par. iiij. q. xxvij. Licet vnũ et idẽ sit p̃miũ singuloꝝ. s. deus ipse in cui' visiõe clara: felicitas ꝯsistit eterna: sꝫ illud Jo. xvij. Hec vita est eterna vt cognoscãt te solum deũ verũ et quẽ misisti Iesum xp̃m: tñ sm̃ dr̃iã meritoꝝ: ali' plus: ali' min' diuina visione fruũtur. vñ dicit aplũs. i. Coꝝ. xv. Stella differt a stella in claritate. Sic et erit i beatis diuersa claritas visionis diuine essentie: sm̃ diuersam participationem luminis glie sub q̄ diuina vr̃ essentia ad quã dispõit diuersitas meritoꝝ. Hinc dixit dñs. In domo patris mei mãsiones multe sũt. Jo. xiiij. Qꝛ multi sũt status et grad' deũ videndi: siue tñ diuersitate dei cognit' siue visi. Uñ sicut est vn' sol q̄ ab vniuersis vr̃: et vna lux siue claritas sol' q̄ oia terrena illuminat: nihilomin' tñ ab aliis clari': ab aliis min' clare vr̃ sm̃ dr̃iã pfectiõis oculoꝝ intuẽtiũ. Ita vn' ẽ deus: vna diuina essentia q̄ oẽs btificat: et ab oib' btis vr̃: ab aliis tñ lympidi': ab aliis min' lympide: sm̃ dr̃iã et grad' meritoꝝ: sm̃ quã sumit excess' in btitudine. ¶ D Una est igit oim btitudo obiectiua diuina. s. essentia oẽs btificãs p eũdẽ denariũ: quẽ singuli militãtis ecclesie opariij sunt a dño recepturi. Cũ q̄ stat q̄ i singulis btis sit alia et alia btitudo formal' q̄ nõ est nisi act' visiõis. q̄ singli visiõe ppa in suo itellectu recepta: deũ facie ad faciẽ ꝯtẽplant: sicut rũdẽ solẽ diuersi nõ vna: sꝫ diuersis visionib' ꝯtuẽt. Et sꝫ hoc sacerdos petit ptẽ btitudinis nobis dari: vt p̃cipes efficiamur btitudinis sctõꝝ: vt ptialitas illa referat ad visiõis actũ: nõ ad obiectũ visũ. Quelibet em visio dici põt ps btitudinis p q̄nto est aliqđ multitudinis actuũ in toto sctu oim btoꝝ. Uel põt q̄libet creata visio btifica dici pars btitudinis p q̄nto nõ repħẽdat obiectũ btificũ sm̃ totã rõnẽ sue cõphẽsibilitatis. Est em obiectũ btificũ sicut i se ifinitũ: ita ifinita cognitiõe cognoscibile: et sola tali cõphẽsibile: q̄ ipossibil' est oi creature. Jõ ois cognitio creature q̄ cognoscit deũ: dr̃ q̄dãmõ ps diuine cognitiõis: qꝛ nulla talis est diuine essentie sm̃ totũ illud: sꝫ qđ est cognoscibile: qꝛ ia põt adhuc clari' videri. Uñ q̄tũcũq; pfecte lympide ac claro videat diuina eẽntia: et a supmo ãgelo: i mo ab aĩa xp̃i: ipsecta tñ visio creata: et ifinite distãs a visiõe icreata q̄ deus seipꝫ videt. Hec ei ẽ ifinita q̄ solã ꝯphẽdit diuinã eẽntiã. i. ea sola vr̃ diuina essentia tãta q̄ta i se ẽ: hoc ẽ ifinita q̄ põt dici totalis btitudo qꝛ ibi solũ ẽ adeq̄tio cognoscẽtis actus cognoscẽdi: et cognoscibil' siue obiecti cogniti. Nec tñ adeq̄tio: sꝫ idẽtitas: qꝛ idẽ ẽ i deo eẽntia visa: deus vis' et act' videndi. Nõ g̃ petit ptẽ btitudis sacerdos q̄si deus sꝫ aliqđ sui videat ab vno btõ: et sꝫ aliqđ sui lateat illũ: et vt

Psal. xv.

i. Coꝝ. xv

Mat. xx.

Jo. xvij.

i. Coꝝ. xv

Jo. xiiij.

deat ab alio:qr ipsũ sit eẽntia simplicissia:carẽsol pe-
rtialitate:a q̃cũq3 vr:tot a videt̃ ⁊ idiuisa:sz petit par
tẽ btitudinis.i.participationẽ btitudinis: hoc est
formalẽ btitudinẽ siue actũ beatificũ:fm q3 creatu
re ↄuenit:quo clare possum⁹ videre deũ:nõ fm to
tã suã cognascibilitatẽ:sed fm nrĩ intellect⁹ capa-
citatẽ:⁊ meritoꝝ nroꝝ exigẽtiã.Sic em̃ nõ aliter
videt̃ a btis.℄ Et Ideo sequit̃ Et societatez cum
sctis.In hoc ei est summa iocũditas societat̃ btõ
rũ:q3 oẽs simul beatifice deũ intuentur:de quo in
ps.lxxxvi.Sicut letantiũ oim habitatio est in te.
p ↄtinuũ ⁊ stabilẽ aspectũ:in quo oẽs cõlẽtãt btĩ:et
societatẽ habere dñr.qr vniusciusq3 sctõrũ bona
efficiunt̃ oim in btitudine cõia.℄ Sequit̃. Donã-
re digneris:tua scz gr̃a:⁊ benignitate:ↄ errorẽ pe
lagianoꝝ asserẽtiũ hoiem ex puris naturalib⁹ pos
se assequi btitudinẽ:nec ad hoc requiri spãle donũ
gr̃e:neq3 ad meritoriã mãdatoꝝ impletionẽ.Un si
cut gr̃am qua opamur meritorie a solo deo creã-
te accepim⁹:ita pbabile valde est q3 actũ beatifi-
cũ qui pfectior est gratia sol⁹ de⁹ infundit intelle-
ctui btõ:vĩsic illud pphete.Gratiã ⁊ gloriã dabit
dñs:equaliter intelligat̃ quantũ ad vtrunq3. Cui
nõ dissonãt metra q̃ posuit Alber,circa hũc textũz.
Quicq̃d habes meriti pueniẽs gr̃a donat. Nil de⁹
in nobis pter sua dona coronat Si de⁹ coronat:et
nõ nisi actu beatifico:ipse ergo hũc donat nõ cum
btis eficit.Sed de hoc alibi ℄ Sequit̃.Cum tuis
sctis aplis ⁊ martyrib⁹:q̃s firma fide credim⁹ illa
btifica deivisione pfrui:⁊ inuicẽ ↄgaudere eterna
⁊ iocũdissima societate:quales sunt quoꝝ hic noĩa
recitant̃.Dicit Alb.q3 ecclesia tñ tãgit eos de quo
r ũ fide ⁊ btitudine sufficiẽter est certificata: alios
nõ tãgit nisi in cõi.℄ Et hic fit scd̃a ⁊ iterata sctõꝝ
cõmemoratio:qd̃ fm Inno.signũ est q3 canon non
simul ab vno est cõpositus:sed successiuis tpibus
particulatim a plurib⁹. Un in hac cõmemoratiõe
supplent̃ ex magna parte: q̃ de primitiue ecclesie
sctis deesse videbant̃ in cõmemoratiõe prima.Un
dr.Cũ tuis sctis aplis:quoꝝ sonus exiuit in oẽm
terrã:⁊ in fines orbis terre coꝝ vba:ipsis regnuz
dei qd̃ hic petit̃ pdicãtib⁹.Et martyrib⁹:fidei testi
bus:q̃ vt regni dei fierẽt participes:mortis p fide
Christi nõ timuerũt subire suppliciũ.℄ Exprĩ
munt̃ aũt quorũdã sctõꝝ noĩa:aploꝝ.s. martyrũ ⁊
virginũ:octo sexus virilis: ⁊ septẽ sexus feminei:
ad significãdũ fm magr̃m in rõnali:q3 p hoc sacri
ficiũ septẽ charismata:scz spũsscti dona octo btitu
dinib⁹ ↄiũgant̃ indigne hoc sacr̃m mãducãte. Un
sequit̃.Cũ Joã.Istũ(dicit Alber.)opinor Joã ba-
ptistã:q̃ ⁊ martyr est:ppter qd̃ ⁊ hic iter martyres
numerat̃:de quo dixit dñs.Inter natos mulieruz
nõ surrexit maior Joã.bap.⁊c.q̃ ⁊ finis legis fuit:
⁊ vsq3 ad ipm pphete pphetauerũt. Matt.xi. Ad
idẽ Inno.dicit. Posset p Joannẽ nõ euãgelista sed
baptista intelligi:nisi pmitteret̃ cũ sctis aplis tuis
⁊ martyrib⁹. Per qd̃ ↄiuncit̃ q3 apli tm̃ ⁊ martyres
subnotent̃:Anto Joãnes inter martyres posset cõ
numerari.Alijs aũt videt̃ q3 fiat hic iterata cõme-
moratio Joannis euãgeliste:qr Joannes baptista
hoc sacrificiũ nõ tractauit:quapropter hic nõ idu
cit̃:sed q̃cq̃d sit de dicto in se rõ modicũ facit:qr hic
petit̃ ↄsortiũ electis:⁊ nõ dubitat̃ de letitate vtri-
usq3.Dato igit̃ q3 intelligat̃ de Joanne euãgelista
cur in hac cõmemoratiõe repetit̃:⁊ stephano socia
tur:q̃ ⁊ matthie pponit̃ ⁊ barnabe.Rñdet idẽ Inn.
Sane indr̃ Joãnes in pria cõmemoratiõe cũ aplis
numerat̃ ppter dignitatẽ aplatus. In scd̃a vo re
petit̃ ⁊ stephano sociat̃ ppter priuilegiũ castitatis
⁊ celibat⁹.Joãnes eñ ⁊ stephan⁹ vgines fuit:⁊ se
cundũ quosdã quocũq3 lerit:quapropter ⁊ ceteris p
mittunt̃.Uirginitas Joannis inde cõmẽdat̃ qr xp̃s
in cruce matrẽ vginẽ discipulo vgini cõmẽdabat
ex qua hora accepit eã discipul⁹ in suã custodiaz,

*In stephano vo in hoc maxime vginitas cõpro
bat̃:q3 deputat⁹ est ab aplis ad ministeriũ viduaꝝ:
rũ:⁊ qr fact⁹ est ppositi⁹ seminarũ testimoniũ me-
ruit sincerissime castitatis.Aliq̃ q̃dã dicũt q3 hic p
Joannẽ intelligit̃ marcus q̃ fuit binomi⁹:vocabat̃
eñ marc⁹ ⁊ Joãnes:sed parũ refert quẽ hoꝝ cano
nis ordinator denotauerit.Oẽs q̃dẽ scti:omnes de
hoc numero sunt:quoꝝ cõtos societas postulatur.
℄ Stephano:q̃ scitatis habuit pconiũ singulare
de quo in actib⁹ aploꝝ.c:vi. Stephan⁹ plen⁹ gr̃a
⁊ fortitudine:faciebat pdigia ⁊ signa magna in po
pulo:q̃ in hora disputatiõis plen⁹ spũsctõ:intẽdẽs
in celũ in cõtione iudeoꝝ positus:vidit gl̃iam dei
⁊ iesum stãtẽ a dextris vtutis dei:⁊ prim⁹ sui san-
guinis effusione xp̃o testimoniũ pbibuit:vñ ⁊ pto
martyr.i.martyrũ pnceps appellat̃. Qui xp̃i imi
tat⁹ vestigia:in passiõis hora positus genib⁹ voce
magna clamauit:Dñe ne statuas illis hoc pctm̃.
Un in prosa de eo canit̃.O stephane signifer regꝫ
summi bone:nos exaudi proficue:q̃ es p inimicis
tuis exaudit⁹. Paul⁹ tuis pcib⁹ stephane te quon
dã psecutus xp̃o credit.Te petr⁹ xp̃i ministrũ sta-
tuit:tu petro normã credẽdi astruis:ad dexteram
summi patris ostẽdẽdo quẽ plebs surẽs crucifixit
℄ Sequit̃. Matthia:q̃ sorte elect⁹ in aplm̃: vt
iret in locũ de quo pnaricat⁹ est iudas:vt fieret te
stis dñice resurrectiõis.Que sors(fm btm̃ Dioñ.)
nõ fuit nisi impetratio signi:quo eũ spũsscti assu
mẽdũ ostdit:⁊ n iosephi iustũ:quẽ apli secũ ex alijs
statuerũt orãtes.Tu dñe q̃ nosti corda oim:osten
de quẽ elegeris ex his duob⁹ vnũ accipe locũ mi-
nisterij huı⁹ ⁊ aplatus:de quo pnaricat⁹ est iudas
vt abiret i locũ suũ:⁊ dederũt sortes eis:et cecidit
sors sup matthiã:⁊ annumeratus est cũ vndecim
aplis.℄ Barnaba:q̃ etiã signo qd̃ dedit spũsscto
segregat⁹ est in aplatus officiũ cũ paulo . vñ Act.
xiij.dixit spũsctus.Segregate mihi paulũ ⁊ bar-
nabã in op⁹ ministerij ad qd̃ assumpsi eos.Hic pri
mus cũ paulo fuit aplus gẽtiũ:⁊ ideo a reliquis gen
tiũ:nobis.s.est spãlr honorandus: vñ Act. vbi su-
pra. Tũc ↄstãter paul⁹ ⁊ barnabas dixerũt ad iu-
deos.Uobis oportebat primũ loqui vbũ dei : sed
qm̃ repellitis illud:⁊ indignos vos iudicatis eter
ne vite:ecce ↄuertimur ad gẽtes:sicut precepit no
bis dñs vl.Esa.xlix.Dedi te in lucẽ gẽtiũ:vt sis sa
lus mea vsq3 ad extremũ terre.℄ Ignatio:q̃ glo-
riosissim⁹ fuit martyr aploꝝ ↄtẽporaneus:gloriosissi
me vginis matris dei pedisequus ⁊ capellanus:
vel Joãnis euãgeliste discipul⁹:q̃ sub Traiano im
peratore ↄdẽnatus:ad bestias Romã delat⁹:roga
bat vt scti in ei⁹ passiõe nõ deficerẽt:q̃ ptestat⁹ est
in theatro:q3 nõ vt malefactor puniret̃ ↄsed vt xp̃i
discipul⁹.Qui bestias q̃ sibi de vtute mansuesce-
bãt:ↄ se vt deuorarẽt puocabat:q̃ publice in hec
vba prupit.Ignis:crux:bestie:ossiũ ↄfractio: mẽ-
broꝝ diuisio:tormẽta diaboli:in me p xp̃o veniãt:
vt iesu fruar:vt hec ipse in epistola quaz romanis
direxit scribit:qui cuz esset in dẽtibus leonis:alta
voce dixit.Frumẽtum xp̃i sum:dentibus bestiarũ
molar:vt panis mundus inueniar. Qui(vt de eo
Dionysius scribit) aliud in ore non habuit : nisi
amor meus crucifixus est. Hic et multas laudes
in diuersis epistolis de domini matre conscripsit.
Et cũ fuisset mortuus inuẽta sunt hec vba. Jesus
Christ⁹:aureis literis in corde ipsius scripta. De
hoc sic ait beatus Berñ.super psalmum.xc. Ma-
gnus est ille.Ignatius auditor discipuli quẽ dili-
gebat iesus:martyr et ipse:cui⁹ preciosis reliquijs
paupertas nostra ditata est. Mariaz in pluribus
epistolis quas ad eã scripsit christiferam consalu
tauit Egregius quidẽ titulus dignitatis et com-
mẽdatio honoris vniuersi.℄ Alexandro: qui pa-
pa fuit vrbis ⁊ orbis.sextus a beato ac sancto pe-
tro successor euaristi in papatu.Ab aureliano co-

Marginalia:

ps.lxxxvi

Alber.

Inno.

Alber.

Inno.

*Hiero, sup Jo.dr q3 ꝑꝑ et⁹ castitatez xp̃o cũ pre ceteris dile xit:⁊ eũ de nuptijs nubere volẽtẽ reuocauit.

Diony.

Actuũ.j.

Act.xiij.

Diony.

Bernar.

mite sub Adriano imperatore cũ bris Euentio et Theodolo: post ɔuersionẽ hermetis ꝓfecti: ⁊ quirini tribuni rome martyrio coronat⁹ est: cui⁹ corp⁹ rome apud sanctã sabinã i altari summo quiescit. *℄ Marcellino ⁊ petro: quoꝝ prim⁹ ꝑsbyter: scḋs exorcista: cũ arthemio ⁊ domo sua martyrio coronari meruerũt: quoꝝ animas dorotheus q̃ eosde collauerat: vestib⁹ splẽdidis ⁊ gẽmis indutas ɔuidit angeloꝝ manib⁹ in celũ deferri: vñ ⁊ xp̃ian⁹ est effect⁹. ℄ Cõsequẽter nominant̃ sancte de feminneo sexu: vñ ḋr. Felicitate: illustri femina vidua: mr̃e septẽ filioꝝ christianissimoꝝ Januarii: Felicis: Philippi: Siluani: Alexãdri: Vitalis: et Martialis: in ɔspectu mr̃is diuersis suppliciorum gn̄ib⁹ interẽptoꝝ: in quoꝝ vnoquoq̧ sp̃ale martyrium ppessa est. Et tandẽ a Publio ꝑfecto sub Antonio Augusto: capite trũcari iussa: datis pri⁹ filiis salutarib⁹ monitis martyriũ ɔsummauit: q̃ ob mirã in tormẽtis sui ac filioꝝ ɔstãtiã: ⁊ tp̃is prioritatẽ (fidẽ ante ɔhr nolatis passa est ꝟginea) in coꝝ recitatiõe noim ꝑlata. ℄ Perpetua priuilegio castitatis ⁊ fidei etiã martyrio coronata. ℄ Agatha: ꝟgine ac martyre sanctissima: q̃ ⁊ vberũ amputationẽ iussu Quintiani ꝑfecti in Deciana ꝑsecutiõe passa: bti Petri apl̃i visitationẽ in carcere ⁊ toti⁹ corporis sanitatẽ meruit: q̃ post passa multoꝝ tormẽtoꝝ gl̃ia: angeloꝝ scitatis testimoniũ in sepultura accepit: (q̃ tabulã hãc scripturã. Mentẽ sanctã spontaneã honorẽ deo: ⁊ patrie liberationẽ) *cõtinẽtẽ capiti scti corporis ɔiũxerũt: cui⁹ postea velo capitis paganoꝝ ppl̃s ab incẽdio ignis ex sicilie mõtib⁹ irrũpẽtib⁹: ⁊ cathanẽsiũ ciuitas liberat̃ ℄ Lucia: immobilis ɔstãtie ꝟgine: q̃ in pauperes distracto p̃rimonio ac matri sanguinisfue curatõnis bñficio apud sepulchrũ btẽ agathe ɔcesso: per gladiũ ⁊ ignẽ ɔtra diabolũ eiusq̧ ministrũ Paschasiũ ꝑfectũ locorũ fide imobilis triũphabat. ℄ Agnus siue Agnete: nobili romana: corpore iuuẽcula mẽte cana: q̃ teste Amb. tredecimo etatis anno mortẽ p xp̃o moriẽdo perdidit: ⁊ vitã inuenit. Nam et mũdi diuitias carnisq̧ delitias spõte xp̃i inestimabiles ale margaritas ac cyclades auro charitatis textas ꝑposuit. Octaua passiõis die parẽtib⁹ apd sepulchrũ ei⁹ exequias agẽtib⁹: agno niue candidiore ei⁹ dextre adherẽte apparuit in choro sanctaꝝ ꝟginũ: dicẽs. Cũ his oĩb⁹ lucidas sedes accepi. Nuda ⁊ vincẽs nuda ad lupanar: crinib⁹ tñ melius tecta q̃ vestib⁹ ducta: angelũ ꝑparatũ ad ꝟginitatis sue custodiã inuenit. Qui locũ turpitudis claritate circũfulgẽs stolã cãdidissimã induit: ꝟginẽ ⁊ ab oĩ carnis pollutiõe mũdissimã cõseruauit. ℄ I Cecilia: clarissimo romanoꝝ gñe exorta: que euangeliũ xp̃i semp gerebat in pectore: nõ dieb⁹ neq̧ noctib⁹ a colloquiis diuinis ⁊ oꝛone cessabat: et intus cilicio: foris vestib⁹ deauratis ornata cãtantib⁹ organis soli deo decãtabat. Fiat dñe cor meũ ⁊ corp⁹ meũ immaculatũ vt nõ ɔfundar. Hec duos fratres Tiburtiũ ⁊ Valerianũ spõsum suũ ɔuertit almachiũ tyrãnũ supauit: angelos dei ɔuersis fratrib⁹ cũ vernãtib⁹ sertis demõstrauit. Et teste Urbano papa: xp̃o tãq̧ ouis argumẽtosa seruiebat. Et tãdẽ militib⁹ xp̃i ɔfortatis i bullienti balneo ꝑcussa martyriũ ɔsummauit. ℄ Anastasia: ꝑtexati illustrissimi romani filia infideli publio nupta: q̃ cũ largissimas facultates in pauperes sctõs: q̃b⁹ sedule ministrauit: distribueret: eaq̧ propter arctissimo carceri mãciparet̃ marito: ɔsolatorias ep̃las sctõ chrysogono martyre dedit ⁊ accepit: et tãdẽ ignis incẽdio triũphauit. ℄ Sed q̃rit̃ hic cũ ꝑm ꝓbabilẽ sniam p ioannẽ hic in ꝑncipio nolatũ nõ baptista: sȝ euãgelista designat̃: vt supra dictũ est: cur in canone scti ioãnis baptiste mẽtio noiatim nõ h̃r: cũ tñ fuerit añ sctũs q̃ nat⁹. Ipse q̃z xp̃i q̃ i hoc sacro ɔtinet̃ ⁊ sumit̃ preco fuerat: cũ digito ostẽdit: baptizauit: et efficacissimo testimonio approbauit. Ad hoc r̃ndet Alex. q. xxxvii: par. iiii. In canone misse celebrat̃ sacr̃m dñice passiõis: ꝓpter q̧ solũmõ ibi cõmemorant̃ q̃ passi sunt p dño. i. martyres. Et illi dũtaxat q̃ imitati sunt dñm ordine tp̃is: ⁊ cõformitate euolatõis: tales eñ ꝓprie dñr martyres. i. testes. s. passi xp̃i. Ipm enĩ martyriũ indiciũ est passiõis dñi: ipsa repẽtina euolatio est indiciũ ꝟtutis eiusdẽ. Neutrũ ɔuenit ioanni baptiste q̃ añ passionẽ dñi passus est: ⁊ post passionẽ suã nõ euolauit. sȝ ad limbũ descẽdit: ꝓpter qḋ in canone misse nõ cõmemorat̃. ℄ Sequit̃. Et oĩb⁹ sctis tuis quoꝝ fides ⁊ merita deo sũt nota: de q̃b⁹ ḋr Job. xxv. Nũquid est numer⁹ militũ ei⁹? Intra quoꝝ ɔsortiũ. i. sortis sue participationẽ: quoꝝ indubitata est gloria. Nos: offerẽtes ministerio ⁊ voto ac desiderio altaris hoc sacrificiũ: vt. s. cũ eisdẽ sctis tuis easdẽ btitudinis sortes obtineam⁹: vt ꝑm oꝛonẽ apl̃i ad Ephe. iii. cõprehẽdere possim⁹ cũ oĩb⁹ sctis: que sit latitudo: lõgitudo ⁊ sublimitas ⁊ ꝓfundum. Scire etiã supereminẽtẽ sciẽtie charitatẽ xp̃i vt impleamur in oẽm plenitudinẽ dei. Nõ estimator meriti: q̧ vt dicit Esa. Oẽs iustitie nr̃e sunt sicut pãnus menstruate: eiusdẽ. lxiiii: Ideo nõ possum⁹ ꝑsumere q̃cq̧ de ostẽsione meritoꝝ. Si enĩ tu p̃r celestis clemẽtissime iniq̃tates nr̃as obseruaueris: q̃s sustinebit Nõ ergo intuitu nostroꝝ meritoꝝ: nec in iustificatiõib⁹ nostris ad btõꝝ ɔsortiũ petim⁹ admitti: sciẽtes illud apl̃i: q̧ in hoc tp̃e reliquie ꝑm electionẽ gr̃e salue fiẽt: si añt ex gratia iã nõ ex opib⁹. Ad ro. xi. Sed ⁊ cũ fecerim⁹ queccq̧ ꝑcepta sunt nobis: habem⁹ dicere ꝑm xp̃i sniam. Serui inutiles sum⁹ qḋ debuim⁹ facere fecim⁹. Luc. xvii. Te ergo clemẽtissime pater q̃ nõ es meritoꝝ estimator: q̧ nõ iuxta exigẽtiã meritoꝝ retribuis citra ɔdignũ puniẽdo dicẽte ꝓpheta in ps. Nõ ꝑm pctã nr̃a fecit nobis: neq̧ ꝑm iniq̃tates nostras retribuit nobis: ⁊ supra ɔdignũ remuneras. Non enĩ sunt cõdigne passiões huiꝰ tp̃is ad futurã gl̃iam q̃ reuelabitur in nobis. ad Ro. viii. Das enĩ mẽsurã bonã ⁊ cõfertã ⁊ coagitatã ⁊ supereffluẽtẽ. Nõ ergo estimator meriti. Sed venie q̃s largitor admitte. Benign⁹ enĩ es ⁊ misericors: patiẽs ⁊ multe mĩe: ⁊ ꝑstabilis sup nequitia. Johe. ii. Qui sol⁹ veniã largiris: q̧ndẽ sol⁹ pctã dimittis: sol⁹ gratiã ꝑstãs ⁊ gloriam. Nã ⁊ p̃r misericordiarũ es: nõ ɔtinẽs in iras misericordias tuas: q̃s. Quesum⁹ itaq̧: vt veniã largiẽdo ad ɔsortiũ sctõꝝ nos admittas: q̧ sic admitti solius indulgẽtie benignitatis liberalitatis tue est: sicut dauid dicit. Benigne fac dñe in bona volũtate tua ⁊c. Ut de viuis lapidib⁹ edificentur muri ciuitatis hierlm. Muri inquã p angeloꝝ lapsum rupti nõ nisi tua benignitate ex nobis hoib⁹ reparandi. Nisi enĩ tu dñe edificaueris domũ: i vanũ laborãt q̃ edificãt eã. Neq̧ sufficiẽtes sum⁹ a nobis tanq̧ ex nobis aliquid cogitare: sed oĩs nostra sufficientia ex te clemẽtissimo patre deo est. ℄ R Sed contra illud qḋ ḋr: non estimator meriti: videtur esse multiplex scripture autoritas: qua ostendit̃ deus esse ponderator meritoꝝ. Nam. ii. Paral. xv. Erit merces operi vr̃o: sicut h̃r hier. xxxi. Itẽ Sapiẽ. x. Reddet deus mercedem laborum sanctorum suorum. Et Eccle. xvi. Misericordia faciet locum vnicuiq̧ ꝑm meritum operum suorum. In psal. Reddes vnicuiq̧ iuxta opera sua. Item Mat. v. Merces vestra copiosa est in celis. Merces respectum dicit ad meritum sicut et premium. Item. i. Cori. iii. Unusquisq̧ propriam mercedem accipiet ꝑm suũ laborẽ. Et. ii. Coꝝ. iiii. Quod in ꝑsenti est momentaneũ ⁊ leue tribulationis nostre: supra modum in sublimitate eternum pondus glorie operatur in nobis. Non autem aliter tẽporalia operantur eterna: nisi per modum meriti. Item. ii. Timoth. iiii. Reposita est mihi corona iustitie: quam

*Institutum est ḋ i missa vinũ aquã misceri. Et q̃ ꝑdic. q̃ pauerit̃ ⁊c. Itẽ q̧ aq̃ bñdicta i tẽplis ⁊ in cubilib⁹ ɔ demones retineret̃: ⁊ q⁹ ḋ azymo ɔficeret̃. ex pia. i. Nola fi lioꝝ felicitatis.

*Tabule seu scriptura huiꝰ seu sic est. Mentẽ sanctã ꝟ̃ ꝟit: spõtaneã de obtulit: ⁊ p̃rie liberatõez acquisiuit.

Cecilia semp euãgeliũ xp̃i gerebat i pectore.

Questio. R̃sio ad q̃õnem.

Ipm martyrꝝ idiciũ est passionis dñi.

Job. xxv.

Ephe. iii.

Esa. lxiiii.

Roma. xi.

Rom. viii.

Joel. ii.

psal. l.

ii. Coꝝ. iii.

Sap. x.

psal. lxi.

Mat. v.

i. Coꝝ. iii.

reddet mihi dñs in illa die:iust⁹ index. Et multa silia ad idē̃ addnci possent:qb⁹ ostēdit de⁹ eē iust⁹ index:⁊ remunerator bonoꝝ ⁊ maloꝝ. Nō aūt pōt esse iusta remuneratio:nisi fiat ƀз estimationē meritoꝝ. Ad idē sunt autoritates sctōꝝ patrū ⁊ doctorū innumere:qb⁹ docet btitudo esse p̄miū ꝓ meritꝭ. Quāuis facile pōt dici ad textū nostrū:qđ ideo dr de⁹ nō estimator meriti:qꝛ nō p̄cise p̄miat ƀm merita:sed ex sua liberalitate superaddit. Uñ dictū est:semꝑ premiat vltra meritū:⁊ punit citra cōdignū. Nō ergo negat estimationē meriti simplr:ſз estimationē ad p̄miū merito p̄cise ꝯdignū. Ita qđ neqꝫ excedat in p̄miādo:neqꝫ deficiat in puniēdo:⁊ hoc sufficit ad ꝟitatē text⁹ nři. ¶ L. Uerū qꝛ autoritates iste videnť innuere ꝙ opib⁹ nřis mereamur p̄miū eternū:nō inutiliter queri pōt. Utrum opa nostra q̄ tpalia sunt:mereanť btitudinē q̄ est eterna? Pro cui⁹ resolutōe. Aduertēdū primo ꝙ opa nostra dupliciter possunt considerari. Uno modo ƀm se:vt a nobis opata ꝟtute nostra actiua naturali:quā accepim⁹ in prima nostra ꝯstōne. In qua facultatē accepim⁹ libere operādi:siue opera bona/siue mala:ƀm qđ dixit ꝑpheta. Anima mea in manib⁹ meis semper. In manib⁹ meis.i.in ptāte mea:semꝑ:vt ꝑ ipsam faciā siue bonū siue malū.⁊ Eccľ.xv. Deus a principio ꝯstituit hoīem:⁊ reliqt illū i manu ꝯsilij sui. Adiecit mādata ⁊ p̄cepta sua. Si volueris mādata ꝯseruare ꝯseruabūt te. Apposuit tibi aquā ⁊ ignē:ad qđ volueris porrige manū tuā. Ante hoīem vita ⁊ mors:bonū ⁊ malū:qđ placuerit ei dabiť illi. ¶ Alio mō ꝯsiderari possūt opa nostra vt nō solū sunt a nostra ꝟtute actiue:sed ad eoꝝ ꝓductionē ꝯcurrit cū nřa volūtate singulare donū:dei:qđ grām appellam⁹:de quo loqtur aplš.j.Coꝝ.xv. Grā dei sum id qđ sum:⁊ gratia ei⁹ in me vacua nō fuit:sed abūdāti⁹ illis oīb⁹ laboraui:nō ego:ſз gratia dei mecū. Et btūs Aug. in de libe.arbi. Gratia se hз ad liberū arbitriū sicut sessor ad equū. Sessor autem actiue regit ⁊ mouet equū. Ita ⁊ gratia mouet volūtatē ad aliquē actū eliciēdū vel operādū. ¶ M Est etiā aduertendū ꝙ ad actus meritorij rōnē duo requiruntur in gñe. Primū est libera ei⁹ electio. Scđm ei⁹ ad p̄mij retributionē acceptatio. Primū reqriť ex parte eliciētis ei⁹ scз q̄ mereť. Scđm ex parte ei⁹ a quo premiū reddit. Propter primū actus naturali necessitate ꝓductus nō est meritori⁹:sicut cursus solis ⁊ astroꝝ. Inuolūtarijs eñ neqꝫ laudamur:neqꝫ vituperamur.iij.Eth. Meritū aūt vt distinguiť contra demeritū:est actus imputabilis ad laudē. Propter scđm act⁹ bon⁹ bonitate morali tm̄ nō gratuita:nō est meritorius ad vitā seu respectu btitudinis. Talis eñ nō acceptať a deo ad btitudinē ꝯferēdā:qm̄ actui moraliter bono facto extra gratiaз null⁹ btitudinis gradus correspōdet in p̄mio:cū dicat aplš. Grā dei vita eterna. ad Roñ.vj. et ad Eph ij. Grā estis saluati ꝑ fidē:⁊ hoc nō ex vobis. Dei eñ donū est:nō ex opib⁹:vt ne qs glieť. Unde pōt actus meritorius sic notificari in gñe. Actus meritori⁹ est act⁹ a volūtate libere ꝓcedens:siue elicit⁹:siue imperat⁹ ad retributionē alicui⁹ premij. Acceptať aūt actus ad p̄mij retributionez qm̄ alıqs bonū aliqđ seu p̄miū retribuit operāti:vľ alteri ꝓ quo opatur intuitu talis opationis. Ita qđ tale bonū nō retribueret nisi actus p̄cessisset. Ex quo pтз qđ hō iustus operib⁹ iustitie nō mereť illuminationē a sole:qꝛ eque facit de⁹ solē suū oriri suꝑ bonos ⁊ malos:⁊ pluit super iustos ⁊ iniustos. Mat.v. ¶ N Diuidiť aūt cōiter meritū ƀm doctores in meritū ꝯgrui ⁊ meritū ꝯdigni. Meritū cōdigni super rōnē meriti addit debitū reddēdi p̄miū ƀm iustitiā. Uñ meritū ꝯdigni est act⁹ a voluntate libere ꝓcedēs ad retributionē p̄mij ƀm debitū iustitie acceptat⁹. Dr ƀm debitū iustitie:qꝛ si p̄miuз quātū ad valorē aut dignitatē:deficeret vel excederet dignitatē vel valorē meriti:⁊ hoc siue ƀm ꝓportionē geometricā siue arithmeticā:hoc est ƀm iustitiā distributiuā vel cōmutatiuā:nō seruareť iustitia in p̄miando. Hoc est:qđ talis p̄miatio:non fieret p̄cise ƀm iustitiā:sed vel ƀm liberalitatē:si p̄miū excederet:vel citra iustitiā si deficeret. ¶ Requiriť itaqꝫ ad meritū de ꝯdigno:q̄dā equalitas p̄mij ad meritū ƀm alterā duarū ꝓportionum. Hec aūt equalitas attēdiť vel ex natura act⁹:vel ex ordinatione pacto seu ꝯuētione:siue etiā ꝓmissione acceptātis. Exēplū primi vt dū merces cōmēsurať operi. Ita qđ opus ƀm se tm̄ valet p̄miāri:quantū premiū reseruātū. Ita ꝙ p̄mians tantā vtilitatem cōsequi pōt ex opere merētis:quātā ex p̄mio. Exēplū scđi:vt qñ ex libera ꝓmissione ⁊ ꝯuentione ꝓmittitur tm̄ ꝓ tali. Sic dr in parabola euāgelica. Nōne ex denario ꝯuenisti mecū. Amice nō facio tibi iniuriā:scз dādo ƀm ꝯuentionē factā tolle qđ tuū est:⁊ vade. Mat.xx. Ubi iustitia seruata fundať in ꝯuētione:nō in natura act⁹. Et siue sic:siue sic attēdať ꝯdignitas siue equalitas exigit op⁹ meritoriū aliqđ in operāte:aliqđ in ope:⁊ aliqđ in p̄miante. In operāte:ꝙ sit amicus:inimic⁹ eñ ƀm btm̄ Augu. nō est dign⁹ p̄mio:sed pena. Et allegat. Magr̄ in.ij.dist.xxvi. Ex quo sequiť ꝙ pctōr nihil mereť de cōdigno apud deū:qꝛ nō est amic⁹:sed inimic⁹ dei. Silr̄ eñ odio sunt deo impius ⁊ impietas ei⁹. Sap.xiiij. Et ibidē iij.ca. Fruct⁹ impioꝝ inutiles. In opere requiriť ꝙ ordineť ad vtilitatē vel honorē premiantē. Ideo op⁹ existētis in grā nō ordinatū finaliter in deū:nō est meritū de ꝯdigno. Si eñ ad op⁹ esse meritorium sufficeret sola coexistētia gratie aut charitatis:tūc op⁹ indifferēs a tali opatū esset meritoriū de ꝯdigno:qđ implicat:tūc enim nō esset indifferēs. In premiāte requiriť acceptatio siue ordinatio actus ad p̄miū tale. Hec autē ordinatio in deo:nō est nisi diuina voluntas:q̄ voluit ab eterno actum sic illicitum vel operatum eē meritum ꝯdignuз:tali p̄mio:vel ex natura actus:vľ ex sua pactiōe ac ꝓmissiōe qua voluit esse debitor talis p̄mij sic operantis. Quo dumtaxat mō actio tpalis esse pōt merituз ꝯdignum p̄mij eterni. Semper eñ p̄mium eternū,est mai⁹ bonū merito tpali. Et iustitia stricta nō reddit mai⁹ bonū ꝓ minore bono ƀm se ꝯsiderato:⁊ naturalē ei⁹ ⁊ intrinsecaз bonitatē:ꝙ ꝟo est ꝯdignum:tm̄ est ex gratuita acceptatiōe diuina sic se obligare volētis operanti. Meritum de ꝯgruo est actus libere elicitus acceptat⁹ ad aliqđ bonum retribuēdum:nō ex debito iustitie. Et hec nō requirit dictas ꝯditiōes in operāte in ope ⁊ in p̄miāte. Hoc mō op⁹ bonū de gñe factū ab inimico sic acceptať ad aliqđ bonū retribuēdum:vt bon⁹ mot⁹ naturalis anime pctōris q̄ facit qđ in se est:sine quo nō dareť grā iustificās:est meritum grē de ꝯgruo. Silr̄ si aliqs bonū aliqđ retribuit faciēti op⁹ bonum de gñe:nō tamen ad honorē vel vtilitatē retribuētis:bonum illud factum est meritum de ꝯgruo boni retributi. Sic etiā si qs bonum excedēs actum operātis non ex debito p̄cedētis pacti:sed nuda liberalitate donet nō daturus illud nisi operatio illa p̄cessisset:in p̄miādo:talis opatio esset meritū de ꝯgruo:non de ꝯdigno: ¶ O Per hec rñdeť ad.q.morā ꝑ ꝑpōnes. Prima. Op⁹ nřm ꝯsideratū ƀm intrinsecā suā bonitatē quā hз p̄cise ex se ⁊ volūtate eliciēte:grā circūscripta:nō est meritū btitudinis:nec de cōgruo:nec de ꝯdigno. Probať:qꝛ nulli ꝯferť btitudo propter op⁹ elicitum ex naturali aut morali ꝟtute hominis grā circūscripta. Statuit siqdē de⁹ ƀm ordinē sue sapie nullum fore glificādum in patria nisi fuerit pri⁹ gratificat⁹ in via. Sed nec actū aliquē p̄miare in pria btitudine:cui⁹ nō fuit principium gratia vie. Unde ⁊ opз paruulos qui nullū pct

q.xiiij.iiij
Duplr opa nřa pñt ꝯsiderari.
Ps.cxviij.
Eccl.xv.
j.Coꝝ.xv
Augu.
Ad rōneз act⁹ meritorij duo reqrūtur.
Ephe.ij.
Act⁹ meritori⁹ quid
Diuisio meriti.
Merituз ꝯdigni.
Mat.xx.
Augu.
Meritū de congruo.
Pria ꝑpō

cōmiserūt baptizari:vt gratiā recipiāt ꝗ gloriā et btitudinē debeāt adipisci.Quapropter dixit apl's Si linguis hoim loquar ⁊ angeloꝝ ⁊c. Et ſi tradi dero corp⁹ meū vt ardeā;charitatē autē ꝗ eſt grā: nō habuero:nihil mihi ꝓdeſt:ad vitā eternā ſcʒ.i. Coꝝ.xiij.Et btūs Aug.Gratia ſola eſt ꝗ diuidit iter filios regni ⁊ perditiōis.Ptʒ hoc idē ex.ē. alle gatis.Et ſic intelligi pōt illud btī Bernar.in ſer.d annūciatione dñica di.Credere opʒ ꝗvitā eternā null⁹ ꝓmereri poterit bonis opib⁹ ſuis. Sic loquitur glo.ſup illud Rom.vi.Gratia dei vita eterna: vt intelligeremꝰ.nos deū ad vitā:nō noſtris meri tis:ſed ſua miſeratiōe ꝑducere.¶ Scđa ꝓpoſitio. Opus bonū de gr̃e vel etiā moraliter elicitū a vo lūtate grā nō coexiſtēte nihil mereref: neq̃ tp̄ale nec eternū de ꝯdigno.Patet:qꝛ deficit ſcđa ꝯditio ſupra poſita.ſ. dignitas ex parte operātis:Meritū em̄ de ꝯdigno:vt dicit Alex.de ales vbi ſupra ē ſeruitiū deo digne debito mō impēſum. Exiſtens aūt in mortali pctō:non pōt digne exhibere ſeruitiū deo:qꝛ.in eo eſt indignitas pcti ꝑ qđ eſt in odio dei.Operib⁹ aūt impij nō premiū debef: ſed pena tanꝗ operib⁹ inimici.¶ P Tertia ꝓpoſitio.Op⁹ bonū moralr extra gratiā factū de cōgruo meref aliqđ bonū ſpūale vel tēporale.Patet:qꝛ apud largiſſimū retributorē nullū bonū manet irremuneratū.Itē multa bona danf pctōrib⁹ : nō ex debito iuſtitie ꝓpter aliqua opa ꝑcedētia:quib⁹ nō ꝑcedētib⁹ illa bona nō darētur:ergo illoꝝ bonoꝝ opera ꝑcedētia ſunt merita.Tenet ꝯſequētia ex ꝗuid nois meriti ſupra poſiti:qꝛ talis opatio eſt libere elicita:⁊ a deo ad op⁹ obnū retribuēdū acceptata. Sunt ergo merita ⁊ nō ꝯdigna:vt patuit ex ꝓpoſitione ſcđa:ergo ſunt merita de cōgruo . Preterea multa bona ꝯceſſa legim⁹ infidelib⁹:⁊ etiā idololatris intuitu quorundā bonoꝝ operū. Sic em̄ legitur de Achab impio rege iſrael.iij.Reg.xxi.Nōne vidiſti humiliatū regē Achab corā me:qꝛ igif humiliatus eſt mei cā:nō inducā malū in dieb⁹ eius. Itē de rege nabuchodonoſor idololatra ſilia habenf in Daniele.Preterea pctōri facienti qđ in ſe ē: dat dñs grām:quā nō daret niſi qđ in ſe eſt faceret ſm illud zacha i.Cōuertimini ad me:⁊ ego cōuertar ad vos.Et Iac.iiij.Appropinquate deo: et appropinquabit vobis.Meref ergo pctōr gratiā de ꝯgruo faciēdo qđ i ſe eſt:ꝗ eſt bonū ſpūale. ¶ Forte ꝗris.Quid eſt facere qđ in ſe eſt:Rñdet Alexā. par iij.q.lxix.arti.iij.Ad vidēdū inquit ꝗd eſt facere qđ in ſe eſt:eſt notādū qđ in quodlibet hoie per naturā eſt recta rō:⁊ hec rectitudo boni eſt notio indita a creatore:qua quelibet aīa pōt cognoſcere ſuū principium.ſ.deū:ſm illud Pš.Scitote qm̄ dñs ipſe eſt deus:ipſe fecit nos ⁊ nō ipſi nos. Per hoc em̄ ꝙ quilibet naturalr ſcit ſe nō ſemꝑ fuiſſe: ſcit ſe factū eſſe:⁊ ita ſcit ſe habere principium : et ſcit qđ ab illo pricipio hʒ quicqđ hʒ ⁊ nō a ſe. Scit ēt qđ ab illo dʒ petere bonū:quodq̃ ꝑ illū debent ſuppleri oēs ſui defectus.Si ergo ſm iſtā notionē operef hō:ſuo arbitrio recurrēdo ad illū queʒ ſcit ſuū eſſe principiū:⁊ quē ſcit eſſe adorandū:⁊ petit ab eo lumē cognitiōis fidei ⁊ boni:facit qđ in ſe eſt:⁊hoc eſt facere qđ in ſe eſt gnaliter in quolibet hoie. Plus aūt eſt in fideli exiſtēte in pctō mortali de lumine:qꝛ ipſe hʒ fidē informē:qꝛ ſine charitate.Hec aūt fides informis radiat ad duo:ſcʒ ad diuinā iuſtitiā dānantē reprobos:⁊ ad diuinā miſericordiā ſaluantē iuſtos.Ex primo creabif timor in eo:⁊ ex ſcđo ſpes:⁊ hoc eſt facere qđ in ſe ē. Hec Alexā.Ex quo hoc elicif:qđ iſte facit qđ in ſe eſt: ꝗ illuminat⁹ lumine rōnis naturalis : aut fidei : vel vtroq̃:cognoſcit pcti turpitudinē:⁊ ꝓponēs ab ipſo reſurgere deſiderat diuinū adiutoriū quo poſſit a pctō mūdari:⁊deo ſuo creatori adherere.Hec facienti de⁹ grām ſuā tribuit neceſſario: neceſſitate

Aug.

Scđa ꝓpō

Tertia ꝓ poſitio.

zacha.i. Iac.iiij.

Facere ꝙ in ſe eſt.

Ps.xcix.

nō coactiōis:ſʒ immutabilitatis:vt ibidē declarat Alex.Statuit em̄ de⁹ hec facienti infundere grām ꝑ quā a criminib⁹ emūdaf.Inde dicit apoſtol⁹ ad Ephe.v.Surge ꝗ dormis: et exurge a mortuis. i. opib⁹ mortis:faciēdo qđ in te eſt:⁊ illuminabit te xp̄s.¶ Q Quarta ꝓpoſitio.Cōparādo opa ſm ſe ⁊ intrinſecā bonitatē quā hñt ex volūtate elicitēte ad ꝑmiū beatificū:bona opa ex gratia facta ꝑmiū beatifici nullaten⁹ merita ſunt ꝯdigna.Illa ꝓpoſitio patet ꝑ illud apl'i ad Ro.viij . Nō ſunt ꝯdigne paſſiōes hui⁹ tp̄is ad futurā gl'iaʒ:ꝗ reuelabif i nobis.Itē Eſa.lxiiij.Quaſi pānus mēſtruate vniuerſe iuſtitie noſtre.Itē Luce xvij.Cū feceritis oīa ꝗ ꝑcepta ſunt vobis dicite ſerui inutiles ſumus: qđ facere debuimus fecimus.Ex quibus patet quod opera noſtra imperfecta.etiam quia alias debita et propter creationem noſtram de non eſſe ad eſſe:et ꝓpter redemptionem a dānatione: et ꝓpter iuſtificationē ab impietate ⁊c.nō ſunt ꝯdigna premio futuro in btitudine.Probaf etiā rōne: qꝛ inter meritū de ꝯdigno ⁊ ꝑmiū:eſt quedā cōmēſuratio ⁊ equalitas valoris.Sed inter opa noſtra ⁊ ꝑmiū beatificū nulla eſt ꝓportio aut equalitas:ꝯſiderādo opera ſm intrinſecā bonitatē:⁊ vt ſunt a volūtate noſtra.Nā opa noſtra ſunt tp̄alia:⁊ quaſi momētanea:premiū vo ꝑpetuū.Denīq̃ viſio btifica ⁊ fruitio ꝗ dātur in ꝑmio:ſine cōparatione ꝑfectiora ſunt quocūq̃ actu viatoris in deū relato.Vñ dicit doctor ſubtilis:qđ ſi de⁹ ꝑ vnicū inſtans dūtaxat ꝯferret hoi btitudinē:clarā ſcʒ dei viſionē ⁊ cōcomitantē fruitionē ſufficiēter remuneraſſet oīa opa bona ꝗ hō toto tp̄e vite ſue ꝑfecit ꝓpter magnā ꝑfectionē btitudinis:⁊ immoderatū ei⁹ exceſſuʒ ſuꝑ oīa opa noſtra.¶ R Quinta ꝓpoſitio.Cōſiderādo dignitatē opis meritorij ex grā coefficiēte cuʒ libero arbitrio:⁊ ex ſpūſctō mouēte:atq̃ ex diuina ꝓmiſſiōe:⁊ ordinatiōe ei⁹ ad ꝑmiū btificuʒ opa nr̄a ex grā elicita ſunt meritoria ꝑmij btifici de ꝯdigno. Ptʒ ꝑ autoritates in principio hui⁹ dubij adductas:ꝗ innuūt ꝙ btitudo ſit ꝑmiū ac merces nroꝝ operū:⁊ ita opa noſtra merita:ſed dign⁹ eſt mercēnari⁹ mercede ſua.Luc.x.Ideo apl's ait. Repoſita eſt mihi corona iuſtitie:quā reddet mihi dñs in illa die iuſt⁹ iudex.Qđ aūt reddif ſm iuſtū iudiciū:videf eſſe merces ꝯdigna.Itē glo.ſuꝑ illud Pš.Miſericors ⁊ miſerator ⁊ iuſtus dñs : dicit.Miſericors eſt cū expectat:miſerator dū iuſtificat:iuſtus dū remunerat.Itē act.v.Ibāt apl'i gaudētes a ꝯſpectu ꝯcilij:qm̄ digni habiti ſunt ꝓ noie ieſu ꝯtumeliā pati.Itē Augu.lib.v.ꝯ iulianū.c.v. De⁹ primo eligit indignū:ſʒ eligēdo facit dignuʒ. Itē Greg.xix.moral.Grā veniēs facit vt digni ſimus aſcēdere ad celeſtia.Et Anſ. in monologiō. Si creatura rōnalis ꝗ eminet oib⁹ creaturꝭ:amet deū:nihil pōt eſſe ꝑciū hui⁹ niſi de⁹.Multa ad idē adduci pñt Itē Beda in hom̄.de filijs zebedei dicit.Ita igif ꝑmia pollicef electis:vt ⁊:digna premijs merita ꝑmōſtret.Ecce apte dicit digna merita ꝑmijs:⁊ loquif de ꝑmio eterne btitudinis. Probaf etiā rōne:qꝛ meritū ꝯdigni requirit equalitatē quādā cū ꝑmio ſm iuſtitiā.Hoc aūt eſt in ꝓpoſito cū ceteris reqſitis ſupra poſitis.Nā equalitas ē ex mouēte ꝑīo qđ ē ſpūſſctū ꝗ ꝑ grāʒ mouet volūtatē.Hic aūt eſt bonū infinitū:rōne cui⁹ op⁹ meritoriū equaf ꝑmio obiectiuo qđ eſt de⁹ trinitas: de quo Gene.xv.Ego merces tua magna nimis. Vñ ⁊ ſpūſſctūs eſt pign⁹ hereditatis nr̄e.ij.ad Corin.i.Eſt etiā equalitas ex parte mouentis ſecundi:quod eſt gratia reſpectu premij formalis:ꝙ eſt viſio ⁊ fruitio et hoc in virtute etſi non actu ſicut ſemen arboris in quo eſt virtus ad totam arborē. Per gratiam etiam fit opus velut deiforme:⁊ op⁹ conſors diuine nature.Adoptamur enim per gratiam in filium:cui debetur hereditas ex ipſo iure

ad eph.v.

Quarta ꝓ poſitio.

Eſa.lxiiij.

Luc.xvij.

Doctor ſubtilis.

Quinta ꝓpoſitio.

ij.ad tim.

Actuū .v.

Augu.

Grego.

Beda.

Gen.xv.

adoptiōis. ꝫm illud ad Ro.viij. Si filij ⁊ heredes. Ex parte dei ꝑmittētis est iustitia in reddēdo. Justum enim est vt seruet ꝑmissū. Hinc dr mercenario [Mat.xx.] Tolle qd tuū est. Nō reddere aūt iuā: iniustū esset. Hec aūt iustitia nō est ex natura act⁹: sz ex liberalissima dei ꝑmissiōe: q̄ volēs se debitorē ꝯstituit: ⁊ sua volūtate se obligauit tali opi iā reddere premiū: ⁊ ita surgit ibi ꝯdignitas ex veritate pollicentis: qr stāte illa dni pollicitatiōe: iustū est reddere ⁊ iniustū nō reddere: lz illa iustitia ex sola liberalissima volūtate dei pēdeat tāta pmia pollicētis. Et iste ꝓpōnes ꝯcorditer sūt de mēte Alex. par. ij. q. lxix. sancti Tho. j. ij. q. cxiiij. scti Bonauē. dist. xxvij. secūdi. ⁊ doctoris subtilis ⁊ alioꝝ. ¶ S Et ꝑ hoc facile exponunē auctoritates hincinde allegate. Quarū aliq̄ loquunē de ope nr̄o ꝯsiderato ꝗtum ad sbam act⁹ put elicit ex libero arbitrio. Alie vo de eis ꝫm qd sunt a spūsctō ⁊ a grā. Unde breuiter [S.Bona.] vtrūq3 cōprehēdēs sctūs Bona. dicit. Op⁹ meritoriū ꝯsideratū in cōparatiōe ad volūtatis seu arbitrū libertatē: ⁊ dispēsatoris liberalitatē: ⁊ tēporis opportunitatē: est op⁹ meritoriū merito cōdigni. Cōparatū vo ad grē dignitatē ex qua fit op⁹ mouēte spūsctō ad pollicētis veritatē: ⁊ opis difficultatē: sic est meritū ꝯdigni. Nā in hoc opus arduū est: qr est supra vires volūtatis eliciens in eo ꝙ hō eleuaē supra seipsū: ⁊ bono ꝓprio ꝑponit bonum eternū hinc tale gen⁹ opis eterna remūeratiōe dignū est. Hec san. Bonauē. Gratia etiā per quā sic volūtas eleuaē: eo modo quo ꝑmiū est infinitum: ipsa est infinita: qr grā vie nō distinguiē realiter a charitate pr̄ie: nisi forte sicut pars a toto. Nā gratia est charitas q̄ manet in pr̄ia: fide ⁊ spe euacuatis. Nūq3 enim excidit charitas. vt dicit apls. j. Co[Cor.xiij.]rin. xiij. Et gloria ipa est grā ꝯsūmata. Et ita sicut nec ocul⁹ vidit: nec auris audiuit ⁊c. q̄ preparauit de⁹ diligētib⁹ se. Ita nec intellect⁹ viatoris cōprehēdit ꝑfectionē grē virtualē: qr nō pōt ꝑfecte ⁊ cōꝑhēsiue cognosci grā: nisi ⁊ ꝑmiū cognoscaē: qd est affect⁹ ei⁹ tāq3 cause meritorie. Sicetiā lz ex natura rei de⁹ nulli⁹ creature pōt esse debitor: tn̄ ex natura sue immutabilis veritatis ⁊ liberalis: ac volūtarie pollicitatiōis se pōt facere debitorem sue creature. Ita etiā ꝙ stāte sua ꝑmissiōe qua pollicit⁹ est dare vitā eternā seruātib⁹ sua mādata: nō posset sine iniustitia subtrahere eis ꝑmia repromissa. Lz enim simplr nulli⁹ est debitor: ⁊ posset nō dare ꝑmiū eternū creature sue: sicut pōt differre: etiā creaturā annihilare: tn̄ stāte ꝑmissiōe ⁊ ordinatiōe ei⁹ ad vitā: nec pōt annihilare: necnō dare vitā eternā ꝑmissaz. Nā hec ordinatio ⁊ ꝑmissio nihil aliud est nisi act⁹ diuine volūtatis: q̄ vult illi cuiq3 dare vitā. Illa ergo volūtas cū sit immutabilis: nō pōt stare cū volūtate nō reddēdi. Eadem igiē necessitate qua nō pōt solui scriptura. Joā. x. Nec iota vnū ꝑire. Mat. v. ⁊ Luce. xvj. etiā nō pōt [Joā. xij. ⁊ xvij.] nō reddere ꝑmissa. Scriptū aūt est. Ubi sum ego: illic ⁊ minister me⁹ erit. Pater quos dedisti mihi volo vt vbi sum ego: ⁊ illi sint mecū: vt videāt claritatē meā quā dedisti mihi: qr dilexisti me ante cōstitutionē mūdi. Hec aūt visio beatitudo est et vita eterna. Ibidē. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū deū verū: ⁊ quē misisti Jesum xp̄m. Et lz promissio ipsa sit ꝯtingēs: sicut ⁊ ꝑdestinatio: ⁊ q̄ ꝑmisit pōt nō ꝑmisisse: ⁊ ꝑdestinatū pōt nō saluare in sensu diuiso: qr pōt nō ꝑdestinasse: tn̄ nō pōt ꝑmissuz nō seruare in sensu cōposito. Hinc. ij. ad Tim. ij. dr. Nō pōt negare seipm. Glo. interli. Non pōt negare seipm q̄ est veritas: qd faceret si dicta sua nō impleret: ⁊ si per impossibile ꝑmissum non seruaret: verax nō esset: ita si ꝑmiū ꝑmissum mādata ei⁹ seruātib⁹ nō daret: iniust⁹ esset. Sicut in hūanis: omne ꝑmissum: lz spōte ⁊ volūtate cadit in debitū. Sic ergo debitor nr̄ est deus sua misericordi volūtate: nō rei necessitate. ¶ T Sed ꝯ pōt opponi. Eadē rōne sequiē ꝙ grā ꝑma caderet sub merito de ꝯdigno: qd est ꝯ oēs doctores: ⁊ aplm ad Roma. xj. Si ex meritis: iam grā nō est grā. [Obiectio] [Ad Ro. xj.] Uñ sicut implicat grāz nō esse grāz posita ꝯstātia subiecti: ita implicat grām esse ex meritis: ⁊ tn̄ sequiē qd dictū est: qr sicut ordinauit de⁹ se daturū ꝑmiū seruāti mādata ex grā: ita ab eterno ordinauit dare gratiā facienti qd in se est. Sicut ergo seruās mandata mereē gloriā de ꝯdigno: ita faciēs qd in se est: mereē grāz de ꝯdigno. Rn̄deē qd faciēdo qd in se est: nō mereē ꝑmā grām q̄ est grā iustificās peccōrē [Rn̄sio ad obiectiōez] de ꝯdigno lz mereaē de ꝯgruo. Nec est par rō: qr ꝑter ordinationē dei qua vult dare ꝑmiū: sic facienti ad ꝯdignitatē meriti duo reqruntē: q̄ i ꝓposito deficiūt: ita ꝙ ꝯdignitas opis ex trib⁹ pēdet. s. ex dignitate opantis ex cōmēsuratiōe opis: ex acceptatiōe ꝑmiātis. Ex dignitate operātis: vt. s. operans sit ꝑsona digna: hoc est nō sit indigna: nō inimica. Uñ peccōr qr inimic⁹ dei est: nihil mereri pōt de cōdigno: vt. s. Cōmēsuratio opis: ⁊ hoc est vel ex natura opis: vel ex ꝑncipio operādi. Modo op⁹ meritoriū: vt dictū est ꝓpter gratiā ex qua elicitur: ⁊ spm̄sctm̄ inhabitātē ꝑ grām mouētē: cōmēsuraē ꝑmio tā obiectiuo q3 formali. Nihil tale est in peccōre: q̄ nec hz spm̄sctm̄ inhabitātē: nec donū supnaturale grē cōmēsurabile. Nullū enim donū grē gratis date cōmēsurabile est grē gratū facienti. Et idō lz de⁹ acceptet op⁹ facienti qd in se est ad grāz infundēdā: quā alr̄ nō infunderet: tn̄ deficiūt alia duo correqsita: ⁊ ita nō est eadē rō hic ⁊ ibi. Et illa tria includunē in hac particula descriptiōis meriti de cōdigno: qua dicitur. Ad retributionē premij ꝫm debitū iustitie acceptat⁹: vt ibidem est declaratū. Et tantum de illo dubio.

¶ Lectio. lx. A

Per xp̄m dn̄m nostrū.

¶ Hec est tertia particula partis scdē sexte partis ꝑncipalis canonis: in q̄ induciē ꝑsona ꝑ quā petim⁹ patre veniē largiorē admitti ad cōsortiū btōꝝ. Et subdiuidiē in duas portiūculas. In ꝑma facit qd dictū est. In scda ꝯcludendo totū canonē: reduciē in eū q̄ circa ꝯfectionē corporis xp̄i opaē trinitas bn̄dicta: ibi. Per quez hec oīa bona semꝑ creas ⁊c. ¶ Circa primū dicit. Per xp̄m dn̄m nr̄m: q̄ veniā quā nobis pr̄ celestis largiē: meruit: ⁊ celi ianuā ꝑmo aperuit. In quo sctōꝝ ꝯsortiū qd petim⁹ celebraē: vbi ⁊ ipse xp̄s oleo letitie ꝑ participib⁹ suis vnct⁹ ⁊ ꝑfusus: ꝑm⁹ pr̄i eq̄lis ad dexterā ei⁹ residet: forma pre filijs hoim speciosus. Et hic non rn̄detur: amen: sicut in priorib⁹ orationibus propter cōnexionē verboꝝ statim sequentium: in quib⁹ est relatiuū: cuius antecedēs est qd hic dr: xp̄m dn̄m nostrū. Sequiē enim. Per quem scz xp̄m. Habent ergo ꝯdependentiā ad priora: sicut relatiuum depēdet ad suū antecedēs: que vt nō soluaē: nihil interponiē. Uel secundo qr sacerdos secrete hanc petitionē facit: ita vt ei⁹ verba a circunstantibus ministris audiri non possint: ⁊ nemo est circūstantiū qui respondeat amē. * Uerū hec ratio non parū facit: qr sic cōcluderet ꝙ etiā in priorib⁹ orationib⁹ dici non deberet: in quib⁹ tn̄ sacerdos celebrās ꝫm Romane ecclesie ordinē: dicit amen: ergo ⁊ hic dicere posset secrete. Ideo tertio dicūt quidā: ꝙ ideo omittiē amen: qr angeli scti q̄ huic ministerio adesse crediunē: affectātes qd nos petimus suo consortio, adiuuari: respondeant amen. Hec clausula ꝗtum ad singulas dictiones eius frequēter exposita est. Ideo hec sufficiāt. B

[*Hic nō rn̄deē amē qr āgeli sēp assistūt q cre- dūē rn̄deē: tum qr sacerdos dr ista ꝟba i silētio: vt circūstantes audire ñ possint: et ita nec rn̄dere: tū qr ꝟba seq̄ntia: per quem hec oīa dn̄e ⁊c. istis immediate ꝯtiūgūē: ita vt nihil iterpōi possit.]

Per quem hec omnia dn̄e

semper bona, creas: sanctificas: viuificas: benedi

cis ⁊ p̄stas nobis. ¶ Hec est scd̄a porticula: ī q̄ ea
q̄ circa corporis xp̄i ꝯfessionē acta sunt: reducit in
xp̄m p̄ris filiū dn̄m nr̄m. Et p̄mo ea q̄ sunt ex par-
te sacri. Scd̄o ea q̄ sunt ex parte ꝑsonarū in sacro
operātiū. ibi. Per ip̄m: ⁊ in ipso. ¶ Circa p̄mū pōt
ista tripl'r exponi fm̄ triplicē hui⁹ ꝑnoīs hec dmō
strationē. Pōt em̄ demōstrare panis ⁊ vini substā-
tiā demōstratiōe simplici fm̄ Alex. qr̄ q̄ demōstrat
modo nō sūt: lȝ fuerūt p̄ńtia. Est ergo simplex ꝑ-
nois demōstratio: sicut v̄bis v̄bi ꝯfusio. Pōt ergo
demōstrare panis ⁊ vini sb̄am: q̄ fuerant materia
sacri: ⁊ quarū sp̄es p̄ńtes sūt sacr̄m. Pōt et rē sacri
p̄ńtē demōstrare carnē. s. xp̄i ⁊ sanguinē. Pōt etiaȝ
demōstrare eos q̄ simul offerunt in hoc sacro: qui
mēbra sunt xp̄i: ꝯstituētes corp⁹ ei⁹ mysticū, ibi si-
gnificatū: nō aūt ꝯtētū. Scd̄m p̄mā expōnem d̄r.
Per quē. s. dn̄m nr̄m xp̄m mediatorē: qui se fecit rē
hui⁹ sacri. Hec oīa. s. panis vini ⁊ aq̄ q̄ ibi fuerant:
sb̄as. Semp̄ bona. Uidit em̄ de⁹ cūcta q̄ fecerat et
erant valde bona. Gene. j. Creas concedendo na-
turam. Sanctificas: consecrando materiam. Uiui-
ficas trāsubstantiando creaturaȝ in viuam: sciłȝ
xp̄i carnē ⁊ sanguinē. Bn̄dicis: accumulādo gr̄am
q̄ pl⁹ in hoc ope relucit q̄ in ceteris. Creas inq̄
fm̄ causas p̄mordiales: hoc est fm̄ rōnes ideales
fm̄ quas rōnabil'r facis q̄cq̄d operis. vt dicit Au-
gu. Sāctificas: fm̄ causas sacrales: q̄ sunt verboꝝ
forma: ꝯsecrātis p̄tās ⁊ intētio. Uiuificas: fm̄ cās
effectiuas p̄ncipales: q̄ sūt tua volūtas ⁊ bn̄placi
tum que ipsas trāsubstātias: ac ꝯuertis in alas vi-
uas sb̄as. Bn̄dicis: fm̄ causas salutares. Et p̄stas
nobis: fm̄ causas liberales. ¶ Uel fm̄ Alber. Hec
semp̄ bona creas: ꝑ nature ꝯstōnē. Sctificas ꝑ ver-
bum ⁊ orōnē. Uiuificas: ꝑ vitalē ꝯuersionē. Bn̄di-
cis: per gr̄e exuberationē. Et p̄stas nobis: ꝑ libera-
lissimam largitionē. ¶ Scd̄o modo exponit': vt
hec demōstrat rem ꝯtētā: sic. Per quē hec oīa bo-
na: carnē. s. ⁊ sanguinē: semp̄ bona: q̄tū ad oēȝ spe-
ciē boni. Sūt q̄ppe bona vtilia ad reformationeȝ
vite labētis sp̄ualis. Honesta ad rememorādum
op̄a salutis. Delectabilia: ad ꝑmotionē summe ⁊
intime deuotiōis. Creas ipsa in sacr̄m adducēdo.
Sāctificas: sacr̄ȝ velamētis obtegēdo. Uiuificas:
increate vite vniēdo. Bn̄dicis: sp̄ualib⁹ donis ⁊ be-
neficijs implēdo. Et p̄stas nobis: misericordit' lar-
giēdo. ¶ Tertio modo ꝑut hec demostrat signa-
tum ⁊ nō ꝯtētū: pōt. sic exponi fm̄ Alexā. Implora-
ta em̄ admissiōe ꝑegrināntiū ad ꝯsortiū sanctoꝝ:
subdit' cōmēdatio trinitatis: vt sic captata dei be-
niuolētia: facili⁹ impetret' qđ intēdit'. Cōmēdatur
igit' pater ex autoritate maiestatis. ibi. Per quem
hec oīa. Fili⁹ ex immēsitate virtutis. ibi. Semper
bona creas. Sp̄ussctūs: ex ꝯnexione vnitatis. ibi.
In vnitate sp̄ussancti: in particula sequēti. Uiri⁹ q̄
filiū cōmēdat in eo qđ pōt oīa ex nihilo creare. ibi.
Per quē hec oīa: semp̄ bona creas: ⁊ a p̄ctis pur-
gare. ibi. Sāctificas: ⁊ gr̄a ⁊ v̄tutib⁹ viuificare. ibi.
Uiuificas: ⁊ viuificatos ⁊ purgatos gloria remu-
nerare. ibi. Bn̄dicis. Ut sic insinuet': qđ est de⁹ na-
ture: largitor venie: autor vite: ⁊ rex gl'ie. ¶ Dici-
tur ergo. Per quē. s. christū. Dn̄e sancte p̄r cui⁹ est
autoritas maiestatis. Hec oīa bona. i. oēs hoc sa-
cramēto significatos: nos. s. in multitudine maꝝ
miserationū sperātes: vt nobis partē cū sctis tuis
dones in gloria stabilitatis. Creas: in natura bo-
na ꝯstituēdo. Dicit em̄ Aug. i. de doctri. chri. qr̄ bo-
nus est: sum⁹: ⁊ inq̄tū sum⁹: boni sum⁹. Sctificas:
in ipso a p̄ctis purgādo: ipso petēte. Joā. xvij. Pa-
ter sancte sanctifica eos in veritate. Per quē. Uiui-
ficas: gr̄a ⁊ virtutib⁹ ad vitā p̄parādo. Naȝ ⁊ ipse
obtulit ꝑ vita mūdi. Per quē bn̄dicis: viuificatos
gloria coronādo. Ipse est q̄ in iudicio dicet. Ueni-
te bn̄dicti p̄ris mei: possidete paratū vobis regnū
a ꝯstōne mūdi. Mat. xxv. Per quē ⁊ olim patribus

Gene. j.

Alber.

Augu.

veteris testamēti bn̄dixisti ꝑpter ip̄m qui ab eis
fm̄ carnē erat descēsur⁹. Per quē. Et p̄stas no-
bis: bona gr̄e ⁊ glorie: sine q̄b⁹ nemo attingit ꝯsor-
tiū beatoꝝ. ¶ D Sed hic q̄s dubitaret circa hūc
textū. Cū pater celestis causa est immediata oīs
esse: ⁊ creature: autor etiā scītatis: ⁊ p̄ncipiū vite:
oīsq̄ bn̄dictionis origo: q̄uo hic d̄r creare: sancti-
ficare: viuificare: ⁊ bn̄dicere ꝑ filiū. ¶ R̄ndet' ex quo
pater est agēs rōnale recognoscēs oīa opera sua
an̄q̄ fiāt: necesse est q̄ apud se habeat rōnes idea-
les ⁊ exēplares rerū fiēdarū. Habeat inquā apud
se in esse cognito: fm̄ has ꝑducit' q̄cūq̄ ꝑducit: vt
cognoscēs ⁊ rōnabil'r operet': quēadmodum dicit
ph̄s. vij. meta. Dom⁹ extra in re: fit a domo intra
in mēte: qr̄ domificator an̄q̄ ꝯstruat domū realē:
precōcipit in mēte q̄l'r partes dom⁹ cōponat ⁊ or-
dinet vt artificiose ꝯstruat'. Cū autem filius proce-
dit a patre ꝑ modū intellect⁹: quia vt verbū p̄ris:
in quo tāq̄ in imagine ꝑfectissima relucet: nedūȝ
oīs p̄rna ꝑfectio: sed oē creabile a deo: ꝑp' qđ fm̄
Aug. xv. de tri. c. xiij. v̄bū generari d̄r de scīa p̄ris:
vocaturq̄ ars p̄ris oīpotētis. Ars plena rōnū om-
nium viuentiū: fm̄ illud. Quod factū est in ipso vi-
ta erat. Cum igit' pater summ⁹ artifex ꝑducit ali-
quid extra se: q̄d p̄concipit per artē dicit' operari: ⁊
sic per filiū q̄ ars est p̄ris. Et ita d̄r creare ꝑ filiuȝ.
Non t̄n vt ꝑpositio pernsit nota p̄ncipij formalis
ꝑducēdi: q̄uo ignis calefacit ꝑ calorē: ⁊ creat⁹ arti-
fex operat' per artē. Nam filius nō est ars patris
formaliter: sicut nec est sapiētia patris formaliter
Non enim pater sapit sapiētia genita sed forma-
liter sua essentia: q̄ est essentialis cognitio sapien-
tia ⁊ ars patris. Siquidem nihil pater recipit a fi-
lio: sed oīa hȝ a semetipso. Nec creat ꝑ filiū: vt per
sit nota cause instrumētalis: sicut sector lignoꝝ
secat per securim sicut per instrumētum: qm̄ fili⁹
non est instrumentū patris: qr̄ nō minor p̄re. Sed
creat ꝑ filiū: vt per: dicit p̄ncipij idētitatē ꝯsubstā-
tialē: vt t̄m̄ sit dicere. Pater creat per filiū tanq̄ ꝑ
vnū secū ꝯsubstātiale p̄ncipiuȝ. Un̄ nihil aliud est
patrē creare per filium: q̄ patrē ⁊ filium a se ꝑdu-
ctū vnum esse creature effectiuū principiū: vnum
s. creatorem. Et lȝ verissime dicatur ⁊ pater creare
per sp̄m sanctum: quia pater ⁊ filius ⁊ sp̄ussanctus
sunt vn⁹ dn̄s: omnipotēs creator: ⁊ oīm rerū finis
⁊ p̄ncipium: t̄n ea que ordinē habēt ad intellectū:
sp̄āliter attribuuntur filio: sicut que habent ordi-
nem ad voluntatem attribuuntur spiritui sancto:
quia sicut filius a patre procedit per modū intel-
lectus vt verbum: ita sp̄ussanctus ꝑcedit ab vtro-
q̄ per modū volūtatis vt donum. ¶ E Sed dice-
res: ex illo sequeretur q̄ licet cōuenienter diceret'
pater creare per filiū: nō tamen sanctificare: viui-
ficare ⁊ benedicere: qr̄ cuȝ illa sint bona habentia
ordinem ad voluntatē: quia gratiose ⁊ liberaliter
donata attribui debent spirituisancto: ⁊ sicut dici-
tur creare per filium: dicatur sanctificare per spi-
ritumsanctū. Ad hoc r̄ndetur q̄ ꝑprie ⁊ vere dici-
tur pater sanctificare: viuificare sp̄ual'r ⁊ bn̄dicere
per spiritūsanctum: tamen nihilomin⁹ ꝑprie ⁊ ex
alia causa id attribuit' filio. Nam quia filius sol⁹
est incarnat⁹ passus ⁊ mortuus: vt humanū gen⁹
in Adam perditū patri reconciliaret: fact⁹ est cau-
sa meritoꝝ totius boni sp̄ualis: quod homini cō-
fertur ad salutē. Neq̄ vnq̄ post lapsum Ade: ali-
cui homini collata est gratia: nisi propter Christi
passionē exhibitam vel exhibendam: quam vt sic
acceptauit tota trinitas tanq̄ meritum gratie cō-
ferende: fm̄ hoc igitur: quia Christus in assūpta
humana natura meruit: vt nobis a patre gratia:
sanctitas: spiritualis vita ⁊ benedictio cōferatur:
conuenienter dicitur pater per filium: sanctificare:
viuificare: ⁊ benedicere: ⁊ illo modo intelligendo
per: non dicit idētitatem principij ꝯsubstantialeȝ:

Dubium.

R̄nsio ad dubium.

Augu.
Joan. j.

Quid ē di-
cere p̄reȝ
creareꝑ fi-
lium.

Obiectio.

R̄nsio ad
obiectōeȝ.

sed circunstantiã cause meritorie. Quomodo etiã dicimus patrem aliquid dare per sanctos.i.ꝑ merita sanctorum: non ꝙ meritum sit causa vel ratio prebens patri facultatẽ operandi: sicut calor igni prebet facultatẽ calefaciẽdi: sed quia est aliqđ acceptum a patre in ordine ad collationẽ talis boni. Et isto modo patet ꝙ pater non sanctificat per spiritumsanctũ: quia spũssanctus non est causa meritoria sanctificationis nostre: sicut nec filius ꝯm naturam diuinam: sed ꝯm tantum eam in qua satisfecit pro nobis.i.ꝯm naturã mortalẽ assumptã. ¶

Per ipsum ⁊ cum ipso et

in ipso: est tibi deo patri omnipotẽti in vnitate spiritussancti: omnis honor ⁊ gloria. Per omnia secula seculoꝝ. Amen. ¶ Hec est vltima portiuncula ⁊ conclusio canonis: in qua reducit ea que circa corporis Christi ꝯsecrationẽ acta sunt: in xp̄m ex parte ꝑsonarum in sacramento operantium: ꝑsonarũ sanctissime trinitatis: vnde dr. Per ipsum: xp̄m.s. filium tuum per quem hec omnia que offerimus: creas: immo ⁊ totum mundũ: ⁊ oia que in eo sunt. Ipse enim est verbum per quod Joanne testante: omnia facta sunt.⁊ apostolo ad Heb.i. per quẽ fecit ⁊ secula: per quem opus humane redẽptionis perfecisti: ⁊ ruinam angelicã restaurasti. Per quẽ hec omnia bona: panem vinum ⁊ aquã creata sanctificas: viuificas: bñdicis.i. das virtutem purgãdi: viuificandi: glorificandi: ⁊ p̄stas nobis sanctificata ⁊ transsubstãtiata: vt sint nobis in subsidium purgationis: viuificationis ⁊ glorificationis. Per hunc quasi per mediatorẽ.i. Timot.ij. Mediator dei ⁊ hominum homo Christus Jesus: tibi honor ⁊ gloria. Omnes quidem rõnales creature ⁊ intellectuales: homines.s.⁊ angeli tibi canunt gloriã: te honorificant: quia tuũ istum vnigenitũ dignatus es mittere ⁊ opera tam gloriosa: tam magnifica exercere. Unde.ꝫ. in p̄fatione dr. Per quẽ xp̄m dominum nostrum maiestatem tuam laudant angeli: adorant dominationes ⁊c. Et Pau. ad Ephe.iij. In Christo Jesu domino nostro fiduciã habet: ⁊ accessum ad patrẽ ad quem flectit genua: vt ibi dr. Rursus per ipsummet filium tuum Christum tibi honor ⁊ gloriã: in miraculoꝝ suorum operatiõe in quibus per filium glorificatus est pater. vt ex p̄sse habetur Jo.ix. in illuminatiõe ceci nati. ⁊ Jo.xi. in resuscitatione Lazari: cuius infirmitas non esse ad mortem: sed ad gloriam dei xp̄s ipse asseruit. Idip̄m de cecitate illuminati discipulis q̄rentibus: quis peccauerit vt cecus nasceretur: Respõdit. Nec mirum quoniam ipse in suis operibus gloriam suam non querit: sed honorificat patrẽ. ¶ Sequitur. Et cum ipso. omnis.s. honor ⁊ gloria: q: cum ipso est tibi patri vnum esse diuinum per qđ tecum vnus est deus: ipso dicente. Ego ⁊ pr̄ vnũ sumus.s. in essentia: quam per generationem te communicante accepit. Pater inquit quod dedit mihi maius est omnibus: hoc est diuina essentia q̄ maius nihil cogitari potest. Est enim ꝯm Dama. pelagus infinite substãtie: que quia indiuisa est in filio: merito cum ipso est tibi honor ⁊ gloria: q: tibi est coequalis maiestate ⁊ potentia. Hinc apostolus. Qui cum in forma dei esset: non rapinam arbitratus est se esse equalem deo. Est ⁊ coequalis duratione quia coeternus. Sicut dr in symbolo Athanasij: vna est diuinitas: eq̄lis gloria: coeterna maiestas. Quod etiam ꝓpheta innuit in ꝑsona patris loquens: Ego hodie genui te. Hodie.i. in eternitate vbi nihil futurum: nihil p̄teritum: sed hodie cõtinuum. Unde blasphemantibus Judeis: r̄ndens dominus ait Joã.viij. Anteq̄ Abraam fieret: ego sum. semꝑ est quia immutabil̄r est. Est ⁊ coequalis beatificatiõe sui ⁊ omnium electoꝝ. Sui: q: ex se naturalr̄ beatus: iꝫ non a se eadem beatitudine

qua ⁊ pater Jo: v. Sicut pater habet vitam in semetipso: sic dedit ⁊ filio habere vitã in semetipso. Una siquidem necessaria cognitio compr̄hensiua summe diuine nature: vna eiusdem eterna fruitio patris ⁊ filij. Omnium electoꝝ: quia in eius facies omnes desiderant ꝓspicere angeli ⁊ homines. Un̄ ⁊ ipse ait. Hec est vita eterna: vt videant te p̄rem: ⁊ quem misisti Jesum xp̄m solum verum deũ. Jo.xvij. Idcirco tibi patri cũ ipso omnis honor ⁊ gloria cum quo operaris omnia: cum ipso disponẽdo ⁊ regendo per spm̄ creata: vnde Jo.v. Pater meus vsq̄ modo operatur ⁊ ego operor: Et sequit̄. Quecunq̄ ille facit: hec ⁊ filius simil̄r facit. ¶ H Sequit̄. Et in ipso. est tibi honor ⁊ gloria: in quo tanq̄ in imagine ⁊ immenso exemplari tuo reluces perfectissime. Ipse enim imago est dei inuisibilis: p̄mogenitus omnis creature: quoniam in ipso condita sunt vniuersa in celis: ⁊ in terra: visibilia ⁊ inuisibilia: siue throni: siue dominationes: siue p̄ncipatus: siue potestates: omnia per ip̄m ⁊ in ipso creata sũt ⁊ ipse est an̄ omnes: ⁊ omnia in ipso constãt. ad Colos.i. Ipse est splendor glorie ⁊ figura sbe p̄fis portans omnia vbo v̄tutis sue. ad Heb: i. In ipso ꝑfectissime rep̄ntatio. Unde ⁊ Philippo petẽti. Ostẽde nobis patrem. r̄ndit. Philippe: qui videt me videt ⁊ patrem. Jo.xiiij. Nec solum tu pater in ipso reluces: sed ⁊ omnia que sunt in tua scia. Nam et verbum est: ⁊ notitia omnium que in paterna memoria sunt declaratiua. vt.b. Aug. In ipso eñ tanq̄ in speculo lympidissimo teipsum ⁊ omniũ creaturarum rationes intueris. Est eñ emanatio virtutis ⁊ claritatis omnipotẽtis dei syncera. Cãdor lucis eterne: ⁊ speculum sine macula dei maiestatis: ⁊ imago bonitatis illius. Sap̄.vij. In quo ⁊ beati omnium quorum voluerint: facies contemplant̄. In ipso quoq̄ est tibi pater honor ⁊ gloria: tãq̄ in eo in quo semꝑ ⁊ substantialr̄ existis. Tu enim in ipso: ⁊ ipse in te per circũincessionem admirabilẽ semꝑ existis: ipso dicente. Non credis inquit Philippo: quia ego in patre ⁊ pater in me est: tam singulari: q̄ incompr̄hensibili inexistẽtie modo. A te enim genitus in idẽtitate nature: non modo specifico: sicut in ceteris generantibus que generãt sibi simile in specie: sed in idẽtitate numerali: ⁊ consbali: per quam ipse tecum vnus est deus simplex ⁊ verus: cui totam tuam sbam ⁊ naturã omnemq̄ ꝑfectionem cõmunicasti: nec ab eo nisi paternitatis relatione distingueris. Un̄ ⁊ ait. Tu pater in me ⁊ ego in te: adhuc aũt in ipso est tibi honor ⁊ gloria: ⁊ vnum sumus. Jo.xvij. In illo igitur in quo semꝑ es: in quo tibi bene cõplacuit: est tibi honor ⁊ glĩa: tanq̄ in fine in quo omnia consummas ꝯm Alex. vñ Apo.c.i. Ego sum alpha ⁊ o: p̄ncipium ⁊ finis. Per ip̄m ergo ꝑ quem omnia creas: ⁊ cum ipso cũ quo creata gubernas: ⁊ in ipso in quo omnia consummas est tibi omnis honor ⁊ gloria: cum tradiderit regnum deo patri.i. Coꝛ.xv. Et subiectus erit illi qui sibi subiecit omnia: vt sit deus oia in omnibus. Tũc per filium erit patri omnis honor ⁊ gloria: nunc quidẽ est patri honor ⁊ gloria per filium: sed nõ omnis donec post ꝯsummationẽ: sicut a patre ad filium: sic a filio hereditas reuertat̄ ad patrem: ꝓpter quod dr: in ipso est omnis honor ⁊ gloria: quia tunc reuelabit̄ a filio pater: quia qđ modo creditur: tũc ꝑ spẽm ⁊ manifestationẽ clarescet: vt habetur in glo. loco ali. ¶ I Sequit̄. Est tibi deo: nõ participatiue: aut nũcupatiue: aut vsurpatiue quõ hoies ⁊ demones dij appellantur: vt ibi. Omnes dij gentium demonia. Et iterũ. quos excecauit deus huius seculi. ij. Coꝛ.iiij. Itẽ. ego dixi dij estis ⁊ filij excelsi omnes. ps.lxxxi. Sꝫ tibi deo viuo ⁊ vero ꝑ naturam ⁊ essentiam simpl̄r infinitam. Patri. non tm̄ honore cura ⁊ venerabilitate: qualr̄ homines maiores ⁊ p̄stantiores patres ap

Jo.v. — Jo.v. — Ad Col.i. — Jo.xiiij. — Augu. — Sap̄.vij. — Jo.xvij. — Apoca.i. — Tim.ij. — Ephe.iij. — obiectio. — Damasc. — Philip.ij. — Jo.viij.

pellam⁹:ſ3 tibi prī ꝑ naturā ꝛ originē:q̄ tibi vere ꝛ ꝓprijſſime ꝯuenit gnatio. Uñ dixiſti. Nūqd ego q̄ gnationē alijs tribuo ſterilis remanebo? Abs te inq̄ pře:a q̄ ois ꝑnitas in celo ꝛ ī terra noiat. ad Ephe.iij. Tu em̄ vnica ꝛ vera es oim origo ꝛ ꝑncipiū. Oipotēti:ꝛ ƀ3 ꝟtutꝫ vigoris īfinitatē ꝛ ƀ3 autoritatꝫ liberā ꝛ vře3 ptātē:ƀ3 quā ſingulis ad nutū dñaris:oia hñs ī tua ditiōe. Heſt.xiij. cui ſubeſt cū volueris poſſe. Sap.xij. Nā oia q̄cūq̧ voluiſti fecisti in celo ꝛ in terra ꝛ in oib⁹ abyſſis. Ps.cxxxiiij. Sol⁹ potēs rex regū ꝛ dñs dñantiū.j.Tim.vi. Oia em̄ q̄cūq̧ voluerit faciet:ꝛ ſermo illi⁹ ptāte plen⁹ eſt. Nec dře ei q̄ſq̄ pōt:q̄re ita facis? Ecc.viij. Nā ptās ei⁹ ptās ſempitēna:ꝛ regnū ei⁹ a gnatione in gnationē. Dan.iiij. Tibi oīs honor. qr̄ hītāuiſſime es ꝟtutis:imo eſſentialr̄ virt⁹. Tibi ois gloria:qr̄ claritas tue ꝟtutꝫ ſup oēs emicuit:ꝓp qđ merito ois tibi glīa exhibet:ꝛ clara tui cum laude notitia oib⁹ ꝑdicat. In vnitate ſpūſſcti.i.cōione ſpūſſcti:q̄ amor eſt ꝛ nex⁹ pris ꝛ filij:i q̄ cōicāt tāq̄ ī vno cōi dono ab vtroq̧ ꝓcedēte. Procedit nāq̧ ſpūſſctūs a pře ꝛ filio:tāq̄ amor īfinit⁹ ex īfinita ꝛ fecūda vtriuſq̧ pris ꝛ filij voītate. Que qr̄ ē vna oīb⁹ modis ī pře ꝛ filio:ſpūſſctūs tāq̄ amor cōis ab vtroq̧ ꝓcedit tāq̄ ab vno ſpiratore ꝛ ꝑncipio. In ipſo igitur cōicāt tāq̄ in cōi ꝓducto. Uel in vnitate ſpūſſcti.i. ī idētitate eſſentiali ſpūſſcti. Quāuis ei ſpūſſctūs ꝑſonalr̄ ſit a pře filioq̧ diſtinct⁹ eſt tñ idē ſibi eſſentialr̄. Una q̄dē eſt eis cōis eēntia:q̄ pr̄ fili⁹ ꝛ ſpūſſanctus vn⁹ ſūt de⁹. In hac ḡ vnitate eēntie ꝛ idētitate cū ſpūſctō:eſt tibi prī:cū ipſo:in ipſo ꝛ ꝑ ipſm filiū. Ois honor ꝛ glīa:qr̄ in hac vnitate eſſentie ea de⁹ vn⁹:cui ſoli:vt ait apl̄s.ij.ad Tim.vi. Glīa ꝛ honor ī ſcl̄a ſcl̄oꝝ. ✱ Hic de⁹:vt Aug. ait:ē de⁹ trinitas q̄ h̄ exꝑmit in ꝟbis expoſitꝫ.cū dr̄. Tibi deo prī:i q̄ noiat ꝑma ꝑſona.ſ.pr̄ q̄ tot⁹ diuinitatis:vt Dioñ. dicit:eſt ꝑncipiū. ꝑ ipſm ꝛ cū ipſo ꝛ in ipſo:ſecūda ꝑſona a ſolo pře genita:prī oimode eq̄lis et ꝯſbalis. In vnitate ſpūſſcti. exꝑmit tertia ꝑſona a ſolo pře ꝛ filio ſpirata. In idētitate eēntie ꝯſbalis ambob⁹ prī ꝛ filio. Tibi igit deo prī:cū ipſo.ſ.filio: in vnitate ſpūſſcti.i.vna cū ſpūſctō honor ꝛ glīa. Cōtra oēs hereticos filio ꝛ ſpūſctō detrahentes. Cōtra q̄s.b. Hier. vt ī ſinglis ꝑls. diceret. Glīa prī ꝛ filio ꝛ ſpūſctō:ſicut erat in ꝑncipio ꝛ nūc ꝛ ſemꝑ ꝛ in ſcl̄a ſcl̄oꝝ amē. aplicā autoritatē iterpellauit: vñ ad Damaſum papā ſcribēs epl̄a.iiij. ait. Iſtud carmē laudis:haud dubiū q̄n glīa prī ꝛc. vſq̧ amē oī ꝓs. ꝯiungi ꝑcipias:vt fides.cccxviij. epōꝝ Niceni ꝯcilij ꝛ nr̄o ore pari ꝯſortio declaret vbi deus ꝛ hō honorabili voce ꝑdicat. ℭ R Cōcludit oro. ꝑ oia ſcl̄a ſcl̄oꝝ.i. ꝑ oēs mūdi etates:q̄ ſcl̄a ꝑfit appellari. Nā ſcl̄3 ꝛ ſeclū ꝑ ſyncopā qđ3 tps accipit aliq̄ntulū lōgū:a ſequor dictū eo q̧ tps:tps leqt. L3 ƀm quoſdā ſpatiū.cc.ānoꝝ ſportet. vt dicit Januē. vñ ſcl̄a ſcl̄oꝝ.i.oī tpe vl̄ eēnalr̄. Siq̄dē ī oī tpe fuit honor ꝛ glīa deo. In exordio q̄dē mūdi deū laudabāt ꝛ glīficabāt aſtra matutina:āgelice.ſ. ꝟtutes:ꝛ ꝑ decurſū ſcl̄oꝝ ſcl̄oꝝ pres pr̄iarche ꝛ ꝓphete:apl̄i: martyres:ꝯfeſſores:ꝟgines:ꝛ oēs dei athlete:qb⁹ ſuā ꝑñtiā pollicit⁹ eſt xp̄s dei fili⁹ vſq̧ ad ꝯſūmatione ſcl̄oꝝ:ā qb⁹ oib⁹ vſq̧ tūc glīficabit ꝛ laudabit de⁹ trinitas. Uñ dixit ꝓpha. In ſcl̄a ſcl̄oꝝ laudabūt te.i. eternalr̄. Siq̄dē an mūdi ꝯſtōnē. ꝛ cuiuſcūq̧ creature:honor fuit ꝛ glīa in ꝑſonis ſūma paritate ſibiīnuicē ꝯgaudētib⁹. Fuitq̧ eternalr̄ ante oēm creaturā ſumme glīficāda ꝛ honorāda altiſſima dei maieſtas. In illa ſupbñdicta trinitate:vbi eſt ſumme clara cū laude:infinita ꝛ cōphēſiua tue ꝑfectiōis notitia. Uñ ibi eſt deo in ſe ꝛ a ſe ſumma honoris glīa. Glīficat em̄ patrē fili⁹:glīficat verū q̧ ſpūſſctūs:ꝛ viceuerſa q̄libet diuina ꝑſona reliquā:qr̄ q̄l3 clariſſimā ꝑfectiōis cuiꝫ īfinite īfinitā cū laude notitiā. Fuit em̄ (veri⁹ eſt ꝛ ſemꝑ eſt) aū oēm creaturā ſūme honorificāda ꝛ laudāda ꝛ glīficāda illa infinita maieſtas:nec ab alia ꝯdigna q̄ a ſeipſa:cū nulli⁹ creature notitia cōmēſurabil ſit ſbe īfinite. Nihil q̄dē iſti ſūme ꝛ bīfice ſocietati defuit. Uñ ꝑ creature ꝯſtōnē magꝫ reddet honorāda nec aliq̄d glorie ex creatura accreuit. Ipſa ſola eſt ſibiipſi ſufficiēs honor ꝛ glīa ab eterno ꝛ ī ſcl̄a ſeculoꝝ. ℭ L Rñdet chor⁹ vel miniſter: Amē. qđ ī ꝓpoſito aduerbiū eſt affirmādi.i.etiā:ſeu verū ē. Nō ꝟbū deſectiuū valēs tm̄.i.fiat. Nihil em̄ h̄ fieri petit:vel optat:qđ nō dū eſt:ſed honorē ꝛ glīam q̄ eternalr̄ eſt trinitati ſacerdos ſacrificās fideliter ꝯfitet:cui circūſtās fideliū turba ꝯſonās ꝛ ipſā cōfeſſionē ac grāꝝ actionē approbās rñdet: amē.i. verū eſt:q̧ ꝑ ipm xp̄m tibi oipotēti prī ī vnitate ſpūſſcti:eſt ois honor ꝛ glīa:ꝑ oia ſcl̄a ſcl̄oꝝ. Sic itaq̧ ꝑfectis oīo⁹ q̄ ad ſacrū ſupceleſtis ꝛ diuiniſſimi cōſecrōnē:ꝛ ad ſacrificiū ꝑ ſacerdotē q̄dē miniſterialiter:ꝑ přē3 aūt cū filio in vnitate ſpūſſcti operātē ꝑncipalr̄ ꝑtinēt canonis iſtitutor in hac grāꝝ actiōe:ꝛ ꝓ hoc imēſo dei bñficio nobis pctōrib⁹ idigniſſimis exhibito:ſ3 ꝛ ꝓ eſſentiali ſua glīa a creaturis oib⁹ magnificāda ꝛ ꝑpetuo collaudāda canonē duxerat ꝯcludēdū. Cui ꝛ nos ꝓ q̄licūq̧ eiuſdem canonis expōne:ꝑ me deficiēter ſoris exhibita grās poſſibiles ꝛ deuotiſſimas referam⁹:agnoſcētes fideli q̄cq̄d verū:q̄cq̄d dignū:q̄cq̄d ſalutare ſonuit:nō meū ſ3 illi⁹ eſſe:a q̄ oē verū:oē ſctm̄:ꝛ oē bonū atq̧ datū optimū ē. Si q̄d ꝟo erroneū:ſi minus clarū:ſi tāto incōphēſibili:ꝛ admirabili ſacro idignū ꝑſonuit:meū eſſe palā ꝯfiteor:cui⁹ remiſſionē vt apud miſericordē dñm ſe nob ex nimia idebitaq̧ charitate ī hoc ſacro cōicātē:ac iteꝝ atq̧ iteꝝ ꝓ nob miſericordi prī offerētē:obtīere mercar:veſtraꝝ orōnū přces ꝛ magis ꝛ ſes ſuffragia iploro ſuppl̄r ꝛ requiro. ℭ Nūc addēda eſt expō myſterioꝝ in geſtis ſignis ꝛ ritib⁹ ſacerdotꝫ ꝑiata ī altari ꝓpterea latētiū. In ꝑmis cū poſt ſuffragia deſūctꝫ petita:ad viuos rediēs dicit. Nob q̄3 pctōrib⁹ voce3 exaltat:ꝛ pect⁹ tūdit:q̄ aliud ſigt ƀ3 allegoriā:aliud ƀ3 tropologiā. Scdm̄ allegoriā voce exaltat ſilentiū interrūpēs ƀm Inn. ꝛ Alex q̄ repñtat ꝯfeſſiōe3 ꝛ ꝯtritionē latronis in illo dñice paſſiōis articulo increpātis alterū ꝛ dicētꝫ. Nos q̄dē digna factꝫ recipim⁹:h̄ ꝟo nihil mali geſſit. Deſiderāſq̧ ꝯſortiū btōꝝ ꝓ q̄ ſacerdos petit in ipſa orōne:dicebat ad ieſū. Dñe memēto mei dū venerꝫ ī regnū tuū. Lu.xxiij. Uel ƀm eoſdē ꝑ exaltationē vocis ꝛ tūſione3 pctōris exꝑmit q̧ cēturiōe q̄ cū ipſo erāt:viſis his q̄ fiebāt xp̄o in cruce pēdēte:timuerūt valde dicētes. Uere fili⁹ dei erat iſte. Mat.xxvij. ꝛ Lu.xxiij. Uidēs aūt cēturio qđ factū fuerat:glīficauit deu3 dicēs. Uere h̄ hō iuſt⁹ erat. Et oia turba eoꝝ q̄ ſimul aderāt ad ſpectaculū iſtud ꝛ videbāt q̄ fiebāt:ꝑcutiētes pectora ſua reuertebāt. Scdꝫ Alb ꝟo ꝑ tropologiā. Tūſio pectoris ꝑ hoc q̧ eſt ꝛ ict⁹ aſflictionem inferēs:ſigt ſatiſfactiōis laborē:q̄ neceſſari⁹ ē ad obtinēdū participationē cuꝫ ſctis q̄ petit. Per hoc aūt q̧ ſonus tunſionis eſt cum ſono vocis:ſignificat confeſſionē eoꝝ que in pectore latēt:per hoc q̧ fit cum gemitu:ſignificat ꝯtritionis cōpunctionē que etiā neceſſaria eſt:vt ꝯſortiū cum ſanctis impetret. Nihil em̄ inquinatū in hoc ſctm̄ et diuinū ꝯſortiū poteſt introire. Apo xxi. Fit autē hec tunſio trib⁹ digitis vltimis:qr̄ pollex ꝛ index ſeparari nō debēt ꝓpter reuerentiam ſacramenti poſt contactū eius vſq̧ ad cōmunionē:ne forte ſi quid de hoſtia digitis adhereret:per contactum alterius corporis a digitis decideret:ꝛ ita irreuerētia fieret ſacramento:vt ſic ſe tripliciter peccaſſe exprimat:corde:ore:ꝛ opere. ℭ M Dum vero ſacerdos profert hec verba. Sanctificas:viuificas: benedicis:tres format cruces coniunctim ſup hoſtiam ꝛ calicem. Deinde quinq̧ cruces in verbis.

Eſa.lxvi.
Ephe.iij.
Sap.xij.
Dan.iiij.
✱ In ſymbolo q̄3 ſignī⁹ pris ꝛ filij q̄ vna ē diuinitas eq̄lis glīa coeterna maieſtas Augu.
Diony.
Hiero.
Scl̄3 ſtrūm ſpatiū ſm ꝑporter.
Amē ad uerbiū affirmādi.
Lu.xxiij.
Mat.xxvij.
Alber.
Son⁹ tūſiōis q.e. cum ſono vocis q̄ ſigt.

per ipsm &c. q̄ a diuersis diuersimode exponunt. Nec mirũ: q̄ in hoc sacratissimo mysterio: mysteria multiplicia includunt. Sequẽdo tñ in primis beatũ Tho. in pte. iij. q. lxxxiij. ar. v. cõformiter ad pdicta lec. xxj. & liiij. vbi dictũ est: q̄ p cruces ipoztat passio christi: & p easq̄ pcedũt pſecrationẽ: ea significant q̄ passus est ante ligni affixionẽ: p cruces q̄ postea fiũt: ea q̄ passus ẽ ant egit i ligno crucis: & post depositionẽ. Et sm hoc dictũ est q̄ quinq̄ cruces facte in v̄bis. Hostiã purã &c. designãt quinq̄ vulnera in xp̄i in sua affixione & lãceatiõe passa: & in trib⁹ crucib⁹ in his v̄bis. Corp⁹ & sanguinẽ representat corpis extẽsio: sanguis effusio: & passionis fructificatio. Huc ordinẽ psequẽdo fit hic in v̄bis. Sctificas &c. sexta crucis signatio: q̄ fiũt tres cruces sup calicẽ & hostiã cõiũctim in v̄bis. Sctificas: viuificas: bñdicis: p q̄ significat triplex oratio quã xp̄s fecit in cruce. Pria quã fecit p suis psecutoribus: cũ dixit. Pater ignosce illis: q̄ nesciũt q̄d faciũt. Secũda quã fecit p liberatiõe a morte cũ dixit. De⁹ me⁹ de⁹ me⁹: vt q̄d dereliq̄sti me? Tertia ptinet ad adeptionẽ glorie: cũ ait. Pater in manus tuas pmẽdo spm meũ. Rursus septima signatio fit sm eundẽ trib⁹ crucib⁹ cũ hostia sup calicez discoopertũ cũ his v̄bis. Per ipsum: cũ ipso & i ipo ad representãdũ tres horas q̄b⁹ pepẽdit in cruce: scz a sexta hora vsq̄ ad nonã. Octaua signatio cõtinue subsequit septimã: cũ sacro panis extra calicẽ vel in latere calicis sactã cũ duab⁹ crucib⁹ ī v̄bis. Et tibi deo pr̄i oipotẽti: in vnitate sp̄ussancti. Quibus signat separatio aie a corpe in morte dñi. Licet em̄ in xp̄o tres substãtie: scz diuinitatis: aie et corpis: tñ solũ due fuerũt in morte ab inuicẽ separate: scz aia a corpe. Diuinitas v̄o a neutra fuit separata: sz vnita fuit carni in sepulchro: etiã aie in inferno. Istũ tñ ordinẽ nõ p oia seruãt Inno. et post eũ Alexã. vñ sm eos: q̄ sexta feria passus est dñs: & crucifix⁹ hora tertia linguis iudeoꝝ. Mar. xv. Hora sexta manibus gẽtiliũ. Joh. xix. Et circa horã nonã inclinato capite emisit spiritũ. Ibidem ad significãdũ primã crucifixionẽ: linguis iudeoꝝ hora tertia clamãtiũ. Crucifige crucifige: fiũt tres cruces in sexta signatiõe. Secũa q̄ est post interuallũ horarũ triũ facta est iussitũ gẽtiliũ manib⁹: designat in septima signatiõe: q̄ iterũ fit trib⁹ crucib⁹. Diuisio vero corporis & aie facta i hora nona mortis xp̄i significat octaua signatiõe sicut supradictũ est. Et illas duas cruces sm Alex. facit sacerdos cũ corpe xp̄i manu ad se cõuersa: quo significat q̄ mortẽ quã xp̄s sustinuit: q̄ p illas duas cruces significat: substinuit p nobis. i. Pe. iij. Christus semel p peccatis mortu⁹ est: iustus p iniustis. ¶ O Uel aliter: tres cruces septime signatiõis significãt tres xp̄i cruciat⁹: quos ipse in cruce sustinuit passionẽ: ppassionẽ & cõpassionẽ: passionẽ in corpe ppassionẽ in mẽte: cõpassionẽ in corde. De passione in corpore dicit pphetã Threñ. i. O vos oẽs q̄ trãsitis p viã: attẽdite & videte si est dolor sicut dolor me⁹. Itẽ foderũt man⁹ meas & pedes meos dinumerauerũt oia ossa mea. Ps̄. xxj. De ppassione mẽtis Mat. xxvi. Cepit iesus cõtristarie mest⁹ esse dicẽs. Tristis est aia mea vsq̄ ad mortẽ. De cõpassione cordis orauit p crucifixorib⁹ suis. Pater inquit ignosce illis &c. De passione & ppassione loq̄t Hier. sup illũ Mat. Cepit iesus pstritarie mest⁹ ẽẽ. Ut v̄itatẽ idq̄t: pbaret assũpti hois: v̄e pristat⁹ ẽ sz nõ passio ei⁹ dñat aio: verũ p passio ẽ. Que tractãs magr. li. iij. sentẽ. di. xv. dicit. Afficit quis interduz timore vel tristitia: ita vt mẽtis intellect⁹ nõ inde moueat a rectitudine vel dei ptẽplatiõe: & tũc propassio est: aliq̄ñ vero mouet & turbat: & tũc passio est. Hec magister. Passio ergo & ppassio vt distinguunt: affectione amẽtis sunt nõ corpis. Nõ ergo fuit passio illa que cõtra p passionẽ pdiuidit: hoc est affectio mentẽ deordinãs: sz fuit in eo passio q̄ est dolor corpis: & ppassio q̄ est tristitia mẽtis: non tñ deordinãs mẽtẽ. Et ideo nõ habuit mẽtis passionẽ. ¶ Facit aũt tres cruces illas cũ corpe xp̄i super calicẽ: q̄ xp̄s sustinuit hmõi cruciat⁹: q̄ p calicẽ significant volũtarie. Esa. liij. Oblatus est q̄ ipse voluit. Quod vero hostia supfert calici: significatur q̄ xp̄s nõ fuit delectus inuolũtaria passione: sz mẽtis cõplacẽtia superferebat. Uel significatur p hoc sublimatio xp̄i p passiõis obedientiã ad Phil. ij. Fact⁹ est obediẽs vsq̄ ad mortẽ: mortem aũt crucis pp̄ter q̄d & de⁹ exaltauit illũ &c. Due vero cruces q̄ fiũt in latere: significãt duo sacra que de latere xp̄i fluxerũt: scz aqua regenerationis: et sanguis redẽptiõis. Jo. xix. Unus militũ lãcea latus ei⁹ aperuit: & cõtinuo exiuit sanguis & aqua. Unde quidẽ in horum duoꝝ signoꝝ fine: tãgũt calicẽ cũ hostia: p q̄d pcussio lateris xp̄i cũ lãcea designat. Scdm dñm Albertũ fiũt tres cruces in sexta signatione: ad significãdũ q̄ oia creata & recreata sanctificant: viuificant & benedicunt in v̄tute crucifixionis & passionis xp̄i. ¶ PSz querit hic Alex. Cur in platione huius v̄bi: creas: nõ fit crucis signatio: sicut in platiõe seq̄ntiũ verboꝝ. Sctificas viuificas: benedicis. Respondet. Signatio crucis indiciũ est dñice passionis. Creatio aũt hois non est cã passionis dñi: sed lapsus hois reparand⁹: et ideo in verbo: creas: nõ fit signatio crucis. Preterea lz hõ ex prima cõditiõe naturali rõne polleret & gauderet arbitrij libertate: nõ tñ habebat vnde poterat merẽdo pficere. Posse aũt merẽdo pficere hz hõ ex gratia sacrali: & v̄tute crucis siue passionis dñi. In signũ ergo hui⁹ defectus nõ efficit crux a sacerdote cũ di. Oia bona creas. Adhuc di. Alex. q̄ vltis q̄nq̄ crucib⁹ i v̄bis. p ipz &c. lz sz vsũ Romãe ecclie tres cruces cũ hostia pmo fiãt. s. calicẽ deducẽdo hostiã a labio calicis ad labiũ: & due vltime iuxta latus calicis. i. inter calicẽ & sacerdotem: aliter tamẽ fiũt sm vsum quarundã ecclesiarũ: sm quẽ prima crux ex oi parte vltra calicẽ ptenditur: secũda calici coequat: tertia inter calicẽ coarctat: quarta eadẽ est cũ prima: quinta ante calicẽ ptrahit. Per primã crucẽ significat passiõis christi diuturnitas: p secundam integritas: per tertiam acerbitas siue intimitas. Diuturna ei fuit passio xp̄i. Non em̄ incepit die mortis eius: sed in circũcisiõe quando arrã dedit redemptionis nostre. Luce. ij. Et post cõtinue in paupertate & labore vitam ducebat. Ps̄. Pauper sum ego: & in laboribus a iuuẽtute mea. Integra fuit: quia totum corpus circumquaq̄ patiebatur. Job. xvi. Circũdedit me lanceis suis: conuulnerauit lumbos meos. Non pepercit & effudit in terra viscera mea. Conscidit me vulnere super vulnus. Acerba fuit pertingens vsq̄ ad interiora aie & spiritus. Ps̄. intrauerunt aque vsq̄ ad animam meam. Aque inundationes penarum sunt. Per quartam crucem que est eiusdem dimẽsionis cuz prima: significatur sufficientia efficacie passionis. Per quintam significatur pfect⁹ sufficientie. Sufficiens em̄ fuit redemptioni omnium non tñ pfuitnisi redẽptis fidelibus: vt dicit Bon. ¶ Item dum he cruces formãde sunt: sacerdos corpalẽ vel custodiã desup calicez remouet: in signum q̄ illud q̄d de xp̄o fuit significatũ: sed clausum erat in passione reuelatũ. Tunc verificatum fuit illud Hiere. xxxj. Cognoscent me oẽs a minimo vsq̄ ad maximum in cuius rei signũ velũ templi scissum est a summo vsq̄ deorsum. Mat. xxvij. Deinde sacerdos tenet corpus dñi super calicem et parum eleuato calice cũ ambabus manib⁹ dicit. Per oia secula seculorum Et dicẽdo. Oremus reponit eũ in loco suo sup corporale. Et dicendo. Per oia secula seculoꝝ: exaltat vocẽ interrũpendo silẽtiuz. Ad literã vt chorus ppls vel minister au

Mar. xv. Joh. xix. — j. Pe. iij. — Threñ. j. — Mat. xxvi — Hiero. — Esa. liij. — ad Phi. ij. — Joã. xix. — Alber. — Questio. — Rñsio ad q̄stionez. — Alexã. — Ps̄. — Job. xvj. — Ps̄. — Hier. xxxj Mat. xxvij.

diens respōdeat. Amē. Quo p mysteriū designat q xp̄s clamans voce magna emisit spm̄. Uel sm̄ alios: q cēturio magna voce pnūciauit. Uere filius dei erat iste: q chor⁹ rn̄det. Amē: signū est lamētatiōis mulierum: q̄ xp̄m seq̄bant flētes dn̄m. Depositio vo iusticie sup palliā corpalis: signū est inuolutiōis corpis dn̄i de cruce depositi in syndone mūda: facie p nicodemū ⁊ ioseph de arimathia sepeliētes dn̄m in monumēto nouo: in quo nōdū quisq̄ posit⁹ fuerat. Deinde tegit calicē corpali vel custodia in signū occultatiōis vitatis q̄ futura est maxime tpe antichristi: qd ⁊ Esa.vi. figuratū est: vbi legit: q duabus alis seraphin velabāt caput ⁊ duab⁹ velabāt pedes: ⁊ duab⁹ volabāt. In capite principiū: in pedib⁹ finis intelligit. In principio igit ecclie ante xp̄i aduētū: velata fuerunt q̄ de eo fuerāt reuelata. Ale velātes caput fuerūt figure legis nature: pariter legis scripte: idest moysi. Ale velātes pedes signant q in fine tpe antixp̄i erit occultatio credēdo ⁊ agēdo: qn regnabit error falsitatis ⁊ libido improbitatis. Duab⁹ alis volabāt. In volatu ale extēdunt: ⁊ elōgant a corpe nec corp⁹ tegūt. Un̄ volatu seraphin significatur pcessus ad manifestationē: quo significatur manifestatio vitatis significato de xp̄o tpe medio idest tpe passiōis. Et sic de his mysterijs.

Esa.vi.

¶ Explicit Canon.

¶ Eucharistie cōmunio: ⁊ ps scd̄a expositiōis canonis incipit. ¶ Lectio.lxj. B

IMperscrutabilis

diuine charitatis altitudo: q̄ etsi se nobis peccatorib⁹ manifestare dignata est i filiū summi pr̄is icarnatiōe: q̄ ad nostra descēdit infima: vt nos ad sua sublimia exaltaret. Nam ⁊ supra modum benigna ineffabilis trinitas in vna psonaꝝ suaꝝ (ait Dionysius cap.i. de diui. no.) infirma nostra integre verissimeq̄ suscepit ad seipsaꝫ reuocās ⁊ astringens infirmitatē nostrā: simplex iesus eternusq̄ tpales subijt metas: atq̄ intra nature nostre terminos venit: q̄ oēm toti⁹ nature ordinem excedit. Nā q̄ origini hūane multū dedit: qd nos ad imaginē suā fecit: reparatiōi nostre lōge amplius tribuit: cū seruili forme ipse se dn̄s coaptauit Sic ei ait Leo. In xp̄o ipsa ad peccatores misericordia: ipsa ad errātes vitas: ipsa ad mortuos vita descēdit. Nec modo descēdit: sꝫ ⁊ morte sua quā p nobis subijt: eterne mortis vincula quib⁹ tenebamur dirupit. Siquidē post illā hūane puaricatiōis primā ⁊ vniuersalē ruinā: ex qua p vnū hominē peccatū intrauit in hūc mūdū: ⁊ p peccatum mors: et ita in oēs homines ptrāsijt: nā in eo oēs peccauerūt nemo diaboli dn̄ationeꝫ nemo vincula dire captiuitatis euaderet. Nec cuiq̄ aut reconciliatio ad veniā aut redit⁹ pateret ad vitā: nisi coetern⁹ pr̄i deo fili⁹: etiā hois esse dignaret fili⁹: veniēs q̄rere et saluare qd perierat: vt sicut mors p Adam ita p dn̄m nostrū iesum xp̄m esset resurrectio mortuorū: qd manifestissimū nimie dilectiōis noscit esse signum. Maiorē charitatē nemo hꝫ: inq̄t ipse saluator q̄ vt alam suā ponat qs p amicis suis. Jo.xv. Sꝫ maiorē ipse habuit. Cōmēdauit eni charitatē suam de⁹ in nobis: ait apl's: qr cum adhuc inimici essemus recōciliati sum⁹ deo p mortē filij ei⁹: ad Roma.v. Ecce aptissimā summe charitatis exhibitionē. Nec th̄ satis visum est inexhausto pietatis fonti: vt nostra assumēs frater noster fieret excelsus oim̄ creator: lapsoꝝ sufficiētissim⁹ reparator nisi etiā nostra vt ita loquar fieret factura: diuꝫ in hoc mirabili sacro sacerdotū ministerio suā nobis exhibet presentiā sub sacris specierū symbolis: panis viniq̄ substātiā: in corp⁹ suū ⁊ sanguinē cōuersa: ⁊ substātialiter trāsformata. ¶ O vinificū ⁊ admirabile sacrm̄ quo corpali dei presentia fruimur quo celi ambitū excedētem: luceq̄ inaccessibilē inhabitātem breuissima specierū formula cohibitū oculis corporeis ꝯtēplamur. O pfectū ⁊ p magnificum donū: qd principalē ꝯdecuit munificētiā quo sic se totū nobis effudit: vt nil sibi retineret in corpore aia deitate. Uere eleuata est manificētia tua super celos. Nā q̄cquid in celo fuit grē ⁊ glie: liberalitate ineffabili cōtulisti. Et hoc q̄dē donū vbis sacri canonis q̄ deo duce vtcūq̄ expoluim⁹: cōsecrauimus: cōficim⁹: ꝯtrectam⁹: vt liceat dicere illud i. Joā. i. Quod fuit ab initio: qd audiuim⁹: qd vidimus oculis nr̄is: qd pspexim⁹: ⁊ man⁹ nr̄e ꝯtrectauerūt de vbo vite: ⁊ vita manifesta est: ⁊ vidimus et testamur: ⁊ annūciam⁹ vobis vitā eternā: q̄ erat apd patrē: ⁊ aparuit nobis. Qd vidim⁹: ⁊ audiuimus annūciam⁹ vobis: vt ⁊ vos societatē habeatis nobiscū: vt societas nr̄a sit cū pr̄e ⁊ filio ei⁹ iesu xp̄o. Quis fratres tāte charitatis magnificētiam n̄ mireť? Quis n̄ toto hilaritatis affectu suscipiat? Quis ad tāte societatis patris ⁊ filij ꝯsortiū non aspiret? Reuera admirāda: stupēdaq̄ sunt hec excellētissima dei dona. ¶ B Sꝫ si qd supest atiēti⁹ cōspexerim⁹. quo nos pducet incōprehēsibilis excellētioris modi donatiōis admiratio: quo inde q̄so? Nō suffecit summe liberalitati se nobis dedisse in peregrinatiōis comitē: ⁊ sociū nobiscū i hoc eucharistie sacro fini nomē suū oēm in se grām cōtinētē nisi in eo se traderet famelicētib⁹ in edulū vegetans ad vitā eternā. In viaticū ꝯfortās nos ad pficiēdā hui⁹ exilij viā: ⁊ in pign⁹ eterne salutis: ⁊ oīs felicitatis: ⁊ cōronis sūmā. Hoc est qd pp̄heta post laudes prioris doni decātatas expectabat (al's expectabat.) Manificētiā glorie tue loquent (inq̄t) et mirabilia tua narrabūt. Sꝫ adhuc donū diuini expectās alimēti: addit. Oculi oim̄ in te sperat dn̄e ⁊ tu das illis escā in tpe oportuno. Aperis tu manū tuā: ⁊ imples oē aial bn̄dictiōe. Ps.cxliiij. quasi diceret: quicq̄d hacten⁹ dedisti parū est adhuc inedia destituti expectam⁹ oēs donec largā manum magnificētie apiēs: nosq̄ oēs donec adhuc aiali dono quo teipm̄ dare digneris in escā saciando oi implicas bn̄dictiōe. Et ecce factum est. Disposuit rex noster salomō pacific⁹ mēsam cū cibis: ⁊ ppositionis panib⁹: quos vidēs regina saba: ecclie ex gētibus collecte figura: admirata est: ⁊ p̄ stupore nō remāsit in ea spūs. iij. Reg.x. ⁊ ij. Paral.ix. ¶ Hec cōuiuiū grāde qd assuer⁹ beatitudo nostra: in ꝯiūctione Hester q̄ est ex pplis eleuata: parari iussit supmanificum cūctis principibus ⁊ seruis suis: q̄ dedit requiē vniuersis puincijs ac dona, largitus est: iuxta magnificētiā pricipalē. Magna eq̄dē dona in hoc cōuiuio ecclesie sue xp̄s dedit: corp⁹ videlicet suū in cibū: sanguinē in potū: aiam: in preciū: deitatē in ꝯdimētū liberalit' exhibēdo. ¶ Hoc phase qd celebrauit Ezechias rex: ad cui⁹ pficiendū mysteriū sctificata est sacerdotū pluria multitudo ⁊ ois terra iuda dn̄m fideliter ꝯficiētiū hilaritate pfusa est: taꝫ sacerdotū ⁊ leuitaꝝ: q̄ vniuerse frequētie q̄ venit ex israel. i. tota frequētia xp̄iani ppl'i: cōtitās. huic dono dn̄i iesu xp̄i. Hoc eni panis cōfirmās: ⁊ vinū letificās cor hois: ac cib⁹ ligni vite: quo q̄ digne vescit mortē videre non poterit in eternū. Ad cui⁹ sumptionē fructuosissimā q̄ super est pars officij disponit. ¶ C Postq̄ eni sacratissimū altaris officiū qd missa dr̄: in prima sui pte premisit p̄parationē ppl'i: ⁊ offerēdoꝝ: q̄ dr̄ missa cathecuminoꝝ. Et in scd̄a q̄ canō dr̄: subiūxit ꝯsecrationē oblatoꝝ In hac tertia pte q̄ cōio recte nolat pcedit ad pticipationē ꝯsecratoruꝫ. In prima pte pple illuminat ⁊ materia idonea altari pitatur. In scd̄a forma traditur qua eucharistia cōficit et summo patri offert. In tertia ⁊ finali p sumptionē sacri fruct⁹ ei⁹ cū benedictiōis plenitudine perci:

Diony.

Leo.

Rom.v.

Joan.xv.

Hester.i.

ij. Parali po.xxx.

pitur. Diuiditur aūt hec pars fm Diony. c.iij. de ecclesiastica hierar. in tres ptes. In prima ad sacrā eucharistie sumptionē preparatio cū exhortatione pmittit. In scda cōio tpa sumit̄ ⁊ dispensat̄. In tertia cū gfaꝝ relatiōe finis mysterijs imponitur. Scda ibi. Per.e.d.n. Tertia l antiphona: que post cōionē dr: ⁊ fm officiorū diuersitatez variat̄. Et qr ad dignā tāti mysterij pticipationē ex nobꝫ exurgere nō valem⁹. Dñs est ꝗ opat̄ in nobis velle ⁊ pficere p bona volūtate. ad Philip.ij. Neq3 em̄ sufficiētes summ⁹ cogitare aliq̄d a nobis quasi ex nobis: sꝫ sufficiētia nr̄a ex deo est: ꝗ fecit nos idoneos ministros no. te. in hui⁹ sacri institutiōe inchoari. ij. ad Cor. iij. Ideo hāc a dño oronib⁹ obtinere oportet. Premittit igit̄ in primis exhortationē ad orandū misericordē ⁊ clemētissimū patrē. Secūdo ponit ipsam orationē: ibi. Pr̄ noster. ¶ Circa primum dicit.

Diony. — ad phil.ij. — ij. Cor.iij.

Oremus preceptis saluta

ribus moniti: ⁊ diuina institutione formati audemus dicere. ¶ Pane celesti iā cōfecto: stās ad arā sacerdos alta voce pmonet ōēs petere hūc panez dicēs. Orem⁹. Attēdēs ꝙ in patrū desiderio ante aduētū est desiderat⁹: quādo null⁹ esset ꝗ esurientibus dare ⁊ frāgere posset. Vnde Threnorum iiij. Paruuli petierūt panē: ⁊ nō erat ꝗ frangeret eis. Hūc aūt mō sperat̄ a dñi benignitate: ꝙ suis q̄dē viribus scꝫ sacerdotis manib⁹ frāgat̄: ⁊ distribuat̄ vnicuiqꝫ fm ꝙ oportet. Et iō ad excitādū hoc desideriū: sacerdos exaltat vocē in hac orone: duo circa hoc faciēs. Excitat em̄ desideriū ad petēdū panē celestē: dicēs in cōmuni. Orem⁹. Deinde ad temeritatis excusationē ⁊ psumptiōis allegat salutaria orādi monita ⁊ pcepta: ac circa orādi modū diuine instructiōis instituta. Cū em̄ vt pmissuz est in phemio: multa reqrant̄ ad fructuosam hui⁹ celestis alimonie mādacationē: ne cib⁹ vite ꝯuertat̄ in cibū mortis: siq̄dē de eo in psicanit̄. Mors est malis: vita bonis: op⁹ est vt orem⁹: ne cib⁹ vite nobis vertat̄ in cibū mortis: ⁊ cibus salutaris ppter nr̄am indispositionē fiat nobis exitialis. Indigne em̄ mādacātes iudiciū sibi mādacāt ⁊ bibunt: facti rei corpis ⁊ sanguinis dñi: vt dicit aplś. j Cor. xj. ¶ D Inter reqsita ad digne cōicādū numerat̄ orō ꝫ.lec.xiij. Ad orādū aūt pceptis monemur vtriusqꝫ testamēti noui ⁊ veteris: euāgelicis ⁊ aplicis: iō subiūgit. pceptis. Vn̄ .ij. Paral. xx. Cū ignoremus q̄d agere debeam⁹: hoc solū habemus residui: vt oculos nostros dirigam⁹ ad te: haud dubiū quin in oratiōe. Item Tob. iiij. Oi tpe bndic deū: ⁊ pete ab eo vt vias tuas dirigat ⁊ oia cōsilia tua in ipso pmaneāt ⁊ Eccl. xviij. Nō impediaris orare semp qm̄ merces dei manet in eternū. Monemur ⁊ preceptis euāgelicis. Luc. xviij. semp orare ⁊ nō deficere. Et aplicis. vn̄. j. Thes. vi. Sine intermissiōe orate. Itē ad heb. iiij. adeam⁹ cū fiducia ad thronū grē dei: vt miam ꝯsequamur: ⁊ grām inueniam⁹ in auxilio opportuno. Tota scriptura hmōi pceptis et monitis plena est. ¶ Addit̄. Salutarib⁹. qr scripture pcepta ad vtilia ⁊ ea ꝗ salutis sunt diriguntur. vn̄ .ij. ad Tim. iij. Ois doctrina diuinit⁹ inspirata vtilis est ad docēdū: ad arguēdū: ad corripiēdum: ad erudiēdū in iusticia vt pfect⁹ sit hō dei ad oīe opus bonū instruct⁹. Salutaria igit̄ sunt monita: ⁊ vtilia pcepta inducētia ad orādū: quib⁹ innigilādū est: ne cōtēnentes tā salubrē exhortationem dei beneficio reddamur indigni. iuxta illud beati Grego. x. moral. Dignū pfecto est vt ab ei⁹ beneficijs quisquis sit extrane⁹: cui⁹ iussionib⁹ nō vult esse subiect⁹. ¶ Sꝫ cū monere ⁊ pcipere cōtrarias habēt cōditiōes: pceptū em̄ vim habet obligatiuā monitio vero tm̄ inductiuā ⁊ exhortatiuā: cur hec simul iungunt̄: cū dicit. Preceptis salutarib⁹ moniti. Respōdet Alexā. par. iiij. q. xxxvij. ꝙ doctrina orādi ⁊ presertim huius orationis ad quā inducimur: xp̄i est qui magister est ⁊ dñs. Jo. xiij. Vos vocatis me magister ⁊ dñe ⁊ bene dicitis: sum etem̄. Dñi aūt est precipere ⁊ instituere. Magistri monere ⁊ instruere: vt illa duplex autoritas insinuaretur dominationis scꝫ ⁊ magisterij: copulat̄ hic institutio ⁊ pceptū ⁊ monitio. Preterea dicit Alex. Monitio dñi: licet nō imponet obligationē necessitatis: sicut illud qđ est preceptū simpliciter: importat tamen obligationē reuerentie: vt sicut ob necessitatē salutis acquirēde incumbit exeq̄ id qđ pceptum est: sic ob reuerētiā dñi monētis incumbit exeq̄ qđ monet. Monita em̄ ħ dr̄ pcepta. ¶ Seqt̄. Et diuina istōne formati. i. firmiter eruditi: q̄d scꝫ ⁊ qualiter orare debeam⁹. Hoc em̄ nescit mortalis imbecillitas nisi doceat̄ vnde ad Rom̄. viij. dicitur. Quid orem⁹ sicut oportet nescim⁹. Unde et filij zebedei in petitione repchēsi sunt: qr non recte petierūt: dicēte eis xp̄o Nescitis qđ petatis. Mat. xx. Et Jaco. iiij. Petitis ⁊ non accipitis eo ꝙ male petatis. Ea propter discipline in petitiōe errarēt: xp̄m adierūt petētes vt quēadmodū orādū esset eos instrueret dicētes. Dñe doce nos orare. Mat. vj. vn̄ ⁊ pcib⁹ eoꝝ inclinat⁹ plurima salutis monita circa oratiōis modū ⁊ formaz tradidit dicens. Cū oraueritꝫ nō eritis sicut ypocrite: ꝗ amāt in synagogis: ⁊ angulis plateaꝝ stantes orare vt videant̄ ab hoib⁹. Tu aūt cū oraueris intra in cubiculū tuū: ⁊ clauso hostio: ora patrē tuū in abscōdito. Tradidit ⁊ formā orādi dicēs. Orātes. nolite multū loq̄ sicut ethnici faciūt. Putant em̄ ꝙ in multiloquio suo exaudiant̄. Sic aūt orabitis. Pr̄ noster ꝗ ⁊c. Hac diuina institutiōe edocti: nō nr̄a psumptiōe temeraria Audem⁹ dicere sciētes q̄d: a quo: qualr̄ orare debemus. Christo autore patri ⁊ doctore: ꝗ ausum pbet orādi salutarib⁹ preceptis: fiduciā impetrādi exhortationis monitis. Amē amē dico vobis si q̄d peteritis patrē in noīe meo dabit vobis Jo. xvj. Petite ⁊ accipietis: q̄rite et inuenietis: pulsate ⁊ aperietur vobis. Luce. xj. Prebet ⁊ doctrinā deprecādi diuinis formās institutis. Et fm Alex. dicit notāter formās institutis. Et fm Alexā. dicit notanter formati: nō informati quo notat̄ ꝙ diuina institutio firmiter nobis inherere debet: sicut forma ei cui⁹ est forma ppter qđ signāter dr̄ formati poti⁹ ꝗ informati: lꝫ idē īportēt. Vn̄ istituta dñi debēt i corde scribi. Prouer. vij. Serua mādata mea ⁊ viues: ⁊ legē meā q̄si pupillā ocli tui. Liga eā i digitꝫ tuis: scribe eā i tabulis cordis tui. ¶ Et qr ad orādū tā laudabiliter exhortamur: videāda sunt aliqua de orone: quaten⁹ ad vtiliter orādū instructi: eidē fructuosi⁹ incūbamus. Quid em̄ orone prestātius: quid fructuosi⁹: aut q̄d magis necessariū? Cui⁹ excellētia ex his colligitur vt dicit Guilie. pari. in diuina rhetorica circa principiū: ꝙ ois sacrificatio: ois. bñdictio: ⁊ sacr̄m: et omnino q̄cq̄d in cultu diuine honorificetie agitur: aut orō est aut orone pficit̄. Itē ex eo ꝙ ois ecclesia fctōꝝ celesti ac diuino magisterio erudita ac instituta tāta: tāqꝫ multiplici celebritate frequentat oronē vt ꝯdie noctuqꝫ insistat ⁊ inigilet: et eidē vite pfctis tpa tanqꝫ illi consecrata et debita partiatur Cuiusi rei: nulla alia cā vel ratio estimari vel cogitari pōt nisi oronis tāta necessitas tantaqꝫ fructuositas: qua tāte frequētatiōis ⁊ instātie ꝯtinuitatē exigat ⁊ reqrat. Deniqꝫ sicut oēs ꝟtutes orone pficiūt: ita nulla vera ꝟtus nisi p oronē obtineri pōt. Vn̄ abbas isaac in sua colla. c. ij. ait. Est virtutū ⁊ oronis reciproca q̄dā inseparabilisqꝫ cōiūctio: inuicē sibi mutua rōne cōnexa. Nam sicut ad oronis pfectionē ois tēdit structura ꝟtutū: ita nisi huius culmine hec oia ꝟtutū genera fuerint colligata atqꝫ cōpacta: nullo mō firma poterūt vel sta-

Threnoꝝ iiij. — Thob.ij. — Eccl.xviij. — Ad Heb iiij. — ij. ad tim. iij. — Grego. — Dubiuz. — Rn̄sio ad dubium. — Joan. xv. — Alexan. — Ad ro. viij. — Jaco. iiij. — Joā. xvj. — Alexan. — pu(er). vij. — Guilhel. paris.

Circa orōnē vidēda.

bilis pdurare. ¶ Uidēda sunt ergo de oratiōe nouē in gnē. Primo de eius q̄dditate ac definitiōe ac cuius potētie ꝛ ꝟtutis sit act⁹. Scdo ad quē dirigēda sit. Tertio de spēb⁹ oratiōis. Quarto de his q̄ petēda sunt. Quinto cui⁹ sit orare. Sexto de ei⁹ qualitate. An vocalis esse debeat an mētalis. Septimo de attētiōe. Octauo de ei⁹ efficacia. Nono de eius merito. ¶ G Quātū ad primū recitat Alexā.par.iiij.q.lxxviij. multas orationis definitiones verbaliter differētes: scdm tamen satis cōcordātes Dam.lib.iij.ca.xxiiij.ita definit. Ascēsus intellectus ad deū. Cui cōsonat illa Augu.in ser. de oratiōe ꝛ ieiunio. Pius mētis affect⁹ in deū directus. Et illa Hugonis. Cōuersio in deū ꝑ piū ꝛ humilē affectū. Itē definit Dam. Oratio est petitio decētiū a deo. Cui etiā cōsonat illa Aug. Rerū inuisibiliū inquisitio. Et illa glo.magi. sup illud.j. Thes.v. Sine intermissione orate. Expressio desiderij ꝓpter bonū adipiscēdū: vel malū remouendū in forma ꝑ verbū exteri⁹ vel interi⁹. Hec enī exprimūt petēda: priorea exprimūt potētiā qua petitur. Aliter definit bea. Greg.x.moral. dicēs. Orare est amaros in cōpunctiōe gemit⁹: ꝛ nō cōposita verba resonare. Cui sīlis est illa Hugonis. Deuotio ex cōpūctiōe ꝓcedēs q̄ dant̄ sm̄ statutū penitētis. Itē btūs. Bern.in quadā epistola. Oratio est hois deo adherētis affectio: ꝛ familiaris quedā ꝛ pia allocutio: ꝛ statio illuminate mētis ad fruēdū deo q̄diu licet. Cui cōsonat ista beati Amb. Oratio est cib⁹ mētis pclaraqꝫ alimonia suauitatis: q̄ mēbra nō onerat: sꝫ i ornamēta ꝯuertit. Ornamēta vtiqꝫ morū ac ꝟtutū. He due dant̄ sm̄ statū perfectiōis orātis. He aūt diffinitiōes diuersas oratiōnis ꝓprietates exprimūt: ꝛ magis quedā sunt proprietatū assignatiōes ꝛ laudes: vt dicit Guil. q̄ cōuertibiles definitiōes. Has pulchre ꝛ late ꝓsequitur Alex. loco allegato. Definit āt oratiōnē Guil. in diuina rhetorica in sua gnalitate sic. Oratio est petitio q̄ ad deū dirigit: vel ad ꝑsonas vel ꝑsonaꝫ ꝓpter ipsum. Petitio aūt gen⁹ est ad orationem: q̄ generaliter est locutio inclinatiua alteri⁹ ad bonū prestādū: vel malū remouēdū. Et dicit̄ inclinatiua nō optatiua: qꝛ nō est idem optare ꝛ petere. Multi enī optāt ꝛ desiderāt: q̄ nō petunt: ꝛ multi optāt vel desiderāt q̄ oīno habere nolūt sicut viri sancti ꝛ sapiētes q̄ multa cōcupiscūt ꝛ desiderant sm̄ sensualitatē: a quib⁹ tñ se abstinēt viriliter et auertunt. Qui aūt petit iā subitanter ostendit sese velle obtinere qḋ petit. Hec Guilhel. ¶ H Ex his patet qḋ oratio est act⁹ quedā potentie rōnalis qꝛ relat⁹ ad deū. qḋ referre in deū soli potētie rōnali cōuenit. Sꝫ verū sit act⁹ intellect⁹ vel volūtatis. Nā vtrūqꝫ vident̄ definitiōes sanctoꝝ astruere. Ut illa ascēsus intellect⁹ ad deū. Et illa Aug. Pi⁹ mētis affectus in deū direct⁹. Scdm primā videt̄ ꝙ sit actus intellect⁹: sm̄ scdam: ꝙ sit act⁹ volūtatis siue affect⁹. Pro quo notat Richar. in. iiij. dist. xv. q.iiij. ar.j. ꝙ oratio dupliciter pōt accipi. Uno mō ꝓ desiderio obtinēdi aliq̄d a deo q̄ desiderās ordinet̄ i ipꝫ. Et illo mō est act⁹ volūtatis vt elicientis: ꝛ intellect⁹ vt dirigētis. Alio mō oratio est propositio hmōi desiderij: loquēdo deo ꝑ modū supplicatiuū. Sic dicit Isidor⁹: orare ē dicere: ꝛ sic est actus intellect⁹ vt eliciētis: ꝛ volūtatis vt mouentis. Ex illo ptꝫ ꝙ oratio siue sic: siue sic accipiatur semꝑ importat vtrūqꝫ actū intellect⁹ ꝛ volūtatis. Utercꝫ enī reqrit̄ ad oratiōnē. Nihil enī petit̄ obtineri nisi affectu desideret̄: ꝛ intellectu desideriū exprimat̄ ei a quo obtineri sperat̄. Solū enī desideriū obtinēdi nō est oratio. Nā qui qḋ desiderat suo ingenio ꝛ labore acquirit: nō dr̄ orare: sꝫ q̄ hoc ab alio sibi dari petit orat. Reqrit̄ ergo expressio petitiōis ꝟbo mētali ad min⁹ quādoqꝫ etiaꝫ ꝟbo signo vel verbo vocali. Sꝫ desideriū hmōi exprimi nō pōt: nisi habeat̄ saltē vere: vñ oratio vtrūqꝫ dr̄. Sed qḋ horū dicat substratiue: qḋ formaliter seu cōnotatiue est q̄stio: ꝛ sic respōsio Richar. distinguit: qꝛ vtrūqꝫ pōt dicere sm̄ aliā ꝛ aliā acceptionē: parū tñ refert: qꝛ deficiēte cōnotato: deficit suppositio: ideo vtercꝫ act⁹ reqrit̄ vt sit oratio. Quia tñ orō freq̄nti⁹ dr̄ petitio: ꝛ petitio ē sine locutiōe vel mētali vel exteriori: immo est locutio interior vel exterior: iō pōt dici ꝙ oratio sit act⁹ rōnis: ille. l. q̄ loquit̄ deo mētaliter a q̄ desiderans optata obtinere. Quō aūt fiat interior locutio habitū est supra lec.xxxj. Nihil enī aliud est nisi ꝓpriū desiderium mēte cōcipere: vt de⁹ illud ꝯcedat: ꝛ hoc est mētaliter exprimere ꝟbū mētale formare. Oratio vero exterior est signuꝫ aliqḋ sensibile oratiōi interiori subordinatū. Et ita btūs Tho. ij. ij. q.lxxxj. ar.j. tꝫ oratiōnē esse actū rōnis. Et hoc idē innuit nomen petitio: qḋ ponit̄ ꝓ gnē definiti. ¶ Addit̄ q̄ ad deū dirigitur: qꝛ sola petitio q̄ fit ad deū mediate vel immediate ꝑ sctōs intercessores: ꝓprie oratio dr̄. Uñ pene in oīb⁹ definitiōib⁹ suprapositis exprimitur de⁹ tanq̄ is q̄ petit̄. Uñ vꝫ dicit Guil. sola petitio q̄ fit ad autorē principalitatē potestatis in in re q̄ petit̄ habentē est oratio. Hic aūt est solus deus: in cui⁹ sunt ditiōe cūcta posita. Petitio vero que fit ad sanctos: qꝛ non fit tanq̄ ad eos ꝑ quos principaliter implēdū sit qḋ petit̄: sꝫ tanq̄ ad mediatores id a deo fieri impetrātes: ꝓ quāto ꝑ eos fit ad deū oratio dr̄. Ideo additū fuit: vel ad ꝑsonā vel ꝑsonas ꝓpter ipm̄. Ea enī q̄ petēda sunt: grā scꝫ ꝛ gloria: sol⁹ de⁹ dare pōt. ¶ I Ex quo patet solutio scdē. q. scꝫ ad quē dirigēda sit oratio: scꝫ ad solū deū tanq̄ ad illū q̄ pricipalitatē hȳ prātis petita cōcedēdi. Uñ etiā colligit̄ cui⁹ ꝟtutis oratio sit actus. Cum enī orās orādo deum ꝓtestat̄ ipso facto deū esse summū oīm principiū: oīaqꝫ i sua hñs potestate: exhibet sibi honorē latrie: vt ptꝫ ex dictis. s. lec. xlix. Orādo enī petit ab eo tanq̄ ab eo qui principalitatē hꝫ potestatis: qḋ solius dei est vnde sic petēdo adorat: qꝛ deū quē orat: cōfitetur primū oīm principiū: oīa producēs oīa gubernās: oīa administrās. ꝑtinet igit̄ oratio ad virtutē latrie. Huic definitiōi Guil. satis ꝯcordat illa Dam. Oratio ē petitio decētiū a deo. Et illa magistri. Expressio desiderij ꝛc. ita ꝙ addat̄. Expressio desiderij facta deo ꝓpter bonū adipiscēdū vel malum remouēdū sorata ꝑ ꝟbū īteri⁹ vl̄ exteri⁹. Et lꝫ de⁹ nō indiget expssiōe vt noscat nr̄a desideria cui⁹ oculis nuda ꝛ aperta sunt oīa: tñ orās orando deum elicit in se cognitionem desiderij sui: vt deus illud cōpleat: qḋ est exprimere ꝛ loqui deo. ¶ K Ad tertiū: scꝫ de speciebus orationis tanta est varietas: vt nisi speciali spiritussancti illuminatione cōprehendi non possint. Nam tot oratiōis species assignari pñt: quot in anima vna: immo in cūctis aiabus: status queūt qualitatesqꝫ generari. Secundum mensuram nanqꝫ puritatis in qua mēs vnaqueqꝫ proficit: et qualitatem status in quo vel ex accidentibus inclinatur: vel per suam renouat̄ industriam: ipsa quoqꝫ nomen satiqꝫ singulis reformatur. ꝛ idcirco vniformes orationes emitti semper a nemine posse certissimum est. Aliter enim vnusqꝫ supplicat cum alacer est: alr̄ cū tristitie vel desperatiōis pōdere pregrauat̄: aliter cū spiritalibus successib⁹ viget: aliter cū impugnationū mole deprimit̄: aliter cū veniā pctōꝝ: aliter cū acquisitionem grē seu cuiuslibet ꝟtutis exposcit: vel certe extinctionē cuiuslibet vitij depcat̄: alr̄ cū consideratiōe gehēne ac futuri iudicij timore cōpūgit̄: alr̄ cū spe futuroꝝ bonoꝝ desiderioqꝫ inflāmatur aliter cū in necessitatib⁹ ꝛ periculis: aliter cū in securitate ꝛ trāquillitate versat̄: alr̄ cū sacrorum celestium reuelationib⁹ illustrat̄: aliter cuꝫ sterilitate virtutū ac sensuū ariditate constringit̄. vt dicit ab

Diffinitio orōis ex damasceno.

Grego.

Bernar.

Ambro.

Diffinitio orationis ex Guilhel.

Orō dupliciter pōt accipi.

Isidorus.

Guilhel.

Orō quid

bas Isaac de orōne.c.viij.Scōm oēs has ⁊ innumeras alias diuersitates orōnū:sumit phr alie et alie spēs orōnū.Preterea ſm diuersas orationū cōsiderationes ac cōparationes nunc ad eum qui orat:nunc ad eos ꝑ quib⁹ orat:nunc ad ipsa q̄ ꝓcedi postulant:aut remoueri petunt:nunc ad radices e q̄b⁹ orādi affect⁹ orit:nūc ad alia q̄dā varie sumunt orōnū spēs:q̄ oīa ꝓseq̄:et si nō impediret ingenij obtusitas:ꝓhibet tñ digressiōis a ꝑncipali nr̄a materia nimia ꝓlixitas. Sufficiat vel tāgere spēs illas quas aplūs.j.ad Timot.ij.exarauit.

[Quatuor spēs orōnis.] ¶ L Quatuor itaq̄ orōnis spēs assignat aplūs cū ait j.Tim ij.Obsecro ꝑmū oīm fieri obsecrōnes: orōnes:postulatiōes:grār̄ actiōes ꝑ oīb⁹ hoīb⁹. Que pene tot hñt interp̄tes:quot expositores.In colla.patrū collatiōe.ix.distinguunt ſm q̄tuor status hoim.Nā ꝑmo obsecrō ad incipiētes peculiariter ꝑtinet:q̄ adhuc vitioꝝ suoꝝ aculeis ⁊ memoria remordent. Est eñ obsecratio:imploratio:vel petitio pro petis:qua vel ꝑ ꝑsentib⁹:vel ꝑ ꝑteritis admissis suis vnusq̄sq̄ cōpunctus veniam dep̄catur.Scōa orō que ad illos spāliter ꝑtinet: qui in ꝑfectu iam spirituali:appetituq̄ virtutū q̄dā mētis sublimitate ꝯsistūt.Est eñ orō vt spēs in aliis ꝯdistincta:eū aliud aliq̄d offerim⁹ seu vouemus deo:vt cū renūtiātes mūdo spōdēt cordis intētione dño seruire:aut cū ꝓponūt firme vitioꝝ radices fundit⁹ eruere:qđ ad ꝑficiētes ꝑtiet.Tertia spēs postulatio:eos respicit q̄ ꝑfectionē votoꝝ suoꝝ opib⁹ implētes:intercedere ꝑ aliis ꝯsideratiōe fragilitatis eoꝝ ⁊ charitatis studio ꝓuocant.

[Quid postulatio.] Est eñ postulatio supplicatio q̄ ex charitatis feruore ꝑ aliis fundit.Quarta spēs grār̄ actio ad illos respicit:q̄ iam penalis ꝯcie spina de cordibus euulsa:securi iam munificētias dñi ac miserationes:q̄s vel in p̄tō tribuit:vel in p̄ñti largit:vel ꝑparabit in futuro:mēte purissima retractātes ad illā ignitā q̄ ore hoim:nec cōp̄ehēdit:nec exp̄mi pōt:orōnē feruētissimo corde rapiunt.Et has q̄tuor supplicationū spēs etiā dñs ipse in suis orōnib⁹ exēplauit.Nā obsecrōnis gen⁹ assumpsit dū in horto orauit Pater mi si possibile est:trāseat a me calix iste.Uel illud qđ ex ei⁹ ꝑsona cātat.De⁹ de⁹ me⁹ respice in me q̄re me dereliq̄sti:Orationē vero cū dicit Jo.xvij. Ego te clarificaui sup terram: opus ꝯsummaui qđ dedisti mihi vt faceré. Postulationē cū dicit.Pater quos dedisti mihi:volo vt vbi sum ego:⁊ ipsi sint mecū.Jo.xvij.Itē cū dixit. Pater ignosce eis:q: nesciūt qđ faciūt.Luce.xxiij. Gratiarū actionē cum dicit.Confiteor tibi pr̄ dñe celi ⁊ terre:q: abscōdisti hec a sapiētib⁹ ⁊ prudētibus ⁊ reuelasti ea paruulis.ita pater:qm̄ sic placitum fuit ante te.Mat.xj.Aut cum dicit Jo.xj.Pater grās ago tibi:qm̄ audisti me:ego aūt sciebam: quia semp me audis.Possunt tñ oīa illa quatuor orōnū genera in vna supplicatiōe ꝑfecta cōp̄rehēdi.Quod declarari posset in orōne ꝓlixa quā fecit dñs post cenā vltimā.Jo.xvij.

[Jo.xvij. Lu.xxiij.]

[Jo.xj.]

¶ M Glo.ord.j.Timoth.ij.nō multū difformiter a ꝑdictis vult q̄ spēs iste seu diffe orōnū assignate ab aplō:dicunt dfias orōnis ſm q̄ orō dr:q̄a expimunt petēda ſm grad⁹ q̄b⁹ ꝓficit a statu culpe ad statū glorie Uñ obsecrō dr adiuratio ꝑ reb⁹ difficilib⁹:vt ꝑ cōuersione impij:aut remotiōe mali.Orō est petitio bonoꝝ vt virtutū ꝑ iam ꝯuersis.Postulatio est petitio glorie celestis ꝑ iam iustis.Grārum actio est grār̄ relatio generalr̄ ꝑ oībus.Uē.Tho.in.iiij. dist.xv.q.iij.ar.q.lxxxiij.ar vlt.quē sequit Petr⁹ de aliaco.Nico.de lyra:⁊ alij plerique:distiguūt dictas quatuor spēs ſm ea q̄ req̄runt ad orōnē:nō seruat tñ ordinē quē aplūs ponit.

[Tria req̄sita ad orationē ſm san.Tho.] Uñ ſm eū ad orōnē tria req̄runt.Quoꝝ ꝑmū est orāo mēte ascēdat ad deū quē orat:qđ signat noīe orōnis:accipiēdo ꝓpe nō cōiter.Nā ſm Dama.Orō est ascēsus intellectus in deū.Ascēsus dico ad cogitādū ⁊ memorādū diuinas ꝑfectiōes:potētiā:sapiam:bonitatē:⁊ ceteras.Que ētiā v̄bis exp̄munt:vt ꝑ ea mēs ad deū cognitiōe ⁊ amore eleuet:vt cū ecclesia orat.Omps ⁊ misericors de⁹ ⁊c.

¶ Scdo req̄rit petitio:q̄ significatur noīe postulatiōis:siue determinate aliq̄d ꝓponat:vt illud Salo.Prouer.xxx.Duo rogaui te ne deneges mihi anteq̄ moriar. Uanitatē ⁊ v̄ba mēdacij lōge fac a me Mēdicitatē ⁊ diuitias ne dederis mihi:qđ q̄dā ꝓpe noiant postulationē.Siue indeterminate:vt cū q̄s generalr̄ petit exaudiri vel iuuari.vt in ps̄.xxx.Inclina ad me aurē tuā:accelera:vt eruas me.Et illud ps̄.lxix.De⁹ in adiutoriū meū intende:dñe ad adiuuādū me festina.Et hāc noiant supplicationē:siue solū factū narret: vt illud Jo.xj.Ecce quē amas infirmat:qđ vocāt insinuationē.

[Prou.xxx] [ps̄.xxx. ps̄.lxix.] [Jo.xj.]

¶ Tertio req̄rit rō impetrādi qđ petit ⁊ hoc vel ex parte dei q̄ petit:vel ex parte ei⁹ q̄ petit.Ratio q̄dē impetrādi ex parte dei:est dei sanctitas ⁊ ꝑfectio:ꝓpter quā petim⁹ exaudiri:ſm illud Dan.ix.Propter temetipm̄ inclina de⁹ meus aurē tuā.⁊ ad hoc ꝑtinet obsecratio:q̄ est ꝑ sacra ꝯtestatio:sicut cū dicim⁹.Per crucē ⁊ passionē tuā libera nos dñe.Sic petōr qñ petit ꝑ se amotionem culpe:⁊ si ei⁹ petitio nō est accepta rōne.petētis:accepta tñ esse pōt rōne mediatoris ꝑ quē fit adiuratio sicut si diceret petōr Obsecro te dñe ꝑ p̄ciosam mortē tuā vel ꝑ dulcissimā matrē tuā.Acceptā ei illiꝰ orōnē faceret intercessio m̄ris vel innocentū beneficiū passiōis.Sic ꝯsueuit ecclesia in orōnib⁹ ad patrē facta ꝯcludere.Per dñm nr̄m Jesum xp̄m: vt.s̄.freq̄nter expositū est.Sic ꝯtestamur deū per scōs q̄ sibi placuerūt.Sic in letania.Per incarnationē tuā.per natiuitatē tuā ⁊c.lib.nos do.Rō vero impetrādi ex parte petētis est gratitudo:q: de acceptis bñficiis grās agēdo meremur ꝑota nobis ꝯseruari:augeri:⁊ accipe potiora.Uias aūt impetrādi sibi claudit.q̄ de acceptis grās non agit.Et vt dicit glo.Haymo.he quatuor spēs in offō misse inueniunt.Nā obsecratiōes sunt q̄ ꝑcedūt ꝯsecrationē:in q̄b⁹ fit memoria xp̄i:doctrine ei⁹:⁊ scōꝝ: ⁊ sic q̄dā sacra cōmemorant.Orōnes vero sūt ea q̄ i ꝯsecrōne dñr in qua mēs nr̄a maxime dꝫ eleuari i deū.Postulatiōes vero sunt:q̄ in seq̄ntib⁹ petitiōib⁹ sequunt:q: eterna bona:⁊ pax determinate ⁊ gñaliter viuis ⁊ mortuis postulant.Que vero post cōionem dñr:sunt grār̄ actiones.Et hec q̄tuor cōiter in orōnib⁹ ecclesie ac collectis simul inueniunt:vt in illa orōne.Omps sempiterne deus mestoꝝ consolatio:laborantium fortitudo:perueniāt ad te preces:de quacūq̄ tribulatione clamātiū:vt omnes in necessitatibus suis tuam miam sibi gaudeāt affuisse.In qua primum omps.s.deus:pertinet ad orationem:mestorum ꝯsolatio ⁊c.ad grārum actionem:quod sequit:perueniāt ad te p̄ces ⁊c.ꝑtinet ad postulationē.Per xp̄m dñm nostrum pertinet ad obsecrationē.Et ita est videre pene de omnibus.

[Dan.ix.]

[Pe.d alia.] ¶ Ex his autē patet:vt dicit dñs Petrus de aliaco:q̄ obsecrationes:orationes:postulatiōes: grārum actiones non sunt partes subiectiue:hoc est species orationis:propter quod non oportet: q̄ definitio orationis conueniat cuilibet harum partium Sed sunt partes integrales ex quibus componitur oratio perfectissima.Consistit tamen oratio principaliter in ipsa postulatione siue petitione vnde bene definita est petitio:que ad deum dirigitur:vel ad personas:aut personam propter xp̄m.Uel ſm Dama.est petitio decentiū a deo mediate vel immediate.Sunt et alie diuisiones sanctoꝝ:⁊ expositiones prefate diuisionis:quas late prosequitur Alexand Sed que dicta sunt sufficit tetigisse.

[Augu.] ¶ N Nunc videndū est de his que petenda sunt.et de hoc breuiter dicitur ſm beatum Aug.ad probā de orando deum.Que licet deside

rare:hec licet ⁊ petere.Sed fm Rich.breui distin
ctione absoluit hec qo.Nã triplicia sunt q̃ deside
rari pñt.Quedã qb⁹ nõ possum⁹ male vti/sal tẽ for
maliť:vt virtutes:gr̃a ⁊ gloria:⁊ talia determinate:
⁊ simplr peti possunt in orõne.Sic eñi legim⁹ san
ctos simplr petiisse.Ostẽde nobis faciẽ tuã ⁊ sal-
ui erim⁹.Itẽ.Dirige me in semita mãdatoꝝ tuo-
rum.Et hoc verũ est de gr̃a gratũ faciẽte ⁊ gloria:
illis nemo male vti põt:nec formaliť:nec obiectiue
q̃ repugnant omni malo vsui.s.pctõ:sic ⁊ ceteras
virtutes charitate formatas simplr petim⁹:q̃ ꝓ-
pter charitatẽ formãtẽ eas etiã nemo male eis vti
tur obiectiue.Sec⁹ de moralib⁹ tñ.i.gr̃a non for-
matis:illis male vti possum⁹ obiectiue:q̃ de eis
q̃s põt extolli ⁊ supbire:sicut de virtutib⁹ natura
lib⁹:⁊ nõ sũt iter sũma:ꝫ inter mediocria bona nu
merãda.Quedã sunt bona q̃b⁹ possum⁹ ⁊ bñ ⁊ ma
le vti:vt bona naturalia:dona gr̃e gratis date:ac
bona tpalia:⁊ illa nõ sunt determinate petẽda ⁊ ꝑ
se.i.absolute:sed sub ꝯditione:si de⁹ ꝑuidet illa ad
salutẽ nr̃am esse vtilia.Illa ṽo q̃b⁹ bñ vti nõ pos-
sum⁹ ea accepiẽdo:vt vindicta de inimicis:victo
ria in bellis iniustis:potẽtia paupes opꝑmendi:⁊
sĩtia:q̃ sine pctõ adesse nõ pñt:nullo mõ sunt petẽ
da a deo i orõne vt hec nobis ꝯcedant.De hoc la-
ti⁹ in petitionib⁹ dñice orõnis tractãdũ erit:eo q̃
oĩa orãda seu petẽda in ipsa ꝯtinent.¶ O De q̃n
to.s.cui⁹ sit orare.Ad hoc r̃ndet.b.Tho.q.palť.ar
ti.x.post Alex.q̃ q̃ orõ est act⁹ rõnis quo aliq̃s su
periorẽ deꝑcať:sicut impiũ est act⁹ superioris q̃ infe

Cui cõpe-tit orare.

rior ad aliq̃d ordinať.Illi ꝓprie cõpetit orare:qui
rõnẽ hꝫ ⁊ superiorẽ.Vñ pꝫ q̃ omni rõnali creature
vsum rõnis h̃nti:⁊ solũ tali ꝯuenit orare:q̃les sunt
angeli ⁊ hoies De ãgelis bonis manifestũ est vñ

Tobi.xij.

Raphael.Dũ orabas ⁊c.Ego obtuli orões tuas
tuas dño.Tob.xij.Offerẽdo aũt orões:⁊ ꝑe ora
bat desiderãdo orões Tobie a deo exaudiri.De

Mat.viij.

malis Mat.viij.Demones rogabat eum dicẽtes.
Si eijcis nos hinc mitte nos in porcos.De hoib⁹
bonis ꝓphetis ⁊ sanctis plena est vtriusq̃ testa-
mẽti scriptura.De dãnatis Lu.xvj.Diues epulo
orabat pr̃ Abrahã miserere mei:⁊ mitte Lazarũ ⁊c.
Deo ṽo q̃ superiorẽ nõ hꝫ homo orata pstare ꝯue-
nit:⁊ nõ orare.Neq̃ ex eo q̃ vna ꝑsona est ab alia:
⁊ per hoc exaudire orãtẽ ab ea hꝫ a qua ⁊ essentiã.
Nõ tñ ꝓpter hoc vna est superior alia:ꝫ origine sit
prior.Vñ in symbolo Athanasij.Tres ꝑsone coe-
terne sibi sũt ⁊ coeq̃les:⁊ nulli ꝑsone diuie ꝯuenit
orare:q̃ ṽo Christ⁹ patrẽ orasse legiť:nõ fm diui-
nam naturã hoc egit:sed fm humanã pro nobis

Jo.xiiij.

assumptã:fꝫ quã ait.Pater maior me est.Jo.xiiij.
Brutis quia rõne carẽt orare nõ ꝯuenit.Et ꝫ dr̃ i
ps.Qui dat iumẽtis escam ipsoꝝ:⁊ pullis coruoꝝ
inuocãtib⁹ eũ.Inuocare capiť ibi ꝓ naturali desi
derio quo oĩs creatura etiã nõ cognoscẽs appetit
deo assimilari.vt dicit philos.ij.de aĩa.q̃ appetit
esse ⁊ ꝑmanere:⁊ ea q̃b⁹ põt in esse ꝯseruari.Sic ⁊
oĩa dñr deo obedire ꝓpter naturalẽ instinctũ:q̃ a

Alex.d al.

deo mouent.¶ P Alex.de ales.q.xci.par.iiij.lati⁹
ꝯsequiť illã q̃õnẽ de ꝑsonis in diuinis:de beatis:
de viatorib⁹:de dãnatis.De ꝑmo dicit.Non põt
esse orõ i diuinis:q̃ oratio de sua rõne repugnat
idẽtitati sbe:repugnat etiã eq̃litati potẽtie:repu-
gnat fontalis plenitudinis opulẽtie.Ergo q̃ i di
uinis nulla est sbe diuersitas:ideo nec orõ:q̃ nul
lus orat se.Nulla etiã potẽtie minoritas:igiť nec
oratio:q̃ oĩs orãs magis potẽtẽ orat:q̃ aliq̃d pstã
re põt qd ipse nõ põt.Q̃ etiã in bonis nulla ege-
stas:igiť nõ orõ.Oĩs eñi orãs orat ꝓ aliquo sup-
plẽdo:quo caret is vel ali⁹ ꝓ quo orat quia ergo
ꝑsonarũ in diuinis est substãtie idẽtitas:potẽtie
eq̃litas:⁊ eadẽ fontalis plenitudinis opulẽtia:nõ
põt ibi esse orõ.Christo aũt fm assumptã naturaꝫ
optime ꝯuenit orare tum ꝓpter meritũ:tũ ꝓpter
exẽplũ:tum ꝓpter veritatis assumpte nature ar-
gumẽtũ:tum ꝓpter officiũ assumptũ exequẽdũ.
Cõgruebat eñi rõne sui meriti:q̃ sua orõne mere
dať nobis q̃ sum⁹ min⁹ idonei ad susceptionẽ bñfi
cioꝝ dei.Rõne exẽpli:vt discipl'os suos ⁊ ꝯñr nos
ad orõnis exercitiũ inuitaret:in cui⁹ exercitio ma

Mat.xxvi.

xime aduersari⁹ supať.ꝓpter qd dñs dicit Matt.
xxvj.Vigilate ⁊ orate vt non intretis in tẽtationẽ.

Ambro.

Unde Amb.sup Beati immaculati.Pernoctabat
in orõne dñs Jesus:nõ indigẽs petitiõis auxilio:
sed statuẽs nobis imitatiõis exẽplũ.Orare etiam
ꝯuenit Christo in argumẽtũ veritatis assumpte hu

Jo.xi.

manitatis:vt se oñderet verũ hoiem:⁊ vere a deo
missum.Hinc Jo.xj.dicebat.Pater gr̃as ago tibi
q̃m audisti me.Ego aũt sciebã:q̃ semꝑ me audis
sed ꝓpter ppłm istũ qui circũstat dixi:vt credãt:
q̃ tu me misisti.Ultimo cõgruebat Christo orare
rõne officij:q̃ ipse sacerdotis ⁊ põtificis habebat
dignitatẽ.Vñ sicut ad officiũ ei⁹ ꝑtinebat sacrifi-
ciũ ꝓ pctis offerre:ita ⁊ ꝓ pctõrib⁹ exorare.Vñ ad

Ad heb.v

Heb.v.Oĩs põtifex ex hoib⁹ assumpt⁹ ꝓ hoib⁹ cõ
stituiť in his q̃ sunt ad deũ:vt offerat dona ⁊ sacri
ficia ꝓ pctis.Et sequiť.c.vij.Jesus aũt eo q̃ ma-
neat in eternũ:sempiternũ hꝫ sacerdotiũ:vñ ⁊ sal-
uare in ꝑpetuũ põt:accedẽs ꝑ semetipm ad deuꝫ
semꝑ viuẽs ad interpellãdũ ꝓ nobis.Dixit:semꝑ
viuẽs ad interpellãdũ:q̃ nõ tñ dũ in hũanis vitã
adhuc mortalẽ ageret:sed ⁊ nũc:⁊ vsq̃ ad finale iu
diciũ interpellat pro nobis rõne humane nature
reꝑsentatione sui ad patrẽ ea parte qua homo est
ex qua parte mediator noster est:vt dicit gl.s.ver
bum allegatũ.s.semꝑ viuẽs ad interpellãdũ ꝓ no
bis.Glo.interli.reꝑsentatiõe sui ex ea natura qua
põtifex.i.humana:quã celis intulit:interpellat ꝓ

Rom.viij.

nobis.¶ Q Nec obuiat ꝑdictis qd de spũsancto
Paul⁹ dicit ad Roma.viij.Quid orem⁹ sicut opor
tet nescim⁹:sed ipse spũs postulat ꝓ nobis gemi-

Augu.

tib⁹ inenarrabilib⁹.Nam fm qd exponit.b.Aug.
de bono ꝑseuerãtie.intelligẽdũ est causaliť.Postu
lat ꝓ nobis.i.nos postulare facit.Vñ dicit.Quid
eñi est q̃ ipse spũsanct⁹ interpellat:nisi interpel-
lare facit gemitib⁹ inenarrabilib⁹:sed veracibus.

Damas.

Tropo eñi illo dicit quo dicim⁹:letũ diẽ:qui letos
facit.Qd ṽo Damasce.lib.j.ca.x.ioh̃nis de spũsan
cto:vocat eũ interpellatorẽ paracletũ:ita dicens.
Deꝑcatorẽ ⁊ interpellatorẽ paracletũ:⁊ vniuerso
rum deꝑcationes suscipiẽtẽ:per oĩa sitẽm patri ⁊
filio intelligẽdũ est per quandã appropriationẽ.
Nam ꝑces nostras per quãdã appropriationẽ su
scipit.Cũ eñi act⁹ dei respectu creature:sit totius
trinitatis:suscipere ꝑces orãtiũ attribuiť spũsan
cto:sicut ⁊ ipsa bonitas fm quã suscipiunť preces
humiles miseroꝝ.Et per hunc tropũ intelligẽde
sunt plures autoritates:in q̃b⁹ spũsanct⁹ dr̃ aduo

Grego.

cat⁹ noster:⁊ pro delinquẽtib⁹ interuenire apud
iustitiã patris.vt loquiť Greg.Qd ⁊ ipse exponit
dicẽs.Aduocat⁹ noster dr̃:quia pro errore delin-
quẽtiũ apud iustitiã patris interuenit.Et sequiť.
Qui etiã pro deliquẽtib⁹ exorare ꝑhibeť:q̃m eos
quos repleuerit:ad postulãdũ inflãmat:⁊ orãtes

Angelis ⁊ sctis orare ꝯuenit.

facit.¶ R De beatis angelis ⁊ sanctis ꝯñr ꝓseq̃-
tur Alex.ostẽdẽs q̃ eis ꝯuenit orare.Orãt eñi pro
se ⁊ pro nobis.Pro se orãt:non pro malis amouẽ
dis:q̃ nullũ est in eis malũ:sed pro bonis tñ adi-

Grego.

piscẽdis.Orãt eñi pro bono habito:vt cõtinuẽtur
tam angeli q̃ aĩe beate.Vñ Greg.ij.mora.In ipso
deo passive:ab ipso aliq̃d petere dicunť.Nam quo
mẽte ardẽtius inherẽt etiã de ipso accipiũt:vt ab
ipso petãt que eũ facere ⁊ velle nouerũt.De ipso
ergo bibũt:⁊ ab ipso sitiũt:⁊ modo nobis incõpre-
hẽsibili in hoc petẽdo esuriũt:prescientẽdo satiãtur.
Discordarẽt ergo a volũtate ꝯditoris:si que eum
vidẽt velle dare:non peterẽt:eiq̃ min⁹ inhererẽt:
si volẽtẽ dare pigriori pulsarẽt desiderio.Hic pla

ne dr̄ de petitiōe boni habiti: vt ꝯtinueť: qđ notať cum dixit. De ipso bibūt qđ ab ipso sitiunt. Et qđ dixit de alabus: sic verū est de angelis. Aie autez beate etiā orāt ꝑ non habito. s. pro corpoꝝ suorū reunione: a qua in parte depēdet glorie ipsarum ꝑfectio: vñ Bernar. in de diligēdo deum. Sine corporib⁹ suis (inq̄t) nec valēt: nec volūt ꝯsummari z bea. Greg. ij. moꝛa. exponēs illud Apocaľ. vj. Vidi subt⁹ altare dei aias interfectoꝝ ꝑpter verbū dei zc. vbi dicitq̄ aias vindictā petere: est diē iudicij z resurrectiōis corpoꝝ extinctoꝝ desiderare. Magnus eñ eoꝝ clamoꝛ: est magnū eoꝝ desideriū: ac verba illa eoꝝ sunt desideria. Pro nobis aūt orāt: z pro bonis adipiscēdis z malis remouendis. De quo satis. s. dictū reoꝛ esse lec. xxx. z xxxj. ¶ S Qđ ꝟo oīb⁹ viatorib⁹ bonis z malis ꝯueniat orare: pz q: q̄diu hic viuiť: vertibilis est viator ad bonū et ad malū. Nūq̄ꝫ ꝑuaľ potētia satisfaciēdi z merēdi. Ideo cōpetit ei oꝛo: q̄ virtutē hz ꝑseruādi z purgādi. Purgādi: quia salutaris. Preseruādi: q: est virtualis. Hec eñ duo ꝑcipue oꝛoni ascribunť. Naz de p̄mo dicit Hier. sup Mar. c. vj. Oꝛone pestes sanant mētis. Ecce purgatio cōtra incētiua vitioꝝ. De secūdo Isido. de sum. bo. li. iij. c. vij. Frequens oratio vitioꝝ impugnationē extinguit. Ecce preseruatio ꝯtra oīa tentamēta. Nec obuiat q̄tū ad malos illud Eccľ. xv. Non est speciosa laus in ore peccōris. Nec illud Jo. ix. Scim⁹ q̄m peccōres deus non audit. Nec illud Chryso. sup Mat. Qui orat z peccat: nō orat: sed deū deludit. Nec illud Aug. in quodā sermone. Qua fronte postulas qđ ꝑmisit deus: si non facis qđ iussit deus. Prius audi monitionē: z sic exige ꝑmissiones. ¶ Nam quo ad primum z cetera intelligi possunt autoritates ille de peccōre volente in peccō ꝑmanere: et ita obstinato. Tali in tali statu non cōuenit orare: cū oranda ac petēda a deo nō affectet. Secus de peccōre nō obstinato: qui affectat ac ꝑponit peccā deserere: z statum iustitie induere. Talis eñ q̄m hunc effectū z hoc ꝑpositum hz a deo: iam pro illo dona ꝯuenit sibi vox laudis z gratiarū actio: q̄ est laus speciosa. Vel dr̄ non est speciosa. i. deo grata et accepta laus in ore peccōris. Accepta inq̄ā ad p̄miū eterne remunerationis. ¶ De scđo. Scim⁹ quia deus peccōres non audit: dicit. b. Aug. q illud verbū nō fuit Christi: sed ceci nōdū plene illuminati. Vel vt s. dictū est. Deus non audit peccōres in peccatis ꝑmanere volētes: neq̄ in his que male petūt. De talibus etiam peccōribus loquunť Chryso. z Aug. in autoritatib⁹ allēgatis. ¶ T De damnatis ꝟo in malo obstinatis dicit: q nō ꝯuenit orare lꝫ possint aliqua postulare. Cum eñ oꝛo ꝑprie accepta vt. s. definita est: sit cōuersio ad deum per pium z humilem affectū: siue petitio decentiū a deo: manifestū est cum dānati: nec habeāt pium z humilē affectū in deū: nec decētia petāt: quia obstinati in malo: ideo oꝛo ꝑprie accepta dānatis non conuenit. ¶ Qđ etiā pz ex eoꝝ prauitate: ex oꝛonis dignitate: z ex dei bonitate. Cum eñ ꝯtinue mouentur per ꝯtēptū in deū: non pōt in eis esse humilis affect⁹: sine quo tñ nō pōt esse oꝛo quo ad primuz. Oratio etiā eleuat ꝑpꝛium subiectū. s. mentem supra se in deum: sicut definit Aug. Oratio est pius mentis affect⁹ in deū direct⁹. Dānati ꝟo penitus sunt a deo auersi z in malo depressi: ita vt eleuari supra se non possunt: q̄re eis oꝛonis dignitas non ꝯuenit. quo ad secūdū. Deus quoq̄ summe bon⁹ gratie sue munera non valētib⁹ ꝑficere non elargitur. Oꝛo aūt inter diuine grē munera numerať: ideo eā dānatis: q̄ munerū grē capaces non sunt: non largiť. Verū lꝫ eis nō ꝯueniat orare ꝑprie: possunt tñ petere aut postulare. Petunt enim sibi laxari man⁹ ad bonoꝝ vexationē. Sicut diabol⁹ petijt prātē tētandi Job. Sic dicit glo. ij. Coꝛ. xij. sup illud. Ter dñm rogaui. Exaudiť diabol⁹ Job petēs tētandū: z nō exaudiť aplꝯs petēs stimulum amouendū. Et btūs Grego. ij. moꝛa. Trib⁹ modis loquiť diabol⁹ ad deū. Vel cū vias suas insinuat: vel electoꝝ innocentiā criminib⁹ accusat: vel tentandam eandē innocētiā postulat. Et ita accipiendo oꝛonem large: pro qualibet petitione facta ad deum ꝑm definitionē Guil. etiā demonibus cōuenit orare. Sic videť accepisse. b. Tho. cum dicit. Illi ꝯuenit oratio: qui rōnem habet z superiorem: z ita large accipitur. s. in respōsione ad dubiū: cuz dr̄. Omni rationali creature vsum rationis habēti ꝯuenit orare. Si aūt orare accipeť stricte: oporteret addere omni rōnali creature vsum rationis habēti: non obstinate z dānate.

Marginalia, left column: Bernar. — Grego. — Hiero. — Isido. — Eccle. xv. — Jo. ix. — Augu. — Dānatis nō ꝯuenit orare. — Augu.

¶ Lectio. lxiij. B

Nunc de sexta q̄ōne

videndū: que fuit de oꝛonis q̄litate. Inuestigādū ergo est de orationis q̄litate q̄tum ad exp̄ssionem vocis: loci ꝯgruentiā: morā tp̄is: gest⁹ z situm corporis. Nam de q̄litate ꝑfectionis diceť in q. viij. de oꝛonis efficacia. ¶ Circa p̄mum. An oratio debeat vocaľr ꝑfici. Premittit hic Alexā. parte iiij. q. ix. mem. ij. arti. vj. aliqua oꝛo est pure mētalis: aliq̄ pur⁹ vocalis: aliq̄ mixta ex vtraq̄. ¶ Pure mentalis est: dum immotis labijs cor ad deum loquiť. Quo modo orabat Anna: de qua. j. Reg. j. dicitur. Porro Anna loquebať in corde suo: tantūq̄ labia eius moueba nť: z vox penit⁹ non audiebať. Et glo. super illud ps. Exaudisti dñe dep̄cationez meam dum clamarē ad te. Clamor fit ad deū non voce: sed corde: quia multi silētes labijs clamauerunt: multi strepētes corde auerso nihil impetrare potuerūt. Clama ergo intus vbi deus exaudit. ¶ Pure vocalis est: q̄ñ vocaliter loquēs nihil cogitat de his q̄ dicit: nec in generali: nec in speciali: sed castra fabricat in Hispania: aut hmōi: hoc est mēte versat inania z penitus impertinētia. Mixta est qua orans mentaliter cogitat in genere vel in specie que vocib⁹ enūtiat. ¶ Itē oꝛonum q̄daz est publica vel cōia: alia est priuata z singularis. Publica ac cōis est: que per ministros ecclesie in ꝑsona toti⁹ fidelis populi deo offerť. Hec nō solū exigit affectū interiorē: sed z effectū exteriorē: q: ista est excitatiua oīm fideliū ad bonū: z fit pro oīb⁹ fidelib⁹. Et lꝫ sacerdos exequēs oꝛonis officiū non habeat aliq̄ affectū: non tñ est sine affectu interiore rōne affect⁹ mēbroꝝ que sunt de ecclesia: q: semper aliq̄ sunt in ecclesia qui habēt mētis affectum in deū directū. Alia est oratio singularis z ꝑuata que offertur a singulari ꝑsona: siue pro se: siue ꝑ alio: aut alijs orāte. Persona singularis dr̄: q̄ non gerit ex officio ꝑsonam ecclesie. ¶ B Tunc dr̄ ad dubium q oratio publica necessario est vocalis. Oportet eñ q talis oratio innotescat populo pro quo offertur: quod fieri nō pōt nisi sit vocalis. Dz nāq̄ se popul⁹ in hac ministeria ecclesie ꝯformare: ipsum deum ꝑm modū sibi possibilē publice dep̄cando. Et ideo rōnabiľr statuit ecclesia vt ministri ecclesie hmōi orationes etiā alta voce ꝑnūtient: vt ad notitiā oīm possint ꝑuenire. Nec hoc tñ: sed etiā instituit: vt he cum melodia cantus ꝑficiant: vt patet ex cōmuni ecclesie ritu etiam in veteri testamēto obseruato. Nam cātus in laudē dei fact⁹ cum intellectu: z aduertētia eoꝝ que cantanť: animos cantantiū exhilarat simul z audientiū. Effugat etiā accidiā: que ꝑm Greg. est q̄dā tristitia circa bona spiritualia z diuina: que ꝑ tunc imminēt faciēda: vñ dr̄ Ja. v. Tristatur aliquis vestrū: oret equo animo aut psallat: vbi glos. Crebra psalmodie dulcedine nociuā tristitiā depellat. Et ꝑpheta in ps. Exultabūt lab. mea cum cantauero tibi. i. ita re-

Marginalia, right column: Grego. — Ben. tho. — Oratiōis sectio. — j. Reg. j. — Psal. — Altera partitio orōnis. — Persona singularis q̄ dicat. — Grego. — Ja. v.

pleor interno gaudio cum cantauero tibi q in labijs meis foris apparet abūdātia gaudij interioris. Cant⁹ etiā ad dei laudē ordinat⁹ oblectat animum: ⁊ ad maiorez excitat deuotionē. De quo .b.

Augu.

Aug dicit q fiebat vberrime in hymnis ⁊ canticis ecclesie suauiter cātatis: quodq voces ille influebant in aures eius: ⁊ eliquabat veritas in corde. ⁊ in lib. ꝯfes. Reminiscor lachrymas meas quas fudi ad cant⁹ ecclesie tue dñe in ꝑmordijs recuperāde fidei mee: ⁊ nūc ipse cōmoueor: nō cātu: sed rebus que cātant cum liq̄da voce ⁊ ꝯuenientissima modulatione. Proficit etiā cant⁹ attētioni: dū anim⁹ diutius morat circa snīam verboꝝ que cātant. Profundi⁹ q̄ppe intelligere possunt ea: ⁊ masticare: q̄ si raptim ac celeri⁹ sine cātu ꝓferant: ꝓpter qd .b. dicit Aug. q voces influebāt in aures: et veritas eliquabat in cor ei⁹. ¶ Ex his p̄z q in ecclīa vtiliter ⁊ salubriter institutū est publicas ōrones cum cātu exerceri dum illud agat deuote: honeste ⁊ ordinate: relecatis nimia curiosia: secularib⁹ ⁊ lasciuis: fractisq modulatiōib⁹: q̄ magis animi distractionē: ⁊ vanā audit⁹ delectationē operant: q̄ deuotionis excitationē. Magisq̄ verboꝝ laudis diuine intelligētiā tollūt: dum ꝓpter nimiā artificiosā vocū fractionē: non verba: sed tm̄ cātātiū son⁹ percipit. Qd vtiq̄ repꝛehēsiōe dignū non dubitat: vñ .b. Aug. in ꝯfes. ait. Cū mihi accidit vt amplı⁹ me cātus q̄ res que cātat moueat: penalr me peccare ꝯfiteor. Et tūc mallē me nō audire cātātē. ⁊ .b. Hiero. sup epi. ad Ephe. v. Cātātes ⁊ psallētes in cordib⁹ vestris dño: dicit. Audiāt hec adolescentuli: audiāt hi qb⁹ est in ecclesia psallēdi officiū: deū non voce solū: sed corde cātandū. Nec in tragediaruz modū guttur ⁊ fauces lenīēde sunt medicamine: ne in ecclesia theatrales moduli audiantur ⁊ cātica. hec Hiero. Et habet dist. xcij. c. cātātes. Et idē intelligēdū de oib⁹ corporalib⁹ ceremonijs ⁊ actib⁹ qui in ecclesia gerunt: q̄ tūc laude digna cēsent: dū tali modestia: ac simplicitate fiūt: vt agētes ⁊ inspiciētes nō solū corpore: sed ⁊ mēte exerceant in laude dei. Caueat pompa ⁊ lascuia: vt per exteriora mens ad interiora cōtēplāda incitet: ⁊ affectiones spūales in fidelib⁹ circūstātib⁹ generent. ¶ C Secūdo dr q ꝑuate ac singulares ōrones vtroq̄ mō fieri possunt: corde tm̄ aut corde simul ⁊ voce: non aūt solū voce. Prima pars p̄z p .b. Aug. ad Probam. Multū ꝑcari est deū quē ꝑcamur: diuturna ⁊ cordis pia affectiōe ⁊ excitatiōe pulsare. Nā plerūq̄ hoc negotiū plus gemitib⁹ q̄ sermonib⁹ agitur. Itē Aug. dū deū oram⁹ vt ab eo exaudiamur: nō indigem⁹ verbis multis vel paucis. Nō eñ ambitione ꝑcū exaudit nos de⁹: q̄ semꝑ parat⁹ est nobis dare suā lucē: nō solū visibilē: sed ⁊ intelligibilem ⁊ spūalē. P̄z etiā ex ōronis definitionib⁹: in q̄bus habet q ōro est ascēsus mētis in deū. Ille aūt fieri pōt solo affectu sine vocū ꝓlatione. ¶ Scđa pars ꝓbat: q .s. oratio fieri pōt simul corde ⁊ voce. Nam dñs qui est doctor sapiētissim⁹ modū orādi dedit vocalē: dicēs. Sic orabitis. Pater noster qui es in celis. Preterea ōro obsequiū est iustitie. Iustū aūt est dño nedū interiori cordis affectu: sed ⁊ exteriori vocū motu obseq̄. ¶ Et lz sufficit ōro mētalis quo ad deū: q̄ inspector est cordis: vtilis tñ ē ꝑuata vocalis ꝓpter plures causas q̄s assignant doc. Alex Tho. ⁊ ceteri post eos. ¶ Prima est excitatio interioris deuotionis: qua mens orātis ⁊ alacri⁹ eleuet in deū. Maz per exteriora signa vocū: sine etiā aliquoꝝ factoꝝ: mouet mēs hoīs sm apꝓhēsionē: ⁊ ꝯ̄s etiā sm affectionē. vñ Augu. ad Probā. dicit: q verbis ⁊ alijs signis ad augēdū desideriū sctm̄ nosipsos acri⁹ excitam⁹. ⁊ glo. Mat. vj. sup illud. Scit eñ pr̄ vr̄ qd op⁹ sit vobis dicit. Cur ergo sciēti loq̄mur nō vt nr̄e faciam⁹ indiciū voluntatis: sed vt excitemus obsequiū pie deuotionis.

¶ Scđa est mētis illuminatio. Verbis eñ instruitur intellect⁹ ad discernēdū petēda: ꝓpter qđ dñs apl̄is quēadmodū orarēt doceri petētibus: ōronē vocalē tradidit: quā cū ꝓferrēt vocalr. intellect⁹ ad ea q̄ petēda sūt a deo illumināret. vt vult Beda sup Mat. c. vj. ¶ Tertia est facilior recordatio rerū tp̄e orādi. vñ glo. Mat. vj. sup illud. Nō apud deū agēdū est verbis: sed reb⁹: intētiōe cordis: affectu simplici. Que cū dicim⁹: nō cū docem⁹: sz nos tp̄e orādi recordamur. s. eoꝝ q̄ petim⁹. ¶ Quarta mētis ab euagatiōe custodia: vt vez mentē ad deuotionē excitatā: verba vocalia in ipsa deuotiōe ⁊ attētione teneāt: ne euaget ad inutilia ⁊ ad ōronem impertinētia. Intētio nāq̄ mētis nr̄e nisi ad aliquod sensibile se teneat: faciliter declinat: ⁊ ad alia distrahitur. Iuuatur autem plurimū vt maneat circa vnū attenta: si verba vocalia, orātis affectui coniungant. ¶ Quinta est plenior debiti redditio vt scz homo seruitium deo debitum impendat sm totū illud quod a deo habet: hoc est non solū mēte: sed corpore: ⁊ hoc precipue competit orationi: prout est satisfactoria. vñ dr Osee xiiij. Tollite vobiscum verba: ⁊ conuertimini ad dñm: ⁊ dicite ei.

Osee xiiij.

Damasc.

Omnē aufer iniquitatē ⁊ accipe bonum: ⁊ reddemus vitulos labioꝝ nostroꝝ. ⁊ Damasc. lib. iiij. c. xiij. Qr vtiq̄ ait ex visibili sumus ⁊ inuisibili natura: duplicē adorationē creatori offerimus: quēadmodū ⁊ intellectu psallimus ⁊ labijs corporalib⁹. ¶ Sexta est redūdātia quedā ab aīa in corpus ex vehemēti affectione ac deuotione: sm illud psal.

Psal.

Letatū est cor meum: ⁊ exultauit lingua mea. Sepe eñ mens orātis deuotione accensa in fletus ⁊ suspiria in iubilos ⁊ voces incōsiderate prorumpit. vnde Isido. de sum. bo. li. iij. c. vij. vocalis vtilitatem orationis enumerans. ait. Psallendi vtilitas tristia corda consolat: gratiores mentes facit: fastidiosos oblectat: inertes exuscitat: pctōres ad lamēta inuitat: ad pietatis affectū alios inflectit.

Isido.

¶ Septima est instructio primoꝝ: vñ glos. Mat. vj. Vult deus rogari ⁊ venerari: vt bonitas ei⁹ deriuet ad plurimos: ⁊ stat⁹ iustitie seruet apd subiectos. Hec aūt deriuatio nō pōt fieri ōrone mentali q̄ ab alijs depꝛehēdi non pōt: ap̄z ergo adiungere vocalem: vt exēplo sensibili ceteri instruantur. ¶ D Ex p̄missis satis elici pōt: quando in ꝑuatis ōronibus vocali exp̄ssione vtēdū est: ⁊ qñ solo mētali affectu. Nā ꝑfecti viri q̄ sic inflāmant: q̄ totalr ferāt in deū: maioris efficacie est mētalis ōro sola. q̄ vocalis adiūcta. Talis eñ nō indiget voce exteriore ad deuotionē excitandā seu affectū inflāmādum: q̄ iā mēte tot⁹ trāsiuit in deū. Immo poti⁹ ex sono vocali retardat. ¶ Aliter est de ōrone impfecti: q̄ cū talis nōdū habeat potētiam se totaliter in deum efferēdi: indiget ex causis p̄missis vt voce excitet: ⁊ excitat⁹ in deuotione conseruet. Ideo generaliter hmōi vocibus ⁊ signis tm̄ est vtendum: q̄ntum sufficit ad mentis excitationem ⁊ custodiā. Si autē mens per has distrahat: vel quouis modo impediatur: a talibus est, cessandum. Hec autem intelligēda sunt de oratione priuata q̄ sponte offertur. Secus si ex debito: puta officio voto: aut iniuncta penitētia: a ratio sit dicenda. Sic eñ debitum non solueret: si oratio sola mente perficeretur. ¶ Tertium. s. q oratio non solū voce fieri debet. probat: quia oratio vocalis ordinatur ad mentalē: non ecōuerso. vñ Isido. vbi .s. Oratio cordis est: non labiorum. Neq̄ enim verba deꝑcantis deus attendit solū: sed orantis cor aspicit. Vn melius est cum silētio orare corde: sine sono vocis q̄ solis verbis sine intuitu mentis. Et sequitur.

Isido.

Bonum est corde semper orare. Bonū etiam ⁊ sono vocis deum spiritalibus hymnis glorificare. Nihil est sola voce canere sine cordis intentione. Sed sicut ait apl̄s. Cantātes in cordibus vestris.

Vtilr ⁊ salubriter institutū est in ecclīa publicas ōrones cū cātu exercere: dū illud honeste agatur.

Hiero.

Augu.

hoc est non solū voce:sed ⁊ corde psallētes. Item
sicut.ſ.patet:oīo est ascēsus in deū.ssic aūt fieri nō
pōt p voces nisi ɔtinete sint mēti. hinc ⁊ Chriso.
Chriso.
sup Mathеū. Nō audit dn̄s vocē sacerdotꝭ:s; fidē
cēturionis.⁊ glo.Mat.vi.Verbo tn̄ siue affectiōe
vacuas aures dei implere malū est:quasi i hoc au
diamur. Quib⁹ aūt ṽbis in oīone vtendum est:an
multis:vel paucis:posteri⁹ dum de breuitate oīo
nis dn̄ice dicēdū fuerit:reseruet. hec de qualitate
oīonis quantū ad expressionē vocis. ❡ E De qua
Quib⁹ i locis fieri debeat oīo.
litate ṽo loci ɔgruentis:ṗsupposito qȝ duplex est
oratio:publica ⁊ priuata de vtraqȝ dico. Circa in oī
bus locis fieri pōt oīo tā publica ꝙ priuata: con-
gruētius tn̄ fit in locis:q̄ ad dei cultū ɔsecrata sunt
⁊ spāliter ordinata. Prima pars hui⁹ ppositionis
pbatur primo de orationib⁹ publicis ex cōi eccl̄ie
ritu q̄ pcessiones instituit cū canticis ⁊ oīonib⁹ p
terras ⁊ aquas:vt de Greg.ma.legit. Qui grassan
te epidimie morbo in populo Romano pcessionē
instituit qua etiā iram dn̄i placauit. De priuatis
oīonib⁹ dn̄s ait. Tu aūt cū oraueris:intra in cubi
culū tuū:⁊ clauso ostio:ora patrē tuū in abscōdito
⁊ pater tu⁹ q̄ videt in abscōdito reddet tibi. Matt.
Isido.
vi. Que tractās Isido.iii.de sum.bono.c.vii. dicit.
Oratio priuatis locis opportunius fundit:magis
qȝ obtentū impetrat:dū deo tn̄ teste depromitur.
❡ De vtraqȝ sunt autoritates multe. Nā.i.Timo.
ii. ait aplūs. Volo viros orare in oī loco leuātes pu
ras man⁹ sine ira ⁊ disceptatione:silr ⁊ mulieres.
vbi glo. In oī loco vbicūqȝ sunt:nō solū in ecclesia.
Io.iiii.
⁊ Io.iiii. Veri adoratores adorabūt patrē in spū ⁊
veritate. Glo. Nō in tēplo:nō in mōte hoc:sed i in-
timo cordis tēplo ⁊ veritate adorandū est. Itē ibi
dē glo. Cū deus sit spūs nō corp⁹:nō aduerit cor-
po:eū locū vel tēpiū in quo sc; oretur.⁊ ps. In om
ni loco dn̄ationis ei⁹ benedic aīa mea dn̄o vbi gl.
Sicubi nō dominat:ibidē nō benedicat. Cū ergo
Psal.cii.
nulla creatura sit in qua de⁹ nō dominet:null⁹ lo-
cus a laude ei⁹ excipit ❡ Scd̄a pars sc; qȝ cōgruē
tius fit in ecclesijs dei ɔsecratis:ostēditur per illō
Ps. In ecclesijs benedicite deo. Et dn̄s. Domus
Ps.lxvii.
mea dom⁹ orationis vocabit. vbi glo. Chriso. In
gressus iesus vrbē primo tēplū adijt:dans formā
Chriso.
religionis:vt quocūqȝ imus primo ad domū oīo-
nis si ibi est:accedam⁹:⁊ p oīones deo cōmendati:
sic ad agēda negotia secedamus. Neqȝ eñ ɔstitu-
te essent ecclesie:nisi oīones essent pciēgēde. ❡ F
Qȝ aūt magis ɔgruat in ecclesijs orare: plures a
Rōes aliq̄ a doctorib⁹ assignāt q̄re magis cōgruat orari in ecclesijs.
doctorib⁹ assignant rōnes. ❡ Prima forme obseruātis
ac christi imitatio di. Dom⁹ mea dom⁹ oīonis vo-
cabit Mat.xxi.vbi gl.Aug. In oratorio nemo aliō
Mat.xxi.
agat:nisi id ad qȝ factū est. ❡ Scd̄a ppter mutuā
membroꝝ ad orandū incitationē ⁊ faciliorē exau-
ditionē.vn̄ ad Col.iii. Cōmonētes vosmetipsos i
Ad col.iii.
psalmis ⁊ hymnis ⁊ cāticis spūalib⁹. Et quoad fa
ciliorē exauditionē dr̄ Mat.xviii. Vbi sunt duo vel
Mat.xviii.
tres ɔgregati in nōie meo:ibi sum in medio eoꝝ:
sc; ad exaudiendū eos. Et ibidē pmisit. Si duo ex
vobis ɔsenserint sup terrā de oī re quācūqȝ petie-
rint fiet illis a patre meo q̄ in celis est. In ecclesia
aūt est ɔiūctio fideliū charitatis vinculo ɔnexoꝝ:
vn̄ ⁊ nomē ecclesia qȝ sonat ɔuocatio:sumptū est.
❡ Tertia ppter maiorē deuotionē quā fideles cō
cipiūt:ppter ecclesie ɔsecrationē / illuminationē /
vnctionē / inscriptionē / sacrosancte eucharistie / et
reliquiarū sanctarū ṗsentiam:q̄ oīa deuotionē tri
buūt ⁊ augēt. Nō ei frustra hec i ɔsecratione exhi
bent p man⁹ pontificū:vt deducit bea. Berñ. in ser
mo. de dedi. eccle. ❡ Quarta ppter spālē angeloꝝ
Esa.lxii.
ṗsentiā q̄ figurata est Gen.xxviii. Dū iacob in lo-
co qua fundāda esset dom⁹ dei:vidit angelos ascē
dētes ⁊ descēdētes. Cui ɔsonat illud. Supra mu-
ros tuos hierl'm cōstitui custodes:tota die ⁊ tota
nocte in ppetuū nō tacebunt laudare nomen dn̄i.

Que pulchre ad ppositū exponit btūs Berñ. vbi
ſ. ❡ Quinta ppter certiorē exauditiōis sponsionē
vn̄.iii. Reg.viii.⁊.ix. ad oīonē salomonis. Rn̄dit do
min⁹. Exaudiui oīonē tuā ⁊ deprecationē tuā quā
deprecat⁹ es corā me.⁊ scīficaui domū hāc quam
edificasti vt ponerē nomē meū ibi in sempiternū:⁊
erūt oculi mei:⁊ cor meū ibi cunctis dieb⁹. Deniqȝ
dn̄s pces ecclesie spōse sue nō patit esse cassas. In
ecclesie aūt ɔsecratione deuotissime pces ecclesie
oblate sunt dn̄o:p exauditione oīonū eoꝝ q̄ in ea
fuerint dn̄m dep̄caturi:in quarū ṽtute etiā priua
te oīones in ecclesia sūt efficaces:qȝ nō illa tn̄ sin-
gularis psona orās in eccl̄ia:sed cū ea tota supplī
cat eccl̄ia cui⁹ psonā gessit pōtifex ecclesie ɔsecra-
tor. ❡ His ergo de causis ceteris parib⁹ efficacior
est ecclesia locis ceteris. Nec etiā tn̄ efficacior: s;
q̄buidā oīonib⁹ debita ⁊ necessaria:vt q̄buidā oīo
nib⁹ sacralib⁹ sicut est misse officiū. Silr horis ca-
nonicis ex instōne eccl̄ie publice decātādis: null⁹
tn̄ loc⁹ spernēdus:vbiqȝ dn̄s orādus est: qȝ vbiqȝ
ei⁹ ṗsidio indigem⁹. In domo:i toro / in mēsa / in le
cto / in latrina / in palatio. Nec aliqs loc⁹ turpis est
Ale.de aleo.
oīoni dū orās mūdus fuerit atqȝ pur⁹. Legit eñ
de scō Greg. vt recitat Alex. de ales: qȝ cū purga-
ret ventrē:⁊ psalmū diceret:apparuit ei diabol⁹ que
rēs q̄d faceret: Rn̄dit. vētrū meū purgo ⁊ deū meū
laudo. Opa eñ nature ṗcectis turpia nō videntur
Diuturnitas siue ɔtinuatiōe oīonis dupli attēdi pt.
Nec infern⁹ oīoni nō ɔgrueret:si inesset q̄ orādi af
fectū haberet. ❡ G De q̄titate ṽo oīonis quātum
ad tpis diuturnitatē siue ɔtinuationē. Aduertēn-
dū qȝ ɔtinuatio siue diuturnitas oīonis duplici-
ter pōt attēdi. Vno mō ſm seipsam oīonē: hoc est
oīonis actū. Alio mō ſm oīonis cām. Cā aūt oīo-
nis desideriū est charitatis. Ex isto eñ pcedere dȝ
oīo. Attēdēdo igit ɔtinuationē oīonis ſm causā;
ɔtinua dȝ esse in nobis oīo:⁊ hoc actu:habitu: vel
ṽtute. Dȝ eñ in nobis esse semp charitate habi
tus:cui⁹ virt⁹ manet in oīb⁹ opib⁹:q̄ ex charitate
i.Coꝝ.x.
pcedūt oīb⁹ eñ illis inest ordinatio eoꝝ ad gl'iam
dei: ſm illud.i.Coꝝ.x. Oīa in gl'iam dei facite:quā
ordinationē sortiunt ex charitatis inclinatiōe: vn̄
Aug. ad pbā. dicit. In ipsa fide spe ⁊ charitate ɔti-
nuato desiderio semp oram⁹. Attēdēdo aūt oīonē
ſm se siue actū orādi:nō pōt esse ɔtinua:qȝ in aliis
Augu.
opib⁹ occupari necessitas humane infirmitatis cō
pellit.vn̄ ad probā. dicit Aug. Iō p certa interual-
la horarū ⁊ tēpoꝝ etiā ṽbis rogam⁹ deū:vt illis re
rū signis nosipsos admoneam⁹:⁊ quātū in hoc de
siderio pfecerim⁹ nobisipsis inotescam⁹:⁊ ad hoc
agēdū:nosipsos acrius incitem⁹. Si in vniuersali
q̄rit:quāta esse debeat cōtinuatio: ac diuturnitas
S.Tho.
oīonis actualis ſm se rn̄det scūs Tho.q.alle.ar.
xiiii. qȝ qȝ vniuscuiusqȝ quātitas dȝ eē pportiona-
ta fini:sicut potiōis quātitas pportionat sanitati.
Iō vtile est qȝ oīo tā sit diuturna: quātū expedit
ad excitādū interioris desiderij feruorē. Cū; vero
hāc mēsurā excedit:ita qȝ sine tedio prolōgari nō
possit:nō est vlterius oratio protelanda. Et iō bea
tus Augusti. vbi supra approbat consuetudinem
quorūdam fratrū in egypto q̄ crebras dicūtur ha
bere oratiōes:sed tā breuissimas ⁊ raptim quodā
modo iaculatas:ne sc; per pductiores moras eua
nescat deuotio:⁊ pariter euanescat intētio. Et per
hoc sicut hec intentio nō est obruenda: si pdurare
non potest:ita si perdurauerit:docet non cito esse
abrūpendā. Addit qȝ sicut hoc est attēdēdū in ora-
tione singulari per cōparationem ad intentionem
orantis:sic ⁊ in oratione cōmuni per cōparationē
ad deuotionē ppl̄i. Et ſm hec exponēdū est illud.
Lu.xviii.
Opȝ sp orare ⁊ nō deficere. Lu.xviii.⁊.i.ad Thess.
v. Sine intermissiōe orate. Sēper ⁊ sine intermissiōe
i habitu ⁊ ṽtute:nō aūt i actu. Vel sp orat ⁊ sine in
termissiōe q̄ debitis statuti; tēporib⁹ orat:vt innuit
gl.interli.i.Tessal.v.q̄ dicit. Sine intermissiōe ecc.

tarū horarū.⁊ Aug.lib.de heresib⁹.Qḋ dn̄s dicit.
Augu.
Opʒ semꝑ orare ⁊ nō deficere.Et aplš sine inter-
missione orare.sctissime sic accipit:vt nulla die in
termittant certa tp̄a orādi.Uel intelligunt de oṙo
ne cōmunissime accepta ſm qḋ cōprehēdit omnez
actū bonū:sic dicit Aug.⁊ hr̄ in glo.Luc.xviij.et.i.
Thessal.v.Justus nūq̄ desinit orare:nisi desinat
iust⁹ esse.Sēper orat qui semꝑ bene agit.Jp̄m em̄
desideriū bonū oratio est:⁊ si ꝯtinuū est desideriū:
ꝯtinua est oṙo.Et sicut supra dictū est de loco:ita
⁊ nūc dicta de oṙonis tp̄e intelligēda sunt de oṙo-
nib⁹ volūtarijs:nō de oṙonib⁹ ex debito dicendis
puta ex institōne ecclesie/ex voto/ex ordine susce-
pto:ex penitētia iniūcta.Tales em̄ nō debēt auto
ritate singularis ꝑsone aliquaten⁹ mutari:ꝑscin-
di:vel ꝓlongari ꝓpter tediū legētis:sed integre
ſm ecclesie ordinationē aut aliā obligationē sunt
ꝑsoluēde.Nō em̄ pōt sacerdos horas canonicas:
aut penitēs iniūctā satisfactionē ꝓpter suā acidiā
Ad oriētē orandum
omittere vel mutare.¶ h De qualitate gest⁹ cor
poris ⁊ situs vidēdū:qua ꝯgruētia orat ad oriētē
genua flectunt:pectora tundunt man⁹ extēdūtur:
etiā ꝓstratiōes in terrā frequētant.Sicut de sal-
uatore legit:ꝙ orās ad patrē in faciē ꝓcidit:vt hr̄
Mat.xxvi.Pro hoꝝ solutiōe notat Alexā.par.iiij.
q.xciiij mēb.iij.ꝙ oṙo maxime sacrales satisfactio
ria hʒ ꝟtutē impetrādi ⁊ etiā significādi.Rō impe
trādi residet penes orantis deuotionē ⁊ feruorē:
Hugo de sctō vict.
rō significādi penes id qḋ foris apparet.vn̄ Hugo
de sctōvicto.lib.ij.de sacra.par.ix.ca.i.Sūt quedā
sacra in ecclesia:in qb⁹ etsi ꝑncipalr̄ sal⁹ nō ꝯsistat
tn̄ ex his sal⁹ auget:inquantū deuotio exercet.Et
ex eis qdā ꝯstāt ex reb⁹.qlia sunt aque aspersiōes/
susceptio cinerū/bn̄dictio floꝝ:cereoꝝ ⁊ hmōi.Ali
qua cōstant i factis:qualia sunt signaculū crucis/
exufflatio exorcizatiōis/expāsio manuū/incurua
tio genuū et hmōi.Aliqua in dictis ꝯstant sicut ē
Duo sūt i oratione.
trinitatis inuocatio Signa ergo corporalia ac ge
stus q̄ fiūt i oṙone ad significādū adhibent.Et qꝛ
in oṙone duo sunt.s.qui orat:⁊ q̄d orat:duo ꝑ hmōi
signa exteriora designant:scʒ aliqḋ ex ꝑte dei:ali-
qḋ ex parte hoīs orātis.Sic versio orātis ad oriē-
tem:signāt ꝙ sicut ex illa parte orit sol ⁊ lux q̄ est no-
bilissima inter oēs creaturas corporales:sic ad eū
Augu.
q̄ oēs creaturas excellit:oṙo dirigēda est.vn̄ Aug.
lib.ij.de ser.dn̄i in mōte:exponēs illud.Pater no-
ster q̄ es in celis:dicit.Cū ad oṙonē stam⁹:ad oriē-
tē ꝯuertimur vn̄ celū surgit:nō tanq̄ hic habitet
de⁹:q̄si ceteras mūdi partes deserēs:q̄ vbiq̄ loco
rū p̄ns est:nō locoꝝ spacijs:sʒ p̄tentia maiestatis:
sʒ vt admoneat anim⁹ ad naturā excellētiorē se cō
uertere.i.ad deū:cū ip̄m corp⁹ qḋ terreū est:ad cor
pus celeste excellēti⁹ ꝯuertit.Et Dam.li.iiij.c.iiij.
ait.Nō simplr̄.i.nō sine rōne ad oriētē adoramus:
sed qꝛ ex inuisibili.i.intelligibili ⁊ sensibili cōposi-
ti sum⁹:duplicē adoratiōis ꝑditionē offerim⁹:quē
admodū intellectu psallim⁹ ⁊ labijs corporalib⁹.
Et sequit.Qꝛ igit de⁹ lumē intellectuale est vr̄ in-
telligibilis:⁊ sol iustitie:⁊ oriēs in scripturis nōiat
xp̄s:reponēdū est ei oriēs in adoratione.Oīe em̄
meli⁹ deo reponēdū:ex quo oē bonū.Insuꝑ deus
paradisum nō ad occidētē:sed ad oriētē vbi holem
plasmauit posuit:quē ꝓpter trāsgressionē a para-
diso exulē fecit.Et occidēte:igit antiquā quidē pa
triā exquirētes ad ip̄m respiciētes.Et assumptus
ad oriētē sursum ferebat:⁊ ita apli eum adoraue
rūt:⁊ ita veniet q̄o ipsi eū viderūt eūtem in celū.
Jp̄m igit expectātes ad oriētē adoram⁹.Hec Da
ma.Quedā etiā signa sūt ex parte nostra ad signi
ficādū in oṙone:sicut genuū incuruatio:vbi signi-
ficat vera humiliatio ac reuerētia.Extēsio manuū
qua ostēdit passiōis fides ⁊ exhibēda ei obediētia
Tunsio pectoris:debita de pctīs penitentia.Hec
aūt oīa nō sunt tā de oṙonis necessitate:q̄ʒ de eius
ꝯgruitate/nisi/vbi circa hec ecclia aliqḋ ordinauit
aut ꝑnalis ꝯsuetudo induxit maxime in publicis
in qb⁹ oīb⁹ vitādū est scandalū:vitāda est phari-
saica hypocrisis:in priuato ꝟo orās ⁊ in secreto q̄-
libet relinquit sensui suo.¶ J Cōsequēter inqui-
Orantis attentio.
rendū est de.q.vij.q̄ fuit de attētione:q̄ qualis ve
sit necessaria ad oṙonis effectū:⁊ ad soluendū oṙo
nis debitū.Ad cui⁹ expeditionē supponit hic ⁊ re
petita habet triplicis attētiōis ꝑtitio supra lec.
vi.descripta.i.actualis:habitualis ⁊ ꝟtualis.Rur
sus harū quelibet diuidit:qm̄ alia fert in solas vo
ces ⁊ ꝟba:alia in ꝟboꝝ significata:tertia ad hec:
nec illa:hoc est nec voces:nec significata:sʒ ad oṙo
nis finē imediatū vel vltimū:scʒ ad petita:vel ad
Multiplex attentio.
deū:aut ad alios effect⁹ bonos vel vitiosos:quem
habere p̄nt:etiā idiote:nec literas:nec ꝟboꝝ signi
ficata sciētes.Mēs est dn̄i Tho.ar.xiij.q.lxxxiij.ij.
ij.Et est hec.q.tn̄ de oṙone vocali:qm̄ mētalis ab
attētione separari nō pōt.Pōt ⁊ addi tertia distin
ctio de effectu oṙonis.Est em̄ ⁊ ille triplex.Prim⁹
cōis est oīb⁹ actib⁹ charitate informatis.q̄ est me-
reri:scḋs effect⁹ orationis ꝓprius est impetrare ꝙ
Triplex ē effect⁹ orationis.
petit:terti⁹ effect⁹ oṙonis est quē principaliter ef-
ficit scʒ qdā spūalis refectio mētis.Et potest addi
quart⁹:q̄ est solutio debiti ad qḋ orans tenet.Un-
de ꝯsiderandū ꝙ duplices sunt oṙones vocales.
Quedā sunt oranti debite:vtpote q̄ cadūt sub p̄ce
pto:sicut hore canonice clericis beneficiatis aut i
sacris ꝯstitutis:ac oṙones ꝓ satisfactiōe iniuncte:
quoꝝ totalis omissio inducit mortale pctm̄.Alie
sunt oṙones volūtarie assumpte:ad quas orās nul
Duplices sūt oṙones vocales.
lo mō obligat.Et de illis manifestū est:qm̄ si peni
tus omitti p̄nt sine pctō:non est mirū ꝙ euagatio
seu distractio tollēs attētionē nō iducit pctm̄:nisi
forte adesset ꝯtēptus vel pusilloꝝ scādalū.Igitur
quātū ad quartū effectū de primi gn̄is oṙonib⁹ tn̄
dicēda intelligant.Quoad primos tn̄ tres effect⁹
gn̄aliter de quibuslibet oṙonis gn̄ib⁹ dicēdū ꝑ ꝓ-
Pria ꝓpō
pōnes.¶ K Prima ꝓpositio.Attētio actualis oṙo
nis siue ad ꝟba:siue ad sensum ꝟboꝝ nō semꝑ re-
quirit ad oṙonis effectū quadruplicē ꝯsequēdum.
Pʒ primo de quarto:q̄ est solutio debiti:qꝛ obliga
tus ad certas oṙones:puta horas canōicas:dicēs
illas soluit debitū:sʒ mēte ad alia sit distract⁹:ita
ꝙ nec actualr̄ attēdat:siue aduertat voces q̄s ꝓ-
fert:nec sensum ꝟboꝝ:sed cogitet q̄dā alia sibi inci
dētia.Satisfacit tn̄ p̄cepto ecclesie:nā p̄ceptuʒ de
oratione ecclesie positiuū est:⁊ nō cadit nisi super
vocum ꝓlationē.Preceptū nāq̄ positiuum huma
num non cadit nisi super ea q̄ subiacent humano
iudicio:qualia sunt actus exteriores:non interio-
res.Et ita exercens actū exteriorē:mādatum non
transgredit:⁊ per hoc etiā a pctō mortali excusat:
simul ⁊ ab horarū repetitione.Nec tenet talē reū
mortalis criminis:qḋ nō seruat preceptum ad in-
tentionem precipientis.Nā ecclesia precipiens le-
gi horas canonicas:intendit qḋ ille legant ad con
secutionē premij celestis:⁊ per ꝯñs deuote ⁊ attē-
te:vnde de cele.mis.ca.dolētes.dicitur de clericis
et prelatis.Districte precipientes in virtute obe-
dientie:vt diuinū officiū et nocturnum pariter et
diurnū:quantū eis dederit de⁹:studiose celebrent
pariter ⁊ deuote.Qꝛ etiā non ideo peccat mortali
ter seruans diuina mādata:si in eorū obseruatio-
ne non impletur intentio dei precipiētis:⁊ finis q̄
est vt seruentur ex charitate.et finaliter propter
deum.Alioquin honorans parentes ex naturali
pietate peccaret:⁊ non existens in gratia non occi
dendo peccaret:silr̄ nō furando:nō cōcupiscendo
rem alienā.Hec est intentio sancti Tho.i.scḋe.q.
c.arti x.⁊ Gers.in tracta.de solicitudine ecclesie.
particula.ix.¶ Quātum ad alios tres effect⁹ pʒ:
qꝛ quoad tertium effectū stat ꝓferentem verba ex
assuefactione ꝑ cōtēplationē in alia sursum rapi

trahi vel versari: ꝙ sonat orōnis sensus vel ꝟba: et sic pfectius ꝯsequi hūc tertiū effectū orōnis: q̄ est quedā spūalis refectio mētis. Cū eñ finis et virtus orōnis sit in eleuatione mētis in deū p piū et humilē affectū in ꝯtēplatiōe maxime ꝯsequit̃ aīa hunc orōnis fructū et affectū. Sic quoad primū effectū q̄ est mereri: sil'r quoad scđm q̄ est īpetrare qđ petit: ptʒ qđ talis ad ꝯtēplatione tractus facit actuʒ magis gratū deo: ꝙ sit attēdere ad sensum ꝟborū aut ꝟba tm̄: lʒ nō tollit rōnē meriti aut impetratōis. Un̄ Hugo. in lib. de orōne. Pura oro est cū ex abūdātia deuotōis mēs ita accēdit: vt cū se ad deū postulatura ꝯuerterit: pre amore eius magnitudine: etiā petitiōis sue obliuiscat̃: et sequit̃. Hoc genus orādi informe est: et ꝙ pre ceteris oibus vnctū: tā est apud deū pre ceteris oibus p̄ciosum. Ptʒ etiā quoad intētionē ad sensum lr̄e de monialibus: et multis clericis parū literatis: q̄ ea q̄ pferūt minime intelligūt: et tñ debitū soluūt: alioqn non esset salua oīs caro. ℭ L. Dictū est notāter in ppōne. Nō semp requirit̃ et c. qm̄ lʒ p attētionē: q̄ tollit̃ p distractionē seu euagatione inuolūtariā nō aufert̃ effectus orōnis. Nō quartus scʒ solutio debiti. Nā etiam sic cū distractiōe et sine actuali intētione q̄ vagatio et attētio displicet orāti: nō tenet̃ ad repetitionem eoꝝ q̄ sine attētione ptulit. Sufficit q̄ dū se sentit distractū redeat: et p posse distractionez excludat. Nec tollit̃ effectus orōnis primus et scđs: dū alias orās fuit in grā: et ipsa oro ex grā pcessit. Nec tertius in casu statim supradicto. Et tñ volūtarie distrahit̃: puta volēs assumere cogitatiōes impertinētes et sclares: nec etiā euagationē ac distractionē curat repellere: sed vult pgredi in distractione iā nullū hoꝝ effectuū ꝯsequit̃. Nō quartū: qr sic ñ soluit debitū. Nō eñ satisfacit p̄cepto: qr ꝟba p̄cepti ꝯtra mētē p̄cipiētis tenet. Aliud q̄ppe est p̄cepta seruare ad literā p̄ter mētē: vel nō fm̄ mētē p̄cipiētis: hoc est nō ad id: vel pp̄ter id pp̄ter qđ p̄cipiēs p̄cepit. Et aliud seruare literā ꝯ mentē p̄cipiētis. Scđʒ includit ꝯtēptū: nō primū: iō scđs peccat: nō primus. Et iō qr scđs nō satisfacit p̄cepto: tenet̃ ad repetitionē eoꝝ: q̄ sic sine attētione ad ꝟba: sensum vel finē cū volūtaria mētis alienatiōe orauit. Snīa est Cācel. parrhis. trac. de orone ꝯsi. xix. Et btī Tho. in. iiij. scrip. dist. xv. q. xvij. ar. iiij. in sōlone ad scđm argm̄. Nec talis ꝯsequit̃ effectū tertiū: manifestū est. Nullā eñ ꝯsequit̃ mētis ꝯsolatione ex oratiōe ad quā nō attēdit. Nec ꝯsequitur effectū primū vel scđm: qr nō pcedit illa oratio ex charitate: imo si inluisset charitas: iā eam perdit: eo qđ volens ꝯ mentē p̄cipiētis agit. ℭ M Sʒ dubitaret aliqs: an meditatio celestiū et spūaliū sit volūtarie admittēda dū orādū est. Exēpli cā dicat aliqs. Dñe ne in furore tuo arguas me: neqꝫ i ira tua corripias: miserere mei et c. Et occurrat sibi in mētē triplex iudiciū dei. In inferno: in purgatorio: in mūdo: et meditet̃ hec volūtarie et fortiter: vt possit trahi in affectū cordis: horrēdo iudiciū inferni: timēdo iudiciū purgatorii: querendo iudiciū in hoc mūdo: fm̄ miam dei: dicēs. Fac mecū fm̄ miaʒ tuā dñe et fm̄ iudiciū diligētiū nomē tuū. An illa aut ꝯsimilis meditatio possit volūtarie assumi tēpore orōnis. Et dr̄ volūtarie: qr si fiat inaduertēter et absqꝫ ꝯsensu deliberato: ꝯstat qđ nō obligat ad reiterationē: multominus ꝙ viciosa habituatio. ℭ Ad hoc dicēdū fm̄ Cācel. parrhis. qđ si qs orat solus aut cū alio: q̄ eius morā tolerare paratus est: pōt et salubriter ꝯsulit̃ suspēdere actualē oratiōis attentionē simul cū oratiōe vocali: donec hmōi meditacio circa alia cesset. Ut dū inter orādū qs sentit vehemētē tractū cogitatiōis bone et honeste: vt p̄dicatiōis faciēde aut hmōi pōt orās verbalē orationē intermittere: aliqñ diutius: aliqñ breuius: et redire postmodū ad ꝯtinuationē absqꝫ vlla p̄cedētiū iteratione ꝟboꝝ: qr stāte interruptiōe actus naturalis moralis ꝯtinuatio manet. Neqꝫ fructū orōnis auferet nec meritū. Sil'r dicēdū: si qs exterius ab aliquo alio requirit̃ sup rñsione sibi facienda: siue dū rei domestice vel officiis pp̄riis iminēs vrget vel trahit cōmoditas: vt eidē ptinus intēdat̃. Si ꝟo quis orationē agere debeat in cōi: vtpote in ecclia seu ꝯuētu: vbi nō suppetit talis interruptiōis actualis intētiōis libertas: qr nō ita redire pōt ad psalmū quē reliq̄t pcedēte choro et ꝯuētu in orone. Talis interruptio fieri nō dʒ: sed tutius est q̄ talis meditatio volūtarie nō admittat̃ tpe orōnis debite: sed vt deseratur: vel in aliud tp̄s reseruet̃. Suspiretqꝫ talis orās et gemat: q̄ eā tūc admittere nō ꝯcedat̃: dicatqꝫ sibi ipsi. Melior est obediētia ꝙ victime meditationū. Potēs est deus reddere vicē in idipm: et si nō hic: tñ certissime i alio sclo: vbi feruor laudis sine pturbatiōe qualibet nr̄i cordis. De hoc btūs Bernar. ser. xlix. sup can. ita ait. Nihil opi dei p̄ponere lʒ. Et seq̄tur Nil aliud dū psallitis: p̄ter id q̄ psallitis cogitetis. Nec solas dico vitādas cogitatiōes vanas et ociosas: vitāde sunt et ille: illa dūtaxat hora: et illo loco: quas officiales fratres p cōi necessitate quasi necessario frequenter admittere cōpellunt. Sʒ ne illa q̄dē pfecto recipe tūc ꝯsulerē q̄ forte pauloante in claustro sedētes in codicibus legeratis: qualia et nūc me viua voce disserēte ex hoc auditorio spūsancti gratia reportatis. Salubria sunt: sʒ minime illa salubriter iter psallēdū reuoluitis. Spūs eñ sctūs illa hora gratū non recipit quicquid aliud ꝙ debes: neglecto eo qđ debes: obtulerīs. Hec Bernard. Potest tamen in casu pio aut necessario aliq̄d omitti: vt respondeat̃ querenti: aut querat̃ aliq̄d qđ tūc ad diuinū cultū vel aliis in re familiari necessariū fuerit: vel iñtum sup q̄sito accipiat̃. Et sic omissum resumēdū nō est. Turbaret eñ vel chorus vel ipse omittēs in aliis ꝯtinuādis. Cōsultius est i hoc casu cū quadā cordis ꝯtrictiōe pgredi. Nā et in foro pnie nō opʒ iniūgere formalē omissioꝝ repetitionē: vt primā p pria: tertiā p tertia et c. sed sufficit q̄ equiualēs iniūgatur. ℭ N Scđa ppositio. Attētio habitualis tātū: ad sensum ꝟba vel finē: nō sufficit ad orōnē ex debito psoluēdā: nec ad ceteros orōnis effectus ꝯsequendos. Ptʒ qr stat hñtē habitū acquisitū ex attenta oratiōe frequētata orare puersa attētione: et nolle actualr attēdere: sed volūtaria alia etiā turpia aliꝟsare. In quo casu debitū nō soluit: quinimmo ad repetitionē obligat̃: vt ptʒ ex p̄cedēti ppōne et eius pbatiōe. Et tñ talis habitualr attēdit: qr habituʒ hʒ. Neqꝫ ꝯseq̄tur finē tertiū. manifestuʒ est. qr ille p̄supponit attētionē actualē. Nec primū aut scđʒ effectū: qr sic orās orādo peccaret mortalr: ꝫ nec meret̃ nec impetrat. ℭ Tertia ppositio. Uirtualis attētio ad ꝟba: sensum: aut fidē orōnis primū vel remotū: nō interrupta p actualē itētionē sibi mortalr (aīs moralr) ꝯtrariā sufficit ad debiti solutionē et duoꝝ primoꝝ effectuū ꝯsecutionē. Est autem ꝟtualis attētio virtus quedā relicta ex attētione actuali preuia: qua ꝯtinuat̃ oratio etiā vbi cor euagat̃ actualr inaduertēter circa alia multa. Pʒ hec ppō quoad quartū effectū: qr attētio aliqua req̄rit̃: alioqn oro nō esset opatio humana: sed casualis et fortuita. Et nō requirit̃ actualis continuata ex ppōne prima: lʒ requirat̃ in principio. Sine ea nāqꝫ nō esset ꝟtualis. Nec sufficit attētio habitualis ex ppōne scđa: ergo requirit̃ et sufficit attentio virtualis. Cōseq̄ntia tʒ a sufficiēte diuisiōe. ℭ Ex illo sequit̃ qđ supra dictū est: q̄ euagatiō mētis ꝙ qs patiētur nec sentiēdo ꝯsentit: excusat a mortali petō sil' et debito repetēdi orōnē quā soluere tenebat̃. Ptʒ: qr illa euagatio inuolūtaria stat cū attētiōe ꝟtuali q̄ sufficit. Idcirco ait Gerson. Nō debēt facilē sup hmōi inaduertētias et distractiones

Margin notes: Finis et ꝟtus orōnis — Hugo. — Dubitatiō — Rñsio ad dubitatiōem. — .iiij. Reg. xv. Eccle. iiij — B. Bern. — Scđa ppositio. — Tertia ppositio. — Uirtualis attentio q̄d sit. — Gerson.

scrupuli formari. Alioqn nunq̃ poterit orans cor suũ quietare: qꝛ nihil ad ipossibile sibi ꝑ naturã: vl cõplexionẽ vel ɔsuetudinẽ: vel phãtasie turbatio nẽ q̃ nũq̃ põt deficere: sicut nec aer vl mare dũ agitat assiduitate vẽtoꝝ. Uñ repetitionẽ in casu fieri nedũ superuacuũ est: sꝫ etiã inqetatiuũ: ꝑiculosum ⁊ nociuũ: ꝑcipue si incõuenientib⁹ orat vbi societatẽ cui eẽt onerosus. iuuare teneret. Quoad duos primos effect⁹ sic p3: qꝛ illa itẽtio ꝟtualis sine actuali stat cũ charitate: ⁊ ꝑ ɔñs ñ tollit rõnẽ meriti nec ĩpetrabilitatis. Nec manet hec intẽtio ꝟtualis: si actualis vñ processerat: fuerit elicita ex charitate sublata charitate ꝑ mortale. ¶ Terti⁹ ꝟo effect⁹ s. spũalis refectio mẽtis: reqꝛit actualẽ attẽtõez ad ꝟba sensum vel finẽ: vt dicit btũs Tho. Si eñ ois actualis intẽtio tollit: cedit ⁊ refectio mẽtis spũalis: actualis scꝫ dulcedo ac ɔsolatio seu iocũditas quã peperit intẽtio actualis maxime finis. Nã lꝫ q̃libet attẽtionũ ꝟboꝝ: sensus ⁊ finis: sufficiat ad effect⁹ orõnis: vltima tñ q̃ est finis laudabilior est q̃ scđa: ⁊ scđa laudabilior q̃ prima: ⁊ qꝛ aĩa nõ põt esse vehemẽter intẽta ad diuersa: iõ prima attẽtio põt nocere vt minor sit orõnis fruct⁹: si scđam eua cuat: vel scđa ñ tertiã oĩno tollit: sꝫ nõ ecõuerso: tñ attẽtio cõiter accipiẽdo ad aliquã triũ ꝑdictarum nõ nocet: sed ꝓficit: ⁊ sufficit ad debitũ ꝑsoluendũ. Uerũtñ ceteris parib⁹: expediti⁹ est affectionẽ suã exercere iuxta lr̃am q̃ ꝓfert: ꝓpter q̃tuor rõnes in spãli. Una est scripture veneratio: i qua spũssctũs semꝑ loq̃ credẽdus est. Altera est ꝑicularior eruditio circa mysticos sub arido lr̃e nucleo clausos sensus. Tertia est suauior affinefactio circa q̃tidianos sensus. Quarta ẽ maior stabilitio circa determinatos affect⁹: q̃ circa vagos ⁊ ingiter nouos.

Dubium

¶ O Sꝫ hic surgit dubiũ qũo cũ deũ ꝓ nr̃a vl aliorũ salute petere volum⁹: psalmos illos ⁊ scripturas q̃ nec petitiõis ꝟba: nec ad petitionẽ nr̃am ꝑtinentia ɔtinere vident: recitam⁹. Ut dũ ꝓ pctõꝝ indulgentia orare volum⁹ q̃d nobis ꝓdest si ps. Quare fre gẽ. aut. De⁹ venerũt gẽ. siue. Attẽdite popule me⁹: vel aliũ hmõi decãtam⁹. ¶ Ad qđ post venerabilẽ Hugo. de sctõ vict. in tract. de orõne r̃ndeo.

psal.

Premitto q̃ cũ orõ sit ascẽsus mẽtis in deũ ꝑ piuꝫ ⁊ humilẽ affectũ: nõ est op⁹ ꝟbis q̃buscũq; i orõne vt de⁹ instruat. Nouit eñ df nr̃ q̃d op⁹ sit nobis anteq̃ petam⁹. Mat. vi. Sꝫ ꝟbis vtimur vel vt ad moniti ɔsideremus q̃d petim⁹: vel vt pietatis in nobis excitẽt affectum. Sũt affect⁹ hmõi innumeri: q̃ tñ pñt reduci ad tres principales: scꝫ affect⁹ amoris: affect⁹ humilitatis: affect⁹ idignatiõis. Quoꝝ prim⁹ narratiõe diuine laudis gignit: scđs cõmemoratiõe nr̃e miserie excitat: terti⁹ malicie nostrorũ aduersarioꝝ exaggeratiõe orit. Affectui amoris dei quẽ laus diuina parit: annectit affect⁹ admiratiõis ⁊ ɔgratulatiõis. Nã dũ laudes dei manifestant: mens ad amorẽ accẽdit: ⁊ dũ in eisdẽ aliquid nouũ vel mirandũ elicit mẽs in admiratiõez ⁊ stuporẽ tradit. Cũq; aliq̃d acceptabile beneplacitũ ⁊ gratũ deo ꝑcipit: animus quadã cõgratulatiõis hilaritate ꝑfundit. Hos ergo tres affect⁹ sermo diuine laudis generat: qꝛ ex cõmemoratione bonitatis surgit affect⁹ dilectiõis. Ex cõmemoratione potẽtie ⁊ fortitudinis surgit affect⁹ admiratiõis. Ex cõmemoratiõe alicui⁹ ꝓsperi euẽt⁹ ⁊ fati felicis: surgit affect⁹ ɔgratulatiõis. Affectui humilitatis annectit affect⁹ doloris ⁊ affectus timoris. Qui ex cõmemoratione infelicitatis ⁊ miserie nascũtur. Nã ex cõmemoratõe ꝓprie infirmitatis: nascitur affect⁹ humilitatis. Ex cõmemoratiõe maloꝝ ꝓsentiũ vel ꝓteritoꝝ surgit affect⁹ doloris. Ex ꝓuisione futuroꝝ: affect⁹ ebullit timoris. Affectui indignatõis: adhereicit affect⁹ zeli: ⁊ affect⁹ maioris ꝓsumptiõis de mĩa dei. Nã cũ fit inuectio ⁊ accusatio i aduersarios: ex ipsa coꝝ malignitate mens indignata: in coꝝ odiũ inflãmat: ꝓ iusticiã zel⁹ orit quo mẽs ex amore iusticie ad desideriũ vltiõis inflãmat ꝓpt coꝝ malitiã: affect⁹ bone ꝓsumptiõis de dei mĩa orit: dũ mẽs ex noua aliq̃ ⁊ singulari fiducia pl⁹ solito animat. ¶ ꝓ Cũ ergo scripture sacre: ⁊ ps q̃b⁹ inter vota precũ vtimur: vel narrãdo laudẽ dei ad ei⁹ amorẽ nos ꝓuocãt: vel nr̃am miseriã ɔmẽorãdo ad ɔspectũ ei⁹ nos hũiliãt: vl maliciã aduersarioꝝ nr̃oꝝ exaggerãdo: vilẽ nob solicitudinẽ ⁊ fiduciã nob corã deo ꝓstãt ãpliorẽ: p3 q̃ ñ ĩptinẽt in nr̃is orõnib⁹ recitãt: qꝛ lꝫ aliq̃ eaꝝ narratiões petitionẽ nõ hñt: hñt tñ oẽs affect⁹ virtutuꝫ quos in nobis accẽdũt. Per quos orãtes citi⁹ desiderata: q̃ ꝑ petitiões impetrãt: qm̃ in affectib⁹ pietatis est ois virt⁹ orãdi. Unusq̃sq; ergo cũ in orõne psalmos vel alias quascũq; scripturas dicat: diligẽter ɔsideret cui affectui seruiat: ⁊ ad illũ effectũ cũ toto nisu cor suũ excitet: ad quẽ id qđ loquitur magis ꝑtinere videt: qꝛ si ꝟboꝝ q̃ loquit affectũ habuerit: ꝑ affectũ ipm̃ magis ꝟitatẽ cognoscet: ⁊ ꝑ intelligẽtiã ꝟboꝝ in maiorẽ deuotionẽ affectũ accẽdet. ¶ Qui aũt psalmi hos vel illos excitẽt affect⁹ Hugo exẽplificat di. Ex affectu dilectiõis cãtat ps. Diligã te dñe virt⁹ mea. Ex affectu admiratiõis dr ps. Dñe dñs nr̃. Ex affectu gratulatiõis ps. Oẽs gẽtes. Et in oĩb⁹ est laudatio. Ex affectu humilitatis canit ps. In te dñe speraui. Ex affectu doloris ps. Usq; quo dñe exaltabit inimic⁹ me⁹ sup me? Ex affectu timoris ps. Dñe ne in furore. Et in oĩb⁹ his est mixta q̃rele depcatio. Ex affectu idignatiõis canit ps. Quid gl'iaris in malitia? Ex affectu zeli ps. De⁹ vltionũ. Ex affectu bone ꝓsumptiõis ps. Judica me dñe: qm̃ ego i inocentia mea igressus sum. Nõ tñ ꝑ totã seriẽ vni⁹ ps. vnus tñ affect⁹ ꝓtẽdit: sꝫ q̃nq; fit trãsit⁹ de alio affectu i aliũ: sm̃ q̃ mẽtes orãtiũ diuersis modis affici solẽt. ¶ Q Ut aũt affect⁹ piũ: attẽtioq; deuota: i orõnib⁹ nr̃is q̃b⁹ ipse exaudit: ⁊ ĩpetratoria reddat: generalẽ vtile valde ẽ ac primũ ɔferẽ ꝓpatio sui ad orõnẽ ꝑ recollectiõez ꝓuiã. Que ad q̃nq; ꝓmeditãda reduci ꝓt: q̃ si mẽs oratura pri⁹ meditaret vl saltẽ breuẽ cogitãdo i se ɔmẽoraret: fructũ plimũ ɔseq̃ret: attẽtaq; oraret affectib⁹ piis plẽa. Hec aũt sũt: vt cogitet ɔditiones sui orãtis: coꝝ q̃s orat: ꝓ q̃b⁹ orat q̃d orãdo petat: q̃b⁹ ꝟbis oret. ¶ Querat ĝ cupiẽs deuote orare a seipso. Tu q̃s es? Quis inq̃stea merito vel demerito? q̃s ꝓfessiõe ⁊ statu? q̃s iniuncto ministerio? q̃s deniq; largissimo dei bñficio? In primo si recte sapiet se pctõrẽ cognoscet: sm̃ illud. i. Jo. i. Si dixerim⁹ q̃ pctm̃ nõ habem⁹ ipsi nos seducim⁹: ⁊ ꝟitas in nobis nõ est. Estq; incertus an amore vel odio dign⁹ sit: eo q̃ oĩa in futurũ ꝟuant icerta finaliter. Eccle. ix. In scđo se forte cognoscet monachũ: sacerdotẽ aut clericũ: ⁊ orõni spãlr dedicatũ. In tertio se intelliget sua spõte intercessionis officiũ assumpsisse: aut donis bñficiis vl obligatiõib⁹ ad orãdũ astrictũ esse: seu necessitate aliqua aut charitate ꝓxĩa impulsum. In q̃rto se itelliget creaturã rõnalẽ ad dei quẽ orat imaginẽ creataꝫ: ac sanguine xp̃i redẽptã: ⁊ tõ magna fiducia ꝑcem fundet tãq̃ ad factorẽ op⁹ suũ nõ repellẽtẽ. ¶ Secũdo meditet q̃s sit: vel q̃: quẽ vel q̃s orat. Et occurret in ꝑmis de⁹ ipse: cui⁹ potẽtiaꝫ nil superat: sapientiam nil latet: indulgẽtissimã bonitatẽ nulla pctõꝝ magnitudo aut multitudo superat: cui⁹ iustitia reprobos seua vltione dãnat. ¶ Occurrent ⁊ sancti nostri ad deum mediatores: vel qui magis deo dignitate ⁊ merito sunt vicini: aut orãti familiariori deuotione cogniti: seu speciali subuentionis priuilegio dotati: aut sue custodie singulariter deputati. ¶ Meditabitur tertio ipsa que petenda sunt: non quidem vilia aut modica: sed summa ⁊ maxima: sm̃ saluatoris preceptũ. Primũ querite regnũ dei ⁊ iusticiã ei⁹. Mat. vi. Petenda igi-

Rñsio ad dubium.

Hugo.

i. Jo. i.

Mat. vi.

tur sunt liberatio a dānatiōe mortis ꝑpetue colla tio beatitudinis eterne: infusio gr̄e: remissio offense. Prima duo respiciūt regnū dei. Scd̄a duo: iustitiā ei⁹: q̄b⁹ petitis: alia t̄palia adÿcient. ❡ Meditabit̄ q̄rto ꝓ q̄b⁹ orabit. Orabit aūt in p̄mis ꝓ seipso: s̄m illud. Miserere aīe tue placēs deo. Eccli.xxx. Uel de ꝓ bonis in purgatorio. Itē ꝓ bonis quoꝝ ca⁹ tus magis scādalizat i hoc seculo. Demū ꝓ malis vt eruant a diabolo. ❡ Meditabit q̄nto q̄b⁹ v̄bis orōnē ꝑficiet. Sūt em̄ q̄dā v̄ba a xp̄o ore ꝓp̄o ex- ꝑ ſa: sicut orō dn̄ica. Sūt alia ab apl̄is ⁊ ꝓph̄is spi ritusctō dictāte exp̄ssa. Sūt v̄ba ab ecclīa institu- ta. Sūt etiā v̄ba ꝓp̄a orātis deuotione formata. Hoꝝ q̄dā p̄uilegiata sūt: vt ēt ex ipso ope effectū aliquē sortiant. Que s̄m autoꝝ suoꝝ dignitatem digne ⁊ reuerēter sunt ꝓferēda. Hac dispōne p̄ce- dēte haud dubiū quin attētio diligētior seq̄t: ⁊ pie- tatis affectus multiplicior.

❡ Lectio.lxiij. A

Superest inuestigare de.viij.q. vz de efficacia orōnis hoc est q̄ req̄rant ad hoc q̄ orō sit impe tratoria ei⁹ q̄d petit. Q̄d em̄ aliq̄ sit ip̄etratoria oīm q̄ petunt: ꝓbat cer- tissima ꝓmissio diuina: q̄ d̄r Jo.xvi. Amē amē dico vobis: si q̄d petieritis patrē in nōie meo: dabit vo bis. Itē Mat.xxi. Oīa q̄cūq̄ petieritis i orōne cre dētes: accipietis. ⁊ Jo.xv. Q̄dcūq̄ volueritis: peteti ⁊ fiet vobis: ⁊ similia multa h̄r. Manifestū est aūt q̄ nedū petōres: sȝ ēt iusti multa q̄ petierūt nō acce- perūt. Moyses em̄ petiȝt vt intraret terrā ꝓmissio nis ⁊ nō exaudiuit eum dn̄s. Deut.iij. Paulus ter dn̄m rogauit: vt stimul⁹ carnis auferret ab eo: et audiuit. Sufficit tibi gr̄a mea. ij. ad Cor.xij. Ideo vidēdū q̄ orō sit impetratoria ei⁹ q̄d petit. Ad cui⁹ inuestigationē aduertēdū: q̄ aliud est orōnē esse meritoriā: ⁊ aliud efficacē ad impetrādū id q̄d pe tit. vt tradit Alex. q.cxvi. pte.iiij. mēb.iij. Nam ad hoc q̄ orō sit meritoria req̄rit̄ q̄ ꝓcedat ex chari- tate: que fidē ꝓsupponit ⁊ spem. s̄z q̄d d̄i. Hugo: q̄ oratio est ꝯuersio ad deū fide: spe ⁊ charitate sub- nixa. sic orō Pauli meritoria fuit: nec tn̄ q̄d petiȝt i petrauit. ❡ Ad hoc aūt q̄ orō sit ip̄etratio cuiusli bet q̄d petit: req̄runt q̄tuor ꝯditiōes q̄ ponunt in glo. Lu.xi. sup illud. Quis v̄m h̄ȝ amicū: q̄ sunt vt petat pie: ꝑseuerāter: ad salutē: ⁊ ꝓ se. Req̄rit em̄ aliq̄d ad orōnē ex parte petētis: aliquid ex parte eius a quo petitur: ⁊ aliq̄d ex parte obiecti quod petitur ⁊ aliq̄d ex parte eius pro quo postulatur Ex parte petētis requiritur q̄ petat pie. Est autē pie petere religiose petere. Pietas autem est dei cult⁹: vt dictū est. ſ.lec.xviij. Et religio illa v̄tus est: q̄ dirigit potētiā circa cultū dei: q̄tenus recte colat de⁹. Pie ḡ petit q̄ recte q̄nātū est ex pte orātis pe- tit. Et sic s̄m btm̄ Tho. dist.xv. q̄rti. q.vi. Illa ꝯdi- tio pie petere icludit oīa ex pte petētis ad orōnē efficacē requisita: vt sunt: q̄ ꝯfidēter petat. humil̄r recta intētione: ordinate: attēte. Ex parte ei⁹ a q̄ petit: req̄rit: q̄ petat ꝑseuerāter. Est em̄ pater n̄r quē petim⁹: q̄ filioꝝ curā gerit. s̄m illud. i Petr.v. Oēm solicitudinē v̄ram ꝓiciētes in eū q̄m ipsi cu ra est de vobis: id̄ semꝑ ⁊ ꝑseuerāter ad eū orōne est recurrēdū. Un̄ ait ꝑ ꝓphetā: Nunq̄d obliuisci pōt mulier infantē suū: vt nō misereatur filiÿ vteri sui? ⁊ si illa oblita fuerit: ego tn̄ nō obliuiscar tui. Ecce in manib⁹ meis descripsi te. Esaie.xlix. Pos- sent ad idē reduci ꝯditiones req̄site ex parte petē tis: vt humilitas: ꝯfidētia ⁊c. quia illa req̄runt in petēte in ordine ad eum qui petit. Ex parte obie- cti. i. rei que petit: req̄rit̄ q̄ petantur que sunt ad salutē. Ex parte eius cui: siue pro quo petitur: req̄ ritur q̄ oratio fiat pro se. Et he quatuor conditio- nes tangunt in v̄bis xp̄i. Jo.xvi. ſ. alle. vbi d̄i. Amē amen dico vobis: si quid petieritis patrē in nomi ne meo: dabit vobis. Prima ꝯditio tāgitur ibi. In nomine meo: q̄r in nōie Jesu petit qui pie petit et religiose. Hoc nomē est sup omne nomē vt in nōie eius oē genu flectat. ad Phil.ij. Flexio genuū ad orōnē ꝑtinet: q̄ est act⁹ religionis ⁊ pietatis. Scd̄a ꝯditio tangit ibi. Patrē. vt patet ex statim decla- ratis. Tertia ꝯditio tāgit ibi. Quid. i. aliq̄d. Sola enim que ad salutem que perēnis est: ꝑtinent ali- quid vere dici possunt respectu eius q̄d trāsitoriū est: q̄d perit: verius nihil: q̄ aliquid dici pōt. Pro- pter q̄d esse propriissime deo qui solus immutabi lis est: attribuitur. Un̄ Exod.iij. Qui est: misit me. Et ibidē. Ego sum q̄ sum. Quarta conditio tāgit: cū d̄r. Dabit vobis. Uobis inq̄: nō alteri. ❡ B De his ꝯditiōib⁹ paulo lati⁹ ꝓsequamur: q̄ tn̄ non ita intelligēde sunt: vt dicit Tho. q̄ nūq̄ exaudit orō nisi adsint oēs dicte quatuor ꝯditiōes. Nā ꝑ orō- nes iustoꝝ multa impetrant aliis: tā viuis: q̄ de- functis. Propter q̄d dicit Jacob⁹. Orate ꝓ inuicē vt saluemini: q̄r multū valet deprecatio iusti assi- dua. Jaco.vlti. Silr̄ ⁊ nōnūq̄ orō exēplo exaudit vt ibidē apl̄s oratione helie exemplificat: ⁊ ita de aliis cōditionib⁹. Exaudit etiā frequēter petōres: q̄ tn̄ nō petunt pie: nō quidē ex iustitia eorum. Cū enim petōres hec nō merentur: sed solum ex pura sua bonitate ⁊ misericordia: potissime q̄n orō petō ris cōcordat diuino ꝓposito. Quādoq̄ etiā audit petōres deus in ira in malum eoꝝ dum petūt illi cita. Sic populo israeli male petēti carnes i deser to cōcessit q̄d petebant: vt idē populus subsequen ti pena disceret: q̄ male ex inordinata cōcupiscen tia cōtra dei voluntatē petissent. Un̄ in ps̄o d̄r. Ad- huc esce erant in ore ipsorum: et ira dei ascendit super eos. Ubi Cassiodorus. Satiati sunt ad eo- rum ruinam: non vt indevincerent sed potius peri rent. Et beatus Augustinus super euangelium Joannis. Si hoc a deo petitur et obtinetur vnde homo leditur exauditus: magis timendum est: ne quod posset non dare propitius: det iratus. Ita igi tur deus aliquando orationes que non habent has quatuor conditiones exaudit: sed non omnes. Sed illis conditionibus quatuor existentibus: semper exauditur oratio: quantum ad omnia que postulantur. ❡ C Prima itaq̄ conditio est quod oratio fiat pie: idest religiose que vt dictum est: includit omnia que requiruntur ex parte oran- tis. Hec autem possunt reduci ad quinq̄: scili- cet vt petat ex fide confidenter. ❡ Ex conside- ratione sue imperfectionis humiliter. Recta in tentione propter deū finaliter. Ordinate per me- dia congruenter. Attende ⁊ aduertenter. ❡ Opor tet igitur primo quod oratio fiat ex fide ⁊ confidē ter: vt credat dominum omnium rectorem ⁊ pro- uisorem posse dare que petit. Confidat etiam per spem eum velle dare ex sua bonitate ⁊ liberalita- te. Unde beatus Jacobus. Si quis indiget sa- pientia postulet eam a domino qui dat omnibus affluenter ⁊ non improperat ⁊ dabitur ei. Hoc q̄ ad primam: ⁊ sequitur quo ad secundum. Postu- lat autem in fide nihil hesitans. Qui enim hesi- tat similis est fluctui maris: qui a vento mouetur ⁊ circumfertur. Non ergo existimet homo ille q̄d accipiet aliquid a domino. Jaco.i. Hinc dominus Matth. vigesimoprimo. Si habueritis fidem: et non hesitaueritis: non solum de ficulnea facietis: sed ⁊ si monti huic dixeritis. tolle ⁊ iacta te in ma- re: fiet. Et omnia quecunq̄ petieritis in oratione credentes accipietis. Et Marci nono. cuidam pe tenti a domino: liberationem filiÿ sui a demonio: ⁊ dicenti. Si quid potes adiuua nos. Respōdit do- minus. Si potes credere: omnia possibilia sūt cre denti. Ubi glo. Hiero. Fides cū lachrymis optata to ta capit. ❡ Scd̄o opꝫ q̄ fiat hūilīter ita q̄ orās

Marginal notes: ij. Cor.xij. — Bea.tho. — j.Pe.v. — Bea.tho. — Cassiodo. — Jaco.

cõsideratiõe sue impiectionis recognoscat se indigẽtem:seq sibi non sufficere:sed oĩa a deo recipere ꝛ expectare. Hanc em̃ orõnẽ deus respicit:ſꝫ illud ps. Respexit in orõnẽ humiliũ. Supbis em̃ resistit:humilibus aũt dat gratiam. Ja.iiij.ꝛ.j.Petri.v.ꝛ Greg.xx.mora. Iste veram deo orõnem exhibet qui semetipm:quia puluis est humilr videt qui sibi nihil virtutis tribuit:qui bona que agit: esse de cõditoris mia. recognoscit. ❡ Tertio adsit recta intentio:qua ea que petit:petat intẽtione vltimi finis qui deus est:ita vt siue vitam eternam petat:siue virtutes ꝛ gratiam:siue etiam bona corporis:aut rerum exteriorꝫ oĩa finalr ac pncipalr postulet ppter deum. vt ex hoc deus glorificeẽ et honoreẽ. Ideo vitam eternã petat:vt(qđ beatorũ est)coniunctus deo in secula seculoꝝ laudet eum. Cetera vo petat in ordine ad vitam eternam:ſm illud apli. Oĩa in gloriã dei facite.j.Coꝝ.x. Hanc autem intentionẽ charitas pstat:que oĩa in deuꝫ sup omnia dilectũ ordinat. Sicut spes dat consequendi fiduciã:ꝛ fides potẽtie ac liberalitatis eius qui petitur credulitatẽ. ❡ D Ex quo sequiẽ q nõ petit pie:q non petit ex fide:spe ꝛ charitate ſꝫ Hugo. qui orare dicit adherere deo fide spe ꝛ charitate:ex quo sequiẽ scđo:q exñs in mortali pctõ:non petit pie. Patet:qꝛ caret charitate:ꝛ ideo nõ semp obtinet qđ petit. vñ đr in ps. Iniqtatem si aspexi in corde meo:non exaudiet dñs. Si cor nostrũ non rephenderit nos fiduciã habem⁹ ad deum ꝛ quicquid petierimus:accipiemus ab eo.j.Joã.iij. Beda quoq exponẽs illud ps. Uoluntatẽ timentium se faciet:ꝛ depcationem eoꝝ exaudiet ꝛ saluos faciet eos:in quadam homelia ait. Qui preces suas deo oblaturi prius iussa eius implere satagũt:horum cum ipsi clamauerit:orationes exaudit. Horum cũ ad se suspirauerint:pia vota perficiet. Et sequiẽ ad ppositũ. Sed illi male petũt:qui vocem dñi iubẽtis audire obtẽperando contẽnũt:ꝛ nihilominus dñi sui vocem exaudire miserando deposcunt:quos ipse repellens in euãgelio dicit. Quid autẽ vocatis me dñe:ꝛ nõ facitis que dico? Nam ꝛ de istis đr p Esa.j. Et cum extenderitis manus vestras:auertã oculos meos a vobis:ꝛ cum multiplicaueritis orõnes non exaudiã:qꝛ manus vestre plene sunt sanguine. ❡ Non tamẽ oĩs qui in mortali orat:orando sic peccat. Nã peccator orãs pro remissione pcti non peccat:vt patet de publicano orante. Lu.xviij. qui orãdo obtinuit sui iustificationẽ:ergo non peccauit:vñ Eccles.xxj.đr. Fili peccasti:non adiicias iterum:sed de pñtia deprecare vt tibi dimittanẽ. Nec verum est verbum ceci.Jo.ix. scimus qꝛ deus peccatores non audit:vñ glo.interli.ibi. Adhuc inũctus supple dixit:quia deus peccatores audit:vt publicanũ confitentẽ: sicut nec ieiunans aut eleemosynã dans in mortali:peccat. ❡ E Et dico nõ oĩs:qꝛ in trib⁹ casibus orans:suo modo ieiunãs:vel dans eleemosynã in mortali:mortalr peccat. Primus si orans,orando peteret illicita. Unde de tali sicut de iuda đr:oratio eius fiat in peccatum. De hoc Beda. Bñ orat qui orando deum querit:hic a terrenis ad superiora pgrediens:virtutem curie superioris ascendit:q vero de diuitijs:aut honore:aut certe de inimici morte sollicitius obsecrat:hic in infimis iacẽs:viles ad deum pces mittit. Hec Beda. ❡ Secũdus: quando orõ pcedit ex radice vitiosa:puta ex presumptione supba. Sicut dum aliquis digniorẽ se ceteris reputat ad ecclesiasticas dignitates:ꝛ sic ad orandum p populo:quia diues:potens:vel de nobili psapia. Sicut figuratum est in facto Ozee regis qui voluit adolere incẽsuꝫ super altare thymiamatis ij.Paral.xxvj. Ideoq percussus fuit incurabili lepra. Uel si pcedit ex hypocrisi. Matth.vj. Cum oratis:non eritis sicut hypocrite:qui amãt in synagogis:ꝛ in angulis platearũ stantes orare vt videantur ab hominibus. Uel si pcedit ex auaritia:amore.s.pecunie. Mat.xxiij. Ue vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite:qui comeditis domos viduarum:longas orõnes orantes ꝛc. De his Isido. de sum.bo.li.iij.c.vij. Quorundam oratio in peccatũ fit:sicut de Juda pditore scribitur. Qui em̃ iactãter orat:appetẽdo laudem humanam:non solum eius oratio non delet peccatũ:sed ipsa cõuertitur i pctm̃:sicut iudei:heretici:qui ꝫ ieiunare:ꝛ orare videantur:eorũ tamen oratio non illis ad purgationis meritum:sed mutatur potius in peccatuꝫ. ❡ Tertius casus:cum oratio fit in scandalũ:vt in notorio pctõre orões publicas ex officio coram populo pficiente. Exempli causa. Fornicarius publicus offm̃ misse celebrans:aut sacramẽtales orationes in publico pficiens:de quibus illud ps. intelligitur. Pctõri autem dixit de⁹. Quare tu enarras iustitias meas:ꝛ assumis testm̃ meum per os tuum? Et de orõnibus in pdictis casibus intelliguntur multe autoritates scripture ꝛ sanctorum: vt illa Greg. in pasto. Cum is qui displicet ad intercedendum mittitur:irati animus ad deteriora puocatur. Non autem puocatur deus nisi p peccatum. Prouocatur aũt contra mittentẽ:qui scienter mittit indignũ:ꝛ contra missum:qui scienter in mortali suscipit ꝛ exercet publice intercessiõis officium. Et illud Prouer.xxviij. Qui declinat aures suas ne audiat legem:orõ eius erit execrabilis:legem.s.dimittẽdo:si habet aliqđ aduersus aliquẽ: sicut đr Mar.xj. Cum stabitis ad orandũ:dimittite si quid habetis aduersum aliquem ꝛc. Ita exponit Alex. ❡ F Quarto ad pie orandũ reqritur vt petat ordinate per media congruẽtia:ita q nõ solum petatur:sed etiam media cõgrua id quod petitur acquirẽdi non omittanẽ:faciatq petens qđ humano modo potest:pro obtinẽdo eo quod petit. Ut si quis rogat deum p necessarijs vite:non omittat diligenter laborare. Si pro scientia:cum hoc q dei auxilium implorat:a studio nõ desistat. Si petit vitam eternam a deo:non cesset seruare legem:ꝛ opera meritoria pficere ꝛ peccata vitare. Alioquin si dimissis congruis medijs:quis petit aliquid a deo:non videtur deum petere:sed tẽtare. In hoc enim rephensi sunt filij Zebedei:qꝛ petierunt sublimitatẽ premij prius q̃ laborẽ operis meritorij. Unde audiuerunt a dño. Nescitis quid petatis. Mat.xx. Super quo dicit Beda. Nesciebant quid peterẽt:qui pmioꝝ sublimitatem prius q̃ operũ pfectionem querebãt. Sed celestis magister quid primum q̃rendum sit insinuans:reuocat ad viam laboris qua brauium attingi possit retributionis. Potestis inquit bibere calicem quẽ ego bibiturus sum? Calicem dicit passionis amaritudinem. Nam quisquis hanc humilr,patiẽterq p xpo suscipit:merito cum illo sublimiter regnabit. Quia ergo filij Zebedei cuꝫ ipso sedere desiderabant:admonet eos pmo passionis eius sed exempla:ꝛ ita demũ maiestatis eius culmen appetere. Petierũt etiam dicti filij gloriã sibi dari:ꝛ non petierunt pseruari a ruina peccati. Ordinata fuisset eorum petitio:si petissent vt dñs daret eis auxiliũ gratie vitandi peccata in hoc seculo. vñ Chrysos. super Mat. Quoniã in hoc mundo piculosissimo viuimus quasi in pelago vbi nunq̃ deest tempestas:aut si interdũ tẽpestas non est:est tamẽ semp timor tẽpestatis. Sic in hoc mũdo viuẽtibus nũq̃ deest tentatio:aut si aliquando deest:semp tamen adest tentationis timor. Ideo orandũ nobis est. Da nobis domine auxiliũ tue gratie in tribulatione vt vincamus malum:non vincamur a malo. Nos enim in hoc spũali certamine viuẽtes nõ debemus pncipalr cogitare qualem gloriam consequamur:sed magis quomõ ruinam euadamus.

Greg.

j.Coꝝ.x.

Beda.

Esa.j.

Eccle.xxj.
Jo.xxj.

* Orans vel suo mõ ieiunãs vl dãs eleemosynã i mortali i trib⁹ casib⁹ mortalr peccat.

Beda.
Prim⁹ casus.
Secũdus casus.

Mat.vj.

Mat.xxiij.

Terti⁹ casus.

ps.xlix.

Greg.

Prouerb.xxviij.

Mar.xj.

Mat.xx.

Chryso.

Qui ho de gloria cogitat:ꝛ nō magis de casu:ille nec infirmitatē carnis sue cognoscit:nec malitiaꝫ huius seculi:nec versutias intelligit diaboli.¶ 6 Quinto reqrit ad pie petēdū vt oratio fiat attēte ꝛ aduertēt.Vñ.b.Greg.sup illud Gen.xv.ꝙ abraā abigebat volucres sup sacrificiū descēdētes:dicit.

Grego.

Illā orōnē de⁹ nō audit:cui ille q orat nō attēdit.

Cypria.

Et.b.Cypria.in li.de dñica orōne.Quō audire te a dño postulas:cū ipse te nō audis:cū sepe ꝛetiam orasti:nescis.Vis esse deū memorē tui:cū ipse memor tui nō sis:Hoc est vigilare oculis:ꝛ corde dormire:cū tñ xpian⁹ debeat oculis dormire ꝛ corde vigilare.Qualis aūt attētio reqrat.s.in distīctiōe ad vii.q.in pncipio hui⁹ materie morā lati⁹ est tractatum.¶ 7 Scda ↄditio pncipalis orōnis impetratorie est petere pseuerāter.Sepe em dñs q dare vult differt dare ad maiorē petētis vtilitatē:vt.s. ex dilatione petiti orās ampli⁹ desideret ipsum:ꝛ p hoc feruēti⁹ ad deū se ↄuertat:atq sic plura ac maiora bona recipe mereat.Vñ Aug.in de verbis dñi.Ipse em dñs q dare vult differt dare vt ampli⁹ desideres ipm dilatū:ꝛ vt desiderādo capax inueniaris:vt cū venerit ampli⁹ implearis.Et iterum

Augu.

idē in eodē.Qui nos hortat vt petam⁹:ꝛ cui displicet si nō petim⁹:si aliqñ tardi⁹ dat:cōmēdat dona sua:nō negat ea:qm diu desiderata dulci⁹ obtinētur:data ho cito:vilescūt.Et ibidē.Qui de xpo qd sentiēdū est:sentit:ipse in eius noie petit ꝛ accipit qd petit.Et subdit ad ppositū.Accipit aūt qñ dꝫ accipe.Quedā em nō negant:sed vt ↄgruo dētur tpe:differunt.¶ Sed hic qrit.Quid est pseuerāter petere:nā ipossibile est semp stare in actu petēdi.Ad hoc rñdet Alex.q.xxvi.par.iiii.mē.ii.art.v. ꝙ ad pseuerāter orādū:vt h accipit:qñ est vna qtuor ↄditionū reqsitarū:ad orōnis efficaciam tria reqrunt.Primū habitualis ↄtinuatio desiderū petitoꝝ.i.Thes.v.Sine intermissiōe orate.Glo.Ipsꝫ desideriū bonū:orō est:ꝛ ↄtinuū desideriū:ↄtinua est orō.Scdm est iteratio seu freqntia orōnis:ita vt nō semel tm oret:quasi p eodē petito orōnē nūqm resumptur⁹:sed ita oret qsi iterū atq iterū idipsum petitur⁹.Tertiuꝫ est expulsio siue remotio impedimēti quo impediret efficacia ipetrādi.Si

Questio.
Rñsio ad
ōnem.

id orōis efficacia tria requirunt.

em interuenerit impedimētū:puta pctm:seu non obseruātia ceterarū ↄditionū:nō semp impetrat. Si em qs actū orādi ↄtinuaret:ꝛ a pietate recederet:nō necessario ipetraret.Opꝫ ergo cū habituali desiderio petiti:ac frequēti orōnis iteratiōe cauere impedimētū:quo petēs redderet indign⁹ recipe petita vt pseuerāter cēseat orare.Qd aūt talis pseuerātia orōnis reqrat:vrbis Greg.in mora.

Grego.

docet.vbi ait.Virtutis pōdus orō non hꝫ:quā neqꝙ pseuerātia ↄtinui amoris tenet.Et Chryſ.li de cōpūctiōe coꝛ.Ab orōne nō recedas:donec accipias finē postulati:tūc cessa qñ acceperis:immo magis nec tūc cesses:sed ꝛ tūc pseuera:agēs grās

Chryso.

p eo qd accepisti:vt pseueret tibi qd accepis.Reqrit ergo nō tm pseuerātia orōnis qtū ad duo pma:habitū.s.desiderii:ꝛ freqntiā act⁹:sed etiā qtum ad habitū charitatis:quo pdito:nō est dign⁹ exaudiri:qꝛ pctōꝛ nō est dign⁹ premio:sꝫ pena.Et hoc est tertiū:ipedimēti remotio:quoꝝ maximuꝫ est peccatum:quo existente:non petitur pie.Sic ergo primum horum principiū est secundi.Tertiū cōplemētū est pmi ꝛ secundi.Si em interueniret impedimētū:vt pctm aut aliarū ↄditionū defectus:nec ↄtinuatio habitualis desiderii:nec actualis iteratio orōnis efficax haberet.¶ 3 Tertia cōditio pncipalis ad orōnis efficaciā reqsita est:vt petat ad salutē.i.sal⁹ ipsa q est regnū celoꝝ:ꝛ oīa illa p q ad regnū puenit:vt est iustitia gratia:de q

Mat.vi.

dr Mat.vi.Querite pmū regnū dei ꝛ iustitiā ei⁹. Ut sūt oīa corpori necessaria:qꝛ ei qdiu i hoc mūdo sum⁹:viatores sum⁹:ꝛ qꝛ viā cōplere nō possumus:nisi corpore sustētato:nec ad regnū puenire possum⁹:nisi via cōpleta:ideo ꝛ tpalia qcūq corpi necessaria petūt ad salutē.Si tñ tenet regula Augu.i.de doc.xpia.vt ea q invsū veniūt ad obtinēdū illud quo fruēdū est:referant:ꝛ petēda ea intētiōe petant:sic ꝛ ptinētia ad salutē petit:qlqs petit remotionē ipedimētoꝝ:ꝛ in se tāti aliqa.Sic ordiate peti posset tyrānoꝝ oppssio:tribulationū amotio: inimicoꝝ correptio:infirmitatis ablatio ꝛ similia: qten⁹ sūt ipedimēta salutꝭ nobis vel pximis.Sic Helias orauit vt clauderet celū:iterum orauit vt plueret:ꝛ exaudit⁹ est.Ja.v.iii.Reg xvii.ꝛ.xviii.et Lu.iiii.Iterū orauit ꝛ ignis descēdit de celo:ꝛ deuorauit duos qnqgenarios cū suis qnqginta.iiii. Reg.i.Lꝫ dici posset:ꝙ Helias nō orādo optauit: sed nūtiauit sicut ꝛ ceteri pphete mala tpalia imminētes idololatris ꝛ pctōrib⁹ pplis.Duꝫ ergo hō sepe ignorās petit salutī ↄtra:ceteris ↄditionib⁹ stātib⁹:a patre miarū q nre saluti ↄsulit nō exauditur ad suā volūtatē:sed suā vtilitatē.Et qñq non accipit qd petit:sed aliud:qd vtili⁹ est ac salubri⁹. Hinc.b.Aug.home.xix.sup Jo.dicit.Dū petim⁹ si mal petam⁹ vt dñs facta orōne nō faciat qd nō bene petim⁹.Neq em parua tētatio est:si ↄ tuā cāꝫ sit tua petitio.Sic dñs facta orōne ad patrē p calicis ablatiōe:statim subiūxit.Verūtñ nō sicut ego volo:sꝫ sicut tu vis:quo nos docuit dū aliqd petimus qd nō est manifeste salutis pmotiuū:nec saluti ↄtriū qten⁹ illud cōmittam⁹ diuine dispōni ꝛ puidētie:vt illud ↄferat vel auferat:sicut magis saluti nre nouit ↄferre ꝛ expedire.Ex his ptꝫ ꝙ mirādū nō est fidelib⁹ si istāter orātes p pace ecclie: aut alia bona ordinatiōe ecclesie:nō semp petita accipiūt:qꝛ de⁹ scit qd magis expedit ad gloriā electoꝝ ꝛ correctionē pctōꝝ.Ideo rogād⁹ est ↄditionalr deus vt auferat malū ↄcedat bonū:inqtū est p honore suo ꝛ expedit saluti nre:ꝛ tunc sic ↄferat qñ ꝛ quō expedire nre saluti nouit. Que aūt simpliciter sint petēda:ꝛ q sub ↄditiōe tacita vel expssa:dictū est.s.lec.lxi.Quarta ↄditio est vt orās petat p se.Cōtingit em ꝙ orō facta p alio:nō impetret aliq petitū etiā si fiat pie pseuerāter:ꝛ de ptinētib⁹ ad salutē:pp̄ter ipedimētū ex parte ei⁹ p q petit.vñ dicit Alex.q.aii.art.iii.mē.ii.Cum quis orat p se pculdubio pōt se facere talē cū diuino adiutorio:vt nō sit aliqd qd ipediat sue petitiōis effectū.Cū aūt orat p alio qtūcūq facit qd in se est p illo p quo orat:ille tñ p quo orat:si nō faciat se talem vt orō nō ipediat:imo si obicē ponit:orās pro ipso nō poterit amouere:quēadmodū poterit:cū orat p seipso:vñ Hiere.vii.dr.Noli orare p pplo

Hier.vii.

hoc:nec assumas p eis laudē ꝛ orōnē:nec obsistas mihi:qꝛ nō exaudiā te.Et ibidē.c.xv.Si steterint Moyses ꝛ Samuel corā me nō est aia mea ad populū istū.¶ Istis ḡ qtuor ↄditiōib⁹ stātib⁹:orō est ipetratiua oīm q petunt.Cui⁹ sm Alex.triplex est

Alex.

rō.s.sūma exaudiētis liberalitas:sūma veritas:sūma amicabilitas.Qꝛ em sūme liberalis:pmptior est ad dādū qꝫ hō ad recipiēdū:qñ hoīeꝫ dispositū dignū ꝛ habilē inuenit:sicut sol diffundit suā lucē qñ inuenit susceptibile.Ita est de pre luminuꝫ:qñ inuenit hoieꝫ dispositū tūc diffūdit suā bonitatē. Differēter tñ:qꝛ diffusio pris luminū ē volūtaria: diffusio solis est naturalis.Itē qꝛ sūme verax ē.sꝫ

Nu.xxiii.

illud Num.xxiii.Nō est de⁹ qsi hō vt mentiat:nec vt fili⁹ hois vt mutet.Dixit em ꝛ nō faciet:locut⁹ est ꝛ nō iplebit.Veritati addit pmissionē:nō qꝛ nō posset facere sine pmissiōe:sꝫ vt fidē certā daret d impetrādo.Qꝛ denīq sūme amicabilis:sicut amor facit ꝙ hꝫ in ptāte volūtatē amici:ita etiā aīa sctā hꝫ in ptāte sua qdāmō volūtatē dei ex mar amo ne ei⁹ ad deū:pp̄ter qd Josue ↄfisus de hac ptāte qsi pcipiēdo dixit soli.Sol ne mouearis ↄ Gabaō. Et fecit.Stetitq sol in medio celi:ꝛ nō festinauit oc

cū vere spatio vni⁹ diei obediente dño voci hois.
Josue.x. Inde est ꝙ dñs non vult negare homini
qđ petit rōnabilr in ofone. Nec est aliq̄ rō ex par-
te dei retrahēs a dādo: nō impotētia: nō; idigētia:
nō inuidia. Hec em̄ sunt cause cur sepenūero hō-
mines nō tribuūt petita postulātib⁹. Nihil ei nō

Hest.xiij.

pōt de⁹ in cui⁹ ptāte oia sunt posita. Hest.xiij.ca.
Nihil odit eoꝝ etiā q̄; fecit. Sap.xi. Nec possessio
sua largitiōe bonoꝝ minuit: eo ꝙ dando nihil sue

Obiectio

eximit ptāti: manēt sue ptāti subiecti ꝛ donum qđ
largit: ꝛ is cui donat. ¶ L. Sʒ forte dicis: qñ de⁹
exaudit ofonē clamātiū ad se in oib⁹ q̄ pie: pseue-
rāter: ad salutē ꝛ p se petūt. ꝛ tñ inutiles nō; exau-
diūt: vt sūt q̄ tribulant: ꝛ clamāt vt eruant: nec tñ
ab eis liberant? Rñdet. b. Aug. Tu tñ tene vias

Rñsio.

ei⁹: ꝛ qñ tribulatis: audit te supple ꝛ si nō ad volū
tatē dādo petitū: tñ ad vtilitatē: ꝛ sicut magis ex-
pedit ad finē ofonis: q̄ esse dʒ sal⁹ tua: ꝛ glia dei.
Qđ ɔhr declarat p duo exēpla subdēs. Qu de⁹ me
dic⁹ est: ideo adhuc secat scindēdo vuln⁹: ꝛ nō tol-
lit manū nisi secuerit: ꝛ q̄tū ei vr̄ expedireq; isirmo.
Etem̄ medic⁹ ille crudelis est: qui exaudit clamā-
tēm hoīem: ꝛ parcit vulneri in pculū vite. Rursus
mr̄es qñ fricāt in balneis pueros ad salutē: nōne
paruuli clamāt inē man⁹ eaꝝ? Iste ḡ crudeles sūt
vt nō exaudiāt lachrymas infantiū? Absit. Nōne
poti⁹ plene sūt pietate? ꝛ tñ clamāt pueri ꝛ nō par
cit eis. Sic de⁹ nr̄ plen⁹ est pietate pr̄na: sed ideo
vr̄ hic nō exaudire: vt sanet ꝛ vt parcat in ppetuū.
Uñ scribit in ps. Clamauerūt iusti ꝛ dñs exaudi-
uit eos: ꝛ ex oib⁹ tribulatiōibus eoꝝ eripuit eos.
Eripuit eos: ꝛ si nō corporalr: tñ spūalr. Uñ idem

Augu.

Aug. Ille q̄ tulit de flāma tres pueros: nūq̄d tulit
de martyrio septē machabeos. Nōne illi in ignib⁹
hymnizabāt illesi. Isti martyrio expirabāt. Deus
triū pueroꝝ: nōne ipse est ꝛ machabeoꝝ? Illos e-
ruit: illos nō eruit: imo vtrosq; eruit. Sʒ tres pue
ros sic eruit: vt carnales ɔfūderent. Machabeos
aūt nō sic eruit: vt illi q̄ psequebant ꝑ penas irēt gra
uiores: cū se putabāt dei martyres oppssisse: ꝛ sup

Cassiod.

eodē ps. Cas. iustos clamasse dicit ad dñm ꝛ semp
exauditos. Quid ḡ de martyrib⁹ dicim⁹: q̄s ɔ̄ sup-
plicijs tyrānoꝝ minie ɔstat esse liberatos? Rñdet.
Liberati plane sunt: qñ sūt ad celoꝝ regna pdu-
cti: oib⁹ tribulatiōib⁹ pbant exuti. Clamor em̄ iu
stoꝝ nō solū ad tpalē: sʒ maxime ad eternā vtilita-
tem semp a dño exaudit. Ex q̄b⁹ pʒ: ꝙ iusti q̄ tpa
liter liberari petūt a tribulatiōe: sicut nec Paul⁹ a
stimulo: ita nec illi a tpali malo liberari petentes:
petūt ad salutē: quos tñ dñs exaudit ad salutē: dū
nō petita: sed q̄ meliora sunt: ꝛ vtiliora pstat beni-

Ofo an sit meritoria

gnus ꝛ ɔcedit. Et tñ de ista q̄one. ¶ Ultimo q̄stiū
est de merito ofonis: an sit meritoria. Que q̄dē ex
iam dicti; sati; soluta est. Uñ pter effectū spūalis cō
solatiōis: quē hʒ seu efficit phualr: adhuc duos ef
fect⁹ hʒ ofo: vt dcm̄ est. Et hoc respectu futuri. s. v̄
tutē merēdi: ꝛ v̄tutē impetrādi qđ petit. Et iste v̄
tutes q̄ńq; ɔiūgūt in ofone: q̄ńq; separāt. Nā q̄tū
ad v̄tutē merēdi innit charitati: a q̄ dū; pcedit de-
bet sibi sicut cuilibet actui meritorio pmiū vtificū
de ɔdigno. Inq̄tū ipetratoria innit gratiose volū
tati diuine q̄ nos ad orādū incitat qđ nō faceret ni
si dare vellet. vt vult Aug. Qñ ḡ ofo pcedit ex cha
ritate est meritoria: ēt si nō ipetrat petitū ppt de-
fectū alicui⁹ q̄tuor ɔditionū dictarū. Qñ v̄o nō p-
cedit ex charitate: ꝛ tñ fit pseuerāter p se ꝛ ad salu
tem: sʒ nō pie: q̄ nō ex charitate: sʒ non semp: q̄ńq;
tñ: imo freq̄nter ipetrat petitū: sic ofone impetrat
pma gr̄a ꝛ alia multa dei dona: q̄ de⁹ donat; orāti.

Hiero.

alr nō datur⁹ nō tāq̄ digno: sed sua liberalissima
volūtate: q̄rū donoꝝ ofo meritū est de ɔgruo nō ɔ̄
ɔdigno. Qñ v̄o fit ofo sm̄ oēs q̄tuor ɔditiōes: pie:
pseuerāter: p se: ꝛ ad salutē: qꝛ sit ɔcurrit gr̄a: alio
qn nō oraret pie: tūc est meritoria vite eterne: ꝛ cū
hoc ipetratoria ei⁹ qđ sic petit. Uñ ofo vt sit impe
tratoria: ñ corrigit gr̄aʒ: ꝑ nōnūq̄ ipetrat gr̄am.
¶ M. Uñ pʒ magna vtilitas ofonis: ñ tñ merito
rie: sʒ ēt ñ meritorie: q̄ tñ nō ē ɔ̄ salutē. Cui⁹ fruct⁹
ꝛ vtilitatē: si dicere laborarē: frustra niterer. Que
ei mala oratiōib⁹ repulsa ñ sūt? Que bona aiez cor
poris pie orātib⁹ negata sūt? Nā oratio culpas ɔ̄
let: q̄ pestes sūt aie. vñ Hier. sup illō Mat.xvij. hoc
gen⁹ dmonioꝝ nō eijcit: nisi p oratione ꝛ ieiunium
dicit. Oratio sanat pestes mēti;: ieiuniū pestes car
nis. Pesti; mēti; vitia sūt ꝛ petā. Uñ ꝛ rogāti; serno
dñs oē debitū dimisit: q: eum rogauit. Mat.xviij.
Sic ꝛ dō postq̄ orauit: audiuit: trāstulit dñs pec
catū a te. ij. Re.xij. Fugat oratio malignos spūs vt
ɔ̄. alr. est. Hoc gen⁹ demonioꝝ ꝛc. Tētatiōes q̄sli-
bet extinguit. vñ Mat.xxvi. Uigilate ꝛ orate ne in-
tretis in tētationē. Uñ ꝛ Isi. iij. li. de sum. bo. c. vij.

Mat.xxvi. Isido. Jaco.v.

Hoc est remediū ei⁹ q̄ vitioꝝ tētatiōib⁹ exestuat:
vt q̄ties q̄lʒ tāgit vitio: toties ad oratione se sbdat
qꝛ freq̄ns oratio ipugnationē extinguit. Etiā cor
poris ifirmitates ꝛ lāguores tollit. Ja.v. Oratio fi
dei saluabit ifirmū. ¶ O. Uʒ ēt ad impetrādū vni
uersa bona aie ꝛ corpis: vite. s. plōgationē. Pʒ de
Ezechia rege cui orāti additi sūt vite sue xv. anni.
Esa.xxxviij. iiij. Reg.xx. ꝛ ij. Paral.xxxij. Ad pac; ꝛ
q̄eti; trāq̄llitatē. j. ad Tim.ij. Obsecro pmū oīʒ fie-
ri obsecrōnes: ofones: postulatiōes: gr̄aꝝ actōes:
p oib⁹ hoīb⁹: p regib⁹: ꝛ oib⁹ q̄ in sublimitate; ɔsti
tuti sūt: vt q̄etā ꝛ trāq̄llā vitā agam⁹ in oī pietate
ꝛ castitate. Ad tribulatoꝝ ꝛ tristiū, ɔsolationē. Ja.
v. Tristat aliq̄s vr̄z: oret equo aīo ꝛ psallat. Ad vi
ctoriā ꝛ inimicoꝝ expugnatiōe. Exo.xvij. Moyse
orāte vincit Amalech. ꝛ Machabeoꝝ p totū. Ad
aie illuminationē iij. Re.iij. dixit dñs salomōi. Qꝛ

Ja.v.

postulasti sapiaʒ ad discernēdū iudiciū. Ecce, feci
tibi f̄m s̄mōes tuos: ꝛ dedi tibi cor sapiēs ꝛ itelli-
gēs. Uñ aplo. Si q̄s vr̄z indiget sapia: postulet eā
a deo: q̄ dat oib⁹ affluēt ꝛ nō iproperat. Ad gr̄e abū-
dātiā. Act.iiij. Cū orassent. s. apli mot⁹ est loc⁹ i q̄
erāt ɔgregati: ꝛ repleti sūt oēs spūsctō. Ad celi ap
tionē. Ja.v. hr̄ ꝙ ad ofonē Helie aptū est celum ꝛ
clausū. qđ nō solū itelligit ɔ̄ aptiōe celi q̄tū ad bñ

Ja.j.

ficiū pluuie: sʒ ēt ad salutē aie. Uñ statī. iocē. Ora-
te p inicē vt saluemini. Supfluū existio dintr⁹ im
morari cū ofisū est ofonē q̄tuor dictis ɔditiōib⁹ ve
stitā: oia q̄ desiderant ꝛ petunt ipetrare. Qđ ēt pʒ

Actu.iiij.

factū p discursū vtrinsq; testi. Ex q̄ sati; pʒ necessi
tas ofonis ad ipetrādū cūcta nobis necessaria: q̄
ex nob habere nō valem⁹. ¶ P. Multa alia ɔ̄ ora-
tiōe ad deū faciēda: nō vt ipʒ istruam⁹ q̄ oia nouit
aut iclinem⁹ q̄ semp imutabil existit: habes. ɔ̄. lec.
xxxi. Hec aūt pmissa de oratiōe in gn̄e sufficiāt ad
nostri iformationē q̄uo orādū ē: ne i ceñū orem⁹: ꝛ
ad iclinādū aios nostros vt orare nō cessem⁹. Ofo
nē em̄ laboriose mēdicare ñ opʒ: aut a remoti; ad-
ducere: apud nos est i nr̄a ptāte ɔstituta. Possum⁹
dū volum⁹ semp dñʒ ofonib⁹ pulsare suo; qđ semp

Ps.xlj.

psto est: auxilio ɔcurrēte. Uñ i ps. dicit pphā. Apō
me ofo deo vite mee: q̄ exponēs. b. Aug. ait. Non
ei vt supplicē deo emptur⁹ sūʒ ɔ̄ trāsmarinis loci;:

Augu.

aut vt exaudiat me de⁹ me⁹ nauigabo: vt ɔ̄ lōgin
q̄s afferā thura ꝛ aromata: aut ɔ̄ grege adducā vi
tulū saginatū. Sʒ apō me est ofo deo vite; mee of
ferēda. Int⁹ hēo victimā: quā imolē sibi. Int⁹ hēo
thus qđ iponā. Int⁹ hēo sacrificiū: quo flectā dñʒ
meū: qꝛ apud me est ofo deo vite mee. Que cū ita
se habeāt: q̄ dignū est ꝛ salutare ofonē assidue cre
bro nos offerre dño deo nr̄o: imo q̄ necessariū no
bis: vt sic puro corde: sincero affectu: mēte ɔ̄uota:
cū ceteraꝝ ɔditionū obs̄uatiōe ad deū resugiētes
in oib⁹ nostri; necessitatib⁹ exaudiri mereamur: q̄
salutē nostrā ad quā ɔditi sumus finalr̄ ɔseq̄mur.
Et tñ de oratione in generali.

¶ Lectio.lxiiij.

Premissis q̄busdā

de oratiōe in generali accedēdū est ad orationē dn̄icaʒ in spāli aliqua breuiter de eius excellētia premittētes: ⁊ deinde ad eius expositionē ſm lectōꝝ sententias ꝑcedentes. ¶ Est aūt hec oṙo dn̄ica alijs oṙonib⁹ excellētior: ſm Hugonē cardinalē in postilla sup̄ Mat. ꝓpter ei⁹ dignitatē: breuitatē: fecūditatē. ¶ Est eñ oṙo hec dignior alijs: q: ab ip̄o xp̄o deo, q̄ orat: edicta est ⁊ edocta: ⁊ per hoc exaudibilior: q: autor ei⁹ est quē cōstituit p̄r mediatorē inter se ⁊ nos peccōres. Qui q: sicut est p̄ris vnigenit⁹ i q̄ sibi bn̄ ꝯplacuit: ipsi⁹ oṙonē recusare nō pōt. Ip̄m eñ ꝑcepit audiri a mortalib⁹: dicēs. Hic est fili⁹ me⁹ dilect⁹ in q̄ mihi bn̄ ꝯplacui: ip̄m audite. Cū ergo xp̄s dixit. Sic ergo orabitis. P̄r nr̄: hesitare nemo poterit quin oṙo illa sit p̄ri acceptior: q̄ alia q̄cūq3: de hoc accipe dictū btī Cypriani. Que eñ pōt esse spūalior oṙo: q̄ q̄ a xp̄o nobis data est: a q̄ ⁊ spūsanct⁹ nobis missus ē? Que apd̄ patrē ꝑcatio exauditior: q̄ q̄ ab ore filij: q̄ veritas est ꝓlata credit? Idē. Qui fecit viuere docuit ⁊ orare: vt dū ꝑce ⁊ oṙone quā fili⁹ docuit apd̄ patrē loq̄mur: facillimū vtiq3 exaudimur. Hāc exaudibilitatē xp̄s significauit: cū dixit. Si q̄d petieritis patrē in noīe meo dabit vobis. Per q̄d aūt magis in noīe xp̄i petere poterim⁹ nisi ꝑ oṙonez quā nobis orādā edidit: ⁊ ꝑsonaliter instituit? ¶ Est ēt eo dignior: ceterisq3 exaudibilior q: in ipsa sola ea q̄ digna sunt ⁊ bn̄placita deo: ab ip̄o postulant. Christ⁹ eñ q̄uenit nos soluere a peccis: ⁊ nos deo recōciliare nō nisi nobis vtilia: ⁊ salutifera petenda ꝑscripsit: alia q̄s dixisset p̄r: ip̄m audite? ¶ Scd̄o excedit alias in breuitate. Vñ xp̄s eā instituens premisit. Orātes nolite multū loq̄ sicut ethnici faciūt: putātes in suo multiloq̄o exaudiri. Hi eñ exercēde lingue magis operā dāt: inq̄t gl. q̄ mētis mūdāde. Ut hoc nugatorū officiū gen⁹ ēt ad cā ꝑcē nectēdū trāsferāt putātes q̄ sicut orator iudicē: ita ⁊ ipsi deuʒ flectere queāt. Dānat aūt multiloq̄uiū de infidelitate sʒ nō multas lachrymas: nō multas obsecrationes in cordis puritate: q̄d sc̄i faciūt. Q̄d ⁊ dn̄s ꝑ se legit fecisse: q̄ ꝑnoctauit in oratiōe. Sʒ v̄bositas sine affectiōe vacuas aures dei implere malū est: q̄si in hoc audiamur. De hac breuitate Cyprianus i lib. de oṙone dn̄ica ait. Ipsa est oṙo quā met de⁹ īcarnat⁹ mortales orare docuit: q̄ suo magisterio oēm ꝑceʒ nostrā in vno sermōe breuiauit tanq̄ sit sermo: de q̄ dixit Esaias. Sermonē breuiatū faciet dn̄s in toto orbe terre. ¶ Huius autē breuitatis multe assignant cāe. Una vt xp̄s ꝑberet fidelibus fiducā impetrādi q̄d breuib⁹ v̄bis postulādū demōstrauit: vñ hoc dicit q̄dā gl. sup̄ Mat. Xp̄s inter cetera salutaria monita q̄b⁹ cōsuluit credētibus: formā orādi ꝓponēs: orationē cōposuit breuibus v̄bis: vt eēt fiducia cito annuēdi: q̄ breuiter vult rogari. ¶ Scd̄a rō: vt eo facili⁹ posset memorie cōmēdari: de q̄ bea. Cyprian⁹. Cū dn̄s noster ⁊ sius xp̄s oīb⁹ venerit ⁊ colligēs doctos pariter ⁊ indoctos: oī etati ꝑcepta salutis ediderit: ꝑceptorū suoꝝ fecit grāde ꝯpēdiū: vt in doctrina celesti discētiū memoria nō laboraret: sʒ q̄d eēt simplici fide necessariū velociter disceret. ¶ Tertia vt prudentia ēt ingeniosoꝝ miraret de ꝓfunditate mysteriorū: ⁊ multiplicitate sniaꝝ in tāta v̄boꝝ paucitate cōp̄rehēsoꝝ. De q̄ btūs Aug. sup̄ ꝑfata v̄ba dt. Oṙo ista paucis v̄bis res multiplices ꝯp̄hēdit vt sic cito simplices fidei sufficientiā sue salutis discerēt. Hoc quoad rōnē scd̄aʒ taciā. Et ꝑ tertia rōne subdit. Et prudētia ingeniosorū ꝓfunditate mysteriorū obstupesceret. ¶ Quarta: vt eo ꝑ hoc q̄ breuior et ꝑ hoc facili⁹ discit ⁊ retinet: sine fastidio frequētaret: ⁊ cū maiori attētiōe ac deuotiōe sepi⁹ repetetur. Anim⁹ eñ nr̄ volatilis est: ⁊ multitudie v̄boꝝ nōnūq̄ distrahit: ita vt aūtē orationis finē: sola lingua loq̄ntie tot⁹ effluat: ⁊ ad alia impertinētia deflectat. Et iō nisi ex spāli cā oṙonē cōueniat extendi: breuib⁹ v̄bis ⁊ sētētiosis xp̄s orādū eē docuit i institutiōe hui⁹ breuissime oṙonis. ¶ Quinto ip̄aʒ breuiter ꝯtexuit ꝯ errorē ethnicoꝝ putātiū q̄ de⁹ v̄bis ꝑsuasibilib⁹ mulceat: vt si absens si vocet: aut q̄ v̄boꝝ ambagib⁹ q̄d nesciat doceat. vñ bea. Aug. ad ꝓbā. Absit in oṙne multa locutio: sʒ nō desit multa ꝑcatio si feruēs ꝑseuerāt intētio. Nā multū loq̄ in orādo ē rē necessariā in sup̄fluis agere v̄bis. Multū āt ꝑcari: est deū quē ꝑcamur: diuturna ⁊ pia cordis excitatiōe pulsare. Et plerūq3 hoc negociū pl⁹ gemitib⁹: q̄ sermōib⁹ agit: pl⁹ fletu q̄ afflatu. Nō eñ est de⁹ vt hō: q̄ v̄boꝝ possit flecti multitudine aut ꝑsuasibilib⁹ inclinari: vel ad exaudiēdū passionari sicut gētiles de suis dijs existimabāt vt dt gl. Cōtra q̄s ⁊ Chryso. loq̄t. Quasi dormiētē dn̄ʒ accusat: q̄ orationē suā lōga ꝯtextiōe ꝑseq̄t: vel qui orat vt deo q̄si ignorāti suā necessitatē exponat: q̄liter ethnici faciūt: ⁊ taliter orare nō solū est inutile sʒ plerūq3 blasphemia. Nō eñ vt idē dt. docēd⁹ est de⁹: sʒ placād⁹: nō afficiēd⁹, i affect⁹ in eo excitād⁹: q̄si sit affectiōe mutabilis: sʒ oīʒ bonoꝝ largitor recognoscēd⁹. Qñ aūt ⁊ vsq3 q̄ue intētiōe ꝯ vtilitate multiplicari possint: dictū est s̄. lec. lxij. ¶ Sexto breuē instituit oṙonē: vt ꝑ ignorātia excusatione null⁹ adult⁹ ꝑtēdere posset ⁊ q: q̄d tā breue est ⁊ tā faciliter scit: nō nisi culpabiliter ignorat. Has cās breui epilogo recitat Alex. par. iiij. q. xxxvij. dicēs. Multiplicē vtilitatē breuitas dn̄ice oṙonis parit. Ob illi⁹ eñ breuitate facili⁹ scit: meli⁹ retinet: frequēti⁹ iterat: min⁹ fastidit orātē: cito exaudiri innuit. Pl⁹ affectu q̄ ore orādū eē insinuat: ignorātē sacrifat. ¶ Tertio excellit hec oṙo dn̄ica ceteras in fecūditate: ⁊ sniaꝝ pōderositate. Vñ dicit Cyprian⁹ li. de oṙone dn̄ica. Magna sunt oṙonis dn̄ice sacra: q: multa ⁊ magna breuiter sunt in sermōe collecta: ita vt nihil ꝑtermissuʒ sit: q̄d nō in ꝑcibus ⁊ oratiōib⁹ nostre celestis doctrine ꝯpēdio ꝯp̄hēdat. Hoc ēt ip̄o petitionū ei⁹ nūero insinuatur. Septē eñ petitiōes ꝯtinet vt dicet ⁊ septē nūer⁹ ē vniuersitatis. Nā vniuersa q̄ a dn̄o licite desiderari p̄nt ⁊ postulari: his petitiōib⁹ ꝯtinēt: ⁊ extra has nihil licite postulat. Vñ be. Aug. ad ꝓbā. Si recte ⁊ ꝯgruēter oram⁹: nihil aliō petere possum⁹ q̄ q̄d in oṙone dn̄ica positū ē. Et post pauca. Si oīa sctāꝝ ꝑcationū v̄ba discurras: quātū existimo: nō inuenies q̄d ista oratio dn̄ica nō ꝯtineat ⁊ includat. Et hoc ꝯclarādo subdit. Qui ei dt. Clarifica me i oībus gētib⁹ sicut clarificat⁹ es in nobis: vt ꝓphete tui fideles inueniant: q̄d aliō dt q̄ sctificet nomeʒ tuū? Qui dt. Ostēde nobis faciē tuā ⁊ salui erim⁹: q̄d aliō dt: q̄ adueniat regnū tuū? Qui dt. Dirige gressus meos i semitis tuis ſʒ eloquiū tuū: vt nō moueant vestigia mea: q̄d aliō dt q̄ fiat volūtas tua? Qui dt. Diuitias ⁊ paupertates ne dederis mihi q̄d aliud dt: q̄ panē nr̄ʒ q̄tidianū ⁊c? Qui dt. Memēto dn̄e dauid ⁊c. Et iterū. Si reddidi retribuētib⁹ mihi mala: q̄d aliō dt: q̄. Dimitte nobis debita nr̄a: sicut ⁊ nos ⁊c? Qui dt. Aufer a me ꝯcupiscētias vētris: q̄d aliō dt: q̄. Et ne nos inducas in tētationē? Qui dt. Erue me de inimicis meis: q̄d aliud dt q̄. Sʒ libera nos a malo? Et sic si ꝑ oīa sctāꝝ ꝑcationū v̄ba discurras: nihil inuenies q̄d i ista oṙone dn̄ica nō ꝯtineat. ¶ Silr q̄cq̄d affect⁹ diuersi: timor: meror: spes gaudiū: ac hoꝝ radix: geminus amor dei ⁊ p̄rimi suggerere poterit vt petat: totū v̄bis hmōi dn̄ice oṙonis ꝯp̄hēdit. Nā sentiēs se taʒ multiplicib⁹ circūdatū periculis tentationum: demonis: mundi: carnis: suamq3 imperfectionem ac resistendi debilitatē: timor surgens nō paruus impellit ad inuocandum diuinum adiutorium ⁊ cla-

Excellentia orationis dn̄ice super alias orationes.

Cypria.

De breuitate orationis dn̄ice.

Cypria.

Cause aliquot breuitatis orōnis dn̄ice.

Cypria.

Augusti.

Chryso.

Alexan.

Cypria.

Septē numerus est vniuersitatis.

Augusti.

Oratio dn̄ica ꝯtinet ⁊ includit oīa sctāꝝ ꝑcationū verba.

mandū ad deū: De⁹ in adiutoriū meū i[illegible]: dñe ad adiuuādū ec. Itē ne proijcias me a facie tua: et spūsctm̄ tuū ne auferas a me. Hoc ipsum orat ta-lis cū dicit. Et ne nos inducas in tētationē. Sȝ li-bera nos a malo. Si ꝑpendēs peccatoꝝ maliciā q̄ cōmisit grauissimaq̧ dāna que hoꝝ occasiōe inci-dit. (Per hoc) ei se dei grāȝ ⁊ beatitudinē ꝑdidisse oīa bona merita mortificasse penaꝝ inferni reatū cōtraxisse cognoscit.) Uñ dolor ⁊ cōtritio animū ve hemēter afficit tanq̄ de maximo malo ꝑsenti: offē sa scȝ dei vñ clamare cōpellit. Propter⁹ esto pctis nostris ꝓpter nomē sctm̄ tuū. Itē. Delicta iuuētu tis mee: ⁊ ignorātias meas ne memineris dñe. Mi-serere mei de⁹ sm̄ magnā misericordiā tuā. Et sm̄ multitudinē ec. Oēs has petitiones: clausula ista cōprehēdit. Dimitte nobis debita nostra ec. ¶ Cō siderās quoq̧ patrie celestis claritatē ad quā vo catus sum⁹: diuine visiōis iocūditatē: fruitiōis dul-cedinē: stabilitatis securitatē: ꝑiculoꝝ omniū eua sionē: appetit⁹ plenissimā satietatē: oīm bonoꝝ ꝑ-fectionē: ⁊ oīs mali exclusionē: ⁊ tanq̄ exul ⁊ pere-grinus tota mēte suspirat ad patriā quā deside-rat: orās cū propheta. Sitiuit aīa mea deū fontē viuū qñ veniet. ⁊ apparebit ante faciē dñi. Quid aliud orat q̄. Adueniat regnū tuū. ¶ F Sic cuȝ fi lius fidelis celestis patris sentiēs in sola pace cō sciētie verū cōsistere gaudiū: ip̄am q̄ȝ paceȝ aliter haberi nō posse: nisi ex cōformitate sue volūtatis cū volūtate paterna. Isto eñ existēte: gaudiū con sciētie nemo tollere pōt.: sm̄ illud xp̄i ad discipu-los. Tristicia vestra vertet in gaudiū. Et sequit.

Joā.xvi.

Gaudiū vestrū nemo tollet a vobis. Nō aduersa: nō ꝓspera: nec qñ ecūq̧ accidētia: cū preter volūta tem dei nihil accidere pōt. Quod vo sm̄ diuinatē volūtatē occurrit: etiā occurrit ⁊ acceptat ꝑ volū-tatē ꝓpriā: vt puta cōformē diuine volūtati. Exe cutionē vo ꝓprie volūtatis sequit gaudiū: ⁊ gau

Augusti.

gaudiū est de assecutione eoꝝ q̄ volum⁹: sm̄ bea. Aug. xiiij. de ciui. dei. c. xv. Ac ꝑ hoc nō q̄rit q̄ sua sunt. honores: nō tēꝑales cōsolationes: nō cōmoda ꝓpria: sȝ solū placitū diuine volūtatis orat ad deū. Ad te cōfugi dñe: doce me facere volūtatē tuā: q: deus me⁹ es tu. Idipsum petit cū dicit. Fiat volū tas tua sicut in celo ⁊ in terra. ¶ Cōsiderās deniq̧ diuinā bonitatē oīa ꝑdicta suis dilectorib⁹ ordinā tē: ac amore ꝑfecto sibi inherere cupiēs: ac ꝑ hoc dilecti sui dei honorē ⁊ gloriā ꝑmaneri eiusq̧ no-ticiā ad oēs dilatari orat. Gloriā regni tui dicent: potētiā tuā loquent. Ut notā faciāt filijs hominū potētiā tuā: ⁊ gloriā magnificētie regni tui. Non aliud orat cū petit. Sctificet nomē tuū. Demū cuȝ agēte charitate sui ꝓpri⁹ ꝓximi: qua sibi ꝓximisq̧ vult summa ac celestia bona: ad illud quoq̧ ascen dere nō posse hūanā infirmitatē: nisi fuerit iota ac cōfortata pace celestis edulij: pane vbi dei: pane grē: pane etiā corꝑalis cibi: quo mētis corꝑisq̧ pel latur inedia: cognoscit: petit sibi accōmodari tres panes ꝑdictos: sacr̄alē supsūalē: ⁊ corꝑalem. Hi pa nes filioꝝ nō mittēdi canib⁹. Hos petit cū ait. Pa nē nr̄m quotidianū ec. Sic ergo ptȝ: q orario dñi-ca cōtinet, quicq̄d affect⁹ quilibet orare nos sugge rit ⁊ impellit. Uñ manifesta est hui⁹ orōnis excel-

Dubiū.

lētia in fecūditate ⁊ pōdere sniarū. ¶ G Sed circa hoc dubitat: vtrū solis verbis in dñica orōne exp̄s sis vtēdū sit in nr̄is orōnib⁹. Et videt q sic. Hoc ei

Matt. vi.
Cypria.

ꝑcepit dñs cū dixit. Sic ergo orabitis: vbi formaȝ orādi ꝑstituit. Itē cyprian⁹ in lib. de dñica orōne dicit. Aliter orare q̄ xp̄s docuit: nō solū ignorātia est: sȝ ⁊ culpa. His motiuis fr̄ tuet error vvaldēsiū asserentiū: q a nobis nulla alia vba dici debeant: nec orō nisi orō dñica ⁊ vba in ea cōtēta. Sȝ error

Mat. xxvi
Luc. xxij.

ille facile repellit auctoritate scripture. Nā xp̄s et apli alijs vbis vsi legunt in suis orōnib⁹. Nā ora uit xp̄s patrē dicēs. Pater mi si possibile est trans-

feat a me calix iste. Et orās ꝓ petro dixit. Ego ro

Lu. xxij.
Actuū. j.

ui ꝓ te petre vt nō deficiat fides tua. Et Joā. xvij. rogat ꝓ discipulis dicēs. Pater scē serua eos i no mine tuo: quos dedisti mihi. Et in cruce. Pr̄ dimit te illis q̄ nesciūt qd faciūt. Silr apli in electione mathie orātes dixerūt Tu dñe q̄ nosti corda oīm: ostēde quē elegeris ec. Apostol⁹ q̄ȝ Paul⁹ orat ꝓ romanis: ꝓ ephesijs. flectit genua ad dñm deum patrē ec. Et alijs multis. Petr⁹ alijs verbis q̄ his q̄ in orōne dñica cōtinent: vt ptȝ ꝑ decursum epla rum suaꝝ. ¶ Per hoc ad dubiū respōdet ꝑ duas ꝓ

Rn̄sio ad dubiuȝ ꝑ duas propositiōes
Pria propositio.

positiōes. Pria. Nō est necessariū ad efficaciā orō nis: vt vtamur semꝑ orōne dñica aut verbis in ea formaliter positis ⁊ exp̄ssis. Pȝ hec ꝓpositio: quia ⁊ xp̄s legislator: ⁊ apli ab eo immediate instructi vsi sunt alia orādi forma: etiā post institutionem dñice orōnis vt ptȝ ex iā dictis. Possum⁹ ergo in orōnib⁹ alijs vbis vti sm̄ q vrget necessitas: vel

Augusti.

expostulat vtilitas: aut offm̄ qd exercem⁹ exigit ⁊ reqrit. Et hoc est qd dr̄ btūs Aug. ad ꝓbā. Liberū est alijs atq̧ alijs vbis ab his q̄ in orōne dñica po nunt dicere. Et hoc siue vba illa cōposita sint: vt psalmi: hymni: collecte ⁊ cetere orōnes eccl̄ie pu-blice ꝓferēde: siue verba illa ex ꝓprio affectu sint formata: vt cū q̄s vbis suis q̄ ꝓpri⁹ affect⁹ sugge-rit deo loquit: cor suū corā eo quasi sensibiliter ꝑh te effundēs. ⁊ necessitates cōquerēs: aut pctā sua cōfitēs: ⁊ veniā postulās: seu auxiliū implorās: et iste mod⁹ orādi vt plurimū est efficacior: ⁊ ꝑtinēs ac ꝯgruus orātiōib⁹ peculiarib⁹ ⁊ priuatis. ¶ Se

Scda pro positio.

cūda ꝓpositio. nō lȝ alia a dño petere q̄ ea q̄ ꝯpre hēsa sunt in dñica oratiōe. Ptȝ: q: vt supra habitū est: in ipsa oratiōe dñica oīa designantur q̄ recte a deo petere possum⁹: ⁊ q̄ eū nobis dare decet. Nō ergo alia sm̄ rē petere decet: sȝ eadem alijs ⁊ alijs verbis postulare licet. Uñ Augu post vba statim allegata addit. Orādū est alijs atq̧ alijs vbis ab his q̄ in oratiōe dñica posita sunt. Sȝ nō dȝ esse li-berū alia sm̄ rē dicere: idest res alias petere: q̄ q̄ in oratione dñica petunt Sȝ hec q̄ ibi petunt pro nobis: ⁊ nostris: ⁊ ꝓ alijs: atq̧ inimicis sine scrupulo dubitatiōis orāda sunt atq̧ petēda. Et in eodem

Augusti.

Aug. Quecūq̧ verba alia dicam⁹ q̄ affect⁹ orātis format vt clareat: vel consequenter attendit vt crescat: nihil aliud secundum reȝ dicim⁹: q̄ qd in oratione dñica positum est: si recte, ⁊ cōgruenter oramus. Per hoc ad rōnes in ꝓpositiōe dubij ad-ductas. Ad primā dr̄ q aduerbiū: sic nō dicit oīmo dam similitudinē vboꝝ: sȝ reꝝ significataꝝ: vt sit sensus Sic orabitis. i. vbis similē sentētiā impor-

Beda.

tātibus orabitis. Uñ gl. Bede Matth. vi. Inter ce tera salutaria monita ⁊ diuina quib⁹ cōsuluit cre-dētibus: formā orādi ꝓposuit: disciplinā tradidit: vt noster affect⁹ q̄ cuȝ deo agit: disceret res quas oraret nō verba q̄ diceret. Uñ nō his solū vbis ora tur: sȝ ⁊ alijs ꝯtētis sub eodē ⁊ nō alio sensu: q̄bus etiā cor nostrū accēdit. Ad auctoritatē Cypriani si militer dicēdū: q vbū aliter: nō dicit alteratē vbo rum q̄bus orat: sȝ alteratē reruȝ ꝓ quib⁹ oratur. ¶ Istis sic ꝑmissis: de orōne dñica in spāli sequit oratio: cuius hic est tenor initialis. I

Pater noster q̄ es.

¶ Premissa exhortatiōe ad orādū piū ⁊ misericordissimū patrē: ꝯhr au ctor cā nōtis subdit ip̄aȝ orationeȝ: ⁊ primo ponit orationeȝ dñicā. Scdo addit eius embolismū qd est oratio sup crescēs: ex precedētē orationē dñicā quātū ad eī⁹ finatē clau sulā declarās ibi. Libera nos dñe ab oīb⁹. ¶ Cir-ca primū dicit. Pater noster. Hāc aūt btūs Grego. super hostiā in altari decātandā instituit: incon-gruū asserēs: vt sup eucharistiā dicat: oratio quā Scolasticus Roman⁹ cōposuerat: sicut antiquit⁹

* Beat⁹ Grego. instituit ora tionē dñi cā sup ho stiā in al tari decā tandam.

fieri cõsueuerat:qñ statim post p̃dicta diceda ̃ hec oratio. Libera nos quesum⁹ dñe ₢c. ⁊ illa omittebatur quã dñs ⁊ magister noster xp̃s dictauerat. Instituit igit̃ vt ista cõmunioñ premitteret: quatenus virtute ipsius ⁊ efficacia p̃pararemur ad dignã tãti sacri mãducationẽ. In ipsa eñi bona q̃ hac cõmunione dignũ efficiũt petunt̃: ⁊ mala que dignitatẽ cõmunicãtis auferũt remoueri postulantur. ¶ Diuidit̃ aũt hec oratio dñica in tres p̃tes principales scz in exordiũ: tractatũ: ⁊ cõclusionẽ: s̃m Petrũ de alliaco. In prima p̃te ei⁹ q̃ petit̃ captat̃ beniuolẽtia. In scd̃a petitionũ quas fundim⁹ subiũgitur cõtinẽtia: ibi. Sctificet̃ nomen tuũ. In tertia petitionũ optat̃ cõfirmatio ⁊ edificatio: cũ cõcludit̃ Amẽ. ¶ Quo ad primũ dicit̃. Pater noster. Solẽt quippe hoĩes aliqd impetrare cupiẽtes: a laudibus ipsius quẽ rogaturi sunt suã ordiri orationẽ: quaten⁹ eũ reddãt beniuolũ ⁊ atẽtũ: de quo beatus Ambro. lib. de sacris versus finẽ inquit. Uide vnde debes incipere orationẽ tuã. Dic mihi si ve lis hominẽ rogare: ⁊ sic incipias. Da michi qđ peto. Nõne arrogãs videt̃ oratio. Propter qđ sapiẽtes oratores hãc obseruãt disciplinã: q̃ incipiũt a iudicis laudib⁹: vt eũ fautorẽ sibi presentẽt: ⁊ beniuolũ faciãt cognitorẽ. Hec quoq; sacre scripture est cõsuetudo. Nã ⁊ amic⁹ dei Moyses hãc disciplinam nõ ignorauit. Rogatur⁹ eñi deũ: vt p̃plm israeliticũ nõ desereret: s; ducatũ prestaret salutarem: dei laudes petitioni sue p̃misit dĩ. Dñator domine de⁹ misericors ⁊ clemẽs patiẽs ⁊ multe miserationis ⁊ verax. Et cõtinuo petitionẽ subiunxit. Si inueni gratiã in conspectu tuo dñe: obsecro vt gradiaris nobiscũ. Hãc etiã petendi industriam prudẽs illa Judith. obseruauit: dũ p̃ ɔtritiõe hostiũ deũ flagitare voluit. A laudib⁹ eñi incipiens ita ait. De⁹ celoꝝ creator aquaꝝ: ⁊ dñs toti⁹ creature: exaudi me miserã deprecãtẽ: ⁊ de tua mia p̃sumentẽ. Similẽ orãdi formã plurimi p̃phetarũ et patrum obseruauerũt. ¶ Ita ⁊ magister noster xp̃s p̃ infinita sua sapientia: ⁊ summo magisterio: nos facere docuit: dũ orationẽ instituẽs ipse premisit exordium laudis: di. Sic aũt orabitis. Pater noster q̃ es in celis ₢c. ¶ R Captam⁹ aũt hoc exordio beneuolentiã dei: vt nõ ip̃m flectam⁹: cũ ei⁹ volũtas sit immutabilis: nec vt ei⁹ beniuolẽtiã p̃ueniamus vt ipse prior dilexit nos. S; vt in nobis ipsis de sua beniuolẽtia certã fiduciã ɔcitem⁹ qđ fit p̃cipue ex quatuor q̃ in hoc exordio notant̃: videlicet ex cõsideratiõe charitatis qua bonũ nr̃m vult: q̃ pater. Scd̃o ex ɔsideratiõe largitatis: qua seipsum nobis donat: q̃ noster. Tertio ex cõsideratiõe immutabilitatis qua nos immutabiliter p̃destinauit: q̃ vere addit̃: q̃ es. Quarto ex ɔsideratione ei⁹ potẽtie ⁊ maiestatis: qua petita dare põt cũ dicit̃ in celis. ¶ In his eñi verbis de⁹ q̃ petit̃: ex quatuor cõmẽdat. Primo a dilectiõis magnitudine cũ dr̃: pater. Scd̃o a liberali bonitatis sue diffusione: cũ addit̃: noster. Tertio ab immutabili ꝑpetuitate: cũ subiũgit̃ q̃ es. Quarto a sublimitate potẽtie cũ cõcludit̃: in celis. ¶ Per primum differt hoc exordiũ ab exordijs ve. te. Illa quidẽ cõiter exordiũ accipiũt a dei dñatiõe ⁊ maiestate: vt p; in exẽplis iã positis. Istud aũt initiũ capit a dei beniuolẽtia ⁊ pietate: q̃ dr̃. Pater noster. Cui⁹ rõ est q̃ habitudo hoĩm ve. test. ad deũ vt seruoꝝ ad dominũ. Illi⁹ eñi t̃pis hoĩes seruierũt dño magis timore q̃ amore: qđ p̃prie est seruorũ. Uñ ⁊ lex illa lex timoris ab apostolo est vocata. In nouo aũt testamẽto est habitudo fideliũ ad deũ vt filioꝝ ad patrẽ. Per xp̃i eñi incarnationẽ: tñ de⁹ hũanos generi cõdescẽdere dignat⁹ est: vt eos p̃ adoptionis gratiam filios suos ɔstitueret. Unde ⁊ dixit ap̃lis xp̃s. Jam nõ dicã vos seruos: s; amicos ⁊ domesticos dei. Hinc ⁊ ap̃ls legẽ: nouã: legẽ libertatis appellauit ⁊ amoris. Et de his loquit̃. Aug. lib. ij. de ser. dñi in mõte. Multa inquit dicta sunt in laudes dei que p̃ oẽs sanctas scripturas varie lateq; diffusa: poterit quisq; cõsiderare cũ legit̃. Nusq̃ tñ inuenit̃ p̃ceptũ p̃p̃lo isrl̃ vt ad deũ diceret: pater noster: aut oraret patrẽ deũ. S; ipse eis dñs de⁹ insinuatus est tanq̃ dñatẽ [illegible] idest s̃m carnẽ adhuc viuẽtibus s; p̃p̃lo noui testamẽti q̃ vocat̃ ad eternã hereditatẽ: vt sit xp̃i cohereos: ⁊ in adoptionẽ filioꝝ isrl̃: venit nõ suis meritis s; gr̃a dei: p̃ceptum est vt eandẽ ip̃am gratiã adoptiõis ponat in principio orationis vt dicat. Pater noster qui es in celis. ¶ L In cuius exordio cũ dr̃. Pater ɔmẽdat̃ de⁹ ex dilectiõis ⁊ charitatis magnitudine. Est eñi pater nomẽ amoris ⁊ pietatis: qđ natura ipsa docet in patre naturali: et fides nostra astruit in patre sp̃uali. Quia eñi pater naturalis nõ de aliena: sed de sua p̃pria sub̃a filiũ generat: p̃pter qđ fili⁹ dicitur aliqd esse patris: idcirco cũ q̃libet se diligit ex naturali quodã instinctu: nõ põt pater naturã suã quã filio cõicauit: nõ diligere. Qđ sciẽs sapiẽtissimus ille salomõ: cũ ex nulla p̃batiõe exteriore discernere posset cui⁹ mulieris fili⁹ erat infantulus ille: de quo corã ipso litigabat̃: se ad philosophiã cõuertit naturalẽ: q̃ naturales rerũ instinct⁹ ⁊ cõditiones explicat: ⁊ naturã ipsam subtiliter interrogãs: illã verã viui infantis matrẽ esse cognouit q̃ eius occisionẽ naturali amore tolerare nõ poterat: vt p; .iij. Reg. iij. vbi glo. dicit q̃ salomõ tẽtauit naturã parẽtis: que nõ potuit seipsam vt in filio est nõ amare dilectione naturali: de quo ⁊ ph̃s late tractat. viij. Ethi. ¶ De patre spirituali idip; fides astruit: docẽs gratiã potiorẽ esse q̃ naturã. Hinc cũ filij sp̃uales essem⁹ dei s̃m regenerationẽ ꝑ xp̃i mortẽ vocauit nos in hereditatẽ eternã: vbi nobis p̃parauit bona q̃ nec ocul⁹ vidit: nec auris audiuit. ⁊ que in cor hoĩs minime ascenderũt. Et quis est qui nesciat hec maxime dilectiõis ⁊ pietatis esse indicia: q̃ in noĩe patris designant̃. Reluce[t] igit̃ in primo dñice oratiõis v̇bulo qđ est pater: dilectiõis charitatisq; magnitudo. ¶ M S; est hic notandũ q̃ nomẽ pater: qđ deo attribuitur: dupliciter accipit̃: vt. s. lec. xx. expositum est: notionaliter: siue ꝑsonaliter: ⁊ essentialiter. ¶ Notionaliter accipitur quãdo attribuit̃ deo respectu persone diuine: ⁊ sic est prima persona in deitate: q̃ non ab alia ꝑsona capit esse: s; a se immutabiliter subsistit ⁊ eternaliter. Unde dicit̃ in symbolo athanasij. Pater a nullo est factus: nec creat⁹: nec genit⁹. Et ita accipit̃ a xp̃o cũ dicit. Ego ⁊ pater vnũ sumus. Et ita accipit̃ quotiẽs in scriptura discernit̃ a persona filij aut spiritussancti. ¶ Essentialiter accipitur quotiẽs attribuit̃ deo respectu creature que ab ipso depẽdet in esse: cõseruari: ⁊ sic cõuenit oĩbus trib⁹ ꝑsonis simul: ⁊ singulis singulis. Tota eñi trinitas pater: fili⁹ ⁊ sp̃ussanct⁹: vn⁹ pater est: sicut vnus de⁹: vn⁹ dñs: vn⁹ creator oĩm. Et singula ꝑsona pater est: sicut singula de⁹ est: creator ⁊ dñs nõ tñ tres patres: s; vnus creature pater. Hinc ad Eph. iiij. Un⁹ deus ⁊ pater oĩm. ⁊ Deut. xxxij. Nũquid nõ ipse est pater tu⁹ q̃ possedit te ⁊ fecit ⁊ creauit te. ⁊ Sapien. xiiij. Tua aũt pater p̃uidẽtia ab initio cũcta gubernat. ¶ Dicit̃ aũt de⁹ pater multiplici rõne: p̃ter illã q̃ respicit eternã ḡnationẽ: de qua Esa. liij. Ḡnationẽ ei⁹ q̃s enarrabit: s̃m quã solius filij est pater. Est eñi pater predestinatiõe. Eph. j. Gratia vobis ⁊ pax a deo patre ₢c. q̃ p̃destinauit nos in adoptionẽ filioꝝ. Itẽ pater creatiõe. Mala. ij. Nunqd nõ pater vn⁹ oĩũ nostrũ: Nunqd nõ de⁹ vnus creauit nos: Itẽ imaginis ꝑticipatione: vbi. s. Deut. xxxij. Nunqd nõ ipse est pater tu⁹ q̃ pos. te: ⁊ fe. ⁊ cre. te: Fecit inquã ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ suã Gen. j. Faciam⁹ hoĩem ad imaginẽ ⁊ silitudinẽ nostrã. Itẽ redẽptiõe. Esa. lxiij. Tu

Oro dñica in tres p̃tes principales diuidit̃.

Ambro.

Exo. xxxiiij.

Judith. ix

* Hoĩes veteris testamenti seruierũt dño magis timore q̃ amore.

Joan. xv.

Augusti.

Esa. lxiij.

j. Cor. ij.

Nomen pater dupliciter accipitur.

Joan. x.

Ad eph. iiij. Deut. xxxij. Sapie. xiiij.

Esa. liij.

Mala. ij.

Deut. xxxij.

Gen. j.

Esa. lxiij.

dñe pater noster ⁊ redẽptor nr̃ a seclo nomẽ tuũ. Itẽ sacr̃ali regeneratiõis: ad Titũ.iij. Per lauacrũ regenerationis ⁊ renouationis spũsſcti.j.Pe.j.Bñdi ctus de⁹ ⁊ pr̃ dñi nostri iesu xp̃i: q̃ ẜm miam suam magnã regenerauit nos in spez viuã. Itẽ: fidei instructiõe. Jaco.j. Uolũtarie.i. sine meritis nr̃is genuit nos in ṽbo ṽitatis.i.fidei. Et Jo.j. Dedit eis ptãtẽ filios dei fieri his q̃ credũt in noĩe ei⁹. Item grãe adoptiuẽ. Ro. viij. Accepistis spm̃ adoptiõis filiorũ dei in q̃ clamam⁹ abba pr̃. Et ad Gala. iiij. Misit de⁹ spm̃ filij sui in corda vestra clamãtẽ abba pr̃. Itaq3 iã nõ ẽ ṡu⁹: s3 fili⁹: q̃ si fili⁹ ⁊ heres p deũ i.p opa dei. Oib⁹ illis modis (p̃ter primũ q̃ respicit eternã genituram) accipit̃ essentialiter: ⁊ oib⁹ illis aliisq3 plurib⁹ modis: vt cura: defensiõe: hereditatis p̃paratiõe est pater noster: vt patuit ex allegatis. Et ita essentialiter ẜm oẽs dictas rõnes accipit̃ hic cũ oram⁹. Pater noster. Uñ Chryso. super Mat. Uide qualiter ꝯfestim suscitauit auditorem: ⁊ ois rememorauit beneficij in p̃hemio. Qui eñ patrẽ dixit: ⁊ peccatorũ dimissionez: ⁊ pene destructionẽ: ⁊ iustitiam: ⁊ sanctificationẽ: ⁊ redẽptionẽ: ⁊ adoptionẽ: ⁊ hr̃ditatẽ: ⁊ fraternitatẽ: q̃ est ad vnigenitũ: ⁊ spũs largitionẽ per vnã hãc cõfessus est nũcupationẽ Et exponit Alex. illd qđ dr̃: fraternitatẽ ad vnigenitũ: de fraternitate nõ naturali: s3 adoptiua: vt valeat ad vnigenitũ adoptiuũ. Alio qui pater nõ acciperet̃ essentialiter: s3 psonaliter.

¶ Licet aũt in oratiõe dñica postulet̃ bñficiuz exhibẽdũ a tota trinitate p nomẽ pater acceptum sic essentialiter: nihilomin⁹ rõne auctoritatis p̃tris et mediatiõis ipsius filij: frequẽter in orõnib⁹ specialiter fit mẽtio de patre ⁊ filio. De patre: vt a q̃ petit̃. De filio: vt p quẽ postulat̃ obtinere. Uñ orationes frequẽter cõcludunt̃. Per dñm nr̃m iesum xp̃m. Et sic dicit Alber. in li. de sacr̃is. Attolle oculum ad patrẽ: q̃ p filiũ te redemit: ⁊ dic pater nr̃ ⁊c. ¶ Qđ vero cũ oratio hic dirigit̃ ad totã trinitatez: nõ ponit̃ nomẽ essentiale ẜm sermõis ꝓprietatez: vt de⁹ vel dñs: s3 nomẽ pater: qđ ṡ3 ꝓprietatẽ sue impositiõis est psonale: s3 hic accipiat̃ essẽtialiter fcit plures assignãt rõnes. Una vt p hoc celestis magister daret nobis fiduciã impetrãdi petitis: ⁊ per hoc ad frequẽter orãdũ nos inuitaret. In patre nã q̃ attẽdim⁹ beniuolẽtiã ⁊ pietatẽ: ex qua sperare poterimus q̃ p̃ces nostras nõ abijciat: sed magis ex paterno affectu ipsas aspiciat ⁊ gratiose admittat. Hinc chryso. Deus patrẽ se magis q̃ dñm dictat. Hinc chryso. Deus patrẽ se magis q̃ dñi dici voluit: vt nobis daret fiduciã ad petẽdũ ⁊ spem magis ad impetrandũ. Serui eñ nõ semp impetrant qđ petũt q: plerũq3 nõ cõsiderãt q̃d ad honorem dñi: s3 q̃d ad ꝓpriã ꝑtineat vtilitatẽ. E cõuerso aũt faciũt veri ⁊ legitimi filij: ⁊ ob hoc impetrãt qđ impetrare ꝯtẽdũt. Ad idẽ facit qđ dicit Augu. Quedã dat̃ inquit p̃sumptio impetrãdi q̃ petituri sumus: cũ pri⁹ q̃ peterem⁹ tã magnũ donũ accepimus vt sinamur: imo vt iubeamur deo dicere pr̃. Quid eñ nõ dabit filijs petẽtib⁹ qb⁹ hoc ip̃m añ dedit vt filij ei⁹ essent? Et bea. Ber. Oratio q̃ paterno dulcescit noĩe oĩz petitionũ mearũ impetrãdarũ fiduciã mihi p̃stat. ¶ Scđa cã est: vt per hoc xp̃s nos inuitaret ad exercitiũ piarũ ⁊ ṽtuosarũ opationũ. Cogitare nãq3 debem⁹ q̃ cũ deũ patrez nostrũ dicim⁹: nos filios ei⁹ recognoscim⁹: ⁊ p hoc ip̃m imitari studeam⁹. Uile eñ est ⁊ opprobriosũ esse filiũ viri excellẽtis in ṽtute ⁊ oi ꝓbitatis honestate: ⁊ a morib⁹ ei⁹ serijs ⁊ ṽtutib⁹ degenerare. Sic idignissimũ ẽ: vt hõ deũ q̃ oi bonitate excedit vniuersam creaturã: patrẽ noiet ⁊ nihil suis vita et opib⁹ ostẽdat dignũ tãto patre: q̃ s3 deo aliq̃liter assimilari posset. Uñ xp̃s iudeos gloriãtib⁹ se habere deũ patrẽ in celis (cui⁹ tñ opa nõ exercebãt) exprobabat dicens. Uos ex p̃re diabolo estis. Et hoc dicit ꝓpter opa eorũ cõtraria opib⁹ dei. Et

Joan.j.

ad gal.iiij.

Chryso.

Alexan.

Chryso.

Augusti.

Bernar.

Joã.viij.

iterum ipsis dicẽtibus se esse filios Abrae: ait. Si abrae filij estis: opa abrae facitẽ. Hinc bea. Cyprianus. Meminisse nos debem⁹ ⁊ scire: q̃ qñ deũ patrem dicim⁹: vt ⁊ quasi filij dei operemur: vt s3 simus pij ⁊ misericordes: sicut ⁊ pater noster q̃ i celis est. Et bea. Aug. Qui dicit deo: pater: videat ne tãto patre sit indign⁹: p recessum s3 a patre: p inobediẽtiã moresq3 ꝑuersos. Dicẽtes itaq3 pater: paternã imaginẽ vite nostre similitudinẽ imitemur. ¶ Pro quo notãdũ q̃ hois ad deũ triplex est assimilatio. Una qua recedit̃ a deo. Alia qua acceditur ad deũ. Tertia qua sistit̃ in deo. Prima est multorũ q̃ ꝑuerse imitãt̃ deũ volẽtes deo esse similes: p magnitudinẽ potẽtie: p singularitatẽ reuerẽtie: pmittẽtes ⁊ appetẽtes sibi diuinos honores exhiberi: p infinitatẽ opulẽtie ⁊ p similia. Tales sic imitãdo nõ efficiunt̃ filij dei: nec deo accepti: sed hac imitatiõe recedũt a deo: efficiuntq3 socij luciferi q̃ dixit. In celũ cõcendã sup astra dei exaltabo soliũ meũ: sedebo i mõte testi: in later. b⁹ aquilõis ascẽdam sup altitudinẽ nubiũ: ⁊ similis ero altissimo. Scđa similitudo est bonorũ viatorũ: ⁊ cõsistit in participatione similitũ ṽtutũ ṽtutib⁹ dei: q̃ sunt iustitia: misericordia: liberalitas: ṽitas: charitas: ⁊ cetere ṽtutes hmõi: q̃ ꝑfectissime in deo sunt: veri⁹ ipse deus sunt: ⁊ esse debẽt ꝑticipatiue in oi rõnali creatura: de quo intelligit̃ illud Aug. viij. de tri. Non locorũ interuallis: s3 similitudine accedit̃ ad deũ. Et si dissimilitudine opposita receditur a deo: hac similitudine volẽs nos accedere ad deũ: dixit christus. Estote misericordes sicut ⁊ pater vester misericors est. Luce. vj. Tertia similitudo est beatorum: de qua .j. Joã. iij. Scimus q̃ cũ apparuerit similes ei erim⁹: s3 in gloria eterne visionis ⁊ fruitionis: q̃ est beatitudo ꝑpetua: ad quã nũc aspiramus. ad eam aũt p secũdã similitudinẽ ꝑuenim⁹: ad quã exhibẽdam cũ dicimus pater: excitamur. ¶ Tertia causa cur magis voluit nos in oratione dicere pater: quã dñs est: vt hoc ostẽderet q̃ seruire sibi debemus: nõ timore pene: sicut serui dñis suis ministrãt: sed sicut boni filij optimo patri ex amore ⁊ timore filiali. Debem⁹ eñ ad deũ talem habere amoris affectũ: q̃ si ṽberet: si castiget si aduersi aliq̃ admittat: ab eo nõ receda m⁹: sicut serui faciũt q̃ a dñis se castigãtib⁹ fugiũt. Quarta cã vt p hoc nos ad se honorãdũ ꝓuocaret. Siq̃dem honor patri debet̃. Mala. j. Si pater ego sum: vbi est honor me⁹. ¶ Quinta: vt a solo deo qđ necessariũ est postulet̃. Cũ eñ ipse est pater ad eũ ꝑtinet cura ꝓuisionis. Sap. vj. Equaliter est illi cura de oibus. Et. j. Pe. v. Omnẽ solicitudinẽ vestrã ꝓijciẽtes in eũ: qm̃ ipsi cura est de vobis. Et. iiij. Reg. j. Nunq̃d nõ est de⁹ in israel vt eatis ad cõsulẽdum beelzebub deũ accaron. ¶ Sũt ⁊ alie cãe supra tacte ad ostẽdendũ differẽtiã filiorũ legis gratie. Itẽ vt dũ de filiali adoptiõe cogitam⁹: ei tanq̃ patri filialẽ affectũ rependam⁹. Itẽ vt timeat oĩs offensam patris: ne cõtingat audire graue illud opprobriũ. Uidit dñs ⁊ ad iracũdiã cõcitat⁹ est: q: ꝓuocauerũt eũ filij sui ⁊ filie. ¶ P Noster. Hic secundo captamus dei beniuolẽtiã p cõmẽdationẽ eius liberalitatis amplitudine: dicẽdo noster: qđ ghalitatẽ: siue vniuersalitatẽ quãdã importat. Magna q̃ppe dei est dignatio: q̃ nõ solũ se patrẽ cõstituit angelicarũ virtutũ ꝑspicuitate nature fulgentiũ. Neq3 dũtaxat hominũ excellentissimorũ: ⁊ in vera religiositate eminentiũ: sed oim generaliter mortalium quos imaginis sue similitudine insigniuit. Oẽs siq̃dem illos paterno de⁹ respicit affectu vt nõ sit hõ viuẽs in terra: q̃ se abscondat a calore eius. Respicit inquã deus ipsos etiam quos sua insigniuit imagine: per gratiaz in filios q̃rũ in eo est adoptat. De quo aplus: Accepistis spm̃ adoptionis filiorũ dei in quo clamam⁹ abba pater: qui re

Cypria.

Augusti.

Triplex ẽ assimilatio hois ad deum.

Esa.xiiij.

Pria assimilatio.

Scđa assimilatio sine similitudo.

Aug. viij. De trinitate.

Tertia similitudo.

Malac. j.

Sap.vj. iiij.reg.j.

Deut.xxxij.

Re.viij.

stimoniũ reddit spũi nr̃o: q̃ sum⁹ filij dei. Per q̃d vult nos hereditatis sue esse participes. vñ seq̃t. Si filij ⁊ heredes: heredes q̃dẽ dei: coheredes au tem xp̃i. Nõ em̃ vult de⁹ more pctõris: vt q̃dã cru deles parẽtes: q̃ filios exterminãt: ⁊ ab hereditate pscribũt: s; magis vt ꝯuertant̃ ⁊ viuãt: vt partẽ he reditatis ⁊ regni sui cum ceteris valeãt possidere. Rursus pr̃ ne oẽs respicit de⁹: dũ ne ꝗ in via deficiãt: panẽ p̃stat salutiferũ: oẽ delectamẽtũ in se ha bẽtẽ: ⁊ oẽm saporis suauitatẽ: q̃ nutriti ⁊ ꝯfortati: ambulare possint in fortitudie cibi illi⁹ vsq; ad mõ tem dei: altitudinẽ. s. diuine visiõis. Et ne ꝑ deuia in via moꝝ oberrem⁹: de⁹ p̃ꝗssim⁹ pr̃ ꝑ spm̃ suum nos erudit ad id q̃d est vtile in recipiẽdo sctificatiõnẽ: vt dicit aplŝ Hebr. xij. Recte igit̃ oram⁹ ad deũ. Pr̃ nr̃. Nr̃ inq̃ q̃ nos gñat: pascit: nutrit: corri pit ⁊ istruit: ⁊ alia pr̃is officia circa nos pie nõ desi nit exercere.

Obiectio. Mat. xxvi.

¶ Q Sz his obuiaret̃. Nã xp̃s orãdo dixit. Pr̃ mi: si possibile est: transeat a me calix iste. Oĩs aũt xp̃i actio nr̃a est istructio: vt dicit Grego. Igit̃ videt̃ q̃ ⁊ nos orãtes ad patrẽ sigillatim dbeam⁹ dicere: pater me⁹: ⁊ nõ pater noster. Huic ꝯcordat scriptura: nã Mat. vj. dicit xp̃s. Ora patrẽ tuũ in abscõdito: ⁊ pater tu⁹ q̃ videt in abscondito reddet tibi. Itẽ Hier. iij. Amodo voca me: pr̃ me⁹: dux virginitatis mee es tu. Itẽ p̃sũptiõis esse videt̃ dicere: pr̃ nr̃: cũ pr̃ dicit p̃rnitatẽ adoptiõis: q̃ nos in filios adoptat ꝑ grãz. Nemo aũt scit an odio vel amore dign⁹ sit. Ergo p̃sũptio est dr̃e pr̃ nr̃: q̃ se si gnificat filiũ: seu esse in nũero filioꝝ. Vñ sufficeret dr̃e pater; ⁊ nõ esset necessariũ vt vr̃ addere: neq; nr̃: neq; me⁹: sicut ⁊ Luc. xi. facit: dicens. Cũ oratis dicite. Pr̃ scilicet nomẽ tuũ

Grego. Mat. vj. Hiere. iij. Luce. xi.

Rñsio ad obiectiões

¶ Ad ista rñdet Alex. de ales par. iiij. q. xxxvij. notãdo q̃ nemo simplr̃ di cere dz pr̃ me⁹: nisi xp̃s fili⁹ dei: ne dictũ simplr̃ so net in p̃rnitatẽ nature. vñ glo. Mat. vj. Nemo dicat me⁹: q̃d soli xp̃o cõpetit: qui est fili⁹ ꝑ naturaz. Hmõi em̃ ꝓnoia solẽt discretiue poni: ⁊ discretionẽ seu singularitatẽ iportare: q̃d nulli ꝯuenit nisi q̃ singlr̃ fili⁹ est. i. ꝑ naturã. Nihilomin⁹ scriptura insinuat sic posse dici: me⁹. s. pr̃. nõ tñ simplr̃: s; cum aliq̃ additiõe isinuãte hoc nõ singlr̃ dici: vt etiã pz in ꝑbis scripture allegatis. Nã vbi dr̃: ora patrem tuũ in abscõdito: addit̃: ⁊ pr̃ tu⁹ q̃ videt in abscõdi to reddet tibi. Redditio soli creature ꝯuenit. Soli em̃ creature merces redditur. vñ glo. Reddet tibi mercedẽ fidei. Silr̃ cũ dr̃ Hier. iij. Uoca me pater me⁹: addit̃: ⁊ dux virginitatis mee es tu: q̃ ducat⁹ soli creature ꝯuenit: deo em̃ nõ ꝯuenit duci: s; du cere insinuat: q̃d dictũ est nõ debere intelligi de fi lio simplr̃. i. filio naturali: ⁊ ita nec de pr̃e ei⁹ natu rali. In orõne ꝟo dñica addit̃. Qui es in celis. q̃d ꝯuenit pr̃i respectu filij naturalis: iõ si adderet̃ me⁹ importaret̃ q̃ esset pr̃ simplr̃. i. naturalis orãtis.

Cui redda t̃ merces. Hiere. iij.

¶ R Esto etiã q̃ ꝑ seq̃ntes particulas. s. dimitte nobis debita nr̃a: cũ ceteris satis innueret̃: patrẽ deũ nõ esse naturalr̃ patrẽ orãtis: q̃ petit sibi tãq̃ dei filij creature dimitti debita. Sũt tñ ⁊ alie notabi les cause ⁊ rõnes cur dr̃ nr̃ ⁊ nõ me⁹. Quaꝝ vna est pacis ꝯseruatio ⁊ ꝯcordie. Appropatio em̃ ⁊ singu laritas ꝑsepe cause sũt litis ⁊ dissidij. Vñ q̃dã glo riãtes de suis magistris ⁊ doctorib⁹ ꝑ appropatio nem: ꝯtẽtionẽ inuicẽ ꝯcitarũt: dicẽte vno ego q̃dẽ sum Pauli: ⁊ altero ego sum Apollo: ⁊ alio ego ꝟo Cephe: alio ego aũt Christi: vt refert aplŝ. j. Cor. j. ⁊. iij. Ut ꝗ lis ⁊ discordia i orõne tolleret̃: ⁊ nemo sibi filiationẽ vsurparet singlr̃: Christ⁹ voluit orã tes dr̃e pr̃ nr̃. de q̃ b. Amb. tractãs ꝟbũ de q̃ sermo. Attolle (inq̃t) oculos ad p̃rez q̃ te ꝑ lauacrũ genuit: q̃ te ꝑ filiũ redemit: ⁊ dic pr̃ nr̃. Bona p̃sumptio: s; moderata. Patrẽ dicis quasi fili⁹: s; noli tibi aliq̃d spãlr̃ vẽdicare. Soli⁹ xp̃i est pr̃ spãlis: nobis oib⁹ i cõi est pr̃: q̃ illũ soliũ genuit: s; nos simul creauit. Illi⁹ em̃ pr̃ ꝑ naturã: s; nr̃ est pr̃ ꝑ grãz.

Quare dicat̃ in orõne dñica noster: ⁊ nõ meus

Ambro.

¶ Scda cã est: vt ad charitatẽ p̃ximi accẽderemur. Nã sicut ꝑ ꝟbũ pat̃: ad simil patris amorẽ excitamur: ita cũ di cim⁹ noster: ad fratnã dilectionẽ iflãmamur. Cuz em̃ orãdo nos vnũ patrẽ in celo habere recognoscim⁹: dicẽtes pat̃ noster: ꝑ ꝯñs nos i terris eẽ fratres ꝓfitemur: ⁊ ꝑ hoc inuicẽ nob impẽdere fraternũ amorẽ ac fidelitatẽ: admonemur. Nã ad hoc natu ra itellat: ⁊ rõ dictat: vt filij vni⁹ patris tenact⁹ se dili gãt: efficaci⁹ se iuuẽt: ⁊ sibi mutuo viscerosi⁹ cõpatiãt: ꝑꝑ illõ cõe q̃d p̃cipiãt a suo patre. Sicq; sibi obsequãt̃. i. mutuo se honorẽt. ad Ro. xij. Honore i nicẽ p̃uenientes. vbi glo. Alr̃ n eẽt fratn⁹ amor: nisi mutuo se p̃uenitãt obseq̃is.

Ad ro. xij.

¶ S Tertia cã ẽ: vt ꝑ hoc xp̃s nos iuitaret ad hũilitatẽ: ⁊ a nob tolleret oẽz supbie occasionẽ: ne. s. diues sup pauperẽ se ex tollat: nobil sup ignobilẽ: supior sup inferiorẽ: po tẽs sup debilẽ: cl'ic⁹ sup seclarẽ: s; oẽs se fratres co gnoscerẽt: ⁊ vni⁹ pr̃is filios. s; illõ Mala. ij. Nũq̃d nõ pr̃ vn⁹ ẽ oiũ nr̃m? Quare ꝗ dispicit vnusq̃sq; ve strũ fratrẽ suũ? ⁊. b. Aug. i ꝟ ser. dñi i mõte. Admo nent inq̃t: ꝑ orationẽ dñicã diuites ⁊ gñe potẽtes seu nobiles s; sctz: ñ supbire aduersus paupes ⁊ ignobiles: q̃m oẽs sil dñt deo pat̃ noster: imo poti⁹ q̃ dñt oẽs pat̃ noster: sibi mutuo tãq̃ fratres debẽt subuenire. Diues paupi: sain⁹ egrotãti: sapiẽs ignorãti: potẽs ipotẽti: alr̃ istructuose clamãt pat̃ noster. Si patris iussa ñ ipleãt: si obedia; filialẽ trãscẽdãt: ⁊ fratnũ amorẽ i seiuicẽ ñ exerceãt. Sz ph pudor nũc int̃ xp̃ianos supior opp̃mit iferiorẽ: for tior debiliorẽ: diues sopẽ: miles ciuẽ: ciues sacerdo tẽ. Efficax sane remediũ ꝯ supbiã atq; tumorẽ: af fectuose reuoluere nos eẽ fratres: vnũ habere pa trẽ deũ: q̃ nõ ẽ acceptor ꝑsonaꝝ. Hoc remedio vtit̃ Boe. iij. ꝟ ꝯsa. me. vi. ꝯ arrogãtes ex gñis nobilita te dicẽs. Quid gen⁹ ⁊ ꝓauos strepitis? Mortales igit̃ cũctos. Edidit nobile germẽ. nã oẽ hoiz gen⁹ i t̃ris. Simili surgit ab ortu. Un⁹ em̃ reꝝ pr̃ est. Un⁹ q̃ cũcta ministrat. Si p̃mordia vr̃a. Autoremq; deũ spectes. Null⁹ degener extat. Ni vitijs peiora fouẽs Propriũ deserat ortũ.

Walac. ij. Augu. Remediũ efficax ꝯ animi tumorẽ. Boetius.

¶ Quarta cã: vt inuicẽ nob impẽdam⁹ orationũ suffragia. Q; em̃ orãs ad deũ ⁊ dicẽs: pat̃ noster: nõ se tm̃: s; ⁊ alios dei filios ꝓnũ ciat: in hoc ⁊ ꝓ alijs nõ ꝓ se tm̃ orat: iplẽs ꝟ hoc q̃d scribit̃ Eccle. xvij. Unicuiq; mãdauit de⁹ ꝺ p̃ximo suo. vñ Cypria. in lib. de oratiõe dñica. Ideo nõ di cimus pater meus: sed noster. nec da mihi: sed no bis: quia vnitatis magister noluit priuatim p̃cem fieri: vt. s. tm̃ quis pro se p̃cetur. Unum autem pro omnib⁹ orare voluit: quia in vno omnes ipse por tauit. Et Chrysost. super Mat. Dulcior est oratio ante deũ: quã non necessitas trãsmittit: quam quis pro se orare cogitur: sed quã charitas fraternitatis cõmẽdat. Precatur igit̃ frater pro fratre dicendo. Pater noster: dimitte nobis debita nostra ⁊c. Hanc etiã cum pluribus alijs causis tangit idem Chrysost. dicens. Erudit aũt cõmunem ꝓ fratrib⁹ facere orationẽ. Non enim dicit: pater meus: qui in celis es: sed pater noster: pro corpore communi dep̃cationes referens: ⁊ nuſq̃ intendẽs quod est suũ ꝓprium: sed vbiq; quod est proximi. Adhuc autẽ ⁊ inimicitiã destruit: ⁊ elationem cõprimit: ⁊ emulationem expellit: ⁊ matrem bonorum vniuersoꝝ amorẽ inducit: ⁊ inequalitatẽ humanarũ causarũ exterminat: ⁊ multa monstrat regi ad pauperẽ ho noris equalitatẽ. Hec ille.

Ecc. xvij. Cyprian⁹ Chryso.

¶ T Per hec soluuntur rationes inducte. Ad primã de Christo orante. Pater mi: dicitur q̃ Christ⁹ in illa sua oratione nobis orãdi moduz ⁊ formã non prefixit: sed quia ipse filius erat patris per naturã: q̃d nulli creature cõpetit: idcirco ibi vt persona singularis ⁊ naturalis filius dei patris dixit pater mi. Uel aliter s̃m Alex. dr̃: q̃ ois actio xp̃i nostra fuit instructio: q̃ntum ad substãtiam actus: non q̃ntum ad modũ. Sicut ⁊ ieiunium dñi instructio nostra fuit ad ie

iunãdū:nō tñ eo modo q̃ dñs.ieiunauit oīno absti
nēdo a cibo. Sic orō Christi nr̃a fuit instructio:q̃
instruimur q̃ in nr̃is necessitatib⁹ orōne recurre-
re debem⁹ ad deū patrē. Modū v̄o orādi nō dedit
in suis orōnib⁹:sȝ in ea forma quā nobis p̄stituit cū
nos docēdo dixit:sic orabitis. Pr̃ nr̃. ¶ Ad autori-
tatē Mat.vj.⁊ Hiere.iij.dōm est:vt.s.i p̄ncipio hu
ius exp̄lonis:q̃ vtrūq̃ dici pōt:pr̃ me⁹:⁊ pr̃ nr̃:sed
differēter:vt ibi dictū est. ¶ Uel dr̃ s̄m Alex.q̃ tri-
plex est orō s̄m diuersos stat⁹ orantiū. Petēs em̄
aut petit vt mēbrū:aut vt cōmēbrū:aut vt preemi
nēs mēbrū. Primo mō petit aliq̄d vt singulari p̄so
ne s̄m q̃ petebat Dauid. Miserere mei de⁹.⁊ Lu.
xviij. Deus p̄picı⁹ esto mihi petōri. Scđo petit ali
q̄d vt p̄iūctis vinculo p̄fessiōis fidei:s̄m q̃ dr̃ Ec-
cli.xvij. Unicuiq̃ mādauit de⁹ de p̄rimo suo. Ter
tio petit aliq̄d ex offō quo q̄s ad orādū p̄ cōmissis
astringit. His duob⁹ modis vltimis petētib⁹ p̄uc
nit dr̃e pr̃ nr̃. Orāti scđo mō tāȝ p̄fesso Christiane
religiōis:qua mēbrū est mystici corporis xp̄i:orā-
ti tertio modo sīr p̄uenit dr̃e pr̃ nr̃:q̃ illoꝝ v̄ sub-
ditoꝝ seu cōmissoꝝ vn⁹ est pater:vñ ꝯ.p̄sumptio-
nem Phariseoꝝ dixit dñs discipulis. Unus est pr̃
vr̃ q̄ in celis est:vester.s.p̄latoꝝ ⁊ subditoꝝ. Nunc
ergo Mat.cū dixit. Ora patrē tuū in abscōdito:lo-
quit tāq̄ ad mēbrū ⁊ singularē p̄sonā p̄ se orātē.
Sīr ⁊ in Hiere. Cū aūt docuit nos orare:docuit
nos vt cōmēbra ecclesie:⁊ tāq̄ eos q̄ ex offō erant
pluri:q̄les fuerūt ap̄li q̄b⁹ ip̄ālr in mōte loq̄bat.
¶ A.E aliud de p̄sumptiōe dr̃:q̃ lȝ hō meritis suis
exigētib⁹:nō sit fili⁹ adoptiōis nihilomin⁹ q̄tū est
ex diuina bonitate oib⁹ se exhibet vt patrē:oibus
s.offerēdo grām adoptiōis.vñ.j.ad Tim.ij. Uult
oēs hoies saluos fieri.⁊ Jo.j. Illuminat oēȝ hoieȝ
venientē in hūc mūdū. Uñ lȝ nesciat q̄s an odio vel
amore dign⁹ sit:nihilomin⁹ p̄fitēdo deū esse patrē
suū nō p̄sumit:illi attribuēdo bñficiū adoptionis:
nō sibi ascribēdo meritū bñficiū electiōis. Et cū dr̃:
sufficeret dicere pr̃:⁊ nō addēdo neq̃ me⁹ neq̃ nr̃.
Dicēdū q̃ q̃ de⁹ est pr̃ oīm creatiōe:hoīs adoptio
ne:filij naturali gn̄atiōe. Ut distinguat p̄nitas p̄
grām adoptiōis:ab illa q̄ est creationis ⁊ nature:
dr̃ nr̃. Per noster em̄ insinuat q̄dā cōicatio:q̄ se de⁹
dat nobis:⁊ nos sibi adoptat grāȝ infundēdo. Uñ
nō sufficiēter exp̄ssa esset p̄nitas dei respectu ho-
minis:p̄ hoc q̄ dr̃ pater:sicut cū dr̃:pater noster.
Qđ v̄o Lucas nō addit noster sicut Matthe⁹:rō-
nem assignat Alex.q̃ in Mattheo insinuat mod⁹
orādi p̄uenīēs mēbris ⁊ excellētib⁹ mēbus. Loq̄t
em̄ ap̄lis cū dño in mōtē ascēdētib⁹ tanq̄ p̄fectis.
Lucas loq̄t ad discip̄lū q̄si locū tenētē infirmioꝝ:
q̄ nō audēt dicere noster.sicut Lu.xv.fili⁹ p̄digus
dixit. Pater peccaui in celū ⁊ corā te. Lȝ posset di-
ci q̃ Lucas q̄ posteri⁹ scripsit:qđ Matthe⁹ pleni⁹
⁊ sufficiēter disseruit:abbreuiauit.

Tripler ẽ oratio.

Lu.xviij.

Eccli.xvij

Mat.xxiij

Jo.j.ij.

Lectio.ix.

Obiectiū-cula.⁊ R̃sio.

¶ Lectio.lxv. B

Qui es. ¶ Hic tertio capatur beniuolen-
tia ex cōmēdatiōe a subsistētia imu-
tabili ⁊ p̄petuitate:dicēdo. Qui es.
hoc em̄ cōplexū q̄ es:p̄p̄e acceptum
soli deo est p̄priū:sig̃ns ip̄si⁹ imuta
bilē subsistētiā:q̄ tp̄e nō mēsurat:sȝ oē tp̄s trāsgre
dit. Nō aūt in deo p̄teritio aut futuritio est:sȝ nūc
eternitatis semp̄ stās:sine fluxu in p̄nti:⁊ sine trāsi
tu in futurū. Hāc immutabilitatē subsistētie vo-
lens de se tāq̄ de deo ostēdere xp̄s:iudeis dicēti-
bus. Quinq̄ginta ānos nōdū hēs ⁊ abrahā vidisti:
dixit. Amē amē dico vobis:āteq̄ abrahā fieret ego
sum.s.s̄m diuinitatē:q̄ tp̄i nō subiacet:nec tp̄e mē
surat. Uñ nō dixit āteq̄ fieret ego fui:sed āteq̄ fie-
ret ego sum:q̄uis em̄ ip̄a fluxit:diuinitas tñ sem
per immutabilr̃ subsistit:nō in tp̄e vt in mēsura:sȝ
in nūc eternitatis. Et p̄pter hāc imutabilitatē es-

Jo.viij.

sendi diuinitatis:qua cū tp̄e nō incipit:cū tp̄e nō
desinit:in tp̄e nō labit:nulli tp̄ali mutatiōi subijci
tur:qui es:siue esse p̄p̄e acceptū:soli deo attribui
tur.vñ.b.Aug.sup Jo.tractās illud. Nisi credide
ritis q̃ ego sum:moriemini in peccatis vr̃is.Jo.viij.
Res inq̄t:q̄libet qualiscūq̃ excellētia fulgeat:si mu
tabilis est:vere nō est. Nō est em̄ verū esse:vbi est
⁊ nō esse.s.possibilr̃. Quicq̄d em̄ mutari pōt:muta
tū nō est qđ erat:si nō est qđ erat:mors q̄dā ibi fa-
cta est:q̃ p̄emptū est ibi aliq̄d qđ erat ⁊ nō est. Et
exēplificat. Nigredo mortua est in capite albescē-
tis senis. Pulchritudo mortua est in corpore fessi
⁊ curui senis. Mortue sūt vires in corpore lāguē-
tis. Mortua est statio in corpore ambulantis. Et
post pauca. Deniq̃ de mortuo cū dr̃:vbi ē ille hō?
R̃ndet.fuit. Itaq̃ in oib⁹ actib⁹ ⁊ motib⁹ nostris:
in vniuersa p̄sus agitatiōe creature:duo tp̄a in-
uenio:p̄titū ⁊ futurū. In v̄itate aūt q̄ manet ⁊ p̄titū
⁊ futurū nō inuenio:sȝ solū p̄ns:⁊ hoc incorruptibilr̃
qđ in creatura nō est. Ex v̄bis p̄ȝ creaturas q̄sli-
bet esse mutabiles:⁊ p̄ p̄ñs nō vere esse:⁊ solā veri
tatē:q̄ de⁹ est:immutabilr̃ esse.⁊ ex hoc est esse sibi
p̄priū. Et p̄ hoc soluit.q.quā p̄misit q̄rēs ⁊ dicēs.
O dñe de⁹ noster:q̄d est qđ aisti:nisi credideritis q̃
ego sum. Quid em̄ nō est eoꝝ q̄ fecisti? nūq̄d nō est
celū? Nūq̄d terra nō est? Nunq̄d ea nō sūt q̄ sūt in
celo:⁊ q̄ in terra sunt? Nūq̄d homo ipse cui loq̄ris
nō est? Si oia sunt hec q̄ p̄ te facta sunt:q̄d est q̃ ti
bi quoddā p̄priū tenu isti ip̄m esse:qđ alijs nō de-
disti:vt tu sol⁹ esses? Nā quō audio.ego sum qui
sum quasi alia nō sint. Qui hāc inquā.q. soluit p̄
ea q̄ p̄missa sunt:q̃ vere esse est semp̄ ⁊ immutabi
liter esse:qđ soli deo p̄uenit. hinc ⁊ Moysi a deo ad
liberādū p̄p̄lm Israel misso ac q̄rēti. Si dixerint mi
hi:p̄p̄ls qđ est nomē eius qui misit te:q̄d dicā eis.
Dixit dñs illi. Ego sum q̄ sum. Et addidit: Sic di-
ces filijs Isr̃l.q̄ est misit me. Ecce nullū aliud p̄di-
catū adiecit deus de se dicēdū:q̄ esse.esse ergo de
se dicere iussit:qđ soli deo vere ⁊ p̄p̄e p̄uenit. vnde
Dama. Primū ⁊ p̄ncipali⁹ eoꝝ que de deo dñr no
minibus:est qui est:sicut ipse loquēs in oraculo
Moysi ait. Totū in seipso cōp̄hendēs velut quod
dam pelag⁹ s̄be infinitū ⁊ indeterminatū. Nam rō
ne(qui)qđ est nomē infinitū:sig̃t s̄be infinitatē. Rō
ne(est)qđ sig̃t vt actu p̄ns in nūc immutabili:aīȝ:
sig̃t essentiā vt actualitatē semp̄ p̄ntē:⁊ ita vt eter-
nam ⁊ immutabilē. Sic ergo q̄d est p̄prijssime ac-
ceptū:sig̃t s̄bam infinitā eternā ⁊ immutabilē. Ta
lis aūt est sol⁹ de⁹. Uerū g̃ per cōplexū qui es:com
mēdamus deū patrē nostrū ex incōmutabili subsi
stentia actuali ⁊ eterna:qđ nulli creature:sed soli
deo p̄uenit. Eoipso em̄ q̃ creature depēdēt ab a-
lio.s.creatore:ab eis realr̃ ⁊ essentialr̃ distincto in
esse:p̄duci ⁊ p̄seruari:mutabiles sunt in esse ⁊ nō
eterne. Ad eum igit qui immutabilis semp̄ p̄ene
rat:p̄fidēter oratione accedim⁹:quaȝ ipse docuit:
certi de exauditiōe:q̃ immutabilis est:qui se ora
re docuit ⁊ mādauit:⁊ hoc in cōplexo qui es:inq̄-
tum deo p̄priū est intelligim⁹:⁊ intelligēdo ad fi-
duciā sine qua oratio nō impetrat excitamur. Se-
quit. ¶ B In celis. Hic quarto captat beniuolen
tia dei ab excelsitate mānsionis sublimitate:qua po
tētiam ⁊ maiestatē eius qua dare pōt:p̄estamur
cum dicim⁹ in celis. Sūt aūt celi corporales:sūt ⁊
sp̄uales:⁊ de vtrisq̃ exponit̃ cū:i celis. Primo mo
modo in celis.i.in illis corporib⁹ celestib⁹ q̄ supra
nos sunt:⁊ supra elementalē regionē. In celis in-
ferioribus mobilib⁹:⁊ in sup̄iori empyreo immobili.
In illis mouēdo eos p̄ se ⁊ virtutes angelicas:ad
nostrā ⁊ toti⁹ vniuersitatis vtilitatē ⁊ corporaliū
salutē. In istis p̄ntādo electoꝝ aspectib⁹ faciē sue
maiestatis. Hi ⁊ illud mānsio dei sunt:sedes ⁊ habi
taculū.sicut scriptū est. Qui habitas in celis mise
rere nobis. Et iterū. Celū mihi sedes est:⁊ terra

Aug.

Jo.viij.

Exo.iij.

Dama.

Celi corporales ⁊ celi sp̄uales.

Esa. lxvi. Io.xiiij. Act.vij.

scabellū pedū meoꝝ. Ite. In domo patris mei māsiones multe sunt. Hos celos Stephan⁹ vidit aptos: et Iesum stātē ad dexterā dei patris. ¶ Est tñ aduertēdū q deus non dr̄ esse in celo sicut in loco quo circūscribit sicut corpus: vel quo definitur sicut angelus. Tales enim locabilitatis modi deo non conueniunt: sed dūtaxat creature ratione corporeitatis et finitatis essentie. Corpus quidem qd habet partes extra se inuicem et situaliter. dist inteo loco circūscribit: et ipsi loco cōmensurat: vt totum sit in toto loco equali: et pars in parte sibi cōmēsurabili. Angelus vo qui spūs est non corporeus: qz tamen finite est essentie ac terminate: a locō definit: cui ita p̄ns est: vt non sit extra illū. De⁹ aūt quia substantia est incorporea: simplicissima: impartibilis: immēsa et infinita: nullo loco ↄcludi pōt: circūscribi aut definiri: sed illimitatissime oēz locum: et creaturā omnem respicit. vñ Hiere. xxiij.

Hier.xxiij.

Celum et terram ego impleo. Quod et ꝓpheta regius aduertēs ait in ps. Quo ibo a spū tuo: et quo a facie tc. Si ascē. in ce. tu illic es: si desce. ad infer.

Job.xi.

ades. et Job.xi. Excelsior est celo: ꝓfundior iferno: longior terra mēsura eius et latior mari. Qd dictū quia sonat quasi deus corporeis liniamētis extedatur. ¶ Ideo. b. Greg. li. x. mora. c. x. exponēs ait. Quod deus celo excelsior: inferno ꝓfundior: terra lōgior: mari latior esse describit: tāto spūalr debet itelligi: quāto de eo nefas est iuxta corporea liniamēta sentire. Sed celo est excelsior: qz in circūscriptione sui spūs cuncta transcendit. Inferno ꝓfundior: qz transcendēdo oīa subuehit. Terra longior: qz creature modū perēnitate sue eternitatis excedit. Mari latior: qz rerū tpaliū fluctus sic regens possidet: vt hos sub oīmoda potētie sue presentia coangustādo circūdet. Idem sup Eze. xvij.

Grego.

Deus manet inter oīa: ipse est extra oīa: ipse super omnia. Superior est per potentiā: inferior per sustentationē: exterior per magnitudinē: interior p subtilitatē. Sursum regens: deorsum continens: exterius circundans: intus penetrans. et vcħ. Hugo lib. de sacra. par. i. c. vlti. Deus sic vbiqz per cūcta diffusus est: vt non sit qualitas mundi: sz substantia creatrix mūdi: sine labore regens: sine one

Hugo.

re continens mundum: non tñ per spacia locorū quasi moles diffusa: ita vt in dimidio corpore mūdi sit dimidius: et in alio dimidio dimidius: atqz ita per totum totus: et in celo solo totus: et in sola terra totus: et in celo et in terra totus: et nullo contentus loco: sed in seipso vbiqz totus. Et infra declarans qd dixit. Ideo inquit vbiqz esse dr̄: quia nulli parti rerum absens est. Ideo totus: quia nō parti rerum partē suam p̄ntem p̄bet: et alteri parti alteram partem: equales equalibus: minori minorem: maiori maiorē. Sed non solū vniuersitati creature: verūetiam cuilibet parti eius tot⁹ pariter adest. Quod etiam dixit totū esse in seipso exponit dī. Quomodo est vbiqz in seipso: Vbiqz. s. qz nunqz est absens. In seipso aūt: qz non continetur ab eis quibus p̄ns est: quasi sine ipsis esse nō posset. Hec Hug. Hec sic esse credimus: sed quō sic est non intelligim⁹. vñ Chrys. sup epis. ad Heb. et alle. magister dist. xvij. primi. Sicut multa de deo intelligimus: que penitus loqui non valemus: ita multa loquimur: que intelligere non sum⁹ idonei. verbigratia: q vbiqz deus est scimus et dicimus: quomodo vbiqz est: intellectu non capim⁹. ¶ D Quāuis autem sic deus sit vbiqz: et in omnibus creaturis generalr per essentiā: potentiā et p̄ntiam. vt dicit magi. di. xxxvij. primi. Per potētiā qdem: quia oīa sue potētie sunt subiecta. Per p̄ntiam tamqz cognitionis et indistātie localis. Per essentiam intime penetrationis. qua omnib⁹ rerū interioribus immediat⁹ est. Tñ scriptura frequēter hunc commemorat esse in celis: ꝓpter maiora: mirabiliora et

Deus quō sit vbiqz.

Deus quō dicat esse vbiqz.

Chryso.

Quare in scriptura magis frequenter legitur deus esse in celis quam vbi.

sublimior et dei opera in celoꝝ pulchritudine: armonia: ordine: ac opatione relucentia. Sūt enī celi corpora magne altitudinis: mire latitudinis: ingētis luminositatis: motu regularia: syderib⁹ ornata: corpore simplicia: virtute stabilita: tpe incorruptibilia: vitaliū influxu mirabilr efficacia: ad inferioris mundi regimen ↄcorditer ordinata. Propter que in eis diuina potentia: sapia: bonitas et clemētia magis: qz in aliis mūdi corporib⁹ declaratur. Manifestatur nāqz dei potentia: in celorū magnitudine et stabilitate. Dei sapia in ipsoꝝ pulchritudine: ordine et speciositate. Dei bonitas et clementia in ipsoꝝ influxu et causalitate. De eoꝝ soliditate dr̄ Job. xxxvij. Celi solidissimi quasi ere fusi sunt. De eoꝝ speciositate. Eccl. xliij. Spēs celi gloria stellarū. Et Job. xxvi. Spūs eius ornauit celos. De ipsoꝝ causalitate. phs. i. methe. Mūd⁹ iste inferior contiguus est lationibus superiorib⁹ vt omnis eorū virtus inde gubernet. Adhuc aūt dei gloria maxime relucet in celo empyreo: qui locus est sanctorum: in quo se clare facie ad faciē cōtemplandum actu beatifico p̄bet. In quo summo dono se cōmunicat rōnali creature: quod excellit longe omnia alia sua opera. Nam et ꝓpter hoc oēs creaturas ꝓduxit: et cetera bonitatis sue munera impendit. His ergo de causis summam dei maiestatem frequētius in celis illis corporalibus esse scriptura p̄dicat. ¶ E Qd vo xp̄s in sua oratione nos poti⁹ dicere voluit: pater noster qui es in celis: qz qui es vbiqz: doctores sancti aliquas rōnes assignant. Quarum vna est: vt per hoc nos doceret petere bona celestia permansura: et non caduca: ac terrena: nisi quatenus ad celestia ordinant. Bonus enī filius pro paterna hereditate dz laborare. vñ Chry. Christus docuit nos orare ad patrem qui in celis est: vt sciant homines se habere patrem celestem: et ex hoc erubescant terreno patri se substernere: hi scilz qui patrē habent in celis. ¶ Scōa vt doceret desiderio eleuari p spē firmā ad celestia: vt patrē nostrū deum dicimus residere. de hoc abbas Isaac in collatione patrum ait. Dicētes pater noster: qua vniuersitatis deum ac dominum patrē nostrum esse voce ꝓpria ↄfitētes de conditione seruili in adoptionē filioꝝ nos ꝓfitemur ascitos. Adiicētes. Deinde qui es in celis vt cōmemorationē vite p̄ntis qua in hac degim⁹ terra: velut peregrinā et a nostro patre longissime separantē toto horrore vitantes: ad illam potius regionē: in qua patrem nostrū cōmorari fatemur summo desiderio ꝓperemus: nihilqz admittam⁹ eiusmodi qd indignos nos hac nostra ꝓfessione et nobilitate tante adoptionis efficiēs: et hereditate paterna velut degeneres priuet: et irā nos faciat iustitie eius ac seueritatis incurrere. ¶ Tertia ratio: vt ostendat immēsitas diuine potētie: qua existens in celis generat nos filios per adoptionem in terris. Cuius oppositum mali senserunt: sm qd Job xxij. legit. Quid enī nouit deus: Quasi per caliginem iudicat. Nubes latibulū eius: nec nostra ↄsiderat: et circa cardines celi perambulat. ¶ Quarta rō est insinuatio petēdoꝝ: per hoc enī isinuat qd celestia simplr petēda sunt: vñ Hugo. Si dixisset q vbiqz es: verū dixisset: sz ne inepta et lania qrtēdo mente vagemur: dicit q es in celis: vt niēte radicata q sunt vtilia qramus. ¶ Quinta ratio vt insinuaret distātia iustoꝝ a peccātibus. In iustis et sicut in celis habitare dr̄. vt. s. dicetur. vñ Aug. Accōmodatissima similitudo est vt spūalr tm̄ interesse videat inter iustos et peccātores: qtum inter celum et terram. ¶ Sexta rō est: vt ostēdat quasi p sitē iustos multiplex bñficium assequi a domino. Sicut enī a celis multiplex bñficium affert corporalib⁹ creaturis. s. lucis: caloris: humoris: ac saluatiue et fecūdātis influētie multiplicis. Sic ab ipso quem

Job.xxxvij.

* Assignat aliq̄s rōnes qre xp̄s i sua oratione nos poti⁹ voluit dicere q es in celis qz q es vbiqz.

Prima rō.

Chryso.

Scōa rō.

Tertia rō.

Job.xxij.

Quarta ratio.

Quīta rō.

Augu.

Sexta rō.

in celis existētē innocam⁹:multiplex accipim⁹ bñficiū.Omne datū optimū:⁊ omne donū pfectū desursum:est descēdēs a patre luminū.⁊.i.Cor.xij.
Hugo. Alij p spūm daf sermo sapiētie:alij sᵭmo sciētie ec. ¶ F Scdo mō exponit hec particula in celis moraliter:vt p celos nō intelligant corpora spherarū celestiū:sz aīe sancte:iuste ⁊ virtuose:⁊ angeli scti. vñ Hugo vbi.s.In celo maxime habitare dr:q̄uis sit vbiq̄:qꝛ p celos intelligunt angeli ⁊ hoīes iusti:in q̄b⁹ maxime de⁹ habitat:sicut scriptū est. Aīa iusti sedes est sapiētie.Sap.ix.Sm aliā trāslationē.Et Aug.exponit.Pater nr̄ q̄ es in celis.i.in sanctis ⁊ iustis:nō em̄ spatio locoꝝ ɔtinet de⁹:quēadmodū em̄ terra appellat⁹ est pctōr.cū dictū est.
Gen.iij. Terra es ⁊ in terrā reuerteris.Sic iust⁹ celū ecōtrario dici pōt.In iustis nāq̄ spāli modo habitat de⁹:quo nō habitat in ceteris pctōrib⁹ ⁊ irrōnabilib⁹ creaturis.Castas siq̄dē mētes p grām inhabitat:q̄b⁹ illabit ⁊ vnit illapsu sctificatiuo:ppter qđ apłs ait.i.Cor.iij.Nescitis quia tēplū dei estis:⁊ spūs dei habitat in vobis.Et seqt.Tēplū em̄ dei
ij.Cor.vj. sctm̄ est qđ estis vos.⁊.ij.Cor.vj.inqt.Uos estis tēplū dei viui:sicut dicit de⁹:qm̄ habitabo in illis. ⁊ eadē epła.c.xiij.An nō cognoscitis vosmetipsos: qꝛ Christ⁹ Jesus in vobis est:nisi reprobi sitis.Tota em̄ dignātissima trinitas q̄ in hac orōne pater nōiat:pias mētes inhabitat:in q̄b⁹ mirabilia opa
Jo.xiiij. tur.Nā de patre dr Jo.xiiij.Si qs diligit me sermonē meū seruabit:⁊ pater me⁹ diliget eum:⁊ ad eū veniem⁹:⁊ mā̄sionē apud eū faciem⁹.De filio q̄ est sapiētia increata:scribit Sap.vij.In aīas san-
Sap.vij. Augu. ctas se trāsfert:⁊ amicos dei ⁊ pphetas ɔstituit.⁊ b.Aug iiij.de tri.dicit q de sapia dei q̄ filī⁹ dei est: dictū sit.Emitte illā de celis sctis tuis vt mecū sit. Que ⁊ de seipsa testimoniū phibet di.Delitie mee esse cū filijs hoīz.De spūsctō dicit saluator Rogabo patrē meū:⁊ aliū paracletū dabit vobis:vt ma-
Uiri scti dicūf celi metaphorice. neat vobiscū in eternū.Jo.xiiij.¶ G Dicunt autē viri sancti celū metaphorice ob quasdā ɔditiōes:⁊ pprietates celoꝝ materialiū:q̄ in eis p silitudinē spūalr inueniunt.Primū ppter ornat⁹ pulchritudinē.Sunt em̄ celi corpora lucida:solē ac stellarū multitudine ornata:ab oīs imūditie ɔtagione remota.Ita viri sancti ⁊ iusti:sūt intellectu luminosi ⁊ clari:a vitioꝝ maculis ⁊ feditate purgati:⁊ charitate:ac diuersarū virtutū florib⁹ tāq̄ sole ardētissimo:⁊ stellis fulgidissimis adornati.vñ.b.Ber.su-
Bernar. per cāti.Aīa sancta celū est in quo sol est itellect⁹: luna fides:astra virtutes.Et sicut stelle i nocte lucēt:in die latēt.Sic vera virt⁹ est q̄ in pspertis nō apparet:in aduersitatib⁹ emicat.Et de apłis spāliter dr q celi sunt.vñ Honori⁹ sup illud ps.Celi
Honori⁹. Celi dr̄ apłi. enarrāt gloriā dei.Celi aīt sunt sancti apłi:in q̄b⁹ celata sūt secreta celestia dei.Ex q̄b⁹ rutilat sol sapietie:lucet luna sciētie:micāt stelle virtutū:coruscāt fulgura signoꝝ:crepāt tonitrua pdicationū: ⁊ manāt pluuie scripturarū.¶ Scdo:viri sancti celi dicunt ppter celestis ɔuersationis celsitudinē.
Phił.iij. vñ apłs ad Ph:ł.iij.Nr̄a ɔuersatio i celis est.Peccatoꝝ aūt ɔuersatio circa terrena v̄sat.de quo ps.
Psal. Oculos suos statuerūt declinare in terrā.¶ Tertio viri scti dr̄ celi:qꝛ sicut in celo apparēt singularia opa dei:q̄b⁹ regit inferiorē mūdū:ita in sctis relucēt singularia opa trinitatis:in q̄b⁹ appropꝛiata psonarū apparēt:potētia sapia:bonitas.Potētia pr̄is in soliditate siue firmitate.Sapia filij in decore ⁊ luminositate.Bonitas spūsscti in influētia ⁊ causalitate.Ita ⁊ in sctis hoīb⁹ ⁊ virtuosis tota ipsa trinitas diuinarū psonarū singulari⁹:q̄ in ceteris opat.Pater fortitudinē qua ambulāt i lege dñi:vt nō dclinēt neq̄ ad dexterā:neq̄ ad sinistrā:
Prou.xij vt nō deficiāt in aduersis:nec extollant in pspers. vñ scribit sapiēs Prouer.xij.Non ɔtristabit iustū qcq̄d ei acciderit.Fili⁹ lumen fidei:⁊ credēdoꝝ cognitionē:quo cauere possint hereses ⁊ errores:⁊ loqui sapiam inter pfectos.Uñ pmisit Christ⁹ se sequētib⁹ in virtutū opatiōe lumē vite:ne in foueā erroꝝ ⁊ tenebrarū caliginē pcipitēt:dicēs.Qui se-
Jo.viij. quit me nō ambulat in tenebris:sz habebit lumē vite.Et alibi.Dabo vobis os ⁊ sapiam:cui nō po-
Luce.xxi. terūt resistere ⁊ ɔdicere oēs aduersarij vr̄i.Spūsscūs operat in virtuosis mirabilē miam ⁊ influxū ac bonitatis diffusionē.Docēt siq̄dē scti verbo vel ope vias dñi:vt impij ad ipm̄ ɔuertant:deriuant q̄cūq̄ sua virtuosa opa in q̄scūq̄ alios:vt inde ꝗ letificent ⁊ roborent.Hinc gloriat⁹ est ppha se participē esse oīm timētiū dñz ⁊ custodiētiū mādata. Hūc causalē īfluxū in alios testat se habuisse apłs
i.Cor.ix. cū dixit.Fact⁹ sum oīb⁹ oīa:infirmis infirm⁹:insipiēs insipiētib⁹ ec vt oēs facerē saluos.Uel sicut celū hz in lumine claritatē:in motu singularitatē:
Hugo. in virtute vigorositatē.Sic ⁊ tria opat i sctis de⁹:
Ephe.v. illuminat intellectū remouēdo errorē regulat af-
Inno. fectū ordinādo amorē:influit ad pfectū ministrā-
*Illa q̄ do vigorē.¶ H Hūc aūt plogū alij distinguūt in tres partes:p q̄rū pmā orās ɔfortat:p scdam dilatat:p tertiā eleuat.Uñ ven.Hugo Septē inqt petitionib⁹ pmisit plogū trib⁹ v̄bis ɔtentū.In pmo cor hoīs ɔfortat:in scdo dilatat:in tertio eleuat et exaltat.Quis em̄ audiēs se patrē deū hr̄e nō alet ad spem glie.Pater inqt:vt sim⁹ imitatores dei sicut filij charissimi.Subdit nr̄:vt ad fraterne charitatis amorē dilatemur.Dicit q̄ es i celis:vt mēte in sūmis radicata q̄ sūt vtilia q̄ram⁹.Itē in celis spūalib⁹:vt ad spūalitatē in q̄ habitat festinare discam⁹:⁊ celestia ab eo petam⁹:vt vult gl.Mat.vj. ¶ Inno.aūt distiguit dicēs.Beniuolētia h°.captatur a trib⁹ psonis:cognitoris:petitoris ⁊ assessoris. Cognitor est de⁹:petitor est hō:assessor est angel⁹. Innuit psona cognitoris cū dr pr̄:petitoris cū dr nr̄:assessoris cū addit q̄ es i celis.i.in āgelis sctis: de q̄b⁹ dr.Celi enarrāt gl̄iā dei.¶ I Ex pdictis itaq̄ pōt deuote orare cupiēs talē formare meditationē ad suorū ōis exercitiū.¶ O trinitas vn⁹ de⁹. Pater oīm q̄dē creatiōe:hoīm redēptiōe:fidelium adoptiōe:electoꝝ pdestiatiōe.Qui spūales filios generas p viuificā charitatiui amoris ppaginez. Utinā mihi misero sic tue amorose charitatis semine grām isundas:vt fili⁹ tāti pr̄is esse merear. ¶ Noster:q̄ te nobis dare nō cessas p largissimaz tue bonitatis diffusionē.Utinā p ardētissimi amoris adhesionē vere tu⁹ esse merear:⁊ pr̄nā nobilitatē tuā dignis morib⁹ imitari:amoreq̄ fr̄no oīb⁹ filijs tuis fr̄īb⁹ meis i oīb⁹ bōis cōicare valeā.Tu q̄ pr̄ excels⁹ i creatiōe:suauis i amore:diues i hr̄ditate:liberal pr̄na cōione:ac filioꝝ grauita hac laicali regnatiōe supbiā pri ɔtēpserīcē:q̄ indignos celesti pr̄e reddita noß misericordit auerte.Ad grāz adoptiōis ⁊ vniōez fr̄nitatis suādā nos ɔuerte:vt pr̄nitatis tue glia:⁊ filiatiōis tue grā:atq̄ vniōe fr̄na spgaudeam⁹.¶ Qui es i cel nr̄alib⁹ admirabilē tue potētie ⁊ magnitudis ostēsiōe.Et i celo suprmo empyreo specꝫ eternitatis:corōa iocūditatis:thesaur⁹ felicitatis.In celis q̄z spūalib⁹ i sctis tuis p spāle tue grē ince illustrōnis hitatōez vtinā misabilē aīa mea tibi sit celū clarꝫ ⁊ nitidū ac varijs v̄tutū sydereb⁹ adornatū:vt tue sctē hitatōis dign⁹ hospes inueniar.Fiat q̄ oē dsideriū cordis mei ad celestia bōa obtinēda:ɔtēptis oīb⁹ trāseūtib⁹ oblectamētis.Sicq̄ meditādo laudsa i his v̄b mysteria vtcūq̄.s.expōita:adinstāmi ʒeroēdiuie chr̄itatis:ac fr̄ne dilectōis affect⁹ magna ꝫ fiducia assurget hr:nec ei odiū sctm̄ vitioꝝ:se dā filial adoptōis grā idignū reddet cōuātū.Et tm̄ d plogo dñice orōnis.*Seqt.

¶ Lectio.lxvj. B

Sanctificet nomē tuū.¶ Post exordiū seqt trac. i q̄ petitiōes ad deū fūdēde ɔtinēt.Pri⁹

inspectu modhceob secro vt g diar(nobi scli. ⁊c. ita Iudich prudẽs il lavidus a laudibus dĩ icipiẽs dixit. de° celoꝝ crea tor aq̃ꝝ: ⁊ dñs tot° creature audi me miserã de pcãtẽ ⁊ de tua mia p sumente. ita magr. nr̃ ꝓnos facere do cuit i pnci pio orois q̃ p nob i stituit ex ordiũ pre mittẽs i q̃ ipm dñm deũ q̃ pe tere itẽdi m° ꝯmen dat a qua tuor.

tñ q̃ ad hui° tex. diuisionẽ pcedat: pmittẽda sunt aliq̃ de ordie petitionũ ⁊ sufficiẽtia. Qr̃ g ofo. hec pfectissima est: nõ solũ petẽda cõprehẽdit: sʒ ẽt or dinẽ petẽdoꝝ istruit. Uñ ⁊ desiderãda manifestat. Et quo ordine desiderãda sunt istruit. Cũ eñ ofo desiderioꝝ nroꝝ est interpres: ordini desideriorũ rñderedʒ ordo petitionũ. Est aũt ordo desideriꝫ et intẽtiõis oppositᵉ ordini executiõis: nã in desiderio pmo cadit finis. Deinde q̃ sunt ordinata ad finẽ: ⁊ inter illa priora sunt ĩtẽtiõe: q̃ ppinquiora sunt fini. Oppositũ est i executiõe ibi media ordiata ad finẽ pcedũt finis assecutionẽ: ⁊ ea media sunt priora: q̃ a fine sunt remotiora. Et sʒ hec mltiplex ordo accipi põt i petẽdis. De quo pulchre loquit gl. Mat. vi. assignãs rõnẽ ordinis septẽ petitionũ dñice orõnis: ita di. Cũ vita nr̃a tpalr agit: sperãtur eterna: priora sunt dignitate eterna: hẽret. s. tpalib° pri° acceptio. In his aũt septẽ petitiõibus oĩa bona pñtis vite vel future cõtinent: in qb° est ordo mirabilis. Ut eñ in Esa. xi. sicut septẽ dona scĩspũs a summis incipiũt: ⁊ vsq ad initium sapiẽtie: scʒ timorẽ dñi decurrũt: ita ordo precũ a summis vsq ad finẽ: vt a malo mũdi liberemur extendit. Si aũt in vtrisq donis ⁊ petitiõib° a fine incipim°: ad pfectionẽ fit ordo ascẽsiõis. Si a summis qr̃ hoc de supnis accepim°: fit ordo descẽsiõis. Sʒ qr̃ p hec. s. dona nos ab imis ad summa ꝯsurgim°: septẽ btitudines q̃ p eadẽ dona querunt: de imis gradatim ad summã pueniũt. In pcib° ergo est vt ipetrem° dona: i donis vt opemur mãdata: de opatiõe btitudines sequunt. Hec glo. ℂ B Duplex g ordo innuit. Un° ascẽsiõis: q̃ in enumeratiõe btitudinũ seruat. Mat. v. Alr° descẽsiõis q̃ in enumeratiõe donoꝝ tenet. Esa. xi. Ubi dona hoc ordie recitant. Sapiẽtia/intellect°/ꝯsiliũ/fortitudo/sciẽtia pietas: timor dñi. Et huic ꝯformatur ordo petitionũ. Qd aũt ali° ordo in btitudinib°/ali° i petitiõibus obseruat: hec est rõ sm Alexã. pte. iiij. q. xxv. Nã btitudo est actus pfect°: vt hic loqmur de btitudine. Act° aũt est in executiõe: iõ btitudinib° cõgruit ordo executiõis: q̃ est ascẽsiõis a medijs ad finẽ. Petitio vo est desiderij seu intẽtionis expssio cui ꝯuenit ordo intẽtionis: qr̃ qd pmo desiderat: pmo intẽdit. Et hic est ordo descẽsiõis a fide ad media. Primo eñ desiderat finis: ac deinde media pp̃ter finẽ. Et qr̃ petitiõib° ipetrant dona qb° opa ꝯualescim°: iõ idẽ ẽ ordo donoꝝ ⁊ petitionũ. Ex quo satis pꝫ: cur petitiões dñice orõnis nõ icipiũt a remotiõe maloꝝ: vt pri° declinent mala: deinde fiãt bona: sm illud Boetij. iij. de ꝯso. Qui vult ipse nuũ serere agrũ pri° liberet arua fruticib°. Et illd Prouerb. xxiiij. Diligẽter exerce agrũ tuũ: ⁊ postea edifices domũ tuã. Qr̃ ali° esse dʒ ordo petitionũ: ali° ordo opationũ: ⁊ actuũ de qb° loquunt auto. allegate. Ordo itaq petitionũ ordinẽ sequit desiderioꝝ. In ordinato aũt desiderio vt dictũ est: pmo cadit finis: deinde ordinata ad finẽ. Finis nr̃ de° est in quẽ nr̃ affect° dupli tẽdit. Uno mõ pp̃ter seipm qr̃ est summũ bonũ in se: qd facim° dũ p actũ charitatis deũ i seipso diligim° eiusq gloriã: ⁊ pfectionẽ sup oĩa volum°. Alio mõ tẽdit in eũ desiderioꝫ nr̃m: vt est summũ bonũ nr̃m: dũ vez ipso frui cupimus p actũ spei. Primũ ptinet ad affectionẽ iusti. Scdm ad affectionẽ cõmodi. Illo eñ mõ diligim° dñm vt cõmodũ nr̃m ⁊ ita nos diligim° i deo. Utraq dilectio bona: sʒ pfectior est pria: qr̃ vtraq act° ẽ virtutis theologice: sʒ pria virtutis excellẽtissime. s. charitatis: scda spei. ℂ Ad pmũ igit ptinet petitio pria. Scilicet nomẽ tuũ. p quã petim° gloriã dei. Ad scdm ptinet scda petitio. Adueniat regnũ tuũ p quã petim° ad gloriã puenire: q̃ ꝯsistit i ei° clara visiõe ⁊ btã fruitiõe. Et sic iste due petitiões ordinãt ad finẽ. s. ad btitudinẽ. Pria ad btitudinẽ obiectiuã. scda ad formalẽ. Obiectiua ẽ de°: formal est fruitio dei. ℂ C Ad finẽ aũt huc ordiat nos aliqd dupli. Uno mõ p se: alio mõ p accñs. Per se dirigit bonũ qd ẽ velle ad finẽ. Et hoc est duplex nã aliqd ordiat nos ad finẽ directe: pncipalr ĩ meritũ quo btitudinẽ mereamur deo obediẽdo ⁊ q̃tũ ad hoc petit. Fiat vo. t. si. i ce. ⁊ i ter. Alio mõ istrũtalr et q̃si coadiuuãdo nos ad merẽdũ. ad hoc ptiet qd dicimus. panẽ no. q̃ti. da no. ho. Sive itelligat d pane vbi dei: siue d pane sacrali: siue d pãe corpali. Per accñs ordiamur ad btitudinẽ p remotionẽ phibẽtis. Sũt ãt tria q̃ nos phibẽt a btitudis ꝯsecutiõe. Primũ ẽ pctm: qd directe phibʒ a regno dei: ⁊ q̃tũ ad hoc dr̃. Et di. no. debi. no. s. ⁊ nos di. debi. no. debita. i. pctã. Scdo phibet ⁊ ipedit nos tẽtatio: q̃ retrahit ab obediẽ: ãe diuie volũtatis: ⁊ illat seu iducit ad pctm: iõ petit. Et ne nos id. i tẽ. Tertio nos ipedit penalitas pñs: iõ subdit. Sʒ lib. nos a ma. Hũc ordinẽ tradit sctũs Tho. ij. ij. q. lxxxiij. art. ix quẽ imitat dñs Pe. d alliaco. ℂ D Põt ẽt planĩ° accipi ⁊ sufficiẽtia ⁊ ordo petitionũ sic. Qr̃ septez iste petitiões oẽ appetibile ⁊ recte desiderabile ꝯphẽdũt oẽ aũt appetibile aut ẽ collatio bõi: aut remotio mali. Bonũ cui° collatio petit ẽ triplex: bonũ celeste/bonũ spũale/⁊ bonũ tpale. Primũ ẽ glia/scdm gr̃a/tertiũ natura. Bonũ celeste duplex est. s. obiectiuale/⁊ formale: vt dictũ ẽ. Malũ qd petit auferri illr ẽ triplex. s. ptm pñs ⁊ futuꝝ: iõ petit vt ptm remittat: pñs tollat: futuꝝ caueat. Quatuor g pdictis bõis ꝯferẽdis correñdẽt q̃tuor prie petitiões. Trib° mal remouẽdis correñdẽt vltie tres petitiões. ℂ Ul sic pñt ad adhuc plani° distigui ⁊ ordiari petitiões ipe. Orani° eñ hac orõne deũ tãq̃ filij patrẽ celestẽ hic dicim°: pr̃ nr̃ q̃ es i celis. Iõ ordiate petẽs tãq̃ bon° fili°: pmo petit ea q̃ respiciũt honorẽ pr̃is ad qd ptiet scilicet nomẽ tuũ. Scdo ea q̃ ptinẽt ad seipm ⁊ pximũ: hec aũt sũt collatio bõi ⁊ remotio mali. Sũt ãt triplicia bõa vt tradit aug. li. s. retra. Magna/media/minima. Magna bõa/ sũt bõa btitudis ⁊ glie. Bõa media: sũt bõa spũalia ad btitudis ꝯsecutionẽ necessaria: vt gr̃a ⁊ virtutes/ ⁊ meritorie opatiões. Minima bõa sũt q̃ ꝯferũt qdẽ ad btitudinẽ: nõ sũt tñ necessaria: qr̃ sine eis btitudo ꝯsedi pt: vt bõa corpis/sanitas robur: ⁊c. Et q̃dã bõa aie min° necessaria: vt igenij pspicacitas/sciã sciarꝫ. Pria bõa. s. btitudinẽ ipaz petim° cũ dicim° Adue. re. t. Nã p regnũ itelligit btitudis glia i regno celoꝝ sine fine possidẽda. Bõa media petim° cũ addim°. Fiat vo. tua ⁊c. Uolũtas dei ẽ sctificatio nr̃a. Sctificamur aũt p gratiã: virtutes/⁊ opa meritoria i mãdatoꝝ dei obseruãtia: qb° credimur digni vita eterna. Infima seu minima bona petim° cũ ꝯsir oram°. Pa. no. q̃ti. ⁊c. Nã pãis noie itelligã tur oĩa corpi necessaria: p q̃ corp° ipũi subuenire pt: siue ꝯseruãt corpis sanitatẽ: siue victũ ⁊ amictuꝫ. Mala ẽt remouẽda triplicia sũt pdcis bõis opposita. Maximũ malũ ẽ pctm separãs nos a summo bono ⁊ p hoc ab eterna glia: q̃ separatio ẽ extrema ⁊ vltima miseria dãnatoꝝ: q auferri petim° cũ dicim° Di. no. de. Media mala sũt pctõꝝ occasiões: q̃ iducũt ad pctm: q̃les sũt tẽtatiões diaboli: carnis ⁊ mũdi: q̃ auferri petim°: cũ subiũgim°. Et ne nos. idu. i tẽ. Minima mala sũt dãnã corpis: ⁊ rerũ exterioꝝ vtiliũ atq fame: vt ifirmitas corpal/despectio psone/paupertas: ⁊ cetera q̃cũq icõmoda tpalia reꝝ: fame ⁊ amicoꝝ. Hec eñ nõnũq ipedimẽta sũt hoi i pfectu aie spũali: q̃ petũt remoueri cũ i fine annectit. Sʒ li. nos a ma. Que spãlr refert ad mala corpalia pñtia: lʒ extẽdi posset ad oĩa mala. Sic g ordiatissime pmo petit qd charitas dei exigit: deide q chitas sui ⁊ pximi. Et pmo collatio maioꝝ bõi: deide minoris: scdo īfimi: ac deide remotio maloꝝ: pmo maioꝝ: scdo medioꝝ vltio minoꝝ. Et h sufficiẽtia ⁊ diuisio ꝯspicit planissimũ sensuꝫ lralẽ: q̃ a simplicib° ac pplatib° cõprehẽdi põt ⁊ dʒ. ℂ E Bea

Tria sũt q̃ nos prohibent a btitudis ꝯsecutiõe.

Triplicia sũt bona.

I. The. ti

tus ho Aug. in li. de s̃bis dñi: ꝓsundi⁹ dñice oro-
nis ꝯtinētiā discutiēs: septenariū numeꝝ petitio-
nū septē donis ⁊ btitudib⁹ ꝯnectit: dicēs. Si timor
dei est quo bti sunt paupes spū qm̄ ipsoꝝ est reg.
ce. rc. petam⁹ vt in nobis sctificet nomē dñi: timore
casto ꝑmanente in secu. sclo. Si pietas est qua bti
sunt mites qm̄ ipsi possi. terrā: petam⁹ vt veniat re
gnū vel in nos: vt mitescam⁹ nec ei resistam⁹: vl de
celo in terras in claritate aduētus: vbi letabimur
sicut dr̄. Uenite bn̄. pa mei. Si scientia est qua bti
sunt q̄ lugēt: qm̄ ipsi ꝯsolabunt: petam⁹ vt fiat vo-
lūtas: vt ꝯsentiat caro spūi: qr nō est luctus nisi qr
ista ꝯtra se ꝯfligūt: vt cogamur dicere. Infelix ego
hō: qs me liberabit de corpe mortis hui⁹. Si forti-
tudo est qua bti sunt q̄ esuriūt ⁊ sitiūt iustitiā: qm̄
ipsi saturabunt: orem⁹ vt det panis quotidianus:
quo fulciti ad illā satietatē ꝑueniam⁹. Si ꝯsiliū
est quo bti sunt misericordes: qm̄ miam ꝯsequent
dimittam⁹ ⁊ nobis dimittet orem⁹. Si intellect⁹ est
quo bti sunt mūdo corde: qm̄ ipsi deū videbūt: ore-
mus nō induci in tētationē ꝑ aspera vel blāda: ne
nō sit simplex cor: dū nō simplr bonū ꝑtat in oib⁹
q̄ agit. Si sapiētia est qua bti sunt pacifici: qm̄ filii
dei vocabunt: orem⁹ liberari a malo. Liberatio ei
facit liberos. i. filios: vt dicam⁹ spū adoptiōis: ab-
ba pater. Sic his petitiōib⁹ petim⁹ dona: ꝑ q̄ per-
uenire possum⁹ ad btitudinū ꝑfecta opa: et ꝑ opa
ꝑfecta ad ꝑmia sempiterna. ¶ Aliter distiguit idē
Aug. has petitiōes in enchi. Sed reseindo ꝓpter
nimiā ꝓlixitatē. ¶ F Sed hic qs dubitare posset:

dubitatō.

cur lucas orōnē dñicā cōscribens tm̄ quinqꝫ ponit
petitiōes. Aut em̄ ipse diminute tradidit: aut mat
theus supfluus fuit ponēs septē dū q̄nqꝫ sufficiūt

Luc. xi.

Ait ei Luc. xi. Pater sctificet nomē tuū: adue. reg.
tuū: panē nr̄m quoti. da no. hodie: ⁊ dimitte nobis
pctā nostra: siquidē ⁊ nos dimittim⁹ debitoribus
nr̄is: ⁊ ne nos indu. in tētationē. Dimittit igr̄. Fiat vo
lūtas tua: ⁊ libera nos a malo. Ad hoc rn̄det diu⁹

Rn̄sio ad dubitationem.

Aug. in enchi. c. cii. Euāgelista Lucas i orōne dñi
ca ait: petitiōes q̄nqꝫ nō septē cōplexus est. Nec ab
isto vtiqꝫ discrepauit. (alr discrepauit: sed qm̄ ad-
modū illa septē sint intelligēda: ipso sua breuitate
cōmonuit. Nomē qppe dei sctificat in spū: dei aūt
regnū in carnis resurrectiōe ventura. Ondēs ergo
lucas tertiā petitionē duaꝝ superioꝝ esse quodā-
modo repetitionē: magis eā dimittēdo fecit intel-
ligi. Qr scz ad hoc principalr dei volūtas tēdit: vt

Augu.

ei⁹ sanctitatē cognoscam⁹. ⁊ cū ipo regnem⁹. Sub
dit Aug. Deinde tres alias adiūgit: de pane quo
tidiano: de remissiōe pctōꝝ: de tētatiōe. Aūt qd ille
in vltimo posuit: sz libera nos a malo: iste non po-
suit: vt intelligerem⁹ ad illud superi⁹ qd de tētatio
ne dictū est ꝑtinere: vt sciat vnusqsqꝫ in eo se libe-
rari a malo: cū nō infert in tētationē. Ideo nec Lu
cas diminute: nec Mattheus supflue petitiōes po
suit: sed qd vn⁹ intellexit: alius expressi⁹ posuit: ⁊
vtile reputauit. Ecclesia aūt vtit eo qd expssi⁹ est:
qd Matthe⁹ exēplauit. ¶ His ꝑmissis ad diuisio-
nē hui⁹ partis ꝓcedamus: cū dr̄ in orōne dñica.

Scrificetur nomen tuuz.

¶ Hec est scda pars principalis orōnis dñice: in q̄
captata in exordio dei beniuolētia: in ista exprimit
forma petitiōis ⁊ modus. Et qr oē qd a deo petim⁹
aut est de acquirēdis bonis: aut de remouēdis ma
lis: ideo hec pars diuidit in duas ptes principales.
In prima petit bonoꝝ collatio. In scda petit ma-
loꝝ exclusio: ibi. Dimitte nobis. Prima ps i duas
diuidit. In prima petit id qd ꝑtinet ad dei honorē

Expō duplex hui⁹ particule Scrificet nomē tuū.

⁊ reuerētiā. In scda qd ꝑtinet ad nostrā salutē ⁊ in
digētiā: ibi. Adueniat regnū tuū. ¶ Quātū ad par
tē primā: hec clausula duplr exponit: sz nō multū
differunt. Uno mō vt sctificatio referat ad deū seu
ad diuini nois sctificationē: eo mō q̄ sctificari pōt
in se. Scdo mō vt referat ad nostrā sctificationem:
qua nomē dei in nobis intelligit sctificari. Quoad
primū dr̄. Sāctificet nomē tuū. Qr de⁹ est summū
bonū optimū maximū: de cui⁹ bonitate cetera oia
suā bonitatē participāt: idcirco recto ordine ipsi⁹
honor ⁊ glīa ceteris q̄buscūqꝫ ē ꝓponēda. Cū ergo
in orōne dñica multa petituri sum⁹ q̄ ad nostram
salutē ꝑfectū ꝑtinēt: dignū est vt primo circa ipi⁹
reuerētiā insistam⁹: cetera oia laudi dei ⁊ glorifica
tiōi postponam⁹: vn̄ Chrys. Dignū est vt oratione
deū depcans: nihil petat ante gloriā patris. Hunc
ordinē sūm⁹ magister xp̄s saluator nr̄ docuit nos
obseruare: cū in prima petitiōe dicere nos iussit aū
alia illud glorificatiōis vbū. Sctificet nomē tuū.
¶ H Ubi est aduertēdū: qd duplr aliqd ꝯtingit scti

Chryso.

ficari. Uno mō ꝑ sanctitatis adoptionē: qr scz ipaz
sctitatē recipit. Alio mō ꝑ sanctitatis ostēsionē si-
ne declarationē. qr scz ipm sctm̄ esse ꝓdicatur siue
declarat: siue qr sanctitas ei⁹ credit laudat ⁊ amat.
Primo sctificant creature rōnales in via ⁊ in pa-
tria In via ꝑ susceptionē grē siue in sacroꝝ susce-

Duplr ꝯtingit aliqd sctificari.

ptiōe baptismi aut pnie: q̄ ptm̄ origiale vl actua-
le dimittit: vel etiā sine sacro p ꝯtritionez: aut ex
spāli priuilegio: sicut qdā in vtero legunt sctifica-
ti: vt hieremias: ioānes bap. ⁊ go gliosa. Un̄ sctifi
cari in via: nihil aliud est q̄ gratificari ꝑ gratie su
sceptionē vel ei⁹ augmētationē: iuxta illud Apoc.
Sctūs sctificet adhuc. Est em̄ grā sctitas vie. In
patria ho sctificat rōnalis creatura ꝑ susceptionē
glīe in clara dei visiōe: fruitiōe: ⁊ firma tētiōe: q̄ est
securitas de glīa nō ꝑdēda. Illo mō de⁹ sctificari
nō pōt: qr nec gratiā recipe pōt: nec gliā: nec q̄d-

Apo. vlti.

cūqꝫ accidēs: qr simplr immutabilis est. vñ. dictū est i
ꝑbo: q̄ eo. Hoc ḡ intellectu nō oram⁹: vt nomē eius
sctificet. ¶ Alio mō ꝯtingit aliqd sctificari ꝑ sctita-
tis ostēsionē seu declarationē: qr ipm sctm̄ esse ꝓdi
cat ⁊ declarat: siue qr sctitas ei⁹ credit/laudat/ di
ligit/reuerect/ honorat. Illo mō de⁹ sctificari pōt
a creatura: qr ei⁹ sctitas credi pōt: laudari: extolli:
ꝓdicari ⁊c. Et hoc petim⁹: s̃m vnā expōnē. Sctifi-
cet nomē tuū. i. nota sit tua sctitas toti mūdo: vt to
tus mūdus noscat te solū verū deū esse. Te tot⁹
laudet vt deret tuā sctitatē. Iussit nāqꝫ xp̄s orare
ꝓ emēdatiōe toti⁹ mūdi: q̄ aū aduētū xp̄i nō recte d
dei sctitate estimabat: vn̄ dicit Cirill⁹. Penes eos
ad quos nōdū ꝑuenit fides: nomē dei ꝯtēnebat: sz
vbi iubar veritatis sup eos illuxit: ipm fatent sctm̄
sicut ⁊ sctificatoꝝ. Sic ergo s̃m hāc expōnē petim⁹
deū mūdo ita innotescere: vt nō existimet aliquid
aliud deo esse sancti⁹: sed deū vt sctissimū colat et
adoret. De hac gl. Matt. vi. Sāctificet. i. ita vt est
sctm̄ habeat hoib⁹: ⁊ ita innotescat illis de⁹ vt nō
reputēt aliqd eo sancti⁹. Huic expōni ꝯcordare vr

Cirillus

btūs Hiero. super Esa. tractans hanc particulaz.
Sanctificent nomen tuū: ita inquiens. Iubemur
a deo petere vt det vocem virtutis euangelizanti
bus: vt per eorum predicationem et doctrinam
apud omnes gentes sanctitas dei innotescat: et
vnus verus et eternus deus eis manifestetur: vt
sic toto orbe conuerso: fiat vnus pastor ⁊ vnum oui

Hierō.

le. Et hec expositio similis est ei quam dat beat⁹
Augusti. super illud Ioan. xvii. Pater clarifica fi-
lium tuum: vt filius tuus clarificet te. Merito ait
queri: potest quomodo patrem clarificauerit fili⁹
cum sempiterna claritas patris nec diminuta fue
rat in forma humana: nec augeri potuerit in sua
perfectione diuina. Respondet. In seipsa claritas
patris nec augeri nec minui potest: apud homi-
nes autem procul dubio minor erat quando in iu

Augu.

dea tantummodo notus erat. Nondū ꝯa solis or-
tu vsqꝫ ad occasum laudabant nomē dñi. Hoc au-
tem qr per euangeliū xp̄i factū est: vt ꝑ filiū pater
innotesceret gentibus: profecto patrē clarificauit
et filius. ¶ I Sed hic dubiū oritur: queriā est ista

sctitas dei quã ſm hãc expoſitionẽ petim⁹ vt mũ-
do innoteſcat. De dei ſanctitate late dictũ eſt lec.
xix. in expoſitiõe hymni ãgelici. Sctũs sctũs sctũs
Dubium dñs deus ſabaoth. Ideo hic breuiter rñdetur ſm
Diony. in de diui. no. c. xij. Sãctitas quidẽ eſt inqt
Rñſio ad vt ſm nos loquamur oĩ a ſcelere libera perfectaq̃
dubium. ꝛ penitus incoinq̃nata mũdicia. Sup quo dicit cõ
mẽtator lincolenſ. Sanctitas dei vt ſm nos eſt di
cere .i. vt poſſibile eſt dici ſm noſtrã intelligentiã:
eſt puritas libera ab oĩ inuidia: cũ infrangibili et
inflexibili firmitate: rectitudine ꝛ ordine bonitatẽ
ↄſiſtẽs. Per hoc qḋ dr puritas libera ab oĩ immũ-
dicia: excludit pctm: ꝑ hoc qḋ addit cũ infrangibi-
li ꝛ inflexibili firmitate: excludit potẽtia ſiue poſſi
bilitas ad peccãdũ. Ex quo ptꝫ ꝙ ſol⁹ de⁹ illo mõ
eſt sctũs: ſicut ſol⁹ eſt bonus ꝛ ſol⁹ altiſſim⁹. Oẽs
eñ creature rõnales ꝛ intellectuales quecũq̃ fue
rint ſuis virib⁹ derelicte poſſunt ab interiori libe
ra volũtate ad peccandũ declinare: ꝛ ab exteriori
Job. iiij. impulſu ad malũ flecti: vñ dr Job. iiij. Ecce qui ſer
uiunt ei nõ ſunt ſtabiles: ꝛ in angelis ſuis reperit
prauitatẽ: quãto magis qui inhabitãt domos lu-
teas: q̃ terrenũ hñt fundamẽtũ: ↄſumentur velut a ti
Hiero. nea? Et hoc eſt qḋ dicit Hiero. in trac. de filio ꝓdi
go. Solus deus eſt in quẽ nõ põt cadere pctm: et
hoc ex ꝓpria natura ꝛ ꝑfectione. Nã etſi beati in
patria peccare nõ poſſunt: hoc tñ nõ eſt ex ipſorũ
Augu. natura: ſed gratioſa dei volũtate vñ Aug. 3 maxi-
mũ. Cuicũq̃ rõnali creature pſtatur vt peccare nõ
poſſit: nõ eſt hoc nature ꝓprie. ſed dei gratie. So-
Leui. xx. lus aũt de⁹ eſt q̃ a rectitudine obliquari nõ poteſt
Orige. qꝛ ſolus ipſe perfectiones oĩm ſupergredit: ſolus
igit sctũs: vñ Orige. ſup Leui. ſup illo vbo. San-
cti eſtote: qꝛ ego sctũs ſum. Quid eſt inquit qꝛ ego
sctũs ſum: niſi qꝛ ego ſegregatus ſum: ꝛ lõge ſepa
ratus ab oĩb⁹: q̃ colũtur: ſiue in celo ſiue in terra:
immẽſe ꝛ improportionabiliter oĩa tranſcẽdẽs in oĩ
perfectionis ꝛ dignitatis cõditione? Eſt igitur ſꝫ
hoc dei ſanctitas: infinita dei ꝑfectio: ipſi⁹ omnipo
tẽtia: inflexibilis firmitas a rectitudine: omnimo-
da puritas ab oĩ immũdicia: cui nec aliqua immũ
dicia in quocũq̃ placere põt: ipſi⁹ infinita ſapiẽtia
equiſſima iuſticia: immẽſa liberalitas ꝛ miſericor-
dia: ꝛ quecũq̃ alia ipſi⁹ perfectio. Alia dico ſm no
mẽ: qꝛ ſm rẽ ipſam: oĩa q̃ dicta ſunt: nõ ſunt ſie ꝑfe-
ctiones: ſed vna ſunt ꝑfectio ipſi⁹: ſcꝫ infinita: indi
uidua ꝛ ſimpliciſſima eſſentia: qm illa in infinitũ
diſtat a quolibet: qḋ in terra ſiue in celo perfectũ ꝛ
dignũ reperit. Scḋm hoc igit petim⁹ vt nomẽ dei
ſanctificet .i. vt vere ipſe cognoſcat ſm ſummas il
las ꝑfectiones in ſolo ipſo reperibiles: ꝛ qcq̃d per
fectionis eſt: ꝛ dignitatis et excellẽtie ac honoris
ipſi attribuat: vt in toto orbe ipſe noſcetur altiſſi-
mus potẽtiſſim⁹: iuſtiſſim⁹: ſapiẽtiſſim⁹: ac pñ mi-
ſericordiſſim⁹. Et ſic recte cognitus vt ſol⁹ de⁹ ve
Augu. neret: magnificet ꝛ diligat. Et hoc ẽ qḋ dicit btũs
Aug. ad ꝓbã. Cũ dicim⁹ ſanctificet nomẽ tuũ: nos
admonemur deſiderare vt nomẽ ei⁹ qḋ ſemp sctm̃
eſt: etiã apud hoĩes sctm̃ habeat: hoc eſt ꝙ nõ ↄtẽ
nat (qḋ nõ deo: ſed hoĩb⁹ ꝓdeſt) Nihil nãq̃ ſancti
tatis deo accreſcit per noſtrã ſanctificationẽ q̃ an
te ſecula sctũs fuit. ꝛ sctũs ꝑmanet immutabilr in
eternũ. ¶ R Petim⁹ etiã ſcḋo vt ſanctificet nomẽ
tuũ: nõ in ſe ſed in nobis: vñ glo. Mat. vi. Hic ſpm̃
ſapiẽtie oram⁹: ne a ſanctificatione nois in aliquo
diſcrepem⁹: ſed patris nomẽ in filijs vita ꝛ morib⁹
oſtẽdatur. Et gl. alia. Nomẽ patris in nobis eſt q̃
filij dicimur: qḋ petim⁹ sctificari: nõ vt ipẽ ſanctior
fiat: ſed vt in nobis opet augmẽtũ ſue sctificatõis
nã ſanctificatio filioꝝ nõi ei⁹ attribuit. Tũc aũt in
Chryſ. nobis sctificat: vt Chryſo. ait: qñ ſciẽtes ipm̃ sctm̃
timem⁹: ꝛ ſollicite vigilam⁹ ne forte in nobis ipm̃
violem⁹. Violem⁹ inquã nõ ſua natura: ſed in no-
bis: ne ipm̃ ↄtẽnam⁹: ꝛ ei nõ obediam⁹ ꝑ opa mala

Tũc igit ſanctificat in nobis: cũ ſm p̃dicta corde
recte de ipſo ſentim⁹ ꝛ credim⁹. q. ſ. mũdi eſt crea
tor ꝛ gubernator: bonoꝝ remunerator: ꝛ maloꝝ re
tributor. Tũc in nobis ſanctificat: cũ volũtatẽ no-
ſtrã ſue ↄformam⁹ rectiſſime ꝛ inobliquabili volũ
tati: ſuis parẽdo p̃ceptis ꝛ mãdatis: tanq̃ ſum̃i
dñi ꝛ ſupremi. Cũq̃ exteriorib⁹ ſignis reuerẽtialib⁹:
vt genuflexionib⁹: ꝓſtratiõib⁹: pectoris tũſio
nib⁹ ꝛ ſilib⁹ ipm̃ reueremur tanq̃ vniuerſalẽ ꝛ ſu-
premũ dñm: ꝓteſtãtes ritib⁹ exteriorib⁹ fidẽ quã
interi⁹ in corde tenem⁹: de ipſi⁹ ſumma sctitate, et
ꝑfectione in eccleſijs: ſ oratorijs in nois ſui inuo-
catiõe: in ſuoꝝ vboꝝ reuerẽti ꝓnũtiatiõe: ꝛ ſilib⁹.
Sicq̃ in nobis sctificat: qꝛ ĩ hoc nos sctĩ efficimur:
Anſelm⁹. ꝛ a pctis emũdamur. Ita dicit Anſelm⁹. Ut sctifi-
cet quotidie dep̃camur. Op⁹ eñ nobis eſt ↄtinua
Triplex ſatiſfactiõe: vt q̃ quotidie delinquim⁹ delicta nr̃a
ſtat⁹ sctifi ↄtinua ſatiſfactiõe purgem⁹. ¶ L Sctificat aute
cãdorũ. dei nomẽ in nobis triplr ſm Alex. ſm triplicẽ ſta-
tum sctificãdoꝝ incipiẽtiũ ꝓficiẽtiũ ꝛ ꝑfectoꝝ. Sã
ctificat in incipiẽtib⁹ ꝑ sctitatis aduentũ. In profi
ciẽtib⁹ ꝑ sctitatis cõplemẽtũ. Quoad primũ dicit
Ambro. aplũs. i. ad Theſſ. iiij. Hec eſt volũtas dei sctificatio
vr̃a. Quoad ſcḋm Apo. xxij. Sctũs sctificet adhuc.
Quoad tertiũ dicit btũs Amb. Tũc nomẽ dei ꝑfe
cte sctificam⁹: cũ bonã vitã bonis opib⁹ termina-
mus. ꝛ Ezech. xxxvij. Percutiã cũ eis fedus pacis:
pactũ ſempiternũ erit illis: ꝛ dabo ſanctificationẽ
meã in medio eoꝝ imꝑpetuũ. Hec tria notat btũs
Cyprian⁹ Cyprian⁹ dicẽs. Cũ sctificari: petim⁹ vt in nobis ꝑ
ueniat sctificatio oram⁹: ecce primũ. Cũ vo ſancti⁹
rogat vt ſit sctũs: id vtiq̃ rogat vt sctũs ꝑmaneat:
ecce ſcḋm. Cũ hoc vtiq̃ petũt vt in eis perſeuerẽt
bonis q̃ ſe accepiſſe nouerũt: ecce tertiũ. Petit in
hac petitiõe obtinẽdũ: vt in tpe q̃tũ ad incipiẽtes
ꝛ ꝓficiẽtes: qꝛ in hoc tpe aduenit nobis sctificatio:
ꝛ augmẽtat ĩ nobis: ſꝫ in eternitate q̃tũ ad cõple-
mẽtũ ꝛ ↄſummationẽ: vñ gl. Augu. In eterna vita
triũ primaꝝ petitionũ ĩpetratiões ſũt lꝫ hic inci-
piãt. Et eſt vbi Aug. in enchi. c. cxlij. vbi dicit. Apḋ
euãgeliſtã mattheũ ſeptẽ petitiões dñica orõ con
tinere videt: quarũ tribus eterna poſcunt. In reli
quis quattuor tpalia: q̃ tñ ꝓpter eterna conſequẽ-
da ſunt neceſſaria. Naꝫ qḋ dicim⁹ sctificet nomen
tuũ: adue. reg. t. fiat vo. tua ſicut in ce. et in ter. qḋ
nõ abſurde qdã intellexerũt: in ſpũ et corpore om-
nino retinẽda ſunt ſine fine. Et hic inchoata quan
Augu. tũcũq̃ ꝓficim⁹: augentur in nobis. Perfecta vero
qḋ in alia vita ſperandum eſt ſemꝑ poſſidebũtur.
Qḋ vo dicim⁹ panẽ noſtrũ quoti. da no. hodie: et
di. no. de. no. ſicut ꝛ nos di. debi. no. Et ne nos in-
du. in tẽ. ſed li. nos a ma. Quis nõ videat ad p̃ſen-
tis vite indigentiã ꝑtinere? In illa vtiq̃ vita eter
na: vbi nos ſemꝑ ſperam⁹ futuros. ꝛ nos dei ſan-
ctificatio: ꝛ regnũ ei⁹: ꝛ volũtas eius: in nr̃o ſpũ et
corpore perfecte atq̃ immortaliter permanebũt.
Panis vo quotidian⁹ ideo dict⁹ eſt: qꝛ hic eſt ne-
ceſſari⁹: quãt⁹ aĩe carniq̃ tribuẽdus eſt: ſiue ſpiri
tualr: ſiue carnalr: ſiue vtroq̃ intelligat modo.
Hic eſt etiã quam poſcim⁹ remiſſio vbi eſt omnis
cõmiſſio pctoꝝ: hic tẽtationes q̃ nos ad pctm vel
alliciũt vel impellunt: hic deniq̃ malũ vñ cupim⁹
liberari: illic aũt nihil eſt hoꝝ. hec Aug. ¶ Ex quo
etiã poſſet accipi alia ſufficiẽtia ꝛ diuiſio petitio-
num. Sed q̃ ſuꝑi⁹ poſite ſunt ſufficiũt. Hoc autẽ
petẽtes conemur etiã ꝓ poſſe ad habendũ ſancti
tatẽ: vt ſic in nobis nomẽ dñi ſanctificet. ¶ M Sꝫ Queſtio.
hic forte q̃ria: q̃ eſt hec ſanctitas: q̃ ĩ nobis eſſe dꝫ Expoſitio
vt in nobis dei nomen ſanctificet? Licet ſanctita- nois ſan-
tis nomen. ſ. lec. xix. expoſitũ eſt: tñ non piget, ali- ctus.
qua hic addere ſeu repetere. Vñ ſm Orige. San- Rñſio.
ctus vno mõ tm̃ dr quaſi ſancter .i. ſine terra: ꝛ ſic
sctũs homo appellat ſi q̃s ſe deuouerit deo. Si q̃s
nullis terrenis ac ſecularib⁹ negotijs ſe implica-

uerit vt ei placeat cui se pbauit. Si qs segregat⁹
est ⁊ separat⁹ suis actib⁹ a reliqs hoib⁹ carnair vi
uētib⁹: ac mūdanis obligatis negotijs: nō querēs
ea q̄ sup terrā: sȝ ea q̄ in celis sūt. Et ad talē loqns
Orig. Separa te inqt a terrenis actib⁹: separa te a
ↄcupiscētijs mūdi: ⁊ cū separaueris te ab his oibus
deuoue te deo: vt nō opet p te pctm: nec iugū tibi
iponat malicia: ⁊ soli⁹ tēpli vsib⁹ et dei ministerio
vaca. Et sic segregat⁹ in dei lege meditare die ac
nocte: ⁊ eris sctūs. Hec Orig. Ad hāc ḡ sctitatē hn-
dā conari debem⁹: qr q̄to illo mō sanctiores sum⁹
tāto magis deū dignificare expoiem⁹: q̄to em̄ li-
beriores sum⁹ a terrenis: tāto liberi⁹ eleuare pos-
sum⁹ aim ad diuina ⁊ celestia meditāda: ⁊ q̄to ter
renis magis iplicamur: tāto min⁹ deū sctificamus
qr tāto min⁹ diuina cogitam⁹: pp̄ter qḋ dn̄s dixit.
Nemo pōt duob⁹ dn̄is seruire. Alio mō sctūs dr̄ si
ne terra .i. incoinqnat⁹ .i. mūdus: ⁊ itā mēs hūana
sctā est q̄ diuinis ⁊ sublimiorib⁹ cogitatiōe iheret:
deo scȝ ⁊ celestib⁹. Sicḋ res q̄libet ex cōmixtione
vilioris sordescit ⁊ impura dr̄. Sic aurū ex ↄmixtio
ne argēti: argētū ex cōmixtione plūbi dr̄ impurū.
Pariformiter mēs humana dū inferiorib⁹ ⁊ terre-
nis imergit reb⁹: inquinat ⁊ sctā nō est: ⁊ talis deo
inherere nō pōt. Necesse igit est vt ab inferiorib⁹
abstrahat vt supiorib⁹ ⁊ diuinis iūgi possit. Nō ei
pt⁹ mēs sine mūdicia ⁊ sctitate deo: q̄ sctūsictoꝝ est:
ↄiecte iūgi: fm̄ illud Heb. pen. Pacē sequimini cū oi-
bus ⁊ sanctimoniā: sine qua nemo videbit deū. Et
illud Leui. xx. Sāctificamini ⁊ estote sctī: quia ego
sctūs sum dn̄s de⁹ vester. Huic etymologie noie cō
sonat etiā illa qua dr̄ sctūs .i. sanguine tinctus: sic
sctūs est q̄ xp̄i sanguine mūdatus est: fm̄ illud ad
Ephe. i. Habem⁹ redēptionē p sanguinē ei⁹: remis
sionēq; pctōꝝ. Vel dr̄ sctūs a sancio sancis q est fir
mare. q̄si firm⁹ in fide ⁊ mādatoꝝ dei ac ↄsilioꝝ ob
seruātia. ¶ Dicētes itaq;. Sctificet no. tuū: pe-
tim⁹ vt pr̄ nr̄ qui est in celis: nobis det vt expediti
terrenis actib⁹ mūdi ab infimis cogitatiōib⁹ san-
guine xp̄i filij sui dn̄i nr̄ redēptoris nr̄i loti: tincti et
ornati: firmi in fide ⁊ mādatoꝝ suoꝝ obseruātia: i
tota vita nr̄a ⁊ singulis aie nr̄e potētiōib⁹ sibi inhe
ream⁹ ipm̄ bn̄dicam⁹ ⁊ glorificem⁹: fm̄ illō ps. Bn̄
dic aia mea dn̄o: ⁊ oia q̄ intra me sunt noi sctō ei⁹:
vt int⁹ in corde in eū credam⁹: ac bn̄ficia sua ⁊ pfe
ctiones iugiter intelligam⁹ ac meditemur: atq; fir
mia teneam⁹ memoria: affectu pfecta dilectiōe cō-
stringam⁹ ore pdicem⁹: ope demōstrem⁹: ac sic sue
sctitati testimoniū phibeam⁹: cognoscatq; mūdus
sctm̄ eē deū: q̄ tā sctōs hȝ famlos. ¶ Sȝ qs q̄re
ret. Cū multa sint noia dei: qḋ nomē sctificādū est?
Ad hoc rn̄det: q cū nomē a notamie dr̄: q̄cq̄d noti-
ficat nobis deū: eiusq; pfectiōes: nomē dei est: vn̄
Hugo. Nomē dei nō est son⁹ trāsitorie vocis: sȝ no
titia spūalis. Opȝ aūt tria de deo nosse. Primū qr
est. Heb. xi. Credere opȝ accedētē ad deū qr ē. Itē
opȝ scire qd nō est: vn̄ Aug. Si nō cōprehēder qd
sit de⁹: multū cōprehēdis si scis qd nō sit de⁹. Hu-
go. Si nemo possit explicare digne de deo qd sit:
grādis tn̄ est effect⁹ scire qd nō sit: de q̄. i. Jo. iij. Ui
debim⁹ eū sicuti est. Pria notitia est notitia fidei:
scḋa est doni itellect⁹: tertia est glie. Prima liberat
nos ab isipiētia brutali: de q̄ in ps. Dixit isipiēs in
corde suo nō est deus. Scḋa ab idololatria stulta.
Stult⁹ em̄ est q̄ ↄfidit in sculptili: qr scriptum est:
ps ei⁹ cinis est: ⁊ insipiēs adorauit illud. Tertia li
berat nos a morte scḋa: qr est vita eterna: vt cogno
scāt te solū veꝝ deū ⁊ quē misisti iesū xp̄m. Hec no
titia est nois sctificatio: q̄ hic petit: vt dicit Alexā.
Qr ḡ q̄cq̄d notificat nobis deū: nomē ei⁹ est oia ei⁹
noia sctificam⁹ gnālr: qn deū solū vniuersalr pfe-
ctū credim⁹: ⁊ vt talē sup oia diligim⁹ ⁊ colim⁹. Un̄
nomē de⁹ sctificam⁹: dū deū summā naturā q̄ me-
lior cogitari nō pōt corde ore ⁊ ope pfitemur. No

[margin:] Orige. — Mat. vi. Luc. xvi. — Mēs hūana terrenis imersa sancta nō est — Leui. xx. — Ad eph. i. — Questio. Rn̄sio ad rōnem. — Augu. Hugo. — Sap. xv. — Jo. xvij. — Alex.

mē creator sctificam⁹: dū deū oim reꝝ originem ⁊
principiū a quo oia depēdēt: q̄ oib⁹ esse dedit ⁊ vi-
uere credim⁹ atq; vt talē adoram⁹. Nomē redēpto
ris sctificam⁹: si nos ei⁹ esse nō nr̄i iuris cognoscē-
tes: grās agere: ipm̄ glorificare: eiq; seruire nō ces
sam⁹: fm̄ illud apl̄i. i. Coꝝ. vi. Nō estis vestri. Em
pti em̄ estis p̄tio magno: glorificate ⁊ portate deū
in corpe vestro. Nomē iesus sctificam⁹: si in nullo
alio saluari speram⁹: sciētes q nō est aliud nomen
sub celo datū hoib⁹: in quo oporteat nos saluos fie
ri. Nomē xp̄s sctificam⁹ a quo dicimur xp̄iani: si il
lū in vita nr̄a fidelr imitari: suis pceptis ⁊ doctri-
nis act⁹ nr̄os regulare: ⁊ in ipso sicut noie: ⁊ ita et
vite ↄformitate manere satagim⁹: fȝ illud. i. Jo. ij.
Qui dicit se in xp̄o manere: dȝ sicut ille ābulauit: ⁊
ipse ambulare: alioqn q̄ dicit se nosse eū: ⁊ mādata
ei⁹ nō custodit: mēdax est: ⁊ ṽitas in eo nō est. Sic
suo mō de aliis dei noib⁹ intelligat. ¶ p Spālr th̄
nomē illō q̄ se in hac oṙone noiari docuit (qḋ est no
mē pr̄is) sctificādū nobis est fm̄ glo. s. alle. ⁊ gl. in-
terli. Nomē q̄ filij dei dicimur: hoc est nomē pr̄is:
suū nomē nobis cōicās. De hoc Alb. in de os. mis.
Nomē qḋ hic sctificari petim⁹ hoc nomē est qḋ in
nobis generat tāt⁹ pr̄: nā pr̄ hō generat hoiem: et
genito dat vt hō vocet ⁊ sit. Ita pr̄ de⁹ generat deū
⁊ ipa grātiōe dat nato vt sit de⁹. Generat aūt nos
p gratiā dādo nobis suā deitatē. Hui⁹ grātionis
semē est ṽbū in intellectu ⁊ charitas in affectu: q̄
pticipes fiūt ⁊ ↄformes imagis filij sui naturalis:
vn̄ ad Ro. viij. Quos p̄sciuit ⁊ p̄destinauit ↄformes
fieri imaginis filij sui: hos ⁊ vocauit: ⁊ qs vocauit:
hos ⁊ iustificauit: ⁊ Jo. x. Nōne scriptū est in lege
vr̄a. Ego dixi dij estis. Si illos dixit deos ad quos
sermo dei fact⁹ est: ⁊ nō pōt solui scriptura. q. d. qr
nō pōt solui scriptura: qs ṽbi sui semie pr̄ grāuit:
⁊ p gratiā adoptauit: vere filij dei sunt: p ↄformita
tē similitudinis filij sui naturalis: vt sit ipse primoge
nit⁹ in multis fratrib⁹. Qḋ magnifice nobis cōmē
dauit dilect⁹ xp̄i discipul⁹ ioānes. Uidete inqt: q̄lē
charitatē nobis dedit pr̄: vt filij dei nominemur ⁊
sim⁹. Premisit aūt. Qm̄ iust⁹ est: scitote qm̄ ⁊ ois q̄
facit iustitiā ex ipso nat⁹ est. Hoc ergo nomē q̄ dij ⁊
dei pr̄is filij noiamur: pp̄ter cui⁹ pticipatione no
bis datā pr̄ nr̄ est: hoc inquā nomē petim⁹ sctifica
ri i nobis: vt sit in nobis firmū: sit sanguine filij sui
ab oi macula purgatū: sit sine terra: sit mūdū ⁊ nul
lius sctaris vanitatis ↄtagione pollutū: ne cū idi-
gnis tato noie audire ↄtingat: illud Malac. i. Ma
gnū est nomē meū in gētib⁹: ⁊ vos polluistis illō.
Et illō Esa. lij. Iugiter tota die nomē meū blasphe
mat. ¶ Sicḋ polluūt nomē q̄cūq; in vanū illō
in os suū sumūt. Qui in locutiōib⁹ suis cū leuitate
q̄dā ex parte p̄ēsiōe nois dei iurādo: ⁊ qnq; deū i te
stē falsitatis assumēdo. Necnon q̄ ad auditū nois
tremēde maiestatis dei: nullū honorē exhibēt: nul
lā reuerētiā. Nec subiectiōis signū aliqḋ corpe ge
stu ostēdūt. Et si ore dicāt sctificet no. t. ope ↄtriū fa
cere ↄuincūt. Quis locutur⁹ principi cerimonias
pncipi debitas fuādo: honorē ac reuerētiā nō ex
hibet? Quiq; i ei⁹ pn̄tia nomē ipi⁹ leuiter absq; cer
uicis aut corpis iclinatiōe pfert ⁊ repetit? Studio
si hui⁹ mūdane vrbanitatis (veri⁹ curiositatis) re-
giunt pr̄imi: q̄ pollutis mēte ⁊ labijs: iudicere ⁊ lo-
calr deū noiant: ⁊ audito ei⁹ diuinis officijs noie: ne
q; assurgere: nec saltē capitij iclinatiōe venerant ⁊
sctificāt. Corā baal genuflectūt. Deo ṽo viuorum
honorē nullū ipēdūt: erecti velut statua salis imo-
biles ⁊ rigidi deo loquunt: ⁊ ab aliis ecclesie mini-
stris nomē gloriosum audiūt. Tetigit olim oza ar
cam dn̄i min⁹ reuerēter calcitrātib⁹ bob⁹: ⁊ percus
sus a dn̄o interijt. Tāgūt illi p̄tiosum dn̄i nomen:
aurib⁹ audiēdo: lingua pferēdo irreuerēter: ⁊ dei
iudiciū nō metuūt. Sȝ ⁊ nomē dei pr̄is nō sanctifi-
cāt: q̄ potētie ei⁹ detrahūt: diuinis ordinationib⁹

[margin:] Act. iiij. — i. Jo. ij. — Alber. — ad ro. viij. — Jo. x. — i. Jo. iij. — Mala. j. — Esa. lij. — ij. Reg. vi.

ac regimini remurmurãt: ⁊ q̃ sũma dei ꝓuidentia geruntur: casui ⁊ fato attribuũt. Nomẽ filij polluũt: qui redẽptionis mysterio ingrati: ipm paruipendũt aut discredũt. Qui ꝑuersis exẽplis ⁊ ꝑditis moribus religionẽ Christianã maculãt Christi sanguine sanctificatã ⁊ firmatã: ꝑbẽtes se exteris ⁊ infidelibus lapidẽ offensionis ⁊ petrã scãdali: ne ad Christi legem ↄfluãt: timẽtibus magis ipsius ꝓfessionẽ: eorũqꝫ ↄsortio maculari: q̃ sanctificari. Nomẽ spũssancti inhonorãt, q̃ cũ pelagianis errãtibus gratiã spũssancti necessariã nõ existimãt: ideoqꝫ de se ꝑsumẽtes sibi qđ dei est: attribuũt: suã nõ dei gloriã q̃runt. Quiqꝫ de dei mia desperãtes: aut nimiũ ꝑsumentes vitã suã nõ corrigũt: aut petõꝝ veniã posse cõseq̃ desperãt: aut sola spũssci mia sine meritis saluari ꝑsumũt. Illi seuerũ hũc astruũt sine clemẽtia isti misericordẽ sine iusticia. Illi Cain fratricidaꝫ emulant dicẽtes. Maior est iniq̃tas mea: q̃ vt veniã merear. Isti vane in facinoꝝ ꝑseuerãtia ꝓphete sibi ꝟbis blãdiunt: dicẽtes. Misericors deus nõ ↄtinebit in ira sua mias suas. ⁊ illud. Mia eius sup oia opa eius. ¶ R Hoꝝ oim ⁊ quoruncunqꝫ diuinum nomẽ contẽnẽtiũ blasphemias horrẽtes: vt nomẽ dei oibus ꝑ expositis modis: in se sctitatis sue manifestatiõe: ⁊ in nobis imaginis sue virtuosa exornatione: in ꝑmis vt filij charissimi pris gloriã diligẽtes oremus. Pr nr q̃ es in celis scilicet nomen tuũ. vt tali bonoꝝ filioꝝ pietate ⁊ affectu flagremus: vt tam nõ ꝓ nris vtilitatibus: sed ꝓ nri pris gloria totum impẽdamus affectũ: sitqꝫ nrm desideriũ: nostrũ gaudiũ: gloria nri pris. Sit nomen tuũ semꝑ memorie nre impssum: sit mel in ore: cithara in aure: iubilus in corde. Sit nois tui gloria in nro intellectu per verã cognitionẽ: in affectu ꝑ sanctã dilectionẽ in memoria ꝑ firmã adhesionẽ: in ore ꝑ publicã cõfessionẽ ⁊ ope ꝑ fidelẽ imitationẽ. Sitqꝫ scilicet: ꝑ beniuolẽtiã in corde: ꝑ reuerẽtiã in ore: ꝑ ꝑseuerãtiã in ope. Tu esto nrm gaudiũ q̃ es futurũ ꝑmiũ. Sit in te nra gloria ꝑ cũcta ꝑ secula. Sãctificet etiã nomẽ tuũ: vt sanctificatio tua nra sit ꝑfectio. Tales nos pr oramus facito: vt spũ sapie ⁊ timoris ⁊ amoris tui: carnalis ↄcupiscẽtie flãmas extinguere valeamus: q̃tenus ꝑ ↄtinẽtie grãm pacẽ interius exteriusqꝫ tenẽtes: filij tui vocari ⁊ esse mereamur. Sitqꝫ pr nũ nomẽ tuũ in nobis tãta veneratione sanctificatũ: vt nulla terreni pulueris ↄuersatiõe polluat. Sit nomẽ filij eterne tue sapie in nobis purgatũ ⁊ clarũ: vt nulla erroris nebula obfuscet. Sitqꝫ semꝑ sanguine Jesu tinctũ: vt salutẽ eiusdẽ sanguinis ꝑtio acq̃sitã desiderãtes iugiter ↄseq̃mur. Sit nomẽ sanctispũs firmũ vt in bonis grẽ ꝑseuerãtes ⁊ operibus sanctis: sic luceãt opa nostra corã hoibus: vt glorificẽt te patrẽ nrm qui es in celis sup oia bñdictus. Amen.

¶ Lectio.lxvij.

A

Adueniat regnũ tuũ

¶ Hec est scđa particula scđe partis ꝑncipalis petitionũ dñice orationis: in qua postq̃ in petitiõe ꝑma petitum est id qđ ꝑtinet ad dei honorẽ ⁊ reuerẽtiã: in parte illa petit illud qđ ꝑtinet ad nraꝫ salutẽ ⁊ indigẽtiã. Et diuidit hec in tres ꝑm q tri plicia bona petimus in seq̃ntibus tribus petitionibus. In ꝑma petimus bonũ celeste ⁊ glorie q̃ in pria btificamur. In scđa bonũ spũale ⁊ glorie q̃ in via ad btitudinẽ ꝓmerẽdã ꝓuocamur. ibi. Fiat volũtas tua. q̃ est vt saluemur: qđ nõ fit nisi ꝑ grãm. In tertia bonũ tpale ac fortune quo in vita naturali sustẽtamur ibi. Panẽ nrm q̃ti. ¶ In pñti aũt particula. Adue. re. tu. inter bona ad nram ꝑfectionẽ ꝑtinẽtia: ꝑmo petimus sũmũ bonũ nrm: qđ est btitudo ⁊ regnũ celoꝝ. Siq̃dẽ ordini ↄgruit vt filij adoptiuis post petitionẽ eoꝝ q̃ ad pris ꝑtinẽt honorẽ tã q̃ ad hereditatẽ dei asciti regnũ eius petãt tãq̃ filij. Circa hãc aũt turpissime errauerũt Manichei ⁊ luciferiani heretici. Dixerũt Manichei duo fore rerũ ꝑncipia: vnũ bonoꝝ: aliud maloꝝ: vnũ lucis ⁊ aliud tenebrarũ. Qđqꝫ hec ꝑncipia pugnã: ⁊ litẽ ↄ se ↄcitarẽt: ꝑ quã cõpulsus sit deus lucis: vt aliq̃ partẽ sue lũinositatis deo tenebrarũ cõcaret: vt ab eo segregatus quietẽ sortiret. Et ita in hois cõpõne ꝑte dei lucis ↄiũctã dicũt parti dei tenebrarũ. Et ꝑm hoc dicũt a nobis orãdũ esse vt oẽs ꝑtes lucis: q̃s deus lucis in pugna ꝑdiderit: a tenebris purgate: readunent deo lucis vt potẽtius ꝑfectiusqꝫ regnet sup oia q̃ sũt lucis. Siq̃dẽ in hoie sensualitatẽ dicũt esse a deo tenebrarũ: rõnẽ ꝟo a deo lucis. ¶ Luciferiani ꝟo q̃ luciferũ verũ deũ fuisse dicũt iniuste a deo: q̃ nũc mũdũ regit: tãq̃ ꝑ potẽtiorem cũ sibi adherẽtibus a regno suo expulsũ: qui ⁊ ab eo vinctus tenet vsqꝫ ad terminũ mũdi: tũc q̃deꝫ soluet lucifer de carcere: ⁊ restituet regno suo ꝑstino: deiecto deo nũc regnãte. Et ꝑm hoc dicũt petẽdum esse. Adue. re. tu. tibi. s. lucifero vt q̃ regno a q̃ pulsus es: restituaris. He sũt tã delire friuoleqꝫ fictiões: fabule stulte: ⁊ blasphemie: vt deducit beatus Aug. ↄ faustũ. Et sunt tã fatua deliramẽta: vt nõ sint tã digna reprobatiõe: q̃ irrisiõe: qua ꝓpter illis irrisiõibus derelictis: ad verã ⁊ catholicã huius petitiõis expõnem ꝓcedamus. ¶ B Solet aũt varijs modis exponi: nõ aduersis lꝫ diuersis: ꝫ multiplex dei regnũ. Nam de septẽplici regno legimus in scriptura Primũ est regnũ dei vniuersale: de q̃ in ꝑs. cxl. Regnũ ipsius oibus dñabit. ⁊. j. Timo. vj. Solus potẽs rex regũ ⁊ dñs dñantiũ. Scđꝫ est regnũ scripture: de quo dr Mat. xxj. Auferet a vobis regnũ dei: ⁊ dabit gẽti faciẽti fructus eius. Auferetꝫ a vobis carnalibus ⁊ induratis Judeis regnũ dei ⁊ intelligẽtia spũalis scripture sacre ꝓ eo q Xpm reprobastis: qui verũ scripture intellectũ reserauit. Vñ ⁊ excecati sunt in diẽ hũc innitẽtes lre q̃ occidit: spm. i. intellectũ scripture q̃ viuificat abijcientes. Tertiũ est regnũ ecclesie militãtis: de quo plurime hñr parabole euãgelice: sicut est ista. Site ẽ regnũ celoꝝ sagene misse in mari. Itẽꝫ colligẽt de regno suo oia scãdala. i. de ecclesia ꝫ expositionẽ Greg. Quartũ regnũ est regnũ grẽ: de quo Luce xvij. Regnũ dei intra vos est. i. grã que veri regni origo est ⁊ ꝑncipiũ. Quintũ est regnũ glorie: đ quo Lu. xiiij. Btũs q̃ mãducabit panẽ i regno dei: vbi glo. i. in btitudine Sextũ regnũ est locus btitudis. de quo Mat. xiij. Fulgebũt iusti in regno pris eorum. i. in celo. Septimũ regnũ: xpi ꝑsona est: de q̃ Luc. xj. Si in digito dei eijcio demonia: ꝑfecto ꝑuenit in vos regnũ dei. i. xps. glo. Mat. xij. De oibus his regnis petitio intelligit: ꝑcipue tamẽ de regno glorie qđ est btitudo. ¶ C Primũ regnum est regnũ dei vniuersale ⁊ eternũ: quo sue potẽtie oia in celo ⁊ in terra ⁊ in oibus abyssis subiecta sũt. de quo in ꝑs. xl. Regnũ tuũ regnũ oim seculoꝝ: et dñatio tua in gñatione ⁊ gña. ⁊ Apo. xix. In femore eius scriptũ est. Rex regũ ⁊ dñs dñantiũ. Istius regni aduẽtũ nõ petimus ꝑm Aug. in ser. dñi in mõte q̃si dñs nõ regnet semꝑ vbiqꝫ ⁊ sup oia: qm in sua ditiõe cũcta sunt posita: ⁊ nõ est qui sue possit resistere volũtati. Hester. xiij. Nã oia q̃cũqꝫ voluit fecit in celo ⁊ in terra ⁊c. ꝑs. cxxxiiij. Quãuis aũt sic sup oia regnet immutabilr: nõ tñ oibus ↄstat: nec ↄstabat. Multi siq̃dẽ insipiẽtes ⁊ mali nõ ↄfitẽt: nec ↄfitebant deũ dñm esse vniuersoꝝ: immo nec deũ eẽ. Dixit eñ insipiẽs in corde suo nõ est deus. Petimus ergo ꝑm Aug. Adue. re. tu. i. dei regnum: qđ semꝑ est fuit ⁊ erit: oibus innotescat: ⁊ euidẽter manifestetur. Hoc aũt erit in finali iudicio: qñ christus dominus cum magna ptãte apparebit. Tũc eñ per euidentẽ experiẽtiam apparebit vere dñum super oia. Tunc eñ ad suũ imperiũ celum ⁊ terra moue

Heresis Manicheoꝝ.

Heresis Luciferianoꝝ.

Aug.

Attẽde de septẽplici regno.

Mat. xiij.
Ibidem.
Luc. xvij.

Mat. xiij.

Lu. xj.

Apoc. xix.

bunt: mortuiq resurgēt: ac oēs cognoscēt vniuersale dei regnū et ptām in potēti punitiōe maloꝝ: et misericordi pmiatiōe bonoꝝ et iustoꝝ. Tūc pfecte et clare oib⁹ ostēdet q de⁹ regnat: regnauit: et regnabit in eternū. Tūc apparebit qđ aplꝰ dicit Hebre. ii. Oia subiecit sub pedib⁹ ei⁹. In eo em q oia ei subiecit: nihil dimisit nō subiectū ei. Nūc aūt nō videm⁹ oia subiecta ei. s. qualr cōpleto finali iudicio: et sancta ꝯsūmatiōe seculi erūt ei oia subiecta: ppter qđ regnū dei dicet tūc aduēisse: qn euacuata omni ptāte pncipatu et virtute sol⁹ de⁹ regnabit in eternū. Tūc xp̄s tradet regnū deo et pri. i. fideles ducet ad visionē dei: beatāq sūme trinitatis fruitionē. Tūc sancti et iusti cognoscētes dei iustitiā et punitionē maloꝝ: et mīam in pmiatione bonorum dicēt. Regnauit dn̄s de⁹ nr̄ oīps: gaudeam⁹ et exultem⁹ et dem⁹ gloriā ei. Apo. xix. Hoc est regnū sm hūc expōnē qđ aduenire petit. Ex q̄ sensu hui⁹ petitiōis ptz q̄lis esse dz xp̄ian⁹: et q̄ pure ꝯsciētie: q̄ q̄tidie rogat iudiciū dei superuenire. de hoc etiaz b. Chry. Regnū diaboli q̄rit tollit de medio: idq̄ dr Adueniat regnū tuū. qi oēs nō sūt iusti. Hoc autē tūc fiet: qn oēs iniq cū pncipe suo diabolo mittent in stagnū flāmeū inferoꝝ. Tūc em regnū vnuz ab alio separabit. Cōcordare huic vr glo. Mat. vi. dicēs. Regnū dei tūc aduenire nemo pōt ignorarē: cū fili⁹ hois venit singulos iudicare. Ex quo sensu b. Hier. Grādis fiducie est et pure ꝯscie postulare regnū dei. i. iudiciū dei nō timere: grādis vtiq cuz nescit hō an amore vel odio dign⁹: sit sz oia in futurū seruant incerta. Multū reueraꝫ ondit se dño ꝯfidere: q̄ in hoc mortali statu dei iudiciū supplicat aduenire. Non tn̄ timet cū impijs ꝯdēnari: sed magis expectat cū iustis ex dei gr̄a coronari. De hoc abbas Isaac vbi. s. Uel certe illud regnū qđ pstituto tpe est oib⁹ pfectꝫ ac dei filijs gnālr repromissum: in quo eis dicet a xp̄o. Uenite bn̄dicti patris mei: possidete paratū vobis regnū a cōstōne mūdi. Mens pura intētis id quodāmodo obtutibus ac defixis desiderās et expectās: dicētq ad eū Ueniat regnū tuū. Nouit em testimonio ꝯsciētie sue cum apparuerit: mox eius se futurū esse ꝯsortem. Hec em dicere vel optare criminosoꝝ nullus audebit: quia nec videre tribunal iudicis vz quisquis sub aduētu eius non palmaz: nec pmia suis meritis: sed penā nouit poti⁹ repensandam. ¶ De secūdo regno exponit. Adueniat regnū tuū. i. ad nos veniat regnū scripture tue: vera. s. intelligētia diuinoꝝ eloquioꝝ. * Ne vt Iudei et ceteri infideles ignorātie tenebris obruamur: et velut ceci in foueā cecoꝝ pcipitemur: vtq nō audiam⁹ illud xp̄i improperiū. Erratis nesciētes scripturas. Hec est expō. b. Ambr. ¶ De tertio regno ecclesie exponit. Adueniat regnū tuū i. regnū ecclesie veniat p sui. s. dilatationē et exaltationē: vt et psonaꝝ numero et merito augeat: vt infideles ecclesie mēbra efficiant: ꝯuersi i fide et charitate pficiāt: vt regnū synagoge et antixp̄i necnō et diaboli infirmet et dissipet. Uel regnū tuū qđ est ecclesia militās: adueniat. i. veniat ad regnū triūphās: vt eis fiat vnuz ouile et vn⁹ pastor oiuū. Uel sic. Adue. regn. tuū. i. ꝯlibatio et pgustatio dulcedinis pfie et regni triūphātis veniat ad regnū ecclesie: vt gustato spiritu desipiat ois caro. i. carnalis ꝯcupiscētia: quaten⁹ pgustet et credat per fidē: qđ est in regno triūphāte per spēm: vt sic dicere posset: allecta pgustationis dulcedine: nostra ꝯuersatio in celis est. ¶ De quarto regno. s. grē. aduenit regnū tuū. i. ad nos veniat grā tua: vt illa in nobis regnet: et destruat corp⁹ pcti et malitie: vt p ipsam paream⁹ pceptis tuis et ꝯsilijs: vt ita non solū sis rex noster potētia: sed in nobis regnes et pncipetis gratū faciēte gratia. Quippe aliud ē esse regē aliud regnare. De⁹ em naturalr rex est oim: nec tn̄ in oibus regnat: q nec oēs eius faciūt volūtatē. In iniquis nō deus: sed diabol⁹ regnat cui⁹ faciūt volūtatē. Quāuis eteni oēs in ptāte sūt dei: qr tn̄ esse nolūt sub deo: nō hnt in se regnū dei. Duo q̄dē sunt regna in mūdo cōmixta: dei. s. et diaboli: que sm. b. Augu. xiiij. de ciui. dei. dicunt due ciuitates q̄s ꝯstituūt duo amores. Regnū dei siue ciuitatē celestē constituit amor dei vsq ad ꝯtēptū sui. ciuitatē terrenā amor sui vsq ad ꝯtēptū dei: ista in seipsa: illa in domino gloriat. Primū regnū sm Chry. sup Mat. petim⁹ tolli de mūdo: regnū. s. diaboli: cū dicim⁹. Adueni. reg. tuū. i. fac vt iniq qui sunt de regno diaboli: iustificent et fiāt mēbra et ciues tui regni. Et hoc est qđ dicit. b. Hiero. Generalr pro toti⁹ mūdi petim⁹ regno: vt. s. diabol⁹ in mūdo regnare desistat: et in quocūq regnet deus: et nō regnet pctm̄ in hoc mortali corpore. De hoc et Isaac abbas: vt recitat Cassian⁹ colla. xiiij. ait. Petitio mētis purissime aduenire iam iamq regnū sui patris exoptat. Uel istō s. quo Christ⁹ regnat in sanctis. Qđ ita fit cū diaboli imperio per extinctionē fetētiū vitioꝝ de nr̄is cordib⁹ expulso: de⁹ in nobis per virtutū flagrantiam ceperit dn̄ari: vt dum deuicta fornicatiōe castitas: superato furore trāsquillitas: calcata supbia humilitas in nr̄a mēte regnēt. ¶ De quinto regno qđ est regnum glorie essentialis. s. et formalis btitudinis eterne: exponit. Adue. reg. tuū. i. intra nos veniat eterna btitudo: que est clara dei visio post hui⁹ vite fidē. Perfecta eius fruitio post impfectā charitatē. Firma tētio post spei nr̄e peregrinationis anchorā. Petimus ergo vt post trāsitum hui⁹ vie: intra nos veniat btitudo hec q̄ ꝯsistit in actib⁹ interiorib⁹ potētiarū aie nobilissimis respectu summi et nobilissimi obiecti: quos ꝯcomitatur gaudiū et interminabilis exultatio. Ex q̄ redūdat gloria corporis per resurrectionē aie reuniti: per q̄ satiat ois human⁹ appetit⁹. Rōnalis i pfectissima possessiōe obiecti btifici oib⁹ modis q̄bus poterit possideri. Sēsitiu⁹ et naturalis in dotibus corporis: quā satietate pstare nō possunt sine deo oēs creature teste. b. Aug. li. i. ꝯfes. Dn̄e inq̄t fecisti me ad te inq̄etū est cor meū donec q̄escat in te. Et pph̄eta in ps. Satiabor cū apparuerit gloria tua. Hec btitudo vere dei regnū est: qm̄ facit oīs btōs regnare cū deo in eternū: per plenissimā volūtatis ꝯcordiā: per quā q̄cūq voluerint poterūt in celo et in terra: et in omnib⁹ creaturis. Nimiruz: quia oīps dei volūtas: etiā coꝝ est voluntas. Nec aliud velle poterūt nisi quod deū velle cognoscūt quem plus seipsis et sup omnia diligūt quoꝝ innimum est gaudiū: summūq desideriū diuine volūtatis in seipsis: et in omnib⁹ alijs efficax cōplementum. Huic expōni ꝯsonat illud. b. Cypria. Regnuz petimus aduenire nobis a deo repromissuz: et xp̄i sanguine acq̄sitū: vt qui in hoc seculo ei seruim⁹: postmodū cum ipso regnāte regnem⁹. Uel certe illud regnū petim⁹ aduenire: q pstituto tpe omnibus pfectis ac dei filijs generalr est repromissuz. Ad quod recipiēdū a Christo inuitant ipso dicē. Uenite bn̄di. pa. mei: pci reg. qđ vo. para. est ab origi. mūdi. Adueniat petim⁹: ac si dicam⁹ pōdere peccati et mole corporis pgrauati ad id ascendere nō valem⁹. Ueniat igit ad nos vt nos hinc absumat: quo a pn̄ti et futura miseria liberemur. Sed q̄o petim⁹ nobis hoc aduenire: cum poti⁹ nos vadamus ad ipm. Rn̄sio non possum⁹ venire ad hoc regnū: nisi ipm prius ad nos veniat. Btitudo em que per regnū illud intelligit: q̄uis finis vltimatus sit hois: non tn̄ est finis hois naturalis: quem s. attingere possit homo naturali sua virtute et pfectione: sed est finis supnaturalis quem nō nisi ex dei bnficio ꝯsequi poterit et grā spāli. Petim⁹ igitur vt nobis adueniat ex dei mīa: quia ad ipm venire non possum⁹ ex nr̄a natura. Imus tn̄ ad ipm

Hebreo. ii.

i. Cor. xv.

Apoc. xix

Chryso.

* Mat. xxi. Auferet a vob. regnū dei: et dabit gēti facienti fruct⁹ ei⁹. Loq̄t de Iudeis: q̄ ppter suā obstinatiōnē pdiderūt verā intelligētiā scripturarū vt sit sēs⁹. Adueniat regnū tuū. i. veniat ad nos vera intelligētia scripture sacre: ne sicut iudei ignorātie tenebris obruamur.

Chryso.

Hierony.

in hac via p mãdatoꝝ dei obseruãtiã: ac per bona
virtuosaq; opa. Sed ad ipm nõ puenim⁹ nisi i pa-
tria: ⁊ hoc ex dei tñ bonitate ⁊ mia. Nõ eñi ex opi
bus iustitie q̃ fecim⁹ nos: sed ſm miaꝫ saluos nos

Ad tit.iij.

fecit. Et in ps. Graꝫ ⁊ gloriã da. dñs. Adueniat pe
tim⁹ re. tuũ: nõ regnũ tpale ⁊ terrenũ: de quo in iij.
Reg. legit: q̃ talis rex tpe tãto totq; annis regna-
uit ⁊ mortu⁹ est: sꝫ regnũ tuũ celeste ⁊ ppetuũ nul

Luce.j.

lo vnq̃ fine terminãdũ: ſm Gabrielis eulogiũ ad
virginẽ. Et regni ei⁹ nõ erit finis. ⁊ in ps. cxlv. Re-
gnabit dñs in scl'a de⁹ tu⁹ Sion: in oĩ gñatiõe ⁊ ge
nerationẽ. Sic ḡ regnũ illud petim⁹ adueniat: vt
regnũ q̃ tu mõ regnas in nob̃ p fidẽ: pueniat ad re
gnũ quo tu in nob̃ regnab̃ p spẽm. i. regnũ fidei ad
regnũ trãseat spẽi: in q̃ regno reqescũt aĩe scõꝝ:
vbi gaudiũ sine merore: letitia sine tristitia: reqes
sine labore: dignitas sine tremore: vbi nihil deest
qd̃ appetit: nihil adest qd̃ fastidit: nulla turbat ad
uersitas: nulla molestat iniq̃tas: dulcescit in oĩb⁹
charitas. ¶ F De sexto regno btitudinis. s. loco:
sic exponit. Adue. re. tu. i. ad nos veniat: nõ p trãs
lationẽ ſm locũ: sꝫ vt fiat nr̃a habitatio regnũ tuũ
loc⁹ scõꝝ: dom⁹ pr̃is: in q̃ ↄstitute sũt multe mãsio
nes lucidissime: in q̃b⁹ reqescũt scõꝝ aĩe i pulchri

Esa.xxxij.

tudine pacis ⁊ reqe opulẽta. In cui⁹ atrijs melior
est dies vna q̃ alibi decẽ milia. Hoc regnũ pphe-
ta sibi aduenire petijt cũ oraũit. Unã petij a dño
hãc reqrã: vt inhabitẽ in domo dñi oĩb⁹ dieb⁹ vite
mee. Hec dom⁹ terra viuẽtiũ plena bonis dñi: ci-
uitas q̃ nõ eget sole: qꝛ claritas dei illuminabit eã
⁊ lucerna ei⁹ est agn⁹: cui⁹ porte nõ claudẽt nocte:
qꝛ nox vltra nõ erit: ⁊ oẽ maledictũ nõ erit amplı⁹
sꝫ sedes dei ⁊ agni in illa erũt: ⁊ serui ei⁹ seruiẽt ei:
⁊ videbũt faciẽ ei⁹: ⁊ nomẽ ei⁹ in frõtib⁹ eoꝝ: vbi il
luminabunt a dño: ⁊ regnabũt in secula seculorũ.
Apoc. penul. ⁊ vlti. De laude hui⁹ regni ciuitatis
scẽ Hierl'm multa scribit. b. Augu. in suis medita

Augu.

tionib⁹. c. xxiiij. ⁊ xxv. inter cetera ita dicẽs. Muri
tui ex lapidib⁹ p̃ciosis: porte tue ex margaritꝭ op-
timis: platee tue ex auro purissimo. In q̃b⁹ iocũ-
dũ alla sine intermissiõe ↄcinit. Seq̃t. Speciosa ⁊ sua-
ta ea ⁊ suauis mr̃ Hierl'm. Et in. c. xxv. Nã q̃s ꝑ-
mat sũme pacis quãta sit letitia: vbi ex viuis mar
garitꝭ surgũt edificia. Auro celsa micãt tecta: ra-
diãt triclinia. Solis gẽmis p̃ciosis hec structa ne-
ctit: auro mũdo tãq̃ vitro vrbis via sternit. Abest
lim⁹: deest fim⁹: lues nulla cernit. Hyems horrẽs
estas torrẽs: illic nũq̃ sentiũt. Flos ppetu⁹ rosarũ
ver agit ppetuũ. Cãdẽt lilia: rubescit croc⁹: sudat
balsamũ. Uirent prata: vernãt sata: riui mellis in-
fluũt. Pigmẽtoꝝ spirat odor: liquor ⁊ aromatum.
Pẽdẽt poma floridoꝝ: nõ lapsura nemoꝝ. Nõ al-
ternat luna vices: sol vel cursus syderũ. Agn⁹ est
felicis vrbis lumẽ inoccidũ. Nox ⁊ tpa desunt ei:
diẽ fert ↄtinuũ. Et sequit. Inde statũ semp idẽ ex-
cũtes capiũt. Clari: viui: iocũdi: nullis patẽt casi-
bus. Absunt morbi semp sanis: senect⁹ iuuenib⁹.
Hic perhenne tenẽt esse: nã trãsire trãsijt. Inde vigẽt:
virẽt: florẽt: corruptela corruit: imortalitatꝭ vigor:
mortis vim absorbuit. ¶ G De septio regno qd̃ ẽ
xp̃s exponit. Adue. re. tuũ. i. xp̃s q̃ est rex regũ ma-
gn⁹ sup oẽm terrã. Cui⁹ ſm Hugo. triplex est re-
gnũ. i. regnũ potẽtie: regnũ sapie: regnũ bonitatis
⁊ letitie. Ueniat igit regnũ potẽtie ad nos debiles
⁊ ifirmos roborãdos. Ueniat regnũ sapie: ad nos
insensatos ⁊ insipiẽtes illuminãdos. Ueniat regnũ
bonitatis ⁊ letitie ad nos flebiles ⁊ afflictos ↄsolã
dos. Hãc expõnẽ tãgit. b. Cypri. di. Põt fratres di
lectissimi ⁊ ipse xp̃s esse regnũ dei qd̃ venire quoti
die cupim⁹. Cui⁹ aduẽt⁹ vt cito nobis pñtet opta
mus. Nã cũ resurrectio ipse nr̃a sit: q̃ in ipso resur
gim⁹ ⁊ regnũ dei põt ipse intelligi: qꝛ in illo regna
turi sum⁹. Ut aũt regna adueniãt dũ oramus: ne-
cesse est etiã p eoꝝ assecutiõe totꝭ nos q̃b⁹ possu-
mus virib⁹ laborare: ⁊ ad hec mediũ ꝓuijs: ⁊ modis
debitꝭ ad hoc ordiatꝭ toto conatu tẽdere p obser-
uãtiã mãdatoꝝ: p ↄtẽptũ mũdanoꝝ: p seruẽs desi
deriũ eternoꝝ. Ad pmũ roborat vera dilectio dei

Grego.

q̃ ſm Greg. magna opat si est. s. in hoĩe: si opari dis
sistit nõ est. Nã charitatꝭ ꝓbatio opis est exhibitio.
Ad sc̃dm̃ ⁊ tertiũ duo inducit vera eorũdẽ cognitio. Nõ
eñi mũdũ diligere põt q̃ sedula cogitatiõe medita
tur: q̃ breuis vana ⁊ instabilis est hui⁹ mũdi glia:
q̃ ipuri ei⁹ delitie ⁊ amara sũt gaudia: q̃ infirma
⁊ ad pstãdũ qd̃ pmittũt: ipotẽtia: q̃ caduca sũt ter
renarũ diuitiarũ apparẽtia bona: q̃ deniq; terri-
bilis ⁊ tremẽd⁹ est finis eoꝝ ad quẽ ducũt: inferni
s. cruciat⁹ ⁊ intermisabilis pena. Hec sine dubio si
diligẽter ⁊ sedulo meditata fuerint ⁊ memorie cõ-
mẽdata: regnũ mũdi nõ appetẽdũ ostẽdũt: sed ↄtẽ
nẽdũ. Sic ⁊ regiõe eternoꝝ desideriũ in nob̃ accẽ-
dit inexplicabilis glia: iocũditas gaudiosa: sũmi bo
ni possessio: ⁊ vniuersoꝝ desiderabiliũ satietas abũ
dãtia fideli mẽte freq̃nti⁹ ruminata illi⁹ regni ce-
lestis qd̃ ab origine mũdi p̃paratũ est oĩb⁹ illis pio
corde ⁊ ope q̃rẽtib⁹ qd̃ ⁊ nos petim⁹ cũ orãtes dici
mus adue. re. tuũ. ¶ H Circa istã etiam occurrũt

Dubiũ p̄mum.

duo dubia. Primũ vtrũ q̃libet viator fidelis possit
exaudibilr hãc orõnẽ fũdere ad deũ. Adue. re. tu.
Qd̃ sic: nã xp̃s veritatꝭ magister oẽs mortales fi-
deles docuit sic orare nec ei⁹ doctrina est inutilis:
aut inefficax: ḡ q̃libet põt vtilr hãc orõnẽ fundere.
Fũderet aũt inutilr: si nõ exaudiret: ḡ pars dubij
affirmatiua est vera. In oppm̃ arguit. Multi viatoꝝ

Mat.xx.

fideliũ sũt p̃sciti: ⁊ null⁹ p̃scit⁹ vtilr orat hãc orõnẽ:
ḡ maior supponit: qꝛ multi sũt vocati: pauci electi.
Minor pbat: qꝛ inutilr orat q̃ inefficacit orat: tales
sũt p̃sciti. Inefficacit. eñi orat p̃scit⁹. Adue. reg. ta.
qꝛ nũq̃ ↄseq̃t regnũ. i. btitudinẽ. Sic eñi capit re-
gnũ in dubio p q̃ orat. ¶ Pro solõne aduertẽdũ q̃

Rñsio ad dubiũ.

exaudiri orãtẽ in hac orõne põt intelligi dupliciť.
Uno mõ p seipso. Alio mõ p alijs. Pro alijs q̃dem
põt exaudiri: põt eñi illã petitiõnẽ deo porrigere
q̃libet fidelis in psona toti⁹ ecc'ie: aut in psona fi-
deliũ saluãdoꝝ: ⁊ ita p illis exaudiri. Cõcessit eñi
hoc dei benignitas: vt vn⁹ alteri grãm impetrare
possit: ⁊ ita mediãte gr̃a vitã etnã. Immediate tñ
null⁹ q̃tũcũq; deo grat⁹ ipetrare põt alteri aduẽ-
tũ regni glie ⁊ btitudinis. Qꝛ statuit de⁹ nulli da-
re btitudinẽ pp̃ter merita alteri⁹: sꝫ vel pp merita
xp̃i: vt nouiť baptizatis statim decedẽtib⁹: vel ppẽ
merita ppa: vt. s. de orõnib⁹ scõꝝ. lec. lvi. lati⁹ est
oñsũ. Pro seipso aũt orãs maiorẽ vꝫ hr̃e difficulta
tẽ pp p̃scitos: ḡ q̃b⁹ est argm̃ i oppm̃. Et de hoc dr̃
q̃ p̃scit⁹ põt saluari: qꝛ põt nõ esse p̃scit⁹: cũ sit ↄtin
gẽter p̃scit⁹: sꝫ nũq̃ saluabit. Prescientia eñi dei nõ
necessitat liberũ p̃sciti arbitriũ. Alioq̃n p̃scit⁹ pec-
care nõ posset: qꝛ i eo q̃ nõ subest libere volũtati:
hõ nõ põt pctõ actuali peccare. Põt ḡ p̃scit⁹ pctm̃
cauere cooperãte gr̃a dei: q̃ ei nõ subtrahit nisi vo
lũtarie eã abqciat: imo põt finalr in gr̃a pmanere:

Questio.

sicut põt saluari: sꝫ nõ pseuerabit. ¶ Si q̃rit an p̃-
scit⁹ efficaciter oret p se. Adue. re. tu. Dõm q̃ nõ:
loq̃ndo de regno btitudinis. Nõ eñi ipetrat qd̃ pe
tit: ḡ orõ sua nõ est efficax: qꝛ nõ orat pseuerãter: fi
nalr eñi cadit in mortale: ⁊ si tũc orat nõ orat pie.

Rñsio.

Si dicis pono q̃ oret pseuerãter. Rñdet q̃ casus
repugnat p̃ori. s. q̃ sit p̃scit⁹: ⁊ q̃ oret pie ⁊ pseuerã
ter. Nã si est p̃scit⁹: finalr peccabit mortalr: ⁊ i illo
pctõ morietur: ideo nõ stat q̃ oret pie ⁊ pseuerãter. Si
aũt p regnũ dei intelligat regnũ gr̃e: nõ ẽ dubiũ q̃n
possit efficacit petere. adue. regnũ tuũ: ⁊ exaudiri.
Nã p̃scit⁹ multo tpe q̃ est in via põt stare in gr̃a: si
cut ptꝫ de Saule ⁊ traditore Iuda. Nã de Saule

j. Reg.ix.

dr̃. i. Reg. ix. q̃ fuit elect⁹ ⁊ bon⁹: ⁊ nõ erat vir de Is
rael melior eo: ⁊ tñ tãdẽ reprob⁹ effect⁹. Nã de eo

j. Para. x.

dr̃. Mortu⁹ est Saul pp̃ter iniq̃tates suas. Phito
nissam ↄsuluit nec sperauit in dño: pp̃ter qd̃ interfe

eit eum. Sic Iudas ex discipulo fact⁹ est traditor. Sic̄r ꝛ ꝑdestinat⁹ pōt ꝑ multū vite sue tp̄s stare i pctō: vt ptz de latrone ꝯuerso in cruce. Et Paulo pri⁹ ꝑsecutore: postea egregio gētiū doctore. Pōt ꝙ ꝑscit⁹ ꝯuerti ꝛ agere pniam ꝛ ꝯseq̄ grām: ac ꝑ eā esse grat⁹ ꝛ accept⁹ deo: ꝛ efficaciter ꝓ se ꝛ aliis ora re: sꝫ grām finalr̄ nō custodiet. Et ꝑ hoc ptz ad du biū r̄nsio affirmatiua: ꝙ q̄lꝫ viator pōt hāc petitio nē efficaciter ꝛ vtilr̄ fundere: nō aūt oēs sic faciūt. Nā ꝑsciti nō ꝑseuerāt in grā: qꝛ nō diuinꝫ ꝑdestina tiōe necessitāte: sꝫ sua libertate auertunt a deo: fi nalr̄ moriētes in mortali culpa. ¶ 3 Scōm dubiū

Dubiū se cundū.

qn̄ adueniet regnū btitudinis dei electꝭ. An tātuꝫ post extremū iudiciū: an alab⁹ sufficiēter purgatꝭ: an purgatiōe nō indigētib⁹ an̄ diē ḡnalis resurre ctiōis. ¶ De isto olim fuerūt q̄ dicerēt: alas ꝑ mor tem a corporib⁹ separatas an̄ ḡnalē resurrectiōeꝫ ꝛ extremi iudiciū sniam: nō esse btās: nec intuitiue ꝛ faciali deū videre: eoꝙ nō ꝑfecte frui: q̄ntūcunꝙ sint ab oīb⁹ pctis origiali ꝛ actuali: mortali et ve niali absolute: nihil hn̄tes a q̄ purgari debeāt: al segātes ꝓ se: qꝛ xp̄s nullibi legit aiab⁹ a corporib⁹ separatis ꝓmisisse btitudinē siue regnū celoꝝ: sed hoīb⁹ post diē finalis iudiciū. Vn̄ Petro interrogā ti. Ecce nos reliquim⁹ oīa ꝛ secuti sum⁹ te: q̄d ꝙ erit nobis? R̄ndit xp̄s. Amē dico vobis: ꝙ vos q̄ secuti estis me: in regn̄atiōe cū sederit fili⁹ hoīs in sede maiestatis sue: sedebitꝭ ꝛ vos sup sedes .xij. iudicā tes .xij. trib⁹ Isrl̄. Et oīs q̄ reliq̄rit domū aut fr̄es aut sorores ꝛc. ꝑp nomē meū: cētuplū accipiet ꝛ vi tā eternā possidebit. Et ibidē .xxv. Cū venerit fili⁹ hoīs in maiestate sua: ꝛ oēs angeli ei⁹ cū eo: tūc se debit sup sedē maiestatꝭ sue: ꝛ ꝯgregabunt an̄ eū oēs gētes. Et seq̄t. Tūc dicet his q̄ a dextrꝭ erunt. Venite bn̄d. p̄ris mei: possidete para. vo. regnū ꝯstōne mūdi. Et infra. Et ibūt hi in suppliciū eter nū: iusti aūt in vitā eternā. Itē .i. Pe. v. Hūiliami ni sub potēti manu dei: vt vos exaltet in tp̄e visita tiōis. ꝛ .i. Io. iij. Charissimi nūc filij dei sum⁹: ꝛ nō dū apparuit q̄d erim⁹: qm̄ videbim⁹ eū sicuti est. Ex q̄b⁹ ꝛ multꝭ alijs⁹ ptz ꝙ btitudo est nobis ꝓmis sa post diē finalis iudiciū. Ad hoc em̄ ordinatū est iudiciū illud: vt vnicuiꝙ retribuat ſm opera sua: btitudo ꝓ bonis meritis: pena ꝓ demeritis. Qꝛ si aīe iam essent btē: frustra hoc iudiciū esset futurū. Et ſm hoc dn̄r: ꝙ lꝫ apl̄s plus oīb⁹ laborauit: nō tn̄ ꝑsūpsit sibi ex meritꝭ statim post mortē gloriā si bi dari: sꝫ magis ꝑ modū depositi in thesaurꝭ regꝭ glorie merita sua recōdi vsꝙ in diē finalis retribu tiōis di. Scio cui credidi: ꝛ cert⁹ sum: qꝛ potēs est depositū meū seruare in illū diē. Et ibidē .c. iiij. Re posita est mihi corona iustitie: quam redde tmihi dn̄s in illa die iust⁹ iudex. Nō aūt solū mihi sed ꝛ his q̄ diligūt aduētū ei⁹. Loq̄ vr̄ de die vltimi iu diciꝭ: in quo tāq̄ iust⁹ iudex viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ pre mia ſm meritū vnicuiꝙ dispēsabit. ¶ Itē Aug. in enchi. c. cviij. Tp̄s inq̄t q̄d inter hoīs mortē ꝛ vlti mā resurrectionē interpositū est: aīas abditis re ceptaculis ꝯtinet sicut vnaq̄ꝙ digna est: vel req̄e vel erūna ꝓ ea q̄d sortita est in carne dū viueret: sꝫ abdita habitacula nō pn̄t intelligi celū ꝛ infern⁹: qꝛ si illis aīe etiā post resurrectionē vltimā erūt in cor poribꝰ: vn̄ ꝓ nihilo distingueret tp̄s ante resurre ctionē ꝛ post. ¶ Itē glo. sup illud ꝑs. Adhuc pusil lum etiam nō erit pctōr: dicit. Sctī liberant in fine vite: ꝛ post hāc tn̄ vitā ibi nō erūt vbi erūt sctī. q̄b⁹ dr̄. Venite bn̄dicti p̄ris mei. Isti aūt sctī erūt i celo ꝙ sctī post hāc vitā nō statim ascēdūt in celū. Item b. Ber. in ser. ij. de oīb⁹ sctis tractās illud Apo. vi. Vidi subt⁹ altare aīas interfectoꝝ ꝓpter vbū dei: ꝛ ꝓpter testimoniū q̄d habebāt: ꝛ clamabāt voce magna dicē. Vſqquo dn̄e sctūs ꝛ ver⁹ nō iudicas ꝛ nō vindicas sanguinē nr̄m de his q̄ sūt i. terra? Et date sūt illis singl̄e stole albe: ꝛ dcm̄ est illis: vt re

Mat. xix.

i. Pe. v.
i. Io. iij.

ij. Tim. i.

Augu.

Bernar.

q̄escerēt adhuc tp̄s modicū donec cōpleant ꝯserui coꝝ. Inq̄t) Altare dicit corp⁹ saluatoris. Et seq̄t. Interim sub xp̄i hūanitate sctī fideli requiescunt: in quā nimirū desiderāt et āgeli videre donec veniat tp̄s: qn̄ iā nō sub altari collocabunt: sꝫ exaltet sup altare. Et seq̄t. Ondet em̄ fili⁹ semetipm̄ nō in for ma serui: sꝫ in forma dei. Ondet etiā nobis p̄sentiā spūalē sine q̄ visiōe nihil sufficeret nobis. vn̄ Io. Scim⁹ cū apparuerit similes ei erim⁹: qꝛ videbim⁹ eū sicuti est. In hac aūt visiōe ꝯsistit btitudo vt ibi ꝯtr declarat. Itē ser. ij. ꝺ sctis. idē tractās illū ꝑs. Cōuertere aīa mea in requiē tuā: qꝛ dn̄s bn̄fecit ti bi: dicit. Ad requiē exute corporib⁹ aīe ꝓtin⁹ ad mittunt. Ad glīa regni nō ita. Quātū ad illā, dicit. Sustinete modicū tp̄s donec impleat numer⁹ fra trū vr̄oꝝ. Et in eodē ostēdēs q̄b⁹ gaudijs ꝑfruant aīe an̄ resūptionē corpoꝝ dicit. Triplici gaudio ex ultāt. De recordatiōe trāsacte virtutis: de exhibi tiōe p̄ntis q̄etis: de expectatiōe future ꝯsūmatio nis. Ex q̄b⁹ oīb⁹ vr̄ velle. b. Ber. ꝙ aīe an̄ resurre ctionē nō sunt btē: nec vidēt diuinā essentiā, nude ꝛ btifice. Itē ad idē arguūt rōne. Maior est gloria aīarū q̄ glīa corpoꝝ: sꝫ sit oīb⁹ reddit glīa corpo rum: vt sit maior letitia singuloꝝ ex cōi gaudio. vt hr̄ ex glo. ad Heb xi. sup illud. Deo aliq̄d meli⁹ ꝓ nobis ꝓuidēte ꝛc. Ut in cōi gaudio oīm: mai⁹ fie ret gaudiū singuloꝝ: ꝙ multo sorti⁹ glīa aīaruꝫ dꝫ differri vsꝙ ad finē vt sit oīb⁹ reddat. Preterea pe na ꝛ ꝑmiū q ꝑ sniam iudiciꝭ reddunt: iudiciū ꝑce dere nō debēt: sꝫ ignis īferni ꝛ gaudia paradisi da bunt hoīb⁹ ꝑ sniam xp̄i iudicātis in vltio iudicio: vt ptz ꝙ an̄ diē iudiciꝭ null⁹ ascēdet in celū: ꝛ ꝑ ꝯn̄s null⁹ an̄ iudiciū vidēbit btifice deū: qꝛ btifice visio nī tāq̄ sūmo ꝑmio debet excellētior loc⁹. ¶ R. Ad hoc dubiū semota ābiguitate dōm est: ꝙ aīe a cor pore absolute statim ꝯsequunt vel ꝑmiū vel penā nisi īpediat aliq̄d debitū adhuc satisfaciēdi ꝓ pec catis venialib⁹ aut mortalib⁹ dimissis: q̄d pri⁹ sol ui oportet: quia cū debito cuiuscūꝙ pene etiā spa tis vnius hore: nemo intrare pōt ad regnum: opꝫ ergo aīas ad btitudinem admittēdas anteꝙ btitu dinis ꝯsecutionē ab omni debito pene absolutas esse ꝛ purgatas. Hoc ergo impedimento sublato aīa statim vt de corpore egredit: descēdit in infer num: aut euolat in celum. Huic veritati attestant manifeste autoritates scripture canonice: dicit. b. Tho. in. iiij. scrip. dist. xlv. q. i. articu. ij. ꝛ documen ta sanctoꝝ patrum. Unde ꝯtrarium pro heresi est tenendū: vt ptz. iiij. dialo. ꝛ in lib. de dogmatibus ecclesie. Hec Tho. Et addit exēplū. Sicut in cor poribus est grauitas ꝛ leuitas quib⁹ feruntur in locū suuꝫ q̄ est finis motus coꝝ. Ita etiā est in aīa bus meritum vel demeritū: quib⁹ ꝑueniūt aīe ad premiū vel ad penā q̄ sunt fines actionū ipsarum. Unde sicut corpus per leuitatē vel grauitatē sta tim fertur ad locū suūꝫ nisi ꝓhibeatur: ita anime statim soluto vinculo carnis: per q̄d in statu vie detinebant: ꝑmium ꝯsequunt vel penam: nisi ali quid impediat. Certū aūt est ꝙ ꝑmium, electoruꝫ aīarū est btitudo. ¶ Hec etiā veritas ptz ꝑ illud. Pater quos dedisti mihi: volo vt ibi sum ego ꝛ illi sint mecum: vt videāt claritatē meam quā dedisti mihi. Et loquitur de claritate sue deitatis: qꝛ pre misit. Pater clarifica me apud temetipsum, clari tate quam habui priusq̄ mundus fieret apud te. Hec aūt claritas diuine nature ꝓmissio dei vera ē. Sunt ergo apostoli apud deum ꝛ vident claritatē eius: ꝛ eadē ratione ceteri electi a corpore separa ti nullum impedimentū habētes. Item. Lu. xxiij. dixit xp̄s ad latronē. Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiso. Per paradisum intelligit beati tudo regni celestis: que non sine visione est. Et q̄d de tali paradiso .i. visione intellexit Xp̄s: patet ex serie textus euangelici. Nam latrone dicente, ad

Psal.

Mat. xxv

Io. xvij.

dñm.Dñe memẽto mei cũ veneris in regnũ tuũ. Rñdit dñs.Amẽ dico tibi:hodie mecũ eris in paradiso. Et quid' daẽ intelligi q idẽ intellexit xp̃s p paradisum:qd latro intellexit p xp̃i regnum:latro aũt intellexit p regnũ gloriã xp̃i:que nõ est sine clara visione dei. Unde hic est sensus. Hodie mecum eris in paradiso.i.btitudine sicut ego.: seu i glia sicut ego:alioquin quõ esset secũ? Nõ enĩ erat latro cũ dño in padiso sumpto p loco corpali:siue terrestri:siue celesti:cũ ibi nõ erat xp̃s. Nõdũ eĩ ascẽdit in celuz: nec infern' in quo aĩa xp̃i die illa futura erat:nec sepulchrũ : quo corp' xp̃i claudẽdũ erat paradisus vocari põt aut regnũ xp̃i:ergo padisus qd regnũ xp̃i est:est xp̃i gloria:⁊ ei' btitudo. Latro aũt nõ erat futur' hodie cũ xp̃o sm corp' : qr non fuit resuscitat' illa die a mortuis:ergo sm aiam a corpore solutã. Assumpt' aũt est in padisum sm aiam tñ:qr sm illã cõsecut' est eandẽ dei btitudis gloriã. Et qd latroni tũc pmissum est ⁊ datuz sm animã:similr oib' aiab' daẽ post mortẽ nõ habẽtibus aliqd qd purgeẽ. Itẽ apostol' ij.ad Cor.v. dicit. Scientes qm dũ sum' in hoc corpe : peregrinamur a dño. Per fidẽ enĩ ambulam' ⁊ nõ p spẽz. Audemus aũt:⁊ bonã volũtatẽ habemus magis peregrinari a corpe:⁊ p̃ntes esse ad dñm: ⁊ id cõtẽdimus siue absentes:siue p̃sentes placere illi. Ex quibus vbis primo habeẽ q dũ peregrinamur a dño:scz dũ sum' in in hoc corpe:ambulam' p fidẽ. Dũ aũt ambulam' a corpe:ambulam' p speciẽ:verius nõ ambulam':sz p̃ntes sum' dño p speciem. Ambulare aũt vel magis p̃sentẽ esse p speciẽ : est deũ cognoscere facialr intuitiue ⁊ btifice:ipso teste.i.Cor.xiij. Uidem' nũc p speculũ ⁊ in enigmate:tũc aũt facie ad faciẽ. Nũc cognosco ex pte:tũc aũt cognoscã sicut ⁊ cognit' sum. Hec est cognitio p speciẽ:qr tũc sicut nũc p fidẽ. Scdo q apl's peregrinari cupiuit a corpe:⁊ esse deo p̃sens:vt cum deo existẽs nõ ambularet p fidẽ sz p speciẽ. Sicut eũ alibi dicit. Cupio dissolui ⁊ esse cũ xp̃o. Uoluit ergo presens esse dño:vt p speciẽ.i.facie ad faciez cognosceret:q̃ pegrin' a dño cognouit p fidẽ. Sz qñ hoc cupiuit añ iudiciũ vl' post? Rñdet ipe apl's Uolũtatẽ habem' inqt pegrinari a corpe ⁊ p̃ntes esse ad dñm:ergo tũc qñ pegrinaẽ a corpe. Post iudiciũ aũt nõ pegrinatur a corpe cõpleta iã resurrectione:ergo ante iudiciũ post mortẽ corpis : tũc ei soiũ peregrinaẽ a corpe. Itẽ idẽ apl's in raptu nõ pleno vidit aut cognouit q̃ mõ sm aiam:sz tũc vidit diuinã substãtiã facie ad faciẽ:nõ in enigmate et speclo:sz p ppriã spẽm sicut est:ergo ⁊ nũc videt eodẽ mõ deu:⁊ p ↄ̃ns btifice. Cõsequẽtia nota:et maior videẽ certa:qr nũc corpe qd corrũpiẽ ⁊ aggrauat aiam:nõ impediẽ min' q̃ tũc:cũ se raptuz nouerat:nesciẽs an in corpe vel extra corp': vt dĩ ij.Cor.xij. Minor patet p glo.in loco nũc allegato:q̃ expresse dicit repetitis vicib' ⁊ diuersis vbis s.ipraposttis. Uñ exponit tertiũ celũ.i.visionẽ qua deus videẽ facie ad faciẽ. Itẽ gl. Aug. tertiũ celuz intellectualis est visio:ad quã rapt' est apostol' vt ipsum deũ in se nõ in figura aliqua videret. Itẽ glo. Diony. In tertio celo throni cherubin seraphin:quoꝝ terti' vicini' deũ ↄtẽplaẽ:ad quoꝝ similitudinẽ apl's vidisse deũ dĩ. Itẽ glo. Augu. ad tertiũ celũ qd nõ p corpus videẽ:nec imaginabiliter:sz proprie ea visione q̃ superat oĩa:⁊.j. hoc est tertiũ celũ:vbi de' videẽ facie ad faciẽ. Itẽ glo primũ celũ aereũ:sm firmamẽtũ:tertiũ spirituale vbi angeli ⁊ sancte aĩe deo fruunẽ in cõtẽplatiõe : que glo. expresse aĩas sanctas copulat angelis in dei fruitiõe ⁊ ↄtẽplatiõe. Certũ est angelos beatifice frui deo eumq; ↄtẽplari:ergo ⁊ aĩe. Itẽ vt s̃.allegatũ est Apoc.vi. aĩab' sub altari vindictã petẽtib' date sunt singule stole albe. Glo. interli. btitudo aĩe etiã sm Bern. bine stole sunt glĩa aĩe ⁊ gloria

ij.Cor.v. — i.cor.xiij. — Philip.

corpis. Itẽ bea. Ambro. in de bono mortis ait. Aĩe purgate post corpoꝝ claustrũ: visione spũali que est p speciẽ videt deũ. Uisio p speciez distinguitur visione enigmatica q̃ est fidei. Itẽ Aug. li. meditationũ. c.xxiij. loquẽs ad sctõs ait Per ipsuz vos rogo de cui' pulchritudine iã satiamini: de cui' beatissima visione semp gaudetis:sola beatifica visio cũ fruitiõe satiat. Et ca. sequenti. Ibi de' est oĩa in oibus:quẽ scti apl'i pphete ⁊ ceteri sine fine vidẽt et semp vidẽdo in ei' amore ardẽt amãt ⁊ laudãt. Itẽ ca.xxv. Et p̃sentẽ veritatis, ↄtẽplanẽ spẽz. Itẽ Aug. in de vtilitate credẽ. exp̃sse dicit aĩas a suis corpibus separatas in possessiõe illa plena ↄsistere:qua de' videẽ nõ p speculũ:sz facialr : q̃uis in primo retractationũ hoc videẽ in dubiũ reuocare. Et bea. Greg. in.iiij.lib.dial. p longũ. ¶ M Põt et ad hoc adduci psuasio vna fundata in euãgelio: Deus pnior est ad miserẽduz:q̃ ad puniẽduz: vt vult Aug. ⁊ fundanẽ in illo Exo. xx. Ego sum dñs deus tu' fortis zelotes:visitãs iniq̃tates patrũ in filios vsq; ad tertiã ⁊ quartã gñationẽ eoꝝ q̃ oderunt me:⁊ faciẽs misericordiã in milia his q̃ diligunt me. De' autẽ punit q̃sdã aĩas in inferno añ finale iudiciũ. Uñ dicit Job.xxj. Ducunt in bonis dies suos:⁊ in puncto ad inferna descẽdũt. ⁊ Luc. xvj. scribiẽ q mortu' est diues ⁊ sepult' in inferno Qui cũ esset in tormẽtis clamãs dixit. Pater abrahã miserere mei:⁊ mitte lazaruz vt intingat extremum digiti sui in aquã:vt refrigeret linguã meã : quia crucior in hac flãma. Qd si ita est:a fortiore aĩe premianẽ statiz post exitũ a corpe: dũ nihil est purgabile in celo. Et ambo illa tãgit btũs Greg. li. alleg. vbi in psona petri ait. Nosse velim si nũc añ resurrectionẽ corporũ in celo recipi valeãt aĩe iustoꝝ. Respõdet dicẽs. Hoc nec oib' iuste fateri possum' neq; negare de oib'. Et.ij. Si sctõꝝ aĩas in celo eẽ sacri eloquij attestatiõe credidisti:opz vt p oĩa iniquoꝝ aĩas esse credas i inferno. Nã sicut electos btitudo letificat:ita credi necesse est: q a die exit' ignis reprobos exurat. Pro ista vitate ẽt facit qd scribit Inn.iij. in ca. cũ marthe. de celeb missa. vbi ad q̃stionẽ archiep̃i Lugdunẽsis q̃rẽtis qualr fuerit mutatũ q in secreta beati leonis veterib' codibus ↄtineẽ sic annue nobis q̃s dñe : vt aĩe famuli tui Leonis hec psit oblatio:cũ in modernis sacrarijs habeaẽ.Annue nobis q̃s dñe : vt intercessiõe bti leonis hec nobis psit oblatio. Rñdet Inno. q cũ sacre scripture dicat autoritas: q iniuriã facit martyri q̃ orat p martyre:idẽ est cõsimili rõne de alijs sctis sentiẽdũ q oronib' nostris nõ indigeãt p eo q cũ sint pfecte beati:oĩa ad vota eis succedunt (alias succurrunt.) Ecce dĩ Inn. Aĩam sancti leonis ⁊ alioꝝ sctõꝝ esse pfecte beatas. Perfecta autẽ btitudo visionẽ dei facialr icludit. ¶ N Pro intellectu autẽ autoritatuz in oppositũ adductaꝝ est notãduz q sm Ockã (pte scda sui dialogi : in q̃ materiã hãc late psequiẽ cõtra Ioãnẽ.xxij. quem asserit opposite opinionis fuisse.c.v.) Beatitudis nomẽ multipliciter accipiẽ. Uno mõ p btitudine patrie. Alio mõ p btitudine vie. Utroq; mõ accipitur dupliciter. Nã p beatitudine patrie. Uno mõ p operatione intellectuali optima sm speciẽ:qua scz obiectum btificum diuina essentia: nude ⁊ immediate ac pfecte attingitur:siue illa sit visio clara diuine essentie: siue fruitio. Non enim ab inuicem separantur:⁊ sic beatus est quicunq; clare et intuitiue videt deum. Aliter accipiẽ btitudo p̃tre p statu hui' intellectualis nature optimo sm speciez omne bonũ tã essentiale q̃ accidẽtale:ad quã vnq̃ eadẽ natura intellectualis perueniet includente. Ista btitudo excludit desiderium ad vlteriorẽ pfectionẽ: delectationẽ ⁊ gaudiũ etiã de aliquo citra deũ attingendum. Sic dicit btitudo sm Boe. status oĩm bonoꝝ aggregatione perfectus:

Ambro. — August. — Job xxj. — Luc.xvj. — Grego. — Innocen. — Guil.ockã — Nomen btitudis accipitur multipliciter — Boetius.

cui scz nihil deest de oib⁹ bonis q̄ talis natura intellectualis vnq̄ habebit. Et hāc quidā vocāt btitudinē ɔsummatā siue integrā.

Btitudo vie dupli͛ accipit.

Btitudo vie etiaz dupli͛ accipit. Uno mō p opatiōe seu dispositiōe pfecta qua quis disponit in via ad btitudinis patrie ɔsecutionē: sic dicit Jaco.i. Btūs vir q̄ suffert tentationē: qm̄ cū pbat⁹ fuerit accipiet coronā vite. Mat.v. Bti pauperes spū ⁊c. Scd̄o mō accipit btitudo vie p mūdana ac tpali psperitate: sz quā btm̄ dixerūt ppl'z cui hec sūt: vt habet in ps.cxliij. Prima btitudo omnē molestiā: anxietatē: penā afflixionē nūc de facto excludit: ɔpatit tn̄ desideriuz maioris perfectiōis: aut alicui⁹ cōmodi acq̄rēdi. Scd̄a sine: oi molestia penis ⁊ afflictiōe: etiā desideriū maioris pfectiōis ⁊ ɔmodi excludit: ⁊ oia bona essentialia ⁊ accidētalia tali natur̄ ɔgrua īcludit. Tertia btitudo nec desideriū maioris ɔmodi aī pfectiōis: nec afflictio aē ⁊ penā: sz tm̄ future btitudis pñtc īpedimēta puta pctā mortalia excludit. Quarta btitudo tm̄ apparēs est ⁊ falsa: ⁊ iō noīe btitudinis indigna. De btitudine vie nihil ad ppositū.

Ja
Mat.v.

Primo igit̄ mō accipiēdo btitudinē: aīe scōꝝ ante diē iudicij sunt btē: q: clare vidēt diuinā essentiā: eaq̄ pfecte fruunt̄ sm̄ pdicta. Nō aūt scd̄o mō: q: nō carēt oī expectatiōe ac desiderio delectationis future quā nōdū hñt: q: expectāt resuscitationem corpoꝝ ⁊ impletionē ciuitatis eterne: de q̄b⁹ sunt gaudiū nō modicū habiture: vñ quāuis habeant stolā aīe stolā tn̄ corporis nōdū habēt. De hoc dicit btūs Greg. In ipsa carne gaudebūt in qua cruciatus ⁊ dolores p dño ptulerūt: hinc ⁊ scriptum est.

Lib.iiij. dialogo.

Date sunt illis singule stole albe.i. singulis singule visiones diuine essentie sm̄ glo. Dictū q̄ est eis vt requiescerēt tps adhuc modicū: donec impleat̄ nūerus ɔseruoꝝ ⁊ fratrū suoꝝ. Tūc q̄dē ⁊ ipse corpora resumēt: i q̄b⁹ ⁊ ipse cū aīas letabunt̄. Quod fiet in extremo iudicio: cū ⁊ ipsi resumēt corpa: ⁊ i terra sua duplicia possidebūt: q: tūc stolas binas i. cū gloria aiaꝝ: quā solā habēt ante iudiciū: etiā gloriā corporū recipiēt: ⁊ in vtroq̄ simul gloriabūtur. ¶ O Et p hoc ad rōnes in cōtrariū. Ad primā inducit q̄ beatitudo ⁊ regnū celoꝝ pmisse sunt toti supposito hoīs nō aīe. Respōdet̄ q̄ merces q̄ includit gloriā aīe ⁊ corpis: soli supposito: hoc est homini integro ex aīa ⁊ corpe cōposito pmittit̄: que nō dat̄ de cōi lege ante diē iudicij gñalis. Merces autē que includit gloriā aīe tm̄: scz visionē ⁊ fruitionē dei pmittit̄ aīe: ⁊ multis animab⁹ dat̄ etiaz a corpore sepatis: ⁊ ita ante diē iudicij. Multa aūt in diuersis scripturis pmittunt̄: aliqua aīe: aliqua corpori: aliqua vtriq̄ ɔiuncti simul: ac etiā aīe separate: ideo oportet cōsiderare q̄d cui pmittatur. Quod em̄ aīe pmittit̄ requies: manifestū est Apocali.vj. vt s̄. allegatū est. Itē frequēter in vtroq̄ testamēto aīe salus pmittit̄. vt Ezechiel. xxxiij. Si se custodierit: aīam suā saluabit. Et in nouo. Qui pdiderit animā suā pp̄ter me ⁊ euāgeliū: saluam faciet eā. Et similia multa. Salus aūt visionē dei includit: sz more scripture frequēter pars p toto: et ecōuerso totū pro parte accipit̄. Unde cū homini toti aliquid pmittit̄: qd̄ aīe separate cōuenit: in hoc q̄ toti pmittit̄: intelligit̄ aīe pmissuz: ⁊ sic qd̄ anime pmittitur ⁊ etiā toti cōuenit: vel q̄ toti supposito ⁊ aīe intelligit̄ pmissum. Et ita pz q̄ falsuz est q̄ nullibi btitudo pmittat̄ aīe separate. Nam dū pmittit̄ toti: pmittit̄ ⁊ aīe cōiuncte ⁊ separate: eo q̄ pōt cōuenire ei vtroq̄ mō. Et q̄uis aliq̄ autoritates allegate respiciāt totū suppositū: ⁊ non aīam separatā: nō tn̄ ideo sequit̄ q̄ nō alibi seu p alias scripturas nō pmittat̄ sal⁹ aīe separate. Uñ posset argumētū hoc validius cōtra eū retorqueri q̄ arguit sic. Nullibi legit̄ in scriptura: q̄ aīe sancte post mortē ante iudiciū nō sint btē: nec ista negatiua ex aliquib⁹ scripturis elici pōt: ergo nō est

marci.viij.

illud negādū: maxime cū ista negatiua nec diuinā misericordiā ⁊ clemētiā magnificet nec iustitiā ei⁹ cōmendet: nec mie sancte dignitatē extollat: qd̄ facit eius oposita affirmatiua. Ad scd̄m de iudicio dicit̄: q̄ licet aīe scōꝝ nunc sint beate ⁊ acceperūt stolā glorie sue: nō tn̄ ideo frustra fiet iudiciū: q: p illud beatitudo cōsummata toti supposito donatur. Et etiā ipsi aīe q̄ ante iudiciū desiderabat gloriā corpis: quē ante nō habuit. Et plura alia gaudia accidētalia cōsequet̄ p iudiciū vniuersale: quibus ante priuata fuerat. Etiā sm̄ aliquos post iudiciū pficit̄ btitudo essētialis aīe: ita q̄ post clari⁹ videbit diuinā essentiā q̄̄ ante: sz hoc dubium est. Patet ergo q̄ extremum iudiciū nō frustra fiet et quoad aīam ⁊ quoad corp⁹. Sūt tn̄ ⁊ alie rōnes et cōgruētie extremi iudicij futuri: de quo magis alibi vidēdum est. Ad tertiū de corona aplō reposita in illū diē: dicit̄ q̄ per diē illū pōt intelligi vel dies extremi iudicij: vel dies sue resolutiōis: de qua ibi loquitur: ait em̄. Ego iā delibor: ⁊ tps resolutiōis mee instat: Itē corona iusticie: q̄ ⁊ depositū est: est ipsa beatitudo: vel aīe vel totius suppositi. i. includens vtrāq̄ stolā: vel alterā scz anime tantum. Si ergo diem: diē dicit resolutionis: corona ⁊ depositum dicere debet beatitudinē anime tm̄. Si diē iudicij: tūc corona capi debet p beatitudine cōsummata duplici stola. Et ita patet vero dicto Pauli cōcors respōsio: q̄uis aūt aīa bti Pauli nunc habeat stolā suā ⁊ gloriā: videatq̄ deū ⁊ cognoscat sicut cognit⁹ est: tn̄ bea. paul⁹ integer ex aīa ⁊ corpe cōpositus: nūc nō videt deū: q: nūc nō est. Totius igit̄ corona ⁊ btitudo reseruat̄ in illū diē extremi iudicij.

Extremū iudicium nō fiet frustra quoad aīam ⁊ quoad corpus.

¶ P Ad quartuz de abditis habitaculis q̄ ponit btūs Aug. in enchi. ⁊ magister di.xlv. li.iiij. Rñdet beat⁹ Tho. q̄ inter illa habitacula de quibus bea. Aug. loquit̄ etiā sunt ɔputādi infern⁹ et paradisus: in q̄b⁹ aīe aliq̄ ante resurrectionē ɔtinētur: sz iō distinguit̄ tps ante resurrectionē ⁊ post: q: ante resurrectionē sunt ibi sine corpe: post aūt erūt ibi cū corpe: ⁊ q: in aliquib⁹ receptaculis nūc sunt alique aīe. s. nōdū plene purgate: in q̄b⁹ post resurrectionē nō erūt. Et neget̄ q̄ illa habitacula nō possunt intelligi intern⁹ ⁊ celū quātū ad multas aīas: dānatas. s. ⁊ plene purgatas: sz i illis sint etiā post iudiciū. Nec ideo distinctio est p nihilo: q: aliter sunt illis habitaculis ante iudicium: aliter post. Ad quintū de gl. ps. dr̄ q̄ glo. illa exponit seipsam. Nā cū dixerat q̄ post hāc vitā scti nō erūt ibi: vbi scti q̄b⁹ dicet̄. Uenite bñdicti ⁊c. erūc statiz subdit: nō habebūt geminā stolā: quam habebūt scti post resurrectionē. Hec Tho. Uel dr̄ q̄ gl. loquitur de sctis añ xp̄i passionē adhuc in limbo detentis. Hec et sūt v̄ba gl. Post istā vitā paruā nōdū er⁹: vbi erūt scti q̄b⁹ dicet̄. Uenite bñdicti. Sz poteris esse in illa reqe in q̄ diues lazarū vidit: in qua secur⁹ expectes diē iudicij: qñ recepto corpe angelis equaberis. Sz quō lazar⁹ fuit in requie cū nondū esset missa hostia? In spe ex toto in rē ptim: q: nec ignē materialē: nec vermē corrodētē sensit. Pz ergo q̄ loquit̄ de limbo añ oblationē hostie q̄ est xp̄s.

Beatus Thomas aquinas.

Ad sextū de btō Bern̄ dr̄ primo q̄ beat⁹ Ber. nūq̄ negauit q̄ aīe sctē vidēt essentiā diuinā añ diē iudicij in celo: sz negauit a sctis añ diē iudicij btitudinē cōsummatā scd̄o mō supra posito acceptā: nā i sermone de sctō Malachia epō ait. Nunq̄d nō viuit scz aīa Malachie? Rñdet vtiq̄ ⁊ btē. Et ad eū v̄ba vertēs addit. Nec iā in fide ambulas: sz in specie regnas. Malachias ille epūs fuit hibernie apō eū in Claraualle defunct⁹. Ecce dicit eū sm̄ aīaz btm̄ ⁊ regnare in specie: qd̄ nō est sine clara dei visione. Itē sermone vltimo de oib⁹ sctis (loquēs de sctis q̄s venerat̄ nūc ecclīa ante diē iudicij.) Nō inquit acq̄esco expres gl'ie credere sctōs: maxime pp̄ter illō qd̄ apostol⁹ ait. Qd̄ in pñti est momētaneū et

Beatus Bern̄. ij. coꝛ. iiij. ps̄. cv.

lene tribulationis nostre:supra modū in sublimitate eternū glorie põd° opat in nobis. Et pphera. Uisita nos in salutari tuo ad vidēdum in bonitate electoꝝ tuoꝝ. Itē in eodē sermone aliquātulū ante finē loquēs de iustis ꝯ corpe assumptis: ꝛ iustis in terra adhuc mortalib°: ꝛ tractās hūc ỽsiculū.ps. Iusti epulent in cōspectu dei ꝛ delectent in leticia. Ist° inqt q iā cōspectū meruerit: nō qr adhuc viuit ex fide: nimirū ꝙ ait dńs. Cū ipso sū in tribulatiōe: ad eū ptinet q ex fide ambulat: nō aūt q ad faciē ei° iā puenit. Equidē vtrisq est caput vnū: sꝫ nō vno mō mēbris oīb° exhibet. Quibusdā ostēdit caput hirsutū spinis: inclinatū in cruce vt humilient pariter ꝛ ꝯpungant. Quibusdā gl'iosum apparet: vt ab ipso glorificent: vt in ipso glorient quē vidēt sicuti est. Hoc ergo sctōꝝ desideriū: qd ex sctōꝝ cōmemoratiōe flagrat in nobis: vt sic nobis etiā xps appareat vita nr̄a: vt nos quoq cū ipso appareamus in gloria: interim nēpe nō sicut est: sꝫ sicut p nobis fact° est caput nostrū nobis p̄sentat ꝛc. Ecce dicit sctōꝝ nūc nō eē expers glorie: ipsosq puenisse ad faciē: ꝛ ꝙ eis caput qd de° est appet gloriosum: ꝙ ab ipso glorificant: ꝛ vidēt eū sicuti est. ¶ Uult etiā beat° Bern. distinguere tres status aiaꝝ sctāꝝ in sermo.iij. de oīb° sctis.ꝛ.iiij. Primus est existētiū in corpe mortali. Secūd° sine corpore. Terti° in corpe glorificato ꝛ imortali. Prim° est in militia. Secūd° in requie. Terti° in btitudine cōsummata. Prim° est in tabernaculis. Secūdus in atrijs. Terti° in domo dei. ¶ Prim° in tabernaculis: qr adhuc in tētatiōe ꝛ pugna cōtinua cōtra inimicos ꝛ vitia: pugnātiū aūt māsio in tabernaculis est. ¶ Secūd° in atrijs nō impugna: sꝫ in requie ꝛ securitate: q est aiaꝝ sepataꝝ ante diē iudicij: in quo nōdū puenerūt ad vltimū gradum btitudinis: qr nōdū stolā corpis cōsecute sunt: sed in stola prima q est gloria aie glorifant. ¶ Tertius in domo est: in gloria ꝯsummata corpis ꝛ aie tāta ꝙ maiorē vel aliā nō pcipiet. Et hec volēs exprimere varijs ỽbis vtit. Addēs ꝙ in tabernaculis est gēit° pnie. In atrijs gustus leticie. In domo satietas glorie scꝫ ꝯsummate. Et ad hoc inducit illō supra allegatū de aiab° sub altari. Que sunt aie secūdi stat° btēquidē ꝛ diuinā essentiā vidētes: non tñ quātū ad oē desideriū satiate: qr expectāt secūdā stolā: ꝛ qdā gaudia accidētalia: vt.s. dictū est. Uñ de aiab° secūdi stat° dicit. Acceperūt iā singulas stolas: sꝫ nō vestient duplicib° donec vestiamur ꝛ nos. Stola prima ipa est quā dicim° felicitatis ꝛ reqes aiaꝝ. Scda est immortalitas ꝛ glia corporꝫ: quā desiderātes dicūt. Usqueq nō vindicas ꝛc q clamor est desideriū future resurrectionis ꝛ glie corporꝫ: vt ibi cōsequēter declarat. Et q pꝫ sꝫ eū ꝙ nūc receperūt gliaꝫ aie: quā nō expectāt: ꝛ p ꝯsequēs visionē diuie essentie. Hec em̄ est glia aie. Cōseqūter declarat ꝙ aie sctēūt sine macla: sꝫ nō sine ruga: qr nō toto affectu libere pgūt in deū: sed cōtrahit qdāmō: ꝛ rugā facit dū inclinat ad corp° desiderio carnis resuscitande. Et post subdit. Qd nō sequunt agnū qcūqꝫ ierit. i. nō vniuersaliē in oībus delectationē. Nō ergo inuenit dixisse ꝙ ante iudiciū nō videāt btifice deū: sꝫ illā visionē primo post iudiciū assequent. Qd ergo dr aias nunc esse sub altari futuras: nihil aliud est: nisi ꝙ eoꝝ btitudo nūc abscōdita est: nō a ciuib° supnis: sꝫ ab existētibus in inferno in purgatorio ꝛ i terris. Sꝫ in extremo iudicio erūt sup altare: qr tunc manifesta erit eoꝝ pfecta glia in corpe ꝛ aia oīb° euidenter vidētibus eos ascendere in celū ēt demonib° ꝛ dānatis. Sic em̄ sub: dr abscōsionē: ꝛ sup manifestationē: fm illō. Nō pōt abscōdi ciuitas supra mōtē posita. Neqꝫ accēdūt lucernā ꝛ ponūt eā sub modio ꝛc. Quānis text° nō habet: ꝙ post iudiciū erūt iuxta vel supra altare: immo si esse sub altari: intelligit esse sub ptectione ꝛ dńio xpi q intelligit p altare: ita post iudiciū vnitis corpib° in cōsummata glia sunt sub altari sicut ante: qr in eternū agn° reget illos. Ex hoc pꝫ quō fm mētē bti Ber. nūc sūt sub altari: ꝛ post iudiciū sup altare. Qd sequit in argumēto: ꝛ ostēdet semetipsum fili° ꝛ pr̄ ꝛ spūssanctus. Uerū est: sꝫ nō primo aiab°: q̄ñis primo toti suppositis. Nec aliō dr Bern. ¶ R Ad illud qd seqtur vbi dicit: ꝙ aie exute nō statim admittunt ad gliam regni. Dicit ꝙ hoc intelligit de gloria ꝯsūmata: nō de glia regni pmo mō dicta. Alioqn quō baptismus aperiret regnū baptizatis aliter q circūcisio: si nō statim post mortē cessante impedimēto cōseqrent regnū: cōtra determinationē eccl'ie in c. maiores: de baptismo ꝛ ei° effectu. Et ad illō qd seqtur: ꝙ ostēdēs qb° gaudijs exultēt ante iudiciū ꝛc. dr verū est ꝙ de istis ibi annumeratis gaudēt. Nō aūt loquit exclusiue. i. nō tm̄ de istis: sꝫ multo plus gaudēt de beatifica visione nūc p̄nte. Illud em̄ gaudiū est essentiale: cetera ibi annuꝫ erata ptinēt ad beatitudinē accidētalē. Sꝫ diceres. Cur aūt beat° Ber. nō facit mētionē illi° gaudij de visione: cū sit mai° ꝛ principale gaudium? Rńdet ꝙ beatus bern. illa posuit in quo est distinctio illius status scdi a tertio. Nūc autē nō distingunt aie secundi stat° ab aiab° tertij stat° in gaudio btitudinis essentiali: sꝫ tm̄ accidētali. Nō em̄ in visiōe btifica distingunt: qr illa est vtrobiqꝫ: sꝫ in his tm̄ q nō cōueniūt vtriqꝫ statui. Ad septimū. Respondet sanctus Tho. ꝙ hoies fm corp° habēt quādā ꝯtinuitatē adinuicē: qr fm eū verū est qd dr Act. xvij. ꝙ deus ex vno hoīe fecit oē hominū gen°: sꝫ aias sigillatim finxit. Uñ nō est tāta ꝯgruētia vt oēs homines simul glorificent in aia: sicut ꝙ simul glorificent in corpe. Itē glia corpis nō est ita essentialis sicut gloria aie: vnde maius detrimētū esset sctis si gloria aie differret sicut gloria corpis nec posset hoc detrimētuꝫ glie ꝯpēsari p amplitudinē gaudij singuloꝝ de cōi gaudio: pꝫ ergo ꝙ ꝯsequētia a simili in ppōsito nō valet. Ad octauū. Rńdet be. Grego. li. iiij. dial. Si inqt: nunc in celo sunt aie sctōꝝ: qd est qd in die iudicij p iustitie sue retributione recipiūt? Et rńdet: hoc eis nimiꝝ accrescit in iudicio: ꝙ nūc aie sola sue glorie retributiōe fruuntur. Postmodū ỽo etiā corpoꝝ btitudine pfruunt: vt ipsa qꝫ carne gaudeāt in qua dolores p dńo cruciatusqꝫ ptulerūt. Patet ergo ꝙ illō qd in iudicio reddit: scꝫ glia corpis ꝛ toti° suppositi: illud nō p̄cedit iudiciū: q̄uis gloria soli° aie p̄cedat. Et tm̄ de illo dubio. ¶ S Recolligētes igit q dicta sunt: eleuato mētis desiderio orem°. Pater noster q es i celis. Adueniat regnū tuū vniuersale: adueniat iudiciū finale q tuū regnuꝫ: tua maiestas ꝛ ptās: in celo ꝛ in terra: in bonis ꝛ malis p facti euidētiā oībus apparebit: cū ꝯtrusis in infernalis barathri igne ppetuū inimicis: pat q omnē sensum exuperat: tuos in eterna btitudine suscipiet electos. In oībus euacuata oī ptāte principatu ꝛ ỽtute: tu solus pater nr̄ regnabis tuos btificās in eternū. In qbus vt numerari possim°: adueniat regnum scripture. Regnet oram° in nobis ỽitas tua: omnē de nostris cordib° erroris nebulā lōge faciēs: neuēqꝫ truculētus suis fraudib° regnet in nobis diabol° mēdacij pr̄ ꝛ princeps tenebraꝝ. Quaten° ei° regno: regnoqꝫ synagoge ꝛ antichristi: cui° mysteriū iniqtatis iā opat in diffidētie filijs disturbato: dilatet regnū eccl'ie tue sctē numero ꝛ merito filioꝝ vt in p̄senti tue dulcedinis p̄gustatiōe triumphātis eccl'ie regno iūgant: ꝛ gustato spiritu desipiat oīa caro. Cognoscāt qꝫ oēs ꝛ singuli q̄ magna multitudo dulcedinis tue: quā abscōdisti timētib° te. Qua p̄gustatiōe cor nostrū dilatet ad currēdū viā mādatoꝝ tuoꝝ indefesse. Qd vt possim° p̄camur o pr̄ q es in celis. Adueniat regnū grē tue: regnū

Marginal notes: Tres status aiarū sanctaꝝ. — Mat. v. — Apoc. vij. — Questio. — Rńsio. — Act. xvij. — Grego. — Attende hec qr digna sunt notatu.

charitatis tue: q̄ totos nos possideat: qua te sup oia et in oib⁹ diligētes: ceteras virtutes tuas cōsequamur: vt nō regnet pctm̄ in nostro mortali corpe: sz destruat corp⁹ pcti ⁊ vitiorꝝ. Uincat supbiā hūilitas. Extirpet auaritiā largitas. Pellat inuidiā benignitas. Supet furorē trāquilitas. Eliminet fornicationē castitas. Moderet gastrimargiā fragilitas: Excidet accidiā feruēs mētis viuacitas. Triūphet in oib⁹ excellētissima charitas: quaten⁹ iniqui q̄ sunt de regno dia boli iustificent: ⁊ fiāt mēbra ecclie ⁊ ciues regni tui. Adueniat tandē pater noster q̄ es in celis: regnum btitudis eterne: post trāsitū hui⁹ vite mortalis ⁊ miserie: in q̄ oia hūan⁹ satiat appetit⁹. Rōnalis q̄dē in pfecta summi boni possessiōe. Sēsitiu⁹ i pfita hūanitatis xp̄i eiusqꝫ pfecta apphēsiōe. Naturalis in dotib⁹ glie vbi tecū regnabūt electi tui: p plenissimā volūtatis cōcordiā: q̄ fiet vt nihil adsit molestū: nihil absit cupitū: qr tu de⁹ pr̄ nr̄ eris ibi oia in oib⁹. Adueniat qꝫ ne pctōꝝ pōdere psli cū impijs iudeis olim regni tui filijs eijciamur foras tenebras exteriores: vbi erit flet⁹ ⁊ stridor dētiū sempitern⁹. Qd̄ qr in solo empyreo celo pstat regnū: adueniat beamur ad regnū illud habitatiōis ethere: regnū dom⁹ tue oib⁹ bonis plene. Ciuitas scā hierłm pfta nr̄a q̄ sole nō eget: cui⁹ lucerna agn⁹ cui⁹ portaꝝ seras cōfortasti: vt ppetua securitate ciues ei⁹ fruant: nullis eiectiōis timore trepidēt: qm̄ posuisti fines ei⁹ pacē imperturbabilē sine fine. Que vt in futuro ɔsequamur: oram⁹ vt adueniat regnū tuū qd̄ est xp̄s: virga directiōis virga regni tui: adueniat qd̄ est nūc in pñti: qr nisi nūc regnet in nobis: ad regnū eternū puenire nō possum⁹. Extingat in nobis regni terreni desideriū: vt mūd⁹ hic imūd⁹ nobis cū oibus suis ɔcupiscētijs vilescat: q̄ten⁹ molores mūdo facti: sola celestia affectemus. Regnet in nobis xp̄s sua potētia ad nos infirmos ac debiles roborandos: sua sapia ad nos insipiētes illuminādos: sua bonitate ad nos flebiles ⁊ afflictos ɔsolādos. ¶ C Hāc petitionē de quadruplici regno breuiter exponit dñs Petr⁹ de aliaco. Adueniat .i. ad nos veniat regnū tuū .s. sacre scripture pverā cognitionē vt destruat regnū erroris ⁊ ignorātie. Regnū diuine grē p ipsū alē inhabitationē: vt destruat regnū pcti ⁊ malitie. Regnū vniuersalis ecclie p xp̄iane fidei declarationē ⁊ exaltationē: vt destruat regnū antichristi ⁊ false synagoge. Regnū celestis glie p eternā pmiationē: vt destruat regnū pñtis ⁊ future miserie. Et tm̄ de illa petitiōe.

Petr⁹ de Aliaco.

¶ Lectio. lviij. A

Fiat voluntas tua.

¶ Postqꝫ petitū est bonū celestis glorie q̄ in pfta bñficamur in pcedēti petitiōe scd̄a: sequit nūc petitio tertia: q̄ petit bonū spiritualis grē: q̄ i via ad pmerēdā celestē gliā ppatamur. Preparamur āt ad hāc pmerēdā p gratiā: nr̄az volūtatē diuine volūtati ɔformātē in via. Hāc ergo petim⁹ cū subiungim⁹. Fiat volūtas tua. Et primo petitio hec simplr̄ proponit. Scd̄o ei⁹ pfectio specificat: cū additur. Sicut in celo: ⁊ in terra. ¶ Sz priusqꝫ ad expositionē hui⁹ petitiōis pcedat: explicāda est significatio hui⁹ termini volūtas dei: q̄ diuersimode accipit i scriptura. Uñ Magr̄. li. i. di. xlv. c. vij. Sacra scriptura inqꝫ de volūtate dei vario modo loqui cōsueuit. Et tñ nō est dei volūtas diuersa: sz locutio diuersa est de volūtate dei: qr noie volūtatis diuersa accepit. Nā volūtas verē ppie dr̄: q̄ in ipso est: ⁊ ipsi⁹ essentia est. Et hec vna est: nec multiplicitatē recipit. Hec magr̄. Uñ solet volūtas dei distingui. Primo in volūtatē bñplaciti: ⁊ in volūtatē signi. Uolūtas bñplaciti duplex est .s. volūtas antecedēs ⁊ ɔsequēs. Uolūtas signi quintuplex est .s.

Distinctio voluntatis dei.

phibitio: pceptū: cōsiliū: impletio: siue opatio: ⁊ pmissio. Ista ergo distinctio vt declarat Ockā i suo primo dist. xlv. q. i. nō est alicui⁹ qd̄ est realiter in deo: qr in deo nō est aliquo mō multiplex volūtas sicut nec multiplex essentia. Nā in deo nō distinguit volūtas ab essentia. Sz ille distinctiōes sunt vocabuloꝝ seu nominū q̄ significāt diuinā volūtatē q̄ de⁹ est: ita qd̄ hoc vbum vult velle: qñ in sacra scriptura attribuit deo: diuersimode accipit vt qñ dr̄ de⁹ hoc velle: qñqꝫ valet tm̄ .i. de⁹ hoc pcepit: vl cōsuluit: vel opat: vel pmittit: qñqꝫ dr̄ hoc velle qd̄ sua volūtate efficit: qd̄ vt sit vt fiat placet ¶ B Est ergo volūtas beneplaciti ipsa diuina essentia sibi in aliquo ɔplacēs vt sit vel fiat: de qua apls. Ut pbetis q̄ sit voluntas dei bona ⁊ bñplacēs ⁊ pfecta. vbi glo. Uolūtas dei dr̄ vel qua vult q̄ in deo est: siue id qd̄ vult. Hic accipit dei volūtas qua vult: q̄ beneplacitū dei siue dispositio dei appellat. Hec glo. Hec voluntas dei vt ait Augu. iij. de tri. cap. iiij. ⁊ alijs capitulis: vt Magister colligit dist. qua supra est prima ⁊ summa cā oim specieꝝ atqꝫ motionū. Nihil em̄ fit qd̄ nō de interiori atqꝫ intelligibili aula summi imperatoris egrediat: sm̄ ineffabilē iustitiā. Ubi em̄ nō opat qd̄ vult dei oipotētis sapiētia q̄ ptigit a fine vsqꝫ ad finē fortiter: ⁊ disponit oia suauiter: ⁊ nō solū facit ea q̄ pgenerātia cōsuetudinis admirationē nō admittūt: sz etiā q̄ propter raritatē ⁊ insolitū euētum mira vident quoꝝ nihil fit sine voluntate dei: sz plerisqꝫ nō apparet. Itaqꝫ nō nisi dei volūtas cā prima est sanitatis et egritudinis: pmioꝝ atqꝫ penaꝝ gratiaꝝ ⁊ retributionum. Hec sola est vnde ortū est quicqd̄ est: ⁊ ipsa orta nō est: sz eterna. Qd̄ vero hec volūtas bñplaciti distinguit in antecedētē ⁊ ɔsequētē: nō sic intelligēdum est qd̄ sicut in nobis est vna voluntas seu volitio pcedēs actū: ⁊ alia cōsequēs actū quo complacet in actu: qꝫ ita sit in deo. Nō em̄ est talis multiplicitas in deo: sz q̄cquid est ibi: est oib⁹ modis essentia vel relatio: ɔstitutū ex his. Et iō hec multiplicitas est noīa: vt dictū est. Uñ eadē voluntas i deo est añcedēs ⁊ ɔsequēs. Dr̄ tñ nūc añs nūc ɔsequēs respectu alteri⁹ ⁊ alteri⁹. ¶ C Uolūtas bñplaciti antecedēs est voluntas diuina dās alicui antecedētia: vñ pōt ɔsequi aliqd̄ vel operari pata eo agere si ille velit cū pcepto vel cōsilio exequēdi. Et sic dr̄ antecedēter velle aliqd̄ qñ ad id agēduz: vel cōsequēdū dat alicui necessario requisita parat⁹ illi coagere ⁊c. Gratia exēpli. Diuina volūtas antecedēter vult petrū mereri: qñ dat petro liberū arbitriū atqꝫ gratiā. Addit etiā pceptū aut cōsilium vt mereat: parat⁹ sibi cooperari ad actū meritoriū: in hoc em̄ diuina volūtas nō q̄si p se et immediate fert sup opationē meritoriā: sz q̄si mediate ⁊ antecedēter: qr immediate fert in ea antecedētia meritū donādo ea sine quib⁹ nō meret: vt ordinata ad meritū: vt sunt liberū arbitriū: grā: pceptū aut cōsiliū. Dicunt ergo opationes meritorie a deo volite antecedēter etiā prius qꝫ fiāt: immo etiā si nō fiāt: ex eo solū qꝫ efficaciter vult ea q̄ añcedūt actū meritoriū. Per hoc qd̄ dr̄ voluntas diuina (qd̄ ppie accipit p actu diuine voluntatis q̄ est realiter essentia diuina ⁊ de⁹) excludit volūtas signi. Dicit dās alicui antecedētia: p hoc excludit volūtas bñplaciti cōsequēs. Lz em̄ volūtas tā añcedēs qꝫ ɔsequēs est voluntas bñplaciti: ⁊ ita diuina essentia: ipsa tñ nō dr̄ absolute volūtas sz in ordine ad aliqd̄ volituꝫ immediate aut mediate. Respectu voliti imediate est volūtas cōsequēs: respectu voliti mediate añtecedēs. Uñ in casu posito essentia diuina dr̄ voluntas bñplaciti ɔsequēs respectu li. arbi. petri ac gratie sibi infuse: ⁊ pcepti aut cōsiliꝫ de agendo meritorie: sed respectu act⁹ meritorij nondum in esse positi dicitur voluntas antecedens. Dicitur cum cōsilio vel precepto: ad

Que sit volūtas bñplaciti.

Ro. xij.

Augusti.

Eadē voluntas in deo est antecedēs et cōsequēs.

Que dicatur voluntas bñplaciti añcedens.

excludendũ opationes vitiosas: ⁊ peccata: que deus non vult antecedēter: licz dedit libe. arbi. naturalia ⁊ potētias quib⁹ pficiunt: quia non adiecit pceptũ vel ↄsiliũ de agēdo male aut peccādo: sed magis de opposito. i. nõ peccādo. Ideo illas opationes malas nõ vult volũtate bñplaciti āticedēter. Dicit virilo parata coagere si vellit: per hoc excludit factũ Abrahe: quia dñs voluit eũ offerre suũ filiũ āticedēter: sed id pceperat ei: ⁊ dedit ei naturalia: quib⁹ posset filiũ immolare: quia nõ paratus fuit ei coopari. Loco cui⁹ particule qdã dicũt: sine manifestatiōe oppositi ei⁹: quia pcepit: ⁊ redit in idē. ¶ D Volũtas bñplaciti ↄñs est volũtas diuina sibi efficaciter i esse alicui⁹ cõplacēs: ipm. diligēdo esse: aut pducendo seu ↄseruādo. Dicit ipm diligēdo i esse ppter volũtatē diuinã respectu suippsi⁹ ⁊ psonarũ in diuinis. Non eñ volũtas q est essentia diuina: oib⁹ modis seipsam vel psonas pducit: aut ↄseruat: sed seipsaz vel psonas velit. Dicit pducēs aut ↄseruās ppter volũtatē diuinã ↄsequētem respectu creature: qm volēdo oēm creaturã in esse pducit: aut pductam ↄseruat. Hac volũtate immediate ferē involitum. Et sic dr deus velle omne positiuũ. Sine hac volũtate nihil fieri põt in mũdo: quia vt dictũ est: ipse est pma ⁊ summa causa oim causabiliũ. Hec etiã volũtas bñplaciti ↄñs semp implet. De hac eñ dr in ps. Oia qcũqz voluit dñs fecit in celo ⁊ i terra. Qd etiã rõne ostēdit: nã q aliqs effect⁹ non fit ob aliq̃ causa hoc ↄtingit. Aut quia causa illa nõ hz sufficiētem potētiã ad pducendũ illũ effectũ: sicut homo nõ põt pducere angelũ: quia ad hoc nõ hz virtutē actiuã. Aut quia ab alio impedit in cãndo: sicut ignis nõ cõburit stupã ppter obstaculi phibētis interpõnem. Aut depēdet in agēdo ab alia causa reqsita ad agēdũ: q̃ secũ nõ ↄcurrit: sicut ignis in camino ignis nõ egit in pueros: quia de⁹ subtraxit suam causalitatē: q̃ reqrit in actiõe cuiuslibet creature. Aut quia causa ipsa mutat in se anteqz pducat effectũ: sicut homo nõ semp facit q̃ facere instituit: quia anteqz faciat mutat ppositũ faciēdi. Nullo horz modoz impediri põt diuina volũtas: qn fiat id qd facere vult. Ipsa eñ est causa vere ops: quapropter nulla põt ei deesse cãlitas: reqsita ad fieri cuiuscũqz. Si eñ aliq̃ talis deesset: iam nõ esset ops. Similr ex eodē: a nulla causa põt impediri quin agat qd efficaciter agere vult. Nã quia ops: põt tollere oẽ impēdimētũ si esset. Si eñ non posset: deesset sibi potētia ad tollēdũ obstaculũ. Ex eodē ipediri non põt p defectũ cause coagētis: quia qñuis cum deo in multis actiõib⁹ ↄcurrãt cause scde: sicut sol ad illuminãdũ aerē: ignis ad pducēdũ calorē. Põt tamē sua oipotētia sine omni causa scda pducere quẽlibet effectũ: alioqn sibi deficeret potētia supplēdi causalitatē cause scde. Nec ppter quartũ omittit qd vult fieri: quia est simplr immutabilis: quapropt qcqd vult p tpe ab eterno voluit: id p tpe p q̃ fieri vult immutabilr fit. Similr mõ deduci põt q qcqd nõ vult fieri: nõ fit adiũcto qd est causa mere libera in agēdo ⁊ causa vniuersalissima ↄcurrēs ad pductionē oim pductoz. Ea propter nulla creatura põt aliquē effectũ pducere: nisi dei volũtas adsit ⁊ ↄcurrat libere in agēdo. Hũc ↄcursum cũ subtrahit qd facere põt dũ vult: quia libera in agēdo nihil fieri põt a creatura: ⁊ p ↄñs nõ fit qd deus non vult fieri. Nõ aũt sic est de volũtate dei bñplaciti antecedēte. Illa eñ nõ semp adimplet: nã manifestum est qd de⁹ dat cuilz naturalia qb⁹ põt facere actũ meritoriũ. Similr ⁊ grãm si nõ ponit obicē. paratus est etiã coagere cuilz ad actũ meritoriũ. Dat etiã pceptũ ⁊ ↄsiliũ vt exequat: ⁊ tñ nõ qlibet facit actũ meritoriũ. Sed multi eliciũt actus demeritorios ↄ volũtatē diuinã āticez. ¶ E Volũtas signi est creatura aliq̃: siue effect⁹ diuine volũtatis significãs vel manifestãs nobis diuinã volũtatē. Sepe eñ signa notant noib⁹ signatoz: sicut elemosyna impēsa paupi: vocat mia vel pietas. Unde dicim⁹ ille fecit magnã miam vel pietatē huic paupi: quia elemosyna exterior pauperi data signũ est misericordie ⁊ pietatis in aio dãtis: sic testm siue codicillum vocam⁹ vltimã volũtatem: quia signuz est volũtatis vltime testatoris. Unde magister vbi. s. Aliquãdo sm quãdam figuram dicendi: volũtas dei vocatur quod pprie non est voluntas eius: vt pceptio: phibitio: cõsiliũ: pmissio ⁊ opatio. Ideoqz pluralr aliquando volũtates dei pnunciat. vt in ps. Magna opera dñi exqsita in omnes volũtates eius: cum non sit nisi vna volũtas dei: que ipse est. Ita etiã idem pphera ppter multos effect⁹ misericordie ⁊ iustitie pluralr dicit. Misericordias dñi in eternũ cãtabo. Et alibi. Iustitie dñi recte letificantes corda. Cum tñ in deo vna sit mia: vna iustitia: ⁊ vna eadēqz sit misericordia: que iustitia. i. diuina vsia. i. essentia. Ideo aũt pceptio: phibitio ⁊c. cum sint multa: vnũquodqz tñ eorum dr volũtas: quia sunt signa diuine volũtatis. Quēadmodum signa ire dñr ira ⁊ signa dilectiõis dilectio appellant. Et sm hanc figurã dicēdi non est falsum qd dr. Sed verum qd dr sub tropo nubilo obũbratur: ⁊ sm hos tropos diuerse volũtates dicunt: quia diuersa sunt illa que per tropum volũtates dei dicũtur. Hec magister. ¶ F Hec autem volũtas signi etiam non semper implet: maxime illa que est pceptio: phibitio: ⁊ ↄsilium. Nam deus pcepit omnibus seruare legem. Constat aũt multos cõtra legem ambulare: ⁊ violare pcepta: nec tamē ex hoc arguitur impotētia in dei volũtate: quia non vult dominus efficaciter vt omnes suis mãdatis obtēperent: quia si sic vellet indubitãter omnes mãdata eius obseruarēt. Sed sm hoc velle dr: quia illud fieri pcepit: determinatus se cooperaturum omnibus id facere volentibus: neminem tamē cogit ad id faciendum. Et sm hoc nihil aliud est dicere volũtatē dei signi non adimpleri: nisi quod dei pcepta non adimplentur. Et silr nihil aliud est dicere aliquid fieri contra volũtatē dei: nisi quia aliquid fit contra phibitionē dei: sed contra voluntatem signi: que est operatio vel permissio: nihil fit. Nã eoipso q operatio est: ipsa operatio implet. Silr eoipso q est pmissio: id impletur: ⁊ fit quod pmittitur. Si enim non fieret: nec diceretur operatio dei: nec permissio: et ita nec voluntas dei. Et sm hoc exponitur ⁊ intelligi debent scripture: sicut illud apostoli. Deus vult oẽs homines saluos fieri ⁊ ad agnitionem veritatis venire: qd intelligendũ est volũtate antecedēte: quod est dicere. Deus vult oẽs homines saluos fieri antecedēter: quia dedit omnibus hominib⁹ liberaz voluntatē: qua se vertere possunt in bonum. Adiecit legem⁹ ⁊ ↄsilia vt sm illas regularent suas operationes parat⁹ dare oibus suam gratiam: vt efficaces sint in bene ⁊ meritorie opando: ⁊ potentes resistere malis inclinationibus: ac suggestionibus: quibus omnibus homines ordinantur ad salutem. Vult ergo oẽs homines saluos fieri antecedenter: pro quanto facit qd in se est: dirigendo homines ad salutē. Sic exponit Damasce. lib. ii. ca. penul. Beatus vero Augu. ait q apostol⁹ non vult dicere q de⁹ velit oẽs saluari: sed quod nullus hominũ saluatur nisi per dei voluntatē. Et est talis modus loquendi: sicut si in vna ciuitate esset tantum vnus magister: qui doceret pueros illius ciuitatis: tunc dici posset q magister talis doceret omnes pueros ciuitatis. Non quia oẽs pueri a tali magistro docerentur: sed quia nullus doceretur nisi per eum. Eandem sniam ponit b. Aug. in epls. ad Vitalē dr. Sicut illud quod dictum est: omnes in christo viuificabuntur: cum tñ multi eterna morte puniuntur: ideo dictum est: quia quicũqz vitam eternã pcipiunt

Quid sit voluntas bñplaciti ↄñs.

psal.

Quid sit volũtas signi.

Signa sepe notant noibus signatoz.

i. Tim. ii.

Augu.

non pcipiũt nisi in Christo. Ita qd dictum est oẽs holes saluos fieri: ideo dictũ est qz oẽs holes qui salui fiũt: nisi Christo volẽte salui nõ fiũt. Sunt et alie expõnes: sed iste sufficiãt. ¶ G Istis pmissis pcedo ad expõnem hui° petitionis Fiat volũtas tua: pmo de volũtate bñplaciti: deinde de volũtate signi. Quo ad primũ hac petitiõe. vt dicit. b. Cypria. (Cypria.) nõ petim° vt de° faciat qd vult: sed vt nos facere possim° qd de° vult: supple nos velle. Nã qs obsistit quominus qd velit faciat: sed qz nobis diabol° obsistit: quominus p oia noster anim° atqz act° deo obseqtur: oram° et petim°: vt fiat in nobis volũtas dei: q̃ vt fiat in nobis: op° est dei volũtate. i. ope et ei° ptectiõe: qz nemo suis virib° fortis est: sz dei idulgẽtia et misericordia tut° est. Et recte post petitionẽ regni dei: qd est finis nr: petim° nre volũtatis pformitatẽ tãq̃ mediũ ad hũc finẽ pueniẽdi: qz tñ hãc habẽtib° pax regni nũtiat ab ãgelis. In hac sacratissima natiuitate. M. cccc x. cancẽtib°. Et in terra pax holbns bone volũtatis. Bona est nra volũtas: dum fuerit pformis diuine volũtati. Quia eñ diuina volũtas ex seipsa recta est: et sui ipsi° regula: qñ summa est et eterna: nec regulã hz cui se pformet vt sit recta: supiorẽ aut põrẽ: ipsa et sui et ois rectitudinis ac iustitie regula est: iõ obliqua et nõ recta esse non põt. De hoc vẽñ. Hugo de (Hugo de san. victo.) san. Victo. lib. i. par. iiii. c. i. ita ait. Prima rerũ oim causa volũtas est creatoris: quã nulla pcedẽs causa mouit: qz eterna est: nec subseqũes aliq̃ pfirmat qz semetipsa iusta est. Neqz idcirco iustũ voluit: qz futurũ iustũ erit qd voluit: sz qd voluit idcirco iustũ fuit: qz ipse voluit. Suũ eñ ac ppriũ volũtatis ei° est iustũ esse qd est: et ex eo qd in eo est iustũ: iustũ est: qd ex eo est iustũ: qñ bm eã iustũ est qd iustũ est: qd vtiqz iustũ nõ esset: si bm eã nõ esset. Cũ ergo qrit: qre iustũ est qd iustũ est: puenientissime rñdet: qñ bz volũtatẽ dei est q̃ iusta est. Cũ v̾ qrit: qre et ipsa dei volũtas iusta est. Hoc sani° rñdetur qñ pme cause nulla causa ẽ cui ex se est esse qd ẽ. Hec eñ sola est vñ ortũ est qcqd est: et ipsa nõ est orta: sed eterna. Hec Hugo. ¶ H Ois v̾ iustitia et rectitudo rõnalis creature pfistit in pformitate ipsi° ad dei volũtatẽ. Obliqtas vo et iniustitia creature rõnalis ex difformitate volũtatis ei° ad volũtatẽ diuinã psurgit: sicut docet. b. Aug. (Augu.) sup ps. xi. Isti sũt recti corde: q in hac vita sequunt volũtatẽ dei. Volũtas dei est aliqñ vt sani° sis: aliqñ vt egrotes. Si qñ san° es: dulcis est tibi volũtas dei: et qñdo egrotas: amara est tibi: nõ es rect° corde: quia nõ vis volũtatẽ tuã dirigere ad dei volũtatẽ: sed vis dei volũtatẽ curuare ad tuã. Illa recta est: tua curua: tua dirigẽda est ad illã vt ad regulã nõ illa curuãda est ad tuã. Iustitia v̾ nra in hoc pfistit vt nra volũtas infirma de se nõ recta: pformet diuine volũtati tãq̃ sue regule: cui puenit essentialr esse rectam. Hinc qz angeli qdã se difformarũt: eiecti sũt a loco voluptatis: lucis: letitie: et amenitatũ ad loca penarũ miserie et tenebrarũ. Ideo ne et nos ab hac inobliqbili volũtate declinãtib° paret loc° caliginis et gehẽna: oram°. Fiat volũtas tua. Qz vo ceteri angelorum diuinã volũtatẽ: eiusqz bñplacitũ. intuẽtes: se illi libere pformarũt: ne ab illa curuari possunt: sz in ipsa ppetuo solidarent: pfirmati sũt et stabiliti in btõrum pria. Iõ qz et nos in illã venire cupimus: post petitiõ regnũ qd est sctõrum patria: orãtes subiũgim°. Fiat volũtas tua. Hũc orãdi modũ nedum vbo magr nr docuit: sed facto suo exẽplauit. Vñ b. Cypa. (Cypria.) De° infirmitatẽ hois quaz portabat ostẽdẽs ait. Pr si fieri põt: trãseat a me calix iste. Et exẽplũ discipulis suis tribuẽs: vt nõ volũtatẽ suã: sed dei faciãt addidit dicẽs. Verũtñ nõ qd ego volo: sed qd tu. Et alio loco dicit. Nõ descẽdi de celo vt facerẽ volũtatẽ meã: sz ei° q me misit. Qd si fili° obediuit: vt faceret prĩs volũtatẽ: qñto magis seruus obedire dz vt faciat volũtatẽ dei: sicut in epistua Ioãnes qz ad faciẽdũ dei volũtatẽ hortatur et instruit: di. Nolite diligere mũdũ et c. Et seqr. Mũdus trãsit et pcupiscẽtia ei°. Qui aũt fecerit voluntatẽ dei: manet ineternũ: qño et de° manet in eternũ. Qui v̾ in eternũ manere volum°: dei q eternus est: volũtatẽ facere debem°. Hec Cypa. Si v̾ fili° cui° volũtas curuari nõ potuit: vtpute pfirmata et impeccabilis orauit. Pater nõ mea: sed tua voluntas fiat: qd faciet miser petõr: cui° volũtas instabilis et peccabilis: multisqz retiaculis petõrum inoluta: quã trahit mũd°: suggerit diabol°: pcupiscẽtia inclinat ad se difformãdũ diuine. rectissime volũtati? Nihil certe vtili° vel fructuosi° fieri poterit: q̃ tota mẽte aio et corde ad patrẽ orare q i celesti resi det gloria. Fiat volũtas tua. vt qd tu nos vis facere: faciam°. qd tu phibes: caueam°. qd tu pfulis: ipleam°. qd tu vis: velim°. Sic tue volũtati iustissime semp et in oib° nos pformem°. ¶ I Sed pro pleniori hui° petitiõis itellectu qrit. Vtrũ teneamus nram volũtatẽ diuine volũtati in oib° pformare? Et vr qz nõ: qz nõ tenemur intellectũ nostrũ diuino intellectui pformare: alioqn hñs opinionẽ falsam: peccaret: qz discordaret ab intellectu diuino q i nullo errare põt: ergo a simili: nec tenemur volũtatẽ nram diuine volũtati pformare. Ad oppositum. Volũtas creata tenet se pformare sue regule sed volũtas diuina est regula cuiuslibet volũtatis create: ergo qlibet volũtas creata tenet se pformare volũtati diuie. ¶ Ad hoc dubiũ doctores varie rñdẽt: vt recitat Alex. de ales par. i. q. xli. et post eũ san. Bona. q. viii. pmi sen. plus in modo loqndi q̃ in re ipsa differẽtes. Ideo pmitto quasdã distinctiones: bm quas ponent pclusiue rñsiões. ¶ Notãdũ igit qz volũtas nra põt pformari volũtati diuine. In volito: volẽdi actu: volẽdi modo. In volito: qñ vult rem illã: seu opus quã vel qd vult de°. In volẽdi actu: qñ vult illud qd deus vult eũ velle: qñ. s. hz actũ pformẽ actui diuine volũtatis: sz nõ illud velit qd de° vult. Gra exẽpli. De° vult bonũ filiuz honorare patrẽ: quẽ tñ de° nõ vult honorari. Vult eñ de° filiũ velle necessitatẽ prĩs releuare: vtpute infirmitatẽ vel paupertatẽ: sz de° patrẽ velit esse infirmũ et pauperẽ. Sitr de° vult quẽlibet diligere oẽm primũ suũ volẽdo sibi vitã eternã: cuz tñ de° nõ velit illi primo. s. pscito vitã eternã. Diligẽs v̾ sic primũ: pformat se volũtati diuine nõ in volito: qz nõ in vita eterna: sz in actu volẽdi: qz hz actũ cõformẽ actui diuine volũtatis: vult eñ sicut de° vult eũ velle. In modo volẽdi: qñ vult ex sua charitate: et ppter eundẽ finẽ quo de° vult. Sic q vult aliqd qd de° vult: et qd de° vult eũ velle: nõ tñ ppter eũdem finẽ. i. nõ ppter deũ. (Nam ppter seipm deus vniuersa opat: vt dr Prouer. xvi.) pformat se diuie volũtati in volito: et in actu volẽdi: nõ tñ in volẽdi (Prou. xvi.) modo. ¶ K Scdo notãdũ qz qlibet dictarũ volũtatum põt esse actualis vel habitualis. Actualis: vt (Volũtas actualis qñ sit et qñ habitualis.) qñ elicit actũ. s. velle id qd de° vult: vel qd de° vult eã velle: aut cũ circũstãtia et eo modo cũ qb° et quo de° vult. Habitualis: qñ actu nõ elicit velle, vt nolle: hz tñ in se habitũ inclinãtẽ ad eliciendũ. Et ille habit° inclinare põt mediate vel immediate. Immediate: sicut habit° genit° ex particularib° actibus volẽdi hoc vel illud. Sicut ex actib° volendi abstinere a supfluis freqntatis: gñat habit° tẽperãtie: q immediate inclinat ad volẽdũ viuere temperate tãq̃ ad actũ ppriũ. Mediate aũt habit° inclinat: q inclinat mediãte actu ppo. Sicut habit° pncipiorum mediãte actu pprio inclinat intellectũ ad actũ pclonis: vt est habit° quo gñatr cõplacet volũtati qcqd cõplacet volũtati diuine. Hic eñ non inclinat immediate ad omne volitũ a deo. Presupponit eñ cognitionẽ qua sciat hoc esse volitum a deo: et mediãte illa inclinat ad actũ volẽdi volituz

tale a deo. Nam ille habit⁹ pmo inclinat ad volē-
tum gnalr omne volitū a deo tāq ad actū pprīū.
Iste aūt act⁹ volēdi omne volitū a deo:ɔcurrente
:ognitiōe:ꝙ hoc particulare est volitū a deo:incli
iat ad volendū illud particulare:qꝛ volitū, a deo.
¶ L His pmissis est ppō pma. Nō opꝫ volūtatē

Prima propositio.

viatoris se ɔformare diuine volūtati in omni vo-
lito:volēdo,qōlibet volitū a deo actualr:immo qñ
ꝑ tenet se nō ɔformare. Prima pars ptꝫ:qꝛ nō sem
per tenet scire volūtatē dei bñplaciti ɔsequētem.
Hec est eñ volūtas dei quo ad volitū:dicēte aplo

Roma.xi.

ad Rom.xi. Quis cognouit sensum dñi? Qđ aūt iꝫ
nō tenet scire:non,tenet velle:cū velle psupponat
cognoscere:immo pōt qñqꝫ meritorie oppositū vel
le.i.hoc velle qđ deus nō vult. Sicut de Dauid le
git.ij.Reg.vij.ꝙ voluit edificare tēplū dño:qđ tñ
dñs noluit ꝑ ipm:sed ꝑ filiū suū Salomonē edifi-
care:ꝛ tñ volūtas Dauid bona fuit ꝛ recta. vñ.iij.
Reg.viij.habet. Dixit dñs ad Dauid:ꝙ cogitasti
in corde tuo edificare domū nomini meo:benefeci
sti:hoc ipsum mēte ptractās. Verūtñ tu nō edifica
bis mihi domū:sed fili⁹ tu⁹. Itē.b Aug. in enchi.
ca.c. Aliqñ bona volūtate homo vult aliqđ qđ de⁹
nō vult:etiā ipse bona multo ampli⁹ multoqꝫ cer-
tius volūtate:tāqꝫ si bon⁹ fili⁹ patrē velit viuere:
quē de⁹ bona voluntate vult mori. Et rursus hoc
fieri pōt:vt hoc velit homo volūtate mala qđ de⁹
vult bona:velut si mal⁹ fili⁹ vellet mori patrē:ve
lit hoc etiā de⁹. Et sequit. Nam de⁹ quasdā volū-
tates suas bonas implet ꝑ malorꝫ hoim volūta-
tes malas:sicut per Iudeos maliuolos bona vo-
lūtate pris Christ⁹ ꝓ nobis occisus est. Preterea
si deus pcipiat alicui vt nō velit ab eo volitū:vt si
deus velit patrē meum mori ꝛ pcipiat mihi vt vel
lim patrem meum,viuere. In hoc casu qđ impos-
sibilis nō est:teneoꝛ me ɔformare diuino pcepto:ꝛ
nō diuino volito:vt.j.patebit:etiā si ɔstat mihi de
volito. Scđa pars ptꝫ:qꝛ stat ꝙ deus pcipiat ho-
mini aliqđ velle qđ ipse nō velit:quo modo prece-
pit diligere primū volēdo sibi salutē:quēꝫ pscitu
ad dānationē. In quo casu homo tenet velle salu
tem primo:in qua volūtate nō ɔformat se volito
diuino:ergo tenet se nō ɔformare diuio volito in
casu. ¶ M Ex ista ppōne sequit ꝙ diuina volun-
tas bñplaciti nō est regula sua ɔformare nr̄am vo
lūtatē regulās vt sit bona. Patet ꝑ.b.Aug.vbi.s.
in enchi. Bone volūtati dei pietas poti⁹ ɔsonat:qꝫ
ius alt⁹ volētis qꝫ hui⁹ idē volētis:ipietas tñ in
terest qđ velle homini:qđ deo ɔgruat:ꝛ ad quē fi-
nem suā quisqꝫ referat volūtatē:vt aut pbet,aut
improbet. Hic apte ondit Aug.ꝙ nō semꝑ pbatur
volūtas hois ɔformis volūtati dei in volito:neqꝫ
reprobat semꝑ voluntas difformis:qꝛ qñqꝫ aliqđ
ɔgruit velle deo:ꝛ aliud ɔgruit velle homini Sitr
in eodē volito a deo ꝛ hoie qñqꝫ in aliū finē refert
hmōi volitū a deo:in aliū ab hoie:ppter qđ qñqꝫ
volūtas conformis diuine volūtati reproba est:ꝛ
difformis iustꝫ. Itē in hītib⁹ intellectū ꝛ volūtatē
vnū nō regulat aliud:nisi inqꝫtū imponit vel ppo
nit sibi qđ ꝛ qlr velle ꝛ agere debeat. Sed volūtas
diuina bñplaciti ɔñs:cū nō semꝑ nobis innotescat:
etiā dū innotescit:nō semꝑ imponit nobis qđ vel-
le vel agere oporteat:ꝫ nō est regula:nr̄am volū-
tatē regulās. Illa ꝫ volūtas dei nr̄am volūtatē re
gulat:qua nobis innotescit qđ ꝛ qualr nos velle

Volūtas nr̄a qñ dr̄ esse recta.

opꝫ. Et hec est pceptū vel ɔsiliū quo nobis innote
scit qđ ꝛ qualr nos velle deus vellit. Tūc eñ recta
ē nr̄a voluntas:qñ id ꝛ talr velim⁹ qđ ꝛ qlr deus
vult nos velle. Et ɔformitatē ad hāc dei volūtatē

Augu.

denotat Aug.in de lib.arbi cū dicit:ꝙ etiā lex na
turalis ex hoc recta est:qꝛ ɔformat se diuine volū-
tati. Sic eñ ois iustitia ꝛ ois rectitudo legū hūa-
narū descēdit a pma rectitudine:q̄ est volūtas dei
ꝛ ɔsistit in ɔformitate sua ad diuinā volūtatē:dūꝫ
s.est talis:qualē eā vult esse diuina volūtas. ¶ Se-
cunda ppō. Nō tenet volūtas viatoris se ɔforma

Scđa propositio.

re habitualr immediate volūtati diuine in volito.
Ptꝫ ppō sicut pcedēs:qꝛ habit⁹ immediate incli-
nās ad volēdū aliqđ:psupponit cognitionē volen
di. Non aūt tenet homo cognoscere volita diuia:
ergo nec tenet hr̄e habitū iclinātē particulr̄r im-
mediate ad illa volita. Preterea pōt hr̄e actū ɔtrīū
volūtatis:vt deductū est merito:le alicui⁹ voliti a
deo:ergo etiā habitū ɔtrīū:ꝛ ꝑ ɔñs nō hr̄e habituꝫ
ɔformē:cū ɔtra simul stare nō pñt:ꝛ qcūqꝫ pōt hr̄e

Tertia propositio.

vnū ɔtrorꝫ sine pctō:nō tenet habere reliquū. ¶ N
Tertia ppō. Volūtas cuiuslibet viatoris ad aliq-
lem dei notitiā attingere potētis rōnis vsū hñtis:
tenet se ɔformare habitualr mediate volūtati di-
uine bñplaciti qꝫtū ad volita ꝑ ipsam. Ptꝫ:qꝛ in oi
hoie vsum rōnis hñte:dꝫ esse talis volūtas habi-
tualis:qua sibi in gnē qcqđ deo ptꝫ:lꝫ in particula
ri nec sciat qđ deo placeat:ergo ppō vera. Cōsequē
tia nota. Añs pbat. Nā qlibet hoim tenet hr̄e cor

Augu.

non prauū:sed rectū. Cor aūt rectū est cor volens
oia q̄ vult de⁹ Vñ Aug.sup illud ps. Nō adhesit
mihi cor prauū:ait. Cor prauū est cor nō rectū. Re
ctū aūt cor hoīs dr̄ q̄ oia q̄ vult de⁹ ꝛ ipse. Et glo.
sup eodē vbo dicit. Cor prauū cor tortū:qđ hꝫ qui
non vult oia q̄ vult de⁹. Hoc aūt nō pōt intelligi đ
volūtate actuali aut habituali immediate,iclinā-
te ad volēdū qđ de⁹ vult.vt ptꝫ,ex duab⁹ pcedēti-
bus ppōnib⁹:ergo intelligit de volūtate habitua

Quarta propositio.

li mediate inclināte. ¶ Quarta ppō. Volūtas via
toris tenet se ɔformare volūtati diuine bñplaciti
in particulari cognite:nisi reuelatio aut pceptum
dei ipsam ad oppositū obligaret. Probat illa ppo
sitio:qꝛ impossibile est volūtatē velle añs:ꝛ nō vel
le ɔñs:scitū esse tale:cum nō possit opposita simul
velle. Oppositū aūt ɔsequētis semꝑ repugnat cō-
tradictorie antecedēti. Sed volēs habitualr oīe
volitū a deo:vult añs ad qōlibet particulare voli
tum:cum qlibet vlis inferat suā particularē:ergo
volēs vlem:omne.s.volitū a deo vult etiā hoc vo
litū a deo scitū esse tale. ¶ Et nota ꝙ habit⁹ ꝛ ha-
bitualr nō accipit hic ppꝛie ꝓ qualitate genita ex
actib⁹ frequētatis:sed largi⁹ pro omni dispōne vo-
lūtatis:q̄ parata est velle actualr obiectū sibi suf-
ficiēter pñtatū. Nam volūtas anqꝫ habuisset actū
volēdi oia q̄ de⁹ vult siue hoc particulare volituꝫ
deo:tenet habitualr hoc velle:ꝛ tñ non tenet hr̄e
qualitatē ex actib⁹ genitā:cuꝫ nullus act⁹ pcessit.
¶ Dicit notāter in ppōne non actualr:qꝛ posset
volūtas apphēso aliquo a deo volito nō esse deli-
berata aut distracta circa alia. Posset etiā suspen-
dere actū suū ꝛ pcipere intellectui:vt magis deli-
beraret. Nam actus pueniētes deliberationē nō
sunt in hois ptātē:ideo ad illorꝫ moderationē sub
litā homo nō obligat. ¶ O Cōcessum etiā est hūa
ne infirmitati:vt dicūt doctores:si eueniat aliquid
triste:ꝛ penale motu quasi subito ꝛ naturali:illud
nolle ꝛ quasi disconueniēs refugere. Cū aūt rō ac-
cedit:ꝛ ꝙ hmōi euēt⁹ causa est diuina volūtas at-
tēdit:tūc volūtate talē deliberatā cognitionē ɔse-
quēte:tenet se ɔformare volūtati dei volēdo illud

Augu.

triste ꝛ penale. Vñ.b.Aug Si qui recto sunt corde
qñqꝫ corde mortali puatim aliqđ velint quod sue
cause negotio vel pñti necessitati ɔuenit:tñ qꝫ cito
intellexerit aut cognouerint deū aliud velle:ppo
nūt volūtatē oipotētis sue volūtati infirme:ꝛ vo-
lūtatē dei volūtati hois. Unde homo Christ⁹ ostē
dit quandā priuatā hois volūtatē patri:dicens.
Si fieri pōt:transeat a me calix iste. Hec humana
volūtas erat propriū aliquid ꝛ priuate volēs. Sꝫ
quia rectū corde voluit esse hoiem:ꝛ quicqđ in eo
aliquantulū curuū esset:dirigere ad deū:qui sem-
per rect⁹ est:subdit. Verūtamen non qđ ego volo:
sed quod tu vis pater. ¶ Dicit etiam nisi reuelatio

aut p̄ceptū dei ꝛc. quia posset de⁹ reuelare petro ꝙ nō vellet eū velle mori patrē: quē tñ de⁹ ipse vellet mori. In quo casu teneret Petr⁹ velle patrem suū non mori: lȝ sciret deū ip̄m velle mori. ¶ Dicit notāter in particulari cognite: qꝛ vt ꝗ̄. dictū ē. pōt bon⁹ fili⁹ patrē suū velle viuere quē de⁹ vult mori: dū ignorat hāc dei volūtatē. Unde lȝ pater grauissima laboret ac despata infirmitate: adhuc fili⁹ pōt velle patrē viuere. Pōt etiā vite remedia q̄rere medicoꝝ ope ꝛ aliis licitis vijs: tum qꝛ nulla infirmitas est euidēs signū ꝙ de⁹ velit p̄sem mori: q̄ pōt etiā mortuos resuscitare: ꝛ vocat ea que nō sunt sicut ea q̄ sunt. Semꝑ em̄ dubitare pōt filius an de⁹ velit patrē suum mori ad min⁹ pro illo: vel isto instāti. Ideo donec mortu⁹ nō fuerit: remedia lōgioris vite licite q̄rere pōt. Et sic suo mō in aliis pōt q̄libet q̄rere defensionē ac refugium ꝯtra insidiantes: oppugnantes: opprimētes: lȝ deus velit eū sic tentari: ꝛ dānificari: q̄diu ignorat vtrū deus hoc velit: aut q̄diu: ꝛ vsqquo hec velit: semper tñ manere dȝ habitualis illa conformitas volūtatis medtata: de qua loquit̄ ꝑpositio tertia: vt semꝑ sit parat⁹ alo patiēter ferre: si nosset deū hoc simplr velle. ¶ P Sed hic q̄ri pōt: per quid nobis innotescere potest volūtas dei bñplaciti ꝛ ꝯñs? Rñdetur ꝙ duobus modis possum⁹ certe cognoscere deuȝ aliquid velle nunc esse vel fuisse vel futuruȝ fore. Unus est diuina reuelatio Sic certe ꝓphete nouerūt p̄terita p̄sentia ꝛ futura. Sic Moyses nouit mūdi creationē: quā posteris descripsit: que lōge fuit p̄terita. Sic Petr⁹ nouit p̄tium qd̄ fraudauit Ananias ꝯsentiēte Saphyra. Sic Helise⁹ ꝓpheta nouit Giezi tenere vestes q̄s Naaman dederat ꝛ munera. iiij. Reg. v. Sic nos certe credim⁹ futurū iudiciū: antixp̄i ꝑsecutionē: ꝛ mortuoꝝ resurrectionem. Alio modo cognoscit̄ hec diuina volūtas ipso facto aut opatione Cum enim diuina volūtas omniū rerum existentiū est autor: ꝛ nihil omnino fieri pōt ea nolēte: eo ipso ꝙ aliquid fit: vel factuȝ est: certe noscimus deū hoc fieri: vel factū esse voluisse. Et hec notitia tñ extēdit se ad p̄terita ꝛ existentia: nō ad futura Un̄ certi sumus ꝙ q̄cūq͂ circa nos fiūt: siue ꝓspera: siue aduersa: vt abūdātia tp̄aliū in frumēto ꝛ vino: diuitiarū affluētia: corporum sanitates: honoꝝ sublimatiōes. Silr ꝛ hoim clades: guerre: pestes: terrarū d̄populatiōes: paupertates: ruine: amicoꝝ interit⁹: ꝛ silia: oia deo volēte ꝛ faciē: e hec fiūt: vt. s̄. tactū est. ¶ Q Ex q̄ seq̄t ꝙ. a olb s̄. dictȝ ita tenemur nr̄am volūtatē diuīe ꝯformare volūtati: vt oia hec dū fiūt: seu accidunt nob̄ placeāt: eaq͂ sic fieri velim⁹ tāq͂ volita a deo sua rectissima ꝛ iustissima volūtate. Hoc eī docemur Eccli. xxxix. Bñdicite dñm in operib⁹ suis. Et dicetis in ꝯfessiōe. Opa dñi vniuersa bona valde. Opa em̄ dñi exq̄sita sūt in oēs volūtates eius. Et iterū in p̄s. Bñdicā dñȝ in omni tp̄e: semꝑ laus ei⁹ in ore meo. Suꝑ quo Aug. Nūq̄d solū qñ tibi bñfacit: qñ abūdāt tp̄alia: multū frumēti vini ꝛ. olei. auri: ꝛ argēti: pecoꝝ: domoꝝ: tūc bñdices? Nō: sed in omni tp̄e: ergo ꝛ tūc qñ illa s̄m tp̄s ꝛ s̄m flagellū dei turbant̄: auferunt̄: ꝛ min⁹ nascunt̄: ꝛ iam nata dilabunt̄: ꝛ exinde seq̄t̄ egestas: labor: ꝛ dolor: ac tribulatio: tūc q̄ cāitas: bñdicā dño in oi tp̄e bñdic et qñ illa dat: ꝛ qñ illa tollit: qꝛ ille dat: ꝛ ille tollit sȝ seip̄m a bñdicēte nō tollit De illis ꝯo qui se nō cōformāt diuine volūtati dicit ꝓpheta. Cōfitebit̄ tibi cum bñfeceris ei: suꝑ quo gl. i. laudabit te ode⁹ eū bñfeceris ei: ꝛ solū in ꝓsperis: ꝛ blasphemat in aduersis. Nō dicit q̄ talis est: vt sctūs Job. Si bona suscepim⁹ de manu dñi: mala cur non sustineamus? Et iterū Dñs dedit: dñs abstulit: sicut dño placuit ita factū est: sit nomē dñi bñdictū. ¶ R Sȝ dicis ḡ placere dȝ incēdiū: ꝛ ita nō erit extinguēdū: bū in domo vel in ecclesia orit̄: nec muniēd⁹ est locus ꝯtra hostiū insult⁹: nec defendēda patria: sed nec instituēde ꝓcessiōes: ac ōrones publice ad deū laudēde sunt tp̄e pestilētie ꝛ guerrarū: qd̄ est contra vsum ecclesie. Si em̄ tenemur illa velle nō sūt nolēda: ꝛ ita nec etiā ne sint orādū est aut agēdū. Itē sic deberēt nobis placere pctā: homicidia: adulteria: furta: comessatiōes: ebrietates: īpudicitie: ꝛ cetera maleficia ꝛ pctā. Qm̄ illa sicut cetera supradicta nō nisi deo volēte fiūt: si em̄ fieri nollet: fieri nō possent. Ad p̄mū d̄r ꝙ supradicta penalia ꝛ aduersa dū fiūt aut facta sūt: placere debēt tāq͂ a deo iusta volūtate facta Sed qꝛ dubiū nobis est q̄diu bñs velit vt maneāt: possum⁹ velle vt cessēt. Uult em̄ q̄nq͂ bñs icēdiū oriri: ꝛ nō ꝯtinuari. Uult etiā q̄nq͂ hostes insurgere: ꝛ conari aduersꝰ iustos ꝛ nō nocere: sȝ ab eis qb⁹ nocere moliunt̄: repelli. Et ideo muniēda sunt loca: instituēde ꝓcessiōes: extinguēda incēdia: nō vt nō sint orta: frustra em̄ hec fierēt: cū ptm̄ reuocari nō possit: vt nō fuerit: nec qd̄ est: caueri vt nō sit: cū oē qd̄ est: qñ est: necesse sit esse: in sensu cōposito. Sȝ agēdū est ꝛ orādū: vt ea tollant̄: vt nō ꝑmaneāt: hoc em̄ an de⁹ velit: qꝛ nobis incognitū est: orand⁹ est vt velit: qꝛ forte ideo oriri voluit: vt ad ōronē nos excitaret: ꝛ nos exaudiēdo nobis suā charitatē ondēret ꝛ ꝑ hoc dilectionē in nobis ad se vn̄dā excitaret. Qd̄ eū fecisse innumere scripture testant̄. Sic indurauit Pharaonē vt potētiā suā ꝑplo liberādo ondēret: ꝛ eos ꝑseq͂ ꝑmisit vsq͂ ad mare rubrū: vt eos mirabilr liberatos: ad sui cognitionē ꝛ amorē erudiret: vt h̄r in Exo. Et ꝑ hoc pȝ ꝙ si orit̄ incēdiū: laborādū est ad extinctionē: ne ꝑmanēdo absumat: lȝ nō sit volēdū vt nō sit ortū: qꝛ hoc ip̄m ꝙ ortū est: certuȝ est deū voluisse: nō aūt certū ꝙ de⁹ ip̄m velit ꝑmanere: augeri: vel ad nōdū incēsa ꝑcedi. Si aūt certuȝ foret ꝑ reuelationē aliquā: deū velle totā ciuitatē incinerari: aut ab hostib⁹ capi: neq͂ resistēdū foret nec laborādū ad ignis extinctionē: aut hostiū repulsionē: aut orādū ꝓ pestilētie ablatione ꝛc. Sic peccauerūt Iudei nolētes ciuitatē Hierlȝ ꝛ seip̄os tradere regi Nabuchodonosor ad deuastationeȝ Hieremie. vt h̄r Hier. xxxviij. ¶ S Ad scd̄m rñdebit̄. s. cū docebit̄ de voluntate signi qd̄ est ꝑmissio. Sȝ diceres q̄d si de⁹ reuelaret alicui p̄scito: ꝙ dānād⁹ esset: nūq̄d talis p̄sci⁹ velle dēret suā ꝑpetuā dānationē? Hoc em̄ esset ꝯ legē dilectiōis: q̄ tenet̄ seipsum diligere ad salutē. Ad hoc rñdet Greg de arimi. q. vlt. i. sen. Supposito inq̄t: ꝙ talis reuelatio a deo possit fieri (qd̄ est satȝ dubiū. Dicēdū videret̄ ꝙ nisi de⁹ vellet hm̄oi hoīem nō velle suam dānationē ꝛ hoc sibi ꝯstaret: ipse sciēs dei volūtatem: dēret ꝯtētari: ꝛ velle ꝙ eū de⁹ dānaret: ex q̄ sic esset placitū deo: ꝛ h̄ act⁹ ꝓcederet ex maxia dilectiōe dei: nec esset culpabil̄: lȝ laudabil̄. Et vlteri⁹ v̄r dȝ: ꝙ in tali casu nō esset sibi licitū ꝓ finali salute sua orare: lȝ simplr de diuino iudicio deberet ꝯtētari. Et huic fauet dictū. b. Augu. xxi. de ci dei. c. xxiiij. Ubi ei⁹ snīa est: ꝙ ꝓ nullo viuēte finalr reprobato ecclia oraret vt saluaret̄: si de ei⁹ reprobatione esset certa. Ait em̄. Si de aliquib⁹ ita ecclia certa esset: vt qui sint illi etiaȝ nosset: qui lȝ adhuc in hac vita sint constitutitamē p̄destinati sunt in eternum ignem ire cum diabolo tam pro ip̄is nō oraret q̄̄ nec pro seipso. ꝛ hoc late declarat ibidē. Et intelligendū est quod dictū est in casu in quo quia esset certus deū sic absolute: ꝛ non solum cōditionalr velle. ¶ T Illa autem ꝑpositio quarta quibusdā videtur dura. Unde arguūt ꝯtra eaȝ. Uoluntas non tenetur oia velle que de⁹ vult: etiā que nouit deū velle: ergo ꝑpositio illa est moderanda: ꝛ non sicut iacet est vera. Antecedēs probatur: qꝛ si teneret̄ oia velle que nouit deū velle: aut hoc est ex natura volitoꝝ a deo: aut ex precepto: sicut em̄ nihil est malū nisi s̄m se: vel ex ꝓhibitione

Rom. iiij.
Questio.
Rñsio.
Actu. v.
Ecc. xxxix
Psal.
Augu.
Ps̄. xlviij
Obiectio.
Rñsio.
Grego. de arimino.
Augu.

superiori: p ꝯñs ex se cauẽdũ: vel ex phibitiõe: sic
nihil est necessario volẽdũ: nisi ex se vel ex pcepto
superioris in pposito vel ex pcepto dei: sed rẽ volitã
a deo non semp tenemur velle ex natura rei: puta
dãnationẽ pfti: qꝛ sic teneremur eã velle: et si deꝰ
eã p impossibile vellet nõ tanq̃ rẽ p se bonã: qḋ est
absurdũ: neq̃ ex pcepto id tenemur: qꝛ nulli legi
mortale pceptũ. Preterea si tenemur ꝯformare vo
lũtatẽ nr̃am volũtati diuine: sic subiectus teneret
volũtatẽ suã ꝯformare volũtati sui plati: in his in
qḃꝰ est sibi subditꝰ: sed ille nõ tenet facere vel vel-
le id qḋ platꝰ vult fieri ex eo solo: q platꝰ vult hoc
fieri: sed ex hoc q platꝰ vult subditũ hoc velle vel
facere. Ita videt in pposito. Illud tñ tenet volun
tas hoīs velle qḋ deꝰ vult eũ velle: ⁊ nõ vniuersalr
q̃cq̃d deꝰ vult. ¶ Huiꝰ siẽ est Durãdus circa pmã

B. Ansel. Augu.

sinlarũ: vñ ꝯsentire btõs Tho. i. ij. q. xix. ar. x. Et al
legat ad idẽ Ansel li. de similitudinibꝰ: dicẽs nõ de-
bere nos velle semp qḋ deꝰ vult: sed velle qḋ deus
vult nos velle. Itẽ Aug. i euchi. Deũ ꝯgrui aliq̃d
velle: qḋ nõ ꝯgrui hoīs volũtati velle. Et allegat
idẽ magr̃. dist. vlti. primi. Et sm̃ hoc dicũt: q si deꝰ
alicui absolute reuelaret suã dãnationẽ: nõ tenere
tur talis velle suã dãnationẽ. Qꝛ lꝫ sibi innotesce-
ret: q deꝰ vellet suã dãnationẽ: nõ tñ ex hoc inno-
tesceret deũ velle q dãnãdus vellet suã dãnatio-
nẽ. Et sm̃ illos loco pp̃õnis q̃rte suprapositę: po-
nit hec ppositio q̃ etiã apud priorẽ opinionẽ vera
est. ¶ C Volũtas hoīs viatoris ita tenet se cõfor-
mare diuine volũtati in volito: q nõ dꝫ remurmu

Tullius

rare oppositũ volẽdo simplr̃ ⁊ deliberate ei: quod
scit deũ velle: secꝰ ex ꝯditiõe. Probat ꝯclusio: qꝛ vo
lũtas viatoris volẽdo sciẽter iniustũ: peccat: et est
iniusta. Sed volũtas volẽs oppositũ ei qḋ iustum
est: sciẽter vult iniustũ: ergo est iniusta. Ultra. Ois
volũtas volẽs oppositũ ei qḋ vult deꝰ: vult qḋ scit
vel scire dꝫ esse iniustũ: ergo est iniusta. Antecedẽs
ptꝫ: qꝛ oẽ qḋ deꝰ vult: eo q vult: iustũ est: ergo eiꝰ
oppositũ iniustũ. Itẽ quilibet viator tenet deũ sup
oia diligere: ergo tenet velle q̃ nouit dñm deũ vel
le: ⁊ ita nõ remurmurare. Cõsequẽtia tenet: qꝛ sm̃
Tulliũ: Amicitia est idẽ velle ⁊ idẽ nolle in rebꝰ ho
nestis. Oia aũt q̃ deꝰ vult iusta sunt ⁊ honesta. Et
hec rõ etiã pbat priorẽ ppositionẽ. Itẽ volẽs ꝯtra
riũ ei qḋ deꝰ vult sciẽter ⁊ deliberate: repugnat di
uine iusticie: hoc autẽ nõ lꝫ: ergo ꝯñs p prima par

Augu.

te ptꝫ. Volẽs ꝯtra diuinã volũtatẽ: vult cõtra legẽ
eternã: ⁊ ita repugnat diuine iusticie: q̃ est sm̃ le-
gẽ eternã: ⁊ p ꝯñs peccat. Cõsequẽtia illa simul cũ
antecedẽte ptꝫ p diffi Aug. lib. xxij. Cõtra Faustũ
q̃ diffiniẽs pctm̃ ait. Pctm̃ est dictũ: factũ: vel cõcu
pitũ ꝯtra eternã legẽ. Et declarãdo subdit. Eter-
na lex rõ est vel volũtas dei. Itẽ volẽs aliq̃d nõ eẽ
qḋ deꝰ vult esse videt quãtũ in se est a deo tollere
oĩpotẽtiã. In eo eñ q vult oppm̃: vult diuinã vo-
lũtatẽ nõ esse efficacẽ: ⁊ ita nõ esse oĩpotẽtẽ. ¶ Di-
cit notãter simplr̃: qꝛ ex ꝯditione posset oppositũ
velle: vt põt velle nõ pati certos aduersitatẽs si nõ
demeruissent talẽ vel talẽ tribulationẽ q eã nõ pa
terent. Sic ⁊ virgo gloriosa: ⁊ sctĩ noluerũt passionẽ
Christi sub ꝯditiõe si nõ peccasset hõ: quã tñ volue
rũt pp̃ter humani gñis redẽptionẽ. Cetere ꝯclusio
nes patẽt. ¶ F Uerũ volẽs seruare primã opinio-
nẽ q̃ est sctĩ Bonauẽ. Gregorij de ari. Ockã ⁊ alioꝝ
pluriũ: facile rñderet ad rõnes in ꝯtrariũ factas:
Ad primã diceret: q volũtas viatoris tenet velle
q̃cq̃d nouit deũ velle ex pcepto dei: quod pceptũ ẽ
diligere deũ sup oia. In hoc pcipit etiã velle oia q̃
deꝰ vult: cũ diligẽtiũ sit idẽ velle ⁊ nolle. ¶ Ad se-
cũdã diceret: q nõ est sile de subdito respectu sui
plati ⁊ subdito dei: qꝛ nõ tenet subditꝰ suũ prelatũ
piꝰ seipso diligere: sicut tenemur deum diligere.
Etiã platꝰ hꝫ superioritatẽ in corpꝰ tñ: nõ in animã
tõ sufficit ibi exterior ⁊ corpalis obediẽtia. Sꝫ deꝰ

hꝫ plenũ dñium in animas ⁊ corpa: q̃ magis requi
rit interiora mẽtis obsequia: q̃ corporis exterio-
ra. Hec aũt maxime ꝯsistũt in ꝯformitate volũtatis
viatoris cũ diuina in volito: vt idẽ velit ⁊ nolit. De
scḋa ꝯformitate i volẽdi actu: hoc est q velit q̃cq̃d
deꝰ vult eũ velle. Dicẽdũ est sicut de voluntate si-
gni: qꝛ nõ aliter põt hoc nobis innotescere: q̃d deꝰ
velit nos velle: nisi p signa: scꝫ pcepta: phibitiões:
aut ꝯsilia. Iõ simul tractabit cũ voluntate signi le
ctione sequẽti. De volũtate antecedẽte dr̃ breuiter
q viator nõ tenet se ꝯformare illi nisi esset pceptũ
dei volẽdo illud qḋ deꝰ tali volũtate dr̃ velle. Gra
exẽpli. Volũtate antecedẽte vult oẽs saluos fieri:
vult ⁊ oẽs hoīes pfectos esse: qꝛ ad vtrũq̃ dat ãte-
cedẽtia arbitriũ liberũ ⁊ grãm. Sꝫ p̃io addit pce-
ptũ: scḋo ꝯsiliũ. Iõ primũ tenemur velle: nõ scḋm:
sicut infra dicet de volũtate signi.

¶ Lectio. lxix. A

Ostẽso vtcũq̃ quẽ
admodũ volũtatẽ nostrã cõformari
opꝫ diuine volũtati beneplaciti ꝯse
quẽti: qḋ est se ꝯformare voluntati
dei in volito cõsequẽter vidẽdũ quõ
nostra voluntas debet conformari volũtati signi.
Quo etiam patebit quomodo debemus nos con-
formare voluntati diuine beneplaciti in actu: id-
est in eo quod vult nos velle. Nam conformando
nos preceptis ⁊ consilijs: hoc volumus quod ipse
vult nos velle. Quicquid enim vult nos velle: per
eius precepta ⁊ cõsilia: nobis innotescit. Similiter
quod vult nos nolle seu non velle: per eius prohi-

Dubium
Rñsio ad
dubium.

bitiones manifestat. ¶ Sed hic statim oritur du-
bium. Unde nobis innotescũt dei precepta prohi-
bitiones ⁊ consilia. Ad quod respondetur q mul-
tis modis hec nobis insinuantur. Primo per natu
ralis rationis dictamẽ ⁊ iudicium. Hec enim ẽ lex
naturalis ⁊ regula nostre voluntatis: nunq̃ discor
dans a regula diuine rationis: quãtum ad prima
agendorum ⁊ vitandorum principia practica. Hãc
enim deus contulit homini: vt semper ad optima

Ad ro. ij.

deprecetur. Unde ⁊ apostolus ad Rom. ij. Cum gẽ
tes que legem: scilicet scriptam: non habent: natu
raliter ea que legis sunt faciunt: eiusmodi legẽ nõ
habentes ipsi sibi sunt lex: qui ostendunt opus le
gis scriptum in cordibus suis. Huius enim legis
naturalis pricipia sunt immutabilis rectitudinis
a deo: vt contra ipsa nulla alia lex statuta ab hoīe
recta esse potest. Quod vtiq̃ verum non esset: nisi
esset conformis rectitudini diuine voluntatis. Re
cta itaq̃ ratio a deo nobis indita suo dictamine ⁊
iudicio nobis insinuat diuina precepta et cõsilia.
Concordat enim per omnia diuine voluntati ⁊ ra
tioni. Uult enim deus nos illi obtemperare. Eter

Augu.

na enim lex naturalem ordinem seruare iubet: per
turbari vetat: vt dicit Aug. xxij. lib. contra faustũ.
Hic ordo est vt omnes actiones motesq̃ hominis
sint rationi subiecte. Unde et Augu. lib. i. de libe.
arbi. Non ordo rectus vel omnino ordo appellan
dus est: vbi deterioribus meliora subijciuntur. Et
sequitur. Ratio irrationabiles anime motus regit:

Hiero.

id scilicet dominatur in homine cui dominatio le-
ge debetur: eamq̃ eternam legem comperimꝰ. Di
ctamen igitur recte rationis manifestatio est le-
gis diuine. ¶ B Secundo nobis notificatur diui
na lex pcepta continens: prohibitionem: ⁊ consilia
per scripturam sacram. Hec enim pandit que deꝰ
precipit: prohibet ⁊ cõsulit. Unde Hiero. in episto
la ad demetriadem virginẽ. Diuinas scripturas
sepius lege: immo nunq̃ de manibꝰ tuis sacra le-

Grego.

ctio deponatur. Scio i sacris scripturis per quas
solas poteris plane dei voluntatem intelligere:
quedam prohiberi: quedam precipi: quedã conce
di: aliqua suaderi. Et beatus Greg. in moral. Fi-

delium mētes ꝑ scripturā sacra os dei intuent: qꝛ deꝰ ꝑ eas loqͥt: qḋ vult ab ore eiꝰ fieri manifestū. Et Chryso. sup Matth. In sacra scriptura inuenit ignorās qḋ discat: ꝯtumax qḋ timeat. ¶ Tertio innotescit dei volūtas ꝑ cōsuetudines rōnabiles: institutiōes ꝛ traditiōes vniuersalis eccl'e: cui scilꝫ eccl'e in ap'lis missus est spūs sctūs vt ipsam doceret oēm veritatē: quapropter in his q̄ credēda ꝓponit ꝛ agēda ꝑcipit: nō credit a diuina lege errare. Rursum nō solū ex traditōibꝰ vniuersalis ecclesie: sꝫ ex ꝑceptis ꝛ ꝯstōnibꝰ etiā patrū ꝛ eccl'e ꝑlatoꝝ: quoꝝ est diuinoꝝ hr̄e sciētiā ꝛ volūtatē ꝛ legē explicare. Vn̄ ꝛ dn̄s de lege sua hesitātes/ remisit ad sacerdotes di. Si aliqḋ ambiguū fuerit in lege aut difficile: venies ad sacerdotes leuitici gn̄is/ querēs ab eis: q̄ indicabūt tibi iudiciū veritatē: et facies q̄cūqꝫ dixerit q̄ ꝑsunt loco quē elegerit dn̄s: ꝛ docuerint te iuxta legē eiꝰ. Sequerisqꝫ in iam eoꝝ: nec declinabis ad dexterā: neqꝫ ad sinistrā. Deut. xvij. Et alibi. Labia sacerdotis custodiūt sciētiā: ꝛ legē reqͥrēt ex ore eiꝰ. Vn̄ ꝛ xp̄s saluator iussit audire illos q̄ cathedras tenēt: ꝛ ceteris ꝑsunt: Oīa (inqͥt) q̄cūqꝫ dixerint vobis: seruate et facite q̄si. s. ipsi doceāt ꝛ sciāt dei volūtatē. ¶ Quarto etiā qn̄qꝫ cognoscit dei volūtas ꝛ lex ꝑ effectꝰ dei: quia ꝑ hoc ꝙ deꝰ punit aliq̄s actꝰ hoīm: arguit ꝙ hoiem sic agere sibi displicet. Et ꝑ hoc ꝙ aliq̄s tales ꝑmiat hōs ꝯferēdo: cognoscit ꝙ actꝰ illi deo placuerīt. Ita displicuit deo numeratio ppl'i facta ꝑ dauid. ꝓ q̄ grauiter punitꝰ legit. ij. Regū. xxiiij. Placuit dn̄o zelꝰ phinees: ꝓpter qḋ sibi ꝯtulit sacerdotiū sempiternū: ꝛ toti ppl'o repropiciatꝰ est: vt hr̄ Nūe. xxv. ¶ Quibꝰ ꝑmissis sequunt aliq̄ ꝓpōnes ostēdētes quō nr̄a volūtas tenet esse ꝯformis volūtati diuine signi. Et hec est ꝓpō prima. Volūtati signi cognite: q̄ est ꝑceptio ꝛ ꝓhibitio: tenet viator suā volūtatē ꝯformare: vt velit iussa mediis q̄bꝰ ꝑcepta sunt ꝑficere ꝛ ꝓhibita cauere. Ptꝫ ꝓpō ꝑ illud. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. Itē q̄libet viator tenet deū diligere ex toto corde ꝛ sup oīa. Sꝫ hec est charitas dei vt mādata eiꝰ custodiamꝰ. Et q̄ hꝫ mandata mea ꝛ seruat ea: ille ē q̄ diligit me. Dr̄ cognite: qꝛ si inuincibili ignorātia laboraret excusari posset. Dr̄ ēt modis q̄bꝰ ꝑcepta sunt: qꝛ alr̄ ꝑcepta sūt affirmatiua: alr̄ negatiua. Nā affirmatiua ꝑcipiūtur ꝓ loco ꝛ tpe. Negatiua ꝓhibent ꝓ sp: hoc ē ita tenet viator se ꝯformare volūtati signi ꝑcepti: vt velit q̄ ꝑcepta sūt ꝑficere oīa ꝓ illo tn̄ tpe ꝛ loco q̄ mō q̄ ꝑcepta sunt. Sꝫ ea q̄ ꝓhibent simplr̄ ꝓ oī loco et tpe cauere. ¶ Sꝫ di. hic aliq̄s. Deꝰ ꝑcepit aliqua q̄ tn̄ nō vult fieri neqꝫ añt neqꝫ ꝯn̄r. Silr̄ qn̄qꝫ ꝓhibet aliqua q̄ vult fieri: ergo vr̄ ꝙ nō teneamur illa facere q̄ ꝑcipit: nec ea vitare q̄ ꝓhibet. Primū ptꝫ de Abraā: cui ꝑcepit ꝙ filiū suū immolaret: qḋ tn̄ fieri noluit vt docuit effectꝰ. Scdm ptꝫ: qꝛ Christus curās surdū ꝛ mutū: ꝑcepit astātibꝰ ne cui dicerēt: et quāto plꝰ ꝑcipiebat: tāto magis illi ꝑdicabāt: in q̄ ꝓhibuit publicationē miraculi: ꝛ tn̄ ipsam voluit: vt factū docuit: cū miraculū publicātes nō arguāt vt ꝑcepti trāsgressores. Rn̄det concedēdo ꝙ res q̄ deꝰ ꝑcepta nō est semꝑ volita volūtate bn̄placiti: ꝛ res ꝓhibita nō est semꝑ ab ipso nolita volūtate bn̄placiti: ꝛ res nolita: vt dictū est lectiōe ꝑcedēte. Sꝫ nihilominꝰ tenet hō velle qḋ ꝑcipit: ꝛ nolle qḋ ꝓhibet: qꝛ q̄uis nō semꝑ velit sua ꝑcepta adipleri volūtate ꝯsequēte: tn̄ vult nos semꝑ ad ꝑcepta obligari: hoc est vult nos obligari ad volēdū ea q̄ ꝑcepit. Et hoc ꝑscrutium dū nō ꝯstat de volūtate bn̄placiti ꝯsequēte opposita. ¶ D Et si iterū replicatur illa ꝑcepta q̄ vult nō obseruari essent signa falsa. Sicut signa intellectꝰ nō sunt vera: nisi sic sit in re sicut ipsa significāt. Ex eo em̄ ꝙ res est vel nō est: oꝺo vera vel falsa dr̄. Sic ꝛ vr̄ de signis volūtatis ꝙ illa ꝑcepta ficta sint: q̄ ꝑcipiēs nō vult obseruari seu ipleri. Qui em̄ indicat se velle qḋ nō vult: fictꝰ vr̄: qḋ deo nō ꝯuenit. Ad hoc rn̄det ꝺm aliq̄s: ꝙ precepta dei ēt illa q̄ gn̄alr̄ oībꝰ data sunt: vt precepta decalogi nō sic sunt signa volūtatis diuine: ꝙ res ꝑcepta sit simplr̄ volita volūtate ꝯsequēte. Sic em̄ oīa ꝑcepta ab oībꝰ seruarent: sicut gn̄alr̄ volūtas bn̄placiti ꝯn̄s semꝑ adimpleret. Sꝫ sufficit ꝙ res ꝑcepta sit volita volūtate añcedēte. Sic em̄ dedit mādatū de dilectiōe sui: quā vult volūtate antecedēte: qꝛ oībꝰ dedit naturalia dona ꝛ auxilia: q̄bꝰ fieri pōt in deū dilectiōe quā ꝑcepit. Et ita in ꝓposito dicūt de mādato abrae spālr̄ facto: ꝙ deus non voluit imolationē filij eiꝰ volūtate ꝯsequēte: q̄uis ipsam voluit volūtate antecedēte. Et ex hoc secludit fictio a ꝑcepto ꝛ ꝑcipiēte: qꝛ vtiqꝫ vult qḋ precepit: etsi nō sꝫ executiue: tn̄ antecedēter. Sꝫ tenēdo ꝺm supradicta ꝙ deꝰ noluit imolationē ysaac volūtate añcedēte. Dicēdū ꝙ adhuc nō est ꝑceptū fictū nec ꝑceptor fictꝰ: qꝛ hoc ꝑceptū nō est signū volūtatis dei: q̄si deꝰ velit rē quā ꝑceptū sig̃t sꝫ est signū obligatiōis: quo vult obligari subditū ad faciēdū illud qḋ ꝑcipit. Et ꝺm hoc abraā exhibuit suā obediētiā volēdo filiū suū immolare. ¶ E Hoc planiꝰ pōt sic exprimi. In ꝑcepto dato abrae est attēdere v̄ba ꝑcipiētis: ꝛ intētionē ꝑcipiētis. Preceptū illḋ ꝺm intētē ꝑcipiētis ꝑtēdebat obediētiā abrae fieri notā ceteris in exēplū ꝛ nō immolationē filij quā ꝑcepti v̄ba significabāt. Queadmodū ꝛ ꝑlatꝰ religiosus qn̄qꝫ ꝑcipit fratri suo aliqḋ arduū qḋ tn̄ ꝑ ip̄m nō vult adipleri: vt expiat obediētiā fratris vn̄ cū viderit fratrē velle ꝑceptū adiplere: reuocat ꝑceptū. Nec tn̄ in hoc ꝑlatꝰ ꝑcipiēs est fictꝰ: qꝛ qḋ intēdit ꝑ ꝑceptū: scꝫ ꝓbationē ꝛ meritū fratris: vere executꝰ est. nec ꝑceptū fictū et inutile est: qꝛ ꝓpter fratris obediētiā cedit fratri in meritū: lꝫ reuocatꝰ nō exequat. Et si tā large accipet fingere. i. valeret tm̄ dare signū ꝙ aliq̄s aliqḋ velit fieri: qḋ tn̄ dans signū nō vult fieri: vel vtilitatē ꝛ ꝯfectū eiꝰ: cui fit signū nō repugnat diuine sapiētie ac iustitie fingere: imo sic fingere sepiꝰ bonū est ꝛ vtile. Et in ꝓposito hec fictio multū ꝓfuit abrae quātū ad obediētiā quā ostēdit: quā ꝑ hoc ꝑceptum dn̄s ꝓuocauit. Sic ꝛ xp̄s finxit se longiꝰ ire: ad excitādū charitatē ꝛ opꝰ mie discipuloꝝ q̄bꝰ loq̄bat. De scdo qḋ iductū est de surdo ꝛ muto cuiꝰ curationē miraculosam/ ne ꝓmulgaret ꝑcepit: aliter dicēdū. Nā illos q̄bꝰ ꝑcepit ne cui dicerēt: noluit obligari ad nō faciēdū qḋ ꝓhibuerat: seu ad volēdū nō facere: sicut voluit obligare abraā ꝑ ꝑceptū sibi datū. Tūc em̄ fuissēt hi: q̄ tāto ap'lꝰ clamabāt: bn̄ oīa fecit surdos: fecit audire ꝛ mutos loq̄: q̄to xp̄s ꝑcipiebat ne dicerēt: trāsgressores. Sꝫ vt di. Durādꝰ illḋ ꝓponebat magis vt documentū: q̄ vt preceptū: vt patet per gl. Aug. Unde per hoc instruuntur benefacientes: vt ex beneficientia nō querant gloriā mūdi. Instruūtur vt beneficiati: vt nō sint ingrati. Et hoc Christus figurabat in se: et in alijs quibus loquebatur vt scꝫ fuga sit proprie glorie in benefactoribꝰ et fuga ingratitudinis in beneficiatis. Et sic sermo verus est sine fictione: ꝛ hoc modo figuratiuo. Et si diceres. Cum similis sit prolatio verborum quibꝰ hic precepit ne cui dicerent: ꝛ eorum per que discipulis coram quibus transfiguratus est in monte preceperat: ne visionem quam viderant: cuiq̄ dicerent: donec filius hoīs a mortuis resurgeret per quid illi intellexerūt v̄ba preceptiua nō esse preceptū: isti sic̄ suscipiere͂t vt preceptū. Potest dici: ꝙ dn̄s qui loquebat̄ factis: illuminabat mentes vtrorūqꝫ ad intelligendū qua intētione ac quo intellectu hec ꝛ illa protulerit. Hoc quo ad tunc ꝑsentes xp̄o loquenti. Quo ad nos ꝓpter quos scriptū est intellectū colligimus ex his q̄ circunstant scripturam: sicut dicit Aug. li. lxxxiij. q: lxix. Solent circunstantes scripturarū illuminare sententiā ꝛc. vt. ꝟ.

Chryso. Malac. ij. Mat. xxiij. Pria ꝓpō. Mat. xix. i. Jo. v. Jo. xiiij. Alr̄ sūt ꝑcepta affirmatiua alr̄ negatiua. Obiectio. Gen. xxij. Mar. vij. Rn̄sio ad obiectionem. Luc. viij. Durādꝰ. Augu.

allegatū est lec.xxxix.Cū em̄ illi ad ꝟbū xp̄i ꝓhibē
tis amplꝰ laudabant dn̄m:ipſi ꝑceptū ad literam
ſeruabāt:⁊ vtereq̄ cōmēdat:colligimꝰ vtroſq̄ itel-
lexiſſe intētionē dn̄i ꝑcipiētis.¶ Scōa ꝓpoſitio.
Scōa ꝓpoſ.
Uolūtati ſigni qḋ ꝯſiliū dr̄: volūtas viatoris ꝯfor-
mare ſe tenet:nō vt pficiat:ſ; ne ꝯtēnat. Primū pꝫ:
Mat. xix.
qꝛ de his dicit dn̄s.Qui pōt capere capiat.q.d.nō
obligo ad pficiendū ſed ꝯſulo vt qui pōt ſeipm̄ vin
cere faciat.Nō em̄ ꝯſilia euāgelica obligāt:alioq̄n
⁊ ipſa ꝑcepta eſſent:ſed viā pfectiōis tanq̄ magis
expeditā oſtēdūt.Un̄ ait dn̄s.Si vis pfectꝰ,eē: va-
Ibidem.
de ⁊ vēde oia q̄ habes ⁊ da paupib꜄:⁊ habebis the
ſaurū in celo:⁊ veni ſequere me.Qḋ veruꝫ eſt: niſi
q̄s voto ſe aſtrinxiſſet ſicut clerici in ſacris et reli-
gioſi ad ꝯtinētiā:quibꝰ ꝑpter votū ſponte emiſſuꝫ
ꝯſiliū factū eſt ꝑceptū:ſm̄ illud.Uouete ⁊ reddite:
primū ꝯſiliū:ſcōm eſt ꝑcepti. Scōm pꝫ: qꝛ tenemur
nō ſpernere:ſ; amplecti tanq̄ vtilia ⁊ expedientia
ad btitudinis ꝯſecutionē. Qui em̄ ſpernit conſiliū
ſpernit ꝯſulentē.Et q̄ iudicat aliqḋ ꝯſiliū inutile ⁊
Tertia ꝓpoſitio.
vanū:aut reputat ꝯſulentem malitioſum: aut inſi
piētē:q̄ nefas eſt cogitare.¶ Tertia ꝓpoſitio.Eiſ-
dē modis quibꝰ tenemur nos ꝯformare voluntati
ꝯſequēti diuini beneplaciti:tenemur noſtrā volun
tatē ꝯformare diuine opationi:q̄ dr̄:volūtas ſigni.
Patet:qꝛ opatio diuina certū ſignū eſt volūtatis
diuini beneplaciti:vt.ſ.habitū eſt.Quicq̄d em̄ deꝰ
opat:illud eſt ab eo volitū:volūtate beneplaciti cō
ſequēte.Si quidē nihil opat nolēs aut ignorans.
Quarta ꝓpoſitio.
¶ Quarta ꝓpoſitio.Uoluntati ſigni q̄ eſt pmiſſio:
ꝯformari nō debemꝰ:vt eadē faciamꝰ:aut in aliis
ſfieri pmittamꝰ. Pꝫ hec ꝓpoſitio:qꝛ illa q̄ deꝰ pmit
tit(vt pmiſſio eſt ſignū diſtinctū ab aliis diuine vo
lūtatis ſignis)mala ſunt q̄ deꝰ nō impedit . Mala
aūt nec facere debemꝰ:nec pmittere in aliis:ſaltē
Hugo.
oia vniuerſalr̄.Alioq̄n deberemꝰ velle pctā ⁊ diui
nā offenſam.Hec em̄ pmittit deꝰ.Un̄ Hugo li.i.de
ſacris parte.iiii.Deꝰ pmittit mala:⁊ malꝰ nō eſt:qꝛ
malū ad bonū ⁊ decorē vniuerſi nouit optime refor-
mare.Rex aūt p̄clarꝰ malꝰ cēſendus eſt:ſi ſine pe
riculo maioris mali malū fieri nō ꝓhibet ⁊ ipedit:
ſed pmittit.Tenemur tn̄ ⁊ obligamur ꝯ dei pmiſ-
ſionē nō murmurare:qꝛ iuſtiſſime ⁊ ſapientiſſime
pmittit iuxta ſua occultiſſima iudicia : ⁊ abyſſum
ſue ſapientie infinite.In ſignū cuiꝰ ⁊ filiis iſrael ꝯ
Nūe.xiiii.
dn̄m murmurātibꝰ pena grauis nūciat.Un̄ nume
ri.xiiii. Oēs q̄ numerati eſtis a vigeſimo anno ⁊ ſu
pra:⁊ murmuraſtis ꝯ me:nō intrabitis terraꝫ ſup
quā leuaui manū meā:vt habitare vos facerē.Un̄
⁊ aplūs hortat. Neq̄ murmuraueritis ſicut q̄dā
i.Cor.x.
eoꝝ murmurauerūt ⁊ perierūt ab exterminatore.
Et tn̄ de primis modis ꝯformādi ſe diuine volun
tati:ſcꝫ in volito ⁊ in volēdi actu:qḋ eſt i eo qḋ vult
nos velle q̄ ſua volūtas nobis inotēcit ꝑ ſigna ſue
volūtatis.¶ G De tertia ꝟo ꝯformatiōe: q̄ eſt in
mō volēdi:ſcꝫ ea q̄ volumꝰ ex ſua charitate:⁊ ꝓpter
eundem finem velimus ex qua et propter quem
deus vult:hoc eſt ex charitate ⁊ principaliter ⁊ fi
nalr̄ ꝓpter deū lōgiorē tractatū requirit. Sꝫ hoc
ſufficit ꝓ nūc:ꝙ quoties aliq̄d meritorie volenduꝫ
eſt:neceſſe eſt vt nr̄am volūtatē diuine ꝯformemꝰ
modis ſupradictis:⁊ vltra hec etiā in mō volendi:
ita vt hec ex charitate velimꝰ ⁊ principalr̄ ⁊ finalr̄
ꝓpter deū Et qꝛ nō ſemꝑ tenemur mereri: non te
nemur nos ſemꝑ ꝯformare diuine volūtati in mō
volēdi:quāuis nihil vtiliꝰ ſit viatori:nihil iocūdiꝰ
cōprehēſori:q̄ ſic ſe ꝯformare ſumme volūtati.In
hoc em̄ ꝯſiſtit oē meritū viatoris:⁊ fruitio cōprehē
ſoris.Un̄ breuiter ad illā ꝯformitatē tenemur:q̄n-
cunq̄ deū ſuꝑ oia diligere actualr̄ obligamur. Et
hec de iſta ꝯformitate ſufficiāt.Et ꝑ hoc ad rōnes
in principio huiꝰ q̄ōnis ꝑcedēti lec.adductas rn̄-
det. Ad primā:q̄ arguit ꝙ nō tenemur nos confor
mare diuino intellectui intelligēdo:ꝫ nec volūta
volēdō.Dr̄ ꝙ nō peccamꝰ aſſentiēdo falſo diffoꝛmi
ter diuino intellectui vniuerſalr̄ aut ſꝑ:qꝛ defectꝰ
iſte quo intellectus nr̄ aſſentit falſo nō eſt ſemper
ex his q̄ ſunt in nr̄a ptāte. Cogit em̄ q̄nq̄ falſis et
ſophiſticis rōnibꝰ quas intellectꝰ ſoluere deprehē
dendo defectū eorū nō pōt.Un̄ in his nullū pctm̄
cōmittit:ſed tn̄ intellectꝰ ligat.Et ita nō eſt i ptā-
te itellectꝰ ſemꝑ ſe ꝯformare diuino itellectui. De
fectꝰ aūt volūtatis quo minꝰ nr̄a volūtas ſe cōfor
mat volūtati diuie eſt in nr̄a ptāte:qꝛ in nullo nr̄a
volūtas cogit ad volēdū ſiue nolēdū quodcūq̄ ꝓ-
pter ſui libertatē. Eapropter dū ſe nō ꝯformat di-
uine volūtati:dum vibi tenet ſm̄ ꝑmiſſa iuſte ad
pctm̄ ſibi iputat.Hinc ⁊ de intellectu quātū ad ea
q̄ fidei ſūt:⁊ neceſſaria ad ſalutē: ſi ſe diffoꝛmaue-
Augu.
rit diuino intellectui:pctm̄ in foribꝰ eſt:qꝛ hec cre
dere eſt in nr̄a ptāte. Nō em̄ credit niſi volens:ait
bea. Aug. Ad ſm̄ oppm̄ patuit q̄ ⁊ quō diuina vo-
lūtas eſt rr̄a nr̄e volūtatis:⁊ ꝑ hoc ꝙ in his in q̄bꝰ
eſt rr̄a volūtas nr̄a ſe ꝯformare obligat.¶ H Se-
cūdū oēs itaq̄ hos modos:q̄bꝰ nr̄a volūtas diuie
dꝫ ꝯformari volūtati:petimꝰ vt fiat volūtas dei in
nobis.dicētes. Fiat volūtas tua . Petimꝰ em̄ hec
dicētes gratiā dei:ꝑ quā ſua volūtas nedū bn̄pla
citi de quo ſupra ſꝫ ⁊ ſigni in nobis fiat:vt ꝑ grām
tuā vniuerſa ꝑcepta tua intelligamus ſine errore:
memoriter teneamꝰ ſine obliuione: oꝑe exeq̄mur
ſine tꝑe:ſꝫ ⁊ ꝓhibita diligēter caueamꝰ : ac ꝯſilia
nō ſpernētes ſeruēter amplectamur: vniuerſa eiꝰ
oꝑa collaudemꝰ:⁊ in donis ſuis ac ꝓſperitatibus
ii.Cor.vi.
grās agamꝰ.In aduerſis patiētiā ſeruemꝰ.In oi-
bus noſmetipſos exhibētes ſicut dei miniſtros:ꝑ
arma iuſticie a dextris ⁊ ſiniſtris. Ut quoq̄ i tuis
ꝑmiſſionibꝰ nō ꝑſumamꝰ noſipſos atq̄ nobis cō-
miſſos negligētes:ac tua patiētia abutētes : the-
ſaurizemꝰ nobis irā in die ire ⁊ reuelationis iuſti
Ro.ii.
iudicii dei.Sed nec tibi in maloꝝ ꝓſperitatibus
quōlibet remurmuremꝰ.Sed i oibꝰ tue volūtatis
ſignis:ſm̄ ſanctiſſimā volūtatē tuā ⁊ iuſtiſſimā cō
uerſemur.Fiat vo.tua in nobis ⁊ in mō volēdi: vt
q̄cūq̄ volumꝰ ſm̄ te ⁊ ꝓpter te:⁊ in te q̄ dn̄s nr̄ es
i.Cor.x.
et pr̄:p̄:icipalr̄ ⁊ finalr̄ ordinemꝰ:ſm̄ aplī.tui ſniaꝫ
Siue mādncemꝰ:ſiue bibamꝰ:ſiue aliq̄d aliud fa-
ciamꝰ oia in gloriā tuā faciamꝰ.Et ſic tua in nobis
volūtas fiat:vt tibi viuētes ⁊ morientes illis iūga-
mur in celis in q̄bꝰ volūtas tua ſemꝑ ⁊ feliciter ad
implet.Uel ſm̄ dn̄m Alb.petimꝰ qḋ in ꝑs.dr̄.Ma-
Alber.
gna oꝑa dn̄i exq̄ſita in oēs volūtates eiꝰ.Dū ꝑce-
ptū implemꝰ:ꝓhibitionē cauemꝰ:ꝯſiliū amplecti
mur:opationē tāq̄ exēpliū ſequimur:⁊ in pmiſſiōe
bonū nobis fieri pmittit.In pmiſſiōe enim q̄uis
nō velit pctm̄ qḋ pmittit:tn̄ vult bonū qḋ ex ordi-
natiōe illiꝰ mali i alio ꝓuenit.Sicut nō voluit cru
delitatē decii ⁊ alioꝝ ty:ānoꝝ:tn̄ voluit ex hoc elu
ceſcere cūctis in exēpliū patiētiā laurētii ⁊ alioruꝫ
Ro.xii.
ꝯſtantiā martyꝝ.Hec dū nobis fieri oramꝰ:corde
ore ⁊ oꝑe conemur pficere:ꝓbātes ſm̄ aplī exhor-
tationē.Que ſit volūtas dei bona beneplacēs et
pfecta.Bona q̄dē in ꝑceptis ⁊ ꝓhibitiōibꝰ.Bene-
placēs in ꝯſiliis:⁊ exēplaribꝰ opatiōibꝰ. Perfecta
aūt in bono:qḋ in nobis de pmiſſis in aliis malis
elicit.Hec eſt volūtas dei de qua dr̄.Hec eſt volū-
tas dei ſctificatio dei. Sāctificamur dū ſic q̄ntupli
i.Thes.iiii.
ci dei volūtati ꝯformamur. Tūc em̄ benigne nobi
ſcū facit deꝰ pr̄ nr̄ q̄ eſt in celis:q̄n noſtrā volūtatē
ſue volūtati ꝯformat:vt edificent muri hierl'm : q̄
de viuis ⁊ volūtatē dei facētibꝰ lapidibꝰ inſtaurā
tur.Hec Albertus.¶ Sequitur 3

Sicut in celo et in terra.

Propoſita petitiōe ſimplr̄.Fiat volūtas tua:eius
Caſſian.
pfectio ſpecificat cū addit. Sicut in celo ⁊ in terra.
Res em̄ pfecta ⁊ magna petit:cū ita volūtas fieri
optat in terra ſicut in celo pficit.Un̄ Caſſianus ait

Augu.

cor.ix. Nō pōt maior esse orō q̄ optare vt terrenā mereant celestibꝰ coeq̄ri. ¶ Exponit; aūt hec ꝑticula pluribꝰ modis ſm diuersas celi ⁊ terre acceptiones. Accipit eñ celū vel ꝓ celeste pr̄ie icolis: ꝓ superiori portiōe rōnis: ꝓ scīis hoibꝰ ⁊ iustis: ꝓ superioribꝰ mūdi spheris. De q̄bꝰ etiā .s. dictū est lect. lxv. Primo mō exponit. Fiat volūtas tua sicut i celo ⁊ in terra. Fiat volūtas tua: vt sint hoies siles angelis: ⁊ sicut volūtas dei ab illis implet in celo: ita etiā hi q̄ sunt in terris: nō suā s; eiꝰ vniuersi faciāt voluntatē. Huic expositioni ꝯsonat btūs aug. Petit inq̄t vt sicut dei volūtas fit in angelis: q̄ celi sunt: q̄ ipso perfruunt: nullo errore obnubilante ipsoꝝ sapiētiā: nulla miseria impediēte coꝝ btitudinē: ita etiā fiat in terra in scīis .i. hoibꝰ iustis qui sunt in terra ⁊ de terra quātū ad corpꝰ facti. Sicut tñ nō dicit oimodā silitudinē ſm ꝓportionabilem eq̄litatē ſm q̄ ꝯuenit viatoribꝰ ⁊ peregrinis. Hinc scrūs Tho. Petimꝰ vt sicut celi ciues cōformāt volūtatē suā volūtati diuine: ita vt faciāt hoies i habitatiōe terrestri. ¶ Scdo mō ſm gl. Mat. vj. exponit de spū ⁊ carne: siue supiori ⁊ inferiori portiōe. Sic ergo petimꝰ obediētiā carnis ad spm̄: vt caro spūi nō rebellet: s; ꝑfecte obediat. Vñ dr ſm ipm̄: celū sumꝰ ſm carnē terra. Oramꝰ igit vt sicut i celo .i. in spū: sic in terra .i. in carne: fiat volūtas tua: vt sic caro ⁊ spūs sint vnꝰ hō spūalis: ⁊ simul ferāt in deū: quō ꝓpha se totū dicit in deo iubilasse. Cor meū inq̄t: ⁊ caro mea exultauerūt in deū viuū. Petimꝰ igit ſm hoc: qd̄ spūs siue rō. q̄ est supior pars hois (⁊ ꝓpter hoc celū dr) suadet: ⁊ dictat ſm illud quo ad optima depcat: illi et caro .i. sensualitas: q̄ est ps inferior hois: ⁊ iō terra nūcupata: ⁊ q̄ aduersus spm̄ ꝯcupiscit: ꝯsentiat: vt sic sublata dissensione rixa ⁊ aduersitate q̄ est inter carnē et spm̄: caro obediat spūi: ⁊ totꝰ hō diuino bñplacito ꝯformet. Sic exponit btūs Cypria. Fieri petimꝰ volūtatē dei sicut in celo ⁊ in terra: qd̄ vtrūq; ad ꝯsummationē nr̄e volūtatis ꝑtinet ⁊ salutis. Nā cū corpus e terra: ⁊ spm̄ possideamꝰ e celo: ipi terra ⁊ celū sumꝰ ⁊ in vtroq; .i. in corpe ⁊ spū: vt dei volūtas fiat oramus. Est eñ inter carnē ⁊ spm̄ colluctatio ⁊ discordātibꝰ aduersus se inuicē quotidiana ꝯgressio: vt nō q̄ volumꝰ ipsa faciamꝰ: dū spūs celestia ⁊ diuina q̄rit caro terrena ⁊ sclaria ꝯcupiscit: iō petimꝰ inter se inter ista duo ope et auxilio dei ꝯcordiā fieri: vt dū ⁊ spū ⁊ carne volūtas gerit: q̄ ꝑ eū renata ē aia seruet. Et sequit q̄tidianis imo ꝯtinuis orōnibus hoc ꝑcamur: sicut in celo ⁊ in terra volūtatē dei circa nos fieri: q2 hec est volūtas dei vt terrena celestibꝰ cedāt: ⁊ spūalia ⁊ diuina ꝑualeāt. Hec Cypria.

¶ R Tertio mō exponit de hoibꝰ iustis ⁊ pctōribꝰ ita q̄ ꝑ celū intelligat eccl'ia iustoꝝ: seu fideliū ſm legē celi viuentiū: ⁊ ꝑ terrā ꝯgregatio pctōꝝ terrena q̄rētiū: ꝓ quoꝝ ꝯuersiōe ⁊ iustificatiōe orare debemꝰ ex charitate vt ad dei fidē cultū ⁊ agnitionē veniāt: ⁊ ita celi fiāt. De hoc bea. Aug. in ser. d' orōne dñica dicit. Huiꝰ petitiōis est alꝰ sensus prꝰ valde. Moniti eñ sumꝰ orare ꝓ inimicis nr̄is q̄ terra sunt: quasi dicamꝰ. Credāt inimici nr̄i sicut et nos in te credimꝰ. Terra sunt: iō nobis aduersant. Celi fiāt: ⁊ nobiscū erūt. Hūc etiā intellectū tāgit bea. Cypria. vt recitat btūs Aug in li. de dono ꝑseuerātie di. Vidit ⁊ aliū in his ṽbis sensum btūs martyr Cypria. vt sc; ꝓ infidelibꝰ q̄ sunt adhuc i terra terrenū eñ hoiem portātes: orare intelligant fideles q̄ celesti hoie induti nō inmerito celi noie intelligūtur. Vñ sensus est ſm eū Fiat volūtas tua in infidelibꝰ sicut in fidelibꝰ. Et post subdit. Nō tñ ꝓ fidelibꝰ vt augeat in eis vl ꝑseueret fides: verūetiā ꝓ infidelibꝰ: vt hr̄e incipiāt: scā eccl'ia orat: vt qui adhuc sunt pria natiuitate terreni icipiāt eē celestes ex aq̄ ⁊ spū nati. Huic ꝯcordat ēt btūs Chrys. sup Mat. di. Hic dñs ꝓ orbe terraꝝ orōnē cuilibꝫ

Cyprianꝰ

Chryso.

nr̄m iniūxit. Neq; eñ dixit. Fiat volūtas tua i me vel in nobis: sed vbicūq; terrarū: vt soluat error: plātet ṽitas: ⁊ expellat nequitia vniuersa: ⁊ reuertat virtꝰ: vt in nullo iā differat celū a terra. Si eñ hoc fiat nihil distabūt q̄ inferiꝰ sunt ab his q̄ supiꝰ ⁊ si natura differāt āgelos alteros terra nobis ōndēre. Hec dicit: q2 hoies sic celestē i terris vita agētes similes erunt angelis nō natura terrestri: sed conuersatione celesti.

¶ Quarto modo exponitur intelligendo per celum hoc materiale celum: ⁊ per terram homines in terra constitutos: vt sit sensus Fiat volun. tua sicut in celo et in terra: idest sicut illa que in celo materiali sunt tue parent voluntati: ita et homines hoc ipsum ostendant. Illa enim que ibi in celestibus spheris sunt: dei ordinationem nequaq̄ transgrediuntur. Sol eñ iuxta dei constitutum continue mouetur de oriente in occidentem: et ad dei nutum contra cursum naturalem diuino beneplacito obedit: stando tempore Iosue: retrocedendo tempore ezechie. Cetere quoq; stelle sphere ⁊ planete dei ordinationi in suo cursu obediunt. Ita ⁊ in nobis petimus: vt nihil dei preceptis contrarium inueniatur: sed vt perfecte illi obediamus. Nunc currendo de virtute in virtutem: nunc stando perseueranter ac fortiter contra omnes christi inimicos in bono: nunc retrocedendo per conuersionem a vita peruersa ⁊ perditis motibus. Uel sic. Fiat volun. tua sicut in celo ⁊ in terra .i. sicut in celo est fertilitas ſm diuinum beneplacitum ⁊ institutum causaliter scilicet: ⁊ in terra idipsum ab hominibus acceptetur: vt contra prouidentiam diuinam non remurmurent: neq; contra ipsius sapientissimam ordinationem.

¶ L Est tñ in hac clausula notandū q̄ ſm Chry. hec particula. Sicut in celo ⁊ in terra: referri debet ad oēs predictas petitiones: scilicet Sanctificetur nomē tuū. Adue. reg. tuū. Fiat vo. tua. Et sic erit sensus. Pater noster qui es in celis sanctificetur no. tuū sicut in ce. et in terra .i. sicut sancti in celo te perfecte sanctificant: quia vidēteo clare ⁊ facialiter tuā maiestatem ⁊ immēsam perfectionē: te diligūt: honorant ⁊ laudant sine intermissiōe ⁊ fastidio eternaliter. Ita da nobis vt adhuc in terra manentes sanctificemus nomen tuum ſm nostre fragilitatis possibilitatē: vt vite huius cursus sinit ac permittit. Rursus. Pater noster qui es in celis. Adueniat reg. tuum sicut in celo ⁊ in terra .i. sicut in celo existentibus regnum glorie tue iam aduenit: eterna scilicet beatitudo: ita concede ⁊ nobis in terra morantibus: vt post huius vite cursum eterna beatitudo conferatur. Demum pater noster qui es in celis. Fiat volun. tua sicut in ce. ⁊ in terra .i. sicut celi ciues conformes sunt tue voluntati: perfecte: sc; sine quālibet declinatione. Ita dona nobis terrigenis: vt nō nostram: sed tuam volūtatem perficiamus. Ut velimus vniuersa que te nos velle cognoscimꝰ: impleamꝰ q̄ ꝑcepisti: fugiamꝰ q̄ ꝓhibuisti: affectemus q̄ ꝓmisisti: amplectamur q̄ cōstituisti: opa tua magnificemus: ac te in oībꝰ benedicamus. Et sicut celi ciues in tue volūtatis conformitate sunt stabiliti: vt ab illa declinare nequeāt: ita ⁊ nostra in ea cōformitate q̄ est dicta: fortiter perseueret.

¶ M Sed circa hanc particulā dubitat. Utrū btī in celo possint se diuine voluntati difformare. Et q̄ sic arguitur per illud Job iiij. Ecce q̄ seruiunt ei nō sunt stabiles: ⁊ in angelis suis reperit prauitatē. Prauitas aūt non est sine recessu a diuina volūtate: q̄ si semel facta est in celis non videt in futurū impossibilis. In oppositum videt q2 in illo regno btitudinis nihil potest esse inquinatum Declinare autem a diuina voluntate magna est iniq̄tas: que sibi pōt cōmitti: ⁊ cōmittētes a regno illo expellit: quo diceret scriptura. Et qui bona egerunt ibūt in vitā eternā. Non eñ est illa

dubitatio

vita eterna a qua ppter pctm expellit. Primo rñdebit de facto. Scdo de possibilitate. Quo ad primum dôm: q beati in celo pfecte pformãt se diuine volũtati: nec vnq se illi difformabũt volẽdo 9triu3 ei' qd de' vult. Quid em magnũ xps iussisset viatores orare vt fiat in eis volũtas dei sicut in btis i celis: si illi sicut nos a bono ad malũ possent declinare: t difformes fieri diuine volũtati: parũ pstantior esset ipsoꝝ pditio: si illã quã adepti sũt btitudinẽ: p prauã volũtatẽ possent amittere: cũ nil isfelici' nihil sit miseri' q meminisse se fuisse felicez. Minor est cruciat' bonũ impfecte cognitũ nõ adipisci: q a possesso cũ gaudio t exultatiõe exulare. Sic igit adepti sũt btitudinẽ: t in eternũ illa nõ pnabunt. Priuarent aũt si se diuine volũtati difformarẽt. Si nãq hui' tpis hoies idigni sũt dei grã cũ dei volũtati aduersant: nõ obstãte ipsoꝝ fragilitate: t multiplr ad peccãdũ impellũt: nũc a carne ppa: nũc a demonib': nũc a falsis fratrib': quãto magis iã glorificatos necesse foret a btitudie excidere: si nullo ipetu perurgẽte diuine volũtati, conarent repugnare: hoc q pcul est a ciuib' t icolis regni celoꝝ: q ad btitudinẽ nõ momẽtaneã t trãsitoriã: sed stabilẽ t ppetuã sũt inuitati dicẽte xpo. Uenite bñdicti pris mei: possidete paratũ vob regnũ a pstõne mũdi. Et sequit. Ibũt hi in supplicitũ eternũ. Iusti aũt in vitã eternã. Eterna aũt hec vita t btitudo nõ esset si p pctm t difformitatẽ a dei volũtate interrũperet. Uñ sicut dãnati nõ pformabũt se diuine volũtati: q2 ipsa volũtas mala t supba ascẽdit semp: vt dicit ppheta. ita ecõuerso beati difformãt se diuino bñplacito: i3 neq vnq se illi difformabũt ppter: qd idẽ de ipsis ait. In scla seculoꝝ laudabũt te. Hinc Aug. lib. xiij. de tri. c. vij. Null' volet male viuere in illa felicitate: aut volet aliqd qd deerit: aut deerit qd voluerit: qcquid amabit aderit: nec desiderabit qd nõ aderit. Oẽ qd ibi erit: bonũ erit: t sũm' de' sũmu3 bonũ erit: atq ad fruẽdũ amãtib' psto erit. Et seqt ad ppositũ. Et qd est oino btissimũ: ita semp fore certũ erit. Ecce dicit. b. Aug. q certũ erit btis: q ab illa btitudine nũq segregabunt: s3 felices eternalr pmanebũt ea propt suas volũtates diuine volũtati nõ difformabũt: q2 hoc sine pctõ fieri nõ posset. Pctm aũt in eis locũ nõ h3. Uñ idẽ dicit in enchir. Sicut nũc aia nr̃a nõ h3 nolle infelicitatẽ: sic t nolle iniqtatẽ semp habitura est: in vita. s. beata: ppter qd t describẽs btitudinẽ vbi. 3. dicit. Btũs est qui h3 qcqd vult: t nihil male vult. Difformare aũt se diuine volũtati: malũ est etiã in viatorib': qre in btis minime reperit: q2 p hoc btitudine pharent. Si em pctm añ adeptã btitudinẽ hoies repellit a btitudine: q2 malis dicet saluator. Ibũt hi in supplicitũ eternũ: quãto magis si btũs peccaret: a btitudine pelleret: t ita btũs fieret miser: t sic btitudo nõ esset ppetua: qd est 9 statim allegata. Et idẽ Augu. xiij. de tri. c. viij. Nullo mõ igit esse poterit vita veraciter btã: nisi fuerit sempiterna. ¶ N Quo ad secũdũ. s. possibilitatẽ. Utrũ. s. bti possint se diuie volũtati difformare? Accipiẽdo illã ppõne3 in sensu diuiso sicut de rigore verboꝝ accipit: põt triplr intelligi. Primo vtrũ bti ex naturali pditiõe sue nature possint peccare: aut potẽtiã habeãt ad difformandũ se diuine volũtati? Scdo vtrũ p aliqd: sibi inexistẽs tollat ab eis posse peccare: qlr in igne caliditas tollit potẽtiã frigefaciẽdi? Tertio an aliq causa extrinseca impediat btõs: ne se difformare possint diuine volũtati. ¶ Quãtũ ad pmũ intellectũ: dõm q psiderãdo naturas btõꝝ sm se t naturales ppetates: nõ vr ipsis deesse potẽtia ad peccãdũ. Nulla em creatura ex natura ppa ẽ simplr ipeccabilis: s3 qlibet deficere põt a rectitudie diuine volũtatis. vñ Ansel. i li. cur de' hõ. Rñdẽs discipulo qrẽti ab eo: cur nõ potuit de' facere creaturã rõnalẽ ipeccabilẽ? Rñdet q2 nõ potuit, ipã3 facere deũ. Itẽ. b. Aug. 9 maximũ. Cuicũq rõnali creature pstat vt peccare nõ possit: nõ est hoc nature ppie: s3 diuine grẽ. Ex qb' pcludit btõs ex ppa natura: nõ esse ipeccabiles. Et p illo arguit a posteriori. Nã angeli bti añ adeptionẽ btitudinis fuerũt in via: siue in statu vie in quo poterãt bñ t male agere: qd ostẽdit effect': qm aliq peccauerũt et dãnati sunt: alij stãdo meruerũt btitudinẽ: t pfirmati sunt. Cũ g in vtrisq naturalia mãserũt integra: neq sbalr fuerũt mutata: igit qtũ est ex parte nature: remãsit i eis potẽtia ad oẽ id ad qd pri' potẽtes extiterũt. Et sm hoc accipi d3 dictũ beati Hiero. in trac. de filio pdigo. Sol' de' est in quez pctm cadere ñ põt. s. ppe sue nature pfectiõe. ¶ O Quãtũ ad scdm intellectũ vr posse pcedi btõs peccare nõ posse. Hñt em itra actũ btificũ t grã3: q miseriã culpe secũ nõ cõpatiũt. Hñt aũt nõ sicut nos in hac mortali vita habem' grãm: a q freqnter per pctm excidem'. t iterũ p pniam recupam': s3 hñt inamissibilr: nec est in eoꝝ ptãte se ab illis nudare. Btitudo ei sicut t grã a solo deo est: ita vt btũs btitudinẽ nõ eliciat: s3 dũtaxat eã a deo recipiat: q propter nõ est in sua ptãte vt eam a se remoueat. Quãuisei possibile est btm cessare ab oi actu quẽ causat ex sua libtate: nõ th est possibile vt destruat qd i se h3 p actionẽ supioris agẽtis maxie dei q pstãtior ẽ i pseruãdo suũ effectũ q sit creatura i h3 abijciẽdo. Uerũ q2 btitudo t grã accidẽs est p accñs. i. ptigẽter inexñs btõ: nec btũs has naturalr sibi deterıat: sicut ignis calorẽ a q naturalr separi nõ põt: s3 tota itepabilitas est ex bñplacito diue volũtatis. Idcirco meli' reducit ipeccabilitas btõꝝ in deũ tãq i cã3 extrisecã: s3 tertiũ itellectũ pmissu3: q i cã3 formalẽ s3 itellectũ scdz. Uñ s3 hoc dõm q bti se nõ pñt diue volũtati difformare: q2 ita sũt in bono pfirmati: q ad malũ deuiare ñ pñt. Cõsistit at hec pfirmatio i vno positiuo: t i vno qsi priuatiuo seu negatiuo. Positiuũ ẽ q de' pseruat sine iterruptiõe actũ btificũ i btõ: q ẽ maxi3 bonũ, cui' natura itellectual capax ẽ: t iõ eã creatura remouere ñ põt. Dei em volũtati qs resistit? Negatiuũ ẽ: q2 statuit de' ñ velle coagere btõ ad actũ btitudi formalr vl virtualr repugnãtẽ: qpropt btũs ex vtute sua actiua nullũ talẽ põt elicere: q dmereret btitudinẽ pdere: q2 cãlitas dei reqrit ad pductionẽ cuiusq3 effect' positiui: q suspẽsa nulla creatura põt quicq efficere. ¶ P Ex his duob' sũt bti iũt i btitudie ppetuo cõfirmati. s. ex eo q de' ppetuo pseruat i eis actũ. s. clare visiõis: t pfecte fruitiõis: i qb' ẽ ẽntial btitudo. Ex scdo iũt idefectibiles: q2 pp subtractionẽ diuie cãlitatis hr̃e ñ pñt volubiles cogitatiões circa btitudinẽ: nec elicere pñt act' btitudini qlrcũq 9trios s3 nec omittere actũ ad quẽ tenent: actũ. i. diuie ac fruitiue dilectiõis: quo intẽsissime t super oia diligunt deũ: quia ille pseruat a deo cui repugnat ois inordinat' actus t omissio inordinata. Et sm hoc intelligi potest dictũ beati Augu. 3. allegatũ: scit3 non posse peccare non cõpetit illis ex natura: sed gratia: idest gratiosa dei volũtate. Et ex reuelatione horũ duoꝝ: beati sunt securi de sua beatitudine: quia deus reuelauit eis q vult semp beatitudinem in ipsis pseruare: t ipsis non coagere ad actũ malũ sibi displicẽtem: t sic patet intellect' alterius qd addit Aug. sc3 q beatissimũ est ita semp fore certũ erit: sci3 per reuelationẽ dei. ¶ Ad argumẽtum in oppm. Rñdet q in angelis repta est prauitas añ btificationẽ eoꝝ: dum adhuc erãt viatores. Sed post adeptã btitudinẽ null' pcecidit de statu btitudinis: q2 in ipsa pfirmati beatitudinem in ipsis deo ppetuo pseruãte. Et tm de illo dubio. ¶ Q Sũmãdo igit que dicta sunt: deuot', orator hãc petitionẽ pferẽs ita meditatiõis sue, attẽtionem sbbis accõmodet vt dicẽs. Fiat volũ. tua. cum

Mat. xxv.

Ps. lxxij.

Ps. lxxxiij.

Augu.

De tri. li. xiij. ca. v.

Ansel.

Augu.

Rom. ix.

affectu mētis credat deū:vt abbas Isaac ait:oia q̄ vident̄ vel aduersa vel ꝓspera ꝓ nr̄is vtilitatib⁹ dispēsare. Magisq̄ eū ꝓ suoꝝ salute ⁊ cōmodis ꝓuidū atq̄ sollicitū q̄ nos ipsos esse ꝓ nobis. Hoc credēs affectuose petat. Fiat vo. tua si. in ce. ⁊ in ter. Da pr̄ nr̄ q̄ es in ce. spūs boni ꝯsiliū: q̄ misericordes effecti tuā volūtatē in terris impleam⁹ ꝓ modulo nr̄o: sicut implet̄ in celo ꝓ modulo ꝑfecte amaritia relegata. Dona pr̄ nr̄ grāz tuā: ꝑ quā nr̄a volūtas terrā despiciēs esse incipiat deiformis. Hec eīm est volūtas tua: nā volūtas tua sal⁹ nr̄a est: q̄ vis oēs homines saluos fieri: ⁊ ad veritatꝫ agnitionē venire. j. Tim. ij. Volūtas tua sctificatio nr̄a est: vt mūdati ⁊ sctificati in terra: illuc introire possim⁹: q̄ nihil coinq̄natū poterit itroire. Volūtas tua est: vt nos mortal' pctōꝛ: sꝫ ꝯuertat̄ ⁊ viuat. Volūtas tua est o pr̄ nr̄: quā xp̄s vnigenit⁹ tu⁹ de celo in t̄ramissus ⁊ fecit ⁊ docuit. Hec est hūilitas i ꝯuersatiōe: stabilitas in fide: verecūdia in v̄bis in factꝫ iustitia: i opibus mia: in morib⁹ disciplina. Iniuriā facere nō nosse: factā tolerare: posse cū fratrib⁹ pacē tenere: deū toto corde diligere amare in illo qđ pr̄ est: timere qđ dn̄s est. Christo nihil oīno ꝑponere: q̄ nec nob' ille q̄cq̄ ꝑposuit: charitati ei⁹ insepabilit̄ adherere: cruci ei⁹ fortiter ac fidēter adsistere. Qn̄ de ei⁹ noie ⁊ honore certamē est: exhibere in sermone cōstātiā q̄ ꝯfitemur: in q̄one fiduciā q̄ ꝯgredimur: in morte patiaꝫ q̄ coronamur. Hoc est coheredē xp̄i velle esse: hoc est p̄ceptū dei facere hoc est volūtatem pr̄is adīplere. Fiat igit̄ o pr̄ volūtas tua: i peccatoꝝ ꝯuersiōe: ꝑ op⁹ pn̄ie. In ꝯuersoꝝ sctificatione: ꝑ mun⁹ grē. In sctificatoꝝ saluatiōe ꝑ donū pseuerātie. In saluatoꝝ ꝑpetua clarificatiōe ꝑ donū glorie. Fiat inq̄ sicut i celo ⁊ i terra: sicut i āgelis: sic in hoīb⁹: sicut in iustꝫ: sic in pctōrib⁹ ⁊ aduersis. Sicut in portiōe supiore mētꝫ: sic in sensualite carnis. Sicut in xp̄o capite q̄ venit ī celis: sic i ecclia ei⁹ corpore q̄ ꝑegrinat̄ in terris. Fiat vt ꝑfecta cōformitate tue iustissime volūtati cōsentiam⁹: q̄ ten⁹ oia tibi placita approbem⁹: salutꝫ antecedētia apprehēdam⁹: p̄ceptꝫ: ꝓhibitiōib⁹: ꝯsiliis obtēperem⁹: in oīb⁹ donis ⁊ opib⁹ te b̄ndicam⁹. In ꝑmissiōib⁹ tuā misericordē patiaꝫ agnoscam⁹. Nec aliđ velle ⁊ nolle ꝯcupiscam⁹: nisi qđ te pr̄eꝫ nr̄ꝫ q̄ī celis es: nos velle nouim⁹ ⁊ nolle. Sicq̄ nos ꝑseuerātes i tua sola bona semꝑ ⁊ optima volūtate: ⁊ nūc in terris tēporaliter: ⁊ dehinc in celis viuere eternaliter valeamus.

Ezec. xxxiij.

j. Tim. ij.

¶ Lectio.lxx.

Panē nostrū quotidianū da nobis hodie.

¶ Premissis peritiōib⁹ q̄b⁹ ꝓ bonis maxis. s. glia regni ac ꝓ medijs. s. grā: q̄ ad regnū ꝑuenit deū pr̄eꝫ oram⁹: seq̄t̄ petitio quarta qua ꝓ bonis infimis: bonis. s. corporis tēporalib⁹ ac fortune patrē obsecram⁹. Et lꝫ ad literam petitio illa de bonis ad corporis sustētationē ꝑtinētib⁹: ⁊ ꝑ panē quotidianū intellectis exponatur: nihilomin⁹ ꝑ sctōs ⁊ doctores ei⁹ expōd ad ea q̄bus nutrit̄ aīa: extēdit̄ ſm multiplicē panis mysticam significationē. Est eīm panis naturalis sustētatiōis pn̄ie ⁊ laboris: intelligētie illuminātꝫ: grē viuificātia: eucharistie ꝯfortātis: deuotiōis sursū agētis: glīe ꝯsūmātis. Pri⁹ tā q̄ de mysticis tractet̄: ꝓsequamur ad lr̄am de pane corp⁹ sustētāte. Ubi p̄ ꝑmis aduertēdū q̄ lꝫ ſꝫ apl̄i doctrinā ꝓhibeamur carnis curā agere in desiderijs: possum⁹ tā curaꝫ ei⁹ gerere in his q̄ salui ei⁹ sunt necessaria: ⁊ q̄ ad naturalē ei⁹ subsistētiā reqrunt̄. Pro his eīm obtinēdis docuit nos xp̄s orare ⁊ dr̄e. Panē no. q̄ti. da no ho. Voluit aūt xp̄s nos q̄ filij sum⁹ dei quoꝝ pr̄ celestis ꝓuidētiā gerit spālē ab eodē pr̄e q̄tidianum panē ⁊ victū reqrere: vt ip̄m pr̄em nr̄m recognoscerem⁹ ꝓfiteremurq̄ nos ip̄si⁹ ꝓuidētia indigere. Qđ marie hūili p̄ce ostēdim⁹. Naꝫ q̄ ab alio petit: in se indigētiā ⁊ i alteꝛ beniuolētiā attestat̄. Petēdo itaq̄ nr̄am indigētiā ꝯfitemur. Sum⁹ eīm cōpositi ex duab⁹ substātijs: corpore. s. ⁊ aīa: quaꝝ q̄libet iuxta nature sue ꝯditionē idiget refectiōe: defensiōe: ꝯseruatiōe variis q̄ꝫ adiutorijs ⁊ sustētamētis: ꝓ q̄b⁹ habem⁹ deū iugiter iplorare. Petim⁹ aūt ea q̄ ad salutē aīe ꝑtinēt: dū oram⁹ vt in nobis dei nomē sctificet̄: vt nob' regnū glīe adueniat: vt ꝑ grām nr̄am volūtatē diuine volūtati ꝯformem⁹. Cōseq̄nter nūc reqrim⁹ inuamēta q̄b⁹ corp⁹ reficiam⁹ dicē. Pa. no. q̄tid. da no. ho. Noie aūt panis oia itelligēda sūt: q̄b⁹ hūani corpis fragilitas ad sui sanitatē ⁊ ꝯseruationē indiget: vt sūt ꝯuenīēs cib⁹ ⁊ pot⁹: vestit⁹: habitatio ⁊c. vt Gen. xxviij. dixit Jacob pr̄iarcha. Si dn̄s dederit mihi panē ad vescēdū: ⁊ vestimētū ad induēdū: erit mihi dn̄s in deū. Ubi ꝑ panē (sicut in plerisq̄ aliis scripture locis) intelligit̄ vict⁹ necessari⁹ ad aīalis vite sustētationē. Et hoc est qđ dr̄. b. Aug. ad Probā. Dicētes panē no. q̄ti. da no. ho. sufficiētiā vite illā noīe panis signi⁹. ¶ B Fecit aūt dn̄s mētionē de solo pane: ⁊ nō docuit nos exp̄sse petere carnes: pisces: vinū, ⁊c. cū tā hoīes his idigeāt ꝑ cōpetēti ac salubri sua sustētatiōe: vt ex mō loq̄ndi nob' insinuaret: vt q̄tū cōmode possum⁹ paucis ꝯtēti sim⁹: ⁊ cōib⁹ ad victū necessarijs: vn̄ dicit Chryso. Xp̄s solū panez petēdū docuit: vt hr̄tes alimenta: ⁊ q̄b⁹ tegamur: his ꝯtēti sim⁹: innuēs q̄ solū petere habem⁹ necessaria nō delicata nec sup̄flua. Ideo postulāda sūt nobis necessaria vite: nō ciboꝝ diuersitates ⁊ vina odorifera ⁊c. que delectāt guttur: onerāt ventrē: ⁊ mētē ꝑturbāt: sed panis qui pōt sīunt corporis sustentare. Unde ⁊ sapiētissimus Salemon non pro sup̄fluis: sed ꝓ necessarijs orauit ad dominum dicens. Mendicitatē ⁊ diuitias ne dederis mihi: sed tm̄ tribue victui meo necessaria: ne forte saciatus illiciar ad negādū ⁊ dicā: quis est dn̄s: an i egestate cōpulsus: furer ⁊ peiurem nomē dei mei. Prouer. xxx. Que aūt sunt necessaria vite: exprimit̄ Ecclesia. xxix. Initiū vite hoīs aqua ⁊ panis ⁊ vestimentū: ⁊ domus ꝓtegens turpitudinē. Idē. xxxix. ¶ C Sūpsit aūt ex hac particula: quoidā error occasionē dicentiū: q̄ fideles solū sollicite possunt petere a dn̄o ea que ad victū tenuissimū spectant panem. s. ⁊ aquā: q̄q̄ peccēt oēs qui se sanit⁹ ⁊ largius reficiunt: q̄ victu tenuissimo: quo natura ne deficiat valeat sustētari. * Sed hui⁹ erroris falsitas patet per ap̄lm. j. ad Timo. iiij. vbi ꝯtra quosdam erroneos doctores loq̄ns dicit. Tales ꝓhibent nubere: quasi. s. malū sit ⁊ p̄cipiūt abstinere a cibis quos deus creauit ad ꝑcipiendū cum grāꝝ actione fidelib⁹: ⁊ his qui cognouerūt veritatē: q̄ omnis creatura dei bona est: ⁊ nihil reijciendū qđ cum gratiarū actione ꝑcipitur: tanq̄ ꝓhibitum a cerimonijs vete. le. q̄n cerimonie ille cessauerūt: qđ tā sic docētes astruxerūt. Aut tanq̄ a deo tenebrarū creatū: aut legali obseruātia cōmune ⁊ immundū. Preterea xp̄s ap̄lis quos docuit hāc orōnem: dum eos mitteret ad p̄dicandū hoīb⁹ fidem non p̄cepit comedere solū panem ⁊ bibere aquaꝫ. Sed in q̄cunq̄ domū intraueritis ait: in eadē manete edētes ⁊ bibētes que apud eos sunt. Nō est tā verisimile quin sepius recepti sint ab his q̄ etiā lautos cibos ꝑparauerūt. Preterea xp̄s in ꝯuiuio nuptiali quo aquā cōuertit in vinum: nec ipse tūc aquam bibisse legitur: ⁊ aliis vinum ministrasse. Item cum ipse dominus magnā multitudinē refecit in deserto: nō solū panem: sed ⁊ pisces multiplicauit. Et dn̄s ipse quamq̄ homo fuerit sobri⁹: ac tēperatissimus in nullo virtutis medium excedens: tā sic cū hoībus ⁊ vsitatis cibis vescebatur: vt quidā Phariseoꝝ polluto ore ipsum vocatorem

Augu.

Chrysost.

Gene. xxviij.

Prou. xxx.

Eccl. xxix.

Ex duab⁹ substātijs sum⁹ compositi.

* Lꝫ panis ⁊ cib⁹ tenuis sustētatio vite suff[icere]t: q[uia] modico nā [contentat]ur: vt i ce[...] sat[...]uet: q[uia] tā [...] efecto lau[...]tiō plerisq[ue] vꝫ imo necessaria est ad sen[...]sū donā disponē ⁊[...]

carnium ꝛ potatorē vini appellauerint. Preterea Christ⁹ in euāgelio ꝫ Phariseos: q̄ cibos, discerne bāt: ꝛ circa ipsos cerimōias obseruabāt, diuersas dicit. Audite ꝛ intelligite. nō qđ intrat in os: coinq̄nat hoīem: sed qđ ꝓcedit ex ore: hoc coinq̄nat hominē. sequit̄. Omne qđ intrat in os ꝛ in ventrē va dit: ꝛ in secessum emittit̄: nō coinq̄nat hoīem: q̄ ꝟo de ore ꝓcedūt: de corde exeūt: ea sunt q̄ coinq̄nant hoīem. Ad idē facit qđ dixit dn̄s ad Noe post diluuiū. Oēs pisces maris manui vestre traditi sunt: ꝛ omne qđ mouet̄ ꝛ viuit erit vobis in cibū. Quasi olera virētia tradidi vobis oīa: excepto ꝙ carnem cū sanguine nō comedetis. Ex q̄b⁹ satis ꝟ ꝙ licitum est hoīb⁹ alijs cibis q̄ aq̄ ꝛ pane siue tenuissimo victu vti: ex ꝯcessione beniuolentie dei exēplo Christi ꝛ apostoloꝝ. Quapropter ꝓ his possum⁹ licite orare. ¶ D Sed q̄d de tot salsamētis; ac ciboꝝ varietatib⁹: exq̄sitissima cocoꝝ arte: aromaticis spēbus ꝯditis ꝛ multiplicatis: q̄b⁹ plurimi vtūtur? Nunq̄d orātes. Panē no. q̄ti. da no. ꝓht hanc petitionē referre ad hoꝝ ferculoꝝ multiplicium donationē. ¶ Rn̄det̄ ꝙ cibi ꝑparati delicate ſm medicine aut cocoꝝ artē: de se mali nō sūt: sed res indifferētes ad bonū ꝛ ad malū. Dicunt̄ aūt boni et mali occasionalr̄: ex ipsoꝝ bono ꝛ malo vsu: qui ex ex ordinato aut ꝑuerso hoīs appetitu cibū sumētis ꝓcedit. Vn̄. b. Greg. in. mora. Nō cib⁹: sed appetit⁹ est i vitio. Vn̄ lautiores cibos q̄ꝗ sine culpa sumim⁹ ꝛ abiectiores nō sine reatu ꝯscie degustamus: ꝛ exēplificat. Esau primatū per lēticulā ꝑdidit: ꝛ Helias in eremo virtutē corporis, carnē edēdo seruauit. Vn̄ ꝛ antiqu⁹ hostis ꝑmū sibi hoīem nō carne: sꝫ pomo subdidit: ꝛ scdꝫ nō carne: sꝫ pane tētauit. ¶ Ex quo apparet: ꝙ nec cib⁹ cōis ꝛ grossus ꝺ se bon⁹ est: q̄n aliq̄s ipso possit abuti. Vn̄ pꝫ ꝙ cibi ꝛ pot⁹ delicati ꝛ cetere res tꝑales tales sūt: q̄lis est anim⁹ vtētis. Ut si q̄s vtat̄ cibo ꝛ potu delicato bono fine: tēperata sobrietate: ꝛ recta. itētione: vt sanior: viuacior: ac robustior ad offm̄ suū exercēdū reddat̄: aut cū grarum actiōe: q꞉ cibi tales dati ꝛ ꝯcessi sunt hūano vsui: boni cēsent̄. Si ꝟo q̄s grossiorib⁹ vtit̄ ex cupiditate inanis glorie. vt appareat sanctior: aut tēperātior: aut vt vētris ingluuiem expleat: cib⁹ grossus malus indicat. Et hoc est qđ dicit. b. Augu. Fieri pōt vt sine aliqu⁹ vitio turpitudinis ꝛ voracitatis ꝑciosissimo cibo vtat̄ sapiēs. Insipiēs aūt fedissima gule flāma in vilissimum cibū inardescat. ¶ E Uerū ꝓ particulariori rn̄siōe sūt tria attēdēda. Primū ꝯditio vtētis. Utrū s. sit ꝑsona in dignitate ꝯstituta vel plebeia: ignobilis vel generosa: secularis aut religiosa: docta vel rustica: tenera aut robusta: sana aut infirma. Hos em̄ nō similib⁹ cibis decet refici: sed alijs ꝛ alijs iuxta statuū ꝯditionum ꝛ officioꝝ atq̄ꝫ exercitioꝝ diuersitatē. Grossiorib⁹ siq̄dē indigēt corporalib⁹ insudātes laborib⁹: meliorib⁹ vacātes studio aut exercitio rōnis. Sic nobiles ꝑsidētes: diuites: infirmi: subtiliorib⁹ cibis indigēt. Meliores siq̄dē cibi ꝛ pot⁹ sanguinē vt cēt: et generāt meliorē. Ex ipso nāq̄ꝫ subtiliores spūs vitales sensitiui generant̄: q̄ multū faciūt ad acumē ingenij ꝛ intelligibilis indiciꝫ: ad viuacitatē sensuū: q̄ ꝑsidētib⁹ ac doctib⁹ multū fore vtilis indicant̄. Q꞉ deniq̄ꝫ tales pluribus solitudinib⁹ fatigant̄: spūalib⁹ marcescūt laborib⁹: poterūt pre ceteris indulgēri⁹ cibis: ꝛ talibus: q̄ ad corporis sanitatē ꝯferūt licēti⁹ vti. Etiaꝫ al o respectu nobiles potētes ꝛ ꝑlati magnificētiā facere ꝓht sup alios: vt in ipsis dignitas coronet̄: potētia nō ledat̄: ꝛ reuerētia debita tribuat̄: q̄ cre bro his subtrahunt̄ dū q̄ ad exteriorē apparatum attinēt: ab eidē omittunt̄: q̄ plus in experietia q̄ꝫ i codicib⁹ addiscunt̄. Hinc ꝛ. b. Aug. disponit, in regula: vt aliter tractet̄ delicat⁹ ex mūdo ꝯfluēs alr̄ grossus ꝛ plebei⁹ q̄ꝫ introitū in paupꝫtate degēs.

Et hui⁹ dicti rōnabilitas trahi ꝟ ex factis in ꝑmitiua ecclesia: vbi cūctis fidelib⁹ oia erāt cōia: ꝛ n̄ distribuebant̄ singulis ꝓut vnicuiq̄ꝫ op⁹ erat: iuxta vcꝫ fideliū statū ꝛ ꝯditionē. Silr̄ de infirmis: q̄ delicati⁹ nutriri debēt: vt manifeste patrū regule docēt. De teneris ꝛ delicate nutritis scribit. b. Aug. i de ꝟbis dn̄i. Utant̄ diuites ꝯsuetudine infirmitatis sue: ꝛ doleāt se aliter nō posse. Nō extollit̄ pauper de mēdicitate: tu q̄re extolleris de īfirmitate? Utere cibis electis ꝛ ꝑciosis sicut ꝯsueuisti: q꞉ alr̄ nō potes: q꞉ si ꝯsuetudinē mutas: egrotas. Concedit̄ tibi vti necessarijs: da pauperib⁹ supflua: vtere ꝑciosis: da paupib⁹ vilia. Sic igit̄ diuersa vtentiū ꝯditio magnā facit dr̄iā in cibis ꝛ poti⁹ cōib⁹ ꝛ delicatis. ¶ F Scđm ꝯsiderādum est ꝯsuetudo regionū ꝛ mos ꝯuinētiū. Hꝫ q̄dē regio vna cibos delicatiores q̄ꝫ alia: etiā q̄tuꝫ ad sbam edibiliū: hꝫ ꝛ mos hoīm certarū terrarū cibos delicati⁹ ꝛ exq̄siti⁹ q̄ꝫ alioꝝ ꝑparare: cui ꝯsuetudini licite pōt q̄s se ꝯformare edēdo ꝛ potādo: abiq̄ꝫ hoc ꝙ mediū excat virtutis. vn̄ dicit. b. Aug. Quid loco tpi ꝛ ꝑsonis ꝯueniat diligēter attēdēdū: ne timere flagitia vbi nō sūt deꝑhēdamur: q̄ parci⁹ cibo vtit̄ q̄ꝫ mos habeat q̄b⁹ ꝯuiuit: aut intēperās est: aut supstitiosus. Et qđ min⁹ videt̄ de bene olētib⁹ siue odoriferis bonisq̄ꝫ odorib⁹: ꝙ licite q̄s vti his possit q̄ꝫ cibis delicatis: asserit idē de se loq̄ns. De illecebris inq̄t odoris nō nimis satago: dū desunt, nō req̄ro: dū adsunt nō renuo: parat⁹ sum carere eis. Et q̄d mirū si iuxta ꝯsuetudines regionū: ꝛ hoīm mores: liceat quē lauti⁹ ꝛ delicati⁹ refici q̄ꝫ suus mos habeat: cū ꝯsuetudo patrie ꝛ hoīm rit⁹ aliēni licētiā tribuat comedēdi: vbi alias sibi fuerat ieiunādū ꝛ cibis simplr̄ abstinēdū. Sic rn̄det. b. Amb. btō Augusti. q̄rēti: an sibi ꝛ m̄ri cū Mediolani existerēt ieiunādū foret sabbato: iuxta morē sue ciuitatis: an ecclesie Mediolan̄. more prādēdū? Quid aliud ait Amb. huic dicere possum: q̄ꝫ qđ ipse facio? Et subdit. Qn̄ hic sum tūc non ieiuno sabbato: q̄n Rome sum ieiuno. Et ampli⁹ eos instruēs subdit. Ad q̄cūq̄ꝫ ecclesiā veneritis ei⁹ morē seruate si pati scādalū nō vultis aut facere. Hec Aug. in ep̄la de ieiunio sabbati. ¶ G Tertiū est itētio vtētiū: quo. s. fine cibos exq̄site sibi ꝑparēt. Utrū ꝓpter lactātiā aut inanē gloriā: vt liberales ꝑdicent̄: aut inordinatos in se mot⁹ excitēt: vt potētes sint in malo: ꝛ ita nemini licet vti delicatis cibis. Sed neq̄ꝫ sic lꝫ vti cōib⁹ ad finē inordinatū. Nā ois act⁹ etiā ꝺ genere bon⁹ ordinat⁹ in finē culpabilē ꝛ malū: culpabilis est ꝛ mal⁹: q꞉ a fine iustū est singula denolari. Et in moralib⁹ circūstātia finis est potissima: penes quā attēdit̄ act⁹ bonitas malitiave. Aut hu iusmodi delicata ciboꝝ ꝑparatio fit intētiōe delectatiōis gustū ꝯtris in ciboꝝ ꝛ potuū ꝯsumptione. Et tūc aut fit intra limites legis Christiane: puta q꞉ sic delectari q̄rēs nullū ꝑceptū violat vere ꝛ vel interꝑtatiue: parat⁹ omittere si de⁹ vel ecclesia sic delectari ꝓhiberet: ꝛ tūc aut nullū: aut leue pctm̄ est aut veniale: qđ aqua bn̄dicta abluit. Aut fit huiusmōi delicata ꝑparatio citra legē: puta q꞉ ex tāta libidine q̄rit delectari in cibo ꝛ potu: vt postponat deū: nō curādo vtrū ex hoc ipediat̄ in oꝑatiōibus spūalib⁹: ꝛ an ꝑ hoc ꝑceptū dei vel eccl̄ie trāsgrediat̄. Ne ꝗ parat⁹ est cessare si ꝓhiberet̄: tūc nō est sine malitia ꝛ mortali pctō: si oia hec adsūt. Huius silē ponit̄ in delectatiōe act⁹ ꝯiugalis: q̄ si q̄rit̄ intra leges m̄rimonij: nullū aut veniale est pctm̄. Si aūt citra siue extra limites ꝯiugij: parat⁹ hoc idē facere si ꝯiux nō esset: pctm̄ est mortale. Qui ꝰ sic q̄rūt cibos delicatos: sūt hi quoꝝ de⁹ vēter est: q̄ in ꝑparādis cibis (vt Hugo ait in de claustro anime) studiū adhibēt: infinita decoctionū frixurarum ꝛ ꝯdimētoꝝ gn̄a excogitātes: mō mollia: mō dura: mō calida: mō frigida: mō elixa: mō assa: mō

In doctr. xp̄iana.

Ambro.

Hugo de claus. aie.

piꝑere:modo alijs:modo sale ꝯdita:ſm ꝯſuetudinem ꝓgnãtiũ mulierũ deſiderãtes.Hoꝝ etiã palatũ ꝑ ferculoꝝ multiplicatonẽ ⁊ variã ꝑparõnẽ ſeducit:qꝛ varietas faſtidiũ tollit:⁊ cũ iam ſtomachus cerebris ructib⁹ repletũ ſe indicat:nõdũ tñ curioſitas ſatiat.¶ Eſt ⁊ alia intẽtio:qua q̃s cibũ ⁊ potũ delicatũ q̃rit:dũ[m]q̃s nõ in eis finẽ ſtatuit:q̃rẽs dũtaxat delectari:ſʒ aſſumit ipſos tã[m] adminicula:q̃b⁹ ducit in finẽ altiorẽ ⁊ meliorẽ vt in ſeruires excitet:quaten⁹ in ſe corporis valitudo ꝯſeruetur:⁊ ſenſuũ ꝓportionata viuacitas ad exercitiuʒ ſpũaliũ operũ alẽ:vt aptior inueniat in his q̃ ad ſalutem ꝯferũt:ſiue illud ſit ſtudiũ lrãrum:ſiue modulatio pſalmoꝝ:ſiue meditatio diuinoꝝ:aut inſtructio fideliũ:ſiue q̃ocũq[ꝫ] aliud h̃ns ordineʒ ad ſalutẽ.Ad hũc q̃ppe finẽ nõ mõ licet vti cibis ſubtilioꝛib⁹:ſed ſepe meritoꝛiũ eſt:dũ tñ mod⁹ ſeruet in quãto pariter ⁊ in quali:ſm exigẽtiã ꝑſone temporis:⁊ laboꝝ ei incũbẽtiũ ex offõ aut ꝓpa deuotione.¶ Ꝥ Et oĩa ſic corporis nutrimẽta:neceſſaria ⁊ accõmoda panis noĩe ſunt intelligẽda in petitione dñice orõnis.Et lʒ panis ⁊ cib⁹ tenuis ſuſtẽtationi vite ſufficiãt:qꝛ modicis ꝯtẽta eſt natura:vt in eſſe ſaluet:qꝛ tñ refectio lautioꝛ quatenus valet ſm p̃dicta ad ſenſuũ integritatẽ:⁊ eam corporis valitudinẽ que ſubſeruire põt ſpũi:licite a nobis peti põt:ꝓpter q̃d vbi nos dicim⁹.Paneʒ no.quoti.vt Luc.ſcribit.Mat.dixit.Panẽ nr̃m ſupſubſtãtialẽ.Eſt eñ panis ſb̃alis:eſt panis ſuperſb̃alis ⁊ eſt panis ſupflu⁹.Panis ſb̃alis eſt victus tenuis ſufficiẽs ad corporalis vite ſuſtẽtationẽ vt nõ deficiat tñ.Qui ideo ſb̃alis dr̃:qꝛ ad ſbe ꝯſeruationẽ neceſſari⁹ eſt ⁊ req̃rit.Panis ſupſb̃alis eſt quo corporalis vita ꝯſeruat:cũ bona corporis mẽbroꝝ ⁊ viriũ valitudine:q̃ ſufficit ad op̃ationũ ꝑſone incũbẽtiũ ordinatã executionẽ.Panis ſupflu⁹ eſt q̃ ꝑter p̃dicta voluptates multiplicat:⁊ ſenſuales delectatiões parit:q̃ non ad finẽ hoĩs q̃ eſt alẽ ſal⁹ ꝓmouet:magis aũt impedit.Pro p̃mis duob⁹ panib⁹ hoc eſt ſb̃ali ⁊ ſupſb̃ali petim⁹.Pro tertio nullaten⁹ licite orare poſſum⁹.Ita tñ panẽ nobis dari petam⁹ a dño:vt in eis finẽ nõ ponam⁹:ſʒ ea petere debem⁹ tã[m] q̃dã adminicula:q̃b⁹ ad fineʒ q̃ eſt btĩtudo alẽ adiuuemur.Cũ eñ vita nr̃a tꝑalis:ad acq̃rẽdũ eternã ordinata eſt:intñ hui⁹ vite nobis q̃rẽda ſũt neceſſaria:in q̃tũ ad hũc finẽ ꝯferunt ⁊ ꝯducũt.Hinc.b.Aug.ad probã.Sufficiẽtiã vite nõ indecẽter vult q̃cũq[ꝫ] eã vult ⁊ nõ ampli⁹:q̃ nõ appetit ꝓpter ſemetipſam:ſed ꝓpter ſalutem corporis:⁊ ꝓpter ꝯgruẽtẽ habitũ ꝑſone hoĩs vt nõ ſit incõuenĩẽs cũ q̃b⁹ viuẽdũ eſt.Illa ĝ cũ habent teneant:cũ nõ h̃nt:orãdũ eſt vt habeant.De hoc ẽt Alex.par.iiij.q.xxxvij.ait.Panis corporalis nõ eſt petẽdus:vt illud q̃d p̃ncipalr̃ intedit obtineri orõne iſta:ſed vt adminiculũ illi q̃d p̃ncipalr̃ poſtulat.Petit eñ panis materialis ad ſuſtẽtãdum corp⁹:ne ſuccũbat in exercitio op̃ationũ iuſtitie ſʒ cooperet ſpũi:vt aſſequat q̃d intẽdit:vñ petitur vt adiectũ:nõ vt p̃ncipalr̃ intẽtũ.Hinc glo.Lu.xi.Et ſi panis materialis ĥ petat:nõ petit vt p̃mo ⁊ p̃ncipaliter intentũ ⁊ petendũ:ſed vt adiectũ ⁊ poſterius intẽtum. I

Noſtrum. Nr̃m dicim⁹ ⁊ nõ meũ vt nemo ſibi tꝑalia ꝑ ſua dũtaxat vtilitate approꝑet:ſʒ ea q̃ a deo ꝑcipim⁹ alijs ꝑut idigẽtia ⁊ neceſſitas expoſtulat impꝛtiamur.vñ dt.Chry.Oĩa q̃ nob̃ orãtib⁹ dñs dat:ſiue militãtibus nõ nob̃ ſolũ dat:ſʒ ⁊ alijs ꝑ nos:vt de eo q̃d ꝑcipimus a deo:partẽ impotẽtib⁹ faciam⁹.Itẽ ſicut natura cibũ ꝑ ſtomachũ aſſũptũ cõicat oĩb⁹ mẽbris:ſic ⁊ nos q̃ multa mẽbra ſum⁹ vni⁹ corporis myſtici:debem⁹ petere hũc panẽ:nõ ſolũ ꝓ nobis petẽtib⁹.ſed ꝓ oĩb⁹ nobiſcũ participãtib⁹.Scdo dicimus nr̃z:vt nemo aliena bona ſibi vt inuaſor petat de quo Chry.Qui de iuſtitia panẽ acq̃ſitũ mãducat:ſuũ panẽ mãducat:q̃ aũt cũ pctõ alienũ:ſʒ hoc igit petim⁹ panẽ nr̃z i.panẽ ſiue victũ cuʒ iuſtitia acq̃rere:⁊ nõ cum pctõ ⁊ iniuſtitia panẽ cuiuſcũ[ꝫ] vſurpare:Tertio dr̃ nr̃m:nõ tuũ:q̃uis panis illi⁹ ſit q̃ datur⁹ eſt eũ:qꝛ ⁊ ſi dei eſt dñio ⁊ ꝓꝑetate:tñ nr̃ eſt ex ei⁹ munere.Itẽ noſter refectiõe ⁊ cauſalitate.Nr̃am eñ indigẽtiã cõmemoram⁹ vt hũiliemur.Nos q̃ʒ ſum⁹ ꝓpter quos panis ille nedum corporalis:ſed ⁊ ſacrãlis ⁊ ſpũalis:ac doctrinal paratus eſt:ac miniſtrat ſub rõne panis:hoc eſt inq̃tũ eſt reparatiu⁹ indigẽtie.Lʒ ĝ dei ſit ꝓꝑetate:nr̃ ẽ vtilitate:ac finis cauſalitate.Sic ĝ oram⁹ deuʒ vt nobis de ſua benignitate panẽ tribuat:q̃ nr̃ ſit ex ei⁹ panis.ſ.acceptiõe:vtilitate:⁊ refectiõe.i.ad noſtrã vtilitatẽ ⁊ refectionẽ.vt vult Alex.de al.Dicit eñ nr̃m q̃rto:vt nemo ꝑ ſe ſolo:ſed etiã ꝑ alijs oret.*Vñ.b.Cyp̃a.li.de orõne dñica.nõ lõge poſt p̃n.Añ oĩa inq̃t:pacis doctor:vnitatis magiſter,ſigillatim noluit ⁊ ꝑuatim p̃cẽ fieri:vt q̃s cũ ꝑcat:ꝑ ſe tñ p̃cet.Nõ dicim⁹ pr̃ me⁹ q̃ in celis es.Nec panẽ meũ da mihi hodie:nec dimitti ſibi tñ vnuſq̃ſ[ꝫ] delicta poſtulat.Aut vt in tẽtationẽ nõ iducat:at q[ꝫ] a malo liberet ꝑ ſe ſolo rogat:publica eſt nob̃ ⁊ cõis orõ.Et qñ oram⁹ nõ ꝑ vno:ſed ꝑ poplo toto oram⁹:qꝛ toti⁹ populus vnũ ſum⁹.Deus ĝ pacis:et ꝯcordie magiſter:qui docuit vnitatẽ:ſic orare vnũ pro omnibus voluit:quomodo in vno omnes ipſe portauit.Hec ille.Sequitur. K

Quotidianũ. Loco hui⁹ noĩs quotidianũ:q̃d Lu.ponit.c.xi.Matthe⁹ poſuit ſupſb̃alẽ.Sed cũ eccleſia i orõne dñica in oĩb⁹ alijs ſequit ṽba Mat.euãg cur i hoc ṽbo mutauit nomẽ ſupſb̃ale,in quotidianũ: Rñdet ĝ Alexã.p̃mo ꝓpter hoc:qꝛ q̃d ſit ſupſb̃ale pauci intelligũt:q̃d quotidianũ a multis capitur.Cũ aũt Mat.orõnẽ dñicã ſcripſit vt ꝑfectis cõuenie bat.Lucas vt ꝑfectis ⁊ impꝑfectis.Ideo vt oẽs capere poſſent orõnẽ dñicã:q̃ ab oĩb⁹ dici dʒ:eccl'ia decreuit loco ſupſb̃ale poni debere q̃tidianũ.Secũdo qꝛ generali⁹ exp̃munt petẽda ꝑ nomẽ quotidianũ:q̃ ꝑ nomẽ ſupſb̃ale.Nã accipiẽdo ꝓpꝛijſſime ſupſb̃ale importat panẽ ſacrãlem.ſ.xp̃m.;Naʒ vere ille ⁊ ꝓꝑe ſupꝑ oẽs ſb̃as eſt:q̃ qꝛ panis nr̃.eſſe dignat⁹ eſt:ꝓꝑe dr̃ panis ſupſb̃alis.Quotidianũ ṽo ꝯtinet ⁊ panẽ quotidie ſumẽdũ:ſiue ſit corporalis:ſiue ſpũalis:ſiue doctrinalis:ſiue ſacrãl.Verũ tñ ꝑ eodẽ accipit ſupſb̃alẽ ⁊ q̃tidianũ:⁊ ideʒ ſunt.Vñ Dama.Panẽ nr̃m ſupſb̃alẽ da nobis hodie:hoc eſt panẽ nr̃m quotidianũ.Similiter Mat.vi.glo.ſupſb̃alem vel quotidianũ.Exponitur aũt ſupſubſtantiale dupliciter.Uno modo vt ſint due dictiones.Alio vt eſt vnica.Primo modo,ꝓꝑie de Chriſto exponit:vt dictum eſt.Supſubſtãtialem:ideſt Chriſtũ qui ſuper omnes ſubſtãtias eſt.Secundo modo tam de Chriſto q̃ de pane materiali:vt ſit ſenſus.Panem noſtrum,ſupſubſtantialeʒ da nobis hodie:ideſt petimus vt ſuper panẽ noſtre ſubſtentationi neceſſariũ:des nobis ⁊ panem ſacramentalẽ:⁊ victum neceſſariũ addiũ ad ſubſtantie ſubſtentationẽ.hoc eſt.Da nobis vtrunq[ꝫ] panem:mentis ⁊ corporis.Quomodo autem panis ſupſubſtantialis differat a pane ſubſtantiali:⁊ pane ſuperfluo:ſtatim ſupra dictum eſt.Oram⁹ autẽ pro pane quotidiano ſm eccleſie ordinationem:ideſt ꝑ pane quotidie nobis neceſſario.Hũc autem panem quotidianũ docet nos petere Chriſtus ſm Chryſoſtomũ:vt luxurioſos cibos compeſceret.Ut diſceremus manducare q̃tum naturalis ratio exigit:non quantum carnalis laſciuia impellit.Si enim tu pro laſciuia in vno conuiuio tãtum expendis:quãtũ ſufficere poteſt:verbi gratia centum hominibus moderate viuẽtibus:aut tibi ipſi centum diebus diſciplinate viuenti:iam

Marginal notes (left): Augu. — Alexan. — Chryſoſt.

Marginal notes (right): * Noſtrũ nõ meũ vt tñ õ nob̃ pticularit' ſolliciti ſim⁹,ſʒ et ꝑ fr̃ib⁹:⁊ p̃rius nr̃is petere neceſſaria intẽda m⁹ vt igit' itelligam⁹ nõ tñ õ nob̃ ꝑuatiʒ debere nos eẽ ſollicitos:ſʒ ẽt ꝑ noſtris p̃rius ſit neceſſaria a nob̃ ẽ petẽda docuit orãdo nos dẽre dicẽ:panẽ nr̃ʒ. — Damaſc. — Expõ duplex hui⁹ noĩs ſupſb̃ale. — Chryſoſt.

quotidianū cibū si mādu cas: sz m ltoꝝ dieꝝ. Neqꝫ tamē sic mādauit, de' orare panē quotidianū nobis donari quasi illicitū iudicauerit hominē xp̄ianū plus habere q̄ panē quotidianū. Oram' et secū do nobis dari pa. quo. ex xp̄i instituto: vt sic doceremur sollicitudinē de tpalib' abijcere: qm̄ hec dū mētem imbuerit: de spiritualib' et diuinis vix cogitare pmittit. Hāc vt acordib' suoꝝ dñs discipuloꝝ auelleret: nolite dixit esse solliciti in crastinū. Et hic nos orare docuit: et petere panē quotidianū. Sz cōtra hoc arguit bea. Aug. in de ser. dñi in mōte di. Cur oram' p his adipiscēdis: q̄ huic vite sunt necessaria: veluti est vict' et vestimētum: cū ipse dñs dicit. Nolite soliciti esse qd mādu ceris vel qd induamini? An pōt quisq̄ de ea re nō sollicit' esse p qua adipiscenda cū tanta attentione animi oro dirigenda sit: vt ad hoc totum illud referat qd de claudēdis cubiculis dictū est. Per hoc innuit Augu. q si panis petit in orone dñica: cū sollicitudie petit: qr tāta diligētia de qua dr. Cū oraueris intra cubiculū tuū etc. nō pōt esse sine sollicitudine. Itē sup illud. Querite primū regnū dei etc. Et hec oia adijcient vobis: hec oia vtēda in via. Nō indr Aug. querite primū regnū dei deinde ista querite sz hec oia indr apponent vobis. s. etiā nō querētibus. Quomodo aūt recte dicat nō querere aliqd qd vt accipiat intētissime deū depcat: nescio vtrū inueniri queat. Per hoc videt velle Aug. q panis corpalis: vel aliud tpale nō sit petēdū in oratione dñica. ¶ Ad ista dicēdū: q in v̄bis allegatis sollicitudinē phibētib': nō phibet ois sollicitudo: sz sollicitudo immoderata. * Nā q moderata sollicitudo cōcedat: innuit in hoc q nō docuit nos dñs orare panē nostrū hodiernū da nobis hodie: quasi sua esset intētio vt peterem' panē vni' diei solū in oi sollicitudine puisiua p futuro: sed vt peteremus panē multoꝝ dieꝝ sibīuicē succedētiū: que successio dr quotidianū. Nō ego phibet moderata et opportuna curatio et cogitatio de crastino: sicut aliqui errātes docuerunt: sz immoderata. Est aūt sollicitudo immoderata triplex. Qr vel est supflua: anxia: finalis querēdi cā. Supflua est: que impedit animū a spiritualib' qrēdis: vn̄ et Beda sup v̄bo allegato. Sollicitudinē illā amputādam docuit ob quaz spūalia negligunt et postponunt. Itē supflua est sollicitudo: q̄ est multa futura tpa: quasi semp victuri essem': et locū manētē hic haberemus: et nō magis futurā inquirere deberemus. De quo bea. Cypria. Qui christi cepit esse discipulus: fm vocē magistri sui renūtiās oib': diurnum cibū debet petere: nec in lōgū desideria petitiōis sue extēdere. Et sequit. Quia cōtrariū sibi fit et repugnās vt queram' in seculo diu viuere: q̄ petimus regnū dei velociter aduenire. Unde et diuitē stultū seculares copias cogitātē et se exuberātiuz fructuū largitate iactantē: redarguit dñs dicēs. Stulte hac nocte expostulat aia tua: q̄ ergo parasti cuius erūt? Letabat stult' in fructibus: nocte moriturus: et cui vita iam deerat: victus abūdantiam cogitabat. Sollicitudo anxia est q̄ diffidētiā habet de largitate diuine puisiōis. Hec est in auaris diuitib': q̄ semp timēt deficere: iō nō cessant cū cordis anxietate pta tueri: et supfluas puisiones facere ac diuitias diuitijs cumulare in pjudiciuz pauperū: et crebro in pprie salutis detrimētū: q̄si deo nō esse cure de suis. Cōtra quoꝝ diffidētiā dicit beat' Cypria. Neqꝫ deesse quotidian' cib' pōt iusto: cū scriptū sit. Nō occidit (al's affliget) dñs fame aiaꝫ iusti. Et iteꝝ. Iunior fui et senui: et nō vidi iustū derelictū: nec semē eius querēs panē. Itē cū dñs pmittat et dicat. Nolite cogitare dicentes: qd edemus aut quid bibem' aut q̄ vestiemur? Hec eñi nationes querūt. Scit aūt pater vester qr his oibus indigetis. Querite primū regnū et iustitiaz dei et hec oia apponēt vobis. Querētib' regnū et iustitiā dei oia pmittit appōi. Nā cū sint dei oia: habēti dñm nihil deerit: si deo ipse nō desit. Sic danielī in leonū lacu iussu regis incluso: prādiū diuinitus pcurat: et inter feras esurientes et parcentes hō dei pascit. Sic helias in fuga et solitudine coruis ministrātib': et volucrib' sibi cibū apportātibus in psecutiōe nutrit. Et exclamās addit. O humane malitie detestāda crudelitas. Fere parcūt: aues pascūt: hoies insidiant et seuiūt. Hec Cypri. Simile de sancto Paulo primo eremita bea. Hiero. in eius vita testat. Et huiuscemodi plurima in pbatissimis sequnt historijs. Sollicitudo principalis q̄ est rei alicui' vt cā finalis: hec est q̄ habet de aliquo tanq̄ principaliter intēto: ppter quod alia intēdunt: et seipsum tanq̄ finis intēdit: in quo adepto is qui intēdit quietat: nec id in aliud magis cōcupiscēdū ordinat: quā habēt de cibo et tpalibus hoies voluptuosi: et pecudū vitā eligētes vt dicit phs. i. Eti. c. iij. Similes, Sardanapalo assyriorum regi: q̄ vitā egit in voluptatib' et sensualibus delectationib' presentib': nō querēs aliū finē similis bestijs. ¶ Hanc igit triplicē viciā sollicitudinē et curā de crastino domin' a suis fidelib' hic excindere voluit: cū nos quotidianū panē petere docuit. Nō sollicitudinē ordinate pudentie. Siquidem licitum est fidelib' curā p futuris cuz pudētia gerere: vt tpe abundātie rerū puisionē in ipsis faciāt p alio tpe: et ne ob defectū eorūdem defectum vite necessarioꝝ patiant. Sic ioseph p uisor egypti laudabiliter fecisse legit Gene. xlj. qui in annis fertilib' fruct' ad corpalis vite sustētationē necessarios industriose cōseruauit: quo populū egypti a sugnētura et dira famis necessitate: que pmebat ceteros: pseruauit. Neqꝫ hec supflua sollicitudo dicēda est: sz industria et prudētia puisiua. Hoc eñi est de rōne aialis rōnalis: qd naturaliter arte et pudentia viuere dz. Un̄ Seneca in libello de quatuor virtutibus. Si prudens esse cupis inquit in futurum prospectum intende: et que possunt contingere animo tuo prepone. Et beat' Augustinus in sermo. domini in monte. Cum viderimus aliquem seruum dei prouidere: ne hui' vite necessaria sibi desint: aut his qb'. cura sibi cōmissa est: vehemēter cauēdū est: vt nō iudicem' eū de crastino sollicitū esse. Nā et ipse dñs ppter exēplū: nequis postea scādaliū pateret: cum aliquē seruum dei aduerteret ista necessaria pcurare: loculos habere dignat' est. Et in actib' apostolo: um scriptum est: ea que ad victum sunt necessaria procurata esse in futurum ppter iminētē famē. Hinc prudētissimus Salomō hui' puisiue prudētie detestās in hoib' defectū: remittit pigros cōtra hūani stat' ɔditionē improuidos ad aialia irrationalia: vt discāt ab eis prudētiā et rōnalē industriā de crastino puidie cogitare. Ait eñi Prouer. vi. Uade ad formicā o piger: et ɔsidera vias ei' et disce sapiētiā. Que cum nō habeat ducē: ne pceptorē: nec principē: parat in estate cibū sibi: et ɔgregat i messe q̄d comedat in hyeme. Et p hoc pz q̄ sollicitudo sit xp̄iano phibita: q̄ cōcessa. ¶ Sz hic instat Chrysos. Uident hec v̄ba sonare prima facie: vt q̄ dicūt. Panē nrm̄ q̄tidianū da nobis hodie: q̄si nihil habeāt in crastinū: aut post crastinū. Qd si habēt preparatū in crastinū: aut in quinqꝫ aut decē dies: q̄ modo possunt dicere. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Illud namqꝫ petitur quod non habetur. Quod iam possidetur vt quid adhuc requiritur. Quod si ita est: oratio aut paucis aut nullis conuenire potest. Quis enim ita fidelis vtcunq̄ possit amplius habere tamen amplius sibi non seruat q̄ panem quotidianum. Quotidianos victus forsitam petere solis conueniebat apostolis: qui docendi gratia per singulas ciui-

* duplex est sollicitudo: una est moderata: et ista nō phibetur: immo est necessaria hoi in hac vita mortali diu viuen ti: et ē pru dētia puisius: siqui dē licitū ē curā p futuris habere: vt tēpore abūdātie colligere: et p uisionē p tpe futuro facere: alia est immoderata sollicitudo que ipedit hominē a spiritualib' qrēdis: et fcz hō ita est implicitus vt postpositis rebus salutaribus omni die et festo cogitat de tēporalib' ɔgregandis: q̄ b sine fine, ne termio sine mētura sp' cogitat cōgregare: et q̄ rit quasi semp victur' esset

et hic ppe tuo malarus: quaz ita ex? est: q nihil aliud cogitat: et diffidētiā hz de diuina puisione: q̄si. s. terra nō sit futura annis germinatura. Hāc sollicitudinez phibet dñs Dan. vii. iii. Reg. xvii.

Sardanapalus assyrio rex vitā voluptuosam git.

Seneca.

Augusti.

Act. xi.

puer. vi.

Obiectio. Chryso.

tates oi tpe vagabant̃: ⁊ ipsa vagatio ampli⁹ quotidiano victu possidere nõ poterat. Respondet. Ita debemus aptare christi doctrinã vt oẽs in ea proficiant: ne forte cõis medicina inutilis: q̃ ad salutẽ oim est pparata: dum aut paucis aut nullis pdesset: inueniret̃ superflua. Intelligendum igit̃ est q̃ non solũ oramus deum panẽ quotidianũ dare vt mãducemus: sꝫ vt quẽ mãducamus: de manu dñi accipiamus. Habere q̃dẽ ad mãducandũ cõmune est iustis: ⁊ iniustis: ⁊ frequẽter habẽt ampli⁹ pctõres q̃d mãducẽt: q̃ iusti. De manu aũt dei accipere tñ est iustoꝝ. Preparare igit̃ ⁊ puidere nõ vetant hec ṽba tñ cũ pctõ pparare vetãt. Nã qui cũ iustitia pparat: illi de⁹ dat panẽ quẽ mãducat: q̃ cuꝫ pctõ pparat: illi nõ deus dat: sꝫ diabol⁹. Nam q̃uis oia a deo creant̃: nõ tñ oia a deo ministrant̃. Habẽtes igitur panẽ paratũ apud se: q̃ ipsis sufficit in plurimos dies: adhuc petere habẽt panem quotidianũ: vt sic panẽ quẽ d̃dit dñs possessiue ẽt det vsiue: vt scꝫ ipsi ex benignitate ei⁹ bene vtant̃ pane cõcesso: deo ad laudẽ ⁊ sibi ad corpis atq̃ salutem. Difficilimũ enĩ est homini exteriora iuste possidere recte dispẽsare: ⁊ eis bene vti ad dei laudem: ⁊ ad ppriã: ac alioꝝ vtilitatẽ ⁊ salutẽ. Ad hoc enĩ indiget hõ maiori dei auxilio: q̃ vt talia acquirat: ideo necesse est vt etiã abũdãs in tpalib⁹ a domino petat panẽ quotidianũ: quẽ habet in possessione: sibi dari vsu cõuenientẽ: vt cũ aplo sibi donet̃ scire abũdare ⁊ satiari ⁊ esurire ⁊ penuriam pati. Nec paruipẽdẽdũ est scire abũdare. Nã vt d̃t gl. ad Philip. iiij. Qui acceptis reb⁹ nõ extollit̃: q̃ eas ad vsum vane glorie nõ intorquet: q̃ sol⁹ nõ possidet q̃d accepit: sꝫ cũ indigẽtib⁹ misericorditer diuidit: scit abũdare. Qui acceptꝭ alimẽtis nõ ad vegetationẽ vẽtris vtit̃: sꝫ ad pparationẽ ṽtutꝭ: nec plus carni tribuit q̃ necessitas petit: scit satiari. Qui alimẽtoꝝ inopiã sine murmuratiõe tolerat: nec p necessitate victus agit aliq̃d vñ aia pcti laqueũ incurrat: scit esurire. Hec glo. Vñ ne diabol⁹ p cibũ ⁊ potũ nos in gula tentet immoderato coꝝ sumptu: petim⁹ a deo: vt det nobis moderatũ: ⁊ salubrẽ vsũ eoꝝ: ⁊ q̃ nũc habem⁹ ⁊ q̃ habituri sum⁹. Ideo ꝯmẽdabilis est deuotoꝝ fideliũ cõsuetudo priusq̃ comedãt deũ orare: vt panẽ ⁊ reliquũ cibũ eis sanctificet. Sanctificat enĩ cib⁹ p ṽbũ dei ⁊ orationẽ. j. Timoth. iiij. vbi glo. Sanct⁹ fit cib⁹ ⁊ salubris nõ nocẽ⁹ aie vel corpi. Verbũ sanctificat: orõ impetrat diabol⁹ ṽo p cibũ tẽtat. ¶ Sequit̃.

Respõsio ad obiectionẽ.

Ad Phil. iiij.

Da.

N. scilicet tu pater celestis: q̃ das escã omni carni. Qui aperis manũ tuã: ⁊ imples oẽ aial benedictiõe. Da liberaliter: q̃ tu es de⁹ vniuersoꝝ: qm̃ tui sunt celi: ⁊ tua est terra: ⁊ ois plenitudo eius. Da: nõ vẽde: q̃ nihil habem⁹ quo a te emanamus q̃d a te non accipim⁹. Quid habes d̃t aplus: q̃d nõ accepisti. Da: nõ mutua: q̃ nõ inuenimus preter tua dona q̃d restituam⁹. Da igit̃ simpliciter gratiose: sine sepulchri: pcij: aut muneris: q̃ bonoꝝ nostroꝝ nõ indiges. Et hoc aũt elicit̃: q̃ nõ soluꝫ bonoꝝ spiritualiũ est largitor: sꝫ ⁊ bonoꝝ tpaliuꝫ distributor. Hec enĩ ab illo petere xp̃anos docuit: p q̃d ꝯfutat̃ error quorũdã gẽtiliũ putãtium ꝓuisionẽ bonoꝝ tpaliũ ad diuersos deos ptinere: quos intuitu tẽporalis ꝓsperitatis affluẽter colẽdos astruebãt. Sequitur.

j. Cor. iiij.

* Error manicheorũ dicẽtiũ bona terrena nõ a deo excelso: sꝫ a deo tenebraꝝ descẽdere

Nobis.

qui sumus tui filij: eapropter te patrẽ vt tribuas interpellam⁹: et nobis a te donari petim⁹: q̃ ex nobis ipsi habere nõ possum⁹. Dicit̃ etiã nobis pluraliter: ⁊ nõ mihi eadẽ rõne q̃ dictũ est: nõ pater me⁹: sꝫ pater nr̃: et qua petim⁹: panẽ nõ meũ: sꝫ nostrum: vt statim supradictum est. Ut nõ p nobis tñ: sꝫ etiã p ꝓximis panẽ quotidianum a cõi patre oim postulem⁹. Vñ patet etiã diuites hoc respectu quãtũcũq̃ abundent panib⁹ recte petere panẽ dari nobis: qm̃ etsi nõ indigeãt: sunt tñ pauperes plurimi q̃ egẽt panibus p quib⁹ oib⁹ petẽdum est: vt panẽ recipiãt quotidianum.

Hodie.

Cũ premissum sit, quotidianũ: cur addit hodie. Nã in ṽbo quotidianum: includit̃ verbũ hodie. Dũ enĩ petit̃ dari panẽ quotidianũ: petit̃ dari hodiernũ: et ita hodie et cras ⁊ ꝯtr. Rñdet Ale. de ales par. iiij. q. xxvij. Nõ superflue apponit̃ hodie: q̃ licꝫ panis quotidian⁹ cõprehẽdat hodiernũ: nõ tñ petẽdo panẽ quotidianum nobis dari: petim⁹ hodie nobis dari. Hodie enĩ tp̃s determinat: seu q̃ñ ipsius dã aliq̃d nõ exprimit (quotidianũ) sꝫ magis qualitatẽ: siue substantiã rei dãde. Unde sensus est. Da nobis panẽ quotidianũ: idest da nobis panẽ q̃ est quotidian⁹: idest quo quotidie debem⁹ refici: panẽ scꝫ necessarie et frugalis refectiõis: nõ lasciuie ⁊ supfluitatis. Hodie vero tp̃s exprimit quo id dari petim⁹: quo s̃m Chryso. innuit̃: vt nõ sollicitudine grauemur. Vñ ait. Pro pane iussit solũ orationẽ facere: ⁊ p pane quotidiano: vt non solliciti sim⁹ p crastino: ⁊ neq̃ hoc sufficit ṽbo: sꝫ ⁊ aliud post hoc apposuit dicẽs Da nobis hodie: vt nõ ꝯteram⁹ nosipsos sollicitudine superuenientis diei. Cui⁹ enĩ diei spaciũ te visurum nescis: quã ob cãm in illi⁹ sollicitudine torq̃ris. Vel etiã hodie idest oi hora ⁊ toto tpe vite: vt d̃t Aug. ad pbã. Quõ etiã loquit̃ Aplus in eplã ad Heb. dicẽs. Hodie si vocẽ ei⁹ audieritis. i. toto tpe vite: q̃d nõ est nisi vnũ hodie scꝫ vnus dies: scꝫ iuuẽtutis ⁊ senectutis: iuxta illud Gene. j. Factũ est vespere ⁊ mane dies vn⁹. Mane scꝫ iuuẽtutis: et vespere senectutis. Sũt ⁊ alie cãe cur apponit̃ hodie: allegorice ⁊ morales: de q̃b⁹ postea dicet̃. Vñ ex oibus pmissis elicit̃ talis sensus hui⁹ petitiõis quãtũ ad panẽ materialẽ. Panẽ nr̃m quotidianũ da nobis hodie. i. tu pater celestis da nobis panẽ: idest bona tpalia p huius mortalis vite cursu necessaria: ⁊ ea mẽsura: eoq̃ vtẽdi modo: q̃b⁹ nobis vtilia sunt: ⁊ ad vitã immortalẽ quã tẽdim⁹ ꝓfutura. Hec de prima panis acceptiõe. ¶ Oꝫ circa expositionẽ qua noie panis intelligit̃: totum q̃d ptinet ad humanũ victũ. Dubitat̃ vtrũ q̃s recta rõne possit a deo petere diuitias tpales. Q̃d nõ videt̃: q̃ q̃d xp̃s docuit ꝯtẽnere: nõ recte a deo põt peti. Christus aũt docuit diuitias ꝯtẽnere exẽplo ⁊ verbo. Fuit enĩ i psona paupertim⁹: ita vel eleemosynã reciperet: dicẽte Mat. Mulieres multe seq̃bant̃ illũ: ⁊ de facultatib⁹ suis ei ministrabãt. Fuit tante paupertatis q̃ ꝓprio careret hospitio: ipso attestãte Luc. ix. Vulpes foueas habẽt ⁊ volucres celi nidos: fili⁹ aũt hois nõ habet vbi caput suum reclinet. Sup quo Hiero. in psona xp̄i. Quid me ꝓpter diuitias ⁊ lucra seculi seq̃ cupis: cũ nec hospitiũ habeã ⁊ tecto vtor nõ meo. Idipsum verbo docuit: cũ suis discipulis charissimis possessionẽ auri ⁊ argẽti interdixit. Nolite inq̃t possidere auruꝫ et argẽtũ: neq̃ pecuniã in zonis vestris. Et itẽ. Nisi q̃s renũciauerit oib⁹ q̃ possidet: non põt me⁹ esse discipul⁹. Itẽ Facili⁹ est camelũ p foramẽ acus trãsire q̃ diuitẽ in regnũ celoꝝ. Mat. xix. ⁊ similia in multis alijs passib⁹ a xp̃o dicta legunt̃. ¶ Oppositũ videt̃: q̃ q̃d licꝫ possidere sine dei offensiõe: licꝫ ẽt a deo petere. Diuitias aũt tpales possidere licitũ est: vt patet in exẽplis plurib⁹. Nã Job plurimis diuitijs pollebat oviũ: cameloꝝ: boum: asinoꝝ: et familie multe nimis ita vt magnus esset inter oẽs orientales. Cui tñ de iustitia: nõ hõ: nõ angelus. sꝫ dñs ipse testimonium phibuit. Sic abraã: isaac: iacob: Dauid ⁊ plurimi amici dei diuitias possederũt. ¶ P Pro rñsione aduertẽdũ: q̃ opes ⁊ diuitie dupliciter cõsiderari pñt. Uno mõ quoad se. Alio mõ quo ad appetitũ hois. Pmo mõ res sunt quedã a deo cõ. site bone ⁊ nõ male. Bone bonitate naturali: de qua res tñ pticipat quãtũ pticipat de enti

Hodie capit̃ p oi tẽpore vite nostre.

Obiectiũcula.
Rñsio ad obiectiunculam.

Chryso.

Heb. iiij.

Gene. j.

Dubitatio.

Matt. xvij.

Luce. ix.

Hierony.

Mat. x.
Luc. xiiij.

Rñsio ad dubitationem.
Opes ⁊ diuitie dupliciter cõsiderari possunt.
Luc. xviij
Basilius.

tate. Nā eas ꝛ bonū ꝯuertunt: vñ Basili⁹ sup illō. Uende oīa q̄ habes: da paupib⁹. Nō docet inquit dñs facultates vēdere eo ꝙ naturaliter sint praue aliās creature dei nō essent: nec eas docet abūcere tanꝙ malas: sꝫ disponere monuit. Cōparando aūt diuitias ad appetitū hoīs: quādā habēt indifferētiā ad bonū ꝛ ad malū: hoc est: qꝺ pñt bene

Bernar.

appeti ꝛ male: vñ Bern. lib. de cōsi. Aurū ꝛ argētū et cetera hmōi quātū ad animi bonū spectant: nec bona sunt nec mala. Usus tñ eoꝝ bon⁹: abusus malus.

Chryso.

¶ Ad idē Chrys. Rerū ait quedā bone: quedā male: quedā medie. Bone sunt castitas: hūilitas ꝛ cetere ꝟtutes q̄s cū hō elegit bon⁹ ē. Mala sūt his bonis opposita: vt luxuria: supbia: quas cū hō elegit mal⁹ fit. Medie sꝫ diuitie q̄ qñqꝫ ad bonū qñqꝫ ad malū ordināt sꝫ affectū vtētiū. Idē Origenes

Origenes

sup epl'ā ad Ro. li. iiij. tractās illō apli. Nō solū aūt hoc: sꝫ ꝛ i tribulatiōib⁹ gl'iamur. Oīa dicit que sunt vel agunt: aut bona sunt aut mala: aut indifferētia. Bona illa certū est ꝓprie dici: q̄ ad ꝟtutes animi ptinēt: ꝛ mala sola ea q̄ ad maliciā ptinēt: et cōtra legē dei agunt. Cetera vero indifferētia esse i. neqꝫ bona neqꝫ mala notanda: vt sunt diuitie species corporis: ꝛ fortitudo vel ꝓceritas: atqꝫ ea q̄ corporis visib⁹ seruiūt. Amb. Discāt diuites nō in

Super lucam.

facultatibus crimē haberi: sꝫ i his q̄b⁹ vti nesciūt. Nā diuitie vt sunt impedimēta improbis ita bonis sunt adiumēta ꝟtutis. Itē be. Greg. Uidimus quosdā diuites q̄ ꝛ opes ꝛ gloriā sine culpa habe

Grego.

re potuissent: si habere ai hūilitatē voluissent. Ecce diuitie ꝛ honores pñt sine culpa teneri si sit humilitas animi. Et subdit. Sꝫ nūc extollunt reb⁹: i flant honorib⁹: dedignant ceteros q̄ sue vite fiduciā in ipsa abūdātia rerū ponūt: qꝺ sine culpa nō est. Itē Amb. sup lucā. In pecuniaꝝ copijs plerasqꝫ

Ambr. super lucā.

sunt inuamina pctōꝝ: plerasqꝫ incētiua ꝟtutū. Et infra. Non cēsus: sꝫ affect⁹ in crimine est. Hiero. Diues cū desposuerit sarcinā pctōꝝ: ꝛ toti⁹ corporis grauitatē intrare pōt p angustā portā ꝛ arctā viā q̄ ducit ad vitā. Nō dr̄ Hiero. cū desposuerit diuitias: sꝫ cū desposuerit sarcinā pctōꝝ. ꝛ beatus

Hieronym.

Basilius. Cōdēnat diues nō qꝛ diuitias possidet: sꝫ qꝛ eis abusus est. Preterea be. Aug. sup illō ps. Diuitie si affluāt nolite cor apponere. Nō dicit in

Augusti.

quit diuitias nolite habere sꝫ nolite cor apponere. Nō dānat diuitias vñ meremur celū sꝫ cor appositū: qꝺ scꝫ nō expēdit sꝫ recōdit. Cui concordat Chrys. Nō ꝓhibet dñs ditari: sꝫ opib⁹ famulari. Uult eñ vt in necessarijs eis vtamur: nō vt custodiamus. Nā famuli est custodire eas: ꝛ dñi dispēsare. ¶ Ex q̄b⁹ oīb⁹ satis deducit: qꝺ diuitie nō sunt de se praue: qm̄ possunt in bonū vsum ordinari. Nec sunt de se bone: qm̄ appetit⁹ circa eas pōt

Diuitie de se nō sunt praue nec bone.

deprauari. Cōtingit eñ ipsis bene vti. Cōtingit ꝛ eis male vti: ꝛ viriose. Cōtigit quē esse diuitē deo gratū. Cōtingit ꝛ aliū ab eodē ꝓpter eaꝝ abusū esse reprobatū. Quō aūt qñ ꝛ qualiter hoc contingat gñali regula definiri nō pōt quātū ad circūstātias pticulares. Pōt tñ aliquaten⁹ colligi ex ꝯditiōib⁹ eoꝝ diuitū: q̄ in scripturis sunt reprobati: ꝛ eoꝝ rursus q̄ in scripturis sunt ꝯmēdati. Legim⁹ Luc. xvi. de diuite epulone i inferno sepulto: quō suis diuitijs abusus fit: qꝛ ad pōpā: ꝛ supbiā: qꝛ induebat purpura ꝛ bysso. Ad lasciuiā ꝛ gulā: qꝛ epulabat quotidie splēdide. Ad philargyriā ꝛ auariciā: qꝛ tenaciter ea possedit: nec paupi lazaro micas cadētes desiderāti impti⁹ fuit. Legim⁹ etiā Luc. xij. qꝺ hoīs cuiusdā diuitis ager vberes fructus attulit: ꝛ cogitabat intra se dicēs. Quid faciā qm̄ nō habeo quo cōgregem fruct⁹ ei⁹: ꝛ dixit. Destruā horrea mea ꝛ maiora faciā: ꝛ illuc ꝯgregabo oīa q̄ nata sunt mihi ꝛ bona mea: ꝛ dicam aīe mee. Aīa mea habes multa bona reposita i annos plurimos: requiesce: comede: bibe: epulare. Dixit aūt

illi de⁹. Stulte: hac nocte repetēt aīaꝫ tuā a te: scꝫ demones: q̄ aūt parasti: cui⁹ erūt? Repetēt ꝓpter abusum diuitiaꝝ. Abusus q̄ppe fuerat in acq̄sitione cum nimia sollicitudine: quia cogitabat intra se scꝫ sollicite. In retētiōe cū nimio eoꝝ amore: qꝛ dixit ꝯgregabo: cū debet dispergere. In custodia cū stulta fiducia: qꝛ dixit aīe sue: nūc quiesce: qꝛ hec tibi sufficiūt: qꝛ nec alijs indiges. In mala intētionis ordinatiōe qꝛ ordinabat eas ad crapulā ꝛ carnis delitias qꝛ dixit: comede: bibe: epulare. ¶ Abusi sunt insup diuitijs q̄b⁹ dñs ve imprecat dicens. Ue

Luce. vi.

vobis diuitib⁹ qꝛ habetis nūc cōsolatiōnē vestrā. Ue vobis qui saturati estis: qꝛ esurietis. Ue vobis q̄ ridetis nūc: qꝛ lugebitis ꝛ flebitis. Beatitudinē suā ꝛ mercedē suā in diuitijs ponētes. Deniqꝫ ꝛ illi de q̄b⁹ in sua canonica Jac. v. Agite nūc diuites

Jacob. v.

plorate vlulātes in miserijs vr̄is: ꝛ post. Epulati estis sup terrā: ꝛ in luxurijs enutristis corda vr̄a. Itē illi de quib⁹ Amos ꝓpheta. c. vi. Ue vobis q̄ opulēti estis in sion: ꝛ cōfiditis in monte samarie. Qui dormitis in lectis eburneis: ꝛ lasciuis in stratis vr̄is spē scꝫ suā in eis ponētes: ꝛ oēs p eas carnis sue cōcupiscētias ꝯsummātes. Sic e diuerso legimus nōnullos diuitias laudabilr̄ possedisse: eas ꝟtuose in vsum ꝓpriū ꝛ alioꝝ necessitatē expēdisse: sicut abrahā ysaac ꝛ iacob quoꝝ se specialiter dñs deū dignat⁹ est notare: vt dr̄ apl's ad Heb.

ad Heb. xi.

Nō cōfundit de⁹ eoꝝ de⁹ notari. Sic eñ frequenter se nominauit: de⁹ abrahā: de⁹ isaac: de⁹ iacob. Sic ioseph cū quo dñs fuit in captiuitate: in seruitute ꝛ regno diues erat: ꝛ nominabat in vniuersa terre egypti. Gene. xlv. Sic Job: Judith: Dauid. Ezechias: Josias: et ceteri plures diuites a deo electi: ꝛ diuitijs suis dominātes: ad ꝟtutū exercitiū eis vsi sunt. ¶ B In nouo qꝫ testamēto dr̄ pluribus legit. De zacheo q̄ xp̄m hospitio suo recepit

Luce. xix.

a quo ꝛ singulariter meruit cōmēdari. Itē de cornelio de quo legit Act. x. qꝺ erat vir religiosus et timēs deū cū oī domo sua: faciēs elemosynas multas ꝓpter qꝺ meruit angelica visitatiōe honorari. Itē ioseph ab arimathia q̄ fuit diues nobilis ꝛ iust⁹. De quo dr̄ Raba. qꝺ magne dignitatis fuit apud seculū: sꝫ maioris meriti apud deū. Qꝛ non erat diues diuitiaꝝ amore: sꝫ tm̄ possessione: ideo nō exclusus a discipulatu Christi: qꝛ non pecunie amator sꝫ ipsi⁹ liberalis ꝛ religiosus distributor. Similiter ꝛ de cōplurib⁹ alijs extra canonē i chronicis ꝛ ꝓbatis historijs legit: qui magnis diuitijs ornati: vitā laudabiliter finerūt. ¶ Ex quib⁹ plane deducit: qꝺ diuitie quādā habēt idifferētiā ad bonū ꝛ ad malū vsum: quoꝝ vsus mal⁹ nō est ex vitio diuitiarū: sꝫ male vtētiū. Uñ in p̄missis reprobis diuitibus notat in primis nimia sollicitudo ꝛ auariciam acq̄rēdo: quā amputari debere docuit salua-

Matt. vi.

tor: dicēs. Nolite solliciti esse in crastinū. Cōsiderate lilia agri ꝛc. Matth. vi. ca. Qui sic diuites fieri satagūt: incidūt (vt apl's ait) in tētationē ꝛ in laqueū diaboli: ꝛ desideria multa inutilia ꝛ nociua: q̄ mergūt hoīes in interitū ꝛ pditionē. Radix oīm maloꝝ est cupiditas: quā q̄dā appetētes errauerūt a fide ꝛ inseruerūt se dolorib⁹ multis: tu vero hō dei hec fuge. i. Timoth. vi. Incidūt i laqueos diaboli: qꝛ tāta cupiditate ferunt in habendas diuitias vt iustitie metas nō attēdāt. Nullū eñ ē iustitie in illo corde vestigiū: in q̄ auaritia sibi fecit

Leo pap.

habitaculū: vt inq̄t Leo papa. Hinc tā crudelis in cordibus auari cupiditas: p fas ꝛ nefas: ꝛ p furta et rapinas: p dolos ꝛ fraudes: pauperꝫ oppressiones ꝛ vsuras vndecūqꝫ diuitias accumulās: i quo nec patrē fili⁹: nec fratrē vterin⁹: nec cōciuē vicin⁹ circūuenire dubitat. Sꝫ nec dñm: nec seip̄m attendit: quom in⁹ sacrilega auiditate vsqꝫ ad bñficiorū dignitatū: p̄laturaꝝ pluralitatē dānabilē se extēdat: in diuini cult⁹ diminutionē: ꝯmissoꝝ negligē-

tiam suscipsius ac plurimoꝝ irreparabile periculū aia
rū. Ab hac cupiditate liber fuit diues ille abraā:
Augusti. in cui⁹ sinū sublat⁹ est paup: vt testat Aug. sup il-
lud ps Quid gloriaris in malicia. Lege inq̄t scri-
pturas: ꝛ inuenies diuitē abraā: vt noscas q: diui
tie nō puniunt. Abraā diues erat: ꝛ in ei⁹ sinū la-
zarus pauper sublat⁹ est In sinū diuitis paup re
cipit: an poti⁹ ambo deo diuites: ambo cupidita-
te paupes. ℂ Notat scḋo in pditis diuitijs nimia
Mat.xxv. tenacitas in retinēdo. Cōtra quā xp̄s docuit dare
eleemosynā: pascere esuriētē: potare sitiētē. Vñ cō
tra hos tenaces clamabit in iudicio. Esuriui ꝛ nō
dedistis mihi mādncare: sitiui ꝛ nō dedistis mihi
Luc.xiiij. bibere. ℂ Tertio notat in his nimi⁹ amor in possi
dēdo quē dānat xp̄s: dicēs. Nisi qs renūtiauerit
oibus q̄ possidet: nō pōt me⁹ esse discipul⁹. Et pro
pheta. Diuitie si affluant: nolite cor apponere. Et
Eccli.x. Nihil iniq⁹ q̄ amare pecuniā. ℂ Quarto
Psal.ij. notat nimia spes in cōfidēdo quā dānat ppheta:
dicēs. Ecce hō q̄ nō posuit deū adiutorē suū: sꝫ spe
rauit in multitudine diuitiaꝝ suaꝝ. Quinto nota
tur fast⁹ ꝛ pōpa in supbiēdo: quā dānat aplś di-
cēs. Diuitib⁹ hui⁹ secli pcipe nō sublime sapere ne-
Luce.xxj. q̄ sperare i incerto diuitiaꝝ. j. Timo.vj. ℂ Sexto
nimia gulositas i exponēdo: quā dānat xp̄s Luc.
xxj. Attēdite vobis ne forte grauent corda vestra:
i crapula ꝛ ebrietate: ꝛ cura hui⁹ vite: ꝛ superueniat
Mat.xix. in vos repētina dies illa. ℂ Hec oia mala in diui-
tib⁹ qs dānat scriptura sunt repta ppter qḋ dixit
xp̄s. Difficile est diuitē intrare regnū celoꝝ. Mat.
xix. ℂ S In alijs vero diuitib⁹ qs scriptura nō dā-
nat: illoꝝ maloꝝ ɔtraria extiterūt. s. acq̄sitio iusta
sine cupiditate ꝛ auaricia: decēs status sine pom-
pa: possessio sine dilectiōe feruida: affectio sine fi-
ducia: delectio in vtēdo tēperata: in subueniendo
pietas larga. Dū ista mala desunt ꝛ cōtraria bona
Beatus adsunt: nulla est iniq̄tas in diuitijs: neq: in earuꝫ
Augusti. acq̄sitiōe vsu aut possessiōe. Vñ de pmo dicit be.
Aug. sup ps.lj. Dñs in diuitiis nō pecuniā: sꝫ aua
ritiā ɔdēnauit. Et sup epl'aꝫ. i. ad Timo. Profecto
dñs in diuitijs cupiditatē repȟēdit nō facultateꝫ.
De secūdo dꝫ idē in quodā sermonē. Tolle supbiā
Beda. ꝛ diuitie nō nocebūt. De tertio dꝫ idē vt allegatuꝫ
est. Dñs non dānat diuitias vñ mereremur: sꝫ cor
appositū p amorē. De quarto dꝫ. Beda sup Lucā.
Nō repȟēdit diues ꝙ terrā. coluerit: vel fruct⁹ in
horrea ɔgregauerit: sꝫ ꝙ fiduciā vite i illis posue
rit. De q̄nto bea. Hiero. in q̄dā epl'a. Nō obsūt di
uiti opes: si eis bene vtat: nec pauperē egestas cō
mēdabiliorē facit. De sexto dꝫ btūs Grego. Et qs
cēsus ꝛ bonoꝝ tpaliū abūdātia p immorē nō ele-
uāt sꝫ mie opa exaltāt. ℂ Ex his colligi pōt rñsio
ad dubiū: qnō licitū ē diuitias appetere: ꝛ qñ nō
Distingui etiā hic posset de ɔditiōe psonaꝝ: vtrū
sint psone ecclīastice: siue seculares: vtrū sint no-
biles aut plebei. Rursus de varietate statuū: vtrū
psidētes ꝛ plati: an simplices ꝛ gubernati: vtrū vi
ri soluti: an in matrimonio ɔstituti. Hec aliqualeꝫ
differētiā vident facere Vñ breuiter q̄cūq: cuilibꝫ
Dupliciter in- sm statū suū lꝫ appetere: hecēt pfit licite a dño po
telligi po- stulari. Et p hoc ad rōnes in pncipio dubij motas
test diui- ℂ T Ad primā respōdet qḋ diuitias fore ɔtēnen-
tias fore das dupl'r pōt intelligi. Vno mō quātū ad interio
contēnen- rem affectionē. Alio mō quātū ad exteriorē pos-
das. sessionē. Primo mō docuit xp̄s eas ab oib⁹ esse cō
tēnēdas: vt scꝫ nemo sic ad eas afficiat: vt obliui-
scat dei: vt in ipsis spem ponat: ꝛ btitudis finē sta
tuat. Et sm hoc dixit. Nisi qs renūciauerit oib⁹ q̄
possidet ꝛc. Vñ dꝫ Beda: differētia ē iter renūciare
Beda. oib⁹: ꝛ oia relinq̄re. Oim fideliū est renūciare oib⁹
q̄ possidēt: hoc ē sic tenere ea q̄ mūdi sunt: vt tñ p
ea nō teneant in mūdo. rē tpalē tenere in vsu eter-
na i. desiderio. Sic tpalia gerere: vt tñ tota mente
ad celestia tēdāt. Sic ait aplś. j. Coꝝ. viij. Qui vtū

tur hoc mūdo: sint q̄si nō vtant. Que exponēs be.
Grego. Grego. homel'. xxxvj. ait. Mūdo vtit sꝫ quasi non
viatur: qui ꝛ necessaria cūcta exterius ad vite sue
ministeriū redigit: ꝛ tñ hec eadē nō sinit sue menti
Unde ho dominari: vt subiecta foris seruiāt: ꝛ nunq̄ inten-
ipsos ɔten tionē ai ad alta tēdētis frāgāt. Quicūq: igit tales
nere opes sunt: eis pfecto terrena oia nō ad desideriū: sꝫ ad
ꝛ re q̄ꝫ di- visum adsunt: q: rebus q̄dē necessarijs vtunt: sꝫ ni
gnū finge hil cū pctō habere cupiūt: de ipsis q̄ꝫ reb⁹ habitꝫ
deo: quo quotidie mercedes querūt: plus gaudēt de bono
nō digni⁹ ope q̄ de larga possessione. ℂ Scḋo mō eas cōtē-
amator nere nō oēs docuit: q̄ ipse in psona oēs: vt argu
opū est. rū est: derelicq̄t. ℂ Et cū dꝫ. Ois xp̄i actio nostra est
instructio. Cōcedit q̄dē ꝙ est instructio: sꝫ nō ad si
milē actionē est nr̄i obligatio. Nō ei est ex hoc ob-
ligamur ad necessariā sue actiōis imitationē. Qḋ
ptꝫ ex v̄bis eiusdē saluatoris: cū dixit ad consecu-
tionē beatitudinis sufficere obseruātiā mādatoꝝ
Si vis inq̄t: ad vitā ingredi serua mādata. Cōstat
aūt qḋ mlte opationes sue i mādatis nō ptinent.
Nā obseruauit v̄ginitatē: occurrit suis crucifixo-
ribus ꝛc. q̄ tñ nobis non sunt pcepta. Qḋ addit de
doctrina xp̄i. Nolite possidere aurū: nec argētuꝫ:
nec pecuniā: nō facit cōtra dicta: q: xp̄s p hec v̄ba
nō interdixit possessionē pecunie oib⁹ fidelib⁹: sed
dūtaxat suis apostolis ꝛ discipulis: nō q: mala eēt
auri ꝛ argēti possessio: nō q: ad mortalis vite sustē
rationē nō ptinē t: sꝫ ex causis alijs q̄ alibi tractari
habēt. ℂ Qḋ vltimo opponit: facili⁹ est camelū p
foramē acus trāsire: q̄ diuitē intrare in regnū ce-
loꝝ. Rñdet ꝙ intellectū hui⁹ dicti dñs ipse resera
uit Mar.x. Nā cū dixisset: q̄ difficile q̄ pecunias
habēt in regnū dei introibūt: ꝛ discipuli obstupuis-
sent q̄si dclarādo rursus ait: Filioli q̄ difficile est
cōfidētes in pecunijs in regnū dei introire. Ecce
qḋ nō loq̄t de oi diuite: sꝫ de illo q̄ ɔfidit in pecu
nia. Aliter dici solet vt tāgit gl. q̄dā extraordina-
ria: mīn⁹ tñ autētica. vt recitat Hugo postillator:
sic qḋ hierosolymis erat q̄dā porta q̄ vocabat fo
ramē acus: p quā cameli ire nō poterāt: nisi onere
deposito ꝛ genib⁹ flexis: sꝫ hoc xp̄s significare vo
luit: qḋ sic nec diuites trāsire pñt p vtā ducēte ad
btitudinē: nisi depositis pctōꝝ onerib⁹: q̄ diuitias
vt plurimū comitant. Et tñ de illo dubio. Sequi
tur expositio hui⁹ petitiōis de pane sacrali.

ℂ Lectio.lxxj. A

SEcūdo exponitur

hec petitio ð pane sacrali: sacrosan
cta scꝫ eucharistia: ppter hoc eñ sa
cerdos hāc orationē dicēs alta voce
pnūciat sm Alber. vt pmoneat po-
Augusti. pulū ad pfētis eucharistie desideriuꝫ. Sic ꝛ beat⁹
Aug. ad p̄bā exponit de sacro fideliū: qḋ i hoc tpe
nobis est necessariū ad eternā felicitatē ɔsequēdā
Vñ q: p pctm sumus vulnerati: necesse est vt nr̄is
vulnerib⁹ medicinā adhibeam⁹. Medicina sūma
venerabile est sacr̄m corporis ꝛ sanguis dñi: de quo
Bernar. bea. Bernar. Qui vuln⁹ hꝫ medicinā q̄rit: vulnus
habem⁹ dū sub pctō sum⁹. Medicina est scr̄m: q̄ti-
die accipe: q̄tidie curaberis. Hec medicina xp̄s est
sub sacro ɔtēt⁹: q̄ nō tñ medicina est curās morbū
sꝫ ꝛ cib⁹ aie ꝛ nutrimētū a morte scḋa pseruans: et
ad vitā eternā pducēs. Ego sum inq̄t: panis viu⁹
Joan.vj. quē q̄ māducauerit nō morietur in eternū. Est autē
xp̄s panis nō sm v̄itatē rei: sꝫ sm similitudinē tro
pi: nō vnam tantum sed multas: propter quod va
rijs methaphore modis per panem in scripturis
describitur. Hic enim panis est verus qui de ce-
lo descendit: quia vere reficiendo cor hominis
spirituale confortat. Christus enim sub sacramē-
to animam digne sumentis reficit et confortat:
non secūduꝫ suam substantiam propriam: sed gra
tiam: que confertur digne hunc panem mandu-

cantt. Scd̃m ſbam, q̃dē ppriū ſumit ⁊ mãducat: ſʒ gr̃a eſt quã digne ſumēti ↄfert: quã aĩa vegetat: ⁊ ad pficiēda opa vite ac virtutū ↄfortat. Hinc in ps. canit. Et panis cor hoĩs ↄfirmat. Hic eſt panis vtilis ⁊ delectabĩs: omi deſiderio ſeruiēs. Sap. xvj. Panem de celo pſtitiſti eis ſine labore: omne delectamētū in ſe habētē: ⁊ oēm ſaporis ſuauitatē. Dulcedinē eñ tuã quam in filios habebas: oſtēdebat: ⁊ deſeruiēs vniuſcuiuſqʒ cor̃ voluntati: ad qđ volebat ↄuertebat. Delectabilis q̃dem: quia ↄdit⁹ pinguedine deitatis. Gene. xlix. Aſer pinguis panis ei⁹: ⁊ pbebit d̃litias regib⁹. Hoc eſt fortiſſimã prebens virtutē ⁊ viaticū: vt via meriti q̃ itur ad deū: pficiat. iij. Reg. xix. Comedit Helias ⁊ bibit: ⁊ ambulauit in fortitudine cibi illi⁹. xl. dieb⁹ ⁊ xl. noctibus vſqʒ ad montē dei Oreb. Panis h̃ ſubcinerici⁹ deſcribit. Nã panis h̃ manu ipſe dei ſacr⁹: ſub cinere humilitatis: hũane carnes ſunt in vtero virginis decocte: q̃ eſt mulier illa bñdicta: ad quã Abrahã Gen. xviij. Accelera (inq̃t) tria ſata ſile ſatine ↄmiſce: hoc eſt puritatē corporis ⁊ aĩe ⁊ deitatẽ: ⁊ fac ſubcinericios panes azymos ſine omni corruptiõe. Ad cui⁹ ſũptionē apl̃s nos hortat. Paſcha nr̃m immolat⁹ eſt Chriſt⁹: epulemur nõ in fermēto veteri: neqʒ in fermento malitie ⁊ neq̃tie: ſed in azymis ſynceritatis ⁊ veritatis. j. Cor̃. v. Hoc eſt omni bñdictione copioſis. Eſa. xxx. Panis frugū terre tue erit vberrim⁹ ⁊ piguis hoc eſt ſcrũs: quē nõ lʒ niſi ſanctis: in loco ſcr̃õ comedere. j. Reg. xxj. Non habeo panes laicos: ſed tm̃ panē ſanctū. Si mũdi ſunt pueri maxime a mulierib⁹: mãducent.

Sap. xvj.

Eſa. xxx.

¶ B Hic panis nr̃ eſt: qui nobis dat⁹ eſt ⁊ parat⁹ ſpũalib⁹. ſ. filijs non canib⁹. Non eñ eſt bonū (ait Chriſt⁹) ſumere panē filior̃ ⁊ mittere canib⁹. Hic Cypria. Panis vite Chriſt⁹ eſt: ⁊ panis h̃ oim non eſt. Et q̃uo dicim⁹ pr̃ nr̃: quia intelligētiū ⁊ credētiū pater eſt: ſic ⁊ panē nr̃m vocam⁹: quia Chriſt⁹ noſter q̃ corp⁹ ei⁹ ↄtingim⁹: panis eſt. Uel d̃r nr̃m vt dicit glo. Mat. vj. quia Chriſt⁹ nr̃ eſt ſacr⁹: ⁊ de⁹ pater cũ Chriſto oĩa nobis donauit. Ideo oram⁹: vt qđ nr̃m eſt p donū: quotidie def per effectū. Hic panis quotidian⁹ eſt: vt Luc. dicit: ⁊ ſupſbalis ſm̃ Mat. Quotidian⁹: quia ipſo quotidie idigem⁹ ad ſpũalis vite ↄſeruationē. Sicut eñ corp⁹ indiget ↄtinuo alimēto: ne reſoluat: ⁊ peat ſm̃ eſſe ſuū naturale: ita aĩa eget cibo ſpũali ne deficiat in eſſe gr̃e. Hic aũt cib⁹ panis eſt euchariſtie: q̃ nõ vadit in corp⁹: ſed aĩe ſbam ſpicit. h̃ quo. b. Amb. de ↄſe. diſt. ij. c. nõ iſte. Nõ iſte panis eſt q̃ vadit in corp⁹: ſed panis vite eterne: q̃ aĩe nr̃e ſbaʒ fulcit. Iſte panis quotidian⁹ eſt: accipe quotidie vt quotidie tibi proſit. Sic viue vt quotidie merearis accipere.

Mat. xv.

Cypria.

Ambro.

¶ Dicit ⁊ panis ſupſbalis. i. egregius pcipu⁹ aut peculiaris. Uñ dicit. b. Hiero. ſup Mat. qđ in euãgelio Greco vñ illud trãſlatū eſt: nõ habet in hoc loco: Panē quotidianū: ſed panē epiuſion: qđ Latine ſonat ſupſbalis. Subdit: vbicūqʒ. lxx. iterptes hoc nomē epiuſion poſuerũt trãſferēdo vet⁹ teſtamentū in Grecū: in Hebreo habet ſogulla: qđ ſonat pcipuū: egregiū vel peculiare: qđ maxime corpori Chriſti: ſiue Chriſto ſub lacfo attribuit: quia panis eſt ſingulariſſim⁹: panis celeſtis: panis vite qui de celo deſcēdit: panis angelor̃ habēs in ſe omne delectamētū: ⁊ oĩs ſaporis ſuauitatē: pbens virtutē fortiſſimū: vt via meriti qua itur ad deuʒ: pficiat. ¶ Uel d̃r panis ſupſbalis: quia eſt ſupra nr̃am ſbam. Panis eñ materialis ⁊ cibus quēcūqʒ ſumim⁹: ↄuertit ⁊ trãſit in nr̃am ſbam. Hic ↄo panis nõ ſic: ſed comedētē mutat in ſe: vt frequēter. d. ex Augu. allegatū eſt. Cib⁹ ſum grandiū ⁊c. ¶ Uel tertio d̃r cib⁹ ſupſbalis: quia panis ſbalis dici põt q̃ ſuſtētat naturã hoĩs infimã. ſ. corp⁹. Iſte aũt ex quo ſuſtētat naturã ſuþmã. ſ. aĩam: merito ſupſbalis dici põt. Hinc Prouer. xiij. Iuſt⁹ comedit: ⁊ replet aĩam ſuã.

Hieronỹ.

Prou. xiij.

¶ Uel quarto d̃r ſupſbalis: quia ſicut accidētia cederēt in nihilū: niſi ſupportarent a ſba. (Et ideo d̃r ſba: quia ſubſtat accidētib⁹:) ſic niſi a Chriſto ſupportarent ſbe ⁊ accidētia: cederēt in nihilū. Ideo d̃r ſupſbalis: quia nõ ſubſtat accidētib⁹ ⁊ formis tm̃ ſicut ſba: ſed accidētib⁹ ⁊ ſubſtãtijs: ⁊ vĩr oĩb⁹ creaturis. ad Heb. j. Portãs oĩa verbo virtutis ſue. ¶ Uel q̃nto d̃r panis ſupſubſtãtialis: quia eſt ſup oēm ſbam aliã a ſe. Nam corp⁹ ei⁹ eſt ſup oēm ſbam corporalē aĩa ei⁹ ſup oēm ſbam ſpũalem: deitas ſimplr̃ ſup oĩa. Ideo digne d̃r ſupſbalis: ſicut ſupbon⁹: ſupmiſericors ⁊c. ſm̃ Dio. ⁊ Damaſ.

Hebre. j.

¶ C Sed replicaret h̃ aliq̃s q̃uo panis iſte ſupſbalis Chriſt⁹: qui ⁊ ſacr̃alis: d̃r quotidian⁹: cum a paucis de eccleſia quotidie recipiat: quia a ſolis ſacerdotib⁹? Rñdet h̃ Alex. par. iiij q. xxxvij. q̃ q̃libet exiſtēs extra mortale illo pane reficit. Cibus eñ intrãs per os alicui⁹ corporis nõ tm̃ reficit ipm os: ſed oĩa cõmēbra ſua. Eccleſia aũt tota vnū corp⁹ eſt. j. Cor̃. xij. Oēs nos in vnū corp⁹ baptizati ſum⁹. Hui⁹ corporis caput Chriſt⁹ eſt. Coloſſen. j. Hui⁹ capitis os p̃latus eſt ſeu ſacerdos. Hiere. xv. Si ſeparaueris p̃tioſum a vili: quaſi os meū eris. Separare p̃tioſum. i. aĩam a vili. i. pctõ: quo nihil vili⁹: ppriū ſacerdotū eſt: qb⁹ dictuʒ eſt. Quor̃ remiſeritis pctã: remittunt eis ⁊c. Ioã. xx. Iſte igit panis. quia quotidie ab aliquo ſacerdote mãducat quotidie totū corp⁹: qđ eſt eccleſia: illo pane reficit. Itē qđ eſt vni⁹ mēbri ppter mēbrorum vnionē: etiã alterius eſſe d̃r: vt lingua dicit ſe hr̃e anulũ quē hʒ manus: ⁊ calciamētū: quia illud pes hʒ. Ita ppter vnionē membror̃ eccleſie: qđ eſt vni⁹ mēbri: d̃r eſſe omniū cõmembror̃. Sacerdos aũt cõmunicãs quotidie membrū eccleſie eſt: ideo panē illum quotidie mãducãt omnia mēbra eccleſie. Unde quodlibet eccleſie mēbruʒ dicere põt illud Pſal. Particeps ego ſum oim timētiū te ⁊c. *

Obiectio.

Rñſio.

Hiere. xv

Io. xx.

Pſal.

* Põt etiã dici q̃ iſte panis ſacr̃alis q̃tidie a bõis xp̃ianis accipit ⁊ ſi nõ ſacr̃aliter ſpũalr̃ tñ: vñ ⁊ ſacerdos i miſſa loq̃t in pl̃r. Hanc igit oblationē quã tibi offerim⁹. Et alibi. q̃ tibi offerit hoc ſacrificiuʒ laudis p ſe ſaluteʒ ⁊ icolumitatis ſue.

¶ Dicitur. Da nobis hodie. Da gratis liberalr̃ ſine argento: ⁊ abſqʒ vlla cõmutatione: quia nullo p̃tio eſtimari põt. Da nobis hodie: ne aliquo delicto cogēte: a corpore Chriſti ſeparemur. Unde. b. Cypria. ⁊ poſt eum Auguſt. de bono pſeuerantie. Hunc panem. ſ. ſacramētalem: dari nobis quotidie poſtulam⁹: ne qui in Chriſto ſumus: ⁊ euchariſtiam quotidie ad cibum ſalutis accipimus: intercedente aliquo grauiore delicto: dum abſtenti (aľs abſtemij. i. abſtinentes:) ⁊ non cõmunicantes a celeſti pane phibemur: a Chriſti corpore ſeparemur: ipſo p̃dicante ⁊ monente. Ego ſum panis viuus qui de celo deſcendi. Si quis ederit de meo pane viuet in eternum. Panem aũt quem ego dedero: caro mea eſt pro ſeculi vita. Quando ergo dicit in eternū viuere ſi quis ederit de eius pane: vt manifeſtū eſt eos viuere qui corp⁹ eius attingũt: ⁊ euchariſtiã iure cõmunicationis accipiunt. Ita contra timendum eſt ⁊ orandũ: ne dum quis abſtent⁹ ſeparat a corpore Chriſti procul remaneat a ſalute: ipſomet dicente. Niſi ederitis carnē filij hominis: ⁊ biberitis ſanguinem eius non habebitis vitam in vobis. Et ideo panem noſtrum: ideſt Chriſtuʒ dari nobis quotidie petimus. Ut qui in Chriſto manem⁹ ⁊ viuim⁹: a ſanctificatione ⁊ corpore eius non recedamus. Hec Cyprianus. ¶ D Petimus ⁊ hunc panem nobis dari hodie: vt per hoc intelligamur q̃ panis iſte die gratie: non nocte peccati ſit accipiendus: ne indigne accipiētes corporis ⁊ ſanguinis rei efficiamur. j. ad Corinth. capi. xj. Item da hodie: ideſt pro curſu huius vite: quia niſi quis eum percipit pro iſta vita: eius particeps fieri non poteſt pro futura vita. vt dicit Iſaac in collationibus patrum. Debet ergo quilibet Chriſtianus quaſi pauper ⁊ mendicus corã diuite ⁊ benigno patre procumbere: ⁊ inopiã ſuaʒ oſtendens: humiliter flagitare hunc panem ſibi

dari:quo in vita spūali roboret:ɔsolet ⁊ sustētet: vt potēs fiat ⁊ efficax ad exercitiū spūaliū ⁊ virtuo sarum opationū:vtq; sibi viaticū:in cuꝰ fortitudi ne ambulare possit vsq; ad mōtē Oreb:eterne glo rificationis:⁊ ibi īrui pane illo cū angelis sine fa stidio:q; hic in nubilo subvelamine ꝑgustauit. Et ita dicit glo. Hodie.i.semꝑ phēi vita exhīte:vñ Au gusti. Hodie.i.q̄diu viuit:hodie.i.in hac tꝑali vi ta.vñ Jo.vi. Dñe da nobis semꝑ panem hūc. ❡ E

Obiectio.

Sed q̄s dicet. Cū panis sacrālis nō ministrat post prādiū:ergo orō illa q̄tū ad hāc particulam:post prādiū dici nō dʒ:cū ea petant q̄ illa die dari non decet. Hoc aūt incōueniēs est:cū.b. Aug.i ser.dñi.

Augu.

i mōte dicat. Quis est q̄ audeat dīe semel tm̄ nos orare debere orōnē dñicā: Aut certe etiā si iteruʒ vel tertio vsq; ad eā tm̄ horā qua corpus dñi cōica mus:post ꝟo nō sit orādū ꝑ reliquas partes diei. Nō em̄ petere poterimꝰ:da nobis hodie:qd iā ac cepimꝰ. Aut poterit q̄sq; cogere vt etiā vltia diei parte sacr̄m illud celebremꝰ: Rñdet Alexā.vbi.s.

Rñsio ad obiectōēʒ

Dicūt aliq̄ q; cū multiplex sit panis quotidianus ecclesia orās añ prandiū. Panē nr̄m quoti.da no. ho. pōt petere indifferēter vnū illoꝝ sibi dari. Post prandiū ꝟo pōt petere panē corporalē vel doctri nam spūalem:non aūt sacrālem. ❡ Uel aliter dici pōt:q; ecclesia per totū orbē dilatat:ideo frequen ter ē orbis terre. Qñ aūt in vno hemispherio est hora post prandiū vel nox:in alio est hora añ prā dium vel dies. Ideo semꝑ qualibet hora ɔsecrari pōt corpꝰ xp̄i:⁊ ab aliq̄bꝰ cōicari:rōne cuiꝰ ab oībꝰ mēbris ecclesie participatiue sumi. Uel q; per to tam ecclesiā multi sunt infirmi:q̄ qualibet diei ho ra cōicari possunt:⁊ sic tota ecclesia ꝑ illos:non tm̄ lʒ ɔficere nisi añ prandiū. ❡ Uel aliter ⁊ meliꝰ pa nis sacrālis qui Christꝰ est petit dari nō tm̄ sacra liter:sed ⁊ spūalr. Hic em̄ panis assidue per fidē ⁊ charitatē interiꝰ reficere dʒ. Nā sine eo viuere ne mo pōt. Nemo vtiq; sine eo ɔseruāte simplr viue re aut esse pōt. Etiā nemo sine eo reficiēte ꝑ fidē ⁊ charitatē spūalr viuere pōt per grām. Eius etiaʒ refectio assidue crescere pōt:q; ⁊ fides ⁊ charitas

Eccl.xxiiij.

in via augmētabiles sunt in quolibet fideli:ſm il lud Eccli.xxiiij. Qui edūt me adhuc esuriēt:qm̄ h panis ⁊ si satiat:tn̄ sine fastidio:ideo esuriē nō ex tinguit. Pōt igit fidelis semper orare ⁊ petere sibi dari panē hūc sacrālem:q̄tū ad effectꝰ sui ɔserua tionē:⁊ augmētū grē:lʒ non vt detur semꝑ q̄tū ad sacrālem sumptionē. Nam qui datū ɔseruat vl au gmētat:dare cēset. ❡ F Colligit q̄ hic sensus q̄tū ad panē sacrālem. Panē nr̄m quoti.da no.ho.i.tu pater celestis:da panē illū celestē ⁊ sacrāleʒ:q̄ sub spēbꝰ panis nobis tuo dono ꝓponit digne vel sa cralit vel spūalr participare in ɔtinuo desiderij fidei ⁊ charitatis cremēto:⁊ ꝑ oblationē sacerdo tum:illū pro se ⁊ tota ecclesia tibi offerētiū:vt i no bis reformet deuotio:feruorq; charitatis magis: magisq; augeat:⁊ non ꝑ terrenoꝝ occupationē et venialiū pctōꝝ freq̄ntiā tepescat:vel penitꝰ exti guat. Et sicut petēdo panē corporalē:petimꝰ oīa corporalivite necessaria:ſm ꝓmissa:ita petēdo pa nem sacrālem:petimꝰ oīa alia sacra spūalivite nie necessaria ſm.b.Tho.q; oīa alia etiā ad panē illū ꝓncipalē ordinant:vt etiā vult Nico.de lyra. ❡ G Tertio exponit petitio de pane intelligentie illu minātis:q̄ est ꝟbum dei auditū:lectū:meditatuʒ: seu ɔtēplatū:nos illuminās ad itelligētiā scriptu rarū:fidei bonoꝝ ꝓmissoꝝ:q̄ sunt eterne felicitatꝭ gaudia:⁊ maloꝝ cōminatoꝝ in dānatiōe ꝑpetua. Illo nāq; pane etiā mens spūalr reficit:ac spūali

Deut.viij
Mat.iiij.

vita educat. Uñ scribit. Nō in solo pane viuit ho mo:sed in omni ꝟbo qd ꝓcedit de ore dei.i.scriptu ra sacra:q̄ ſm.b.Greg.est tāq; os dei:q; ꝑ eaʒ loq̄t

L u.iiij.

dñs oīa q̄ vult a nobis fieri. Per ꝟbū qd ꝓcedit de ore dei:intelligit oīs veritatis instructio:oīs ɔso latio:oīs exhortatio:oīs deuotio q̄ ex auditiōe:le ctiōe:meditatiōe:ac ɔtēplatiōe diuinoꝝ eloq̄oruʒ ꝓcedit:sine quo nō pōt homo viuere vita spūali.

Raba.

Uñ dicit Raba. Si q̄s nō vescit ꝟbo dei:ille nō vi uit:q; sicut corpꝰ humanū non viuit sine cibo ter reno:ita nec aīa viuere poterit sine dei ꝟbo. Qua

Augu.

propter dicit.b.Aug.i.q.i.interrogo. Quid vobis plus esse videt:verbū dei an corpꝰ Christi. Si vul tis verū rñdere:hoc dicere debetis q; nō minꝰ sit dei verbū q̄ Christi corpꝰ. Ita nāq; mentē reficit sicut corpꝰ Christi. Uerbū etem̄ dei:sacra scriptu ra:que ab ore dei ꝓcedit:ipsiꝰ indicat volūtatem: sine cuiꝰ agnitiōe nemo recte viuere pōt. In hac

Grego.

discimꝰ q̄tū deo appropinq̄mꝰ:⁊ q̄tū a deo elon gamur. Ipsa vt dicit Greg.ij.mora.c.i.mētis ocu lis quasi speculū qddā opponit:vt interna nostra facies videat. Ibi feda:ibi pulchra:q; nr̄a ꝓspicimꝰ: ibi sentimꝰ q̄tū ꝓficimꝰ:q̄tūve a ꝓfectis lōge dis tamꝰ. Quō ergo aīa hoīs viuere posset vita iusti tie ⁊ grē:nisi cognosceret dei volūtateʒ:⁊ ea q̄ ſm hāc iusta sunt vel iniusta:q̄ agēda ⁊ q̄ fugienda:q̄ amāda ⁊ q̄ ɔtēnēda:q̄ timēda ⁊ q̄ audēda:⁊ q̄ cre dēda ⁊ q̄ sperāda:⁊ cetera nr̄e saluti necessaria:q̄ oīa sola docet sacra scriptura. Oīm em̄ sacroꝝ li

Augu.

broꝝ series:vt Aug.lib.de salutaribꝰ documētis. ad nr̄am salutē scripta est:⁊ auribꝰ nr̄is maxie in tonat ea q̄ nr̄e ꝓficiūt saluti. Iterū atq; iterū repli cat q̄d sit homini cauēdū:q̄d seq̄ndū. Per illos sa cre scripture libros nobis ipsemet deus:q̄ est veri tas:qui infallibilis loquit:⁊ pie nobis volūtatis

ij.Tim.iij.

sue demōstrat affectū. Hinc.ij.ad Timot.iij. Oīs scriptura diuinitꝰ inspirata vtilis est ad docēdū.s. nesciētes:ad arguēdū negligētes:adq; corripiēdū. i.dure increpādū in malo ꝑsistētes:⁊ ad erudiēdū in iustitia.s.iustitiā diligentes:vt ꝑfectꝰ sit homo dei ad omne bonū instructꝰ. ❡ H Hūc igit paneʒ studiosiꝰ req̄rere debemꝰ:q; plus est ꝟbi dei pa bulo victurā īꝑpetuū mētē reficere:q̄ ventrem moriture carnis terreno cibo satiare:vt dicit Gre go.in q̄dā home. Hic panis ⁊ cibꝰ est ⁊ potꝰ. Cibꝰ in locis obscurioribꝰ:q; in his quasi exponēdo frā igit ⁊ māducādo glutit. Potus est in locis apertiori bus:q; ita absorbet sicut inuenit:vt ait Grego.i. mora.c.xlviij. Hūc panē diligēter tenere debemꝰ toto aīo ⁊ corde integro ꝟsare:vt eius succus per oēs aīe venas se diffundat:a quo dum studiose su

Ambro.

mitur:cibꝰ terrenꝰ vilescit:⁊ velut insipidꝰ estima tur. De quo.b. Amb. in quodā ser. Quisq̄s verbo dei pascit:terrenū pabulū non req̄rit. Nec em̄ pōt pabulū seculi capere:qui pane reficit salutoris. Negligit famē corporis:q̄ pabulo lectionis intē dit:nec vētris curā hr̄e poterit:qui alimētū verbi celestis req̄rit. Et ſm hoc sensus huiꝰ petitionis erit. Panē nr̄m quoti.da no.ho.i.da nobis in hac tenebrarū caligine ⁊ loco miserie degētibus.refici pane doctrine:pane scripture sacre:quo refecisti

Eccli.xv.

illū:de quo scriptura ait. Cibauit illū pane vite et intellectꝰ. Hūc da nobis:vt illo ab amore mūdi ra piamur a noxijs ⁊ venenosis inimici suggestiōibꝰ ꝓseruemur:ad omne opus bonū roboremur:⁊ tā deʒ illo degustato ad panē glorie ꝑcipiēdū auidiꝰ excitemur. ❡ I Sed plurimi nedū panē hūc pete re negligūt:sed oblatū renuūt ⁊ quasi infructuosū paruipēdūt:q̄ lectiōes fugiūt:ꝑdicationes negli gunt:aut si q̄ñ accedūt:magis adq; detrahēdum:q̄ ad seipsos emēdādū aīos ɔuertūt. Et cū ꝑ hec vias veritatis ⁊ iustitie noscere possent negligēdo indi cant:q; scire nolūt. Hi sunt q̄ dñodñt. Recede a no bis:scīaʒ viarū tuarū nolumꝰ. Quis est oꝑs:vt ser uiamꝰ ei:aut q̄d ꝓderit nobis si orauerimꝰ illuʒ: Job.xxi. Sūt ⁊ alij q̄ torpēt otio:aut terreno amo re capti:euanescūt inaniter i rebꝰ mūdanis ac cu riosis:nihil vel modicū saluti ɔferētibꝰ. Non sine culpa discere negligūt q̄ nesciunt ⁊ scire possent q̄

statut suo ɔgruũt ⁊ necessaria sũt saluti. Quos du re repꝛehẽdit Chrysost. sup Mat. vi. Nõ põt esse condemnationis excusatio ignorantia veritatis: quibus fuit inueniendi facultas: si fuisset querẽdi voluntas. Et subdit. Si velles ingredi veritatẽ nunc peteres orationibꝰ: nunc quereres in scripturis: nunc pulsares bonis operibus: interrogares sacerdotes: nunc hos: nunc illos. Sed ista non fiunt quia verbo dei non creditur: nec ꝓmissio beatitudinis desideratur: nec ɔdemnationis iudiciũ formidatur. Sũt ⁊ ꝑsumptuosi qui sine scripture studio se sibi sufficere putant: quicquid ꝓpria phantasia excogitant deo placere putant quibꝰ id contingit quod ad Demetriadẽ. b. Hiero. scribit: ꝙ in eo displicent deo: in quo ei placere putant. Unde ait. b. Hiero. Prima fidelis cura: primum studiũ sit scire voluntatẽ dñi sui: ⁊ q̃d ei placeat: quidve displiceat diligenter inquirere: vt ſꝫ aplm: rõnabile deo reddat obsequiũ: totũq; vite sue cursum ex eiꝰ possit ordinare sũia. Impossibile est eñ ei quẽq̃ placere: cui q̃d placeat ignorat: fieriq; põt vt etiã obseq̃ndi voto offendat: cui q̃uo obseq̃ debeat priꝰ nõ didicit. Et sicut maiꝰ est voluntatẽ dñi facere q̃ nosse: ita priꝰ est nosse: q̃ facere. Illud eñ merito ꝑcepit hoc ordine. vnde ꝓpheta. Et tu Israel noli ignorare. Et beatus apostolus: Qui aũt ignorat: ignorabit. Idem alibi. Propterea nolite fieri imprudentes: sed intelligẽtes q̃ sit voluntas dei. Initium obedientie est q̃d ꝑcipiat velle cognoscere: ⁊ pars est obsequij didicisse q̃d facias. Hec autem in scripturis sacris discuntur: per quas solas plenã dei intelligere possumus voluntatẽ. Quisquis ergo cibũ hunc mẽtis refectiuũ [illegible] ingenio fulgeat: lꝫ statu emineat: lꝫ diuitijs temporalibꝰ affluat: nil mirũ si fame pereat: si pabuli salutaris inedia mortiatur. Nil tam mortis est indicium: nil tam de vita facit desperare q̃ alimẽta non sumere: aut sumpta non tenere. Et iam de expositione huius petitionis. s. de pane intelligẽtie illuminãtis quod est verbum dei lectũ: auditũ: inspiratũ vel meditatũ. Ad quẽ reducit panis deuotionis spiritũ sursum agẽtis. Hunc eñ ꝑstat panis verbi deuote susceptus: ac diligenter masticatus. ¶ K De pane penitẽtie ⁊ laboris. de quo ꝓpheta in ps. lxxix. Cibabis nos pane lachrymarũ: ⁊ potũ dabis nobis in lachrymis in mẽsura. ⁊ in ps. ci. Sicut cinerem panem manducabã: ⁊ poculũ meũ cũ fletu miscebã. Hũc panẽ petere saluberrimũ est peccatori. Sed qꝛ coincidit cum sequẽti petitione. Non enim petitur pñia nisi ꝓpter pctõrum deletionẽ perfectã: ideo ad eam reseruet: in qua pctõrum dimissio postulatur. Panis ṽo diuine gratie petitus est in petitione tertia. Per hunc eñ dei voluntas ꝑficitur a nobis. Et in petitione scđa: vbi petitur aduẽtꝰ regni gratie ⁊ glorie. Et ideo de his quatuor panibus. s. pñie ⁊ laboris: de pane gratie viuificãtis: de pane deuotionis mentẽ sursum agentis: ac de pane glorie ɔsummãtis particularius disserere supsedeo. ¶ L Recolligẽdo igitur que dicta sunt: potest deuotior affectus oratoris sic petitionẽ hanc ad deum patrem fundere. O pater noster qui es in celis. ⁊ creata omnia ɔseruas ⁊ gubernas: qui aperis manum tuam: ⁊ imples omne animal benedictione: ⁊ das escam omni carni. Tu pater largissime: panem corporalẽ nostrũ ꝓpter nos a te creatum: panem quotidianũ vite pñtis sustentationẽ: ac nutrimẽta non supflua corporis ɔditioni: sed ⁊ statui necessaria: da nobis tuis mancipijs ꝑcioso filij tui sanguine emptis. Da nobis ad temperatã refectionem congruam corporalis vite sustẽtationem: quo caro non lasciuiat: sed moderate sustẽtata spũi subseruiat. Da nobis pater hodie: tota die huius mortalis vite: ne tpaliũ curiosa sollicitudine mens nostra a te distracta: seculi curis absorpta: que tua sunt negligat: iniuste peritura q̃rat. Da aũt pater benignissime: vt ea tuo dono iuste acq̃ramus: a te ɔcessa agnoscamus: iuste accepta bene dispẽsemus: concessis tẽperate vtamur: non ad vẽtris ingluuiem: non ad voluptatis fomitẽ: non ad mundi pompã: sed ad congruã corporis vegetationem virtutis ꝑfectum ⁊ pauperũ tuorum consolationẽ. Da ⁊ pater liberalissime panem nostrum supsubstantialẽ viuifici tui sacrosancti corporis ⁊ sanguinis mysteriũ sacralr ⁊ spũalr digne participare. Nostrum vtiq; : quia nobis paratũ: nobis incarnatũ: nobis natũ: nobis datũ: nobis in cruce igne diuini amoris coctum: nobis sub sacralibus spẽbus occultatũ. Da aũt pater nobis hunc panem hodie in die gratie: non in nocte tenebrose ⁊ obscure peccatricis ɔscientie. Da quotidie ad quotidianũ spũalis vite nutrimẽtũ: virtutis ⁊ gratie fomentũ: vnitiui amoris incrementũ: torporis acidie ⁊ vniuersoꝝ morborum medicamentũ: totius ꝑfectionis complementũ: trãsitus nostri confortãs viaticũ: ⁊ celestiũ delitiarũ initialẽ gustũ. Da insuper pater celestis panẽ illuminãtis intelligentie: doctrinalis ṽbi tui cibũ in quo viuit spũalis homo. Da aũt nobis per seruos tuos quos cõstituisti sup familiã tuam: dare illis in tpe tritici mensurã fideliṙ ⁊ prudenter. Fideliṙ quidem ad te deum: vt. s. cum tãta fide: tãto timore: tãta instantia: tãta diligẽtia q̃tum sibi cõmissum est, verbum tuum dispẽsent. Prudẽter ṽo q̃tum ad nos famelicos: vt ſm capacitatẽ vniuscuiusq; singulos erudiant: ⁊ spũalr enutriãt. Tu pater inspira eis: ꝑlatis. s. ⁊ ecclesie tue doctoribꝰ: vt veritatẽ tuam nobis studeãt fideliṙ ⁊ prudẽter dispẽsare: vt te deuꝫ deoꝝ valeamꝰ cognoscere: ꝑfectiones tuas meditari: beneficijs a te nobis impẽsis grãruvices reddere: immobiliṙ in te credere: credita intelligere: ꝓmissa sperare: te summũ bonũ sup omnia diligere: peritura tpalia cõtẽnere: eterna cupere: ad torrentem voluptatis domus tue toto desiderio anhelare Quod si illi panem istum verbi tui frãgere negligãt: aut ɔtẽnant: tu ipse pater qui tuoꝝ filiorum curam habes: da nobis: ⁊ nos pasce ꝑ occultam spũssancti inspirationẽ: vt intus per te capiamus panẽ: quo exterius fraudamur per ipsoꝝ taciturnitatẽ: ne moriãtur paruuli: ⁊ fame pereãt esce tui filij: eo ꝙ non sit qui frãgat eis panẽ fidei: ⁊ spũalr eos reficiat ṽbo dei. Da ⁊ nobis tãdẽ pater clemẽtissime panẽ deuotionis: feruoris ⁊ gratie: quo anima pinguescit ⁊ vegetat: infirma curãtur: solidanṫ confracta: fortificanṫ debilia: famelica demum satianṫ in ɔsecutione panis glorie: in vita sempiterna. Itaq; pater qui per filiũ tuũ septẽ panibus quatuor milia hoim saciasti: cũctis fidelibus per quadrifidi orbis climata dispsis: da panem septuplicẽ vniuerse bonitatis: panem. s. nature ad sustentationẽ indigẽtie vite corporalis. Da panẽ pñie ad releuationẽ lãguoris. Da panẽ grẽ: ad viuificationẽ hominis interioris. Da panẽ intelligẽtie: contra famẽ ignorãtie ⁊ erroris. Da panem eucharistie: ad impinguationẽ amoris: ⁊ memoria saluberrime passionis. Da panẽ deuotiõis feruide: ad depulsionẽ teporis. Quo sextuplici pane forti spũs fortitudinis ɔsequamur: cuiꝰ virtute tristitiã simul ⁊ letitiã nũdi: vere delectatiõis desiderio pellẽtes: sic in pñti iustitiã regni esuriamꝰ vt cũ apparuerit gl̃ia tua: septio pane gl̃ie in plenitudine diuini saporis satiari mereamur. Amen.

¶ Lectio. lxxiij. A

Et dimitte nobis

debita nr̃a. ¶ Ista est scđa pars secũde partis ꝑncipalis dñice orõnis in qua post petitionẽ collatiõis bonoꝝ petit ablatio maloꝝ. Sũt aũt triplicia mala

Margin notes: Chrysost. — Hiero. — Psal.

Triplicia sunt mala a quib' liberari petim'.

Esa.lix.

a quib' liberari petim'.s.ꝑterita:p̄ntia ꝛ futura.
Uel meli' maxima:media ꝛ minima:quoꝝ quelibet
esse possunt p̄ntia:ꝑterita ꝛ futura. Maxima mala
sunt mala culpe:quia separāt nos a summo bono
ſm illud Esa.lix. Iniq̄tates vr̄e diuiserūt iter vos
ꝛ deū vr̄m:ꝛ pctā vr̄a abscōderūt faciē ei' a vobis.
Mala media sunt pctōꝝ occasiōes:q̄ inducūt ac
ꝑcipitāt in mala culpe:quales sunt tētatiōes de-
monis:mūdi vel carnis. Tertia sūt mala pene cor
poris vel aie afflictiua:vt dolor ꝛ tristitia ꝛ cetera
afflictiua.de q̄b'.s.lec.lxvi. dictū est. ¶ Et ſm hoc
pars illa diuidit in tres partes:q̄ sunt tres peti-
tiōes vltime:p ablatiōe aut exclusiōe triplicium
maloꝝ dictoꝝ. Prima:petim' pctī deletionē. Se-
cūda:oram' occasiōis ad culpā inducētis:tētatio-
nis vez exclusionē.ibi. Et ne nos inducas. Tertia:
postulam' nr̄am a malis pene liberationē.ibi.sed
libera nos a malo. ¶ Circa p̄mū:p̄mo ponit petitionis
forma:cū dr̄. Dimitte nobis debita nostra.
Scdo subdit modificatiōis cl̄a:cū adiūgit. Sicut
ꝛ nos di.de.no. ¶ Cur aūt post petitionē ꝯferēdo
rum:petit remotio maloꝝ:cū tn̄ necesse sit euelle-
re pri' mala:vt locū habeāt ꝯria bona:satis dictū
est lec.lxvi.vbi rō ordinis declarata est petitionū
dn̄ice orōnis:ideo h̄ transeo. ¶ Ad textū accedēs.

Questio.

Et di.no.de.no. In p̄mis occurrit qō. Cur ista pe-
titio ꝯiūgit priori p ꝯiūctionē copulatiuā ꝛ:ac sīr
seq̄ns petitio huic ꝛ vltima seq̄nti:ꝛ p̄me tres pe-
titiones nō sic sibi ꝯiūgant. Ad hoc r̄ndet Alex.q.

Rn̄sio.

xxxvij par.iij.duas rōnes assignās. Prima qr pri
me tres petitiōes ita ꝯnexe sūt:q̄tū ad ea q̄ p̄nci-
palr in eis petunt:hoc est q̄tū ad ea creata bona:
q̄ obtinēda sūt in p̄ria:q vnū sine alio obtineri nō
pōt. Nō eni pōt p̄icere nomē p̄ris sctificari i filiis:
nisi adueniat regnū:quo in possessionē mittāt filij
p̄ne hereditatis:sꝫ nec hereditas eterna posside-
ri:nisi fuerit p̄fecta vnio voluntatū p̄ris ꝛ filioꝝ:cū
hereditas illa nō sint bona aliq̄ externa:sed pater
ipse ac diuina essentia q̄ nō possidet nisi obiectiue
per amorē fruitiuū q̄ est p̄fecta vnio voluntatū. Nō
aūt sic est in petitiōi' vltimis:vbi vnū petitū sine
alio obtineri posset:ideo necessaria fuit hec copu-
latio magis q̄ in p̄mis. Scda rō:quia p̄me tres pe
titiones ptinēt ad statū btitudinis:vbi deus erit
oia in oib':vn̄ idē increatū petit obiectiue in illis:
qr ergo copulatio ꝯiūctiōis signū est diuersitatꝭ co
pulatoꝝ:magꝭ ꝯgruebat exp̄ssa copulatio vltima
rū petitionū:q̄ triū p̄marū. ¶ B Petim' aūt hac
petitiōe nobis dimitti debita nr̄a Debita hec nō

Augu.

cēsus sunt aut pecunie:vt dicit.b.Augu.sed pctā
nr̄a q̄ in deū cōmisim'.vn̄ Lu.xi.exp̄ssi' dr̄. Dimit.
no.pctā nr̄a:siq̄dē ꝛ nos dimittim' debitorib' no.
Et.b.Aug.in de ser.dn̄i in mōte. Debita pctā dici

Mat.v.

manifestū est.iuxta illud qd ait dn̄s Mat.v. Amē
dico tibi:nō exies inde donec reddas nouissimuꝫ

Lu.xiij.

quadrātē. Glo.i.minima pctā:qr nihil remanet i-
punitū. Itē Luc.xiij. Putatis quia ipsi debitores
fuerint:ꝑter oēs hoies habitātes in Hierl'm. Ibi
debitores dn̄r pctōres.vn̄ glo. Isti Hierosolymite
nō soli pctōres fuerūt:sed in terrorē reliquoꝝ pu-
niti sunt. Loquit dn̄s de his.xviij.hoib':q̄s turrꝭ
cadēs in Syloe opp̄sserat. Hec aūt q̄tidie nobis di
mitti:instruimur vt nos quasi mūdos corā diuina
maiestate existimem':ꝛ de mūdicia gloriātes pl'
peccem'.vn̄.b.Cyp̄a. Quā necesse:q̄ puide ꝛ salu
briter admonemur:q pctōres sum':q̄ p pctis ro-
gare cōpellimur. Et dū indulgētia a deo petit:cō-
sciētie sue anim' recordet:ne q̄s sibi q̄si innocens
placeat:ꝛ se extollēdo p̄ius pereat:instruit:ꝛ docet
peccare q̄tidie:dū q̄tidie p pctis iubet orare. Ulla
eni hec mortalis ꝛ infirma vit aut nūq̄ ducit sine

1.Jo.1.

pctis saltē venialib'.vn̄.b.Joā. Si dixerim'(inq̄t)
q̄m pctm̄ nō habem':ipsi nos seducim':ꝛ veritas
in nobis nō est. Si ꝯfiteamur pctā nr̄a:fidelis est:
ꝛ iust' dn̄s q̄ nob pctā dimittit. In ep̄la sua ait Cy

Cyprian.

p̄a.vtrūq ꝯplex' e:q ꝛ rogare p pctis debeam':
ꝛ q ipetrem' idulgētiā cū rogam'. Jō ꝛ fidelē di-
xit dn̄m ad dimittēdū pctā:fidē pollicitatiōis sue
reseruātē:qr q̄ orare nos p debitꝭ ꝛ pctis docuit:p̄r
nā mīaꝫ pmisit ꝛ veniā secuturā. Hec ille. Nec p
venialiū pctōꝝ remissiōe ab orōne cessandū est ex
q̄ sibi de mortali ꝯsci' nō est:qr lꝫ hic dicant minima:

Augu.

nō tn̄ sunt negligēda. Ipsa nāq cumulata ad mor-
talia hoiēs disponūt:ꝛ iclināt:vn̄.b.Aug in lib.de
decē chor. Noli(ait)ꝯtēnere venialia:qr minima sūt:
sꝫ time:qr plura sūt. Plerūq eni bestie minute mul
te necāt. Nūq̄d minutissima sūt grana arene:sꝫ si
arena āpli' i nauē mittat:mergit illā vt p̄eat:q̄ mi
nute gutte pluuie nōne flūina iplēt:ꝛ domos deij-
ciūt? Timēda est ḡ ruina:nō mō magnitudinis:sꝫ

Eccle.xix.

ꝛ multitudinis.vn̄ sapiēs. Qui minia negligit(ait
q̄ spnit modica)paulati decidit. Eccle xix. ¶ C Pe
tim' igit p̄mo. Dimit.no.d.no.i.pctā ista venialia
ꝛ q̄tidiana ad q̄ delēda singlr orō illa efficaciā hꝫ.
Per hāc eni cū ipa cordis itētiōe sepi' repetitā:q̄

Augu.

tidianoꝝ pctōꝝ veniā ꝯseq̄mur:ꝛ a reatu pene mi
sericorditer liberamur.de q̄.b.Aug.in enchi.c.vij.
De q̄tidianis(inq̄t)leuibusq pctis:sine q̄b' hec vi
ta nō ducit:q̄tidiana orō satisfacit. Eoꝝ eni ē dicē.
P̄r nr̄ q̄ es in celis:q̄ iā regnati sūt ex aq̄ ꝛ spūsctō.
¶ Delet oino hec orō minima ꝛ q̄tidiana pctā:delet
ꝛ illa a q̄b' vita fideliū scelerate ēt gesta:sꝫ penitē
do i meli' mutata:discedit:si quēadmodū veraciter
dr̄:dimitte nob debita nr̄a(q̄m n̄ desūt q̄ dimittāt)
ita veraciter dicat:sicut ꝛ nos di.de.no. Et q̄d mirū
hec fieri p orōnē dn̄icā a saluatore xp̄o dictatā ꝛ i-
stitutā:cū aliaꝝ orōnū intuitu multi qd p̄mittit le
gūt ꝯsecuti? Un̄ suo petēti dn̄m vt debitū sibi re-
mitteret:misert':ait dn̄s oē debitū sibi ꝯdonauit.
Mat.xviij. Et Publican' ille penitēs pect' suū per-
cutiens pctōꝝ suoꝝ remissionē obtinuit:ꝛ iustificatus

Lu.xviij.

abscessit. Lu.xviij. ¶ Rurs' oram'. Dimit.no.dbt.

De' ppi-
ti'esto mi
hi pctōri.

no.i.oia pctā nr̄a gn̄alr:qr oia ꝛ singla ipedimētū
p̄stāt ad itroitū r̄gni dei:qd.s.nob petitum' aduci
re:vn̄ aplūs.i.Cor.vi. Nolite errare:neq fornicarij
neq idol' seruiētes:neq adulteri:neq molles:neq
masculoꝝ ꝯcubitores:neq fures:neq auari:neq e
briosi:neq maledici:neq rapaces regnū dei possi
debūt. Petim' igit oia pctā nob dimitti:ne a r̄gno
btitudis excludamur:dn̄ica ex saluatorꝭ doctria.
Dimit.no.d.n. ¶ Petim' āt te p̄r celestꝭ:q̄ h̄cs ptā
tē pctā dittēdi:qr nisi tu dimiserꝭ:nēo ea dlet pctā
Si iniq̄tates obseruauerꝭ dn̄e(dr̄ pp̄ha) dn̄e q̄s sustie
bit? Ad illū ei ptiet pcti dimissio:q̄ pctō offēdit:qꝛ

Mat.ix.
Mar.ij.
Luce.v.

ē de' q̄ pctis nr̄is iuste irascit ꝛ ipa aut iputat aut
dimitt. Qd ꝛ iudei agnoscētes:cū xp̄s paralytico dixis
set.dimittūt tibi pctā tua. Dixert.q̄s ē h̄ q̄ pctā di
mittit:sciētes op' eē soli' dei.dimitte igit:hoc ē pce
vł idulge.i.ad nr̄aꝫ petitōeꝫ ꝛ gemitū:q̄ petim',do
lem' ꝛ gēim' q pctis te offēdim'.si ei te petētib' ve
niā pctōꝝ suoꝝ ꝯcedes p pp̄haꝫ pmisisti di. Ezec.
xxxiij. Impietas ipij n̄ nocebit ei:i q̄cūq die ꝯuers'

Bernar.

fuerit.ꝛ.b.Ber.tractās illd. Hodie mecū erꝭ i padi
so:di. Nō arctat:n̄ claudit fine:nllas hꝫ metas di
uina clemētia. Sit q̄ inocet.erit q̄ exaudiet:sit q̄ pēi
teat:n̄ derit q̄ idulgeat. Petim' igit cū pctōꝝ pnia.
Dimit.no.d.n. ¶ D Et q̄cūq potēs ē de' nob n̄ ro-
gātib' dbita nr̄a r̄mittere:sic q̄tidie dimittit puulꝭ i ba
ptismi susceptiōe.sic ꝗ dimisit paralytico ad fidē por
tātiū.pctā sua di.ꝯfide fili:dimittūt tibi pctā tua.
Mar.ij. Uult tn̄ de' vt pctā dimittat:a nob peti et

Mar.ij.

rogari:iuxta pabolā d debēte.x.milia talēta q̄ vt a
dbitꝭ liberaret:pcidit rogāsdn̄z di. Patiaꝫ habe i
me:ꝛ oia reddā tibi. Cui dn̄s. Oē dbitū dimisi tibi:

Mat.xviij.
Chrysost.

q̄m rogasti me. Mat.xviij.vbi Chrys. Qd dn̄s pcā
istātia vliceralr ꝯmot' absoluit eū:ꝛ mutuū ei dimi
sit:volebat ei dn̄s ꝛ a p̄ncipio dare:sꝫ nolebat suū
eē donū solū sꝫ ꝛ sui supplicātꝭ:vt n̄ scoronat' abs-

cederet. Uñ videre est cãm⁹ dimissionis: cũ rogãte eo: visceribus mot⁹ ei debitũ dimisit. ¶ Ex quo apparet ꝙ de⁹ cõtter vult rogari a nobis: vt pctã nr̃a dimittat: ppter hoc vt coagẽtes quodãmõ ad nr̃orũ pctõꝝ remissionẽ meritũ nr̃m augeat: vñ et ait btũs Aug. Qui creauit te sine te nõ iustificabit te sine te: hoc est nisi tu cooperteris: ⁊ hoc de cõi cursu. Eapropter xp̃s vt pr̃ celestis nobis dimitteret nr̃a pctã: iussit nos ⁊ orare ⁊ petere cũ fiducia. Dimitte no. de. no. ¶ Sʒ q̃ris. Quõ pctã nr̃a dñr debita nr̃a: cũ nullo iure nobis debeant: sed nec alicui creature rõnali: imo opposite virtutes ⁊ iusticie iũt nobis debite: ⁊ pctã nobis penit⁹ indebita. Recte siqdẽ reph̃ẽdit ois q̃ pctm̃ hʒ aut tenet. Et ob hoc etiã videt ꝙ pctã nõ sint nr̃a: qm̃ ipsa tenere iuste phibemur. Nõ g̃ pctã tenemur deo: sed timorẽ: sʒ amorẽ: sʒ seruitutẽ: sʒ obediẽtiã: sʒ imitationẽ. Hec qdẽ tenemur deo sm̃ illð Deut. x. Et nũc israel qd dñs de⁹ tu⁹ petit a te: nisi vt timeas dñm deũ tuũ ⁊ ambules in vijs ei⁹: ac diligas eũ: ac seruias dño deo tuo in toto corde tuo: et in tota aia tua: custodiasq̃ mãdata dñi. In qua autoritate moysi q̃nq̃ iã tacta exprimunt. Uñ qr de⁹ dñs est vniuersorũ celi ⁊ terre: ineffabilis ⁊ tremẽde maiestatis: debet sibi timor reuerẽtialis: qr liberalissim⁹ ẽ ⁊ optim⁹ imẽse bonitatis: debet sibi amor amicitie filialis: qr est creator singuloꝝ infinite potẽtie: debet sibi seruit⁹ latrie: q̃ est cultus diuinalis: qr suprem⁹ est rector vniuersalis inestimabilis sapiẽtie: debet ei obediẽtia gñalis: qr iust⁹ est ⁊ inobliquabilis equitatis et rẽe: debet sibi imitatio certitudinalis. Si hec q̃nq̃ deo reddim⁹: soluem⁹ q̃ debem⁹: si nõ soluim⁹ pctõres efficimur: ⁊ eoꝝ cõstituimur debitores. Peccat pfecto q̃ nõ reddit qð dʒ: nec tñ peccãdo a debito soluit: alioq̃n de pctõ cõmodũ reportaret. Cũ g̃ peccam⁹ deo debitũ subtrahim⁹: ppter qð a deo ad penã obligamur. ¶ E. Per hoc ergo dr: ꝙ pctã dupr̃ debita noiant: nõ qdẽ formalr̃: sʒ effectiue. Uno mõ. qr peccãdo debitũ soluere recusam⁹ debitũ quo deo tenemur. s. obediẽtiã ⁊ amorẽ. Peccam⁹ eñ cõmittẽdo: omittẽdo. 9mittẽdo. s. malũ: ⁊ omittẽdo bonũ. Puta si fornicamur: si occidim⁹ si furamur: 9mittim⁹ mala: ⁊ agim⁹ 9 diuia pcepta ⁊ p hoc subtrahim⁹ sibi debitã obediẽtiã: virtutẽ ⁊ timorẽ. Si deũ sup oia nõ diligim⁹: si parẽtes nõ honoram⁹: si bona debita omittim⁹: iteꝝ deo debitũ subtrahim⁹: dilectionẽ seruitutẽ ⁊c. Scðo pctã dicunt debita nr̃a: qr nos debitores: pene faciunt. Quicũq̃ eñ 9 deũ peccat: reus efficit pene gehennalis: quã soluere tenet: nisi a deo remittat. Tenetur soluere nõ agẽdo aut alteri infligẽdo: sʒ patiẽdo penã dãni ⁊ sensus. Peccãs nãq̃ 9 deũ auertit se a deo incõmutabili bono ⁊ 9uertit se ad creaturã cõmutabilẽ: efficiturq̃ dei 9tẽptor: vere vl̃ interpretatiue. Qr eñ auertit se a deo: iustũ est ⁊ rõnabile vt de⁹ in retributiõe auertat se ab eo: suamq̃ essentiã ei nõ ostẽdat nude: ac btifice: in cui⁹ visionis carẽtia pena dãni 9sistit. Rursus qr conuertit se ad creaturã efficit debitor pene sensus: vt ita in se sentiat acerbitatẽ pene: q̃ pri⁹ q̃siuit delectari in creatura inordinate. Sic ergo dñr pctã debita nostra: nõ qdẽ debita nobis inesse quõ iusticia (q̃ priuãt) nobis inesse est debita: sʒ debita ab affectu: qr 9stituũt nos debitores pene: ad quã sustinẽdã ppter pctã iuste obligamur. ¶ F Dñr ẽt nr̃a: nõ sicut tpalia a nobis iuste possessa: sʒ nr̃a sunt: qr nullã aliã cãm hñt q̃ voluñtatẽ nr̃am. De⁹ eñ q̃ ad oẽ positiuũ causandũ 9currit vt cã pria nõ est pcti autor sm̃ rõnẽ pcti: sʒ ẽ pcti punitor: vt vult aug. Nã ⁊ si actũ pcti q̃ natura qdẽ est: ⁊ ens positiuũ cõproducit: nõ tñ ipe i hoc peccat: qr nõ facit qð tenet nõ facere. Nr̃a aũt voluñtas peccat: dũ vel facit qð nõ dʒ aut omittit qð dʒ. Uñ p Oseaʒ dñs dr. Perditio tua isrl̃ ex te: tñmõ in me auxiliũ tuũ. Nec realiter a deo in cã est hõ vt peccet: qr sm̃ Aug. xij. de ciui. dei. c. vj. Cũ voluñtas relicto superiore ad inferiora se 9uertit: efficit mala: nõ qr malũ est quo se 9uertit: sʒ qr puersa est ipsa 9uersio. Jdcirco nõ res inferior voluñtatẽ malã facit: sʒ ipsa (eo ꝙ rẽ inferiorẽ praue ⁊ inordinate appetit) se pctõ maculat. Et hoc exẽplariter ostẽdit. Si duo aliq̃ eq̃liter affecti: aio ⁊ corpore videãt vni⁹ corporis pulchritudinẽ: q̃ visa vn⁹ illoꝝ ad illicite fruẽdũ moueat: ⁊ alter in voluñtate pudica stabilis pseueret: qd putam⁹ cẽ cãe: vt i illo fiat voluñtas mala pter ipaʒ: nõ vtiq̃ corporis pulchritudo q̃ equalr̃ obijcit ambob⁹. Ceteraq̃ iũt paria vt positũ est quãtũ ad naturalia. Et vt ois inequalitas tollat: sit equa maligni suggestio in viroq̃: eq̃literq̃ ab eo tẽtati: nulla alia rõ assignari põt: cur vn⁹ male 9cupiscẽdo peccet. nõ ali⁹: nisi arbitrij libertas potẽs oib⁹ equalr̃ se hñtib⁹ diuersimode se sistere vel mouere. Propria g̃ voluñtas est q̃ peccam⁹: q̃ deficiẽdo a iusticia peccat: iõ vere nr̃a sunt pctã: qr ppria ⁊ libera voluñtate admissa. vñ Aug. super illud Psal. Non decli. cor me. in ver. ma. ad excusa. i pctis. loquẽs 9 excusantes pctã sua: ⁊ cãs pctõꝝ nõ sibi: sʒ alijs iputãdo dicẽtes. O si de⁹ hoc nõ vellet: hoc nõ facerẽ: hoc voluit fatũ: hoc voluit fortũa: ⁊ ita fratres mei videte qualis defensio nõ solũ indoctoꝝ: sʒ ẽt doctoꝝ. Sedẽt ⁊ coputãt sydera interualla: cursus: stat⁹: mot⁹ intendũt. Et post modicũ. Eris adulter: qr sic habes venerẽ. eris homicida: qr sic habes marteʒ mors ergo homicida: nõ tu: ven⁹ adultera: nõ tu: vide ne p marte ⁊ venere tu dãneris. Et 9nr̃ loq̃ns de manicheis dicẽtib⁹ ꝙ iõ hoies peccabãt. qr vna aia eoꝝ erat de gẽte tenebrarũ. Cõtra qð Aug. Si posset gẽs tenebrarũ quaʒ fingis: tibi diceret. Quid me accusas? potui aliqd facere deo tuo: an nõ potui? si potui: fortior ego sum: si nõ potui: quõ q̃ppiã vertere ⁊ abstrahere adeo lucis ad tenebras pctõꝝ? Et subdit. Si vis defendere te de pctõ tuo: laudare non potes deũ. Trãsi igr̃ ad vituperationẽ tuã ⁊ laudabis. Redi igit ad verba ps. Ego dixi dñe miserere mei: sana aiam meã qr pec. ti. Ego dixi: ego peccaui: nõ natura: nõ fortuna: nõ fatũ: nõ 9stellatio: nõ gẽs tenebrarũ me peccare coegit: sʒ meũ arbitriũ me pctõrẽ cõstituit. Jã g̃ 9fesso pctõ tuo: vide quõ laudet de⁹ qr ⁊ iust⁹ est cũ te punit pseuerãtẽ: ⁊ miĩcors est cũ te liberat 9fitẽtẽ. Qr igit voluñtate nr̃a libere peccamus: p quã ⁊ dñi sum⁹ nr̃arũ operationũ idcirco vere pctã nr̃a nobis ⁊ nullis alijs iputant. Jõ vitatis magr̃ xp̃s volẽs hoc suis fidelib⁹ isinuare dixit eis Sic orabitis. Pr̃ nr̃ ⁊c. ⁊ di. no. de. no. ¶ G Tertio põt hec petitio exponi de pctis nr̃is quãtũ ad reatũ pene: sic. Dimitte tu pr̃ celestis nobis debi. no. i. penas illas: quarũ peccãdo efficimur debitores. Pro q̃ notãdũ ꝙ cum hõ peccat mortalr̃: statim fit reus dãnatiõis: ⁊ a deo ad eternã dãnationẽ obligat. Qð significatũ est in parabola in seruo isto nequã q̃ 9seruisui noluit misereri: ob qð iratus dñs tradidit eũ tortorib⁹ q̃usq̃ redderet vniuersũ debitũ. i. puniẽdũ eternalr̃. Matt. xviij. ⁊ eiuidẽ. c. xxij. Jussit rex eũ q̃ vestẽ ñ habuit nuptialẽ (graz vcʒ q̃ pctis oppõit) ligari manib⁹ ⁊ pedib⁹: ⁊ mitti i tenebras exteriores: vt ibidẽ eternalr̃ puniret: qð etiã clari⁹ signũt xp̃s cũ dixit. Jbũt isti. s. pctõres i ignẽ eternũ: qð pertractat Aug. xxj. ð ci. dei. c. xxiiij. di. Nimie psũptiõis ẽ dicere cuiq̃ eoꝝ eternũ supplicium nõ futurũ: quos deus dixit ituros, in supplicium eternum. Has penas petimus dimitti: dum orantes dicimus. Dimitte nob. debi. no. quasi diceremus. Tu pater noster qui solus habes claues vite ⁊ mortis: deducis ad inferos et reducis. Nulla etenĩ creaturarũ eternis penis põt quẽ autentice cruciare: sed tu solus iustissime in te infinitum bonum ⁊ eternũ peccantes: illi pene adiudicas. Ad te igit solũ recurrim⁹: humilr̃ petẽdo cõsili de tuo

Aug.

Deut. x.

Pctã dupliciter debitanoiantur.

Osee. xiij

Aug.

Psal.

hõ cũ peccat mortaliter statiʒ fi reus dãnationis.

Aug.

misericordia:dicētes. Dimitte nobis de.no. i. reis ꝛa eternas penas quas meruim⁹ qs sicut suprem⁹ iudex sol⁹ habes infligere:ita ⁊ sol⁹ habes relaxare. Siquidē inferior superioris sententiam relaxare nō pōt: Uel dimitte no. debi. no. i. cōmuta penas illas eternas in tꝑales tua pietate hic in ista vita mortali soluēdas: qꝛ nihil terribili⁹ nr̄is aurib⁹ insonuit: ꝗ̄ ꝙ delinquētes eternis penis cruciant sine spe venie in loco caliginis: in mãsiõe tenebrarum: vbi nec torquētes fatigant: nec q̄ torquent: aliqñ moriunt. Cõmuta igit misericorditer penas istas eternas in tꝑales: qꝛ tua iusticia pctm̄ nō dimittet ipunitū. Hic igit vre: hic seca: orauit Aug. vt i eternū parcas. Ita ꝛ nobis indulge: vt p pctis hic satisfaciam⁹ p pnie dolorē: p hũilitatis gemitũ: p ꝯtriti cordis sacrificiũ: qđ facere quēlibet hortat Aug. in de vtilitate agēde pnie di. Qꝛ inultũ nō dꝫ eē pctm̄ puniet a te: ne tu puniaris p illo: pctm̄ tuũ iudicē te hēat: nō p̄fonũ. Et ibi. In tribunal mētis tue ascēde ꝫ te ⁊ reũ te constitue ante te. Noli te ponere post te: ne de⁹ te ponat añ se. Cui ꝯsonat et aplica exhortatio: ꝙ si nosmetipsos iudicarem⁹: nō vtiq̄ iudicaremur a dño. Dũ aũt iudicamur ab dño corripimur: vt nō cũ hoc mũdo dãnemur.

I.Cor.xi.

¶ h Sꝫ hic occurrũt tria dubia.

Primum dubium.

Primũ. Cũ dimittere malũ ipunitũ est ꝫ diuinã iusticiã: ⁊ ꝫ iusticiã dei: q̄ ē ei⁹ ꝑfectio sicut bonitas: sicut mia ⁊c. nō lꝫ dimissionē pcti petere: hoc em̄ petere eēt velle a deo remouere iusticiã: ⁊ deũ esse iꝑfectũ: ⁊ p ꝯñs deũ nō eē deũ. Quo igit lꝫ petere pctõꝝ remissionē quãtũ ad penã eis debitã? Qđ aũt dimittere malũ impunitũ sit ꝫ iusticiã pꝫ: qꝛ sicut ꝫ iusticiã est meritũ nō ꝓmiare: ita est ꝫ iusticiã malũ nō punire. ꝓpter quod dr Job.ix. Uerebar oĩa opa mea: sciēs ꝙ nō parceres delinquēti. Ubi glo. Et si penitētes ad pniam vocat: tñ pctm̄ nũq̄ sine vltione ꝓterit: vel hõ punit: vel de⁹ punit. Qđ ĩo est ꝫ iusticiã: ē ꝫ deũ q̄ est summa iusticia: quã si de⁹ negaret nō puniēdo: seipm̄ negaret: qđ est ĩpossibile: vt hꝫ ij. Tim. ij. Fidelis ꝑmanet: seipm̄ negare nō pōt.

Job.ix.

Respõsio Alexã. ad dubium.

Ad hoc r̄ndet Alexã. ꝙ dimittere pctm̄ sine pena quacũq̄ ꝯtritionis vel afflictiõis eēt ꝫ iusticiã: q̄ statuit nullũ pctm̄ remittere sine quacũq̄ pena saltē attritionēꝫ exigit pctõris. Nõ aũt petit in hac petitõe talis remissio pcti sine oĩ pena: sꝫ petit vt dimittat quãtũ ad penã ſm partē: vt si sit infinita pena debita culpe: ꝙ mutet in tꝑalē: si aũt finita: ꝙ mutet in minorem ⁊ hoc petere: nō est petere ꝯtra dei iusticiã. Et sic ē intelligēdũ est illud. Nõ parceres delinquēti. s. de oĩmoda indulgētia. Uñ sensus est. Sciēs ꝙ nõ parceres delinquēti: hoc est nõ oĩno parceres. i. nõ sine quacũq̄ pena displicētie vel ꝯtritiõis. vñ Aug. Nemo nisi peniteat vite veteris: poterit nouã vitã inchoare.

Augu.

¶ i Sꝫ ꝫ sicut iusticia dei pctõ determinat penã: ita huic pctõ hãc ⁊ illi illã: puta mortali eternã veniali pctõ tꝑalē. ꝗ̄ erit ꝫ iusticiã dei petere relaxationē pene cuiuscũq̄ pctõ debite.

Obiectio.

Ad illud r̄ndet ꝙ aliqđ eē vl' fieri dr iustũ dupli'r. Uno mõ: qꝛ ei⁹ ꝯriũ est iniustũ: sic diligere ꝓximũ est iustũ: qꝛ ꝯriũ s. odire ꝓximũ est iniustũ: ⁊ nõ occidere innocētē iustũ: qꝛ occidere talē est iniustũ. Et loq̄ndo ſꝫ potētiã absolutã dei nulla actio diuina est iniusta: qꝛ nihil agit de⁹ ad extra q̄n ei⁹ oppm̄ possit agere: nõ iniuste. Nihil em̄ extra deũ est necessario iustũ: ita ꝙ oppm̄ ei⁹ sit necessario iniustũ: cũ oĩs rectitudo creata p tãto est iusta qꝛ a deo volita: qꝛ iusta. Uoluntas em̄ dei ē pria r̃a oĩs iusticie vt vult Aug. iij. ꝺ tri.

Rñsio ad obiectõeꝫ

Aliqđ dr eē vl' fieri iustũ dupliciter.

¶ Alio mõ dr res vel actio iusta: qꝛ eã sic fieri est a deo ordinatũ aut ꝓceptũ. Et illo mõ verũ est: ꝙ iustũ est pctm̄ nõ remitti sine pena determiata soluēda: aut p pctõrē ipm̄ vel aliũ p ipso. Et ꝯñr dr ꝙ verũ est ꝙ de⁹ determiat singlo pctõ penã singulam nõ aũt oĩ mortali penã eternã: sꝫ et solũ in q̄ pctõr ipenitēs ꝑseuerat. Ut aũt pctõ mortali determiat penã eternã vel tꝑalē cũ pnia. i. ꝯtritiõe cordis. soluēdã: a pctõre p se: vel ab alio p pctõre. Et qꝛ ꝯdignã tꝑalē pctõr facere nõ pōt p se misit filiũ suum vnigenitũ vt pctã nr̄a ipse portaret in ꝑ lignũ crucis: cui⁹ liuore ⁊ vulnerib⁹ nos sanaremur: vñ dicit pr̄. Propter scel⁹ ppli mei ꝑcussi eũ. Nã posuit pr̄ i eo iniq̄tates oim nr̄m: ipse vulnerat⁹ est ꝓpter iniq̄tates nr̄as: attrit⁹ est ꝓpter scelera nr̄a. Disciplina pacis nr̄e sup eũ. vñ Uere lãguores nr̄os ipe tulit: ⁊ dolores nr̄os ipe portauit: vñ ad ro. viij. De⁹ filiũ suũ mittēs in silitudinē carnis pcti: qꝛ i carne passibili: de pctõ dãnauit pctm̄. i. de hostia p pctõ nr̄o: quã xp̄s obtulit: dãnauit. i. deleuit vel destruxit (ſm glo.) pctm̄ nr̄m: hãc hostiã xp̄i. s. mortē tanq̄ satisfactionē recipiens p pctõ nr̄o. Uñ ⁊. ij. Cor. v. Eũ q̄ nõ nouerat pctm̄. s. xp̄m: pctm̄ fecit. i. hostiaꝫ vel satisfactionē p pctõ nr̄o. s. vt nos efficeremur iusticia dei i ipso. Et hec ē copiosa redēptio apđ dñꝫ qꝛ sufficiēs ⁊ valde sufficiēs fuit pena xp̄i inocētis vt ꝓpt eã pr̄ dimitteret ēt sine alia pena pctã oim xp̄o ꝯiũctoꝝ. q̄ ēt sola opat remissionē pctõꝝ in baptismate puuloꝝ: Nã passionēꝫ xp̄i pr̄ acceptauit vt ꝯdignã satisfactionē p oim delictis. Hec aũt pena ꝯdigna ē. ⁊ sufficiēs p pctis abolēdis: quã vt talē pr̄ acceptat. Uñ oram⁹ nobis pctã dimitti: nõ ꝫ dei iusticiã: nõ sine ꝯdigna satisfactiõe: sꝫ vt satisfactio filij nobis applicet: nosq̄ xp̄o icorporemur: q̄tenus satisfactio capitis deleat oia pctã i nobis suis mēbris.

I.Pet.ij.

Esa.liij.

Ad ro.viij.

¶ k Scõm dubiũ qꝛ dr be. aug. cũ dicim⁹ Dimitte no. de. no. manifestam⁹ nos hr̄e qđ nobꝫ dimittat: ꝗ̄ vr̄ ꝙ is q̄ p tpe q̄ sibi nõ est ꝯsci⁹ ꝺ pctõ nõ dēat dicere orõnē dñicã: vel saltē hãc ei⁹ pticulã. Di. no de. no.

Secundũ dubium.

Rñdet: ꝙ vita ista mortalis de cõi lege vix duci pōt a mortalib⁹ sine pctis: ad min⁹ venialib⁹: vñ dixit discipul⁹ ille quē diligebat iesus. cui ⁊ ob puritatē mētis ⁊ cordis mũdiciã: matrē cõmēdauit. Fr̄es si dixerim⁹ qꝛ pctm̄ nõ habemus ipsi nos seducim⁹: ⁊ ṽitas in nobis nõ est. Uñ etsi oēs sci q̄tq̄t sunt vel fuerũt a p̄mo iusto vsq̄ ad vltimũ sic essent: nihil aliđ dicerēt (dr Aug.) ꝗ̄ Di. no. de. no. excepta btã ṽgine: de q̄ dũ de pctis loq̄mur nullã p̄sus hr̄e volum⁹ mētionē. Hic ⁊ ait sapiēs Quis pōt dicere: mũdũ est cor meũ: pur⁹ suꝫ a pctõ ⁊ Eccle. vij. Nõ est hõ iust⁹ q̄ faciat bonũ ⁊ nõ peccet. Et ꝓpter hoc bea. Aug tractãs ṽba pr̄is petitiõis ait. Quis hic viuit in carne: ⁊ nõ hꝫ debita pctõꝝ? q̄s est hõ sic viuēs: vt ei ista orõ nõ sit necessaria? Inflare se pōt hõ: manifestare se nõ pōt. Et subdit. Cõsiderate fratres: hic xp̄s docuit orare discipulos suos: illos magnos primos apostolos suos: arietes nostros. Si igitur pro peccatis suis dimittendis arietes orant: agni quid facient? de quibus scriptum est. Afferte domino filios arietũ Cum igitur christus orationem dominicam apostolis et discipulis perfectissimis dicendam indidit: ⁊ per eos nobis christi fidelibus omnibus: videtur concludi posse: neminem de communi lege sine quibuscunq̄ peccatis vitam istam mortalem transigere. Quod ⁊ amplius declarat idem Aug. super illud ps. Non iustificabitur in cõspectu tuo omnis viuens. Hic inquiens viuens/in carne viuens: moriturus viuens de adam natus ex hominibus: omnis ita viuens iustificari forte potest corã se. ñ tñ corã te. quõ corã se sibi placēs: tibi displicens? Et post modicum. Quantumcunq̄ enim rectus mihi videar: producis tu de thesauro tuo regulam coaptans me ad eam ⁊ prauus inuenior q̄ rectus esse putabam: quid enim apostoli? qđ arietes ipsi: de quorũ prole dicitur. Afferte filios arietum. Certe ipsi didicerunt orare quod oramus: ipsis data est regula postulãdi p peccatis a Christo iurisperito celesti: sic orabitis inquienti. Di. nob. de. no. Et esto ꝙ nobis de pctis conscij non simus: ꝓpter hoc tñ sine pctis nõ existim⁹: vñ dicit aplꝰ.

I.Jo.i.

Prouer.xx.

In q̄dda sermone.

Augu.

Nihil mihi ꝯscius suz:sed in hec iustificat⁹ nō sum vñ stat hoiez pctm̄ suū ignoiare:ꝛ deū ip̄m vt pctō rē reprobare. Hinc et oiauit ꝓpheta. Ab occultis meis mūda me dñe.q.d.a pctis meis q̄ nō video:q̄ tibi tm̄ sunt manifesta:mūda me. Vñ qꝛ hō certitudinalr ꝛ euidēter scire nō pt(vt sapiēs ait)an odio vel amore dign⁹ sit:semp dz eē pauid⁹:ꝛ summi iudicis formidare sniam:ꝓfitēdo sua ei que ignoiat pctā:ꝛ petere. Di.no.deb.no. ¶ L Et dato φ p reuelationē alicui ꝯstet:φ immunis sit a q̄cūqꝫ pctō: adhuc tm̄ oiare hz. Di.no.de.no.ꝛhoc i psona ecclesie:cui⁹ q̄libet fidelis xp̄ian⁹ mēbrū ē. Etem̄ etsi ecclesia sit semp deo grata ꝛ accepta:multi tm̄ i ecclīa sunt pctōres:indigētes pctōꝝ suoꝝ venia:p his ḡ q̄libet vt a pctis soluat:oiare hz. Di.no.de.no. Sic em̄ videm⁹ i naturali corpe vnū mēbrū alteri quātū pōt salutē ꝓcurare:sicut nō sibi tm̄ ocul⁹.sz toti corpi videt:ꝛ stomach⁹ p singloꝝ salute mēbroꝝ cibū digerit. Sic saluator nr̄ xp̄s q̄ pctm̄ non fecit nec inuēt⁹ est dol⁹ in oie ei⁹:in psona mēbroꝝ suorū pctā corā p̄re miaꝝ p ꝓphetā ꝯfitet di. Delicta

Augu.

mea a te nō sunt abscōdita. Et in alio ps. De⁹ de⁹ me⁹ respice in me q̄re me dereliquisti lōge a salute mea vba delictoꝝ meoꝝ:vbi gl. Aug. Nr̄a delicta

Jaco.v.

sua fecit vt suā iusticiā faceret nr̄am. Ita ꝛ nos p inuicē oiare debem⁹:vt nobis pctā remittant:vñ hortat Jaco. Orate p inuicē vt saluemini. Ea propter xp̄s nos oiare docuit. Di.no.de.no. nō mihi qꝛ ad oēs cōiter spectat p̄hoc. Nō ḡ mētit̄ et innocēs dicēdo. Di.no.de.no. ¶ M Dubitat tertio

Tertium dubium. Rñsio ad dubium.

vtrū pctm̄ originale dici debeat debituz nr̄m siue pctm̄ nr̄m. Pro solutiōe notādū:φ aliq̄d esse pctm̄ nr̄m dupl̄r pōt intelligi. Vno mō:qꝛ in nobis est ac nos pctōres ꝯstituit. Scdo mō:qꝛ ex nobis est. Primo mō pctm̄ originale nr̄m est:qꝛ in nobis a prima nr̄a origine reptit̄:vñ dicit ap̄ls:φ oēs nascimur filii ire. Et ꝓpheta. Ecce em̄ in iniq̄tatib⁹ ꝯcept⁹ suz ꝛ in pctis ꝯcepit me mr̄ mea. Adā q̄dē prim⁹ hō:ex liberalitate dei accepit quoddā donū sup naturale:qd cōiter noiat originalis iusticia. Accepit aūt donū hoc nō solū p sua psona:sz p tota sua posteritate:hoc est p oīb⁹ ab eo descēsuris fm legē naturalis ꝓpagatiōis:ita φ si in innocētia in q̄ creatus fuerat:ꝑstitisset:ꝯtulisset regl̄r de⁹ hoc donuz oīb⁹ ab ipso descēdētib⁹:sicut de⁹ regl̄r ifūdit aiaz rōnalē corpi pfecte organizato. Et p hoc dedit de⁹ (volūtate q̄dāmō āticedēte)hāc originalē iusticiaz oīb⁹ hoīb⁹:dādo eā ade:qꝛ quātū in se fuit: ita dedit:vt ꝯfr daret cuilibz sue pli:ipedimēto cessante. Et ita sm̄ hec iusticia oīb⁹ ade filiis debita:ꝯ q̄dē oēs eā hr̄e debuerāt. Quapropter cū p pctm̄ suuz adā ip̄am pdidit:nō solū p se pdidit: sz p tota sua posteritate eā amisit:p qua et eā liberalr accepit pdidim⁹ ḡ eā ꝛ nos in adā:sicut ꝛ ip̄az i eo accepimus. Nō q̄dē p ꝓpriū nr̄m actū et pctm̄:sz p pctm̄ ade:vñ dicimur oēs i adā peccasse:qꝛ suū pctm̄ oībus iputat:ꝛ i oēs ab ipso genitos trāsfundit:pro quāto oēs ab eo geniti debitores sunt illi⁹ iusticie

Ad Ro.v.

Augu.

qua carēt. Hinc ad Ro.v. Per vnū hoiem pctm̄ in hūc mūdū intrauit:i quo oēs peccauerūt. Et ꝓpter hoc dicit bts Aug. i de fi.ad pe.c.xxiii. Firmissime tenet nullaten⁹ dubites:oēm hoiem q̄ p cōcubitū maris ꝛ femie ꝯcipit:cū pctō originali.nasci:ipietati subditū:mortiqꝫ subiectū. Scdm̄ hoc igit̄ i pctm̄ hoc nr̄m:qꝛ i nobis ab origine reptit:p quāto generamur sine originali iusticia nobis debita:cui⁹ sic debite carētia est pctm̄:sicut carētia iusticie actualis debite inesse est pctm̄ actuale. Cur em̄ occidēs primū peccat:nisi qꝛ caret iusticia actuali:q̄ inesse deberet occidēti:q̄ iusticia est ꝯformitas act⁹ occisiōis ad oēs circūstātias:q̄s rō recta fide illuminata dictat debere i esse ꝓximū occidēti:q̄ si i essent ꝓximū occidēdo nō peccaret. Quaptopt̄ adulti nōdū baptizāti:dū baptismi sacrm̄ volūt suscipe:debēt hoc pctm̄ sicut suū agnoscere:vt valeāt:ab illo sicut ab aliis liberari.ꝛ de hoc di.b. Aug. de oīone dñica.loq̄ns de cathecuminis volētib⁹ ad baptismū ꝯuolare. Debēt(inq̄t)ꝛ tales cognoscere ꝛ cōfiterunō solū pctā actualia q̄ volūtarie cōmiserūt:sz et pctm̄ originale qd a pentib⁹ ꝯxerūt. Lz em̄ illō ꝓpa volūtate nō sit ꝯctū:tm̄ volūtate adā:in q̄ oēs peccauerūt:sic viciata ē natura:vt oēs q̄ ab eo p rōnē seminalē ꝓcesserūt de cōi lege:accipiūt ꝛ viciū ꝛ pctm̄. ¶ N Scdo mō pctm̄ origiale nō ē pctm̄ nr̄z

In q̄dda3 sermone.

quasi.s.a nobis sit cōmissū. Tūc em̄ nō diceret originale:sz actuale:quēadmodū alia pctā:q̄ꝝ volūtas nr̄a est cā:hoc aūt falsuz est:qꝛ fest volūtati aīt oēm suū actū. In instāti em̄ alationis:aīa tali pctō maculat:p q̄ istāti nullū actū hz aut elicere pōt:sicut neqꝫ rō. Vñ ꝛ.b Augu. vbi.s.c.xxiii. Firmissime tene ꝛ nullaten⁹ dubites puulos q̄ sine baptismatis sacrō b hoc sclo trāseūt:ignis eterni supplicio puniēdos:qꝛ etsi pctm̄ ꝓprie actiōis nō habuerit:tm̄ pcti originalis dānationē:carnali ꝯceptione ex necessitate ꝯxerūt. Ecce(di btūs Augu.)hoc pctm̄ nō eē nr̄m p actionē ꝓprie volūtatis. Qd voꝑt puulos ignis eterni supplicio puniēdos:nō est itei ligēdū φ sint arsuri in igne:cū pena eoꝝ sit leuissima penaꝝ dānatoꝝ:vt idē di i Ench.c.xcii.ꝛ ardor ignis sit pena sensus grauissima. Sz puniunt supplicio eterno ignis.i.supplicio qd est i illo igne.q.d.supplicio aliq̄ φ patiūt existes i igne:illi puniūt hoc aūt est pena dāni:carētia.s.diuie visiōis:sine tm̄ sensibili dolore ꝑmis:ꝛ pena icarceratiōis ac vilitate loci. Detinēt em̄ i limbo:q̄ loc⁹ ꝓxim⁹ est dānatoꝝ i iferno p culpa actuali de q̄ lati⁹ disputari solet in. ii.sen.dist.xxxiii.

¶ Lectio.lxxiii. A

SIcut ꝛ nos dimittimus debitorib⁹ nr̄is.

¶ Posita i prima hui⁹ petitiōis pte petitōis forma sequit modificatiōis clausula. Noluit em̄ celestis magr̄ nos pctōꝝ remissionē simplr̄ petere sicut cetera:q̄ in sua oīone quā nob tradidit:petim⁹:qm̄ ꝓuidētia diuie bonitatis fuit cū diceret hanc orādi formā:vt oīo sufficiētissima i se efficacissima apd deū eēt fructuosissima nob. Et iō nō solū docuit q̄d orādū sit:sz et q̄d coagēdū a petēte:ne ieffica fiat apd deū oīo:ꝛ ꝯfr nobis infructuosa. Quid aūt coagendum est:insinuatur ꝯditiōe apposita.s. Sicut ꝛ nos di.debi.nostris. Dimissio autem hmōi reddit hāc petitionē. Dimit.no.de.no.deo exaudibilem. vñ Ecci.xxviii. Relinque primo tuo nocēti te:ꝛ tūc depcanti tibi pctā soluentur:de hoc abbas Isaac coll. ix. ait. O ineffabilis dei clementia:qua non solum nobis oratiōis tradidit formā ꝛ acceptabilē sibi in nobis morum nostroꝝ instituit disciplinā ac per necessi-

Ecc.xxviii

tatem tradite formule:qua se precipit a nobis semper orari:ire pariter et tristicie euellit radices:sed etiam occasionez rogantibus tribuit:eisqꝫ referat vtā:qua clemens ꝛ piū probēt erga se dei iudiciuz promulgari ꝛ prodire. Et quodāmō ptātē tribuit qua iudicis nostri possum⁹ sniam:tēperare adveniam delictoꝝ nostroꝝ:exēplo eū nr̄e remissionis coarctantes:dum dicimus. Dimitte nobis sicut ꝛ nos di. Hec Cassiod. Docendo itaqꝫ nos oiare. Dimitte no.debi.no.sicut et nos di.debi.no. regulam nobis imposuit:φ si volumus nobis dimitti pctā nostra:nos etiā dimittam⁹ proximis nostris ipeccata eorum in nos cōmissa. Unde si nō dimiserim⁹ eis quis nos offenderunt ea quibus offensi sum⁹ necp ater celestis dimittet nobis debi. nr̄a. Quod clare docuit christus : cum statim post orationem dominicam subiunxit. Si dimiseritis hominibus peccata eorum:dimittet et vobis pater vester celestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis ho-

Cassio.

Mat.v.

minibus:nec pr̃ vester dimittet vobis pctã vestra. Qui igit̃ vult miam ꝛ remissionẽ pctõꝝ suoꝝ impe petrare a deo:necesse hꝫ vt exhibeat miã ꝓximo. de hoc be. Cypria. ait. Qui orat ꝛ nos ꝓ debitis et pctis docuit:adiũxit plane et addidit legem:certa nos ꝯditiõe ꝛ ipõsitõe ꝯstringẽs:vt sic nobis dimitti debita ſm q̃ ꝛ ipsi debitorib⁹ nostris dimittim⁹ sciẽtes ipetrari n̄ posse qđ ꝓ pctis petim⁹:nisi ꝛ ipi circa debitores nr̃os paria fecerim⁹. Jdcircoꝝ alio loco dicit. Jn qua mẽsura mẽsi fueritis:in ea remetiet̃ vobis. Et seru⁹ q̃ post remissum sibi a dño oẽ debitũ:ꝯseruo suo noluit ipse dimittere:in carcere ligat̃:q̃ indulgere ꝯseruo suo noluit qđ sibi a dño indultũ fuerat:amisit:q̃ adhuc forti⁹ xp̃s i p̃ceptis suis maiore cẽsure suevigore p̃dixit. Cũ steteritꝫ(inq̃t) ad orõnẽ remittite si q̃d habetis aduersus aliquẽ:vt ꝛ pr̃ vr̃ q̃ in celis est:remittat pctã vob̃. Excusatio tibi nl̃la i die iudicij supest:cũ ſꝫ tuã sniaꝫ iudiceris ꝛ qđ feceris ip̃e patiaris. Pacificos em̄ ꝛ ꝯcordes atq̃ vnanimes ẽẽ in domo sua de⁹ p̃cepit. ꝛ q̃les nos fecit natiuitate scda:tales vult renatos pseuerare:vt q̃ filij dei ẽẽ cepim⁹:i pace maneam⁹ ꝛ q̃ b⁹ ipũs vn⁹ est:vn⁹ sit ꝛ anim⁹ ꝛ sensus. Hec ille. ¶ B Ecce r̃tam nobis datã:de q̃ bea. Augu Ex oib⁹ his sentẽtijs q̃b⁹ nos dñs orare p̃cepit:eã potissimũ cõmẽdãdã ẽẽ iudicauit:q̃ ptĩet ad remissionẽ pctõꝝ:in q̃ nos mĩsericordes ẽẽ voluit. Et hoc est vnũ ꝯsiliũ miserias euadẽdi. Nã vt idẽ dĩ i ench.c.lxxij. Qui erogãti pctĩ subueniat petẽti ex corde si dimittit:nullo mõ existimet a dño sua pctã dimitti:q̃m mẽtiri v̄itas nõ p̃t:zõ subdit dñs. Si aũt nõ dimiseritis hoib⁹:nec pr̃ vr̃ dimittet vobis pctã vestra. Ad tã magnũ tonitruũ q̃ nõ expgiscit̃:nõ dormit:ſꝫ mortu⁹ est ꝛ tñ mortuos suscitare potẽs est ille. Hec Aug. Et btũs Greg. Bonũ qđ a deo cõpũ eti petim⁹. hoc ip̃m pxio ꝓximis faciam⁹. Quapropter nõ docuit nos xp̃s pri⁹ petere pctõꝝ remissionẽ ꝛ posteri⁹ pctã dimittere aliõs:ſꝫ sĩr̃ petere. Dimitte no. de. no. si. ꝛ nos di. de. no. De q̃ be. Chryſ. Nõ dixit xp̃s vt pri⁹ dimittat nobis debita nr̃a: et nos postea dimittam⁹ debitorib⁹ nr̃is. Scit nãq̃ de⁹ hoies esse mẽdaces:q̃m si recepeꝛint remissionẽ sui pctĩ:ipsis suis debitorib⁹ nõ remitterẽt. Sꝫ docuit vt pri⁹ remittam⁹ debitorib⁹ nr̃is:ꝛ ita dimitti nobis debita orem⁹. Attẽdãt igit̃ pctõres:cõsiderẽt orõnẽ quã deo ꝓ ablnẽdis pctis offerunt. Auscultẽt ꝛ q̃d postulãdo ꝓponũt: ne ꝓpria eorũ snia iudicent̃. Recordent̃ de dauid quẽ dñs sua ꝓpria feriuit snia:q̃ ab ipso fuerat ꝓmulgata. Postulãt a deo vt ipsis dimittat sua pctã: sicut ꝛ ipsi dimittũt aliena. Cõtra se diuinã sniam ꝓuocãt:nisi ex corde suis debitorib⁹ nõ dimittũt:ꝛ orõ q̃ ipsis debuit ẽẽ salubris:sit noxia si maligno ꝓposito detinẽt aliena. Cui ꝯcordat Aug. Si debitorib⁹ nr̃is q̃ in nos peccãt nõ dimittim⁹:ipsi nr̃a orõne i culpamur:ꝛ deũ aduersũ nos i iracũdiã excitam⁹: ꝛ ipsi supra nos iducim⁹ maledictionẽ:poti⁹ q̃ bñdictionẽ:ꝛ pctã nr̃a q̃ minuere debuim⁹ orãdo augem⁹. Ad idẽ Chryſ. Qui inimicitiã i corde ꝛ i ore seruat aduersus ledẽtẽ:nõ deũ orat:ſꝫ irritat: apđ deum gratiã nõ obtinet:sed eternã dãnationẽ sibi postulat. Jtẽ alibi. Cũ q̃ ipe orat q̃ inimicitias seruat aduersus alteꝝ a q̃ fo:sitã lesus ẽ: sicut em̄ ipse orãs mẽtit̃. Dicit em̄:remitto:ꝛ nõ remittit:sic a deo petit idulgẽtiã:ꝛ nõ idulget̃. Jnde est qđ ait Bernar. Venia dei pctõri nõ dat̃ cui⁹ cor rãcore liuidis animore afficit̃. Si igit̃ vis vt tibi pctã a deo remittãtur:ois rãcore discordia a corde tuo euellat̃. Et iterũ. Eccl̃. xxviij. Hõ hoi reseruat irã:ꝛ a deo q̃rit medelam. Jn holem sĩlem sibi nõ hꝫ miam ꝛ de pctis suis dep̃cat̃ altissimũ:Jpse cũ caro sit reseruat irã:ꝛ ꝓpitiationẽ petit a deo:q̃s exorabit ꝓ pctis illius. Memẽto nouissimoꝝ ꝛ desine inimicari. Sꝫ q̃ benigni ẽẽ iubemur i offensas nr̃as:nõ equo aio tolerem⁹ diuinas:de q̃ ꝛ Cassian⁹ coll̃. sepe allegata inq̃t. Secur⁹ hui⁹ orõnis fiducia de suis admissis veniã postulat:q̃sq̃s remissi⁹ erga suos d̃ũtaxat:non erga dñi sui debitores extiterit. Solem⁹ nõnulli (q̃ est deteri⁹) erga illã q̃dẽ q̃ admittunt̃ ad iniuriã dei q̃uis magnoꝝ sint criminũ:placidos nos ꝛ clemẽtissimos exhibere:erga nr̃aꝝ v̄o vel ꝑuissimaꝝ offensionũ debita exactores imitea atq̃ inexorabiles inueniri. Quisq̃s ĝ in se delinquẽti fratri nõ ex corde dimiserit:nõ idulgẽtiã:ſꝫ ꝯdẽnationẽ dep̃catõe hac sibimet ipetrabit suaq̃ ꝓfessiõe semetip̃m poscet duri⁹ iudicari:di Remitte mihi sicut ꝛ ego remisi. Qđ cũ illi ſm suã petitionẽ fuerit rep̃ẽsatum: q̃d aliõ insequit̃:q̃ vt exẽplo suo iplacabili ira et irremissibili snia puniat̃. Jdeoq̃ si clemẽter volumus iudicari:nos q̃ꝫ erga illos q̃ in nos deliq̃runt opꝫ esse clemẽtes:Tñ em̄ remittet̃ nobis:quantũ nos remiserim⁹ eis q̃ nobis q̃cũq̃ malignitate nocuerũt. Ecce quãtis testimonijs ostẽsuꝫ est:idulgẽtiã nr̃oꝝ peccaminũ hr̃e nos nõ posse a deo:nisi ex corde dimittam⁹ q̃ ꝯ nos cõmissa sũt a ꝓxio. ¶ C Sꝫ di. cũ pctm̃ remittere op⁹ sit soli⁹ dei:quõ ĝ exigimur pctã i nos delinquẽtib⁹ idulgere. Nã debita q̃ nr̃is debitorib⁹ dimittere debem⁹:nõ sunt pecunie seu q̃ pecunia cõmẽsurant̃ ſꝫ iniurie ꝛ pctã ſꝫ aug. R̃ndet̃ q̃ dimitti pctã itelligit̃ tripl̃r. Uno mõ p̃ncipali ꝛ ꝓpria autoritate. Alio mõ ministraliṫ ꝛ ex cõmissione. Tertio mõ ex debito ꝛ ex fraternali charitate. ¶ Pmo mõ sol⁹ de⁹ remittit pctã q̃ ip̃e sol⁹ est pctm̃ ad penã aufẽrice nõ iputare:vñ i p̃s Btũs vir cui n̄ iputauit dñs pctm̃. Et cũ de⁹ pctm̃ ad penã nõ iputat:semꝑ in pctõre dimittit̃:q̃ non est i illo pctm̃:quẽ de⁹ nõ ordiat ad penã. ¶ Scđo mõ q̃libet sacerdos rite ordiat⁹ ſꝫ claues eccl̃ie remittit pctm̃ suis sbditꝫ p̃nitẽtib⁹ ꝓ q̃to facit aliquẽ actũ:ꝓferẽdo v̄ba scꝫ. Absoluo te a pctis tuis q̃b⁹ regl̃r adsistit de⁹ vt autor p̃ncipalis pctã ꝯfitẽtiuꝫ relaxãdo. ¶ Tertio mõ q̃libet fidelis remittit pctã in se peccãtib⁹:q̃n in corde suo nõ tꝫ odiũ vel rãcorẽ ꝯ primũ ip̃m offendẽtẽ:volẽs nihilominꝰ ipsuꝫ fieri btm̃:et eterna pena nõ dãnari. Si q̃dem pctm̃ quãtũ in se est dimittit:q̃ nõ optat nec vult q̃ propter offensionẽ q̃ se offendit:a regno btitudis electorũ ꝯsortio excludat̃. Quãuis q̃q̃ velit:vt ſm r̃tas iustitie tp̃ali pena puniret̃ in sui emẽdationẽ ꝛ salutẽ:ꝛ ita nõ solũ dimittim⁹ pctã nr̃is debitorib⁹: ſꝫ etiã alienis q̃buscũq̃ viatorib⁹:dũ oẽs tales ex charitate diligim⁹ salutẽ ipsoꝝ vt possum⁹ ꝓcurãdo. Et cui pctm̃ sic dimittit̃ ex hoc ipso a pctõ non absoluit̃. Quãuis ei hõ ex fraterna charitate(quãtũ in se est) pctm̃ peccãti remittit:tñ de⁹ pctõrẽ reũ tꝫ:nisi aliud ꝯcurrat vñ a pctõ absoluit̃. Et hoc mõ exponit hãc petitionem Cancellarius Parrhisiẽ. Joannes de gersono volens ostendere particulatim in quo consistat hec remissio debiti: dicens. Ego in primis sic dimitto omnibus debitoribus meis vel alienis:dum sunt viatores: quod nullo modo vellem eos damnari:immo salutem eorum desidero te donante et inspirante hoc quod petimus:rectumq̃ est Sic dimitte mihi ꝛ tu pater noster:et hoc satis erit mihi:etiam si nihil aliud prestiteris:quoniam cum ista dimissione tua et desiderio salutis mee non damnarer: sed saluarer. Jn hoc autem stat desideriorum meorum totus cardo. ¶ Rursus sic dimitto omnibus debitoribus meis vel alienis:quod vellem eos esse bonos viros et modestos temperatos: et ab omni malitia correctos seu conuersos per tuam ineffabilem pietatem Sicq̃ perinde nec sibi nocerent: nec alijs:sed prodessent et nullam deinceps penam mererentur:vt scꝫ saluaretur persona:ꝛ desineret culpa. Sic dimitte mihi pater noster: vt in mansuetudine me corrigas: et in vnguentorum suauitate vulnera mea linias:ꝛ infundas gratiã suauita-

Margin notes (left column): Cypria. — Augu. — Grego. — Chryſo. — Augu. — Chryſo. — Bernar.⁹ — Ecc. xxviij — Cassian⁹.

Margin notes (right column): Obiectio — R̃nsio ad obiectiõeꝫ — Remitti pctã tripl̃r intelligit̃. — Psal. — Jo. de gersono.

tis. ¶ Amplius vero ego sic dimitto debitoribus meis: quod vbi nõ corrigerent a vitijs suis prauis per mãsuetudinẽ remissionis: corrigant in chamo et freno: ac flagellis: ne deteriora semper cõmittẽtes et alijs nocẽtes: et euntes post prauitatẽ cordis sui in adinuẽtionibus suis dãnabilibus moriant. Sic dimitte mihi pater noster debita mea: sic vre: sic seca in p̄nti: ne dãner in futuro. Ita tñ vt in mia et miserationibus flagelles me: sicut et p̄dixi me desiderare meis debitoribus quibuscũq;. ¶ Itẽ ego sic dimitto debitoribus meis quod licet sensualitas offensa ex dictis vel factis eorum remurmuraret: et in vindictã exardescat: nihilominus desidero s̄m iudiciũ superioris rõnis eterne legi innitentis: quod pacatior esset huiusmodi sensualitas: et quod in tranquillitate et pace inimicos suos sicut amicos sustineret. Patiẽter quidem et benigne sicut charitas sine qua nemo sibi plz: patiẽs est: et benigna: neq; irritat. Sic dimitte mihi pat nr: vt nihil aduersum me velis agere: nisi misericorditer et benigne: quã si taliter volueris fiet vtiq;: cũ subsit cũ volueris: posse. Deniq; sic dimitto debitoribus meis quod te inspirãte et donãte ego in eorum punitionẽ laborare vel ↄsentire nollẽ ais deliberato verbis: factis: et ↄ regulas iustitie tue: sciẽs te dixisse. Mihi vindictã. Hãc aũt ali quã facis sine medio: aliquã per iudices a te ↄstitutos in terra: quibus duz defert: aut relinquit executio iustitie ↄ malos: illa p̄rius tibi relinquit et defert. In his limitibus stãdo et desiderando vindictã: superioritas tue iurisditionis nequaq̃ violat. Verũtñ tale desideriũ vindicte eis quibus iudicãdi ptãs a dño tradita nõ est: tutũ non est: ne si tale iudiciũ deus vellet exercere ↄ nos: penitus in infernũ nos sturbaret. Vñ quod nobis dimitti cupimus debita nra in mia et miserationibus: ita discamus et dimittere nris debitoribus. ¶ D Recolligẽdo aũt p̄dictos modos: ita dimittamus nris debitoribus debita: vt in nos cõmissorum: nullã vindictã eternã vel tẽporalẽ desideremus: sed magis eorum piã emẽdatiõnem: qua ↄuersi nec sibi nec alijs nocẽtes: damnationẽ euadãt: quã piã emẽdationẽ si ↄtẽnerẽt: saltem p̄nis erudiant flagellis in tpe: vt eis parcat in eternitate. Quod si nra sensualitas quãq; ↄ nos iniuriatores in vindictã accẽdat: tñ s̄m rõnem legis eterne (sensualitatis motũ detestãtes) patiẽter et benigne (quod charitatis est) sufferamus: sicq; a nobis nra debita dimitti a dño exorenius. * ¶ Pro planiori tñ intellectu quãadmodũ debita primorum dimitti oporteat: in hac dimissiõe tria ↄsiderari p̄nt. Primũ est offensa dei: siue culpa quã primus ur nobis iniuriãdo incurrit. Scd̃m offensa nra: odiũ: rãcor vel ira: quã nos ↄcipimus aduersus iniuriantẽ. Tertiũ est iniuria nobis facta: seu dãnũ vel lesio nobis a primo iniuste illatũ vel illata: in corpore rebus aut fama. Primũ. s. offensa dei. Nã nemo põt primũ iniuste ledere sine dei offensa. Nã quicũq; de primũ ledit iniuste: siue auferẽdo bona nature: siue fame: siue fortũe: hoc faciẽdo agit ↄ dei volũtatẽ: quod p̄ceptũ dei transgredit quo primũ sicut seipm diligere tenet: et ita deũ offendit et culpã incurrit. Et si ↄ dei volũtatẽ: quod nisi ↄ dei volũtatez primũ dãnificaret: non peccaret: nec iniuste lederet. Vñ iudex nõ ledit iniuste malefactorẽ: si ↄ eũz s̄m legẽ ferat iustã mortis sniam. Nec Iudei iniuste leserũt egyptios eos spoliãdo auro: argẽto: vestibus et clenodijs ad iussionẽ dñi: et ideo nõ peccauerunt. Qui vero ↄ dei volũtatẽ primũ ledit: offensaz dei incurrit. Pro hac offensa primi in deum orare possumus: et iubemur: eã aũt dimittere nõ possumus quod solius dei est petã dimittere penitẽti. Et q̃tũ ad hãc offensam velle ac desiderare tenemur vt deus eã dimittere dignet: vt eũ nõ reseruet iniuriãti ad sui ppetuã dãnationẽ. Hinc p̄cipit dñs. Diligite inimicos vros: bñfacite his qui oderũt vos: et orate pro p̄sequẽtibus et calũniãtibus vos: vt sitis filij p̄ris vestri qui in celis est: qui solẽ suũ oriri facit super bonos et malos: et pluit super iustos et iniustos. vbi glo. Cõtra ecclesiã pugnat tribus modis. Odio: verbis: cruciatu corporis. Ecclesia eoz diligit: bñfacit: orat. Hoc ẽ nouũ mãdatũ: hoc de filijs ire facit filios dei: quod adoptio filiorum sola charitate acq̃rit. Et sic taciẽtes tempe dimissionẽ peti debitoribus nris spectamus: et ita mõ quidã ẽt nos dimittimus: dũ ad nram orõnẽ deus suã offensã remittit. Hec enim remissio fit per petõris iustificationẽ que est per grãm. Gra aũt donũ supernaturale est: a solo deo creabilis. Hinc dixit Aug. quod facilius est mũdũ creare: q̃ impiũ iustificare. Creare aũt mũdũ nemo potuit: nisi infinita dei potẽtia q̃re nec iustificare et dimittere petã. Vñ et Baptista loquẽs de Christo dei verbo et p̄ris filio. Ecce (inq̃t) agnus dei: ecce qui tollit petã mũdi. et magr. iiij. sentẽ. di. xviij. Solus igit deus hoiem interius mũdat a macula peti: et a debito eterne pene soluit. ¶ E Scd̃m. s. offensam nram que est odiũ rãcor vel ira quã ↄcipimus aduersus nos ledẽtes verbis: factis: aut signis: dimittere possumus et dimittere obligamur. vñ di. b. Hiero. tractãs illud. Si peccauerit in te frat tuus. Si peccauerit in nos fr nr: et in quibet cã nos leserit: dimittẽdi habemus ptãtẽ: immo necessitatẽ: quod dñs p̄cepit vt debitoribus nris debita dimittamus. Et subdit pro ↄfirmatiõe p̄oris dicti. Si; aũt in deũ quis peccauerit: non est nri arbitrij. s. dimittere hoc petm. Dimittere aũt sic offensã nram: nõ est aliud q̃ dimittere odiũ inimiciciã irã seu rãcorẽ: quẽ cõcepimus aduersus primũ nos ledẽtẽ. Vel saltẽ nõ admittere odiũ vel rancorẽ ↄ primũ iniuste mala nobis inferẽtẽ. Vñ quod q̃libet primũ tenet diligere sicut seipm: et primus est q̃libet viator siue amicus siue inimicus: sequit quod tenet nulli inimicari: nec odire, quẽtũcũq; quod et de inimico dñs expsse p̄cipit. Ego aũt dico vobis: diligite inimicos vros. Tenet igitur q̃libet ignoscere in se peccãti nõ solũ verbo: sed corde et ais. vñ Aug. in de ver. dñi. Ne dicas in lingua ignosco: et corde differas. Nouit ei cui dicas. vocẽ tuã hõ audit: ↄsciaz tuã deus inspicit. Oẽs igit rãcorẽ tenet a corde repellere: siue nocens aut ledẽs petat: siue nõ. Hoc aũt ignoscere nihil aliud vr nisi vt dictũ est: vt nõ velit ei malũ: siue dãnationẽ eternã: siue dãnũ tpale in bonis gre: nature: rerũz scz aꝑ (ais tuaꝑ;) aut fame. Nec velle ab eo vindictã exigere iniustã ppria autoritate. Et sic dimittere cuilibet iniuriãti tenet q̃libet de necessitate, salutis. Et ad sic dimittẽdũ Aug. hortat di. Fres mei exercete vos inq̃tũ potestis ad exercẽdũ mãsuetudinẽ: etiã erga inimicos. Frenate irã que vos stimulat ad vindictã. Si vindicare te vis de inimico tuo: ad ipsam irã te ↄuerte: quod ipsa est inimica tua que occidit aiam tuã. Oraturus es deũ vẽtura est hora vt dicas pr nr: vẽturus es ad illũ versum. Dimitte nobis rc. Quid seq̃t? Sicut et nos dimittimus rc. Ibi illa inimica stat ↄ te: sepit viã orõni tue: murũ erigit: nõ est q̃ trãseat. Vñ dixisti tota pr nr: occurrit dimitte nob rc. Et quid postea? Sicut et nos dim rc. Si ipsa aduersaria ↄdicit: q̃lis inimica fres q̃ ↄdicit? Sicut et nos rc. Non sentias ↄ inimicũ tuũ. In istã sentias. Melior est q̃ vincit irã q̃; qui capit ciuitatẽ. Nõ potes illũ interimere: potes illã reprimere: si fortis es: irã vince: et parce ciuitati. ¶ F Sũt aũt multa que nos ad tã necessariã nre salutis dimissionẽ inducere debẽt. Primũ. Cõsideratio petõrũz nostrorum quibus nosipsi deũ offendimus. Qui eũz paratus est nobis dimittere debita nostra: debemus et nos esse parati dimittere debitoribus nostris. Qui enim se cognoscit debitorem: debenti sibi facilime veniam concedit. de hoc. b. Grego. Patienter iniuriam illatã tolerat: qui pie meminit quomodo adhuc in se habeat in quo debeat ipse tolerari. Erubescit enim peccato nõ parcere: qui vel deo vel primo sepe recolit se parcenda peccasse. ¶ Secundo

vbi. s. per horũ omissionem daret audacia mali opp̄mẽdi simplices: iuxta illud cõmune. Facilitas veniae p̄bet incẽtiuũ delinquẽdi. Ita ↄpescendi sũt h̄retici: ceteriq; infideles fidẽ nraz blasphemãtes xp̄o et eius religiõi iniurias inferẽtes. Vñ per finali decis circa hanc petitionez hec rñ tenẽda est: vt repetẽs sua aut recupare volẽs dãna vel pũire iniuriãtẽ faciat hoc ordie iuris: et bona intentiõe: ita quod neq̃; vindictã intẽdat: ista enim intẽtio sp̄ mala ẽ et ↄ charitatẽ et p̄hibita diuina lege. Leuit. xix. Non q̃ras vltiõez: et n̄ sis memor iniurie, ciuiũ tuorum.

nos monere debet:qꝛ qui facilr ꝛ ꝓmpte parcit in se peccātibus:difficulter ab aliis ledi siue offendi pōt.vñ dicit.b.Amb.sup Lu.Discas frequēter ignoscere:nec indignationē tenere.Nihil em̄ est ꝗ possit offēdi:cui ignoscēdi est ꝯsuetudo.Cui⁹ duplex rō assignari posset.Una naturalis:qꝛ dulcis ꝛ mā-suet⁹ ab oīb⁹ naturalr diligit:dur⁹ ꝛ seu⁹ ab oīb⁹ odit.Nūq̄ rari⁹ offendit ꝗ diligit.Mā suet⁹ autē est qs̄qs in ꝯsuetudinē ducit facile ignoscere.Alia est supnaturalis.De⁹ em̄ ꝗ dicit.Qua mēsura mē si fueritis:remetiet vobis:aīos ceteroꝝ erga mā-suetū mollit ꝛ ꝓhibet ne offendāt.¶ Tertio nos monere dꝫ ad ignoscēdū ꝓximis:pcīm qḋ incurri mus:si ipsis sua debita nō dimittim⁹.Peccam⁹ ei ꝯ dei ꝓceptū:quo iussit inimicos diligere.Qḋ si nō facim⁹:nosipsos occidim⁹.vñ dicit Jo.in sua canonica.Oīs ꝗ odit fratrē suū:homicida est.Homicida vtiq̄ spūs:qꝛ ꝗ nō diligit fratrē suū manet i morte.de quo.b.Aug.in de vita ꝛ regula clericoꝝ.

Augu.

Lites aut nullas habeatis:aut ꝙ celerrime finiatis.Neq̄ ita crescat in odiū vt trabē faciat ḋ festuca:ꝛ aīam faciat homicidā.Sic em̄ legitis ꝗ fratrē suū odit:homicida est.¶ Quarto nos monere dꝫ ad parcēdū nos ledētib⁹:qꝛ si ipsis eoꝝ debita nō dimittim⁹:neq̄ nobis pctā nr̄a dimittūt.vñ dixit xp̄s.Sraūt.nō dimiseritis ⁊c.vt.s.Que verba tractās.b.Hiero.O formidolosa snīa.Si parua ꝓrib⁹

Hiero.

nō dimittim⁹:magna nobis a deo nō dimittūtur.

Pe.de ra.

Hinc hortat Pe.de raue.in q̄dā ser.di.Homo si sine pctō esse nō potes:ꝛ vis semꝑ dimitti tibi:totū dimitte semꝑ:ꝛ q̄ntūvis dimitti:tm̄ dimitte.Quotiēsvis dimitti tibi:totiēs tu dimitte:immo qꝛ vis totū dimitti tibi:totū remitte.Hec intellige qꝛ remittēdo aliis:tibi veniā tu dedisti.Et nō semel aut bis aut certis vicib⁹ est peccātib⁹ ignoscēdū:sꝫ q̄tiēs eos in nos ꝯtingit delinq̄re.vñ Hiero.sup illud Mat.xviii.Nō dico tibi vsq̄ septies:sꝫ vsq̄ se-

Hiero.

ptuagies septies.i.q̄dringētis nonagītavicib⁹:vt s.totiēs peccāti fratri dimitteret in die:q̄tiēs ipse peccare nō posset.ꝛ.b.Aug.in de v̄bis dn̄i.Audiui

Augu.

fili loꝗmā:septuagies septies Christ⁹ pctā tibi donauit.Si vsq̄ huc ignouit:ꝛ vltra negat:pone ꝛ tu limitē:ꝛ vltra noli ignoscere.Qḋ egregie obseruauit Theodosi⁹ impator:de cui⁹ obitu scribens.b.

Ambro.

Ambro.ait.Bñficiū se putabat accepisse auguste memorie Theodosi⁹ cū rogaret ignoscere:ꝛ illoꝝ pior erat venie cū fuisset cōmotio maior iracūdie:ꝛ optabat in eo qḋ timebat in aliis vt irasceretur:ꝛ hoc erat remediū reoꝝ:ꝗ cū hēret ptātē sup oēs q̄si parēs postulari malebat:ꝙ q̄si iudex punire.Eq̄-tatis iudex nō pene arbiter:ꝗ nūq̄ veniā petētī denegauit.¶ Quinto monere nos dꝫ ad ignoscēdū aliis:qꝛ si offēdētib⁹ nō dimittim⁹:tūc debita pri⁹ dimissa dn̄s repetit q̄usq̄ reddam⁹ vsq̄ ad nouissimū quadrātē.Hoc figitū est in parabola de seruo debēti.x.milia talēta:cui dn̄s cū nō exhiberet misericordiā suo ꝯseruo:dixit.Serue neq̄ oēe debitū dimisi tibi qm̄ rogasti me.Nonne ꝗ̄ oportuit ꝛ te

Mat.xviii.

misereri ꝯserui tui:sicut ꝛ ego tui miser⁹ sum?Et irat⁹ dn̄s ei⁹ tradidit eū tortorib⁹:quousq̄ redderet vniuersū debitū.Et subdit.Sic ꝛ pr̄ me⁹ celestis faciet vobis:si nō remiseritis vnusq̄sq̄ frī suo ḋ cordib⁹ vr̄is.De hoc.b.Aug.i de v̄bis dn̄i ita ait.

Augu.

Dicit de⁹.dimitte ꝛ dimittet tibi.Si ego prior dimisi tibi:dimitte vel postea.Nā si nō dimiseris:reuocabo te:ꝛ q̄cq̄d dimiserā:replicabo tibi.Item ꝯ Donatistas.Redire dimissa pctā vbi frāna charitas nō est:aptissime dn̄s in euāg.docet in illo ḋno a quo dn̄s dimissum debitū repetiit:eo qꝫ ille ꝯseruo suo nollet misereri:vñ tradidit eū dn̄s tortoribus ⁊c.Cui ꝯcordat Greg.dicēs.Si hoc qḋ in nos

Hiꝗ. mora.

delinquit:ex corde nō dimittam⁹:ꝛ id rursum exigit qḋ nobis iā ꝑ pniām dimissum fuisse gaudebamus.Quō aūt hoc verū sit:remitto ad doctoꝝ scripta sup di.xxiii.iiii.sen.¶ Sexto monere nos dꝫ factū nr̄i saluatoris:q̄tā liberalr vt Ber.ait.oēm dimisit iniuriā:vel eā nec dānaret vlciscēdo:nec ꝯfūderet improperādo:nec min⁹ diligeret iputādo.

Sup cā.

hinc dicit Chryso.Nihil ita te deo sit̄ez facit:sicut iniuriā tibi facienti dimittere.Magna em̄ virt⁹est:

Chryso.

si nō ledis a quo lesus es.Magna est gloria:si cui nocere potuisti:parcas.Nobile gen⁹ vīdicte ignoscere victo.ait Isid.in solilo.Cōtra nō dimittētes ꝑfecte ait Ber.Sūt aliq̄ sic donātes iniuriā vt nō

Sup cā.

vlciscant:ꝛ tñ sep⁹ improperāt.Sūt alii ꝗ lꝫ silēāt manet tñ alta mēte repositū:ꝛ rācorē tenēt in aīo:quoꝝ neutri⁹ plena est indulgētia.Lōge ab his ē benignissima dignitatꝫ natura.Libēter ait ignoscit plenarie:ita qꝫ nō ꝓpter fiduciā pctōꝝ:sꝫ penitētium:vbi abūdauit delictū:solet ꝛ grā abūdare.¶ S Tertiū ꝯsiderādū in pctō ꝓximi ꝯ nos intuītu cōmissio:est iniuria nobis illata:siue dānū i corpore reb⁹ vel fama a ꝓximo.De cui⁹ remissiōe necessaria ad salutē aduertēde sūt ꝓpōnes ꝗ sequūt.¶ Prima ꝓpō.Nō tenet passus iniuriā eā ita remittere:quomin⁹ iniuriāti ne iniuria ꝯtinuet:verbis ꝛ factis possit obsistere.Probat:qꝛ pōt q̄uis primū impedire:ne iniuriā inferat:cū moderamine inculpate tutele.Ui em̄ vi repellere oēs leges:

Uim vi repellere leges oēs ꝑmittūt.

ꝛ oīa iura ꝑmittūt.de homici.significasti.ii.Id tñ dꝫ fieri cū moderamine inculpate tutele:vt ibi dr̄.Nō ad īmmediā vindictā:sed ad iniuriā ꝓpulsandā.Seruat em̄ moderamē:si illud tm̄ fiat:ꝗ omisso:violētia repelli nō posset.Uñ etiā licitū est,occidere insidiātē:ꝛ eū ꝗ vult occidere:si alr nō pōt q̄s man⁹ ei⁹ euadere.vt l.c.si furiosus.in cle.ḋ homi.Et si vis seu iniuria sit in ꝑsona:tūc pōt repelli an ꝙ sit illata.Si aūt q̄s post vim illatā ꝑsone sue repcutiat:nō vr̄ repulsio iniurie:sꝫ vindicta ꝗ oībus ꝓhibet.vt in.d.c.significasti:in tex.ꝛ in glo.ꝛ tō,tenet(nisi viderit iniuriātē paratū denuo ꝑcutere) vim,nō repcutiēdo repellere.Si vis infert rebus:tūc ꝛ illatā ꝛ inferēdā lꝫ repellere:sed post illatā i cōtinēti ꝙ citi⁹ fieri pōt.pri⁹.s.ꝙ diuertat ad alios act⁹:vel ꝙ citi⁹ scimerit ꝛ poterit collectis amicis.¶ Dictū est i ꝓpōne:quo min⁹ possit:ꝛ nō dr̄:quo min⁹ nō dꝫ obsistere:qꝛ null⁹ tenet repellere vim sibi aut reb⁹ suis illatā:immo ꝑfecti⁹ esset iniuriā patiēter sustinere:seruādo ꝯsiliū euāgelicū.Si q̄s

Mat.v.

te ꝑcusserit in dexterā maxillā:ꝓbe ei ꝛ alterā:et si voluerit tollere tunicā tuā:dimitte ei ꝛ pallium.Qḋ verū est nisi hec tolerātia esset reipublice:vel iniuriatori noxia.Nā si passim ab oībus toleraret iniuria q̄uis:magnā hoc ꝯfusionē ꝛ ꝑturbationē gigneret in cōitatib⁹ ꝛ politiis.Si cuilibet liberū esset alteri inferre iniurias:solueret ex hoc oīs amor ꝛ ꝯcordia hoīm.Lederet iustitia:ꝛ occasio ac incētiuū daret ampli⁹ delinq̄ndi ei ꝗ iniuriat.Uñ q̄nq̄ ꝑfecti⁹ est iniuriā repellere in actu exteriori:ꝙ sustinere.vñ.b.Aug.ad Mar.Cui inia iniq̄tatꝫ

Augu.

rapit vtilr vincit:qꝛ nihil infelici⁹ felicitate peccātiū:qua penalis nutrit impietas:ꝛ mala volūtas velut hostis interior roborat.Exēplū hui⁹ habemus in Christo nr̄o saluatore:ꝗ dū ꝑcuteret in faciē:nō ꝓbuit ꝑcutiēti alterā partē:sed magis ꝓhibuit ne faceret:ne iniuriā augeret dicēs.Si male

Jo.xix.

locut⁹ sum:testimoniū ꝑhibe de malo:si aūt bene cur me cedis?Quis aūt in dubiū Christū:in quo oīs plenitudo deitatis:grē ꝛ veritatis fuerat (cui spūs dat⁹ erat nō ad mēsurā) in oīb⁹ suis dictis et factis ꝑfectissimū virtutis tenuisse mediū?Uñ in casu isto ꝑfecti⁹ fuit iniuriā repellere:ꝙ simplr sustinere.Itē.b.Paul⁹ Iudeis se ꝑseq̄ntib⁹ nō occur-

Act.xxv.

rit:nec ad mortē quā inferre inuidie stimulis agitati conabant:vltro se obtulit:sed restitit:iudicis implorās offm̄:ꝛ Cesarē appellās.Sed ꝛ ꝑcussus in faciē iniuriā repulit:dicēs ꝓncipi sacerdotum.Percutiet te de⁹,paries dealbate:ꝛ tu sedēs iudi-

eas me ſm legē: ꝛ ꝯ legē iubes me ꝑcuti. Act.xxiij. Sic ꝗ ſcti qñqꝫ iniurias repulerūt: iniuriātes acriter ṽbis impugnādo: qñqꝫ etiā iniurias ꝑtiēter ſuſtulerūt: ꝛ ꝓ iniuriātib⁹ orauerant: qḋ qñ ꝛ quo vtrūqꝫ agēdū eſt: ſeq̄ntes ꝓpōnes edocebūt. ¶ ꝶ Scḋa ꝓpō. Patiētē iniuriā defendere in caſu vrgētis ꝛ euidētis neceſſitatis tenet̄ ꝗlibet fidelis: dū nō apparet in ꝓmptu ali⁹: quē ꝓbabilr̄ credat ꝗ tātem poſſe ꝛ velle defendere: niſi mai⁹ imineat piculū: ꝛ hoc poſſibilib⁹ ꝛ ꝯgruētib⁹ ſibi modis. Iſta ꝓpō ꝑmo ꝓbat̄ autoritate ſcripturarū ꝛ exēplis ſctōꝝ: ꝛ poſtea declarat̄. Probat̄. Nā ꝗlibet tenet̄ deū diligere ꝛ ꝓximū atqꝫ ſeipſm. Ex quolibet aūt amore tenet̄ defendere fratrē ꝯ iniuriātē. Ex amore dei. Nā ꝗ deū diligit: bona deo velle tenet̄. Defenſio in neceſſitate bonū ꝛ magnū bonū eſt: ꝛ eo mai⁹ ꝗ neceſſitas maioꝛ eſt. Defenſio aūt ꝛ ſi non eſt neceſſaria in ſe: eſt neceſſaria ei in ſuis mēbris: quoꝝ Chriſt⁹ de⁹ caput eſt: ſed qḋ mēbris exhibetur: capiti exhibet̄: ꝛ ecōuerſo: ꝓpter eoꝝ adiuicē ꝯnexionē. Hinc ait. Quādiu nō feciſtis vni de minorib⁹ his: nec mihi feciſtis. Et iterū. Quādiu feciſtis vni de his fratrib⁹ meis minimis: mihi feciſtis. Propter quoꝝ omiſſionē in iudicio: quo etiā hec dictur⁹ eſt xp̄s: negligētes dānabunt̄. Hinc et b. Aug. ſup illud. Eripite pauperē ꝛ egenū. Oſtendit ꝓpheta inqt nec illos imunes a ſcelere eſſe: ꝗ ꝑmiſerūt ꝑncipib⁹ xp̄m interficere: cū pre multitudine timerent̄: ꝛ poſſent illos a facto ꝛ ſe a ꝯſenſu liberare. Ex charitate ꝓximi. Nā ꝗ ꝓximū diligit ei⁹ miſerie cōpatit̄: ꝛ ſubleuat cū pōt: ſicut vnum mēbrū corporis naturalis ſi ꝗd patit̄: oīa mēbra ſibi cōpatiunt̄: vt dicit aplſ. j. Coꝛ. xij. Ita ꝗ ꝑ charitatē ꝯiūgunt̄: ſunt mēbra vni⁹ corporis myſtici qḋ eſt eccleſia: cui⁹ caput xp̄s: ergo hui⁹ corporis mēbrū ſanū cōpati tenet̄ alteri mēbro patiēti. Nō aūt cōpatit̄ miſerie: qui cū a miſeria ꝺfendere pōt nō defendit. ¶ Itē ꝗlibet ex charitate quā hẽt tenet̄ ad ꝓximū: tenet̄ ſibi ꝯſiliū ꝛ auxiliū (dū fuerit neceſſitas) impēdere: ergo tenet̄ in neceſſitate ab iniuriāte defendere. Nā ad fraternā charitatē ſpectat ꝓximi cūctis neceſſitatib⁹ ſubuenire. iuxta illud. Qui habuerit ſbam hui⁹ mūdi: ꝛ viderit frēꝫ ſuū neceſſitatē patientē: ꝛ clauſerit viſcera ſua ab eo: quō charitas dei manet in eo. q. d. nullo modo. Et ſubdit. Nō diligam⁹ ṽbo neqꝫ lingua: ſꝫ ope ꝛ veritate. Eadē aūt rōne: qua teneoꝛ fratri ꝓcurare bonū: teneoꝛ remouere malū: deniqꝫ multo magis tenemur ſubleuare ꝓximū defendēdo i neceſſitate ꝗ̄ aſinū inimici iacētē ſub onere: ſed ꝑmum tenemur: ergo ꝛ ſcḋm. Sed neqꝫ diligit ꝓximū ſicut ſeipſm: ꝗ defenſionē ei⁹ ſubtrahit: quā ſibi in ſimili neceſſitate ꝯſtituto impēdi ꝺſiderat: Plures alias rōnes adducit ven. Guili. olī in ſuo dialo. parte. j. lib. vj. ꝑ multa capitula. Probat̄ idē autoritate. Hinc eñ ep̄is ꝛ ꝑſbyteris ꝑcipit Inno. ij. xc. di. ꝑcipim⁹. Precipim⁹ (inqt) vt ep̄i ad ſolū deū et ſalutē ꝑpli hñtes reſpectū: omni tepiditate ſemota (alis ſepoſita) ad pacē firmiter tenēdā: mutuū ſibi ꝯſiliū ꝛ auxiliū impēdāt. Nec hoc alicui⁹ amore vel odio ꝑtermittāt: ꝙ ſi ꝗs in hoc dei ope tepid⁹ fuerit inuēt⁹: dānū ꝓprie dignitatis incurrat. Cui ꝯcordat Alex. papa. ꝛ hẽt. iij. q. j. c. nulli. di. Qui aūt ex vr̄o fuerit collegio: ꝛ ab auxilio vr̄o ſe ſubtraxerit: magis ſchiſmatic⁹ ꝗ̄ ſacerdos eſſe ꝓbabit̄. Ecce (inqt ꝓpheta) ꝗ̄ bonū: ꝛ ꝗ̄ iocūdū habitare fratres in vnū. Illi ṽo nō habitāt in vnū: ꝗ fratrū ſolatio ſe ſubtrahūt. ¶ Itē ad idē loquit̄ b. Ambro. Fortitudo ꝗ bello tuet̄ a barbaris patriā: vel domi defendit infirmos: vel a latronib⁹ ſocios: plena iuſtitia eſt. Ad iuſtitiā aūt oēs tenent̄. ꝛc. in eo. li. ait. Nō inferēda: ſed depellēda iniuria lex virtutis eſt. Qui eñ nō repellit a ſocio iniuriā ſi pōt: tā eſt in vitio ꝗ̄ ille ꝗ facit. Hinc ꝛ Salomō ait. Eripe

Mat. xxv.

Aug. ps. lxxxi.

j. Jo. iij.

Alex. papa

Li. j. de off.

Prouerb. xxiij.

eū ꝗ ducit̄ ad mortē. ¶ Itē eadē rōne. tenet̄ ꝗs ꝓximū defendere: qua tenet̄ fame morientem reficere. Ad paſcēdū aūt tenet̄. vt dicit Amb. in li. de offi. ꝛ habet̄ di. lxxxvj. c. paſce. Paſce fame moriētē: ꝗcūqꝫ eñ paſcēdo hoīem ſeruare poteris: ſi nō paueris occidiſti: ergo etiā ad defendēdū. Hoc ꝗꝫ exigit dilectio quā tenemur iniuriātib⁹, tāqꝫ ꝓxis. vt vult b. Hiero. ſup Soph. Si ꝗs (inqt) fortitudinē latronis vel pirate eneruat ꝛ infirmos reddit: ꝓdeſt illis ſua infirmitas. Debilitata eñ mēbra ꝗb⁹ pri⁹ nō bñ vtebant̄: a malo ope ceſſabūt. ¶ J Item ex charitate ſui idē oñdit̄. Nā ꝗlibet ex amore ꝓprie ſalutis cauere tenet̄: vñ ꝑ maioꝝ ꝯſenſum i ſoueā dānationis cadat. Qui ṽo ꝓximū ab iniuria cū pōt nō defendit: in iniuriā ipſam occulte ac virtualr̄ ꝯſentit: dicēte Anaſtaſio vt habet̄. xxiij. q. iij. ꝗ pōt. Qui pōt obuiare ꝛ ꝑturbare ꝑuerſos ꝛ nō facit: nihil eſt aliud ꝗ̄ fauere impietati eoꝝ. Nec caret ſcrupulo ſocietatis occulte: ꝗ manifeſto facinori deſinit obuiare. Itē Symmach⁹ papa. Mortē lāguētib⁹ ꝓbat̄ infligere: ꝗ hāc cū poſſit: nō excludit. Et Inno. lxxxiij. di. error. ait. Error cui nō reſiſtit̄: approbat̄: ꝛ veritas cuꝫ minime defenſat̄: opprimit̄. Negligere ꝗppe cum poſſis ꝑturbare ꝑuerſos: nihil aliud eſt ꝗ̄ fouere. Deniqꝫ huic veritati atteſtant̄ ſctōꝝ exēpla. Nā ſctūs ꝑtriarcha Abraā nedum armis fratris filiū Loth captū defendit a captiuitate eruēdo: ſꝫ et iniuriātes: ſup quos nullaꝫ iuriſditionē habuit irruēs: oēm ꝑdā excuſſit eaꝫ ſpoliatis reddēdo. Sic Moyſes Hebreū ab iniuriāte Egyptio eripuit. de ꝗ b. Ambro. ait. Cū vidiſſet Hebreū ab Egyptio recipiētē iniuriā: ꝺfendit eū: ita vt Egyptiū ꝓſterneret: ꝛ tñ tūc ſup Egyptios ꝛ Hebreos nullā ꝑtātē iudiciariā habuit. Hic etiā vt hẽt ibidē. vij. Filias ſacerdotis Madiā a paſtoribus defenſauit: cū tñ nec ſup puellas: nec ſup paſtores iuriſdictionē habuit. Ita Raab exploratores: Petr⁹ Chriſtū: diſcipuli Paulū: quē in ſporta ſubmiſerūt: ꝛ ceteri plurimi ꝓxios laudabilr̄ defēdere ſūt conati. Ex ꝗb⁹ oīb⁹ ꝑꝫ veritas illi⁹ ꝓpōnis. ¶ Dicit̄ aūt notāter in ꝓpōne: in caſu vrgētis neceſſitatis: qꝛ extra caſum neceſſitatis nō eſt ꝑceptū: ſꝫ ꝯſiliū: ſicut ꝛ cetera mīe opa extra caſum neceſſitatis nō cadūt ſub ꝑcepto. Addit̄: dū nō appa ret in ꝓmptu ali⁹ ꝛc. qꝛ ſi adfuerit ꝗ vult ꝛ pōt defendere: reliꝗ excuſant̄. Sed ſi adeſſet qui poſſet ꝛ nollet: aut ꝗ vellet ꝛ nō poſſet: tūc ali⁹ ꝗ poſſet minime ab obligatiōe defendēdi liberat̄. ¶ Dicit̄: niſi mai⁹ immineat piculū: qꝛ maiori piculo magis eſt occurrēdū: ꝛ hoc eſt verū: qñ min⁹ piculū eſt certū: vt ſi ex defenſiōe vni⁹ multi pirēt: ꝗb⁹ alr̄ nō pateret effugiū. De ꝑmo habet̄. ij. Reg. xx. ꝙ Syba filiū Bochri: ꝗ ad ciuitatē Abela ꝯfugit: ac ꝓpter eum ciuitas obſeſſa: capiēdaqꝫ erat: ciues tradiderūt hoſtib⁹: vt ꝑ hoc ciuitas ab obſidiōe liberaret̄ qḋ tñ fieri nō debuiſſet: niſi ipſe tradi ꝺmeruiſſet. Siquidē inocētē tradere in nullo caſu licet Sꝫ aliḋ eſt tradere ad interitū: aliud defenſionē ſubtrahere. De ſcḋo ſcribit. b. Aug. ad Bonifaciū comitem innuēs: ꝙ vn⁹ etiā inuit⁹ liberād⁹ eſt a certo mortis piculo: lꝫ multi ei⁹ liberatiōi reſiſtētes: ꝓpter hoc ſe interimerēt. ꝛ habet̄. xxiij. q. iiij. ipſa pietas. ¶ Dicit̄ finalr̄ poſſibilib⁹ ꝛ ꝯgruētib⁹ ſibi modis. Nā multis modis pōt ꝗs aliū defendere: ꝗ ſicut nō ſūt oēs oīb⁹ poſſibiles: ita nec oēs oībus ꝯgruūt. Pōt eñ defenſio fieri qñqꝫ armis violētie reſiſtēdo. Alio mō ṽbis: exhortatorijs: ꝑceptorijs: ꝓhibitorijs impugnare volētes a violētia reprimendo. Alio mō occultādo vel nō ꝓdēdo: aut in domū vel locū tutū recipiēdo: alijſqꝫ modis ꝗ̄ plurimis: ꝗs lōgū eſſet enarrare ꝯtingit aliquē defendere. Quilibet itaqꝫ ſm modū ſibi ꝯgruētē: ꝛ poſſibilē: tenet̄ ꝓximū defendere. ¶ R Tertia ꝓpō. Iniuriā paſſus ab alio: dāni ſatiſfactionē exigere poterit (ſal-

Ambro.

Hiero.

Jnno.

Gen. xiiij.

Exod.

Aug.

Qᵘibꝫ modis ꝗs ꝑt aliū defendere.

va charitate)iudicis officio. Probat:qr ad hoc stitute sunt leges tā diuine q̄ hūane ac deputati iudices quoꝝ offō cōpelli pnt hi q̄ dānū itulerūt in corpore reb⁹ aut fama. Petere aūt iustitiā non est iniustū:ergo. Añs est manifestū ex legalib⁹ libris Moysi ꝛ Judicū:ꝛ ꝯstōnib⁹ ecclesie ac imperatoꝝ. Nec hoc tm̄:sed ēt agi pōt ad reoꝝ punitionē:hoc est nō solū pōt qs agere ad restōnem ablati:ꝛ resu stonē dāni accepti:verū ꝛ iuste agere pōt ad punitionē dānū inferētiū:salua tm̄ charitate ꝛ debita intētiōe:vt.s.hoc nō faciat in malū ꝓximi aio vindicādi:ꝛ appetitū vindicte saciādo. Sic em̄ agere ad penā:ptinet ad rācorē liuorē ꝛ odiū:q̄ a quolibet hoīe remota esse debēt:sȝ pōt agere ad penā:vt ex punitiōe aliqd bonū ꝓueniat:puta honor dei:ꝓfectus fidei:emēdatio fratris:sal⁹ ꝓximi iniuriātis:ꝛ alioꝝ cohibitio a pctis:pacis q̄ȝ cōtratio:aut publice iustitie ꝯseruatio:aut aliud bonū qd̄cūq̄. Ita pōt qs hodie ad malefici interēptionē:ac latronū extinctionē.(Nisi id sit alicui īpātr interdictū:qd ht ꝓpter clericos:q̄ nō dhēt in mortē cuiuscūq̄ nocētis machinari:ꝓpterq̄ fratres de ordie minoꝝ: q̄ nō dhēt cū iudicij strepitu cū suis ꝓcuratorib⁹ datas eleemosynas diminuētib⁹ ꝯcertare: ne aliqd tāq̄ sue cōitati ꝓpriū appropriēt:reddere q̄ȝ videātur ab ea:quā ꝓfessi sūt altissima paupertate.) Nec solū licitū est ꝛ iustū agere ad penā iniuriātium ac dānificātiū:imo hoc n̄ facere nōnūq̄ malū est ꝛ vitiosum:vbi.s.ꝑ hoꝝ omissionē daret audacia malis ꝑuersis hoīb⁹ opprimēdi simplices:quoꝝ tamen malitie occurri posset sine ꝑiculo ꝑ penas et disciplinas iuxta leges iustas. Illos em̄ sufferre ē laudabile:nec ex discreta patia ꝓueniret sȝ ex fatuitate ꝛ insipiētia. Ad hoc em̄ facit qd̄.b.aīt.est. Cui inia iniqtatis rapit:vtilr vincit:qr nihil est infelici⁹ felicitate peccātiū:qua penalis nutrit īpietas:ꝛ mala volūtas interior roborat. Ita cōpescēdi sunt heretici:ceteriq̄ infideles fidē nr̄am quolibet blasphemātes inferētes dāna:ꝛ iniurias xp̄o fulisq̄ mēbris. De qb⁹.b.Aug.in epi.ad Uincē dt. Istos atroces q̄ndā inimicos nr̄os:pacē ꝛ quietē nr̄am varijs violētiarū ꝛ insidiarū generib⁹grauiter infestātes:si sic ꝯtēneremꝰ ꝛ tolerarenr⁹:vt nihil oino qd̄ ad eos terrendos ꝛ corrigēdos valere posset:excogitaret:ꝛ ageret a nobis:vere malū ꝓ malo redderem⁹. Si em̄ q̄s inimicū suū ꝑiculosis febrib⁹ phreneticū factū currere videret in p̄cipitiū:nōne tūc poti⁹ malū ꝓ malo redderet:si eū sic ꝑire ꝑmitteret:q̄ si eū corripiēdū:ligādū q̄ȝ curaret:ꝛ tm̄ tūc ei aduersissim⁹ ꝛ molestissim⁹ videret:qñ vtilissim⁹ ꝛ misericordissim⁹ extitisset. Sed plane salute reparata:tāto liberi⁹ ei grās ageret q̄to sibi eū min⁹ pepcisse sensisset. Et subdit. O si tibi possem ostēdere certū gen⁹ hoim q̄ndā hereticoꝝ:quos multos iam catholicos manifestos habem⁹:dānātes suā ꝓstinā vitā ꝛ miserabilē errorē: quo se arbitrabant ꝓ ecclesia dei facere:q̄cq̄d inq̄eta temeritate faciebāt:q̄ tm̄ ad hāc sanitatē nō ꝑducerent:nisi legū istarū:q̄ tibi displicēt:vinculis tāq̄ phrenetici ligarent. Et post modicū. Quam multi ex ipsis nūc nobiscū gaudētes:ꝓstinū pōd⁹ ꝑnitiosi opis accusant:ꝛ fatent nos ēis molestos esse debuisse:ne tāq̄ mortifero somno:ita morbo veternose ꝯsuetudinis interirent. Et post multa. Nō ois q̄ parcit amic⁹ est:nec ois q̄ v̄berat inimicus est. Meliora sunt vulnera amici q̄ fraudulēta oscula inimici. Meli⁹ est cū seueritate diligere q̄ cū lenitate decipe. Utili⁹ decipiēti panis tollit: q̄ de cibo secur⁹ iustitiā negligebat:q̄ esuriēti frāgit:vt iniustitie seduct⁹ acq̄escāt. ¶ L. Ex qb⁹ satis deduci vr:q̄ advtilitatē iniuriātiū ꝛ fideliū pacē:expedit q̄nq̄ ad eoꝝ puitōez agere:ita tm̄ q̄ itētio ꝛ iserētē penā ꝛ ipsā apd̄ iudices redētiū:sp̄ sit i aliqd bonū:ad qd itēdat ꝑ talē puitōez vbac-

cusationē ꝑuenire. Ex p̄cepto nāq̄ diuino tenemur oēs diliger. Si q̄ aliq̄ nos iniuriāt:tenemur nihilomin⁹ eos diliger corde:ꝛ ex ifma chitate ab eis panes exiger:si tm̄ spat:qd eis vl alijs sit hmōi punitio salutar. Si āt cognoscim⁹ hmōi puitōez eis n̄ ꝓficere:nec aliud bonū ꝑ hoc ꝓcurari:sȝ visitr mai⁹ malū inde ꝓuēire:tūc tenemur ex eadē chitate totū dimittere:qr vt dt Aug. Ille vicit i bono malū:q̄ sȝ q̄ videt saluti aie iniuriātis ꝓdeē:par⁹ ē corrigere: parat⁹ est ꝛ idulgere.ꝛ sup illo Mat.xviij. Sic ꝛ pr̄ me⁹ celestis faciet vob:si n̄ remiseritis vnusq̄sq̄ fratri suo d̄ cordib⁹ vr̄is. dt Aug. Si ꝑ chartitatē iponit disciplinā:lenitas d̄ corde n̄ recedat. Dat exēm d̄ chirurgo. Quid em̄ inqt:tā piū q̄ qd̄ medic⁹ ferēs ferramētū icuit ivuln⁹ vt hō sanet. Qd̄ si vuln⁹ palpat.i.solū blāde tractat:ꝑdit hō. Sic q̄ sp̄ offēse remissio i corde:ēt si aliqñ(n̄ ad vidictā:aut malū alteri⁹:sȝ ad correctōez ꝓxi)sit aspitas i voce vl ope. Uñ hec rl̄a i hmōi suādā ē:vt r̄petēs sua:aut recuꝑare volēs dāna:vt puire iniuriātē:faciat hoc ordie iuris:ꝛ bona itētiōe:ita q̄ neq̄q̄ malū ꝓxi:aut vidictā itēdat. Ista ei itētio sp̄ mala ē. Et q̄ ista itētiōe penā isert:aut ꝑ iudicē ꝯpetētr iserre ꝓcurrat:sēp peccat. Hec ei itētio repugnat chitati:ꝛ ꝓhibita ē dina lege. Leui.xix. n̄ q̄ras vltionē:ꝛ n̄ memoreris iniurie ciuiū tuoꝝ. ¶ M Quarta ꝓpō. Lȝ ꝑ illatis iniuria:ꝛ dānis posit satisfactōez qs petere:tenet tm̄ aīȝ ad illa ꝛ maiora ꝑ deū:ꝛ ꝓxi salutē sustinēdū ipi⁹ patū hr̄e. Probat ꝑ illd. Si qs te ꝑcusserit i dexterā maxillā p̄be ei ꝛ alterā. Et. Qui vult tecū i iudicio ꝯtēdere:ꝛ tunicā tuā tollere:dimitte ei ꝛ palliū. Et. Quicū q̄ te āgariauerit mille passus:vade cū illo ꝛ alia duo. Hec p̄cepta cū ad aliq̄ obligēt ꝛ n̄ ad sēm̄ exteri⁹:vt lr̄a sonat:q̄ itelligēda sūt sȝ animi p̄parōnē:qr ali⁹ itellect⁹ dari n̄ pt. Nō ei ad lr̄aȝ obligāt:vt q̄dā hr̄etici nō recte, itelligētes:dixerūt: hoīes ad op⁹ exti⁹ sȝ planā v̄boꝝ sigtōez obligari. Uñ ꝛ dixerūt:q̄ xp̄i doctria atq̄ p̄dicatio reipublice morib⁹ nulla ex pte ꝯueniat. Quis ei inqūt:tolli sibi,ab hoste ēt aliqd patiat. Uel ꝓuicie p̄donib⁹ nō mala velit iure belli repēdere. Cōtra qs.b.Aug.i epi ad Marcel.ꝛ i q̄dā ser.d̄ puero cēturiōis:ostdit hec xp̄i p̄cepta n̄ eē itelligēda sȝ factū ꝛ op⁹ exteri⁹:vt q̄tiēs qs fuerit ꝑcussus in vnā maxillā:statī offerat ꝑcutiēdā(q̄ nec autor legis xp̄s fecit:nec apostol⁹ ei⁹ Paul⁹:vt.s.dcm̄ ē.)Sȝ itelligēda sūt sȝ animi p̄parōnē:ita.s.vt q̄lȝ fidel sic i aīo sit disposit⁹:q̄ vbi ex tātā sua ꝑcussiōe fides xp̄i augeret: honor dei ꝛ sal⁹ ꝓxi ꝓcuraret:vellet ipe āplioreo iniurias tolerare. Aut si ex resistētia irrogate iniurie timeret sal⁹ ꝓximi īpediri:aut mai⁹ malū q̄ vl scādalū pusilloꝝ iucrescere:ac oriri putaret:tunc āpli⁹ malo resistere nō vellet:sȝ ad lucrādū ꝓximuȝ:aut ad vitādū scādalū:patiēter q̄ſcūq̄ iniurias sustinere. ¶ N Uñ dt. Aug.xxiij.q.i.parat⁹. Parat⁹ dȝ esse homo iust⁹ ꝛ pi⁹:patiēter eoꝝ malitiā sustiere q̄s fieri bonos q̄rit:vt nūer⁹ poti⁹ crescat bonoꝝ:n̄ vt pari malicia se q̄s nūero addat maloꝝ. Deniq̄ illa p̄cepta magis sūt ad p̄parōnē cordis q̄ int⁹ est: q̄ ad op⁹ qd̄ i apto fit:vt teneat i secreto cū patia: cū bēiuolētia. In māifesto āt id fiat:qd̄ eis vr̄ ꝓdeē q̄b⁹ bñ velle d̄bem⁹. Et adducit exēȝ xp̄i ēt.s.aīt.dicēs. Hic liq̄do ostdit:q̄ ip̄e dn̄s Jes⁹ exēȝ singlare patie cū ꝑcuteret i faciē:r̄ndit. Si male locut⁹ sū: exprobes me d̄ malo:si āt bñ q̄d me cedis. Neq̄q̄ igit p̄ceptū suū si v̄ba iteamur)ipleuit. Neq̄ em̄ p̄buit ꝑcutiēti alterā ptē:sȝ poti⁹ ꝓhibuit ne faceret:ꝛ iniuriā augeret:ꝛ tm̄ par⁹ aduenerat:n̄ solū ꝑcuti i faciē:verūēt ꝓ his a qb⁹ hoc patiebat:crucifixus occidi. Pro qb⁹ ait i cruce pēdēs. Pr̄ ignosce illis:qr nesciūt qd faciūt. Addit ꝛ exēȝ apli.s.positū. Et sequit. Sunt ergo ista p̄cepta patiencie semꝑ in cordis preparatione retinēda:ipsa quoq̄ beniuolētia:ne reddat malū ꝑ malo semꝑ in volunta-

Augu.

Leui.xix.

Mat.v.

Augu.

Christi p̄cepta q̄r itelligēda

Precepta patie sp̄ i cordis p̄parōne retinēda.

 164

te cōplēda. Agēda aūt sunt mlta ēt cū iniuriis quadā benigna asperitate plectēdis: quoꝝ poti⁹ vtilitati ꝯsulēdū est ꝙ volūtati. Hāc ēt ꝑparationē cordis ad iniurias quascūqꝫ in casu nostro a ꝓximo sustinēdas implicat ꝑceptū de diligēdo ꝓximum: qn̄ ēt si nō tenemur diligere supra nos hoc est pl⁹ ꝙ nosipsos: tñ tenemur eū diligere: sicut nosipos ꝛ pl⁹ ꝙ corp⁹ nr̄m aut ꝙ q̄cūqꝫ bona nr̄a exteriora: ꝺm btm̄ Aug. j. de doctrina xp̄i. ponētē ordinē inter ea q̄ a nobis sunt diligēda. Nō aūt diligit ꝓximū pl⁹ ꝙ corp⁹ suū: aut bona sua q̄ ob salutē aīe eius nō est par⁹ q̄scūqꝫ iniurias siue in corpe: siue in bonis sustinere. Qui vero sic in aīo disposit⁹ est vt magis velit cauere dānū ꝓpriū corpis r̄ exteriorū: ꝙ dānū salutis ꝓximi: pl⁹ diligit corp⁹ suū: et res suas ꝙ ꝓximū. Plus ēm eū amat: cui⁹ malum magis cauere studet: ꝛ bonū pl⁹ ꝓcurare. ❡ O Cū igit ꝺm ꝑdicta: pl⁹ q̄libet diligere tenet ꝓximū: ꝙ corp⁹ suū: ꝛ ꝙ bona sua exteriora: sequit ꝙ q̄libet ꝺm aī ꝑparationē teneat magis velle q̄cūqꝫ mala ꝑferre in ꝓprio corpe: ꝙ salutē velle in ꝓximo negligere. Tenet q̄z magis velle sustinere quācūqꝫ iacturā i reb⁹ suis: ꝙ salutē ꝓximi frustrari. Et vbi necessitas ꝛ vtilitas id exposceret: nō satis foret illā habere ꝓmptitudinē in aīo ad illa mala ꝑferenda: sz necesse esset ad salutē hāc aī ꝓmptitudinē in opere exteriori exhibere ēt vsqꝫ ad amissionē vite corpalis. Sicut docet xp̄s de bono pastore q̄ tpe ꝑsecutiōis: cū viderit malū ouib⁹ suis imminere: ponit aīam suā ꝓ ouib⁹ saluādis: ꝛ ita de q̄libet alio hoīe ꝑiculari in cā necessitatis ad saluandū ꝓximū. Vñ si vrgeat saracen⁹ petrū vt abneget xp̄z: ꝛ ꝑhs sit ali⁹ xp̄ian⁹ potēs illū in fide roborare per ṽbū: aut doctrinā: aut ꝑ aī fortitudinē: ad tollerādā penaꝝ ꝓ xp̄o inflictaꝝ: tenet ille ex charitate quā habere debet ad ꝓximū pl⁹ eligere sustinere mortē ꝙ cessare a doctrina: vt aliū in fide saluet. Nec si sic morit: morit dūtaxat ꝓ salute ꝓximi: sed etiā ꝓ xp̄o. Elegit siq̄dez pl⁹ mori tpaliter: ꝙ fidē Christi i se aut in alio ꝑiclitari: ꝛ ꝺz hoc dicit aplſs Corde credit ad iustitiā: ore aūt ꝯfessio fit ad salutē. Cōfessio. s. fidei ad salutē necessaria. ❡ Hoc xp̄s exēplauit in ꝑsona ꝓpria: q̄ pl⁹ elegit mori ꝙ deserrere iustitiā. Ex quo reꝑhēdit scribas ꝛ phariseos ꝛ ꝓpli salutem ꝓcurauit. Hoc fecerūt apl̄i et martyres q̄ patiēter ꝛ spōte ignes ꝛ ferra: ꝛ q̄scūqꝫ alias penas immanissimas subierūt ad robur et dilatationē fidei ꝑfectā ꝓ salute ꝓximoꝝ: vt scz lucrifacerēt xp̄o aīas plurimas p⁹ cōstātē suā ꝑdicationē ꝛ passiōes. Circa aūt ꝛ extra casum necessitatis: ꝙꝫ op⁹ sit magne ꝑfectiōis patiētie ꝛ ꝑseuerātiōis ꝑferre iniurias sine murmure: ꝛ retributiōe pene ꝛ vindicte: ꝺz illō Cassio. Patiētia ē q̄ oīa vincit aduersa: nō colluctādo: sz sufferēdo: nō murmurādo: sz grās agēdo: nō tñ hoc simplr̄ est necessariū ad salutē. Vñ ꝛ in veteri lege statutū fuit: vt dens ꝓ dēte ꝛ ocul⁹ ꝓ oculo ꝛc. ꝑderet: vt deductū est ꝓpositiōe ꝑcedēti. ❡ P Sz hic q̄rere posset q̄s. Vtrū q̄libet teneat dimittere debita suis debitoribus in sua malicia ꝑmanētib⁹: nec se recognoscētibus in nos peccasse: nec ēt veniā a nobis poscētib⁹. R̄ndet ꝺm ꝑdicta: ꝙ q̄libet tenet nō admittere odiū vel rācorē ꝯtra qualitercūqꝫ se ledētē: siue offendēs petat siue nō. Hoc exigit fraterna charitas: qua q̄libet tenet quēlibet ꝓximū diligere: siue amicū: siue inimicū. Que dilectio secū nō ꝯpatit odiū ꝑsone: vt scz velit illi malū culpe: aut dānatiōis eterne: vel etiā malū tꝑale corpis reꝝ aut fame: ꝺm moderationē ꝑdictā. Vñ Augu. in enchi. c. lxxiij. Iā ṽo q̄ eū: quē peccauit hominem rogat: si petō suo monet vt roget: nō est adhuc deputād⁹ inimicus: vt eū diligeret sic difficile sicut erat qñ inimicitias exercebat. Et subdit ad ꝓpositū. Quisq̄s āt nec rogātī ꝛ petā sua penitēti ex corde dimittit: nullo mō existimet a dn̄o sua petā dimitti: qm̄ mētiri ṽitas nō pōt. Et seq̄tur. Hāc in ea scz ꝺoratione dn̄ica: positā iniam vehemēter cōmēdauit: dicēs. Si eñ dimiseritis petā coꝝ: dimittet ꝛ vobis pr̄ vester celestis delicta vestra. Si aūt nō dimiseritis: nec pr̄ vester dimittet petā vr̄a. ✱ Nō ergo refert an iniuriās ꝛ offendēs petat: an nō petat sibi ignosci: an q̄rat recōciliari an nō: q̄r ñ ex eo ꝙ petūt nos eis ignoscere obligamur: sz q̄r xp̄s ꝑcepit dimittere debitorib⁹ nr̄is: ꝛ diligere inimicos nr̄os. Vñ nō dixit xp̄s. Dimitte debitorib⁹ vr̄is q̄ vos depricātur vt ignoscatis. Diligite inimicos vestros: q̄ q̄rūt recōciliari vobis sz sine adiectiōe dixit. Si nō dimiseritis debitorib⁹ vestris: neqꝫ pr̄ vester celestis dimittet vobis petā vestra. ❡ Q Patet ergo ꝙ oīb⁹ offendētib⁹ dimittere opz offensaz petētibus sibi dimitti ꝛ nō petētib⁹: Immo quātū in eis est: nolētib⁹ sibi a nobis dimitti: nec cessantib⁹ augere debita ꝛ hostiles in nos ꝑsecutiōes. In his eñ naturā nobis silem ad dei imaginē factā: btitudinis capacē: diligere opz: ꝛ nullo rācore ꝯ eam moueri. Petm̄ ṽo ꝛ iniustitiā q̄ iniuriā nobis inferūt ꝛ nocumētū odire. Sicut eñ q̄libet tenet seipz diligere: ꝛ suū petm̄ odire: ita tenet ꝓximū diligere: ꝛ ꝓximi petm̄ odire: exēplo ꝓphete q̄ ait. Iniq̄s odio habui. Et iterū. Perfecto odio oderā illos Sup q̄ be. Aug. Hoc est ꝑfecto odio odisse: vt vitia nō hoīes odias: nec vitia ꝓpter hoīes diligas. Et sz debita nostra inquātū sunt ꝯ nos: dimittere possumus ꝛ debem⁹: vt dictū est: sz inquātū ꝯ deū nr̄e autoritatis nō est ea dimittere: exigit tñ charitas fraterna: qd̄ i nobis est exhibere: vt ēt a deo debitū fratris dimittat. Et qm̄ a deo nō dimittit nisi frat correctus resipiscat: idcirco vt ꝑfecta sit dimissio q̄ frī debita remittim⁹: ad ei⁹ tenemur correctionē possetenus laborare. Qd̄ q̄lr faciēdū est: duas ꝓpositiōes de fr̄is correctiōe: in lectiōe q̄ sequit: subiungemus. ❡ Lectio. lxxiiij. A

Circa fratris correctionē est ꝓpositio prima: ꝛ in ordine prioꝝ q̄nta. Ita fiat debiti in nos dimissi dimissio vt fr̄is deū offendētis nō omittit faterna correctio. Ad huius ꝓpositiōis declarationē: ac materie fraterne correctionē (q̄ tāto vtilior est: quāto pl̄es respicit) ꝯptionē. Aduertēdū est ꝑ primis: ꝙ duplex est correctio delinquētis. s. fraterna ꝛ prātiua iudicialis. Fraterna est q̄ ex charitate ꝓcedit: nō nocēdi vel ꝯfundēdi cupiditate: sz fratrē emēdādi volūtate. Correctio prātiua est q̄ fit zelo iustitie: nō iā ad fr̄s correctionē ꝙ ad iustitie ꝯseruationē: ꝛ alioꝝ terrorē. De prima ē pn̄s ꝓpō. De scd̄a loquit seq̄ns. Est ḡ correctio fraterna: dū ex charitate frater frēm denūciat turpitudinē peti ꝯmissi: ꝛ pulchritudinē boni amissi: vt se emēdet. Intelligit āt h̄ noīe fr̄is ꝯis ꝓxīs: siue superior: siue inferior: siue par. Oēs eī fr̄es sum⁹ vno pr̄e celesti creati. Vna ḡrali redēptiōe i filios adoptati. Et ad eādē hereditatē eternā mia benignissimi pr̄is vocati. De hac correctiōe ꝑcepit dn̄s. Si peccauerit i te frater tu⁹: vade: ꝛ corripe eū iter te ꝛ ip̄z solū. Si te audierit: lucr⁹ eris frēz tuū. Si āt nō te audierit adhibe tecū adhuc vnū vl' duos vt i ore duoꝝ vl' triū testiū stet oē ṽbū. Qd̄ si. ñ audierit eos dic ecclie. Si āt ecclīaz nō audierit sit tibi sicut ethnic⁹ ꝛ publican⁹. In q̄b⁹ ṽbis ꝑceptū ꝑpōit: corripiēd⁹ notat corripiētis mod⁹ corripiēdi simlr̄ effect⁹ ꝛ ꝯn̄s correptionē. De q̄b⁹ singlis aliq̄d breuit dicēdū. Et primo vtꝝ ṽba illa cōtineāt ꝑceptū an ꝯsiliū. Scd̄o si ꝑceptū cui sit ꝑceptū tertio respectu c⁹ sit ꝑceptū: q̄s. s. frat ille corripiēd⁹. quarto q̄s corripiēdi mod⁹. q̄nto q̄s effect⁹. ❡ B De p̄mo vtrū fraterna correctio cadat sub ꝑcepto. Lꝫ gl. i. c. si peccauerit. ii. q. i. pl̄es recitet opio

Joan. x.

Cassiodo.

Questio.

Rn̄sio ad questionē

Augusti.

ADVERTIO.

✱ Unde & Bern. Si vis vt peccata tibi a deo dimittant: oīs rancor et indignatio a corde tuo cancellatur.

Duplex ē correctio.

Matth. vt H.

neẜ quas late ꝓsequitur abbas in.c. nouit. de iudicijs. Tñ illis dimissis aduertēdū ꝙ correptio frīs nō cadit nisi sup peccatū. Unde dicit xp̄s. Si peccauerit ꝛc. Peccatū aūt duplex est. s. mortale ꝛ veniale. Fit aūt correctio frīs ad lucrādū fratrē amissum. Unde dicit: si te audierit lucratus es fratrē tuū. Sz nō amittit frater nisi ꝑ peccatū mortale. Ueniale ei etsi retardat nō tñ separat a vita btā: a qua tñ q̄ finalr̄ separat: eterne ꝑditiōi exponit. Ideoqꝫ tenetur ꝙ fratrē peccātē mortalr̄ corripe est p̄ceptū. Sz peccātē venialiter est ꝯsiliū. Primū pꝫ p̄io ex naturalis legis instinctu gñali: q̄ dicit. Hoc facias aliū qd̄ tibi vis fieri. Ubi Aug. Qd̄ tibi vis fieri. i. qd̄ tibi debes velle fieri. Debes aūt velle: qd̄ alius te corrigat dū peccas mortalr̄ ne ꝑdaris: ergo ꝛ tu debes hoc alijs facere. ¶ Itē ad idē teneris lege charitatis fraterne: q2 q̄ fratrē vere diligit: dꝫ sibi in ꝑiculo succurrere mō sibi possibili: ſm illud. Qui habuerit substā huius mūdi ꝛ viderit fratrē suū necesse habere: ꝛ clauserit viscera sua ab eo: quō manet charitas dei in eo? Et sequitur. Filioli mei nō diligam⁹ ṽbo neqꝫ lingua (supple tm̄) sz ope ꝛ ṽitate. Sz q̄s patitur mai⁹ ꝑiculū q̄ṁ habēs mortale peccatū: cui est magis necessariū succurrere: q̄ṁ ꝯstituto i ꝑiculo sternitatis? Talis est ois peccator mortali pctō: q̄ṁ tenetur ois habens fraternā charitatē ei succurrere i ṽitate: qd̄ optie fit ꝑ fraternā correptionē charitatiuā. ¶ Pꝫ idē testimonio ve. te. Deut. xxij. Nō videbis bouē aut ouē frīs tui errātē ꝛ p̄teribis: sz reduces frī tuo: etiā si nō fuerit ꝓpinqu⁹ frater tu⁹: nec nosti eū ꝛc. Magis aūt q̄s tenetur frī suo errāti q̄ṁ boui: ergo tenetur eū reducere: qd̄ fit ꝑ correctionē fraternā. ¶ Preterea id ꝑ qd̄ frater recuperatur omissus: cadit sub p̄cepto: ſm illud. Unicuiqꝫ mādauit dñs de p̄rimo: sz corripe est hmōi: q2 si audierit te: lucrat⁹ es eū ꝛ recuꝑasti fratrē ꝑditū. ¶ Idē ꝓbatur ꝑ be. Aug. in de ṽbis dñi. Audiuim⁹ dñz admonētem ꝛ magna cura p̄cipiētē. Si peccauerit in te frater tu⁹ ꝛc. admonitio intelligitur de veniali: ꝛ p̄ceptū de mortali. Itē anacletus papa. xxiiij. q. iij. tā sacerdotes: ait. Tā sacerdotes q2 reliq̄ fideles oēs summā habere debēt curā de his q̄ ꝑeūt: q̄tenus eoꝝ redargutione corrigantur a pctis: aut si icorrigibiles appareāt ab ecclia separentur. Nec est ꝯtra qd̄ Hiero. ait. Sacerdos studeat adimplere illō euāgeliū. Si peccauerit in te frater tu⁹: vt hr̄ di. xlv. sz illō. Nō eñ intēdit Hiero. dicere ꝙ soli sacerdotes seu p̄lati teneantur ad illō: sz q2 magis illi q̄ṁ ceteri: vt vult bea. Tho. ¶ Itē Aug. i de ṽbis dñi. Si neglexeris corrigere peior effect⁹ es eo q̄ peccauit: sz hoc mō nō esset nisi hui⁹ negligētie p̄cepto dānaretur: ꝛ mortale pctm̄ eēt. Neqꝫ eñ peior fieret nō corrigēdo eū q̄ peccauit mortalr̄ talis eñ tm̄ corrigēd⁹ est: nisi ꝛ ipse correptionē negligendo mortalr̄ peccaret. ¶ Hāc rōnē pōderat Panor. in. c. nouit de iudicijs Ad idē facit gl. Mat. xviij. Ita peccat q̄ vidēs fratrē peccare. tacet: sicut q̄ penitēti nō indulget. Nā q̄ dixit. Si penitet indulge. p̄misit si peccauerit increpa. Sz indulgere penitēti cadit sub p̄cepto: vt ꝯ. patuit: ḡ ꝛ̄ correptio frīs. Et beat⁹ Greg. Sicut nō est ab orōne cessandū ꝓ his q̄s corrigi volum⁹ ꝛ̄ etsi nullo hoīe orāte ꝓ Petro dñs respexit eū: ꝛ fecit suū flere pctm̄. Ita nō est negligēda correctio q̄uis de⁹ q̄s voluerit: nō correctos facit eē correctos. Tūc aūt rex correctiōe ꝑficit hō: cū miseretur de⁹ atqꝫ adiuuat: q̄ facit q̄s voluerit: ꝛ̄ sine correptiōe ꝑficere. Ex q̄b⁹ satis pꝫ correctionē fraternā cadere sub p̄cepto. Hoc ꝛ̄ exp̄sse tꝫ letūs Tho. ij. ij. q. xxxiij. arg. ij. ꝛ Hugo postillator. Richar. in iiij. di. xix. ꝛ cōīr doc. ¶ C Sz q2 h̄ ē p̄ceptū affirmatiuū: nō obligās ꝓ semꝑ: sz ꝓ loco ꝛ tpe: ꝯsiderare opꝫ q̄ñ obligat. Nā ꝙ oēs obligat tā declaratū est ꝛ amplī⁹ declarabitur. Dicēdū ergo qd̄ trib⁹ ex pte corripiētis: ꝛ trib⁹ ex pte corripiēdi: simul obligat

Petrm̄ duplex est.

Tob. iiij.
Mat. vij.
Luce. vj.

i. Ioā. iij.

Deut. xxij

Ecci. xviij

Augusti.

Grego.

iō q̄ tūc nō corripit trāsgressor est hui⁹ mādati: et ꝑ ꝯñs mortalr̄ peccat. ¶ Ex pte corripiētis. Primo requiritur certa pctī cognitio. Non sufficit suspitio: aut quecūqꝫ relatio: sz cognitio certa q̄ sit peccauit. vñ Eccli. x. Priusq̄ṁ: ꝛ cū interrogaueris corripe iuste. ¶ Scd̄o req̄ritur in corripiēte māsuetudo: q2 corripiēs cū austeritate magis ad peius ꝓuocat q̄ṁ corrigat: vñ aplś. Seruū dei opꝫ māsuetū esse: cū modestia corripiētē eos q̄ resistūt ṽitati. Tertio requirit ꝙ corripiēs nō sit similī vl̄ maiori pctō notorie obnoxi⁹. Dicit eñ aplś. In q̄ alterū iudicas teipm̄ cōdēnas. Sbi eñ dicitur pōt illō ꝓuerbiū. Medice cura teipm̄. Unde ꝛ Isido. de sum. bo. Nō dꝫ alioꝝ vitia corrigere: q̄ vitijs est subiect⁹. Propterea dicit ꝓpheta. Iust⁹ corripiet me: q̄si diceret: nō peccator. Q2 nō est dign⁹ corrigere aliena: q̄ ꝓpria detinetur ¶ D Redditur aūt correctio pctōris min⁹ fructuosa ac indebita ꝓpter tria: vt dicit sanct⁹ Tho. Primo: q2 peccator ex pctō p̄cedēti indign⁹ redditur: vt aliū corrigat maxime de minori vel equali pctō. Unde super illud. Quid vides festucā ꝛc. dicit be. Hiero. De his loquitur: q̄ cū mortali crimine tenentur obnoxij: minora pctā fratrib⁹ nō cōcedūt. ¶ Scd̄o redditur indebita ꝓpter scādalū qd̄ sequitur ex tali correctiōe: si pctm̄ corripiētis sit manifestū. Q2 vr̄ ꝙ ille q̄ corripit nō moueatur ex charitate: sz qd̄ corripiat ad ostētationē. Unde sup illō Mat. Quō dicis frī tuo ꝛc. b. Chrisosto. dicit. Quo ꝓposito: puta ex charitate vt salues p̄rimū tuū? Nō q2 teipsum añ saluares. Uis ergo nō alios saluare: sz ꝑ bonā doctrinā malos act⁹ celare: ꝛ sciē laudē ab hoīb⁹ q̄rere. ¶ Tertio ꝓpter supbiā corrigētis: inq̄ntū scz aliq̄s ꝓpria peccata paruipēdēs: seipm̄ p̄fert p̄rimo suo i corde suo pctā p̄rimi austera seruitate diiudicās: ac si ipse esset iust⁹: vñ Aug. in de ser. dñi in mōte. Accusare vitia officiū est bonoꝝ: qd̄ cū mali agunt: alienas partes faciūt. Nō tñ absoluitur peccator simplr̄ ab hoc p̄cepto: vt dicit sctūs Tho. Correptio delinquētis ꝑtinet ad aliquē: inq̄ntū viget in eo rectū iudiciū rōnis: id aūt manere pōt in pctōre: q2 pctm̄ nō tollit bonū nature: sz vulneret: iō peccator nō absoluitur simplr̄ ab hoc p̄cepto: aliōq̄n de suo pctō reportaret ꝯmodū. Sicut nec absoluitur a p̄rimi dilectiōe in qua fundatur p̄ceptū correptiōis fraterne: tñ corripiēs pecat ex cāis tactis: ꝓ q̄nto scādalizat: ac se extollit: ac sua pctā palliat. Nec tñ est ꝑplex⁹ q2 pꝫ sibi via euadēdi pctm̄ ꝛ obediēdi p̄cepto: vt. s. primo seipm̄ emēdet de suo pctō penitēdo: ꝛ sic humiliter corripiat simul ingemiscēdo. Sic eñ iā nō est peccator: nec ingemiscēs se extollit. Unde beatus Aug. vbi. s. Cogitem⁹ cū aliquē reprehēdere necessitas nos cogit: vtrū tale sit vitiū qd̄ nunq̄ habuimus: ꝛ tūc cogitem⁹ nos hoīes esse: ꝛ nos habere potuisse. Uel qd̄ habuim⁹: ꝛ nūc nō habem⁹: ꝛ tūc tāgat memoriā cōis fragilitas: vt illam correptionē nō odiū: sz mīa p̄cedat. Si aūt inuenim⁹ nos in eodē vitio esse: nō obiurgem⁹ sz simul ꝯgemiscamus: ꝛ ad pniam inuicē inuitem⁹. Sic ergo cū peccator cū humilitate corripit delinquētem: nō peccat: nec ꝑ hoc nouā dānationē acq̄rit. ¶ E Ex pte peccātis p̄io requiritur: qd̄ sit spes ꝓbabilis de emēdatiōe frīs ꝛ nō timor ꝓbabilis de peioratiōe. Ex fine eñ regulari debēt ea q̄ sunt ad finē. Finis aūt correptiōis: est emēdatio fratris. Quis finis si non speratur: frustra ad eū ꝯsequēdū media assumūtur. Unde Prouer. ix. Noli arguere derisorē: ne oderit te Ubi gl. Nō est timēdū ne timēdū ne tibi derisor cū arguitur: cōtumeliā inferat: sz hoc poti⁹ ꝓuidēdū ne tractus ad odiū inde peior fiat. Unde cessandū est a correptiōe fraterna: dū timetur nec ex hac delinquens fiat deterior. Et Tulli⁹ ad Salustiū. Frustra niti ꝛ nihil aliud q̄ṁ odiū q̄rere dementie est: vñ. Qui arguit impiū: ipse sibi maculā gñat. ¶ Scd̄o req̄ritur ꝙ pctm̄ suū sit mortale: nō tm̄ veniale. Qd̄ pꝫ: q2 cor

Eccli. xj.

ij. Tim. ij

Rom. ij.

Isido.

Correctio pctōris redditur minus fructuosa ꝓpter tria.

Chriso.

Augusti.

Beatus Thomas

Augusti.

Prouer. ix

reptio pcipit:,vt frater incret ꝛc.Un̄ de veniali nō ligat p̄ceptū. ❡ Verū dnplicia sunt venialia. Que dā enim disponūt de ꝓpinquo ad mortale,ꝛ que dam a remotis. A remotis:vt v̄bū ociosum: leuitas risus aspicere vl audire curiosus nouitatū:ꝛ similia. De ꝓpinq̄:vel rōne multitudinis:vt dū assidue:sine nūero ꝯmittūt. Ul ratiōe magnitudis vt scādalizādi ad aliq̄ōtractōes. Ul rōne ꝯnexiōis cū mortali sicut s̄t colloq̄a ipudica viri ꝯ mulierē:tact⁹ ipudicē:vt oscula ꝯmōi.sicut ergo aliq̄s vidēs aliū incedētē p viā credēs q̄ ī ea statim incideret piculū mortis:peccaret nisi retraheret eū. Ita pōt aliq̄s peccare mortalr:nisi corrigat fratrē de ꝯmōi venialib⁹: q̄ sunt dispositio ꝓpinqua ad mortale. Tenemur itaq̄ q̄nq̄ interdū ad correptionē de venialib⁹:nō q2 venialia:s3 inq̄ātū ad mortalia inducūt. In alys v̄o venialib⁹ corripere delinquētē:ōpus sit charitatis (q̄n inde sperat vtilitas) nō tñ omittere illō ex negligētia ē mortale. Hec hūbert⁹ in expōne regule dīi Aug. ❡ Tertio qō nō sit spēs de maiori opportunitate vl ipis ad corripiēdū:vel etiā psone alteri⁹ mag̃ ad corripiēdū ydonee. Nā tūc opportuni⁹ expectari pōt:vn̄ Aug in de ꝯfl.v̄tu.ꝛ vitiorū. Aptū tp̄s expectās peccātē arguā: ꝛ eius delicta ꝯ faciē ei⁹ statuā. Itē in de ciui.dei li.j.c.ix.dicit. Si ꝓpterea q̄sq̄ ob iurgādis ꝛ corripiēdis male agētib⁹ pcit:q2 opportunū tp̄s q̄rit:vl eisdē ipis metuit nē deteriores:ꝛ hoc efficiāt vl ad bonā vitā ꝛ piā erudiēdos ipediāt alios ifirmos:ꝛ p̄māt atq̄ aduertāt a fide nō videt esse cupiditatis occasio:s3 cōsiliū charitatis. Sic si q̄s cernit alios ad corripiēdū fratrē magis idoneos vt puta si meliores:aut corripiendo magis familiares:seu p̄latos ipsius q̄b⁹ ꝯstat peccatū istd ꝓpter qd ꝓbabiliter credere pōt:q̄ aliq̄s illorū in q̄b⁹ est equalis vel maior aptitudo ad corripiēdū:fratrē corripiat:ꝛ maxime hoc de p̄lato p̄sumēdū est. Nō enī d3 credere q̄ p̄lat⁹ in tali casu sit immemor salutis sue. Qō vtiq̄ esset si negligeret subditū corripere:cui⁹ pctm̄ nō ignoraret. Nisi p̄lat⁹ ita foret dissolut⁹:q̄ inordinatis suauitateris esset lapis offensiōis ꝛ petra scādali. Dū ergo ꝓbabiliter credit aliū magis idoneū fore: q̄ velit fratrē corripere:ipse p̄cepto illo affirmatiuo nō ligat. Si vero certū h3 q̄ oēs corripere negligerēt:tūc tenet corripere alys tñ ꝯditiōib⁹ ꝯcurrētib⁹:qō si omiserit:p̄cepti trāsgressor est:ꝛ peccat mortalr. ❡ F Ex q̄b⁹ elicit: q̄ omissio fraterne charitatis tripliciter ꝯtingere pōt. Q̄nq̄ cū merito omittentis: q̄nq̄ cū pctō veniali:q̄nq̄ cū pctō mortali: vt pōt bea.Tho.sc.ij q.xxxiij.par.ij.summe sue. Et Ric. in.iiij.dist.xix. ❡ Meritorie q̄n aliquis ex charitate omittit:q2 expectat horā ꝛ locū magis ꝯgruentes:aut parcit peccāti:ne peior fiat. Ul similē causam h3 ordinatā ad fratris vl ceterorū vtilitatem. Cū peccato veniali:q̄n timor vl cupiditas tardiorē faciūt hominē ad corrigēdū delicta fratris. Nō tñ ita q̄ si ei ꝯstaret:q̄ fratrē posset a pctō retrahere:q̄ ꝓpter timorē vel cupiditatē dimitteret: q̄b⁹ in aīo suo p̄ponit charitatē fraternā: ꝛ hoc mō q̄n q̄ viri scti negligūt corripere delinq̄ntes. Un̄ diuus Aug.in de ciui.dei li.j.c.ix.ait,q̄ nō solū inferiores verū etiā hi q̄ superiorē vite gradū tenēt:ab aliorū reprehēsione se abstinēt ꝓpter quādā cupiditatis maculā nō ꝓpter officia charitatis. ❡ Cū pctō mortali cōtingit omittere fraternā correptionem: q̄n (vt ibi dt Aug.) formidat iudiciū vulgi:carnis excruciatiōi vel perēptio. Dū tñ hec ita dominant in aīo:q̄ fraterne charitati postponunt. Qō tūc vt̄ ꝯtingere:q̄n aliq̄s p̄sumit de aliq̄ delinq̄nte ꝓbabiliter:q̄ posset eū a pctō retrahere:ꝛ tñ ꝓpter timorē cruciatus aut ꝑditiōis vite:aut ꝓpter cupiditatē ꝑdēdi tp̄alia:omittit correptionē frīs: vt si q̄s ꝓbabiliter crederet:se posse adulterā frater na correptiōe retrahere ab adulterio:ꝛ timet adulterū ne,ab eo occidat: q2 potēs est aut tyrann⁹: et metu mortis omittit peccat mortalr:ꝛ sic in silib⁹. Cui⁹ rō manifesta ē:q2 p̄ponit vitā corpalē saluti ꝛ aīe fr̄is:cū tñ teneat plus diligere aīaz fr̄is:q̄ ꝓpriū corp⁹. Ex illis p3:q̄ fraterna correctio cadit sub p̄cepto:cui⁹ et⁹ trāsgressio culpa est mortalis: attētis tñ moderatiōib⁹ supradictis. ❡ G Nūc de scdo scz cui p̄ceptū est:qō prim ex p̄missis p3: s3 tñ ꝓ maiori ei⁹ elucidatiōe dī:q̄ oib⁹ p̄ceptū est:q̄b⁹ mādatū est habere dilectionē dei ꝛ ꝓximi:q2 ofl̄m est hoc p̄ceptū fraterne correctiōis fūdari i charitate dei ꝛ ꝓximi. Cū oēs tenent diligere deū ꝛ ꝓximū: oēs tenerent fraterne corrigere fratrē. Oēs g̃ in cōi rōnis vsū habētes tenent ad fraternā correctionē. Deniq̄ q̄cūq̄ h3 fratrē ad ei⁹ tenet correctionē ex p̄cepto dn̄i. Si peccauerit i te frater tu⁹. S3 oēs fideles sunt fr̄es (vt.s. declaratū est) g̃ oībus fidelib⁹ dictū est. Si peccauerit i te frater tu⁹. Oēs itaq̄ tenent fratrē quē errare vidēt: corripiēdo reducere:qō ex simili ostēdit. Nā in corpe hūano recto ordine nature:nō solū caput instruit i mēbra:ꝛ mēbra obediūt capiti:imo ꝛ ꝓ seinuicē mēbra sollicita sunt:singula singlis subueniēdo ꝛ aduersātia repellēdo:ita i corpe ecclie mystico cui⁹ caput xp̄s est.ꝛ singuli fideles mēbra:vt vult aplūs. Debēt g̃ singla mēbra cū mēbris suis errātib⁹: et in piculo pctōrū ꝯstitutis:fraterna admonitiōe succurrere:sic ꝯmonuit dn̄s v̄bo pariter ꝛ exēplo:dū lotis discipulorū pedib⁹ dixit. Et vos debetis alter alteri⁹ lauare pedes. Quid aliō ē lauare pedes q̄ cooꝑari mūdatiōi affectionū a sorde pctī: Nā pedes aī affectiōes ei⁹ sunt:q̄b⁹ fert q̄cūq̄ fert. Hec cooꝑatio nullo actu tā efficacit̄ fieri pōt q̄ fraterna correctiōe. Itē sicut habem⁹ i exercitu: in q̄ nō solū dux tenet exercitui ad gubernationē:ꝛ ille ad obedientiā:s3 ēt q̄libet d̄ exercitu tenet ad defensionē: ꝓmotionē:ꝛ adiutoriū:ad cōez victoriā obtinēdaz. Cū g̃ nō minor:imo maior sit vnio ꝛ charitas mēbrorū ecclie ad seinuicē:tenet q̄libz aliū corripe:et illō qō est malū ꝛ cōis finis q̄ ē btitudo:ipedituz posset ei⁹ amouere. ❡ H De tertio scz respectu cu⁹ fieri d3 hec correctio:cu⁹.s.holis: ꝛ respectu cu⁹ pcti: hoc ē q̄s a nobis d3 fraterne corrigi:ꝛ ꝓ q̄b⁹ pctīs. De p̄io dī:q̄ ois frater q̄ i nos peccauit. Si (inq̄t dn̄s) peccauerit i te frater tu⁹:g̃ ois pctōr: ꝓxim⁹ siue supior:siue inferior:siue par nobis fuerit. De pari ꝛ iferiori dubiū nō h3. S3 q̄ ēt iferiores tenēt supiores fraterne corrigere:dū eos cognouerit errare:p3 ex radice supia tacta:q2 tenent eos diligere:cū sint ꝓximi eorū:q2 bn̄ficiorū eorū capaces:iuxta p̄abo ī Luce.x.icidētis in latrones. Proxim⁹ iudicat:q̄ miaz ipēdit. Est āt ꝓxim⁹,ꝓximo ꝓximus. Sūt ꝛ fr̄es:scdz illō saluatoris. Oēs vos fr̄es estis. Est tñ hic aduertēdū q̄ q̄drupli ꝯtigit aliquē corrige.s.amicabilr admonēdo:scdo reuerēter obsecrādo:tertio aspe icrepādo: q̄rto penā infligēdo. Prim⁹ mod⁹ ē parium:d̄ q̄ aplūs. Nolite q̄si inimicū existimare:s3 corripite:vt fratrē. Et itez. Cōsolamini inuicē:ꝛ edificate alterutrū. Scdo ē iunioꝝ ad seniores.j.Timo.v. Seniorē ne icrepaueris:s3 obsecra vt patrē. Glo.seniorē etate vl morib⁹. Terti⁹ est seniorū ad iuuenes:ita tñ q̄ increpatiōi aspere māsuetudo subueniat:sic q̄ p̄io ferro vulnus aptat ꝛ postea ēplastrū mitigatiuū apponat. Quart⁹ ē supiorū respectu subditorū:in q̄s habēt coercitiuam ptātē:de q̄ dt dn̄s. Dic ecclie. Si eccliaz nō audierit:sit tibi sicut ethnic⁹ ꝛ publican⁹. In q̄ iūdat excōicādi auctoritas. Hac g̃ correctiōe iudiciali inferiores supiores corrigere nō debēt:nisi manifeste errarēt i fide. Tūc ei si:nō adessēt supiores vindicātes:vl nollēt:tūc p iferiores pūt puniri: q2 heresis reddit hereticū oī catholico iferiorē:nō tm̄ i foro interiori:s3 ēt i foro exteriori:vt dt Rich.di.xix.

Uenialia sunt duplicia.

Augusti.

Omissio fraterne charitatis tripl̄r cōtingere potest.

Augusti.

j.Cor.xij.

Mat.xxiij

j.Tes.iij.
j.Tes.v.

quarti. Vñ. dr. Greg. Januario epõ. Paul⁹ dr. Se-
Grego.
niorẽ ne increpaueris. Sz hec ei⁹ regla tũc est ob
seruãda: cũ culpa senioris suo exẽplo nõ trahit ad
interitũ corda iunio͛. Ubi aũt senior iuuenib⁹ exẽ
Esa. xij.
plũ ad interitũ p̃bet: ibi districta increpatiõe ferien
Esa. lxv.
dus est. Nã scriptũ est. Laque⁹ iuuenũ oẽs vos.
Et rursus. Maledict⁹ puer cẽtũ anno͛: ꝛ habet. ij.
q. v. vij. Paul⁹ dr. Et bea. Tho. ij. ij. q. xxxiij. ar. iiij.
Ubi imminet piculũ fidei ẽt publice essẽt p̃lati a sub
ditis arguẽdi. Vñ ꝛ paul⁹ q̃ erat sub petro ꝑpter
imminẽs piculũ scãdali circa fidẽ petrũ publice ar
guit. Et sicut gl. Aug. dr: ipse petr⁹ exẽplũ maiori
bus p̃buit: vt sicubi forte rectũ tramitẽ reliq̃ssent:
nõ dedignarent̃ ẽt a posteriorib⁹ argui. Quãuis
Ad Gal. ij.
aliq̃ dicãt q̃ lz paul⁹ fuerit inferior petro officio ꝛ
dignitate: fuit tñ ei par fidei defensiõe. Vñ Hiero.
sup eplam ad Gal. Paul⁹ petrũ rep̃hẽdit: qd non
auderet: nisi se nõ ĩparẽ sciret. Sz hoc nõ d̃ offõ ec
clastice dignitatꝫ: sz de puritate vite: ꝛ sctitate cõ
uersatiõis itelligit̃. Sol⁹ eñ petr⁹ inter aplos pri
matũ gerebat. ita habet. ij. q. vij. Paul⁹ petrũ. ¶ I
Pñtina g̃ correctiõe iferior superiorẽ corripe nõ
dz: sz correctiõe fraterna: q̃ est act⁹ zeli elicit⁹ ex di
lectiõe: inferiores debẽt ꝛ tenent̃ supiores corrige
re loco ꝛ tpe ꝑ pctis mo͛ũ: nõ arrogãter ꝛ iperiose
sz reuerẽter cũ hũilitate. Est ei p̃lat⁹ superior offõ
Prouerb. xviij.
pr̃ b̃nficio: frater fidei religiõe: ac nature ꝯformita
te. Põt q̃z eẽ pctõr ex ope vl omissiõe. Qr aũt p̃lat⁹
est superior: dz ei subdit⁹ reuerẽtiã ꝛ honorẽ. Qr
pr̃: dz ei amorẽ. Qr frater: dz ei adiutoriũ. Nã frat̃
q̃ adiuuat̃ a fr̃e q̃si ciuitas firma. Qr peccator: sub
ditus dz ei correptionẽ. Debẽt aũt subditi suis su
perioribus fraternã correptionẽ tãto magis: quãto
magis indigẽt: velut existẽtes in piculosiore statu
Etiã quãto pctã eo͛ sunt magis nociua subditis
ꝛ eo͛ correctio vtilior ꝛ magis exẽplaris. De p̃lo
dr be. Aug. i regula. Nõ solũ vr̃i: sz ẽt ip̃i⁹ .i. p̃lati
miseramini: q̃ inter vos quãto i loco supiore tãto
in piculo maiore v̄sat̃. De scdo ꝛ tertio habet̃. ij. q.
vij. c. sicut. ij. Sicut inq̃t laudabile discretiõq̃ ẽ re-
Augusti.
uerẽtiã ꝛ honorẽ priorib⁹ exhibere: ita rectitudinis
dei timoris ẽ: si q̃ in eis indigẽt correctiõe nulla dis
simulatiõe postponãt. Ne totũ (qd absit) corpus
morb⁹ inuadat: si lãguor nõ fuerit curat⁹ i capite.
Et be. Gre. Scire p̃lati debẽt qr si puersa vnq̃ ꝑ-
In pasto.
petrãt: tot mortib⁹ digni sunt: q̃t ad subditos suos
ꝑditiõis exẽpla trãsmittũt. Vñ necesse est vt tãto
se caūti⁹ a culpa custodiãt: quãto ꝑ praua q̃ faciũt
nõ soli moriunt̃. Magis g̃ ꝛ pl⁹ ceterꝫ correptiõe
indigẽt ꝑ quãto illa, plurib⁹ ꝑdest: ꝛ ꝑseuerẽtia in
pctis nõ eis solũ nocet sz subiectꝫ. Nec obstat qd
dr Exo. xix. Bestia q̃ tetigerit montẽ lapidabit̃: Et
Exo. xix.
illd. ij. Reg. vi. q̃ oza ꝑcussus ẽ a dño qr tetigit ar-
cã dñi. Ubi ꝑ mõtẽ ꝛ arcã itelligunt̃ p̃lati. Qr q̃ be
stiali. i. irreuerẽter ac p̃sumptuose supiores corri-
gũt penã merent̃. Propter hoc Dio. ẽt redarguit
demophylũ monachũ: qr sacerdotẽ irreuerẽter cor
rexerat eũ ꝑcutiẽs: ꝛ de ecclia eiciẽs. ¶ Ex his pz
q̃ p̃ceptũ d̃ frĩs correctiõe obligat quẽlibet respe-
ctu cuiuslibet frĩs. ¶ R Nõ tñ ꝑꝑ hoc tenemur q̃re
re q̃s corrigam⁹: nec relinquẽda sunt monasteria
Thomas
a monachis: vt cogant̃ currere ꝑ seculũ: ꝛ q̃rere q̃s
corrigãt ne p̃cepti hui⁹ trãsgressores fiant. Unde
Tho. q. alleg. ar. ij. in solu. vi. arg. dat reglaꝫ talẽ.
Illd qd debet̃ alicui determinate ꝛ certe ꝑsone: si-
ue sit bonũ corꝑale siue spũale: opz q̃ ei ipẽdam⁹
nõ expectãtes q̃d nobis occurrat sz debitã solici
tudinẽ habẽtes vt eũ inq̃ramus. Vñ sicut ille q̃ dz
pecuniã creditori: dz eũ req̃rere cũ tps fuerit vt ei
debitũ reddat: ita q̃ h̃et spũaliter curã alicui⁹ ha
bẽs: dz eũ q̃rere ad hoc vt eũ corrigat de peccato.
Sz illa b̃nficia q̃ nõ debent̃ certe ꝑsone: sed cõiter
oibus ꝓximis siue sint corꝑalia: siue spũalia non
opz q̃reremus impẽdam⁹: sz sufficit q̃ impẽdam⁹

eis q̃ñ nobis occurrũt. Hoc eñ q̃si ꝑ q̃dã sorte ha
Augusti.
bẽdũ: vt Aug. dr li. j. de doct. xp̃ia. Et ꝑꝑ hoc in de
v̄bis dñi idẽ ait q̃ admonet nos dñs nr̃: nõ negli
gere inuicẽ peccata nr̃a: nõ q̃rẽdo q̃d rep̃hẽdas: sz
vidẽdo q̃d corrigas: alioquin efficeremur explora
tores vite alio͛: ꝯtra id qd dr Prouer. xxiiij. Ne q̃-
Prouerb. xxiiij.
ras impietatẽ in domo iusti: neq̃ vastes requiem
eius. Vñ pz q̃ nec religiosus tenet̃ exire claustruz
vt corrigat delinquẽtes. Hec Tho. ¶ L Sz d̃ quo
pctõ q̃s corripi dz ꝑuata forã euãgelica: qd fuit se
cũdũ subdiuisiõis mẽbrũ: An scꝫ p̃ceptũ illd d̃ frat̃
na correptiõe itelligi debeat de oĩ pctõ: tã occulto
q̃ manifesto: est aduertẽdũ q̃ pctm̃ dr tripl̃r oc-
Pctm̃ tripl̃r dr occultum.
cultũ. Primo illd qd sol⁹ de⁹ nouit: vel hõ tñ ꝑ cõ
fessionẽ. Et de pctõ sic occulto nõ dat̃ hoc p̃ceptũ.
Qr nullũ pctm̃ tñ in cõfessiõe notũ detegẽdũ est
corã testib⁹ vl ecclia: vt in forã hui⁹ p̃cepti ꝯtinet̃.
Et si in deũ peccauit: solo deo sciẽte: nõ est nr̃i arbi
triij. Vñ dr si in te peccauerit: hoc est te sciẽte. Se-
cũdo mõ dr occultũ qd q̃s sol⁹ nouit. i. nõ cum alio
nec aliĩs: nouit tñ extra ꝯfessionẽ. Et de pctõ isto
mõ occulto dat̃ hoc p̃ceptũ ꝑ loco ꝛ tpe vt dictũ ẽ:
ꝛ mõ q̃ statim seq̃t̃. Tertio mõ dr occultũ: qd q̃s so
lus nouit cũ paucis aliĩs: nõ cũ multis. Et de hoc
simil̃r p̃ceptũ illd dat̃. ¶ Et ꝑ oppositũ pctm̃ dr pu
blicũ. Uel qr notũ est hoĩ extra ꝯfessionẽ. Uel qr no
tũ est aliq̃b⁹: sz paucis. Uel qr notũ est plurimis ꝛ
pene oib⁹. ¶ Datũ est g̃ p̃ceptũ tã de pctõ occulto
Hiere. iij.
scdo ꝛ tertio modis: q̃ de publico p̃mo ꝛ scdo mõ.
Esa. iij.
Nã de publico tertio mõ (quo tã pctõri facta est
frõs meretricis vt erubescere nolit: sz pctm̃ suum
I. Tim. v.
q̃si sodoma p̃dicat: nõ est spes correctiõis) datũ nõ
est: maxie qr talis p̃latũ nouit scire suũ pctm̃: nec
timet ei⁹ correctionẽ iudicialẽ. De illis ait aplus.
Augusti.
Peccãtes corã oib⁹ argue: vt ceteri timorẽ habeãt
vñ Aug. in homel. de penitẽtia. Que peccant̃ corã
oibus: corã oib⁹ arguẽda sunt. Que peccant̃ secre
tius corrigẽda sunt secreti⁹. Distingue tpa ꝛ con-
cordabis scripturas. Hec est snĩa scti Tho. Rich.
ꝛ cetero͛. Ue͛ si esset ꝓbabilis spes emẽdatiõis
(nã nemo oĩno desperãd⁹ est in hac vita) tũc ligat
hoc p̃ceptũ ẽt in publicis: p̃sertim q̃ad primã eius
partẽ. Lz forte nõ quoad alias ptes: scꝫ testiũ indu
ctionẽ: ꝛ ecclie denũciationẽ: cum pctm̃ sic publice
notũ sit ecclie: ꝛ ita frustra denũciaret̃. Uerũ si pec
catũ publicũ nõ esset notũ ecclie. i. p̃lato denũciã-
dũ erit: p̃missa secreta admonitiõe: ꝛ testium indu
ctiõe: etsi nõ ad ꝓbãdũ crimẽ qd publicũ est: tñ ad
ꝓbãdũ secretã ꝯmonitionẽ p̃uiã. Qd autẽ de his
pctis intelligit̃ p̃ceptũ: satis pz ex forã p̃cepti. Nã
dr: corripe eum inter te ꝛ ip̃z solũ: q̃ de occultꝫ scdo
mõ locũ hz. Qd ẽt addit̃ de inductiõe testiũ: locuz
hz in occultis tertio mõ. vt. s. patebit: ꝛ occulta scdo
aut tertio mõ sunt publica ꝓmo ꝛ scdo mõ. Pz ẽt rõ
ne: qr in oib⁹ his locũ hz rõ ꝛ finis p̃cepti: q̃ ẽ emẽ-
datio frĩs. ¶ M Nunc de q̃rto p̃ncipali: scꝫ de mõ
correctiõis ꝛ ei⁹ ordine dicẽdũ: vbi maior est diffi
cultas: ꝛ expositoꝝ diuersitas maxime q̃ad testiũ
inductionẽ ꝛ ecclie denũtiationẽ. Nã videt̃ nõnul
lis: q̃ in pctis occultis scdo mõ: scꝫ q̃ sol⁹ nouisti te
stes inducẽdi nõ sunt: qr sic pctm̃ occultũ ꝑderet̃:
ꝛ fama ꝓximi q̃ est magnũ bonũ: lederet̃. Ledere
aũt ꝓximũ: est ꝯ fraternã charitatẽ: ꝛ ꝯ nature le-
gẽ. Nemo ei vl̃t famã suã ledi: g̃ nec alteri⁹ dz. Ad
ducũt ad hoc illd Aug. in homel. d̃ pnĩa: ꝛ habet̃. ij
q. i. si peccauerit. Quare inter te ꝛ ip̃z solũ: qr in te
peccauit. Quid est in te peccauit? Tu scis qr pec-
cauit: qr ẽt secretũ fuit q̃ñ in te peccauit. Secretũ
q̃re eũ corrigis qd peccauit i te. Nã si sol⁹ nosti qr
peccauit i te: ꝛ eũ vis corã oib⁹ arguere: ñ eris cor
rector erroris: sz ꝓditor. Et sedet̃. Nõ ꝓdim⁹: sz i se
creto arguim⁹: vt vbi ꝯtingit malũ: ibi moriat̃. Vñ
dicũt: q̃ ordo ille correctiõis intelligẽd⁹ est d̃ oc-
culto tertio mõ: scꝫ q̃ etiaz aliĩs: sz paucis notum

est q̄tū ad testiū inductionē: sʒ prima pars p̄cepti etiā respicit occultū scḋo mō. Vñ dicūt. Si fratrē peccātē sol⁹ nō cū alio (extra tñ ɔfessionē) sol⁹ sine alio vidi: vel certitudinalr noui peccasse: debeo ipsū p̄mo s̄m formā euāgelicā corripe inter me ⁊ ipsuʒ solū: nō cū aliq̄ alio. Si tūc me audierit lucrat⁹ sum fratrē meū. Si vo me nō audierit: possum ⁊ debeo mecū adhibere vnū testē ⁊ nō duos. Qḋ vnū testē possum assumere: p3 q2 disiūctiuā dn̄s in euāgelio ponit dicens. Adhibe tecū vnū vel duos testes. Ergo cū de disiunctiua possim vnā partē sine alia adimplere sine trāsgressione: sequit̄ q̄ possum tm̄ vnum mecū adhibere sine pluralitate testiū ⁊ sine trāsgressiōe. Qḋ etiā in illo casu nō solū possim: sʒ debeā tm̄ vnū adhibere: p3: q2 si duos testes vocarē: qn̄ sol⁹ pctm̄ fratris scirē: sibi videri posset: q̄ sub testimonio pluriū eū capere vellē in v̄bis: ⁊ de occulto pctō facere pctm̄ publicū: si fateret̄ corā te stib⁹. Silr hoc esset in meū p̄iculū: q2 si ītale pctm̄ sibi obijcerē: posset negare: ⁊ me corā iudice per illos duos testes p me adductos ɔuincere: q̄ pctm̄ ei imposuissem qḋ p̄bare nō potui: ⁊ ipm̄ a me fore diffamatū: nec mihi euāgeliū succurreret: cum disiūctiue loquit̄. Nec q̄ credēdū est: q̄ dn̄s Jesus autor pietatis voluerit: q̄ duos testes sup pctō sic occulto adducerē: cū hoc esse posset in fr̄is scādalum ⁊ meū p̄iculū: ⁊ marie cū vn⁹ sol⁹ testis: cū p̄sona p̄ncipali corripiēte sufficiat ad iētionē Christi prosequēdā. Nā si duos vocarē: pctm̄ nō maneret sic occultū. Si aūt nec sic te audierit: dic ecclesie. i. p̄lato ecclesie tñ occulte: qui p̄desse pōt in occulto: ⁊ obesse nō dʒ. Nam si dicerē multitudini ecclesie nihil valeret: q2 p̄bare nō possem: immo mihi nocerē deficiēs in p̄batione. Sufficit ḡ tūc soli p̄lato occulte dicere ⁊ nō alijs: ita q̄ sufficit q̄ primo post correptionē ei⁹ q̄ erat inter me ⁊ ipsū solū: dicat statim: si ɔdixerit: soli p̄lato ecclesie occulte. Quia is dr̄ ecclesia: q2 p̄est ecclesie: ⁊ illi tūc occulte sufficit dicere. vñ Aug. in regula. Sup pctō; p̄mo dʒ in secreto corripi: deinde si ɔdixerit: p̄lato ostēdi. ¶ Alij dixerūt vt recitat. b. Tho. q. alleg. ar. viij. in r̄nsione ad p̄mū articulū: q̄ ordo fraterne correctionis sic esset seruād⁹: q̄ p̄mo frater sit in secreto corripiēdus: ⁊ si audierit: bene q̄dē: si aūt nō audierit ⁊ pctm̄ sit oīno occultū: dicebāt non vltra esse p̄cedendū. Si incipit iam ad notitiā pluriū deuenire: ex q̄busdā indicijs: debēt vlterius p̄cedere: s̄m qḋ dn̄s mādat. In pctō vo occulto tertio modo: q̄ s. nouit cū paucis alijs: nō tñ multis: seruāda est forma euāgelica vt p̄mo int̄ te ⁊ ipm̄ solū: ⁊ si audierit te: lucrat⁹ es fratrē tuū. Si te nō audierit: adhibe tecū vnū vel duos testes indifferēter de his q̄ tecum sciūt: nō alios q̄ nō nouerūt: ⁊ hoc studio corrigēdi vel ɔuincēdi qḋ peccauit: ⁊ se ad tuā correptionē nō emēdauit. Si aūt nec te: nec illos audierit: dic ecclesie. i. p̄lato in q̄ntū p̄sidet ecclesie: vt corrigat ad tuā denūtiationē ɔ illoꝝ q̄ viderūt testimoniū sicut nouerit expedire. Iste opiniōes q̄tū ad aliq̄ veritatē ɔtinēt: nō tñ q̄tū ad oīa. Nā in eo q̄ p ɔseruatione fame delinquētis astruūt omitti debere testiū inductionē ⁊ denūtiationē: vt vult secūda opinio: ⁊ ita q̄ fama p̄ferri dʒ fr̄is emēdationi: reprobat̄ a. b. Tho. ij. ij. q. xxxiij. arti. viij. ⁊ Rich in. iiij. dist. xix. ac ceteris doctorib⁹ cōīter. Vñ quia p̄ceptū hoc ɔcernit nedū fratris delinquētis emēdationē: sed ⁊ corripiētiū ɔsciam: ad veritatis indagationē p̄mitto q̄dā q̄si postulata. i. dignitates: seu p̄ncipia ex q̄b⁹ veritas elicitur. ¶ O Primū. Oīs lex interp̄tāda est ⁊ accipiēda s̄m intētionem legislatoris: q̄ ex fine colligit̄ istitutiōis legis. Lex eñ nihil aliud est: q̄ manifestatio, q̄dā intētionis legislatoris. Intentio vo est volitio finis ⁊ mediorum ɔgrua in ipm̄ ordinata. Hinc est: q̄ ea q̄ sunt ad finem: regulari debēt s̄m q̄ exigit r̄ō finis. vt p3. i. ethi. in p̄logo de arte architectonica. q̄ ordiat inferiores: eo q̄ inferiores in eā tāq̄ in finē ordinant̄. Taliter ḡ ordināda sūt media q̄lr magis ɔducant ad finis ɔsecutionē. ɔcordat Tho. vbi. s. ar. ij. ⁊ vi. ¶ Scḋm. Finis p̄cepti de fraterna correctione est bonū fratris delinquētis: ei⁹. s. emēdatio. Sic eñ gn̄alr oīa p̄cepta ad p̄ximū nos ordināntia intēdūt bonū p̄ximi tāq̄ finē immediatū. Sūt eñ explicatiua actuū fr̄ne charitatis. Sicut p̄cepta ad deum ordinātia intēdūt diuinū honorē: gloriā ac magnificētiā: tanq̄ finē immediatū: ad quē oīa p̄cepta: ⁊ act⁹ nr̄i ordinari debēt tāq̄ ad finē vltimū: s̄m illud apli. Nemo nr̄m sibi viuit: ⁊ nemo sibi morit̄. Si viuim⁹: dn̄o viuim⁹: si morimur: dn̄o morimur. Siue viuimus siue morimur: dn̄i sum⁹. Et illud. Siue mādūcatis: siue bibitis: siue aliud q̄d facitis: oīa in gloriā dei facite. Fr̄na aūt correptio act⁹ est charitatis sicut p̄nitiua correptio est act⁹ iustitie: s̄m Tho. ⁊ sui seq̄ces. ¶ Tertiū. Charitas fr̄na: q̄ vult bonū fratri p̄ponit mai⁹ bonū minori bono: ⁊ remotionē peioris mali: remotiōi minoris mali. Nā remotio mali bonū quoddā est. P3. Nā si p̄poneret min⁹ bonū maiori iam nō bonū: sʒ malum vellet fratri: q2 minus bonū cōparatū maiori: hʒ r̄ōnē mali. Hinc sequit̄ q̄ p̄pter mai⁹ bonū acq̄rēdū: negligēdū est min⁹ bonū: ⁊ p̄pter remotionē maioris mali: negligēdū est min⁹ malū: dū ⁊ vbi simul stare nō possunt. Dū aūt simul stare p̄nt: neutrum est negligēdū: sed vtrūq̄ volēdū: habitūq̄ diligēti⁹ custodiēdū. ¶ Quartū. Charitas fraterna semp bonū cōe p̄fert bono p̄uato: ⁊ remotionē mali reipublice: remotiōi mali p̄uate p̄sone: q2 s̄m philosophū in politicis. Bonū q̄to cōi⁹: tāto diuini⁹. Sicq̄ ars docet ⁊ natura salutē toti⁹ p̄ferri saluti partis: ⁊ pit⁹ medic⁹ putridū resecat mēbrū vt corpus ɔseruet̄. ¶ Quintū. Charitas ita vult fr̄i bona maiora: vt tñ nō destruat minora: nisi sint incōpossibilia. P3 ex declaratiōe tertie p̄pōnis. Et q2 mai⁹ bonū est bonū mai⁹ cū minore: q̄ solū mai⁹: ideo cū p̄fert mai⁹ minori vtrūq̄ vult fr̄i. ¶ Sextū. Bonū sp̄ūale aīe mai⁹ est bono tp̄ali corporis: sicut aīa melior est corpore. Et eadē r̄ōne malū spirituale pei⁹ est malo corporali. Maximū aūt bonum aīe est charitas ⁊ gr̄a. Et iter mala pessimū ē pctm̄. Nā r̄ō mali est p̄uatio boni. Nunc aūt pctm̄ maximū bonū p̄uat. s. gr̄am ⁊ charitatē: ⁊ per ɔsequens gloriā. Nā gl̄ia gr̄a est ɔsūmata. Hac aūt gratia ⁊ gl̄ia nullū aliud malū p̄uat. Hinc colligit̄ ordo bonoꝝ fratris ⁊ p̄ximi. Primū locū tenēt bona aīe: inter q̄ magnū bonū est emēdatio fratris. Per hanc eñ recupat̄ gr̄a q̄ est maximū aīe bonū. Deīde s̄m locū tenēt bona corporis: vt vita p̄ns corporis: integritas ⁊ valitudo. Tertiū locuʒ fama boni nois: q̄ p̄ferēda est tp̄alib⁹ diuitijs: s̄m illud. Meli⁹ est nomen bonū q̄ diuitie multe. Et illud. Curā habe de bono noīe: hoc eñ magis p̄manebit tibi q̄ mille thesauri p̄tiosi ⁊ magni. Itē. Meli⁹ est nomē bonū q̄ vnguēta p̄tiosa. Vbiq̄ fama p̄fert̄ diuitijs non corpori. Verū Rich. ⁊ Nic. de ly. vident̄ famā preferre corpori. Vñ dicit Rich. P̄ciosi⁹ q̄d est inter tp̄alia: Sed pōt dici q̄ p tp̄alia intelligit bona exteriora. s. bona fortune: nō bona corporis: q̄ sūt bona naturalia. Lyra dicit. Fama cōputat̄ iter maiora bona hois citra virtutes. Verū nō dicit: p̄fert̄ oib⁹ citra virtutes sʒ cōputat̄ inter. Quartū locū tenēt diuitie tp̄ales: ac bona fortune. In quolibet aūt gn̄e bonoꝝ p̄nt plures grad⁹ signari. ¶ Ex illis p̄ncipijs ɔcludūt̄ euidēt̄ tres ɔclones siue correlaria. ¶ Primū. In fr̄na correctiōe bonū cōitatis p̄ponēdū ē bono p̄uato corrigēdi fr̄is marie eiusdē gn̄is. ¶ Scḋʒ. In fr̄na correctiōe bonū fr̄is sp̄ūale: vtputa bonū ɔsciē: p̄ponēdū ē bono labili ⁊ trāsitorio fame. Patēt ābo ex p̄ncipijs. iiij. iij. ⁊ vi. q2 maius bonū miori p̄ponēdū ē: ⁊ bonū cōe mai⁹ est bono priuato: ⁊ bonū ɔsciētie maius est bono fame.

Augu.

Lex ois ꝫ intētionē legislatoris iter p̄tāda est ⁊ accipiēda.

Ro. xiiij.

i. Cor. x.

i. Cor. xiij ⁊ xij. infra.

Prou. xxij

Eccle. xli

Eccl'a. vij.

Nic. d ly.

Bea.tho. Richar. d med.vil. Nic.d ly

¶ Tertiũ correlariũ. Ita fieri dz fratris correptio vt si fieri põt: caueat̃ fame lesio. Si vo fieri nõ põt id finẽ: q̃ est emẽdatio fratris sine lesiõe fame: negligẽda est fama vt recupet̃ emẽdationis gr̃a. Sequit̃ hoc correlariũ ex pncipio. iij. q. vi. qr mai⁹ est bonũ ɔsciẽ bono fame. Illud correlariũ q̃tum ad ambas partes est btĩ Tho. ij. ij. q. xxxiij. larti. vij. q̃ postq̃ ostdit pmã hui⁹ correlarij partẽ: ꝛ post famẽ cõmẽdationẽ addit. Sz qr ɔscia pferẽda est fame: voluit dñs vt saltẽ cũ dispẽdio fameq̃ fr̃is ɔscia me q publicã denũtiationẽ, a pctõ liberet̃. Rich. d me. vil. in. iiij. di. xix. q. iij. ar. j. alt. Si possum sine detrimẽto spũalis boni illi⁹: quẽ corrigo ꝛ cõitatis: custodire famã fr̃is: teneor ex p̃cepto dei famã ipsi⁹ nõ ledere. Et pmisit. Magis cauẽdũ est detrimẽtũ boni corporalis ꝛ spũalis reipublice: q̃ fame ipsi⁹ pctõris. Itẽ Nico. de ly. sup Mat. c. xviij. exponẽs illud. Si peccauerit frẽ ꝛc. assignãdo rõnẽ cur primo debes corrigere fratrẽ inter te ꝛ ipz solũ: dicit. Cui⁹ rõ Sicut eñ medic⁹ corporalis (si debito mõ pcedat) nitit̃ iducere sanitatẽ cũ minori dispẽdio corporis: vt sine mẽbri abscissiõe: ꝛ si nõ possit: abscindit mẽbrũ min⁹ nobile: vt ɔseruet magis nobile vel totũ corp⁹. Sic ille q̃ fratrẽ occulte peccãtez charitatiue corripit: dz tẽtare si possit fratrẽ emẽdare absq̃ detrimẽto sue fame. Et seq̃t̃. Ergo debit⁹ pcessus est in correctione charitatiua: vt hõ corrigat fratrẽ suũ inter se ꝛ ipm solũ: vt sic possit eũ saluare cũ omnimoda itegritate sue fame. Et hoc est qd seq̃t̃. Si te audierit: lucrat⁹ es fratrẽ tuũ eũ s. cũ integritate fame reducẽdo. Si aũt te non audierit adhibe tecũ vnũ vel duos ꝛc. Qr eñ fama ẽ min⁹ bona: q̃ sit bona vita: si nõ posset seruari bona vita fratris sine detrimẽto fame: tũc pcedẽdũ est ad salutẽ bone vite: cũ aliq̃li lesione sue fame: ꝛ ideo addncẽd⁹ est vn⁹ alt⁹ vel duo ad sciẽdũ s. fratris delictũ: ꝛ vt corã eis arguat̃. Et si se non correxerit: tũc simplr ɔtẽnẽda est eius fama: vt ɔseruet̃ bona vita vel saltẽ ordo institie ad terrorẽ aliorũ. Hec Lyra. Cõcordat ꝛ postillator Hugo cardinal sup eũdẽ locũ: vbi post varias declarõnes ordinis fraterne charitatis: dicit. Hũc ordinẽ dz seruare q̃cũq̃ vult corripe. Hoc modo. Si tu scis pctm̃ illi⁹ debes ipm pmo corripe inter te ꝛ ipm solũ amicabilr. Si te audierit: lucrat⁹ es illũ. Si aũt te nõ audierit: siste ibi donec habeas aliã viã pcedẽdi. Potest ẽt hr̃i alia via duplr: qr illud pctm̃ aut est iterabile: aut nõ. Si est iterabile: debes aliq̃b⁹ bonis dñe: q̃ eũ depr̃hẽderint tecũ: corripiẽt eũ. Si vo nõ est iterabile: nihilomin⁹ debes dñe alicui vel aliq̃bus q̃ pñt pdesse nõ obesse ꝛ corã illis corripe eũ. Si te audierit bñ est: si te nõ audierit: nũti a plato ei⁹: vt admoneat eũ: ꝛ sic liberab̃ alam tuã. Nec es pditor crimis: si hoc modo reuelẽs ꝛc hec Hugo. Cõcordãt summiste. Jo. in sum. ɔfes. Pisanus. dñs Antonin⁹ par. ij. ti. ix. c. vi. §. vij. Ecce quot testimonijs pbat̃ q̃ emẽdatio fratris q̃ est bonũ ɔsciẽ: dz pponi bono fame: si vtraq̃ ñ pñt simul stare.

Hug.car. Mat.xviij

¶ R. Ex q̃b⁹ elicit̃ ver⁹ hui⁹ p̃cepti intellect⁹: pcipiẽtis frnã correptionẽ: cui⁹ finis est correptio fr̃is: q̃ ita accipiẽd⁹ est: vt magis seruiat ad emẽdationẽ, fratris: sine maiori piculo: aut fr̃is: aut ceterorũ. Vñ colligunt̃ aliq̃ casus in q̃b⁹ ordo ille ad lr̃am nõ nõ seruari: aut ẽt dz nõ obseruari: sed magis intẽtio: in q̃b⁹ s. obseruatio hui⁹ ordinis vel emẽdatio fr̃is: vel reipublice: aut alijs primis nõ ɔueniret: aut etiã obesset. ¶ Prim⁹ casus est. Si pctã sũt publica: nõ opz tũc obseruare hũc ordinẽ: sz statim põt denũtiari. Nõ de tali pctõ dat̃ p̃ceptũ. Pctõ eñ publico fr nõ peccat in te: sz in te ꝛ alios q̃s scãdalizat. Vñ in te: duplr exponit̃ sm Hug. sz q̃ põt eẽ abilt casus vel accti. In te. i. te sciẽte: vel in te. i. ɔ te iniurijs ꝛ ɔtumelijs afficiẽdo: vel ɔ te malo suo exẽplo: te q̃tũ in se est corrũpẽdo ac scãdalizãdo: ꝛ hũc casum plures ponũt de quo ẽt d. ¶ Scd̃s casus est: quãdo pctm̃ nõ est criminale: sz veniale: nã p hmõi publicationẽ, fama nõ ledit̃. Vñ religiosi i capl̃o se pclamãt p̃termissa admonitiõe: qr illa p q̃b⁹ inuicẽ se pclamãt: sũt venialia: in q̃b⁹ nẽ hz locũ p̃ceptũ frñe correctiõis. Si tñ esset aliq̃d criminale in quo frater diffamaret̃: ɔ p̃ceptũ ageret: q̃ p hũc modũ nõ p̃cedẽte secreta correptiõe fratrẽ, iffamaret. Vñ qñ plat⁹ in visitatione vel alr̃ p̃cipit qd sibi dicat̃ q̃cq̃d sciuerit corrigẽdũ: intelligẽdũ est saluo ordine frñe correctiõis: siue p̃ceptũ fiat ad oẽs: siue ad aliquẽ spãlr. Qd si plat⁹ p̃cipet exp̃sse ɔ hũc ordinẽ a dño ɔstitutũ: ꝛ ipse peccaret p̃cipiẽdo: ꝛ si obediẽdo: nã ambo ɔ p̃ceptũ dñi agerẽt. Vñ platẽ in hoc casu dñm esset. Opz deo plus obedire q̃ hoibus. Occultorũ eñ plat⁹ nõ est iudex: sz de⁹. Vñ nõ hz plat⁹ ptãtẽ aliq̃d p̃cipiẽdi in occultis: nisi inq̃tũ p aliq̃ indicia manifestant̃: vt p infamiã vel p aliq̃s suspiciões: in q̃b⁹ casib⁹ põt plat⁹ p̃cipe: ꝛ eodẽ mõ sicut iudex secularis vel eccl̃iastic⁹ exigere iurm d veritate dicẽda. vt vult. b. Tho. ar. vij. vñ ꝛ Urbanus papa. De manifestis loq̃mur: occultorũ eñ cognitor ꝛ iudex est de⁹. xxxij. di. erubescã. ¶ S Tertius casus: qñ pctm̃ occultũ v̈git in nocumẽtũ spiritnale vel corporale reipublice: aut primorũ. Vñ si q̃s tractaret occulte: quõ ciuitas hostib⁹ traderet̃: aut occulte hoies auerteret a morib⁹ vł a fide aut esset infectiu⁹ primorũ ꝛ piculũ esset in mora: tũc statim esset denũciãdum plato sine p̃uia correctiõe secreta: vt gregi suo caueat. Qr bonũ multorum bono vni⁹ pponi dz: ꝛ magis cauẽdũ est detrimẽtũ reipublice tã spũale q̃ corporale: q̃ fame ipsi⁹ pctõris Cõcordat Tho. ꝛ Rich. Dictũ est ꝛ piculũ esset in mora: qr si q̃s firmiter existimaret: q̃ hmõi malũ p secretã correptionẽ cauere posset: et mora nõ esset piculosa: neq̃ correctio secreta nociua: tũc pmittẽda esset secreta correctio. Si aũt peccatũ fratris v̈git in dãnũ corporale alteri⁹ seu tẽporale: dz fieri cõparatio dãni tpalis alterius ad dãnũ fame illi⁹: ꝛ ei qd p̃põderat: magis obuiãdũ erit. ¶ Quart⁹ si ex signis pbabilib⁹ credit̃ secretam correctionẽ nõ pficere: apud frem sz p eã frez magis exasparat: aut p̃monitũ subterfugia q̃reret corrigi nõ posset: nõ opz p̃cedere secretã correptionẽ: sz illa omissa denũtiãd⁹ esset suo plato. vt dicit Rich. Cõcordat Hugo postillator. Correptor (inq̃t) dz attẽdere q̃lis est q̃ corripi dz: ꝛ vtrũ vtilis sit ei sua correptio. Signa aũt q̃b⁹ pbabilr credi põt: vtrũ correptio sit vtilis, an nõ: ponit Antonin⁹ post Rich. Puta an pbabilr expectari possit frĩs emendatio an nõ: Hoc q̃dẽ ppẽdi põt: ex ɔditiõe peccãtis ꝛ ex reiteratiõe act⁹. Utrũ aliq̃s ex electiõe vel passiõe. i. ex malitia vel infirmitate: aut etiã ignorãtia peccauerit: qr si aliq̃s freq̃nter ꝛ sine freno i aliqd pctm̃ lapsus est signũ est q̃ ex malitia peccat: ꝛ nõ facile emẽdabit̃. Si aũt semel ablata actione in pctm̃ ruit: ꝛ postea tristitiã ꝛ verecũdiam de pctõ ostdit signũ est q̃ peccauit ex passiõe: ꝛ q̃ de facili emẽdat̃. Et tunc dz p̃cedere secreta monitio vel correptio: ꝛ differri denũciatio: quousq̃ videat̃ admonitiõis effect⁹: maxie si rñdet emẽdationez admonit⁹. Vñ in p̃dicto casu agẽdũ est correptori sicut chirurgo min⁹ pito: sz fideli: q̃ inspecto vulnere de cura ei⁹ p se ꝛ alios sibi siles despat: ꝛ in mora piculũ iminet: dimissis suis medicamẽtis: dz statim supiori artis sue magr̃o denũciare: q̃ vuln⁹ curet vel mẽbrũ amputet. Sic ff qñ nõ sperat fratrẽ p se vel p testes corrigere: sz magis timet illum ex sua correptiõe peiorari: vel si in mora timet piculũ: nisi statim fiat denũciatio: vt in casu porr: põt ꝛ dz dimissa secreta admonitiõe ꝛ testib⁹ statim ecclesie plato denũciare: q̃ admonẽdo vł puniẽdo sz qd visũ fuerit expedire: dz remediũ adhibere. Nec sic facit ɔ ordinẽ euãgelice legis: seruat eñ inten

Hugo postillator.

* De signis q̃b⁹ cognosci põt an correptio sit vtilis: an nõ.

tionē legislatoris: & finē attingit legis ab ipso intē tum: dicit enī. b. Aug. ad macedoniū. Siue plectē do: siue ignoscēdo hoc bn̄ agit: vt vita hoīm corri gat. ¶ Quint⁹ casus: qn̄ ex manifesta denūtia tione vel correctiōe publica vtilitas verisilr resul taret. Sic Petr⁹ pctm̄ occultū Ananie & Saphyre ꝯiugis sue manifestauit: ipsos publice sine alia ad monitiōe redarguēdo de fraude ꝓcij agri venditi: qz sciebat ex dicta correptiōe vtilitatē publicā re sultare. Vn̄ & ibidē dr̄: ꝙ dicti Ananias & Saphyra a Petro redarguti statim mortui sunt: ex quo ma gnus timor fact⁹ est in omni ecclesia & in oīb⁹ qui audierūt. Sm̄. b. Aug. aūt in li. ꝯ mēdaciū. Ex gestis sctōꝝ possum⁹ agnoscere: qlr ꝓcepta diuine scriptu re sūt itelligēda. ¶ Sext⁹ casus: qn̄ plato nō vt iu dici: sz vt singulari psone: q̄ pōt & dz velle magis ꝓ desse q̄ alijs: frīs pctm̄ ostdit. Tūc enī ostēsio delicti ꝓcedere dz adductionē testiū. Sic dicit. b. Aug. in rła. Postq̄ locut⁹ est de testib⁹ adducēdis secrete admonito & nō emēdato subiūgit. Sz anq̄ alijs de mōstret ꝑ quos ꝯuincēd⁹ est si negauerit. s. testib⁹ pri⁹ ꝓposito dz ostēdi: si admonit⁹ neglexerit corri gi. Que exponēs Hugo dicit. Pri monasterij dz in dicari: vt & ipse frēm secrete corrigat: q̄ten⁹ culpa q̄ adhuc latēs ē: si forte secreti⁹ corrigi poterit: nō oīb⁹ innotescat. Et ne frater sit pctm̄ frīs secretū timeat idicare q̄si ꝓditor secreti criminis. Dicit. b. Aug. Nec vos existimate esse maliuolos qn̄ dum hec idicatis: magis q̄ppe innocētes nō estis: si fra tres vr̄os quos indicādo corrigere potestis: tacē do pire ꝑmittitis. Si enī frater tu⁹ vuln⁹ hz in cor pore: qd̄ vult occultari cum timet secari: nōne a te crudelr sileret: & misericorditer indicaret? Quāto g̃ poti⁹ debes manifestare: ne deteri⁹ putrescat in corde? Que exponēs ven. Hugo. Si crudelis est q̄ vuln⁹ in corpore fratris celat: multo magis crude lis est q̄ pcti vuln⁹ in aīa fratris nō indicat: & reus mortis illi⁹ existit: quē tacēdo pire ꝑmittit. Sicut enī ille ex ope: ita iste dānat ex taciturnitate. Qd̄ si ille crudelis est q̄ culpā nō detegit: e ꝯ ille mise ricors est q̄ eā nō abscōdit: nec maiorē pōt erga mi serū agere miam: q̄ pereunti ꝓstare vitā. Vn̄. Qui ꝯuerti fecerit pctōrē ab errore vie sue: saluabit ani mā suā a morte: & opit multitudinē pctōrum. ¶ V Bea. th̄ Tho. in. xj. qōli ar. xiij. vbi q̄rit. Vtrū sciēs pctm̄ ꝓximi & referēs illud statim ꝓlato suo an̄ fa ctā admonitionē secretā: peccet mortalr: eo ꝙ con tra ordinē a xp̄o de fraterna correctiōe datū agit. Ita r̄ndet ꝙ in his distinguēdū est de ꝯditiōe sub diti & ꝓlati. Nā si scio ꝙ frater ꝑ me corrigeret: tūc nō debeo denūtiare ꝓlato. Si aūt hoc meli⁹ fiat ꝑ ꝓlatū: & ꝓlat⁹ nihilomin⁹ sit pi⁹ & discret⁹ & spūal: nō hñs odiū vel rācorē ad illū subditū: tūc pōt de nūtiare sibi: nec hoc faciēs dicit ecclesie: qz nō dicit ei vt ꝓlato ecclesie: sz vt ꝓuate psone ꝓficiēti ad cor rectionē ꝓximi & ei⁹ emēdationē. Sed ꝓpter ꝯdi tiones diuersas ꝓlatoꝝ & subditoꝝ nō pōt in hoc dari iudiciū gn̄ale. vel qz ꝓlat⁹ mouet ad odiū ad uersus subditū: vel qz subdit⁹ nō bn̄ recipet v̄ba ꝓ lati. ¶ Etiā in oīb⁹ his hoc est tenēdū ꝓ regula: ꝙ in his seruāda est charitas: & qd̄ meli⁹ & magis ex pedire vr̄. Et si hoc intēdat. s. emēdationē frīs: vel cautelā in futurū: & seruat ꝯtū pōt bonū charita tis: nō peccat denūtiādo. Si aūt denūtiat vel ꝓla to: vel amico suo: vel cuicūq̄ ex malitia vt ꝯfunda tur & deꝓmat ꝓxim⁹: peccat mortalr. Si aūt ex in cautela alicui dixit: ita th̄ ꝙ inde nō aliud vel dif famia vel vitu perliū eueniat delinquēti. nō ē mor tale: sz incaute agat. Hec Tho. Et nota ꝙ frat de linq̄ns nō tm̄ denūtiād⁹ est ꝓlato vt ꝓuate ꝑsone vt emēdet: sz etiā emēdat⁹ vt ꝓsernet a recidiuis: ideo. s. dicit Tho. Si intēdat emēdationē frīs vel cautelā in futurū. Vn̄ in. iiij. di. xix. dicit Rich. Pro pter frīs correctionē factā ꝑ admonitionē secretā:

nō teneor desistere a secreta denūtiatiōe ꝓlato fiē da: qz vz ad ꝓseruēdū fratrē a recidiuis: nec est in fa me frīs ꝓiudiciū: si talis est ꝓlat⁹ q̄lis esse dz. Si th̄ ꝑ signa valde ꝓbabilia: & ꝓsumptiōes valde violē tas crederet: ꝙ ex illa denūtiatiōe: fratrē correctū infamare vellet: tūc crimē occultū frīs laz ꝯuenienter correcti: sibi denūtiari nō deberet. Hec rich. & pon derent singula v̄ba ¶ Septim⁹ casus qn̄ admoni tio fit i gn̄ali: ita ꝙ crimē q̄dē specificat nō ꝑsona. Sic dn̄s discipulis de Juda in vltima cena dixit. Un⁹ vr̄m me traditur⁹ est. Nec th̄ legit pri⁹ Judā in secreto corripuisse: nō th̄ ꝑsonā Jude manifesta uit. Hoc mō freq̄nter vsus est b. Ber. ad fres suos quos de certo crimine ꝑsona nō specificata admo nuit ac corripuit: vt patuit in sermonib⁹ de dedica tiōe eccl̃ie. & alibi ¶ X Hugo card. in postil. super Mat. xviij. addit adhuc duos casus: in q̄b⁹ non tm̄ ordo: sed ipsa correctio frna omitti pōt ꝓter illos septē. s. positos. Prim⁹ & in ordine ꝓoꝝ octau⁹ cū multitudo vel ꝑlati est in culpa: vbi correctio pl⁹ noceret q̄ ꝓdesset eccl̃ie. Quatuor enī debēt attē di in frna correptiōe. s. discretio: lenitas: charitas: vtilitas. Discretio vt sciat qn̄ quē & q̄o corripere dz. Lenitas vt nō ꝑ asperā obiurationē corripiat: & magis ad odiū frēm: q̄ emēdationē ꝯcitet. vn̄ ad Gal. vj. Fr̄es & si ꝓoccupat⁹ fuerit homo in aliquo delicto: vos q̄ spūales estis: hmōi instruite in spū lenitatis. Charitas vt ex cōpassiōe corripiat intē dēs emēdationē frīs: nō ex odio ꝯfundēdo vel irri dēdo sicut Cham patrē suū Noe irrisit. Utilitas vn̄ peccat corripiēs (ait Hugo) si inutilr corripiat. Qd̄ fit qn̄ sciēter corripit incorrigibilē vel multitu dinē vel ꝓlatē: vbi magis nocet q̄ ꝓsit correctio: qz correptor dz attēdere q̄lis sit q̄ corripi. dz: & vtrū vtilis sit ei⁹ correctio: salua pace. vn̄ Aug. Mali est dissimulāda correptio ꝓ pace ecclesie. ¶ Scd̄s si ue noi⁹: cū aliq̄s meliori opi vel ad min⁹ eq̄ bono vacat. Qd̄ intelligēdū puto ꝓ tpe illo quo intēdit opi meliori: sz expedito ope tenet: qm̄ nō absoluit per op⁹ meli⁹ cui intēdit: simplr a frne correptio nis debito: sz ad tp̄s aptr⁹ differat: tp̄s aptr⁹ tā ex parte correctoris q̄ ex parte corripiendi: ꝙ si tp̄s aptū hr̄e nō posset: absolueret simplr a ꝓcepti ob ligatiōe. ¶ Scd̄m ꝓdictos itaq̄ casus moderādū est & intelligēdū ꝓceptū xp̄i de frna correctiōe cū ꝯ ait. Si peccauerit in te frater tu⁹ &c. Nā ei⁹ intelle ctus ita accipiēd⁹ est: q̄ magis seruit fini & ꝓcipiē tis intētiōi: q̄ est vt frater emēdet: & ei⁹ aīa dn̄o acq rat: absq̄ th̄ maiori ꝑiculo salutis ceteroꝝ. Nā ꝓ cipiēs vult nō tm̄ vnū: sz oēs hoīes saluos fieri: & ad agnitionē veritatis ꝑuenire. j. ad Timot. ij. Et vbi ille finis frīs. s. emēdatio sine ceteroꝝ maiori ꝑiculo seq̄ nō pōt: ꝓceptū nō obligat: qz nūq̄ ꝓce ptum obligat ꝯtra ꝓcipiētis intētionē. Qn̄ autem hoc fieri nō pōt casus ꝓmissi ostendūt. Extra ergo hos casus intelligēdū est hoc ꝓceptū. ¶ Y. Recol ligendū igit q̄ de ordine seruādo in fraterna corre ptiōe scripta sunt: & opiniōes illas ad quoddā me diū reducēdo: ꝯclusiue dōm de pctō occulto: qz de manifestis latis dictū est. In pctō occulto siue notū sit vni soli siue plurib⁹ paucis: qd̄ ꝓbari pōt extra ꝓdictos casus. plane seruādus est ordo euā gelic⁹ sicut iacet: ita ꝙ ꝓmo frater corripiēdus est inter te & ipm solū. Si te nō audierit: adhibēd⁹ est vnus: vel adhibēdi duo. Quos si non audierit de nuntiandū est ecclesie. Ita th̄ ꝙ lesio fame caueat ꝯtū fieri pōt: qm̄ vtilis est fama. Primo quidē ipsi peccāti: nō solū in tpalibus in quib⁹ ꝯtū ad mul ta homo patit in tpalib⁹ detrimētū: amissa fama: sed etiā ꝯtum ad spūalia: quia ex timore infamie multi a pctō retrahunt. Vn̄ qn̄ se infamatos ꝯspi ciūt irrefrenate peccāt. & ideo Hiero. dicit. Corri piēdus est sol⁹ frater: ne si semel pudorē aut vere cundiā amiserit: ꝑmaneat in pctō. Secūdo: qz vno

Augu.

Actu. v.

Hugo.

Augu.

Hugo.

Jac. v.

Questio b. Tho.

Rñsio.

Rich. ar.

Mat. xxvi

Hugo

Gene. ix.

† Fama v ... eū cō ... terdictē q ... meli⁹ ē no mē bonū q̄ diui ... multe. Ec. ... Plau. dic ꝙ prim⁹ ... ꝑicio qu ... cōis fama denigrat.

infamato:alij q̄dāmodo insaniant:ſm illud Aug. ad plebē Hipponēſem. Cū de aliq̄b⁹ q̄ ſctm nomē ꝓfitent:aliqd criminis vel falſi nois inſonuerit vł veri patuerit:inſtāt:ſatagūt:ambiūt:vt de oibus hoc credat. Tertio:q: ex pctō vni⁹ publicationis: aliū ꝓuocāt ad peccādū. Quibuſcūq itaq modis fame parci pōt ſm ſupradicta:vt min⁹ ledat: ſiue pmo vnū teſtē ſolū:⁊ deinde ſi nō audit vnū:addā tur plures:ſiue teſtes adhibiti ſint ex illis q̄b⁹ crimen eſt notū:qui vtiq ſi vult poſſint ceteris pferendi ſunt:ſiue alij q̄ ipm neſcierūt:ita tñ q fame conſeruatio emēdatiōi fratris nō ꝑponat. Sed etiam dū crimē fratris ſoli correctori cognitū eſt:ſi ad ei⁹ ſecretā admonitionē nō emēdat:adducat vnū vel duos corā q̄b⁹ eū corripiat:ſi forte verecūdat⁹ coraz illis audiat. Si nō:tūc denūtiet eccleſie, habēs teſtes ꝑmiſſe admonitiōis:nō obſtāte q ſic fama ei⁹ ledit:vt. ſ. dictū eſt. Et dico notāter dum ꝓbari pōt:pōt eñ ꝓbari:qñq etiā dū vn⁹ ſol⁹ nouit:non q̄dē ꝑ teſtes:ſed ꝑ euidētia ſigna:vtpote ꝑ rē iniuſte ablatā apud furē inuētā:aut ꝑ ſcriptū:in quo autor ſceleris ſe feciſſe notificare nitit alicui complici:qd ſcriptū ad man⁹ denūtiatoris ꝑuenit:aut alias circūſtātias hmōi euidēter factuz ꝓbantes. Si ꝟo delictū ꝓbare nō pōt:ſiue ſol⁹ ſciat:ſiue cū alijs. Dz q̄dē ſecreto admonere frēm in ſe peccantem:ſi forte audiat ⁊ ita eū lucret. Si eñ volētē ſe ꝑcipitare:debes ſi potes ꝓhibere:lz ſolus ſis. vt vult Aug. ad Bonifaciū. ⁊ hr. xxiij. q. iiij. ipſa pietas. ⁊. c. diſplicet. Multo forti⁹ debes obuiare pec cato:lz ſol⁹ ſcias. Et ſi te nō audierit:dic plato:nō denūtiādo:ſed ſecrete intimādo tāq̄ ei qui magis in ſecreto ꝓdeſſe pōt:ꝓ eo orādo:aut ſecrete admonēdo:⁊ ad ꝑniam q̄tū in ſe eſt inducēdo. Nec tūc inducēdi ſunt teſtes:neq vn⁹:neq duo:q: fruſtra inducerent. ¶ Z Sūt eñ tres cauſe cur inducunt teſtes ſm b. Tho. ⁊ Richar. Una:ad efficaci⁹ oñdēdū q illud ſit pctm:⁊ eū reuocādū. Scdo ad ꝯuincēdū de actu ſi act⁹ reiteret. Tertio ad ꝓbandum ipſam ſecretā admonitionē:q̄ ꝑcedere dz ꝑ publicā denūtiationē req̄rit:⁊ ſic ad oñdēdū q frater fecit qd in ſe eſt. Nūc ꝟo in caſu quo crimē ꝓbari nō pōt:⁊ ſecreto corrept⁹ neget crimē:non eſt veriſile q corā teſtib⁹ ꝯfiteat q corā ſolo negauit:aut ad ſecretā admonitionē emēdare noluit. Nec ꝓpter ſcdm:q: ſi teſtes inducunt ad teſtificādū actū iteratū:quē teſtificari pñt:iam nō ſum⁹ in caſu nro: q: caſus noſter eſt:q crimē ꝓbari non poſſit. Nec ꝓpter tertiū. q: in caſu iſto denūtiatio publica fieri nō pōt:q: nō pōt ꝓbari crimē:⁊ ita nō ꝯuinci:⁊ ꝑ hoc nō pōt ab ecclia hri vt Ethnic⁹ ⁊ Publicanus. Deniq inductio teſtiū eſt ꝑiculoſa corripienti:q: poſſet corrept⁹ agere ꝯ corripiētē ſup diffamia:q: eū diffamauit corā teſtib⁹:⁊ hoc ꝓbabit ꝑ inductos teſtes:et ſi vn⁹ ſol⁹ inducit:vt voluit pma opinio: ſaltē cū illo poſſet ꝓbare pſumptionē:vt deferret infm correptori:⁊ ita oib⁹ modis eſſet in ꝑiculo:ſi eñ ſibi denūtiāti credit et ſi epūs eſſet. Uñ in concilio Uarleñ ſic definitū eſt. Si epūs alicui ſceleris ſe ꝯſciū nouerit q̄diu ꝓbare nō pōt:nihil ꝓferat:ſed cū ipſo ad cōpūctionē ei⁹ ſecretis correptiōib⁹ elaboret. ⁊ hr. vi. q. ij. c. ſi tñ. ⁊ in. c. placuit. Et. b Aug. in home. de pnia. ij. q. vij. pleruq. Plerūq (inq̄t) boni viri ꝓpterea ſufferūt alioꝝ pctā ⁊ tacēt:q: ſepe deſerunt publicis documētis q̄b⁹ ea q̄ ipſi ſciunt: iudicib⁹ ꝓbare nō pñt. Et ita in caſu iſto ꝑceptum implet ſine inductiōe teſtiū:q: ſine illis itētio ꝑcipiētis obſeruat meli⁹ dū in ſecreto corripit:⁊ ſi nō audierit ſecrete plato nūtiet. Sic eñ magis eius emēdatio ꝓcurat. Hec eſt ſnia Panor. in. c. nouit. de iudi. hāc materiā lati⁹ ꝯtrectātis. In hoc dūtaxat a ꝑcedētib⁹ diſcrepat:q: dicit q dū crimē ꝓbari nō pōt:nō eſt omittēda denūtiatio ꝓpter hoc ne frater deterior fiat:q: ꝑ hoc nō ceſſat effect⁹ denūtiatiōis:q: ſaltē ꝓpter verecūdiā ſuā aliq̄ arcerentur a ſimilib⁹:⁊ ne alij efficiant audaciores ad pctm cōmittēdū:q: facilitas venie anſum ꝑbet delinq̄ndi. Et ꝑ hoc ad rōnes opi. pmo recitate:q̄ opinio i duob⁹ deficit. Primū:q: rōnē nō inducēdi duos teſtes aſſignat:ne lederet fama:q̄ nō ſufficit:cum; ſz ꝑdicta fama ꝯtēnēda eſt:vbi emēdatio ſeq̄ pōt:nec ſic ꝯtēnēs famā fratris malū facit fratri:ſed bonū: q: vt min⁹ bonū ꝓcuret:negligit min⁹ icōpoſſibile. Sed cū non inducēdi teſtes eſt:q: fruſtra diffamaret:⁊ corripiēs in ꝑiculo ꝯſtitueret. Et ꝓpt idē nō eſt inducēd⁹ vnus ſolus:qd eſt ſcdm in q̄ opinio illa deficit:in alijs ꝯfirmat ꝓpoſitum. ¶ Secūda opinio etiā in duob⁹ deficit. Primū:quia dicit ſimplr:q dū pctm eſt occultū:ita q vn⁹ ſolus nouit:tūc teſtes nō ſunt inducēdi. qd nō eſt vniuerſaliter verū: ſed tunc tm̄ cum ꝓbari non pōt. Scdm etiā ſi ꝓbari nō pōt:nō eſt ibi ſiſtendū:ſed ſecrete eſt prelato intimandū. ¶ Ex ꝑdictis elicio duo correlaria. Primū q ꝯfitens non peccat detegēdo ꝯfeſſori ꝑſonā cum qua peccauit:dum ꝯfeſſor ꝓdeſſe poteſt ⁊ nō obeſſe:⁊ hoc ſi illa intētione facit vt emēdetur. ¶ Scdm q nō peccat:q̄ pctm occultum fratris ad hunc finē alicui honeſto viro reuelat:qui ꝓdeſſe pōt nō obeſſe:vt per eum frater errans cōgruētius reducatur. Ambo correlaria patēt:quia eadez eſt rō de eis:ſicut de plato cui in ſecreto eſt intimandū. De quinto ꝑncipali:ſatis patet ex dictis:q effectus in fraterna correctione intētus eſt emēdatio fratris:amotio ſcandali:⁊ timor ceteris incuſſus:dū ad denūtiationē publicā ventū fuerit ne ipſi ſint faciles ad peccādū. De hoc non plura.

¶ Lectio. lxxv. A

Dictū eſt de fraterna

na correctiōe quā nō excludit neceſſitas dimittēdi debita nris debitoribus:dicēdum breuiter de correctiōe iudiciali ſeu ptātiua:quo debito exercēda ſit a mūdi ptātib⁹. de quo eſt ꝓpoſitio ſexta. ¶ Utraq ptās ſecularis ⁊ eccliaſtica:tenet ſuis debitorib⁹ debita dimittere:nec tñ min⁹ obligat in publice delinq̄ntes in legē dei:ꝯgrua coertiōe animaduertere. Hec ꝓpō quo ad pmā partē; ptz. Nā dimittere debitorib⁹ debita oib⁹ ꝑceptū eſt:qui ſe dei filios:hr deos pris ⁊ cohr̄edes Chriſti eſſe gaudēt:q̄ dīce pñt deo. Pr nr q̄ es in celis. tales ſunt et fideliū ptātes:igit. Illatio eſt bona ⁊ ſyllogiſtica. ⁊ vtraq pmiſſarum ex. ſ. declaratis eſt manifeſta. Nec min⁹ dubia eſt ſcda eius pars:q̄tum ad ptātes eccleſiaſticas q̄b⁹ fulminādi eccleſie ceſuras cōceſſa eſt autoritas. De ptātibus aūt ſecularib⁹ nonnulli forte in dubiū verterēt dicentes:ad ſeculares ptātes ꝑtinere:niſi regimen reipublice q̄tum ad tpalem pacē ꝓcurādā ⁊ ꝯſeruādā. Criminum ꝟo correctionē ad ſolos prelatos eccleſiaſticos pertinere:qui pluribus motiuis ſe munire videntur. Primo:quia vt. dr in. c. nouit ille. de iudic. ad officium pape ſpectat de quocūq mortali peccato quēlibet corrigere Chriſtianū:⁊ ſi correctionem contēpſerit:ꝑ diſtrictionē eccleſiaſticā coercere:⁊ per ꝯſequens peccatoꝝ correctio non pertinet ad ſecularē ptātem:alioquin ſi eiuſdem correctio ad diuerſas ſpectaret poteſtates:poſſet poteſtas ptātem impedire:⁊ ita iudicia confundi:⁊ catholica pax conturbari:dū quelibet ptā o eūdem pro eodē crimine niteret punire. Preterea Nicolaus pa. xcvi. diſt. c. deniq. ita ait. Hi quibus tātū humanis reb⁹:non diuinis rab⁹ preeſſe ꝑmiſſum eſt:quō de his per q̄ diuina miniſtrant iudicare ꝑſumunt:penitus ignoramus. Correctio aūt pctōrum ex his eſt per q̄ diuina miniſtrant:quare ad ſecularē ptātē nō ꝑtinet. Item crimē eccleſiaſticū ad ſecularē iudicē minime ſpectat:vt ſatis probat

dist.x.imperiū: vbi dī Nicolaus pa. Imperiū vītr iuis publicis: quotidianisq̄ administrationib⁹ dʒ esse ɔiūctū. Et bea. Cypria. iuliano ep̄o scribit. Qm̄ idē mediator dei ⁊ hoim: hō xp̄s iesus sic actib⁹ ꝓ prijs ⁊ dignitatib⁹ distinctis: officia ptātis vtriuſ ꝙ discreuit ꝓpria: volēs medicinali hūilitate hoim corda sursum efferri: nō hūana supbia rursus ī inferiora demergi: vt etiā xp̄iani ipatores ꝓ eterna vita pōtificib⁹ indigerent: ⁊ pōtifices ꝓ cursu tp̄alium tm̄mō rerū: tp̄alib⁹ legib⁹ vterent: q̄ten⁹ sp̄ualis actio a carnalib⁹ distaret icursib⁹: ⁊ deo militās minime sclarib⁹ negocijs se īplicaret: ac vicissiʒ nec ille reb⁹ diuinis p̄sidere videret: q̄ esset sclarib⁹ negocijs īplicat⁹. Nūc aūt crimina inquātū crimina: ⁊ ꝯ deū sunt: crimina sunt eccl'iastica: ⁊ ꝑ ɔñs de ijs sclaris ptās se itromittere nō hʒ. Preterea ad distinctas ptātes iudicales spectāt distincte cāe: vt pʒ ex auto. Cypriani iā allegata. Sʒ ad iudiciariā ptātē eccl'iasticā spectat iudicare de pctis: ⁊ corrigere pctm̄: vt dictū est: igr̄ nō ꝑtinet ad ptātē sclarē cū ille ptātes sunt distīcte. Itē nemo dʒ iudicare de his q̄ discernere nō pōt: sine quoꝝ discretio ad eū nō ꝑtinet. Discernere aūt inter lepiā ⁊ nō lepiā solis eccl'iasticis cōmissum est: vt hr̄ Leui. xiij. ⁊ se quē. c. ꝗ discretio lepre ⁊ nō lepre. i. pcti a non pctō: ad solos eccl'iasticos ꝑtinet ⁊ ꝑ ɔñs correctio. De mū in cā q̄ spectat ad iudices sclares sclarib⁹ legibus vtēdū est. Sʒ qr̄ vnaqueq̄ cā terminānda est ꝑ leges fori illi⁹ ad quē spectat: sʒ diuina offensa nō legib⁹ hūanis: sʒ diuinis ꝓceptis estimāda est: ⁊ iō nō iudicāda ꝑ leges sclares. His ⁊ alijs multis ostēdere voluit: ꝙ sclaris ptās soliū ordinata est ad ɔseruationē reipublice: ⁊ ad ɔseruandā pacē tp̄alē: ꝗ q̄ hāc turbāt: corrigere pht. Ea ꝟo q̄ diuinā respiciūt offensam: coꝝ ptātē minime ɔcernūt: ⁊ si hec corrigere nitunt: falcē mittūt in messeʒ alienā. Qđ etiā sic oñdere voluit: qr̄ iudices sclares nō aliā ptātem hñt iudiciariā q̄ iudices pagani. Nā impatores xp̄iani successerūt impatorib⁹ paganis: successores aūt eodē iure ⁊ ptāte gaudēt: qua p̄decessores. ergo sclares ptātes nō hñt alia ptātē: q̄ pagani habuerūt. Sʒ trāsgressio diuinarū legū nullaten⁹ ꝑtinet ad iudices gētiles verū deū ignorātes: ꝗ spectat ad xp̄ianos coꝝ successores. ¶ ℞ Sʒ istis nō obstātib⁹ ꝓbat ꝓpositio quātū ad illā partē sclarē ptātē ɔcernētē multiplici rōne ⁊ autoritate. Rōne sumpta ex parte originis ptātis: ex ꝑte finis regiminis: ex ꝑte ꝑsone p̄ncipātis. ¶ Ex ꝑte originis veterū exēplis. Nā ois ptās ab alia supiore accepta exerceri dʒ ad vtilitatē ⁊ honorē ei⁹ qui tribuit ptātē: ⁊ hoc maxie ei⁹ in q̄ p̄rio residet illa ptās: sʒ ois ptās terris est accepta a deo: ꝗ exerceri dʒ ad vtilitatē ⁊ honorē dei. Cōsequētia ista est syllogistica. Maior vr̄ nota. Nā supior dās ptātē inferiori: nō dat eā ꝯ se: aliodn regimē in se diuisum quō staret? vt arguit xp̄s ꝯ iudeos se blasphemātes. mat. xij. Mar. iij. ⁊ Luc. xi. Qđ ꝟo ois terrena ptās sit a deo: qđ est minor: rōnis multiplici pʒ autoritate scripture legis vtriusq̄ testamēti. Nā Deut. xvij. ait moyses legislator. Regē ɔstitues quē dñs de⁹ tu⁹ elegerit de nūero fratrū tuoꝝ. Nō poteris alteri⁹ gētis hoiem regē facere: q̄ nō sit fr̄ tu⁹. Item Prouer. viij. Per me reges regnāt: ⁊ legū ɔditores iusta decernūt. Nec mi ꝝ: qr̄ cor regis in manu dei est. Prouer. xxi. ⁊ Sap. vj. Audite reges ⁊ itelligite discite iudices finiū terre. Prebete aures vos q̄ cōtinetis multitudines: ⁊ placetis vobis in tribub⁹ nationū: qm̄ data est a dño ptās vobis: ⁊ virt⁹ ab altissimo: q̄ iterrogabit opa vr̄a: ⁊ cogitatiōes scrutabit: qm̄ cū essetis ministri regni illi⁹ nō recte iudicastis: nec custodistis legē iusticie: neq̄ ꝯm volūtatē dei ābulastis. Ecce nō soliū a deo est ptās regni sʒ ēt dñi est regnū: ⁊ oēs reges ⁊ iudices mistri sūt regni dei: q̄re regere tenent ad honorē dñi dei sui: ⁊ ꝑ ɔñs cauere ⁊ punire offensas dei. Itē ꝓbat autoritate noui testamēti. Vñ Joan. xix. Nō haberes ptātē aduersum me vllā: nisi tibi datū esset desuꝑ. gloss. s. a deo. Qđ clare ap'ls ad Ro. xiij. testat. Ois aia ptātib⁹ sublimiorib⁹ subdita sit. Nō est enim ptās nisi a deo. Et sequit. Principes nō sunt timori boni opis: sʒ mali. Vis aūt nō timere ptātē? bonū fac: ⁊ habebis laudē ex illa. Dei ei minister est tibi in bonū. Si aūt male feceris: time. Nō em̄ sine cā gladiū portat. Dei em̄ minister est vindex ī irā ei q̄ malē agit. Vbi glo. Principes ꝓpter corrigendā vitā: ⁊ ꝓhibēda aduersa creant. Dati sūt rectores ne mala fiāt: ministri dei sunt: vt boni laudent ⁊ mali puniant. Ex q̄b⁹ ꝟbis pʒ: ꝙ nedū ptās est a deo. sʒ ēt ꝙ ad vindicādū irā dei in malos ptātis ministeriū acceperūt. Vñ manifestū est: ꝙ ea tenētur vindicare. i. punire: vñ ira dei ꝓuocat: hec aūt sola sunt pctā: ad hoc ꝗ principes q̄ gladiū non frustra portāt: istituti sunt: vt pctōres q̄ irā dei meruerūt coerceāt. De hoc aūt magis infra. Ad idē est illud Isid. li. iij. de sum. bo. c. xxxiij. ⁊ hr̄ xxiij. q. v. principes Principes (inq̄t) scl'i nōnūq̄ intra ecclesiam ptātis adepte culmina tenēt: vt ꝑ eādē ptātē disciplinam eccl'iasticā muniāt. Ceteꝝ intra ecclesiā ptātes necessarie nō essent: nisi vt qđ nō p̄ualēt sacerdotes efficere ꝑ doctrine sermonē: ptās hoc imperet ꝑ discipline terrorē. Sepe ꝑ regnū terrenū celeste regnū ꝓficit vt q̄ intra ecclesiā positi ꝯ fidē ⁊ disciplinā agūt: rigore principū ɔterant: ipsamq̄ disciplinā quā vtilitas eccl'ie exercere nō p̄ualet: ceruicibus supboꝝ ptās p̄ncipalis iponat: ⁊ vt venerationē mereant ꝟtute ptātis ipertiat. Et sequit ad ꝓpositū. Cognoscāt principes scl'i deo se debere eē reddituros rōnē ꝓpter ecclesiā: quā xp̄o tuendā suscipiūt. Nā siue augeat pax ⁊ disciplina eccl'ie ꝑ fideles principes: siue soluat: ille ab eis rōnē exigit q̄ eoꝝ ptāti suā ecclesiā tradidit. Ecce apte habes ecclesiā ptāti principū traditā a xp̄o. Ex q̄bus hec rō formari pōt. Ab illo est ptās secularis principibus tradita: cui rō visus ptātis ē reddēda: sʒ hmōi ē de⁹: ergo a deo est ptās sclaris p̄ncipibus tradita. Cōsequētia nota cū maiore: qr̄ ei soli reddēda ē rō de re aliq̄: a quo res ipsa est cōmissa. Minor ꝓbat ꝑ illud Inn. xxiij. q. iiij. q̄stiū. Meminerāt a deo ptātes esse concessas: ⁊ ꝓpter vindictā noxioꝝ gladiū fuisse ꝑmissum: ⁊ dei ministerio esse datū in hmōi vindices. Quō igitur reprehenderent sacrum: qđ autore dño videtur esse concessum? Qđ ꝟo a deo cōcessum est: ita concessum est: vt suo tempore qui acceperit: rationē deo reddat: ꝯm parabolā talentorum seruis a dño cōmissoꝝ. Mat. xxv. Itē Aug. super Joan. Mirant blasphemi/ quia cōmonētur ptātes Christiane cōtra dissipatores ecclesie detestādos. Ni nō cōmonerent/ quō redderēt rationē deo de imperio suo? Intēdat charitas vestra qđ dicam: quia hoc pertinet ad reges xp̄ianos vt tēporibus suis pacatam velint matrē suam ecclesiam habere: vñ spiritualiter nati sunt. Ex predictis satis probatū relinquit: ꝙ potestas secularis (quia a deo est) exerceri debet ad honorem dei: ad correctionem multorum deum offendentiū. ¶ Secūdo probatur idē ex parte finis regiminis. Est autē finis regiminis duplex. Unus principalis: qui est finis simpliciter vltimus: qui est beatitudo eterna De quo bea. Isido. lib. iij. sententiarum suarum. c. xxxiij. dicit. Boni iudices iusticiam ad solam obtinendam vitam eternam suscipiunt. Hic enim finis esse debet omnium humanorum actuum bonorū meritorioꝝ. Vñ ⁊ p̄dictis subiūcit Isido. Nec eam iusticiā munerib⁹ acceptis destruūt: vt dum de iusto iudicio tp̄alia lucra nō appetunt: premio eterno ditent. Alius est mediat⁹ finis ad vltimū fineʒ relatus: qui est pax terrena. Ad vtrumq̄ finem obtinendum necessaria est correctio pctōrum popu-

Cypria.

Leui. xiij.

Deu. xvij.

Puer. viij.

Jo. xix.

ad ro. xiij.

Isido.

Augu.

Finis regiminis ē duplex.

Isido.

ll. Siquidē pctā ab vtroq3 fine impediūt: ⁊ tā pacē
eternā q̄ tpalē tollūt. Qđ eternā manifestū est: q2
btitudo eterna nō ɔfert nisi iustis ab oi pctō im̄u-
nib9. Nihil eni inqnatū intrabit in illud. ¶ Qđ et
pctā ħ correcta tollūt pacē tpalē p3: q2 ꝓpter pctā
Apo.xxi.
holm inducit dns gladiū ⁊ pestes varias. Uñ Le-
ui. xx. Hō de filijs isrł ⁊ de aduenis q̄ habitāt i isrł:
si qs dederit de semine suo idolo Moloch morte
Leui. xx.
moriat: ppls terre lapidabit eū. Et sequit. Qđ si ne
gligēs ppls terre: ⁊ q̄si paruipēdēs imperiū meū:
dimiserit hoīem q̄ dederit de semine suo Moloch:
nec voluerit eū occidere: ponā faciē meā sup holēz
illū: ⁊ cognationē ei9: succidāq3 ipm ⁊ oēs q̄ ɔsense-
rūt ei vt fornicaret cū idolo Moloch de medio po
puli sui. Deniq3 qđ aliud loqnunt maledictiones
trāsgressoꝝ pceptoꝝ dńi. Deut. xxvij. ⁊ xxviij. capi
tulis: et cōminationes ꝓphetarū: nisi q2 vniuerse
plage dei in ppłm deseuiūt: eo q2 pctā impunita re
linquunt? Itē bea. Aug. xxiij. q. iiij. si ea. Si ea indi
Augu.
de qb9 de9 vehemēter offendit insequi vel vlcisci
differim9: ad irascēdū vtiq3 diuinitatis patiētiā ꝓ-
uocam9. Nōne Achor fili9 zare pteriit mādatū dńi
⁊ sup oēm ppłm isrł ira ei9 incubuit: ⁊ ille erat vn9
⁊ vtinā sol9 periisset in scelere suo. Itē b. Gre-
Grego.
go. ad Brunichildē reginā frācoꝝ. Si quos igitur
violētos: si quos adulteros: si quos fures vł alijs
prauis actib9 studere cognoscitis deū de eoꝝ corre-
ctione placare festinate: vt p vos flagellū perfida
rū gētiū: qđ quātū videm9 ad multarū nationum
vindictā excitatū est: nō inducat. Ne si qđ nō credi
mus diuine vltionis iracūdia sceleratorum incerit
actiōe cōmota: belli pestis interimat: quos delin-
quētes ad rectitudinis viā dei pcepta nō reuocāt.
Itē be. Cypria. ⁊ hř. xxij. q. v. si audieris Si audie
ris aliqs in vna ex ciuitatib9 quas dńs de9 dabit ti-
bi inhabitare illic dicētes Eamus ⁊ seruiam9 dijs
Cyprian9
alienis: quos deos nō nouisti: interficiēs necabis
oēs q̄ sunt in ciuitate cede gladij: ⁊ incēdes ciuita
tē igni: ⁊ erit sine habitaculo: ⁊ ineternū nō reedifi
cabit. Etiā nūc vt auertat de9 ab indignatione ire
sue: ⁊ dabit miam tibi: ⁊ miserebit tui: ⁊ multiplica
bit te si audieris vocē dńi dei tui: et obseruaueris
pcepta ei9. Cui9 pcepti ⁊ vigoris mēor matathias
interfecit eū q̄ ad araz sacrificaturus accesserat. Qđ
si ante aduētū xp̄i circa dńm colendū: ⁊ idola sper-
nēda hec pcepta suata sunt quāto magis post ad-
uentū xp̄i seruāda sunt qn̄ ille veniēs nō tm̄ vbis
nos hortat9 est: sed etiā factis. ¶ D Ex qb9 p3 q2
Attēde d correctiōe vitiorum
tuantiscit defensio armoꝝ reipu. nō correctis vitijs
in plebe: qb9 correctis haud dubiū de9 ē q̄ pugnat
ꝓ nobis. Nā sicut negligētia ⁊ correctiōis dissimu
latiōe ira ꝓuocat diuina: ita eoꝝ correctiōe debita
dei mitescit ira. Sic mitissimus moyses vindicato
idololatrie pctō in ppło occisis. xxiij. milib9 irā dńi
a cetera amouit multitudie. Exo. xxxij. Sic phinees
fili9 Eleazari p vindictā stupri dńm placauit ppło
⁊ sacerdotiū ꝓmeruit: vt hř Numeri. xxv. vbi hř.
Nu. xxv
Dixit dńs ad moysen. Phinees filius eleazari filij
aarō sacerdotis auertit irā meā a filijs isrł: q2 zelo
meo cōmot9 est ɔ eos: vt nō ipse delerē filios isrł i
zelo meo. Et ibi pmissum est. Irat9 dńs ait ad moy
sen. Tolle cūctos pncipes ppli: ⁊ suspēde eos ɔ so
lē in patibulis: vt auertat furor mei9 ab israel. Sic
matathias volēs ɔgregare ppłm pri9 vindicauit
vindictam dńi in iudeū idolo sacrificantē: ⁊ nūciū
regis ad id cōpellētē: vtrosq3 trucidādo sup altare
i. Mach. ij. Et fili9 ei9 iudas actur9 plia ppli: pri9
egit plia dńi. Nā psecut9 est iniquos / perscrutā-
eos q̄ pturbabāt ppłm ei9: ⁊ perambulabat ciuita
tes iuda: ⁊ pdidit ipsos ex eis ⁊ auertit irā ab isrł.
Et sic post pctoꝝ vindictā induit se arma bellica ad
pugnādū ɔ gētes: ⁊ głosissimis potit9 ē triūphis
ij. mac. iij.
dńo sibi adsistēte: vt hř. i. Mach. iij. ⁊ p totū libꝝ ij.
Multa ad idē colligi possent ex libris iudicū ⁊ re-

gū. Et vtinā hec attēderēt pncipes nr̄i ad bella p
cessuri: imo bella pnētuti pri9 mucrones sue corre
ctiōis exacuerēt in trāsgressiōes publicas diuino-
rū mādatoꝝ p penalia statuta: ipsaq3 exequerent.
Sic paucis: imo pene nullis expēsis imo cū lucro
ppłm sibi subiectū a pctis pseruarēt. ac sibi placa-
to dńo bella q̄ nō sine maximis sumptib9 ac popli
ac iactura agi pñt cauerēt. Nō sunt hi negligētes
principes i corrigēdo pctā veri pacis defensores
s3 magis pacis turbatores: correctiōis negligētia
irā ⁊ flagellū ɔ se ⁊ ppłm ꝓuocātes. Nec min9 de-
testādū est: q2 ad bella ꝓcessuri: nō pri9 se p ɔfessio-
nē ac pnīe lacrīm deo recōciliāt: s3 turpissimos bel
latores actu deū sine itermissiōe ludis: fornicatiōi
bus: furtis: adulterijs: ⁊ ceteris criminib9 offendē-
tes: nō attēdētes aut forte nō credētes: q2 nō i hoīz
fortitudine aut multitudine: s3 dūtaxat de celo vi-
ctoria est. Et quō illā de celo sperare pñt: q̄ deū ex-
il tā graniter offendūt? Et q̄ pñtes sectares pacez
eternā ⁊ tpalē adipisci valeāt: ɔ pctā subiecti ppli
dimicēt. Nā circa punitionē pctōꝝ eoꝝ pñās pnci
palr exerceri d3. Uñ Deut. xij. d3 nō solū sacerdoti
Deu. xvij
bus: s3 gñalr oib9 in pñāte ɔstitutis. Si qs ꝓr somnio
rū vel cū ad idolo atriā ptrahet: aut a deo tuo auer
tere: statim interficiat. Sic et hř Deut. xvij. c. Itē il-
le q̄ ē minister regni dei: pcipue h3 iudicare ac pu-
nire pctā q̄ subditi sui cōmittūt in deū: reges autē
sunt ministri regni dei: d̄ qb9 d3 Sap. vi. Cū essetis mi
Sap. vj.
nistri regni illi9: nō recte iudicastis ⁊c. Maior p3:
q2 minister regni h3 punire ea / q̄ subditi sui cōmit
tūt ɔ regē ⁊ regnū: talia aūt sūt pctā. Itē ad reges
Prouer. xx
ptinet dissipare oē malū sm illud Prouer. xx. Rex
q̄ sedet i solio iudicij dissipat oē malū intuitu suo.
S3 nihil est magis malū q̄ pctm̄. Pertinet g̃ ad re
gis officiū dissipare ɔdigna vltione pctm̄. Itē nō mi
norē iurisdictionē hñt reges i nouo testō q̄ habue
rūt reges in veteri testō. Ad reges aūt veteris testa
mēti ptinebat punire idololatras et blasphemos.
Nā de rege asa legit. iij. Reg. xv. q2 fecit rectū ante
ɔspectū dńi sicut dd pr ei9: ⁊ abstulit effemiatos de
terra purgauitq3 vniuersas sordes idoloꝝ q̄ fece-
rāt pres ei9: ⁊ naachā matrē suā amouit: ne eēt pn
ceps in sacris priapi: ⁊ subuertit specū ei9: ⁊ cōfre-
git simulachꝝ turpissimū: ⁊ cōbussit in torrēte ce
drō. Sic iehu oēs ꝓphās baal occidit. iiij. re. x. Er
go nō min9 ptinet ad regis noui testi vindicare of-
fensas dei. Uñ ⁊ pceptū est regi Deut. xvij. vt post
q̄ sederit i solio regni sui: describat sibi Deutero-
nomiū legis i volumie: legatq3 illud oib9 dieb9 vite
sue ⁊c. vt sic discat timere dńm deū suū / ⁊ custodi-
re vba ⁊ cerimōias ei9 q̄ i lege pcepta sūt ⁊c. Et q̄re
hoc nisi vt sciat qđ remuneret: ⁊ qs legis trāsgres-
Cyprian9
siōes puniat. ¶ E Ad idē sunt autoritates sctōꝝ.
Nā dicūs Cyprian9 i. de. xij. abusio. ait. Rex d3 fur
ta cohibere: adulteria punire: impios de terra pdere
parricidas nō sinere viuere: filios suos nō sinere ipie
agere. Itē Pelagi9 papa. Hoc diuisi hūane leges
Pelagi9 papa.
statuerūt: vt ab eccłie vnitate diuersi: ⁊ eius paceꝫ
iniquissime perturbantes: a secularibus etiam po
testatibus comprimantur: nec quicq3 mal9 est: vn-
de deo sacrificium possitis offerre q̄ q2 si id ordine
tis: vt hi qui in suam ⁊ aliorum perniciem debac-
chantur cōpetenti debeant rigore compesci: ⁊ ha-
betur. xxiij. q. v. quali nos. Item dicūs Chrys. Sicut
Chrys.
sacerdos debitorē. vt veritatē quaz audiuit a deo
licite predicet: sic laicus debitor est: vt veritatem
quam audiuit a sacerdotibus in scripturis esse ꝓ
batam defendat. Quod si non fecerit perdidit (aut
Augu.
prodit) veritatem: ⁊ habetur. xi. q. iij. nolite. Item
Aug. super ps lxxxi. Ostendit propheta nec illos
immunes esse a scelere qui permiserunt xp̄m prin
cipibus occidere: cum pre multitudine timerent:
⁊ possent illos a facto ⁊ se a cōsensu liberare. Qui
desinit obuiare peruersis cum potest: consentit:

vt p3.lxxxiij.dist.c.error.cũ.ij.ca.seq.⁊ dist.lxxxvi. culpam.ale⁹incipit:facietis culpã.⁊.xxiij.q.iij.qui põt. Tenebant ergo ꝓhibere põtifices ⁊ principes ne occiderẽt xp̃3:ergo ad laicũ spectat ꝓhibere cri mina cũ põt. Neq3 min⁹ tenet laic⁹ iudex iniuriã dei repellere: ꝙ̃ iniuriã socij. Sed vt dicit Amb.li. j.de offi. Fortitudo q̃ bello tuet patriã a barbaris vel domi defendit infirmos:vl ad latronib⁹socios plena iusticia ẽ. Itẽ Aug.ad cresconiũ grãmaticũ obijciẽtẽ ei. Quisq3 Christian⁹ inimicũ ꝑsequitur xp̃i est inimic⁹. R̃ndit Aug. Ue3 dicis:si nõ ꝑsequi tur hoc in illo qð xp̃o est inimicũ. Neq3 em̃ dñs in seruo:pr̃ i filio:marit⁹ in ↄiuge:cũ sunt vtriq3 xp̃ia ni:nõ debẽt ꝑseq̃ vitia Christiane contraria veri tati. An vo si nõ ꝑsequant nõ rei negligẽtie meri to teneant? Uñ d3 hõ (vt idẽ dicit ad macedoniu3) diligere ꝓximũ suũ sicut seip̃3: vt quẽ potuerit ho minẽ b̃nficẽtie ↄsolatiõe: vel informatiõe doctrine: vel discipline coertiõe adducat ad colendũ dñm. Nã mali sunt ꝓhibẽdi a malo: ⁊ cogẽdi ad bonu3: vt idẽ Aug.ait ad donatũ p̃sbyterũ. ¶ Idẽ in libro psalmoꝝ:⁊ allegat.xxiij.q.iiij.c.duo ista. Duo ista noĩa cũ dicim⁹:hõ petõr:nõ vtiq3 frustra dicunt:q2 petõr est corripe:q2 hõ miserere:nec oĩno liberabis hoĩem nisi ꝑsecut⁹ fueris petõrẽ. Huic officio ois inuigilet disciplina:sicut cuiq3 regẽti apta ⁊ accõ modata est:nõ solũ ep̃o regẽti plebẽ suã: sed etia3 pauperi regẽti domũ suã:diuiti regẽti familiã suã marito regẽti ↄiugẽ suã:patri regẽti proiẽ suã:iu dici regẽti ꝓuinciã suã:regi regẽti gentẽ suam. Et paulopost. Ita nulli hoĩ claudenda est mĩa: nulli petõri relaxãda est impunitas. Et post. Non ergo suscipiam⁹ petõres ꝓpter qð sunt petõres: sed tñ eos ip̃sos q2 hoĩes sunt: humana ↄsideratiõe tracte mus. Persequamur in eis ꝓpriã iniq̃tatẽ:miserea mur cõem naturã. ¶ Et ex illo arguit. Nõ minorẽ iurisdictionẽ h3 ptãs secularis in sibi subditos: ꝙ̃ pr̃familias in suã familiã: ꝙ̃ pater in filiũ: ꝙ̃ mari tus in ↄiugẽ: s3 oẽs isti ꝑ ꝓhĩt ⁊ tenent regere suos ⁊ cogere ad obseruãtiã mãdatoꝝ dei: ⁊ honestatẽ vi te ergo ⁊c. Itẽ magis spectat ad principẽ ↄstitutu3 a deo a quo est oĩs legitima ptãs:vicisci iiuriã dei ꝙ̃ suoꝝ ciuiũ: sed oĩm petã iniuriã inferũt dño: er go magis spectat ad deũ vltio dei ꝙ̃ vltio iniurie subditoꝝ: ⁊ tñ ad scðam tenet: ḡ multo magis ad primã. ¶ F Idẽ ꝓbat tertio ex parte ꝑsone princi pãtis. In qua duo ↄsiderant. s. q2 hõ est: ⁊ q2 in ptã te est: vt dicit Aug.ad bonifaciũ. Aliter dño seruit q2 hõ est: aliter: q2 rex est. Q2 hõ est seruit viuendo fidelr̃: q2 rex est seruit leges iusta p̃cipiẽtes: ⁊ ↄtra ria ꝓhibẽtes: conuenienti rigore sanciẽdo. Inquan tum igit homo fraterna correptione h3 ꝓximũ ad monere vt p̃cedẽti lectiõe mõstratũ est: atq3 caue re ne malis societ. S3 s̃m ꝓphete admonitionẽ a malis recedere inde exire ⁊ immũdũ nõ tãgere ↄtra ctu cordis nõ corpis. Uñ Aug.sup Joannẽ tractãs v̄ba p̃dicta. Quid est (inq̃t) tãgere imũdũ: nisi ↄsen tire petis? Quid est autẽ exire inde: nisi facere qð ꝑtinet ad correctionẽ maloꝝ: quãtũ ꝓ vniuscuiusq3 gradu atq3 ꝑsona salua pace fieri põt. Et paulo post. Ergo fratres mei quotquot habetis iter vos q̃ adhuc amore seculi p̃grauant auaros: periuros adulteros: inspectatores nugaꝝ: ↄsultores mathe maticoꝝ: augurũ: aruspicũ: ebriosos: q̃cq̃d iter vos maloꝝ eẽ nostis: quãtũ potestis iprobare: vt corde recedatis: ⁊ redarguite: exeatis inde: ⁊ nolite ↄsen tire: vt imũdũ nõ tãgatis. Et li.ij.ↄ ꝑmenianũ. Quis q̃s qð põt arguẽdo corrigit: vel qð corrigere nõ p̃t saluo pacis vinculo excludit: vl qð saluo pacis vin culo excludere nõ p̃t eq̃tate iprobat: firmitate sup portat: h̃ est pacific⁹ ⁊ ab illo maledicto imunis: õ q̃ scriptura dĩ. Ue his q̃ dĩc nequã bonũ: ⁊ qð bonũ est nequã. Ita plane sociat q̃s mal: si mali aliq̃d cõ mittit aut ↄmittẽtib⁹ fauet. Si aũt neutrũ facit: nl

lo mõ sociat. Porro si addat tertiũ: vt nõ sit vindi cãdo piger: s3 corripiat iust⁹ in mĩa ⁊ arguat ⁊ hoc cũ dilectiõe corrigẽdi nõ cũ odio ꝑsequẽdi faciat: plenissimũ offm̃ castissime inocẽtie iplevit. Hec cõ gruũt ꝑsone i ptãte ↄstitute vt hmõi: q2 ↄueniũt oĩ hoĩ. S3 aliq̃d pl⁹ req̃rit ad ei⁹ ꝑsonã vt regi. i. vt re gẽti. Sic em̃ ei ↄuenit vt leges iustas ⁊ edicta pe nalia ↄ petã statuat: vt trãsgressores corrigẽdo pu niat. De p̃io dĩ Aug.ad Bonifaciũ: vt. s. allegatũ est: q2 rex est leges iusta p̃cipiẽtes ⁊ ↄtra ꝓhibẽtes ↄuenienti rigore sanciat. ¶ Ad idẽ loquit bt̃us aug. Qm̃ ipatores v̄itatẽ tenuere: ⁊ ꝓ ista ↄ errorẽ iu bẽt: q̃sq̃s ↄtẽpserit: ipse sibi iudiciũ acq̃rit. Idẽ Au gu. ad Uincẽtiũ. xxiij.q.iiij. nõ inuenit. Quis em̃ ve strũ nõ laudat leges ipatoꝝ datas aduersus sacri ficia paganoꝝ? Et ad bonifaciũ loquẽs de ipatori bus ait dist.ix.c.j. Qñ ꝓ v̄itate ↄ falsitatẽ ↄstituũt bonas leges: terrent seuiẽtes ⁊ corrigunt itelligẽ tes. Quicũq3 vo legib⁹ ipatoꝝ q̃ ꝓ dei v̄itate ferũ tur obtẽperare nõ vult grãde acq̃rit suppliciũ. Idẽ ad Bonifaciũ. xxiij.q.iiij. Si ecclia loq̃ns ad here ticos ait. Qð aũt. s. heretici dñt: q̃ ↄ suas iplerates leges iustas istituti noluũt nõ petisse a regib⁹ terre aplos talia nõ ↄsiderãt aliud tũc fuisse tũc tpis ⁊ oĩa suis ↄuenire tpib⁹. Quis em̃ tũc i xp̃m crediderat ipator? q̃s em̃ ꝓ pietate ↄ ipietatẽ leges ferẽdo se uiret? Tũc ei adhuc illũ ꝓpheticũ iplebat. Qua re fremuerũt gẽtes ⁊ ppl̃i meditati sũt inania. Asti terũt reges terre ⁊ p̃ncipes ↄuenerũt i vnũ aduer sus dñm ⁊ aduersus xp̃m ei⁹. Nõdũ em̃ egebat ꝙ paulopost i eodẽ ps̃. dĩ. Et nũc reges itelligite eru dimini q̃ iudicatis terrã. Seruite dño i timore: et exultate ei cũ tremore. Quõ g̃ reges dño seruiũt i timore: nisi ea q̃ ↄ dñi iussa fuerint religiosa seueri tate ꝓhibẽdo atq3 plectẽdo? Et sequit qð. s. allega tũ est. Alr̃ em̃ s̃uit: q2 hõ ẽ: alr̃ ẽt q2 rex ẽ. Q2 hõ est seruit viuẽdo fidelr̃. Q2 rex est: seruit leges iusta p̃cipiẽtes: ⁊ ↄtria ꝓhibẽtes ↄuenienti rigore sanciẽ do. ¶ G Qð ẽt exẽplis ondit. Nã reges ifideles le ges ꝓ fide laudabilr̃ ediderũt. Nã Nabuchodo nosor legẽ edidit ꝓ fidei v̄itate. xxiij.q.iiij. q̃ vult. Q2 vt legit Dan.iij. ait. A me positũ est decretum hoc: vt oĩs ppl̃s trib⁹ ⁊ lingua q̃cũq3 locuta fuerit blasphemiã ↄ deũ sidrach: misac ⁊ abdenago: dis pereat: ⁊ dom⁹ ei⁹ vastet. Neq3 em̃ est ali⁹ de⁹ q̃ pos sit ita saluare. Rex ẽt Artaxerxes. Hester vlt. lege3 edidit dĩ. Hoc edictũ qð nũc mittim⁹ i cũctis vrbib⁹ ꝓponat: vt liceat cũctis iudeis vti legib⁹ suis. Re ges ẽt fideles leges ꝓ v̄itate fidei ↄdiderũt. Qð ẽt testat Aug. i ep̃la ad Uincẽtiũ: vbi corrigit seip̃m: eo ꝙ pri⁹ i opiniõe erat ꝙ null⁹ ad v̄itatẽ xp̃i cogẽ dus eẽt. S3 illã mutat allegãs ad hoc dĩ. Ciuitas mea q̃ cũ tota esset in pte donati: ad vnitatẽ catho licã legũ tpaliũ timore ↄuersa: quã nũc videm⁹ ita aiositatis vr̃e ꝑniciẽ detestari: vt in eo nũq̃ fuisse credat. Hoc ẽt rõ ꝓbat. Nã ille põt leges ꝓ fide sta tuere: q̃ nõ solũ ꝓ ↄtẽplatiõe hoĩm s3 ẽt ꝓ ↄtẽplatio ne dei põt ius ↄdere: hoc aũt cõpetit laicali ptãti: s. Minor p3 dist.j. ius ciuile: vbi dĩ. Ius ciuile est qð q̃sq3 ppl̃s vel q̃cũq3 ciuitas sibi ꝓpriũ h̃umanũ diuinaq3 cã ↄstituit. i. ex ↄtẽplatiõe dei ⁊ hoĩm s̃3 gl. ibidẽ. Itẽ oĩs ꝑsona vel cõitas iurisditionẽ habẽs coactiuã: põt legẽ statuere de his ad q̃ alias tenẽt ⁊ ad ea obseruãda põt subditos pena rõnali obli gare: s3 oĩs fidelis tenet legẽ diuinã et ei⁹ p̃cepta seruare: ḡ põt ad ea seruãda h̃ns iurisditionẽ: sub ditos sub certis penis rõnalib⁹ obligare. Sic h̃ns iurisditionẽ põt ꝑ leges suas subditos suos ad ea obligare: q̃ pacẽ ⁊ trãq̃llitatẽ eoꝝ ↄseruãt: ⁊ ea ꝓhi bere q̃ pacẽ turbãt. Sola aũt diuie legis trãsgres sio trãq̃llitatẽ ⁊ pacẽ turbat: vt ex p̃dictis p3: ergo põt has ꝓhibere sub moderatis penis. Et ex illis arguit. Qui h3 ↄdere legẽ: h3 eã defendere: ⁊ trãs gressores punire: ⁊ sclaris ptãs põt legẽ ↄdere de

Ambro.

Augu.

Esa.v.

Dan.iij.

Hest.viij.

Augu.

Sola diui ne leg3 trãs gressio pa cẽ ⁊ trãq̃l litatẽ per turbat.

obseruādis diuinis pceptis: ergo trāsgressores sibi subditos punire. ¶ P Sz hic dicūt heretici et ceteri hoīes morib⁹ pditi: q nemo cogēdus est ad fidē: neq ad bonū. Nā nemo ad id cogēdus ē ad qd̄ inuitꝰ cogit. Ad bonū aūt qs inuitꝰ cogit: cū de⁹ aspernet coacta seruitia. Vñ aplꝰ cū corinthios ad elemosynas hortaret: ait. Unusqsq det ꝑut pdestinauit in corde suo: ꝛ nō ex tristitia aut necessitate. Hilarē em datorē diligit de⁹. Vñ dat intelligi: q q inuit⁹ dat: ꝛ rē pdit ꝛ meritū. Itē ad Philemonem ait. Ne velut ex necessitate bonū tuū esset: sz voluntariū. Itē .j. Jo. iiij. Timor nō est in charitate: sz perfecta charitas foras mittit timorem. Quia aūt coagitur timore illo ducit: q nō est in charitate. Sine charitate aūt nihil dño plz ꝛ acceptat ad premiuz sempiternū. His rndet btūs Aug. ostēdēs q mali cōpellēdi sūt ad bonū. Vñ donato pſbyte. ait. xxiij. q. iiij. displicet. Displicet (inqt) tibi q traheris ad salutē dei: cū tū multos nr̄os ad pniciē traxeris. Quid em volum⁹: nisi te cōphēdi ꝛ pstari: ꝛ seruari ne pereas? Sz neq hoc tibi fieri debuisse putas q neminē existimas cogēdū ad bonū. Attēde qd dixerit aplꝰ: q epatū desiderat: bonū op⁹ desiderat: ꝛ tū multi vt epatū suscipiāt: tenent: inuiti pducūt icludūt: patiūt inuiti mala q nolūt: donec eis adsit volūtas sustinēdi (al's suscipiēdi) opis boni. Quāto magis vos ab errore pnitioso in quo nobis inimici estis: trahēdi estis: ꝛ pducēdi ad veritatē: vel cognoscēdā vel eligēdā: nō solū vt honorē salubriter habeatis: sed et nequissime pereatis? Sequit. ¶ J Dicis dñm dedisse liberū arbitriū: idō nō debere hoīem cogi ad bonū. Quare ergo illi de qb⁹. S. diximꝰ: cogunt ad bonū? Attēde ergo ꝛ ꝯsidera q nō ideo volūtas bona misericorditer ipēdit: vt mala volūtas hoīs diligat. Nā de nesciat: nec dānarj hoīem nisi merito male volūtatis: nec liberari nisi bonā habuerit volūtatē: nō tū iō qt diligunt: male sue volūtati ipune ꝛ crudelr pmittēdi sunt. Sz vbi ptās dat a malo phibēdi ꝛ ad bonū sunt cogēdi. Nā si volūtas mala semp sue pmittēda ē libertati: qre israelite recusantes ꝛ remurmurātes: tā duris flagellis a malo phibebāt: ꝛ ad terrā pmissiōis cōpellebant? Si volūtas mala sue pmittēda est libertati: qre Paulus nō est pmissus vti sua pessima volūtate: q psequebat ecclesiā: sz pstrat⁹ est vt cecaret: cecaret est vt mutaret: mutat⁹ est vt mitteret: missus est vt q̄lia fecerat in errore: talia tribulatē pateret. Si volūtas mala sp sue pmittēda est libertati: qre monet pr̄ i scriptur̄ ictis filiū durū nō solū vbis corripe: sz et latera ei⁹ tūdere: vt ad bonā disciplinā coact⁹ ac domit⁹ dirigat? Vñ idē Salomō dicit. Tu pcutis cū vga: aīam aūt ei⁹ liberas a morte. Si aūt mala volūtas sp sue pmittēda est libertati: qre corripiunt negligētes pastores: et dicit eis. Errātē nō reuocastis: pditū nō inquisistis? Et vos ouces xpi estis: characterē dñicū portatis i sacro qd accepistis: sz erratis ꝛ peritis. Nō iō vobis displiceam⁹: qꝛ reuocam⁹ errātes: ꝛ q̄rim⁹ pditos. Meli⁹ em facim⁹ volūtatē dñi monētis: vt vos ad ouile ei⁹ redire cogam⁹ q̄ ꝯsentiam⁹ volūtati errātiū: vt perire vos pmittam⁹. Noli ergo iā dicere qd assidue audio te dixisse. Sic volo errare: sic volo perire. Meli⁹ hoc oīno perire nō pmittim⁹ q̄tū possum⁹ mō. Sequit. Qd te in puteū quo morereris misisti: vtiq libera volūtate fecisti: q̄ crudeles essent serui dei: si huic male volūtati tue te pmitterēt: ꝛ nō te de illa morte liberarēt: qs eos nō merito culparet: qs ipsos nō recte iudicaret: et tū tu te volēs in aquā misisti vt morereris: illi te nolētē leuauerūt de aq̄ ne morereris. Tu fecisti sm volūtatē tuā: sed i pnicie tuā: illi ꝯ volūtatē tuā: sz ꝯ mortē tuā. Si g salus illa corporalis sic custodiēda est: vt etiā in nolētib⁹ ab eis q eos diligūt seruet: quāto magis illa spūalis in cui⁹ desitiōe mors eterna metuit? Et sequit. Repetis sicut audio: qd in euāgelio scriptū est: recessisse a dño septuaginta discipłos ꝛ arbitrio sue male ꝛ impie discessiōis fuisse pmissos: ceterisq duodeciz q pmāserāt fuisse rñsū. Nū qd ꝛ vos vultis abire? Et nō attēdis: qt tūc ecclia nouello germine pullulabat: nōndū cōpleta fuit illa pphetia. Et adorabūt eū oēs reges terre: oēs gētes seruiēt ei. Qd vtiq quāto magis implet: tāto maiore vtit ecclia ptāte: vt nō solū inuitet: sz et cogat ad bonū. Hoc dñs sigre volebat q q̄uis haberet magnā ptātē: pri⁹ tū elegit cōmēdare humilitatē. Hoc et in illa ꝯuiuiū silitudine satis euidenter ostēdit: vbi misit ad inuitatos ꝛ venire noluerūt Et ait seruo. Exi cito in vias ꝛ plateas ꝛ vicos ciuitatis: ꝛ paupes ac debiles: ꝛ cecos: ꝛ claudos introduc huc. Et ait dño seru⁹. Factū est vt iperasti: ꝛ adhuc loc⁹ est. Et ait dominus seruo. Exi in vias ꝛ sepes: ꝛ cōpelle intrare vt ipleat dom⁹ mea. Vide nūc quēadmodū de eis q primo venerāt: dictū est: Introduc eos: tūc dictū est: cōpelle. Ita sigta sūt ecclesie primordia adhuc crescētis: vt essent viri etiā cōpellēdi. Et iterū idē aug. xiij. q. iiij. de nos. Quis nos (inqt) pōt ampli⁹ amare q̄ xp̄s: q aīam suā posuit p ouib⁹ suis? Et cū Petrū ꝛ alios aplos vbo solo vocasset: paulū ecclesie sue postea magnū edificatorē: sz horrēdū anteavastatorē nō solū voce cōpescuit: verūetiā ptāte pstrauit: atq infidelitatis tenebris seuiētē: ad desiderādū lumē cordis vt surgeret pri⁹ cecitate corpis pcussit. Si pena illa non eēt nō ab ea postmodū sanaret. Et qm̄ aptis oculis nihil videbat: si eos saluos haberet nō ad ipositione man⁹ ananie: vt eoꝝ apiret intuit⁹ tanq̄ squāmas qb⁹ clausus fuerat: inde cecidisse scptura narraret. Ubi est: vbi est q illi clamare ꝯsueuerūt: liberū est credere vel nō credere? Cui vim xp̄s intulit: quē coegit? Ecce hñt Paulū aplm. Agnoscāt pri⁹ in eo cogētē xp̄m: ꝛ postea docētē: pri⁹ ferientē: ꝛ postea ꝯsolātē. Mirū est em: quō ille q pena corpis ad euāgeliū coact⁹ intrauit: pl⁹ illis oib⁹: q solo vbo vocati sūt: in euāgelio laborauit. Et quē maior timor cōpulit ad charitatē: ei⁹ pfecta charitas foras mittit timorē. Cur g n̄ cogeret ecclia pditos filios vt rediret? Ex his ꝛ aliis multis q brevitas omittere suadet: satis pz et malos ad bonū cogēdos esse. ¶ R Et p hoc ad replicas ꝯ hoc inductas simul rndet: q si bonū ad qd mali cogunt: semp inuiti tolerarēt: ꝛ nūq̄ volūtariū seruirēt: inuitꝰ cogerent ad illud: ꝛ hoc quātū ad seipsos: sz nō inuitꝰ quātum ad alios hmōi pena territos: ꝛ a malo cohibitos. Sz qt humane nature est: ꝛ ea q in desuetudinē veniūt abhorrere: ꝛ cōsueta velle magna custodia diligere: flagellis tribulationū mali sunt cohibēdi a malo: ꝛ puocādi ad bonū: vt dū timore pene malū in desuetudinē ducit: abhorreat: bonū vo ex ꝯsuetudine dulcescat. Vñ aug. i ho. cxxvij. Cū p timorē gehēne ꝯtinet se hō a peto: fit ꝯsuetudo iusticie: ꝛ incipit (qd durū erat) amari: ꝛ incipit timor excludi a charitate: ꝛ succedit timor castus: quo timemus ne tardet: ne discedat: ne eo caream⁹. Ille vtilis: sed non permanet in eternū: vt iste. Et per hoc pz solutio prime ꝛ vltime replice. Ad apostolum corinthiis ꝛ Philemoni scribentez: vt bonum eorum non necessarium sit: sed voluntarium. Dicendum q apostolus loquitur de operibus misericordie: que extra casum necessitatis sunt opera supererogationis: ꝛ ad illa nemo debet cogi: cum non sint de necessitate salutis: neq precepti: ꝛ quātum ad illa homo stat suo li. ar. Secus de his que precepta sunt: quorum transgressio inducit mortem sempiternam. ¶ L Quarto probatur propositio principalis exemplis veterum potestatū secularium tam fideliū q̄ gētiliū. Et quidē de gētilibus nabuchodonosor ꝛ asuero iam. S. dictum est: q laudabiliter leges condiderūt contra blasphe-

ij. Cor. ix.

j. Jo. iiij.

Augu.

Salomō.

Augu.

m⁹ ⁊ pro cultu dei veri. Quibus addi pōt Cyrus rex persarũ: vt habet. j. Esd. ⁊ Dari⁹ successor Cyri: qui plures leges statuerũt p edificatione tēpli Hierl'm ⁊ cultu dei: impēsas etiam dederũt: ac impedientes corripiebãt: vt liber Esdre ⁊ Neemie clare docēt. Denique ob quã cām pncipes Romani ac ceteri tyrãni iã crudelr seuiebãt in aplos ac martires: q̄ fuerũt viri pacifici: nihil ꝯ rēpublicã molientes: nec tpalia cuiuscūq; diripientes: q̄ oia ꝯtem pserũt: nec pacē eorũ turbãtes: nemini nocentes: oib⁹ bñfacientes: ⁊ infirmos curãtes. Nihil eñ bono statui reipublice ꝯtrũ: eis tñ maleficis obiectũ est: dũtaxat q̄ idolis sacrificare ꝯtēpserũt: ipsaq; ꝯtēnēda ppl'm docuerũt: ideo ꝯ eos tyrãni tãq̄ deoꝝ suoꝝ falsoꝝ zelatores: in eorũdē vindictã exarserũt. Quid putatis egissent: si verũ deũ cognouissent p ei⁹ cultu ꝯseruãdo? Docuit exēplo Constãtin⁹ de tyrãnide ⁊ idololatria ad fidē ⁊ veri dei cognitionē ꝯuersus. Denique ad fideles vtriusq; testa. pncipes rediens: q̄tũ p augēda dei veri cultu: q̄tũ ꝯ transgressores ⁊ idololatras egere David: Josaphat: Ezechias: Helias ppheta: Josias: ceteriq; plurimi q̄ legitima ptãte freti: ⁊ leges sctãs p obseruatiōe diuinoꝝ mãdatoꝝ statuerũt: ⁊ transgressores ad eoꝝ emēdationē ⁊ ceteroꝝ terrorē: penis hm̄oi statutis affixerũt: vt satis declarãt libri Reg. Paral. imo tota vete. test. historia. In nouo aũt testō q̄ lex est amoris: nō timoris: in q̄ non sicut in priori testō ex maiori parte seruiētes timore pmebant: s; maxime dilectiōe nutriebant: s; rari⁹: nō tñ oino defuerũt tales vindicte: xxiij. q. iiij. ea vindicta. Nã ⁊ in pncipio nascētis ecclesie verbis b. Petri apli Ananias ⁊ vxor ei⁹: sicut Act. v. legit: exanimes ceciderũt: nec resuscitati: s; sepulti sunt vt dt. Aug. in li. de ser. dñi in mōte. ⁊ ꝯ Faustũ. xxiij. q. iij. q̄d crudele. Sic plane. ⁊ aplo nō crudelr: s; amicabilr tradidit hoiez Satane i iteritũ carnis. i. Coꝝ. v. vt spũs ei⁹ saluus sit in die dñi nr̃i iesu xp̃i. Tradidit ⁊ alios vt discerēt nō blasphemare: correcti. s. demonis vexatiōe. ¶ Quid dicã de religiosis ac sctis xp̃iani regni impatorib⁹ regibusq;: sctō Carolo magno: sctō Ludouico: Justiniano: ceterisq; legũ ꝯditorib⁹: q̄ta statuerũt p fide catholica: q̄ta ꝯ hereticos: blasphemos: ac ceteros mãdatorum dei trãsgressores: q̄s suas leges nō inanit statuerũt: s; fidelr executi sunt? Quoꝝ edicta impialiũ legũ codicib⁹ inscripta sunt: ⁊ vsq; in hodiernũ diē: ⁊ in vniuersitatib⁹ publice legunt: ⁊ in secularib⁹ iudicijs practicant. Et ex his oib⁹ satis existimo pbatã ppōnis sexte partē scd'am: qua dt: q̄ secularis ptãs tenet in publice delinquētes in legē dei ꝯgrua coertiōe aiaduertere. ¶ M Sed in his correctionib⁹ ministrãdis duo diligēter attēdēda sunt. Primũ: ne modũ peti correctiōis mod⁹ excedat. Scd'm: vt nō vindicte appetitu: s; charitatis instinctu fiat. De pmo loquit. b. Aug. ꝯ Petilianũ. xxiij. q. iiij. q̄ peccat. Qui peccat (inq̄t) nō peccat legis autoritate: sed ꝯ legis autoritatē. Qt vo. interrogas q̄ sit rō psequēdi vicissim te interrogo: cuius sit vox in ps. dicētis. Detrahētē secreto primo suo hũc psequēbar. Querere itaq; cãm ⁊ modũ psecutiōis: ⁊ noli tãta impitia maloꝝ gn̄alr psecutiōes rephēdere. Nō eñ psequimur vos: nisi quēadmodũ veritas psequit falsitatē. Sed Petilian⁹ dixit. Si apli p secuti sũt aliquē: aut aliquē tradidit Christ⁹? Augu. rñdet. Possum q̄dē dr̃e ip̄m Satanã oib⁹ malis hoib⁹ esse peiorē: cui tñ tradidit aplis hoiez ad interitũ carnis: vt spũs salu⁹ sit in die dñi nr̃i iesu xp̃i. Itē ⁊ alios de q̄b⁹ dicit. quos tradidi Satane: vt discãt nō blasphemare. Et dñs flagellatos expulit de tēplo improbos mercatores: vbi ⁊ ꝯuersũ est testimoniũ scripture dicētis. Zel⁹ dom⁹ tue comedit me. Ecce inuenim⁹ aplm traditorē: xp̃m psecutorē: q̄re p violētissimas turbas etiã vltro. impro-

Nouũ testamentũ lex amorꝭ est.

Actuũ. v. Augu.

Psal. c.

bis etis ecclesijs catholicis? Ubi poteritis aduertere q̄ innumerabilib⁹ exemplis: res ipsa indicat. Sed dicitis vos loca vr̃a defendere: ⁊ resistitis in sctib⁹ ⁊ edib⁹ q̄buscūq; poteritis: q̄re nō audistis vocem dñi dei dicētis? Ego aũt dico vob̄ nō resistere malo: aut si fieri pōt: q̄ aliq̄ recte p vim corporalē resistat violētis: nō ideo pceptũ violet: q̄d audiuimus a dño. Ego aũt dico vobis nō resistere malo. Cur nō etiã hoc fieri pōt p ordinatas legitimas ptãtes de sedib⁹ q̄ illicite vsurpãt: vel ad iniuriã dei retinent: vt pi⁹ expellat impiũ: ⁊ iust⁹ iniustũ? Neq; eñ eodē mō passi sunt pseudoprophete ab Helia: quo ipse Helias a rege nequissimo. s. achab. Aut q̄ flagellat⁹ est dñs a psecutorib⁹: passiōib⁹ ei⁹ cōparãdi sunt: quos ipse de tēplo flagellatos eiecit. Restat igit vt nihil aliud requirēdũ esse fateamini: nisi an iuste: an ipie feceritis. Nō miremini si nō desunt ministri deo: p q̄s flagellamini: q̄ psecutionē patimini nō a nobis: sed sicut scriptũ est ab ipsis factis vr̃is. Et infra. De psecutiōe vr̃a q̄rela sedabitur: si cogiteris pri⁹: ⁊ itelligatis nō oēm psecutionez esse culpabilē: alioq̄n vo nō laudabilr diceret Detrahētē secreto primo suo hũc psequēbar. Nã q̄tidie videm⁹: ⁊ filiũ de pr̃e tãq̄ de psecutore suo cōq̄re: ⁊ ꝯiugē de marito: ⁊ seruũ de dño: ⁊ colonũ de possessore: ⁊ reũ de iudice: ⁊ militē vel puincialē de duce vel rege. Cũ illi plerũq; ordinatissima ptãte hoies sibi subditos p terrores leniũ penaꝝ a grauiorib⁹ malis phibeãt atq; cōpescãt. Plerũq; aũt a bona vita ⁊ bonis factis minãdo ⁊ seuiēdo auertãt. Sed cũ a malo ⁊ illicito phibeãt: correctores ⁊ ꝯsultores sũt. Cũ aũt a bono ⁊ licito: psecutores ⁊ oppssores sũt. Sed culpant etiã q̄ phibēt a malo: si modũ peti mod⁹ correctiōis excedat. Ecce q̄ excessus correctiōis in vitio est corrigētis. Moderata igit ⁊ tēpata dz esse correctio. ¶. N De scdo s. q̄ nō vindicte appetitu: s; charitatis affectu correctio fiat: loquit. b. Aug. ad Vincē. donatistã (⁊ al legat. xxiij. q. iiij. c. nimiũ.) dic. Nimiũ sunt inq̄eti: quos p ordiatas a dño ptãtes seculares cohiberi atq; corrigi mihi nō vr̃ inutile. Nã de multoꝝ iaz correctiōe gaudem⁹. Et seq̄t. Si eñ q̄sq; inimicuz piculosis febrib⁹ phreneticũ factũ currere videret in pcipitiũ: nōne tũc pot⁹ malũ p malo redderet: si sic eũ ire pmitteret: q̄ si corrigēdũ curãdumq; ligaret? ⁊ tñ tũc ei molestissim⁹ ⁊ aduersissim⁹ videret: q̄ vtilissim⁹ ⁊ misericordissim⁹ extitisset. Sed plane salute reparata tãto ei vberi⁹ gr̃as ageret: q̄tomin⁹ sibi pepcisse sensisset. Et post pauca. At q̄busdã ista nō psunt. Nũq̄d ideo negligēda ē medicina: q̄ nōnulloꝝ isanabilis est pestilētia? Et seq̄t. Nō ois q̄ parcit amic⁹ est: nec ois q̄ vberat inimic⁹. Meliora sũt vulnera amici: q̄ blãdo oscula inimici. Meli⁹ ē cũ seueritate diligere: q̄ cũ lenitate decipe. Utili⁹ esuriēti panis tollit: si de cibo secur⁹ iustitiã negligit: q̄ esurienti panis frãgit: vt iniustitie seduct⁹ acq̄escat. Et. s. Putas neiez dēre cogi ad iustitiã: cuz legas patrēfamilias dixisse seruis: q̄scūq; inueneritis cogite intrare? Cũ legas ⁊ ip̄z pmo saulũ: postea Paulũ: ad veritatē cognoscēdã ⁊ tenēdã: magna violētia xp̃i cogētis eē ꝯpulsũ. Et. s. Noueritis turē aliq̄ auertēdis pecorib⁹ pabulũ ingerere: ⁊ aliq̄ pastorē flagello errãtia pecora reuocare. Et post pauca. Aliq̄ ⁊ q̄ psecutionē patit iniust⁹ ē: ⁊ q̄ eã facit: iust⁹ ē. S; plane sepe ⁊ mali psecuti sũt bonos: ⁊ boni malos. Illi nocēdo p iniustitiã. Isti ꝯsulēdo p disciplinã. Illi saniūt: isti tēpant. Illi seuiētes cupiditate: isti charitate. Nã q̄ trucidat n̄ ꝯsiderat quēadmodũ laniet. Qui aũt curat: ꝯsiderat quēmodũ secet. Ille psequit sanitatē iste putredinē. Occiderũt ipsũ pphas: occiderũt ipsos ⁊ pphe. Flagellauerũt iudei xp̃m? Iudeos flagellauit ⁊ xp̃s. traditi sũt apli ab hoib⁹ hũane ptãti: tradiderũt apli hoies satane. In his oib⁹ q̄d attēdimus nisi q̄s eoꝝ p veritate: q̄s p iniq̄tate: q̄s nocē-

Augu.

nos monere debet:qr qui facilr e ꝓmpte parcit in se peccātibus:difficulter ab aliis ledi siue offendi pōt.vñ dicit.b.Amb.sup Lu.Discas freq̄nt̄ ignoscere:nec indignationē tenere.Nihil em̄ est q̄ possit offēdi:cui ignoscēdi est ↄsuetudo.Cui⁹ duplex rō assignari posset.Una naturalis:qr dulcis e māsuet⁹ ab oib⁹ naturalr̄ diligit̄:dur⁹ e seu⁹ ab oib⁹ odit̄.Nūq̄ rari⁹ offendit̄ q̄ diligit̄.Māsuet⁹ autē est q̄sq̄s in ↄsuetudinē ducit facile ignoscere.Alia est supnaturalis.De⁹ em̄ q̄ dicit.Qua mēsura mē si fueritis:remetiet̄ vobis:alos ceteroꝝ erga māsuetū mollit e ꝓhibet ne offendāt.¶Tertio nos monere dȝ ad ignoscēdū ꝓximis:petm̄ qđ incurrimus:si ipsis sua debita nō dimittim⁹.Peccam⁹ ei ꝯ dei ꝑceptū:quo iussit inimicos diligere.Qđ si nō facim⁹:nosipsos occidim⁹.vñ dicit Jo.in sua canonica.Ois q̄ odit fratrē suū:homicida est.Homicida vtiq̊ suspī⁹:qr q̄ nō diligit fratrē suū manet i

Augu.

morte.de quo.b.Aug.in de vita e regula clericoꝝ.Lites aut nullas habeatis:aut q̄ celerrime finiatis.Neq̊ ita crescat in odiū vt trabē faciat ꝺ festuca:e aiam faciat homicidā.Sic em̄ legitis q̄ fratrē suū odit:homicida est.¶Quarto nos monere dȝ ad parcēdū nos ledētib⁹:qr si ipsis eoꝝ debita nō dimittim⁹:neq̊ nobis pctā nr̄a dimittūt̄.vñ dixit xp̄s.Srauū.nō dimiseritis ec.vt.s.Que verba tra-

Hiero.

ctās.b.Hiero.O formidolosa snīa.Si parua fr̄ib⁹ nō dimittum⁹:magna nobis a deo nō dimittūtur.

Pe.de ra.

Hinc hortat̄ Pe.de rauē.in q̄dā ser.di.Homo si sine pctō esse nō potes:e vis semp dimitti tibi:totū dimitte semp:e q̄tūvis dimitti:tm̄ dimitte.Quotiēs vis dimitti tibi:totiēs tu dimitte:immo qr vis totū dimitti tibi:totū remitte.Hec intellige qr remittēdo alii:tibi veniā tu dedisti.Et nō semel aut bis aut certis vicib⁹ est peccātib⁹ ignoscēdū:sȝ q̄tiēs eos in nos ↄtingit delinq̄re.vñ Hiero.sup il-

Hiero.

lud Mat.xviii.Nō dico tibi vsq̊ septies:sȝ vsq̊ septuagies septies.i.q̄dringētis nonagīta vicib⁹:vt s.totiēs peccāti fratri dimitteret in die:q̄tiēs ipse

Augu.

peccare nō posset.e.b.Aug.in de v̄bis dn̄i.Audiui sīi formā:septuagies septies Christ⁹ pctā tibi donauit.Si vsq̊ huc ignouit:e vltra negat:pone e tu limitē:e vltra noli ignoscere.Qđ egregie observauit Theodosi⁹ impator:de cui⁹ obitu scribens.b.

Ambro.

Ambro.ait.Bn̄ficiū se putabat accepisse auguste memorie Theodosi⁹ cū rogaret̄ ignoscere:e tūc ꝓpior erat venie cū fuisset cōmotio maior iracūdie:e optabat̄ in eo qđ timebat̄ in aliis vt irasceretur:hoc erat remediū reoꝝ:q̄ cū h̄ret ptātē sup oēs q̄si parēs postulari malebat:q̄ q̄si iudex punire.Cōtatis iudex nō pene arbiter:q̄ nūq̄ veniā petēti denegauit.¶Quinto monere nos dȝ ad ignoscēdū aliis:qr si offēdētib⁹ nō dimittim⁹:tūc debita pri⁹ dimissa dn̄s reperit q̄usq̊ reddam⁹ vsq̊ ad nouissimū quadrātē.Hoc figurū est in parabola de seruo debēti.x.milia talēta:cui dn̄s cū nō exhiberet misericordiā suo ↄseruo:dixit.Serue neq̄ oīe debitū dimisi tibi q̄m rogasti me.Nonne ḡ oportuit e te

Mat.xviii.

misereri ↄserui tui:sicut e ego tui miseri⁹ sum?Et irat⁹ dn̄s ei⁹ tradidit eū tortorib⁹:quousq̊ redderet vniuersū debitū.Et subdit̄.Sic e pr̄ me⁹ celestis faciet vobis:si nō remiseritis vnusq̊sq̊ fr̄i suo ꝺ cordib⁹ v̄ris.De hoc.b.Aug.i de v̄bis dn̄i ita ait.

Augu.

Dicit de⁹.dimitte e dimittet̄ tibi.Si ego prior dimisi tibi:dimitte vel postea.Nā si nō dimiseris:reuocabo te:e q̄cq̄d dimiserā:replicabo tibi.Item ꝯ Donatistas.Redire dimissa pctā vbi fr̄na charitas nō est:aptissime dn̄s in euāg.docet in illo s̄uo a quo dn̄s dimissum debitū repetiit:eo q̄ ille ↄseruo suo nollet misereri:vñ tradidit eū dn̄s tortoribus ec.Cui ↄcordat Greg.dicēs.Si hoc qđ in nos

iiii. mora

delinquit̄:ex corde nō dimittam⁹:e id rursum exigit̄ qđ nobis iā ꝑ pniām dimissum fuisse gaudebamus.Quō aūt hoc verū sit:remitto ad doctoꝝ scripta sup di.xxii.iiii.sen.¶Sexto monere nos dȝ se

Sup cā.

ctū nr̄i saluatoris:q̄tā liberalr̄ vt Ber.ait.oēm dimisit iniuriā:vel eā nec dānaret vlciscēdo:nec ↄfūderet improperādo:nec min⁹ diligeret iputādo.

Chryso.

hinc dicit Chryso.Nihil ita te deo silez facit:sicut iniuriā tibi faciēti dimittere.Magna em̄ virt⁹ est:si nō ledis a quo lesus es.Magna est gloria:si cui nocere potuisti:parcas.Nobile gen⁹ vidicte ignoscere victo.ait Isid.in solilo.Cōtra nō dimittētes

Sup cā.

ꝑfecte ait Ber.Sūt aliq̄ sic donātes iniuriā vt nō vlciscant̄:e tn̄ sepi⁹ improperāt.Sūt alii q̄ lȝ sileāt manet tn̄ alta mēte repositū:e rācorē tenēt in aīo:quoꝝ neutri⁹ plena est indulgētia.Lōge ab his ē benignissima dignitatis natura.Libēter ait ignoscit plenarie:ita q̄ nō ꝓpter fiduciā pctōꝝ:sȝ penitētium:vbi abūdauit delictū:solet e gr̄a abūdare.¶G Tertiū ↄsiderādū in pctō ꝓximi ꝯ nos iniuste cōmisso:est iniuria nobis illata:siue dānū i corpore reb⁹ vel fama a ꝓximo.De cui⁹ remissiōe necessaria ad salutē aduertēde sūt ꝓpōnes q̄ sequūt̄.¶Prima ꝓpō.Nō tenet̄ passus iniuriā eā ita remittere:quomin⁹ iniuriāti ne iniuria ↄtinuet:verbis e factis possit obsistere.Probat̄:qr pōt q̄libet ꝓximū impedire:ne iniuriā inferat:cū moderamine inculpate tutele.Ui em̄ vi repellere oēs leges:

Uim vi repellere leges oēs ꝑmittūt.

e oia iura ꝑmittūt.de homici.significasti.ii.Id tñ dȝ fieri cū moderamine inculpate tutele:vt ibi d̄r.Nō ad sumēdā vindictā:sed ad iniuriā ꝓpulsandā.Seruat̄ em̄ moderamē:si illud tm̄ fiat:q̄ omisso:violētia repelli nō posset.Vñ etiā licitū est occidere insidiātē:e eū q̄ vult occidere:si alr̄ nō pōt de man⁹ ei⁹ euadere.vt l.c.si furiosus.in cle.ꝺ homi.Et si vis seu iniuria sit in ꝑsona:tūc pōt repelli q̄n q̄ sit illata.Si aūt q̄s post vim illatā ꝑsone sue reꝑcutiat:nō vr̄ repulsio iniurie:sȝ vindicta q̄ oībus ꝓhibet̄.vt in.d.c.significasti:in tex.e in glo.e tō,tenet̄(nisi viderit iniuriātē paratū denuo ꝑcutere)vim,nō reꝑcutiēdo repellere.Si vis infert̄ rebus:tūc e illatā e inferēdā lȝ repellere:sed post illatā icōtinēti q̄ citi⁹ fieri pōt.pu⁹.s.q̄ diuertat ad alios act⁹:vel q̄ citi⁹ scinerit e poterit collectis amicis.¶Dictū est i ꝓpōne:quo min⁹ possit:e nō d̄r:quo min⁹ nō dȝ obsistere:qr null⁹ tenet̄ repellere vi,si bi aut reb⁹ suis illatā:immo ꝑfecti⁹ esset iniuriaȝ patiēter sustinere:seruādo ↄsiliū euāgelicū.Si q̄s

Mat.v.

te ꝑcusserit in dexterā maxillā:p̄be ei e alterā:et si voluerit tollere tunicā tuaȝ:dimitte ei e pallium.Qđ verū est nisi hec tolerātia esset reipublice:vel iniuriatori noxia.Nā si passim ab oibus tolerarēt iniuria q̄libet:magnā hoc ↄfusionē e ꝑturbationē gigneret in cōitatib⁹ e politiis.Si cuilibet liberū esset alteri inferre iniurias:solueret̄ ex hoc ois amor e ↄcordia hoim.Lederet̄ iustitia:e occasio ac incētiuū daret̄ ampli⁹ delinq̄ndi ei q̄ iniuriat̄.Vñ q̄nq̊ ꝑfecti⁹ est iniuriā repellere in actu exteriori:q̄ sustinere.vñ.b.Aug.ad Mar.Cui inīa iniq̄tatis

Augu.

rapit̄ vtilr̄ vincit̄:qr nihil infelici⁹ felicitate peccātiū:qua penalis nutrit̄ impietas:e mala volūtas velut hostis interior roborat̄.Exēplū hui⁹ habemus in Christo nr̄o saluatore:q̄ dū ꝑcuteret̄ in faciē:nō ꝓbuit ꝑcutiēti alterā partē:sed magis ꝓhi-

Jo.xix.

buit ne faceret:ne iniuriā augeret dicēs.Si male locut⁹ sum:testimoniū ꝑhibe de malo:si aūt bene cur me cedis?Quis aūt in dubiū Christū:in quo ois plenitudo deitatis:gr̄e e veritatis fuerat (cui spūs dat⁹ erat nō ad mēsurā)in oib⁹ suis dictis et factis ꝑfectissimū virtutis tenuisse mediū:Vñ in casu isto ꝑfecti⁹ fuit iniuriā repellere:q̄ simplr̄ su-

Act.xxv.

stinere.Itē.b.Paul⁹ Iudeis se ꝑseq̄ntib⁹ nō occurrit:nec ad mortē quā inferre inuidie stimulis agitati conabant̄:vltro se obtulit:sed restitit:iudicis implorās offm̄:e Cesarē appellās.Sed e ꝑcussuȝ in faciē iniuriā repulit:dicēs ꝓncipi sacerdotum.Percutiet te de⁹,paries dealbate:e tu sedēs iudi-

cas me fm legē: ꝛ ꝫ legē iubeo me pcuti. Act. xxiij. Sic q̄ scti q̄q̄ iniurias repulerūt: iniuriātes acriter ꝟbis impugnādo: q̄q̄ etiā iniurias patiēter sustulerūt: ꝛ p iniuriātib⁹ orauerant: qḋ qñ ꝛ q̄uo vtrūq̄ agēdū est: seq̄ntes ppōnes edocebūt. ¶ Scḋa ppō. Patiētē iniuriā defendere in casu vrgētis ꝛ euidētis necessitatꝭ tenet q̄libet fidelis: dū nō apparet in pmptu ali⁹: quē pbabilr credat talem posse ꝛ velle defendere: nisi mai⁹ imineat piculū: ꝛ hoc possibilib⁹ ꝛ ꝯgruētib⁹ sibi modis. Ista ppō p̄mo pbat autoritate scripturarū ꝛ exēplis sctōꝝ: ꝛ postea declarat. Probat. Nā q̄libet tenet deū diligere ꝛ primū atq̄ seipm. Ex quolibet aūt amore tenet defendere fratrē ꝫ iniuriātē. Ex amore dei. Nā q̄ deū diligit: bona deo velle tenet. Defensio in necessitate bonū ꝛ magnū bonū est: ꝛ eo mai⁹ q̄ necessitas maior est. Defensio aūt ꝛ si non est necessaria in se: est necessaria ei in suis mēbris: quoꝝ Christ⁹ de⁹ caput est: sed qḋ mēbris exhibetur: capiti exhibet: ꝛ ecōuerso: pp̄ter eoꝝ adiuicē ꝯnexionē. Hinc ait. Quādiu nō fecistis vni de minorib⁹ his: nec mihi fecistis. Et iterū. Quādiu fecistis vni de his fratrib⁹ meis minimis: mihi fecistis. Propter quoꝝ omissionē in iudicio: quo etiā hec dictur⁹ est xp̄s: negligētes dānabunt. Hinc et b. Aug. sup illud. Eripite pauperē ꝛ egenū. Ostendit pp̄heta inq̄t nec illos imunes a scelere esse: q̄ pmiserūt p̄ncipib⁹ xp̄m interficere: cū pre multitudine timerent: ꝛ possent illos a facto ꝛ se a ꝯsensu liberare. Ex charitate primi. Nā q̄ primū diligit ei⁹ miserie cōpatit: ꝛ subleuat eū pōt: sicut vnum mēbrū corporis naturalis si q̄d patit: oīa mēbra sibi cōpatiunt: vt dicit ap̄ls. j. Coꝝ. xij. Ita q̄ p charitatē ꝯiūgunt: sunt mēbra vni⁹ corporis mystici qḋ est ecclesia: cui⁹ caput xp̄s: ergo hui⁹ corporis mēbrū sanū cōpati tenet alteri mēbro patiēti. Nō aūt cōpatit miserie: qui eū a miseria ꝺfendere pōt nō defendit. ¶ Itē q̄libet ex charitate quā hēre tenet ad primū: tenet sibi ꝯsiliū ꝛ auxiliū (dū fuerit necessitas) impēdere: ergo tenet in necessitate ab iniuriāte defendere. Nā ad fraternā charitatē spectat primi cūctis necessitatib⁹ subuenire. iuxta illud. Qui habuerit sbām hui⁹ mūdi: ꝛ viderit frēꝫ suū necessitatē patientē: ꝛ clauserit viscera sua ab eo: q̄uo charitas dei manet in eo. q. d. nullo modo. Et subdit. Nō diligam⁹ ꝟbo neq̄ lingua: sꝫ ope ꝛ veritate. Eadē aūt rōne: qua teneor fratri pcurare bonū: teneor remouere malū: deniq̄ multo magis tenemur subleuare primū defendēdo i necessitate q̄ asinū inimici iacētē sub onere: sed p̄mum tenemur: ergo ꝛ scḋm. Sed neq̄ diligit primū sicut seipm: q̄ defensionē ei⁹ subtrahit: quā sibi in simili necessitate ꝯstituto impēdi ꝺsiderat: Plures alias rōnes adducit ven. Gulli. ockā in suo dialo. parte. j. lib. vj. p multa capitula. Probat idē autoritate. Hinc eñ ep̄is ꝛ p̄sbyteris p̄cipit Inno. ij. xc. di. p̄cipim⁹. Precipim⁹ (inq̄t) vt ep̄i ad solū deū et salutē ppl'i hñtes respectū: omni tepiditate semota: ac sepostia ad pacē firmiter tenēdā: mutuū sibi ꝯsiliū ꝛ auxiliū impēdāt. Nec hoc alicui⁹ amore vel odio p̄termittāt: q̄ si q̄s in hoc dei ope tepid⁹ fuerit inuēt⁹: dānū pp̄rie dignitatis incurrat. Cui ꝯcordat Alex. papa. ꝛ hr. ij. q. j. c. nulli. di. Qui aūt ex vr̄o fuerit collegio: ꝛ ab auxilio vr̄o se subtraxerit: magis schismatic⁹ q̄ sacerdos esse pbabit. Ecce (inq̄t pp̄heta) q̄ bonū: ꝛ q̄ iocūdū habitare fratres in vnū. Illi ꝟo nō habitāt in vnū: q̄ fratrū solatio se subtrahūt. ¶ Itē ad idē loquit b. Ambro. Fortitudo q̄ bello tuet a Barbaris patriā: vel domi defendit infirmos: vel a latronib⁹ socios: plena iustitia est. Ad iustitiā aūt oēs tenent. ꝛ in eo. li. ait. Nō inferēda: sed depellēda iniuria lex virtutis est. Qui eñ nō repellit a socio iniuriā si pōt: tā est invitio q̄ ille q̄ facit. Hinc ꝛ Salomō ait. Eripe

Mat. xxv.

Augu. ps. lxxxj.

j. Jo. iij.

Alex. papa

Li. j. de off.

Prouerb. xxiij.

eū q̄ ducit ad mortē. ¶ Itē eadē rōne tenet q̄s primū defendere: qua tenet fame morientem reficere. Ad pascēdū aūt tenet. vt dicit Amb. in li. de offi. ꝛ habet di. lxxxvj. c. pasce. Pasce fame moriētē: q̄sq̄s eñ pascēdo hoiem seruare poteris: si nō paueris occidisti: ergo etiā ad defendēdū. Hoc q̄ꝫ exigit dilectio quā tenemur iniuriātib⁹, tāq̄ primis. vt vult b. Hiero. sup Soph. Si q̄s (inq̄t) fortitudinē latronis vel pirate eneruat ꝛ infirmos reddit: pdest illis sua infirmitas. Debilitata eñ mēbra q̄b⁹ pri⁹ nō bñ vtebant: a malo ope cessabūt. ¶ Item ex charitate sui idē ōndit. Nā q̄libet ex amore pp̄rie salutis cauere tenet: vñ p maloꝝ ꝯsensum i foueā dānationis cadat. Qui ꝟo primū ab iniuria cū pōt nō defendit: in iniuriā ipsam occulte ac virtualr ꝯsentit: dicēte Anastasio vt habet. xxiij. q. iij. q̄ pōt. Qui pōt obuiare ꝛ pturbare puersos ꝛ nō facit: nihil est aliud q̄ fauere impietati eoꝛꝫ. Nec caret scrupulo societatis occulte: q̄ manifesto facinori desinit obuiare. Itē Symmach⁹ papa. Mortē lāguētib⁹ pbat infligere: q̄ hāc cū possit: nō excludit. Et Inno. lxxxiij. di. error. ait. Error cui nō resistit: approbat: ꝛ veritas cuꝫ minime defensat: opprimit. Negligere q̄ppe cum possis pturbare puersos: nihil aliud est q̄ fouere. Deniq̄ huic veritati attestant sctōꝝ exēpla. Nā sctūs pīarcha Abraā nedum armis fratris filiū Loth captū defendit a captiuitate eruēdo: sꝫ et iniuriātes: sup quos nullaꝫ iurisditionē habuit irruēs: oēm p̄dā excussit eam spoliatꝭ reddēdo. Sic Moyses Hebreū ab iniuriāte Egyptio eripuit. de q̄. b. Ambro. ait. Cū vidisset Hebreū ab Egyptio recipiētē iniuriā: ꝺfendit eū: ita vt Egyptiū psterneret: ꝛ tñ tūc sup Egyptios ꝛ Hebreos nullā ptātē iudiciariā habuit. Hic etiā vt hr ibidē. vū. Filias sacerdotꝭ Madiā a pastoribus defensauit: cū tñ nec sup puellas: nec sup pastores iurisdictionē habuit. Ita Raab exploratores: Petr⁹ Christū: discipuli Paulū: quē in sporta submiserūt: ꝛ ceteri plurimi primos laudabilr defēdere sūt conati. Ex q̄b⁹ oīb⁹ ptꝫ veritas illi⁹ ppōnis. ¶ Dicit aūt notāter in ppōne: in casu vrgētis necessitatis: q2 extra casum necessitatis nō est p̄ceptū: sꝫ ꝯsiliū: sicut ꝛ cetera mīe opa extra casum necessitatis nō cadūt sub p̄cepto. Addit: dū nō apparet in pmptu ali⁹ ꝛc. q2 si adfuerit q̄ vult ꝛ pōt defendere: reliq̄ excusant. Sed si adesset qui posset ꝛ nollet: aut q̄ vellet ꝛ nō posset: tūc ali⁹ q̄ posset minime ab obligatiōe defendēdi liberat. ¶ Dicit: nisi mai⁹ immineat piculū: q2 maiori piculo magis est occurēdū: ꝛ hoc est verū: qñ min⁹ piculū est certū: vt si ex defensiōe vni⁹ multi pirēt: q̄b⁹ alr nō pateret effugiū. De p̄mo habet. ij. Reg. xx. q̄ Syban filiū Bochri: q̄ ad ciuitatē Abela ꝯfugit: ac pp̄ter eum ciuitas obsessa: capiēdaq̄ erat: ciues tradiderūt hostib⁹: vt p hoc ciuitas ab obsidiōe liberaret qḋ tñ fieri nō debuisset: nisi ipse tradi ꝺmeruisset. Sicq̄ inocētē tradere in nullo casu licet sꝫ aliḋ est tradere ad interitū: aliud defensionē subtrahere. De scḋo scribit b. Aug. ad Bonifaciū comitem innuēs: q̄ vn⁹ etiā inuit⁹ liberād⁹ est a certo mortis piculo: sꝫ multi ei⁹ liberatiōi resistētes: pp̄ter hoc se interimerēt. ꝛ habet. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. ¶ Dicit finalr possibilib⁹ ꝛ ꝯgruētib⁹ sibi modis. Nā multꝭ modis pōt q̄s aliū defendere: q̄ sicut nō sūt oēs oīb⁹ possibiles: ita nec oēs oībus ꝯgruūt. Pōt eñ defensio fieri q̄q̄ armis violētie resistēdo. Alio mō ꝟbis: exhortatoriis: p̄ceptoriis: phibitoriis impugnare volētes a violētia reprimendo. Alio mō occultādo vel nō pdēdo: aut in domū vel locū tutū recipiēdo: aliisq̄ modis q̄ plurimis: q̄s lōgū esset enarrare ꝯtingit aliquē defendere. Quilibet itaq̄ p̄m modū sibi ꝯgruētē: ꝛ possibilē: tenet primū defendere. ¶ Tertia ppō. Iniuriā passus ab alio: dāni satisfactionē exigere poterit (sal-

Ambro.

Hiero.

Inno.

Gen. xiiij.

Exod.

Augu.

Multꝭ modis q̄s p̄t aliū defendere.

ua charitate) iudicis officio. Probat: qr ad hoc sta
tute sunt leges tā diuine q̄ hūane ac deputati in-
dices quoꝝ offō cōpelli pñt hi q̄ dānū intulerūt in
corpore reb⁹ aut fama. Petere aūt iustitiā non est
iniustū: ergo. Aña est manifestū ex legalib⁹ libris
Moysi ꝛ Iudicū: ꝛ ꝯstōnib⁹ ecclesie ac imperatoꝝ.
Nec hoc tm̄: sed ēt agi pōt ad reoꝝ punitionē: hoc
est nō solū pōt qs agere ad restōnem ablati: ꝛ resu
sionē dānī accepti: verū ꝛ iuste agere pōt ad puni
tionē dānū inferētiꝫ: salua tn̄ charitate ꝛ debita in-
tētiōe: vt. s. hoc nō faciat in malū ꝓximi alo vindi-
cātiōe: vt. s. hoc nō faciat in malū ꝓximi alo vindi-
cādi: ꝛ appetitū vindicte satiādo. Sic em̄ agere ad
penā: ꝑtinet ad rācorē liuorē ꝛ odiū: q̄ a quolibet
hoīe semota esse debēt: sʒ pōt agere ad penā: vt ex
punitiōe aliqḋ bonū ꝓueniat: puta honor dei: ꝓfe
ctus fidei: emēdatio fratris: sal⁹ ꝓximi iniuriātis:
ꝛ alioꝝ cohibitio a pctis: pacis q̄ʒ cōitatis: aut pu
blice iustitie ꝯseruatio: aut aliud bonū qḋcūq̄. Ita
pōt qs hodie ad malefici interēptionē: ac latronū
extinctionē. (Nisi id sit alicui spāltr interdictū: qḋ
dr ꝓpter clericos: q̄ nō dñt in mortē cuiuscūq̄ no-
cētis machinari: ꝓpterq̄ fratres de ordie minoꝝ:
q̄ nō dñt cū iudicij strepitu cū suis ꝓcuratorib⁹ da
tas elecmosynas diminuētib⁹ ꝯcertare: ne aliqḋ
tn̄ q̄ sine cōitati ꝓpriū appropriēt: reddere q̄ʒ videā
tur ab ea: quā ꝓfessi sūt altissima paupertate.) Nec
solū licitū est ꝛ iustū agere ad penā iniuriātium ne
dānificātiū: imo hoc nō facere nōnūq̄ malū est ꝛ vi
tiosum: vbi. s. ꝑ hoꝝ omissionē daret audacia ma-
lis ꝑuersis hoīb⁹ opprimēdi simplices: quoꝝ ta-
men malitie occurri posset sine ꝑiculo ꝑ penas et
disciplinas iuxta leges iustas. Illos em̄ sufferre ē
laudabile: nec ex discreta patia ꝓueniret sʒ ex fa-
tuitate ꝛ insipiētia. Ad hoc em̄ facit qḋ. S. ast. est.
Cui inia insidiatis rapit: vtilr vincit: qr nihil est in
felici⁹ felicitate peccātiū: qua penalis nutrit ipie
tas: ꝛ mala volūtas interior roborat. Ita cōpescē-
di sunt heretici: ceteriq̄ infideles fidē nr̄am q̄uoli
bet blasphemātes interētes dāna: ꝛ iniurias xp̄o
fidelisq̄ mēbris. De qb⁹. b. Aug. in epl. ad Uincē dī.
Istos atroces q̄ndā inimicos nr̄os: pacē ꝛ quietē
nr̄am varijs violētiarū ꝛ insidiarū generib⁹ grauī
ter infestātes: si sic ꝯtēnerem⁹ ꝛ tolerarem⁹: vt ni-
hil oīno qḋ ad eos terrendos ꝛ corrigēdos valere
posset: excogitaret: ꝛ ageret a nobis: vere malū ꝑ
malo redderem⁹. Si em̄ qsq̄ inimicū suū ꝑiculo-
sis febrib⁹ phreneticū factū currere videret in ꝑci
pitiū: nōne tūc poti⁹ malū ꝑ malo redderet: si eū
sic pire ꝑmitteret: q̄ si eū corripiēdū: ligādūq̄ cu-
raret: ꝛ tn̄ tūc ei aduersissim⁹ ꝛ molestissim⁹ vide-
ret: qn̄ vtilissim⁹ ꝛ misericordissim⁹ extitisset. Sed
plane salute reparata: tāto vberi⁹ ei grās ageret
q̄nto sibi eū min⁹ pepcisse sensisset. Et subdit. O si
tibi possem ostēdere certū gen⁹ hoim q̄ndā hereti-
coꝝ: quos multos iam catholicos manifestos ha
bem⁹: dānātes suā ꝑstinā vitā ꝛ miserabilē errorē:
quo se arbitrabant ꝑ ecclesia dei facere: q̄cq̄d inde
ta temeritate faciebāt q̄ tn̄ ad hāc sanitatē nō ꝑ-
ducerent: nisi legū istarū: q̄ tibi displicēt: vinculis
tāq̄ phrenetici ligarent. Et post modicū. Quam
multi ex ipsis nūc nobiscū gaudētes: ꝑstinū pōd⁹
ꝑnitiosi opis accusant: ꝛ fatent nos sibi molestos
esse debuisse: ne tāq̄ mortifero somno: ita morbo
veternose ꝯsuetudinis interirent. Et post multa.
Nō ois q̄ parcit amic⁹ est: nec ois q̄ verberat inimi
cus est. Meliora sunt vulnera amici q̄ fraudulē-
ta oscula inimici. Meli⁹ est cū seueritate diligere
q̄ cū lenitate decipe. Utili⁹ decipiēti panis tollit:
q̄ de cibo secur⁹ iustitiā negligebat: q̄ esuriēti frā
git: vt iniustitie seduct⁹ acq̄escāt. ¶ L Ex qb⁹ fa-
tis deduci vr: q̄ ad vtilitatē iniuriātiū ꝛ fideliū pa
cē: expedit q̄nq̄ ad eoꝝ punitōēʒ agere: ita tn̄ q̄ itē-
tio ꝛ iserētiꝫ penā ꝛ ipsā apd iudices reqrētiū: sp̄ fe
rat i aliqḋ bonū: ad qḋ itēdat ꝑ talē punitōēʒ vbac-
cusationē ꝓuenire. Ex ꝑcepto nāq̄ diuino tenemur
oēs diliger. Si q̄ aliq̄ nos iniuriāt: tenemur nihilo-
min⁹ eos diligere corde: ꝛ ex sūma chitate ab eis pa-
nes exigere: si tn̄ sperat: qḋ eis vel alijs sit hmōi puni-
tio salutariꝫ. Si aūt cognoscim⁹ hmōi punitōēʒ eis ꝑ
ficere: nec aliḋ bonū ꝑ hoc ꝓcurari: sʒ vlsir mal⁹
malū idē ꝓducere: tūc tenemur ex eadē chitate totū
demittere: qr vt dī Aug. Ille vicit i bono malū: q̄ sʒ

Augu.

qui videt saluti aīe iniuriātiꝫ ꝓdeē: par⁹ ē corrigere:
parat⁹ est ꝛ idulgere. ꝛ sup illo Mat. xviij. Sic ꝛ pr
me⁹ celestiꝫ faciet vob: si n̄ remiseritis vnusq̄sq̄ fratri
suo d̄ cordib⁹ vr̄is. dī Aug. Si ꝑ charitatē iponitꝫ
disciplina: lenitas d̄ corde n̄ recedat. Dat exēm d̄
chirurgo. Quid em̄ inq̄t: tā piū q̄ qḋ medic⁹ ferēs
ferramētū seuit sevuln⁹ vt hō sanet. Qḋ si vuln⁹ pal
pat. i. solū blāde tractat: ꝑdit hō. Sic q̄ sp̄ offēse re
missio i corde: ēt si aliqn̄ (n̄ ad vidictā: aut malū ab
teri⁹: sʒ ad correctiōēʒ ꝓxi) sit asperitas i voce vel ope.
Un̄ hec r̄ia i hmōi suāda ē: vt sperēs sua: aut recu
pare volēs dāna: vl punire iniuriātē: faciat hoc ordie
iuriꝫ: ꝛ bona itētiōe: ita q̄ neq̄q̄ malū ꝓxi: aut vidi-
ctā itēdat. Ista ei itētio sp̄ mala ē. Et q̄ ista itētiōe
penā isfert: aut ꝑ iudicē ꝯpetēt isferre ꝓcurrat: sēꝑ
peccat. Hec ei itētio repugnat chitati: ꝛ ꝓhibita ē

Leui. xix.

diuina lege. Leui. xix. n̄ q̄ras vltionē: ꝛ n̄ memor eris
iniurie ciuiū tuoꝝ. ¶ M Quarta ꝓpō. Lʒ ꝑ illatis
iniuria: ꝛ dānis posit satisfactiōēʒ qs petere: tenet tn̄
alʒ ad ista ꝛ maiora ꝑꝑ deū: ꝛ ꝓxi salutē sustinēduʒ

Mat. v.

ir⁹ paratū hre. Probat ꝑ illḋ. Si qs te ꝑcusserit i dex
terā maxillā ꝑbe ei ꝛ alterā. Et. Qui vult tecū. i iu
dicio ꝯtēdere: ꝛ tunicā tuā tollere: dimitte ei ꝛ pal
liū. Et. Quicūq̄ te angariauerit mille passus: vade
cū illo ꝛ alia duo. Hec ꝑcepta cū ad aliq̄ obligēt ꝛ n̄
ad sc̄m exteri⁹: vt sr̄a sonat: q̄ itelligēda sūt sʒ ani
mi ꝑparōnē: qr ali⁹ itellect⁹ dari n̄ pt. Nō ei ad sr̄aʒ
obligāt: vt q̄dā hr̄tici nō recte itelligētes: dixerūt:
hoies ad op⁹ exti⁹ sʒ plenā sr̄a hoꝝ sigr̄ōēʒ obligari.
Un̄ ꝛ dixerūt: q̄ xp̄i doctria atq̄ ꝑdicatio reipublice
morib⁹ nulla ex ꝑte ꝯueniat. Quis ei inq̄ūt: tolli si
bi ab hoste ēt aliqḋ patiat. Uel ꝓuincie ꝑdonib⁹ nō
mala velit iure belli rependere? Cōtra qs. b. Aug. i

Augu.

epl ad Marcel. ꝛ i q̄dā ser. d̄ puero cēturiōis: ostēdit
hec xp̄i ꝑcepta n̄ eē itelligēda sʒ factū ꝛ op⁹ exte-
ri⁹: vt q̄tiēs qs fuerit ꝑcussus in vnā maxillā: statī
offerat ꝑcutiēdā (q̄ nec auctor legiꝫ xp̄s fecit: nec a-
postol⁹ ei⁹ Paul⁹: vt. S. dēm ē.) Sʒ itelligēda sūt sʒ

Christi precepta qr itelligēda

animi ꝑparōnē: ita. s. vt qlʒ fidel⁹ sic i aīo sit dispoūi
tus: q̄ vbi ex illata sua ꝑcussiōe fides xp̄i augeret:
honor dei ꝛ sal⁹ ꝓxi ꝓcuraret: vellet ipe āpliores i-
iurias tolerare. Aut si ex resistētia irrogate iniurie
timeret sal⁹ ꝓximi ipediri: aut mai⁹ malū vel scāda
lū pusilloꝝ succrescere: ac oriri putaret: tunc āpli⁹
malo resistere nō vellet: sʒ ad lucrādū ꝓximuʒ: aut
ad vitādū scādalū: patiēter q̄ascūq̄ iniurias susti
nere. ¶ N Un̄ dī. Aug. xxiij. q. i. parat⁹. Parat⁹ dʒ
esse homo iust⁹ ꝛ pi⁹: patiēter eoꝝ malitiā sustiere
qs fieri bonos q̄rit: vt nūer⁹ poti⁹ crescat bonoꝝ: n̄
qs nūero addat maloꝝ. Deniq̄
vt pari malicia se qs nūero addat maloꝝ. Deniq̄
vt pari malicia se q̄ nūero addat maloꝝ. Deniq̄
illa ꝑcepta magis sūt ad ꝑparōnē cordis q̄ inti⁹ est:
q̄ ad op⁹ qḋ i apto fit: vt teneat i secreto cū patia:
cū beniuolētia. Id manifesto aūt id hat: qḋ eciā vt ꝓdeē
q̄b⁹ bn̄ velle vidēm⁹. Et adducit exēꝫ xp̄i ēt. S. alr. dī
ceē. Hic liq̄do ostēdit: q̄ ipe dñs Iesus⁹ exēꝫ singlare
patie cū ꝑcuteret i faciē: r̄ndit. Si male locut⁹ suꝫ:
exprobra me d̄ malo: si aūt bn̄ qḋ me cedis? Neq̄q̄
igit ꝑceptū suū si v̄ba itueamur) ipleuit. Neq̄ em̄
ꝑbuit ꝑcutiēti alterā ꝑtē: sʒ poti⁹ ꝓhibuit ne lace-
ret: ꝛ iniuriā augeret: ꝛ tn̄ par⁹ aduenerat: n̄ solū ꝑ-

Precepta patie [illegible] pl cordis pparatōne retinēda.

cuti i faciē: verūēt ꝑ his a qb⁹ hoc patiebat: crucifi
xus occidi. Pro qb⁹ ait i cruce pēdēs. Pr̄ ignosce il
lis: qr nesciūt qḋ faciūt. Addit ꝛ exēꝫ apli. S. posita.
Et sequit. Sunt ergo ista ꝑcepta patientie semꝑ
in cordis preparatione retinēda: ipsa quoq̄ beni-
uolētia: ne reddat malū ꝑ malo semꝑ in volūta-

te cōplēda.Agēda aūt sunt mlta ēt cū inultis quā dā benigna asperitate plectēdis: quoꝝ poti⁹ vtili tati ꝯsulēdū est ꝙ volūtati.Hāc ēt pparationē cor dis ad iniurias qualscūq; in casu nostro a ꝓximo sustinēdas implicat pceptū de diligēdo ꝓximum: q̄ꝛ etsi nō tenemur diligere supra nos hoc est pl⁹ ꝙ nosipos:tñ tenemur eū diligere:sicut nosipos ꝛ pl⁹ ꝙ corp⁹ nr̄m aut ꝙ q̄cūq; bona nr̄a exterio ra:ſm btm̄ Aug.i.de doctrina xp̄i.ponētē ordinez inter ea q̄ a nobis sunt diligēda. Nō aūt diligit ꝓ ximū pl⁹ ꝙ corp⁹ suū:aut bona sua q̄ ob salutē alē eius nō est parat⁹ q̄scūq; iniurias siue in corpe: siue in bonis sustinere.Qui vero sic in aīo disposit⁹ est vt magis velit cauere dānū ꝓpriū corpis ꝛ rexꝛ sua rū:ꝙ dānū salutis ꝓximi:pl⁹ diligit corp⁹ suū: et res suas ꝙ ꝓximū.Pluoꝛem̄ eū amat:cui⁹ malum magis cauere studet:ꝛ bonū pl⁹ ꝓcurare.¶ Cū igit ſm pdicta:pl⁹ q̄libet diligere tenet̄ ꝓximū:ꝙ corp⁹ suū:ꝛ ꝙ bona sua exterioꝛa: sequit̄ ꝙ q̄libet ſm aī ꝑparationē teneat̄ magis velle q̄cūq; mala ꝑ ferre in ꝓprio corpe : ꝙ salutē velle in ꝓximo nē gligere. Tenet̄ q̄z magis velle sustinere quācūq; iacturā i reb⁹suis:ꝙ salutē ꝓximi frustrari.Et vbi necessitas ꝛ vtilitas id exposceret:nō satis foret il lā habere ꝓmptitudinē in aīo ad illa mala ꝑferen da:sz necesse esset ad salutē hāc aī ꝓmptitudinē in opere exteriori exhibere ēt vsq; ad amissionē vite corpalis.Sicut docet xp̄s de bono pastore q̄ tpe ꝑ secutiōis:cū viderit malū ouib⁹suis imminere:po nit aīam suā ꝓ ouib⁹ saluādis: ꝛ ita de q̄libet alio hoīe pticulari in cā necessitatis ad saluandū ꝓxi mū.Vñ si vrgeat saracen⁹ petrū vt abneget xp̄z:ꝛ ꝑhs sit ali⁹ xp̄ian⁹ potēs illū in fide roborare per vbū:aut doctrinā:aut ꝑ aī fortitudinē:ad tollerā tiā penaꝝ ꝓ xp̄o inflictaꝝ:tenet̄ ille ex charitate quā habere debet ad ꝓximū pl⁹ eligere sustinere mortē ꝙ cessare a doctrina: vt aliū in fide saluet. *Joan.x.* Nec si sic morit̄:morit̄ dūtaxat ꝓ salute ꝓximi:sed etiā ꝓ xp̄o.Elegit siq̄dez pl⁹ mori tpaliter:ꝙ fidē Christi i se aut in alio ꝑiclitari:ꝛ ſz hoc dixit ap̄ls Corde credit̄ ad iustitiā:ore aūt ꝯfessio fit ad salu tē.Cōfessio.s.fidei ad salutē necessaria.¶ Hoc xp̄s exēplauit in ꝑsona ꝓpria:q̄ pl⁹ elegit mori ꝙ de serrere iustitiā.Ex quo rephēdit scribas ꝛ phari seos ꝛ ꝓpli salutem ꝓcurauit.Hoc fecerūt ap̄li et martyres q̄ patiēter ꝛ spōte ignes ꝛ ferra:ꝛ q̄scūq; alias penas immanissimas subierūt ad robur et dilatationē fidei ꝑfectā ꝓ salute ꝓximoꝝ: vt scz lu crifacerēt xp̄o aīas plurimas ꝑ cōstātē suā pdica tionē ꝛ passiōes Circa aūt ꝛ extra casum necessita tis:ꝙꝗ op⁹ sit magne ꝑfectiōis patiētie ꝛ supero gatiōis ꝑferre iniurias sine murmure: ꝛ retribu tiōe pene ꝛ vindicte:ſz illō Cassio.Patiētia ē q̄ oīa vincit aduersa:nō colluctādo:sz inferēdo:nō mur murādo:sz grās agēdo:nō tñ hoc simplr̄ est neces sariū ad salutē.Vñ ꝛ in veteri lege statutū fuit: vt dens ꝓ dēte ꝛ ocul⁹ ꝓ oculo ꝛc.ꝑderet̄:vt deductū est ꝓpositiōe pcedēti. *Cassiodo.* ¶ P Sz hic q̄rere posset q̄s. Utrū q̄libet teneat̄ dimittere debita suis debito ribus in sua malicia ꝑmanētib⁹:nec se recognoscē tibus in nos peccasse:nec ēt veniā a nobis poscē tib⁹. *Questio.* Rñdet̄ ſm pdicta:ꝙ q̄libet tenet̄ nō admitte re odiū vel rācorē ꝯtra qualitercūq; se ledētē:siue offendēs petat siue nō.Hoc exigit fraterna chari tas:qua q̄libet tenet̄ quēlibet ꝓximū diligere:si ue amicū siue inimicū . *Rñsio ad questionē.* Que dilectio secū nō ꝯpa tit̄ odiū ꝑsone:vt scz velit illi malū culpe:aut dāna tiōis eterne:vel etiā malū tpale corpis rexꝝ aut fa me:ſm moderationē pdictā.Vñ Augu.in enchi.c. lxxiij.Jā vō q̄ eū:quē peccauit hominem rogat:si petō suo mouet̄ vt roget:nō est adhuc deputād⁹ inimicus:vt eū diligeret sic difficile sicut erat qñ inimicitias exercebat. *Augusti.* Et subdit ad ꝓpositū.Qui q̄s āt nec rogātī ꝛ petā sua penitētī ex corde dimit tit:nullo mō existimet a dn̄o sua petā dimitti:q̄m mētiri vītas nō pōt.Et seq̄tur.Hāc in ea scz Horo ne dn̄ica:positā sniam vehemēter cōmēdauit:di cēs.Si em̄ dimiseritiz petā coꝝ: dimittet ꝛ vobꝫ pr̄ vester celestis delicta vestra.Si aūt nō dimiseritiz: nec pr̄ vester dimittet petā vr̄a. *ADDITIO.* ✱ Nō ergo refert an iniuriās ꝛ offendēs petat:an nō petat sibi igno sci:an q̄rat recōciliari an nō:q̄ꝛ ñ ex eo ꝙ petūt nos eis ignoscere obligamur:sz q̄ꝛ xp̄s pcepit dimittere debitorib⁹ nr̄is:ꝛ diligere inimicos nr̄os.Vñ nō dixit xp̄s.Dimitte debitorib⁹ vr̄is q̄ vos deprecā tur vt ignoscatis. Diligite inimicos vestros:q̄ q̄ runt recōciliari vobis sz sine adiectiōe dixit.Si nō dimiseritis debitorib⁹ vestris:neq; pr̄ vester cele stis dimittet vobis petā vestra. *✱ Unde ꝛ Bern. Si vis vt pec cata tibi a deo dimit tant : ois rancoꝛ et indigna tio a cor de tuo e uellatur.* ¶ Q Patet ergo ꝙ oīb⁹ offendētib⁹ dimittere opꝫ offensaꝫ petēti bus sibi dimitti ꝛ nō petētib⁹:Jmmo quātū in eis est:nolētib⁹sibi a nobis dimitti:nec cessantib⁹ au gere debita ꝛ hostiles in nos ꝑsecutiōes . Jn his em̄ naturā nobis silem ad dei imaginē factā:diui nitatis capacē:diligere opꝫ:ꝛ nullo rācore ꝯ eam moueri. Petm̄ vō ꝛ iniustitiā q̄ iniuriā nobis in ferūt ꝛ nocumētū odire.Sicut em̄ q̄libet tenet̄ se ipꝫ diligere:ꝛ suū petm̄ odire:ita tenet̄ ꝓximū dili gere:ꝛ ꝓximi petm̄ odire:exēplo ꝓphete q̄ ait.Jni q̄s odio habui.Et iterū.Perfecto odio oderā illos Snp q̄ de.Aug.Hoc est ꝑfecto odio odisse:vt vitia nō hoīes odias:nec vitia ꝓpter hoīes diligas.Et sz debita nostra inquātū sunt ꝯ nos:dimittere possumus ꝛ debem⁹:vt dictū est:sz inquātū ꝯ deū nr̄e autoritatis nō est ea dimittere:exigit tñ charitas fraterna:q̄d i nobis est exhibere:vt ēt a deo debitū fratri dimittat̄. Et q̄m ad deo nō dimittit̄ nisi frat̄ correctus resipiscat:iōq; vt ꝑfecta sit dimissio q̄ fr̄i debita remittim⁹:ad ei⁹ tenemur correctionē pos ſeten⁹ laborare. Q̄d q̄o faciēdū est:duas ꝓposi tiōes,de fr̄is correctiōe:in lectiōe q̄ sequit̄:subiun gemus.

¶ Lectio.lxxiiij. A

Circa fratris corre ctionē est ꝓpositio prima:ꝛ in ordie prioꝝ q̄nta.Jta fiat debiti in nondi missi dimissio vt fr̄is deū offendētis nō omittit̄ faterna correctio.Ad hu ius ꝓpositiōis declarationē:ac materie fraterne correctionē(q̄ tāto vtilior est:quāto p̄res respicit) aptionē.Aduertēdū est primis:ꝙ duplex est cor rectio delinquētiz.s.fraterna ꝛ prālina iudicialis. *Duplex ē correctio.* Fraterna est q̄ ex charitate ꝓcedit:nō nocēdi vel ꝯfundēdi cupiditate:sz fratrē emēdādi volūtate. Correctio prālina est q̄ fit zelo iustitie:nō tā ad fr̄i correctionē ꝙ ad iustitie ꝯseruationē:ꝛ alioꝝ ter rorē.De prima ē p̄ns ꝓpō .De scōa loquit̄ seq̄ns. *Matth. vt ḣ.* Est ḡ correctio fraterna:dū ex charitate frater fr̄i denūciat turpitudinē peti ꝯmissi:ꝛ pulchritudinē boni amissi:vt se emēdet.Jntelligit̄ aūt ḣ noīe fr̄is ꝯis ꝓxiō:siue superioꝛ:siue inferioꝛ:siue par.Oēs eī fr̄es sum⁹ vno pr̄e celesti creati.Una ḡnali redē ptiōe i filios adoptati.Et ad eādē hereditatē etna mia benignissimi pr̄is vocati.De hac correctiōe p cepit dn̄s Si peccauerit i te frater tu⁹:vade:ꝛ cor ripe eū inter te ꝛ ipꝫ solū.Si te audierit:lucr⁹ aueris frez tuū. Si āt nō te audierit adhibe tecū adhuc vnū vl̄ duos vt i ore duoꝝ vl̄ triū testiū stet oē vbū Q̄d si ñ audierit eos dic eccl̄ie.Si āt eccl̄iaz nō au dierit sit tibi sicut ethnic⁹ ꝛ publican⁹ . Jn q̄b⁹ v bis pceptū ꝓpōit̄:corripiēd⁹ notat̄ corripiēs ꝛ mod⁹ corripiēdi similr̄ ꝛ effect⁹ ꝛ ꝯis correptionē.De q̄b⁹ singlis aliq̄d breuit̄ dicēdū.Et primo vtꝝ vba illa cō tineāt pceptū an ꝯsiliū.Scōo si pceptū cui sit pce ptū tertio respectu cu⁹ sit pceptū:q̄s.s.frat̄ ille corri piēd⁹.quarto q̄s corripiēdi mod⁹.q̄nto q̄s effect⁹. ¶ B De primo vtrū fraterna correctio cadat sub pce pto.L.ꝫ'gl.i.c.si peccauerit.ij.q.i.p̄res recitet opio

nes quas late ꝓsequit abbas in.c. nouit. de iudi- cijs. Tñ illis dimissis aduertẽdũ ꝙ correptio frĩs nõ cadit nisi sup pctm̃. Uñ dr xp̃s. Si peccauerit ⁊c. Pctm̃ aũt duplex est.s. mortale ⁊ veniale. Fit aũt correctio frĩs ad lucrãdũ fratrẽ amissum. Uñ dr: si te audierit lucrat' es fratrẽ tuũ. Sȝ nõ amittit fra ter nisi ꝑ pctm̃ mortale. Ueniale ei etsi retardat nõ tñ separat a vita btã: a qua tñ q̃ finalr separat: eterne ꝑdit*ȯi exponit. Ideoq; rñdet ꝙ fratrẽ pec cãtẽ mortalr corripe est p̃ceptũ. Sȝ peccãtẽ venia liter est ↄsiliũ. Primũ pȝ pmo ex naturalis legis in stinctu gñali: q̃ dr. Hoc facias alij qd tibi vis fieri. *Tob.iiij.* Ubi Aug. Qd tibi vis fieri.i. qd tibi debes velle fie ri. *Mat.vij.* Debes aũt velle: qd ali' te corrigat dũ peccas *Luce.vj.* mortalr ne ꝑdaris: ergo ⁊ tu debes hoc alijs face- re. ¶ Itẽ ad idẽ teneris lege charitatis fraterne: qr q̃ fratrẽ vere diligit: dȝ sibi in pi*culo succurrere mõ sibi possibili: ſm illud. Qui habuerit subaȝ hu ius mũdi ⁊ viderit fratrẽ suũ necesse habere: ⁊ clau serit viscera sua ab eo: quõ manet charitas dei in *.Joã.iij.* eo? Et sequit. Filioli mei nõ diligam' ꝟbo neq; lin gua (supple tñ) sȝ ope ⁊ ꝟitate. Si qs patit mai' piculũ q̃ꝫ habẽs mortale pctm̃: cui est magis neces sariũ succurrere: q̃ꝫ ↄstituto i ꝑiculo iferni? Talis est ois peccator mortali pctõ: q̃ tenet ois habens fraternã charitatẽ ei succurrere i ꝟitate: qd oportet fit ꝑ fraternã correptionẽ charitatiuã. ¶ Pȝ idẽ *Deut.xxij.* testimonijs ve.te. Deut.xxij. Nõ videbis bouẽ aut ouẽ frĩs tui errãtẽ ⁊ p̃teribis: sȝ reduces frĩ tuo: ẽt si nõ fuerit ꝓpinqu' frater tu': nec nosti eũ ⁊c. Ma gis aũt qs tenet frĩ suo errãti q̃ꝫ boui: ergo tenet *Eccl.xviij* eũ reducere: qd fit ꝑ correctionẽ fraternã. ¶ Prete rea id ꝑ qd frater recuperat omissus: cadit sub p̃ *Augusti.* cepto: ſm illud. Unicuiq; mãdauit dñs de ꝓximo: sȝ corripere est hmõi: qr si audierit te: lucrat' es euȝ ⁊ recuꝑasti fratrẽ ꝑditũ. ¶ Idẽ ꝓbat ꝑ be. Aug. in de ꝟbis dñi. Audiuim' dñȝ admonẽtem ⁊ magna cura p̃cipiẽtẽ. Si peccauerit in te frater tu' ⁊c. ad monitio intelligit de veniali: ⁊ p̃ceptũ de mortali. Itẽ anacletus papa.xxiiij.q.iij. tã sacerdotes: ait. Tã sacerdotes qr reliq̃ fideles oẽs summã habe re debẽt curã de his q̃ ꝑeũt: q̃ten' eoꝝ redargutio ne corrigant a pctis: aut si icorrigibiles appareãt ab ecclia sepERent. Nec est ↄtra qd Hiero. ait. Sa cerdos studeat adimplere illd euãgelij. Si pecca- uerit in te frater tu': vt hr di.xlv. sȝ illd. Nõ eñi in tẽdit Hiero. dicere ꝙ soli sacerdotes seu p̃lati te- neant ad illd: sȝ qr magis illi q̃ꝫ ceteri: vt vult bea. Tho. ¶ Itẽ Aug. i de ꝟbis dñi. Si negligeris cor rigere peior effect' est eo q̃ peccauit: sȝ hoc mõ nõ esset nisi hui' negligẽtie p̃cepto dãnaret: ⁊ morta le pctm̃ eẽt. Neq; eñi peior fieret nõ corrigẽdo eũ q̃ peccauit mortalr talis eñi tñ corrigẽd' est: nisi ⁊ ipse correptionẽ negligendo mortalr peccaret. ¶ Hãc rõnẽ põderat Panor. in.c. nouit de iudicijs Ad idẽ facit gl. Mat.xviij. Ita peccat q̃ vidẽs fra- trẽ peccare tacet: sicut q̃ penitẽti nõ indulget. Nã q̃ dixit. Si penitet indulge. p̃misit: si peccauerit in *Grego.* crepa. Sȝ indulgere penitẽti cadit sub p̃cepto: vt ẽ. patuit: q̃ ẽt correptio frĩs. Et beat' Greg. Sicut nõ est ab orõne cessandũ ꝓ his qs corrigi volum' ẽt etsi nullo hoĩe orãte ꝓ Petro dñs respexit eũ: ⁊ fecit iuũ flere pctm̃. Ita nõ est negligẽda correctio ꝓpius de' qs voluerit: nõ correctos facit eẽ corre- ctos. Tũc aũt rex correctiõe ꝑficit hõ: cũ miseret de' atq; adiuuat: q̃ facit qs voluerit: ẽt sine corre- ptiõe ꝑficere. Ex qb' satis pȝ correctionẽ frater- nã cadere sub p̃cepto. Hoc ẽt expsse tȝ sctũs Tho. ij.ij.q.xxxiij.arg.ij. ⁊ Hugo postillator. Richar. in iiij.di.xix. ⁊ cõit doc. ¶ C Sȝ qr h̃ ẽ p̃ceptũ affirma- tiuũ: nõ obligãs ꝓ semꝑ: sȝ ꝓ loco ⁊ tp̃e: ↄsiderare opȝ: qñ obligat. Nã ꝙ oẽs obligat iã declaratũ est ⁊ amplr' declarabit. Dicẽdũ ergo qd trib' ex ꝑte corripiẽtis: ⁊ trib' ex ꝑte corripiẽdi: simul obligat

iõ q̃ tũc nõ corripit trãsgressor est hui' mãdati: et ꝑ ↄñs mortalr peccat. ¶ Ex ꝑte corripiẽtis. Pmo requirit certa pcti cognitio. Non sufficit suspitio: aut quecũq; relatio: sȝ cognitio certa qd peccauit. *Eccli.xj.* vñ Eccli.xj. Priusq̃ꝫ: ⁊ cũ inter rogaueris corripe iuste. ¶ Scd'o req̃rit in corripiẽte mãsuetudo: qr corripiẽs cũ austeritate mag: ad pei' ꝓuocat q̃ꝫ cor rigat: vñ aplꝰs. Seruũ dei opȝ mãsuetũ esse: cũ mo *ij. Tim.ij.* destia corripiẽtẽ eos q̃ resistũt ꝟitati. Tertio req̃- rit ꝙ corripiẽs nõ sit simili vl maiori pctõ notorie obnoxi'. Dicit eñi aplꝰs. In q̃ alterũ iudicas teip̃m *Rom.ij.* cõdẽnas. Sbi eñi dicit põt illd ꝓuerbiũ. Medice cu ra teip̃m. Uñ ⁊ Isido. de sum.bo. Nõ dȝ alioꝝ vi- tia corrigere: q̃ vitijs est subiect'. Propterea dr ꝓ *Isido.* pheta. Iust' corripiet me: q̃si diceret: nõ peccator. Qr nõ est dign' corrigere aliena: q̃ ꝓpria detinet ¶ D Reddit aũt correctio pctõris min' fructuosa ac indebita ꝓpter tria: vt dr sanct' Tho. Pmo: qr *Correctio pctõris reddit mi nus fru ctuosa ppter tria.* peccator ex pctõ p̃cedẽti indign' reddit: vt aliuui corrigat maxime de minori vel eq̃li pctõ. Uñ super illd. Quid vides festucã ⁊c. dr be Hiero. De his loquit: q̃ cũ mortali crimine tenent obnoxij: miora pctã fratrib' nõ cõcedũt. ¶ Scd'o reddit indebita ꝓpter scãdalũ qd sequit ex tali correctiõe: si pctm̃ corripiẽtis sit manifestũ. Qr vr ꝙ ille q̃ corripit nõ moueat ex charitate: sȝ qd corripiat ad ostẽtatio- nẽ. Uñ sup illd Mat. Quõ dicis frĩ tuo ⁊c. b. Chri *Chriso.* sosto. dr. Quo ꝓposito: puta ex charitate vt salues ꝓximũ tuũ? Nõ qr teipsum añ saluares. Uis ergo nõ alios saluare: sȝ ꝑ bonã doctrinã malos act' ce lare: ⁊ sciẽ laudẽ ab hoib' q̃rere. ¶ Tertio ꝓpter supbiã corrigẽtis: inquãtũ scȝ alios ꝓpria pecca- ta paruipẽdẽs: seip̃m p̃fert ꝓximo suo i corde suo pctã ꝓximi austera scrutatate ↄdiudicãs: ac si ipse esset iust': vñ Aug. in de ser. dñi in mõte. Accusare *Augusti.* vitia officiũ est bonoꝝ: qd cũ mali agunt alienas partes faciũt. Nõ tñ absoluit peccator simplr ab hoc p̃cepto: vt dr sctũs Tho. Correptio delinq̃ẽtis ꝑtinet ad aliquẽ: inquãtũ viget in eo rectũ iudiciũ *Beatus Thomas* rõnis: id aũt manere põt in pctõre: qr pctm̃ nõ tol- lit bonũ nature: sȝ vulneret: iõ peccator nõ absolui tur simplr ab hoc p̃cepto: alioqñ de suo pctõ repor taret ↄmodũ. Sicut nec absoluit a ꝓximi dilectiõe in qua fundat p̃ceptũ correptiõis fraterne: tñ cor- ripiẽs pecat ex cãis tactis: ꝓ quãto scãdalizat: ac se extollit: ac sua pctã palliat. Nec tñ est ꝑplex' qr pȝ sibi via euadẽdi pctm̃ ⁊ obediẽdi p̃cepto: vt.s. pmo seip̃m emẽdet de suo pctõ penitẽdo: ⁊ sic hu militer corripiat simul ingemiscẽdo. Sic eñi iã nõ est peccator: nec ingemiscẽs se extollit. Uñ beatus *Augusti.* Aug. vbi.s. Cogitem' cũ aliquẽ reprehẽdere ne- cessitas nos cogit: vtrũ tale sit vitiũ qd nunq̃ꝫ ha- buimus: ⁊ tũc cogitem' nos hoĩes esse: ⁊ nos ha- bere potuisse. Uel qd habuim': ⁊ nũc nõ habem': ⁊ tũc tãgat memoriã cõis fragilitas: vt illam corre- ptionẽ nõ odiũ: sȝ mĩa p̃cedat. Si aũt inuenim' nos in eodẽ vitio esse: nõ obiurgem' sȝ simul ↄgemisca mus: ⁊ ad pñiam inuicẽ inuitem'. Sic ergo cũ pec cator cũ humilitate corripit delinq̃ẽtem: nõ pec- cat: nec ꝑ hoc nouã dãnationẽ acq̃rit. ¶ E Ex ꝑte peccãtis pmo requirit: qd sit spes ꝓbabilis de emẽ datiõe frĩs ⁊ nõ timor ꝓbabilis de peioratiõe. Ex fine eñi regulari debẽt ea q̃ sunt ad finẽ. Finis aũt correptiõis: est emẽdatio fratris. Quis finis si non sperat: frustra ad eũ ↄsequẽdũ media assumũtur. *Prouer.ix* Uñ Prouer.ix. Noli arguere derisorẽ: ne oderit te Ubi gl. Nõ est timẽdũ ne timẽdũ ne tibi derisor cũ arguit: cõtumeliã inferat: sȝ hoc poti' ꝓuidẽdũ ne tractus ad odiũ inde peior fiat. Uñ cessandũ est a correptiõe fraterna: dũ timet nec ex hac delinq̃ns fiat deterior. Et Tuli' ad Salustiũ. Frustra niti ⁊ nihil aliud q̃ꝫ odiũ q̃rere demẽtie est: vñ. Qui ar- guit impiũ: ip̃e sibi maclaȝ gñat. ¶ Scd'o req̃rit ꝙ pctm̃ suũ sit mortale: nõ tñ veniale. Qd pȝ: qr cor

reptio pcipit:,vt frater tacet ec. Uñ de venialli nõ ligat p̃ceptũ. ¶ Uerũ duplicia sunt venialia. Que dã enim disponũt de ppinquo ad mortale, ⁊ que dam a remotis. A remotis: vt ṽbũ ociosum: leuitas risus aspect⁹ vł audit⁹ curiosus nouitatũ: ⁊ similia. De ppinq̃: vel rõne multitudinis: vt dũ assidue: sine nũero h̃ ɔmittũt. Uł ratiõe magnitudis vt scãlũ m̃dãta mitrũ scãdalizãtia aliq̃s tractões. Uł rõne ɔnexiõis cũ mortali sicut ſẽ colloq̃a ĩpudica vis⁹ fix⁹ ĩ mulierẽ: tact⁹ ĩpudic̃: vt oscla ⁊ hmõi. Sicut ergo aliq̃s vidẽs aliũ incedẽtẽ p̃ viã credẽs q̃ ĩ cã statim incideret p̃iculũ mortis: peccaret nisi retraheret eũ. Ita põt aliq̃s peccare mortalr: nisi corrigat fratrẽ de hmõi venialib⁹: q̃ sunt dispositio ppinqua ad mortale. Tenemur itaq̃ q̃nq̃ interdũ ad correptionẽ de venialib⁹: nõ q̃ venialia: sz inq̃ntũ ad mortalia inducũt. In alijs ṽo venialib⁹ corripere delinq̃ntẽ: c̃uis sit charitatis (q̃n inde sperat̃ vtilitas) nõ tñ omittere illũ ex negligẽtia ẽ mortale. Hec hũbert⁹ in expõne regule bti Aug.

Augusti.

¶ Tertio qd nõ sit spes de maiori opportunitate vł t̃pis ad corripiẽdũ: vel etiã p̃sone alteri⁹ magis ad corripiẽdũ idonee. Nã t̃ps oportuni⁹ expectari põt: vñ Aug in de ɔfl. ṽtu. ⁊ vitiorũ. Aptiũ t̃ps expectãs peccãtẽ arguã: ⁊ eius delicta ɔ̃ faciẽ ei⁹ statuã. Itẽ in de ciui. dei li. i. c. ix. dicit. Si ppterea q̃s ab obiurgãdis ⁊ corripiẽdis male agẽtib⁹ pcit: q̃ oportunũ t̃ps ĩq̃rit vł eisdẽ ĩpis metuit nã deteriores ex hoc efficiãt vł ad bonã vitã ⁊ piã erudiẽdos ĩpediãt alios ĩfirmos: ⁊ p̃mãt atq̃ auertãt a fide nõ videt̃ esse cupiditatis occasio: sz cõsiliũ charitatis. Sic si q̃s cernit alios ad corripiẽdũ fratrẽ magis idoneos vt puta si meliores: aut corripiendo magis familiares: seu p̃latos ipsius qb⁹ ɔstat peccatũ fr̃is ppter qd pbabiliter credere põt: q̃ aliq̃s illorũ in qb⁹ est equalis vel maior aptitudo ad corripiẽdũ: fratrẽ corripiat: ⁊ maxime hoc de p̃lato p̃sumẽdũ est. Nõ enĩ dz credere q̃ p̃lat⁹ in tali casu sit immemor salutis sue. Qd vtiq̃ esset si negligeret subditũ corripere: cui⁹ pctm̃ nõ ignoraret. Nisi p̃lat⁹ ita foret dissolut⁹: q̃ inordinata suauitate rius esset lapis offensiõis ⁊ petra scãdali. Dũ ergo pbabiliter credit aliũ magis idoneũ fore: q̃ velit fratrẽ corripere: ipse p̃cepto illo affirmatiuo nõ ligat̃. Si vero certũ hz q̃ oẽs corripere negligerẽt tũc tenet̃ corripere alijs tñ ɔditiõib⁹ ɔcurrẽtib⁹: qd si omiserit: p̃cepti trãsgressor est: ⁊ peccat mortalr.

Omissio fraterne charitatis triplr cõtingere potest.

¶ F Ex qb⁹ elicit̃: q̃ omissio fratñe charitatis triplicitr ɔtingere põt. Q̃nq̃ cũ merito omittentis: q̃nq̃ cũ pctõ veniali: q̃nq̃ cũ pctõ mortali: vt põit dña. Tho. ar. ij q. xxxiij. par. ij. summe sue. Et Ric. in. iiij. dist. xix. ¶ Meritorie q̃n aliquis ex charitate omittit: q̃ expectat horã ⁊ locũ magis ɔgruentes: aut parcit peccãti: ne peior fiat. Ut similẽ causam hz ordinatã ad fratris vł ceterorũ vtilitatem. Cũ peccato veniali: q̃n timor vł cupiditas tardiorẽ faciũt hominẽ ad corrigẽdũ delicta fratris. Nõ tñ ita q̃ si ei ɔstaret: q̃ fratrẽ posset a pctõ retrahere: q̃ ppter timorẽ vel cupiditatẽ dimitteret: q̃a⁹ in aĩo suo p̃ponit charitatẽ fraternã: ⁊ hoc mõ q̃n q̃ viri scĩ negligũt corripere delinq̃ntes. Uñ btũs Aug. in de ciui. dei li. i c. ix. ait. q̃ nõ solũ inferiores verũ etiã hi q̃ superiorẽ vite gradũ tenẽt: ab aliorũ reprehẽsione se abstinẽt ppter quãdã cupiditatis maculã nõ ppter officia charitatis.

Augusti.

¶ Cũ pctõ mortali cõtingit omittere fraternã correptionem: q̃n (vt ibi dt Aug.) formidat̃ iudiciũ vulgi: carnis excruciatiõis vel p̃emptio. Dũ tñ hec tn̄ dominant̃ in aĩo: ⁊ fraterne charitati postponunt̃. Qd tũc vł cõtingere: q̃n aliq̃s p̃sumit de aliq̃ delinq̃nte pbabiliter: q̃ posset eũ a pctõ retrahere: ⁊ tñ ppter timorem cruciatus aut p̃ditiõis vite: aut ppter cupiditatẽ p̃dẽdi t̃palia: omittit correptionẽ fr̃is: vt si q̃s pbabiliter crederet: se posse adulterã fraterna correptiõe retrahere ab adulterio: ⁊ timet adulterũ ne, ab eo occidat̃: q̃ potẽs est aut tyrann⁹: et metu mortis omittit peccat mortalr: ⁊ sic in similib⁹. Cui⁹ rõ manifesta ẽ: q̃ p̃ponit vitã corp̃alẽ saluti ⁊ aĩe fr̃is: cũ tñ teneat̃ plus diligere aĩaz fr̃is: q̃ pprĩũ corp⁹. Ex illis pz: q̃ fraterna correctio cadit sub p̃cepto: q̃q̃ ei⁹ trãsgressio culpa est mortalis: attẽtis tñ moderatiõib⁹ supradictis. ¶ G Nũc de scdo scz cui p̃ceptũ est: qd p̃tim ex p̃missis pz: sz tñ p maiori ei⁹ elucidatiõe dt: q̃ oĩb⁹ p̃ceptũ est: qb⁹ mãdatũ est habere dilectionẽ dei ⁊ p̃rimi: q̃ ois̃ũ est hoc p̃ceptũ fraterne correctiõis fũdari ĩ charitate dei ⁊ p̃rimi. Cũ oẽs tenent̃ diligere deũ ⁊ p̃rimũ: oẽs tenerent̃ fraterne corrigere fratrẽ. Oẽs g̃ in cõi rõnis vsuz habẽtes tenent̃ ad fratñã correctionẽ. Deniq̃ q̃cũq̃ hz fratrẽ ad ei⁹ tenet̃ correctionẽ ex p̃cepto dñi. Si peccauerit ĩ te frater tu⁹. Sz oẽs fideles sunt fr̃es (vt. s. declaratũ est) g̃ oĩbus fidelib⁹ dictũ est. Si peccauerit ĩ te frater tu⁹. Oẽs itaq̃ tenent̃ fratrẽ quẽ errare vidẽt: corripiẽdo reducere: qd ex simili ostdit̃. Nã in corpe hũano recto ordine nature: nõ solũ caput influit ĩ mẽbra: ⁊ mẽbra obediũt capiti: imo ⁊ p seinuicẽ mẽbra sollicita sunt: singula singlis subueniẽdo ⁊ aduersãtia repeliẽdo: ita ĩ corpe eccłie mystico cui⁹ caput xp̃s est. ⁊ singuli fideles mebra: vt vult aplts

i. Corĩ. xij.

Debẽt g̃ singla mẽbra cũ mẽbris suis errãtib⁹: et in p̃iculo pctõrũ ɔstitutis: fraterna admonitiõe succurrere: sic ɔmonuit dñs ṽbo pariter ⁊ exẽplo: dũ lotis discipulorũ pedib⁹ dixit. Et vos debetis alter alteri⁹ lauare pedes. Quid aliud ẽ lauare pedes q̃ cooꝑari mũdatiõi affectionũ a sorde pctĩ? Nã pedes aĩ affectiões ei⁹ sunt: qb⁹ fert̃ q̃cũq̃ fert̃. Hec cooꝑatio nullo actu tã efficacit̃ fieri põt q̃ fratñã correctiõe. Itẽ sic̃ habem⁹ ĩ exercitu: in q̃ nõ solũ dux tenet̃ exercitui ad gubernationẽ: ⁊ ille ad obediẽtiã: sz ẽt q̃libet d̃ exercitu tenet̃ ad defensionẽ: pmotiuẽ: ⁊ adiutoriũ: ad cõez victoriã obtinẽdaz. Cũ g̃ nõ minor: imo maior sit vnio ⁊ charitas mẽbrorũ eccłie ad seinuicẽ: tenet̃ q̃libz aliũ corrige: et illũ qd est malũ ⁊ cõtra finis q̃ ẽ btitudo: ĩpeditiuũ posset ei⁹ amouere. ¶ H De tertio scz respectu c⁹ fieri dz hec correctio: c⁹. i. hoĩs: ⁊ respectu c⁹ pctĩ: hoc ẽ q̃s a nobis dz fraterne corrigi: ⁊ p q̃li pctõ. De p̃io dt: q̃ ois frater q̃ ĩ nos peccauit. Si (inq̃t dñs) peccauerit ĩ te frater tu⁹: g̃ ois pctõr: p̃rim⁹ siue superior: siue inferior: siue par nobis fuerit. De pari ⁊ iferiori dubiũ nõ hz. Sz q̃ ẽt iferiores tenẽt superiores fraterne corrigere: dũ eos cognouerit errare: pz ex radice supra iacta: q̃ tenent̃ eos diligere: cũ sint p̃rimi eorũ: q̃ bñficiorũ eorũ capaces: iuxta p̃abo ã Luce. x. icidẽtis in latrones. Proxim⁹ iudicat̃: q̃ miaz ĩpẽdit. Est aũt p̃rim⁹ p̃rimo p̃rimus. Sũt ⁊ fr̃es: scdz illũ saluatoris. Oẽs vos fr̃es estis.

Mat. xxiij.

Est tñ hic aduertẽdũ q̃ q̃druplr p̃tigit aliquẽ corrige. i. amicabilr admonẽdo: scdo reuerẽter obsecrãdo: tertio aspe icrepãdo: q̃rto penã infligẽdo. P̃im⁹ mod⁹ ẽ parĩũ: d̃ q̃ aplts. Nolite q̃si inimicũ existimare: sz corripite: vt fratrẽ. Et itez. Cõsolamini inuicẽ: ⁊ edificate alterutrũ. Scdo ẽ iuniorũ ad seniores. i. Timo. v. Seniorẽ ne icrepaueris: sz obsecrat vt patrẽ. Glo. seniorẽ etate vł morib⁹. Terti⁹ est seniorũ ad iuuenes: ita tñ q̃ increpatiõi aspere mãsuetudo supueniat: sic q̃ p̃io ferro vuln⁹ apiat ⁊ postea ẽplastrũ mitigatiuũ apponat̃. Quart⁹ ẽ superiorũ respectu subditorũ: in q̃s habẽt coerciuam p̃tãtẽ: de q̃ dt dñs. Dic eccłie. Si eccłiaz nõ audierit: sit tibi sicut ethnic⁹ ⁊ publican⁹. In q̃ fũdat̃ excõicãdi auctoritas. Hac g̃ correctiõe iudiciali inferiores superiores corrigere nõ debẽt: nisi manifeste errarẽt ĩ fide. Tũc ẽt si nõ adessẽt superiores vindicãtes: vł nollẽt: tũc p̃ iferiores p̃nt puniri: q̃ heresis reddit hereticũ oĩ catholico iferiorẽ: nõ tñ ĩ foro interiori: sz ẽt ĩ foro exteriori: vt dt Rich. di. xix.

i. Tes. iiij.
i. Tes. v.

quarti. Uñ. be. Greg. Januario eṗo. Paul⁹ dr. Se-
Grego.
niorē ne increpaueris. Sȝ hec ei⁹ regla tūc est ob
seruāda: cū culpa senioris suo exēplo nō trahit ad
interitū corda iunioꝝ. Ubi aūt senior iuuenib⁹ exē
Esa. iij.
Esa. lxv.
plū ad interitū pbet: ibi districta increpatiōe feriē
dus est. Nā scriptū est. Laque⁹ iuuenū oēs vos.
Et rursus. Maledict⁹ puer cētū annoꝝ: ⁊ habet. ij.
q. v. vij. Paul⁹ dr. Et bea. Tho. ij. ij. q. xxxiij. ar. iiij.
Ubi imīnet pıculū fidei ēt publice eēt plati a sub
ditis arguēdi. Uñ ⁊ paul⁹ q̄ erat sub petro ꝓpter
imminēs pıculū scādali circa fidē petrū publice ar
guit. Et sicut gl. Aug. dr: ipse petr⁹ exēplū maiori
bus pbuit: vt sicubi forte rectū tramitē reliq̄ssent:
nō dedignarent̄ ēt a posteriorib⁹ argui. Quāuis
Ad Gal. ij.
aliq̄ dicāt q̄ lȝ paul⁹ fuerit inferior petro officio ⁊
dignitate: fuit tñ ei par fidei defensiōe. Uñ Hiero.
sup epl̄am ad Gal. Paul⁹ petrū rephēdit: qđ non
auderet: nisi se nō īparē sciret. Sȝ hoc nō ð offō ec
clīastice dignitatꝫ: sȝ de puritate vite: ⁊ scītate cō
uersatiōis itelligit̄. Sol⁹ eñ petr⁹ inter aplos pri
matū gerebat. ita habet. ij. q. vij. Paul⁹ petrū. ¶ J
pl̄ātina ḡ correctiōe iferior superiorē corripe nō
dȝ: sȝ correctiōe fraterna: q̄ est act⁹ zeli elicit⁹ ex di
lectiōe: inferiores debēt ⁊ tenent̄ supiores corrige
re loco ⁊ tpe ꝓ pctis morū: nō arrogāter ⁊ iperiose
sȝ reuerēter cū hūilitate. Est ei plat⁹ superior offō
Prouerb. xviij.
pr̄ bñficio: frater fidei religiōe: ac nature ꝯformita
te. Pōt q̄ȝ eē pctōr ex ope vl̄ omissiōe. Qr aūt plat⁹
est superior: dȝ ei subdit⁹ reuerētiā ⁊ honorē. Qr
pr̄: dȝ ei amorē. Qr frater: dȝ ei adiutoriū. Nā frat̄
q̄ adiuuat̄ a frē q̄si ciuitas firma. Qr peccator: sub
ditus dȝ ei correptionē. Debēt aūt subditi suis su
perioribus fraternā correptionē tāto magis: quāto
magis indigēt: velut existētes in pıculosiore statu
Etiā quāto pctā eoꝝ sunt magis nociua subditis
⁊ eoꝝ correctio vtilior ⁊ magis exēplaris. De pmo
dr be. Aug. i regula. Nō solū vr̄i: sȝ ēt ipi⁹ .i. plati
miseramini: q̄ inter vos quāto i loco supiore tāto
in pıculo maiore v̄sat̄. De scđo ⁊ tertio habet. ij. q.
vij. c. sicut. ij. Sicut inq̄t laudabile discretiōis ē re-
Augusti.
uerētiā ⁊ honorē prioribus exhibere: ita rectitudinis
dei timoris ē: si q̄ in eis indigēt correctiōe nulla dis
simulatiōe postponāt. Ne totū (qđ absit) corpus
morb⁹ inuadat: si lāguor nō fuerit curat⁹ i capite.
Et be. Gre. Scire plati debēt q̄ si puersa vnq̄ p-
In pasto.
petrāt: tot mortib⁹ digni sunt: q̄t ad subditos suos
pdictiōis exēpla trāsmittūt. Uñ necesse est vt tāto
se caūti⁹ a culpa custodiāt: quāto p praua q̄ faciūt
nō soli moriunt̄. Magis ḡ ⁊ pl⁹ ceterꝫ correptiōe
indigēt ꝓ quāto illa plurib⁹ ꝓdest: ⁊ p̄seuerētia in
pctis nō eis solū nocet sȝ subiectꝫ. Nec obstat qđ
dr Exo. xix. Bestia q̄ tetigerit montē lapidabit̄: Et
Exo. xix.
illđ. ij. Reg. vi. q̄ oza pcussus ē a dño q̄r tetigit ar-
cā dñi. Ubi p mōtē ⁊ arcā itelligunt̄ plati. Q̄r q̄ de
stiati .i. irreuerēter ac psumptuose supiores corri-
gūt penā merent̄. Propter hoc Dio. ēt redarguit
demophylū monachū: q̄ sacerdotē irreuerēter cor
reperat cū pcutiēs: ⁊ de ecclīa eiciēs. ¶ Ex his pȝ
q̄ pceptū ð frīs correctiōe obligat quēlibet respe-
ctu cuiuslibet frīs. ¶ R Nō tñ pp hoc tenemur q̄re
re q̄s corrigam⁹: nec relinquēda sunt monasteria
a monachis: vt cogant̄ currere p seculū: ⁊ q̄rere q̄s
Thomas.
corrigāt ne pcepti hui⁹ trāsgressores fiant. Unde
Tho. q. alleg. ar. ij. in solu. vi. arg. dat reglā talē.
Illđ qđ debet̄ alicui determinate ⁊ certe psone: si-
ue sit bonū corpale siue spūale: opȝ q̄ ei ipēdam⁹
nō expectātes q̄d nobis occurrrat sȝ debitā solici
tudinē habētes vt eū inq̄ramus. Uñ sicut ille q̄ dȝ
pecuniā creditori: dȝ eū req̄rere cū tps fuerit vt ei
debitū reddat: ita q̄ habet spūaliter curā alicui⁹ ha
bēs: dȝ eū q̄rere ad hoc vt eū corrigat de peccato.
Sȝ illa bñficia q̄ nō debent̄ certe psone: sed cōiter
oibus pximis siue sint corpalia: siue spūalia: non
opȝ q̄rere q̄b⁹ impēdam⁹: sȝ sufficit q̄ impēdam⁹
eis q̄n nobis occurrūt. Hoc eñ q̄si p q̄dā sorte ha
bēdū: vt Aug. dr li. i. de doct. xp̄ia. Et pp hoc in de
Augusti.
v̄bis dñi idē ait q̄ admonet nos dñs nr̄: nō negli
gere inuicē peccata nr̄a: nō q̄rēdo q̄d rephēdas: sȝ
vidēdo q̄d corrigas: alioquin efficerentur explora
tores vite alioꝝ: ꝯtra id qđ dr Prouer. xxiiij. Ne q̄-
Prouerb. xxiiij.
ras impietatē in domo iusti: neq̄ vastes requiem
eius. Uñ pȝ q̄ nec religiosus tenet̄ exire claustrū
vt corrigat delinquētes. Hec Tho. ¶ L Sȝ ð quo
pctō q̄s corripi dȝ sm̄ sc̄a scr̄a euāgelica: qđ fuit se
cūdū subdiuisiōis mēbrū: An scȝ pceptū illđ ð frat̄
na correptiōe itelligi debeat de oi pctō: tā occulto
q̄ manifesto: est aduertēdū q̄ pctm̄ dr tripl̄r oc-
cultū. Primo illđ qđ sol⁹ de⁹ nouit: vel hō tñ p cō
Pctm̄ tripl̄r dr occultum.
fessionē. Et de pctō sic occulto nō dat̄ hoc pceptū.
Qr nullū pctm̄ tñ in cōfessiōe notū detegēdū est
corā testib⁹ vl̄ ecclīa: vt in scr̄a hui⁹ pcepti ꝯtinet̄.
Et si in deū peccauit: solo deo sciēte: nō est nr̄i arbi
triȷ. Uñ dr si in te peccauerit: hoc est te sciēte. Se-
cūdo mō dr occultū qđ q̄s sol⁹ nouit .i. nō cum alio
nec aliis: nouit tñ extra ꝯfessionē. Et de pctō isto
mō occulto dat̄ hoc pceptū ꝓ loco ⁊ tpe vt dictū ē:
⁊ mō q̄ statim seq̄t. Tertio mō dr occultū: qđ q̄s so
lus nouit cū paucis aliis: nō cū multis. Et de hoc
similr̄ pceptū illđ dat̄. ¶ Et p oppositū pctm̄ dr pu
blicū. Uel q̄r notū est hoi extra ꝯfessionē. Uel q̄r no
tū est aliq̄b⁹: sȝ paucis. Uel q̄r notū est plurimis ⁊
pene oib⁹. ¶ Datū est ḡ pceptū tā de pctō occulto
Hiere. iij.
Esa. iij.
scđo ⁊ tertio modis: q̄ȝ de publico pmo ⁊ scđo mō.
Nā de publico tertio mō (quo iā pctōri facta est
frōs meretricis vt erubescere nolit: sȝ pctm̄ suum
1. Tim. v.
q̄si sadoma pdicat: nō est spes correctiōis) datū nō
est: maxie q̄r talis platū nouit scire suū pctm̄: nec
timet ei⁹ correctionē iudicialē. De illis ait aplus.
Augusti.
Peccātes corā oib⁹ argue: vt ceteri timorē habeāt
vñ Aug. in homel. de penitētia. Que peccant̄ corā
oibus: corā oib⁹ arguēda sunt. Que peccant̄ secre
tius corrigēda sunt secreti⁹. Distingue tpa ⁊ con-
cordabis scripturas. Hec est snīa scti Tho. Rich.
⁊ ceteroꝝ. Uerȝ si esset ꝓbabilis spes emēdatiōis
(nā nemo oino desperād⁹ est in hac vita) tūc ligat
hac pceptū ēt in publicis: p̄sertim q̄d primā eius
partē. Lȝ forte nō quoad alias ptes: scȝ testiū idu
ctionē: ⁊ ecclīe denūciationē: cum pctm̄ sic publice
notū sit ecclīe: ⁊ ita frustra denūciaret̄. Uerū si pec
catū publicū nō esset notū ecclīe .i. plato denūciā-
dū erit: pmissa secreta admonitiōe: ⁊ testium indu
ctiōe: etsi nō ad ꝓbādū crimē qđ publicū est: tñ ad
ꝓbādū secretā ꝯmonitionē p̄uiā. Qđ autē de his
pctis intelligit̄ pceptū: satis pȝ ex scr̄a pcepti. Nā
dr: corripe eum inter te ⁊ ipȝ solū: ḡ de occultꝫ scđo
mō locū hȝ. Qđ ēt addit̄ de inductiōe testiū: locū
hȝ in occultis tertio mō. vt. i. patebit: ⁊ occulta scđo
aut tertio mō sunt publica pmo ⁊ scđo mō. Pȝ ēt rō
ne: q̄r in oib⁹ his locū hȝ rō ⁊ finis pcepti: q̄ ē emē-
datio frīs. ¶ M Nunc de q̄rto pncipali: scȝ de mō
correctiōis ⁊ ei⁹ ordine dicēdū: vbi maior est diffi
cultas: ⁊ expositoꝝ diuersitas maxime q̄d testiū
inductionē ⁊ ecclīe denūciationē. Nā videt̄ nōnul
lis: q̄ in pctis occultis scđo mō: scȝ q̄ sol⁹ nouisti te
stes inducēdi nō sunt: q̄r sic pctm̄ occultū ꝓderet̄:
⁊ fama pximi q̄ est magnū bonū: lederet̄. Ledere
aūt pximū: est ꝯ fraternā charitatē: ⁊ ꝯ nature le-
gē. Nemo ei vlt famā suā ledi: ḡ nec alteri⁹ dȝ. Ad
ducūt ad hoc illđ Aug. in homel. ð pnia: ⁊ habet̄. ij.
q. i. si peccauerit. Quare inter te ⁊ ipȝ solū: q̄r in te
peccauit. Quid est in te peccauit? Tu scis q̄r pec-
cauit: q̄r ēt secretū fuit q̄n in te peccauit. Secretū
q̄re eū corrigis qđ peccauit i te. Nā si sol⁹ nosti q̄r
peccauit i te: ⁊ eū vis corā oib⁹ arguere: ñ eris cor
rector erroris: sȝ ꝓditor. Et seq̄t̄. Nō ꝓdim⁹: sȝ i se
creto arguim⁹: vt vbi ꝯtingit malū: ibi moriat̄. Uñ
dicūt: q̄ ordo ille correctiōis intelligēd⁹ est ð oc-
culto tertio mō: scȝ q̄ etiā aliis: sȝ paucis notum

est q̃tū ad testiū inductionē: lȝ prima pars p̄cepti etiā respicit occultū scḋo mō. Vn̄ dicūt Si frātrē peccātē sol⁹ nō cū alio (extra tn̄ ↄfessionē) sol⁹ sine alio vidi: vel certitudinalr̄ noui peccasse: debeo ipȝ p̄mo s̄m formā euāgelicā corripe inter me ⁊ ipsuȝ solū: nō cū aliq̃ alio. Si tūc me audierit lucrat⁹ suȝ frātrē meū. Si v̄o me nō audierit: possum ⁊ debeo mecū adhibere vnū testē ⁊ nō duos. Q̄ȝ vnū testē possum assumere: p̈ȝ q: disiūctiuā dn̄s in euāgelio ponit dicens. Adhibe tecū vnū vel duo testes. Ergo cū de disiunctiua possim vnā partē sine alia adimplere sine trāsgressione: sequit̄ q̄ possum tm̄ vnum mecū adhibere sine pluralitate testiū ⁊ sine trāsgressiōe. Q̄ȝ etiā in illo casu nō solū possim: sȝ debeā tm̄ vnū adhibere: p̈ȝ: q: si duos testes vocarē: q̄s sol⁹ p̄ctm̄ frātris scirē: sibi videri posset: q̄ sub testimonio pluriū eū capere vellē in v̄bis: ⁊ de occulto p̄ctō facere p̄ctm̄ publicū: si fateret̄ corā testib⁹. Silr̄ hoc esset in meū p̄iculū: q: si tale p̄ctm̄ sibi obijcerē: posset negare: ⁊ me corā iudice per illos duos testes p̄ me adductos ↄuincere: q̄ p̄ctm̄ ei imposuissem q̄ȝ p̄bare nō potui: ⁊ ip̄m a me fore diffamatū: nec mihi euāgeliū succurreret: cum disiūctiue loquit̄. Neq̃ȝ credēdū est: q̄ dn̄s Jesus autor p̄etatis voluerit: q̄ duos testes sup̄ p̄ctō sic occulto adducerē: cū hoc esse posset in frīs scādalum ⁊ meū p̄iculū: ⁊ marie cū vn⁹ sol⁹ testis: cū p̄sona p̄ncipali corripiēte sufficiat ad intētionē Christi p̄sequēdā. Nā si duos vocarē: p̄ctm̄ nō maneret sic occultū. Si aūt nec sic te audierit: dic ecclesie. i. p̄lato ecclesie tn̄ occulte: qui p̄desse pōt in occulto: ⁊ obesse nō d̄ȝ. Nam si dicerē multitudini ecclesie nihil valeret: q: p̄bare nō possem: immo mihi nocerē deficiēs in p̄batione. Sufficit ḡ tūc soli p̄lato occulte dicere ⁊ nō alijs: ita q̄ sufficit q̄ p̄mo: post correptionē ei⁹ q̄ erat inter me ⁊ ip̄ȝ solū: dicat statim: si ↄdixerit: soli p̄lato ecclesie occulte. Qui in isto d̄r ecclesia: q: p̄est ecclesie: ⁊ illi tūc occulte sufficit dicere. vn̄ Aug. in regula. Sup̄ p̄ctō, p̄mo d̄ȝ in secreto corripi: deinde si ↄdixerit: p̄lato ostēdi.

Augu.

¶ Alij dixerūt vt recitat. b. Tho. q. alleg. ar. viij. in r̄n̄sione ad p̄mū articulū: q̄ ordo fraterne correctionis sic esset seruād⁹: q̄ p̄mo frater sit in secreto corripiēdus: ⁊ si audierit: bene q̄dē: si aūt nō audierit ⁊ p̄ctm̄ sit oīno occultū: dicebāt non vltra esse p̄cedendū. Si incipit iam ad notitiā pluriū deuenire: ex q̄busdā indicijs: debēt vlterius p̄cedere: s̄m q̄ȝ dn̄s mādat. In p̄ctō v̄o occulto tertio modo: q̄ ds nouit cū paucis alijs: nō tn̄ multis: seruāda est forma euāgelica vt p̄mo int̄ te ⁊ ip̄m solū: ⁊ si audierit te: lucrat⁹ es fratrē tuū. Si te nō audierit: adhibe tecū vnū vel duos testes indifferēter de hīs q̄ tecum sciūt: nō aūt alios q̄ nō nouerūt: ⁊ hoc studio corrigēdi vel ↄuincēdi q̄ȝ peccauit: ⁊ se ad tuā correptionē nō emēdauit. Si aūt nec te: nec illos audierit: dic ecclesie. i. p̄lato in q̄tū p̄sidet ecclesie: vt corrigat ad tuā denūtiationē ⁊ illoꝝ q̄ viderūt testimoniū sicut nouerit expedire. Iste opiniões q̄tū ad aliq̄ veritatē ↄtinēt: nō tn̄ q̄tū ad oīa. Nā in eo q̄ p̄ ↄseruatione fame delinquētis astruūt omitti debere testiū inductionē ⁊ denūtiationē: vt vult secūda opinio: ⁊ ita q̄ fama p̄ferri d̄ȝ frīs emēdationi: reprobat̄ a. b. Tho. ij. ij. q. xxxiij. arti. viij. ⁊ Rich in. iiij. dist. xix. ac ceteris doctorib⁹ cōiter. Vn̄ quia p̄ceptū hoc ↄcernit nedū frātris delinquētis emēdationē: sed ⁊ corripiētiū ↄsciam: ad veritatis indagationē p̄mitto q̄dā q̄si postulata. i. dignitates: seu p̄ncipia ex q̄b⁹ veritas elicitur.

Lex oīs ē ītētio- nē legisla toris īter p̄tāda, est ⁊ accipiē- da.

¶ Primū. Oīs lex interp̄tāda est ⁊ accipiēda s̄m intētionem legislatoris: q̄ ex fine colligit̄ institutiōis legis. Lex em̄ nihil aliud est: q̄ manifestatio, q̄dā intētionis legislatoris. Intentio v̄o est volitio finis p̄ media ↄgrua in ip̄m ordinata. Hinc est: q̄ ea q̄ sunt ad finem: regulari debēt s̄m q̄ exigit rō finis. vt p̈ȝ. i. ethi. in p̄logo de arte architectonica. q̄ ordinat inferiores: eo q̄ inferiores in eā tāq̄ȝ in finē ordinant̄. Taliter ḡ ordināda sūt media q̄lr̄ magis ↄducunt ad finis ↄsecutionē. ↄcordat Tho. vbi. ś. ar. ij. ⁊ vj.

¶ Scḋm. Finis p̄cepti de fraterna correctione est bonū frātris delinquētis: ei⁹. s. emēdatio. Sic em̄ gñalr̄ oīa p̄cepta ad p̄ximū nos ordināria intēdūt bonū p̄ximi tāq̄ȝ finē immediatū. Sūt em̄ explicatiua actuū frīe charitatis. Sicut p̄cepta ad deum ordinātia intēdūt diuinū honorē: gloriā ac magnificētiā: tanq̄ȝ finē immediatū: ad quē oīa p̄cepta: ⁊ act⁹ nr̄i ordinari debēt tāq̄ȝ ad finē vltimū: s̄m illud apl'i. Nemo nr̄m sibi viuit: ⁊ nemo sibi morit̄. Si viuim⁹: dn̄o viuim⁹: si morimur: dn̄o morimur: siue viuim⁹ siue morimur: dn̄i sum⁹. Et illud. Siue mādūcatis: siue bibitis: siue aliud q̄d facitis: oīa in gloriā dei facite. Frna aūt correptio act⁹ est charitatis sicut p̄ētina correptio est act⁹ iustitie: s̄m Tho. ⁊ sui sequaces.

Ro. xiiij. i. Cor. x.

¶ Tertiū. Charitas frna: q̄ vult bonū frātri p̄ponit mai⁹ bonū minori bono: ⁊ remotionē peioris mali: remotiōi minoris mali. Nā remotio mali bonū quoddā est. P̈ȝ. Nā si p̄poneret min⁹ bonū maiori iam nō bonū: sȝ malum vellet frātri: q: minus bonū cōparatū maiori: h̄ȝ rōnē mali. Hinc sequit̄ q̄ p̄pter mai⁹ bonū acq̄rēdū: negligēdū est min⁹ bonū: ⁊ p̄pter remotionē maioris mali: negligēdū est min⁹ malū: dū ⁊ vbi simul stare nō possunt. Dū aūt simul stare p̄nt: neutrum est negligēdū: sed vtrūq̃ȝ volēdū: habitūq̃ȝ diligēti⁹ custodiēdū.

¶ Quartū. Charitas fraterna semp̄ bonū cōe p̄fert bono p̄uato: ⁊ remotionē mali reipublice: remotiōi mali p̄uate p̄sone: q: s̄ȝ philosophū in politicis. Bonū q̄to, cōi⁹: tāto diuini⁹. Sic ars docet ⁊ natura salutē toti⁹ p̄ferri saluti partis: ⁊ p̄it⁹ medic⁹ putridū resecat mēbrū vt corpus ↄseruet̄.

¶ Quintū. Charitas ita vult frī bona maiora: vt tn̄ nō destruat minora: nisi sint incōpossibilia. P̈ȝ ex declaratiōe tertie p̄pōnis. Et q: mai⁹ bonū est bonū mai⁹ cū minore: q̄ solū mai⁹: ideo cū p̄fert mai⁹ minori vtrūq̃ȝ vult frī.

¶ Sextū. Bonū sp̄ūale aīe mai⁹ est bono t̄p̄ali corporis: sicut aīa melior est corpore. Et eadē rōne malū spirituale pei⁹ est malo corporali. Maximū aūt bonum aīe est charitas ⁊ grā. Et inter mala pessimū ē p̄ctm̄. Nā rō mali est p̄uatio boni. Nunc aūt p̄ctm̄ maximū bonū p̄uat. i. grām ⁊ charitatē: ⁊ per ↄ̄ñs gloriā. Nā glīa grā est ↄsūmata. Hac aūt. gratia ⁊ glīa nullū aliud malū p̄uat. Hinc colligit̄ ordo bonoꝝ fratris ⁊ p̄ximi.

i. Cor. xiij ⁊. xij. in fi.

Primū locū tenēt bona aīe: inter q̄ magnū bonū est emēdatio frātris. Per hanc em̄ recupat̄ grā q̄ est maximū aīe bonū. Deīde s̄m locū tenēt bona corporis: vt vita p̄ñs corporis: integritas ⁊ valitudo. Tertiū locuȝ fama boni noīs: q̄ p̄ferēda est t̄p̄alib⁹ diuitijs: s̄m illud. Meli⁹, est nomen bonū q̄ diuitie multe. Et illud. Curā habe d̄ bono noīe: hoc em̄ magis p̄manebit tibi q̄ mille thesauri p̄tiosi ⁊ magni. Itē. Meli⁹ est nomē bonū q̄ vnguēta p̄tiosa. Vbiq̃ȝ fama p̄fert̄ diuitijs non corpori. Verū Rich. ⁊ Nic. de ly. vident̄ famā preferre corpori. Vn̄ dicit Rich. Pretiosi⁹ q̄d est inter t̄p̄alia? Sed pōt dici q̄ p̄ t̄p̄alia intelligit bona exteriora. s. bona fortune: nō bona corporis: q̄ sūt bona naturalia. Lyra dicit. Fama cōputat̄ inter maiora bona hoīs citra virtutes. Verū nō dicit: p̄fert̄ oīb⁹ citra virtutes sȝ cōputat̄ inter. Quartū locū tenēt diuitie t̄p̄ales: ac bona fortune. In quolibet aūt gñe bonoꝝ p̄nt plures grad⁹ signari.

Prou. xxij. Eccle. xli. Eccle. vij. Nic. d̄ ly.

¶ Ex illis p̄ncipijs ↄcludūt̄ euidēt̄ tres ↄclões siue corrolaria. ¶ Primū. In frna correctiōe. bonū cōitatis p̄ponēdū ē bono p̄uato corrigēdi frīs marie eiusdē gñis. ¶ Scḋȝ. In frna correctiōe bonū frīs. sp̄ūale: videlicet bonū ↄscie: p̄ponēdū ē bono labili ⁊ trāseūtis fame. Patēt ābo ex p̄ncipijs. iiij. iij. ⁊. vj. q: maius bonū minori p̄ponēdū ē: ⁊ bonū cōe, mal⁹ est bono priuato: ⁊ bonū ↄsciētie maius est bono fame.

¶ Tertiũ correlariũ. Ita fieri dz fratris correptio vt si fieri pōt: caueat fame lesio. Si vo fieri nō pōt ad finē: q̄ est emēdatio fratris sine lesiōe fame: negligēda est fama vt recupet emēdationis grā. Se quit hoc correlariũ ex pncipio. iij. q. vi. qr mai⁹ est bonũ ɔsciē bono fame. Illud correlariũ q̄tum ad ambas partes est btī Tho. ij. ij. q. xxxiij. arti. vij. q̄ postq̄ ōndit pmā hui⁹ correlarij partē: ꝛ post fame cōmēdationē addit. Sz qr ɔscia p̄ferēda est fame: voluit dn̄s vt saltē cũ dispēdio fameq̄ frīs ɔscia p publicā denũtiatiōnē, a pctō liberet. Rich. d me. vij. in. iiij. di. xix. q. iij. ar. t. ait. Si possum sine detrimēto spũalis boni illi⁹: quē corrigo ꝛ cōitatis: custodire famā frīs: teneor ex p̄cepto dei famā ipsi⁹ nō ledere. Et p̄misit. Magis cavēdũ est detrimētũ boni corporalis ꝛ spũalis reipublice: q̄ fame ipsi⁹ pctōris. Itē Nico. de ly. sup Mat. c. xviij. exponēs illud. Si peccauerit frē ꝛc. assignādo rōnē cur primo debes corrigere fratrē inter te ꝛ ipz solũ: dicit. Cui⁹ rō. Sicut em̄ medic⁹ corporalis (si debito mō pcedat) nitit inducere sanitatē cũ minori dispēdio corporis: vt sine mēbri abscissiōe: ꝛ si nō possit: abscindit mēbrũ min⁹ nobile: vt ɔseruet magis nobile vel totũ corp⁹. Sic ille q̄ fratrē occulte peccātez charitatiue corripit: dz tētare si possit fratrē emēdare absq̄ detrimēto sue fame. Et seqt. Ergo debit⁹ pcessus est in correctione charitatiua: vt hō corrigat fratrē suũ inter se ꝛ ipm solũ: vt sic possit eũ saluare cũ omnimoda integritate sue fame. Et hoc est qd̄ seqt. Si te audierit: lucrat⁹ es fratrē tuũ eũ l. eũ integritate fame reducēdo. Si aũt te non audierit adhibe tecũ vnũ vel duos ꝛc. Qr em̄ fama ē min⁹ bona: q̄ sit bona vita: si nō posset seruari bona vita fratris sine detrimēto fame: tũc pcedēdũ est ad salutē bone vite: cũ aliq̄li lesione sue fame: ꝛ ideo adducēd⁹ est vn⁹ alr⁹ vel duo ad sciēdũ f. fratris delictũ: ꝛ vt corā eis arguat. Et si se non correxerit: tũc simplr ɔtēnēda est eius fama: vt ɔseruet bona vita vel saltē ordo iustitie ad terrorē alioꝝ. Hec Lyra. Cōcordat ꝛ postillator Hugo cardinal sup eũdē locũ: vbi post varias declarōnes ordinis fraterne charitatis: dicit. Hũc ordinē dz seruare q̄cūq̄ vult corripe. Hoc modo. Si tu scis pctm̄ illi⁹ debes ipm pmo corripe inter te ꝛ ipm solũ amicabilr. Si te audierit: lucrat⁹ es illũ. Si aũt te nō audierit: siste ibi donec habeas aliā viā pcedēdi. Potest ēt hri alia via dupl'r: qr illud pctm̄ aut est iterabile: aut nō. Si est iterabile: debes aliq̄b⁹ bonis dr̄e: q̄ eũ dep̄hēderint tecũ: corripiēt eũ. Si vo nō est iterabile: nihilomin⁹ debes dr̄e alicui vel aliq̄bus q̄ pñt pdesse nō obesse ꝛ corā illis corripe eũ. Si te audierit bn̄ est: si te nō audierit: nũcia p̄lato ei⁹: vt admoneat eũ: ꝛ sic liberas alam tuā. Nec es p̄ditor criminis: si hoc modo reuelas ꝛc hec Hugo. Cōcordāt summiste. Jo. in sum. ɔfel. pisanus. dn̄s Antonin⁹ par. ij. ti. ix. c. vi. §. vij. Ecce quot testimonijs pbat q̄ emēdatio fratris q̄ est bonũ ɔsciē: dz p̄poni bono fame: si vtraq̄ n̄ pñt simul stare. ¶ R Ex q̄b⁹ elicit ver⁹ hui⁹ p̄cepti intellect⁹: p̄cipiētis frnā correptionē: cui⁹ finis est correptio frīs: q̄ ita accipiēd⁹ est: vt magis seruiat ad emēdationē fratris: sine in itoꝝ piculo: aut frīs: aut ceteroꝝ. Vñ colligunt aliq̄ casus in q̄b⁹ ordo ille ad l'ram p̄t nō seruari: aut ēt dz nō obſuari: sed magis intērto: in q̄b⁹ s. obſuatio hui⁹ ordinis vel emēdatio frīs vel reipublice: aut aliis primis nō ɔueniret: aut etiā obesset. ¶ Prim⁹ casus est. Si pctā sũt publica: nō opz tũc obſuare hũc ordinē: sz statim pōt denũtiari. Nō de tali pctō dat p̄ceptũ. Pctō em̄ publico fr̄ nō peccat in te: sz in te ꝛ alios q̄s scādalizat. Vñ in te: dupl'r exponit sm Hug. sz q̄ pōt eē ablti casus vel accti. In te. i. te sciēte: vel in te. i. ɔ̄ te iniurijs ꝛ ɔtumelijs afficiēdo: vel ɔ̄ te malo suo exēplo: te q̄tũ in se est corrũpēdo ac scādalizādo: ꝛ hũc casum plures ponũt: de quo ēt s. ¶ Scd's casus est: quādo pctm̄ nō est criminale: sz veniale: nā p hmōi publicationē, fama nō ledit. Vñ religiosi i caplo se pclamāt p̄termissa admonitiōe: qr illa p q̄b⁹ inuicē se pclamāt: sũt venialia: in q̄b⁹ nō hz locũ p̄ceptuz frne correctiōis. Si tñ esset aliqd̄ criminale in quo frater diffamaret: ɔ̄ p̄ceptũ ageret: q̄ p hũc modũ nō p̄cedēte secreta correptiōe fratrē; i famaret. Vñ qñ p̄lat⁹ in visitatione vel alr̄ p̄cipit qd̄ sibi dicat q̄cq̄d sciuerit corrigēdũ: intelligēdũ est saluo ordine frne correctiōis: siue p̄ceptũ fiat ad oēs: siue ad aliquē spāl'r. Qd̄ si p̄lat⁹ p̄ciperet expsse ɔ̄ hũc ordinez a dn̄o ɔstitutũ: ꝛ ipse peccaret p̄cipiēdo: ꝛ fr̄ obediēdo: nā ambo ɔ̄ p̄ceptũ dn̄i agerēt. Vñ p̄latoꝝ in hoc casu dn̄m esset. Opz deo plus obedire q̄ hoībus. Occultoꝝ em̄ p̄lat⁹ nō est iudex: sz de⁹. Vñ nō hz p̄lat⁹ ptātē aliq̄d p̄cipiēdi in occultis: nisi inq̄tuz p aliq̄ indicia manifestant: vt p infamiā vel p aliq̄s suspitiōes: in q̄b⁹ casib⁹ pōt p̄lat⁹ p̄cipe: ꝛ codē mō sicut iudex secularis vel eccl'iastic⁹ exigere iuram d veritate dicēda. vt vult. b. Tho. ar. vij. vñ ꝛ Urbanus papa. De manifestis loq̄mur: occultoꝝ em̄ cognitor ꝛ iudex est de⁹. xxxij. dis̄ erubescā. ¶ S Tertius casus: qñ pctm̄ occultũ v̄git in nocumētũ spiritnale vel corporale reipublice: aut primoꝝ. Vñ si q̄s tractaret occulte: q̄o ciuitas hostib⁹ traderet: aut occulte hoīes auerteret a morib⁹ vl' a fide aut esset infectiu⁹ primoꝝ ꝛ piculũ esset in mora: tũc statim esset denũtiādum p̄lato sine p̄uia correctiōe secreta: vt gregi suo caueat. Qr bonũ multorum bono vni⁹ p̄poni dz: ꝛ magis cavēdũ est detrimētũ reipublice tā spũale q̄ corporale: q̄ fame ipsi⁹ pctōris. Cōcordat Tho. ꝛ Rich. Dictũ est ꝛ piculũ esset in mora: qr si q̄s firmiter existimaret: q̄ hmōi malũ p secretā correptionē cauere posset: et mora nō esset piculosa: neq̄ correctio secreta nociua: tũc p̄mittēda esset secreta correctio. Si aũt peccatũ fratris v̄git in dānũ corporale alteri⁹ seu tēporale: dz fieri cōparatio dāni tpalis alterius ad dānũ fame illi⁹: ꝛ et qd̄ p̄pōderat: magis obuiādũ erit. ¶ Quart⁹ si ex signis pbabilib⁹ credit secretam correctionē nō pficere: apud frem sz p eā frēz magis exasparari: aut p̄monitũ subterfugia q̄rere vt corrigi nō posset: nō opz p̄cedere secretā correptionē: sz illa dimissa denũtiād⁹ esset suo p̄lato. vt dicit Rich. Cōcordat Hugo postillator. Correptor (inq̄t) dz attēdere q̄lis est q̄ corripi dz: ꝛ vtrũ vtilis sit ei sua correptio. Signa aũt q̄b⁹ pbabilr credi pōt: vtrũ correptio sit vtilis; an nō: ponit Antonin⁹ post Rich. Puta an pbabil'r expectari possit frīs emendatio an nō: Hoc q̄dē ppēdi pōt: ex ɔditiōe peccātis ꝛ ex reiteratiōe act⁹. Utrũ aliq̄s ex electiōe vel passiōe. i. ex malitia vel infirmitate: aut etiā ignorātia peccauerit: qr si aliq̄s freq̄nter ꝛ sine freno i aliqd̄ pctm̄ lapsus est: signũ est q̄ ex malitia: peccat ꝛ nō facile emēdabit. Si aũt semel ablata actione in pctm̄ ruit: ꝛ postea tristitiā ꝛ verecũdiam de pctō ōndit signũ est q̄ peccauit ex passiōe: ꝛ q̄ de facili emēdat. Et tunc dz p̄cedere secreta monitio vel correptio: ꝛ differri denũtiatio: quousq̄ videat admonitiōis effect⁹: maxie si ipōdet emēdationez admonit⁹. Vñ in p̄dicto casu agēdũ est correptori sicut chirurgo min⁹ perito: sz fideli: q̄ inspecto vulnere de cura ei⁹ p se ꝛ alios sibi siles desperat: ꝛ in mora piculũ iminet: dimissis suis medicamētis: dz statim superiori artis sue magro denũtiare: q̄ vuln⁹ curet vel mēbrũ amputet. Sic fr̄ qñ nō sperat fratrē p se vel p testes corrigere: sz magis timet illum ex sua correptiōe peiorari: vel si in mora timet piculũ: nisi statim fiat denũtiatio: vt in casu p̄oꝛ: pōt ꝛ dz dimissa secreta admonitiōe ꝛ testib⁹ statim ecclesie p̄lato denũtiare: q̄ admonēdo vl' puniēdo sz qd̄ visũ fuerit expedire: dz remediũ adhibere. Nec sic facit ɔ̄ ordinē euāgelice legis: seruat em̄ inten

Bea. tho. Richar. d med. vil. Nic. d ly

Hug. car. Mat. xviij

Hugo postillator.

* De signis q̄b⁹ cognosci pōt an correptio sit vtilis: an nō.

tionē legislatoris: ꝛ finē attingit legis ab ipso intē
tum: dicit em̄.b.Aug.ad macedoniū. Siue plectē-
do: siue ignoscēdo hoc bn̄ agit: vt vita hoim corri
gat. ❡ T Quint⁹ casus: qn̄ ex manifesta denūtia-
tione vel correctiōe publica vtilitas verisilr resul
taret. Sic Petr⁹ pctm̄ occultū Ananie ꝛ Saphyre
ꝯiugis sue manifestauit: ipsos publice sine alia ad-
monitiōe redarguēdo de fraude ꝓcij agri venditi:
qꝛ sciebat ex dicta correptiōe vtilitatē publicā re
sultare. Vn̄ ꝛ ibidē dr: ꝙ dicti Ananias ꝛ Saphyra
a Petro redargutí: statim mortui sunt: ex quo ma
gnus timor fact⁹ est in omni ecclesia ꝛ in oib⁹ qui
audierūt. Sm̄.b.Aug.aūt in li.ꝯ mēdaciū. Ex gestꝭ
sctōꝝ possum⁹ agnoscere: ꝗꝛ ꝑcepta diuie scriptu
re sūt itelligēda. ❡ Sext⁹ casus: qn̄ ꝑlato nō vt in-
dici: sꝫ vt singulari ꝑsone: q̄ pōt ꝛ dꝫ velle magis ꝓ
desse ꝙ aliꝗ: fris pctm̄ ondit. Tūc em̄ ondsio delicti
ꝑcedere dꝫ adductionē testiū. Sic dicit.b.Aug. in
rła. Postꝙ locut⁹ est de testib⁹ adducēdis secrete
admonito ꝛ nō emēdato subiūgit. Sꝫ anꝙ aliꝗs de
mōstret ꝑ quos ꝯuincēd⁹ est si negau erit.s.testib⁹
pri⁹ ꝑposito dꝫ ondi: si admonit⁹ neglexerit corri-
gi. Que exponēs Hugo dicit. Pri monasterij dꝫ in
dicari: vt ꝛ ipse frem secrete corrigat: ꝗten⁹ culpa
q̄ adhuc latēs ē: si forte secreti⁹ corrigi poterit: nō
oib⁹ innotescat. Et ne frater sit pctm̄ fris secretū
timeat idicare q̄si ꝓditor secreti criminis. dicit.b.
Aug. Nec vos existimate esse maliuolos pri dum
hec idicatis: magis q̄ppe innocētes nō estis: si fra
tres vros quos indicādo corrigere potestis: tacē
do ꝑire ꝑmittitis. Si em̄ frater tu⁹ vuln⁹ hꝫ in cor-
pore: qđ vult occultari cum timet secari: nōne a te
crudelr sileret: ꝛ misericorditer indicaret? Quāto
ḡ poti⁹ debes manifestare: ne deteri⁹ putrescat in
corde? Que exponēs vēn̄. Hugo. Si crudelis est q̄
vuln⁹ in corpore fratris celat: multo magis crude
lis est q̄ pcti vuln⁹ in aia fratris nō indicat: ꝛ reus
mortis illi⁹ existit: quē tacēdo ꝑire ꝑmittit. Sicut
em̄ ille ex ope: ita iste dānat ex taciturnitate. Qđ
si ille crudelis est q̄ culpā nō detegit: eꝫ ille mise-
ricors est q̄ eā nō abscōdit: nec maiorē pōt erga mi
serū agere miam: ꝙ pereunti ꝑstare vitā. Vn̄. Qui
ꝯuerti fecerit pctōrē ab errore vie sue: saluabit ani
mā suā a morte: ꝛ opit multitudinē pctōrum. ❡ T
Bea.tn̄ Tho. in.xi. qōli ar.xiij. vbi q̄rit. Virū sciēs
pctm̄ ꝓximi ꝛ referēs illud statim ꝑlato suo añ se
cūdā admonitionē tertiā: peccet mortalr: eo ꝙ con
tra ordinē a xp̄o de fraterna correctiōe datū agit.
Ita rn̄det ꝙ in his distinguēdū est de ꝯditiōe sub-
diti ꝛ ꝑlati. Nā si scio ꝙ frater ꝑ me corrigeret: tūc
nō debeo denūtiare ꝑlato. Si aūt hoc meli⁹ fiat ꝑ
ꝑlatū: ꝛ ꝑlat⁹ nihilominꝰ sit pi⁹ ꝛ discret⁹ ꝛ spūal:
nō hñs odiū vel rācorē ad illū subditū: tūc pōt de-
nūtiare sibi: nec hoc faciēs dicit ecclesie: qꝛ nō dicit
ei vt ꝑlato ecclesie: ꝯ vt ꝑuate ꝑsone ꝓficiēti ad cor
rectionē ꝓximi ꝛ ei⁹ emēdationē. Sed ꝓpter ꝯdi-
tiones diuersas ꝑlatoꝝ ꝛ subditoꝝ nō pōt in hoc
dari iudiciū gn̄ale: vel qꝛ ꝑlat⁹ mouet ad odiū ad-
uersus subditū: vel qꝛ subdit⁹ nō bn̄ recipet vba ꝑ
lati. ❡ Ergo in oib⁹ his hoc est tenēdū ꝓ regula: ꝙ
in his seruāda est charitas: ꝛ qđ meli⁹ ꝛ magis ex-
pedire vr̄. Et si hoc intēdat.s.emēdationē fris: vel
cautelā in futurū: ꝛ seruat ꝗtū pōt bonū charita-
tis: nō peccat denūtiādo. Si aūt denūtiat vel ꝑla-
to: vel amico suo: vel cuicūꝗ ex malitia vt ꝯfunda
tur ꝛ deꝓmat ꝓxim⁹: peccat mortalr. Si aūt ex in-
cautela alicui dixit: ita tn̄ ꝙ inde nō aliud vel dif-
famia vel vilipēsiū eueniat delinquēti. nō ē mor-
tale: sꝫ incaute agat. Hec Tho. Et nota ꝙ frat de-
linꝗns nō tm̄ denūtiād⁹ est ꝑlato vt priuate ꝑsone
vt emēdet: sꝫ etiā emēdat⁹ vt ꝑserꝰet a recidiua:
ideo.ꝯ. dicit Tho. Si intēdat emēdationē fris vel
cautelā in futurū. Vn̄ in.iiij.di.xix. dicit Rich. Pro
pter fris correctionē factā ꝑ admonitionē secretā:
nō teneor desistere a secreta denūtiatiōe ꝑlato fiē
da: qꝛ vꝫ ad ꝑcauēdū fratri a recidiua: nec est in ta
me fris ꝑiudiciū: si talis est ꝑlat⁹ qlis esse dꝫ. Si tn̄
ꝑ signa valde ꝓbabilia: ꝛ ꝑsumptiōes valde violē
tas crederet: ꝙ ex illa denūtiatiōe: fratrē correctū
infamare vellet: tūc crimē occultū fris iaꝫ ꝑfecte
correcti: sibi denūtiari nō deberet. Hec rich. ꝛ pon
derent singula vba. ❡ Septim⁹ casus qñ admoni
tio fit i gn̄ali: ita ꝙ crimē q̄dē specificat nō ꝑsona.
Sic dn̄s discipulis de Juda in vltima cena dixit.
Vn⁹ vr̄m me traditur⁹ est. Nec tn̄ legit pri⁹ Judā
in secreto corripuisse: nō tn̄ ꝑsonā Jude manifesta
uit. Hoc mō freq̄nter visus est b. Ber. ad tres suos
quos de certo crimine ꝑsona nō specificata admo
nuit ac corripuit: vt patuit in sermonib⁹ de dedica
tiōe ecclie. ꝛ alibi ❡ ✱ Hugo card. in postil. super
Mat.xviij. addit adhuc duos casus: in qb⁹ non tm̄
ordo: sed ipsa correctio frna, omitti pōt ꝑter illos
septē.ꝯ. positos. Prim⁹ ꝛ in ordine poꝝ octau⁹ cuꝫ
multitudo vel plās est in culpa: vbi correctio pl⁹
noceret ꝙ ꝓdesset ecclie. Quatuor em̄ debēt attē
di in frna correptiōe.s. discretio: lenitas: charitas:
vtilitas. Discretio vt sciat qn̄ quē ꝛ q̄ō corripere
dꝫ. Lenitas vt nō ꝑ asperā obiurationē corripiat:
ꝛ magis ad odiū frem: ꝙ emēdationē ꝯcitet. vn̄ ad
Gal.vi. Fres ꝛ si ꝑoccupat⁹ fuerit homo in aliquo
delicto: vos q̄ spūales estis: hmōi instruite in spū
lenitatis. Charitas vt ex cōpassiōe corripiat intē-
dēs emēdationē fris: nō ex odio ꝯfundēdo vel irri
dēdo sicut Cham patrē suuꝫ Noe irrisit. Vtilitas
vn̄ peccat corripiēs ait Hugo) si inutilr corripiat.
Qđ fit qn̄ sciēter corripit incorrigibilē vel multitu
dinē vel ꝑlatū: vbi magis nocet ꝙ ꝓsit correctio:
qꝛ correptor dꝫ atiēdere q̄lis sit q̄ corripi dꝫ: ꝛ vtrū
vtilis sit ei⁹ correctio: salua pace. vn̄ Aug. Mali est
dissimulāda correptio ꝓ pace ecclesie. ❡ Scđs si-
ue non⁹: cū aliqs meliori opi vel ad min⁹ eq̄ bono
vacat. Qđ intelligēdū puto ꝓ tpe illo quo intēdit
opi meliori: sꝫ expedito ope tenet: qm̄ nō absolut
per op⁹ meli⁹ cui intēdit: simplr a frne correptio-
nis debito: sꝫ ad tps apti⁹ differat: tps apti⁹ tā ex
parte correctoris ꝙ ex parte corripiendi: ꝙ si tps
aptū hr̄e nō posset: absolueret simplr a ꝑcepti ob
ligatiōe. ❡ Scđm ꝑdictos itaꝗ casus moderādū
est ꝛ intelligēdū ꝑceptū xp̄i de frna correctiōe cuꝫ
ait. Si peccauerit in te frater tu⁹ ꝛc. Nā ei⁹ intelle
ctus ita accipiēd⁹ est: q̄ magis seruit fini ꝛ ꝑcipiē-
tis intētiōi: q̄ est vt frater emēdet: ꝛ ei⁹ aia dn̄o acq̄
rat: absꝗ tn̄ maiori ꝑiculo salutis ceteroꝝ. Nā ꝑ-
cipiēs vult nō tm̄ vnū: sꝫ oēs hoies saluos fieri: ꝛ
ad agnitionē veritatis ꝑuenire.i.ad Timot.ij. Et
vbi ille finis fris.s.emēdatio sine ceteroꝝ maiori
ꝑiculo seq̄ nō pōt: ꝑceptū nō obligat: qꝛ nūꝙ ꝑce-
ptum obligat ꝯtra ꝑcipiētis intētionē. Qn̄ autem
hoc fieri nō pōt casus ꝑmissi ostendūt. Extra ergo
hos casus intelligēdū est hoc ꝑcepiū. ❡ Y. Recol-
ligendū igit q̄ de ordine seruādo in fraterna corre
ptiōe scripta sunt: ꝛ opiniōes illas ad quoddā me
dium reducēdo: ꝯclusiue dōm de pctō occulto: qꝛ
de manifestis satis dictū est. In pctō occulto siue
notū sit vni soli siue plurib⁹ paucis: qđ ꝓbari pōt
extra ꝑdictos casus. plane seruādus est ordo euā
gelic⁹ sicut iacet: ita ꝙ ꝑmo frater corripiēdus est
inter te ꝛ ipm solū. Si te nō audierit: adhibēd⁹ est
vnus: vel adhibēdi duo. Quos si non audierit de-
nuntiandū est ecclesie. Ita tn̄ ꝙ lesio fame caue
ꝗtū fieri pōt: qm̄ vtilis est fama. Primo quidē ipsi
peccāti: nō solū in tpalibus in quib⁹ ꝗtū ad mul-
ta homo patit in tpalib⁹ detrimētū, amissa fama:
sed etiā ꝗtum ad spūalia: quia ex timore infamie
multi a pctō retrahunt. Vn̄ qn̄ se infamatos ꝯspi-
ciūt irrefrenate peccāt. ꝛ ideo Hiero. dicit. Corri-
piēdus est sol⁹ frater: nesi semel pudorē aut vere
cundiā amiserit: ꝑmaneat in pctō. Secūdo: qꝛ vno

Margin notes: Augu. — Actu.v. — Hugo. — Augu. — Hugo. — Jac.v. — Questio b.Tho. — Rn̄sio. — Rich.R. — Mat.xxvi — Hugo — Gene.ix. — ✝ Fama v|tis ē vn̄ cō|terdicit q|meli⁹ ē nō|mē bonū|ꝙ diuiti|multe. E|Plau. dic|ꝙ prim⁹.|picio qu|cōra fam|denigrat.

infamato: aliḡ q̄dāmodo infamantur: s̄m illud Aug. ad plebē hipponēsem. Cū de aliq̄b⁹ q̄ sc̄tm̄ nomē pfitent: aliq̄d criminis vel falsi nois insonuerit vl veri patuerit: instāt: satagūt: ambiūt: vt de oibus hoc credat. Tertio: q: ex pctō vni⁹ publicationis: aliū pūocāt ad peccādū. Quibuscūq: itaq: modis fame parci pōt s̄m supradicta: vt min⁹ ledat: siue p̄mo vnū testē solū: et deinde si nō audit vnū: addant plures: siue testes adhibiti sint ex illis q̄b⁹ crimen est notū: qui vtiq: si h̄ri possint: ceteris p̄ferēdi sunt: siue aliḡ q̄ ipm nescierūt: ita tñ q̄ fame conseruatio emēdatiōi fratris nō p̄ponat. Sed etiam dū crimē fratris soli correctori cognitū est: si ad ei⁹ secretā admonitionē nō emēdat: adducat vnū vel duos corā q̄b⁹ eū corripiat: si forte verecūdat⁹ coraz illis audiat. Si nō: tūc denūtiet ecclesie. habēs testes p̄misse admonitiōis: nō obstāte q̄ sic fama ei⁹ ledit: vt. s̄. dictū est. Et dico notāter dum pbari pōt: pōt eñ pbari: q̄nq: etiā dū vn⁹ sol⁹ nouit: non q̄dē p testes: sed p euidētia signa: vtpote p rē inuste ablatā apud furē inuētā: aut p scriptū: in q̄uo autor sceleris se fecisse notificare nitit alicui complici: qd̄ scriptū ad man⁹ denūtiātoris puenit: aut alias circūstātias hmōi euidēter factuz pbantes. Si vo delictū pbare nō pōt: siue sol⁹ sciat: siue cū aliis. D3 q̄dē secreto admonere frēm in se peccantem: si forte audiat et ita eū lucret. Si: eñ volētē se p̄cipitare: debes si potes p̄hibere: lz solus sis. vt vult Aug. ad Bonifaciū. et h̄r. xxiij. q. iiij. ipsa pietas. et c. displicet. Multo forti⁹ debes obuiare pcccato: lz sol⁹ scias. Et si te nō audierit: dic p̄lato: nō denūtiādo: sed secrete intimādo tāq̄ ei qui magis in secreto pdesse pōt: p eo orādo: aut secrete admonēdo: et ad pniam q̄tū in se est inducēdo. Nec tūc inducēdi sunt testes: neq: vn⁹: neq: duo: q: frustra inducerent. ¶ Z. Sūt eñ tres cause cur inducunt testes s̄m b. Tho. et Richar. Una: ad efficaci⁹ ōndēdū q̄ illud sit pctm̄: et eū reuocādū. Scdo ad ɔuincēdū de actu frat⁹ reiteret. Tertio ad pbandum ipsam secretā admonitionē: q̄ p̄cedere dz publicā denūtiationē reqrit: et sic ad ōndēdū q̄ frater fecit qd̄ in se est. Nūc ḡ in casu quo crimē pbari nō pōt: et secreto corrept⁹ neget crimē: non est verisile q̄ corā testib⁹ ɔfiteat q̄ corā solo negauit: aut ad secretā admonitionē emēdare noluit. Nec pp̄ter scdm̄: q: si testes inducunt ad testificādū actū iteratū: quē testificari pñt: iam nō sum⁹ in casu nr̄o: q: casus noster est: q̄ crimē pbari non possit. Nec pp̄ter tertiū. q: in casu isto denūtiatio publica fieri nō pōt: q: nō pōt pbari crimē: et ita nō ɔuinci: et p hoc nō pōt ab ecclia h̄ri vt Ethnic⁹ et Publicanus. Denīq: inductio testiū est piculosa corripienti: q: posset corrept⁹ agere ɔ corripiētē sup diffamia: q: eū diffamauit corā testib⁹: et hoc pbabit p inductos testes. Et si vn⁹ sol⁹ inducit: vt voluit p̄ma opinio: saltē cū illo posset pbare p̄sumptionē: vt deferret infm correptori: et ita oib⁹ modis esset in piculo: q eñ sibi denūtiāti credit et si ep̄s esset. Un in concilio Uarien̄ si sic definitū est. Si ep̄s alicui sceleris se ɔsciū nouerit q̄diu pbare nō pōt: nihil pferat: sed cū ipso ad cōpūctionē ei⁹ secretis correptiōib⁹ elaboret. et h̄r. vi. q. ij. c. si tñ. et iij. c. placuit Et. b Aug. in home. de pnia. ij. q. vij. plerūq: Plerūq: (inq̄t) boni viri pp̄terea sufferūt aliorū pctā et tacēt: q: sepe deserunt publicis documētis q̄b⁹ ea q̄ ipsi sciunt: iudicib⁹ pbare nō pñt. Et ita in casu isto p̄ceptum implet sine inductiōe testiū: q: sine illis tertio p̄cipētis obseruat m⁹l⁹ dū in secreto corripit: et si nō audierit secrete p̄lato nūtiet. Sic eñ magis eius emēdatio pcurat. Hec est snīa Panor. in. c. nouit. de iudi. hāc materiā lati⁹ ɔtrectātis. In hoc dūtaxat a p̄cedētib⁹ discrepat: q: dicit q̄ dū crimē pbari nō pōt: nō est omittēda denūtiatio pp̄ter hoc ne frater deterior fiat: q: p hoc nō cessat effect⁹ denū-

Augu.

Tres sūt cause q̄re inducunt testes.

Augu.

tiatiōis: q: saltē pp̄ter verecūdiā suā aliq̄ arcerentur a sīlib⁹: et ne aliḡ efficiant audaciores ad pctm̄ cōmittēdū: q: facilitas venie ausum p̄bet delinq̄ndi. Et p hoc ad rōnes opi. p̄mo recitate: q̄ opinio i duob⁹ deficit. Primū: q: rōnē nō inducēdi duos testes assignat: ne lederet fama: q̄ nō sufficit: cum: s3 p̄dicta fama ɔtēnēda est: vbi emēdatio seq̄ pōt: nec sic ɔtēnēs famā fratris malū facit fratri: sed bonū: q: vt min⁹ bonū pcuret: negligit min⁹ incōpossibile. Sed cā non inducēdi testes est: q: frustra diffamaret: et corripiēs in piculo ɔstitueret. Et pp̄t idē nō est inducēd⁹ vnus solus: qd̄ est scdm̄ in q̄ opinio illa deficit: in aliis ɔfirmat ppositum. ¶ Secūda opinio etiā in duob⁹ deficit. Primū: quia dicit simplr: q̄ dū pctm̄ est occultū: ita q̄ vn⁹ solus nouit: tūc testes nō sunt inducēdi. qd̄ nō est vtrverū: sed tunc tñ cum pbari non pōt. Scdm̄ etiā si pbari nō pōt: nō est ibi sistendū: sed secrete est p̄lato intimandū. ¶ Ex p̄dictis elicio duo correlaria. Primū q̄ ɔfitens non peccat detegēdo ɔfessori psonā cum qua peccauit: dum ɔfessor pdesse potest et nō obesse: et hoc si illa intētione facit vt emēdetur. ¶ Scdm̄ q̄ nō peccat: q̄ pctm̄ occultum fratris ad hunc finē alicui honesto viro reuelat: qui pdesse pōt nō obesse: vt per eum frater errans cōgruētius reducatur. Ambo correlaria patēt: quia eadez est rō de eis: sicut de p̄lato cui in secreto est intimandū. De quinto p̄ncipali: satis patet: ex dictis: q̄ effectus in fraterna correctione intētus est emēdatio fratris: amotio scandali: et timor ceteris incussus: dū ad denūtiationē publicā ventū fuerit ne ipsi sint faciles ad peccādū. De hoc non plura.

¶ Lectio. lxxv. A

Dictū est de frater-

na correctiōe quā nō excludit necessitas dimittēdi debita nr̄is debitoribus: dōm breuiter de correctiōe iudiciali seu ptātiua: quo debito exercēda sit a mūdi ptātib⁹. de quo est ppositio sexta. ¶ Utraq: ptās secularis et ecclesiastica: tenet suis debitorib⁹ debita dimittere: nec tñ min⁹ obligat in publice delinq̄ntes in legē dei: ɔgrua correctiōe animaduertere. Hec ppō quo ad p̄mā partē: pz. Nā dimittere debitorib⁹ debita oib⁹ p̄ceptū est: qui se dei filios: h̄r des prīs et coh̄r des Christi esse gaudēt: q̄ dīe prīt deo. Pr nr̄ q̄ es in celis. tales sunt et fideliū ptātes: igit. Illatio est bona et syllogistica. et vtraq: p̄missarum ex. s̄. declaratis: est manifesta. Nec min⁹ dubia est scda eius pars: q̄tum ad ptātes ecclesiasticas: q̄b⁹ fulminādi ecclesie censuras cōcessa est autoritas. De ptātibus aūt secularib⁹ nonnulli forte in dubiū verterēt dicentes: ad seculares ptātes ptinere: nisi regimen reipublice q̄tum ad tpalem pacē pcurādā et ɔseruādā. Criminum vo correctionē ad solos p̄latos ecclesiasticos pertinere: qui pluribus motiuis se muni re videntur. Primo: quia vt. h̄r in. c. nouit ille. de iudic. ad officium pape spectat de quocūq: mortali peccato quēlibet corrigere Christianū: et si correctionem contēpserit: p districtionē ecclesiasticā, coercere: et per ɔsequens peccatorū correctio non pertinet ad secularē ptātem: alioquin si eiusdem correctio ad diuersas spectaret potestates: posset potestas ptātem impedire: et ita iudicia confundi: et catholica pax conturbari: dū quelibet ptās eūdem pro eodē crimine niteret punire. Preterea Nicolaus pa. xcvj. dist. c. denīq. ita ait. Hi quibus tātū humanis reb⁹: non diuinis reb⁹ p̄eesse: pmissum est: quo de his per q̄ diuina ministrant iudicare p̄sumunt: penitus ignoramus. Correctio aūt pciōrum ex his est per q̄ diuina ministrant: quare ad secularē ptātē nō ptinet. Item crimē ecclesiasticū ad secularē iudicē minime spectat: vt satis probat

168

dist.x.imperiū: vbi dr̄ Nicolaus pa. Imperiū vfir iulis publicis: quotidianis administrationib⁹ dʒ esse ꝯiūctū. Et bea. Cypria. iuliano ep̄o scribit. Quō
[Cypria.]
idē mediator dei ⁊ hoīm: hō xp̄s iesus sic actib⁹ ꝓprijs ⁊ dignitatib⁹ distinctis: officia ptāris vtriusꝙ discreuit ꝓpria: volēs medicinali hūilitate hoīm corda sursum efferri: nō hūana supbia rursus ī inferiora demergi: vt etiā xp̄iani iperatores ꝓ eterna vita pōtificib⁹ indigerent: ⁊ pōtifices ꝓ cursu tp̄aliū tm̄mō rerū: tp̄alib⁹ legib⁹ vterent: qten⁹ spūalis actio a carnalib⁹ distaret icursib⁹ ⁊ deo militāe minime sclarib⁹ negocijs se iplicaret: ac vicissiʒ nec ille reb⁹ diuinis p̄sidere videret: q̄ esset sclarib⁹ negocijs iplicat⁹. Nūc aūt criminia inquātū crimina: ⁊ ꝯ deū sunt: crimina sunt ecclastica: ⁊ ꝑ ꝯñs de illis sclaris ptās se itromittere nō hʒ. Preterea ad distinctas ptātes iudiciales spectāt distincte cāe: vt pʒ ex auto. Cypriani iā allegata. Sʒ ad iudiciariā ptātē ecclasticā spectat iudicare de pctis: ⁊ corrigere pctm̄: vt dictū est: igr̄ nō ꝑtinet ad ptātē sclarē cū ille ptātes sunt distincte. Itē nemo dʒ iudicare de his q̄ discernere nō pōt: sine quo discretio ad eū nō ꝑtinet. Discernere aūt inter leprā ⁊ nō leprā solis ecclasticis cōmissum est: vt hr̄ Leui.xiij. ⁊ se
[Leui.xiij.]
quē.c. q̄ discretio lepre ⁊ nō lepre. i. pcti a non pctō: ad solos ecclasticos ꝑtinet ⁊ ꝑ ꝯñs correctio. De mū in cā q̄ spectat ad iudices sclares sclarib⁹ legibus vtēdū est. Sʒ qr vnaqueꝙ cā termināda est ꝑ leges fori illi⁹ ad quē spectat: sʒ diuia offensa nō legib⁹ hūanis: sʒ diuis ꝑceptis estimāda est: ⁊ iō nō iudicāda ꝑ leges sclares. His ⁊ alijs multis ostēdere voluīt: q̄ sclaris ptās solū ordinata est ad ꝯseruationē reipublice: ⁊ ad ꝯseruandā pacē tp̄alē: q̄ q̄ hāc turbāt: corrigere pñt. Cā ꝟo q̄ diuinā respiciūt offensam: eo ptātē minime ꝯcernūt: ⁊ si hec corrigere nitant: falcē mittūt in messeʒ alienā. Qd̄ etiā sic ondere voluīt qr iudices sclares nō aliā ptātem hñt iudiciariā q̄ iudices pagani. Nā imꝑatores xp̄iani successerūt imꝑatorib⁹ paganis: successores aūt eodē iure ⁊ ptāte gaudēt: quo p̄decessores. ergo sclares ptātes nō hñt alia ptātē: q̄ pagani habuerūt. Sʒ trāsgressio diuinarū legū nullaten⁹ ꝑtinet ad iudices gētiles verū deū ignorātes: q̄ spectat ad xp̄ianos eo successores. ¶ B Sʒ illis nō obstātib⁹ ꝓbat ꝓpositio quātū ad illā partē sclarē ptātē ꝯcernētē multiplici rōne ⁊ autoritate. Rōne sumpta ex parte originis ptātis: ex pte finis regiminis: ex pte ꝑsone p̄ncipātis. ¶ Ex pte originis
[Deu.xvij Puer.viij]
veterū exēplis. Nā ois ptās ab alia supiore accepta exerceri dʒ ad vtilitatē ⁊ honorē ei⁹ qui tribuit ptātē: ⁊ hoc maxie ei⁹ in q̄ ꝓrio residet illa ptās: sʒ ois ptās ī terris est accepta a deo: q̄ exerceri dʒ ad vtilitatē ⁊ honorē dei. Cōsequētia illa est syllogistica. Maior vr̄ nota. Nā supior dās ptātē inferiori: nō dat eā ꝯ se: aliōqn regimē in se diuisum quō staret? vt arguit xp̄s ꝯ iudeos se blasphemātes. mat. xij. Mar. iij. ⁊ Luc. xi. Qd̄ ꝟo ois terrena ptās sit a deo: qd̄ est minor rōnis multiplici pʒ autoritate scripture legis vtriusꝙ testamēti. Nā Deut. xvij. ait moyses legislator. Regē ꝯstitues quē dñs de⁹ tu⁹ elegerit de nūero fratrū tuo. Nō poteris alteri⁹ gētis hoīem regē facere: q̄ nō sit fr̄ tu⁹. Item Prouer. viij. Per me reges regnāt: ⁊ legū ꝯditores iusta decernūt. Nec mirū: qr cor regis in manu dei est. Prouer. xxi. ⁊ Sap. vi. Audite reges ⁊ itelligite discite iudices finiū terre. Prebete aures vos q̄ cōtinetis multitudines: ⁊ placetis vobis in tribub⁹ nationū: qm̄ data est a dño ptās vobis: ⁊ virt⁹ ab altissimo: q̄ iterrogabit opa vr̄a: ⁊ cogitatiōes scrutabit: qm̄ cū essetis ministri regni illi⁹ nō recte iudicastis: nec custodistis legē iusticie: neꝙ s̄m volūtatē dei āmbulastis. Ecce nō solū a deo est ptās regni
[Jo.xix.]
sʒ ēt dñi est regnū: ⁊ oēs reges ⁊ iudices mīstri sūt regni dei: q̄re regere tenent ad honorē dñi dei sui: ⁊ ꝑ ꝯñs cauere ⁊ punire offensas dei. Itē ꝓbat autoritate noui testamēti. Vñ Ioan. xix. Nō haberes ptātē aduersum me vllā: nisi tibi datū esset desuꝑ. gloss. i. a deo. Qd̄ clare aplūs ad Ro. xiij. testat. Ois aīa ptātib⁹ sublimiorib⁹ subdita sit. Nō est enim ptās nisi a deo. Et sequit. Principes nō sunt timori boni opis: sʒ mali. Vis aūt nō timere ptātē? bo-
[ad Ro.xiij.]
nū fac: ⁊ habebis laudē ex illa. Dei ei minister est tibi in bonū. Si aūt male feceris: time. Nō eñ sine cā gladiū portat. Dei eñ minister est vindex ī irā ei q̄ malē agit. Vbi glo. Principes ꝓpter corrigendā vitā: ⁊ ꝓhibēda aduersa creaut. Dati sūt rectores ne mala fiāt: ministri dei sunt: vt boni laudent mali puniant. Ex qb⁹ ꝟbis pʒ: q̄ nedū ptās est a deo. sʒ ēt q̄ ad vindicādū irā dei in malos ptātē ministeriū acceperūt. Vñ manifestū est: q̄ ea tenētur vindicare. i. punire: vñ ira dei ꝓuocat: hec aūt sola sunt pctā: ad hoc q̄ principes q̄ gladiū non frustra portāt: istituti sunt: vt pctōres q̄ irā dei meruerūt coerceāt. De hoc aūt magis infra. Ad idē est illud Isid. li. iij. de sum. bo. c. xxiij. ⁊ hr̄ xxiij. q. v. pricipes
[Isido.]
Principes (inq̄t) sclī nōnūq̄ intra ecclesiam ptātis adepte culmina tenēt: vt ꝑ eādē ptātē disciplinam ecclasticā muniāt. Cetero intra ecclesiā ptātes necessarie nō essent: nisi vt qd̄ nō p̄ualēt sacerdotes efficere ꝑ doctrine sermonē: ptās hoc imperet ꝑ discipline terrorē. Sepe ꝑ regnū terrenū celeste regnū ꝓficit vt q̄ intra ecclesiā positi ꝯ fidē ⁊ disciplinā agūt: rigore principū ꝯterant: ipsamꝙ disciplinā quā vtilitas eccl̄ie exercere nō p̄ualet: ceruicibus supbo ptās p̄ncipalis iponat: ⁊ vt venerationē mereant ꝟtutē ptātis ipertiat. Et sequit ad ꝓpositū. Cognoscāt principes sclī deo se debere eē reddituros rōnē ꝓpter ecclesiā: quā xp̄o tuendā suscipiūt. Nā siue augeat pax ⁊ disciplina eccl̄ie ꝑ fideles principes: siue soluat: ille ab eis rōnē exigit q̄ eo ptāti suā ecclesiā tradidit. Ecce apte habes ecclesiā ptāti principū traditā a xp̄o. Ex qbus hec rō formari pōt. Ab illo est ptās secularis principibus tradita: cui rō vsus ptātis ē reddēda: sʒ hmōi ē de⁹: ergo a deo est ptās sclaris p̄ncipibus tradita. Cōsequētia nota cū maiore: qr ei soli reddēda ē rō de re aliq̄: a quo res ipsa est cōmissa. Minor ꝓbat ꝑ illud Inn. xxiij. q. iiij. q̄sitū. Meminerāt a deo ptātes esse concessas: ⁊ ꝓpter vindictā noxio gladiū fuisse ꝑmissum: ⁊ dei ministerio esse datū in hmōi vindices. Quō igitur reprehenderent sacrum: qd̄
[Augu.]
autore dño videtur esse concessum? Qd̄ ꝟo a deo cōcessum est: ita concessum est: vt suo tempore qui acceperit: rationē deo reddat: s̄m parabolā talentorum seruis a dño cōmisso. Mat. xxv. Itē Aug. super Ioan. Mirant blasphemi / quia cōmouētur ptātes Christiane cōtra dissipatores ecclesie detestādos. Ni nō cōmouerent / quō redderēt rationē deo de imperio suo? Intēdat charitas vestra qd̄ dicam: quia hoc pertinet ad reges xp̄ianos vt tēporibus suis pacatam velint matrē suam ecclesiam habere: vñ spiritualiter nati sunt. Et predictis satis probatū relinquit: q̄ potestas secularis (quia a deo est) exerceri debet ad honorem dei: ad correctionem multorum deum offendentiū. ¶ C Secūdo probatur idē ex parte finis regiminis. Est autē finis regiminis duplex. Unus principalis: qui est
[Finis regiminis ē duplex.]
finis simpliciter vltimus: qui est beatitudo eterna. De quo bea. Isido. lib. iij. sententiarum suarum. c. xxxiij. dicit. Boni iudices iusticiam ad solam obtinendam vitam eternam suscipiunt. Hic enim finis
[Isido.]
esse debet omnium humanorum actuum bonorū e meritorio. Vñ ⁊ p̄dictis subdicit Isido. Nec eam iusticiā munerib⁹ acceptis destruūt: vt dum de iusto iudicio tp̄alia lucra nō appetunt: premio eterno ditent. Alius est mediat⁹ finis ad vltimū fineʒ relatus: qui est pax terrena. Ad vtrumꝙ finem obtinendum necessaria est correctio pctōrum popu-

li.Siquidē pctā ab vtroq fine impediūt:ꝛ tā pacē
eternā ꝙ tpalē tollūt.Qꝺ eternā manifestū est: qꝛ
beatitudo eterna nō ꝯfert nisi iustis ab oī pctō imu-
nib⁹.Nihil eñi inqnatū intrabit in illud.¶ Qꝺ ēt
pctā ñ correcta tollūt pacē tpalē ptꝫ:qꝛ ꝑpter pctā
hoīm inducit dñs gladiū ꝛ pestes varias.Vñ Le-
Apo.xxi.
ui.xx.hō de filijs isrl ꝛ de aduenis q̄ habitāt i isrl:
si qs dederit de semine suo idolo Moloch morte
Leui. xx.
moriat:ppłs terre lapidabit eū.Et sequit.Qꝺ si ne
gligēs ppłs terre:ꝛ q̄si paruipēdēs imperiū meū:
dimiserit hoiem q̄ dederit de semine suo Moloch:
nec volnerit eū occidere:ponā faciē meā sup holēz
illū:ꝛ cognationē ei⁹:succidāq ipm ꝛ oēs q̄ ꝯsense-
rūt ei vt fornicaret cū idolo Moloch de medio po
puli sui.Deniq qd aliud loquunt maledictiones
trāsgressoꝝ pceptoꝝ dñi.Deut.xxvij.ꝛ.xxviij.capi
tulis : et cōminationes pphetarū:nisi qꝛ vniuerse
plage dei in ppłm deseuiūt:eo qꝛ pctā impunita re
linquunt:Itē bea.Aug.xxiij q.iiij.si ea.Si,ea inqt
Augu.
de qb⁹ de⁹ vehemēter offendit insequi vel vlcisci
differim⁹:ad iracūdiā vtiq diuinitatis patiētiā ꝓ-
uocam⁹.Nōne Achor fili⁹ zare pterijt mādatū dñi
ꝛ sup oēm ppłm isrl ira ei⁹ incubuit:ꝛ ille erat vn⁹
hō.O vtinā sol⁹ perijsset in scelere suo.Itē.b.Gre-
go.ad Brunichildē reginā frācoꝝ.Si quos igitur
violētos:si quos adulteros:si quos fures vł alijs
Grego.
prauis actib⁹ studere cognosciti̇s deū deoꝝ corre-
ctione placare festinate:vt p vos flagellū perfida
rū gētiū:qꝺ quātū videm⁹ ad multarū nationum
vindictā excitatū est:nō inducat. Ne si qꝺ nō credi
mus diuine vltionis iracūdia sceleratorum in erit
actiōe cōmota:belli pestis interimat : quos delin-
quētes ad rectitudinis viā dei pcepta nō reuocāt.
Itē be.Cypria. ꝛ hr̄.xxiij.q.v.si audieris Si audie
ris ait in vna ex ciuitatib⁹ quas dñs de⁹ dabit ti-
bi inhabitare illic dicētes Eamus ꝛ seruiam⁹ dijs
Cyprian⁹
alienis:quos deos nō nouisti: interficiēs necabis
oēs q̄ sunt in ciuitate cede gladij:ꝛ incēdes ciuita
tē igni:ꝛ erit sine habitaculo:ꝛ in eternū nō reedifi
cabit.Etiā nūc vt auertat de⁹ ab indignatione ire
sue:ꝛ dabit miam tibi:ꝛ miserebit tui:ꝛ multiplica
bit te si audieris vocē dñi dei tui: et obseruaueris
pcepta ei⁹.Cui⁹ pcepti ꝛ vigoris mēor matathias
interfecit eū q̄ ad araꝫ sacrificatur⁹ accesserat.Qꝺ
si ante aduētū xp̄i circa dñm colendū:ꝛ idola sper-
nēda hec pcepta suata sunt quāto magis post ad-
uentū xp̄i seruāda sunt qn̄ ille veniēs nō tm̄ vbis
Attēde d
nos hortat⁹ est:sed etiā factis.¶ D Ex qb⁹ ptꝫ qꝛ
correctōe
tanto est defensio armoꝝ reipu.nō correctio vitijs
viciorum
in plebe:qb⁹ correctis haud dubiū de⁹ ē q̄ pugnat
ꝓ nobis.Nā sicut negligētia ꝛ correctiōis dissimu
latiōe ira ꝓuocat diuina:ita eoꝝ correctiōe debita
dei mitescit ira.Sic mitissimus moyses vindicato
idololatrie pctō in ppło occisis.xxiij.milib⁹ irā dñi
a cetera amouit multitudie.exo.xxxij.Sic phinees
fili⁹ Eleazari p vindictā stupri dñi placauit ppło
N.ūe.xxv
ꝛ sacerdotiū ꝓmeruit:vt, hr̄ Numeri.xxv . vbi hr̄.
Dixit dñs ad moysen.Phinees filius eleazari filij
aaron sacerdotis auertit irā meā a filijs isrl:q: zelo
meo cōmot⁹ est ꝯ eos:vt nō ipse delerē filios isrl i
zelo meo.Et ibi pmissum est.Irat⁹ dñs ait ad moy
sen.Tolle cūctos pncipes ppli:ꝛ suspēde eos ꝯ so
lē in patibulis:vt auertat furor me⁹ ab israel. Sic
matathias volēs ꝯgregare ppłm pri⁹ vindicauit
vindictam dñi in iudeū idolo sacrificantē: ꝛ nūciū
regis ad id cōpellētē:vtrosq trucidādo sup altare
i.Mach.ij.Et fili⁹ ei⁹ iudas actur⁹ ꝓlia ppli : pri⁹
egit ꝓliu dñi.Nā ꝓsecut⁹ est iniquos / perscrutās
eos q̄ ꝑturbabāt ppłm ei⁹:ꝛ perambulabat ciuita
tes iuda:ꝛ pdidit ipsos ex eis:ꝛ auertit irā ab isrl.
Et sic post pctōꝝ vindictā induit se arma bellica ad
ij.mac.iij.
pugnādū ꝯ gētes:ꝛ glīosissimis potit⁹ ē triūphis
dño sibi adsistēte: vt hr̄.i. Mach.iij. ꝛ ꝑ totū libꝛū.
Multa ad idē colligi possent ex libris iudicū ꝛ re-
gū.Et vtinā hec attēderēt pncipes nri ad bella ꝓ
cessuri:imo bella ꝓlaturi pri⁹ mucrones sue corre
ctiōis exacuerēt in trāsgressiōes publicas diuino-
rū mādatoꝝ p penalia statuta:ipsaq exequerent.
Sic paucis:imo pene nullis expēsis imo cū lucro
ppłm sibi subiectū a pctis pseruarēt.ac sibi placa-
to dño bella q̄ nō sine maximis sumptib⁹ ac popli
ac iactura ogi pnt cauerēt.Nō sunt hi(negligētes
principes i corrigēdo pctā)veri pacis defensores
sꝫ magis pacis turbatores:correctiōis negligētia
irā ꝛ flagellū ꝯ se ꝛ ppłm ꝓuocātes. Nec min⁹ de-
testādū est:qꝛ ad bella ꝓcessuri:nō pri⁹ se p ꝯfessio-
nē ac pnie sacrm deo recōciliāt:sꝫ turpissimos bel
latores acti deū sine itermissiōe iudis:fornicatiōi
bus:furtis:adulterijs:ꝛ ceteris criminib⁹ offendē
tes:nō attēdētes aut forte nō credētes:qꝛ nō i hoīꝫ
fortitudine aut multitudine:sꝫ dūtaxat de celo vi-
ctoria est.Et qño illā de celo sperare pnt:q̄ deū ce-
li tā grauiter offenderūt:Et q̄ ptātes sctares paceꝫ
eternā ꝛ tpalē adipisci valeāt:ꝯ pctā subiecti ppli
dimicēt Nā circa punitionē pctōꝝ eoꝝ ptās pnci
palr exerceri dꝫ.Vñ Deut.xij.dr nō solū sacerdoti
bus:sꝫ gñalr oib⁹ in ptāte ꝯstitutis.Si fr̄ vel somnio
rū volēs ad idololatriā ptraheś:aut a deo tuo auer
Deu. xvij
tere:statim interficiat.Sic e hr̄ Deut xvij.c.Itē il-
le q̄ ē minister regni dei:pcipue hꝫ iudicare ac pu-
nire pctā q̄ subditi sui cōmittūt in deū:reges autē
sunt ministri regni dei:d qb⁹ dr Sap.vi.Cū essetis mi
nistri regni illi⁹:nō recte iudicastis ꝛc.Maior ptꝫ:
Sap.vi.
qꝛ minister regni hꝫ punire ea/q̄ subditi sui cōmit
tūt ꝯ regē ꝛ regnū:talia aūt sūt pctā.Itē ad reges
ptinet dissipare oē malū sm illud Prouer. xx. Rex
prouer.xx
q̄ sedet i solio iudicij dissipat oē malū intuitu suo.
Sꝫ nihil est magis malū ꝙ pctm̄. Pertinet g̃ ad re
gis offm̄ dissipare ꝯdigna vltione pctm̄.Itē nō mi-
norē iurisdictionē hñt reges i nouo testō ꝙ habue
rūt reges in veteri testō.Ad reges aūt veteris testa
mēti ptinebat punire idololatras et blasphemos.
Nā de rege asa legit.iij.Reg xv.qꝛ fecit rectū ante
ꝯspectū dñi sicut dd pr̄ ei⁹:ꝛ abstulit effeminatos de
terra purgauitq vniuersas sordes idoloꝝ q̄ fece-
rāt pres ei⁹:ꝛ maachā matrē suā amouit:ne eēt pn
ceps in sacris priapi:ꝛ subuertit specū ei⁹: ꝛ cōfre-
git simulachrū turpissimū:ꝛ cōbussit in torrēte ce
drō.Sic iehu oēs pphas baal occidit.iiij.re.x.Er
go nō min⁹ ptinet ad reges noui testi vindicare of-
fensas dei.Vñ ꝛ pceptū est regi Deut.xvij.vt post
ꝙ sederit i solio regni sui:describat sibi Deutero-
nomiū legis i volumie:legatq illd oib⁹ dieb⁹ vite
sue ꝛc.vt sic discat timere dñm deū suū/ꝛ custodi-
re vba ꝛ cerimōias ei⁹ q̄ i lege pcepta sūt ꝛc Et q̄re
hoc nisi vt sciat qd remuneret:ꝛ q̄s legis trāsgres-
siōes puniat.¶ E Ad idē sunt autoritates sctōꝝ.
Cyprian⁹
Nā btūs Cyprian⁹ i.de.xij.abusio. ait.Rex dꝫ fur
ta cohibere:adulteria punire:ipios de terra pdere
piuros nō sinere viuere:filios suos nō sinere spie
agere.Itē Pelagi⁹ papa.Hoc diuie ꝛ hūane leges
statuerūt:vt ab ecclie vnitate diuersi:ꝛ eius paceꝫ
Pelagi⁹
papa.
iniquissime perturbantes:a secularibus etiam po
testatibus comprimantur:nec quicq mai⁹ est:vn-
de deo sacrificium possitis offerre ꝙ qꝛ si id ordine
tis:vt hi qui in suam ꝛ aliorum perniciem debac-
chantur cōpetenti debeant rigore compesci:ꝛ ha-
betur.xxiij.q.v.quali nos.Item btūs Chry.Sicut
Chrys.
sacerdos debitorē:vt veritatē quaꝫ audiuit a deo
libere predicet:sic laicus debitor est : vt veritatem
quam audiuit a sacerdotibus in scripturis esse ꝓ
batam defendat.Quod si non fecerit perdidit(al's
prodit)veritatem:ꝛ habetur.xi.q.iij. nolite . Item
Augu.
Aug.super ps.lxxxj. Ostendit propheta nec illos
immunes esse a scelere qui permiserunt xp̄m prin
cipibus occidere:cum pre multitudine timerent:
ꝛ possent illos a facto ꝛ se a cōsensu liberare . Qui
desinit obuiare peruersis cum potest : consentit:

vt pz.lxxxiij.dist.c.error.cũ.ij.ca.seq.⁊ dist.lxxxvj. culpam.als incipit:facientis culpã.⁊.xxiij.q.iij.qui põt. Tenebant ergo ꝓhibere põtifices ⁊ principes ne occiderẽt xp̃z:ergo ad laicũ spectat ꝓhibere cri mina cũ põt. Neq3 min⁹ tenet laic⁹ iudex iniurias dei repellere:q̃ iniuriã socij. Sed vt dicit Amb.li. j.de offi. Fortitudo q̃ bello tuet patriã a barbaris vel domi defendit infirmos:vl̃ ad latronib⁹ socios plena iusticia ẽ. Itẽ Aug.ad cresconiũ grãmaticũ obijciẽtẽ ei. Quisqs Christian⁹ inimicũ psequitur xp̃i est inimic⁹. Rñdit Aug. Uez dicis:si nõ psequi tur hoc in illo qd̃ xp̃o est inimicũ. Neq3 eñ dñs in seruo:pr̃ i filio:marit⁹ in ꝯiuge:cũ sunt vtriq3 xp̃ia ni:nõ debẽt psequi vitia Christiane contraria veri tati. An ꝟo si nõ psequant nõ rei negligẽtie meri to teneant? Uñ dz hõ(vt idẽ dicit ad macedoniuz) diligere ꝓximũ suũ sicut seipz:vt quẽ potuerit ho minẽ bñficẽtie ꝯsolatiõe:vel informatiõe doctrine: vel discipline coertiõe adducat ad colendũ dñm. Nã mali sunt ꝓhibẽdi a malo:⁊ cogẽdi ad bonuz: vt idẽ Aug.ait ad donatũ p̃sbyterũ. ¶ Idẽ in libro psalmoꝝ:⁊ allegat.xxiij.q.iiij.c.duo ista. Duo ista noia cũ dicim⁹:hõ petõr:nõ vtiq3 frustra dicunt:q2 petõr est corripe:q2 hõ miserere:nec oino liberabis hoiem nisi psecut⁹ fueris petõrẽ. Huic officio nois inuigilet disciplina:sicut cuiq3 regẽti apta ⁊ accõ modata est:nõ solũ ep̃o regẽti plebẽ suã: sed etiaz pauperi regẽti domũ suã:diuiti regẽti familiã suã marito regẽti ꝯiugẽ suã:patri regẽti prolẽ suã:iu dici regẽti ꝓuinciã suã:regi regẽti gentẽ suam. Et paulopost. Ita nulli hoi claudenda est mia: nulli petõri relaxãda est impunitas. Et post. Non ergo suscipiam⁹ petõres ꝓpter qd̃ sunt petõres: sed tñ eosipsos q2 hoies sunt:humana ꝯsideratiõe tracte mus. Persequamur in eis ꝓpriã iniq̃tatẽ:miserea mur cõem naturã. ¶ Et ex illo arguit. Nõ minorẽ iurisdictionẽ hz ptãs secularis in sibi subditos:q̃ pr̃familias in suã familiã:q̃ pater in filiũ:q̃ mari tus in ꝯiugẽ:sz oẽs isti phĩ ⁊ tenent regere suos ⁊ cogere ad obseruãtiã mãdatoꝝ dei:⁊ honestatẽ vi te ergo ⁊c. Itẽ magis spectat ad principẽ ꝯstitutuz a deo a quo est ois legitima ptãs:vlcisci iniuriã dei q̃ suoꝝ ciuiũ:sed oim petã iniuriã inferũt dño:er go magis spectat ad deũ vltio dei q̃ vltio iniurie subditoꝝ:⁊ tñ ad scd̃am tenet:g̃ multo magis ad primã. ¶ F Idẽ ꝓbat tertio ex parte ꝑsone princi pãtis. In qua duo ꝯsiderant.s.q2 hõ est:⁊q2 in ptã te est:vt dicit Aug.ad bonifaciũ. Aliter dño seruit q2 hõ est:aliter:q2 rex est. Q2 hõ est seruit viuendo fidelr̃:q2 rex est seruit leges iusta p̃cipiẽtes:⁊ ꝯtra ria ꝓhibẽtes:conuenienti rigore sanciẽdo. Inquã tum igit homo fraterna correptione hz:primũ ad monere vt p̃cedẽti lectiõe mõstratũ est: atq3 caue re ne malis societ. Sz s̃m ꝓphete admonitionẽ a malis recedere inde exire ⁊ immũdũ nõ tãgere ꝯta eru cordis nõ corꝑis. Uñ Aug.sup Joannẽ tractãs ꝟba p̃dicta. Quid est(inq̃t)tãgere imũdũ:nisi ꝯsen tire petis? Quid est aute exire inde: nisi facere qd̃ ꝑtinet ad correctionẽ maloꝝ:quãtũ ꝓ vniuscuius q3 gradu atq3 ꝑsona salua pace fieri põt. Et paulo post. Ergo fratres mei quotquot habetis iteruos q adhuc amore seculi p̃grauant auaros:periuros adulteros:inspectatores nugaꝝ:ꝯsultores mathe maticoꝝ:augurũ:aruspicũ:ebriosos:q̃cq̃d iteruos maloꝝ eẽ nostis:quãtũ potestis iprobare:vt corde recedatis:⁊ redarguite:exeatis inde:⁊ nolite ꝯsen tire:vt imũdũ nõ tãgatis. Et li.ij.ꝯ pmenianũ. Quis q̃s qd̃ põt arguẽdo corrigit:vel qd̃ corrigere nõ p̃t saluo pacis vinculo excludit:vl̃ qd̃ saluo pacis vin culo excludere nõ p̃t eq̃tate iprobat:firmitate sup portat:h̃ est pacific⁹ ⁊ ab illo maledicto imunis: d̃ q̃ scriptura d̃t. Ue his q̃ dñt nequã bonũ:⁊qd̃ bonũ est nequã. Ita plane sociat q̃s mal:si mali aliq̃d cõ mittit aut ꝯmittẽtib⁹ fauet. Si aũt neutrũ facit:n

Ambro.

Aug.

Esa.v.

lo mõ sociat. Porro si addat tertiũ:vt nõ sit vindi cãdo piger:sz corripiat iust⁹ in mia ⁊ arguat ⁊ hoc cũ dilectiõe corrigẽdi nõ cũ odio psequẽdi faciat: plenissimũ offm̃ castissime inocẽtie ipleuit. Hec cõ gruũt ꝑsone i ptãte ꝯstitute vt hmõi:q2 ꝯueniũt oi hoi. Sz aliq̃d pl⁹ req̃rit ad ei⁹ ꝑsonã vt regi.s.vt re gẽti. Sic eñ ei ꝯuenit vt leges iustas ⁊ edicta pe nalia ꝯ petã statuat:vt trãsgressores corrigẽdo pu niat. De p̃io d̃t Aug.ad Bonifaciũ:vt.s̃.allegatũ est:q2 rex est leges iusta p̃cipiẽtes ⁊ ꝯtia ꝓhibẽtes ꝯuenienti rigore sanciat. ¶ Ad idẽ loquit bñs aug. Qñ ipatores ꝟitatẽ tenuere:⁊ ꝓ ista ꝯ errorẽ iu bẽt:q̃sq̃s ꝯtẽpserit:ipse sibi iudiciũ acq̃rit. Idẽ Au gu.ad Uincẽtiũ.xxiij.q.iiij.nõ inuenit. Quis eñ ve strũ nõ laudat leges ipatoꝝ datas aduersus sacri ficia paganoꝝ? Et ad bonifaciũ loquẽs de ipatori bus ait dist.ix.c.j. Qñ ꝓ ꝟitate ꝯ falsitatẽ ꝯstituũt bonas leges:terrent leuiẽtes ⁊ corrigunt itelligẽ tes. Quicũq3 ꝟo legib⁹ ipatoꝝ q̃ ꝓ dei ꝟitate ferũ tur obtẽperare nõ vult grãde acq̃rit suppliciũ. Idẽ ad Bonifaciũ.xxiij.q.iiij. Si eccl̃ia loq̃ns ad here ticos ait. Qd̃ aũt.s.heretici dñt:q̃ ꝯ suas ipietates leges iustas istitui nolũt:nõ petisse a regib⁹ terre ap̃los talia nõ ꝯsiderãt aliũ fuisse tũc tp̃is ꝯ oĩa suis ꝯuenire tp̃ib⁹. Quis eñ tũc i xp̃m crediderat ipator? q̃s eñ ꝓ pietate ꝯ ipietatẽ leges ferẽdo se uiret? Tũc ei adhuc illd̃ ꝓpheticũ ñ iplebat. Qua re fremuerũt gẽtes ⁊ ꝓp̃li meditati sũt inania. Asti terũt reges terre ⁊ p̃ncipes ꝯuenerũt i vnũ aduer sus dñm ⁊ aduersus xp̃m ei⁹. Nõdũ eñ agebat q paulopost i eodẽ ps.d̃t. Et nũc reges itelligite eru dimini/q̃ iudicatis terrã. Seruite dño i timore: et exultate ei cũ tremore. Quõ g̃ reges dño seruiũt i timore:nisi ea q̃ ꝯ dñi iussa fuerint religiosa seueri tate ꝓhibẽdo atq3 plectẽdo? Et sequit qd̃.s̃.allega tũ est. Alr̃ eñ s̃uit:q2 hõ ẽ:alr̃ ẽ q2 rex ẽ. Q2 hõ est seruit viuẽdo fidelr̃. Q2 rex est: seruit leges iusta p̃cipiẽtes:⁊ ꝯtia ꝓhibẽtes ꝯueniẽti rigore sanciẽ do. ¶ G Qd̃ ẽt exẽplis ostẽdit. Nã reges ifideles le ges ꝓ fide laudabilr̃ ediderũt. Nã Nabuchodo nosor legẽ edidit ꝓ fidei ꝟitate.xxiij.q.iiij.qñ vult. Q2 vt legit Dañ.iij.ait. A me positũ est decretum hoc:vt.ois ꝓp̃ls trib⁹ ⁊ ligua q̃cũq3 locuta fuerit blasphemiã ꝯ deũ sidrach:misac:⁊ abdenago: dis pereat:⁊ dom⁹ ei⁹ vastet. Neq3 eñ est ali⁹ de⁹ q̃ pos sit ita saluare. Rex ẽt Artaxerxes. Hester vit.legez edidit d̃i. Hoc edictũ qd̃ nũc mittim⁹ i cũctis vrbib⁹ ꝓponat:vt liceat cũctis iudeis vti legib⁹ suis. Re ges ẽt fideles leges ꝓ ꝟitate fidei ꝯdiderũt. Qd̃ ẽt testat Aug.i ep̃la ad Uincẽtiũ:vbi corrigit seip̃m: eo q pri⁹ i opiniõe erat q null⁹ ad ꝟitatẽ xp̃i cogẽ dus eẽt. Sz illã mutat allegãs ad hec d̃i. Ciuitas mea q̃ cũ tota esset in ꝑte donati:ad vnitatẽ catho licã legũ tp̃aliũ timore ꝯuersa:quã nũc videm⁹ ita aiositatis vr̃e ꝑnitiẽ detestari: vt in eo nũq̃ fuisse credat. Hoc ẽt rõ ꝓbat. Nã ille põt leges ꝓ fide sta tuere:q̃ nõ solũ ꝓ ꝯtẽplatiõe hoim sz ẽt ꝓ ꝯtẽplatio ne dei põ rius ꝯdere:hoc aũt cõpetit laicali ptãti: g̃. Minor pz dist.j.ius ciuile:vbi d̃r. Jus ciuile est qd̃ q̃sq3 ꝓp̃ls vel q̃cũq3 ciuitas sibi ꝓpriũ hũana di uinaq3 cã ꝯstituit.i.ex ꝯtẽplatiõe dei ⁊ hoim s̃z gl. ibidẽ. Itẽ ois ꝑsona vel cõitas iurisditionẽ habẽs coactiuã:põt legẽ statuere de his ad q̃ alias tenet ⁊ ad ea obseruãda põt subditos pena rõnali obli gare:sz ois fidelis tenet legẽ diuinã et ei⁹ p̃cepta seruare:g̃ põt ad ea seruãda hñs iurisditionẽ: sub ditos sub certis penis rõnalib⁹,obligare. Sic hñs iurisditionẽ põt ꝑleges suas subditos suos ad ea obligare:q̃ pacẽ ⁊ trãq̃llitatẽ eoꝝ ꝯseruãt:⁊ ea ꝓhi bere q̃ pacẽ turbãt. Sola aũt diuie legis trãsgres sio trãq̃llitatẽ ⁊ pacẽ turbat:vt ex p̃dictis pz: ergo põt has ꝓhibere sub moderatis penis. Et ex illis arguit. Qui hz ꝯdere legẽ:hz eã defendere:⁊ trãs gressores punire:⁊ secularis ptãs põt legẽ ꝯdere de.

Dañ.iij.

Hest.viij.

Aug.

Saladini leges trãs gressio pa cẽ ⁊ trãq̃l litatẽ per turbat.

m⁹ ꝛ pro cultu dei veri. Quibus addi pōt Cyrus
rex Persarū: vt habet. j. Esd. ꝛ Dari⁹ successor Cy
ri: qui plures leges statuerūt ꝑ edificatione tēpli
Hierl'm ꝛ cultu dei: impēsas etiam dederūt: ac im
ꝯdicētes corripiebāt: vt liber Esdre ꝛ Neemie cla
re docēt. Deniq̄ ob quā cām ꝓncipes Romani ac
ceteri tyrāni tā crudel'r seuiebāt in apl'os ac mar
tyres: q̄ fuerūt viri pacifici: nihil ꝯ rēpublicā mo
liētes: nec tpalia cuiuscūq̄ diripiētes: q̄ oīa ꝯtem
pserūt: nec pacē cōem turbātes: nemini nocentes:
oīb⁹ bñfaciēteq̄: ꝛ infirmos curātes. Nihil eñ bo
no statui reipublice ꝯtrariū: eis tā̄ maleficis obie
ctū est: dūtaxat q̄ idolis sacrificare ꝯtēpserūt: ipsa
q̄ ꝯtēnēda ppl'm docuerūt: ideo ꝯ eos tyrāni tā̄
deoꝝ suoꝝ falsoꝝ zelatores: in eosdē vindictā ex
arserūt. Quid putatis egissent: si verū deū cogno
uissent ꝑ ei⁹ cultu ꝯseruādo? Docuit exēplo Con
stātin⁹ de tyrānide ꝛ idololatria ad fidē ꝛ veri dei
cognitionē ꝯuersus. Deniq̄ ad fideles vtriusq̄ te
sta. ꝓncipes rediēs: ꝗtū ꝑ augēdo dei veri cultu:
ꝗtū ꝯ transgressores ꝛ idololatras egere Dauid:
Iosaphat: Ezechias: Helias ꝓpheta: Iosias: cete
riq̄ plurimi q̄ legitima ptāte freti: ꝛ leges sctās ꝑ
obseruatiōe diuinoꝝ mādatoꝝ statuerūt: ꝛ trans
gressores ad coꝝ emēdationē ꝛ ceteroꝝ terrorē:

Nouū testamentū lex amoꝝ est.

penis hmōi statutis affixerūt: vt satis declarāt li
bri Reg. Paral. imo tota vete. test. historia. In no
uo aūt testō q̄ lex est amoris: nō timoris: in q̄ non
sicut in priori testō ex maiori parte seruiētes timo
re ꝓmebant: s; maxime dilectiōe nutriebant: s; ra
ri⁹: nō tñ oīno defuerūt tales vindicte: xxiij. q. iiij.
es vindicta. Nā ꝛ in ꝓncipio nascētis ecclesie ꝯbis

Actuū. v. Augu.

b. Petri apl'i Ananias ꝛ vxor ei⁹: sicut Act. v. legit:
exanimes ceciderūt: nec resuscitati: s; sepulti sunt
vt di. Aug. in li. de ser. dñi in mōte. ꝛ ꝯ Faustū. xx
iij. q. iij. q̄d crudele. Sic plane. ꝛ aplꝰ nō crudel'r: s;
amicabil'r tradidit hoiē; Satane i interitū carnis.
j. Coꝝ. v. vt spūs ei⁹ saluꝰ sit in die dñi nr̄i iesu xp̄i.
Tradidit ꝛ alios vt discerēt nō blasphemare: cor
recti. s. demonis vexatiōe. ¶ Quid dicā de religio
sis ac sctis xp̄iani regni impatorib⁹ regibusq̄: sctō
Carolo magno: sctō Ludouico: Iustiniano: ceteris
q̄ legū ꝯditorib⁹: ꝗta statuerūt ꝑ fide catholica:
ꝗta ꝯ hereticos: blasphemos: ac ceteros mādato
rum dei trāsgressores: q̄s suas leges nō inanit sta
tuerūt: s; fidel'r executi sunt? Quoꝝ edicta impia
liū legū codicib⁹ inscripta sunt: ꝛ vsq̄ in hodiernū
diē: ꝛ in vniuersitatib⁹ publice legunt: ꝛ in secula
rib⁹ iudiciis practicant. Et ex his oīb⁹ satis existi
mo ꝓbatā ꝓpōnis sexte partē scdam: qua dr̄: q̄ se
cularis ptās tenet in publice delinquētes iux legē
dei ꝯgrua coertiōe animaduertere. ¶ VI Sed in his
correctionib⁹ ministrādis duo diligēter attēdēda
sunt. Primū: ne modū pcti correctiōis mod⁹ exce
dat. Scdm: vt nō vindicte appetitu: s; charitatis in
stinctu fiat. De ꝓmo loquit. b. Aug. ꝯ Petilianū.
xxiij. q. iiij. q̄ peccat. Qui peccat (inqt) nō peccat le
gis autoritate: sed ꝯ legis autoritatē. Qr̄ vo interro
gas q̄ sit rō ꝑsequndi vicissim te interrogo: cuius

Psal. c.

sit vox in ps. dicētis. Detrahētē secreto primo suo
hūc ꝑseq̄bar. Quere itaq̄ cām ꝛ modū ꝑsecutiōis:
ꝛ noli tā̄ta imperitia maioꝝ gnal'r ꝑsecutiōes reprehē
dere. Nō eñ ꝑsequimur vos: nisi queadmodū veri
tas ꝑseq̄t falsitatē. Sed Petilian⁹ dixit. Si apl'i ꝑ
secuti sūt aliquē: aut aliquē tradidit Christ⁹? Au
gu. rñdet. Possum q̄dē dīe ip̄m Satanā oīb⁹ malis
hoib⁹ esse peiorē: cui tñ tradidit apl's hoiē ad in
teritū carnis: vt spūs salu⁹ sit in die dñi nr̄i iesu xp̄i.
Itē ꝛ alios de q̄b⁹ dicit. quos tradidi Satane: vt
discāt nō blasphemare. Et dñs flagellatos expu
lit de tēplo improbos mercatores: vbi ētiā ꝯnexū est
testimoniū scripture dicētis. Zel⁹ dom⁹ tue come
dit me. Ecce inuenim⁹ apl'm traditorē: xp̄m ꝑsecu
torē: q̄re ꝑ violētissimas turbas etiā vltro. impro

bi estis ecclesijs catholicis? Ubi poteritis aduer
tere q̄ innumerabilib⁹ exemplis: res ipsa indicat.
Sed dicitis vos loca vr̄a defendere: ꝛ resistitis in
stib⁹ ꝛ cedib⁹ q̄buscūq̄ poteritis: q̄re nō audis vo
cem dñi dei dicētis? Ego aūt dico vob̄ nō resistere
malo: aut si fieri pōt: q̄ aliq̄s recte ꝑ vim corporalē
resistat violētis: nō ideo ꝓceptū violet: qd̄ audiui
mus a dño. Ego aūt dico vobis nō resistere malo.
Cur nō etiā hoc fieri pōt ꝑ ordinatas legitimas ptā
tes de sedib⁹ q̄ illicite vsurpāt: vel ad iniuriā dei
retinent: vt pi⁹ expellat impiū: ꝛ iust⁹ iniustū? Ne
q̄ eñ eodē mō passi sunt pseudoprophete ab He
lia: quo ipse Helias a rege neq̄ssimo. s. achab. Aut
q̄ flagellat⁹ est dño a ꝑsecutorib⁹: passiōib⁹ ei⁹ cō
parādi sunt: quos ipse de tēplo flagellatos eiecit.
Restat igit' vt nihil aliud req̄rēdū esse fateamini:
nisi an iuste: an iniuste feceritis. Nō miremini si nō de
sunt ministri dei: ꝑ q̄s flagellamini: q̄ ꝑsecutionē
patimini nō a nobis: sed sicut scriptū est ab ipsis
factis vr̄is. Et infra. De ꝑsecutiōe vr̄a q̄rela sedabi
tur: si cogitetis pi⁹: ꝛ itelligatis nō oēm ꝑsecutionē
esse culpabilē: alioq̄n vo nō laudabil'r diceret. De
trahētē secreto primo suo hūc ꝑseq̄bar. Nā q̄tti
die videm⁹: ꝛ filiū de pr̄e tā̄ de ꝑsecutore suo cō
q̄ri: ꝛ ꝯiugē de marito: ꝛ seruū de dño: ꝛ colonū de
possessore: ꝛ reū de iudice: ꝛ militē vel ꝓuincialē d̄
duce vel rege. Cū illi plerūq̄ ordinatissima ptāte
hoies sibi subditos ꝑ terrores leuiū penaꝝ a gra
uiorib⁹ malis ꝓhibeāt atq̄ cōpescāt. Plerūq̄ aūt
a bona vita ꝛ bonis factis minādo ꝛ seuiēdo d̄ter
reāt. Sed cū a malo ꝛ illicito ꝓhibeāt: correctores
ꝛ ꝯsultores sūt. Cū aūt a bono ꝛ licito: ꝑsecutores
ꝛ oppssores sūt. Sed culpant etiā q̄ ꝓhibēt a ma
lo: si modū pcti mod⁹ correctiōis excedat. Ecce q̄
excessus correctiōis in vitio est corrigētis. Mode
rata igit' ꝛ tēꝑata dz esse correctio. ¶ VII De scdo

Augu.

s. q̄ nō vindicte appetitu: s; charitatis affectu cor
rectio fiat: loquit'. b. Aug. ad Uincē. donatistā (ꝛ al
legat'. xxiij. q. iiij. c. nimiū.) dic. Nimiū sunt inq̄eti:
quos ꝑ ordiatas a dño ptātes seculares cohiberi
atq̄ corrigi mihi nō vr̄ inutile. Nā de multoꝝ iā
correctiōe gaudem⁹. Et seq̄t'. Si eñ q̄s̄ inimicū
ꝑiculosis febrib⁹ phreneticū factū currere videret
in ꝓcipitiū: nōne tūc pot⁹ malū ꝑ malo redderet:
si sic eū ire ꝑmitteret: q̄ si corrigēdū curādumq̄ li
garet? ꝛ tñ tūc ei molestissim⁹ ꝛ aduersissim⁹ vide
ret: q̄ vtilissim⁹ ꝛ misericordissim⁹ extitisset. Sed
plane salute reparata tāto ei vberi⁹ grās ageret:
q̄to minus sibi pepcisse sensisset. Et post pauca. At
q̄busdā ista nō ꝓsunt. Nūq̄d iō negligēda ē; medi
cina: q̄ nōnulloꝝ insanabilis est pestilētia? Et seq̄t'.
Nō ois q̄ parcit amic⁹ est: nec ois q̄ vberat inimic⁹.
Meliora sūt vulnera amici: q̄ blādo oscula inimici.
Meli⁹ ē cū seueritate diligere: q̄ cū lenitate decipe.
Utili⁹ esurientis panis tollit': si d̄ cibo secur⁹ iustitiā ne
gligit: q̄ esurienti panis frāgit': vt iniustitie seduct⁹ ac
q̄escat. Et. j. Putas neiēz dēre cogi ad iustitiā: cū
legas patrēfamilias dixisse seruis: q̄scūq̄ inueneritis cogi
te intrare? Cū legas ꝛ ip̄z ꝓmo saulū: postea Paulū:
ad veritatē cognoscēdā ꝛ tenēdā: magna violētia xp̄i
cogētis eē ꝯpulsū. Et. j. Nonerit; iurē aliq̄s auertē
dis pecorib⁹ pabulū ꝑgere: ꝛ aliq̄s pastorē flagel
lo errātia pecora reuocat. Et post pauca. Aliq̄n q̄
ꝑsecutionē patit' iniust⁹ ē: ꝛ q̄ eā facit iust⁹ ē. S; pla
ne sepe ꝛ mali ꝑsecuti sūt bonos: ꝛ boni malos. Illi
nocēdo ꝑ iniustitiā. Isti ꝯsulēdo ꝑ disciplinā. Illi ia
nit': isti tēꝑant. Illi seuiētes cupiditate: isti charitate.
Nā q̄ trucidat n̄ ꝯsiderat queadmodū laniet. Qui
aūt curat: ꝯsiderat quēmodū secet. Ille ꝑseq̄t' sani
tatē iste putredinē. Occiderūt ipi ꝓphas: occiderūt
ipsos ꝓphe. Flagellauerūt iudei xp̄z: iudeos fla
gellauit ꝛ xp̄s. traditi sūt apl'i ab hoib⁹ hūane ptā
ti: tradiderūt apl'i hoies satane. In his oīb⁹ q̄d attē
ditis nisi q̄s eoꝝ ꝑ veritate: q̄s ꝑ iniq̄tate: q̄s nocē

di causa:qs emēdādi spūs fenlat? Nō ergo vidicte appetitu:sed affectu diligētie sibi subditos corrigere debēt seculares ptāres. ℂ O Et p hoc rūdēdum est ad rōnes in pncipio hui⁹ lectiois motas. Ad pmā q̄ arguit:q ad papā spectat de quocūq mortali crimine corrigere xpianū ⁊c. Dicit vno mō q ad ecclesiā spectat duplex punitio seu correctō. Una in foro pniali. Alia in foro ɔtētioso. Prīa spectat ad iudicē eccliasticū respectu cuiuslibet xpianī p q̄cūq pctō Scōa correctio nō semper spectat ad iudicē eccliasticū:pͤsertim in criminib⁹ secularib⁹:sed in certis casib⁹:vt qn criminosi etiā tpali iurisditiōi ecclesiasticoꝝ sunt subiecti. Sitr dū nō est iudex secularis:aut dū negligēs fuerit faciēdo iudiciū:⁊ iustitiā vel crimina puniēdo. Aut qn iudex secularis nō pōt delinq̄nti penā inferre:vt qn crimē est manifestū:⁊ tn̄ crimosus latet ⁊ forte in alijs casib⁹ quos ponūt canoniste. Propter quā duplicē correctionē caute attēdēdū est:de qua loquūtur autoritates sanctoꝝ ⁊ canonis q̄ videnł suprā citeten⁹ ɔtie. Et ɔhr nesēt ɔsequētia:qō pctōꝝ correctio nō ptineat ad iudicē secularē:alioqn supprimerenł oīa ptās puniēdi q̄cūq crimia secularia potestatū seculariū:qō manifeste sacris canonib⁹ aduersaṫ. vt in eodē att.c.nouit.ptz:vbi dr. Nō putet aliqs qō illustris regis Frācoꝝ iurisditionē ptūrbare aut minuere intēdam⁹:cū ipse iurisditionem nr̄am:nec velit:nec debeat impedire. Et seqṫ. Nō eīn intēdim⁹ iudicare de feudo cui⁹ ad ipz spectat iudiciū. Ad pbōnes ɔhie. Alioqn si eiusdē pcti correctio ⁊ cetera.

Einsdem pcti correctio in diuerso foro pōt ad diuersos spectare:et a diuersis corrigi.

Dicitur q eiusdem peccati correctio in diuerso foro pōt ad diuersos spectare:⁊ a diuersis corrigi:absq ptūrbatiōe catholice pacis: dū pene illate se nō īpediūt:nec for⁹ foꝝ:sicut est videre in multis criminib⁹ q̄ a iudice ecclesiastico puniunł pena excōicatiōis ⁊ a seculari pena mortis:vt crimē heresis:pͤsbytericidij:sacrilegij ⁊c. Sic etiā i diuersis casib⁹ eiusdē criminis correctio ad diuersos spectare pōt absq pacis ptūrbatione:⁊ hoc eiusdē in numero vel in spē. Sic dū pena ɔui⁹ fori ɔtēnit:supplet p penā alteri⁹ fori:q̄ ab oib⁹ ptimet. Et p hoc nō ɔtingit aliquē publice pena fustigari ɔteri:ɔ illud:nō punit dns bis in idipz. Qr pena totalis ⁊ pportiōalis pctō qn̄q itegraṫ ex pluris⁹ penis partialib⁹ eiusdē fori vel pluriū. Szjqn in vno foro delictū sufficiēter punitū esset:cessare dz pena alteri⁹ fori.

Naum .i. ꝟm aliam trāslōnē.

ℂ P Ad scōam q̄ arguit q potestas secularis nō hz se intromittere de spūalib⁹ q̄ ad eā nō ptinēt:ad qō ēt multe autoritates canonū adduci pnt. ℂ Ideo p solone illi⁹ ɔseq̄ntiū est aduertēdū:q rē aliquā ad aliquē ptinere dupliciṫ pōt ɔtingere.

Rē aliquā ad aliquē ptinere dupliciṫ ptingere.

Primo mō res aliqua ad aliquē ptinet tāq in ptāte ei⁹ aliquo modo exñs:vt.s.de ea si sibi placuerit(nō tn̄ ɔ dñm ⁊ rōnē rectā vel leges iustas seu ɔsuetudines laudabiles)valeat ordinare. Et isto modo spūalia ⁊ diuina res ēt ecclesiastice:ac dignitates ecclesie nō ptinēt ad ptātē secularē:nisi in aliquo casu spāli. Alio mō res aliq̄ ptinēt ad aliquē tāq defendēde ab eo. Et isto⁹ modo res ecclesiarū ptinēt ad laicos. Sic etiā fides spectat ad laicos:qr eā viriliṫ ⁊ potēter defendere tenenł. Et honorē dei tāq veri xpiani tueri:⁊ offensas ei⁹ cohibere. Et p hoc pnt laici statuere arcti⁹ suos subditos obligādo:ne psonas eccliasticas: aut res earū offendāt vel molestēt iniuste:⁊ ɔtra facientes penis debitis coercere. Et multo magis ne deū offendāt:fidē psequanł ⁊ impugnēt:sacris insultēt:sacrificia cōmittāt:⁊ silia:sub certis penis rōnabilib⁹ phibere. Lz hmōi coꝝ statuta nō se extēdāt:nisi ad suos subditos laicos:nō ad clericos:neq hmōi penis sic p eos statutis pnt psonas a sua iurisditiōe exēptas castigare:pnt tn̄ licite sibi subiectos statutis penis cohibere. Et ꝟm hoc oēs autoritates exponēde sunt:q̄ videnł a laicis tollere autoritatē se quouis modo intromittēdi de spūalib⁹ ⁊ ecclesiasticis.s.pmo modo de eis ordinandi ⁊c.nō scōo modo. Quis eīn papa non cōmendaret legē impatoris statuētis summū pōtificē nō debere in suo regimine ptūrbari:nullū laicū res ecclesiasticas ɔtingere:aut ecclesias spoliare ⁊c. Et p hoc correctio pctōꝝ:sine tn̄ impedimēto eccliastice iurisdictiōis:q̄tū ad pctōres laicos in foro ɔtētioso pōt ptāti laici ɔuenire. ℂ Q Ad tertiā q̄ arguit de criminib⁹ ecclesiasticis:q nō ptinēt ad iudicē secularē.

Crimē diuersimode dr ecclesiasticū ⁊ seculare.

Dicēdū q crimē diuersimode dr ecclesiasticū ⁊ seculare. Qn̄q rōne psone cōmittētis: qr ecclesiastica vel secularis. Uel rōne cognitiōis: quia ei⁹ cognitio spectat ad clericos in sacris literis eruditos:vt crimina in sacra mr̄imonij ac cetera cōmissa. Uel rōne obiecti:qr immediate in deū: sacra:vel res ecclesie admissuz:vt heresis:blasphemia:sacrilegiū. Uel rōne punitiōis seu pene infligēde. Scōm quoꝝ diuersitatē modoꝝ:idē peccatum pōt nūc dici ecclesiasticū:nūc seculare. Et per hoc vario modo rūdendū erit. Tn̄ q̄tū nunc sufficit:dr q crimē ecclesiasticū pmis duob⁹ modis regulr ⁊ pncipalr nō spectat ad ptātes sectares. Lz in casu etiā vtroq modo ad laicos posset spectare crimē ecclesiasticū:vtz clerici in eoꝝ punitiōe essent negligētes:aut ēt malitiose errarēt in iacturā fidei:vt si manifestā heresim fouerēt. Crimē ꝟo ecclesiasticū tertio ⁊ quarto modis:ēt ad ptātē secularē ptinet. Pnt etiā laici punire in suis subditis crimina in deū cōmissa:⁊ in res ecclesiasticas. In omni eīn secta reges etiā distincti a sacerdotibus punierūt illa crimina:q̄ putauerūt in deū vt deos suos:⁊ ɔ religionē suam cōmissa:vt.s.habitū est. Sic xpiani pncipes licite puniūt ⁊ occidūt occisores sacerdotū:fures rerū ecclesiasticarū:incēdiarios eccliarū:effusores sacri eucharistie:⁊ vasorū ei⁹ raptores:etiā nō req̄siti ad hoc p ecclesie plātos. Ideo multo magis ⁊ puniūt crimina in deum cōmissa:q̄ in sacerdotes ⁊ res ecclesiasticas:teste b. Aug.xxiij.q.v.si pꝑterea. Si pꝑterea(inq̄t)psecutor nō fuit Nabuchodonosor rex:qr scel⁹ in scīm Danielē cōmissum vindicauit iustissime:q̄lio vidicādū est a regib⁹:q xpi sacra exufflanł? Si pphete mēbra qr in picculū missa sunt sic vidicari meruerūt. Nō ergo vitrj cause ecclesiastice:vtputa cā fidei ⁊ dei ad seculares ptātes nō ptinēt. Sicut ⁊ defensio fidei nō ad solos clericos ptinēt:sed ad oēs fideles. Nō eīn clicoꝝ est tm̄ de⁹:imo etiā de⁹ est laicoꝝ:sicut fides eq̄ est laicoꝝ ⁊ clicoꝝ:alioqn laici nec fidē defendere tenerenł:nec fidē psequētes opprimere.

Augu.

ℂ Itē si iudex secularis sibi subditos p crimine heresis(qō ecclesiasticū est:qr immediate in deū ⁊ fidē catholicā) punire nō posset:nec tn̄ causa illa eos iudicare:q̄lio pater filiū p crimine heresis coercere posset. Neq etiā iudex laic⁹ clericū ab ecclesia p heresi ɔdēnatū:⁊ suo foro traditum:iudicare posset. * Neq vt quidā dicere voluut iudex secularis in tali casu est mer⁹ executor sine iudicio ecclesiastici. Quia sic nō posset ei infligere nisi penā ab eccliastico iudice taxatā. Quod falsum est:quia punit eū ꝟm leges suas infligēdo penā mortis p seculares leges taxatā. Sicut ergo facit in clerico sue curie tradito:nō min⁹ facere potest de laico heretico sibi a iudice ecclesiastico nō tradito. Qr laic⁹ non min⁹ est semp de foro suo:q̄ cleric⁹ pͥuilegijs clericalib⁹ exut⁹ ⁊ per hoc suo foro relictus. Et ɔtra hanc solutionē non militat ca. non Nicolai pape allegat⁹:neq beati Cypͥani:qr impator corrigēdo crimina que q in suis subditis limites sue administrōnis nō exit:nec reb⁹ diuinis aut eccliasticis ordinādis vel disponēdis:sz ōsendēdis iniurijs vindicādis se implicat:sicut nec pr filiū:aut marit⁹ ɔiugē p talib⁹ emēdādo in leges eccliasticas impingūt. ℂ R Ad quartā p idē dr:q

** Iudex laic⁹ n̄ posset clericū ab eccliā p hr̄si cōdēnatuz ⁊ suo foro traditum adiudicare.*

ad distinctas ptātes spectāt cause distincte:nō ꝙ̄tum ad oīa:sed ꝙ̄tū ad aliqua. Nā eadē causa spectat ad diuersas ptātes:vt.s.patuit de causa heresis que ptinet ad iudiciū ecclesiasticū ꝙ̄tum ad cognitionē qua aliqs iudicat hereticus ſm cōem ꝯsuetudinē:ꝛ tn̄ ꝙ̄tum ad punitionē, exterminātē non spectat ad ptātē ecclesiasticā:sed dūtaxat secularē. ¶ Preterea distincte ptātes possunt de eadem causa iudicare. Sicut ptās ecclesiastica iudicat causas seculares ꝑpter negligētiā iudicum seculariū. Sic etiā ptās secularis facere posset in causa ecclesiastica dū negligētia clericoꝝ in graue ꝑiudiciū fidei vergeret. ¶ Ad ꝗntam verū est qn̄ per se quis iudicat:ꝛ per alios veritatē discernere sufficiētes. Alioqn necesse foret papā esse peritissimū theologū ꝛ canonistā:immo ꝛ legistā:cū ad ipsum oēs cause in casu sunt referēde. Silr̄ et epos:cuiꝰ oppositū frequēter videmꝰ. ¶ Itē possunt laici etiā esse vtriusqȝ iuris periti sicut clerici. Possunt deniqȝ vti iurisꝑitoꝝ ꝯsilio:sicut in secularibꝰ iudicijs freqn̄ter ꝯtingit:dum monetarij ac ceteri artifices ꝯtendūt de aliquo suas artes contingēte:quarū peritiā iudex ipse nō hȝ:ꝗ peritoꝝ in illis artibꝰ ꝯsilio ꝛ dictamini acquiescere cogit. ¶ Qd̄ addit:ꝙ cōmissum est sacerdotibꝰ discernere inter leprā ꝛ nō leprā:verū est generalr̄:ꝛ maxime in dubijs:qn̄ scilȝ dubitari pōt de aliquo an sit pctm̄ vel ne. Dum ꝟo manifestū est actū aliquē esse pctm̄:nō solū sacerdotibꝰ:sed oī q̄cūqȝ ꝑplo commissa est punitio:etiā respectu eiꝰ q̄ dormit in sinu suo:vt hr̄ Deute.xiij. Vn̄ ꝛ si cognitio inter leprā ꝛ non leprā gn̄alr̄ cōmissa sit solis sacerdotibꝰ:non tn̄ punitio pctōꝝ iam cognitoꝝ solis clericis commissa est. Ptȝ de heretico per clericos ꝯuicto. Per hoc etiā ad sextū dr̄ ꝙ ꝯtingit diuersos iudices in eadē vel simili causa vti diuersis legibꝰ:ꝛ vnū iudicē obligari ad iudicādū ſm aliquas leges:ſm quas non tenet aliꝰ iudex iudicare:vt ptȝ de vno iudice in Gallia:ꝛ de alio in Germania. Sic ꝛ iudices ecclesiastici iudicāt legibꝰ suis:ꝛ nō imꝑialibꝰ:ꝛ seculares iudicāt ſm leges imꝑiales:ꝛ nō ecclesiasticas:ꝛ hoc qn̄ leges sibi nō sunt ꝯrie:nec vna est alterꝰ impeditiua:sȝ simul se cōpatiunt. Et sicut crimina possunt puniri ſm leges canonicas simul ꝛ ciuiles:sicut hereticꝰ ꝑcellit excōicatiōe ꝑ canones:ꝛ simul vltimo supplicio per leges:que pene simul stant:sic incēdiariꝰ ecclesiarū:sic ꝑsbytericida:ꝛ de multis alijs ita pōt iudicari ſȝ diuersas leges. ¶ S Ad vltimū iam rn̄sum est. Nam esto ꝙ imꝑatores Christiani nō haberēt aliā ptātem:ꝙ̄ imꝑatores Gētiles qbꝰ successerūt:qd̄ tn̄ verū nō est:qm̄ ad aliqd tenet vt imꝑator Christianus:ad qd̄ nō tenebat vt imꝑator successor Gētilis. Tenetur em̄ nūc regere imꝑiū ſȝ legē Christi:ad qd̄ nō tenebat̄ Iuliꝰ Cesar an̄ Christi aduētū. Sȝ posito ꝙ isti nō hn̄t aliā ptātē:ꝙ̄ illi:patuit qd̄ illi magno zelo vidicauerūt deoꝝ suoꝝ iniurias:lȝ i hoc peccauerūt qd̄ falsos deos ꝑ vero deo coluerunt. Spectabat aūt ad eos nō i ꝙ̄tū imꝑatores Pagani:sed inꝙ̄tū imꝑatores humani colere deū:ꝛ derelinqre idola:qꝛ hoīes. Oīs em̄ homo (ait Greg.i mora.ꝗ̄.eo ipso ꝙ homo.) suū intelligere dȝ autorem:cui tāto magis seruiat:ꝙ̄to se de ꝗ seipso nihil esse cognoscit:ad hoc data est lex:addita sunt ꝑcepta:nō solū fideliū siue sub lege viuētiū:sed etiam eoꝝ q̄ sub lege nō fuerūt.i. Gētiliū legē scriptā nō habētiū. Qnia ꝟo imꝑatores ꝛ reges:ꝛ spectabat ad eos catholicos defēdere:ꝛ idololatras ac blasphemos punire. Licet errauerint ꝛ de facto ꝯriū fecerint. Et ideo ad imꝑatores:reges ꝛ ꝑncipes:q̄ eis successerūt in ꝑncipatu:spectat in sibi subditꝭ dei veri iniurias vindicare:ꝛ ita pctā punire. ¶ S Sȝ adhuc ꝑ pleniori intellectu solōnis ꝑme rōnis replicat. Nā in tota scriptura nō inuenit aliqd ordinatū de ptāte coercēdi delinquētes:nisi Mat.xviij. Si peccauerit in te frater tuus:corripe eū ꝛc. Ubi addit ꝙ si nō audierit eos:dic ecclie. Si aūt ecclesiam nō audierit:sit tibi sicut Ethnicꝰ ꝛ Publicanus. Ergo apud ecclesiā est ptās coercēdi vel ꝑplatū:ꝛ ita nō apud laicos. Et huic innitī videt cōstitutio Inno. de iudi. nouit. vbi allegat istū textū euāgeliū. Si peccauerit in te frater tuꝰ ꝛc. Et subdit. Nō em̄ intēdimꝰ iudicare de feudo:sed decernere de pctō:cuiꝰ ad nos ptinet sine dubitatiōe cēsura:quā in quēlibet exercere possumꝰ ꝛ debemꝰ. Et sequit. Nullꝰ q̄ sit sane mētis ignorat q̄n ad officiū nr̄m spectet de quocūqȝ mortali pctō quēlibȝ corrigere Christianū:ꝛ si correctionē cōtēpserit:ꝑ districtionē ecclesiasticā coercere. Cū ergo oīs punitio fiat ꝑ mortali crimine vt plurimū ergo punitio criminū ad solos ptinet ecclesiasticos:non ad iudices seculares. Itē aplus.i. Coꝛ.vi. reꝑhendit Corinthios:ꝑ eo qd̄ litigabāt apud iudices seculares:ꝛ deserebāt iudiciū ecclesie:q̄ debuit iudicare inter fratrē ꝛ fratrē etiā de secularibꝰ:di. Nescitis qm̄ angelos iudicabimꝰ:quāto magis secularia ꝛc. Ergo de secularibꝰ spectat ad ecclesiā iudicare:ꝛ per ꝯñs per iudicē ecclesiasticū sunt criminosi:etiā pro criminibꝰ secularibꝰ puniēdi. ¶ V Ad istas replicas dr̄. Ad ꝑmam vno modo:ꝙ per illa verba saluatoris non tribuit aliqua ptās iudicibꝰ ecclesiasticis plus ꝙ̄ secularibꝰ. Nam ibi non accipitur ecclesia ꝑ ecclesiasticis viris:qui clerici appellant tm̄:sed ꝑ ꝯgregatiōe fideliū vniuersali vel particulari:q̄ clericos ꝛ laicos cōꝑrehēdit. ¶ Dicitur em̄ ꝙ in tota scriptura diuina vtriusqȝ testamēti nō accipit nomē ecclesia spālr̄ ꝑ clericis lȝ sic sepe in canonibꝰ accipiat. Voluit ergo saluator:ꝙ pctm̄ delinquētis post secretā correptionē ꝛ testiū adhibitionē:vltimo diceret alicui ꝯgregationi fideliū clericoꝝ:vel laicoꝝ:vel simul vtroꝝ:ꝙ:vt sic obiurgatio plurimoꝝ eū corrigat:vt qui nō potuit ꝑ pudore saluari:saluaret opprobrijs:ꝛ vt rubore se ꝙ̄strationis emēdet:sit tibi sicut Ethnicꝰ ꝛ Publicanus:vt dicit glo. interli. simul ꝛ marginal. ¶ Qd̄ ꝟo dicis ecclesie a plerisqȝ exponit.i. ꝑlato ecclie. Dico ꝙ expō ista nō est ꝯtra dictis:qꝛ ꝑlatus ecclesie q̄libet est qui ꝑficit ad regēdū fideles:idē siquidē est ꝑlatꝰ ꝛ ꝑsidēs. Unde mos nōnullarū regionū hȝ officiales ꝛ ptātes laicales volare ꝑpositos vel ꝑsidētes:ꝛ ideo hec replica magis est ad oppositū. ¶ X Ad innocētiū dr̄ vt.s. in solutione ꝑme rōnis dictū est:ꝙ ad ecclesiā spectat duplex punitio seu correctio. Una est in foro pniali. Alia in foro ꝯtentioso. Prima ptinet ad iudicem ecclesiasticū respectu cuiuscūqȝ xp̄iani ꝑ quocūqȝ pctō:ꝛ de illa loquitur illa decretalis. nouit. ꝛ multe alie in eādē sniaȝ sonātes. Scd̄a punitio seu correctio n̄ spectat vlr̄: ꝛ ꝙ̄tū ad oēm penā infligēdā:ad iudicē ecclesiasticum. Sic em̄ tolleret oīs ptās corrigēdi crimina a seculari ptāte:qd̄ est manifeste ꝯ scripturā sacrā apli Ro.xiij. ꝛ alias.s.all. etiā ꝯ canōicas sanctiones. Nā.xxiij.q.v. incestuosi.dr̄. Incestuosi parricide homicide multi apud nos reꝑiunt:sed aliq ex illis nolūt sacerdotū admonitionibꝰ aurē accommodare:volētes in ꝑstinis ꝑdurare criminibꝰ:quos opȝ ꝑ secularis potētie disciplinā a tā praua ꝯsuetudine coercerī:q̄ ꝑ salutifera sacerdotū monita noluerūt reuerti. Et.b. Aug. sup epi. ad Ro.ca.q. sunt q̄dā. Sūt inq̄t q̄dā enormia flagitia q̄ potiꝰ ꝑ mūdi iudices:ꝙ̄ ꝑ antistites ꝛ rectores ecclesiarū vindicant. Sicut est cū q̄s interficit pontificē apostolicū:epm̄:ꝑsbyterū:siue diaconū. Hmōi reos:reges ꝛ ꝑncipes mūdi dānāt:ꝙ nō sine causa gladiū portāt:qꝛ talia scelera dūiudicāt. Sūt em̄ mārie cōstituti ꝑpter homicidas:raptores:vt etiā illos dānēt:ꝛ alios suo timore cōpescant. ¶ Ex qbꝰ vr̄ sequi: ꝙ illa crimina nō sunt ꝑ iudicē ecclesiasticū puniē

Ad aliqd tenet imꝑator xp̄ianꝰ ad qd̄ n̄ tenebat gētilis.

Duplex punitio seu correctio spectat ad ecclesiā.

Augu.

da. Neq3 em̃ lz fidelib⁹ ꝑiudicare impatori: ⁊ laice ptãti: fidelib⁹ plus ꝙ̃ infidelib⁹: nec debẽt magis istis ꝙ̃ illis ꝑiudicare: vsurpãdo ptãtem puniẽdi reos: q̃ iũt puniẽdi p eos: ꝙ̃ in negãdo eis cẽsum. Cũ dixerit dñs Mat. xxij. Reddite q̃ sũt Cesarꝫ Cesari. Nec voluit ꝙ aliq̃s fidelis vsurparet sibi aliquã dignitatẽ tpalẽ in ꝑiudiciũ impatoris infidelis. In cui⁹ signũ noluit fieri rex. Jo. vi. Ideo multominus ꝑiudicãdũ est ptãti seclari fideliũ. Sic nec Inno. voluit iurisdictionẽ secularꝫ ptãtis minuere: vel turbare: vt in ꝑn. eo. c. dicet. Licet sibi ꝯueniat de q̃libet mortali iudicare in foro pniali: non in foro ꝯtẽtioso de seculari: nisi in casu quo. s. peccãs esset de iurisdictiõe tpali ecclesie: aut quo ptãs secularis esset negligẽs in corrigẽdo: aut dũ pctm̃ q̃dem notũ est: ꝑsona vero ignota: qũo q̃nq3 excõicat q̃sq̃s cõmisit hoc furtũ: lz fur ignoret. Et i aliis casib⁹ ad hoc reducibilib⁹: vt. s̃. dictũ est. ¶ Ad auctoritatẽ. b. Pau. j. ad Cor. vj. dr ꝙ aplŝ ꝓhibet fideles causas ꝯ alios fideles agere corã infidelib⁹ iudicib⁹: nõ corã secularib⁹ fidelib⁹. Neq3 tñ intẽdit ꝓhibere Corinthios in omni casu apud ifideles iudicari: neq3 qȝ soli fideles debẽt secularia iudicare. Sic em̃ tam verbis ꝙ̃ factis esset sibimetipsi ꝯri⁹. Sed illos solũmodo rephẽdit: q̃ idiscrete: iniuriose ⁊ cũ scãdalo apud infideles ⁊ iniquos iudicari volebãt. Nec facit ad ꝓpositũ: q: nõ rephẽdit iudiciũ seculariũ: sed ifideliũ. Vñ dicit. Secularia iudicia si habueritis: ꝯtẽptibiles q̃ sunt in eccl̃ia: illos ꝯstituite ad iudicãdũ. Cõtẽptibiles illos nõ existimo clericos fuisse: qui alteriorẽ laicis gradũ in ecclesia sortiunt. Hãc materiã late ⁊ ꝓfunde ꝓsequit vẽn. Guil occã i suo dial. li. vi. par. j. ⁊ ptc. iij. trac. ij. lib. ij. Et tñ ellõ a materia. ¶ Lec. lxxvi. B

Ostenso quõ inimicis nobis dimittẽda sunt debita: vt nr̃a dȝ nobis a deo dimittant restãt aliq̃ dubia breuiter dissoluenda. ¶ Primũ virũ offensus teneat offendẽti exteriora dilectiõis effect⁹ ⁊ signa exhibere? Et vr̃ ꝙ sic. Nã offensus tenet offendẽtẽ diligere: vt. s̃ dictũ est. Sed dilectio vera nõ est sine ope: ſm illud. b. Greg in home. iij. Amor dei ociosus esse nõ põt magna em̃ opat si est: aut si opari desinit: amor nõ est. Vñ ꝓbatio dilectionis: exhibitio est opis. ¶ Itẽ null⁹ dȝ hr̃e simulatã dilectionem: ſm illud Aug. Simulata eq̃tas duplex est iniq̃tas. Sȝ dilectio sine ope vera est: sed simulata. Vñ. j. Jo. iij. Nõ diligam⁹ verbo neq3 ligua: sȝ ope ⁊ veritate. Hinc Mat. v. dr Diligite inimicos vr̃os: ⁊ bñfacite his q̃ oderũt vos: ⁊ orate ꝓ ꝑseq̃ntib⁹ ⁊ calũniãtib⁹ vos: vt sitis filij prĩs vr̃i: q̃ solẽ suũ oriri facit sup bonos ⁊ malos: ⁊ pluit sup iustos ⁊ iniustos. Vbi xp̃s affectiõi addidit op⁹ ⁊ cũ hoc exẽplũ celestis prĩs qȝ imitari opȝ. ⁊ Exo. xxiij. Si occurreris bovi inimici tui: aut asino erranti: reduc ad eũ. Si videris asinũ odiẽtis te iacẽtẽ sub onere: nõ ptrãsibis: sȝ sublevabis cũ eo. Ecce nõ tm̃ ꝑcepit dñs dilectionẽ: sȝ etiã opus exteri⁹. Itẽ abnegare hmõi signa familiaritatis ⁊ sua bñficia: q̃dã vindicta est. Homo aũt tenet nõ vindicare: vt dictũ est. ⁊ Roma xij. ca. Nõ vosmetipsos defendẽtes charissimi: sȝ date locũ ire. ⁊ Leui. xix. Nõ q̃ras vltionẽ: nec memor eris iniurie ciuiũ tuoꝝ. ¶ Sed in oppositũ est qȝ dicit Augu. ⁊ allr̃. magister in. iij. dist. xxx. Magnũ est erga eũ q̃ tibi nihil mali fecit: esse beneuolũ ⁊ bñficũ. Illud multo grãdius ⁊ magnificẽtissime bonitatis est: vt tuũ inimicũ diligas: et ei qui tibi malũ vult: ⁊ si põt facit: tu sem ꝑ bonũ velis: faciasq3 cũ possis. Et seq̃tur. Tñ q: hoc tã magnũ bonũ tãte multitudinis non est: q̃tã credim⁹ exaudiri cũ dr in orone. Dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nr̃is. Procul dubio verba hui⁹ spõsiõis iplet: si hõ nõdũ ita ꝓfecit vt iã diligat inimicũ: tñ q̃n rogat ab hoie q̃ peccauit i eũ: vt ei dimittat: dimittat ei ex corde: q̃ ⁊ sibi rogãti vult dimitti cũ orat ⁊ dicit. Dimitte nobis debita nr̃a sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nr̃is. Vbi vr̃ velle Aug. ꝙ nõ tenet q̃s dimittere inimico nõ petẽti. Si aũt remissionẽ inimic⁹ petierit: iã nõ est inimic⁹ sȝ amic⁹: vt ibidẽ subdit Aug. Itẽ gl. Mat. v. dicit. Bñfacere inimicis ⁊ orare ꝓ eis est cumulus ꝑfectiõis. Ad illa aũt q̃ ꝑfectiõis sũt nõ oẽs tenent. ¶ B Ad dubiũ dõm post Sco. in. iij. di. xxx. Qȝ dilectiõis inimici ꝑceptũ ẽ affirmatiuũ: ⁊ ideo magis obligat ne ꝯriũ ei⁹ fiat: q̃ qȝ act⁹ positiu⁹ circa inimicũ eliciat. Nã quo ad p̃mũ hȝ vim ꝑcepti negatiui: iõ obligat ꝓ semꝑ. Sed quo ad scõm obligat ꝓ tpe ⁊ loco ⁊c. Vñ quo ad primũ obligat semꝑ ⁊ ꝓ semꝑ: ne inimic⁹ odiat: ⁊ ne q̃s nolit inimico suo etnã salutẽ ⁊ bõa spũalia ad hãc ordinãtia. Nõ ei stat cũ dilectiõe charitatiua nolle deũ diligi ab alio cui⁹ amicitia nescit ei displicere: ⁊ hec ꝯdiligi: siue i rõne boni hõesti. s. ꝓpt deũ: siue i rõne boni ꝯmodi diligẽtis qȝ nolle esset nolle inimico salutẽ. Et pari rõne nõ stat cũ dilectiõe dei nolle inimico illa bõa ꝑ q̃ iducit ac ꝓmouet ad diligẽdũ deũ: ⁊ ꝑ hoc ad ꝯseq̃ndũ salutẽ. Cetera bõa idifferẽtia p̃nt q̃nq3 nolle inimico ꝓ q̃to ea sunt ipeditiua ad bona spũalia: aut boni cõis ꝑponẽdi bono spũali: q̃uo ⁊ q̃libet sibimetipsi põt illa nole: ⁊ de hoc lati⁹. s̃. lec. lxxiij. Sed q̃tũ ad actũ positiuũ dr: ꝙ extra casũ necessitatis ñ tenet elicere actũ dilectiõis ⁊ iterioris circa inimicũ: q: nec tenet cogitare de inimico. In casu vero necessitatꝫ: puta q̃ sine eo hr̃e nõ posset necessaria sibi ad attigẽdũ ad dilectionẽ dei: puta si est ignar⁹: ⁊ sine ei⁹ doctria nõ posset ꝯuerti ad deũ ⁊ veritatꝫ cognitionẽ: aut si est mal⁹: ⁊ sine ei⁹ correctiõe nõ posset ꝯuerti ad bonũ ⁊ silib⁹: tũc ei tenet aliq̃s nõ solũ velle bonũ finale inimico: sicut cuilibet ꝓximo: sȝ ⁊ bona necessaria ei ad ꝯseq̃ndũ salutẽ ⁊ nõ solũ velle volũtate interiore: sȝ ⁊ ꝓseq̃ndi volũtate efficaci ⁊ exteriori opatiõe: si adest facultas. Et idẽ ẽ de bõis exteriorib⁹ sine q̃b⁹ nõ põt ꝯseq̃ vitã eternã. Vñ i extrema necessitate ꝯstituto tenet ministrare alimẽta: ⁊ a ꝑiculo mortꝫ eruere si põt: dũ illa fuerint necessaria ad salutẽ. vñ Prouer. xxv. ⁊ ad Rom. xij. Si esurierit inimic⁹ tu⁹ ciba illũ: si sitit potũ da illi: itelligẽdũ est in necessitate. Extra aũt casũ necessitatꝫ: nõ tenet ad bñficia iimico exhibẽda: sicut nec amico. ¶ C Ex illis seq̃untur aliq̃ correlaria: q̃b⁹ particulari⁹ ptȝ solo dubij moti. Primum. A cõib⁹ orõnib⁹ q̃ fiũt ꝓ ecclesia inimic⁹ excludi nõ dȝ. Ptȝ: nã q̃ sic excluderet: nollet ei bona salutaria: qȝ ẽ ꝯ negatiuũ i hoc ꝑcepto iclusũ. In illa ei orone tenet eũ velle valet cuilȝ ⁊ bõo ⁊ malo ad bonũ spũale. sicut ẽẽt mal⁹ stõach⁹: q̃ nollet sustẽtatõẽ valet sustẽtatõi man⁹. Ita ñ ẽ bonũ mẽbrũ i eccl̃ia ꝙ nollet bonũ actũ ꝓ se ⁊ ꝓ tota eccl̃ia deut ita oib⁹ mẽbrꝫ eccl̃e valet ꝓ q̃to de⁹ illõ acceptat ꝓ q̃to pt sibi ⁊ aliq̃s valet. ¶ Scdz correla. Effect⁹ ⁊ signa exteriora dilectõis q̃ i cõi oib⁹ exhibet: iimico negari ñ dbẽt. hoc ꝓbat. b tho. ij. ij. q. xxix. ar. ix. q: effect⁹ ⁊ signa chitatꝫ q̃ ex iteriori dilectiõe pcedũt ꝓpor tiõari dñt iteriori dilectiõi. dilectiõ aũt iterior ad inimicũ i cõi ẽ de necitãte ꝑcepti absolute. i spãli aũt ñ absolute sȝ fȝ ꝑpatiões aĩ: ⁊ hoc fȝ moderõnez. s̃. dictã. Sũt aũt q̃dã signa ⁊ bñficia dilectõis: q̃ exhibet ꝓximis i cõi vt cũ aliq̃s bñficiũ ipẽdit aliq̃ toti cõitati ⁊ talia bñficia vel signa dilectõis: iimicꝫ exhiberi ẽ de necitãte salutꝫ ꝑcepti. hoc ei ñ exhibere iimicꝫ: ꝑtineret ad liuorẽ vindicte. hec tho. Ex illo vr̃ seq̃ ꝙ cõis salutatio q̃ oib⁹ fidelib⁹ occurrẽtib⁹ optat iimicꝫ occurrẽtib⁹ ñ ẽ subtrahẽda: nisi iimic⁹ ex hmõi honorari ꝑderet. sȝ forte existimõ necitãte salutꝫ: si vr̃ similr ꝓuideret q̃ ꝑ hoc inimicũ suũ dño lucrari: aut scãdalũ pusilloꝝ ex sub-

Mat. xxij.

Jo. vi.

Dubiũ primum.

Grego.

Augu.

j. Jo. iij.

Mat. v.

Leui. xix.

Augu.

Rñsio ad primũ dubium.

Correlariũ p̃mũ.

Correlariũ scõm. Dca. tho.

tractiõe signoꝝ charitatis remouere. Qḋ ex supra dictis de fraterna correctiõe ostẽdi põt. ¶ Tertiũ correlariũ. Specialia familiaritatis signa ⁊ bñfi cij effectus nõ tenet̃ q̃s impẽdere inimico: nisi fm̃ preparationẽ ai: vt exhibeant̃ in casu necessitatis. Nã illa extra casum necessitatis exhiberi: ptinet ad pfectionẽ charitatis tanq̃ op⁹ supererogationis. Patet: q: illi effect⁹ pcedũt ex mera liberalitate: ⁊ nõ ex p̃cepti necessitate: etiaȝ quo ad amicos: ergo multo minus quo ad inimicos. Ista sunt de intẽtiõe Alex. de ales parte. iiij. q. lxvij. ⁊ Bonauẽ. in. iij. dist. xxx. Per hoc ad rõnes ante oppositũ dr q̃ oẽs loquunt̃ in casu necessitatis. Nam dilectio operat̃ vbi est: nec est ociosa: neq̃ ficta qua p̃parat̃ animus ad op⁹ exteri⁹ nõ semp exhibẽdũ: sȝ duȝ oportet hoc est in articulo necessitatis. Uel loquũtur quãtum ad cõia bñficia charitatis: ad qḋ facit exemplũ patris celestis qui facit solẽ suũ oriri sup bonos ⁊ malos ⁊c. Multa tñ specialia ⁊ gratuita bona infundit bonis: q̃ nõ infundit malis. Sic sub tractio ↄmuniũ beneficiorũ ptinere posset ad vindictam: nõ aũt beneficio ꝝ pticulariuȝ: q̃ nõnunq̃ amicis subtrahunt̃. ¶ D Ad rõnes post oppositũ. Ad dictũ bea. Aug. dr q̃ loquit̃ de dilectiõe affectiua ⁊ effectiua medũ i tp̃e necessitat(sȝ ẽt q̃ñ ẽ oppor tunitas occurrit. Uñ ait. Et q̃ tibi malum vult ei si põt facit: tñ semp bonũ velis faciasq̃ cũ possis. Et hoc nõ est oĩm i charitate existẽtiũ: sȝ tm̃ p̃fectoꝝ. Silr ad gl. dr qḋ benefacere inimicis extra casum necessitatis ⁊ in bñficijs pticularib⁹ ptinet ad cumulũ pfectiõis: nõ aũt i casu necessitatis: sȝ i beneficijs cõib⁹. Uel dr q̃ est pfectio necessitatis siue necessaria ad salutẽ: q̃ ↄsistit i obseruãtia p̃ceptorũ. (Et est pfectio supererogatiõis q̃ cõsistit in obseruatiõe cõsilioꝝ cũ p̃ceptis.) Ad cumulũ p:te pfectiõis ptinet beneficiẽtie effectus in necessarijs ad salutẽ ⁊ etiã in cõib⁹. In pticularib⁹ aũt bñface re ptinet ad cumulũ pfectiõis scḋo mõ dicte. ¶ E Scḋm dubiũ est. Utrũ offendẽs alterũ tenet̃ petere veniam ab offenso vt sibi ignoscat: ⁊ in sui amicitiã resumat? Et videt̃ q̃ sic ꝑ illud saluatoris. Si offers mun⁹ tuũ ad altare ⁊ recordatus fueris: q: frater tu⁹ hȝ aliq̃d aduersum te: scȝ q: eũ lesisti: relinque ibi munus tuũ ante altare: ⁊ vade prius reconciliari fratri tuo: ⁊ tũc veniens offeres munus tuum. Ex quib⁹ clare sequi videt̃ q̃ necessario p̃cedat fratris recõciliatio: vt op⁹ bonũ deo oblatũ placeat deo. Quilibet aũt tenet̃ offerre deo mun⁹ bone volũtatis: fm̃ illud Prouerbi. xxiij. Fili prebe mihi cor tuũ. Cor ponit̃ p volũtate ergo tenet̃ recõciliari fratri quẽ lesit iniuste. ¶ In oppositũ: illud esset piculosum: ⁊ vergere posset in piculũ vite ei⁹ q̃ veniã peteret atq̃ fame. Ut si quis furto aliq̃d subtraxisset: si veniaȝ p furto cõmisso peteret: posset offensus eũ accusare: ⁊ ad interitũ eius agere: ⁊ eũ publice diffamare. Quilibet aũt tenet̃ vitam suã sustẽtare ⁊ famã suã dũ p hoc alius in fama nõ iniuste ledit̃: celare ac conseruare. ¶ F Ad hoc dubiũ videt̃ sub distinctiõe respõdẽdũ: q: aut offensa est offenso nota simul cũ offendẽte: aut offendẽs est icognit⁹. Si sȝ sic nõ tenet̃ offendẽs vocaliter ⁊ aperte veniã petere ac recõciliari offenso sicut nõ est aperte offensus: aꝑte dico quãtũ ad psonã offendẽtem q̃ sibi incognita est: sȝ offensio sit nota. Sufficit em̃ tũc offendẽti ad salutẽ: q̃ doleat corde: q̃ primũ iniusteq̃ ⁊ cõtra deũ offendit: illud quoq̃ ipe oportuno velit cõfiteri: ⁊ oẽ dãnũ illatũ primo qualecũq̃ fuerit in aia corpe fama aut rebus fortune quãtocius facultas aderit refundere modis possibilib⁹ ⁊ ↄgruis. Frustra em̃ offendẽs se publicare offenso in piculũ vtriusq̃. Offensi: q: p hoc ad indignationẽ ⁊ irã aut inuidiã accẽdi posset. Et tũ offendẽtis: fame scȝ ⁊ vite: vt argutũ est post oppositũ. Et huic cõcordat gl. sup textu

Correlariũ tertiũ.
Augusti.
Dubium.
Mat. v.
Prouerb. xxiij.
Rñsio ad scḋm dub.

allegato. Si ergo offers. Scḋm litteram inq̃t hoc absurdũ est. Est ergo in interiore tẽplo altare. i. fides: cui quodlibet mun⁹. i. psalm⁹: hymn⁹: oro: et hmõi nisi sit innixũ: nõ est deo placitũ. Et ibi. i. cũ in corde qḋ est tẽplũ interi⁹ tale mun⁹ oblatur⁹ eo si in mẽtẽ venerit q̃ frater tu⁹ hȝ aliquid aduersum te: quẽ tu lesisti. Si em̃ ipse te lesit: nõ ipse sed tu habes aduersus eũ: nec tũc opȝ te veniã petere sed dare: sicut vis tibi dimitti. Sequit̃. Uade non pedibus sȝ aĩo hũiliato te posternas in cõspectu illius cui oblatur⁹ es. Et p̃misit. Nõ em̃ mun⁹ repellit scȝ de⁹: sȝ charitatẽ pximi q̃rit: sine qua nemo ad charitatẽ dei puenit. Prius charitatẽ pximo exoluat: q̃ munus suũ deo placere optat. Ecce q̃õ tota recõciliatio ista fieri põt intus in corde offendẽtis corã deo. Si vo offendẽs noi⁹ est offenso: aut cẽ p̃ñs offenso: aut nõ. Si non est p̃ñs: nec eius p̃ñtia ↄmode haberi põt: sufficit recõciliatio interior q̃ dicta est. Si vero p̃ñs fuerit: dȝ ẽt vocaliter veniam ab eo petẽdo sibi recõciliari. Et hoc vult etiã gl. allegata q̃ p̃missis addidit: vel petendo veniã si p̃ñs est. Idẽ vult Hugo Cardinalis et Nico. de lyra. sup eodẽ textu dicẽs. Hoc scȝ vade prius recõciliari ⁊c. põt itelligi dupliciter vno mõ pedibus corpis: ⁊ hoc dȝ fieri: si cõmode possit haberi fratris offensi p̃ñtia. Si aũt nõ possit: sufficit ire ad eũ pedib⁹ mẽtis: qḋ fit hȝ ppositũ satisfaciẽdi loco ⁊ tp̃e cõpetẽti. Et hoc mõ vtit̃ eccl'ia romana: que reũ ↄfitẽtẽ absoluit: ⁊ sibi satisfactionẽ leso faciendã imponit. Hec lyra. Et p hoc pȝ solutio rõnũ ante ⁊ post oppositũ inductaꝝ. ¶ G Tertium dubiũ. Utrũ q̃ odiũ seu rãcorẽ in mẽtẽ seruat ↄtra pximũ: dicẽdo oronẽ dñicã: dicere debeat hãc q̃uiã pticulã. Dimitte nobis d̃bita nostra sicut ⁊ nos di. debi. nr̃is. ¶ Rñdet̃ q̃ talis frustra petit q̃ ad se pcti sui remissionẽ q̃ nõ dimittit alijs vt pȝ ex v̄bis xp̄i supra allegat(: immo nociua sibi videt̃ hec petitio si p se illã porrigat patri celesti: p quãto mẽdacio inniti videt̃ dicẽs se dimittere suis debitoribus: cũ tñ cõtra eos odiũ seruat ⁊ rãcorẽ. Pro q̃ satisfaciũt autoritates supra posite. lec. lxxiij. Nec tñ pp̃ter hoc ab hac orone dȝ abstinere fm̃ scm̃ Bonauẽ. q: ex hoc amplius petm̃ suuȝ aggrauaret arcẽdo se ab illis saluberrimis petitionib⁹: q̃s ip̃emet dñs docuit ⁊ nos orare monuit. Unde orare eã dȝ in psona ecclesie. Et sic eã orãdo in psona eccl'ie: nõ mẽtit̃: q: illa vt pia mater suis peccatorib⁹ et debitorib⁹ libẽter ignoscit: imo vt de⁹ ignoscat fideliter orat dicẽs. Oram⁹ p pseq̃ntib⁹ ⁊ calũniãtibus nos. Sȝ nec orãdo dñicã oronẽ: hãc pticulã. Sicut ⁊ nos dimittim⁹ debi. nostris: omittere dȝ. Grauius em̃ peccaret si oronẽ a xp̄o istitutã: ⁊ nobis traditã restringeret: syncoparet: aut quõlibet mutaret. Uñ ↄtra tales bea. Ioã. chryso. sup mat. ait. Multi noiẽtes dare veniã in se peccãtib⁹: refugiũt illã oronẽ dicere. Et subdit. Stulti sunt: q: q̃ non sic orat vt xp̄s docuit: nõ est xp̄i discipul⁹. Nec etiã pr̃ celestis libẽter audit oronẽ quã fili⁹ nõ dictauit. Cognoscit em̃ pr̃ filij sui sensum ⁊ v̄ba: nec suscipit q̃ hũana vsurpatio cogitauit: sȝ q̃ xp̄i sapientia exposuit. Et abbas Isaac col. ix. d eodẽ loquẽs ait. Jõq̃ si clemẽter volum⁹ iudicari: nos q̃ȝ erga illos q̃ in nos delinquerũt: opȝ esse clemẽtes. Tm̃ em̃ remittet̃ nobis: quãtũ nos remiserim⁹ eis: q̃ nobis q̃cũq̃ malignitate nocuerũt: qḋ formidãtes nõnulli cũ in eccl'ia hec oro ab vniuersa plebe ↄcinit tur: hũc locũ tacite p̃termittũt: ne. s. semetipsos obligare poti⁹ q̃ excusare sua pfessiõe iudicent̃. Nõ intelligẽtes q̃ frustra cauillatiões has iudici oĩm p̃tẽdere moliant̃: q̃ quẽadmodũ iudicatur⁹ sit supplicib⁹ suis voluit rõmõstrare. Qũ em̃ erga nos vult immitis atq̃ inexorabilis inueniri: formã sui iudicij designauit: vt queadmodũ nos ab illo iudicari cupim⁹: ita nos frẽs si q̃d in nos delĩq̃rint: iudice

Cor est tẽplũ interi⁹
Nico. de lyra.
Dubium tertium.
Rñsio ad dubium tertium.
Bonauẽ.
Jo. chryſ.
Abbas Isaac.

mus qꝛ iudiciũ sine mia fiet ei: q̃ nõ fecit miam:
Hec ibi. Necessariũ est itaq; vnicuiq; vt non reti-
neat fraternũ odiũ: q̃ten⁹ hec dñica orõ ad se for-
tiat̃ effectũ: alioquin deo mẽtit̃ di. Sicut ꝛ nos di-
mittimus, debi. nr̃is. Qr si induratꝰ odiũ seruare
statuit: ꝛ in eo ꝑtinaciter ꝑsistere: orõnẽ dñicã non
mutet: nec in ꝑsona sua sed ecclie dicat. Sic eñ lȝ
sibi inutiliter oret petẽdo pcti sui remissionẽ q̃ ipe
carere nõ vult: sȝ in eo ꝑmanere: tñ vitat pctm̃ mẽ
dacij dicendo. Sicut ꝛ nos dimit. debi. nr̃is. Qr lȝ
ipse nõ dimittat: ecclia tñ in cuiꝰ ꝑsona loquit̃ de-
bitorib⁹ suis libẽter ignoscit: vt dictũ est. ¶ b Ex
his oib⁹ dicẽs hãc orõnẽ ex aio ita mẽtis affectũ
formet. Pr̃ nr̃ clemẽtissime: q̃ es in celis dominan-
tissima maiestate ꝛ in terris oib⁹ in tua ditiõe post
tis: q̃ clauẽ habes dauid: claudis ꝛ nemo aperit:
apis ꝛ nemo claudit. Sol⁹ q̃ppe pctã dimittis: di-
mitte nobis miseris debita nr̃a. oĩa ꝛ singula: q̃b⁹
venialiter criminaliterq; q̃tidie sup arenã mar̃ ꝓ
pria ꝛ temeraria volũtate maiestatẽ tuã offendi-
mus. Dimitte inquã: ꝛ quãtũ ad reatũ culpe: q̃ irã
tuã ꝓuocauim⁹: ꝛ quo ad reatũ pene quẽ te ꝓuo-
cãdo incidim⁹: nec soluere possum⁹ neq; satisface-
re. Auferat ergo atq; deleat reatũ oẽm magna ac
sufficiẽtissima vnigeniti tui satisfactio: sacrificiũ
scȝ vespertinũ in cruce ꝓ oĩ; pctis oblatũ. Sic q̃ȝ
inflexibilẽ iustitie tue rigorẽ nimia tua charitas
(q̃ sic mũdũ dilexisti vt filiũ tuũ vnigenitũ dares:
in quo q̃ȝ vt nobis ꝑcerea nõ ꝑpcisti: sȝ ꝓ nobis
in mortẽ tradidisti) tẽperet: vt oĩ debito ꝯpẽsato
nos ꝑditos nr̃is ꝑnic oꝑib⁹ ex equo r̃ndere nõ po
tẽtes plene tibi recõciliet: ꝛ grãꝫ restituat augmẽ
tatã. Et qꝛ tu pr̃ princeps pacis domesticos tuos
pacificos cõcordes ꝛ vnanimes in domo tua q̃ est
ecclia: eẽ ꝑcipis: vt q̃ filij dei esse ceperint i dei pa
ce ꝑmaneãt: ꝛ q̃b⁹ spũs vn⁹ est: vn⁹ sit ꝛ aim⁹ ꝛ sen
sus: vñ ꝛ orãdi hãc regulã nobis tradidisti: q̃ custo
dita orõ nr̃a repudiũ nõ pateret̃. Quatenus sicut
nobis debita nr̃a a te dimitti volum⁹: ita ꝛ nos no
stris debitorib⁹ dimittam⁹. Oram⁹ te pr̃ nr̃ largis
sime: da verã cordib⁹ nr̃is cũ oib⁹ pacẽ ꝛ dilectio-
nẽ: vt ꝑ te ꝛ ꝓpter te: nedũ oib⁹ iniurias nobis ir-
rogãtib⁹ iniurias ipsas dimittam⁹: vindictã nullã
appetẽdo. Sȝ eos nõ min⁹ diligam⁹: cũcta ad salu
tẽ eis ꝓfutura ꝓ nostra facultate impẽdẽdo: bñfi
cijs trahẽdo: ꝑcib⁹ iuuãdo: instruẽdo exẽplis: mo-
nitiõib⁹ corripiẽdo fraternis: debita coertiõe resi
stẽdo ausib⁹ coꝝ malignis: q̃ten⁹ idipsum nobis a
te misericorditer impẽdat: q̃ dimissis anteactꝭ ma
le pctis: a futuris ꝑseruari mereamur crib⁹: ꝛ deli
ctis. Dimitte q̃tum⁹ o pr̃ miaꝝ q̃ ꝯmisim⁹: quate-
nus ipũssancti eruditiõe ꝑdocti: rubiginẽ inuidie
charitatis igne ꝯsumãtes: pctã nr̃a hũiliter agno
scẽdo: ꝛ aliena fideli ignoscẽdo: sic vtraq; lugeam⁹
tꝑali: vt eterna ꝯsolatiõe ꝑiter gaudeam⁹. Amen.

¶ Lectio. lxxvij. A

T ne nos iducas

in tẽtationẽ. ¶ Postq; oratũ est pro
ablatiõe maximi mali: qd̃ est culpe
reatus: in hac petitiõe sexta petitur
ablatio mediocris mali in maximũ
inducẽtis: qd̃ est tẽtatio ad peccãdũ: q̃ est occasio
recidiui lapsus. Et q̃dẽ cõgrue ꝛ necessario ꝑmisse
petitiõi: qua nobis peccata dimitti postulauim⁹:
hec sequẽs de preseruatiõe ꝛ tẽtatiõe ad peccatũ
inducẽte: subnectit̃: qm̃ adeo vita nostra fragilita
ti mutabilitatiq; subiecta est: vt nũq; in eodẽ sta-
tu ꝑmaneat: fluctuetq; diuersarũ tẽtationũ ipulsi
bus huc illucq; agitata. Sũt eñ in hoc mari ma-
gno ꝛ spacioso reptilia quoꝝ nõ est numer⁹: ꝛ aia
lia pusilla cũ magnis. i. varia ꝛ multiplicia tẽtatio
nũ gña q̃b⁹ q̃si quibusdã funiculis ꝛ retibus infir
ma aia quotidie q̃rit̃ irretiri. Hinc recte petita de-

ps. ciij

bitorũ remissiõe optimo ordine ad potẽtissimũ pa
trẽ recurrimus instãter petẽtes ꝑ humilẽ orõnẽ
Ne nos inducas in tẽtationẽ: ne scȝ purgata domo
nostra a pctõꝝ sordib⁹: rursus tẽtatiõe victi: in ea-
dẽ aut maiora recidiuãtes: nouissima nostra fiant
priorib⁹ peiora. Vndiq; eñ nobis parant̃ insidie
vndiq; tela iaciunt̃. Insurgit ꝯtra nos caro: trahit
mũdus: insidiat̃ diabol⁹. Suggerit caro volupta
tẽ: mũd⁹ vanitatẽ: diabol⁹ iniq̃tatẽ. Caro mollia:
mund⁹ inania: diabol⁹ mortifera. Caro infestat ꝑ
lasciua desideria: mũd⁹ ꝑ ꝓspera ꝛ aduersa: diabo
lus ꝑ turpitudines ꝛ vitia. Quorsum nos vertim⁹
tẽtationũ laqueos ad capiẽdas aias inuenimus.
Insidiant̃ nobis hi nr̃i inimici: ꝛ vndiq; nos deijce
re festinãt. In esu ꝛ potu: in opere ꝛ ꝟbo: in vigilia
et somno: in cogitatu ꝛ delectatione: in diuitijs et
paupertate. In sciẽtia ꝛ hũilitate. In cõtinẽtia et
ꝑcitate. In patiẽtia ꝛ rigore: ꝛ in oĩ nobis materia
occurrẽte. De quo bea. Ber. in de miseria hoĩs ita
inq̃t. Inimici aiam meã circũdederũt corp⁹ mũd⁹:
ꝛ diabol⁹. Corp⁹ fugere nõ possum nec fugare: cir
cũferre id necesse est: qm̃ alligatũ est mihi. Peri-
mere nõ lȝ: sustẽtare cogor: cũ illud impinguo: ho-
stẽ aduersum me nutrio. Si eñ satis comedo: ꝛ il-
lud robustũ fuerit: sanitas ei⁹ mihi aduersat̃. Mũ
dus ꝟo circũcinxit me vndiq;: ac ꝑ quinq; sensus
corꝑis mei q̃si ꝑ portas sagittis suis vulnerat me
et mors intrat ꝑ fenestras meas. Respicit oculus
ꝛ mentis sensum auertit. Audit auris: ꝛ intẽtionẽ
cordis inflectit. Odorat⁹ cogitationẽ bonã impe
dit. Os loquit̃ ꝛ fallit. Ardor libidinis parua occa
sione excitat̃: ꝛ nisi subito respuat̃: statim totũ cor
pus occupat ꝛ estuat: ꝛ vrit ꝛ incẽdit. Prio carnẽ
tactã titillat: deinde mẽtẽ meã maculat turpi de-
lectatione: ꝛ ad extremũ ꝑ cõsensum prauitatis si-
bi mẽtẽ subiugat. Porro diabol⁹ (quẽ videre non
valeo: ꝛ ideo min⁹ cauere possum) ipse tetendit ar
cum suũ: ꝛ in eo parauit sagittas suas: vt sagitte
me in auro ꝛ argẽto: ꝛ in oib⁹ his q̃bus abutimur
cũ illis male delectamur. His illaqueamur. Nec
solũ laqueũ posuit: sȝ ꝛ viscũ. Viscus est amor pos-
sessionis: affect⁹ cognitiõis: cupiditas honoris: et
voluptas carnis: quib⁹ aia inuiscat̃ ꝛ irretit̃: ne pẽ
nis ꝯtẽplatiõis ꝑ plateas superne sion discurrere
possit. Sagite diaboli sunt: ira inuidia: luxuria: et
cetera vitia: quib⁹ aia vulnerat̃. Et q̃s est q̃ iacula
eius ignea possit extinguere? Proh dolor hiis telis
vulnerat̃ sepe fidelis aia. Hei mihi misero: vndiq;
mihi bella: vndiq; volãt tela: vndiq; tẽtamẽta: vn-
diq; ꝑicula. Caro suggerit mollia: mũd⁹ vana: dia
bolus amara. Quoties carnalis tẽtatio mẽtẽ meã
importune pulsat de cibo potu ꝛ somno: ceterisq;
similibus ad curã carnis ꝑtinẽtib⁹: caro mihi loq̃
tur. Cũ vero de ambitiõe seculi: de iactãtia de ar
rogantia: cogitatio mala versat̃ in corde: de mũdo
est. Quãdo aũt ad irã ꝛ aĩ amaritudinẽ ꝓuocor sug
gestio diabolica resistẽdũ ẽ. Caro de luto est: ideo
luxuriosas cogitatiões ex illa habeo: vanas ꝛ curio
sas de mũdo amaras ꝛ malitiosas a diabolo. Isti
tres inimici me impugnãt ꝛ ꝑsequunt̃: nũc occul-
te: nũc aperte sꝑ aũt malitiose. Cõsiderantes igit̃
q̃ nõ est pax in vita ista: q̃ plena est tẽtationib⁹: et
adeo plena vt nõ immerito tẽtatio debeat appel
lari: vidẽtesq; defectũ nostrũ ꝛ viriũ nostraꝝ par-
uitatẽ, cõfugere nos docuit christ⁹ ad patrẽ cele-
stẽ: ꝛ petere: ne nos inducas in tẽtationẽ. ¶ B Et
qm̃ sicut in ceteris q̃ oram⁹: nõ sufficit ad impetrã
dũ qd̃ petim⁹ solũ ꝟba fundere: sȝ etiã ad obtinen
dũ petita ꝓ viribus laborare. *Ita ꝛ in hac sexta
petitiõe cũ dicim⁹ Et ne nos inducas in tẽtationẽ:
etiã deo a quo petim⁹ ꝑseruari: collaborãdũ est sa
gaciter ꝛ industriose: ne decepti tẽtatiõib⁹ ꝑuerta
mur. Vñ necessariũ est nobis tẽtationũ modos: ac
tẽtantiũ fraudes nõ ignorare. Pro quoꝝ aliquali-

Beatus Bernar.

Que sunt sagitte diaboli.

ADDITIO.
*In hac petitione nõ petim⁹ vt simpliciter nõ tẽtemur: sȝ ne inducamur in tẽ.

tationē: il le eñ idu cit in ten tationē q̄ superat: ⁊ capit: vt piscis i re tht: xp̄s ei sunt tēta- tus: sȝ nō in tētatio nē duct⁹. Cassio. Jaco.j. j.Joan.ij. Describit q̄d sit ten- tare. Geñ.xxij. Immedia tus finis tētatiōis, q̄s sit. Sanctus Bonauē. Deut.xiij. Sap.iij. j.reg.xvij. iij.Reg.x. Nu.xiiij.

apertione quatuoꝛ videnda sunt. Primo q̄d noīe tē
tatiōis accipit̄: ac de eius descriptiōe. Scd̄o de tē-
tationū ḡnalib⁹ modis ⁊ ei⁹ diuisiōe. Tertio d̄ spe
cialibus diaboli astutijs ⁊ tētationū fraude. Quar
to de remedioꝝ inq̄sitiōe. Per q̄ redeūtes ad textū
huius petitiōis intellect⁹ clari⁹ aperiet̄. Additis
q̄busdā dubijs p fundamētalioꝝ dicendoꝝ cogni
tione. ❡ Q̄ntū ad primū: aduertēdū q̄ tētare vt di
cūt doc. circa di.xxj.ij.ij.sen. nihil aliud est q̄ p̄ba-
re aliq̄d seu experimētū sumere vt aliq̄d d̄ aliq̄ sciat̄
Vñ tētare, s̄z Tho.par.j.q. cxliij.ar.ij. attribuit d̄o
hoīe diabolo p̄p̄e. Attribuit ēt (s̄z min⁹ p̄p̄e) carni
et mūdo. Vñ gl. Cassi. sup illud ps.xxv. Proba me
dñe et tēta me: d̄r. Tentat de⁹ vt erudiat: hō vt sciat.
Et diabol⁹ vt seducat: de tētatiōe carnis ⁊ mūdi
d̄r Jac.j. Vnusq̄sq̧ tētat̄ a sua cōcupiscētia ⁊ abstra-
ctus ⁊ illectus. Cōcupiscentia vtiq̧ carnis vł ocu
loꝝ q̄ simul ad carnē ⁊ mūdū ptinēt: dicēte Joāne.
Oē q̄d est in mūdo: cōcupiscētia carnis est: vel ꝯcu
piscētia oculoꝝ: vel supbia vite. Et sequit̄. Mūd⁹
trāsit ⁊ cōcupiscētia ei⁹. Vñ sub hac ḡnalitate pōt
sic describi. Tētare ē experimētalē notitiā alicui⁹
in se vel in alio causare p̄ncipaliter vel occasiona-
liter. ❡ Dicit̄ experimētalē notitiā: q̄ s̄m Alex. de
ales. par.ij.q. cxvij: ⁊ sanctū Tho. par.j.q. cxiiij. Tē
tare est experiri. Vñ notitia q̄ p rationē acq̄rit̄ nō
acq̄rit̄ tētatiōe. ❡ Dicit̄ alicui⁹ sc̄z nō taliter noti.
Vñ sciēs aliq̄d rōnē vel fidē: nihilomin⁹ tētādo p̄t
illud sciri p experiētiā. ❡ Dicit̄ in se: ppter homi-
nē ⁊ demonē tētantē: q̄ tētando experimētalē noti
tiā ei⁹ de q̄ tētāt in se acq̄rūt. ❡ Dicit̄ vel in alio: p
pter deū tētantē: q̄ de⁹ tētādo nō causat notitiam
in se. Siq̄dē nihil de nouo cognoscit de⁹: q̄ noti-
tia dei incausabilis est ⁊ eterna: est eñ immutabi-
lis diuina essentia. Causat aūt notitiā experimen
talē in illo quē tētat: vel in alijs q̄s scire facit de tē
tato q̄d nesciebāt. ❡ Et s̄m hoc intelligenda est
oīs scriptura qua de⁹ d̄r tētare vt aliq̄d sciat: non
q̄d de nouo aliq̄d sciat q̄d nō nouit: vel nūc aduer-
tat q̄d pri⁹ nō aduertit: cū oīa immutabiliter eter
nalr̄ sciat antequā fiāt s̄z q̄d aliq̄d tētatū vł alios
de tētato experimentalr̄ scire faciat sicut est illud
Geñ.xxij. Tētauit de⁹ abraā. Et sequit̄. Nunc co-
gnoui q̄ timeas dñm .i. cognoscere te feci. ❡ Di-
cit̄ principalr̄ ppter deū hominē vel diabolū: qui
ex intētiōe cognoscēdi aliq̄d de aliq̄ in se vel i alio
tētat. ❡ Dicit̄ vel occasionaliter ppter carnē q̄ tē-
tare d̄r inq̄ntū cognosci pōt p carnē pulsantē: vel
mūdū aduersis repellētē: aut psperis allicientē: q̄lis
sit hō: an v̄tute ꝯstās: an nobilis. Et talib⁹: carne
sc̄z ⁊ mūdo frequēter vtit̄ diabol⁹: tā q̄ instrumen
tis ad tētādū. ❡ Ex hoc p̄z q̄ immediat⁹ finis tē-
tationis ē sciētia experimētalis. Verū q̄ ille finis
vt plurimū ordinat̄ in aliū finē bonū vel malū. Vñ
vt d̄r sanct⁹ Boñ. Q̄nq̧ tētās intēdit p̄bare vł ap
probare: aut p̄batū ostēdere. Hoc mō tētat deus:
vt tētatū scire faciat ⁊ experimētaliter cognoscere
seipsum. Sic d̄r deut.xiij. Tētat vos dñs de⁹ vester
vt palā fiat vtrū diligatis eū an nō ex toto corde ⁊
in tota aīa vr̄a. Et Sap.iij. De⁹ tētauit eos: ⁊ inue
nit eos dignos se. Tanq̄ aurū in fornace p̄bauit
illos. Inuenit eos .i. inuenirie cognosci fecit illos
a seipsis ⁊ alijs dignos se. Sic nōnūq̄ tentat ma-
gister discipulū in ꝯspectu alioꝝ de eo q̄d nouit di
scipulū scire vt sic ei⁹ sciētia alijs fiat nota. Tētat
ēt q̄nq̧ hō se vel aliū: vt sciat q̄d i eo sit. j. Reg. xvij
de dauid d̄r. Cepit tētare si armat⁹ posset incede-
re. Et. iij. Reg. x. Venit regina saba tētare Salo-
monē in enigmatib⁹. Sic nōnulli tētant dñz: q̄ q̄si
incerti experiri volūt dei v̄tutē. Sic filij isrl̄ deū fre
quēter tētauerūt in deserto: vt d̄r Nu.xiiij. Tēta-
uerūt me iā p decē vices. Cōtra q̄s d̄r. Nō tētabis
dñm deū tuū. Deut.vj. Tentās ēt q̄nq̧ intēdit vt
tētatū reprobū faciat ⁊ seducat. Sic tētat diabol⁹

Actuū.v. Jaco.j. Ad he.xj. Tētatio-nis defini tio. Tentatio duplex. ē Tentatio exterior quid sit. Tentatio interior quid sit. ij.Coꝛ.xij.

vt ad peccatū inducat. Sic dicit Pet. Act.v. Cur tē
tauit coꝛ tuū sathanas mētiri spiritui sancto ⁊ frau
dari de ptio agri? Etiā q̄nq̧ l̄z pulsans nō intēdat
tñ ad ei⁹ pulsationē sequit̄ approbatio vel repro
batio hoīs. Si caro tētat: q̄ ad ei⁹ titillationē pro
bat̄ hō si resistit: aut reprobat̄ si ꝯsentit. Sic d̄r de
carne. Jac.j. Vnusq̄sq̧ tentat̄ a sua cōcupiscētia
abstractus ⁊ illectus. Et de mūdo habet̄ ad Heb.
xj. Lapidati sūt secti sūt, tētati sūt. Hec ei sci m̄r tyranni
h⁹ seculi passi sūt. Et Sap. xiiij. Creature dei facte sūt
in odiū: ⁊ in tētationē aīe hoīm ⁊ in muscipulā pe
dibus insipiētiū. ❡ Quāuis aūt tētari sic indif-
ferēter accipit̄ in bono ⁊ malo: accipit̄ tñ sepe tñ
in malo. Sic accipit̄ a bēo Jac. in sua ca. c.j. Nemo
cū tētat̄ dicat: q̄m a deo tētat̄. Et sequit̄. De⁹ ei in
tētatoꝛ maloꝝ est: ip̄e aūt neminē tētat. Et illo mō
capiēdo in malo tētationē definit Cassia. Tētatio
est assimilatio boni ad fallēdū. Et de tali tētatiōe
hic loquimur. Nō eñ petim⁹ nō induci in tētatio-
nē: nisi quaten⁹ tētamur ad malū. Et sic accipiēdo
tētare est officiū p̄priū diaboli: sicut dicit gl. inter
li. j. Tes. iij. sup illud. Ne forte tētet vos is q̄ tētat
i. sol⁹ diabolus cui⁹ officiū est tētare. Nā z etsi hō
aliq̄n sic tentat: hoc agit inq̄ntū est minister dia-
boli. Q̄d vtinā diligēter attēderēt q̄ v̄bis factis ve
stitu: nutib⁹ ⁊ signis alios solicitāt ad turpia mala
⁊ peccata cui⁹ in hoc sunt ministri: cui⁹ vicarij: co-
gnoscerētq̧ se in hoc agere ⁊ gerere p̄priū diabo
li officiū: forsitā si nō timore: tñ pudore vilissime
seruitutis retraherent̄ ab opere ⁊ morib⁹ tā puer
sis. Sic ēt ad malū tentat̄ hō ab obiecto delectabi
li vel tristabili p̄ite se: vel in phātasia: q̄d trahit ⁊
mouet sensualitatē sibi naturalr̄ affectā: ⁊ p sensua
litatē allicit ipsam volūtatē ad consensum inordi-
natū fruēdi eo cōtra dictame recte ratiōis. Et ita
tētāt hominē diuitie: hōnores: cetera obiecta de-
lectabilia: ēt q̄nq̧ terribilia ad incutiēdū inordina
tū timorē: l̄z hoc obiecta nō intēdāt: sunt tñ diabo-
li instrumēta: q̄ p hec intēdit hominē decipere ⁊ in
ducere ad peccādū. ❡ Q̄ntū ad secūdū l̄z pluri
me ponant̄ tētationū sp̄es ⁊ distinctiōes a sctis: q̄s
collegit Alex. de ales loco allegato ⁊ diffuse p̄seq̄
tur: ⁊ s̄m diuersa causarū ḡnā: sufficiat tñ hic tāge
re ea q̄ sumunt̄ a cā efficiēte ⁊ formali. Nā de fine
iā dictū est: q̄ q̄dā tētatio fiat nude ad experiēdū
sciētiā tētati: q̄ fit per q̄stiōes ⁊ argumēta ⁊ sophi
sticas. Alia ad p̄bādū vitā ⁊ mores. Tertia ad se-
ducēdū: de qua solū in p̄posito. ❡ Q̄ntū ergo ad
causam efficiētē ponit magister i n. ij di. xxj. dupli-
cē tētationē: exterioꝛē ⁊ interioꝛē. Exterioꝛ est q̄n
nobis exteri⁹ malū sensibiliter suggerit̄ v̄bo vel si
gno: vt ad peccati cōsensū tentat⁹ inclinet̄. Que
nihil aliud est q̄ ostensio alicui⁹ obiecti sensibilis
a v̄tute exterioꝛe: vt apprehēdēs ad peccādū alli-
ciat̄. Tētatio interioꝛ est motio hoīs ad pcti ꝯsen-
sum oꝛta ab aliqua v̄tute interioꝛe siue sensibili ex
terioꝛe: vt cum ipsa oritur ex imaginatione me-
moꝛia aut virtute motiua. Et illa quandoq̧ fit
ab hoste q̄nq̧ a carne. Q̄nq̧ eñ imaginatiua nr̄a
monet̄ ab hoste mouēte species vel habit⁹ in me
moꝛia sensitiua vł intellectiua reseruatas: p illas
cogitatiōes ipuras blasphemas aut soꝛdidas: vt
affectiuā moueat ad ꝯsensum. A carne sp̄ūi ppter
fomitis infectionē rebellāte: dū q̄sdā bestiales
mot⁹ ac illicitos in sensualitate excitat̄ facile ad
cōsensum volūtatē inclinat. Et hec q̄nq̧ fit a carne
sola: q̄nq̧ simul ab hoste carnē mouēte. Sicut d̄r
ap̄ls. Dat⁹ est mihi stimul⁹ carnis angel⁹ sathā
ne vt me colaphizet. ij. Coꝛ. xij. Et s̄m hoc nō q̄li-
bet hominū tētatiōes ⁊ pctā sunt a demone tāq̄
a cā directa ⁊ imediata: nec oīa pctā ꝯmittunt̄ dia
bolo imediate instigāte. Quippe multa fiūt a libe
ro arbitrio: ⁊ a carnis coꝛruptiōe. Vñ d̄r in eccia-
sticis dogmatibus. Nō oēs cogitatiōes nr̄e male

a diabolo excitant:ſʒ aliquotiēs ex arbitrij noſtri motu emergūt. Et Orige. Etiā ſi diabol⁹ nō eſſet hoīes haberēt appetitū ciboꝝ: ⁊ venereoꝝ. Circa q̄ multa inordinatio ꝯtingit: niſi ꝑ rōnē talis appetitus refrenet. Refrenare aūt ⁊ ordiare hmōi appetitū ſubiacet libero arbitrio. Quare ex ſola arbitrij negligētia in refrenādo ſine ſpeciali ⁊ imediata inſtigatiōe diaboli ꝯtingere pōt pctm̄. Uerūtn̄ oē pctm̄ hoīs mediate vel imediate orit̄ ex tētatione demonis. Ipſe em̄ inſtigauit primū hominē ad peccādū: ex cui⁹ pctō in toto gn̄e hūano ſecuta eſt q̄dā pnitas ad peccādū. Etiā oē pctm̄ orit̄ ex tētatione aliq̄. Nemo em̄ ad malū aſpiciēs opat̄: ſm̄ Diony. Oīs aūt tētatio eſt a demone vel carne: ⁊ tētatio a carne ēt eſt a demone tanq̄ mouēte pmo vel mediato: q: tētatio carnis eſt ex ei⁹ corruptione: q̄ orta eſt ex prima demonis tētatiōe. Et ſʒ hoc intelligēda eſt autoritas bti Hier. ſup illō pſ. Declina a malo ⁊ fac bonū. Mala oīa ex inſtinctu diaboli pcedūt: ſicut bona ab inſtinctu dei. Ibi tn̄ (ſicut) nō dicit oīmodā ſīlitudinē: q: bona oīa procedūt a deo imediate. Eſt em̄ de⁹ cā imediata oīʒ poſitiuoꝝ effectuū. Mala ꝟo pcedūt ex iſtinctu diaboli nō oīa immediate ſʒ q̄dā tm̄ mediate. Sīlr et illa Diony. ca. iiij. de diuis no. Multitudo demonū eſt cā oīm maloꝝ ſibi ⁊ aliis. Et illud Dama. Malitia ⁊ oīs imūdicia a diabolo excogitate ſunt. Et ad illā diſtinctionē ēt reducit̄ illa: ꝙ oīs tētatio eſt ab hoſte vel a carne. Q: ꝑ tētationē ab hoſte: itelligit̄ oīs tētatio exterior illa em̄ fit ab hoſte q̄ exterioribus vtit̄ ſicut ſuis inſtrumētis. Nō eſt tn̄ ita pciſa ſicut prior: q: mēbra magis coincidūt: cū ēt tētatio a carne nōnūq̄ pcedit ab hoſte carnem ac ſenſualitatē mouētē vt dictū eſt. ¶ F De diuiſiōe tētatiōis q̄ ſumit̄ a cā ſofali. ſ. a mō tendādi ꝓht ad uertēdū ꝙ oīs tētatio tēdēs inducere ad pctm̄ poteſt (a quocūq̄ fiat) ad duos reduci modos: q: aut fit ꝑ blāda ⁊ ꝯcupiſcibilia: aut ꝑ triſtia ⁊ timenda. Uñ beat⁹ Aug. ſup illō pſ. lxxix. Incēſa igni ⁊ ſuffoſſa ab increpatiōe vult⁹ tui peribūt: dī. Oīa pctā due res faciūt in hoīe: ſcʒ cupiditas. i. amor inordinatus creatarū rerʒ: ⁊ timor. Subdit. Et videre vtrū pſit eſſe pctā niſi aut cupiēdo. ſ. delectabilia: aut timēdo triſtitia. ſ. ⁊ aſpera. Et ponit exēplum. Uult aliq̄s vt dicas falſum teſtimoniū: ⁊ forte pro illo pmittit munera. Attēdis deū ⁊ dicis i aīo tuo. Quid pdeſt hoī ſi vniuerſum mūdū lucret̄: aīe ꝟo ſue detrimētū patiat̄? Certe nō abducar lucro vt pdā aīaʒ meā. Iō ille tētās ꝯuertit ſe ad metū: q̄ lucro pficere nō potuit: ⁊ incipit minari dānū: expulſionem cedes: fortaſſis ⁊ mortē ſi cupiditas nō valuit: fortaſſis timor ille valebit vt pces. Et infra. Que ſunt pctā ſuccēſa igni: ⁊ q̄ ſuffoſſa? Rñdet: q̄ fecerat amor mal⁹ tanq̄ igne accenderat: ⁊ q̄ fecerat timor mal⁹ tāq̄ effoderat. Et de hoc gloſa ſup eodē pſ. ait. Incēſa. i. pctā: ſʒ incēſa ſunt q̄ facit cupiditas amēs. Suffoſſa q̄ timor male iacēs. Et hec ſunt oīa pctā; q: oīa ſunt pptez cupiditatē vel timorē. Queʒ nō capit̄ cupiditas: vincit timor. Sic ecōtra: amor dei ⁊ timor ei⁹ ducit ad oē bonū. Ut bn̄ tibi ſit: timeas. Ne tibi ſit: hoc age in deo: nō i ſeculo. Utercʒ amor icēdit: vtercʒ timor hūiliat: ſʒ de bono dr̄. Fodiā circa illā ⁊ mittā ſtercora. Foſſa ſignificat piā humilitatē timētis. Stercora vtile ꝯ ſordes penitētis. De igne aūt boni amoris dr̄. Ignē veni mittere in terrā: ⁊ q̄d volo niſi vt ardeat? Hec Glo. Lʒ aūt his duob⁹ modis tētatio agit̄: nullus tn̄ timore vincit̄: niſi amore capiat̄. Qui em̄ timet dāna: iniuriā vel moleſtias: iō timet: q: ſeipſʒ amat ⁊ q: ſe amat: iō moleſtias ſuſtinere detrectat. Idcirco oīs tētatio ſiue fiat ꝑ blāda: ſiue ꝑ aduerſa ⁊ aſpera: finaliter vincit ꝑ blāda ⁊ amabilia: nō q̄ tētās offert: ſʒ q̄ tētatus diligit ⁊ pdere timet. Sicq̄ dē paupitatē nō timet: neq̄ exiliū aut mortē: niſi q̄ diuitias diligit patriā ⁊ vitā. Uñ Aug. Nemo frāgit̄ aduerſaꝝ rerū moleſtia q̄ pſperarū delectatiōe nō capit̄. ¶ G Si forte q̄ris ſi duo eque intēſe ⁊ extēſe tentarent ad lapſum ad idem pctm̄: vn⁹ ꝑ triſtias aſpera: alter ꝑ delectabilia ⁊ blāda. Cui illaꝝ tētationū eſſet difficili⁹ reſiſtere? Rñdet̄ ꝙ quātū ad multa pctā difficili⁹ eſſet reſiſtere tētatiōi ꝑ blāda. Hac ꝯſideratiōe: q: vexatio dat intellectū: ⁊ cōpellit vexatū auxiliū dei q̄rere. Uoluptas ⁊ blādicies excecat mētis oculū: ⁊ obliuiſci facit dei ⁊ bñficiorū ſuoꝝ: iuxta illud Deut. xxxij. Incraſſat⁹ eſt dilectus ⁊ recalcitrauit. Impinguat⁹ ⁊ dilatatus dereliquit deū factorem ſuū: ⁊ oblit⁹ eſt dñi creatoris ſui. Et Tulli⁹ li. j. de officijs dī. In pſperis ꝓcipue cauēda ſunt ſupbia: faſtidiū: arrogātia: ⁊ ne pprio vtamur ꝯſilio: nec adulatorib⁹ de nobis credamus. Iſta em̄ vitia ꝑ pſpera hoīeʒ ſurripiunt priuſq̄ hō aduertat. Iō magis ꝯmēdat Boe. li. ij. de cōſo. pſa. viij. fortunā aduerſaʒ q̄ pſperā: eo ꝙ illa ſagax eſt ⁊ pruida: iſta ceca ⁊ ſui ſemꝑ ignara. ¶ H Fit aūt vt ſupra tētatio triplr ſm̄. Greg i homē. ſup illō Mat. iiij Duct⁹ eſt ieſus in deſertū. ſ. ſuggeſtiōe: delectatiōe ⁊ ꝯſenſu. Suggeſtio fit ab extrinſeco. ſ diabolo vel ab hoīe ꝑuerſo: aut delectabili vl triſtiabili obiecto foris oblato: vel ēt interius imaginato: ⁊ totū illō gen⁹ tētatiōis eſt extra tētatū: q̄ nōdū ſentit ꝯcupiſcētie motū ad ꝯcupiſcēdū hmōi dl̄oria oblatū ac ſuggeſtū. Quo gn̄e tentatiōis etiā diabol⁹ xp̄m tētauit: q: exteri⁹ ſua ſit illicita: ſʒ int⁹ in xp̄i aīa nulla oīno orta eſt maleſuaſi ꝯcupiſcētia. ¶ Scōʒ gen⁹ tentatiōis eſt: qñ ꝑ ſuggeſtionē dicto mō factā ſenſualitas mouet: ⁊ iā in re illa de q̄ tentat̄ beſtialiter delectat̄: tūc delectatio iā intrat exteriorē hominē. Quicq̄d ei habemus in aīo cōe cū beſtijs: dr̄ ad exteriorē hoīem ꝑtinere: ſm̄ be. Aug. xij. de trini. c. j. Et hec tētatio adhuc nō cōdēnat hoīeʒ culpabilr̄ niſi ꝓrūpat in interiorē hoīeʒ ꝑ ꝯſenſuʒ. Et tūc eſt tertiū gen⁹ tētatiōis: qō pcedit vſq̄ ad rōnē: ⁊ volūtateʒ: q̄ ſunt hoīs interioris. Per primū ⁊ ſcōʒ tētat̄ q̄dē hō. Sʒ ꝑ tertiū inducit̄ in tētationē. Nā tertia ꝑtīgit vſq̄ ad rōnis ꝯſenſuʒ: q̄ ꝯſummat̄ in volūtate pctm̄: et quāto ꝯſenſus hmōi eſt plenior ⁊ maior tāto peccatū grauī⁹. Et hec tria gn̄a figurata ſunt in pmi hoīs tētatiōe: vbi ſerpēs foris mulieri ſuggeſſit: mulier ꝯdelectādo comedit: vir ꝯſentiēdo pctm̄ cōſūmauit vt tāgit magr̄ di. xxiiij. lib. ij. poſt be. Aug. ſʒ nō penit⁹ ꝯformiter ad pdicta. Nā ſm̄ eū: ꝑ ſerpēte eſt ſēſualis mot⁹ aīe: Pro muliere inferior portio rōnis. Pro viro: ſuperior. Inter hūc vitū ⁊ hāc mulierē: eſt velut q̄dā ſpūale ꝯiugiū naturaliſq̄ ꝯtractus q̄ ſuperior rōnis portio q̄ſi vir pēſſe dʒ et dn̄ari. Inferior ꝟo q̄ſi mulier dʒ ſubeſſe ⁊ obedire. Et ſicut i cūctis aīantib⁹ nō ē reptū hoī adiutoriū ſibi ſimile: ſʒ de illo eſt ſumptū qō ei ſociaret̄ in cōiugiū. Ita in ptib⁹ aīe quas habem⁹ cū pecorib⁹ cōes: nullū mēti nr̄e ſimile eſt adiutoriū. Sʒ ex illa rōnali mēte q̄ ſubherem⁹ intelligibili ⁊ incōmutabili ꝟitati tāq̄ ductū ⁊ inferiorib⁹ tractādis gubernādiſq̄ deputatū eſt. Si ḡ ꝑ ſenſualitatē intelligimus potētiā ſenſitiuā: cū ſuis obiectis mouētib⁹: ꝑtinet ad tētationē exteriorē illecebrā ſuggerētē: quā ſerpēs ſignificat. Inferior āt portio mulieris noīe deſignata ē: q̄ eſt pars rōnis tēpalib⁹ intēdēs ⁊ ea ſenſualitate: ⁊ eius obiectis immediate mobilis. Superior vero qua cuncta ſm̄ regulas eternas iudicare habet tanq̄ vir in homine dominari debet: ac mulierem (inferiorem anime portionem) regere ſenſualitatem quoq̄ (quatenus ſuo ſubeſt imperio) ab illecebris cohibere. Cum ergo ſenſualitas illecebram exteriorum obiectorum aut male ſuggeſtionis apprehenſione concepit: ſerpens mulieri. i. inferiori ratiōis portioni ſuggerit. Que ſi mora fuerit ſenſui condelectando: iam etiam

Marginal notes: Origen. — Peccatum vñ oritur. — Hierony. — Damasc. — Augusti. — Mat. xvi. Mar. viij. Luce. ix. — Fossa qd significat. — Augusti. — Questio. — Rñsio ad q̄stionem. — Deut. xxxij. — Tullius. — Tētatio fit triplr.

mulier cibū vetitū gustauit. Qd̄ si sugiaz rō in idē cōsentit: vir simul cū muliere cibū sumpsit: ⁊ pctm̄ ꝯsūmauit. De hoc ita mag̃r ait. Etiā in vnoquoqꝫ nr̄m nihil aliud agit cū ad pctm̄ d̄ducit: ꝙ tūc actū est in illis trib⁹ serpēte: muliere: ⁊ viro. Nam primo fit suggestio: siue p cogitationē: siue p sensus corporis: vel vidēdo: vel tāgēdo: vel audiēdo: vel gustādo: vel olfaciēdo. Que suggestio cū facta fuerit: si cupiditas nr̄a nō moueat ad peccādū: excludit serpētis astutia. Si aūt mota fuerit: q̄si iaz mulieri ꝑsuasum erit. Si aliqn̄ rō viril̄r etiā cōmotam cupiditatē refrenat ⁊ cōpescit: qd̄ cū fit: nō labimur in pctm̄: sed cū aliquāta luctatione coronamur. Si aūt rō ꝯsentiat: ⁊ ꝙ libido cōmouerit faciē dum esse decernat: ab omni btā vita: tāqꝫ de paradiso expellit homo. Jam em̄ pctm̄ imputat: etiā si nō subsequat factū qm̄ rea tenet in ꝯsensiōe ꝯscia.

Questio. ¶ 3 Sed circa p̄dicta q̄ri pōt cū tētatio fit aliqn̄ a carne: qn̄qꝫ ab hoste: q̄ difficili⁹ vincit.

Rn̄sio. Rn̄det magister dist. xxi. scd̄i. ꝙ qr tētatio a carne interi⁹ ipugnans de nr̄o ꝯ nos roborat: ideo difficili⁹ vincit. Qd̄ intelligēdū est fm̄ ian. Bonauē. respectu eiusdem pcti. i. carnalis. Un̄ si ad pctm̄ carnale qs a ꝓpria carne (hoc est sensualitate) tētat: mot⁹ bestiales vel ꝯcupiscētias sensuales excitāte: vt famē: sitim: vel somnū ⁊c. ad ꝯsentiēdū pctō. Alius ab hoste pctm̄ suggerēte sine sensu carnis: difficili⁹ caueret: q̄ est a carne ꝓpter ꝯiūctionē carnis ad spm̄: ex qua magis incuruat aīa carni naturalr̄ inclinata:

Ephes. v. fm̄ illud apl̄i. Nemo vnqꝫ carnē suā odio habuit: sed souet ⁊ nutrit eā. Itē ꝓpter carnis ꝯtinuā molestiā: cui ꝯtinue adheret: ⁊ q̄ tētare non cessat. Si aūt fiat cōparatio respectu diuersoꝝ pctōꝝ: vt puta carnis tētatio intelligat respectu pctōꝝ carnaliū: ⁊ tētatio hostiꝫ respectu spūaliū: sic se hn̄t sicut excedētia ⁊ excessa. Quidā em̄ hoīes magis proni sunt ad pctā carnalia: puta ad pctā intēperātie ꝙ ad supbiā. Et his difficili⁹ est resistere tētatiōi carnis ꝙ hostis. Quidā ecōuerso pniores sūt ad pctā spūalia: puta supbiā: inuidiā: ꝙ carnalia: vt q̄ magis desiderāt honores ꝙ voluptates. His difficilius est vincere spūalia pctā ꝙ carnalia. Si qs ho indifferēs fuerit ad vtrūqꝫ: ⁊ eque ꝓmptus q̄tum est de se ad hec vel illa: illi certo respectuꝫ difficili⁹ est vincere carnalia: ⁊ alio respectu difficili⁹ est vincere spūalia. Carnalia q̄dē ꝓpter magisꝫ intrīsecā ⁊ ꝯtinuā adherētiā. Spūalia ꝓpt̄ maiorē boni ꝓmissi apparētiā: ⁊ latētiorē instigātis fallaciā: qui

ij. Cor. xi. multa vitia virtutis spē palliat. Trāsfigurat ei se in angelū lucis.

Job. xli. Et iꝫ hostis sit fortior: fm̄ illud. Nō est sup terrā ptās: q̄ cōparet ei. Sit et callidior ⁊

Ephe. vi. occultior: fm̄ illud apl̄i. Nō est nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinē: sꝫ aduersus p̄ncipes ⁊ ptātes: aduersus mūdi rectores tenebrarū harū ꝯ spūalia neq̄tie in celestib⁹. Tn̄ nō pmittit tētare fm̄ totā suā potētiā ⁊ astutiā: sꝫ repmit a ptāte diuina: q̄ nō pmittit hoīeꝫ tētari vltra ꝙ pōt: vt dr̄. j.

j. Cor. x. Cor. x. ¶ L Quātū ad tertiū: vt cognitis aliq̄ten⁹ tētatoris fraudib⁹: eas cauti⁹ vincere valeamus: enumerāde sūt agēde q̄dā spālcs tētationū fraudes: qb⁹ cesē inūere illi⁹ mille artificis insidie possint caueri. Annūerat aūt Guil. parhi i trac. suo de

Septē tētationum fraudes qb⁹ hostis hūane salutis aīas illaqueare. virtutib⁹ septē tētationū fraudes: qb⁹ q̄rit hostis humane salutis aīas illaq̄are: p quas nonnūqꝫ sapiētissimi ac fortissimi ꝓsternunt. ¶ Prima est longa ⁊ ꝑseuerās fatigatio ⁊ vexatio de aliquo vitio: aut aliq̄b⁹ pctis. Per quā duo intēdit tētator. Primum est despatio de dei auxilio vt tētat⁹ despans se credat ad deū nō ptinere. Scd̄m est: vt tētat⁹ credat se a deo penit⁹ derelictū: nec de se curā aliquā esse deo. Cū em̄ homo diu tētat: ⁊ assidue, instāter ꝙ petit a tētatiōe liberari: nec tn̄ qd̄ petit obtinet: facile ad impulsū diaboli despat de dei adiutorio putās se a deo nō curari ⁊ traditū obliuiōi. ¶ Secūda astutia est extraneitas tētatiōis: ⁊ admirabilis rei enormitas de qua qs tētat: vt cū alios in talib⁹ insuetis tētatiōib⁹ tētari aut tētatos fuisse nō audiuit se ad deū nō ptinere: aut ēt veros xp̄ianos nō esse formidet. Et addit ꝙ nōnulli ip̄m sup hac tētatiōe ꝯsuluerint. q̄ illā maxime abhorrebant ex hoc solo: ꝙ suspicabant se solos istā tētationē pati: q̄ se ferme derelictos ⁊ q̄si inauditiꝫ tētatiōis turpitudinib⁹ expositos vehemēt expauescebāt. Subdit: tales ꝑfecto nō viderūt oppugnari castra fortissima: ꝯ que nō solū ꝯsuete ac note machie parātur: sed oia iaculoꝝ gn̄a q̄cūqꝫ immūda: q̄cūqꝫ feda: q̄cūqꝫ venenata ⁊ noxia in ipsa iaculant. Ita ⁊ i spūali pugna demonū: contra castrū aīe nr̄e. Totiꝫ em̄ ipse studijs ⁊ virib⁹ insidiat nobis. Tota auiditate sanguinē nr̄m sitit. Quapropt̄ nihil apd̄ eū interest an sterc⁹: an lapidē menti nr̄e iniiciat: aut iaculo ꝯsueto: aut incōsueto oppugnet dūmō ꝓsternat: dū mō inficiat. ¶ Tertia astutia est q̄ molit vt qs statū suū in quo bn̄ stat ⁊ secure viuit mutet: ad instar quo fit strepit⁹ ac tumult⁹ i aq̄: vt exeāt pisces de suis receptaculis in q̄b⁹ tuto fuerāt ꝯstituti: q̄ten⁹ fugiētes incidāt in laq̄os ⁊ retia piscatoꝝ. Sic diabol⁹ bn̄ se hn̄tib⁹ in aliq̄ statu: vbi sibi ad eos nō ptꝫ: aut saltē nō facile ptꝫ accessus: molit ꝓprijs suggestiōib⁹ vel alienis: aliqn̄ ēt terrorib⁹ vt se ad aliū statū: vel locū trāsferant: sciēs eos in alijs locis: aut statu min⁹ tutos ⁊ ad cedendū tētatiōib⁹ magis aptos. ¶ L Quarta est q̄ hominē ad maiora dona: ⁊ supra vires penit⁹ exercitia inuitat ⁊ excitat: sicut qn̄qꝫ ꝯtingit in ieiunijs: abstinētijs: vigilijs: disciplinis: ac alijs religiosis exercitijs singularib⁹ insolitis ⁊ incōsuetis. Inducit nōnūqꝫ ad memoriā maximoꝝ exēpla. sctōꝝ: facta ⁊ opa q̄ tn̄ illis adhuc impfectis ⁊ in virtutibus defectuosis: sunt penit⁹ iproportionata: ⁊ hoc facit singulari sue malignitatiꝫ studio: vt hoīes huiusmodi naturalib⁹ suis virib⁹ p hoꝝ improportionatoꝝ indiscretionē exercitoꝝ destituant: sic ꝙ destructi (al's destituti) sibi fiāt inutiles ⁊ alijs onerosi: aut certe vt totū bonū qd̄ cepant: abijciant: ac reuertēres ad vomitū: fiāt deteriores ꝙ fuerūt. Simile ponit de simiarū captura q̄s p calceos magnos ⁊

Calciamēta in scriptura significāt, exēpla sctōrum. fortulares: dū venatores ipsos imitari volētes sibi alligāt: nec tn̄ eos portare: aut in eis ambulare valēt: a venatorib⁹ capiunt. Calciamēta l' scriptura sanctoꝝ exēpla sign̄t: q̄ seq̄ ⁊ portare nō p̄ualēt hoīes imbecilles: ⁊ in virtutib⁹ impfecti. ¶ Quinta transe astutia: qua sub p̄textu boni suadet periculū. Et hmōi calliditatis sūt multe spēs: vt dum

j. Tim. vi. sub p̄textu pietatis: ⁊ dādi eleemosynas: suadet ac q̄rit diuitias. Monit enim ipse malign⁹ illud apl̄i.

Eccle. xi. Qui volūt diuites fieri incidūt in tētationem ⁊ laqueū diaboli. Et illud. Fili mi si diues fueris: non eris imunis a delicto. Silr̄ dū ipugnat p aliqd̄ vitiū suadet bonū oppm̄: ꝙ nouit esse maioris occasionē ruine: vt cū ipugnat aliquē p luxuriā: suadet ieiuniū ⁊ abstinētiā: sciēs eū i iracūdiā: accidiā vel amētiā facile posse labi: qd̄ p experiētiā freq̄nt accepit. ¶ Sexta astutia est: q̄ hoīb⁹ vitia suadet sub p̄textu ꝟtutū. sicut sub p̄textu ꝓuidētie suadet auaritiā: sub p̄textu mie: remissionē idebitā: sub p̄textu iustitie: crudelitatē: sub p̄textu zeli rectitudis: immanissimū furorē: talib⁹ igit diabol⁹ velut fraudulētissim⁹ mercator vēdit fragmēta fictilia p lapidibus p̄ciosis: vitrū viride p smaragdo: cuprū ꝓ auro: stānū p argēto. ¶ VII Et n̄ solū i istis vitijs: sꝫ in oib⁹ alijs est q̄dā vmbratica spēs: ⁊ fallax imago ꝟtutis: q̄b⁹ se q̄rūt: ne agnoscāt: colorare: qn̄ potī⁹ se diuinos mores imitari vt late d̄ducit Aug. li. ij. ꝯfess.

Augu. vbi ad deū loq̄ns ait. Nā ⁊ supbia celsitudinēꝫ imitat: cū tu sis vn⁹ sup oia excelsus. Et ābitio q̄d nisi honores q̄rit ⁊ gl'iā: cū tu sis pre cūctis honorād⁹ vn⁹ ⁊ gl'iosus i eternū. Et seuitia ptātū timeri vult.

quis aūt timēd⁹ nisi vn⁹ de⁹:cui⁹ ptāti eripi:aut
subtrahi qd pōt:qñ vel vbi:aut quo vł a quo pōt?
Et blāditie lasciuiētiū amari volūt:sȝ neq̃ blādi⁹
est aliqd tua charitate:nec amat qcq̃ salubri⁹ q̄ il
la pre cūctis formosa ⁊ lūinosa veritas tua. Et cu
riositas affectare vł studiū scie:cū tu oia sūme no
ueris. Ignorātia qȝ ipsa atq̃ stultitia simplicitatȝ
⁊ innocētie noie tegit:qꝛ te simplici⁹ qcq̃ nō repit.
Quid aūt te innocēti⁹:qm̄ qdē opa tua malis ini
mica sūt? Et ignauia q̄si qetē appetit:q̄ ꝓo quies
certā ꝑter dn̄m? Luxuria satietatē atq̃ abūdātiā
se cupit vocari:tu aūt es plenitudo ⁊ indeficiēs co
pia incorruptibilis suauitatȝ. Effusio liberalitatȝ
obtēdit vmbrā:sȝ bonoꝝ oīm largitor affluētissi
mus tu es. Auaritia multa possidere vult:⁊ tu pol
sides oia. Inuidia de excellētia litigat:qd te excel
lēti⁹? Ira vindictā q̄rit:te iusti⁹ qs vindicat? Timor
insolita ⁊ repētina exhorrescit reb⁹ q̄ amāt:aduer
saria:dū ꝑcauet securitati:tibi eñ qd insolitū? qd
repētinū? aut qs a te separat qs diligis? aut. vbi
nisi apud te firma securitas? Tristitia reb⁹ amis
sis ꝯtabescit qb⁹ se oblectabat cupiditas:qꝛ ita si
bi nollet sicut tibi auferri nihil pōt. Ita fornicatur
aia abs te:⁊ q̄rit extra te ea q̄ pura ⁊ liq̄da nō inue
nit:nisi cū redit ad te:sȝ ēt te imitādo indicat crea
torē te esse ois nature:⁊ ideo nō esse quo a te oino
recedat. Hec Aug. Propterea ꝓitas virtutū ⁊ pu
ritas diligēter inuestigāda est:vt fallacia diaboli
ca possit in talib⁹ meli⁹ ab hoib⁹ deꝓhendi. Propē

Apoc.iij.

qđ dicit veritas. Suadeo tibi a me emere aurū ꝓ
batū ignitū vt locuples fias. Et vulgariter đr. Nō
oē qđ fulget est aurū. ⁊ Aristo. in elēchis. Orichal

Aristo.

cea ⁊ felle tincta vñr aurea:cuȝ lōge aliud sint. In
hmōi igit fidelib⁹ recurrēdū est ad vnctionē sci
spūs:q̄ de oib⁹ docet. j. Joā. ij. Hinc freq̄nter orat
ecclesia. Veritas tua qs dn̄e semꝑ maneat in cor
dib⁹ nr̄is:⁊ ois inimici falsitas destruat. ¶ Se
ptima diaboli astutia:⁊ oīm ꝑiculosissima est ipsa
pax. i. cessatio a ꝑceptibilib⁹ tētationib⁹:quā ipa
cent multi impitoꝝ affectāt ⁊ vehemēt ꝯcupiscūt.
Sȝ hec adeo ꝑniciosa est:vt de ea ictōꝝ eccl̃ia đi
cat. In pace amaritudo mea amarissima. Et enūe
rat doctor ille q̄tuor mala q̄ ad talē pacē ꝯsequūt
¶ Primū est fatua securitas:q̄ negligit dei timor:
q̄ est electoꝝ vigilātissim⁹ simul ⁊ fidelissimus cu

Ecc.xxvij.

stos. de quo Eccli. xxvij. đr. Nisi instāter te tenue
ris in timore dei:cito subuertet dom⁹ tua. i. ꝯscia.
⁊ Prouer. xiiij. đr. Timor dn̄i fons vite vt declinet
a ruina mortis. Illa ergo pax aresacit fontē vite:
q̄ aresactio ꝗta sit impugnatio:qs nō videat? Hec
eñ securitas facit nos securū a cura ⁊ sollicitudie
custodiēda:⁊ ꝑ hoc exponit nos hostib⁹ totos in
cantos. Ideo nō cessat ꝓsut⁹ ille tētare:vt cum qs
existimat se securū:negligat se tueri:q̄tenusq̄ quos
sic ꝑ quietē securos reddiderat:repētē rediēs faci
li⁹ inopinat⁹ irrūpat. ¶ Scd̄m malū est desidia:pi
gritia:siue ignauia. qꝛ hūana tarditas ad ꝓba opa
tētationū stimulis excitat. iuxta illud. Ps. Multi

Psal.

plicate sūt infirmitates eoꝝ postea accelerauerūt
Desidia eñ quasi diaboli dormitoriū:humanarū
mētiū vires turpissima rubigine ꝯsumit q̄ ꝯtinuo
deberēt exercitio splēdescere:quēadmodum ferri
exercitiū ipm splēdescere facit:ad simitudinē argē
tei nitoris. Nā cū exercet:cādet:⁊ cuȝ desit:rubi

Ois igno
rantia tui
ꝑuersa ē.

go turpis adgignit. ¶ Tertiū malū est ignorātia
sui ⁊ ꝓꝑoꝝ defectuū:ad quā seq̄t elatio:qꝛ eo ipso
q nō tētamur credim⁹ nos fortissimos:⁊ tā lectōs:
vel sic angeloꝝ custodia vallatos:vt nos diabol⁹
nō audeat impugnare. Qua credulitate nihil stul
tius est:qꝛ dū nō putam⁹:in forib⁹ adest:q̄rens e
uertere totā ꝯsciē domū. ¶ Quartū malū est ffn⁹
ꝯtēpt⁹:qꝛ facile q̄ hmōi pacē in se sentiūt:ac diuti⁹
in se senserūt:despicere eos solēt q̄ grauiter tētāt:
dicētes hmōi horrēdas tētatiōes cadere nō debe
re in ꝯplanū hoiem:⁊ q vilissim⁹ est q̄ talia cogitat
aut cui tales cogitatiōes immittunt. Immo tales
aliqñ ita puros se existimāt:q nec aliis miserēdū:
q̄ ꝯtrariis agitant tētationū insidiis:nō esse ipsi
me putāt. Indignant qȝ his qb⁹ cōpati deberent:
qđ false iustitie certū signū est:fm. b. Greg. i. hom.
¶ Iste sunt septē astutie siue fallacie ꝑales:qb⁹
diabol⁹ vt freq̄nter vtit in tētādo hoies:vt ipsos
in sue dānationis laqueuȝ ꝑtrahat. ¶ Plures
deniq̃ tētationū modos enumerat clarissim⁹ do
ctor Jo. gerson olim Parisiē. cācel. in scripto super

Gerson.

Magnificat. trac. viij. tractās hūc ꝟsiculū. Depo
suit potētes de sede. Addidit ⁊ alios. lxj. fraudum
modos in quodā trac. in gallico cōposito:⁊ ꝑ aliū
quēdā Tornacen. canonicū in latinū traducto. Ex
qb⁹ aliquos ad nr̄i cautelā non piguit hic anno
tare. Vñ ait. Deposit⁹ iste de sede diabol⁹:deorsū
sinēs Satanas satagit hoies deponere violenter:
fraudulēter ⁊ maligne. Violētia cernit in obsessis:
fraus ꝓo dū spē boni salubris ⁊ virtuosi ꝯsiliū:q̄si
mortalis phs dolose impellit. Paucos accipe (in

Eccl̃s xij
Idē. xiij.

q̄t) modos ex innumerȝ. Detestat q̄sq̃ supbiā:sed
vt in deteriorē sua volucro ficte humilitatis ꝑcipi
tet. Nā est q̄ se neq̄ter humiliat. Et rursus ait. No
li esse humilis in sapia tua:quaten⁹ insipiēter ex
alteris. Detestat ꝑsumptionē:⁊ timorē laudat:vt
ablata pace cordis:recedat iste cui⁹ loc⁹ est in pa
ce. Detestat inobediētiā:vt ꝑeri seruitutē iducat:
⁊ asininā patiētia qua fert nō ferēda quales voca
bat aplūs esse Corinthios. Fefellit innūeros. neq̃
iste:q̄ sub velamēto obediētie nefanda ꝑpetra
rūt:q̄si peccare nō possent:qꝛ nō habebāt velle vel
nolle iuxta ꝟbū suū. Detestat supstitiōes q̄sq̃ ma
nifestas:sed nō occultas ⁊ obūbratas sctis obꝟua
tiōib⁹. Vñ ad supstitiosas:hoc est supfluas q̄ones
impellit ⁊ curiosas. Vñ ꝑma maligne vocȝ sue vox
vox fuit interrogatiōis cur. Cur iste freq̄ntissime
vtit:quaten⁹ hoies in curiositatis noxie laq̄os ca
dāt. Suggerit q̄ones has ⁊ sites. Cur fecit de⁹ rō
nales creaturas quas ꝑsciebat fore peccaturas ⁊
dānādas? Cur eas de⁹ tales nō ꝯdidit q̄ peccare n
possent? Cur delectat in ꝑditiōe viuētiū? qđ inde
sibi lucrū crescit? Nūquid meli⁹ esset vniuerso:si
pctis oib⁹ ablatis:remanerēt in solo decore virtu
tum? Cur indurat aliquos ⁊ aliorūȝ miseret? Cur
acceptio ꝑsonarū repit apud ipm? Cur nō citi⁹ ve
nit ad hoies redimēdos? Cur tot absq̃ baptismo
innocētes:tot in insulis sine lege viuētes:tot qui
saluarent si bonis doctris:⁊ societatib⁹ instruerēt
ꝑire ꝑmittit:ꝑmisit? Scit nequā iste q ꝑscruta

Prou. xxv

tor maiestatis opꝑmet a gloria. Scit hoiem ꝓhi
bitū:ne in plurib⁹ dei opib⁹ fuerit curiosus. Cul
pat hypocrisim:sȝ vt hoies absq̃ honestatis velo
ꝑpetrēt mala. Laudat simplicē cū sctā verecūdia:
quaten⁹ hypocrites fictionis introducat. Culpat
inuidiā:⁊ benignitatē laudat:sȝ vt malignitas im
proba nocētiū foueat. Culpat e ꝯtio iniq̄tates alio
rum:vt ꝑsonale odiū contra fraternā charitatē su
scitet. Culpat iratos:sed vt zeluȝ sanctū abiiciat.
Laudat zeluȝ sctm̄:quo ꝑceps ira furiat. Laudat
quietē sanctā:sed vt in sterq̄linū torpētis inertie
deiiciat. Ostēdit odibilē auaritiā:⁊ q nihil neq̄u⁹
q̄ amare pecuniā:sed vt ꝓdigalitatē ꝯsumptione
oīm cū rapinis introducat. Pulchrā ⁊ amabilē di
cit frugalitatē vt tēacitati locū ꝑaret. Ostēdit q̄tas
gignit infirmitates gula:sed vt ꝑiculosiorē satul
tatē capitis ⁊ corporis absq̃ remedio opet. Lau
dat oia sana esse sanis:⁊ nihil esse reiiciēdū qđ cū
grarū actiōe accipit:vt a tēperātia fallax abducat.
Ostēdit q̄ feda sit luxuria:q̄ vilis nec honore di
gna:vt ꝯiugioꝝ iura ꝯtaminet. Laudat ꝑlificatio
nem:immo iubet ꝑ illud. Crescite ⁊ multiplicami
ni:q̄ten⁹ ꝯcubinatū licere demōstret. Ostēdit nō e
iurādū. Sit (inq̄t) ꝟmo vr̄:est est:nō nō:vt. detests

omne lufm. Dicit ex aduerso: qui bñ iurat: bñ credit: vt piuria: aut blasphemias diuini nois multiplicet. Circuit iste Satā ꝛ terrā pambulat: vt circūstātias oim ꝯsideret. q̄s: q̄d: vbi: qb⁹ auxilijs: cur: q̄mo: q̄n. Tēdit laq̄os suos: quos impellat multos valde: vt si fuerit aliq̄s ab vno liberat⁹ cadat in alterum. Itaq; ꝯsiderat dū circuit ꝛ obseruat volentes placere deo. ¶ P Uidet arcū aliquē ad religionis ingressum: impellit ad oppositū sic illudēs. Cur ciuilē vis deserere ꝯuersationē: q̄m homo natura ciuile aīal est. Hoies hoim grā facti sūt: vt se mutuo iuuēt: sibi mutuo seruiāt: ve soli. Cur non poteris sub habitu sc̄lari salutē tuā opari: Sub vno abbate xp̄o gaudeas lege libertatis: quā tibi dedit de⁹ ꝛ emit xp̄s. Quid pulchri⁹ q̄d eligibili⁹ libertate: Cur tot ꝛ tales vis subire obseruatiōes: ꝛ vota in per ꝛ e inducere: q̄ nō sufficis ad p̄cepta seruāda: Quid sunt obligatiōes tot: nisi laq̄i ad totidē trāsgressiōes. Uideas ne illaqueat⁹ v̄bis oris tui cadas. Displicet eñ deo stulta ꝛ infidelis p̄omissio. Ecce quot ꝛ quales in religiōe defecerūt: quot ceciderūt: quot apostate retro abierūt: Cur non vis talētū tibi creditū in his ꝛ in alijs gratijs multiplicare: Ut q̄d pditio hec esset in religiōis ingressu siue in solitudine: Celat pdit⁹ ille laq̄os in seculo. Fit iste qui saluād⁹ fuerat in religiōe: pdit⁹ in seculari ꝯuersatiōe. Fit secularis: ꝯiūgit vxori. Heu quos illic laq̄os tribulationū nō inuenit: nascunt filij. Alta cura si pcat vxor: siue magnifica: si sterilis: si feda: si lubrica: q̄le suppliciū. Fit de militia: aut curialiū numero: quot illic curis inuoluit: Primit⁹ erit dulcis inexptis cultura dulcis amici: expertus metuet: inuidiā nō tolerabit: Fit opz assentator ad oia: fit miser: dormiēs: vigilās: comedēs ꝛc. ad alteri⁹ arbitriū. Fit causidic⁹ aut practic⁹ i physica. Fraudes mille spargunt in practicatiōe. Dū q̄rit diues fieri incidit in desideria multa ꝛ laq̄os: qb⁹ mergit in interitū. Fit bñficiat⁹ i ecclesia ꝛ celebs: cauēdū sibi erit a retib⁹ simonie: a negligētia seruitij: a luxuria: a ꝯuersatiōe inerti: a lascivia a dilapidatione bonoꝝ ecclesie. Circuit ꝛ ꝯsiderat Satā ille alterū: quē ex instabilitate ppa cognoscit ad religiōis: aut solitudinis vitā ineptū. Uide ait q̄ta sit religiōis: q̄ta solitudinis pfectio vacare soli deo: salutē suā opari. Quid pdest homini si vniuersū mūdū lucret: aie v̄o sue detrimētū patiatur. Uide q̄ tot⁹ mūd⁹ in maligno posit⁹ est: q̄ breuis vita: q̄ mors incerta: q̄ tormēta inferni: q̄ gaudia paradisi. Uide ne pcrastines: ne ꝯsilia multoꝝ maxime domesticoꝝ ꝛ sc̄lariū q̄ras: res certa est: de solis incertis ꝯsiliū habēdū est. Dicere q̄ religionis stat⁹ nō sit pfectiōis stat⁹ heresis est. Magna v̄o stultitia est nolle esse pfectū. Quid hesitas: q̄d expectas: vocat te de⁹ p inspirationē: pūce te i cū ꝛ ipse te enutriet. Dū copūgeris corde: fac votum deo celi: firmet te tufm. Felix necessitas q̄ ad meliora cōpellit. Seruieris optus cū voto accepti⁹ esse deo. Da totā arborē volūtatis tue cū fructib⁹ suis deo tuo. Quid in te stas ꝛ nō stas: pūce te in eū ꝛ ipse te suscipiet: neq; deseret iā susceptū. Silet iste neq̄: q̄ ad religiōis introitū opz attēdere nedū religiōis bonitatē in se: sed ꝛ alias circūstātias: maxime aūt duas: quarū vna le tz ex parte religiosorū (si pfecte r̄lam seruāt.) Altera ex parte suscipi⁹ si iuxta parabolā xp̄i dū inchoat: poterit ꝯsummare. Silet q̄ media moderāda sunt fm virtutē tam agētis q̄ patiētis. Nec poterat Dauid cū armis Saul egredi ꝯ Goliā. Nō pñt simile cū bobus latiorib⁹: quas in fraudē eis derelictis accipiūt: incedere. Silet p̄terea onera religiōis cū morib⁹ inhabitātiū: dat bñ sentire de oib⁹: neminē iudicare. Adiūcit p̄terea: q̄ pficit alijs sua eruditio: suū ꝯsiliū: qui litteras nouit: qui prudēs est in agēdis. Denique dabit exēplū relictis in sc̄lo: vt ita faciāt: quēadmodū ipse facit: ꝛ sc̄lm derelinquāt. Quid tādē: Uoto se ꝯstringit deserit habita bñficia: dat sua paupib⁹: vt a vnica religiōis sibi relicta est. Capt⁹ est ait insultans demō: euge euge iā nō est silēdū: iam in odiū religionis exaggerāda sunt oia: apiēdi sunt oculi: discrimina reuelāda: murmur inducēdū. Dicat ipse sentiēs se delusū. Quid mihi feci miser: In q̄d me malū impuli: nō potero ferre iugū hoc intolerabile: q̄siui requiē vt in pace fruerer deo: ꝛ ecce turbatio: fugi hoies: ꝛ hoies inuenio. Cedebā tētatiōes de seculo: deteriores demonis pfero. Quid feci: q̄ me v̄tā: q̄d agā: Amicos carnales offendi: spnēs eos cū suis ꝯsilijs: null⁹ mihi ad eos regressus: si voti dispēsationē q̄siero: nō dabit: aut in dato nūq̄ ꝯstās anim⁹ q̄etabit. Sed neq; q̄uo viuerē i seculo: relictū est. Si ad aliā migrauero religionē: scādalosus ero mee: ꝛ forsitā intolerabilis aliene. Quid feci: deuotionē in sc̄to suauiorē ꝛ crebri⁹ inueniebā: sc̄larib⁹ inuoluor curis. Cogit obediā p necessitatib⁹ fratrū currere: discurrere p sc̄lm: q̄ q̄etē mihi spabā obtinere. Sic q̄tidianis fatigor odijs ꝛ rixis. Delectabat me studiū: docebā ꝛ docebar: nūc q̄ doceat: aut q̄ doceat null⁹ est: fres satis esse trādēt occupatiōes religiōis sue. Nō est inq̄uiūt religio schola docēdi: sed disciplina viuēdi. Si vixero fm mores fratrū collapsos oino a regulis patrū: pdit⁹ sum. Si singularis mihi viuere volo: nec dat: nec sufficit. ¶ Q Circuit adhuc ille deposit⁹ de sede q̄rit quē deuoret. Inuenit hoiem deditum studijs ꝛ sciētijs lr̄aꝝ: si pōt: auertit: affert occupatiōes a seculo: aut frustra dicit v̄ba fieri surdis. Si neq̄uerit abducere: q̄ten⁹ ociū desideret studiosus ꝛ sibi vacet: ꝛ sapiam scribat in ocio. Subdol⁹ impellit: vt alios dū docere vult scribēdo se seducat. Laudat iam laborē: sed seducit itētionē. Scribere suadet: q̄ legat posteritas: q̄ tibi sint nomē in etnū: q̄m meli⁹ est nomē bonū q̄ vnguēta p̄ciosa. Orabūt alij p te. Non tibi sol⁹ laborabis: talentū tuū distribues: scribe subtilias ꝛ extranea: turpe est inuētis vti. Sic impellit vt deserat ēminos q̄s posuerūt pres sui: vt vane gloriosus: dicat. Sup me docētes oēs intellexi: ac deserēs vias rectas: dicat Aque furtiue dulciores: ꝛ panis absconditi⁹ suauior. Eya scribe ait: aut de tuis virtutib⁹ aut celeritatē ondē dictādi. Aut certe in alienis laudib⁹ q̄re laudem tuā. Scribe: tot⁹ insiste laborib⁹: non des requiē calamo: postpone horas canonicas: aut absq; attētiōe festin⁹ pferas. Indulge secur⁹ lautioribus cibis: vtere somno ad satietatē: desere ciuilem alioꝝ ꝯuersationē: cōpēsabit hec oia labor tu⁹. Sic impellit iste neq̄: scit q̄ inutilr: immo noxie, fuit tū iussa p̄ceptis omissis. Scit q̄ fauem⁹ vltra modū scriptis nr̄is: diligim⁹ vt filios: placēt etiā si sto?mia sunt ꝛ inculta: ꝛ sentētijs vacua. Testis est simia fabulosa. Gallia dū nimio clamore pdit ouū: pdit illud. Coru⁹ crocitās vt a vulpe laudet: fraudat cibo suo. Nō alr sepe pdūt v̄tutes suas scribētes docti: vel q̄stias p̄us vel acq̄rēdas in tpe. Nō qui ꝯhit ꝛ nō faciūt: quia de donis dei dū gl̄iam q̄runt: deo rapiūt q̄d suū est: quia scit insup sinistra, taliū q̄d facit dextra. Sed ad q̄d Satan ista: q̄d tibi sup alioꝝ salute: Profecto nihil: sz satagit: vt iste sub hac intētione scribēs audiat in iudicio. Recepisti mercedē tuā: accipe q̄d tuū est ꝛ vade: Ex ore tuo ꝛ scriptis tuis te iudico serue neq̄. Fere lr̄as mortis tue sal infatuatū. Sed o fraudē Satane detestādā: q̄uis tñ ita fallētē. Possunt nihilomin⁹ fieri noua scripta meritorie: si mod⁹ adfuerit: finis ꝛ ordo recti. ¶ R Circuit deniq; insidiator ille: ꝛ inuenit hoiem audiēdis ꝯfessionib⁹ deditū. O quot immissiōes facit ibi p angelos suos malos: Uenit ad ꝯfessionē plebei⁹ idiota. Ueniūt pueri ꝛ puelle: iuuenes ꝛ mariti. Suadet inuestigare diligēter de oib⁹ circūstātijs: vt agnoscat vultū sui pectoris: qui

Diuitie mergūt i interitū.

Istud de coruo ab esopo scite describitur.

nec alr solui põt pctõ: nisi dixerit oia. Sʒ hoc sua-
det in finẽ vt deficiat scrutãs scrutinio cũ scãdalo
ↄfitẽtiũ: cũ lapsu ꝑꝑo: cũ suspitiõib⁹ infinitiſ: cũ in-
terminabilib⁹ scrupulis: sine remittat nõ absolu-
tũ: sine detineat morosissime: vix tãdẽ absoluẽdũ.
Uertit postea in q̃litatẽ oppositã: q: timet exptus
tales facere infrogatiões. Dicit sibiipsi. Saluet se
si voluerit: nõ intrabo domũ ↄscie aliene: nihil inter
rogabo: scit pctã sua: dicat si vult. Sic dimittit in-
scios: sic verecũdos latere in pctis suis: nõ vtens
claue scie: q̃ data est ad apiẽdũ cũ discretiõe secre-
tas ↄscie plagas. Uenlũt alij magni prudẽtes õ se
culo: veniũt ꝑdones: vsurarij: simoniaci: raptores:
violatores ecclesiastice libertatiſ: ↄcubinarij notorij:
nolũt a pctis resilire: nolũt restõnes facere: excõica
ti sũt: irregulares sũt. Alij si culpanẽ: excusant aut

Uetularũ ↄfessiões.

defendũt pctm suum. Dicũt se iusta bella gerere.
Fraudẽ vsurarũ nitunẽ fictis vẽditionib⁹ palliare
ec. Ueniũt alij: vel alte curiose agẽtes: ad fabula-
tiões ↄ̃ sũt ↄfessiões: miscent colloq̃a de planis vti
nam nõ õ nelarijs: vitiã qd ipsũ cepisse vident: nõ
ↄsũmẽt in carne. Prohibeat deteriora de⁹. ❡ Cir-
cũit rursus ꝛ inuenit declamãtẽ ad ppl'm seu ꝑdi-
cãtẽ. Cognosce ꝙ quot sunt demonis impulsus in
ꝟmone: dũ de oĩ statu ꝑsonarũ q̃ sũt vitijs ↄ̃trijs sic
cte clamãdũ erit. Si culpat auaritiã: ꝓdigus ap-
plaudit ꝛ ridet auarũ: si ꝓdigalitatẽ vitupat: aua-
rus libẽs ad se ↄ̃hit dicẽs. Tene qd habes: si loq̃t
aduersus inertiã: gaudet q̃ stulto labore ↄsumiẽ: ꝛ
esse sub lentib⁹ curarũ mordẽtiũ delitias cõputat:
zel⁹ laudat⁹ accẽdit iracũdos: pietas laudata ꝑu
sillanimes nutrit ꝛ desides. Ecce fructũ quẽ ꝑdi-
catio sua parit in auditorib⁹. Sed nũc ad ipsos ꝑ-
dicatores reuertor. Sũt q̃ nolũt ꝑmeditari: nolũt

Inutiles ꝑdicatores.

sctõꝝ allegatiõib⁹ vel autoritatib⁹ (aut certe ne-
sciũt) vti. Garriũt ꝛ effundũt q̃cq̃d i buccã venerit:
ceci cecos alloq̃ntes sũt ex opposito: q̃ tot accumu
lãt allegatiões ꝟ alitones: rythmos ad rythmos:
ↄcordãtias cũ ↄcordãtijs: etsi nõ q̃ se ipsos q̃ nõ deũ sʒ
se: sʒ sciant suã ostare volẽtes. Blãdiũẽ sibi: q: nõ
pp se ꝛ famã scie: sʒ ad edificationẽ q̃rũt alioꝝ. Sũt
q̃ solũ inobediẽtiã ꝛ rebellionẽ subditoꝝ nutrien-
do: vitia culpãt supioꝝ: ẽt dũ absũt. Nihil plausi-
bili⁹ audit liuida plebs: q̃ supioꝝ vitia ꝓdere: an-
gere: culpare. Et hec sepi⁹ ꝛ accurati⁹ studẽt aliq̃
detestari: q̃ si vel in modico vitio culparenẽ: ꝓtin⁹
implacabilr obsisterẽt ꝯtra dicẽtib⁹: ꝛ capitali clã ꝛ
palã ꝑsecutiõe vexarẽt. ❡ Circũit adhuc demũ sa
tan ille: ꝛ inuenit hoiem in solitudine: vl' deserti si
cut pelican⁹: vel domicilij sicut nicticorax vel tecti
sicut passer. Protin⁹ mittit fraudulẽt⁹ anceps iste
laq̃os exq̃sitos: ꝛ tota malignitate conaẽ eũ inuol
uere iternalib⁹ suis pestib⁹. Aggrediẽ eũ inertia:
vt carẽs exteriori exercitio: otio torpeat. Fiatq̃ te
diosa ofo. Impellit ad impatiẽtiã: qua q̃es displi
ceat: otiũ ipm horreat: sciþm ferre non possit. Im-
mittit blasphemias cogitatiões: desideria pigrũ
occidẽtia: vt spet vana: metuat falsa: mereat mole-
stie: gaudeat molesti⁹. Querat ↄsolatiũculas ꝓꝑias
vel carnales vel spũales: dimissis diuinoꝝ ↄplectiõi
bus mãdatoꝝ: in alijs q̃'spũalia fingit delecteẽ: in
oĩb⁹ q̃ʒ nõ deũ: sʒ sciþm q̃rere sub deuotiõis pallio
discat. Uñ ꝛ tãdẽ tẽtator fraudulẽti⁹ derideat sab-
bata ei⁹ vidẽs ignominiã (al's neomeniã) ei⁹. Ipis

i. Petri. v

aliq̃s modis aduersari⁹ nr̃ vt. b. Petr⁹ ait: tãq̃ leo
rugiẽs: imo tãq̃ vulpes latẽter insidiãs: tãq̃ ser-
pẽs occultiſ susurriſ sibilãs circũit: nõ q̃escit querẽs
quẽ deuoret. Et q̃s nõ obstupescit tot laq̃os ↄside
rãs: tot ↄclusus ãgustijs: q̃s poterit de virib⁹ pro
prijs ꝑsumere: vt oĩa hos caueat: nullo hoꝝ cõꝑ-
hẽdat: Proinde necesse est nob̃ oĩb⁹ recurrere ad
ofonẽ: ꝛ deuoti⁹ ad deũ clamare. Pr nr̃: ꝛ ne nos i-
ducas in tẽta. ❡ S Nec sola ofone ↄtẽti: ipõ ẽ vt
nũc q̃rtũ ad q̃rtũ ꝑmisse diuisiõis mẽbrũ: ẽt alia q̃-
dã remedia q̃ram⁹: vt dei adiutorio freti: fortes cõ
ualescam⁹ tẽtatiõib⁹ occurrere: eis resistere: ꝛ vali
de pugnare. Phi em̃ varia remedia colligi ex sctõ
rũ doctrinis ꝛ exẽplis q̃b⁹ ipugnati: victoriis potiamur

Guil. ꝑhi.

gl'iosa. Uñ ꝟm ꝑnotatũ doctorẽ Guil. parhi. vbi. ꝯ.
defensiões ex singulis virtutib⁹ elicere possum⁹: ↄ̃
quarũlibet tẽtationũ incursus. Nã q: ↄnexe sunt
virtutes: sicut ꝓmouẽs vnã virtutẽ ꝓmouet oẽs:
ita impugnãs vnã virtutẽ impugnat oẽs. Ipse ꝛ ↄ̃
tẽtationẽ q̃lubet a q̃libet virtute auxiliũ repugnã
di sumeẽ possum⁹. Vbi gr̃a. Impugnaẽ aliq̃s a spũ
fornicatiõis: ꝛ tẽtaẽ ad ↄcupiscẽdũ vxorẽ ꝓximi: cõ
sulat tẽtat⁹ virtutes. Dicit fides. Intoxicata ꝛ mor-
tifera ẽ voluptas: auerte oculos tuos ne intuearis
eã. Timor dei obijciet sibi finale iudiciũ ꝛ inferna
le suppliciũ. Spes dicit: q̃d mihi offers in terris mi
sera caro vel demon: q̃ expecto tãta gaudia i celo?
Charitas dicit: charũ habeo dñm deũ meũ ꝛ ꝓxi-
mũ meũ: nõ pp te voluptas misseria offendã eũ.
Castitas dĩ: i vacuũ laboras: puritatẽ mihi de'põ
saui. An nescis q: cũ xp̃o rege regũ mr̃imoniũ ↄ̃xi?
Fortitudo dĩ: nõ timeo ferra ꝛ ignes pp deũ susti-
nere: ꝛ vis me in plumarib⁹ (al's plumarijs) fuga-
re. Magnanimitas dĩ: q̃nã es tã pusilla ꝛ feda vo-
luptas: vt me ad te studeas ꝓuocare. Iustitia dĩ:
iniquũ est a iustissima dei volũtate ad te ꝑuersissi
mã voluptatẽ declinare. Scitas dĩ. Hec mulier tẽ
plũ dei est in baptismo ↄsecratũ: qd violare nõ lʒ.
Sapia dĩ: gaudeo ego sapore mũdissima: ꝓcul a me
fetulẽtissima luxuria. Et ita fieri põt in alijs tẽta-
tionib⁹ q̃rũcũq̃ vitioꝝ: ↄsiderãdo cuiuslibet virtu
tis ꝓꝑias opatiões: effect⁹ cãs ꝛ modos ac fines ea
ruʒ: ꝑ q̃ repiẽ in q̃libet virtute q̃dã repugnãtia ad
q̃dlibet vitiũ: q̃ opponi dʒ tẽtatori: siue mũdo: siue
carni: siue diabolo. Et pp hoc q̃libet virt⁹ triplr ↄ̃
vitiũ pugnare hʒ. Primo ꝓꝑo gladio: ↄtẽplãdo. s.
suiipsi⁹ nobilitatẽ: ꝓbitatẽ ꝛ vtilitatẽ: quã tẽtãs
ad vitiũ velare nitiẽ ꝛ abscõdere. Scdo gladio alie
no: sumẽdo ipm a vitio. Obijciẽdo vʒ vitio: suam
turpitudinẽ horrẽdã ↄsiderando oia nocumẽta, q̃
hoc vitiũ inducere ↄsueuit: siue i reb⁹ exteriorib⁹:
in corporib⁹ siue in aiab⁹: vt exẽpli gr̃a. Luxurie q̃

Luxuria mala liter.

mẽtẽ effeminat: corp⁹ eneruat: maculat aiaʒ: fedat
ꝑsonã: euacuat bursã: ꝛ ita silr de alijs vitijs. Ter-
tio pugnat fugiẽdo iacula vitioꝝ: vt ↄ̃ luxuriã se
abstrahẽdo ab aspectu lasciuoꝝ spectaculoꝝ: a cõ
sortio feminarũ: ꝛ petulãtiũ iuuenũ: a lasciuis car
minib⁹ a vino ꝛ ocio ꝛ alijs silib⁹. q̃b⁹ ꝑmo illicite
sagittatiões immittunẽ: quas sequiẽ praua dele-
ctatio. Hinc ↄ̃sẽsus: ꝛ tãdẽ opis ↄsummatio.
Silr mõ q̃libet alia virt⁹ pugnat ↄ̃ vitia: fugiẽdo
occasiões: q̃ nate sũt inducere vitiũ, siue ad ipsum
inclinare. ❡ T Ponunẽ ꝛ ꝑter hec septẽdecim iu-

Septẽdecim iuuamẽta ↄ̃ tẽtationũ astutias: seu fallacias: adq̃ hõ ab impulsu tẽtationũ agitat⁹. recurreẽ dʒ.

uamẽta: ac defensiue ↄsiderationes cõtra tẽtatio-
num fallacias: ad quas recurrere habet homo ab
impulsu tentationum agitatus. ❡ Primum: consi
deratio summi ꝛ benignissimi dei: a quo postq̃ nõ
fuit homo: factus est aliquid: nec creatura queli-
bet irrationalis: sed rationalis: dei capax ꝛ beati-
tudinis. Pro cuius redemptione post lapsuʒ que
sua sponte deum offendit: filium in carne misit: ac
in mortem turpissimam pariter ꝛ amarissimã tra
didit: vt morte dignissimos a morte perpetua li-
beraret: quare merito amari debet: ꝛ ad defensio-
nem sui honoris ꝛ reuerentie: ꝛ ne aliquid iniurie
aut displicẽs irroget: aut cõmittaẽ: seu ne aliquod
castrũ eius (qd est homo) expugnetur a quocunq̃
aduersario: quilibet homo redẽpt⁹ ꝓmptissime la
borare ꝛ zelare dʒ: seq̃ totũ exponere. ❡ Secũduʒ
est consideratio: q̃ in cõspectu tantoꝝ clarissimo
rum pugnant⁹: qui victoriã nostrã optant ꝛ expe-
ctant: sicut ipsemet deus gloriosus: ꝛ angelice vir

Ult. õ ↄso.

tutes opem ferentes vt vincamus. vnde ꝛ Boeti⁹
Magna nobis indicta est necessitas probitatis: ꝛ

cū aīſ oculos agim⁹ iudicis cūcta cernētis. ¶ Tertiū eſt inuitatio regꝭ ad pugnā: q̄ vt aug. ſup ps. ait. Inuitat vt pugnes: adiuuat vt vincas. ¶ Quartū eſt ꝯſideratio magnitudinis p̄miū repromiſſi victoribus in ſpūalib⁹ bellis: qꝛ ipſe de⁹ deficientē ſublenat: ⁊ vincētē coronat. Hec Aug. vbi. ṡ. ¶ Quintuz deuota iplorātio diuini auxilij qḋ p̄ſto eſt de⁹ p̄ q̄ certat: cū reqrit imperitiri. ¶ Sextū eſt declinatio incētiuoꝝ tētatiōis ſiue fuga ſ. occaſionū vt ṡ. habitū eſt ꝺ luxuria. ¶ Septimū ꝯſideratio nobilitatis ſiue dignitatis humane ꝯditiōis ꝓpter quā verecūdū videri ꝺꝫ hoi deſcēdere ad opa vitioꝝ: ⁊ nō poſtius aſcēdere ad ꝯtēplationē ſupnoꝝ gaudiorum. ¶ Octauū eſt ꝯſideratio q̄lis erit q̄ horrēda caro ꝓpria ⁊ aliena mortua: ad quam im̄ dāvinā afficit vt eā nutriat in delitijs ⁊ opib⁹ beſtialib⁹. ¶ Nonū eſt diuinoꝝ eloquioꝝ recordatio in q̄b⁹ iueniūtur ṽba medicinalia ꝯ oēm morbū ⁊ vexationē ſpūalē atq; exēpla in hiſ q̄ ſīlia paſſi ſunt: q̄ adiuti diuino auxilio tētatiōes quaſlibet ſuperarūt. ¶ Decimū ꝯſideratio vtilitatis ⁊ indignitatis eoꝝ q̄ vincere nos ſatagūt. Opprobrioſum em̄ videt̄ ⁊ ꝯfuſibile viliſſimis reb⁹ vinci. ¶ Undecimū eſt ꝯſideratio q̄ ꝯſecrati ſum⁹ i baptiſmo: ⁊ q̄ characterē xp̄i: ⁊ imaginē viuā ſctē trinitatis gerim⁹. Un̄ verendū eſt hoi illā p̄ aliquā deordinationē ⁊ turpitudinez maculare: qꝛ hoc q̄libet facere aut pmittere refugit in eccl'ia materiali: ꝓpter ei⁹ ꝯſecrationē ⁊ ſanctarū imaginū p̄ſentiā Chriſti ⁊ ſctōꝝ. ¶ Duodecimū ꝯſideratio q̄ hō ſingulos act⁹ ſuos facit iteriores ⁊ exteriores motus ⁊ geſtus in clariſſimo ꝯſpectu dei ⁊ ſctōꝝ angeloꝝ. Propter qḋ pl⁹ hꝫ vereri ꝯſentire tētationi vitioſe ac turpiter agere: q̄ corā hoie aliquo ſapiēte ṽtuoſo aut in magnis dignitatib⁹ ꝯſtituto. ¶ Tredecimū eſt ꝯſideratio infernaliū cruciatuū: qui infallibilr ꝯſequent̄: nec aliq̄ ſinient̄. ¶ Decimūquartū: iugis memoria mortis ⁊ hore ei⁹ incertitudinis. Nā. Facile ꝯtēnit oīa q̄ ſe ſemp cogitat eſſe moriturū: ait Hiero. ad Paulinū p̄ſbyterū. ¶ Quintūdecimū adhibitio alicui⁹ corporalis afflictiōis vel laboris vt diſcipline cilicij: ieiunij: aut ſilis exercitij carnis laſciuiā caſtigantis. ¶ Sextūdecimū eſt ꝯſideratio glioſe memorie fame ⁊ honoris: quos victores in ſpūali b̄llo ꝯſequunt̄ nedū in alio ſeculo: ſꝫ etiā poſt mortē in iſto mūdo: vbi martiria celebritatib⁹ colunt̄: nō ſolum ipſi: ſed eoꝝ oſſa capilli veſtes ⁊ cetera eoꝝ inſiſa: q̄ pri⁹ maceratiōib⁹ et cilicijs p̄mebant̄ nūc auro ⁊ p̄cioſis lapidib⁹ adornant̄. ¶ Decimūſeptimū eſt ꝯſideratio q̄uo glīa carnaliū ⁊ mūdanoꝝ quātūcū q̄ delicioſi fuerint potētes diuites pulchri honorati perijt cū ſonitu: relicto eterne dānatiōis timore: multiplici detractiōe ab his quos in ſua ſuperbia oppreſſerūt: aut q̄b⁹ alias q̄uolibet nocuerunt. Hec breuiter ꝯmemorata ſunt: q̄ phi p̄ ſcripturas lati⁹ deduci. ¶ U pōt ⁊ addi hoc ꝯ omes tētationes efficax remediū ex ip̄a tētatiōe tāq̄ ex ſcorpione medela: vt inde oriat̄ antidotū: vn̄ infundit̄ venenū. Qꝛ em̄ ois tētatio p̄ bonū aliqḋ apparēs (lꝫ falſum) obtinēdū ſeducere nitit̄. Nemo em̄ ad malū aſpiciēs opat̄: vt ait Diony. Nemo etiā niſi per boni ſpēm (in quo delectat̄: quodve appetit) allicitur. Siq̄dē nūq̄ vitiū p̄ſuaderi poſſet hoi niſi ſub ſpē aliqua bona i qua deū p̄uerſe imitat̄ ꝯvt ſupra deducit btūs Aug. Oē vitiū peruerſe deū imitari. Cū ḡ tētator p̄ boni appetibilis ſpēm: vitiū ſuggerit (⁊ q̄dē nemo vult decipi) eſt hoc remediū perutile nō auertere appetitū a bono qḋ naturalr ꝯcupiſcit. Sed ſapiēter inquirere vbi hoc bonū inueniri poſſit ⁊ poſſideri: ⁊ vt ſic vere acq̄rat̄: laborare. Gr̄a exēpli tētat̄ aliq̄s ad ꝯcupiſcēdā glīam ⁊ laudē: et q̄dē glīa laus honor vel excellētia appetibilis eſt bonū quoddā eſt: qꝛ naturalr homines cupiūt: vt dicit Ber. ſer. de aſcēſiōe dn̄i. Nō opꝫ deſpicere: nec

Augu.

Hiero.

Diony.

Bernar.

appetitū ei⁹ extiguere hoc dulce qḋ offert̄: ſꝫ vide vbi queras. In mūdo in inis operibus: in reb⁹ vanis: Hic venenum: hic falleris: ⁊ quidē nemo vult falli: nemo appetit decipi. Queras igit̄ vbi ſit gloria: vbi laus vera nunq̄ peritura. Doceat te fides vera: quam ſcriptura manifeſtat: ⁊ nō inuenies niſi in deo ſummo glorioſo ⁊ laudabili in ſecula. Ibi ſi queritur inuenitur: ſm illud apoſtoli. Qui gloriatur: in dn̄o glorietur. Itē. Erit vnicuiq; laus a deo. Sic ſi tentaris ad appetendum blanda q̄ delectant: pulchra: abūdantia: nō culpandus eſt appetitus hec ꝯcupiſcens. Sed cauendū eſt ne ibi querantur: vbi vere inueniri nō poſſunt. Querātur ergo: ſed in deo: nihil deo pulchrius: amabilius: ſufficiētius: ⁊ ita de alijs ſm deductionem Auguſt. ṡ. Hoc ſcutum ſolidiſſimū cōtra oēs tentationes: qḋ ſola fides preſtat. Ad quod bea. Pe. hortatur: dū poſt aniſ ationem cauēdi crudelem tentatorem addit. Cui reſiſtite fortes in fide. i. Pet. v. Et ad Eph. vi. In omnibus ſumētes ſcutum fidei: in quo poſſitis omnia tela nequiſſimi ignea extinguere. Fide nāq; cognoſcitur in tranſitorijs verum bonum nō eſſe: omnis autem boni plenitudinem in ſolo deo cōſiſtere: ac per hoc extinguitur in nobis appetit⁹ falſi ⁊ apparentis boni: ⁊ accēditur appetitus veri ⁊ eterni boni. Que enim ſunt ignea tela nequiſſimi: niſi obiectio falſorum bonorum: quib⁹ appetitum de vitio in vitium accēdere nititur? ¶ Hoc remedio vſus eſt venerabilis Boetius per totum li. de conſolatione: vbi oſtendit naturalem hominis appetitū deſiderare ſufficientiam: reuerentiā: potentiam: celebritatē: letitiam: tanq̄ vere beatitudinis cōditiones ⁊ proprietates: eoſq; errare q̄ hac de cauſa terrenas diuitias: dignitates: regna: gloriam: voluptateſq; deſiderant. Oſtendit quoq; ab illis iſta vacua fore. Et quod appetitur bonum in temporalibus diuitijs honore: poteſtate: fama: voluptate: non eſſe: ſed in ſolo deo vera noſtra bona pleniſſime ⁊ eternaliter conſiſtere. Ac per hoc docet extinguere appetitum in igneis diaboli telis attactum: eumq; accendere ad deum ſummū perfectiſſimum totius boni fontem. Hoc remedio qui vtitur: nedum diaboli tentationes vincit: vitia declinando: ſed etiam ṽtutes acquirit ⁊ maxime charitatem dei: in quo bona cuncta fore cognoſcit: et per hoc ſpem in eum dirigit: ſeq; totum in eum fiducialiter proijcere nō ceſſabit. Et tātum de quarto remediorum/ſcilicet inquiſitione.

ii. Cor. x.
i. Cor. iiij.

Ad Eph. vi.

¶ Lectio. lxxviij. A

Redeunduz nobis eſt ad textus declarationē: quo celeſtis magiſter noſter docuit petere p̄ deuotā affectionē. Ne nos inducas i tētationē. Ubi vt ex p̄miſſis aliquātulū liquere pōt: hac petitione nō petim⁹ vt nō tentemur: nec hoc affectandū eſt viatori: qꝛ vita iſta: vt Aug. ait: ſine tētatione duci nō poteſt. Neq; nobis vtile foret nō tētari. (Si em̄ oramus vt nō tētemur: vn̄ erit nobis virtus cōſtātie?) Si tētationes ⁊ tribulationes nō eſſent: fortitudo: cōſtantia: patientia: ac virtutes cetere: que ſunt circa difficilia: q̄uo in nobis generarent̄: conſeruarent̄: ⁊ augerēt̄. Uirtutes em̄ morales moderatrices ſunt paſſionū triſtitie ⁊ delectatiōis ſm rectā rōnē. Sublatiſ itaq; paſſiōib⁹ p̄ tētationē excitatis: ſublata eſſet materia exercitij ṽtutū. Hinc dicit Aug. Dū hui⁹ vite infirmitatē gerim⁹: ſi tētatiōes ⁊ paſſiōes omnino nullas haberem⁹, nō recte viuim⁹. Hinc ap̄ls. Glīamur in tribulatiōib⁹: ſciētes q̄ tribulatio patiētiā opat̄. Et Thobie. xij. raphael ad Thobiā. Et quia acceptus eras deo: neceſſe fuit vt tentatio probaret te. Et Iaco. Omne gaudium exiſtimate fratres mei cū in tētatiōes varias icideritis: ſciētes q̄ ꝓbatio

Augu.

xiiij. ꝺ ciuitas. dei.
Roma. v.

Thob. xij.

Iaco. i.

fidei nr̄e patiētiā opat. Nō ergo oram⁹ vt nō tēte mur: qm̄ etsi tētare cū intētiōe fallēdi malū est i tē tatore: tn̄ in tētatio malū nō est: si ɔsensus nō acce dit: imo sepi⁹ fructuosum est: dicēte Augu. sup ps. lx. Per tētationē ꝓfect⁹ nr̄ vtiq̄ fit. Nō eni sibi q̄s q̄ innote scit nisi tētat⁹. Nec pōt q̄s q̄ coronari nisi vicerit: nec vincere / nisi certauerit: nec pōt certare nisi inimicos ⁊ tētatores habuerit. Fructuosum ē dico: si victoria subsequit. Et q̄ꝗ̄ multe sunt vtili tates ⁊ fruct⁹ tētationū: inter ceteras tn̄. b. Greg. singlares q̄ldā tangit. xxiij. moral. c. xxvij. di. aliq̄n aūt post ꝓfectū virtū: nō solū tētāt vitia: sȝ ēt flagel la castigāt. Cū tētamur vitijs: pia dispēsatione no bis cū agit: ne his virtutib⁹ q̄b⁹ ꝓficim⁹: extollamur Cū flagellis atterimur: admonemur ne mūdo blā diēte seducamur. Vitia dū nos tētāt: ꝓficiētes v̄tu tes humiliāt. Flagella dū nos tētāt / surgentes in corde hui⁹ mūdi voluptates eradicāt. Per tētātia vitia discim⁹ q̄d ō nobis sentiam⁹. Per ferientia fla gella cognoscim⁹ q̄ð de hoc mūdo suspiramus. Per ista cōprimimur ne q̄d extrinsec⁹ appetam⁹: p illa restringimur ne intrinsec⁹ extollamur. In hac igr̄ vita dū sumus: ⁊ aliq̄n vitijs tētari: ⁊ flagellis atte ri necesse est. Siue eni in laborib⁹ flagellorū: siue i certamine vitiorū: nō solū nobis nr̄a infirmitas ino tescit: sȝ ēt in quāta v̄tute ꝓfecerim⁹ cognoscim⁹. Nemo eni vires suas in pace cognoscit. Si eni bel la desunt: v̄tutū signa nō ꝓdeūt. Improuidus mi les est: q̄ se forte in pace gl̄iat. Nemo q̄ppe inq̄uā tū ꝓficit: sibi iminere aduersa cognoscit. Cū ei ad sunt ꝓspera: certa v̄tutū documēta nō p̄nt. ℂ B In qua autoritate btūs Greg. tāgit ꝗ p tētationē hu miliamur: ⁊ ducimur in cognitionē ꝓprie infirmi tatis: vn̄ cauti reddimur: purgamur: erudimur: ꝓ bamur: ⁊ exercitamur. Vn̄ glo. sup illud Gen. xxij. Nūc cognoui ꝗ timeas dn̄z. Sicut vasa nō cogno scunt esse integra ad plenū nisi fuerint percussa vt son⁹ audiat: nec cognoscunt ꝑfecte cocta nisi ignib⁹ exposita. Si ꝑcussa nō clarū reddūt sonū: sed obtusum: fracta alicui ꝓpēdunt: sȝ fractura tactu aut visu nō discernat. Sic ⁊ hoies nō ꝑfecte cogno scunt: donec pulsati terrorib⁹ tribulatiōib⁹ aut de lectatiōib⁹ expositi nō superent. Hos fruct⁹ a no bis excluderem⁹: si oīno nō tētari peterem⁹. Qua propter ēt electi tētari desiderāt: vt ait bea. Greg. Elect⁹ q̄s q̄ inq̄t: cū ꝑti somno ꝑmit: ad iustitie vi gilias exurgere conat. Sȝ sepe cū resurrexit: ipe se exteriori v̄tutū magnitudie sensit: vn̄ ⁊ tētari se ꝑfi cis vite aduersitatib⁹ post v̄tutes desiderat: ne pe nus ex v̄tutū ɔfidētia cadat. Si eni seruari meli⁹ ꝑ tētationē non cognosceret: nequāq̄ psalmista di. Proba me dn̄e ⁊ tenta me. Idcirco xp̄s nō docuit nos petere vt nō tētemur: sȝ vt in tētationē nō in ducamur. Ecce tētat⁹ est Job: nō tn̄ induct⁹ est in tētationē. Nō eni ad illā ad quā trahebat tētato ris voluptatē ore ipso blasphem⁹ itrauit. ✱ Tēta tus est Joseph turpi illecebra: sȝ nō illat⁹ i tētatio nē. Tētata est Susanna: sȝ nō iducta: q: non ꝑbuit ɔsensum tētatori. Ita ⁊ nos petim⁹ nō iduci i tēta tionē. i. nō ɔsentire tētatiōi. Vn̄ dr̄ Ber. Aliō est tētari: aliō i tētationē duci. Tētat q̄libet q̄n in aia aut corpe delectatōe alicui⁹ vitij titillat. Inducit i tētationē si suscepertt delectatiōi ɔsentire. Et. b. Cypria. Nō petim⁹ ne ducamur i tētationē: sȝ ne in ducamur. Aliō q̄dē est i tētationē duci: aliō iduci. In tētationē ducit: q̄ tētationē pulsat. In tētatio nē iducit: q̄ tētatiōi succūbit ⁊ ab ea supat. Induci ēt est it⁹ duci ⁊ succūbere: ⁊ tētatiōi ꝑbere ɔsensuȝ. ℂ Vl̄ alr̄ petim⁹ nō iduci i tētationē: hoc ē: nō ꝑmit tas p̄r celestis inimicos nr̄os fortes nimis sup nos inducere. Ecē si duci nos ꝑmittas i tētatōes vt ex citemur: petim⁹ i tētatiōib⁹ exitum: ne nimiū inol uamur: ⁊ ipis ꝑbeam⁹ assensum. Qua i pte ondit: dicit Cypria. nihil ɔ nos aduersariū posse nisi illō

Augu.

Grego.

Per tēta tionē hūi liamur: et ducimur i ꝓprie īfir mitatis co gnitionē.

Gen. xxij.

viij. mora. c. x.

Electi tē tari ɔside rant.

✱ Joseph turpi ille cebra: vt s. dormi ret cū vxo re dn̄i sui tētat⁹ ē: sȝ nō ē iduct⁹ i tētatōē. Aliō ē du ci i tētatio nē: aliud.

añ ꝑmiserit de⁹. q: petim⁹ ne patiat nos i tētatio nē iduci. Qð si nō ꝑmiserit: nl̄la tētatio poterit ad uersum nos ɔualere. ℂ C Vel tertio petim⁹ ne nos inducas i tētationē: hoc ē: nō subtrahas a nobis au xiliū tuū: donū. i. grē tue: q̄ roboramur ad fortiter tētatiōib⁹ resistēdū. Nō eni tm̄ grā nos opa nr̄a deo reddit acceptos: sȝ cū hoc fortificat ad cōcupi scētias malas ⁊ tētatiōes reprimēdas. Vn̄ Aug. in de baptismo ꝑuulorū. Vt ɔcupiscētijs ⁊ desiderijs carnis non consentiam⁹ deprecamur adiutoriū. i. grām tuā: quā si iusto iudicio tuo a nobis subtra his: nos q̄si ꝑuatiue i tētationē ducis. Q: nihil i nobis manet q̄ valide possim⁹ ɔ tētatiōes dimica re. Inducis q̄dē sicut ducit nauē i naufragiū ꝑicu lū q̄ tollit remū ⁊ gubernaculū: q̄b⁹ fluct⁹ aq̄ cōpe scunt. Silr̄ ⁊ equū ducit i ꝑcipitiū: q̄ frenū tollit q̄ regit: ne iordinat⁹ mot⁹ exequat: f̄m Ans. i de ɔce ptu v̄ginali. Dr̄ aūt de⁹ p subtractionē sui auxilij nos iducere in tētationē. ad filitudinē quo dr̄ scri ptura: eū corda multorū idurare. Nō q̄dē positiue efficiēdo idurationē cordis cuiuscūq̄: sȝ deserendo q: suā grām nō īfundit: q̄ cor hȝ a pctō emūdare ⁊ ipm emollire. Sic i ꝓposito cū grām subtrahit: q̄ a ɔsensu tētatiōis custodit ⁊ ꝑseruat: i tētationē in ducit. ℂ Vel q̄rto petim⁹ ne nos inducas i tētationē ꝑmittēdo ꝗ bn̄ficiorū aliq̄s ipēsorū occasiōe nos pe iores efficiamur. Sic eni sepe q̄s ex bono ꝓximi in tētationē veniat: ex illo cadit i odiū ⁊ i inuidiā ei⁹. Vn̄ dr̄ aug. sup illō ps. Cōuertit cor eorū vt odirēt (alr̄ vt erudirēt) ꝑplm ei⁹. Mali ⁊ ipū erāt. In eo aūt ꝗ ꝑplm suū multiplicauit: hoc bn̄ficio suo p acchs ad inuidēdū ɔuertit: q: inuidia est odiū felicitatis alie ne. Sic igit ɔuertit cor eorū: nō illō malū i eis faciē do: sȝ ꝓprio suo bn̄faciēdo: ob qð ipsi spōte cor suū prauū ɔuerterūt ad odiū ꝑpli sui. Nū sic petimus ne nos inducas i tētationē: sȝ ꝑseruari ne tuū q̄lecū q̄ bn̄ficiū: qð cui tibi plȝ cōicās: nos occasiōali tē tet: vt ex hoc ɔ remurmurem⁹: ⁊ odiū ⁊ inuidiam ɔ quācūq̄ tuā creaturā ɔcipiam⁹. Spāli⁹ tn̄ fundi mus ꝑces ad deū p̄rem dicētes. Ne nos idu. in tē ta. scȝ carnis: vt nos absorbeat p volupatē. In tē tationē mūdi: ne nos ꝑuertat p cupiditatē. In tē tationē diaboli: ne nos ꝑdat p iniq̄tatē. Caro nāq̄ nimium nos lasessit: ⁊ nunquam quietū patitur esse affectum nocte seruet: die anhelat. Unde Gre go. Nos gestamus laqueum nostrum: nobiscum ferimus inimicum carnem scilicet nostram de pec cato natam: in peccato nutritam: nimis ipsa origi ne corruptam: sed multo amplius praua consue tudine viciatam. Hinc tam acriter aduersus spiri tum concupiscit ⁊ assidue murmurat. Impatiens disciplinae illicita suggerit: nec rationi obtemperat nec vllo timore inhibetur. Ut ergo huius inimici repellamus suggestionem oramus: ne nos indu cas in tentationem. Rursus mundus acriter nos inuadit tentando: nunc allicit per prospera: nunc mi natur per aduersa. Unde Augu. Mundus dupli cem aciem ꝓducit contra Christi milites. Blādit eni vt decipiat: terret vt frangat. Ne igitur huius hostis incurramus deceptionē: oramus ad patrē nostrū celestem Ne nos inducas in tentationem. Demū tertius hostis diabolus mendacij p̄r: mille suis fraudibus secundū naturā cuiuslibet aggre di nō cessat: ⁊ vbi magis pronū nouit ad lapsum: ibi vt premissuȝ est: astutias suas multiplicat: nec fatigat: nec cessat: si forte interficiat sibi q̄n q̄ cedē tem. Contra cuius astutias ⁊ calliditatem oram⁹ ad p̄rem. Ne nos inducas in tētationē. ℂ D Cir ca premissa sunt quedam dubia. Primū: q: dictum est tentationes in nobis plurima bona operari. Dubitat verū tentatio sit a nobis appetenda? ✱ Et videt ꝗ sic per illud Grego. s. allegatū. Electus tentari se post virtutes desiderat: ne peius ex vir tutibus cadat. Itē appetendum est illud quo a pe

Augu.

✱ Sicut vasa n̄ co gnoscunt eē itegra ad plenū: nisi fuerit ꝑcussa vt sonus au diat: nec cognoscūt ꝑfecte co cta nisi i gnib⁹ expo sita. Si ꝑ cussa n̄ cla rū reddūt sonū sȝ ob tusū: fracta ꝓpēdūt: sȝ fractura tactu aut visu n̄ di scernatur. Sic ⁊ ho mies n̄ ꝑ fecte cog noscūt donec pulsati t̄ rorib⁹ tri bulatiōib⁹: aut dele ctatiōib⁹ expositi n̄ superent: hos fruct⁹ a nob̄ ex cluderem⁹ si oīno nō tētari pe terem⁹ q̄ propē ēt electi tēta ri ɔsiderāt ps. proba me: ⁊ ten ta me.

riculo pseruamur:hoc aūt est tentatio. Nā ſm ſu-
pradicta in ſeptima aſtutia:periculoſiſſimū eſt nō
tētari. Itē appetēdū eſt illud quo nobis plurimus
fruct⁹ accreſcit:talis eſt tētatio:vt habitū eſt: igit
tētatio a nobis appetēda eſt. Itē illud eſt appetē-
dū quo btificamur:talis eſt tētatio:teſte Ja. Btūs
vir q̄ ſuffert tētationē. Itē ois xp̄i actio nr̄a eſt in-
ſtructio. Greg. in plogo ſui dial. Chriſt⁹ voluit tē-
tari:qz duct⁹ eſt a ſpū ſctō in deſertū:vt tētaretur a
diabolo. Sed qd̄ voluit appetijt:ſiqdē idē eſt volū
tati appetere ⁊ velle:ergo ⁊ nobis appetēda eſt tē
tatio ¶ In oppoſitū eſt illud Hugonis. Tētatio ē
act⁹ vel mot⁹ inclinatiu⁹ hoīs in aliqd̄ malū vel il
licitū. Sz nō eſt nobis appetēdus motus ad malū
⁊ illicitū:cū ⁊ ipſe talis mal⁹ eſt:qz a fine quodlibet
hz denotari. Nā cui⁹ finis bon⁹:ipm̄ quoqz bonū:⁊
cui⁹ finis mal⁹:ipſum q̄z malū. Preterea pctm̄ nō
eſt a nobis appetēdū etiā ꝓpter quodcūqz bonuz
qd̄ ꝯſequeret:ſm illō apl̄i dānātis eos q̄ dicūt fa-
ciam⁹ mala vt eueniāt bona. Sed tētatio nō eſt ſi-
ne pctō:qz ſiue exterior ſit:ſiue interior:hz ſemper
pctm̄ annexuz. Exterior eni q̄ fit a demone vel hoī
malo:fit cū intētiōe fallēdi. Velle aūt fallere pecca
re eſt. Interior aūt fit a carne:⁊ hec ſilr fieri nō pōt
ſine pctō:qz nō ſine motu illicito:ois aūt mot⁹ illici
tus eſt pctm̄:vt dicit magr̄. in .ij. diſt. .ij. ¶ Dubiū il
lud eſt ſuis rōnib⁹ aliud dubiū affert:vz. Utrū ois
tētatio ſit pctm̄. Sz videbim⁹ de pmo:deide d̄ ſcd̄o
Et loqmur hic de tētatiōe tertio mō accepta: q̄ ſcz
fit ad malū inducēdū:quo etiā in toto illo tractatu
accipit. ¶ Notādū igit eſt qd̄ res ꝓ tāto eſt appe-
tibilis ꝓ q̄to ꝑticipat rōnē boni:qz bonū cōīter po
nit obiectū appetit⁹. Eſt aūt quātū hic ſufficit ali
qd̄ appetibile dupl̄r ſm ph̄m: ſcz ꝓpter ſe ēt ſi nul
lū aliud bonū inde ſeqret. Tale bonū eſt felicitas.
Silr ⁊ ꝟtutes q̄ ſunt honeſta ⁊ delectabilia. Aliō
eſt bonū appetibile nō ꝓpter ſe:ſz ꝓpter aliud ſi-
bi adiūctū ꝑ ſe appetibile:ſeu ꝓpter bonū ad qḋ or
dinat:ſicut medicina amara bona eſt qz inductiua
eſt ſanitat̄. Et ad ꝓpoſitū:tētatio nō eſt bonū pri-
mo mō:qz qd̄ eſt inductiuū ad malū:nō eſt ꝑ ſe bo-
nū. Itē aliq̄ eſt tētatio q̄ nō pōt fieri ſine pctō:vt il-
la q̄ fit itētiōe fallēdi:⁊ in pctm̄ inducēdi:qualis eſt
q̄ fit ab hoīe malo: aut ſpū in maligno: q̄ ꝑ tētatio-
nē ſatagit tētatū ad pctm̄ ꝑtrahere. Nō eni q̄s de
linq̄ndū tātū in ſe malū operādo:ſz ēt delinqt ma
lū alteri⁹ ꝓcurādo. Qd̄ aūt fieri non pōt ſine pctō:
nequaq̄ hz rōnē ꝑ ſe appetibilis:pz ergo qḋ tenta
tio nō eſt appetibilis ꝑ ſe ſeu ꝓpter ſe. ¶ E Utruz
aūt ſit appetibilis ꝓpter aliud:puta ꝓpter victo-
riā q̄ ꝯſeq̄ pōt tētationē:aut ꝓpter virtutē:q̄ ex tē
tatiōe augeri pōt ⁊ roborari:magis dubiū eſt. Et
vr̄ ꝓbabilius qḋ tētatio nō eſt appetēda ꝓpter al-
terū bonū. Qd̄ ſic oſtēdit: qz qd̄ nō eſt ꝑ ſe cā alte-
rius:ſed oīno hz ſe ad illud ꝑ accńs nō eſt appetē-
dū ꝓpter aliud. (Nūq̄ eni medicina amara appe-
teret niſi poſſet cauſare ſanitatē.) Tētatio aūt nō
eſt inductiua victorie:neqz ad victoriā promotiua
quātū eſt ex ſe:ſz magis inductiua caſus. Et ſi vi-
ctoria q̄nqz tētationē ſubſequit:nō tñ ꝓcedit ex tē
tatiōe tāq̄ a cā efficiēte victoriā:ſed ꝓuenit a tēta
to tētationē viriliter ꝯculcāte. Per qd̄ ꝯtingit ꝟtu
tē q̄nqz augmētari:aut etiā naſci ꝑ actū ſcz reſiſtē-
di tētationi nō ꝑ ipſam tētationē. Et lz tētatio q̄n-
qz eſt occaſio victorie:ꝓ quāto inuitat ad pugnā:⁊
nemo vincit q̄ nō pugnat:nō tñ id̄o appetēda: alio-
qn̄ ēt pctm̄ eſſet appetēdū:qd̄ eſt erroneū. Nam ⁊
pctm̄ q̄nqz eſt occaſio maioris gr̄e:vt ſi q̄s peccatū
ſuū recogitās:ſurgit ardēter in magnā ei⁹ diſplicē
tiā:petēs a deo ſibi remitti:ad qd̄ ſequit q̄nqz ma-
ior gr̄a:q̄ ſi pctm̄ n̄ ꝯceſſiſſet:dicēte ſcriptura: Ubi
ſupabūdauit delictū:ſupabūdauit ⁊ gr̄a. Sicz nō-
nūq̄ pctm̄ ſequit maior humiliatio:ſic dicit apl̄s.
Scim⁹ qm̄ diligētib⁹ deū oīa cooperant in bonuz

Aliq̄d eſt appetibile dupl̄r. j. Eth. ca. vij.

Rom. v.

Ro. viij.

ita oīa etiā pctā cōmiſſa ⁊ remiſſa. Ex quoꝝ memo
ria ꝯuerſi aſſurgūt ad ꝓpēſiores gr̄aꝝ actiōes:im
mo ad intenſiorē dilectionē iuxta parabolā ſaluą-
toris de duob⁹ debitorib⁹. Nō tñ ꝓpter hoc pctm̄
eſt ꝑpetrandū ſeu appetēdū:qz aliq̄n ſequit maior
gr̄a. Incerta eſt p̄terea victoria:qz incertū eſt an tē
tatus tētationē ſuperet:an a tētatione ſuperet: iō
vr̄ magis declināda q̄ appetēda. Nā q̄ amat peri
culū:in illo peribit. Eſt aūt periculoſa tentatio: qz
cōīter ꝓniores ſum⁹ ad malū q̄ ad bonū. Et nemo
ꝟtutes ſuas ꝑfecte nouit. Sed neqz quātum velit
de⁹ ꝑmittere augeri tētationē:vt tētatū deijciat de
merito p̄cedētiū delictoꝝ. Hinc eſt cōis doctrina:
nō ſolū vitia eſſe declināda:ſz etiā occaſiōes pctō-
rū q̄ pctā inducere pñt quātuis ꝑ accńs ⁊ occaſiō-
aliter. Qz igit tētatio occaſio eſt in plurib⁹ ruine:et
caſus in malū:q̄nqz ex intētione tētātis: ⁊ ſepi⁹ ex
infirmitate tētati:nō vr̄ qd̄ ipa ſit appetēda. ✳ Ue-
rū vbi certa eſſet victoria de tētatione:tētatio ap-
peti poſſet cū victoria:qz tētari ſm p̄dicta:nō eſt d̄
ſe malū:lz ſit ad malū ꝓuocatiuū:iō nō oīno refu-
git rōnē appetibilis:qz inclinatiōi ei⁹ q̄s laudabilr
reſiſtere pōt ⁊ eā ſupare. Et hoc eſt verū:dū tenta-
tio ipſa nō eſt pctm̄. dū ſcz nō fit intētiōe fallendi.
Qm̄ in nullo caſu pctm̄ appeti pōt licite:ſicut nō ꝓ
priū:ſic nec alienū. Nemo eni dz bonū ſuū cū alte-
rius pctō:imo cū dei offēſa ꝓcurare. ¶ F Per hoc
ad rōnes in principio dubij inductas. Ad pmū d̄
bt̄ō Gregorio:dt qḋ electi iā multis victorijs vitio
rū potiti:ne extollant deſiderāt aduerſitatibus et
ſupbia p̄ſeruari. Nō ḡ deſiderāt tētari aduerſita-
tib⁹ ſimpliciter ſed aduerſitatib⁹ tētari cū victoria
⁊ magis victoriā. Et hoc innuit cū addit. Ne pctus
ex ꝟtutū ꝯfidētia cadat. Uñ aliud eſt appetere tē-
tationē ꝓpter victoriā: aliud appetere tētationem
cū victoria. Scd̄m lz:nō pmū:vt. ḡ. pz ex declara
tis. Ad ſcd̄m dt qd̄ aliquo dupl̄r p̄ſeruamur a peri
culo: Aut ꝑ ſe:quō ꝟtutes p̄ſeruāt a piculo lapſus
in vitiū ⁊ ꝑ ſe inclināt ad actū virtuoſum:pctō cō-
trariū:vt fortitudo ac ſanitas mēbroꝝ: a periculo
caſus corpoꝝ:⁊ illa ſunt appetēda. Alio mō aliq̄d
p̄ſeruat a periculo ꝑ accńs:ꝓ quāto ad cauēdum
ſeu vincēdū illud requirit maior vigilātia ⁊ ſollici
tudo. Sic via lubrica q̄nqz ꝑ accńs p̄ſeruat a lapſu
ꝓ quāto excitat in viatore maiorē prouidentiā lo
candi pedes:et maiorem ſolicitudinem et curam
caute ambulandi. Sic nōnunq̄ pctm̄ veniale: aut
etiā mortale minus preſeruat ꝑ accidēs a maiore.
Et talia non ſunt appetenda nec agenda:ſm regu
lam apoſtoli. Nō ſunt faciēda mala vt eueniāt bo
na. Tentatio autez per ſe nō preſeruat a periculo
peccati:ſed magis inducit ad pctm̄:⁊ ideo appetē
da non eſt. Quod ꝟo addit de ſeptima aſtutia dr:
qz doc. ille nō ſolū illas aſtutias eas annumerat q̄
per ſe inducunt ad caſum:ſed etiam q̄ per accidēs
inducunt:quia vtroqz modo per ſe:et ꝑ accidens
diabolus querit hoīs interitū. Per idem ad tertiū
qḋ illud ex quo per ſe plurimus ſequit fructus: nō
autem ſi per accidens ſequitur ⁊ non per ſe appe-
tendū eſt. Ad quartū qḋ nemo beatus eſt:qz tenta-
tur:ſed qḋ fortiter ſuſtinet tentationem:atqz vincit
nō cōſentiendo. Unde beatus Jacobus: qḋ beatus
eſt in ſpe:nō qui tentat:ſed qui ſuffert tentationē
hoc eſt qui nō cedit tentationi ei cōſentiendo: ſed
viriliter ſuſtinet eius impetum:fortiter impugnā
do ne cadat. Quia cū probatus fuerit per tentatio
nē:de fortitudine ⁊ cōſtantia animi:accipiet coro-
nā vite:nō qz tentatus:ſed qz reſiſtit ⁊ vincit. Nō
ergo intelligenda eſt iſta ſufferētia ſic:qḋ nemo de
bet cōtra tentationem inſurgere:vt expugnet:qm̄
ſancti exhortātur:vt ſi cito inſurgit tentatio repu
gnatio adſit. Unde bt̄us Hiero. Dum paruus (ait)
eſt hoſtis interfice:vt elidatur in ſemine. Et beat⁹
Grego. Si tentationi in corde naſcenti feſtine non

Luc. vij.

Eccl. iij.

✳ vbi eē certitudo d̄ victoria tētatio ap peti pt cū ipa victo ria: h̄ mō aliq̄ d̄ prt b⁹ legunt appetiuiſ ſe tētatio nes. Sic xp̄s voluit tētari qr̄ victoria certiſſim⁹ erat. Ar guens qz ois xp̄i a ctio nr̄a ē inſtructiō cedit ſz h̄ dz eē ſpea dē opatio ois certe xp̄i actiō ē nr̄a inſtru ctio nō vt eadē ſem per aga mus:ſz vt ex ſua a ctiōe ſpūa lē doctri nam acci piam⁹: ſi cut ꝑ mor tuoꝝ ſuſci tationē h̄ inſtruxit nos quō debemus mortuos corporali ter ſuſcita re: ſz quō a morte aīe reſur gere habe remus.

In quad epla.

In mora.

resistitur: eadem qua nutritur mora roboratur.
Sunt etiam, sufferende sic: vt nemo ꝓpter eas tur
gat in murmur, ꝯ deū: ꝛ cadat in īpaciētiā. Sed re
pugnandū est cū mētis hilaritate. Vñ ꝛ Jacobus.

Jaco j.

Oē gaudiū existimate fratres mei cū in tētatiōes
varias incideritis: sciētes ꝙ ꝓbatio fidei vestre pa
tiētiā opaṫ. Quasi di. existimate oē gaudiū. i. gau
diū celeste: qḋ excellit omne gaudiū: ꝯsequi cū inci
deritis in varias tētatiōes: ꝛ hoc si fortiter resistē
do vincitis. Sciētes qḋ ꝓbatio fidei vestre (q̄ per
hac declaraṫ qḋ nō supamini: ſꝫ magis oēs tribu
latiōes ꝑ patiētiā vincitis: q̄ hꝫ opꝰ pfeciū) eterna
est gl'a remunerāda. Ad q̄ntū de tētatiōe xp̄i. Ue
rū est qḋ voluit tētari: qꝛ de victoria certissimꝰ: ꝛ ꝓ
pter vtilitatē nostrā: vt suo exēplo instrueremur:
quēadmodū tētatoris astutias vinceremꝰ. Et quā
tū ad hoc: hec xp̄i tētatio fuit nr̄a instructio. Sic
dē Oīs xp̄i actio nr̄a est instructio: nō vt eadē aga
mus: sed vt ex sua actiōe spūalē doctrinā accipia
mus. Sicut mortuoꝝ suscitatio nō instruxit quō ꝛ
nos mortuos corporalr̄ suscitemꝰ: sed quō a mor
te aīe resurgamꝰ. ¶ Dubij annexi solutio: ad finē
dubioꝝ reſuaṫ. ¶ Scḋo dubitaṫ: cur tā callide

Dubiū se cundum.

diabolꝰ hoībꝰ insidiaṫ: vndiq̄ insidias suas tēdēs
ꝛ laqueos: q̄tenꝰ ad pcti ꝯsensum ptrahat perituros.

Rn̄sio ad dubium.

Rn̄deṫ ꝙ inter alias q̄tuor cause poterūt assi
gnari. Prima sumiṫ ex magna eiꝰ inuidia. Scḋa ex
ingēti eiꝰ supbia. Tertia ex inueterato dei odio.
Quarta ex eiꝰ ambitiōe nimia et inani gl'ia. ¶ Ex
inuidia quo ad primū. Nā lꝫ ipse creatꝰ fuit bonꝰ
sicut ꝛ alie rōnales creature: vt dei essentiā beatifice
ꝯtēplaret: ipsaq̄ cū summo gaudio ꝛ delectatione
frueret factꝰ tn̄ est malꝰ sua ꝓpria volūtate. Sic
dē cecidit ab illa summa pfectione ꝛ btitudine nō
quā accepit: sed quā accepturꝰ erat: si in sua inno
cētia pstitisset. Propter quē volūtariū suū lapsum
a deo in sua malicia ppetuo desertꝰ est: ꝛ a loco bti
tudinis ad infernales penas detrusus. Deꝰ autē
sua sapiētia ꝛ misericordia hoiem ꝯdidit: vt ꝑ ipsum
ruinā in celis factā repararet. Uidēs igiṫ diabolꝰ
vt ait magr̄ dist. xxj. lib. ij. sentē. hoiem ꝑ obediētie
humilitatē posse ascēdere: vñ ipse ꝑ supbiā corrue
rat: inuidit ei: ꝛ vt ipm̄ ab adeptiōe talis boni ipe

Sap. ij.

diret: tētationū iacula pparauit: vt hṙ Gene. iij. de
primi hoīs tētatiōe. Ex eadē inuidia qua primum

Esa. xiiij

hoiem ꝓsternere studuit ꝛ vicit: adhuc nos quoti
die infestare nō cessat. Torqueṫ eñi ex nr̄o bono ꝛ
nostra felicitate. Hoc eñi malū hꝫ inuidia: vt ex al
teriꝰ ꝓsperitate doleat: ex alteriꝰ malo gaudeat.
Vñ dicit Alanus in de plāctu nature. Inuidis alie
na ꝓsperitas aduersa est. Aliena aduersitas ꝓspe
ra est. In aliena gratulatiōe tristanṫ. In aliena tri
sticia gratulanṫ. Et qꝛ diabolꝰ summe inuidus est
cuiꝰ inuidētia mors intrauit in orbē terraꝝ. Hinc

In pasto

bonū nr̄m vbicūq̄ poterit: satagit īpedire: ac diuer
sis varijsq̄ tētatiōibꝰ malū nr̄m ꝓcurare. ¶ Scḋa
rō sumiṫ ex eiꝰ supbia. Vñ supbia neminē sibi pati
tur anteferri: ſꝫ oībꝰ niṫ dn̄ari. In signū huiꝰ dixit
lucifer. In celū ꝯscēdā sup astra dei exaltabo soliū
meū: sedebo in mōte testamēti: in lateribꝰ aquilo
nis: ascēdā sup altitudinē nubiū: ꝛ silis ero altissi
mo. Quid est qrit Greg. Silis ero altissimo: nisi sup
alios optare principatū? Impedit igiṫ diabolꝰ bo
nū hoīm quātū pōt: ne ꝓpter bonū qḋ cooꝑari co

Job. xlj.

nanṫ: sibi pferant. Procurat malū ꝑ tētationem: vt
ipse nobis dn̄eṫ. Oēs siqdē mali ei subiunt. Qꝛ rex
est sup oēs filios supbie. Quare oēs sunt oēs mali di
cēte Augu. nullū pctm̄ potuit aut pōt aut poterit
esse sine supbia. Qꝛ dicit scriptura. Radix (al's ini

Eccl'o. x.

tiū) oīum maloꝝ est supbia. ¶ Tertia rō sumiṫ ex
dei odio. Qui ei aliqḋ bonū odit: oēs affectat idipꝫ
odire: ꝛ neminē illḋ diligere. Sicut e regiōe q̄ recte
diligit ipm̄ ab oībꝰ diligi cupit. Vñ dt ph'o: ꝙ cōicā
tes in bono honesto se diligūt: qꝛ in q̄bꝰ cōicamus
in his nos diligimꝰ. Et ecōtrario odiētes aliqḋ bo
nū honestū: diligūt alios idē odiētes: qꝛ l odio pti
cipāt. Qꝛ igiṫ diabolꝰ summe deū odit: qꝛ ipm̄ a lo
co voluptatis expulit: ꝛ in locū tenebrarū ꝛ caligi
nis relegauit: idcirco quātū pōt: odiū dei in oībꝰ ꝓ
curare conaṫ. Hoc aūt aliūde facere nō pōt: nisi ꝑ
tētationē ꝛ suggestionē in pctm̄ q̄bꝰ cū hoīes con
sentiūt: iā deū odiūt: ꝓcepta violādo: ꝛ suā volūta
tē volūtati dei ꝓponēdo: plꝰ q̄ꝫ dei aduersario q̄
deo ꝯsentiēdo. ¶ Quarta rō sumiṫ ex inani gl'ia et
ambitiōe. Uane gl'iosus eñi alios sibi cupit adhe
rere: ab alijs vult videri: venerari: ꝛ honorari. Vñ
aplꝰs volēs Philippen. inducere ad humilitatem:

Phil. ij.

suadet cauere inanē gl'iam. Supiores inuicē sibi in
uicē arbitrātes. i. ꝑ estimationē: nō q̄ sua sūt singu
li ꝯsiderātes: ſꝫ ꝛ ea q̄ sūt alioꝝ. Quoꝝ certe oppo
sita inducit inanis gl'ia: q̄ q̄rit videri eminere: ꝛ ml
toꝝ hr̄e comitatū. Diabolꝰ aūt cū maxime sit ho
noris cupidꝰ q̄rēs ꝛ diuinos sibi exhiberi honores.
Vñ nec erubuit xp̄m dn̄m ad se orādū inducere di.
Hec oīa dabo tibi si cadēs adoraueris me. Hinc ꝛ

Mat. iiij.

freqnēter rn̄sa dabat in idolis vt ipse ꝓ deo cole
reṫ. Ex eadē igiṫ radice nos tētationū laqueis q̄rit
inuoluere: vt nos inducat ad sibi seruiēdū tāq̄ ma
iori ꝛ digniori ꝛ digniori: qḋ est opꝰ inanis gl'ie fm
btm̄ Hiero. in quadā ep'la. Inanis gl'ia inqt: est in
ordinatꝰ animi motꝰ: quo aliqs ꝓpriā desiderat ex
cellētiā: vt alios honore pcellat. Cetere rōnes q̄ as

Hierony.

signari possent qḋ aliquā istaruꝫ reduci pn̄t. ¶ H
Tertiū dubiū est. Utrū diabolꝰ ab aliq̄ in tētatiōe

Dubium tertium.

victꝰ: tētādi ptātē pdat? ¶ Ad hoc rn̄deṫ ꝙ de mē
te Origen. est vt allegat magister lib. ij. dist vj. qḋ
diaboli qui a sanctis caste ꝛ pudice viuentibus su

Rn̄sio ad dubium.

perantur: potestatem tentādi alios vltra non ha
bent Vñ ait. Puto sane ꝙ sancti repugnantes ad
uersus illos incētores ꝛ vincētes: minuant exerci
tū demonū: velut q̄ plurimos eoꝝ interimant ne
vltra fas sit illi spūi: q̄ ab aliquo sctō caste ꝛ pudice
viuēdo victꝰ est: aliū hoiem iteꝝ īpugnare. In cuiꝰ
signū qdā dicūt ꝙ lucifer q̄ dn̄ꝫ in deserto tētaue
rat: qꝛ victoriosissime a xp̄o superatꝰ est: relegatꝰ

Apoc. xx.

est in inferno: vt neminē tēteṫ vsq̄ ad tp̄s antixp̄i
Vñ legiṫ in Apoca. xx. Cū ꝯsummati fuerit mille
anni soluēṫ sathanas de carcere suo: ꝛ exibit ꝛ se
ducet gētes: qḋ fiet in nouissimo tp̄e antichristi. Vñ

Mat. xxiiij.
Tob. viij

erit tāta psecutio vt ēt si fieri posset in errorē ducā
tur electi. Probāt idē ꝛ alio signo: qꝛ asmodeꝰ vi
ctus a Thobia relegatꝰ est in desertū: ne aliū ten
taret. Itē qꝛ i vitis patrū legiṫ qḋ demōes fortiꝰ expu
gnabāt primos patres q̄ sequētes: vix eñi pote
rāt primi etiā multi simul habitare ꝓpter demo
nes eos infestātes: imo ꝛ verberātes. Qꝛ p̄mi eis vi
riliter restiterāt: ꝛ valide eos expugnabāt: idcirco
posteriores maiori pace fruebanṫ. Hoc tn̄ dicꝫ
Orige. vt in v̄bis sonat plerīq̄ v̄itatē habere non
existimāt. Qḋ ꝓbāt a singno d' demone tētāte xp̄ꝫ
q̄ q̄uis supatꝰ fuit ab eodē in pria tētatiōe q̄ sug
gessit vt de lapidibꝰ panes faceret: nihilominꝰ ꝓ
cessit ipm̄ iterū ꝛ tertio i alijs tentādo vitijs: super
bia. s. ꝛ auaricia. Suggererēs q̄ ad primū: si filius
dei es: mitte te deorsum. Quo ad sꝫ ostēdēs ei oīa
regna ait. Hec oīa dabo tibi ꝛc. Quapropter dicūt
alij magis specificātes dictū Orige. ꝙ diabolꝰ ꝑse
cte ab aliq̄ victꝰ de hoc vitio ad qḋ īpellit ꝛ victꝰ ē:
nō tētat amplꝰ eūdē: ꝛ hoc ꝓpter meritū victorie
ꝛ triūphi. Iustū eqdē videṫ ꝙ ꝓuocans qnēq̄ ab
bellū iniuste ꝛ supatꝰ: amplꝰ nō ꝑmittaṫ ex eadē
cā eūdē iterū ad bellū ꝓuocare. Tū qꝛ occubuit iū
qꝛ iniuste ꝓuocauit. Cuiꝰ dicti rō ēt ex alio sumi
pōt. s. ex rōne diaboli victi. Qꝛ ei sūme supbꝰ ē: idꝰ
vbi semel a quoq̄ ꝓsterniṫ: ab eo in simili cā timet
iteruꝫ superari. Unde non finit ipsius superbia
contra ilium iterato bellum conciiare. Et hec ra
tio trahitur a beato Ambro. sup illud. Cōsumma-

ta ol tētatiōe diabol⁹ recessit ab illo. Ubi Amb. In
Luce.iiij
stare diabol⁹ formidat:qꝛ frequēti⁹ resurgit triū-
phari. Et addūt ad hec aliij. Si qs diabolū vincēs de
certo vitio:invict⁹ vsqꝫ in finē pseueret:q̄ neqꝫ quē
:ūqꝫ aliū tētet de eodē vitio. Si aūt vincēs i pctm
ceciderit de quo pri⁹ diabolū superauit: audaciā
capit iterato eū aut aliū de eodē vitio impugnan
di:si a deo iacere pmittat. Et esto qꝫ diabol⁹ vict⁹
ab aliquo in vno vitio ab ipso in eodē amplius vi
ctoꝛ nō tenet:ↄcedit tñ ipsum posse ab eodē tētari
in alio vitio:sicut J. tactū est de diabolo xp̄z succes
siue in trib⁹ vitijs impugnāte:qꝛ ibi inducte con-
gruētie cessant. Et p illo facit qꝫ scribit be. Greg.
Grego.
i.moral. Antiqu⁹ hostis ex primo certamie duꝫ se
succūbet ↄsideravit:ad alia tētationū bella restau
rat. Uerūtñ qꝫ succrescētib⁹ victorijs ↄtinuis:ꝛ ↄti
Sūgmat.
nuo sibi ptās tētādi minuit:ꝛ tentādo deficit ꝛ in-
firmat. De q̄ ēt Chrys. In primis gravis est ꝛ in-
sufferibilis diaboli imper⁹:qꝫ si qs forti aīo ipm
sustinuerit in scd̄o inueniet eū infirmiorē. Quāto
eñ pl⁹ ꝑcussus fuerit:tāto magis refrigescit ꝛ defi
cit. Qꝫ si qs ei⁹ tētatiōi aliq̄liter resistit:nec ipsam
ꝑfecte repellit ꝛ cōcludat:nō cessat diabol⁹ a tēta-
tiōe:sꝫ ꝓcedit. *Exēplū hui⁹ legit de scō Bndi-
ADDI-
TIO.
cto:quē cū diabol⁹ tētavit in specie avis nigre cru
*Augu
ce se signabat. Sꝫ qꝛ vires ad vincēdū nō exercuit
Null⁹ ho
diabol⁹ in tētatiōe ꝓcessit. Qꝫ itelligēs vir scītūs:
minū ē tā
in vepres nudū se piecit:ꝛ vulnerib⁹ carnis carnē
ta iustitia
ꝛ hostē vicit:ꝛ tētationē penit⁹ extīxit. Similia de
ꝑdit⁹: cui
pluribus scīis legunt. ¶ J Cōcedit iniuꝑ hoiēz vi
nō sit ne-
centē diabolū inferiorē de aliquo vitio tētātē:pos
cessaria
se tētari a diabolo supiore de eodē. Sic eñ vide-
tribulatio
mus in ↄgressib⁹ ꝛ mūdanis victorijs: q̄ vincens
nis tētatō
militē nō ex hoc eximit a ptāte regis. Ita et vr in
ad ꝑficiē-
bello ꝛ victoria spūalib⁹. Cū ꝑatio:inferioritas ꝛ
dum.
supioritas cōcedat esse in demonib⁹: nō videt q̄n
ꝺvicto inferiore :ptātē habeat superioꝛ tētādi ali
cuius inferioris victorē. Idcirco ꝛ de⁹ fidelis ꝑdi-
cat:q̄ nō pmittit nos tētari sup illꝫ qꝫ possum⁹: sꝫ
facit cū tētatiōe ꝓvētū vt possim⁹ sustinere. Sic
i.Coꝝ.x.
cū videt nos fortes ad vicendū tētatores:pmittit
aggredi fortiores vt meritū crescat ꝛ glīa augeat.
Ideoqꝫ ꝛ nūc & religiosos ꝛ alios viros ꝟtute sta
bilitos fortiores ipugnatiōes demonū sustinere:
q̄ ceteros hoies seclares in pctis ipa deducētes:
maior ei reqrit ptās ad ꝓsternēdū stātē q̄ ↄtinuo
iiij. mora.
decidētē. Fortē q̄ debilē:vnde beat⁹ Gre. Hostis
noster inqt quāto magis sibi rebellare ↄspicit:tā-
to ampli⁹ expugnare cōtēdit. Et subdit. Eos eñ
pulsare negligit:qs qeto iure si possidere sētit. Et
per hoc ad dubiū rñderi pōt:quod et si verum sit
diabolū in vna tētatiōe ꝑfecte supatū ampli⁹ eun
dē hoiem de eodē vitio īfestare nō posse:pōt tñ ab
phs.ij.eti.
alijs vitijs spargere laqueos:q̄ qꝛ multi sunt(con
tingit eñ pene īfinitis modis deficere:vt vult Phs.
ij.ethicoꝝ)ꝛ sic multis modis pōt hoies in tētatio-
nibus impugnare. Preterea:qꝛ valde magnus est
Apoc. xij
diaboloꝝ tēcantiū numer⁹:qꝛ draco cadēs tertias
stellarū partē secū traxit. Idcirco ꝛ si vn⁹ vict⁹ ten
tare desistit:succedūt alij septē nequiores. Uerūꝫ
illud dictū Orige. valde dubiū esse dicit sanct⁹ Bo
nauē. vnde.ij.lib.sen.dist.vi.in dubijs literalibus
ait loquēs de dubio moto. Difficile est ꝟitatē de-
terminare:q̄ eñ fiat diminutio in illo exercitu de
monū nō videt iprobabile:cū ita videamus cōtin
gere virtute belli:vt q̄ superat amoueat a bello.
Quātū tñ ꝛ qñ:difficile est determinare. Uñ q̄cq̄d
dicat Orige. meli⁹ est dubitare quā sup hoc quicq̄
Dubium
quartum
definire. Hec ille. ¶ R Dubitat quarto. Uerum hō
viatoꝛ ex libertate sue volūtatis sine spāli dei grā
ocā vincere possit diabolicas tētatiōes? Dubium
hoc tāgit facultatē li. arbi. ac necessitatē gratie di-
uine:q̄ materia lata est:ꝛ ꝑ doc. tractat abūdāter.
ij. sen. dist. xxxviij. Sꝫ brevis hic exponēdo ꝑ re-

spōsione ad dubiū ꝑmittēdū:qꝫ sꝫ scīm Bonauē
in scd̄o suo scripto di. xxviij. Aliud est resistere tēta
Rñsio ad
dubium.
tiōi diaboli:aliud vincere tētationē ei⁹. Nā resiste
re tetatiōi:est nō ↄsentire tētatiōi. Uincere aūt tē-
Resistere
tētationi
tationē:est asseq̄ oppositū illi qꝫ intēdit diabolus
qd sit.
sua tētatiōe. Intēdit aūt diabol⁹ hoiem reddere
inimicū deo:ꝛ dignū eterno supplicio:vincit ergo
qñ hō oppositū asseqꝛ:qñ scꝫ hō tētatiōi resisten
do fit amic⁹ deo:eterno dign⁹ ꝑmio:ꝛ hoc sine grā
fieri nō pōt. Sola grā est q̄ hominē dignū facit et
Uicere tē
tatōez qd
sit.
acceptū deo ad vitā. ꝛ opa ei⁹ vt meritoria premij
eterni beatifici. Et ideo manifestū est q̄ nemo pōt
vincere tētationē diaboli sine grā gratū faciente.
Oppositū eñ sentire esset erroꝛi pelagij ↄsentire.
Uerū qꝛ freq̄nter vicere largi⁹ capit vt extēdit se ad
resistē:vt ēt vicere dr q̄ tētatiōi nō succūbit:nec vin
cit vt cedēs ei mortalr peccet:sꝫ sic resistēdo nō me
reat. Rñdendū est ꝭm hanc acceptionē ad dubiū ꝛ
idē p eodē hñr resistere. ꝛ vincere. Sic ꝭ accipiendo
vincere ꝓ resistere:vincere tētationē nihil aliꝫ est
q̄ tētatiōi nō ↄsentire:hoc est nolle vel nō velle, id
ad qꝫ tētatio impellit. ¶ Est hec ꝓpō ad dubiū rñ
siva. Singulas tētatiōes pōt homo ex suis natu-
ralib⁹ ꝑ volūtatis libertatē vincere:sꝫ nō sine ma
gna difficultate. Primū ptꝫ:qꝛ homo ex sua liber-
tate pōt cuilibet tētatiōi nō ↄsentire:ergo pōt eaꝫ
vincere. Tenet ↄña ex q̄d noīs hui⁹ qꝫ est vicere.
Añs ptꝫ de q̄libet gñe tētationū. Et pmo de tenta
tiōe diaboli. Nā diabol⁹ nulla tētatiōe pōt volūta
tem hoīs ad ↄsentiēdū necessitare:nec ↄsensum in
volūtate efficere:ꝭ semꝑ est in volūtatꝭ libera ptā
te tētatiōi nō ↄsentire. Añs ptꝫ:qꝛ ↄsentire ē q̄dā
velle. Uelle aūt est act⁹ volūtatꝭ i plena ei⁹ facult a
te ↄsistēs:ad quē nulla creata potētia necessitari
pōt. Nihil ei tā est i ptāte volūtatꝭ q̄ volūtas ipa:
ait Aug. qꝫ itelligēdū est de actu scd̄o volūtatis:
velle. s. ꝛ nolle. Cui ↄcor. phs. iij. eth. c. xiiij. di. Dñi
sum⁹ nrarū opationū a ꝑncipio vsqꝫ in finē. Qꝫ ve
rū est q̄tū ad actū interiorē volūtatis elicitū:q̄ est
velle ꝛ nolle. Propter qꝫ volūtas ꝺꝛ potētia rōna-
lis:qꝛ ceter eodē mō se hñtib⁹ pōt i opposita ꝯdi
ctorie. s. velle ꝛ nō velle:nolle ꝛ nō nolle. Hic Chry
Chryso.
so. sup Mat. loquēs de diabolo tētāte Christū ait.
Nō ipulit:nō tetigit:sꝫ tm̄:mitte te deorsū:vt itel-
ligam⁹ q̄ q̄ obedit diabolo:ipse se deponit. Diabo
lus eñ sug gerere pōt:cogere nō pōt. Cōcordat. b.
Ber. dicēs. Pōt inimic⁹ excitare tētatiōis motū:sꝫ
In q̄dam
sermone.
in te est si volueris dare vel negare ↄsensū. ¶ Pro
bat idē de tētatiōe carnis:qꝛ q̄tūcūqꝫ caro inclinet
volūtatē ad illecebras:nō tñ cogit neqꝫ necessitat.
Qm̄ ꝛ si volūtas ꝓpter ↄiūctionē ei⁹ cū carne natu
ralr ad ea q̄ carnis sūt:iclinat: ac carnē suā diligit:
ꝭꝫ illꝫ apli. Nemo carnē suā vnq̄ odio habuit:sꝫ
Ephe.v.
nutrit ꝛ fouet eā:retinet tñ dñiū ꝛ libertatē q̄tum
ad ↄsētire ꝛ nō ↄsētire. Hꝫ nihilominus ꝛ ptāte tēta
tōis carnis extiguēdi vl saltē īfirmādi ꝑ discretas
abstinētias:disciplinas:labores:cetasqꝫ asꝑitates.
Itē ꝑ bona opa ↄtinuata in se gñare ꝟtutes mora
les hmōi tētatiōib⁹ ↄrias:qb⁹ volūtas fortificat:ꝛ
anim⁹ ad ↄria vitia iclinat:ꝛ ita iclinatio carnal debi
litat. Sic ei reꝑiūt q̄dā cholerici māsueti:sanguinei
ↄtinētes. Propter qꝫ phs i fine pmi ethi. dr appe-
titū sensitiuū ꝑficipe rōnē:qꝛ ipio rōnis ꝛ volūtatꝭ
Phs.
aliq̄tenus subiacet ꝛ suasiōib⁹ refrenat. Hic ꝛ i poli
ticꝭ ponit rōnē corꝑi ꝑncipari ꝑncipatu dispotico
i. tāq̄ dñs servo:ꝛ appetitui sensitivo tāq̄ ꝑncipa
tu civili seu politico. Probat ēt ꝺ tētatiōe mūdi q̄
nec illa volūtatē necessitat ad ↄsensū. Mūd⁹ eñ vr
obiecta dilectabilia:aut tristabilia mūdi, sꝫ vhr tēta
re hoiēz nisi obiectiue ꝑ q̄to igerūt spēz suā sensi
bus:vñ allicit appetit⁹ ad ea affectāda:ↄcupiscē-
da vl fugiēda. Appetit⁹ aūt sēsitiu⁹(q̄ mediāte, co
gnitiōe itellectiua volūtatē movet ꝭt ad eadē ob-
iecta acceptāda vel fugiēda(si ꝯ rōnem appetit:ꝛ

voluntas consentit tentationi: et in ascici ſcm preſtat: vincitur. Sed quo ad hoc non neceſſitat: cum (vt dictum eſt) in ſua ſit poteſtate actum conſentiendi elicere vel non elicere: et per hoc conſentire vel non conſentire. Alioquin ſi ad conſenſum neceſſitaret conſentiendo non peccaret: cum nemo peccet in eo quod vitare non poteſt: vt vult Aug. et Hiero. Preterea ſi tentationi reſiſtere non poſſet: maxime propter peccatum precedens: aut diſpoſitionem derelictam poſt peccatum. Hoc autem non videtur: quia ſicut ex actu bono precedente vel diſpoſitione derelicta poſt actum bonum: non immobilitatur voluntas ad bonum: ita nec ex peccato immobilitatur ad malum. Habitus enim derelictus et ſi inclinat: non tamen neceſſitat. Preterea intellectus circa quodlibet agibile poteſt recte iudicare: aut non. Si non: habet errorem inuincibilem: et ille excuſat a peccato. Si poteſt: et omni iudicio rationis voluntas ex ſua libertate poteſt ſe conformare: conformando autem ſe recte rationi non peccat. Poteſt ergo non peccare tentata: et ita tentationem vincere. ¶ Dicit notanter in propoſitione: ſingulas tentationes: quia forte ſecundum communem opinionem doct. loquendo de tentatione ad peccatum inducente: non poteſt omnes ſimul vincere: ſicut nec omnia venialia cauere: licet quodlibet ſeorſum cauere poſſit. Quia dum circa vnum cauendum vigilat: in aliud corruit. ¶ L. Secunda pars propoſitionis. ſcilicet quod homo non poteſt tentationes ſingulas vincere ſine magna difficultate: probatur. Quoniam licet voluntas humana ita ſit libera quod cogi non poteſt: poteſt tamen modis varijs ad varia volenda et nolenda inclinari: trahi ac perſuaderi: quibus non niſi cum difficultate non minima valet reſiſtere. Nam et ſi naturaliter ad bonum inclinetur: ſiquidem ſecundum philoſophum: ratio deprecatur ad optima: ratio autem includit vtramque potentiam intellectum et voluntatem: frequenter tamen seducitur: nunc errore intellectus operante malorum ſatore diabolo: nunc illecebra ſenſus: cui quia naturaliter coniuncta eſt: naturaliter eſt inclinata ad condelectandum et contriſtandum ei: difficile autem eſt delectationi repugnare. Nunc blandimentis et terroribus ſeculi circunſtantiis ad mala protrahitur. Quis autem fraudes laqueoſque ſpiritualium nequitiarum deprehendere et eius occultiſſimas tentationes? Quis ſe in pugna ſenſualitatis continua ſuſtinere: et a carnis inclinationibus ſemper auertere? Quis tot multiplices mundi laqueos euadere poteſt? Huc accedit quod peccato originali vulnerata eſt voluntatis potentia: ita quod licet ſimpliciter ſit libera: tamen ad malum prona eſt ab adoleſcentia. propter quod ſecundum Bernard. in ſer. vij. de aduentu. Proni ſumus et faciles ad ſeducendum: debiles ad operandum: fragiles ad reſiſtendum. Si diſcernere volumus inter bonum et malum: decipimur. Si tentamus facere bonum: deficimus. Si conamur reſiſtere malo deijcimur et ſuperamur. Propter quod et ſi: vt dictum eſt: voluntas ſimpliciter ſit libera: raro tamen bonum vellet: raro ſe ad deum converteret: raro ſe a delectationibus carnis et mentis inordinatis auerteret: ſed multomagis ad ſe recuruata: ſuum commodum quereret: ſeque finem ſuum in omnibus conſtitueret: tot difficultatibus et laqueis conuoluta. niſi dei fide: ac ſpeciali fuerit auxilio ſuſtentata: quoniam ſecundum apoſtolum. j. Corin. x. Fidelis eſt deus qui non permittit hominem tentari ſuper illud quod poteſt: ſed faciet cum tentatione prouentum vt poſſit ſuſtinere. Orandus igitur eſt deus: vt omnibus operibus noſtris adſiſtat: rationemque illuminet ne erret: voluntatem refrenet ne diſſentiat: executiuam potentiam conſortet vt impetrata opere perficiat: fraudes inimicorum ſubmoueat ne irretiant: feritatem cohibeat ne preualeat: omnia remoueat mala cunctaque tribuat bona. Nemo quippe ſua induſtria tot corporis pericula euaderet:

j.ethic.

z.ethi.

Gen.xviij.

quanto minus anime. Ideo ad impetrandum diuinam ab inſidijs defenſionem: orandum eſt ne nos inducas in tentationem. Denique et ſi multa poteſt libe. arb. ſine gratia: raro tamen agit ſecundum vltimum poſſe ſue potentie propter difficultates et impedimenta pretacta. Et ſi ſic ageret: nihil tamen poteſt operari meritorie ſine gratia: et ita non poteſt vincere ſalubriter tentationes ſine gratia. Ideo orat eccleſia: orant prophete: orant apoſtoli: orauit et Chriſtus patrem in celis. Pater ſancte ſerua eos in nomine tuo etc. Docuitque nos ſalubriter orare patris clementiam et bonitatem. Ne nos inducas in tenta. Neque ſic orando, fingimus: aut ficte oramus: ſicut hi faciunt de quibus Aug. in epiſto. contra Uitalem hereticum. Prorſus inquit: non oramus deum: ſed orare fingimus: ſi nos ipſos non illum credimus facere quod oramus. Prorſus non deo gratias agimus: ſed agere nos fingimus: ſi vnde illi gratias agimus ipſum facere non putamus. Quod intelligendum eſt quantum ad meritum vite eterne: quia ipſe ſolus dat merendi facultatem. ſcilicet gratiam. Etiam quia et ſi cooperamur: ipſe tamen ſubam actus principaliter operatur: ſicut prima et vniuerſalis omnium cauſa. Denique non ſuauiter: nec faciliter tentationi reſiſtimus: niſi deo ſpecialiter per ſuam gratiam adſiſtente. Unde vtiliter fundimus ad deum orationem: ne nos inducas in tentationem. ¶ M. Ultimo reſpondendum eſt ad dubium primo dubio annexum. Utrum omnis tentatio ſit peccatum. Quod non intelligendum eſt de peccato tentantis puta demonis vel hominis. de quo dictum eſt. quod qui tentat cum intentione fallendi (quomodo hic accipitur tentare) vtique peccat: cum velle decipere et ad peccatum inducere: ſit peccare. Sed intelligendum eſt de peccato tentati. Et quidem certum eſt quod tentatio demonis aut mundi poteſt fieri ſine peccato: immo cum merito tentati. Nam et Chriſtus tentatus eſt a diabolo: et ſancti martyres a mundo qui in tentatione coronas perpetuas meruerunt. Loquendum ergo ſolum eſt de tentatione carnis an illa poteſt fieri ſine peccato tentati? Et videtur quod non: quia tentatio carnis fit per primos motus ſenſualitatis: ſed omnes hi ſunt peccata. ergo. Conſequentia nota cum maiore. Minor probatur ſecundum Augu. xix. de ciuitate dei. Nonnullum vitium eſt cum caro concupiſcit aduerſus ſpiritum. Primis autem motibus caro aduerſus ſpiritum concupiſcit. Item magiſter diſt. xxiiij. lib. ij. Senſualis motus cum illecebram concepit quaſi ſerpens ſuggerit mulieri. i. inferiori rationis parti. Sequitur. Si autem motu ſenſualitatis tantum peccati illecebra teneatur: veniale et leuiſſimum eſt peccatum. Motus autem ſenſualitatis ſunt motus primi: igitur motus primi ſunt peccata. Item aliquod peccatum eſt neceſſarium quod caueri non poteſt ſecundum illud Augu. Sunt inquit quedam neceſſitate facta improbando vt qui vult recte facere et non poteſt. Unde eſt illud apoſtoli Rom. vij. Non quod volo bonum hoc ago: ſed quod odio malum: illud facio. Item glo. ſuper illud. Septies in die cadit iuſtus: ait. Singulis diebus per neceſſitatem vel fragilitatem carnis: vel volentes vel inuiti peccamus. Illud autem peccatum quod inuiti et nolentes incidimus: non eſt niſi primus motus. Hic enim non eſt in poteſtate voluntatis. Primus igitur motus eſt peccatum. ¶ In oppoſitum. Primi motus non ſunt in poteſtate voluntatis: ergo non ſunt peccata. Tenet conſequentia. Quia ſecundum bea. Aug. in de correp. et gratia. Nullus peccat in eo quod vitare non poteſt. Et ſimiliter habetur in glo. ſuper illud pſalmi. Iraſcimini et nolite peccare Dicit enim Caſ. Motus animi in poteſtate noſtra non eſt. Et iterum. Si motus ſurgit animi: qui non eſt in poteſtate noſtra: non ei conſentiat ratio. Item motus ſenſualitatis poteſt eſſe abſque hoc quod ratio inferior moueat ad conſenſum: et tunc non eſt peccatum. Nam vt dicit magiſter ſen. diſt. xxiiij. libr. ij. et allegatum eſt. ſupra lec. lxxvij. Si cupiditas noſtra

Jo.xvij.

In lib. retracta.

Pro.xxiiij.

nō monet ad peccādū: excludit serpētis astutia. Et seqt. Cū cupiditatē refrenat ꝛ cōpescit rō: nō labimur i pctm: ḡ mot⁹ sensualitatis (q̄ p serpētē intelligitur) nō iputat ad pctm: dū cupiditas .i. inferior rō (q̄ p mulierē figurat) nō ꝯsentit. Et p ꝯñs pmi motus qui sunt mot⁹ sensualitatis: nō sunt pctm: nisi accedat rōnis ꝯsensus. ℭ N. Pro hui⁹ dubij solutione pmo vidēdū est: qd sit pm⁹ mot⁹. Deinde in quo ꝯsistat pctm: ꝛ sic rīdebitur ad dubiū. De primo Alex. de ales par. ij. q. cxxv. mēbro. j. sic definit pmū motū Est mot⁹ sensualitatis fm impulsum fomitis: tēdēs impetuose ad fruitionem creature delectabilis. Dicit pmo mot⁹ sensualitatis: ꝛ per hoc excludit ois mot⁹ partis rōnalis: quoꝝ lꝫ pleriqꝫ sint surreptitij ꝛ deliberationē pueniētes: ac pmi in illa potētia rōnali: nō tñ dñr pmi motus: qꝛ pmi mot⁹ sunt q̄ oriunt ex lege carnis: q̄ imediate ꝯiuncta est sensualitati. Dicit fm impulsū fomitis: ad excludēdū motū illū sensualitatis: q̄ pōt p rōnē ordinari ad sustētationē nature: vt fames: sitis: talis eñ mot⁹ pōt esse nō inordinat⁹. Mot⁹ aūt primus: qꝛ est fm impulsū fomitis: improb⁹ est: vt impet⁹ libidinis: ꝛ hoc notat cū addit tēdēs ipetuose ad fruitionē creature: in quo etiā tāgit cā finalis. Et accipit ibi fruitio large p delectatione. Ex hac definitiōe pꝫ: q in rōne pmi mot⁹ includit vitiū siue qdā deordinatio: qꝛ dr fm impulsum fomitis tēdēs impetuose. Fomes aūt est qlitas morbida inclinās ad malū. Scdo sequit q mot⁹ cognitiuus potētie sensitiue non dr pmus motus. Pꝫ: qꝛ mot⁹ pm⁹ est mot⁹ delectabilis in creatura: q̄ ptinet ad appetitū nō ad cognitionē vt satis ē. Tertio sequit q p pmū motū nō intelligit pmus act⁹ potētie sensitiue simplr: sꝫ pm⁹ act⁹ appetit⁹ quē pcedit act⁹ cognitiu⁹. Et qꝛ nō est certū oēs doctores ita accipe pmos mot⁹: ideo in rñsione largius loquēdū erit de motib⁹ potētie sensitiue: siue dicātur pmi: siue non pmi: nec est cura de noie: cū ꝯstat de re. ℭ Distinguūt etiā quidā vt idē doct. mēb. ij. dicte q̄onis innuit de pmis motibus. Qm qdā dñr pmo pmi: qui .s. statim seu repēte surgūt. Quidam dñr scdo pmi: q̄ tales sequunt. Exēplificat qdā ali⁹ doctor de motu pmo: vt titillatio carnis excitans ad libidinē. Itē appetit⁹ sensitiui delectatio circa illud qd sensus suggerit. Aut desideriū improuisum sensus ꝯsequēdi in ope. Sed de motu secundo pmo vt mot⁹ delectatiōis voluntatis vt natura: nō libere ꝯdelectātis appetitui sensitiuo. Itē ꝯsensus subit⁹ voluntatis in delectationē. Itē desideriū subitū voluntatis ꝯsequēdi opus. Sed fm illos accipit mot⁹ pmus large p quolibet motu in homine pueniēte rōnis iudiciū ℭ O Circa scdm aduertēdū: q sicut act⁹ virtuosus ad laudē imputabilis: ita ꝛ vitiū seu culpa imputabilis ad vituperiū: pmo est in voluntate. In inuoluntarijs eñ nec laudamur neqꝫ vituperamur. Vñ tñ aliqd dr voluntariū dupliciter: fm Alex. vbi .s. ꝛ sanctū Bonauē. in. ij. di. xlj. q. iij. scꝫ simplr. ꝛ fm qd seu interptatiue Voluntariū simpliciter est: qd est a voluntate. Scdm qd seu interptatiue est illud qd oritur voluntate ꝯcomitāte nō phibēte: vel pcauēte dum pcauere potuit. Sicut submersio nauis ex negligētia naute dr quoddā mō ꝛ interptatiue voluntaria. Silr qdā pctā omissionis patēt p eo q talia voluntati imputant. Et hoc modo multa venialia sunt voluntaria. Omne eñ pctm actuale est voluntariū. Mortale est voluntariū simpliciter Veniale aūt vel est voluntariū simplr: sicut illud qd fit ex deliberatiōe: vt mēdaciū iocosū. Aut fm qd ꝛ interptatiue: sicut qd fit ex surreptiōe hec Bonauē. Ex isto sequit pmo: q nulli⁹ act⁹ extrinsecū qꝫ alteri⁹ potētie a voluntate est essentialr virtuosus vel culpabilis: sed dūtaxat accipit p denominationē extrinsecā: p quāto .s. hꝫ ordinē ad voluntatem. Probat: qꝛ vbi nō est voluntatis vsus: ibi neqꝫ ē meritū neqꝫ actuale pctm. vt in pueris: fatuis: furiosis. Scdo seqt: q voluntate nō peccāte nulla potentia peccat: neqꝫ act⁹ aliqs pctm dici pōt. Pꝫ: quia sublato eo a quo aliqd denolat: tollit ꝛ denolatio: sꝫ a voluntate peccāte cetera ab ea depēdētia dicūtur peccare vel pctā: ḡ. ℭ Notādū ēt q dīra est int vitiū ꝛ pctm. Nā vitiū gñali⁹ est pctō. Dicit nāqꝫ vitiū ois inordinatio potētie respectu act⁹ sibi debiti fꝫ suā naturalē institōnem. Sic vitiū ponit i natura: vt in effectib⁹ mōstrosis. Silr in hūrātis: in fumosis: in infirmitatib⁹ corporis. Sic gñalr ois defect⁹ debiti ordinis: vitiū dr. Pctm aūt est vitiū imputabile ad vituperiū. Duo eñ hec dicit pctm .s. vitiū seu inordinationē quādā: ꝛ iputabilitatē. Primum est quasi materiale: fꝫ qd inuenit in actu cuiuslibet potētie. Scdm quasi formale: fꝫ hoc est pmo in voluntate: ꝛ ppter voluntatē denolat act⁹ aliarum potētiarū: p quāto subsunt regimini voluntatis. ℭ P Istis pmissis rīdet ad dubiū p qnqꝫ ppōnes. Prima. Ois pmus mot⁹ vitiū est: sicut ꝛ qlibet act⁹ surreptiti⁹. Probatur qꝛ ois mot⁹ a lege fomitis ortus: ꝛ ois act⁹ surreptiti⁹ est ꝯ ordinē pme istōnis humane nature: igit est vitiosus. Cōsequētia nota ex qd nois vitij statim .s. ppo'ito. Añs pꝫ: qꝛ fm ordinē pme instōnis rō hois q̄ est supma hois potētia: oēs inferiores potētias regēdo puenire ꝛ dirigere hꝫ: ꝛ ei⁹ impio ac regimini cetera. ois debent subijci: nec aliqs mot⁹ cognitiue potētie preuenire. Sed ꝯ hūc ordinē est pm⁹ mot⁹ ꝛ ois act⁹ surreptiti⁹: p quāto puenit rōnis iudicium: ergo ꝛc. ℭ Scda ppō. Neqꝫ pm⁹ mot⁹: neqꝫ ali⁹ act⁹ in sensualitate est pctm essentialr ꝛ intrinsece. Pꝫ: qꝛ illo modo pctm est in sola voluntate: cui⁹ est lib. arb. vt deductū est in correlario pmo scdi notabilis pmissi. ℭ Tertia ppō. Aliqs mot⁹ pm⁹: neqꝫ mortaliter: neqꝫ venialr est culpād⁹. Probat auto. ꝛ rōne Autor. b. Aug. j. de ciuit. dei. c. xxv. loquēs de corruptis violēter ꝯ eos vel eas: q̄ ppter pcti deuitādi causā: ne sub alteri⁹ libidine ēt sue ꝯctate forte ꝯsentiāt: vim sibi qua morianē inferēdā putārant Absit a mēte xpiana q̄ deo suo fidit: in eoꝝ spe posita: ei⁹ adiutorio nitit. Absit inqꝫ vt mēs talis cuiuslibet carnis voluptatib⁹ ad ꝯsensum turpitudinis cedat. Et seqt ad ppositū. Quia si illa ꝯcupiscētialis inobediētia q̄ adhuc in mēbris moribūdis habitat: pter nře voluntatis legē qsi sua lege mouetur: quāto magis absqꝫ culpa est in corpore nō ꝯsentiētis: si absqꝫ culpa est in corpore dormiētis: Hec Aug. Ecce qualis violēter corrupta delectationes sentiat: neqꝫ tñ peccat: si nō mēte ꝯsentiat. Null⁹ ergo carnis mot⁹ pctm inducit: si oino voluntas nō ꝯsentit Ex isto isert san. Bonauē. di. xli. scdi q. iij. Si venialis rōnē culpe hꝫt: hoc est: qꝛ a voluntate l p (?) raculari ꝛ dentissim vitari ꝛ pcaueri pñt Itē btā Lucia ad Paschasiū tyrānū inqt. Nō inqnat corpus nisi de ꝯsensu mētis. Nā si me inuitā violari feceris: castitas mihi duplicabit ad coronā. faciūt ad idē. alt. ꝯ. ad oppositū dub. ij. Itē. b. Ansel. in de ꝯcep. virginali. Nec eñ ipsi appetit⁹ (qs apls carnem vocat: q̄ ꝯcupiscit aduersus ipm. ꝛ legē pcti q̄ repugnat legi mētis) iusti vel iniusti sunt p se ꝯsiderāti. Nō eñ iustū vel iniustū faciūt sentiētē. sed iniustū tñ voluntate cū nō dꝫ ꝯsentiētē. dicit enim apls nihil dānationis esse his q̄ sūt in xpo Jesu: q̄ nō fm carnē ambulāt .i. nō carnis voluntati ꝯsentiūt. Nā si sentiētē sine ꝯsensu iniustū facerēt: seqretur dānatio. Quare nō eos sētire: sꝫ eleꝫ ꝯsentire pctm est. Hec Ansel. ℭ Q Rōne pbat. Null⁹ motus q̄ p lib. arb. caueri nō pōt est pctm: sꝫ aliq pmi mot⁹ sūt hmōi: igit. Cōseqntia nota. Maior pbata est in notabili: ꝛ ēt ex se pꝫ Alioqn pmi mot⁹ in bestijs ac hoib⁹ rōnis vsu carētib⁹ essent pctā: puta in infantib⁹: furiosis dormiētib⁹. Cōseqns falsū. Et pbat ꝯña: qꝛ nulla alia cā assignari pōt: cur nō i illis sūt

Primus motus qd.

Fomes qd.

Aliqd dr voluntariu dupliciter.

Voluntaria simpliciter qd.

Voluntariū fm qd siue interptatiue qd sit.

Discrimē int vitiū ꝛ pctm.

Peccatuꝫ duo dicit.

Rñsio ad dubiuꝫ p qnqꝫ ppōnes.

Prima ppō

Scda ppositio.

Tertia ppositio.

Augu.

Bonauē.

Ansel.

pctã nisi quia nõ ꝓcedũt a lib.arb.vere vel interꝓ tatiue. Minor ꝓbat: quia multi sũt ꝓmi mot⁹: qui pce volũtatẽ caueri aut ꝓhiberi nõ possunt vt in. ꝫinge debitũ reddẽte: in infirmis semistuis olmo- dis passionẽ suã horrẽtib⁹ ⁊ nolẽtib⁹. Itẽ in ꝑdica torib⁹ ⁊ cõfessorib⁹ materias inhonestas audire: aut imaginari cõpulsis: vñ nõnũq̃ obscenĩ surgũt mo tus: ⁊ ita in multis aliis. Itẽ qs statim cũ mot⁹ pri mus sentiẽ põt ex charitate resistere: ⁊ ad ei⁹ repl sionẽ posset en⁹ conari: ⁊ ita mereri: ⁊ ꝑ ꝯñs põt pri mo motu nõ peccare. Tenet ꝯña: quia circa idẽ ob iectũ nõ ꝯtingit simul mereri ⁊ peccare. Et añs est manifestũ: ⁊ ptꝫ in btõ Paulo q ter dñꝫ rogauit vt auferret stimul⁹ carnis: nec tñ obtinuit: sed audi- uit: sufficit tibi grã mea. Nec tñ hũc patiẽdo pec- cauit: qui restitit q̃tũ in eo fuit: ⁊ augmẽtũ gratie meruit. Itẽ null⁹ act⁹ ꝑcedẽs actũ volũtatis nõ ne gligẽtis cohibere est pctm: vt dr Okã.q.iiij li.iij. sen. talis eñ nullo modo est volũtari⁹. Sed primi motus freq̃nter ꝑcedũt actũ volũtatis ⁊c. ergo ta- les sic ꝑcedẽ: eo non sunt pctã Item qõlibet pctm veniale seorsum vitari põt: lꝫ non omnia simul ꝫ3 doc. cõitec. Sed aliq̃ motus ꝑmi vitari non possũt ergo aliq̃ non sunt pctã venialia. Cõseq̃ntia est l quarto scõe dec. ⁊ añs ostẽsum est ⁊c. Ex hac cõ- clusione seq̃tẽ ꝙ non solũ ꝑmus motus in sensu: sed naturalis ꝯdelectatio vel ꝯtristatio in appeti- tu intellectiuo (si ponitẽ) non est pctm. Ptꝫ: q: sicut nec motus sensua: ita nec ꝯdelectatio vel ꝯtristatio

Quarta ꝓpositio.

naturalis est in ptãte volũtatis. ¶ R Quarta ꝓ- positio. Primoꝝ motuũ nihil tñ imputãẽ ad venia- le pctm: qui sunt volũtarij per lib. ar verũ vel inte- ꝑtatiuũ ꝯsensũ. Ptꝫ: q: simplr inuolũtariũ non est pctm ꝫm.b.Aug. ⁊ san.Bonauẽ.di.xli. q.v.li.ij. Si tollat liberũ arbitriũ: nullo mõ erit pctm. Tollit aũt respectu illi⁹ motus: qui nec simplr nec interꝓ tatiue est voluntari⁹: igiẽ. ¶ Quinta ꝓpõ ⁊ clãsura ad dubium. Carnalis tẽtatio fieri põt sine actuali pctõ. Ptꝫ: q: illa fit per ꝑmos motus. Hi aũt fieri possunt nõ ꝯcurrẽte lib.arb. vere vel interꝓtatiue

Quinta ꝓpositio.

vt deductũ est: ⁊ ꝑ ꝯñs sine pctõ. ¶ S Ad rõnes ad partẽ negatiuã dubij inductas. Ad ꝑmã dr: ne gãdo minorẽ. Et ad.b.Aug. dr: ꝙ ꝯcupiscẽtia car- nis aduersus spm nõ est sine vitio: sed põt esse si- ne pctõ: nec aliud vult b.Aug. Ad scdam dr ad ma gistrũ ꝙ in sensualitate q̃nq; mot⁹ est pctm: qñ.s.ẽ volũtari⁹ interꝓtatiue: vt dum caueri potuit. Qñ q; nõ est pctm qñ caueri nõ potuit: vt ptꝫ ꝑ magrꝫ eadẽ dist. in textu. ad oppositũ dubij allegata. Qñ ergo illecebra pcti in sensualitate ꝯcipiẽ: leuissimũ est pctm si nõ vltra ꝓgrediẽ. Sed nõ oportet ꝙ ois mot⁹ sit illecebra pcti: alioq̃n magister sibi ipsi ꝯdi ceret. Ad tertiũ videt san.Bonauẽ. ꝙ san Aug. lo quiẽ de necessitate venialiũ: nõ q̃tũ ad hoc veniale vel illud determinate: sed generalr q̃tũ ad ve- nialia: q: oia simul caueri nõ possũt lꝫ qõlibet seor sum: saltẽ ꝓ toto tpe. Uel põt dici sicut impossibile

Impossibile q̃nq; dr valde difficile.

q̃nq; dr qõ est valde difficile: ita ei⁹ oppm necessa riũ aliq̃n dr.s. ꝙ vix est fugibile: ⁊ illo modo large loquiẽ de necessitate Aug. Simlr ꝙ apls dicit: ꝙ no lo malũ hoc ago. dicit san. Bona. ꝙ nolo ibi nõ pri uat oĩmodã volũtatẽ: sed volũtatẽ ꝑncipalr mouẽ tem. Q: in illis motib⁹ volũtas nõ ꝓuenit excitan do: sed motioni accedit nõ repꝛimẽdo: vel aliq̃n con sentiẽdo. Ad quartũ de glo. sup illud. Septies in die cadit ⁊c. Rñdet Bona. vbi. s. ꝙ in glo. illa dr ali quis inuit⁹ peccare: nõ ꝑ ꝑuationẽ volũtatis omni modã; sed ꝑ ꝑuationẽ volũtatis plene siue cõpla- cẽtie. Et hoc qdẽ verũ est: q: freq̃nter sic inuiti pec cam⁹: ⁊ displicet ꝙ sic inordinate mouemur. Si tñ bñ ꝑcauissem⁹: in hũc motũ vel actũ nõ incidisse- mus. De necessitate dr: vt.s. in solõne pria. Et tñ de hoc dubio ⁊ expõne hui⁹ sexte petitionis. ¶ T Circa quã tria poterit orãtis deuotio colligi. Pa-

ter nr̃ q̃ es in celis: ne nos inducas in tẽtationem. Nihil ꝯ nos ꝑualeãt aduersæ ptãtes: quaꝝ ⁊ si vo lũtas mala: ptãs tñ nisi q̃tũ dederis ad nostri ex ercitiũ: penit⁹ est adẽpta. Et qm nõ expedit oĩno nõ tẽtari: oram⁹ vt tẽtatio ipsa quã nos ferre dis- ponis: sit pctõꝝ nroꝝ purgatio. Sit nre infirmita tis certa cognitio: ac ꝑ hoc vera nri hũiliatio. Sit ꝑ tui assistẽtiẽ grãꝫ meritoꝝ ⁊ victorie cumulatio. Tu eñ es fidelis ille dñs pater: q̃ nõ permittis nos tẽtari supra q̃ possum⁹. Da ꝗ cũ tẽtatiõe ꝓuẽtũ: vt possum⁹ sustinere. Nõ est in nobis pr̃ clemẽtis- sime: vñ tãtis oppugnatorib⁹ resistam⁹. Uñ laq̃os tã multiplices ⁊ latẽtes depꝛehendam⁹ ⁊ euadam⁹.

Psal. xc.

Siq̃dẽ ꝓpheta tuo teste, inuadit timor nocturn⁹ afflictionis carnis aduersus spm repugnãtis: ad uersitatis q̃ꝫ tpalis nos vndiq; affligẽtis. Nox siq̃ dem afflictio est. Nec modo afflictio: lꝫ multo ma- gis afflictiõis timor a ꝯcepto boni ꝓposito deter re collaborat. Appetit nos sagitta inanis glorie vo lãs in die ꝓsperitatis: aut ꝑlect⁹ spũalis magis insi diãs spũalib⁹ victo timore nocturno. Leuiter qdẽ

Detestatio cupiditatis.

volat: sed nõ leuiter vulnerat. Denique insidiaẽ no- bis negotiũ ꝑambulãs in tenebris cupiditas ipsa ambitiõis: ⁊ diuitiaꝝ tenebrarũ harũ radix iniq̃ta tis cordiũ excecatrix ex remedijs morbos creans generãs ex medicina lãguorẽ. Heu q̃tos hoc ne- gotiũ ꝑãbulãs in tenebris trudi fecit in tenebras exteriores: veste spoliãs nuptiali: ⁊ virtutũ exerci tia fructu euacuat pietatis. Nec abest demoniuꝫ meridianũ: iniq̃tatẽ palliãs virtutũ imagine: ãge lus Satane se in lucis angelũ trãsfigurãs. Tu er go clemẽtissime pr̃ q̃ nos orare monuisti pariter ⁊ docuisti. Ne nos inducas in tẽtationẽ. Ad te sunt oculi nri: scr auxiliũ vt latẽtes insidias cognosce- re: vt hostiũ feritatẽ vincere valeam⁹. Circũdet nos scutũ veritatis tue: quo ignea tẽtationũ tela tuto possum⁹ excipe: ⁊ atq; extinguere Doceat nos veritas tua ꝯ nocturnũ afflictiõis. timorẽ. In gerat oculis cordis nri nũc pctã q̃ fecim⁹ his tẽta tionũ flagellis purgãda. Nũc q̃ meruim⁹ eterna supplicia: in q̃rũ cõparatiõe vt eas euadam⁹: vni- uersa q̃ patimur: delitias cõputem⁹. Nũc q̃ꝫ cele-

Rom. viij.

stia ꝑmia ad q̃ tedim⁹ suggerat. Qm nõ sunt cõdi- gne passiones hui⁹ tpis ad futurã gloriã q̃ reue- labit in nobis. Nũc etiã ea q̃ ꝓ nobis ptulit tuus vnigenit⁹ dñs noster xp̃s: vt crebro cogitãtes q̃ta sustinuit illa malestaꝝ ꝓ inutilib⁹ seruis: erubesca mus nõ sustinere vel parua ꝓ nobisipsis. ¶ V Do ceat eadẽ tua veritas ꝯ vane glie sagittã in die vo lãtẽ: aĩam nrãm semetipsam cognoscere: de se ve- ritatẽ tenere ⁊ nõ facile laudãtiũ ora aduertat: nec altũ sapiat: dũ se int⁹ ad lucẽ vitatis sollicita ꝯsi- deratõne discutiet. Si eñ, hõ vitate ipsa illustrãte: ꝓpriã ꝯsideret ꝯditionẽ: dictur⁹ est sibi Quid sup

Eccle. x.

bis terra ⁊ cinis? Si ꝓpriã attẽdat corruptionẽꝫ: fateaẽ necesse est: qm nõ est in eo bonuꝫ: ꝙ si forte

i. Cor. iiij

aliqõ habere videẽ: defendet illud apls remẽmora

Ibidẽ. c. x.

tum Quid habes qõ non accepisti? Et iteruꝫ. Qui se estimat stare videat ne cadat. Sed ⁊ fideir com putabit: facile aduertet ꝙ nec cũ decẽ milib⁹ pos- sit occurrere ei qui cum. xx. milibus venit ad se q̃ omnes iustitias suas tanq̃ pannum inueniet mẽ struate. Hec ipsa veritas tua dñe: a negotio per- ambulante in tenebris: tenebrosa honoris diuitia

Frustra ꝯgregat opes q̃ nescit his vsurũ.

cumq; cupiditate: suo circundet nos scuto: nobis- q; dicat. Quid prodest homini si vniuersum mun- dum lucreẽ: aie vo sue detrimentũ faciat? Et iteꝫ. Potentes potenter tormenta patienẽ. Reducat in mentem q̃ sit in ambitu friuola consolatio: graue iudiciũ: vita breuis: finis ignotus. Quãq; sit ne- cesse cum pereũte: ei adherentẽ perire. Postremo demonium meridianũ; falsa veris fucãs: ipsa tua veritas ꝓdat: que sola palliatã detegit falsitateꝫ. Ipsa nos pater doceat: ꝓbare spiritus si ex deo

180

fini: reueles paruuli° q̃ sapiẽtib° mũdi abscõdunt: quo oia pbem°: solũ qd vere bonũ est teneamus. Elimimet carnis prudentiam: que mors est: inlun dat prudẽtiã spirit°: q̃ vita ẽ ⁊ pax. Reformet nos ṽitas tua in nouitate sensus nr̃i: vt pbem° q̃ sit vo lũtas tua de° bona beneplacẽs ⁊ pfecta: ⁊ nõ sinat nos pl° sapere q̃ oportet sz sapere ad sobrietatẽ. Quatenus sic vndiq3 scuto ṽitatis tã multiplicis circũdati oẽs astutias callidissimi inimici ⁊ agno- scere ⁊ pte vincere valeam°. Oram° benignissime pr̃: scuto ṽitatis adde ⁊ scutũ patiẽtie: q̃ten° ipũ pietatis preueñi: mãnẽtes ad oẽs: in patiẽtia aias nr̃as possideam° in pñti: ⁊ terrã viuẽtũ possidere mereamur in futuro ab oibus tentationibus per petuo liberati.

¶ Lectio.lxxix. A

ADDI- TIO. * Hec est septima ⁊ vltima pe titio dñi- ce orõnis in q̃ peti- mus libe- rari a ma lo: ⁊ meri- to. q̃cunq3 eñ ṽtim° nos: dia- bolũ insi- diantẽ no bis habe- mus.

SEd libera nos a malo. * Ista est tertia ⁊ vltima pe- secũde ptis principalis ptinẽs septi mam ⁊ vltimã petitionẽ dñice orõ- nis: qua petim° liberationẽ a malis minimis: scz malis pene sm̃ diuisionez supra lec. lxxij. factã. Quãuis nõnulli hãc clausulaz: p eo q eã Luc. nõ ponit: dicũt esse vnã petitionẽ cũ prio- re. Ne nos inducas in tentationẽ. Ut esset sensus ne nos inducas in tẽtationẽ: malo ad qd tẽtatio in ducere nitit cõsentiẽdo: sz magis ab ipso malo li- berãdo: de quo s. lec. lxxi. habitũ est. Et q malum pene min° est malũ q̃ malũ culpe: vt dt Alber. Et licet hec tria mala culpã: culpe ⁊ occasionẽ: ⁊ penã minimũ malũ est malũ pene. Quippe qd ordinati num culpe. Ideo petitio ista a nõnullis exponitur de malo pene ad bonũ nõ pmouente indifferẽter tam pñti q̃ futuro. Uñ xp̃s celestis nr̃ magr̃ sciẽs nos a prima nr̃a origine cũ peccatis concipi: in pctis generari nostrãq3 naturã i sui exordio i suis naturalib° esse vulneratã: ⁊ donis gratuitis qbus ornata fuerat: spoliatã: ⁊ vitiosis iclinatiõib° fomi tis ad malũ pnã ac p hoc nos ad eterne dãnatio- nis penas addictos: pp̃ter pcti originalis ⁊ addi- torũ psonaliũ turpitudinẽ. Nos ẽt inhabiles ad ṽtutũ exercitia eterne vite meritoria pp̃ter gra- tuitoꝝ spoliationẽ. Pronos ṽo ad vitia: pp̃ter na ture vulnerationẽ: ⁊ fomitis inclinationẽ: quodq3 ex nr̃a ptãte resurgere nõ possum°: ex nr̃a arte et industria bona pdita recuperare nõ valeamus: ex nr̃o studio ⁊ opa vulnera nostra ⁊ inclinatiões ma las nec curare nec tollere sufficim°. Nã dãnare- mur ex pctõꝝ onere. Ne succũberem° ex donoꝝ gra tuitorum spoliatiõe. Ne suffocaremur ex inflicto vulnere: ⁊ depmeremur ex mala inclinatiõe: do- cuit nos pfugere ad medicinã spũalẽ patrẽ miãrũ deũ oipotẽtez: ⁊ postulare deuot° ab illo medico: vt liberet nos a malo. Hoc orare docuit: q nõ ille (vt ceteri medici) placat pecunia: sz orõne deuota sm̃ Chrys. sup illud Mat. Ostẽde te sacerdoti: et offer mun° tuũ. ¶ Oram° igit⁊ xp̃i instituti docu mento. Sz libera nos a malo: tã pñti q̃ futuro. tãta siqdẽ ⁊ tot sũt mala miserie i vtroq3 seculo vt nõ imerito icessãter clamare cogamur: libera nos a malo. Uñ Amb. in quodã ser. Tãtis malis inqt hec vita repleta est vt cõparatiõe ei° mors reme- diũ esse putet: nõ pena. Nã iõ breuẽ illã fecit de°: vt molestiã ei°: q̃ psperitate vinci vt tolli nõ pote rat: ipis exiguitate finiret. Dubiũ qdẽ est ait Au- gu. tractãs illd. Que eñ ẽ vita nr̃a: vapor ad mo- dicũ parẽs. Ceca est: erũnosa est: quã humores tu midãt: dolores extenuãt: ardores exicãt: aera mor bidãt: esce inflãt: ieiunia macerãt: ioci soluũt: tristi tie psumũt: solicitudo coarctat: securitas hebetãt: diuitie iactãt: paupertas deijcit: iuuẽt° extollit: se- nectus icuruat: infirmitas frãgit meror deprimit: ⁊ post hec oia mors interimit: ⁊ vniuersis gaudiis

Malũ pe ne minus est q̃ ma- lũ culpe.

Mat. viij.

Ambro.

Jaco. iiij.

Augusti.

finẽ imponit. Ita vt cũ esse desierit: nec fuisse pute tur. Hinc bea. Job de pñtis status miserijs sic ait. Hõ natus de muliere breui viuẽs tp̃e replet mul tis miserijs. Qui q̃si flos egredit⁊ ⁊ pterit: ⁊ fugit velut vmbra: ⁊ nũq3 in eodẽ statu pmanet. Sup q̃ bea. Greg. xj. moral. c. xxvij. Si subtiliter psideret oẽ qd hic agit: pena miserie est. Ipsi eñ corruptio ni carnis seruire ad necessaria ⁊ pcessa miseria est vt p frig° vestimẽta: p famẽ alimẽta: p estũ frigo- ra requirant. q̃ multa cautela custodit⁊ salus corpis q̃ custodita faciliter amittit⁊: amissa eñ graui labo- re reparat⁊: ⁊ tñ reparata semp in dubio est. Quid hoc aliud nisi mortalis vite miseria est? Hoc idez deduxit q̃ad extrinseca: amicos ⁊ inimicos: dicẽs q amam° amicos suspecti: ne offendi valeãt: for- midam° inimicos: atq3 securi de eis nõ sum°: vtiq3 q̃s formidam°. Qd plerũq3 inimicis pfidẽter quasi amicis loquimur: ⁊ nũquã pura ṽba primoꝝ: et multũ nos fortasse diligẽtiũ: q̃si ṽba suspicim° ini micorũ. Et q̃ falli nũq3 vel fallere volum°: cautela nr̃a graui° erram°. Quid itaq3 hoc ita: nisi hũane vite miseria est? Qd amissa celesti pr̃ia: repulsus hõ delectat⁊ exilio: grauat⁊ curis: ⁊ tñ cogitare dissi mulat q̃ graue sit: q multa cogitant⁊. Qd priuat° est interno lumine: ⁊ tñ in hac vita diu vult ppeti cecitatẽ suã. Quid hoc aliud: nisi q̃ de pena nr̃a na ta miseria est? Et q̃uis hic diu stare desideret: ipo tñ cursu mortalis vite impellit⁊: vt egrediat⁊. Unde Quasi flos egredit⁊ ⁊ pterit⁊ ⁊ fugit velut vmbra: ⁊ nũq3 in eodẽ statu pmanet. ¶ De hac ẽt vite pñ tis miseria loquit⁊ bea. Aug. ser. xvij. de ṽbis euã- gelij. Quã breuis ⁊ laboriosa est vita pñs: in qua falsa voluptas nulla gaudij securitas: timor tor- quẽs cupiditas auida: tristitia arida: vbi diu viue re nõ est: nisi diu torq̃ri: ⁊ tñ hãc vitã nemo vult fi- nire: ⁊ cetera multa ibidẽ. Innumera sunt sctõꝝ: scripta: hui° vite miserias deflẽtia: q̃ q̃tidiana ex- periẽtia declarat: ⁊ afflictiõe cõtinua sentire facit certius q̃ codices pdicẽt. Quis deniq3 si specialr̃ cõsideret penales miserias in nobis: q̃s primoꝝ parẽtũ culpa traduxit in posteros: annumerabit? Quarũ aliq̃ spũales sunt: aliq̃ corpales. Spũales sunt q̃ se tenẽt ex ptepotẽtijs aie: q̃ sunt memo- ria: intellect°: volũtas. Quaꝝ q̃libet suis grauat⁊ miserijs. Memoria qdẽ ineptitudine ⁊ labilitate. Intellect° hebetudine ⁊ cecitate. Volũtas pnita- te ad vitia: ad seipsam recuruatiõe. Ex qb° oriunt⁊ in aia quãtũ ad memoriã: sede imagines ⁊ vtiliũ obliuiões. Quãtũ ad intellectũ ignorãtia ⁊ erro- res. Quãtũ ad effectũ: timores: tristitie ⁊ sollicitu dines ⁊ silia. Sic respectu ṽtutis sensitiue inte- rioris multiplicant⁊ miserie penales. Quãtũ ad ap p̃hẽsiões: vt vanitas: vaga fatuitas. Quãtũ ad ap petitũ: vitiose iclinatiões causate a fomite: ⁊ cete- male impũsiões: ab iferiorib° aut supiorib° exorte: qb° inflãmat⁊ appetit° sensitiu° p iudiciũ rõnis et iperiũ volũtatis. Ex qb° in hoie grauis illa pugna orit⁊ ⁊ ipiacabilis ptrouersia: q̃ hõ sibi ipsi nõ ẽ psen tane° sz aduers°: qd magna ẽ miseria. Sz ⁊ corpa les insup multiplicant⁊ miserie: tã aiales q̃ natura les. Aiales vt discrasie pũersiões ⁊ dolect° lẽsi tiua rũ viriũ: interioꝝ ⁊ exterioꝝ. Interioꝝ: vt ipẽs ma nie: melãcholie: furie: phrenesis. Exterioꝝ vt orga noꝝ idispositiões: q̃les sũt oculoꝝ lipitudo: iufcedo: cecitas: auriũ surditas: odorat° ⁊ gust° ⁊ tarditas: tact° grossa terrestreitas. Naturales: vt inumere egritudines: male pplexiões: naturaliũ viriũ deor- dinatiões: mõstrositates ⁊ iexplicabiles cetere ca lamitates: indeficiẽtes labores: q̃ nõ nisi q̃dã vi- cissitudis releuari pñt. Quid ei hic ait Ber. i ser. xij. de diuersis nisi labor ⁊ dolor ⁊ afflictio spũs? Sic eñ se hñt vniuersa sub sole: vt nihil sit in eis vere iucundũ: sz ab vno semp velit hõ transire ad aliũ sol vis vicissitudis releuet⁊: vtcũq3 ac si prosiliat ab

Job. xiiij.

Augusti.

Bernar.

aqua in ignē:ꝛ inde rursus in aquā: vt pote q̄ neutrū ferre possit. Comedere appetis: q2 fames te cruciat: vtrūq3 labor est. Sz qꝛ fames grauior magis: comedere nescis esse laborē. Deniq3 postq̄ fames depulsa fuerit: vide si nō grauius ducis comedere q̄ esurire. Sic ois laboris remediū: alteri⁹ laboris initiū est. Hec ille. ¶ Hinc apl's .ij. Cor. vij. Nullā requiē habuit caro nostra: sz oēm tribulationē passi sum⁹: foris pugne: int⁹ timores. Et iterū. Uideo aliā legē in mēbris meis repugnātē legi mētis mee: ꝛ captiuantē me in lege peti q̄ est in mēbris meis. Infelix ego hō: qs me liberabit de corpore mortis huius? Et ne velut desperat⁹ exclamasse videatur addit. Uñ liberatio sperāda sit: cū ait. Grā dei p iesum xp̄m dn̄m nr̄z: quā vt nos accipere possimus in dono: orādū est. Sz libera nos a malo. ¶ D Nec tñ sic petēda est liberatio ab his malis: vt oīno nō pmāt in hoc seculo. a quibus nemo liber reperit. Qm̄ et deo dilectissimi ab his miserijs nō pseruant: sz nōnūq3 magis ꝛ magis eis atterūtur. Feliciter tñ vt ex his pmoniti: se infirmos et fragiles existimēt: vt corā deo se hūilēt: qtenus sic ois eoꝝ deuotio ꝛ refugiū ad deū pertat. Habeāt pclare virtutis patiē. i. e: pstātie ꝛ fortitudis, pfectionale exercitiū. Nā virt⁹ in īfirmitate pficit. ij. Cor. xij. Uterq3 psiderēt nihil aliḋ esse hoc seculū q̄ horroris ꝛ meroris locū: ꝛ miserabile exiliū ad pertransiēdū hoīb⁹ pstitutū. Atq3 vt feruēti⁹ qrāt: appetātq3 celestē patriā: in qua absterget de⁹ ab oculis immorāliū oēm lachrymā: vt in eis ampli⁹ neq3 sit luctus: neq3 labor: nec mors: neq3 vll⁹ dolor. De quo be. Greg. xxiij moral. Solēt nōnulli viatores cum amena fortassis prata pspiciūt i itinere pgēdi moras innectere: ꝛ arrepti itineris rectitudinē declinare eorūq3 gressus tardat pulchritudo itineris: dū delectat. Electis ergo suis ad se dn̄s pgētibus hui⁹ mūdi iter asperꝫ facit ne dū q̄sq3 pn̄tis vite requie quasi vie amenitate pascit: magis cū diu pgere q̄ citi⁹ venire delectet: ne dū oblectat in via obliuiscat ei⁹ qḋ desiderat in patria. ¶ Scḋm hoc igitur nō oramus pn̄ti oraculo liberari sic nos a malo: vt dn̄s oēs istas tribulatiōes ꝛ penales miserias a nobis penit⁹ auferat: q2 nec id pditio nature nr̄e patit: nec stat⁹ hui⁹ seculi exigit: nec id nobis esset pficuū ꝛ salutare. Sz oram⁹ harꝫ penalitatū moderationē siue mitigationē: ne ipsis pssi ꝛ nimiū fatigati in mai⁹ malū. s. culpe declinem⁹. Hoc nāq3 solū malū habēt penales miserie huius seculi: q2 in malū deterius q̄sq3 pcipitāt suos possessores: a quo si ob nostrā orationē a pre celesti pseruemur: satis a malo qḋ pene iste ifert: liberamur etiā si incessanter nos crucient ꝛ infestēt. ¶ E Petimus etiā in hac petitiōe liberari a malo pene futuri seculi q̄ duplex est. Purgatorij ꝛ eterne dānatiōis inferni: q̄ maloꝝ olim finis ꝛ cōsummatio: ꝛ scḋm alteri includēs oīa mala: sicut btitudo in se includit oīa bona. Petim⁹ igit scḋo liberari a malo pene purgatorij futuro: q2 ignis ille purgatorius etsi nō sit etern⁹ miro tñ modo grauis ē superās oēs hui⁹ vite penas: vt vult Aug. i ser. de igne purgatorij: ꝛ habet. xxv. di. q in aliud. Libera igit nos petimus tu pr̄ eterne ab hoc malo tā penali. Qḋ si totaliter nos ab igne ipso non eripis: q2 in nobis petā nostra h iam punimur: ꝛ fructū cōuersiōis ꝛ penitētie in hoc seculo distulim⁹ e.ap: opter tua iustitia exigēte oēm penā euadere nō valem⁹. saltē liberare nos a gre: ꝛ miseratione tua multa: penā istā mitiges: ꝛ nō scḋm peccata nostra facias nobis neq3 scḋm iniquitates nr̄as retribuas nobis. Uel libera nos ab hac malo: p inspirationē fructuose penitētie: qtenus in hac vita penā p pctis subeam⁹: ꝛ satisfactionē in aliḋ seculū nō differam⁹: qḋ si fecerimus: p mias dn̄i ab illo futuro malo liberamur: dicēte Aug. sup ps. lxxxiij. Qr pctōr pcrsus ē ad

ij. cor. vij.

Rom. vij.

Apo. xxi.

Grego.

Pena futuri seculi duplex est.

puniēdū petm̄ suū pertat ꝛ ego ad liberādū illū. Uel libera nos ab hoc malo purgatorij: p immissionē tribulatiōis ꝛ flagelli in vita pn̄senti: ne pene subijciamur ignis futuri. Sic orauit August. Dn̄e hic seca: hic vre: vt in eternū parcas. Ista em̄ patiēter tolerata qualiacūq3 fuerint: siue infirmitates siue aduersitates: siue flagella alia: a malo isto futuro purgatorij liberāt ꝛ absoluūt. Siqdē misericors est dn̄s: nō puniēs idē peccatū bis in idipsuz Ideo qḋ punit in pn̄ti: nō punit in futuro. ¶ Petimus tertio liberari a malo pene dānatiōis eterne nō vt ab illa inflicta eruamur q2 ab illa nullus est exitus neq3 redit⁹ vt dt Greg. Quisquis ad tolerādo mala inferni descēderit: nequaq̄ vlteri⁹ a lucē redibit: q2 nequaq̄ vlteri⁹ mia parcentis liberat: quos in locis penalib⁹ iustitia iudicātis damnat. Petimus igit ab illo malo liberari: hoc est ab illo malo preseruari ne illo inuoluamur. Et q2 ab hoc malo nō liberabimur nisi p dimissionē peccatorū criminaliū pn̄tiū: ꝛ qm̄ horū dimissionē oranim⁹ in petitiōe sexta. Dimitte nobis debita nr̄a: ꝛ tō de huius expositiōis vlteri⁹ prosecutiōe supsedeo. Nā sicut in petitiōe sexta petim⁹ dimitti nobis oīa mala culpe. Ita p hāc oram⁹ nos liberari ab oī malo pene pn̄sentis ꝛ future scḋm moderationes in premissis expositiōib⁹ recitatas. ¶ F Pōt igit mēs deuota circa hāc petitionē sic meditando orare. Tu pr̄ celestis benignissime: sciēs nos malis ꝛ pcl'is tribulatiōib⁹ ꝛ flagellis pn̄tib⁹ subsistere nō posse sz nec futura ex nobis cauere: oram⁹. Libera nos a malo a foris affligēte: intus nos ad malū culpe pellicēte: ꝛ ad bonū nō pmouente. Libera nos a malis oīb⁹ q̄ cōtra nos in hoc mūdo molit inimicus. Sic em̄ erit nobis fida ꝛ summa tutela: si tu nos liberaueris: si nobis dep̄cātib⁹ ꝛ implorātib⁹ opem tuā pstiteris. Quis em̄ ei de seculo met⁹ est cui in seculo de⁹ tutor est? Libera nos pr̄ nihilominus ab oī malo int⁹ ex nobis orto: ab ignorātia sciēdorū: ab infirmitate agēdoꝝ: a pusillanimitate obseruātie moꝝ mā latorū: a tarditate bonorū: a pnitate maloꝝ: a rebellione viriū inferiorū: a vana sollicitudine tpaliū: a radicib⁹ pessimis vitioꝝ. O i dn̄e pater oipotēs ꝛ misericors spiritū timoris tui: vt eius a magisterio pfirmati mortiferā superbie tumorē salutifera hūilitatis cura pmentes: pauperes spū efficiamur: quatenus in hūilitate cordis: ꝛ oī mō terrenoꝝ cōtēptu pseuerātes: regnū celoꝝ nr̄m esse sine fine gaudeam⁹. Aufer a nobis dn̄e acidiā spū fortitudinis q2. Beati q̄ esuriūt ꝛ sitiūt iustitiā: qm̄ ipsi saturabunt. Remoue iniqtatē carnis luxuriosamq3 petulātiā spū sapientie: q2 Beati pacifici: qm̄ filij dei vocabunt. Repelle sedā: ez ventris ingluuiem spū intellect⁹: q2 Beati mūdo corde: qm̄ ipsi deū videbūt. Elimina auaritiā spiritu cōsilij: q2. Bti misericordes: qm̄ ipsi misericordiā3 cōsequent. Extirpa inuidiā spiritu sciētie: q2 Bti q̄ lugent: qm̄ ipsi psolabunt. Exclude irā spū pietatis: q2 Bti mites: qm̄ ipsi possidebūt terram. Ab his em̄ malis liberati: celū libera mēte audebim⁹ poscere. Et a malis futuris pessimis ꝛ eternis sperabimus magna fiducia pn̄tari. G

Amen. ¶ Hec est pars tertia ꝛ vltima pncipalis dn̄ice oronis: cuiusq3 pclusio q̄ optat oronis efficaciā ꝛ exauditio in isto vnico verbulo Amē hebraico. Est em̄ amē scḋm bea. Aug. dictio nec greca nec latina: sz hebraica: q̄ sicut q̄dam alie dictiōes hebraice l libere interp̄tate n̄ sūt q̄ icaiūt alleluya: osanna: racha. Nō q̄dē vt ait ipse scḋo de doctrina xp̄iana: q2 illḋ fieri nō potuit: sz ppter sāctiorem autoritatē: vt seruaret antiqtas. Et hoc q̄ ad illas duas dictiōes amē: alleluya. Quoad alias aūt racha ꝛ osanna dr: translatio fieri non potuit. Sūt em̄ aliq̄ qdā vba certaꝝ linguaꝝ q̄ in vsuz alterius lingue p interp̄tationē trāsire non pn̄t. Et

Augusti.

ix. mora.

Amen dictio hebraica.

Racha et Osanna transferri nequeūt.

Amen sumit tripliciter.

Apoca. iij.

hoc maxime interiectiōibus accidit: ꝙ potius motū animi significāt ꝙ̄ sentētie ɔcepte vllā ꝑticulā: & talia ꝓhibent esse hec duo. Dicūt eñ racha indignātis esse vocē: osanna letātis. Hec Aug. ¶ Sumit aūt hec dictio amē tripliciter. Primo noīaliter: & sic tm̄ valet sicut verax vel ꝟitas. Hoc mō accipit in Apoca. c. iiij. vbi dr. Hec dt amē: testis fidelis et verus Amē. i. ꝟitas. ¶ Scđo accipit ꝟbaliter vt ē ꝟbū hebraicū: valēs tm̄. i. fiat: & ita capit cōiter in fine orōnū vbi exprimit desideriū orātis: qr optatiuū ē respectu bonoꝝ ꝑcedētiū: vt optatio impletiōis respectu oīꝫ petitoꝝ. ¶ Tertio accipit aduerbialiter: & ita frequēter accipit in euāgelio cū dr. Amē dico vobis: valet tm̄. i. vere vl fideliter. Et ē aduerbiū affirmādi. i. ita est vl verū est ꝑm Amb. de cōcel. di. ij. reuera. in fine. Et dt magr in Rōnali ꝙ vltimo mō accipit in ꝓposito: vt. s. exꝓmat plus cōclusionē affirmātis: ꝙ̄ affectū optātis. Et ꝓ illo videt sonare gl. Mat. vj. dicēs. Amē sigt ī his oīb⁹ petitiōib⁹ indubitāter tribui qđ petit: si vltime cōditiōis pactū seruauerim⁹. Et Raba. Per hoc qđ dixit dñs amē sigt indubitāter ɔferri a dño (his. s. ꝙ rite postulāt) ꝙ ɔditiōis addite pactū seruare nō negligūt: ꝙ ꝗdē est dimittere debitoribus nr̄is. Et sic sensus est: cū dr. Amē. i. ita est vl verū est: ꝙ dñs nobis ɔcedit qđ ꝑ orōnē rogauim⁹. Et ex hoc reddit Guil. in Rōnali rōnē: ꝗre sacerdos dt hic Amē & nō ppl's vl adstās cler⁹ sicut in aliꝫ orōnib⁹: qr ipse mediator est inter deū & pplꝫ & ppli vota deo offert. Idcirco magis cōgruit vt ipe affirmet petita esse ɔcessa ꝙ̄ pplo. Hoc ꝗdē est mediatoris pronūciare: si admissa sit petitio quā porrigit. In aliꝫ aūt petitiōib⁹ vbi amē exprimit affectū optātis cōgruit tamē a pplo dici: qr ab illo optat vt ꝓstet qđ mediāte sacerdote petit. Sēsus igit ī illis est fiat nobis sicut ꝑ nobis orasti. *¶ H Ex eodē sumit rōnē cur sub silētio dt amē ipe sacerdos ī fini orōne. Primo in signū: ꝙ dñs latere vult orātes ꝙ ab ipo exauditi sunt: ne post modū ī orōne tepescāt. Scđo: qr si alte ꝓferret amē: ꝙ affirmat orōnē esse exauditā: indicari posset ꝓsumptio & ostētatio sacerdotis. Istis tñ nō obstātib⁹: pōt hec dictio amē etiā in ꝓposito accipi ꝟbaliter: vt tm̄ valet fiat: vt ita sacerdos vltima petitiōe porrecta ꝑ pplꝫ tāꝙ̄ infirmū: ꝙ malum pene timet: ipe submisse dicat. Amē corā deo ꝙ sol⁹ ɔsci⁹ est secretoꝝ: ostēdēs illi ɔpassiōis affectū: & optās ei⁹ dictā liberationē: ac si dicat cū Aplo. Volūtas cordis mei & obsecratio ad deū ꝑ illis ī salutē. Testimoniū eñ ꝑhibeo illis ꝙ emulationē dei habēt. Idcirco dico. Fiat. i. opto ꝙ cōsequant qđ desiderāt. Et hec est sñia dñi Alberti. ¶ Circa hāc ɔclusiōis dictionē ita mēs cōtēplet. Amē: orō vt dicas tu pr̄ celestis. Paruū est eñ ꝙ sacerdos dt amē idest fiat optādo: nisi tu dicas amē fiat imperādo. Magnū ꝗppe est efficacissimū ꝟbū: fiat: te ꝓlatū. Hoc ꝟbo cu pr̄ summe in principio: in ꝟbo tuo ex te genito oīa creasti. Dixisti nāꝙ fiat & facta sunt. Hoc ēt ꝟbo nos ꝑditos reparasti: dicēte illa intemerata reparatrice nr̄a ad angelū. Fiat mihi ꝑm ꝟbū tuū: ꝙ ꝟbo ꝓlato: ꝟbuꝫ tuū factū est caro. Hoc dentꝙ ꝟbo op⁹ nr̄e redemptiōis cōsummasti: dū in horto patrē deuotissime exorās: te paterne volūtati ꝑ nobis obtulisti: dicēs. Si nō pōt trāsire calix iste nisi bibā illū: fiat volūtas tua. Eia igit xp̄e ꝟbū pr̄is amē patris: ɔple tu orōnē nr̄am. Dic fiat. Perfice ꝟba tua ꝑ te instituta & dictata: & ori nr̄o ꝓmēdata. Dic amē & fiat sicut dixisti mulieri chananee. Fiat tibi sicut vis. Et vt hoc audire digni efficiamur: ꝑpara nos quēadmodū mulierculā hāc ꝑparasti. Da fidē firmā: qua mereamur exaudiri. Perseuerātiā fortē: qua nō ɔtingat ab orōne fatigari. Charitatē ꝑfectā: ꝙ nō pōt a te charitate summa repulsam pati. Humilitatē verā: qua mereatur releuari. Hec eñ sunt ꝙ in chananea attēdim⁹: qb⁹ dono tuo tibi placuit: & plenū sue ꝑetitiōis effectū obtinuit. ¶ Hui⁹ mulieris exēplū oēs ɔsiderēt pie orātes. Hoc corrigātur inertes male orātes: ꝙ dicūt. Oram⁹ & nō impetramus. Discāt hui⁹ exēplo recte orare: vt cum ea mereant petita impetrare. Et ꝗd fecit oratura hec mulier? Magnā certe fidē tenuit: ꝑseueranter orauit: repulsa importuni⁹ obsecrabat. Siꝗdē clamauit. Miserere mei fili dd: filia mea male vexat a demonio: & nō rn̄dit ei dñs ꝟbū. Sꝫ ꝗd? a dño nō recessit: ꝑstitit in clamore: ꝓcidit ad pedes ei⁹ dicēs. Adiuua me dñe. Repulsa est dicēte dño. Non est bonū sumere panē filioꝝ & mittere canib⁹. Nō erubuit cani ɔparata: nec velut iniuriā in animū reuocauit. Sꝫ vocē exprobrātis exagerādo hꝫ conat vicere: dicēs. Utiꝙ dñe. Nā & catelli edūt d micis ꝙ cadūt de mēsis dñoꝝ suoꝝ. Eapropter audire meruit. O mulier magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Sic discam⁹ instāter orare: importune obsecrare: ꝑseuerāter pulsare. Siꝗdē & aperiet nobis. ¶ R Sꝫ forsitā dicis ait Chrys. in home. Deꝑcat⁹ sum semel & iterū ter: quater: septies decies: vigesies & nō exaudiuit me dñs. Respōdet Chry. O stulta inuētio: & ꝗd nūc qr nō es exaudit⁹ iā recedis a dño: & differs petere? An nō vides ꝑseuerētiā mulieris ꝙ nō ante cessauit: ꝙ̄ qđ ꝗsiuit: inuenit. Sūt multi ꝙ labiꝫ mugiūt: & corde nō ɔcipiūt? Si tu ipe dicta tua, & ꝑces ignoras: quō te exaudiet de⁹? Sꝫ dic. Inclinaui genua mea & oraui. Genua tua inclinasti in terrā & mēs tua foris ꝑ diuersa discurrit. Corp⁹ ꝗdē tuū in ecclia est: sꝫ cogitatio tua foris vagat. Lingua tua orat: & mēs pecunias nūerat. Orem⁹ igit fiducialr ad patrē celestē: sicut hec mulier orauit ad xp̄m saluatorē: ꝙ nō petiuit iacobū: nō rogauit ioānem: nō accessit ad petrū: sꝫ magna fiducia cucurrit ad dñm. Orem⁹ fideliter ad patrem misericordiaꝝ: largitorē beatitudinis sicut hec mulier orauit xp̄m datorē graꝝ: fontē totius cōsolationis. Non eñ iuit ad hoīes seductores: nō secuta est vates fallaces: nō ꝗsiuit inanes ligaturas: nō ꝗsiuit falsa ꝑsidia. Sꝫ venit ad dñm iesum xp̄m oīm saluatorē. ¶ Oremus & ꝑseueranter ad summū regē oīm: sicut hec mulier orauit ad inclyti regis dauid filiū: ꝙ nō repcussa ad primum sonitū. Nō sum missus nisi ad oues ꝙ perierāt domus israel. Nec territa ad secūdū ꝟbuluꝫ. Nō est bonum sumere panē filioꝝ & dare canib⁹. Sꝫ ꝑseuerātia armata: iteꝝ atꝙ iterū irrupit in ꝟba: miserere mei fili dauid: adiuua me dñe: ꝗusꝙ ɔsolata ꝑijssimi medici ꝟbis: fiat tibi sicut vis. Tētat et nos orōnis instātia animemur: vt nō desistamus petere: donec exeam⁹ ex defectibili mūdo: vt mereamur liberari a malo: & audire orōnis hui⁹ finē. Amē. i. fiat vobis qđ petistis. ¶ L Ut aūt hoc ipm mereamur ꝑter ea ꝙ supra dicta sunt: duo ā nobis orātib⁹ obseruent: ꝙ bea. Cyprian⁹ ponit ꝓpe finē libelli de dñica orōne. Primū: vt orem⁹ vigilāter nō tm̄ voce sꝫ magis mēte. Scđm vt orō nr̄a nō sit nuda sꝫ vestigia bono ope. De primo dt beat⁹ Cyprianus. Qñ stam⁹ ad orōnē frēs dilectissimi: vigilare & incūbere ad orōnē toto corde debem⁹. Cogitatio oīs secularis & carnalis abscedat: nec ꝗcꝙ tūc anim⁹ ꝙ̄ id solū cogitet qđ ꝑcat. Iō & sacerdos ante orōnē: ꝑfatiōe ꝑmissa: parat fratrū mētes: dicēdo. Sursum corda: vt dū rn̄det plebs. Habem⁹ ad dñm admoneat nihil aliud te ꝙ̄ dñm cogitare debere. Claudat cōtra aduersariū pect⁹ & soli deo pateat: nec ad se hostē dei tpe orōnis adire patiatur. Obrepit eñ frequēter & penetrat: & subtiliter fallens: ꝑces nostras a deo auocat: vt aliud habeamus in corde: aliud in voce: qm̄ intētiōe sincera dominū debeat nō vocis sonus: sꝫ anim⁹ & sensus orare. Que autem segnicia est: alienari & capi ineptꝭ cogitationibus & ꝓfanis: cū dñm deꝑcaris: quasi

Ambro.

Rabanus

*Sub silētio sacerdos ipse dicit amē primo ad significandū ꝙ dñs latet vult orātes ꝙ exauditi sunt: & hoc in principio ne. s. sciētes se esse exauditos ab orōnibus tepescerēt & desisterēt. Secūdo si sacerdos ipse alte ꝓferret. Amen quo affirmat orōnē esse exauditā inde tumesceret & eleuaret in quādā vanitatē: et a pplo circūstante posset iudicari ostentatio ipsi⁹ sacerdotꝭ ita ꝙ. s. alte ꝓnunciat vt sciatur ꝙ orōnē suā fuitte exaudita: et possent irridere astātes: & male iudicare de ipso sacerdote

Cyprian⁹

sit aliud qd magis debeas cogitare. q̄ q cū deo lo quaris? Et sequit qd etiā supra lec.lxiij. allegatū est. Quo te a deo audiri postulas: cū teipē nō audias? Uis esse deū memorē tui: cū rogas: cū tu ipe memor tui nō sis? hoc est ab hoste in totū nō caue re: hoc est qn̄ oras dn̄m: maiestatē dei negligentia orōnis offendere: hoc est vigilare oculis et corde dormire: cū debeat xpian⁹: ꝛ cū dormit oculis: corde vigilare: sicut scriptū est. Ego dormio ꝛ cor meū vigilat. Quapropter sollicite ꝛ caute apl's admonet dicēs. Orationi instate vigilātes in ea. Docens scʒ eos impetrare qd postulant a deo posse: quos deus videt in orōne vigilare. De scdo idē ait. Orā tes aūt nō infructuosis: nec nudis pcib⁹ ad deū veniamus. Inefficax petio est: cū pcat deum sterilis orō. Nā cū ois arbor nō faciēs fructū: excidat ꝛ in ignē mittat vtiqʒ ꝛ sermo nō habēs fructū: deū ꝓmereri nō pōt: q̄ nulla opatiōe fecūd⁹ est. Et ideo scriptura diuina dt. Bona est orō cū ieiunio ꝛ eleemosyna. Nā q̄ in die iudicij pmiū ꝓ opib⁹ ꝛ eleemosynis redditur⁹ est hodie: qʒ ad orōnē cū opatiōe venieti begnign⁹ auditor est. Sic Cornelius cēturio cū oranit meruit audiri: cui angel⁹ testiniū reddidit dicēs. Corneli: orōnes tue ꝛ eleemosyne ascēderūt in memoriā in ꝯspectu dei. Cito orōnes ad deū ascēdūt: q̄s ad deū merita nr̄i opis imponūt. Sic ꝛ Raphael angel⁹ Tobie oranti testis fuit cū orōne ꝯmemorās op⁹ sepulture. Sic Esa. postq̄ pmisit. Dissolue colligatiōes impietatʒ solue fasciculos deprimētes ꝛc. Frāge esurieti panē tuū ꝛc. subdit. Tūc inuocabis ꝛ dn̄s exaudiet. clamabis: ꝛ dicet: ecce adsum. Adesse se repromittit: audire ꝛ ꝓtegere se eos dicit: q̄ iustitie nodos de corde soluentes: ꝛ eleemosynas circa domesticos dei fm ei⁹ pcepta faciētes: dū audiuit qd de⁹ pcepit fieri ipsi qʒ a deo merent audiri. ¶ D Circa petitionē vltimā mouet hoc dubiū. Utrū pscit⁹ exaudibiliter petere possit a dn̄o. Sʒ libera nos ab eterne dānatiōis malo? Pro hui⁹ dubij solutiōe: notādū q duplr q̄s dici pōt pscit⁹. Silr ꝛ pdestinat⁹. s. vel fm psentē iustitiā: vel fm eternā dei puidētiā seu pnotionē. Prescit⁹ fm pn̄tē iustitiā: dt ille: q̄ est in tali statu in quo si decederet: eterne pene deputaret. Talis est q̄libet viator existēs in pctō mortali. Nā q̄libet talis si in pctō mortali decederet: eterne dānatiōis snia plecteret. Qualis em̄ q̄squis in termino vie inuenit: taliter iudicare: ad regnūʒ: si amicus fuerit ꝑ grām: vel ad inferni carcerē: si inimicus extiterit ꝑ mortalē culpā. Et hoc mō multi ad eternā btitudinē pdestinati: fm pn̄tem iustitiā sunt psciti. Cadūt em̄ nōnūq̄ electi a grā habitualiꝑ mortale pctm̄. De q̄b⁹ dt saluator. Alias oues habeo que nō sunt de hoc ouili: ꝛ illas oportet me adducere. Alias oues habuit fm eternā pdestinationē: q̄ nō erāt de hoc ouili. i. de ecclesia fm psentē iustitiā: quas adduxit ad ouile eccl'ie ꝑ fidēʒ et grāʒ: q̄ infideles isto tpe erāt ꝛ inter gētes numerate. Talis fuit olim Dauid adulter. talis Paul⁹ xpi psecutor: ꝛ multi siles. Qui q̄uis ad eternā btitudinē fuere pordinati: tn̄ ꝓ certo tpe in pctā mortalia sunt ꝓlapsi. Prescit⁹ fʒ eternā dei sciētiā: est ille q̄ fm pordinationē ꝛ determinationem diuine volūtatis ꝓpter pctā sua silr puisa eterne subiacebit dānatiōi. Talis est q̄libet ꝛ sol⁹ ille q̄ i pctō finaliter morit. Quilibet em̄ talis: ꝛ solū talis eternaliter cōdēnat. Isto mō multi psciti ꝓ certo tpe sunt predestinati fm presentē iustitiā. De talibus intelligi pōt illud. Nūc antixpi multi facti sunt. Ex nobis ꝓdierūt: sʒ nō erāt ex nobis. Nā si fuissent ex nobis ꝑmāsissent vtiqʒ nobiscū. Glo. ex nobis ꝓdierūt. i. ex nostra societate recesserūt. nr̄a societate vtiqʒ fideli ꝛ gratiosa. Sʒ nō erāt ex nobis fm pdestinationis gratiā. Talis fuit iudas scarioth: q̄ forte electionis tēpore in apostolum fuit in grā et ita predestinatus fm presentē iustitiā: finaliter tn̄ cōdennādus fm eternā dei pscientiā. ¶ N Per hec rn̄det ad dubiū: q pscitus fm pn̄tē iustitiā tn̄ exaudibiliter petere pōt a dn̄o. Sʒ libera nos a malo: q̄ nunq̄ dānabit: neqʒ ad tale malū a deo est pnisus: q̄uis ꝓ certo tpe sit in tali statu: in quo si decederet: dānaretur: nō tn̄ in tali statu moriet: sʒ de peccatis suis ante exitū penitebit. Et q̄ se emēdādo vitā mutabit dolēs de pctō: ideo de⁹ pseruabit illū ab eterne dānatiōis malo. Sic em̄ dicit Amb. Si tu noueris mutare vitā: de⁹ nouit mutare sniaʒ. Et Hie. xviij. Si pniaʒ egerit gēs illa de pctō suo agam ꝛ ego pniaʒ sup malo qd cogitaui vt facerē ei. Nō q̄dē vt de⁹ i se mutet dū mutat sniaʒ: aut dū spondet de malo agere pniaʒ: sʒ q̄ malū nō infligit qd cōminat⁹ est: ꝓpter emēdationē hoim sniaʒ dt mutare: ꝛ agere pniam de malo qd locut⁹ est. i. qd ꝯminat⁹ est. De pscito ho fm eternā dei pscientiā: dicēdū est: q licʒ talis possit exaudibiliter orare Libera nos a malo interim q est in statu illo vie: q̄ pōt de pctis suis oib⁹ penitere: q̄ nemo in statu isto est inimobiliter obstinat⁹ in malo: nunq̄ tn̄ finaliter merebit exaudiri. Nō ꝓpter pscientiā dei: q̄ neminē necessitat ad malū: sʒ ꝓpter suā ꝑuersaʒ volūtatē in qua libere vsqʒ in vie sue finē ꝑmanebit. Quod de⁹ ab eterno puidēs: mō nobis ineffabili inestabiliter illū malo eterne dānatiōis cruciādum pcognoscit: ꝛ tādē in vite ei⁹ termino iustitia exigēte: dānatiōis in eū sniam ꝓmulgabit. ¶ Hec de dn̄ice orationis expositione: etsi dispēdioso collecta sint stylo: ꝓ materie tn̄ amplissima dignitate breui: inculto: rudiqʒ digesta eloquio sufficiant. Qua licet non valui: volui tn̄ ꝛ optaui ꝓdesse auditoris. Qd si ꝓlixitatis arguor: accipe breuissimā cuiusdā expositionem: materiam plurimam succinta verborum paucitate complexantem. ¶ O Pater noster excelse in creatione: suauis in amore diues in hereditate. Qui es in celis: speculū eternitatis: corona iocunditatis: thesaurus felicitatis. Sanctificetur nomen tuum: vt sit nobis mel in ore: cithara in aure: iubilus in corde. Adueniat regnum tuū: iocundum sine perturbatione: tranquillum sine permixtione: securum sine perditione. Fiat voluntas tua sicut in celo ꝛ in terra: vt q̄ odis: odiamus: et que diligis: diligamus et que consulis ac precipis: impleamus. Panem nostrūʒ quotidianū da nobis hodie: panem materialem: doctrinalem: penitentialem: sacramentalem: spiritualem: celestem et eternalem. Et dimitte nobis debita nostra: que commisimus ꝯtra te deum: contra nosipsos: ꝛ contra proximum. Sicut ꝛ nos dimittimus debitoribus nostris: iniuriam verborūʒ scilicet ꝛ verbū. ✱ Et ne nos inducas in tentationē: carnis mūdi ꝛ diaboli. Sʒ libera nos a malo: presenti: preterito ꝛ futuro. Amen fiat ꝛ indeficienter perseueret.

¶ Lectio.lxxx. A

Libera nos quesumus dn̄e ab oībus malis: pteritis: presentibus ꝛ futuris et intercedente beata gloriosa sempqʒ virgine dei genitrice Maria et beatis apostolis tuis petro et paulo atqʒ andrea cum oībus sanctis da propitius pacem in diebus: vt ope misericordie tue adiuti: ꝛ peccato semꝑ simus liberi: et ab omni perturbatione securi. ¶ Finita orōne dominica: in cuius finali particula popul⁹ tanq̄ infirmus petijt a malo liberari: cui sacerdos compatiens dixit. Amē. Desiderans dicti populi liberationem scđm vnam: aut petitionis susceptionē affirmans fm aliam eius expositionem: additur oratio alia que embolismus siue superexcrescens dicitur secundum Alexand. et magistrum in Ra-

Cañ.v. Colo.iiij.

Tob.xij.

Actuū.x.

Tobi. vbi s.

Esa.lviij.

Dubium.

Duplr potest q̄s dici pscit⁹.

Joan.x.

i.Joā.ij.

Rn̄sio ad dubium.

Ambro. Hie.xviij.

✱ Dubitat vtrum solis verbis in hac dn̄ica orōne poti⁹ vtēdum sit in orōnibus nostris: q̄ hoc videt precepisse xp̄s cū dixit. Sic orabitis. Sʒ cōtrariū est verum nā et Christus aliter orauit patrē in horto. Pater mi si possibile ē ꝛc. Et petro dixit. Ego ꝓ te rogaui petre: vt non deficiat fides tua. Et in cruce dixit. Pater ignosce illis: q̄ ꝛc. Et apostoli electo mathie dixerūt [illegible] tuū pr[illegible]mo. Tu dn̄e q̄ nosti corda [illegible] ostēde quē elegeris ꝛc. Ita ꝑ nō ē ne[c]essariū [illegible] vti pcise illis verbis in hac orōne dn̄ica contētis. Sʒ secundū q ne[c]essitas v[e]l [exi]gebit: aut [p]ostulabit vtilitas: alius atqʒ aliis

verbis vti
possum⁹.
ɀ ita hꝫ ri
tus ecclie
i collectꝭ;
psalmis:ɀ
aliis mꝭꝭ:
ɀ puato ēt
possum⁹:
qlib⁹ vbis
volum⁹: ɀ
possum⁹:
ad dn̄z cla
mare:ɀ et
ondere af
fect⁹ nr̄os
ɀsideria.
Scōo dōꝫ
q̄ non lꝫ a
dn̄o postu
laɼ:nisi ea
q̄ cōphēsa
sūt i dn̄ica
orone:pꝫ:
q̄ oia q̄ li
cite postu
m⁹ ɀ dēm⁹
a deo pe-
tere ɀphē
dunt i illa
orone: vt
pꝫ discur
rēdo ɀc. si
igit alia
scōꝫ dēret
peteɼ.ɼ.lꝫ
eadē aliis
ɀ aliis vbꝭ
postulare
lꝫ. ad ar-
gumētū sic
probat: dic
q̄ ly sic nō
dꝫ sitirudi
nē vboꝝ iꝫ
reꝝ signatꝫ
vt fit lēē.
sic orabit
i. vbꝭ sitez
(nias) ipoꝝ
tātib⁹.

tionali. Tū quia in ea nihil petiɼ:qð in supioꝛib⁹ petitiōib⁹ petitū nō est:nec tn̄ hoc ipso supfluit:qꝛ priores petitiōes magis declarat:specificat ɀ explanat:ɀ pcertim tres vltimas qb⁹ mali remotio flagitaɼ. Tū qꝛ petitionū repetitiōe petētū desiderīū magis excitaɼ:ɀ per hoc ad obtinēdum affectum ampli⁹ disponit. Pōt etiā dici excrescētia:qꝛ lōgo tp̄e in pmitiua ecclesia nō dicebaɼ. ¶ Et pōt diuidi oro hec in tres partes:qm̄ ɀclusio eius scꝫ. Per eūdē dn̄m nr̄m ɀc. q̄ posset poni pars quarta: pncipiū est alteri⁹ partis pncipalis fm̄ phabitam diuisionē. In pma petiɼ liberatio a malo:pacis et trāquillitatis impeditiuo. In scōa recurriɼ ad intercessores sctōs:vt sint nobis impetratiōis presidio. ibi. Et intercedēte. In tertia fit petitiōis maioꝛ specificatio. ibi:vt ope mie. Et qꝛ partes simul ɀdepēdēt:ideo simul expediantɼ. ¶ B Quo ad primū dicit sacerdos. Libera nos q̄s tu pater ops:qꝛ in te potētia est qua potes nos ab oi aduersitate tueri:ɀ malū cui subiacem⁹ remouere:libera nos ab oib⁹ malis:ad bonū meritū nr̄am ifirmitatē nō pmouētib⁹. Preteritꝭ.s.culpis qb⁹ te offendim⁹ vt he p cordis cōpūctionē:oris ɀfessionē:ɀ opis satisfactionē deleantɼ. Presentib⁹:angustiis ɀ tribulatiōib⁹ a mūdo insurgētib⁹:vt instātiā eoꝝ tua ptectiōe vincere nos possim⁹. Et futuris:insidiis ɀ laqueis ad culpā pcipitare conātib⁹:immo qbusli bet malis culpe ɀ pene vt ea tua munitiōe cauere valeam⁹. Sic eñ olim pphta orauit in ps. Libera de⁹ Isrl̄ ex oib⁹ angustiis suis. ɀ .ii. Mach. i. oratum est. Cōcedat nobis salutē ɀ redimat nos a malis. Sed cū nemo libereɼ pp̄e ab aliq̄ nisi ipso afficiaɼ:teneaɼ aut inuoluaɼ:qūo petim⁹ liberari a malo pterito:cū tpꝫ nō sit:sed trāsierit. Aut qūo a malo futuro:cū nec ipm angit nec sit. Rn̄deɼ q̄ qūuis malū pctī:puta pctm̄ trāsiuit:desiitq̄ fm̄ actum: manet tn̄ qūtū ad reatū. Dum eñ qs peccat ɀ deū eoipso q̄ peccat:ad penā obligaɼ:q̄ obligatio manet donec de⁹ eā remittat. Petim⁹ igiɼ liberari a pctō ptō:petēdo vt obligatio illa phe:quā p actuꝫ pctī pctm̄ incurrim⁹:extinguaɼ. Petim⁹ aūt liberari a malo futuro. Liberari. i. pseruari:ne ipm incidam⁹. Nullū eñ malū futurū incurrimus:nisi qð deus in nobis efficit:ɀ hoc qūtū ad malū pene possitiuū vel in qð nos de⁹ cadere pmittit:qūtum ad malū culpe. Sicut dr̄ Amos. iii. Si est malū in ciuitate qð ego nō feci. Feci efficiēdo vel pmittendo. Cū ḡ ab vtroq̄ malo a deo pseruamur:a malo pene ne illud sup nos iducat:ɀ a malo culpe ne i istō cadere nos pmittat:satis p ipm a futuro malo liberamur. ita eñ ait Augu. ii. ɀfes. Gr̄e tue deputo:q̄ q̄dā pctā nō ppetraui. Gr̄e tue deputo ɀ mie tue:q̄ pctā mea tāq̄ glaciē soluisti. Gr̄e tue deputo:q̄ q̄cūq̄ nō feci mala. hec Aug. ¶ C Rursus petim⁹ hac orone:pacis psidiū. Et qm̄ hoc nr̄is meritis impetrare nō possum⁹:nec psumim⁹:qꝛ nr̄e iusticie an deū tāq̄ pān⁹ mēstruate. Idcirco ad hoc impetrādū recurrim⁹ in scōa hui⁹ oronis pte:ad sctōꝝ suoꝝ suffragia quos in curia regni sui nr̄os ɀstituit mediatores sibi acceptissimos:quoꝝ preces sua dilectio nō repellit. Cōiugim⁹ āt pmo ad beatissimā virginē celoꝝ reginā:cui rex regū:pr̄ celestis dimidiū regni sui dedit. Qð significatū est in Hester regina:q̄ cū ad placādū Assuerū regem accessisset:dixit ei rex:etiā si dimidiā partē regni mei petieris:dabiɼ tibi. Sic pr̄ celestis:cū habeat iusticiā,ɀ miam tāq̄ potiora regni sui bona:iusticia sibi retēta miam mr̄i virgini ɀcessit. Petim⁹ igiɼ pacem intercedēte btā ɀ gloriosa virgine Maria. Intercedēte iuxta suū officiū vehemētia desideriī:feruore, deuotiōis:ɀ puritate oronis:ondēs vt Ber. ait pr̄i filiū quē genuit:filio vbera q̄ suxit:p nobis interpellās. Beata:qꝛ xp̄m sctificatoꝝ in vtero suo baiulauit. Hinc btūs venter:ait mulier euāgelica

dn̄o:q̄ te portauit:ɀ vbera q̄ suxisti. Uel btā in gn̄atiōib⁹ celi ɀ terre. Celi:qb⁹ genuit suū restauratorem. Terre qbus genuit redēptoꝛē. Ecce(inq̄t hec virgo)beatā me dicēt oēs gn̄ationes. Qð sup̄ bū tractās. b. Ber. ait. Opabaɼ salutē nr̄am xp̄s i medio terre:in vtero vcꝫ virginis:q̄ mirabili pprietate terre mediū appellaɼ. Ad illā ei sicut ad mediū:sicut ad arcā dei:sicut ad rerū cām:sicut ad negotiū, seculoꝝ respiciūt:ɀ q̄ in celo habitāt:ɀ q̄ in inferno:ɀ q̄ nos pcesserūt:ɀ nos q̄ sum⁹ ɀ q̄ sequenɼ:ɀ nati natoꝝ:ɀ q̄ nascenɼ ab illis. Illi q̄ sūt in celo:vt resartianɼ:ɀ q̄ i iferno:vt eripianɼ:ɀ q̄ pcesserūt vt pphete fideles inueniantɼ:q̄ sequunɼ:vt glorificenɼ. Et sequiɼ ad ppositū. Ergo btām te dicēt oēs generatiōes genitrix dei:dn̄a mūdi:regina celi. Oēs inq̄ generationes. Sūt eñ generationes celi ɀ terre. Pater spirituū (ait aplūs.) Ex quo ois pr̄nitas i celo ɀ in terra nominatur. Ex hoc ergo beatā te dicent oēs gn̄ationes:q̄ oib⁹ gn̄ationib⁹ vitā ɀ gr̄iaꝫ genuisti. In te eñ angeli letitiā:iusti grām:pctōres veniā inueniūt in eternū. Merito in te respiciūt oculi vniuerse creature:qꝛ in te:ɀ p te:ɀ de te benigna man⁹ oipotētis q̄cq̄d creauerat:recreauit hec Ber. Et gloriosa q̄ regis glorie est soliū:quē carne induit:in qua q̄si in sollo resedit. Uel gloriosa:qꝛ i altissimis habitat:vbi ipsi ɀ regine thron⁹ posit⁹ est:in quo gloriose residet ad dexterā summi regꝭ. Uel gloriosa:qꝛ in corpore ɀ aia gloriose est assumpta:ɀ super omnes virtutes humanas ɀ āgelicas inestimabiliter sublimata. Semper. ante partuꝫ: in partu:ɀ post partū. Uirgie corpore ɀ mēte. Uirgine ɀfessione. Uirgine obseruatiōe. * Dei genitrice. i. matre filii dei:ɀ ideo cōmunem filium cum deo patre habente. Luce. i. Quod ex te nascetur sanctum vocabitur filius dei. Maria:idest illuminante celum ɀ terrā. Ipsa quidem fecit vt in celis oriretur lumen indeficiens:ɀ in terris lumen in tenebris lucēs:propter quod speciosior est sole ɀ super omnez dispositionē stellarum:luci cōparata. inueniɼ prior. ¶ D Sequiɼ. Et beatis aplīs tuis per te patrem ante mundi constitutionē electis:ɀ per xp̄m in tēpore vocatis:vt mūdo fidē tuā sctām pdicarent:Petro ɀ Paulo atq̄ Andrea. Et ita hic ad pacem impetrandā quatuor persone introducuntur:que passioni dn̄i (cuius memoria in missa agitur)magis fuerunt cōfigurate:in cuius virtute pax nobis est donata. Prima virgo Maria:cuius animam pertransiuit doloris gladius cum steterat iuxta filii sui crucem. Scōo Petrus qui crucifixus est corpore transuerso:ɀ erectis sursum pedibus. Paulus tertio qui ɀ stigmata christi in corpore suo tulit. Quarto Andreas:qui crucifixi amore crucem qua passus est:tanq̄ amatā suam:videns a lōge salutauit. Tres hi apostoli dūtaxat notanɼ tanq̄ testes pacis:pacē mūdo pdicātes:qꝛ in ore duoꝝ vel triū stat omne testimoniū. Notanɼ autē isti tres singulariter pter rōnes datas:ppɼ quasdam singulares eorum eminētias. Petrus pter dignitatē plationis:qꝛ summus ɀ caput aploꝛum fuit a dn̄o ɀstitutus. Paulus pter puilegiū pdicationis:quia doctor fuit Gentium a dn̄o electus plus aliis laborās:sicut de seipso testaɼ. Andreas pter feruens crucifixionis desideriū. ¶ Uel fm̄ Alb. qꝛ Petrū ad Christū adduxit:vt habetur Jo. i. Hinc ɀ principio aploꝝ aplūs fuit. Item qꝛ benignissimus fuit ɀ mitissimus:ob qð de eo caniɼ:qð de Hieremia scribiɼ. ii. Machab. xv. Hic est fratrū amator:ɀ populi dei Isrl̄. Hic est qui multū orat p populo:ɀ pro vniuersa sancta ciuitate dei. ¶ Uel nominātur hi tres:qꝛ in ipsis oēs alii sancti representantur. Oēs enim sancti vel sunt:aut fuerūt:in statu cōiugali:ɀ hi per beatū Petrum significatur qui vxorē habuit:filiā sanctā Petronellā:ɀ socrum a domino a febribus curatam. Aut fuerunt in: sta

* Dei genitrice. nō eñ holesꝫ heretcos q̄ dixerūt:q̄ ipa fi dr̄ dici mr̄ dei ꝫ qs distinctū ē:q̄ ipa fuit ɀ ē dicēda:fi tm̄ xpotocos i. mr̄ xp̄i sꝫ theotocos i. mr̄ dei.

tu vidualis ꝯtinētie: qui per beatū Andreā denotant. Hic eñ ſm.b.Chryſ. Uxore mortua in ſtatu viduali credit ꝑmāſiſſe. Aut ſuerūt in ſtatu virginali: ⁊ hi ꝑ paulū figurant: qui virgo fuit ⁊ ꝑmanſit. Et ſm hoc ſubdit. Et cū oīb⁹ ſanctis: in tribus apl̃is gñalr̃ nolatis. Et quo ad tertiā oꝛonis huius partē: addit petitionis ſpecificatio: cū dr̃. Da ꝓpiti⁹ pacē: ne ppl̃s in tāti ſacri cōione ꝑ inſurgētia mala ꝑturbet. Da pacē pectoris: vt ꝯſciētie remorſum tollēs: ⁊ in vera charitate ⁊ amicitia nos tibi ſūgens: tibi ꝑfecte recōciliet. Da pacē tpis: in dieb⁹ nr̃is: vt ea ꝑ illi⁹ tpis miſeria ꝑfruamur. Et ab omni ꝑturbatiōe exteriori te pacē donāte vivamus. Nō eñ niſi te donāte eā habere poſſumus: quia nō eſt ali⁹ qui pugnet ꝓ nobis niſi tu de⁹ noſter: celeſtis pater. Ois ſiqdē ptās tue potētie cōparata: infirmitas eſt: non potētia. Ut ope miſericordie tue adiuti. Miam tuā pater clementiſſime implozam⁹: nō iuſtitiā q̃ nr̃is demeritis magis tribulationē ⁊ aduerſitatē rectitudinis zelo induceret q̃ pacē. Hoc eñ exigūt nr̃a peccata. Poti⁹ nāq3 puniri meruim⁹: q̃ tranqllitate foueri. Plus a tua iuſtitia dclinātes meruim⁹: vt ſuꝑ nos regnēt pacis emuli ac tyrāni: q̃ pacis zelatores ⁊ beniuoli. Da igit̃ nobis adhuc infirmis q̃b⁹ nocet ꝑturbatio ꝓpiti⁹ pacē. Et a peto volūtatis ⁊ actiōis. Sēꝑ ſim⁹ liberi: per pacē pectoꝛis: deleto reat⁹ nr̃i chirographo. Et ab omni ꝑturbatiōe ſecuri: ꝑ pacem tpis tumultu ⁊ inq̃etudine ſeculi mitigata: quo ꝑuenire mereamur ad pacē eternitatis: ois mali ſuſpicione penit⁹ ſublata. ¶ E Hec aūt oꝛo dr̃ ſub ſilētio: quo ſm Inno. ⁊ Alexā. ſignificat̃ quies dñice ſepulture: qua in triduo mortis xp̃s ſm corpus in ſepulchro q̃euit: q̃euerūt ⁊ mulieres vnguēta pꝛeparātes die ſabbati: vt hr̃ Luce.xxiij. Siluerūt ſ3 mādatū: ſm aiam xp̃o deſcēdit ad īferos: vt fortior ſuꝑueniēs fortē ſpoliaret armatū. Tūc ei momordit infernū. Oſee.xiij. Ero mors tua o mors: morſus tuus ero inferne: cum totū infernū deſtruxit. (Non eñ dānatos inimicos qui viuentes dixere. Nolumus hunc regnare ſuꝑ nos: eduxit) ſed momordit partē abꝛumpēs: ſuos amicos liberans a malis ꝑteritis: pñtibus ⁊ futuris: dās eis ꝑpetuā pacē ⁊ eternā beatitudinē: in qua ab omni petō: ⁊ inq̃namēto ſunt liberi: ⁊ ab omni violētia: ⁊ ꝑturbatione ſecuri. Qd̃ ⁊ dominus Phariſeis ꝑdixit. Sanitates ꝑficio hodie ⁊ cras: ⁊ tertia die ꝯſumioꝛ. q.d. ſm Inno. Prima die mortis mee intrās infernum: auferam demoni tyrānidē ſuam: in craſtino educā captiuitatē ſanitati ⁊ libertati donatā du3 portā ꝗ paradiſi eis apertā: liberās eos a malis ꝑteritis pñtibus ⁊ futuris. Dans eis pacē: in q̃ ſemper ſint a peto liberi: ⁊ ab omni ꝑturbatione ſecuri. Tertia die reſurgēs ꝯſummat⁹. Hoc ergo eccl̃ia cōmemorās in iſto ſilētio petit ſi̇̃r a ꝑturbatione liberari: ⁊ ꝑpetua pace frui. Et ꝓpter hoc in q̄buſdam eccleſijs in die paraſceues ꝓfert̃ illa oꝛo alta voce: q: eadē die qua fuit mortu⁹ dñs: ad inferna deſcēdit ꝓ patrib⁹ liberādis. ¶ Aduertēdū etiam ꝙ ſacerdos dicēs hanc oꝛonem. Libera nos q̄ſumus. accipit patenā: quā facta oblatiōe abſcōderat. Ad cui⁹ ſignificatiōis manifeſtationē attēdendū ſm Alex. de al.q.xxxviij.par.iiij. ꝙ patena dr̃ a: patēdo: ⁊ ſignat cor latū ⁊ altū charitate: ſm illud. Uiā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri cū dilataſti.ſ. charitate cor meū. Et iterū. Latū mādatū tuū nimis. Suꝑ hāc patenam.i. charitatis latitudine3: ſacrificiū iuſtitie d3 offerri: vt holocauſtū vere pinguefiat. Hāc cordis latitudinē habebat dñs offerēdo ſeipſm ꝓ nobis.j. Io.iij. In hoc cognouim⁹ charitatē dei qm̃ ille animā ſuā ꝓ nobis poſuit. Habebat ⁊ ipſam Petr⁹ cū alijs. Et ſi opoꝛtuerit me mori tecū nō te negabo. Silr̃ ⁊ oēs diſcipuli dixerūt: ꝓpter qd̃ dñs intulit: dicēs. Spūs qdē ꝓmpt⁹ eſt: caro aūt infirma. Sed

Mat.xij.⁊ Luce.xj.

Luce.xix.

Luce.xiij.

Ps.cxviij.

Mat.xxvi.

latitudo coꝛdis ab eis fugit: cum diſcipuli oēs ab eo fugerūt ⁊ latuerūt. Et ideo poſt oblationē hoſtie mediāte patena: ꝑ quam hoſtia altari pñtata eſt: ſacerdos abſcōdit ſub coꝛpoꝛali patenam: vel ſubdiacon⁹ ab altari remotā retro ꝯtinet inuolutam: per qd̃ diſcipuloꝝ fuga vel latibulū ſignatur qd̃ dñs ipſe ꝑdixerat. Oēs vos ſcādalū patiemini in me in iſta nocte. Scriptū eſt eñ. Percutiā paſtorē ⁊ diſꝑgent oues gregis. Et iō ſacerdos dñice reſurrectiōis eulogiū annūtiatur⁹: reſumit patenā a diacono vel ſubdiacono pñtatā quo ſignificatur ꝙ poſt reſurrectionē apl̃i ad dñ3 redierūt. Oſculat̃ eam ſacerdos in ſignū charitatis quā habere d3 ad oēs ⁊ ſignū crucis facit in facie cū ipſa: ſm dñm Alb. in ſignū ꝙ virt⁹ cōionis in oēs deriuat̃ ꝑ virtutē charitatiſ. ¶ F Aliter myſticat Inn. ⁊ magiſter in rōnali: ſm quos ſubdiacon⁹: diaconus ⁊ ſacerdos: tā numero q̃ obſeq̃o repñtāt tres illas mulieres Marias: de q̄b⁹ Mat.vlt. dicit ⁊ ceteri euāgeliſte: ꝙ venerūt cū aromatib⁹ videre ſepulcrū: ⁊ corp⁹ dñi mortuū vngētis optimis ꝯdiēdo honoꝛare. He eñ patenā myſticā pñtarūt dño in obſeqiū ſepulture (vt dictū eſt) emerūt aromata vt veniētes vngerēt Jeſum. Subdiaconus igit̃ (cū ſacerdos ꝓcedit ad hāc oꝛonē) patenā inuolutā tradit diacono: qui eā recipiēs detegit: ⁊ reuelatā ſacerdoti poꝛrigit: cui⁹ humeros aut manū dexterā oſculat̃: ꝑ qd̃ ſignificat̃: ꝙ mulieres ille lato coꝛde deū in ſepulchꝛo q̄ſierūt: obſeq̃a funeri exhibere cupiētes. Nam valde mane vna ſabbatoꝝ veniūt ad monumētū oꝛto iā ſole: vt dr̃ Marc. Oſculātes humerū: vel manū dexterā ſacerdotis xp̃m ſignātis: q: deſiderabāt participes fieri laboꝝ ei⁹: ⁊ ſocie retributiōis eterne. ſm illud apl̃i. Si cōmoꝛtui ſum⁹ ⁊ ꝯuiuem⁹. Si ſuſtinebim⁹ ⁊ ꝯregnabimus.ij. ad Tim.ij. Oſculū eñ ſignū eſt vnitiuū mutuo ſe oſculātium. Sacerdos patenā accipiēs traditā a ſubdiacono ⁊ diacono: ſigt̃ ꝙ xp̃s fidē et charitatis latitudinē ſctārū mulierū acceptauit. Qd̃ xo ſacerdos patenā de manu diaconi recipit: eāq3 oſculat̃: ⁊ cū ea ſigno crucis ſe ſignat: inuit ꝙ ſicꝑ paſſiōe3 filij: q̃ ꝑ crucē ſigt̃ur: recōciliamur deo pr̃i (q̃ recōciliatio ꝑ oſculū intelligit̃) erim⁹ ⁊ heredes regni: cui⁹ nulli⁹ termin⁹ eſt nec finis: qd̃ ꝑ patene rotūditatē denotat̃. ¶ Uel vt Inno. dicit: per hoc ſacerdos oñdit: ꝙ xp̃s crucifix⁹ ⁊ reſurgēs ſtatim deſideriū mulierū impleuit. Nā occurrēs illis a monumēto regredientib⁹: dixit eis. Auete: ⁊ ꝓcidētes tenuerūt pedes ei⁹ ⁊ adoꝛauerūt eum. Quidam etiā cū patena ſummitatē calicis: ⁊ pedē eius tāgūt: ſignātes ꝙ iſte femine ſancte integro ac feruēti coꝛdis affectu: quaſi totū dñi ſepulcrū: quod ꝑ calicē repñtat̃: amplexate ſunt. Propriū quippe amātiū eſt: ꝙ nō ſatiant̃ tactu dilecti in oīb⁹ coꝛpoꝛis partib⁹. niſi ⁊ res dilecti ꝯtrectēt. Quod oñdit Maria Magdalena: q̃ iuxta monumētū ſtās alijs recedētib⁹ nō recedebat: donec dñm videre mereret̃. ¶ Deniq3 ſubdiacon⁹ mappulā: qua patena3 opuerat: nō ſuꝑ altaris palla: ſed aliūde deponit: ſignās ꝙ Petr⁹ monumētū intrās: vidit ſudarium nō cū linteaminib⁹ poſitū: ſ3 ſeparatū in vnū locū inuolutū. Deinde deponit̃ coꝛpoꝛale de calice: ad ſignādū ꝙ mulierib⁹ Jeſum q̄rētib⁹ ſepulchꝛū pateſactū eſt. Uiderūt nāq3 lapidē magnū valde reuolutū ab oſtio monumēti miniſterio āgeli de celo deſcēdētis. Os quidē calicis: oſtiū ſignificat monumenti. Sequitur.* G

Mat.vlt.

Amantiū propriū.

*Diaconus depo[...]sit opcu[...]lum cali[...] ſigno āg[...]li q̃ reuol[...]uit lapidē ab monumēti oſtio

Per eūdē dñm noſtrū Je-

ſum xp̃m filiū tuū qui tecū viuit ⁊ regnat in vnitate ſpūſſancti deus. Per oīa ſcl̃a ſcloꝝ. Amē. ¶ Hec eſt ſcd̃a pars partis tertie ꝑncipalis toti⁹ canōis: in qua poſt ꝑparōnē ppl̃i ad ſacrā cōionē ꝑ oꝛonē dñicā: eiuſq3 embolifmū: incipit ſacratiſſima cōio:

ac dispēsatio:qua ecclesia ꝯsequit tāti mysterij vti
litatē ꝛ fructū. Et subdiuidit pars illa in tres par
tes. In p̄ma aptat sacrm̄ cōioni ꝑ ei⁹ diuisionē. In
scd̄a cōicaturi vniunt per pacis impetrationē ibi.
Pax dn̄i sit ꝛc. Tertio ꝓcedit ad ipsam sumptionē
ibi. Dn̄e Iesu xp̄e fili dei viui. ¶ Circa p̄mū, qꝛ eu-
charistie sumptio nō tm̄ sacerdoti celebrāti:ſ3 toti
ꝓficit ꝛ fructificat ecclesie: cui⁹ tres sūt partes seu
stat⁹: vt statim dicet: ideo vt singulis partib⁹ ꝓdes
se ostēdat: ip̄m sacrm̄ i. tres partes diuidit: sub ho
rum ꝓlatione verboꝝ. Per eūdē dn̄m nr̄m. Que v̄
ba ſ3 sint ꝯclusio p̄cedētis oꝛonis: qꝛ tn̄ hic fit sacri
diuisio: q̄ ptinet ad sacri cōionē ꝛ dispēsationē: iō
magis in eis seq̄ntis initiū sumit partis. Vn̄ ait.
Per eūdē dn̄m nr̄m iesū xp̄m: cui⁹ sacrosanctū cor-
pus ꝛ sanguinē contrectamus venerabilr in sacro
statim sumpturi: per quem vt per mediatorē ꝛ pō
tificem bona omnia adipiscimur: ꝛ ab oīb⁹ malis
liberamur: tanq̄ per dominum nostrum: cui data
est potestas in celo ꝛ in terra. Iesum. i. saluatorem
nostrum. Venit enim vt saluum faceret populum
suum a peccatꝭ eorum. Christum: pre omnib⁹ suis
consortibus spūsancti oleo vnctum. Filium tuū:
naturalem ꝛ vnigenitum: cui paterna vox ꝓhibuit
testimonium. Hic est filius meus dilectus: in quo
mihi bene complacui. Qui tecum viuit: in eterni-
tate indefectibilr. Et regnat imperiose ꝛ potent.
In vnitate. i. identitate essentiali. Spūsancti: ter
tie in diuinis persone. qui amor est: ꝛ nexus patrꝭ
ꝛ filij: in quo amorose nectunt: vt in communi pro-
ducto: sibi consubali deo. Et non concludit sacer-
dos hanc oꝛonem per verbum Amen: sed exaltās
vocem di. Per omnia secula seculorum. i. omnium
temporum successiones veras vel imaginarias. i.
eternalr: requirens populi consensum in petitis: vt
di. Alb. vt ipse populus: vel aliquis eius noīe di-
cat. Amen. i. fiat nobis quod petisti. Sub his ver-
bis (vt dcm̄ est) fit hostie fractio: ideo p̄mo de cau-
sa: ꝛ modo fractionis: ꝛ eius sig̃atione aliquid di-
cemus: deinde de ipsa fractione cuius sit ꝛ in quo
fiat. ¶ H Causam fractionis duplicē assignat do.
Alb. in de offi. mis. par. ij. Vna est sig̃tionis: altera
necessitatis. Causa sig̃tionis vt partes ecclesie: ꝓ
quibus offertur: figurent. Vnde vsus ecclesie h3:
ꝙ in tria frangat: quia pars corporis xp̄i mystici i
celis triūphat: ꝛ ꝓ illa sacrm̄ offert ad laudē ꝛ grā
rum actionem: qꝛ illi iam beati sunt. Alia pars cor
poris mystici in labore adhuc viuit: in fide cōuer-
sans ꝛ merito in terris: ꝛ ꝓ illa sacrm̄ offert in pi-
gnus redēptionis. Tertia pars in purgatorio af
flicta purgat: ꝛ pro illa sacrm̄ offert in suppletio-
nem pro afflictꝭ. Isti sunt tres panes: quos nobis
accōmodat amicus noster Christus vt ponamus
ante illum qui de via venit: amicum: primū. s. no-
strum: quando venit: vel ad laudandū: vel ad pro
sua redēptione sacrificium: aut ꝓ captiuis ꝛ affli-
ctis supplicādum. De via em̄ venit: quando de ne
gotio occupationis terrenoꝝ ad cultum dei se cō-
uertit. Necessitatꝭ autem causa frangit: qꝛ itegrū
sine periculo ꝓpter gutturꝭ arctitudinem a multꝭ
non sumeret. Hec Alb. i. genere. De q̄bus. s. dicet
latius in spē. ¶ De modo autem frangendi hoc p̄
mitto: qm̄ i modo frangendi ꝛ ceterꝭ: q̄ sequunt nō
idem per modus oīa i diuersis ecclesijs seruat: ſ3
nonnulla ex soleta consuetudie variant. Ideo i p̄-
cessu vsq3 i finem huius operꝭ modum hunc ꝓse-
quar: q̄ i metropoli nostra i isigni Maguntinēsi ec
clesia seruat: ꝛ i eius missalibus continet. In hui⁹
em̄ prouincia: alma nostra Tubigēsis vniuersitas:
in qua hec vtcunq3 collecta sunt: constituta dino-
scit. Metropolitane em̄ ecclesie: eiusq3 ceremonijs
cete ecclesie singule totius prouicie ſ3 canonicas
patrum sanctiones: ꝯformare se habent. Unde in
concilio Gerundensi ita statutū est. vt h3 de cōsec.

Sacrm̄ ꝗre i tres ptes diuidit.

Mat. vlt.

Mat. i. Ps. xliij.

Mat. iij. ꝛ xvij.

Duplex cā fractionis.

dist. ij. Istō. Instō missarꝫ sicut i metropolitana ec
clesia agit: ita i dei noie: i oibus prouicijs tā ipsi⁹
misse orando q̄ psallendi vel ministrandi consuetu-
do seruet. Sacerdos ꝓcedens ad fractōez hostie:
ipsam leuat de altari: super patenā3 collocat: ꝛ ide
eam: tollens super calicem per mediū frangit: di.
Per eundem dn̄m nostrum Iesum xp̄m: ꝛ partem
que i dexta mansit super patenam ponit. Partem
v̄o que i sinistra permansit manu: iterum per me-
dium frangit dicens. Qui tecū viuit ꝛ regnat i vni
tate spūsancti deus. Qua diuisa: partem quam si
nistra manu tenet: super patenā ponit p̄ori parti
coniungens. Alterā v̄o particulā i dexta manu re
manentem: ꝛ3 super calicē3 duobus digitꝭ: pollice
s. ꝛ idice: ꝛ erectus parum exaltans vocem dt. Per
oia secula seculoꝝ. Eleuans modicū calicem cum
particula quam ꝛ3 manu dexta: ꝛ accepto respōso
a circūstantib⁹ dt. Pax dn̄i ꝛc. Hoꝝ q̄tum ad aliq̄
magister in rōnali ponit rōnem. Primo hostia le-
uat de altari: ad sig̃ndum ꝙ xp̄s fuit de tra ad cru
cem exaltatus ꝛ mortem ibidē perpessus. Dehinc
hostie frangende patena supponit: ad sig̃ndum ꝙ
xp̄s ex latitudie charitatꝭ: que per amplitudinem
patene sig̃tur: sponte quaslibet passiones sustinuit
per nullā aliam potentiā necessitat⁹: quas passio-
nes fractio hostie rep̄ntat. Inde hostia i man⁹ ac-
cepta frāgit: qꝛ xp̄s ꝯficiēs hoc sacrm̄: panē in ma-
nus accepit ꝛ fregit: rursus frāgit in memoriā paf
siōis dn̄ice. Hinc Prosper de ꝯse. dis. ij. Dū frangit.
Dū frāgit hostia: dū sanguis de calice in ora fide-
lium fundit: q̄d aliud q̄ dn̄ici corporis in cruce im
molatio: eiusq3 sanguis de late effusio, designat.
¶ Et nota ꝙ aliud sig̃t fractio: ꝛ aliqd̄ partes in
quas fit fracte hostie diuisio. Nam fractio passio-
nem dn̄i: partes eos pro q̄bus passus: ꝛ q̄b⁹ sacri-
ficium illud ꝓficit rep̄ntat Frangit autem supra
calicem ꝓpter reuerētiā sacramēti: ne aliqua eius
particula aliorsum ꝓsiliat. Sed si qua ceciderit: in
calice recipiat: ꝛ sic honorifice a celebrante suma-
tur. Frangitur p̄terea supra calicem: ad sig̃ndum
ꝙ in fractione: hoc est vulneratione corporis xp̄i:
sanguis qui in calice cōtinetur: continue fluxit de
corpore. Hec de fractione. ¶ I Sed de partibus
fractionis ꝯsiderandum: ꝙ frangitur in duas me-
dietates: ad significandū duplicem p̄destinatorū
statum: quoꝝ vnus est in eterna gloria. Alius ad-
huc in temporali miseria. s. p̄ntis seculi atq3 ipsi⁹
purgatorij: ideoq3 ista medietas hostie que nōdū
beatos significat: subdiuidit in duas particulas:
quarum vna rep̄ntat eos qui purgantur in pur-
gatorio. Alia rep̄ntat illos qui in hoc seculo ad-
huc viuunt. Harum medietatū illa q̄ in manu de-
xtera tenebat: ꝛ supra patenā indiuisa collocaba-
tur: significat p̄destinatos: qui iā adepti sunt bea
titudinē: ꝛ tenēt rectitudinē ac bona potiora per
dexterā significata quib⁹ nulla admisceri pōt cur
uitas aduersitas vel afflictio siue pena. Et qꝛ illo-
rū status stabilior vniformis est: ꝛ vna btitudine
sine iemissiōe fruunt: idcirco hec medietas manet
indiuisa. Alia aūt medietas man⁹ sinistre diuidit
in duas ptes s̄m duplicē coꝝ statū quos represen
tāt: qꝛ illoꝝ: vt dictū est: aliq̄ iā mūdū exierūt: ꝛ in
purgatorio puniunt: aliq̄ adhuc in corpe degunt:
ꝛ mūdi penalitatib⁹ affligunt. Haꝝ priū eaq̄ me
dietati hostie in patena ex prima diuisiōe collocate
cōiūgit: significat illos q̄ sunt in purgatorio: quos
respicit sinistra manus dei: hoc est dei iustitia: s̄m
quā ꝓ peccatis in hoc mūdo nō satisfactis puniū
tur: ꝛ satispatiunt: vbi merēdi remissionē penaꝝ
plius nō est locus. Cōiūgit aūt priori ptícule que
beatos significat: qꝛ existētes in purgatorio certi-
tudinē habēt de sua btitudie ꝯsequēda infallibilē
iō ei pticule iūgit: q̄ btitudine adepta: de ei⁹ certi-
tudine inamissibili secure gloriant: cui ꝛ ipsi parti

Hostia q̄ ō altari leuat, q̄d significat.

Fractio aliud sig̃t ꝛ aliō ptes q̄s fit fracte hostie diuisio.

Duplex p̄destiatorū status.

securitate ꝯiungent. Quia vo ꝑdestinati in mūdo existētes: egēt meritis passiōis Christi: q̄ illis adhuc viuētib⁹: eorūq̧ actib⁹ ꝓsūt suffragari ad meritū: idcirco particula man⁹ dextre: q̄ viuētes in hoc seculo significat: calici immittit: ⁊ sanguini Christi immiscet: ad significādū q̄ hūc fructū effusiōis sanguinis Christi ꝯsequi ꝓsūt. Tenet tñ duob⁹ digitꝭ añ cōmixtionē: pollice .s. ⁊ indice. Pollice vigor virtutis signat. Indice discretio mētꝭ itelligit. Dat igit ꝑ hoc itelligi q̄ cū fidei vigore: ⁊ mētis discretiōe nos in mūdo viuētes intueri debem⁹: q̄ sanguis Christi ꝓ statu isto fruct⁹ multos si volum⁹ ferre pōt. Hāc aūt particulā sacerdos tenēs se erigit: et eleuata voce. Per oīa scl'a scloꝝ dicit. Primo se erigit: quia parat se cum dn̄o ꝑpetuā petere pacē. Et quia om̄e datū optimū: ⁊ oē donū ꝑfectū desursū est descēdēs Sursum se erigit sperās desuꝑ exaudiri. Eleuat ⁊ calicē de altari: ad ostēdēdū q̄ Christus q̄ ꝑ passionē (q̄ ꝑ calicē designat) descēdit ad inferos: ꝑ omnipotētiā aūt ꝓprā: immo ꝓpā ꝑtāte de tumulo a mortuis resurrexit. Pacē datur⁹ discipulis eleuat vocē: vt ppl's pacē desiderās: intelligat q̄ sacerdos ꝓ pace petitur⁹ est: dicit. Amen .i. nobis sic donet. ¶ Aliū aliī applicāt sigtionē partiū hostie: dicētes q̄ hostia diuidit in tres partes: s̄m q̄ sūt tres partes corporis Christi mystici: hoc est ecclesie s̄m suā gn̄alitatē accepte. Est eñ vna pars eccl'ie q̄ dr̄ militās: ⁊ hec est numer⁹ fideliū ꝗ i mūdo ꝑegrināntiū: q̄ veꝫ exercet militiā aduersus carnē mūdū ⁊ diabolū. Alia est pars ecclesie q̄ s̄m aliquos dr̄ dormiēs .s. numer⁹ eoꝝ q̄ i purgatorio puniunt. Et dr̄ dormiēs: q̄r nōdū eternā btitudinē ad quā ꝑdestinati sunt: sunt ꝯsecuti. Nec tñ illi ibi deꝫ mereri ꝓsūt: ⁊ nec ꝑ demeritū ab illa in eternū separabunt. Tertia pars eccl'ie dr̄ triūphās: ⁊ est numer⁹ btōꝝ iam in celo gloriose triūphātiūꝫ. Et dr̄ triūphās: q̄r aduersus inimicos Christi militiā strenue exercuerūt: ⁊ finalr̄ victoriose triūpharūt. ¶ In signū triplicis hui⁹ partis vl'ie eccl'ie: hostia in tres partes diuidit. Pria pars s̄ꝫ illos q̄ sanguini immittit: sigt ecclesiā triūphātē: q̄ iaꝫ inebriata est vino letitie: intuitiōe .s. diuine essentie: ac amore ꝑfecto: siue fruitiōe eiusdē: qb⁹ dr̄ Cātic .v. Inebriamini charissimi. Alie aūt due partes eccl'ie significant reliq̄s duab⁹ partib⁹ hostie extra calicē: quarū maior supposita minori in patena: significat ecclesiā militātē: ⁊ minor iuxta supposite: sigt ecclesiā in purgatorio expectātē: illa eñ iuuit suffragijs militātis ecclesie. Et ꝓ istis duab⁹ geminamus ꝑces agno: q̄ est caput ecclesie: vt misereat nobis. Sed ꝓ tertia parte ad cui⁹ locū ⁊ requiē aspiram⁹: petim⁹ vt idem agn⁹ triplicis nature donet nobis pacē. Hinc ⁊ Christ⁹ tria illa loca ecclesie s̄ꝫ suā humanitatē: s̄m quā est caput ecclesie: ꝑagrauit. Primo locū nr̄e terre habitabilis .xxxiij. annis in Judea ⁊ ꝑterꝫ ꝯuersando. Scd̄o limbū in quo ꝑres tenebant: ipsos s̄m alas īde extrahēdo. Tertio ⁊ finalr̄: ascēdēs in celū captiuitatē quam post triūphū coronauit: ad regnū ꝑtis indefectibile collocādo. ¶ Et huic ꝯcordat canō de ꝯse. di .ij. triforme. ⁊ est Sergij pape ita sonās. Triforme est corpus dn̄i. Pars oblate in calicē missa: corp⁹ Christi qd̄ iam resurrexit mōstrat. Pars comesta: ābulās adhuc suꝑ terrā. Pars in altari vsq̧ ad finē misse remanēs: corp⁹ in sepulchro: quia vsq̧ ad finē scl'i corpora sctōꝝ i sepulcrꝭ erūt. Corp⁹ dn̄i vbiq̧ i hoc accipit ꝓ corpore mystico .i. fidelib⁹ xp̄o icorporatꝭ. Veꝝ hoc vltimū .i. reſuatio ꝑticule i finē misse hodie nō fuat: vt dr̄ gl. Nā diminuta fideliū deuotiōe: ⁊ crescēte circa altare indeuotiōe freq̄ntātiū: et ꝓpt ꝑiculū qd̄ ꝯtigere posset i reſuatiōe: sumūt sīt a sacerdote: ⁊ ps q̄ sigt triūphātes: ⁊ ps q̄ sigt in sepulchris desectētes: ac i purgatorio spe lesici iubātionē expectātes. Hec eadē est snīa magrī in .iiij. dist .xij.

Jaco .j.

Eccl'ie s̄ꝫ suā gn̄alitatē accepte tres sūt partes.

ponētis ca. Sergij .ii. ait. ¶ R Scd̄ꝫ do. Alb. ps hostie q̄ a sacerdote statim post diuisionē sumit: sigt ptē eccl'ie i celis triūphātē. Pars q̄ i calicē mittit sigt ptē eccl'ie in terris militātē: in angustijs ⁊ penis laborātē. Pars reseruata: eos q̄ sūt in purgatorio. vñ ait Alb. Fractio hec a Sergio papa instituta: a quo ⁊ ter cātādū esse Agn⁹ dei: inter cōicādum est statutū Sedē. In tres aūt partes frangi institutā est: q̄r corp⁹ xp̄i mysticū triforme est. Quedā eñ ps regnat cū capite suo: ⁊ triūphat in celo: ⁊ q̄dā adhuc in laborib⁹ militat in terrꝭ: q̄dā est in purgatorij penis. Instituit ꝗ Sergi⁹ papa: vt ps vna statim acciperet a sacerdote: quē ipse frequēter volat ꝑfectorē scelratis q̄ loco xp̄i stat i altari: q̄ signat ptē in celis iā triūphātē: q̄ iam plane in xp̄m trāsiuit. Statuit ēt vt scd̄a mitteret in calicē: q̄r calix signat hui⁹ vite passiōes: q̄ signat partē i laborib⁹ ⁊ penis hui⁹ vite adhuc laborātē: ⁊ idē in calicem missaꝫ Statuit ēt q̄ tertia ps hostie maneret in finē in altari post oīa mysteria sumēda: q̄ signat eos q̄ in sepulchris sūt: ⁊ in purgatorio in fine cuꝫ xp̄o vniēdos sore ꝑ sp̄ualē incorporationē. ¶ Non dissimilē sniaꝫ ponit Inno .iij. vt refert Alex. iꝫ verba discrepēt. Corp⁹ (inq̄t) xp̄i est vl'is eccl'ia: caput s. cū mēbris. Un⁹ eñ panis: ⁊ vnū corp⁹ multi sumus: oēs q̄ de vno pane: ⁊ de vno calice participamus. Et inueniunt in isto corpore q̄si tres partes ex qb⁹ totū corpus ꝯsistit. Una pars est ip̄m caput xp̄s: q̄ caput est ⁊ ps corporis. Et scd̄a ps aīe sctō rum: q̄ cū xp̄o regnāt. Hi .s. xp̄s ⁊ sctōꝝ aīe extra passionē sūt q̄si simul: sicut scriptū est Mat .xxiiij. Ubicūq̧ fuerit corp⁹: illuc ꝯgregabūt ⁊ aq̄le. Predicte partes due seorsū extra calice reseruant: q̄si extra passionē: q̄ ꝑ calicē designat. Christ⁹ ei resurgēs ex mortuis iā nō morit. Rom .vj. Et q̄ cuꝫ ipso sūt: neq̧ esuriēt neq̧ sitiēt amplī⁹. Neq̧ cadet suꝑ ipsos sol: neq̧ vll⁹ est⁹: q̄ ꝑmo abierūt. Apoca .vij. partim. ⁊ .xx. Tertia ps in calice ponit: signās eos q̄ adhuc i passiōe ꝯsistūt: donec ab hac vita migrātes: ad suū caput trāsieāt vbi nō morient āpli⁹: nec vltaten⁹ patient. Hic nō fit mētio de parte in purgatorio existēti: s̄ꝫ cōphēdi pōt in tertia pte: q̄r ⁊ ipsi adhuc i penis sūt: sicut hi q̄ ꝑegrinant in hoc mundo. ¶ Mod⁹ Inno. pape color est: de quo ponunt hec metra. Frāgit in ꝑtes tres hostia: ꝑma btōs. Plene scd̄a notat viuos: fuata sepultos. Uel s̄ꝫ alios. Pars vino intīcta ꝓ viuis sctificat. Altera ꝓ sctis: ps tertia ꝓ redimēdis. Bea. Aug. Innocētio ꝯcordat: vñ ait. In trib⁹ ptib⁹ trinitas vna ꝯtinet. Una pars de sictis sumit ad laudē ⁊ gloriā dei ꝓ aiab⁹ sctōꝝ cū xp̄o regnātiū. Altera ꝓ illis q̄ i purgatorio sūt. Tertia ꝓ viuētib⁹ q̄ voluunt i sanguine i ꝑctō. Et iꝫ diuerse recitate sūt opiniōes ⁊ snīe de sigtione ptiū fracte hostie: nō tñ sunt aduerse. Nihil eñ ꝓhibet idē plura mystice designare. ¶ Visō de fractiōis ac ptiū sigtiōe: vidēdū est de fractiōis veritate: vbi duo occurrūt idagāda. Primū an ibi sit vera fractio: ⁊ cui⁹ sit: hoc est: qd̄ ibi frangit. Scd̄m an sub q̄libet fractiōis particula totus xp̄s ꝯtineat? ¶ Circa ꝑmū ponit magr̄ in .iiij. quatuor opiniones. Una est: q̄ ibi nō est vera fractio: sed tñ apparēs: sicut multa apparēt in hoc sacro: q̄ tñ ita nō sūt: sicut apparet q̄ accn̄a sint in subiecto: ⁊ ita nō est. Et si obijcit illud Amb. Nihil falsi putādū est in sacro ꝯtratio: sicut fit in magoꝝ ꝑstigiis: vbi delusione q̄dā fallunt oculi vt videat esse qd̄ nō est. Ad qd̄ dicūt: q̄ nō fallit nos visus nec fallit: qd̄ ꝯtigeret si crederet ita frāgi sicut videt: nec illusio est: quia ad vtilitatē fidei non ad deceptionem ita fit. Sicut ⁊ Christus ostendēs se duobus discipulis in via specie peregrini. Nec in eo tamē talis forma erat: sed oculi eorum tenebātur ne agnoscerent eum. Sed hec opinio non acceptatur: quia ꝯtrariatur verbis Christi. Accepit panē gra

Alber.

1. Coꝝ .x.

Matthei .xxiiij.

Augu.

Dubiū ꝑmum.

Secundū dubium.

Opinio ꝑma.

Ambro.

tias agens fregit. Hec aût falsa esse nõ phat:nisi di
ceret q pri⁹ fregit ⁊ postea bñdixit. Itẽ si non esset
vera fractio:nõ esset vera masticatio: nec vera co-
mestio:q̃ vident̃ absurda. ¶ Itẽ fundamẽtũ i quo
fundat̃ falsum est. Nihil eñ apparet in hoc sacro
qđ nõ vere ⁊ realiter est ibi. Uñ dr in legẽda corpis
xpi. Accidẽtia sine subiecto in eodẽ sacro existunt:
vt fides locũ habeat dũ visibile inuisibilr sumitur
aliena spẽ occultatũ. Sequit̃ ad ꝓpositum. Et sen
sus a deceptiõe immunes reddant̃: q̃ de accidẽti-
bus iudicãt sibi notis. Si aût sensus iudicarẽt de
aliquo accidẽte:puta fractiõe q̃ ibi nõ esset:decipe
rent̃. ¶ Nec verũ est qđ multa apparẽt in sacro q̃
ibi non sunt. Nã q̃cq̃d apparet:ibi est:sȝ multa ibi
sint q̃ nõ apparẽt.i.q̃ sola fide credunt̃. Et qđ addi
tur ibi. Apparẽt accidentia esse in subiecto falsum
est:ibi apparẽt accidẽtia sensibilia:sȝ an sint in sub
iecto:an extra subiectũ:hoc excedit apprehẽsionẽ
sensus:hoc aût solũ appet qđ intuitiue cognoscit̃.
Et nihil tale a nobis sic cognoscit̃(saltẽ existentiã
extra nos) nisi qđ sensus intuet̃. Accidẽtia aût esse
in subiecto rõne inuestigamus. Unde apud doctos
dubiũ est an accidẽtia materialia: qualitas scȝ sen
sibilis:sint in quãtitate tanq̃ in subiecto imediato
an in materia imediate. Sũt eñ de hoc vsq̃ hodie
aduerse opiniones. Et iõ simplr vera est:vt sonat
autoritas bti Ambr. Nec valet qđ adducit̃ de xpo.
Nõ eñ decepti sunt ex visione:q2 qđ viderũt:in ve
ritate fuit:verũ nõ q̃cq̃d ibi fuit:visibile in xpo vi-
derũt. Tenebant̃ eñ oculi eoꝝ ⁊c. Nõ eñ viderũt
totã xpi faciẽ quãtũ ad oĩa accidẽtia q̃ in eo fuere.

Opinio secunda.

Et iõ errabãt in iudicio rõnis: iudicãtes non esse
xpm q̃ fuit xps. ¶ Scđa opinio fuit qđ ibi est vera
fractio:sed illa nõ est in aliq̃ subiecto sicut nec cete
ra accidẽtia. Ipsa eñ stãt sine subiecto:q2 sicut ibi
est caliditas:⁊ tñ nihil calidũ:ita ẽ ibi vera fractio
sed nõ est in re aliqua:ꝓpter qđ nihil frãgit̃:⁊ sic lȝ
hõ frãgat:tñ nihil frãgit̃. Sȝ hec opinio silr stare
nõ põt:q2 sequit̃:aliq̃d frãgit:ergo aliq̃d frãgitur.
Semꝑ eñ actiuũ infert passiuum. ¶ Preterea fra
ctio nõ dicit aliq̃d realr distinctũ a frãgẽte ⁊ frãgi
bili:sȝ dicit frãgibile:⁊ ꝑtes ei⁹ pri⁹ ꝯtinuas post-
ea distare:ergo intelligi nõ potest sine frangibili.

Opinio tertia.

¶ M Tertia opinio fuit:qđ ibi ẽ vera fractio cor
poris xpi:sȝ corp⁹ maneat integrũ ⁊ incorruptibi-
le. Sicut xps dedit discipulis in cena corpus suuȝ
passibile:⁊ tñ nõ est dẽtib⁹ discipuloꝝ passum:agẽ
te hoc ḋtute supnaturali: ergo multo magis hoc
fieri põt eadẽ ḋtute in corpore ĩpassibili. Assumũt

Augu.

ꝓ se autoritatẽ bti Aug. ex ser. de ḋbis dñi:⁊ habe
tur de ꝯse. dist. ij. q̃ mãducãt. vbi inq̃t. Norunt fide
les quẽadmodũ mãducãt carnẽ xpi:vnusq̃sq̃ acci-
pit partẽ suã. Per partes mãducat̃:⁊ manet inte-
ger tot⁹: Per ꝑtes mãducat̃ in sacro:⁊ manet inte-
ger tot⁹ in celo:⁊ manet integer tot⁹ in corde tuo.
Itẽ idẽ colligere nitunt̃ ex ꝯfessiõe berẽgarij : vbi
ꝯfessus est corp⁹ xpi verũ:nõ solũ sacrm:sȝ in veri-
tate manib⁹ sacerdotũ tractari frangi:⁊ fideliũ dẽ
tib⁹ atteri. Sȝ hec opinio silr erronea est:qm cum
corp⁹ xpi sit animatũ ⁊ organicũ:si frãgeret̃ ⁊ diui
deret̃:corrũperet̃:qđ est impossibile:cũ sit glorio-
sum ⁊ impassibile. Preterea btũs Aug. in ser. de ḋ-
bis euãgelij. Nec qñ mãducam⁹:ꝑtes de illo faci
mus ¶ Preterea. Frequẽter supra dictuȝ est tale
corp⁹ xpi esse sub sacro:quale est in sua existentia
naturali. Cũ igit̃ in naturali sua existẽtia post suã
resurrectionẽ est immortale ⁊ incorruptibile ac im
passibile:⁊ ꝑ hoc extra sacrm diuidi nõ põt:qđ illũ
repugnat ĩpassibilitati:iõ nec sic diuidi põt i sacro
¶ Preterea:id nõ diuidit̃ ad diuisionẽ sacri:qđ sacro
nõ coextẽdit̃:sȝ corp⁹ xpi nõ coextẽdit̃ sacro: q2 nõ
est ꝑs vna corpis xpi sub ꝑte sacri:⁊ alia sub alia:
vt dictũ est. s. lec. xliij. ⁊ dicet̃ statim. Q2 ḡ nõ est cõ
mẽsuratio ꝑtiũ corpis xpi ad ꝑtes sacri siue hostie
iõ nõ sequit̃ corp⁹ xpi frãgi ad fractionẽ hostie. Si
cut nec diuidit̃ aĩa hoĩs diuiso corpe:q2 ipsa corpi
nõ coextẽdit̃:sȝ tota est in toto:⁊ tota in q̃libet cor-
poris parte. Iõ est q̃rta opinio vera:quã magr ap

Opinio quarta.

probat ⁊ docet cõiter:q fractio illa:⁊ partitio non
est in sũba corpis xpi:q2 incorruptibile est:sȝ in ipã
forma panis sacri.i. in speciebus sacralib⁹:q̃ post cõ
secrationẽ sunt sine subiecto:q̃uis ante fuerãt in
pane. Et hoc sensu dicit apls. panis quẽ frãgim⁹:
q2 forma panis ibi frãgit̃:⁊ in ꝑtes diuidit̃. Xps in
teger manet ⁊ tot⁹ in singulis: vñ ⁊ Aug. vbi. s. de
ḋbis euãgelij. Quando christus manducatur:vi-
ta mãducat̃. Sed qs audeat mãducare dñm suũ:
⁊ tñ ḋitas inuitãs nos ad mãducãdũ ait. Qui mã
ducat me:viuit ꝓpter me. Nec occidit̃ xps vt mã-
ducet̃:nõ deficit:viuit mãducat⁹ : q2 surrexit occi-
sus. Nec qñ mãducam⁹:ꝑtes de illo facim⁹ : ⁊ q̃de
in sacro sic fit. ¶ N Ac ꝑ hoc ad rõnes opinionis
tertie. Ad similitudinẽ corpis passibilis a discipulis i
cena mãducati dr:qđ in illa mãducatiõe corp⁹ xpi
nõ fuit diuisuȝ:nec fractũ:sicut nec mõ in sumptio
ne sacri:⁊ sic nihil facit ꝓ eis:sȝ ꝓ veritate:⁊ iõ im-
ꝑtinẽter adducũt ꝓ se. Si eñ hoc intẽdũt qđ disci
puli corp⁹ xpi tũc passibile dẽtib⁹ diuidebãt: et tñ
viuũ ꝑmanebat:saltuȝ implicat:q2 nequaq̃ corp⁹
xpi dẽtib⁹ diuiserũt:aut fregerũt: imo iplicat corp⁹
aliqđ frãgi in eodẽ loco:⁊ integrũ ꝑmanere. ¶ Ad
autoritatẽ Aug. dicẽdũ:qđ nõ vult q vnusq̃sq̃ acci
pit ꝑtẽ suã corpis xpi:sȝ ꝑtẽ suã sacri. Uñ statim ꝑ
misit ista ḋbis. Nec qñ mãducam⁹ ꝑtes de illo fa
cim⁹:⁊ q̃dẽ i sacro sic fit:vt. s. allegatũ est:⁊ ꝯtinuo
subdit. Norunt fideles ⁊c. loquit̃ igr̃ de ꝑtib⁹ sacri
nõ corpis xpi. Uñ ⁊ subdit. Per ꝑtes manducat̃ in
sacro:⁊ manet integer in celo. ¶ Ad ꝯfessionẽ berẽ
garij dr qđ berẽgari⁹ diaconus scti Mauricij ande
gauẽsis incidit in heresim dicẽtiũ:qđ post cõsecra
tionẽ panis ⁊ vini in altari:nõ est ibi verũ corp⁹ et
sanguis xpi:sed tñ est ibi sacrm:i. signũ corpis xpi

Heresis berẽgarij

significatiuũ. De qua heresi. s. tractatum est lect.
xxxix. Et qm in sua ꝯfessiõe q̃ hr̃ de ꝯse. dist. ij. ergo
berẽgari⁹. illã heresim expsse dãnat:asserẽs corp⁹
xpi nõ solũ tractari a sacerdote in sacro vel i signo
tñ:sed vere ⁊ realr suã ꝯfessionẽ ecclia recepit : et
Nicola⁹ papa sub quo facta est eã ad vrbes italie
germanie:⁊ gallie:ad q̃s ꝑuersi dogmatis sui fama
ꝑuenerat:misit:sȝ in explicãdo ⁊ detestãdo errorẽ
suũ in ḋbis excesserit:pl⁹ ad alterũ extremũ decli
nãs in ḋbis q̃ oportuit. Uñ veritatẽ illã ꝯfitẽs q
in sacro altaris nõ solũ signat̃:sȝ vere ⁊ realr ꝯtine
tur corp⁹ xpi verũ ⁊ naturale ⁊ manib⁹ sacerdotis
tractat̃:addit. Frãgit̃:⁊ dẽtib⁹ fideliũ atterit̃. Per
q̃ ḋba satis q̃dẽ dãnat heresim suã:sȝ in vltimis ḋ-
bis additis:scȝ frãgit: atterit̃ excesserit veritatẽ ex
plicãdo. Sicut ⁊ illũ iproprie dictũ est:qđ dixit pa-
nẽ ⁊ vinũ post ꝯsecrationẽ verũ corp⁹ ⁊ sanguineȝ
dñi nri iesu xpi esse. Que oro de rigore ḋboꝝ vera
nõ est:q2 nũq̃ panis est corp⁹ xpi:sȝ ex pane fit cor
pus Christi: vt lect. xlix. latius est ostensum. Sic
eñ frequenter volentes errorem aliquẽ damnare
excessiue locuti sunt:vt penitus recederent ab er-
rore quasi declinare viderent̃ in alterum extremũ
errorem scȝ sibi oppositũ. Unde sm glo. ca. allega
berẽgarius dicens corpus Christi frãgi : ⁊ dẽtib⁹
atteri:intellexit per hoc corp⁹ Christi sub fractis
⁊ tritissimis sacri particulis veraciter contineri :⁊
sub illis realiter ⁊ verissime manducari : vnde ad-
dit glos. Nisi sane intelligas verba Berengarij:in
maiorem incides heresim q̃ ipse habuit. Ideo om
nia que scilicet fractionem ⁊ attritionem sonãt:ad
species ipsas referas. Nam de christi corpore par
tes non facimus iuxta ca. qui manducant. c. simili-
tat. dist. allegata. Hec glosa. ¶ Si queritur:vtrum

Questio.

concedendum sit q ibi est vera manducatio cor-
poris Christi:⁊ si sic:erit vera et⁹ masticatio: et sic

Rñsio ad qõnem.

diuisio ⁊ fractio. Rñdet: est vera mãducatio corpis xp̄i: qr ei⁹ sumptio i ore traiectio ad stomachũ. Sz nõ digerit: nec ↄuertit in subam sumẽtis: nec hoc est de rõne mãducatiõis. Nec tñ est ibi masticatio corpis xp̄i nec diuisio: vt satis lectiõe.xlv. ostẽsum est. Sz est ibi masticatio: fractio ⁊ diuisio speciert̃ sine sacri: nõ ↄtẽri Nec illud de rõne est comestionis: qr multa q̃ comedunt integra gluttunt. Nonnulla etiã mãducant q̃ nõ digerunt: sicut ea q̃ stomachus reiicit p vomitũ: sicut ea q̃ xp̄s post resurrectionẽ comedit ⁊c. ¶ O Ad scd̃am qõnẽ: scilz an sub qualibet fractiõis particula tot⁹ xp̄s ↄtineat: certa est rñsio: de particulis post ↄsecrationẽ diuisis. Uñ de talib⁹ fm catholicã veritatẽ rñdetur: q post ↄsecrationẽ panis sub qualibz particula sacri diuisi est tot⁹ xp̄s sicut i toto fuit pri⁹ q̃ fuerat diuisum. Ptz autoritate bti Hier. in ser. dñice. v. post epiphaniã: ⁊ hr̃ de ↄse. dist. ij. singuli. vbi ait. Singuli autẽ totũ accipiũt xp̄m dñm: in singlis portionib⁹ tot⁹ est: nec p singlos minuit: integrũ se singulis p̄bet. Itẽ Hilari⁹ papa: ⁊ hr̃ vbi. s. vbi pars. dicit. Ubi pars est corpis xp̄i: est totũ. Eadẽ rõ est in corpe dñi: q̃ in manna: qd̃ in ei⁹ figura p̄cessit: de q̃ dr. Qui pl⁹ collegerat: non habuit amplius neq3 q̃ minus parauerat: habuit min⁹. Non em̃ quantitas visibilis in hoc est estimãda mysterio: sed virt⁹ sp̄ualis. De quo lati⁹. s. habitũ est lec. xliij. p totũ.

Hiero.

Quãtitas visibil' nõ ẽ estimanda in hoc mysterio: sz virtus sp̄ualis.

¶ Sed vtrũ sub qualibet pte sacri indiuisi sit tot⁹ xp̄s: recitãt doct. scd̃us Tho. ⁊ scd̃us Bonauẽ. opiniones in scriptis dist. x. quarti: ⁊ clari⁹ Alex. parte iiij. q. xi. arti. v. Una est q xp̄s tot⁹ est sub tota hostia: nõ tñ sub qualibet hostie parte tot⁹. Sed hostia diuisa xp̄s tot⁹ remanet sub qualibet pte. Ponũt exẽplũ de speculo qr Aug. dicit qd̃ sicut fracto speculo multiplicant imagines: sic post fractionẽ sacri quot sunt ptes: toties est ibi xp̄s. Cõstat aũt qd̃ ante fractionẽ specui nõ erat ibi nisi vna imago. Qd̃ aũt sub q̃libet pte hostie diuise est tot⁹ xp̄s ⁊ nõ indiuise: dicũt nõ venire ex vnitate hostie conuertẽde: sed ex partiũ corporis xp̄i inseparabili vnione. Sicut em̃ vbi corp⁹ xp̄i: ibi aia pp̄ter ↄiũctionẽ. Sic cũ vna pars hostie ↄtineat vnã partẽ corpis xp̄i inseparabiliter: cũ illa pars nõ possit diuidi ab aliis: qr corp⁹ xp̄i incorruptibile est: trahit secũ totũ corp⁹. Rõ q̃ mouet est: qr nihil est ponẽdũ i hoc sacro nisi qd̃ necesse est: ⁊ rõ cogit q post fractionẽ sit totũ in qualibet partiũ diuisarũ hostie: quia nõ põt esse ps corpis xp̄i diuisa ab altera: sed rõ ante fractionẽ nõ p̄bat nisi q totũ corp⁹ sit tota hostia. Soluũt etiã multas rõnes ⁊ autoritates Hiero. et Hila. exponũt de portõib⁹ diuisis: q̃s dicũt partes actu: ⁊ nõ ↄiũctis: q̃ sunt partes potentia. De quo satis diffuse tractat Alex. loco allegato. ¶ P Sed ista opinio stare nõ põt: qr signo partẽ hostie indiuise: gr̃a exẽpli: decimã: in illa est aliq̃d corpis xp̄i: vel nihil. Si nihil: tũc nõ est corp⁹ xp̄i totũ in tota hostia: qd̃ est ↄ cõe ꝑ veritatẽ. Itẽ qua rõne nihil corpis xp̄i esset in illa parte: eadẽ etiã nihil esset in alia parte: ⁊ ita nihil corporis xp̄i esset in aliq̃ parte hostie: ⁊ p ↄñs nec in tota. Nihil em̃ põt esse in toto: q̃n sit in parte vel partib⁹. Si primũ: vel ergo totũ corp⁹ xp̄i est in illa decima: vel pars ei⁹: puta decima ps corpis xp̄i in decima pte hostie. Si primũ hr̃ ppositũ ↄ opinionẽ. Si scd̃m: tũc erit ibi cõmẽsuratiue seu circũscriptiue: qr p̄s vna corpis xp̄i in vna pte hostie: ⁊ alia in alia: qd̃ est ipossibile: qr corp⁹ xp̄i mai⁹ est hostia. Mai⁹ aũt nõ põt circũscribi a minori. ¶ Itẽ q̃ro fracta hostia i ptes / aut ps corpis xp̄i: q̃ pri⁹ replebat decimã partẽ hostie: adhuc replet: aut nõ: Si primũ: tũc põt sibi iũgi reliq̃ ps corpis xp̄i: nisi cẽnt sit ↄiũse q̃ pri⁹ fuerũt extra se distincte. Si scd̃m: tũc migrat ps corpis xp̄i d̃ loco ad locũ: ⁊ p diuisionẽ icipit eẽ vbi pri⁹ nõ fuit: et desinit esse vbi pri⁹ fuit: q̃ omnia falsa sunt ⁊ absurda. Nõ em̃ põt corp⁹ xp̄i totũ vel ps de nouo eẽ alicubi sacraliter: nisi p ↄuersionẽ alicui⁹ in ip̄m: q̃ nõ fit nisi ꝟtute ꝟboꝝ sacraliũ. Nec facit ad ppositũ exẽplũ speculi integri fracti: qr nõ est aliq̃ imago realiter in speculo: sed vr̃ imago veri⁹ res extra speculũ p lineã reflexã a supficie speculi. Et multiplicatis supficieb⁹ p fractionẽ speculi: multiplicant linee reflexe. Et p hoc rep̄sentãt rẽ ipsam vnã in diuersis sitib⁹: ⁊ p hoc sensus decipit. Corp⁹ aũt xp̄i vere ⁊ realr̃ est in hostia: icipiẽs ibi esse ad platione forme ↄsecrationis: q̃ qr non pficit: denuo fracto sacro nõ incipit esse de nouo vbi pri⁹ nõ fuit. ¶ Q Iõ illa opinione dimissa: est alia opinio vera cõiter oim doctoꝝ: fm quã supra lec. xliij. dictũ est: qd̃ corpus xp̄i est totũ in tota hostia ⁊ totum in qualibet pte hostie: in qua fuit pri⁹ suba panis: siue hostia sit integra: siue diuisa. Nec p diuisionẽ aliq̃d mutat circa inexistẽtiã corpis xp̄i. Nõ ſem̃ p fractionẽ incipit esse de nouo vbi pri⁹ nõ fuit: nec desinit esse vbi fuit: q̃diu spẽs manẽt i ea dispõne in qua sub eis ↄseruata fuisset suba panis: si facta non fuisset ↄuersio. Uñ sicut miraculose p diuinã potẽtiã totũ corp⁹ xp̄i sub tã parua hostia ↄcludit: ita p eãdẽ potẽtiã ⁊ miraculose ẽt in singulis ptib⁹ totũ cõtinet: Et hoc est de intẽtiõe dñi Inno. tertij sic dicẽtis. Reor salua fide maiestatis: q vbi est panis cõsecrat⁹: totũ in singulis partib⁹ ↄtinetur. Qd̃ inde conficio: quoniam in quotcunq3 partes species diuidamus: in singulis est totus Christus. Tot⁹ in magno: totus in paruo: totus in integro: totus in fracto: non minor in parte quam in toto. Nec mirer is opus dei est hoc. Si in diuersis locis potest esse vnus: quare non etiam in singulis partibus potest esse totus. Et addit Innocen. pro cõfirmatione rationum statim positarum. Porro cum de⁹ illam virtutem verbis contulit. vt ad prolationem illorum corpus domini incipiat esse sub specie sacramenti: nec illa verba proferantur in fractiõe: diligenter attendant ⁊ ipsi respondeant: vnde corp⁹ quod ante fractionem non erat in singulis partibus totum: sed sub tali specie totaliter existebat: post fractionem in singulas partes quodammodo secedit: ⁊ incipit esse sigillatim in singulis: quod integraliter erat in integro. ¶ Sed forte ibi dicerent vt tangit Alex. q post diuisionem non est totum corpus Christi in singulis portionibus p nouam conuersionem: sed virtute conuersionis prime facte hostia non diuisa. Unde dicunt quod hostia est vna actu: plures potentia: ⁊ virtus consecrationis habet efficaciam inquantum est vna actu ⁊ plures potentia. Secundum ergo q est vna actu: ex consecratione: accipit virtutẽ actualem: qua actualiter ↄuertitur hostia totalis in corpus totale christi. Secundum autem q est plures potentia: accipit virtutẽ potentionalẽ: qua partibus hostie existentibus plurib⁹ actu / etiã actu est xp̄s tot⁹ sub singulis. Unde nõ est ponenda causa ex parte fractionis: qua corp⁹ totale est sub partib⁹: nisi sicut causa sine qua non: qr scz partes q̃ erant potentia sunt actu per ipsam fractionẽ. Sed ex virtute diuina verbi habet panis: q quocũq3 modo: ⁊ q̃cunq3 aliq̃d illi⁹ habet esse distinctũ actu: sub ipso est totus xp̄s. Sic ergo cũ forma panis est vna actu sub illa forma totali est corpus Christi actu: ita q nõ actu sub partib⁹. Cũ autẽ forma illa effecta est plura actu: iam est actu xp̄s in singulis partibus. Quia em̃ durante specie panis: nũq3 euacuat a cõtento facta fractione aliq̃d cõtinetur sub portione fractionis: aliquid scz corporis xp̄i. Et cum corpus xp̄i sit impartibile: relinquit q corpus totale continet. Uñ rõne consecrationis ⁊ inseparabilitatis contenti a cõtinente: ⁊ indiuisibilitatis corpis xp̄i necesse est qd̃ totũ corpus contineat sub qualibet particula fractiõis. ¶ R Sed ↄ hãc solutionẽ sta

Inno.

rõ supra posita: qr querit q̃ pars corporis xpi sit sub hac parte hostie nõdũ fracte: an decima pars corporis sub decima parte hostie: et quarta sub quarta: cẽtesima sub cẽtesima: et sequit q̃ ibi est corpus commensuratiue. ℂ Preterea signo duas hostias: quarũ vna sit decupla ad aliã: tũc decima pars minoris erit cẽtesima maioris. Quero tunc cur decia pars corporis xpi est in decima parte hostie maioris: cũ tota illa pars decima corporis possit esse in cẽtesima parte hostie: qr est in decima minoris q̃ est cẽtesima minoris? An forte decima pars corporis est minor i maiori hostia: et eadẽ decima minor in minori: aut aliqd decime partis hostie maioris est vacuũ a corpore quorũ nullũ dici põt sine absurditate. ℂ Itẽ cũ panis sit totũ homogeneũ: nõ est maior rõ q̃re vna pars panis cõuertat in illã partẽ corporis xpi: q̃ in aliã partẽ: immo q̃ce magis in partẽ q̃ in totũ corpus: cũ verba cõsecratiõis simplr nominẽt corpus: et nõ partẽ corporis. ℂ Preterea illa distinctio de parte actuali et potẽtiali caret fundamẽto: vt infra pbabit. Ideo dr cum scda opinione: q̃ xpus est tot⁹ in tota hostia: et tot⁹ i qualibet parte hostie etiã integre et non diuise: vt vnice cõuersiõis a deo plata vbor forma: suo signo p ipm instituto efficaciter adsistẽti: manetq̃ corpus totũ sub singulis partib⁹ forme seu specierũ i sine cõiũctis siue separatis. Nec tñ fracta hostia in partes: corpus diuidit in ptes: et nec manib⁹ tãgi põt: nec digitis frãgi: nec ocl'is corporalib⁹ videri: nec dẽtib⁹ atteri: nec aliquo sensu pcipi: qr nõ hz modum existẽdi corporis sub hostia: quamuis sit vere corpus sub hostia: sed modum quodammodo spiritus quãtũ ad coexistere indiuisibilr alicui quãto et sm locũ extẽso: sm se lez et quodlibet sui: de quo latius. ḋ. disputatũ est. Et cõ quare sic dicere cõgruit dicta est nũc: et in reprobatiõe opinionis opposite.

Dubiũ primum.

ℂ S Sed circa hoc est dubiũ an cõcedi dz: q̃ corpus xpi sit multoties in sacro? Et videt q̃ sic: qr si in qualibet pte: et cũ mlte sint ptes erit multoties i hostia. ℂ In oppm est: qr cũ sint ptes infinite. Sic q̃ ie infinite sunt ptes einsdẽ pportiõis distincte cõtinui quarũ nulla est pars alterius: igit corpus xpi esset infinities sub qlibet hostia: qd videt icõueniẽs. Itẽ vnius hostie est tñ vna cõsecratio: igit videt qd tñ semel sit sub qlibet hostia vna. Itẽ si totũ corpus est sub qlibet pte hostie: erit et sub pte pũctuali. Sed infinita sunt pũcta etiã cuiuslibet p lis extẽse: cũ infinita pũcta nõ faciũt extẽsionẽ: igit infinities erit sub hostia.

Dubium secundum.

ℂ Scdo dubitat. Utrũ partes hostie fracte sunt eedẽ vel diuerse? Nõ primũ: qr cuiuslibet totius ptes etiã cõiũcte sunt distincte: igit multo magis diuise. Nec scdm: qr diuersi accipientes hmõi pticulas idẽ recipiũt: nec vn⁹ pl⁹: nec mi⁹ aut alius q̃ alter: igr sunt indistincte.

Rñsio ad primũ dubium.

ℂ Ad primũ respõdet dñs Tho. in. iiij. dist. x. q. iij. ar. ij. qd corpus xpi q̃uis ante diuisionẽ hostie sit totũ sub qlibet pte hostie: nõ est tñ pluries actu sub ptib⁹ illis: sed tñ potẽtia. Ad cui⁹ intellectũ pmittit qd vnitas rei cõsequit suũ esse. Partes aũt alicui⁹ homogenei cõtinui ante diuisionẽ nõ hñt esse actu: sz potẽtia tm: et õ nulla illarũ hz vnitatem ppriã in actu. Unde actu nõ est accipe earũ numerũ: sed potẽtia tm sed post diuisionẽ multiplicant sm actum. ℂ T Sed rñsio hec videt obscura: qr cũ vnitas rei cõsequit suũ esse: et cõuertibiliter est suũ esse: tñ ptes homogenei ita hñt esse actu cõiũcte in toto: sicut diuidite separate. Si m cõiũcte nõ essent actu (cũ ex eis totũ cõponit) sequit q̃ totũ cõponit ex nõ ente: qr qcqd est actu ẽ: et qd actu nõ est: simplr nõ est. Quelibet g pars totius est actu: et hz esse ppriũ distinctũ ab eẽ cuiuslibet alteri' ptis. Prima enĩ medietas actu distincta est a scda medietate: et p cõñs hz ppriã vnitatẽ. Itẽ due medietates sunt due res: ergo qlibet earũ est vna. Nã ois dualitas cõponit ex duab⁹ vnitatib⁹. Preterea in ptib⁹ est numer⁹: ergo etiã vnitas. Nã in toto sunt tres tertie: ergo vna/vnaz vna tertia. Si vero p ens actu intelligeret ens totale separatũ a quolibet alio: rñsio ad dubiũ tñ valet: q̃ corpus añ diuisionẽ nõ est sub plurib⁹ partib⁹ hostie actu diuisis. Qd nihil aliud est dictu: q̃ q̃ ante diuisionẽ nõ sũt ptes diuerse: qd nõ satisfacit dubio. Cũ enĩ esse pdicat d quolibet qd nõ est nihil: et ptes hostie indiuise nõ sunt nihil: et p cõñs habẽt verũ esse: stat adhuc dubiũ: an simplr loquẽdo: corpus xpi sit multoties in hostia siue in sacro: tõ verior videt rñsio Alex. vbi. s. q̃ corpus xpi est semel in hostia sm qd est totũ in toto: et est ibi pluries sm qd ibi cõtinetur a singulis partib⁹. Si q̃rit sub quot partib⁹/et sub q̃t⁹ cõtinet corpus xpi totũ? Rñdet ipse: sub quot et q̃t⁹ esset sba panis si essent distincte et diuise. Unde sub minimis est nõ sm quatitatẽ: sed sm spẽm. Qd sic intelligo: nõ sub minimis sm quãtitatẽ: qr non sunt dabiles minime sm quãtitatẽ: qr q̃cũq dant sunt vltra diuisibiles in minores: sz i minimis sm spẽm. Imaginant enĩ q̃dã q̃ qlibet forma specifica determinata est ad minimũ qd sic: vel saltez ad maximũ qd nõ/ppter nimiã paruitatẽ. Unde si subiectũ vltra diuideret: desineret ipm informare forma. Signãdo igit illã partẽ: i qua põt stare forma panis: et in nulla minore: illa erit minima sm spẽm: qr in nulla minore saluari põt spẽs panis. Et ad rõnẽ. qd tũc infinities esset sub hostia qr infinite sunt ptes sincathegorematice: cõcedit: qr nõ tot q̃n plures: nõ aũt cathegorematice: qr nulle ptes cõtinui sunt infinite: qr nulle sunt oẽs ptes pporcionabiles. Qd addit vni⁹ hostie etc. neget cõsequẽtia: qr p vnã cõsecrationẽ: q̃cq̃d est sba panis in hostia q̃ cõsecrat siue total'r siue partialis conuertitur in totũ corpus christi: ideo toties est ibi totũ corpus quot sunt substãtie totales et partiales cõuerse. ℂ U Ad tertiũ: qd querit an corpus christi sit sub parte pũctuali. Dicitur breuiter: q̃ pars punctualis i. indiuisibilis: nulla est. Et si per possibile vel impossibile poneretur esse: et partes continui indiuisibiles: si tunc teneret opinio: quod substantiã panis non esset in puncto indiuisibili: eo q̃ forma substantialis panis requirit certam extensionem in materia tunc post consecrationem corpus Christi nõ est in parte sacramẽti punctuali. Si vero ponens puncta cõñr poneret illa in materia et forma subali et in cõposito: ex his haberet cõñr dicere: q̃ in quolibet pũcto sacri esset totũ corpus xpi: sm regulã Alexandri supra posita: vbicũq fuit sba panis ante cõsecrationẽ: ibi est totũ corpus xpi post cõsecrationẽ. Nec est incõueniens si ponant infinite partes substantia punctualis panis ante consecrationem: quod infinities corpus xpi est sub speciebus panis post cõsecrationẽ.

Rñsio ad scdm dubium. Augu.

ℂ X De secundo dubio dr post Alexã. q. xliij. par. iiij. menibro. ij. q̃ sicut habetur a beato Augu. Quicquid est indignũ corpore christi: cõueniens tamen hostie consecrate: cõuenit ipsi speciei Unde partialis diuisio ipsius hostie speciei tantũ conuenit: nõ corpori Christi. Unde hec non est vera: hec pars est ista. Diuisio enĩ in partes cõuenit speciebus: non corpori Christi. Uerũtamen est: q̃ iste accipit idẽ quod ille. Accipere enĩ bene cõuenire põt corpori Christi. Est tamẽ verum particulariter nõ vniuersaliter: qr nõ quicq̃d accipit ille accipit iste. Nam species quas ille accipit: non accipit iste. Et ita ambe iste vere sunt: isti accipiunt idẽ: et isti accipiunt non idem. Prima vera est de corpore Christi. Secũda est vera de specieb⁹ seu sacramẽto.

Questio.

ℂ Y Sed circa hoc querit an illa cõcedenda sit: qd eadẽ hostia est in hoc altari et in illo? Ad quod breuiter respõdemus: quod hostia tripliciter accipitur.

Rñsio ad qõnem. Hostia tripliciter cap. l.

Quandoq pro pane cõuertendo in corpus christi: vt in principio ante canonis initiũ: cũ dicitur Suscipe sancta trinitas hanc oblationem seu hostiam: vbi demonstrant panis vinum in altari

posita: q̄ etiā offerunt l se: offerūtur iā fm illud In qd̄ cōuerti unt. Scd̄o accipit p speciebꝰ panis et vini: sic accipit cū dr: hostia frāgit vel diuidit: et ita idez est sacrm̄ et hostia: et sic accipit in priorib' dicis. Sic et accipit cū dr. Hostia ꝯsecrat: vt dicit Alex. qr cōsecratio ꝓprie loquēdo respicit spēm ꝯtinētē: non corpꝰ ꝯtētū. Nil eīn ꝯsecrationis corpori xp̄i additū est vel scificationis. Tertio mō accipit p ꝯtēto sub speciebꝰ scz corpore xp̄i. Sic dicit apl's ad Ephe. v.

Ephe. v.

Qui tradidit semetipm̄ p nobis oblationē: et hostiā deo in odorē suauitatis. et Ambr. et hr̄ de cōse. distic. ij. in xp̄o. In xp̄o iesu semel oblata est hostia ad salutē potēs. Quid ergo nos? Nōne p sīgl'os dies offerimꝰ: sz ad recordationē mortis eiꝰ: et vna est hostia et nō multe. Et fm hoc rn̄det: qd̄ primis duobꝰ modis alia est hostia in vno altari: et alia in alio: qr alius panis ante ꝯsecrationē in hoc et illo. Silr̄ et alie spēs post ꝯsecrationē. Tertio mō est eadē hostia: qr idē xp̄s vbiqꝫ offert quocūqꝫ loco mysterium illud rite celebratur.

¶ Lectio. lxxxi. A

PAx dn̄i sit semp vobiscū.

Parnecessaria ē fideliū cordibus vt fructuose eucharistiā ꝑticipēt.

¶ Aptato eucharistie sacro ad sui participationē p hostie diuisionē: in hac parte cōicaturi vniunt: ac vnione ad fructuosam tāti sacri participationē aptant p pacis impetrationē. Et diuidit in tres pticulas. In prima sacerdos cōicaturis pacē optat: ac particulā quā manu tenet: sacro sanguinis i calicē locat. In scd̄a vt optatio sua effectū sortiat̄ supplicitr orat. In tertia rōnē ipsaz magis specificat et explanat. Scd̄a ibi agnꝰ dei. Tertia ibi Dn̄e iesu xp̄e q̄ dixisti aplis. ¶ Circa has ptes advertēdū: q pax necessaria est fideliū cordibus: vt fructuose eucharistiā participent. Teste ꝓpheta. In pace facꝰ est locus eiꝰ. Ipse quoqꝫ deꝰ pacis et dilectiōis ab aplo denominat. Qm̄ ipe est pax nr̄a q̄ fecit vtraqꝫ vnū. Ipse deniqꝫ mūdū ingrediēs p angelū pacē nūciauit. In terra pax hoibꝰ bone voluntatis. Cōuersatꝰ in terris: et ꝓplo ꝑdicās pacem hr̄e docuit. Pacē inqt habete inter vos. Mat. ix. et ad Ephe. ij. Veniēs euāgelizauit pacē vobis q̄ longe fuistis: et his q̄ ꝓpe. Mittēs quoqꝫ aplos ad ꝑdicādū: pacē offerre hoibꝰ demādauit. In quācunqꝫ domū intraueritis primū dicite. Pax huic domui. Luc. x. itē et Mat. x. Recedēs pacē eis reliqt. Joan. xiiij. Pacē meā inqt do vobis. Pacē relinquo vobis. Moriēs pacē ꝑditā reformauit: soluēs inimicitias in cruce sua. Ephesios: et ad Colos. j. In ipo pacificauit oīa: siue q̄ in terra: siue q̄ in celis p sanguinē crucis eiꝰ. Resurgēs pacē discipulis dedit: cū in eoꝝ stans medio eis ait. Pax vobis Spiritū scīm post ascēsionē mittēs: pacē in eis ꝯfirmauit. Hinc hortat aplūs. Solliciti seruare vnitatē spūs in vinculo pacis. Nec mirū: qm̄ tm̄ est pacis bonū vt in rebꝰ terrenis atqꝫ mortalibꝰ nihil gratius soleat audiri: nihil ꝯsiderabiliꝰ ꝯcupisci: nihil postremo possit meliꝰ inueniri: et sicut nemo est q̄ gaudere nolit: ita nemo est q̄ pacē hr̄e nolit. Nā et pacis intētione gerunt bella: et pacē ꝯstat belli optabilē esse finē: ait Aug. xix. de ciui. dei. c. xi. et xij. Vñ et finis nr̄ pax est in vitā eternā: aut vita eterna in pace. Cōgrue igit in pace locꝰ ꝑparat ei q̄ est alpha et o: principiū et finis oīm xp̄s dn̄s in hoc sacro vere realiterqꝫ ꝯtētꝰ. Quā vt hr̄e possimꝰ nosqꝫ illi coaptare: operepreciū est noscere pacis descriptionem eiusqꝫ diuisionē.

Ps. lxxv.
ij. Cor. xiij.
Eph. ij.
Luc. ij.
Jo. ij.
Luc. viij.
Ephe. iiij.
Augu.

Descriptio pacis.

¶ B Describit aūt a btō aug. xix de ciui. dei c. xiij. Pax est trāquillitas ordinis. i. q̄eta et suauis ꝯcordia: debitū ordinē seruās. Vbi eīn nō est ordo: ibi ꝯfusio: vbi ꝯfusio: ibi pacis ꝑturbatio. Est aūt ordo parū disparīuqꝫ rerum sua cuiqꝫ loca distribuēs dispositio. Et qm̄ inter malos ordo q̄dā est lz ꝑuersus: est q̄dā pax maloꝝ q̄ opponit paci bonorum. Pax autem hominis vera est ordinata hominis ad deum in fide sub eterna lege obedientia. Et hec est pax hominis ad deuz. Ex qua oritur pax hominis ad seipsum et proximum. Est eīn pax hominis ad seipsum ordinata cognitionis actionisqꝫ consensio: vt quod recta ratio dictat efficaciter voluntas imperet. Vnde sequitur actio ordinata. Pax ad proximum est cum omni homine ordinata concordia: vt scilicet nulli noceat: et cuiz possit prosit. Neqꝫ esse potest ordinata rationis et actionis concordia vbi nec staret ordinata sub eterna lege obedientia. Quisquis ab hac lege declinat: errat. Ita nec ordinate proximo concordat: qui contra legem proximo fauet. Et ideo vt dicit Augu. vbi. s. c. xiiij. Ad hoc tendere debet rationalis anime intentio: vt vtile aliquid cognoscat: et fm eam cognitionem vitam moresqꝫ componat. Et hac intentione debet nolle dolore molestari: nec desiderio perturbari: nec morte dissolui. Sed ne ipso studio cognitionis propter humane mentis infirmitatem in pestem alicuius erroris incurrat: opus habet magisterio diuino cui certius obtemperet: adiutorioqꝫ vt liber incumbat. Et quia quamdiu sumus in hoc mortali corpore: peregrinamur a domino: per fidem ambulamus non per speciem: omnem pacem vel corporis vel anime ad se vel ad proximum referre habemus ad illam pacem que est hominis mortalis cum immortali deo: vt scilicet sit nobis ordinata in fide sub eterna lege obedientia. Et quia duo precipue ꝑcepta: hoc est dilectionem dei: et dilectionez proximi docet magister deꝰ in quibus tria inuenit homo que diligat: deum: seipsum: et proximum: atqꝫ ille in se diligendo nō errat: qui diligit deum: consequens est vt etiam in proximo diligendo deum consulat: quez iubetur sicut seipsum diligere. Sic qui diligit veram pacem seruat. Et quia dilectio dei ratio est dilectionis sui et proximi: sequitur q omnis pax hominis bona (que ex dilectione pendet) in dilectione dei fundatur. Hinc propheta Pax multa diligentibus legē tuā et non est illis scandalum.

Ordo describitur.

Diabolꝰ antiquus pacis turbator.

¶ C Non hoc ignorauit antiquus ille pacis turbator diabolus: ideo conatus est hanc triplicem pacem auferre: quod vt preualeret: primo quesiuit auferre pacem hominis ad deum: dum transgressionem primis parentibꝰ persuasit: qua ablata perit ea que est ad seipsuz: et que est ad proximum. Dum enim parens primus male suadenti consensit serpenti: dei preceptum trāsgrediens: iam bellum intra se sensit: et pudore proprio confusus ad folia (vocatus a domino) confugit. Rupta est etiam pax fratrum: quorū alter fratrem inuidens ipsum occidit. Induxit deniqꝫ detestabilius pacem triplicem periculosam et malam: vere paci oppositam: scilicet pacem cum diabolo: pacem cum carne et corpore proprio: pacem cū mūdo et peccatorum consortio. De prima dicitur. Cū fortis armatus custodit atrium suuz: in pace sunt omnia que possidet. De secunda apostolus. Qui fm carnem sunt: que carnis sunt sapiunt. Sapere fm carnem: est carni consentire: et ita pacem cū carne habere. De tertia ait dauid: zelatus sum super iniquos: pacem peccatorum videns. Hanc triplicem pacem non venit saluator dare: sed tollere: vt ipse testatur dī. Non veni mittere pacem in terrā: sed gladium: id est separationem. Et quantum ad pacem huius mundi: que est ꝯcordia petōꝝ in malo: veni separare hominē aduersus patrem suum: et filiam aduersus matrem suam. Qui eīn amat patrem: aut matrem. aut filium: aut filiā plus q̄ me non est me dignus. Et quantum ad pacem cū carne subdit. Et qui nō accipit crucem suam et sequitur me: non est me dignꝰ. Crux ista afflictio est carnis: vt dicit apostolus. Qui autem sunt christi carnem suam crucifixerunt cum vitijs et concupiscen

Gen. iij.
Luc. xi.
Ro. viij.
Ps. lxxij.
Mat. x.
Gal. v.

tẽa eius. Sed q̃tũ ad pacẽ cũ diabolo: ait Jo.xij. Nũc iudiciũ est mũdi. Nũc princeps hui⁹ mũdi eij cietur foras. Hanc pacẽ q̃ dãnat venit xp̃s tollere: et hãc pacẽ q̃ saluat: cõstituere. Pacẽ cũ deo reparauit peccatã nobis relaxãdo: que diuiserũt inter nos et deũ. Pacẽ cũ seipso reparauit grãm largiẽdo: per quã roborat volũtas ad vincẽdũ carnẽ legi mẽtis repugnãtẽ. Vñ ap̃ls cũ difficultatẽ vincẽdi carnẽ sentiẽs exclamasset. Infelix ego homo q̃s me liberabit de corpore mortis hui⁹? Statim se cõsolans: subdit. Grã dei q̃ est p Jesum xp̃m. Pacẽ cũ p̃ximo docuit p suã mitissimã cõuersationẽ ad eccl'as inuitis actiões illuminãdo. Vñ ait. Ego sum lux mũdi: q̃ sequit̃ me nõ ambulat in tenebris. Ex his igitur p3 pacis descriptio: et q̃dã pacis diuisio s. ad deũ seipsũ: et p̃ximũ. ¶ D Diuidit̃ et aliter pax in pacẽ spũalẽ ac internã pectoris: ac pacẽ externã et terrenã tp̃oris pacẽ supernã et celestẽ eternitatis. Que diuisio nõ multũ differt a priori. Nã pax tp̃is reqꝛit pacẽ cũ p̃ximo. Pax interna spũalis aut pectoris exigit pacẽ cũ seipso. Pax celestis ac eternitatis cõplectit̃ pacẽ pfectã cũ deo. Hec enĩ est d̃ qua ap̃ls dicit. Pax dei q̃ exuperat oẽm sensum. Et has pacis d̃fias tãgit p̃pheta in ps. lxxxiiij. Loq̃t̃ pacẽ i plebem suã: q̃tũ ad pacẽ tp̃is quã dat de⁹ plebi: dum sua est p voluntatis subiectionẽ. Et sup sctõs suos quo ad pacẽ eternitatis qua fruunt̃ sancti in p̃ria. Et in eos q̃ cõuertunt̃ ad cor: quo ad spũalẽ. Quelibet harũ bona est appetibilis: sz tñ ad illã eternã q̃ nõ erit impiis: referat̃. Vñ de tp̃ali pace q̃ nunc est loquit̃ b. Aug. xix. de ciui. dei. c. xvij. Utit̃ celestis ciuitas in hac sua peregrinatiõe pace terrena: et de reb⁹ ad mortalẽ hoim naturã ptinẽtib⁹ humanarũ volũtatũ cõpõnem q̃tũ salua pietate ac religione cõcedit̃: tuet̃ atq; appetit. Eãq; terrenã pacẽ refert ad celestẽ pacẽ: q̃ vere ita pax est: vt rõnalis dũtaxat creature sola pax h̃nda et dicẽda sit: ordinatissima s. et cõcordissima societas fruẽdi deo et inuicẽ in deo. Quo cũ vẽtũ fuerit: nõ erit vita mortalis: sed plane certeq; vitalis: nec corp⁹ aiale qd dũ corrũpit̃: aggrauat aiam: sed spirituale sine vlla indigentia ex omni parte subditũ volũtati. Hãc pacem dũ peregrinat̃ in fide h3: atq; ex hac fide iuste viuit: cũ ad illã pacẽ adipiscẽdã refert: q̃cq̃d bonarũ actionũ gerit erga deũ et p̃ximũ. hec Aug. ¶ Hãc ergo pacẽ triplicẽ optat sacerdos: tertiam hostie particulã sanguini immergẽdã: electos in tribulationib⁹ hui⁹ mũdi militãtes significãtẽ: in manu tenẽs et dicẽs. Pax dñi sit semp vobiscũ. Pax cõscientie et pectoris q̃ est a dei volũtate nõ diuidi: et ab his q̃ dei sunt vitiose nõ impediri. Pax tp̃alis tranq̃llitatis: q̃ est ab aduersis nõ opp̃mi: et sp̃is temporalibus frui et delectari. Pax eternitatis q̃ est ab omni penalitate liberari: et summo bono ppetuo satiari: sit semp vobiscũ. Ut p p̃mã ad tãte cõronis participationẽ digni inducemini. Per scdaz ab ipsius particiᵱationẽ nõ impediamini. Ac p ipsam sacrã participationẽ pacẽ tertiã et summã cõseq̃mini. ¶ E Uel sm alios expositores: q̃ dñt particulã sanguini immergẽdã significare iam btõs: qui cellã spõsi vinariam ingressi: inebriant̃ vino letitie in diuine essentie visiõe: ac delitiosissima fruitiõe. Dicit sacerdos fidelib⁹ adhuc in corpore pugnantib⁹. Pax dñi sit semp vobiscũ. Pax pectoris: q̃ est cõcordare cũ motib⁹ p̃bor: et litigare cũ viciis: vt sic sit cognitionis recte actiõisq; iuste cõsensio. Cognitio nãq; recta et vera mores p̃bos approbat: et vitia dãnat: q̃b⁹ cõsentit volũtas: iusta eligẽdo: et improba expugnãdo. Qua q̃dẽ pugna: ñ q̃ p hostie pactẽ quã manu tenes designant̃: beati s. qui culmẽ glorie tenẽt liberati: triũphi palmã tenẽt. Ibi enĩ vt Aug. ait. c. xxvij. li. xix. de ciui. dei. In illa s. pace finali sanata immortalitate et incorruptiõe: natura vitia nõ habebit: nec alicui q̃ppiã repugnabit. Nõ opus erit vt rõ vitiis (q̃ nulla erũt) imperet. Sed imꝑabit de⁹ homini: anim⁹ corpori. Tãtaq; obediendi ibi erit suauitas et facilitas: q̃ta viuẽdi: regnãdiq; felicitas. Pax tp̃is: q̃ est obediẽter viuere suis superiorib⁹ nõ tyrãnice dñari inferiorib⁹: q̃ ibi feliciter trãsierũt. Pax eternitatis vbi q̃etissima felicitas eterna erit in singulis: eternũq; esse certũ erit. Et iõ pax btitudinis hui⁹: vel btitudo pacis hui⁹ q̃ summũ bonũ erit: semp sit vobiscũ. Hic q̃dẽ in spe: quo ad hãc pacẽ tertiã: et ibi in pceptiõe. Sed quo ad primã et scdam hic insinuat pseuerãtie victoria: q̃ puenitur passiuis ad beatã resurrectionẽ: quã nob; dñs resurgẽdo reparauit. Et pp hoc sacerdos hec dicẽs: vocẽ exaltat: vt nõ solũ p v̾ba: sz et vocis sonoritate resurrectiõis letitiã designet: atq; ad rep̃ntãdũ q vna sabbatorũ: q̃ xp̃s resurrexit: stãs in medio discipulorũ: voce clara dixit. Pax vob. Et pp hoc hec dicẽs tres cruces cũ particula: q̃ manu tz sacerdos sup os calicis signat: Et est hec. xx. et vltia crucis signatio: q̃ ptinet ad dñice resurrectiõis cõmemorationẽ: sicut supiores ad xp̃i passiõẽz. Fiũt aũt tres cruces: ad signdũ q virt⁹ trinitatis aiam crucifixi: q̃ p vinũ i calice designat̃: reduxit ad carnẽ: ne relinqret̃ in iferno: neq; caro ei⁹ daret̃ videre corruptionẽ. ¶ Uel sm Alb. fiũt tres cruces ad signdũ triplicẽ pacẽ q̃ dicta est: quã dñs ter post resurrectionẽ suis discipulis nũciauit: vt h3 Jo. xx. et xxi. ¶ Ut ad signdũ q pax illa eternitatis q̃ p̃ncipalr optat̃: donatur a tota trinitate in virtute passionis crucifixi: ad quam disponunt pax pectoris et pax temporis. ¶ Uel vt etiam vult Inno. tres dies quibus quieuit dñs in sepulchro designantur: quod per os calicis representatur. ¶ Uel etiam sm eundem tres mulieres commemorãtur: querẽtes die tertia crucifixum ad ostium monumenti: quod per os calicis: vt dictum est: designatur. De quo diacon⁹ remouens corporale: significat q angelus descẽdẽs de celo: lapidem remouit ab ostio monumenti. ¶ F Uel posset breuius dici sm sanc. Tho. parte iij q. lxxxiij. art. iij. q consecratio huius sacramẽti: et acceptio huius sacrificij: et fructus eius procedit ex virtute crucis Christi. Et ideo vbicũq; fit mentio de aliquo horum: sacerdos crucis signatione vtitur. Respondet autem chorus: aut minister in persona circunstantiũ. Et cum spiritu tuo. Quod verbum originalr̃ sumptuz est ex scda epistola ad Timo. c. viii. vbi dicit ap̃ls. Dñs noster iesus christus sit cum spiritu tuo. Ita et hic respondet chorus. Et cum spũ tuo: sit. s. pax quam nobis nunciasti. Hoc enim priorum: ac religiosarum meritum est: vt pacifice salutantes: pie resultent Bona optantibus bona similiter reoptent. Sit igitur pax cum spiritu tuo o sacerdos: vt sis idoneus hoc sacrosanctum sacrificiũ pro salute totius mundi immolare: et nos deo patri reconciliare: pacemq; constituere inter deum et hoies peccãtes. Sit pax dñi non cũ carne: sed cum spiritu. Pax inquaz tp̃is: ne cor tuum aduersitatib⁹ distractum non possit deuote salubriterq; sacrificiũ pacis consumere. Sit cum spũ tuo pax conscientie et pectoris: quia si spiritus tuus a dei voluntate discordat: quomõ placabili? pro nobis pacem quaz optas impetrabis? Sit pax cum spiritu tuo: vt te pro nobis immolante: nihil sentias in spiritu de corpore sc agit: quantum ad carnales concupiscẽtias: nihil de solicitudine seculi quantum ad superuacuas curas mente pertractes: sed attentus totus adsistas diuino huic mysterio: vt sereno et pacifico spiritu filium offeras in conspectu patris: vt illi sit acceptum sacrificium tuum: ac preces suas exorabiles efficiat et acceptas. Sic sit cum spiritu tuo pax: cum offeres hanc hostiaz salutarem: quemadmodum fuit cum spiritu patriarche Abrahe: qui immolatur⁹ reliquit seruos cum asino: solus cum filio ad im-

Esa. lix.

Rom. vij

Jo. viij.

Diuisio pacis.

Phil. iiij.

Augu.

Quare fiunt tres cruces.

Inno.

molatiõis locū peruenit. Serui exteriores sunt so- licitudines z cure seculi: z necessitates hui⁹ vite. Asin⁹ aial pigrū: indisciplinabile z onerifer ū pon dus est corporis qđ aggrauat aiam. Puer Isaac: ipsūs pur⁹ est. Patriarcha typū ꝑnotat sacerdotis. Ita z sacerdos ad immolationẽ filij p̄ris vnigeni- ti ꝓcedẽs. segregat⁹ esse dꝫ spū: vt postpositis se- culi tumultib⁹ mortificet curā carnaliū delectatio num. Sic ergo optat circūstãs ppls pacẽ spūl sa- cerdotis: qtẽn⁹ pacis vinculo ↄnexi z ↄcordi volū- tate vniti: drū pacis q̃ ꝑ hostiā sanctā in medio ẽ: spūalr: nō tm̄ sacr̃alr sumẽtes: simulqꝫ ꝑducq̄ merrā tur ad pacis et̃ne ꝑpetuā felicitatẽ. Ministro igit aut choro r̄ndẽte. Et cū spū tuo: sacerdos particu- lam quā vsqꝫ hic manu dextra tenet: mittit in cali cem simul dicens hanc orationem.

Hec sacrosācta cōmixtio

z ↄsecratio corporis z sanguinis dn̄i nr̄i Jesu xp̄i: fiat nobis sumẽtib⁹ salus mentis z corporis: z ad vitā eternā capessendā ꝑparatio salutis. ¶ G Sa crosancta cōmixtio. i. pre aliis sanctis cōmixtio: ꝓ pter ineffabilẽ sanctitatẽ coꝝ q̃ cōmiscent: que sūt corp⁹ xp̄i supexcellẽti diuinitati modo admirabi- li vnitū ꝓpter qđ a ꝓpheta anthonomatice dictū est sanctū. Nō dabis inqt sanctū tuū videre corru ptionẽ. sanctū. i. corp⁹: z sanguis ille purissim⁹ ab omni inqnamẽto z immūdicia alien⁹: in cui⁹ effu sione redẽptus est mūdus. ¶ Sꝫ statim incidit du biū: quō dicit cōmisceri corpus z sanguis in calice: cū tm̄ in calice nō fuit sol⁹ sanguis xp̄i: sꝫ simul etiā corp⁹ eius: z sitr sub spẽb⁹ panis nō est tm̄ cor po xp̄i: sed etiā sanguis. R̄ndet: q̄ ꝑ hāc cōmixtio- nem nō incipit corp⁹ xp̄i esse in calice: nec sanguis sub panis spẽ: qꝛ vt s̄ dictū est lec. xl. ꝓlata forma ↄsecrōnis sup panẽ: z dehinc sup vinū: vtrobiqꝫ in cipit esse verū corpus xp̄i: z aia deitati ↄiuncta si- mul z sanguis ac cetera corpori xp̄i in naturali sua ↄsistẽtia inexistẽtia. Non ergo in hac cōmixtiōe cor- pus xp̄i z sanguis cōmiscent quasi p̄ius separata nūc vniant. Neqꝫ est hic cōmixtio corporis z san- guinis quasi corp⁹ xp̄i ꝑ hāc cōmixtionẽ in sua su- ꝑficie sanguine tingat: sicut aliud corp⁹ sanguini aialis immissum: aut lana vel spōgia sanguine tin cta z colorata: ꝑ sanguinis ↄtactū: qꝛ fm. s. lati⁹ di cta: sanguis xp̄i in calice nō est modo fluido tāgẽs latera calicis: sicut liquor aliqs in vase tāgit ime- diate supficiẽ ↄcauā siue interiorẽ vasis. Nō ei ibi est extra venas corporis xp̄i: sꝫ itra venas z corp⁹: sicut est in corpore xp̄i extra sacr̃m in celo. Vn̄ san guis ille vt in sacr̃o nullū corp⁹ pōt humectare vel tingere: sed neqꝫ ab aliquo corpore tāgi: sicut nec sanguis alicui⁹ hōis in venis existẽs z nō separa- tus. Etiā qꝛ sanguis xp̄i nō est in sacr̃o mō quāti- tatiuo z cōmẽsurabili: q̃ reqrit ad tactū corpoꝝ: ꝓ- pter qđ et̃ si sanguis xp̄i esset sub spẽb⁹ vini extra venas nihilomin⁹ tāgi nō posset: sicut nec corpus xp̄i sub spẽbus panis aut vini tāgi pōt: eo q̄ n̄ h̄nt ibi localẽ sitū ad ↄtactū corpoꝝ reqsitū. Est igit h̄ cōmixtio corporis z sanguinis nō fm suas veras ac reales essentias: sed fm formas siue spẽs sacr̃a les: sub q̄b⁹ corp⁹ z sanguis xp̄i veraciter cōtinet. Hoc est dictu: q̄ in immissiōe particule in calicem nō fit cōmixtio corporis z sanguinis xp̄i: que sūt et manẽt sub spẽb⁹ sacr̃alib⁹ oimodis sicut ante im missionẽ. ¶ Fit aūt cōmixtio: hoc est ↄtact⁹ z cōiū ctio accidẽtiū: q̃ fuerūt in pane z vino añ ↄsecrōnẽ z accñtia sacri panis. s. color: calor: pōdus: q̄titas si ponat̃ accñs d̄ stinctū a sb̃a: humectat̃ ab humo re q̃ fuit in vino: z ab aliis tāgunt: eisdẽ modis qb⁹ tāgerent: si adhuc inhererẽt subiis panis z vini: si ↄse cratio facta nō fuisset. Fiūt eñ eedẽ mutationes mot⁹ z ↄtact⁹ accidẽtiū facta ↄuer sione sbārū: que fierẽt si nulla facta fuisset cōuersio: z hoc vt fides

suū habeat meritū: dū humana rō nullū de ↄuer- sione facta recipit exꝑimẽtū. Quia ergo spẽrū sa- cramẽtaliū adinuicẽ fit cōmixtio: sub q̄b⁹ veri cor pus xp̄i z sanguis ↄtinet: dr hic fieri cōmixtio rerū ↄtẽtarū. Multa eñ q̄ ad solas spẽs ꝑtinẽt: vt sus lo quẽdi attribuit ↄtẽtis sub spẽb⁹: sicut corp⁹ xp̄i: si- ue xp̄s dr videri: cū tñ solū sacr̃m videt sub quo la tet xp̄s. De quo s̄ lec. xlv. ¶ Et pari rōne hec com mixtio dr sacrosancta: ꝓpter excellẽtissimā sancti tatẽ ↄtẽtoꝝ. Etiā sic dr ꝓpter spẽs ipsas sacr̃ales que sacrosancte dnt̃: nō ꝑ sanctitatis grām sibi for malr inherẽtẽ (sic eñ sanctitas soli rōnali nature ↄuenit) sed ꝓp spūalissimā diuinoꝝ applicationū si gnificationẽ z ↄtinẽtiā rerū sanctissimarū lōge ve rius excellẽtiusqꝫ q̄ paris illa tabernaculi: et tẽpli arcā sederis ↄtinẽs in lege sancta sanctoꝝ dicebat̃ tā̃is vtiqꝫ verius: q̄to veritas vicit figurā z excedit. ¶ H Sequit̃. Et ↄsecr̃o. Ita h̄z ordo Roman⁹: nō q̄ hac immissione sacr̃m ↄficiat̃ aut ↄsecret̃: sed cō secratio p̄i⁹ virtute formarū sacr̃aliū facta: nunc suū effectū sortiat̃ in aia sumẽtis Ideo seqt̃. Fiat nobis sumẽtib⁹. Nobis. s. sacerdoti sumẽti z in sa- crificiū offerẽti: z omnib⁹ spūalr voto z desiderio l fide sumẽtib⁹ ꝑ sacerdotẽ: qui est velut os corporis xp̄i mystici ꝑ qđ trahit nutrimẽtū omnib⁹ mẽbris toti⁹ corporis nutriẽdis: roborãdis: z spūalr aug- mentãdis. Sicut os materialis corporis comedit nō solū ꝓ se: sꝫ ꝓ salute aliorū mẽbroꝝ sumit cibū: q̄ per totū corpus diffundit̃: z mẽbris singulis incor porat̃: vt saluet̃ in sua subsistẽtia naturali. Sic sa- cerdos sumit sacr̃m cui⁹ virt⁹ trãsit in oia ecclesie mẽbra hui⁹ cibi spūalr susceptiua. Et singulr in eos qui misse intersunt offō: q̄ cibū hunc esuriūt: z voto ac desiderio sumūt. Hos nãqꝫ spūalr nutrit z ↄfortat: grām in eis augmẽtãdo z virtutes: quo fortiores reddant̃ ad vitaliū opationum exercitiū z cumulationẽ pluriū meritoriū. Et ideo petit sa- cerdos vt fiat sumentib⁹ salus mentis z corporis. Salus mẽtis per dubi fugationẽ: qđ fit per venia- lium extinctionẽ pctōrum: que hoiem retardant: ipsumqꝫ tepescere faciunt in exercitijs orōnibus spūalibus: ↄfectu quoqꝫ virtutū. Sit z salus men tis per ↄseruationẽ vite spūalis: que fit per grat̃e augmentū: qua anima sustentat̃ in vita spūali: ne continuo decidat per praua desideria z oꝑatiōes noxias: tandẽqꝫ vitam spūalem penitus amittat. Sit z salus corporis: vt fomes pctōrum z inclina- tiones ꝑuerse carnis: ac sensualitat̃ mitigent̃: ne potenter insurgant contra iudiciū recte rōnis: sed magis corpus fiat aptū ac idoneū instr̃m anime ad exequẽdū virtuosas opationes: quas lex preci pit: z ratio: que ad optima deꝑcat̃ ↄsulit faciẽdas: vt sic quilibet sumentiū dicere possit cum ꝓph̄a. Cor meum z caro mea exultauerūt in deū viuū. Et iterū Sitiuit in te anima mea q̄ multiplr tibi caro mea. ¶ Sequitur. Et ad eternā vitam capes- sendam ꝑparatio salutaris. Sit tibi cōmixtio sa- crosancta salutaris ꝑparatio: ad sumendū sacr̃m qua cape possimus vitā sempiternā. i. eternā bea titudinẽ. Ipsa eñ sumptio efficax est ꝑparatio ad capessendā vitā eternā ꝑ collationẽ gratie in pre- senti: que est dispositio necessitãs ad introductio- nem in gloriam fm legem dei statuta: qꝛ est pign⁹ glorie: z arra ꝑpetue hereditatis future. vñ canit ecclesia. O sacrū ↄuiuiū zc. z future glorie nobis pign⁹ datur. de quo latius s̄ dum de fructibus huius communionis tractabit̃. ¶ I Et notandū q̄ ꝑter causas. s̄. tactas cur fiat sacramẽti fractio: z vnius particule in calicem missio huius commi xtionis etiam alie rōnes assignant̃. Vna est: ꝑ Innocẽtiū dicẽtis Cōmixtio corporis z sanguinis significat vnionẽ corporis z anime Christi: que in resurrectione eiusdem denuo vnita sunt: z ideo si- gnum crucis ter ꝑficitur cum hostia super cali-

Psal. xv.

Dubium.

R̄nsio.

cem: quia virtutis aia crucifixi reducit ad carnē. ¶ Alia fit hec cōmixtio ad denotādū huiꝰ sacramenti vnitatē. Unitatē dico nō idiuisibilitatis: quia diuersa sunt signa abinuicē distincta. s. spēs panis ⁊ vini. Diuersa sunt etiā pmo signata. s. corpꝰ ⁊ sanguis Christi: fm vnitatē integritatē in significādo: quia vnū illoꝝ nō pfecte significat signatū sine alio. Si qdē signatū est plena refectio aie: que fit p hoc sacramētū. Sed quia neqꝫ panis plene reficit corpꝰ sine potu: nec potꝰ pfecte sine pane vel cibo: sꝫ ambo simul vnū pstimāt pfectū nutrimētū: sic ⁊ ipse panis ⁊ vini integrāt vnū signū pfecte repsentans refectionē aie: ⁊ p pñs vnū sacrm: de quo Ꝭ. lec. liij. Ad hoc aūt signādū: hec signa adinuicē sua mixtione vniunt. Sed parū facit hec ratio: ⁊ videt magꝰ ad oppositū: quia in plena refectiōe corporali non simul ⁊ cōmixtim sumit cibꝰ ⁊ potꝰ: sed quodlibet seorsum: ⁊ ideo plenitudo refectiōis magis ex eo significat: ꝙ pserat eucharistia: ⁊ sumit sub dupli ci specie cibi ⁊ potꝰ: cibi de patena vel manibꝰ quo sumunt partes sicce: ⁊ potꝰ quo sumitur de calice sub speciebꝰ vini. Sufficiāt ergo rationes alie hic et. ā. allegate.

Agnus dei qui tollis pec-

cata mūdi miserere nobis. Agnꝰ dei qui tollis peccata mūdi miserere nobis. Agnꝰ dei qui tollis peccata mūdi dona nobis pacē. ¶ R̄ Hec est particula secūda: in qua suppliciter orat: vt pax per sacerdotē optata effectū in cōicatuꝛis sortiat. Quia em̄ pace hāc sine peccatoꝝ remissione nemo ꝯsequit: dei misericordia qua peccata remittunt suppliciter postulat: tanꝙ necessario pueniēs pacē pfectā que vltimo exp̄mit. Qđ etiā ex eo ꝯꝫ: quia Christus saluator noster postꝗ post suā resurrectionē apostolis pacē restauratā nūtiās dixerat. Pax vobis: insufflauit: dās eis potestatē remittēdi peccata: dicēs. Accipite spiritū sanctū: quoꝝ remiseritis peccata: remittunt eis. Significās sine peccatoꝝ remissiōe nō pstare pacē pectoris: qua amissa: nec erit par ipis: nec expectat pax eternitatis. ¶ Petunt ergo in hac oratiōe tria ab agno dei Christo: duo paci pꝛeuia: que sunt misericordia dei in peccati remissiōe. Itē misericordia dei in gr̄e largitione: ⁊ tertio pax ipsa que est bonū finale oim desideꝛioꝝ impletiua. Ex illo patet diuisio huius orationcule. ¶ Clamat ergo sacerdos cū pplo ad mediatorē Christū statim in eucharistia sumēdum. Agnꝰ dei ⁊c. In qua ofone Christꝰ vnicꝰ patris filius tripliciter cōmēdat. Primo de puritate innocētie naturalis: quia agnꝰ dei: vt̄ Amb. Si agnus ergo innocēs. Secūdo de benignitate venie salutaris. ibi. Qui tollis peccā mūdi: benigne. s. p̄ncs salubriꝰ. Tertio de affectuositate misericordie liberalis. ibi. Miserere nobis. ¶ Quantū ad primū Christꝰ dr̄ agnꝰ: nō fm rei pprietatē: quia agnꝰ vero: aial est fragile: stolidū: inerme ⁊ sic indigens: ꝙ christo deo omnipotēti: in quo habitat plenitudo diuinitatis: ⁊ thesauri sapiētie ⁊ sciētie dei sūt abscōditi: minime noscunt cōpetere. Dicit igit Agnꝰ fm metaphorā ⁊ symbolice ac trāsumptiue: sicut dr̄ petra: leo: lapis angularis: sol: pastor: ostiū: que ei a dr̄: nō fm pprietatē: sed significatiue per similitudinē: hoc est per ista velut per signa qđā significatur. Sicut declarat b. Augu. sup Jo. dicēs. Petra nō est: quia durus ⁊ sine sensu nō est: nec ostiū est: quia nō eū faber fecit: nec lapis angularis: quia nō est a structore cōpositꝰ: nec pastor est: quia custos oviū quadrupedū nō est. Oia igit ista per similitudinē Christo attribuunt. Dicit igit agnꝰ per similitudinē: ad qđ signādū addit hic dei: qui tollis ⁊c. que nō ꝯueniūt agno vo reali. Dicit aūt agnꝰ (vt dicit Alex.) ab agnō qđ grece sonat piū: eo ꝙ agnꝰ aial piū sit ⁊ māsuetū. Uel dr̄ latine ab agnoscēdo

[Margin: Jo. xx.]
[Margin: Colos. ij.]
[Margin: Christꝰ dr̄ agnꝰ fm metaphoram.]
[Margin: Augu.]

eo qđ agnꝰ in multo grege matrē suā solo balatu agnoscit. Secundū hoc Christus similitudinarie agnus dr̄: ppter pietatē ad ignoscēdū: ⁊ māsuetudinē ad patiēdū. Piissimꝰ siquidē est ad ignoscendum: qꝛ pro suis crucifixoribꝰ patrē exorauit dicens. Ignosce illis pater: quia nesciūt quid faciūt. Māsuetissimꝰ fuit ad passionē: dum iuxta vaticinium Esa. liij. Quasi ouis ductꝰ est ad occisionē: non aperiēs os suū. Rursus agnꝰ dr̄ ppter ipsius simplicitatē: innocētiā ⁊ syncerā cognitionē. Simplex fuit Christꝰ: quia pctm̄ nō fecit: nec inuētꝰ est dolus in ore eius. Cognouit matrē suā inuita sibi tanꝙ agnelius matri obediēdo. Erat em̄ subditꝰ illis: Joseph. s. ⁊ matri. Cognouit eā in morte sua: eam discipulo: quē diligebat: cōmēdādo: vnde pendens in cruce inqt ad discipulū. Ecce mater tua. Cognouit eā resurgēs pmo oim se sibi manifestādo: vt dicit Ambro. Cognouit eam post spūsancti missionē: eam ad eternā pacē deducēdo ⁊ adꝰ suā dexterā collocādo: dicēs. Ueni de Libano: veni coronaberis. Canti iiij. ¶ L. Oramꝰ igit. O agnus dei: qui pulsus es occidi ab origine mūdi in eternitate. Ductꝰ ad mortē quasi agnꝰ māsuetꝰ ductꝰ ad victimā. Mactatꝰ in crucis ara: obmutescēs quasi ouis corā tondēte. Qui tollis petā mūdi. Autoritatiue p tuā potētiā: cui nihil pōt obsistere. Dispositiue per tuā ineffabilem sapiētiā: qua ab eterno disposuisti mūdū redimere. Executiue per tuā infinitā miam: qua nasci dignatꝰ es de virgine: ⁊ mortem sponte suscipe. Miserere nobis: tuis fidelibꝰ per tuā potentiā auferēdo peccati maculā. Miserere nobis errantibꝰ: per tuam sapiam reducēdo ad rectitudinis normā. Miserere nobis indigētibus: tuā grām largiēdo per tuam miam. ¶ Iteramus: aūt hanc ofonem: vt ex pseuerātia orādi citius exaudiamur repertētes iterū. O agnꝰ dei: qui luxisti matrē in diuersoriis: secutꝰ eam ingētes in Egyptū: eius balatū audiēs te q̄rētis in templo. Qui tollis petā mūdi: ꝯtracta per originē ex pmorum parētū trāsgressione: per institutionē baptismi sacfoꝝ tanꝗ petā cōtra te cōmissa: ⁊ p̄uana nostra volūtate: mortalia. s. per institutionem sacri penitentie: petā nos impediētia in feruida dilectione: ex nr̄a fragilitate: que sunt venialia: per instōnem sacrosancte eucharistie. Miserere nobis ad te confugiētibꝰ: ꝯcedēdo petoꝝ veniā: pseruādo a lapsu in petōꝝ sove: dādo in bono pseuerātiā. ¶ Replicamus ⁊ ter orātes Agnꝰ dei Jesu bone: qui nos redemisti sanguine tuo immaculato: qui victoriose resurrexisti ō clauso monumēto: qui vt lucerna lucēs gloriosus resides in patris regno. Qui tollis petā mūdi: penas nostris peccatis debitas patiētissime eroluēdo. Patriarchas ⁊ pphetas de mansione penarū victoriosissime educēdo. Regnū celorum nr̄is peccatis obseratū aperiēdo. Dona nobis pacē: vt sine nocua ꝑturbatione ꝑtrāseamus ꝓcessa nobis tpa: vt puri ⁊ sereni in nostra ꝯsciētia: tandem securi tecū viuamꝰ in celesti patria. ¶ Uel dic aliter correspōdēter ad pdictā tertꝰ cōtinuatione. Agnꝰ dei innocēs: qui tollis peccata mūdi ipsa sanguinis tui effusione delēdo: miserere nobis peccati reatū simul ⁊ penā relaxādo. Agnꝰ dei: patrē p obediētiā agnoscēs: qui tollis peccata mūdi: tpm patri recōciliando: miserere nobis: grām sine qua regni extorres pscribunt largiēdo. Agnus dei: agnoscēs pditā hoiem: fm illd Jo. x. Agnosco oues meas ⁊ cognoscūt me mee. Qui tollis petā mūdi a dānatione ppetua redimēdo. Dona nobis pacē: ab oibꝰ desideratā eternis bonis opulētam. ¶ M Instituit aūt Sergiꝰ papa hanc oratione sicut ⁊ ptiocē: vt dum sacerdos ꝓcedit ad immolandū et sumēdū verū ⁊ naturale corpus Christi: vt pfitea mur nos huiꝰ immaculati agni carnem sumere in altario sacro: qui se spōte pro nobis obtulit in cru

[Margin: j. Pe. ij.]
[Margin: Luce. ij.]
[Margin: Jo. x.]

eis patibulo. Hinc et obsecram⁹ vt nři misereãris in hac sacrali immolatiõe: qui p̃mus misert⁹ es nobis in ꝑsonali tua in ara crucis oblatiõe. Et s₃ antiquã ecclesie obseruationẽ: ac ꝓmentã institõnem: ter dicebat miserere nobis: qđ et hodie fit in ecclia sancti Joãnis in Laudano: aļs Lateranẽsi: vt refert Alb. et in capella pape: vt dicit Durãd⁹ in rõnali. ¶ Qđ et ter đr ſm Alb. vt auferat̃ a nobis triplex malũ. s. ꝑpetratũ: qđ dolebam⁹ cõmissum: tentatũ: qđ timebam⁹ cõmittẽdum: et subordinatũ ad meritũ impediẽdũ vel ſm alios đr ter ꝓpter triplicis pcti remotionẽ quã petim⁹: originalis: mortalis: venialis. Uel ꝓpter pctm̃ cogitatiõis in mẽte: locutionis in ore: actiõis in ope. Uel ad designandum q̃ ꝓpter tria venit ille agn⁹ dei in mũdũ. s. vt nos liberaret ab onere culpe: vt nos detaret a miseria pene: vt nobis remoueret romphe͂ã a ianua vite: ¶ Postmodũ tñ irruẽtib⁹ variis ꝑsecutiõib⁹ et errorib⁹ pestiferis in ecclesia inualescẽtib⁹: ceperunt multe ecclesie particulares sine statuto ecclesie gñalis aut sũmi põtificis petere in vltio agn⁹ dei: dona nobis pacẽ: vt sedatis nimiis tribulatiõibus: pacifica et fideli gubernatiõe fruerent̃. Et ita adhuc đr bis miserere nobis ꝓpter duplex malũ: culpe. s. et pene: quo nõ nisi ꝑ miam agni dei liberamur. vñ psalmista. Mia tua ꝓueniet me a peccato ꝓseruãdo ne incidam⁹. Et mia tua subsequetur me: a pena post cõmissum liberãdo. ¶ N In missa ꝓ defunctis nõ đr miserere nobis: nec dona nobis pacem: cui⁹ rõnẽ q̃dã assignãt: q₂ defuncti exierũt statum meriti: ea propter neq₃ pñt mereri: ne p̃ demereri: neq₃ ꝑ ꝓpriũ meritũ tũc elicitũ a penis liberari. Neq₃ optat̃ eis pax quia de pace eterna adipiscẽda sunt securi: neq₃ ab exteriorib⁹ mũdi ꝑsecutionib⁹ pñt turbari. Uerũ cũ in missa sacrificiũ offertur ꝓ viuis et defunctis: et mia dei necessaria est defunctis in purgatorio: et si nõ ad remissionẽ culpe: tñ ad remissionẽ pene: l₃ illã ꝑ ꝓpriũ meritũ assequi nõ possunt: ideo non videt̃ quin etiã ad eos apte referri possit miserere nobis: et dona nob pacem. Ideo Alex. aliã assignat rõnem: illã. s. quia in missa ꝓ defunctis spãlr celebrat̃: vt defunctis requies ꝓmoeret̃: ideo đr dona eis requiẽ: quia eis fruct⁹ misse spãlr applicat̃ ꝓ requie a penis impetrandã. ¶ Addit̃ aũt cõiter in ecclesiis ad tertium agn⁹: sempiternã: et nõ in ꝓmis duob⁹: ad designãdum q̃ eis requiẽ impetram⁹ triplicis afflictiõis s. a pena ardoris: a corporalib⁹ tenebris: ab afflictione expectatiõis ac dilatiõis ꝑpetue beatitudinis: afflictio aũt pene ardoris sĩr et tenebrarũ est tpalis: btitudo cui⁹ expectatio spata est anime afflictiua est eterna: et ideo in tertio agn⁹ addit̃ sempiternã. ¶ Uel etiã ideo ter đr requiẽ: q₂ optat̃ alabus triplex req̃es. Una ab afflictiõe pene: alia btificationis aie: tertia glorificationis vtriusq₃. Et q₂ tertia sequit̃ ꝓmã et scđam: tertiã ṽo nulla alia sequitur: ideo in tertio addit̃ eternã. Prime due req̃es si cum ꝑcisione intelligunt̃, vt excludãt tertiã sunt tpales: tertia sola eterna. ¶ Alie ecclesie attẽdentes: q̃ de nulla triũ req̃erũ ꝯtingit regredi ad inq̃etudinẽ: et ꝑ hoc oẽs eterne: l₃ non cũ ꝑcisiõe ad quodlibet agn⁹ addũt eternã: q̃si diceret. Dona eis requiẽ eternã ab afflictione: vt cesset eternalr ois afflictio ardoris tenebrarũ et dilationis. Iterũ dona eis requiẽ eternã: ab omni miseria aie ꝑ collationem btitudinis. Iterũ da eis requiẽ sempiternã ꝑ collationẽ glorie ꝑpetue, tollẽtis miseriã vtriusq₃ carnis et aie. Et hũc modũ tenet ecclesia Maguntinẽ. ¶ Si q̃rit̃ quare magis đr agnus dei: q̃ Jesu Christe: vel aliquo alio mõ. Rñdet Alex. q̃ hoc fit ꝯuenienter: tum ꝓpter veritatis repñtationẽ q̃ lege signabat̃ in immolatiõe agni typici. Tũ ꝓpter veritatis ꝓnũciationẽ q̃ facta est ꝓphetice. Esaie xvi. Emitte agnũ dñatorẽ de petra deserti ad montem filie Sion. Tum ꝓpter veri agni ostensionẽ digito ꝓcursoris dicẽtis. Ecce agn⁹ dei: ecce q̃ tollit pctã mũdi. Qr enĩ in hoc sacro repñtat̃ immolatio veri agni q̃ fuit ꝑ agnũ in lege figurata: sub nomine agni a ꝓphetis ꝓnũciata: sub agni vocabulo a Joãne demõstrata: ꝯuenienter ad horũ rememorationẽ et fidei testificationẽ dirigit̃ oratio ad xp̃m sub nomine agni: sub quo cum totupliciter nominus figurat̃ aliter: ꝓphetice: et manifeste expressum ac demonstratum.

Psal.

In missa ꝓ defunctis nõ đr miserere nobis neq₃ dona nobis pacem.

Rõ Alex.

Exo. xij.
Esa. xvi.

Domine Jesu Christe qui

dixisti aplis tuis. Pacẽ meã do vobis: pacẽ meã relinquo vobis: ne respicias pctã mea: sed fidẽ ecclesie tue. Eamq₃ ſm volũtatẽ tuã pacificare et coadunare digneris. Qui viuis et regnas cũ p̃re in vnitate spũssctĩ deus. Per oĩa secula seculoꝝ. Amen.

¶ O Hec est particula tertia in qua postq̃ sacerdos cũ pplo: vt pacis optatio effectũ sortiat̃: orauit suppliciter: nũc orationẽ ipsam pro pace factã magis specificat et explanat particulariter. Specificat enĩ effect⁹ et finẽ ꝓpter quẽ ꝓ pace orauit suppliciter. In qua orõne beniuolẽtiã ꝓmocapeat ei⁹ qui orat̃: ex eo q̃ ipse est qui pacẽ suis tribuit. Secundo ibi. Ne respicias: impedimentum exauditionis remouet. Tertio ibi. Eamq₃: ſm petitionẽ suam fundit. ¶ Quo ad ꝓmum đr. Domine Jesu Christe: saluator benignissime. Qui dixisti: ex hoc mundo per passionẽ migraturus: apostolis tuis a te vocatis ad fidei cognitionem: a te missis ad fidei predicationem: pro te passis ad fidei corroborationem Pacem meam do vobis: pacem meã veram et satisficatiuã: ne essent de illis qui loquunt̃ pacem cum p̃ximo suo: mala aũt in cordibus eorum. Pacem relinquo vobis: vt in pace firmiter permanerent: ne mundi pressi miseriis territi declinarẽt aut illecti blanditiis vt incrassati recalcitrarent. Uel ſm Aug. super Jo. Qui dixisti apostolis tuis. Pacem meam relinquo vobis: ad patrem iturus: pacem meam do vobis: in fine venturus. Pacem meam relinquo vobis in hoc seculo: pacem meam do vobis in futuro seculo: pacem meam relinquo vobis: in qua manentes hostem potestis deuincere. Pacem meam do vobis: vt perpetuo possitis sine hoste regnare. Pacem meã relinquo vobis: vt inuicem diligatis. Pacem meam do vobis: vt nũq̃ dissentire possitis. ¶ Deinde impedimenta remouet. s. peccata ꝓpria dicens. Ne respicias peccata mea. s. ꝑsonalia: quibus offendi tuam altissimam maiestatem: quo indignus sum ad pacẽ ecclesie impetrãdã: ad corpus tuum sacratissimum deo patri offerendũ et ad pctõres eidem recõciliandum. Sed fidem ecclesie tue benignus respice: in qua eam tibi in spõsam (ꝓpheta Osea teste) despõsasti. Osee. ij. In qua eam lauacro aque in ṽbo vite: vt apostolus ait ad Ephesios. v. sãctificasti. In qua eam ne deficeret (vt Lucas ait. c. xxij.) confirmasti. Ecclesie tue sponse tibi grate: sponse sine macula et crimine: sponse ſm sui partem vnam te amplexantem in patria beatifice. ¶ Sequitur petitio. Eamq₃ ſm sui alteram partem adhuc in valle lachrymarũ peregrinantẽ: varias persecutiões ab infidelibus et hereticis sustinẽtẽ: in tuo tñ semper auxilio respirantẽ. Pacificare: ab infidelibus ꝑfidis: et coadunare: in fidei et charitatis vinculis digneris: tu dñe Jesu Christe ſm tuam volũtatẽ piissimã: ex qua in ipsa dignat⁹ es carnem fragilẽ assumere ſm tuã voluntatẽ amorosissimã: ex qua dignat⁹ es pro ipsa mortem tolerare ſm volũtatẽ tuã magnificẽtissimã: qua dignat⁹ es teipsum in cibum sub hac sacramentali specie cõdonare: per eumq₃ tanq̃ per viaticum vt te in celum ascẽdentem sequi valeat roborare. Addunt aliqui. Custodire a maculis et vitiis. Regere in prosperis et ad-

Aug.

uersis: sʒ ordo roman⁹ nō hʒ. Quatenus in bonis pacificata: ⁊ in malis custodita: ⁊ charitate coadunata: intus forisqʒ a te recta: tāti cōmunione edulij habeat digna. Qui viuis potēter: ⁊ regnas sapiēter. Cū patre tibi cōsubstātiali ⁊ coeterno. In vnitate spūsancti: q̄ nexus est amorosus. De⁹: in essentia vn⁹: in ꝑsonis trin⁹. Per oīa secula seculorū eternaliter. Amē. i. fiat. ¶ Et notādū q̄ hec orō nō dicit: cū legit officiū ꝓ defunctis. Qui illi leges mūdi transierūt: ⁊ requiescūt cū signo fidei: ⁊ dormiūt in somno pacis. Unde nec possunt ab infidelibus infestari: nec peccatis amplius irretiri: nec extolli in prosperis: nec frāgi in aduersis: quēadmodum nos qui adhuc mūdi legibus gubernamur. Ideoqʒ nō illi egent custodia ⁊ regimine: sʒ nec externi pace ab aduersariorum impugnatiōe: que in oratione presenti attēti⁹ postulamus. ¶ Et notā q̄ sub hac oratione sacerdos osculat altare vel calicē vel corpus domini: vt dicit Albertus. Uel sc̄dm ritū quarundā ecclesiarum primo osculat altare: secūdo librū: ⁊ tertio diaconū siue ministrum: aut loco eorū osculi imaginē vel tabulā sibi p ministrū porrectam. Ad cuius mysterij intellectū premitto q̄ in scriptura inuenit sextuplex osculū: scʒ

Alber.

Osculum { Unionis. / Amoris. / Reuerentie ⁊ honoris. / Reconciliationis ⁊ pacis. / Impie proditionis. / Lasciue ⁊ procacitatis. }

¶ De primo dicitur Cā. i. Osculetur me osculo oris sui. Ubi ad literā loquit de vnione verbi cum natura humana. De scdo dicit Geñ. xxvij. Accede ad me ⁊ da mihi osculū fili mi. ait Isaac ad filium suū iacob. De tertio. i. osculo reuerētie dicit Luc. vij. Osculū mihi nō dedisti. Hec aūt ex quo intrauit nō cessauit osculari pedes meos. De quarto osculo pacis primo ad Thessal. vltimo. Salutate fratres oēs in osculo sancto. De quinto ꝓditiōis Mat. xxvj. Quēcūqʒ osculatus fuero: ipse est: tenete eū: dixit iudas dās signū turbe sue ꝓditiōis. De sexto lasciue ⁊ ꝓcacitatis dicit Prouerb. vij. de muliere vaga ⁊ iuuene vecordi. Apprehēsum deosculatur iuuenē: ⁊ ꝓcaci vultu blāditur. Hic autē tm̄ de osculo vnionis recōciliatiōis ⁊ pacis dicēda intelligantur. Hec nāqʒ vnio pacis ⁊ charitatis esse dʒ mēbrorum ecclie adiuicē ⁊ ad caput. Ideoqʒ in principio nascētis ecclesie fideles se salutātes: sibi oscula impressere: qd̄ vsqʒ hodie in quibusdam regionibus approbat ꝯsuetudo. Hinc Paul⁹ ait. Salutate vos in osculo sancto vbi supra: ⁊ in vltima q̄ epla ad Cor. viii. ¶ Q Est aūt sm̄ predicta pax triplex hoīs scʒ ad deū: ad seipsum: ⁊ ad ꝓximum. Pacē ad deū ꝑdidim⁹: dū p peccatū lōge a deo: et a regno celesti sum⁹ separati: vt Esaias loquitur ac gehēnali discordie ⁊ turbulētissime cōfusiōi obnoxij tenebamur. Quā pacē dñs sua morte ⁊ sanguinis effusiōe restaurauit ad Col. i. Cōplacuit p eū recōciliari oīa in ipo pacificādo p sanguinē crucis eius siue q̄ in terris: siue q̄ in celis sunt. Qua xp̄i mors ⁊ passio in isto sacrificio representat: et quātum ad fructū eius ⁊ effectū renouat. Pacem ad seipsum vnusquisqʒ amittit: dū repulsa grā: et spiritu pacis p peccatū cōscientie sue simul ꝑturbatur. Quā gratiā ⁊ p gratiā pacē internā eucharistia: que in missa conficitur: digne sumpta restituit: qz ibi grāꝝ autor fons ⁊ originis plenitudo mādacat: ide ⁊ nomē obtinuit eucharistia idest bona gratia. Pacē ad ꝓximū non hʒ quisquis ꝓximi bonis p inuidiā torquet: aut iniuria lesus: nec illatam sibi iniuriam remittit: nec eius quā ipse irrogauit: veniā petit. Hec pax fidelib⁹ restituit: dū fideles vnius panis ⁊ calicis participatione sibi in dño vniunt. Uel si magis placet: pax illa hui⁹ sacramenti cōioni ꝑrequirit: secundū illud Matt. v. Si offers munus tuū ad altare: ⁊ ibi recordatus fueris qz frater tuus habet aliqd aduersum te: relinque ibi mun⁹ tuū ante altare: ⁊ vade prius recōciliari fratri tuo: ⁊ tūc veniēs offeres mun⁹ tuū. Uerū ⁊ si pax hec vel illa preexigitur: tm̄ per sacri cōmunionē firmius stabilitur. Unde de cōse. dist. ij. hoc est sacrm̄: dr. Hoc est sacrm̄ pietatis ⁊ est signū vnitatis vinculū charitatis. Qui vult viuere accedat ⁊ credat: ⁊ īcorporet hūc cibū ⁊ potū. ¶ R Hāc itaqʒ pacē cū sacerdos populo optauerat: dicens. Pax dñi sit semper vobiscū. Interposito agn⁹ dei: quo similiter hāc pacē reparari a dño deprecatur orās miserere nobis pctā remittēdo: vt reparet pax interna. Iterū miserere nobis amissam charitatē restituēdo vt renouet pax eterna. Cōcludit. Dona nobis pacē: summā ⁊ principalē: q̄ est eterna. Et hec quasi expssius orādo subdit orationē. Dñe iesu xp̄e q̄ dixisti ec. In qua cōmemorās pacis autorē xp̄m discipulis pacē dedisse: hancqʒ ecclesie sue vult speciale signū sue familie ⁊ charactere reliqsse: suppliciter ꝓ hac triplici pace deprecatur expressius: vbo scʒ ⁊ signo. Uerbo ꝓ pace pectoris: cū dicit. Ne respicias pctā mea. Pro pace btitudinis q̄ est pax ꝑfecta xū deo: cū subdit. Eāqʒ secūdū voluntatē tuā pacificare. Pacis eīn nomen seorsum positū ꝓ principaliore pace (q̄ est cū deo in btitudine) cōgrue accipit. Pro pace tpis deū addit. Regere ⁊ coadunare digneris. Hec eīn pax tēporis: quaten⁹ bona est: ex diuino regimine ⁊ vnione corporū in xp̄o rectore resultat. Signo vō osculū pacis signū ter imprimit. Primo altari qd̄ xp̄m significat: deinde libro q̄ cōsciētiā ꝑnotat: sm̄ illud Daniel. vij. Libri aperti sunt. Libri cōscientiarum: secūdū glosam: ibidē: vij. Diacono vt similiter offerat pplo: quo signo se ⁊ pplm hāc pacē petere ⁊ desiderare manifestat: hoc ipm pplus p osculū approbat ⁊ ꝓtestat. Osculādo eīn exteriori signo manifestat se hāc triplicē pacē ⁊ desiderare: ⁊ iā in ꝓposito habere ⁊ vt roboret hoc pacis sacro toto corde cōcupiscere. Nā vnico osculo quo ꝓximū: vl tabulam crucifixi imaginē ꝯtinētē de altari sumptā obsculat (osculat imaginē dei vel viuā vel in imagine pictā) pacē cū deo reformari ⁊ velut renouata antiqua pactione in eū se cōsentire ostēdit. Cōsciētie qʒ pacē p ꝓpositi sancti renouationeʒ seruare se significat. Neqʒ eīn labia osculari possunt imaginem nisi sese primo osculent. Cuʒ ꝓximo quoqʒ quē osculat: vel qui eandē imaginē osculat: cōcordiā p rācoris depositionē ꝯpace iniurie remissionē: illate offense recōciliationē: ꝓfessione publica manifestat. Et qm̄ sacrm̄ illud nos sanctificando vnit xp̄o: nobis: ⁊ ecclesie propter qd̄ cōmunio dr. Ideo ꝓ quadā ꝑparatione cordis ad dignā ei⁹ tā sacrālē quā spūalē ꝑticipationē: osculū cōiōi ꝑmittit: quo prius nos deo nobis ⁊ ꝓximo pacificari affectamus: sm̄ predictū xp̄i ꝑceptū. Si offers munus tuū ad altare ec. ¶ S Nec dubiū quin ad huius pacis consecutionē: quā hic cōmunio perfecte tribuit: deuota osculatio multū cōferat: ⁊ gratiam obtineat: sicut vniuersa alia que sm̄ ecclesie ritū: ecclesie filij deuotione debita exequuntur. Et licet olim ⁊ hodie in plerisqʒ locis fideles sibi mutuo pacis osculum sibi a sacerdote per ministrum porrectū imprimant: ne tamen sub specie boni: aliquid carnalitatis diabolico afflatu subintret: honestiore cautela tabula christi imaginem aut sanctorum reliquias cōtinens: offertur singulis osculanda. Unde manifestum est quod quicunqʒ hoc sanctum osculum spernit: se demonstrat esse separatum alienumqʒ tam ab ecclesia q̄ a christo. ¶ Hoc tamen diligentius cauendum: ne dum pacis signum ore proferimus: a pace mentis longe sit animus: et dum foris pacem simula-

Canti. i. — Gene. xxvij. — Luce. vij. — i. — Mat. xxvj. — puer. vij. — Triplex ē pax hoīs — Col. i. — Math. v. — Dan. vij.

Chryso.

mus: intus proditionis osculo dñm cũ iuda tradamus. De quo bea. Chryso. sup Mattheũ. Osculũ pacis porrigere tempore quo sacra celebrant: in vsu ecclesie est: sz vereor ne plures ex vobis labijs tantũ pacẽ faciãt: cũ tñ christus nõ ore: sz corde velit primũ salutari. De hoc pacis osculo mẽtio fit per Inno. papã de cõsecratio. dist. ij. Pacẽ vbi gl'osa reddit causam: cur in defunctorũ officio: pacis osculũ nõ dat: que supra tacta est. Similiter quare monachis nõ dat: q2 illi modo mortui sunt: deo viuunt vt. d. xvi. q. j. placuit cõmuni. ¶ De hoc pacis osculo magister in rõnali ait. Osculat se pp'ls recepto osculo a ministro sacerdotis: vt se cõiunctos esse pfiteantur in vnitate fidei p xp̃m in ara crucis immolatũ: cuius immolatiõis memoria per sumptionẽ sacri: ad quã sacerdos accedit: celebratur. Aut vt gratulet se gr̃az p corp'is xp̃i immolationem cuius memoria peragit: maxime p mãducationem hostie recepisse. ¶ Est et alia ratio hui9 osculationis. Pro quo aduertẽdũ: q2 in primitiua ecclesia cũ adhuc magna erat fideliũ deuotio: propter vicinitatẽ passiõis xp̃i: statuit Anaclet9 papa vt singuli peracta cõsecratiõe corp9 xp̃i manducarent: vt de cõsecra. di. j. ep̃s. et di. ij. peracta. Postq̃ vero tepescẽte deuotiõe: indictũ fuit vt saltẽ singulis diebus dñicis cõmunicarẽt. Ad qd' Aug. hortatur vt in. c. quotidie. de cõse. dist. ij. Processu vero tp̃is magis frigescẽte charitate: sanctũ est: vt saltem ter in anno: in pascha: in pentechoste: et natali dñi cõicarẽt: p papã Fabianũ: vt in ca. Etsi nõ frequẽtius ea. dist. Extincto nũc pene in fidelib9 charitatis feruore: in his nouissimis tẽporib9 p̃ceptũ est in cõcilio lateranẽsi: q2 ad min9 semel in anno quilibet fidelis discretionis annos habens: scz in pascha communicet: vt i ca. Ols. de peni. et remis. Porrecit igit in primitiua eccl'ia sacerdos osculũ pacis ministro ceteris impertiẽdũ vt p hoc significaret: q2 tunc cõmunicaturi oẽm rãcorem et cordis amaritudinẽ cõtra quoscũq3 deberẽt extinguere: se mutuo vinculo pacis vnire q̃ mutuo ꝓponebãt xp̃m pacis donatorẽ mãducare. Hodie vero id in capella pape: et quibusdã ecclesijs osculũ cõtinuari cernit vt qui tũc sacrm nõ participãt sacraliter: saltẽ in vna fide sacri se cõmunicare ostendãt spiritualiter. Tepiditati ergo nostre hoc inuẽtũ est remediũ vt ait Innoce. vt omni die osculũ darẽt pacis pro mysterio vnitatis. Quod cũ sacerdos ministro porrigit populis offerendũ: dicit.

Innocen.

Pax tecum. quã osculo pacis signo representos: sit qui a me osculum quasi pacis signũ accipiat. Ad quã vocem respondet minister. Et cũ spiritu tuo: sit pax xp̃i vera. ¶ Sequẽtẽ oratiõnem quidã nõ legũt: quidã p̃o eam legũt: ideo eam exponere placuit. Dicit itaq3 rursus sacerdos.

Ad ephe. iiij.

Habete vinculum pacis et charitatis. Quia pax orit: ex vinculo charitatis: et accipit ab illo: ad Ephesios. iiij. Solliciti seruare vnitatẽ spiritus in vinculo pacis.

Ut apti sitis per pacem et charitatem.

Can. v.

Sacrosanctis mysterijs xp̃i. Quia nemo his dign9 esse põt nisi p charitatẽ. vñ Can. v. Comedite amici et bibite: et inebriamini charissimi. ¶ Rursus dicit s'm morẽ aliquorũ.

ad eph. ij.

Pax christi Qui hic sumitur et est autor pacis. Ad Ephe. ij. Ipse est pax nostra qui fecit vtraq3 vnum: medium inimicitie parietem soluens in carne sua: vt duos condat in semetipso populos: iudeorũ scilicet et gentilium: ambos reconcilians et faciens pacem.

Et ecclesie Sicut eius cui data est pax per xp̃m: q̃ veniens euãgelizauit pacẽ his q̃ lõge: et his q̃ ꝓpe. Lõge fuerũt gẽtiles idololatre. Prope iudei vnius dei cultores.

Psalm9.

Abundet in cordibus vestris. Q2 pax illa nõ temporis est tñ: sz cordis. In quo abũdãt: dũ vsq3 ad inimicos se extẽdit: de facili quidẽ vsq3 ad amicũ gerit. Sz vt ad inimicum ꝓfluat necesse est vt in corde abundet. Psalmus. Fiat pax in v'tute tua: et abũdãtia in turrib9 tuis. Uel abũdet vt vsq3 in finẽ in cordib9 vestris p̃seueret: vt tunc veniat sup vos pax super pacẽ: pax scz eternitatis sup pacẽ cordis. Uel abũdet in cordibus vestris: vt vite influxũ a spiritusancto recipe sint idonea. Sicut eñ spirit9 humanus nõ viuificat mẽbra nisi fuerint vnita: ita nec spũsanct9 viuificat eccl'ie mẽbra: nisi in pace fuerint copulata: s'm beatũ Aug. in de ciui. dei: quẽ copule nexũ necesse est vt spũsanctus qui nexus est patris et filij retribuat. Ideo sequitur.

Ad Ro. v.

Per spiritum sanctuz qui datus est nobis. Unde ap'ls ad Roma. v. Charitas dei diffusa est in cordib9 nostris: p spiritũsanctũ qui datus est nobis: vñ p columbã significat: cuius est osculũ colũbinũ: que cũ signo pacis ramo virẽtis oliue reuersa est ad arcam: hoc est ad ecclesiam.

¶ Lectio. lxxxiij. a

Domine iesu christe fili dei viui qui ex volũtate p'ris cooperãte spũsancto: p mortẽ tuam mundũ viuificasti: libera me p hoc sacrosanctũ corp9 et sanguinẽ tuum ab oibus iniqtatib9 meis et vniuersis malis: et fac me tuis semp obedire mãdatis: et a te nũq̃ separari pmittas. Qui cũ deo patre in vnitate eiusdẽ spiritussancti viuis et regnas de9. Per oia secula seculorũ. Amẽ. ¶ Hec est tertia pars principalis p̃ticipatiõis cõmunionis: in qua post ꝓparatione sacri ad suã participationẽ p sui diuisionẽ: postq̃ communicantiũ vnionẽ p pacis. triplicia impetrationem ꝓcedit sacerdos ad principalissime in sacro misse officio intentũ: tremendi videlicet sacrificij sumptionẽ. Et q2 ipsa sũptio vita bonis est: mors malis: vt tactũ est supra lectio. vij. et viij. sacerdos in periculo grãdi indigne sumptiõis se cõstituenz aduertẽs nõ immerito cõtremiscit: ne qd' optimũ est: et ad pariẽdũ vite fructũ institutũ ex ꝓpria sui indispositiõe fiat sibi cibus ad mortẽ. Contremuit sanctissimus p̃cursor dñi purus sãct9: q̃ natus tangere sanctũ dei verticẽ. Cur nõ in ꝯtremisceret miser peccator sumpturus eũdẽ suũ et vniuersitatis iudicẽ: memoria tenẽs apostolice cõminatiõis tonitruũ. Quicũq3 mãducauerit panẽ: et biberit calicem dñi indigne: reus erit corporis et sanguis dñi. Qui eñ manducat et bibit indigne: iudiciũ sibi mãducat et bibit: nõ dijudicans corpus dñi. Et iuxta eiusdẽ ap'li cõsiliũ. Probãs semetipsum: et nõ inueniens ex se vnde tãto mysterio dignus habeat: ad ipsum deũ pietatis et misericordie fontẽ se cõuertit: et p̃ter p̃missas orationes generales: p̃cib9 magis ꝓprie ad rẽ ptinẽtibus: sui dignificationem a dño nitit impetrare: quatenus sibi et ceteris p quibus sacrificat: pficiat sacrosancta cõmunio ad vitam: que ad salutẽ oim noscit instituta. Premittit igit aliq̃s oratiões cõioni: aliq̃s cõioni interserit: aliquas cõmunioni subiungit. Et secundũ hoc p̃s ista subdiuidetur in tres partes. Secũda: ibi. Corpus dñi nostri Iesu xp̃i. Tertia: ibi. Sanguis dñi nostri. Prima pars diuidetur in quatuor particulas, secundum quatuor oratiões cõmunioni p̃e-

I. Cor. xi.

nissas. In prima pro sui iustificatione: vt digne possit sumere: deuotius sumendum implorat. In secunda: vt fructuosa fiat communio exorat: ibi. Perceptio corporis et sanguinis. In tertia: suam indignitatem recognoscens simul et diuinā oipotētiam pfunde se humiliat: ibi. Dñe nō sum dign⁹. In quarta sumpta fiducia ex spe diuini adiutorij ad sumendū augustissimū mysterium (vt Dionysius loquit) se egerit ipsumqȝ sumēdo participat. ¶ Prima oratio diuidit in partes quatuor. Prio satagit sacerdos captare beniuolentiā christi per mortis et passiōis sue rememorationē. In secunda petit a peccatis et vniuersis malis liberationē: ibi. Libera me. In tertia petit sue volūtatis plenam diuinis mandatis subiectionē: ibi. Et fac me. In quarta petit sui cū christo ppetuā coniunctionem ibi. Et a te nunqȝ. Quibus addit solitam oratiōis conclusionē: ibi: Qui cū eodē. ¶ B Circa primum oculos cū intētione ad sacr̄m dirigēs: ad christuȝ in specieb⁹ visibilibus vere et realiter presentē dicit. Domine: dominator toti⁹ vniuersitatis Iesu: saluator humani generis Christe: vncte a patre plenitudine spiritus p̄ cōsortib⁹ tuis. Fili dei viui patris naturalis et cōsubstātialis: diuinā tibi naturam eterna generatione cōmunicantis. Qui ex voluntate patris: liberali et misericordissima: te ad nostram redēptionem venire temporis plenitudine mittētis. Cooperāte spūsancto: cui⁹ sicut cū pře tecūqȝ vna est essentia: ita et volūtas: atqȝ operatio indiuisa. Quapropter et tui sacratissimi corporis fabricatio in vtero virginali specialiter sibi appropriat: dicēte angelico paranympho ad virginē Luc. j. Spūssanctus superueniet in te: et virtus altissimi obumbrabit tibi. Et iterū ad sanctū Ioseph spōsum eius. Qđ in ea natū est: de spiritusancto est. Per mortē: quā patiēdo factus es obediēs patri vsqȝ ad mortē: mortē aūt crucis pbrosam et amarā. Phil. ij. Tuā: in tua potestate positā. Solus quippe ptātē habes ponēdi animā tuā et resumēdi eā: te dicēte. Nemo tollet a me aīam meā sed ego pono eā a meip̄o et iterū sumā eā. Tu eñ solus vite et mortis habes dñium. Naȝ oia dedit in manu tua pater. Deditqȝ potestatē ois carnis tibi: vt des eis vitā eternam. Naȝ et nos serui tui: tuo dono aīas nostras possumus p fratrib⁹ ponere. Nequaqȝ tñ nostre est facultatis eā iterū sumere. Mundū viuificasti spiritualiter. Nā tu panis verus es (Ioan. vj.) qui descēdisti vt dares vitam mūdo. Totus eñ mūdus extra dei amicitiā positus ppter peccatū primi nostri parētis vitā pdiderat. Ianua vite: celorū regno obseruato: ac decreti mortis chirographo obsignato: ita vt filio ade nullus pateret ingressus. Sȝ p mortē suā chirographū illud decreti qđ erat aduersum eos deleuit. Illudqȝ de medio tulit affigēs illud cruci: conuiuificauit nos sibi donās nobis oia delicta. Mortē nāqȝ suā tota trinitas in satisfactionem pro oibus nostris delictis acceptauit: quā sic ex volūtate patris: cooperāte spūsancto: sustinuit. Sustinuit in quā volūtate patris et spūsancti: atqȝ sua: quia tota trinitas est in mortē tradidit: eāqȝ p viuificatione toti⁹ mūdi acceptauit. Pater eñ eum in carnē misit: fili⁹ se obtulit: spūsanct⁹ q̄ amor est oblationē cōcremādo acceptissimā reddidit. Hinc apl's. Christus p spiritūsanctū seip̄m obtulit deo patri hostiā immaculatā. Dicitur aūt pater ipsuȝ misisse ppter autoritatē principij: a quo cetere psone originant. Fili⁹ vȝ se obtulisse s'm assumptam humanitatē: que sibi soli in vnitatē psone est copulata. Spūssanct⁹ vȝ mortē illā acceptasse: propter benignitatē: q̄ sibi sicut cetera ad volūtatē ptinētia appropriant: cui⁹ et hoc cōmune sit trinitati: sicut et ipsa volūtas: q̄ est principiū oim operationum cōtingenter a deo pcedētiū. ¶ C Sequit.

Dionysius
Luce. j.
Mat. j.
Ioan. x.
Ioan. iij.
Ioā. xvij.
j. Ioā. iij.
Col. ij.
Heb. ix.
Ioā viij.

Libera me. Captata beniuolētia: sequitur petitio qua primo petit liberationē a malo: dicēs. Libera me: hocqȝ sacrificiū offerentē: et oēs alios fideles pro quibus offert: vt oēs liberi efficiamur. Si eñ tu filius nos liberaueris: vere liberi erimus. Per hoc sacrosanctū corpus et sanguinē tuū. Sacrosanctū: p̄ oib⁹ sctūȝ: qr p sūmū artificē sp̄ualiter sctūȝ sacratissime v'gis fabricatū ac sacratissime v'bo dei copulatū: et tādē sacratissime i h̄ sacro nob̄ donatū: et nūc a me idigno tua sola pietate et misericordia ad sacerdotij gradū assūpto sumēdū. Ab oib⁹ iniqtatib⁹ meis hoc est peccatis: q̄ aīam ad summe trinitatis imaginem factā maculāt et deturpāt. Et vniuersis malis corporis et aīe presentibus et futuris. Deinde petens cōferri bona: subdit. Et fac me: eosqȝ p quibus offero tuis semp obedire mandatis. In quo cōsistit tota vie pfectio et patrie beatitudo. Hinc ait. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. In volūtatum quoqȝ vnione beatorū cū deo tota consistit fruitio: que est essentialis beatitudo. Dicit autem semp obedire: hoc est: nullo tpe trāsgredi. Sūt eñ mandata que semp obligāt et pro semp: vt negatiua. Sunt mādata que semp quidē: nō aūt p semp obligāt ad faciēdū qđ precipit: pro semper aūt obligāt ad nō trāsgrediēdū: qualia sunt precepta affirmatiua. Iteruȝ semper obedire i. vniuersaliter oibus mandatis: ne in vno offendēs oim reus efficiar: vt docet Iacobus. Demū orando petit in bono pseuerantiā: qr q̄ perseuerauerit vsqȝ in finem: hic saluus erit. Vñ addit. Et a te nūqȝ separari permittas: neqȝ i hoc seculo p peccatū: qđ separat te a deo: neqȝ in futuro per horrendā reprobornū sententiam. Discedite a me maledicti in ignē eternū. Cōcludēs adiungit. Qui per diuinā essentiā tuaȝ. Cum eodē deo patre: a quo ois paternitas in celo et i terra noiatur. In vnitate substātiali. Eiusdē spiritusancti charitas nexus. Viuis: vitā habēs in teipso. Et regnas in terris et in celo: deus ver⁹ naturalis vnus et indiuisus. Per oia secula seculorum: sine fine. Amen: vere et indefectibiliter. ¶ D Circa primā partem huius orationis: incidit dubium. Vtrum xp̄s ex volūtate patris mundū viuificans p mortē suā sua potestate animā suam posuit: an sua pmissione mortē vulnerū, violētia a iudeis inflictorum illatā sustinuit? ¶ Ad hoc pbabiliter dici pōt: q xp̄s in cruce sua potestate aīam posuit preueniēdo mortē quā durissimi vulneruȝ cruciat⁹ intulissent: vt sic euidētissime cōstaret: nō nisi ppria volūtate nos sua morte redemisse. Pōt aūt illud signis ostēdi et scriptis. Signis. Naȝ ob hoc pilatus dū peteret dare corpus sepeliendum mirabatur si iam mortu⁹ eēt: quasi illate pene licet letales fuerāt: nō tñ vitā in tā breui tēpore extorsissent. Sicut nec in latronibus cū dño crucifixis: quorū crura quia dño mortuo vixerant: fracta sunt: vt eorū mors acceleraret. Aliud signū: qr cuȝ clamore valido expirauit: qđ nō est hois morte naturali vi illata morientis: sȝ eius tñ qui propria potestate et volūtate aīam suā ponit. Hinc cēturio videns qr sic clamās expirasset: ait. Vere hic homo filius dei erat: vbi gl. Ostēditur quare cēturio miratur: qr vidit eū sic expirasse. i. spūm emisisse: null⁹ eñ hȝ potestatē emittēdi spūm: nisi cōditor aīaruȝ. Et alia glo. Hiero. Infirmata etenim carne: morte virtus diuina inualuit: que dicit. Aperite mihi portas iustitie. Nos autē nulla anima voce morimur: qui de terra sumus. Ille eñ cū exaltata voce expirauit: q̄ de celo descēdit. Ex qb⁹ iam pȝ: qr nō violētia coact⁹: sȝ ptāte suscep⁹ mortē aduocauit. Pȝ idē autoritate scripture supra allegata. Nemo tollet aīam meā a me: sȝ ego ponā eā a meip̄o. Ad idē multe scripture cōcordāt: vt illud. Oblat⁹ est qr voluit: sȝ quecū p voluit fecit. Item tradidit semetipsum pro nobis. Et silia multa. Oblatio aūt

Mat. xix.
Iaco. ij.
Matt. xxv.
Mat. xxv.
Dubiū.
Rñsio ad dubium.
Ioan. xix.
Mat. xxvij.
Mar. xv.
Ioan. x.
Esa. lvij.
Ephe. v.

tu vidualis ꝯtinẽtie:qui per beatũ Andreã deno-
tant.Hic eñ ſm.b.Chryſ.Uxore mortua in ſtatu
viduali credit ꝑmãſiſſe.Aut fuerũt in ſtatu virgi
nali:⁊ hi ꝑ paulũ figurant:qui virgo fuit ⁊ ꝑman-
ſit.Et,ſm hoc ſubdit.Et cũ oibꝰ ſanctis:in tribus
aplis gñalr noiatis.Et quo ad tertiã oꝛonis hu-
ius partẽ:addit petitionis ſpecificatio:cũ dr.Da
ꝓpitiꝰ pacẽ:ne ppl's in tãti ſacri cõione ꝑ inſurgẽ
tia mala ꝑturbet.Da pacẽ pectoris:vt ꝯſciẽtie re-
morſum tollẽs:⁊ in vera charitate ⁊ amicitia nos
tibi iũgens:tibi ꝑfecte recõcilies.Da pacẽ tpis:in
diebꝰ nr̃is:vt ea ꝓ illiꝰ tpis miſeria ꝑfruamur.Et
ab omni ꝑturbatiõe exteriori te pacẽ donãte viua
mus.Nõ eñ niſi te donãte eã habere poſſumus:
quia nõ eſt aliꝰ qui pugnet ꝓ nobis niſi tu deꝰ no
ſter:celeſtis pater.Ois ſiqdẽ prãs tue potẽtie cõ-
parata:infirmitas eſt:non potẽtia.Ut ope miſeri-
cordie tue adiuti.Miam tuã pater clementiſſime
implorãmꝰ:nõ iuſtitiã q̃ nr̃is demeritis magis tri
bulationẽ ⁊ aduerſitatẽ rectitudinis zelo induce-
ret ꝙ pacẽ.Hoc eñ exigũt nr̃a peccata.Potiꝰ nã-
ꝗ puniri meruimꝰ:ꝙ tranquillitate foueri.Plus a
tua iuſtitia ꝯtinãtes meruimꝰ:vt ſuꝑ nos regnẽt
pacis emuli ac tyrãni:ꝙ pacis zelatores ⁊ beniuo
li.Da igit nobis adhuc infirmis qbꝰ nocet ꝑturba
tio ꝓpitiꝰ pacẽ.Et a pctõ volũtatis ⁊ actiõis.Sẽꝑ
ſimꝰ liberi:per pacẽ pectoris:deleto reatꝰ nr̃i chi
rographo.Et ab omni ꝑturbatiõe ſecuri:ꝑ pacem
tpis tumultu ⁊ inq̃etudine ſeculi mitigata:quo ꝑ-
uenire mereamur ad pacẽ eternitatis:ois mali ſu
ſpicione penitꝰ ſublata.❡ E Hec aũt oꝛo dr ſub ſi
lẽtio:quo ſm Inno.⁊ Alexã.ſignificat quies dñice
ſepulture:qua in triduo mortis xp̃s ſm corpus in
ſepulchro q̃euit:q̃euerũt ⁊ mulieres vnguẽta pre-
parãtes die ſabbati:vt hr̃ Luce.xxiii.Siluerũt ſʒ
mãdatũ:ſm aiam xp̃s deſcẽdit ad iferos:vt fortior

Mat.xii.
Luce.xi.

ſuꝑueniẽs fortẽ ſpoliaret armatũ.Tũc et momor
dit infernũ.Oſee.xiii.Ero mors tua o mors:mor-
ſus tuus ero inferne:cum totũ infernũ deſtruxit.
(Non eñ dãnatos inimicos qui vinentes dixere.

Luce.xix.

Noluimus hunc regnare ſuꝑ nos:eduxit;)ſed mo-
mordit partẽ abrumpẽs:ſuos amicos liberans a
malis p̃teritis:p̃ntibus ⁊ futuris:dãs eis ꝑpetuã
pacẽ ⁊ eternã beatitudinẽ:in qua ab omni pctõ:⁊
inq̃namẽto ſunt liberi:⁊ ab omni violẽtia:⁊ ꝑtur-
batione ſecuri.Qđ ⁊ dominus Phariſeis p̃dixit.

Luce.xiii.

Sanitates ꝑficio hodie ⁊ cras:⁊ tertia die ꝯſumor.
q.d.ſm Inno.Prima die mortis mee intrãs infer
num:auferam demoni tyrãnidẽ ſuam:in craſtino
educã captiuitatẽ ſanitati ⁊ libertati donatã dãʒ
portã:paradiſi eis apertã:liberãs eos a malis p̃-
teritis p̃ntibus ⁊ futuris.Dans eis pacẽ:in q̃ ſem
per ſint a pctõ liberi:⁊ ab omni ꝑturbatione ſecu-
ri.Tertia die reſurgã ꝯſummatꝰ.Hoc ergo eccleſia
cõmemorãs in iſto ſilẽtio petit ſibi a ꝑturbatione
liberari:⁊ ꝑpetua pace frui.Et ꝓpter hoc in q̃buſ
dam eccleſijs in die paraſceues ꝓfert;illa oꝛo alta
voce:qꝛ eadẽ die qua fuit mortuꝰ dñs:ad inferna
deſcẽdit ꝓ patribꝰ liberãdis.❡ Aduertẽdũ etiam
ꝙ ſacerdos dicẽs hanc oꝛonem.Libera nos q̃ſ ⁊c.
accipit patenã:quã facta oblatiõe abſcõderat.Ad
cuiꝰ ſignificationis manifeſtationẽ attẽdendũ ſm Alex.
de al.q.xxxvii.par.iiii.ꝙ patena dr a' parẽdo:⁊ ſi-
gnat cor latũ ⁊ altũ charitate:ſm illud.Uiã mãda
toꝝ tuoꝝ cucurri cũ dilataſti.i.charitate cor meũ.
Et iterũ.Latũ mãdatũ tuũ nimis.Suꝑ hãc pate-

Ps.cxviii.

nam.i.charitatis latitudineʒ:ſacrificiũ iuſtitie dʒ
offerri:vt holocauſtũ vere pingueſiat.Hãc cordis
latitudinẽ habebat dñs offerẽdo ſeip̃m ꝓ nobis.i.
Io.iii.In hoc cognouimꝰ charitatẽ dei q̃m ille a-
nimã ſuã ꝓ nobis poſuit.Habebat ⁊ ipſam Petrꝰ

Mat.xxvi.

cũ ait.Et ſi oportuerit me mori tecũ nõ te negabo.
Silr ⁊ oẽs diſcipuli dixerũt:ꝓpter qđ dñs intulit:
dicẽs.Sp̃us q̃dẽ ꝓmptꝰ eſt:caro aũt infirma.Sed
latitudo cordis ab eis fugit:cum diſcipuli oẽs ab
eo fugerũt ⁊ latuerũt.Et ideo poſt oblationẽ ho-
ſtie mediãte patena:ꝑ quam hoſtia altari p̃ntata
eſt:ſacerdos abſcõdit ſub corporali patenam:vel
ſubdiaconꝰ ab altari remotã retro ꝯtinet; inuolu-
tam:per qđ diſcipuloꝝ fuga vel latibulũ ſignatur
qđ dñs ipſe p̃dixerat.Oẽs vos ſcãdalũ patiemini
in,me in iſta nocte.Scriptũ eſt eñ.Percutiã pa-
ſtorẽ ⁊ diſꝑgent oues gregis.Et iõ ſacerdos dñi-
ce reſurrectiõis eulogiũ annũciaturꝰ:reſumit pa-
tenã a diacono vel ſubdiacono p̃ntatã quo, ſigni-
ficatur ꝙ poſt reſurrectionẽ apli ad dñʒ, redierũt.
Oſculat eam ſacerdos in ſignũ charitatis quã ha
bere dʒ ad oẽs ⁊ ſignũ crucis facit in facie cũ ipſa:
ſm dñm Alb.in ſignũ ꝙ virtꝰ cõionis in oẽs deri-
uat ꝑ virtutẽ charitatiſ.❡ F Aliter myſticat Inn.
⁊ magiſter in rõnali:ſm quos ſubdiaconꝰ.diaco-
nus ⁊ ſacerdos:tã numero ꝙ obſeq̃o rep̃ntãt tres
illas mulieres Marias:de qbꝰ Mat.vlti.dicit ⁊ ce
teri euãgeliſte:ꝙ venerũt cũ aromatibꝰ videre ſe
pulcrũ:⁊ corpꝰ dñi mortuũ vngẽtis optimis ꝯdiẽ
do honorare.He eñ patenã myſticã p̃ntarũt dño
in obſequiũ ſepulture(vt dictũ eſt)emerũt aroma
ta vt veniẽtes vngerẽt Ieſum.Subdiaconus igit
(cũ ſacerdos ꝓcedit ad hãc oꝛonẽ)patenã inuolutã
tradit diacono:qui eã recipiẽs detegit:⁊ reuelatã
ſacerdoti porrigit:cuiꝰ humeros aut manũ dexte
rã oſculat:ꝑ qđ ſignificat:ꝙ mulieres ille latẽ cor
de deũ in ſepulchro q̃ſierũt:obſeq̃a funeri exhibe-
re cupiẽtes.Nam valde mane vna ſabbatoꝝ ve-
niũt ad monumẽtũ orto iã ſole:vt dr Marc.Oſcu-
lãtes humerũ:vel manũ dexterã ſacerdotis xp̃m
ſignãtis:qꝛ deſiderabãt participes fieri laboꝝ eiꝰ:
⁊ ſocie retributiõis eterne.ſm illud apli.Si; com-
mortui ſumꝰ ⁊ ꝯuiuemꝰ.Si ſuſtinebimꝰ ⁊ ꝯregna-
bimus.ii.ad Tim.ii.Oſculũ eñ ſignũ eſt vnitiuũ
mutuo ſe oſculãtium.Sacerdos patenã accipiẽs
traditã a ſubdiacono ⁊ diacono:ſigt ꝙ xp̃s fidẽ et
charitatis latitudinẽ ſctãrũ mulierũ acceptauit.
Qđ xp̃o ſacerdos patenã de manu diaconi recipit:
eãꝗ oſculat:⁊ cũ ea ſigno crucis ſe ſignat:innuit ꝙ
ſiꝑ paſſiõeʒ filij:q̃ ꝑ crucẽ ſigtur:recõciliamur deo
pr̃i(q̃ recõciliatio ꝑ oſculũ intelligit)erimꝰ ⁊ here-
des regni:cuiꝰ nulliꝰ terminꝰ eſt nec finis:qđ ꝑ pa
tene rotũditatẽ denotat.❡ Uel vt Inno.dicit:per
hoc ſacerdos oñdit:ꝙ xp̃s crucifixꝰ ⁊ reſurgẽs ſta

Mat.vlt.

tim deſideriũ mulierũ impleuit.Nã occurrẽs illis
a monumẽto regrediẽtibꝰ:dixit eis.Auete:⁊ ꝓci-
dẽtes tenuerũt pedes eiꝰ ⁊ adorauerũt eum.Qui
dam etiã cũ patena ſummitatẽ calicis:⁊ pedẽ eius
tãgũt:ſignãtes ꝙ iſte femine ſancte integro ac fer-
uẽti cordis affectu:quaſi totũ dñi ſepulcrũ:quod
ꝑ calicẽ rep̃ntat:amplexate ſunt.Propriũ quippe

Amantiũ propriũ.

amãtiũ eſt:ꝙ nõ ſatiant tactu dilecti in oibꝰ corpo
ris partibꝰ.niſi ⁊ res dilecti ꝯtrectẽt.Quod, oñdit
Maria Magdalena:q̃ iuxta monumẽtũ ſtãs alijs
recedẽtibꝰ nõ recedebat:donec dñm videre mere-
ret.❡ Deniꝗ ſubdiaconꝰ mappulã:qua patenaʒ
operuerat:nõ ſuꝑ altaris palla:ſed aliũde deponit:
ſignãs ꝙ Petrꝰ monumẽtũ intrãs:vidit, ſudarium
nõ cũ linteaminibꝰ poſitũ:ſʒ ſeparatũ in vnũ locũ
inuolutũ.Deinde deponit corporale de calice:ad

**Diaconus depo*
nit operculum calicis
ſigno ãge
li q̃ reuol
uit lapidẽ
ab monu-
mẽti oſtio

ſignãdũ ꝙ mulieribꝰ Ieſum q̃rẽtibꝰ ſepulchrũ pa
tefactũ eſt.Uiderũt nãꝗ lapidẽ magnũ valde re-
uolutũ ab oſtio monumẽti miniſterio ãgeli de ce-
lo deſcẽdẽtis.Os quidẽ calicis:oſtiũ ſignificat mo
numenti.Sequitur.*

G

Per eũdẽ dñm noſtrũ Ie-

ſum xp̃m filiũ tuũ qui tecũ viuit ⁊ regnat in vnita
te ſp̃ũſancti deus.Per oia ſcl'a ſcloꝝ.Amẽ.❡ Hec
eſt ſcđa pars partis tertie p̃ncipalis totiꝰ canõis:
in qua poſt ꝑparõnẽ ppl'i ad ſacrã cõionẽ ꝑ oꝛonẽ
dñicã:eiuſꝗ emboliſmũ:incipit ſacratiſſima cõio:

ac dispēsatio. qua ecclesia ꝯsequit̃ tāti mysterij vti
litatē ꝛ fructū. Et subdiuidit̃ pars illa in tres par
tes. In pͥma aptat̃ sacr̄m cōfoni ꝑ ei⁹ diuisionē. In
scd̄a cōsecraturi vniunt̃ per pacis impetrationē ibi.
Pax dn̄i sit ꝛc. Tertio ꝓcedit̃ ad ipsam sumptionē
ibi. Dn̄e Jesu xp̄e fili dei viui. ¶ Circa pͥmū, qꝛ eu-
charistie sumptio nō tm̄ sacerdoti celebrāti: sꝫ toti
ꝓficit ꝛ fructificat ecclesie: cui⁹ tres sūt partes seu
stat⁹: vt statim dicet̃: ideo vt singulis partib⁹ ꝓdes
se ostēdat̃: ipm̄ sacr̄m i tres partes diuidit̃: sub ho
rum ꝓlatione verboꝝ. Per eūdē dn̄m nr̄m. Que v̄
ba lꝫ sint ꝯclusio ꝓcedētis orōnis: qꝛ tn̄ hic fit sacr̄i
diuisio: q̄ ꝑtinet ad sacr̄i cōfonē ꝛ dispēsationē: io
magis in eis seq̄ntis initiū sumit̃ partis. Vn̄ ait.
Per eūdē dn̄m nr̄m iesū xp̄m: cui⁹ sacrosanctū cor-
pus ꝛ sanguinē contrectamus venerabilr̄ in sacr̄o
statim sumpturi: per quem vt per mediatorē ꝛ pō
tificem bona omnia adipiscimur: ꝛ ab oib⁹ malis
liberamur: tanq̄ per dominum nostrum: cui data
est potestas in celo ꝛ in terra. Jesum. i. saluatorem
nostrum. Venit enim vt saluum faceret populum
suum a peccatis eorum. Christum: pre omnib⁹ suis
consortibus spūsancti oleo vnctum. Filium tuū:
naturalem ꝛ vnigenitum: cui paterna vox ꝑhibuit
testimonium. Hic est filius meus dilectus: in quo
mihi bene complacui. Qui tecum viuit: in eterni-
tate indefectibilr̄. Et regnat imperiose ꝛ potent̃.
In vnitate. i. identitate essentiali. Spūsancti: ter
tie in diuinis persone. qui amor est: ꝛ nexus patris
ꝛ filij: in quo amorose nectunt̃: vt in communi pro-
ducto: sibi consubali deo. Et non concludit sacer-
dos hanc orōnem per verbum Amen: sed exaltās
vocem di. Per omnia secula seculorum. i. omnium
temporum successiones veras vel imaginarias. i.
eternalr̄: requirens populi consensum in petitis: vt
di. Alb. vt ipse populus: vel aliquis eius. noie. di-
cat. Amen. i. fiat nobis quod petisti. Sub his ver-
bis (vt dc̄m est) fit hostie fractio: ideo pͥmo de cau-
sa: ꝛ modo fractionis: ꝛ eius sig̃atione aliquid di-
cemus: deinde de ipsa fractione cuius. sit ꝛ in quo
fiat. ¶ H Causam fractionis duplicē assignat do.
Alb. in de offi. mis. par. ij. Vna est sig̃tionis: altera
necessitatis. Causa sig̃tionis vt partes ecclesie: ꝓ
quibus offertur: figurent̃. Unde vsus ecclesie hꝫ:
ꝙ in tria frangat̃: quia pars corporis xp̄i mystici i
celis triūphat: ꝛ ꝓ illa sacr̄m offert̃ ad laudē ꝛ grā
rum actionem: qꝛ illi iam beati sunt. Alia pars cor
poris mystici in labore adhuc viuit: in fide cōuer-
sans ꝛ merito in terris: ꝛ ꝓ illa sacr̄m offert̃ in pi-
gnus redēptionis. Tertia pars in purgatorio af
flicta purgat̃: ꝛ pro illa sacr̄m offert̃ in supplicatio-
nem pro afflictis. Isti sunt tres panes: quos nobis
accōmodat amicus noster Christus vt ponamus
ante illum qui de via venit: amicum: primū. s. no-
strum: quando venit: vel ad laudandū: vel ad pro
sua redēptione sacrificium: aut ꝓ captiuis ꝛ afflic-
tis supplicādum. De via em̄ venit: quando de ne
gotio occupationis terrenoꝝ ad cultum dei se cō-
uertit. Necessitatis autem causa frangit̃: qꝛ integrū
sine periculo ꝓpter gutturis artitudinem a multis
non sumeret̃. Hec Alb. i⁹ genere. De q̄bus. s. dicet̃
latius in spē. ¶ De modo autem frangendi hoc ꝑ
mitto: qm̄ i modo frangendi ꝛ ceteris: q̄ sequunt̃ nō
idem per modus oia i diuersis ecclesijs seruat̃: sꝫ
nonnulla ex soleta consuetudie variant̃. Ideo i ꝓ-
cessu vsq̄ i finem huius operis modum hunc ꝓse-
quar: q̄ i metropoli nostra i isigni Maguntinēsi ec
clesia seruat̃: ꝛ i eius missalibus continet̃. In hui⁹
em̄ prouincia: alma nostra Tubigēsis vniuersitas:
in qua hec vtcunq̄ collecta sunt: constituta dino-
scit̃. Metropolitane em̄ ecclesie: eiusq̄ ceremonijs
cete ecclesie singule totius prouincie sꝫ canonicas
patrum sanctiones: ꝯformare se habent. Unde in
concilio Gerundensi ita statutū est. vt hꝫ de cōsec.
dist. ij. istō. Instō missarum sicut i metropolitana ec
clesia agit̃: ita i dei note: i oibus prouincijs tā ipsi⁹
misse orando q̄ psallendi vel ministrandi consuetu-
do seruet̃. Sacerdos ꝓcedens ad fractōēꝫ hostie:
ipsam leuat de altari: super patenam collocat: ꝛ ide
eam sic tollens super calicem per mediū frangit: di.
Per eundem dn̄m nostrum Jesum xp̄m: ꝛ partem
que i dextra mansit super patenam ponit. Partem
v̄o que i sinistra permansit manu: iterum per me-
dium frangit dicens. Qui tecū viuit ꝛ regnat i vni
tate spūsancti deus. Qua diuisa: partem quam si
nistra manu tenet: super patenā ponit ꝑori parti
coniungens. Alterā v̄o particulā i dextra manu re
manentem: tꝫ super calicem duobus digitis: pollice
s. ꝛ idice: ꝛ erectus parum exaltans vocem di. Per
oia secula seculoꝝ. Eleuans modicū calicem cum
particula quam tꝫ manu dextra: ꝛ accepto respōso
a circūstantib⁹ di. Pax dn̄i ꝛc. Hoꝝ q̄tuum ad aliq̄
magister in rōnali ponit rōnem. Pͥmo hostia le-
uat̃ de altari: ad sig̃ndum ꝙ xp̄s fuit de t̄ra ad cru
cem exaltatus ꝛ mortem ibidē perpessus. Dehinc
hostie frangende patena supponit̃: ad sig̃ndum ꝙ
xp̄s ex latitudie charitatis: que per amplitudinem
patene sig̃tur: sponte quaslibet passiones sustinuit
per nullā aliam potentiā necessitat⁹: quas passio-
nes fractio hostie rep̄ntat. Inde hostia i man⁹ ac-
cepta frāgit̃: qꝛ xp̄s ꝯficiēs hoc sacr̄m: panē in ma-
nus accepit ꝛ fregit: rursus frāgit̃ in memoriā pas
sionis dn̄ice. Hinc Prosper de ꝯse. dis. ij. dū frangit̃.
Dū frāgit̃ hostia: dū sanguis de calice in ora fide-
lium fundit̃: q̄d aliud q̄ dn̄ici corporis in cruce im
molatio: eiusq̄ sanguis de latere effusio, designat̃.
¶ Et nota ꝙ aliud sig̃t fractio: ꝛ aliqd̄ partes, in
quas fit fracte hostie diuisio. Nam fractio passio-
nem dn̄i: partes eos pro q̄bus passus: ꝛ q̄b⁹ sacri-
ficium illud ꝓficit rep̄ntat. Frangit̃ autem supra
calicem ꝓpter reuerētiā sacramēti: ne aliqua eius
particula alior̄sum ꝓsiliat. Sed si qua ceciderit: in
calice recipiat̃: ꝛ sic honorifice a celebrante suma-
tur. Frangitur ꝑterea supra calicem: ad sig̃ndum
ꝙ in fractione: hoc est vulneratione corporis xp̄i:
sanguis qui in calice cōtinetur: continue fluxit de
corpore. Hec de fractione. ¶ J Sed de partibus
fractionis ꝯsiderandum: ꝙ frangitur in duas me-
dietates: ad significandū duplicem ꝑdestinatorū
statum: quoꝝ vnus est in eterna gloria. Alius ad-
huc in temporali miseria. s. ꝑsētis seculi atq̄ ipsi⁹
purgatorij: ideoq̄ ista medietas hostie que nōdū
beatos significat: subdiuidit̃ in duas particulas:
quarum vna rep̄ntat eos qui purgantur in pur-
gatorio. Alia rep̄ntat illos qui in hoc seculo ad-
huc viuunt. Harum medietatū illa q̄ in manu de-
xtera tenebat̃: ꝛ supra patenā indiuisa collocaba-
tur: significat ꝑdestinatos: qui iā adepti sunt bea
titudinē: ꝛ tenēt rectitudinē ac bona potiora per
dexterā significata quib⁹ nulla admisceri pōt cur
uitas aduersitas vel afflictio siue pena. Et qꝛ illo-
rū status stabilior ꝛ vniformis est: ꝛ vna btitudine
sine intermissiōe fruunt̃: idcirco hec medietas manet
indiuisa. Alia aūt medietas man⁹ sinistre diuidit̃
in duas ptes s̄m duplicē eoꝝ statū quos represen
tāt: qꝛ illoꝝ: vt dictū est: aliq̄ iā mūdū exierūt: ꝛ in
purgatorio puniunt̃: aliq̄ adhuc in corpe degunt:
ꝛ mūdi penalitatib⁹ affligunt̃. Haꝝ priū eaq̄ me
diati hostie in patena ex prima diuisiōe collocate
cōiūgit̃: significat illos q̄ sunt in purgatorio: quos
respicit sinistra manus dei: hoc est dei iustitia: s̄m
quā ꝓ peccatis in hoc mūdo nō satisfactis puniū
tur, ꝛ satispatiunt̃: vbi merēdi remissionē penearum
plius nō est locus. Cōiūgit̃ aūt priori ꝑticule que
beatos significat: qꝛ existētes in purgatorio certi-
tudinē habēt de sua btitudie ꝯsequēda infallibilr̄
iā et ꝑiculi effugit̃: q̄ btitudine adepta: de ei⁹ certi-
tudine inamissibili secure gloriant̃: cui ꝛ ipsi part.

Sacr̄z q̄re i tres ptes diuidit̃.

Mat. vlt.

Mat. j.
Ps. xliij.

Mat. iij. ꝛ xvij.

Duplex cā fractionis.

Hostia q̄ d̄ altari leuat̃. q̄d significat.

Fractio aliud sig̃t ꝛ aliō ptes in q̄s fit fracte hostie diuisio.

Duplex ꝑdestinatorū status.

securitate ꝯiungent. Quia ḡo p̄destinati in mūdo existētes: egēt meritis passiōis Christi: q̄ illis adhuc vivētib⁹: eorūq; actib⁹ p̄nt suffragari ad meritū: idcirco particula man⁹ dextre: q̄ vivētes in hoc seculo significat: calici immittit: ꝛ sanguini Christi immiscet: ad significādū q̄ hūc fructū effusiōis sanguinis Christi ꝯseq̄ p̄nt. Tenet t̄n duob⁹ digitis ab cōmixtionē: pollice. s. ꝛ indice. Pollice vigor virtutis signat. Indice discretio mētis itelligit. Dat igit̄ p̄ hoc itelligi q̄ cū fidei vigore: ꝛ mētis discretiōe nos in mūdo vivētes intueri debem⁹: q̄ sanguis Christi p̄ statu isto fruct⁹ multos si volum⁹ ferre pōt. Hāc aūt particulā sacerdos tenēs se erigit: et elevata voce. Per oīa s̄cl'a s̄clo⁊ dicit. Primo se erigit: quia parat se cum dn̄o p̄petuā petere pacē. Et quia oīe datū optimū: ꝛ oē donū p̄fectū desursū est descēdēs Sursum se erigit sperās desup̄ exaudiri. Elevat ꝛ calicē de altari: ad ostēdēdū q̄ Christus q̄ p̄ passionē (q̄ p̄ calicē designat̄) descēdit ad inferos: p̄ omnipotētiā aūt p̄ris: immo p̄p̄a p̄tāte de tumulo a mortuis resurrexit. Pacē datur⁹ discipulis elevat vocē: vt p̄p̄l's pacē desiderās: intelligat q̄ sacerdos p̄ pace petitur⁹ est: dicit. Amen. i. nobis sic donet. ¶ Alij aūt applicāt significationē partiū hostie: dicētes q̄ hostia dividit̄ in tres partes: s̄m q̄ sūt tres partes corporis Christi mystici: hoc est ecclesie s̄m suā generalitatē accepte. Est eīm vna pars eccl'ie q̄ d̄r militās: ꝛ hec est numer⁹ fideliū h̄ i mūdo p̄egrināt̄iū: q̄ vere exercet militiā adversus carnē mūdū ꝛ diabolū. Alia est pars ecclesie q̄, s̄m aliquos d̄r dormiēs. s. numer⁹ eo⁊ q̄ i purgatorio puniunt̄. Et d̄r dormiēs: q̄ nōdū eternā btitudinē ad quā p̄destinati sunt: sunt ꝯsecuti. Nec t̄n illi ibi deinceps mereri p̄nt: ꝛ nec p̄ demeritū ab illa in eternū separabunt̄. Tertia pars eccl'ie d̄r triūphās: ꝛ est numer⁹ btō⁊ iam in celo gloriose triūphātium. Et d̄r triūphās: q̄ adversus inimicos Christi militiā strenue exercuerūt: ꝛ finalr̄ victoriose triūpharūt. ¶ In signū triplicis hui⁹ partis vl'is eccl'ie: hostia in tres partes dividit̄. Prīa pars s̄z illos q̄ sanguini immittit̄: signat ecclesiā triūphātē: q̄ iam inebriata est vino letitie: intuitiōe. s. divine essentie: ac amore p̄fecto: sive fruitiōe eiusdē: d̄ qb⁹ d̄r Cātic. v. Inebriamini charissimi. Alie aūt due partes eccl'ie significant̄ reliq̄s duab⁹ partib⁹ hostie extra calicē: quarū maior supposita minori in patena: significat ecclesiā militātē: ꝛ minor īnixa supposite: signat ecclesiā in purgatorio expectātē: illa eīm innixa suffragus militātis ecclesie. Et p̄ istis duab⁹ gemina m̄ns p̄cces agno: q̄ est caput ecclesie: vt misereat̄ nobis. Sed p̄ tertia parte ad cui⁹ locū ꝛ requiē aspiram⁹: petim⁹ vt idem agn⁹ triplicis nature donet nobis pacē. Hinc ꝛ Christ⁹ tria illa loca ecclesie s̄z suā humanitatē: s̄m quā est caput ecclesie: p̄agravit. Primo locū n̄re terre habitabilis. xxxiij. annis in Judea ꝛ Hierl'm ꝯversando. Scd̄o limbū in quo p̄res tenebant̄: ipsos s̄m aīas inde extrahēdo. Tertio ꝛ finalr̄: ascēdēs in celū captivitatē quam post triūphū coronavit: ad regnū p̄ris indefectibile collocādo. ¶ Et huic ꝯcordat canō de ꝯse. di. ij. triforme. ꝛ est Sergij pape ita sonās. Triforme est corpus dn̄i. Pars oblate in calicē missa: corp⁹ Christi q̄d iam resurrexit mōstrat. Pars comesta: ābulās adhuc sup̄ terrā. Pars in altari vsq; ad finē misse remanēs: corp⁹ in sepulchro: quia vsq; ad finē s̄cli corpora s̄ctō⁊ i sepulcris erūt. Corp⁹ dn̄i vbiq; i hoc accipit̄ p̄ corpore mystico. i. fidelib⁹ x̄p̄o icorporatis. Ve⁊ hoc vltimū. s. reservatio p̄ticule i finē misse hodie nō s̄vat̄: vt d̄r gl. Nā diminuta fideliū devotiōe: ꝛ crescēte circa altare idevotiōe freq̄ntātiū: et p̄p̄t p̄iculū q̄d ꝯtigere posset i reservatiōe: sumūt sil'r a sacerdote: ꝛ pro q̄ signāt triūphātes: ꝛ p̄o q̄ signāt in sepulchris descētes: ac i purgatorio spe felici libatione expectātes. Hec eadē est s̄nia magr̄i in. iiij. dist. xij.

Jaco. j.

Eccl'ie s̄z suā generalitatē accepte tres sūt partes.

ponētis ca. Sergij. i. ait. ¶ R Scd̄o do. Alb. pars hostie q̄ a sacerdote statim post divisionē sumit̄: signat p̄tē eccl'ie i celis triūphātē. Pars q̄ i calicē mittit̄ signat p̄tē eccl'ie in terris militātē: in angustijs ꝛ penis laborātē. Pars reservata: eos q̄ sūt in purgatorio. vñ ait Alb. Fractio hec a Sergio papa instituta: a quo ꝛ ter cātādū esse Agn⁹ dei: inter cōicādum est statutū Sedē. In tres aūt partes frangi istitutū est: q̄ corp⁹ x̄p̄i mysticū triforme est. Quedā eīm pars regnat cū capite suo: ꝛ triūphat in celo: ꝛ q̄dā adhuc in laborib⁹ militat in terris: q̄dā est in purgatorij penis. Instituit ḡ Sergi⁹ papa: vt pars vna statim acciperet̄ a sacerdote: quē ipse frequēter notat p̄fectorē scitatis q̄ loco x̄p̄i stat i altari: q̄ signat p̄tē in celis iā triūphātē: q̄ iam plane in x̄p̄m trāsivit. Statuit ēt vt s̄c̄da mitteret̄ in calicē: q̄ calix signat hui⁹ vite passiōes: q̄ signat partē i laborib⁹ ꝛ penis hui⁹ vite adhuc laborātē: ꝛ idē in calicem missam. Statuit ēt q̄ tertia pars hostie maneret in finē in altari post oīa mysteria sumēda: q̄ signat eos q̄ in sepulchris sūt: ꝛ in purgatorio in fine cum x̄p̄o vniēdos fore p̄ sp̄ualē incorporationē. ¶ Non dissimilē s̄niā ponit Inno. iij. vt refert Alex. iz verba discrepēt. Corp⁹ (inq̄t) x̄p̄i est vl'is eccl'ia: caput s. cū mēbris. Un⁹ eīm panis: ꝛ vnū corp⁹ multi sumus: oēs q̄ de vno pane: ꝛ de vno calice participamus. Et inveniunt̄ in isto corpore q̄si tres partes ex q̄b⁹ totū corpus ꝯsistit. Una pars est ip̄m caput x̄p̄s: q̄ caput est ꝛ pars corporis. Et s̄c̄da pars aīe s̄ctōrum: q̄ cū x̄p̄o regnāt. Hi. s. x̄p̄s ꝛ s̄ctōrum aīe extra passionē sūt q̄si simul: sicut scriptū est Mat. xxiiij. Ubicūq; fuerit corp⁹: illuc ꝯgregabūt̄ ꝛ aq̄le. Predicte partes due seorsū extra calice. reservant̄: q̄si extra passionē: q̄ p̄ calicē designat̄. Christ⁹ ei resurgēs ex mortuis iā nō morit̄. Rom. vi. Et q̄ cū ipso sūt: neq; esuriēt. neq; sitiēt ampli⁹. Neq; cadet sup̄ ipsos sol: neq; vll⁹ estus: q̄ p̄mo abierūt. Apoca. vij. partim. ꝛ. xx. Tertia pars in calice ponit̄: signās eos q̄ adhuc i passiōe ꝯsistūt: donec ab hac vita migrātes: ad suū caput trāseāt vbi nō morient̄ āpli⁹: nec vllaten⁹ patient̄. Hic nō fit mētio de partibus in purgatorio exntib⁹: s̄z cōp̄hēdi pōt in tertia p̄te: q̄ ꝛ ipsi adhuc i penis sūt: sicut hi q̄ p̄egrinant̄ in hoc mundo. ¶ Mod⁹ Inno. pape color est: de quo ponunt̄ hec metra. Frāgit̄ in p̄tes tres hostia: p̄ma btōs. Plene s̄c̄da notat vivos: summa sepultos. Uel s̄z alios. Pars vivis intincta p̄ vivis sctificat̄. Altera p̄ sctis: pars tertia p̄ redimēdis. Bea. Aug. Innocētio ꝯcordat: vñ ait. In trib⁹ p̄tib⁹ trinitas vna ꝯtinet̄. Una pars de sictis sumit̄ ad laudē ꝛ gloriā dei p̄ aīab⁹ s̄ctō⁊ cū x̄p̄o regnātiū. Altera p̄ illis q̄ i purgatorio sūt. Tertia p̄ vivētib⁹ q̄ volvunt̄ i sanguine i. p̄ctō. Et iz diverse recitate sūt opiniōes ꝛ s̄nie de significatione p̄tiū fracte hostie: nō t̄n sunt adverse. Nihil eīm p̄hibet idē plura mystice designare. ¶ Uiso de fractiōis ac p̄tiū significatiōe: videndū est de fractiōis veritate: vbi duo occurrūt idagāda. Primū an ibi sit vera fractio: ꝛ cui⁹ sit: hoc est: q̄d ibi frangit̄. Scd̄m an sub q̄libet fractiōis particula totus x̄p̄s ꝯtineat̄? ¶ Circa p̄mū ponit magr̄ in. iiij. quattuor opiniones. Una est: q̄ ibi nō est vera fractio: sed t̄n apparēs: sicut multa apparēt in hoc sacro: q̄ t̄n ita nō sūt: sicut apparet q̄ accn̄a sine in subiecto: ꝛ ita nō est. Et si obijcit̄ illud Amb. Nihil falsi putādū est in sacro s̄critatis: sicut fit in magor̄ p̄stigijs: vbi delusione q̄dā falluntur oculi vt videat̄ esse q̄d nō est. Ad q̄d dicūt: q̄ nō fallit̄ nos visus nec fallit̄: q̄d ꝯtigeret si crederet̄ ita frāgi sicut videt̄: nec illusio est: quia ad vtilitatē fidei: non ad deceptionem ita fit. Sicut ꝛ Christus ostendēs se duobus discipulis in via specie peregrini. Nec in eo tamē talis forma erat: sed oculi eorum tenebāt̄ ne agnoscerent eum. Sed hec opinio non acceptatur: quia ꝯtrariatur verbis Christi. Accepit panē gra

Alber.

i. Cor. x.

Matthei xxiiij.

Augu.

Dubiū p̄mum.

Secundū dubiū.

Opinio p̄ma.

Ambro.

tias agens fregit. Hec aũt falsa esse nõ p̃nt: nisi di cerẽt ꝙ p̃riꝰ fregit ꝛ postea bñdixit. Itẽ si nõ esset vera fractio: nõ esset vera masticatio: nec vera comestio: q̃ vident absurda. ¶ Itẽ fundamẽtũ i quo fundat falsum est. Nihil eñ apparet in hoc sacr̃o qđ nõ vere ꝛ realiter est ibi. Uñ dr̃ in legẽda corp̃is xp̃i. Accidẽtia sine subiecto in eodẽ sacr̃o existunt: vt fides locũ habeat dũ visibile inuisibilr̃ sumitur aliena spẽ occultatũ. Sequit ad ꝓpositum. Et sensus a deceptiõe immunes reddant: q̃ de accidẽtibus iudicãt sibi notis. Si aũt sensus iudicarẽt de aliquo accidẽte: puta fractiõe q̃ ibi nõ esset: deciperent. ¶ Nec verũ est qđ multa apparẽt in sacr̃o q̃ ibi non sunt. Nã q̃cq̃d apparet: ibi est: sꝫ multa ibi sint q̃ nõ apparẽt. s. q̃ sola fide credunt. Et qđ additur ibi. Apparẽt accidentia esse in subiecto falsum est: ibi apparẽt accidẽtia sensibilia: sꝫ an sint in subiecto: an extra subiectũ: hoc excedit apprehẽsionẽ sensus: hoc aũt solũ appet qđ intuitiue cognoscit. Et nihil tale a nobis sic cognoscit (saltẽ existentiũ extra nos) nisi qđ sensus intuet. Accidẽtia aũt esse in subiecto rõne inuestigamus. Uñ ꝛ apud doctos dubiũ est an accidẽtia materialia: qualitas scꝫ sensibilis: sint in quãtitate tanq̃ in subiecto immediato an in materia immediate. Sũt eñ de hoc vsq; hodie aduerse opiniones. Et iõ simplr̃ vera est: vt sonat autoritas btĩ Ambr. Nec valet qđ adducit de xp̃o. Nõ eñ decepti sunt ex visione: q2 qđ viderũt: in veritate fuit: verũ nõ q̃cq̃d ibi fuit: visibile in xp̃o viderũt. Tenebant eñ oculi eoꝝ ꝛc. Nõ eñ viderũt totã xp̃i faciẽ quãtũ ad oĩa accidẽtia q̃ in eo fuere. Et iõ errabãt in iudicio rõnis: iudicãtes non esse xp̃m q̃ fuit xp̃s.

Opinio secunda.

¶ Secũda opinio fuit qđ ibi est vera fractio: sed illa nõ est in aliq̃ subiecto sicut nec cetera accidẽtia. Ipsa eñ stãt sine subiecto: q2 sicut ibi est caliditas: ꝛ tñ nihil calidũ: ita ẽ ibi vera fractio sed nõ est in re aliqua: ꝓpter qđ nihil frãgit: ꝛ sic lꝫ hõ frãgat: tñ nihil frãgit. Sꝫ hec opinio simr̃ stare nõ põt: q2 sequit: aliq̃d frãgit: ergo aliq̃d frãgitur. Semꝑ eñ actiuũ infert passiuum. ¶ Preterea fractio nõ dicit aliq̃d realr̃ distinctũ a frãgẽte ꝛ frãgibili: sꝫ dicit frãgibile: ꝛ ptes eiꝰ p̃riꝰ ɔtinuas postea distare: ergo intelligi nõ potest sine frangibili.

Opinio tertia.

¶ Tertia opinio fuit: qđ ibi ẽ vera fractio corporis xp̃i: lꝫ corpꝰ maneat integrũ ꝛ incorruptibile. Sicut xp̃s dedit discipulis in cena corpus suũ passibile: ꝛ tñ nõ est dẽtibꝰ discipuloꝝ passum: agẽte hoc v̄tute supnaturali: ergo multo magis hoc fieri põt eadẽ v̄tute in corpore ipassibili.

Augu.

Assumũt ꝑ se autoritatẽ btĩ Aug. ex ser. de v̄bis dñi: ꝛ habetur de ɔse. dist. ij. q̃ mãducãt. vbi inq̃t. Norunt fideles quẽadmodũ mãducãt carnẽ xp̃i: vnusq̃sq; accipit partẽ suã. Per partes mãducat: ꝛ manet integer totꝰ: Per ptes mãducat in sacr̃o: ꝛ manet integer totꝰ in celo: ꝛ manet integer totꝰ in corde tuo. Itẽ idẽ colligere nitunt ex ɔfessiõe berẽgarij: vbi ɔfessus est corpꝰ xp̃i verũ: nõ solũ sacr̃m: sꝫ in veritate manibꝰ sacerdotũ tractari frangi: ꝛ fideliũ dẽtibꝰ atteri. Sꝫ hec opinio simr̃ erronea est: qm̃ cum corpꝰ xp̃i sit animatũ ꝛ organicũ: si frãgeret ꝛ diuideret: corrũperet: qđ est impossibile: cũ sit gloriosum ꝛ impassibile. Preterea dñs Aug. in ser. de v̄bis euãgelij. Nec qñ mãducamꝰ: ptes de illo facimus. ¶ Preterea. Frequẽter supra dictuꝫ est tale corpꝰ xp̃i esse sub sacr̃o: quale est in sua existentia naturali. Cũ igit in naturali sua existẽtia post suã resurrectionẽ est immortale ꝛ incorruptibile ac impassibile: ꝛ ꝑ hoc extra sacr̃m diuidi nõ põt: qđ illđ repugnat ipassibilitati: iõ nec sic diuidi põt i sacr̃o. ¶ Preterea: id nõ diuidit ad diuisionẽ sacr̃i, qđ sacr̃o nõ coextẽdit: sꝫ corpꝰ xp̃i nõ coextẽdit sacr̃o: q2 nõ est ps vna corp̃is xp̃i sub pte sacr̃i: ꝛ alia sub alia: vt dictũ est. s. lec. xliij. ꝛ dicet statim. Q2 ꝫ nõ est cõmẽsuratio ptiũ corp̃is xp̃i ad ptes sacr̃i sine hostie iõ nõ sequit corpꝰ xp̃i frãgi ad fractionẽ hostie. Sicut nec diuidit aĩa hoĩs diuiso corpe: q2 ipsa corpi nõ coextẽdit: sꝫ tota est in toto: ꝛ tota in q̃libet corporis parte. Iõ est q̃rta opinio vera: quã magr̃ approbat ꝛ docet cõiter: ꝙ fractio illa: ꝛ partitio non est in sub̃a corp̃is xp̃i: q2 incorruptibile est: sꝫ in ipsa forma panis sacr̃i. i. in specieb̃ sacr̃alibꝰ: q̃ post cõsecrationẽ sunt sine subiecto: q̃bus ante fuerãt in pane. Et hoc sensu dicit aplʼs. panis quẽ frãgimꝰ: q2 forma panis ibi frãgit: ꝛ in ptes diuidit. Xp̃s integer manet ꝛ totꝰ in singulis: vñ ꝛ Aug. vbi. s. de v̄bis euãgelij. Quando christus manducatur: vita mãducat. Sed q̃s audeat mãducare dñm suũ: ꝛ tñ v̄itas inuitãs nos ad mãducãdũ ait. Qui mãducat me viuit ꝓpter me. Nec occid: i xp̃s vt mãducet: nõ deficit: viuit mãducatꝰ: q2 surrexit occisus. Nec qñ mãducamꝰ: ptes de illo facimꝰ: ꝛ q̃de in sacr̃o sic fit.

Opinio quarta.

¶ Ad ꝑ hoc ad rõnes opinionis tertie. Ad similitudinẽ corp̃is passibilis a discipulis i cena mãducati dr̃: qđ in illa mãducatiõe corpꝰ xp̃i nõ fuit diuisuꝫ: nec fractũ: sicut nec mõ in sumptione sacr̃i: ꝛ sic nihil facit ꝓ eis: sꝫ ꝓ veritate: ꝛ iõ impinẽter adducũt ꝓ se. Si eñ hoc intẽdũt qđ discipuli corpꝰ xp̃i tũc passibile dẽtibꝰ diuidebãt. et tñ viuũ ꝑmanebat: falsuꝫ implicat: q2 nequaq̃ corpꝰ xp̃i dẽtibꝰ diuiserũt: aut fregerũt: imo iplicat corpꝰ aliqđ frãgi in eodẽ loco: ꝛ integrũ ꝑmanere. ¶ Ad autoritatẽ Aug. dicẽdũ: qđ nõ vult ꝙ vnusq̃sq; accipit ptẽ suã corp̃is xp̃i: sꝫ ptẽ suã sacr̃i. Uñ statim ꝑmisit ista v̄ba. Nec qñ mãducamꝰ, ptes de illo facimꝰ: ꝛ q̃dẽ i sacr̃o sic fit: vt. s. allegatũ est: ꝛ ɔtinuo subdit. Norunt fideles ꝛc. loquit igr̃ de ptibꝰ sacr̃i nõ corp̃is xp̃i. Uñ ꝛ subdit. Per ptes manducat in sacr̃o: ꝛ manet integer in celo. ¶ Ad ɔfessionẽ berẽgarij dr̃ qđ berẽgariꝰ diaconus scti Mauricij andegauẽsis incidit in heresim dicẽtiũ: qđ post cõsecrationẽ panis ꝛ vini in altari: nõ est ibi verũ corpꝰ et sanguis xp̃i: sed tñ est ibi sacr̃m: i. signũ corp̃is xp̃i significatiuũ. De qua heresi. s. tractatum est lect. xxxix. Et qm̃ in sua ɔfessiõe q̃ hr̃ de ɔse. dist. ij. ergo berẽgariꝰ. illã heresim expsse dãnat: asserẽs corpꝰ xp̃i nõ solũ tractari a sacerdote in sacr̃o vel i signo tñ: sed vere ꝛ realr̃ suã ɔfessionẽ eccl̃ia recepit: et Nicolaꝰ papa sub quo facta est eã ad vrbes italie germanie: ꝛ gallie: ad q̃s ꝑuersi dogmatꝭ sui fama ꝑuenerat: misit: lꝫ in explicãdo ꝛ detestãdo errorẽ suũ in v̄bis excesserit: pluꝰ ad alterũ extremũ declinãdo in v̄bis q̃ȝ oportuit. Uñ veritatẽ illã ɔfitẽs ꝙ in sacr̃o altaris nõ solũ signat: sꝫ vere ꝛ realr̃ ɔtinetur corpꝰ xp̃i verũ ꝛ naturale ꝛ manibꝰ sacerdotis tractat: addit. Frãgit: ꝛ dẽtibꝰ fideliũ attrit. Per q̃ v̄ba satis q̃dẽ dãnat heresim suã: sꝫ in vltimis v̄bis additis: scꝫ frãgit: atterit excesserit veritatẽ explicãdo. Sicut ꝛ illđ iproprie dictũ est: qđ dixit panẽ ꝛ vinũ post ɔsecrationẽ verũ corpꝰ ꝛ sanguineꝫ dñi nr̃i iesu xp̃i esse. Que oro de rigore v̄boꝝ vera nõ est: q2 nũq̃ȝ panis est corpꝰ xp̃i: sꝫ ex pane fit corpus Christi: vt lect. xlix. latius est ostensum. Sic eñ frequenter volentes errorem aliquẽ damnare excessiue locuti sunt: vt penitus recederent ab errore quasi declinare viderent in alterum extremũ errorem scꝫ sibi oppositũ. Unde ꝓm glo. ca. allegata berẽgarius dicens corpus Christi frãgi: ꝛ dẽtibꝰ atteri: intellexit per hoc corpꝰ Christi sub fractis ꝛ tritissimis sacr̃i particulis veraciter contineri: ꝛ sub illis realiter ꝛ verissime manducari: vnde addit glos. Nisi sane intelligas verba Berengarij: in maiorem incides heresim q̃ȝ ipse habuit. Ideo omnia, que scilicet fractionem ꝛ attritionem sonãt: ad species ipsas referas. Nam de christi corpore partes non facimus iuxta ca. qui manducant. c., tanlat. dist. allegata. Hec glosa ¶ Si queritur: vtrum concedendum sit ꝙ ibi est vera manducatio corporis Christi: ꝛ si sic: erit vera eiꝰ masticatio: et sic

Heresis berẽgarij

Questio.

Rñsio ad qõnem.

diuisio ꝛ fractio. Rñdet: est vera mãducatio corpis xp̃i: qꝛ ei⁹ sumptio i os ꝛ traiectio ad stomachũ. Sꝫ nõ digerit: nec ↄuertit in subam sumẽtis: nec hoc est de rõne mãducatiõis. Nec tñ est ibi masticatio corpis xp̃i nec diuisio: vt satis lectiõe. xiv. ostẽsum est. Sꝫ est ibi masticatio: fractio ꝛ diuisio specierũ siue sacri: nõ ↄtẽti. Nec illud de rõne est comestionis: qꝛ multa q̃ comedunt integra glutiunt. Nonnulla etiã mãducant q̃ nõ digerunt: sicut ea q̃ stomachus reijcit p vomitũ: sicut ea q̃ xp̃s post resurrectionẽ comedit ꝛc. ¶ O Ad scd̃am qõnẽ: scilꝫ an sub qualibet fractiõis particula tot⁹ xp̃s ↄtineat: certa est rñsio: de particulis post ↄsecrationẽ diuisis. Uñ de talib⁹ sm catholicã veritatẽ rñdetur: q̄ post ↄsecrationẽ panis sub qualibꝫ particula sacri diuisi est tot⁹ xp̃s sicut i toto fuit pri⁹ q̃ fuerat diuisum. Ptꝫ autoritate btĩ Hiero. in ser. dñice. v. post epiphaniã: ꝛ hr̃ de ↄse. dist. ij. singuli. vbi ait. Singuli autẽ totũ accipiũt xp̃m dñm: in singlis portionib⁹ tot⁹ est: nec p singlos minuit: integrũ se singulis pbet. Itẽ Hilari⁹ papa: ꝛ hr̃ vbi. s. vbi pars. dicit. Ubi pars est corpis xp̃i: est totũ. Eadẽ rõ est in corpe dñi: q̃ in manna: qd̃ in ei⁹ figura pcessit: de q̃ dr. Qui pl⁹ collegerat: non habuit amplius neqꝫ q̃ minus parauerat: habuit min⁹. Non enĩ quantitas visibilis in hoc est estimãda mysterio: sed virt⁹ spũalis. De quo lati⁹. s. habitũ est lec. xliij. p totũ.

Hiero.

¶ Sed vtrũ sub qualibet pte sacri indiuisi sit tot⁹ xp̃s: recitãt doct. sctũs Tho. ꝛ sctũs Bonauẽ. opiniones in scriptis dist. x. quarti: ꝛ clari⁹ Alex. parte iiij. q. xi. arti. v. Una est q̄ xp̃s tot⁹ est sub tota hostia: nõ tñ sub qualibet hostie parte tot⁹. Sed hostia diuisa xp̃s tot⁹ remanet sub qualibet pte. Ponũt exẽplũ de speculo qꝛ Aug. dicit qd̃ sicut fracto speculo multiplicant imagines: sic post fractionẽ sacri quot sunt ptes: toties est ibi xp̃s. Cõstat aũt qd̃ ante fractionẽ speculi nõ erat ibi nisi vna imago. Qd̃ aũt sub q̃libet pte hostie diuise est tot⁹ xp̃s ꝛ nõ indiuise: dicũt nõ venire ex vnitate hostie conuertẽde: sed ex partiũ corporis xp̃i inseꝑabili vnione. Sicut enĩ vbi corp⁹ xp̃i: ibi aĩa ꝓpter ↄiũctionẽ. Sic cũ vna pars hostie ↄtineat vnã partẽ corpis xp̃i inseparabiliter: cũ illa pars nõ possit diuidi ab aliis: qꝛ corp⁹ xp̃i incorruptibile est: trahit secũ totũ corp⁹. Rõ q̃ mouet est: qꝛ nihil est ponẽdũ i hoc sacr̃o nisi qd̃ necesse est: ꝛ rõ cogit q̄ post fractionẽ sit totũ in qualibet partiũ diuisarũ hostie: quia nõ põt esse ps corpis xp̃i diuisa ab altera: sed rõ ante fractionẽ nõ ꝓbat nisi q̄ totũ corp⁹ sit tota hostia. Soluũt etiã multas rõnes ꝛ autoritates Hiero. et Hila. exponũt de portõib⁹ diuisis: q̃s dicũt partes actu: ꝛ nõ ↄiũctis: q̃ sunt partes potentia. De quo satis diffuse tractat Alex. loco allegato. ¶ P Sed ista opinio stare nõ põt: qꝛ signo partẽ hostie indiuise: gr̃a exẽpli: decimã: in illa est aliq̃d corpis xp̃i: vel nihil. Si nihil: tũc nõ est corp⁹ xp̃i totũ in tota hostia: qd̃ est ↄ eos ꝛ ↄ veritatẽ. Itẽ qua rõne nihil corpis xp̃i esset in illa parte: eadẽ etiã nihil esset in alia parte: ꝛ ita nihil corporis xp̃i esset in aliq̃ parte hostie: ꝛ p ↄñs nec in tota. Nihil enĩ põt esse in toto: q̃n sit in parte vel partib⁹. Si primũ: vel ergo totũ corp⁹ xp̃i est in illa decima: vel pars ei⁹: ꝓuta decima ps corpis xp̃i in decima pte hostie. Si primũ hr̃ ꝓpositũ ↄ opinionẽ. Si scd̃m: tũc erit ibi cõmẽsuratiue seu circũscriptiue: qꝛ p vna corpis xp̃i in vna pte hostie: ꝛ alia in alia: qd̃ est ipossibile: qꝛ corp⁹ xp̃i mai⁹ est hostia. Mai⁹ aũt nõ põt circũscribi a minori. ¶ Itẽ q̃ro fracta hostia i ptes/ aut ps corpis xp̃i: q̃ pri⁹ replebat decimã partẽ hostie: adhuc replet: aut nõ? Si primũ: tũc põt sibi iũgi reliq̃ ps corpis xp̃i: nisi cẽnt sic ↄiũse q̃ pri⁹ fuerũt extra se distincte. Si scd̃m: tũc migrat ps corpis xp̃i d̃ loco ad locũ: ꝛ p diuisionẽ icipit eẽ vbi pri⁹ nõ fuit: et desinit esse vbi pri⁹ fuit: q̃ omnia falsa sunt ꝛ absurda.

Quãtitas visibil' nõ ẽ estimanda in hoc mysterio: sꝫ virtus spũalis.

Augu.

Nõ enĩ põt corp⁹ xp̃i totũ vel ps de nouo eẽ alicubi sacr̃aliter: nisi p ↄuersionẽ alicui⁹ in ip̃m: q̃ nõ fit nisi ꝟtute ꝟboꝝ sacr̃aliũ. Nec facit ad ꝓpositũ exẽplũ speculi integri ꝛ fracti: qꝛ nõ est aliq̃ imago realiter in speculo: sed vr̃ imago vert⁹ res extra speculũ p lineã reflexã a supficie speculi. Et multiplicatis supficieb⁹ p fractionẽ speculi: multiplicant lineę reflexę. Et p hoc repñtãt rẽ ipsam vnã in diuersis sitib⁹: ꝛ p hoc sensus decipit. Corp⁹ aũt xp̃i vere ꝛ realr̃ est in hostia: icipiẽs ibi esse ad ꝓlationẽ forme ↄsecratiõis: q̃ qꝛ non ꝓfert: denuo fracto sacr̃o nõ incipit esse de nouo vbi pri⁹ nõ fuit. ¶ Q Iõ illa opinione dimissa: est alia opinio vera cõiter oim doctoꝝ: sm quã supra lec. xliij. dictũ est: qd̃ corpus xp̃i est totũ in tota hostia ꝛ totum in qualibet pte hostie: in qua fuit pri⁹ suba panis: siue hostia sit integra: siue diuisa. Nec p diuisionẽ aliq̃d mutat circa inexistẽtiã corpis xp̃i. Nõ enĩ p fractionẽ incipit esse de nouo vbi pri⁹ nõ fuit: nec desinit esse vbi fuit: q̃diu spẽs manẽt i ea dispõne in qua sub eis ↄseruata fuisset suba panis: si facta non fuisset ↄuersio. Uñ sicut miraculose p diuinã potẽtiã totũ corp⁹ xp̃i sub tã parua hostia ↄcludit: ita p eãdẽ potẽtiã ꝛ miraculose ẽt in singulis ptib⁹ totũ cõtinet: Et hoc est de intẽtiõe dñi Inno. tertij sic dicẽtis. Reor salua fide maiestatis: q̄ vbi est panis cõsecrat⁹: totũ in singulis partib⁹ ↄtinetur. Qd̃ inde conijcio: quoniam in quotcunqꝫ partes species diuidamus: in singulis est totus Christus. Tot⁹ in magno: totus in paruo: totus in integro: totus in fracto: non minor in parte quam in toto. Nec mireris opus dei est hoc. Si in diuersis locis potest esse vnus: quare non etiam in singulis partibus potest esse totus. Et addit Innocen. pro confirmatione rationum statim positarum. Porro cum de⁹ illam virtutem verbis contulit. vt ad prolationem illorum corpus domini incipiat esse sub specie sacramenti: nec illa verba proferantur in fractiõe: diligenter attendant ꝛ ipsi respondeant: vnde corp⁹ quod ante fractionem non erat in singulis partibus totum: sed sub tali specie totaliter existebat: post fractionem in singulas partes quodammodo secedit: ꝛ incipit esse sigillatim in singulis: quod integraliter erat in integro. ¶ Sed forte ibi dicerent vt tangit Alex. q̄ post diuisionem non est totum corpus Christi in singulis portionibus p nouam conuersionem: sed virtute conuersionis prime facte hostia non diuisa. Unde dicunt quod hostia est vna actu: plures potentia: ꝛ virtus consecrationis habet efficaciam inquantum est vna actu ꝛ plures potentia. Secundum ergo q̄ est vna actu: ex consecratione: accipit virtutẽ actualem: qua actualiter ↄuertitur hostia totalis in corpus totale christi. Secundum autem q̄ est plures potentia: accipit virtutẽ potentionalẽ: qua partibus hostie existentibus plurib⁹ actu/ etiaꝫ actu est xp̃s tot⁹ sub singulis. Unde nõ est ponenda causa ex parte fractionis: qua corp⁹ totale est sub partib⁹: nisi sicut causa sine qua non: qꝛ scꝫ partes q̃ erant potentia sunt actu per ipsam fractionẽ. Sed ex virtute diuina verbi habet panis: q̄ quocũqꝫ modo: ꝛ q̃cunqꝫ aliq̃d illi⁹ habet esse distinctũ actu: sub ipso est totus xp̃s. Sic ergo cũ forma panis est vna actu sub illa forma totali est corpus Christi actu: ita q̄ nõ actu sub partib⁹. Cũ autẽ forma illa effecta est plura actu: iam est actu xp̃s in singulis partibus. Quia enĩ durante specie panis: nũq̃ euacuat a cõtento facta fractione aliq̃d cõtinetur sub portione fractionis: aliquid scꝫ corporis xp̃i. Et cum corpus xp̃i sit impartibile: relinquit q̄ corpus totale continet. Uñ rõne consecrationis ꝛ inseparabilitatis contenti a cõtinente: ꝛ indiuisibilitatis corpis xp̃i necesse est qd̃ totũ corpus contineat sub qualibet particula fractiõis. ¶ R Sed ↄ hãc solutionẽ sta

Inno.

rō supra posita: q: querit q̄ pars corporis xp̄i sit sub hac parte hostie nōdū fracte: an decima pars corporis sub decima parte hostie: ⁊ quarta sub quarta: cētesima sub cētesima: ⁊ sequit q ibi est corpus commēsuratiue. ¶ Preterea signo duas hostias: quarū vna sit decupla ad aliā: tūc decima pars minoris erit cētesima maioris. Quero tunc cur decima ps corporis xp̄i est in decima pte hostie maioris: cū tota illa ps decima corporis possit esse in cētesima pte hostie: q: est in decima minoris q̄ est cētesima minoris? An forte decima pars corporis est minor in maiori hostia: ⁊ eadē decima minor in minori: aut aliqd decime partis hostie maioris est vacuū a corpore quorū nullū dici pōt sine absurditate. ¶ Itē cū panis sit totū homogeneū: nō est maior rō quare vna ps panis cōuertat in illā partē corporis q̄ in aliā partē: immo q̄re magis in partē q̄ in totū corp⁹: cū verba cōsecratiōis simplr nominēt corp⁹: ⁊ nō partē corporis. ¶ Preterea illa distinctio de pte actualis potētiali caret fundamēto: vt infra pbabit. Iō dicimus scōa opinione: q xp̄s est tot⁹ in tota hostia: ⁊ tot⁹ in qualibet parte hostie etiā integre ⁊ non diuise: vi vnice cōuersiōis a deo platā vbor forma: suo signo p ipm̄ instituto efficaciter adsistēti: maneq corp⁹ totū sub singulis partib⁹ forme seu specierū sine cōiūctis siue separatis. Nec tn̄ fracta hostia in partes: corp⁹ diuidit in ptes: ⁊ nec manib⁹ tāgi pōt: nec digitis frāgi: nec ocīs corpalib⁹ videri: nec dētib⁹ atteri: nec aliq̄o sensu pcipi: q: nō hȝ modum existēdi corporis sub hostia: quāmuis sit vere corpus sub hostia: sed modum quodammodo spiritus quātū ad coexistere indiuisibilr alicui quāto ⁊ fm locū extēso: fm se scȝ ⁊ quodlibet sui: de quo lati⁹. s. disputatū est. Et rō quare sic dicere cōgruit dicta est nūc: ⁊ in reprobatiōe opinionis opposite.

Dubiū primum.

¶ S Sed circa hoc est dubiū an cōcedi dȝ: q corp⁹ xp̄i sit multotiēs in sacrō? Et videt q sic: q: il in qlibet pte: ⁊ cū multe sint ptes erit multotiēs i hostia. ¶ In oppm̄ est: q: cū sint ptes infinite. Sicq̄ iē infinite sunt ptes einsdē pportiōis distincte cōtinuatiue quarū nulla est ps alterius: igit corp⁹ xp̄i esset infinities sub qlibet hostia: qd̄ videt icōueniēs. Itē vni⁹ hostie est tm̄ vna cōsecratio: igit videt qd̄ tm̄ semel sit sub qlibet hostia vna. Itē si totū corpus est sub qlibet pte hostie erit etiā sub pte pūctuali. Sed infinita sunt pūcta etiā cuiuslibet p lo extēse: cū infinita pūcta nō faciāt extēsionē: igit infinities erit sub hostia.

Dubium secundū.

¶ Scdo dubitat. Utrū partes hostie fracte sunt eedē vel diuerse? Nō primū: q: cuiuslibet totius ptes etiā cōiūcte sunt distincte: igit multomagis diuise. Nec scdm̄: q: diuersi accipientes hmōi particulas idē recipiūt: nec vn⁹ pl⁹: nec min⁹ aut aliud q̄ alter: igr sunt indistincte.

Rn̄sio ad primū dubium.

¶ Ad primū respōdet btūs Tho. in. iiij. dist. x. q. iij. ar. ij. qd̄ corp⁹ xp̄i q̄uis ante diuisionē hostie sit totū sub qlibet pte hostie: nō est tn̄ pluries actu sub ptib⁹ illis: sed tm̄ potētia. Ad cui⁹ intellectū pmittit qd̄ vnitas rei cōsequit suū esse. Partes aūt alicui⁹ homogenei cōtinui ante diuisionē nō hñt esse actu: sȝ potētia tm̄: ⁊ ideo nulla illarū hȝ vnitatem ppriā in actu. Un̄ actu nō est accipe earū numerū: sed potētia tm̄ sed post diuisionē multiplicant fm actum. ¶ T Sed rn̄sio hec videt obscura: q: etsi vnitas rei cōsequit suū esse: tn̄ ptes homogenei ita hñt esse actu cōiūcte in toto: sicut abinuicē separate. Si eni cōiūcte nō essent actu: cū ex eis totū cōponit: sequit q totū cōponit ex nō ente: q: qcqd est actu ē: ⁊ qd̄ actu nō est: simplr nō est. Quelibet ḡ pars totius est actu: ⁊ hȝ esse ppriū distinctū ab eē cuiuslibet alterius ptis. Prima eni medietas actu distincta est a scda medietate: ⁊ p ɔ̄ñs hȝ ppriā vnitatē. Itē due medietates sunt due res: ergo qlibet earū est vna. Nā ois dualitas cōponit ex duab⁹ vnitatib⁹. Preterea in ptib⁹ est numer⁹: ergo etiā vnitas. Nā in toto sunt tres tertie: ergo vna/ vnaq̄ vna tertia. Si vero p ens actu intelligeret ens totale separatū a quolibet alio: rn̄sio ad dubiū tm̄ valet: q corp⁹ an̄ diuisionē nō est sub pluribus partib⁹ hostie actu diuisis. Qd̄ nihil aliud est dicitu: q̄ q ante diuisionē nō sūt ptes diuerse: qd̄ nō satisfacit dubio. Cū eni esse pdicat d quolibet qd̄ nō est nihil: ⁊ ptes hostie indiuise nō sunt nihil: ⁊ p ɔ̄ñs habēt verū esse: stat adhuc dubiū: an simplr loquēdo: corp⁹ xp̄i sit multotiēs in hostia siue in sacrō: iō verior videt rn̄sio Alex. vbi. s. q corp⁹ xp̄i est semel in hostia fm qd̄ est totū in toto: ⁊ est ibi pluries fm qd̄ ibi cōtinetur a singulis partib⁹. Si q̄rit sub quot partib⁹/ ⁊ sub quot cōtinet corp⁹ xp̄i tot⁹? Rn̄det ipse: sub quot et q̄ esset sub̄a panis si essent distincte ⁊ diuise. Un̄ sub minimis est nō fm quātitatē: sed fm spēm. Qd̄ sic intelligo: nō sub minimis fm quātitatē: q: non sunt dabiles minime fm quātitatē: q: q̄cūq dant sunt vltra diuisibiles in minores: sȝ i minimis fm spēm. Imaginant eni qdā q qlibet forma specifica determinata est ad minimū qd̄ sic: vel saltē ad maximū qd̄ nō/ pp̄ter nimiā paruitatē. Un̄ si subiectū vltra diuideret: desineret ipm̄ informare forma. Signādo igit illā partē: i qua pōt stare forma panis: ⁊ in nulla minore: illa erit minima fm spēm q: in nulla minore saluari pōt spēs panis. Et ad rōnē: qd̄ tūc infinities esset sub hostia q: infinite sunt ptes sincathegorematice: cōcedit: q: nō tot q̄n plures: nō aūt cathegorematice: q: nulle ptes cōtinui sunt infinite: q: nulle sunc oēs ptes pportionabiles. Qd̄ addit vni⁹ hostie ⁊c. neget cōsequētia: q: p vnā cōsecrationē: qcqd est sub̄a panis in hostia q̄ cōsecrat siue totalis siue partialis conuertitur in totū corp⁹ christi: ideo totiēs est ibi totū corp⁹ quot sunt substātie totales ⁊ partiales cōuerse. ¶ V Ad tertiū: qd̄ querit an corpus christi sic sub parte pūctuali. Dicitur breuiter: q pars punctualis i. indiuisibilis: nulla est. Et si per possibile vel impossibile ponerentur esse: et partes continui indiuisibiles: si tunc teneret opinio: quod substantiā panis non esset in puncto indiuisibili: eo q forma substantialis panis requirit certam extensionem in materia tunc post consecrationem corpus Christi nō est in parte sacramēti punctuali. Si vero ponens puncta ɔ̄hr poneret illa in materia ⁊ forma subalē ⁊ in cōposito: ex his haberet ɔ̄hr dicere: q in quolibet pūcto sacri esset totū corp⁹ xp̄i: fm regulā Alexandri supra positā: vbicūq fuit sub̄a panis ante cōsecrationē: ibi est totū corp⁹ xp̄i post cōsecrationē. Nec est incōueniens si ponant infinite partes substantia punctualis panis ante consecrationem: quod infinities corpus xp̄i est sub specieb⁹ panis post cōsecrationē.

Rn̄sio ad scdm̄ dubium.

¶ X De secundo dubio dr post Alex. q. xliij. par. iiij. membro. iij. q sicut habetur a beato Augu. Quicquid est indignū corpore christi: cōueniens tamen hostie consecrate: cōuenit ipsi speciei

Augu.

Unde partialis diuisio ipsius hostie speciei tantū conuenit: nō corpori Christi. Unde hec non est vera: hec pars est ista. Diuisio eni in partes cōuenit specieb⁹: non corpori Christi. Uerūtamen est: q iste accipit idē quod ille. Accipere eni bene cōuenire pōt corpori Christi. Est tamē verum particulariter nō vniuersaliter: q: nō quicqd accipit ille accipit iste. Nam species quas ille accipit: non accipit iste. Et ita ambe iste vere sunt: isti accipiunt idē: ⁊ isti accipiunt non idem. Prima vera est de corpore Christi. Secūda est vera de specieb⁹ seu sacramēto.

Questio.

¶ Y Sed circa hoc querit an illa cōcedenda sit: qd̄ eadē hostia est in hoc altari et in illo? Ad quod breuiter respōdemus: quod hostia tripliciter accipitur.

Rn̄sio ad qōnem. Hostia tripliciter cap. ⁊.

Quandoq pro pane cōuertendo in corpus christi: vt in principio ante canonis initiū: cū dicitur Suscipe sancta trinitas hanc oblationem seu hostiam: vbi demonstrant panis ⁊ vinum in altari

posita: q̄ enī offerunt / sc. offerūtur tn̄ s̄m illud in qd̄ ꝯuertunt. Sc̄do accipit p̄ specieb⁹ panis ⁊ vini: sic accipit cū dr̄: hostia frāgit vel diuidit: ⁊ ista idez est sacrm̄ ⁊ hostia: ⁊ sic accipit in p̄orib⁹ dict̄. Sic et accipit cū dr̄. Hostia ꝯsecrat: vt dicit Alex. q̄ cōsecratio ꝓprie loquēdo respicit spēm ꝯtinētē: non corp⁹ ꝯtētū. Nil enī ꝯsecratiōis corpori xp̄i additū est vel sctificatiōis. Tertio mō accipit p̄ ꝯtēto sub specieb⁹ scz corpore xp̄i. Sic dicit aplūs ad Ep̄. v.

Ephe. v.

Qui tradidit semetip̄m p̄ nobis oblationē: et hostiā deo in odorē suauitatis. et Ambr. ⁊ hr̄ de cōse. distic. ij. in xp̄o. In xp̄o iesu semel oblata est hostia ad salutē potēs. Quid ergo nos? Nōne p̄ singlos dies offerim⁹: sz ad recordationē mortis ei⁹: ⁊ vna est hostia ⁊ nō multe. Et s̄m hoc r̄ndet: q̄d p̄imis duob⁹ modis alia est hostia in vno altari: ⁊ alia in alio: q̄ alius panis ante ꝯsecrationē in hoc ⁊ i illo. Silr̄ ⁊ alie spēs post ꝯsecrationē. Tertio mō est eadē hostia: q̄ idē xp̄s vbiq̄ offert quocūq̄ loco mysterium illud rite celebratur.

¶ Lectio. lxxxi. A

P Ax dn̄i sit semꝑ vobiscū. ¶ Aptato eucharistie sacro ad sui participationē p̄ hostie diuisionē: in hac parte cōicaturi vniunt: ac vnione ad fructuosam tāti sacri participationē aptant p̄ pacis impetrationē. Et diuidit in tres ꝑticulas In prima sacerdos cōicaturis pacē optat: ac particulā quā manu tenet: sacro sanguini i calicē locat. In sc̄da vt optatio sua effectū sortiat supplicit̄ orat. In tertia rōnē ipsaz mag specificat ⁊ explanat. Sc̄da ibi agn⁹ dei. Tertia ibi Dn̄e iesu xp̄e q̄ dixisti aplis.

Par necessaria ē fideliū cordibus vt fructuose euchīstiā ꝑticipēt.

¶ Circa has ꝑtes ad uertēdū: q̄ par necessaria est fideliū cordibus: vt fructuose eucharistiā participent. Teste ꝓpheta. In pace fact⁹ est locus ei⁹. Ipse quoq̄ de⁹ pacis ⁊ dilectiōis ab aplo denominat. Qm̄ ip̄e est pax nr̄a q̄ fecit vtraq̄ vnū. Ipse deniq̄ mūdū ingrediēs p̄ angelū pacē nūciauit. In terra pax hoib⁹ bone voluntatis. Cōuersat⁹ in terris: ⁊ ꝑplo p̄dicās pacem hr̄e docuit. Pacē inq̄t habete inter vos. Mat ix. et ad Ephe. ij. Veniēs euāgelizauit pacē vobis q̄ longe fuistis: ⁊ his q̄ ꝓpe. Mittēs quoq̄ aplos ad p̄dicādū: pacē offerre hoib⁹ demādauit. In quācunq̄ domū intraueritis primū dicite. Pax huic domui. Luc. x. itē ⁊ Mat. x. Recedēs pacē eis reliq̄t. Joan. xiiij. Pacē meā inq̄t do vobis. Pacē relinquo vobis. Moriēs pacē ꝑditā reformauit: soluēs inimicitias in cruce sua. Ephe. et eos: ⁊ ad Coloss. j. In ip̄o pacificauit oīa: siue q̄ in terra: siue q̄ in celis p̄ sanguinē crucis ei⁹. Resurgēs pacē discipulis dedit: cū in eoꝝ stans medio eis ait. Pax vobis Spiritū sctm̄ post ascēsionē mittēs: pacē in eis ꝯfirmauit. Hinc hortat aplus. Solliciti seruare vnitatē spūs in vinculo pacis. Nec mirū: qm̄ tm̄ est pacis bonū vt in reb⁹ terrenis atq̄ mortalib⁹ nihil gratius soleat audiri: nihil desiderabili⁹ ꝯcupisci: nihil postremo possit meli⁹ inueniri: ⁊ sicut nemo est q̄ gaudere nolit: ita nemo est q̄ pacē hr̄e nolit. Nā ⁊ pacis intētione gerunt bella: ⁊ pacē ꝯstat belli optabilē esse finē: ait Aug. xix. de ciui. dei. c. xi. ⁊ xij. Vn̄ et finis nr̄ pax est in vitā eternā: aut vita eterna in pace. Cōgrue igit in pace lec⁹ p̄parat ei q̄ est alpha ⁊ o: principiū ⁊ finis olim xp̄o dn̄o in hoc sacro vere realiterq̄ ꝯtēt⁹. Quā vt hr̄e possim⁹ nosq̄ illi coaptare: operepreciū est noscere pacis descriptionem eiusq̄ diuisionē.

Po. lxxv. ij. Cor. xiij. Eph. ij. Luc. ij. Jo. ij. Luc. viii. Ephe. iiij. Augu.

¶ B Describit aūt a btō aug. xix. de ciui. dei c. xiij. Pax est trāq̄llitas ordinis. i. q̄eta ⁊ suauis ꝯcordia: debitū ordinē seruās. Vbi enī nō est ordo: ibi ꝯfusio: vbi ꝯfusio: ibi pacis ꝑturbatio. Est aūt ordo parū disparīūq̄ rerum sua cuiq̄ loca distribuēs dispositio. Et qm̄ iter malos ordo q̄dā est lz ꝑuersus: est q̄dā pax maloꝝ q̄ opponit paci bonorum. Pax autem hominis vera est ordinata hominis ad deum in fide sub eterna lege obedientia. Et hec est pax hominis ad deuz. Ex qua oritur pax hominis ad seipsum ⁊ proximum. Est enī pax hominis ad seipsum ordinata cognitionis actionisq̄ consensio: vt quod recta ratio dictat efficaciter voluntas impetret. Unde sequitur actio ordinata. Pax ad proximum est cum omni homine ordinata concordia: vt scilicet nulli noceat: ⁊ cuiz possit prosit. Neq̄ esse potest ordinata rationis et actionis concordia: vbi nec staret ordinata sub eterna lege obedientia. Quisquis ab hac lege declinat: errat. Ita nec ordinate proximo concordat: qui contra legem proximo fauet. Et ideo vt dicit Augu. vbi. s. c. xiiij. Ad hoc tendere debet rationalis anime intentio: vt vtile aliquid cognoscat: et s̄m eam cognitionem vitam moresq̄ componat. Et hac intentione debet nolle dolore molestari: nec desiderio perturbari: nec morte dissolui. Sed ne ipso studio cognitionis propter humane mentis infirmitatem in pestem alicuius erroris incurrat: opus habet magisterio diuino cui certius obtemperet: adiutorioq̄ vt liber incumbat. Et quia quamdiu sumus in hoc mortali corpore: peregrinamur a domino: per fidem ambulamus non per speciem: omnem pacem vel corporis vel anime ad se vel ad proximum referre habemus ad illam pacem que est hominis mortalis cum immortali deo: vt scilicet sit nobis ordinata in fide sub eterna lege obedientia. Et quia duo precipue p̄cepta: hoc est dilectionem dei: ⁊ dilectionez proximi docet magister de⁹ in quibus tria inuenit homo que diligat: deum: seipsum: ⁊ proximum: atq̄ ille in se diligendo nō errat: qui diligit deum: consequens est vt etiam proximo diligendo deum consulat: quez iubetur sicut seipsum diligere. Sic qui diligit veram pacem seruat. Et quia dilectio dei ratio est dilectionis sui ⁊ proximi: sequitur q̄ omnis pax hominis bona (que ex dilectione pendet) in dilectione dei fundatur. Hinc propheta. Pax multa diligentibus legē tuā ⁊ non est illis scandalum.

Diabol⁹ antiquus pacis turbator.

¶ C Non hoc ignorauit antiquus ille pacis turbator diabolus: ideo conatus est hanc triplicem pacem auferre: quod vt preualeret: primo quesiuit auferre pacem hominis ad deum: dum transgressionem primis parentib⁹ persuasit: qua ablata perit ea que est ad seipsuz: ⁊ que est ad proximum. Dum enim parens primus male suadenti consensit serpenti: dei preceptum trāsgrediens: iam delictum intra se sensit: ⁊ pudore proprio confusus ad sola (vocatus a domino) confugit. Rupta est etiam pax fratrum: quorū alter frater inuidens ipsum occidit. Induxit deniq̄ dere stabilius pacem triplicem periculosam ⁊ malam: vere paci oppositam: scilicet pacem cum diabolo: pacem cum carne ⁊ corpore proprio: pacem cū mūdo ⁊ peccatorum consortio. De prima dicitur. Cū fortis armatus custodit atrium suuz: in pace sunt omnia que possidet. De secunda apostolus. Qui s̄m carnem sunt: que carnis sunt sapiunt. Sapere s̄m carnem: est carni consentire: ⁊ ita pacem cū carne habere. De tertia ait dauid: zelatus sum super iniquos: pacem peccatorum videns. Hanc triplicem pacem non venit saluator dare: sed tollere: vt ipse testatur di. Non veni mittere pacem in terrā: sed gladium: id est separationem. Et quantum ad pacem huius mundi: que est ꝯcordia petōꝝ in malo: veni separare hominē aduersus patrem suum: ⁊ filiam aduersus matrem suam. Qui enī amat patrem: aut matrem. aut filium: aut filiā plus q̄ me non est me dignus. Et quantum ad pacem cū carne subdit. Et qui nō accipit crucem suam ⁊ sequitur me: non est me dign⁹. Crux ista afflictio est carnis: vt dicit apostolus. Qui autem sunt christi: carnem suam crucifixerunt cum vitijs et concupiscen

Gen. iij. Luc. xi. Ro. viij. Ps. lxxij. Mat. x. Gal. v.

Descriptio pacis. Ordis descriptio.

tijs eius. Sed quātū ad pacē cū diabolo:ait Jo.xij.
Nūc iudiciū est mūdi. Nūc pnceps hui⁹ mūdi eij
cietur foras. Hanc pacē q̄ dānat venit xp̄s tollere:⁊
hāc pacē q̄ saluat:restituere. Pacē cū deo repara-
uit pctā nobis relaxādo:que diuiserūt inter nos ⁊
deū. Pacē cū seipso reparauit grām largiēdo:per
quā roborat volūtas ad vincēdū carnē legi mētis
repugnātē. Uñ aplūs cū difficultatē vincēdi carnē
sentiēs exclamasset. Infelix ego homo quis me libe
rabit de corpore mortis hui⁹? Statim se ꝯsolans:
rńdit Grā dei q̄ est p Jesum xp̄m. Pacē cū primo
docuit p suā mitissimā ꝯuersationē ad rectas in-
iuste actiōes illuminādo. Uñ ait. Ego sum lux mū
di:q̄ sequit me nō ambulat in tenebris. Ex his igi
tur patz pacis descriptio:⁊ quadā pacis diuisio s. ad
deū seipsm:⁊ primū. ¶ D Diuidit ⁊ aliter pax in
pacē spūalē ac internā pectoris:ac pacē externā ⁊
terrenā tpis:⁊ pacē supnā ⁊ celestē eternitatis. Que
diuisio nō multū differt a priori. Nā pax tpis reqrit
pacē cū primo. Pax interna spūalis aut pectoris
exigit pacē cū seipso. Pax celestis ac eternitatis cō
plectit pacē pfectā cū deo. Hec eīm est de qua aplūs
dicit. Pax dei q̄ exupat oēm sensum. Et has pacis
dr̄ias tāgit pphēta in ps.lxxxiiij. Loqt pacē i ple
bem suā:quātū ad pacē tpis quā dat de⁹ plebi:dum
sua est p volūtatis subiectionē. Et sup sctōs suos
quo ad pacē eternitatis qua fruunt sancti in pria.
Et in eos q̄ ꝯuertunt ad cor:quo ad spūalē. Queli
bet harū bona est ⁊ appetibilis:si tñ ad illā eternā
q̄ nō erit impugis:referat. Uñ de tpali pace q̄ nunia
est loquit b. Aug.xix.de ciui.dei.c.xvij. Uiuit cele-
stis ciuitas in hac sua pegrinatiōe pace terrena:⁊
de reb⁹ ad mortalē hoim naturā ꝑtinētib⁹ huma
narū volūtatū cōpōnem quātū salua pietate ac reli
gione ꝯcedit:tuet atq̄ appetit. Eāq̄ terrenā pacē
refert ad celestē pacē:q̄ vere ita pax est:vt rōnalis
dūtaxat creature sola pax hñda ⁊ dicēda sit:ordi-
natissima s. ⁊ ꝯcordissima societas fruēdi deo ⁊ in-
uicē in deo. Quo cū ventū fuerit:nō erit vita morta
lis:sed plane certeq̄ vitalis:nec corp⁹ aīale qd dū
corrūpit:aggrauat aīam:sed spiritale sine vlla in-
digentia ex omni parte subditū volūtati. Hāc pa-
cem dū pegrinat in fide hz:atq̄ ex hac fide iuste vi
uit:cū ad illā pacē adipiscēdā refert:quicqd bonarū
actionū gerit erga deū ⁊ primū. Hec Aug. ¶ Hāc
ergo pacē triplicē optat sacerdos:terciam hostie
particulā sanguini immergēdā (electos in tribula
tionib⁹ hui⁹ mūdi militātes significātē) in manu
tenēs ⁊ dicēs. Pax dñi sit semp vobiscū. Pax ꝯscie
⁊ pectoris q̄ est a dei volūtate nō diuidi:⁊ ab his q̄
dei sunt vitiose nō impediri. Pax tpalis tranqlli
tatis:q̄ est ab aduersis nō opprimi:⁊ spis tempale
frui ⁊ delectari. Pax eternitatis q̄ est ab omni pe-
nalitate liberari:⁊ summo bono ppetuo satiari:sit
semp vobiscū. Ut p pmā ad tāte corōnis participa
tionē digni inducemini. Per scdaz ab ipsa partici-
patione nō impediamini. Ac p ipsam sacri partici
pationē pacē tertiā ⁊ summā ꝯsequimini. ¶ E Uel
fm alios expositores:q̄ dñt particulā sanguini im
mergēdā significare iam btōs:qui cellā spōsi vina
riam ingressi:inebriant vino leticie in diuine essen
tie visiōe:ac delitiosissima fruitiōe. Dicit sacerdos
fidelib⁹ adhuc in corpore pugnantib⁹. Pax dñi sit
semp vobiscū. Pax pectoris:q̄ est ꝯcordare cū mo
rib⁹ pbor:⁊ litigare cū vitijs:vt sic sit cognitionis
recte actiōisq̄ iuste ꝯsensio. Cognitio nāq̄ recta ⁊
vera mores pbos approbat:⁊ vitia dānat:cui⁹ cō-
sentit volūtas:iusta eligēdo:⁊ improba expugnā-
do. Qua quidē pugna:ū q̄ p hostie partē quā manu
teneo designant:beati s. qui culmē glorie tenēt li
berati:triūphi palmā tenēt. Ibi eīm vt Aug. ait.c.
xxvij.li.xix.de ciui.dei. In illa s. pace finali sanata
immortalitate ⁊ incorruptiōe:natura vitia nō ha-
bebit:nec alicui quippiā repugnabit. Nō opus erit
vt rō vitijs (q̄ nulla erūt) imperet. Sed impabit de⁹
homini:anim⁹ corpori. Tātaq̄ obedienōi ibi erit
suauitas ⁊ facilitas:quāta viuēdi:regnādiq̄ felici-
tas. Pax tpis:q̄ est obediēter viuere suis superiorib⁹
nō tyrānice dñari inferiorib⁹:quod illi feliciter trāsie
rūt. Pax eternitatis vbi q̄etissima felicitas eterna
erit in singulis:eternūq̄ esse certū erit. Et id pax
btitudinis hui⁹:vel btitudo pacis hui⁹ q̄ summū
bonū erit:semp sit vobiscū. Hic quidē in spe:quo ad
hāc pacē tertiā:⁊ ibi in pceptiōe. Sed quo ad pri-
mā ⁊ scdam hic impetrat plenariā victoriā:q̄ puc-
nire possimus ad beatā resurrectionē:quā nobis dñs
resurgēdo repauit. Et pp hoc sacerdos hec dicēs:
vocē exaltat:vt nō solū p vba:sz ēt vocis sonorita-
te resurrectiōis leticiā designet:atq̄ ad repñtādū
q̄ vna sabbator:q̄ xp̄s resurrexit:stās in medio di
scipulor:voce clara dixit. Pax vob. Et pp hoc hec
dicēs:tres cruces cū particula:quā manu tz sacerdos
sup os calicis signat. Et est hec.xx.⁊ vltia crucis si
gnatio:q̄ ptinet ad dñice resurrectiōis cōmemora
tionē:sicut supiores ad xp̄i passiōez. Fiūt aūt tres
cruces:ad sigñdū q̄ virt⁹ trinitatis aīam crucifixi:q̄
p vinū i calice designat:reduxit ad carnē:ne relin
qret in inferno:neq̄ caro ei⁹ daret videre corruptio
nē. ¶ Uel fm Alb. fiūt tres cruces ad sigñdū tripli
cē pacē q̄ dicta est:quā dñs ter post resurrectionē
suis discipulis nūciauit:vt hr̄ Jo.xx.⁊ xxi. ¶ Uel ad
sigñdū q̄ pax illa eternitatis q̄ pncipalr optat:dona
tur a tota trinitate in virtute passionis cruci fixi:
ad quam disponunt pax pectoris ⁊ pax temporis.
¶ Uel vt etiam vult Inno. tres dies quibus quie
uit dñs in sepulchro designantur:quod per os ca
licis representatur. ¶ Uel etiam fm eundem tres
mulieres commemorātur:querētes die tertia cru
cifixum ad ostium monumenti:quod per os cali-
cis:vt dictum est:designatur. De quo diacon⁹ re-
mouens corporale:significat q̄ angelus descēdēs
de celo:lapidem remouit ab ostio monumenti.
¶ F Uel posset breuius dici fm sanc. Tho. parte
iij q.lxxxiij.art.iij. q̄ consecratio huius sacramēti:
⁊ acceptio huius sacrificij:⁊ fructus eius procedit
ex virtute crucis Christi. Et ideo vbicūq̄ fit men-
tio de aliquo horum:sacerdos crucis signatione
vtitur. Respondet autem chorus:aut minister in
persona circumstantiū. Et cum spiritu tuo. Quod
verbum originalr sumptuz est ex scda epistola ad
Timo.c.vlti. vbi dicit aplūs. Dñs noster iesus chri
stus sit cum spiritu tuo. Ita et hic respondet cho-
rus. Et cum spū tuo:sit s. pax quam nobis nuntia
sti. Hoc enim piarum:ac religiosarum mentium
est:vt pacifice salutantes:pie resultent Bona o-
ptantibus bona similiter reoptent. Sit igitur pax
cum spiritu tuo o sacerdos:vt sis idoneus hoc sa
crosanctum sacrificiū pro salute totius mundi im
molare:⁊ nos deo patri reconciliare:pacemq̄ con
stituere inter deum ⁊ hoies pctōres. Sit pax dñi
non cū carne:sed cum spiritu. Pax inquaz tpis:ne
cor tuum aduersitatib⁹ distractum non possit de-
uote salubriterq̄ sacrificiū pacis consumere. Sit
cum spū tuo pax conscientie ⁊ pectoris:quia si spi
ritus tuus a dei voluntate discordat:quomō pla-
cabili pro nobis pacem quaz optas impetrabis?
Sit pax cum spiritu tuo:vt te pro nobis immolan
te:nihil sentias in spiritu de corpore fragili:quan
tum ad carnales concupiscētias:nihil de solicitu-
dine seculi quantum ad superuacuas curas men
te pertractes:sed attentus totus assistas diuino
huic mysterio:vt sereno et pacifico spiritu filium
offeras in conspectu patris:vt illi sit acceptum sa
crificium tuum:ac preces tuas exorabiles efficiat
⁊ acceptas. Sic sit cum spiritu tuo pax:cum offe-
res hanc hostiaz salutarem:quemadmodum fuit
cum spiritu patriarche Abrahe:qui immolatur⁹
reliquit seruos cum asino:solus cum filio ad im-

Marginalia: Esa.lix. — Roma.vij — Jo.viij. — Diuisio pacis. — Phil.iiij. — Augu. — Quare fiunt tres cruces. — Inno.

moi intõis locũ perrexit. Serut exteriores sunt so licitudines et cure seculi: et necessitates huius vite. Asinus aial pigrũ: indisciplinabile et oneriferũ pondus est corporis qd aggrauat aiam. Puer Isaac: spũs purus est. Patriarcha typũ denotat sacerdotis. Ita et sacerdos ad immolationẽ filij pris vnigeniti pcedẽs. segregatus esse dz spũ: vt postpositis seculi tumultib⁹ mortificet curã carnaliũ delectationum. Sic ergo optat circũstãs pplo pacẽ spũl sacerdotis: quatenus pacis vinculo cõnexi et concordi volũtate vniti: deũ pacis q p hostiã sanctã in medio ẽ: spũalr: nõ tñ sacralr sumẽtes: simul pducti mereãtur ad pacis eterne pꝑetuã felicitatẽ. Ministro igitur aut choro rñdẽte. Et cũ spũ tuo: sacerdos particulam quã vsq hũc manu dextra tenet: mittit in calicem simul dicens hanc orationem.

Hec sacrosãcta cõmixtio

et cõsecratio corporis et sanguinis dñi nr̃i Jesu xpi: fiat nobis sumẽtib⁹ salus mentis et corporis: et ad vitã eternã capessendã pparatio salutis. ¶ G Sacrosancta cõmixtio. i. pre aliis sanctis cõmixtio: ppter ineffabilẽ sanctitatẽ eorũ q cõmiscent: que. sũt corpus xpi supexcellẽti diuinitati modo admirabili vnitũ ppter qd a ppheta anthonomatice dictũ est sanctũ. Nõ dabis inqt sanctũ tuũ videre corruptionẽ. sanctũ. s. corp⁹: et sanguis ille purissim⁹ ab omni inqnamẽto et immũdicia nitens: in cui⁹ effusione redẽptus est mũdus. ¶ Sz statim incidit dubiũ: quõ dicit cõmisceri corpus et sanguis in calice: cũ tñ iam in calice nõ fuit sol⁹ sanguis xpi: sz similr etiã corp⁹ eius: et silr sub spẽb⁹ panis nõ est tñ corpo xpi: sed etiã sanguis. Rñdet: q p hãc cõmixtionem nõ incipit corp⁹ xpi esse in calice: nec sanguis sub panis spẽ: qr vt s dictũ est lec. xl. plata forma cõsecrõnis sup panẽ: et dehinc sup vinũ: vtrobiq incipit esse verũ corpus xpi: et aia deitati cõiuncta simul et sanguis ac cetera corpori xpi in naturali sua cõsistẽtia inexistẽtia. Non ergo in hac cõmixtiõe corpus xpi et sanguis cõmiscent quasi prius separata nũc vniant. Neq est hec cõmixtio corporis et sanguinis quasi corp⁹ xpi p hãc cõmixtionẽ in sua supficie sanguine tingat: sicut aliud corp⁹ sanguini alialis immissum: aut lana vel spõgia sanguine tincta et colorata: p sanguinis cõtactũ: qr fm. s. iam⁹ dicta: sanguis xpi in calice nõ est modo fluido tãgẽs latera calicis: sicut liquor aliqs in vase tãgit immediate supficiẽ cõcauã sive interiorẽ vasis. Nõ eñ ibi est extra venas corporis xpi: sz itra venas et corp⁹: sicut est in corpore xpi extra sacr̃m in celo. Vñ sanguis ille vt in sacr̃o nullũ corp⁹ põt humectare vel tingere: sed neq ab aliquo corpore tãgi: sicut nec sanguis alicui⁹ hois in venis existẽs et nõ separatus. Etiã qr sanguis xpi nõ est in sacr̃o mõ quãtitatiuo et cõmẽsurabili: q reqrit ad tactũ corporũ: ppter qd ẽt si sanguis xpi esset sub spẽb⁹ vini extra venas nihilomin⁹ tãgi nõ posset: sicut nec corpus xpi sub spẽbus panis aut vini tãgi põt: eo q nõ hũt ibi localẽ sitũ ad cõtactũ corporũ reqsitũ. Est igit hec cõmixtio corporis et sanguinis nõ fm suas veras ac reales essentias: sed fm formas siue spẽs sacrales: sub qb⁹ corp⁹ et sanguis xpi veraciter cõtinent. Hoc est dictu: q in immissiõe particule in calicem nõ fit cõmixtio corporis et sanguinis xpi: que sũt et manẽt sub spẽb⁹ sacralib⁹ oĩmodis sicut ante immissionẽ. ¶ Fit aũt cõmixti : hoc est cõtact⁹ et cõiũctio accidẽtiũ: q fuerũt in pane et vino añ cõsecrõnẽ et accñtia sacri panis s. co or: e sapor pondus: qntitas si ponant accñs d stinctũ a sba: humectarẽt ab humore q fuit in vino: et ab aliis tãgerent: eisde modis qb⁹ fieret: si adhuc inhererẽt subis panis et vini: si cõsecratio facta nõ fuisset. Fiũt eñ eedez mutationes mot⁹ et cõtact⁹ accidẽtiũ facta cõuersione sbarũ: que fieret si nulla facta fuisset cõuersio: et hoc vt fides suũ habeat meritũ: dũ humana rõ nullũ de cõuersione facta recipit experimẽtũ. Quia ergo spẽrũ sacramẽtaliũ adinuicẽ fit cõmixtio: sub qb⁹ veri corpus xpi et sanguis cõtinet: dr hic fieri cõmixtio rerũ cõtẽtarũ. Multa eñ q ad solas spẽs ptinẽt: vsus loquẽdi attribuit cõtẽtis sub spẽb⁹: sicut corp⁹ xpi: sine xps dr videri: cũ tñ solũ sacr̃m videt sub quo latet xps. De quo s lec. xiv. ¶ Et pari rõne hec commixtio dr sacrosancta: ppter excellẽtissimã sanctitatẽ cõtẽtorũ. Etiã sic dr ppter spẽs ipsas sacrales que sacrosancte dicũtur: nõ p sanctitatis grãm sibi formalr inherẽtẽ (sic eñ sanctitas soli rõnali nature cõuenit) sed pp spãlissimã diuinorũ applicationũ significationẽ et cõtinẽtiã rerũ sanctissimarũ lõge verius excellẽtiusq q pars illa tabernaculi: et tẽpli arcã federis cõtinẽs in lege sancta sanctorũ dicebat tãto vtiq verius: qnto veritas vicit figurã et excedit. ¶ H Sequit. Et cõsecrõ. Ita dr ordo Roman⁹: nõ q hac immissione sacr̃m cõficiat: aut cõsecret: sed cõsecratio pri⁹ virtute formarũ sacraliũ facta: nunc suũ effectũ sortiat in aia sumẽtis Ideo sequit. Fiat nobis sumẽtib⁹. Nobis. s. sacerdoti sumẽti et in sacrificiũ offerẽti: et omnib⁹ spũalr voto et desiderio i fide sumẽtib⁹ p sacerdotẽ: qui est velut os corporis xpi mystici p qd trahit nutrimẽtũ omnib⁹ mẽbris toti⁹ corporis nutriẽdis: roborãdis: et spũalr augmentãdis. Sicut os materialis corporis comedit nõ solũ p se: sz p salute aliorũ mẽbrorũ sumit cibũ: q per totũ corpus diffundit: et mẽbris singulis incorporat: vt saluet in sua subsistẽtia naturali. Sic sacerdos sumit sacr̃m cui⁹ virt⁹ trãsit in oĩa ecclesie mẽbra hui⁹ cibi spũalr susceptiua. Et singulr in eos qui misse intersunt offõ: q cibũ hunc esuriũt: et voto ac desiderio sumũt. Hos nãq spũalr nutrit et cõfortat: grãm in eis augmẽtãdo et virtutes: quo fortiores reddant ad vitaliũ opationum exercitiũ et cumulationẽ pluriũ meritoriũ. Et ideo petit sacerdos vt fiat sumentib⁹ salus mentis et corporis. Salus mẽtis per orbi fugationẽ: qd fit per venialium extinctionẽ pctõrum: que hoiem retardant: ipsumq tepescere faciunt in exercitijs orõnibus spũalibus: pfectu quoq virtutũ. Sit et salus mentis per cõseruationẽ vite spũalis: que fit per gratie augmentũ: qua anima sustentat in vita spũali: ne continua decidat per praua desideria et opationes noxias: tandẽq vitam spũalem penitus amittat. Sit et salus corporis: vt fomes pctõrum et inclinationes puerse carnis: ac sensualitat mitigent: ne potenter insurgant contra iudiciũ recte rõnis: sed magis corpus fiat aptũ ac idoneũ instr̃m anime ad exequẽdũ virtuosas opationes: quas lex precepit: et ratio: que ad optima dephcat: cõsulit faciẽdas: vt sic quilibet sumentiũ dicere possit cum ppha. Cor meum et caro mea exultauerũt in deũ viuũ. Et iterũ Sitiuit in te anima mea q multipl'r tibi caro mea. ¶ Sequitur. Et ad eternã vitam capessendam pparatio salutaris. Sit tibi cõmixtio sacrosancta salutaris pparatio: ad sumendũ sacr̃m qua capi possimus vitã sempiternã. i. eternã beatitudinẽ. Ipsa eñ sumptio efficax est pparatio ad capessendã vitã eternã p collationẽ gratie in presenti: que est dispositio necessitãs ad introductionem in gloriam fm legem dei statuta: qr est pign⁹ glorie: et arra pcipiẽde hereditatis future. vñ canit ecclesia. O sacrũ cõuiuiũ &c. et future glorie nobis pignus datur. de quo latius i dum de fructibus huius communionis tractabit. ¶ J Et notandũ q pter causas s. tactas cur fiat sacramẽti fractio: et vnius particule in calicem missio huius commixtiones etiam alie rõnes assignant. Vna est tertiam Innocẽtij dicẽtis Cõmixtio corporis et sanguinis significat vnionẽ corporis et anime Christi: que in resurrectione eiusdem denuo vnita sunt: et ideo signum crucis ter pficitur cum hostia super cali-

cem:quia virtutis ala crucifixi reducit ad carnē. ¶ Alia fit hec cōmixtio ad denotādū huiꝰ sacri vnitatē. Unitatē dico nō īdivisibilitatis:quia diversa sunt signa abinuicē distincta.s.spēs panis ⁊ vini. Diversa sunt etiā ꝓmo signata.s.corpꝰ ⁊ sanguis Christi ſm vnitatē integritatꝭ in significādo:quia vnū illoꝝ nō ꝑfecte significat signatū sine alio. Si quidē signatū est plena refectio aīe:que fit ꝑ hoc sacramētū. Sed quia neqꝫ panis plene reficit corpꝰ sine potu:nec potꝰ ꝑfecte sine pane vel cibo:ſꝫ ambo simul vnū ꝯstituūt ꝑfectū nutrimētū:sic ⁊ spēs panis ⁊ vini integrāt vnū signū ꝑfecte repſentans refectionē aīe:⁊ ꝑ ꝯñs vnū sacrm̄:de quo.3.lec.liiij. Ad hoc aūt signādū:hec signa adinuicē sua mixtione vniunt. Sed parū facit hec ratio:⁊ videt magꝭ ad oppositū:quia in plena refectiōe corporali non simul ⁊ cōmixtim sumit cibꝰ ⁊ potꝰ:sed quodlibet seorsum:⁊ ideo plenitudo refectiōis magis ex eo significat:ꝙ ꝯferat eucharistia:⁊ sumit sub duplici specie cibi ⁊ potꝰ:cibi de patena vel manibꝰ quo sumunt partes sicce:⁊ potꝰ quo sumitur de calice sub speciebꝰ vini. Sufficiāt ergo rationes alie hic et.3.allegate.

Agnus dei qui tollis pec-

cata mūdi miserere nobis. Agnꝰ dei qui tollis peccata mūdi miserere nobis. Agnꝰ dei qui tollis peccata mūdi dona nobis pacē. ¶ R Hec est particula secūda:in qua suppliciter orat:vt pax per sacerdotē optata effectū in cōsecutrio sortiat. Quia em̄ pace hāc sine peccatoꝝ remissione nemo ꝯsequit: dei misericordia qua peccata remittunt suppliciter postulat:tanqꝫ necessario ꝑuenitēs pacē ꝑfectā que vltimo exꝓmit. Qđ etiā ex eo ꝑꝫ:quia Christus saluator noster postqꝫ post suā resurrectionē apostolis pacē restauratā nūtiās dixerat. Pax vobis:insufflauit:dās eis potestatē remittēdi peccata:dicēs. Accipite spiritūsanctū:quoꝝ remiseritis peccata:remittunt eis. Significās sine peccatoꝝ remissiōe nō ꝯstare pacē pectoris:qua amissa:nec erit pax tpis:nec expectat pax eternitatis. ¶ Petunt ergo in hac oratiōe tria ab agno dei Christo: duo paci ꝑuia:que sunt misericordia dei in peccati remissiōe. Itē misericordia dei in grē largitione:⁊ tertio pax ipsa que est bonū finale oīm desideriorꝫ impletiua. Ex illo patet diuisio huius oratiūcule. ¶ Clamat ergo sacerdos cū ꝑplo ad mediatorē Christū statim in eucharistia sumēdum. Agnꝰ dei ⁊c. In qua orōne Christꝰ vnicꝰ patris filius tripliciter cōmēdat. Primo de puritate innocētie naturalis:quia agnꝰ dei:vñ Amb. Si agnus ergo innocēs. Secūdo de benignitate venie salutaris. ibi. Qui tollis pctā mūdi:benigne.s.ꝑ̄ne.⁊ salubꝛ.⁊c. Tertio de affectuositate misericordie liberalis. ibi. Miserere nobis ¶ Quantū ad primū Christꝰ dr agnꝰ:nō ſm rei ꝓprietatē:quia agnꝰ verus:aīal est fragile:stolidū:lacte mrīs indigens:qꝫ christo deo omnipotēti:in quo habitat plenitudo diuinitatis ⁊ thesauri sapiētie ⁊ sciētie dei sūt absconditi:minime noscunt cōpetere. Dicit igit Agnꝰ ſm metaphorā ⁊ symbolice ac trāssumptiue:sicut dr petra:leo:lapis angularis:sol:pastor:ostiū:que oīa dr:nō ſm ꝓprietatē:sed significatiue per similitudinē:hoc est per ista velut per signa q̄dā significatur. Sicut declarat b. Augu.sup Jo.dicēs. Petra nō est:quia durus ⁊ sine sensu nō est:nec ostiū est: quia nō eū faber fecit:nec lapis angularꝭ:quia nō est a structore cōpositꝰ:nec pastor est:quia custos ouiū quadrupedū nō est. Oīa igit ista per similitudinē Christo attribuunt. Dicit igit agnꝰ per similitudinē:ad qđ signādū addit hic dei:qui tollis ⁊c. que nō ꝯueniūt agno ꝓ reali. Dicit aūt agnꝰ (vt dicit Hier.) ab agnō qđ grece sonat piū:eo ꝙ agnꝰ aīal piū sit ⁊ māsuetū. Uel dr latine ab agnoscēdo

Jo.xx.

Colos.ij.

Christꝰ dr agnꝰ ſm metaphoram.

Augu.

eo qđ agnꝰ in multo grege matrē suā solo balatu agnoscit. Secundū hoc Christus similitudinarie agnus dr:ꝓpter pietatē ad ignoscēdū:⁊ māsuetudinē ad patiēdū. Piissimꝰ siquidē est ad ignoscendum:qm̄ pro suis crucifixoribꝰ patrē exorauit dicens. Ignosce illis pater:quia nesciūt quid faciūt. Māsuetissimꝰ fuit ad passionē:dum iuxta vaticinium Esa.liij. Quasi ouis ductꝰ est ad occisionē: non aperiēs os suū. Rursus agnꝰ est ꝓpter ipsius simplicitatē:innocētiā ⁊ syncerā cognitionē. Simplex fuit Christꝰ:quia pctm̄ nō fecit:nec inuētꝰ est dolus in ore eius. Cognouit matrē suā inuita sibi tanqꝫ agnellus matri obediēdo. Erat em̄ subditꝰ illis:Joseph.s.⁊ matri. Cognouit tā in morte sua: eam discipulo:quē diligebat:cōmēdādo:vnde pēdens in cruce inqt ad discipulū. Ecce mater tua. Cognouit eā resurgēs ꝓmo oīm se sibi manifestādo:vt dicit Ambro. Cognouit eam post spūsancti missionē:eam ad eternā pacē deducēdo ⁊ ad suā dexterā collocādo:dicēs. Ueni de Libano:veni coronaberis. Canti iiij. ¶ L Oramꝰ igit. O agnus dei:qui ꝓuisus es occidi ab origine mūdi in eternitate. Ductꝰ ad mortē quasi agnꝰ māsuetꝰ ductꝰ ad victimā. Mactatꝰ in crucis ara:obmutescēs quasi ouis corā tondēte. Qui tollis pctā mūdi. Autoritatiue ꝑ tuā potētiā:cui nihil pōt obsistere. Dispositiue per tuā ineffabilem sapiētiā:qua ab eterno disposuisti mūdū redimere. Executiue per tuā infinitā miam:qua nasci dignatꝰ es de virgine:⁊ mortem sponte suscipe. Miserere nobis:tuis fidelibꝰ per tuā potentiā auferēdo peccati maculā. Miserere nobis errantibꝰ:per tuam sapiam reducēdo ad rectitudinis normā. Miserere nobis indigētibus:tuā grām largiēdo per tuam miam. ¶ Iteramus aūt hanc orōnem:vt ex ꝑseuerātia orādi celerius exaudiamur repetētes iterū. O agnꝰ dei:qui suxisti matrē in diuersorio:secutꝰ eam fugiētē in Egyptū:eius balatū audiēs te q̄rētis in templo. Qui tollis pctā mūdi:ꝯtracta per originē ex ꝓmorum parētū trāsgressione:per institutionē baptismi sacroꝝ lauans pctā cōtra te cōmissa:a ꝓpria nostra volūtate:mortalia.s.per instōnem sacri penitentie:pctā nos impediētia in feruida dilectione: ex nr̄a fragilitate:que sunt venialia:per instōnem sacrosancte eucharistie. Miserere nobis ad te confugiētibꝰ:ꝯcedēdo pctōꝝ veniā:ꝓseruādo a lapsu in pctōꝝ foueā:dādo in bono ꝑseuerātiā. ¶ Replicamus ⁊ ter orātes Agnꝰ dei Jesu bone:qui nos redemisti sanguine tuo immaculato:qui victoriose resurrexisti ð clauso monumēto:qui vt lucerna lucēs gloriosus resides in patrꝭ regno. Qui tollis pctā mūdi:penas nostris peccatis debitas patiētissime exoluēdo. Patriarchas ⁊ ꝓphetas de mansione penarū victoriosissime educēdo. Regnū celorum nr̄is peccatis obseratū aperiēdo. Dona nobꝭ pacē:vt sine noxia ꝑturbatione ꝑtrāseamus ꝯcessa nobis tpa:vt puri ⁊ sereni in nostra ꝯsciētia:tandem securi tecū viuamꝰ in celesti patria. ¶ Uel breuiter correspōdēter ad ꝑdictā tertꝰ cōtinuationē. Agnꝰ dei innocēs:qui tollis peccata mūdi ipsa sanguinis tui effusione delēdo:miserere nobis peccati reatū simul ⁊ penā relaxādo. Agnꝰ dei:patrē ꝑ obediētiā agnoscēs:qui tollis peccata mūdi:ipm patri recōciliando:miserere nobis grām sine qua regni extorres ꝑsistūt largiēdo. Agnus dei:agnoscēs ꝑditū hoīem:ſm illū Jo.x. Agnosco oues meas ⁊ cognoscūt me mee. Qui tollis pctā mūdi a dānatione ꝑpetua redimēdo. Dona nobis pacē: ab oībꝰ desideratā eternis bonis opulētam. ¶ M Instituit aūt Sergiꝰ papa hanc orationē sicut ⁊ priorē:vt dum sacerdos ꝓcedit ad immolandū et sumēdū verū ⁊ naturale corpus Christi:vt ꝑsitea mur nos huiꝰ immaculati agni carnem sumere in altaris sacro:qui se spōte pro nobis obtulit in cru

i.Pe.ij.

Luce.ij.

Jo.x.

cis patibulo. Hinc et obsecramus ut nisi miserearis in hac sacrali immolatiõe: qui prius misertus es nobis in psonali tua in ara crucis oblatiõe. Et sz antiquã ecclesie obseruationẽ: ac pmenã instõnem: ter dicebãt miserere nobis: qd et hodie dr in ecclia sancti Joãnis in Laudano: als Lateranẽsi: vt refert Alb. et in capella pape: vt dicit Durãd9 in rõnali. ¶ Qd et ter dr fm Alb. vt auferat a nobis triplex malũ. s. ꝑpetratũ: qd dolebamus cõmissum: tentatũ: qd timebamus cõmittẽdum: et subordinatũ ad meritũ impediẽdũ vel fm alios dr ter ꝓpter triplicis pcti remotionẽ quã petimus: originalis: mortalis: venialis. Uel ꝓpter pctm cogitatiõis in mẽte: locutionis in ore: actiõis in ope. Uel ad designandum q ꝓpter tria venit ille agnus dei in mũdũ. s. vt nos liberaret ab onere culpe: vt nos detraret a miseria pene: vt nobis remoueret romphea a ianua vite: ¶ Postmodũ tñ irruẽtib9 varijs psecutiõib9: et erroribus pestiferis in ecclesia inualescẽtib9: ceperunt multe ecclesie particulares sine statuto ecclesie gñalis aut sũmi põtificis petere in vltio agnus dei: dona nobis pacẽ: vt sedatis nimijs tribulatiõibus: pacifica et fideli gubernatiõe fruerent. Et ita adhuc dr bis miserere nobis ꝓpter duplex malũ: culpe. s. et pene: quo nõ nisi p miam agni dei liberamur. vñ psalmista. Mia tua ꝓueniet me a peccato ꝓuerãdo ne incidam9. Et mia tua subsequetur me: a pena post cõmissum liberãdo.

Psal.

¶ In missa p defunctis nõ dr miserere nobis: nec dona nobis pacem: cuius rõnẽ quidã assignãt: qr defuncti exierũt statum meriti: eapropter neqz pñt mereri: ne p demereri: neqz p ꝓpriũ meritũ sũt electũ a penis liberari. Neqz optant eis patrquis de pace eterna adipiscẽda sunt securi: neqz ab exterioribus mũdi psecutionib9 pñt turbari. Uerũ cũ in missa sacrificiũ offertur p viuis et defunctis: et mia dei necessaria est defunctis in purgatorio: et si nõ ad remissionẽ culpe: tñ ad remissionẽ pene: lz illã p ꝓpriũ meritũ consequi nõ possunt: ideo non videt quinetiã ad eos apte referri possit miserere nobis: et dona nob pacem. Ideo Alex. aliã assignat rõnem: illã. s. quia in missa p defunctis spãlr celebrat: vt defunctis requies ꝓmoctret: ideo dr dona eis requiẽ: quia eis fructus misse spãlr applicat p requie a penis impetranda.

In missa p dfunctis nõ dr miserẽ nobis nec dona nobis pacem.

Rõ Alex.

¶ Addit aũt cõiter in ecclesijs ad tertium agnus: sempiternã: et nõ in pmis duob9: ad designãdum q eis requiẽ impetram9 triplicis afflictiõis. s. a pena ardoris: a corporalibus tenebris: ab afflictione expectatiõis ac dilatiõis ꝑpetue beatitudinis: afflictio aũt pene ardoris et tenebrarũ est tpalis: btitũdo cuius expectatio spata est animi afflictiua est eterna: et ideo in tertio agnus addit sempiternã. ¶ Uel etiã ideo ter dr requiẽ: qr optat aiabus triplex requies. Una ad afflictiõe pene: alia btificationis aie: tertia glorificationis vtriusqz. Et qr tertia sequit pmã et scdam: tertiã vo nulla alia sequitur: ideo in tertio addit eternã. Prime due requies si cum ꝓcisione intelligunt, vt excludãt tertiã sunt tpales: tertia sola eterna. ¶ Alie ecclesie attẽdentes: q de nulla triũ requierũ ꝯtingit regredi ad inquietudinẽ: et p hoc oẽs eterne: lz non cũ ꝓcisiõe ad quãlibet agnus addũt eternã: q̃si diceret. Dona eis requiẽ eternã ab afflictione: vt cesset eternalr ois afflictio ardoris tenebrarũ et dilationis. Iterũ dona eis requiẽ eternã: ob omni miseria oie p collationem btitudinis. Iterũ do eis requiẽ sempiternã p collationẽ glorie ꝑpetue, sollẽtis miseria vtriusqz carnis et aie. Et hũc modũ tenet ecclesia Maguntinẽ. ¶ Si qrit quare magis dr agnus dei: q̃ Jesu Christe: vel aliquo alio mõ. Rñdet Alex. q hoc fit ꝯuenienter: tum ꝓpter veritatis repñtatione q̃ ilegem significabat in immolatiõe agni typici. Tũ ꝓpter veritatis ꝓnũciationẽ q̃ facta est ꝓphetice. Esaie xvi. Emitte agnũ dñatorẽ de petra deserti ad montem filie Sion. Tum ꝓpter veri agni ostensionem digito ꝓcursoris dicẽtis. Ecce agnus dei: ecce q tollit pctã mũdi. Qr em in hoc sacro repñtat immolatio veri agni q̃ fuit p agnũ in lege figurata: sub nomine agni a ꝓphetis ꝓnũciata: sub agni vocabulo a Joãne demõstrata: ꝯuenienter ad horũ rememorationẽ et fidei testificationẽ dirigit oratio ad xpm sub nomine agni: sub quo eum totupliciter nominus figuraliter: ꝓphetice: et manifeste expressum ac demonstratum.

Exo. xij.
Esa. xvi.

Domine Jesu Christe qui

dixisti aplis tuis. Pacẽ meã do vobis: pacẽ meam relinquo vobis: ne respicias pctã mea: sed fidẽ ecclesie tue. Eamqz fm volũtatẽ tuã pacificare et coadunare digneris. Qui viuis et regnas cũ pre in vnitate spũsancti deus. Per oia secula seculorum. Amen.

¶ O Hec est particula tertia in qua postq̃ sacerdos cũ ppło: vt pacis optatio effectũ sortiat: orauit suppliciter: nũc oratiõnẽ ipiam pro pace factã magis specificat et explanat particulariter. Specificat em effectus et finẽ ꝓpter quẽ p pace orauit suppliciter. In qua orõne beniuolẽtiã pmo captat eius qui orat: ex eo q ipse est qui pacẽ suis tribuit. Secundo ibi. Ne respicias: impedimentum exauditionis remouet. Tertio ibi. Eamqz: fm petitionem suam fundit. ¶ Quo ad pmum dr. Domine Jesu Christe: saluator benignissime. Qui dixisti: ex hoc mundo per passionẽ migraturus: apostolis tuis a te vocatis ad fidei cognitionem: a te missis ad fidei predicationem: pro te passis ad fidei corroborationem Pacem meam do vobis: pacem meã veram et saluificam: ne essent de illis qui loquunt pacem cum proximo suo: mala aũt in cordibus eorum. Pacem relinquo vobis: vt in pace firmiter permanerent: ne mundi pressi miserijs territi declinarẽt aut illecti blandicijs vt incrassati recalcitrarent. Uel fm Aug. super Jo. Qui dixisti apostolis tuis. Pacem meam relinquo vobis: ad patrem iturus: pacem meam do vobis: in fine venturus. Pacem meam relinquo vobis in hoc seculo: pacem meam do vobis in futuro seculo: pacem meam relinquo vobis: in qua manentes hostem potestis deuincere. Pacem meam do vobis: vt perpetuo possitis sine hoste regnare. Pacem meã relinquo vobis: vt inuicem diligatis. Pacem meam do vobis: vt nũq̃ dissentire possitis. ¶ Deinde impedimenta remouet. s. peccata ꝓpria dicens. Ne respicias peccata mea. s. psonalia: quibus offendi tuam altissimam maiestatem: quo indignus sum ad pacẽ ecclesie impetrãdã: ad corpus tuũ in sacratissimum deo patri offerendũ et ad petõres eidem recõciliandum. Sed fidem ecclesie tue benignus respice: in qua eam tibi in spõsam (ꝓpheta Osea teste) despõsasti. Osee. ij. In qua eam lauacro aque in vbo vite: vt apostolus ait ad Ephesios. v. sãctificasti. In qua eam ne deficeret (vt Lucas ait. c. xxij.) confirmasti. Ecclesie tue sponse tibi grate: sponse sine macula et crimine: sponse fm sui partem vnam te amplexantem in patria beatifice.

Augu.

¶ Sequitur petitio. Eamqz fm sui alteram partem adhuc in valle lachrymorũ peregrinantẽ: varias persecutiões ab infidelibus et hereticis sustinẽtẽ: in tuo tñ semper auxilio respirantẽ. Pacificare: ab infidelibus psidijs: et coadunare: in fidei et charitatis vinculis digneris: tu dñe Jesu Christe fm tuam volũtatem piissimã: ex qua in ipsa dignatus es carnem fragilẽ assumere fm tuã voluntatẽ amorosissimã: ex quo dignatus es pro ipsa mortem tolerare fm volũtatẽ tuã magnificẽtissimam: qua dignatus es teipsum in cibum sub hac sacramentali specie cõdonare: per eumqz tanq̃ per viaticum vt te in celum ascẽdentem sequi valeat roborare. Addunt aliqui. Custodire a maculis et vitijs. Regere in prosperis et ad-

uersis:sz ordo roman⁹ nō hz. Quatenus in bonis pacificata: ⁊ in malis custodita: ⁊ charitate coadu nata:intus foris a te recta:tāli cōmunione edu- liū habeat digna. Qui viuis potēter: ⁊ regnas sa- piēter. Cū patre tibi cōsubstātiali ⁊ coeterno. In vnitate spūsancti:q̄ nexus est amorosus. De⁹: in essentia vn⁹:in psonis trin⁹. Per oia secula seculo rū eternaliter. Amē.i.fiat. ¶ Et notādū q̄ hec oro nō dicit:cū legit officiū p defunctis. Qr illi leges mūdi transierūt: ⁊ requiescūt cū signo fidei: ⁊ dor- miūt in somno pacis. Unde nec possunt ab infideli bus infestari:nec peccatis amplius irretiri:nec ex tolli in prosperis:nec frāgi in aduersis: quēadmo dum nos qui adhuc mūdi legibus gubernamur. Ideoq̄ nō illi egent custodia ⁊ regimine: sz nec ex terriri pace ab aduersariorū impugnatiōe:que in oratione presenti attēti⁹ postulamus. ¶ P Et no ta q̄ sub hac oratione sacerdos osculat altare vel calicē vel corpus domini:vt dicit Albertus. Uesse cundū ritū quarundā ecclesiarū primo osculet al- tare:secūdo librū: ⁊ tertio diaconū siue ministruz: aut loco tertij osculi imaginē vel tabulā sibi p mi nistrū porrectam. Ad cuius mysterij intellectū pre mitto q̄ in scriptura inuenit sextuplex osculū: scz

Alber.

Osculum
- Unionis.
- Amoris.
- Reuerentie ⁊ honoris.
- Reconciliationis ⁊ pacis.
- Impie proditionis.
- Lasciue ⁊ procacitatis.

¶ De primo dicitur Can.j. Osculetur me osculo oris sui. Ubi ad literā loquit de vnione verbi cum natura humanā. De scdo dicit Gen. xxvij. Accede ad me ⁊ da mihi osculū fili mi. ait Isaac ad filium suū iacob. De tertio.i.osculo reuerētie dicit Luc. vij. Osculū mihi nō dedisti. Hec aūt ex quo intra- uit nō cessauit osculari pedes meos. De quarto osculo pacis primo ad Thessal.vltimo. Salutate fratres oēs in osculo sancto. De quinto pditiōis Mat.xxvj. Quēcūq̄ osculatus fuero:ipse est:tene te eū:dixit iudas dās signū turbe sue pditiōis. De sexto lasciue ⁊ pcacitatis dicit Prouerb.vij. de mu liere vaga ⁊ iuuene vecordi. Apprehēsum deoscu latur iuuenē: ⁊ pcaci vultu blāditur. Hic autē tm̄ de osculo vnionis recōciliatiōis ⁊ pacis dicēdis in telligantur. Hec nāq̄ vnio pacis ⁊ charitatis esse dz mēbrorū eccl'ie adij caput ⁊ adinuicē. Ideoq̄ in principio nascētis ecclesie fideles se salutātes: si- bi oscula impressere:qđ vsq̄ hodie in quibusdam regionibus approbat cōsuetudo. Hinc Paul⁹ ait. Salutate vos in osculo sancto vbi supra: ⁊ in vtra q̄ epla ad Cor.vlti. ¶ Q Est aūt fm predicta pax triplex hois scz ad deū:ad seipsum: ⁊ ad primum. Pacē ad deū pdidim⁹: dū p peccatū lōge a deo: et a regno celesti fuim⁹ separati:vt Esaias loquitur ac gehēnali discordie ⁊ turbulētissime cōfusiōi ob noxii tenebamur. Quā pacē dns sua morte ⁊ san- guinis effusiōe restaurauit ad Col.j. Cōplacuit p eū recōciliari oia in ipo pacificādo p sanguinē cru cis eius siue q̄ in terris:siue q̄ in celis sunt. Qua xpi mors ⁊ passio in isto sacrificio representat: et quātum ad fructū eius ⁊ effectū renouat. Pacem ad seipsum vnusquisq̄ amittit:dū repulsa grā: et spiritu pacis p peccatū cōscientie sue simul ptur- batur. Quā gratiā ⁊ p gratiā pacē internā eucha- ristia:que in missa conficitur:digne sumpta resti- tuit:qr ibi grarū autor fons ⁊ originis plenitudo mādncat:ide ⁊ nomē obtinuit eucharistia idest bo na gratia. Pacē ad primū non hz quisquis primi bonis p inuidiā torquet:aut iniuria letat:nec illa tam sibi iniuriam remittit:nec eius quā ipse irro- gauit:veniā petit. Hec pax fidelib⁹ restituit:dū fi deles vnius panis ⁊ calicis participatione sibi in dno vniunt. Uel si magis placet:pax illa hui⁹ sa-

Canti.j.

Gene.xx vij.

Luce.vij.

Mat.xxvj.

Puer.vij.

Triplex ē pax hois

Col.j.

cramenti cōtoni prequirit:secundū illud Matt.v. Si offeras munus tuū ad altare: ⁊ ibi recordatus fueris qr frater tuus habet aliqd aduersum te:re linque ibi mun⁹ tuū ante altare: ⁊ vade prius re- cōciliari fratri tuo: ⁊ tūc veniēs offeres mun⁹ tuū. Uerū ⁊ si pax hec vel illa preexigitur: tn̄ per sacri cōmunionē firmius stabilitur. Unde de cōse.dist.ij. hoc est sacrm:c̄. Hoc est sacrm̄ pietatis ⁊ est signū vnitatis vinculū charitatis. Qui vult viuere acce dat ⁊ credat: ⁊ icorporet hūc cibū ⁊ potū. ¶ R Hāc itaq̄ pacē cū sacerdos populo optauerat:dicens. Pax dni si semper vobiscū. Inter posito agn⁹ dei: quo similiter hāc pacē reparari a dno deprecatur orās miserere nobis petā remittēdo,: vt reparet pax interna. Iterū miserere nobis amissam chari- tatē restituēdo vt renouet pax eterna. Cōcludit. Dona nobis pacē:summā ⁊ principalē:q̄ est eter- na. Et hec quasi expssius orādo subdit orationē. Dne iesu xpe q̄ dixisti ⁊c. In qua cōmemorās pa- cis autorē xpm discipulis pacē dedisse:hancq̄ ec- clesie sue vult speciale signū sue familie ⁊ chara- cterē reliq̄sse:suppliciter p hac triplici pace depre catur expressius: vbo scz ⁊ signo. Uerbo p pace pe ctoris:cū dicit. Ne respicias petā mea. Pro pace btitudinis q̄ est pax pfecta cū deo:cū subdit. Eāq̄ secūdū volūtatē tuā pacificare. Pacis em̄ nomen seorsum positū p principaliore pace(q̄ est cuz deo in btitudine)cōgrue accipit. Pro pace tpis deū ad dit. Regere ⁊ coadunare digneris. Hec em̄ pax tē poris:quaten⁹ bona est:ex diuino regimie ⁊ vnio ne corporū in xpo rectore resultat. Signo dū oscu lā pacis signū ter imprimit. Primo altari qđ xpm significat:deinde libro q̄ cōsciētiā pnotat:fm illud Daniel.vij. Libri aperti sunt. Libri cōscientiarū:se cūdū glosam:ibidē:vij. Diacono vt similiter offe- rat pplo:quo signo se ⁊ pplm hāc pacē peteret de siderare manifestat:hoc ipm pplo p osculū appro bat ⁊ prestat. Osculādo em̄ exteriori signo mani- festat se hāc triplicē pacē ⁊ desiderare: ⁊ iā in ppo sito habere ⁊ vt roboret hoc pacis sacro toto cor- de cōcupiscere. Nā vnico osculo quo primū:vt ta bulam crucifixi imaginē cōtinētē de altari sumptā obsculat(osculat imaginē dei vel viuā vel in ima gine pictā)pacē cū deo reformari:velut renouata antiqua pactione in eū se cōsentire ostēdit. Cōsciē tie dz pacē p ppositi sancti renouationez seruare se significat. Neq̄ em̄ labia osculari possunt ima- ginem nisi sese primo osculent. Cuz primo quoq̄ quē osculat:vel qui eandē imaginē osculat:cōcor- diā p rācoris depositionē: pace iniurie remissio- nē:illate offense recōciliationē: pfessione publica manifestat. Et qm̄ sacrm̄ illud nos sanctificando vnit xpo:nobis: ⁊ ecclesie propter qđ cōmunio dr. Ideo p quādā operatione cordis ad dignā ei⁹ tā sacrāle quā spūalē pticipationē: osculū cōiōi pmit tit: quo prius nos deo nobis ⁊ primo pacificari affectamus:fm predictū xpi pceptū. Si offeras mu nus tuū ad altare ⁊c. ¶ S Nec dubiū quin ad hu ius pacis consecutionē:quā hic cōmunio perfecte tribuit:deuota osculatio multū cōferat: ⁊ gratiam obtineat:sicut vniuersa alia que fm ecclesie ritū: ecclesie filij deuotione debita exequuntur. Et li- cet olim ⁊ hodie in plerisq̄ locis fideles sibi mu- tuo pacis osculum sibi a sacerdote per ministrum porrectū imprimant:ne tamen sub specie boni: ali quid carnalitatis diabolico afflatu subintret: ho nestiore cautela tabula christi imaginem aut san- ctorum reliquias cōtinens:offertur singulis oscu landa. Unde manifestum est quod quicunq̄ hoc sanctum osculum spernit: se demonstrat esse se- paratum alienumq̄ tam ab ecclesia q̄ a christo. ¶ Hoc tamen diligentius cauendum: ne dum pacis signum ore proferimus,: a pace mentis longe sit animus: et dum foris pacem simula-

Math.v.

Dan.vij.

muo:intus ꝓditionis osculo dñm cũ iuda tradamus. De quo bea. Chryso. sup Mattheũ. Osculũ pacis porrigere tempore quo sacra celebrant: in vsu ecclesie est: sꝫ vereor ne plures ex vobis iudas tantũ pacẽ faciãt: cũ tñ christus nõ ore: sꝫ corde velit primũ salutari. De hoc pacis osculo mẽtio fit per Inno. papã de cõsecratio. dist. ij. Pacẽ vbi glo sa reddit causam: cur in defunctorũ officio: pacis osculũ nõ daƚ: que supra tacta est. Similiter quare monachis nõ daƚ: q2 illi mõdo mortui sunt: deo viuunt vt. xvi. q. i. placuit cõmuni. ¶ De hoc pacis osculo magister in rõnali ait. Osculaƚ se ppls recepto osculo a ministro sacerdotis: vt se cõiunctos esse ꝓsiteantur in vnitate fidei p xpm in ara crucis imolatũ: cuius immolatiõis memoria per sumptionẽ sacri: ad quã sacerdos accedit: celebratur. Aut vt gratuleƚ se grãꝫ p corpis xpi immolationem cuius memoria peragiƚ: maxime p mãducationem hostie recepisse. ¶ Est et alia ratio hui9 osculationis. Pro quo aduertẽdũ: q in primitiua ecclesia cũ adhuc magna erat fideliũ deuotio: propter vicinitatẽ passiõis xpi: statuit Anaclet9 papa vt singuli peracta cõsecratiõe corp9 xpi manducarent: vt de cõsecra. di. i. epis. & di. ij. peracta. Postq̃ vero tepescẽte deuotiõe: indictũ fuit vt saltẽ singulis diebus dñicis cõmunicarẽt. Ad qd Aug. hortatur vt in. c. quotidie. de cõse. dist. ij. Processu vero tpis magis frigescẽte charitate: sanctitũ est: vt saltem ter in anno: in pascha: in pentechoste: & natali dñi cõicarẽt: p papã Fabianũ: vt in ca. Etsi nõ frequẽtius ea. dist. Extincto aũt pene in fidelib9 charitatis feruore: in his nouissimis tẽporib9 ꝓceptũ est in cõcilio lateranẽsi: q ad min9 semel in anno quilibet fidelis discretionis annos habens: scꝫ in pascha communicet: vt i ca. Ois. de peni. & remis. Poterit igiƚ in primitiua eccƚia sacerdos osculũ pacis ministro ceteris impertiẽdũ vt p hoc significaret: q tunc cõmunicaturi oẽm rãcorem & cordis amaritudinẽ cõtra quoscũq̃ deberẽt extinguere: se mutuo vinculo pacis vnire q̃ mutuo ꝓponebãt xpm pacis donatorẽ mãducare. Hodie vero id in capella pape: & quibusdã ecclesijs osculũ cõtinuari cerniƚ vt qui tũc sacrm nõ participãt sacrãliter: saltẽ in vna fide sacri se cõmunicare ostendãt spiritualiter. Tepiditati ergo nostre hoc inuẽtũ est remediũ vt ait Innoce. vt omni die osculũ dareƚ pacis pro mysterio vnitatis. Quod cũ sacerdos ministro porrigit populis offerendũ: dicit.

Margin: Chryso. — Quare monachis nõ daƚ pax. — Innocen.

Pax tecum.

quã osculo pacis signo representO: sit qui a me osculum quasi pacis signũ accipiat. Ad quã vocem respondet minister. Et cũ spiritu tuo: sit pax xpi vera. ¶ Sequẽtẽ orõnem quidã nõ legũt: quidã vero eam legũt: ideo eam exponere placuit. Dicis itaq̃ rursus sacerdos.

Habete vinculum pacis &

charitatis. Quia pax oriƚ: ex vinculo charitatis: et accipiƚ ab illo: ad Ephesios. iiij. Solliciti seruare vnitatẽ spiritus in vinculo pacis.

Margin: Ad ephe. iiij.

Ut apti sitis

Per pacem et charitatem.

Sacrosanctis mysterijs

xpi. Quia nemo his dign9 esse põt nisi p charitatẽ. vñ Cañ. v. Comedite amici & bibite: & inebriamini charissimi. ¶ Rursus dicit ꝭm morẽ aliquorũ.

Margin: Cañ. v.

Pax christi

Qui hic sumitur & est autor pacis. Ad Ephe. ij. Ipse est pax nostra qui fecit vtraq̃ vnum: medium inimicitie parietem soluens in carne sua: vt duos condat in semetipso populos: iudeorum scilicet et gentilium: ambos reconcilians et faciens pacem.

Margin: ad eph. ij.

Et ecclesie

Sicut eius cui data est pax per xpm: q̃ veniens euãgelizauit pacẽ his q̃ lõge: & his q̃ ꝓpe. Lõge fuerũt gẽtiles idololatre. Prope iudei vnius dei cultores.

Abundet in cordibus vestris.

Qr pax illa nõ temporis est tñ: sꝫ cordis. In quo abũdãt: dũ vsq̃ ad inimicos se extẽdit: de facili quidẽ vsq̃ ad amicũ geriƚ. Sꝫ vt ad inimicum ꝓtuat necesse est vt in corde abundet. Psalmus. Fiat pax in ṽtute tua: & abũdãtia in turrib9 tuis. Uel abũdet vt vsq̃ in finẽ in cordib9 vestris ꝑseueret: vt tunc veniat sup vos pax super pacẽ: pax scꝫ eternitatis sup pacẽ cordis. Uel abũdet in cordibus vestris: vt vite influxũ a spiritusancto recipe sint idonea. Sicut eñi spirit9 humanus nõ viuificat mẽbra nisi fuerint vnita: ita nec spũssanct9 viuificat eccƚie mẽbra: nisi in pace fuerint copulata: ꝭm beatũ Aug. in de ciui. dei: quẽ copule nexũ necesse est vt spũssanctus qui nexus est patris & filij retribuat. Ideo sequitur.

Margin: Psalm9.

Per spiritum sanctuꝫ qui

datus est nobis. Unde apl's ad Roma. v. Charitas dei diffusa est in cordib9 nostris: p spiritũsanctũ qui datus est nobis: vñ p columbã significaƚ: cuius est osculũ colũbinũ: que cũ signo pacis ramo virẽtis oliue reuersa est ad arcam: hoc est ad ecclesiam.

Margin: Ad Ro. v.

¶ Lectio. lxxxiij.

Domine iesu christe

fili dei viui qui ex volũtate prĩs cooperãte spũsancto: p mortẽ tuam mundũ viuificasti: libera me p hoc sacrosanctũ corp9 & sanguinẽ tuum ab oibus iniqtatib9 meis & vniuersis malis: & fac me tuis semp obedire mãdatis: & a te nũq̃ separari ꝑmittas. Qui cũ deo patre in vnitate eiusdẽ spiritussancti viuis & regnas de9. Per oia secula seculorũ. Amẽ. ¶ Hec est tertia pars principalis participatiõis cõmunionis: in qua post aptatione sacri ad suã participatione p sui diuisionẽ: postq̃ communicantiũ vnionẽ p pacis. triplicis impetrationem ꝓcedit sacerdos ad principalissime in sacro misse officio intentũ: tremende videlicet sacrificij sumptionẽ. Et qr ipsa sũptio vita bonis est: mors malis: vt tactũ est supra lectio. vij. & viij. sacerdos in periculo grãdi indigne sumptiõis se cõstituẽꝫ aduertẽs nõ immerito cõtremiscit: ne qd optimum est: & ad pariẽdũ vite fructũ institutũ ex ꝓpria sui indispositiõe fiat sibi cibus ad mortẽ. Cõtremuit sanctissimus ꝓcursor dñi prius sãct9: q̃ natus tangere sanctũ dei verticẽ. Cur nõ in ꝯtremisceret miser peccator sumpturus eũdẽ suũ & vniuersitatis iudicẽ: memoria tenẽs apostolice cõminatiõis tonitruũ. Quicũq̃ mãducauerit panẽ: & biberit calicem dñi indigne: reus erit corporis & sanguis dñi. Qui eñi manducat & bibit indigne: iudiciũ sibi mãducat & bibit: nõ dyiudicans corpus dñi. Et iuxta eiusdẽ apli cõsiliũ. Probãs semetipsum: & nõ inueniens ex se vnde tãto mysterio dignus habeaƚ: ad ipsum deũ pietatis & misericordie fontẽ se cõuertit: & ꝓter ꝓmissas orationes generales: ꝓcib9: magis ꝓprie ad rẽ ꝑtinẽtibus: sui dignificationem a dño nitiƚ impetrare: quatenus sibi & ceteris p quibus sacrificaƚ: ꝓficiat sacrosancta cõmunio ad vitam: que ad salutẽ oim nosciƚ instituta. Premittit igiƚ aliq̃s oratiões cõioni: aliq̃s cõioni interserit: aliquas cõmunioni subiungit. Et secundũ hoc postilla subdiuiditur in tres partes. Secũda: ibi. Corpus dñi nostri Iesu xpi. Tertia: ibi. Sanguis dñi nostri. Prima pars diuiditur in quatuor particulas, secundum quatuor oratiões: cõmunioni pre-

Margin: i. Cor. xi.

nitias. In prima pro sui iustificatione: vt digne possit sumere: deuotius sumendum implorat. In secunda: vt fructuosa fiat communio exorat: ibi. Perceptio corporis et sanguinis. In tertia: suam indignitatem recognoscẽs simul et diuinã oĩpotẽtiam ꝓfunde se humiliat: ibi. Dñe nõ sum dign⁹.

Dionysius

In quarta sumpta fiducia ex spe diuini adiutorij ad sumendũ augustissimũ mysterium (vt Dionysius loquit) se egerit ipsumq́ sumẽdo participat. ¶ Prima oratio diuidit in partes quatuor. Prio satagit sacerdos capta re beniuolentiã christi per mortis et passiõis sue rememorationẽ. In secunda petit a peccatis et vniuersis malis liberationẽ: ibi. Libera me. In tertia petit sue volũtatis plenam diuinis mandatis subiectionẽ: ibi. Et fac me. In quarta petit sui cũ christo ꝑpetuã coniunctionem ibi. Et a te nunq̃. Quibus addit solitam oratiõis conclusionẽ: ibi: Qui cũ eodẽ. ¶ B Circa primum oculos cũ intẽtione ad sacr̃m dirigẽs: ad christuz in specieb⁹ visibilibus vere et realiter presentẽ dicit. Domine: dominator toti⁹ vniuersitatis Iesu: saluator humani generis Christe: vncte a patre plenitudine spiritus p̃ cõsortib⁹ tuis. Fili dei viui patris naturalis et cõsubstãtialis: diuinã tibi naturam eterna generatione cõmunicantis. Qui ex volũtate patris: liberali et misericordissima: te ad nostram redẽptionem veniẽte temporis plenitudine mittẽtis. Cooperãte spũsancto: cui⁹ sicut cũ p̃re tecũq́ vna est essentia: ita et volũtas: atq́ operatio indiuisa. Quapropter et tui sacratissimi corporis fabricatio in vtero virginali specialiter sibi appropriat: dicẽte angelico paranympho ad virginẽ Luc. j. Spũssanctus superueniet in te: et virtus altissimi obumbrabit tibi. Et iterũ ad sanctũ Ioseph sponsum eius. Qđ in ea natũ est: de spiritusancto est. Per mortẽ: quã patiẽdo factus es obediẽs patri vsq́ ad mortẽ: mortẽ aũt crucis ꝓbrosam et amarã. Phil. ij. Tuã: in tua potestate positã. Solus quippe p̃tãtẽ habes ponẽdi animã tuã et resumẽdi eã: te dicẽte. Nemo tollet a me aĩam meã sed ego pono eã a meipso et iterũ sumã eã. Tu eñ solus vite et mortis habes dñium. Naz oĩa dedit in manu tua pater. Dedisti q́ potestatẽ oĩs carnis tibi: vt des eis vitã eternam. Naz et nos serui tui: tuo dono aĩas nostras possumus ꝑ fratrib⁹ ponere. Nequaq̃ tñ nostre est facultatis eã iterũ sumere. Mundũ viuificasti spiritualiter. Nã tu panis verus es (Ioan. vj.) qui descẽdisti vt dares vitam mũdo. Totus eñ mũdus extra dei amicitiã positus ꝓpter peccatũ primi nostri parẽtis vitã ꝑdidit. Ianua vite: celorũ regno obseruato: ac decreti mortis chirographo obsignato: ita vt filiis ade nullus pateret ingressus. Sz ꝑ mortẽ suã chirographũ illud decreti qđ erat aduersum eos deleuit. Ipsumq́ de medio tulit affigẽs illud cruci: conuiuificauit nos sibi donãs nobis oĩa delicta. Mortẽ nãq́ suã tota trinitas in satisfactionem pro omnibus nostris delictis acceptauit: quã sic ex volũtate patris: cooperãte spũsancto: sustinuit. Sustinuit tu quã volũtate patris et spũssancti: atq́ sua: quia tota trinitas eũ in mortẽ tradidit: eãq́ ꝓ viuificatione toti⁹ mũdi acceptauit. Pater eñ eum in carnẽ misit: fili⁹ se obtulit: spũssanct⁹ q̃ amor est oblationẽ cõcremãdo acceptissimã reddidit. Hinc aplũs. Christus ꝑ spiritũsanctũ seipm̃ obtulit deo patri hostiã immaculatã. Dicitur aũt pater ipsuz misisse ꝓpter autoritatẽ principij: a quo cetere ꝑsone originant. Fili⁹ dr̃ se obtulisse f̃m assumptam humanitatẽ: que sibi soli in vnitatẽ ꝑsone est copulata. Spũssanct⁹ dr̃ mortẽ illã acceptasse: propter benignitatẽ: q̃ sibi sicut cetera ad volũtatẽ ꝑtinẽtia appropriant: cuius et hoc cõmune sit trinitati: sicut et ipsa volũtas: q̃ est principiũ oĩm operationum cõtingenter a deo ꝓcedẽtiũ. ¶ C Sequit.

Luce. j.
Mat. j.
Phil. ij.
Ioan. x.
Ioan. iij.
Ioã. xvij.
j. Ioã. iij.
Col. ij.
Heb. ix.
Ioã. viij.

Libera me. Captata beniuolẽtia: sequitur petitio qua primo petit liberationẽ a malo: dicẽs. Libera me: hoc sacrificiũ offerentẽ: et oẽs alios fideles pro quibus offert: vt oẽs liberi efficiamur. Si eñ tu fili nos liberaueris: vere liberi erimus. Per hoc sacrosanctũ corpus et sanguinẽ tuũ. Sacrosanctũ: q̃ oib⁹ sctũ: q̃ ꝑ sũmũ artificẽ spm̃sctũ sacratissime i v̄gie fabricatũ ac sacratissime v̄bo dei copulatũ: et tãdẽ sacratissime i h̃ sacro nob̃ donatũ: et nũc a me idigno tua sola ꝑpietate et misericordia ad sacerdotij gradũ assũpto sumẽdũ. Ab oĩb⁹ iniq̃tatib⁹ meis hoc est peccatis: q̃ aĩam ad summe trinitatis imaginem factã maculãt et deturpãt. Et vniuersis malis corporis et aĩe presentibus et futuris. Deinde petens cõferri bona: subdit. Et fac me: eosq́ ꝓ quibus offero tuis semꝑ obedire mandatis. In quo cõsistit tota vie ꝑfectio et patrie beatitudo. Hinc ait. Si vis ad vitã ingredi serua mãdata. In volũtatum quoq́ vnione beatorũ cũ deo tota consistit fruitio: que est essentialis beatitudo. Dicit autem semꝑ obedire: hoc est: nullo tp̃e trãsgredi. Sũt eñ mandata que semꝑ obligãt et pro semꝑ: vt negatiua. Sunt mãdata que semꝑ quidẽ: nõ aũt ꝓ semꝑ obligãt ad faciẽdũ qđ precipit: pro semper aũt obligãt ad nõ trãsgrediẽdũ: qualia sunt precepta affirmatiua. Iteruz semper obedire. i. vniuersaliter oĩbus mandatis: ne in vno offendẽs oĩm reus efficiar: vt docet Iacobus. Demũ orando petit in bono ꝑseuerantiã: q̃ q̃ perseuerauerit vsq́ in finem: hic saluus erit. Vñ addit. Et a te nũq̃ separari ꝑmittas: neq́ i hoc seculo ꝑ peccatũ: qđ separat te a deo: neq́ in futuro per horrendã reprobortũ sententiam. Discedite a me maledicti in ignẽ eternũ. Cõcludẽs adiungit. Qui per diuinã essentiã tuaz. Cum eodẽ deo patre: a quo oĩs paternitas in celo et i terra noiatur. In vnitate substãtiali. Eiusdẽ spiritussancti charitas nexus. Viuis: vitã habẽs in teipso. Et regnas in terris et in celo: deus ver⁹ naturalis vnus et indiuisus. Per oĩa secula seculorum: sine fine. Amen: vere et indefectibiliter. ¶ D Circa primã partem huius orationis: incidit dubium. Utrum xp̃s ex volũtate patris mundũ viuificans ꝑ mortẽ suã sua potestate animã suam posuit: an sua ꝑmissione mortẽ vulnerũ, violẽtia a iudeis inflictorum illatã substinuit? ¶ Ad hoc ꝓbabiliter dici p̃t: q̃ xp̃s in cruce sua potestate aĩam posuit preueniẽdo mortẽ quã durissimi vulneruz cruciat⁹ intulissent: vt sic euidẽtissime cõstaret: nõ nisi ꝓpria volũtate nos sua morte redemisse. P̃t aũt illud signis ostẽdi et scriptis. Signis. Naz ob hoc pilatus dũ peteret dare corpus sepeliendum mirabatur si iam mortu⁹ eẽt: quasi illate pene licet letales fuerãt: nõ tñ vitã in tã breui tẽpore extorsissent. Sicut nec in latronibus cũ dño crucifixis: quorũ crura quia dño mortuo viuerant: fracta sunt: vt eorũ mors acceleraret. Aliud signũ: q̃ cuz clamore valido expirauit: qđ nõ est hoĩs morte naturali vi illata moriẽtis: sz eius tñ qui propria potestate et volũtate aĩam suã ponit. Hinc cẽturio videns q̃ sic clamãs expirasset: ait. Uere hic homo filius dei erat: vbi gl. Ostẽditur quare cẽturio miratur: q̃ vidit eũ sic expirasse. i. spm̃ emisisse: null⁹ eñ h̃z potestatẽ emittẽdi spm̃: nisi cõditor aĩaruz. Et alia glo. Hiero. Infirmata etenim carne: mox virtus diuina inualuit: que dicit. Aperite mihi portas iustitie. Nos autez nullo aut ima voce morimur: qui de terra sumus. Ille eñ cũ exalata voce expirauit: q̃ de celo descẽdit. Ex q̃b⁹ satis p̃z: q̃ nõ violẽtia coact⁹: sz p̃tãte suñet⁹ mortẽ aduocauit. P̃z idẽ autoritate scripture supra allegata. Nemo tollet aĩam meã a me: sz ego ponã eã a meipso. Ad idẽ multe scripture cõcordãt: vt illud. Oblat⁹ est q̃ voluit: sz quecũq́ voluit fecit. Item tradidit semetipsum pro nobis. Et silia multa. Oblatio aũt.

Mat. xix.
Iaco. ij.
Matt. xxiiij.
Mat. xxv.
Dubiũ.
Rñsio ad dubium.
Ioan. xix.
Mat. xxvij.
Mar. xv.
Ioan. x.
Esa. liij.
Ephe. v.

Marc⁹ euāgelista timēs tractare hoc sacratissimū sacrm̄. pollicē sibi abscidit.

tus q̄z Marc⁹ euāgelista q̄ p̄ ceteris xp̄i resurre
ctionē ꝛ regnū spūsctō inspirāte descripsit: se tn̄ in
dignū tāto mysterio (als ministerio) sentiēs: polli
cem abscidit: vt reprob⁹ sacerdotio hēret: timēs tra
ctare corp⁹ dn̄i in altaris sacro. Merito igit sacer
dos Joāne baptista impurior: Magdalena aman
do tepidior: Petro aplo dignitate inferior: euāge
lista Marco indoctior: dn̄icū corp⁹ sumptur⁹ dicat
corde ꝛ ore. Dn̄e nō sum dign⁹ vt intres sub tectū
meū. Nō (inq̄) sum dign⁹ ex mea iustitia: ex mea p̄
parōne: ex mea operōne: sciēs a te dictū. Cū feceri

Luc. xvij.

tis oia q̄ p̄cepta sunt vobis: dicite q̄ inutiles ser
ui sum⁹. Qd̄ facere debuim⁹: fecim⁹. Et q̄ nec feci
q̄ facere debui: sed in multis tua sctissima p̄cepta
trāsgrediēs violaui: qūo dign⁹ esse potero: vt tu
dn̄e creator toti⁹ mūdialis machine: intres sub te
ctū meū: domū ɔscie mee: pctis obscurātib⁹ tene
brosum: virtutū carētia ruinosum: vbi tue mansio
nis nō est loc⁹. Nō eñ delectaris habitare i taber
naculis pctōꝝ: sed in tuis dilectorib⁹: p̄fis bn̄pla
cita semp operātib⁹. Vbiq; tuis obediētib⁹: talib⁹
eñ tui p̄risq; aduētū polliceri dignat⁹ es: ꝛ apud

Apoc. iij.

eos facere mansionē. Itē. Qui te pulsantē audiūt:
cordis sui portas aperiūt: ad hos intrare: ac cum
eis cenare p̄misisti. Sed q̄ heu talis nō sum: vere
indign⁹ sum vt intres sub tectū meū. Sed q̄ pctō
res nō sp̄nis: cū his eñ tu in terra ambulares: vt
sanares: mādicasti. Nec ad te ɔfugiētes repellis:
sed ꝛ paruulos sinere ad te accedere p̄cepisti. Me
pctōrē: ne paruulū: quia idignū: ne a facie tua p̄i
cias: sz tn̄ dic v̄bo: qui v̄bū es p̄ris coeternū. Dic

Mat. xix.

v̄bo virtutis tue quo dixisti paralytico. Surge et
ambula: ꝛ ɔtinuo surrexit san⁹ ꝛ ambulauit. Ita dic
v̄bo: ꝛ sanabit aīa mea: a morbis spūalib⁹ vitiorū.
Tuū nāq; dicere: facere est: dicēte scriptura. Dixit

Hiere. xvij.

ꝛ facta sūt oia. Sana me dn̄e (orauit p̄pheta) ꝛ sa
nabor. Sed dic v̄bo: ꝛ sanabit aīa mea p̄ tei cibū sa
turitū: q̄ cib⁹ es ipsius nō carnis: cib⁹ mētis non
vētris. ¶ iij Sed forte dicis. Nūq̄d sup se exagge
rat iudiciū q̄ p̄fitēs se indignū: nihilomin⁹ accedit
ad corp⁹ dn̄i sumēdū: cū apostol⁹ terribilr clamet.
Qui mādicat panē hūc. ꝛ calicē bibit idigne: iudi
ciū sibi mādicat? Aut ḡ fallo p̄fitet se indignū: et
ita ɔfessiōe falsitatis vere indign⁹ reddit. Aut vere
dicit: ꝛ credit se indignū: ꝛ sic indigne mādicat: p̄
pter⁹ q̄ est mādicādo: euadere nō potēs iudiciū
dn̄i. Sed absit vt cib⁹: qui dat vitā eternā mūdo i

Esse indignū hac refectiōe: ꝛ idigne eā sumere nō esse idē.

oēm eūtū mortē afferat accessuro. Ad hui⁹ igitur
replice solutionē: rememorāda sūt. s. lec. vij. ꝛ. viij.
exarata. Refert eñ: nec idē est: esse idignū hac refe
ctione: ꝛ indigne eā sumere. Sīlr refert esse indi
gnū in oculis suis: ꝛ esse indignū in oculis dei nos
diligētis. De p̄mo simplr indign⁹ est: q̄ gr̄a dei ca

Mat. xv.

ret. Nā q̄ gr̄a caret: inimic⁹ dei est: mortu⁹ est: sed
inimic⁹ nō est dign⁹ pane filioꝝ: ipso dicēte. Non
est bonū sumere panē filioꝝ: ꝛ mittere canib⁹. Ne
q; mortu⁹ deo dign⁹ est pane vite: neq; cib⁹ ē mor
tuoꝝ: sz viuētiū. Pōt aūt nō hn̄s gr̄am ꝛ p̄ hoc idi
gnus: sumere nō indigne: si post discussionē ac sui
ipsi⁹ p̄bationē quā p̄cedere hāc sumptionē debe
re aplo docet: maneret aliqd pctm̄ mortale nondū
dimissum: nec tn̄ a sumēte cognitū. Cū ḡ nemo deli
ctoꝝ suoꝝ pfectā hz cognitionē: nec memoriā: di
cēte p̄pheta. Delicta quis intelligit? Ab occultis
meis mūda me: ꝛ ab alienis parce seruo tuo. Hinc
q̄lib et se indignū existimare hz: tāq; nesciēs se di
gnū: ꝛ tn̄ de mia dei p̄sumēs pōt nō indigne acce
dere: ita q̄ accedēdo nouū mortale non cōmittat.
Et p̄ hoc vtilr ꝛ nō ficte orare. Dn̄e nō sum dign⁹
ꝛc. De scdo. Nemo filioꝝ captiuitatis Ade ex suis
dign⁹ est pane angeloꝝ. de quo Ber. ser. v. d dedi.
eccle. late disserit di. Nōnūq̄ de aīa mea cogitās:
videor mihi in ea (fateor) velut duo ɔtria inuenire
Si ipsam aīam put in se est: ꝛ ex se est: intueor: ni
hil de ea veri⁹ sentire possum: q̄ad nihilū esse re
dactā: cū sit onerata pctis: obfusa tenebris: irreti
ta illecebris: pruriēs ɔcupiscētijs: obnoxia passio
nib⁹: impleta illusiōib⁹: prona semper ad malū: in
vitiū omne procliuis. Postremo: toti⁹ ɔfusionis ꝛ
ignominie ipleta. Nimirū si ipse q̄z iustitie nostre
oēs ad lumē v̄itatis inspecte: velut pān⁹ mēstrua
te inueniūt. Iniustitie deinceps; quales reputa
būtur? Si lumē qd̄ in nobis est: tenebre sunt: ip̄e te
nebre q̄te erūt? Facile est cuiq; nr̄m si sua pleni⁹
vniuersa ꝛ sine dissimulatiōe vestiget ꝛ iudicet si
ne acceptiōe p̄sone: attestari p̄ oia aplice veritati:
ꝛ libere p̄clamare. Qui se putat aliq̄d esse cū nihil
sit: ipse se seducit. Quid est hō q̄ magnificas eū:
ait fidelis ꝛ deuota ɔfessio: aut q̄d appōis erga eū
cor tuū? Quid? Sine dubio vanitati similis fact⁹ est
hō. Ad nihilū redact⁹ est hō. Nihil est hō. Qūo tn̄
penit⁹ nihil est: quē magnificat de⁹? Quo nihil er
ga quē appositū est cor diuinū? Et infra. Et tanq̄
nihil reputat hō in iudicio veritatis tue: sz nō sic
in affectu pietatis tue. Mirifice vocas ea q̄ nō sūt
sicut ea q̄ sūt: ꝛ nō sūt: ḡ q̄ vocas ea q̄ nō sūt: ꝛ sūt:
q̄ vocas. Lz eñ nō sint q̄tū apud se: apud te sunt
vtiq;: iuxta aplm. Nō ex opib⁹: sz ex vocāte. Sic ni
mirū si ɔsolaris in tua pietate quē in veritate tua
humiliasti: vt magnifice dilatet i tuis q̄ merito an
gustiat in suis. Siq̄dē vniuerse vie dn̄i mia ꝛ veri
tas req̄rētib⁹ testm̄ tuū ꝛ testionia tua. Testm̄ vti
q; pietatis ꝛ testionia v̄itatis. Et seq̄t ad p̄positū.
Lege hō in corde tuo: lege intra teip̄m de teip̄o te
stimonia veritatis: etiā hac cōi luce iudicabis te in
dignū. Lege in corde dei testm̄ qd̄ firmatū est i san
guine mediatoris: ꝛ inuenies quāz lōge aliud spe
possidere: q̄ re tenere videris. Hec Bernar. Sic ḡ
sacerdos ɔsiderās te r̄m se: in corde suo verissime
indignū se p̄clamabit. Sed attēdēs q̄d i corde dei
q̄ se magnificauit: redemit: dilexit: se dignū spare
poterit: nō dignitate sua: sz illi⁹ dignatiōe. Verūq;
sit p̄phete v̄bū. Perditio tua ex te Isrl: tn̄ modo i
me auxiliū tuū. Denīq; b. Job. c. xxv. ait. Nunq̄d
iustificari pōt hō cōparat⁹ deo: aut apparere mū
dus nat⁹ d muliere? Ecce luna ēt nō splēdet: ꝛ stel
le nō sūt mūde i ɔspectu ei⁹. Que exponēs b. Gre
go. xvij. mora. c. xxv. nōnulli p̄ donū ipsi adiuti ɔ in
firmitatē sue carnis erigunt: virtutib⁹ emicāt: si
gnorūq; miraculis coruscāt: null⁹ tn̄ est q̄ sine cul
pa vitā trāseat: quousq; carnē corruptiōis portat.
Et sequit. Nec sctā ecclia p̄ lunā signata virtute p̄
ptia tot miraculis emicat: nisi hāc supuenientis gr̄e
dona ɔfundāt. Nec singuloꝝ dn̄ viuentū stellaꝝ
noie dsignatoꝝ mētes a pctōꝝ maculis mūde sūt:
si remota pietate iudicent: q̄ apud districti iudicis
oculos: sua vnūqueq; corruptibilitas inq̄nat: nisi
hāc quotidie gr̄a parcēs tergat. Electoꝝ q̄ppe a
nim⁹ p̄dire ad libertatē iustitie nitit: sz adhuc cō
pede ifirmitatis tenet. Et culpas q̄dē indigere p̄
fecte desiderat: sz q̄usq; corruptiōe carnis astringi
tur: ei⁹ vinculis etiā cū nō vult: ligat. Hinc itaq; col
ligat q̄to pctōrū pōdere pressi sūt: q̄ ɔ hec decer
tare negligūt: si plene culpā nec illi superant: qui
contra hanc viriliter pugnant. Unde postq̄ dictū
est. Ecce luna non splendet: ꝛ stelle non sunt mun
de in conspectu eius: protinus additur. Quanto
magis homo putredo: et filius hominis vermis?
Hec Grego. ¶ J Cōsiderās itaq; sacerdos se esse
creaturā: ꝛ vas luteū figuli: eumq; qui in sacramē
to oculis subiecto (quē ꝛ nūc sumpturus est) conti
netur: esse creatorē ꝛ figulū: sese esse finitū ꝛ pene
nihilū: illum v̄o simplr infinitum: ꝛ omnibus in
comparabilr puriorem: etiam si seraphica purita
te arderet verissime dicet. Dn̄e non sum dign⁹ vt
intres ꝛc. Rogatq; attentius qd̄ sequit. Sed tan
tū dic v̄bo ꝛ sanabit ipsū me⁹. Tn̄ dic v̄bo: h̄ ē teip̄o
q̄ v̄bū es p̄ri eternus coeternū: p̄ qd̄ facta sūt oia. Ut dic

fuit:se erigẽs ad sumẽdũ hostiã salutarẽ:dicit hãc orõnem q̃rtã. Panẽ celestẽ accipiã. Panẽ celestem nõ factũ de terre frumẽto:sed de sanguine virgineo:nõ pistũ in fornace p ardorẽ ignis:sed coctũ p feruorẽ dilectiõis in ara crucis. Panẽ celestẽ reficiẽtẽ angelos in britudine. Panẽ de celo descẽdentẽ:vt nutriat mẽtes pauperũ suoꝝ in hac miseria ad celos aspirãtiũ. Accipiã:sperãs in bonitate domini:ↄfidẽs in ipsi⁹ significatiõe:qui sol⁹ põt facere mũdũ de inmũdo ↄceptũ semine:ꝛ de lapidibus filios suscitare Abrahe:q parũulos in oculis suis magnificat eos vtiq parũulos:qui nõ in sua virtute ↄfidũt:sed se totos in sui adiutoriũ ꝓijciũt

Job.xiiij. Mat.iij.

Nam ꝛ.b.Aug.de cẽturione(cui⁹ s.habita est mẽtio)loq̃tur. Dũ(inq̃t)se cẽturio tm̃ vilificaret:vt diceret se indignũ Christũ sub tectũ suũ suscipe:ↄfidẽtiã suã in Christũ faciẽs:vt salutẽ suo seruo prestare abs̃s potuisset: Christ⁹ eũ significauit:ꝛ sub tectũ sui cordis introiuit:ipm̃ in fide illuminãs et inflãmãs. Cur ita?vt lati⁹ crederet Christũ sanasse infirmos:mũdasse leprosos quos nõ vidit:q̃ Judei qui diuersa miracula ab ipso facta expimẽtaliter didicerũt. Accipiã ꝛ ego sacerdos a dño adhuc in mũdo pegrin⁹:panẽ celestẽ:vt in ipsi⁹ fortitudine ambulẽ vsq ad dei mõtẽ. Accipiã ego egrot⁹ ꝛ infirm⁹ panẽ celestẽ:cor hois roborãtẽ:vt a morbis cũctis merear pseruari. Accipiã panẽ celestez ego famelicẽs ꝛ esuriẽs:quẽ q gustauerit:nõ esuriet ĩ eternum. Accipiã ego iq̃et⁹ ꝛ anxi⁹ panẽ celestẽ:q cor stabilitat:ꝛ turbidos fluct⁹ sedat. Accipiã claud⁹ ꝛ debil' panẽ celestẽ:inuitat⁹ a rege magno ad cenã ad quã debiles ꝛ claudi sunt itroducti. Et nomen dñi inuocabo:cũ Christo cenã ĩ pane isto celesti faciẽs:vt aĩam mihi exhibeat nũc hitans ĩ cel':quẽadmodũ exhibuit secũ cenãtib⁹ hitans ĩ terris. Hoc ipm̃ eñ vt faciat:q̃rit. Ego(iq̃t)sto ad ostium foris pulsans:si q̃s audierit vocẽ meam:ꝛ apuerit mihi ianuã:itrabo ad illũ ꝛ cenabo cum illo:ꝛ ipse mecum.

Apoc.iij. Mat.viij. Mar.i. Luce.iiij.

Cenabat xp̃s apud petrũ ꝛ Joãnẽ ꝛ Jacobũ:vbi socr⁹ petri tenebat magnis febrib⁹. Imꝑauit febri xp̃s:ꝛ surrexit cõtiuo socrus:ꝛ ministrabat eis. Innocabo ꝛ ego nomen dñi sup me:vt xp̃s cũ quo ceno:inio quem mãduco:pellat a me febres spũales:cõpescat a me ardorẽ inaturalẽ carnaliũ delectationum:fuget calorẽ amoris mũdani vt cor meũ reformet ad calorem naturalẽ amoris dei. Cõuiua fuit xp̃s ĩ hoc sacramẽto ↄtentus apud Matthe. Murmurabat iustitia falsa Phariseoꝝ:vidẽs mie fonẽ cum pctõribus mãducantẽ. Sed ↄfusa est vera dñi iustitia:dñe. Non veni vocare iustos:sed pctõs.

Mat.ix. Luce.vij.

Innocabo ꝛ ego nomẽ dñi:vt me pctõrẽ inter suos electos vocet:ꝛ patri recõciliet. Mãducauit item cum simone Phariseo xp̃s:h sub spẽ panis velatus:ꝛ ecce mulier que erat ĩ ciuitate peccatrix:attulit alabastrũ vnguẽti:ꝛ cepit lachrymis rigare pedes eius:capillisq suis tergere ꝛ perungere. Judicat⁹ est a Phariseo dñs:quasi ignorãs que ꝛ qual' esset mulier que tãgebat eum:q̃ mĩ peccatrix erat. Sed ↄtẽpto Phariseo:mulieri dñs dixit. Mulier fides tua te saluã fecit. Nihil ego ↄtra dñm ĩ sacro ad me pctõrem veniẽtem ĩfidel'r murmurabo:sed nomẽ ipsi⁹ itra me inuocabo:vt ĩ fide qua panẽ celestẽ accipio:saluum me faciat nunc ꝛ in futuro.

Luce.xix.

Intrauit xp̃s sub his spẽbus corporal'r ↄtẽtus ĩ domũ Zachei:eum videre cupientis:ꝛ ob hoc arborem sycomoꝝ ascẽdentis murmurãtibus nonnull' q ad hoiem pctõrem diuertisset. Sed ait dñs Zacheo. Qr hodie huic domui salus facta ẽ. Et ego de aduẽtu dñi gaudẽs nomen eius inuocabo:vt fiat salus aie mee per ipsum q venit q̃rere ꝛ saluũ facere quod perierat.

Luc.xxij.

Cenauit tãdem exiẽs ex hoc mundo cum discipul' suis q̃bus ꝛ dixit. Dispono vob̃ sicut ꝛ disposuit mihi pater me⁹ regnũ:cõmittens vt sacri huius ↄsecrõnem ꝛ cõiõnẽ ĩ sui memoriã freq̃ntarẽt bi. Hoc quotiescũq feceritis ĩ mei memoriã facietis. Non me cum Juda traditore a discipuloꝝ ↄsortio exeũte a domino separabo sed nomẽ dñi inuocabo:vt hec sacratissimi corporis sui mãducatio sit mihi ad regnũ suum pparãs salutaris.

Mat.xxvi.

¶ Dictis itaq a sacerdote pdictis:siccas particulas duas ĩ patena collocatas:imediate vel mediãte patena ĩ manus ad platõez stati pmisse orõnis. Panem celestẽ accipiã:recipiẽs:icliato paulisper corpore:sacerdos subsistit:ꝛ oẽs suas cogitationes q̃tum possibile est vniẽdo:deuote se recolligit. Et sicut corporales oculos ad spẽs ꝛ formas sacramenti exteriores dirigit. Sic oculos fidei iteriores:ad dñm nostrũ Jesum xp̃m sub visibilibus spẽbus ↄtentum:eiusq sacratissima passiõis ꝛ redemptiõis nostre mysteria:cui⁹ ĩ hac sumptiõe memoria pncipalissime recolit(vt dcm̃ est lec.xxxvj.)cõuertat:put deuotio ppa:ꝛ sctispũs vnctio docuerit meditãdo. Cui⁹ exemplũ aliqd ponere non existimo oino inutile. Poterit ergo sacerdos itra se nulla voce emissa cogitãdo dce. Eya misericordissime dñe Jesu xp̃e eterni patris vnigenite fili:vnus cum eodẽ patre ꝛ spũsancto verus consbal' ꝛ naturalis de⁹:q p pctõꝝ salute ex ifinita charitate tua carnẽ sumere:iter hoies apparere:ꝛ.xxxiij. annis grauiter laborare:ꝛ ninitpi'r fatigari dignat⁹ es:ꝛ tãdem amarissima passione ꝑciosissimi sanguis effusiõe:ac morte turpissima nos a morte ꝑpetua pctis ꝛ penis liberare. In cuius saluberrie passionis memoriã:te p̃sentem his spẽbus exhibere:teq cibũ aie nostre ac pignus salutis eterne tradere voluisti. Respice ĩ hac hora ĩ me pctõrem idignũ:purga ꝛ sctifica me:vt te deũ meũ creatorẽ ꝛ redẽptorẽ merear digne sumere. Breuius q̃dem vel longius put gr̃a ministrabit. Et more quorũdã pectus tundens:addat. Deus ppitius esto mihi pctõri. Quo v̄bo Publican⁹ oculos ad celũ leuare non audẽs:remissionẽ suoꝝ meruit pctõꝝ.

Lu.xviij.

Dicens aũt de⁹ itẽtionẽ dirigat ad ↄtentũ ĩ sacro xp̃z:ꝛ latria eũ adorans cum magna reuerẽtia:deuotiõe:timore ꝛ charitate:mentisq affectiõe ac desiderio:sacrosanctũ dñi corpus sub duab⁹ illis particul' ↄtentum:pro sua ac totius ecclesie salute sumat. Sumat aũt nõ masticãdo dentib⁹:ꝑpter euitãdũ periculũ ꝛ sacri irreuerẽtiã:ne forte aliq̃d sacri herens dentibus:postmodũ expuat:vel aliis cõibus cibis misceat:sed humectatis in ore spẽbus reuerẽter glutiendo traijciat. Ipso v̄o in ore p sua humectatiõe manẽte:sic poterit meditari. Ueni ĩ aiam serui tui deus meus ꝛ dñs meus:meq tibi icorporare digneris:vt mihi mori:tibi soli merear viuere. Hec aũt non dico quasi necessario sic fieri debeat ex ecclesie ordinatiõe vel statuto:neq p hec ↄtẽplatiõis ac deuotiõis exercitia ĩ ꝓmptu habentes iformare p̃sumens:sed p quodã exẽplo grosso p rudibus ꝛ nõdum in spũalibus deuotionibus assuetis interserere curaui.

¶ Lectio.lxxxiij. A

Sumpto venerabili sacro sub spẽbus panis de manibus vel patena:sacerdos dicit.

Corpus dñi nostri Jesu xp̃i custodiat aiam meam ĩ vitam eternam.

¶ Premissis orõnibus cõionem pcedentib⁹ sequũtur due iter cõicandũ dici solite. Quarũ pma respicit pceptionẽ sacri panis. Alia pceptionẽ sacramẽti sanguis:ꝛ sm̃ hoc diuiditur illa pars. Qr eñ pmo sumit xp̃s sub spẽbus panis:ideo pmittit prima orõ spãl'r p salute obtinẽda ex pceptione dñici corporis. Scd̃o idẽ sumit sub spẽbus vini:ideo pmittit scd̃a orõ p obtinenda salute ex pceptione sanguis. ibi. Quid retribuã. ¶ Quo ad pmũ orat

sacerdos. Corp⁹ dñi ⁊c. Corp⁹ dñi pro expiatione pctōꝝ: toti⁹ mūdi in ara crucis immolatū. Corpus dñi ex dignatissima bonitate dei: pro vluificatiōe mūdi sub sacro altari xp̄i fidelib⁹ ministratū. Corpus dñi nr̄i Iesu xp̄i a me ꝓ eterna btitudine capessenda fideli ⁊ sacrali. mādncatū. Custodiat: in vnitate fidei catholice: ne mysteria altissima hui⁹ veri corporis xp̄i cogitās ⁊ non capiēs ab vnitate corporis xp̄i mystici ꝑ infidelitatē recedā. Quēadmodū q̄dā ex xp̄i discipulis dū sacratissima q̄dā ⁊ ardua de corpore xp̄i ab ipso dei pr̄is sapia increata audierūt: ab ei⁹ magisterū doctrina retro abierūt dicētes. Dur⁹ est hic sermo. Quō pōt nobis hic dare carnē suā ad mādncādū? Per qḋ certe ab vnitate ecclesie se ꝑciderūt: qr in heresim ex ꝟbis saluatoris scādalizati ꝓlapsi sunt: vt dt. b. Aug. i expositiōe ps. Custodiat (inq̄) rursus corp⁹ dñi mādncatū aīam meā: a ꝓlapsu in pctm̄: ne in detestādam ingratitudinē abeā de mēsa dñi: inferēdo cōtumeliā xp̄o cum Iuda ꝓditore nequissimo. Custodiat deniq̄ corp⁹ dñi nr̄i Iesu xp̄i a me sumptū: in vita ⁊ robore spūali aīam meā: vt cibat⁹ ⁊ roboratus hoc cibo nobilissimo: ꝯtinuo robustior ⁊ potētior fiam ad exercēdū opa vite: vt q̄z in me extinguat fames ⁊ sitis carnaliū desideriōꝝ: ⁊ excitetur cōcupiscētia gaudiōꝝ eternoꝝ: ꝑ ꝑgustationē dulcedinis q̄ ꝯcedit corp⁹ illud digne sumētib⁹. Subdit ab aliq̄b⁹. Et ꝑducat aīam meā. Perducat potēter ꝑseruādo ab incursiōe malignoꝝ spirituū: q̄ exeūtes de hoc mūdo ꝯsueuerūt acri⁹ infestare aīaz meā in hora exit⁹ mei ex hoc seculo. Aīam meā cuius est cib⁹ spūalis eā nutriēs: roborās: ⁊ ꝯfortās: nō ẜm suā essentiā siue sbām: sed ẜm dona spūalia ⁊ grē: q̄ donat aīe indigna⁹ corporis xp̄i mādncatiōe. In vitā eterna: hoc est i eternā btitudinē: quēadmodū Heliā panis ministrat⁹ ab angelo ꝯfortauit: in cui⁹ fortitudine ambulauit vsq̄ ad mōtem dei. Quēadmodū ⁊ panis q̄ de celo descēdit ꝑduxit ppl'm Israel ꝑ desertū vsq̄ ad terrā ꝓmissiōis. Ita oro o dñe: vt hec esca celestis sit meū verū viaticū ducēs me ꝑ desertū hui⁹ seculi ad supnā pr̄ām fidelib⁹ repromissam.

Jo.vi.

iij.Re.xix

Quid retribuā dño ꝓ oi-

bus q̄ retribuit mihi. Calicē salutaris accipiā: ⁊ nomen dñi inuocabo. Laudās inuocabo dñm: ⁊ ab inimicis meis saln⁹ ero. ¶ Ista est scda oro q̄ ꝑmittitur calicis sumptiōi. Sicut eñ sacerdos volēs suscipe corp⁹ dñi sub panis spē: ꝑmisit orōnē ꝓ sua humiliatiōe: recognoscēdo suā indignitatē ad dignissimi corporis ꝑceptionē dicēs. Dñe nō sum dignus ⁊c. Ita ꝓcedēs ad sumptionē sacratissimi sāguinis xp̄i sub spēb⁹ vini: ꝓ sui hūiliatiōe indignitatē suā iterū recognoscit: fatēdo se nihil hr̄e ex ꝓprijs: qḋ dño possit ꝓ tāto bñficio ꝑstito retribuere: dicēs. Quid retribuā dño. Et diuidit i tres particulas. In ꝑma recognoscit sacerdos suā insufficientiā retribuēdi ꝓ acceptoꝝ bñficioꝝ collatiōe. In scda ostēdit gratitudinē in accipiēdo dñi bñficiū: cū sui nois laude ⁊ inuocatiōe. ibi. Calicē salutaris. In tertia ostēdit suā ꝯfidētiā quā hr̄et virtute dati bñficij in nociuoꝝ ꝑseruatiōe. ibi. Et ab inimicis meis. ¶ Quo ad ꝑmū dicit. Quid retribuaz dño. q. d. Quid ego cinis ⁊ puluis: plasma ⁊ figmētum ꝯditoris: homo vilis: ⁊ fragilis: vacu⁹ virtutibus: plen⁹ vitijs. Quid retribuā mercedis ⁊ ꝑmij de meis virib⁹: de meis bonis: de meis possessiōibus: dño vniuersoꝝ: cui⁹ est terra ⁊ plenitudo ei⁹: orbis terrarū ⁊ vniuersi q̄ habitāt in eo. Qui bonorum meoꝝ nō indiget: q̄ diues est in oēs: q̄ nec ditior ex per me sibi oblatis ꝯstituit: nec si oīa sibi subtraxero: pauꝑior efficit. Immo ꝟo cui sicut nihil subtrahi pōt (ipso dicēte. Quia oīa dedit pater in manu ei⁹. Jo. xvij.) ita nec addi q̄cq̄ pōt: qr in eius ditiōe cūcta sūt posita. Hester. xiij. Pro oib⁹: bñficijs. s. quoꝝ numer⁹ ⁊ imēsitas modū supat ⁊ sensum. Quis eñ cogitare poterit trinitatis opa sup nos ab initio mūdi vsq̄ in finē: vt videat q̄ solicita fuerit illa maiestas: cui administratio pariter ⁊ gubernatio seculoꝝ incūbit: ne nos ꝑderet in eternum. Et potēter q̄dē oīa fecerat: ⁊ sapiēter oīa gubernabat: ⁊ vtrarūq̄ reꝝ tā potētie q̄ sapie: signa manifestissima tenebant i creatiōe ⁊ gubernatiōe machine mūdialis. Sz nec latere potuit bonitas: cū ois hec gubernatio ad hoīs vtilitatē tēdebat. Respice inq̄t vch. Hugo de arra aīe. Respice vniuersum mūdū: ⁊ ꝯsidera si aliq̄d sit in eo qḋ tibi nō seruiat. Ois natura ad hūc finē cursuz suū dirigit vt obsequijs tuis famulet: ⁊ vtilitati deseruiat: tuisq̄ oblectatiōib⁹ pariter ⁊ necessitatib⁹ ẜm affluētiā indeficiētē occurrat. Hoc celum: hoc terra: hoc aer: hoc mare: cū his q̄ in eis sūt vniuersis: explere nō cessant. Hoc circūitus tēpoꝝ annuis innouationib⁹ ⁊ redūtuis partib⁹ antiq̄ innouās: dilapsa reformās: ꝯsūpta restaurās: pastu ꝑpetuo subministrat. Magna sūt hec q̄ dñs tribuit sustētando corpori: sz multo maiora impēdit saluādo aīe q̄ perierat. Qḋ dedit mihi pr̄ mai⁹ oib⁹ est: inq̄t ⁊ hoc ip̄z ꝓ me ac ceteris oibus dedit: q̄d hoc? Seip̄m dedit. Neq̄ eñ a se est fili⁹: sz a pr̄e q̄ essentiā infinitā oibus maiorē dedit. Et quō se dedit? Audi Berñ. in ser. ij. de pēth. Uerbū dei (inq̄t) in sublimi ꝯstitutū: vt ad nos descēderet ꝓpa benignitas inuitauit: misericordia traxit: ꝟitas q̄ se ꝓmiserat vētutū compulit: puritas vteri virginalis suscepit: salua virginis integritate potētia eduxit: obedia in oib⁹ deduxit: patiētia armauit: charitas ꝟbis ⁊ miraculis manifestauit: ac vitā suā ꝑ singulos etatū grad⁹: infantie: puerilie: adolescētie: iuuētutis nobis dedit. Adijciēs mortē: resurrectionē: ascēsionē: ac spūssci missionē: vt sua ꝯceptio mūdet nr̄am: sua vita instruat nr̄am: mors sua destruat nr̄am: resurrectio sua ꝑcedat nr̄am: ascēsio sua ꝑparet nr̄am: missus spūs su⁹ adiuuet infirmitatē nr̄am. Ut q̄z hec oia in ꝑpetua maneāt memoria ⁊ i effectu atq̄ fructu noua: etiā seip̄m in cibū nobis tradidit in viuifico sacro: quo oim ꝑmissoꝝ bonoꝝ recēti efficacia alaz nutrit: reficit ⁊ impinguat. Illa sunt bona ineffabilia q̄b⁹ vt breui ꝟbo cūcta ꝯcludā: inq̄t Ber. nihil meli⁹ inuenire poterat: vñ nos redimeret sapia dei i oi sapia sua. Nā oīa tribuit trinitas bñdicta. Pat vt ẜuū redimat: filio nō parcit. Fili⁹ seip̄m libētissime tradidit: ⁊ ipse spūs postulat ꝓ nobis gemitibus inenarrabilib⁹. ¶ C his oibus ꝯdigne rñdere sacerdos nō valēs: recte ait. Quid retribuā dño ꝓ oib⁹. s. bonis: q̄ retribuit: nedū oib⁹ gñaliter in his q̄ ꝑdicta sūt: sz ⁊ spālr mihi. Mihi inq̄ i meis sui creature benigna ꝯseruatiōe: i lōganimi mee ꝯuersionis expectatiōe: i boni ꝓpositi isp̄irōne: i sacroꝝ suoꝝ ablutiōe: i eucharistie suauissima refectiōe. Retribuit inq̄t. Retributio act⁹ est ei⁹ q̄ ab alio bñficiū aliqḋ accipit: qḋ retribuēdo per aliud recōpensat. Sed q̄d ego tribui dño: vt bona illa magnifica retribueret ⁊ mihi. Si boni q̄d cogito sibi repēdere: ab ipso immittitur cogitatio: qr nō sum⁹ sufficientes aliq̄d cogitare a nobis: quasi ex nobis sz sufficiētia nr̄a ex deo est. Si boni q̄d opatus sum vt sibi retribuerē: id recepi eo donatore. Omne nanq̄ datū optimū: ⁊ oē donū ꝑfectū desursū est: descēdēs a pr̄e luminū. Si sibi seruiēdo: mādata sua executus sum: nullū ꝑfectū sibi attulit: ipso teste. Cū feceritis q̄cūq̄ ꝑcepta sūt vob dicite. Inutiles ẜui sumus. Et breuit q̄cūq̄ bona obtuit: ab eo recepi: si ip̄e dōauit. Quid hēs qḋ ñ accepisti: ait apl's. Quid igit ꝟdi dño ꝓ bis q̄ retribuit mihi? Nihil ꝑfecto ex me: nihil meū repi: nihil ꝓpriū possedit. Unū est qḋ ꝑter te habeo o dñe. s. pctm̄. Hui⁹ tu ñ es autor sz ego peccator. Tu mihi id non retribuisti: sz ego.

Oia q̄ in mūdo sūt vtilitati hoīs seruiūt.

Ja.i.

Luce.xvij

i.Cor.iiij

Augu.

sine te id pfeci. Sine te factum est nihil.ait Joannes. Nihil.i. pctm sm glo. dei Aug. Retribuisti igr
mihi hec:z alia innumerabilia bona p meis malis
p meis pctis. Nihil erã: qd ẽ malũ entis priuatio.
Et me bonũ aliqd: eis aliqd fecit tua potẽtissima
creatio. Peccaui in adã tui mãdati puaricatore: z
me redemisti in xpo pditoꝶ saluatore. Peccaui in
meipso ex puersa mea volũtate: nec statim me pdidisti ex tua benignitate. Peccaui z malũ corã te fecit: z tu ignouisti: ac pniam inspirasti. Defeci: esuriui: z sitiui ex viriũ mearũ tenuitate: tu me pauisti:
z potasti pprio corpore/ z sacratissimo tuo sanguine. Ecce soli in me defect⁹ inueniunt: z nõ nisi bona
excellẽtissima retribuunt bona ergo p malis q̃ meruim⁹: tribuunt: quos p malis punire poterat: bonis suis obruebat: nõ tñ bona ista nr̃a mala meruerũt. Sz quo retribuunt: aut cui⁹ merito: si nõ meo?
Meis em̃ meritis nõ bona debent: sz pena. Certa
merito dñi mei q̃ prior dilexit nos: z qz dilexit: mala meritis nr̃is suo merito bona cũcta cõpensauit.
Sic retribuit.i. iterũ tribuit gratiã p gr̃a. Gra: 1az
iustificatiõis gratis oĩno tribuit: qua mereri poteram⁹: z p gr̃a qua iustificati sum⁹: z opa meritoria
egim⁹: gratiã vberiorẽ: qua cresceremus: roborare-
mur: magnificaremur: retribuit. Quid igit? Nũqd
hos defect⁹ meos iterabo: tãta recipiẽs bõa? Absit. Impie z inique volũtatis est: mala p bonis retribuere. Quid igit retribuã: q̃ nihil ppriũ nisi defect⁹ habeo? Certe ne inquetis ingratitudinis irretiar: bñficiũ a te gratis pstitũ grat⁹ recipiã: z ad dãdũ bñficia ampliora te puocabo. Nã Cassiod. teste. Spem de futuris bonis recipit: q̃ trãsacta bñficia recognoscit. Inuitat ad magna: q̃ gratãter accipit modica. Accipiã igit bñficiũ dñi magnũ cũ magna gratitudie: qr accipiẽdũ: istituit ex magna chitate. Hic sequit scda pars phrasonis. ¶ Calicẽ

Cassio.

salutaris accipiã. Accipiaz: sitibũdus z ex defectu
humoris grẽ: z roris bñdictiõis diuine. Calicez vt
inde refocillationẽ capiã: ne ambulãs iuxta fontẽ
hui⁹ liquoris saluberrimi: per eã ex negligentia z
desidia accedẽdi. Accipiã ego aridus ad fructificãdũ calicẽ salutaris: ex quo scaturit aqua: quã q̃ bibit nõ sitiet i eternũ. Accipiã ego immũdus z pctõrũ sordib⁹ maculat⁹: calicẽ salutaris: vt in ipsi⁹ puritate fecces pctõꝶ abstergant: vnus esse merear
coꝶ: q̃ lauerũt stolas suas in sanguine agni. Accipiã ego ambulatur⁹ p viã grãdẽ: q̃ restat ad celestẽ patriã: calicẽ salutaris: ne in via deficiã cũ filijs
israel pficiscẽtib⁹ ad terrã pmissiõis: qb⁹ nisi aqua
meritis moysi fuisset ministrata de petra deserti
quã pcussit: fiti miserabilr perijssent. Accipiã ego
cecitate pctõꝶ pcussas: calicẽ salutaris: vt oculi rõnis mee illustrent: quẽadmodũ lõgino lat⁹ dñi pforãti: sanguis de pectore dñi decurrẽs visum: vt
historie referũt: restituit oculoꝶ z mẽtẽ ei⁹ fide vt
xpm dei filiũ crederet: illustrauit. Accipiã calicẽ salutaris.i. xpi sanguinẽ: quẽ discipulis suis in cena
vltima ministrauit dicẽs. Bibite ex hoc oẽs. Hic ẽ
calix sanguinis mei: sanguinis quẽ in cruce pẽdẽs
largiter effudit: dũ vn⁹ militũ lat⁹ ei⁹ lãcea pforauit: ex quo ptinuo sanguis z aqua exiuit. Sãguis
quẽ in sua gl'iosa resurrectiõe p integritate nature sue nitide reassumpsit. Sãguis quẽ in memoriã sue passiõis sumẽdũ nobis cõmẽdauit: dicens.
Hec quotiescũqz feceritis: in mei memoriã facietis.

Luc..ij

Salutaris.i. xpi nr̃i saluatoris: q̃ qr est nr̃e salutis
reparator z autor: vere salutare nr̃m appellat. Vñ
Simeõ. Viderũt oculi mei salutare tuũ.i. xpm saluatorẽ: z Luc.iij.ca. Videbit ois caro salutare dei
Salutaris nãqz dr: q̃si salutẽ optãs vel desiderãs:
qd de nemine dici põt sicut de xpo: q̃ tñ nostrã salutẽ desiderauit: vt p ea passionẽ subijt: ac sanguinẽ ppriũ fudit. ¶ Vel põt aliter exponi. Accipiã calicẽ salutaris.i. sanguinem salutaris intrãsitiue.i.
sanguinẽ xpi q̃ est salutaris: qr salutẽ nostram effecit: dũ in cruce fusus nos deo pr̃i recõciliauit. ¶ Sequit tertia pa. Et nomẽ dñi inuocabo: vt sanguis
ille salutaris in se: fiat mihi salutaris: me liberãdo
a pctis: q̃ p multis effusus est in remissionẽ pctõꝶ.
Nomẽ dñi inuocabo: calicẽ salutaris accipiẽs: vt
veniat sup me sanguis ille sacratissim⁹ cũ benedictiõe: quẽ sup se spargi isani iudei postulabãt. Sãguis ei⁹ inquiũt: sup nos: z sup filios nr̃os. ¶ Seqtur. Laudãs inuocabo dñm. Laudãs xpm de tãta
bñficẽtia exhibita: qua nedũ hũc sanguinẽ fudit: sz
z ipm in potũ salutarẽ nobis dedit. Et qs ingratissim⁹ z irreligiosus p tãto bñficio nõ laudaret xpz
dñm? Seueri⁹ dñs seruũ suũ iudicat q̃ bñficia ei⁹
suscipiẽs: dñm nõ extollit: aut se bñficijs indignũ
iudicat: bñficẽtiã dñi laudib⁹ nõ agnoscens. Laudãs igit inuocabo dñm: sumẽdo hoc magnificũ bñficiũ. Et ab inimicis meis saluus ero: ex virtute dati
bñficij. Hz em̃ virtutẽ magnificã sanguis ille salutaris. Extinguit q̃dẽ ardorẽ carnalis ccupiscẽtie remittit fomitẽ pctĩ: cui⁹ est mot⁹ inordinatos excitare: z p hoc valet ꝯ inimicũ intraneũ: q̃ est ppria caro. Rursus inebriat mẽtẽ sanguis iste potat⁹ celica
dulcedine: recolligit vires aie: z in xpi vulnera potẽtẽ trãsmittit: vt illa ptẽplet: ex qb⁹ tãqz fontibus
vberrimis sanguis ille pfluxit: z p hoc vz ꝯ inimicũ extraneũ: mũdũ vz q̃ mẽtẽ dispgit p vana desideria: p caducos honores z potẽtat⁹: qb⁹ inherẽs
a xpo sanguinẽ fundẽte elongat. ¶ Demũ accẽdit
cor: z inflãmat affectũ vt bñficio p amorẽ z dilectionẽ iũgat: q̃ nõ nr̃is meritis: sz sua gratuita volũtate sanguinẽ istũ potabilẽ sub spẽbus vini ministrauit: z p hoc vz ꝯ inimicũ pessimũ: diabolũ.s. q̃ mẽtẽ
ab amore xpi reuocat: eãqz facit superbire: vt sicut
ipse supbiẽdo a btitudine corruit: sic z illa ab eadẽ
p supbiã separet. Sic igit laudãs inuocabo dñm
in sũptiõe pciosi hui⁹ calicis z viuifici xpi sanguis
vt saluus fiã ab oib⁹ inimicis meis p dñi singularẽ
ptectionẽ: cui⁹ nomẽ magnificũ cũ laudib⁹ inuoco:
z p virtutẽ sanguis dñi quẽ bibã: p quẽ facti sum⁹ ppinqui dño: q̃ ab eodẽ lõge distabam⁹: dicẽte aplo
Nũc aũt in xpo iesu vos q̃ aliqñ eratis lõge: facti
estis ppe in sanguine xpi. Dũ aũt sacerdos orõnẽ
hãc pferi dicẽs. Calicẽ dñi accipiã. Calicẽ ipm detectũ: facta pri⁹ deuota inclinatiõe: tota cũ deuotione reuerẽter in man⁹ sumit: sumus z oi qua valet
mentis puritate: remotis peregrinis cogitatibus
soli domini sanguinis effusioni in cruce pro se et
toto genere humano facte intentus: ipsum Christi sanguinem preciosum sub vini specie latentem
fideliter z caute vna cum particula sanguini commixta sumat. Hec aut similia animo meditando.
Refice domine iesu animam meam perfecta z electione preciosissimi cibi z potus: vt per eam ad perfectissimam illam regni tui refectionem peruenire
merear: vbi te non iam sub mysteriorum symbolis: sed clare facie ad faciem: et videre et frui
merear in eternum. Sumpto autem calice caute
vt nihil in eo permaneat: Dicit orationem que sequitur.

Sãguis domini nostri ie-
su christi custodiat animã meã in vitam eternam.
Amẽ. ¶ Post orationes quas communioni interseruit sequuntur alie orationes quas sumpte cõmunioni sub vtraqz specie superaddit. Et diuidit
in duo. Nam primo facit orationem sumptionem
sacri sub speciebus vini spãliter respicientem. Secundo addit orationes sacrm sub vtrisqz specieb⁹
sumptum cõcernentes: ibi. Corpus tuum domine
qd sumpsimus. ¶ Circa primum. Sicut post sumptionem corporis facta est oratio pro salute impetranda ex eiusdem corporis manducatione: ita
post potationẽ sanguinis dñi: subiungitur orõ pro

Sãguis salutaris magnificã hz virtutem

Ephe.ij.

salute pcipiēda ex eiusdē sanguinis sumptiōe. Vñ dicit Sctūs dñi: q̄ est fons ⁊ lauacrū nr̄e emūdatiōis ⁊ scīficatiōis: vt dicit Paul⁹. Sanguis dñi: q̄ est p̄ciū nr̄e redēptiōis ac reparatiōis: vt ait Petr⁹ Sāguis dñi nūc a me potat⁹: vt calix bñdictionis. Custodiat: in vite innocētia: ⁊ cordis puritate: ne post ipsi⁹ sumptionē recedā a discipulatu xp̄i: sanguinē istū purissimū p mortalia pctā inhonorādo: sicut fecit iudas p̄ditor post hui⁹ cibi refectionē. et sanguinis potationē: a ɔsortio xp̄i discipulorumq̄ ei⁹ se separādo: quē sumpsit in mysterio: tradidit p vili p̄cio: ipso infeliciter ɔsitēte. Peccaui tradēs sanguinē iustū. Custodiat ab illa pcussiōe ⁊ plaga dñi ne primogenita mea: bona scʒ opa p̄terita p supuenientes malū extinguāt. Sicut olim sanguis figuralis agni pascalis: inmolati postib⁹ ⁊ supliminarib⁹ domoꝝ illi⁹ filios isrl̄ custodiuit ab angelo egyptiorū primogenita pcutiēte. Dignū rebellib⁹ iudiciū dño faciēte. Exod. xij. Custodiat in fortitudine ⁊ robore spūali: vt intrepidus aggrediar v̄tute huius sanguinis ad pugnādū ɔ vitia ⁊ bestias infernales quēadmodū olim elephātes p ostēsionē sanguinis excitabant ad ɔgrediēdū formalr̄ in acie bellica ɔ aduersarios: vt legit̄ .i. Mach. vi. Sequit̄. Animā meā de hoc lacu miserie tribulatiōis. In vitā eternā: sicut p̄res scti de limbo v̄tute hui⁹ sanguinis educti sunt in gaudiū sempiternū zach. teste .ix. Tu vo in sanguine testamēti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo nō erat aqua cōsolatiōis vel salutaris. Perducat inquā ⁊ custodiat me bibētē in vitā eternā: iuxta pmissum saluatoris. Qui manducat meā carnē ⁊ bibit meū sanguinē: hʒ vitā eternam. In hāc em̄ xp̄s p hūc suū ppriū sanguinē semel introiuit eterna redēptiōe inuētā. Et nobis fiduciā ad introeundē p sanguinē eūdē ɔtulit: teste apls. Habētes itaq̄ fratres fiduciā in introitū sctōꝝ p sanguinem xp̄i. Amen.

ad titū. iij
j. pet. p
mat. xxvij
Exo. xij.
zach. ix.
Joan. vi.
Heb. ix.
Heb. x.

Corpus tuum dñe quod

sumpsi: ⁊ sanguis quē potaui: adhereat visceribus meis: ⁊ p̄sta vt in me non remaneat scelerū macula: quē sctā ⁊ pura refecerūt sacra. Qui viuis et regnas de⁹ p oia secula seculoꝝ. Amē. ¶ Post orōnē cōiōnē sacri sub specieb⁹ vini spālr̄ respiciētē: orōnes subdit/cōmunionē eiusdē sacri sub vtraq̄ spē ɔcernētes. Et subdiuidit̄ ptilla in duas: fm duas orōnes. In quarū prima petit p sacri corpis ⁊ sanguinis sumptionē: ab oī pcti macula purgari: qua impediret ab ingressu regni. In scda petit p eādē sibi remediū ɔferri: quo adiuuet ad ɔsecutōeʒ gaudij sempiterni. Petit ergo in prima remoueri mala In scda ɔcedi bona: ibi. Qd oie. ¶ Circa primū dicit. Corp⁹ tuū dñe: verū ⁊ naturale: quod sumpsi sub specieb⁹ panis. Et calix .i. sanguis tu⁹ verus ⁊ ppriu⁹ quē potaui sub specieb⁹ vini de tua benignitate ⁊ clemētia: adhereat viscerib⁹ meis: nō corporalib⁹: q̄ vie sunt supfluitatū post digestionē reiectarū: sʒ viscerib⁹ spūalib⁹: q̄ sunt volūtas ⁊ intellect⁹: q̄ vie sunt vite aīe: cui⁹ spūalis cib⁹ est opatio bona ⁊ meritoria: affectio sctā ⁊ cogitatio munda. His em̄ aīa spūalr̄ nutrit̄ ⁊ vegetat̄. Sūt ⁊ vie p q̄s intrat in aīam cib⁹ ille sacralis: corp⁹ scʒ xp̄i ⁊ sanguis: q̄ cibus sunt aīe: nō corporis: vt dicit Ambr. Nā p intellectū intrāt fm fidē ⁊ cognitionē: p volūtatē fm dilectionē ⁊ deuotionē. His viscerib⁹ potētijs scʒ ⁊ viscerib⁹ aīe: petit sacerdos: vt corp⁹ ⁊ sanguis dñi adhereāt: nō fm subam: vt cibus corporalis adheret stomacho: sed adhereāt p v̄tutē ⁊ efficaciā: causando ⁊ relinquēdo in eis post sumptionē spūalē quādā letitiā ⁊ iocūditatē: vt sic fiat p̄gustatio illi⁹ diuine dulcedinis q̄ in patria deū diligētib⁹ est parata: qua ɔfortat⁹ in via ardēti⁹ ad patriā aspirē: nec q̄si deseri⁹ deficiā aut oberrē. Adhereat ⁊ meis viscerib⁹ aīe corp⁹ tuū o dñe qd sumpsi

Ambro.

vt nō ptrāseat mētē celeriter: quēadmodū q̄dā cibi corporales liquidi trāseūtes p stomachū: nihil nutrimēti ⁊ liquoris post se relinquētes. Sʒ adhereat morā faciēs in aīa: vt cib⁹ solidus ⁊ nutritiu⁹ in stomacho ɔfortās ⁊ corroborās aīam in v̄tutib⁹ ⁊ donis spūalib⁹. Adhereat eisdē viscerib⁹ sanguis tu⁹ p̄ciosissim⁹ quē potaui: nō vt torrēs veloci impetu pcurrēs: ea q̄ tāgit vix sufficiēter humectans sʒ adhereat vt oleū effusuʒ qd vndiq̄ penetrat: vestigiū sue post se pinguedinis diutine derelinques. Sic adhereat vt liquescere faciat aīam in ei⁹ amore: ⁊ spūsancti pinguedinē: diuināq̄ bonitatē diutius post sumptionē pcipere ⁊ sentire. Sequit̄. Et presta: qr nisi tu p̄stiteris. ex nobis id pficere nō possumus: vt in me .i. in viscerib⁹ aīe mee nō remaneat .i. virib⁹ scʒ ⁊ potētijs: post sumptionē ⁊ potationem isti⁹ medicinalis cibi ⁊ potus. Ulla sceleꝝ macula deturpās ⁊ deordinās aīam factā ad superbenedicte trinitatis imaginē: p dona ⁊ bñficia spūalia mirifice exornatā: q̄b⁹ pctm̄ dū inest: aīam priuat. Et p hoc dr̄ ipāʒ maculare: qr ornatū aīe tollit: sicut auferens colorē pulchrū ⁊ viuidū a facie hoīs: ipsam deturpare dr̄: lʒ nihil deformās in faciē introducat. Presta igit̄/orat sacerdos: vt nō remaneat vlla scelerū macula in aīa: quātū ad oēs partes imaginis neq̄ error in intellectu ⁊ rōne: quo obscurat̄ prima pars imaginis: ne in puro ⁊ sincero lumine ɔspicere possit alta ⁊ secreta hui⁹ sacri mysteria. Neq̄ remaneat aliqua culpa ⁊ dei offensa in volūtate: que est alia ps imaginis q̄ sīr p pctm̄ deordinat̄: p quāto p pctm̄ tollit̄ donū charitatis ⁊ grē: q̄ vestis est nuptialis: p cui⁹ carētiā impedit̄ ne charitatiue ⁊ amorose vt debitū est: ferat̄ in deū oīm creatorē: ⁊ et hui⁹ sacri autorē. Neq̄ remaneat aliq̄ pcti macula in memoria: q̄ est tertia ps imaginis: puta obliuio bñficioꝝ dei: p quā aīa retardat̄: ne ex eoꝝ recordatiōe assurgat in laudē dei ⁊ grāꝝ actiōes. ¶ Vl aliter orat sacerdos vt nō remaneat aliqua macula .i. pcti reat⁹ in aīa eiusq̄ potētijs: vt scʒ quiete ab oī obligatiōe ad penā: q̄ obligatio dicit̄ pōt macula: qr ipa existēte in aīa: nequaq̄ admittit̄ ad gaudia btōꝝ: etiā si charitate et grā adornet̄. Necesse q̄dē est oēm pcti penā: qua aīa debitrix tenet̄ ante btitudinis ingressum solutā fore sicut dixit Christus. Nisi efficiamini sicut puuli (q̄ nulli⁹ pene sūt debitores: nec aliq̄b⁹ pctis obnoxij) nō intrabitis in regnū celoꝝ. ¶ Vel (vt dñs Alber. exponit) nō remaneat vlla pcti macula: talis ⁊ tāta: sicut dñs p Ezech. ca. xxiij. dicit de exasperatrice domo isrl̄ q̄ amatores: scilicet demones prescindunt nasum ei aures: et effodiunt oculos: quia priuant animam visu luminis spūalis: ⁊ discretiōe diuine bonitatis ⁊ auditu verborum spūsancti in allocutione cordis. Has autē maculas delet ⁊ pulchritudinem reparat huius sacramenti cibus ⁊ pot⁹ spūalis. Vñ beatus Ambrosius in persona sancte agnetis. Jā corpus (inquit) eius corpori meo sociatū est: et sanguis eius ornauit genas meas. Sic ergo nulla remaneat peccati macula. Quem sancta ⁊ pura refecerunt sacramenta. Pura per priuationem omnis contagionis ⁊ macule peccatorum. Siquidem: corpus ⁊ sanguis Christi: q̄ sunt res huius sacramēti formata sunt de purissimis sanguinibus marie: immediata summi artificis spiritussancti operatione: qui nihil nisi purum efficere potest. Scta omnium virtutū ⁊ gratiarū plenitudine: nedum in se sed etiam causaliter quo ad nos: qr nos sanctificat et gratia ac sanctitate repleti: nam de plenitudine ei⁹ omnes accepimus. Dicitur autē sacramenta pluraliter: licet sit vnum sacramentum vnitate integritatis ⁊ ordinis: vt dictum est .s. lec. liij. ppter diuersitatem signoꝝ: contentoꝝ: et significatoꝝ. Signoꝝ: quia signa sacralia: species scʒ panis ⁊ vini sub quibus verum Christi corpus et sanguis

mat. xviij
Alber.
Ambro.
Joan. j.

verus ꝯtinet:sunt realiter diuersa. Siquidem alie sunt spēs vini:⁊ alie panis. Cōtentoꝝ:qꝛ corp⁹ xp̄i aliud est ⁊ differēs realiter a sanguine ei⁹:imo nec alterū alteri⁹ pars est. Corp⁹ em̄ animatū est ⁊ viuit:sanguis neq̧ viuit formalr̄ p animā sibi inherentē:neq̧ est animat⁹. Jō nec corp⁹ pars sanguinis:nec sanguis est pars corporis:sȝ tn̄ vtrūq̧ sub vtrisq̧ speciēb⁹ realr̄ etsi diuersimode ꝯtinet: vt dictū est. s. lec. xlij. ⁊ liij. Significatoꝝ:q̄ sunt corp⁹ xp̄i mysticū:vt in ca. cū marthe. de cele. mis. Qđ corpus mysticū ex multis mēbris diuersoꝝ statuū integrat:sicut corpus xp̄i verū ex multis mēbris diuersoꝝ officioꝝ ꝯpaginat. Sequit. ¶ J Refecerūt nō quidē viscera anime ſm suas subas:nō em̄ corpus sanguisq̧ xp̄i sumpta in sacro vltra trāsierūt ſm suas subas q̄ spēs sacrales in qb⁹ ꝯtinent. He aūt ptes anime itellectualis: q̄ in ꝓposito viscera anime nominant:nō attingūt:sȝ in corpus intrant spēs:qđ nutriūt ⁊ reficiūt:ꝟtute anime vegetatiue nō intellectiue:vt sic. Refecerūt igit hec anime viscera quātū ad effectū ab eis causatū ⁊ derelictuȝ ex digna eoꝝ sumptiōe. Sic em̄ refecerūt rōnem ⁊ intellectū ip̄m in sinceritate cognitiōis illuminando. Uolūtatē p amorē ⁊ dilectionē inflāmādo. Memoriā ad passiōis rememorationē excitādo:⁊ suauitatē quādā ⁊ letitiā spūalē in toto hoīe efficiēdo Cōcludit orō. Qui viuis ⁊ regnas:qđ frequēter expositū est. ¶ K Finita hac orōne:sacerdos ad cornu altaris accedit vt calicē abluat:ac ablutionē calicis ⁊ digitoꝝ sumat. Calicē em̄ et digitos lauat: ne humor aliqs in calice remanēs:aut panis particula aliqua digitis adherēs:si qua foret:a digitis p ablutionē in calicē descēderet. Et sic simul cum ablutōe reuerēter sumeret. Sumit aūt ablutionē post sacri sumptionē:qꝛ vinū rōne sue humiditatis est ablutiuū:iō sumit ne aliqne reliquie in ore vel via ad stomachū remaneāt:qđ ptinet ad reuerētiā sacri. Un̄ de cele. mis. ca. ex parte dicit Jnnoc. terti⁹:ꝙ semp sacerdos vino os ꝑfundere dȝ:postq̄ totū pceperit eucharistie sacrm̄:nisi cū eodē die aliā missam debuerit celebrare. Ne si forte vinum ꝑfusiōis acciperet:celebrationē aliā īpediret. Hec ibi. Et sīli rōne ꝑfundit digitos vino:qđ postea sumit:qb⁹ xp̄i sacrȝ tetigit:vt. s. si aliq̄ casu adhereat minutissima sacri particula ablutiōe hmōi in calicē descēdat ⁊ sumat. Sūpta ablutiōe adhuc digitos lauāt qđ in altari qdē post officiū cōpletum: q̄ est in tertia lotio digitoꝝ. Prima facta in pricipio misse. Scđa i medio ante canonē. Tertia q̄ fit post sacri sumptioē:aut misse finē. Que tres lotiōes ſm magistrū in Rōnali sūt ad designādū lotionē seu mūdationē cogitatiōis locutiōis ⁊ actiōis. Uel ad designādā purgationē pcti originalis ⁊ actualis criminalis ⁊ venialis:siue pcti qđ agit p ignorantiā:negligētiā ⁊ industriā:siue p ignorātiā:infirmitatē ⁊ maliciā. Ad quoꝝ pctōꝝ expiationē offert sacrificiū salutare. ¶ Fiunt hec etiā in cornu altaris dextro ſm eūdē:qꝛ hoc cornu pp̄l̄m iudaicuȝ signat: de quo xp̄s assumpsit naturā hūanaȝ:quā ab oib⁹ hoīb⁹ defectib⁹ ⁊ penalitatib⁹ fecit immunē in sua gloriosa resurrectiōe. Sic sacerdos xp̄m representans purgat man⁹ qb⁹ corp⁹ dn̄i sub sacro ꝯtentū tractauit in dextero altaris cornu: vt sic corporis xp̄i gloriā ex iudeoꝝ ꝓgenie sumpti p dextrū altaris designatoꝝ repn̄taret. Fit ēt hec ablutio ſm Jnno. qꝛ indignū esset ꝙ man⁹ q̄ corp⁹ incorruptibile tractauerūt:corruptibile corp⁹ tāgant:nisi studiose lauent. * Ablutiōis aūt aqua dȝ in locū mūdum ⁊ honestū diffundi: vt altitudo sacramenti reuerentius honoretur. L

Tres lotiōes q̄d significēt.

Jnno.

* De ritu eccl'ie ppe altare sutpisci ne edificate ad hoc parate ₜc.

Quod ore sumpsimus do

mine pura mēte capiam⁹ ⁊ de munere tpali fiat nobis remediū sempiternū. Amē. ¶ Postq̄ sacerdos in pcedēti orōne respiciēte cōionē sub vtraq̧ spē: petiuit remoueri mala in hac orōne ad idē postulat ꝯferri bona. Petit em̄ vt mādūcatio illa atq̧ potatio sacralis corporis ⁊ sanguinis dn̄i spūalē inferat refectionē ⁊ salutē tādē sempiternā. Un̄ ait. Qđ ore sumpsim⁹:scȝ corporis et sanguinis dn̄i sacrm̄ nō vt corporalē cibū dētib⁹ tritū:ac masticatū. Nec vt corporalē potū p guttur in vētrē descēdētē digestū:⁊ in corp⁹ aliti ꝯuersum:quēadmodū qdā discipuloꝝ retro abeūtiū xp̄m itellexerūt: dū carnē suā mādūcādā:⁊ sanguinē suū potādū:sub eterne dānatiōis pena docēs astruebat:dicēs. Amē amē dico vobis:nisi mādūcaueritis carnē filij hoīs: ⁊ biberitis ei⁹ sanguinē non habebitis vitā in vobis. Qui mādūcat meā carnē:⁊ bibit meū sanguinē:hȝ vitā eternā. No in illo itellectu carnali petit sacerdos corp⁹ dn̄i sumptū ⁊ sanguinē potatū nobis suffragari. Sed petit vt corp⁹ ⁊ sanguis dn̄i sub corporalib⁹ speciēb⁹ panis ⁊ vini esibilib⁹ ⁊ potabilibus sacralr̄ sumpti:nobis spūalr̄ suffragent. Et dicit sacerdos:sumpsim⁹ pluralr̄:p hoc signās nō ꝓ se tm̄ sacrificiū hoc obtulisse ⁊ sumpsisse: sȝ ꝓ toto corpore xp̄i mystico:cui⁹ ipse ps est:⁊ velut os huius corporis. Sacrm̄ igit indi qđ sumpsim⁹ in ꝑsona ecclesie:⁊ fideliū:toti⁹ scȝ cleri ⁊ ppl'i: ore corporali mādūcatōe sacrali:fac o Dn̄e:vt ipȝ Capiam⁹ mēte pura:ab oi sorde:⁊ inq̄namēto pctōꝝ:seq̄strata a torpore ⁊ dēsidia tepidoꝝ. Plena fide : amore ac deuotōe seruidoꝝ:spūalr̄ capiam⁹ ad robur aīe ⁊ sustētamētū spūaliū actionū. Sequit. Et de munere:qđ ex tuo dono ⁊ benignissima largitate accepim⁹:tpali:quātū ad spēs visibiles: ⁊ tpalr̄ mutabiles. Fiat nobis:fidelib⁹:tpalib⁹ mysterijs subiectis. Remediū ꝯ morbos spūales:nos ad virtuosarū opationū exercitiū roborās ⁊ ꝯfortās Sēpiternū:ne p nr̄o euo morbis ⁊ pctis spūalib⁹ ꝓsternamur:sed ad bn̄ operādū validi ⁊ robusti:in finē vite nr̄e vsq̧ persistam⁹:vtq̧ hoc viatico munere et remedio tpali:in extremo exit⁹ nr̄i pcepto:ad verā bitificāq̧ sempiternitatē pducamur:qꝛ nutrit ⁊ vegetat ad gratiā aīe vitā qua reddit digna:ad vitā verā ⁊ sempiternā. Un̄. Qui mādūcat hūc panē:viuet in eternū. Amē. ¶ M Quidā quia legēdo has orōnes calicē inuoluūt:post ei⁹ ablutionē corporalis palā sacculo imponūt:qđ tn̄ ad ministros diaconū ⁊ subdiaconū ptinet:si adsunt. Et qꝛ hui⁹ inuolutio mai⁹ tp̄s reqrit:q̄ orōnū pmissarū ꝓlatione ab orōnib⁹ vacātes locū distractioni aliorsum prestēt. cōmemorāt incarnatiōis mysteriū di. Uerbū caro factū est ₜc. Et rursus tāgētes digitis ablutis oculos:miraculū xp̄i cōmemorāt quo cecum quēdā illuminauit:dicētes. Lutū fecit dn̄s ex sputo ₜc. Desiderātes ⁊ ipsi mēte illuminari sumptiōe hui⁹ sacri:sicut cecus ille illuminatus est:restituto visu corporali. Alij legūt cāticū symeonis. Nūc dimittis:qđ symeon senior cecinit:dū Christū a virgine matre presentatū in vinas suscepit:desiderātes hoc sibi in vite hui⁹ termino cōtingere: qđ senior iste spūsctō plen⁹ in dicto cantico suppliciter postulabat. Addentes in fine ad virginis honorē hūc diuinū cibū nobis generātē:antiphonā. Bn̄dicta filia tua dn̄o:qꝛ p te fructū vite cōmcauimus: put quēq̧ sua deuotio trahit. Que lȝ ecclesie ordinatiōe nō sunt instituta:qꝛ tn̄ in nullo sunt ei⁹ ordinatiōi ꝯtra:nec deuotiōis impeditiua: sȝ magis ꝓmotiua ac ꝓseruatiua a distractione noxia: ideo non sunt simpliciter reprobanda.

Jo. vi.

Jo. vi.

¶ Lectio. lxxxiiij. A

CIrca hanc materiā

sacratissime cōionis sacri eucharistie:occurrūt aliq̄ dubia:nō inutilr̄ vi reor prope finem huius operis pertractanda. Primuȝ sumpto sacramē

lo qd iii de specieb⁹ ptinētib⁹:ꝛ corpore ꝛ sanguie xp̄i ꝯtētio. Scōm de ritu cōicādi sub vtraqꝫ specie. Tertiū ꝺ effectu ꝛ fructu ꝯseq̄nte cōionē tā sacr̄alē ꝗ̄ spūalē. Quartū de pena indigne sumētiū. Quintū de frequētatōe hui⁹ sacratissimi mysterij. Sextū de negligētijs q̄ ꝯtingūt in hui⁹ officij celebratiōe. ℂ Circa primū est dubiū duplex. Primū: ꝗ̄diu manet xp̄s corporalr p̄ñs sub specieb⁹. Scōm cū desinit eē sub speciebus vbi maneat: seu quo ꝑueniat. Q̄ūo de specieb⁹ q̄d fiat: q̄ūo nutriant dictū est. s. lec. xiv. De prima p̄te dubij dimissa opinione illa tāq̄ phātastica: ꝛ nulli soliditatis fundamēto inixa: quā recitat Ric. de media vil. in. iiij. dist. ix. q. ij. vbi dicit: ꝙ aliq̄ negāt spēs in stomachū descēdere Sꝫ hi dicūt ꝯ sensibilē experiētiā. Alij dicūt ꝙ emittunt ꝑ sudorē: nō ꝑ secessum. Questio tāgit de ꝯse. dis. ij. tā ta. in glo. Sꝫ vaticinia sunt: cū eñ cib⁹ nō emittit ꝑ secessum: nisi pri⁹ sit a forma ꝓpria trāsmutat⁹: nō indignū videt ꝙ aliq̄d impurū si i illis specieb⁹ fuit ꝑ secessum emittat. Nec illud quoniā mō ꝯcerneret corp⁹ xp̄i. ℂ Illis ḡ tāq̄ improbabilib⁹ dimissis: de dicto dubio Alex. de ales par. iiij. q. iiij. recitat q̄nqꝫ opiniones. Prima eoꝝ q̄ dixerūt ꝙ corp⁹ xp̄i nūq̄ intrat in vētrē: sꝫ cū est in ore: tūc est sub spē: sꝫ qñ glutit: tūc nō intrat in vētrem. Ad hoc allegat Aug. dicēs. Quādiu habes in ore: tādiu est in te: ꝛ nō ducit in secessum: sꝫ rapit in excessum: sꝫ spēm panis dicūt trāsire in vētrē. Sꝫ hanc opinionē iprobat dicēs. Hoc ptꝫ nihil esse: cū nihil nisi sol⁹ de⁹ posset intrare subam aie. Vñ corp⁹ xp̄i aiam intrare nō pōt. Iō ad Aug. dici pōt: ꝙ intrāte spē in vētrē: ꝛ corp⁹ xp̄i intrat in vētrē sicut i ore vel pixidē. Intrare aūt in vētrē dupl̄r ðr: vel qꝛ quātū ad subam: vel quātū ad efficaciā. Primo mō descēdit aliqd corp⁹ in vētrē etiā si nō sit cib⁹. Scdo mō dū aliq̄d efficit in vētrē: vt vnguētū aliqd foris vētri applicatū. Silr aliq̄d intrare in aiam contingit dupl̄r. Vel quātū ad subam: vel quātū ad cibandi efficaciā. Pmo mō intrat aiam solū qd illabit aie. s. sol⁹ de⁹. Scdo mō etiā corp⁹ xp̄i ðr intrare animā: qꝛ ipsam reficit sacr̄alr ꝛ spūalr sumptū ꝑ grām: ꝛ illo mō corp⁹ xp̄i nō intrat in vētrē: sꝫ in mētē: sicut dicūt scti. Et ad auto. Aug. ðr ꝙ Aug. di. ꝗ̄diu est i ore: a p̄te accipit totū. i. ꝗ̄diu est corporalr in hoie ipm sumēte in sacro subalr: tādiu est in mēte nō ꝑ subam: sꝫ efficaciā. Vñ nō vadit in secessum qd certū est: qꝛ pri⁹ spēs deficiūt a ꝓpria natura ꝗ̄ celebret emissio supfluitatū ciboꝝ sumptoꝝ: sꝫ rapit i excessum effectiue: faciēs aiam sic rapi supra se in deū ꝑ cognitionē ꝛ amorē. ℂ B Alias recitat quatuor opiniōes: ꝛ post ipm scius Boñ. q̄s oēs Alex. aliquātulū siue quātū ad aliq̄ saluat. Prima est: ꝙ post ꝯsecrationē vbicūq̄ manēt spēs salua eaꝝ natura. i. in tali dispōne in q̄ possent afficere panē: si nō esset ꝯuersus: ibi manet corp⁹ xp̄i: siue spēs intrēt in vētrē aialis bruti: siue hois: siue custodiant in loco mūdo siue ꝓijciant in locū imūdū. Vtrius eñ ꝯsecratiōis respicit spēs illas: iō nō desinit eas ꝗ̄diu sūt: qd est dictu. Corp⁹ xp̄i diuina virtute et maxima ei⁹ dignatiōe: ex ꝯsecratiōe hostie cepit eē sub specieb⁹ panis: nec illas desinit ꝗ̄diu manet i sua dispōne naturali: i qua afficerūt panē: cūqꝫ afficerēt: si ꝯuersio facta nō esset: sic eñ corp⁹ xp̄i sub specieb⁹ esse cepit ꝑ ꝯsecratiōis v̄tutē: hoc est: per v̄tutē dei ad ꝓlationē v̄boꝝ ꝯsecratiōis: quēadmodū suba panis sub illis fuit: ex: eplo ꝙ corp⁹ xp̄i illis nō afficit: nec est ibi ꝺm dimēsiōes ꝓprias circūscriptiue: sꝫ totū in toto ꝛc. qꝛ est ibi ꝑ ꝯuersionē panis in ip̄m: vt. s. habitū est. Et iō ꝗ̄diu maneret panis si ꝯuersus nō esset: tādiu manet verū corp⁹ xp̄i in qd ꝯuersus est panis. Interim ergo ꝙ nō alterant spēs: intātū ꝙ panē sub se nō ꝯseruarēt: manet corp⁹ xp̄i vbicūqꝫ fuerint. Dū v̄o intātū alterātur ꝙ desineret panis suba si vsqꝫ tūc fuisset: desinit ꝛ sub eis esse corp⁹ xp̄i. Vñ ꝯcedūt illi: si mus vel porc⁹ traijcit spēs in vētrē. et corp⁹ xp̄i sub spē bus descēdit: ꝛ manet: donec manet forma panis: nec tñ ex hoc corp⁹ xp̄i polluit: aut digerit: seu in ꝑtes discerpit: sicut nec i sumptiōe ei⁹ ab hoie: qꝛ corp⁹ xp̄i nec attingi pōt: qꝛ est sub spēb⁹ nō dimēsiue: nec ledi aut inq̄nari: qꝛ est gliosum. Vtrū aūt mus ðꝫ dici in casu ꝙ mādncet corp⁹ xp̄i: alia qd est: ꝛ vt Alexā. dicere ꝙ nō mādneat corp⁹ xp̄i sacr̄alr: qd verū est: nec ꝓprie carnalr: qꝛ nō attingit corp⁹: sed tm̄ spēs. Mādncat tñ eomō carnaliter: qꝛ mādncat id sub quo veraciter ꝯtinet: de q̄. s. cū ageret de fractiōe lec. lxxx. ℂ C Scda opinio dicit ꝙ corp⁹ xp̄i sumptū ab hoie: nō solū ibi manet q̄usqꝫ in stomachū spēs traijcunt: ꝗ̄diu spēs manēt in forma, q̄ū possent ꝯseruasse subam panis: sꝫ vltra manet: donec refectiōis opatio cōpleat. Allegāt ad hoc dictū Bede: ꝛ hr de ꝯse. di. ij. si q̄s. iij. vbi dicit. Si q̄s per ebrietatē ꝛ voracitatē eucharistiā euomuerit. xl. dieb⁹ peniteat: ḡ corp⁹ xp̄i pōt euomi: qd v̄o euomit: in vētre ad tp̄s fuit: ꝛ nō statī sumptū desinit eē. ℂ Tertia opinio ē: ꝙ corp⁹ dñi traijcit ꝛ in vētrē vadit: sꝫ manet tm̄ quousqꝫ est in sumpto eē. i. ꝗ̄diu est in motu descēsiōis ad stomachū: et receptū in stomachū: statim desinit esse sub illis spēb⁹ priusq̄ trāsmutent, moueat: qꝛ si maneret in vētre vsqꝫ ad cōpletā refectionē: aut specieꝝ plenā alterationē: deberet adorari i vētrē sumētis: qd nō ðr. ℂ Quarta opinio est: q̄ ponit: ꝙ solū tādiu manet corp⁹ xp̄i sub illis spēb⁹: ꝗ̄diu aliquo sensu percipiat: visu scꝫ vel gustu: vel ēt tactu. Cū aūt ip̄a hostia sumit: ꝛ ꝑ gutt in vētrē traijcit corp⁹ xp̄i ibi desinit esse: nec sub ip̄a ampli⁹ ꝯtinet. Hui⁹ snīe dicūt fuisse Hugo. li. i. de sacra. par. viij. c. xiij. qui de hac materia ita scribit. Sꝫ fortassis dicit tibi cogitatio tua: q̄d fiat de corpe xp̄i postq̄ sumptū fuerit et comestū? Et sequit. Audi ḡ. Corpalē p̄ntiā xp̄i q̄ris? In celo q̄re: ibi xp̄s est in dextera p̄ris sedēs: tecū ad tp̄s esse voluit: qñ aut ꝗ̄diu necessariū fuit. Exhibuit tibi ad tp̄s corpalē p̄ntiā suā: vt ꝑ illā te ad spūalē excitaret. Iō corpalr ad te venit: ꝛ exhibuit tibi ad corpalē p̄ntiā suā: vt ꝑ illā spūalis inueniret: q̄ nō auferret. Ita ꝑ carnē assumptā olim i mūdū venit: ꝛ ꝺm p̄ntiā corpalē ad tp̄s cū hoib⁹ ꝯuersat⁹ est: vt eos ad spūalē p̄ntiā q̄rēdā ꝛ inueniēdā excitaret. Postea cōpleta dispēsatiōe ꝺm corpalē p̄ntiā recessit: ꝛ ꝺꝫ spūalē p̄ntiā remāsit. Vñ ait. Ecce ego vobiscū sum oib⁹ dieb⁹ vsqꝫ ad ꝯsummationem seculi. Sic ergo in sacro suo tp̄aliter venit ad te: ꝛ est corporaliter tecū: vt tu ꝑ corporalē p̄sentiā ad spūalē querendā excitaris: ꝛ inueniēdā adiuueris. Q̄m in manib⁹ sacr̄m tenes corporaliter tecum est: qñ ore suscipis: corporaliter tecum est: qñ mādncas ꝛ qñ gustas: corpaliter tecū est. Deniqꝫ in visu: in tactu: i sapore: corpalr tecū est. Quādiu sensus corpalr afficit: p̄ntia ei⁹ corpalis nō aufert. Postq̄ aūt sensus corpalis in ꝑceptiōe ei⁹ deficit: deinceps corpalis p̄ntia ei⁹ q̄rēda nō est: sꝫ spūalis retinēda. Dispēsatio cōpleta est: ꝑfecti sacr̄m ini⁹ manet: xp̄s ꝺ ore ad cor trāsit. Meli⁹ ē tibi vt eat i mētē tuā ꝗ̄ in vētrē tuū. Cib⁹ iste aie nō corpis est noli in ipso q̄rere ꝯsuetudinē cibi corpalis. Venit ad te vt comedat: nō vt ꝯsumat. Venit ad te vt gustet: non vt incorporet. Ore comeditur: stomacho non digerit. ℂ D Augustinus vocem de celo audiuit: quia hoc illi a terrenis dici aut r̄ndere non potuit. Cibus sum grandiū: cresce ꝛ manducabis me. non vt me mutes in te: sicut cibum carnis tue: sed tu mutaberis in me. Itaqꝫ prudēter discerne quid in sacro det sensibus exhibitū sit: q̄d spūi accōmodatū. Etiā vt solet: si post cōpletā perceptionē aliq̄d iterato senseris: in hoc quoqꝫ spēs ad ꝓpterea tem sensui famulātur: vt veritas similitudinis vbiqꝫ cōseruet. Nā si in aliquo: quātū scꝫ sensui exhiben

Ric. ꝺ media vil.

Augu.

Intrare i vētrē dupl̄r dicit. Aliq̄d intrare i animā dupl̄r cōtingit.

Hugo.

dum est simitudo deficeret: illic procul dubio sacrm̄
nō esset: sed res ipsa perderet euidēti miraculo: qḋ
nō ꝯuenit qḋdiu fides locū hȝ. Post hoc ergo si cor
poralē pn̄tiaȝ Christi q̄ris: in celo q̄re. Ibi q̄re: vbi
ꝛ prius fuit q̄ p sacrm̄ suū corporalr tecū esse incipe
ret: ꝛ vn̄ nō discessit qn̄ ad te venit. hec Hugo. Oēs
ille q̄tuor opiniones (ait Alex.) in hoc ꝯsentiūt: q̄
tādiu est corp⁹ Christi in illis spēbus q̄diu est rō
sacri. In ratione aūt sacri alterant. Primi dicūt q̄
spēs panis ꝯsecrati tādiu est sacrm̄: q̄diu est spēs
panis cū virt⁹ ꝯsecrōnis ipsam respiciat fm̄ q̄ est
ipsi⁹ panis: ꝛ vbi manet q̄diu spēs ille sunt ordi-
nabiles ad refectionē. Vn̄ dixerūt q̄ in vētrē vadit:
ꝛ nūq̄ desinit ibi esse illa ppᵽietate salua. ¶ Se
cūda opinio dicit: q̄ ratio sacri tādiu saluat: q̄diu
spēs habilis est ad manducationē humanā. Ideo
em̄ instituta est spēs vt sit sacrȝ: ꝛ ad hoc ordinat.
Habet aūt hoc qn̄ est extra ꝛ in stomacho. ¶ Ter-
tia opinio dicit: q̄ tādiu saluat rō sacri quousq̄ re
cipiat in visum mādncatiōis: ꝛ qn̄ mādncatio com
pleta est: tūc sacrm̄ nō est sed fuit. Mādncatio au
tem cōpleta est qn̄ descēdit in stomachū. ¶ Quar-
ta opinio dicit: q̄ quia sacrm̄ est signū: ꝛ signū est
qḋ se offert sensibus: q̄ tādiu spēs est sacrm̄: q̄diu
nata est sentiri ab aliquo sensu: ꝛ ideo cū deficit p-
ceptio sensuūȝ: deficit rō sacri: ꝛ pn̄tia corporalis
Christi. ¶ Et per hoc dicit Alex. q̄ p̄ma opinio sit
simplr vera: quia manētib⁹ spēb⁹ quocūq̄ deferū
tur: siue ad os muris: siue suis: vel ad aliū locū im
mūdū: manet rō sacri: ꝛ sic non desinit Christ⁹ sub
eis. ¶ Scḋa opi. dicit Alex. quo ad hoc vera est: q̄
dum spēs sunt in suo vero esse: ꝛ ordinabiles ad re
fectionē: nō desinit esse sacrm̄. Sed q̄ ibi sit corp⁹
Christi quousq̄ sit cōpleta refectiōis opatio vel nō
existētib⁹ spēb⁹: in vero esse suo pmanet opatio re
fectiōis: nō videt verū nec verisile. ¶ Tertia opi-
nio vera est fm̄ q̄ tūc dr̄ esse sumptio cōpleta: quā
do spēb⁹ ꝯsumptis Christ⁹ trāsit in alam ſȝ aūt q̄
sumptio dr̄ cōpleta facta degustatione siue deglu
tione: nō est vera. ¶ Quarta opi. vera est: si intelli
gat pceptio sensuū q̄tū ad aptitudinē. i. manenti
bus spēb⁹ in ea dispōne in qua possent dep̄hēndi
ab aliquo sensuū esse spēs panis. Et ad hūc sensū
vident tēdere verba Hug. si bn̄ intelligant: alioq̄n
si actualē sensus pceptionē intelligeret spēs reser
uate in pixide nō essent sacrm̄ dū null⁹ sensus ho
minis adest. Et sic intelligēdo illa q̄rta opinio nō
differret a p̄ma. ¶ F Huic opinioni p̄me q̄ est Ale
xan. ꝯcordat san. Tho. ꝛ Rich. Durā. ꝛ cōiter mo-
derniores doctores. Vn̄ dicit san. Tho. l. iiij. scrip.

Thomas

q. ij. di. ix. vbi q̄rit: vtrū petōr mādncet corp⁹ Chri
sti sacralr ꝛ ꝯhr. Utrum creatura irrōnalis sumat
aliqualr corp⁹ Christi: puta mus vel porc⁹. Rn̄det
in p̄mo ar. Quidā dixerūt corp⁹ Christi fm̄ rei ve-
ritatē a petōrib⁹ nō sumi: quia q̄ cito labijs petō-
ris tāgit: desinit sub spēb⁹ esse corp⁹ Christi inim
dignitati sacri deferētes q̄ derogabāt veritati. Si
em̄ vere corp⁹ Christi sub spēb⁹ erat: per ꝯuersio-
nem panis ꝛ vini in ipsam corporis Christi: spēbus
manētib⁹: nō pōt esse q̄ desinat ibi esse corp⁹ Chri
sti: nisi p aliquā ꝯtiā mutationē ei⁹ qḋ pri⁹ ꝯuerte
bat in corp⁹ Christi. Et quia ibi nō manēt nisi spe
cies: q̄ ad vtrāq̄ naturā cōiter se habēt: sicut subie
ctum in naturalib⁹ mutatiōib⁹ duab⁹ formis q̄s
successiue suscipit. Ideo q̄diu spēs nō mutantur:
nullo mō desinit ibi esse corp⁹ Christi. Sicut nec ī
mutatiōib⁹ formalib⁹: forma introducta desinit es
se in subiecto: donec subiectū ad formā aliā trans-
mutet. Spēs aūt nō sic transmutant: nisi ab eo qḋ
trāsmutaret subām panis, ꝛ vini: si ibi esset qḋ sol⁹
tact⁹ labiorū: vel diuisio q̄ est p dētes: vel traiectio
in vētrē nō faceret: sed sola digestio q̄ est a calore
naturali ꝯuertēte cibū. Vn̄ pȝ q̄ veritati sacri de-
rogat qui dicit: q̄ ad solū tactū labiorū desinit esse

corp⁹ Christi a petōre sumptū. Et iō hac opinione
de medio tāq̄ heretica sublata: ei⁹ ꝯtiū ab oibus
tenet. Ex eodē fundamēto dicit in. iiij. art. ea. q. Cō
cēdū q̄ verū corp⁹ Christi manet adhuc sub spē-
bus a bruti ore acceptis: ꝛ in vētrē traiectȝ. Rich.
silr ea. dist. q. i. Corp⁹ Christi verū sub spē realiter
ꝯtētū sumit: sed sic sumptū corporalr nō masticat:
tn̄ nisi spēs tādiu in ore masticent: q̄ p digestionē
ibi factā corrūpat in eis forma ppᵽa: sȝ descēdat in
ppᵽa forma in stomachū corp⁹ Christi: i stomachū
descēdit p descēsum speciei sub qua ꝯtinet q̄diu, i
ea spēi forma ppᵽa saluat. Sed p virtutē mādncā-
tis nō vnit mādncāti: sed p ip̄m mādncās vnitur
spūalr Christo capiti: si digne mādncat. hec Rich.
¶ G Satȝ ꝯcordat Bonauē. excepto q̄ vr̄ sibi de-
rogare sacri dignitati: etiā pias aures abhorrere
audire: q̄ corp⁹ Christi sit in ventre muris: aut in
cloaca: ideo opinionē tenētē q̄ corp⁹ Christi non
descēdit in vētrē muris: sed sumptū a mure dēsinit
esse: ꝛ subā panis redit: tāq̄ honestiorē p̄sert ꝛ rōna
biliorē. Rōnē addes: q̄ xp̄s nō est sub sacro nisi co
ten⁹ quo est ordinabile ad visū humanū. s. ad man
ducationē: sed cū fuerit in ore vel vētre muris: nō
est ordinabile ad visȝ mādncatiōis humane: ꝛ sic
desinit ibi esse sacrm̄ ꝛ corp⁹ Christi. Sed rōnem
hāc soluit. b. Tho. p hoc. Primo: q̄ p̄supponit fal-
sum. Cū em̄ nō statim spēs ꝯuertunt in aliud tra-
iecte in vētrē: possunt adhuc de vētre extrahi ab a
lio: ꝛ in visum venire hois. Scḋo: q̄ q̄uis aliqd or
dinet ad visum aliquē: nō tn̄ opȝ q̄ esse deficiat qn̄
ad eum nō pōt. ¶ Inter oēs has opiniōes opinio
Alex. Thome: Rich. vr̄ verior ꝛ cōior. Et fm̄ illam
rn̄det ad rōnes aliarū opinionū. ¶ Ad rōneȝ scḋe
opi. qua adducit Beda de sacro: q̄ per vomitū est
emissum: dr̄ q̄ argumētū illud est p rn̄sione: q̄r ar-
guit q̄ sacramētū etiā non solum intrat ventrem:
sed etiā manet in ventre ad tempus. Si ho exten
ditur q̄ etiam manet post specierū alterationē ꝛc.
nihil arguit argumentū. Unde si eijcitur per vo-
mitū: ꝛ discerni possunt spēs panis ab alijs cibis
simul emissis: ꝛ sumi potest sine nausea ꝛ periculo
vomitus iterati: tunc debent sumi sicut verum sa
cramētum: ne amplior fiat irreuerētia sacramēto
per incinerationē. s. si autē sunt nauseales: hono-
rifice recondi debent cum alijs reliquijs. ¶ Ad il
lud tertie opi. de adoratione in ventre dr̄: q̄ ante
sumptionem a sumente est adorandum: post sum
ptionem grarum actionibus est vacandū pro be-
neficio accepto. Ubicūq̄ autem credit esse: siue in
ventre suis: siue in ore viri vel mulieris: ibi est ve
nerandum ꝛ adorandū intus in anima: lȝ non ex-
terius in opere: maxime dum non cōstat q̄diu sit
in ventre. Et si replicaretur. Omne quod intrat in

Mat. xv.

os: in ventrem vadit: ꝛ in secessum emittit: sed cor
pus Christi non emittitur in secessuȝ: ergo nec in-
trat in ventrem. Dicitur q̄ per idē pbaret: q̄ non
intraret in os: ꝛ sic a nullo sumeret: nec comedere

Jo. vj.

tur: contra illud. Accipite ꝛ comedite. Item. Nisi
mādncaueritis carnē filij hois ꝛc. Ideo dr̄ q̄ domi
nus (Mat. xv.) loquit de cibo corporali: qui accipi
tur ad refectionem corporis: ille intrat in os ꝛ ven
trem: ꝛ fm̄ partem innitit in secessum. Corp⁹ autē
Christi lȝ sumatur in ventrē: non tamē manet vsq̄
ad completā digestionē: per quam cibi sumpti (q̄
tum ad ea que impura fuerūt) in secessuȝ mittunt
quia prius spēs a sua naturali forma ꝛ ppᵽietati
bus sub quibus stare potuisset substātia panis al
terantur. Et fm̄ hoc verū est verbum Amb. lib. de

Ambro.

sacra. ꝛ ponitur de ꝯsec. dist. ij. non iste. vbi ait. Nō
iste panis est qui vadit in corp⁹: sed panis vite e-
terne: qui anime subām fulcit. Non em̄ vadit in cor
pus per ꝯuersionem eius in substantiam alti cor
poris. Sic q̄dem vadunt spēs fm̄ modum tactum
q̄. lec. xiv. sed fulcit substātiā anime: non intrando

per corporalē vnionē:sʒ per effectū vt ſ.dictū eſt.
Hec de pma parte dubij. ¶ H Ad ſcdam et̾ par-
tem:qua q̄ſitū eſt:dum Chriſti corp⁹ ſpēs relinqt:
ipſis vcʒ alteratis:vbi maneat:aut quo moueat.
Dicit̄ pmo:q̄ deſinētib⁹ ſpēb⁹ non deſinit eſſe cor
pus Chriſti.Siqdē glorioſuʒ eſt ⁊ incorruptibile:
ſm illud apl̄i freq̄nter, allegatū.Chriſt⁹ reſurgēs
ex mortuis:iam nō morit̄ ⁊c. Nec ſm dicta in riſio
ne ad pmā dubij partē manet in ſtomacho corru-
ptis ſpēbus:qꝛ iuxta ſtatutū legē corp⁹ dn̄i nulli-
bi eſſe credit̄:niſi in celo manifeſte ſm dimēſiones
pprias:⁊ formā ppriā ⁊ glorioſam.Et tm̄ ſacro ve
latū ſpeciēb⁹ ſacr̄alib⁹ ſm dimēſiones panis ⁊ vi-
ni:hoc eſt in loco quo fuit ſba panis ⁊ vini:nō tn̄ di
mēſiue:ſicut ibi fuit panis ⁊ vinū.Et dr̄ ſm legem
ſtatutā:quia pter legē cōem:poſſet ſe pſonalr oſtē
dere alicui:vt dum occurrit Petro q̄rēti.Dn̄e quo
vadis?Sic ⁊ aliqs nōnullis ſanctis adfuiſſe in ex-
tremis legit̄:vt ſcribit.b.Hiero.ad Paulā de trāſi
tu virginis glorioſe. Nec etiā dimittēdo ſpēs mo
uet ad aliū locū:qꝛ in nullo alio loco eſt niſi i celo.
Nō aūt euolat de loco ſpērum alteratarū ad celū
quia in celo māſit qn̄ ſub ſacro eſſe incepit.Inci-
piens eni eſſe in ſacro:nō deſeruit celū:vt dictum
eſt lec.xlvi ppe fi.Etiā ſm ꝟbū Hug.ſtatim ſ.alr.
Ita corrupto ſacro nō redit ad celū.Nō eni redit
ad celū in quo pri⁹ eſt a quo nō receſſit.Ubi ḡ ma-
net?Manet in celo:vbi pfuit añq̄ ad ſacrm venit:
a quo nō receſſit dum ad ſacrm venit.Ubi q̄ſo ma
net aīa rōnalis:cū amputat̄ man⁹ hoīs?Nō corrū
pit:quia ppetua eſt.Nō manet in manu abſciſſa:
quia aīa ſm ppriā naturā nō pōt informare mate
rias ſeu corpora diſcōtinuatas, vel diſcōtinuata.
Nec pari rōne trāſit ad aliud corp⁹. Nec redit ad
corp⁹ cui⁹ man⁹ fuit pars:qꝛ ab illo corpore nō re
ceſſit.Ubi igit̄ manet?Manet in corpore in q̄ fuit
añ abſciſſionē man⁹.Sic corp⁹ Chriſti corrupto ſa
cramēto manet in celo in quo fuit añq̄ corrūpere
tur ſacrm per ſpecierū alterationē.Et lʒ ꝯdictoria
verificent ſucceſſiue de corpore xp̄i:qꝛ de preſente
ſpēbus fit non pñs ſpēbus:non tn̄ hoc fit p mu-
tationē aliquā acq̄ſitiuā vel dpditiuā forme ali-
cuius corpori Chriſti inherētis:ſed per mutatio-
nem corruptiuā ſpērum.Sicut ſi manēte Joanne
in loco ſuo immobili:muſca moriat̄ capiti ſuo inſi
dens:Joānes pmo fuit ꝯtigu⁹ muſce:ideo nō fuit
ꝯtiguus muſce ſine mutatiōe Joānis.Niſi dicere
tur q̄ pñtia localis eſſet accñs reſpectiuū in eo q̄
pñs eſt alicui:que pñtia corrūperet̄ p corruptionē
ſpērum.Sed illā opinionē hacten⁹ ſecuti non ſu-
mus.Uerū corp⁹ Chriſti per corruptionē ſpērum
mutat̄ localr̄:quia deſerit locū quē habuit.ſ.locū
ꝯtinentē ſpēs:qui manet in ſpēbus corruptis:ſine
tn̄ acq̄ſitione noui loci.Sicut in ꝯſecrōne mutatū
eſt localr̄ acq̄rendo nouū locū ſine dpditiōe loci
prioris.Et iſta mutatio localis nō eſt pciſe ex cor-
ruptione ſpērum:ſed qꝛ nō manet in loco ſpēruʒ:
qui locus manet ſpēbus corruptis:⁊ iſta mutatio
eſt per ppriā mutationē localē corporis Chriſti:q̄
mutari potuiſſet etiā manētib⁹ ſacr̄alib⁹ ſpēbus:
ſicut haberi pōt ex lect.xlv.primo alr̄.Qd̄ ſi hec ab
omnib⁹ capi non poſſunt:quaſi agni reliq̄e ignis
poteſtati ⁊ oīpotētie ſpūſancti tradant̄.⁊ q̄ intelle
ctu cape nō poſſum⁹:ſimplici fide credam⁹:aliio-
ra nr̄m intellectū excedētia ne q̄ram⁹:ne velut ſcru
tatores maieſtatis opp̄mamur a gloria.Tn̄ de p
mo dubio. ¶ I Quātū ad ſcdm dubiū:vtrū ppls

1. Cor. xi.

fidelis participatur⁹ euchariſtiā:teneat̄ eā ſume
re ſub vtraq̄ ſpē.Et videt̄ q̄ ſic.Nam dn̄s ſacrm
hoc inſtituens pcepit poſt traditionē calicis.Hoc
facite quotiēſcūq̄ bibetis in meā ꝯmemorationē.
Itē Jo.vi.Niſi mādūcaueritis carnē filij hoīs:⁊
biberitis eius ſanguinē nō habebitis vitā in vo-
bis.Itē hic fuit mos ⁊ ritus in eccleſia pmitiua:vt
patet ex ep̄la Pauli vbi dicit.Probet aūt ſeipſum
homo:⁊ ſic de pane illo edat:⁊ de calice bibat.In
oppm̄ eſt cōis rit⁹ eccleſie Romane.Olim qd̄ iſta
poterat eſſe dubia:ſed nunc poſt determinationē

Ibidem.

ꝯcilij Cōſtātieñ.veritatē catholicā determinātis:
dicē cōionē ſub vtraq̄ ſpecie eſſe de neceſſitate ſa-
lutis omni fideli:eſt hereſis ibidē publice ꝯdēna-
ta:⁊ ideo ſupfluū eſt:immo nūc velle ad pbationē
oppoſite veritatis multū niti:cum omni humana
pbatione maior eſt eccleſie autoritas:in cui⁹ fidei
obſeqūiū:intellectū nr̄m captiuare tenemur.Ue℞
ad intellectū hui⁹ veritatis ſicut ⁊ ceteroꝝ fide cre
ditoꝝ:nō inutile eſt:neq̄ pſumptuoſum aliq̄ diſſe
rere:vel veri⁹ per alios luculēter elaborata cōpor
tare.Pro quoꝝ deductione ſuppono q̄ in pncipio
hui⁹ collecture deductū eſt:vcʒ q̄ circa ſacroꝝ mi
niſtrationē:q̄dā ſunt de neceſſitate ſacroꝝ:⁊ de iu
re diuino:ſic q̄ nulla autoritate vel ꝯſuetudīe op
poſitū induci poſſit.Quedā ꝟo de neceſſitate pce
ptiliaris hñt ⁊ poſitiui:vt in pposito forma cō-
ſecrationis certa a xp̄o eſt pſcripta:⁊ materia certa
ab eo determinata:panis.ſ.vinū.Sitr ⁊, miniſter:
puta ſacerdos ordinat⁹.In qb⁹ eccleſia nihil hʒ i-
mutare:nec aliud ꝯſuetudo pōt inducere.Multa
ꝟo p ſacri reuerētia cōmiſit dn̄s ſuis diſcipulis:⁊
eoꝝ ſucceſſorib⁹ determinanda:que p diuerſitate
tēpoꝝ ⁊ eāꝝ circūſtātiarūq̄ mutationē accipiūt:
Sicut q̄ ad tp̄s eccleſia pmo ꝯfecit i azymo pane:
poſt eā emergēte celebrauit in fermētato:⁊ demū
iterū in azymo:vt.ſ.lec.xxxiij.oſtenſuʒ eſt.Sic q̄
celebret̄ in eccleſia ⁊ altari ac vaſis veſtibuſq̄ ꝯſe-
cratis:ieiuno ſtomacho:⁊ cū ceteris cerimonijs ⁊
oronib⁹ ex eccleſie inſtitutione ordinatū eſt.Que
ex rōnabilib⁹ cauſis eccleſia mutare poſſet in toto
vel in parte ⁊ mutata ſub pcepto tradere:ſic q̄ tūc
homo peccaret faciēdo illud in quo nūc meret̄.Ui
dēdū ergo eſt:vtrū cōio ſub vtraq̄ ſpē emanaue-
rit a pcepto diuino indiſpēſabili:an nō.Si p̄mū:
certū eſt q̄ per nullā eccleſie ꝯſtōnē:aut ꝯriā con-
ſuetudinē(que mag̃ corruptela foret)tolli poſſet.
Si ſcdm:tunc indubiū nō venit:q̄n ex rōnabilib⁹
cauſis mutari poſſet. ¶ R Eſt ergo circa hoc hec
ppō.Cōicatio euchariſtie ſub vtraq̄ ſpē:a chriſto
non eſt pcepta gn̄alr oīb⁹ fidelib⁹ indiſpenſabilr.
Patet hec ppoſitio:quia hoc pceptū vel colligere
tur ex inſtōne hui⁹ ſacri:qꝛ ſub duplici ſpē ipſum
inſtituit.Aut ex ei⁹ diſpēſatione:qua ſuis diſcipu
lis diſpēſauit.Aut ex manifeſto pcepto:qd̄ vel añ
inſtōnem:aut in ipſa cena:aut poſt cenā dedit.Sʒ
nullū hoꝝ dici pōt.Ergo ppō vera.Cōſequentia
nota:⁊ añs eſt ſufficiēs diuiſio.Nam alius mod⁹
ab illis non eſt dabilis.Minor pbat̄.Non tertiū:
quia nullū tale pceptū legit̄ dn̄s dediſſe neq̄ p ſe:
neq̄ per apoſtolos.Nec pmum aut ſcdm : quia lʒ
ſub vtraq̄ ſpecie inſtituit ⁊ diſpēſauit diſcipulis
(quos iam in ſacerdotes ordinauerat dn̄s)eucha
riſtie ſacrm:ex illo tamē ꝯuinci nō poteſt:q̄ ſic ab
omnib⁹ ſumi debere omnib⁹ demādauerit.Mul-
ta quippe in inſtitutione eius:⁊ in diſpēſatione q̄
diſcipulis ſuis ſumēdū tradidit:obſeruauit:q̄ per
hoc nec eis vlr:nec aliis gn̄alr obſeruari manda-
uit:vt ex deducēdis apparebit:ſicut ⁊ q̄dā diſcipu
lis ⁊ eoꝝ ſucceſſorib⁹ ſpālr ⁊ nō oīb⁹ fidelib⁹ tradi
dit.Nā ſolos diſcipulos tunc pñtes ſacerdotes or
dinauit:dicēs.Hoc facite ⁊c.de quo.ſ.lect.liij.Ipſi
deniq̄ diſcipuli:ſacerdotes:⁊ eoꝝ ſucceſſores pſ-
byteri:nō ex facto Chriſti:ſed mādato eccleſie ad
ſumēdū ſub vtraq̄ ſpē ſunt obligati.Soli enim ſa
cerdotes hodie in eccleſia(ſaltē latina)corp⁹ ⁊ ſan
guinē participāt ſub diſtinctis ſpēbus.Non tn̄ in
ducti ad rememorādū Chriſti paſſionē:cuius ipſi
ſunt miniſtri ſpālīter in eccleſia deputati:ſed ob p
ceptū eccleſie ipſos ad hoc faciendū obligās:iu-
xta.c.cōperim⁹.de ꝯſe.diſt.ij.vbi dr̄.Cōperim⁹ q̄

quidã sumpta tñmodo corporis sacra portiõe:a calice sacri cruoris abstineant:qui ꝓculdubio(q̄ꝛ nescio qua docent supstitiõe astringi)aut integra sacra ꝑcipiant:aut ab integris arceant:q̄ꝛ diuisio vnius eiusdẽq; mysterij:sine sacrilegio grãdi non põt ꝓuenire. Hic aũt canõ ſm glo.⁊ doc.cõiter:tñ sacerdotes respicit. Qḋ ⁊ ptȝ ex rubrica q̄ ꝑmittit q̄ est hec. Corp⁹ xp̄i sine ei⁹ sanguine sacerdos nõ dȝ accipe. Uñ ⁊ sacerdotes vt eo expssi⁹ ⁊ distincti⁹ memoriã agãt passiõis dñice:ꝑ cui⁹ distinctione memoria sub duab⁹ spēb⁹ eucharistia istituta est: etiã cũ ad offerẽdũ ⁊ mãducãdum accedũt:varijs vtunt ceremonijs:in replicãdo cruces aũ ⁊ post ꝯsecrõnem q̄ xp̄m crucifixũ reprñtant. Utunt q̄ȝ sacratis vestib⁹:ad significandũ q̄dã gesta ⁊ passa ꝑ xp̄m:vt ptȝ ex eorũdẽ expõnib⁹.3.sectio:q̄ fiũt per laicos sacrm̄ sumẽtes de sacerdotũ manib⁹. ¶ L Sic nec dñs aliȷs q̄ suis discipulis:quos sacerdotes ordinauit:legit sacrm̄ sub duplici spē porrexisse. Quõ aũt deinceps ⁊ quo ordine a fidelib⁹ sumẽdum foret:eisq; ministrãdũ:verũ sub vna vel sub duplici spē:aplis reliq̄t ordinãdũ:sicut.b.Aug.in c.liq̄do.de ꝯse.di.ij.in simili dicit de ieiunio. Neq; q̄ꝛ dñs post cibos discipulis dedit:ꝓpter ea prãsi aut cenati fideles:ad illud sacrm̄ ꝑcipiẽdũ debẽt ꝯuenire. Et post modicũ. Nam si ille hoc monuisset vt post cibos acciperẽt:credo q̄ illũ morẽ nemo immutasset. Ideoq; nõ ꝑcepit quo deinceps ordine sumerẽt vt aplis per quos dispositur⁹ erat ecclesias seruaret hũc locũ. Ita ⁊ in ꝓposito dicit q̄ xp̄s distribuit discipulis suis sub vtraq; spē corpus ⁊ sanguinẽ:nõ tñ ordinauit ⁊ ꝑcepit:q̄ ipsi ceteris q̄buscũq; sic ministrarẽt. Uñ nec de aliq̄ ipoꝝ legit:q̄ hmõi cõmunionem sub duplici specie practicauerit quoad laicos:vel q̄ ipsis preceptum de sic cõicando sit traditũ. Uñ Act.ij.legitur de conuersis ad fidẽ ꝑ aplos. Erat aũt perseuerantes in doctrina aploꝝ:⁊ cõicatione fractionis panis. In fractiõe ḋt panis ſm gl.vt exponit magister hist. in scholastica historia.i.eucharistie vbi ẽ nulla fit mẽtio de sumptiõe calicis. Uerũtñ apls Paulus narrat corinthȷs qualiter sub duplici specie xp̄s hoc sacrm̄ instituit:di. Ego eñ accepi a dño qḋ et tradidi vobis:q̄ñ dñs iesus in qua nocte tradebatur:accepit panem et gratias agens ⁊c. Et post. Silr ⁊ calicem postq̄ cenauit. Deinde quia vitus fuerat corinthȷs sub duplici specie communicare quẽ ritũ ipse non interdixit:sed permisit:cum in nullo erat contrarius euãgelio:ipsos exhortãdo vt cõicent in memoriã passionis dñice subiunxit. Quotiẽscũq; manducabitis panẽ hunc:⁊ calicem bibetis mortem domini annunciabitis donec veniat:seȝ ad iudiciũ:quasi di. Cũ volueritis corpus dñi manducare ⁊ calicẽ dñi bibere:tunc facite ȷ in memoriã dñice passionis:q̄ꝛ sic xp̄s in cena ministrans discipulis:ipsos hortabatur vt in memoriam sui hoc ipm̄ qḋ ipse fecerat:peragerent. Nec ex toto illo processu pauli elici põt:q̄ de sumptione corꝑis ⁊ sanguinis sub duplici spē dñs dederit preceptum omnib⁹ sic manducãdi ⁊ bibendi. Nec etiã tradi põt q̄ ipsemet Paulus hoc preceperit: sed(vt dictũ est)narrans factũ xp̄i in cena:hortatur vt dum ipsi mãducant ⁊ bibũt de morte ⁊ passione xp̄i recordentur. Qḋ:si apls ipse cõicatiõnẽ corꝑis ⁊ sanguinis sub vtraq; specie necessariam esse fidelib⁹ ad salutẽ ex preceptore putasset:non videtur quin expressius hoc scripsisset tam corinthȷs q̄ aliȷs fidelib⁹:quib⁹ suas trãsmisit eplas et maxime romanis qui caput mũdi erãt. Ipse tñ ⁊ si ritum hunc obseruauit:non q̄ꝛ de precepto debuit:sed q̄ꝛ ex facto xp̄i hũc obseruare potuit. Uñ et greci hunc ritũ cõicandi ab aplo susceperunt: quẽ seruare dicuntur his dieb⁹. ¶ M Et ita etiaȝ dato q̄ ceteri apli ⁊ fideles in primitiua ecclesia cõicauerint sub vtraq; spē:quod tñ non legitur:iȝ neq; ꝯstat hunc ritũ fuisse totius ecclesie vlr:iȝ legal in multis particularib⁹ ecclesȷs obseruat⁹:tñ tũc sic cõicabãt ꝓpter xp̄i factũ non ꝓpter xp̄i ꝑceptum:quasi ad hoc de necessitate salut̄ fuerit obligati. Nõ eñ(vt dictũ est)factũ xp̄i obligationeȝ sempꝰ inducit ad silr faciẽdũ:sicut in multis est videre. Ip̄e multa opat⁹ est miracula:in quo eũ imitari nec obligamur nec possum⁹. Silr opa supero gatiõis ⁊ ꝑfectiõis in gradu sũmo ⁊ ꝑũctuali virtutis exercuit. In altissima paupertate:in virginali et clarissima castitate:in.xl.dierũ oĩmoda abstinẽtia ⁊ ieiunio vitã duxit. In pascha. Pascha cũ discipulis mãducauit:⁊ post cenam discipulos cõicauit. Ad quoꝝ aliorũq; plurimoꝝ imitationẽ minime obligamur. Uñ ⁊ ait discipulis Qui põt cape:capiat. Uñ ecclesia ex rõnabilib⁹ causis aliqua hoꝝ statuere põt. Silr ab hmõi obseruãtȷs cessare:et potuit ⁊ debuit:ex nouis causis ⁊ casib⁹. Sic in ꝑmitiua ecclesia oẽs fideles vixerũt cõiter:vt habetur Act.iiij. Multitudinis credẽtiũ erat cor vnũ ⁊ aĩa vna. Nec q̄sq̄ eoꝝ q̄ possidebat aliq̄d suũ esse dicebat:sed erãt illis oĩa cõia. Nec possessiões habebãt:sed habitas vẽdebãt:offerẽtes ⁊ ponentes ꝑcia eoꝝ añ pedes aploꝝ. Nec tñ ex hoc facto primitiuẽ ecclesie:oẽs fideles ad silia obligant. Itẽ i ꝑmitiua ecclesia sacerdotes ⁊ leuite vxorib⁹ vtebant. Uñ ⁊ Paul⁹ in p̄ma eꝑ̄li. Opȝ ep̄m irrep̄hẽsibilẽ esse:vni⁹ vxoris virũ ⁊ filios habẽtẽ subditos. Et infra. Diacones sint vni⁹ vxoris viri:q̄ filȷs suis bñ ꝑsint. In quo tñ nõ solũ nr̄i tp̄is ep̄i:sacerdotes ⁊ diaconi non imitant:sed nec licite pñt. ¶ N Et ita dato in nr̄o ꝓposito:q̄ rit⁹ ille cõionis sub vtraq; spē fuerit in ꝑmitiua ecclesia vlr obseruat⁹:qḋ tñ ꝓbari nõ põt:ecclesia tñ ad hec obseruãdũ nullaten⁹ fuisset astricta:sed laudabilr cessare potuit ꝓpter diuersa ꝑicula:que multiplicato fideliũ numero ꝯtigerũt. Et ita cessasse credit:⁊ vsus cõicandi sub vna spē panis ad laicos ⁊ sacerdotes nõ celebrãtes introduct⁹. Et talr hodie a cũctis fidelibus obseruat ꝑ totã ecclesiã occidẽtaleȝ:exceptis paucis schismaticis q̄ se ab hmõi gñali obseruantia subtrahũt in ꝑiculũ ⁊ dãnationeȝ suarũ aĩarũ: maxime si dũ freq̄ntant hmõi cõionem sub vtraq; spē tãq̄ necessariã ad salutẽ:ꝯ gñales ecclie determinatiões factas in nouissimis ꝯciliȷs vniuersalibus Constañ.⁊ Basil. Neq; vsus ille sub vna spē cõicãdi nou⁹ est:sed antiqu⁹:⁊ tãti tp̄is q̄ ipsi⁹ initiũ neq; est in memorȷs hoim:neq; in scriptis doctorũ:nec in annalib⁹ scribẽtiũ reperit. Eapropter merito vt decẽs:vtilis:cõgruus:⁊ rõnabilis obseruabilt:q̄ꝛ impiũ est cogitare:q̄ xp̄s q̄ ecclesiaȝ sibi in spõsam suo ꝓprio sanguine copulauit:permiserit tã ꝑiculose errasse per tãta spacia tp̄orũ annorũ. ¶ O Assignãt aũt doc. Alex.de ales.parte.iiij. q.xiij.sctus Tho.Boñ.⁊ post eos Cancel.paris. Gerson in tractatu suo:quem de hac materia in concilio Constantieñ.scripsit:causas q̄plurimas cur sancta ecclesia hũc ritũ introduxit:⁊ laudabiliter ꝯtinuat ⁊ ꝯtinuabit. Una vt euitet periculum distillationis ⁊ effusionis sanguinis xp̄i q̄ nonnisi cum maxima cautela ⁊ prudẽtia est tractãdus ꝓpter fluxibilitatẽ spēcũ vini:sub q̄bus ꝯtinet:q̄ de facili pñt effundi:ꝑsertim in tãta ꝑsura ⁊ multitudine cõicantiũ:cũ ad cõicãdũ ꝑsepe ꝯueniũt homines tremuli:barbati infirmi:paruuli:q̄ satis prudẽ sanguinẽ sumere nõ pñt:q̄a de facili pctã ⁊ pericula grauia seq̄rent. ¶ P Quãtũ aũt pctm̄:et q̄ graue sit stillatio vel effusio sanguinis xp̄i sat̄ declarat pñia sacerdoti iniũgẽda:per cui⁹ negligẽtiam gutta sanguinis cadit in terrã vel in pallam altaris iuxta decre. Pij pape:quod ponit de cõse. dist.ij.si per negligẽtiã.vbi ꝑcipit q̄ eũ de sanguine aliq̄d stillauerit ꝑ negligẽtiã sacerdotis super

Augustinus.

Act.ij.

Act.iiij.

i.Timo.iij.

terrã lingua lãbet: tabula radet: ꝛ rasura igne ꝯsu met ꝛc. ꝛ vt infra dr: sacerdos quadragita diebus peniteat tot dieb⁹ ieiunãdo: ꝛ a celebratiõe absti nẽdo: vt dr gl. Si ꝟ tali negligẽtia accidẽte: terra dꝫ lãbi: radi: ꝛ post rasurã in ignẽ ꝓici ꝛ ꝯburi ꝛc. Nũqđ pepla mulieꝝ: ꝛ barbe viroꝝ xp̄i sanguine madidata ignib⁹ ꝛ eniũt radẽda? Penitẽtiã dent ꝙ talẽ laici nõ sine grauamie: murmure: ꝛ ꝯdictõe susciperẽt ꝛ ferrẽt. Rõnabilr igit ꝛ caute ordiauit eccl'ia cõionẽ sub spẽb⁹ panis tm̃ pcipi debere q̃ ad laicos: ꝛ vt irreuerẽtia ꝛ picula euitet: ꝛ pplõs grani pnie nõ exponeret: maxie, cũ oẽꝫ fructũ inte riorẽ ꝯsequãt ex sumptiõe corpis ꝛ sanguinis sub vna spẽ: sicut sub duab⁹. Ex ista etiã ꝯstitutiõe pij pape vehemẽter ꝯiecturari põt ꝙ ꝯsuetudo cõicã di sub vna spẽ est vetustissima: ꝛ ab antiq̃ in eccl'ia obseruata. Nã pi⁹ decim⁹ fuit papa post btm̃ pe trũ vt refert btũs Aug. in ep'la ad generosuꝫ: Et sedit i cathedra petri circa annũ cẽtesimũ quiqua gesimũ tertiũ. Qđ si suo tpe iuisset ꝯsuetudo cõicã di pplꝫ laicalẽ sub vtraq spẽ: verisilr ꝓuidisset de effusiõe sanguis: q̃ ꝯtingere posset in cõione laico rũ: sicut fecit de eccl'ie mistris: cũ min⁹ ꝓuidi sint laici in sumptiõe q̃ eccl'ie mistri. Itẽ picutũ fuisset in ꝯseruatiõe specieꝝ vini ꝓ infirmis: ꝓ qb⁹ sp pa rata haberi dꝫ eucharistia: vt dr de ꝯse. dist. ij. presbyter. De cui⁹ cauta custodia habet s.c. q̃ bene ea dist. picutũ q̃dẽ in ꝯseruãdo ne ꝟterent in acetũ: ꝛ ita desinerẽt esse sacr̃m. Ne cõgelarent in hyeme. Ne bibiones ꝛ musce generarent i estate: aut al'a spẽs corrũperent: quãtũcũq vas obstrueret: ꝛ ita aut redderẽt ad sumẽdũ abomiabiles: aut si spẽs vini corrũperent: daret ifirmo occasio idololatrã di ꝛ sumẽdi ꝓ sacr̃o: qđ nõ esset sacrꝫ. Periculũ de ferẽdi qñq ẽt in equis ad loca remotiora vbi cade re posset sacerdos siue eques siue pedes. Itẽ que rit in q̃ vase fieret tãti vini ꝯsecratio: qđ sufficeret ꝓ decẽ aut vigiti milib⁹ psonaꝝ? Quo de his va sis ꝯsecrãdis: lauãdis: tãgẽdis nihil statuisset ec clesia: q̃ tã sollicite de altari: pallis: vestib⁹ sacerdo talib⁹: calice ꝛ ceteris ordiauit: ꝛ p̃dictis picutis nõ subuenisset? Esset nihilomin⁹ sumptuosuꝫ in his regiõib⁹: in qb⁹ vix inuenit vinũ ꝓ celebratiõe: de longiquo p̃cio charo deportatũ. Quõ ꝟ nõ de his oib⁹ disposuisset eccl'ia? Dato ꝟ ꝙ in pncipio na scẽtis eccl'ie cõia fuisset rit⁹ cõicare sub vtra spẽ propter euasionẽ tãtoꝝ piculoꝝ rõnabilr ab ista cõionẽ laicoꝝ sub vtraq spẽ cessasset. ¶ Q Alia cã cessatiõis ab hmõi ritu: vt tollerent errores q̃ ex cõione sub vtraq spẽ orti fuerũt: ꝛ oriri potuerũt. Credere em̃ poterat cõis pplꝰ ex tali ꝯmunione xp̄m nõ esse totũ verũ ꝛ pfectũ hoiem sub vna spẽ: nec tm̃ eẽ sub vna spẽ: quãtũ sub duab⁹: sicut mul ti hereticoꝝ de facto astruxerũt. Nestori⁹ em̃ sub spẽ panis tm̃ corp⁹ xp̄i esse dogmatizabat sine san guine: ꝛ sub spẽb⁹ vini sanguinẽ tm̃ sine corpe: ꝓ eo ꝙ in parascene corp⁹ fuit separatũ a sanguine Que rõ nil arguit: cũ talis sit xp̄s in sacr̃o: qualis est in sua naturali cõsistẽtia. Et idẽ. Si ap'ls aliqs in parascene ꝯsecrasset: sub spẽb⁹ panis fuisset cor pus sine aĩa ꝛ sanguine: p̃sertim post expirationẽ in cruce. Nũc aũt qr xp̄s resurgẽs ex mortuis iam nõ morit: si ꝯsecrat: vtrobiq ẽ viu⁹: ergo sanguis vtrobiꝫ ꝛ corp⁹. Itẽ ad tollẽdũ errorẽ ꝙ cõio sub vtraq spẽ sit laicis de salutis necessitate quẽ q̃dã deducere nisi sunt ex ꝟbis Christi. Nisi mãduca ueritis carnẽ filij hoi's: ꝛ biberitis eius sanguinẽ: nõ habebitis vitã in vobis: et in principio argutũ est. Ex qb⁹ elicere volũt: volũt: ꝙ sit necessariũ cui libet hoi ad vitã etiã sacramentaliter cõicare sub vtraq spẽ. Sic refert de Pelagio: q̃ occasiõe horũ ꝟboꝝ puulis statim post baptismũ corp⁹ ꝛ sangui nẽ sub vtraq spẽ mistrauit: ꝙ etsi speciẽ panis de glutire nõ poterãt: dixit ipm̃ cũ spẽb⁹ vini esse ꝑ miscẽdũ: vt ita funderet in ora pueroꝝ. Et, si for tassis quispiã eiecisset: dicebat id esse cõburẽdũ: in nitẽs illi in Exodo. Si qđ residuũ fuerit ꝯburetis Multi p̃ter ea vltra pelagianos errãtes occasiõe prefati text⁹ (Joã vj.) nõ solũ viuis sub vtraq spẽ corp⁹ ꝛ sãguinẽ dñi mistrabãt: sꝫ ẽt defũctis: vt re fert Beda i q̃dã homel. sup Mattheũ. ¶ B Ad ho rũ ꝟ erroꝝ extirpationẽ ꝛ sitiũ laudabiliter eccl'ia cessauit a p̃sato mõ cõicãdi sub vtraq spẽ: ẽt si ad tpa ꝯtinuasset eũdẽ. Sicut in sili qñq cessauit ad tps ꝯsecrare in azymo: ꝓpter errorẽ eoꝝ qui dixe rũt legalia cũ euãgelio eẽ obseruãda: ꝛ necessariũ eẽ in hoc xp̄ianos iudaizare: q̃les fuerũt ebionite. Et vt hũc errorẽ tolleret: p̃cepit tpe Leonis pape ꝯsecrare in fermẽtato: ad ostẽdẽdũ libertatẽ euã gelij: nõ obstãte ꝙ xp̄s ꝯfecit in azymo: vt habitũ est supra lec. xxxiiij. Nec obstat ꝙ i ep'la q̃dã btũs Cyprian⁹ ait. Ad hoc ꝯficit eucharistia: vt possit accipiẽtib⁹ eẽ tutela: q̃s igit tutos eẽ volum⁹ ꝯ ad uersarios: munimẽto dñice securitatis armam⁹. Sꝫ quõ armam⁹? quõ ꝓuocam⁹ i ꝯfessiõe fidei sã guinẽ suũ fũdere: si eis militãtib⁹ xp̄i sanguinẽ de negam⁹? Aut quõ ad martyriũ poculũ idoneos fa cim⁹. si nõ eos pri⁹ ad bibẽdũ in eccl'ia dñi poculũ admittam⁹. Et loqt ille sctũs ꝯ q̃sdã: q̃ simplr de negabãt sacr̃m eucharistie: in q̃ certe erãt ꝛ ep̃hẽsibiles: cũ hoc sacr̃m armet ꝯ tẽtatiões ꝛ q̃libet alia picula. Uel loqtur iuxta morẽ sue eccl'ie: cui ipse p̃cedit in q̃ fortetpe suo picularit viguit cõio sub vtraq spẽ: quã sub noie calicis ꝛ sanguis exp̃ssit: qr sub ista spẽ fit manifestior rep̃sentatio effusiõis sanguis xp̄i: ex cui⁹ memoria aiatur hõ ad marty riũ. Neq tñ istã cõionem sub vtraq spẽ simplr ne cessariã docuit: q̃si eẽt de p̃cepto xp̄i. ¶ S Lꝫ ꝟ in p̃mitiua eccl'ia ista cõio gñaliter in vsu fuisset: vbi nõ erat tãta mltitudo fideliũ sicut mõ: ꝛ sic poterat sumi sãguis sub spẽ vini: qđ piculũ mltiplicaret fi delib⁹ eccl'ia crebris ẽ expta. Et qr i p̃mitiua eccl'ia ꝓpter passiõis dñice vicinitatẽ: maior viguit cha ritas ꝛ deuotio: eapropt tũc cũ magna reuerẽtia: deuotiõe ꝛ cautela accesserũt: ꝛ biberũt de sãguie xp̄i ex calice: ꝓ cui⁹ noie ẽt ꝓpriũ sãguinẽ fũdere sitiebãt: sꝫ illis ap'li. Uobis datũ est. ꝓ xp̄o nõ solũ vt i eũ credatis: sꝫ ẽt ꝓ illo patiamini. Cũ ꝟo i p̃cessu tpis charitas refriguit ꝛ tepuit i fidelib⁹ potuit eccl'ia rõabilr subtrahere laicis calicẽ sãguis xp̄i: maxie cũ nullũ ꝓfectũ ꝑ hoc auferat eccl'ia a fideli bus: qm̃ ꝟtus ꝛ efficacia hui⁹ sacramenti non de pendet a speciebus illis visibilibus nec vna, am babus: sed a rebus contentis sub speciebus: que ita sunt sub qualibet specie seorsum: sicut sub am babus: nec plus sub ambabus q̃ sub vna. Effi cacia etiam ꝛ profectus prouenieus ex sumptio ne sacramenti sub vna specie tantus est: sicut ex sumptione sub vtraq. Sacerdos vero qui offert i persona totius ecclesie pro se ꝛ clericis ꝛ laicis: et manducat atq bibit: vt sic represẽntatio perfecte refectionis expresse significetur future: pro cuius adeptione sacrificatur in via: ꝛ si quandoq defice ret personalis deuotio: in sacerdote celebrante: nunquam tamen deficit deuotio sponse ecclesie: in cuius persona agit officium Caueri etiam pos sunt a sacerdote celebrante faciliter ceteri defe ctus supra notati. Sacerdos igitur in conficien do et offerendo ac manducando hoc sacramentũ pro omnibus fidelibus in persona ecclesie tenet ritum quem christ⁹ in cena in persona propria exẽ plauit. Cui ex officio ꝛ ordine suscepto in ecclesia competit hoc sacrificiũ conficere: ipsum confectuꝫ pro salute in omniũ in recõciliationẽ ꝛ remissionẽ peccatorũ patri offerre: qđ neq laico: neq sacer doti dũ extra missam de manu alteri⁹ cõicat: con cessum est. ¶ T Ex illo aũt errore: ꝙ cõmunio sub vtraq specie esset de necessitate salutis: sequuntur

Cypria.

Phil. j.

tur alijs nõ minꝰ piculosi errores: vt recitat Ger-
son.scȝ primo q꞉tãta esset dignitas laicoꝝ:circa sũ
ptionẽ corpis xp̄i:sicut sacerdotũ. Scdo cũ hoc sp
fuit de necessitate salutis vt dicit heresis illa ꝙ pe
rierũt oẽs:ꝛ pereũt aliter sentiẽtes:facientes aut
docẽtes. Oẽs quoqȝ gnalr tã clerici ꝙ doctores ꝛ
plati:q̃ nõ possetenꝰ opposuerũt se tali ↄsuetudi-
ni verbis:scriptis:aut sentẽtijs:ꝛ ꝙ sacrã scriptu-
rã:oẽs illi puerterũt. Itẽ ꝙ eccl'ia romana nõ rite
sentit de sacr̃is:nec in hoc esset imitãda. Itẽ ꝙ cõ-
cilia gnalia ꝛ spẽaliter Cõstãtien. ꝛ Basilien. erra-
uerũt in fide ꝛ bonis moribꝰ. Et plures alij erro-
res ac seditiões grauissime. Nec valet si opponat
ꝙ saltẽ discretis ꝛ bene vtẽtibꝰ rõne:deberet sub
vtraqȝ specie dispẽsari:ꝙ nimis esset hoc in eccl'ia
seditiosum. Nullꝰ quippe vellet in eccl'ia indiscretꝰ
nullus incautꝰ reputari:Essetqȝ hoc aliqs de petõ
vel indiscretione infamare:qͦ fieri nõ debere xp̄s
suo docuit exẽplo: dũ suo pditori iude corpꝰ suũ
ꝛ sãguinẽ nõ negauit nec eũ repulit quẽ nouit indi
gne accipere lȝ sua indignitas occulta fuit. Nec p
hoc oẽs supradicti errores:seu eoꝝ occasiões caue
rent. ¶ Et p hoc ad rões in pncipio dubij mo-
tas. Ad primã q̃ allegat illud apl'i. Hoc facite quo
tienscũqȝ ꝛc. iã solutũ est:ꝙ apl's ibi recitat factũ
xp̄i:nõ imponit pceptũ:sicut nec xp̄s imposuit de
cõiõe sub vtraqȝ specie:sȝ ad passiõis memoriã cõ
municãtes ꝛ ↄficiẽtes hortabat. Ad scdam(Io.vi.
Nisi mãducaueritis ꝛc.)dr ꝙ i toto illo ca. dñs lo
quit de mãducatiõe ꝛ bibitiõe spũali:q̃ nõ distin-
guũt: qꝛ q̃ mãducat spũalr:bibit spũalr:ꝛ ecõuer
so:ꝛ nõ carnali neqȝ sacr̃ali:sicut carnaliter ṽba xp̄i
intelligẽtes:abierũt retrorsum. Vñ xp̄s sua verba
manẽtibus discipulis exponẽs:dixit. Spũs est q̃
viuificat caro nõ ꝓdest q̃cqȝ scȝ sine spũ. Verba q̃
ego locutꝰ sum vobis:spũs ꝛ vita sunt. Sic ꝛ sacra
lis cõio nõ est simplr necessaria: sȝ spũalis:de qua
s.lec.xxxvi.ꝛ infra lec.lxxxvij.dicet. Ad tertiã sitr
rñsum est. Et si di. Alex. loco alle. dr ꝙ lȝ sumptio:
q̃ est in accipiẽdo sub vna spẽ sufficiat: illa tñ q̃ est
sub duabus speciebꝰ maioris est meriti. Tũ rõne
augmẽtatiõis deuotiõis:tum rõne fidei dilatiõis
actualis: tũ rõne sumptiõis ↄpletioris. Põt dici ꝙ
loquit ↄparãdo sũptionẽ celebratis q̃ officiũ misse
pficit:eucharistiã cõficit: offert ꝛ sumit ꝓ se ꝛ vni-
uersa eccl'ia:in q̃ offõ sub vtraqȝ spẽ ↄficit:offert et
sumit:ad sumptionẽ q̃ vt a psona singulari sumit
sub vna spẽ de manu sacerdotis. Illa quippe est ma
ioris meritis. Maiꝰ eñ est meritũ celebrare ꝙ so-
lũ sumere. Ibi cõcurrit maior deuotio ꝓpter oro
nes q̃s facit:ꝛ actꝰ plures a dño ꝛ eccl'ia ordiatos
Ibi etiã fides actualr dilatat p vestes sacras:ce-
rimonias:cruces:luminaria ꝛ cetera:q̃ oĩa recte fi
dei attestant:ꝛ ad multa actualr ↄsiderãda ꝛ credẽ
da excitãt:qͦ sumptio simplex nõ facit. Ibi ẽt est
ↄpleta sumptio:nõ rõne rei ↄtẽte:vt ipse ibidẽ de-
clarat:sȝ rõne repñtatiõis iã passiõis dñice: q̃ scã
est p sanguis effusionẽ:ꝙ pfecte refectiõis:q̃ nedũ
in cibo ↄsistit tñ aut potu:sȝ simt in vtroqȝ. Vñ et
ipse recitat factũ bñ memorãdũ:di. Quibusdã reli
giosis petẽtibꝰ ꝛ instãtibꝰ vt sub vtraqȝ spẽ sume-
rẽt sacr̃ȝ:sacerdote q̃dã pio cãtãte. Cũ faceret ho
stie fractionẽ ꝯcauũ patene totũ visuȝ ẽ repleri sã
guine. Ad qͦ obstupuerũt ipse ꝛ circũstãtes. Sȝ cũ
ↄtingeret ptes hostie totũ visuȝ est reintrare:ꝛ sic
petitioni ꝛ tẽtatiõi illoꝝ fuit penitꝰ satisfactũ. Hec
Alex. ex q̃ patȝ ꝙ mẽtis sue nõ fuit loq̃ de cõiõe sub
vtraqȝ spẽ extra sumptionẽ celebrãtis missam. Et
tñ ṽ illo dubio. ¶ Lec.lxxxv. A

Nunc de tertio du-

bio.s.de effectu ꝛ fructu huiꝰ sacr̃i:
quos ↄsequunt tpm sumẽtes Et qm
duplices sunt huc cibũ sumẽtes:q̃-
dam digne:alij indigne:aliũ illi:aliũ isti ↄsequunt
effectũ. Nã illi grãȝ ꝛ gl'iaȝ:isti mortẽ ↄsequunt et
penã. Hinc canit in psa. Mors est malis:vita bo-
nis:vide paris sumptiõis ꝙ sit dispar exitꝰ. De q̃
btũs Ber. in ser. de sacr̃o ait. In cena dñi de vno
pane ↄsecrato petrꝰ ꝛ iudas accepit. Bonꝰ in vitã
pessimus in penã. Bonꝰ in bñficiũ pessimꝰ in testi
moniũ. Bonꝰ in salutẽ:pessimꝰ in mortẽ. Qͦ totũ
vsqȝ huc ↄplet i sacr̃o altaris. Bonis q̃dẽ in bonũ
sumẽtibus:canibꝰ ṽo nõ sic. Canes sunt q̃ irreue-
rẽter accedũt:ꝛ iõ iudicati recedũt. Qͦ in arca dei
figuratuȝ est:q̃ allophylos occidit:ꝛ isrl' saluauit.
Et in mãna:qͦ bonis oĩs delectamẽti ꝛ suauitatȝ
saporẽ:malis ṽo nauseã pstitit. Sitr ꝛ in babylonẽ
co igne q̃ nouit pueros in fornace ↄseruare:ꝛ mi-
nistros regȝ caminũ scẽdẽtes ĩcẽdere ꝛ cremare. Vñ
chrys. hom. x. Sicut corpalȝ cibꝰ dũ inuenerit vẽtrẽ ad
uersis humoribꝰ occupatũ:ampliꝰ ledit:magȝ no
cet ꝛ nullũ pstat auxiliũ. Ita ꝛ iste spũalis cibus:si
aliquẽ reperit malignitate pollutũ:magȝ eũ pdet:
nõ sua natura:sȝ accipiẽtis vitio. Hec ille. Prius iñ
de effectibꝰ q̃s opat in digne sumẽtibꝰ dicẽdũ. De
inde dubio seq̃nti de his q̃ sequunt in sumẽtibꝰ ir
reuerẽter ꝛ idigne. De fructibꝰ tñ eiꝰ q̃s ↄsequũt
ex eiꝰ oblatiõe ꝛ sũptiõe:q̃ digne accedũt seu offe-
rũt:eorũqȝ magnitudine neminẽ puto mortalium
disserere plene posse. Nã cũ nec solũ cadit ṽ arbo
re sine pꝛẽ:sine cã:sine fructu:qꝛ sine biule ṽonita
tis:q̃ cã est oĩȝ:influxu. Indubitabile apd̃ fideles
manet ꝙ opꝰ dei pariter ꝛ munificẽtissimũ ꝛ ma-
gnificẽtissimũ:q̃.s. diuia sapia: nec munꝰ maiꝰ:nec
magnificẽtiꝰ dare pt:iestimabiles fructꝰ salutȝ pa
riat in aiã sumẽtȝ bñ disposita ꝛ ordiata. Nã i hoc
sacratissimo cibo digne sumpto:corpꝰ xp̄i verũ:my
stico corpi suo in hoc sacr̃o signato:singlari vniõe
ↄnectit: vñ oĩs bñe vite influxꝰ in mẽbra deriuat.
Cõiũgit xp̄s eccl'ie:spõse sue spõsus:a q̃ suscipit p
fectiõis ornatũ ṽȝ mẽsurã vnuiscuiusqȝ mẽbri:quo
usqȝ pueniat ad mẽsurã plenitudis xp̄i. Laborauẽ
rũt plurimi doctores ꝛ scti ex his q̃ spũsscti calamꝰ
scripture sctẽ impinxit: fructꝰ salutȝ colligere:scri
ptisqȝ tradere ad eccl'ie edificationẽ. Ex eoꝝ itaqȝ
q̃busdã ↄmẽdatȝ carpere aliq̃ desiderãs:nõ fugiẽ-
tes spicas:qͦ Ruth illa moabitȝ ad literã fecisse le
git:q̃ vidẽs ꝛ festinãs inter pstat absit vt hãc igeniȝ
celeritatẽ mihi arrogẽ:sȝ q̃ illi clarissime de fertile
scripturaꝝ messuerũt:ꝛ horreo eccl'ie:obtulerunt:
aliqua pte furari abbreuiãdo trãscribet sufficiat.
¶ ¶ Sũt itaqȝ q̃ fructꝰ hꝰ sacr̃i ad nũerũ duodena
riũ ṽm nũeꝝ fructuũ ligni vite (de q̃ Apo. vlti.) re-
duxere. Sic Rich. i suo. iiij. di. ix. q. ij. metro ludẽs:
isinuat. Inflãmat:memorat:sustẽtat:roborat:au
get. Hostia spẽȝ:purgat:reficit:vitã dat ꝛ vnit. Cõ-
firmatqȝ fidẽ:munit: fomitẽqȝ remittit. Inflãmat
charitatẽ:mẽorat dñicã passionẽ sustẽtat ad opa-
tionẽ bõi:roborat ad pseuerẽtiã ꝓpositi scti:auget
speȝ purgat veniale pctm̃:ꝛ qñ mortale:reficit mã
ducãtẽ spũalr eĩna ↄsolatiõe: vitam dat grẽ:vnit
xp̄o solide:ↄfirmat fidẽ sine errore:munit ꝯ casũ ꝓ
ueniẽtẽ ex ppria ifirmitate fomitẽqȝ remittit ardo
rẽ.s.carnalȝ ↄcupiscẽtie:ꝯ ṽmõis ipulsũ. Sũt q̃ sub
eisdẽ figurat nũcrois ñ eodẽ mõ fructꝰ eucharistie
colligũt. Per oppm̃ ei ad dãna q̃ fructꝰ ligni mortȝ
arborȝ.s. ĩdicte ex veterȝ adẽ culpa itulit fructꝰ li
gni vite(qͦ xp̄s ẽ)ordiauit. Pri naqȝ parẽtes p esũ
pomi vetiti mltas miserias toti huano gñi attule
rũt. Vñ ↄgruũ fuit:imo necessariũ p esũ alterꝰ cibi
salutarȝ ꝛ fructiferi:ab illarȝ miserijs idẽ genꝰ hoĩȝ
subleuari:ne ppetuo miserijs istȝ subactũ lãguesce
ret:ꝛ tãdẽ pitũ morbis totalr depiret. Miserie iste
tres sũt i gñe.s. vincla culpe:ṽ scẽꝰ grẽ:plaga mor
tis ꝛ gehẽne Partite singl'e in q̃tuor faciũt duode
nariũ numerũ miseriaꝝ a ligno mortis decerptaꝝ
Vñ in miseria culpe sunt demonis tentatio: fomi

Bernar.

Chryso.

Ruth.ij.

Fructꝰ huius sacri eucharistie qt. sint

tis rebellio: cordis macula: creatoris offensa. In miseria defectꝰ gratie quadruplex inuenit̄ lāguor scʒ in cognitiōe nostri: in dilectiōe ꝑximi: in sapore spūali: in cōsumatiōe boni. In tertia miseria scʒ mortis plage sunt: debitū mortis eterne: defluxꝰ bone vite: exitiū mūdane miserie: incineratio corporalis materie. Cōtra has miserias: fructꝰ salubres: ⁊ totidē remedia affert eucharistia digne sūpta. Nā cōtra tres gñales miserias: affert remissionē culpe: augmētū grē: ⁊ collationē vite. Sic cōtra singulas duodecim miserias singulos fructꝰ ⁊ vtilitates. Nā cōtra pmā miseriā tētationē scʒ demonis: demonē fugat. Cōtra secūdā: fomitē mitigat. Maculā cordis mūdat: cōtra tertiā. Contra quartā: irā dei placat. Cōtra medias quatuor miserias illuminat intellectū: inflāmat affectū: mētē delectat: ⁊ ad operādū roborat. Cōtra miserias quatuor vltimas: ab eterna morte liberat: vitā restaurat ad patriā reuocat: corpꝰ ad vitā resuscitat. Omitto scripture cōcordātias ad singula. ¶ C Sūt ⁊ alij q̄ fructꝰ huiꝰ sacri digne suscepti: reducūt ad nūerū senariū: ſm eiꝰ sexuplicē dnominationē: q̄ sibi attribuunt̄: eo ꝙ in sexuplici genere donoꝝ inuenit̄: ꝑpter munerabiles grās: quarū est cōtentiuum. Dicit̄ eñ qñq3 gratia: qñq3 donū siue munꝰ: qñq3 cibꝰ: qñq3 ꝯmunio: qñq3 sacrificiū: qñq3 lac. Et ſm quodlibet nomē numerabilia cōtinet ⁊ affert dona fructꝰ ⁊ gratias. De quibꝰ dñs Alber. librū edidit ꝑuti'ē: diffuse ꝑsequēs singula. Sunt q̄ fructus eucharistie reducūt ad quatuor generales: ſm ꝙ est edulium vegetās ad vitā eternā. Uiaticū cōfortās nos ad ꝑficiēdū huiꝰ exilij vitā. Pignus eterne salutis. Et cōicatio ois felicitatis. Et ſm hec effectus eius assignari possūt vegetare: cōfortare: certificare ⁊ ꝑficere. Quos sitr tāgit Alber. in principio libelli ꝑnotati. Sunt q̄ innumerabiles fructus eucharistie reducūt ad numerū ternariū: scʒ ad bonū oblatiōis sacrificij: bonū cōmunicationis cōtinuū: bono refectiōis viatici. Pmū quo ad deū. Scdm quo ad ꝑximū. Tertiū cuiuslibet quo ad seipsum. Hāc sequit̄ Cācel. parrhis. in sua sup Magnificat trac. ix. exponēs versum. Esurientes imple. bonis. Uarij sunt varioꝝ mundi summam fructuū assignātiū: ſm numerū septenariū donoꝝ virtutū: btitudinū: ac petitionū dñice orōnis: que oia ꝑsequi lōgū esset pariter ⁊ laboriosum. ¶ D Ideo breuiari studēs: pūo fructꝰ ipsos binidēdās deinde mēbrū quodlibet subdiuidēdo in ramusculos fructꝰ afferētes dulcissimos ꝓcedā. Pro quo rememorādū: ꝙ sacrosancta eucharistia principaliter instituta est in sacrificiū ⁊ in sacramētū seu cibū ideo oēm fructū sacrificij: oēmq3 fructuʒ spūalis cibi influit atq3 gignit. Pro intellectu pmi: quo scʒ eucharistia nobis est instituta in sacrificiū: aduertēdū est: ꝙ ſm btm Aug. x. de ciui. dei. c. iiij. Sacrificiū cultꝰ quidā est soli deo debitꝰ: ſm ꝙ scribit̄. Sacrificās dijs eradicabit̄ nisi dño soli. Siue (vt alij dicūt) est oblatio facta deo in recognitionē supremi dñij: ⁊ redit in idē: si th̄ oblatio gñaliter accipitur ꝓ oī actu interiori vel exteriori facto ad honorē dei: tanq3 supremi oīm dñi. Est aūt duplex sacrificiū interius inuisibile: ⁊ exteriꝰ visibile. Inuisibile sacrificiū: cor coꝝ nostrū. i. volūtas nr̄a est: cū dona dei ⁊ seipsa deo vouit ⁊ reddit. Uñ ait. Huic scʒ deo seruitutē (q̄ latria grece dr) siue in quibuscūq3 sacris siue in nobisipsis debemꝰ. Per latriā sacrificiū intelligit. Uñ ⁊ subdit. Huiꝰ eñ tēplū simꝰ oēs ⁊ singuli tēpla sumꝰ: qꝛ ⁊ oim cōcordiā ⁊ singulos inhabitare dignat̄ nō in olbꝰ q̄ in singulis maior: qm nec in ole distēdit̄: nec participatiōe minuitur. Cū ad illū sursum est: eiꝰ est altare cor nostrū eius vnigenito cū sacerdote placamur. Ei cruentas victimas cedimꝰ: qñ vsq3 ad sanguinē pro eiꝰ veritate certamꝰ. Ei suauissimū adolemꝰ incēsum

Augusti.

Duplex ē sacrificiū

cū in eiꝰ cōspectu pio sanctoq3 amore flagramꝰ. Et dona eiꝰ in nobis: nosq3 ipsos vouemꝰ ⁊ reddimꝰ. Et beneficioꝝ eiꝰ solēnitatibꝰ festis: ⁊ diebꝰ statutis dicamꝰ sacramusq3: memoriane volumine tēporū subrepat obliuio. Ei sacrificamus hostiā humilitatis ⁊ laudis: in ara cordis igne feruide charitatis. Ad hūc vidēdū sicut videri poterit: eiq3 cohere ndū: ab oī peccatorū ⁊ malarū cupiditatū labe mūdamur: ⁊ eiꝰ noīe cōsecramur. Ipse; eñ fons nr̄e beatitudinis: ipse ols appetitionis est finis. Hūc eligētes vl' potiꝰ reeligētes; ad eū dilectiōe tēdimꝰ vt ꝑueniēdo q̄escamꝰ iō bti qꝛ illo fine ꝑfecti. Bonū ei nr̄ʒ nullū ē aliud: q̄ illi coherer̄. Et h̄ q̄dē. s. coherere illi volūtate ⁊ amore ē sacrificiū interiꝰ ꝯ inuisibile. Sacrificiū aūt visibile: vt idē. c. v. eo. li. (⁊ habet̄ de cōse. dist. ij. sacrificiū) dicit est inuisibilis sacrificij sacrm. i. sacrū signū. Uñ oē opꝰ qd agitur vt sctā societate inhereamꝰ deo: relatū scʒ ad illū finē boni: quo veraciter beati esse possimꝰ: sacrificiū est: dicit idē. c. vi. lib. x. ¶ E Indiget aūt hō sacrificio ꝑpter tria vt dicit beatꝰ Tho. parte. iij. q. xxij. ar. ij scʒ ꝓ remissiōe peccati ꝑ qd a deo auersus fuerat. Uñ ait apls. Ois pōtifex ex hoibꝰ assūptus: ꝓ hoibꝰ cōstituit̄ in his que sunt ad deū: vt offerat dona ⁊ sacrificia ꝓ pctis. Scdo vt homo in statu grē cōseruet̄: ⁊ ⁊ semꝑ deo adhereat: in quo eius pax ⁊ salꝰ cōsistit. Ad Ro. xij. Exhibeatis corpora vestra hostiā sanctā viuētē: deo placētē. Tertio vt spūs hois deo totaliter vniat̄: quādo vie sue tus admittit. j. Pe. ij. Offerētes spūales hostias acceptabiles deo. Et ſm hoc triplices fuerant in te. vete. sacrificiū ⁊ oblatiōes: vcʒ sacrificiū ꝓ peccatorū expiatiōe: cuiꝰ ritꝰ describit̄ Leui. iiij. Secūda fuit hostia pacifica: q̄ offerebat̄ tanq3 petitio ꝓ beneficio impetrādo: vel tanq3 gratiaꝝ actio ꝓ bñficio accepto: cuiꝰ ritꝰ describit̄ Leui. iij. Tertiū fuit holocaustū qd ex deuotiōe ꝓ pfecta vniōe hois cū deo offerebat̄: qd etiā totū incēdebat̄: vt habetur Leui. j. ad significādū totū hoiem trāsformari ⁊ vniri debere deo. Uñ holocaustū dicit̄ ab holō: qd est totū: ⁊ cauma qd est incēdiū: q̄si totū incensum: q̄ nis. ẜ. lec. lv. plures hostiaꝝ differētie sunt assignate. Oia aūt illa sacrificia q̄uis multa: fuerūt th̄ figure vniꝰ veri ⁊ ꝑfecti sacrificij noue legis: scʒ xp̄i in ara crucis immolati. Uñ orat eccl'ia. Deꝰ q̄ legalium differētias hostiarū: vniꝰ sacrificij ꝑfectione sanxisti ⁊c. Illud vero qd est ꝑfectū ꝑ vnū. vel pauca impfecta nō pōt sufficiēter representari. Et iō sicut perfectio diuina vnica existēs: in ꝑfectiōibus creaturaꝝ varie ⁊ multipliciter representat̄: sic decēs fuit: vt sacrificiū nostrū ꝑfectissimū: ꝑ multa ⁊ varia sacrificia ante ⁊ in lege veteri representaret̄. De impfectiōe sacrificioꝝ vete. le. ẜ. dictū est lec. xxi. ⁊ satis dictū reor: satis bñ ad ꝓpositū. In hac ergo vnica oblatiōe ⁊ ꝑfectissimo sacrificio xp̄i in cruce habemꝰ ꝑfecte q̄cq3 lex: vel nature: vel mosaica: vel figurabat: vel cōtulit impfecte. Per hanc eñ nostra peccata deleta sunt. Ro. iiij. Traditꝰ est ꝓpter delicta nr̄a. Per ipsam recepimꝰ grām nos saluātē: ad Heb. v. Cōsummatꝰ scʒ in passiōe: factꝰ est olbus obtēperātibꝰ sibi: causa salutis eterne. Per ipsam adipiscimur ꝑfectionē glorie ad Heb. x. Habentꝰ fiduciā ꝑ sanguinē xp̄i in introitū sanctorū: vbi celestis est gl'ia. Et. j. Pet. iij. Deglutiēs mortē: vt vite eterne heredes efficeremur. De hoc etiā loquit̄ Gerson cācel. sup Magnificat. Sacrificiū sicut ⁊ verbū abbreuiatū fecit dñs sup terram hostiā viuā: vnicā: mūdā: plenā bonis: plenā effectibus olbꝰ illis: ꝓ qbꝰ hostia legalis solebat offerri. Si dilectionē peccatoꝝ pctis. Ecce agnꝰ dei: ecce q̄ tollit pctā mūdi. Si graꝝ actionē: grās agit xp̄s pri. Si maloꝝ euitationē: sanat ipse nos ⁊ liberat: qꝛ vere lāguores nostros ipse tulit. Si bonorū ꝯsecutionē celerē: interrogatꝰ latro docebit:

Hō ꝑpter tria indiget sacrificio.

Heb. v.

ad Ro. xij.

Sacrificiū triplex

Holocaustū vñ dicatur.

Oia sacrificia veteris testa. figure fuerūt vnius veri ⁊ perfecti sacrificij noue legis.

Ad heb. x

Gerson.

qui tpe huiꝰ sacrificij vespertini audire meruit cū iuramēto. Amē dico tibi: hodie mecū eris in paradiso. Et sequit᷑. In sacrificio corporis et sanguinis sui noua fecit oīa. Paschalē agnū: mānna deserti: panē celi: tauros: vitulos immolatiōis: hircū emissariū passerē: turtures ꝛ colūbas: vinū ꝛ libamina: sal in oī sacrificio: caudā cū capite neqꝫ mel: neqꝫ fermētum. Deniqꝫ quotidianū dis sacrificiū: cū matutino vespertinū: quicqd in his figuraliter significat᷑ et mystice ꝛ hoc vnicū sacrificiū impletū est: ꝛ nobis ꝑ ipm cōfert᷑ i veritate. ¶ F Quāuis aūt semel oblatus est xp̄s in aperta carnis effigie: offert᷑ nihilominꝰ quotidie in altari: velatꝰ in panis viniqꝫ specie. Nō qdē quātū ad ea q̄ penā importāt. Nō em̄ xp̄s q̄tidie vulnerat᷑: patit᷑ ꝛ morit᷑: sꝫ ex aliis duabus causis eucharistie ꝯsecratio ꝛ sumptio: sacrificiū dr̄ ꝛ oblatio. Tū qꝛ illiꝰ sacrificij veri ꝛ immolationis sancte facte in cruce rep̄sentatiua est ꝛ memoriale. Tū qꝛ similiū effectuū opatiua ꝛ principiū causale. Solēt aūt (ait beā: Aug. ad Simplicianū) imagines illaꝝ rerū nominibꝰ appellari: quarum sunt imagines: sicut cū intuētes tabulā: aut parietē pictū dicimꝰ. Ille Cicero est: ille Salustiꝰ. Celebratio aūt huiꝰ sacrificij imago qdā est passiōis xp̄i rep̄sentatiua: q̄ est vera eiꝰ immolatio: idō ꝛ ipa immolatio notat᷑. De hoc qꝫ beā. Ber. in ser. de sacramēto altaris ita ait. Christus ꝑ salute mūdi semel factꝰ est hostia salutaris: rei recōciliatio gnālis: oībꝰ sactis tā p̄cedētibꝰ q̄ sequētibꝰ v̄tutē dedit ꝛ efficaciā: vt tāta ꝛ tali hostia sctificarent᷑ oēs liberādi ꝑ ipsam. Vñ legit᷑. Qꝛ agnꝰ occisus est ab initio seculi. His vꝫ q̄ fuerūt ab initio seculi itavt ꝑ hoc qđ dr̄ ab initio determines nō tp̄s occisiōis sꝫ salutis. Prius em̄ mors eiꝰ ꝓfuit q̄ fuit: priꝰ ꝓmissio ac demū exhibitio. Nec ei ꝯfectꝰ i passiōis exhibitiōe terminat᷑: sꝫ multomagis i posteros derivat᷑ memorata q̄ ꝓfuit futura. Vñ subdit Ber. Benignissime iesu: nobilissime spōse tue dotalicū indulsisti: vt vt᷑ sic teneret colūba tua memoriale dilecti sui: De hoc habes supra lec. liij. Quibus ꝛ addo sequētia. Nā de eius memorialis excellētia subdit vbi. s. Ber. tractās illud apl̄i. Hoc facite in meā cō. di. O summe pia ꝛ suauis memoria: annūtiare mortē dn̄i donec veniat. Mors xp̄i opus sine exēplo: humilitas sine mūdo: donū sine p̄tio: grā sine merito. Hāc ꝓpter nos subire voluit: q̄ peccata nostra sup lignū sustinuit in cruce sua: scꝫ penam peccatorū cuiꝰ liuore sanati sumus. Quid facis o hō ingrate? Adora deuotiꝰ: recole frequētiꝰ in sacramēto altaris: salutē mūdi ꝓ te passam: vitā pro te mortuā: fortitudinē infirmatā. Sequit᷑. Ceterū amplius mouearis: immo vt magis incalescas in amorē tui redēptoris: voluit xp̄s vt iugiter coleretur ꝑ mysteriū: qđ semel offerebat᷑ in p̄ciū: ꝛ illa perēnis victima viueret in memoria: ꝛ p̄ns esset semꝑ in grā. Hec Ber. ¶ G Ecce q̄le nobis ꝓuidit dn̄s sacrificiū oīa sacrificia alia excellēs: habēs in se q̄ in nullo alio sacrificio simul inueniunt᷑. Est em̄ (vt dicit Alb. lib. ij. de sacra. alta.) antiq̄tate veneratū: autoritate diuina sancitū: iuramēto ꝯfirmatuꝫ: et sua ꝑfectiōe ꝑpetuatū: in se sanctissimū ꝛ oīm sanctificatiuū. Veneratū antiq̄tate: qꝛ ab eo q̄ verus sacerdos erat dei summi sine patre: sine matre: sine genealogia: assimilatꝰ filio dei: vt dr̄ ad Heb. vij. ante oēm sacrificiorū institutionē p̄signat᷑. Autoritate dei sancitū: qꝛ ab ipso deo patre collatuꝫ est hmōi sacrificij sacerdotiū: vt habet᷑ ad Heb. v. Christꝰ nō semetipsum clarificauit vt pōtifex fieret: sꝫ q̄ locutꝰ est ad eū. Tu es sacerdos in eternū ꝺm ordinē melchisedech. Iuramēto aūt ꝯfirmatū: sicut dr̄ in ps. Iurauit dn̄s ꝛ nō penitebit eū: tu es sacer. in eter. Sua aūt ꝑfectiōe est ꝑpetuū: qꝛ propter ꝑfectionē: huiꝰ sacrificij oīa vete. legis cū lege ꝛ sacerdotio sunt abolita: vt istud in ꝑpetuū statuat᷑ obseruādū. Vñ ad Heb. vij. Hic aūt eo q̄ maneat in eternū: sempiternū hꝫ sacerdotiū: vñ ꝛ saluare in ꝑpetuū pōt: accedēs ꝑ seip̄m ad deū: semꝑ viuēs ad interpellādū ꝓ nobis. Et de abolitione ve. le. vt illud vnici sacrificij stituat᷑ sacerdotiū: dr̄ Heb. vij. Si ergo ꝯsummatio ꝑ sacerdotiū leuiticū erat (ꝑplꝰ em̄ sub ipso legē accepit) qđ adhuc necessariū fuit ꝺm ordinē melchisedech aliū surgere sacerdotē: ꝛ nō ꝺm ordinē aaron dici. Trāslato em̄ sacerdotio necesse est vt legis trāslatio fiat. Et sequitur. Reprobatio qdē fit p̄cedētis mādati: ꝓpter infirmitatē eiꝰ ꝛ inutilitatē. Nihil em̄ ad ꝑfectū adduxit lex. Habet ꝛ p̄ oībꝰ sacrificijs sanctitatē ꝛ sanctificationis opatiōnē: qꝛ est in oībꝰ significatū: qꝛ oībus aliis reputatis: volūtati diuie acceptissimū qꝛ valore excellētissimū: ꝛ qꝛ ꝓ oībꝰ hoībꝰ redimēdis ip̄m solū est oblatū: tot in se ꝯtinēs grās quot in oībꝰ aliis poterāt significari. ¶ H De huiꝰ sacrificij acceptabilitate loquit᷑ beā. Aug. iiij. de trini. c. xiiij. q̄ q̄tuor cōsiderant᷑ in oī sacrificio: scꝫ cui offerat᷑: a quo offerat᷑: qđ offerat᷑: ꝓ quibꝰ offerat᷑. Oībus his respectibꝰ sacrificiū illud acceptabilissimū esse cōuincit᷑. Offert᷑ em̄ patri summo. Offert᷑ a nostro pōtifice eiusdē patris vnigenito. Offert᷑ xp̄s in hūana natura corporis ꝛ sanguinis. Offertur ꝓ oībꝰ mūdis ꝛ mūdādis. Quis tā misericors et pius sicut? pater celestis misericordiarum pater summus? Offert aūt filiꝰ. Quis tā iustꝰ et sanctꝰ sacerdos pōtifex sicut vnicꝰ dei filiꝰ: q̄ nō opꝰ haberet ꝑ sacrificia purgare sua peccata: nec origali: nec ex hūana addita vita? Talis em̄ decebat vt nobis esset pontifex: sanctus: innocens: impollutus: segregatꝰ a peccatoribꝰ: ꝛ excelsior celis factus q̄ nō hꝫ necessitatē quotidie quēadmoduꝫ sacerdotes priꝰ ꝓ suis delectis hostias offerre: deinde ꝓ ppl̄i. Ad Heb. vij. Talē habemꝰ pōtificem q̄ cōsedit in dextera sedis magnitudinis in celis: sanctoꝝ minister: ꝛ tabernaculi veri qđ fixit deꝰ ꝛ nō hō. Minister inquā sanctoꝝ: qbꝰ ministrat grāꝫ in terris: ꝛ gloriā in celis. Huiꝰ magni pōtificis et sacerdotis: nostri pōtifices ꝛ sacerdotes vicarij sūt in quoꝝ verbis ꝓnūtiatis v̄bū increatū operatur oblationē ꝺm illđ Esa. lxi. Vos aūt sacerdotes vocabimini: ministri dei nostri: dicet᷑ vobis. Hoc em̄ sacrificio sacerdos ex hoībꝰ assumptꝰ: ministeriū exhibet. Inuisibilis aūt ꝛ principalis adest sacerdos xp̄s: q̄ panē ꝛ vinū in sui corporis ꝛ sanguinis subām cōuertit. Hic ergo sacerdos patri cui offertur: nō pōt nō esse acceptꝰ. Et idea effectū huiꝰ sacrificij malicia sacerdotis ministerialis impedire ꝛ tollere nō pōt. ¶ I Sacrificiū deniqꝫ ad mūdandū ꝛ placādū sufficiētissimū. Quid em̄ tā mundū pro mūdādis vitijs mortaliū: q̄ sine vlla cōtagiōe carnalis cōcupiscētie caro nata i vtero ꝛ ex vtero virginali? Quid tā grate offerri ꝛ suscipi posset: q̄ caro sacrificij nostri: corpꝰ effectū sacerdotis nostri? Idē ipse vnus verusqꝫ mediator ꝑ sacrificiū pacis recōciliās nos deo: qui vnū cū illo maneret cui offerebat. Vnū in se faceret ꝓ quibꝰ offerebat: vnus ipse esset q̄ offerebat ꝛ qđ offerebat᷑. Hec Aug. vbi supra. iiij. de tri. Ex qbus ꝛ hoc elucescit: q̄ ex parte eoꝝ ꝓ quibꝰ offert᷑ similiter acceptū est: q̄ etsi immūdi sunt: tn̄ ꝑ hoc sacrificiū mūdant᷑ ꝛ recōciliantur: ac acceptissimo offerēti vniunt᷑. Hoc est q̄ idē. Aug. dicit. x. de ciui. dei. c. vi. Hoc est sacrificiū xp̄ianoꝝ multi vnū corpꝰ sumꝰ in xp̄o: qđ etiā sacramēto altaris fidelibꝰ noto frequētat eccl̄ia vbi demōstrat᷑: qđ in ea oblatione quā offert: ipsa offeratur. ¶ J Ecce quātū est sacrificiū nostrū: nedum memoriale magni illiꝰ vnici ꝛ ꝑfectissimi sacrificij semel in cruce oblati: sꝫ idipsum: ꝛ semꝑ idipsum. Memoriale dignissimū: sꝫ nobis peregrināTibus nimis necessariū: cū em̄ nulli sperāda est salus: nisi qui dei charitate accēsus christo cōformat᷑: vt de

Augusti.

Bernar.

Ad heb. v.

Ad Heb. vij.

Cōsiderant᷑ q̄tuor in oī sacrificio.

Heb. vij.

Ad Hebr. vij.

Esa. lxi.

ducit apl's.i.Cor.xiij. Illa aūt nullo in nobis fomēto ita cōseruari ⁊ augmētari poterit quātū memoria dñice passiōis: q̄ merito sibi oēꝫ nostrū amorē vēdicat. Ad hāc ei nos scriptura Eccl.xxix. hortat. Gratiā fideiussoris tui ne obliuiscaris: dedit eñ ꝓ te aīam suā. Pro te.i. ꝓ hereditate regni celestis a te vult impignorata dñs fideiussit: ⁊ se totū ad soluedū in cruce debitū tuū dedit. Hui⁹ gratiā nō obliuiscaris: quin ꝓ vicē reddēdo diligas nedū lingua: sꝫ ope ⁊ veritate. Hoc ipm q̄si deprecādo petit Cāti.v. Aperi mihi inq̄t soror mea: amica mea: qꝛ caput meū plenū est rore: ⁊ cincinni mei guttis noctiū. Aperi mihi: me in mēte suscipiēdo: i memoriā: in dilectionē: qꝛ caput meū: scꝫ diuinitas iuxta illud. Caput xp̄i deus plenū est rore mie: ad remittēdū pctm. Et cincinni mei.i. hūanitas diuinitatē velās: guttis.i. effusione sudoris: lachrymaꝝ et sanguis: ac amaritudine passiōis: ad redimēdam hereditatē tuā: ꝓ satisfactiōe tuoꝝ peccatoꝝ impignoratā. Oportuit itaq̄ oī tpe apud hoīes eē memoriale representatiuū passiōis dñice: cui⁹ tāi figure intesta.ve.te. pcessere. Ideo dñs vt apud fideles iugis ac imortalis vigeret passiōis sue sacratissime memoria: hoc ineffabile sacr̄m in perēnē memoriā instituit: vt nō deficeret exhibitē redēptiōis signū salubre ⁊ efficax: q̄ sol⁹ tot laboribus acq̄sita influeret redēptio: cui⁹ tot figure mystice date sunt redimēdis. De hoc mēoriali Urban⁹ papa sic exclamat. O digna ⁊ nūq̄ termināda memoria: q̄ mortē nostrā recolim⁹ mortuā: nostrūq̄ interitū vite obitu interijsse: lignūq̄ viuificū cruci affixum: fructū nobis salutꝭ ⁊ grē attulisse. Hec est cōmemoratio gl'iosa q̄ fideliū aīas replet gaudio salutari: ⁊ cū infusione letitie deuotiōis lachrymas subministrat. Hec ille. Ex quib⁹ aliquātulū apparet fructus hui⁹ sacrificij vt est memoriale crucifixionis xp̄i: q̄ est accedere ad amorē: gratitudinem deuotionē: cōpassionē. ¶ K Est etiā sacrificiū illud similiū effectuū opatiuū: q̄a operatū est idipm sacrificiū in cruce: quoīq̄ operata sunt figuralia vete.te. sacrificia in ei⁹ ꝟtusa ꝟtute. Ipsa aūt vt tactū est oblata sunt ad peccati expiationē: ad pacis stabilitatē ad cordis cū deo vnionē: ad grāꝝ actionē. Primū ad hostiā ꝓ pctis. Scōm ad hostiā pacificoꝝ. Tertiū ad holocaustū. Quartum si placet respiciat iuge sacrificiū. Hos q̄dē effect⁹ plenius operat nr̄m sacrificiū: nedū in sumētib⁹ ipm: sꝫ in his oīb⁹ ꝓ q̄b⁹ offert. Sumētib⁹ q̄dem dupliciter pficit: vt dicit be. Tho.par.iij.q.lxxix.ar.vij. ꝑ modū sacri: ⁊ ꝑ modū sacrificij: qꝛ et si pro oīb⁹: specialiter tñ ꝓ sumētib⁹ offert: vñ dr̄ in canone. Ut quotquot ex hac altaris pticipatiōe sacrosanctum filij tui corp⁹ ⁊ sanguinē sumpserim⁹: oī bñdictiōe ⁊c. Sꝫ alijs qui nō sumūt ꝓdest ꝑ modū sacrificij inquātū ꝓ salute coꝝ offert. Unde ⁊ orat sacerdos. Memēto dñe famuloꝝ famularūq̄ tuaꝝ ꝓ q̄b⁹ tibi offerim⁹ vl' q̄ tibi offerūt hoc sacrificiū laudis ꝓ se suisq̄ oīb⁹ ꝓ redēptiōe aīaꝝ suaꝝ: ꝓ spe salutis ⁊ incolumitatis sue ⁊c. Et vtrūq̄ hūc modū pficiēdi dñs exprimit Matthei.xxvi. Qui ꝓ vobis: idest sumētibus: ⁊ ꝓ multis alijs effundet in remissionē peccatoꝝ. Hec Tho. ¶ L In primis sacr̄m eucharistie: velut sacrificiū summis pr̄i oblatū: nedū veniale: sꝫ ⁊ mortale nō dico sumētiū: sꝫ oīm eoꝝ pro q̄b⁹ offert: ⁊ quātū ad reatū culpe ⁊ pene: pl⁹ vel minus ſm dispositionē eoꝝ ꝓ q̄bus offert, tollit. Uñ vt dicit bea. Tho. in. iiij. scripto. di. xij. q. v. art. ij. Eucharistia inquātū est sacrificiū: hꝫ effectū ēt in alijs ꝓ quib⁹ offert: in q̄bus nō precexigit vitaꝫ spūalē in actu sꝫ in potētia. Et iō si eos dispositos inueniat eis grām obtinet: ꝟtute illi⁹ veri sacrificij: a quo oīs grā in nos fluxit: ⁊ ꝑ cōsequēs peccata mortalia in eis delet: nō sicut cā prima: sꝫ inquātum grām ꝯtritiōis eis impetrat. Nec cōtra illud

Cāti.v.

i.Cor.xi.

Euchari-stie sacr̄m tollit mortale nedū veniale.

est qd̄ Aug. ad renatos dicit. Quis offerat corpus xp̄i nisi ꝓ his qui sunt mēbra xp̄i. Intelligit eñ ꝓ mēbris xp̄i offerri qñ offert ꝓ aliquib⁹ vt sint mēbra xp̄i. Sic etiā inquātū est sacrificiū: accipit rōnē satisfactionis: ⁊ ſm hoc in parte vel in toto penaꝫ tollit: sicut ⁊ alie satisfactiones ſm mēsuram pene debite ꝓ pctis ⁊ deuotiōis qua sacr̄m offert: ⁊ virtutis sacrificij his ꝓ q̄b⁹ offert ab offerēte applicatur: ⁊ ita nō semꝑ ꝟtute huius sacrificij tota pena tollit: ⁊ ideo officiū illud offert pro viuis ⁊ defunctis. De quo late supra dictū est lect.xxvi. ⁊.xxvij. Ubi ⁊ tractatū ē quātū ⁊ q̄b⁹ valet misse celebratio quātū ad remotionē mali ⁊ collationē boni: taꝫ ex ope operato: q̄ ex ope operāte: ⁊ siłr lec. lvi. ⁊ pene ꝑ totā canōis expositionē. ¶ Denique quo vnq̄ sacrificio efficaci⁹ impetrari posset pax ⁊ oē bonuꝫ ipsaq̄ cōseruari: q̄ cū is offert q̄ est pax nr̄a: q̄ fecit vtraq̄ vnū. Et quo sacrificio pfecta vnio aīe nr̄e cū deo nobis cōcedi posset: q̄ cū ille in holocaustum offert: qui se totū obtulit ꝓ nobis patri: se totū dedit hūano generi: mediator dei ⁊ hoīm: xp̄s verus deus homo? Si demū agēde sunt gratie deo patri per quē acceptabili⁹: q̄ ꝑ filiū: in quo sibi bene cōplacuit fontē toti⁹ boni ⁊ oīm grāꝝ? Et quid conor innumera numero cōprehēdere? Quicq̄d xp̄s saluator noster meruit se offerēs in cruce ꝓ oīb⁹ generaliter: tā in remotiōe mali: q̄ in collatiōe boni viatorib⁹: purgādis: beatis: hoc sacrificio applicatur particulariter singulis. Unde orat ecclesia hoc sacrificiū celebrās: vt oēs ipsum participātes oī benedictiōe celesti ⁊ gratia repleamur. Nō autē orat ecclesia ꝓ aliquo qd̄ hui⁹ sacrificij ꝟtute cōferri nō pōt. Habet q̄ppe ipm̄ spōsū sui: ⁊ ꝑ quē q̄d petat nouit. Hinc tā varia ordinauit officia ꝓ necessitatibus diuersis: ꝓ spūalib⁹ ac tpalib⁹ bonis impetrādis ac malis remonēdis: ꝓ defunctis ⁊ viuis: ⁊ viuoꝝ statib⁹ varijs: ⁊ ꝓ beatis ⁊ sanctis: ēt nūc brauiū obtinētib⁹. ¶ Narrat bea. Greg. c. vlt. lib. iiij. dialo. qūo virtute hostie salutaris in misse sacrificio oblate: quotiēs hoc agebat: capt⁹ quidā et ligatus corporalibus vinculis soluebatur. Et de alio quodam Uaraca nomine: cui in maris fluctibus laboranti ac deficienti: cibus corporalis per virtutem angelicam allatus est: dum pro eo missa celebrabat. Per que sic corporaliter exhibita misericors dominus quid in anima operetur vt sacrificium: voluit declarare. ¶ M Sed dices: q̄ sacrificium illud viuis proficiat credo: quodq̄ suffragetur defunctis adhuc purgatorio igne detentis supra late ostensum est: quomodo autem proficiat beatis: nondum capio. ¶ Responsio qd̄ sacrificium illud proficiat beatis ex eo quod manifestum est: quia offertur pro eis. Nam vna particula in quam frangitur: representat beatos: vt dictum est lec.lxxx. Non autem offertur pro aliq̄bus q̄bus non credit pficere. Quomodo aūt proficiat beatis de hoc dictum est supra lec.lvi. quod hostia salutaris non offertur pro beatis: per modum suffragij: nihilominus pro sanctis offertur vt gratiarum actio. Quippe congaudendo eis: eorumq̄ felicitati: gratias deo referimus solennē hostiam offerentes: qui tanta eos gloria sublimauit. Hinc canit ecclesia. Gaudeamus omnes in domino diem festum celebrantes in honore ⁊c. Per quod non mediocriter gloria eorum accidentalis agetur. ¶ Duplex quidem gaudium sancti possident in beatitudine: essentiale scilicet et accidentale. Essentiale quod habent de deo: ⁊ perfectionibus diuinis: quod excedit omne aliud gaudium sicut ⁊ amor dei excedit amorem sui ipsius: ⁊ omnium creaturarum in sanctis. Illud inquā ſm probabiliorem doctorum opinionem non augetur in beatis: sicut nec diuina perfectio: de qua gaudent eadem immutabiliter perseuerat: et i se ⁊ in beato

Hostia salutaris an ⁊ q̄uo pficiat diis.

Sci i beatitudine duplex gaudiū possident.

rum cognitione. Gaudiū vero accidētale: qđ habet de quocūq; bono sui: et cuiuscūq; creature vtiq; ad diez iudicij augeri pōt: ſm qđ bonū creature pōt augeri. Sic eñ crescet eoꝝ gaudiū de gloria corporis: quā ꝯsequent in resurrectiōe. Sic ergo de oib⁹ bñfactis gloria eis accrescit. Nā et gaudiū est angelis sup vno peccātore pniam agēte. Sic ēt gaudent de iis que in honorē dei fiūt: et maxime de iis in qb⁹ de eoꝝ gloria deo grās agim⁹. Gaudent ēt de honore sibi impēso: et eis debito: qm̄ digni sūt. Hinc scribit Gamaliel ad Lucianū pbr̄m. Isti maximo honore digni sunt venerari in terris: quos i celo rex regū immēsa cumulauit gloria. Vñ nihil dubiū esse puto btm̄ Gamalielē: scōs Stephanū: Nicodemū et Abibon de reuelatiōe reliquiaꝝ corpoꝝ ac honore in terris eis impēso: nouo accidētali exultasse tripudio. De quoꝝ trāslatiōe a loco humili ad honorabiliorē se fuisse sollicitū idē Gamaliel ꝯtestat. Et sic intelligi pōt illud qđ de scō Leone papa ſm antiqua exēplaria orat ecclesia. Annue nobis dñe: vt aīe famuli tui Leonis hec ꝓsit oblatio rc. Sed ꝯstat scm̄ Leonē in glīa esse. Prosit ſm Inno. vt a fidelib⁹ magis ac magis glorificet in terris. Prosit ergo ad glorie accidētalis argm̄: non essentialis. Sile aliqđ legit de plurib⁹ sanctis: qđ cōplacuerūt sibi in honorib⁹ sibi ōbitis ab hoib⁹ impēsis: sic de scīs Joāne et Paulo recitat. b. Greg. ¶ N Sed dī. Si gloria et gaudiū accidētale scōꝝ augeť ex cultu et honore quo sestiuātur ab hoib⁹ terrenis: ꝯñ videť q̄ etiā tristenť ex blasphemiis maloꝝ eos inhonorantib⁹ in terris. Cōsequēs falsum: cum beatitudo nullā secū compatiať tristitiā. Cōsequēs tñ ex eo sequi videtur: quia sicut sibi cōplacēt in bonis nr̄is: ita eis displicent mala: et sicut bonū desideratū dū accidit: infert gaudiū: ita malū odituꝝ tristitiā: ſm. b. Augu. xiiij. de ciui. dei. Tristitia est dissensio aīe ab his reb⁹ que nobis nolētib⁹ accidunt. ¶ Dicit breuiter qđ quia tristitia et dolor repugnāt beatitudini: quaꝫ deus ꝯseruat in beatis: nulle cause naturales generare possunt tristitiā in beati aīo: nec dolorem. Non eñ deus vt causa ṗma ꝯcurrit cum naturalib⁹ causis generare potētib⁹ in aīo beati tristitiā vel dolorē. Sed qꝛ gaudiū accidētale non repugnat beatitudini et gaudio essentiali: de⁹ respectu illi⁹ non impēdit causarū naturaliū actionē. Multiplices fruct⁹ eucharistie vt est sacrificiū: colligi possunt particulari⁹ ex supradictis per totā canonis expōnem. ¶ O Sed nūc aliqđ supaddēdū est de fructib⁹ eius: vt est cib⁹ aīe et sacr̄m. Et quideꝫ de effectib⁹ eius vt sacr̄m est: et aīe cibus sanctoꝝ plurimi plurima tradiderūt: sed ex plurimis aliq̄ ad cōpēdiū reducēdo: attēdo q̄ effect⁹ hui⁹ sacramenti cōsiderari possunt.

Ex eo
- q̄ sumitur: qui est principium vite.
- q̄ est passionis Christi memoriale.
- quia cibus et potus spiritualis anime.
- quia sacramētū sub panis et vini specie.
- quia antidotum medicinale.
- quia datum peregrinantib⁹ in statu vie.

¶ Quecūq; his attribuunť: operať eucharistia in sumēte. Quia eñ sumiť Christ⁹: qui est olim vite auctor et ṗncipiū: ideo sumētis aīam viuificat: et peccata spūali vite ꝯtraria relaxat. Quia eucharistia est passiōis memoriale: ideo mētem inflāmat: et patiētiā firmat. Quia cib⁹ est et potus spūalis aīe: ideo sumētē nutriēdo alterat. Et ꝑditum restaurat. Quia sacr̄m sub panis et vini specie: q̄ ex multis q̄ ad vnū aliqđ redigunť: ideo per vnionē xp̄o intimat. Per cōionem ṗmo copulat. Quia antidotum medicinale: ideo ab infirmitate sanat: et in sanitate cōseruat. Quia viaticū in statu vie. ideo in itinere roborat: et ad btitudinis terminū subleuat et reportat. ¶ Ecce iterū. xij. fruct⁹ ligni vite: quos parit cetiie hoc edulium vt cibus est et sacramentum. Qui sunt.

Duodecim fructus ligni vite.
- Viuificare.
- Relaxare.
- Inflammare.
- Patientiam dare.
- Nutrire.
- Restaurare.
- Vnire.
- Copulare.
- Sanare.
- Conseruare.
- Roborare.
- Perducere.

¶ De quib⁹ singulis aliqđ est dicendū. De ṗmo dicit. b. Tho. par. iij. q. lxxix. arti. j. q̄ effect⁹ huius sacr̄i ṗmo et ṗncipalr̄ ꝯsiderať ex eo: quia in hoc sacramēto ꝯtinetur Christus: qui sicut in mūdū visibiliter veniēs ꝯtulit mundo vitā gratie. ſm illud. Gratia et veritas per Jesum Christū facta est. Ita in hoiem sacr̄alr̄ veniēs: vitam anime operať ſm illud. Qui māducat me: et ipse viuet ꝓpter me. vñ Cyrill⁹ dixit. Viuificatiuū dei ꝟbum veniens in carne: fecit ipsam viuificatiuā. Decebat eñ eū nostris quodāmodo vniri corporib⁹ per sacrā eius carnē: et ṗciosum eius sanguineꝫ: que accipim⁹ in bñdictionē viuificatiuā in pane et vino. Hinc iteꝝ dñs ait. Si qs māducauerit ex hoc pane: viuet in eternū. Et in ps. Edent pauperes et saturabunť: et viuent corda eorum in seculum seculi. In ipso eñ sunt vite nostre ṗncipia. Hinc dicitur Jo. vi. Ego sum panis vite. Glossa qui pasco donec iungam pastos vite. Unde sequitur. Patres vestri manducauerunt manna in deserto et mortui sunt. Hic est panis de celo descendens: vt si qs ex ipso manducauerit non moriatur. Et sequitur. Si qs manducauerit ex hoc pane viuet in eternum. Et panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. Et multa ibidem in hanc sententiā. Siquidē dominus in omnibus nobis condescendens: et nutrimentum cibi spūalis connaturaliter cibo naturali perficiens: vt magis hunc cibum desideremus: posuit se in ipso: in quo est vita: sicut in pr̄e: a quo fluit omnis vita: vt nos intus viuificet seipo: qui est vite nostre in gratia et gloria principiuꝫ. Hinc vbi supra Joannes sexto capi. Sicut me misit viuens pater: et ego viuo propter patrem: et qui māducat me et ipse viuet propter me. Sic ergo nobis hoc nutrimentum vite influit vitam gratie: et beatis vitam glorie. Quod significatum est Gene. ij. Lignum vite plantauit deus in medio paradisi. Quia dominus Jesus Christus in hoc sacramēto viuifico: oibus se exhibet in medio ecclesie: qui nutriti ab ipso eandem qua ipse viuit: vitam ab eo ꝑcipiunt. Sic ergo cibus ille nutrit ex ṗncipiis vite: hoc est ex christo qui in eo cōtinetur in vitam diuinā. Unde btūs Augusti. super Joā. Cū cibum et potū ideo appetant hoies vt nō esuriāt: neq; sitiant: hoc veraciter nō ṗstat nisi iste cib⁹ et pot⁹: qui eos a quibus sumitur immortales et incorruptibiles facit: in societate sanctoꝝ: vbi pax erit et vnitas plena atq; perfecta. ¶ P De secundo effectu qui est relaxare peccata: hic sequitur ex primo. Nā qꝛ viuificat etiā contraria vite remouet. Eiusdem nāq; virtutis est inducere effectū suū: et expellere cōtrarium: vt patet de calefaciētē quod nedū inducit calorē: sed etiā remouet contrariā frigiditatē. Est aūt pctm̄ omne contrariū spirituali vite: quā operatur hoc sacramentū in suscipiente. Contrariū dico simpliciter vel dispositiue. Mortale qdē simplr̄: qꝛ vitā gratie tollit. Veniale ꝟo dispositiue: qꝛ ad mortē disponit spiritualē: sicut infirmitas ad corpalem. Sacr̄m illud vtrūq; tollit. Tollit enim quantum est de se omne mortale ṗteritum

Sacr̄z tollit mortale et veniale.

inexistēs ꝛ futurū. Pro cui⁹ intellectu aduertēdū qꝺ ſm.b.Tho.par.iij.q.lxxix.arti.iij.ꝙ virt⁹ hui⁹ sacri poteſt ꝯſiderari dupl'r. Uno modo ſm ſe:ꝛ ſic hꝫ virtutē ad remittēdū queq̄ pctā ex paſſiōe xpi: que eſt fons ꝛ cauſa remiſſiōis pctōꝝ. Alio modo pōt cōparari ad eum qui recipit hoc sacꝫm ꝓut in eo inueniunt̄ impedimēta ꝑcipiēdi hui⁹ sacri effectum. Quicūq̄ aūt hꝫ ꝯſcientiā ꝑeccati mortalis: habet in ſe impedimētū ꝑcipiēdi effectū huius ſacramēti. Tum quia nō viuit ſpūal'r:ꝛ ita nō debet ſpūale nutrimētū ſuſcipe:quod nō eſt niſi viuētis. Tum quia nō pōt vniri Chriſto dum eſt in affectu peccādi mortal'r:qui eſt fons vite:ꝛ remiſſor pctōrum. Et ideo (vt ḋr in lib. de eccleſiaſticis dogmatibus.) ſi mens in affectu peccādi eſt: grauat̄ magis euchariſtie ꝑceptiōe: ꝙ purificet̄. Unde hoc sacramentū in eo qui ipſum recipit in ꝯſcientia peccati mortalis:ꝛ per ꝯñs indigne:non operat̄ remiſſionem peccati ꝓpter voluntariū recipiētis impedimentum. Pōt tñ sacꝫm hoc nihilominus opari remiſſionem peccati mortalis: p̄teriti ꝗdem ꝗtū ad quaſdam eius reliq̄as culpe ꝛ pene. Culpe ſunt diſpoſitio mala relicta ex pctō: ꝓnitas. ſ. ad recidiuandū aut habit⁹ vitioſus: quos remittit euchariſtia digne ſumpta: vt. ſ. dicet̄. Reliquias etiā pene nō tñ ſemꝑ totalis: ſed maioris vel minoris ſꝫ diuerſaꝫ diſpōnem ſumētis. ſ. ſm modū feruoris ꝛ deuotionis. Sacꝫm eñ illud vt sacꝫm ꝛ cib⁹: eſt p̄ncipal'r inſtitutū vt ſpūale nutrimētū per vniōnē ad Chriſtum ꝛ ad mēbra ei⁹:ꝛ nō p̄ncipal'r ad ſatiſfaciēdū. Quia aūt vnio fit per charitatē: ex cui⁹ feruore q̄s ꝯſequit̄ remiſſionē: non ſolū culpe: ſed etiā pene: hinc eſt ꝙ homo per quandā ꝯcomitātiā ad p̄ncipalē effectū ꝯſequit̄ remiſſionē pene. Unde vt ḋi. Alex. par. iiij. q. xl. remittit̄ pena frequēter in ſuſceptione hui⁹ sacri. ſed hoc magis ex diſpōne ſuſcipiētis: quia vt habet̄ Exo. xij. Agnus paſchalis comedi ḋꝫ cum lactucis agreſtib⁹. i. in amaritudine doloris: pro peccatis ꝓpriis: ꝛ cōpaſſionis mortis Chriſti: ex quib⁹ meretur remiſſionē pene. Auget aūt hanc contritionē charitatis feruor: quem augmētat ſuſceptio sacri. Quid aūt remittat sacꝫ illud inq̄ntum eſt ſacrificiū: dictū eſt. s. ¶ Operat̄ etiā sacꝫm illud remiſſionē peccati mortalis inexiſtētis in ſuſcipiēte: nō aūt in ꝯſciētia. Remittit eñ mortale cui⁹ nō habet⁹ ꝯſciētiā neq̄ affectū: ſm illud ps. Ab occultis meis mūda me. Sil'r peccatum diſplicēs per attritionē: nondū per ꝯtritionē ꝑfectā in ſuſcipiēte deuote remittit̄ pro quāto attritio ꝑficit̄. Uñ. b. Tho. Forte eñ p̄mo nō fuit ſufficiēter ꝯtrit⁹: ſed deuote ꝛ reuerēter accedēs ꝯſeq̄tur per hoc sacꝫm grām charitatis: que ꝯtritionē ꝑficiet ꝛ remiſſionē peccati. ¶ Q Operat̄ ꝛ remiſſionē peccati mortalis futuri: pro quāto robur tribuit ad ſcelera deuitanda ꝛ mortalia cauenda: vt vult Inno. Unde p̄mittit̄ orō. Panē nr̄m ſupſtantialē da nobis hodie. ꝛ ſtatim adiūgim⁹. Dimitte nobis debita nr̄a:ꝛ ne nos inducas in tētationē: ſed libera ꝛc. Quia per panē iſtū liberamur a malis p̄teritis p̄ſentib⁹ ꝛ futuris. Augmēto eñ grē qꝺ p̄ſtat hoc sacꝫm: roborat̄ homo ꝯtra ꝓnitatē ad malū:ꝛ reddit̄ caut⁹ circa negligētiā ſiue ignorātiā: ꝗbus exiſtētib⁹ labit̄ in pctm̄ mortale. Uñ ḋr pctm̄ deleri: quia delent̄ ꝓmonētia ad mortale. Etiam quia in ꝯſummatione in bono omnia mala ꝑfecte delētur: quia ꝛ reliq̄e maloꝝ ꝛ reat⁹. Cum ergo ꝯſummatio hec habeat̄ virtute hui⁹ sacri: nō incōgrue ḋr omne pctm̄ hoc sacro deleri. Eo eñ eſt ꝑfecta deletio quo eſt i bono ꝯſummatio. De hoc effectu hui⁹ sacri dicit. b. Bernar. in quodā ſer. Sacꝫm illud duo operat̄ in nobis: vt vcꝫ ꝛ ſenſum minuat: ꝛ in grauiorib⁹ pctis tollat oīno ꝯſenſum. Si quis veſtrū non tam ſepe modo: nec taꝫ acerbos ſentit mot⁹ iracūdie: luxurie: inuidie: aut ceteroꝝ h⁹mōi:

Uirt⁹ huius sacri dupl'r ꝯſiderari pt.

Alexan.

Exo. xij.

Psal.

Thomas

Sacꝫm opat̄ remiſſionē. pcti mortal̄ futuri.

Bernar.

grās agat corpori ꝛ ſanguini dñi: qm̄ virt⁹ operat̄ in eo sacri. Et ſm illud intelligi debēt dicta ſctōꝝ: vt cum orat eccleſia. Sit hoc sacꝫm ablutio ſcelerum. Sil'r Iuli⁹ papa in. c. cū omne. de cōſe. diſt. ij. dicit. Cū omne crimē atq̄ pctm̄ oblatis deo ſacrificiis deleat̄: qꝺ de cetero ꝓ delictoꝝ expiatiōe deo dabit̄: qñ in ipſa ſacrificij oblatiōe errat̄. Ecce plane dicit ꝙ omne crimē ꝛ omne pctm̄ hoc ſacrificio delet̄. Itē Hila. xiij. de trini. Hec accepta atq̄ exhauſta: faciūt vt ꝛ nos in Chriſto:ꝛ Chriſt⁹ in nobis ſit. Itē Dama. Corp⁹ Chriſti oīs leſiōis eſt vnctio: oīs ſordis eſt purgatio:ꝛ ſīlia: q'. ſcꝫ mortalia delent̄ modis dictis: nō ꝙ p̄mo inſint in ꝯſciētia:ꝛ per ſumptionē hui⁹ sacri deleant̄: ſed vel q: prius imꝑfecte ꝯtrita: aut ignorata: aut ꝑ hui⁹ virtutem sacri cauta:ꝛ ſic (vt dictū eſt) remiſſa: q: nō admiſſa. Uerū due p̄me autoritates loquunt̄ de euchariſtia vt eſt ſacrificiū: non vt sacꝫm: vt ſatis pꝫ intuēti. ¶ R Et ſi q̄s ḋi. Sacꝫm illud eſt ſignū paſſionis Chriſti ſicut ꝛ baptiſm⁹:ꝛ ita exp̄ſſe ſignat ſicut baptiſm⁹. Si ergo baptiſm⁹ virtute paſſiōis Chriſti delet oīa mortalia: immo ſimpl'r oīa peccata: originale. ſ.ꝛ actuale: multomagis hoc videtur facere hoc sacꝫm: maxime quia in hoc sacro realiter ꝯtinet̄ ipſe Chriſt⁹ paſſus: autor grē ꝛ idultor pctōꝝ: qꝺ de baptiſmo non ꝯcedit̄. ¶ Rñdet Alex. ꝙ lꝫ vtrūq̄ sacꝫm ſignificet paſſionē Chriſti tamē differēter: quia baptiſm⁹ p̄mo paſſionē: hoc sacꝫm paſſum ſignat. Panis eñ ꝛ vinū ſignificāt primo Chriſtuꝫ qui fuit ex puriſſimis guttis ſanguinis beate virginis ſm carnē genit⁹. Uñ oblatio iſta in altari rep̄ſentat Chriſtū oblatū in ara crucis. Sꝫ sacꝫm baptiſmi ſignificat p̄mo ablutionē qua fuit homo purgat⁹ virtute paſſiōis Chriſti. Illa enim ablutio aque rep̄ſentat ablutionē q̄ fiebat in effuſione ſanguinis: de qua Io. Lauit nos a peccatis nr̄is in ſanguine ſuo. Item immerſio in baptiſmate ſignificat immerſionē Chriſti in mortē ſꝫ illud. Quicūq̄ baptizati ſum⁹ in Chriſto Ieſu: in morte ipſi⁹ baptizati ſum⁹. Glo. in ſiītudine mortis ipſi⁹: vt ſicut Chriſt⁹ ſemel mortu⁹ eſt carne:ꝛ ſemꝑ viuit: ita ꝛ nos mortui malo: ſemꝑ viuim⁹ per baptiſmum bono. Sacꝫm ꝟo euchariſtie ſignificat Chriſtum paſſum. Nā sacꝫm euchariſtie ꝯſiſtit in facto eſſe. Sacꝫm baptiſmi in fieri tm̄. ſ. in ablutiōe. Sic Chriſt⁹ eſt permanēs. Paſſio ꝟo trāſiuit ſicut res ſucceſſiua. Unde exp̄ſſi⁹ baptiſm⁹ ſignat paſſionē Chriſti: que immediati⁹ fuit cauſa ſalutis ꝛ remiſſionis pctōrum. Euchariſtia ꝟo exp̄ſſius ſignauit Chriſtū: qui fuit cauſa ſalutis ꝛ remiſſiōis pctō: ſꝫ per paſſionē. Ex illa rep̄ſentatione magis cōgruebat ꝙ baptiſmo daret̄ efficacia plena purgādi: ꝙ sacro euchariſtie. Uel aliter ḋr ꝙ baptiſm⁹ eſt ſpiritualis regeneratio: qui eſt mutatio de non eſſe ſpūali ad eſſe ſpūale:ꝛ datur per modū ablutiōis que ſignat ablutionē aīe. Et q̄tū ad vtrūq̄ conuenienter accedit ad baptiſma: qui hꝫ ꝯſciētiā mortalis peccati: vt regeneret̄ ꝛ lauet̄. Sed euchariſtie sacꝫm datur per modū ſpūalis nutritiōis: qꝺ non cōpetit mortuo in pctis:ꝛ ita non eſt ſimilis ratio. Ultima tñ ꝛ p̄ncipalis ratio diuerſitatis eſt inſtitutio diuina: que ad diuerſas ſignificatiōes ꝛ efficacias inſtituit hec duo sacra. ¶ S Et ſi ḋr. Per sacꝫm euchariſtie confert̄ grā gratū faciens:ꝛ q̄libet talis ſufficiēs eſt cauſa remiſſiōis cuiuſcūq̄ pcti mortalis: q̄libet enim grā gratū faciēs iuſtificat:ꝛ repugnat omni mortali. ſm illud Roma iij. Iuſtificati gratis per grām ipſi⁹: ergo euchariſtia in ſumēte delet oīa peccata mortalia. Rñdet ꝙ lꝫ oīs gratia h⁹mōi ſit ſufficiēs cauſa remittendi pctm̄ mortale: non tñ ſemꝑ remittit: quia nō ſemꝑ actu remittit: quia nō ſemꝑ mortale in ſubiecto fuerit qꝺ remittat. Datur eñ aliq̄ñ hñti primo grām: vt magis habeat: vt ḋr Mat. xxv. Habēti dabit̄ ꝛ abūdabit. in-

Hilarius.

Damaſc.

Obiectio.

Rñſio.

Apoca. j.

Roma. vj.

Obiectio.

Solutio.

stificare em impiũ:est pme grẽ:nõ grẽ supaddite. Nũc aũt per eucharistiã non daẽ pma grã regtr: nisi in casu supradicto:sed grã supaddita iam vi uenti per grãm:quia est cib⁹ viuẽtiũ non mortuo rum. Nec hoc est in pũdictũ nobilitatis huius sa cramẽti:sed magis attestaẽ eius excellẽtie:quia ci bus est tam excellẽs ⁊ nobilis:q non dz dari cani bus:sed tm̃ filijs. Nã qui canis est:indigne sumit: ⁊ in iudicium:⁊ est reus corporis ⁊ sanguinis dñi. Et ideo illi non adijcit grã ex sumptiõe:sed pena. Hec de remissiõe mortaliũ virtute hui⁹ sacri. ¶ De venialib⁹ aũt pctis:q illa remittit satis osten dit magister in.iiij.di.xij.c.viij.allegãs ad h̃ Amb. Si quotiẽs effundit sanguis Christi:in remissio nem pctõꝝ effundit:debeo semp accipe:qui semp pecco:debeo semp hẽre medicinã. Et idẽ dicit lib.ð sacris.q iste cib⁹ quotidian⁹ sumiẽ in remedium q̃tidiane infirmitatis. Quotidie infirmitates sunt pctã venialia. Item Aug. Iteraẽ quotidie hec ob latio:lz Christ⁹ semel sit passus:qr quotidie pecca mus pctis sine q̃bus mortalis infirmitas viuere non põt. Et quia quotidie labimur quotidie xp̃s mystice immolaẽ pro nobis. Dedit em̃ nobis hoc sacrm̃ salutis:vt qr nos quotidie peccam⁹:⁊ ille iã mori non põt:ꝑ hoc sacrm̃ remissionẽ ꝯsequamur. Ad idem dicit Inno. Uenialia delet:⁊ cauet mor talia. Rõnem assignat.b. Tho.in.iiij.scrip.dist.xij. q.v.art.j. Quia virtute hui⁹ sacri fit quedã trãsfor matio hoĩs ad Christũ ꝑ amoris vniõnẽ:⁊ hic est ꝓprius eius effect⁹:⁊ qr ex feruore charitatis pec cata venialia dimittunẽ ꝓpter hoc q dicto feruo ri ꝯtrariãẽ:lz non charitati:ideo ex ꝯsequẽti virtute huius sacri:venialia dimittunẽ. Et põt esse tãtus feruor deuotiõis:q oĩa venialia dimittunẽ:pteri ta.s.⁊ pñtia. Preterita q̃dem semp dimittit:⁊ põt tãtus esse feruor:q actu nõ peccat venialr:q̃uis hoc diu durare nõ possit ꝓpter difficultatẽ vitãdi pctã venialia. Nec est incõueniẽs q homo ꝓ certa hora sit absq̧ omni pctõ etiã veniali. Nã q Io.ait Si dixerim⁹ q pctm̃ non habem⁹ ipsi nos seduci mus:quia nõ vult dicere q ꝓ nulla hora hõ possit esse sine veniali:sed q sancti ⁊ iusti nõ ducũt vitaz istã sine veniali:q̃n sepe ⁊ freq̃nter peccẽt venialr. Non tm̃ semp delet venialia:que actu cõmittunẽ: sed ſm mẽsurã deuotiõis:quia deletio venialium non est ꝓrim⁹ effect⁹ eius:sed quasi ꝯñs aliquod.s. feruorẽ charitatis. Põt em̃ q̃s habẽs in se aliquã delectationẽ in aliqua deordinatiõe veniali:puta in delectatiõe carnali vxoris sue:vel cibo aliq̃ deli cato:aut v̄bo iocoso citra trãsgressionẽ p̄cepti:nõ indigne sumere eucharistiã:⁊ tm̃ tali sumptione il lud pctm̃ veniale quo actu delectaẽ:aut delectari ꝓponit:nõ deleẽ:cũ illud velle sic delectari sit rea liter ipm pctm̃ veniale. Põt aũt virtute sacri cre scere deuotio istĩ:q mutat illũ velle:⁊ magis eligit gaudere in deo:⁊ sacramento sumpto:q̃ in verbo iocoso vxore vel cibo delicato. Et tunc propter fer uorem deuotionis:quem sumptum induxit sacra mentum:dimittitur hmõi veniale. Patet ergo q ꝑ hoc sacramentum nõ semper oĩa venialia dimittun tur. Imo nonnunq̃ venialia impediunt aliquem ef fectum huius sacramenti:sez refectionem spiritua lem actualis dulcedinis. Hec enim impedit si aliq̃s accedit ad hoc sacramentum per pctã venialia mẽ te distract⁹:nõ tm̃ impediũt augmẽtũ gratie habitu alis siue charitatis. Hec Tho.par.iij.q.lxxix.arti. viij. Peccata tm̃ venialia preterita nõ impediunt sz delentur per huius sacramenti susceptionem. Cum em̃ h̃ deleantur per opus charitatis ordinatum ad eoꝝ deletionẽ:vel a deo acceptatũ ad hmõi dele tionẽ opatore nihil ð venialib⁹ pctis cogitãte:mul tomagis hec delet susceptio eucharistie. vñ scribit Bonauẽ.i suo.iiij.dis.xxi.q.ij. Credẽdũ ẽ(inq̃t) q ali q̃ nihil ð pctis suis cogitãte:sz tm̃ passionẽ xp̃i re colẽte in sacro eucharistie pctã venialia:vel oĩa vel aliqua remittanẽ per gratiam sic adiutam:sez sumptione sacramenti. Et oĩa illa siue sacramen ta vt eucharistia ⁊ vnctio ⁊ baptismus:siue sacra mẽtalia:vt aspersio aque:episcopalis benedictio contritio:mĩe exhibitio:orationis dñice deuota oratio:faciunt ad delectionem:nõ per ꝓpriam na turam:sed per ea q̃ gratiã gratũ facientẽ ad hũc actũ adiuuãt ⁊ vigorant. ¶ Ubi queris quõ ad iuuant:Respõdet:dicendũ q in talibus plurimũ est humiliatio ⁊ deuotio:que est actus gratia in formatus repugnans ipsi veniali pctõ:qð feruo rem charitatis ⁊ deuotionis quantũ est in se:di minuit. Uel ea ratione qua est in eis penalitas:q̃ repugnat inordinate delectationi. Uel prout illa pena iuncta est ordini gratie. Tenendum igitur est qð etsi venialia deleanẽ per penitẽtiã:possunt tamẽ per gratiã taliter adiuiã deleri. Nec obest illud magistri dist.xvj.q.iiij.c.viij.dicẽtis:qð ad remissionẽ venialiũ sufficit oratio dñica cum ieiu nio ⁊ eleemosynis:sic tm̃ vt precedat contritio:qr magister nõ determinat precise modum delendi veniale:sed modum perfecte satisfaciẽdi. Nemo autem ꝑfecte satisfacit nisi in corde doleat:quan tũcunq̧ se exterius puniat:et hoc dico vel in ge nerali:vel in speciali. Uenialia aũt non solum per vim penitẽtie:sed etiã alijs modis deleri põssunt vt tactum est. Hec Bonauen. ¶ Quid autem in veniali trãseunte actu deleatur:an reatus culpe an reatus pene:alterius inquisitionis opus est. Potest tm̃ dici qð omnino reatus culpe deletur: et reatus pene in toto vel in parte. ¶ Tertius effectus est inflammare seu accendere mẽtem in eo qð est dominice passionis memoriale. Super oĩa quippe ad dei amorẽ accendit dñice passiõis tanq̃ summi nobis exhibiti memoria beneficij. Nã vt hãc in nobis accenderet dilectionẽ:dñs et carnem sumere:et mortẽ subire dignatus est. De quo beatus Augu.in de cathecizandis rudibus ait. Que maior causa est aduent⁹ dñi:nisi vt ostẽ deret deus dilectionem suã in nobis commẽdãs eam vehementer. Qr cum adhuc inimici essem⁹: christus pro nobis mortu⁹ est. Et sequitur. Ma xime propter hoc christus aduenit:vt cognoscat homo quantum eum diligat deus. Et ideo co gnosceret:vt in eius dilectionem qua prior dile ctus est: ira desceret. Et beatus Gregorius secũ do moral.c.xviij. Mediator inquit dei et homi num posset nobis etiam non moriendo succur rere : subuenire tamen moriendo hominibus voluit : quia nos videlicet minus amasset: nisi et vulnera nr̃a susciperet. Nec vim nobis sue dilectio nis ostẽderet:nisi hoc qð a nobis tolleret ad tp̃s ipse sustineret. ⁊ .b. Ber. Sufficeret(inq̃t)ad redẽ ptionẽ orbis vna p̄ciosissimi sanguinis xp̃i gutta: sed data est copia:vt virt⁹ diligẽtis in bñficij redũ dãtia clarescereẽ. ¶ Fuit aũt hec diuine charitatis ostẽsio nobis valde necessaria:vt ꝑ hoc ad dilectio nem dei accẽderemur. Cũ em̃ dñs decreuit nullũ beatificare nisi dilectiõe adhereret Christo redẽ ptori:teste aplo quẽ diligebat Iesus. Qui non di ligit:manet in morte. Et Paulo. Si linguis hoim loquar ⁊c. charitatẽ non habuero:nihil mihi pro dest. Per nullũ aũt aliũ modũ ita voluñtas nr̃a ad dei amorẽ aliter potuit:⁊ accẽdi:sicut ꝑ ostensionẽ tãte sue dilectiõis p̄ute nullis nr̃is p̄cedẽtib⁹ meri tis debite. De quo.b. Aug.xiij.de tri.c.x. late ⁊ pul chre loquiẽ. Quid em̃ ait:tã necessariũ fuit ad eri gẽdã spem nostrã:mẽtesq̧ mortaliũ cõditiõe ipsi⁹ mortalitatis abiectas:ab immortalitatis despera tione liberãdas:q̃ vt demõstrareẽ nobis q̃ti nos pẽderet de⁹:q̃tũ q̧ diligeret. Quid v̄o hui⁹ rei tã to iudicio isto manifesti⁹ atq̧ p̄clari⁹:q̃ vt dei fili⁹ immutabilr bon⁹:in se manẽs qð erat:⁊ a nobis ꝑ

1. Cor.xj

De ꝯse.di stin.ij.si q̃ tiẽs.

Ea.dist.c. iterũ sub figura.

Ibidez.c. q̃d sit san guis.

1.Jo.iij.

Bonauẽ.

Augu.

nobis accipiēs qd̄ non erat:preter sue nature de-
trimē̄tū:nostrū dignat⁹ est mire ꝯsortiū. Pti⁹ si-
ne vllo malo suo merito mala nr̄a pferret. Ac ināt
credentib⁹ quātū diligeret nos de⁹. Et qd̄ despe-
rabam⁹:iā sperātib⁹:dona i nos sua sine vllis bo-
nis meritis nr̄is:imo p̄cedentib⁹ ⁊ malis nr̄is me
ritis in debita largitate cōferret. Et idē de cathe.
ru. postq̄ dixerat hāc maiorē cām esse aduēt⁹ dn̄i:
vt ondēderet de⁹ dilectionē suā nobis:cām hui⁹ ostē
sionis subinfert. Hoc aūt inquit ideo:qꝛ finis pce-
pti ⁊ plenitudo legis charitas est:vt ⁊ nos inuicē
diligam⁹:⁊ ipsum deū qui prior dilexit nos:⁊ filio
suo vnigenito nō pepcit:sꝫ p nobis tradidit illū:si
amare pigebat:saltē redamare nō pigeat. Nulla
est em̄ ad amorē maior inuitatio:quā p̄uenire amā
do. Et nimis dur⁹ est anim⁹:q̄ dilectionē etsi nō li-
beat impēdere:nolit ⁊ rependere. Etsi etiā supiores
velint se ab inferiorib⁹ diligi:quāto amore inar-
descet inferior:cū a supiore se diligi senserit. Ibi
em̄ gratior amor est:vbi nō estuat indigētie sicci-
tate:sꝫ vbertate bn̄ficētie pfluit. Quid aūt supius
deo indicāte? Et qd̄ desperati⁹ hoīe peccāte? Hu-
ius ꝙ passiōis:hui⁹ inestiabilis dilectiōis memo-
riale ppetuū ac nobilissimū dedit nobis dn̄s cor-
pus suū ⁊ sanguinē in sacrm̄ cibi ⁊ pot⁹:in quo nō
minus nobis bn̄ficiū ondit:q̄ in ipsa sua passione
memorāda. Quis nō stupeat? q̄s nō mireť tā incō
prehēsibilē dilectionē? Cui nō satis fuit seipm̄ no
bis impēdere in redēptiōis p̄ciū:nisi etiā se daret
in cibū i memoriale ppetuū. Memoriale inquā nō
min⁹ re ipsa memorāda. Sꝫ ad ipm̄:vt non defice
ret i nobis vicarij amoris incēdiū:vt vel sic a sum
mo celo egressio ei⁹ ad nos in hoc sacro:⁊ occurs⁹
ei⁹ vsq̄ ad summū ei⁹ nos secū traducēdo ad cele
stia nō inuenirenť inter hui⁹ sacri dignos pcepto
res q̄ se abscōderēt a calore ei⁹. ¶ V Hinc fructū se
quiť quart⁹:data scꝫ patiētia. In eo siqdē q: sacrm̄
illō memoriale ē patiētie dn̄i summā nobis i sua
passiōe patiētiā exēplātis:nos ad tāte exēplū pa-
tiētie instruit ⁊ ꝯfortat. Patiētie vtiq̄ nobis valde
necessarie:teste aplo. Patiētia vobꝭ necessaria est:
vt voluntatē dei faciētes:reportetis pmissionē.i.
vitā pmissam p̄z gl. Nimirū:qꝛ in patiētia vestra

Heb.x.

possidebitis aīas vr̄as:ait saluator. Hinc Petrus
ad clarissimū patiētie exēplū nos dirigēs ait. Hec
est grā apud deū:scꝫ vt patiamini. Glo. In hoc em̄

Luce.xxj.
i.Pe.ij.

vocati estis. Qꝛ xp̄s pass⁹ est p nobis:vobis relin
quens exēplū vt sequamini vestigia ei⁹. Qui pec-
catū nō fecit:nec inuēt⁹ est dol⁹ in ore ei⁹. Qui cū
malediceref nō maledicebat:cū pateref nō ꝯmina
bať. Tradebat aūt iudicāti se iniuste. Qui pctā no
stra ipse ptulit in corpe suo sup lignū:vt peccatis
mortui:iusticie viuam⁹:cuius liuore sanati estis.
Eratis em̄ sicut oues errātes:sꝫ ꝯuersi estis nunc
ad pastorē ⁊ ep̄m aīarū vestrarꝫ. Pastorē illū q̄ po
suit aīam suā p ouib⁹ suis. Magnū patiētie exē-
plū:qd̄ rememoratū sufficit oēs impatiētie nostre
mot⁹ sedare Quis em̄ tā iniust⁹· q̄s tā delicat⁹:vt p
impatiētiā refugiat aut remurmuret p pctis pro
prijs pati:cū dn̄m suū:caput suū:tāta passum re-

Bernar.

cogitat p pctis ipsi suo dn̄o alienis? Pudeat inq̄t
Bern̄. sub spinato capite mēbrū fieri delicatū. Hic
⁊ apl̄s paul⁹ patiētiā i nobis plātare satagēs:ad
idē xp̄i exēplū in nr̄o sacro ꝯtēti ⁊ significati mit-
tit:ad Heb.xij. ita docēs. Deponētes oē pond⁹:⁊
circūstās nos pctm̄:p patiētiā curram⁹ ad ppositū
tū nobis certamē:aspiciētes in autorē fidei ⁊ con-
summatorē iesum:q̄ pposito sibi gaudio sustinuit

August.

crucē:ꝯfusiōe ꝯtēpta:atq̄ in dextera sedis dei se-
det. Que ponēs btūs Aug. in gl. ibidē. Oia inquit
terrena bona ꝯtēpsit christ⁹:vt in illis non q̄rereť
felicitas. Oia terrena mala sustinuit:vt i his nō ti
mereť infelicitas. Nat⁹ em̄ de mr̄e:q̄ quāuis a viro
itacta ꝯceperit:sꝫ itacta pmāserit:fabro tn̄ despō-
sata fuit:in q̄ ⁊ oīs carnalis nobilitatꝭ tumorē ex-
tinxit. Nat⁹ est ēt in ciuitate bethleē:q̄ inť oēs iu
de ciuitates erat exigua. Noluit igiť quēq̄ de ter
rene ciuitatꝭ sublimitate gl'iari. Paup ēt fact⁹ est:
cui⁹ sunt oīa:ne de terrenis diuitijs q̄sq̄ extolle-
reť. Noluit rex ab hoīb⁹ fieri:qꝛ hūilitatꝭ viā ondē
rat miseris. Esuriuit q̄ oēs pascit. Sitiuit q̄ ē fons
sitiētiū. Fatigat⁹ ex itinere:q̄ viā fecit nobis i celū
Obmutuit ⁊ obsurduit p quē mut⁹ locut⁹ ē:⁊ sur-
dus audiuit. Vinct⁹ ē q̄ infirmitatū vīcula soluit.
Mortu⁹ est q̄ mortuū suscitauit. Amorē itaq̄ eius
sifiapatiamur:tūc ei lex iplebiť:cū n cupiditate re
rū tp̄alium:sꝫ charitate illi⁹ q̄ p̄cipit fiunt q̄cūq̄ p̄ce

Heb.xij.

pit. Hec Aug. Et qdē flagella euadere n possum⁹
si filij eē volum⁹. Qd̄ em̄ diligit de⁹:castigat:flagel

August.

lat aūt oēz filiū quē recipit. Que tractās Aug. Oēz
filiū ēt ait vnicū sine pctō. Et subdit. Except⁹ eo a
passiōe flagellorꝫ:except⁹ eo a nūero filiorꝫ. Vnic⁹
ille de p̄ris substātia nat⁹:equalis p̄ri i forma dei
vbū q̄ facta sunt oīa:non habebat vbi flagellareť.
Ad hoc aūt carne idut⁹ est vt sine flagello nō eēt.
Qui flagellat vnicū sine pctō:relinq̄t adoptatū q̄
est cū pctō. Vnic⁹ sine pctō nō tn̄ sine flagello exē-
plū nobis pposuit i passiōib⁹ suis. Nō ꝙ turbari
debem⁹ cū aliq̄s sctūs grauia ⁊ indigna ppetitur:
si obliti nō sum⁹ q̄ ptulerit iust⁹ iustorꝫ sctūsq̄ sctō
rū. Ecce nihil ita i nobis patiētiā gignit. sicut me-
moria patiētissime passiōis dn̄ice nobis in exēplū
p̄mōstrate Manifestū ē eucharistia eiusdē passiōis
memoriale efficacissimū:patiētiam vtute ppria ⁊
memorialis signi efficacia:opari:i his q̄ digne su-
scipiūt ⁊ deuote.   ¶ Lec.lxxxvi.   B

Dixrimus aliq̄d de fructibus eucharistie ꝯsidera
te in ordine ad xp̄m in ea vere cōtē-
tū:eiusq̄ passionē:cui⁹ est memoria
le a xp̄o institutū: Dicam⁹ breuiter
de reliq̄s supra notatis ei⁹ fructib⁹
fm̄ alias eucharistie ꝯsideratiōes. Ergo quintus
fruct⁹ est qꝛ nutriēdo alterat:cibatū vcꝫ ꝯuertēdo
in se cibū. Et hic sequiť eucharistie sumptionē:iquā
tū est cib⁹ ⁊ pot⁹ aīe spūalis. Hic qꝛ cib⁹ est nutrit
suscipientē. Spūaliter qdē spm̄:sicut corporaliter
cib⁹ carnis:corp⁹. Longe tn̄ aliter ⁊ excellenti⁹ ci-
bat ⁊ nutrit cib⁹ ille aīam. Cibat em̄ vtute celesti
excellēter vincens cibatū:⁊ ipsum ꝯuertēs in se ci
bū Neq̄ est cib⁹ ille terren⁹ sꝫ celestis:celesti vtu
te nutriēs:nobilior omni vtute humana. Vn̄ dici
tur. Nō moyses dedit vobis panē de celo:sed pa-
ter me⁹ dat vobis panē de celo verū. Et iterū. Hic

Joan.vi.

est panis q̄ de celo descendit. Hac celesti immo su
percelesti:⁊ diuina vtute vicit cibatū:se scꝫ digne
suscipiētē:⁊ ꝯuertit in seipsum. Cui⁹ rōnē Alber.

Albertus

lib.ij. de offi. misse reddit di. Hui⁹ rō est. Qꝛ cibus
carnis a corpe nostro accipit cibādi ptātē:scꝫ ab
aīa cibatiua seu nutritiua:q̄ ipsam alterat:⁊ ꝯuer
tit in corpis cibati similitudinē. Et qꝛ corp⁹ cibatum
corruptibile est ⁊ dissolubile ideo cibus in ipso cor
pore corrumpitur ⁊ dissoluitur:⁊ vtrūq̄ cibus et
corpus ad putredinē redigūtur. Hoc aūt corpus
diuinū si in nos mutareť:nihil nobis pficeret:sed
nobiscū periret. Qm̄ autē vtus eius nostrā vincit
infirmitatē:⁊ nos in se ꝯmutat:opꝫ qꝛ nostra infir-
mitas i suā trāseat diuinā virtute:⁊ sic firmamur
⁊ perire non possum⁹ ab ipso firmati in eternum.
Hinc btūs Augu. refert ad se dictū lib.vij. confes.
sionū. Cib⁹ sum grādiū:cresce ⁊ manducabis me:
nō tu me in te mutabis sicut cibū carnis tue:sꝫ tu
mutaberis in me. Cui nō dissonat illō saluatoris.

Joan.xij.

Oia trahā ad meipsum. Sicut em̄ in vnā personā
assumpsit naturā humanā:nō ꝯsumens eā in seip
so:sꝫ vnitatē psone traxit:vt in ipo esse diuinū pci
peret:sic ꝯuertit nos ad se:nō ꝯsumēdo:sꝫ vt esse
vū diuinū in sui sumptiōe perciperem⁹. Sic orat Cass.i.

sponsa. Trahe me post te: vt in esse tuo te virtute feliciter sim: q̄ mihi displiceo in meipsa. Hui⁹ cibi virtutē sensit ap̄ls cū dixit. Viuo aūt t̄m nō ego: viuit vero in me xp̄s. Hec ergo est ꝯuersio alterās mā

Gal. ij.

ducātē q̄ ꝯuertit̄ in xp̄m quē mādūcat: q2 ṽtutē accipit a xp̄o mādūcato: p̄ quā iā nō viuit ſm carnē: sed viuit ſm xp̄m. Hac em̄ sumptiōe incorporat̄ sumens xp̄o: de qua incorporatiōe loquit̄ ap̄ls. Vos

i. Cor. xij.

estis corp⁹ xp̄i: ⁊ mēbrū de mēbro. i. mēbra estis spiritualia xp̄i de mēbro capite qd̄ est xp̄s: q̄ vobis infinit hāc ṽtutē: q̄ vos in ip̄m ꝯuertit: vt mēbra ei⁹ efficiamini. Null⁹ inuenit̄ illapsus intimior in corporalib⁹: q̄ vt cib⁹ ꝯuertat̄ in cibatū. Manet em̄ iā nō in se: sed in cibato. Viuit vita ei⁹ non sua. Sic in sumptiōe hui⁹ cibi fit ꝯuersio: ⁊ illapsus intimus: qa cibus xp̄s illabit̄ anime sumētis: ipsamq̄ conuertit in se: vt anima nō sibi viuat sed xp̄o. Hoc est

Joan. vj.

qd̄ xp̄s ipse ait. Qui manducat meā carnē: et bibit meū sanguinē: in me manet ⁊ ego in illo. Hāc ꝯuersionē aīe in xp̄m figurat ipsa ꝯuersio panis in xp̄i carnē: sed ordine ꝯuerso. Sicut ⁊ nutritio corporalis sp̄ualē representat ꝯuerso ordine: cū ibi cib⁹ in cibatū: hic cibatus ꝯuertit̄ in cibū. Nā in ꝯsecratione eucharistie fit trāsformatio seu ꝯuersio panis i essentia sua remanētib⁹ accidētib⁹. In sumptione vō mens in deū trāsformat̄: remanet q̄dē essentia mētis: q̄ est aīa: s3 accidētia noua succedūt: nō phātastica: inania mūdana: s3 deiformia. Et id̄ sicut de hoīb⁹ voluptuosis ⁊ brutalib⁹ ꝯcludit ph̄ia apud Boetiū: q̄ deformat̄ in bestias. Ita de sapiētib⁹ elicit: q̄ trāsformant̄ in deū. Vere sapiētes sunt hunc cibū mādūcātes: saporē ei⁹ ꝑcipiūt. Sicut ergo primi belue sunt: aūt pecora in effigie humana ita de

Luc. x.

secundis dici potest qd̄ sunt sub humana specie trāsformati. ¶ B Sextus fruct⁹ est deꝑditi restauratio: q̄ ⁊ ipse sequit̄ sumptionē eucharistie vt est cibus a nobis mādūcat⁹. Vita sp̄ualis aīe suo mō sicut corporalis ꝯseruat̄ in calido ⁊ humido debite cōmēsuratis. Vita dico scd̄a: q̄ ꝯsistit in actiōe: prenitēs a vita p̄ma. Sicut em̄ nō ꝑditur vita essentialis aīe: q2 incorruptibilis: ita nec restaurat̄. Vicē calidi tenet charitas: intelligēdo sub noīe charitatis ei⁹ feruorē i agēdo. Vicē humidi quasi passiuā accipim⁹ affectionē bonā volūtatis. Vita em̄ anime xp̄iane vita amoris est. Amor tu⁹ vita tua: loq̄tur ad animā suā Hugo. Amorē intelligo nō cuiuscūq̄: s3 dei. Nā amor aduersus: q̄ libido d̄r siue cupiditas: nō vita: s3 mors dicēdus est. Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo iubet de⁹. Subiūgit huius amoris effectū: ⁊ viues. Crescēte vō libidine siue cupiditate: minuit̄ ⁊ obtūdit̄ actu⁹ feruor charitatis etiā si habit⁹ ꝑmaneat. Iterū minuit̄ feruor ille charitatis ⁊ tepescit p̄ lōgā inediā: sicut corporis vires euanescūt p̄ lōgā abstinētiā: dū cibo nō resicit̄. Illo aūt salutari eucharistie cibo fit deꝑditi huius restauratio. Nā de eo d̄r in cātico ṽginis. Esurientes impleuit bonis: p̄ q̄ reuertunt̄ pristine vires

Ps. xxxiij.

⁊ hō reuertit̄ ad statū debitū ⁊ vigorē. Nam digne sumpt⁹ illuminat intellectū: affectū inflāmat: mētē delectat: ⁊ totū hoīem ad bene operādū ꝓmouet ⁊ reformat. Hinc regius ꝓpheta. Accedite ad eum ⁊

Esa. vij.

illuminamini. Auget em̄ fidē corp̄alis p̄ñtia xp̄i in digne sumēte: dū hoc fidelr̄ credit: ad q̄ rō naturalis nō ꝑtingit. Hinc d̄r Esa. vij. Butyrū ⁊ mel mādūcabit oīs hō q̄ relict⁹ fuerit in medio terre vt sciat reprobare malū ⁊ eligere bonū. Mel diuinitatem: butyrū humanitatē xp̄i significat: q̄ qui mādūcat: sciētiā acquirit reprobādi malū. ⁊ eligēdi bonum. Hoc quoad primū. De scd̄o dicit Dam. Caro xp̄i ē

Damasc.

tāq̄ carbo ignit⁹ cui⁹ est inflammare ⁊ calefacere. Quisnā ad amorē nō excitat̄: dū tāq̄ edulīū sumit xp̄m q̄ ex ineffabili charitate se ꝓ nobis in ara crucis obtulit: ⁊ in cibū se nobis ꝯtribuit cū deuotione sumit? Sicut ergo ad p̄ñtiā carbonis igniti expellit̄ frig⁹: ⁊ corp⁹ calet: sic ad p̄ñtiā xp̄i fugat̄ frigiditas tepor aīe: ⁊ igne diuini amoris ipsa inflāmat̄. De tertio d̄r in ps. statim allegato. Gustate ⁊ videte: q̄m suauis est dn̄s. Et ecclīa canit de hoc sacr̄o O q̄ suauis est dn̄e sp̄us tu⁹: q̄ vt dulcedinē tuā in filios demōstrares: pane suauissimo de celo p̄stito

Sap. xvj.

esurientes replēs bonis: fastidiosos diuites dimittis inanes. Eapropter figurat⁹ est in māna: vt supra habitū est. Vn̄ ⁊ de eo veri⁹ d̄r id qd̄ de manna ad literā scriptū est. Angelorū esca nutriuisti pp̄lm tuū: ⁊ paratū panē de celo p̄stitisti illis sine labore oē delectamētū in se h̄ntē: ⁊ oīs saporis suauitatē. Sub̄am em̄ tuā quā in filios habes / ostēdebas: ⁊ deseruiēs vniuscuiusq̄ volūtati: ad qd̄ quisq̄ volebat: ꝯuertebat̄. Glo. Māna significat panē q̄ de celo descēdit: ⁊ dat vitā mūdo: q̄ ait. Panis quē ego dedero: caro mea est ꝓ mūdi vita. Cruciant̄ reprobi sp̄ualī fame: ⁊ satiant̄ electi celesti pane. Illi diuersis laborib⁹ ꝑparant̄ ad penam: isti diuina ope quotidie nutriunt̄ ad vitā. Sua ergo delectatiōe cibus ille celestis restaurat ṽtutē operādi. Nā delectatio in ope ꝯseruat operātē: qd̄ fuit t̄tiū. ¶ C

Augu.

Sequētes duos fruct⁹: vnionis sc3 ⁊ cōionis: parit hoc celeste edulīū ꝯsideratū: vt sacr̄m: nā vt d̄r Augu. sup Joānē. Dn̄s nr̄ Iesus xp̄s corp⁹ ⁊ sanguinē suū in eis reb⁹ cōmēdauit: q̄ ad vnū aliq̄d rediguntur. Ex multis naq̄ granis vn⁹ panis ꝯficitur: ⁊ ex multis racemis vinū cōfluit. Ad hoc igitur sub sp̄e panis ⁊ vini dn̄s sacr̄m instituit: vt vnionē hoīs cū deo significaret p̄ panē ⁊ vinū: q̄ ex multis in vnū

Cor. iij.

collecti sunt. Vn̄ ⁊ sacr̄m vnitatis d̄r: nō t̄m q2 vnionē hāc significat: sed etiā q2 eā efficit. Tribuit em̄ suscipiētib⁹ charitatē: aūt p̄habitā augmētat: que vinculū est hui⁹ vnionis ⁊ ꝑfectiōis Vn̄ charitas d̄r quasi chara vnitas. Est ergo sacr̄m illud: sacr̄m charitatis: q2 maxima charitate est exhibitū: ⁊ qua charitate dixit. Prouer. viij. Delitie mee esse cū filijs hoīm. Ac p̄ hoc est sacr̄m vnitatis siue vnionis

Prouer. viij.

Voluit em̄ xp̄s (vt d̄r Aug.) vt hō p̄ticipās huic cene i deū ascēderet ⁊ incorpar⁹ sibi efficeret̄: p̄ticepsq̄ sue diuinitatis et hūanitatis: sicut ṽbū prius i carne descenderat: et factum est omnium particeps: que vere sunt nostre humanitatis. Et hoc ipsum fuit maxime charitasis. Hic autem ascensus in verbum patris per incorporationem directe fit per sacramenti istius participationem. Unde et apo-

i. Cor. x.

stolus. Unus panis: et vnum corpus multi sumus omnes qui de vno pane: et de vno calice participamus. Et glossa super illud. Et verbum caro factum

ij. Jo. j.

est: ⁊ habitauit in nobis: dicit. Ut secure credātur homines nasci ex deo. Hoc em̄ premisit: qui nō ex sanguinib⁹ nec ex volūtate carnis: nec ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt: subdit deum nasci ex homine. Ex hac susceptione infirmitatis: qua verbū nostram infirmitatem assumpsit: sanatur nostra infirmitas: vt possim⁹ dū vel filū dei fieri. Et hoc est. Et verbum caro factum est: ⁊ habitauit in nobis: ac si dicat. Qd̄ superius fuerat: inferius descenderat: quid mirū si qd̄ inferius erat in id quod superius est ascendit. Ex hac ergo charitate vniente deū cū homine: ⁊ cū deo hominem: dicit̄ sacramentum charitatis ⁊ vnitatis. Et ideo non nisi in charitate ecclesiastice vnitatis cena hec sumenda est. Quod egregie signatū est Exod. xxv. ⁊ Leui. xxiiij. vbi dicit̄: q̄ panes ꝓpositionis qui in mēsa singulis sabbatis ponebātur: calidi corā dn̄o proponebantur. Hoc signāte spiritusancto: q̄ panis sacramenti noui: qui in mēsa altaris cūctis fidelib⁹ proponit̄ sumēdus: in calore charitatis debeat sumi. In mēsa altaris ecclesie: de quo solo licet communionē accipere: q2 extra ecclesiam panis cōmunio

Ps. lxxxiij.

nis ad salutē nō inuenitur. sicut dicit̄ in ps. lxxxiij. Passer inuenit sibi domū: ⁊ turtur nidū vbi reponat pullos suos. Altaria tua dn̄e virtutum rex me⁹ et

deus meus. Beati qui habitant in domo tua domine. Que exponit Alb. nō penit⁹ difformiter ad glosam. Passer mobilis secularib⁹ negotijs continue motū fidelē sigt̄ laicū. Turtur aūt castus: gemēs p̄ cātu: clericū sigt̄: castitatis ⁊ mūdicie officijs mācipatū: p̄ suis ⁊ aliorum pctis gemētē. Hi pullos quod nutriūt carnales filios vl̄ spūales nō nisi ad altare ecclie portāt: pane sacr̄i nutriēdos: sciētes q̄ btī sunt q̄ habitāt in domo dn̄i: q̄ est ecclesia. Alij aūt miseri ⁊ abiecti ꝯuēticula faciūt hereticoꝝ. Solū em̄: vt dictū est: in charitate ecclesiastice vnitatis accipi dꝫ hoc sacr̄m: nō apō schismaticos vel hereticos. Hinc in ps. de ascēdētib⁹ ad pascalis agni celebrationē dr̄. Hierl'm q̄ edificat̄ vt ciuitas: cui⁹ participatio ei⁹ in idipm̄. Illuc eñ ascēderūt trib⁹ trib⁹ dn̄i testimoniū isrl̄: ad ꝯfitēdū noi dn̄i. Ecclesia em̄ p̄ hierl'm visionē pacis designat̄: q̄ vt ciuitas .i. ciuiū vnitas edificat̄. Hui⁹ ecclesie participatio est in idipsum vnitatis ecclesie sacr̄m: q̄ ecclesia vnita corp⁹ xp̄i tā mysticū: q̄ verū ex multis mēbris cōpositū sub speciēb⁹ panis ⁊ vini ꝯtētū ⁊ signatū rep̄sentat: qm̄ ⁊ ipsa fideliū ecclesia ex multis mēbris vna ꝯstat: diuersis q̄dē officijs: sꝫ in vnitate fidei ⁊ charitatis sacroꝝ ac spūs adunatis: vt tāgit apl̄s .i. Cor. xij. ⁊ Eph. iiij. Ubi annumeratiōī diuersoꝝ statuū ecclie .s. apostolōꝝ euāgelistaꝝ: pastoꝝ: doctoꝝ: p̄misit. Unū corp⁹ ⁊ vn⁹ spūs: sicut vocati estis in vna spe vocatiōis vestre. Un⁹ dn̄s: vna fides: vnū baptisma. Unus de⁹ ⁊ pr̄ oīm q̄ sup̄ oēs: ⁊ p̄ oīa ⁊ in oīb⁹ nobis. Hāc vnionē ⁊ corporis ac mēbroꝝ cū capite xp̄o: sacr̄m hoc ⁊ significat ⁊ efficit. Hinc em̄ in primitiua ecclesia dū fideles oēs dieb⁹ singulis eucharistiam participarūt. Erat multitudinis credētiū cor vnū ⁊ aīa vna. Act. iiij. ¶ D Aliter celestis edulij fruct⁹ vt sacr̄m: ꝯsiderat̄ in ordine octau⁹: est cōio. Nāꝫ olim ore fideliū sacr̄m hoc cōio vocitat̄. A grecis etiā doctorib⁹ scīā synaxeos: q̄ sanctā cōmunionē significat: appellat̄. Hoc em̄ facit in nobis cōmunionē oīs boni ⁊ grē. Nā p̄ ip̄m cōicam⁹ fonti oīs gratie: angeloꝝ glorie scīoꝝ meritis: passionibus mystici corporis. Si q̄dē oīa facit cōia diuina pariter ⁊ humana. Cōicam⁹ in hoc sacr̄o fonti oīs gratie: q̄ cōicam⁹ xp̄o: sic vt ipse sit in nobis: ⁊ nos in ipso: vt oīa sua insinuat nobis. Hic fons est cui⁹ aq̄ foris deriuant̄: ac in plateis diuidunt̄. In hoc fonte mire sūt vene iugib⁹ grarū aquis manātes: q̄s pr̄ in hoc sacr̄o totas in cōione ecclesie tā triūphātis q̄ militātis p̄cipit deriuari: vt relegata inuidia priuate possessionis: gratiarum que sunt in filio per quem veritas ⁊ gratia facta est: omnes in communione participes bonorum eius fiant: et plateis late participatiōis bonū filij oēs: participēt. Hic fons de quo mystice scribit̄ in lib. Hester. Fons paru⁹ creuit in fluuiū maximū: ⁊ in aquas plurimas redūdauit. Paru⁹ em̄ fons dr̄ xp̄s i hoc sacr̄o: nō ariditate ⁊ fluxus gratiarū paruitate: sꝫ humilitate: q̄ quāto p̄fundior: tāto plures ꝯtinet aquas grarū. Hic fons sꝫ multis effusionib⁹ redūdet in donis: p̄cetib⁹ ⁊ sacr̄is tñ se in vnū colligēs in sacr̄o cōionis: creuit in fluuiū maximū. Ex isto vno fluēs totū: qō in alijs fluit diuisum. Hic redūdat in aquas plurimas oīs gn̄is graꝝ. Hic em̄ est est fons vite fluēs ea q̄ vitā p̄ficiūt. Nā. Qui biberit ex hac aqua: fiet in eo fons saliens in vitā eternā. Jo. iiij. ¶ E In isto fonte q̄ in fluuiū maximū creuit: cōmoditates fluuioꝝ sunt. Nā sordida lauat: arida rigat: q̄ apō nos sūt: nauib⁹ deportat: vt vbi rara sunt: magno cōmutent̄ p̄cio. Et ea q̄ alibi abūdāt: ⁊ apud nos deficiūt: reuehit: vt defect⁹ nr̄i ex illis suppleant̄. Oīa hec facit xp̄s in hoc sacr̄o. Nā grā sanguis sui lauat sordes pctōꝝ: vt supra dictū est. Dilexit em̄ nos ⁊ lauit nos a pctis nr̄is in sanguine suo. qui certissime opat̄ i hoc sacr̄o. Rigat arida nostra. Exiuit em̄ de latere xp̄i i hoc sacr̄o sumpti aqua expiās ⁊ rigās oīa nostra: vt plāte diuine in nobis ꝯualescāt. De hoc fonte accipi pōt illud. Fōs de domo dn̄i egrediet̄: ⁊ irrigabit torrētē spinarū. Qō exponēs Alber. loco frequēter allegato Dom⁹ dn̄i: hoc est deitatis habitaculū: est corpus dn̄i a quo fons flux⁹ violētissimi egredit̄: ⁊ irrigat totū torrētē vanitatis mūdi: hoc est locū p̄ quē vanitas mūdi ꝯsueuit aīi decurrere ad spinas pctōrū nutriēdas: de quo clamat Aug. O torrēs vanitatis: quousq̄ nō siccaberis: quousq̄ inūdaberis. Hoc aūt fluxu dn̄ice grē exiccatis spinis: mō rigatur cor sumētis ad fecūditatē frugū iustitie ⁊ aromatū oīm v̄tutū. Euehit etiā hic torrēs gratiarū apud nos abūdātiā: vtvbi deficiūt: magno precio cōmutent̄: q̄ sunt paupis spūs gemit⁹ p̄ pctis: fletus: ieiuniū: afflictiōes ⁊ castigatiōes corporis: q̄ apud nos abūdāt: ⁊ in celis deficiūt: sꝫ ibi cōmutātur: q̄ ibi nobis magna boꝝ p̄cia tribuunt̄. Nauis aūt hec portās dn̄icū corp⁹ est: cui p̄ hoc sacr̄ꝫ incorporamur. Hodie ascēdēs in celū nobis locuꝫ p̄parat: vt iterū veniēs accipiat nos ad seip̄m i celū: vbi mercedes suas nobis dabit p̄ tp̄alib⁹ eterna: p̄ miseria btitudinē: p̄ paupertate diuitias p̄ laborib⁹ castigatiōib⁹ ⁊ afflictiōib⁹ gaudiū ⁊ requiē sine fine. Hinc Eccle. xi. Mitte panē tuū sup̄ trāseūtes aquas: ⁊ post multa tp̄a inuenies eū: q̄ fluxu lōgo aque iste redeūt: ⁊ icōparabiles diuitias reportāt. Hoc em̄ agit fluxus grē: q̄ fluit a xp̄o: q̄ dat gratiā vñ mereri possum⁹ Et iterum reuehit meritū in deū: vt supabūdāti p̄mio meritū nostrū cōmutet. Hoc q̄dē facit: dū p̄ hui⁹ sacr̄i sumptionē meritū nostrū suo merito ꝯiūgit: ⁊ ita ad patrē vehit. Nullum enim foret nostrum meritum: si non per Christi meritū fieret p̄mio dignū. Exper hoc q̄ in nobis deficiūt ⁊ in celis abūdāt: gaudiū scilꝫ cordis: ipsūs ꝯsolationē ac dulcedinē gust⁹ diuinorū reportat. Vñ in laudē ecclesie Prouer. vlti. dr̄. Facta est quasi nauis institoris: de lōge portans panē suū. Ecclesia em̄ facta est nauis institoris: q̄ gubernatiōe scīi spūs mēs nostra in celū nauigat: ⁊ deinde panis nos in dulcedine delectātis refectionē reportat. ¶ Has ergo quatuor vtilissimas cōmutatiōes opat̄ in nobis fons misericordie xp̄s cū ei in sacr̄o cōmunicamur. Sordes nostre lauātur ⁊ defluūt. Arida nostra rigant̄: ⁊ fecūda fiunt. Labores nostri ad ip̄m referunt̄: q̄ sua merita p̄mio dignos efficiūt. Delitie celestes nobis aducunt̄: q̄ oīa nostra in dulcedinē vertūt. Hinc dicit saluator. Qui credit in me: flumina de ventre ei⁹ fluent aque viue. Hoc aūt dixit de spū quem accepturi erant in ipsum credentes. Quod si spiritussanctus in hoc sacramento quo filius sumitur: non recipitur: vbi queso accipietur? Nec enim a filio spiritus separari potest Et si spiritus accipitur: omnium bonorum communio sequitur. Unde summarie in sumptione digna huius sacramēti: particeps fit anima sumentis omnium bonorū meritorum Christi: que nobis meruit sua passione in cruce: cuius propter hoc nobis datum est in eiusdem passionis efficacissimuꝫ memoriale. Hec ergo est prima communio: qua fonti gratiarum in sacramento fecundissimo communicamus.

¶ F Prestat ⁊ nobis hoc sacramentum communionem glorie angelorum: pro quanto per huius sacramenti perceptionem ruina angelorum restauratur. Ministerium quoq̄ angelorum debitum effectum sortitur. Unde gloria augetur in angelis: et iterum in nos redundat. Ruina enim angelorum non reparatur nisi ex his qui incorporantur Christo: sicut ipse dixit. Nemo ascendit in celum: nisi qui descendit de celo: filius hominis qui est in celo. Nemo ergo ascendit in celum: nisi membrum filij hominis ipsi incorporatū

Passer laicū: turtur clericū sigt̄.

Act. iiij.

Prouer. vl.

Apoc. j.

Johe. iiij.

Jo. iiij.

Eccle. xj.

Jo. vij.

Per hui⁹ sacr̄i pceptiōēꝫ ruina āgeloꝝ restaurat̄.

Joan. iij.

Siquidem non ascendit filius hominis diuisus a mēbris:sed tot⁹ ascēdit cū oib⁹ suis mēbris sibi incorporatis:vt dicit glo.ibidē.Incorporamur autē xp̄o p dignā hu⁹ sacri sumptionē vt frequēter dictū est:z ita p hui⁹ sacri pceptionē ruina angelica reparat.Et pīdē sui ministerij effect⁹ sequit. Sūt eñ vt ait ap̄ls:oēs administratorij spūs in ministeriū missi ppter eos q̄ hereditatē capiūt salutis.

Hebre.j.

Cū ergo p hoc sacr̄m xp̄o incorporati celos ascēdim⁹:vbi est fili⁹ hois sedēs ad dexterā pr̄is:ad finē suū puenit angelor̄ ministeriū. Nō autē modicū glie hñt de impletiōe sui effect⁹ custodie:cū de eis scriptū est.Gaudiū erit corā angelis dei sup vno pctōre penitentiā agēte.Et econtra Esa.xxxiij. Angeli pacis amare flebūt.i.ad modū flentiū se hñt:qr desiderāt:vt xp̄o sibi ad custodiā cōmissi incorporentur:z sic redeāt:ac sic veniant ad cōionē glie angelor̄.Hinc z hinc ministerio gaudentes adsistūt:vt dicit btūs Greg.c.vlt.li.iiij.dial.z allegat de cōse.di.ij.c.qd sit sanguis.Quis(ait)fideliū hēe dubiū possit in ipsa immolatiōis hora ad sacerdotis vocē celos aperiri.In illo iesu xp̄i mysterio angelorum choros adesse:summis ima sociari:terrena celestibus iūgi:vnūq̄ ex visibilib⁹ z inuisibilibus fieri?

Luc.xv.
Esa.xxxiij.

¶ G Cōmunionē quoq̄ oim sctōr̄ hoc sacro cōseq̄mur:vt qd deficit in singulis ex cōi abūdātia sctōr̄ oim suppleat. Per hoc eñ participam⁹ frutecapatriachar̄ū:illuminatiōes pphetarū:iustitias legislator̄:pconia xp̄i pconū:dignitatē aplor̄:victorias martyr̄:felitatē cōfessor̄:religionē monachor̄:puritatē anachoritarū:doctrinas doctor̄:munditia virginū:luctū viduarū:eleemosynas curā domesticā gerentiū:splēdorē innocētiū:z oia merita sctōr̄. Hec eñ aia a xp̄o in corp⁹ ei⁹ mysticū fluxerūt: et in efficacia corporis ei⁹ z sanguinis cōsistunt: z de quolibet in quēlibet p charitatē spūs xp̄i referuntur z redūdant. Uñ ap̄ls. Grās agētes deo z patri q̄ dignos nos fecit in partē sortis sctōr̄ in lumine: q̄ eripuit nos de ptāte tenebrarū:z trāstulit in regnū filij dilectiōis sue. Per cōionē eñ xp̄i sortē ois grē cōicam⁹ cū oib⁹ sctis in lumine.i.in noticia dei fm glo.vel in lumine.i.in opib⁹ luminosis: de qb⁹ dr̄.Sic luceat lux vestra corā hoib⁹ zc. Et lucerne ardētes in manib⁹ vestris. Trāslati in regnū dilectionis filij:qd est regnū oim sctōr̄:p hoc q̄ corpi z sanguini ei⁹ cōicamus:qr vnitas mēbror̄ inor̄ ad cor z caput:z vna pticipatio spūs xp̄i in oib⁹ membris ei⁹ naturalib⁹ signat z causat tot⁹ corpis mystici cōionē z sctī spūs cōicationē.Et sic tota grē et glie vniuscuiusq̄ sctī cōicat aliis:vt spūalr̄ impleatur in nobis:qd de ecclia primitiua dictū est. Grā magna erat in oib⁹ eis:neq̄ eñ q̄sq̄ egens fuit inter eos.Quotquot eñ erāt possessores agror̄ aut domor̄ vēdebāt:z ponebant pcia eor̄ ante pedes aplor̄. Diuidebat aūt vnicuiq̄ put cuiq̄ op⁹ erat. Sic eñ aduniuscuiusq̄ necessitatē z idoneitatē diuidit spūsscr̄us:spūs.s.corpis xp̄i bona sctōrum vt oēs abūdent:z null⁹ egens inueniat. Uñ. Hec oia (inq̄t ap̄ls)opat vn⁹ atq̄ idē spūs:diuidēs singulis put vult. Que tñ diuisio singulis facta p spm̄: nō tm̄ singulis pficit: s3 singulor̄ dona ad cōez vtilitatē corpis(qd est ecclia ad quā donata sunt)pficit. Uñ ibidē dicit ap̄ls. Unicuiq̄ dat manifestatio spūs:ad vtilitatē.s.ecclesie. Nā z sequit. Sicut eñ corp⁹ vnū est:z mēbra hz multa:oia aūt mēbra corporis cū sint multa:vnū tñ corp⁹ sunt:ita z christ⁹. Etem in vno spū oēs nos in vnū corp⁹ baptizati sumus.z oēs in vno spū potati sum⁹. Et subdit. S3 de⁹ tēperauit corp⁹ ei cui deerat abūdantiorē tribuēdo honorē:vt nō sit schisma in corpore:sed in idipm p se inuicē sollicita sint mēbra. Ubi glo. beati Ambro. Ostēdit p similitudinē humani corporis vnitatē corporis xp̄i.i.ecclesie hēre varietatē officiorū z diuersitatē hāc nō tollere vnitatē:sicut humani corporis vnitas nō in singularitate cōsistit: s3 in multis mēbris:vt sibi pstent qd debēt. De hac vnitate ac bonor̄ cōione gaudebat pphēta cum dicebat. Particeps ego sum oim timētiū te:z custodiētiū mādata tua.vbi Cassio. Ita pphēte portio est dñs vt particeps sit nō vni⁹:sed oim ecclesiarū:tāta virt⁹ vnitatis:vt cū particeps sit xp̄i humiliter dr̄ particeps famulor̄:qd est z xp̄i esse participez. In hoc ergo sacro qr xp̄i pticipes efficimur quem sumimus:oim famulor̄ xp̄i:oim.s.sctōr̄ participationē sortimur. Ex xp̄o eñ capite fluit grā in membra:z ex vno mēbro redūdat in aliud ppter vnā sui corporis cōionē. Sicut eñ in vno corpore naturali:vnū mēbrū spm̄ z sanguinem influit in aliud:ita multo magis in spūalib⁹ mēbris corporis mystici vnū mēbrū spūs cōionē trāsmittit in aliud. Hec est cōmunio sctōr̄:de qua dr̄ in symbolo. Credo in spiritūsctm̄:sctōr̄ cōmunionē. Quia sicut fm naturā vni⁹ corporis vn⁹ est spūs:ita vnius corporis xp̄i vn⁹ est spūsscr̄us:q in totū corp⁹ vehit vitā z virtutē z oia q̄ sunt mēbris ppria facit esse cōia. Uñ et dictū est de primitiuis ecclesie mēbris. Multitudinis credētiū erat cor vnū z anima vna. Nec quisq̄ eor̄ q̄ possidebat:aliqd suū esse dicebat: s3 erāt oia illis cōia.

Ps.cxviij.
Cassio.

¶ H Sic et participatio dñici corporis cōicationē tribuit in passiōib⁹ mystici corpis xp̄i. Uñ z ap̄ls. Si qd patit vnū mēbrū:cōpatiunt oia mēbra. Ideo passio vni⁹ mēbri p cōionē redūdat in alia p misericordiā z miseratiōes:qb⁹ fluunt in mēbra deficientia:cōpassiōes:cordis:cōsolatiōes oris: imbuētiōes facultatū in eleemosynis:z supportationes infirmitatū in adiutorijs diuersis. Cōpatiēdo eñ assimilamur capiti hui⁹ corporis:qd; ex passione quā habuit ad nos:multis se dedit passiōib⁹ vt nobis p effectū subueniret. Cui si cōpatimur:et cōglorificabimur.vñ. Sicut xp̄s p nobis aiam suā posuit:ita z nos debem⁹ p fratribus aias ponere. Quādiu eñ xp̄s patit in mēbris:nos op3 cōpati:si tñ corpis volum⁹ esse mēbra(Ad Ro.xij.)necessitatib⁹ sctōr̄ cōmunicantes. Hoc est eñ cōicare necessitatib⁹ mēbror̄ xp̄i:suscipere eor̄ necessitatē corde p cōpassionē:gaudēdo cū gaudētib⁹:flēdo cum flētib⁹:idipm sentiētes. Multa ad idē docet hortaturq̄ scriptura. Hāc aūt cōmiserationē vñ verius accipere possim⁹ nisi in hoc sacro:vbi illū sumim⁹ memoria ineffabilis mie qua nostre pditioni compatiēs:se totū impēdit nobis in acerrimis doloribus qb⁹ nostrā miseriā subleuauit? Sic q̄ in hoc sacramēto cū oib⁹ bonis cōicationē sortimur:in quo oēs thesauri sapiētie z sciente dei sunt abscōditi. In quo z principium ois meriti oim sctōr̄. Hec cōrtas thesaurus ille est:qui iuxta euangeliū absconditus est in agro dñici corporis:quem qui inuenit abscondit:z pre gaudio illius vadit et vendit oia que hz:z emit agrū istū. Hic est thesaurus sapientie:de qua philo. Sapien.vij. Uenerunt mihi omnia bona pariter cum illa:z innumerabilis honestas per manus illius. Infinitus eñ est thesaurus hominibus:quo qui vsi sunt:participes facti sunt amicitie dei. ¶ Facit etiam(ait Albertus) hec sacramenti participatio verissimam humanorum z diuinorum cōmunionem. Per hanc eñ deus cum omnibus bonis suis est in homie:z homo in deo. Deus eñ qui est oia in oibus in hac communione suā altitudinē ad nos inclinat:z nostrā humilitatem in se exaltat. Hinc de omnib⁹ credentibus dr̄. Erant perseuerantes in doctrina apostolorum:et cōmunicatione fractionis panis et oratione: quia communicatio fractionis panis omnium bonorū diuinorum z humanorum conferebat communicationem. Propter que z similia recte z vere ab hominibus sacramenti huius participatio communio nominatur. ¶ I Sunt preterea duo huius sacramenti fructus inquantum est antidotum z me

Act.iiij.
i.Cor.xij.
Rom. viij
i.Jo.iij.
Col.ij.
Mat.xiij.
Sap.vij.
Actuū.ij.

Duo sū. qui⁹ sacri fruct⁹ inq̄tū ē āti dotū z medicia aie.

Colo.j.
Mat.v.
Luc.xij.
Act.iiij.
i.Cor.xij.

dicina anime: qui sunt sanare ab infirmitate: ꝛ ꝯser uare in sanitate. Operaꝶ quippe hoc sacꝶm in hoīe ipm̄ cōicādo sumēte: sanitatē ab infirmitate ꝑseruādo: causam infirmitatis expellēdo: ꝛ sanitatē perditā reparādo. Hec est medicina de qua Eccle. xxxviij.

Eccl. xxx.

Altissim⁹ de terra creauit medicinā: ꝛ vir prudens nō abhorrebit illā. De terra enī illa bñdicta dñici corporis creauit nobis dñs medicinā grē ꝑseruātē nos ab oī pcti infirmitate. Vir ḡ prudēs q̄ de futuris hꝫ prudētiā: q̄ .s. sine hac medicina nō ꝑseruaꝶ hō ab hac infirmitate: nō abhorret eā: qꝛ lꝫ sit apd̄ imperitos horribile sumere humanā carnē ꝛ humanū sanguinē: tn̄ i hoc sacꝶo medicina est supra modū amplectēda. Sūt enī infirmitates septē capitales ex malo fomitis semine: nisi ꝑueniaꝶ pullulantes de qb⁹ accipit illud. In sex tribulatiōib⁹ liberabit te: ꝛ in septima nō tāget te malū. Sūt enī sex q̄ causanꝶ ab infirmitate corpis et mētis. A corpore q̄dē gula: luxuria: auaritia. Ab aīa tria ſm q̄ est in corpore corrupto. s. ira ex sanguinis ascēsiōe: accidia ex corporis pōderositate inuidia ex cordis prauitate: qꝛ scꝫ timet ne alteri⁹ ꝓsperitate ipse impediaꝶ. Septimū. ho scꝫ supbia causaꝶ ex sola spūalitudine: in qua nos nō tāget malū: qꝛ ab his nos corp⁹ xp̄i indigne sumptū ꝑseruat. Si enī sumentes corp⁹ dn̄i ipꝫ ſm apl'i ꝯsiliū dñdicātes: discretiōis iudicio discernim⁹: qd̄ est quē in sacꝶo sumimus: qꝛ xp̄s patris filꝰ ꝓ nr̄a salute hō sacꝰ: mortēq3 ei⁹ annūciam⁹: ꝯsiderādo q̄d ꝓ nobis egerit: q̄dve passus sit quēadmodū nobis in exēplū imitatiōis mortu⁹ sit: nedū in cruce ponēs aīam: sꝫ etiā toto vite mortalis tpe: mūdo: pctō: ꝛ vniuersis vitijs. Sicq3 deuote mādūcauerim⁹: masticantes xp̄i humilitatē: qua seipm̄ humiliauit formā serui accipiēs fact⁹ obediēs patri vsq3 ad mortē: mortē autē crucis: humilē quoq3 ei⁹ ingressum in hūc mundū: atq3 ꝓgressuꝫ: nō tāget nos malū supbie. ¶ Si meditati fuerim⁹ xp̄i charitatē: qua se totū nobis in hoc corporis ꝛ sanguinis sui sacꝶo in pign⁹ eterne salutis ꝓmisse donat: nō tāget nos malū inuidie. ¶ Si ruminauerim⁹ quēadmodū impiger fuerit ad labores oīa faciēdo ꝛ sustinēdo q̄ ad nostrā salutē ꝓficere. Pertrāsiit bñfaciēdo ꝛ sanādo oēs oppressos a diabolo: vt ait Petrus. Nō tāget nos malū accidie. ¶ Si ei⁹ māsuetudinē ꝛ patiētiā cogitauerim⁹: qb⁹ exprobratiōes: irrisiōes: blasphemias crucē ꝛ flagella sustinuit: velut agn⁹ duct⁹ ad victimā nō aperiēs os suū. Et petro teste. Cū malediceretꝶ: nō maledicebat: cū pateretꝶ: nō cōminabaꝶ. Nō tāget nos malū ire. ¶ Si aduerterim⁹ q̄ liberaliter se: ꝛ sua nobis impēdit: carnē in cibū: sanguinē i potū: animā in ꝓciū: dutur⁹ diuinitatē suā in ꝓmiū: sicut canit ecclesia. Se nascēs dedit sociū: conuescēs in edulīū se moriēs in ꝓciū: se regnās dat in preciū. Nō tāget nos malū auaricie. ¶ Si in mētē reducimus vite ei⁹ sobrietatē: ieiunia parsimoniā: nō tāget nos malū gule. ¶ Si puritatē qua d̄ v̄gine nasci voluit: gaudijs mūdi ac carnis voluptati passionis amaritudinē opposuit: liberabimur a malo luxurie. Hec signata sunt Tobie. vi. vbi Raphael q̄ medicina dei interpretaꝶ: ait Thobie iuniori. Cordis ei⁹ particulā si sup carbones ponas: fum⁹ ei⁹ extricat oē gen⁹ demonioꝝ. Oē demonioꝝ gen⁹ in his septē vitijs qb⁹ prefuīe: accipitur. Hec est illa optima particula inter oīa sacꝶa: q̄ nobis saluator exhibuit: iō posita sup carbones igniti cordis: statim fumat in affectu ad deū: ꝛ oēm vim inimici expellit a nobis. Fel aūt valet ad vngēdos oculos: i qb⁹ est albugo: ꝛ sanabunꝶ. Fel enī sua amaritudine passionē xp̄i significat: de qua in Threnis. iij. c. iij. Recordare paupertatis ꝛ trāsgressiōis mee: absinthij ꝛ fellis. Hec fellea amaritudo patiētie xp̄i extergit albuginē spūalem: quā nobis sup oculos vanitas mūdi posuit: vt nō videam⁹ lumē celi: qꝛ xp̄i amaritudo reducit oculos nostros a vanitate mūdi: q̄ oculos nr̄os obtexit ad veritatē ꝯtēplādā. Sic ergo cibus iste in nobis operaꝶ sanitatē causas infirmitatū eradicādo: ꝛ ꝑ hoc ab infirmitate ꝑseruādo. Cōtractā etiā infirmitatē ꝑ pctm̄ q̄d incidim⁹/ sanat: eisdē modis qb⁹ pctm̄ tollit: de quo supra dictū est. Nec mirū: cū in hoc sacꝶo sumiꝶ medic⁹ ipse q̄ venit q̄rere saluum facere q̄d perierat. Qui oēs laborantes vocat: dicens. Venite ad me oēs qui laboratis ꝛ onerati estis: ꝛ ego reficiam vos. Miro enim modo studuit; ait Albertus; quomodo nobis gratiam nos sanantem ꝓpararet: ꝛ inueniꝶ sacramētum quo ipse medicus: ipse ꝛ medicina semper haberetur. Misit itaq3 verbum suum in hoc sacramento: ꝛ sanauit eos: ꝛ eripuit eos de interitionibus eorum: vt dicitur in psalmo. cvi. ¶ K Cōseruat etiam sanitatē recuperatā ac restitutā eisdem modis quibus preseruat. Hinc in psal. dicit. Dñs regit me: ꝛ nihil mihi deerit: in loco pascue ibi me collocauit. Loc⁹ pascue: locus refectionis est: quo ab inedia in bono corporis robore cōseruatur pascendi: confortanturq3 vires per cibum cōuenientem. De qua cōfortatione in sequēti fructu superest dicendum: de hoc exponit Albertus illud psal: Collocauit illic: hoc est in terra fructifera esurientes ꝛ sitientes: ꝛ constituerunt ciuitatem habitationis: ꝛ seminauerunt agros: ꝛ plātauerunt vineas: et fecerunt fructum natiuitatis. Psal. cvi. Esurientes sunt cibum corporis Christi desiderantes: ꝛ sitientes sunt qui desiderant sanguinē Christi: hi cōstituerunt se in hoc loco vbi est habitatio ciuitatis dei: hoc est in ecclesia: et ibi semine iusticie seminauerunt agros ab agendo dictos: in quibus crescit frumentū panis corporis Christi: ꝛ plantauerunt vineas in qbus crescit pot⁹ sanguinis xp̄i: ꝛ in his fecerūt fructū dulcissimū gratie sacramēti: quo cibamur: qui dr̄ fruct⁹ natiuitatis: quia ex eisdē et corporaliter ꝛ spūaliter nascimur ꝛ nutrimur. ¶ Gratia enī xp̄i nascimur: ꝛ gratia xp̄i in sacramento nutrimur: ac eadē gratia nutriti cōseruamur ne iterū defluam⁹ in corruptionē pcti: qua aīa nostra in malis cōtabescat. ꝛ abomineꝶ oēm escā salutarem appropinquās vsq3 ad portas mortis. ¶ L Supersunt vltimi duo fructus quos in nobis parit salutaris eucharistie cibus: qꝛ nostrū viaticū est: hinc enī roborat viatorē in itinere ꝛ ad terminū btitudinis subleuat ꝛ perducit. ¶ Roborat quidē ſm illud. Et panis cor hominis cōfirmat. Hoc pane angeloꝝ in figura confortat⁹ helias: dum in fortitudine cibi illius totū desertū transijt: ꝛ ambulauit vsq3 ad mōtem dei oreb: q̄d mensa interpretaꝶ: in quo deo coniunctus est. Mensa hec societas est eterne glorie. Panis igitur corporis xp̄i cōfortat nos in vita bona quadraginta diebus ꝛ quadraginta noctibus: obseruantia. s. preceptorum decalogi ſm perfectionem euangelicā: vsq3 ad montē dei oreb: vsq3 ad mēsam dei: ꝛ cōuiuas patrie ad quā cū sedebimus satiabimur: ſm illud Satiabor cū apparuerit gloria tua. Et ſm. b. Ambro. Dominici corpis figura precessit qn̄ de⁹ in deserto patrib⁹ māna pluit: qꝛ sicut ille panis populum per desertum ad terram promissionis duxit: ita hec celestis esca fideles huius seculi desertum transeuntes in celum sursum trahit. Propter quod recte viaticum appellatur: quia in via nos reficit: ꝛ ad patriam vsq3 perducit. Corroborat etiam contra aduersariorum impugnationem. Unde Psalmo vicessimosecundo. Parasti in cōspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me. quod de mensa dominici corporis et sanguinis exponit glossa. Eo ipso enim quo gratiam augmentat. omnes virtutes perficit arma tribuit omnes aduersarios debellandi. Quem enim timebit qui domino vniuersorum/ in cuius ditione cuncta posita sunt: qui fortem armatum fortior vicit: per hunc cibū in-

Job. v.

i. Cor. xi.

Actuū. x.

i. Pet. ij.

Luc. xix.

Mat. xi.

Ps. ciij.

iij. reg. xix.

Ps. xvi.

Ps. xxij.

corporat⁹ est. Hic est panis subcinericius hieroboal: qui descendēs in castra madian: tabernacula eius terre funditus coequauit. Iudi. vij. Panis subcinerici⁹ hieroboal hūanitas xp̄i est in cinere nostre mortalitatis coct⁹: qui iudiciū hȝ: sic q̄ppe interpretatur hieroboal. Et eñ ꝯstitut⁹ a patre iudex viuorū ꝛ mortuorꝫ. Hic descēdēs in castra madiā iniquitatis ꝛ ꝯtradictionis: oīa subuertit ꝛ terre coequauit: dū deuote sumptus sedē iniquitatis subuertit in aīa pctī⁹ diabolo subiugata: ꝛ eum expellens thronū suū ibidem collocans: ipsam ab omni aduersariorꝫ detētione liberat ꝛ conseruat.

Actu. x.

¶ VI Hunc fruct⁹ finalis sequit: qui est ꝑductio ad terminū beatitudinis: que est vita eterna. Confert eñ cibus iste immortalitatē: sm̄ illud Qui mā ducat meā carnē ꝛ bibit meū sanguinē: hȝ vitam eternā. Et ego resuscitabo eū in nouissimo die. Et in hoc dissimilitudinē hȝ iste cib⁹ ad cibū corꝑalē. Cib⁹ eñ corꝑalis non nutrit nisi mortaliter ꝛ corruptibiliter. j. Corꝫ. vj. Esca ventri: ꝛ venter escis: de⁹ aūt hunc ꝛ has destruet. Iste aūt cibus radix est immortalitatis: qr in eo qui eū sumit: principiū cipium est vite perpetue. Unde Ioannes in capi. vj. Non sicut mā ducauerūt patres vr̄i māna i deserto ꝛ mortui sunt. Qui mā ducat hunc panem viuet ieternū. De quo in figura dixit Moyses Deutero. xxix. ad filios Israel. Adduxit vos xl. annis ꝑ desertū: non sunt attrita vestimēta vestra: nec calciamenta pedūȝ vestrorꝫ vetustate ꝯsumpta sunt. Panē non comedistis: vinū ꝛ sicerā non bibistis vt sciretis: qr ipse est dn̄s deus vester: ꝛ venistis ad hunc locum: ac si dicat sm̄ Alb. per desertū huius mortalis vite. xl. annis qui est numer⁹ pnie: adducit vos dn̄s ad imortalitatē ꝑpetue vite: ita q̄ virtutū vestimēta non sunt vetustate pctī contrita: ꝛ calciamēta que sunt duorꝫ pedū aīe munimēta: qr veritas munit itellectū: ꝛ charitas munit affectū: non sunt aliqua vetustate vanitatis vel frigiditatis cordis ꝯsumpta. Et hoc ideo: quia panē mūdane refectionis nō comedistis: nec vinū ꝛ sicerā inebriantia: in quib⁹ est luxuria: bibistis: ꝛ tn̄ dn̄s sue immortalitatis alimonia adduxit vos per sui cibū māna supceleste ad hunc locū solidū ꝑmissionis: qui moueri nō pōt: eterne. s. immortalitatis. Sic ḡ cib⁹ iste cibat celesti virtute ꝑncipijs vite ꝛ immortalitatis radice. Hinc recte dr̄ cib⁹ iste: arra spōte: pign⁹ future glorie. Dederat olim dn̄s aīe rōnali pignora sue dilectiōis pulchras arras sue desponsationis: celum ꝛ terrā ad eius obsequiū simul et solatiū. vt late ꝑsequit vez. Hugo de san. vic. in libello de arra aīe. Contēpserūt has arras plurimi atq̄ eis oīa vilnerūt. Dedit ad extremū seipm̄ pariter in arrā ꝛ ꝑciū: dum in hoc sacro ꝯuiuio iuxta canticū ecclesie: future glorie nobis pign⁹ daē: de quo. b. Ber. in ser. de sacro. ait: alloquēs ecclesiā ꝛ quālibet aīam fidelē. Gratulare (inq̄t) sponsa: gaude incōparabilr: ꝑsidentē habes ꝛ rectorē spōsum in ꝑn̄tis exilij militia: pign⁹ habes: arrā tenes: q̄ bus feliciter sponso vniaris in ꝑria. Gloriosa ꝛ amabilis spōsa: in terra spōsum habes in sacro: i celis habitura eo sine velamēto. Hic ꝛ ibi veritas: sȝ hic palliata: ibi manifesta. Hic vtiq̄ spōsum hȝ ecclesia suo ordine: hic quasi dulce ꝑludium: ꝛ iocunda dispēsatio: ibi nuptiale conuiuiū ꝛ beata fiet cōiunctio: cum fide ad speciem: de mēse ad mensem: de sabbato ad sabbatū: de calore panū ad eternalis caloris ꝯuiuium trāsibim⁹. Et infra. Cib⁹ iste non est ventris: sed mētis: non est dat⁹ ad ruinas hui⁹ vite que vapor est ad modicū parens: sed ad eternā vitā aīe ꝯferendā: Iste est panis angelorū qui nescit putrescere: non vadit in secessum: sed tēdit in excelsum: illuc reducit holem vñ traxit imaginem. ¶ Ecce patent vel breuiter. xij. fruct⁹ ligni vite. Siquidē ꝯsiderādo eucharistiā in ordine ad

Jo. vj.

Jo. vj.

Deu. xxix

Bernar.

xp̄m in ea ꝯtētū: sic viuificat aīaȝ ꝛ relaxat pctā. In eo ꝙ̄ q̄ est memoriale passiōis xp̄i: inflāmat mentē: ꝛ patiētiā ꝑstat. Inq̄tū est cib⁹: nutrit ꝛ restaurat: qr sacr̄m vnit ꝛ copulat: q̄z antidotū medicinale: sanat ab infirmitate ꝛ in sanitate ꝯseruat. Qr viaticū: roborat viatorē: ꝛ ꝑducit ad terminū btitudinis. ¶ Quos sub aliis ꝟbis ita. b. Ber. assignat di. Eucharistia medicina est egrotiꝫ: ꝑegrināti b⁹ dieta: debiles ꝯfortat: valētes delectat: languorē sanat: suauitatē seruat. Fit hō māsuetior ad correptōez: patiētior ad laborē: ardētior ad amorem: sagacior ad cautelā: ad obediēdū ꝑmptior: ad gr̄ar actōes deuotior. ¶ Et lz plura de hui⁹ sacr̄i fructib⁹ dicta sunt: nequaq̄ tn̄ velut tāto sacr̄o digna vel sufficiētia estimāda sūt. Excedit eñ ei⁹ dignitas simul ꝛ vtilitas oēȝ hūanā estimationē. Hic Ber. sȝ. s. ait. Pōt ne estiare q̄lez ꝗtū est hoc scīssictōꝝ: ꝛ sacr̄ȝ sacr̄orꝫ: amor amorꝫ: dulcedo oim dulcedinū: Hec sūt ꝟa festa paschalia: hec sūt gaudia ꝛ fercula vitalia iustorꝫ: he sūt spūales delitie scōꝝ: hic bibunt in loco vberi torrēti o lactis: pluuia mellis: liquor balsami celestis. Hic efficit vna caro spōsa cū spōso: ietā aīa cū xp̄o. Experiētia horꝫ ꝛ similiū spūs ꝛ vita est: nec alalis hō horū sentit fruit vel accessu. Amici spōsi: viri timorati ꝛ religiosi gustauerūt: ꝛ plenissime q̄ dicim⁹ sunt expti. Hec Bern. ¶ N Sȝ circa hec q̄ri pōt quō hos fruct⁹ efficit corpus xp̄i in hoc sacr̄o sumptū: ¶ Pro r̄nsione rememorādū est qđ. s. lec. liij. habetē: q̄ tripl̄r aliq̄d dr̄ fieri vel effici ab alio scȝ operatiōe ꝛ ꝟtute naturali: quo mō calor fit ab igne. Scđo mō nō ex ei⁹ ꝟtute: sȝ ex ei⁹ merito: quo mō dicimus q̄ p̄zem iū in beatis est ex opib⁹ meritorijs precedētib⁹. Tertio est ex aliqua ꝟtute occulta adsistēte. Sic sacramēta opari dicūtur. ¶ Ad ꝑpositū Corp⁹ xp̄i in sacr̄o cib⁹ est non corꝑis sȝ mētis. Nō vtiq̄ sm̄ sui substātiā nutriēs ac cibās aīaȝ: quēadmodū cib⁹ corꝑalis sm̄ substātiā cibat ꝛ nutrit corp⁹: qr aīa sm̄ sui substātiā additionē nō recipit: hinc sm̄ sui substātiā corp⁹ xp̄i nec cibat: nec restaurat: nec roborat aīaȝ: nec vnit aīe tāq̄ forma. Ideoq̄ nec ꝑ suā essentiā inflāmat aīam: sicut calor ignē: nec sm̄ suā substātiā illuminat sicut lumē aerē: nec sic viuificat sicut aīa corp⁹ Cū etiā sm̄ se sit res creata: ꝑ suā naturā ꝑpetiā nō liberat a morte: nec ad patriā reuocat: aut pctm̄ expellit nec resuscitat. Nec breuit aliq̄s ꝑdictorꝫ effectuū căliter effectiue ꝑcedit ex naturali ꝟtute ilii⁹ corꝑis. Restat ḡ vt fiat vl̄ ipsi⁹ merito: vel virtute occulta. Merito aūt ei⁹ nō fit vt ꝑnci pal̄r merētꝫ: qr mereri est nature itellectual̄ ꝛ rōnal̄. corp⁹ autē xp̄i acceptū ꝑ alia pte ꝯpositi sibal: qđ ex vi ꝯsecrōnis est i sacr̄o altar̄ nō ē natura itellectual̄ aut rōnal̄: sȝ ē corꝑal̄ nature ex ipo₂ aīa rōnali ꝯposite. vñ mereri ē ipsi⁹ aīe nō corꝑis: sȝ aīa ꝑ corp⁹ hoc est ꝑ opationes ꝛ passiones corporales volūtarie exhibitas vel passas mereaē. Etiā fruct⁹ hi nō ꝑueniūt ꝑcise ꝛ adequate ex merito sumētiū: qr sic nō ꝑuenirēt ex applicatiōe sacr̄i seu vsu ei⁹: ꝛ plus sacr̄m scīficaret a sumētib⁹: q̄ sumētes a scīo: qm̄ sumētiū merito ipsi ꝑ hoc scȝ scīficarent. Relinq̄t ḡ q̄ diuina ꝟtute ꝛ volūtate: que ex suo beneplacito hos fruct⁹ efficit in digne hoc corp⁹ sumēte. Vñ sicut in baptismate suꝑfusioni aque seu immersiōi aut ablutioni exteriori: que fit ꝑ aquā: cū certe verborꝫ forme ꝑlatione ꝛ baptizātis intentiōe: adest virt⁹ oīpotētis dei: ad efficiēdū interiorē vel spūalem ablutionē a pctis. Sic refectiōi corꝑal̄ꝛ exteriori q̄ fit ꝑ sūptionē hui⁹ venerabil̄ sacr̄i: adest virtus diuina ad ꝑficiēdā internā ꝛ spūalē refectionē: quā exterior sigēt: ꝛ ceteros fruct⁹ nūeratos: ꝛ hoc in subiecto disposito: hoc est in viuēte, vita gratie quia cibari ꝛ refici non est mortuorꝫ. Statuit itaq̄ deus q̄ ad dignā hui⁹ sacramēti sumptionē: hos fructus efficere vult in aīa huiusmodi viuentis.

Dignitas ꝛ vtilitas hui⁹ sacr̄i excedit oēm hūanā estimationē.

Aliq̄d dr̄ fieri vl̄ effici tripliciē ab alio.

Obiectio.

¶ O Sed di. quõ tunc dr saluator Caro mea vere est cibus ⁊ sanguis meus vere est potus. Si non ipsa nec ipse hos refectiõis effect⁹ operat. Rñdet q vere ibi assertiue ponit: vt sit sensus. Caro mea vere .i. indubitãter est cibus reficiẽs seu refectiu⁹

Rñsio ad obiectionem.

Et sanguis me⁹ vere .i. indubitãter est potus: potans vel inebriãs spũalr: sʒ non sua natura: sʒ virtute diuia Sicut aqua baptismalis vere est aqua regenerãs: ⁊ vnda purificãs: non sua natura: sʒ virtute diuina: cui accedẽs elemẽtũ o verbũ efficit. sacramẽtũ .i. sacratiõis: seu sanctificatiõis instrũ. Et quid mirũ si deus opõ ⁊ misericors ad sumptionẽ hui⁹ sacri corporis: cui inseparabilr vnita est excellẽtissima deitas: fruct⁹ ⁊ dona multiplicet in sumẽtib⁹: cum ⁊ reb⁹ lõge inferiorib⁹ in gradu entitatis adsistat ad effectuũ mirabiliũ pductionem? Si eñ vestis beati Joãnis euãgeliste, hoc obtinuit vt p tactũ manuũ aristoboli tũc increduli: tres mortuos suscitaret: q̃d de hoc corpore: qð vestimentũ est deitatis: pia fides suggerit sentiẽdũ? Si Petri aplĩ bacul⁹ ex suo ɔtactu beatũ maternũ a morte suscitauit: diuina adsistẽte virtute: q̃d mirũ si attactu hui⁹ corporis diuinissimi: virt⁹ adsistẽs diuia hos fruct⁹ ⁊ his maiora faciat? Sic argui põt ps sudarijs ⁊ semicinctijs Pauli: de qb⁹ in actib⁹ aplorũ dr: q delata ⁊ posita sup infirmos curabant: ⁊ sup demoniacos: spũs immũdi eijciebant. Si igit xp̃s tãtas virtutes ɔtulit sctõrũ suorũ ossib⁹ aridis capillis eorũ aut puluerib⁹: sepulchris ⁊ vestib⁹: vt eorũ attactu fugarent demones ab obsessis corporib⁹: sanarent corpora a diuersis morbis ⁊ lãguorib⁹: quo nõ icõparabilr multo maiores carni sue pprie sibi suppositalr vnite: ⁊ iam vita glorie fulgẽti: q̃ ⁊ p nr̃a oĩmqʒ salute passa est: virtutes tribueret? ¶ Ampli⁹ si fimbria vestimẽti sui hoc pstitit vt ei⁹ tactu emoroissa sanaret a sanguinis profluuio: haud dubiũ carni sue quã induit: qua inuẽtus est vt homo: maiora tribuit. ¶ Itẽ si lignũ vite in medio paradisi hac virtute pditũ esse voluit vt vitã corporalẽ vtẽtib⁹ fructu eius ppetuaret: quo nõ pot⁹ carni ⁊ sanguini suo hoc tribuit: vt perpetuare posset in digne vtẽtib⁹ vitã aiarũ? ¶ Demũ si hãc virtutẽ dedit vbis quorũdã exorcistarũ: vt eis arceant ⁊ ligent demones: quo vbũ: per qð facta sunt oĩa: carnẽ suã: quã p aiarũ salute assũpsit: non oĩb⁹ pstãtiis virtutib⁹ glorie ⁊ magnificẽtie sue ɔgruentib⁹ ⁊ aiarũ saluti expediẽtib⁹ insigniuit? Reuera: voluit: decuit: ⁊ fecit sue carni has maioresqʒ virtutes tribuere: quã de purissimis virginis sanguinib⁹ formauit: quã suo, naturali filio in vnitatem suppositi copulauit: in qua a morte triumphauit: qua diaboli p tãtẽ supauit ⁊ abstulit: quã sup omnes angelicas virtutes ad dexterã suã collocauit. Cui vnite anime xp̃i sanctissime eandẽ iudicãdi ptãtẽ viuos ⁊ mortuos tribuit ⁊ donauit.

Actu. xix.

Mat. ix.

¶ Ex quib⁹ ⁊ hoc sequit: q lʒ sacrm hoc spũalr tñ sumptũ effect⁹ pdictos operet: multo tñ pleni⁹ et pfectius hoc facit in sumẽtib⁹ etiã sacralr: hoc est simul sacralr ⁊ spũalr: vt ex sorone alterius dubij deducet. Et tñ de fructib⁹ hui⁹ viuifici sacri. ¶ P Sed adhuc q̃s diceret. Si hos fruct⁹ operat hoc sacrm in digne sumẽti: quicũqʒ hos fruct⁹ non experiunt nec sentiũt: (cum pauci hos fruct⁹ sentiãt etiã eorũ q̃ sine mortalis peccati ɔsciẽtia: post debitam sui ipsorũ pbationẽ accedũt) seq̃retur q tales indigne sumerẽt: qð durũ nimis foret: ⁊ a cõione plurimos reuocaret. ¶ Ad hoc rñdetur: q plurimi ex dictis fructib⁹ lʒ in digne sumẽte oriunt: minime tñ expimẽtalr cognoscunt. Hi sunt oẽs fructus grãm ⁊ charitatẽ eiusqʒ augmẽtũ inseparabiliter comitãtes sicut mẽtẽ viuificare: pctã relaxare: nutrire augmẽtãdo: vnire xp̃o: copulare p cõionem primo ⁊c. Sicut eñ charitas ⁊ cetere virtutes infuse a nobis expimẽtalr cognosci nõ possunt: nec intuitiue videri. vt tradũt doc. dist. xvij. primi: quia omnẽ actum quem pducere possumus q̃tũ ad genus actus mediãte habitu infuso: pducere possumus ex habitu acq̃sito: siue ex volũtatis libertate: lʒ non quo ad circũstãtiã meriti: que nisi per reuelationẽ in hac nostra pegrinatione euidẽter sciri non potest. Nescit eñ homo an odio: vel amore dignus sit: quod nedum de supposito hoīs verum est: sed etiam de actu eius virtuoso. Simillimi eñ sunt effectus pcedentes ex habitib⁹ infusis ⁊ acq̃sitis: intantum q habitus infusos esse ponendos nulla rõ euidens ɔuincit: sed sola fidei ⁊ ecclesie autoritas verissima eos nobis credẽdos pdit. Deniqʒ inflãmatio affectus per deuotionem ⁊ spũalis dulcedinis sentimẽtũ: delectatio quoqʒ in spũalibus atqʒ operandi pmptitudo sensibilis: et si freq̃ter sequantur charitatẽ: non tamen inseparabilr ei iunguntur. Nonnunq̃ etiam in charitate maiori: minor sentit deuotio: ⁊ in minori: maior. Nihil deniqʒ phibet: quandoqʒ etiam vbi nulla est charitas ⁊ gratia: deuotionẽ ⁊ dulcedinẽ sentiri etiam vsqʒ ad lachrymarũ effusionẽ: sicut est videre in nõnullis petõribus ex verbo dei vsqʒ ad lachrymas compũctis: qui tamen nondum exposuerant: peccata in quibus volũtate tenẽtur cauere: ⁊ ab eis recedere: q̃ deuotio seu dulcedinis sentimentum esse potest a deo paruulos sic ad se attrahere volente: quãdoqʒ ab habitu acquisito: q̃nqʒ a cõplexione: quandoqʒ a spũ maligno: vt sic a debitis operibus retrahat: vt hmõi delectationẽ spũalem finalr querere doceat: vt dũ eam subtrahit in desperationẽ mittat: pptereqʒ alias causas plurimas. Quapropter admonet scriptura pbare spũs si ex deo sunt. ¶ Q Primi fructus: qui inseparabilr ɔsequuntur charitatem ⁊ eius augmentum: illi infallibiter concomitãtur dignamqʒ huius sacramenti cõmunionem: sed hi: vt dictum est sentiri non possunt. Hi enim consequuntur ex opere operato: non ex opere operantis: dum tamen non adsit obex vel impedimentũ. Hoc enim pprium est sacramẽtis noue legis gratiã infundere: aut infusam augmentare obice remoto: alioqñ quomodo essent signa gratie efficacia atqʒ certa? Cetera vero que nomine deuotionis generaliter sumpto intelligo: quandoqʒ dantur digne sumentibus: quãdoqʒ digne sumentibus subtrahuntur: immo nonnunq̃ indignis prestantur. Unde Joan. cancell. in de mystica theologia practice consideratione. vi. ait loquens de contemplationis. ac deuotiõis gratia. Sunt filij infideles ⁊ alieni: sunt serui nequam quos aliquando cibari sustinet pater celestis ex adipe frumenti: et de petra melle saturari: quemadmodum apud aliquos ex principibus videre est: qui condemnandis paulopost ad mortem mittunt aliquotiens in carcerem de preciosis mense sue reliquijs. Namqʒ has gratias reperire est apud maledictionis reprobationisqʒ filios: vel in augmentum sue damnationis: pro abusu ingratissimo doni dei: vel ad aliorum eruditionem: vel pro qualicũqʒ laborum suorum velut florũ vel inutiliũ premio transitorio. Pro tali numismate tales merces: dicit prouerbium vulgare. Fornicari tantũmodo quesierunt in donis dei per improbã delectationem vel presumptionem. Quid igitur? Desiderium eorum affert eis deus: sed iratus: audiunt illud euangelij. Tolle quod tuũ est ⁊ vade. Difficillimũ igitur est cognoscere: vnde et ad q̃d hmõi deuotio ac dulcedinis sentimentum conceditur. Datur deniqʒ quandoqʒ digne suscipientibus atqʒ supererogatur a liberalissima dei clemẽtia. Quãdoqʒ in bonũ iumentiũ ab eadem clemẽti voluntate subtrahitur: sed nõ ad insipientiam eorum. ¶ R Multus autẽ dispensationis nile dei: qua etiã electis hmõi gratiã subtrahit: dicit⁹ cau-

.i. Jo. iiij.

Mat. xx.

Prouerb. xxviij.

cella. vbi. ꝫ. aliquas colligit causas. Prima ppter humiliationē. vñ ait. Fit hoc quoq; ⁊ sepi⁹ ad humiliationē vt retūdat supbia: vel q̄ ꝓfuit vt ne subrepat: puideat. Propterea testat. b. Bern. vere nihil esse efficaci⁹ ad grām hāc vel inueniēdā: vł retinēdam: vel recuperādā q̄ si semp inueniaris nō altū sapere: sed sape ad sobrietatē. Deniq; btūs est vir q̄ semp est pauid⁹: ⁊ sup custodiā suā stat. ¶ Scdo: fit hoc aliqñ ad desideriū vehemēti⁹ igniēdū: quē admodū ignis flatu cōpressus erūpit ardētior: vt dicam⁹ grādis grāditer q̄rere. ¶ Fit hoc tertio: vt ab hoīe sua fragilitas ⁊ abyssus miseriarū pfūdi⁹ ac clari⁹ sentiat: q̄ten⁹ vilescat ipse sibi recogitans q̄lis ex se sit: ⁊ q̄lis ex dei munere esse possit. ¶ Quarto: fit hoc aliqñ ad induēdū viscera mie ⁊ pietatis sup alioꝝ desolatiōe: qb⁹ hec ꝯsolatio vel nō ꝯcedit: vel ꝯcessa subtrahit. ¶ Fit hoc q̄nto ad satisfaciēdū interim p se vel alijs p dolorē sensibilem ex tali carētia derelictū: quēadmodū humanitas Christi derelicta est: ⁊ torrēti penalitatū tota immersa q̄ten⁹ ita satisfaceret p pctis nō suis: sed alienis. ¶ Fit sexto: ne q̄s idone⁹ in doctrina alios iuuare: aut in re aliq̄ velit assidue sic ociari sibi: sic inter amplexus Rachelis herere: vt negotiū charitatis spūali: ⁊ Lye fecūdatiōi nequaq̄ inuigilet. ¶ Fit septio: vt homo p multa tētat⁹ discat ex his q̄ patit obediētiā ceterasq; virtutes: q̄ten⁹ eas postmodū edoceat efficacius. ¶ Fit octauo: ne deserat homo p ꝯtēplatiōis sue superogationē: obligationem debite actiōis. ¶ Fit nono ad punitionē venialiū pctōꝝ: tāq̄ si pater indulgētissim⁹ vel auertat interim faciē a filio lasciuiore: vel tristior ostēdat: q̄ten⁹ exinde studiosior sit in omi modestie custodia. Et ne minimis negligēs paulatiꝫ decidat. ¶ Fit hoc decimo: vt cognoscat illud apli. Nō est volētis neq; currētis. s. p industriā ppriā: sed dei miserētis. ¶ Fit hoc vndecimo: ad purgationē maris spūalis magni ⁊ spatiosi qđ ex nimia quiete solet sordes ꝯhere: sicut ⁊ materiale: quas exagitatio cōmotioq; depellit. ¶ Fit hoc duodecio: vt innotescat si gratis aīa timet deū: si parata est. s. obsequi pprijs expēsis doloꝝ ⁊ tribulationū: quēad modū si stipēdia ꝯsolationū ⁊ suauitatū ab impatore suo recipet: ꝯ illos qui oronē suā vel effundere nolūt: vel inefficacē credūt: nisi ꝯsolationū sentimēta meruerint: quasi nō fingeret vnq̄ deus laborem in p̄cepto. ¶ Fit tertiodecimo: q̄ten⁹ ablactet homo: ne semp putrescat aut fornicet i donis dei: ea ppter se diligēs: his adherēs sese oblectans: aut ne p̄miū hoc tpale recipiat: illo futuro cariturus. ¶ Fit hoc q̄rtodecimo: vt dissimulet venire tātus hospes ad aīam: ne grauet expēsis sicut Dauid ad filiū. Scd qb⁹ expēsis? Lachrymis: pus: gemitib⁹: ieiunijs: vigilijs: ⁊ ceteris corpora grauātibus. Quia aīa iunior nō posset sustinere ebrietatē spūs: si iugiter itroduceret eā in cellā vinariā suā. Propterea clauē gerit nūc claudēs: nūc aperiens. ¶ Fit hoc q̄ntodecimo: vt pnocet te de⁹ sicut aq̄la pullos suos ad volandū: ⁊ mr̄ filiū ad ambulādū. Deserit eñ mr̄ filiū suū aliqñ hac industria: vt desert⁹ clamet: vtq; regrediēs cautior sit adherere sibi. Cautior etiā ne cadat pspicere ⁊ q̄sitū matrē letior suscipiat inuētā: blāditias ⁊ oscula iucū⁹ addat. ¶ Fit demū sextodecimo ad exercēdū patientiā: q̄ psectū op⁹ hꝫ: nā q̄ est acerbior tribulatio: q̄ materia patiētie copiosior apud aīam q̄ a p̄gustatione delitiarū paradisi relabit ⁊ corruit: ad dolores inferni: ad fitūdinē vmbre mortis: ad erūnas hui⁹ seculi. ¶ S Sumit hinc ꝯiectura q̄re futura esset amaritudinis separatio ppetua. Hec cancel. Qui lꝫ in ghe loq̄t de dulcedine ꝯtēplatiōis: hꝫ tñ in pposito locū. Qꝛ sicut aliqñ ꝯtēplatiuis cōcedit hui⁹ ꝯsolatiōis experiētia: quoq; subtrahit. Sic digne sumēti eucharistiā quoq; gust⁹ diuine dulcedinis credit (aīs ꝯcedit) quoq; negat ex causis prenarratis: ⁊ dispōne sumētis. Igit pro ea obtinēda impigriter laborādū est orōne ⁊ cordis purificatione ita vt accedēs parat⁹ sit eā humilr̄ vti cū gratiarū actiōe si det: parat⁹ nihilomin⁹ ea carere bono aīo si nō det: recogitās assidue: q̄ non in sentimēto hui⁹ dulcedinis: sed in charitate est regnum dei. Patꝫ ḡ rñsio ad dubiū: quod neq; indigne: neq; inutilr̄ sumūt alias dispositi: qui hmōi ꝯsolatiōis dulcedinē nō sentiūt: nec ppter hoc ab ei⁹ cōione se studeāt cohibere.

Uir q̄ semper est pauid⁹: ⁊ sup custodiā suā stat ē btūs.

Rom. ix.

¶ Lectio. lxxxvij.

A

Dicto de huius sacramēti fructu: dicēdū est quo ad dubiū quartū de indigne sumētiū pena ⁊ piculo. Uerū intellecta pctī grauitate grauitas pene cōijci pōt: q̄m scriptū est. Pro mēsura pctī erit ⁊ plagarū mod⁹. ⁊ Apoc. xviij. Quātū glorificauit se: ⁊ in delitijs fuit tm̄ date illi tormētū ⁊ luctū. ⁊ Hiere. l. Iuxta oia q̄ fecit facite illi. Iob q̄. xx. Iuxta multitudinē adinuētionū suarū: sic ⁊ sustinebit. Igit videndū est de grauitate pctī indigne sumptiōis. Ueꝝ q̄ digna sūptio: q̄ve indigna: late. ꝫ. ostēsum est lec. vi. ⁊ vij. Unde loquor nūc de his q̄ celebrādo aut sumēdo hoc sacrū: nouo mortali pctō se onerāt: de qb⁹ aplūs ait. Qui mādūcat ⁊ bibit indigne: iudiciū sibi mādūcat ⁊ bibit nō dijudicās corp⁹ dñi. Iudiciū mādūcāt dānatiōis. i. ſm glo. sua mādūcatione se dignos dānatiōe efficiūt. Nō q̄ malū ē qđ accipiūt. Accipiūt ēt idigne accedētes verū corp⁹ xpī ⁊ sanguinē dū sacra dentib⁹ p̄mūt: lꝫ sine fructu. Sicut Greg. iiij. dial. ait. Est q̄dē (inq̄t) in pctōrib⁹ ⁊ indigne sumētib⁹ vera xpī caro ⁊ ver⁹ sanguis ſm essentiā nō salubri efficiētia. Ad idē Aug. ii. v. d̄ vnico baptis. Qꝛ alijs nō ad salutē: nō iō min⁹ est corpus ⁊ sanguis qđ accipit. Bonū est ḡ qđ accipiūt: sꝫ bonū factū est eis malū: dū male accipiūt bonū: vt ait Aug. in de v̄bis euāgelij. Sicut ecōuerso: factū est bonū aplo cū bñ accipit malū. s. dū stimul⁹ Satane patiēter portat. sic ad Roma. viij. inquit. Scim⁹ q̄m diligētib⁹ deū: oia cooperant in bonū hijs q̄ ſm ppositū vocati sunt sancti. Ubi glo. Prosunt eñ mala q̄ fideles pferūt vel ad emēdāda: vel demēda pctā: vel ad exercēdā pbādāq; iustitiā: vł ad demōstrādā hui⁹ vite miseriā: q̄uis eñ mors carnis de pctō p̄mi hōis originalr̄ venit: tñ bon⁹ ei⁹ vsus gloriosissimos martyres fecit. ⁊ Nic. d̄ ly. sup eādē locū. Istis. s. sctis ſm ppositū. i. ſm p̄destinationē etiā pctā in bonū pueniūt: q̄ fortiores ⁊ cautiores resurgūt. Et etiā in gloria ad bonū eorum facit pctōꝝ memoria sicut cicatrices ad gliā militis q̄ finalr̄ in bello triūphauit. Sicut ḡ mala bonis coopant in bonū: ita scā obsunt malis: non q̄ res illa mala sit: sꝫ q̄ mal⁹ male accipit qđ bonū est. Qđ in arca dñi q̄ alophylos occidit: ⁊ Isrl̄ saluauit. Et in māna qđ bonis oīs delectamēti ⁊ suauitatis saporē: malis aūt nauseā p̄stitit: figuratū est. Hinc Chryso. hom. x. Sacrificiū hoc (inq̄t) cib⁹ spūalis est: sicut corporalis cib⁹ dum vētrē inuenerit aduersis humorib⁹ occupatū: ampli⁹ ledit. magis nocet: ⁊ nullū p̄stat auxiliū. Ita ⁊ iste spūalis cibus: si aliquē repit malignitate pollutū: magis eū pdet nō sui natura: sꝫ accipiētis vitio. Sumūt ergo indigne accedētes iudiciū dānationis magne: dānationis pfunde: ſm pctī hui⁹ grauitatē. ¶ B Possum⁹ aūt grauitatē hui⁹ pctī indigni accessus intelligere ex culparū pōdere: qb⁹ cōparat. Cōparat aūt idigne sumptiōis culpa pctō pditiōis Iude: Iudeoꝝ ingratitudini ⁊ blasphemie: ⁊ effusiōi p̄tiosi sanguinis de Christi corpore. Quo ad p̄mū q̄ indigne sumit: xpm cū Iuda pdit. de quo. b. Hiero. in epla quadā ait: loquēs spālr̄ ad sacerdotes.

Deu. xxv.

Apo. xviij.

j. Cor. xj.

Grego.

Augu.

ij. Cor. xij.

Chryso.

Quid tibi cũ feminis q̃ in altari cũ deo fabularis? dic sacerdos: dic clerice: dic q̃squis fueris q̃ sacra su mis: quare cũ eisdẽ labijs filiũ dei osculariis q̃bus osculat⁹ es labia meretricis? O Juda: filium hois osculo tradis. Et iste est de his q̃ in alijs pctis sup bie: inuidie: auaritie: infidelitatis: ⁊ ceteris forni catiõe nõ minorib⁹ accedũt. Itẽ. b. Aug. Nõ min⁹ peccãt q̃ tradũt xp̃m pctõrib⁹ mẽbris: q̃ qui xp̃m tradiderũt crucifigẽtib⁹ Judeis. Trajcũt em̃ hi xp̃m in pcti locũ: q̃ est in ptãte demonũ: sicut Ju das tradidit ip̃m manib⁹ iniq̃s Judeoꝝ. Et. b. Re migi⁹ sup illud Matt. xxvi. Ue illi p q̃ẽ fili⁹ hois tradet. Ue (inq̃t) tradẽtib⁹ xp̃m ad crucifigẽdũ. Sꝫ ⁊ ve cũ maligna ↄsciẽ sub sacro sumẽtib⁹ illũ. Hi ⁊ si nõ tradũt Judeis ad crucifigẽdũ: tradũt tñ ip̃m mẽbris inimici ad sumẽdũ. Glo. q̃ꝫ Bede. Ir sem piternũ ve homini illi q̃ ad mẽsam dñi indigne ac cedit. Ille em̃ in exẽplũ Jude filiũ hois tradit: non Judeis q̃dẽ pctõrib⁹: tñ pctõrib⁹ mẽbris. s. suis: q̃ dñici corporis sacr̃m accipe temerarie p̃sumũt. Il li dñm vẽdũt q̃ ei⁹ timore ⁊ amore neglecto: terre na: caduca: immo ⁊ criminosa p eo diligere: ⁊ cura re nõ metuũt. hec Beda. Tales aũt sunt q̃cũq̃ in digne celebrãt vel accedũt. Sic in glo. Luce. xxij. Exẽplo Jude filiũ hois tradit: q̃ illud inuiolabile dñici corporis sacr̃ꝫ violare p̃sumit. Ad idẽ. b. Ber. Qui s̃m carnẽ viuũt ait: ⁊ post carnalia euagãtur: catena vitioꝝ cõpediri cum pditore venenũ acci piũt: ⁊ spũalis suspẽdij laqueũ icurrũt grauissime dãnãdi. Tũ multiplici reatu. Tuꝫ p sacri ↄtẽptu. An nõ discerneret inter glebas: q̃ discernit int̃ stel las? Examinabit certe argẽtũ: q̃ ip̃m q̃ꝫ aurũ pba uit ⁊ reprobauit. Hec ille. ¶ C Et recte cõparatur pditori iude: q̃ idigne sacr̃m sumit: qm̃ sicut signũ manifestũ pacis ⁊ amicitie est osculũ: ita spũalis vniõis ⁊ diuine dilectiõis panis iste est sacrũ. Qm̃ vn⁹ panis: ⁊ vnũ corp⁹ multi sum⁹: oẽs q̃ d̃ vno pa ne: ⁊ de vno calice participam⁹. Sicut ḡ Judas si gnũ extrinsecũ pacis: osculũ ferebat: q̃d in pectore nõ habebat: ⁊ ipso signo inimicũ ⁊ traditorẽ tege bat. Ita q̃ indigne accedũt: foris sacr̃m charitatis maxime signũ sumũt: ⁊ int⁹ p peccãdi volũtatẽ ini mici ⁊ ↄtẽptores sunt. Cur em̃ q̃ pctã deserere no lunt: sacra in supꝑficiẽ sumũt: nisi vel vt p hypocri sim se foris ictõs simulẽt: nec tñ int⁹ esse volũt? Uo lunt reputari sacerdotes deuoti: volunt iudicari Christiani veri: probi: honesti: bonis similes: esse tamen nolunt. Hinc tantus strepitus ⁊ oblatratio dum indignis phibetur accessus. Currunt: pmit tunt: minantur: ⁊ si non aliter in alienis parochijs furtiue accipiunt: mentiuntur se esse absolutos a sentẽtijs: a censuris: a pctis. Ui q̃d tanta instantia mortem sibi pcurant: nisi quia videri volũt: quod esse nolunt? Si em̃ vellent esse amici Christi: ejice rent ↄcubinas: redderẽt male q̃sita: deponerẽt o dia: repellerẽt vitia: vitã emẽdarẽt: ⁊ reconciliati deo ecclesie ⁊ pximo: cõionem humilr a suis sacer dotibus peterent: ⁊ salubri⁹ obtinerẽt. Aut forte temporale lucrum querũt q̃stum existimãt pieta tem: ⁊ isti manifesti⁹ cum Juda dñm nedum oscu lãtur: sed etiã pro pecunia scelestissime vendũt: lõ ge peiores simoniacis. Nam isti vendũt: aut mer cantur spũalia: illi patrẽ ⁊ dñm spiritũ in questũ auaritie ponũt. Hinc per Hiere. dño causat. Quid est q̃ dilect⁹ meus in domõ mea facit scelera mul ta? Nunq̃d carnes sctẽ auferẽt a te malitias tuas in q̃b⁹ gloriata es. Ut penas Jude excipiũt: cui as similãt in crimine. Judas qui scitatẽ simulabat ⁊ auaritiã occultabat: p̃ciũ sanguinis retulit: ⁊ sus pẽdio seip̃m interemit: sicq̃ seip̃m fama reb⁹ ⁊ vita pariter priuauit. Ita indigne sumentes mysteriũ vnitatis: ⁊ non tenentes vinculum pacis: non acci piunt mysteriũ pro se: sed contra se. ait Aug. in de sacramẽtis fideliũ. Quod etiam experiẽtia decla rat: nam sepe in diffamiã: sepe in paupertatem: se pe in vite abbreuiationem iusto dei iudicio inci dunt. Inde em̃ lites: inde infirmitates: pestilẽtie: ⁊ mortes: vt satis ostendit aplS. j. Coꝛ. xj. et hoc est quod d̃r Eccles. j. Ne sis incredul⁹ timori dñi: ⁊ ne accesseris ad illum duplici corde. Ne fueris hypo crita in ↄspectu hominũ: ⁊ non scandalizaueris in labijs tuis. Attẽde in illis ne forte cadas: ⁊ addu cas anime tue confusionẽ: ⁊ reuelet deus abscõdi tua: ⁊ in medio synagoge elidat te. Quoniam ac cessisti maligne ad dominũ: ⁊ cor tuum plenũ est dolo ⁊ fallacia. ¶ D Secundo: indigna sumptio huius sacramẽti comparat ingratitudini ⁊ blas phemie Judeorum: Judei nanq̃ magna ⁊ multi plicia dona a domino acceperũt: sꝫ ingrati nimis ante aduentum Christi sepius per idololatriã ve rum deum deseruerant. Adueniente v̄o Christo: quem summis patres expectauerant desiderijs: maioris reddiderũt vicem ingratitudinis: dũ mul tiplicia eis exhibita beneficia in infirmoꝝ curatio nibus: ac veritatis doctrinationib⁹ diuinitatis ope ra non sibi: sed demonibus attribuerũt: superad dentes blasphemias in verbis ⁊ factis irridendo: conspuendo: colaphizando: flagellãdo: ad vltimũ morte turpissima cõdemnãdo. Non aliter decipit qui in sacramento Christum indigne accipit. In gratissimus enim est qui maxima dona non põde rat: sed vilipendit. Nullum vnq̃ tñ cõsecuti sunt Judei bñficium: q̃tum in sacramento quotidiano nostri cibi prestitit nobis dominus: vt patet, trãs currendo per singula. Nam vt alia taceam: panẽ angeloꝝ dedit illis: manna. s. in deserto: quib⁹ pa uit istos. xl. annis. Sed dignior est panis quẽ no bis in sacramẽto dominus p̃parauit. Hic est vere panis angeloꝝ. Non ab angelis factus: sed ange lorum factor: de altitudo: gaudiũ ⁊ totum eorũ bo num. Unde de hoc pane verius dicit. Panem an gelorũ mãducauit homo. Quod exponẽs. b. Ber. in fine sermonis de sacro: inq̃t. O stupẽda dei mise ratio: verbum carnem: deus cinerẽ: figulus lutũ: vita morticinium induit: vt iumenta manducarẽt panem angeloꝝ. Homines iumẽta erant: sicut ait pphẽta. Homo cũ in honore esset non intellexit: cõparatus est iumentis insipiẽtibus: ⁊ similis fa ctus est illis. Ea propter cibus supcelestis muta uit se in pabulũ pecoris. Panis em̃ angeloꝝ fact⁹ est fenum. Unicus patris. filius hominis. Uerbũ quippe caro factum est. Et iuxta pphetã. Omnis caro fenum: comedũt ergo angeli verbũ de deo na tum: comedũt homines verbũ caro factũ. Nullum hmõi bñficium excogitari potuit: nec maius ali quod dari. Uere itaq̃ ingratissim⁹ est: qui hoc be neficium vilipẽdit: ⁊ indigna sumptione blasphe mat: non verbo: sed detestabilius opere et facto. Hinc per pphetã Malachiã dominus imprope rat sacerdotib⁹: ⁊ in eis omnibus indigne sumenti bus: ait em̃ Mala. c. j. Si pater vester ego sũ: vbi est honor meus? Et si dominus ego sum: vbi est ti mor meus: ad vos o sacerdotes dicit domin⁹ exer cituum: qui despicitis nomen meum: ⁊ dicitis: in quo despeximus nomen tuum? Offertis super al tare meum panem pollutũ: ⁊ dicitis in quo pollui mus te? Glo. Corripit sermo diuinus episcopos ⁊ ministros ecclesie negligẽtes: ⁊ omnes qui in xp̃o baptizati: Christi nomine censentur: cur nomẽ ei⁹ despiciant: quibus aperit causam offense: quia pa nem pollutum offerunt. Polluit enim panẽ. i. cor pus Christi qui indignus accedit ad altare ⁊ men sam domini: si non scelerata voce: scelerato tamen opere despicit. Et sequitur. Dum sacramẽta vio lantur: ipse cui⁹ est sacr̃m violat. ¶ E Uideamus nũc si non aliquid amplius faciũt illi q̃ Judei. Ju dei faciẽ in quaꝫ angeli ↄspicere desiderãt: sputis ⁊ [illegible] sordis fedauerũt. Sed hi ingratissimi nedum

Marginal notes: Augu. — Remigi⁹. — sup marc. c. xiiij. — In ser. de sacro. — j. Coꝛ. x. — De obq̃ciẽdio ↄcubinis. — Hiere. xj. — Eccle. j. — Ingratitudi ⁊ blasphẽie Judeoꝝ ↄpara t indigna sumptio hui⁹ sacri. — Ps̃. lxxvij. — Ps̃. xlviij. — Esa. xl. — Malac. j. — j. Pe. j.

faciē: sed totū corp⁹ dn̄icū oīs polluti immūdicijs̄ inuoluūt: ⁊ in latrinā fedissimā facinorose ꝯsciētie traÿciunt. Quid min⁹ ingratissimis Judeis rogo faciūt: nisi q̄ hi scienter: illi Judei egerūt ignoranter: hi spūaliter polluūt: illi corporalr̄ fedauerūt. Cōstat dn̄m spūalē magis abominari immūdiciā: q̄ corporalē: ⁊ ideo nō immerito in iudiciū cadūt Judeoꝝ s̄m apl̄m. Judiciū sibi mādūcāt ⁊ bibūt. Quale in diciū⁹ desertiōis certe ⁊ excecatiōis. Deserūt em̄ ampli⁹ a gr̄a: ⁊ ideo magis obdurant. Perdūt lumen cognitiōis: ⁊ iō ꝓfundi⁹ excecant. Qđ recte in māna significatū est: nā a calore solis liq̄fiebat: ⁊ a calore ignis obdurauit. Exo. xvi. Ita cib⁹ salutaris q̄ p̄ calorē amoris diuini, solis ꝯtine liq̄fieri debuit per effectū. i. resoluere aīm i deū: p̄ calorē ignis cōcupiscētie indurat. i. cor idurat p̄ desertionē: ad qđ sequit̄ excecatio: s̄m illud ps. Supcecidit ignis et nō viderūt solē. Ignis haud dubiū: q̄n ꝯcupiscētie ⁊ n̄ viderūt solē iustitie. ¶ F Cōparat̄ tertio pctm̄ indigne sumptiōis pctō crucifigētiū. Crucifixores q̄ppe innocētē dn̄m: q̄ spōte se obtulit p̄ salute oīu ipsi malitiose occiderūt ad ꝓpriū interitū. Et sanguinē quē dn̄s futur⁹ erat ex charitate nimia: i p̄ciū redēptiōis: ipsi effuderūt p̄ iuidiā in penā sue dānatiōis. Ita ⁊ indigne cōicātes passiōis Christi ⁊ mortis sue memoriale: qđ ipse vt medicinā salutarē: pctōrū expiationē: nimio amore reliq̄rat: ac freq̄ntare p̄ceprat: q̄ntū ad seipsos frustrant: ⁊ euacuāt: nō diligētes nec passiōis mysteria: virtutes: ⁊ exēpla rememorādo imitātes: s; ꝯtēnentes in p̄nicie suā sumūt. Hinc plane apl̄s indi. Quicūq̄ mādūcauerit panē ⁊ biberit calicē dn̄i idigne re⁹ erit corporis ⁊ sanguinis dn̄i. Glo. interl. Mortis christi penas dabit: vel de bonis male sumptis maculas trahit. Clamāt hi sanguis ei⁹ sup̄ nos. Uere sup̄ te. i. ꝯ se sanguinē xp̄i aduocāt: q̄ eiusdē sanguinis p̄ciosa mysteria pollutis, cordi infundūt. De Judeis crucifixorib⁹ dr̄. i. Cor. ij. Si regē glie cognouissent: eū vtiq̄ nō crucifixissent. Hi aūt q̄ xp̄m in fide recte intelligāt: ip̄m tn̄ indigna sumptione crucifigere nō erubescūt. Un̄ nec illud benignitatis v̄bū audire merent. Pater ignosce illis: q2 nesciūt q̄d faciūt. De his p̄ ꝓphetā dn̄s ꝯquerit. Super dolorē vulnerū meoꝝ addiderunt: q2 de die in diē irreuerētiā irreuerētie supaddūt. Un̄ ⁊ recte d eis dici pōt v̄bū illud lamētantis p̄triarche Jacob ex p̄sona p̄ris. Fera pessima deuorauit filiū meuz. Gen̄. xxxvij. Nō mādūcant: s; deuorāt: dū sine discretiōe: sine reuerētia: sine amore ⁊ sine sapore velut canes rabidi deglutiūt. ¶ Sed q̄ pena crucifixores dn̄i secuta est. Sciđē Herodes ⁊ Pilat⁹ mala morte interierūt. Ille nāq̄ p̄cussus a dn̄o ꝯsum ptus a v̄mib⁹ expirauit. Iste v̄o referētib⁹ historijs: seip̄m interemit. Quāti deniq̄ Judeoꝝ impij dati sunt p̄ sepultura: ⁊ diuites pro morte sua: s̄m Esaie vaticiniū. Joseph⁹ late describit de Judaico bello. Sic ⁊ indigne sumētiū penas apl̄s exprimit. Ideo indi inter vos dormiūt multi: morte sc; subitanea p̄cussi. vt dicit Lyra. Ita em̄ frequenter puniti fuerāt in p̄mitiua ecclesia: qđ si hodie nō videm⁹ tā freq̄nter accidere: nihil inde gaudēdū: s; multo magis timēdū: ne tpales penas dn̄s refrahat vt eternis acri⁹ p̄uniat: vn̄. ij. Mach. vi. dr̄. Multis tpe nō sinere pctōribus ex snia agere: sed, statim vltiones adhibere: magni beneficij iudiciuz est vt non eos: cum dies iudicij aduenerit: in plenitudine pctōꝝ puniat. ¶ G Et q̄ntum ad omnia hec: ꝓpheta non optādo: sed ꝓphetando ait. Fiat mēsa eoꝝ corāz ipsis in laqueū ⁊c. Eoꝝ: quoꝝ eoꝝ? Eoꝝ certe qui dederunt in escam dn̄i fel: in eucharistia s̄m glo. ⁊ in siti sua dn̄m potauerunt aceto. Sitiuit in cruce: sitit adhuc nostram iustitiā: cōuersionem: amorē salutē. Un̄ ⁊ ꝯuiuium ⁊ refectionē nobis p̄parauit: cibum dans suauissimū proprij corporis: potū vero sanguinis sanatiuū sui preciosi sanguinis. S; indigne sumētes miscēt cibo fel fraterne amaritudinis ac vitiorū: ⁊ acetum frigidi tepiditatis obstupescere faciēs dētes meditationū sanctarū. ¶ Cōtra quos penas ⁊ maledictiōes duodecim indigne sumētiū p̄nūciādo enumerat p̄ suū ꝓphetā q̄ sequunt eos: nisi p̄ dignā penitētiā resipiscāt: cōformiter ad numerū duodecim fructuū: q̄ ꝯsequūtur dignā sacr̄i sumptionē. Qui sunt peccatorum iniq̄tatio: dānatiōis p̄paratio: scandali suscitatio: mētis excecatio: tētatiōis immersio: ire dei ꝓuocatio: vite p̄sentis abbreuiatio: gratuitoꝝ spoliatio peccatorū cumulatio: in peccatis obstinatio. ꝑpetua desertio: finalis ab electis separatio. Hec oīa suo ordine ꝓpheta ꝓsequit: postq̄ in p̄sona dn̄i cōtra aduersarios lamētat⁹ est. Dederūt i escā meā fel: ⁊ in siti mea potauerūt me aceto. Retributionē quā ex hoc meruerūt subiūgit. Fiat mēsa eoruz corā ipsis in laqueū: sc; peccati: quoad primū. Et in retributiones: sc; dānatiōis quo ad secūdū. Et in scādalū: quo impingētes iruāt in peccatuz quo ad tertiū. Obscurent oculi eoꝝ ne videant sc; verū solē illuminātē ad viā vite: quo ad quartuz. Et dorsum eoꝝ semper incurua: pōdere videlicet tētationū: quoad quintū. Effunde sup̄ eos irā tuā ⁊ furor ire tue ꝯp̄hēdat eos: ad accipiēdū de eis vindiciā: quo ad sextū. Fiat habitatio eoꝝ deserta p̄ vite presentis ablationem: mortēq̄ subitaz quo ad septimū. Et in tabernaculis eoꝝ nō sit qui inhabitet. i. tēplo ⁊ regio palatio inhabitet deuoto mētis affectu p̄ gratuitoꝝ spoliationē: q̄ ad octauum. Et sequit. Appone iniquitatē sup̄ iniquitatem eos: vt peccatū indigne sumptiōis suo pōdere trahat ad aliud: ad aggregādū cumulū peccatorū: quoad nonū. Et nō intrēt in iustitiā tuā relinquēdo suā: sic q̄ maneant obstinati in sua iustitia apparēte: que est maxima iniustitia: ex cōmuniōe iustos se ostēdūt: q̄ntus p̄ eū: qi idigne accedūt magis in peccatis obfirment: ⁊ portas vere iustitie sibi claudūt: quo ad decimū. Deleant de libro viuētiū: p̄ eoꝝ ꝑpetuā desertionez in peccatis: quo ad vndecimū. Et cū iustis nō scribant: p̄ eoꝝ ꝑpetuā separationē a iustis ad vitā eternā p̄destinatis: in finali ouiū ⁊ hedoꝝ separatione: quo ad duodecimū. ¶ Ex his aliquaten⁹ pōt cōijci peccatū indigne sumptionis p̄ peccatoꝝ grauitatē ad q̄ cōpat. ¶ H Sed si queris an peccata ad que cōparatur sint simpliciter grauiora: vel eque grauia: gr̄a exēpli. Utrū pctm̄ traditiōis iude simplr̄ sit grauius indigna sumptiōe: vel ecōuerso. ¶ Pro cui⁹ solutione aduertēdū post sanctum Tho. par. iij. q. viij. ar. v. peccatū vnū pōt dici graue seu graui⁹ vl' ex obiecto: vel ex circūstātia. Prima grauitas dr̄ grauitas pcti ex genere siue p̄ se. Scđa dr̄ grauitas pcti p̄ accidēs siue ex circunstātia. Loquēdo de grauitate pcti ex genere: hic est ordo grauitatis pctōꝝ: q2 oē pctm̄ aut cōmittit in deū: aut in creaturā siue ꝓximū. Nūc ḡ ex p̄te obiecti: oīa pctā in deū cōmissa grauiora sunt pctis ꝯmissis in creaturā. Pctā commissa in deū sunt duplicia: q2 aut ꝯmittunt in naturā diuinā: vt infidelitas: blasphemia: odiū dei ⁊ se idolatria: ⁊ similia: ⁊ illa sunt simplr̄ maxima pctā ex p̄te obiecti. Aut ꝯmittunt in hūanitatē xp̄i. Et hoc dupliciter: aut in hūanitatē xp̄i manifestā: vt crucifixio xp̄i: ei⁹ flagellatio ⁊c. Aut tectā sp̄e sacramētali vt indigna sumptio: vel celebratio ꝯ ordinē institutū. Pctā ḡ ꝯmissa in hūanitatē xp̄i manifestā: vt visibilis ambulantis in terris sunt grauiora: q̄ ea q̄ ꝯmittunt in sub sacro latētē. ¶ Patet ḡ q̄ simplr̄ ⁊ q̄ntū ad gen⁹ pcti: graui⁹ est hoc pctm̄ indigne sumptiōis oī peccato cōmisso in ꝓximū: vt graui⁹ homicidio: spoliatione: adulterio sacrilegio: incestu traditione persone: ciuitatis ⁊ cetera. Sed peccata commissa in deitatem similiter ⁊ in humanita-

ps. lvij.

Peccatuz idigne sūptiōis cōparat pec cato crucifigentiū.

i. Cor. ij.

Psa. lxviij.

i. Petri. i.

Ps. lxviij.

Peccatuz potest dici graue vel graui⁹ ex obiecto vl' ex circunstātia.

tē xp̄i aperte ⁊ manifeste sunt grauiora. ¶ Ex circūstātia ꝓ o pctm̄ est grauius altero ex parte ipsi⁹ peccantis.: vt q2 ex ignorātia:vel infirmitate: aut certa malitia. Ex cōtēptu vel ex surreptiōe: ex magna vel modica libidine:⁊ ita de aliis circūstātiis. Et fm̄ hoc pōt pctm̄ in ꝓximū vt latrocinium esse grauius q̄ indigna sumptio:vt si nō fit ex temeritate:s3 timore ꝯfusiōis aut pene. Sic ēt stat q̄ indigna sūptio sit magis pctm̄: q̄ infidelitas:aut blasphemia:vt qñ ex maiori ꝯtēptu:⁊ infidelitas nō sit ꝑuinax:s3 cōtingit ex aliq̄ deceptiōe. Et ita p3 respōsio ad q̄situm. Et tm̄ de illo dubio q̄rto. ¶ Ꝫ De dubio quinto tāgēte frequētationē hui⁹ sacri:vide licet vtrū expediat frequēter cōmunicare. Et vt specialius q̄rat:pōt esse dubiū vtrū existēti in statu in quo pōt laudabiliter celebrare vel cōmunicare:in quo etiā pōt laudabiliter abstinere:melius sit abstinere q̄ accedere vel celebrare. ¶ Et arguit̄ pmo q̄ neutrū sit alio meli⁹. Nā dr̄ Aug. li. de eccle. dogmatibus ⁊ habet̄ de ꝯse. di. ij. quotidie Quotidie eucharistie cōmunionē accipere nec laudo:nec vitupero. Sequit̄. Si dixerit q̄spiā nō quotidie accipiēdū eucharistiā:alius affirmat quotidie:faciat vnusquisq̄ qḋ fm̄ fidē suā pie credit faciēdū. Neq̄ eñ litigauerūt inter se:aut quisq̄ eoꝝ se alteri ꝑposuit zache⁹:⁊ ille cēturio:cū alter eoꝝ gaudens in domū suā suscepit dn̄m. Alter dixit. O dn̄e non sum di. vt intres sub tectū meū. Ambo saluatorem honorificātes:q̄uis nō vno mō. Ambo pctis miseri:ambo misericordiā ꝯsecuti. Ad hoc valet q̄ māna fm̄ ꝓpriā volūtatē in ore cuiuscunq̄ sapiebat. Ex hac autoritate colligit̄ qḋ neutrū alteri ꝑferi̇ in casu posito:accedere sc3 ⁊ abstinere. ¶ Preterea multi sanctoꝝ spm̄ dei habētiū refugerūt sacerdotium:ne cogerentur celebrare: vt beat⁹ Marcus euāgelista:qui sibi pollicē amputasse dr̄:vt sacerdotio reprobus inueniret̄:vt dicit Hiero. in ꝓlogo super Marcū:similiter beat⁹ Frācisc⁹: beatus Benedictus:⁊ plerīq̄ alij ad sacerdotiū ꝓmoueri recusabāt. Quidā etiā vocati humiliter paruerūt officiū sacerdotale amplectētes:⁊ hostiā sacratissimam quotidie offerētes. Nā ⁊ btūs Cassio. narnēsis ep̄s:q̄ quotidianū deo sacrificiū offerre cōsueuerat:seq̄ in lachrymis inter ipsa sacrificioꝝ arcana mactabat:mādatū dn̄i suscepit dicētis. Operare qḋ operaris:nō cesset pes tu⁹:nō cesset man⁹ tua natali aplōrum venies ad me: ⁊ retribuā tibi mercedē tuā. Qui post septē annos ipso aplōrum natalitio:cū missarū solēnia peregisset: e corpore exiuit:vt testat̄ beat⁹ Greg. iiij. dial. c. viii. Sācti aūt in vtroq̄ credunt̄ placuisse deo:nō errasse:neq̄ in virtutibus dispares fuisse: vt dicit Chryso. In sanctis aūt:inuere pares virtutes dissimiles pugne:gloriose victorie:ideo videt̄ vtrūq̄ eque fore cōmendabile. ¶ R Deinde arguit̄ qḋ melius sit ꝑpter accedētis humilitatē ⁊ sacri reuerentiā ⁊ dignitatē abstinere q̄ accedere. Ueritas respōdere debet figure:ergo sicut agn⁹ paschalis nō debuit nisi semel in anno immolari ergo nō.: s3 ver⁹ agn⁹ xp̄s in sacro: nisi semel in anno immolari ⁊ sumi. Item sicut baptismus q̄ significat mortē dn̄i (vt. s. dictū est) nō nisi semel accipit̄ in vita:ita ⁊ eucharistia qua similit̄r mors dn̄i fm̄ aplm̄ annūciat̄: nō nisi semel accipiēda est in vita eadē rōne. ¶ Preterea in mādūcatiōe spūali nullū est periculū: in sacrāli ē piculū est:nisi hō sit bene par⁹. S3 via securior ē eligēda: s3 raro ē cōicādū sacrālr̄ ⁊ freq̄nter spūalr̄:⁊ ꝑ ꝯsequēs freq̄nt̄ abstiner̄ ē melius q̄ frequēter accedere. ¶ Preterea. Qui accedit cōsiderat effectū ⁊ fructū sacri:⁊ ita ꝯmodū ꝓpriū. Qui vero nō accedit:attēdit gloriā dei:⁊ dignitatē maiestatis ei⁹. S3 magis bonū est cōsiderare ⁊ querere gloriā dei q̄ cōmodū ꝓpriū:ergo ⁊c. Cōseq̄ntia nota cū maiore. Et minor ꝓbatur:q2 accedere modo dicto ꝓcedit ex amore cōcupiscētie: abstinere ratiōe prefata ꝓcedit ex amore amicitie:nūc autē ꝑfectior ⁊ excellētior est amor dei amicitie: q̄ amor dei cōcupiscētie:ergo ⁊ actus ꝓcedens ex illo amore amicitie:est ꝑfectior actu ꝓcedēte ex amore cōcupiscētie. Siquidē nobiliorū virtutū nobiliores sunt actus:amor autem amicitie ad charitatē pertinet:amor concupiscentie ad spem. ¶ Quod

Ambro.

aūt melius sit accedere arguit̄. Primo q2 quotidie est accedēdū:⁊ ita nullo die abstinēdū. Antecedēs est beati Ambro. lib. j. de sacra. Panis iste quotidianus est accipe quotidie qḋ quotidie tibi ꝓsit. Sic viue vt q̄tidie merearis accipere. de ꝯse. di. ij. nō iste. Preterea semꝑ est accedēdū: igit̄ nō abstinēdum. Cōsequētia nota. Antecedēs est dei Ambro. et habet̄ de ꝯse. di. ij. Si quotiēscūq̄. Si quotiēscūq̄ effundit̄ sanguis xp̄i:in remissionē peccatorum effundit̄:debeo merito semꝑ accipere: q̄ semꝑ pecco:semꝑ accipe debeo medicinā. ¶ Itē Calixt⁹ papa de cōsecratio. dist. ij. peracta: dicit. Peracta cōsecratiōe:oēs cōmunicēt:q̄ noluerint ecclesiasticis carere liminibus. Sic eñ apostoli statuerūt:⁊ sctā romana tenet ecclīa. ¶ Itē Hilari⁹ eadē dist. si nō

Hilarius.

ait. Si nō sunt tāta pctā vt excōicet̄ q̄s. i. vt dign⁹ sit excōicatiōe (nā oē mortale est dignū excōicatione) nō debet se a medicina corꝑis ⁊ sanguis dn̄i separare. His autoritatib⁹ vel p̄cipit̄ vel cōsulit̄ fidelibus quotidie cōicare:s3 p̄ceptū sitr̄ ⁊ cōsilium est de meliori:ergo meli⁹ est accedere q̄ abstinere ¶ Preterea quāto hō frequēti⁹ accedit:tāto magis dignificat̄ ⁊ deo approximat:s3 meli⁹ est dignificari ⁊ deo approximare:ergo. Antecedens patet:q2 ꝑ vnū dignū accessum accedēs dignificat̄ ⁊ deo vnitur:ac gr̄a auget̄:ergo quāto frequēti⁹ id agit:tāto magis dignificat̄ ⁊ deo appropinquat. Quia cū frequētatiōe mysterij:crescit nostre salutis effect⁹ vt dr̄ in collecta. ¶ Preterea ex accessu multiplex ꝓuenit cōmodū ⁊ accedenti ⁊ alijs eccl̄ie mēbris. Ex abstinētia aūt a bono opere nullū ꝓuenit commodū:s3 si p̄ceptū nō fuerit:nullū sequatur pctm̄. S3 melius est id quo cōmodū ꝓcurat̄ sibi ⁊ eccl̄ie q̄ quo illa negligūt̄. Ad hoc facit parabola de seruo inutili:q̄ talētū sibi traditū abscōdit in sudario

Luc.xix.

Autoritas aūt celebrādi ꝓ viuis ⁊ mortuis talētū est magnū sacerdoti cōmissum ad ꝓfectū tot⁹ ecclesie:ideo abscōdēdo illud:⁊ nō offerēdo ad vtilitatem viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ: videt̄ incurrere sugillatiōnē serui negligētis talētū sibi cōmissum abscondētis. Ad hoc facit illud Bede in quodā trac. q̄ sacerdos nō legitime impedit⁹ celebrare omittens

Beda.

quātū in eo est:ꝑuat sanctā trinitatē laude ⁊ gloria:angelos letitia:pctōres venia iustos subsidio ⁊ gratia:in purgatorio existētes refrigerio:ecclesiam speciali xp̄i beneficio:⁊ seipm̄ medicina ⁊ remedio. ¶ L Pro solutiōe hui⁹ dubij aduertēdum qḋ vt patet ex forma dubij:dubiū nō loquit̄ de indignis ⁊ indispositis:q̄ indigna sumptione incurrūt maledictiōes superiore lectiōe recitatas. His

Bernar.

eñ nō sit bonū accedere:malū tñ est simpliciter abstinere. Cōtra illos loquit̄ beat⁹ Bernar. in ser. de festo pasche:cui⁹ principium est. Uicit leo: Deprehēsi estis inter angustias ꝑuaricatores:nō q2 preuaricatores estis:s3 q2 ꝑsistitis i ꝑuaricatiōe: addētes ꝑuaricationē:aut penit⁹ impenitētes: aut tepide penitētes. Nec periculosa fugiētes vt post miserā experiētiā incētiua pctī. Irretiuit vos inimicus:ꝑplexis:vt ait (Job. xl.) scriptura neruis testiculoꝝ. Si hac cōsciētia xp̄i sacra refugitis:nihil vobis cōmune cū xp̄o:nō habetis vitam in vobis. Ipsum audite dicētē. Nisi mādūcaueritis carnem filij hois:⁊ biberitis ei⁹ sanguinē:nō habebitis vitā i vobis. Si indigne suscipitis:iudiciū vobis mādūcatis scīm corp⁹ dn̄i nō dijudicātes. Redite preuaricatores ad cor: ⁊ in toto corde q̄rite dn̄m:et

odire malū:penitētes nō v̄bo tm̄ ꝛ lingua:ſʒ ſpū ꝛ v̄itate. Hec Bernar. Neq̄ attendūt iſti q̄tū ſibi-ipſis nocēt abſtinēdo a cōmunione ꝛ celebratione ſi fuerit ſacerdotes dicētes ſibiipſis meli⁹ eſt cor pus xp̄i nō ſumere:miſſam nō celebrare:quā indi-ne accedere:qḋ vtiq̄ verū eſt. Melius ideſt min⁹ malū. Nā dicit ſcriptura. Nō eſt bonū ſumere pa nē filiorū ꝛ mittere canib⁹. Sʒ hec ſciētes nō eru-beſcūt miſeri eſſe canes ipudētiſſimi:q̄ vocati ſunt in partē filiorū dei. Nec timēt eſſe vaſa mortis fa-cta in interitū:ꝛ receptacula immūdicie:q̄ eſſe de berēt loc⁹ ꝛ hoſpitiū:atq̄ vaſa mūda vite ꝛ gr̄e:im mo fontis vite ꝛ glorie. O quāta eos manēt tormē ta q̄ dn̄o hoſpitiū negāt ſi maiora ſodomitis p̄pa-rata ſunt his:q̄ xp̄i ſeruos nō recipiūt. Si q̄ mini-mū xp̄i diſcipulū hoſpitio non colligunt:audituri ſunt. Diſcedite a me maledicti in ignē eternuʒ: q̄ hoſpes fui ꝛ nō collegiſtis me. Quid audituri ſunt q̄ xp̄ʒ in p̄pria veniētē: cū ſint ſui:ſubſtātia ꝛ offō nō recipiūt? Sodomite q̄ angelos veniētes nō col legerūt:igne ꝛ ſulphure puniti ſunt. Haud dubiū q̄ dn̄m angelor̄ pulſantē ad fores cordis:vt cenet cū eis ſuſcipere ɔtēnūt:vt ſuis libidinib⁹ vacēt q̄n mittēdi ſint i ſtagnū ardētē ſulphureū:nūq̄ inde liberādi. De his ergo dubiū noſtrū nō q̄rit. Sʒ de illis qui ſibi bene ſunt cōſcij:quor̄ quidā accedūt q̄dā ex reuerentia ſacri aſtinēt. Nō tn̄ de illis q̄ ali quo debito rōne officij religiōis aut beneficij tenē tur cōicare vel celebrare. Hi eñ nō ſunt in ſtatu in quo p̄nt laudabiliter abſtinere. Siqdē ois debēs nō ſoluēs debitū cū pōt:nō ſoluēdo peccat. ¶ M Uñ cōſequēter aduertēdū:ꝙ colligēdo q̄ doctores ſcribūt de varia ſumptiōe hui⁹ ſacri:pōt diſtingui quadruplex mādūcatio hui⁹ ſacri:ſcilicet

Mat.xv.

Eiuſdeʒ.xxv.

Gen.xix.

Mādūcatio q̄druplex hui⁹ ſacri.

Mādūcatio:
- Pure corporalis.
- Sacramentalis tantum.
- Spiritualis tantum.
- Sacr̄alis ꝛ ſpūalis ſimul.

¶ Mādūcatio corporalis tm̄: eſt comeſtio ſpecie-rum ſacr̄aliū:vt cibi corp̄alis: nullo habito reſpe-ctu ad rōnē ſacramēti: quō manducat ſacr̄m alal brutum mus vel porcus: nō potēs cognoſcere rō nem ſacri. Hoc etiā mō ſumit fidelis vel infidelis: dū ſpecies illas accipit:vt aliū corp̄is cibuʒ: nihil cogitās de ſacr̄o. Eſt tamē ꝛ alius mod⁹ corpora-lem intelligēdi mādūcationē ſiue carnalē:quo iu dei intellexerūt v̄ba xp̄i de quo. s. dictum eſt:lec. xxxvi. ¶ Mādūcatio ſacr̄alis tm̄ eſt actualis ſuſce ptio ſacri cū intētione ſumendi vt ſacr̄m:ſine fide formata charitate. Dicitur eñ cū intētiōe ſumēdi vt ſacr̄m.i.vt alicuius rei ſignificatiuū vel cōtēti-uum. Requirit eñ intētio ſumēdi ſacr̄m ſm̄ fidē eccle-ſie:q̄ fides ſit in ipſo ſumēte vel in alio. In ipſo vt in fideli credēte in ſacr̄o ɔtineri xp̄m. Uel i alio vt in heretico:ſeu infideli volenti tn̄ ſumere eodē modo quo fideles ſumūt:ad eundē ſcʒ effectū. Ut exēpli cauſa ſi talis ſumeret hoſtiā cōſecratā cogi tans ꝛ intendēs:volo ſumere ad eundē effectū ad xp̄iani:fiat qḋ fieri pōt:lʒ nō crederet aliq̄d ſacruʒ ɔtineri ſub hoſtia. Ille q̄dē;ſic ſumēs ſumeret ſa-cramētaliter:q̄ nō vt aliū cibū corporalē nec ſpūa liter:ergo ſacr̄aliter:aliōq̄n oporteret ponere q̄n-tum mēbrū. Hec eſt intētio Alex.parte.iiij.q.xliij. mēbro.iiij. Qḋ eñ intētio ſumēdi vt ſacr̄m requi-ratur ad ſumptionē ſacramētaliter: declarat per ſilē de adulto:ſi ab alio lauaret i aqua p̄ferēte for mā baptizandi:ipſe tn̄ nō intēderet baptizari:ſed ſimplr̄ lauari:velut in alia aqua nō lauaret ſacr̄a liter:nec baptizaret. Si vero intēderet baptizari ſiue lauari vt xp̄iani intēdūt dicēs ſibi. Uolo hoc fieri circa me eodē modo quo xp̄iani credūt: lʒ nō crederet lotionē illā eſſe alicui⁹ efficacie; vere ba-ptizaretur. Ex illo patet ꝙ aliud eſt mādūcare ſa cramētum:ꝛ mādūcare ſacramētaliter: q̄ unus et

Quid ſit mandūcatio corporalis tm̄.

Joan.vi.

Quid ſit mandūcatio ſacr̄alis tm̄.

Aliud eſt mādūcare ſacr̄m: aliud mādūcare ſacramētaliter.

infidelis māducat ſacr̄m: ſumēs ſpecies panis ſi-cut alium cibū:ꝛ tn̄ nō ſacr̄aliter. ¶ Mandūcatio ſpiritualis tm̄ eſt fide formata id xp̄m actu vel ha bitu credēdo ei vt capiti mēbrū incorporari: ſine actuali ſpecierū ſacramētaliū ſumptione. Dicitur fide formata:p̄pter angelos q̄ nō mādūcāt ſpūalr̄ hoc ſacr̄m:lʒ xp̄o fruāt in glīa: q̄ nō habēt fidē ſʒ viſionē clarā:idē eſt de beatis. Dicitur credendo actu p̄pter adultos i chriſtū credētes. Dicit habi tu p̄pter paruulos baptizatos:q̄ habēt fidē infu-ſam:ſilr̄ ꝛ charitatē. De hoc latius vide ſupra lec. xxxvi. Dicit ſine actuali ꝛc. ad excludēdū mādūca tionē ſacramētalē. ¶ Mādūcatio ſacr̄alis ꝛ ſpūa-lis ſimul:eſt actualis ſumptio ſacri cū fide forma-ta charitatē:ſumētē ſumpto incorporante. Et p̄ʒ declaratio ex p̄cedētib⁹. ¶ N Cōſequēter ſuppo-no cū magiſtro lib.iiij.ſen.diſt.i. ꝛ doctorib⁹ ibidē ſcribentibus:qḋ ſacr̄a no.le. virtute operis opera ti cōferunt gratiā:ita qḋ nō requirit bon⁹ motus interior qui merat gratiā:ſʒ ſufficit qḋ ſuſcipiens nō ponat obicē. Sicut in ſacr̄is ꝛ in ſacrificijs vet. teſt. nō cōferebat gratia ex hoc ſolo qḋ ſuſcipiens ſacr̄o vtebat nō ponēs obicē:ſʒ tm̄ ɔferebat ex vir tute boni motus interioris tāq̄ meriti vt dr̄ Sco. in ſcrip.iiij.di.i.q.v. qḋ dictū ſic intelligo:qḋ ſuſci-piēs ſacr̄m nō ſolū cōſequit grātiā tantā quātam meret bonus mot⁹ interior:quo ſuſcipiēs cōuerti tur in deū:ſiue de cōdigno:ſiue de cōgruo. Sed vl tra hoc cōſequit gratiā:vel gratie augmētū ex ſa-cramēti efficacia:quā operaret in nō ponēte obicē nō rōne actualis deuotiōis vel diſpoſitiōis: qḋ p̄-prium ſacr̄is no.le. alioquin fruſtra ſuſciperet ſa-cramētū vbi de ſuſcipiēdo nō obligat p̄ceptū. Nil eñ adderet perſonalis diſpoſitio merito qḋ habe retur etiā ſine ſacr̄o. Et hoc eſt qḋ dicit btūs Aug. et allegat magiſter vbi. s. volēs aperire differētiā inter ſacr̄a vete. teſt. ꝛ ſacr̄a no.le. Ille inquit p̄mit tebant tm̄ ꝛ ſignificabāt:hec aūt dāt ſalutē. Si āt ſacr̄a no.le. nō darēt gratiā:niſi quātū exigit acci-piētis diſpoſitio:nō aliter darēt ſalutē: q̄ ſacramē ta vete. teſta. In quor̄ vſu etiā iudei ipſis ex de-uotione:ꝛ p̄cepti diuini obediētia vtētes gratiam acceperūt:quātū eor̄ preparatio exigebat:ſʒ quia non acceperunt ex efficacia ſacr̄orum:dicūtur non dare:ſʒ ſignificare ꝛ p̄mittere ſalutem. Nec certe no.le. ſacr̄a darēt ſalutē. Nūc aūt dāt ſalutē: quia poſt meritū diſpoſitiōis vtēriuſ ex efficacia quam ſortiunt ex inſtitutiōe xp̄i: ꝛ merito paſſiōis eius: conferūt grām qua ſaluamur. Hinc ait Gerſon in trac. de pollutiōib⁹ nocturnis. Celebratio habet efficaciā magnā virtute opis operati p̄pter quaʒ no tātūdē valet volūtas ſola celebrandi ſicut par volūtas actu celebrās. Addit itaq̄ op⁹ hoc exte-rius aliquid bonitatis ad bonitatē volūtatis:pro pter meritū paſſionis xp̄i:ideo dici ſolet opus pri uilegiatū. ¶ O His premiſſis reſpōdeo ad dubiuʒ p̄ tres p̄poſitiones. Prima:vtrūq̄ ſcʒ accedere ad euchariſtie ſacramētalē cōionē:ꝛ ab eadē abſtine re:in caſu dubij pōt eſſe meritorium ꝛ laudabile. Probat p̄ prima parte: q̄ q̄ dignē accēdit vt po-nit caſus dubij:accedēdo meret fruct⁹ eius p̄cipe re vt deductū:eſt. s. lec.lxxxv. Itē p̄ dignā ſumptio nē meret ſumēs vitā eternā ſm̄ illud. Qui mādu-cat me:ꝛ ipſe viuet p̄pter me. ¶ Scd̄a pars p̄bat q̄ pōt aliquis ad ſumptionē ſufficiēter diſpoſit⁹ (puta nō exiſtēs in mortali) attēdere ſacri dignita tē ꝛ tremēdā excellētiā:ſuāq̄ fragilitatē:ꝛ ex humi litate p̄pter ſacri reuerētiā abſtinere:ſe reputan-do indignū. Et ille act⁹ quo elicit velle abſtinere: eſt actus p̄cedēs a virtute fidei ꝛ humilitatis:or-dinabilis in deū:q̄ dei magnificatiuus:ꝛ p̄ cōſe-quens pōt eſſe meritorius. Ad hoc eſt autoritas Aug. s. Allegata:vbi dicit de zacheo ꝛ cēturione: ambo ſaluatorē honorificātes:honorificare auteʒ

Quid ſit mādūcatio ſpūalis tantum.

Mādūcatio ſacr̄alis ꝛ ſpūalis ſimul quid ſit.

Aug. po lxxiij.

Gerſon.

Joā.vi.

inexistēs ꝛ futurū. Pro cuiꝰ intellectu aduertēdū
qꝺ sm.b.Tho.par.iij.q.lxxix.arti.iij.ꝙ virtꝰ huiꝰ
sacri potest ꝯsiderari dupliciter. Uno modo sm se:ꝛ sic
hꝫ virtutē ad remittēdū queqꝫ pctā ex passiōe xpi:
que est fons ꝛ causa remissiōis pctōꝝ. Alio modo
pōt cōparari ad eum qui recipit hoc sacrm ꝓut in
eo inueniunt impedimēta ꝑcipiēdi huiꝰ sacri effe
ctum. Quicūqꝫ aūt hꝫ ꝯscientiā peccati mortalis:
habet in se impedimētū ꝑcipiēdi effectū huius sa
cramēti. Tum quia nō viuit spūalr: ꝛ ita nō debet
spūale nutrimētū suscipe: quod nō est nisi viuētis.
Tum quia nō pōt vniri Christo dum est in affectu
peccādi mortalr: qui est fons vite: ꝛ remissor pctō
rum. Et ideo (vt dr in lib. de ecclesiasticis dogmati
bus.) siꝰ mens in affectu peccādi est: grauat magis
eucharistie ꝑceptiōe: ꝙ purificet. Unde hoc sacra
mentū in eo qui ipsum recipit in ꝯscientia peccati
mortalis: ꝛ per ꝯhs indigne: non operat remissio
nem peccati ꝓpter voluntariū recipiētis impedimē
tum. Pōt tñ sacrm hoc nihilominꝰ opari remissio
nem peccati mortalis: ꝓteriti ꝗdem ꝗtū ad quas
dam eius reliqas culpe ꝛ pene. Culpe sunt dispo
sitio mala relicta ex pctō: ꝓnitas.s. ad recidiuam:
aut habitꝰ vitiosus: quos remittit eucharistia di
gne sumpta: vt.j. dicet. Reliquias etiā pene nō tñ
semꝑ totalis: sed maioris vel minoris sꝫ diuersaꝫ
dispōnem sumētis.s. sm modū feruoris ꝛ deuotio
nis. Sacrm eñ illud vt sacrm ꝛ cibꝰ: est ꝓncipalr
institutū vt spūale nutrimētū per vnionē ad Chri
stum ꝛ ad mēbra eiꝰ: ꝛ nō ꝓncipalr ad satisfaciēdū.
Quia aūt vnio fit per charitatē: ex cuiꝰ feruore qꝫ
cōsequit remissionē: non solū culpe: sed etiā pene:
hinc est ꝙ homo per quandā ꝯcomitātiā ad ꝓnci
palē effectū ꝯsequit remissionē pene. Unde vt di.
Alex.par.iiij.q.xl.remittit pena frequēter in su
sceptione huiꝰ sacri. sed hoc magis ex dispōne su
scipiētis: quia vt habet Exo.xij. Agnus paschalis
comedi dꝫ cum lactucis agrestibꝰ.i. in amaritudi
ne doloris: pro peccatis ꝓpriis: ꝛ cōpassionis mor
tis Christi: ex quibꝰ meretur remissionē pene. Au
get aūt hanc contritionē charitatis feruor: quem
augmētat susceptio sacri. Quid aūt remittat sacrꝫ
illud inqꝫtum est sacrificiū: dictū est.s. ❡ Operat
etiā sacrm illud remissionē peccati mortalis inexi
stētis in suscipiēte: nō aūt in ꝯsciētia. Remittit eñ
mortale cuiꝰ nō habemꝰ cōsciētiā neqꝫ affectū: sm
illud ps. Ab occultis meis mūda me. Silr pecca
tum displicēs per attritionē: nondū per ꝯtritionē
ꝑfectā in suscipiēte deuote remittit pro quāto at
tritio ꝑficit. Uñ.b.Tho. Forte eñ ꝑmo nō fuit suf
ficiēter ꝯtritꝰ: sed deuote ꝛ reuerēter accedēs ꝯseq
tur per hoc sacrm grām charitatis: qua ꝯtritionē
ꝑficiet ꝛ remissionē peccati. ❡ Q Operat ꝛ remis
sionē peccati mortalis futuri: pro quāto robur tri
buit ad scelera deuitanda ꝛ mortalia cauenda: vt
vult Jnno. Unde ꝓmittit orō. Panē nrm supsubstātialē
da nobis hodie. ꝛ statiꝫ adiūgimꝰ. Dimitte nobis
debita nra: ꝛ ne nos inducas in tētationē: sed libe
ra ꝛc. Quia per panē istū liberamur a malis ꝓteri
tis ꝓsentibꝰ ꝛ futuris. Augmēto eñ grē qꝺ ꝓstat
hoc sacrm: roborat homo ꝯtra ꝓnitatē ad malū: ꝛ
reddit cautꝰ circa negligētiā siue ignorātiā: qbus
existētibꝰ labit in pctm mortale. Uñ dr pctm dele
ri: quia detent ꝓmouētia ad mortale. Etiam quia
in ꝯsummatione in bono omnia mala ꝑfecte delē
tur: quia ꝛ reliqe maloꝝ ꝛ reatꝰ. Cum ergo ꝯsum
matio hec habeat virtute huiꝰ sacri: nō incōgrue
dr omne pctm hoc sacro deleri. Eo eñ est ꝑfecta
deletio quo est i bono ꝯsummatio. De hoc effectu
huiꝰ sacri dicit.b.Bernar. in quodā ser. Sacrm il
lud duo operat in nobis: vt veꝫ ꝛ sensum minuat:
ꝛ in grauioribꝰ pctis tollat oīno ꝯsensum. Si quis
vestrū non tam sepe modo: nec taꝫ acerbos sentit
motꝰ iracūdie: luxurie: inuidie: aut ceteroꝝ hmōi:

[Margin: Virtꝰ huius sacri dupliciter ꝯsiderari pt. — Alexan. — Exo.xij. — Psal. — Thomas — Sacrm ꝯopat remissionē pcti mortal futuri. — Bernar.]

grās agat corpori ꝛ sanguini dñi: qm virtꝰ operat
in eo sacri. Et sm illud intelligi debēt dicta sctōꝝ:
vt cum orat ecclesia. Sit hoc sacrm ablutio scele
rum. Silr Juliꝰ papa in.c.cū omne. de cōse. dist.ij.
dicit. Cū omne crimē atqꝫ pctm oblatis deo sacrifi
ciis deleat: qd de cetero ꝓ delictoꝝ expiatiōe deo
dabit: qm in ipsa sacrificij oblatiōe errat. Ecce pla
ne dicit ꝙ omne crimē ꝛ omne pctm hoc sacrificio
delet. Jtē Hila.xij. de trini. Hec accepta atqꝫ ex
hausta: faciūt vt ꝛ nos in Christo: ꝛ Christꝰ in no
bis sit. Jtē Dama. Corpꝰ Christi ois lesiōis est vn
ctio: ois sordis est purgatio: ꝛ silia: qꝛ scꝫ mortalia
delent modis dictis: nō ꝙ ꝑmo insint in ꝯsciētia: ꝛ
per sumptionē huiꝰ sacri deleant: sed vel qꝛ prius
imꝑfecte ꝯtrita: aut ignorata: aut ꝑ huiꝰ virtutem
sacri cauta: ꝛ sic (vt dictū est) remissa: qꝛ nō admis
sa. Uerū due ꝑme autoritates loquunt de eucha
ristia vt est sacrificiū: non vt sacrm: vt satis ptꝫ in
uēti. ❡ R Et si qs di. Sacrm illud est signū pas
sionis Christi sicut ꝛ baptismꝰ: ꝛ ita expsse signat
sicut baptismꝰ. Si ergo baptismꝰ virtute passiōis
Christi delet oia mortalia: immo simplr oia pecca
ta: originale.s. ꝛ actuale: multomagis hoc videtur
facere hoc sacrm maxime. quia in hoc sacro reali
ter ꝯtinet ipse Christꝰ passus: autor grē ꝛ idultor
pctōꝝ: qꝺ de baptismo non ꝯcedit. ❡ Rñdet Alex.
ꝙ lꝫ vtrūqꝫ sacrm significet passionē Christi tamē
differēter: quia baptismꝰ ꝑmo passionē: hoc sacrm
passum signat. Panis eñ ꝛ vinū significāt primo
Christuꝫ qui fuit ex purissimis guttis sanguinis
beate virginis sm carnē genitꝰ. Uñ oblatio ista in
altari repñsentat Christū oblatū in ara crucis. Sꝫ
sacrm baptismi significat ꝑmo ablutionē qua fuit
homo purgatꝰ virtute passiōis Christi. Jlla enim
ablutio aque repñsentat ablutionē q fiebat in effu
sione sanguinis: de qua Jo. Lauit nos a peccatis
nris in sanguine suo. Jtem immersio in baptisma
te significat immersionē Christi in mortē sꝫ illud.
Quicūqꝫ baptizati sumꝰ in Christo Jesu: in morte
ipsiꝰ baptizati sumꝰ. Glo. in silitudine mortꝭ ipsiꝰ:
vt sicut Christꝰ semel mortuꝰ est carne: ꝛ semꝑ vi
uit: ita ꝛ nos mortui malo: semꝑ viuimꝰ per baptis
mum bono. Sacrm vo eucharistie significat Chri
stum passum. Nā sacrm eucharistie ꝯsistit in facto
esse. Sacrm baptismi in fieri tñ.s. in ablutiōe. Sic
Christꝰ est permanēs. Passio vo trāsiuit sicut res
successiua. Unde expssiꝰ baptismꝰ signat passionē
Christi: que immediatiꝰ fuit causa salutis ꝛ remis
sionis pctōrum. Eucharistia vo expssiꝰ signaut
Christū: qui fuit causa salutis ꝛ remissiōis pctōꝝ
per passionē. Ex illa repñsentatione magis cōgrue
bat ꝙ baptismo daret efficacia plena purgādi: ꝙ
sacro eucharistie. Uel aliter dr ꝙ baptismꝰ est spi
ritualis regeneratio: qui est mutatio de non esse
spūali ad esse spūale: ꝛ datur per modū ablutiōis
que signat ablutionē aīe. Et ꝗtū ad vtrūqꝫ, conue
niēter accedit ad baptisma: qui hꝫ ꝯsciētiā morta
lis peccati: vt regeneret ꝛ lauet. Sed eucharistie
sacrm datur per modū spūalis nutritiōis: qꝺ non
cōpetit mortuo in pctis: ꝛ ita non est similis ratio.
Ultima tñ ꝛ ꝓncipalis ratio diuersitatis est insti
tutio diuina: que ad diuersas sigñtiōes ꝛ efficacias
istituit hec duo sacra. ❡ S Et si dr. Per sacrm eu
charistie confert grā gratū faciens: ꝛ qlibet talis
sufficiēs est causa remissiōis cuiuscūqꝫ pcti mor
lis: qlibet enim grā gratū faciēs iustificat: ꝛ repu
gnat omni mortali. sm illud Roma iij. Justificati
gratis per grām ipsiꝰ: ergo eucharistia in sumēte
delet oia peccata mortalia. Rñdet ꝙ lꝫ ois gratia
hmōi sit sufficiēs causa remittendi pctm mortale:
non tñ semꝑ remittit: quia nō semꝑ actu remittit:
quia nō semꝑ mortale in subiecto inuenit qꝺ remit
tat. Datur eñ alicui hñti prius grām: vt magꝭ ha
beat: vt dr Mat.xxv. Habēti dabit ꝛ abūdabit.in

[Margin: Hilarius. — Damasc. — Obiectio. — Rñsio. — Apoca.i. — Roma.vi. — Obiectio — Solutio.]

stificare eni impiū: est p̄me gr̄e: nō gr̄e supadditie. Nūc aūt per eucharistiā non dat̄ p̄ma gr̄a regl̄r: nisi in casu supradicto: sed gr̄a supaddita iam vi uenti per grām: quia est cib⁹ viuētiū non mortuo rum. Nec hoc est in p̄iudiciū nobilitatis huius sa cramēti: sed magis attestat̄ eius excellētie: quia ci bus est tam excellēs ⁊ nobilis: q̄ non dz dari cani bus: sed tm̄ filijs. Nā qui canis est: indigne sumit: ⁊ in iudicium: ⁊ est reus corporis ⁊ sanguinis dn̄i. Et ideo illi non adijcit̄ gr̄a ex sumptiōe: sed pena. Hec de remissiōe mortaliū virtute hui⁹ sacr̄i. ¶ T De venialib⁹ aūt pctis: q̄ illa remittit satis osten dit magister in. iiij. di. xij. c. viii. allegās ad h̄ Amb. Si quotiēs effundit̄ sanguis Christi: in remissio nem pctōꝝ effundit: debeo semꝑ accipe: qui semꝑ pecco: debeo semꝑ h̄re medicinā. Et idē dicit lib. d̄ sacr̄is. q̄ iste cib⁹ quotidian⁹ sumit̄ in remedium q̄tidiane infirmitatis. Quotidie infirmitates sunt pctā venialia. Item Aug. Iterat̄ quotidie hec ob latio: lz Christ⁹ semel sit passus: qr̄ quotidie pecca mus pctis sine q̄bus mortalis infirmitas viuere non pōt. Et quia quotidie labimur quotidie xp̄s mystice immolat̄ pro nobis. Dedit eni nobis hoc sacr̄m salutis: vt qr̄ nos quotidie peccam⁹: ⁊ ille iā mori non pōt: ꝑ hoc sacr̄m remissionē ꝯsequamur. Ad idem dicit Inno. Venialia delet: ⁊ cauet mor talia. Rōnem assignat. b. Tho. in. iiij. scrip. dist. xij. q. v. art. j. Quia virtute hui⁹ sacr̄i fit quedā trāsfor matio hoīs ad Christū ꝑ amoris vnionē: ⁊ hic est ꝑprius eius effect⁹: ⁊ qr̄ ex feruore charitatis pec cata venialia dimittunt̄ ꝑpter hoc q̄ dicto feruo ri ꝯtrariant̄: lz non charitati: ideo ex ꝯsequēti virtute huius sacr̄i: venialia dimittunt̄. Et pōt esse tātus feruor deuotiōis: q̄ oīa venialia dimittunt̄: p̄teri ta. s. ⁊ p̄ntia. Preterita q̄dem semꝑ dimitti: ⁊ pōt tātus esse feruor: q̄ actu nō peccat venial̄r: q̄uis hoc diu durare nō possit ꝑpter difficultatē vitādi pctā venialia. Nec est incōueniēs q̄ homo ꝑ certa hora sit absq̄ omni pctō etiā veniali. Nā q̄ Io. ait Si dixerim⁹ q̄ pctm̄ non habem⁹ ipsi nos seduci mus: quia nō vult dicere q̄ ꝑ nulla hora hō possit esse sine veniali: sed q̄ sancti ⁊ iusti nō ducūt vitaz istā sine veniali: q̄n sepe ⁊ freq̄nter peccēt venial̄r. Non tn̄ semꝑ delet venialia: que actu cōmittunt̄: sed fm̄ mēsurā deuotiōis: quia deletio venialium non est prim⁹ effect⁹ eius: sed quasi ꝯns aliuni. s. feruorē charitatis. Pōt eni q̄s habēs in se aliquā delectationē in aliqua deordinatiōe veniali: puta in delectatiōe carnali vxoris sue: vel cibo aliq̄ deli cato: aut v̄bo locoso citra trāsgressionē p̄cepti: nō indigne sumere eucharistiā: ⁊ tn̄ tali sumptione il lud pctm̄ veniale quo actu delectat̄: aut delectari ꝑponit: nō delet̄: cū illud velle sic delectari sit rea liter ip̄m pctm̄ veniale. Pōt aūt virtute sacr̄i cre scere deuotio ita: q̄ mutat illō velle: ⁊ magis eligit gaudere in deo: ⁊ sacramento sumpto: q̄ in verbo locoso vxore vel cibo delicato. Et tunc propter fer uorem deuationis: quem sumptum induxit sacra mentum: dimittitur h̄mōi veniale. Patet ergo q̄ ꝑ hoc sacramentum nō semper oīa venialia dimittun tur. Imo nonnunq̄ venialia impediunt aliquem ef fectum huius sacramenti: scz refectionem spiritua lem actualis dulcedinis. Hec enim impedit si aliq̄s accedit ad hoc sacramentum per pctā venialia mē te distract⁹: nō tn̄ impediūt augmētū gratie habitu alis siue charitatis. Hec Tho. par. iij. q. lxxix. arti. viij. Peccata tn̄ venialia preterita nō impediunt lz delentur per huius sacramenti susceptionem. Cum eni h̄ deleantur per opus charitatis ordinatum ad eoꝝ deletionē: vel a deo acceptatū ad h̄mōi dele tionē opatore nihil d̄ venialib⁹ pctis cogitāte: mul to magis hec delet susceptio eucharistie. vn̄ scribs Bonauē. i suo. iiij. dis. xxi. q. ij. Credēdū ē (inq̄t) q̄ alī q̄ nihil d̄ pctis suis cogitāte: lz eni passionē xp̄i re colēte in sacr̄o eucharistie pctā venialia: vel omnia vel aliqua remittant per gratiam sic adiutam: scz sumptione sacramenti. Et oīa illa siue sacramen ta vt eucharistia ⁊ vnctio ⁊ baptismus: siue sacra mētalia: vt aspersio aque: episcopalis benedictio contritio: mie exhibitio: orationis dn̄ice deuota oratio: faciunt ad delectionem: nō per ꝑpriam na turam: sed per ea q̄ gratiā gratū facientē ad hūc actū adiuuāt ⁊ vigorant. ¶ Ubi queris quō ad iuuant? Respōdet: dicendū q̄ in talibus plurimū est humiliatio ⁊ deuotio: que est actus gratia in formatus repugnans ipsi veniali pctō: qō feruo rem charitatis ⁊ deuotionis quantū est in se: di minuit. Uel ea ratione qua est in eis penalitas: q̄ repugnat inordinate delectationi Uel prout illa pena iuncta est ordini gratie. Tenendum igitur est qō etsi venialia deleant̄ per penitētiā: possunt tamē per gratiā taliter adiutā deleri Nec obest illud magistri dist. xvj. q. iiij. c. viii. dicētis: qō ad remissionē venialiū sufficit oratio dn̄ica cum ieiu nio ⁊ eleemosynis: sic tn̄ vt precedat contritio: qr̄ magister nō determinat precise modum delendi veniale: sed modum perfecte satisfaciēdi. Nemo autem ꝑfecte satisfacit nisi in corde doleat: quan tūcunq̄ se exterius puniat: et hoc dico vel in ge nerali: vel in speciali Uenialia aūt non solum per vim penitētie: sed etiā alijs modis deleri pōssunt vt tactum est. Hec Bonauen. ¶ Quid autem in veniali trāseunte actu deleatur: an reatus culpe an reatus pene: alterius inquisitionis opus est. Potest tn̄ dici qō omnino reatus culpe deletur: et reatus pene in toto vel in parte. ¶ X Tertius effectus est inflammare seu accendere mētem in eo qō est dominice passionis memoriale. Super oīa quippe ad dei amorē accendit dn̄ice passionis tanq̄ summi nobis exhibiti memoria beneficij. Nā vt hāc in nobis accenderet dilectionē: dn̄s et carnem sumere: et mortē subire dignatus est. De quo beatus Augu. in de cathecizandis rudibus ait. Que maior causa est aduent⁹ dn̄i: nisi vt ostē deret deus dilectionem suā in nobis commēdās eam vehementer. Qr̄ cum adhuc inimici essem⁹: christus pro nobis mortu⁹ est. Et sequitur. Ma xime propter hoc christus aduenit: vt cognoscat homo quantum eum diligat deus. Et ideo co gnosceret: vt in eius dilectionem qua prior dile ctus est: ma desceret. Et beatus Gregorius secū do moral. ꝗ. cviij. Mediator inquit dei et homi num posset nobis etiam non moriendo succur rere: subuenire tamen moriendo hominibus voluit: quia nos videlicet minus amasset: nisi ⁊ vulnera nr̄a susciperet. Nec vim nobis sue dilectio nis ostēderet: nisi hoc qō a nobis tolleret ad tp̄s ipse sustineret. ⁊. b. Ber. Sufficeret (inq̄t) ad redē ptionē orbis vna p̄tiosissimi sanguinis xp̄i gutta: sed data est copia: vt virt⁹ diligētis in dn̄ificij redū dātia claresceret. ¶ Fuit aūt hec diuine charitat̄ ostēsio nobis valde necessaria: vt ꝑ hoc ad dilectio nem dei accēderemur. Cū eni dn̄s decreuit nullū beatificare nisi dilectiōe adhereret Christo redē ptori: teste ap̄lo quē diligebat Iesus. Qui non di ligit: manet in morte. Et Paulo. Si linguis hoim loquar ⁊c. charitatē non habuero: nihil mihi pro dest. Per nullū aūt aliū modū ita volūtas nr̄a ad dei amorē allici potuit: ⁊ accēdi: sicut ꝑ ostensionē tāte sue dilectiōis p̄ute nullis nr̄is p̄cedētib⁹ meri tis debite. de quo. b. Aug. xiij. de tri. c. x. late ⁊ pul chre loquit̄. Quid eni ait: tā necessariū fuit ad eri gēdā spem nostrā: mētesq̄ mortaliū cōditiōe ipsi⁹ mortalitatis abiectas: ab immortalitatis despera tione liberādas: q̄ vt demōstraret̄ nobis q̄nti nos pēderet de⁹: q̄ntūq̄ diligeret. Quid v̄o hui⁹ rei tā to indicio isto manifesti⁹ atq̄ p̄clari⁹: q̄ vt dei fili⁹ immutabilit̄ bon⁹: in se manēs qō erat: ⁊ a nobis ꝑ

[Margin notes, left column: 1. Cor. xi | De ꝯse. di stin. ij. si q̄ ticos. | Ea. dist. c. vtruz sub figura. | Ibidez. c. q̄d sit san guis. | 1. Io. iij.]

[Margin notes, right column: Bonauē. | Augu.]

nobis accipiēs qd non erat:preter sue nature detrimētū:nostrū dignat⁹ est mire ꝯsortiū. Pat⁹ sine vllo malo suo merito mala nr̄a pferret. Ac trā credentib⁹ quātū diligeret nos de⁹. Et qd desperabam⁹:iā sperātib⁹:dona i nos sua sine vllis bonis meritis nr̄is:imo p̄cedentib⁹ ⁊ malis nr̄is meritis in debita largitate cōferret. Et idē de cathe. ru. postq̄ dixerat hāc maiorē cām esse aduēt⁹ dn̄i: vt oñderet de⁹ dilectionē suā nobis:cām hui⁹ ostēsionis subinseri. Hoc aūt inquit ideo:qr finis pcepti ⁊ plenitudo legis charitas est:vt ⁊ nos inuicez diligam⁹:⁊ ipsum deū qui prior dilexit nos:⁊ filio suo vnigenito nō pepcit:sȝ p nobis tradidit illū:si amare pigebat:saltē redamare nō pigeat. Nulla est eñ ad amorē maior inuitatio:quā p̄uenire amādo. Et nimis dur⁹ est anim⁹:q dilectionē etsi nō libeat impēdere:nolit rependere. Etsi etiā superiores velint se ab inferiorib⁹ diligi:quāto amore inardescet inferior:cuȝ a superiore se diligi senserit. Ibi eñ gratior amor est:vbi nō estuat indigētie siccitate:sȝ vbertate bñficētie pfluit. Quid aūt superius deo iudicāte? Et qd desperati⁹ hole peccāte? Huius ꝗ passiōis:hui⁹ inestimabilis dilectiōis memoriale ppetuū ac nobilissimū dedit nobis dn̄s corpus suū ⁊ sanguinē in sacr̄m cibi ⁊ pot⁹:in quo nō minus nobis bñficiū oñdit:q̄ in ipsa sua passione memorāda. Quis nō stupeat? qs nō mireꝫ tā incōprehēsibilē dilectionē? Cui nō satis fuit seipm̄ nobis impēdere in redēptiōis p̄ciū:nisi etiā se daret in cibū i memoriale ppetuū. Memoriale inquā nō min⁹ re ipsa memorāda. Sȝ ad hm̄:vt non deficeret i nobis vicariū amoris incēdiū:vt vel sic a summo celo egressio ei⁹ ad nos in hoc sacr̄o:⁊ occurs⁹ ei⁹ vsq̄ ad summū ei⁹ nos secū traducēdo ad celestia nō inuenireꝫ inter hui⁹ sacri dignos pceptores q se abscōderēt a calore ei⁹. ¶ V Hinc fructū sequit quart⁹:data scȝ patiētia. In eo siqdē q sacr̄m illō memoriale ē patiētie dn̄i summā nobis i sua passiōe patiētiā exēplātis:nos ad tāte exēplū patiētie instrui ⁊ ꝯfortat. Patiētie vtiq̄ nobis valde necessarie:teste aplo. Patiētia vob̄ necessaria est: vt voluntatē dei faciētes:reportetis pmissionē.i. vitā pmissam ꝑȝ gl. Nimirū:qr in patiētia vestra possidebitis aias vr̄as:ait saluator. Hinc Petrus ad clarissimū patiētie exēplū nos dirigēs ait. Hec est grā apud deū:scȝ vt patiamini. Glo. In hoc eñ vocati estis. Qr xp̄s pass⁹ est p nobis:vobis relinquens exēplū vt sequamini vestigia ei⁹. Qui peccatū nō fecit:nec inuēt⁹ est dol⁹ in ore ei⁹. Qui cuȝ malediceret nō maledicebat:cū pateret nō ꝯminabat. Tradebat aūt iudicāti se iniuste. Qui pctā nostra ipse ptulit in corpe suo sup lignū:vt peccatis mortui:iusticie viuam⁹:cuius liuore sanati estis. Eratis eñ sicut oues errātes:sȝ ꝯuersi estis nunc ad pastorē ⁊ epm̄ aiarū vestrarū. Pastorē illū q posuit aiam suā p ouib⁹ suis. Magnū patiētie exēplū:qd rememorātū sufficit oēs impatiētie nostre mot⁹ sedare. Quis eñ tā iust⁹:qs tā delicat⁹:vt p impatiētiā refugiat aut remurmuret p pctis propriis pati:cū dn̄m suū:caput suū:tāta passum recogitat p pctis ipsi suo dn̄o alienis? Pudeat inqt Bern. sub spinato capite mēbrū fieri delicatū. Hic ⁊ apl's paul⁹ patiētiā i nobis plātare satagēs:ad idē xp̄i exēplū in nr̄o sacr̄o ꝯtētū ⁊ significatū mittit:ad Heb. xii. ita docēs. Deponētes oē pond⁹:⁊ circūstās nos pctm̄:p patiētiā curram⁹ ad ppositū nobis certamē:aspiciētes in auctorē fidei ⁊ consummatorē Iesum:q ppposito sibi gaudio sustinuit crucē:ꝯfusiōe ꝯtēpta:atq̄ in dextera sedis dei sedet. Que ponēs btūs Aug. in gl. ibidē. Oia inquit terrena bona ꝯtēpsit christ⁹:vt in illis non q̄rereꝫ felicitas. Oia terrena mala sustinuit:vt i his nō timereꝫ infelicitas. Nat⁹ eñ de mr̄e:q quāuis a viro tacta ꝯceperit:sp intacta pmāserit:fabro tñ despōsata fuit:in q ⁊ ois carnalis nobilitatis tumorē extinxit. Nat⁹ est ēt in ciuitate bethleē:q inter oēs iude ciuitates erat exigua. Noluit igiꝫ quēq̄ de terrene ciuitatis sublimitate gl'iari. Paup ēt fact⁹ est: cui⁹ sunt oia:ne de terrenis diuitijs aliq̄s extolleret. Noluit rex ab hoib⁹ fieri:qr hūilitatis viā oñderat miseris. Esuriuit q oēs pascit. Sitiuit q ē fons sitiētiū. Fatigat⁹ ex itinere:q viā fecit nobis i celū. Obmutuit ⁊ obsurduit p quē mut⁹ locut⁹ ē:⁊ surdus audiuit. Vinct⁹ ē q infirmitatū vīcula soluit. Mortu⁹ est q mortuū suscitauit. Amorē itaq̄ eius si sic patiamur:tūc ei lex iplebiꝫ:cū n̄ cupiditate rerū tpaliū:sȝ charitate illi⁹ q p̄cepit fiunt q̄cūq̄ p̄cepit. Hec Aug. Et qdē flagella euadere n̄ possum⁹ si filii eē volum⁹. Qd eñ diligit de⁹:castigat:flagellat aūt oēȝ filiū quē recipit. Que tractās Aug. Oēȝ filiū ēt ait vnicū sine pctō. Et subdit. Except⁹ eo a passiōe flagellorū:except⁹ eo a nūero filiorū. Unic⁹ ille de pr̄is substātia nat⁹:equalis pr̄i i forma dei ꝟbū q facta sunt oia:non habebat vbi flagellareꝫ. Ad hoc aūt carne idut⁹ est vt sine flagello nō eēt. Qui flagellat vnicū sine pctō:relinqt adoptatū q est cū pctō. Unic⁹ sine pctō nō tñ sine flagello exēplū nobis pposuit i passiōib⁹ suis. Nō ꝗ turbari debem⁹ cū aliq̄s ictūs grauia ⁊ indigna ppetitur: si obliti nō sum⁹ q ptulerit iust⁹ iustorū scrūsq̄ sctōrū. Ecce nihil ita i nobis patiētiā gignit. sicut memoria patiētissime passiōis dn̄ice nobis in exēplū p̄mōstrate. Manifestū ē eucharistia eiusdē passiōis memoriale efficacissimū:patiētiam ꝟtute ppria ⁊ memorialis signi efficacia:opari:i his q digne inscipiūt ⁊ deuote. ¶ Lec. lxxxvi. A

Diximus aliqd de fructibus eucharistie ꝯsiderare in ordine ad xp̄m in ea vere cōtētū:eiusq̄ passionē:cui⁹ est memoriale a xp̄o institutū: Dicam⁹ breuiter de reliq̄s supra notatis ei⁹ fructib⁹ ꝯm alias eucharistie ꝯsideratiōes. Ergo quintus fruct⁹ est q nutriēdo alterat:cibatū vcȝ ꝯuertēdo in cibū. Et hic sequit eucharistie sumptionē:inquātū est cib⁹ ⁊ pot⁹ aie spūalis. Hic q cib⁹ est nutrit suscipientē. Spūaliter qdē spm̄:sicut corporaliter cib⁹ carnis:corp⁹. Longe tñ altier ⁊ excellenti⁹ cibat ⁊ nutrit cib⁹ ille aiam. Cibat eñ ꝟtute celesti excellēter vincens cibatū:⁊ ipsum ꝯuertēs in se cibū. Neq̄ est cib⁹ ille terren⁹ sȝ celestis:celesti ꝟtute nutriēs:nobilior omni ꝟtute humana. Uñ dicitur. Nō moyses dedit vobis panē de celo:sed pater me⁹ dat vobis panē de celo verū. Et iterū. Hic est panis q de celo descendit. Hac celesti immo supercelesti:⁊ diuina ꝟtute vicit cibatū:se scȝ digne suscipiētē:⁊ ꝯuertit in seipsum. Cui⁹ rōnē Alber. lib. ii. de offi. misse reddit dī. Hui⁹ rō est. Qr cibus carnis a corpe nostro accipit cibādi ptāiē:scȝ ab aia cibatiua seu nutritiua:q ipsum alterat:⁊ ꝯuertit in corpis cibati silitudinē. Et qr corp⁹ cibatum corruptibile est ⁊ dissolubile ideo cibus in ipso corpore corrumpitur ⁊ dissoluitur:⁊ vtrūq̄ cibus et corpus ad putredinē redigūtur. Hoc aūt corpus diuinū si in nos mutareꝫ:nihil nobis pficeret:sed nobiscū periret. Qm̄ autē ꝟtus eius nostrā vincit infirmitatē:⁊ nos in se ꝯmutat:opȝ q nostra infirmitas i suā trāseat diuinā virtute:⁊ sic firmamur ⁊ perire non possum⁹ ab ipso firmati in eternum. Hinc btūs Augu. refert ad se dictū lib. vii. confes. suarū. Cib⁹ sum grādiū:cresce ⁊ manducabis me: nō tu me in te mutabis sicut cibū carnis tue:sȝ tu mutaberis in me. Cui nō dissonat illō saluatoris. Oia trahā ad meipsum. Sicut eñ in vnā personā assumpsit naturā humanā:nō ꝯsumens eā in seipso:sȝ vnitatē psone traxit:vt in xp̄o esse diuinū pciperet:sic ꝯuertit nos ad se:nō ꝯsumēdo:sȝ vt esse nū diuinū in sui sumptiōe perciperem⁹. Sic orat

Heb. x.

Luce. xvi.
i. Pe. ii.

Bernar.

August.

Heb. xii.

August.

Joan. vi.

Albertus

Joan. xii.

Cant. i.

sponsa. Trahe me post te: vt in esse tuo te virtute feliciter sim: q mihi displiceo in meipsa. Hui⁹ cibi virtutē sensit apl's cū dixit. Viuo aūt iā nō ego: viuit vo in me xp̄s

Gal.ij.

Hec ergo est ꝯuersio alterās mā ducātē q ꝯuertit in xp̄m quē mādncat: qr virtutē accipit a xp̄o māducato: p quā iā nō viuit s̄m carnē: sed viuit s̄m xp̄m. Hac em̄ sumptiōe incorporat̄ sumens xp̄o: de qua incorporatiōe loquit̄ apl's.

j.Cor.xij.

Vos estis corp⁹ xp̄i: & mēbrū de mēbro. i. mēbra estis spiritualia xp̄i de mēbro capite qd est xp̄s: q vobis influit hāc virtutē: q vos in xp̄m ꝯuertit: vt mēbra ei⁹ efficiamini. Null⁹ inuenit̄ illapsus intimior in corporalib⁹: q̄ vt cib⁹ ꝯuertat̄ in cibatū. Manet em̄ iā nō in se: sed in cibato. Viuit vita ei⁹ non sua. Sic in sumptiōe hui⁹ cibi fit ꝯuersio: & illapsus intimus: qua cibus xp̄s illabit̄ anime sumētis: ipsamq̄ conuertit in se: vt anima nō sibi viuat sed xp̄o. Hoc est qd xp̄s ipse ait.

Joan.vi.

Qui manducat meā carnē: et bibit meū sanguinē: in me manet & ego in illo. Hāc ꝯuersionē aie in xp̄m figurat ipsa ꝯuersio panis in xp̄i carnē: sed ordine ꝯuerso. Sicut & nutritio corporalis sp̄ualē representat ꝯuerso ordine: cū ibi cib⁹ in cibatū: hic cibatus ꝯuertit̄ in cibū. Nā in ꝯsecratione eucharistie fit trāsformatio seu ꝯuersio panis i essentia sua remanētib⁹ accidētib⁹. In sumptione vō mens in deū trāsformat̄: remanet qdē essentia mētis: q est aīa: s3 accidētia noua succedūt: nō phātastica: inania mūdana: s3 deiformia. Et id sicut de hoīb⁹ voluptuosis & brutalib⁹ ꝯcludit ph'ia apud Boetiū: q deformat̄ in bestias. Ita de sapiētib⁹ dicit: q trāsformant̄ in deū. Vere sapiētes sunt hunc cibū māducātes: saporē ei⁹ pcipiūt. Sicut ergo primi bestie sunt: aut pecora in effigie humana ita de secundis dici potest qd sunt sub humana specie trāsformati.

Luc.x.

¶ B Sextus fruct⁹ est deꝑditi restauratio: q & ipse sequit̄ sumptionē eucharistie vt est cibus a nobis māducat⁹. Vita sp̄ualis aie suo mō sicut corporalis ꝯseruat̄ in calidos humido debite cōmēsuratis. Vita dico scda: q ꝯsistit in actiōe: pue nitq̄ a vita prima. Sicut em̄ nō pditur vita essentialis aīe: qr incorruptibilis: ita nec restaurat̄. Vicē calidi tenet charitas: intelligēdo sub noie charitatis ei⁹ feruorē i agēdo. Vicē humidi quasi passiuā occipim⁹ affectionē bonā volūtatis. Vita em̄ anime xp̄iane vita amoris est. Amor tu⁹ vita tua: loquitur ad animā suā Hugo. Amorē intelligo nō cuiuscūq̄: s3 dei. Nā amor aduersus: q libido dr siue cupiditas: nō vita: s3 mors dicēdus est. Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo iubet de⁹. Subiūgit hu ius amoris effectū: & viues. Crescēte vō libidine siue cupiditate: minuit̄ & obtūdit̄ actuor feruor charitatis etiā si habit⁹ pmaneat. Itē3 minuit̄ feruor ille charitatis & tepescit p lōgā inediā: sicut corporis vires euanescūt p lōgā abstinētiā: dū cibo nō reficit̄. Illo aūt salutari eucharistie cibo fit deꝑditi huius restauratio. Nā de eo dr in cātico ꝟginis. Esurientes impleuit bonis: p q reuertunt̄ pristine vires

Ps.xxxij.

& hō reuertit̄ ad statū debitū & vigorē. Nam digne sumpt⁹ illuminat intellectū: affectū inflāmat: mētē delectat: & totū hoīem ad bene operādū pmouet & reformat. Hinc regius pph'eta.

Esa.vij.

Accedite ad eum & illuminamini. Auget em̄ fidē corpalis p̄ntia xp̄i in digne sumēte: dū hoc fideli credit: ad q rō natura lis nō ptingit. Hinc dr Esa.vij. Butyrū & mel māducabit ois hō q relict⁹ fuerit in medio terre vt sciat reprobare malū & eligere bonū. Mel diuinitatem: butyrū humanitatē xp̄i significat: q qui māducat: sciētiā acquirit reprobādi malū. & eligēdi bonum. Hoc quoad primū. De scdo dicit Dam̄. Caro xp̄i ē tāq̄ carbo ignit⁹ cui⁹ est inflammare & calefacere.

Damasc

Quisnā ad amorē nō excitat̄: dū tāq̄ edulliū suum: xp̄m q ex ineffabili charitate se p nobis in ara crucis obtulit: & in cibū se nobis tribuit cū deuotione sumit? Sicut ergo ad p̄ntiā carbonis igniti expellit̄ frig⁹: & corp⁹ calet: sic ad p̄ntiā xp̄i fugat̄ frigiditas & tepor aie: & igne diuini amoris ipsa inflāmat̄. De tertio dr in ps. statim allegato. Gustate & videte: qm̄ suauis est dn̄s. Et eccl'ia canit de hoc sacr̄o O q̄ suauis est dn̄e sp̄us tu⁹: q vt dulcedinē tuā in filios demōstrares: pane suauissimo de celo p̄stito esuriētes reples bonis: fastidiosos diuites dimittis inanes.

Sap.xvi

Eapropter figurat⁹ est in māna: vt supra habitū est. Vn̄ & de eo veri⁹ dr id qd de manna ad literā scriptū est. Angelor̄ esca nutriuisti pp'lm tuū: & paratū panē de celo p̄stitisti illis sine labore oē delectamētū in se hn̄tē: & ois saporis suauitatē. Substantia em̄ tuā quā in filios habes / ostēdebas: & deseruiēs vniuscuiusq̄ volūtati: ad qd quisq̄ volebat: ꝯuertebat̄. Glo. Māna significat panē q de celo descēdit: & dat vitā mūdo: q ait. Panis quē3 ego dedero: caro mea est p mūdi vita. Cruciant̄ reprobi sp̄uali fame: & satiant̄ electi celesti pane. Illi diuersis laborib⁹ p̄parant̄ ad penam: isti diuina ope quotidie nutriunt̄ ad vitā. Sua ergo delectatiōe cibus ille celestis restaurat virtutē operādi. Nā delectatio in ope ꝯseruat operātē: qd fuit q̄rtū. ¶ C Sequētes duos fruct⁹: vnionis scz & cōionis: parit hoc celeste edulliū ꝯsideratū: vt sacr̄m: nā vt dr Augu. sup Joānē.

Augu.

Dn̄s nr̄ iesus xp̄s corp⁹ & sanguinē suū in eis reb⁹ cōmēdauit: q ad vnū aliqd redigun tur. Ex multis naq̄ granis vn⁹ panis ꝯficitur: & ex multis racemis vinū cōfluit. Ad hoc igitur sub spē panis & vini dn̄s sacr̄m instituit: vt vnionē hoi3 cū deo significaret p panē & vinū: q ex multis in vnū3 collecti sunt. Vn̄ & sacr̄m vnitatis dr: nō tm̄ qr vnionē hāc significat: sed etiā qr eā efficit.

Col.iij.

Tribuit em̄ suscipiētib⁹ charitatē: aut p̄habitā augmētat: que vinculū est hui⁹ vnionis & pfectiōis. Vn̄ charitas dr quasi chara vnitas. Est ergo sacr̄m illud: sacr̄m charitatis: qr maxima charitate est exhibitū: i qua charitate dixit. Prouer.viij. Delitie mee esse cū filijs hoim. Ac p hoc est sacr̄m vnitatis siue vnionis

Puer.viij

Voluit em̄ xp̄s (vt dt Aug.) vt hō pticipās huic cene i deū ascēderet & icorpat⁹ sibi efficeret̄: pticeps esse diuinitatis et hūanitatis: sicut vbū p̄ris i carne descenderat: et factum est omnium particeps: que vere sunt nostre humanitatis. Et hoc ipsum fuit maxime charitatis. Hic autem ascensus in verbum patris per incorporationem directe fit per sacramenti istius participationem. Unde et apostolus.

j.Cor.x.

Unus panis: et vnum corpus multi sumus omnes qui de vno pane: et de vno calice participamus. Et glossa super illud. Et verbum caro factu3 est: & habitauit in nobis: dicit. Ut secure credātur

ij.Jo.j.

homines nasci ex deo. Hoc em̄ premisit: qui nō ex sanguinib⁹ nec ex volūtate carnis: nec ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt: subdit deu3 nasci ex homine. Ex hac susceptione infirmitatis: qua verbū nostram infirmitatem assumpsit: sanat̄ nostra infirmitas: vt possim⁹ dū vel filij dei fieri. Et hoc est. Et verbum caro factum est: & habitauit in nobis: ac si dicat. Qd superius fuerat: inferius descenderat: quid mirū si qd inferius erat in id quod superius est: ascendit. Ex hac ergo charitate vniente deū cū homine: & cū deo hominem: dicit̄ sacramentum charitatis & vnitatis. Et ideo non nisi in charitate ecclesiastice vnitatis cena hec sumenda est. Quod egregie signatū est Exod.xxv. & Leui.xxiiij. vbi dicit̄: q panes ppositionis qui in mēsa singulis sabbatis ponebātur: calidi corā dn̄o proponebantur. Hoc signāte spiritusancto: q panis sacramenti noui: qui in mēsa altaris cūctis fidelib⁹ proponit̄ sumēdus: in calore charitatis debeat sumi. In mēsa altaris ecclesie: de quo solo licet communionē accipere: qr extra ecclesiam panis cōmunionis ad salutē nō inuenitur. sicut dicit̄ in ps. lxxxiij.

Ps.lxxxiij

Passer inuenit sibi domū: & turtur nidū vbi reponat pullos suos. Altaria tua dn̄e virtutum rex me⁹ et

deus meus. Beati qui habitant in domo tua domine. Que exponit Alb. nō penit⁹ difformiter ad glosam. Passer mobilis secularib⁹ negotiis conti nue motū fidelē sigt laicū. Turtur aūt castus: gemēs p cātu: clericū sigt: castitatis ⁊ mūdicie officiis mācipatū: p suis ⁊ aliorum pctis gemētē. Hi pullos quod nutriūt carnales filios vl spūales nō nisi ad altare eccl'ie portāt: pane sacri nutriēdos: sciētes φ bti sunt q̄ habitāt in domo dñi: q̄ est ecclesia. Alii aūt miserii abiecti ɔuēticula faciūt hereticoꝝ. Solū em̄: vt dictū est: in charitate ecclesiastice vnitatis acripi dȝ hoc sacꝛm: nō apō schismaticos vel hereticos. Hinc in ps. de ascēdētib⁹ ad pascalis agni celebratione dr. Hierl'm q̄ edificat vt ciuitas: cui⁹ participatio ei⁹ in idipm. Illuc ei ascēderūt trib⁹ trib⁹ dñi testimoniū isrl: ad ɔfitēdū noi dñi. Ecclesia em̄ p hierl'm visionē pacis designat: q̄ vt ciuitas.i. ciuiū vnitas edificat. Hui⁹ ecclesie participatio est in idipsum vnitatis ecclesie sacꝛm: qꝛ ecclesia vnita corp⁹ xp̄i tā mysticū: q̄ verū ex multis mēbris cōpositū sub specieb⁹ panis ⁊ vini ɔtētū ⁊ signatū repsentat: qm̄ ⁊ ipsa fideliuȝ ecclesia ex multis mēbris vna ɔstat: diuersis q̄dē officiis: sȝ in vnitate fidei ⁊ charitatis sacꝛoꝝ ac spūs adunatis: vt tāgit apls.j. Cor.xij. ⁊ Eph.iiij. Ubi annumeratiōi diuersoꝝ statuū eccl'e.s. aplorū euāgelistaꝝ: pastoꝝ: doctoꝝ: pmisit. Unū corp⁹ ⁊ vn⁹ spūs: sicut vocati estis in vna spe vocatiōis vestre. Un⁹ dñs: vna fides: vnū baptisma. Unus de⁹ ⁊ pr̄ oim q̄ sup oēs: ⁊ p oia ⁊ in oib⁹ nobis. Hāc vnionē ⁊ corporis ac mēbroꝝ cū capite xp̄o: sacꝛm hoc ⁊ significat ⁊ efficit. Hinc em̄ in primitiua ecclesia dū fideles oēs dieb⁹ singulis eucharistiam participarūt. Erat multitudinis credētiū cor vnū ⁊ aiavna. Act.iiij. ¶ D Aliter celestis edulij fruct⁹ vt sacꝛm: ɔsideratt in ordine octau⁹: est cōio. Naȝ olim ore fideliū sacꝛm hoc cōio vocitat. A grecis etiā doctorib⁹ scīā synaxeos q̄ sanctā cōmunionē significat: appellat. Hoc em̄ facit in nobis cōmunionē oīs boni ⁊ grē. Nā p ipm cōicam⁹ fonti ois gratie: angeloꝝ glorie scōꝝ meritis: passionibus mystici corporis. Si q̄dē oia facit cōia diuina pariter ⁊ humana. Cōicam⁹ in hoc sacꝛo fonti ois gratie: qꝛ cōicam⁹ xp̄o: sic vt ipse sit in nobis: ⁊ nos in ipso: vt oia sua infūdat nobis. Hic fons est cui⁹ aq̄ foris deriuant: ac in plateis diuidunt. In hoc fonte mire sūt vene mgib⁹ grāꝝ aquis manātes: q̄s pr̄ in hoc sacꝛo foras in cōione ecclesie tā triūphātis q̄ militātis īcipit deriuari: vt relegata inuidia priuate possessionis: gratiarum que sunt in filio per quem veritas ⁊ gratia facta est: omnes in communione participes bonorum eius fiant: et plateis late participatiōis bonū filij oēs: participēt. Hic fons de quo mystice scribit in lib. Hester. Fons parū⁹ creuit in fluuiū maximū: ⁊ in aquas plurimas redūdauit. Paru⁹ em̄ fons dr xp̄s i hoc sacꝛo: nō ariditate ⁊ fluxus gratiarū paruitate: sȝ humilitate: q̄ quāto pfundior: tāto plures ɔtinet aquas grāꝝ. Hic fons lȝ ninitis effusionib⁹ redūdet in donis: vtutib⁹ ⁊ sacꝛis tñ se in vnū colligēs in sacꝛo cōionis: creuit in fluuiū maximū. Ex isto vno fluēs totū: qḋ in aliis fuit diuisum. Hic redūdat in aquas plurimas ois gr̄is grāꝝ. Hic em̄ est est fons vite fluēs ea q̄ vitā pficiūt. Nā. Qui bibit ex hac aqua: fiet in eo fons saliens in vitā eternā. Jo.iiij. ¶ E In isto fonte q̄ in fluuiū maximū crescit: cōmoditates fluuioꝝ sunt. Nā sordida lauat: arida rigat: q̄ apō nos sūt: nauib⁹ deportat: vt vbi rara sunt: magno cōmutent ptio. Et ea q̄ alibi abūdāt: ⁊ apud nos deficiūt: reuehit: vt defect⁹ nr̄i ex illis suppleant. Oia hec facit xp̄s in hoc sacꝛo. Nā grā sanguis sui lauat sordes pctōꝝ: vt supra dictū est. Dilexit em̄ nos ⁊ lauit nos a pctis nr̄is in sanguine suo. qui certissime opat i hoc sacꝛo. Rigat arida nostra. Exiuit em̄ de latere xp̄i i hoc sacꝛo sumpti aqua expiās ⁊ rigās oia nostra: vt plāte diuine in nobis ɔualescāt. De hoc fonte accipi pōt illud. Fōs de domo dñi egrediet: ⁊ irrigabit torrētē spinarū. Qḋ exponēs Alber. loco frequēter allegato Dom⁹ dñi: hoc est deitatis habitaculū: est corpus dñi a quo fons flux⁹ violētissimi egredit: ⁊ irrigat totū torrētē vanitatis mūdi: hoc est locū p quē vanitas mūdi ɔsueuit aū decurrere ad spinas pctōrū nutriēdas: de quo clamat Aug. O torrēs vanitatis: quousq̄ nō siccaberis: quousq̄ inūdaberis Hoc aūt fluxu dñice grē exiccatis spinis: mō rigatur cor sumētis ad fecūditatē frugū iustitie ⁊ aromatū oim vtutū. Euehit etiā hic torrēs gratiarū apud nos abūdātiā: vt vbi deficiūt: magno pretio cōmutent: q̄ sunt paupis spūs gemit⁹ p pctis: fletus: ieiuniū: afflictiōes ⁊ castigatiōes corporis: q̄ apud nos abūdāt: ⁊ in celis deficiūt: sȝ ibi cōmutātur: qꝛ ibi nobis magna hoꝝ pmia tribuunt. Manus aūt hec portās dñicū corp⁹ est: cui p hoc sacꝛȝ incorporamur. Hodie ascēdēs in celū nobis locuȝ pparat: vt iterū veniēs accipiat nos ad seipm i celū: vbi mercedes suas nobis dabit p tpalib⁹ eterna: p miseria btitudinē: p paupt̄ate diuitias p laborib⁹ castigatiōib⁹ ⁊ afflictiōib⁹ gaudiū ⁊ requiē sine fine Hinc Eccle.xj. Mitte panē tuū sup trāseūtes aquas: ⁊ post multa tpa inuenies eū: qꝛ fluxu lōgo aque iste redeūt: ⁊ icōparabiles diuitias reportāt. Hoc em̄ agit fluxus grē: q̄ fluit a xp̄o: q̄ dat gratiā vñ mereri possum⁹ Et iterum reuehit meritū in deū: vt supabūdāti pmio meritū nostrū cōmutet. Hoc q̄dē facit: dū p hui⁹ sacꝛi sumptionē meritū nostrū suo merito ɔiūgit: ⁊ ita ad patrē vehit. Nullum enim foret nostrum meritum: si non per Christi meritū fieret pmio dignū. Et per hoc q̄ in nobis deficiūt ⁊ in celis abūdāt: gaudiū scilȝ cordis: spūs ɔsolationē ac dulcedinē gust⁹ diuinorū reportat. Uñ in laudē ecclesie Prouer.vltī. dr. Facta est quasi nauis institoris: de lōge portans panē suū. Ecclesia em̄ facta est nauis institoris: q̄ gubernatiōe scīi spūs mēs nostra in celū nauigat: ⁊ deinde panis nos in dulcedine delectātis refectionē reportat. ¶ Has ergo quatuor vtilissimas cōmutatiōes opat in nobis fons misericordie xp̄s cū ei in sacꝛo cōmunicamur. Sordes nostre lauātur ⁊ defluūt. Arida nostra rigant: ⁊ fecūda fiunt. Labores nostri ad ipm referunt: q̄ sua merita premio dignos efficiūt. Delitie celestes nobis aduehunt: q̄ oia nostra in dulcedinē vertūt. Hinc dicit saluator. Qui credit in me: flumina de ventre ei⁹ fluent aque viue. Hoc aūt dixit de spū quem accepturi erant in ipsum credentes. Quod si spiritus sanctus in hoc sacramento quo filius sumitur: non recipitur: vbi queso accipietur? Nec enim a filio spiritus separari potest Et si spiritus accipitur: omnium bonorum communio sequitur. Unde summarie in sumptione digna huius sacramēti: particeps fit anima sumentis omnium bonorū meritorum Christi: que nobis meruit sua passione in cruce: cuius propter hoc nobis datum est in eiusdem passionis efficacissimuȝ memoriale. Hec ergo est prima communio: qua fonti gratiarum in sacramento fecundissimo communicamus.

¶ F Prestat ⁊ nobis hoc sacramentum communionem glorie angelorum: pro quantoper huius sacramenti perceptionem ruina angelorum restauratur. Ministerium quoq̄ angelorum debitum effectum sortitur. Unde gloria augetur in angelis: et iterum in nos redundat. Ruina enim angelorum non reparatur nisi ex his qui incorporantur Christo: sicut ipse dixit. Nemo ascendit in celum: nisi qui descendit de celo: filius hominis qui est in celo. Nemo ergo ascendit in celum: nisi membrum filij hominis ipsi incorporatū

Marginal notes: Passer laicū: turtur clericū sigt. — Act.iiij. — Prouer.v — Apoc.j. — Johe.iiij. — Jo.xiiij. — Eccle.xj. — Jo.vij. — Per hui⁹ sacri pceptiōe ruina āgeloꝝ restaurat — Joan.iij.

Siquidem non ascendit filius hominis diuisus a mēbris:sed tot⁹ ascēdit cū oīb⁹suis mēbris sibi incorporatis:vt dicit glo.ibidē.Incorporamur autē xp̄o p dignā hui⁹ sacri sumptionē vt frequēter dictū est:ₓ ita p hui⁹ sacri pceptionē ruina angelica reparat̄.Et p idē sui ministerij effect⁹ sequit̄. Sūt em̄ vt ait ap̄ls:oēs administratorij sp̄ūs in ministeriū missi ppter eos q̄ hereditatē capiūt salutis.Cū ergo p hoc sacr̄m xp̄o incorporati celos ascēdim⁹: vbi est fili⁹ hoīs sedēs ad dexterā p̄ris:ad finē suū puenit angelorū ministeriū. Nō autē modicū glie hn̄t de impletiōe sui effect⁹ custodie:cū de eis scriptū est.Gaudiū erit corā angelis dei sup vno petōre penitentiā agēte.Et econtra Esa.xxxiij. Angeli pacis amare flebūt.i.ad modū flentiū se hn̄t:qr desiderāt:vt xp̄o sibi ad custodiā cōmissi incorporentur:ₓ sic redeāt:ac sic veniant ad cōionē glie angelorū.Hinc ₓ hinc ministerio gaudentes assistūt:vt dicit btūs Greg.c.vlt.li.iiij.dial.ₓ allegat̄ de cōse.di.ij.c.qd sit sanguis.Quis(ait)fideliū hr̄e dubiū possit in ipsa immolatiōis hora ad sacerdotis vocē celos aperiri.In illo iesu xp̄i mysterio angelorum choros adesse:summis ima sociari:terrena celestibus iūgi:vnūq̄ ex visibilib⁹ ₓ inuisibilibus fieri.

Hebre.j. Luc.xv. Esa.xxxiij.

¶ G Cōmunionē quoq̄ oīm sctōꝝ hoc sacro cōseq̄mur:vt qd deficit in singulis ex cōi abūdātia sctōꝝ oīm suppleat̄. Per hoc em̄ participam⁹ ꝟtutes patriarchaꝝ:illuminatiōes pphetarū:iustitias legislatoꝝ:p̄conia xp̄i p̄conū:dignitatē apl'oꝝ:victorias martyꝝ:sctitatē ɔfessoꝝ:religionē monachoꝝ:puritatē anachoritarū:doctrinas doctoꝝ:mundicias ꝟginū:luctū viduarū:eleemosynas curā domesticā gerentiū:splēdorē innocētiū:ₓ oīa merita sctōꝝ. Hec em̄ oīa a xp̄o in corp⁹ ei⁹ mysticū fluxerūt: et in efficacia corporis ei⁹ ₓ sanguinis ɔsistunt:ₓ de quolibet in quēlibet p charitatē sp̄ūs xp̄i refetuntur ₓ redūdant. Vn̄ ap̄ls. Grās agētes deo ₓ patri q̄ dignos nos fecit in partē sortis sctōꝝ in lumine: q̄ eripuit nos de ptāte tenebrarū:ₓ trāstulit in regnū filij dilectiōis sue. Per cōionē em̄ xp̄i sortē oīs grē cōicam⁹ cū oīb⁹sctis in lumine.i.in noticia dei s̄m glo.vel in lumine.i.in opib⁹ luminosis: de qb⁹ dr̄. Sic luceat lux vestra corā hoīb⁹ ₓc. Et lucerne ardētes in manib⁹ vestris. Trāslati in regnū dilectionis filij:qd est regnū oīm sctōꝝ:p hoc q corpi ₓ sanguini ei⁹ cōicamus:qr vnitas mēbroꝝ suoꝝ ad cor ₓ caput:ₓ vna pticipatio sp̄ūs xp̄i in oīb⁹ membris ei⁹ naturalib⁹ signat ₓ causat tot⁹ corpis mystici cōionē ₓ scti sp̄ūs cōicationē. Et sic loro grē et glie vniuscuiusq̄ scti cōicat̄ aliqa:vt sp̄ūalr̄ impleatur in nobis:qd de eccl'ia primitiua dictū est. Grā magna erat in oīb⁹ eis:neq̄ em̄ q̄sq̄ egens fuit inter eos. Quotquot em̄ erāt possessiōes agroꝝ aut domoꝝ vēdebāt:ₓ ponebant p̄cia eoꝝ ante pedes ap'laꝝ. Diuidebat̄ aūt vnicuiq̄ put cuiq̄ op⁹erat Sic em̄ adviuiscuiusq̄ necessitatē ₓ idoneitatē diuidit sp̄ūsscts:sp̄ūs.s.corpis xp̄i bona sctōꝝ:ut oēs abūdent:ₓ null⁹ egens inueniat̄. Vn̄. Hec oīa (inq̄t ap'ls) opat̄ vn⁹ atq̄ idē sp̄ūs:diuidēs singulis put vult. Que tn̄ diuisio singulis facta p spm̄: nō tn̄ singulis pficit:s3 singuloꝝ dona ad cōez vtilitatē corpis(qd est eccl'ia ad quā donata sunt)pficit. Vn̄ ibidē dicit ap'ls. Unicuiq̄ dat̄ manifestatio sp̄ūs:ad vtilitatē.s.ecclesie. Nā ₓ sequit̄. Sicut em̄ corp⁹ vnū est:ₓ mēbra h3 multa:oīa aūt mēbra corporis cū sint multa:vnū tn̄ corp⁹ sunt:ita ₓ christ⁹. Etem̄ in vno spū oēs nos in vnū corp⁹baptizati sumus.ₓ oēs in vno spū potati sum⁹. Et subdit. S3 de⁹ tēperauit corp⁹ ei cui deerat abūdantiorē tribuēdo honorē:vt nō sit scisma in corpore:sed in idip̄m p se inuicē sollicita sint mēbra. Ubi glo. beati Ambro. Ostēdit p silitudinē humani corporis vnitatē corporis xp̄i.i.ecclesie hr̄e varietatē officiorū ₓ diuersitatē hāc nō tollere vnitatē:sicut humani corporis vnitas nō in singularitate ɔsistit:s3 in multis mēbris:vt sibi p̄stent qd debēt. De hac vnitate ac bonoꝝ cōione gaudebat ppheta cum dicebat. Particeps ego sum oīm timētiū te:ₓ custodiētiū mādata tua. vbi Cassio. Ita pphete portio est dn̄s vt particeps sit nō vni⁹:sed oīm ecclesiarū:tāta virt⁹ vnitatis:vt cū particeps sit xp̄i humiliter dr̄ particeps famuloꝝ:qd est ₓ xp̄i esse participe3.

Colo.j. Mat.v. Luc.xij. Act.iiij. j.Cori.xij. Ps.cxviij. Cassio.

In hoc ergo sacro qr xp̄i pticipes efficimur quem sumimus:oīm famuloꝝ xp̄i:oīm.s.sctōꝝ participationē sortimur. Ex xp̄o em̄ capite fluit grā in membra:ₓ ex vno mēbro redūdat in aliud ppter vnā sui corporis cōionē. Sicut em̄ in vno corpore naturali:vnū mēbrū spm̄ ₓ sanguinem influit in aliud:ita multo magis in sp̄ūalib⁹ mēbris corporis mystici vnū mēbrū sp̄ūs cōionē trāsmittit in aliud. Hec est cōmunio sctōꝝ:de qua dr̄ in symbolo. Credo in spiritūsctm̄:sctōꝝ cōmunionē. Quia sicut s̄m naturā vni⁹ corporis vn⁹ est sp̄ūs:ita vnius corporis xp̄i vn⁹ est sp̄ūsscts:q̄ in totū corp⁹ vehit vitā ₓ ꝟtutē ₓ oīa q̄ sunt mēbris ppria facit esse cōīa. Vn̄ et dictū est de primitiuis ecclesie mēbris. Multitudinis credētiū erat cor vnū ₓ anima vna. Nec quisq̄ eoꝝ q̄ possidebat:aliqd suū esse dicebat:s3 erāt oīa illis cōīa. ¶ H Sic et participatio dn̄ici corporis cōicationē tribuit in passiōib⁹ mystici corpis xp̄i. Vn̄ ₓ ap'ls. Si qd patit̄ vnū mēbrū:cōpatiunt̄ oīa mēbra. Ideo passio vni⁹mēbri p cōionē redūdat in alia p misericordiā ₓ miseratiōes:qb⁹fluunt in mēbra deficientia:cōpassiōes:cordis:ɔsolatiōes oris: subuētiōes facultatū in eleemosynis:ₓ supportationes infirmitatū in adiutorijs diuersis. Cōpatiēdo em̄ assimilamur capiti hui⁹ corporis:qd; ex passione quā habuit ad nos:multis se dedit passiōib⁹ vt nobis p effectū subuenīret. Cui si cōpatimur:et cōglorificabimur.vn̄. Sicut xp̄s p nobis aīam suā posuit:ita ₓ nos debem⁹ p fratribus aīas ponere. Quādiu em̄ xp̄s patit̄ in mēbris:nos op3 cōpati:si tn̄ corpis volum⁹ esse mēbra(Ad Ro.xij.)necessitatib⁹ sctōꝝ cōmunicantes. Hoc est em̄ cōicare necessitatib⁹ mēbroꝝ xp̄i:suscipere eoꝝ necessitatē corde p cōpassionē:gaudēdo cū gaudētib⁹:flēdo cum flētib⁹:idip̄m sentiētes. Multa ad idē docet hortaturq̄ scriptura. Hāc aūt cōmiserationē vn̄ verius accipere possim⁹ nisi in hoc sacro:vbi illū sumim⁹ i memoria ineffabilis mīe qua nostre pditioni compatiēs:se totū impēdit nobis in acerrimis doloribus qb⁹nostrā miseriā subleuauit. Sic g̊ in hoc sacramēto cū oīb⁹ bonis cōicationē sortimur:in quo oēs thesauri sapiētie ₓ scientie dei sunt abscōditi. In quo ₓ principium oīs meriti oīm sctōꝝ. Hec certe thesaurus ille est:qui iuxta euangeliū absconditus est in agro dn̄ici corporis:quem qui inuenit abscondit:ₓ pre gaudio illius vadit et vendit oīa que h3:ₓ emit agrū istū. Hic est thesaurus sapientie:de qua philo. Sapien.vij. Uenerunt mihi omnia bona pariter cum illa:ₓ innumerabilis honestas per manus illius. Infinitus em̄ est thesaurus hominibus:quo qui vsi sunt:participes facti sunt amicitie dei. ¶ Facit etiam(ait Albertus) hec sacramenti participatio verissimam humanorum ₓ diuinorum cōmunionem. Per hanc em̄ deus cum omnibus bonis suis est in homīe:ₓ homo in deo. Deus em̄ qui est oīa in oībus in hac communione suā altitudinē ad nos inclinat:ₓ nostrā humilitatem in se exaltat. Hinc de omnib⁹ credentibus dr̄. Erant perseuerantes in doctrina apostolorum:et cōmunicatione fractionis panis et oratione: quia communicatio fractionis panis omnium bonorū diuinorum ₓ humanorum conferebat communicationem. Propter que ₓ similia recte ₓ vere ab hominibus sacramenti huius participatio communio nominatur. ¶ I Sunt preterea duo huius sacramenti fructus inquantum est antidotum ₓ me

Act.iiij. j.Cor.xij. Rom.viij. j.Jo.iij. Col.ij. Mat.xiij. Sap.vij. Actuū.ij

Duo sū. hui⁹ sacri fruct⁹ inqūtū ē antidotū ₓ medicīa aīe.

decina anime: qui sunt sanare ab infirmitate: et ꝯser
uare in sanitate. Opat̃ q̃ppe hoc sacrm̃ i hote ipm̃
ꝯdicãdo sumẽte: sanitatẽ ab infirmitate ꝑseruãdo:
causam infirmitatis expellẽdo: et sanitatẽ perditã
reparãdo. Hec est medicina de qua Eccle. xxxviij.
Altissim⁹ de terra creauit medicinã: et vir prudens
nõ abhorrebit illã. De terra em̃ illa bñdicta dñici
corporis creauit nobis dñs medicinã gr̃e ꝑseruãtẽ
nos ab oi pcti infirmitate. Uir ḡ prudẽs q̃ de futu-
ris hz ꝓuidẽtiã: q̃.s. sine hac medicina nõ ꝑseruat̃
hõ ab hac infirmitate: nõ abhorret eã: qz lz sit apd
imperitos horribile sumere humanã carnẽ et hũa-
nũ sanguinẽ: tñ i hoc sacro medicina est supra mo-
dũ amplectẽda. Sũt em̃ infirmitates septẽ capita
les ex malo fomitis semine: nisi ꝑueniat̃ pullulan
tes de qb⁹ accipit illud. In sex tribulatiõib⁹ libera
bit te: et in septima nõ tãget te malũ. Sũt em̃ sex q̃
causant̃ ab infirmitate corpis et mẽtis. A corpore
q̃dẽ gula: luxuria: auaritia. Ab aia tria sm̃ q̃ est in
corpore corrupto. s. ira ex sanguinis ascẽsiõe: acci-
dia ex corporis põderositate inuidia ex cordis pra-
uitate: qz scz timet ne alteri⁹ ꝓsperitate ipse impe-
diat̃. Septimũ, ho scz supbia causat̃ ex sola spũali
titudine: in qua nos nõ tãget malũ: qz ab his nos
corp⁹ xp̃i indigne sumptũ ꝑseruat. Si em̃ sumen-
tes corp⁹ dñi tpz sm̃ apl'i ꝯsiliũ, dĳudicãtes: discre
tiõis iudicio discernim⁹: q̃s est quẽ in sacro sumi-
mus: qz xp̃s patris fili⁹ ꝓ nr̃a salute hõ fact⁹: mor
tẽqz ei⁹ annũciam⁹: ꝯsiderãdo q̃d ꝓ nobis egerit:
q̃dve passus sit: queadmodũ nobis in exẽplũ imita
tiõis mortu⁹ sit: nedũ in cruce ponẽs aiam: sz etiã
totis vite mortalis tpe: mũdo: pctõ: et vniuersis vi-
tĳs. Siqz deuote mãducauerim⁹: masticantes xp̃i
humilitatẽ: qua seipm̃ humiliauit formã serui ac-
cipiẽs fact⁹ obediẽs patri vsqz ad mortẽ: mortẽ au
tẽ crucis: humilẽ quoqz ei⁹ ingressum in hũc mun
dũ: atqz ꝓgressũz: nõ tãget nos malũ supbie. ¶ Si
meditati fuerim⁹ xp̃i charitatẽ: qua se totũ nobis
in hoc corporis et sanguinis sui sacro in pign⁹ eter
ne salutis ꝓmisse donat: nõ tãget nos malũ inuidie.
¶ Si ruminauerim⁹ queadmodũ impiger fuerit
ad labores ola faciẽdos instinẽdo q̃ ad nostrã salu
tẽ ꝓficere. Pertrãsĳt bñfaciẽdo et sanãdo oẽs op-
pressos a diabolo: vt ait Petrus. Nõ tãget nos ma
lũ accidie. ¶ Si ei⁹ mãsuetudinẽ et patiẽtiã cogita
uerim⁹: qb⁹ exprobatiões: irrisiões: blasphemias
crucẽ et flagella sustinuit: velut agn⁹ duct⁹ ad victi
mã nõ aperiẽs os suũ. Et petro teste. Cũ maledice
ret̃: nõ maledicebat: cũ pateret̃: nõ cõminabat̃. Nõ
tãget nos malũ ire. ¶ Si aduerterim⁹ q̃ liberalr
se: et sua nobis impẽdit: carnẽ in cibũ: sanguinẽ i po
tũ: animã in ꝓciũ: datur⁹ diuinitatẽ suã in ꝓmiũ: si
cut canit ecclesia. Se nascẽs dedit sociũ: conuescẽs
in edulũ se moriẽs in ꝓciũ: se regnãs dat in preciũ
Nõ tãget nos malũ auaricie. ¶ Si in mẽtẽ reduci
mus vite ei⁹ sobrietatẽ: ieiunia parsimoniã: nõ tã
get nos malũ gule. ¶ Si puritatẽ qua ḃ ṽgine na
sci voluit: gaudĳs mũdi ac carnis voluptati passio
nis amaritudinẽ opposuit: liberabimur a malo lu
xurie. Hec signata sunt Tobie. vi. vbi Raphael q̃
medicina dei interpretat̃: ait Thobie iuniori. Cor
dis ei⁹ particulã si sup carbones ponas: fum⁹ ei⁹
extricat oẽ gen⁹ demoniorũ. Oẽ demoniorũ gen⁹ in
his septẽ vitĳs qb⁹ presunt: accipitur. Hec est illa
optima particula inter oia sacra: q̃ nobis saluator
exhibuit: lõ posita sup carbones igniti cordis: sta-
tim fumat in affectu ad deũ: et oẽm vim inimici ex-
pellit a nobis. Fel aũt valet ad vngẽdos oculos: i
qb⁹ est albugo: et sanabunt̃. Fel em̃ sua amaritudi
ne passionẽ xp̃i significat: de qua in Threnis dr̃. c.
iĳ. Recordare paupertatis et trãsgressiõis mee: absin
tĳ et fellis. Hec fellea amaritudo passiõis xp̃i exter
git albuginẽ ipsiam: quã nobis añ oculos vanitas
mũdi posuit: vt nõ videam⁹ iuinẽ celi: qz xp̃i ama-

[Margin: Eccl. xxx. — Job. v. — i. Cor. xi. — Actuũ. x. — i. Pet. ij.]

ritudo reducit oculos nostros a vanitate mũdi: q̃
oculos nr̃os obtexit ad veritatẽ ꝯtẽplãdã. Sic er-
go cibus iste in nobis operat̃ sanitatẽ causas infir
mitatũ eradicãdo: et ꝑ hoc ab ifirmitate ꝑseruãdo.
Cõtractã etiã infirmitatẽ ꝑ pctm̃ q̃d incidim⁹/sa-
nat: eisdẽ modis q̃b⁹ pctm̃ tollit: de quo supra di-
ctũ est. Nec mirũ: cũ in hoc sacro sumit̃ medic⁹ ipse
q̃ venit q̃rere saluum facere q̃d perierat. Qui oẽs
laborantes vocat: dicens. Uenite ad me omes qui
laboratis et onerati estis: et ego reficiam vos. Mi-
ro enim modo studuit; ait Albertus; quomodo no
bis gratiam nos sanantem ꝑpararet: et inuenit sa-
cramẽtum quo ipse medicus: ipse et medicina sem
per haberetur. Misit itaqz verbum suum in hoc sa
cramento: et sanauit eos: et eripuit eos de interitio
nibus eorum: vt dicitur in psalmo. cvi. ¶ K Cõser
uat etiam sanitatẽ recuperatã ac restitutã eisdem
modis quibus preseruat. Hinc in psal. dicit. Dñs
regit me: et nihil mihi deerit: in loco pascue ibi me
collocauit. Loc⁹ pascue: locus refectionis est: qua
ab inedia in bono corporis robore cõseruatur pa-
scendi: confortanturqz vires per cibum cõuenien-
tem. De qua cõfortatione in sequẽti fructu super-
est dicendum: de hoc exponit Albertus illud psal:
Collocauit illic: hoc est in terra fructifera esurien
tes et sitientes: et constituerunt ciuitatem habitatio
nis: et seminauerunt agros: et plãtauerunt vineas: et
et fecerunt fructum natiuitatis. Psal. cvi. Esurien
tes sunt cibum corporis Christi desiderantes: et si
tientes sunt qui desiderant sanguinẽ Christi: hi cõ
stituerunt se in hoc loco vbi est habitatio ciuitatis
dei: hoc est in ecclesia: et ibi semine iusticie semi-
nauerunt agros ab agendo dictos: in quibus cre-
scit frumentũ panis corporis Christi: et plantaue-
runt vineas in q̃bus crescit pot⁹ sanguinis xp̃i: et i
bi effecerũt fructũ dulcissimũ gratie sacramẽti: quo
cibamur: qui dr̃ fruct⁹ natiuitatis: quia ex eisdẽ et
corporaliter et spũaliter nascimur et nutrimur. ¶ Gra
tia em̃ xp̃i nascimur: et gratia xp̃i in sacramento nu
trimur: ac eadẽ gratia nutriti cõseruamur ne iterũ
defluam⁹ in corruptionẽ pcti: qua aia nostra in ma
lis cõtabescat. et abominet̃ oẽm escã salutarem ap-
ꝓpinquãs vsqz ad portas mortis. ¶ L Super-
sunt vltimi duo fructus quos in nobis parit saluta
ris eucharistie cibus: qz nostrũ viaticũ est: hinc em̃
roborat viatorẽ in itinere et ad terminũ btitudinis
subleuat et perducit. ¶ Roborat quidẽ sm̃ illud. Et
panis cor hominis cõfirmat. Hoc pane angelorũ in
figura confortat⁹ helias: dum in fortitudine cibi il-
lius totũ desertũ transĳt: et ambulauit vsqz ad mõ-
tem dei oreb: q̃d mensa interpretat̃: in quo deo con
iunctus est. Mensa hec societas est eterne glorie.
Panis igitur corporis xp̃i cõfortat nos in vita bona
quadragita diebus, et quadraginta noctibus: obser
uantia. s. preceptorum decalogi sm̃ perfectionem
euangelicã: vsqz ad montẽ dei oreb: vsqz ad mẽsam
dei: et cõuiuas patrie ad quã cũ sedebimus satiabi-
mur: sm̃ illud Satiabor cũ apparuerit gloria tua.
Et sm̃ b. Ambro. Dominici corpis figura precessit
qñ de⁹ in deserto patrib⁹ mãna pluit: qz sicut ille pa
nis populum per desertum ad terram promissio-
nis duxit: ita hec celestis esca fideles huius seculi
desertum transeuntes in celum sursum trahit. Pro
pter quod recte viaticum appellatur: quia in via
nos reficit: et ad patriam vsqz perducit. Corroborat
etiam contra aduersariorum impugnationem. Un
de Psalmo vicessimosecundo. Parasti in cõspectu
meo mensam aduersus eos qui tribulant me. quod
de mensa dominici corporis et sanguinis exponit
glossa. Eo ipso enim quo gratiam augmentat. omi
nes virtutes perficit arma tribuit omnes aduersa-
rios debellandi. Quem enim timebit qui domino
vniuersorum/in cuius ditione cuncta posita sunt:
qui fortem armatum fortior vicit: per hunc cibũ in-

[Margin: Luc. xix. — Mat. xi. — Ps. ciij. — iij. reg. xix. — Ps. xvi. — Ps. xxij.]

corporat⁹ est. Hic est panis subcinericius hieroboal: qui descendẽs in castra madian: tabernacula eius terre funditus coequauit. Judi. vij. Panis subcinerici⁹ hieroboal hũanitas xp̃i est in cinere nostre mortalitatis coct⁹: qui iudiciũ hꝫ: sic q̃ppe interpretatur hieroboal. Et eni ꝯstitut⁹ a patre iudex viuorũ ⁊ mortuoꝝ. Hic descẽdẽs in castra madiã iniquitatis ⁊ ꝯtradictionis: oĩa subuertit ⁊ terre coequauit: hũ deuote sumptus sedẽ iniquitatis subuertit in aĩa pri⁹ diabolo subiugata: ⁊ eum expellens thronũ suũ ibidem collocans: ipsam ab omni aduersarioꝝ detẽtione liberat ⁊ conseruat.

Acta. x.

Jo. vj.

¶ VI Hunc fruct⁹ finalis sequit̃: qui est ꝑductio ad terminũ beatitudinis: que est vita eterna. Confert eni cibus iste immortalitatẽ: ſm illud Qui mãducat meã carnẽ ⁊ bibit meũ sanguinẽ: hꝫ vitam eternã. Et ego resuscitabo eũ in nouissimo die. Et in hoc dissimilitudinẽ hꝫ iste cib⁹ ad cibũ corꝑalẽ. Cib⁹ eni corꝑalis non nutrit nisi mortaliter ⁊ corruptibiliter. j. Coꝝ. vj. Esca ventri: ⁊ venter escis: de⁹ aũt hunc ⁊ has destruet. Iste aũt cibus radix est immortalitatis: qꝛ in eo qui eũ sumit: principiũ cipium est vite perpetue. Unde Joannes in capi. vj. Non sicut mãducauerũt patres vr̃i mãna i deserto ⁊ mortui sunt. Qui mãducat hunc panem viuet ieternũ. De quo in figura dixit Moyses Deutero. xxix. ad filios Israel. Adduxit vos xl. annis ꝑ desertũ: non sunt attrita vestimẽta vestra: nec calciamenta pedũ vestroꝝ vetustate ꝯsumpta sunt. Panẽ non comedistis: vinũ ⁊ siceram non bibistis vt sciretis: qꝛ ipse est dñs deus vester: ⁊ venistis ad hunc locum: ac si dicat ſm Alb. per desertũ huius mortalis vite. xl. annis qui est numer⁹ pñie: adduxit vos dñs ad imortalitatẽ ꝑpetue vite: ita q̃ virtutũ vestimẽta non sunt vetustate pcti contrita: ⁊ calciamẽta que sunt duoꝝ pedũ aĩe munimẽta: qꝛ veritas munit itellectũ: ⁊ charitas munit affectũ: non sunt aliqua vetustate vanitatis vel frigiditatis cordis ꝯsumpta. Et hoc ideo: quia panẽ mũdane refectionis nõ comedistis: nec vinũ ⁊ siceram inebriantia: in quib⁹ est luxuria: bibistis: ⁊ tñ dñs sue immortalitatis alimonia adduxit vos per sui cibũ mãna supceleste ad hunc locũ solidũ ꝓmissionis: qui moueri nõ põt: eterne. s. immortalitatis. Sic ḡ cib⁹ iste cibat celesti virtute ꝑncipijs vite ⁊ immortalitatis radice. Hinc recte dr̃ cib⁹ iste: arra spõse: pign⁹ future glorie. Dederat olim dñs aĩe rõnali pignora sue dilectiõis pulchras arras sue desponsationis: celum ⁊ terrã ad eius obsequiũ simul et solatiũ. vt late ꝓsequit̃ ven. Hugo de san. vic. in libello de arra aĩe. Contẽpserũt has arras plurimi atq; eis oĩa vsi fuerũt. Dedit ad extremũ seipm pariter in arrã ⁊ ꝓtiũ: dum in hoc sacro ꝯuiuio iuxta canticũ ecclesie: future glorie nobis pign⁹ dat̃: de quo. b. Ber. in ser. de sacro. ait: alloquẽs ecclesiã ⁊ quãlibet aĩam fidelẽ. Gratulare (inq̃t) sponsa: gaude incõparabilit̃: ꝑsidentẽ habes ⁊ rectorẽ spõsum in p̃ntis exilij militia: pign⁹ habes: arrã tenes: q̃bus feliciter sponso vniaris in p̃ria. Gloriosa ⁊ amabilis spõsa: in terra spõsum habes in sacro: i celis habitura eũ sine velamẽto. Hic ⁊ ibi veritas: sꝫ hic palliata: ibi manifesta. Hic vtiq; spõsum hꝫ ecclesia suo ordine: hic quasi dulce ꝑludium: ⁊ iocunda dispẽsatio: ibi nuptiale conuiuiũ ⁊ beata fiet cõiunctio: cum fide ad speciem: de mẽse ad mensem: de sabbato ad sabbatũ: de calore panũ ad eternalis caloris ꝯuiuium trãsibim⁹. Et infra. Cib⁹ iste non est ventris: sed mẽtis: non est dat⁹ ad ruinas hui⁹ vite que vapor est ad modicũ parens: sed ad eternã vitã aĩe ꝯferendã: Iste est panis angeloꝝ qui nescit putrescere: non vadit in secessum: sed tẽdit in excelsum: illuc reducit hoiem vñ traxit imaginem. ¶ Ecce patent vel breuiter vij. fruct⁹ ligni vite. Siquidẽ ꝯsiderãdo eucharistiã in ordine ad

Jo. vj.

Deu. xxix

Bernar.

xp̃m iam ea ꝯtẽtũ: sic viuificat aĩaꝫ ⁊ relaxat pctã. In eo ꝟo q̃ est memoriale passiõis xp̃i: inflãmat mentẽ: ⁊ patiẽtiã ꝑstat. In q̃tũ est cib⁹: nutrit ⁊ restaurat: qꝛ sacrm̃ vnit ⁊ copulat: qꝛ antidotũ medicinale: ꝯ sanat ab infirmitate ⁊ in sanitate ꝯseruat. Qꝛ viaticũ: roborat viatorẽ: ⁊ ꝑducit ad terminũ btitudinis. ¶ Quos sub alijs ꝟbis ita. b. Ber. assignat di. Eucharistia medicina est egrotis: ꝑegrinãtib⁹ dieta: debiles ꝯfortat: valẽtes delectat: languorẽ sanat: sanitatẽ seruat. Fit hõ mãsuetior ad correptiões: patiẽtior ad laborẽ: ardẽtior ad amorem: sagacior ad cautelã: ad obediẽdũ ꝓmptior: ad grãꝵ actiões deuotior. ¶ Et lꝫ plura de hui⁹ sacri fructib⁹ dicta sunt: nequaq̃ tñ velut tãto sacro digna vel sufficiẽtia estimãda sũt. Excedit eni ei⁹ dignitas simul ⁊ vtilitas oẽꝫ hũanã estimationẽ. Hic Ber. sꝫ. s. all. Põt ne estiare q̃lev̄ q̃rtũ est hoc scm̃ scõꝝ: ⁊ sacrꝫ sacroꝝ: amor amoꝝ: dulcedo oim dulcedinũ? Hec sũt ꝟa festa paschalia: hec sũt gaudia ⁊ fercula vitalia iustoꝝ: he sũt spũales delitie scõꝝ: hic bibunt in loco vberi torrẽti a lactis: pluuia mellis: liquor balsami celestis. Hic efficit̃ vna caro ꝯ spõsa cũ spõso: sctã aĩa cũ xp̃o. Experiẽtia hoꝝ ⁊ similiũ spũs ⁊ vita est: nec aliãs hõ horũ sensu fruit̃ vel accessu. Amici spõsi: viri timorati ⁊ religiosi gustauerũt: ⁊ plenissime q̃ dicim⁹ sunt experti. Hec Bern. ¶ VII Sꝫ circa hec q̃ri põt quõ hos fruct⁹ efficit corpus xp̃i in hoc sacro sumptũ? ¶ Pro rñsione rememorãdũ est qđ. s. lec. liij. habet̃: q̃ tripli̅r aliq̃d dr̃ fieri vel effici ab alio scꝫ operatiõe ⁊ ꝟtute naturali: quo mõ calor fit ab igne. Scđo mõ nõ ex ei⁹ ꝟtute: sꝫ ex ei⁹ merito: quo mõ dicimus q̃ premiũ in beatis est ex opib⁹ meritorijs precedẽtib⁹. Tertio est ex aliqua ꝟtute occulta adsistẽte. Sic sacramẽta operari dicũtur. ¶ Ad ꝓpositũ Corp⁹ xp̃i in sacro cib⁹ est non corporis sꝫ mẽtis. Nõ vtiq; ſm sui substãtiã nutriẽs ac cibãs aĩaꝫ: quẽadmodũ cib⁹ corꝑalis ſm substãtiã cibat ⁊ nutrit corp⁹: qꝛ aĩa ſm sui substãtiã additionẽ nõ recipit: hinc ſm sui substãtiã corp⁹ xp̃i nec cibat: nec restaurat: nec roborat aĩaꝫ: nec vnit̃ aĩe tãq; forma. Ideoq; nec ꝑ suã essentiã inflãmat aĩam: sicut calor ignẽ: nec ſm suã substãtiã illuminat sicut lumẽ aerẽ: nec sic viuificat sicut aĩa corp⁹ Cũ etiã ſm se sit res creata: ꝑ suã naturã ꝓpriã nõ liberat a morte: nec ad patriã reuocat: aut pctm̃ expellit nec resuscitat. Nec breuit̃ aliq̃s ꝑdictoꝝ effectuũ cãliter effectiue ꝓcedit ex naturali ꝟtute illi⁹ corporis. Restat ḡ vt fiat vl̄ ipsi⁹ merito: vel virtute occulta. Merito aũt ei⁹ nõ fit vt ꝑncipalr̄ merẽtis: qꝛ mereri est nature itellectual̄ ⁊ rõnal̄. corp⁹ autẽ xp̃i acceptũ ꝓ alia ꝑte ꝯpositi sũat̃: qđ ex vi ꝯsecrõnis est i sacro altaris nõ ẽ natura itellectual̄ aut rõnal̄: sꝫ ẽ ꝑtial̄ nature ex ipso ⁊ aĩa rõnali ꝯposite. vñ mereri ẽ ipsi⁹ aĩe nõ corporis: sꝫ aĩa ꝑ corp⁹ hoc est ꝑ operationes ⁊ passiones corporales volũtarie exhibitas vel passas mereat̃. Ergã fruct⁹ hi nõ ꝓueniũt ꝑcise ⁊ adequate ex merito sumẽtiũ: qꝛ sic nõ ꝓuenirẽt ex applicatiõe sacri seu vsu ei⁹: ⁊ plus sacrm̃ sctificaret̃ a sumẽtib⁹: q̃ sumẽtes a scõꝝ sumẽtiũ merito ipsi ꝑ hoc scꝫ sctificarent̃. Relinq̃t̃ ḡ q̃ diuina ꝟtute ⁊ volũtate: que ex suo beneplacito hos fruct⁹ efficit in digne hoc corp⁹ sumẽte. Vñ sicut in baptismate superfusioni aque seu immersiõi aut ablutioni exteriori: que fit ꝑ aquã: cũ certe verboꝝ forme ꝓlatione ⁊ baptizãtis intentiõe: adest virt⁹ oĩpotẽtis dei: ad efficiẽdũ interiorẽ vel spũalem ablutionẽ a pctis. Sic refectiõi corꝑalr̄ exteriori q̃ fit ꝑ sũptionẽ hui⁹ venerabil̄ sacri: adest virtus diuina ad ꝑficiẽdã internã ⁊ spũalẽ refectionẽ: quã exterior sigñt: ⁊ ceteros fruct⁹ nũeratos ⁊ hoc in subiecto disposito: hoc est in viuẽte vita gratie quia cibari ⁊ refici non est mortuoꝝ. Statuit itaq; deus q̃ ad dignã hui⁹ sacramẽti sumptionẽ: hos fructus efficere vult in aĩa huiusmodi viuentis.

Dignitas ⁊ vtilitas hui⁹ sacri excedit oẽm hũanã estimationẽ.

Aliq̃d dr̃ fieri vel effici tripliciter ab alio.

Obiectio.

¶ O Sed dr.quō tunc dī saluator Caro mea vere est cibus ⁊ sanguis meus vere est potus. Si non ipsa nec ipse hos refectiōis effect⁹ operat̄. Rñdet̄

Rñsio ad obiectionem.

q̄ vere ibi assertiue ponit̄: vt sit sensus. Caro mea vere.i.indubitāter est cibus reficiēs seu refectiu⁹ Et sanguis me⁹ vere.i.indubitāter est potus: potans vel inebriās spūalr̄: sʒ non sua natura: sʒ virtute diuīa Sicut aqua baptismalis vere est aqua regenerāis: ⁊ vnda purificāis: non sua natura: sʒ virtute diuina: cui accedēs elemētū ⁊ verbū̄ efficit̄ sacramētū.i sacratiōis: seu sanctificatiōis instr̄ʒ. Et quid mirū si deus opīs ⁊ misericors ad sumptionē hui⁹ sacr̄i corporis: cui inseparabilr̄ vnita est excellētissima deitas: fruct⁹ ⁊ dona multiplicet in sumētib⁹: cum ⁊ reb⁹ lōge inferiorib⁹ in gradu entitatis adsistat ad effectuū mirabiliū ꝓductionem? Si em̄ vestis beati Joānis euāgeliste hoc obtinuit vt p tactū manuū aristoboli tūc icreduli: tres mortuos suscitaret: q̄d de hoc corpore: qꝺ vestimentū est deitatis: pia fides suggerit sentiēdū? Si Petri apl̄i bacul⁹ ex suo ꝯtactu beatū maternū a morte suscitauit: diuina adsistēte virtute: q̄d mirū si attactu hui⁹ corporis diuinissimi: virt⁹ adsistēs diuia hos fruct⁹ ⁊ his maiora faciat? Sic argui pōt ꝺ su-

Actu. xix.

darijs ⁊ semicinctijs Pauli: de qb⁹ in actib⁹ aploꝝ dr: q̄ delata ⁊ posita sup infirmos curabant̄: ⁊ sup demoniacos: spūs immūdi eijciebant̄. Si igit̄ xp̄s tātas virtutes ꝯtulit scrōꝝ suoꝝ ossib⁹ aridis capillis eorū aut puluerib⁹: sepulchris ⁊ vestib⁹: vt eoꝝ attactu fugarent̄ demones ab obsessis corporib⁹: sanarent̄ corpora a diuersis morbis ⁊ lāguorib⁹: quō nō icōparabilr̄ multo maiores carni sue ꝓprie sibi suppositalr̄ vnite: ⁊ iam vita glorie fulgēti: q̄ ⁊ p nr̄a oīmꝗ salute passa est: virtutes tribueret? ¶ Ampli⁹ si fimbris vestimēti sui hoc ꝑstitit vt ei⁹ tactu emoroissa sanaret̄ a sanguinis profluuio: haud dubiū carni sue quā induit: qua intuitus est vt homo: maiora tribuit. ¶ Itē si lignū vite in medio paradisi hac virtute ꝑditū esse voluit vt vitā corporalē vtētib⁹ fructu eius ꝑpetuaret quō nō poti⁹ carni ⁊ sanguini suo hoc tribuit: vt perpetuare posset in digne vtētib⁹ vitā aiarū? ¶ Demū si hāc virtutē dedit v̄bis quoꝝundā exorcistarū: vt eis arceant̄ ⁊ ligent̄ demones: quō v̄bū per qꝺ facta sunt oīa: carnē suā: quā p aiarū salute assūpsit: non oīb⁹ ꝑstaris virtutib⁹ glorie ⁊ magnificētie sue ꝯgruentib⁹ ⁊ aiarū saluti expedictib⁹ insigniuit?

Mat. ix.

Reuera: voluit: decuit: ⁊ fecit sue carni has maioresꝗ virtutes tribuere: quā de purissimis virginis sanguinib⁹ formauit: quā suo naturali filio in vnitatem suppositi copulauit: in qua a morte triumphauit: qua diaboli ptātez supauit ⁊ abstulit: quā sup omnes angelicas virtutes ad dexterā suā collocauit. Cui vnite anime xp̄i sanctissime eandē iudicādi ptātez viuos ⁊ mortuos tribuit ⁊ donauit. ¶ Ex quib⁹ ⁊ hoc sequit̄: q̄ lʒ sacr̄m hoc spūalr̄ tm̄ sumptū effect⁹ ꝑdictos operet̄: multo tn̄ pleni⁹ et ꝑfectius hoc facit in sumētib⁹ etiā sacr̄alr̄: hoc est simul sacr̄alr̄ ⁊ spūalr̄: vt ex ratione alterius dubiū deducet̄. Et tm̄ de fructib⁹ hui⁹ viuifici sacr̄i. ¶ P Sed adhuc q̄s diceret. Si hos fruct⁹ operat̄ hoc sacr̄m in digne sumēti: quicūꝗ hos fruct⁹ non experiant̄ nec sentiūt: (cum pauci hos fruct⁹ sentiāt etiā eoꝝ q̄ sine mortalis peccati ꝯsciētia: post debitam sui ipsoꝝ ꝓbatione accedūt) seq̄retur q̄ tales indigne sumerēt: qꝺ durū nimis foret: ⁊ a cōione plurimos reuocaret. ¶ Ad hoc rn̄detur: q̄ plurimi ex dictis fructib⁹ lʒ in digne sumēte oriant̄: minime tn̄ expimētalr̄ cognoscunt̄. Hi sunt oēs fructus ꝑfom ⁊ charitatē eiuꝗ augmētū inseparabiliter comitātes sicut mētē viuificare: pctā relaxare: nutrire augmētādo: vnire xp̄o: copulare p cōionem primo ⁊c. Sicut em̄ charitas ⁊ cetere virtutes infuse a nobis expimētalr̄ cognosci nō possunt: nec intuitiue videri. vt tradūt doc. dist. xvij. primi: quia omnē actum quem ꝓducere possumus q̄tū ad genus actus mediāte habitu infuso: ꝓducere possumus ex habitu acq̄sito: siue ex volūtatis libertate: sʒ non quo ad circūstātiā meriti: que nisi per reuelatione in hac nostra pegrinatione euidēter sciri non potest. Nescit em̄ homo an odio: vel amore dignus sit: quod nedum de supposito hois verum est: sed etiam de actu eius virtuoso. Similiter em̄ sunt effectus ꝓcedentes ex habitib⁹ infusis ⁊ acq̄sitis: intantum q̄ habitus infusos esse ponendos nulla rō euidens ꝯuincit: sed sola fidei ⁊ ecclesie autoritas verissima eos nobis credēdos ꝓdit. Denique inflāmatio affectus per deuotionem ⁊ spūalis dulcedinis sentimētū: delectatio: quoꝗ in spūalibus atꝗ operandi ꝓmptitudo sensibilis: et si frequēter sequuntur charitatē: non tamen inseparabilr̄ ei iunguntur. Nonnunꝗ etiam in charitate maiori: minor sentit̄ deuotio: ⁊ in minori: maior. Nihil deniꝗ ꝓhibet: quandoꝗ etiam vbi nulla est charitas ⁊ gratia: deuotionē ⁊ dulcedinē sentiri: etiam vsꝗ ad lachrymarū effusionez: sicut est videre in nōnullis petōribus ex verbo dei vsꝗ ad lachrymas compūctis: qui tamen nendum exposuerunt: peccata in quibus volūtate tenētur cauere: ⁊ ab eis recedere: q̄ deuotio seu dulcedinis sentimentum esse potest a deo paruulos sic ad se attrahere volente: quādoꝗ ab habitu acquisito: q̄nꝗ a cōplexione: quandoꝗ a spū maligno: vt sic a debitis operibus retrahat: vt hmōi delectationē spūalem finalr̄ querere doceat: vt dū eam subtrahit in desperationez mittat: ꝓpterꝗ alias causas plurimas. Quapropter admonet scriptura ꝓbare spūs si ex deo sunt. ¶ Q Primi fructus: qui inseparabilr̄ ꝯsequuntur charitatem ⁊ eius augmentum: illi infallibiliter concomitātur dignamꝗ huius sacramenti cōmunionem: sed hi: vt dictum est sentiri non possunt. Hi enim consequuntur ex opere operato: non ex opere operantis: dum tamen non adsit obex vel impedimentū. Hoc enim ꝓpriū est sacramētis noue legis gratiā infundere: aut infusam augmentare obice remoto: alioq̄n quomodo essent signa gratie efficacia atꝗ certa? Cetera vero que nomine deuotionis generaliter sumpto intelligo: quandoꝗ dantur digne sumentibus: quādoꝗ digne sumentibus subtrahuntur: immo nonnunꝗ indignis prestantur. Unde Joan. cancell. in de mystica theologia practice consideratione. vi. ait loquens de contemplationis, ac deuotiōis gratia. Sunt filij infideles ⁊ alieni: sunt serui nequam quos aliquando cibari sustinet pater celestis ex adipe frumenti: et de petra melle saturari: quemadmodum apud aliquos ex principibus videre est: qui condemnandis paulopost ad mortez mittunt aliquotiens in carcerem de preciosis mēse sue reliquijs. Namꝗ has gratias reperire est apud maledictionis reprobationisꝗ filios: vel in augmentum sue damnationis: pro abusu ingratissimo doni dei: vel ad aliorum eruditionem: vel pro qualicūꝗ laborum suorum velut florū vel inutiliū premio transitorio. Pro tali numismate tales merces: dicit prouerbium vulgare. Fornicari tantūmodo quesierant in donis dei per improbā delectationem vel presumptionem. Quid igitur? Desiderium eorum affert eis deus: sed iratus: audiunt illud euangelij. Tolle quod tuū est ⁊ vade. Difficillimū igitur est cognoscere: vnde et ad q̄d hmōi deuotio ac dulcedinis sentimentum conceditur. Datur deniꝗ quandoꝗ digne suscipientibus atꝗ supererogatur a liberalissima dei clemētia. Quādoꝗ in bonū sumentiū ab eadem clemēti voluntate subtrahitur: sed nōꝗ ad insipientiam eorum. ¶ R Huius autē dispensationis mie dei: qua etiā electis hmōi gratiā subtrahit: dicit⁹ can-

i. Jo. iiij.

Mat. xx.

Prouerb. xxviij.

cetia.vbi.ẞ.aliquas colligit causas. Prima ppter humiliationē.vñ ait. Fit hoc qñqꝫ ⁊ sepi⁹ad humiliationē vt retūdat̄ supbia:vel q̄ psūt vt ne subrepat:puideat̄. Propterea testat̄.b.Bern.vere nihil esse efficaci⁹ ad grām hñe vel inueniēdā:vl retinēdam:vel recuperādā q̄ si semp inuentaris nō altuꝫ sape:sed sape ad sobrietatē. Deniqꝫ btūs est vir q̄ semp est pauid⁹:⁊ sup custodiā suaꝫ stat. ¶ Scdo: fit hoc aliqñ ad desideriū vehemēti⁹ igniēdū:quēadmodū ignis flatu cōpressus erūpit ardētioꝛ:vt dicam⁹ grādia grāditer q̄rere. ¶ Fit hoc tertio: vt ab hoīe sua fragilitas ⁊ abyssus miseriarū ꝓsūdi⁹ ac clari⁹ sentiat̄:q̄ten⁹ vilescat ipse sibi recognitans q̄lis ex se sit:⁊ q̄lis ex dei munere esse possit. ¶ Quarto:fit hoc aliqñ ad induēdū viscera mie ⁊ pietatis sup alioꝝ desolatiōe:qb⁹ hec ꝯsolatio vel nō ꝯcedit̄:vel ꝯcessa subtrahit̄. ¶ Fit hoc q̄nto ad satisfaciēdū interim ꝓ se vel aliis ꝑ doloꝛē sensibilem ex tali carētia derelictū:quēadmodū humanitas. Christi derelicta est:⁊ torrēti penalitatuꝫ tota immersa q̄ten⁹ ita satisfaceret ꝓ pctis nō suis:sed alienis: ¶ Fit sexto:ne qs idone⁹ in doctrina alios iuuare:aut in re aliq̄ velit assidue sic ociari sibi:sic inter amplexus Rachelis herere:vt negotiū charitatis spuali:⁊ Lye secūdatiōi nequaq̄ inuigilet. ¶ Fit septio:vt homo ꝑ multa tētat⁹ discat ex his q̄ patit̄ obediētiā ceterasqꝫ virtutes:q̄ten⁹ eas postmodū edoceat efficacius. ¶ Fit octauo:ne deserat homo ꝑ ꝯtēplatiōis sue superogationē:obligationem debite actiōis. ¶ Fit nono:ad punitionē venialiū pctōꝝ:tāq̄ si pater indulgētissim⁹ vel auertat interim faciē a filio lasciuioꝛe:vel tristioꝛē ostēdat:q̄ten⁹ exinde studiosioꝛ sit in oīni modestie custodia. Et ne minimis negligēs paulatiꝫ decidat. ¶ Fit hoc decimo:vt cognoscat̄ illud.apli. Nō est volētis neqꝫ currētis.s.ꝓ industriā ꝓpriaꝫ:sed dei miserētis. ¶ Fit hoc vndecimo:ad purgationē maris spūalis magni ⁊ spaciosi qḋ ex nimia quiete solet sordes ꝯhere:sicut ⁊ materiale:quas exagitatio cōmotioqꝫ depellit. ¶ Fit hoc duodecio:vt innotescat si gratis aīa timet deū:si parata est.s.obsequi ꝓpiciis expēsis doloꝝ ⁊ tribulationū:quēadmodū si stipēdia ꝯsolationū ⁊ suauitatū ab impatoꝛe suo reciperet:ꝯ illos qui orōnē suā vel effundere noluīt:vel inefficacē credūt:nisi ꝯsolationū sentimēta meruerint:quasi nō fingeret vnq̄ deus laborem in p̄cepto. ¶ Fit tertiodecimo:q̄ten⁹ ablactet̄ homo:ne semp putrescat aut fornicet̄ i donis dei: eaꝓpter se diligēs:his adherēs iele oblectans: aut ne p̄miū hoc tpale recipiat:illo futuro careturus. ¶ Fit hoc q̄rtodecimo:vt dissimulet venire tātus hospes ad aīam:ne grauet̄ expēsis sicut Dauid ad filiū. Sed q̄n⁹ expēsis? Lachrymis pꝛius:gemitib⁹:ieiuniis:vigiliis:⁊ ceteris corpora grauātibus. Quia aīa tunioꝛ nō posset sustinere ebrietatē spūs:si iugiter itroduceret eā in cellā vinariā suā. Propterea clauē gerit nūc claudēs:nūc aperiens. ¶ Fit hoc q̄ntodecimo:vt ꝓuocet te de⁹ sicut aqla pullos suos ad volandū:⁊ mr̄ filiū ad ambulādū. Deserit em̄ mr̄ filiū suū aliqñ hac industria:vt deserti⁹ clamet:vtqꝫ regrediēs cautioꝛ sit adherere sibi. Cautioꝛ etiā ne cadat ꝓspicere ⁊ q̄sitā matrē letioꝛ suscipiat inuētā:blāditias ⁊ oscula iuuat⁹ addat. ¶ Fit demū sextodecimo ad exercēdū patientiā:q̄ ꝑfectū op⁹ hꝫ:nā q̄ est acerbioꝛ tribulatio:q̄ materia patiētie copiosioꝛ apud aīam q̄ a p̄gustatione deliciarū paradisi relabit̄ ⁊ corruit: ad doloꝛes inferni:ad similitudinē vmbre moꝛtis:ad erūnas hui⁹ seculi. ¶ S Sumit̄ hinc ꝯiectura q̄re futura esset amaritudinis separatio ꝑpetua. Hec cancel. Quiꝫ in q̄re loquit̄ de dulcedine ꝯtēplatiōis:hꝫ th̄ in ꝓposito locū. Qꝛ sicut aliqñ ꝯtēplatiuis cōcedit̄ hui⁹ ꝯsolatiōis experiētia:qñqꝫ subtrahit̄. Sic digne sumēti eucharistiā qñqꝫ gust⁹ diuine dulcedinis ꝯcedit(alis ꝯcedit)qñqꝫ negat̄ ex causis prenarratis:⁊ dispōne sumētis. Igit̄ pro ea obtinēda impigriter laborādū est orōne ⁊ cordis purificatione itavt accedēs parat⁹ sit ea humilr̄ vti cū gratiarū actiōe si det̄:parat⁹ nihilomin⁹ ea carere bono aīo si nō det̄:recogitās assidue:qꝛ non in sentimēto hui⁹ dulcedinis:sed in charitate est regnum dei. Patꝫ ergo r̄nsio ad dubiū:quod neqꝫ indigne:neqꝫ inutilr̄ sumūt alias dispositi:qui hmōi ꝯsolatiōis dulcedinē nō sentiūt:nec ꝓpter hoc ab ei⁹ cōione se studeāt cohibere.

Uir q̄ semper est pauid⁹:⁊ sup custodiaꝫ suā stat ē btūs.

Rom.ix.

¶ Lectio.lxxxvij. A

Dicto de huius sacramēti fructu:dōm est quo ad dubiū quartū de indigne sumētiū pena ⁊ ꝑiculo. Uerū intellecta pcti grauitate grauitas pene cōijci pōt:qm̄ scriptū est. Pro mēsura pcti erit ⁊ plagarū mod⁹.⁊ Apoc.xviij. Quātū gloꝛificauit se:⁊ in deliciis fuit tm̄ date illi toꝛmētū ⁊ luctū.⁊ Hiere.l. Iuxta oīa q̄ fecit facite illi. Iob q̄z.xx. Iuxta multitudinē adinuētionū suarū:sic ⁊ sustinebit. Igit̄ videndū est de grauitate pcti indigne sumptiōis. Ueruꝫ q̄ digna sūptio:q̄ve indigna:tate.ẞ.ostēsum est lec.vj.⁊.vij. Unde loquoꝛ nūc de his q̄ celebrādo aut sumēdo hoc sacrꝫ:nouo moꝛtali petō se onerāt:de qb⁹ aplŝ ait. Qui mādūcat ⁊ bibit indigne:iudiciū sibi mādūcat ⁊ bibit nō dījudicās coꝛp⁹ dñi. Iudiciū mādūcāt dānatiōis.i.s̄m glo.sua mādūcatione se dignos dānatiōe efficiūt. Nō qꝛ malū ē qḋ accipiūt. Accipiūt ēt idigne accedētes verū coꝛp⁹ xp̄i ⁊ sanguinē dn̄i sacra dentib⁹ p̄mūt:sꝫ sine fructu. Sicut Greg.iiij.dial.ait. Est q̄dē(inq̄t)in petōꝛib⁹ ⁊ indigne sumētib⁹ vera xp̄i caro ⁊ ver⁹ sanguis s̄m essentiā nō salubꝛi efficiētia. Ad idē Aug.ii.v.dīuni/co baptis. Qꝛ aliqs nō ad salutē:nō tō min⁹ est coꝛpus ⁊ sanguis qḋ accipit. Bonū est ẞ qḋ accipiūt: sꝫ bonū factū est eis malū:dū male accipiūt bonū: vt ait Aug.in de v̄bis euāgeliū. Sicut econuerso:factū est bonū aplo cū bñ accipit malū.s.dū stimul⁹ Satane patiēter poꝛtat̄.sic ad Roma.viij. inquit. Scim⁹ qm̄ diligētib⁹ deū:oīa cooperant̄ in bonū his q̄ s̄m ꝓpositū vocati sunt sancti. Ubi glo. Prosunt em̄ mala q̄ fideles ꝑferūt vel ad emēdāda:vel demēda petā:vel ad exercēdā ꝓbādāqꝫ iustitiā:vl ad demōstrādā hui⁹ vite miseriā:q̄uis em̄ moꝛs carnis de petō p̄mi hōis originalr̄ venit:tn̄ bon⁹ ei⁹ vsus glosiosissimos martyres fecit.⁊ Nic.ō ly. sup eūdē locū. Istis.s.sctis s̄m ꝓpositū.i.s̄m p̄destinationē etiā petā in bonū ꝓueniūt:qꝛ foꝛtioꝛes ⁊ cautioꝛes resurgūt. Et etiā in gloꝛia ad bonū eorum facit petōꝝ memoꝛia sicut cicatrices ad gliaꝫ militis q̄ finalr̄ in bello triūphauit. Sicut ẞ mala bonis cooꝑant̄ in bonū:ita sctā obsunt malis:non qꝛ res illa mala sit:sꝫ qꝛ mal⁹ male accipit qḋ bonū est. Qḋ in arca dñi q̄ alophylos occidit:⁊ Isrl̄ saluauit. Et in māna qḋ bonis oīs delectamēti ⁊ suauitatis sapoꝛē:malis aūt nauseā p̄stitit:figuratuꝫ est. Hinc Chryso.hom̄.x. Sacrificiū hoc(inq̄t)cib⁹ spūalis est:sicut coꝛpoꝛalis cib⁹ dum vētrē inuenerit aduersis humoꝛib⁹ occupatū:ampli⁹ ledit.magis nocet:⁊ nullū p̄stat auxiliū. Ita ⁊ iste spūalis cibus:si aliquē repit malignitate pollutū:magis eū ꝑdet nō sui natura:sꝫ accipiētis vitio. Sumūt ergo indigne accedētes iudiciū dānationis magne: dānationis ꝓfunde:s̄m pcti hui⁹ grauitatē. ¶ B Possum⁹ aūt grauitatē hui⁹ pcti indigni accessus intelligere ex culparū pōdere:qb⁹ cōparat̄. Cōparat̄ aūt idigne sumptiōis culpa petō ꝓditiōis Iude:Iudeoꝝ ingratitudini ⁊ blasphemie:⁊ effusiōi p̄ciosi sanguinis de Christi coꝛpoꝛe. Quo ad p̄mū q̄ indigne sumit:xp̄m cū Iuda ꝓdit. de quo.b.Hiero.in epta quadā ait:loquēs spālr̄ ad sacerdotes.

Deu.xxv.

Apo.xviij.

i.Coꝛ.xi.

Grego.

Augu.

i.Coꝛ.xi.

Chryso.

Quid tibi cū feminis q̄ in altari cū deo fabularis? dic sacerdos: dic clerice: dic q̄sq̄s fueris q̄ sacra sumis: qualr cū eisdē labijs filiū dei oscularis q̄bus oscular⁹ es labia meretricis? O Juda: filium hoīs osculo tradis. Et iste est de his q̄ in alijs pctis sup bie: inuidie: auaritie: infidelitatis: ⁊ ceteris fornicatiōe nō minorib⁹ accedūt. Itē. b. Aug. Nō min⁹ peccāt q̄ tradūt xp̄m pctōrib⁹ mēbris: q̄ qui xp̄m tradiderūt crucifigētib⁹ Judeis. Traijciūt em̄ hi xp̄m in pcti locū: q̄ est in ptāte demonū: sicut Judas tradidit ip̄m manib⁹ iniq̄s Judeoꝝ. Et. b. Remigi⁹ sup illud Matt. xxvi. Ue illi p q̄nē fili⁹ hoīs tradet. Ue (inq̄t) tradētib⁹ xp̄m ad crucifigēdū. Sz ⁊ ve cū maligna ꝯsciā sub sacro sumētib⁹ illū. Hi ⁊ si nō tradūt Judeis ad crucifigēdū: tradūt tn̄ ip̄m mēbris inimici ad sumēdū. Glo. q̄z Bede. Ir⁹ sempiternū ve homini illi q̄ ad mēsam dn̄i indigne accedit. Ille em̄ in exēpliū Jude filiū hoīs tradit: non Judeis q̄dē pctōrib⁹: tn̄ pctōrib⁹ mēbris. s. suis: q̄ dn̄ici corporis sacr̄m accipe temerarie p̄sumūt. Illi dn̄m vēdūt q̄ ei⁹ timore ⁊ amore neglecto: terrena: caduca: immo ⁊ criminosa p eo diligere: ⁊ curare nō metuūt. hec Beda. Tales aūt sunt q̄cūq̄ indigne celebrāt vel accedūt. Sic̄ in glo. Luce. xxij. Exēplo Jude filiū hoīs tradit: q̄ illud inuiolabile dn̄ici corporis sacr̄z violare p̄sumit. Ad idē. b. Ber. Qui sm̄ carnē viuūt ait: ⁊ post carnalia euagātur: catena vitioꝝ cōpediti cum p̄ditore venenū acceptūt: ⁊ spū alio suspēdij laqueū icurrūt grauissime dānādi. Tū multiplici reatu. Tū z p sacri ꝯtēptu. An nō discerneret inter glebas: q̄ discernit int̄ stellas? Examinabit certe argētū: q̄ ip̄m q̄z aurū p̄bauit ⁊ reprobauit. Hec ille. ¶ C Et recte cōparatur p̄ditori iude: q̄ idigne sacr̄m sumit: q̄m sicut signū manifestū pacis ⁊ amicitie est osculū: ita spūalis vniōis ⁊ diuine dilectiōis panis iste est sacr̄z. Qm̄ vn⁹ panis: ⁊ vnū corp⁹ multi sum⁹: oēs q̄ d̄ vno pane: ⁊ de vno calice participam⁹. Sicut g̃ Judas signū extrinsecū pacis: osculū ferebat: qḋ in pectore nō habebat: ⁊ ipso signo inimicū ⁊ traditorē tegebat. Ita q̄ indigne accedūt: foris sacr̄m charitatis maxime signū sumūt: ⁊ int⁹ p peccādi volūtatē inimici ⁊ ꝯtēptores sunt. Cur em̄ q̄ pctā deserere nolunt: sacra in sacrilegio sumūt: nisi vel vt p hypocrisim se foris sctōs simulēt: nec tn̄ int⁹ esse volūt? Uolunt reputari sacerdotes deuoti: volunt iudicari Christiani verī: probi: honesti: bonis similes: esse tamen nolunt. Hinc tantus strepitus ⁊ oblatratio dum indignis p̄hibetur accessus. Currunt: p̄mittunt: minantur: ⁊ si non aliter in alienis parochijs furtiue accipiunt: mentiuntur se esse absolutos a sentētijs: a censuris: a pctis. Ut qḋ tanta instantia mortem sibi pcurant: nisi quia videri volūt: quod esse nolunt? Si em̄ vellent esse amici Christi: eijcerent ꝯcubinas: redderēt male q̄sita: deponerēt odia: repellerēt vitia: vitā emēdarēt: ⁊ reconciliati deo ecclesie ⁊ p̄rimo: cōionem humilr a suis sacerdotibus peterent: ⁊ salubri⁹ obtinerēt. Aut forte temporale lucrum querūt q̄stum existimāt pietatem: ⁊ isti manifesti⁹ cum Juda dn̄m nedum osculātur: sed etiā pro pecunia scelesti⁹ ime vendūt: lōge peiores simoniacis. Nam isti vendūt: aut mercantur spūalia: illi patrē ⁊ dn̄m spiritū in questū auaritie ponūt. Hinc per Hiere. dn̄s caus̄at. Quid est q̄ dilect⁹ meus in domō mea facit scelera multa? Nunq̄d carnes sctē auferēt a te malitias tuas in q̄b⁹ gloriata es. Hi penas Jude excipiūt: cui assimilant in crimine. Judas qui scelitatē simulabat ⁊ auaritiā occultabat: p̄ciū sanguinis retulit: ⁊ suspēdio seip̄m interemit: sicq̄ seip̄m fama reb⁹ ⁊ vita pariter priuauit. Ita indigne sumentes mysteriū vnitatis: ⁊ non tenentes vinculum pacis: non accipiunt mysteriū pro se: sed contra se. ait Aug. in de sacramētis fideliū. Quod etiam experiētia declarat: nam sepe in diffamiā: sepe in paupertatem: sepe in vite abbreuiationem iusto dei iudicio incidunt. Inde em̄ lites: inde infirmitates: pestilētie: ⁊ mortes: vt satis ostendit aplūs. j. Cor. xi. et hoc est quod d̄r Eccles. j. Ne sis incredul⁹ timori dn̄i: ⁊ ne accesseris ad illum duplici corde. Ne fueris hypocrita in ꝯspectu hominū: ⁊ non scandalizaueris in labijs tuis. Attēde in illis ne forte cadas: ⁊ adducas anime tue confusionē: ⁊ reuelet deus abscōsa tua: ⁊ in medio synagoge elidat te. Quoniam accessisti maligne ad dominū: ⁊ cor tuum plenū est dolo ⁊ fallacia. ¶ D Secundo: indigna sumptio huius sacramēti comparat̄ ingratitudini ⁊ blasphemie Judeorum: Judei nanq̄ magna ⁊ multiplicia dona a domino acceperūt: sz ingrati nimis ante aduentum Christi sepius per idololatriā verum deum deseruerant. Adueniente ho⁹ Christo: quem summis patres expectauerant desiderijs: maioris reddiderūt vicem ingratitudinis: dū multiplicia eis exhibita beneficia in infirmoꝝ curationibus: ac veritatis doctrinationib⁹ diuinitatis opera non sibi: sed demonibus attribuerūt: superaddentes blasphemias in verbis ⁊ factis irridendo: conspuendo: colaphizando: flagellādo: ad vltimū morte turpissima cōdemnādo. Non aliter decipit qui in sacramento Christum indigne accipit. Ingratissimus enim est qui maxima dona non pōderat: sed vilipendit. Nullum vnq̄ tn̄ cōlecuti sunt Judei bn̄ficium: q̄tum in sacramento quotidiano nostri cibi prestitit nobis dominus: vt patet, trāscurrendo per singula. Nam vt alia taceam: panē angeloꝝ dedit illis: manna. s. in deserto: quib⁹ pauit illos. xl. annis. Sed dignior est panis quē nobis in sacramēto dominus p̄parauit. Hic est vere panis angeloꝝ. Non ab angelis factus: sed angelorum factor: beatitudo: gaudiū ⁊ totum eorū bonum. Unde de hoc pane verius dicit̄. Panem angelorū māducauit homo. Quod exponēs. b. Ber. in fine sermonis de sacro: inq̄t. O stupēda dei miseratio: verbum carnem: deus cinerē: figulus lutū: vita mortīcinium induit: vt iumenta manducarēt panem angeloꝝ. Homines iumēta erant: sicut ait p̄pheta. Homo cū in honore esset non intellexit: cōparatus est iumentis insipiētibus: ⁊ similis factus est illis. Ea propter cibus supcelestis mutauit se in pabulū pecoris. Panis em̄ angeloꝝ fact⁹ est fenum. Unicus patris filius hominis. Uerbū quippe caro factum est. Et iuxta p̄phetā. Omnis caro fenum: comedūt ergo angeli verbū de deo natum: comedūt homines verbū caro factū. Nullum hmōi bn̄ficium excogitari potuit: nec maius aliquod dari. Uere itaq̄ ingratissim⁹ est: qui hoc beneficium vilipēdit: ⁊ indigna sumptione blasphemat: non v̄erbo: sed detestabilius opere et facto. Hinc per p̄phetā Malachiā dominus improperat sacerdotib⁹: ⁊ in eis omnibus indigne sumentibus: ait em̄ Mala. c. j. Si pater vester ego sū: vbi est honor meus? Et si dominus ego sum: vbi est timor meus: ad vos o sacerdotes dicit domin⁹ exercituum: qui despicitis nomen meum: ⁊ dicitis: in quo despeximus nomen tuum? Offertis super altare meum panem pollutū: ⁊ dicitis in quo polluimus te? Glo. Corripit sermo diuinus episcopos ⁊ ministros ecclesie negligētes: ⁊ omnes qui in xp̄o baptizati: Christi nomine censentur: cur nomē ei⁹ despiciant: quibus aperit causam offense: quia panem pollutum offerant. Polluit enim panē. i. corpus Christi qui indignus accedit ad altare ⁊ mensam domini: si non scelerata voce: scelerato tamen opere despicit. Et sequitur. Dum sacramēta violantur: ipse cui⁹ est sacr̄m violat̄. ¶ E Uideamus nūc si non aliquid amplius faciūt illi q̄ Judei. In dei faciē in quā angeli p̄spicere desiderāt: sputis immūdis sedauerūt. Sed hi ingratissimi nedum

Marginalia: Augu. — Remigi⁹. — sup marc. c. xiiij. — In ser. de sacro. — j. Cor. x. — De obijciēdis ꝯtra ꝯbinis. — Hiere. xj. — Eccle. j. — Ingratitudis blasphēie Judeoꝝ ꝯparat̄ indigna sumptio hui⁹ sacri. — Ps. lxxvij. — Ps. xlviij. — Esa. xl. — Malac. j. — j. Pe. j.

facie: sed totū corp⁹ dn̄icū oīs polluti immūdicijs inuoluūt: ⁊ in latrinā fedissimā facinorose ↄsciētie traijciūt. Quid min⁹ ingratissimis Judeis rogo factū: nisi ꝙ hi sciēter: illi Judei egerūt ignorāter: hi spūalr polluūt: illi corporalr fedauerūt. Cōstat dn̄m spūalē magis abominari immūdiciā: ꝙ corporalē: ⁊ ideo nō immerito in iudiciū cadūt Judeoꝝ fm aplm. Judiciū sibi mādūcāt ⁊ bibūt. Quale iudiciū: Desertiōis certe ⁊ excecatiōis. Deleīūt em̄ amplr⁹ a gr̄a: ⁊ ideo magis obdurant. Perdūt lumen cognitiōis: ⁊ sō pfundi⁹ excecant. Qđ recte in māna significatū est: nā a calore solis liq̄ficebat: ⁊ a calore ignis obdurabat. Exo. xvi. Ita cib⁹ salutaris q̄ p calorē amoris diuini solis ↄtīue liq̄fieri debuit per effectū. i. resoluere aīm ī deū: p calorē ignis cōcupiscētie induraī. i. cor īdurat p desertionē: ad qđ sequit excecatio: fm illud ps. Supcecidit ignis et nō viderūt solē. Ignis haud dubiū: qn ↄcupiscētie ⁊ n̄ viderūt solē iustitie.

Ps. lvij. — Peccatuꝫ idigne sūptiōis cōparat peccato crucifigentiū.

¶ F Cōparat tertio pctm̄ indigne sumptiōis pctō crucifigētiū. Crucifixores q̄ppe innocētē dn̄m: q̄ spōte se obtulit p salute oīꝫ ipsi malitiose occiderūt ad ppriū interitū. Et sanguinē quē dn̄s fusur⁹ erat ex charitate nimia: i. p̄cīū redēptiōis: ipsi effuderūt p inuidiā in penā sue dānatiōis. Ita ⁊ indigne cōtrātes passiōis Christi ⁊ mortis sue memoriale: qđ ipse vt medicinā salutarē: pctōrūꝫ expiatiōnē: nimio amore reliq̄rat: ac freq̄ntare p̄cepat: ꝙtū ad seipsos frustrant: ⁊ euacuāt: nō diligētes nec passiōis mysteria: virtutes ⁊ exēpla rememorādo imitātes: sꝫ ↄtēnentes in pnicié suā sumūt. Hinc plane aplš inq̄t. Quicūq; mādūcauerit panē ⁊ biberit calicē dn̄i idigne re⁹ erit corporis ⁊ sanguinis dn̄i. Glo. interli. Mortis chr̄isti penas dabit: vel de bonis male sumptis maculas trahit. Clamāt hi sanguis ei⁹ sup nos. Uere sup se. i. ↄ se sanguinē xp̄i aduocāt: q̄ eiuſdē sanguinis p̄tiosa mysteria polluto cordi infundūt. De Judeis crucifixorib⁹ dr̄. i. Coꝝ. ij. Si regē glie cognouissent: eū vtiq; nō crucifixissent. Hi aūt ꝙꝙ xp̄m in fide recte intelligāt: ipm̄ tn̄ indigna sumptione crucifigere nō erubescūt. Uñ nec illud benignitatis v̄bū audire merent. Pater ignosce illis: q̄ nesciūt q̄d faciūt. De his p pphetā dn̄s ↄquerit. Super dolorē vulnerū meoꝝ addiderunt: q̄ de die in diē irreuerētiā irreuerētie supaddūt. Uñ ⁊ recte de eis dici pōt v̄bū illud lamētantis pr̄iarche Jacob ex psona pr̄is. Fera pessima deuorauit filiū meuꝫ. Gen. xxxvij. Nō mādūcant: sꝫ deuorāt: dū sine discretiōe: sine reuerētia: sine amore ⁊ sine sapore velut canes rabidi degluciūt. ¶ Sed q̄ pena crucifixores dn̄i secuta est. Sciēdē Herodes ⁊ Pilat⁹ mala morte interierūt. Ille nāq; pcussus a dn̄o ↄsumptus a v̄mib⁹ expirauit. Iste v̄o referētib⁹ historijs: seipm̄ interemit. Quāti deniq; Judeoꝝ impūdati sunt p sepultura: ⁊ diuites pro morte sua: fm Esaie vaticiniū. Joseph⁹ late describit de Judaico bello. Sic ⁊ indigne sumētiū penas aplš exprimit. Ideo inq̄t inter vos dormiūt multi: morte scꝫ subitanea pcussi. vt dicit Lyra. Ita em̄ frequenter puniti fuerāt in p̄mitiua ecclesia: qđ si hodie nō videm⁹ tā freq̄nter accidere: nihil inde gaudēdū: sꝫ multo magis timēdū: ne tales penas dn̄s reseruat vt eternis acri⁹ puniat: vñ. ij. Mach. vj. dr̄. Multo tpe nō sinere pctōribus ex snia agere: sed statiꝫ vltiones adhibere: magni beneficij indiciuꝫ est vt non eos: cum dies iudicij aduenerit: in plenitudine pctōꝝ puniat. ¶ G Et ꝙtum ad omnia hec: ppheta non optādo: sed pphetando ait. Fiat mēsa eoꝝ coraꝫ ipsis in laqueū ⁊c. Eoꝝ: quoꝝ eoꝝ: Eoꝝ certe qui dederunt in escam dn̄i fel: in eucharistia fm glo. ⁊ in siti sua dn̄m potauerunt aceto. Sitiuit in cruce: sitit adhuc nostram iustitiā: cōuersionem: amorē salutē. Uñ ⁊ ↄuiuium ⁊ refectionē nobis p̄parauit: cibum dans suauissimū proprij corporis: potū oīs lāguoris sanatiuū sui preciosi sanguinis. Sꝫ indigne sumētes miscēt cibo fel fraterne amaritudinis ac vitiorū: ⁊ acetum frigidi spūs obstupescere faciēs dētes meditationū sanctarū.

I. Petri. j.

¶ Cōtra quos penas ⁊ maledictiōes duodecim indigne sumētiū p̄nūciādo enumerat p suū pphetā q̄ sequunt eos: nisi p dignā penitētiā resipiscāt: cōformiter ad numerū duodecim fructuū: q̄ ↄsequūtur dignā sacri sumptionē. Qui sunt peccatorum illaq̄atio: dānatiōis p̄paratio: scandali suscitatio: mētis excecatio: tētatiōis immersio: ire dei prouocatio: vite p̄sentis abbreuiatio: gratuitoꝝ spoliatio: peccatorū cumulatio: in peccatis obstinatio. ppetua desertio: finalis ab electis separatio. Hec oīa suo ordine ppheta psequit: postq; in psona dn̄i cōtra aduersarios lamētat⁹ est. Dederūt i escā meā fel: ⁊ in siti mea potauerūt me aceto. Retributionē quā ex hoc meruerūt subiūgit. Fiat mēsa eoruꝫ corā ipsis in laqueū: scꝫ peccati: quoad primū. Et in retributiones: scꝫ dānatiōis quo ad secūdū. Et in scādalū: quo impingētes irruāt in peccatuꝫ quo ad tertiū. Obscurent oculi eoꝝ ne videant scꝫ verū solē illuminātē ad viā vite: quo ad quartuꝫ. Et dorsum eoꝝ semper incurua: pōdere videlicet tētationū: quoad quintū. Effunde sup eos irā tuā ⁊ furor ire tue ↄphēdat eos: ad accipiēdū de eis vindictā: quo ad sextū. Fiat habitatio eoꝝ deserta p vite presentis ablationem: mortēq; subitaꝫ quo ad septimū. Et in tabernaculis eoꝝ nō sit qui inhabitet. i. tēplo ⁊ regio palatio inhabitet deuotis mētis affectu p gratuitoꝝ spoliationē: q̄d ad octauum. Et sequit. Appone iniquitatē sup iniquitatem eos: vt peccatū indigne sumptiōis suo pōdere trahat ad aliud: ad aggregādū cumulū peccatorū: quoad nonū. Et nō intrēt in iustitiā tuā relinquēdo tuā: sic ꝙ maneant obstinati in sua iustitia apparēte: que est maxima iniustitia: ex cōmuniōe iustos se ostēdūt: ꝙuis p cā: q̄ idigne accedūt magis in peccatis obfirment: ⁊ portas vere iustitie sibi claudūt: quo ad decimū. Deleant de libro viuētiū: p eoꝝ ppetuā desertionēꝫ in peccatis: quo ad vndecimū. Et cū iustis nō scribant: p eoꝝ ppetuā separationē a iustis ad vitā eternā p̄destinatis: in finali ouiū ⁊ hedoꝝ separatione: quo ad duodecimū. ¶ Ex his aliquaten⁹ pōt cōijci peccatū indigne sumptionis p peccatoꝝ grauitatē ad q̄ cōpat.

Ps. lxviij.

¶ H Sed si queris an peccata ad que cōpatur sint simpliciter grauiora: vel eque grauia: gra exēpli. Utrū pctm̄ traditiōis iude simplr sit graui⁹ indigna sumptiōe: vel ecōuerso. ¶ Pro cui⁹ solutione aduertēdū post sanctum Tho. par. iij. q. viij. ar. v. peccatū vnū pōt dici graue seu graui⁹ vl ex obiecto: vel ex circūstātia. Prima grauitas dr̄ grauitas pcti ex genere sine p se. Scda dr̄ grauitas pcti p accidēs siue ex circunstātia. Loquēdo de grauitate pcti ex genere: hic est ordo grauitatꝭ pctōꝝ: q̄ oē pctm̄ aut cōmittit in deū: aut in creaturā siue primū. Nūc g̃ ex pte obiecti: oīa pctā in deū cōmissa grauiora sunt pctis ↄmissis in creaturā. Pctā commissa in deū sunt duplicia: q̄ aut ↄmittunt in naturā diuinā: vt infidelitas: blasphemia; odiū dei ⁊ sic idolatria: ⁊ similia: ⁊ illa sunt simplr maxima pctā ex pte obiecti. Aut ↄmittunt in hūanitatē xp̄i. Et hoc dupliciter: aut in hūanitatē xp̄i manifestā: vt crucifixio xp̄i: ei⁹ flagellatio ⁊c. Aut tectā spē sacrali: vt indigna sumptio: vel celebratio ↄ ordinē institutū. Pctā g̃ ↄmissa in hūanitatē xp̄i manifestā: vt visibilis ambulauit in terris sunt grauiora: ꝙ ea q̄ ↄmittunt in sub sacro latētē. ¶ Patet g̃ q̄ simplr ⁊ ꝙtū ad gen⁹ pcti: graui⁹ est hoc pctm̄ indigne sūptiōis oī peccato cōmisso in primū: vt graui⁹ homicidio: spoliatione: adulterio sacrilegio: incestu traditione persone: ciuitatis ⁊ cetera. Sed peccata commissa in deitatem similiter ⁊ in humanita-

Peccatuꝫ potest dici graue vel graui⁹ ex obiecto vl ex circunstātia.

tē xpi aperte & manifeste sunt grauiora. ¶ Ex cir-
cūstātia īo pctm̄ est grauius altero ex parte ipsi⁹
peccantis.: vt qz ex ignorātia: vel infirmitate: aut
certa malitia. Ex cōtēptu vel ex surreptiōe: ex ma-
gna vel modica libidine: & ita de alijs circūstātijs.
Et ſm hoc pōt pctm̄ in ,primū vt latrocinium esse
grauius q̄ indigna sumptio: vt si nō fit ex temerita
te: sz timore ɔfusiōis aut pene. Sic ēt stat q̄ indi-
gna sūptio sit magis pctm̄: q̄ infidelitas: aut bla-
sphemia: vt qñ ex maiori ɔtēptu: & infidelitas nō sit
ptinax: sz cōtingit ex aliq̄ deceptiōe. Et ita pz re-
spōsio ad q̄sitū. Et tm̄ de illo dubio q̄rto. ¶ J De
dubio quinto tāgēte frequētationē hui⁹ sacri vide
licet vtrū expediat frequēter cōmunicare. Et vt spe
cialius q̄rat: pōt esse dubiū vtrū existēti in statu in
quo pōt laudabiliter celebrare vel cōmunicare: in
quo etiā pōt laudabiliter abstinere: melius sit ab
stinere q̄ accedere vel celebrare. ¶ Et arguit̄ pmo
q̄ neutrū sit alio meli⁹. Nā dt Aug. li. de eccle. do-
gmatibus & habet̄ de ɔse. di. ij. quotidie Quotidie
eucharistie cōmunionē accipere nec laudo: nec vi
tupero. Sequit̄. Si dixerit q̄spiā nō quotidie acci
piēdū eucharistiā: alius affirmat quotidie: faciat
vnusquisq̄ qđ ſz fidē suā pie credit faciēdū. Neq̄
eñ litigauerūt inter se: aut quisq̄ eoꝝ se alteri ,p
posuit zache⁹: & ille cētūrio: cū alter eoꝝ gaudens
in domū suā suscepit dn̄m. Alter dixit. O dn̄e non
sum dī. vt intres sub tectū meū. Ambo saluatorē
honorificātes: q̄uis nō vno mō. Ambo pctīs mise
ri: ambo misericordiā ɔsecuti. Ad hoc valet q̄ mā-
na ſm ,ppriā voluntatē in ore cuiuscunq̄ sapiebat.
Ex hac autoritate colligit̄ qđ neutrū alteri p̄ferē
in casu posito: accedere scʒ & abstinere. ¶ Preterea
multi sanctoꝝ spm̄ dei habētiū refugerūt sacerdo
tium: ne cogerentur celebrare: vt beat⁹ Marcus
euāgelista: qui sibi pollicē amputasse dt: vt sacer-
dotio reprobus inueniret̄: vt dicit Hiero. in ,plo-
go super Marcū: similiter beat⁹ Frācisc⁹: beatus
Benedictus: & plerisq̄ alij ad sacerdotiū ,pmoueri
recusabāt. Quidē etiā vocati humiliter paruerūt
officiū sacerdotale amplectētes: & hostiā sacratissi
mam quotidie offerētes. Nā & btūs Cassio. narnē
sis epūs: q̄ quotidianū deo sacrificiū offerre cōsue-
uerat: secq̄ in lachrymis inter ipsa sacrificioꝝ ar-
cana mactabat: mādatū dn̄i suscepit dicētis. Ope
rare qđ operaris: nō cesset pes tu⁹: nō cesset man⁹
tua natali aploꝝum venies ad me: & retribuā tibi
mercedē tuā. Qui post septē annos ipso aploꝝum
natalitio: cū missarū solēnia peregisset: e corpore
exiuit: vt testat̄ beat⁹ Greg. iiij. dial. c. vlti. Sācti
aūt in vtroq̄ credunt̄ placuisse deo: & nō errasse: ne
q̄ in virtutibus dispares fuisse: vt dicit Chryso.
In sanctis att: fuere pares virtutes dissimiles pu
gne: gloriose victorie: ideo videt̄ vtrūq̄ eque fore
cōmendabile. ¶ R Deinde arguit̄ qđ melius sit ,p
pter accedētis humilitatē & sacri reuerentiā & di-
gnitatē abstinere q̄ accedere. Ueritas respōdere
debet figure: ergo sicut agn⁹ paschalis nō debuit
nisi semel in anno immolari ergo nō dz ver⁹ agn⁹
xp̄s in sacro: nisi semel in anno immolari & sumi.
Item sicut baptismus q̄ significat mortē dn̄i (vt. s.
dictū est) nō nisi semel accipit̄ in vita: ita & eucha-
ristia qua similr mors dn̄i ſm aplm̄ annūciat̄: nō
nisi semel accipiēda est in vita eadē rōne. ¶ Pre-
terea in māducatiōe spūali nullū est periculū: in
sacrali aūt piculū est: nisi hō sit bene parat⁹. Sz via
securior ē eligēda: & raro ē cōicādū sacralr & freq̄n
ter spūalr: & ,p ɔsequēs freq̄nt abstiner̄ ē melius q̄
frequēter accedere. ¶ Preterea. Qui accedit cōsi-
derat effectū & fructū sacri: & ita ɔmodū ,ppriū. Qui
vero nō accedit: attēdit gloriā dei: & dignitatē ma-
iestatis ei⁹. Sz magis bonū est cōsiderare & quē-
rere gloriā dei: q̄ cōmodū ,ppriū: ergo &c. Cōsequē
tia nota cū maiore. Et minor ,pbatur: qz accedere

modo dicto ,pcedit ex amore cōcupiscētie: abstine
re ratiōe prefata ,pcedit ex amore amicitie: nūc au
tē ,pfectior & excellētior est amor dei amicitie: q̄ a-
mor dei cōcupiscētie: ergo & actus ,pcedens ex illo
amore amicitie: est ,pfectior actu ,pcedēte ex amo-
re cōcupiscētie. Siquidē nobilioꝝ ꝟtutū nobilio-
res sunt actus: amor autem amicitie ad charitatē
pertinet: amor concupiscentie ad spem. ¶ Quod
aūt melius sit accedere argui̅t. Primo qz quotidie
est accedēdū: & ita nullo die abstinēdū. Antecedēs
est beati Ambro. lib. j. de sacra. Panis iste quoti-
dianus est accipe quotidie qđ quotidie tibi ,psit.
Sic viue vt q̄tidie merearis accipere. de ɔse. di. ij.
nō iste. Preterea semp est accedēdū: igit̄ nō absti-
nēdum. Cōsequētia nota. Antecedēs est dti Amb.
et habet̄ de ɔse. di. ij Si quotiēscūq̄. Si quotiēscū
q̄ effundit̄ sanguis xp̄i: in remissionē peccatorum
effundit̄: debeo merito semp accipere: q̄ semp pec
co: semp accipe debeo medicinā. ¶ Itē Calixt⁹ pa
pa de cōsecratio. dist. ij. peracta: dicit. Peracta cō-
secratiōe: oēs cōmunicēt: q̄ noluerint ecclesiasticis
carere liminibus. Sic eñ apostoli statuerūt: & sctā
romana tenet ecclia. ¶ Itē Hilari⁹ eadē dist. si nō
ait. Si nō sunt tāta pctā vt excōicet̄ qs. i. vt dign⁹
sit excōicatiōe (nā oē mortale est dignū excōicatio
ne) nō debet se a medicina corpis & sanguis dn̄i se
parare. His autoritatib⁹ vel p̄cipit̄ vel cōsulit̄ fi
delibus quotidie cōicare: sz p̄ceptū sīr & cōsilium
est de meliori: ergo meli⁹ est accedere q̄ abstinere
¶ Preterea quāto hō frequēti⁹ accedit: tāto mag̃
dignificat̄ & deo approximat: sz meli⁹ est dignifica
ri & deo approximare: ergo. Antecedens patet: qz
,p vnū dignū accessum accedēs dignificat̄ & deo vni
tur: ac gr̄a augeť: ergo quāto frequēti⁹ id agit: tā-
to magis dignificat̄ & deo appropinquat. Quia cū
frequētatiōe mysterij: crescit nostre salutis effect⁹.
vt dr in collecta. ¶ Preterea ex accessu multiplex
,puenit cōmodū & accedenti & alijs eccl'ie mēbris.
Ex abstinētia aūt a bono opere nullū ,puenit com
modū: sz si p̄ceptū nō fuerit: nullū sequatur pctm̄.
Sz melius est id quo cōmodū ,pcurat̄ sibi & eccl'ie
q̄ quo illa negligūt̄. Ad hoc facit parabola de ser
uo inutili: q̄ talētū sibi traditū abscōdit in sudario

Luc. xix.

Autoritas aūt celebrādi ,p viuis & mortuis talētū
est magnū sacerdoti cōmissum ad ,pfectū toti⁹ ec
clesie: ideo abscōdēdo illud: & nō offerēdo ad vtili-
tatem viuoꝝ & mortuoꝝ: videt̄ incurrere sugilla-
tionē serui negligētis talētū sibi cōmissum abscon
dētis. Ad hoc facit illud Bede in quodā trac. q̄ sa

Beda.

cerdos nō legitime impedit⁹ celebrare omittens
q̄ātū in eo est: ,pūat sanctā trinitatē laude & glo
ria: angelos letitia: pctōres venia iustos subsidio
& gratia: in purgatorio existētes refrigerio: eccle-
siam speciali xp̄i beneficio: & seipm̄ medicina & re-
medio. ¶ L Pro solutiōe hui⁹ dubij aduertēdum
qđ vt patet ex forma dubij: dubiū nō loquit̄ de in-
dignis & indispositis: q̄ indigna sumptione incur-
rūt maledictiōes superiore lectiōe recitatas. His

Bernar.

eñ nō sit bonū accedere: malū tñ est simpliciter ab
stinere. Cōtra illos loquit̄ beat⁹ Bernar. in ser. de
festo pasche: cui⁹ principium est. Dicit leo: Depre
hēsi estis inter angustias p̄uaricatores: nō qz pre
uaricatores estis: sz qz p̄sistitis in p̄uaricatiōe: ad-
dētes p̄uaricationē: aut penit⁹ impenitētes: aut
tepide penitētes. Nec periculosa fugiētes: vel post
miserā experiētiā incētiua pctī. Irretiunt vos ini-
micus: pplexis: vt ait (Job. xl.) scriptura neruis te
sticuloꝝ. Si hac cōsciētia xp̄i sacra refugitis: nihil
vobis cōmune cū xp̄o: nō habetis vitam in vobis.
Ipsum audite dicētē. Nisi māducaueritis carnē
filij hois: & biberitis ei⁹ sanguinē: nō habebitis vi
tā i vobis. Si indigne suscipitis: iudiciū vobis mā
ducatis scēm corp⁹ dn̄i nō dijudicātes. Redite p̄-
uaricatores ad cor: & in toto corde q̄rite dn̄m: & et

Ambro.

Hilarius.

odite malū:penitētes nō v̾bo tm̄ ⁊ lingua:ſʒ ſpū ⁊ v̾itate. Hec Bernar. Neq̧ attendūt iſti q̄ntū ſibi-ipſis nocēt abſtinēdo a cōmunione ⁊ celebratione ſi fuerit ſacerdotes dicētes ſibiipſis meli⁹ eſt cor pus xp̄i nō ſumere:miſſam nō celebrare:q̄uā indi-ne accedere:qđ vtiq̧ verū eſt. Melius idest min⁹ malū. Nā dicit ſcriptura. Nō eſt bonū ſumere pa nē filiorū ⁊ mittere canib⁹. Sʒ hec ſciētes nō eru-deſcūt miſeri eſſe canes ipudētiſſimi:q̄ vocati ſunt in partē filiorū dei. Nec timēt eſſe vaſa mortis fa-cta in interitū:⁊ receptacula immūdicie:q̄ eſſe de berēt loc⁹ ⁊ hoſpitiū:atq̧ vaſa mūda vite ⁊ gr̄e:im mo fontis vite ⁊ glori ꝛ. O quāta eos manēt tormē ta q̄ dn̄o hoſpitiū negāt ſi maiora ſodomitis ꝑpa-rata ſunt his:q̄ xp̄i ſeruos nō recipiūt. Si q̄ mini-mū xp̄i diſcipulū hoſpitio non colligunt:audituri ſunt. Diſcedite a me maledicti in ignē eternū: q̄ hoſpes fui ⁊ nō collegiſtis me. Quid audituri ſunt q̄ xp̄ʒ in ꝓpria veniētē: cū ſint ſui: ſubſtātia ⁊ offō nō recipiūt? Sodomite q̄ angelos veniētes nō col legerūt:igne ⁊ ſulphure puniti ſunt. Haud dubiū q̄ dn̄m angelorū pulſantē ad fores cordis:vt cenet cū eis ſuſcipere ꝯtēnūt:vt ſuis libidinib⁹ vacēt q̄n mittēdi ſint i ſtagnū ardētē ſulphureū: nūq̧ inde liberādi. De his ergo dubiū noſtrū nō q̄rit. Sʒ de illis qui ſibi bene ſunt cōſcij:quorū quidā accedūt q̄dā ex reuerentia ſacri aſtinēt. Nō tn̄ de illis q̄ ali quo debito rōne officij religiōis aut beneficij tenē tur cōicare vel celebrare. Hi eīn nō ſunt in ſtatu in quo p̄nt laudabiliter abſtinere. Siq̄dē ois debēs nō ſoluēs debitū cū p̄ōt:nō ſoluēdo peccat. ¶ Mi nū cōſequēter aduertēdū:q̧ colligēdo q̄ doctores ſcribūt de varia ſumptiōe hui⁹ ſacri:p̄ōt diſtingui quadruplex mādūcatio hui⁹ ſacri:ſcilicet

Mat.xv.

Eiuſdeʒ. xxv.

Gen.xix.

Mādūcatio q̄druplex hui⁹ ſacri.

Mādūcatio { Pure corporalis. / Sacramentalis tantum. / Spiritualis tantum. / Sacralis ⁊ ſpūalis ſimul.

¶ Mādūcatio corporalis tm̄: eſt comeſtio ſpecie-rum ſacraliū:vt cibi corꝑalis: nullo habito reſpe-ctu ad rōnē ſacramēti: quō manducat ſacrm̄ aial brutum mus vel porcus: nō potēs cognoſcere rō nem ſacri. Hoc etiā mō ſumit fidelis vel infidelis: dū ſpecies illas accipit:vt aliū corꝑis cibū: nihil cogitās de ſacro. Eſt tamē ⁊ alius mod⁹ corpora-lem intelligēdi mādūcationē ſiue carnalē:quō iu dei intellexerūt v̾ba xp̄i de quo. ſ. dictum eſt:lec. xxxvi. ¶ Mādūcatio ſacralis tm̄ eſt actualis ſuſce ptio ſacri cū intētione ſumendi vt ſacrm̄:ſine fide formata charitate. Dicitur eīn cū intētiōe ſumēdi vt ſacrm̄.i.vt alicuius rei ſignificatiuū vel cōtēti-uum. Requirit eīn intētio ſumēdi ſacrm̄ ſcḋm fidem ſacri:q̄ fides ſit in ipſo ſumēte vel in alio. In ipſo vt in fideli credēte in ſacro ꝯtineri xp̄m. Uel i alio vt in heretico:ſeu infideli volenti tn̄ ſumere eodē modo quo fideles ſumūt:ad eundē ſcʒ effectū. Ut exēpli cauſa ſi talis ſumeret hoſtiā cōſecratā cogi tans ⁊ intendēs:volo ſumere ad eundē effectū ad xp̄iani:fiat qđ fieri p̄ōt:ſʒ nō crederet aliq̄d ſacrū ꝯtineri ſub hoſtia. Ille q̄dē:ſic ſumēs ſumeret ſa-cramētaliter:q̄ nō vt aliū cibū corporalē nec ſpūa liter:ergo ſacraliter:alioq̄n oporteret ponere q̄n-tum mēbrū. Hec eſt intētio Alex.parte.iiij.q.xliij. mēbro.iiij. Qđ eīn intētio ſumēdi vt ſacrm̄ requi-ratur ad ſumptionē ſacramētaliter: declarat per ſiſe de adulto:ſi ab alio lauaret i aqua ꝓferēte for mā baptizandi:ipſe tn̄ nō intēderet baptizari:ſed ſimpl̄r lauari:velut in alia aqua nō lauaret ſacra liter:nec baptizaret. Si vero intēderet baptizari ſiue lauari vt xp̄iani intēdūt dicēs ſibi. Uolo hoc fieri circa me eodē modo quo xp̄iani credūt: ſʒ nō crederet lotionē illā eſſe alicui⁹ efficacie; vere ba-ptizaretur. Ex illo patet q̧ aliud eſt mādūcare ſa cramētum:⁊ mādūcare ſacramētaliter: q̄ unus et

Quid ſit manducatio corꝑalis tm̄.

Joan.vi.

Quid ſit manducatio ſacralis tm̄.

Aliud eſt mādūcare ſacrm̄: aliud mādūcare ſacramētaliter.

infidelis māducat ſacrm̄: ſumēs ſpecies panis ſi-cut alium cibū:⁊ tn̄ nō ſacraliter. ¶ Manducatio ſpiritualis tm̄ eſt fide formata id xp̄m actu vel ha bitu credēdo et vt capiti mēbrū incorporari: ſine actuali ſpecierū ſacramētaliū ſumptione. Dicitur fide formata:ꝓpter angelos q̄ nō mādūcāt ſpūalr̄ hoc ſacrm̄:ſʒ xp̄o fruuū in gl̄ia: q̄ nō habēt fidē ſʒ viſionē clarā:idē eſt de beatis. Dicitur credendo actu ꝓpter adultos i chriſtū credētes. Dicit̄ habi tu ꝓpter paruulos baptizatos:q̄ habēt fidē infu-ſam:ſil'r ⁊ charitatē. De hoc latius vide ſupra lec. xxxvj. Dicit̄ ſine actuali ⁊c. ad excludēdū mādūca tionē ſacramētalē. ¶ Mādūcatio ſacralis ⁊ ſpūa-lis ſimul:eſt actualis ſumptio ſacri cū fide forma-ta charitatē:ſumētē ſumpto incorporante. Et p̄ʒ declaratio ex p̄cedētib⁹. ¶ N Cōſequēter ſuppo-no cū magiſtro lib.iiij.ſen.diſt.j.⁊ doctorib⁹ ibidē ſcribentibus:qđ ſacra no.le.virtute operis opera ti cōferunt gratiā:ita qđ nō requirit̄ bon⁹ motus interior qui merat̄ gratiā:ſʒ ſufficit qđ ſuſcipiens nō ponat obicē. Sicut in ſacris ⁊ in ſacrificijs vet. teſt. nō cōferebat̄ gratia ex hoc ſolo qđ ſuſcipiens ſacro vtebat̄ nō ponēs obicē:ſʒ tm̄ ꝯferebat̄ ex vir tute boni motus interioris tāq̧ meriti vt dt Sco. in ſcrip.iiij.di.j.q.v. qđ dictū ſic intelligo:qđ ſuſci-piēs ſacrm̄ nō ſolū cōſequit̄ grātiā tantā quātam merer̄ bonus mot⁹ interior:quo ſuſcipiēs cōuerti tur in deū:ſiue de cōdigno:ſiue de cōgruo. Sed vl tra hoc cōſequit̄ gratiā:vel gratie augmētū ex ſa-cramēti efficacia:quā operaret̄ in nō ponēte obicē nō rōne actualis deuotiōis vel diſpoſitiōis: qđ ꝓ p̄rium ſacris no.le. alioquin fruſtra ſuſciperet̄ ſa-cramētū vbi de ſuſcipiēdo nō obligat p̄ceptū. Nil eīn adderet perſonalis diſpoſitio merito qđ habe retur etiā ſine ſacro. Et hoc eſt qđ dicit btūs Aug. et allegat magiſter vbi.ſ. volēs aperire differētiā inter ſacra vete.teſt.⁊ ſacra no.le. Ille inquit ꝓmit tebant tm̄ ⁊ ſignificabāt:hec aūt dāt ſalutē. Si āt ſacra no.le. nō darēt gratiā:niſi quātū exigit acci-piētis diſpoſitio iā nō aliter darēt ſalutē: q̧ ſacramē ta vete.teſta. In quorū viu etiā iudei ipſis ex de-uotione:⁊ p̄cepti diuini obediētia vtētes gratiam acceperūt:quātū eorū preparatio exigebat:ſʒ quia non acceperunt ex efficacia ſacrorum:dicūtur non dare:ſʒ ſignificare ⁊ ꝓmittere ſalutem. Nec certe no.le.ſacra darēt ſalutē. Nūc aūt dāt ſalutē: quia poſt meritū diſpoſitiōis vtētiū ex efficacia quam ſortiunt̄ ex inſtitutiōe xp̄i: ⁊ merito paſſiōis eius: conferūt gr̄am qua ſaluamur. Hinc ait Gerſon in trac. de pollutiōib⁹ nocturnis. Celebratio habet efficaciā magnā virtute opis operati ꝓpter quaʒ no tātūdē valet volūtas ſola celebrandi ſicut par volūtas actu celebrās. Addit itaq̧ op⁹ hoc exte-rius aliquid bonitatis ad bonitatē volūtatis:pro pter meritū paſſionis xp̄i:ideo dici ſolet opus p̄ri uilegiatū. ¶ O His premiſſis reſpōdeo ad dubiūʒ ꝑ tres ꝓpoſitiones. Prima:vtrūq̧ ſcʒ accedere ad euchariſtie ſacramētalē cōiōnē:⁊ ab eadē abſtine re:in caſu dubij p̄ōt eſſe meritorium ⁊ laudabile. Probat̄ ꝓ prima parte: q̄ q̄ digne accēdit vt po-nit caſus dubij:accedēdo meret̄ fruct⁹ eius ꝑcipe re vt deductū eſt.ſ.lec.lxxxv. Itē ꝓ dignā ſumptio nē meret̄ ſumēs vitā eternā ſcḋm illud. Qui mādū-cat me:⁊ ipſe viuet ꝓpter me. ¶ Scḋa pars ꝓbat̄: q̄ p̄ōt aliquis ad ſumptionē ſufficiēter diſpoſit⁹ (puta nō exiſtēs in mortali) attēdere ſacri dignita tē ⁊ tremēdā excellētiā:ſuāq̧ fragilitatē:⁊ ex humi litate ꝓpter ſacri reuerētiā abſtinere:ſe reputan-do indignū. Et ille act⁹ quo elicit velle abſtinere: eſt actus p̄cedēs a virtute fidei ⁊ humilitatis:or-dinabilis in deū:q̄ dei magnificatiuus: ⁊ ꝑ cōſe-quens p̄ōt eſſe meritorius. Ad hoc eſt autoritas Aug.ſ. Allegata:vbi dicit de zacheo ⁊ cēturione: ambo ſaluatorē honorificātes:honorificare autē

Quid ſit mādūcatio ſpūalis tm̄.

Mādūcatio ſacralis ⁊ ſpūalis ſimul quid ſit.

Sup fo. lxxiij.

Gerſon.

Joā.vi.

salvatorē est meritoriū. ¶ Scda ppositio. In casu dubij: quo scz pōt quis laudabiliter abstinere et laudabiliter accedere: fructuosius est: meliꝰ. & laudabilr accedere sumēdo eucharistiā sacrāliter et spūaliter: ꝙ abstinēdo a sumptiōe sacrali: sumere tm̄ spūaliter. Probat multipliciter, primo: qr maiorē fructū cōsequit primꝰ ꝙ secūdꝰ ergo. Cōseqn tia nota. Antecedēs pbat. Quia oēm fructū quez cōsequit secundus: cōsequit primꝰ: qm̄ ambo man ducāt spiritualiter: & pono ꝙ sint eque dispositi: & vltra hoc cōsequitur fructū: quē dat sumptio sacri ex opere operato: quē nō cōsequit nō sumēs sacraliter: vt pz ex notabili vltimo. Preterea qr accedere pcedit a nobiliori virtute ꝙ abstinere: ergo est actus nobilior. Tenet cōsequētia: qr quāto ꝟtus perfectior: tanto actus eiꝰ nobilior. Antecedēs patet qr actꝰ accedēdi procedit a charitate & dilectione huius sacri: & in eo contētū: sz actus abstinendi elicitus hoc est velle abstinere: pcedit a timore: sz perfectior est virtus charitatis & dilectionis ꝙ timoris. Preterea actus accedēdi pcedit ex pluribꝰ ꝟtutibꝰ: vel saltē cōparit secū plures ꝟtutes: ꝙ actus abstinēdi: ergo est melior. Antecedēs pbat. Quia accedēs nō minꝰ se humiliat: ꝙ abstinēs: et vltra hoc hz ꝟtutē diuine cōfidētie. Nā quis cōsiderans excellentissimā magnitudinem huiꝰ sacri: ex quo mouet motu reuerētie. Cōsiderās etiā suā imperfectionē: ex quo mouet motu plunde humilitatis. Cōsiderās denique periculū in indigno accessu: & p hoc mouet motu timoris: ac sic abstinet iudicās se minꝰ dignū tali cibo supercelesti. Aliꝰ vo eadē cōsiderās: eisdē virtutū motibꝰ mouet: & vltra hoc cōsiderās ineffabilē dei bonitatē: miraz dilectionē: qua nobis in hoc sacro seipsum in cibum dedit: volēs vt eo vteremur & per hūc mouet motu cōfidētie in diuinā misericordiā: nihil in se: aut in suis meritis: sz in sola dei misericordia cōfidēs: et desiderat deo vniri: qḋ dilectiōis est: hz ꝟtutes oēs quas habet abstinēs: & vltra cōfidētiā: que valde deo placet: ad quā frequēter adhortatꝰ est dicens: Confide fili &c. Itē nō vti sacro cuz pōt & phat vicēt est quedā gradꝰ ingratitudinis: ex opposito vti beneficio: qḋ est quedā recognitio beneficiati gradus est gratitudinis: ergo preter ꝟtutes predictas: sumptio sacri pcedit etiā ex gratitudine. Faciūt ad idē rōnes supra pro illa parte adducte.

¶ P Tertia ppositio est. Etsi nō peccēt: imprudēter tñ agūt & stulte: qui dispositi abstinēt a sacramētali cōmunione. Primū qḋ nō peccent patet ex ppositione prima. Quod imprudēter agūt & stulte abstinēdo pbat post Gers. magnificat trac. ix. Nā imprudēter agit quo ad ceteras: Stulte ꝙ ad se. Nā p hoc sacrificium dat gloria deo in altissimis. Et in terra pax hoībꝰ bone volūtatis. Ipsum letificat angelos: liberat in purgatorio detentos vt eorum pena brevior sit et lenior. Viatoribꝰ impetrat nūc conuersionē ad gratiā: nūc ꝯseruationem in gratia: nūc ꝯtra mūdi pericula firmamētum: nūc angelorū custodiā: & refrenatione temptationū. Tanta aūt bona negligere imprudētie est: ne dicā impietatis. Stulte agūt quo ad se: tū qr se magnis & multis bonis priuāt que ꝯsequerent ex ope operato. Tū qr stultus est timor ille: vel reuerētia minus prudēs qui ad: dñm se vocātez & inuitātē nō accedit: sz procrastinat: & coruina voce dicit: cras cras. Vñ sepe venit illud Nasonis. Qui nō est hodie: cras minꝰ aptꝰ erit. Denique talibꝰ ꝙ nolūt accedere: nisi sint actualiter deuoti & feruidi: ꝯtingit similiter agere quasi frigidis nolētibꝰ igni appropinquare: nisi prius calidi sint: & infirmis nolētibꝰ consulere medicū: nisi prius sani sint: qḋ ꝙ stultū sit: nemo est ꝙ ignorat. ¶ Et si quis dicat ꝯcationem a celebratione ideo fieri: vt ipsa postea reuerentius & deuotiꝰ quāto rariꝰ fiat. Respōdet cācellarius Gerson loco tractatꝰ de celebratiōibꝰ allegato. Fatemur inqt posse sic euenire. Sz ex aduerso cōtingere pōt ꝙ talis subtractio remouebit habitū ad bonū: cuiꝰ effectꝰ sz pħm est declarare. Signū inqt acqsiti habitꝰ: esti ope delectari. ij. Ethico. Subdit. Distraheris hodie: parū deuotꝰ es: parū recollectꝰ: plurimū tētatꝰ a carne mūdo: demōe Credo eqdē: sz agnoueris qḋ nō dormiūt ꝙ tē ꝯsequunt: cras idē erūt aduersantes tibi hostes: tunc ꝙ deuotiōi insidiātes: ꝙles sunt hodie. Quo circa nō irrationabilr ꝯsuluit sapiēs quodcūque pōt manus tua instāter operare. Nescis eni qn̄ tale tps ad laudabiliter celebrādū tibi ꝯcedet: ꝙle mō habes. Et si vtrūque habebis: vtrūque meliꝰ est. Esto qḋ sueris in hac vel illa die defectuosus: cur nouū defectū i nō celebrādo superinducis? Sz frigidꝰ sui dicis aut tepidꝰ. Sepe substinuit initiū celebratiōis hominē parū deuotū & frigidū: quē in fine dimittit calidū & feruidū. Corpꝰ: xpi ignis est spūalis accede fiducialiter ad hūc ignē: calesces faciliꝰ. Audiamus Ambro. orātē. Graue est qḋ ad mēsaz tuā mūdo corde: & innocētibꝰ manibꝰ nō venimus sz grauiꝰ est: si qi peccata metuimꝰ: sacrificiū non reddimus. Et subdit. Licet igit p obediētia adsistere: & p indulgētia petere: p officio ministrare: p remedio immolare: & p populo obsecrare. Preterea aut sic timēs celebrare abstinet: qr ꝯfidens de industria sua: sperat se alio in tpe magis aptū futurū: aut qr maiorē dei grām se ꝓparāte expectat. Si primuz: stulta est ꝓsumptio. Neque eni toto tpe vite sue quārūlibet in lōgū ꝓtracte: qs sua industria dignū se reddere pōt tāta cōmunione autoris eius. boni infiniti. ¶ Q Unde & hoc oi accedere volūtati ignorādū nō est: qḋ precipue ex diuino munere: & nō ex nostra industria seu ꝓparatiōe reddimur digni ꝑticipatiōe sacri. Hoc cogitatū & masticatū hūiliabit nos vehemēter: & pfecto hūilitas sola est ꝙ disponit p digna tāti hospitis in aie cenaculo susceptiōe: Si secūdū: fatuus est hec expectatio a dño: ꝙ semp sublato impedimēto: ꝓsto est: nec nouit tarda molimia spūsscti grā vt ait Amb. Nec abbreuiata est manꝰ dñi: vt saluare nō possit: neque aggrauata auris eius vt nō exaudiat. Esa. lix. Stat pulsans ad ostium: petit introitū vt cenet tecū: tm̄ aperi ianuaz cordis: remoue mortalis peccati gratie repagula: fac quod in te est secundum modum supra lectione septima & octaua expositum et secure suscipe christum: et in promissum eius veritate, nō in tua vanitate fidēs volūtarie sibi sacrifica. Immūda es o aia: accede indi cācellario: mūdans: ad fontē puritatis incorruptibilem. Esuris: accede pascēda ad panē viuificū & indeficiēbilē eiꝰ: etē bonis implētē. Egrotas: erit hoc efficacissimū tue inualitudinis medicamētuz. Fluxū pateris: nec sanari poteris a medicis tuis. i. exercitijs: tāge plena fide cū emoroissa fimbriā vestimēti iesu: sacrosanctā. i. hostiā vt restringaris. Si ꝑcussam te sentis a serpētibꝰ ꝑuersarū temptationū: ꝙd restat nisi vt serpētē xpz eneū sine veneno eleuatū inspicias? Si dicis cū ꝓpheta. Qm̄ vnica pauper sum ego: ꝑticeps esto huiꝰ sacrosācti mysterij: habebis xpz comitē fidū: & hospitē ditissimuz. Cecā te fortassis debilē claudā ꝯqreris: memineris qm̄ tales ad cenā magni regis inuitant: & intrare cōpellunt. Lubrica sūt idēo & instabilis: sz hic panis ꝯfirmat cor. Tristis est anxia: sz hoc vinū hoiez interiorē letificat. Inqetāt te & turbāt plurima: ad here ergo turbidos fluctꝰ sedat: ꝙ est pax nr̃a. Insuper qui ait in mundo pressuram: in me pacem habebitis. Peregrinaris a domino: sed in fortitudine cibi illius ambulabis vsque ad montem dei. Nō ergo formidandum: sed in domino sperādū: & ipse ēnutriet & non confundet. Nō in multitudine virtutis sue: & sua preparatione seu propria deuotio

dispositi | abstinēt | sacrali | ... | nō peccēt | imprudē- | ter tamen | agunt.

Ouidius.

Eccl'ia. i x

In quadā homelia.

Joā. xvi,

ne:sed in se deficiendū:in solo domino cōfidendū. Euenit nōnūq̄ vt turbationes:pugne deordinationes ⁊ seditates inferi⁹ sensualiter agitate:succrescere faciant superi⁹ meritū nostrū sicut econtra magna vtrobiq̄ serenitas:superbie ventū ola fundit⁹ euertentē repente quādoq̄ inducit (vt ars indicat.) ¶ R Sȝ diceres. Si tant⁹ est fructus frequētis sumptionis:tunc nō solū quotidie:sed etiā eodē die frequētius esset sumendū:sicut eodē die frequēter orandū ⁊ meritorie est operādū. Consequēs est cōtra illud decretū Alexā. pape de cōse. dist.i. sufficit. Rñdetur fm Alex. de ales parte.iiij. q.iij. mēbro.iij. qḋ pluries vno die sumere eucharistiā extra casus in iure expressos:in quib⁹ scȝ lȝ pluries vna die celebrare:nō est cōcessum propter plures ratiōes:que sunt:defect⁹ debite reuerētie:presumptio dignitatis pprie:⁊ insufficiētia gratitudinis reddēde ¶ Ad dignā sumptionē dominici corpis requirit meditatio excellētie tanti sacramēti:vt sic mens excitetur ad sumēdū cū reuerentia ⁊ deuotione. Requiritur etiā consideratio pprie indignitatis:vt excitet animus ad sumēdum cū timore. Requirit quoq̄ rememoratio aut estimatio beneficētie dei:que magna ⁊ multiplex apparet in beneficio hui⁹ sacramēti:vt excitet homo ad sumendū cū gratiarū actione Hec aūt difficulter digne exhibētur pluries vna die:vnde tandē in consuetudinē veniret sine hac preparatione sumere:⁊ p hoc min⁹ reuerenter. Preterea sacramētū illud sumit in memoriā mortis xpi fm aplm vno ergo die nō nisi semel sumēdū est sine necessitate:sicut xps tm̄ semel mortu⁹ est. His de causis dicit in decreto supra allegato. Sufficit sacerdoti vnā missam in die vna celebrare:quia xps semel passus est:⁊ totū mūdū redemit. Nō modica res est vnā missam facere:⁊ valde felix est qui vnā digne celebrare pōt. Quidā tñ p defunctis vnā faciunt:alterā de die si necesse fuerit. Qui vero pro pecunijs vel adulationib⁹ secularīū vna die presumunt plures facere missas:nō existimo euadere dānationē. Hec ibi. ¶ Sunt aūt casus in quib⁹ lȝ plures missas vno die celebrare:quatuor:quos ponūt summiste. Prim⁹ in die natiuitatis dñi:vt habet de cele. missa. cōsuluisti:lȝ tres missas cātare. Scḋs qui statim in pasca posit⁹ est. Terti⁹ ppter necessitatē pegrinorū infirmorū:aut forte nuptiarū. Quart⁹ duȝ ppter raritatē sacerdotū:vel paupertatē ecclesiarū vni sacerdoti plures ecclesie cōmendant. In istis vltimis trib⁹ casib⁹ vltra duas celebrare nō lȝ:vt in glo. c. sufficit allegati. Quoties aūt sacerdos voluerit scḋm missam celebrare in prima ablutionē sumere nō dȝ vt ieiun⁹ vel sit ad scḋm:vt habet de cele. missa. ex parte. ¶ S per hoc ad ratiōes in principio motas. Ad primaȝ de Cēturione ⁊ Zacheo dr:q̄ beat⁹ Aug. vult qḋ dū aliq̄s est sine pcti mortalis cōsciētia:nō obligatus celebrare ex officio:nec aliter impedit⁹:hȝ vtrūq̄ in sua ptāte licēter facere ⁊ laudabiliter accedere vel aut abstinere:vt dixit propositio prima. Nec vnū alteri vniuersaliter ⁊ in omni casu preferēdū. Vñ quotidie celebrare respectu cuiuscūq̄ nō est gñaliter laudādū vel repꝛehendēdū:q: datur casus in quo illud:⁊ alius casus in quo aliud est preferendū. Stat em̄ aliquē nō esse quotidie dispositū etiā sine sui culpa:stat aliū nihil habere impedimēti. Scḋo laudabile est quotidie accedere:nō sic primo. Unde qḋ simpliciter sit laudabil⁹ accedere cōcludit:cū addit. Sic viue vt sp merearis accedere. Et in de verbis dñi. Iste panis quotidianus ē:accipe quotidie vt quotidie tibi psit. ¶ Ad scḋm de sctis patrib⁹ abstinētib⁹:rñdet cāceliari⁹ dicēs Facta quorūdā veneranda magis sunt pia interpretatiōe:q̄ in exēplū agēdi trahēda. Deniq̄ diuersa sunt dona ⁊ vocationes in diuersis prout spūssanct⁹ voluerit. Uaria em̄ operat⁹ est dñs in sctis suis:in q̄b⁹ lȝ ⁊ vbiq̄ est mirabilis:ad ꝯmēdatione diuersaꝝ ꝟtutū. Vñ in primis de q̄b⁹ arguit ꝯmēdat humilitas:in altero deuotiōis ac charitatis feruor:nec oib⁹ oia data sunt. Et qḋ addit q̄ scti nō fuerint dispares ꝟtutib⁹:nō est simpliciter veꝝ:qm̄ alter altero sanctior:sicut in māsionibus alter est altero sublimior. Chrys. ꝟo loquit de paritate ꝟtutū quātū ad gen⁹ ꝟtutis ad salutē necessarie. Sic em̄ pares fuerūt ppter carū cōnexionē nō aūt quātū ad ꝟtutis intēsionē. ¶ Ad illas que arguūt q̄ meli⁹ sit abstinere ⁊c. Ad pmā de agno paschali dr fȝ Alex. q̄ scrm̄ hoc fuit plib⁹ figuris pfiguratū diuersis respectib⁹:quaꝝ figurarū aliq̄ fuerunt frequēter iterate:alie semel tm̄ vel rarius exhibite. Agn⁹ paschalis figura est hui⁹ scrī inq̄tū est memoriale passiōis:⁊ ita pncipalr passiōis xp̄i:⁊ ex pñquēti eucharistie. Christ⁹ aūt semel tātū immolat⁹ est in cruce:ꝯ agn⁹ tm̄ semel in anno edebat. Māna ꝟo fuit figura hui⁹ scrī in rōne cibi q̄ diēb⁹ singulis māducabāt. ¶ Ad aliū de baptismo:dicit q̄ baptism⁹ est figura mortis christi:inquātū in baptismo morimur pctō:pſertim originali. Hoc aūt nō cōtingit nisi semel:q: pctm̄ originale dimissum non reddit. Eucharistia est memoria passiōis vt nīi refectiua in donis ꝟtutibus ⁊ gratijs:q̄ refectio iterat. Itē baptism⁹ characterē imprimit:ideo iterari nō dȝ:sec⁹ de scro eucharistie. ¶ Ad tertiū dr:q̄ ois pparatio interior reqsita ad digne spūaliter cōicādū sufficit ad digne sacramētaliter sumēdū:⁊ sō est equa securitas. Nā q̄libet nō dign⁹ spūali māducatiōe:est in picnlo mortis eterne:q: in mortali:qḋ maximū est piculū:in quo q̄s nō fuerit:sine piculo māducat sacramentalr. Dispositio aūt exterior:vt ieiuniū nature ⁊ similia satis certa sunt:⁊ ita sine piculo cauerí possūt. ¶ Ad aliud iā patuit ex pbatione scḋe ppositiōis:q̄ accedēs nō tātū ꝯmodū suū q̄rit:sed magis gloriā ⁊ reuerētiā dei. Nā accedēdo representat summā dei charitatē qua p nobis passus est in cruce:fm illud. Hoc facite in meā ꝯmemorationē. Representat infinitā ei⁹ potētiā:qua Christ⁹ de⁹ ⁊ homo tā mirabiliter nobiscū esse voluit in tātilla sacramēti specie. Representat infinitā dei bonitatē q̄ se sic in refectionē aīe dare voluit nobis indignis cibū vite. Representat ineffabilē ei⁹ sapiētiā:vt eo ordine nos repararet quo cecideram⁹ a statu innocentie:vñ Inno. Panē angeloꝝ manducauit homo:quaten⁹ vñ mors oriebat:inde vita resurgeret. Dictū est q̄ppe de illo. Quacūq̄ die comederis:morte morieris. Dicit aūt de isto. Si q̄s māducauerit ex hoc pane:viuet in eternū:vñ fm Inno. magis redūdat in gloriā dei accessus:q̄ abstinētia ab eodē. Vñ patet q̄ q̄ digne accedit:nō tantū ex amore ꝯcupiscētie:sed magis ex amore amicitie accedit. Ad illa que arguūt p parte opposita:si intelligūtur de acceptionib⁹ digne:sunt pro scḋa p positione:si aūt loquūt gñaliter dicēdū q̄ autoritas inducta intellig̃ ꝯ ceteris parib⁹:cessante impedimēto ⁊ de ꝯsilio nō de necessitate pcepti. ¶ Ad illa de cōmodis ⁊ vtilitatib⁹ q̄ sequunt accessuȝ:dr q̄ ⁊ si cōmēdabile est q̄ hmōi ꝯmoda ⁊ fruct⁹ acq̄rant accedēti:⁊ alijs nō:tñ nō est in pcepto:⁊ ideo sine pctō pōt omitti. Nō em̄ tenemur oia impēdere deo nobis primo q̄ possum⁹:sȝ illa dūtaxat ad q̄ precepta nos obligāt. Parabola etiā de talēto loq̄t de his q̄ in officiū acceperūt bona dñi vt ea dispēsarēt. Si q̄s ex officio celebrare tenet:⁊ nō celebrat:incurrit ingratitudinē serui nequā. ¶ Ad autoritatē Bede dicit:q̄ merito mouere dȝ exhortādo sacerdotes ad frequēter celebrādū qḋ q̄ nō faciunt puāt ⁊c. nō aliq̄d auferēdo sȝ nō ipēdēdo qḋ ipēdere possēt. Et hoc extra casuȝ necessitatis:aut pcepti nō inducit pctm̄:sȝ exhibitio magnū hēat meritū.

Obiectio.

Solutio obiectiōis.

Ad dignā sūptionē dñici corporis, reqsita.

I. Cor. xi.

Cas⁹ quatuor i q̄b⁹ lȝ plures missas vno die celebrare

Māna fuit figura hui⁹ sacri in ratiōe cibi.

Innocen.

¶ V Sed circa hoc q̄rit̄ vtrū sacerdos possit a celebratione hui⁹ mysterij ppetuo cessare ex reuerētia sine mortali pctō. [Questio.] Ad hoc videt̄ dr̄e Alex. parte iiij. q. lj. mēb. ij. q̄ sic. vñ ait. Existimo tñ si q̄s sacerdos nō hēs curā alarū: nec offīm: nec bñficiū pp̄ter q̄d hēt necesse celebrare: ꝛ ab reuerētiā sacri ꝛ timorē sue indignitatis: cessaret semꝑ nisi inīūgeretur sibi. Jussū a superiore: q̄ non peccaret mortalr̄. [Rnsio.] Et satis ꝯcordat san. Bonauē. in. iiij. dist. xij. q. iiij. dicēs: q̄ sacerdos si nō viuit de altari: sꝫ in sua libertate manet: nō tenet̄ magis q̄ ali⁹ homo: nisi d̄ bono ꝛ equo. [Bonauē.] Et notent̄ singule cāe q̄s ponit Alexan. ¶ Verū btūs Tho. illud dictū reputat irrōnabile: vñ ait par. iij. q. lxxxij. art. x. ꝛ in. iiij. di. xiij. q. ij. ar. j. [Thomas] Unusq̄sq̄ tenet̄ vti grā sibi data cū fuerit opportunum: s̄m illud. ij. Cor. vi. Hortamur ne in vacuū grām dei recipiatis. [ij. Cor. vi.] Opportunitas aūt offerendi nō solū attēdit̄ ꝑ fideles Christi: q̄bus opꝫ sacrā ministrare: sed p̄ncipalr̄ ꝑ cōparationē ad deū: cui in ꝯsecrōne hui⁹ sacri sacrificiū offert̄. Unū sacerdoti etiā si nō hꝫ curā alarū: nō lꝫ oīno a celebratione cessare. Facit ad idē illud Greg. Dū crescūt dona: etiā rōnes crescūt donoꝝ. ꝛ. j. Pe. iiij. [Grego. j. Pe. iiij.] Unusq̄sq̄ sicut accepit grām: in alterutrū illā administrātes. Reus ergo erit negligētie: si cui data est ptās nobilissima: illa nō vtat̄ ad honorē dei: ꝛ salutē suā et alioꝝ viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ. Sed saltē vr̄ q̄ celebrare teneat̄ in p̄cipuis festis: ꝛ maxie in illis dieb⁹: q̄b⁹ fideles cōicare ꝯsueuerūt. Grauī⁹ aūt peccāt q̄ nō ex sacri: sed ina lasciuia: aut secularīū negotioꝝ cura: omittūt: q̄b⁹ dici pōt illud. ij. Mach. iiij. q̄ iam nō circa altaris officiū dediti erāt: sed ꝯtēpto templo: ꝛ sacrificijs neglectis: festinarūt participes esse palestre: ꝛ patrios honores nihili habētes: grecas glorias optimas arbitrabant̄. ¶ Et lꝫ opinio b. Tho. videat̄ ꝓbabilis: rō tñ sua ex v̄bis apl̄i sū pta nō videt̄ sufficere. Tū q̄z aplūs in v̄bis suis nō videt̄ imponere p̄ceptū. Dicit em̄. Fratres hortamur. Exhortatio aūt nō insinuat p̄ceptū. Tum q̄z sic ꝓbaret̄ q̄ teneret̄ q̄libet sacerdos quotidie cessante legitimo impedimēto celebrare: vt nullo die grām dei in vacuū ꝑferret̄ accepisse. ¶ X De cōione laicoꝝ immo gñalr̄ fideliū rōnis vsum habētiū dr̄ s̄m Alex. q̄ nō tenent̄ nisi ex mādato ecclesie semel in anno. s̄m. c. oīs. de peni. ꝛ re. Et in articulo mortis de quo Inno. [Innocen.] Necessario q̄ppe sumēdus est agn⁹: vt a vastatore ꝑtegamur: nec exire possumus de Egypto: nisi celebrādo phase paschalem agnū edam⁹. Uerba v̄o Christi: q̄ in p̄ceptū sonare vident̄. Nisi mādncaueritis ꝛc. intelligūtur de mādncatiōe spūali: vt. s̄. dictū est. [Jo. vi.] Unū nō habēt efficaciā p̄cepti quo ad sacr̄alem sumptionem: sicut habēt illa. Nisi q̄s renat⁹ fuerit ex aqua ꝛ spū: nō poterit intróire in regnū dei. [Jo. iij.] Nam xp̄s p̄ora sua v̄ba declarādo dicit. Caro nō ꝓdest quicq̄. s. sine spiritu. Uerba q̄ ego locut⁹ sum vobis: spūs ꝛ vita sunt. [Jo. vi.] Et tñ de illo dubio.

¶ Lectio. lxxxviij. A

Unc de sexto dubio

Hunc de sexto dubio. s. de negligētijs circa ꝯsecrōnē ꝛ misse offīm ꝯtingētib⁹ q̄ q̄z innumere sunt: errare enī ꝛ deuiare, infinitis modis ꝯtingit s̄m illud Diony. d̄ diuinis noīb⁹. c. iiij. Bonū est ex causa integra: malū aūt oīlarīs. ꝛ. ij. ethi. c. vij. Dirigere ꝯtigit vno mō: deuiare infinitis: ideo de oīb⁹ defectib⁹ regula dari non pōt. Possunt tñ directiōes circa aliquos cōtingētes defect⁹ dari: ex q̄b⁹ in alijs a simili directorīū pōt sumi. Ubi aūt nec ille sufficiūt: recurrendū est ad superioꝝ ꝯsultatiōes. Et q̄m in diuersis superiorib⁹ lectiōib⁹ de varijs particularib⁹ defectib⁹ tractatū est: idcirco ad illa remittā: ne idem sepi⁹ scriptū fastidio sit lectori. ¶ Possunt aūt defectus ꝯtingere circa singula sacri: puta circa materiā: aut formā: circa ministrū: aut ei⁹ intētionē. Possūt etiam scd̄o ꝯtingere circa cerimonialia: q̄ nō sunt de necessitate sacri: vt sunt locus: tempus: vestes: vasa: luminaria: orones tā añ missam: q̄ int̄ missa. Tertio circa sacri reuerētiā: vt si fundat̄ calix vel gutta sanguinis dn̄i stillauerit ꝛc. Quarto circa ministrum celebrātē: aut sumentē: vt si memorat̄ se nō ieiunū excōicatum: nō rite ordinatū: non baptizatum: aut si ante finē misse deficiat ꝛc. Singula breuiter ꝑstringam s̄m doctoꝝ sniās. ¶ B Quo ad p̄mum: si fuerit defectus in materia necessario requisita: que est panis ꝛ vinum aqua mixtū. De pane non de facili dep̄hēdi potest an sit triticeus: an de spelta: vel alio grano: nec ibi necesse est non ꝓcedere: maxime quia non est certū de pane triticeo: an sit necessarius ꝯsecratiōi: ita q̄ in solo triticeo fiat consecratio: de quo. s̄. lec. xxxv. latius disputatū est. ¶ De vino vero ꝯtingere potest: q̄ ex ministri negligentia loco vini alius liquor: vt aqua pura: aut oleum calici infusū sit: quod ne fiat sacerdos p̄mo minimum gustare faciat dum calicē p̄parat: qui vasa vinaria ꝛ aquaria offert. Ipse quoq̄ odorando explorat vini odorem in calice: si sanum habet olfatū: quod maxime faciendū const̄ locis: vbi calix p̄paratus ꝛ infusus offertur per diaconū. Prospiciat etiam in calicem dum p̄mo positur⁹ est in medio altaris: an sit infusus: an vacuus: ne ꝓcedat calice vacuo: ꝛ dum ꝯsecrare voluerit: aut sumere vacuū inueniat calicem. Si tamen per q̄cūq̄ negligentiā vel ministri vel sacerdotis vinum in calice non fuerit: sed alius liquor. Si id dep̄hēderit ante consecrationē calicis effuso tali liquore: d̄ nouo imponat vinū ꝛ aquam ꝛ ꝓcedat ad calicis cōsecrationem: nihil repetēs de prima lectio. Si v̄o post sumptionē seu in sumēdo ꝑceperit vinū non fuisse: faciat: vt. s̄. dictum est lec. x. Idem si calicem vacuum inuenerit. Primū est de mente san. Tho. par. iij. q. lxxxiij. ¶ Circa scd̄m. s. dum post sumptionem corporis xp̄i sub sp̄ebus panis aut vini perceperit: alium tradit modum: sed qui sup̄adict⁹ est sufficiat. Si v̄o dep̄henderit aquam non fuisse admixtam ante ꝯsecrōnem calicis: statim dum app̄henderit apponat ꝛ ꝓcedat. Si v̄o post ꝯsecrationem sanguinis dep̄henderit: nullo modo dꝫ aquā vino iaꝫ ꝯsecrato miscere: quia seq̄retur corruptio sacri in aliqua parte: vt. s̄. habitum est. lec. xxxv. sꝫ ꝓcedat sine admixtione aque. Non em̄ admixtio aque est de necessitate ꝯsecrōnis: sed ꝯsecrātis: vt ibi patet. Concordat Tho. s̄. in solu. quarte rōnis. Uideant̄ plura de qualitate vini ꝯsecrandi lec. xxxv. Laudabilis deniq̄ est ꝯsuetudo quarundaꝫ ecclesiarum: que ad misse officium ordināt vinum rubeum: vt sic de vini veritate: ꝛ gustus certificet ꝛ visus. ✱ ¶ C Si defectus cōtingeret circa ministrum. s. sacerdote: qui necessarius est ꝯsecrationi: aut quia non est sacerdos: puta quia vel nō baptizatus aut non rite ordinat⁹: vel quia deficit añ officij ꝑfectionem. ✱ Si p̄mum: hoc quidem difficile constare poterit: nisi per reuelationē aut certā relationē. Si tamen sibi ꝯstiterit legitime dum in officio m̄ ꝯe fuerit: cum totum officium irritum sit ꝛ inane: nullūq̄ ibi ꝯficiatur sacr̄m: cessare debet in quacūq̄ parte fuerit. Neq̄ si ante sumptionē constiterit: sumere debet vt sacr̄m: alioq̄n idololatriā cōmitteret. A qua p̄mus q̄ ꝯstiterit: ꝛ s̄m ꝛ ꝑpi̇ni ab idololatria inuincibilis ignorātia excusat: vt h̄r de p̄sby. non bap. apostolicā. Et ꝯditio habitualis que inesse debet. de quo. s̄. lec. l. ¶ Si aūt sacerdos morte vel graui infirmitate defecerit ante ꝯsecrationem panis: non opꝫ vt per aliū suppleat̄: nisi in ecclesijs ꝯuentualibus: vel quando sufficiūt facultates ecclesie ad plures sacerdotes nutriēdos: vt in. c. illud dn̄i. vij. q. j. Si v̄o deficeret incepta

piculū imi nere eccle ꝛ cū ścipl.

*Utrū sacerdos sutriot⁹: luna tic⁹ vt alia ex cū viu rōnis ꝑus s⁹ possit ꝯficere hoc sacr̄m licite celebrare? Rńdet: q̄ qꝛ ad ꝯsecrōnē hui⁹ sacr̄i rq̄rit̄ deuotio mi... exigit: ... ad celebratōēz deuotio ꝛ sui ... exala... .. si de... vsu rō... ... ex cū sit ꝑ... vt nū ... hec hic ... possit: ne... cōficere ... eo celebraret. si ... raro rō... vsu ꝑ... ꝛ illo ... regnat ... neq̄ ... obstet ali... impedi... ꝯficere ... ꝑ eade ꝑō... corpore ce lebrare dū mō hēat conditiōē rem sacerdotem.

*Quid n... ꝯcedū: si sacerdos p⁹ sūptōēz sacri corporis: vt sāguis vigeat spūs: vt tūc: aut ꝯsecratōe Rńdet ꝙ ꝑ sumptionē ab initio nul lo: mō ex ꝑcedū ... extrasiēdū aut ꝯsecrandū: ne sic spēs sacra les: ꝛ ꝯsha ... ꝯsacrāda: rz sptū: vt ꝙ vigeat: ꝛ...

cōsecratione: puta ꝯsecrato corpore añ ꝯsecrōnem sanguinis: vel etiam ꝯsecrato vtroq̄: dz misse celebritas per alium expleri. Hec Tho. Et hoc verum si haberi potest sacerdos ieiunus. Nam pransus explere non potest: vt dicit glo. vij. q. j. nihil. vbi casus iste ponitur in tex. Sed vbi incipiet supplens: dt in sum. ꝯfes. ꝙ ibi sequens incipiat vbi prior dimisit: ꝙ si nescitur: dz a capite incipere. Et iste etiā patet ꝙ lz non sit necessarium deficiente sacerdote ante ꝯsecrōnem missam suppleri: potest tamē suppleri. ꝛ ad hoc est. c. ali. vij. q. j. illud diuini. Secundum Alb. in lib. ij. de missa ꝑpe finē. Si sacerdos ante canonem in missa deficiat: tunc pro certo ali⁹ sacerdos debet reincipere: ꝛ totum rite ꝑagere: qꝛ ea que ante canonē in missa fiunt: non sunt de sacramenti ꝯsectione: sed poti⁹ de populi instructione. ¶ Si autem in canone deficiat factis aliquibus signis super hostias oblatas: ante tamē transsubstantionem: vt mihi ait Alb. ꝙ alius sacerdos non ab initio debeat missam incipere: sed potius vbi ille dimisit: debet quod omissum est: supplere. Et hoc ꝑpter duas causas. Prima ex parte sacramenti: qꝛ q̄uis ex illis signis spēs panis ꝛ vini non transeūt: tamen ipsa materia ex verbis ꝛ signis recipit sctitatem: ex qua efficitur magis idonea ꝙ in corpus xp̄i transsubstantietur. Et hoc non est repetendum super illam hostiam: ne iniuria fiat virtuti verborū: que tanq̄ nihil haberentur: quando iterum verba eadem super eandem hostiam iterarent: tanq̄ prima verba a priore sacerdote dicta nullam virtutem habuissent. Secūda causa est ex parte populi: qꝛ populus ex hoc minus verba ꝛ signa canonis appreciaret: si videret ea tam facile repeti: quasi p̄ri⁹ dicta viderent annullari. Lz etiam signa illa non transsubstarent: tamen passio xp̄i nunq̄ irrita debet reputari. ¶ Si autē sacerdos in ipsa ꝓlatione verborum que sunt forma sacramēti: deficiat: verbis iam in parte ꝓnunctatis: saluo (inq̄t) iudicio sniemelior: ꝙ illa hostia pro reliquijs in altari conseruaretur: ꝛ missa alia celebraret. Sed hic Inno. i. c. ꝑpter. de sacra. non ite. dt ꝙ in hoc casu alius sacerdos debet incipere. ibi. Qui ꝑdic. Dicit enī: ꝙ si qs inter ꝯficiendum eucharistie sacr̄m dum est in verbis illis: hoc est corpus meum deficiat: ali⁹ incipiat a capite. s. ibi. Qui ꝑdic. Et idem dicimus si dubitaretur: vtrū ꝑmus sacerdos cōpleuerit verba consecrōnis vt etiam tunc incipiatur. ibi. Qui ꝑdic. qꝛ non intelligitur iteratum: quod ambigit esse factum: vt dt de ꝑsby. non bap. veniens. ¶ Sequitur in Alb. Si aūt deficit qñ iam corpus ꝯsecratū est: ꝛ non calix: vel etiam si vsq̄ in finē misse de preparando calicē cum vino oblitus fuerit: vel aliqua de causa neglexit. Jam ab antiquo ꝯstitutum est decretoꝝ: ꝙ hostia corporis: si sumpta nō est: in corporali mūdo reponat: ꝛ calix rite ꝑparetur: ꝛ ab illo loco. Sili modo postq̄ te. canon super calicē peragatur: qꝛ tunc non iterat: eo ꝙ nihil anterioꝝ dictum est sup calicē: ꝛ tunc in fine misse corp⁹ ꝛ sanguis accipiant. ¶ Si aūt sacerdos ꝓnunciādo verba forme calicis: deficiat ante ꝯfectionē: tunc dicēdum. vt sicut de hostia: ꝙ in vase mundo cum reliquijs seruet: ꝛ cum alio vino calix rite ꝑpa: et. Et ab illo loco. Sili modo postq̄ ab alio sacerdote sacramentū sanguinis cum missa ꝑficiatur. hec Alb. ¶ Uidetur tamē saluo meliori iudicio: ꝙ cautius ageret: in casu quo panis ꝛ vinū cum reliquijs ponendū esset sm dicta dñi Alber. si tunc a sacerdote supplente: post sumptionem corporis ꝛ sanguinis quos ipse ꝯsecrauit: ante ablutionē sumeretur: sic non cum reliquijs putresceret. ¶ D Circa intentionē necessario requisitam possunt siliter defect⁹ aliq̄ contingere. Nam qualē sacerdos habere dz intentionem: dictum est. s. lec. vi. *¶ Querit ergo qd si particula aliqua indita fuerit in altari q̄ sacerdos

tempore ꝯsecrōnis non aduertit. Sili de guttulis forte: calicis pedi vel lateribus adherētib⁹. ¶ Rńdetur sm Alb. ꝙ ea que in altari remāserant: aut forte calici adherent: que sacerdos non intēdit cōsecrare: cōsecrata non sunt: qꝛ intentio sacerdotis lata supra materiā ꝯsecrandā: necessaria est: vt patuit lec. vj. Unde debet sacerdos intentionē suam dirigere ad hostias: que sunt in ꝯspectu suo ꝑ pallam corporalis: ꝛ ad vinum qd est in calice: ꝛ non extra. nec ad alia. Et sic certus erit ꝙ si casus premissus occurrit ꝙ reliqua ꝯsecrata nō sunt. Unde nōnunq̄ hostie in pixide ꝛ vinū in vasculis manēt in altari per totā missam: non tñ per hoc ꝯsecrant: lz cautius sit ea ab altaris mensa remouere. ¶ E Sed quid si qs apponeret plures particulas pro populo cōicando ꝯsecrandas. Et in ipsa ꝯsecrōne ꝓlatis verbis formalib⁹: tunc non recordet particularē appositarū: ꝛ intētionē dirigit actualr tm̄ ad eam particulā: quam manu tenet: nunqd reliq̄ sunt ꝯsecrate? Rńdeo salua saniore iuris sub distinctione: quia aut habet intentione virtualē ad consecrandū oēs: hoc est: aut dum posuit particulas intēdebat actualr eas ꝯsecrare: ꝛ ex illa intētione ꝑcessit in offō: ꝛ in ꝯsecrādo particulā quaꝫ manu tenebat: non habuit intētionē actualē illam sola: quā manu tenebat: cum exclusione oim aliarū cōsecrandi. Dico ꝙ omnes sunt ꝯsecrate: sufficit enī virtualis intentio: dum non interuenerit contraria actualis. Sicut enī volens ꝯsecrare vnam solam particulam: ꝛ in verbis ꝯsecrōnis distrahit vt tunc non actualr intendat: nihilominus propter virtualem intentionē vere consecrat. Si autē in consecratione vnt⁹ particule omnes alias actualiter per intentionē excluderet: intendens illā solam ꝯsecrare: haud dubiū quin alie nō sunt ꝯsecrate. ¶ F Sed dicerco quid si certum numerū consecrare intendit: puta decem: ꝛ facta ꝯsecratione inuenit vndecim particulas: que harum non est ꝯsecrata? Potest dici: lz in numero errauerit: putans decem que sint vndecim: non tamen errat in intētione que est ad consecrandum oēs, illas numeratas: siue in loco ꝯsecrandarum particularum positas: ideo omnes censeo ꝯsecratas. Nullus enī ita intendit consecrare numeratas: ꝙ si plures essent vel pauciores vellet eas nō consecrare. Qd si aliquis expresse ꝛ distincte intenderet precise decem cōsecrare cū exclusione pauciorū vel pluriū: puto ꝙ tunc nullā cōsecraret. Ratio: qꝛ ad cōsecrandum requirit intentio sup determinatā materiā: quam distincte cognoscit ꝛ potest discernere ab alijs: sed cū sint ibi vndecim particule simul posite: nec decem discernit ab vndecim: sed hz confusam intentionē decē consecrandi ex illis vndecim: ꝛ nō discernit quas decē: nō habet intentionē sufficientem ad cōsecrādū requisitā. Sicut si prepositis mille particulis: ex illis intendere ꝯsecrare decē tantū confuse: nec discerneret quas decē: nullam cōsecraret. ¶ Jdcirco cōsiderentur due cautele. Prima si plures particule sunt consecrande ponat maior particula cū minoribus: vt dū consecrare voluerit simul offerant oculis hec ꝛ ille: sic nō obliuiscet minorū: qd etiam propter signa cōuenit ita fieri: vt sic oēs simul signent. Secunda cautela. ꝙ presbyter intentionē suā nunq̄ dirigat ad numerū determinatū particularū: intendendo tot vel tot consecrare: sed ad multitudinem particularū positarum cuiuslibet sint numeri: ꝛ forte bonum ... numerum ignorare: ꝛ sic liberabit celebrans a dubijs et scrupulis. ¶ G. Nunc de defectibus cōtingētibus circa cerimonialia: hoc est circa exteriora ab ecclesia ordinata loca: tempora: vestes: vasa. orationes: gestus ministros ꝛ cetera: que non sunt de necessitate consecrationis: qꝛ eis non seruatis nihilominus vere consecrat sacerdos: si habuerit materiā

tussis: aut ꝯsecrationē reijceat: vt trāsglutiatur. Si aūt ... nimia violētia ꝑ fieri si posset: expuatur: vt tū fiat vt ꝯsecretur in alio qd vas ꝯptū vbi l calicē: si aliud fieri nō possit: vt l pānicculū nitidū: ꝛ postea mafia illa si sit appareāt in ꝙ spēs sacrales l eā cōburat: ꝛ cineres reponant in sacrario.

debitā:⁊ intentione cōficiendi:licet grauiter peccet pretermittens aliquod hoꝝ:⁊ quandoqꝫ incidat excōmunicationē:quandoqꝫ irregularitatem ꝓpter constitutionē ecclesie:de quibꝰ ordinate supra dictū est lec.vij.⁊ sequentibus:ideo superfluū foret hic repetere. Uñ in oībus talibus:si aliquid neglectū fuerit:ꝓcedendum est:qꝛ per huiusmodi negligentiā sacrificij perfectio non impedit:penitentia tñ agere debet ex cuius negligentia defectus noscit contigisse. Nō tñ oīs omissio dummodo temeraria nō fuerit:⁊ sine ɔtēptu inducit culpam. Sicut etiaꝫ si ante fractionē sacramenti:aut in fractione:sacramentū aut pars eius dilaberet in calicē ꝓpter frigꝰ manuū sacerdotis:vel aliam causam:quo minus postea posset seruare ritū ecclesie:non est ꝓpter hoc necessariū aliquid iterare. Hec enī respiciunt corpus xp̄i mysticū:ideo in sacrificio veri corporis xp̄i nihil variat. ¶ H Consequēter de negligentijs redundantibꝰ ad irreuerentiā sacramenti:vt si aranea vel musca ceciderit in calicē:aut venenum deprehendatur immissum aut si sanguis effusus fuerit in terrā:vel super altare in toto vel in parte:aut hostia in terram ceciderit:aut eā ꝑdiderit:aut mus comederit:aut in reseruatorio quo custodit ꝓpter infirmos cōputruit. ¶ De primo dicit sanctꝰ Tho. vbi.s. in solutione tertij argumenti. Si musca vel aranea in calicem ante consecrationem ceciderit:aut etiā venenum deprehensum fuerit immissum:dꝫ effundi:et abluto calice denuo aliud vinū poni cōsecrandū. Si vero aliquod hoꝝ post consecrationē acciderit:dꝫ animal caute capi:⁊ diligenter lauari ⁊ comburi:⁊ ablutio cum cineribus in sacrarium mitti. Qꝺ si venenū ibi deprehenderit immissum:nullo modo dꝫ sumere:nec alij dare:ne calix vite vertatur in mortē:sed dꝫ diligēter in aliquo vasculo ad hoc apto cū reliquijs cōseruari. Et ne sacrm̄ maneat imperfectū:dꝫ aliud vinū apponere in calicem:⁊ denuo resumere a consecratione sanguis ⁊ sacrificiū perficere. hec Tho. Nihil enī abominabile summ dꝫ occasione huius sacramēti:vt notat glo. Ber. in .c. si per negligētiā. de cōse. distic. ij. ¶ I Si ꝟo sanguis fusus fuerit:aut de calice stillauerit:sic disposuit decretum Pij pape in canon. statim allegato vbi dicitur: Si per negligētiā aliquid de sanguine stillauerit in tabulam que terre adheret. Glo. de sanguine. i. de sacro. Sanguis enī est in corpore Christi:⁊ in venis eius:a quo separari non pōt:nec fluēdū stillare. vt.s. dictū est lect. liij. Sed si stille sacri fluxerit:in qualibet stilla:seu gutta est totus christus:⁊ totus sanguis in corpore cum anima vnita deitati. Sequitur. Lingua lābetur:⁊ radet tabula. Si ꝟo non fuerit tabula:vt non cōculcetur locus:tñ radat ⁊ igne consumat:⁊ cinis intra altare condat:⁊ sacerdos quadraginta diebus peniteat. Glo. Hec penitētia erit vt tot diebus ieiunet ⁊ tot diebꝰ abstineat a sacrorum cōione. Sequitur. Si super altare stillauerit calix sorbeat minister stillam:⁊ tribus diebꝰ peniteat. Si super lintem altaris:⁊ ad aliud linteum peruenerit:quatuor diebus peniteat. Si vsqꝫ ad tertium: nouē diebus peniteat:si vsqꝫ ad quartum:viginti diebus peniteat. Et linteamina que tetigit stilla: tribus vicibus minister abluat calice supposito:⁊ aqua ablutionis sumatur:⁊ iuxta altare recondatur. Hec Pius pap. ¶ *Addit Thomas. Quidaꝫ autem vlterius partem illam linteaminū incidūt: ⁊ comburūt:⁊ cineres in altari vel in sacrario reponunt. Si autem hostia in terram ceciderit:puto ⁊ terrā radendā fore:⁊ vt.s. rasuram incinerent:⁊ in sacrario ponant. Secus si super pallam altaris aut pannū mūdū ceciderit:si tñ inuenta fuerit. Si ꝟo inuenta non fuerit:aut mus comederit:dicit capi. Qui non bene. de conse. dist. ij. qui non bene custo

* Utrum ad perficiendū hoc sacrm̄ ⁊ celebrādū requirat intētio ministri. Rñdet q̄ cuꝫ ad ꝑfectionē cuiusli sacri requirat itētio ministri: eo q̄ ꝑfectio illa fit per actū hūanū a volūtate ꝓcedētē:q̄ ꝑ itētionē deter miat:⁊ specificat constat q̄ maxie in cōficiēdū ⁊ celebrandum hoc excellentissimū sacrm̄ exigit intētio ministri. vñ ⁊ q̄dā glo. sup Mat. dt. ꝗtū itendis tm̄ facis.

dierit sacrificiū:⁊ mus vl̄ aliꝰ aliqꝺ aīal cōederit. xl. diebꝰ pēiteat. Qui aūt ꝑdiderit illꝺ ī eccliā:aut pars eiꝰ ceciderit ⁊ nō inuēta fuerit. xxx. dies peniteat. Addit Tho. Eadē pnia vl̄ dignꝰ sacerdos ꝑ cuiꝰ negligētiā hostie ɔsecrate putrescūt. ¶ K De vomitu ꝟo eucharistie hr̄ eadē dist. si qs. ij. ex pnia li Bede. Si qs ꝑ ebrietatē vel voracitatē eucharistiā euomuerit. xl dieb' peniteat si laicꝰ est. Clerici ꝟo vl̄ monachi pbr̄i vl̄ diaconi. lxx. diebꝰ peniteāt: ep̄i. xc. Si ꝟo cā īfirmitatꝭ euomuerit:septē diebꝰ peniteat. Et dꝫ vomitꝰ cremari:⁊ cineres iuxta altare recōdi:vt.s. dt Pisanꝰ ī sū. Uerꝫ ꝺ his penitētijs dt san. Tho. pēsatꝭ tñ ɔditiōibꝰ negotij ⁊ ꝑsone:ꝺt minui:vl̄ addi ad pniaꝫ ꝑdictā. Sꝫ qñ īfirmitas ē ī cā dt glo. i. c. si qs. all'. q̄ hoc ad cautelā positū ē:vl̄ qꝛ nō debuit sumere cū eēt īfirmꝰ:⁊ ita fuit ī culpa vl̄ qꝛ nō debuit statī sumere cibū vulgarē:al's infirmitas excusat. Et addit. b. tho. Hoc tñ obseruādū est q̄ vbicūqꝫ spēs itegre iueniūt:sūt reuerēt obseruāde:vl̄ ēt sumēde:qꝛ manentibꝰ spēbꝰ:manet ibi corpꝰ xp̄i. vt.s. lec. lxxxiiij. ¶ L Demū si negligētia acciderit ex pte ministri:de his primo.s. dcm̄ est:vt in iis q̄ sūt ꝺ necessitate sacri:vel respiciūt reuerentiā sacri. Quibꝰ duo casus addēdi sūt. Unꝰ si sacerdos celebrās recordat se aliqd comedisse:nō eē ieiunū:aut excōicatū:vl̄ irrl̄arē:aut mortale ɔmisisse:qꝺ nōdū ɔfessus est. Dicit. b. Tho. si hec post cōsecratūnē recordat:dꝫ ꝓcedere ac ꝑficere sacrificiū ⁊ sumere sacrm̄. Dꝫ tñ penitere cū ꝓposito ɔfitēdi ⁊ satisfaciēdi:⁊ sic nō indigne:sed fructuose sumit sacramētū. Eadē rō est si meminerit se excōicatiōi cuiuscūqꝫ subiacere. Dꝫ enī assumere ꝓpositū humiliter absolutionē petēdi:⁊ sic ꝑ inuisibilē pōtificeꝫ xp̄m absolutionē ɔsequit. Si ꝟo añ ɔsecrōnē alicuius ꝑdictoꝝ sit memor:tutiꝰ reputarent maxime in casu mādūcatiōis ⁊ excōicatiōis:q̄ missam iceptā desereret:nisi graue scādalum timeret. Hec Tho. ¶ Alter casus. Quid si sacerdos nō recolit se oīa dixisse q̄ ī missa:vl̄ ex ordie istōnis xp̄i:vel ecclie dicēda sūt: Rñdet san. Tho. vbi.s. q̄ nō dꝫ ex hoc sacerdos mēte ꝑturbari. Nō enī q̄ multa dt:recolit olim q̄ dixerat:nisi forte in dicēdo apphēderit sub rōne iā dicti. i. apphēderit se dx̄e:sic ei aliqd efficit memorabile. Uñ si qs attēte cogitat illꝺ qꝺ dt:nō tñ cogitat se dx̄e illud:ñ multū recolit postea se dixisse. Si tñ sacerdoti ꝓbabilr̄ ɔstat se aliq̄ omisisse: siqdē nō sūt ꝺ necessitate sacri:nō existio. igr̄:q̄ ꝑꝑ hoc ꝺbeat resumere immutādo ordinē sacrificij:sꝫ vl̄ tertꝰ ꝓcedere. Si ꝟo certificet se omisisse aliqd eorū q̄ sūt de necessitate sacri. s. formas ɔsecrōnis:idē sentiēdū est:qꝺ dictū est ꝺ defectu materie:vt. s. resumat formā ɔsecrōnis:⁊ cetera ꝑ ordinē reiterent ne mutet ordo sacrificij. hec Tho. Uel pt̄ fuari ordo q̄ s. lec. x. [illegible] ē ꝺꝫ opi. Sco. Hoc aūt fieri pt̄ cū minori scādalo. Et tñ ꝺ illis defectibꝰ ⁊ negligētijs ex qbꝰ prudēs lector īformari pōt qd agēdū ī alijs hic nō positis:nō [illegible] dissimilibꝰ. Et hec de dubijs textualibꝰ.s. motis.

¶ Lectio. lxxxix.

A

Post sacramēti sumptionē ⁊ ablutionē ꝑdictas:seqt̄ cantus:q̄ cū qdā iubilo:⁊ letitia cantat:q̄ cōmunio dt. Olim (vt dñs Alb. dicit) antiphona dicebat. i. circulatꝭ sonꝰ: qꝛ sicut introitꝰ:ita ⁊ cōio.s. ꝓs. iterabat in signuꝫ letitie ⁊ gaudij spūalis suscepti dei intra viscera:⁊ iō cū letitia cātabāt illū cantū vnus ad aliū:quasi nūtiās quatr̄ deus susceptus sit ab eo. iuxta illud ꝓpheticū. In voce exultationis ⁊ confessionis:sonus epulātis:qꝺ etiā signatū est Luc. xv. vbi cum pater occideret vitulū saginatū:fecit chorū ⁊ symphoniam in signū letitie:qꝛ dulcedine diuine pinguedinis infusa sunt cōmunicantiū intima. Hinc

iterū in psal.lxi. Sicut adipe ꝛ pinguedine repleatur anima mea: in refectione scilz sacramentali: et labijs exultatiōis laudabit os meū: in cātu scz iterū post cōionē. Cui ꝯsonat ꝛ illud. In oī ore quasi mel indulcabit memoria ei⁹: ꝛ vt musica in ꝯuiuio vini. Ipse direct⁹ est diuinit⁹ in penitētia gētis: et tulit abominatiōes impietatis. Qđ etsi ad lrām dictū est de iosia rege iuda: veri⁹ tñ est de iesu xpo rege regū: q̄ ꝑ nobis agere pniam missus est a summo pr̄e: q̄ tulit abominatiōes impietatis toti⁹ humani gn̄is: cui⁹ memoria in hoc sacrificio digne sumētib⁹ melle dulcior est atqꝫ fauo. Nō aūt cantus iste nō iteratur: excepto officio ꝓ defunctis: in quo mos ille adhuc obseruat̄: ne ex ꝓlixitate poplo tediū gn̄et. Et id nūc cōio: ꝛ nō antiphona noīat̄. * Dicit̄ em̄ antiphona: q̄si ꝯtra psalmū vl sonans: qꝛ pars vna ab vno choro: pars altera ab alio choro canit̄ ab anti qđ est cōtra: ꝛ phonos sonus: q̄si vox reciproca ꝑ choros alternatim sonans: ſm papiā. Significat etiā cātus ille ſm Inno: ꝛ Alex. gaudiū aploꝝ qđ habuerūt de xp̄i resurrectiōe iuxta illud Jo.xx. Gauisi sunt discipuli viso dn̄o. Qđ aūt reciprocatio cātabat̄ insinuat q̄ resurrectiōis gaudiū discipuli sibi mutuo nūciabāt. Vñ duo discipuli venientes de emaus: cū inuenissent vndecim ꝯgregatos: ꝛ eos q̄ cū ipsis erāt dicētes. Surrexit dn̄s vere: ꝛ apparuit simoni petro: ꝛ ipsi narrarūt q̄ gesta erāt in via: ꝛ quō cognouerūt eū in fractiōe panis. ¶ Sed Albert⁹ hāc rōnē mysticā reprobat dicēs. Hoc ego nō puto esse verū: qꝛ nec nomē hoc ostendit quō cātus ille cōio vocat̄: qꝛ in gaudio et sensu infuse dulcedinis in cōicādo cātat̄. Et qꝛ nulla in plerisqꝫ missis in cātu isto de resurrectiōe mētio ht̄. Verū tñ q̄ antiqui q̄dā monachi hoc tradiderunt. Hui⁹ aliā nō puto esse causam: nisi qꝛ meli⁹ aliq̄d tradere nesciuerūt. Hec Alb. ¶ D Sz admirari vix sufficio: cur tātarū vir literarū hmōi mysticatiōes ꝑ totā canōis expositionē velut spernēdo derideat cū tñ a viris peritissimis ꝛ oīu sciētiaꝝ gn̄e doctissimis (Innocētiū loquor pri⁹ lothariū: ꝛ Alexā. de ales:) expōnēs hmōi fidelr̄ tractent̄: ex quoꝝ fontibus: ꝛ ipse Alb. ꝛ posteri pene q̄cq̄d scripserūt hauserāt. Qđ si illi a monachis antiq̄s receperūt: tāto magis amplectēdū puto. Hi em̄ antiqui monachi anachorite ꝛ cenobite egyptij: ꝛ si vita vt colombe simplices fuerūt: tñ spūsctī illuminatiōe prudētissimi extiterūt ꝯ quos nec vniuerse antiqui serpentis doli ꝛ versutie ꝯualescere potuerūt. Quoꝝ vitā ꝛ doctrinā mirat̄ magnus ille hiero. mirat̄ atqꝫ Cassian⁹ scholastic⁹: q̄ ip̄oꝝ dogmata ꝛ collatiōes stilo egregio: ꝛ sensu ꝓfundissimo descripsit: [illegible] q̄s capiēdū intelligētiā vix humanū sufficit ingeniū. ¶ Nec arguit q̄ in ipo cōionis cātu nō semꝑ sit mētio de resurrectione dn̄ica: quia sicut xp̄s dn̄s verbis docuit ꝛ factis: ꝛ nonnūq̄ aliud in vbis: aliud factis: ita in misse officio: aliud vbis: ꝛ aliud gestibus corporis ꝛ factis designatur. Unde vt visum est: quia offm̄ misse in memoriā xp̄i celebratur: presertim passiōis: resurrectiōis et ascēsiōis. Nā et in canone orat sacerdos. Hāc igit̄ oblationē: quā tibi offerim⁹ in memoriā passiōis: resurrectiōis et ascēsionis dn̄i nr̄i iesu xp̄i ꝛc. Ipsa dn̄i passio resurrectio: ascensio ꝛ cetera ad humani gn̄is salutē acta: nō mō vbis sz gestus signis rep̄sentant̄. Qđ irridere: est catholicā simplicitatē: imo ꝓfundissima mysterioꝝ additā intelligētiā despicere. Variat̄ aūtē hic cōmunionis cātus ſm diuersitatē tēporum: et festorum: correspondenter ad totius misse officiū ordinatum.

Dominus vobiscum. Et

cū spū tuo. Orem⁹. ¶ E Post hāc sequit̄ scđa pars hui⁹ tertie ꝛ vltime partis misse. In qua fit humilis supplicatio in ꝓlatiōe oꝛonū sine collectarū: ꝛ post cōiones dn̄r: ꝛ pꝫ rō nois vel cōplēde: eo q̄ per eas cōplet̄ ꝛ finit̄ misse officiū. Cōsũata nāqꝫ cōione ex qua sacerdos spūale gaudiū ppl̄i spūalr̄ secum sacrosanctā eucharistiā cōicātis ꝯcipit: ipse let⁹ et hilaris ad populū se ꝯuertit: eū salutās ꝛ dicēs. Dn̄s vobiscū. ꝛ supplēdū est: ſm Alber. ꝛ maneat i eternū visceribus scz vestris infusus: sicut dī Jo.xvij. Tu in me pr̄: ꝛ ego in eis: vt sint in vnū ꝯsummati. Sic ꝛ xp̄s fidelib⁹ spūscm̄ a patre dādū ꝓmisit in eternū: vñ ait. Et aliū paracletū dabit vobꝭ: vt maneat vobiscū in eternū. Et r̄ndet pplo: vel vicē ppli tenēs. Et cū spū tuo: optās vt et in spū sacerdotis maneat xp̄s quē ꝓ oib⁹ accepit: sciēs q̄ parū valet sacrm̄ corporalr̄ accipe: nisi remaneat in penetralibus cordis ꝛ intima spūs deuotiōe. Spūalis enīz cibus in spū: ꝛ nō in corpore est ꝯseruādus. Spūs nāqꝫ est de⁹: ꝛ eos q̄ adorāt eū: in spū ꝛ veritate opꝫ adorare. Jo.iiij. ¶ Deinde sacerdos redit ad dextrū cornu altaris: ꝛ eleuatis manib⁹: ad oꝛonē populū ꝓuocās: ꝛ dicēs. Oremus: vltimā misse oꝛonē exequit̄ multiplicās eā ſm numerū collectarū in principio misse ꝛ secretarū ante canonis p̄fationē p̄missarū: ſm Inno. Fiūt aūt he oꝛones post cōionē in fine misse: ad significādū ſm eundē: q̄ ita nobis necessaria est subsequēs oꝛo sicut p̄cedens: qꝛ sine intermissiōe orādū est. Opꝫ semꝑ orare et non deficere. Luc.xviij. Petit aūt in his oꝛanib⁹ eleuatis manib⁹ cōionis ꝑfectionē: vt eā ab alto dn̄s misericorditer largiat̄. Que duplex est. Una grē i via alia glorie in patria. Optat̄ em̄ refectiōis gratiā in via in p̄nti: ad ꝯsequēdā gloriā in btitudine celesti vt sicut nūc sub spē panis ꝛ vini abscōdite accipit̄: ita in patria in btitudine ꝛ clara diuinitatis visiōe ꝑficiat̄: vt sic verū fiat qđ dicit p̄s. Gratiā ꝛ gloriaꝫ dabit dn̄s. Hoc aūt facile attēdit̄ in oib⁹ post cōionib⁹: q̄ ꝑ totū annū legunt̄: si diligēter inspiciunt̄. Qđ etiā frequēter exprimit̄ in ipsa vboꝝ significatione: sicut hic. Perficiāt in nobis dn̄e tua sacra qđ ꝯtinēt: vt qđ nūc in spe gerim⁹: rerū veritate capiamus. ¶ D Dictur⁹ aūt hāc oꝛonē: redit ad dextrū cornu altaris ad significādū (ſm Inno. ꝛ magistrū in rōnali) q̄ in fine mūdi xp̄i p̄dicatio reditura est ad iudeos: q̄ ꝑ dextrū cornu significant̄. Tūc enim iuxta.c.x Esa. ꝓphetiā ad dn̄m ꝯuertent̄: et reliqe israel salue fient: vt allegāt aplš ad Ro.ix. Finita aūt oꝛone: redit ad mediū altaris: vt ipsam ꝯcludat ꝑ illud additū. Per dn̄m nr̄m iesum xp̄m ꝛc. iaꝫ frequēter expositū. Quia sicut dextrū altaris rep̄sentat populum iudaicum: ꝛ sinistrum populū gentilem ita medium altaris representat Christum: ꝛ Christi fidem in qua vterqꝫ populus connectitur ꝛ vnitur. ¶ Item Christus ipse est qui vtrunqꝫ populum inducit ꝛ illuminat ad petendum: ideo recte in altaris medio oratio ipsa per Christum mediatorem concluditur ꝛ finitur. Post cuius finem: iterum sacerdos se conuertit ad populum ipsum salutando: dicens. Dominus vobiscum: ſm Alber. optans vt recedentes a templo non recedant a domino: sed vt satagant quatenus dominus semper cum eis in omnibus agendis maneat: ꝛ nunq̄ ab eis recedat: quod ꝛ facit si nos cum eo mentis deuotione maneamus. Respondet autem pro populo chorus vel minister. Et cum spiritu tuo: optans vt et ipse sacerdos post missam non carnalib⁹: sed spiritualibus operibus intendat. Ergo dominus qui spiritualia opera per apostolum suum suggerit dicentem. Spiritu ambulate: et desideria carnis non perficietis ꝛc. Et sic mutua salutatione communionem indicantes: missa clauditur et finitur. ¶ E Secundum magistrum in rationali: he vltime salutatiōes representant q̄ Christus post resurrectionē bis discipulos suos legitur salutasse: dicens eis. Pax vobis. Vñ prima salutatio ante postcōionē significat illaꝫ benedictionē quā xp̄s

*Cōioidī qꝛ cātabatur cuz pplr̄ cōicaret cātabatur āt ab oib⁹: ꝛ ad huchodie cōit̄ cātat vt noteī cōicalgaudū: qđ vo quibusdam chor bipartit̄: ita q̄ chor vnu⁹ altaris ea [illegible] vnā p[illegible] ꝛ statīz [illegible] iatus [illegible] sedaz ꝯtē [illegible] cātādo cō[illegible] plet: sign[illegible] eorū clerū [illegible] oīū cho[illegible] rū letitiā hr̄e ꝛ gau dīū spūale dīāz bonis se an[illegible] ta suis ꝓ[illegible] ris suscepit. De alberto rōnē hac nō admittēte eadē pene q̄ gabriel adducit egregi⁹ la craꝝ lraꝝ professor gaufrid⁹ boussard⁹ addēs illos bonos ꝛ āt[illegible] patres ꝛ monachos habuisse illuminatōnes a spūsctō: neqꝫ credendū esse q̄ aliq̄d tāto ꝛ i tā[illegible] gui myste rio de sucesu misce re voluerit. vñ id: q̄ hec r[illegible] ob ill̄ bonis sette p̄rib⁹ pcessit: eo magis venerādā ꝛ amplectādā puto.

Fo. lxx[illegible]

Gal.v.

ascēsurus in celū legit dedisse discipulis suis: nā vt Lucas viri. cōmemorat. Eduxit eos foras in bethaniā: et eleuatis manibus bñdixit eis. Ultimo salutaris vitā eternā sigt: quā xps ascēdēs ingressus est qr cū ab eis recessit: vt idē scribit lucas: ferebat in celū. ¶ Et nota q septies sacerdos salutat pplm: quatenus exclusis septē vitijs capitalibus: suscipiat grām septiformē scti spūs: et quinqȝ vicibus se vertit ad pplz. an primā collectā: an euāgeliū salte lateralr an offertoriū: an post cōionē: et post eādē: qd sm Alexā. repñtat quinqȝ appitiōes: qbus in die resurrectōis se manifestauit mlierib et discipulis. primo marie magdalene: scdo ceteris mlieribus: dū a sepulchro redirēt i hierlm: tertio petro: quarto duobus discipulis eūtibus i emaus: quīto vndecim discipulis simul ꝯgregatis.

Ite missa est. ¶ Hec est tertia pticula ptis tertie: tertie ptis principalis misse: que est vltima: in qua ꝯcludit missa. Cōcludit aūt tripl'r: qñqȝ p Ite missa est: qñqȝ per Bñdicamus dño: qñqȝ p Requiescāt in pace. Primo mō ꝯcludit in festis et solēnitatibus: in qbus in matutinis dr. Te deū laudamus. et in missa Gl'ia in excelsis: et cetera leticie cātica. In his ꝯcludit p Ite missa est. q d. diaconus ad pplm versus: vl sacerdos dū sine diacono celebrat. Ite: hoc est redite ad ppria: qr missa. i. oblata est hostia deo salutaris p vestra et totius humani gñis salute ꝯsequēda. Lz autē s. lec. xv. distincta est quadruplex misse acceptio: tñ i pposito due sufficiūt. Una qua missa accipit p ipsa hostia sacra: de quo venerabilis Hugo lib. ij. de sacra. pte. viij. c. xiiij. ait. Ipsa hostia sacra missa vocari pōt: qr trāsmissa est: primū scz a pre nobis: vt nobiscū esset: postea a nobis patri: vt apud prē p nobis intercederet. Primū a patre nobis p incarnationē: postea patri a nobis p passionē. Mō in sacro p passionis eiusdē cōmemorationē: primū a patre nobis p sctificationē: qua nobiscū eē icipit postea patri a nobis p oblationē: qua p nobis intercedit. Alio mō accipit missa p officio misse: vel toto: vel parte: et etiā sic dr missa quasi trāsmissa: vl trāsmissio sm eūdē Hugonē. Qr ppls fidelis p ministeriū sacerdotis: q fungit vice mediatoris inter deum et hoies: pces: supplicatiōes: vota et oblatiōes transmittit altissimo. ¶ Scdm primā igit acceptionem clamat diaconus. Ite missa est hostia xps mediator. Ite post ipm: hoc est sequimini ipm: scdm illud apli ad Ephe. v. Estote imitatores dei sicut filij charissimi: et ambulate in dilectiōe sicut xps dilexit nos et tradidit semetipm p nobis oblationē et hostiam deo in odorē suauitatis. Nō enim est in hoc mundo standū: sed ad patriā p bona opa festinādū. Currite ait idē apls: vt cōprehēdatis. i. Cor. ix. Ite ergo de virtute in virtutē: vt tādē videat deus deorū in sion: in spelūca altissima perēnis glie. Missa enim est hostia p quā fracta sunt tartara: celi ianua reserata: et via ad celū est patefacta. Missa ad dexterā patris speciebus sacralib[us] iā ꝯsumptis: vt ibi nos patri in se offerat: ibi nos incorporatos sibi societ: et locū nobis paret. Jo. xiiij. Uado parare vobis locū. ¶ Secūdū alterā misse acceptionē. Ite ad ppria pro vestra et fratrū corporali necessitate pcurāda. Redite qr misse officiū et pces p vobis fundēda sunt finite. Ite: qr missa est vestra oro ac deuotio eternis illata sedibus angelorū ministerio scti[s]: q ob xpi reuerētiā misse sacrificio adstiterūt: ob quā vrām deuotionē: et ordinē celestis p[ro]gressus vros salubriter dirigit in v[iam] tutissimā et virtutū. ¶ Duo autē sunt q sm btm Aug. nos duobus motibus ire cōpellūt. xix. de ciui. dei. c. xix. vz charitas veritatis: et necessitas charitatis. Charitas veritatis abiecta sollicitudine rei familiaris facit nos recedere a ppriis: et ad tēpliū dei festinare: sm illud Esa. ij. Ibūt ppli multi et dicēt. Uenite: ascēdamus ad mō. dni: et ad domū dei iacob: et docebit nos vias suas: et ambulabimus in semitis eius etc. Sequit. Domus iacob: venite et ambulemus in lumine dei nri. Necessitas charitatis nos redire ad ppria: et ad curā rei familiaris cōpellit. In hac enim necessitate ordo charitatis quos nos primos post primū sm gradū sue cōiunctionis: p effectū opis: et exhibitionē necessariorū diligere opz. Et idō vt illa paremus: q tali exhibeamus necessitati: sollicitari opz et laborare. Istud ire ad deū: et redire figuratū ē et signatū Geñ. xxij. vbi seruis suis dixit abraā patriarcha. Expectate hic cū asino: ego et puer illuc vsqȝ pperātes: postq̄ adorauerimus: reuertemur ad vos. Serui domus et cure familiaris huiusqȝ necessitatis ministri: sunt sollicitudines cogitatiōes et labores: quales acquirant misere huius vite adminicula. Asinus aūt asininū sensum signat huius animalis corporis. Hec aūt familia relinquēda est: qñ itur ad tēpliū: ad missam: ad deū. Post adorationē aūt et sacrificiū qd cuz puero i. puro spū faciēdū est: pmittit ad familiā reuersio: qr ad ppria redire opz ppter vite huius multiplicē necessitatē. Hinc ergo diaconus dicit. Ite missa est. quasi dī nūc licētiā habetis abeundi missa finita: cui interesse tenebamini a principio vsqȝ ad finez: iuxta canonicas sanctiōes: qbus pcipit ne quante sacerdotalē bñdictionē: q ꝯtinuo sequit. egredi psumat: put s. lec. xxix. habitū est. ¶ Dicit aūt. Ite missa est: in diebus festis et officijs solēnibus: qr hodiebus ppls in magno numero cōfluit: qr interēsse officio principali tenent: q diu a ppriis abesse nō pñt vt. s. tactū est. Nec ppter secularia negocia quibus alligati sunt: ꝯtēplationi insistere multo tpe valēt: idō tūc redire eis ad ppria ꝯcedit: immo redire iubent ppter charitatis necessitatē. Etiā ijs diebus licētia redeūdi ad ppria ꝯcedit: vt dona dei corporis refectionem cum gratiarum actione percipiant: ac de eisdem indigentibus impertiātur. vnde Neemie. viij. Ite comedite pinguia: et bibite mulsum id est vinum melle dulcoratum. vnde et grece hydromel vocatur secundum glos. Et mittite partes ijs qui non preparauerunt sibi: quia sanctus dies domini est: vbi glo. Cum in festis diebus post orationem: lectionem et psalmorum studia cōpleta carnem reficimus: pauperum et peregrinorum meminisse debemus. Preterea dicit Alexan. habita refectione spirituali: que insinuatur cum dicitur: missa est: vt diuina bonitas euidentius appareat: indicitur populo: vt ad propria redeat ad refectionem corporalem: vt sic secundum hominē vtrumqȝ reficiatur: et deo ampliores gratiarum referat actiones. Hoc autem magis conuenit diebus festis: in quibus diligentius diuinis est laudibus insistendum. In alijs quibus dici cantus leticie non dicuntur: vt in diebus ieiuniorum et ferialibus non festiuis clauditur missa per Benedicamus domino: per que verba inuitatur populus ad gratias agendum pro perfecto misse mysterio. Ac si dicatur illud Deuteronomij trigesimosecundo capitulo. Date magnificentiaz: idest magnificas gratias: deo: qr dei perfecta sunt opera: quia consecratione et communione corporis et sanguinis domini: officium totum misse est completum. ¶ Et quia in ijs diebus populus vt frequenter misse non interest: sicut nec tenetur: sed religiosi conueniunt: quibus non statim congruit ad secularia negocia se conuertere: sed in dei laudibus semper permanere: secundum Innocentium idcirco neqȝ eis licentia redenndi per Ite missa est / intimatur. Sed per benedicamus domino: quod est communis horarum conclusio: etiam missa terminatur. Cum autem ite missa est: dicit celebrans aut diaconus: vertit se ad populum cui loquitur. Dum vero benedicamus domino dicit non se ad populum: sed ad orientem vertit: quia tūc non loquit distincte ad populum: sed se cū populo hortat ad

gratias referēdū ꝓ oīb.i.a quo oēs illuminant.
Rñdet aūt chorus ꝑ populo ad vtrāq; ↄclusionē.
Deo grās:scʒ referam⁹ oēs de misse ꝓfectiōe:⁊ sa-
crosctī corporis et sanguinis dñici cōīone. Ne dicat
nobis vel alicui nr̄m. Nō est inuēt⁹ q̄ rediret ⁊ da
ret gr̄am deo. Uel facit illud ad instar aplōꝝ:qui
post ascēsionē dñi:ad ꝓpria reuertētes:deo grāꝝ
actiōes ꝑsoluerūt:vñ dr̄. Hi oēs erāt ꝑseuerantes
vnanimiter in ofone. De grāꝝ actiōe dictūest lec.
xvij.⁊.xviij. ¶ In missis ꝓ defunctis ꝓ ↄclusiōe dr̄.
Requiescāt in pace vt finis hui⁹ misse rñdeat prin
cipio:in quo eis eterna requies postulat. Et q2 to
tū illud officiū singl'r ordinat ꝓ requie defunctis
impetrāda:idō eis pax ⁊ requies petit inmisse prin
cipio:in medio:⁊ in fine. Et hic rñdet ꝓ poplo cho
rus vel minister Amē.i.fiat ꝑ hoc ꝓfitēs se fidē re
ctā tenere de hui⁹ misse ⁊ ofonū in ipsa insertū effi
cacia. Et in hoc terminat missa. ¶ R Missa fini
ta pplo benedicit:sicut in fine officioꝝ fieri debe-
re ex ↄcilio agathēsi ꝑcipit:vt de ↄse.dist.v. conue
nit. Itē ex cōcilio aurelianēsi:vt hr̄ de ↄse.dist.i. cū
ad celebrādas:dr̄. Cū ad celebrādas missas in dei
noīe ↄuenit:pplo nō ante discedat:ꝙ misse solēni-
tas cōpleat. Et vbi ep̄s nō fuerit:bñdictionē a sa-
cerdote ac- ⁊piat. Uerū vbi adest ep̄s:sacerdos nō
si-e mādato aut ꝑmissione ep̄i bñdicit:vt in.c. de-
niq;.xxi.dist. vbi dr̄. Null⁹ sacerdos maiore suo nō
innuē,e:cuiuslibet rei bñdictionē dare nitat:vl' sal
-ē maio-e suo.i.ep̄o nō ꝑmittēte. Nā eoipso q̄ per
mittit eis missam celebrare:ↄ⁊hs oia ꝑmittit sine
qb⁹ r'ssa esse nō pōt:scʒ esse ꝑfecta. Bñdictio autē
a in..ie ↄfectionē ꝑtinet:vt i.c.missas.de ↄse.dis.i.
dicit glo. In.c.ecce ego.xcv.dis. Solēnē th̄ bñdictio
nē eti- absente ep̄o dare nō pōt:illa em̄ soli ep̄o re
ser..at.xxvi.q.vi.ministrare:Sed q̄ est solēnis bñ-
dictio. Glo. ibidē dicit bñdictionē solēnē q̄ fit ꝑ is-
ta v̄ba. Sit nomē dñi benedictū. Sed glo.in.c.cū
ad celebrādū.de ↄse.dist.i.dicit. Dicit solēnis bñdi
ctio:q̄ ante misse ↄsummationē a solis pōtificibus
celebrat:inhibet scʒ sacerdotib⁹. Hāc eē puto:quā
ep̄o ꝑmissa exhortatiōe diaconi. Humiliate vos ad
bñdictionē post sacri fractionē ex pōtificali legit:
cuisubiūgit. Et pax ei⁹ sit sēp vobiscū. Sequitur
agn⁹ dei. Uñ nō videt q̄ illa v̄ba:Sit nomē dñi bñ
dictū:reddāt bñdictionē solēnē:cū cōis vsus hʒ: q̄
etiā sacerdotes hec benedicēdo ꝓferant. ¶ L Sa
cerdos igit' missa ↄsummata benedicit pplm:vt q̄
missarū solēnijs interfuit:li- -tatisq; est redire ad
ꝓpria:sine spūali munere no abscedat: ac recedēs
ab infestatiōib⁹ malis ꝓtegat:dicē- s̄m morē qua
rū iā ecclesiarū. Celesti bñ- -ctiōe bñdicat ⁊ custo
diat v-s diuina maiestas ⁊ v.. deitas pr̄ ⁊ fil⁹ et
spūsctūs. Hʒ aūt hec bñdictio originē ex vet- -re
stamēto. Legit em̄ q̄ iacob moritur⁹ ..imū filios
suos bñdixit:singulos scʒ bñdictiōib⁹ ꝓprijs. Sil'r
de moyse ⁊ aaron legit:q̄ expletis hostijs ⁊ holo-
caustis:intrauerāt tabernacul- -i testimonij: dein-
ceps⁊ benedixerūt pplm. -Sic⁊ salomō ꝑ ↄle. ipsa
crificijs bñdixit pplo. Maius aūt exēplū habem⁹
in xp̄o saluatore nr̄o:q̄ simul rex fuit et sacerdos:ꝙ
ascēsurus in celū prīmū discipulis bñdixit Luc.vl
ti. Eleuatis manib⁹ bñdixit eis. Et factū est dū bñ
diceret illis:recessit ab eis ⁊ ferebat in celū. Inde et
mos inoleuit apud viros religiosos:q̄cū ab inuicē
separant bñdictionē sibi mutuo impertiant:vt sal
tē minor a maiore:frater a prīe bñdictionem postu
lat. Sic⁊ sacerdos tāq̄ maior:pplo redeūti ad ꝓ
pria bñdicit. Nā ⁊ aplūs ait. Sine vlla aūt ↄdictio-
ne:qd̄ min⁹ est:a maiore bñdicit. ¶ M Hec ēt bñdi
ctio s̄m Inno. missionē spūsctī sigt: quē misit d-s
aplis in die pētecostes. Fit em̄ hec bñdictio ꝑ v̄bū
oris:⁊ signū crucis:q2 illa missio ꝑ sonū aeris:⁊ lin
g-ā ignita innotuit:s̄m q̄ legit Actuū.ij. F- -ct⁹ est
repēte de celo son⁹ ⁊c. Et apparuerūt aplis dispti-

Lu.xvij.
Actuū.i.
Geñ.xlix.
Leui.ix.
iij.re.viij.
Ad he.vij.

te lingue tāq̄ ignis. Et is spūsctūs sp̄ūs sit missi
lu-:q2 th̄ indiuisa sunt opa trinitatis:missionē illā
-ota trinitas fuit opata:ideoq; bñdictionē illā sa-
cerdos facit in noīe trinitatis prīs ⁊ filij ⁊ spūsctī.
hec Inno. ¶ Formā aūt bñdictiōis:vt Alex.att:le-
gis expssit autoritas:dicēte ꝑ moysen dño. Inuo-
cabitis nomē meū sup filios isrl':⁊ ego dñs bñdicā
eis. Nume.vi. vbi innuit q̄ hō nō benedicit:nisi mi
sterial'r dñs aūt autoritatiue. Ideoq; sacerdos in
ꝓposito optatiue loquit:optās vt dñs bñdicat et
custodiat cū inuocatiōe oīm triū ꝑsonarū:sicut ꝓ
pheta in ps.optās bñdictionē a dño ꝑsonarū trini
tatē sigt:ter deū nominā do dicēs. Benedicat nos
de⁹:de⁹ nr̄:bñdicat nos de⁹. ¶ Fit quoq; cū signo
crucis:q2 totū donū spūale qd̄ rōnali creature ↄce
dit:ex merito xp̄i c. ↄcifixi donat:vñ de ↄse.dist. v.
Nūq̄d dr̄. Nūq̄d nō oia charismata(alit' chrisma-
ta)sacerdotalis mysterij crucis figura ꝑficiūt? Nū
q̄d baptismatis vnda:nisi cruce sctificat? pctā rela
xat? Et vt cetera ꝑtereām⁹:sine crucis signaculo:
q̄s sacerdotij gradū ascēdit? Et Raban⁹ de instōne
clericoꝝ:⁊ allegat de ↄse.dist.iiij.c.postea. Signat
baptizādus signaculo sctē crucis tā in corde:q̄ in
frōte:vt ab eo tpe apostata diabol⁹ in vase suo pri
stino:sue interēptiōis cognoscēs signaculū: Ā dei-
ceps illic sciat se esse alienū. Magna igit' virt⁹ cru-
cis est:qua tātus terret inimic⁹. Hinc canit eccl'ia.
Ecce signū crucis:fugite ꝑtes aduerse:vicit leo de
tribu iuda:radix iesse. ¶ N Uñ aūt sacerdos his
v̄bis bñdicēdo. Bñdicat ⁊ custodiat ⁊c. Benedicat
purgādo a pctis ⁊ vitijs. Hoc em̄ donū est benedi
ctiōis dei s̄m illud. Quis scit si ↄuertat ⁊ ignoscat:
vcʒ de⁹:⁊ relinquat post se bñdictionē. Rursus bñ
dicat vos replēdo vos v̄tutib⁹ et spūalib⁹ donis:
qd̄ etiā ad dñi bñdictionē ꝑtinet:s̄m illud ps. Bñ-
dictionē dabit legislator:ibūt de v̄tute in v̄tutē.
Addit. Custodiat corda.i.⁊ intelligētias vestras:
vt in xp̄i amore ꝑmaneatis. Talē custodiā petiuit
aplūs Philippēsib⁹ ad eosdē dicēs. Et pax dei que
exuperat oēm sensum custodiat corda vestra: ⁊ in
telligētias in xp̄o iesu. Custodiat ⁊ ꝑ ministerium
angeloꝝ:iuxta psalmiste v̄bū. Angelis suis māda
uit de te.vt custodiāt te in oīb⁹ vijs tuis. Subdit.
Uos q̄ scʒ diuino misse officio interfuistis ex chari
tate ad diuinū officiū inuitati:⁊ nūc ad curā rei fa
miliaris accedētes necessitate impulsi. Ne inimi-
coꝝ iacula mūdi:carnis:⁊ diaboli in pctā vos deij
ciāt:⁊ ꝓsternant. Custodiat vos diuina maiestas:
quā tremūt impia tartara:coi- -ꝝ abyssus vltima:
q̄ est pr̄ ingenit⁹:cui⁹ est bñd- -re ex sui oipotētia:
fili⁹ vnigenit⁹:cui⁹ est bñdicere ex sui ineffabili sa
piētia:spūsctūs:cui⁹ est bñdicere ex sua bonitate
infinita ⁊ clemētia. ¶ O Huic indiuidue trinitati
humil'r se inclinās data bñdictiōe:hāc finalē o-r-
ofonē:a qua ipsam postulabat bñdictionē:dr̄. Pla
cea- tibi sctā trinitas hoc -sequiū seruitutis mee:
⁊ ꝑsta vt sacrificiū:qd̄ oculis tue -aiestatis ego i-
dign⁹ obtuli:sit tibi acceptabile:mihiq; ⁊ oībus ꝓ
qb⁹ illō obt- -i:sit te miserāte:ꝓpiciabile: Per xp̄m
dñm nr̄m. ¶ In qua ofone sacerdos velut in qdā
cōpēdio:pertin-nes priores recollig-:humil'r pe-
tēs ꝓ se alijsq; -ib⁹ ꝓ qb⁹ sacrificiū illud obtulit
exaudiri. Et tāg..t q̄tuor hāc oblationē ↄcernētia
i.dignitas .Pr.. sacrificiū illō dedicat:⁊ hoc i p-
cipio ofonis. Ordo sit ⁊ ptās sacerdotis:a q̄ illud
sacrificiū ↄsecrat ibi. Hoc obsequiū seruitutis mee.
Tertio humilitas offerētis:quo vt plac- -ū sit dep
cat.ibi. Ego indign⁹ obtuli. Quart- -fructuata cha
ritas ei⁹:de q̄ vt sibi ⁊ oīb⁹ ꝓsit applicat. Quo ad
primū dr̄. Placeat tibi sctā trini- -as. O sctā scʒ ex te
ꝑ essentiā:nō ꝑ participatione ⁊ adiacētiā: qño rō-
nales ⁊ intellectuales q̄dā creature in se fragiles:
⁊ ex -e d- -ficiētes:ex te:⁊ ꝑ te sunt sctificate. Trini
-as ꝑsonarū:scʒ in vna indiuidua ac singl'ariss.

Ps.lxvi.
Johe.ij.
Ps.lxxxiij.
ad phi.iiij.

essentia personarũ diuinarũ:q̃ sunt pr̃ ꝛ filꝰ ꝛ spũs
sctũs. Trinitas vna: ꝛ vnitas trina. Una in[…]
cissima impartibili essentia. Trina in ꝓprietatũ re
latiuarũ hypostases ↄstituentiũ:realiter: nõ tñ essen=
tiali differẽtia. Placeat:hoc est gratũ tibi sitꝫ acce
ptũ ꝓ multiplici obtinẽdo bñficio:qꝛ nisi tu id ac=
ceptaueris ex tua benignitate ꝛ eius dignitate ad
hmõi effectꝰ fructusq́ causandos:ex mea iusticia ꝛ
bonitate acceptũ esse nõ poterit. Placeat tibi hoc
obsequiũ sruitutis mee:o pr̃ oĩps:qd tibi iure eꝗsi
mo nũc impẽdo:qꝛ tu dñs es vniuersoꝝ: a quo ꝓ=
fluit nedũ ois seruitꝰ:sed ꝛ ois potẽtia ꝛ ad seruiẽ=
dũ valitudo. Placeat tibi o fili p̃ris sapientia:hoc
seruitutis me obsequiũ:qd iuxta tuã institutionẽꝫ
tibi vt persoluerẽ demãdasti:dũ dixisti ad discipu=
los:ꝛ in illis eoꝝ successoribꝰ. Hec quotiescũq́ fece
ritis:in meã memoriã facietis. Placeat tibi o sctẽ
spũs hoc obsequiũ seruitutis mee:qd nũc exhibeo
tua fauẽte clemẽtissima bonitate: ꝛ ad te refero vt
ad autorẽ pricipalẽ. Obsequiũ inquã mee seruitu
tis:mei gradus sacerdotalis:rõne cuiꝰ debitor effe
ctus sum:vt sacrificiũ hoc ministerialr̃ ↄficerem:ꝛ
ↄsecrarẽ sub te solo ꝛ vo principali autore. Et ꝑsta:
tu drã ↄ essentiã ꝛ sctã trinitas piez misericorditer
Ut sacrificiũ illud veri corꝑis ꝛ sacratissimi sangui=
nis dñi nr̃i iesu xp̃i:qd tu pr̃ ab eterno immolãdũ
preordinasti:ꝛ tu fili in tpe vt offerret instituisti: ꝛ
tu sctẽ spũs plenitudie ois sctitatis expleuisti. Et
qd ego indignꝰ ex merito ꝛ iusticia:dignificatꝰ vti
nã ex tua clemẽtia:obtuli cũ timore ꝛ reuerẽtia:cũ
deuotiõe vtinã ꝛ diligẽtia. Oculis tue maiestatis.
Oculis qbꝰ oia nuda sunt ꝛ aperta. Oculis eiꝰ ma
iestatis:q̃ in altis habitat: ꝛ humilia nihilhominꝰ
respicit:ꝛ alta supbie nr̃e figmẽta a lõge cognoscit
maiestatis magne p̃rãtis:cuiꝰ plena est ois terra.
Immo q̃ mẽsa est pugillo aquas:ꝛ celos palmo põ
derauit: q̃ appẽdit tribꝰ digitis molẽ terre: ꝛ libra
uit in põdere mõtes:ꝛ colles in statera. Esa.xl. Sit
tibi acceptabile:nõ tñ ẜm se qualr̃ tibi displicere
nõ põt:cũ corꝑꝰ sit ꝛ sanguis nr̃i saluatoris. Sꝫ ẽt
vt a me tibi offerẽ ad donoꝝ tuoꝝ impetrationeꝫ.
Mihiq́ sacerdoti offerẽti:ꝛ oibꝰ xp̃i fidelibꝰ viuis
ꝛ de'uncris ꝓ qbꝰ illud obtuli:pmo ꝓ me:deinde
ꝓ aliis:vt charitatis ordo q̃ a se incipit seruet. Sit
hoc oblatũ sacrificiũ:te toto sup benedicta trinita=
te miserãte.i.misericorditer ↄcedẽte:ꝓpitiabile:ꝓ
diluẽdis pctis:ꝓ redimẽdis penis:ꝛ ↄferẽdis spũa
libꝰ donis. Per xp̃m dñm nr̃m. Amẽ fiat. ¶ P Hec
orat sacerdos finit[o] sacrificio. Et ego gabriel byel
ex spir[…] olim sacerdotũ vltimꝰ: finita hac laborio=
[sa] expõnis collectura:tibi o trinitas sub alis semꝑ
[be]nedicta:humili corde ꝓstratꝰ solotenꝰ corpe:grãs
[…]ꝰ dñeru ꝑ maris ꝓfundissimi ꝑcellosas dif
ficult[a]tes:portũ attigi laboris terminũ atq́ finẽ.
Supplici corde orãs:vt me quẽ in huius sacrifici[i]
ministroꝝ numerũ esse[…]uisti: velis esse meritꝰ.
[T]alẽ quoq́ sctissime huiꝰ lectiõis ministrũ me fa[…]
cito:qualẽ describũt sctõꝝ tuoꝝ dogm[a]ta i hoc col
lectorio cõggesta. Erratis simul veni[am] ꝓbẽs:since

ritissime veritatis tue intelligẽtia:mẽtẽ meã/oĩmq́
legentium illumines pariter et accẽdas. Eos au=
tem qui hec legere dignabuntur:exoratos esse vo
lo: vt que ad catholicam doctrinam accommoda
in hoc notauerint ope:nõ mihi sꝫ deo:qui dꝫ quoꝝ
scripta ↄgessi:adscribãt. Ex meis enĩ:q̃ nulla sunt
vel minima:nihil aut parũ posui:sed q̃ ab aliis di=
gesta repi:vt potui scripsi. Magnã huiꝰ totiꝰ vo=
luminis partẽ ex lectura viri ingen[iosi] quõdã acerri
mi:famosissimi magistri Eggelingi de Brũsvvig:
sacre theologie licẽtiati:vita pariter ꝛ dona ꝑful=
gidi:ad clerũ Moguntinũ ꝓnũciata:declarata ꝛ ex=
posita pene exẽplariter trãscripsi. Sicubi vo erra
tum est:neq́ illi:nec ceteris:sed mee imputeẽ igno
rãtie:q̃ nedũ inuenire:sed nec inuẽta ordinate cõ=
portare me idoneũ recognosco:quoꝝ piũ atq́ or=
thodoxũ desidero correctorẽ. Si qui vo huic colle
ctorio titulũ ꝑponere maluerint:obtestor ꝛ in xp̃i
visceribꝰ cohortor:vt hũc:nõ aliũ aꝑponat. ¶ Ex=
positio sacri canonis misse ex lectura quõdã claris
simi viri magistri Eggelingi de Brunsvvig sacre
theologie licẽtiati collecta:paucis omissis:nõnul
lis additis vel mutatis. ¶ Hunc vo dignissimũ vi
rum atq́ doctissimũ:nunc de medio s[u]blatũ:meq́
pctõrem legẽtiũ orõnibꝰ recõmẽdo:qui[a] si nõ aliq̃
mihi tñ vtcũq́ in hoc labore meo ꝓfice[r]e volui:ꝫ
minꝰ valui. Absit aũt vt mihi honorẽ quãtulũcũq́
arrogẽ. Neq́ immemor sum illiꝰ Hieronymiani
sup Mala. Si qs docꝰ ꝛ eruditꝰ lege domini:põs
alios erudire:non dꝫ sue assignare prudẽtie:inge
nioq́ qd possidet. Sed grãs agat pmũ deo:[q]ui[a] cun
cta largit:deinde sacerdotibꝰ ꝛ ministris:a qbꝰ do=
ctus est. Si enĩ nõ egerit grãs:sed sciẽtiam vẽdica
uerit sibi:in penuria maledicet. Qd si intell[i]gens
largitorẽ deũ:ꝛ agẽs his grãs ꝑ quos a deo erudi=
tus est:humiliauerit se:ꝛ in horreũ dei intulerit ci
bos:hoc est scripturarũ alimẽta in ecclesiis ꝓpl[i]s
ministrauerit:aperient sup eũ cathăracte celi:ef=
fundeẽ pluuia spũalis:ꝛ mãdabit nubibꝰ suis:vt
pluãt sup eũ:ꝛ abũdãtia rerũ oim ↄstruet. Hec Hie
rony. Quã collectori simul ꝛ lectori ꝑ sui gustꝰ dul
cissimã degustationẽ in ꝑsenti:ꝛ fruitionẽ plenissimã
in futura:ꝑstare digneẽ oĩps ꝛ misericordissimꝰ pa
ter:cũ vnigenito filio suo:ꝛ spũ sctõ:deus vnꝰ eter=
nus ꝛ viuꝰ. Per oia secula seculoꝝ. Amen.

¶ Expositio tam [li]t[er]alis q̃ mystica sacri ca=
nonis misse Gabri[e]lis Byel:theologi sua tẽ
pestate exp[ert]issimi:diligẽti castigatiõe re=
cognita:[…] in Lugduni i officina
Joãnis Crispini:[an]no a virginis partu. M.
ccccxvij. die.x. mensis Septẽbris.

¶ Registrum huius operis.

†.††.a.b.c.d.e.f.g.h.i.l.m.n.o.p.q.r.s.t.v.x.y.ꝫ.
A.B. Oẽs sunt quoterniones:pter † q̃ est ternio:
ꝛ †† qui duernio.